Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Azpilcueta, Martín <<de>>,

D. Martini Ab Azpilcueta Navarri I.U.D. Celeberrimi, Sacri Apostolíq. Ord. Canon. Reg. S. Augustini, Opera Omnia, Quae Quidem Adhuc Fideliter habita sunt, atque edita, ipsius manu extrema donata, & auctoritate roborata In Quinque Tomos divisa; Commentarios, Enchiridia, Tractatus, Relectionesque, Bd.: [4]

Venetiis 1601

2 J.can.u. 14-4/5
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10489411-1

Monasterij B. Mariæ semper Virginis in Diessen.

D. MARTINI AZPILCVETAE

NAVARRI

I.V.D. CELEBERRIMI,

Sacri Apostolicíq. Ord. Canon. Reg. S. Augustini,

CONSILIORVM,

seu Responsorum,

QVINQVE LIBRIS, IVXTA
Titulos, numerumq. Decret. comprehensorum,

TOMI DVO:

*NVNC QVIDEM, ET NVMERO
Consiliorum ampliore, aptioreque dispositi, & cura maiore emendati.*

SVIS CVM ADNOTATIONIBVS, sententiam vel magis receptam, vel magis Illustrissimorum Cardinalium Congregationi approbatam insinuantibus.

CVM QVATTVOR INDICIBVS:

Vno Titulorum totius Iuris Canonici, quibus Consilia ipsa respondent:
Altero Capitum eiusdem Iuris primum, deinde Legum hic expositarum.
Tertio eorum omnium, quæ ex sacro Tridentino Concilio declarantur.
Quarto rerum omnium, Axiomatumque, & sententiarum ad vtrunque forum spectantium.

VENETIIS, Apud Dominicum Nicolinum. 1601.

Franco Fecit

Monasterij B. Mariæ semper Virginis in Diessen.

D. MARTINI AZPILCVETAE

NAVARRI

I·V·D·CELEBERRIMI,

Sacri Apostolíciq. Ord. Canon. Reg. S. Augustini,

CONSILIORVM,

seu Responsorum,

QVINQVE LIBRIS, IVXTA

Titulos, numerumq. Decret. comprehensorum,

TOMI DVO:

NVNC QVIDEM, ET NVMERO

Consiliorum ampliore, aptioreque dispositi, & cura maiore emendati.

SVIS CVM ADNOTATIONIBVS, sententiam vel magis receptam, vel magis Illustrissimorum Cardinalium Congregationi approbatam insinuantibus.

CVM QVATTVOR INDICIBVS:

Vno Titulorum totius Iuris Canonici, quibus Consilia ipsa respondent:
Altero Capitum eiusdem Iuris primum, deiñ de Legum hic expositarum.
Tertio eorum omnium, quæ ex sacro Tridentino Concilio declarantur.
Quarto rerum omnium, Axiomatumque, & sententiarum ad vtrunque forum spectantium.

VENETIIS, Apud Dominicum Nicolinum. 1601.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

DOCTORIS NAVARRI STVDIOSVS

LECTORI EIVSDEM STVDIOSO, S.

QVONIAM singula ferè D. Nauarri Consilia in utranq; partem propositam sibi iuris controuersiam (casum vulgo nominant) examinant, & quid de ea dicendum sit eruditè, & solerter concludunt, non visum nobis est, Lector studiosè, in operis frontispicio, sicut in priore editione factum est, quæstiones in vtranque partem in hoc opere ventilatas præponere, ne uel aliquas ex his omitteremus, vel ipsum operis quasi vestibulum longius quàm par sit produceremus. Accedit quòd quæstiones ex facto plerunque emergunt, quod cum aliquando paucis verbis comprehendi non possit, breue aliquod problema ex eo commodè componi non potuit. Itaque satius visum est in hac editione quæstiones ad rerum Indicem locupletissimum tanquam in proprium locum relegare, ubi cum necesse etiam fuerit auctoris ipsius sententiam & iudicium inserere, & etiam quæstionem cui ipse respondet, præponendam iudicauimus. Hoc autem in earum quæstionum locum reposuimus, vt titulos iuris Canonici, ad quos tanquam in proprias sedes hæc D. Nauarri Consilia spectare iudicata sunt, hic enumeraremus, & quot in eorum singulos Consilia ab auctore conscripta sint referremus, vt qui iuri maxime Canonico student, vel alijs illud prælegunt, videant quomodo ab insigni iuris interprete ad particularia ipsa facta iuris definitiones, & generales sententiæ accommodentur. Subiecimus etiam alium Indicem quasi prioris appendicem, in quo capita, & leges aliquot vtriusque iuris recensentur, quorum verba in hoc opere explicare, & sensum iuris conditorum rimari Doctor noster diligenter, & studiose voluit: vt ex altero nostri sæculi Scæuola, vel si mauis Panormitano iuris vtriusque mentem, si non semper, saltem aliquando penetrare posses. Vale.

INDEX TITVLORVM IVRIS CANONICI, ET CONSILIORVM QVAE IN EOS DIGESTA SVNT.

IN LIBRVM PRIMVM prim. Decretalium.

In titulum 1. Decretalium Sexti, & Clementinarum de Summa Trinitate, & fide Catholica, Consilium 1. pag. 1.
In titulum 2 1. Decretalium, & Sexti, de constitutionibus. consil. 11. pagin. 2. & seqq.
In titulum 3. 1. Decretalium & Sexti, & Clementinarum, de rescript. consil. 21. 15. & sequent.
In titulum 6 1, Decretalium, & Sexti, & Clementinarũ, de electione, & electi potestate. consil. 15. 23. & seq.
In titulum 9. 1. Decretalium, & Sexti, & Clementinarũ, de renunciatione. consil. 12 28. & seq.
In titulum 10. 1. Decretalium, & Sexti, de temporibus ordinationum. & qualitate ordinandorum. consil. 46. pag. 32. & seq.
In titulum 14. 1. Decretalium, & Sexti de ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum. consil. 7. 43
In titulũ 15. 1. Decretaliũ, de sacra vnctione. cõsi. 1. 45
In titulum 16. 1. Decretalium, de sacramentis noniterandis. consil. 8. 46
In titulum 17. 1. Decretalium, & Sexti, de filijs presbyterorum ordinandis, vel non. consil. 10. 47
In titulum 20. 1. Decretalium, de corpore vitiatis ordinãdis, vel non. consilium 7. pag. 52
In titulum 21. 1. Decretalium, & Sexti, de bigamis non ordinandis. consil. 4. 52
In titulum 22. 1. Decretalium, de Clericis peregrinis. consil. 1. 54
In titulum 28. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio vicarij. consil. 1. 55
In titulum 29. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio, & potestate iudicis delegati. consil. 10. 55
In titulum 31. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio iudicis ordinarij. consil. 11. 58
In titulum 32. 1. Decretaliũ, de officio iudicis. cõs. 1. 62
In titulum 33. 1. Decretalium, & Sexti, de maioritate, & obed. consil. 12. 63
In titulum 35. 1. Decretaliũ, & Sexti, de pact. cos. 7. 67
In titulum 36. 1. Decretaliũ, de transactior. cõsil. 1. 69
In titulum 37. 1. Decretaliũ, de postulando. consi. 1. 70
In titulum 38. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de procuratoribus. consil. 1. 70
In titulum 40. 1. Decretaliũ, & Sexti, de his, quæ vi metusve causa fiunt. consil. 10. pag. 71.
In titulum 41. 1. Decretaliũ, de in integrum restitutione. consil. 1. 77
In titulum 43. 1. Decretalium, & Sexti, de arbitris. consil. 1. 77

IN SECVNDVM LIBRVM Decretalium.

In primum titulum secundi Decretalium Sexti, & Clemẽtinarum, de iudicij. consil. 4. pag. 78.
In titulum 2. 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de foro competenti, consil. 6. 80
In titulum 9. 2. Decretalium, de ferijs. consil. 6. 83
In titulum 12. 2. Decretalium, & Clemẽ. de causa possessionis, & proprietatis. consil. 1. 84
In titulum 13. 2. Decretalium, & Sexti, de restitutione spoliatorum. consil. 3. pag. 85.
In titulum 14 2. Decretalium Sexti, & Clement. de dolo, & contumacia. consil. 1. 87
in titulum 17. 2. Decretalium, & Clementinarum, de sequestratione possessionis, & fructuum. consi. 1. 87
in titulum 18. 2. Decretalium, & Sexti, de confessis. consil. 1. 87
in titulum 20. 2. Decretalium, & Sexti, & Clementinarum, de testibus, & attestationibus. consil. 2. 88
in titulum 21. 2. Decretalium, de testibus cogendis, vel nõ consil. 2. 88
in titulum 22. 2. Decretalium, de fide instrumentorum. consil. 4. 88
in titulum 23. 2. Decretalium, de præsumptionibus. consil. 4. 89
in titulum 24. 2. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de iureiurando. consil. 12. pag. 90.
in titulum 26. 2. Decretalium, & Sexti, de præscriptionibus. consil. 5. 93
in titulum 27. 2. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de sententia, & re iudicata. consil. 2. 96
in titulum 28. 2. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de appellationibus recusationibus, & relationibus. consil. 7. pag. 97.

IN

IN TERTIVM LIBRVM. Decretalium.

In titulum 1.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de vita, & honestate clericorum. consil. 3. 100
In titulum 2.3. Decretalium, de cohabitatione clericorū, & mulierum. consil. 2. pag. 101
In titulum 3.3. Decretalium, & Sexti, de clerico non residente in ecclesia, vel præbenda. consi. 22. 102. & seq.
In titulum 4.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de præbendis, & dignitatibus. consil. 34. 108
In titulum 5.3. Decretalium, & Sexti, de clerico ægrotante, vel debilitato. consil. 3. pag. 118
In titulum 9.3. Decretalium, & Sexti, ne sede vacante aliquid innouetur. conf. 1. pag. 119
In titulum 10.3. Decretalium, de his, quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli consil. 1. 119
In titulum 11.3. Decretalium, de his, quæ fiunt à maiori parte capituli. consilium 1. pag. 120
In titulum 45.3. Decretalium, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. consil. 1. ibid. 120
In titulum 12.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum, de rebus Ecclesiæ alienandis, vel non consil. 19. 120
In titulum 16.3. Decretalium, de deposito consil. 5. 125
In titulum 17.3. Decretalium, de emptione, & venditione. consil. 22. 129
In titulum. 18.3. Decretalium, de locato, & conducto. consil. 4. 142
In titulum 20.3. Decretalium, de feudis. consil. 1. 143
In titulum 23. Decretalium, de solutionibus. conf. 7. 144
In titulum 24.3. Decretalium, de donationibus. consi. 10. pag. 140
In titulum 25.3. Decretalium, de peculio clericorum. consil. 4. 153
In titulum 26.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de testamentis, & vltimis voluntatibus. consil. 17. 154
In titulum 27.3. Decretalium, de successionibus ab intestato. consil. 9. pag. 162
In titulum. 28.3. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de sepultur. conf. 10 pag. 164
In titulum 29.3. Decretalium, de Parochijs, & alienis parochianis. conf. 3. pag. 167
In titulum 35.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de decimis, primitijs, & oblationibus. consilium. 3. 168
In titulum 31.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de regularibus, & transeuntibus ad religionem. conf. 91. 170. & seq.
In titulum. 32.3. Decretalium, de conuersione coniugatorum. conf. 15. 203
In titulum 33.3. Decretalium, de conuersione infidelium conf. 4. 208
In titulum 34.3. Decretalium, & Sexti, de voto, & voti redemptione. consil. 44 pag. 214
In titulum 35.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de statu monachorum, & clericorum regularium. consil. 18. 228
In titulum. 36.3. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de religiosis domibus. consi. 3. 244
In titulum 38.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de iure patronatus, conf. 8. 244
In titulum 39.3. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de censibus, exactionibus, & procurationibus. consilium 9. pag. 251
In titulum 40.3. Decretalium, & Sexti, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris. conf. 2. 254
In titulum 41.3. Decretalium, & Clementinarum, de celebratione Missarum, & sacramento Eucharistiæ, & diuinis officijs. consil. 23. 254
In titulum 42.3. Decretalium, & Clementinarum, de baptismo, & eius effectu. conf. 6. 261
In titulum 45.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, consilium 3. pagina. 262
In titulum 46.3. Decretalium, de obseruatione ieiuniorū. consil. 6. 263
In titulum 48.3. Decretalium, de Ecclesiis ædificandis, vel reparandis. conf. 1. pag. 264
In titulum 49.3. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de immunitate ecclesiarum, cœmiterii, & rerum ad eas pertinentium. conf. 6. 264
In titulum 50.3. Decretalium, & Sexti, ne clerici, vel monachi sæcularibus se negotiis immisceant. consilium. 6. 266

IN LIBRVM QVARTVM. Decretalium.

In titulum 1.4. Decretalium, & Sexti, de sponsalibus, & matrimoniis. consil. 20. pag. 2. Tomi secundi.
In titulum 2.4. Decretalium, & Sexti, de desponsatione impuberum. consi. 5. pag. 8
In titulum 3.4. Decretalium, de clandestina desponsatione. consil. 15. 11
In titulum 5.4. Decretalium, de conditionibus appositis in desponsatione, vel sine aliis contractibus. conf. 3. 15
In titulum 6.4. Decretaliū, qui clerici, vel vouentes matrimonium contrahere possint. conf. 2. 16
In titulum 7.4. Decretalium, de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. conf. 5. 19
In titulum 11.4. Decretalium, & Sexti, de cognatione spirituali. conf. 8. pagina 19
In titulum 12.4. Decretalium, de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ. conf. 2. 21
In titulum 14. Decretalium, & Clementinarum, de consanguinitate, & affinitate. conf. 16. 22
In titulum 15.4. Decretalium, de frigidis, & maleficiatis. conf. 3. 28
In titulum 16.4. Decretalium, de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ. conf. 2. 31
In titulum 17.4. Decretalium, qui filii sint legitimi. consilium. 3. 31
In titulum 19.4. Decretalium, de diuortiis. conf. 7. 33
in titulum 20.4. Decretalium, de donationibus inter virum, et vxorem, & de dote post diuortium restituenda. consil. 2. pag. 36
in titulum. 21.4. Decretalium, de secundis nuptiis. consil. 3. 36

IN LIBRVM QVINTVM. Decretalium.

in titulum 1.5. Decretalium, & Sexti, de accusationibus, inquisitionibus, & denunciationibus. conf. 8. 38
in titulum 3.5. Decretalium, de simonia, & ne quid pro spiritualibus exigatur, vel promittatur. conf. 101. 41. Quibus additur etiam aliud, quod ponitur pag. 80
in titulum 4.5. Decretalium, ne prælati vices suas, vel Ecclesias sub annuo censu concedant. consil. 2. 80
In titulum 5.5. Decretalium, & Clementinarum, de magistris. consil. 1. pagina. 81
in titulum 6.5. Decretalium, & Clementinarum, de iudæis, & Sarracenis, & eorum seruis. consilium 6. 81

in

Index Titul. Iuris Canonici.

in titulum 7. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de hæreticis. consil. 24. pag. 85.
in titulum 9. 5. Decretalium, de Apostatis, & reiterantibus baptisma. consil. 1. 97
in titulum 12. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de homicidio voluntario, vel casuali. cons. 50. 98
in titulum 13. 5. Decretalium, de torneamentis. consilium 1. 110
in titulum 16. 5. Decretalium, de adulteriis, & stupro. consil. 1. ibid. pa. 110
in titulum 17. 5. Decretalium, de raptoribus, & incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum. cons. 4. 110
in titulum 18. 5. Decretalium, de furtis. cons. 6. 112
in titulum 19. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de vsuris. consil. 35. 113
in titulum 20. 5. Decretalium, de crimine falsi consilium. 6. 132
in titulum. 21. 5. Decretalium, de sortilegiis. cons. 2. 133
in titulum 26. 5. Decretalium, de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante. consil. 18. 134
in titulum 27. 5. Decretalium, de clerico non ordinato ministrante. cons. 5. pag. 138
in titulum 29. 5. Decretalium, de eo, qui ordinem furtiue suscepit. cons. 2. 139
in titulum 31. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de priuilegiis, & excessibus priuilegiatorum. consilium 25. 141
in titulum 32. 5. Decretalium, de purgatione canonica. consil. 1. 150
in titulum 33. 5. Decretalium, de purgatione vulgari. consil. 2. ead. pag.
in titulum 34. 5. Decretalium, & Sexti, de iniuriis, & damno dato. consil. 11. pagina 151.
in titulum 35. 5. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de pœnis. consil. 1. pag. 155.
in titulum 36. 5. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de pœnitentiis, & remissionibus. consi. 41. 156
in titulum 37. 5. Decretalium Sexti, & Clementinarum, de sententia excommunicationis. consil. 58. 170
in titulum 38. 5. Decretalium Sexti, et Clementinarum, de verborum significatione. consil. 11. 192

Indicis Titulorum Iur. Canon. FINIS.

CAPITA DECRETI
M. GRATIANI
QVAE SVNT IN HOC OPERE EXPOSITA

[illegible] ad Secundum Tomum pertinent, [illegible] ad primum.

Prior numerus [illegible] pagina, litera [illegible] denotat.

[illegible]

CAPITA [illegible]

[illegible]

CAPITA DECRETI M. GRATIANI,

QVAE SVNT IN HOC OPERE EXPOSITA, quæ asterisco notantur ad Secundum Tomum pertinent, quæ non, ad primum.

Prior numerus paginam, alter columnam paginæ, litera Marginalis partem columnæ denotat.

DIST. 1. in principio. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris, verus illius sensus declaratur. 134. i. b.
Cap. Erit autem lex. 4. dist. quod habet legem nullo priuato commodo, sed publica vtilitate dere esse scriptã. 98. 4. f.
* §. leges dist. 4. qui habet, ad legis obligationem tria requiri, explicatur. 185. ¶. 11. f.
Cap. quoniam. 18. dist. quatenus habet absque necessitate & ui &c. 105. i. d.
Cap. perlectis. 25. dist. & cap. perlectis. 92. dist. quæ habent ad diaconum pertinere prędicationem. 57. i. a.
* Cap. miramur. 61. dist. & cap. in causis de re iudicata quę habent dispositum quo ad aliquos censeri dispositum quo ad alios. 132. 2. d.
Cap. peruenit. 86. dist. quod loquitur, de presbyteris, & alijs qui male suscipiunt tutelas vel curas. 266. i. d.
Cap. clericos. 1. quæst. 2. & alia quæ habent clericos, qui habent patrimonia vnde viuant, reditus suorum beneficiorum non posse capere. 101. 2. a. b.
* Cap. ex multis. 1. q. 3. in quo expresse prohibetur ne quid recipiatur a canonico recipiendo in Ecclesia. 73. 2. h. & col. 3. h.
Cap. super, causa. 2. quæst. 4. explicatur. 105. 3. f.
Cap. 1. 10. q. 1. quod habet Nouerint conditores basilicarum in rebus quæ eisdem Ecclesiis conferuntur nullam potestatem, habere. 247. i. b. & 248. i. a.
Cap. adiicimus. 16. q. 1. quod habet nullus præter Domini sacerdotes audeat prædicare. 56. 4. k.
Cap. cognouimus. 17. q. 2. quatenus habet non debet eadem res diuerso iure censeri. 82. 4. f.
* Cap. si quis suadente 17. q. 4. quid requirat vt in eum quis incidat. 179. 3. f. & rursus. 180. i. a. & . 181. i. b. c.
Cap. placuit. 23. q. 5. quatenus habet seipsum occidentem carere debere sepultura. 166. 2. b.
* Cap. si duo. 25. q. 6. quatenus habet consanguineos matrimonio coniunctos, separari debere. 21. 4. i.
Cap. si vir. 27. q. 1. quod loquitur de separatione uiri & uxoris, a iudice facienda. pag. 186. i. d.
Cap. hæc verba de peniten. distinct. 1. quatenus habet verba cum effectu sunt intelligenda. 177. i. c.
* Cap. si quis autem, de pęn. dist. 7. Tene certum & dimitte incertum, hæc verba explicantur. 128. 3. i.
* Cap. vbi. 30. quæst. 2. quod habet ubi non est consensus, ibi non est coniugium. 11. 2. b.
* Cap. nec eam. 35. q. 3. Quod uidetur dicere ordine naturę fieri inecuosum, cum quis cognoscit cognitam a cognato suo. 26. 4. h.
Cap. corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum sine licentia principis. de cons. dist. 1. explicatur. 166. 3. k. & 263. i. b.
Cap. nocte sancta de conse. dist. 1. quatenus habet tres Missas in die natali celebrandas esse. 254. 3. k.
* Gloss. c. tribus gradibus de consec. dist. 2. quæ habet Christi corpus desinere esse in eucharistia statim, atq; sumpta est reprobatur. 169. 4. f.
Cap. & hoc attendendum, de cons. dist. 1. quod videtur probare non esse faciendas Missas peculiares in festis solennibus. 257. 2. d.

CAPITA LIBRI DECRETALIVM D. Gregorij IX.

Cap. super literis, de rescriptis, quatenus habet mendax precator careat impetratis. pag. 20. 3 g.
* Cap. postulasti. de rescriptis, quod habet gratiam subreptitiam facere tacitum, illud, quo expresso difficilius Papa dispensasset pag. 25. 4. h. i.
Cap. cum in cunctis, §. cum vero, de electionibus, quatenus habet episcopum perdere beneficia priora ipso iure per consecrationem. 27. 4. h. & 28. i. a.
Cap. cum in cunctis, §. fi. de elect. quatenus habet canonicos priuari elegendi facultate, si contra formam illius capitis elegerint. pag. 20. i. b.
Cap. 1. de sacramen. non iteran. quatenus habet non esse iterandum sacramentnm, sed quod defuit supplendum. 45 3. i.
Cap. fi. de offic. ord. quatenus habet eum qui habet potestatem ex priuilegio posse eam alteri delegare. 10. i. d.
Cap. fi. de bigamis quatenus habet subdiaconum qui nulliter matrimonium contraxit bigamię pœnam incurrisse. 53. 4. f.
Cap. constitutus, de appellationibus, quatenus habet legatum a latere posse cognoscere de causa appellationis iterposita ab ordinario inferiore ad Papã. 82. 2. h.
Cap. ad nostram, de appellation. explicatur. 98. i. d.
* Cap. fi. de offic. delegat. &c. fin. de offic. ordin. conciliantur. 145. i. a.
Cap. super eo de præbendis, quatenus habet habentem vnum beneficium curatum, posse habere aliud beneficium simplex cui annexum esset aliud curatum. 114. 4. h. & 115. i. b.
Cap. significauit, de præbendis, quod probat non valere statutum vt habens certum beneficium teneatur dicere Missam de S. Maria. 257. 3. f.
Cap. cum nostris, de concess. præben. quatenus videtur probare electionem de episcopo ad quandam præposituram non valuisse. pag. 28. i. e.
* Cap. significauit, de donat. inter vir. & vxorem, explicatur. 36. 3. g.
Cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. quatenus habet, quod marito ad inopiam vergente dos apud mercatorem deponatur. pag. 8. 3. K.
Cap. peruenit, de fideiuss. quatenus habet debita quædam

dam de bonis clericorum esse soluenda.148.2.d.
Cap.ad hæc,de testamentis, quatenus habet beneficiarium ægrotantem aliquid de suis rebus donare posse.150.i.e.
Cap.de priore,de appel.quatenus habet grauiter debere castigari priorem, qui appellationem non admisit.98.i.b.
Cap.ad Apostolicam, de regul.quatenus habet professionem ante annum nouitiatus factam de consensu partium validam esse.164.2.a.
Cap.in insulis, de regularibus ubi obseruetur. 184.i.h.
Cap.fi.de regul. quatenus habet prælatos superiorum ordinum teneri ad requirendos fugitiuos.199.2.a.
Cap.1.de statu monach.quatenus habet non licere moniali è monasterio exire.236.2.c.
Cap litteraturam, de voto, in casu simili explicatur. 215.2.d.
Cap.Episcopus,ne cler.vel mon.quatenus habet clericos exercere posse iurisdictionem mortis iustitia mediante per alios.9.4.h.
* Cap.1.de sponsal.quatenus habet non esse separandam vxorem inficię contrahentem.pag.6.3.h.
* Cap 2.de desponsat.impub.quatenus habet matrimonium posse contrahi ante pubertatem. 10.i.c. & rursus ubi non est consensus.11.i.d.
* Cap.super eo, de conditionibus appos.quatenus habet eum, qui contraxit matrimonium, per verba de præsenti; si patri eius placuerit, superueniente eius beneplacito cogendum esse ad contrahendum matrimonium.pag.15.4.f.
* Cap.1.&c. veniens,de eo qui duxit. explicatur.6.i.c. & 8.i.b.
Cap.discretionem,de eo qui cognouit consan.vx.quatenus habet maritum,qui causam dedit adulterio vxoris non posse illam dimittere.204.3.g.
* Cap.consultationi, & laudabilem, de frigidis,& maleficiatis habet eos, qui propter impedimentum perpetuum possunt iuste separari,si uoluerint, posse cohabitare perpetuo vt frater,& soror.29.3.h.
* Cap.quod sedem,de frig.& malefic.quod habet puerum,qui non potest reddere debitum, nō esse aptum matrimonio.10.3.k.
Cap.1.de præbendis,& eius glossa,quæ habet posse teneri dignitatem, & canonicatum in eadem Ecclesia cum dispensatione episcopi.105.3.f.g.
* Cap.nobis,de simonia,quod habet Simoniacam collationem esse penitus reprobatam. 76.3.i.k.& col.4. littera,i.
Cap.per tuas,de simonia,quod habet eum, qui ordinatus est ad præsentationem,&c 36.3.i.k.
* Cap.de hoc,de simonia,quatenus in eo Pontifex mandat,vt iudex reges, qui aliquid ab episcopo simoniace acceperunt inducat,vt illud ecclesię restituant.79.4.k.& fol.seq.80.i.b.
* Cap.sicut tuis,de simonia,quatenus probat eum, qui soluit pecuniam, pro sua promotione se ignorãte datam,reputari simoniacum.44.4.f.
* Cap.de hoc, de simonia, quod videtur iubere pecuniam pro beneficio datam restituendam esse ecclesiæ.67.2.c.
* Cap.omnipotens,de accusatio.quatenus habet de crimine accusatum promoueri non posse.39.4.i.
* Cap.1.ne prælati vices suas, quatenus habet conductōrē spiritualis iurisdictionis priuari officio.80.3.i.
Cap.1.de hæreticis,quod habet dubius in fide infidelis est.135.2.a.
* Cap.pen.de homicidio,quatenus loquitur de clericis in bello pugnantibus.100.4.h.
* Cap.in litteris,de raptoribus explicatur. pag.167.i.d.
Cap.fures,de furtis,quatenus probat furem qui furando occiditur non esse in loco sacro sepeliendum. 166.i.c.
* Cap.1.de clerico non ordinato ministrante,quatenus habet diaconum,qui baptizauit solemniter,esse irregularem.138.4.f.g.
Cap.2.de noui operis nunciat.quatenus habet ob vitandū scandalum,relinquenda esse illa,quę sine peccato mortali relinqui possunt.203.4.g.
* Glo.cap.omnis vtriusque, de pen.& remiss. asserens eos qui sunt confessi religiosis habentibus priuilegiū, debere iterum suis parochis confiteri,damnatur.166.3.K.& 4.f.
Cap.cum infirmitas,de pen.& remis.quatenus habet illum canonem non obligare nisi in ecclesiis in quibus est publicatus.3.3.h.
*Cap.eam noscitur,de sent.excom.quatenus habet pauperem percussorem clerici obligatum esse ad eundum Romam.185.4.i.
* Cap.Sacro de sent.excom,quo prohibitio ad ingressu ecclesiæ appellatur interdictum &c.1. eod.tit.lib.6. quo vocatur suspensio,conciliantur.193.3.k.
* Cap perpendimus, de sent.excom.quatenus agit de clerico qui se enormibus immiscet.150.i.d.
* Cap.si vero.1.de sen. excom.quatenus habet virum non incidere in canonem, qui clericū cum vxore turpiter inuentum occiderit.179.4.i.
Cap.exiit, de verb.signific.multis in locis declaratur. 158.4.i.

CAPITA LIBRI SEXTI.

Decretalium Bonifacij VIII.

*Cap.1.de rescriptis lib.6.an habeat locum in rescriptis episcoporum sicut & principum.186.4.f.g.
Cap.licet canon. de electionibus lib.6. quatenus habet eum qui non fecit se promoueri ad sacerdotium intra annum,priuari ecclesia parochiali.27.3.h.
Cap.1.de tempore ordinat.lib.6.quatenus loquitur de ordinante clericum ad sacros ordines & de clerico ordin.ad illos.40.3.f.
Cap.ordinarii, de offi.ordin.in 6.explicatur.60.3.a.
Cap.1.de cleric.non residente in 6.quatenus habet per corporalem infirmitatem quem lucrari distributiones in absentia.105.i.c.
Cap.licet.de sepulturis in 6.quatenus habet filio impuberi patrem sepulturam eligere non posse.165.i.c.
Cap. exigit, de censib.in 6. quatenus habet visitatores suspendi si non restituant intra mensem duplum eius quod acceperunt.pag.251.4.i.
*Cap.quicunque,de hęreticis lib.6. quatenus excommunicat eum,qui hęreticum in sacro loco sepelit.91.3.g.h.& ead.col.3.lit.K.
* Cap.statutum,de hæreticis lib.6.quatenus habet filios hęreticoū nō posse promoueri ad ordines.96.3.h.
*Cap.prælatis,de homicidio,lib.6. quatenus habet, prælatos,& omnes alios clericos posse conqueri de malefactoribus; suis corā iudicibus sæcularib.100.3.h.i.
Cap.is cui.de sent.excomm.lib.6.quatenus habet, suspēsionem per appellationem tolli.99.3.f.

CLEMENTINAE ALIQVAE

& Extrauagantes.

Clemen.1.de rebus ecclesia.non alienandis explicatur. 122.4 g.h.
Clemē.dudū, de sepulturis,ibi pIatos & rectores.49.4.i.

Clemen.

Clemen.ne in agro,§.cæterum, de statu monachorum, quatenus habet vtrunque esse promouẽdum. 27.3.i.
Clem.Gratia de rescriptis quæ habet, eum qui habet ex pectatiuam ad aliquod beneficium, perdere illam per assecutionem alterius incompatibilis illi. 111.4.f.& 112.i.d.
Clemen.1.§.1.de hæreticis, quæ excõmunicat Inquisitores & iudices hæreticorum accipientes pecuniam. 92.2.b.
Extrau.Bonifacij de sepulturis quatenus eos qui mortuorum cadauera laniant, exenterant & similia excõmunicat.167.i.d.
Extrauag.Martini V.& Calixti III.* de censibus explicantur.137.2.c.

LEGES TAM DIGESTORVM quam Codicis.

*L.in ambiguis,ff.de legibus explicatur.pag.88.2.c.
L.idem Iulian.de legatis 1.quæ legatario qui sine suo delicto est rei legata incapax deberi æstimationem. 159.2.b.c.
L.iure ciuili ff.de cõdit.& demõstr.explicatur.222.3.k.
L.apud Labeonem.ff.de doli mali excep.qua videtur habere donationem ab ægroto factam sine mentione mortis fuisse eiud cãdã cã mortis esse factã. 150.3.f.
L.Paulus 1.ff.de solutionibus, quatenus habet creditorem non esse cogendum in alia forma nummos accipere.130.i.e.
*L.& nihil.ff.de ritu nuptiarum, quæ habet nihil interesse an cognatio descẽdat ex iustis nuptijs, an nõ.26.4.i.
*L.si me,& Titium,ff.de reb.cred.explicatur.79.2.d.
*L.liberi.ff.de nuptiis quæ vetat liberis ducere parentum concubinas.27.1.c.
L.Iulianus,§.offerri,ff.de actio. empt. quatenus habet, quod uenditor accepta parte precii, tenet eam quasi pignus donec totum soluatur.121.i.e.
L.oratio.ff.de sponsalibus, quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi spõsalia.pag.111.4 K.& 11●.i.b.
L.1.ff.quarum rerum actio non detur, quatenus habet rescindẽdũ id quod patrono libertus promisit.76 h.i.
*L.1.ff.nil nouari appellatione pendente, & l.reus,ff. de muneribus, & honoribus cõciliat antinomia.40.i.c.d.
L.prouinciales,ff.de verb.signific. quatenus habet prouinciales sunt, qui sunt incolę prouinciæ.11.2.d.
L.curabit.C.de actione empti. quatenus habet quod emptor qui percepit fructus rei emptę tenetur ad vsuras precii non soluti.137.3.i.
Glossam l.quotiens.1.C. de fideicommissis, quæ habet eum qui emit rem aliquam venditam alteri, sciens illã eẽ vẽditã debere postponi priori emptori.135.4.g.
*L.vltim.C.de falsarijs monet.quatenus habet ignorare impuberem, quicquid non uidet.19.3.h.
L.3.C.de episc.audient.quatenus habet, ne crimina iterata remissionem habeant.pag.6.4.f.
Authen.Erubescimus sine lege loqui de trien.& semiss. §.consideremus, quid significet his verbis Imperator. 138.3.i.

Indicis Capitum Decreti & Legum Finis.

LOCA SACROSANCTI CONCILII TRIDENTINI,

In duobus Consiliorum Nauarri Tomis explicata.

*Quæ * asterisco notantur in Secundo Tomo reperies.*

* SESS. 5. cap.1.de refor. Quatenus præcipit de Sac.scripturæ lectore in Metropolitanis Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs prouideri.81.i.c.d.
Sess.6.cap.3.de refor.Quatenus habet Ordinarium tanquam sedis Apostolicę delegatum posse visitare punire & corrigere quẽcũque clericum cuiusuis ordinis personalis, & regularis. 174. 2. b. & sequen.
Cap.4. Quatenus habet Capitula subesse uisitationi & correctioni episcoporum.59.2.a.& seq.
Cap.5. Quatenus habet Episcopum in aliena diœcesi Pontificalia exercere non posse.42.i.c. & seq.
Cap.idem quatenus habet Episcopum respectu priuilegij sibi dati ad conferendum ordines in aliena diœcesi, non debere ordinare sine licentia ordinarij, neque cum ea, nisi clericos illi ordinario subiectos. 43.i.b.c.d.
Sess.7.cap.4.de refor.quatenus habet nullum posse curata beneficia incompatibilia retinere.113.4. g.h.
Cap.7. quatenus hẽt ab ordinarijs locorũ sollicitè prouideri debere, vt bñficia curata p idoneos vicarios, etiam ꝓpositos ministrentur.240.i.e.& 2.a. & seq.
Sess.14.ca.1.de refor.quatenus hẽt nõ posse ordinari eũ, qui ꝑ occultum crimen fuerit interdictus.42.3.f.
* Cap.3.Quatenus habet Episcopum suos clericos examinare posse,& habiles declarare ad ecclesiastica sacramenta administranda.143.i.a.b.& 2.d.
* Sess.21.cap.1.de refor.Quatenus hẽt nihil dandum esse pro literis dimissorijs, vel sigillo.41.3.k.& 4.f.
Cap.2. Quatenus hẽt neminem ordinari debere sine titulo.35.3.f.& seq.36.i.a.& seq.37.i.e. & 2.a.b.43.2. e.& 3.f.& sequ.
Cap.5.quatenus habet Episcopos facere posse vniones beneficiorum, quæ reuocari non possint. 58.2.c.
* Cap.9.quatenus habet quæstorum nomen, & vsum in quibuscunque religionis Christianæ locis abolendum esse.167.3.g.& seq.
* Sess.22.Decretum de obseruandis,& euitandis in celebratione Missæ, quatenus habet sacrificium Missæ non debere extra ecclesias, aut oratoria ad hoc tantum dicata celebrari.141.3.g.h.
Cap.4.de refor. quatenus habet collationem dignitatum,& beneficiorum in posterum non valiturã, nisi iustam ætatem,& alia requisita, quibus conferri deberet habuerint.110.3.k.& 4.f.
Cap.9.quatenus Epis concedit suos familiares triennales ordinare.35.i.d.e. & 2.f.g.
Cap.11.quatenus excommunicat vsurpantes bona ecclesiastica.30.i.e & 2.c.
Cap.idem, & 13. & 14.quatenus habent interstitia seruari debere, nisi episcopo fuerit aliter visum expedire. 34.4.k.& 35.i.a.b.
Sess.23.cap.10. de refor. quatenus habet dimissorias non esse

Index Legum,& cap.Conc.Trid.

eſſe dandas ijs, qui ſubditi non ſunt. 41.3.g.h.

* Cap.12.quatenus habet regulares nō debere ſine epiſcopi examine diligenti ordinari. 146.i.c.& ſequ.

* Seſs.24.cap.1. de refor.matr. quatenus habet Matrimonium tali modo,& forma contrahi debere, videlicet corā Parocho , teſtibus , & c.2.4.k.3.i.a.8. 2.a. Vide etiam pag 12.& 15.per totū, & pag.15.2.a. & ſeq.

* Cap.idem quatenus habet denunciationes ante Matrimoniū poſse ab epiſcopo remitti.11.3.h.i.& 4.f.g.

* Cap.idem quatenus habet matrimonium contrahi debere coram Parocho , uel alio ſacerdote.13.3.f.& ſequent.

* Cap.idem quatenus habet Parochū dare poſse licentiam alij ſacerdoti,vt matrimonio aſſiſtat contrahendo.14.i.c.d.& 2.h.& ſeq.& 3.i.k.& 4.f. & ſeq.

Cap.idem quatenus habet Regularē abſque licentia nō poſſe matrimonia ſolennizare.14.3.h. & ſeq.

* Cap.2.Quatenus habet vnum,& vnā ad ſummum baptizatū de baptiſmo ſuſcipere debere. 21.i.b. & ſeq.

* Cap.3.quatenus iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum reſtringit ad primum gradum. 5.i.b.& ſeq.

* Cap.6.quatenus habet raptorem in excommunicationis,& c.pœnas incurrere.110.3.k.& 4.f.

* Cap.idem quatenus habet raptorem eſse infamem. 111.i.e.& 2.b.

Cap.8.quatenus habet modum punitionis concubinarum.61.i.d.e.

Seſs.ead.24.Cap.6.de refor.quatenus habet Epm diſpenſare poſse in irregularitate ex debito occulto prouenięte,ea excepta,quæ prouenit ex homicidio voluntario.42.3.& ſeq.& 97.i.e. & 2.a. Et Tomo 2.pag. 105.2.a.b.c.

* Cap.idem quatenus habet Epiſcopum a caſibus quibuſcunque occultis, Sedi quoq; Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſque in propria diœceſi abſoluere poſse. 144.2.b.c.

* Cap.idem quatenus habet Epiſcopos a crimine etiā hæreſis abſoluere poſse in foro conſcientiæ tantum, non tamen eorum Vicarios.ibid.col.3.g.& ſeq.

* Cap. 8. quatenus habet in Eccleſijs Cathedralibus conſtitui debere Pœnitentiarium.164.2 a.

Cap.12.quatenus habet prouiſum de beneficio, niſi intra duos menſes fidei profeſſionem emiſerit , fructus non faciat ſuos , nec poſseſsio illi ſuffragatur. 92.4.f. & ſeq.93.i.a. & ſeq. per totam pag. Et Tomo 2.192. 2.e. & 3.f. & ſequ.

Cap.idem quatenus habet Canonicos , & beneficiarios, abeſse ab eccleſijs,quib.inſeruiūt vltra tres menſes non debere.102.2.d.& ſeq. & plura vſque ad pag. 18.eod.tit. De cler.non reſid.

* Cap.14.quatenus habet nihil accipiendum pro beneficiorum,canonicatuum,præbendarum , & c. collatione.41.3.i.K.& 4.f.

* Cap.idem quatenus habet dationes pro beneficiorū collatione, quæ in vſus pios non conuertuntur, ab Epis nō debere permitti.73.3.i.K.& per totū Cōcil.

Cap.17.quatenus habet neminem plura curata beneficia poſse retinere.111.2.a.b.c.d.& plura vſq; ad pag. 118.eod.tit.de præbend.

Cap.18.quatenus habet Epiſcopum Eccleſia parochiali vacante publicum edictū ponere debere.109.3.h.i.

Cap. idem quatenus habet Epiſcopum debere beneficium conferre magis idoneo.244.4.f. & ſeq.

Cap.20.quatenus habet cauſas omnes eccleſiaſticas in prima inſtātia ab ordinarijs debere cognoſci.56.i.b.c

Cap.idem quatenus habet cauſas matrimoniales Epiſcopi tantum examini, & iuriſdictioni debere relinqui.ibid.i.d.e.& 2.a.b.

* Cap.idem quatenus habet Epiſcopum ſibi ſubditos corrigere poſſe,etiam exemptos 143.3.i. & ſeq.

* Seſs.25.Cap.2.de regular.quatenus habet nemini regulariū licere bona mobilia, vel immobilia habere , ſeu illa tanquam propria retinere.81.i.e. & 2.c. 142.i.d. e. 2.d. & 3.K.

Cap.idem quatenus habet bonorum monaſteriorū adminiſtrationem ad ſolos officiales pertinere. 248.3.h

Cap.5.quatenus habet nemini ſanctimonialium ſępta monaſterij egredi licere poſt profeſſionem ſine licentia Epiſcopi.236.3.i.K.

Cap.8.quatenus habet Monaſteria omnia,quę generalibus capitulis , vel Epiſcopis non ſubſunt quolibet triennio debere ſeſe in congregationes redigere. 243.3.i.& ſequen.

Cap.15.quatenus habet nullam profeſsionem eſſe validam,niſi poſt xvj.annum.75.3.i.K.

Cap.idem quatenus habet profeſſionem in quacunque religione fieri non debere,niſi poſt annum a ſuſcepto habitu.176.4.i.K.& ſeq.pag.& conſilijs multa continentur circa talem materiam.

Cap.16.quatenus præcipit vt monialibus abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur.164.3.h.i.

Cap.idem quatenus præcipit nihil tribui monaſterio a nouitijs 199.4.i.K.& 200.i.d. & ſeq.& 3.K.& ſeq.

Cap.18.quatenus excommunicantur,qui mulierem ad monaſterium ingrediendum cogunt,& auxiliū præſtantes conſilium & fauorem . 171.3. K. & 4. per totum,& 172.i.a.b.c.

Cap.19.quatenus habet neminem religionē per vim, & metum, non niſi intra quinquennium poſſe reclamare.74 4.f.& ſeq.

Cap.idem quatenus habet neminem regularē cuiuſcūque facultatis vigore ad laxiorem religionem debere transferri.192.2.a.& ſeq.paginis, & conſilijs.

Seſs.ead.25.Cap.6.de reform.quatenus habet Epiſcopum contra canonicos procedere non debere , niſi cum duobus canonicis ad hoc electis.59.2.a.& ſeq.

Cap.14.quatenus habet clericos non debere in immunditiæ ſordibus , immundoque concubinatu verſari. 101.4.i.& ſequen.

Cap.15.quatenus habet non licere filijs clericorum illegitimis obtinere beneficium in eccleſijs,in quibus patres eorū obtinent beneficiū,vel obtinuerūt. 50.4. g. & 51.i.c. & ſeq. & col.4. eiuſdem pag.lit.f.& ſeq.

* Cap.19.quatenus prohibet monomachiam, & pęnas apponit tum duellantibus , tum locum ad id dantibus,tum patrinis & c.150.4.f.& 151.i.b.

Locorum ſacri Concilij Tridentini in hiſce Conſilijs explicatorum Indicis finis.

INDEX RERVM OMNIVM, QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR,

GENERALIA, MAXIME VTRIVSQVE IVRIS. *quaſi axiomata, & communes tum Theologorum, tum Iuris conſultorum ſententias complectens.*

In quo illud obſeruandum, eas, quæ hac nota numerali 2. notantur ſententias, ad ſecundum huius operis Tomum pertinere, quæ vero nullam notam habent, eas ad primum ſpectare.

Numerum autem primum paginam, alterum columnam, & litteram paruulam columnæ partem denotare notum eſt. Quando verò litteræ paruæ A maiuſculum adiungitur, hoc eſt ex Annotationibus Conſilijs additis adſumptum.

ABBAS, ABBATIA, ABBATISSA.

ABBAS, non poteſt dare litteras dimiſſorias ſuo familiari, ſi non ſit regularis, alioqui ſuſpenſionis pęnam incurrit. 41.3.h. & ſi miniſtrauit, irregularis factus eſt. ibid.h. & tenetur ad reſtitutionem fructuum illius anni. ibid.i. Abbatis benedictio non eſt iterabilis. 46.2.c.d. abbatiſſæ benedictio ſic. ibid.d. abbas benedictus, qui non habet literas ſuæ benedictionis facientes fidem, quid faciet, vt iterum non benedicatur. ibid.e. & col.3. vſque ad finem.

Abbas priuilegiatus, ſine collegio monachorum non præcedit Eccleſiæ Cathedralis canonico, ſed reliquos clericos. 63.3.h.i. abbas non præcedit canonicos Eccleſiæ cathedralis collegialiter incedentes, ſed ſic ſigillatim. 63.4.h. abbates epiſcopalibus inſignibus vtentes, ſunt alijs, qui nō vtuntur, maiore gloria digni. 64.3.g.

Abbate nimis ſæuiente in monachos, licet eis fugere à monaſterio. 98.i.b.c.

Abbatiæ plures ſunt beneficia incompatibilia, & curata. 112.3.i.k.

Abbatiæ iuriſdictionē quaſi ep̄alē habētes iure cōi requirunt reſidentiā. 113.i.b. abbatiæ plures quō in canone Concil. Trid. comprehendantur ibid. col.1.c.d. abbatiarum iuriſdictio non eſt tradenda epiſcopo. ibid. lit.e.

Abbas plurium abbatiarum qua ratione poterit reditus illarum ſibi reſeruare. 113.2.a.b. ad abbatem pertinet iure communi tota abbatiæ adminiſtratio. 120.i.a.

Abbas, qui forma iuris ſeruata alienauit bona ſuæ Abbatiæ ſita in alieno epiſcopatu, procuret conſenſum epiſcopi illius regionis, in qua ſunt. 121.3.i.k. abbas an poſſit cædere arbores opacas, & infrugiferas ſui monaſterij, & earū precium in emptionem bonorum immobilium conferre, quęritur, & reſoluitur affirmatiuè. 121.4.i.k.

Abbas non poteſt arbores fructiferas, & infructiferas ſimul vendere ſine conſenſu conuentus, & ſuperioris. 122.i.c.d.

Abbas, & conuentus poſſunt bona conuentus inter ſe diuidere ſine auctoritate Papæ, ſed niſi confirmatio Papæ ſequatur poteſt ab Abbate pro libito reuocari. 122.3.h.i.

Abbas legitime tranſlatus non tenetur iterum profiteri, ſed ſimplex monachus ſic, & cur. 193.i.c.d. tamen reijcitur, ibid. d. in abbatiam alterius ordinis tranſlatus, vt valeat profeſſio iterum nouitius annum integrum eſſe debet. ibidem. tenetur dicere officium ordinis. 193.3.f.

Abbas non eſt electus in abbatem ante confirmationem. 186.i.e.

Abbas non poteſt oblatos, & monachos accipere ſine conſenſu conuentus. 222.i.d.e. & col.2.a.b.

Abbas monachorum laicorum ſi non ſit clericus, eſt inferior honore quouis clerico. 228.3.f. abbatiſſa triennalis non eſt benedicenda. ibidem i. abbatiſſas perpetuas melius eſt eſſe, quàm triennales iuxta opinionem authoris. ibidem. abbatiſſæ non omnes ſunt bene-

dicendæ, sed solæ illæ, quæ solent benedici. 228.4.*f.* *abbatissas triennales tantum eligendas esse constitutio decernens solum complectitur regulares.* 238.4.*h.i.*

Abbas legem sibi imponere non potest, ita vt non possit reuocare aliquam curam suo subdito impositam. 242.2.*c.d.* *abbas facere non potest suum monachum proprietarium.* 242.3.*g.h.*

Abbas, qui ex cœmeterio S. N. puteolanam extraxit, & per campos dispersit, grauiter peccauit. 263.*i.d.e.*

2 *Abbas commendatarius potest omnia, quæ titularis, & si sit exemptus, & nullus diœcesis potest remittere denunciationes, quas potest remittere episcopus.* 11.4.*f.g.h.*

2 *Abbas potest priuare officiis, quæ suis monachis confert ad nutum, etiam sine iusta causa.* 55.4.*g.*

2 *Abbas, qui cessit abbatiam non potest gerere, seu administrare abbatiam cessam, etiam ex consensu abbatis, cui cessit.* 71.*i.c.*

Abbas habens priuilegium conferendi subdiaconatum ante Concil. Triden. an post illud illum conferre possit quæritur, & resoluitur negatiue. 145.4.*i.* & 146.*i.a.* *abbates possunt primam tonsuram, & minores ordines conferre, sed non sacros.* 146.*i.b.* *idque sine examine. ibidem.e.ad abbates solos iure antiquo regimen monasterij pertinet, sed non nouo.* 147.4.*g.h.* *vide prælatus, Superior, monachus, &c.*

ABIVRATIO, ABIVRARE.

Abiuratio propriè dicta probat abiurantem verum fuisse hæreticum, & abiuratio impropriè purgat de suspitione. 29.2.*c.*

2 *Abiurare rarò ponitur pro purgare se à suspitione hæresis.* 150.3.*f.*

2 *Abiurare propriè est* [*recedere ab aliquo cum iuramento de non redeundo ad eum.*] & *abiurare hæresim,* [*est recedere ab hæresi,*] &c. 94.*i.b.* *abiurauit, qui hæresim non potest tenere vllum beneficium, nec publicum officium. ibidem ead. col.i.d.*

2 *Abiuranti hæresim solet frequenter imponi pœna suspensionis. ibid.i.e. abiuratio hæresis est quædam purgatio canonica, & sic abiuratus de leui, & de vehementi, est pro tali habendus, qui non commisit crimen. ibid. col.*2.*a.* *per abiurationem absolutus non manet inhabilis ad aliquid, nisi iudex talem ei pœnam imposuisset. ibid.c.*

2 *Abiuratio duplex est, vna, quam cogitur facere hæreticus pœnitens, altera, qua de hæresi suspectus monstrat se innocentem. ibid.col.*2.*d.* *per priorem inhabilitas incurritur, per posteriorem nulla.* *ibid.*3.*f.*

2 *Abiuratio, est recessio ab hæresi cum iuramento de non redeundo ad eam, per quam, qui abiurat, confitetur se in eã incidisse. ibid. ead. col.*3.*h. impropriè est purgatio qua inquisitus cum iuramento se purgat, & negat, se vnquam in eam incidisse. ibid. ead. lit.i. qui posteriore modo abiurauit, non comprehenditur in bulla Pij V. sed qui priore modo abiurauit, sic. ibid.k.*

ABORTVS.

2 *Abortum, qui consulit, mandat, vel procurat, eo sequuto est irregularis.* 109.2.*b.*

2 *Abortus causa mulieri putanti se grauidam, qui dixit, vt se minueret sanguine, non debet se irregularem ideo putare.* *ibid.*2.*e.*

ABSOLVTIO, ABSOLVTVS, ABSOLVI.

Absolutio deneganda quomodo sit regijs consiliarijs prohibentibus bullarum publicationem. 7.*i.b.*

Absolutio a peccatis facta à prælato tolerato valet, etiamsi ipso iure perdidit officium. 58.3.*g.*

Absolutus quoad forum conscientiæ tantum, non est absolutus in foro exteriori. 79.2.*a.*

Absoluto ab excommunicatione, vel irregularitate in foro conscientiæ expedit habere litteras à confessario fidem facientes, quæ qua ratione fieri possit declaratur. 89.*d.e.* *absolutiones, quas dant penitentiarii in foro conscientiæ tantum, nunc litteris confirmari peti non debet. ibidem col.*3. *per totum consil.col.*4. *absolutiones hæ si darentur in foro exteriori nihil valerent.* *ibid.col.*3.*f.*

Absolutio ab excommunicatione, quam dat morituro parochus prodest, etiam quoad forum exterius. 165.3.*g.h.*

Absolutio Iobelæorum valet quoad momentum quo quæritur indulgentia, sic tamen, vt statim reincidat. 233.3.*f.g.*

Absolui quis potest à peccato, & ab excommunicatione non soluta pœna à iure imposita. 252.*i.a.b.*

2 *Absolutio data excommunicato à superiore valet, etiam si sit iniusta.* 66.4.*k.* & 67.*i.a.* & *data excommunicato bona fide confesso. ibidem. Absolutio peccati simoniæ, quæ nondum facta est realis, sed postea fit non tollit excommunicationem.* 72.3.*f.*

2 *Absolutus ab excommunicatione generaliter, antequam celebret potest credere se non incurrisse irregularitatem ob celebrationem post excommunicationem simoniæ realis contractam. ibidem eadem.col.*3.*f.g.* & *eodem modo absolutus per ignorantiam non incurrit irregularitatem. ibidem.col.*3.*h. absolutio qua sacerdos absoluit suam concubinam valet.* 78.3.*f.* *absolutus cum reincidentia est absolutus pro tempore, quo fuit absolutus.* 89.3.*h.*

2 *Absolutio excommunicationis duas ob causas, non extenditur ad alias, quæ aliis de causis sunt incursæ.* 137.3.*i.k.* *absolui quis potest à casibus reseruatis commissis post promulgatum Iobelæum illius virtute.* 144.2.*c.* *absoluere in foro conscientiæ tantum, quid sit.* *ibid.col.*4.*h.*

Absolutio ad cautelam à Vicario ei facta, qui domicilium in vrbe non habet est valida. 187.3.*i.* *clausula teque absoluentes, impedimentum aliud non tollit, quam quod prouenit ex censuris.* *ibid.*3.*k.*

2 *Absolutio eius, qui data cautione intra terminum absolui debuit, quam non dedit, non valet.* *ibid.col.*4.*g.h.*

2 *Absolutus ab interdicto à simplici sacerdote in mortis articulo præsente episcopo, nõ est bene absolutus.* 164.4.*f.g.* *absolui potest virtute Iobelæi excommunicatus, parte etiam non satisfacta, quando res est dubia.* 182.3.*f.g.*

2 *Absolutus virtute Iobelæi, quod intendebat seruare ab omnibus reseruatis, si postea illud non seruet, vere est absolutus.* 163.4.*i.k.* & 164.*i.a.*

2 *Absolui magis merentur actu restituentes, quam promittentes.* 184.4.*k.et* 185.*i.a.*

2 *Absolutus absolutione generali, quæ datur in collatione beneficiorum, etiam si esset excommunicatus, licite potest vti eo beneficio, vt suo.* 187.3.*h.*

2 *Absolutio ab excommunicatione in foro conscientiæ à religiosis præstita, quid operetur.* 188.2.*e.* & 3.*f.* *absolutio virtute Cruciatæ non iuuat in foro interiori, nisi parte satisfacta, & minus in foro exteriori. ibidem. columm.*3.*k.* & 4.*f.* *absolutus bene ab excommunicatione, debet prius absolui à peccato mortali.* *ibid.col.*4.*g.* *Vide excommunicatio, pœnitentia.*

ACCESSORIVM.

Accessorium sequitur naturam sui principalis, & regulatur ab eo. 114.4.*i.* *fallit quando est diuersa ratio. fol. sequen.* 115.*i.b.c.*

Accessorium sequitur naturam principalis. hæc regula multis modis limitatur. 223.*i.e.* & *verus eius regula intel-*

intellectus.ibidem.per totum consil. accessorium sequitur naturam sui principalis.73.3.k.fallit quando diuersa ratio diuersum in eo concludit. 74.2.b.

ACCESSVS.

2 Accessus,& regressus differūt, quod accessum habens agit de iure nouo quærendo, & regressum de iure ante habito recuperando. 194 2.d.

2 Accessus,& regressus à Concilio parificantur. ibid. eadem col.2.e.

ACCIDENS.

Accidens additum generi videtur eximere id cuius est accidens à suo genere. 50.2.b.

ACCVSATVS, ACCVSATIO.

2 Accusatus de crimine pendente lite modo non præcesserit infamia, promoueri potest, & concurrere ad beneficia. 39.4.i.

2 Accusationem debet præcedere inscriptio, & denunciationem correctio,& inquisitionem fama. 40.2.b.c.

2 Per accusationem impeditur promotio,quando propter illam accusatus factus est infamis apud graues viros. ibid. col.3.f. accusationis pendentia factæ calumniose,vel nullo animo non impedit promotionem,ibid.lit.h.

2 Accusatio infamat,quando est facta de graui causa, puta capitali,vel status. ibid.col.3.i.k.

ACTA, ACTIONES, ACTVS.

Acta coram notarijs, sicut coram iudice sunt acta publica. 23.3.i.

Actiones suas remittentibus non est dādus regressus. 37.3.k. actionem qui habet, videtur ius habere,præsertim si sit realis, ibid.col.4.f.g.

Actus factus coram eo cui debetur reuerentia, si fiat propter eam,ita vt aliter non fieret,non est validus. 77.i.a. actus meticulosi non sunt iure ipso nulli, sed actione,quod actus causa.ibid.b.c.

Actum in dubio nemo præsumitur facere, qui sit delictum. 139.2.c.

Actus agentiū non operatur vltra intētionem eorū. 177.4.f.

Acta per prælatos, & rectores Ecclesiæ debent esse æqua,decentia,& expedientia. 98.2.b.

Actus factus sine scriptura, in quo illa debet interuenire est nullus. 108.3.f. actus cum scriptura maiore cum indicio fit, quam sine illa. ibid. actus virtute alicuius potestatis factus non valet in se seruata forma,qua data est facultas illius actus faciendi.ibid.k. actiones,& obligationes conuenientes alicui transeunt in hæredes eius, & contra hæredes debitoris. 147.4.f.

Actus iustitiæ, & aliarum virtutum quomodo differant. 156.i.e.actus omnis hominum peccatum est, hæretica est sententia, actus hominum magna ex parte culpa saltem veniali sunt infecti,Catholica sententia est. ibid. col.2.b.

Actu ex nullo colligitur intentio,et mēs testatoris. 160.3.k.

Actus sortitus effectum habens causam successiuam multo tempore continuatus facit dici rem consuetam. 163.3.g.

Actio triplex personalis, realis,& mixta,& actio rei etiam triplex,persecutoria,pœnalis, & mixta. 169 i.e.

2 Actus factus contra formam substantialem à lege præstitutam non valet. 21.i.h.

Actus nullus metu factus ligat agentem,quo ad forum conscientiæ. 202.i.h.

Actum,qui fecit expresse,frustra iterum facit. ibid. col.3.f.

2 Actus cōtra legem regulariter est nullus,sed fallit. 21.i.c.

2 Actibus gestis in specie potius credendum est,quam regulis generalibus. 30.3.i.

2 Actus in dubio præsumendus est bonus, nec est præsumendum malum id,quod potest iudicari esse bonum. 44.i.a. actus humani magis accipiunt speciem a fine, quam ab obiecto. 67.i.b.

2 Actui,qui præsens est auctorizando,non tenetur de culpa, si actus fiat nulliter. 155.2.b.c.

2 Actio ad centum soluenda post annum, vel biennium,minoris emi potest,quam pretio centum, & actionem minus est habere,quam rem. 118 4.h.actionis remissio ob anticipatam solutionem recepta minori summa vsuram sapit,secus si alio respectu. ibid.i.k.

2 Actor, & reus vnus,& idem quandoque esse potest. 129.4.g.actio recuperandi pecuniam debitam post aliquod tēpus,potest emi pecunia minore illa debita. 130 4.g.

2 Actore non probante reus absoluitur. 173.3.k.

2 Actionem minus est habere, quam rem. 185.i.a.

ADIVRATIO.

2 Adiuratio creaturæ irrationalis, cui aliquid vanum, vel falsum miscetur, tacita censetur dæmonis inuocatio. 190.3.h.

2 Adiuratio creaturæ irrationalis qualiter sine superstitione fieri possit.ibid.ead.col.3.i.k.

ADVERSARIVS.

2 Aduersario credere,quod faciet aliquid in sui defensionem nemo debet. 137.2.a.

ADVLTERIVM, ADVLTER.

Per adulterium coniugis liberatur coniux ab omni seruitute coniugij. 207.4.h.

2 Adulterium solum non impedit matrimonium post mortē viri adulteræ,nec fides de matrimonio, sed vtrunque simul. 17 4.k.& 18.i.a.

2 Adulter,qui adulteræ promisit, se illam ducturum si posset fieri,mortuo marito non potest illam ducere. 18.2.a.b. adulteria coniugum mutua compensatione tolluntur, ita vt adulterans primo ius petendi debitum recuperet altero adulterante.33.4.g.h.i.adulterij causa non potest vxor dimitti,si vir simili vitio laborat. 33.3.f.

2 Adulter ad recipiendam adulteram coniugem cogi potest. 110.2.e.

Vide matrimonium,fornicatio.

AEQVITAS.

Aequitas non est præferenda rigori, quando ea scripta non est,rigor autem sic. 108.4.f.

AFFINITAS.

2 Affinitas ex coitu carnali illicito oritur iure Canonico. 22.2.c.

2 Affinitatis impedimentum sine copula non oritur. ibidem. col.4.f.g.

2 Oritur ex copula quacunque,siue occulta, siue publica.ibi. ead.col. & lit.

2 Affinitatem non contraxerunt vir, & mulier, cuius viri soror,nupta illi viro fuit,qui postea eam mulierem duxit. ibid.affinitatis solum primum genus inducit hodie impedimentum. ibid.4.h.

2 Affines generaliter dicuntur, [Quorum vnum, trahitur ad finem alterius. 23.i.h.

2 Affinis propriè non est maritus vxori,nec sponsus sponsæ. ibid.b.c.sed sic largo modo ibid.col.i.c. affinitas, & impedimentum affinitatis diuersa sunt. ibid.c.d. affinitas iure Cæsareo non nascitur ex illicita copula, sed sic iure pontificio. ibid.d.

2 [Affinitas est proximitas personarum ex copula carnali proueniens,omni carens parentela.] ibidem. col.ead.i.e.

2 Affinitas non contrahitur, nisi fiat seminum commistio. 23.2.b.

2 Affinitas semel contracta non extinguitur morte personæ, qua mediante contracta est 24.3.h. affinitas proueniens matrimonium ex illicita copula orta matrimonium,

monium impedit, & dirimit, sequens matrimonium non dirimit. ibid.i.k.

2 *Affinitatis impedimento sublato per dispensationem, non videtur sublatum publicæ honestatis impedimentum, nisi de eo fiat mentio.* 24.4.i.k. *affinitatis impedimenti sublationem non vitiat taciturnitas impedimenti publicæ honestatis.* 25.i.a.

2 *Affinitatis impedimentum an nascatur ex copula illicita, & inter Paganos, & Iudæos quæritur, & resoluitur negatiue.* 26.3.g.h.

2 *Affines non sunt, nisi ex iustis nuptijs iure Cæsareo.* ibid. i.k. *affinitatis impedimentum non nascitur ex copula illicita ante baptismum habita post illum.* 27.2.a.b.

2 *Affinitas ex illicita copula cur nascatur iure pontificio.* ibid.col.2.c.

AGASONES.

Agasones seu muliones, qui quo minus impendant, adeunt loca parua, à Missa audienda diebus festis excusantur. 84.i.c.

ALIENANS BONA ECCLESIAE. ALIENATIO.

Alienans bona Ecclesiæ in casibus à iure permissis non est excommunicatus, & alienare non licet bona Ecclesiæ sine consensu Papæ, de qua re duo Auctoris dicta conciliantur. 120.4.f.g.h. *alienans bona Ecclesiæ prælatus ex communicatus est, sed non denunciatus retinet administrationem, & soluens ei liberatur.* 121.i.per totum.

Alienans bona Ecclesiæ inferior Episcopo amittit beneficia. 125.2.c.

Alienans bona Ecclesiæ sine licentia Papæ, & sine iusta causa, & non seruato iuris ordine peccat, & est excommunicatus, & perdit in foro exteriori beneficia, quæ habet in Ecclesia, cuius bona alienauit. 121.2.e. *alienare bona Ecclesiastica iura prohibentia sunt intelligenda de immobilibus, & mobilibus pretiosis.* ibidem. 4.i. *alienatio rei Ecclesiæ etiam causa pietatis fieri potest.* 124.3.i. *alienantes Eccl siæ bona quando peccant, & quando non.* 125.2.b. *Alienantis bona ecclesię pęnę non remittuntur, etiamsi fiat eorum in integrum restitut.* ibid.c.

Alienare non potest, qui potest ad breue tempus locare. 133.4.g.h.

Alienationis prohibitio facta à testatore nuda causa, & persona non valet. 160.3.k.

Alienare prohibitus rem aliquam extra familiam, non potest de ea extraneum hæredem facere. 160.4.g.h. *Alienandi prohibitio quando vltra fideicommissum concurrit, fiscus aliquid consequi non potest.* 163.4.i.k.

ALTARE.

[*Altari, qui non seruit de altari non debet viuere.*] *fallit.* 105.2.c.d.

ALTER. ALTERNATIVA.

Alteri per alterum non potest inferri iniqua conditio. 90.i.d.

Alternatiua mensium non prodest ordinarijs acceptantibus, nisi postquam eorum acceptatio ad Datarium peruenerit. 117.2.c.

AMICTVS.

Amictu capite tecto Missam integram dici posse auctor probat, & quid amictus significet. 256.2.c. *amictus est potius tectorium capitis, quam super humerale quoddam ex instituto Ecclesiæ.* ibidem.d.e. *amictu capite tecto non solum debili, sed etiam sano Missam dicere licet cessante scandalo.* ibidem.colum.3.h.i. *& pro amictu pileolo honesto iusta ex causa vti licet.* ibid.i.

ANATHEMA.

2 *Anathemata in libr. Iosue cur res quædam fuisse dicantur.* 190.i.d.

2 *Anathematizatio est excommunicatio, & anathematizari non possunt bruta animantia.* ibid.i.e. & 2.a.

2 *Anathema in Christiana Ecclesia duo significat, & quæ illa* ibid. 3.a.

ANCILLAE.

2 *Ancillæ, qui promisit 100. pro dote, quæ post 25. annos ætatis, & seruitii passa est sibi virginitatem eripi, tenetur de dote.* 16.2.c.

2 *Ancillæ, quæ aliqua modica quotidie sine dominorum consensu tribuunt, quando tenentur de suo restituere.* 112.3.g.h.

ANIMALIA.

2 *Animalia irrationalia propter proprium actum citare, & excommunicare vanum est.* 190.i.b.

2 *Animalia irrationalia maledici non possunt.* ibid.col.2.b.

2 *Animalia irrationalia, qui Episcoporum vicarii excommunicare voluerunt, licet exordia habeant laude digna, fines tamen habent superstitiosos.* ibid.2.c.d.

2 *Animalium irrationalium excommunicationes, quæ aliquid sunt operatæ, qua virtute id fecerint.* ibid.col.3.k.

2 *Animalia quædam qua ratione coniurari legitime, & fugari possint.* ibid.col.4.g.h. *vide adiuratio, & creatura.*

ANNATA, ANNIVERSARIVM, ANNVS.

2 *Annatam soluere debet resignatarius non resignans beneficium, & compositionem, quæ soluitur pro impositione pensionis is cui reseruatur.* 50.i.d.e. *Annatam, qui vult soluere, vt resignetur beneficium in suum fauorem est simoniacus.* ibid.c, & col.2.a.

Anniuersaria, & alia similia emolumenta non videntur comprehendi sub fructibus, & prouentibus beneficii. 105.4.g.

Annus fructuum de quorum diuisione dubitatur varie incipit. 164.i.d. *annus vario modo circa varias materias, & varia proposita incipit.* ibid.2.b.

Annus vnde incipiat nihil refert posita auctoris opinione. ibidem.2.c.

ANTIQVITAS.

Antiquitas facit, vt in instrumento non defuisse solennitates necessariæ præsumantur, quamuis hæ non appareant. 89.i.a.b.

ANTONIANI.

2 *Sanct. Antoniani verè sunt religiosi, & tenentur seruare paupertatem in communi, vt alii religiosi.* 167.4.g.h. *vide quæstores.*

APOSTATA, APOSTASIA.

Apostata non est Episcopus transiens ab ordine ad Episcopatum. 152.2.c.

Apostata à religione est, qui voluit profiteri etiam dolo inductus

ductus si postea à religione defecerit. 189.i.a.

Apostatæ, qui relicto habitu temere vagantur digni sunt vituperio, & indigni auxilio. 197.4.f.

Ab apostata bona quæsita eo mortuo pertinent ad sedem Apostolicam. 243.3.g.

Apostatis quomodo sit consulendum auctoris sententia. 197.4.h.

Apostata minor ex multis mercimoniis, quæ exercuit, quibus quæsiuit. 201.i.c. & per totum consil.

2 Apostata minor, quæ quæsiuit per vltimas voluntates remanent caduca. ibidem.col.ead.e.

Apostatæ iuribus quæsitis succedens sedes Apostolica, debet etiam soluere ex æquitate eius debita. ibid.

Apostatæ debita, & iura quæsita quomodo recuperari possint. ibid.col.2.a.

2 Apostasia triplex à fide, ab obedientia, & ordine, & hæc duplex, ab ordine clericali, & religione. 97.3.k.

Apostasia ab obeditentia seu præceptis obediendi dicitur Apostasia generalites, non est tamen Apostasia à religione, & quæ illa sit. ibidem colum.4 f. Apostata non est monachus in monasterio continuè renuens obedire superiori, & violans votum castitatis. ibid.4.g.

2 Apostata à religione non est, qui recedit ab sua religione cum animo intrandi aliam etiam laxiorem. ibidem. lit.h.

2 Apostata, & fugitiuus quomodo differant. 98.i.a.

2 Apostata à religione, dicitur religiosus expresse, vel tacitè professus, qui deserit religionem, quam professus est, siue transitu ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. ibid. col.1.b.

2 Apostatæ, qui, & quot censendi non sint. ibidem eadem.col.1.c.d.

2 Apostatæ sunt, qui vigore breuium, quæ sciunt, vel scire debent esse inualida, stant foris religionis suæ. ibidem colum.3.g. idem dicendum de degentibus vigore licentiarũ suorum superiorum, si sint inualidæ. ibidem.h. Apostatæ non sunt, qui cum dispensatione legitima obtinent beneficia. ibid.h. Apostatæ multi sunt in foro exteriori, qui non sunt in interiori. ibid.3.h.i.

APPARITORES.

2 Apparitores Hispani arma capientes clericis, & scholasticis ob hoc delictum puniri possunt, sed ad restitutionem armorum non tenentur, donec cõdẽnentur. 180.3.f. Eorum iudex competens in hoc casu potest esse episcopus, sed melius est, vt sit laicus, nisi sint monachi. ibidem. 3.g.

2 Apparitores Hispani clericis, & scholasticis exemptis arma, detrahentes, eis postea reddentes quandam vindemiam faciunt. 180.2.a.

2 Hi non habent priuilegium simile Gallicano, non tamen incidunt in pœnam canonis ibidem. 2.a.b. non tamen peccant eos capiendo, & cur ibidem. eadem pagina ibidem 2.c.d. sed sic grauiter eis arma tollendo pretio redimenda. ibid.e.

APPELLATIO, APPELLARE.

Appellatio causa probabili interposita annihilat censuras omnes post eam latas. 57.3.h.

Appellare licet legitime in omnibus causis infra decendium. 97.2.c.

Appellare non licet post concilium in causa visitationis, correctionis, & cæter. nisi iusta causa expressa. ibidem d.

Appellari potest ab omnibus ad Romanam sedem, & à Concilio prouinciali ad generale. ibid.col.3.g.

Appellari potest ab omnibus à definitiua, à qua non reperitur inhibita appellatio. ibid.g.h.

Appellatio regulariter suspendit exequutionem, sed fallit, quando procedit appellatione remota, & appellatio est friuola. ibid.i.

Appellare ne liceat religiosis quæritur, & respondetur licere ibid.col.4.i.

Appellatio est defensio, & iure naturæ nemini deneganda. 98.i.a.

Appellationis effectus est rescissio actus, à quo appellatur, & repositio appellantis in eo statu, in quo erat. ibid. 4.g.h.

Appellatio duplex vna fit verbo, altera facto. ibidem eadem.colum.i.

Appellationi potest assistere iudex à quo, non tamen est citandus. 99.i.b.

Appellatio regulariter suspendit sententiam, etiamsi trahat secum executionem. ibid.col.2.a.

Appellans ab iniusta sententia, appellato negligente prosequi suum ius, potest credere eum tanquam sibi male conscium totum ius suum deseruisse. ibid.col.4.h.i.

2 Appellatio non suspendit excommunicationem, sed declarationem ipsius. 171.4.i.k. & rursus clarius. 173.2.d.

2 Appellari non potest in facto notorio, sed sic à sententia Iudicis declarantis illud esse tale. ibidem. ead. pag. 173. & lit. d.

ARBITER.

Arbiter electus, vt iudicet inter actorem, & reum, debet probationibus illis fidem adhibere, quibus adhibuisset iudex fori exterioris. 77.4.f.g.

ARBOR.

Arborum infrugiferarum cæsio non est prædij damnificatio. 122.i.a.

Arbores cæsas vendere nullo iure prohibetur. ibid. b.

ARCHIDIACONVS, ARCHIDIACONATVS.

Archidiaconus præsidet ante episcopum in capitulo, cum ibi interest, vt canonicus. 63.2.c.

Archidiaconum debet præcedere vicarius episcopi in choro per consuetudinem. ibid.d.

Archidiaconatus duo duarum ecclesiarum Cathedralium sunt beneficia incompatibilia. 112.3.g.

Archidiaconatus litigiosus non vacauit ipso iure per possessionem alterius pacificam post litigiosi obtentionem. ibid.3.k. & 4.f.

Archidiaconus ob amentiam perpetuam non est priuandus beneficio, sed coadiutor dandus. ibid.col.4.f.

ARCHIEPISCOPVS.

Archiepiscopus an in Concilio prouinciali excommunicari possit, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 65.2.d. & sequen.

Archiepiscopus est caput Concilij prouincialis, hoc quomodo intelligendum. ibidem.

Archiepiscopus Minor se obligauit ad 500. scuta soluenda pro palatio, quod ad vitam suam emerat, quæritur an hæc 500. scuta Camera teneatur soluere, & respondetur affirmatiue. 147.2.a. & seq.

Archiepiscopus ille qua ratione de suis reditibus disponere poterit. 148.i.c.d.

INDEX.

Archiepiscopus non potest testari de reditibus sui beneficii.ibid. col.3.i.

Archiepiscopus regularis quicquid quæsiuit, suo archiepiscopatui, vel sedi Apostolicæ quæsiuit. 149.i.a. nihil potuit per vltimam voluntatem cognatis relinquere, neque ad opera pia. ibid.

Archiepiscopus titularis carens clero, & populo quicquid quærit, sedi Apostolicæ quærit, ibid.b.

Archiepiscopi accipere possunt in suo aduentu aliqua munera consueta dari illis. 252.3.g.

A R M A.

2 Armorum delatio quando est mortifera, & quando venialis 83.2.a.b. arma, qui fabricant in terris Turcarum imperio subditis, quę Turcis ipsis vendunt non peccant. ibid. 2.b.c. nisi sciant certo eos contra Christianos armis vsuros. ibid. 2.d.

Arma bellica triplicis generis sunt, & quæ illa. 84.4.f.

A V C T O R.

Auctor iuris tantum canonici Doctorem se ingenue fatetur, quem honorem bis adeptus est 230.i.a. Quanti eum fecerit Carthusianorum Generalis, & quas ad eum litteras dederit. ibidem. a.b.

A V G V S T I N V S D O M I N I C V S.

Augustini Dominici Sacri testamentum, ex quo præclarum ortum est consilium, quo quæritur an Episcopus Alexandrinus potuerit emere Palatium, quod fuerat illius Augustini 132.4.g. affirmatur potuisse non peccasse, neque contra iustitiam, neque contra caritatem. 133.3.k.

A V R I C V L A.

Auriculæ aliqua parte caeens, quæ tegi possit, potest sine dispensatione ministrare. 52.4.i.

B A N N I T I.

2 BANNITOS aggrediens tanquam priuatus, & non ex publica auctoritate iniustum bellum bellare dicitur, & est irregularis si quis occidatur. 102.i.d.

2 Bannitos insequens cum auctoritate publica, & ex eis cum aliis aliquos occidens, est irregularis, sed non indispensabilis. 107.2.e.

Bannitos reuelare ex constitutione Gregorii Decimitertii clerici, vel monachi non teneantur. 266.3.k. de hoc tamen consulendum auctorem putat. ibidem colum.4.f.g. bannitos accusare, vel denunciare nulli tenentur. ibid.g.

Bannitos tolerare omnes prohibentur. ibid.h.

2 Bannitum quem licet impune interficere, qui comitatur occisores, est irregularis. 100.1.e.& 2.a. Bannitos, vt interficiant officiales iustitiæ congregati non sunt irregulares illi, qui sunt in vno loco, vbi nemo occiditur, quamuis alii eos occidant, qui sunt in alio loco. ibid.2.d.e. qui interfecerunt, non sunt irregulares, si non interfecissent suis manibus. ibidem.e.

Banniti vxor potest ei communicare, & consanguinei eos receptantes minus puniuntur lege Cæsarea, quam alii. 178.3.i.k.

Bãnitos, qui iuuant, ad euadendum manus iustitiæ sine scandalo, & violentia ad finem se melius conuertendi, non sunt excommunicati. ibidem.3.k. & 4.f. bannitum quem dubitat esse famosum receptans, non est excommunicatus. ibid. 4.h.i. banniti homicidæ complices excommunicati, sed non nominati, qui solum non mutauerunt, an sint vitandi quæritur, & dicitur, quod non 179.i.c.d. & sequent.

B A L N E V M.

2 Balnei dominus non potest tenere pueros ad lauandas mulieres nudas, & contraria consuetudo est corruptela. 158.3.f.

B A L S A M V S.

Balsamum solam Iudæam habere incertum est. 45.2.d. Balsami tria sunt genera, vel plura etiam, quæ in alia regione, quam in Iudæa reperiantur. ibidem. e. Baslamum an sit de essentia Chrismatis quæritur, & resoluitur negatiue. ibidem. col.3.g. & sequent. Balsamum non est de substantia Sacramenti confirmationis, sed de conuenientia. ibidem.i. Balsamus si desit, quomodo supplendum sit id quod deest confirmationi. 46.i.b

B A P T I Z A T V S, B A P T I S M V S, B A P T I Z A R E.

Baptizandos non esse filios inuitis parentibus asserit cum aliis Doctoribus S.Tho. & quòd per parentes intelligantur pater, & mater tantum. 212.3.h.& seq.

Baptizatum suscipere de sacro fonte apud hæreticos licet, sed non hæreticum patrinum assumere pag.7.4.i.

Baptizatur cum adultus non necesse est, vt sit patrinus, satis est, si ipse consentiat. 46.4.h.

Baptismus non soluit coniugia si ambo coniuges conuertantur. 209.i.c. Baptismus, & conuersio non tollunt legem naturæ, sed perficiunt. 210.i.c.

Baptismus vere conferri potest infanti, in vtero matris, in ea corporis parte, quæ extat. 261.3.k.

baptismus in hac verborum forma collatus. [baptizetur seruus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus.] quæritur. 262.i.per tot.

baptismi forma, quam Græci seruant vera est, & baptismus non desinit esse verus, etiamsi ab hæretico, vel pagano sit collatus ibidem.

baptismum nullum efficit mutatio verborum formæ, per quã quippiam necessarium omittitur. ibid.

baptismus nihil valet cui defuit vna ex tribus Sanctissimæ Trinitatis personis. ibidem.col.2.a.b.

baptismus nulli peccatori in peccato mortifero perseuerare volenti dandus est. ibid.col.3.g.

baptismus infanti cum consensu parentum dandus est illud poscentium, quod credant per illum filium sanitatem recuperaturum. ibidem. Aegrotis autem adultis dandus non est, nisi velint ab infidelitate recedere. ibid.lit.h.

baptismi vicem mors pro Christo tolerata subit. ibid.k.

baptismus solemnis est proprius actus presbyterii. 138.3.g.

baptizans virum, quem putat esse fœminam, vere baptizat, si intendit baptizare, quod ei offertur, non autem si intendit baptizare virum. 139.4.k.& 140.i.a.

baptizans in necessitate filium, quem ex sponsa habuit ab eo vxorio affectu cognita, ante Concilium Tridentinum publicatum non contrahit vllam cognationem, quæ noceat matrimonio. 20.i.a.

2 baptizans filium in fornicatione genitum, non potest matrem in matrimonio habere. ibid.c.

BAR-

BARCHINONA.

Barchinonæ statutum, quod habet cambij litteras Valentiam datas, nisi post sex menses solui non posse, est iniustum. 12.i.d.e.

BARTH. CASSANEVS.

2 Bartholomæus Cassaneus, qui edidit quendam librum de animalium irrationalium excommunicatione quãta vana scripserit. 190.i.a.& seq.

D. BASILIVS.

D. Basilij in religione vti multa fit expressa professio: an fiat professio tacita per annalem habitus gestationem, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 175.4.i.K

D. Basilij religionem relaxatam professus ea reformata non tenetur seruare eius duritiem superinductam. 187.4.i.K nisi relaxatio sit noua.ibid.188.i.a

BELLVM.

Bello capta à Sarracenis contra Christianos pugnantibus mobilia an vendita ab illis Christianis sint emẽtium, quæritur, & non resoluitur. 86.3.K.& seq.

2 Bello iusto, qui interest, non est irregularis si non mutilet per se, & si mittat tela, vel globulos bombardularum, modo nesciat se aliquem interfecisse, non tenetur id credere. 99.2.e.& 3.f.g.

2 Bello iusto captum non licet occidere, si potest seruari, & detineri post prælium finitum.ibid.col.4.f.

2 Bellum iustum ex parte satellitum missorum à præfecto vigilum ad eos, qui furantur fructus hortorum, & vinearum est iniustum ex eorum parte.ibid.col.4.i.K. & 100.

2 Bellum iniustum quo ad effectum irregularitatis, & restitutionis obligationem non efficit qualitas mala bellantis, sed requiritur, vt sit contra iustitiam. 100.4.h.i.

BENEFICIVM, BENEFICIARIVS BENEFICIALIS.

Beneficia plura habere in titulum diuisa quo modo sit peccatum. 5.2.d. Beneficia plura tenendi, quæ iusta causa sit. ibidem.col. 3.glos.

Beneficium curam animarum habens videtur requirere residentiam iure diuino. 6.i. b. non residendi iusta causa esse potest, quæ arbitrio episcopi definienda est ibid.c.

Beneficij collatio facta criminoso valet, si crimen irregularitatem non continet ibid. col. 3.h.

Beneficium conferri potest alteri quam cognato si non reperiatur dignus, etiam contra statutum fundationis illius. 12.2.d.

Beneficium ad impetrandum non requiritur speciale mandatum. 15.4.i.

Beneficium quo nihil de nouo confertur, sed impedimentum tollitur, & in pristinum statum reducitur acquiritur ignoranti. 16.i.a.

Beneficialis gratia est ipso iure nulla, si taceatur beneficium prius obtentum, etiam sine dolo. 17.3.i.

Beneficij valor, non excedentis 24. Duc. auri de Camera non exprimendus in secundo.ibid.col.4.g

Beneficium ad conferendum certum tempus institutum est, sed non ad instituendum. 18.i.d.

Beneficio in aliquo intrusus est inhabilis ad illud. 19.2.c.

Beneficium accipiens absque titulo est intrusus, non tamen, qui continuat possessionem ipso iure perditam.ibid.d.e.

Beneficij valor ex locatione non constat.ibid.col.4.f.

Beneficium iam quæsitum non perditur, per homicidium, sed solum irregularitas, & inhabilitas ad alia contrahitur. 20.i.b.

Beneficium, qui impetrat, quod verè est simplex, & dicit esse curatum vere impetrat.ibid.col.2.c.

Beneficiarius tribus ex causis amittens fructus sui beneficij non liberatur à restitutione per vnam condonationem, ibid.col.4.f.

Beneficiarius, qui accepit fructus sui beneficij post titulum nullum, si recipiat titulum iustum, fructus male perceptos retinere potest.ibid.i.

Beneficiarij plurales nomine suæ Ecclesiæ alteri pluralitatem beneficiorum opponere possunt. 22.i.a. beneficia regularia per gubernationem 40. annorum fiunt sæcularia, & econuerso. 27.3.i.k.

Beneficij resignatio facta ab inquisito de hæresi, & priuato per sententiam omnibus beneficijs, quomodo nulla sit ante sententiam latam. 29.2.a.d. Beneficiarius, qui resignauit beneficium ad cuius titulum fuerat ordinatus retenta sibi pensione 100. ducat. bene resignauit. ibid.col.3.i. Contrarium tamen statuit congregatio.col.4.g.

Beneficium accipere potest sine offensione litterarum is, cui literæ non sunt traditæ. 30.i.b.c.

[Beneficium sine Canonico titulo obtineri non potest.] ibi.d.

[Beneficium resignans viuat dies 20. à die consensus præstiti.] ibid.col.3.i. loquitur de infirmo resignante.ibidem.K.

Beneficium in manibus Papæ renunciatum per prouisionem subsequutam sit resignatary ibid.col.4.h. beneficia matrimonium contrahentis ipso iure vacant. ibid. Beneficij dominus fit triennalis possessor pacificus, vel habet ius legitimum percipiendi fructus, si bona fide possedit. ibid.i. beneficia, quæ resignantur in curia per procuratores dicuntur vacare in curia. 32.2.c.

Beneficij collatio post irregularitatem est nulla. 34.i.b.

Beneficij collatio post suspensionem est item nulla. nec facit fructus suos.ibid.col.2.e. non tamen perditur, sed fructib. non potest vti nisi certo modo.col.3.f.

Beneficium collatum illegitimo sine legitima dispensatione non tenet. 49.k. sed cum dispensatione episcopi si sit beneficium simplex, etiam canonicatus valet. ibid.

Beneficium illegitimus, qui accepit, & minores ab Episcopo in defectu natalium non dispensatus, quid faciet, vt & beneficium, & pensio ei collata valeat.ibid.col.3.i. beneficia omnia regularia præter prælaturas sunt manualia iure communi 50.i.b.

Beneficium non perditur ob irregularitatem postea incursam 53.2.e.

Beneficium per triennium possidens bona fide cum titulo colorato facit illud suum. 36..3.i. beneficij possessionem quis non perdit, eo quod perdat illud ipso iure. 58.3.f.

[Beneficium non potest licite sine canonia instituta possideri.] 59.4.f.

Beneficij possessio pacifica per triennium facit titulum. ibi.g. & defendit etiam execrabilem. 60.i.d.

Beneficium perpetuum simplex potest efficere ordinarius manuale. 61.2.c.d. hoc quo modo iure fieri possit declaratur. ibidem.

Beneficium de manu laici capi non potest.ibid.col.4.f.

Beneficium simplex non fit curatum per Ecclesiam parochialem ei annexam. 66.3.f.

Beneficiorum sectio, & partitio prohibita est, potest tamen fieri ex iusta causa. 85.4.g. Beneficium vacans conferri debet sine diminutione, ei tamen aliquod onus imponi potest.ibidẽ. Beneficium non vacans iuste vniri alteri potest etiam non vocato beneficiario.ibid.h.

Beneficii collatio notarii sigillo, sed non subscriptione episcopi instrumento munito probatur. 88.4.g.

Beneficium resignantis intentio, vt resignatarius post adeptũ

beneficium faciat hoc, vel illud, non nocet. 91.2.b.
Beneficium adeptus post resignationem potest resignanti, vel alteri intuitu paupertatis, vel pietatis aliquid tribuere. ibidem.c.
Beneficium possidens triennio cur per regulam sit eius legitimus possessor. 92.3.K.
Beneficij in fundatione lex posita non magis obligat quã lex Papæ. 94.i.d.
Beneficij onera in fundatione statuta sunt seruanda, nisi fuerint legitimè sublata. ibid. col. 3.f.
Beneficium perpetuum cum consensu patroni episcopus potest in manuale reducere ex causa. ibid. col. 4.g.
Beneficiarius à sententia iniusta priuationis appellans, si post ea continuarit possessionem per biennium, quod datur ad prosequendam appellationem, sine contradictione, non tenetur beneficium relinquere. 99.3.i. & seq.
Beneficiarius bona sua patrimonialia potest relinquere suis cognatis, & viuere de reditibus sui beneficij. 100.3.h. & seq. Canones tamen aliqui contrarium sentiunt. ibid. k. probatur pro sententia. 101.i.a. & seq.
Beneficiarius plures reditus habens, quam sint sibi necessarij dimittat plura beneficia si habeat, vel dispensationem procuret. ibid. col. 2.e.
Beneficiarius potest impendere non solum, quæ conueniunt suæ personæ, sed etiam suæ dignitati, ex reditibus suis. ibidem. col. 3.f.
Beneficiarius peccat, sui beneficij fructus in vana, & profana impendens. ibid.
Beneficiarius iure ipso non perdit beneficium si malè viuat, nec tenetur ad restitutionem fructuum modo horas recitet. ibidem. i.
Beneficium omne etiam simplex iure communi requirit residentiam, & [propter officium datur beneficium.] 105.2.a.b.
Beneficiarius, qui in absentia nihil percipit, sed eius fructus acquiruntur præsentibus tenetur residere. ibid. b.c.d.
Beneficium simplex habens, vt per alium ei inseruiat valet consuetudo. ibid. 3.K.
Beneficiarium præsentem aliquibus horis lucrari distributiones pro alijs horis à quibus abest consuetudo inducens est reprobata. 104.3.g.h.
Beneficiarius Romæ residens ad prosequendam litem sui beneficij iustè de licentia sui superioris fructus percipere sui beneficij potest in absentia, quam etiam Papa ei dare potest. 106.i.c.d.
Beneficium curatum nemo accipere potest animo non inseruiendi ei, sed permutandi, vel resignandi retenta pensione ibidem. 2.d.
Beneficium accipiens animo resoluto mutandi statum clericalem in laicalem peccat, sed si animo conditionali id faciat, non peccat. ibid. 3.h.
Beneficium habens monachus, vel canonicus regularis, debet in eo deseruire, & non in monasterijs viuere. 107.i.d.
Beneficio simplici donandus alio examine indiget, quam eo quo clericus factus fuit. 109.i.e.
Beneficium illud sæculare est in cuius fundatione non fuit dictum, vt à regularibus teneretur, & quod sæculares per 40. annos tenuerunt. ibid. 2.b.c.
Beneficia omnia debent conferri in titulum, sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus iure communi. ibid. c.
Beneficia sæcularia sunt perpetua, & tolli non possunt, nisi per ordinarium causa agnita. ibid. col. 4.g.h.
Beneficium annexum habens sacerdotium, vel requirit illud antequam conferatur, vel statum habilem ad illud recipiendum, & quæ sit vtriusque differentia. 110. columm. 3. i.K. & columm. 4.f.
Beneficium habens, & nesciens ea, quæ illud requirit, tenetur illud relinquere, vel addiscere, quæ scire debet. ibi. col. 4.h.
Beneficia plura possidens non requirentia personalem residentiam modo sint ei ad sustentationem necessaria tutus est. 111.2.a.b.
Beneficia plura simplicia possidens, quam sint sustentationi necessaria ante concilium obtenta retinere potest, & post non ibidem. 2.c.d.
Beneficium simplex habens, & acquirens aliud simplex sufficiens an perdat, prius, quæritur, & resoluitur negatiue. ibid. per sententiam tamen cogendus est prius relinquere. ibid. col. 4.g.
Beneficium simplex non vacat per adeptionem alterius, nisi sit vniforme sub eodem tecto. ibid. h.i.
Beneficia incompatibilia ex sua natura intrinseca vacãt per alterius assecutionem, sed simplicia si sunt sufficientia vacant per accidens. 112.i.a.b. Beneficium simplex sufficiẽs est incompatibile altero, sed non vacat per assecutionem alterius. ibid. c.d.
Beneficium possidẽs pacificum incompatibile accipiens aliud litigiosum non tenetur priori renunciare, donec habeat secundi pacificam possessionem. ibid. col. 2.d.e. Beneficium pacificum incompatibile obtinens tenetur priori renunciare ibid. col. 3.h.i.
Beneficium habens iurisdictionem spiritualem fori exterioris est dignitas, & habens in foro interiori, & exteriori est curatum. ibid. col. 4.K.
Beneficiarij tenentur iura sui beneficij defendere, & non alienare, sed alienata recuperare. 113.i.e.
Beneficia duo vniformia sub eodem tecto existentia sunt incompatibilia, difformia autem non ibid. col. 3.f.
Beneficia vniformiu, quæ nam sint. ibid. g.
Beneficia incompatibilia propterea, quod requirant residentiam personalem, non vacant ipso iure, nisi sint illa de quibus in c. de multa, ibid. col. 4. beneficium simplex non vacat, per adeptionem alterius simplicis, vel curati ipso iure ibid. g.h. beneficium simplex Ecclesiæ parochialis non vacat, per promotionem ad ipsam Ecclesiam parochialem. 114.i.b. beneficia difformia eiusdem Ecclesiæ possunt obtineri, vi consuetudinis, statui, vel dispensationis episcopi. ibid. col. 2.b.
Beneficia suæ Ecclesiæ conferendi potestatem habens, potest æquè conferre illa, quæ vacant per suam renunciationem ac alia. ibid. b.c.
Beneficia tot retineri possunt si non exigunt continuatam residentiam, quot sunt ad sustentationem necessaria. ibid.
Beneficium simplex habens, adeptus aliud curatum, cui annexum est aliud simplex an possit vtrũque retinere, & quæritur, & resoluitur negatiuè. ibid. e.
Beneficia omnia vniformia sub eodem tecto sunt incompatibilia. 115.2.c.
Beneficia duo difformia sub eodem tecto magis sunt compatibilia, quam duo alia in diuersis. ibid. d.
Beneficia duo difformia eiusdem Ecclesiæ nunquam fuerunt incompatibilia si alterum alteri non repugnaret eadem, pag. ibidem. d.e.
Beneficium requirens residentiam obtinens non est inhabilis ad quærendum aliud etiam curatum. ibid. col. 4.f.g.
Beneficiarius ante adeptum beneficium nihil potest promittere de fructibus sui beneficij, sed post illud adeptum potest dare, vel promittere pietatis causa. 118.3.h.
Beneficia sine diminutione sunt conferenda. 120.2.d.
Beneficium, qui contudit cum pacto, ut beneficiarius non posset illud, nisi in manibus Papæ, uel ordinarij resignare simoniam commisit. ibidẽ. e. per beneficij unius unionem ad alia, status beneficij uniti non alteratur. 123.2.d. beneficiarius non potest suum beneficium diminuere, vel damno afficere. ibid. col. 3.K.
Beneficiarius successor, quando tenetur soluere debita sui prę cessoris. 148.2.b.c.

INDEX.

Beneficiarij successor ex spolijs ipsius soluere debita sui præcessoris.ibid.Beneficiarij successor ex spolijs ipsius soluere tenetur ea, quæ iustè in sui sustentationem expendit.ibi.c.

Beneficiarius ære alieno obligatus est pauper, si non habeat, vnde illud æs soluat, & sic potest ex reditibus illud soluere.ibid.col.3.f.

Beneficiarius nullus potest testari de reditibus sui beneficij, & quilibet potest contrahere obligationem, siue actiuam, siue passiuam.ibid.col.4.g.

Beneficiario succedens in bonis quæsitis ex reditibus Ecclesiæ, non tenetur ad soluenda debita Ecclesię, nec succedens in Ecclesia, tenetur ad soluenda debita, quæ non sunt conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. ibidem ead.pag.ibid.i.

Beneficiarij possunt donare in vita vasa destinata ad cultum Dei, sed non per mortem ab intestato, vel testamento. 149.2.e.

Beneficiarius exæquatur vsufructuario, in eo, quòd omnes fructus separati à solo suo nomine, die quo moritur ad eum pertinent.ibid.col.3.i.k.

Beneficiarij possunt donare superflua dum ægrotāt. 150.i.c.d. cur post mortem legare non possint. ibid.e.

Beneficiarius non est absolute dominus redituum sui beneficij, sed secundum quid. 151.i.e.

Beneficiarius regularis æquè de reditibus sui beneficij disponere potest ac alius clericus. ibid.col.4.K.

Beneficiarius hæres à patre institutus non tenetur de bonis beneficij debita, & legata pia vltra valorem suæ hæreditatis soluere. 155.i.b. nisi sine beneficio inuentarij adiuerit hæreditatem, nam tunc in foro exteriori cogetur soluere, non in interiori.ibid. Pia legata de bonis beneficij soluere poterit, sed non profana debita.ibid.c.

2 Beneficium impetrare valet absolutus ab excommunicatione ad reincidentiam antequam reincidat.188.3.g.

Beneficij possessor malæ fidei aliquis non eo dicitur, quod super eo litigat.244.i.e.

Beneficia, quæ personatus seu personalia beneficia vocantur in Prouincia Terraconensi qualia sint. 249.i.d.beneficiū de pertica est illud, quod semper vacat in manibus ordinarij nullius valoris.ibid.col.2.e.

Beneficia, quæ personatus seu personalia beneficia nominātur quibus verbis in Concilio Terraconensi sint probata. ibi.col.3.g.e.seq. an in istis beneficijs interueniat simonia quæritur, & resoluuntur sequentia ibid.col.4.f.g.Personatus quatenus est deputatio bonorum aliquorum operi pio, &c.est opus bonum, & licitum.ibid.h.Personatus iste non est beneficium si fiat sine auctoritate episcopi.ibid.i.

Beneficium Ecclesiasticum spirituale non potest institui sine auctoritate Ecclesiæ. 250.i.a.b. Personatus iste etiam si sit auctoritate episcopi institutus non potest dici beneficium.ibid.c.d.e.per consuetudinem immemorialem si obtinuerint eße beneficia vere sunt talia.ibid. col.2.b.

Beneficium definitur [beneuola actio seu beneuolum datum, gaudium tribuens accipienti.] ibid.col.3 g.

Beneficiarius in minoribus constitutus contrahens matrimonium perdit beneficium, sed non cætera, quæ dedit Ecclesiæ.ibid.col.4.f.Personatus non esse beneficia Ecclesiastica, rationes quædam confirmant, sed refelluntur.ibidē.g.

Beneficum [proprie est ius percipiendi aliquos fructus seu reditus ecclesiasticos.] 251.i.c.

Beneficia personalia seu personatus quo fine maximè instituti possint.ibi.d.personatus institutio quomodo sit simoniaca, vel non.ibid.e. Personatuum horum varia genera, quæ non fuerunt omnia auctori narrata. ibid.col.3,f.g.in Addi.& fol.seq.1.e.f.

Beneficiarius, qui litigat super suo beneficio pendente lite per appellationem an teneatur horas recitare, quæritur, & resoluitur negatiue.259.4.f.beneficiarius, qui horas non recitauit tenetur restituere fructus pro rata temporis, sed restitutio fieri potest pauperib.non Ecclesię.ibi.K.beneficiarius pro primis sex mensibus Horas non recitans fructus restituere non tenetur, quamuis grauiter peccet.260.i.c.

Beneficiarius si sit pauper quomodo restitutionem fructuum facere poterit.ibid.d.e.beneficia sunt iura spiritualia consequenter, & non antecedenter, & requirunt aliquid spirituale.265.i.a.beneficia, quæ sunt iura percipiē di reditus Ecclesiasticos sunt sacra, & prædia eis annexa, & ea diripiens est sacrilegus.ibid.a.b.c.

Beneficium quamlibet paruum ad horas obligat, & ad vitanda sæcularia negotia.266.3.f.

Beneficij collatio facta ordinato à non suo episcopo est valida.34.4.f. Hoc tamen Rota non tenuisse dicitur. ibid.in Addit.lit.h.

Beneficij titulum non habere, & illi renunciasse paria sunt. 37.3.k.

Beneficium curatum malè adeptus potest relinquere illud, & aliud assumere, sed fructus quos percepit tenetur restituere.38.3.f.

Beneficia à sede Apostolica collata amittuntur, nisi intra certum tempus litteræ expediantur.40.i.b.

Beneficium simplex non vacat ipso iure per adeptionem curati.43.4.i.

Beneficium curatum ante ætatem nulliter accipiens multa peccat.44.2.b.c.

Beneficium omne habens curam iurisdictionalem curam animarum habet.ibid.2.col.3.f.g.

2 Beneficiarius, qui ficte subdiaconatum accepit, tenetur fructus restituere, quos si non fuisset subdiaconus non recepisset.17.2.b.

2 Beneficii collatio, & quælibet alia dispositio simoniaca simonia reali est ipso iure nulla.41.i.e.

2 Beneficium, qui tradit, & pro illa traditione accipit aliquid temporale, committit simoniam realem.ibid.col.2.a.

2 Beneficii in collatione vt scutum vnum accipiatur pro subscriptione, & alterum pro appensione sigilli consuetudo improbatur.ibid.col.3.i.K.

2 Beneficii vacantis, vt medietas fructuum detur canonicis iure fieri potest.42.i.c.

2 Beneficii in collatione potest promitti, quod conferet, quidquid iure conferri debet.ibid.i.c.d.

2 Beneficium conferens cum pacto, vt sibi, vel alteri dimidiū fructuum det Simoniam committit.ibid. col.2.a.

2 beneficii collationi pactum omne, vel conditio adiecta, quę iure non inest, efficit eam simoniacam.ibid.b.

Beneficium qui contulit his verbis vtens. [Ego tibi confero beneficium, & tu conferes 25. pro expensis tui præcessoris.] censetur simoniacus in foro exteriori, sed non in interiori.43.i.e.& 2.a.

2 Beneficii collatio facta criminoso valet, si crimen est tale, quod non inducat irregularitatem.44 2.c.

2 Beneficia impetrare aliquis cum ea spe licitè potest, vt ea renunciando alteri pensionem consequatur.471.d.e.

2 Beneficiorum collationes factæ à capitulo suspenso, & non declarato, validæ sunt.172.2.c.

2 Beneficium per simoniam renunciatum non acquiritur, etiam ignoranti illam, sed si verè vacat, mihi acquiritur ignoranti eam.49.i.a.b.

2 Beneficium permutare volenti, qui dat pecunias, ne retrocedat à dicta permutatione, Simoniam committit. ibidem i.d.e. hoc autem, quando dat ex pacto est intelligendum, alioqui secus.ibid.col.3.f.g. Resignanti beneficium, qui pecunias mutuat, antequam consensum præstet, si non intendat eum ad consensum præstandum principaliter inducere non est simoniacus, quod si intenderit, est simoniacus, mentalis, sed ideo non tenetur beneficium relinquere. ibidem eadem columu.3.i.K.

2 Beneficium resignanti non licet pacisci, quod aliud alius resignet,

resignet,

resignet, seu pensionem soluat, vel expensas bullarum restituat, nisi exprimatur Papæ. 51.3.K.& 4.f.g.
2 Beneficium resignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus in vita, est simoniacus, sed non comprehensus in bulla de confidentia. 52.2.e.& 3.f.
2 Beneficij resignatio est actus spiritualis, & dare aliquid pro illo actu est simonia. ibid. col. 3.g.
2 Beneficij resignatio facta libere intentione, vt conferatur tertio valet, sed si non accedit pactum. 53.i.c.d.
2 Beneficij resignatio simonia reali infecta habet annexas censuras etiamsi nulla sit. ibid. col. 2.d.e.
2 Beneficium, qui consequutus est, quod consequi non poterat propter irregularitatem, tenetur suo competitori satisfacere, qui ab eo, illud consequi impeditus est. 56.2.b.c.
2 Beneficia sua permutare nulli licet propria auctoritate. ibid. col. 4.k.& 57.i.a.b.
2 Beneficia quæsita permutare, & non quærenda licet. 57.i.b.
2 Beneficia plura permutare cum vno licet, sed suum beneficium permutare cum alio, vt suum detur tertio, non licet. ibid. ead. lit. b.& 2.a.
2 Beneficio imponi potest pensio in permutando ad coæquandos beneficiorum, qui permutantur fructus cum facultate ordinarij. ibid. 57.2.a.b.
2 Beneficium non vacat per renunciationem simoniacam. ibidem 2.d.
2 Beneficialis concordia, vt vnus iuri suo renunciet, & alter pecunias det, est iure fori simoniaca, sed non iure poli, si detur pro expensis, vel ad non persequendum ius, quod nullum habet. 57.3.h. super Beneficio facta transactio auctoritate iudicis probata, est licita. 58.2.c.
Beneficium suum nemo transferre in alium potest, neque relinquere, ita vt vacet, sine superioris auctoritate. c. 16. col. 4.g.
2 Beneficium resignans simoniacè, adhuc manet eius dominus, vnde si accepit aliquid à resignatario, potest illud cum fructibus ab eo perceptis compensare. 60.i.b.c.
2 Beneficiorum permutatio, & venditio fructuum alterius simul correspectiuè fieri nequeunt, sed separatim sic. ibid. i.d.e.& col. 2.a.b. Cauendum est ne cum beneficium permutatur, fructuum venditionis fiat mentio, & promissio. ibid. col. 2.b.
2 Beneficij possessio est quid spirituale, vel spirituali annexum 61.4.i.
2 Beneficij resignatarius recusans soluere pensionem tertio reseruatam, eo quod in eius reseruatione fuerit inter eum, & resignantem commissa simonia, non est audiendus. 62.3.K.& 4.f.
2 Beneficium ante irregularitatem adeptum ipso iure nō perditur per irregularitatem postea incursam, sed collatum per simoniam, collatio debet refici per eum, qui potest illud conferre. 67.i.d.
2 Beneficium procurans simoniace inhabili, & indigno quomodo fructus restituere teneatur. ibid. 2.b.c.d.
2 Beneficij resignatarius, qui promisit procuratori resignantis se daturum filio eius 50. de fructibus, donec ad ætatem legitimam perueniret, non commisit confidentiam, ibidem colum. 4.g.h.i.
2 Beneficium laicus procurans clerico, cum pacto, vt illi cedatur media pars fructuum, sicut, & cessit, est simoniacus obligatus ea, quæ accepit restituere. 63.i.c.d.
2 Beneficium resignans cum regressu, si purificato regressu iterum adipiscitur beneficium, censetur illud, eo modo quo antea habebat, habere. ibid. 2.e.
2 Beneficij resignatarius, qui soluit expensas literarum pensionis, quam sibi resignans reseruabat animo eas recipiendi in termino pensionis, non est simoniacus, sed fortè tali præsumeretur. ibid. col. 4.f.g.
2 Beneficium resignans, qualiter poterit etiam si sit coniugatus fructus beneficij, vel pensionem in tuta conscientia recipere. 69.i.b.c.
2 Beneficij resignatarij intentio gratificandi resignanti non nocet, sicut nec intentio resignantis, qui resignat ea spe, vt tali conferatur. ibid. i.e.
2 Beneficiarij ex bullis Pij IV.& V. non obligantur nihil vnquam dare ijs, qui eis beneficia contulerunt. 71.2.b.
2 Beneficium vnum sufficiens habens non potest aliud accipere, sed acceptum ante Concilium potest retinere. ibid. c.
2 Beneficium ab Ecclesia, vel prælato cui seruitur, accipi potest, sed non pacisci. ibid. col. 4.g.
2 Beneficia, qui procurant alijs, vt de eis postmodum ad libitum suum disponant peccant, ibid. h. in beneficio ius acquiritur, eo ipso quod Papa signat supplicationem collationis. 72.i.c.
2 Beneficium ad erigendum non licet dare multa bona, vt postea erigenti conferatur. 73.2.c.
2 Beneficium qui obtinuit per simoniam ab alio se ignorante commissam fructus extantes durante ignorantia perceptos tenetur restituere secundum quosdam. 77.4.h.i. in beneficijs, cæteris paribus, indigena est præficiendus extero. 81.2.b.
2 Beneficium post irregularitatem ante dispensationem obtentam nemo retinere potest. 108.2.c. restitutio tamen eius potest aliqua ex causa arbitrio boni viri differri. ibid. d.
2 Beneficij quærendi in impetratione, facienda est mentio de beneficio iam quæsito. ibid. 2.c.
2 Beneficium, qui bona fide suum esse credit, licet non sit, eidem deseruiendo, distributiones, & partem fructuum, quā alteri inseruienti dedisset, potest retinere. 75.i.e.& 2.a.
Beneficium adeptus per simoniam à se ignoratam potest illud tenere cum dispensatione episcopi, nisi sit prælatura ibidem colum. 3.g.
Beneficium, qui adeptus est per simoniam, potest aliud adipisci sine dispensatione. ibid. ead. lit. g.
Beneficii collatio facta homicidæ, vel alias irregulari est ipso iure nulla. ibid. col. 3.i.
Beneficium obtentum per simoniam propriam, nullus potest rursus consequi sine dispensatione Papæ. ibidē. col. 4.f. in beneficio intrusus fit inhabilis ad illud, licet non ad alia. ibidem g.
Beneficiarius sciens quædam per suum fratrem iurisperitum tractari, quę simoniaca esse ignorabat, non incurrit ob illa excommunicationem. 78.3.f.
Beneficii collatio facta per simoniam eam ignoranti, an sit ipso iure nulla, quæritur, & resoluitur negatiue. ibid. ead. col. 3.i.K. tenetur ad illud beneficium renunciandum, sed valuit collatio. ibid. col. 4.g.
2 Beneficiarium occulte excommunicatum monere debet confessarius, vt restituat distributiones. 189.2.a.
2 Beneficiarius absolutus ab excommunicatione potest retinere fructus alios à distributionibus. ibid. 2.b.
2 Beneficiarius, qui omisit facere professionem fidei an per Concil. Trid. amittat ius omne in beneficio, quæritur, & concluditur non 102.2.e.& 3.f.c. ob id non præsumitur hæreticus. ibid. col. 4.f.
2 Beneficii valoris expressio secundum taxam Cancellariæ sufficit, vt prouisio eius valeat, sed non ad compositionem faciendam de fructibus male perceptis. 80 3.f.
Vide renunciatio, resignatio, simonia, & multa huiusmodi.

BIGAMVS, BIGAMIA.

Bigamus potest esse conuersus laicus. 205.4.g.
Bigamus qui contraxerat clam cum corrupta, quæ illo absente alteri nupsit religionem ingressus, & ordinatus est irregularis,

regularis, & dispensatione Papali indiget.ibidem.h.
Bigamiæ impedimentum non contraxit, qui cum vnica, & virgine nulliter propter impotentiam contraxit matrimonium. 52.3.i.
Bigamiæ irregularitatem laicus non contraxit, qui cum muliere corrupta nulliter contraxit. 54.3.h.
Bigamiæ tres species vera, similitudinaria, & interpretatiua ibidem.
Bigamus est non trigamus post virginem viduam ducens. 54.i.h.c.
Bigamus cur ineptus iudicetur ad ordines, quæ ratio militat tam in eo, qui est trigamus, quam qui bigamus est ibid.d.
Bigamus ordinatus tonsura ab Episcopo ei collatum beneficium non valet.ibid. col.3.h.
Bigamia fundamentum habuit in Paulo, sed tamen iure canonico inducta est.ibid.k.
Vide irregularitas.

BLASPHEMARE, BLASPHEMIA.

In Blasphemiæ vitium qualenam quidam episcopus, edictum tulerit.62.2.d. reprehenditur, quod nimis breue ad reuelandum tempus præfigat.ibid.col.3.f.g.& quod sit obscurum.ibid.b. & ob multa alia.ibid.h.
2 Blasphemare [est dicere tacite, vel verbo aliquid contumeliosum contra Deum, & sanctos.] 90.i.d.
2 Blasphemans D.Petrum, & 12.Apostolos duo tantum peccata committit. 161.i.b.
2 Blasphemi, & iniurij in Deum, & Sanctos, quomodo absoluendi. 163.i.d.

BONIFACIVS.

2 Bonifacij VIII. extrauagan. innouata per Gregorium XIII. de datis, & acceptis, & non videtur fuisse vsu recepta: sicut illa Gregorij, quo ad denunciationes, quas præcipit. 174.3.f.

BONVM, BONVS VIR.

Bona sunt illa alicuius, quæ supersunt ære alieno deducto. 150.4.h.
2 Bona constante matrimonio quæsita iure Cæsareo pertinent ad maritum, nisi aliud statuto, vel consuetudine seruetur. 36.3.g.h.
2 Bona, & non mala dicenda est illa actio, quæ in bonam, vel malam partem exponi potest. 70.4.g.
Bonorum tria genera, vitæ, famæ, & pecuniaria, & restituenda non sunt minora, cum iactura maiorum. 86.3.f.
Bona mobilia ab hostibus capta in bello sunt capientium. ibidem. col.4.f.
Bona illa dicuntur esse à moriente relicta, quæ supersunt deducto ære alieno. 147.3.g.
Bona delinquentis confiscata occultans tenetur illa fisco reddere. 153.2.c.
Bona aliqua sibi relicta sine solemnitate retinens iuste retinet, quamuis priuari à iudice possit. 154.4.k.
Bona vinculata transire ad propinquiorem vinculantis, & non vltimi possidentis falsum. 160.4.h.
Bona certa sunt incertis potiora, hoc cæteris paribus est intelligendum, & illud etiam, & præsentia futuris. 227.3.f.g.
Bona patrimonialia clericorum non gaudenti communiter priuilegio bonorum ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis. 265.3.h. fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet pro titulo suæ ordinationis. ibidem.
2 Boni viri est nemini nocendo alicui prodesse, vel velle prodesse. 188.3.h.
Bona nemo sua propter Pharisæorum scandalum tenetur derelinquere. 76.2.b.c.

BREVIARIVM.

Breuiarium Romanum recitari non potest ab eo, qui habet aliud Breuiarium auctoritate publica ante 200. annos compositum, nisi cum consensu Episcopi.255.4.K. Contrarium autem consultus alibi respõdet 245.i.e. sed prius responsum probatur à congregatione. 261.2.d. Vtraque pars probabilis censetur. ibid.2.d. pars negans magis pia est, pars affirmans non damnanda.ibidem.3.f.g.col.1.

BVLLAE ROMANORVM PONTIFICVM, BVLLA CAENAE.

Bullæ Pontificum promulgatæ Romæ quæritur an obligent Vltramontanos, si promulgatæ non sint, respondetur negatiue propter non receptionem.44.i.K. quod non habet locum in Bulla Cœnæ in addit.5.i.a. Bullas Pontificias Confessarius docere pœnitentem non tenetur, quas ipse probabiliter ignorat.ibid.b.
Bullæ Pij IV. & V. de confidentijs sunt odiosæ, & restringendæ.pagin. 14.4.i.K.
Bullam cœnæ domini in Francia publicari, an auditorium regis Christianissimi prohibere potuerit, quæritur, & resoluitur, [negatiue] disertissime, & copiosissime. 80.a.e.
2 Bullas falsas, qui confinxerunt, & acceperunt tantum pecuniæ, quantum constitißent si veræ fuissent, tenentur eas pecunias restituere. 154.3.i.k. & ei à quo eas pecunias acceperunt.ibidem, & 4.f. Cancellariæ eas pecunias non tenentur restituere, & cur.ibid.4.g.h.
2 Bulla Cruciatæ facit potestatem absoluendi confessario prę uia satisfactione. 188.4.f.
2 Bulla Gregorij XIII. contra bannitos, & diffamatos de crimine capitali, quos comprehendat. 178.4.i. & rursus. 179.2.b.in Bullam cœnæ, vt quis incidat capiendo male fructus Ecclesiæ, quid requiratur. 181.2.b.c.
Bullæ cœnæ quatenus habet excommunicari eos, qui hostiliter episcopos, & Cardinales insequuntur explicatio. ibid. columm.3.i.K. in Bullæ cœnæ excommunicationem Prætor incidit subdiaconum incarcerans, & tanquam reum principalem, & testem examinans, & cæt.ibid.col.4.i.K. in Bullæ cœnæ excommunicationem non incidit Vicarius foraneus, qui impediuit sacerdotem quendam non audire confessiones tempore Iobelæi ob causam, 183.4.f. & sequent.
2 Bullæ cœnæ quatenus excommunicat eos, qui per se, vel per alium litterarum Apostolicarum executionem impediunt explicatio. 184.2.d.e.& 3.f.in Bullæ cœnæ excommunicationem non incurrit, qui fructus clerici debitoris sui stantes penes laicum, per iudicem laicum sequestrari fecit. ibidem.colum. 3.i.K.
Vide extrauagans.

C

CADAVER.

Cadauer an possit transferri sine solutione gabellarum, non est ita clarum, & petendum à Pontif. Maxim. 166.3.g.h.
Cadauer hominis humo extractum ad deferendum in Hispaniam cum nondum esset consumptum, concoctum est ad separandum carnes ab ossibus: vnde oritur quæstio vtrum Prior menasterij, qui in hoc locum dedit sit excommunicatus, & concluditur non. 167.i.a.& seq.

CADVCITAS.

Caducitatis pœnam lex excusans intelligitur de pœna sola caducitatis, non de ea quæ loco eius ponitur. 142.4.h.i.

CAMBIVM.

Cambij pecuniam lex statuens, nisi post sex menses exigi non posse est iniqua. 12.i.d.e.
Cambium per minutum cuilibet licitum etiam ei, qui non est campsor ex officio. 129.2.c.
Cambium per minutum exercens, ita vt pro ærea pecunia argenteam accipiat, non committit vsuras. ibid. 4.i.
2 Cambium de vno loco ad eundem locum post aliquod tempus cum aliquo auctario est illicitum. 129.2.c.
2 Cambium illud an sit iustum, in quo litteræ diriguntur in eum locum, vbi campsarius nullas habet pecunias, rursum tractatur ab Auctore, & concludit esse iustum alijs rationibus. ibidem columna 3.f.g. cambium per litteras quattuor concurrentibus licitum, ibidem eadem litter.g.
2 Cambium prædictum non est cambium siccum condemnatum à Pio Quinto, ibidem 3.i. cambium, vt iustum sit requiritur, vt nulla habeatur ratio temporis. 130.i.a.b.
A. Cambia illa prædicta communiter iusta non esse dicuntur. 130.i.d. A cambium con la ricorsa difficile ab vsura excusatur. ibidem.i.e.A.
2 Cambium, quo campsores dant pecuniam campsarijs, qui actu non habent pecunias in illo foro, ad quod cambium dirigitur, sit ne iustum fusè tractatur, & primo forma illius cambij Latinè, & Italicè ponitur 126.2.a.e. & sequent. columnn. 3. & 4. rationes quibus iniustitia illius cambij probatur. ibidem colmn.4.h. & sequent. Hoc genus cambij, qui approbarint. 127.i.e. & 2.a.b.
2 Cambij veri proprietates tres, & conditiones, quæ sunt lucri moderamina, quæ omnia prædicto cambio conuenire demonstrantur, ibid. col. 2.i.d.
2 Cambij iustitia in quo sita sit. ibid.e. & col. 3.f.
2 Cambiorum quattuor genera duo iusta, & duo iniusta. ibi. column. 3.K. cambium hoc iustum, reale, & verum esse probatur. ibidem colum.4.g. in Capsoria arte quoties pars cambiens non grauatur, & distantia temporis nihil lucri affert, nunquam ibi est peccatum. 128.i.e. Hoc cambium dicitur esse mixtum exemptione, & fideiussione. ibidem columm.3.K. in cambio per se habetur ratio diuersitatis loci, & numismatum, sed per accidens temporis. 129.i.a.b. campsores cur potius ad suum correspondentem litteras cambij de la recorsa, quam ad alios dirigant. ibidem.i.c.d.
2 Cambiorum concursus quo campsor pecunias easdem diuersis litteris recipit, & remittit licitus. ibid.2.a.b.
2 Cambiorum futurorum interesse post bullam Pij Quinti, certificari non potest, & creditor cum debitore non potest pacisci, quòd soluet interesse cambiorum, & recambiorum ad tot pro centum. 116.3.f.
2 Cambia pro secundis, & tertijs nundinis maiora esse non debent, quam pro primis. 126.i.b.c.d.
2 Cambia si non soluantur pro primis nundinis cum debito lucro, potest fieri recambium pro secundis, cum debito lucro. ibid. ead. col. & lit.d.

CAMERARIVS.

2 Camerarius Papæ potest concedere licentiam Iudæis habitantibus extra statum Ecclesiæ exercendi vsurass. 132.3.f.

CANONICVS, CANONICVS REGVLARIS.

Canonici infirmi lucrantur fructus in absentia, & duo etiam Canonici in seruitio episcopi manentes idem facere possunt. 102.3.i.K.
Canonici qui in obsequio episcopi possunt fructus sui beneficij percipere, non possunt percipere distributiones. ibidem, k.
Canonici præsentes non possunt dare facultatem absenti percipiendi distributiones. 103.4.i.k. canonicus Romæ residens pro negotijs sui capituli, consensu aliorum canonicorum satisfacit obligationi, quam habet residendi in sua Ecclesia. 104.i.b. canonici hi absentes ex consuetudine lucrantur etiam quotidianas distributiones, quæ consuetudo valet. ibidem e. canonici hi non vere residere dicuntur. ibid. col.2.b.
Canonicus qui pro crimine in carcere fuit coniectus, de quo fuit absolutus percipere potest omnia, quæ alius percepisset. ibid. col. 4.f.
Canonicum 40. annis Ecclesiæ inseruientem, qui liberet ab officijs diuinis, & distributiones ei assignet absenti nullus est canon. 105.3.i.k. canonicatus exigit residentiam personalem. ibidem.k.
Canonicus nobilis excusatur à quibusdam ob tenuitatem redituum quando, & an hoc Episcopus, & Vicarius Papæ ei concedit. 106.3.i.k.
Canonicus regularis legitime de curato beneficio prouisus an debeat suæ curæ deseruire, vel manere in suo cœnobio, quæritur, & resoluitur eum in Parochia debere manere. ibid. col.4.i.K.
Canonici regulares sunt, qui gestant Rochetum album, etiãsi alias nullas regulares obseruantias custodiant. 175.i.c.
Canonicatum, & dignitatem in eadem Ecclesia quis retinere potest. 114.3.g. si tamen residentiam requirant erunt incompatibilia quo ad retentionem, sed alterum ipso iure nõ vacat. 115.2.a.b.
Canonicatus, & dignitas in diuersis Ecclesiis sunt beneficia incompatibilia secundi generis, sed in eadem Ecclesia nõ sunt incompatibilia, neque primi, neque secundi generis, ibidem b.c.
Canonicatum, & dignitatem potest quis obtinere in eadem Ecclesia sine dispensatione Papæ, vel episcopi. ibi. col.3.f. canonici occulti hæretici, & postea reconciliati distributiones, cui sunt restituendæ. 117.i.
Canonicatus, & præbenda pœnitentiarij sede vacante à capitulo concessa quomodo valida esse possit, vel non. 119.4.f.g.
Canonicus habens ius optandi potest si vult optare præbendam minorem. 123.3.i.K.
Canonicus, vt canonicus simplex non habet successorem. ibidem column. 4.f.
Canonicis regularibus iam non dantur beneficia sæcularia. 120.3.g.A. auctor tamen contrarium probat de Canonicis regularibus Congregationis Lateranensis cum dispensatione sui generalis. ibid.h.
Canonicus regularis factus episcopus quærit episcopatui nõ suo priori monasterio. 241 i.b.
Canonicorum regularium capitulum triennale conuocare pertinet ad metropolitanum regionis, vbi est conuocandum. ibidem.d.
Canonicus regularis non potest absque dispensatione obtinere beneficium sæculare non curatum. 240 2.a.b. sed curatum sic cum episcopi licentia. ibidem.b. & sine vlla dispensatione beneficia curata consueta regi per regulares canonicos obtinere potest. ibidem.d. canonici habentes ius præsentationis Parochi, cum conuenientes inter se,

vt semper duos ex seipsis præsentarent, peccarunt peccatum acceptionis personarum, & simoniæ.43.3.b.i.
2 *Canonici sic de Ecclesia parochiali prouisi tenentur renunciare alij, & peccarunt simoniam realem, vel conuentionalem, vel mentalem, & nisi pœniteant absolui non debent.ibidem i.K.*
2 *Canonicus, vt recipiatur non licet aliquid dare, quod vel in pauperes, vel in fabricam Ecclesiæ conuertatur.33 2.b.*
2 *Concilium Tridentinum, quod videtur permittere dationẽ in vsus pios explicatur.ibid.col.3.k.*
2 *Canonicus simoniace promotus, & postea de nouo prouisus debet habere vltimum locum.77.3 b.*
2 *Canonicatus est beneficium simplex, licet secundum plerosque residentiam personalem requirat.ibid.col.4.f.*
2 *Canonici regulares separatas domos habere poßũt 193.i.b. in eas domos mulieres honestis de causis introducẽtes, nullam censuram incurrunt.ibid.b.c.*
2 *Canonicus regularis, quando dicitur à Concilio priuatus voce actiua, & passiua, quibus priuatus esse intelligatur. ibidem col.2.a.b.*
2 *Canonicus Ecclesiæ cathedralis non est persona in dignitate ecclesiastica constituta, potest tamen esse delegatus Papæ.155.i.e.*
2 *Canonicatus est beneficium simplex. ibid. col.2.lit.a.*

CANONISTAE.

2 *Canonistarum triplex error de impedimentis matrimonij. 6.3.K. primus est gradus in Leuitico probibitos obligare nos, qui sub lege Christi nati sumus, confutatur. ibid.eadem lit.K. secundus est Papam posse dispensare in his impedimentis diuina lege inductis, vt nunc, cõfutatur.7.i.a. tertius cum dicunt in impedimentis lege Canonica inductis Papam posse dispensare, vt valeant, prout tunc, refutatur.7.i.e.*

CANTOR.

Cantores Papæ post 25. annos non tenentur ire ad boras certis diebus, nisi ad Missam, quamuis statutum contrarium habeant, & cur.22.3.f.& seq.

CAPELLANVS, CAPELLANIA.

Capellanus ordinatus ad titulum Capellaniæ Papæ est rite ordinatus.37.2.d.e.
Capellaniæ Papæ non vacant morte Papæ. ibid.columm.3.f. Capellanus is, qui discessit ob aliquod impedimentum ab ea capella, eo sublato redire debet.ibid.g.
Capellani triremium visitari possunt, vt alij uiatores seruato cuicunque suo tam exemptionis, quam alio iure competente.83.i.a.
Capellaniæ an duæ fundatæ, vt ibi dicitur obligent capellanum ad onera, quæ ibi dicuntur, quæritur, & resoluitur negatiue.94.i.a.& seq.
Capellaniæ cuidam inseruientes, an teneantur residere iuxta Sixti Quinti, edictum 103.resoluitur sic ibid.2.i.b.c.
Capella cum ex perpetua fit manualis amittit ius beneficij. 116.3.i.& hoc fieri potest iusta de causa.ibidem.k. capellano quid faciendum, qui in huiusmodi capella institutus petijt ab ordinario confirmationem.ibidem 2.b.i. de capella hac quid patronus, & capellanus iure poli, & fori facere debeant.ibid.K.
Capellanus habens capellaniam, cui missæ indefinitæ dicendæ sunt eius valoris qui describitur, tenetur Missam toties dicere quoties deuotè, & commodè potest. 110.i.b.c. Missa à dicenda eum Capellanum, quæ causæ non excusent.ibidem d. Capellania illa, quæ iusto salario instituta est, facta facultate hæredi, vt posset præsentare quem volet, & sine causa amouere non est beneficium. ibidem columm.2.b.
Capellaniam ad hanc præsentatus licet non sit presbyter debet tamen esse ætatis eius, vt possit presbyter fieri. ibidem c.
Capellanias duas obtinens in vna Ecclesia, quarum vna est in vno altari, altera in altero non habet incompatibilia. 113.2.e.
Capellania illa non est beneficium Ecclesiasticum, quæ auctoritate priuata patroni instituta, habet capellanum manualem.109.4.g.
Capellaniam hanc, qui non est presbyter tenere potest.ibid.h. capellaniam super hanc Episcopus non potest dispensare, nec Papa sine causa peti potest.ibid.i.
Capellanus habens certam capellaniam non tenetur celebrare quotidie.ibid.110.i.b.

CAPITVLVM.

Capitulum repræsentatiuum non potest tollere facta in Capitulo Generali, auctoritate Papæ.12.3.g. neque etiam, quæ à Capitulo generali sunt statuta sententia definitiua, sed sic facta reuocabilia.ibid.i.
Capitulum repræsentatiuum, vel eius Præpositus, debet præponere ea, quæ iuste reuocari possunt, & non alia. ibidem k.
Capitulum non potest dare vocem aliquibus in eligendo, quibus ea non competit.23.i.b.c.
Capitulo non debet nocere defectus vnius de capitulo clandestinus eius legitime facto.25.4.f.
Capitulum succedit sede vacante, in omnem iurisdictionem per se, vel per alium exercendam.42.4.i.k.
Capitulum sede vacante succedit in iurisdictione ordinaria Episcopi, & potest dispensare cum illegitimo ad minores, & simplex beneficium.50.2.d.e.
Capitulum non posse eligere prælatum eo absente, qui si adesset præsideret, nullo iure cauetur. 58.i.b.
Capitulum sede vacante habens iurisdictionem potest eam exercere in singulos de capitulo, & decanum ipsum. 65.3.f.
Capitulum alicuius Ecclesiæ, & singuli eius sunt ciues eius ciuitatis, in qua sunt.66.i.c.
Capitulo quando aliquid initmandum est, quod ab omnibus perfici debet, id eis congregatis capitulariter est intimandum.87.2.b c.nisi sit actus meri facti, quod potest singulariter expediri.ibidem columm.3.f. non autem inutiliter expediri ab eis non potest, nisi constituant maiorem partem capituli.ibid.g.b.
2 *Capitulo debitum, si non soluatur eo anno, quo est debitum, potest solui alio, in quo erunt aliqui, qui non fuerunt quando deberi cœptum est.155.i.a.*
2 *capitulo interdicto non sunt interdicti singuli de capitulo. 164.4.g.*
2 *à Capitulo debitum, non censetur debitum à singulis capituli.173.3.f.*
2 *Capitulo suspenso collationes beneficiorum eius non iudicabuntur inualidæ.172.2.c.d*
2 *Capitulo suspenso non censentur suspensi singuli de capitulo, etiam si suspensio sit ab ingressu Ecclesiæ. 172.2.a.b.*
2 *à Capitulo suspenso gesta, vt persona publica valent. ibidem 2.d.*

CAPSARIVS.

Capsarius accipiens pecuniam satisfacit reddendo valorem institutum à principe.130.i.d.

Capsarius cuius domini consentiunt, vt vtatur cambio ad minutum, eo potest vti. 129.2.e.
Capsarius non potest quatrinum vnum scutis à se emptis adijcere pro errore quem in computatione facit, vel facturus est. ibid. col.3.f.
Capsarius non peccat etiamsi domini expreße non consentiant, & ille illud cambium ad minutum, sine damno dominorum exerceat. ibid.h.
Capsarius accipiens pecuniam satisfacit reddendo valorem institutum à principe. 130.i.d.

CARDINALIS.

Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia. 282.b.
Cardinali afferenti aliquid sibi creditum esse viuæ vocis oraculo creditur. 57.3.k.
Cardinales quomodo alij alios præcedant. 64.3.a.
Cardinali inseruiens Canonicus lucrari potest sui beneficij fructus, sed non distributiones. 102.3.k.
Cardinalis vnius testimonio etiam in rebus in quibus de præiudicio alterius agitur statur. 157.4.h.i. dummodo tria concurrant, & quæ illa sint. ibid. ead. lit. i.
Cardinali saltem iurato dicenti, quod Papa viuæ vocis oraculo huiusmodi facultates concesserit, creditur, idque stylus curiæ seruat. 158.i.b.c.
2 Cardinalitiam dignitatem, vt assequatur, qui dat aliquid committit peccatum Simoniæ. 62.i.d. sed si Papa sciat, & consentiat non incidit in pœnas humanas, sed sic in diuinas. ibid. col.2.a.

CAROLVS.

Carolus VIII. Galliæ Rex præter Minimorum multa cœnobia in Gallia constructa, erexit Sanctissimæ Trinitatis in vrbe cœnobium. 246 4.g.
Caroli II. Neapolis, & Siciliæ regis fundatio Ecclesiæ collegiatæ Sancti Nicolai valde illustris, & quæstio de ca re mota. 110.3.f. & seq.

CARTHVSIANVS.

Carthusianorum religio an sit strictior religione Minimorum quæritur, & asseritur esse Carthusianorum. 190.3.f.
Carthusianorum religio in quo sit arctissima. ibid.h.i.
Carthusianorum abstinentia qua illi carnibus nunquam vescuntur, maior est Minimorum abstinentia, qui eis in ægritudine vtuntur. ibid.g.
Carthusianorum statuta eos obligant ad mortale non Minimorum. ibid. column. 4 f.g. ad Carthusianos possunt transire ex alijs ordinibus, non contra. 191.i.d.e.
Carthusianus ex iusta causa ad Minores transire potest. ibidem.
Carthusianorum statutum, quod obligat proprietarios summæ excedentis valorem trium solidorum ad confitendum, & c. est iustum. 230 i.d.e.
Carthusianos quantæ quantitatis appropriatio reddat reos peccati mortiferi, quæritur, & respõdetur non eße quamlibet minimam. ibid. col.3.i.K.
Carthusianum reddit reum peccati mortalis appropriatio tãtæ quantitatis, quanta redderet laicum furãtem reum peccati mortalis. 31.2.c.d.
Carthusianorum Capitulum, & Priores possunt suos subditos excommunicare. ibidem. col.3.i.K.
Carthusianorum donati sunt subditi, & excommunicantur ob proprietatem, vt alii. ibid. col.4.f.g. Carthusianus furans, vel impendens sine licentia summam trium solidorum vna sola vice, vel pluribus, an est excommunicatus. ibidem h.i. & concludit affirmatiuè. 232.i.b.
Carthusianum non excommunicari propter minuta furta etiam quando ea peruenerint ad dictam quantitatem, verior sententia est. ibid.e.
Carthusianus, qui cepit aliquam rem de bonis monasterij sine licentia, quam non potest restituere, tenetur se manifestare, alioquin erit excommunicatus. ibid. col.3.f.g.
Carthusianus, qui appropriauit sibi vltra quantitatem trium solidorum, & fecit restitutionem sufficientem ante lapsum termini à Priore præfixi non excommunicatur. ibidem h.i.
Carthusianorum priores non possunt remittere suis monachis manifestandi sibi appropriata obligationem. ibidem columm.4.h.i. & per nullam remissionem suam excusantur ab obligatione denunciationis ibid.i. & non benefacerent, si remitterent eis appropriata. ibid. 233.i.b.
Carthusianorum priores possunt subdelegare aliis confessariis, potestatem absoluendi monachos proprietarios, & ab excommunicatione. ibidem c. Carthusianus a peccato proprietatis absolutus per cruciatam tenetur ad reuelandum illud priori. ibid.d.e.
Carthusianus per Bullam Cruciatæ absolui non potest ab excommunicatione proprietatis incursa, nisi manifestet ibidem column.2.b.
Carthusianus, qui furaretur ob vtilitatem monasterii nõ peccaret bis, sicut qui furaretur, ut sibi appropriaret. ibidem column.3.g.h.
Carthusianorum statuto quo excommunicantur, qui sibi appropiant ultra ualorem trium solidorum non aduersatur Conc.Trid. quod statuit, ne quis pro re leui excommunicatur. ibidem h.i.
Carthusianorum Prior male impendens, uel approprians, quamuis non manifestet non est excommunicatur. ibidem column.4.g.
Carthusiani qui dant, uel accipiũt litteras sine licentia Prioris, quando peccant peccatum proprietatis, & quando non ibidem h.i.
Carthusiano simplici non licet de iis, quæ sibi ex sua sustentatione reliquata sunt sine licentia superioris impendere. 234.i.c.d.
Carthusianorum Priores quid considerare debeant in acceptandis, uel reiiciẽdis legatis, quæ subditis ipsorum conceduntur, quandiu eis superior uti uoluerit. ibidem columna 3.i.K.
Carthusianus de licentia Prioris potest accipere pitantias Missarum impendendas in aliquos pios usus. ibidem columna 4.h.i.
Carthusianus confiteri debet peccatum proprietatis antequã Misset, uel communicet. 255.i.a.b. carthusianus, qui confessus est, & communicauit sæpe, & peccatum proprietatis non est confessus usque ad diem cœnæ, tenetur omnes confessiones præteritas repetere. ibidem d.e. nisi simplicitas eum excusaret. ibid.e.
Carthusianorum confessario in absentia Priorum confitenda sunt peccata omnia reseruata, & non reseruata, reseruata omnia, deinde Priori, quam primum poterit sunt confitenda. ibid. col. 2.b.c.
Carthusiani ista confessio potest esse sacramentalis, uel non. ibidem c.d.
Carthusianus Priori reuertenti, uel eius commissario sola reseruata confiteri debet. ibid. col.3.f.
Carthusianus peccatum proprietatis confessus vicario, non tenetur iterum confiteri Priori. ibid.h.
Carthusianus non tenetur manifestare alienata, uel dispensata de licentia Vicarii, nouo Priori, nec manifestatam proprietatem uisitatori, rursus tenetur manifestare. ibidem i.K.
Carthusianus potest mittere amicis pro xeniolis fructus
sui

sui horti cum licentia tacita, vel expressa. ibidem. eadem column. 3. K.

CASSINENSIS.

Cassinensi è monasterio exeuntem, qui sine licentia sui Superioris in alia religione receperunt excommunicantur. 191. i. a.
cassinensis ille monachus, qui ex suo cœnobio non petita licentia discesserat ad illud redire tenetur. b. ad cassinenses regularis Tertianorum transire potest petita, sed non obtenta licentia. 191. 2. d. e.

CASTRATVS.

Castratus à medicis potest sine vlla dispensatione ad omnes ordines promoueri. 52. 2. e.
castratio, & omnis impotentia coeundi, nisi sit per eam contracta irregularitas non impedit omnes. ibid. col. 3. i.

CASVS.

Casus exceptus à regula generali extendi potest debetque ad similem casum. 236. 2. e.
casus omissus habetur pro omisso, & prouisio specialis in vno regulariter non extenditur ad alium, sed statur prouisioni communi. 239. 4. h.
casus legis vbi est, non est locus dubitandi. 247. 2. b. c. casus omissus habetur pro omisso, & relinquitur iuri communi. 245. 2. c. d.

CATECHIZARI, CATHECHISMVS, CATECHVMENVS.

Catechizari, qui petit, non tenetur se obligare ad suscipiendum baptismum, nec separare ab alijs, quibus curæ est, nec eos Episcopus, seu parochus alere. 261. 2. d. e.
catechismo quot, & quanta christianorum millia indigeant. ibidem 2. e.
catechizare oportet denuo paruulos, sed hoc factu difficile censetur. ibid. col. 3. f. g.
catechumenorum sustentationi largiter in vrbe prouisum est, ibidem 3. g.
catechizari, qui volunt contra voluntatem parentum infidelium sustentari debent. ibid. 3. i.
Vide cognatio.

CATHOLICVS.

2 *Catholicus, qui degit inter hæreticos, tenetur habere propositum nunquam negandi se esse Catholicum. 91. 2. b.*
2 *Catholicus inter hæreticos degens, quando tenetur inde exire, & quando non. ibid. c. d.*
2 *Catholici an licite possint hæreticorum funeribus interesse, quæritur. 92. i. a.*
2 *Catholici, qui comitantur funus hæretici more hæreticorum sepeliendi, riplici ratione videntur peccare. ibid. i. c. sed hæc non obstare concluduntur. ibid. & col. 2. a. b.*
2 *Catholici deducentes funus hæretici non denunciari ad sepulturam profanam solo affectu humanitatis non videntur peccare. ibid. col. 2. b. c. ed deducentes funus hæretici ad locum sacrum peccant ibid. c. d. si deducant animo fauendi hæreticis peccant, & sunt excommunicati. ibidem. d. & column. 3. timore non excusantur, ne displiceant suis amicis, & cognatis. ibidem column. 3. f.*
2 *Catholicus potest communicare proximo suo regulariter, sed fallit, quando id ei iusta lege prohibetur. ibid. 3. h.*
2 *Catholici terrarum, vbi magistratus hæretici, vel infideles imperant, tabernas claudere possunt, inquibus operantur, diebus festis ab hæreticis, vel infidelibus institutis. ibidem column. 4. f. modo hoc faciant non consentiendo ritibus infidelium. ibid. ead. col. 4. g. h.*
Vide Christiani.

CAVSA.

2 *Causa solum impulsiua potest esse illa, sine qua non fieret actus, quãuis modo ob eum principaliter non fiat. 46. 2. d.*
2 *Causa principalis non bene definitur qua cessante cessat effectus. 47. 3. f.*

CENSVRV, CENSVRATVS.

Censura nec irregularitas non videntur infligi ipso iure, nisi exprimatur. 34. 4. h.
2 *Censura timenda est ac seruanda, etiamsi sit iniusta, modo non sit nulla. 191. 3. k.*
2 *Censura non est iure nulla propter omissam correctionem fraternam. ibid. k. & 4 f.*
2 *Censuratus tribus censuris potest exercere iurisdictionem, quam habet publicam, & valent ea, quæ agit, vt iudex, donec denuncietur. ibid. col. 4. f.*
2 *Censuræ latæ sine monitione valent, ipso iure, & appellatio non suspendit eas, declaratio tamen, quod quis incurrit eas, sine citatione fieri non potest. ibid. 4. h.*
2 *Censuræ omnes in multis conueniunt, & in multis differunt, vnde vna nomine alterius appellari potest. 193. 4. g.*
Vide excommunicatio, &c.

CENSITICI CENSVS.

Censitici contractus fieri possunt sine superioris licentia. 136. 3. K.
Census pretium iure communi non est taxatum saltem redimibilis, statui tamen potest, sed non à ciuitate, quæ recognoscit superiorem. ibid. col. 4 f. g.
Census perpetui constitui possunt sine circunstantijs requisitis à Pio V. ibidem i. K. De censu Bulla Pij Quinti, cur non comprehendat census perpetuos antea approbatos ibi. 137. i. a. b.
Census emi non potest pecunia debita longe antea, secundum Bullam Pij V. ibid. e.
Census ante bullam Pij Quinti, potuit pecunia ante debita, emi, & solui in alia re, quàm in pecunia, idem habetur. 136. 3. f.
Census si non solueretur pœna, apponi potuit, restitutionis sortis ante Pium V. ibid. g.
Censum percipiendi, qui est in possessione eo fraudari non potest, quod si non fit, negari potest. ibid.
Census redimilis nullum certum pretium est, irredimibilis vnum pro viginti. ibid. h.
Census contra Bullam Pij Quinti, factus reprobatur. 139. i. a. reformandus est iuxta illius formam. ibid. d.
Census redimibilis super rem immobilem positus eo pacto, vt si res incapax inueniatur, positus censeatur super omnibus bonis constituentis, est contra Bullam Pij V. ibidem column. 2. a. b. an pactum illud, vt si res incapax æquipolleat fideiussioni quæritur, & negatur. ibid. c. d.
Census non potest constitui super persona, ita vt actio personalis nascatur contra illum. ibid. census emptione non habenda est ratio valoris censuariæ rei modo possit reddere tantum quantum valet census, ibid. col. 3. h. i. In censu fideiussor dari potest, quod possit vendere illũ, & quod est bene impositus. ibid. k.
Census soluendus est eo tempore, quo inter partes con-

conuenerit, regulariter autem in fine anni. ibid. col. 4. f.
Census soluendi fideiussor dari non potest. ibid. g.
Census cum pacto, vt soluatur liber ab onere, & gabella potest esse contra Bullam, & non. ibid. i.
Census ante Bullam Pij V. poterat constitui super omnibus bonis immobilibus, & mobilibus constituentis. 140. 4. h. & sequent.
census emptio eo magis iustificatur, quo maiori periculo pretium illius subijcitur. ibid. i.
census annuus super omnibus iuribus cum pacto de retrouendendo probati. 141. i. b.
census annuos super omnibus bonis non posse constitui, quæ rationes probent. ibidem c. d. respondetur rationibus. ibid. colum. 2. a. & seq.
census est quoddam accidens, & manere non potest sine subiecto, & quale sit illud. 141. i. d.
2 census in contractu, in quo clausula apponitur, qua nihil in eo contrarium Bullæ Pij Quinti, inesse contrahentes paciscuntur, vel si quid insit irritum esse quomodo excuset notarium, & contrahentes, si quid ille ei bullæ contrarium habeat. 16. 4. f.
2 censum annuum super bonis suis potest aliqua communitas constituere, vt pretium mutuet pauperibus conseruantibus illam indemnem. 114. 2. c.

CHARACTER.

2 characterem ordinis puer, vel infans si ordinetur vere accipit. 139. 4. g.

CHRISMA.

chrisma quomodo conficiendum, & quid significet. 45. 3. g. & seq. ibid. k. chrisma à chrio. i. vngo deducitur, & inunctionem proprie designat. Vide balsamus.

CHRISTVS, CHRISTIANVS.

Christus paupertatis amicus Apostolos pauperes non obligauit ad balsamum emendum rem tanti pretij. 45. 4. h.
Christo multi crediderunt, qui habuerunt paruum motiuum, & multi non, qui habuerunt magnum. 48. i. b.
Christus largum se promittit erga suos ministros. 101. i. d.
Christi consilia non obligant sub peccato ad sui obseruãtiam 134. i. c. d.
Christi Domini Nostri, Passio nos lætificat, & contristat. 224. 3. f.
2 Christum habuisse febrem asserere mendacium est, & superstitiosum. 190. 3. f.
Christus est Dominus omnium redituum Ecclesiasticorum, & Papa eius supremus administrator. 265. i. b.
2 Christum incarnari, & nasci ex muliere, & pauperem vitam ducere quomodo necessarium non fuerit. 90. i. b. c.
2 Christus exponens suam vitam non seipsum occidit, sed permisit se occidere. 98. 4. g. h.
2 Christianus quilibet quid i genere scire teneatur. 179. 3. h.

CITATIO, CITARI.

Citatio partis regulariter in processu necessaria, sed non semper. 81. 4. f.
Citari in alio loco, quam de iure requisito nemo potest, nisi quando executori data est talis potestas ob non tutum accessum. 87. 2. c. d.
2 Citatio pertinet ad defensionem, & defensio debetur iure naturali, quæ à nullo principe tolli potest. 95. i. d. e.
2 Citatio ante declarationem est parti legitime intimanda. 172. 2. d.

CIVITAS.

2 Ciuitate in aliqua habitans studiorum causa distante a suo domicilio, potest conueniri, sub iudice illius. 187. 3. i.

CLAVSVLA.

Clausula in aliqua dispositione posita ad omnia illius capitula refertur, fallit. 64. 4. f. g.
2 Clausula posita in vna parte dispositionis, censetur referri ad omnia contenta in illa. 76. i. c.
2 Clausulæ apponi solitæ habentur pro appositis. 107. i. b.

CLAVSVRA.

Clausura regularium iure humano non diuino inducta. pag. 179. 2. e.
Clausura monialibus professis, cur indicatur non oblatis. 237. 2. b.

CLERICVS.

Clerici ea lege non tenentur, quæ prohibet ne equi extra regnum distrahantur. 10. 4. g. h.
clericum non includit statutum vetans alienare in non subditum. ibidem i.
Clericus peregrinus faciens fidem de sua ordinatione ad celebrandum admitti potest. 55. i. a.
Clericos sæculares parochi hortari possunt, vt doctrinam Christianam in scholis doceant, sed non cogere. 60. 4. i.
Clericus nullus minorum ordinum patrocinando peccat, nisi sit beneficiarius. 70. i. e.
Clericus ex cuius patrocinatione mors sequuta est, irregularitatem incurrit, & dispensatione indiget. ibidem columm. 2. a.
Clerici iure tantum humano ab armis in bello iusto tractandis arcentur. 72. 3. k.
Clericorum arma sunt lachrymæ, & orationes. ibidem columm. 4. f.
Clericis licuit in lege veteri bellare, & sanguinem fundere. 73. i. a. Neque hoc eis prohibitum est iure naturali, & diuino positiuo in lege Euangelica. ibid. b. c.
Clericis, & Episcopis ad bellum iustum hortari licet. ibidem. d.
Clericis sententia sanguinis condemnare non licet. ibid. e.
Clericis iure tantum humano bellare, & sanguinem fundere prohibitum. ibid. col. 2. b.
Clericus peccat ferendo testimonium in criminalibus, quando ex eius testimonio mors posset sequi, vel mutilatio. 88. 3. h. i.
Clericus ordinatus minoribus cui non constat an sit prima tonsura initiatus, quid facere debeat. 90. 2. d. e.
Clericus fornicator notorius, si celebret ante pœnitentiam fit irregularis, nec sufficit interior pœnitentia, sed ad excusandũ eum in foro exteriori requiritur exterior. 102. 2. b.
Clericus si semel cum muliere consuetudinem habeat, an in Concilio Tridentin. decreto comprehendatur, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 101. 4. i. k.
Clericum propter vnam simplicem fornicationem antiqua iura deponendum censuerunt. 102. i. c. clericis habere concubinas, aut alias de quibus suspicio possit haberi, fuit prohibitum, vel ad illas accedere. ibidem eadem columna i. d.
2 Clericus est irregularis, qui inuentus cum muliere, & inuasus à marito, cum moderamine eum interficit, & qui adulte-

adulteratus est, si postea vxor ob id à marito occiditur. 106.2.d.
2 Clericus adulter est irregularis, eo quòd maritus id suspicans percussit vxorem, quæ ob id abortiuit, sed aliud visum est Gregorio XIII.ibid.col.3.g.& h. in A
Clericus sæcularis potest de suis bonis patrimonialibus, vel quasi eo modo disponere quo laicus. 151.i.e. Clericus non potest testari de fructibus suorum beneficiorum iure communi. 152.i.b.
Clericus sæcularis beneficiarius potest dispendere bona sui beneficij in suos decentes vsus, & superflua in vsus pauperum. 151.4 i.
Clerici sæculares, & regulares degentes in vrbe possunt disponere in vita, & in morte de omnibus bonis quæsitis etiam ex fructibus suorum beneficiorum. 152.i.a.
Clericis omnibus potest facere Papa testandi facultatem, & cur ibidem d.
2 Clerico filiofamilias ludente alea de bonis, quæ a patre sustentationis suæ gratia dantur, qui aliqua lucratur non tenetur restituere. 153.3.i.k.
Clerici bona quæsita per industriam, & laborem suum, sunt vere patrimonialia, & quæ sint ratione officij, & ordinũ sunt quasi. 154.3.i.K.
Clericus de his bonis perinde potest disponere ac laicus. ibidem.columnn.4 f.
Clericus negotia principum in curia etiam recepto stipendio agere potest.ibid.ead.lit.f.
Clerici quicquid quærunt fere malis artibus quærunt. 155.4.h.
Clericus qui ob tacitam fidem datam de restituendo incapaci sit delatus fisco Ecclesiæ restituat. 158.2.e.
Clericus omnis sacris non initiatus, nec beneficiarius potest omnia facere, quæ laicus. 163 4.f.
Clericus soluens sponte collectas peccat, sed non excommunicatur, exigens autem sic.265.3.i.K. Clericus minorum ordinum carens beneficio non peccat vtens arte medica, sed sic sacris ordinatus, vel habens beneficium. 266.2.d.e.
Clericus medicinæ artem exercens non incurrit vllam censuram licet peccet.col. 3.f.non peccat etiam causa necessitatis, vel pietatis illam exercens.ibidem.g. indiget dispensatione ad curandos quoscunque.ibid.
Clericus qui in minoribus patrocinatus est, non indiget dispensatione aliqua, nisi irregularitatis, si mortis, vel mutilationis causam dedit. 267.2.a.b.
Clericus patrocinando in causis ciuilibus seu ecclesiasticis, non incurrit excommunicationem.ibidem c.peccat tamen si habeat beneficium.ibid.ead.col.2.e.
2 Clericus non potest dare mandatum ad agendum criminaliter contra homicidam, neque ciuiliter, nisi cum protestatione. 152.4.f.
2 Clericus pater contra occisores filij agere non potest velut contra occisores, sed contra iniurios sibi. ibidem g.Clericum, qui vnum pluries vno impetu percutit: semel tantum excommunicatur.160.3.h. sed si vno ictu tres clericos percutiat ter.ibid.col.4.i.
2 Clericus præmissa protestatione potest sine metu irregularitatis agere contra delinquentem ciuiliter pro suorum bonorum recuperatione.100.3.h.i. potest etiam conquestionem prosequi, & facere omnia ad obtinendam victoriam super sua conquestione.ibid.f.g.
2 Clericus non potest petere, vt fur capiatur, si non erat necessaria captura furis, vt sententia contra illum exequeretur, alioqui sic.ibid.3 k.
2 Clericus in bello iusto assistens etiamsi peccet, & vulneret, non est irregularis, si ipse non occidat.ibidem colu.4.g.h.
Clericus aliorum iniuriam criminaliter prosequi non potest, imò nec suam sine protestatione. 101.i.e.
2 Clericus insequens furem non est irregularis, si ab alys occidatur, nec malefactorem si se interficiat. ibidem colum. 2.c.d.
2 Clericus iuuans chirurgum ad scindendum aliquod membrum, quod arte chirurga abscindi debet, non fit irregularis. 101.4.K.
2 Clericus non potest eligere iudicem in criminalibus de mandato eius, cuius est iurisdictio. 102.4.h.i. clericus, qui opem fert homicidio aliàs iusto est irregularis, sed non indispensabilis 110.i.c.d.
2 Clerici percussio illa enormis est, ex qua multum sanguinis effluxit, & macula aliqua relicta est, & non potest ab Episcopo absolui.38.g.h. nec excusatur ob ætatem maior impubere, sed sic ob paupertatem, & patriam potestatem. ibidem.h.
2 Clericus minorum ordinum potest Epistolam cantare sine manipulo, imò, & Euangelium sine stola.123.3.f.g.Clerici, & religiosi oua comedendi facultatem habentem in Indijs, quando per Bullam Cruciatæ ea non possunt comedere. 146.4.i.
2 Clericus minorum ordinum ante 14. annum non priuatur priuilegio canonis, sicut priuilegio fori per concilium. 149.3.i.
2 Clericis priuilegium fori ad maximam regum instantiam ne iurisdictio eorum fraudaretur, videtur imminutum. ibidem k.
2 Clericis minorum ordinum ante 14. annum non omnibus priuilegium fori sublatum est. ibidem columnn.4.g.A.
2 Clerici quinam priuilegium fori videantur perdere. ibidem k.& 150.i.a.b.
2 Clericus se immiscens enormibus, nullo iure perdit priuilegium fori, antequam moneatur.ibid.150.i.b.
2 Clerici sacro ordine insigniti nullo modo à iudice laico puniendi. ibid.i.e.
2 Clericum in Gallia ob portum armorum iudices laici priuare possunt armis ex consuetudine immemorabili. 180.i.e.
2 Clericos arma portantes, cur noctu iudex laicus capiat. ibidem 2.c.d.
2 clericum laicus ad impediendum delictum, & scandalum vitandum retrahere, & capere potest.181.i.c.
clericum percutiens aliter, quam pro moderamine inculpatæ tutelæ sui, & proximi, est excõmunicatus.186.i.e. & 2.a.
Vide ordo, presbyter, beneficium, & infinita alia.

COADIVTOR, COADIVTORIA.

coadiutor archiepiscopi non potest eo nolente beneficia conferre, & alia facere, quæ archiepiscopus ipse per se vult facere. 119.3.g.h.
coadiutor iure communi ordinario creatus facere tenetur omnia, ad quæ datur, & is cui datur tenetur facere, & ex reditibus beneficij tenetur viuere. 118.4.i.
coadiutor cum spe futuræ successionis datur, & cum ampliationibus, & restrictionibus non est iure communi datus. ibid.ead.col. 4.k.
coadiutor archidiaconi, qui sic iure extraordinario datus est, non tenetur seruire archidiaconatui si nolit 119.i.c.d.
coadiutoria data ob vnam causam, non censetur data ob aliam.ibid.col.2.e.
coadiutor archiepiscopi pallio vti non potest, donec sit archiepiscopus. ibidem columnn.3.f. sed sic benedictionem dare, & ordines conferre si sit consecratus Episcopus, ibidem ead.col. 3.g.h.i.

COECVS.

cœcus, qui horas dicere non valet sine dispensatione eas omittat. 259.i.c.

COEMETERIVM.

Cœmeterij reconciliatio eisdem casibus facienda, quibus fit Ecclesiæ reconciliatio. 254.i.e.
Cœmeterium simpliciter auctoritate Episcopi deputatum ad sepeliendum, si polluatur, per presbyterum, aliàs per episcopum reconciliandum. ibid. col. 2.a.b.

COGNATIO CARNALIS, SPIRITVALIS, LEGALIS.

Cognatio Carnalis ad aliquos effectus nocet in rerum Ecclesiasticarum tractatu, sed prodest ad præsumendum donationem maiorem esse. 144.4.h.i.
2 Cognationem spiritualem non contrahit non baptizatus, tenens baptizatum, sed sic baptizatus, & non confirmatus tenens confirmatum 19.i.a.b.
2 cognationem spiritualem cōtrahit infans leuās de fonte infantē. ibid. 2.b. cognationem spiritualem tunc demum minor contrahit in baptismo, vel confirmatione, si habet iudicium ad peccandum mortaliter. ibid. col. 3.g.h & K.
2 Cognatio spiritualiis an contrahatur per procuratorem, quæritur, & resoluitur negatiue. 20.2.a. cognationis tres species carnalis, legalis, & spiritualis, aliæ item harum species ibid. 2.d.
2 Cognatio spiritualis, vt contrahatur per alium consuetudine induci potest. ibid. col. 3.i. cognationem spiritualem contrahi per alium consuetudine non est inductum. ibid. ead. col. 3. & lit. i.
2 Cognatio spiritualis quomodo nobilior sit, quam carnalis. 21.3.K.
cognatio oritur ex omni copula licita, vel illicita iure Cæsareo. 27.i.b.c. ex ea post baptismum nascitur impedimentum impediens, & dirimens, sed non ex affinitate. ibi. ead. columm. 2. & lit. c.

COLLEGIVM, COLLEGIALITER.

Collegium nullum Ecclesiasticum potest constitui in vno, cōstitum tamen venire potest ad vnum. 24.4.f.
Collegia, & corpora, sine auctoritate legitima collecta regulariter sunt illicita, nisi causa religionis. 82.3.i. collegium laicum est, & non mixtum, in quo maior pars sunt laici. ibidem. collegium illud simpliciter laicum, & secundum quid Ecclesiasticum vocari potest. ibid. col. 4.h.
2 Cognatio impediens, & dirimens contrahitur baptizando filium tuum fornicarium in necessitate. 20.i.b.c.
Collegialiter, quæ aguntur, in his sententia maioris partis præfertur minori. 120.i.e.
Collegium sacerdotum cui quidam legauit sex scuta cum onere singulis annis dicendi vnam Missam, an possit illa inter se diuidere, & dicitur non. 122.2.b.c.
Collegium aliud est, & aliud singuli de collegio ibidem eadem column. 2. lit. c.
2 Collegia pro pauperibus scholasticis erecta spiritualibus sunt annexa, & non licet locum in eis suum vendere. 74.4.k. & pro Collegiis huiusmodi pecunia accepta, est restituēda pauperibus de collegio. 75.i.b.c.d. vel ab eo, qui dedit impetranda. ibid.
2 Collegio debitum potest ei restitui tempore aliquorum, qui non erant de ipso collegio, quando cœpit deberi. 155.i.a.b.

COLONI.

Colonos adscriptitios domini vendicare sibi possunt, & eos quocunque proficiscuntur persequi. 9.3.i. quod æquè bene facere possunt Ecclesiastici ac alii. ibid. k.

COMES PALATINVS.

Comes Palatinus non potest dispensare illegitimum ad ordines, & beneficia. 46.2.c.d.e

COMMENDA, COMMENDATARIVS.

Commendam perpetuam esse titulum canonicum, & quomodo per cessationem commendæ vacare beneficium censeatur, hoc quomodo sit intelligendum. 116.4.h.i.
Commendatarii prælati æquiparantur proprietariis quoad omnia iura pertinentia ad administrationem. 176.i.e.
Commendatarii Sanct. Spiritus de Saxia an possint præter suum victum, & vestitum de suis reditibus disponere, & reliquum debeant præceptori sui hospitalis reddere quæritur, & resoluitur negatiue hæc pars postrema. 240.g. & sequen.
Commendæ, siue perpetuæ, siue manuales debent conferri intra sex menses, & non possunt obligari ad vllas pensiones insolitas, nec de fructibus illorum superiores durante vacatione accipere. 241.i.c.
Commenda duplex vna temporalis altera perpetua. 111.i.b.c.
Commendæ perpetuæ habentur pro legitimis titulis, & earum commendatarii possunt facere quicquid vere titulares. ibidem c. temporalis non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus suos. ibidem. ead. lit. d. Commendæ per cessationem vacat beneficium commendatum eo modo quo vacabat ante commendam, & commenda non dat titulum. 116.4.h.i.

COMMISSIO.

Commissio cum his verbis, [in quæ conscientiam tuam oneramus,] non tollit quin hæc alteri committi possit. 16.4.f.g.

COMMODVM.

2 Commodum licet ex sua iniquitate reportare nemo debeat, occasionaliter tamen, & mediate potest. 68.3.f.g.
2 Commodum ex sua malitia, neque incommodum ex sua probitate, quis non debet reportare. 101.4.f.

COMPOSITIO.

Compositio seu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda. 142.4.i.k.

COMMVNIA.

communia, quæ sunt pluribus, vt singulis, maior pars in his non potest minori parti præiudicare, fallit in multis. 67.2.e. & 3.f.

CONATVS.

Conatus puniendus est regulariter, sed fallit in multis. 37.4.h.

CONCESSVM.

Concesso aliquo concessum etiam id videtur sine quo id commode fieri nequit. 27.2.b.

INDEX.

CONCILIVM, CONCILIVM TRIDENTINVM, ET ALIA.

concilij generalis decreta non obligant, antequam a Papa confirmentur. 2.3.k.
concilium Tridentinum innouans decreta contra ordinatos sine titulo quomodo intelligendum. 35.3.k. & 4.f. Concil. Trid. quando statuit neminem posse ordinare aliquem, nisi de licentia ordinarij explicatur. 42.i.d.
concil. Triden. an habeat locum in eo, qui ante illud obtinebat beneficium in ecclesia, in qua pater ius habebat, & nun is possit quærere, quæritur, & resoluitur negatiue. 50.3.h. & seq. Concilium Trid. explicatur quatenus videtur tollere prælatis inferioribus potestatem cognoscendi de causis matrimonialibus. 56.i.d.e. Conc. Triden. quatenus agit de correctione capitularium ab episcopis facienda cum consensu canonicorum duorum explicatur. 59.2.c.d.
concilium prouinciale an possit capere informationem contra aliquem episcopum suspectum, ad effectum transmittendi processum ad Rom. Pont. quæritur, & resoluitur negatiue. 82.i.a. & seq.
concil. Trid. an deroget c. de cætero, & c. ad audientiam quæritur, & resoluitur negatiue. 102.2.d. & seq.
concil. Triden. quatenus habet, vt beneficium conferatur habentibus, qualitates ad illud requisita, quomodo intelligendum. 110.3.k.
In Concilio prouinciali potest aliquid statui suffragantibus alijs episcopis, & repugnante Archiepiscopo. 120.i.d.e.
concilio generali aliter præest Papa, quam Archiepiscopus prouinciali, vel episcopus synodali. ibid. col. 2.a.b.
concilium Tridentinum cur professionem ante exactum probationis annum fieri vetuerit, & multa in eo decreto explicantur. 194.i.d. & seq.
conc. Trid. Congregatio Cardinalium concil. Trid. non potest dare licentiam regulari manendi extra claustra. 197.i.a.
2 Concilium prouinciale congregare potest, vel Papa, vel Patriarcha, vel Archiepiscopus. 193.3.f.
2 concilium prouinciale non potest congregare visitator nisi ab his missus cum facultate congregandi tale concilium. ibid. 3.f.g.
2 concilium prouinciale quodnam sit. ibidem. ea. col. 3.g.

CONCVBINARII, CONCVBINATVS, CONCVBINA.

In concubinarios qua via iudex Ecclesiasticus procedere possit. 61.4.i.d.e.
In concubinarios clericos, variæ pœnæ institutæ. ibid. remissiue ead. col. lit. e.
2 concubinatus non erat illicitus Romana lege. 27.i.c.
2 concubina est, [mulier domi retenta, quasi quædam vxor.] ibid. i.e. concubinæ filij nati in concubinatu non legitimantur per sequens matrimonium, sicut illi, qui nascuntur post matrimonium cum ea contractum. 37.3.f.

CONCVPISCERE.

Concupiscere rem alienam in Decalogo quomodo prohibitũ. 133.3.f. Intelligitur de concupiscentia inordinata contra legem iustitiæ specialis. 134.i.d.e.

CONCVSSIO.

Concussionis crimen committit, qui ratione officii duplici capit male aliquid, cuius pœna est ipso iure restitutio quadrupli. 251.4.i.k.

CONDITIO.

Conditionis natura est, vt ea adueniente obliget, alias non. 148.4.h.

CONDVCTOR.

Conductor perpetuus debet soluere impensas refectionis non temporalis. 125.4.f.
Conductor non tenetur, nisi de culpa leui, & non leuissima, nisi in casu proposito, leuissima. 142.3.K. vide locatio.

CONFESSARIVS, CONFESSIO IVDICIALIS, ET SACRAMENTALIS.

Confessarius non tenetur monere pœnitentem de iure humano, quod probabiliter ignorat. 5.i.b. confessarius potest absoluere pœnitentem non tenentem suam opinionem, si ipse nitatur auctoritate probabili. ibidem. e. confessarius non debet negare absolutionem pœnitenti, ob crimina non confessa, nec tenetur interrogare, nisi quandoque. 6.4.h.
Confessio prior præualet posteriori. fallit. 88.i.b.
Confessioni posteriori per tormenta extortæ potius standum est, quam priori sine tormentis factæ. ibidem. a. confessio mulierum de his, quæ pertinent ad matrimonium carnale, aut spirituale in libero loco fiat. ibidem. ead. col. 1.c.
Confessarius religiosus, qui pecuniam à pœnitente acceptam tradendam suis creditoribus impendit in suos vsus quid facere debeat. 146.3.h. confessarius potest esse vnus de pauperibus, si restitutio facienda est pauperibus. ibid. K.
2 confessiones bona fide, qui fecit coram sacerdote carente iurisdictione, tenetur eas reiterare, quod factu facile esse ostenditur. 156.i.a.b.
2 confessiones ab eo factæ, qui perseuerauit retinere beneficia male quæsita sunt reiterandæ. 158.4.g. * confiteri peccatum iam confessum nemo iure diuino tenetur. 161.2.a. Et fusius. 163.4.K.
*ad confitendũ idem peccatum legitime confessum quis de suo consensu obligari potest. 230.i.e. confessio peccati non inducit notabilem famæ iacturam, sed reparationem ipsius. ibid. columm. 3.f.
confitendum est omne peccatum mortiferum ante sumptionẽ Eucharistiæ. 23.i5.a. confessarius nescit, vt hõ, sed vt Deus falsum, & pot per scientiã confessionis non eligere in prælatum, quem alias elegisset. 230.2.a.b. confessarium cur Episcopi, & alij prælati possunt eligere. 239.4.f.
2 confessio sacramentalis facta coram sacerdote rurali ab eo qui habet in vrbe domicilium est nulla. 13.i.e. confessio facta per errorem potest reuocari probato errore, hoc quando fallit. 30.2.b.
2 confessioni coniugum standum non est, quando dicunt aliquid, quod non est remissibile per consensum partium. ibidem 1.e.
2 confessis proprium crimen non est credendum deponentibus contra alios participes suorum criminum. 38.4.h.
2 confessio qualificata non potest, ita diuidi, vt acceptentur confessa qualitate reiecta. 41.3.g. & magis explicatur.
2 confessio sacramentalis olim cuilibet sacerdoti fieri poterat. 145.3.g.
2 confessarius quomodo teneatur admonere pœnitentem, quem scit aliena tenere. 54.4.i.
2 confessarius potest dicere coniugatis minus legitime copulatis, sed probabiliter ignorantibus eos esse in bono statu. 55.i.c.
2 confessarius virtute Iobelæi approbatus, potest absoluere à cõfidentia, & à datis, & promissis pro iustitia. 145.2.a.b.
2 confessarijs alijs, quam ordinarijs facultatem facere confitendi

tendi vtile est populo Christiano. ibid.col.3.h.
confessario credendum est non solum in ijs, quæ sunt iuris, sed etiam in ijs, quæ sunt facti, quando miscetur aliquid iuris in modo faciendi. 156.3.f.g.
2 confessarius quo casu non debeat concubinarij famulum absoluere. 157.2.b.
2 confessarius non potest absoluere excommunicatum per monitorium, quod qui promulgauit reseruauit sibi, vel superiori absolutionem. 161.3.k. confessarius absoluens sub conditione rei futuræ delinquit. 164.b.c.
2 confessarius habentem plura beneficia, nec de hoc se accusantem, tenetur interrogare, quomodo illa teneat, eumque respondentem, quod iuste retineat, tenetur absoluere. 158.3.h.i.
2 confessarius audiens confessiones rusticorum, non tenetur eos interrogare an alias sint confessi numerum peccatorum. 160.i.a.
2 confessarius audiens rusticos, qui dicunt se de numero peccatorum, & de specie blasphemiæ non fuisse interrogatos, debet eos ad confessiones reiterandas adigere, vel certe numerum suorum peccatorum mortalium exprimere. ea. pa. 160.i.d.e.
2 confessarius potest absoluere Aethiopem, qui vnum, vel alterum peccatum confessus, alia confiteri nescit. ibi.col.2.c. confessarius non potest audire confessiones nautarum imperfectas in periculo tempestatis, vt alios deinceps audiat ibid.d. nec debet omittere interrogationes, quas tenetur facere. ibid. e. confessarius non tenetur reuelare peccatum per monitorium, quod reuelatum ei est ad sciendum vtrũ illud reuelare teneretur. 161.3.h. aliter sic. ibid. ead. lit. h.
2 confiteri licet vltimam speciem peccati, necessario confitendi, tacita vltima specie peccati necessario non confitenda. 161.2.c.
2 confitens excommunicato, quem esse talem scit, vel dubitat tenetur iterum confiteri, vel eidem absoluto, vel alteri. ibid.3.i.
2 confessio eius, qui Iobelæum fraudare intendens confitetur animo non faciendi in eo requisita nõ est integra. 164.i.c.
2 confessio non est iteranda ob defectum implementi pœnitentiæ. 165.2.d. * confessum religiosis habentibus priuilegium, iterum teneri ad confitendum suis parochis error est. 166.3.K.& 4.f.
2 confessarius secundus virtute Cruciatæ electus potest mutare pœnitentiam prioris confessione pœnitentis non audita. 165.2.e. sed iusta de causa. ibidem. col.3.f.
2 confessarius ad impediendum peccatum, quod patratur in aliquo conuentu potest dicere prælato tacitis nominibus, quid in eo fiat. ibid. ead. col.3.h.i.
2 confessarius debet monere pœnitentem, vt faciat ea, quæ sunt necessaria ad remissionẽ peccati sibi cõfessi. 189.2.b. vide sacerdos, parochus, &c.

CONFIDENTIA, CONFIDENTIARIVS.

De confidentijs Bullæ Pij IV. & V. sunt factæ contra simoniacos, & ad eos ab Ecclesia exterminandos. 14.4.K. & 15.i.a.b.
2 confidentia illicita an commissa sit à duobus fratribus, quorum alter procurauit beneficium intentione, vt sibi renunciaretur, alter accepit, vt illud renunciaret, & concluditur negatiue. 71.2.b.
2 confidentiarij ante constitutiones Pij IV. & V. cogebantur in vrbe pacta seruare. 72.4.f.g.
2 confidentialis simonia est si compermutantes paciscantur, quod in certum euentum sibi ipsis priora restituant beneficia. 60.3.f.
2 confidentiarius fit quidem inhabilis ad obtinenda beneficia sed non ad ordines suscipiendos, quos a censura absolutus iuste potest accipere. ibid. ead. col. 3. lit. h. confidentia in foro exteriori iudicabitur si probatur resignantem ea intentione resignasse, vt tertius, cui reseruabatur pensio, illa in vtilitatem familiæ resignantis conuerteret. 62. 4.f.g.
2 confidentia, quam damnant Pij V I. & V. est solum circa beneficia, & non pensiones. 65. 2. b.c. quod probatur. ibidem c.d.
2 [confidentia quædam beneficialis licita est, quamuis alia sit illicita, de hac loquitur bulla Pij V. non de illa. 47. i.a.b.c.d.
2 confidentialis intentio damnata à Pio V. est illa de qua ex presse, vel tacite conuentum est. ibid. col.4.i. confidentia licita est, qua quis renunciat beneficium, cum spe, quod ipse dabit illud cuipiam eo digno, &c. 48.3.f.g.
2 confidentia solo animo concepta, & in mente retenta, donec facta fuisset renunciatio, non est illicita ibid. 3.i.
2 confidentiam illicitam non arguit accipere fructus beneficii renunciati, vel partem illorum. ibid.k.
2 confidentiarius non est, qui tertio ignoranti impetrat beneficium sperans, quod ille in sui fauorem retrocedet. 59. 4.g.h.
2 confidentia pensionalis duplex, vna propria, & altera impropria, & quæ illæ. 65.3.g.h.
2 confidentiæ simplices ante bullas Pii IV. & V. permittebantur, sed non simoniacæ. 67.4.k.
2 confidentia præsumitur in foro exteriori, si resignans à resignatario fructus, vel pensionem accipiat. 69.i.a.
2 Dec onfidentia bulla Pii IV. quid contineat, ibid.i.a. & & Pii V. col. 2.d.e.
confidentia duplex est bona, & mala, & extrauag. Pii V. intelligitur de mala, quam punit. 70.4.f.g. & 71.3.k.
2 confidentia sine pacto explicite, vel implicitè non contrahitur, 70.2.e. confidentia non probatur per dictum socii irati, & contrarii ei, quod dixit in iudicio. ibid. d.e. confidentia non committitur dando seu promittendo dare fructus ipsi resignanti, sed simonia. 71.3.f.g. confidentiarum Pii V. constitutio in resignationibus tantum simplicibus non autem in permutationibus locum habet. ibid. h.i.
2 confidentia ex sola intentione resignatarii, & resignantis. ibid. i. k.

CONFIRMARE.

2 confirmare sacerdos simplex ex commissione Papæ potest, sed non sacrum ordinem conferre. 146.i.a.b.

CONGREGATIO, CONGREGATIO CONCILII.

Congregatio sæcularium ad educandos orphanos facta regularis à Pio V. 17.2.b. an Bulla eius de ea sit censenda subreptitia eo, quod narretur aliquid, quod non constat, quæritur, & negatiue resoluitur. ibid. congregationis huius religiosi ad statum sæcularem redire non possunt. ibid.e.
Congregatio, quæ dicatur corpus, & quæ collegium. 82. 3.g.h.
Congregatio corporis Christi, & si sit laica subest tamen episcopo quo ad actus ecclesiæ. ibic. k.
Congregatio concilii non potest cognoscere contentiones facti, sed tantum quæstiones iuris, quæ super intellectu Concilii demerserint. 243.3.i. congregatione in eadem non debent esse homines professionis, ita diuersæ, vt sint aduersæ. 248.i.d.e.

CON-

CONIVX, CONIVGATVS. CONIVGIVM.

coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in foro exteriori· 97.i.e.
coniugium licet incompatibile sit religioni, per dispensationem tamen Apostol. coniugatus vere religiosus esse potest. 173.4.h.
coniugatus non est ordinandus is, scilicet cuius vxor non amisit ius petendi debitum. 107.3.g. coniugatus de licentia vxoris nondum cognitæ an possit ordinari, quæritur, & asseritur affirmatiue. ibid.col.1.b. & seq.
coniugatus de licentia vxoris non solum accipit ordinem, sed executionem. ibidem. d. modo uxor voueat continentiam etiamsi non ingrediatur monasterium. ibidem d.e. nec hoc requiritur, si vxor sit senex, vel alias extra suspitionem in continentiæ. ibid. col. 2.b.
coniugatus cuius vxor promisit se ingressuram religionem ordinatus an illa postea ducente vitam inhonestam ad eam redire teneatur, quæritur, & resoluitur negatiue. ibidem colum. 5. per totum.
coniuge adulterante coniux innocens intrare religionem, & profiteri sine alterius consensu potest. ibid. col. 4.h. & non tenetur ad eam redire. ibid.i.
2 coniuges dare sibi possunt suorũ corporum potestatem sine carnali copula. 10.4.g. vide matrimonium, maritus, vxor.

CONIVNCTIO.

2 coniunctio, &, vel ac, significant copulata esse diuersa. 149.2.a.

CONSANGVINEI.

2 Consanguinei, [sunt cum vnus descendit ab alio, vel ambo ab vno tertio. 22.4 f. consanguinei, qui se incestu polluerunt, si velint contrahere, in dispensatione non tenentur de incestu mentionem facere. 25.2.b. & sequent.

CONSCIENTIA.

conscientiæ in foro multa licent, quæ in foro exteriori non licent, & contra multa in hoc licent, quæ non licent in illo. 134.3.h.
De conscientiæ diuisione, & cæteris multa remissiue. ibi. h.i.
conscientiæ prætorium consulere licet etiam post litem in foro obtentam. 135.d.e.
conscientiæ in foro creditur partibus tam pro se, quam contra se. 204.i.d.

CONSENSVS, CONSENTIENS.

consensus requisitus ad aliquem actum, potest interuenire post illum. 247.3.h.
2 consensus matrimonij liber esse debet, & tamen potest esse conditionalis. 16.i.a.b.
2 consentiens vere in peccatum mortale suum, vel alterius peccat mortaliter, præsumens autem consentire in foro exteriore, peccare præsumitur. 157.g.h. & per tot.

CONSERVATORES, CONSERVATORIA.

conseruatores sunt iudices delegati. 56.i.b.
conseruatores possunt cognoscere de causis ecclesiasticis in prima instantia, & sic sunt ordinarij. ibid.c.
conseruatoria iurisdictio, & omnis alia delegata est odiosa, & restringibilis. ibid. d.

CONSILIVM, CONSVLENS, CONSVLERE.

consilium seruandum est, quando requirendum est ab alio tanquam à collega. 14.2.b.
2 In consilijs capiendis rerum agibilium, quilibet cum salute animæ potest sequi opinionem alicuius doctoris, modo sit fulta aliqua ratione probabili. 128.3.g.h.
2 consulens, qui dicit alicui posse se scrupulum deponere, eo quod aliter sibi dictum esse aliquid dicit, intelligit etiam in casu, in quo is solum opinaretur id sibi esse dictum. 133.i.c.
consulens prius soluenda esse debita posteriora nomine proprio facta, quam priora alieno nomine contracta peccauit sed non grauiter, nec tenetur de damno. 146.2.a. [ex consilio nullus dummodo fraudulentum non sit obligatur.] ibid.e. consulens male circa delicta de damno tenetur. ibid. d. consulentes, auxiliantes, et similes cum excommunicantur cẽsentur in dubio accessoriè excommunicati. 171.4.f.
consulentes appellare ad futurum concilium non excommunicantur in bulla cœnæ, nisi opere subsecuto. ibid. ead. pag. ibid. g.h.
2 consulens in dubio parochum sciens esse ignorantem non satisfacit conscientiæ acquiescendo eius consilio, sed sic, si credit esse peritum. 159.3.i. & qui relinquens parochum consulit theologum bonæ famæ latè satisfacit suæ conscientiæ sequendo eius consilium. ibid.k.
2 consulens viros peritos rei, de qua agitur bona fide, agens quod ipsi consulunt, non peccat, si id, quod agit est humana tantum lege vetitum non diuina naturali. 65.i.e.
2 consulens duos Theologos eiusdem famæ diuersæ opinionis, quem voluerit ex eis sequi potest. 159.4.f.
2 consulens doctorem, qui dicit duas esse de re ea sententias, quarum vtranque sequi potest, potest sequi, quam voluerit sed non si dicat vnam ex eis esse sequendam. ibid. f.g.

CONSTITVTIO.

constitutio noua non extenditur ad præterita, fallit, quando agit de effectu futuro, qui stare potest sine effectu præterito. 11.4.h.

CONSVETVDO.

consuetudo contra ius canonicum, vt sit præscripta quadraginta annorum tempus requirit, & præter ius decem. 22.4.h.i.
consuetudo generalis ab omnibus seruanda videtur. 59.i.a.
consuetudo rationabilis præscripta valet contra quodcunque ius humanum. 63.2.d.
consuetudo rationabilis omni ratione esse non debet. ibidem ead. lit. d.
consuetudo immemorabilis non potest mutari, falsum. 85.3.i.
consuetudo hæc mutari non debet sine iusta causa. ibidem. col. 4.i.
consuetudinis longæuæ magna est auctoritas. 94.i.e.
consuetudo non potest tollere ius naturale, vel diuinum. 114.2.b.
2 consuetudo non potest præiudicare legi diuinæ, nec consequenter vsurarium contractum approbare. 123.4.h.
2 consuetudo excusat à pœna. ibid. lit. i.
consuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio. 106.i.a.

con-

consuetudo præscripta habet, vt plura beneficia si non sunt sufficientia quis retinere possit, nisi sint curata, vel dignitates. 114.3.k.
2 *consuetudo nō potest excusare à peccato vsuræ, nec à restitutione per vsuram quæsiti, sed à pœna vsurariorum in foro exteriori.* 123.4.h.i.
2 *consuetudo, vt census super omnibus iuribus constituerentur ante Bullam Pij V. præscripta fuit.* 141.i.b.
consuetum, vt aliquid dicatur, necesse est, vt saltem bis sit factum. 163.3.g.
consuetudo immemorialis habet vim constituti, & priuilegij, & per eam probatur præsumptiue quilibet titulus allegatus pro ea. 252.2.b.c.
consuetudo, quæ legitime præscripta non fuerit, non tollit ius commune. ibid.c.& seq.
consuetudo illa est irrationabilis, quæ iuri diuino, vel naturali est contraria. ibidem d.
consuetudo dandi aliquid ecclesiasticis pro sacramentorum administratione valet, & seruanda est. ibidem colu. 3.g. non tamen potest exigi. ibidem eadem colum. 3.h.A
2 *consuetudo immemorialis possessionis habet vim constituti quando est circa temporalia, non spiritualia.* 73.3.f.
consuetudo dandi aliquid pro sustentatione ministrantis sacramenta seruanda. 74.4.g.
1 *consuetudo ius diuinum abrogare non potest, sed sic illud augere, minuere, & distinguere.* 115.i.e.
2 *consuetudo contra legem humanam inducta legitime præscripta vim legis habet, sed contra legem naturæ, vel Dei est corruptela.* 123.3.f.
consuetudo irrationalis contra legem diuinam excusat à pœna humanitus constituta, sed non à diuina. 180.4.i.

CONTINENTIA.

continentia non est annexa sacro ordini, vt ab eo separari nequeat. 226.i.e.
continentia aliqua maiora bona reperiuntur. 227.3.f.

CONTRACTVS, CONTRAHERE.

In contractibus innominatis non est locus pœnitentiæ. 92.3.f.g.
contractus omnis legitimus fieri potest cū ecclesia. 128.4.g.
contractum venditionis, vel permutationis faciens circa ecclesiastica reseruata Papæ voluntate non incurrit censuras.pag. 120.3.h.i.
contractus, & distractus facti ab excommunicato tolerato valent. 121.i.c. *nisi de hæresi sit suspectus. ibid.*
2 *contractus in quo ponens operas, tenetur soluere medium sortis datæ ei in societatem negotiationis, si pereat, est partim licitus partim illicitus.* 123.4.f.
2 *contractus hic quomodo iustificari possit.* 124.i.c.d.
2 *contractum aliquem alias iniustum, iustum facit incertitudo, vel dubium perdendi.* 125.2.c.d. *cum multis exemplis ibidem d.e.*
[*contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*] *ibi. col.* 3.g.
2 *contractu in omni permutationis, vel emptionis pro iustitia recurrendum est ad æqualitatem dati, & accepti.* 127.2.e.& 3.f.
contractus omnis est iniustus, in quo non seruatur æqualitas pretij. 136.2.d.e.
contractus quo emitur præstatio annua vitalitia quo nomine dici possit. ibid.col.3.f.g.
contractus quo do tibi 200. *scuta, vt tu mihi des tantum tritici, & vini, & cap. quotannis licet non sit vsurarius, iniustus tamen esse potest.* 140.i.e. *potest etiam esse iustus. ibidem.*
contractus ille quomodo iustus censendus sit. ibid.col. 2.a.
contractus vitalitius ex sua natura iustus est, sed potest reddi iniustus. ibid.d. hoc totum pendet ex arbitrio boni viri. ibid.col. 3.g.h.i.
*contractus prohibitus censendus non est sine lege prohibente ibid. col.*4.h.
[*contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*] 142.i.d.
In contractibus par virtus est taciti, & expressi. 180.4.k.
contractus suorum subditorum, neque secum initos princeps dissoluere non potest, nisi iuste. 210.3.g.
2 *contractus multi sunt illiciti, qui vulgo videntur liciti, & contra.* 114.4.i. *circa contractum errans, de quo inter doctores dubitatur an sit licitus, non peccat.* 115.i.a.
2 *contractum hunc, vel illum vsurarium esse non est necesse omnibus scire. ibid. i.c.*
2 *contractus, & aliæ dispositiones humanæ intelliguntur factæ secundum consuetudinem regionis, in qua fiunt.* 116.i.c.& 2.a.
2 *contractus vsurarius nullus est, pro ea parte, qua vsurarius est, secus pro alia. ibid.col.*4.h.i. *non potest ex eo agi quatenus est vsurarius, sed sic ex alia. ibid.*4.k.& 117.i.a.
2 *contractus vsurarij cessio tenet vsque ad quantitatem capitalis mutuo dati. ibid.i.b.*
2 *contractus mutui esse non desinit, licet apponatur pactum, quod nisi species mutuo data tempore conuenienti detur, liceat mutuanti exigere pro ea certum precium, secus si pactum fuisset in voluntate mutuatarij.* 118.2.b.c.d.
2 *contractus mutui non vitiatur eo, quod in eo apponatur pœna à mutuatario, si pœnam incurrerit, soluenda. ibidem* 2.e.& *col.* 3.f.
2 *contractus vsurarius est, in quo emptor fideiussori dat* 1500. *soluenda in termino, cum pacto, vt is soluat venditori pensionem, quæ debetur ei vsque ad terminum.* 122. *col.* 3.f.& *seq.*
2 *contractus omnis quamuis licitissimus ex mala intentione deprauari potest.* 128.2.c.
2 *contractus mandati debet esse gratuitus, sicut, & mutui.* 130.2.d.
2 *contractus coram Notario etiam Ecclesiastico iniri non potest cum clausula, vt si contenta non impleuerint, excōmunicari possint.* 189.2.e.
Vide de contractibus in omnibus speciebus contractus.
2 *contrahere, vel disponere de hæreditate viuentis est illicitum, tractare autem non disponendo, sed deliberando non.* 176.2.d.

CONVENTIO.

2 *conuentio circa beneficialia illa est simoniaca, quæ principaliter respicit dationem rei spiritualis pro aliquo temporali, vel simili pretio.* 51.i.a.
2 *conuentiones super beneficijs, eorumque renunciationibus sunt simoniacæ, & prohibitæ, nisi cum fiunt ita, vt iure tacite insunt.* 51.4.f.
conuentio inter duos, vt vnus accipiat beneficium, & alter litem de eo faciat, vt postea pro concordia pensio alteri constituatur, non est licita. 69.4.i.k.
conuentio omnis etiam iurata remitti potest ab illo in cuius fauorem facta est. 92.i.a.

CONVENTVS.

conuentus potest constituere procuratorem sine consensu prælati in his, quæ ad ipsum pertinent. 27.i.d.e.
conuentus est aliud à prælato, & prælatus non est proprie de capitulo. ibid.e. à conuentu procuratorem constitutum

Pro-

Prouincialis reuocare potest. ibidem col. 2.b.c. Vide capitulum.

CONVENTVALES, MINORES.

conuentualium.ex ordine quis potest transire ad alium ordinem Mendicantium.194.3.f. & alium non mendicantiũ si sit æque strictus ac ille. ibidem.g. sed non ad laxiorem, nisi habeat facultatem a Papa.ibid.h.
conuentuales, qui professi sunt de nouo regulam Obseruantiũ non potuerunt retrocedere ad suam pristinam. ibi. col.4.f.
conuentualibus eiectis ab Hispania remedium datum non fuit sufficiens. 198.i.a.

CORPORA, SANCTORVM.

corpora Sanctorum quomodo non sint transferenda de vno loco in alium, & quomodo sint. 166.3.k.
corpora Sanctorum nondum perpetuæ sepulturæ tradita licet portare de loco ad locum. 262.4.i.k.
corpora autem perpetuæ sepulturæ tradita non licet mouere loco sine licentia principis. 263.i.a.b.

CORRECTIO.

2 correctio fraterna quando omitti potest ante denunciationem alicuius occulti criminis. 38.3.g.h.
2 correctio fraterna non est necessaria ei, qui malitiose, & quasi improhibite frequenter peccat. 39.i.d.c.

CREATVRA.

2 creaturam irrationalem adiurare ad agendum proprium actum praua res est. 190.i.b.

CREDERE, CREDITOR.

credere oportet, quæ communiter accidunt, & insolita non sunt credenda. 43.2.c.
credere vnus potest vnum propter vnum motiuum, & aliud propter aliud.48.i.d.non creditur vni soli etiam Cardinali in præiudicium tertij. 57.3.g.
2 credit nemo, nisi volens, & fides causatur à voluntate. 152.i.d.
credenda sunt, quæ communiter accidunt, & insolita non sunt credenda. 89.4.g.
credulitas iusta tituli, quæ ex errore facti descendit prodest ad vsucapiendum rem, de qua quæruntur fructus. 94.4.f.
creditor anterior potest reuocare translationem, per quam debitor transtulit fructus vineæ à se locatæ posteriori creditori. 146.4.i.k.
creditori debitoris soluere est dare debitori in effectu. 148.3.g.

CRVCIS, SIGNVM.

crucis signum ne sculpatur in pauimento statuere potest synodus diœcesana, & prouincialis. 263.2.c.d.
consuetudo contraria non tam est approbatiua quã permissiua. ibidem d.

CVI LICET.

cui licet, quod est plus, licet, quod est minus. 228.i.b.
2 culpa sine sua non est quis puniendus. 71.4.a.
2 culpa pro alterius alter non est puniendus.167.i.c. sed potest tamen impediri per culpam alterius, ne veniat ei bonum, quod ei alioqui obuenisset. ibid. 2.a.

CVM QVID.

[cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi.] 172.i.c.

CVRA, CVRATOR.

cura animarum duplex est altera fori conscientiæ, altera fori contentiosi. 44.3.g.
curatorem, vt patrem quis reuereri tenetur. 76.4.f.

CVSTODES.

2 custodes, & vigiles non accusantes quos inuenerunt, licet peccent, non tamen debent pœnam, quam ipsi soluissent soluere. 153.i.b.c.
2 custodes portarum non debent soluere, id quod exportari permiserunt, licet si illud inuentum fuisset, fisco debitum fuisset.ibid. ead.col.1.d.

D

DAEMON.

2 Dæmonem adiurare licet tanquam hostem ad compellendum, & expellendum, non vt amicum, & socium ad habendum ab eo aliquod adiutorium. 190.3.g.

DAMNARE, DAMNATVS AD MORTEM, DAMNVM.

Damnari nemo sine citatione, & accusatione debet. 98.3.i.
2 Damnato ad mortem debet dari Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & cadauer Ecclesiasticæ sepulturæ. 169.3.h.i.
2 Eucharistiam non dari consuetudo obtinuit, quæ probatur. ibidem k.
2 Damnatorum cadauera tradi sepulturæ præceptum non est, & iuste eis negari potest.ibid. disputatur tamen. ibidem.4.h.
2 Damnato ad mortem non est danda Eucharistia duabus, vel tribus horis antequam moriatur. 170.2.d.
2 Damni, qui causam dat damnum dedisse videtur, & est ad restitutionem obligatus. 79.4.g.
2 Damnatus ad perpetuos carceres cum taxatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ ad victum quotidianum, non est proprie vltimo supplicio affectus, sed sic, vt nil plus edat, vel bibat in die.155.3.i. & si is moriatur damnans est irregularis. ibid. 3.k.
2 Damnato ad mortem non danda est Eucharistia pridie eius diei quo moriturus est, si prius cibum sumpsit, nec ipso die per consuetudinem. 170.2.d.
Damnum, quod alicui sua culpa venit sibi debet imputari. 118.i.c.
Damnificare prædium, & alienare duo sunt. 121.4.k. restitutio Damni, & pœna, quæ pro peccato maleficij imponitur sunt diuersa. 125.2.c.
2 Damnum iniustum, qui non dat, nec causam iniustam damni, non tenetur ad restitutionem. 151.4.f.
2 Damnum non præstat, qui res iniuste dispositas ad earum iustam dispositionem reducit, nec tenetur restituere. ibidem g.
2 Damnum, qui dat cum alijs non vti dux, nec communicato consilio, non tenetur ad totam damni restitutionem. 152.i.b.

2 Damni, qui causa proxima est, restituere debet. ibi. col. 4. k.
2 Damnum quis impedire tenetur, quod alicui proximo imminet, saltem quando probabiliter creditur nullum alium illud impedire posse. 182.4.k.

DATIO, DARE.

Datio ad vitam est datio ad longum tempus. 122.4.g.
2 Dari potest aliquid alicui delinquenti ob maleficium aliquod ab ipso alterius causa perpetratum. 41.3.i.
2 Dandum, vel faciendum aliquo tempore, potest ante illud fieri, quando tempus adiectum est in fauorem debitoris. 169.i.c.

DATARIVS.

Datarius non est iudex impetrantium beneficia, & si ante collationem ad euitandas lites summarie de petentium se informet qualitatibus. 109.2.d.

DEBITOR, DEBITVM.

Debitor non liberatur soluta parte debiti. 38.i.e. debitor potest agere contra creditorem de crimine vsuræ, qui est obligatus 100. pro mutuo, & quinque pro interesse. 62.4.i.
Debitor cui creditores remiserunt debitorum certam partem dum perueniet ad pinguiorem fortunam, non tenetur eis remissam partem soluere. 67.2.e. debitor cui creditores remiserunt partem ob timorem perdendi totum ex sua malitia, tenetur soluere partem remissam, ex inopia vero non ibid. col. 3. f. g. debita manente Societate contracta a communi ipsius sunt soluenda. 70.4.g.h.
Debitor, qui pœnitens confessario pecuniam restituendam dedit excusatur, si is eam non restituerit. 146.3.h.
Debita beneficiariorum sunt soluenda de reditibus sui beneficij si non aliunde habent. 147.3.i.
Debitor rerum inanimatarum habentium fines ad se circunscribendum destinatos potest soluere quomodocunque voluerit. 220.4.f.
2 Debitor non est in mora soluendi ante petitionem creditoris, hoc quomodo sit intelligendum. 34.3.f.
2 Debitum legale, & ad quod, soluendum debitor cogi potest clam accipi potest non aliud. 152.i.e.
2 Debiti incerti, quod debetur pauperibus in genere debitor si sit pauper retinere potest. 154.2.d.e.
2 Debitor fugitiuus capi potest auctoritate priuata, non autem, qui non est fugitiuus. 100.3.k. & 4.f.
2 Debitor, qui certo die tenetur soluere creditori, si ob hoc creditor accipiat ad vsuras, vt soluat creditori, cui tenebatur soluere, debet damnum illud resarcire. 114.2.e. & 3.f.
2 Debitor damni dati ei, quem ipse nouit, si sit pauper debet damnum restituere, si is sit eo pauperior, vel æque pauper, vel dilationem restituendi impetrare. 154.2.e. & 3.f.
2 Debiti communis solutio vim mutui habet quatenus respicit alios correos debendi, & pro ea aliquid vltra sortem capere, nisi ratione interesse est vsura. 118.i.a.b.
2 Debitor propter moras tenetur soluere vsuras, & interesse in contractibus bonæ fidei. 125.3.i.
2 Debitum quando soluitur in alio loco, quam debeatur solui iudex debet cogere debitorem soluere accessoria. 130.3.h.i.
Debitum Ecclesiæ nomine contractum, & debitum prælati nomine factum, quam sint diuersa. 147.4.i.
Debitor occultus testatoris, qui fecit, vt testator minus ei legarit, quam decreuerat non liberatur. 162.4.f.g.
Debita in vnum vsum pium non debent conuerti in alia sine auctoritate Papæ. 218.2.d.
Debita prius soluenda sunt, quam religio ingredienda. 226.2.d. in debito generaliter. electio est creditoris. ibidem columna 3.g.
2 Debitum sibi clam accipiens à debitore nolentt sibi soluere. non peccat, & non tenetur ad restitutionem, etiamsi peccet. 151.4.g.h.

DECIMÆ.

Decimas præsertim prædiales iure communi omnes tenentur soluere. 169.3.g.h. decimas, qui non soluunt propria auctoritate à parocho à sacramentis repelli non possunt. ibidem h.i.
Decimæ non debentur quoad quotam iure diuino, nisi quoad sustentationem ministrorum. ibid. i.k. contra decimarum solutionem quoad quotam laici possunt præscribere, sed non ius percipiendi decimas. ibidem. col. 4.g.
Decimis in soluendis consuetudo diu obtenta seruanda est. 168.3.i.
Decimæ ouium dimidium, quæ pascuntur in monte stellæ soluendæ sunt in illo, non autem in terris, per quas transeunt. ibidem k.
Decimandum non est de minimis de præcepto. ibid. col. 4. f. & dimidium alterum in parochia in qua reliquo tempore pascuntur. ibid. g.
Decima personalis debetur Ecclesiæ, eo quòd in ea sacramenta percipiat. ibidem h.i. decima alia personalis, alia prædialis, alia mixta. 169.i.b. decima mixta est decima animalium, & cur, ita dicatur. ibid. d.
Decima mixta partim soluenda Ecclesiæ in qua dominus domicilium habet, partim illi, in qua pascua sunt, quæ animalia pascunt. ibid. d.e. decimarum ouium dimidium debetur Ecclesiæ parochiali Domini, & dimidium dimidij Ecclesiæ vbi habent pascua in hyeme, & alterum dimidium Ecclesiæ in qua sunt reliquo tempore. ibid. col. 2.b.c.
Decimarum permutatio cum alijs bonis temporalibus non videtur posse fieri cum auctoritate ordinarij, & quare. 244.2.e.

DECIPIENS.

Decipiens aliquem citra dimidium iusti pretij in emptionibus ad restitutionem tenetur. 38.2.a.

DEFECTVS.

Defectus probationis non inducit defectum iuris. 69.i.b.

DEFINITIO.

2 [Definitio omnis generalis est in iure periculosa.] 97.3.i.

DEFORMANS.

2 Deformans graui vulnere in facie, & publice si non mutilet non est irregularis. 98.4.k.
Deformatio non omnis facit irregularem, sed illa, quæ tollit formam hominis naturalem, vel accidentalem. 99.i.a.b.

DEGRADATIO.

2 Degradatio est actus spiritualis potestatis, sicut promotio ad ordines: vnde pro pecunia accipi non potest. 74.4.f.g.

DELEGATIO, DELEGATVS.

Delegatio omnis facta episcopo non transit in omnem vicarium eius. 56.3.f.g. delegatio facta vicario, vel officiali

non

non transit ad episcopum. ibid.h.i.
Delegatio Papæ est stricti iuris. 194.3.i.
Delegatus Papæ subdelegare potest, delegatus tamen delegati ab eo, non potest. 57.4.h.i.
Delegatus in causa sibi delegata est maior, q̃ legatus. 58.2.d.
Delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos. 174.3.f.
2 *Delegatus ab inferiori principe non potest subdelegare, nec delegatus Papæ nudum ministerium habens.* 143.3.k. & 4.f.
2 *Delegati Papæ non dicuntur officiales eius.* 194.2.a.
Delegati sunt iudices conseruatores, sicut etiam, Inquisitores dati à sede Apostolica, secundum receptiorem sententiam. 56.i.b.

DELICTVM, DELINQVENS.

2 *Delicto in pari, vel casu melior est conditio possidentis.* 75.i.c.
Delinquendi materia danda non est. 12.i.c.
Delinquenti tribus modis aliquis consentit, & punitur, vt delinquens. 167.i.c. *non tamen incurrit pœnam excommunicationis, vel alias.* ibid.col.3.f.g.

DENVNCIARE, DENVNCIATIO.

Denunciare nemo debet, nisi quod probare potest. 62.3.h.
2 *Denunciare non debet cōplices sui delicti in casu extrauagantis ab ipso pœnitens, nisi præuia correctione fraterna.* 185.2.e.
2 *Denunciandi aliquod peccatum iam præteritum, præceptū est durum, & parui effectus, nisi vergat in læsionem honoris Dei, & reip.ibid. col.3.g.*
2 *Denunciatio criminis occulti quando sine correctione fraterna fieri potest.* 38.3.g.h.

DEPONENS, DEPOSITARIVS, DEPOSITVM.

Deponens pecuniam apud campsorem cum facultate vtendi ea, nihil ei debet pro custodia. 128.2.d.
Deponens sine ea facultate tenetur depositario mercedem soluere, & deponens, qui exigeret vsuram committeret. ibid.
Deponens, qui scit depositarium ei soluere aliquid metu, ne ipse suam pecuniam ei auferat, & alteri tradat, est vsurarius.ibid. e.
Deponere an liceat aliquam pecuniam apud Ecclesiam, ea lege, vt ea in census annuos impendatur, & quinta pars Ecclesiæ, & reliquæ quatuor deponenti, quæritur, & asseritur.ibid. col.3.k.
Depositarius tenetur de dolo, & constitui potest, vt teneatur etiam de culpa.ibid.col.4.h.
Depositi sub nomine, pecunia hæc Ecclesiæ dari non debet, sed donationis sub modo. 129.i.a.
2 *Deponenti contrarium eius, quod antea deposuerat non creditur.* 4.i.c.
2 *Etiamsi prima depositio facta fuisset in iudicio summario, & secunda in plenario. ibid.lit.d.*
2 *Depositarius tenetur reddere fisco, quod penes ipsum is deposuerat, cuius bona sunt confiscata.* 153.i.d.
2 *Deponens pecuniam apud alium nihil iuste potest a depositario accipere.* 113.3.h.i.
Deponentes apud Montes non dicuntur vere deponentes, sed mutuantes, vnde sequitur eos vi depositi nihil posse capere.ibid.lit. i.
2 *Deponens apud montem, vt quatuor pro centum possit accipere, quæ concurrere debeant.* ibid.3.k.& 4.f.
2 *Depositum in quo deponens facit facultatem depositario vtendi deposito transit in mutuum.* 122.3.h.
Depositi contractus debet esse gratuitus, alioquin est iniustus. 126.3.h.i.
Deponens pecuniam apud campsorem sine facultaete vtendi ea peccat, non reddens illi mercedem. 126.4.f.g.
Depositarius est vsurarius, qui habens pecunias vectigalis colligendas eas dat mercatori cum pacto, vt vltra preciū principi soluendum ei reddat dimidium lucri earum pecuniarum. 127.2.d.
Deponens pecuniam apud campsorem, vt possit iuste lucrum ex ea accipere. ibi.col.4.h.i.
Depositi contractus cum pacto de septem pro singulis centenarijs soluendis simpliciter est iniustus, & non tenendus. ibidem i.
Deponentes sic pecuniam apud mercatores quid facient. 128.i.b.c.

DETENTVS.

Detentus à magistratu, vel iudice si non se sistit die statuto excusatur. 104.4.g.
1 *Detentus in carcere potest percipere omnes fructus sui beneficij.* 105.i.c.

DETRACTIO.

1 *Detractio qua quis verum suum peccatum prodit, etiam extra confessionem, vt plurimum est venialis.* 230.3.g.

DEVS.

2 *Deus, & forum conscientiæ in quo à foro exteriori differant.* 46.4.f.
2 *Deus solus est simplex, & sine vlla compositione.* 71.3.h.
2 *à Deo, qui aliquid petit obseruans aliqua maiestate sua indigna videtur illa tacitè à dæmone petere.* 134.i.c.
2 *Dei nomen ineffabile litteræ continentes Hebraicæ nullam vim habent ad mouendum Deum. ibid.ead.col.i.e.*
2 *Deus nō obligat nos ad habendā scientiā, quæ non potest haberi à nobis, nec requirit illam in moralibus.* 156.i.c.
2 *Deus quomodo concurrit in actu, quod peccatum est.* 157.4.i.& clarius.158.2.a.

DIACONVS.

1 *Diaconus non habet ordinarie prædicandi potestatem.* 56.4.K.
2 *Diaconus, qui solenniter etiam ad formandam pacem baptizauit, & postea presbyter factus ministrauit, quæritur ab alio doctore an sit irregularis.* 138.3.f.& seq.
2 *Diaconus exercens actum presbyterij est ipso iure suspensus ab ordine diaconatus.ibid.ead.col.3.g.h.*
2 *Diaconus, vt sit irregularis solenniter baptizans, debet hoc tanquam sacerdos facere. ibid.col.4.f.*
2 *Diaconus is in foro animæ non est irregularis, sed in foro exteriori præsumetur talis, ait Doctor.* 139.i.d. *posset etiā in foro exteriori excusari.ibid.ead.col.i.e.*

DICENS, DICTERIVM, DICERE, DICTIO, DICTVM.

1 *Dicenti aliquod onus fuisse impositum non creditur, nisi probet.* 96.2.c.
2 *Dicterijs omnibus blasphemiam, et impietatem sapientibus ab omni Christiano abstinendum.* 89.4.i.
Dictio taxatiua non excludit similia, in quibus est eadem ratio. 38.3.i. *Dictorum intelligentia ex causis est assumenda dicendi.ibid.k.*

Dicit, qui de vno de alio ne gat, dissimili scilicet. ibid. col. 4. i.
Dictio vniuersalis extendit generalem ad multa, quæ aliàs nõ comprehenderet. 75. 3. K.
2 Dictio nisi post negationem, nisi accedat affirmatio nihil ponit in odiosis, & pœnalib. & in non odiosis. 45. 3. g. h.
2 Dictio pro aliquando principalem, aliquando remotam causam signat. 49. i. a. b.
2 Dictio seu, vel siue accipitur expositiuè, ita vt verba, & nõ sensum disiungat. 560. i. e.
Dicto cuiusque alterius in illis, quæ nulli sunt præiudicialia, statur. 157. 4. h.
Dicto illius standum est, cui stare voluit is, cuius solius dicto standum esset. 162. 3. g.
2 Dictum sufficienter directum in mortem alicuius est, quod suapte natura, vel intentione dicentis dirigitur ad illam. 103. 4. i.
2 Dicere falsum nemini licet, sed verum tacere sine alterius præiudicio sic. 133. 2. e.

DIES, DIES DOMINICVS.

1 Dies est ante solis ortum, & post occasum quandiu homines possunt se sine lumine internotescere. 25. 3. g. h.
1 Dies cœptus, & non annus habetur pro completo. 34. 2. c.
1 Dies termini non comprehenditur in termino, quando illi additur præpositio à vel ab. 117. 2. e. fallit, quando ex mente auctoris, vel reseruatoris aliter colligitur. ibidem column. 3. fallit item, quando inclusio est à lege, & non contra ius. ibid. h. i. k. fallit item quando inclusio est fauorabilis ei cui fit. ibid. col. 4. g. h.

DIFFAMATVS.

2 Diffamatus de aliquo crimine potest vti iuris remedijs, sed melius est taciturnitate iniurias opprimere, quàm iudicio persequi, nisi &c.

DIGITI, DIGNITAS.

Digitos quattuor pedum, qui perdidit ob ægritudinem non est irregularis. 52. 4. f. g.
Digitus non est membrum, sed pars membri. ibidem h.
Dignitas curam iurisdictionalem habens non conferenda minori 25. annorum. 44. 3. f. g.
De dignitate hac idem dicendum, quod de Parochiali, & continetur in extrauag. execrabilis. ibid. h.
Dignitates habentium eiusdem ordinis ille præcedit, qui prior ad illam assumptus est. 64. 2. c. d. fallit hoc aliquando. 65. i. e.
Dignitatem aliquam habens, & notabilem aliquam qualitatem, præcedit eum, qui habet eandem dignitatem, sed nõ qualitatem. 64. 3. i.
Dignitas insignibus episcopalibus decorata, est maior alia destituta. ibid. col. 4. f.
Dignitas vna non crescit in magnitudine eo, quòd ei vniatur dignitas alia maior. 66. 3. f

DISPENSATIO, DISPENSARE, DISPENSATVS.

Dispensatio super vno impedimento publico an valeat tacito altero quæritur, & resoluitur affirmatiuè. 6. 2. d. & 3. f. g.
Dispensatio subreptitia, est concessa ad beneficium obtinendum expressa vna irregularitate, tacita alia. 21. i. a. b.
Dispensatio an impetrari possit sine speciale mandato, quæritur, & resoluitur negatiuè. 15. 4. h. i.
Dispensatio potest ab alio pro alio impetrari sine mandato. 16. 3. h. vide contrarium pauloante. col. 2. lit. c. d.
Dispensatio super impedimento matrimonij ab vno coniugum impetrata an vtrique prosit quæritur, & affirmatur. 16. i. c. d.
Dispensatio facta subdiacono, vt possit ducere vxorem nõ obstat quin possit dispensationem petere, vt affinem ducat. ibid. col. 4. k. & 17. 1. a. b.
Dispensatio de comedendo carnes facta dicenti se nobilem valet, & si non sit nobilis. ibid. d. e.
Dispensandi commissionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in primo ordinis actu dispensasse censetur ad omnes ordines. 43. 2. b. c.
Dispensatio iusta tollit vim legis super qua dispensatur. 133. 4. f. sine dispensatione impetrata non valet actus, qui sine ea non fieri potest. 134. 4. f. g.
2 Dispensatio super omni irregularitate concessa ordini Premonstratensi non includit eam, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario oritur. 106. 4. k.
2 Dispensandi facultas in his irregularitatibus, non est concessa pœnitentiario summo. 107. i. a. nec Papa ea concedit suis nuncijs, & legatis à latere. ibid. ead. col. 1. d.
Dispẽsatio voti, q̃ retrahit à magis malo est licita. 224. 2. c. d.
Dispensatio voti sine iusta causa est nulla. ibid. col. 4. h.
Dispensatio est odiosa, & restringenda, & facta monacho ad beneficium curatum non extenditur ad simplex, & super vno actu non extenditur ad accessorium eius, sine quo ipse potest consistere. 260. 3. i. k.
Dispensatus ad vnum non est dispensatus ad aliud ei cohærens cum multis exemplis, & contra dispensatus ad vnum est dispensatus ad aliud cum exemplis. ibid. col. 4. f. g.
Dispensatio non prodest ei, qui non facit, propter quod illa fit. 261. i. e.
Dispensatio ad non recitandas horas propter febrem non extenditur ad cęcum, sed sic ad eum, qui patitur dolorem oculorum impedientem recitationem. ibid. & col. 2. a.
Dispensatio non valenti recitare, vt non recitet parum prodest. ibidem.
Dispensationes, quæ exorbitant à iure communi sunt odiosæ, & restringendæ. 264. i. a.
Dispensatio petita, ab eo, qui non eget, non ei nocet, sicut nec petitio absolutionis. 267. i. d. e.
2 Dispensatio super impedimento affinitatis, vel consanguinitatis an valeat, non facta mentione de copula, quæritur, & affirmatiuè resoluitur. 25. 4. f. & seq.
2 Congregatio tamen Cardinaliũ cõtrariũ censuit. 26. i. c. A.
2 Dispensationis quinque causæ ad contrahendum matrimonium, in secundo consanguinitatis gradu non sufficiunt de rigore iuris. 27. 3. i.
2 Dispensatio concessa narranti se in bello iusto interfuisse, in quo nulli occisi sunt se adiuuante occisores, non prodest eisdem, si iuuat ad hunc, vel illum occidendum. 99. 4. g.
2 Dispensatio irregularitatis in pœnitentiaria data non sufficit ei, qui in foro exteriori est irregularis. 102. 2. d.
2 Dispensare potest episcopus in impedimentis dirimentibus occultis, quando matrimonium est publicum, & non potest haberi recursus ad Papam. 27. 4. f. g.
2 Dispensatio legitima impetrata à Pontifice censetur, vt cõsanguinei inter se contrahant, est dotis assignatio competentis, quam mulier dare non poterat, & trium sororum eius. ibid. ead. col. 4. i. k.
2 Dispensatio est inuaiida, quæ viro sciente impedimentum impetrata est, cum clausula, qua coniuges illud se ignorare dicebant. 28. i. d.
2 Dispensandi facultatem habens super irregularitate, sicut episcopi, non potest dispensare in ea, quæ oritur ex homicidio iusto. 107. 2. b. c.
2 dispensandi cõtra canones inferiori Papæ concessa potestas causæ cognitionem, & iustam requirit causam. 109. i. a.
2 Dispensandi facultas fauorabilis est, sed dispensatio odiosa ibid.

ibid.ead.col.1.b.
2 Dispensatio irregularitatis ex abortu procurato, vel consulto producta est à Papa petenda. ibid.col.2.b.c.
2 Dispensatus ab vna irregularitate, non est dispensatus ab alia diuersa, & dispensatus irregularis ad tenendum vnũ beneficium, non potest illud tenere si fuit irregularis alias ob causas in gratia impetranda non expressas. 137.3.k.
2 Dispensatio est stricte accipienda, sed facultas dispensandi amplianda. 109.i.a.& 158.2.d.
2 Dispensare super legem maioris minor, nisi iusta de causa non potest. 165.3.f.

DISPOSITIO.

Dispositio etiam exorbitans loquens in vno casu habet locum in alio sibi iure æquiparato. 38.4.g.
Dispositio loquens generaliter etiam minimum includere videtur, fallit quando non est ratio eadem. 45.i.c.
Dispositio fauorabilis censenda est, quæ intendit principaliter aliquid fauore dignum. 50.4.h.i.
Dispositio non claudit eos quibus sua verba non aptantur. 67.2.b.
Dispositio per vltimam voluntatem est vsque ad mortem mutabilis, & per contractum non. 92.i.e.
Dispositio lex, vel ordinatio facta ab eo, qui non habet regalia in damnum alicuius sine rationabili causa, est ipso iure nulla. 98.4.f.
Dispositio iusta testatoris pro lege est habenda. 127.4.h. fallit quando est iniusta contra legem, vel bonos mores. ibid. ead.col.4.k.
Dispositio conditionalis non existente conditione nihil operatur. 180.4.g.h.
Dispositio, quæ loquitur de vno habet locum in pluribus, vbi eadem ratio id suadet. 243.4.i.
2 Dispositio restringibilis non est extendenda vltra terminos propriæ significationis illius. 23.3.h.
2 Dispositio debet extendi, quantum sua ratio principalis extenditur. 148.i.d.
2 Dispositionem, aut legem, ita interpretari debemus, ne legislator sibi sit contrarius. ibid.2.c.
2 Dispositio copulatiua ad sui veritatem requirit, vt omnes eius partes sint veræ. 169.i.c.
Dispositionis promittentis, vel condonantis verba, de præteritis debent intelligi. ibid.2.c.
2 Dispositio conditionalis conditione non adimpleta non est efficax. 188.i.b.
2 Dispositio conditionalis adueniente conditione purificatur 15.4.h.
2 Dispositio declarans, interpretans, & confirmans debet intelligi secũdum terminos dispositionis declaratę. 132.2.b. Vide lex.

DISTRIBVTIONES.

Distributiones assignari posse pro certis horis, & pro alijs nõ quidam tradunt. 104.3.f. & seq. sed hoc non tenendum, ibidem i. A
Distributiones, vt dentur solis surgentibus ad matutinum statui potest. ibid.ead.col.3.h.
Distributiones non amittit legitime impeditus. ibid.col.4.g.
Distributiones quacunque de causa non esse tradendas absenti consuetudo dictans irrationabilis. 105.3.g.h.

DIVERSA, DIVORTIVM.

Diuersa quot, & quanta diuersis temporibus ab vno fieri possunt. 72.h.i.k.
2 Diuortij sententia iniusta censetur, quam tulit iudex, vt separarentur, qui ante triennium habitare simul non potuerunt. p.28.2.b.c. * vt hæc sententia iusta sit triennalem cohabitationem iterum experiri debent. ibi.ea.col.2.lit.d.

DOCTOR.

2 Doctoris opinio consulentem excusat, quando reputatur doctus. 138.3.i.k.
2 Doctor, vel concionator non omnia, quæ vel ad lectionem, vel ad concionem præparauit dixisse, vel docuisse afferendus. pag.89.i.d.e.
2 Doctori alicui, qui credens dat testimonium de alicuius idoneitate, si ipse id non nouit, peccat. 133.2.h.

DOLVS.

Dolus prælati efficit, ne monasterium habere debeat bona ingressi, & dolus ingredientis, ne monasterium teneatur illum alere. 190.2.a.

DOMICILIVM.

Domicilium ad contrahendum in aliquo loco sufficit, vt quis in eo habitare incipiat animo vitam peragẽdi. 11.2.a.b.
Domicilium habitationis magis est attendendum, quàm domicilium originis, licet hoc sit firmius. eo. ibid.c.
Domicilium quis contrahit in loco, vbi constituit habitare animo perpetuo habitandi. 32.4.i.
Domicilium originis patris transit in filium, sed non habitationis. 33.i.c.
Domicilium non amisit, qui animo redeundi in locum domicilij diu in scholis manet. ibid.col.2.c.
Domicilium non acquiritur, nisi animo perpetuo manendi in aliquo loco. 49.3.g.
Domicilium, & ciuitas, quæsita per officium videtur perdi eo relicto, vel omisso. pag.157.3.g.
Domicilium originis non perditur ob adiectionem domicilij dignitatis ibid. i.
Domicilium quis habere potest in duobus locis si æque vtrobique se collocauerit. 168.4.h.

DOMINICANI.

Dominicanorum statutum de bonis à fratribus relictis quos comprehendat. 157.2.d.& seq. si ab Ordine Dominicanorum magister sacri Palatij est exemptus. ibid.col.3.h.
Dominicanorum religionem, qui vouit, non satisfacit ingrediendo ordinem S. Ioannis Hierosolymitani. 232.4.i.

DOMINIVM.

Dominiũ quæri, & amitti non põt ex plurib. causis. 20.4.f.g.
2 Dominium rei plenum tanti valet, quanti valet pensio collata in 20. annis. 134.2.c.

DONATIO.

Donatio facta ab vxore marito stante matrimonio non valet, nec contra. 11.i.c.
Donatio non est constitutio dotis, vel auctariũ eius. ib.c.3.h.
Donatio facta, &c. fallit in constitutione dotis. ibid.
Donatio facta sub modo, vt donatarius faciat aliquid non reuocatur regulariter ipso iure. 96.2.d.
Donatio reuocari potest quando donatarius non seruat conditiones in ea positas. ibid. col.3.g.
Donatio facta sub modo quo quis pro mille 100. quotannis in vita accipiat est licita, & sub bulla de Censibus non comprehenditur. 149.i.d.e.
Donare licet alicui cum pacto, quod si vixerit centũ annos reddatur ei duplum alioqui nihil. ibid.e.

Donatio vasorum argenteorum facta capellæ in qua elegit sepulturam à beneficiario valet, nec ea pertinent ad Ecclesiam in qua ille fuit beneficiarius. ibid. col. 2. d.

Donatio causa mortis quoad sui initium est similis contractibus, & quoad effectum est similis vltimis voluntatibus. 150. 2. d.

Donatio nulla, quæ de morte non facit mentionem potest dici donatio mortis causa. ibid. col. 3. f. g.

Donatio non desinit dici inter viuos, eo quod sit conditionalis, & conditio non impletur ante mortem donantis. ibidem g.

Donatione conditionali non transfertur dominium ante impletam conditionem. ibid. col. 4. i.

Donatio facta à beneficiario de suis reditibus ob nõ pias causas est nulla. 151. i. e.

Donatio à clerico de bonis Ecclesiæ in notabili quantitate facta præsumitur in foro exteriori facta in fraudem. ibidem col. 2. a. b.

Donatio facta, & simulata non tenet. 153. i. d. facta vxori non valet, nisi esset iurata. ibid.

Donatio vera in fraudem facta ipso iure tenet, & non potest creditor admitti ad bona donata, nisi per actionem reuocatoriam rescindatur. ibid. e.

Donatio non iurata plusquam 500. aureorum, & non insinuata, nisi sit inter viuos non valet. ibid. col. 3. g. h.

Donatio causa mortis quando transit in donationem inter viuos. ibid.

Donatio pia dicitur, [quæ fit principaliter ob amorem Dei, vel ob misericordiam, & necessitatem proximi.] ibidem col. 4. i. k.

Donatio beneficiarij, & pensionarij facta parentibus principaliter propter egestatem fieri debet. 154. i. b.

Donatio de rebus alijs reliquatis, quam de bonis ecclesiasticis clerico etiam ad profana licet. ibid. b. c.

Donatio facta absenti stipulante notario etiam non acceptante est irreuocabilis. 92. 2. d.

Donatio perfecta valet, etiam antequam donatarius eam sciat. ibid. col. 3. g.

Donatio facta episcopatui non potest per episcopum remitti, aut relaxari. ibid. h.

Donatio facta ab ingressuro monasterium cognatis, eo quod decreuisset illud ingredi non valere censetur. 200. 3. f. aliud tamen congregatio iudicauit. ibid. g. in A.

Donatio ab ingressuro religionem facta cum pacto, vt si exiret è monasterio donatio esset nulla, an valeat quæritur, & resoluitur negatiue. ibid. f.

Donationem fieri ante ingressum non æquè fauet ingressuro, quam post illum, & cur. pag. 200. 2. d. e.

Donatio iam facta cum difficultate reuocari potest. ibi. c. 3. f.

Donatio facta cum conditione, vt detur alicui tertio volente donatore, & donatario reuocari potest. 223. 3. g.

2 Donationem iuramento firmatam factã vxori non pot vir etiam legando eam ad pia opera reuocare. 36. 3. k. & 4. f.

2 Donatio non præsumitur, vbi alia coniectura etiam leuis cadit. 122. 2. d.

2 Dans aliquid alteri, & vltra id, quod dedit accipiens eo, quod periculum subeat non committit vsurã. ibi. 122. 4. g.

D O S.

2 Dotem, qui puellæ deceptæ tenetur præstare, non cogitur antequam nubat dotem ipsam ad certum lucrum mercatori tradere. 8. 3. K.

2 Dote promissa ancillæ, si honestè seruierit, non tollitur salarium, si turpiter vixerit. ibid. 3. g.

D V B I T A N S, D V B I V M.

Dubitans probabiliter an quid liceat, si illud facit peccat, sicut, & qui contrauenit sententiæ probabiliter dubiæ. 163. 2. a.

In dubio certiorem partem quis tenetur eligere in foro conscientiæ. 221. 4. K.

In dubio recipiendus est sensus, quo cultus diuinus augetur. 116. i. b.

2 In dubijs peritiores consulere non necesse est, sed satis est peritos, & idoneos ad ea, quæ proponuntur dissoluenda. 159. 3. i.

2 Dubitans de aliquo an sit mortale, si non potest commode doctorem consulere quomodo se geret. ibid. 4. g. h.

In dubijs pro religione iudicandum est, & consulendum. 175. 2. b.

2 [In dubijs nemo p̃sumitur fingere, aut peccare.] 128. 2. b.

D V E L L V M.

2 Duellum, qui prouocatus ingreditur, etiamsi se defendendo aduersarium occidat, incurrit pœnas. 110. 2. b. c.

2 Duella omnia, etiam priuata, & sine vlla solennitate habita sunt prohibita. pag. 150. 4. f.

2 Duella mentalia à Concilio, & à Gregorio XIII. non puniuntur. ibid. 4. g.

2 De duello prohibitiones, & sub quib. sint factæ. 151. i. a. b.

2 Duella priuata non fuerunt à Pio IV. & Concilio damnata, sed publicata. ibid. c. d. Sed sic à Greg. XIII. sub pœna excommunicationis reseruatæ. ibid. 2. b. c.

D V X M I L I T V M.

Dux, qui minorem numerum militum, quam princeps statuerat in pagum introduxit, etiam ex consensu paganorum peccauit. 68. 3. f. non tamen restituere stipendia absentiũ ipsis paganis tenetur, qui ea soluerunt, propter consensum iniustum ipsorum. ibid. g. h.

E

ECCLESIA, ECCLESIASTICI.

Ecclesia debet seruare iustitiam etiã contra viduas. 101. i. c. In ead. Ecclesia diuina officia celebranda sunt, in qua iussa sunt celebrari. 179. 3. f.

Ecclesiæ res diminuere est eas ad aliquid obligare. 122. 2. c.

Ecclesiæ res non possunt hypothecari sine iusta causa. ibid. col. 3. f.

Ecclesiæ bona locans ad vitam etiamsi beneficiarius sit habens bona indiuisa cum conductore incidit in excommunicationem. ibid. col. 4. g. h. si extrauagans hoc prohibens cum suis pœnis ibi recepta est. ibid.

Ecclesiæ bona non sunt submittenda laicis. pag. 128. 4. i.

Ecclesiam regularem Mendicantium fundari melius est, quã sæcularẽ. p. 170. i. d. e. hoc intelligitur si omnia sint paria, ita vt fundator tantas faciat expensas in regulari, quam in sæculari fecisset. ibid. ead. col. & lit. & 2. a.

2 Ecclesia an possit petere etiam per vim monitorij libros rationum ab hæredibus Seij, qui contractum cum Caio fecerat quo, &c. & qu hæredes illi teneantur illos libros exhibere, & respondetur non. pag. 182. 4. h.

2 Ecclesia potest petere bona emphyteutica sine eius consensu alienata. ibid. i.

2 Ecclesia est cultrix iustitiæ, & non debet cum aliena iniuria locupletari, nec velle, vt iurisdictio sæcularis defraudetur. pag. 189. 4. f. g.

Ecclesia consecrata si est polluta debet reconciliari per episcopum, si sit benedicta, per presbyterum. 254. i. c.

Ecclesiasticis personis onus insolitum imponens in bullæ excommunicationem incidit. 264. 4. g.

2 In ecclesia in qua sepultus est excommunicatus priuatim orare licet, sed non Missam facere. 91. i. c.

Ecclesia in qua notorius hæreticus, sed non denunciatus est sepultus, non est profanata. ibid. d.

2 Ad

2 Ad ecclesiæ iudicium confugiendum est, quoties aliquod dubium humanis actionibus apparet. 127.1.a.b.
2 Ab ecclesiæ ingressu prohibitio interdictum, & suspensio dici potest. 193.3.k. hoc qua ratione fiat. ibid.ead.lit.k.
Ecclesiastici habentes iurisdictionem in causis mortis, non possunt per se eã exercere, sed bene per vicarios. 9.4.h.

EDERE.

2 Edere mortifera, & notabiliter valde læsura iure naturæ prohibemur. 147.1.e.

ELECTIO.

In electionibus plena libertas esse debet, restringi tamen potest. 122.d.
Electionis confirmator non tenetur constituere commissarios ad decidendam electionis causam, sed potest illam decidere. pag. 23.2.d.
In electione generales, & scrutatores, qui fraudarunt votis alios, & ea tribuerunt alicui, quem volebant esse Prouincialem, grauiter peccarunt, & sunt puniendi. pagina 24.2.b.
Electionis superior peccat non acceptando monialem Abbatissam à maiori parte conuentus electam. ibid.e.
Electio omnis metu facta est ipso iure nulla. ibid.col.3.f.
Electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel maiori parte valet. ibid.col.4.f.
Eligere seipsum nemo potest, nec pro se cum alijs suffragari. ibid.h. nisi sit vnus ex compromissarijs. ibid.i.
Electores etiamsi ad duos redacti sint non possunt cogi ad accipiendum alios, sed soli eligere extraneum. ibid. h.i.
Electorum de numero non est, qui schedulam albam in vrnã immisit. 25.1.c.
Electio debet fieri in continenti post collationem suffragiorũ alioquin cassa, quod limitatur. ibid.d.
Electio post moram interpositam facta per malitiam eligentium sine fraude electi valet. ibid.col.2.a.
Electio an fieri possit nocte dubitatur, & resoluitur affirmatiue ante tenebras, sed non potest. ibid.d.e.
Electio prælati à capitularibus legitime congregatis facta valet, etiam si abfuit is, qui si adfuisset debebat capitulo præsidere. 58.1.b.
Electio, in qua sine fraude aliquis ostendit alteri, pro quo suffragetur est bona. pagina ead.col.4.f.
Electio non valet, non vocatis ijs, qui suffragandi ius habet. 37.1.d.
Electio facta ad episcopatum renunciatum per suum episcopum sine licentia Papæ non valet. 28.4.i. sed capitulum ob id ius non perdit eligendi. ibid.k.
2 Eligentes tenentur eligere meliorem, & vtiliorem, & si minus dignũ eligunt peccant, sed valet electio. 43.3.g.
2 Eligentes dignum omisso digniore nõ tenentur ad restitutionem, sed sic si indignum eligant. ibid.ead.col.3.lit.h.
2 Eligentes alios non habentes vocem vocare alios, & eis suffragium dare possunt, sed hoc in dubio non præsumitur. ibid. col.4.k. & 44.1.a.
Electio, & præsentatio à malæ fidei possessore facta non valet. 58.1.d.
Electio incertæ personæ de certis quas testator nominauit, facta ab hærede est valida. 161.2.b.c.
Electio incertæ personæ de certis, vel de certo genere personarum, vel familiæ potest in arbitrium alterius conferri. ibidem col.3.f.

EMPHYTEVTA.

Emphyteuta potest præscribere libertatem soluendi canonis per triginta annos. 96.3.f.
Emphyteuticis bonis dirutis census annuus, qui in recompensam datus est emphyteutæ soluendus est, ipse vero ecclesiæ statutum canonem soluet. 125.1.b.c.d.
Emphyteuta non potest locare ad longum tempus sine consensu domini proprietatis. 133.4.h.
Emphyteuta canonem non soluens fundum amittit, nisi vbi aliter est constitutum. 142.4.f.g.
Emphyteusis ad tres vitas quomodo dari possit. 250.1.c.

EMPTIO, EMPTOR.

Emptionis contractus non irritatur, eo quod solutio fiat in alia re, quam in numerata pecunia. 137.2.d. per emptionẽ & donationem in fraudem factam transit dominiũ in emptorem, & donatarium. 153.2.a.
2 Emptori onus impositam præter naturam contractus diminuit de pretio. 120.4.k. & 121.1.a. Sed hoc intelligitur si non possit statim se ab hoc onere eximere. 121.1.c.
2 Emptor si prædium tributum est soluta tantum parte precij tenetur soluere venditori partem fructuum pro rata precij non soluti. ibid. col.4.g.
2 Emptor tenetur soluere partem fructuum receptorum pro tempore, quo venditor non potuit adimplere, quod promisit. 122.1.e. & 2.a.

EPISCOPVS, EPISCOPATVS.

Episcopi dare non possunt facultatem celebrandi in domo priuata, vbi Concilium est receptum. 9.1.d.e.
Episcopi possunt absoluere ab hæresi per se, vel per vicarium 10.1.c. non tamen facultatem generalẽ dare possunt. ibi.d.
Episcopus potest esse iudex in causa ecclesiæ suæ. 22.1.c.
Episcopo, nec eius vicario licet accipere aureũ pro informatione matrimoniali commissa sibi à Papa. ibid.col.2.b.
Episcopo titulari an collatio beneficij simplicis facta valeat, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 27.4.h.i.
Episcopus perdit beneficia per consecrationem, vel lapsum temporis consecrandi. ibid.h. hoc limitatur ad possessionẽ adeptam, & fructuum perceptionem ibid.k.
Episcopo potest conferri beneficiũ ex causa legitima. 28.1.a.
Episcopus non potest relinquere episcopatum sine auctoritate Papæ, & accipere aliud beneficium. ibid.d.
Episcopus præsertim titularis non est inhabilis ad beneficia etiam simplicia. ibid.col.2 b.
Episcopo non licere renunciare suo episcopatui multis modis probatur. ibid.e. & per totum consil.
Episcopus contrahit matrimonium spirituale cum sponsa sua. ibidem col.3.i.
[Episcopatui suo ne quis cedat sine licentia Papæ. ibi.c.4.i.
Episcopi renunciationem factam in manibus Capituli Papa ratam habere potest, & Canonicis ius eligendi adimere. pag.29 .c.
Episcopus potest conferre beneficium amico alterius episcopi cum intentione, quod ille conferret aliud suo amico. 31.4.g.h.
Episcopus alienus non potest conferre primam tonsuram familiari suo, nisi ei statim beneficium conferat. 44.3.i.
Episcopus an possit ordinare de licentia diœcesani alienos subditos habentes literas suorum episcoporum, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 41.3.e.
Episcopus, qui post annum rogatu Capituli in aliena ecclesia sede vacante, & suos subditos, & alios ordinauit, defenditur. pag.42 4.i.k.
Episcopus vicinus, vel alius rogatus ab ordinario potest, in aliena celebrare ordines, & pontificalia exercere. 43.1.b.
Episcopi tolerare possunt male ordinatos cum probabili ignorantia. 47.2.d.e.
Episcopis, & presbyteris, qui dixerit eandem potestatem esse ordinandi, hæreticus est. pag. ibid.col 4.g.
Episcopus non potest dispensare non suum subditum super interstitijs temporum ordinandorum. 35.1.a.

Episcopus non potest dispensare cum familiari suo illegitimo, qui non est suus subditus, vt possit tonsuram, & minores ordines, & beneficium simplex accipere. ibid.d.e.

Episcopus, qui ordinauit aliquem sine titulo scienter debet eum alere. ibid.col.3.i.

Episcopus originis paternæ potest filium ordinare. 37.i.e.

Episcopus potest habere ratam ordinationem ab alio se ignorante factam. pag.41.4.f.

Episcopus originis potest dispensare cum illegitimo promoto ad ordines sacros sine dispensatione Papæ. 49.i.b.c. *quod postea explicatur.* ibid.2.a. A

Episcopus male ordinauit illegitimum ad minores non prius cum dispensans, & collatio beneficij sic ordinato facta est nulla. ibid.d.e.

Episcopus non potest ordinare, nisi subditum ratione originis beneficij, vel domicilij. ibid.col.3.f.

Episcopus, qui bigamum tonsura insigniuit, & beneficium ei contulit, in quas pœnas inciderit. 54.i.d.e.

Episcopus non potest dare licentiam celebrandi in alieno episcopatu. ibid.col.4.k.

Episcopus quilibet tenetur ad constituendum sibi vicarium idoneum. 55.2.d.

Episcopus commissa vicario expedire nequit, & contra. 56.3.h.i.

Episcopus sine consensu capituli pōt vnire beneficia. 58.2.c. *sed contrarium verius.* ibid.d.

Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis ius dicere potest. ibi. col.4.f. *modo locus sit honestus, & partes sine magno incommodo litigare possint.* ibid.g.h.

Episcopi cur vicarios generales habere debeant. 59.i.b.

Episcopus sine consensu capituli corrigere non poterat capitularem iure antiquo. ibid.col.2.b. *sed contra hoc multa sunt præscripta à prælatis.* ibid.ead.lit.b. *de ea re variæ in orbe constitutiones.* ibid.c.d.

Episcopus an possit cogere beneficiarium ad ostendendum titulum sui beneficij obtentum 20. annos quæritur, & resoluitur affirmatiue. 59.3.k.

Episcopus an possit cogere tenentem incompatibilia, vt ostendat dispēsationē, q̄ritur, & resoluitur negatiue. 60.i.d.e.

Episcopus cogere potest execrabilem, vt iuret se canonice obtinere duo illa beneficia. ibid.2.c.

Episcopus potest inquirere in vtentes matrimonio clandestino officio suo nobili. pag.61.i.a.b.

Episcopus an possit ferre monitorium contra eos, qui blasphemant Dei nomen, & Sanctorum, & præsentes fuerint, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 62.2.d.e. *Quomodo melius procederet.* ibid.col.3.h.i.

Episcopus non potest præcipere, vt sibi aliquid reueletur, nisi præmittatur correctio fraterna. ibid.h.

Episcopi in concilijs œcumenicis præcedunt ratione antiquioris promotionis. 64.2.d.

Episcopus legitime impeditus interesse potest Concilio per procuratorem. pag.65.3.k.

Episcopus potest dispensare cum verbaliter à se deposito, modo non sit crimen maius adulterio. 78.2.c.

Episcopus potest dispensare super sententia sua, & restituere depositum ob incestum spiritualem. ibid.col.3.g.

Episcopus potest dispēsare in incestu maiore adulterio. ibi.h.

Episcoporum depositio est hodie reseruata Papæ, & cognitio & examinatio. 82.i.d.e.

Episcoporum crimina prælati inferiores nunciare possunt, verbo, vel scripto extraiudicialiter, sed non processum aliquem, iudicialem firmum mittere. ibid.col.2.c.

Episcopus congregationem laicorum corporis Christi iudicare potest in actibus ecclesiasticis. ibid.col.4.f.

Episcopi qua ratione capellanos triremium, & alios viatores visitare possint. ibid.k. & seq.

Episcopi possunt retinere in obsequium suum duos canonicos, qui in absentia fructus percipient. 102.3.i.

Episcopus peccaret, si dimitteret punire absentem canonicum. ibid.col.4.i.

Episcopus potest dispensare super qualitate ad beneficium requisita cum consensu patroni semel, aut bis. 103.4.g.

Episcopi contemplationi vacare debent, & rectores etiam animarum. 107.2.c.

An Episcopi bona, qui mortuus est extra suam diœcesim in domo metropolitani debeantur cameræ, vel successori quæritur, & resoluitur cameræ. 108.2.b.c. *sed postea temperatur.* ibi. col.4.f.

Episcopus beneficia perpetua deuoluta, & reseruata Sedi Apostolicæ vnire potest. 123.i.d.

Episcopus an possit superflua ad fabricam vnius Ecclesiæ alteri inopi assignare, dicitur non. 124.i.a. & seq.

2 *Episcopus post Concilium potest super altari portatili in loco profano in sua diœcesi Missare, & alijs ad id facultatē facere.* 141.3.g.h.

2 *Episcopus potest examinare parochos per Capitulum poni solitos in ea ecclesia illi subiecta curam animarum habente, & visitare, & corrigere.* 143.i.c.

2 *Episcopus potest cognoscere de inhabilitate vicarij exempti, &c.* ibid.i.e.

2 *Episcopus potest cognoscere de inhabilitate eorum, qui non fuerunt ordinati ab eo, vel per litteras dimissorias eius.* ibid.col.2.a.

2 *Episcopus quos curam habentes examinare non possit.* ibidem c. *absolute potest omnes.* ibid.2.d.

Episcopus quidam renunciauit episcopatui, eo quod liberum aliquorum canonum vsum in sua diœcesi publicare non liceret. 151.3.i.k. *eius vita sanctitas, & mors, & donatio facta Ecclesiæ Sanctæ Mariæ supra Mineruam.* ibid. columm.4.f. *vnde oritur quæstio an ea donare potuerit.* ibid.g. *resoluitur affirmatiue.* ibid.i.k.

Episcopalis status perfectior est statu monachorū. 152.2.d.

Episcopum fratrem Papæ subijci tanquam simplicem monachum prælato indecens est. ibid.col.3.g.

Episcopus non potest recipere professionem religiosi sibi non subiecti seu exempti. 186.i.c.

Episcopus non potest incorporare quemquam religioni à sua iurisdictione exemptæ. ibid.e.

Episcopatus non est ordo secundum Theologos, sed canonistas est. 227.i.c.

Episcopo procedente virtute delegationis debet appellari ad Sedem Apostolicam, & nō ad metropolitanum. 243.4.k.

Episcopus est Pater pauperum, & curator bonorum eorum. ibid.col. 4.k.

Episcopus ex duobus idoneis, qui præsentantur, potest instituere quem voluerit. 244.4.f.

Episcopus est superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis. pag.246.3.f.

Episcopus non potest clericos compellere ad soluendum tributum capitis, potest tamen subsidium caritatiuum à suis clericis petere. 252.2.a. & seq.

Episcopus statuere potest contra ius commune nouum redeundo ad antiquum. 263.c.d.

Episcopus nec sacerdos tutelā, & curam minorū ad assumēdū cogi non possunt. 266.i.b.c. *eas tñ possunt suscipere.* ibi.c.

2 *Episcopus pensionem imponere beneficio sine iusta causa non potest.* 42.2.c.

2 *Episcopo, qui mutuauit principaliter ad ineundam eius amicitiam, & secundario, vt beneficium consequeretur, nō est simoniacus.* 46.3.h.

2 *Eps dispensat in simonia pro ignorante cōmissa.* 59.3.g.h.

2 *Episcopus potest dispensare super irregularitate occulta nata ex simonia occulta.* 67.i.d.

2 *Episcopus concedens ius patronatus augenti dotem est simoniacus, sed non excommunicatus.* 74.3.i.

2 Episcopus

2 Episcopus potest dispensare, vt prouisus de canonicatu per simoniam ignoranter, iterum illi conferatur. 77.3.K. & 4.f.
2 Episcopus potest dispensare in irregularitate, ex simonia oriente, & quacunque alia se sciente, & consentiente commissa. 78.3.f.
2 Episcopus potest dispensare cum homicida voluntario quoad beneficium simplex, sed non quo ad ordines sacros, nec curatum habendum. 108.4.k.
2 Episcopo qui reuelauit post monitorium rem furto sublatam non incurrit excommunicationem. 113 2.a.
2 Episcopus qui per inaduertentiam aliqua pontificalia in aliena diœcesi exercuit, suspensus fuit, & celebrando factus est irregularis, vnde ei ab auctore pœnitentia iniungitur. 136.4.k.
2 Episcopus potest absoluere ab excommunicatione ob simoniam incursa, & in irregularitate dispensare, quæ per celebrationem post illam contigit. 138.i.b.
2 Episcopus potest dispensare in irregularitate ex actu publico contracta, sed occulta, & ignota præsentibus. ibidem columm. 2.d. sed hoc non tenetur. ibid. 2.e. A
2 Episcopus non potest dispensare homicidam voluntarium, nec ad vllum ordinem, nec beneficium. 102.2.a.
2 Episcopus non potest dispensare cum eo, qui fuit causa mortis iuste à iudice illatæ. 103.2.d. sed hoc reijcitur. ibidem A. littera e.
2 Episcopi voluntas, qua vult non ordinare aliquem, & qua vult non imprimere characterem differunt. 140.i.d.e.
2 Episcopum non velle ordinare aliquem defectum ætatis patientem in dubio non est præsumendum. ibid. 2.b.
2 Episcopus non peccat intendendo verum ordinem conferre accedentibus digne secundum iura fori exterioris, & peccaret si intenderet non ordinare eos, qui propter crimina occulta indigni sunt. ibid. d.e.
2 Episcopus qui protestatus est se nolle ordinare descendentes ab hæreticis, non potuit, nec voluit arcere illum, cuius auus maternus ab inquisitoribus ob verba quædam damnatus fuerat. ibid. col. 3.i, K,
2 Episcopi Romæ non vtuntur facultate dicendi sacrum vbicunque super altari portatili, nisi de speciali Papæ facultate. pagin. 141.3.g. neque in aliena diœcesi id facere possunt. ibidem 3.h.
2 Episcopo inferiores non possunt cognoscere de causis matrimonialibus. 143.4.h.
2 Episcopus causas criminales exemptorum ratione dignitatis, & ordinum cognoscere non potest. ibid. i.k.
2 Episcopi possunt absoluere à casibus Papæ reseruatis etiam post Concilium. 144.2.b.c. & in casibus Bullæ omnibus, excepta hæresi. ibid. c.d.
2 Episcopi facultati absoluendi ab hæresi derogatum esse à Bulla Cœnæ statuit congregatio Cardinalium. Sed quid auctor responderit. 144.3.i.
2 Episcopus habens facultatem absoluendi ab Hæresi potest absoluere extra confessionem sacramentalem. ibedem columna 4.h.i.
2 Episcopus si habeat facultatem à Papa absoluendi ab hæresi non potest eam subdelegare, sed sic si vtatur facultate sibi à Concilio concessa. 145.i.b.c.
2 Episcopus virtute Iobelæi confessarium non nisi probatum potest eligere. ibid. 2.a.
2 Episcopi possunt absoluere ab excommunicatione à iure, vel homine alij reseruata propter morbum, vel impedimentum aliquod. 187.4.h.
2 Episcopis non tollitur ius reseruandi casus, etiamsi pontifex aliquando det facultatem aliquibus ab eis absoluendi. pag. 166.3.h.
2 Episcopus non potest dispensare cum non subditis, sed sic cum subditis suis exemptis iuxta quendam. ibidē. col. 4.k.
2 Episcopo excommunicato non censetur excommunicatus eius Vicarius. 171 4.i.
2 Episcopatus omnis appetitio, & petitio est reprobata, nisi appetatur, vt prosit ab eo, qui est dignus. 176.i.K.
2 Episcopum qui tetigit bono zelo ductus, vt aliquod scandalum euitaret, non incidit in canonem. 181.i.b.
2 Episcopi nepos cui ipse debebat 80. scuta accipiens ex eius granario granum pro valore illorum peccauit, sed non est excommunicatus. ibid. 2.b.
2 Episcopum iniuriosis verbis prosequens, & percutere conatus, sed non percutiens non incidit in canonem. 181.3.g.
2 Episcopum insequens nullam incurrit excommunicationē iuris, communis, sed sic bullæ. ibid. h.
2 Episcopum insequi, vt bullæ excommunicationem incurrāt, qui dicendi sint, & quid sit insequutio. ibid. i.k.
2 episcopus qui declarauit aliquas mulieres incurrisse excommunicationem ob ingressum monasteriorum, non potest illis facere potestatem communicandi cum alijs, & audiendi diuina. 186.i.a.b.
2 episcopi licentia suscipiendi ordines à quocunque non cessat per excommunicationem. 186.3.k. sed vsus eius impeditur. ibidem col. 4.f.
2 episcopus an possit excommunicare iusta de causa Rectorem positum à Papa. 193.4.i.k.
2 episcopi non possunt procedere contra officiales, & nuncios Papæ sine illius licentia. ibid. 3.k.
2 epistolam potest quilibet clericus cantare sine manipulo. 139.3.f.

E R E M I T A.

Eremita qui professionem fecit in manibus cuiusdam Matthæi, qui non poterat illam admittere, non est verus religiosus. 185.4.g.h.

E R R O R, E R R A N S.

Error personæ, & conditionis seruilis annullat matrimoniū: cui proximo accedit apud nobiliores error nobilitatis, seu plebeitatis. 2.3.i.
2 Error quo quis creditur primogenitus in primogenio, quo patri successurus est censeri potest error personæ. ibidem i.k.
Error iuris obscuri excusat à peccato mortifero. 39.3.f.g.
Error iuris non prodest ad rem vsucapiendam, sed ad fructum eius. 61.3.g.
Error iuris dubij perinde prodest ad hoc, vt error facti. ibid. i. [Qui errat non consentit.] 73.4.i.
Error, & ignorantia iuris non excusat.] R.I. ibidem 74.i.e. quod declaratur. ibid. ead. lit. e.
Error iuris licet non prosit ad vsucapiendum rem, prodest tamen ad acquisitionem fructuum. 94.3.K.
Error iuris dubij perinde prodest ad præscribendum ac error facti. ibid. columna. 4.h.
Error iuris etiam non obscuri prodest ad vsucapiendos fructus reipsa perceptos. ibid. i.
per Errorem soluens repetit solutum. pag. 110.i.c.
2 Errans, & ignorans, & deceptus non consentiunt. 65.4.i.

E V A N G E L I V M.

Euangelium non est solum in verbis Scripturarum, sed in sensu. 13.4.f.
Euangelium cantare potest subdiaconus, & clericus eo minor sine stola. 139.3.g.

E V C H A R I S T I A.

Eucharistiæ processio, & deportatio ad ægrotos omitti possunt, quando timetur dehonestatio. 9.2.b.

Eucharistiæ materia est vinum, cui non necessitate adsoluta, sed præcepti admiscetur aqua. 45. 4. h.

2 Eucharistiam nō esse dandam damnatis ad mortem, quam sit rationabile. 166. 3. h.

2 in Eucharistia sumpta manet Christi corpus, quamdiu eius species sunt inconsumptæ. ibid. col. 4. f.

2 Eucharistiam sumere in vita semel saltem iure diuino tenemur, vt ait quidam, sed non in mortis articul. ibidem, ead. colum. 4. g.

2 Eucharistia non est sacramentum adeo necessarium, vt Pœnitentia, & proinde hæc damnato ad mortem negari non potest illa sic. 170. i. b. c.

2 Eucharistiam à ieiunis sumi præceptum ecclesiæ est, quod religiosissime seruatur. ibid. ead. col. i. a.

2 Eucharistiam in articulo mortis sumere non obligatur, qui semel in anno communicauit, sed sic confiteri si habet peccatum mortale. ibid. b.

2 Eucharistia non est danda bis infirmo non ieiuno in eadem infirmitate. 170. 3. g. h. Hoc autem postea limitatur. ibidem h.

EXAMINATOR.

2 Examinatori promouendorum ad beneficia facta promissio generalis non inducit simoniam. 61. 3. g. neque esculentorum ei factorum oblatio, ob quæ nequaquam fuit motus, vt eidem examinando faueret. ibid. i.

2 Examinator fauendo verbis ei, qui promouendus est, si notabile adiutorium non intulit, non incidit in censuras Cōc. Trid. ibid. ead. lit. i.

2 Examinatores eos, qui accedunt ad ordines accepta pecunia idoneos indicantes, qui sint excommunicati, & qui non 66. 2. e. & 3. f.

EXCOMMVNICATVS, EXCOMMVNICATIO.

Excommunicatus non auditur in iudicijs, sed fallit, quando excipit pro vtilitate ecclesiæ. 22. i. b.

Excommunicato præsente electio est nulla si constabat esse excommunicatum. 3. i. e.

Excommunicatio minor, & peccatum mortale non æquantur. 32. 4. g.

Excommunicato iniustè reddenda sunt omnia, quæ per illam perdidit. 105. 2. b.

Excommunicationem per annalem quis incidit in suspicionem hæresæos. 121. d. e.

Excommunicatus ob debitum si signa contritionis dederit, & fuerit absolutus à parocho potest in loco sacro sepeliri. 165. 3. g. non est exhumandus: sed cogendi hæredes ad soluendum debitum. ibidem.

Excommunicatum, vel interdictum à simplici sacerdote absolutum, qui sepelierunt in sacro non peccauerunt. ibidem & hoc si denunciatus non fuerat, & si bona fide factum est in eo, qui denunciatus fuerat. ibid. col. 4. f.

Excommunicans lex pro aliquo delicto non videtur excommunicare consentientem, & desiderantem. 167. i. b.

Excommunicatus non potest absolui per viam Cruciatæ sine præuia satisfactione. 223. 2. a.

Excommunicare simplex sacerdos non potest: sed sic denunciare. 235. 4. g.

Excommunicatus declaratus non facit fructus suus, nisi quoad sustentationem. p. 244. i. b. c.

2 Excommunicatio lata ob multas causas copulatiue non tollitur, nisi per absolutionem respondentem ad illas omnes. 55. 2. b.

2 Excommunicatus in foro interiori an quis sit ob simoniam, quæ rei paruæ datione est commissa, & concludit negatiue. 61. 3. i.

2 Excommunicatus quis, & irregularis vno, & eodem actu, esse potest. 78. 2. a.

2 Ab excommunicatione absolutus cum reincidentia non reincidit in illam, antequam iudex reducat in illam. 89. 3. g. sed verius est, quod reincidat. ibid. ead. col. & lit. g.

2 Excommunicato etiam notorio, qui communicat in his, quæ ad salutem animæ pertinent, etiamsi interserat aliqua alia non excommunicatur. 93. i. b.

2 In excommunicatione, qui per annum fuit suspectus de hæresi est. ibid. col. 2. a. b.

2 Excommunicatus per annum, vt iudicetur hæreticus, quid opus sit. 95. 3. f.

2 Excommunicationem quilibet excommunicatus tenetur seruare, quæ non tollitur, nisi per superioris sententiam expressam. 111. 2. a.

2 Excommunicatus si celebret, vel coram se auctorizando celebrare faciat est irregularis. 134. 3. K. & 4. f. secus si simpliciter audiat. ibid. 4. f.

2 Excommunicatus ignorans se talem celebrando non fit irregularis, nisi ignorantia sit supina, aut affectata. ibid. ead. column. 4. i.

2 Excommunicatus non est irregularis accipiendo Eucharistiam, sed sic sacros ordines. ibid. 4. K. & 135. i. a.

2 Excommunicatus diuinis interessens, & psallens non fit irregularis. ibid. col. 2. c.

2 Excommunicatio, & suspensio imponuntur propter delictum proprium, interdictum etiam ob alienum. ibid. 135. 4. K. & 136. i. a.

2 Excommunicatus, & suspensus, gaudet priuilegio fori, & canonis, non alius honoris, & dignitatis. ibid. 136 3. h.

2 Excommunicari potest ignorans, & absens, licet non seruando eam non peccet, nec incurrat irregularitatem. 137. 2. a.

2 Excommunicatus fructus, & distributiones sui beneficij perdit, non irregularis. ibid. 2. c. d.

2 Excommunicatus, & interdictus celebrans duas incurrit irregularitates, vel vnam ex duabus causis constantem, quarum altera sine altera tolli potest, sed non prodest. ibid. 2. e. & col. 3 f.

2 Excommunicare potest habens iurisdictionem ecclesiasticam, licet non habeat claues, vt laicus ex priuilegio. 170. 4. f.

2 Excommunicatio non incurritur ipso iure contraueniendo legi, vel mandato, nisi adsit clausula id exprimens. ibidem ead. col. 4. i. K.

2 Excommunicatum declarans aliquem sub pœna excommunicationis vocatum à se excommunicare tacitè videtur. pagin. 171. i. d.

2 Excommunicatio non debet ferri pro culpa præterita sine monitione. ibidem 2 c. & d. Lata tamen non est ipso iure nulla. ibid. d. e. Fallit tamen in aliquot casibus glossæ, & in vno, quem auctor addit. ibid. e. & col. 3. f.

2 Excommunicatus sub prædicta culpa regulariter indiget dispensatione, & si celebret sine illa fit irregularis. ibidem column. 3. h.

2 Excommunicatio lata à delegato, qui copiam suæ commissionis non dedit, est secundum Innocentium nulla, quod tamen auctori improbatur. ibid. 171. 3. k. ex æquitate tatamen Innocentij sententia teneri potest. ibid. col. 4. f.

2 Excommunicato communicans in actu in quo controuertitur an sit excommunicatus, non est talis. ibid. col. 4. h. i.

2 Excommunicatus appellans à declaratione, durante lite, non est vitandus, nec vitare debet. ibid. k.

2 Excommunicatio contra Capitulum lata nulla est, & si feratur solum culpa veniali. 172. 3. g. h.

2 Et qui est culpabilis etiam mortaliter potest in sacro loco sepeliri, nisi sit denunciatus. ibidem 3. i. Et quamuis vitari non debeat, ipse tamen vitare alios debet, & si celebrat

est irregularis.ibidem.i.K.
2 Excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale.173.i.e.
2 Excommunicatio potest ferri in singulos culpabiles mortaliter alicuius vniuersitatis.ibid.b.
2 Excommunicatus generaliter, non potest declarari,nisi citetur,& audiatur.ibid.c.
2 Pœna excommunicationis imposita non addita clausula ipso iure, non excommunicat transgressorem eius, sed facit excommunicatione dignum.177.i.c.
2 Excommunicatio contra bannitos lata comprehendere illos tantum videtur, qui fauendo eis mortifere peccant. 178.3..g.h.
2 Excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem non valet,& quæ illa sit.ibid.i.
2 Excommunicatus generaliter magis vitandus, quam bannitus generaliter.179.3.h.i.
2 Excommunicatus,nisi denunciatus non vitandus,fallit in notorie percutiente clericum.ibid.col.4.g.
2 Excommunicationem non incurrit clericus, qui legens litteras alium clericum eas legere cupientem subiratus manu repulit. 180 i.a.b.
2 Excommunicatus,qui cum non esset,fuit absolutus ad cautelam cum iuramento veniendi Romam, petet declarationem prudenter.181.i.d.
2 Excommunicatus non est, qui vadit animo capiendi Cardinalem,vel Episcopum,si non insequatur,nec capiat.ibidem columna.4.f.
2 Excommunicatus collectam in choro, vel capitulum cantans fit irregularis,alias non.182.3.g.h.
2 Excommunicatus vbi absolutio non tenuit fructus beneficij non facit suos, nisi forte quoad sustentationem. ibidem 3.h.
2 Excommunicatus est per se, vel alium Apostolicarum litterarum executionem impediens, vel ratam habens. 184.3.f.
2 Excommunicatus suscipiens ordines minores an fiat irregularis, respondetur non.187.i.c.d.neque est inhabilis ad tenendum beneficium.ibid.3.h.
2 Excommunicatum mori aliquem iura horrent. ibidem columna 4.
2 Excommunicatus absolui potest regulariter manente irregularitate,sed si offensa sit manifesta non potest absolui ab excommunicatione. nisi satisfaciat pro offensa. 188 2 a.
2 Excommunicatus ab homine, & non denunciatus perinde potest absolui,sicut à iure.ibid.2.e.
2 Excommunicatus ab homine, & notorius percussor clerici parte satisfacta possunt absolui à religiosis priuilegium habentibus in foro conscientiæ.ibid.ead.lit.e.
2 Ab excommunicatione lata ab homine absoluere non potest, nisi lator eius, vel successor, vel superior, & hoc parte satisfacta.189.i.b.
2 Excommunicari nemo potest,nisi homo baptizatus mortalis habens superiorem.190.i.b.
2 Excommunicatum denunciatum sola fama pro tali habitum vitare tenemur.191.2.c.

EXENTERARE.

2 Exenterare qui fecit aliquem est excommunicatus,& si nõ se fecit absolui post duos annos, vt suspectus de hæresi iudicandus.95.2.e.& 3.f.

EX EO.

[Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus est impugnare.] 58.i.a.

EXORCISMVS.

Exorcismus omnis increpatio,& adiuratio dæmonis iure dici potest.60.3.k.
Exorscismum hunc Christianus omnis facere potest ibid.
Exorcizare dæmones Christianus nullus prohiberi potest.ibidem colum.4.f.
Exorcizare infantes solus sacerdos in baptismo potest.ibidē.
Exorcizare arreptitios nullus Papa inferior quemlibet Christianum prohibere potest.ibid.g.sed sic eos,qui ad id cum certa potestate sunt deputati.ibid.h.

EXPRESSIO.

Expressio fructuum facta non secundum verum valorem, sed secundum taxam Cancellariæ sufficit, ad quid.80.3.f.

EXTRAVAGANS.

2 Extrauagans Gregorij XIII. contra extrahentes,vol ementes granum vltra proprium vsum non habet excommunicationis latæ sententiæ pœnam. 177.i.c. Contrarium tamen statuit prætorium pœnitentiariæ. ibid.2.b.A.
2 Extrauagans Pij V.de electione Superiorum ordinis Minorum,an includat fratrem, qui impetrauit Domini cuiusdã litteras ad electores,vt ei fauerent,sed his non est vsus, & dicitur non.ibid.col.3.k.& 4.f. An vetita subornatione vetetur etiam subornatio vera,& vtilis, & dicitur, non.178 i.b.
2 Extrauagantis ab ipso Gregorij XII. absolutionem petens an teneatur reuelare complices,quæritur, & resoluitur.185.i.d.e.& 2.a.& seq.hæc extrauagans vsu non recepta, & proinde non obligare ad reuelandos complices ostenditur.ibid.col.3.f. Vide bullæ.

EXVL.

Exul factus iniustè à ciuitate lucratur distributiones quas antea lucrabatur.105.2.a.

F

FACIENS, FACTVM.

Faciens aliquid, quod putatur publiee licitum, non censetur male facere.115.i.a.
Faciens aliquid eo quòd intelligit male iura canonica,nõ peccat.ibid.eadem lit.a.
Factum lege approbante non est peccatum.68.i.a.
Factum vsque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo.87.3.K.
Factum contra aliquem vi detentũ debet retractari.105.i.c.
Factum legitimè pœnam non meretur.243.2.a.

FACVLTAS.

2 Facultas quæ,& quot quæ per Bullam Cruciatę non tolluntur.pag.146.2.c.d.
2 Facultates illæ per illam Bullam suspenduntur, quæ eius acceptionem aliquo modo impedire possunt. ibid.col.3.h.
2 Facultas per Cruciatam concessa durat perpetuo,donec renocetur.147.i.a.

FALSVM.

Falsum dicere nemini licet, etiamsi liceat tacere verum. 195.3.h.

FAMA,

FAMA, FAMOSVS.

Famam maxime publica persona tenetur conseruare 28.3.g.
2 Fama quæ habet originem a maleuolis, vel inimicis nullius est efficaciæ.70.3.g.
2 Per famam scire quis propriè non dicitur.91.3.h.
2 Fama quæ requiratur, vt aliquis per famam hæreticus dicatur.ibidem 31.k.
2 Famosum aliquid ea auditio efficit, quæ nascitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri, & creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius.169.h.i.

FAMVLI, FAMVLARI.

Famuli qui stipendium iustum non recipiunt, an possint clã aliquid subripere quæritur.142.i.b.& seq.
Famulus ætatis legitimæ nulla necessitate se locans minoris, quam valeant eius operæ, non potest quicquam accipere. ibidem colum
n.2.b.c. sed si non sit talis, est iniusta locatio, & potest aliquid vltra suam mercedem accipere. ibidem c.
Famuli iustam mercedem, quæ, & quanta minuere, vel augere possunt.ibid.d.
Famuli qui aulicis inseruiunt quid lucrari merito possint. ibidem colum.3.f.
2 Famuli videntes conseruos suos damnum aliquod domino facere, & non indicantes peccant.154.i.a. sed si res non sit eorum custodiæ deputata, non tenentur ad restitutionem. ibidem b. quomodo hi excusari possunt à denunciatione.ibidem c.
2 Famulari alicui malo, etiam idolatræ in his, quæ non sunt contraria legi diuinæ, licet, in alijs.non.157.i.d.e.

FAVOR.

Fauor quo vnus alium iuuat ad consequendam aliquam gratiam est res natura sua inuendibilis.62.i.c.
2 Fauores qui vendere solebat fumo ab Imperatore necatus est.ibid.ead col.1.& ead.lit.c.

FERIATVS DIES, SEV FESTVM.

Feriato die figuli præparantes materiam in diem sequentem peccant, nec excusantur consuetudine, quia non est præscripta.83.4.f.g.
Feriato die famuli artificum, nisi audita Missa laborare non possunt, & nisi herus, vel ipsi necessitate premantur. ibid. K.& 84.i.a.
Feriato die sutores, qui adstant tabernæ, vt vendant calceos, non peccant saltem mortaliter.ibid.g.
Feriato die plus in vno opere seruili, quam in alio impendi potest prout consuetudo dictat, & vir prudens iudicauerit. 84.3.f.g.h.
Festum præsentationis B.Mariæ, & aliquot alia in quibusdam regnis celebrari possunt.255.3.h.

FEVDATARIVS, FEVDVM.

Feudatarius non omnis tenetur inuestituram petere, & iurare fidelitatem.144.i.a.
Feudum concedens habet dominium directum feudi ibidem eadem col.& lit.a.
Feudum concedi potest absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis.ibid.e.
Feudum iure perditum, & renouatum adeo censetnr vetus, vt agnati possint in eo succedere.ibid.col.2.b.

FIDALGVS.

Fidalgus vere est nobilis, & fidalguia nobilitas.162.2.a.

FIDES CHRISTIANA, FIDES HVMANA.

Fidem omnis Christianus confiteri tenetur, non ad semper pagin.1.i.c.
Fdem quando quis profiteri teneatur.ibid.d.
fidem suis temporibus, non confitentes Christiani timore pœnæ a peccato, non excusantur. ibid.col.2.a.
fides bona licet à peccato excuset, non tamen à pœnis incursis per actum, qui bona fide est factus.34.i.c.
fidem ad generandam duo requiruntur, motiuum, & pia affectio.48.i.b.
fides etiam hosti seruanda est.69.2.c.
fidem frangenti fides etiam iurata frangi potest. ibid.d.
fidei professionem omittentes non possunt regula de triennali possessore gaudere quoad faciendos fructus suos. pagina 92.3.K.
fidei professionem an canonici omittentes perdant non solum fructus, sed & titulum beneficij, quæritur, & resoluitur negatiue.93.i.a.& seq.
fidei professionem canonici etiam exempti tenentur facere in manibus Episcopi.ibidem columna 2.b.& prælati regulares. ibidem e.
fidei professionem parochus ante duos menses, qui non fecit, faciat eam post.ibidem.columm.3.g.& si non potest, per procuratorem, quod tamen negatur in Addit.ibid.h.
fidei professio post duos menses non prodest ad quærendos fructus præteriti temporis. ibid.h.
fidei professionem, qui non fecit per ignorantiam, non peccauit ibid.col.2.f.g.
fides perficit matrimonium, & facit de non rato ratum. 210.i.e.
Ad fidem, & baptismum nemo inuitus cogi debet, neque id propter scandalum. 212.4.g.
2 fides duæ circa matrimonium sunt, altera pactionis seu promissionis, altera consensus.2.4.i.
2 fidem de contrahendo matrimonio, qui dedit, & cum sponsa rem habuit, tenetur in vtroque foro eam ducere.8.2.a.
2 fidem Catholicam nunquam negare licet, sed eam profiteri quando necesse est, quisque tenetur.91.2.a.
2 fides producitur à motiuo, & libera voluntate. 133.i.c.

FIDEIVSSOR.

2 Fideiussori accipere licet vsuram, quam soluit creditori. 114.2.e.
2 Fideiussor precipue obligationes sui principalis post annum soluendas potest minoris iusto pretio emere. 118.4.i.
2 fideiussori pro fideiussione licet aliquid accipere.122.4.i.

FIDEICOMMISSVM.

Inter fideicommissum simplex, & expressam testatoris alienationis prohibitionem quid intersit.133.2.a.
fideicommissum impedit translationem dominij, & facit contractum nullum.ibid.col.4.i.
fideicommissum datur ea conditione, vt post mortem fideicommissarij detur alteri, & post illius mortem cedat alicui operi pio.250.i.b.c.
fideicommissum tacita fide præstita de restituendo incapaci, debet hæredi restitui, & illud, qui habet eo priuari. 158.2.c.Non autem si palam ibid.d.
fideicommissum illud, qui possidet, potest illud tenere donec

eo priuetur. ibidem columna 3.f.

Fideicommissum qui reuelat dimidiam illius partem cōsequitur. ibidem a. vel tertiam. ibid. g.

Fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos. 161.3.i.

FILIVS, FILIVSFAMILIAS, FILIVS SPVRIVS, FILIA.

Filius impubes habet idem domicilium, q. pater suus. 33.i.e

Filiusfamilias potest sibi eligere domicilium post pubertatem. ibidem 2.b.

Filius quas ob causas exhæredari à Patre possit. 38.3.i.

Filius natus in legitimo matrimonio, & matri morienti dicenti se esse spurium credens, vt ordinari possit sine dispensatione. 48.i.a. & seq.

Filius natus in matrimonio legitimo, quicquid ei mater dixerit, se legitimum credere debet. ibid. b.

Filius natus ex illegitimo matrimonio regulariter non admittitur ad successionem. 51.3.g.

Filius præsumitur esse similis patri. ibid. col. 4.i.

Filiorum appellatione nepotes, quando contineantur. ibid. k.

Filius non credere matri asserēti se vouisse religionē. 88.3.g.

Filiusfamilias patrem habens diuitem, pauper dici potest, & ei frater beneficiarius diues necessaria in studijs potest suppeditare. pag. 101.3.g.

Filius quoad honores, & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris. pag. 162.i.b.

Filius ex nobili patre, & ignobili matre est nobilis. ibid. d.

Filijs spurijs ex damnato coitu natis non succedant parentes, nec contra. 163.i.b.

Filius natus in agro vbi mater pestis causa secesserat, censetur in vrbe natus, vbi mater habebat domicilium. 168. i.d. & sequent.

Filius is tenuit legitimè beneficium illi ratione talis domicilij collatum. ibid. d.

Filius religionem professus quam fecit, tempore necessitatis parentum tenetur exire, si tempore professionis habuit potestatem subueniendi eis. ibid. col. 2.c.

Filij viuentibus parentibus habent spem succedendi in legitimis eorum post mortem illorum, sed antea nihil. 218.i.d.

Filius legitimus ex spuria clerici natus potest præsentari ad capellaniam, quæ est iuris patronatus ipsius clerici. 244.3.b.

Filij spurij, & bastardi dicuntur esse de familia, & sanguine defuncti. ibidem i.

2 Filij spurij nati viuente primo marito, non legitimantur per subsequens matrimonium. 8.i.c.

Filia post 25. annum stuprum committens non potest exhæredari, nec dote priuari. 16.2.c.

2 Filij illegitimi sunt, quorum parentes cum in tertio gradu contraxissent, commissionem habuerunt ad episcopum, vt ipse dispensaret cum ex eis, & non dispensauit. 33.3.h.i.

2 Filij nati ex matrimonio legitimo, sed in peccato contracto sunt legitimi. 26.2.d.

2 Filius natus ex nupta viuente cum suo mariti præsumitur filius eius. 30.2.b.

2 Filios legitimos facit ignorantia impedimenti vtriusque parentis, vel alterius, si legitime matrimonium contraxerunt. 32.i c.

2 Filij nati antequam pater fieret hæreticus non afficiuntur pœnis, sicut nec filij nati ante proditionem patrum rebellium, nec ingratitudinem patrum libertorū. 96.2.e. & 3.f.

2 Filij nati ante dignitatem patris, vel postquam ea motus fuerit, illius priuilegijs non gaudent. ibid. col. 3.g.h.

2 Filios hæreticorum natos ante hæresim puniri, sententia communis est. ibid. col. 4.h.

2 Filiusfamilias, vt mortifere peccat furando patri ad illicita, ita ad restitutionem obligatur. 153.3.c.

Filius si per 20. annos vixerit in quasi possessione sui iuris, emancipatus præsumitur. 111.4.g.

filiusfamilias potest præscibere spacio 20. annor. contra patriam potestatem. ibid. h.

filii Iudæorum nequaquam sunt inuitis parentib. vel altero saltem baptizandi. 212.2.b.

filium ancillæ ad baptizandum requiritur eius consensus. ibi. eadem. col. 2. & lit. b.

FISCVS.

Contra fiscum in dubio iudicandum est. 153.2.b.

2 fisco non tenetur quis restituere res ei debitas ante sententiam latam. 153.i.b.

2 fisco pater legitimam tenetur soluere, quam filius eius debuit habere, qui ad eam amittendam fuit condemnatus. ibidem 2.d.

FOEMINA.

2 Fœmina licet ecclesiasticam iurisdictionem habere possit, excommunicare tamen non potest iure communi, sed ex priuilegio Papæ sic. 170.3.K. & 4.f.

2 Fœmina pauper, quæ non potest ire Romam ob percusionē clerici, vel ob aliam causam ab Episcopo absolui potest. 185.4.h.i.

FORMVLA.

2 Formula quædam supplicationis faciendæ ad pœnitentiariæ prætorium, qua petitur absolutio à censuris incursis ob confidentiam simoniacam, & habilitatio ad beneficia deinceps obtinenda. 70.3.k.

2 Formula supplicationis, qua quis ob verba quædam male prolata veniam petit, & ab omni hæresis suspicione liberari petit. 90.i.e.

2 Formula supplicationis, qua dispensatio ab irregularitatibus, & obtinendi beneficia in eis obtēta petitur. 159.i.b.c.

FORNICARI, FORNICATIO.

Fornicando vno, & eodem genere peccati peccant subdiaconus, & episcopus, & simplex religiosus, & prælatus quāuis hi grauius. 227.i.b.c.

2 fornicatio illius, quæ contraxit contra formam Concilii tollit obligationem eam ducendi, sed non dotandi. 12.i.e.

2 fornicatio præcedens matrimonium non potest obesse vxori aut hæredibus eius. 36.3.f.

2 fornicatio est peccatum infectiuum aliorum, & denunciari potest sine præuia monitione. 38.3.h.i. Hoc intelligitur de fornicatione, in qua non speratur emendatio, sicut in heresi. 39.2.b.c.

2 fornicarius, qui sæpe post copulam amasiam est exosculātus sine animo copulam habendi, semel tantum peccauit. 158.3.f.g.

2 fornicationis peccata, & contra naturam non sunt reseruata, nec expedit. pag. 163.3.h.

FORTVNA.

2 Fortunam ad pinguiorem tunc quis peruenisse dicendus est quando deducto eo quo indiget ad se decenter sustentādum soluere potest. 192.2.a.b.

2 Ad fortunam pinguiorem, qui peruenit, debet soluere debita de his, quæ ei supersunt retenta sibi commoda, & honesta sustentatione. ibid. 2. c.

FORVM.

2 Forum exterius iudicat facta externa, & hoc secundum, quod probatur. 74. 3. f.

2 In foro pœnitentiæ pœnitenti tam pro se quam contra se dicenti creditur. 84. 4. i.

D. FRANCISCVS A PAVLA, D. FRANCISCVS, ET ALII.

D. Francisci à Paula priuilegium in fauorem nationis Gallicæ Minimorum conuentui in vrbe concessum. 13. i. a. Hoc priuilegium tuetur auctor contra eos, qui illud infringi cupiebant. ibidem col. 2. per totum, & col. seq.

Franciscus cur statuerit, vt tanto tempore quis subsit quanto præfuit. 26. 4. h. i.

Francisci Lamberti Episcopi Nicienfis (debuit dicere Genuensis, quia hæc propria sedes est illius episcopatus) donatio facta Ludouico Balduino ex qua oritur quæst. 149. 4. i. k. An prædicta donatio fuerit causa mortis, vel donatio inter viuos, & respondetur fuisse hæc posterior. 150. 2. c. d. Donatio hæc item defenditur, quod non tam fuerit donatio, quam plurimorum laborum compensatio. ibidem columna 4. g.

S. Francisci Tertiariorum regula non est religio, sed modus viuendi approbatus. 184. 3. g. nisi sit de nouo à sede Apostolica pro religione approbata. ibid. h. Potest qui eam vouit cum habitu illo in aliquo eremitorio solus viuere. ibidem h.

Sanct. Franciscus voluit fratres suos totos à Deo pendere. 159. 4. i.

D. Francisci Tertiariarum duo genera, & quomodo viuere debeant. 239. 2. b. c.

S. Franciscus de Paula in Galliam ex Italia quo modo venerit. 246. 4. g.

S. Franciscus potuit apponere in fundatione cœnobij S. Trinitatis Romæ conditionem, quam apposuit. 247. d. e.

S. Francisci Tertiariorum religiosus potest transire ad aliam religionem etiam Mendicantium petita, sed non obtenta licentia. 191. 2. b. c.

2 S. Francisci de Paula Priuilegium datum in fauorem sui ordinis Francorum Gallicæ nationis, vt eis, & non alijs cœnobium sui ordinis inhabitare liceat. 147. 3. i. Circa, quod quæritur an solus corrector Gallicæ nationis esse debeat, & respondetur, non solum illum, sed & alios officiales Gallos esse debere. ibidem col. 4. h. & seq. Imò vero omnes eius conuentus fratres. 148. i. a. Et hi non possunt mutari, & alij in eorum locum aliarum nationum substitui ibidem 1. a. Nouitij aliarum nationum, quam Gallicæ recipi possunt. ibid. b. aliarum nationum nouitij, quando ibi recipi possint. ibid. c.

FRANCIGENAE, FRANCI.

Francigenæ non habent filios in potestate. 212. 2. c.

Francorum rex priuilegio Apostolico est canonicus in aliquot Ecclesiis Franciæ. pag. 248. 2. b.

Francorum regnum tamdiu stabit, quandiu in eo Catholica Romana religio vigebit. Francisci primi dictum. 80. 2. a.

Franciæ Rex est in suo regno Imperator. ibid. c.

Franciæ Rex, nec eius subditi quo ad temporalia, non sunt Papæ subiecti, sed sic quoad ea quæ in Bulla continentur. 81. 3. i.

FRAVDATOR.

Apud Fraudatorē nihil debet remanere ex eo, quod per fraudem venit ad eum. 147. 1. a.

FRATRES.

Fratrum duorum conuentio iurata de vnione suarum legitimarum maioratui, & an teneat quæritur, & resoluitur affirmatiuè. 91. 4. K. & 92. i. a. & seq.

Fratres tamen eam conuentionem violando non peccauerunt mortaliter. pag. ibid. e.

FRVCTVS BENEFICII, FRVCTVS.

Fructus beneficij sui quorum est administrator consentiens laico, vt sine iusta causa vsurpet, peccat, & excommunicatus est. 30. i. e. & col. 2. a.

Fructus beneficij, qui fuit nulliter prouisus debet restituere, vel de eis componere. 44. 2. b. c.

Fructuum a restitutione duo excusant paupertas saltem donec ad pinguiorem fortunam veniat, & seruitiū. 48. 3. g.

Fructus beneficij quos sacerdos à laico tanquam pro seruitio ipsius beneficij accepit, non restituere tenetur. 61. 3. f. g.

Fructus quærit bonæ fidei possessor modo, non sit prædo. ib. k.

Fructus beneficij Canonici absentis vltra trimestre sunt operi pio applicandi, quod fuerit arbitratum. 102. 4. h. i.

Fructus hos expresse remittere episcopus, non potest, sed si nō priuet, canonicus non tenebitur eos reddere. ibid. i.

Fructus dicuntur, [qui residui sunt deductis impensis.] 149. 4. f.

Fructus episcopatus vacantis à die vacationis de iure successori debentur. 145. 2. c. d.

Fructus beneficiarij morientis quinam censendi sunt, quando eos ille moriens donat. 149. 3. i. k.

Fructuum diuisio inter precessorem, & successorem beneficijs facienda modo quo inter vsufructuarium, & proprietarium. 164. i. c.

Fructus beneficij collecti, vel a solo separati beneficiorum pertinent ad eos, vel ad iustos hæredes eius non ad ordinariū. ibid. col. 3. f. g.

Fructus beneficiorum uiuente titulari reseruari suæ administrationi à solo separati, debentur hæredi ipsius. 154. 2. a. si fuerunt impensi pertinebunt ad hæredes eius, uel ipsius causam agentes, si non sunt impensi, ad spolia. ibid.

Fructus sede uacante iure communi debentur successori, nisi obstet priuilegium. ibid. d. e.

Fructus beneficij inter præcessorem, & successorem quomodo diuidi debeant. pag. 164. i. c. & col. 2. c. d.

Fructus beneficij, qui male percepit ob Horarum omissionem, quomodo faciet, ut sit liber. 259. 4. k. & 260. i. per totum Consil.

Fructus Canonicatus, qui consistunt in distributionibus, & grossa restituendi sunt aliis canonicis, quibus illis accrescunt. 260. 2. c. d.

Fructus ob absentiam Ecclesiæ parochialis perdens restituere debet fabricæ, uel pauperibus loci. ibid. col. 3. f.

Fructus beneficiorum quatenus sunt tales, subiacere potestati laici, asserere sapit impietatem. 264. 4. K. & 265. i. a. b. c.

2 Fructuum beneficii maior expressio facta ad hoc, ut Papa consentiat certæ pensionis reseruationi, & si uideatur continere traditionem facti, quod sit loco rei spiritualis obtinendæ, non tamen obtinet, nec continet simoniā. 51. 2. a. b. est tamen res profana, falsa, mala, & peccatum. ibidem 2. d. e. & peccatum est mendacium mortale. ibi. d. & facit gratiam nullam. ibid. ead. lit. e.

2 Fructus beneficii per simoniam quæsiti non debentur Ecclesiæ, sicut pecunia pro illo data. 55. 3. f.

2 Fructus beneficii post triennalem possessionem percipiens etiam mala fide, facit illos suos, quando habet titulum coloratum. 59. 3. K.

2 Fuctus beneficii de iure, & non de facto uacantis pertinet ad

ad eum, qui illud prius canonice fuerit consecutus. pag. 67.3.g.
Fructus beneficij vacantis de iure, non de facto, debentur ei, qui prius canonicè successerit. 79.2.b.
Fructus beneficij irregularis, quos teneatur reddere, vel non. 78.3.k.
2 Fructus beneficij sunt, vt plurimum industriales. 79.2.a.
2 Fructus beneficij per simoniam ignorante beneficiario com missam acquisiti pertinent durante ignorantia ad ipsum beneficiarium. ibid.a.b.
2 Fructus beneficij non debentur ei, qui ius in eo non habet, & qui scit eos ab alio teneri, non tenetur illos ei reuelare per monitorium. 182.2.a.
2 Fructus in dubio pertinere ad possessorem bonæ fidei credẽdum. ibid. col.3.f.

FRVSTRA.

Frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur 70.2.b.

FVRIOSVS.

2 Furioso gladium, quando licet, vel nõ licet reddere. 84.i.c.

FVRANS, FVRTVM.

Furantem qui videt, non tenetur ad quod furatum est restituendum, etiamsi possit prohibere, nisi ad id teneatur. 156.2.d.
Fur qui furando, & latro qui prædando occiditur in loco sacro, non debent sepeliri. 165.4.i.
Furtum rei minimæ est furtum, sed non mortiferum. 231.i.c.
Furtum mortale, quæ quantitas faciat opinione auctoris. ibidem columm.3.f.
Furta multa minuta, qui fecit non tenetur illa restituere, donec illa peruenerint ad quantitatem notabilem, postea autem sic. 252.i.b.
2 Furto subtrahere grauius est, quam furata retinere, vnde ex furto sublatis non semper facienda est restitutio. 112.3.h.i.
2 Furtum committens in finem seminandi discordias duo pec cata committit. 113.i.c.
2 Fures in vtroque foro rem restituere tenentur. ibid.i.e.

FVTVRA.

2 Futurorum cognitio, quæ non pendent ab aliqua causa naturali est reseruata Deo. 134.i.b.
Futura cur in veteri testamento à prophetis sciscitari liceret, non autem in nouo. pag. ibid.i.e.
Futura velle scire per se peccatum, non est, sed tantum modo indebito. ibid. col.2.a.

G

GABELLA.

Gabellas qui non soluens, ob id quod iure non debet, & si ob id in aliquas pœnas inciderit, mercede conductus non debet eas de suo soluere. 166.3.h.
Gabellam imponere est ius reseruatum principi pertinens ad regalia, & eam ciuitas regia non potest imponere, sed regi imponenti consentire. 253.i.a.& seq.
Gabella imponi à principe sine iusta causa non potest. ibid.
Gabellam ciuitas, quæ vult imponere quid faciet. ibid.b.
Gabellas etiam sine iusta causa rex, & ciuitas auctoritate regia imponentes non incidunt in bullam cœnæ. ibid.c.
Gabellam minimam iniuste exigens ab ecclesiasticis tunc demum excommunicatur, cum exigit intentione exigendi eã vsque ad notabilem quantitatem, vel cum de facto ad eam puenit. ib.d.e.& obligat pariter ad restitutionẽ. ib.col.2.b
Gabellas nouas per bullam cœnæ imponi prohibitas, videtur imponere Superior vetans extrahi triticum extra territorium eius integrum non molitum. ibid.e.
Gabella personalis à clericis exigi non debet, neque pro rebus proprijs imponi, quando eas mittunt dono, nisi causa negotiationis. 265.2.a.b.
Gabellam non debent clerici de rebus suis quas vendunt, intra suum territorium, nec extra illud, quando eas ad amicum dono mittunt. ibid.d.
Gabella an debeatur pro rebus à clerico missis standum est clerici iuramento. ibid.e.
Gabella debetur à clerico si fingat se mittere dono res suas & tamen conuenerit cum alio, vt tantundem de suis rebus ad eum mittat. ibid. vsque ad finem.

GALLIA.

Gallia seruat ius antiquum, secundum quod gratia sine litterarum expeditione valet. 40.i.a.
Galliæ consuetudo ius coloratius habenti possessionem beneficij adiudicat. 109.3.g.
Galliæ omnes Ecclesiæ Cathedrales fuerunt Canonicorum regularium, vt colligitur ex Volaterrano. 175.i.d.

GENERALIS.

Generalis potest transferre suum subditum ad ordinem laxiorem cum iusta causa. 192.i.e. Hoc autem scriptura authẽtica constare debet. ibid. ead. lit.e.
Generalis dans facultatem transeundi ad aliam religionem intelligendus de strictiore, vel pari, nisi id exprimat. ibid. column.2.d.e.
Generalis quem recusauit admittere, si velit ingredi non satisfecit. 222.2.e.
Generalis qui tulit in suum subditum sententiam priuationis habitus, & expulsionis, nullam habet amplius in eum iurisdictionem. 199.i.d.
Generalis causa cognita potest præcipere suis subditis, ne talem, vel talem recipiant. 222.3.g.h.
Generalis potest concedere suo subdito, vt maneat extra monasterium habitu retento ad subueniendum parentibus. 236.a.c.d.
Generalis ordinum Minorum an possit transferre moniales sibi subditas ex vno monasterio causa nouæ fundationis, vel correctionis, iure communi quæritur, & resoluitur affirmatiue. ibid.2.a.& seq.
Generalis ordinis mendicantium concessit suo monacho Ecclesiam sibi vnitam, & quæritur an sit licita præfata concessio, & resoluitur affirmatiue. 241.4.g.h. sed esse cõtrarium Conc. Trid. asseritur. 242.4.g.h.
Generalis ordinis Mendicantium, qui concessit certam Ecclesiam suo monacho ad vitam an eam reuocare possit, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 242.i.e. & 2.a b. sed sine iusta causa fieri non debet. ibid. col.3.i.

GERVNDIVM.

Gerundium adiectiuum, vel participium passiuum necessitatem signant. 255.2.a.

GESTA.

Gesta ratione publici officij valent propter errorem communem quomodo sit verum. 47.4.f.g.

INDEX.

GRAECI.

Graeci si sunt haeretici, (de quo auctor dubitat) vt alij haeretici sunt vitandi. pag.1.b.
Graecus in sua religione peccaret consecrando in azymo, & Latinus in fermentato. ibid.c.

GRATIA DEI, GRATIA PRINCIPIS.

Gratia facta per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret. 55.4.g.
Gratia principis intelligenda est sine alicuius praeiudicio, vt hoc intelligatur. 65.1.a.
Gratia facta vsque ad beneplacitum Papae morte eius expirat, sed non facta vsque ad beneplacitum sedis Apostolicae. 117.2.d.
Gratiā subreptitiam facit expressio falsi, quae mouet principem ad facilius eam concedendam. 118.2.e.
2 Gratia à Papa facta donec aliud decernat non expirat illius morte, sed sic quando concessa est ad eius beneplacitū. 141.2.b.
Gratia semel facta durat donec reuocetur, vel suspendatur. 147.1.a.
Gratia gratum faciens, & iustitia originalis quomodo differant. 211.2.b.
2 Gratiam nullam efficit omnis expressio falsi, sed non omnis taciturnitas veri. 21.2.d.e.
2 Gratiam nullam facit taciturnitas eius, quod delictum auget, & defectū expressum super quo dispensatur. 25.3.g.h.
2 Gratiae verba, quae sapit priuilegium non sunt extendenda vltra propriam significationem. 83.1.b.
2 Guatia Papae valet etiam si scripta non sit, & morte concedentis non expirat, quamuis mandatum de ea facienda re integra sic. 140.4.h.& 141.1.a.
2 Gratiae reualidatio per sordes praemissas obtentae vita videtur danda, vt nihil, quod promissum est, sed quod iuste labor meretur, soluatur. 175.4.g.h.
2 Gratia illa est facta apud sedem Apostol. quae facta est in ipsamet curia, & ad Papam pertinet ratione papatus. ibid. 4.k. 176.1.a. sed sufficit, vt ad ipsum spectet ratione temporalis iurisdictionis. ibid. ead. pag. 176.1.c. A

GRAVATVS.

Gratus simpliciter restituere aliquid alicui, non potest illum grauare, vt restituat illud alij. 161.3.f.g.
Grauatus restituere aliquid simpliciter, si restituat fideicommissario onere aliquo adiecto, satisfacit obligationi restituendi. ibidem g.
Grauatus restituere aliquid alicui de familia, non potest grauare illum, vt restituat alteri, fallit. ibid.h.

GVBERNATOR.

2 Gubernator, qui non tradidit prompte suspectum de haeresi Inquisitori, & carcerarius, qui dimisit eum fugere sunt excommunicati. 95.2.b.c. & excommunicatio illorum de iure non est Papae reseruata, sed sic quatenus sunt fautores haereticorum ob excommunicationem bullae coenae. ibidem c. sed si aliam ob causam, quam vt fauerent haeretico hoc fecerunt, non censetur excommunicati in foro interiori. ibidem i.d.

H

HABITVS RELIGIONIS.

Habitum regularem deferre occultum aeque difficile dispensatur ac nullum deferre. 175.3.i.
Habitum occultum deferens minus recedit à professione regulari, quam qui nullum defert. ibid. col. 4.f.
Habitus religionis post concilium sumi potest ante 16. annum & annus probationis compleri. 177.4.i.
Habitum probationis patenter distinctum portans quantocunque tempore non censetur professus. 186.4.i. nec obligatur religioni in genere, neque in specie. 187.1.a.
Habitus probationis non impedit matrimonium contrahendum. ibidem b.
Habitum, vt suum dimittat nullus inferior Papa regulari cōcedere potest. 196.4.h. nisi eum eijciendo è suo ordine. ibidem i.
Habitum suum regularis dimittens est excommunicatus. 198.2.d.

HAERES.

Haeres ad seruanda iusta praecepta testatoris compelli potest etiam per censuras ecclesiasticas. 135.3.f.
2 Haeres institutus in aliqua quota haereditatis est verus haeres. 148.1.a.
Haeres non tenetur credere dicenti sibi à testatore iniunctum esse, vt darentur ei 400. scuta, nisi adsit coniectura probabilis. 162.3.h.
Haeredem ignorans eius cui debet, quid teneatur facere, vt possit debitum soluere, priusquam pauperib. tribuat. 163.2.h.
2 Haeres scriptus, cuius culpa testator obijt, illi succedere nequit, & à fortiori venit priuandus, si illum occidit. 36.3.f.

HAERESIS, HAERETICVS.

In haeresim, aut schisma lapsi reconciliari possunt, & potest Episcopus poenas iuris reconciliatis remittere, si sit consuetudo. 5.4.g.
Cum Haereticis communicatio licita quo esse possit. 7.2.c.d.
Haeresis, & schisma quomodo differant. ibid. col. 3.g.
Haeretico notorio non est danda aliqua praeeminentia. 10.1.b.
Haereticus fautor quidam est credendo, alius cibando, prior est haereticus, non posterior. 29.2.d.
2 De haeresi cognoscere inquisitores, & dioecesani possunt, sed hi sine illis sententiam definitiuam non possunt ferre, nec illi sine his. 85.1.e.
2 Haeresis [est crimen Catholicae fidei contrarium. ibid. 3.k. cum haereticis conuersatus vltra montes, non tenetur illos Romae denunciare, sed sic in Italia, vel Hispania. 86.3.f.
Haereticus rediens ad cor non debet absolui non manifestatis Iudaeis, qui ei Iudaismum suaserunt. ibid. 3.i.k.
Haereticis non fauet Papa, cum quibusdam sacerdotibus ad ducendas vxores iusta de causa dispensat. 226.3.k.
2 Haeretici notorij bona an, vt occupari possint indigeant sententia, quaeritur, & resoluitur affirmatiue. 95.1.b. sed sententia communis est contraria. ibid. 2.c. A
[Haeresis omnium infidelitatum est pessima.] ibid. col. 4.h.
2 Haeretici non sunt quotquot ab officio inquisitionis aliqua poena condemnantur, & descendentes ab eis non sunt ab ordinibus arcendi. 140.4.f.
2 Haereticus non est censendus, cui haeresis obiecta, nec probata fuit. 93.4.h.i. ob haeresim bona confiscata iuxta iura antiqua pertinent ad principem, in cuius ditione sunt. 94.4.g.h. sed per iura noua pertinent ad sedem Apostolicam ibidem.
2 Haereseos crimen est pure Ecclesiasticum, nec illius cognitio ad vllum regem, & principem saecularem pertinet. ibidem littera i.
2 Haereticorum bonorum apprehensionem debet praecedere sententia declaratoria. 95.1.b.
2 Haeretici qui vt haberentur fecerunt, vel dixerunt aliqua, & si non sint tales, in foro interiori non sunt excommunicati.

nicati, sed sic in exteriori. 90.3.h.

2 Sunt etiam irregulares ob crimen notorium depositione dignum. ibid.h.i.

2 Hæreticorum precibus, qui inter sunt Catholici, non sunt excommunicati. ibid.4.k.

Hereticos etiam notorios vitare non tenemur, si non sunt denunciati, & sacerdotes, etiam hæreticos, imò ab ijs possumus sacramenta accipere. 91.i.a.

Hæreticus iudicatur, qui causa fidei vocatus à iudice, & ob contumaciam excommunicatus, sic manet per annum. 95.3.f.

Heretico mensam benedicenti more hæreticorum respondere, non licet aperto capite, nec gratias agenti, sed non est peccatum mortale. ibid.lit.b.

2 Hæreticum sepeliens, quem nouit esse hæreticum est excommunicatus. 91.3.g.h. oportet, vt sit nominatim publicatus pro hæretico. ibid.col.4.g. A

2 Hæreticis non denunciatis communicare licet in Gallia, & Germania. 92.3.h.

2 Hæretici fautor est, qui fauet hæretico, vt hæreticus est, ei autem extreme egenti subueniendum, & non extreme etiam, vt homini. 170.2.d.& 3.f.

2 Hæreticus perdit omnia iura sibi competentia. 192.3.f.

HERMAPHRODITVS.

Hermaphroditi professio non est valida in religione virorum, quando sexus muliebris virilem exuperat. 169.i.c.d. alioqui valuit. ibid.d.

Hermaphroditus cuius potentia est par non potest ordinari. ibidem e.

cum Hermaphrodito super eius professione est dispensandum. ibidem column.2.a. Si non vult exire compellendus, maxime si in eo prædominetur sexus muliebris. ibid.b.c.

HIEROSOLYMA.

2 Hierosolymis religiosis degentibus subueniri potest eleemosynis per indulgentias concessis, nec est vllus modus ad eis succurrendum aptior. 168.i.d.e.

HISPANIA, HISPANI.

2 Hispaniæ bonorum hæreticorum confiscatio, vt multa bona regioni illi intulit, sic & mala. 65.i.a.b.

Hispana gens cum parum sit procliuis ad amandum castas vxores, multo minus est procliuis ad cõciliandas sibi vxores adulteras, præsertim quæ vltra primam vicem adulteratæ sunt. 35.3.g.

HOMICIDIVM, HOMICIDA.

2 Homicidium ante baptismum non facit quem irregularem. 27.2.d.

2 Homicidium casuale non parit irregularitatem, quando prouenit ex ludo licito, sed sic ex proposito, etiam in occisione iusta. 99.i.d.e.

2 Homicidium casuale parit irregularitatem, ex opere illicito proueniens. ibid.i.e.

2 Homicidium qui hortatur eum facere, qui animo deliberato vult illud facere, non est irregularis, si postea fiat. 102.3.f.g.

2 homicidij causa remota non facit irregularem, sed causa propinqua, & quæ illa sit. 104.i.c.d.

2 homicida habens canonicatum potest illum retinere, & illi deseruire quatenus licet, & cum dispensatione potest simplicia alia beneficia obtinere. 108.2.b.c.d.

2 homicida iniustus, & dispensabilis, vt quis sit requiritur transgressio legis iustitiæ, & non charitatis. 110.i.d.

2 homicidium non dicitur voluntarium si cum duo se prouocassent ad singulare certamen, alter ipsorum à tertio ex rixa accessorie occiditur. 105.i.e.& 2.a.

2 homicidium, qui committit cum moderamine inculpatæ tutelæ proximi, si defendat proximum non peccat, sed est irregularis. ibid.col.3.h.

2 homicidium voluntarium illud est, quo quis magno gladio longe petito percussus in capite sequenti die obijt, in foro exteriori, & interiori. 106.4.g.h.

2 homicidiorũ quattuor genera, & quæ ex illis peccata sint, vel non, & quæ inducunt irregularitatem, vel non dispensabilem, vel non. 107.2.e.& 3.f.g. Vide occisor.

HOMO.

2 Homine de malo melius est bonam habere opinionem, quam de malo bonam. 128.2.c.

2 hominem occidere in extrema famis necessitate ad eum vescendum non licet, sed homine occiso ad id vti certum non est. 135.3.f.g.

HONORIVS.

Honorij de Sabellis, & Cameræ Apostolicæ controuersia ex qua consilium petitur. An quædam castra sint ad dictam Cameram deuoluta. 143.2.d.& seq. & an D. Honorius perdiderit feudum eo quod non petierit inuestituram, & fidelitatem non iurauerit. ibid.col.4.i.& pag. 144.a.b.

HORAE.

Horas recitare non tenetur de beneficio nulliter prouisus 44.2.c.

horas canonicas recitare licet ei, qui callet plures linguas priuatim idiomate quo voluerit. 258.3.k.

Horas B. Virginis, quæ dicuntur in choro extra illum canonicus recitare non tenetur. ibid.

horas extra chorum canonici, qui recitant, peccant mortaliter, nisi adsit iusta causa. ibid.col.4.g.h.

horas canonicas in choro aliqui recitare nõ tenetur. 259.i.a.

horas qui dispensatus iuste non recitat, non acquirat meritũ, quod acquiritur recitando horas. 261.2.a.

HOSPITALARII, HOSPITALE, HOSPITALITAS.

Hospitalarij Ioannis Dei, non debent esse professi, & eorum religio non est vera religio 172.2.c.d. debent viuere secundum regulam D. Augustini, illam tamen profiteri non debent ibidem e. eam in religionem probatam erigi auctor non probat. ibid.col.3.f.g.

hospitalis rector tenetur ad horas recitandas, quando hospitale est beneficium alias non. 244.i.e.& seq.col.a.

hospitale est beneficium, quando in fundatione ipsius statutum est, vt sit beneficium, &c. ibid.col.2.a.

hospitale aliquod esse beneficium, vel non esse, quæ coniecturæ esse possunt. ibid.a.b.

hospitale, quod clericis, & laicis commendari solcat, non est beneficium. ibidem c.

hospitalis Palmæ visitatio an pertineat ad Episcopum tanquam sedis Apost. delegatum. ibi.col.3. per totum.

hospitale constructum de bonis laici, in quo non est altare auctoritate Episcopi fundatum, esse beneficium præsumendũ non est. ibidem 2.d. potest tamen ab Episcopo visitari. column. 4.h.i.

hospitalis rectores debent monere episcopum, quando reddituri sunt rationem vniuersitati, vt adsit si velit. ibid.k.

Hospitalitas in sacris litteris multum commendata est, & hospitibus, & peregrinis nihil carius vendendum, quam indigenis.253.4.i.K.
Hospitandi curam vendere cum priuilegio nequi alij eos excipiant inhumanum est.ibid.254.i.a.
Hospitandi ius consuetudo vendendi, cum priuilegio vendendi fogliettam vini vno denario carius hospitibus, quã indigenis defendi non potest.ibid.b.c.

HVMANAE.

2 *Humana carne ad medicinas conficiendas vti, an sit licitum sine priuilegio.134.3.h.i.*
2 *humanis carnibus vti, vel ad vescendum, vel ad medicinas conficiendas, vel ad anatomas, non videtur certum, sed videtur à Pontifice facultas impetranda.134.3.f. & seq.*

HYPERBOLICA.

Hyperbolica locutio communiter, non est peccatum, nec mendacium.93.3.f.

I

ID QVOD.

[Id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri, nõ potest 57.i.e.rursus.
2 *[Id quod nostrum est sine facto, & consensu nostro expresso, vel tacito tolli à nobis non potest.120.i.d.e.] rursus.*
[Id quod nostrum est sine facto nostro tolli à nobis, nõ potest] explicatur.210.3.h.
2 *[Id quod nullum est ab initio, tractu temporis non conualescit.]5.2.c.fallit in plurimis.ibid.& col.3.g.*

IEIVNIVM, IEIVNARE.

Ieiunium olim seruabatur, ita vt hora tertia post meridiem cœnaretur nunc in meridie cœnare licet.263.i.b.
Ieiunare Quadragesimam tenetur, qui dies eius aliquos sine ieiunio transegit.ibid.col.3.h.
Ieiunare valentibus famulis dominus denegare debet cęnam etiamsi pro auaro habeatur.ibid.i.k.
Ieiunij diebus dispensatus carnes comedere, hoc secreto, & non coram socijs debet facere.ibid.col.4.f.g.
Ieiunij diebus habens facultatem comedendi oua, & lacticinia, non potest eis vesci ieiuniorum diebus à Iobelæo indictis.ibidem i.k.
Ieiuniorum diuersa sunt genera, & quod licet in vno, non licet in alio.264.i.b.
Ieiunare dicitur, qui necessitate ductus edit quidem carnes, vel alios cibos vetitos, sed in reliquis ieiunium seruat.ibi. columnn.2.a.

IGNORANTIA, IGNORANS.

Ignorantia excusat à peccato, quæ est causa illius, & iusta est.2.2.e.
Ignorantia quæ sit peccati causa, & iusta.ibid.col.3.f.
Ignorantia affectata, & crassa, quæ sint.ibid.g.
Ignorantiæ factum dicenti, credendum est in foro conscientiæ.ibid.col.4.f.
Ignorantia in foro exteriori probatur per præsumptionem iuris. ibidem g.
[Ignorantia iuris clari non excusat.) 17.3.i.
Ignorantia excusat a subreptitione.19.3.K.
Ignorantia probabilis iuris positiui excusat.55.4.g.
Ignorantia iuris humani dubij excusat à mortali.56.2.f.
Ignorantia iuris apicum viris religiosis est laudabilis.57.3.i.
Ignorantia iuris clari non excusat.92.4.g. & quæ causa est peccati, vel tollit illud, vel minuit illud quatenus facit illud in totum, vel in partem inuoluntarium.93.i.a.b.
ignorantia illa non est probabilis, qua quis rem alienam esse ignorat habens de hoc publica documenta.95.3.g.h.
2 *ignorantia iuris humani, quod scire tenetur non excusat à mortale facientem actum, quod est peccatum mortale, sed ille hoc nescit, & diuini etiam.159.3.h.i.*
ignorantia præsumitur, vbi non probatur scientia.167.i.e.
ignorantia nequit esse iusta quoad legem naturalem, & diuinam, sed quoad pœnam illi lege humana statutam. ibidem column.2.b.per ignorantiam iuris, qui excusatur ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante.ibid.c.
ignorantia non solum facti, sed etiam iuris dubij etiam naturalis, & diuini excusat.ibid.col.4.f.
2 *ignorantia quem ab hæresi excusare non posse, est contra ius.85.3.f.*
2 *[ignorantia facti, non iuris excusat, & præsertim naturalis, & diuini.) 114.2.h. fallit in ignorantia iuris obscuri, uel dubij, vel infrequentati.ibid.i.k.*
ignorantia legis excommunicatis excusat ab excommunicatione.167.i.e.& 2.a.
2 *ignorans quid probabiliter esse peccatum, à peccato omnino excusatur.sed qui ignorat circunstantiam aggrauantẽ, excusatur à tanto, sed non à toto.174.i.e.& 2.a.*
ignorantia quæ est causa peccati non excusat à peccato contra legem diuinam, & naturalem, sed sic à pœna excommunicationis, & alia extraordinaria. ibidem 2.c. & columna i.k.

ILLEGITIMVS.

Illegitimus in Ecclesia in qua pater habet, vel habuit beneficium ministrare nullo modo potest.6.2.b.
illegitimus habens beneficium in Ecclesia patris post Concil. Tridentin.nihil quæsiuit, ante quæsitum permutandum. ibidem c.
illegitimum familiarem Episcopus non suus, ad ordines minores, & beneficium dispensare, non potest.35.i.e.
illegitimus est incapax beneficij sine dispensatione.48.d.e.
illegitimus factus canonicus Ecclesiæ cathedralis regularis, an possit fieri Archidiaconus eiusdem sine dispensatione Papæ, quæritur, & resoluitur negatiue.49.4.f.& seq.
illegitimi post professionem possunt habere administrationem 50.i.a.b.
illegitimus professus, non potest habere beneficium manuale si curam animarum habeat.ibidem c.d. neque dispensatus ad presbyterium potest habere sine dispensatione beneficium curatum.ibid.e.& col.2 a.
illegitimus cum quo dispensatum est cum hac clausula, (modo non sint plura) non potest tenere duo simul beneficia simplicia.116.2.a.b.
illegitimis donare quæ iure communi illis dari possunt, non prohibet bulla Py V.156.3.f.g.
illegitimi etiam si sint spurij aliquid habere possunt de bonis parentum iure communi. ibid.col 4.g.
illegitimis iure naturali debẽtur educatio, & alimenta.ib.h.
illegitimos quoad temporalia legitimandi ius Pontifex principibus, non tollit, nec hi illi circa spiritualia.157.i.a.
2 *illegitimi dispensatio ad sæcularia beneficia facta sæculari, non extenditur ad regularia eidem regulari.32.4.g.*
2 *illegitimus sine dispensatione, & cum falsis litteris etiam sacris ordinatus, à Pontifice ab his omnibus dispensatus post suspensionem ei indictam celebrare potest.135.2.d.*
2 *illegitimus est quidem irregularis, sed non est suspensus. ibidem 3.g.*

IMPE-

IMPEDIMENTVM.

[*Impedimentum non præstat, quod de iure nullum sortitur effectum.29.i.a.*
impedito agere non currit tempus.31.i.a.
impedimētis de duob. vno sublato non tollitur aliud.ib.35.i.e.
impeditus cum restituitur aduersum lapsum temporis datur tempus à lege statutum, alioquin illud solum in quo fuit impeditus.77.2.b.
2 *impedito, seu suspenso propter suam culpam non currit præscriptio.166.b.c.*

IMPVBERES.

2 *Impuberes qui & quot genuerint, & conceperint.10.2.a.b.*
2 *impuberibus quibusdam, vt matrimonium contraherent cōcessit Pius V.11.i.c.d.*
2 *impubem ignorare quidquid videt, quomodo sit intelligendum.19.3.h.i.*

INCESTVS.

Incestus matrimonium impedit contrahendum, sed non dirimit contractum, inter ipsosmet committentes, & minus quoad alios.6.3.K.
incestus cum matre, & filia carnali maius est adulterio, sed in alijs gradibus, & filia spirituali minus.78.3.g.
incestus spiritualis, non est proprie talis.ibid.h.
2 *incestus non est copula inter cognatos spiritualiter.21.3.g.*
2 *incestus impedimentum non dirimit matrimonium, sed super eo potest dispensare Episcopus. ibid.i.*
2 *incestus non consanguinea impedit matrimonium contrahendum cum alia sicut cum affine. ibid.col.h.i.*
2 *incestus cum affine in tertio, & quarto gradu an impediat exactionem debiti, sicut in primo, & secundo, quæritur, & inclinatur in partem negatiuam.24.3.i.K.*
2 *incestu consanguinei, qui se polluerunt habita à Papa dispensatione super consanguinitate, & ab Episcopo super incestu possunt contrahere.25 2.d.*
incestus impedimentum licet sit impediens, non est dirimens secundum omnes.26.i.a.hoc etiam impedimentum contra rio vsu sublatum est.ibid.ead.lit.a.
2 *incestus commissus inter duos consanguineos, qui miserant pro habenda dispensatione ad contrahendum matrimoniū non vitiat dispensationem super eo habitam. ibid.2.a.b.*
2 *incestum occultè post commissionem ad dispensandum admissum commissario confiteri non est necesse. ibid.col.3.f.*
2 *incestum qui commiserunt, & habita dispensatione consanguinitatis matrimonium contraxerunt, non indigent dispēsatione incestus.26.3.i.*

INDICIA.

2 *indiciorum copiam reo torquendo dandam esse lex statuens humana est, & subobscura.40.4.i.*
2 *indiciorum copiam iudex reo non dans, licet pœnam mereretur, non tamen in foro conscientiæ.41.i.a.*
indicia sufficientia efficiunt capturam iustam, quo ad capientem, non quo ad captum.105.3.g.

INDVLGENTIA.

Indulgentiarum concessio est restringenda.15.4.i.
indulgentiæ concessio facta altari priuilegiato, vt liberetur anima indefinite à pœnis purgatorij est reformanda.ibid. littera k.
2 *indulgentias plenarias Papa reuocat in indictione Iobelæi, & non alias non plenarias, nec facultates absoluendi à casibus alijs, quam reseruatis in bulla cænæ. 162. i.b.c.*
2 *indulgentiæ quæstuariæ reuocatæ.ibid.i.e.& 2.a.*
2 *indulgentias concedere manus adiutrices porrigentibus Papa inferior non potest.ibid.col.3.h.i.*
2 *indulgentiæ immoderatæ, & non subditis, non sunt concedendæ.163.2.c.*
2 *indulgentia non quæritur, nisi fiant omnia, quæ indulgens requirit ad eam concedendam.164.i.b.& 169.i.b.c.*
2 *indulgentiæ per quæstores non publicandæ.168.i.a.*
2 *indulgentia concessa communicanti die Dominico, non valet communicanti alio die. ibid.col.2.b.c.*
2 *indulgentiam ad quærendam oportet facere opus, & subire onus, quod imponitur.ibid.c.*
2 *indulgentiæ concessio est dispensatio, & restringibilis. ibidem e.*
2 *indulgentia quæri potest mortuo per existentem in malo statu.ibid.col.3.i.k.*
2 *indulgentia quæ acquiritur in altari priuilegiato, non requirit magis vnam Missam, quam aliam. ibid.g.h.col.4.*
2 *indulgentiam ad consequendam, sicut tres dies ieiunare oportet, cum hoc requirit, ita tribus diebus eleemosynam facere opus est cum præcipitur.169.i.b.c.d.*
2 *indulgentia concessa pro mortuis, ad viuos non extenditur. ibidem col.2.b.*
2 *indulgentia vt quæratur viuo per alterius factum vix conceditur.ibid.ead.col.2.& lit.b.*

INFAMIS.

Infamis est in foro exteriori, qui passus fuit virgas in causa criminali etiam iniustè.42.3.k. Ordines accipiendo peccauit, & suspendi potest. ibi.& col.4.f.& ministrare, vbi non est cognitus.ibid.
2 *infamis, & criminosus, qualis est apostata ad accusandum non permittitur.38.4.g.*
2 *Infami infamia iuris, & facti non est credendum.ibid.i.*
2 *infamia exorta ex receptione inter reos, ob crimen faciens quempiam inhabilem ad honorem, impedit illum ab illo assequendo.40.i.e.*
2 *infamia nemo laborare dicitur, nisi ea sit apud bonos, & graues viros.ibid.col.3.g.*
2 *infamia facti, sed non iuris tollitur per emendationem uitę. 111.i.e.*
2 *infamia non est irregularitas: sed illius causa. ibid.2.b.*
2 *infamiam inducentia crimina non inducunt immediate irregularitatem. ibid.col.3.g.*

INFANS.

Infans est incapax beneficij Ecclesiastici.43.4.g.h.
Infans baptizatus sine solemnitate est in Ecclesia cum solemnitate sepeliendus.165.2.c.d.
Infans baptizatus sine solemnitate tam baptizatus est, quam ille, qui cum ea.ibid.d.
Infantem qui tenuit in vtero matris rite baptizatum, non potest dicere in vxorem matrem ipsius.261.4.f.
Infans cuius mater pro Christo moritur vna cum matre occisus, saluari credendus est.262.3.k. hoc quomodo sit intelligendum.ibid.g.A.
2 *Infans tenens baptizatum an contrahat cognationem spiritualem, quæritur, & resoluitur dubie.19.i.e.*
2 *Infans occidens aliquem legis Cornelię pęnam non patitur, nec est irregularis. ibid.col.2.a.*
2 *Infans licet non præsumatur doli capax, frequenter tamen est talis. ibid.b.*
2 *Infans doli capax obligatur iureiurando, & potest esse periurus.ibidem c.*

2 *Infans occidens doli capax, est irregularis. ibidem d.*
Vide impuberes.
2 *Infantilis consensus, non sufficit ad contrahendum matrimonium.* 11.2.c.

INFIDELITAS, INFIDELIS, INFIDELIVM FILII.

infidelitas propria, non obest alicui ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis. 180.2.b.c.
infidelis conuersus an teneatur monere priorem vxorem si velit secum cohabitare, priusquam fidelem ducat quæritur, & resoluitur affirmatiuè. 208.2.e.
infidelis conuersus, non potest votum continentiæ emittere, neque ad aliud matrimonium transire, nisi requisita vxore. ibid.col. 3.h.
infidelis conuersus, vt contrahat matrimonium, cum secunda, vtilis est monitio iudicialis prioris: sed non necessaria. ibidem k.
infidelis qui habet plures vxores conuersus tenetur monere primam, si velit secum cohabitare, & non alius antequam Christianam ducat vxorem. ibid.col. 40.g.
infidelis cuius vxor conuersa est, non potest cum alia contrahere antequam ipsa alteri nubat, alioqui nullum erit matrimonium. 209.4.i.
infidelium filii inuitis parentibus lege naturali baptizari, nō debent, quam non tollit lex Euangelica omnes baptizari præcipiens. 212.3.h.
Parentum nomine hic intelliguntur pater, & mater soli. ib.i.
infidelium filij ne morituri quidem sunt baptizandi inuitis parentibus, etiamsi abesset scandalum. ibid.col. 4.h.
infidelis filius patre ad fidem conuerso baptizari potest inuita matre. ibid.i.
infidelium filios non debere baptizari, &c. quomodo D. Thomas dixerit esse de iure naturæ. 213.4.f.g.h. *periculum Apostasiæ, quod eis imminet non est paruifaciendum ad probandum hoc non licere.* 214.i.g.
2 *infidelitas præcedens baptismum minime nocet, nisi fuerit hæresis.* 95.4.g.
Vide filius, hæresis.

INHABILITAS.

Inhabilitas sine lege nemini est inducenda. 115 4.g.

INIVRIA, INIVRIOSA VERBA.

2 *iniuriam verbo illatam alapa vindicans, si postea ab eo, cui dedit alapam aggrediatur, & is ab eo cum moderamine occidatur, est irregularis.* 106.i.a.
2 *iniuria facta filio redundat in partem pag.* 152 4.g.
2 *iniuria passum, & si deceat remittere pœnam aduersario inflictam, non tamen tenetur sub pœna peccati.* 156 4.i.
2 *iniuriam passus licet teneatur odium, & rancorem remittere, non tamen actionem iniuriarum, & cætera. quæ iura permittunt, & licet teneatur diligere iniuriantem in genere, non tamen in specie. ibidem eadem litt.i. si non vult alloqui, non potest ei negari absolutio. ibid.* k.
2 *iniuriosa verba tria diuersæ significationis proferens tria peccata committit, sed vnum si sint eiusdem.* 160.4.i.
2 *iniuria non debet prodire, vnde iura manant.* 173.4.f.

INNOCENS.

2 *innocens vt quis puniatur, & sine culpa contra leges omnes est.* 16.2.c.
innocentes iussu regis Herodis pro Christo interfecti martyrij laureolam sunt adepti. 261.3.k.
innocentibus sine suo merito dedit Christus hanc gratiam. ibid.colum. 4.f.g.

INQVIRI, INQVISITIO, INQVISITOR.

2 *inquiri non potest contra aliquem etiam ob dicta duorum testium idoneorum, nisi laboret infamia.* 39.3.k. & 40.i.a.
2 *inquisitio duplex est, generalis, & specialis, & quomodo hæ differant.* 40.2.b.
2 *inquisitionem ob generalem contra neminem dicitur pendere lis. ibid. ead. col.* 2.c.
2 *inquisitionem in hæreticos quomodo impedire prohibitum.* 85.i.e. & 2.a.
2 *inquisitor hæresis super crimine incestus, quod dicitur sacerdos cum duabus filiabus suis spiritualibus commisisse, non potest cognoscere. ibid.col.* 3.i.K.
2 *inquisitores non possunt cognoscere de superstitionibus, & diuinationibus, nisi manifestissime sapiant hæresim. ibid. columna* 4.f.
2 *inquisitor de nullo crimine cognoscere potest, quod non sit hæresis, vel manifestissime sapiat hæresim. ibidem* 4.h. *sed priuilegio, vel consuetudine aliqua approbata de aliquo crimine hæresim non sapiente cognoscere potest. ibid.i.*
2 *inquisitor potest cognoscere de nefarijs nuptijs monachi, vel alicuius sacro ordine insigniti.* 86 i.a. & *de eo, qui ducit alia superstite. ibid.c.*
2 *Ab inquisitoribus ex leuibus indicijs, & signis etiam plene probatis, non debet quis de hæresi interrogari. ibid.d.*
2 *inquisitoribus denunciare edictum iubens, non ligat eos, qui quoquomodo id nouerunt, sed eos, qui per visum, vel indubitato id nouerunt.* 86.2.e. & 3.f.
2 *inquisitor potest castigare Iudæos procurantes peruersionem conuersorum ad fidem. ibid.col.* 4.f.
2 *inquisitoribus denunciare quis tenetur, hæreticos, quos nouit, alioqui excommunicatur.* 87 2.d.e.
2 *inquisitori hæreticos denunciare quis non tenetur, quando nulla inde consequetur vtilitas. ibid.col.* 3 g.
2 *inquisitores, & indices hæreticorum quando excommunicantur accipientes pecuniam.* 93.i.c.d. *Vide hæretici.*

INSIGNE.

2 [*insigne dicitur id, quod præ alijs sui ordinis habet aliquid præcipuum.* 192.i.b.
2 *insignis locus dici potest pagus, vel vicus, non muratus. ibidem* c.
2 *insignis dicitur locus, qui vulgo habetur pro tali. ibid.d.*

INSOLITA.

2 *insolita non veniunt in concessione generali, & insolita diligentia fraudis suspicionem inducit.* 107.i.a.

INSTRVMENTVM.

instrumentum falso die signatum, non plus prodest corā Deo, quam si fuisset vero die signatum. 153.i.c.

INSVETA.

insueta videntur præ se ferre aliquid fraudis. 60.i.b.

INTELLECTVS, INTELLIGENTIA.

intellectus non potest credere, nisi primis principijs, & conclusionibus ex eis deductis. 48.i.c.
2 [*intelligentia dictorum, ex causis est assumenda dicendi, quia non sermoni res, sed sermo rei debet esse subiectus.*] 170.3.h.

IN-

INTENDENS, INTENTIO.

2 Intendens aliquid non intendit contrarium eius. 170.i.e.
2 Ex intentione,& proposito maleficia distinguuntur. ibidem 2.d.

INTERDICTVM, INTERDICTVS.

Interdictum non omne est tale, quod appellatio legitima non suspendat. 99.4.f.g.
2 Interdicti,& suspensi simpliciter non sunt prohibiti prædicare,nisi interdicantur ab officio prædicandi. 191.i.d.
2 Interdicti denunciati,& suspensi Missam audire non licet. ibid.i.e.
2 Interdictus, nisi prius citetur denunciari nemo potest. 165.i.a.
2 Interdictus peccat coram Deo iubens,vt in loco sacro sepeliretur.ibid.ead.lit.a.
2 Interdicti,& suspensi in illis actionibus vitandi,in quibus eis interdicitur,vel suspenduntur, sed nominatim denunciati tantum. 191.i.c.d.
2 Interdictus, qui celebrat, vel vtitur alijs ordinibus etiam minoribus fit excommunicatus. 187.i.d.

INTERESSE.

In interesse probabili mutuatus, & mutuatarius pacisci possunt. 62.4.i.
2 Interesse damni emergentis,& lucri cessantis potest a mutuãte ante moram stipulari sine peccato vsuræ. 116.2.a.
2 Interesse damni emergentis, & lucri cessantis constat inter mercatores, qui quotidie emunt, & vendunt. 116.i.a.b.
2 interesse suum mercator solitus mercari, & cambire dum alteri mutuat,non debet monere. ibid.i.c.d.
2 Interesse non debetur, nisi à debitore moroso, nisi creditor esset mercator. ibid.col.3.k.
2 Interesse damni emergentis,quod factum est litigando pro aliquo debito,iure accipitur. 117.4.g.
2 Interesse lucri cessantis accipi solum potest etiam post sententiam iudicis, quantum verisimiliter aliquis ex principali fuisset lucratus.ibid.4.h.
2 Interesse lucri cessantis non habet locum, nisi debitor sit in mora soluendi,vel sit mercator. 120.4.f.
2 Interesse non debet solui in principio anni, sed in fine. 124.2.c.
2 Interesse extrinsecum,& remotum non debetur in foro conscientiæ. 153.i.d.e.

INTERPRETATIO.

2 Interpretatio clausulæ continens delictum, in dubio reijcienda. 45.2.d.e.

INTIMATIO.

Intimatio, quæ fit alicui ad inferendum ei præiudicium, debet ei fieri personæ propriæ,vel procuratori eius. 87.2.e.

INVENIENS, INVENTA.

Inueniens rem ad alium pertinentem debet eam restituere. 124.3.i.
inuenta instrumenta antiqua alicuius rem tangentia tutius est reuelare. ibidem col.4.f.

IRACVNDIA.

Iracundiæ calore acta,quæ obligant,vel non obligant. 214.3.f.g.h.

IRREGVLARITAS, IRREGVLARIS.

Irregularitas superueniens non aufert beneficium quæsitum, non tollit actus canendi, & alios, qui ordini proprij non sunt. 20.i.d.e.
Irregularitas est impedimentum ad accipiendum ordines,& ad vtendum vsu acceptorum. ibid. e.
Irregularis ob presbytericidium impetrans dispensationem propter homicidium nihil impetrat. 21.i.d.e.
Irregularis est,qui accipit duos ordines sacros eodem die, & suspensus suspensione large sumpta. 33.3.h.
Irregularitas, quæ nascitur ex susceptione duorum ordinum sacrorum est duplex,& quæ illa. ibid.i.
2 Irregularitas non contrahitur,nisi adsit contemptus. 36.i.d.& tomo 2.137.2.b.
Irregularitates quas quis contraxit male ordines suscipiendo an sint occultæ,dubitatur,& resoluitur. 39.i.d.
Irregularis est assumens bis sacramentum characterem imprimens. 46.i.e.
Irregularitas non contrahitur per crimen occultum,nisi per homicidium,vel alia,de quibus in iure. 42.3.f.
Irregularis post ordines sine sua culpa effectus potest exercere omnia, quia non impeditur. 44.4.h.
Irregularis celebrando contra iura non incurrit nouam irregularitatem.ibid.h.
Irregularis sua culpa ab omnibus arcetur.ibid.h.i.
Irregularitas iure tantum humano canonico fuit inducta. 73.i.a.b.
Ab irregularitate absolui potest ab episcopo, delinquens, cuius socius ob idem delictum fuit deductus in iudicium, sed liberatus. 97.a.e.& 2.a.
Ab irregularitate dispensatio omnis est Papæ reseruata, sed prælati habent priuilegia dispensandi cum suis de omnib. exceptis tribus. 200.4.k.
Irregularis celebrando licet peccet non contrahit nouam irregularitatem. 44.4.h.& 206.3.h.
2 Irregularitatis occultæ dispensatio ab episcopo collata quid operetur.78.3.g.h.sed non facit, vt beneficiorum collatio post irregularitatem facta, ante dispensationem habitam valeat. ibid.3.i.
2 Irregularitatem non incurrit,qui abiurauit hæresim de leui,nec de vehementi. 93.3.i.k.
2 Irregularitas non incurritur propter pœnitentiam publicã, sed propter solemnem. ibid.col.4.f.
2 Irregularitas non contrahitur in casu, in quo iure non exprimitur. 98.4.k.
2 irregularis non est omnis, qui alium facit irregularem. 99.i.a.
2 irregularis non est, qui hortatur generaliter in bello iusto & iuuat ad vincendum,nisi adhortetur specialiter ad hũc vel illum occidendum.ibid.2.e.
2 irregularis est is,cuius verba ex compassione dicta, fuerũt in causa, vt aliquis citius occideretur. ibid.col.4.f.
2 irregularis in dubio nemo iudicandus in foro exteriori. 100.i.a.
2 irregulares efficiuntur omnes, qui comitantur iudicem ducentem aliquem ad exequendam sententiam mortis. ibidem 2.b.
2 irregularis est omnis,qui mortem infert etiam iuste, sed irregularitate dispensabili. ibid.ead.lit.b.

2 irregula-

INDEX.

2 *Irregularem efficit omnis actus de se illicitus, ex natura sua ordinatus ad mortem, si illa consequatur.* 101.*i.e.*

2 *Irregularitas ex homicidio non contrahitur, nisi ab eo, qui occidit, vel consulit, vel mandat, vt opem afferat ei, qui occidit. ibid. col.* 2.*c.*

2 *Irregularitatem non efficit causa mortis remota. ibidem col.* 3.*g.h.*

2 *Irregularitas non incurritur per mutilationem membri, sanitatis causa factam.* 102.*i.a.*

2 *Irregularis non potest acquirere beneficia, sed iam quæsita non perdit, nec potest promoueri ad sacros ordines. ibidem i.e.*

2 *Irregulares sunt omnes, qui stant à parte bellantium iniuste, si quis occidatur. ibid. col.* 2.*c.*

2 *Irregularitatem dispensabilem incurrit sacerdos, qui accusat aliquem, vel est causa mortis iustè à iudice illatæ.* 103.2.*b.*

2 *Irregularis non est testis morte damnandi, qui post alias probationes admissus est, si non est causa, vt alter damnaretur, nec citius moreretur. ibid. col.* 3.*g. sed si dubitat an propter illum alter sit occisus, debet ille iudicis, vel notarij dicto credere. ibid. h.*

2 *Irregularem efficit mors non intenta sequuta ex opere aliquo, quando opus illud illicitum eo respectu est tale, quod dirigitur in illam.* 103.4.*f.g.*

2 *Irregularis an sit clericus sacri ordinis, qui dixit id, ex quo alter nefando crimine notatus captus est, quæritur, & resoluitur.* 104.*i.c.d.*

2 *Irregularis est testis in causa sanguinis, si mors inde sequatur. ibid. col.* 2.*d.*

2 *Irregularis est, qui agit rem illicitam vnde sequatur mors, si res illa illicita, vel intentione agentis, vel natura sua, &c. dirigetur in illam ea sequuta. ibid. lit. e.*

2 *Irregularis non est, qui non iuuat homicidam, nec impedit homicidium, etiamsi posset.* 104.4.*i.*

2 *Irregularis non est, qui tenet gladium euaginatum, dum alius occiditur, si non iuuit percussorem.* 105.*i.b.*

2 *Irregularem facit causa propinqua homicidij, quamuis nō immediata.* 106.2.*e.*

2 *Irregularitas ex homicidio iusto veniens, & ex bigamia, cur non veniat in cap. liceat Concilij Trid.* 107.2.*c.*

Irregularitas ab eo incurritur, qui archibusium super scamnum posuit, et puer illud tangens puerum alium interfecit. ibid. col. 4.*h.*

2 *Irregularitas hæc tamen facile est dispensabilis. ibid. i.*

2 *Irregularitas non impedit canere in choro.* 108.3.*f.*

2 *Irregularis tonsuram assumens nullam censuram, neque irregularitatem incurrit. ibid. col.* 4.*f.*

2 *Irregularis non potest tenere pensionem, sicut nec beneficium ecclesiasticum. ibid. ead. col.* 4.*& lit. f.*

2 *Irregularitas contrahitur ex homicidio sequuto ex actu, illicito præcedente, qui aliquo modo erat directus ad illud.* 109.4.*i.*

2 *Irregularitas ob violationem suspensionis à solo Papa tollitur.* 136.*i.b. sed ad eam tollendam facultas Concilij Tridentini episcopis data extenditur. ibid. ead. col. & lit.*

2 *Irregularitatem ob violationem censurarū, vt quis incurrat, necesse est, vt actus sit diuinum officium, & ordini alicui sacro deputatus. ibid. col.* 3.*g.*

2 *Irregularis est censuris innodatus collectam in choro dicēs solenniter baptizans, aquam benedicens. ibidem col.* 4.*f. et in altari interdicto, sicut, & in ecclesia celebrans. ibid. g. sine contemptu irregularitas non incurritur.* 137.2.*b. & tom.* 1.36.*i.d.*

2 *Irregularis est vtens ordine sacro, quem non habet, nec potest susceptis vti, nec ascendere sine dispensatione, quam solus Papa dat.* 138.*i.e.*

2 *Irregularis, vt quis sit vtens ordine, quem non habet, duo requiruntur. ibid. col.* 4.*h.*

2 *Irregularem se in dubio iudicare quis debet in foro consciētiæ, sed non in exteriori.* 139.2.*d.*

2 *Ireegularis non, est qui causa rixarum, & percussionum fuit, modo non sit sequuta mors, aut mutilatio.* 158.4.*h.*

2 *Irregularitas incurritur ex omni actu, quo auctoritate iudiciaria, aut priuata mors, aut mutilatio sequitur. ibidem i.*

2 *Irregularitas non tollitur per Iobelæa.* 159.*i.a.*

2 *Irregularitatem non inducit celebratio excommunicati, nisi sit mortifera.* 187.4.*k.*

Vide bigamia, homicidium, & mulcta.

IVBELÆA.

Iubelæa ia foro conscientiæ possunt tollere suspensionem, non in foro exteriori, neque irregularitatem. 49.*i.d.*

IVDÆI.

Iudæis licet locare gabellas, sed cum conditione. 7.*i.d.*

Cum iudæis licet mercimonia contrahere, nisi in certis casib. ibidem e.

Iudæus eo, quod aliquis fuerit, non debuit a canonicatu repelli. 180.2.*a.*

Iudæus ne admittatur in aliquod collegium statutum est illicitum. ibid. col. 3.*i.*

Iudæus, qui contraxit sponsalia cum iudæa, & consummauit matrimonium, conuersi ambo non tenentur in Ecclesia iterum contrahere. 209.*i.a.b.c.*

Iudæorum matrimonium non requirebat aliquam solennitatem ad sui valorem præter consensum mutuum de præsenti. ibid. e.

Iudæus habens filios ad Christum conuersus est: quorū vnus in iudaismo perseuerans vxore ducta filium suscepit quo mortuo quæritur an infans ille auo Christiano an matri Iudææ sit committendus, respondet autem per multa auctor matri. 211.1.*c. & seq. col. & pagina pariter seq. per totam.*

Iudæi conuersi ius patriæ potestatis non amittunt. ibid. e.

Iudæorum filij non sunt inuitis parentibus baptizandi. ibid. col. 2.*d. cuius rei rationes redduntur, sed illa potissimum, qđ conuersio talis misericordiæ Dei est relinquenda.* 212. *i.b. hic infans traditus est auo Christiano.* 214.3.*h. in A*

Iudæi non ligantur hodie cæremonialibus suis, & iudicialib. legibus. 209.2.*b.*

Iudæi post Christum carent rege, & principe. ibid.

Iudæorum cæremoniæ quas hodie seruant in contrahendis matrimonijs, non efficiunt illud nullum si absint. ibid. c.

Iudæi vxor conuersa est ad fidem, qua viua ille aliam superinduxit, & ambo postea conuersi sunt, quæritur an is cum secunda viuere possit, & respondetur negatiue. ibi. col. 3.*i. & seq. quæritur* 2. *an Papa possit dispensare, vt viuat cum secunda, & prius matrimonium dissoluere, & dicitur sic. ibid. ead. col. & lit.* 210. *col.* 3.*K. cuius rei iusta causa esse dicitur. ibid.*

2 *Iudæis an liceat vendere myrtos ad celebranda sua scenophegia quæritur, & resoluitur affirmatiue.* 81.3.*K.*

2 *Iudæi celebrando sua festa peccant hodie. ibid. col.* 4.*f.g.*

2 *Iudæorum azyma comedere sub pœna excommunicationis laicis, & depositionis clericis est prohibitum. ibid.* 4.*i.*

2 *Iudæis licet inter Christianos suos ritus seruare, licet peccata sint.* 82.*i.a.b.*

2 *Iudæis permittit vsuras Papa certo modo temperatas. ibidem c.*

2 *Iudæis vendere has myrtos per se est res indifferens, quæ bona, & mala ex circunstantia finis esse potest. ibidem. c.*

2 *Iudæis*

2 *Iudæis vēdere has myrtos per se est res indifferens, quæ bona, & mala ex circunstantia finis esse potest. ibid.e.*
2 *Iudæis istas myrtos non licet vendere, vt celebrent sua scenophegia. ibid.col.2.d.e.*
2 *Iudæorum synagogas non licet reficere. ibid.2.a.b.*
2 *Iudæis quomodo sine peccato myrti illæ vendi possint. ibidem c.*
2 *Iudæi ad fidem conuersi fraudari an possint à parentibus ea parte, quæ eis veniret ab intestato, & concluditur legitima eos priuari non posse. 82.3.k. & per totum.*
2 *Iudæorum filio conuerso debetur legitima, etiam viuo patre. 83.i.a.*
2 *Iudæi non possunt esse complices hæreseos, & non subijciūtur Ecclesiæ. 86.3.i.K.*
2 *Iudæus conuersans cum baptizatis cædendus. ibid.k.*
Iudæi non, vt hæretici, sed vt eorum fautores puniri possunt. ibid.col.4.g.
2 *Iudæi quomodo sint subditi Ecclesiæ. ibid.g.h.*
2 *Iudæorum filij in quibusdam partibus an prohibeantur promoueri ad ordines per constitutionem Pauli IV. quæritur, & resoluitur affirmatiue. 95.4.a. & sequent.*
Iudæi conuersi si relabantur magni hæretici sunt. 96.i.a.
2 *Iudæi nulli iam sunt in Hispania, sed si, qui sunt, sunt hæretici. 163.3.h.*
2 *Iudæi Burgenses in Hispania ad prædicationem Episcopi ex Iudæis conuersi facti sunt Christiani, & nulli deinceps deuiarunt à fide Catholica. 96.i.c.*
2 *Iudæorum descendentes, vt non eligantur in Guardianos sufficit semiplena probatio, vt vero iam electi officio dimoueantur plena. 96.2.a.*
2 *Iudæis an princeps summus alius à Papa possit permittere exercere suas vsuras. 131.i.c. concluditur affirmatiue. ibid.d. sed contrarium dicitur verius. ibid.col.3.i.*
2 *Iudæis, vt exerceant vsuras Papa Romæ permittit. 131.2.a.*
2 *Iudæis, vt exerceant vsuras nulla communitas, nec princeps superiorem agnoscens potest permittere. ibid.2.d.*
2 *Iudæis, vt exerceant vsuras, si quæ communitas concedit, debet habere facultatem à Papa. ibid.e.*
2 *Iudæis, vt exerceant vsuras maiores alienigenis, quam subditis princeps non debet permittere. 132.3.g.*
2 *Iudæis, vt soluantur vsuræ permissæ, & promissæ princeps, qui eas exercere eis potest permittere, potest suos subditos compellere. 131.3.g.*
2 *Iudæis Papa non permittit exercere vsuras extra suam iurisdictionem temporalem, cum eas permittit in locis suo dominio subiectis. ibid.col.4.g.*
2 *Iudæorum banchariorum reformatio facta in vrbe, non includit iudæos extra Papæ statum degentes. 132.2.a.*
2 *Iudæi, qui de permissione Camerarij Papæ exercent vsuras in aliquo territorio principis sæcularis, possunt quibusuis ad vsuram dare. ibid.col.3.f.*

IVDEX SAECVLARIS, ET ECCLESIASTICVS.

Iudex sæcularis adiri posset pro decimis per viam possessorij, non autem per viam petitorij directè. 92.d.
Ad iudicem sæcularem pro decimis, qui trahuntur non excōmunicantur, sed sic, qui sponte. ibid.col.3.g.
Iudicum nulli licet vendere iudicium, & iudex delegatus nihil præter esculentum, & poculentum potest accipere. 22.2.b.
Iudicibus munerum acceptio vetita iure diuino naturali. ibidem c.
Iudex potest supplere non solum ea, quæ iuris sunt, sed etiam, quæ sunt facti, in spectantibus ad publicam vtilitatem. 23.3.f.
Iudex superior potest compellere ad testificandum eos, qui sciuerint aliqua extra confessionem etiam si iurauerint ea non reuelare. ibid.col.4.g.
Iudicem esse aliquem sui iudicis iuri exosum est. 264.i.a.
Iudex etiam inferior procedere potest sine citatione quando notorie constat ei non competere defensionem. 29.i.c.
Iudex ordinarius potest procedere ad instantiam vnius partis in causa, etiam postquam altera pars misit ad litteras impetrandas à sede Apostolica. 55.3.g.
Iudex inferior per præscriptionem, vel alias potest cognoscere de causis matrimonialibus. 56.i.e.
Iudex subexecutor alicuius processus debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel in dignitate positus. 57.4.f.
Iudex cui præsentatum est instrumentum, per quod creditor fatetur se debere 100. pro mutuo, & 5. pro interesse, si debitor nihil opponat, debet illud exequi. 62.4.h.i.
Iudex in dubio non debet præsumere actorem delinquere. ibidem i. & secundum allegata, & probata iudicare debet, ibid.i.
Iudex potest inquirere generaliter de criminibus sui territorij, nulla expressa persona, nisi aliquis de ijs notatus fuerit. 63.i.a.
Iudex eos solum declarare vsurarios potest, qui sunt notoriè tales. ibid.b.
Iudex, vt iudex ignorat omnia, quæ vt talis non cognoscit. ibid.c.
Iudex per generalem inquisitionem alicuius personæ crimen sciens, potest postea in eam inquirere. ibid.d.
In iudices, qui formam hanc non sequuntur obiurgatio. ibidem d.e.
à iudice punitus pœna canonica, ab alio puniri potest pœna sæculari. 78.i.d.
Iudex fori exterioris cui constat de impedimento matrimonii in foro conscientiæ sublato, an possit secundum illud de matrimonio statuere, quæritur, & concluditur negatiue. ibid. col.4.h.
Iudex si scit reum fecisse delictum, qui probatur legitime innocens, debet eum absoluere in foro exteriori, non in interiori, & contra. 79.2.a.
Iudex iudicare debet secundum veritatem, quam nouit, vt iudex. ibid.d.
Iudex à quo, potest cognoscere de attentatis post appellationem. 82.i.c.
Iudex iure communi regularium est abbas, vel alius prælatus. 83.2.c.
Iudex non potest procedere contra delinquentem per viam inquisitionis, nisi fama præcedente. ibid.col.3.g.
2 *Iudex, qui post exequutionem sententiæ mortis à se latæ primam tonsuram accipit peccauit, sed excusari potest à mortali. 108.3.K. sed non tenetur ad dispensationem petendā nisi velit priuilegio ordinis gaudere. ibid.col.4.f.*
2 *Iudex potest vti officio suo nobili ad vtilitatem publicam, & salutem animarum. 110.3.f. potest reuocare maritum religionem ingressum ex consensu vxoris, sed quæ non emisit votum continentiæ. ibid.ead.lit.f.*
2 *Iudex errans in subtilitatibus iuris non peccat. 115.i.a.*
Iudex exequi debet instrumentum, quod tanquam iudici non constat ei illud esse vsurarium. 117.2.a.
2 *iudex in dubio non debet præsumere actorem delinquere. ibid.ead.lit.a.*
2 *iudex debet iudicare secundum allegata, & probata, & nō secundum priuatam scientiam. ibid.2 b.*
iudex inferior ex magna causa transgredi potest canonem, & legem superioris. 255.3.i.
iudex reum ab Ecclesia exempta extrahens non satisfacit se episcopo submittens, & reum liberum abire permittens. 264.3.f.g.
2 *iudex in dubio præsumitur benefacere. 38.4.i.*

2 Iudex, qui transgreditur legem humanam subobscuram non peccat mortaliter. 40.4.i.
2 Iudex ad vnum potest procedere contra impedientem processum eius, quoad illud. 86.3.k.
2 Iudex Ecclesiasticus infidelem quomodo punire possit. ibid. col.3 f.
2 Iudici exteriori nemo se tenetur prodere. 87.2.d.
2 Iudici hæretico interroganti potest responderi falsum iuxta mentem suam, sed non iuxta mentem respondentis. 91.i.e. & 2.a.
2 Iudex officium suum non requisitus impartiri non potest ad vtilitatem priuatam, nec ad publicam inquirendo particulariter in aliquem, nisi præcedente fama iudicialiter probata. 117.3.f.
2 à iudice monitus, vt quid faciat sub pœna excommunicationis, si id non faciat excommunicatur, nec eum ignorantia excusat. 137.2.a.
2 Iudex laicus non potest punire clericum pro vllo crimine, nisi post trinam monitionem. 150.i.c.
2 Iudicibus non bene successit, qui hoc aliquando tentarunt. ibid.d.e.
2 Iudices non tenentur ad vtilitatem priuatam, nisi parte petente procedere. 188.3.h.
2 Iudex Ecclesiasticus non est competens pro laicis in regnis, in quibus illi iudici Ecclesiastico profitentur se submittere 189. 3.g. & seq.

IVDICANDI OFFICIVM, IVDICIVM.

Iudicandi officium, qui emit ab eo, qui illud gratis conferre poterat peccauit. 131.3.g. & seq. an peccauerit illud exercendo quæritur, & resoluitur negatiue. ibid.h.
Iudicandi officia vendi possunt. ibid. sed non à priuato, & nō habente regalia, nisi cum facultate eius. ibid.col.4.f.
Iudicandi officio non priuatur, qui illud emit, donec illi auferatur, & sic illud exercere potest. ibid.g.
Iudicandi officium dimittere non debet, qui illud emit, donec ipso per sententiam priuetur. ibid. nec tenetur per illud iuste quæsita restituere. ibid.h.
Iudex nemo esse debet in causa propria etiam si alias sit iudex. 169.3.i.
Iudicium, quod sufficit ad obligandum quem diabolo, sufficit ad obligandum Deo. 214.4.f.

IVRAMENTVM.

Iuramentum regulariter admittitur in his, quæ sunt in animo, quia aliter probari non possunt. 2.4.h.
Iuramento eius contra quem est præsumptio iuris non est standum. ibid.ead. col.4.i.
Iuramentum omne in præiudicium alterius quale est religiosi sine consensu superioris, est illicitum. 69.3.K.
Iuramentum ad actorem nunquam deferri debet in supplementum probationis, nisi cum habet semiplenam probationem. 77.2.e.
Iuramentum est tortura quædam spiritualis. 88.i.b.
Iuramentum de non ludendo ad ludos malos validum, sed potest relaxari etiam ab episcopo. 90.3.k.
Iurans se non lusurum sub pœna eundi Hierosolymam tenetur eo ire si luserit, sed relaxari potest per iobelæum, vel alium. ibid. & col.4.f.
Iuramentum absoluto metu, siue vi præcisa factum, vix dari potest. ibid.k.
Iuramentum si, quod esset vi præcisa factum non obligaret iurantem. 91.i.b.
Iuramentum licitum metu, siue vi conditionali præstitum obligat iurantem. ibid.c.
Iuramentum omne seruandum, quod potest seruari sine interitu, & dispendio salutis æternæ. ibid.e.
Iurare non dicitur, qui dicit per iuramentum promitto, vel cum iuramento. ibid.col.2.a.
Iuramenti secreti transgressio non inducit vllam inhabilitatem. ibid.ead.lit.a.
Iuramentum decisorium ad præstandum specialissimum mandatum requiritur. ibid.b.c.
Iuramentum, quod dicitur per partitum videtur requirere iu rationem, et relationem. ibid.col.4.f.
Iurare fidelitatem domino nomine proprio, & nomine dignitatis sunt diuersa. 92.i.c.
Iuramentum non tollit necessitatem interpellandi, nec constituit aliquem in mora faciendi, quod iurauit, antequam interpelletur. ibid. 2.a.
Iuramentum de non petendo relaxationem non est validum. 120.3.f.
Iuramentum non omne seruandum est, sed tantum licitum, et iustum. 136.i.a.
Per iuramentum alicuius probantur, quæ sunt animi alicuius. 187.2.b.
Iurans manere in aliquo loco, potest iuste inde exire si salus corporalis eius id exigat. 196.i.d.e.
2 Iuramentum quacunque verborum forma concipiatur, debet adimpleri in eo sensu, quo iuratus intellexit. 8.3.f.
2 Iuramenti purgatio non conceditur, nisi ei, de quo constat tali purgatione indigere. 150.4.g.
2 Iuramentum ad mentem suam, & non eius, qui offert illud quando quis potest dare. 17.3.i.
2 Iuramento affirmanti credendum est in his, quæ pertinent ad mentem suam. pag.139.2.c.

IVS, IVS PATRONATVS. IVS CIVILE.

Iure suo vtens nemini facit iniuriam. pag.24.4.i.
Iure suo sine sua culpa priuari nemo debet. 25.i.e.
Iurium correctio est vitanda cum rationabiliter possunt conciliari. 35.4.d.
2 iuris diuini, vel naturalis aliqua indeterminata sunt, quæ determinata sunt iuris humani cum multis exemplis. pa. 9.4.h.
2 iuri quæsito non nocere possunt, vt prælatus, & seruus, qui nocere possunt, quærendo. 40.i.d.
2 iuris humani rigor circa ea, quæ respiciunt apices eius apud regulares non est adeo seuere obseruandus. 57.3.i.k.
iure, quod non est cautum, asserendum non est. 58.i.c.
ius semel peremptum potest resurgere per innouationem illius qui potest eam facere. 66.3.k.
iuris naturalis est non posse quem iuste sine iurisdictione ius dicere. 80.3.i.
iura omnia potestati summæ laicæ subiecta possunt per eam construi, & destrui. 81.i.b.
ius ad antiquum reditio est fauorabilis. 85.i.b.
ius dicenti extra suum territorium impune non petitur. 89.3.f.
iuspatronatus per præscriptionem tolli minui, vel modificari potest. 84.4.i.k.
iure postliminij, quæ capta in bello gaudeant, & quæ non. 86.4.k.
[à iure communi, quæ exorbitant, in consequentiam nō sunt trahenda. 92.4.f.
iurium correctio vitanda est. 93.i.b.
ius offerendi quando est sequela actionis iam natæ præscribi potest, secus si sit præambulum. 95.i.c.
ius, quod possidet nemo tenetur in dubio indiscussum relinquere. 96.i.c.
ius patronatus facilius præscribitur contra patronum, quam contra

contra libertatem Ecclesiæ. 96.3.k.& 4.f.
Iure suo,qui vtitur nemini facit iniuriam. 114.i.d.
Iuri fauorem suum concernenti quilibet renunciare potest. 179.2.e.& 3.f.
Ius circa dubium errare non est peccatum. 180.3.b.
Ius naturale cœpit ab exordio rationalis creaturæ. 215.i.d.
Ius naturale est,quod est per se notum, aut ab eo in bona consequentia deductum. 226.i.b.
Ius patronatus consistens in vniuersitate bonorum transit cum venditione illorum bonorum,vel permutatione ad alterum,nisi illud specialiter reseruetur. 244.2.d.
Ius patronatus acquiri potest per vnum quodlibet ex tribus. 247.2.b.
Ius ciuile prælegere potest minor clericus, qui non habet dignitatem,nec est monachus. 267.i.b.c.
Iuris ciuilis prælectio non vetatur etiam constitutis in dignitate,sed auditio. ibid.ead.col.1.c.
2 Ius limitans aliud extenditur ex similitudine rationis ad casum similem. 112.2.b.
2 Ius antiquum non censetur sublatum,nisi quatenus ius nouum illud tollit. 149.3.i.
2 Iure recte quæsito quis vti potest in foro conscientiæ,etiam si solennitas iure humano requisita seruata non fuerit.pagina.152.i.a.b.
2 Ius diuinum naturale quot modis,& à principe ecclesiastico,& sæculari limitetur. 166.3.i.k.

IVRISCONSVLTVS.

Iurisconsultus egregius errore iurisconsulti egregij excusari potest. 59.3.g.
Iurisconsultorum est respondere more Sceuolæ ad proposita, vt proponuntur. pag.135.i.c.
Iurisconsultus multo plura potest elicere ex rescriptis principum,quam alius iurium ignarus. 195.2.a.
2 Iurisconsulto licet aliquid pro consilio dato accipere, prgser tim,vltro oblatum. 93.i.b.c.

IVRISDICTIO.

Iurisdictio omnis,& imperium iure Canonico,sunt delegabilia. 23.2.d.
Iurisdictionem suam extra suum territorium exercere nemo potest.42.i.b.Fallit in iurisdictione voluntaria,& contentiosa de consensu partium. ibid.col.2.b.
Iurisdictionem duplicem habens in dubio, videtur ea vti qua magis processus firmatur. 56 3.f.
Ad iurisdictionem omnia,quæ pertinent sunt delegabilia iure canonico. 57.i.b.
Iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personam.ibid.ead.col.i.d.
Iurisdictio delegata est ipsius delegantis,& non potest extendi sine eius consensu.ibid.e.
Iurisdictionem duplicem habens potest per vtranque procedere,& valebit actus. ibid.col.4.b.
Iurisdictionem nemo potest habere in seipsum,nec par in parem. 65.2.d.
2 Iurisdictio ordinaria potest alicui competere, vel iure communi,vel consuetudine,vel priuilegio. 143.3.i.k.
2 Iurisdictio concessa inferiori episcopo videtur in dubio concessa cumulatiue,non priuatiue.144.i.b. Fallit in multis. ibid.9ad. lit.b.
Iurisdictionem etiam sæcularem ad personas Ecclesiasticas spectantem laicus vsurpans incidit in excommunicationē bullæ.264.3.k.quod intelligitur de iurisdictione, quæ eis competit,vt sunt personæ ecclesiasticæ.ibid.col.4.f.
2 Iurisdictionem criminalem habens clericus, sine irregularitate potest alteri illam committere, non tamen mandare commissario, vt hunc quem condemnauit mane curet interficiendum. 102.4.h.& seq.
2 Iurisdictionem, qui vsurpant, peccant mortaliter. 133.2.a.b.
2 à iurisdictione episcopi exemptus, quomodo ei sit subditus ratione casuum ipsi reseruatorum. 141.2.d.
2 Iurisdictionem limitatam omnes habent præter Papam. ibid.col.4.f.

IVSTITIA, IVSTE.

Iustitiæ lege nemo tenetur in foro conscientiæ, nisi ad quantum in foro exteriori patefacta omni veritate. 130.2.a.
2 Iuste fieri non potest,quod sine peccato mortali fieri non potest. 61.3.g.
2 Iustitia commutatiua requirit æqualitatem inter datum, & acceptum. 152.2.b.

IVVANS, IVVARE.

2 Iuuans ad peccandum alium peccat, etiamsi eum peccati pigeat. 157.3.h.
2 Iuuans eum,qui peccat,non semper iuuat peccatum,ita,vt peccet, etiam si iuuet in eo, sine quo non peccaret.ibidem eadem.lit.h.
2 iuuare alium in actum, in quo peccaturus creditur, an liceat,disputatur. ibid.col.4.g. & seq.

L

LAESIO.

LAesio parua quando excusat à peccato mortali, & quādo non.130.4.f.g. non excusat autem à veniali vnquam. 131.i.e.

LAICVS.

Laicus est incapax beneficij Ecclesiastici secundum iura. 47.4.h.
Laicus,& clericus minorum ordinum pares sunt in irregularitate ex matrimonio inualido cum corrupta contracto incurrenda. 53.4.f.
Laicus minus contempsisse videtur ordines si prima vxore virgine mortua ducat viduam,quam clericus hæc faciens. pag.54.2.b.
Laicus de licentia sacerdotis,& clericorum prædicare potest 57.i.a.
Laicus est incapax iuris conferendi beneficium, & instituendi,& eligendi,nisi priuilegio Papæ. 61.2.d.
Laicus potest accipere beneficium eo animo, vt viuat clericaliter,nec tamen vltra se promoueri curet. 109.i.a.
Laici de manu capellam ex perpetua factam manualem accipiens non est inhabilis. pag.116.3.i.k.
Laicis nulla est super bonis Ecclesiæ disponendi facultas. 170.i.a.
Laicus ex priuilegio Papæ ius præsentandi prælatum, vel Abbatissam habere potest. 245.i.d.
2 Laicus de fide disputans est excommunicandus, nisi ignorantia prohibitionis excusetur.97.i.b.& seq.peccat mortaliter,quod quamuis subdurum videatur,tenendum tamē est.ibid. 1.d.
Laicis quantumuis doctis,cur de fide potius disputare prohibeantur,quam clerici minus docti. ibid.i.c.
2 Laicus exercens chirurgiam non incurrit irregularitatem truncando membrum putridum. 101.4.i. nec clericus illum adiuuans.ibidem.lit.k.sic abscindens.102.i.a.
2 Laici coram iudice Ecclesiastico competente conueniri possunt,

possunt, vbi per legem non prohibentur renunciare suo foro.pag. 189.3.f.

2 Laici non possunt renunciare suo foro sæculari in Regnis Lusitaniæ, Castellæ, & Nauarræ, & cur. ibid.3.h.

LECTOR.

2 Lector Sacræ Scripturæ in Ecclesiæ Cathedrali etiam regulari qualis est Ecclesia Pampilonensis statuendus est iuxta Concilium. 81.i.c.d.

Lector vnus in vna Cathedrali, & regulari. S. Theologiæ ponendus. ibid.i.d.

2 Lector S. Theologiæ potius esse debet Ecclesiæ Cathedralis canonicus in ea Ecclesia, quam alius externus. ibidem col.2.a.b.

LEGATVS, LEGATVM.

Legatus debet honorari tanquam is quem representat, sed nõ quantum ille. Vbi vide pulchrum exemplum ex facto Regis Galliarum desumptum in prælatione Ducis Sabaudiæ, & Legati Ducis Venetiarum. 65.4.f.g.h.

Legatus à latere recusari potest reuerentialiter tamen, & ab eo appellari. 97.3.k.

Legatus, & quilibet ordinarius potest facere de vna capellania manualem cum consensu patroni. 116.2.d.

Legatum Collegio non potest inter collegas diuidi si habeat onus annexum perpetuum, sed est in bona stabilia conuertendum. 122.2.c.d.e.

Legatum incapaci pro non scripto habetur. 159.2.b.

Legatum ei, qui tempore testamenti viuebat, si postea is desinit, remanet penes eum à quo relinquitur, ita tamen, vt onus iniunctum impleat. ibid.ead.col.2.lit.d.

Legatum quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid loco pio censetur perpetuum. 160.2.a.b.

Legatum, vel fideicommissum captatorium sine institutione, quæ est posita in voluntate alterius est inualidum. 161.2.d.

Legatum relictum alicui de familia, cui vel quibus hæres volet est validum. ibid.col.3.f.

Legatum, ita factum, vt hæres faciat ea, quæ iusserit ei confessarius an valeat quæritur. 162.3.f.

2 Legati Apostolici solent habere potestatem absoluendi ad tempus propter absentiam eius, ad quem pertinet absolutio. 187.4.g.h.

2 à Legato Papæ absolui quomodo possit, qui longe abest ab eo, qui eum excommunicauit. 189.i.c.

LEGITIMATIO.

2 Legitimatio Imperatoris non se extendit ad spiritualia. 31.4.f.

LEGISLATOR, LEX.

Legislatorum est non solum vias directas, sed etiam indirectas prohibere. 172.i.c.

Legis anima est mens, & ratio, & legis verba, ita interpretanda sunt, vt ipsa non frustretur. 193.4.i.

Lex non ligat antequam promulgetur. pag.2.3.i.

Legis scientia non quælibet sufficit, vt quis ligetur ea. 3.i.a.

Legis scientia sufficiens quænam sit, vt quis ligetur. ibid.d.

Lex etiam iuste promulgata non videtur ligare, si maior pars populi eam non recipiat. ibid.e.

Lex non ligat ante illud tempus, quo legislator non vult eam ligare. ibid.2.a.

Lex ligat ab eo tempore quo legislator vult eam ligare. ibidem b.

Lex principis non videtur ligare ante lapsum duorum mensium post promulgationem. ibid.b.

Lex principis ab obliget prouinciales post promulgationem duorum mensium in curia factam quæritur, & disputatur fusè. ibid.col.3.g.

Lex non recepta non ligat. 4.i.d.

Lex, quæ decennio non est recepta non obligat. ibidem columna 2.a.

Lex non recepta ab eam ignorantibus an, ita eneruetur, sicut ab eam scientibus quæritur. ibid.f.g. concluditur affirmatiue. ibid.b.

Lex non recepta ideo non ligat, quia non est firmata vsu. ibid.c.d.

Legem reuocari à legislatore, & eam à subditis non recipi nõ sunt paria. 4.3.g.

Legem non receptam Doctor docere non tenetur, id tamen potest. 5.i.c.d.

Legis ratio, & mens est anima legis. pagi.193.4.i.

Lex principis sæcularis non obligat ad peccatum mortiferum quando habet pœnam temporalem. 10.3.i.

Lex imperialis generaliter loquens rationabilis cui non contradicunt canones habet locum in clericis. ibid.4.f.

Lex imperialis præiudicialis non includit clericos, si de eis specialem mentionem non faciat. ibid.4.g.

Lex item fauorabilis non eos includit si præcipiendo, vel prohibendo loquatur. ibid.h.

Lex vna potest tolli quoad vnam partem, & manere viua quoad aliam. 22.3.g.

Lex tolli potest per desuetudinem seu non vsum. ibid.h. hoc explicatur de non vsu continente contrarium actum æqui pollenter. ibi.i.

Lex generaliter loquens limitanda per specialem, siue præcedat, siue sequatur. pag.13.2.c.

[In legem is committit, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem.] R.I. 13.3.k.

Lex noua inducens vnam pœnam, non tollit alteram per veterem impositam. 14.3.i.

Lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis sub genere, & si non militet tanta ratio in alijs. 50.4.g.

Lex disponens aliquid ad arcendum, & euitandum dolum censetur odiosa. pagin.15.i.c.

Lex omnis respicit vtilitatem publicam, sed non desinit esse odiosa. ibid.e.

lex dicitur fauorabilis quando respicit vtilitatem publicam directè, & immediatè. ibid.2.a.

legem humanam male intellectam si quis transgrediatur à peccato excusatur. pag.45.i.e.

lex noua inducens remedium non censetur tollere aliud per alias leges iam inductum. 61.i.d.

lex etiam Conciliaris seruata à tempore immemoriali mutari potest. 85.3.k.

De lege iudicandum est cum fit, & cum facta fuerit secundũ illam iudicandum. ibid.& col.4.f.

lex humana non mutanda etiam cum occurrit aliquid melius nisi aliud præponderaret, &c. 86.i.a.

lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ. 93.4.g. & qui eam transgreditur putans se habere iustam causam non peccat saltem mortaliter. ibid. ead.lit.g.

lex omnis iusta tam sæcularis, quam ecclesiastica obligat ad mortale. 130.3.k.

lex generalis posterior limitatur per legem specialem priorem ei contrariam. 102.2.e.& 203.2.h.

lex excommunicans facientem aliquid regulariter non comprehendit mandantem, nisi id exprimat. 104.2.c.

lex licet lata à tali, vel tali non obligat ad mortale, lata tamẽ ab alio obligat. pag.131.i.a.

lex humana potest quidem tolli consuetudine rationabili, sed non irrationabili. ibid.d.

lex

Lex humana non poteſt tolli naturalis. pagina 156.4.*h.*

Lex regitur, & ducitur ratione ſua, & limitatur extenditurque iuxta ſuos terminos. 157.*i.e.*

2 *Lex illa cenſetur fauorabilis, per quam res reducitur ad priſtinam ſuam naturam.* 145.3.*g.*

Legis mens magis eſt attendenda, quam verba. 168.2.*a.*

Lex priuata ſeruiendi Deo in aliqua religione eſt præferenda legi publicæ ſeruiendi officio, vel dignitati. 170.4.*k.* *ſi conſtat inſpirationem aliquam priuatam eſſe legem Spiritus Sancti.* 171.3.*f.g.*

Leges in Concilio præſente Papa, vel eius, legatis factæ poſt duos menſes à promulgatione ligant. 182.4.*i.*

Lex, quæ mandat, vt ſtatim executioni mandetur, ligat etiam ignorantes quo ad actus nullitatem non quoad alias pœnas. 183.*i.a.*

Lex cenſetur fauorabilis, quæ principaliter intendit fauorem etiamſi per conſequentiam in alicuius præiudicium vergat. ibid. b.

Lex iuſte non ignoratur poſt tempus legitimum ad id conſtitutum. ibid. e.

Lex generalis præſertim vniuerſalis, & negatiua generaliter eſt intelligenda. 203.2.*c.* *etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere vnam ſpeciem ac aliã ibid. lit. d.*

Legis mens attendenda magis quam verba eius. 168.2.*a.*

Legum nouatio, & limitatio, & extenſio, niſi vrgente neceſſitate non videtur vtilis. *ibid. col.* 3.*g.*

Lex diuina non poteſt tolli, nec limitari, niſi alia diuina. 218.4.*h.i.*

Legis, vel canonis non recepti tranſgreſſor minimè peccat, nec eſt puniendus. pag. 243.3.*k.*

Legis humanæ nondum receptæ ad tollendas vires ſufficiunt decem anni, ſed ad tollendas vires legis Canonicæ receptæ 40. anni requiruntur. *ibid. col.* 4.*f.*

Lex principis non præiudicat alteri, niſi quo ad ſummam in eo, quod exprimit. 244.4.*i.*

Lex quæ pro parte recepta eſt non obligat quo ad eam, & pro lege habendum eſt, quod legiſlator reſponderet. 255.3.*f.*

Lex etiam in odioſis extenditur quantum eius verba proprie extenduntur. pagina 260.4.*k.*

Lex extenditur, & reſtringitur ſecundum mentem legiſlatoris. 261.*i.a.*

Lex ligare non debet ad periculoſiſſima qualis eſt denunciatio banditorum. 266.4.*i.*

2 *Lex quæ multiplicem intellectum habet non poteſt pro fundamento allegari, niſi pro parte, quæ vitio caret.* 45.3.*g.*

2 *Lex ſeu conſtitutio interpretans, ſecundum terminos legis interpretatæ eſt intelligenda.* 47.*i.b.c.*

2 *Lex generaliter loquens, tum generaliter eſt intelligenda, quando nulla lege alia, nec ratione aliqua reſtringitur.* 49.*i.a.*

2 *Legis cauſa finali ceſſante ceſſat ipſa lex cum ceſſante cauſa ceſſet ipſius effectus.* 177.4.*g.*

2 *Legis verba ſecundum finem illius ſunt interpretanda, & temperanda. ibid. ead. col.* 4.*g.* & *lit. h.*

2 *Leges cum inſtituuntur iudicari debent, cum ſunt conſtitutæ ſecundum illas iudicandum eſt.* 97.*i.d.*

2 *Legis eſſentialis qualitas eſt iuſtitia, & honeſtas.* 98.2.*c.*

2 *Lege tota perſpecta non antea debemus de rebus quibuſlibet ferre iudicium.* pag. 12.2.*e.*

2 *Legem non tranſgreditur, qui eam ſeruat cum moderatione ei conceſſa legitimè.* 142.*i.c.* *ſecus ſi ea ſublata ſit. ibidem* 3.*h.*

2 *Lex per quam reditur ad ius antiquum eſt fauorabilis, & amplianda.* 145.3.*g.*

2 *Lex à iure communi exorbitans reſtringenda, ſcilicet odioſa non fauorabilis.* ibid. 3.*i.*

2 *Lex non ligat antequam promulgetur.* pag. 148.3.*h.*

2 *Lex, & diſpoſitio pœnalis aliquando comprehendit ignorantes. ibid. i. hoc quando ſit verum, vel non. ibi. ead. lit. i.*

1 *Lex multipliciter intelligibilis non obligat contrauenientẽ ei ſecundum vnum ſenſum, modo non contraueniat ei ſecundum alium. ibid.* 4.*g.*

2 *Lex debet eſſe rationabilis* 149.3.*k.*

2 *Leges humanæ pœnales in foro conſcientiæ non ligant, niſi quatenus in eo ſunt receptæ.* 153.*i.c.*

2 *Legiſlator etiamſi monarcha ſit ſubditur ſuæ legi, quoad vim directiuam.* 162.3.*i.*

2 *Lex generaliter ſtatuta generaliter eſt intelligenda, hoc quo modo ſit verum, vel falſum.* 177.3.*h.*

2 *Lex negatiua fortior eſt affirmatiua cum ea concurrente.* 170.*i.d.*

2 *Lex Iulia de ambitu non habet locum in vrbe Ro.* 176.2.*c.*

2 *Lex puniens facientem aliquid non includit conantem illud facere.* 177.4.*f.*

2 *Lex noua, vt obliget tria requirit, ſcilicet, quòd ſit conſtituta, promulgata, & recepta.* 185.3.*i.*

2 *Legiſlator non intendit ligare per ſuam legem aliquem vltra finem quem intendit.* 177.4 *f.*

2 [*In legem ille committit, qui legis verba complexus contra legis nititur voluntatem.*] *ibid.* 4.*g.*

2 *Lex valde pœnalis valde reſtringenda eſt.* *ibid. h.i.*

2 *Legis ratione ceſſante, & mente legiſlatoris ceſſat diſpoſitio eius.* 179.2.*h.*

2 *lex iam recepta tollitur per conſuetudinem contrariam 40. annorum, noua autem per* 10. *annorum non obſeruantiam* 185.3.*h.i.*

2 *lex, quæ à principio à nullis eſt recepta non ligat, etiamſi legiſlator id ignoret. ibid.* 3.*i.k.*

2 *Lex poteſt obligare quoad vnam partem, non quoad aliam* 187.*i.b.*

Vide diſpoſitio, ius, præceptum.

LIBRI HÆRETICORVM, ET MERCATORVM.

libros hæreticorum legentes, qui excommunicantur, vel non. 8.4.*k.* & 9.*i.a.*

libros hæreticorum legendi facultatem ordinarij dare nõ poſſunt, niſi ex ſpeciali delegatione Papæ. ibid. c.

libris mercatorum creditur maxime contra eos. 70.4.*g.*

2 *libros Martini Lutheri, & alios quidam vbi legiſſet hæreticorum doctrinam magis eſt deteſtatus.* 87.*i.a.b.*

2 *libros hæreticos legens eſt excommunicatus in bulla cœnæ, ſed non, vt hæreticus. ibid.* 2.*b.c.*

2 *libros hæreticos legens abſolutus ab eis vere fuit abſolutus, licet excommunicatus remanſerit. ibidem eadem col.* 2. & *liter. c.*

2 *libri hæretici cum apud eos reperiuntur, qui eos examinare poſſunt, nullam mali ſuſpitionem generant.* 89.*i.a.*

2 *libros hæreticorum, qui legerunt etiam in Anglia ſunt excommunicati in bulla cœnæ.* 90.3.*g.*

librorum negotiatorum reuiſio quando conſulenti pœnitenti, qui dubitat an deliquerit, ſit neceſſaria. 115.3.*g.*

librum prohibitum legendi ab epiſcopo facultatem habens, an poſſit illum legere extra ſuum territorium. 141.3.*k.* *dubitatur. col.* 4.*g.*

LIBERTAS.

libertatem Eccleſiaſticam non tollit ſtatutum continens ſententiam D. Pauli de non litigando. 265.4.*g.h.*

LIBIDO.

libidinis, qui aculeos ſentiunt, licet eos non plane expellant, non peccant. pag. 47.*i.b.*

LICENTIA.

Licentia semel data durat etiam post mortem concedentis donec reuocetur. 106.2.b.

LIS.

2 *Lis incipi non potest, donec citatio, vel intimatio culpæ fiat.* 40.2.b.c.d.

LITTERÆ TESTIMONIALES ET ALIÆ.

Litteræ testimoniales quibus quis esse idoneus ad ordines dicitur, non sunt eædem cum litteris dimissorijs. 42.2.c.
Litteræ pœnitentiariæ, quæ dantur discreto viro quomodo nō valeant in foro contentioso. 79.3.k.
Litteræ cruciatæ quibus aliquæ dispensationes conceduntur in foro conscientiæ non prosunt in foro contentioso. ibidem col. 4.k.
Litteras accipere religiosum sine licentia prælati quantum & quale sit peccatum. 233.4.h.i.
Litteras ad Papam directas aperiens etiam legitime scriptas nulla censura innodatur. 243.2.d.
Litteras quando monachi accipere, & dare possunt sine licentia prælati, & quando non. ibid.e.
2 *Litterarum beneficialium pro expeditione aliquid accipere simonia censetur.* 41.2.a.
Litterarum expeditionis valor non est tantus, quantum pro eis datur, & sic iniustitia in eis committitur. ibid.2.c.
2 *Litteras dimissorias pecunia accipere est simonia in ordine iure pontificio attenta.* 66.4.h.
2 *Litteræ hortatoriæ ad vindictam non faciunt regularem irregularem generaliter loquentes, etiamsi mors aliqua sequuta sit.* 102.3.f.g. & *minus si litteræ non peruenerunt. ibid.h.i.*
2 *Litteras iudicis, in quibus mandatur exequutio mortis deferens clericus est irregularis. ibid.*4.i.
2 *Litteris, & per nuncium, & procuratorem non minus, quā per se poterat contrahi matrimonium ante Concil. Triden.* 209.2.a.

LOCANS, LOCATIO. LOCARE.

Locans res sui beneficij extra casus à iure expressos excommunicatur. 125.3.k. *sed non locans eas promouendo vtilitatem sui beneficij. ibid.col.*4.f.
Locari potest venditori res empta cum pacto de retrouendendo, tam care, quam alteri locaretur. 132.3.h. *sed non debet de æquitate. ibid.g.*
Locatio est iniusta cū res minus iusto ptio locatur. 142.2.a.
Locatio ouium 100. *ad quinquennium, quæ describitur vsuraria censenda est, & iniusta. ibid.col.*3.i.
Locatio fructuum beneficij quando soluenda sit præcessori, et quando successori. 154.2.d.
2 *Locatio est iniusta si pensio notabiliter est iniusta.* 124.2.b.c.
2 *Locatæ rei periculum regulariter ad locatorem spectat. ibidem.lit.d.*
2 *Locare licet domum vsurario, & meretrici ad viuendum non ad peccandum, modo non consentiat in eorum peccatum.* 157.3.f.g.
2 *Locans cameram lusoribus sola causa vtendi suo iure locandi, non peccat modo non consentiat.* 158.i.e.

LOCVPLETARI.

2 [*Locupletari nemo debet cum aliena iactura.* 121.4.f.

LVCRVM.

2 *Lucrum magnum accipientis ad vsuram, non excusat mutuantem.* 123.4.k.
2 *Lucri certi assecuratio debet minuere lucrum incertum.* 124.i.d.

LVDVS.

Ludus triplex, bonus, malus venialiter, & malus mortaliter, & de primo ludo votum non valet, de secundo sic. 224.i.c.d. *in hoc voto dispensari potest, & debet. ibidem eadem liter.d.*
Ludi in tertia specie an dispensandum sit quæritur, & resoluitur affirmatiue. ibi.col.2.b.c.d.

LVTHERANI.

Lutherani, & alij hæretici perduelles a Francisco primo iudicati sunt, quod ipsius regno molirentur interitum. 80.2.a.

M

MAGISTRATVS.

2 *Magistratus malum tutorem nominans tenetur damna resarcire ab illo pupillo illata, si illa non restituat.* 67.2.e. & 3.f.

MAGNVM.

[*Magnum est commodum possessionis.*] 36.4.

MAIORATVS.

Maioratus est dignitas, & persona ficta distincta ab ea, quæ illum possidet. pagina 92.i.b.
*Maioratus vendi, vel cedi potest, sed hoc quando fit, sine præiudicio filiorum ad illud vocatorum fieri debet. ibidem col.*2.c.
*Maioratum, qui possidet potest consentire, vt aliqua fiant in sui præiudicium, sed non successorum. ibidem. columm.*2.a. *Principis est non pontificis dispensare super maioratu. ibidem.b.*
Maioratus potest, ita institui, vt successor sit talis qualis describitur. 128.i.b.c.

MALEFICIVM.

2 *Maleficio quis impediri potest, vt cum vna aliqua coire nō possit, qui cum alia ad coeundum potens erit.* 28.i.c.d.

MALVM.

2 *Malū quanto est vniuersalius, tanto est deterius.* 128.4.h.

MANDANS, MANDATVM.

Mandans aliquid personæ qualificatæ cognita ratione qualitatis, videtur magis respicere qualitatem, quam personam 70.3.h.
2 [*Mandans aliquid alteri, quod sine labore, & expensis fieri non potest, credere potest id non esse factum, si mandatarius nihil ei dixit, & expensas non petijt.* pag.133.
Mandatum generale ad aliquid faciendum est intelligendum de eo, quod fieri licite potest. 140.i.a.
Mandatum morte mandantis finitur, non lex perpetua, q̄ post

mortem

mortem durat. 142.4.i.
Mandatum omne expirat morte mãdantis re integra. 91.3.i.
2 *Mandatum generale non extenditur ad peccatum.* 164.b.

MARIA VIRGO.

2 *Mariam Virginem inter, & B. Ioseph fuit verum matrimonium.* 10.4.g.

MARITVS.

Maritus cui promissa est dos non tenetur vxorem alere, donec ea ei soluatur. pag. 190.2.b.
Maritus cuius vxor publice fornicata est, potest ingredi religionem, & eam profiteri. 204.3.f.
Maritus causam adulterandi non dat, qui procul ab vxore eam non monet. ibid.g.
Maritus, qui inuita vxore religionem ingressus est, & professus, & repetitus ab ea exiuit, an ea mortua possit ducere aliam, quæritur, & asseritur non posse sine dispensatione. ibid.k. & col.4. per totum.
Maritus post professionem debet remanere in monasterio, nisi repetatur, & post mortem vxoris non potest aliam ducere. ibid. 205.i.c.
Maritus, qui profectus in longinquam regionem finxit se mortuum, & vxor eius id audiens fecit se monacham, an possit religionem egredi, & asseritur, quod non. ibidem. 2.b. *& sequent.*
Maritus cuius vxor adulterata est, & ipse est adulteratus nõ potest sacris initiari. 206.i.c. *sed si fuit, potest ministrare cum Papæ dispensatione. ibid.ead.lit.c.*
Maritus cuius vxor adulterata est publicè, sacerdos fieri potest. ibidem c. et monachus. ibid.col. 2.a. *& non tenetur redire ad eam. ibidem e. sed non fuit rite ordinatus si fuit bigamus. ibid.col.*3.g.
Maritus ingressus religionem de consensu vxoris promittentis continentiam, & religionem ingredi, non debet extrahi de religione, sed illa cogi ad seruandum votum. 207.3.i.k.
2 *Maritus cuius vxor adulterata est tenetur eam recipere, si ipse publice, vel secreto sit adulteratus.* 34.i.a.b. *etiamsi sententia diuortij lata sit, in foro conscientiæ tenetur eam retinere, immo, & repetere. ibid.ead.lit.a.b.*
2 *Maritus non potest dimittere vxorem corruptam, quam vt virginem duxit.* 34.2.b.c. *& tenetur vxorẽ sic dimissam requirere, ac repetere. ibid.c.*
2 *Maritus timens ne vxorem occidat, si vxori cohabitet, non potest illam relinquere. ibid.d.*
Maritus non debet existimare sibi esse dedecori habitare cũ vxore, ab alio antequam sibi nuberet se ignorante corrupta. ibid.d e.
2 *Maritus sine licentia potest religionem ingredi, quando adulterium est notorium, vel lata diuortij sententia, sed non si vir sit adulteratus.* 34.4.g.
2 *Maritus adulter occultus pœnitens habens vxorem adulteram impœnitentem non potest irreuocabiliter religionem ingredi.* 35.2.d.e.
2 *Maritus adulter occultus potest vxorem adulteram pœnitentem dimittere, & diuortium petere. ibid.* 2.a.b. *sed obtenta sententia diuortij religionem ingredi poterit. ibi.*2.c.
2 *Marito non est facile credendum dicenti se velle cum vxore adultera, & pro tali damnata cohabitare. ibid.col.* 3.f.
2 *Mariti ob sæuitiam perpetuo duraturam potest dari separatio perpetuo duratura, & ob breuem sæuitiam breuis separatio. ibid.col.*4.f.
2 *Marito, qui duxit alteram vxorem viuente priore sunt deneganda sacramenta.* 36.2.a.
2 *Maritus occidens vxorem, eius hæres quomodo esse poterit.* ibi.col.3.h.
2 *Mariti absentis mors an fama probetur, vel alijs coniecturis iudex arbitrabitur.* ibid.col.4.h.
2 *De mariti morte vnus testis deponens non satis famam probat. ibid.i. ad hanc mariti mortem probandam duo, vel tres idonei testes sufficiunt. ibid.ead.lit.i.*
2 *mariti debita vxor potest soluere nolentis ea soluere, ne peccet.* 151.4.h.
2 *Maritus potest aliter suum honorem seruare, quam occidendo adulterum repertum cum sua vxore turpi operi vacantem, & cur lex Cæsarea hoc permittat.* 105.4.f.
2 *Maritum, qui occidit cum moderamine, eo quod eum volebat occidere, propter adulterium, quod committebat cum sua vxore, peccat, & est irregularis.* 106.i.c.d.
2 *Maritus non incidit in excommunicationem ob percussionem clerici in casibus, in quibus eum iure ciuili licet occidere.* 179.4.K.

MATER.

Mater negotiorum gestrix filiæ si multa expendit pro ea animo donandi, non potest in reddendis rationibus iurare, se nihil eo nomine à filia habere, sed aliter sic. 91.2.e.
*mater, vel pater pro filijs aliunde bona habentibus facientes expensas iudicantur ea facere de filiorum bonis. ibidem col.*3.f.
matri seni, & inopi, quæ sua culpa non amisit diuitias etiam à religioso opitulandum. 196.3.g. *ad eam subleuandam exire e monasterio cum licentia iuste potest.* ibid.h.
matri non competit tutela filii viuente auo in cuius potestate est, secus non. 211.3.f.
mater in tutela filii præponitur omnibus legitimis, & datiuis tutoribus licet non testamentariis. ibid.4.f.
2 *mater filii interfectorem sine odio, et rancore vsque ad mortem persequens, est in tuta conscientia.* 31.i.d.e. *Et sacramenta ei non debent denegari.* ibid.col.2.b.A

MATRIMONIVM.

Matrimonium institutum fuit à Deo in Paradiso, & in statu innocentiæ. 225.i.a.
Matrimonium Catholico cum hæretica, vel schismatica non licet contrahere, sed matrimonium valet, & turpia pacta in eo non valent. 7.3.i.
Matrimonii in possessione manet, qui 10. *annos in eo fuit.* 59.4.g.
Matrimonium sine præsentia parochi competentis nullum est 61.i.b.
matrimonii non omnis incapax est, qui accepit characterem ordinis. 73.3.K.& 4.f.
Matrimonium liberum consensum requirit, & sic matrimonium nullum est, quod puella contraxit asserens se nolle contrahere. 76.3.i.
Ad matrimonium annullandum sufficit sola nimia reuerentia, ob quam contractum fuit. ibid.4.f.g.
matrimonium illud non est validum in foro contentioso, super quo dispensatum est in foro conscientiæ. 79.2.b.c.
matrimonium inter puberes contractum est nullũ. 96.4.i.k.
matrimonium, nec verum, nec præsumptum est, si nec verba de præsenti, nec copula intercessit. 97.i.a.
Super matrimonio sententia lata quomodo tractari possit. ibidem b.c.
matrimonium consummatum Pontifex non potest dissoluere. 178.4.h.i. & 204.2.e. & 208.i.d.e.
matrimonium aliquod, vt sit inualidum iure particulari non potest statui. 180.3.g.
matrimonium metu contractum fit validum, si cessante metu pars, quę metu consensit, illud ratum habeat. 181.3.h.& *rursus.*190.i.c.
matrimonium error personæ, non qualitatis, & fortunæ annullat. ibidem e.

Matrimonium ratum non consummatum potest dissolui per ingressum religionis Sanct. Ioannis Hierosolymitanorum. pag. 203.3.i.K.

Matrimonia clandestina ante Concilium Tridentinum valida erant. 204.i.a.

Matrimonium bona fide legitimum putatum à coniugibus, non separandum, si ex eo graue scandalum sequeretur. pagina. ibid.i.e.& 2.a.

Matrimonium ratum, & consummatum dissolui nullo modo à Pontifice potest. ibi. col.2.e.& 178.4.h. & 208.i.d.e.

Matrimonium in foro exteriori non creditur in praeiudicium ordinis sacri. 206.i.b.c.

Matrimonium per notorium adulteriu dissoluitur quoad thorum, & habitationem. ibid.e.& col.2.a.

Matrimonij valorem tutius est in dubio casu praesumere. 208.i.b.

Matrimonium per copulam maritali affectu habitam perfectum non potest dissolui, quoad vinculum, etiam Papae authoritate. ibid.d.e.& 178.4.h.& 204.2.e.

Matrimonium contractum inter infideles non dissoluitur per conuersionem alterius, donec alterum matrimonium contrahatur. 208.3.k.

Matrimonium verum inuenitur apud Iudaeos, & alios infideles, & est indissolubile. 209.

Matrimonium ante Concil. Trid. ad sui essentiam nihil requirebat, quam liberum legitimarum partium consensum. ibidem col.2.a.

Matrimonium inter infideles licet sit verum, non tamen est ratum neque sacramentum. ibid.col.4.f.

Matrimonij inseparabilitas est de lege naturae. 210.i.b.

Matrimonium secundum contractum ab infideli conuersa dissoluit prius. ibid.d.

Matrimonium apud infideles est legitimum, sed non ratum, et proinde Papa potest illud dissoluere. ibid.col.2.d.

Matrimonium inter fideles ratum, & non consummatum verum est sacramentum, & potest dissolui. ibid.& col.3.f.

Matrimonium non potest contrahi cum pacto, vt seruetur cõtinentia ab vtraque parte. 217.i.d.c.

Matrimonij separatio fieri potest, quando probabiliter ex cohabitatione timetur mors, siue corporalis, siue spiritualis. 218.4.i.& 219.i.a.

Per matrimonium quaeritur vxori ius petendi alimenta, & multa alia. ibid.d.

Matrimonium quare dirimat votum solenne religionis, & ordinis sacri, non autem simplex. 224.4.i.k.

2 Matrimonij sacramenti materia est consensus vtriusque, forma autem sunt verba, vel signa, quibus ille consensus exprimitur. 2.i.c.

2 Matrimonium bis censebitur in foro exteriori contraxisse. qui ficte per procuratorem vnam, & per se aliam duxit, quamuis in foro conscientiae secundam tantum vere duxerit. ibid.2.a.

2 Matrimonium, qui cum duabus eodem tempore contraxit pro remedio antequam molestetur, ad inquisitionis officiũ supplicabundus accedat. ibid.b.

2 Matrimonium, qui vt contrahat cum A nobili, & illustri puella se nobilem primogenitum, & diuitem finxit, cum esset plebeius grauiter peccauit, & familiam illustrem offendit, matrimonium tamen valet. ibid.col.3.f.g.

2 Matrimonium hoc cum ratum sit, & non consummatum Papa potest dissoluere. ibid.h.

2 Matrimonij huius dissoluendi iustae causae, quae, & quot esse possint. ibid.k.

2 Matrimonium nullo iure naturali diuino, vel humano sine consensu esse non potest. ibid.col.4.b.

2 Matrimonium Christiano Catholico cum haeretica contrahere non licet, si tamen contrahatur, tenet. 3.2.a.

2 Matrimonium nullum est hodie per copulam praesumptum, nisi in terris, vbi non est publicatum Concil. ibidem eadem liter.a.

2 matrimonium per copulam an sit inter Catholicum, & haereticam post sponsalia, quaeritur & negatiue resoluitur. ibidem d.

2 Matrimonium non requirit necessario, verba, sed sufficiunt signa, & nutus, quibus consensus significetur. ibi.col.4.f.

2 Matrimonium sine consensu vtriusque partis consistere nequit. ibid.4.i.

Matrimonio consensum defuisse ex coniecturis multis colligitur. ibid. i.k.

2 Matrimonio parochus interesse non audebit, cui opponitur sponsalia cum iuramento inter alium intercessisse. 4.3.f.

2 Matrimonium contra ius humanum, qui bona fide contraxerunt, & longo tempore continuauerunt in sua bona fide relinquendi sunt. ibid.4.f.g.

2 Matrimonium, quod ab initio nullum fuit altera parte ignorante, an sublato impedimento requiratur nouus consensus partis ignorantis, & quaeritur, & resoluitur affirmatiue. 5.2.d.e.

2 Matrimonium contractum cum eo, qui aliam habet vxorem est ipso iure nullum, & potest peti diuortium etiam mortua priore. ibid.e.

2 Matrimonij impedimentum, quod ignorat alter coniux debet ei notificari, habita dispensatione, vt de nouo matrimonio consentiat, & sic valere incipiat. ibid.col.3.k.

2 An autem huiusmodi consensus praestandus sit coram parocho, & testibus stante Concil. Tridentin. quaeritur. ibid. col.4.i.K.& quod non sit necessarius consensus expressus aliquibus argumentis probatur. ibid.ead.lit.k.& i.a.

2 Matrimonii impedimẽta oĩa sunt ex iure positiuo, excepto primo gradu ascendentiũ, quae Papa auferre potest. 5.4.k.

2 Matrimonium nullum, sublato impedimento, vt validum sit requirere nouum consensum fuse probatur. 6.2.d.e.

2 matrimonium non est si adhibeantur verba de praesenti cũ conditione, [si pater consenserit,] etiamsi pater consenserit, nisi accedat nouus consensus. ibid.e.

2 matrimonii consensus debet esse mutuus, purus, & sine conditione. ibid.col.3.g.h.

2 matrimoniũ inter patrẽ, & filiã, matrẽ, & filiũ, nouercã, & priuignũ, & vitricũ, & priuignam, iure naturali non potest consistere, & sic Papa cum his dispensare non potest, sed sicut frater relictam fratris ducat. 7.i.a.b.

2 matrimonium in primo gradu transuersalium nunquam celebrari dispensatum est. ibid.ead.lit.b.& c.

2 matrimonium, quod nouo consensu validandum est, non requirit praesentiam parochi, & testium ex declaratione S. D.N. ibid.col.3.g.h.

2 matrimonium, qui contraxerunt coram haereticis ministris non debent separari. ibid.3.k.

2 matrimonium in foro exteriori, quale verum erit in praesentia parochi contractum, quod non erit verum in interiori. pag.ibid.col.4.h.i.

2 matrimonium non valet si moechus adulterae dixit, se eam post mariti obitum vxorem ducturum, post mortem vere contractum. 8.i.a.b.

2 matrimonium inter duos impuberes nobilissimos contrahi an possit quaeritur, & in eo Papa dispensare quaeritur, & asseritur. 9.2.e.& 3.f.& sequent.

2 matrimonii contrahendi tempus praescriptum est potius legis naturalis diuinae, quam humanae. 9.3.h.i. tempus hoc tamen determinatum, vt in foemina sit 12.& in masculo 14. ann. est iuris humani. 10.i.b.

2 matrimonii impedimentum, quod successu temporis tolli potest naturaliter, vel per artem non est contra substantiam matrimonii. ibid.col.2.c.

2 De matrimonio inter illos impuberes Gregor. XIII. sententia. 11.3.f. in Addit.

2 Matrimonium non desinit esse validum, si non adhibeantur omnes solennitates, modo præsentia parochi, & duorum, vel trium testium adsit. 8.i.b.
2 matrimonium, quod non est tale post Concilium Tridentinum nullum est, & sic matrimonium præsumptum iam est sublatum. ibid.col.2.b.
2 matrimonium inter impuberes, nec inter puberem, & impuberem esse non potest, sed tantum sponsalia. 10.4.i.k.
2 Matrimonium illud per solam ætatem superuenientem non confirmatur, sed magis obligat, quam sponsalia de futuro. ibid.k.& 9.i.a.
2 Matrimonium, qui impuberes contraxerunt, quomodo compelli possint ad illud adueniente pubertate, vel non. ibidem 9.ead.col.i.& lit.a.
2 Matrimonium, qui ante ætatem legitimam contraxerunt, & diu vixerunt, quomodo possint matrimonium reficere. ibid. i.c.d.
2 Matrimonio regulariter ineptus est, qui nequit reddere debitum. ibid.9.col.3.g.h.
2 à matrimonio sine præsentia parochi contracto discedi potest, etiam propria auctoritate. 12.i.b. & illud vim sponsalium non habet. ibid.ead.lit.b.& c.
2 Matrimonium ad contrahendum sufficit præsentia parochi vnius contrahentium, in quacunque parochia celebretur. ibid. col.3.f. de hoc tamen dubitatur. ibid.lit.d.
2 Matrimonium contractum contra Concilij decretum, neque per septennij cohabitationem validatur, & possunt partes alteri copulari. ibi.col.4.g.h.
2 Matrimonium quoad cohabitationem separari potest, quando alter coniugum alteri mortem machinatur. ibid.lit.h.
2 Matrimonium de licentia parochi tempore pestis coram acolytho contractum est nullum. ibid 4.i.K.
2 Matrimonium est nullum, quod ciuitatis incolæ coram parocho rurali loci, vbi ipsi animi gratia concedunt, contraxerint. pag.13.i.c.
2 Matrimonium non desinit esse validum ob absentiam parochi, vbi Concilium non est publicatum. ibid.col.2.c.
2 Matrimonium coram parocho schismatico pro tali non declarato validum est. ibid.ead.lit.c.
2 Matrimonium valide contractum est coram parocho simul latè ad alia vocato, & duob.& trib.testib. ibid.col.4.i.k.
2 Matrimonium cur Concilium contrahi voluerit coram parocho, & testibus. 14.i.a.
2 Matrimonio adesse potest habens generalem à parocho curam exercendi suas vices. ibid.2.c.
2 Matrimonium, vt contrahatur extra suam diœcesim an episcopus suo subdito dare possit licentiam, quæritur. ibid. col.4.f.& negatiue resoluitur. ibid.h.
2 Matrimonium cur Concilium voluerit coram parocho suo celebrari. 15.i.a.
2 Matrimonium, qui clandestine ante Concilium celebrabant peccabant, sed in nullas censuras incidebant. ib.col.2.a.b.
2 Matrimonium coram parocho, & testibus contractum cũ conditione licita, adueniente ea an sit iterum celebrandum quæritur, & resoluitur negatiue. ibid.col.3.h.& seq.
2 Matrimonium contrahens per procuratorẽ, cogendus est in eo perseuerare, nisi probet se mutasse voluntatem. ib.c.4.i.
2 Matrimonio collocare, qui puellam tenetur, constituitur in mora per lapsum 25. anni, vel temporis sufficientis arbitrio boni viri. 16.2.d.
2 Matrimonium per verba de præsenti contractum non tollit votum, si statim vult illud adimplere. 17.i.a.
2 Matrimonium non impeditur inter duos, eo quod alter occiderit alium in bello, vel aliqua alia de causa. 18.i.c.
2 Matrimonium, qui contraxit nulliter, viuente prima vxore, ea mortua debet iterum contrahere. ibidem 2.c. & 3.f.
2 Matrimonium non validum, denuo contrahendum est coram parocho, testibus, & notario, qui fidem de hoc matrimonio secundo contracto faciat. ibid.col.3.i.
2 Matrimonium, qui clam contraxit cum N. ante Concil. & post cum O. publice, mortua N. debet rursus cum O. contrahere. ibid.col.4.g.
2 Matrimonium ab initio nullum, non potest validari, nisi nouo consensu. ibid.h.
2 Matrimonium inualide contractum in facie Ecclesiæ potest clam, & secretè de nouo contrahi. ibid.ead.lit.h.
2 Matrimonij impedimenta potius restringi, quam ampliari expedit reip. 20.3.f.
2 Matrimonij dispensatio inter cognatos spiritualiter an nulla sit, eo quod contracturi priusquam eam obtinerent, se carnaliter cognouerint, quæritur. 21.2.c. & resoluitur negatiue. ibid.d.
2 Matrimonium iuste nemo contrahit, nisi credat non adesse impedimentum. 22.2.c.d.
2 Matrimonium ad impediendum non sufficit testem vnum dicere se audiuisse contracturos, in quarto consanguinitatis gradu se attingere. ibid.col.3.f.g.
2 Matrimonium potest esse sine copula carnali actuali, sicut fuit inter S. Virginem Mariam, & virum suum Ioseph, sed non potentiali. 29.3.f.
2 Matrimonium, vt significet indissolubilitatem coniunctionis Christi ad Ecclesiam requirit coniunctionem sexuum. ibid.ead.lit.f.
2 matrimonium, quod constat carnalem copulam consequi nõ posse, dissoluendum est. ibid.g.
2 matrimonium quomodo esse possit cum fœmina non potente seminare, & cum viro eodem modo affecto. ibid.col.4.f.
2 matrimonii ad consummationem non est necessaria seminum viri, & mulieris commixtio. ibid.g.
2 matrimonium contractum inter fidelem, & infidelem baptizatum valet, sed non inter fidelem, & infidelem non baptizatum. 35.4.i.k.
2 matrimonium, qui propria auctoritate separauerunt, & aliis se coniunxerunt sunt deneganda sacramenta. 36.2.b.
2 matrimonium coram parocho, & testibus celebratum non seruatis aliis solennitatibus est validum, tam antiquo, quã nouo iure. 37.2.e.
2 matrimonium post adulterium, & promissionem de contrahendo post mortem coniugis, contractum non tenet. 37.2.a.
2 matrimonio non obest sine licentia episcopi contractum esse, nec concubinatus triginta annorum. ibid.col.3.g. & col.4.f.
matrimonium spirituale contraxerunt, qui sacros ordines susceperunt, vel professionem ediderunt. 53.3.i.
matrimonium per dispensationem de nouo contrahendum, est publice contrahendum si fuit clandestinum, & secreto si fuit occultum. 55.4.i.
Vide coniugium, nuptiæ.

MAVRI.

2 Maurorum descendentes pauci sunt, qui sponte Christianismum bene retineant. 96.i.d.

MEDIATOR SIMONIAE.

2 mediator Simoniæ rogatus, vt oblata restitutione expensarum bullarum suadeat resignationem, si illam simpliciter fieri procuret, & postea gratuito datam pecuniam accipiat non Simoniam realem, sed solum mentalem committit. 50.2.c.d.
2 mediator simoniæ est, [ille, qui dat, vel facit aliquid temporale pro aliquo, vt ille impetret collationem beneficii, & est tam simoniacus, ac ille, qui dat.] 56.3.k.

2 *Mediatori, qui dat pecunias, vt accipiat dimissorias, & ille eas pecunia obtinet, & alter ordinatur carum virtute, an sit simoniacus in ordine quæritur.* 66.1.a. *Negatiue concluditur, sed non ex sententia auctoris. ibidem d. non est simoniacus attento iure naturali, & diuino auctoris sententia. ibidem column.* 3.k. *sed sic iure Pontificio atten to. ibid. col.* 4.f.

2 *Mediator simoniæ tenetur fructus male perceptos restituere, si beneficiarius simoniacus eos non restituat.* 67.2.d.

2 *Mediator simoniæ tunc demum in subsidium beneficiarij fructus restituit, quando collatio est nulla, & non quando collatio beneficij valet.* 68.3.h.i.

2 *Mediator simoniæ [est ille, qui fuit in causa, vt illa fiat, etiamsi ex illa nullam percipiat vtilitatem.]* 78.4.h.

2 *Excommunicatus est si simonia completa sit in ordine, & beneficio. ibid. i.*

2 *Mediator, qui vltra suum laborem nihil aliud percipit, in nullas pœnas incidit. ibidem k. & pagina seq.* 79.1.a.

2 *Mediator simoniæ tenetur restituere fructus causa suæ mediationis male perceptos.* ibid. 79.1.c.d.

Mediator simoniæ ad restituendos fructus, cur non teneatur probat quidam doctor. ibidem column. 3.f. *sed auctor argumentis respondit, & probat suam sententiam. ibidem column.* 4.f.

MEMBRVM.

1 *Membrorum suorum dominus nemo est, & ideo non potest se obligare ad pœnam ignis, vel mutilationis.* 93.3.g.

MENDAX, MENDACIVM.

2 *Mendax non est, qui supplet aliquid in mente, sine quo esset.* 132.4.g.

2 *Mendacium nullum est in iudicio mortale, quod extra illud non esset tale explicatur. ibid. h.*

2 *Mendax non est, qui simpliciter dicit aliquid esse verum, licet id verum esse pro indubitato non habeat.* 133.1.b.

MENDICANTES ORDINES, MENDICARE, MENDICITAS.

Mendicantes non permittunt suis vti verbo appellationis, & petitionis Apostolorum, sed vti possunt verbo defensionis. 98.4.g.h.

Mendicantes non debent esse peioris conditionis, quam alij imò melioris. ibid. h.

2 *Mendicantes non possunt absoluere pœnitentem à casibus episcopo reseruatis, nisi aliunde ad id facultatem habeant.* 164.2.c.d.

2 *mendicare lex naturalis permittit, & præcipit, & per se, et per alios.* 167.4.f.

mendicantium ordo plus prodest Ecclesiæ, quam clerici sæculares. 170.1.d.

mendicantium ordinem profitens ante annum probationis completum non fiebat verus religiosus. 177.1.d. *sed religiosus in genere. ibid. ead. lit. d.*

matrimonium ab eo contractum valet. ibid. ead. lit. d.

mendicantium ex ordine is cui facta est facultas transeundi ad quamcunque religionem transire, potest transire ad militarem. 192.3.g.h. *Hoc tamen reprobatur. ibid. d. A. non potest habere aliquam in ea prælaturam.* ibid. i.

mendicantum, qui ex ordine ad ordinem Canonicorum regularium translatus est debeat ne esse nouitius per annum, vt professio valeat, quæritur. 193.3.k. *& resoluitur affirmatiue.* ibid. col. 4.h.

Apud medicantes professio facta ante finem anni nouitiatus, etiam de consensu vtriusque partis est nulla. 194.1.b.

mendicantium ordo ille est, [cuius fratres in commune, nec in particulare habere proprium non possunt.] ibid. col. 4.h.

mendicantium ex ordine translatus ad Canonicos regulares potest eligi in Canonicum dicti ordinis in Ecclesia numerata, & non numerata. 195.2.b.

2 *mendicantes transeuntes ad non mendicantes sunt excommunicati, sed non dicuntur apostatæ.* 98.1.c.

mendicitas incerta requiritur ad hoc, vt aliquis ordo dicatur mendicantium. 159.1.e.

MERCATOR, MERCATVRA.

Mercator, qui vendit plus iusto pretio rigoroso, vt illud plus det proxenetæ peccat. 131.2.e. *& idem si sartori ob eam causam tribuat.* 132.1.ab.

mercator, qui mercimonia multa exercuit, quæ vix sine fraude exerceri possunt, quid faciet, vt suæ conscientiæ consulat. 138.2.b.

mercaturam per se esse illicitam, & malam, quæ argumenta probent. 155.3.g.

mercatura duplex honesta, & turpis. ibid. k.

mercatura non facit quem malum, sed periuria, & mendacia. ibid.

mercatura probatur esse licita, & licet emere vilius, & carius vendere. ibid. col. 3.f. *est indifferens potest esse mala, & bona. ibid.*

2 *mercator quando non inuenit, qui mercem suam præsenti pecunia emat, dilata solutione non potest eam vendere carius, nisi duo concurrant, & quæ illa.* 119.4.i.k. *nec hoc licet quando emptores nolunt emere præsenti pecunia et ob suam vtilitatem differri solutionem petunt.* 120.1.e.

2 *mercator iturus ad nundinas pecuniam ad merces emendas præparatam mutuare potest, & accipere lucri cessantis interesse. ibid. col.* 2.a.

MERETRIX.

Meretrix, quæ confessa, & communicata fuit in paschate, & postea in domo amasii interfecta reperta fuit debuit sepeliri in loco sacro. 165.4.i.K. *&* 166.1.a. *& sequen.*

2 *meretricem etiam publicam in vxorem ducere ad hoc, vt à via erroris in viam rectam reducatur inter opera charitatis computatur, nec cum tali cohabitare marito coram Deo, & bonis Christianis dedecorosum est.* 34.2.e.

METVS.

Metus reuerentialis filij efficit professionem religionis ipso iure nullam. 24.3.f.

metus omnis etiam non iustus reddit actum nullum in foro conscientiæ. ibid. ead. col. 3. *& lit.*

metus reuerentialis etiamsi non sit iustus excusat à valore matrimonij, & professionis. 76.3.k.

metu facta secundum quid inuoluntaria sunt, sed simpliciter voluntaria. 71.1.d.

metu iusto ordinatus accipit characterem, sed non tenetur ad continentiam. 72.2.d.

metus iustus minor est respectu mulieris, q̃ viri. ibid. col. 3.f.

metus minor iusto sufficit ad annullanda, & rescindenda gesta per eum in foro interiori. ibid. g.

metus conditionalis non impedit impressionem characteris ordinis, nec alterius sacramenti. 73.3.h.

per metum gesta in principio inualida per ratificationem conualescunt. ibid. a.b. hoc quomodo fiat declaratur. 74.1.b.c.

metu facta regulariter ipso iure valent, fallit tamen in voto, & matrimonio. 73.4.h.

metu facta, aut ipso iure sunt nulla, aut rescindenda. 74.3.h.

metu facta spiritualia, præsertim nullam inducũt obligationẽ in

in foro conscientiæ. ibidem.
Metus qui iniustè infertur alicui non parit actionem, nec sufficit ad annihilandum, aut rescindendum actum. 75.i.d.
Metus iustus arbitrio boni viri definiendus relinquitur. 76.4.i.
Metus qui facit contractus alios rescissione dignos, facit matrimonium ipso iure nullum. 77.i.c.
Metus ideo hoc facit, quia tollit consensum. ibid.d.
Metus reuerentialis sufficit, vt professio per eum facta declaretur nulla, & matrimonium etiam. 76.3.k.
Metus reuerentialis quem sola patris præsentia inducit, non sufficit, sed ille qui causa fuit, vt filia consentiret. ibid.4.g.
Metu datum ad restitutionem tunc obligat, quando est metus mali iniustè inferendi non quando iustè. 131.3.g.
2 Metus iniste illatus non inducit violentiam, imò neque metum, ex quo nascatur actio. 180.2.c.

MILES ORDINIS SACRI, MILES, MILITARE,

Miles ordinis Christi manens in Italia gaudere debet priuilegio canonis, & fori, & remitti ad suum iudicem, qui est rex Lusitaniæ. 173 4.h. per totum.
Milites ordinum, quibus est permissum coniugium sunt religiosi. 174.i.b.c.
Miles ordinis Sanct. Iacobi, qui crimen morte dignum commiserat, ab ea liberatus, eo quod religiosus sit iudicatus. ibidem c.
Milites Sanct. Ioannis vere, & propriè sunt regulares. ibid. columna 2.c.
Milites hi comprehenduntur decreto Concil. Tridentin. quo iubentur Episcopi castigare quoscunque religiosus delinquentes extra claustra manentes, nisi habeat priuilegium. ibidem d.
Milites Hierosolymitani, & alij Cruciferi sumpto habitu in monasterio extra illud probationis annum complere possunt. 186.3.g.
Militum Sanct. Ioannis religio est vera, & ad eam ingressus dissoluit matrimonium ratum, & non consummatum. 213.3.i.k.& seq.f.g.
Miles ordinis religiosi habens pensionem, non tenetur dicere preces B. Virginis recitans ex officio 120. Pater, & Aue 161.i.a.& per totum.
2 Ad militandum Principi Turcarum se obligare in bellis iniustis, & iustis peccatum est, sed non in bellis iustis ipsius subditis. 83.2.e.& 3.f.

MINORVM ORDO, MINIMA.

Minimorum statutum de correctore conuentus Minimorum in vrbe è natione Gallica diligẽdo. 12.4.k.& pag. seq. 1.a huic statuto quædam opponuntur. 13.i.c.
Minimorum hoc statutum non est contrarium priuilegio S. Francisci de Paula ei conuentui concesso. ibid. col. 2.a.b.
Minimorum conuentus in vrbe debet constare ex fratribus Gallicæ nationis etiam non stante priuilegio. ib. col. 3.g.h.
Minimorum illud statutum non potest, ita intelligi, vt alij quam nationis Gallicæ in eo passim admittantur. ibidem column. 4.f.
Monasterium Minimorum Vrbis ex solis Gallis magnum est Vrbis, & orbis ornamentum. ibid.h.
Minimorum hic conuentus, non tenetur obedire Generali cõtra prædicta, sed appellare modeste ab eo debet. ibid.i.k.
minimorum Generalis potest ex causa suos religiosos vbicunque voluerit mittere, non tamen eos, qui sunt in Vrbe. ibidem 14.i.c.
minimorum Generalis non potest recipere monachos in vrbe sine consensu correctoris, & conuentus. ibid. 2.d.
Minimorum an Generalis constitui possit Vicarius Generalis disputatur, & resoluitur negatiue. 26.i.a.& seq.
minimorum prælatus tanto tempore debet subijci quanto præfuit. ibid.e.& col. 2.a.
minimorum generalis finito triennio non potest fieri zelosus, nec procurator Generalis. ibid. col. 3.h.
minimorum Prouincialis potest fieri zelosus, seu procurator Generalis. ibid. col. 4.f.g.
minimorum Generalis, non potest constitui Vicarius in aliqua prouincia. ibid.h.
minimorum in congregationibus, an potius locus sit dandus Prouinciæ Lugdunensi, an Aquitanicæ quæritur. 66.2.c. & resoluitur. ibid.d.e.
In minimorum ordine congregationibus prouiucialibus datur præcedentia iuxta ordinem antiquitatis prouinciarum ibid. col. 4.h.
minimi conuentus Sanct. Trinitatis in Vrbe à quadam Vicarij Generalis sui sententia appellare potuisse probantur. 98.i.a.
minimi fratres Gallicæ nationis quantum laborare debeant, vt priuilegium eis in vrbe concessum tueantur. ibidem columna 2.b.c.
minimorũ in ordine professio ante 18. annum facta an valeat quæritur, & asseritur, valde dubia, sed in partem negatiuam inclinat. 179.2.c.
minimorum in ordine professio N. qui fuerat ex genere infideli inualida, aliorum vero, valida, & cur. ibid. colum. 4. h.i.K.& seq. pag.
De minimis non est curandum saltem ad effectum rescindendi magna. 143.4.f.
minima non nocent cum ex circunstantijs personarum præsumitur contrarium. ibid. ead. pag. & col. g.h.
minimorum capitulum generale, an statuere poterit ne quis ex infideli genere descendens in illum ordinem admittatur quæritur. 179.4.h. & resoluitur negatiue. 180.i.e.
Ex minimorum ordine nullus est eijciendus, eo quòd genere Iudæus in eo professionem fuerit. ibid. 3.k.& col. 4.f.g.
minimorum in ordine professio facta ante annum probationis completum est nulla. 181.4.h.
minimorum religio arctior, & durior est, quam pleræque aliæ. ibidem.
minimorum in ordine professio ante 17. annum completum facta est nulla. ibidem lit.i. post illum annum autem noua professio, facienda est, neque opus est noua receptione. ibidem i.k. Professus ante 17. annum exire potest, & aliã religionem laxiorem ingredi, vel vxorem ducere si sit laicus. ibid. 182.i.a. Professus est tacite, qui mansit in eo ordine annum integrum post 18. annum. ibid.b.
minimorũ cœnobij Sanctissimæ Trinitatis constructio quando, & à quo facta. 246.4.g.h. in eo nulli Correctores, nisi Gallicæ nationis esse debent concessione Sanct. Francisci, per Iulium III. confirmata. ibid.k. quæritur, an illa concessio sit de iustitia seruãda, an verò de decentia. 247.i.a. & respondetur de iustitia. ibi. col. 2.a.b. illius cœnobij patronus Carolus VIII. censendus est. ibid. ead. lit.b.
minimorum conuentui in Vrbe quot, & quanta à Cardinalibus Gallis sint collata. ibid. col. 4.f.
minimorum quemlibet religiosum pudere debet contra statutum illud de correctore nationis Gallicanæ in Vrbe eligendo hiscere. 248.4.g.
Vide S. Franciscus de Paula.

MINORES DE OBSERVANTIA, ET ALII.

Minor conuentualis, qui impetrauit, vt posset viuere sub obedientia ordinarij in eremitorio, etiamsi dicatur fuisse minor de obseruantia in suo rescripto verè fuit dispensatus. 20.2.c.d.e.& col. seq. f.g.

Minoribus de obseruantia legatum aliquod fieri non potest, quo illi teneantur aliquot sacra quotannis facere, & multa huiusmodi . 158.4.k.& 159.a. & per totum. Non possunt institui hęredes, nec licet eis dare aliquod eo modo, quo non licet eis accipere. 158.4.g. pecunia tamen, vel res immobilis eo modo, quo illi eam accipere possunt, eis donari potest. ibid. lit. h.

minores non possunt habere vlla bona pecuniaria, nec in communi, nec in speciali. ibid. lit. k.

minorum paupertas arctissima, qua ratione grauari maxime possit. 159.i.d.

minoribus non licet aliquid accipere, nisi pro præsenti aliqua necessitate, vel præterita, & non ab eo, qui ad id sit obligatus. ibid. 2.a.

Minoribus legatum cum non valeat quæritur an illius æstimationem dare eis liceat. ibidem 2.b. & respondetur negatiue. ibid. ead. lit. b.

minoribus legatum ad pia cuius ipsi sunt incapaces, quomodo eis obuenire poterit saluis eorum constitutionibus, & statutis. ibid. 2.c.d.

minoribus legata perpetua pro dicendarum Missarum obligatione assignari, non conuenit, nec dispensationem Papę ad id habere. ibid. col. 3.g.h. legatum minoribus pro fabrica, vino, hostijs, &c. an valeat quæritur. ibid. col. 4.f. & affirmatiue respondetur. ibid. lit. h.

minores conuentuales non potuerunt cogi ad profitendam regulam obseruantium. 176.4.g.

minores conuentuales posse eijcere suos nouitios quantocunque tempore apud eos manserint, falsum est de iure communi. 178.i.a. Si autem statuto hoc apud eos, vel consuetudine præscripta hoc viget, professus, non est tacite, qui apud eos biennium mansit. ibid. lit. b.

minorum conuentualium est ordinis, qui in eis professionem fecit, & postea exijt ad minores de obseruantia, ex quibus deinde exijt. ibid. e. & seq. col. a.

minor conuentualis professus, qui in obseruantia mansit septem annos, tacitè est in ea professus. ibid. col. 2.d.

minor non potest exire è religione ad subueniendum necessitati matris suæ sine licentia superiorum, & qui ita exiuit, & ministrauit est irregularis. ibid. d.e.

minoris cuiusdam de obseruantia, qui incarceratus, & damnatus aliquoties ad triremes fuerat causa quæritur, an possit Generalis ei facultatem concedere, vt maneat extra claustra. 197.2.b.c. & resoluitur affirmatiue. ibid. col 3.f.

minores de obseruantia quale dominium seu possessiones acquirant in rebus sibi à rectoribus Ecclesiarum, & alijs clericis oblatis. 201.2.d.e.

minoribus à laicis, & clericis multa donari non possunt sine licentia Papæ. ibid. lit. e.

Minorum Generalis quicunque si habet facultatem reducendi Missas ad pauciores in suis conuentibus fundatas. 257.4.k.

Potest dispensare in Missis receptis ante & post bullas, sed nō potest dare facultatem, vt plures quam possunt dici recipiantur. 258.i.a.

minorum Generalis potest dispensare tam in tempore visitationis, quam extra illud super his missis, non tamen hanc dispensandi facultatem alijs committere. ibid. lit. d.

minorum generalis qua ratione hanc permutationem faciet. ibid. col. 2.a.b.

minores quomodo has Missas postea commutandas possunt recipere. ibidem c.

2 *Minorum ordo de obseruantia, non est capax iurisdictionis spiritualis, nec iurium parochialium. 147.2.d. & si ministrent sacramenta Eucharistiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij sunt excommunicati. ibid. lit. e. Nisi id faciant ex priuilegio Papæ, quod probabunt, si allegent consuetudinem immemorabilem. ibid. e. & col. 3.f. Vel de licentia Episcopi. ibidem eadem littera f.*

Clausura regularibus indicta est de solo iure humano inducta non naturali, vel diuino. 197.3.f.

2 *Minorum prælatus, qui correctionis gratia fecit verberari suum subditum à laico, an inciderit in canonem quæritur. 18.3.k. ibid. & resoluitur. Non potest castigare per alium qui non sit subditus ex priuilegio. ibid. col. 4.g. Potest excusari ex eo, quòd suum priuilegium male intellexerit. ibidem 4.h. Vel propter consuetudinem. ibid. 4.i.*

Vide Conuentuales.

M I S S A.

Missa in omni animæ liberantur à pœnis purgatorij. 15.4.f.

Missa à solo sine ministro dici potest, quamuis secundum canones duo, & secundum consuetudinem vnus semper interesse debeat. 53.i.b.

Missa à dicenda omnino surdus excusatur: & illa sine ministro per statutum Ecclesiæ dici non potest. ibid. col. 2.e.

Missam ordinatus legitime in alieno Episcopatu an in eo possit dicere quæritur. 54.4.k. cōcluditur affirmatiue 55.i.c. nisi quandoque. ibid. d.e.

Missam ad dicendam, quæ sint necessaria. ibid. b.

Missam audituri duo triave milliaria rustici conficiunt. 84.i.c.

à Missa audienda, quæ distantia excuset a iure non est determinatum. ibid. lit. d.

Missam vt non audiant aliqui custodes ouium, nisi raro in anno consuetudine præscribi potuit. ibid. col. 2.c. eorum tamen dominis præcipiendum, vt curent eos audire. ib. lit. d.

Missam ad audiendam pastores, vel citius, vel tardius oues ad pascendum debent educere. ibid. ead. lit. d.

Missam ad dicendam quotidie obligatus, satisfacit, dicendo eam quoties salua honestate, & decentia eam dicere poterit. 116.i.c.

Missas tres in die Natali Christi Domini nullus presbyter celebrare tenetur. 254.4.f.

Missæ tres in die Natali dici possunt post auroram omnes, sed vna tantum ante illam attento iure communi. ibid. f.g.

Missas duas in die celebrare licet ob necessitatem, & vtilitatem non dicentis, sed audientium. ibid. lit. K.

Ad Missas duas, quæ sit necessitas arbitrio boni viri statuendum est, & quidem in Anglia iam esse talis iudicandum est. ibid. ead. lit. K.

Missa sine vestibus sacris non potest celebrari. 255.i.d.

Missæ vltimæ orationi addere licet, vbi est consuetudo, & Regem nostrum cum prole regia, & ibid. col. 3.f.

Missam Italus in Græcorum terris ritu Græcorum an audire debeat interrogatus qua de re sit informandus. ibidem columna 4.h.i.

Missa de audienda præceptum humanum est. ibid. lit. i.

Missas, & officium defunctorum quis viuens, vt pro se fiant procurari potest, sed cauendum in illis, ne ea dicantur quibus is mortuus esse perhibetur. 256.i.c,d.

Missam capite tecto dicentes quos auctor, & vbi viderit. ibidem 2.a.b.

Missam capite pileolo tecto licere facere auctor probat. ibidem column. 3.g.

Missam in loco non sacro quis dicere potest vrgente necessitate. ibidem h.

Missam regularis vnam pro duabus pitantijs etiam superiore concedente dicens non satisfacit. ibid. col. 4.g.h.

missa non tantum valet vni si pro pluribus dicatur, quàm si pro vno solo. ibid. h.i.

missa tribus modis applicari potest defunctis per intentionem animi per memoriam, & per collectas. 257.i.d.e.

missam applicandi defunctis optimus modus est per collectas ibidem e.

Missarum

Missarum collectæ, quæ sunt propriæ defunctorum magis eis quadrant, quam collectæ pro viuis. ibid. 2.b.
missa pro defunctis cæteris paribus magis eis prodest, quam missa de feria. ibid. ead. lit. b.
In missis priuatis de Sanctis potest fieri commemoratio pro defunctis. ibid. ead. lit. c.
missæ peculiares in diebus festis quomodo celebrari sint vetitæ. ibid. lit. d.
Missas qui habent facultatem reducendi ad pauciores in Ecclesiis collegiatis, quam circumspecti esse debeant. ibidem columm. 3.h.
missæ per prælatos diminutæ qua ratione resarciri debeant. ibidem k.
missas diminuendi, quæ petuntur in dies à piis personis, non est iusta caussa paucitas sacerdotum, & caritas annonæ, sed bene eas, quæ sunt fundatæ. 258.3.f.g.h.
2 missam eius quem scit esse simoniacum audiens si non sit denunciatus, non peccat. 191.2.a.b.
2 missæ sunt æqualis valoris quoad opus operatū. 168.4.h.
2 missa pro defunctis quoad aliquid valet plus pro illis, quam alia, sed aliæ etiam illis ex opere operantis plus valere possunt. ibid. ead. col. 4. & lit. h. & i.

M O B I L I A.

Mobilia in bello capta, vt fiant capientium non requiritur iustitia belli. 86.4.g.
mobilia Lusitanorum capta à Mauris si tribus diebus continuis ea possideant, non redeunt ad pristinos dominos. ibidem lit. i.
mobilia perdita in bello, non debent restitui primis dominis, nisi sint res in quibus locum habet ius postliminij. ibidem eadem lit. i.
mobilia in bello capta, vt non restituantur consuetudo orbis totius esse videtur iam ab antiquissimis recepta temporibus pag. 87.i.a.

M O D V S.

Modus, & onus iniunctum per viam modi non faciunt dispositionem conditionalem. 135.3.g.

M O L L I C I E S.

2 Molliciei peccatum committens, quomodo simul plura peccata committat. 161.i.b.c.

M O N A C H I, M O N A C H I S M V S. M O N A C H A T V S.

Monachi olim, & eorum abbates subiacebant Episcopis, licet non possent ab eis inquietari super quibusdam. 17.2.d.
monachus magis ad residendum obligatus, quam canonicus satisfacit huic obligationi absens propter negotia sui monasterij de consensu sui Abbatis. 103.i.c.d.
monachus annum probationis facere potest extra monasterium de mandato sui superioris. ibid. lit. d.
monachi nō excusantur ab obseruatione trium votorum substantialiū, etiamsi res dura aliquibus videatur. 118.2.a.b.
monachus simplex, non potest iure communi testari, nec dare alicui quidquam inter viuos, sed vtrunque potest ratione specialis priuilegij. 152.i.e.
monachus non fit apostata non redeundo ad ordinem post episcopatum renunciatum. ibid. col. 2.d.
monachus factus episcopus exuit monachatū non quoad tria vota substantialia, sed quoad alias obseruantias. ibid. ead. col. 2. & lit. d.
monachus est ciuis illius ciuitatis, in qua fecit professionem, nisi alio transmittatur. 157.3.g.
monachis post professionem, neque Episcopus, neque conuentus possunt facere condendi testamenti potestatē. 160.i.e.
monachus qui occisus repertus est in suo cubiculo suspensus, in loco sacro sepeliri debuit. 166.i.e. & 2.a.b.
monachus manens extra monasterium de licentia abbatis videtur manere intra illud. 175.i.e.
monachus, qui non est, habitum monachalem non debet deferre. ibid. col. 3.g.
monachus iustè potest fieri vicarius, vel cubicularius Episcopi. ibid. h.
monachus nemo potest esse, qui non faciat professionem validam, & monachum, non facit habitus, sed professio. 176.2.e. & col. 3.f.
monachorum receptio pertinet ad conuentum, & prælatum immediatum. 185.i.e.
monachus eiectus potest manere in habitu clericali sub obedientia Episcopi. 199.2.c. quod explicatur de monacho eiecto iuridice. ibid. d.
monachus priuatus Ecclesia parochiali, vel qui eam renunciauit, debet manere sub obedientia Episcopi. ibid. e.
monachus eiectus tenetur adire Episcopum, & illi suum statum significare. ibid. col. 3.f.
monachi secundum regulas antiquas nullam habent vocem in capitulo, sed iam prælati tenentur regere secundum consensum conuentus. 202.4.k.
monachismus plus separat matrimonium, quam sacerdotium 207.2.b.
monacho non licet vota vouere sine consensu abbatis sui, limitatur. 227.4.h.i.
monachatus non est honor, nec dignitas, & inhabiles ad beneficia sunt habiles ad monachatum. 228.3.f.
monacho, aut monachæ nulla ratione aliquid tribui potest impendendum in vsus pios sine licentia superioris. 234.3.f.
monachi in vsus, quod impenditur, id in comunem vsum monasterij impenditur. ibid. col. 4.h.
monachus de ordine non mendicantinm, non potest de suo monasterio sine culpa mutari. 236.i.b.
monachus non potest obligare sibi suum prælatum, & conuētum. 242.2.a.b.
monachus conuersus, & donatus valde differunt, & quomodo. 238.i.a.
monachus ad prælatum suum, ita se habet, vt seruus ad dominum. 242.2.a.
monacho agere contra suum prælatum non permittitur. ibidem col. 3.f.
monachus excommunicatus est, qui ad curias principium eo animo adit, vt noceat monasterio. 243.2.c.
2 Monachorum correctio primo pertinet ad Abbatem, etiāsi Abbas non sit exemptus. 144.i.d.
monachorum creatio ad conuentum, & abbatem simul pertinet. 147.4.i. Vide Abbas, regularis.

M O N E T A.

Monetam leuiorem hic emere licet, sed non vendere pluris, quam hic valeat. 129.2.d.
monetam transferre licet, vbi pluris valeat, & emere, vt ibi transferatur, sed non vendere pluris, quam valeat. ibid. eadem lit. d.
monetam auream, qui mercatoribus tradunt, & postea illam recipiunt argenteam cum adiectione vnius quatrini, vt plurimum, non peccare censentur. 129.4.h. & k.
monetæ auctarium, quando est domini, & quando heri. 130.2.c, d.

M O N I A L I S.

Moniales Episcopus sine consensu abbatissæ creare non potest. 14.i.e.

Moniales

Moniales 16. quarum 9.elegerũt vnam ex eis in abbatissam, metu compulsæ, non potuerunt eligere aliam,& electio alterius est nulla.24.2.d.
Moniali confessioni primæ,quæ fass a est, se esse monialem an sit standum, an secundæ qua id negat,quæritur.87.4.h.i. & resoluitur posteriori.ibid.k.
Monialium morientium ante professionem, sicut & abeuntium bona, non pertinent ad monasterium. 164.3.i.
Monialibus pauperibus permissum est pacisci cum ingressura super dote honesta.pag.190.2.b.
Moniales non possunt exire è monasterio tam facile ac Carthusiani,eis tamen morbi caussa hoc conceditur. 196 i.d.
Monialis corrupta consecrari potest,sed non benedictione virginum.203.i.c.rursus.228.4.h.
Monialis occulte corrupta consecrari potest cõsecratione virginum mutatis mutandis.ibid.ead.pag.228.3.i.k.
Monialis publice corrupta si non vult benedici benedictione viduarum, debet è virginum monasterio eyci.229.i.c.
Moniales ex caussa probata ab Episcopo possunt transire ex vno monasterio in aliud. 236.2.e.exemptæ autem cum approbatione superioris.ibid.col.3.g.
Moniales gratis, & sine pretio sunt recipiendæ iure communi.246.3.g.
Monialis nulla esse potest, nisi quæ tria vota substantialia in religione approbata vouerit.237.3.h.
Moniales quædam sæculares sunt collegialiter,seu conuentualiter viuentes 238.i.d.
monialium monasteria an liceat Episcopis ingredi visitationis caussa quæritur. 239.2.e.& resoluitur affirmatiuè. ibid.col.3.h.i. sed intelligitur ob caussam vrgentem etiam sine licentia superioris. ibid.lit.K.
2 Monialis eiecta ob simoniam si rursus recipiatur in eodem, sedere debet in vltimo loco.77.3.i.
2 Monialibus in foro exteriori credi non debet, dicentibus si bi à Papa gratiam esse factam manendi extra claustra. 141.i.b. nec in foro interiori, nisi adsit semiplena probatio.ibid.ead.lit.b.vide monachi.

MONITORIA, MONITIO.

Monitoria multiplicis formæ esse solent,pag.62.i.a.
monitoria pro varietate formarum sunt magna cum prudentia à subditis obseruanda.ibid.i.b.
monitorium, quod fertur contra eos, qui Dei nomen audiunt blasphemare,quale esse debeat.ibid.lit.c.
monitoria pro rebus perditis,vt plurimum male conceduntur ibid.lit.e.& col.2.a.
monitorium compellens ad denunciandum,non ligat scientem probare non valentem, sed si iubeat,vt testis reuelet,tenetur.pag.88.3.k.
monitio non est adhibenda, quando non creditur profutura. 208.i.d.
Sine monitione pro culpis præteritis excommunicatio non est ferenda,sed sic pro futuris. 230.3.h.
monitorio Episcopi de manifestando furto, non ligatur,qui restituit illud, neque qui nouit illud iam esse restitutum. 232.3.K.
2 monitorio promulgato contra detinentes,& scientes non satisfit,nisi qui habent restituant,& qui sciunt ita reuelent, vt ad quos spectat eorũ possint iuuari testimonio.113.i.c.d
2 monitorium,seu præceptum de soluendo sine clausula iustificante est nullum, & excommunicatio ex eo subsequuta. pag.137.i.e.
2 Monitorium non continet excommunicationem,sed commi nationem eius.& declaratoria, quod factum fuit declarat pag.171.i.d.
2 Per monitorium quis potest se iuste credere non excommunicatum ante declarationem. ibid.ead.col.i.e.
2 Per monitorium nullus tenetur reuelare illud, in quo scit eum,qui publicauit illud ius non habere.182.i.e.
2 monitorium deficiente probatione iuste peti potest ab Ecclesiastico iudice, & ille potest illud concedere.182.4.i.
2 Monitorium debet continere clausulam iustificatiuam. 183.i.a.
2 Per monitorium non tenetur reuelare rem præscriptam,vel vsucaptam,qui præscripsit,vel vsucepit.ibid.i.e.

MONS PECVNIARVM.

2 Mons Veronæ pecuniarum conflatus ad mutuandum pauperibus quomodo licitus esse non possit.113.4.h.i.
2 mons deputatus tantum ad pecuniam mutuandam,non potest contrahere iustam societatem ad lucrandum. ibidem eadem lit.i.
ministri montis,qui pauperibus mutuant pecunias, quomodo iuste aliquid capere possint.114.i.a.

MONSTRVM.

Monstrum non baptizandum, quod caret anima rationali. 261.4.h.
monstrum habens caput ferinum,non censetur homo, vtrum vero illud tale sit iudicio peritorum relinquitur. ibid.h.i.

MORA.

2 Mora duplex regularis, & irregularis,hæc sine interpellatione committitur,illa non.121.4.h.
mora regularis ex interpellatione lapsus diei solutioni præstiti oritur.ibid.4.b.

MORIENTES, MORS.

Morientibus libera est de suis rebus ordinandi facultas. 109 4.k.
mors omnia soluit,& consequenter matrimonia. 26.4.h.
2 mortis in articulo absolui quis potest à quocunque sacerdote,etiam præsente suo parocho.164.3.i.k.sed contrarium tenendum est.165.i.b.c.
2 mors naturalis censenda non est ea, quæ obtigit alicui, eo quod dum conscenderet clunes equi,equus eum calce percutiens interemit. 193.2.d.
2 mors obueniens prægnanti mulieri ex partu non censetur naturalis. ibid.ead.col.2.& lit.d.

MVLIER.

2 mulier sæcularis, & nupta monasterium regularium, non potest ingredi.35.3.k.Nisi hoc fiat cum honesta,& rationabili causa ab Episcopo probata. ibid. col.4.f.
2 mulier non potest nubere antequam certum habeat de mariti morte nuncium.57.i.b.
2 mulier consors criminis non auditur in denũciatione illius, sicut vir,& quare.39.2.e.& 3.f.
2 mulier regulariter repellitur à testimonio in causa criminali.ibidem eadem colum.& lit.maxime contra sacerdotem. ibid.col.4.f.
2 mulier fidelis,quæ nupsit fideli, & postea infideli, si nubat alteri non potest percipere sacramenta. 36.i.& 2.a.
2 mulieres non prohibentur ingredi alias domos regularium, nisi monasteria.193.i.b.c. Vide fœmina.

MVLIO.

2 Mulio bona fide res furto ablatas de loco ad locum perferẽs domino earum tenetur eas restituere non furi,modo id sine

suo

suo detrimento possit facere. 112.4.*g.h.*

MVNERA.

Munera quæ olim fuerunt, per consuetudinem facta sunt iure debita. 253.3.*h.*

MVS.

2 *De muribus superstitiose à quodam Episcopo Hispaniæ excommunicatis. vide historiam.* 190.2.*c.*

MVTVARE.

Mutuandi officium etiam præstituto aliquo salario est iustum, & honestum. 126.2.*b.*
*mutuum est omnis depositio pecuniæ cum facultate vtendi ea, & si aliquid ob id sumatur, est vsura cum obligatione restituendi. ibid.col.*3.*g.*
mutuum, & depositum ab vsura non excusant eo, quod ex eis ad mutuatarium, & depositarium magna proueniat vtilitas. 127.2.*d.e.*
*mutuo ex palliato quale est depositum accipere aliquid est vsura.ibid.col.*1.*c.*
mutuans cum spe lucrandi aliquid principaliter, est vsurarius, non autem minus principaliter. 128.3.*g.*
mutuans frumentum, accipiens melius quando ad restitutionem teneatur, vel non. 138.2.*c.*
mutuo qui debet clerico morienti Romæ, non debet soluere cameræ, sed hæredibus ab intestato. 163.2.*a.b.*
2 *mutuare licet alteri ad consequendum eius gratiam: ex qua deinde ei proueniat aliquod beneficium.* 49.2.*b.*
2 *Mutuare quis potest alienos nummos de voluntate domini, ac suos.* 114.2.*a.*
2 *Mutuare non licet alteri ea lege, vt vltra sortem sibi reddendam, detur aliquid alicui operi pio. ibid.eadem columna.*2. *& littera a.*
2 *Mutuans aliquid vltra sortem potest capere interesse lucri cessantis, aut damni emergentis.ibid.ead.col.*2.*c.*
2 *Mutuare quis potest dupliciter sponte, & quomodo. ibidem columna* 3.*h.*
2 *Mutuans egenti cum damno suorum bonorum, vel cessando lucrari bonum opus exercet, etiamsi mutuet saluo interesse ibid.ead.lit.h.*
2 *Mutuatarius non tenetur soluere vsuras pro mutuo promissas iure naturali, & canonico.* 116.3.*i. Nisi promissio sit iurata.ibid.col.*4.*f.*
2 *Mutuans ad vsuram non perdit ipso iure pecuniam, quam mutuo dat.ibid.*4.*i.*
2 *Mutuum datum alicui ea lege, vt si moreretur intra sex annos nihil ei redderetur & si viuere redderetur illi illud, & centum pro* 1000.*est iustum.* 125.3.*f.*
2 *In mutuo nulla apponi potest conditio seruitutis sine labe vsuræ, sed sic in venditione.* 129.1.*c.*
2 *Mutuare licet ad interesse verum tam Iudæis, quam Christianis, seruatis seruandis.* 131.4.*f.*

N

NAVFRAGI.

2 *Naufragorum bona diripientium excommunicatio olim, non fuit reseruata.* 184.4.*g.h.*
*Nunc cur non videatur relaxanda.ibid.*4.*i.*

NECESSITAS.

Necessitate instante licet in sacrato vase bibere. 226.4.*b.*

NEGATIO.

2 *Negatio totum, quod positum esset, destruit, & contrarium eius ponit.* 192.2.*e. Nisi quando lege peccati, vel aliqua ratione esset limitanda.ibid.col.*3.*i.k.*

NEGLIGRE.

Negligere non solum extranea, sed etiam communia, naturale vitium est. 104.2.*b.*

NEGOTIATIO.

Negotiatio duplex illicita, & licita, & illicita duplex, alia contra leges caritatis, quæ non obligat ad restitutionem, & alia contra leges iustitiæ, quæ obligat. 156.1.*a.*
negotiationis vtriusque exempla. ibid.b.c.
negotiationem honestam ad se suosque sustentandum, potest exercere clericus etiam sacris initiatus. 163.4.*g.*
Vide mercatura.

NEMO, NVLLVS.

[*Nemini licet contra sua facta venire.*] 21.4.*h. Fallit quando agitur de salute animæ.* 22.1.*a.*
nemo dat, quod non habet licet ratione suorum officiorum plurimi dent, quæ non habent. 66.3.*g. vt tutores, curatores, & procuratores.ibid.h.*
[*nullum, quod semel est tractu temporis, non potest conualescere.*] *ibidem i.*
nemo debet reportare damnum ex bono opere, nec malum ex bono. 68.3.*f.*
*nemo tenetur resarcire damnum ex consilio eius proueniens, nisi fuerit fraudulentum.ibid.*4.*h.*
nemo potest cogi crescere, nec inuitus obligari ad austeriorem vitam, quam vouit. 237.1.*d.*
nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse. ibid.e.
2 *nemo debet alterius causa prægrauari, nec cogi ad alterius soluenda debita.* 173.3.*g.*
2 *nemo præsumitur peccare in dubio, & approbare delictum alterius, propter solam cognationem.* 184.3.*g.*

NEPOS.

Nepotes presbyterorum an arceantur ab auorum beneficijs, sicut filij à paternis, quæritur. 51.1.*c. & resoluitur negatiue.ibid.col.*4.*h.*
nepos succedit in locum filij falsum, quando filius superuixit patri. 51.2.*b.*
*nepotes presbyterorum legitimos posse succedere in beneficijs suis auis pluribus probatur.ibid.col.*4.*f.g.*

NOCTV.

Noctu fieri, quæ specialiter non prohibentur quocunque tempore fieri possunt. 25.2.*d.*
noctu fieri actus iudiciales non possunt.ibid.lit.e.
*nisi de consensu partium.ibid.col.*3.*f.*

NOMEN.

2 *Nomen, & cognomen suum mutare licet cuilibet, nisi sit seruus, vel fiat in aliquam fraudem.* 133.3.*K. &* 4.*f.*
2 *Hoc autem cum auctoritate publica facere melius est. ibidem ead.col.*4. *& lit.f.*

NON

NON ENTIVM.

Non entium nullæ sunt partes.123.2.c.

NOTARIVS.

Notarius Episcopi visitantis potest accipere aliquid à visitatis pro decretis & ordinationibus in visitatione factis, nisi in certis casibus.251.3 i.k.
2 Notarius non magis accipere potest pro calamo, quam Episcopus pro ordinatione.41.3.K.& 4.f.
2 Notarius qui accepit concordiam Simoniacam male fecit & tenetur protocollum eam continens comburere. 57.4.f.
2 Notarius si bona fide nouit aliquem esse creditorem talis tenetur eum monere. 153.4.g.h. sed si sciebat illud esse solutum, tenetur restituere debitum, vel expensas in eo exigendo factas.ibid.4.h.

NOTORIVM, NOTVM.

Notorium, quod est alicubi, notorium est vbique.42.3.i.
2 Notum est Collegio, quod notum est parti repræsentāti totum collegium, non est hoc firmum. 38.3.i.

NOVITATES.

Nouitates sunt vitandæ quatenus sine naturalis, & diuinæ legis transgressione vitari possunt.124.2.a.
Nouitates discordiam pariunt.219.2.c.

NOVITIVS, NOVITII, NOVITIATVS.

Nouitius faciens actum ad professum tantum spectantem, uidetur profiteri hoc quomodo intelligendum.76.i.c.
Nouitius religionis approbatæ gaudet priuilegio canonis, & fori.83.i.c.
Nouitium de homicidio accusatum prælatus torquere potest sed per religiosum.ibid.d.e.
Nouitiatus annus interrumpitur per exitum nouitij à claustro per tres, aut quattuor dies sine licentia. 183.3.g.
Nouitius, vt probet in indiuiduo omnes austeritates monasterij, non est necessarium. ibid.lit.i.
Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea in monasterio animo fugiendi. 184.ha.
Nouitia, sicut potest exire è monasterio, ita illud eam excludere.203.i.c.

NVPTIAE, NVPTIALIS.

Nuptias facit consensus non concubitus.210.3.f.
2 Nuptialis benedictio, siue male ab hæreticis, siue bene accepta non auget vinculum matrimonij.7.3.k.& 4.f.
2 nuptiæ primæ, nec directè, nec indirectè prohiberi possunt virgini, siue viro, siue fœminæ.16.3.f.

O

OBEDIENTIA, OBEDIENDVM.

Obedientiam quot, & quanta hominum genera præstent. 238.2.b.
Per obedietiam monachalem quis efficitur religiosus, & quæ illa sit.ibid.ead.col.2.& lit.b.
Obediendum non est vni superiori, quando superior illius contrarium præcipit.248.2.c.
2 Obediendum est superiori possidenti, donec lis est super proprietate. 164.4.f.g.
2 Obediendum magis est Deo, quam hominibus.34.3.f.
Obedientia præualet victimis, eisque iure præponitur, quia per uictimam aliena caro, per obedientiam verò propria uoluntas mactatur.227.3.h.

OBLATVS, OBLATIO, OBLATAE.

Oblatus est, qui se, & sua donat nihilo sibi reseruato, & quæritur an sit religiosus.189.3.K. & respondetur negatiuè. ibid.col.4.g.
Oblatum esse minus est, quam esse conuersum, & proinde, quam esse monachum.ibid.g.h.
Oblatio non est tantæ virtutis ac efficaciæ, vt professio, nec facit religiosum.222.2.a.
Oblatæ turris speculorum tenentur ad clausuram si sint veræ monachæ.237.i.c. si non veræ monachæ, non tenentur. ibidem d.
Oblatæ illæ si non sunt professæ sunt sæculares, & non regulares.ibid.col.2.d. An sint veræ monachæ quæritur.ibid. col.3.f.soluitur non esse.ibid.3.h.
Oblatus, & donatus, non sunt monachi. ibid.col.4.h.
Oblatæ turris speculorū etiamsi in sua oblatione de nouo addiderint paupertatem, & castitatem, non sunt monachæ. 238.2.d.
Oblatas has non esse proprie religiosas iterum confirmat auctor.ibid.col.3.K.
oblatæ hæ ad eligendam præsidentem triennalem non obligantur, sed possunt eligere de more perpetuam.ibid.col.4.g.et seq.& 239.i.per totum.

OBLIGATVS, OBLIGATIO.

Obligatus ad aliquid faciendum intra tempus certum, eo elapso non liberatur.93.3.h.
obligatio ad soluenda decem scutorum aromata minor est, quam obligatio decem scutorum.132.2.e.
obligatio naturalis, quæ ex pacto, & cōuentione licitis etiam nudis nascitur in foro conscientiæ seruanda.135.2.b.
obligatio est restringenda.221.2.b.
obligatus ad aliquid certo in loco faciendum non liberatur faciendo in alio. 258.4.g.
obligatus ad aliquid qualificatum faciendum, non soluet simpliciter faciendo illud. ibid.4.i.

OBSONATORES.

Obsonatores an peccent mortaliter pluris emendo carnes, quā sit à magistratu constitutum, quæritur.130.3.h. & resoluitur.ibid. lit.k.
obsonatores hi clare peccant, & à mortali propter paruitatem rei non excusantur.ibid.col.4.h.& quia transgrediūtur legem diuinam.ibid.lit.i.
obsonatores possunt aliquid dare venditoribus, vt eis libentius vendant, sed non in præiudicium suarum animarum. 131.2.a.

OCCASIO.

occasionis ad peccatum datio non omnis peccatum est, sed ea, quæ à lege probibetur.68.i.e.

OCCIDERE.

2 Occidere seipsum nemo potest, nec consentire, vt ab aliquo occidatur.98.4.g.
2 occidens alium ad defensionem suæ vitæ alias ineuitabilem non est irregularis.100.i.a.b.
2 occidens alium cum fugere possit, sed non fugit propter decus,

decus, non peccat, sed est irregularis. ibidem c.

2 Occisurum licet præuenire, quando nullum est effugium, sed non eum, quem certo scimus nobis pluries parasse insidias, & nobis mortem aliquando illaturum. 105.4.h.i.

2 Occidens inuasorem etiam cum moderamine est irregularis si causam dedit, vt inuaderetur. 106.i.a.

2 Occidens alium excedendo moderamen inculpatæ tutelę fit irregularis, sed potest dispensari. ibid.col.3.k.

2 Occidens extra modum inculpatæ tutelæ est puniendus, sed non pœna ordinaria, sicut qui iusto dolore victus occidit. ibid.col.4.lit.f.

ODIVM.

2 Odium inordinatum, & rancorem quilibet tenetur dimittere, sed potest iniuriæ satisfactionem quærere. 38 i.d.e.

OECONOMVS.

Oeconomus accipiens auctarium pecuniæ aureæ, quam dedit pro argentea an tenetur illud referre in vtilitatem heri, quæritur. 129.4.h. & resoluitur negatiue. 130.i.d. hoc quando verum sit declaratur. ib.col.2.c.d.

2 Oeconomus, qui conuenit cum pistore de accipiendo pane ab eo semper, & ille dabit ei aliquid singulis mensibus, peccat, sed non si pecuniam auream domini habens eam cambit cum pecunia minuta aliorum, & aliquid lucratur. 154.i.e.& 2.a.

OFFICIVM, OFFICIARIVS, OFFICIALIS.

Officio aliquo fungens, & accipiens aliquid pro eo exercendo in illud vertisse præsumitur. 71.i.a.

Officio alicui præpositus, accipiendo aliqua, vel necessaria, vel commodata ad illud, obligat eos, qui eum præposuerunt. 70.4.h.

officiarium principis non decet causam. quæ ipsum tangat sine ipsius licentia tractare. 85.2.b.

Officialis qui accipit pecunias super officio suo plusquam illud reddat, peccat. 14.6.i.d. prius soluens his à quibus posterioribus nomine suo pecunias accepit, quam illis quibus prioribus pro aliis fide iussit peccat. ibid.e.

2 Officialis publicus tenetur ad restitutionem damni sua culpa dati, etiam sua negligentia. 152.2.a.

2 Officialis suum officium à rep. sibi oblatum cum minore iusto salario acceptare cogitur. ibid.b.

2 Officialis missus à principe, vt omnes latronum propinquos mittat in exilium, parcendo eis, si non sunt in culpa, non peccat, sed sic pecuniam accipiendo. ibid.col.3.

2 officiales qui damnant ad perpetuos carceres, ex quibus breui mors sequitur sunt irregulares. 155.3.K.

2 Officialis est nomen latum, & significat omnes, qui seruiũt alicui in aliquo officio, sed restringitur per adiectionem genitiuorum. 194.i.a.

2 Officialis proprie est, qui seruit alicui immediatè in aliquo officio. ibid. paulo ante ead.col.1.a. & lit.b.

2 Officiales Papæ, qui & quot dici non possunt, etiamsi ab eo instituti sint. ibid.c.

2 Officiales Papæ, non dicuntur potestates seu rectores, si ab eo solum confirmentur, vel sint perpetui. ibidem d. nec qui ab eo ponuntur, vel reuocantur pro sua voluntate, & arbitrio. ibidem e. & col. 2.a.

Vide Vicarius.

OPINIO.

Opinio doctorum fundata in pluribus, & melioribus rationibus, est magis tenenda, quam contraria, licet sit communis. 51.2.a.

2 opinionem grauis auctoris sequens in iis, quæ sunt iuris humani diuerso modo intellecti non peccat. 26.2.e. & 3.f.

ORATIO.

2 oratio ambigua in eo sensu intelligenda, quem ei dat, qui eam protulit. 88.2.c.

2 orationis ambiguæ ille sensus maxime probandus est, quem antedecentia, & consequentia verba ei dant. ibidem columñ.3.b.

2 oratio quantæ sit virtutis, & efficaciæ. pag. 190.4.i.

2 oratio etiam peccatoris impetrat semper, quoties eam quatuos comitantur. ibid. eal.col.4.K. & 191.i.a

ORDINATVS, ORDINARIVS, ORDO.

Ordinatus sine titulo patrimonij, vel beneficij suspensus est. 6.i.e.

ordinari non potest virtute rescripti post concilium, quod ante illud obtentum est. 11.4.i.

ordines assumendi à quocunque facultas morte concedentis non expirat. 16.4.i.

ordinarius conferens valde deformi etiam cum dispensatione Papæ, Ecclesiam parochialem peccat. 21.4.f. cumque ab officio non amouens. ibid.g.

ordinarius an possit eum iure ab Ecclesia expellere quæritur, & resoluitur affirmatiue. ibid.i.

ordinarius qui contulit beneficium propinquo resignantis est suspensus per bullam Pij Quinti, nisi vere eum ignorabat. 31.2.e. & col.3 f.

ordinatus in Francia ante legitimam ætatem non incurrit pœnas bullæ si ibi Pij II. bulla recepta non est. 32.3.k. peccat tamen. ib. ead. lit. k.

ordinari potest quis ab episcopo loco sui domicilij. ibidem col. 4.i.k.

ordinandus an sit filius natus in vna diœcesi ab Episcopo alterius diœcesis, in qua pater domicilium habet, quæritur, & resoluitur affirmatiue. 33.i.b.c.d.

ordinatus non seruatis temporum interstitijs per Conc. Trid. statutis non est suspensus. ibid.col.2.e.

ordines duos minores assumens extra tempora non est suspensus. ibid.col.4.g.

ordinum aecipiendorum interstitia à Conc. Trie. indicta, Episcopus tollere potest. ibid.h.

ordines tres assumens ante legitimam ætatem ter suspensus fuit, & bis vtendo bis irregularis. 34.i.a.

ordinatus in fide parentum putans se ætate esse maiorem, quam fuerit, non est suspensus. ibid.lit.c.

ordinatus ante 14. annos completos etiam si parum abfuerit est suspensus, & celebrando fit irregularis. ibidem columñ. 2 b.c.

ordo clericalis acceptus à non suo non debet iterari, sed approbari. 34 4.f.

ordinati sine patrimonio, aut sine titulo sufficienti pœnæ. 35.2.e.

ordines assumpturus quale beneficium habere debeat, & vt non sufficiat titulus patrimonialis ex Concil. Tridentin. ibid.col.3.f.

ordinatus ad titulum aliquem patrimonij, non potest illum alienare. ibid.g.h.

Ordinatus legitime per dispensationem extra tempora non incurrit

incurrit pœnam suspensionis, eo quod beneficij possessionē quo erat legitime prouisus, non cepit 38.i.a.
In ordinando Conc. Trid. requirit non solum ius proprietatis, sed possessionem beneficij. 36 i.c.
Ordinatus cum falsis litteris dimissorijs est irregularis. ibidem b.
Quomodo in vtroque foro poterit absolui, & ministrare. ibi. littera c.
Ordinatus ad præsentationem beneficij cum conuentione nihil petendi à præsentante, non potest ascendere, nec ministrare. 36.3.f.g.
Ordinatus ad diaconatum cum titulo patrimonij, & postea renuncians nulliter renunciauit. ibid. lit. g.
Ordinatus ad titulum, qui tantum valebat quantum debebat, non est suspensus. 36.4.h.i.K.
Ordinatus cui datum est prædium cum obligatione, vt soluat illi æquiualens, non tenetur illud soluere. 37.i.a.b.
Ordinatus ab Episcopo originis paternæ, qui nihil in bonis habet, nisi post mortem patris, stricto iure nullas pœnas incurrit, sed ad cautelam potest petere dispensationem à suspensione, & irregularitate in celebrando incursa. ibid. e. & col. 2.a.b.c.
Ordinatus ad titulum patrimonij, & ante susceptionem presbyterij ei renuncians, & ministrans, an rite sit ordinatus, quæritur, & resoluitur negatiue. 37.3.k. & 4. sed peccauit. ibidem f.g.h. idem resoluitur de eo, qui post presbyterium renunciauit, nempe non incidisse in censuras, sed peccasse, & posse puniri ab Episcopo. 38.i.a.
Ordinatus ad titulum patrimonij, quod mentitus est esse sufficiens, non est bene ordinatus. ibid. c.d.
Ordinatus ab alieno cum litteris dimissorijs falso fidem talis tituli facientibus suspensus est. ibid. 2.a.
Ordinatus cui parum deficit ad sufficientiam, bene est ordinatus. ibid. b.
Ordinari potest à quocunque, cui Episcopus concessit, vt à quocunque extra tempora ordinari posset, si Papa id concederet, etiamsi Papa dixerit, vt à suo ordinaretur tantum. 38.3.h.i.
Ordinandus debet habere litteras dimissorias ab Episcopo, vel Vicario Episcopi, originis, vel domicilij, aut prælati suæ religionis. 39.i.b c.
Ordinatus ante annum per licentiam capituli potest tenere beneficium. ibid. col. 3.k.
Ordinatus minoribus sine litteris dimissoriis, non est suspensus licet mereatur suspendi. ibid. col. 4 h.i. Et beneficium ei collatum tenet, nisi sit vltramontanus. ibid. lit. i.
Ordinatus minoribus per dimissorias falsas sine peccato, non potest vti ordinibus, nisi ratificetur ordinatio 40.i.c. & 2.a.b. non tamen suspensus, & irregularis est si vtatur. ib. eadem columna. 2.a. nisi sit aliunde excommunicatus. ibidem 2.b.
Ordinatus ab alieno non caret ipso iure executione ordinis, sed est ei interdicenda. 40. col. 2.d.e. & col. 3.f. quod intelligitur non de laico, sed de clerico. ibid. 3.f.
Ordinatus ad minores cum falsis litteris, & cū veris ad subdiaconatum licet peccauerit nullam pœnam incurrit. ibid. col. 4.f.g.
Ordinatus per falsas litteras, qui tamen veras obtinuerat, sed ad eum hæ non peruenerant, licet peccauerit, non tamen in censuras incidit, etiamsi sacros ordines accepisset. ibidem i.k.
Ordinatus cum litteris sui Episcopi, dicentis seipsum velle illi conferre, & eis ne vteretur, non peccauit, nec in censuras incidit. 41.i.c.d.e.
Ordinatus cum titulo bonorum mobilium curet, vt quamprimum ea in bona immobilia transferat. ibid. col 2.a.
Ordinandus nemo est à dæmone possessus, liberatus ab eo potest in susceptis ordinibus ministrare. ibid. a.c.d.
Ordinatio ab alieno facta tenet, & repeti non debet, sed ratificari. 41.4.h.i.
Ordinatus ab alieno est suspendendus iure antiquo, & suspensus nouo. ibid. k.
Odines male accepit qui post sententiam iudicis, qua fuit functionibus cæsus eos accepit 42.3.k. & 4.f. potest tamen ministrare si iniustè fuit cæsus, & ignoratur. ibid. 4.f.
Ordinatus sine titulo patrimonii, vel beneficii olim erat suspensus. 43.3.f. hæc pœna mutata fuit, vt ordinans teneatur eum alere, quæ restringenda dicitur. ibid. g.
Ordinatus per saltum, non est irregularis, sed suspensus. 46.i.d.e.
Ordinatus bis eodem ordine est irregularis. ibid. i.e.
Ordinem diaconatus non accepit, qui in traditione librum nō tetigit. 46.3.h.i.
Nec etiam presbyteratum, si non eum intendebat accipere, si non esset diaconus. ibid.
Ordinatus sic debet accipere iterum illos ordines. ibid. i.
Ordines qui accepit cum scrupulo, cui conabatur resistere, & cui deerant aliquæ vestes solitæ, bene est ordinatus. 46. 4.k. & pag. seq. 1.a.
Ad ordines accipiendos intentio necessaria, quæ sit. 47.i.e.
Ordinati male ob defectum intentionis suæ, vel ministri, quo remedio possunt melius ordinari. ibid. 2.d.e.
Ordines minores male assumens, non incurrit ipso iure suspensionem. ib. 3.K.
Ordinatus illegitimus habens commissionem, vt cum eo dispēsetur, non est irregularis, si sine dispensatione bona fide est ordinatus. 49 i.a.b. Et cum eo post ordinem subdiaconatus, ita male susceptum Episcopus per commissionem, vt ad superiores ordines promoueatur dispensare potest. ibidem lit. b.
Ordine sacro insignitus matrimonium contrahens excommunicatur. 71.3.g.
Ordine sacro quidam insignitus an possit militiæ S. Ioannis, adscribi quæritur. ibid. col. 4.g.h. & resoluitur affirmatiue 72.i.a.b.
Ordinatus per metum subdiaconatus, & diaconatus ordine, an possit ducere vxorem quæritur. 73.3.g. & resoluitur affirmatiue. ibid. K. & col. 4 f. & seq.
Ordinatus non est, qui iusto metu compulsus sacros ordines accepit, protestatus se vi id facere. 74.3.f.
Ordinatus per metum vere est ordinatus si consensit. 71.i.c.
Ad ordinationem requiritur consensus absolutus, vel conditionalis, dissensus autem eam reddit nullam. ib. e.
ordinatus metu iusto charatterem accipit, sed non obligatur ad continentiam. ib. col. 2.c.
ordinatus metu iusto, si contrahit matrimonium tenet. ibid. col. 2.e. & col. 3.f.
ordinatus rite est ad sacerdotium, qui secrete circuncisus, secrete apostasiam abiurauit, & postea religionem ingressus auctoritate Papæ ordines duos sacros in vna religione superioris iussu assumpsit, & in altera presbyteratum. 89. 2.i.k. & 4 f.g.
2 Ordinatus ante legitimam ætatem, ab Episcopo protestante se nolle tales ordinare, an sit iterum ordinandus quæritur. 159.4.f. & resoluitur. ibid. h.
2 Ordinatus non est is, si Episcopus vere ore, & mente non intendebat ordinare. 140.i.c. sed sic si ore tantum est protestatus, & mente ordinare noluit. ib. lit. c. sed si hoc protestatus est, iterum ordinandum esse, decretum est. pagin. ead. col. 3.f.
2 Ordinatus est si Eps voluit, vt tales ordinarentur. 140.i.d.
2 ordinatus nō est, quē episcopus nō itēdit ordinare. ib. 3.i.k.
2 Ordinandi promotionem, non impedit infidelitas precedens ib. k. & 4.f.
2 Ordinarius est abbas nullius diœcesis, & habens iura quasi episcopalia. 11.4.f.g.

2 Ordinarius,

2 Ordinarius, neque parochus non possunt dare licentiam, vt matrimonium coram alio, quam sacerdote celebretur. 10. 4. K. & i. a.
2 Ordinatus extra tempora hodie est suspensus. 12. 4. f. sed ipso iure ante illam extrauagantem non erat suspensus, sed suspendendus. ibid. g.
ordinatus extra tẽpora, si ministrat hodie est irregularis. ib. h.
2 Ordinatus presbyterio ante legitimam ætatem est irregularis, & quia celebrat cum Episcopo ordinante fit irregularis. 16. i. d. e.
2 Hoc tamen non ita certum esse asseritur. ibid. e. A
2 Ordinarij locorum etiam Cardinales, non possunt concedere facultates, quæ Christianis omnibus conueniant. 163. i. b. c. & non debent concedere, quæ iure communi competunt, & superflua. ibid. i. c.
2 Ordines minores non sunt sacramenta, sed sacramentalia, & excommunicatus eis vtens, non fit irregularis. 187. i. e.
2 Ordines minores male assumens, vel male vtens non punitur ea pœna, qua ordines sacros male asumens, vel ijs male vtens. ibid. 2. a.
2 Ordines minores assumens ante legitimam ætatem, non est suspensus, sed suspendendus. ibid. 2. c.

ORIGINALE.

Originale peccatum non contraxissemus, nisi Adam peccasset. 211. 2. b.

OCIVM.

Ocium, & voluptas arma sunt diaboli ad misas animas captandas. 28. 3. f.

OVA.

2 Oua & lacticinia cui per Bullam Cruciatæ ob necessitatem licet comedere, potest pisces, nisi sibi valde noceant alternis diebus edere. 147. i. d. sed non in eodem prandio, vel cœna. ibidem e. potest in prandio carnibus, & in cœna, si ei licet vesci lacticinijs, & vice versa. ibid. col. 2. a.

P

PACTA.

PActo priuatorum iuri publico derogari, non potest. 23. 3. i.
Pacta regulariter valent, & pactum de dando aliquid pro palmario litis regulariter valet. 68. i. d.
Pactum de quota parte litis danda aduocato, si vincat non valet. ibid. ead. col. 1. & lit. d. & e.
Pactis priuatorum ius publicum, non est diminuendum. ibid. col. 3. i.
Pacto ex nudo non oritur actio, nec ius agendi. ibid. col. 4. h. falsum: nam oritur obligatio. 69. i. b.
Pactum, vel conuentio illicita nullam pariunt obligationem naturalem. 135. 2. d.
Pactum de non redimendo censum perpetuum constitutum pro missis perpetuo celebrandis in aliqua Ecclesia valet. pag. 137. i. b.
2 Pactum est [duorum in idem consensus.] 43. i. b.
2 Pactum de consensu præstando in pensione super meo beneficio, si alter suum resignet, in fauorem alterius quem volo, est illicitum, & simoniacum. 48. 2. a.

PERCVSSVS, PERCVTERE.

2 Percussum qui sanatus intra mensem obijt, non teneor credere ex dicta percussione mortuum. 105. 2. c.
2 Percuti mandans alium citra mortem, si percussus moriatur est irregularis, sed dispensabilis. ibid. 2. e.
2 Percutere volenti aliquem, si quis opem polliceatur, & is irruens in alium occidatur, est irregularis irregularitate dispensabili. ibid. col. 3. f.
2 Percutere possum iniuriantem etiam fugientem quantum necessarium est, ne magnam honoris iacturam faciam. ib. ead. col. 3. K.
2 Percutere iubens, & non occidere, si percussus moriatur est irregularis. 109. 4. i.

PALMARIVM.

Palmarium litis immoderatum illicitum, moderatum licitum. 68. 2. a.

PAPA.

Papæ lex ante finem duorum mensium post promulgationem obligat. 3. 3. b.
Papæ leges etiamsi non publicentur in prouincijs per prælatos, & alios, non desinunt obligare. ibid. i. k.
Papæ lex magis est scitu necessaria, quam lex Imperatoris. ibidem 3. g. h.
Papæ lex ignorata, vel per maiorem partem non recepta ob id an censeatur sublata. 4. 2. d. & col. 3. f.
Papa quando, vt Papa, & quando, vt doctor loquitur. 10. c. d. e.
Papæ facta sunt, quæ fecit Capitulum generale auctoritate Papæ congregatum. 12. 3. h. i.
Papę auctoritate, qui fecit aliquid, non potest illud tollere sua auctoritate. ibid. lit. i.
Papa cum dispensat cum vna persona contrahere, intendit dispensare cum vtraque. 16. i. d.
Papæ placet, vt sua mandata non exequantur si sint. iniusta. 21. 4. f.
Papa est supra ius omne humanum positiuum. 37. 3. f.
Papa & alij dum dispensant sic differunt, quia Papa conferens gratiam inhabili, ad eam cum ipso dispensat, alij vero non. 48. 4. f.
Papa tenetur legem diuinam seruare. 71. 4. i.
Papa potest dispensare, vt in subdiaconatu, & diaconatu cõstitutus, & etiam monachus ob iustam causam, vt vxorem ducant. 72. i. d.
Papa consensum in matrimonio supplere non potest. 76. 3. h.
Ad Papam causæ maiores sunt referendæ. 82. i. c.
Papa inferior non potest cognoscere de hæresi Episcoporum. ibidem i. d.
Papa statuere potest, vt vnum matrimonium valeat, quoad vnum forum, & non quoad aliud. 79. 2. b.
Papa statuere potest, vt vnum sacramentum quod vere iudicari potest tale in vno foro, non sit tale quoad aliud. ibid. colum. 3. g.
Papæ omnes Christiani subditi sunt, in spiritualibus. 81. 3. i. k. & *. 98. i. c.
Papa potest esse iudex in causa propria sicut Imperator in causa sui fisci. ibid. col. 4. h.
Papa faciens aliquem actum in quo est aliquis defectus iuris humani supplet illũ, sed non si sit iuris diuini. 127. i. d.
Papa tenetur seruare ius diuinum vsque ad sanguinem, & consequenter non potest dispensare super vsura. ibid. i. e.
Papa non potest tollere priuilegia concessa circa temporalia à principibus iura regalia habentibus. 157. i. a.
Papa æqualem potestatem habet ei, quam habuit D. Petrus. 174. i. a.
2 Papa potest reuocare indulgentias à suis prædecessoribus concessas. 161. 4. i.
2 Papa initio suæ creationis non reuocat indulgentias, sed regulas Cancellariæ suorum præcessorum. ibid. k. 162. i. a.

Papam non posse dare facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopis falsum. 166.3.f.& seq.
Papæ à iurisdictione nemo exemptus est. 174.3.
Papa potest constituere religionem nouam in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam. 176.i.b.
Papæ priuilegio antequam eximerentur abbates, & monachi, suberat vnumquodque eorum monasterium Episcopo in cuius Diœcesi erat situm. ibi.col.2.b.
Papa solus dispensare potest in his, quæ pertinent ad essentiā religionis. 180.2.e.& col.3.f.
Papa potest annihilare professionem ex maxima causa 183.i.d.
Papa non potest nulliter professum ad nouam religionem profitendam cogere. 185.3.h.
Papa dispensare potest, vt subdiaconus, & monachus professus vxorem ducat. 225.i.c.
Papa dispensando in voto, non facit, vt manente voto non teneatur soluere, sed facit, vt in hoc casu hæc non sit voti materia. ibid.2.a.b.
Papa an possit facere, vt presbyter vxorem ducat. 225.3.i. & sequent.
papa dispēsauit, vt multi sacerdotes vxores ducerēt. 226.2.b.
Papa non potest facere, vt aliquis simul utatur matrimonij, & sacrorum ordinum exercitio, quod redarguitur. ibidem d.e.& col.3.f.
Papa potest etiam Episcopo, & Archiepiscopo potestatem uxorem ducendi facere. 227.i.b.
Papa potest facere facultatem, ut presbyteri, & monachi arma capiant in infideles, & alios iniuste bellantes, & ob magnam necessitatem, licet iure humano sint eis uetita. 227.i.a.
2 Papa est summus, & unicus summi Christi Dei, & hominis Vicarius. 9.4.g.
Papa non potest quempiam eximere à iurisdictione papali in spiritualibus. pag. 247.3.g.
Papa iuribus regijs raro derogat. pag. 248.3.g.
Papa quod potest statuere, potest induci consuetudine immemoriali. 250.2.c.
2 Papa potest dispensare in matrimonio rato, & non consummato 2.3.h.
2 Papa dispensare potest per legem specialem cum aliquibus super impedimentis matrimonij, & tollere, & mutare per legem generalem. 6.i.h.
2 Papæ omnis lex humana subijcitur, quoad hoc, vt eam possit iuste pro loco, & tempore relaxare. 9.4.h.
2 Papa non potest dispensare in lege naturali, & diuina, potest tamen interpretari, & declarare, vt non possit seruari quando ratio id suadet. 10.3.f.g.
2 Potest item efficere, vt aliquod factum hominis, quod includitur sub lege diuina, non includatur sub ead. ibid.3.h.i.
2 Papa solus dispensat in matrimonio contrahendo cum ea, quam quis viuente priore viro duxerat. 18.4.k.
2 Papa potest dissoluere matrimonium ratum, & non cōsummatum iusta de causa, quæ ibi exponitur. 28.2.d.e.
2 Papa interdicere potest alicui matrimonium vsque ad certum tempus iusta de causa. 31.i.e.& 2.a.
2 Papam duas personas alioqui habiles facere inhabiles ad contrahendum matrimonium indignum est, quod petatur. ibidem 2.a.b.
2 Hoc tamen nostro tempore factum esse asseritur. ib 2.d. A
2 Papa interdicere potest Parocho, & ordinario, ne tali matrimonio præsentiam exhibeant. ibid.2.c. Causa huius rei potest esse fascinationis timor, & c. quæ ibi narrantur. ibidem ead. lit. c.
2 Papa potest interdicere, ne quis matrimonium cum hæretica contrahat, sed non potest, ita illud probihere, vt ita contractum sit irritum ibid.col.3.f.g.
Vel si potest illud irritum facere, non est vtile. ibidem h.
2 Papa mandans Generali, ne illegitimos ad dignitates admittat, non priuat dignitate eum, qui eam ante habuit. 32.i.a.
2 Papa an possit facere, vt post mortem coniugis putatiuæ, filij illegitimi censeantur legitimi approbando matrimoniū inter ipsos, quæritur. ibid.col.2.c.& resoluitur negatiue. ibidem 2.d.
2 Papa non potest facere, vt quod factum sit, infectum sit, licet possit fictionem, & præsumptionem in contrarium inducere. ibid. 2.e.
2 Papa non potest facere, vt aliquod sit sacramentum, nisi concurrant ea, quæ sunt necessaria ad substantiam sacramenti. ibid.col 3.f.
2 Papa potest facere quicquid per canonē fieri potest. ib.3.i.
2 Papa non potest efficere, quod matrimonium non fuerit solutum per mortem vxoris. ibid.col.4.h.i.
2 Papa quæ non facere, vel facere potest circa leges à suis præcessoribus latas, & maxime circa matrimoniū 33.i.a.
2 Papa legem, qua vetitum est ne consanguinei intra gradum contrahant, potest reuocare, ita vt fingatur non esse facta. ibidem 2.a.
2 Hoc autem sine peccato, nisi maximam ob causam fieri non posse ostenditur. ibid.2.b.c.
2 Papæ beneplaciti reseruatio non excusat exequentes contenta, antequam illud impetretur. 50.3.g.
2 Papæ circa ea, quæ sunt iuris positiui potestas tanta est, quod potest reuocare legem præteritam, ita vt habeatur pro infecta sic, quod effectus ab ea producti sint nulli. 53.3.f.
2 à Papa conuentio probata dici potest, cum iudex ab eo datus eam probat. pag. 58.c.
2 Papæ beneplaciti reseruatio in conuentionibus beneficialibus excusat ab omni pœna temporali. ibid.3.g.h. sed non si prius veniatur ad executionem, quam illud detur. ib. K. & col 4.f.
2 Papæ auctoritas abolet omnem simoniam, saltem quoad pœnas eius. 59.4.g.h.
2 Papæ beneplacitum, qui reseruarunt, si antequam illud impetrarint conuenta seruent, sunt simoniaci. 60.i.b.c.
2 Papa peccare potest peccatum simoniæ, agens actum, qui iure naturali, & diuino est simoniacus. 62.i.d.
2 Papa si statuit aliquid contra ius humanum tollit illud, si præsertim de eo mentionem faciat. 73.4.f.
2 Papa diuersa ratione summus rex, & summus Pontifex dicitur. 129.4.i.
2 Papa potest permittere Iudæis exercere vsuras. 132.i.e. hoc est non punire. ibid.col.3.i. A
2 Papa per clausulam generalem in irregularitate non dispēsat, nisi id exprimat. 137.4.i.
2 Papa motu proprio scribens non inducit dispensationem circa ea, quæ iuri communi obsunt. ibid.4.K.
2 Papa ius diuinum quomodo limitare possit, & Episcopis casus reseruatos alijs absoluendis concedere. 166.4.g.
2 papa contra inauditam partem nihil potest definire, vt ipse testatur. 173.2.c.
2 papa viuente an qui promisit, & dedit quædam bona N. vt inclinaret quendam ad fauendum alicui, vt in primo conclaui Papa fieret, inciderit in pœnam Bullæ Pauli IV. contra ambientes papatum, quæritur. 176.2.c.& resoluitur affirmatiue. ibid.col.3.i.
2 pro papatu sibi, vel alij quærendo dare aliquid, est simoniā committere, & papatus est beneficium. ibid.col.4.f.
2 papæ litteris, qui contradicunt non incidunt in Bullam, nisi impediant litterarum executionem. 184.i.b.
2 Papæ præceptum in dubio, vt verba sonant interpretandum. 192.2.i.a.
2 Papa in dubio nemini præiudicat. pag. 193.3.h.

PAR-

PAR.

par in parem, nec in seipsum habet iurisdictionem. 65.2.d.
par in parem non habet Imperium. 236.4.g.
2 paria sunt duo fieri eodem die, & duobus interpolatis per viam adiectionis, & accessionis. 188.i.a.

PARENS.

2 parentum ignorantia impedimenti, vel alterius eorum efficit legitimos filios si matrimonium contraxerunt factis legitimis denunciationibus. 32.2.c.
2 parētes qui multo tempore filios habuerunt, & nominarūt, non debent audiri si dicant postea eos à se non esse genitos. 30.2.a.

PARIFICATA.

De parificatis idem debet iudicari. 193.4.i.

PARLAMENTA.

parlamenta Galliæ Christianissimi Regis auctoritate collecta non præcipiunt Episcopis, sed precantur. 265.i.d.
Si vtantur stylo præceptorio emendanda sunt. ibid. ead. lit. d.

PAROCHVS, PAROCHIANVS, PAROCHIALIS ECCLESIA.

2 Parocho vni, vt in aliena parochia detur auctoritas præsertim fori exterioris, ægrè conceditur. 12.3.g.
2 Parochus contrahentium, & non loci, vbi contrahatur debet interesse matrimonio. 13.i.d.
2 Parochianum non facit habitatio extra domicilium ad tempus. ibid. d.e.
2 Parochus qui non est sacerdos matrimonium coram se celebratum validat. 13.3.f.g.
2 Parochus quid propriè significet, & quid largo modo. ibidem 3.g.
2 Parochus non sacerdos potest exercere omnia, quæ alius sacerdos exceptus quibusdam. ibid. 3.h.
2 Parochus non sacerdos non potest matrimonio contrahendo interesse, sed debet hoc sacerdoti committere. ibidem col. 4.f. in A
2 Parochus qui dat licentiam alteri sacerdoti, vt adsit matrimonio, verbo eam solo dare potest. 14.i.e.
2 Parochus vices suas committere alteri potest, & à regula non disceditur, nisi probetur ibid. 2.c.
2 Parochus in sua parochia interuenire debet matrimonio suorum, non in aliena. ibid. col. 4.h.
2 parochus extra suam parochiam, & ordinarius extra suam diœcesim censentur esse priuatæ personæ, vt tales. ib. 4.i.
2 parochus cur extra suam parochiam sui subditi confessionem audire, & Episcopus ordinare possit: non autem matrimonio interesse. 15.i.b.
2 parochus petens ante collationem nuptialis benedictionis, pro ea dari consueta, peccat, sed non est simoniacus. 74.i.c.d. & si sit simoniacus non incurrit excommunicationem. ibid. 2.a.
De parochiali Ecclesia per concursum prouisus, si Papam non adeat, & Ecclesiam vacantem relinquat, non potest inducere alium, vt à Papa eandem Ecclesiam tanquam vacantem impetret. 17.4. & 18.a. & seq.
De parochiali Ecclesia per concursum prouisus, si ipse non faciat, quod suum est, prouisio illius ad Episcopum redit. 18.i.c.
Parochialem Ecclesiam, qui accepit, nec intra annum fecit se ordinari, amisit illam. 19.i.c. & fructus eius perceptos post annum tenetur restituere. ibid. i.d.e.
Parochialem Ecclesiam, qui accepit, non debet moneri, vt accipiat presbyterium, ne amittat eam. 18.4.i. ad restitutionem fructuum primi anni tenetur si non intendebat sumere presbyterium. 19.a.
Parochiales Ecclesias sine dispensatione plures obtinens, est inhabilis ad illas, & quæuis alia beneficia obtinenda. ibid. columm. 2.a.b. An qui eas obtinuit cum dispensatione sufficienti, sit etiam inhabilis quæritur, & resoluitur negatiue. ibid. c.d.
Parochialem Ecclesiam, qui ante ætatem acceptauit, & postea legitime est ordinatus peccauit, sed censuras, non incurrit. 38.2.d.e.
Parochi pœna, cuius culpa parochianus sine sacramentis obijt est arbitraria. 168.2.e.
Parochus qui cum licentia sui Episcopi fungitur officio vicarij Episcopi in altero episcopatu iuste potest fructus sui beneficij percipere. 106.2.a.
Parocho Episcopus, non potest dare licentiam, vt absit à sua parochia ad munus gerendum vicarij Episcopi alterius. ibidem 2.b. A
Parochus fieri potest regularis, & relicta sua Ecclesia debet transire ad monasterium, nisi sit legitime dispensatus, vt Ecclesiam parochialem teneat. 107.2.c.
Parochus habens in eadem ciuitate canonicatum, & seruiēs vtrique, vt ibi declaratur, residere in vtroque beneficio dicitur. ibid. col. 3.h.i.
An parochus cuius antecessores Ecclesiæ inseruierunt per capellanum seu vicarium, teneatur ipse per se ei deseruire quæritur. ibid. col. 4.h.i. & resoluitur negatiue. 108.i.c.d. explicatur hoc de parocho, qui habet curam in habitu, nō in actu. ibid. col. i.b.
Parochiali vacante non tenetur Episcopus edictum proponere, sed sufficit examinandos nominare, nisi aliter sit statutum. 109.3.h.i.
Parochi nullius diœcesis non possunt compelli ad synodum, sed possunt visitari à proximiori Episcopo. 67.2.a.b.
Parochus ad sumendos ordines in fine anni impeditus, restituitur ad tempus, in quo illos sumere debuit. 77.2.b.c.
parochiales Ecclesiæ non sunt Abbatiæ, quæ non habent parochiam, cuius curam debeant abbates per se administrare 113.i.b.c.
parochus potest capellaniam retinere cum sua rectoria in eadem ecclesia. 113.3.f.
parochia cum canonijs, quæ non exigunt continuatam residentiam in terris, vbi non seruatur Concilium retineri potest, si sit insufficiens. 114.2 b.c.
parochiam tenuem habens retinere potest duas capellanias, & iuuatur regula de triennali. ibidem 2.e. & columna 3.f.
parochianus vt quis sit ad sumenda sacramenta voluntaria requiritur, quod habeat domicilium habitationis. 167.4.i. K.
parochianus non est, qui recreationis causa, vel alterius rei vadit in villam, & ibi dies plures moratur. 168.i.a.
parochianum efficit habitatio bona fide suscepta in aliquo loco, vnde non potest reuerti ad percipienda sacramenta. ibidem a.b. non habitatio in præiudicium parochi proprij. ibid. i.b.
parochianus moritur in sua Ecclesia cum moritur vbi secesserat animo redeundi. ibid. 2.b.
parochiales plures obtinens sine Papæ dispensatione, perdit eas, & est ipso iure inhabilis ad alia beneficia. 111.3.f.g.
parochialem habens suæ præbendæ, vel alij simplici beneficio annexam, non censetur habere curam animarum 123.4.g.h.

2 Parochi non possunt remittere trinas denunciationes, quas in matrimonio faciendas esse concilium mandat. 2.3.b.
2 Parochi siue viri, siue mulieris præsentia sufficit, quando matrimonium in sua parœcia celebratur. 12.i.a. & quando etiam nō in sua parœcia, sed in parœcia viri parochus mulieris, & contra, sufficit. ibid. col. 2.b. in A
2 parochus qui excommunicatus coram se diuina celebrare facit, est irregularis. 134.4.f.
2 parochialem Ecclesiam habens si non fiat presbyter intra annum eam amittit, sed si fiat, etiamsi male recipiat, non. 138.2.a.
2 parochus irregularis, non est assistens diacono baptizanti. 239.2.b.
2 parochus non potest absoluere à casibus reseruatis Episcopo, etiamsi credat nociturum pœnitenti si eum remittat, nisi ob aliquam circunstantiam. 165.i.e.
2 parochus non est iudex ad cognoscendum de casibus reseruatis an debeat mitti ad Episcopum. ibid. ead. lit. e.
2 parochi antequam præficiantur omnes examinandi sunt. pag. 143.i.d.
2 parochus facultatem confitendi alteri suo subdito negans, peccat. 145.3.h.i.
2 parochus qui conuenit cum Pensionario, vt ei 50. aurei redituum remaneant, quomodo cum eo conuenire debeat ad onera suæ Ecclesiæ ferenda. 192.4.h.i.

PATER DEVS, PATER HOMO.

2 patrem in diuinis maiorem esse filio quis credens non peccet. 115.i.a.b.
pater multa in bonis habens in vita, in opera pia, & in donationes remuneratorias potest multa impendere. 153.2.e.
pater filio impuberi sepulturam potest eligere. 165.i.b.
pater cur hoc non facere, & alia possit. ibid d.c.
2 pater potest computare filio in legitimam ea, quæ ipse est ei furatus ad lusus, & alia illicita. 153.3.g.h.
Et illa atiam, quæ pater soluit pro filio ad pœnam aliquam à iudice damnato. ibid. 3.i.

PATRIA POTESTAS.

patria potestas, non est inducta iure naturali diuino, sed ciuili Romano. 212.2.c.
patria potestas cum fauore religionis coniuncta non sufficit ad baptizandos infidelium filios. 213.i.a.
patria potestas etiam in patre existens non extenditur ad spiritualia. ibid. lit. e.
patria potestas in quibus terris, & regionibus non vigeat. ibidem columm. 3.h.
In patria potestate quomodo non sit filios baptizare. ibidem columm. 4.i.
patria potestas non extenditur ad hoc, vt paruulus filius parentum vnius religionis eis inuitis tradatur auo educādus alterius religionis. 214 2.a.

PATRINVS.

patrinus Canonicus regularis, sicut nec monachus esse, non potest. 240.i.b.
2 patrini si plures nominati sint, & à parocho sint suscepti, omnes cognationem spiritualem contrahunt. 21.i.b. & per totum.
2 patrini, vt plures fierent eiusdem baptizandi iure antiquo prohibitum. ibid. i.c.
2 patrinum oportet esse doctum, qui docere possit baptizatum fidem Catholicam, & 19.2.a.
2 patrinum maiorem esse baptizato, non requiritur, nec verum est eum gerere personam patris, vel matris. ibidem columna 4.
2 Patrinus vt quis fiat requiritur tactio, seu leuatio. 20.2.b.
2 patrinus non solum fideiussor, & doctor, sed pater, vel mater infantis constituitur. ibid. col. 4.i.
2 patrinos accipere plures, quam duos est contra Conc. Trid. 163.3.k. & 4.f.

PATRONVS.

Patronus alicuius Ecclesiæ licet non habeat præsentationē prælati iure communi, habet tamen præsentationem canonicorum, & beneficiorum illius collegij. 245.2.b.
patronus debet præsentandos præsentare superiori, qui est episcopus. ibid. col. 3.f.
patronus præferendus est episcopo in præsentatione monialium, quamuis hic dotatam 200. aureis ille 100. præsentet. ibid. lit. g.
patronus laicus est clericus cui competit ius præsentandi ratione bonorum temporalium. 264.4.f.

PAVLVS.

2 Pauli IIII. Bullæ pars, quæ agit de Iudæorum filiis conuersis, quibus debetur legitima etiam viuentibus explicatur. 82.3.k. & 4. per totum.

PAVPERES, PAVPERTAS.

Pauperibus, qui est obligatus aliqua soluere, si sit pauper potest illa sibi tāquam vni ex pauperibus, soluere. 148 3.g.
Paupertas non eadem est in omnibus religionibus. 174.i.a.
2 Paupertas parentis impotentis dotare filias suas competenter potest esse causa dispensationis, vt consanguinei inter se contrahant. 27.4.i.k.
2 pauper mulier, quæ alteri non æquè pauperi frustula panis surripit, quando peccat, & quando non. 112.2.e.
2 pauperes mulieres, quæ eleemosynam pro altera certa paupere petunt si retinent peccant, sed si petunt pro paupere in genere non. 133.2.d.
2 pauper mendicare assuetus ob excommunicationem Romā ire tenetur, sed non is, qui labore, & industria sua victum quæritat. 185.4.h.i.

PECCATVM.

Peccato alterius non inuoluitur, qui ob finem dat aliquid alteri quem scit eo peccaturum, secus si det aliquid, quod directe ad malum culpæ pertinet. 120.4.h.
peccatum ob vnius non est puniendus alter, & pro peccato alterius alter non excusatur. 125.2.a.
[peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatū.] 155.3.g.
peccatum omne, siue mortale, siue veniale est illicitum. ibid. col. 4.h.
peccatum contra charitatem, & alias virtutes dempta iustitia admissum non inducit restitutionem. 156.i.c.d.
peccato mortali, qui consentiunt peccant mortaliter, et veniā liter, sed non incurrunt excommunicationem pro tali mortali latam. 167.2.c.d.
peccatum notorium est tripliciter. 169.3.k. & 4.f.
peccatum aliquod mortale quomodo fiat veniale. 230.4.h.i.
sine peccato veniali raro aliquid committimus. 231.i.b.c.
peccatum nullum veniale est, quod non sit mortale dum placet, hoc ut intelligendum. ibid. d.c.
2 peccata reseruata desinunt esse reseruata oblita in confessione facta ei, qui habet potestatem absoluendi à reseruatis. 67.i.a.
2 peccant, vt principalis agens nouem personæ, & sex tenentur ad restitutionem. ibid. 2.c.
2 peccato consentire, [est in materia nostra cooperando, aut auxilium

auxilium ferendo. 83.4.i.
2 peccando consentit, qui omittit facere, quod tenetur, vel facit, quod licitum non est. 84.2.a.
2 peccata nocentium inulta non esse, & oportet, & expedit. 103.4.h.
2 peccatum vnum in genere moris constituunt plures actus ad vnum finem tendentes, vel quando vno impetu fiunt. 160.4.h.
2 peccati numerum non augent actus præambuli, nec subsequentes peccatum. 160.3.k.
peccata diuersa sunt actus præambuli, & subsequentes interrupti notabiliter, sed non sunt necessario confitenda. ibid. ead.lit.k. & col.4.f.
2 peccans spe veniæ per Bullam consequendæ potest absolui illius virtute. 168.3.K.
3 [peccati venia non datur, nisi correcto, & pœnitenti.] 17. 2.b.
2 peccatum occultum infectiuum aliorum, potest sine correctione denunciari. 38.3.g.h.
2 peccans non debet esse melioris conditionis, quam innocens. 185.2.b.

PECVNIA.

Pecunias, qui dederunt pro fructibus alicuius possessionis, quæ eis post tot annos restituentur, quomodo vsuram committant, vel non. 8.2.e. & 3.f.g.
pecunia salua sorte quomodo dari possit in Societatem, quæ pupillorum est. ibid.
pecunia præsenti aliquid vendi non posse est contra ius naturæ. 12.i.b.
2 pecunia dandum non est, quod iure communi conceditur. 162.4.f.g.
2 pecunia egenti, & eam petenti aliquo contractu gratuito, dari potest contractu non gratuito. 122.4.f.g.
2 pecuniæ emi, & vendi solent, vnde traiectitiæ dictæ. 127. 3.g.
2 pecunia pluris valet præsens, quam absens, & plus in vno loco, quam in alio. 130.3.g.

PENSIO, PENSIONARIVS.

Pensionem, qui transtulit per confidentiam non incidit in pœnas latas contra confidentiarios. 15.2.c.d.
Pensio non est beneficium. ibid.col.3.f.
Pensio remitti potest sine Papæ auctoritate, & cum illa redimi. f.g.
Pensio reseruata in beneficio a resignante non habente ius in illud non valet. 18.3.i.k.
Pensio reseruata in beneficio ab eo, qui non habet ius in illo an valeat dubitatur. ibidem.h. resoluitur videndam esse supplicationem.ibidem col.4.f. ea visa resoluitur affirmatiue, propterea quod sufficienter hic defectus in ea expressus fuerat. ibid.lit.g.
Pensiones resignantium non desinunt valere etiamsi resignãs ius nullum in beneficio habeat. 19.i.b.c.
Pensiones non sunt beneficia, & inhabilitatus ad hæc, non est inhabilitatus ad illas. 19.3.g.
Pensio 200. scutorum bona fide impetrata super beneficio, quod dicitur valere 300. sed non locatur nisi 275. est valida.ibid.col.4.f. remitti tamen de pensione potest si nunquam plus valiturum est.ibid.col.4.f.g.
Pensionis non est capax, qui non est capax beneficii, secundum stylum curiæ. 34.3.k.
Pensionem integram potest pensionarius à successore exigere quamuis eam minuere cum prædecessore pactus fuerit. 67.3.i.k.
2 pensio sine auctoritate Papæ remitti potest, non tamen redimi.ibidem K.
2 pensio vni reseruata ad vtilitatem curialis, quomodo possit iure in alium transferri. 63.2.h.
2 pensio non est ius mere temporale, sed spirituali annexum, quod suapte natura requirit clericatum, & obligat ad Horas.B.Mariæ.ibid.4.f.
2 pensio imposita super beneficio, soluenda ei, qui non est eius capax propter leges regni, in quo est beneficium, quomodo redimi possit, vel non. ibid.4.h.i.
2 pensio an legitime constituta redimi possit sine auctoritate Apostol. quæritur. 64.i.c. & resoluitur negatiue.ibid.i.e.
2 pensio non potest constitui sine auctoritate superioris inferioris Papa sine causa, & constituta à Papa sine caussa valet.ibid ead.col.1. & lit.e.
2 pensio sine caussa laico constitui non potest à Papa.ib.2.b.
2 pensio [est certa portio fructuum ex aliqua caussa à beneficio, aut mensa separata.] 64.i.c. hæc definitio pensionis reijcitur.ibid.2.e.
[pensio est ius non temporarium, sed spirituale, aut illi annexum non antecedenter, sed consequenter instar beneficij.] ibidem columnn.3.f.
2 pensio gratis remitti potest, sed non redimi. ibidem eadem littera f.
2 pensionarius habens potestatem transferendi pensionem, non potest illam in alterum transferre retenta ea ad vitam. ibidem colum.4. Hæc translatio iudicabitur nulla, & nisi auctor obstitisset similis fuisset iudicata confidentiali.ibid.4.h. Vt huiusmodi reseruatio sit valida, Papæ auctoritas est necessaria.ibid.ead.lit.h.
2 pensio, quæ non datur in titulum, sed in vitam pensionarij, non est beneficium. 65.2.a.
2 pensio extincta per translationem, non potest reuiuiscere per auctoritatem priuatam.ibid.4.f.
2 pensionis translatio si non valuit, non fuit extincta.ibid.g.
2 pensionem constitutam in pecunia nõ est tutum soluere per concessionem fructuum ad multos annos. 61.i.c.d.
pensionarius tenetur viuere clericaliter, si tamen habitum dimiserit, & ad militiam profectus sit, pensionem nõ amittit. 101.3.i.K.
pensionarius cui non sufficit ad sustentationem pensio, potest exercere officium clericatui compatibile.ib.col.4.f.
pensionem accipere à beneficiario, qui nondum accepit possessionem beneficij an iustum sit. 118.i.a.b.
pensionis ab onere quis potest se liberare relinquendo beneficium.ibid.2.c.
pensio reseruata laico super commenda à magno Magistro militiæ S.Ioannis est nulla. 118.3.f.g.
pensio laico à nullo inferiore Papa constitui potest etiam nõ coniugato.ib.3.g.
pensio à beneficiario laico solui potest, non tanquam debita, sed gratuita.ib.g.h.
pensionem quam de consensu prioris, & conuentus super bonis Abbatiæ constituit Abbas eo renunciante non tenetur prior, & conuentus soluere. 119.4.K. & 120.i.a.
pensio vendi non potest, nec tradi ius percipiendi eam tertio sine auctoritate papæ. 122.4.k. & 123.i.a.b.
pensio licet non sit spirituale, est tamen annexum spirituali. 123.i.a.
pensio vltra triennium, sicut nec beneficium locari potest, nisi cum papæ authoritate. ib.b.c.
pensionem assignatam super Cantoriam Ecclesiæ N. an possit exigere cantoria vacante pensionarius à capitulo, vel a singulis 143.3.g.h. respondetur negatiue. ib.i. & an possit eam petere à successore cantoris. ibid.4. & respondetur affirmatiue.ibid.i.
pensionarius potest petere à successoribus sui beneficij pensiones decursas, & non solutas. 145.i.a.

pensio

pensio annua illo anno quo non nascuntur fructus soluenda non est, sed debet solui pro illo anno alijs sequentibus quibus nascuntur fructus. ibid.lit.g.
pensio hæc à cantore statim soluenda non est, donec tot fructus perceperit, vt ex eis eam possit soluere. ibid.i.e.
pensionis reseruationi non consentiens, ob non solutionem nõ ligatur censuris ante intimationem. 145.2.d.c.
pensioni obligatum habens beneficium tenetur eas soluere, quas eius præcessor non soluit. ibid.2.e.& col.3.f.
pensionarius non potest auctoritate propria capere fructus beneficij, pro pensionibus non solutis. ib.col.3.i.
pensionarius ea, quæ reliquat ex sua pensione, potest in pia opera, & cognatorum necessitates impendere. 153.4.h.i.
pensionem habens super beneficio, tenetur pro rata soluere ex pensas pro Ecclesiæ reparatione factas, nisi pensio ab omni onere sit libera. 264.2.c.d.
2 pensionem super beneficio suo quis non potest constituere, vel constitutam redimere sine Papæ auctoritate. 58.3.i.
2 pensio licet non sit quid spirituale, tamen non potest emi, neque redimi sine sedis Apost. auctoritate. 62.4.k.
2 pensio est annexa rei spirituali beneficio nempe, & ideo emi non potest. 63.i.a.b.
2 pensionis venditio licet sit simoniaca, non tamen inducit excommunicationem. ibid.b.
2 pensio est ius annexum spirituali, sicut ius patronatus. ibidem 2.a.
2 pensionis venditio excommunicationem inducit, quando venditur tanquam medium, aut gradus ad acquirendum beneficium. ibid.b.
pensionem constituens super suo beneficio soluendum tertio, vt suum ille resignet beneficium, & promissionem accipiẽtis indemnitatis committit simoniam conuentionalẽ, quæ fit realis, si soluat pensionem. ibid.1.c.

PERMVTATIO, BENEFICIORVM.

2 Permutatio beneficiorum valoris inæqualis, in qua minoris valoris beneficium habens dat alteri fructus excedentes valorem fructuum alterius beneficij propria auctoritate est simoniaca. 60.2.e.
2 permutatio beneficiorum est simoniaca facta cum pacto, vt si beneficium aliqua pensione grauatum inueniretur, is cuius illud erat ante permutationem eam solueret. ibi.col.4.h.i. sed ante solutam pensionem non est realis, sed conuentionalis. ibid.lit.i.
2 permutatio beneficiorum auctoritate episcopi non aliorum inferiorum collatorum fieri debet. 77.3.f.
2 permutatio non fit solo consensu contrahentium, sed rei pro re traditione. pag.126.4.i.

PERSONATVS.

2 personatus beneficij erectio, de qua ibid. non bene fuit facta 45.i.b.
2 personatibus in his erigendis nulla conditio apponi potest, quæ non potest apponi in erectione aliorum beneficiorum. ibid. 1.d.
Vide beneficium.

PERITI.

2 Peritorum consilio, qui non acquiescit, non potest esse immunis à culpa. 156.2.b.

PETITIO.

Petitio iudicialis legitima continere debet, quis, coram quo, quo iure, & a quo petat. 85.3.g.

PIVS V.

Pius V. Bullam de censibus cur condiderit. 143.i.d.
2 Pij V. Bullæ aduersus Simoniacos pars, quæ explicatur. 75.4.K.& pag.seq.1.a.& seq.
2 Hæc Bulla non ligat acquirentes pensionem, nec eos, quibus per simoniam alterius se ignorante beneficium est acquisitum. 76.2.c.d.
2 Pij V.& Pauli IV. Bulla contra apostatas, de quibus loquatur. 98.i.e.
Pij V. Bulla qua iubet, vt monachi præter ordinem iuris in aliam religionem translati ad suam reuertantur explicatur. pag.192.3.K.& 4.f.
Pij V. Bulla de translatis intelligitur de translatis virtute priuilegiorum, non virtute iuris communis. 201.4.h.

PLACERE.

2 Placere alicui, vel debere placere, id quod fit in materia accepti, & dati sunt paria. pagi.151.4.k.

PLVMBATORES.

Plumbatores bullarum quamuis habitum quendam ferant, non sunt veri religiosi. 172.3.i.K. non sunt censendi Conuersi Cistercienses. ibid.col.4.g.

PLVS.

Plus valere, quod agitur, quam quod simulate concipitur. R.I.126.2.i.

POENITENTIARIA, POENITENTIARIVS, POENITENTIA.

2 Pœnitentiariæ dispensatio non prodest, nisi quoad occulta, & in foro conscientiæ. pagi.4.3.K.
pœnitentiarius summus an recte petat libros sui sigillatoris, quæritur. 85.2.b.& resoluitur affirmatiue. ibidem d.
Ablatio prædictorum librorum an fuerit iniusta quæritur, et resoluitur. ibid.col.3.h.
Pœnitentiarius non potest aliam præbendam à sua optare. 123.3.i.
2 pœnitentiarius maior tenetur expedire vbique gratis, 166. i.d. & nil potest exigere, imo nec sponte datum accipere. ibid.ead.lit.d.
2 Pœnitentiario maiori, & eius officialibus iniunctum est onus seruandi silentium non minus, quam Confessarijs. ibidem. i.e.
Pœnitentia iniuncta, & acceptata seruanda est, sed potest mutari ex iusta caussa à quolibet confessario. 215.i.e.
Pœnitentiaria non potest tollere pœnam temporariam, qui debetur alicui in foro conscientiæ. 252.i.b.
2 Pœnitens confitendo iam confessa, & occulta crimina seipsum infamando peccat saltem venialiter. 161.2.a.
2 Pœnitens non tenetur confiteri circunstantiam extenuantem peccatum. ibid.2.b.c.
2 Pœnitentia ab vno simplici confessario imposita ab alio mutari potest. 163.2.a.
2 Pœnitentiam à superiore impositam ob casum sibi reseruatum inferior mutare non potest, nisi fortè ob necessitatem, vel vtilitatem pœnitentis. 165.2.b.c.
pœnitens, qui litteras pœnitentiariæ vni confessario præsentauerit, non potest eo dimisso alterum eligere, etiam de illius consensu. 57.i.d.e.
2 pænitentiarius electus ad formam Concilii, non potest à reseruatis

seruatis absoluere. 164.2.*a.*
2 *pœnitentiarius maior presbytericidæ, quam pœnitentiam erat imponere solitus, an sit iuridica.* 165.4 *f. & seq.*
2 *pœnitentiariæ prætorium non facit fidem de his, quæ ab eo concessa sunt, nec si daretur, illud valeret quoad forum exterius.* 63.*i.c.*

P OE N A.

pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui imposita, nisi eam lex expresse ponat. 93.*i.c.*
pœnæ canonum præsertim conciliorum solent esse temporales ibid. 1.*d.*
pœna posita pro facto negatiue non incurritur sine monitione nisi ei terminus præfigatur. 108.3.*g.*
pœna à iure, vel homine statuta alicui delicto, non remittitur quamuis delicti patrator doleat, & restituat. 125.2.*c.*
pœna imposita contra præsumentem non includit eum, qui sine dolo, & malitia rem facit. ibid. col. 4.*f.*
pœna aliquo statuto ciuitatis imposita videtur tolli pœna communis. 14.4.*f.*
pœnis a duabus legibus diuersis impositis, quando iudex altera tantum punire potest, & quando non. ibid. f.g.
pœna apposita in vno correlatiuo videtur apposita in altero, hoc quomodo verum sit, vel falsum. 132.*i.e.*
2 *pœna non ligat conscientiam, antequam infligatur.* 76.*i.b.*
2 *pœna imposita contra malefactorem non debet extendi ad alios iure naturali, & diuino.* 96.3.*i.*
2 *pœna non debetur in foro conscientiæ ante sententiam latã* 153.*i.a. sed sic post. ibid. col.* 2.*d.*
2 *pœna ad contrahendum matrimonium nemo obligari potest* 4.3.*f.*
2 *pœna ipso iure imposita non obligat in foro conscientiæ, donec à iudice imponatur, sed fallit in multis.* 111.2.*b.c.*
2 *pœna mortis statim est exequenda regulariter.* 170.2.*c.*
2 *pœnæ ipso iure incursæ executio non potest fieri ante declarationem validam citata parte.* 173.3.*i.*
2 *pœnas ipso iure positas ad incurrendam legitima requiritur declaratio.* 172.2.*c.*
2 *pœna imposita facienti aliquid non ligat conantem facere, si ad factum non est peruentum, nec mandantem, vel fauentem.* 177.*i.e. et* 2.*a.*
2 *pœna legis humanæ posita contra facientem aliquid non ligat, nisi perficiatur. ibid.* 4.*h.*
2 *pœnæ canonum, & præsertim Conciliorum solent esse temperatæ, ita, vt non excedant mensuram delicti.* 192.3.*h.*

P O L L E X.

Pollex non est membrum, quo priuatus non est irregularis. 52.2.*c. eo priuatus, nisi magnam inducat deformitatem celebrare non prohibetur, & si sit dubium consuli debet episcopus. ibid. ead. col.* 2.*c. & lit. d.*

P O L L V T I O.

2 *pollutio extraordinaria non æquiparatur adulterio in amittendo iure petendi debitum, vel recuperandi amißum.* 34.*i.c.*

POSSESSORIVM, POSSESSOR, POSSESSIO.

Poßessoriũ petitorio suspenso prius terminari debet. 84.4.*g.*
Ad poßessorium retinendum non est remedium iure Cæsareo sed Pontificio. pag. 85.2.*d.*
Possessio non desinit eße immemorialis eo, quod constet per aliquam scripturam aliquid non fuiße possessum. 96.4.*f.*
possessio triennalis interrupta potest cessante controuersia de nouo inchoari. 99.4.*i.K. possidere censetur is per quẽ stat quo minus possideat.* 103.2.*b.*
possessio triennalis de titulo colorato facit verum. 117.*i.c.d. incertum. ibid. e. A*
[*possessor malæ fidei nullo tempore præscribit.*] 124.3.*i.*
possessor in dubio non tenetur id, quod possidet indiscussum relinquere. 138.3.*h.*
2 *possessor bonæ fidei facit fructus suos, præsertim industriales* 79.*i.e.*

P O T E S T A S, P O T E S T.

Potestas laica data est immediate communitati mortalium, ad se gubernandũ in hac vita naturaliter, potestas Ecclesiastica à Christo data ad gubernandum se super naturaliter. 80.2.*d.e.*
potestates duæ hæ quomodo differant. ibidem, & columna 3. *f.g.*
potestas laica data est humano generi longe ante Ecclesiasticam. 81.3.*f.*
potestas sæcularis quamuis suprema, non potest de iure decimarum statuere. 169.4.*f.*
2 [*potest quis per alium, quod per seipsum potest.*] 20.2.*a. Fallit in multis casibus, & in cognatione spirituali. ib.* 2.*e. &* 3.*f.*
2 [*potest quis per alium facere, quod potest per seipsum.*] 149.*i.c.*

P O T I O R.

[*Potior, qui est tempore, potior est iure.*] R.I.66.2.*c. hoc habet locum quando cætera sunt paria. ibid.* 4.*i. & quando non est expressum in iure contrarium.* 67.*i.b.*

P R AE B E N D A.

Præbẽdas duas in vna Ecclesia nemo retinere potest, et prior vacat per adeptionem secundæ ipso iure. 114.4.*K.*
præbendarum duarum similium retentionem sub eodem tecto iura plus oderunt, quam duorum curatorum sub diuersis. 115.*i.a.*
2 *præbenda sacerdotalis promoto ante ætatem non danda.* 136.3.*i.*

P R AE C E D E N T I A.

Præcedentia ex antiquitate gradus, & promotionis metitur. 66.2.*c.*

P R AE C I P I E N S.

Præcipientibus duobus contraria, maiori est obediendum. 212.2.*e. quod explicatur de duobus diuersis, non de vno, & eodem. ibid. col.* 3.*f.*

P R AE D I C A R E, P R AE D I C A T I O.

prædicare non est actus ordinis sacri. 56.4.*i.K. & potest cõmitti ei, qui non est in sacris. ibidem* 4.*k. &* 57.*i.a. & cõtrarium explicatur de prædicatione facienda auctoritate propria. ibidem pagina* 56.*ead. col.* 4.*K.*
2 *prædicatio non est de numero officiorum diuinorum, quæ in terdicto, vel suspensione prohibentur.* 191.*i.d.*

PRAE-

PRAEDIVM.

Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuum cum pacto, vt possit tanta pecunia redimi non est prohibitum. pag. 143.1.c.d.

PRAEGNANS.

2 prægnans cur non tenetur pati se secari, vt fœtus periclitãs baptizetur. 98.4.f.
2 prægnante, qui cum muliere saltauit, quæ postea abortum fecit, si illa cum alijs saltauerit, non est irregularis. 109.3.g.h.
2 prægnanti, qui dedit consilium, vt abortiret, & media ad abortiendum, abortu non secuto, sed fœtu edito, quem ipsa mater occidit, quando est irregularis, vel non. ibid. col. 4.f. & per totum.

PRAELATVS.

Prælatorum eligendi modus, vt sint perpetui est aptior, quã vt sint ad tempus. 24.1.c.d.
prælati electio non est facienda de aliquo, qui sit de Collegio, ad hoc, vt valeat. pag. 25.1.c.
prælati præceptum non excusat à suspensione, & irregularitate. 34.2.b.c.
prælati quinam in iure vocentur, & communi vsu intelligantur. 49.4.i.
prælatus Ecclesiæ Collegiatæ quãdo ordinari debeat. 44.3.i.
prælatus is inseruiens suo episcopo non excusatur à fructuum perceptione, si res non vrgeat. ibid. col. 4.f.
prælatus Ecclesiæ collegiatæ æquiparatur abbati. 63.4.i.
prælatis cum conueniunt conuentualiter alius honor exhibendus, quam cum aliter. 65.1.a.
prælatus est ciuis ciuitatis cuius est Ecclesia. 66.1.c.
prælatus alienans male bona Ecclesiastica non potest petere, nec acceptos ferre fructus eorum. 121.1.e. tenetur ea recuperare, & rationem Deo reddere, & de fructibus eorum. ibid. col. 2.a.
prælatus omnis de crimine sui nouitij regulariter non potest cognoscere, nisi statuto, & consuetudine. 83.2.d.e. contrarium videtur verius. ibid. col. 3.g.
prælatus cognoscere potest de delicto sui nouitij si competit ei iurisdictio cognoscendi de crimine depositione digno iure speciali. ibid. h.i.
prælati, & alij superiores possunt agere pro iuribus suorum monachorum. 88.4.g.h.
prælati, qui non admittunt iustas appellationes suorum subditorum inique agunt, & iniquius, qui detinent. 98.1.d.
Inter prælatum, & conuentum fieri potest bonorum diuisio, sed ea est reuocabilis a prælato seu abbate. 241.2.c.
prælatus potest obligari monacho obligatione naturali ex pacto, & contractu descendente. ibid. col. 3.i.
prælatus Papa inferior non potest concedere subdito, vt quingentos aureos firmiter habeat. 243.1.a.
prælatus potest differre professionem nouitij iudicati idonei post probationis annum. 182.3.g.
prælatus inferior Papa potest conferre facultatem transeundi ad ordinem parem. 194.3.g.
prælatus eijcere potest ex ordine eum quem scit nulliter professum. 201.3.K.
Ad prælatum, & conuentum simul spectat refutare eos, qui volunt religionem ingredi, sicut, & admittere. 222.3.f.
prælatus, qui Canonicum regularem fugientẽ, & ad Papam litteras deferentem incarcerauit, nullam censuram, & pœnam incurrit. 243.2.a.
prælatus potest litteras etiam ad Papam directas sui subditi aperire. ibid. ead. col. 2. lit. d.
prælatus Ecclesiæ fundatori potest apponere aliquas conditiones in signum gratitudinis. 247.2.c.d.
2 prælati regularium conferendo beneficium inhabili non cũ eo dispensant, etiamsi sciant eum esse inhabilem. 31.4.i.
2 prælati regularium exemptorum possunt vti iurisdictione criminali in suos non requisito episcopo. 143.4.i.
prælati regularium non possunt dispensare cum suis in irregularitate homicidij voluntarij virtute priuilegii Eugenii IV. 102.3.h.
2 prælati, qui habent iurisdictionem, quasi episcopalem possunt exercere in suos subditos ea, quæ episcopi in suos. pa. 49.3.g.
2 prælatum, qui scit non esse verum ob defectum tituli, non tenetur ei obedire. pag. 182.2.a.

PRAEMONSTRATENSIS.

Præmonstratensi ex ordine ad Cisterciensem quis transferri potest petita, & non obtenta licentia. 193.2.d.

PRAEPOSITVS.

Præpositus S. Mariæ de Scala qualis describit, an debeat habere præcedentiam in processionibus, quæritur. 64.2.a.b. & resoluitur affirmatiue. ibid. col. 3.g. eius præpositi prærogatiuæ. ibid. col. 4.h.
præpositus Ecclesiæ Cathedralis in carcere ob suspitionem homicidii detentus an lucrari possit omnia, quæ canonici præsentes percipiunt, quæritur. 105.1.a. & affirmatiue resoluitur. ibid. b. & seq.

PRAESCRIPTIO.

præscriptio immemorialis liberat ab obligatione iuris. 58.4.i. sed hoc intelligitur quando ius naturale nõ obuiat eis. pag. 59.1.c.
per præscriptionem minorem 40. annis res Ecclesiasticæ non perduntur. 66.1.d.
In præscriptione longi temporis requiritur titulus, in præscriptione longissima, nullus. 94.2.a.
[præscriptio mala fide iure canonico nulla est.] ibid. lit. h.
præscriptioni successoris non nocet mala fides præcessoris nolentis vti accessione possessionis illius. ibid. 2.d.
præscriptionem non caussat possessio immemorialis, si præcesserit mala fides. pag. 96.3.K.

PRAESENTATIO.

præsentatio nulla est minoris septennio ad simplex beneficiũ, & institutio. pa. 43.4.g.h.i.
præsentatio ad beneficium curatum, & institutio ante 23. annum est inualida. 44.1.a.b. sic possessionem capiens intrusus est. ibi. lit. c. remedium horum omnium. ibid. 1.c.d.
præsentato ad beneficium institutio differri potest, etiam maiori tempore, quam si collatio esset libera. 182.3.h.
præsentatio vnius ordinis religiosis ad abbatiam, alterius ordinis, non est iuridica, sed tolerabitur. pag. 193.2.c.
præsentatio facta ab excommunicato declarato non valet. 244.1.b.
præsentare valide potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi annexum est secus mala fide. ibid. d.e.
præsentare debet patronus Ecclesiasticus digniorem. 244.4.g. sed ex duobus æque dignis illum cui gratificari voluerit. pag. ibid. h.i.
præsentationi consentire differt à præsentatione. 245.2.a.
præsentans ad beneficium cum pacto, vt nisi præsentatus in-

tra

tra tempus prosequatur suam præsentationem, liceat ei contrauenire præsentationi, non est simoniacus. 45.2.c. & per totum.
2 præsentans præsentato ius suum non prosequente, potest alium præsentare. p.ibi.col.3.i.
2 præsentatio simoniaca gratiam subsequutam annullat. ibi. col.4.g.h.

PRAESTATIO.

præstatio certa communis N. an possit exigi à D. N. quæritur. 95.3.f.& resoluitur affirmatiue. ibid.lit.K.
præstatio annua alicuius rei prætensæ non inducit obligationem ad præstandum in futurum, & ibi vide exemplum de rustico, qui præstitit capones. ibid.col.ead.g.h.
præstatio annua soluta decennio inducit præsumptionē pro iustitia exigentis. ibid.i.K.
præstationes annuæ per ann. 30. continuatæ producunt ius petendi eas in futurum. ibid.col.4.f.
præstationes, & seruitia, quæ iure communi non debentur, præsumuntur indebite soluta, hoc quomodo intelligendum. pag. ibid. ead.col.4.h.
De præstationibus annuis quas D.N. percipiunt, quid tenentur in conscientia credere. 96.i.c.d.
præstatio, quæ iniusta sit. ibid. 2a.
præstatio annua vitalitia valet ad minus quintuplum eius, quod est quotannis præstandum. 136.2.e.& 3.f.
2 præstatio in collatione beneficiorum per consuetudinē immemorabilem fieri solita, potest probari per quamcunque iustam caussam. 42.i.b.

PRAESTIMONIA.

Præstimonia sunt beneficia. 111.2.d.

PRAETERITA.

2 Præterita perfecte acta non tolluntur per dispensationem sequentem, etiamsi effectus eorum pendeat à futuro euentu. pag.32.i.b.

PRECATOR, PRECES.

Precator mendax carere debet impetratis, immo, & puniri. 17.2.b.
2 preces principis nudæ non sunt iusta caussa dispensationis, nisi fundentur in iusta caussa. 28.i.a.
2 preces quibus rogatur collator beneficij non inducunt simoniam, quando subest debita caussa. 49.2.a.

PRESBYTER, PRESBYTERALIS, PRESBYTERICIDA.

Presbyter, qui vouit fieri tenetur adimplere votū. 219.3.K. potest tamen illud ab ordinario rite commutari, quamuis illud votum continentiæ includat. ibid.3.h.i.
presbyterio pauca æquè bona excepta religione reperiuntur, vnde ad illud commutandum votum caussa iusta requiritur. ibid.lit.i.& quæ illa. ibid.col.4.f.
presbyteralem habitum gestare, & presbyter fieri, qui vouit prius statim adimplere tenetur, posterius autem differre potest, nisi dispensetur. ibid.4.g.h.
presbyter fieri, qui vouit, si commutatio facta fuit, debet esse iusta alioqui votum tenet. 220.i.a. potest tamen expectare tempus 25. annorum si nondum illud attigit. ibid.i.d.
presbyteri Neapolitani quomodo singuli teneantur soluere singulos aureos ducatos, vel non. 252.i.e.& 2.a.& p tot.
presbyteris quanta corporis, & animæ munditia conueniat. 225.4.f.g.
presbyteris continentia iure humano, tantum inducta est. 226.i.a.
presbyteri simplices possunt sacras vestes exceptis corporalibus benedicere. pag.254.2.d.
presbyter Ecclesiam pollutam si nondum est consecrata, potest expiare. ibid.col.3.f.
presbyteri ne vestes sacras benedicant consuetudine inductū est, sed non ornamenta altarium. ibid.3.g.
presbyteri obligantur ad dicendas preces, quæ sunt in Missali dum induuntur sacris vestibus. 255.i.c.& per tot.
presbyter quando eas omittendo peccat mortaliter, vel non. ibid.col.2.a.b.
presbyter doctoratum in iure ciuili etiam sine licentia episcopi assumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen illum capiens sine sufficienti scientia. 266.2.a.b.
2 presbytericidæ, quæ sit à iure imposita pœnitētia. 165.4.g.
presbyter attento iure diuino absoluere potest quemcunque à quibuscunque peccatis. 166.3.h.
presbyterum, qui occidit subito cum vxore inuentum, non est excōicatus, secus si maturo consilio id faciat. 179.4.i.k.
Vide sacerdos.

PRECIVM.

precium rei ideo maius non est, quia ex ea magna peruenit ad emptorem vtilitas, sed quia venditor magnam perdit commoditatem. 126.4.h.
precio per arbitros æstimando emens aliquid si postea conueniat, vt ei precio aliquid addatur fit iniusta venditio. pagina.132.2.d.e.
precium rei minuit pactum de retrouendendo, & magis si addatur, aliud pactum de locando venditori. 132.3.g.h.
precium debet fieri quoad conuentionem in pecunia, sed non quoad solutionem. 137.2.e.pag.seq.3.f.
precia locationum soluēda tempore sedis vacantis ob fructus quæsitos tempore vitæ præcessoris, debentur præcessori. 154.2.c.
precium, rei venditæ debetur venditori, & res vendita emptori. ibid.ead.col.2.& lit.c.

PRIMICERIATVS.

primiceriatus non est extinctus etiamsi per Papam vnitus sit mensæ capituli. 123.2.b.c.
primiceriatu durante decanatus non est secunda dignitas post episcopalem. ibid.col.3.f.
primiceriatus ille nunquam vacat. ibid.

PRIMOGENITVS.

primogenitus dicitur, qui primus natus est, siue postea alius nascatur, siue non. pagin.66.i.b.c.

PRINCEPS.

Principem suis ipsum legibus obtemperare est æquum. 72.i.a.
[principi, quod placuit legis habet vigorem in his, quæ liberæ suæ potestati subijciuntur. 85.4.h.
principes, nisi beneficijs creuerint, nihil se præstitisse putant. 86.2.b.c.
princeps, & monarcha sine aliqua legis cognitione potest suę legi derogare. 108.3.i.
princeps voluntates postremas suorum subditorum mutare potest, sed id sine iusta causa fieri non potest. 109.4.i.
principis est cudere monetam, & illius precium statuere. 130.i.d.

princeps potest priuatos cogere ad rem propriam vendendam propter publicam vtilitatem maxime ob Ecclesiæ commoditatem. 133.2.b.
2 principum beneficia perpetua esse decens est,] sed reuocari tamen ab alio, qui concessit possunt. 161.4.i.
princeps non potest priuare subditum suum bonis suis sine iusta causa, vel sua culpa. 253.i.a.
principes illi habent regalia a quibus non appellatur, & hi possunt gabellas nouas imponere. ibid.col.3.g.h.
2 princeps aliqua de causa peccata mortifera fieri notoriè, et publicè, permittere potest. 131.i.d.
2 princeps etiam ecclesiasticus non potest permittere aliqua peccata cum participatione lucri. 131.3.f.
2 princeps sæcularis sine permissione Papæ potest permittere Iudæis in suis terris habitantibus mediocres vsuras exercere.ibid.col.4.i. remissiue vide ibid.

PRIOR, PRIORATVS.

priores plusquam tres de vna natione assumi statutum definiens est iustum. 12.2.b.c.
priores indigni nunquam sunt eligendi, & si indigni eligerentur huius statuti causa, esset relinquendum. ibid.lit. d.
prior habens curam animarum exercendam per alium non tenetur intra annum sacerdotio insigniri. 27.3.h.
prioratus cui annexa est cura exercenda per se, & cui exercenda per alium valde differunt.ibidem eadem column. 3. lit.i.
prior Ecclesiæ collegiatæ habens dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, non debet præcedere alias dignitates in choro, & capitulo, sed alijs in locis. 63.4.h.i.
prior regularis licet nullum dominium bonorum habere possit, administrationem tamen eorum habere potest. 90.i.a.
prior, qui de duabus partibus bonorum, quas Titius eius nomine administrabat disposuit, dum moreretur, tertiam ipsi Titio donasse præsumi non debet.ibid.i.b.c.
prioratus multæ Ecclesiæ sæculares appellantur. 109.3.g.

PRIVANDVS.

priuandus re sua nemo est antequam audiatur. 85.3.h.

PRIVILEGIVM.

priuilegia non extenduntur extra personas, vel casum proprium. 35.i.e.
priuilegium, vt operetur aliquid contra ius commune satis est, in reliquis restringendum.ibid. 2.h.
priuilegium ordinandi non subditos episcopis est concessum per capitul.nonū Concil. Tridentin.sessio.23. de reforma. ibid. 2.a.
priuilegiorum derogatio cum fit per viam legis clausula generali contenta est. pag.174.3.g.
priuilegij vim habet consuetudo immemorialis. 176.i.c.
priuilegium dato aliquo, quod operetur, non debet ad aliud extendi in quo non inuenitur eadem ratio. 192.2.d.
priuilegium personale sequitur personam, & extinguitur cū ea. 212.3.i.K.
priuilegio concedi potest, quod iure communi conceditur. 236.3.h.
priuilegia dato aliquo, quod operentur sunt restringenda. 263.4. K.
priuilegium personale non extenditur vltra proprietatem verborum. 264.i.e.
2 priuilegia concessa miserationis, pietatis, & alimentorum causa non tolluntur per derogationē generalē. 142.2.a.
2 priuilegium si allegetur accedente immemorabili possessione censetur probatum. 143.i.a.b.
2 priuilegia dato, quod aliquid operentur sunt restringenda, quæ scilicet sunt odiosa, non fauorabilia. 143.3.k. & in quibus non est eadem ratio. 146.2.c.
2 [priuilegij tenor seruandus non extendendus. ibid. columna. 4.i.
2 priuilegium magis est restringendum quā lex, & strictius interpretandum. 148.3.h.
2 priuilegium non nocet ei contra quem conceditur donec ei intimetur. ibid.ead.col.3.& lit.b.

PROBATIO.

probationis annus in religione debet esse continuus. 176.4.k. & in legitima ætate continuatus. 177.i.a.
probatio dubia non releuat communiter, sed fallit quando in vtroque intellectu concludit. 116.i.c.

PROCEDERE.

2 procedendi legitime, quæ viæ sint, & quibus modis quis conueniri possit. pag.38.4.k.& 39.i.a.

PROCVRATOR.

[procurator legitime constitutus potest agere illa, ad quæ est constitutus.] pag.27.3.f.
procurator episcopi, qui loco illius interesse Concilio potest, et si alij voluerunt etiam decidere, non debet præcedere abbates. 65.3.K.& 4.f.
procurator item abbatis post abbates sedere debet.ibidem.columnn.3.g.h.
procurator pro vtilitate mandantis mutuans non obligatur. 69.2.d.
procurator ratione societatis constitutus societatem obligat. 70.3.k.
procuratoris mandatum expirat morte concedentis, & beneficiarij lite contestata. 91.3.i.
procurator dominus litis cum fit, fit solum quoad non requirentia speciale mandatum.ibid.3.k.
2 procurator non tenetur monere principalem agentem de defectu quodam in gratia impetranda omisso. 55.2.d.
2 procurator cui mandatum est, vt pecunias Romæ accipiat ad cambium ad expedienda aliqua negotia an possit ea à se accipere, & pretium cambij exigere quæritur.130. 2.e. & resoluitur.ibid.3.f.
2 procurator lucrum hoc capere non potest ratione lucri cessantis, sed per viam contractus emptionis, quo præsenti pecunia absens minoris emitur. ibid. 3.f. & quibusdam alijs modis.ibid.g. & seq.
2 procurator hic potest accipere quantum campsor iustè potest accipere.ibid.col.4.f.

PRODIGVS.

prodigo, & dissipatori non est ipso iure bonorum administratio interdicta, sed interdicenda. 121.2.b.

PROFESSIO, PROFESSVS.

professio tacita per gestationē habitus indistincti quando fit. 76.i.a.
professio tacita fit per gestationem habitus, quia qui post annum gestat habitum præsumitur habere animum profitendi.ibid.i.b.
professionem non vitiat in religione militari anni nouitiatus omissio.ibid.2.c.a.
professio, quæ ob metum est nulla per ordinis susceptionem, vel alia non ratificatur. 74.4.g.h.
professio

Professio eius mulieris, quæ à perpetuo carcere liberata est, si fieri vellet monacha est valida. 75.1.d
professio ante 16. annum in qualibet religione facta nulla. 163.f.g. & ante annum nouitiatus expletum. ibid. g
professio ob metum etiam reuerentialem est nulla. ibi. 3.g.h
professio excommunicati, & ad ratiocinia obligati valet. 170 3.f.g
professionem faciens secundum aliquam regulam approbatam tria vota facit paupertatis, castitatis & obedientiæ. 173.3.g
professio nulla ante annum probationis valet. 174.4.k
professio tacita quando fiat. 175.1.a
professio tacita non tollitur per renunciationē beneficij. 16.2.c
professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expressa numquam emittatur. 16.col.3.g
professio nulla potest esse vera sine animo profitendi corā Deo. 176.1.a
professio tacita supplet expressam, & professio tacita fit per delationem habitus tempore legitimo sine protestatione contrariæ voluntatis. ibid. 1.d
professio eius non est valida, qui decem menses in vno cœnobio fuit, & postea aliud ingressus post 2. menses professus est. 176.4.i.k
professio non fit ante 16. ætatis annum. 177.2.e
professus nemo fit per sacram ordinationem, nec quod quis se immisceat actibus professorum. ibid. col. 3.h
professus est tacite qui duos annos continuos habitum tulit in Conuentu fratrum conuentualium. ibid. col. 4.h.i
professus tacite expetere potest vt expresse profiteatur. ibid. k vide Minores. Professio tacita non fit si expresse, vel tacite conuentus nouitio dicat eum non futurum professum donec expresse profiteatur. 178.1.c
professio ante 16. annum est nulla, & non validantur per aliquorum annorum in ea religione mansionem. ibid. col. 3.h sed in foro exteriori post quinquennium à susceptione habitus nullus auditur qui Professionis nullitatem vult opponere. ibid. 3.i.k. ante quinquennium iustè impeditus post illud potest restitui ad Professionis nullitatis probationem. ibid. 3.k. & col. 4.f
professio eius qui ante 15. annum vel post ingressus religionē anno 16. facti, valida est iure communi. 179.1.b. sed an sit valida in religione vbi statutum est, ne professio fiat ante 18. annum non asseritur. ibid. ead. pag. lit. c
professio inualida non validatur per sacram ordinationem neque per admissionem ad actus professorum. ibid. lit. d
professio sic inualida non ratificatur per consuetudinem religionis, qua ita professi tolerari solent. ibid. 1.d.e
professio ne fiat ante annum probationis completum statutum est in fauorē potius priuatum quam publicum. 179.3.f.g
professio, [est contractus quidam obligatorius ex parte religionis & religiosi. 180.1.a
professio vt non valeat nullum Capitulum generale statuere potest, si iure communi illa valitura esset. ibid. col. 3.f
professionem expressam annullat defectus consensus & multo magis tacitam. 181.1.a
professio nulliter facta non ratificatur per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus professorum. ibid. 1.e
professio ante 16. annum non valet, nec ratificatur per perseuerātiam in religione, nisi sciens eius valorem nullum eam ratificet. ibid. col. 3.g
professiones tacitas Conc. Trident. non tollit. 182.1.b
professio in vno monasterio post sex menses facta non valet, etiamsi in alio monasterio eiusdem ordinis, sine licentia dimissus sex alios menses manserit. 182.2.a.b c
professus censendus non est alicuius religionis, qui virtute alicuius breuis transiuit ex vna religione in aliam. ibid. 2.d
professio facta ante annum probationis expletum, ab eo qui ignorabat decretum Concilij Trid. est nulla. 182. col. 4.g.h h.c
professio facta purè eo momento, quo fit valet, aut non. 183.1.
professio eius qui sex menses in cœnobio vixit, & sex alios mēses alibi cum debita licentia an sit nulla, queritur. 183.2.b resoluitur affirmatiuè. ibi. 2.e
professio est ante 16. annum, & ante probationis annum completum facta est nulla. 184.2.a
professus tacite non est, qui per annum integrum intra monasterium, vel extra de licentia habitum non gestauit. ibidem 2.c
professionem nouitiorum Ecclesiæ Cathedralis regularis recipere aliquando ad episcopum, aliquando ad Capitulum spectat, & tunc quid faciendum. 184.4.g
professionem recipere magis spectat ad Abbatē, quam ad cōuentum de iure. ibid. col. 4.h
professum facere nō potest, nec solus Abbas, nec solus conuentus, quando ad vtrumque hoc spectat. 185.1.d
professus religiosus vt quis fit quid facere debeat. ibid. col. 4.k
professionem facere in manibus episcopi non sufficit. 186.1.c
professio facta in manibus eius, qui non potest incorporare religionis, eius nomine recepta qui potest incorporare est valida. ibid. col. 2.a
professio tacita per delationem habitus non fit, nisi tria concurrant. ibid. 2.e
professio facta in ordinibus non mendicantium ante probationis annum completum ante Concilium valida. 187.4.i.k. 188.4.f.g
professionem intra annum, & post cœnam faciens mortaliter peccat, cum professio sit actus heroicus. 188.2.b
professionis schedulam legens absque animo profitendi, nō est verè professus. ibi. ead. col. 2. & lit. b
professionem nullam videtur approbasse qui est virtute illius ordinibus sacris insignitus, & diu prælatus fuit. ibid. ead. col. lit. c
professus non est qui fictè religionem ingrediens post 13. menses ex ea egreditur. 188.3.f
professio facta causa habendi beneficium est valida. ibid. 4.f
professio facta per dolum in vtroque foro valet. ibid. g
professio non potest consistere sine animo se obligandi Deo, & religioni. ibid. 4.i
professio facta ab eo qui Gallico morbo laborat eo tacito est nulla per statutum religionis, & valet per ius commune, potest tamen professus is à superiore puniri. 189.3.f. exire tamen ipse sine licentia non potest, si professio valuit. ibid. 3.g
professio ob defectum consensus nulla, eo adueniente censetur valida. 190.1.c
professionem nullam non reddunt deceptio & dolus. ibid. c.d
professio ante annum probationis facta in quocunque ordine post Concilium est nullius plane effectus, etiamsi sit de cōsensu partium facta. 194.1.b
professus non est, qui genere cum esset Iudæus protestatus est se talem non esse, cum aliter esset à professione reijciendus. 201.3.g.h
professio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori. ibidem i
professio expressa quatuor requirit, & quæ illa tacita etiam, & quæ illa. 202.1.d.e. & per tot.
professio quæ inualida, & primò ante annum 16. secundò ante annum probationis expletum, tertiò anno illo non expleto continuè, quartò metu facta etiam reuerentiali. ibid. col. 2.b.c
professio nulla non ratificatur nisi ab eo, qui eam nullam esse scit. ibid. 2.d
professio tacita non fit per annalem gestationem habitus ab eo qui semel expresse professus est. ibid. ead. col. 2. lit. d

Professio tacita valida vt sit quid requirat. ibid.col.3.g.h.i
Professio inualida quomodo fiat valida. ibid.i
Professionem inualidam qui fecit,& non solum eam non ratificat,sed exit,& ducit vxorem est tutus in conscientia.ibi. 3.i.k.& scandalum inde ortum est scandalum pusillorum, & postea Pharisæorum. ibid.col.4.f
professio metu reuerentiali facta est nulla,& ante annum nouitiatus completum, post secundam habitus sumptionem si bis sumptus est.204.a.& seq.
professio eius cuius vxor publice adulterata est, tacito matrimonio,valet.205.3.b
professio bigami coniugati cuius vxor adulterata est publicè, valet,nisi constet aliter. 206.2.c.d
2 *Professio regularis tollit irregularitatem ex defectu nataliũ ortam,quoad ordines,non quoad dignitates.32.4.b*
Vide regulares,monachus,&c.

PROHIBITUM.

2 *Prohibito vno videtur prohibitum illud, quod est præambulum ad illud,in quo eadem ratio militat.* 112.1.d

PROMISSIO, PROMITTENS.

Promissio legitima & deliberata absque dolo & metu facta, est seruanda.68.4.i
2 *Promissio facta iusto metu non rescinditur.* 75.1.e
2 *Promissio generalis sola intentione illicita non includitur sub extrau.Greg.XIII.* 175.1.b.c
2 *Promittens etiam absens pro strena solicitatori alicuius beneficij 20.vel 40 scuta in illam extrauag.incidit, sed excusatur ob ignorantiam.16.2.a.sed præsens illam sciens non, vnde indiget condonatione pœnarum,& reualidatione gratiæ.ibid.2.b*
2 *Promissio conditionalis dandi,si intra tale tempus gratiam obtinuerit,& si deficiente conditione nulla sit, comprehenditur tamen sub illa extrauag.ibid.2.d.e*
2 *Promissio conditionalis neminem obligat ante conditionis aduentum: potest tamen esse mala,& delictum dignum pœna,& castigatione. ibid.col.3.b*
2 *Promittens & promissionem acceptans pro gratia temporali à Papa obtinenda ambo sunt excommunicati.*182.1.a
Promissio non solum fit per actum exercitum & signatum, sed per solum actum exercitum. 215.4.g
[*Promitto Deo mori in religione,*]*qui dixit vouit religionem.* 216.1.e.& 2.a.*sed potest ingredi quã voluerit. ibid.2.b.c*
promissio facta Sancto de aliquo bono,non est votum,sed materia voti,hoc quomodo sit intelligendum.ibid.col.3.f
promittere Deo in manibus alicuius hominis, quod faciet aliquid boni,& promittere homini,quod faciet idem bonum, differunt.ibid.3.b
promissio generis,aut non valet,aut vt valeat debet habere fines certos à natura vel homine destinatos. 220.3.i
*promisit qui duo alternatiue, tenetur alterum,illorum adimplere.*222.1.g
2 *Promittens mulieri præsertim virgini ducere illam in vxorem,etiam absque animo decipiendi,tenetur illam ducere.* 8.2.c.& 3.f
2 *Promissio geminata plurimum operatur.*16.3.b
2 *Promissio rei quæ iure impleri non potest, non valet.*23.4.i
2 *Promissio rei sacræ non valet, nisi adsit iuramentum,& conditio, si ex priuilegio, seu dispensatione principis res fieret profana.*24.2.c
2 *Promissio post tres annos facta resignanti ad inopiam redacto,opus charitatis,non confidentia est.*70.2.c
2 *Promissio per verba iactatoria,& generalia facta non obligat.*72.1.b.c
2 *Promittens dare curiali aliquid pro gratia apud Sed.Apo. impetranda non acceptanti promissionem nisi pecunia deponatur, non excommunicatur ratione pacti,sed sic ratione promissionis.*174.1.b.& *seq.sed excusatur ratione ignorantiæ. ibid.* 2.c
2 *Promissionis mediator qui diceret* 100. *scuta amicus meus dabit,&c.non incurrit excommunicationem.ibid.col* 4.b

PROPOSITUM.

Propositum intrandi religionem etiam firmum non est votũ obligatorium.pag. 188.2.e
proposita quælibet, frequenter iterata voto non æquipollent. 215.1.c.d
propositum nullum quamlibet firmum,nec deliberatio,quamlibet resoluta efficit votum.ibid.col.2.d
*Proponere etiam firmissime intrare certam religionem non est vouere.*216.1.b

PROPRIUM.

Proprium quod regulares habere vetantur quale sit. 241.3.f
proprium ad habendum religioso Papa dispensare non potest, sicut potest ad votum castitatis. ibid.ead.col.3.& lit.f
proprium improprium 1. *administrationem aliquam bonorum pecuniariorum regulares habere possunt cum licentia. ibid.* 3.g
proprium quomodo regulares de sui Superioris licentia habere possint,probatur ex iure. 241.4.i.k.& 242.col.1.& 2. *per totum.*

PROTESTATIO.

*Protestatio animi declaratiua operatur, vt actus dubij eam sequentes intelligantur secundum illam.*184.2.b.c
[*protestatio facto contrario tollitur.*] 188.1.b
2 *Protestatio animi declaratoria, etiamsi sit facto contraria iuuat.*89.2.a.b

PROVINCIALES.

Prouinciales dicuntur non qui ex prouincia sunt oriundi, sed qui incolunt prouinciam. 11.2.d

PROXENETA.

Proxeneta ne vltra precium iustũ recipiat remediũ. 131.3.b
proxeneta qui à mercatore plus accipit quam sibi debeatur, eo quod metuat ne ducat ad alios mercatores aduenas non peccat.ibid.col.2.e.& col.3.f.
proxeneta quando ad restituendum teneatur quod accepit vltra iustã mercedem à mercatore,et quando non. 132.1.c.d
2 *Proxeneta vel mediator non tenetur mandato vel obligatione descendenti ex contractu, qui fit inter partes eo mediante,& consulente.*174.4.b

PUBERES.

2 *Puberes qui iam sint,etiamsi ad pubertatis annos non peruenerint.*11.2.b

PUBLICA HONESTAS.

2 *Publicæ honestatis impedimentum oritur inter cognatos sponsi cum sponsa maximè si sit nubilis.*5.1.a.& *inter consanguineos sponsæ cum sponso ibid.* 1.b. *de hoc impedimento quidnam statuerit Concilium Tridentinũ. ibid.ead.lit.b*

2 *Publicæ*

2 *Publicæ honestatis impedimentum manet vt erat ante Concilium in matrimonio rato, & non consummato, quod quidam sponsalia de præsenti vocant ibid.* 1.d

2 *Publicæ honestatis impedimentum quomodo differat ab impedimento affinitatis.* 23.3.f.g

PVER, PVELLA.

Puer qui desperatione motus ingressus est monasterium, & post multa professus est, verè religiosus est. 184.1.a

puellam emisisse votum ingrediendi religionem non præsumitur eo quod parentes eius eam in consortium monialium inducant. 187.3.h

puellam ingredi monasterium cogens vsque ad ætatem nubilem est excommunicatus per Conc. Trid. 172.1.b. *si tamen per ignorantiam legis obscuræ hoc fecerit, neque peccauit mortaliter, neque excommunicatur. ibid.* e. & col. 2.a

puella iudicatur inops cui pater reliquit testamento 100. *florenos in auro, quamuis certò speraret matrem, & executores longe plura ei daturos.* 21.b.c. & seq. *dispensatio, quæ obtenta fuit vt ea de causa nuberet consanguineo iudicatur valida. ibid.* e

2 *Puer qui ludens cum alio ludo lapidum eum occidit, quomodo sit irregularis.* 99.1.d

2 *Pueri coquinæ iussu coqui deferentes donaria amicis ipsius, inuito domino, peccantes non sunt absoluendi, nisi velint desistere.* 112.3.k. & 4.f.

PVPILLVS.

2 *Pupillus proximus pubertati contrahere potest, & contrahendo obligari.* 10.1.c.d

PVRGATIO.

2 *Purgatio canonica fit cum iuramento & tollit infamiam & suspicionem præcedentem.* 150.2.e. & 3.f

2 *Purgatio de vehementi non est abiuratio, sed iuratoria cautio. ibid.* 3.g

2 *Purgare se, & velle se purgare purgatione vulgari, graue peccatum est. ibid.* 3.k. & 4.f

PVRGATORIVM.

2 *Purgatorij à pœnis an citius liberetur, qui legauit* 100. *missas si illæ citius dicantur, vel tardius, si tardius, concluditur tardius.* 167.1.c. & seq.

2 *in Purgatorio nullum est meritum nec demeritum, sed sic remissio peccatorum. ibid.* 1.c.d.

2 *in Purgatorio debitor non manet donec eius debita soluantur, sed fieri potest, vt ob non solutionē retardetur. ibi.* 2.c.d

PVRITAS.

Puritati conscientiæ non deesse debet discretio rationis. 62.2.e & col. 3.f

Q

QVAE.

QVæ per accidens ac minus principaliter contingunt, non sunt attendenda. 112.1.b

QVAESTORES.

Quæstores S. Antonij non prohibentur à Conc. Trid. pro se & suis ægrotis eleemosynas quærere. 167.3.h. & seq.

Quæstorum abusus in Conc. damnantur. 168.1.a

QVALIFICATVM.

Qualificatum cum quid requiritur, non sufficit illud esse simplex. 38.1.d

Quod probatur multis exemplis. ibid. ead. col. 1. & d. & 2.e

QVILIBET.

Quilibet præsumitur se suosque magis diligere, quàm extraneos. 117.4.f

QVOD.

Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris explicatur. 133.2.e & 134.1.b

Quæ fieri nollent in multis alijs faciunt sine peccato. 134.1.a

[*Quod semel placuit amplius displicere non potest.*] 242.1.e

R

RAPTOR, RAPTVS.

2 *RAptor non est quem virgo sequitur, licet eam stupret.* 110.3.i

2 *Raptus pęnam non incurrit, qui virginem stuprat, si eam alium in locum non transferat. ibid. ead. col. & lit.*

2 *Raptus non committitur sine violentia. ibid. col.* 4.f

2 *Rapta dicitur,* [*quæ contra voluntatem patris ipsa volente vel nolente à domo abstracta fuit*] *ibid.* 4.i.k

2 *Raptor non potest raptam ducere, nisi fuerit ab eo separata, & in tuto loco posita. ibid. paulo ante.* 4.i

2 *Raptus non potest esse, sine violentia, quam tamen attulisse censetur, qui per munera à domo patris abduxit.* 111.1.d

2 *Raptus in infamia, qui vult dispensari, non debet exprimere incestum cum rapta commissum. ibid. col.* 2. & 3.

2 *Inter raptum & raptam sint ne prohibita sponsalia, quæritur, & resoluitur. ibid. col.* 4.f. & seq.

2 *Raptorem inter, & raptam cur matrimonium non esse Concilium Tridentinum statuerit.* 112.1.a

RATIHABITIO, RATIFICATIO, RATVM.

[*Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.* 71.1.a

ratificatio actus iure inualidi vt teneat, necesse est vt illum exercens sciat illum esse nullum, & postea illum exerceat. 74.4.i

ratificare actum metu factum, quis non videtur, quoties alia causa quam ratificandi actum occurrit. 71.1.c

2 *Ratificatio habet locum in delictis etiam in simonia.* 44.3.b

[*ratum habere non potest quis, quod non est gestum suo nomine.*] 186.2.c

REDITVS.

Reditus suos facile recuperabiles Dominum, vel collegium alicui dare cum pacto, vt collector eorum ei aliquid soluat vsura est. 127.2.c.d.e

redituum istorum collectori debetur merces iure naturæ. ibid col. 3.f

REGES, REX.

Reges nostri sæculi non habent maiorem potestatem quam habuerunt illorum prædecessores ethnici. 80.3.g

Reges subditi sunt pontifici quoad ea quæ pertinent ad religionem,& ad suam suorumque salutem. ibid.ead.col.2.lit.a
Rex nullus potest ea conferre quæ sunt ecclesiasticæ potestatis. 81.1.b

REGRESSVS.

2 Regressus in pristinum ius est valde fauorabilis. 194.1.e
2 Regressum habens si vigore regressus beneficium adipiscatur,& illud denuo resignet, nō habebit amplius regressum. 52. 2. a

REGVLA, REGVLARIS.

Regula nulla est tam generalis, quæ non patiatur aliquam exceptionem, præter vnam. 93.2.a.& tomo 2.192.3. i.k
regularis non mutat statum legitime parochiam accipiendo. 107.2.c
regularis residens in sua parochia, debet obedientiam episcopo, non prælato. ibid.ead.col.2.& lit.c
regularis superat rectorem statu & officio. ibid. lit.d
regularis potest dare de rebus monasterij cum licentia expressa, vel tacita superioris. 108. 2.c
2 Regulares post Conc.Trid. an possint celebrare tempore interdicti in festis suorum Sāctorum,&c. quæritur. 142. 1.c asseritur nō posse, & illorum priuilegia nihil in hac re illis prodesse. ibid. 2.b.c
regulares qui ante Concil. nimis laxè viuebant post illud possunt ad seruandam suam regulam compelli. ibid. 2.c
2 Religiosi sunt parochorum coadiutores,& sic interdictum, quod illi seruant, debent seruare. ibid.col.3.g
2 regulares habentes beneficia non tenentur communiter suis conuentibus eorum fructus dare. ibid. 3.i
2 religiosorum exemptorum, & non exemptorum differentia, & vt episcopi de exemptis cognoscere non possunt per Cōcilium. 145.4.i
2 regulares an possint virtute Iobelæi confiteri sacerdotibus approbatis sæcularibus quæritur & resoluitur. 145.2.d.e sed hoc limitatur. ibid.col.4.f.A
2 Regularis exemptus non potest se subdere alteri prælato sine sui superioris licentia, sed fallit in eo, cui secundum ius antiquum subest. ibid. paulo ante. col.3. lit.g
2 regulares debent examine prævio ab episcopis ordinari. 146.1.c
2 regularis priuilegium habens audiendi confessiones,& illud amittens per bullam Cruciatæ, quando tenetur ipse accipere bullam, vt possit suo priuilegio gaudere, & quando pœnitentes. ibid.col.4.h.i
regulari translato concessa à Papa disponendi licentia de bonis quæsitis extra monasterium comprehendit donationes inter viuos factas in vsus pios. 152.4.i.k
regularis translatus ad beneficium sæculare desinit esse subiectus ordini suo. pag. 157.3.b
regulares exempti non subsunt episcopo ita vt possint sine eius consensu sepulturam dare. 164.4.i
2 regulares exemptos episcopus excommunicatos denunciare non debet, etiam si id fecerint, per quod excommunicatio incurritur. 170.4.k.& 171.1.a. sed à Pœnitentiario maiore, etiamsi factum sit notorium, in foro conscientiæ absolui possunt. ibid. 171.1.a
2 regulares quibus sub pœna excommunicationis vetitum est ad quasdam moniales scribere, si vnus ex eis scripserit,& litteræ ad Monialem non peruenerint, non est excommunicatus pag. 177.3.g
regularis potest transire ad arctiorem ordinem petita licētia, sed non obtenta. 191.1.a
regularis, ob delictum ad arctiorem regulam profitendam cogi potest,& professio ista tenet. 77.1.e.& 2.a
regularis vt possit transire ex vna religione in aliam plura requiruntur in foro interiori quam exteriori. ibid.lit.d
regularis nihil vllo modo proprium habere potest. 191.4.b & quicquid quærit, Deo, sedi Apostolicæ, & suæ religioni quærit. ibid.ead.lit.b
regularis translatus ad aliud monasterium nihil potest ad illud transferre nisi quantum ei sedes Apostolica permiserit. ibid.4 k. vestes solas, & inutilia quædam scripta, & reliqua quæ priori suo prælato non ingrata futura sperat, transferre potest. 192.1.b
regularis ex ordine Præmonstratensi translatus ad ordinem S.Spiritus de Saxia potest in eo remanere non obstante Bulla Pij V. 192.4.f
regularis an legitimè translatus de vna religione in aliam teneatur iterum profiteri quæritur. ibid.4.i.k.& resoluitur affirmatiue. 193.1.a.b
regularis translatus ad aliam religionem, vt fiat prælatus, deposita prælatura fit monachus posterioris ordinis. 194.3.k & col.4.f
regularis translatus potest tenere beneficia ordinis posterioris, nisi fuerit de Mendicantibus. 16.col.4.h.i
regularis ex mēdicantibus translatus ad canonicos regulares ante professionem debet facere probationis annum. p. 195. 2.b.c
regularis non potest manere extra monasterium nisi de licentia superioris iusta de caussa facta. ibid.col.3.f.g
regularis translatus ad laxiorem potest inseruire beneficio curato cum licentia superioris si sit aliqua illius rei vtilitas. pag. ibid. 3.g.h. potest etiam ad manendum extra monasterium,& inseruiendum curato illi beneficio à Papa facultatem petere. ibid. 3.h.i
regulari manendi extra claustrum necessitatis parentum subuentio est iusta caussa. 196.4.g
regularis morbo laborans qui commode in suo monasterio curari non poterat, poterit ne ad domum medici vt ibi curaretur mitti, quæritur. 195.4.i.k.& resoluitur affirmatiue. 196.1.b
regularis potest exire de monasterio, & manere extra illud iusta de caussa. ibid.
regularis iusta de caussa habitum dimittere potest, sicut & clericus. ibid. 1.c
regulari prædicatori iusta caussa est dimittendi habitum, & prædicandi mater inops,& quod nemo eius regionis linguam calleat. 196.3.g
regulari beneficium simplex iusta de caussa dari potest. ibid.i
regulari ægroto quomodo sit prouidendum. 197. 1.c.d
regularis potest esse vicarius episcopi, & eius cubicularius. ibid. col.3.g
regularis potest dari obses pro monasterio. ibi. paulo ante. ead. col.& lit.
regularis eiectus non tenetur ferre habitum, sed dimissus ex causa sic. 198.2.c
regularis tenetur habitum suæ religionis patentem portare. ibid.ead.col.2.lit.d
regularem priuare habitu,& eijcere perpetuò ex ordine potest Prælatus, præcipere autem vt arctiorem ordinem ingrediatur, non. 198.3.h.i
regularis eiectus ab ordine an subiaceat episcopo suo. ibidem col.4.f
regularis incorrigibilis eiectus è monasterio quomodo tutò in sæculo esse poterit. ibi.4.b.c.A
regularis eiectus non est liber ab obedientia sui prælati. ibid. 4.b. Eiecti docendi & prædicādi officium non possunt exercere nisi habeant parochialem Ecclesiam. 199.1.a.A. Eiectus potest intrare quamcumque religionem sine licentia, ac si numquam fuisset religiosus. ibid. lit.e

Regularis

Regularis eiectus cogi non potest à confessario, nec à iudice fori exterioris vt redeat ad suum monasterium. ibid. col. 3.k nec potest cogi ad ingrediendum aliud monasterium, nec tenetur rogare, vt interim in suo ordine recipiatur. ibid. 3. k. & col. 4. f. eiectus ab ordine, & ordinatus diaconus poterit à suo ordinario presbyterio insigniri, nisi irregularitas, vel quid aliud obstet. 201. 1. a
regularis virtute iuris communis transire potest de laxiore ad arctiorem cum licentia sui superioris. ibid. col. 4. h. ad laxiorem transeundi solus Papa cum caussa facultatem dare potest. ibid. 4. i
regularis beneficiarius potest de fructibus sui beneficij disponere æque ac sæcularis. 241. 1. d
regularis simplex quærit suo monasterio. ibid. & col. 2. a. & b
regularis simplex de nihilo potest disponere sine licentia, beneficiarius autem sic. ead. p. ibid. 2. c. d
regularis cui prælatus beneficium aufert, quia vult, potest opponere eum malo animo id facere. 242. 3.k
regulari potest concedere Papa, vt 500. aureos possit in vsus pios impendere, ita vt à nullo prohiberi possit. 243. 1. a
regularis fugientis ex monasterio sine licentia pœnæ. ibi. col. 2 d. e. & col. 3. f
2 Regularis renuncians beneficium regulare cum pacto, vt sibi conferatur aliud pro recompensa, eo adepto est simoniacus realis. 53. 3. k. & 4. f. largiri tamen potuit pecuniam, ne inquietaretur in secundo beneficio, si illud canonice adeptus fuisset. ibid. ead. col. & lit. f
2 Regularis ante ætatem presbyterio insignitus, sit ne irregularis ex sessione in choro inter sacerdotes, & similibus quæritur & 136. 2. c. & resoluitur negatiuè. ibid. col. 3. f
2 Regularibus peculia habere rerum mobilium cum licentia Papæ, vel prælati non est prohibitum. 81. 1. e
2 Regularis canonicus qua ratione proprium habere possit. ibid. 2. c
2 Regularis qui de quadam muliere interfecta dixit aliquid, ex quo delatus est ad iudicem interfector, & occisus, nō est irregularis. 104. 1. c. d
2 Regularis congregatio an habeat facultatem cognoscendi de hæresi, & statuendi de ea, quæritur. 85. 1. c. & resoluitur negatiue. ibid. 1. e. & seq.
2 Regularis illa congregatio non potest augere pœnam de eo crimine, de quo non potest cognoscere, sed sic de ijs, de quibus potest cognoscere ead. pag. ibid. 2. d
2 Regularis conuersus dimisso habitu se immiscens enormibus, perdatne priuilegium fori, quæritur. 149. 4. k. & resoluitur negatiue. 150. 1. b. & seq.
2 Religiosus conuersus æquè gaudet priuilegio fori, ac alius clericus. ibid. col. 2. a. b
2 regularis ante ætatem promotus, post ætatem competentem celebrare iussus, & in vltimo loco presbyterorum sedere, cum ad agendas gratias surrexisset, vt locum digniorem occuparet, duos religiosos pepulit, fuit excommunicatus, & grauiter peccauit. 179. 4. f. g
2 Regula nulla est tam generalis quæ non patiatur aliquam exceptionem præter vnam pag. 192. 3. i. k. & tomo primo, pag. 93. 2. a

REIPVBLICAE.

2 Reipublicæ interest vt digniores ad publica munera eligantur. 178. 1. e. & delicta puniri. 780. 3. f

RELIGIO, RELIGIOSVS.

In religionibus non desunt aliqui seminantes odia inter homines diuersarum nationum. 13. 3. g
religiosi non tenentur obedire prælatis in omnibus, sed secundum regulam. ibid. col. 4. i. appellare ab eo possunt. ibid. k
religiosus in vno monasterio receptus, & filius eius factus non potest cogi sine sua culpa vt in aliud trāseat, nisi per speciale ius sit statutum contrarium. pag. 14. 1. b
religiosorum exceptio pertinet ad prælatum, & conuentum. ibid. 1. d
religiosi solemnizantes matrimonia non solum sunt excommunicati, sed etiam suspensi. 14. 3. h
religiosi grauius puniuntur solemnizantes matrimonia contra parochorum voluntatem, quam alij sacerdotes, & cur. pag. ibid. lit. k
in religione quadam consuetudo qua antiquiores solum habēt vocem in capitulo reprobatur. 22. 4. h
religiosus omnis professus subdiaconus habet vocem in capitulo etiam ad electionem prælatorum iure communi. pag. ibid. 4. i. k
religio nulla potest condere statutum iuri communi contrarium sine Papæ dispensatione. 24. 1. a. b
religiosi qui volunt ab alieno ordinari debent habere litteras dimissorias sui diœcesani. 39. 2. a. A
religiosorum ordinarius ad dandas litteras dimissorias est eorum superior, si habeat priuilegium ad hoc. 41. 3. f. A
2 Religiosum criminis socium non teneri ad denunciandum illud superiori, falsum est dogma. 38. 3. k
religiosus qui acceptauit beneficium ad quod requirebatur paulo plus studuisse ex præcepto sui Superioris, est tutus in conscientia. 45. 1. b
religiosus qui accessit ad ordines accipiendos cum aliqua dubitatione verè eos accepit. 47. 1. d. e
religiosus illegitimus non potest habere beneficia Ecclesiastica. 49. 4 g. quod limitatur ad prælaturas. ibid. h
religiosus translatus ad aliam religionem sedere ibi debet iuxta professionem in ea emissam, sed translatus vt præesset, renunciata præfectura sedebit post præfectum. 67. 1. d
religiosus simplex non potest se obligare nisi de mandato sui superioris. 69. 2. e. & 3. f
religiosi obligationes actiuæ, & passiuæ cedunt monasterio, cuius est filius. ibidem 3. h
religioni etiam militari qui se dedit suscepto sacro ordine, non retrocedit. 72. 3. h
religionem quis ingredi potest, etiamsi vxorem duxerit, modo cum ea rem non habuerit. 75. 1. a
religiones militares verè sunt religiones, & præsertim religio S. Ioannis. ibid. col. 4. f
religionis per professionem, quæ non sit vera religio, nemo fit religiosus. ibid. 4. g. h
religiosus qui fecit professionem nulliter ex religione emissus tuta conscientia vxorem potest ducere. 76. 1. d
religiosorum regimen melius est esse perpetuum, quam triennale. 84. 4. h
religiosus professus nullum habet dominium in bonis patrimonialibus. 89. 4. k
religiosus habens administrationem donare potest inter viuos, sed non caussa mortis. 90. 1. b. c
inter Religiosos probos, non auditur vox, [appellatio,] hoc quomodo intelligendum. 98. 1. c
2 Religiosus non est Iudæi filius, qui ordinem professus est, cuius constitutiones vetant quemquam ex Iudæis prognatū admitti. 95. 3. h
religionis ad ingressum quæ maxime sint necessaria, & vt pronitas ad libidinem possit esse eius rei caussa. 170. 2. c. d
religionis professio eius cuius parentes premuntur inopia, valet, sed is profitendo peccat. ibid. col. 3. f. g
religionem an possit ingredi Anglus seminarista, qui iurauit se in Angliam iturum, & prædicaturum fidem catholicam prius quam illud iuramentum impleuerit, quæritur. 16. col. 4. f. g. & negatiuè resoluitur. 171. 1. a

Religionem ingredi seruus nõ potest sine cõsensu domini. ibi.b
religiosi non tenẽtur scire leges ab eorum instituto extraneas. 167.2.a
religionem non potest ingredi obligatus ad ratiocinia.ibi.lit.c & qui habet debita donec soluat debitum si potest. eadem p.& eadem lit.c
religionem ingredi cogens non excommunicatur nisi secuto effectu, sicut neque consulens, & auxilium præbens. 171.3.k
religio vera institui potest ad militandum.173.1.d
religio non desinit esse talis, quamuis tota obseruantia regularis non seruetur in ea. 175.1.c
religionis de essentia non est habere generalem omnibus religiosis præsidentem.176.2.a
religiosi non poßunt cogi ad profitendam nouam regulam,quã antea non vouerunt.ibid.col.4.f
religiosus in genere non est verus religiosus, sed obligatus ad se faciendum religiosum.177.1.d.e
religiosus vt dimittat habitum non satis caussæ est, quod ab alijs iniurias patiatur. 178.2.a
religiosi non debent esse valde curiosi caussarum forensium. ibid.col.4.g
ad Religionem Christiani omnes quãuis ex infidelibus descendentes sunt apti ut admittantur. 180.1.e
religiosus nemo nisi volens,& cõsentiens fieri potest. 181.1.d
religiosus nullus effici potest, nisi absoluerit annum probationis,qui vt inchoetur requirit consensum & admittentis,& missi. ibid. 1.e
religiosus manens extra monasterium cum licentia superioris residet intra illud. p.183.3.f
religiosus non est, qui emisit tria vota tertij ordinis Sancti Francisci.pag.184.3.g.sed tenetur seruare dictam regulã. ibid.3.h
religione eiectus potest quamque aliam religionem ingredi, & profiteri pag.185.1.b
religiosus non fit,nisi qui vouet tria vota substantialia in manibus eum potentis incorporare religioni approbatæ. ibid. col.2.c.d
religio sicut & vniuersitas conseruari potest in vno, alijs omnibus mortuis. ibid. lit.e
religiones sunt magna pars reipub. Christianæ,in qua ius publicum consistit,p. 192.b
religionem ad laxiorem transeundi licentia est contra ius commune,secus ad strictiorem. 195.1.a
religionem quæ vouit postea nupsit, & multa aduersa pertulit, quæ viro voto narrato facultatem ab eo accepit ingrediendi religionem,an debeat.218.3.k. respondetur negatiue.ibid.col.4.h.i
religionem intrare nemo debet, nisi qui sit ad eam dispositus. 219.1.e
religionem qui vouit in genere ingrediendo vnam, satisfecit voto,& egressus non tenetur alias tentare. 220.3.f.g
religionem qui vouit vnam ex tribus, & in vnam ingressus reiectus est ob infirmitatem,indiget dispensatione,vt in sæculo manere poßit. 221.1.b.c
religionem ingredi vouens non satisfacit quoquomodo,sed requiritur,vt bona fide eã ingrediatur,&c. 221.2.a. & seq.
religiosus arctiorem religionem sine consensu superioris vouere potest.227.4.h.nec superior votum illud irritare potest ibid. 4.k. sed dispensare super illo.228.1.a.& multo magis commutare.ibid.1.b
religionem qui vnam vouit intrare, potest dispensari, vt in laxiorem ingrediatur ab inferiore Papa.228.1.c.d
religiosus potest restituere damna,quæ intulit suo monasterio, per proprietatis peccatum. 230.2.c
religiosus non peccat mortifere ob vnius oboli proprietatem. ibid.col.4.h
religioso quando licet de ijs quæ sibi in suam sustentationem data sunt in pios vsus conuertere,& quando non. 234.1.e
religioso factum legatum valet tamdiu, quamdiu Superior eo illum vti voluerit.ibid.2.c.d
religiosi parentũ necessitas superueniens est iusta causa exeundi ex monasterio ad eis succurrendum, præcedens efficit vt non possit iustè intrare.236.1.a.& seq.
religiosis professis non potest imponi austerior vita, si vouerunt limitatam seruare regulam.237.2.c
religiosus potest esse executor testamenti obtenta tamen prius licentia à superiore,& tutor,& curator miserabilium personarum.266.1.d
2 Religionis habitus datio est quid spirituale,cum de laico faciat Ecclesiasticum.74.2.d
Vide professio,monachus,&c.

RELIQVIAE.

Reliquias Sanctorum in collo portare, aut honeste in oratorio tenere licet ,cessante superstitione.262.4.i.k
Reliquias portarunt Constantinus,& Helena, & fere omnes fideles pij hoc faciunt. 263.1.a
Reliquiæ Sanctorum neque venales exponi, neque extra capsam,vbi sunt repositæ ostendi debent. ibid.1.d.e

REMISSIO.

2 Remissio inducit donationem, & per consequens simoniam quando remittenti aliquid perit, & recipienti aliquid acquiritur.54.2.a
2 Remißio exceptionis respiciens solum forum exterius nihil operatur in foro conscientiæ.ibid.2.b

RENVNCIATIO BENEFICII.

Renunciatio reciproca non est, quando pactum, & conuentio tacita non intercessit.31.3.i.k
renunciatio reciproca illicita est, quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem alicuius,& alter resignet beneficium in fauorem alicuius alterius.ibid.col.4.
renunciatio beneficij facta uirtute mandati reuocati, sed non intimati valida est.ibid. 32.1.b.c
renunciatio facta donec consensus præstetur, nullum parit effectum,etiamsi sequatur admißio,& collatio beneficij renunciati. ibid.2.d
renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum est ipso iure nulla.36.3.g
per renunciationem spontaneam non perdit quis possessionem beneficij donec eam relinquat. 58.3.f
renunciatio beneficij coram notario non valet sine auctoritate Superioris.29.4.i
post renunciationem beneficij factam in manibus superioris potentis illam admittere beneficium retineri non potest. 30.1.d
post talem renunciationem capiens fructus beneficij tenetur restituere eos deducto salario mercenarij si inseruiat.ibid.col. 2.d.& col.3.f
renunciatio & obligatio inter viuos ab vltima voluntate quomodo differat.200.4.g.
2 Renuncians beneficium in manibus ordinarij cum spe,quod ipse, vel alius conferent illud alteri secundum suam voluntatem,non peccat.47.1.a.b
2 Renũcians beneficium, si post illud renunciatum accipit omnes,vel aliquos fructus eiusdem, censetur confidentiam incurrisse illicitam à Pio V.vetitam,& damnatam,ex eoque actu probatam videri talem confidentiam.48.3.k
2 Renunciare beneficium cum spe vt detur idoneo, & quod is gratus

gratus futurus est, non est simonia. 47.2.b.c
2 Renunciare beneficium cum intentione, vt conferatur alicui certæ personæ non est contra Bullā Pij V. de confidentia. ibid. col. 4.
2 Renuncians beneficium præmisso pacto, quod ordinarius conferet illud Ioanni, est simoniacus. 48.1.a.b
2 Renunciatio reciproca illicita, quænam sit. ibid. col. 2.b.c
2 Renunciatio illicita non est quando interuenit intentio men talis, sed non tacita, vel expressa conuentio. ibid. 2.c
2 Renunciatio beneficij in manibus collatoris cum spe, quod ipse dabit cuipiam eo digno, quem ipse nominauerit, licita est. ibid. col. 3.f
2 Renunciatio simoniaca est ipso iure nulla, & omnia quæ illam sequuntur. 48.4.i.k. 60.1.c
2 Renuncians cum pacto vt ei relinquantur fructus simoniā admittit, sed non comprehensam sub extrauaganti de confidentijs. 52.2.e
2 Renunciatio reciproca cum pacto facta non valet, vnde illis, qui sic renunciarunt possunt restitui sua beneficia ab episcopo, post absolutionem ab excōmunicatione, ibi. col. 4.g.h
2 Renunciatio omnis beneficij facta sub modo, & conditione est simoniaca. 57.2.c
2 Renunciatio in manibus superioris fieri debet, & talis qui possit inuitum destituere. 77.2.e. & 3.f

REPVDIVM.

Repudium Mosaicum vel nunquam licuit, vel saltem post Christum non licuit. 210.4.f

RES.

[Res omnis per quascunque res nascitur, per easdem dissoluitur.] 27.2.c
res quæ culpa caret in damnum vocari non debet. 31.1.c
[res per quas causas nascitur per easdem soluitur.] 96.3.h
[res iudicata pro veritate habetur.] R.I. 97.1.b
res inter alios acta non præiudicat alijs. ibid. 2.a
res quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit. 105.1.c
res promissa vel legata cum perit sine culpa debitoris, non tenetur ad eam soluendam. 118.1.b
rem promissam præstandi difficultas non excusat promittentem ab illa prestanda. ibid. lit. c
res deputatæ ad vsum vnum non debent in alium vsum conuerti nisi auctoritate principis. 124.2.b
res cum suo onere transit. 144.3.h
rei suæ traditioni quisque potest modum imponere. 149.2.b
rei suæ quilibet est moderator, & traditioni rei suæ potest adijcere modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit. 161.4.k
res iudicata pro veritate habetur, & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitiæ. 199.4.f
[res omnis per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur. 209.4.g. fallit in sacramentis. ibid. h
2 Rem quæ culpa caret in damnū vocare non conuenit. 71.4.i
2 Res extincta nihil operatur. 78.3.h
2 Rei illius frustra expectatur euentus, quæ etiam si eueniret, nullum produceret effectum. 24.1.c
2 Rem suam exportare cuique vbicunque voluerit, iuris naturæ est. 149.2.d
2 Res vno respectu potest appellari vno nomine, & alio respectu altero. 193.4.f

RESCRIPTA.

Rescripta ad lites & ad beneficia in quo differant. 15.1.i
rescriptum pro alio pro immunitate eius impetratū sine eius consensu valet. p. 16.2.e
rescriptum ad lites pro coniuncta persona aliquis impetrare potest sine eius consensu. ibid. col. 3.g
rescripti ante præsentationem non quæritur iurisdictio iudici, nec præsentatori. 30.1.c
rescripti alicuius intimatio fieri debet per porrectam scripturam authenticam, & per partem aduersam & procuratorem eius. 57.3.f
rescripti authentici transumpto non tenemur credere, nisi sit factum auctoritate iudicis, & parte cuius interest citata. ibid. ead. col. g
rescriptum principis facit ius non solum, quo ad partes, sed quoad alios. 117.1.a
2 Rescriptum est genus ad rescripta principum, & inferiorū. 186.4.g
2 Rescriptum à Papa factum, & ab ordinario quomodo differant. ibid. h
2 Rescriptum in iure solum est Apostolicum, imperiale, seu regium. ibid. 4.i
2 Rescripta principum faciunt ius, etiam quoad alios nominatos in rescriptis pro similibus casibus, non rescripta inferiorum. 187.1.a

RESIDERE, RESIDENTIA.

Residendi necessitas est duplex, altera qua quis residere debet continuo seruiendo, altera qua debet residere vt lucretur fructus. 103.1.c. & 2.c
residere lex præcipiens, comprehendit eos qui vtroq; modo ad residendum obligantur. ibid. ead. col. 2. & lit. c
residentiam quæ beneficia requirunt intelligunt personalem. ibid. col. 4.f
residere non cogitur dignitas cui assignatæ non sunt distributiones iuxta Concil. Trid. & cuius prædecessores à sui fundatione non resederunt. 103.3.f

RESIGNATIO.

Resignationem beneficij qui impeditus legitime intra tempus præstitutum non publicat, non perdit beneficium. 31.1.a
resignatio facta in manibus Papæ, de beneficio prius resignato in manibus ordinarij nihil valet. 32.2.b

[RESTITVTIO], RESTITVERE.

2 Restitutio ita facienda est, vt veniat in manus domini res subtracta, alioqui nihil valet. 113.1.e
2 Restituere rem furtiuam furi, tenemur, nisi sit suspicio, eum non restituturum. ibid. 2.a
2 Restituere tenetur viator, quæ in via surripuit, vt mēdicitatem, & viæ incommoda vitaret. ibid. 2.c
2 Ad restitutionem aliquis obligari potest ex eo, quod sine sua culpa gestum est cum exemplis. 115.2.a.b
2 Restituere quis damnum ex æquo debet, quando in re damnificauit, sed si damnum intulit in re nondum adepta, non tenetur damnum omne resarcire. 125.3.i.k
2 Restitutio omnis grauis ei, qui restituere debet, censetur, sed firma stat regula. [non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. 78.1.a
2 Restituere tenetur ad peccandum inducens si vi, metu, vel dolo induxerit, idque lege iustitiæ, non alias. 80.2.a
2 De restitutione præceptum obligat pro semper, sed non ad semper. 108.1.d
2 Restituere non obligat violatio caritatis, sed tantū iustitiæ. pag. 153.4.g.h
2 Restituere tenetur impediens bonum alterius, qui ius habet in re, vel ad rem, & non alij. 154.4.i

REVELANS.

2 Reuelans delictum occultum antequam à iudice iuridice iubeatur, peccat. 39.4.f

REVS.

Reus cogitur edere instrumenta sua fisco actori, ratione publicæ vtilitatis. 23.3.b & multò magis in causis spiritualibus. ibi. ead. col. 3. & lit. h

2 Reus interrogatus à iudice cõpetente, negans suum crimẽ, peccat mortaliter. 132.4.g

2 Reus interrogandus non est regulariter de crimine aliorum nisi de crimine læsæ maiestatis, & quibusdã alijs. 185.1.e

RIXAE, RIXANS.

2 Rixæ iniustæ qui causam dat, erit irregularis, si ex ea accessorie oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur, secus si nõ accessorie secunda rixa orta sit, sed per se sedata prima. 105.1.c. & 2.a

2 Rixantem fabrum cum alio si quis arripiat, & in scalas proijciat, vnde is vulneratus obeat, is alius non est irregularis. ibi. 2.c

RVTHENI.

Rutheni & Moscouitæ ad pœnitentiam & communionem Catholicorum qua ratione admitti possint. 8.1.c

Rutheni, & Moscouitæ pœnitentes quomodo absolui possint, vel non. ibid. 2.a

S.

SACERDOTES, SACERDOTIVM.

Sacerdotes peste infectis quomodo sacramenta ministrare possint. 9.2.a

sacerdotes qui tenentur sacramenta ministrare, non debẽt fugere tempore pestis. ibid. 2.a.b.

sacerdotio probato probantur alij ordines: sed probato acolytatu, non probatur tonsura, & minores. 90.3.f

2 Sacerdos, qui cum filia spirituali fornicatur debet deponi, & alias pœnas subire. 86.1.c

2 Sacerdotum in testimonijs de his, quæ in sacris confessionibus audiuerunt præstitis nullus iudex suum debet fundare iudicium. ibid. 2.a

sed potius eos debet deponere, & atrocissimè punire. ibid.

sacerdos, qui vsus est aliqua superstitione ad futurorũ cognitionem, non est excommunicatus in Bulla Cœnæ. 134.2.c quomodo mortaliter, vel venialiter peccauerit in hac re. ibid. c. & d.

2 Sacerdos persequens eum, à quo multa damna acceperat, & cum apparitores in eum misisset, is in domum fugiens cum euadere non posset se præcipitauit, & interfecit, quæritur an sit irregularis. 101.1.c. & respondetur negatiuè. ibid. 2.c.

2 Sacerdoti non est illicitum insequi malefactorem suum, nec procurare, vt capiatur. ibid. 3.b

2 Sacerdos nullus excusari potest in totum à peccato ob ignorantiam iuris infligentis irregularitatem in causa mortis 103.2.a

2 Sacerdos qui malè affectus à latrone post sex horas dixit nomen eius, intendens, eum non posse inueniri, eo inuento, & interfecto, non est irregularis. 103.3.K. & 4.f. & seq.

2 Sacerdos est irregularis, qui post pulsum, (Aue Maria) vocata ad se muliere, & cum ea in ecclesia conclusus, post egressum ipsius mulier occisa fuit, & post aliud homicidium est sequutum, 106.2.a. & seq.

2 Sacerdos est irregularis, qui consuluit abortum, si fœtus animatus erat, alioqui non. 109.1.e. & 2.a

sacerdos, qui scire cupiens per somnia futura aliqua fecit, quę narrantur, an peccauerit, quæritur. 133.4.K. & dicitur sic. 134.1.b

2 Sacerdos putans se consecrare 10. hostias, & sunt 11. nullam consecrat, sed sic si putat se hostias, quæ sunt ante se. 140.1.a. vide presbyter, clericus, & multa alia.

SACRAMENTVM.

Sacramentum nullum sine materia substantiali consistere potest. 45.3.i

sacramenti ad iterationem non sufficit materiæ & formæ repetitio, sed necessaria est intentio. 46.1.b

sacramentum, uel sacramentale aliquod cum dubitatur an sit acceptum, debet assumi cum conditione. 47.4.f

sacramenta imprimentia characterem non requirunt vllum actum suscipientis. 73.4.g

sacramentum non potest pendere à futuro euentu, vel futura ratificatione. 78.4.i

sacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato, sicut sacramenta. 161.2.d

sacramentum inualidum facit diuersitas verborum formæ, per quam corrumpitur substantialis verborum sensus. 262.1.d

sacramenti verba mutata ad fouendum errorem intolerabilẽ destruunt sacramentum. ibid. 2.a

2 Sacramentis cum aliqua necessaria desunt suppleri nõ possunt, sed ipsa sunt repetenda. 6.3.f.g

2 Sacramentalia ab hæreticis notorijs non licet accipere, nec sacramenta præter baptisma in morte. 7.3.K

2 Sacramenta qui accipit fictè sine animo recipiendi illa, nõ illa recipit, sed est falsarius. 17.2.c

2 Sacramentum ipso iure est irritum, si qui illud ministrat nõ habet intentionem conferendi illud. 139.4.b

2 Sacramentis, & beneficijs ecclesiasticis indigni sunt mortifero peccato infecti. 140.2.a

2 Sacramenta aliquem conficere, & ministrare qui sit inhabilis, grandis excessus est. 143.1.c

SAECVLARES.

Sæculares in suo sæculari statu saluari non posse cogitatio satanica est. 224.1.a

SALARIVM.

2 Salarium cum augendum esset alicui publico ministro à decurionibus, an is qui dedit 4. suffragia, sine quibus id augmentum factum fuisset teneatur ad restitutionem. quæritur. 151.3.K. & resoluitur. 152.3.f

salarium cui vere debetur maius, quàm quod ei datur, potest illud accipere. 251.4.h. resoluitur negatiuè quæstio supra dicta, & iustum salarij augmẽtũ fuisse decernitur. 152.3.f

SALTANS.

2 Saltans cum muliere grauida, quæ abortum fecit, quando est irregularis, & quando non. 109.3.h.i.

SARACENVS.

2 Saracenis qui necessaria bello faciendo Christianis subministrant excommunicantur. 109.3.h.i

SARTORES.

De sartoribus qui ducunt emptores ad mercatores statutum Curiæ Capitolinæ.131.4.f.dubia circa illud.ibi.b. & per tot.sartores, qui accipiunt plus pro mercede quià ducunt emptores ad mercatores quam eis sit statutum, non tenentur ratione iusti metus id restituere.152.1.c.neque ratione ipsius statuti.ibid.1.e

SCANDALVM.

Scandalum pusillorum quale sit,& Pharisæorum. 76.1.e.& 2.a.propter scandalum proximi nemo tenetur relinquere bona spiritualia,aut temporalia.ibid.col.2.& lit.a
pro scandalo vitando illa quæ non sunt cum peccato mortali coniuncta sunt relinquenda,quomodo hoc sit intelligẽdum. ibid.b

SCHISMATICI.

Schismatici ab ecclesia quomodo recipiendi.7.3.f
schisma[est peccatum, quo quis se separat ab vnitate ecclesiæ nolendo subesse ei,vel membris eius.ibid 3.b
schismatici vel hæretici, qui ad festa Catholicorum veniunt non reijciendi.ibid.col.4.f.g

SCIENS,SCIENTIA.

Scienti,& consentienti non fit iniuria,neque dolus.R.I.38.3. K.& 68.1.a
2 Sciens,quòd res est sua, & credens iustè quòd est sua,à restitutione excusatur.182.2.b
2 Scientia, & credulitas mortis coniugis excusant secundo nubentem.ibid.2.d
2 Scire[est veritatem visu perceptam in mente retinere]. 91.3.b.
2 Scire quis id non dicitur,quod non potest probare, ad hoc, quod teneatur illud denunciare.ibid.col.3.i

SCRIPTVRA,SCRIBERE,SCRIPTA.

2 Scriptura qui actus indigeant, & qui non vt sint validi. 14.1.d.
scribere quomodo seruile opus non sit.85.3.f
sed sic si sumatur pro describere.ibid.3.g
2 scripta aliena manu scripta in scrinio ipsius reperta, nisi subscripta sint manu ppria alteri nocere nõ possunt.87.4.i
2 scripta imperfecta,& inemendata,& indigesta etiam propria manu exarata non possunt alicui iure obijci.88.1.a
2 scripta sua scriptori emendare,& corrigere licet, donec sunt in membranis.ibid.1.a.b
2 scribere aliquid nemo potest,quod non lima,& correctione primò egeat.ibid.c
2 scripta ita vt intelligi nequeant pro non scriptis habentur. ibid.2.b
2 scripturæ vna pars declaratur per ea,quæ alibi sunt scripta. ibid.3 f
2 scriptor operis excusandus venit,qui in fine sui operis se Eccles. Rom.subijcit.89.2.a

SCRVPVLVS.

Scrupulis qui aguntur non peccant, nec desinunt habere fidẽ. 47.1.b
scrupulus à vero dubio differt,& calcato scrupulo tolletur dubium.ibid.2.b
scrupulus[est argumentum aliquod apparens contra id,quod credimus,vel opinamur.135.1.e
scrupulum, & conscientiam erroneam deponere proprio iudicio quisque potest.ibid.2.a
scrupulis agitatus eo quod religionem ingressus ex voto sexies dixerit,quid faciet.223.3.i.k
2 scrupulosus credens se excommunicatum, confessario pio, & erudito contrarium dicenti,debet acquiescere.156.1.e. & 2.a.b.
& si verè esset excommunicatus, liber tamen esset à pœna coram Deo 156.2.b.c.gaudet etiam omnibus bonis ecclesiæ, ac si nõ esset excommunicatus. ibid.c.d.nec tenetur quærere aliorum consilium, immo quærens peccat. ibid.e. peccat venialiter non acquiescendo eius consilio,dicenti eum esse satis confessum.ibid.3.g
2 scrupulus,& dubium quomodo differant,& quid sit scrupulus.159.4.b.i

SEMEL.

[Semel dicatum Deo non potest in vsus humanos transferri,]hæc regula multis explicatur.226.4.g.h.i.& 227.a. per tot.

SENATVS,SENATORES.

Senatus Mediolanensis potuit mutare ob causam testatoris voluntatem.133.3.i
senatus Mediolanensis habet regalium vsum à suo rege.ibid. col.3.i k
senatus Mediolanensis de domo quadam vendenda decretũ defenditur.134.4.h.i
2 senatores, & liberi eorum cum quibusdam personis matrimonium contrahere iure ciuili,sed non pontificio prohibentur.112.1.c

SENECTVS,SENEX.

senectus metaphoricus morbus est,& non venit in literis beneficialibus,quæ sunt ambitiosæ nomine morbi. pag.119. 2.d
2 senex quamlibet grauatus,& quamlibet impotens potest cõtrahere matrimonium.102.d
2 & Scotus,qui contrarium tenere uidetur reijcitur.ibid.4 f. vide tamen infra.30.1.a
2 senes quinam non debent contrahere, & quando Scoti sententia vera est.ibid.a.b

SENTENTIA.

Sententia per lapsum decennij transit in rem iudicatam, & res iudicata pro veritate habetur.196.2.f
2 sententia definitiua quamuis debeat in scriptis ferri, interlocutoria tamen,& alia præcepta in iudicijs possunt verbotenus fieri.14.1.c
2 sententia lata contra ius non valet, est restringendum ad sententias latas contra ius clarum, ita ut non comprehendat latas contra ius obscurum,vel dubium.115.1.c
sententia lata à iudice non competente,est ipso iure nulla, sicut & illa,quę sine citatione præcessit.98.3.k
2 sententia iniusta non obligat in conscientia.99.4.g
2 sententia in se iniusta non prodest in foro Dei ei pro quo datur.35.2
2 sententia de matrimonio lata non ita transit in rem iudicatam,quin data informatione collusionis, vel alia sufficienti de integro possit cognosci.37.2.d

SE-

SEPVLTVRA SEPELIRI.

Sepulturæ locus tribus modis dari potest,& qua ratione eum episcopus dare potest, vel non.164.4.g.h
sepulturæ electio est actus pertinens ad vltimam uoluntatem, & mutari potest.175.1.e
sepeliri debet omnis qui in Paschate communicauit in loco sacro nisi in certis casibus.166.1.a
sepultura quis priuandus non est ob peccatum veniale.230.4.g

SEQVESTRVM.

Sequestrum positum in casu cle.2.de seq.possess. non tollitur per concordiam partium,donec iudex declaret finitam esse litem,& concordiam validam.87.3.i.k

SERVILE, SERVVS, SERVIRE.

Seruile opus, illud est opus manuarium quod proprius conuenit seruis, quàm ijs,quibus seruitur.84.3.g
seruile nullum fit opus,eò quòd ob lucrum fiat.ibid.3.h
seruus fugitiuus ad dominum redire debet, vel eum contentum facere,nisi iusta causa excuset.86.3.f.qualis est timor perdendi vitam,vel ne adtriremes adigatur. ibid.f
seruus hic tenetur suum pretium hero vel per se, vel per aliū soluere.ibid. & quicquid quærit, & lucratur domino suo quærit.ibid.
seruiam tibi Domine, dicens & intelligens in statu continentiæ an vouerit continentiam quæritur.215.4.f.& resoluitur affirmatiuè.ibid.
seruire concubinario in licitis licet, in illicitis non. 157.1.e
seruus concubinarij consentiens in eius peccato, & complacens hero peccat.ibid.e
seruus concubinarij quot modis peccet ei seruiendo,& qua ratione absolui non possit.ibid.2.a.b
2 seruire quis potest peccatori in alium finem,quàm in peccatum.157.3.g.seruire meretrici quatenus liceat.ibid.3.i

SIGILLATOR.

Sigillatoris pœnitentiariæ libri cur potius in manu summi pœnitentiarij quàm datarij venire eo mortuo debeant.85.4.h.i.& 86.col.1.& 2.

SIMONIA.

Simoniam confidentialem præsumetur commisisse,qui sibi renuncianti beneficium etiam ob pietatem certos fructus offert.29.4.h.i
simonia ex parte resignantis completa dicitur,eo,quòd talem facit resignationem,quæ si non esset simoniaca valeret.52.3.f.g
2 simonia ex parte resignatarij completa non est,quando tradit apocham promissionis fructuum, sed non ipsos fructus. ibid.3.i
simonia vt sit completa sufficit,quod vtrinque sit pro parte adimpleta.ibid.4.g.h
2 Simonia conuentionalis est resignare beneficium litigiosum cum pacto,vt victa lite resignatarius consentiat pensioni. 531.a.b. et seq.
2 simoniacè ignoranter de beneficijs prouisi, non incidunt in censuras, debent tamen quamprimum beneficia renunciare ibi.paulò ante.
2 simoniaca pacta non sanat scientia ordinarij collatoris inferioris Papa.ibid.lit.d
2 simoniaca pacta qui quatuor commisit,& in reualidatione gratiæ trium tantum fecit mentionem, an propter quartū omissum indigeat noua reualidatione,quæritur,54.1.b.& negatiuè concluditur.ibid.3.h
2 simoniacum ut sit pactum in materia beneficiaria non requiritur, vt per illud aliquid pereat promittenti, & aliquid acquiratur promissario.55.1.e
2 præcedens conclusio necessariam esse gratiæ reualidationem ob quartum pactum omissum consulenda demonstratur. ibid.2.a
2 simoniæ tot fuerunt commissæ, quot fuerunt pacta simoniaca,totq; sunt absolutiones necessariæ, quot sunt incursæ excommunicationes.ibid.2.b
2 simonia realis commissa non est à duob. competitoribus, quorum alter alteri promisit se consensurum pensioni,si illud assequeretur,qui postea pensioni consentire noluit.ibi. col.4.k
2 simoniam non inducit,nisi debiti illius remissio,quod potest ab inuito exigi.56.1.a
2 simoniam committūt competitores,qui conueniunt ut alter nō opponat impedimentū,& alter consentiat pensioni.ibi.
2 simoniacus est concurrere omittens,pacto inito aliquid recipiendi.56.2.e
2 simoniam admittit,qui re æstimabili pecunia,tollit impedimenta, quæ iuridice opponi possunt. ibid.e.& col.3.f
2 simoniacum quid iure poli non iudicatur, quod iure fori tale censebitur.57.3.i
2 simoniaca pacta ab alio sine suo consensu facta nemo tenetur approbare,sed execrari.ibi.3.k
2 simonia per tertium commissa in concordia beneficij non nocet parti,quo ad peccatum,& excommunicationem,sed ei ius suum manet illæsum.ibid.4.k.debet tamen ius, quod per eam acquisiuit, statim atque illam nouit renunciare 58.1.a
2 simoniam ab alio in sui commodum commissam esse credere quis tenetur,quando sunt præsumptiones verisimiles ad illam præsumendam.ibid.1.b
2 simoniaca est omnis pactio in beneficialibus, etiamsi per eam nihil perdatur,aut acquiratur.ibid.4.h.i
2 simonia commissa inter resignantem, & tertium cui pensio reseruata fuit,& pensionem ipsam, & collationem benefitij vitiat.62.3.h.& 4.f
2 simoniæ in materia venditio omnem contractum non gratuitum designat.63.2.b.c
2 simoniam ad incurrendam paria sunt dare aliquid collatori beneficij,& dare alteri qui sit causa collationis. ibid. col.3.i.propter simoniam in alio,quàm in ordine,& beneficio admissam non incurritur excommunicatio.ibid.col.4.i.k
2 simonia non est extinguere pensionem pecunia iuridicè, & illam pecuniam mutuare alteri ad aliam extinguendam pensionem ei,qui soluat aliquot scuta annua.64.3.i.k
2 simoniacus realis in beneficio an possit absolui sine dimissione beneficij,quæritur.66.4.k.negatiua est conclusio.67.1.b
2 simonia aliena non nocet eam ignoranti nisi vt teneatur renunciare beneficium cum primum resciuerit.ibid.col.3.b
2 simoniam realem admisit procurator,qui conuenit cum resignatario,vt ille 50.libras filio ipsius quousque ad ætatē legitimam perueniret, penderet,vt & fecit.ibi.col.4.g.& per totum.
2 simoniacè ignoranter prouisus fructus durante ignorantia perceptos suos facit,sed postquam sciuit,tenetur beneficiū, & fructus durante scientia perceptos,restituere.68.1.a
2 simoniaca non est resignatio ob solam intentionem,quā habet resignans,vt postea tertio cedatur, sed sit talis si resi-

gnatarius

gnatarius promittat mediatori tertio cedere.ibid. 2.c.d

simonia realis commissa est ab hero, & famulo, quorum alter se obligauit, ut procuraret illi beneficium, alter, vt ei in omnibus obsequeretur. 188.4.i.K

2 *simoniacè ignoranter de beneficio prouisus habita illius notitia tenetur dimittere, etiamsi Papa illum ad compositionem fructuum male perceptorum admiserit, si ei nouā collationem non fecerit.*80.2.e.& 3.f

2 *simoniacam labem iura vetantia non possunt tolli per non vsum.*41.3 *f.g*

2 *simoniam non committit, qui in actu collationis exigit id, quod pariter exigeret, si non ab ipso, sed ab alio fieret collatio.*42.1.c.d

2 *simonia est omnis traditio rei spiritualis facta mediante aliqua conditione, quæ iure non inest, & simonia est, [studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum.ibid.*3.i

2 *simonia realis non interuenit, cum collator beneficij se debere falso putans* 100.*Petro, ea petijt sibi donari vt beneficium Petro conferret, & Petrus credens ea sibi deberi, ea donauit.ibid.*3.K.& 4.f

2 *simonia est conferre beneficium vacans cum pacto, quod resignetur alteri vnam certam pensionem sibi, & alteram, si illius beneficium sit capax, reseruando.* 42.4.k.& 43 1.a

2 *simonia est, Patrono, qui promisit præsentare, sed non præsentauit, ob illam promissionem certam pecuniam dare, sed conuentionalis tantum, quæ non reddit inhabilem ad beneficia.ibid.b.c*

2 *simoniam ab alio commissam ratificans nullam pœnam incurrit.ibid.d*

2 *simoniam non ratificauit qui pecuniam cognato, quam ipse patrono beneficij dederat reddidit, vt eum indemnem redderet.ibi.*2.e

*simoniace fundantes beneficium possunt priuari bonis ei beneficio applicatis in pœnam.*45.1.d

2 *simonia vt sit realis sufficit ex duobus in pactum deductis alterum compleri.ibid.*4.h

2 *simonia est renunciare beneficium principaliter, vel ob id quod ad aliud præsentetur, secus si secundario, & ob causam impulsiuam.*46.1.b.c

2 *simonia non est dare alia ratione, quàm pro precio quærendi spirituale.ibid.* 1.d

2 *simonia non est dare temporale pro spirituali minus principaliter.ibid.*3.d

2 *simonia non est dare, vel accipere aliquid pro cura, & impensis excommunicationis.ibid.*3.i

2 *simoniam non inducit intentio tollendi obligationem antidoralem, quæ non habet vim pretij.*47.1.c

2 *simonia non est renuntiatio beneficij ea sola intentione facta, vt alteri detur.ibid.*4.f.g

2 *simoniam non committit mandans libere resignare, & admissa resignatione rogare, vt tali conferatur. ibid. colum.* 4.b

2 *simonia non dicitur reciproca, quando non interuenit pactum, nec conuentio.*48.2.a

2 *simonia reciproca non est resignare in fauorem, intentione, vt alter prouocatus simile faciat ex gratitudine. ibidem lit.b*

2 *simoniacus non amittit ipso iure titulum beneficij simoniace renunciati.ibid.*3.K

2 *simoniam non inducit intentio minus principalis.* 49.2.b

2 *simonia iure diuino prohibita non committitur, nisi cum intentione emendi, vel vendendi spirituale & c.nullo iure humano inducta committitur sine pacto, seu conditione, ibid.* 3.f

2 *simoniam inducit sola intentio resignatarij gratiosè dandi aliquid temporale, & resignantis gratiose accipiendi.* 50. 1.a

2 *simonia mentalis non inficit actum, nec ad vllam restitutionem obligat.ibid.*

2 *simoniam committit saltem in foro contentioso, qui post quæsitum ius aliquod in re ante adeptam possessionem dat aliquid.ibid.d.per tot.*

2 *simoniam an faciat expreßio valoris beneficij maioris vero, ad hoc ut Papa pensioni consentiat, quæritur.*50.3.k.& *resoluitur negatiue.*4.g.h. *Rursus eadem quæstio ventilatur fusius.*51.a.b.c.*Concluditur solum ob mendaciū, &. expreßionem falsi valoris non posse dici simoniam, sed cū intercesserit conuentio inter partes, vt ea fieret ad perficiendam resignationem, à simonia auctor id excusari non posse putat.ibid.*3.b

2 *simonia conuentionalis est, si resignanti promittitur, quod percipiet fructus, vel quòd talis eius propinquam ducet in vxorem, si neq; adhuc percepit fructus, nec propinqua eius tali nupsit.ibid.*4.i.K.*Sed si hoc factum est, tum simonia realis commissa erit, quare ab ea promissione discedendum est, & postea libere hæc agi poterunt. ibid.*52.1.a.b

2 *simoniaca est omnis renuntiatio cum pacto, etiam conditionali, si saltem præbuit causam renunciationi.ibid.*1.e

2 *simonia est dare aliquod temporale, pro quærendo spirituali, siue sit paruum, siue magnum.* 61.1.c.d

2 *simonia in tantum potest crescere, vt fiat hæresis.ibi.*1.d

2 *simoniam quæ res parua, vel magna in foro exteriori efficiat, arbitrio boni viri relinquitur.ibid.e*

2 *simoniam res minima mortalem efficit, quæ furtum mortale non efficeret.ibid.*2.c

2 *simonia non est dare temporale pro spirituali, alio respectu, quàm pro solutione ipsius.ibid.*2.d

2 *simoniam realem committunt, qui dant ministris munera, vt preces pro eis apud collatorem interponant, obtento beneficio.*61.4.g

2 *simonia est si prouisus de beneficio soluat pensionem antiquam impedienti expeditionem literarum.ibid.*4.h.i

2 *simonia est rogare aulicum, vt beneficium quod primum vacauerit, N.impetret, & N.consentiet pensioni ab aulico constituendæ.*62.2.c.d. *sed si non sit pactum de pensione, sed ipse libere consentiat, non est simonia.ibid.c*

2 *simonia committi potest per promißiones antequam ius in beneficio acquiratur, & per eas, quæ fiunt post literas expeditas, vel possessionem apprehensam.*72.1.c

2 *simoniacus conuentionalis factus realis, si antequam celebraret uirtute iubilæi absolutus est à simonia, non incurrit irregularitatem.ibid.*2.d

2 *simonia an sit dare in capiēda posseßione beneficij aliquid temporale pro aliqua re profana ad ecclesiam spectante, quæritur.*73.1.b.& *multa dicuntur ibid.per tot.*

2 *Simoniam non committit, qui dum accipit possessionem beneficij dat valorem semestrem sui beneficij ex constitutione Pij V.*73.3.K. & 4.f. *declaratur hoc quomodo sit verum, & dicitur pœnas tantum humanas tollere, & hoc nō dari pro pretio. ibid.*4.i

2 *simonia est principaliter pro receptione ad habitum religionis pecuniam accipere.*74.2.c.d.*non autem minus principaliter.ibid.*3.g.

2 *simoniacus in beneficio an sit irregularis, & inhabilis ad alia, quæritur.* 75. 2.d. *& resoluitur negatiuè. ibid.*2.e. & 3.f

2 *simoniacus in beneficio non est suspensus.ibid.*

2 *simoniacus in ordine est suspēsus iure nouo, & antiquo, licet non sit irregularis.ibid.*3.b

2 *in simoniacis Bulla Pij V. non habet locum in beneficijs ante simoniam adeptis. ibid.col.*4.K.

2 *simonia per se commissa non facit simoniacum ipso iure in habi-*

habilem ad ali. beneficia. 78. 1.e
2 simoniacus in ordine an sit irregularis quæritur ibid.& affirmatiuè concluditur.ibid.1.e
2 simoniacus in ordine, & simoniacus in beneficio diuersas sortiuntur pœnas.ibid.2.c
simoniam an & qui commisit imponenda sit pœnitẽtia,vt moneat eum,cum quo simoniam commisit,quæritur.99.4.i. & resoluitur negatiuè.80.1.a.& per tot.
2 simoniæ à labe non vacat concedere facultatem absoluendi à casibus reseruatis pro nummo argenteo.162.4.g
Hoc tamen solus Papa potest efficere,& facit in Bullis Cruciatæ,& cur.ibid.4.b
2 simoniam iure tantum humano inductam iuste potest Papa committere,non illam quæ iure diuino est vetita.ibi.4.i
2 simonia iure tantum humano inducta in quibus sit.ibid.
2 simonia mentalis est mortifera,sed non excõicat. 185.1.d
2 de simonia accusatus,& infamatus de excommunicatione, olim vitandus erat,& nunc non.191.2.b.c.

SOCIETAS IESV.

Societatis Iesu clerici qui peracto biennio tria vota religionis ediderunt vere sunt religiosi.189.4.b.i

SOCIETAS IN MERCATVRA, SOCIVS.

Societatis contractus in quo salua sorte pecuniæ aliquis fructus datur quomodo fieri debeat,vt sit licitus.8.3.g.b.i
societate inita ad mercaturam quidquid vnus accipit pro ea illam obligat.70.4.i
societate extincta licet eã renouare in pecunia prioris societatis,& lucrum ex ea consequutum licet reponere. 138.3.K
societas in officijs contrahi non potest in lucro,quod sperat officialis ultra valorem sui officij.ibid.
societas in qua saluum capitale manet est illicita, si pereat, est licita.138.2.d
socio conferenti pecuniam post disdictam non licet aliquid accipere.ibid.3.i
2 in societatem qui pecuniam contulit,nõ potest qnicquam accipere, præter sortem post disdictam,seu solutam societatem.125.4.g. nisi ratione lucri cessantis.ibi.4.i
2 societas inita cum pacto,ut ponens operas teneatur assecurare sortem,& lucrum certum,est vsuraria, 123.1.b.c sed erit iusta,si separatim tres contractus libere fiant. ibid.c.
societas leonina est,in qua alter socius capit lucrum, damnũ non sentiens ibid.2.c
2 societas vt licita sit tria requiruntur,negociatio licita, periculi subitio,& æqualitas.ibid.
societas saluo capitali licita iniri potest.ibid.2.d
2 societas in qua ponẽs industriam subdit periculum sortis dimidiæ est iniusta.123.4.f
2 societas 100.ouium datarum ad biennium, ita vt ex eis dẽtur annuatim 18.scuta,est iniusta.124.1.d
2 societas in officijs Romanæ curiæ qualiter instituatur.124.3..g.b.& in ea abusus, qui irrepserint à pontificibus damnati.ibid.
2 societatis huius conditiones.ibid.4.f.& seq.
2 societas hæc iustificatur ob periculum perdendi totam sortem, si officialis moriatur antequam discedat ab hoc contractu.ibid.2.c
hoc periculosum esse postea dicitur.ibid.4.K

SODOMIAE.

Sodomia uitium cum propria vxore paulò minus est, quàm cum alia persona admissum.78.1.c.hoc crimen mixti fori est.ibid.

SPADO.

2 Spado cuiuscunque generis sit, an possit matrimonium contrahere quæritur.28.4.K.& resoluitur negatiuè. 29.2.d
2 spadonum multa sunt genera,& qui contrahere possunt, & qui non.ibid.3.i
2 spadonis vnius matrimonium validum esse asseritur. ibid.
2 spado ad copulam impotens potest remanere in coniugio contracto,ut frater,& soror,sed non utendo delectione carnali.31.1.b

SPES.

Spes successionis,& donationis non sunt bona illius, qui habet spem.21.3.f

SPIRITVALIA, SPIRITVS.

Spiritualibus annexa sunt spiritualia,sed non tam ac ipsa. 80.4.b
spiritualibus annexa,quomodo sint spiritualia, etiamsi annexum idem non sit cum eo quòd ei annexum est. 81.colum. 3.b.i
spiritus & spirituale multas habet significationes. 80.3.i.K
spirituale quid sit quatenus ad ecclesiæ potestatem pertinet. ibid.4.i
spiritualis definitio explicatur.ibid.4.f
spiritualia sunt omnia sacramenta, & sacramentis annexa. ibid.4.i
spiritus non est nomen tertiæ adorandissimæ Trinitatis persona,sed Spiritus sanctus.262.1.e. & 2. a
Spiritumsanctum Bosnenses Græci hæretici dicunt ipsum nõ esse Deum,& creatorem, sed creaturam, & immo eorum baptisma quia deficit vna persona Trinitatis,scilicet Spiritus sanctus non valet.ibid.a

SPOLETVM.

Spoleti statutum ne quis filiæ plus mille florenorum dotem det.11.1.c
an illud statutum seruare teneatur Spoletanus, qui vxorem filiam Spoletani ducere cupit Romæ,quæritur.ibid.1.e.& resoluitur negatiue. ibi.1.a
Spoleti statutum non ligat eos Spoletanos,qui Spoleti domicilium non habent.ibid.3.f

SPOLIATVS, SPOLIA.

Spoliatus à iudice sine iuris ordine ante omnia restituendus, ac si is non esset iudex. 99.1.a
spolia[sunt illa quæ debitis suis solutis clericis supersunt. 150.4.b.
spoliorum collectores vt euitet clericus, donet in vita in pia opera.152.3.b.i
spolia clericorum[sunt illæ, quæ reperiuntur post mortem ipsorum nondum pie impensa.152.2.b
spolia regularium degentium extra claustra debentur cameræ Apostolicæ.ibi.3.b
de spolijs clericorum duæ Iulij III.extrauagantes satis duræ & tertia eas mitigans tolerabilis.163.2.e.& 3.f
spoliorum nomine censenda non sunt quæ prætenso clerico ex mercatura mortuo superfuerunt. ibid.3.k.& 4.f

SPONSA, SPONSALIA.

Sponsa de præsenti,cuius sponsus ingressus est religionem, an teneatur

teneatur expectare vltra duos menses, & dicitur annum integrum. 203.2.a.b.
Sponsus cum religionem est ingressus, cur debeat professionē in annum integrum differre, potiusquam illam breui tempore facere. ibid.col.3.f.
Sponsus in dubio credere debet sponsam cum maritali affectu cognouisse. 208.i.b.
Sponsalia de futuro non annihilauit Concil.Trid. sed tantum de præsenti, sine præsentia parochi. 215.2.a.
Sponsalia dissoluuntur per ingressum religionis, sed cauendum ne iure infamia contra sponsam oriatur. ibidem ead. col.2.& lit.a.
2 sponsi infideles, qui se animo non consummandi matrimonium cognouerunt, conuersi matrimonium debent contrahere secundum formam Concil.Trid.2.4.b.i.
2 sponsi infideles conuersi ad fidem subijciuntur canonum legibus, & cum impedimentis canonicis non possunt contrahere.3.i.a.
2 sponsalia transeunt per copulam in matrimonium præsumptum, vbi non est publicatum Concilium. ibid.2.a.
2 sponsalia Catholici cum hæretica sunt ipso iure nulla, quia in his conditio turpis intercessit.ibid.2.d.
2 sponsalia de futuro dissoluuntur per superuenientem hæresim.ibid.col.3.f.
2 sponsus cum sponsa rem habens, cur matrimonium cōsummare in dubio præsumatur. ibid.3.g.
2 sponsalia quamuis iusta dissoluuntur per causam iustam ipso iure. ibid.3.h.
2 sponsalia ipso iure nulla, non producunt effectum matrimonij per copulam subsecutam.ibid.
2 sponsalia non contrahit, qui cum iuramento mulieri dixit, [promitto tibi me aliam non ducturum, nisi te,] sed videtur, quod sic deceptam teneatur ducere. 4.i.e.
2 sponsalia ex consensu parentum inter petentes contracta, & non ratificata, non obligant.ibid.2.d. sed eis præsentibus, vel ratificantibus facta valent. ibid.2.e.
2 sponsalia etiam iurata dissolui possunt per mutuum consensum.ibid.col.3.f.
2 sponsalia dissoluuntur, quando superuenit aliquid, quod si à principio interuenisset, non fuissent contracta.ibidem 3.i. & sic sponsa, cuius sponsus bannitus fuit sine dispensatione alteri potest nubere. ibid.
2 sponsalia etiam iurata dissoluuntur, si sponsus de facto cum altera contrahat. 8.2 b.c.
2 sponsalia per copulam ante Concilium fiebant matrimoniū 15.2.c.
2 sponsalia de futuro cum conditione, ante illam nihil valent post illam sunt efficacia. 16.i.d.
1 sponsalia non prohibentur semper, quando matrimonium prohibetur. 111.4.b.
3 sponsalia pubes, qui cum impubere contraxit, non potest ab illis resilire, antequam impubes ad pubertatem peruenerit, & tunc, nisi ea consentiat sine peccato non potest contrahere matrimonium. 8.4.g.
2 sponsalia, qui contraxit cum filia, cuius matrem prius cognouerat, & postea filiam ipsam cognouit, tenetur resarcire damnum. 22.i.c.d.
2 sponsalia absolute inter duos secundo consanguinitatis gradu se attinentes contracta, nulla sunt, & sub conditione si Papa dispensauerit, aliqui valida esse tenent, at aliqui plures non.23.4.i.k. Quid tenendum sit in hoc casu sententia auctoris. 24.2.c.
2 sponsalia clandestina cur non annullat Concilium Tridentinum, sicut matrimonium. 112.i.b.
sponsalia inter raptum, & raptam nulla esse possunt, sicut & matrimonium. ibid.i.d.

SPVRII.

Spurij ex damnato coitu nati non succedunt parentibus, neque ab intestato, neque ex testamento, nec contra. 163. i.c.
Spurij quomodo legitimentur. ibid.i.d.

STANDVM.

Standum est regulæ confirmatæ à Papa, & ipsius declarationi.123.3.g.
2 Standum ei potius est, quod videmus in indiuiduo effectum quam ei, quod in genere definitur non esse effectum, vel fieri non posse. 30.3.g.h.

STATVTVM.

Statutum ciuitatis factum in fauorem personarum, porrigit effectum extra territorium statuentium. 158.2.c.
statutum in vno correlatiuo, habet locum in alio, si modo eadem ratio militat. 178.i.b.
Statuitur cum quid, & illa omnia statuta videntur sine quibus, vel nullo modo, vel cōmode illud fieri nequit. 208.3.f.
statutum confratriæ quo cauetur, ne quis confratrum possit conueniri coram iudice ecclesiastico, vel sæculari ab alio confratre, non est contra libertatē Ecclesiasticā. 265.4.h.
statutum à tempore immemoriali seruatum habet vim priuilegij contra libertatem Ecclesiæ. ibid.4.k.

S. STEPHANI MILITIA.

S. Stephani militia, in qua vouentur tria vota charitatis, pudicitiæ, & obedientiæ, est vera religio 173.i.b. hæc militia non requirit aliquem ordinem, imo neque clericatum in his, qui arma tractant.ibidem i.c. Hi milites expresse, vel tacite paupertatem vouent, & liberam testandi potestatem non habent. ibidem columna 2.b. Argumenta, quæ probant eam non esse veram religionem diluuntur.ib. col.4.g.& seq.

STIPVLATIO.

Stipulationis pars tolli potest per acceptilationem eius manente stipulatione firma quoad reliqua. 141.2.d.

STVLTVS.

2 Stultus non debet melioris esse conditionis, quàm sapiens. 166.2.a.
2 Stultus, & si non debeat melioris esse contionis, quam sapiens, per accidens tamen aliter euenire potest. ibid.2.b.

SVBDIACONATVS.

Subdiaconatus est iuris diuini à Christo Dom. Nost. institutus.224.3.i.K.
Subdiaconatus, & diaconatus sunt integre ordines, & non participatiue.ibidem column.4.f. an votum castitatis sub diaconatui annexum, Papa possit tollere, quæritur. ibidem eadem col.4.h.& resoluitur affirmatiue.ibidem lite.i.
Subdiaconatui votum continentiæ annexum est accidentaliter iure humano, & statuto Ecclesiæ. 225.i.d.e.
Subdiaconi multi dispensati.ibid.lit.e.& 225.a.
Subdiaconus non habet causam legitimam, vt cum eo dispensetur, eo quòd sit fraude ordinatus cognatorum, qui eum cum esset prædiues, pauperem esse dixerunt. pagina 227. 3.K.& 4.f.

Subdiaconus dispensatus ad ducendam vxorem, an teneatur ad Horas,& concluditur negatiuè. 260.4.g.
2 *subdiaconus, qui ficte ordinatus contraxit matrimonium indiget dispensatione ad vtendum eo in foro conscientiæ.* 17.2.d. *in foro exteriori quid respondere posset, si matrimonium illud accusaretur.* ibid.col.3.f.
2 *subdiaconus, qui non est, potest passionem sine stola in die parasceues, vel eius partem cantare.* 139.3.f.g.

S V B O R N A T I O.

2 *subornatio duplex est, bona, & mala, & quid sit subornatio.* 178.1.c.

S V B R O G A T V S.

subrogatus debet sapere naturam eius cui subrogatus est. 79.4.i.

S V B R E P T I O, S V B R E P T I T I V S.

subreptio non vitiat gratiam, nisi quoad illud cuius causa fuit. 17.2.c.
subreptitius est, qui impetrans à Papa beneficium secundum, tacuit primũ, eo quod volebat illud relinquere. ibi.c.3.h.i.
subreptitia gratia non valet. 20.4.f.
subreptio omnis non facit nullas gratias ordinarij sicut gratias Papæ. 38.3.f.& tomo 2.186.4.h.i.
2 *subreptitius est, qui habens mandatum, vt secum dispensetur, asserit se dispensatum.* 48.4.g.
2 *subreptio non vitiat gratiam, nisi quoad illud cuius causa fuit.* 25.1.b.
2 *subreptio vitiat gratiam à Papa, non autem ab ordinario concessam.* 186.4.h.& tomo primo. 38.3.f.

S V B S I D I V M.

subsidium charitatiuum peti potest à clericis ratione beneficiorum, si non sint pauperes, vel solum ad suum patrimonium sint ordinati. 252.3.K.& 4.f.

S V C C E S S I O.

successio ab intestato cessat per successionem ex testamento. 157.3.k.

S V P E R I O R.

superiorem etiam non recognoscenti superiori non creditur dicenti se fecisse aliquid ex iusta causa, nisi probetur. 192.1.e.
superior potest dare talem facultatem manendi extra claustra suo subdito translato, qualem suo originario, seu vernaculo. 195.4.f.
superior nullus potest dare talem facultatem suo subdito manendi extra claustra sine causa iusta. ibi.ea.col.4.& lit.f. & cum iusta non sine habitu, quia hanc facultatem solus Papa facere potest. 196.4.h.
superiores religionum perpetuos esse melius est, quam esse triennales. 239.1.c.d.e.
superiores monialium ingredi earum monasteria nullo iure prohibentur. ib.col.3.h.i.& per tot.
superior regularis potest auferre beneficium regulare, quia vult. 242.3.K.
2 *superior regulariter potest retractare aliqua mala se consentiente facta, nisi in certis casibus.* 78.2.d.e.
2 *superiori non tollitur potestas cognoscendi de delicto se consentiente, siue mandante perpetrato.* ibidem eadem columna 3.f.
2 *superior religionis, qui à Papa petijt, vt liceret sibi dispensare cum suis super irregularitate, & is concessit, deleta in supplicatione voce per breue, non potest ea vti litteris non expeditis.* 141.1.d.e.

S V P E R S T I T I O S V M.

2 *superstitiosum est, quoties aliquis nititur efficere aliquid p causas, quæ nec virtute sua naturali, nec ex diuina, aut ecclesiastica dispositione id possunt efficere vbi multa vide latius, & quot species sint superstitionum.* 190.2.d.e.
2 *superstitiosæ coniurationes, quare suum aliquando sortiantur effectum, & non bona.* ibidem columna 3.K.& 4.f.

S V R D V S.

surdus omnino peccauit mortaliter, qui se ad omnes sacros ordines fecit promoueri. 53.1.a. *hoc tamen non est omnino certum.* ibidem 1.b.
surdus, qui fecit se ordinari falsis litteris testimonialibus ab alieno, quot, & qualia peccata commiserit. ibidem.colum. 2.a. & sequent. *remedia quibus indiget.* ibidem eadem column.2.d.e.

S V S P I C I O.

suspicionis causa non tractanda est coram iudice recusato, sed coram arbitris electis à partibus. 12.4.f

S V S P E N S V S, S V S P E N S I O.

Suspensus, & irregularis, est inhabilis ad beneficia obtinenda, sed non perdit obtenta. 34.2.e.& col.3.f.
Suspensio, quæ nunc fit, non nocet quo ad præterita, nec retro trahitur. pag.40.1.b.c.
Suspensus est is, qui non iustè est ordinatus à non suo Episcopo vtpote laicus alterius diœcesis, & ei suo ordine vti non licet, donec Papa, vel Episcopus suus ratificet. 41.4.i.k.
Suspensus non est Episcopus ordinans alienum subditum per probabilem ignorantiam, quæ eum à suspensione excusat. 41.1.a.
Suspensus ter est, qui tres sacros ordines per falsas litteras testimoniales accepit. 53.1.e.& 2.a.b.
Suspensio facta donec satisfaciat, non tollitur donec iudex declaret esse satisfactum. 87.3.k.
Suspensus an sit, cui superior prohibet ne celebret, quæritur, & resoluitur distinguendo. 90.1.e.& 2.a.b.
Suspensio à voce actiua, & passiua an per legitimam appellationem suspendatur, quæritur. 99.1.e.& *resoluitur affirmatiuè.* ibid.2.a.
Suspensio ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ per appellationẽ non tollitur, sed sic aliæ. ibid.ead.col.2.& lit.a.
Suspensionis ab officio diuino, & sacramentis violatio sola inducit irregularitatem. ibid.ead.col.2.& lit.a.& b.
2 *Suspensio lata in capitulum absolute ligat singulos de Capitulo non excommunicatio.* 172.2.a.
2 *Suspensio ferri potest absolute in vniuersitatem, sed non ligat, nisi culpabiles in ea.* 173.4.i.
2 *Suspensus ab ordine non est suspensus à beneficio, & fructibus eius percipiendis.* 107.4.K.& 108.1.a.
2 *suspensus à diuinis communicans, vel confitens non peccat sed solum prohibetur agere suum officium, sicut prius, & ministrare.* 135.1.c.d.& per tot.
2 *suspensio [est censura ecclesiastica, qua alicui personæ Ecclesiasticæ prohibetur exercitium sui officij, vel beneficij ecclesiastici in totum, vel in partẽ.] ibid.* 1.d.& inf.c.4.i.
Suspensio à diuinis intelligitur exercendis, non aũt audiendis vel

vel suscipiendis. ibidem.
2 suspenditur nemo, nisi ob culpam propriã. ibidem col. 3.k. et col. 4.k.
2 suspensionis omnis violatio peccatum est, sed illa inducit irregularitatem, qua violatur suspensio à diuinis. ead. pag. 136.1.a.
2 suspensus actus iure particulari sacerdotio adscriptos exercens peccat, sed non est irregularis, si non sunt illi actus diuina officia. ibid. 3.g. Vide etiam col. 4.f.
2 suspensio, quæ incurritur per notorium concubinatum ipso iure per pœnitentiam tollitur, sed non irregularitas. pag. 137.4.i.
2 suspensus incurrit irregularitatem, si diuinis se ingerat, hoc quomodo sit verum. 187.2.c.d.
2 cum suspenso ab oratione communicans nullam incurrit excommunicationem. 191.2.e.& 3.f.
2 suspensus ab officio est suspensus ab oratione, & quis potest suspendi ab oratione per solum peccatum veniale. ibi. ead. col. 3.& lit. f.
2 suspensus à confessario, ministrando non efficitur irregularis. ibid. ead. col. 3. lit. g.
2 suspensio, sicut, & excommunicatio à iudice competente lata regulariter valet, & seruanda est, quousque non fuerit talis declaratus, & denunciatus. 191.3.K.
2 suspensio ab officio est generalior suspensione à diuinis, & qui suspensus est ab officio, vel diuinis non incurrit irregularitatem intereßendo diuinis. ibid. col. 4.k.

T

TACITVRNITAS.

Taciturnitas non dolosa beneficij simplicis male obtenti non vitiat dispensationem ad obtinendum curatum impetratum. 49.3.f.
taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli. 124. 3.g.h.
taciturnitas non omnis vitiat gratiam, qualis est eius, quod prĩceps nouit, vel quod iure inest, vel est notoriũ. 143.3.i.
taciturnitas illa gratiam vitiat, quæ id tacet, quod iura mandant exprimi, vel quod expressum reddidisset principẽ ad concedendam gratiam difficiliorem. ibid. ead. col. 3.K.

TEMPORALE, TEMPVS.

temporale non potest fieri spirituale, nisi spirituali potestate accedente. 250.3.k.
tempus omne in iure statutum in dubio censetur esse continuum. 202.2.c.

TERTIANI.

tertianorum regula est vera religio in certo monasterio. 191. 2.b.c. Vide S. Franciscus.

TESTAMENTVM.

Testamentum a parocho scriptum, & à testatore signatum in foro exteriori non valet, at in foro conscientiæ, qui ex eo bona possidet, iuste possidet. pag. 154.4.i.K.
testamentum clerici de bonis per negotiationem quæsitis quo modo validum. 155.2.b.c. de qua re mouetur quæstio, & probatur de bonis illicite contra alias virtutes, quam specialem iustitiam non esse validum. ibid. 2.d. sed probatur contrarium. ibid. col. 3.h.i.
testamentũ ad pia non quærit septem testes, sed duo sufficiunt. 157.4.g.
testamento institutus hæres a volente ingredi religionem, statim post professionem illius, possessionem capere potest. 160.1.b.c.
testamentum factum à volente ingredi religionem confirmatur morte ciuili illius. ibid. ead. col. 1. & lit. c.
testari licet volenti religionem ingredi, & Episcopi consensus, & conuentus ad id non requiritur. ibid. 4.d.
testamentariorum potestas durat vno anno post monitionem eis à iudice factam. pag. 160.3.h.
testator non potest committere potestatem testamentarijs instituendi, vel substituendi hæredem secundum ius commune. ibid. ead. col. 3.h.& lit. i.
testatus quis pro parte, & pro parte intestatus decedere non potest, nisi sit miles. ibid. col. 4.f.g.
testator instituens hæredem, & substitutum nominans excludit monasterium, quod institutus ingreditur quando expresse, vel tacite eum noluisse constat, vt monasterium succederet. 161.1.a. per tot. sin minus monasterium excludit substitutum. ibid. ead. col. 1. lit. a.b.
testari velle, non est testari, & velle legare, non est legare. 162.4.g.

TESTIS, TESTIMONIVM.

2 testis iuste interrogatus, reum non detegens, non tenetur fisco restituere pœnam, quã ipse ipso iure incurrit. 152 4.k.
testis nulliter accepti depositio prior, postponenda est posterio ri. 87.4.i.
testis vnius idonei iurati dictum inducit iustam credulitatem 88.2.d.
2 testis de auditu, & alter de veritate, sine iuramento non probant sufficienter. p. 22.3.g.
2 testimonium de veritate est naturale, & regulare, testimonium de auditu irregulare. ibid. h.
2 testi vario, aut contrario mõ loquenti non creditur. 23.2.d.
2 testes non sunt admittendi regulariter post publicationem testium, super ijsdem saltem articulis. 28.4.i. fallit in testibus deposituris per artem. ibid. ead. col. & lit.
2 testes non legitimi, vt mulieres, & quando adduci possunt, & quando non. 39.2.e.& 3.f.
2 testis vnius dictum deponentis de delicto inducit semiplenam probationem, sed deponentis de confessione, vel de indicio, nihil videtur probare. ibid. col. 4.f.g.
2 testes contra reos condemnandos examinatos repetendos esse lex mandans, est humana, & consuetudine tolli potest. pag. 41.1.a.
testimonio vnius non creditur in foro exteriori, quantæcumque sit dignitatis, fallit in multis. 157.4.g.h.
2 testimonium falsum nemini nocens, qui dixit, peccauit, sed ad restitutionem non tenetur. 133.3.f.
testimonium falsum, qui dixit ante latam sententiam, tenetur reuocare illud si sit in damnum proximi. ibid. 3.h. nisi damnum illatum restituat, nam tunc non tenetur se infamare. ibid. 3.i.

THEATINI.

Theatinorum, qui sunt clerici regulares origo. 65.4.k. eorum præcipua sedes censenda est Roma. 66.1.a. & Ecclesia S. Siluestri. ibid. ead. col. 1.c.

THESAVRARIVS.

Thesaurarius Ecclesiæ S. Nicolai, qui erat alias multis nominibus parum dignus, quomodo punitus à priore. 110. col. 4 f.& seq.
thesauraria potest retineri cum capellania in eadem Ecclesia 114.3.i.k.

THOMAS GVALA, THOMAS MANRICVS.

Thomas Guala Ticinensis Iuris Cæsarei ꝓfessor qd cõtra au-

ctorem scripserit. 134.3.f. Auctor quomodo ei responderit.ibid.ead.col.3.g.& seq. per totum.
Thomæ Manrici Dominicani dignitates, & officia,& testamentum,ex quo oritur quæstio an illud potuerit facere. 157.2.d.e.& col.3.& 4.ac 158.col.1.per tot.

TIMOR.

2 Timor si est iustus excusat à peccato violationis legis humanæ,sed non à violatione legis naturalis,& diuinæ. 92.3.f.g. Vide metus.

TOLERARE.

2 Tolerare verbum est generale,et duplex est tolerantia vna boni approbatiua,altera mali permissiua. 11.2.c.

TOLETANA.

Toletanæ Ecclesiæ institutum ne descendens ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis fiat in ea beneficiarius probatur. 12.2.c.

TONSVRA.

Tonsura prima non est ordo,nisi generaliter. 34.3.K.& column.4.f.
tonsuram,qui male accepit, pensionem sibi collatam retinere potest.pag.39.3.h.sed hoc negatur,quia in praxi obtinuit contrarium. ibid.ead.col.3. & lit.h.
tonsura prima non est ordo proprie, nec necesse est,vt qui eã accipit dicat,[Dominus pars hæreditatis meæ, & cætera. 46.4.f.g.
tonsuratus est medius inter sæcularem,& laicum, sicut nouitius inter sæcularem,& professum. ibid.4.g.
2 tonsura insignitus fictus litteris dimissorijs, & beneficium sumens,& suspensus,& irregularis non est. 135.2.b.c.

TRACTATVS.

tractatus,& consensus,qui sunt necessarij,præcedere debent, nec sufficit ratificatio ex interuallo facta. 134.4.g.
2 tractatus non debent fieri super prouisione beneficiorum nondum vacantium,quod intelligitur de illicitis.176.3.f.

TRADITIONES.

traditiones Apostolicæ duorum sunt generum, & quæ illæ. 226.3.h.i.

TRIDENTINVM CONCILIVM.

Tridentini Concilij leges non receptæ suspensæ sunt. 43.h.
tridentini Concil.decreta,an vbi non sunt publicata,obligent quæritur.ibid.3.i.
Concilij Trid.decreta publicatione non indigent.ibid.ead.col.3.k.concluditur ea non ligare, in locis, in quibus recepta non sunt,sed non quia non sunt promulgata. ibid.col.4.h.
Tridentinum Concilium electiones prælatorum secreto faciendas statuit.25.4.g.h.
Vide Concilium.

TRINITAS SANCTISSIMA. VERVS DEVS.

trinitatis gloriosissimæ opera omnia sunt indiuisa ad extra. 80.4.f.

TRIREMES.

2 triremes pyraticas an captiuus timore inter turcas fabricans peccet mortaliter tractat quidam Doctor,& inclinat in partem negantem.83.4.h.i.& per tot.
In triremibus turcarum remigantes non sunt excommunicati,sed à peccato non excusantur. ib.ea.col.4.k.& 84.i.a.
2 triremes turcarum fabricans, modo in his non plus operæ ponat,quam requirat vitæ eius conseruatio non peccat auctoris sententia. 84.2.d.
2 Ad triremes condemnatus, quod est pœna æquipollens fustigationi,censetur in foro exteriori irregularis. 93.4.f. & ad ordines posse promoueri, quoad forum conscientiæ, licet possit inquietari quoad forum fori, seu exterius.ibidem g.& talem ordinari non posse declarat paulo post. column.4.i.

TVRCAE.

2 turcis christianus in turcarum regione habitans arma, & equos vendere potest,vt eis in bellis iustis vtantur. 3.i.
2 turca bellum iustum quando gerere potest, & quomodo christianos in eo captos iuste retinere possit, & non restituere.ibid.k.& col.4.f.
2 turcis,qui adferunt cacabos,& ollas, ex quibus conficiunt arma bellica,an incidant in bullam quæritur. 84.3.h.& resoluitur.ibid.4.f.

TVTOR.

tutoris liberatio à reddenda ratione suæ administrationis dupliciter fieri potest,inter viuos,& in testamento. 200.3.i. quomodo ab ingressuro fieri possit,vt tutor maneat liberatus.ibid.ead.col.3.i.k.
tutor dandus non est puero,viuente auo. 211.3.h.i.

V

VASALLVS.

Vasallo,& domestico faciens iniuriam,videtur eam domino facere. 264.4.h.

VENDENS, VENDERE, VENDITIO.

2 Vendens ob dilatam solutionem carius,quam præsenti pecunia precio rigoroso vsuram committit. 119.i.d. Medina, & Sotus contrarium sentientes redarguuntur. ibidem column.3.f.g.h. difficultas recipiendi pecuniam ab emente in termino solutionis,et cætera,non possunt hanc venditionem iustificare.ib.3.i.Nec ratio lucri cessantis. ibi.c.4.f.
2 vendere licet rem carius,quam empta sit,mutata forma,loco,& tempore. 120.i.b.
2 vendere licet rem carius dilata solutione intra latitudinem iusti precij.ibid. 1.c. & ob verum interesse lucri cessantis faciendo duos contractus.ibid.i.d.e.
Venditio cuiusdam depositariæ Pop.Rom. an iniusta. 126.2.a.& asseritur esse iniusta.ibid.col.3.g.
Venditio,vt iusta sit necesse est,vt interueniat merx vendibilis,& precium iustum. 126.2.h.
Vendibile non omne est, quicquid sacrum non est,cum homo laicus non sacer,non sit vendibilis. 127.i.b.
Vendens scienter malè tenetur de euictione, & ad interesse, quando emptor emit bona fide,non autem mala. 135.3.i.
Venditam rem emens,sciens eam esse venditam postponi debet priori emptori,etiamsi prius ei tradita fuisset. ibidem col.4.f.

Vendita

Vendita re inuendibili, vt est liber homo emptor rem venditam petere, non potest, sed pretium. 136.2.a.
Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos censu, si relinquat illud apud emptorem, censetur vsurarius. 137. h.i.K.& col.4 f.
Vendens pluris iusto pretio ob dilatam solutionem est vsurarius, nisi ob vnam causam. 138.4.g.
Venditor de euictione tenetur in iure naturali. 139.3.K.
Venditio prædij cum adiectione facta intra certum diem est pura. 150.3.i.
Venditio cum pacto de retrouendendo est pura venditio. ibid. ead. col.3.i.k.
2 *Venditiones mortiferæ nullæ sunt tolerandæ, sed veniales sic. 82.3.f.*
2 *Venditiones ob malum finem factæ castigari deberent, si probarentur, quod est difficile. ibid. 3.g.*
2 *Vendens triticum pro pretio quo valebit tali mense, pretiũ mensis illius eligat, alioquin erit vsurarius. 118.3.h.i.*
2 *Vendere carius ob dilatam solutionem, vel emere vilius ob anticipatam mercatoribus lanarum, & pastoribus an liceat, & quod non 119.1.b.c. nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. ibid.1.d.& intra latitudinem iusti pretij. ibid. ead. col.& lit.*
2 *Venditor fundi, aut domus si dilata solutione, tantum pro singulo centenario quotannis accipiat, vsuram committit 120.2.c.d. nisi emptor sit in mora ibid.2.a.*
2 *Venditio fundi. 15000. solutis tantum tribus milibus, si ad decennium reliquorum 12000. solutio differatur, ita vt 18000. soluantur est iniusta. ibid. 3.i.k.*
2 *Venditio hæc per duos contractus, vel vnum duobus æquipollentem iusta fieri potest. ib. col.4.g. Quod quæritur, & asseritur. ibid. 121.i.a.*
2 *Venditor prædij soluta media parte pretij, altera post annũ soluenda dato fideiussore de euictione, si non dederit, non potest mediam fructuum partem percipere. ibid.2.d,e. sed postea probatur posse. ibid. col.3.h.*
2 *Venditor percipere potest fructus rei venditæ non soluto toto pretio. ibid.i.k.*
2 *Venditor rei, quando accepta parte pretij retinet illam cum suis fructibus donec totum soluatur, emptor debet habere partem fructuum pro rata pretij soluti. ib.3.K.& 4.f.*
2 *Venditor etiamsi à principio non intenderit accipere partem fructuum pro rata pretij, non soluti, donec adimpleuit quæ promisit, non tamen hoc tenetur seruare. 122.2.b.c.*
2 *Vendi multa possunt, quæ actu, non sunt, vt fœtura gregis, iactus retis, captura auium, & fructus agri. 128.i.c.*
2 *Venditor, & emptor vnus, & idem quomodo esse possit. ibid.2.d.*

VERBA.

Per verba futuri temporis non infligitur pro iure pœna. 39.3.k.& 4.f.
Verborum improprietates non sunt extendendæ. 54.i.e.
2 *Verba quæ in sensu denotant delictum in alio, non intelligenda sunt in eo sensu, in quo proferens deliquisse non dicatur. 88.2.d.*
2 *Verba non sunt intelligenda captiose contra proferentem, neque ita vt proferens sibi contradicere videatur. ibidem column. 3.f.g.*
2 *Verba intelligi debent, secundum id, ad quod principaliter scribuntur, & proferuntur. ibid. col.4.h.*
2 *Verbum positum ad vnum finem, secundum illum est interpretandum. ibid. ead. lit.h.*
2 *Verba alterius, qui recitat non censetur illa approbare. ibi. littera i.*
2 *Ob verba manifestam hæresim non sapientia nemo ab inquisitoribus est interpellandus. 89.4.k.*
2 *Verba in dubio prolata ab homine, non suspecto, sunt in bonam partem interpretanda. 90.i.b.*
2 *Verba sunt intelligenda secundum vulgatum modum loquẽdi. 97.i.c.*
2 *Verba codicilli testatoris declarantur per verba testamenti. 88.4.g.*
2 *Verba non sunt captiose intelligenda contra proferentem. ibidem 3.f.*

VERISIMILIA.

Verisimilia iuste credi possunt cum contraria non probantur. 88.3.f.
1 *Verisimilia quæ non sunt, credenda non sunt. 106.4.K.*

VEXATIO.

2 *Vexationem suam licet cuique redimere, saltem post quæsitam possessionem pacificam. 58.3.h.*
2 *Vexationem tunc demum licet redimere, cum infertur iniuste, & non iuste, pag. 56.3.f.*

VIA.

Viam tutiorem in dubio quilibet videtur eligere. 70.3.k.

VICARIVS EPISCOPI, VEL ALTERIVS, VICARIATVS.

2 *Vicarius Episcopi, cui subiacet parochus contrahere volentium matrimonium potest dare licentiam contrahendi coram non suo parocho. 14.3.i.K.*
2 *vicarius Episcopi potest dare licentiam religiosis administrandi sacramenta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis parochianis suæ diœcesis. ibid. col.4.f.*
vicarius generalis non est incompatibilis alio beneficio incõpatibili. 26.i.c.
vicariatus non est beneficium, nec compatibile, nec incompatibile. ibid.i.c.d.
vicarius generalis prælati eo mortuo, vel suspenso, moritur, vel suspenditur. 27.2.a.
vicarius constituendus à capitulo sede vacante, debet esse doctor, vel alioqui idoneus. 55.2.c.
vicarius Episcopi debet esse idoneus ad id, quod vice eius gesturus est. ibid.2.c.
vicarius quamuis sit ineptus, facta tamen apud se valent, si sit in minoribus constitutus. ibid.2.d.
vicarius Episcopi conseruatoris priuilegiorum sedis Apost. utens hac iurisdictione uidetur posse excusari. 56.2.d.
Vicarium statarium Episcopi Poloniæ an statuere debeant, quæritur. 58.4.f.& resoluitur affirmatiue. ibid.4.i.
Vicarium generalem etiam non statarium Episcopus tenetur constituere, & ad id cogi potest per suos Archiepiscopos. ibid. ead. col.& lit.& 59.a.
Vicario parochiali non omnes fructus, sed congrua portio debetur, nisi omnes essent necessarij. 70.2.e.& 3.f.
Vicarius Episcopi in choro non præcedere debet cæteros canonicos, sed stare in suo ordine. 63.2.b & per totum.
Vicarius Episcopi canonicatum uacantem sine iusta causa diuidere non potuit. pag.145 4.i.
Vicarium non potest patronus onerare, ut de terris uicariæ soluat primitias parochiæ. 169.4.i.k.& 170.i.a.
Vicaria perpetua unita alicui dignitati, uel monasterio est beneficium curatum, non tamen regulare, etiamsi dignitati regulari adiuncta sit. 240.2.b.
Vicarios ad Ecclesias parochiales præsentare possunt dignitates, uel monasteria, quibus id iure competit non obstante Conc. Trid. ibi. ead. col.2.& lit.e.

Vicarios temporales possunt mutare Episcopi in perpetuos, sed non sine causa, alioqui ab eis appellari potest. ibid. columm. 3.f.g.

2 *Vicarius Episcopi non sacerdos matrimonijs contrahendis non præsit, sed sacerdotem ad id deliget.* 13.4.h.

2 *Vicarius parochi contrahendis matrimonijs assistere valet etiam ad modicum tempus.* 14.2.d.e.

2 *Vicariatum Episcopi temporalem, qui emit est simoniacus* 80 3.h. *sed non excommunicatus.* ibid. 3.k. *tenetur tamen emptor, vel conductor eum relinquere.* ibid. ante.

2 *Vicaria spiritualis non est beneficium.* ibid. col. 4.f.

2 *Vicariatum Episcopi sede vacante, qui canonici contulerunt vni ex ipsis eo pacto, vt omnia emolumenta vicariatus inter ipsos canonicos diuiderentur, omnes sunt simoniaci.* ibid. g.h. *non sunt tamen excommunicati.* ibidem eadem col. 4.i.

2 *Vicarius Episcopi, qui scripsit ad nobilem in carcere hæresis causa constitutum, & captum non est excommunicatus.* 92.4.k. & 93.i.a.

2 *Vicarius Episcopi, non potest absoluere ab hæresi per Concilium.* 144.3.k. & 145.i.a. *sed potest Episcopus ei hanc facultatem concedere, si in hac re Concilio non sit derogatum.* ibid. 145.i.b.

3 *Vicarius Episcopi, non sacerdos habens potestatem absoluendi à casibus reseruatis, potest eam remittere, vel subdelegare.* 164.2.e.

VIDVA.

Vidua solemniter vouere potest castitatem, & velum professionis accipere. 228.4.h.i.

2 *Viduis, & orphanis, vt certum ex pecunijs detur, nisi per tres contractus fieri non potest.* 113 2.e.

2 *Viduæ, quæ multiplices contractus egit, & dubitat an in illis aliena acceperit, vt restituat, quid consulendum.* 115. 3.k. & 4.f.

VIGILIA.

Vigilia Pentecostes de consuetudine est ieiunanda. 263.3.f.

VIOLENTVM, VIS.

Violentum id dicitur, [quod fit à principo extrinseco passo, non conferente vim.] 90.4.K. & 91.i.a.

Vis illata excusat, quem à faciendo illud, quod alioqui facere teneretur. 105.i.d.

VIR.

2 *Virorum, & mulierum cohabitatio, quando caret periculo & quando non.* 29.4.h.i.

2 *Virorum prouidorum facta relata in aliquam scripturam recta præsumēda sunt, etiam ex parte litteram impropriãdo.* 45.2.e. & 3.f.

2 *Viri alicuius docti auctoritas excusat quem à peccato etiamsi erret.* 51.2.b.

VIRGO.

2 *Virginem, qui diu sollicitauit fingendo eam velle ducere, et tantum ad oscula, & tactus peruenit, non tenetur eam ducere, & dotem ob restitutionem damni dati offerens satisfacit.* 8. 3.h.

2 *Virgini huic, qua ratione dos assignabitur, vel tacito eius nomine, vel expresso, qui eam assignat.* ibid 3.i.K.

2 *Virginē qui defloraūit contracto matrimonio sine præsentia parochi, quando teneatur eam dotare, vel non.* 12.i.c.d. *et similiter, qui sacris initiatus, vel coniugatus eam deflorauit.* ibidem 2.a.

2 *Virginem qui stuprauit seductam falsa spe matrimonij tenetur eam dotare, & ducere iure canonico.* 24.i.d.e.

2 *Virginem concipere posse sine violatione claustri virginei dicitur ex D. Tho. Aquin. Quodlibeto 6. art. 18* p. 30.3.k.

2 *Virgo confitens se cum viro rem habuisse non tenetur se cõfessario interroganti an vnquam corrupta fuerit, dicere corruptam fuisse, si illud peccatum legitimè confessa fuerat.* 161.2 a.b.

VISITATOR.

Visitator qui in visitatione aliquid accipit, concussionis crimen committit. 251.4.h. *qua pœna puniatur in foro exteriori ipso iure.* ibid. 4.i. *absolui potest in foro conscientiæ restituendo simplum.* ibid. ead. col. 4.K. lit.

VITA, VIVERE.

Vita hominum, vt corrigatur, siue plectendo, siue ignoscendo curandum. 197.3.h.

Vitæ mutatio præsertim in senectute est difficilis. 219.2.a.

Vita religiosorum est suauis, & facilis omnibus, nisi ambitiosis, & gloripetis. 223.4.h.

2 *Viuere quis præsumitur iure communi vsque ad* 100. *annos.* 37.2.d.

2 *Vitæ meæ cum periculo non teneor ab eo abstinere, quod mihi alias licet, propter proximi damnum euitandum.* 84.i.c.

VLTRAMONTANVS.

Vltramontanus ordinatus in Italia sine litteris dimissorijs, etiam minoribus, est suspensus suspensione inducente irregularitatem. 39.4.h. & *hoc modo ordinato beneficium collatum non valet, & indiget noua prouisione.* ibid. eadem col. 4.K. & 40.i.a. *Contrarium tamen habet infra, & solum ad ordinatum in sacris limitat.* ibid. col. 2.c.

VOLVNTAS.

Voluntas solum necessario vult beatitudinem, & necessario illam consequentia. pag. 48.i.c.

Voluntas coacta, voluntas est. 71.i.c.

Voluntate peccandi aliquod peccatum est peccatum, etiamsi postea non committatur. 131.i.b.

Voluntatem mutare, quando quis præsumitur ex traditione rei facta monasterio. pag. 187.i.d.

Voluntaria, quando non præstant inuoluntarijs. 227.b.

VOTVM.

Votum religiosi, sine consensu superioris, non est firmum, neque etiam iuramentum. 69.3.i.

Votum metu iusto factum est ipso iure nullum. 71.2.c.

Votum ab initio temporis inualidum tractu temporis, non cõualescit. 74.4.g.

Vota metu mortis in ægritudine, vel naufragio emissa, valet. 75.2.a.

Per vota tria extra veram religionem approbatam nullus fit religiosus professus. pag. ibid. col. 4.g.h.

Votum omne licitum obligat, nisi iustè relaxetur. 107.2.a.

Vota quæ in periculo mortis, vel in aliqua animi perturbatione fiunt an obligent, quæritur. 214.3.k. & *respondetur affirmatiuè.* ibid. col. 4.h.

2 *Votum coniugati de castitate emissum, non indiget dispensatione.* 163.2 a.b.

Votum omne est in religionis votum commutabile, etiam auctoritate propria 170 4.g *cuius rei ratio redditur.* ibidem i.d. *negatur tamen illud paulo post, quia non omne aliud bonum excedit votum religionis, quia eo maius est martyrium.* pag. 171. 2.d.

Votum inducit valentiorem obligationem, quam iuramētum quo ad Deum, sed illud quo ad homines. 171.i.c. & 2.a.

Votum religionis non excedit omne bonum, quia non excedit martyrium. ibid. 2.d.

Votum de non intranda religione, non potest esse licitum, nisi per quandam consequentiam. ibid. col. 3.g.h.

Votum

INDEX.

Votum obedientiæ continet alia duo Paupertatis, & Castitatis.pag.173.3.g.h.

Votum castitatis coniugalis iure communi, non sufficit ad cõstituendum votum solenne castitatis.ibid.3.i.

Voti obligatio est iure diuino, & humano, sed solemnitas voti iure pontificio est inducta. ibid. col.4.i.k.

Votum castitatis coniugalis quomodo possit sufficere ad religionis perfectionem.ibid.4.k.& 174.i.a.

Votum simplex est, [Promissio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie.] 186.4.h.

Votum nulliter factum ad ratificandum, non sufficit manere in religione, sed oportet manere animo ad illud ratificandum.pag.178.3.i.

Ad Votum requiritur propositum faciendi aliquid, & promissio se obligandi ad illud.187.3.f.

Votum aliquem fecisse, non est iudicandum, nisi probetur. ibid.ead.col.3.& lit.f.

Votum intrandi religionem impletum est per ingressum, licet non fiat professio.188.3.f.

Vouens aliquam religionem sine intentione seruandi regularem eius obseruantiam ad eam obligatur. ib.col.4.h.

Votum de non ingrediendo regulam strictiorem, est nullum. 191.3.i.

Votum rei bonæ si est maioris boni impeditiuum, non obligat ibid.ead.col.3.k.

Votum simplex continentiæ, qui vouit, non potest contrahere matrimonium sine iusta dispensatione.204.4.h.

Votum factum à filiofamilias in præiudicium patriæ potestatis, non obligat, durante illa, sed sic, illa cessante, falsum. ibid.4.i.

Votum coniugati cur non valeat repugnante vxore dum viuit, & illa mortua sic.ibid.4.h.i.K.

Votum simplex habens, licet peccet contrahendo, matrimonium tamen tenet.205.i.a. vota facta per iracundiam valent, & ad sui complementum obligant. 214.4.K.et 215. i.a. Eorum tamen dispensatio, vel commutatio in prætorio sacræ pœnitentiariæ peti potest.ib.ead.col.1.& lit.a.

Votum perturbatione animi factum, non valet, quando est tãta, vt vouentem ponat extra iudicium.215.3.g.

Ad votum nõ sufficit propositum, etiam deliberatum aliquid faciendi, vel exequendi, sed requiritur promissio, & voluntas, animusque se obligandi. ibid.col.4.f.

Votum fecit, qui dixit, [Domine da mihi salutem, & ego seruiam tibi,] intendens de seruitio in statu continentiæ. ib. ead. col.4 & lit.f.& g.

Vota duo fecit, qui dixit, [Promitto Deo mori in religione,] & quæ.216.2.c.

Voti de essentia est, vt votum fiat Deo, vel sanctis, vt hominibus deificatis. ibid.2.e.& 3.f.& seq.

Votum non fecit, quæ promisit in visitatoris manibus se futuram monacham.ibid.216.3.i.

Vota tria, qui edidit in manibus non potentis eum incorporare religioni, non est religiosus ib.col.4.f.g. nec tenetur intrare religionem. ibid.4.g.h. sed sic vota seruare castitatis, & paupertatis.ibid.4.h.

Vota simplicia non habent vim tollendi aliquid vouenti, præter libertatem vtendi matrimonio, & quærendi peremptionem.ibid.ead.pag.216.& col.4. & lit.i.

Votum habens paupertatis ab Episcopo petat dispensationẽ ad quærendum. ibid.ead.lit.i.

Vouens intrare religionem sine intentione actuali intrandi, non est obligatus, sed sic, si non habuit intentionem contrariam. 217.i.a.b.

Vouens continentiam, sed cum conditione vxorem ducendi, quæ seruet eandem simpliciter debet seruare continentiam ibidem i.d.

Vouens is dispensandi iustam causam, nõ habet.ib.col 2.a.b.

Vouens non commisceri mulieri, quam falso suam cognatam esse existimabat, quando tenetur voto, & quando non.ibidem 2.d.e.

Vouens intrare religionem, & seruare castitatem, si non recipiatur, quando tenetur seruare castitatem, & quando non.216 3.h.i.

Voto pœnali commutato, qui postea contra facit, non cadit in pœnam, secus quando commutata est obligatio adimplendi pœnam iam incursam.ibid.col.4.f.g.

Votum ædificandi monasterium à matre factum de legitimis suarum filiarum ingressus religionem fuit inane.218.i.e.

Votum ædificandi monasterij de bonis suis solutis debitis est licitum.ibid.2.b.

Votum qui post legitime factum se facit impotentem ad soluendum illud peccat.ibid.2.b.c.

Votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consequutũ, quoad illud durauerit.219.i.d.

Voti ab executione desistere, quando superior præcipere possit, & quando non.219.4.f.g.

Voti commutationes inualidæ, non tollunt illius obligationẽ. 220.i.c.

Vota pœnalia in sacra pœnitentiaria facile relaxantur. ibid. colum. 2.b.c.

Vota pœnalia, quando obligant ad soluendas pœnas incursas. ibid.2.c.

Vouens ingredi religionem certam tenetur ad illam.220.3.f. & in genere tenetur ad tentandas plures. ib.ead.col.3.& lit.f. quæritur an iste post ingressum in vnam, si egrediatur ad tentandas alias teneatur. ibid. ead.col.lit.g.& resoluitur negatiuè.ibid.h.

Vouens ingredi certam religionem, si ab ea ante, vel post ingressum reyciatur potest nubere. ibid.ead.col 3. & lit.h.i.

Vouens profiteri in genere, voto nonsatisfacit, si egrediatur, nisi profiteatur.220.4.h.

Vouere quod fiet religiosus, & vouere ingredi religionem, sunt paria.ibid.4.i.

Vouens ingredi religionem in genere, ingressus Carthusiam ante ætatem, quam eius statuta requirunt voto satisfecit. 221.2.a.b.Gregorius XIII. non concessit. ib.col.3.g.& auctor ipse minus probauit.221.2.d.e.& 3.f.

Vouens ingredi religionem simpliciter, si superueniente infirmitate eyciatur satisfecit.ead.ibid 3.h.i.

Vouens quod fieret frater cuiusdam monasterij ante finem anni nouitiatus exiens voto satisfecit, & potest matrimoniũ contrahere.ib.3.K.& 4 f.

Vouere intrare religionem, & vouere fieri fratrem talis monasterij sunt paria.ib.ead.col.4.& lit.f.

Vouens religionem vnam, si aliam ingrediatur, & profiteatur, voto satisfecit, si non profiteatur, voto tenetur.ibidem col.4 i.K.& 222.i.a.

Vouens ingredi religionem Cappucinorum, vel inseruire hospitali, si non fuit receptus à Cappucinis, tenetur seruire hospitali.ibid.ead. 222.i.d.

Vouens in genere aliquam religionem, non liberatur à voto, si Generalis eum noluit admittere. ib.2.d.e.& col.3.f.g.

Vouens in genere satisfacit, si adeat magnam partem conuẽtuum religionis, in qua habitat.ib.ead.col.3.h.

Vouens religionem conditionaliter, conditione non impleta, quæ per eum non stetit, quin adimpleretur, non tenetur ingredi.ib.ead.col.3.i.k.

Vouens religionem intra triennium finito triennio non liberatur ib.col.4.f.g.

Vouens religionem si sufficienter sit doctus ad eam intrandã, si per eum stat, vt non euadat doctus ad eam ingrediendã tenetur,222.4.K.

Votum qui commmutare potest, pœnam ob illius fractionem incursam, non potest remittere.223.i.b.

Voto pœnali commutato non videntur mutatæ pœnę ob illius viola-

violationem iam incursæ. ibidem d.e.
Votum de intranda religione commutat, non dispensat Papa, qui petenti respondet, vt aliam ingrediatur. 223.2.e.d.
Votum pecuniam dandi Ecclesiæ alicuius Sancti, Papa potest in aliquos alios pios vsus conuertere. ibid.2.e.& 3.f. & per totum.
Vota licita,& honesta sunt adimplenda, vel certe auctoritate legitima dispensanda, vel commutanda. 223.4.f.
Votum de perseuerando in religione magis obligat, quam de intrando. ibid. lit.g.
Voti commutatio non requirit causam obstantem executioni eius, sed sufficit, quod sit melius id, in quod commutatur. 224.1 a.b.
Vota omnia iuris diuini sunt, Papa tamen in eis potest dispensare. 224.4.g.
Voti adimpletio est item iuris diuini. ibid. 4.h.
Voti solemnitas iure tantum humano est inducta. ibid. 4.i.k.
Votum dispensandi causa est maioris boni impeditiuum esse. 227.2.c.
Votum de intranda certa religione duo continet, quorum vnum soli Papæ reseruatum est, alterum non. 228.i.d.
Votum de non tangendo mulierem libidinosè, non est votum castitatis, sicut etiam non nubendi, & potest Episcopus cum eis dispensare. ibid.2.a.b.
Vouens sacros ordines accipere, licet non sit sufficienter doctus, &c. non potest vxorem ducere. ibid.2.c.
Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij postea factam ibid. 2.d.
2 Votum religionis, non tollitur per sponsalia, etiam cum copula postea subsequuta. 17.i.a.
3 Votum religionis, non tollit, sed differt restitutionis obligatio, siue ante, siue post votum nata sit. ibid.b.c.

V S V R A.

Vsura nullo modo pro sustentatione viduarum & pupillorum exercendæ, imò nec pro captiuorum redemptione. 8.4.g.
2 Vsuram exercere, non est hæresim admittere, licet credere vsuram licere sit tale. 85.4.g.
Vsura æquiparanda est mendacio, & nullo modo iuste fieri potest, sicut nec fornicatio, & propterea super ea dispensari, non potest etiam per Papam. 127.2.a.
Vsura est dare reditus suos colligendos cum pacto, vt collector aliquid reddat vltra ipsos reditus. ib. col.3.f.g.
Vsura non est committere censum annuum vitalitium nô iusto pretio soluto. 136.2.c.d.
Vsura non est dare 200. quotannis, vt dum vixero certum quid frumenti, vel vini mihi detur. 140.i.c.d.e.
3 Vsura pro redemptione captiuorum exerceri, non potest. 113.3.K.& 114.i.e.& tot.1.8.4.g.
3 Vsuram exercere ad facienda pia opera non licet. 114.i.e.
2 Vsurarium contractum faciens, quem licet impune facere, an peccet putans esse iustum, resoluitur negatiuè. ibidem columm.4.i.
2 Vsurarium illum contractum, qui fecit, an teneatur restituere dubie resoluitur. 115.2.d. affirmatiuè concluditur. ibid. col.3.f.in A
2 Vsurarius est, qui soluit pro dilatione termini ab ipso præstiti. 116.2.b.c.
2 Vsurarius alios contractus facere potest, & testari, nisi sit manifestus, & tunc sic si dederit cautionem. 117.i.a.
2 Vsura palliata est emere minoris iusto pretio ob anticipatam solutionem, & vendere pluris ob dilatam. 119.2.e.
2 Vsura palliata committitur in contractibus mutui palliati, & clara in contractibus mutui clari. 121.3.h.i.
2 Vsura vera, & aperta tantum in mutuo, palliata in omni contractu committi potest. 122.3.f.g.
2 Vsuram non admittit dans 100. ituro in Syriam ea conditione, vt recipiat 125. si nauis salua redeat, alioqui nihil. ibid. col.4.f.
2 Vsuram, quod Iudęi exercere possint Papam dispensare posse parum dolosè dixit Alexand. Imolensis. 131.3.h.i.
2 Vsurarium exercitium quamuis sit contra legem naturalē, tolerari tamen potest, vt ab Hebræis exerceatur, sed sine participatione lucri. 132.3.h.i.

V S V R P A T I O.

Vsurpatio longa prætensa, non inducit obligationem in futurum. 95.3.h.i.

V T D I C T I O.

Vt, dictio, posita in principio Canonis, causam finalem, denotat, quæ sola debet inspici. 50.3.i.

V T I L I T A S, V T I L E.

Vtilitas publica iuuanda, & præferenda priuatæ. 12.i.a.
Vtile per inutile non vitiari, quando verum. 161.3.g.

V X O R, V X O R I C I D I V M.

Vxor non potest sine consensu viri contrahere, nec aliquam donationem inter viuos facere. 67.4.h.i. An vxor, quæ promisit se daturam sua bona Petro, si suam neptem in vxorem duxerit, possit eam promissionem reuocare, quæritur 67.4.g.& resoluitur affirmatiue. ibid. ead. col.4.K. monenda tamen est, vt non faciat. 68.i.b.
Vxor nubendo nobili fit nobilis. 162.i.a.
Vxore moriente ante copulam, vir non lucratur partem dotis 162.4.i.k.& 163.i.a.
Vxorum occisores, & aliarum cognatarum, vt se Deo commendent eas prius communiter admonent. 166.i.b.
Vxor cuius maritus ingressus est religionem, non potest alteri nubere, & si nupsit, non potest petere debitum, nec reddere, nisi de eius morte sit dubia. 204.3.f.
Vxor, quæ clam contraxerat ante Concilium marito absente publice nupsit, adulterata est, & maritus eius potuit religionem ingredi. 205.3.K.& 4.f.
2 Vxor nulla duorum potest esse. 8.i.b.
2 Vxor, quæ scienter nupsit viro impotenti perpetuo, non potest ab eo discedere. 10.2.d.e.& 3.f.
2 Vxoricidium est impedimentum dirimens, quando fit ad ducendum eam, cum qua est mæchatus. 180.i.c.d.
2 Vxor non tenetur sequi virum extra territorium, quando est periculum ne ab eo occidatur. 34.2.d.e.
2 Vxor adultera à iudice sæculari in pœnam inclusa in monasterium marito repetenti non debet tradi, sed sic à iudice ecclesiastico. 35.3.f.
2 Vxor Christiana nupta Turcæ, & cum eo cohabitans, non potest absolui. 36.i.b.
2 Vxor fidelis nupta fideli, postea infideli, non potest alteri nubere, sed sic cum illo habitare sine contumelia creatoris. ibid.i.d.e.

F I N I S.

Deo Iesu Christo æterni Dei æterno filio Laus, & Gloria.

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ, DOCTORIS NAVARRI,

LIBER PRIMVS.

De summa Trinitate, & Fide Catholica.

SVMMARIVM. A

1 *Fidem confiteri occultus Christianus habitans inter infideles non semper tenetur, secus quando per omissionem subtraheretur honor Deo debitus, uel utilitas proximo impendenda.*

CONSILIVM PRIMVM.

CVM multi infideles adulti baptizentur, & credant in Christum firmiter, tamen minimè publicè audent id publicare formidine pœnæ: quæritur, an possint saluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimonium, & patriam ob multos respectus. B

1 Respondeo primò, quòd omnis Christianus de præcepto tenetur confiteri fidem, iuxta illud Pauli,[a] [Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, propterea quod id affirmat D. Thomas receptus.[b] Secundo, quod præceptum de confitendo fidem, est affirmatiuum, & ideo licet obliget semper, non tamen obligat, vt aiunt, ad semper, sicut obligant negatiua, secundum Diuum Thomam receptum à Theologis.[c] & Archidiaconum[d] receptum à nostris vbique. Tertio, quod ex his sequitur, illos, de quibus quæritur, non obligari semper, & in quolibet loco ad confitendum fidem, sed sic in aliquo loco, & tempore, quando scilicet per dimissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximo impendenda, puta si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur, vel quod fides non esset vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur à fide, quæ sunt verba. D. Thomæ,[e] & consequenter non possunt saluari, nisi proponant firmiter confiteri fidem in omnibus prædictis casibus, & confiteantur in illis occurrentibus, nec eos timor pœnæ excusat.[f]

C

D

ALLEGATIONES.

a Ad Ro.10. b 2.2.q.3.ar.2. c 2.2.q.33.ar.2.& d.q.3.ar.2. d in c.si peccauerit.2.q.1.& in summa, de pœni.dist.5. e 3.q.art.2. f Argum capitul. presbyteros.50 distinction.

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

Ignorantia tunc demum à peccato excusat in totum, si sit & ita iusta, quod non omisit facere aliquid eorum, quæ homines suæ conditionis vt sciant facere debent, & numer.2.5.& ita causa peccati, quod si sciret, non faceret.& nu.3. 1

Ignorantia affectata, qua quis ideo vult laborare, vt liberius peccet, non minuit, sed auget peccatum, at crassa, qua quis ignorat, quod homines suę conditionis communiter sciunt, excusat à tanto, sed non à toto. 2

Ignorantia comes, & non causa peccati est, quando quis etiamsi sciret, non abstineret, & hæc nunquam à culpa excusat. 3

Ignorans probabiliter legem promulgatam, etiamsi sciat latam, excusatur. 3

Promulgatio est de legis essentia, etiamsi sit facta in Concilio, etiam cum Papæ confirmatione, nec antea ligat.4. 3

Concilij etiam auctoritate Apostolica Papa absente congregati lex lata, & promulgata non ligat, nisi etiam ab ipso Papa fuerit confirmata. 4

Creditur in conscientiæ foro asserenti se ignorasse, & iustè ignorasse. 5

Ignorantia præsumptiue in foro exteriori probatur eo ipso, quòd non probatur scientia, item probatur iuramento, & alijs veri similibus præsumptionibus.7. 6

7 *Iuramento nostro etsi stetur regulariter in ijs, quæ dependent ab animo nostro, hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præsumptio contraria adducitur, seu alia qualitas aliqua.* F

8 *Sciuisse legem, ad effectum, vt ea ligetur nō dicitur; is qui de ea aliquid audiuit numer. 11. sed nec requiritur vera per sensum corporis scientia, numer. 10. sufficit tamen talis auditio, vel relatio, quæ in audiente fidem, & credulitatem inducit, vel inducere debet numer. 11.*

9 *Iobæleorum dies incipit post eorum in dioecesi publicationem.*

9 *Credere non tenemur, quod à quouis quomodolibet audiuimus, nec etiam chartæ impressæ, vel aduenis referentibus. 32. sed ijs, quæ inducere debent fidem, & credulitatem. 11.*

11 *Lex Pontificis Romæ publicata ex stylo non desinit ligare prouinciales, etiam antequam in eorum publicetur prouincijs, requiritur tamen, numer. 12. & 23. quod sic recepta à maiori parte populi in quo quis tunc reperitur. numer. 12.* G

13 *Romæ cum fueris, Romano viuito more.*

14 *Lex certum tempus à conditore præfixum habens non ligat ante, post vero omnes etiam ignorantes quo ad solam actus irritationem, quod si certum non habet, præfixum tempus, & sit inferioris principe, statim scientes, numer. 16. si principis, habet de iure tacito menses duos à die publicationis. 17. ex stylo tamen Romano statim ligat omnes, nisi probetur ignorātia. 18.*

18 *Promulgatio legis facta in aula principis de iure communi non habet vim in prouincijs, in quibus non publicatur, secus de stylo quo ad leges Pontificis 19. 20.* H

19 *Regulæ Cancellariæ ligant etiam prouinciales, nisi probent earum iustam ignorantiam.*

20 *Legum Ecclesiasticarum scientiam habere magis satagere tenentur homines, quam sæcularium, cum à spiritualibus, quæ nota sunt, non admodum diuersa sint.*

21 *Promulgatio legis in prouincia etsi non requiratur ad effectum obligandi, requiritur tamen quandoque ad effectum, vt incurratur pœna.*

21 *Intellectus capit. cum infirmitas de pœnit. & remiss.*

22 *Ignorantia promulgationis legis si sit probabilis, iure naturæ excusat, alias non. & 21.*

23 *Lex quæ non est recepta per maiorem partem ciuitatis, cuius quis est, non ligat, cum sub ea conditione censeatur promulgata, si recipiatur. numer. 24. quod, & de extrauagantibus, & bullis etiam tenendum, numer. 33.* I

24 *Lex quæ decennio non fuit recepta, non ligat, sed qui primi non recipiunt, peccant, nisi probabilis ignorantia, aut principis potentis cogere dissimulatio excuset, at reliqui legitimam non seruandi causam habent, si ab alijs nequaquam seruari ceptam non seruant.*

25 *Lex quæ etiam ob ignorantiam non fuit decennio recepta, seu obseruata modo acciderit casus de quo lex statuebat eneruatur. 26. 27.*

25 *Desuetudo illa tollit legem, quæ actum contra legem continet, & hoc etiam si dictus actus fiat ab ignorantibus legem. 26. & 27.* K

Recepta, quæ non fuit à principio lex, si vt potest postea ab vniuersitate recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit, at à principe reuocata, non potest nisi ab eodem viuificari. 29.

28 *Concilij Tridentini decreta omnia in singulis prouincijs publicari debere nullibi præcipitur: degentes tamen in prouincijs, in quibus non fuit receptum, etiam si de illo scientiam habeant, ibi, non tenentur seruare, numer. 32. illorumque si sint dubia, interpretatio Papæ seruatur.*

Ieiuniorum, & festorum obseruantiam possunt Concilia prouincialia, & episcopi collaudante populo indicere 31

Promulgare omittentes prælati bullas Papæ ad ipsos trāsmissas peccant. 30

Monere non tenetur confessarius pœnitentem probabiliter ignorantem ius commune, cui contrauenit, potestque eum absoluere, ac dicere, quod sit in bono statu, imò & tenetur, quando scandalum ex contrario timetur. idem dic de superiore. 35. 34

Doctor legens aliquam materiam in aliqua prouincia non tenetur monere auditores de extrauagantibus, quę prouinciales non ligant, sed nec tenetur tacere, modo moneat qua ratione illæ ipsos non ligent. 36

Confessarius potest absoluere pœnitentem probabili ratione tenentem sententiam, cuius contrariam ipse credit veram, secus si sine probabili ratione illam teneat. 54. 37

Plura beneficia habentes, vel conferentes debet monere confessarius habenti vnum sufficiens non licere habere aliud sine iusta consuetudine, vel dispensatione, & causa tollente deformitatem, quæ ex pluralitate oritur. 39. 40. 38

Commendatarius perpetuus æquiparatur titulari, excepto eo, quòd per eius mortem non vacat beneficium per obitum, sed vt vacabat quando primo fuit commendatum. 39. 38

Canones prohibentes Episcopis, ne hereticos, vel schismaticos abiurare volentes absoluant, vel dispensent, sunt seruandi, nisi prout sunt vel consuetudine derogati, vel vsu non recepti. 42. 41

Residentiam ne faciat in parochiali, cum sit iuris diuini, nemo potest excusari sine causa legitima, quæ &, quousque sufficiat iudex recta ratione ductus arbitrabitur. 44. 43

Ordinans sacris ordinibus aliquem sine titulo, ex quo viuere possit, subijcitur pœnæ capitul. cum secundum, de præbend. nisi ab ordinato sit deceptus, ordinatus autem absolutè sine titulo, est suspensus. 45

Illegimus clerici filius non potest in Ecclesia, in qua pater habet, vel habuit beneficium, nedum vt minister in aliquo etiam sacristæ, vel cantoris officio ministrare, sed nec vt peregrinus celebrare. 46

Sacerdotis illegitimus filius per Concilium est factus inhabilis ad obtinendum de cætero beneficia in Ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ante autem Concilium obtenta, post trimestre, nisi illa resignauerit, si pater adhuc erat beneficiatus, vacauerunt. 47

Incestus affinitatis taciturnitas non vitiat dispensationem impetratam super impedimento consanguinitatis. 49. 47

Taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem, vitiat gratiam, sed hoc tunc demum, quando iura exigunt illius expressionem, numer. 50. & 53. 48

Remissionem secundi delicti obtinens, tacita remissione alterius similis prius obtenta, est subreptitius, quia tacet id, quod iura saltem tacitè iubent exprimi, numer. 53. 48

Obligatum quem ipso iure ad aliquid esse non est dicendum sine iure ad id obligante. 48

Falsi expressio, qua princeps mouetur ad facilius concedendum, vitiat gratiam. 49

Duo patiens essentialia impedimenta matrimonij, si super vna validam impetrat dispensationem, altera tacita: dicendum est dispensationem vnius valere, sicut, & absolutionem ab vna ex duabus excommunicationibus. 49

Benefi-

50 *Beneficium secundum impetrans, de primo, quod obtinet, tenetur mentionem facere, sed non de cura primo annexa.*

51 *Criminoso tacenti crimen facta collatio tenet, modo ex eo non inducatur irregularitas, vel inhabilitas.*

54 *Confessarius putans pœnitentem non se accusare de aliquo non ob obliuionem, verecundiam, vel aliam iniustam causam, sed quia credit se ob iustam dispensationem vel rationem, vel probabilem opinionem non esse in peccato, potest eundem de hoc non interrogando absoluere.*

54 *Eucharistiam cum denegat sacerdos ei, qui est in statu statu peccati quem non potuit absoluere, caueat ne dicat se ideo denegare, quia eum non absoluit.*

55 *Pontificis bullas ac diplomata supprimentes, vel ne publicentur prohibentes, nisi causam iustam excusantem ostendant, non videntur absoluendi.*

56 *Exigentes gabellas à religiosis, etiam ex mandato dominorum, & sub prætextu probabilis, vel necessariæ causæ, aut ex inueterata consuetudine, sunt excommunicati, nisi probabilis eos excuset ignorantia, vel Pontificis concessio.*

57 *Cum Paganis, ac etiam Iudæis, locando gabellas, modo eas per se non exigant, necnon, & cum schismaticis, & hæreticis etiam publicis, non denunciatis, tamen licitè contrahitur 58. & nu. 60. omnis tamen familiaritas cum infidelibus vetatur. 59.*

61 *Abiuratio hæresis præmittenda est, ante quam quis ab ea per habentem potestatem absoluatur: idem de schismate, si includat hæresim, aliàs non.*

62 *Schisma opponitur vnitati Ecclesiasticæ caritatis, hæresis fidei, & omnis hæreticus est etiam schismaticus, & non econtra.*

63 *Hæreticam si ducat Catholicus, peccat, nec tenet pactum, vt aliqui ex filijs hæreticè nutriantur, quamuis matrimonium contractum teneat. & nu. 66.*

64 *Hæreticos, schismaticos, non denunciatos, ad scholas Catholici admittere possunt, itemque vota ab eisdem, dum sacra quibus intersunt, celebrantur, oblata recipere. 65.*

66 *Compaternitatem etsi contrahat hæreticus, & schismaticus, modo sit baptizatus, non tamen potest Catholicus horum infantes ritu ab Ecclesia non permisso baptizandos de sacro fonte leuare, nec eosdem admittere, vt ipsius Catholici filium ritu Catholico baptizandum leuent.*

68 *Græcos, & Armenos numerandos inter hæreticos non satis constat.*

69 *Moschouitis, ac Ruthenis ab hæresibus recedentibus, licitè, dum apud nos sunt, in nostris Ecclesiis ritu nostro conferuntur sacramenta, licet reuersi ad suos sint ritu Græcorum priuilegio, vel consuetudine permissa vsuri.*

69 *Græcus in sua terra ritu latino, sicut nec Latinus in Latinorum locis potest Græco ritu consecrare.*

70 *Hæreses omnes, etiam in mortis articulo constitutus, nisi saltem in genere detestetur, non potest absolui, nec ad alia sacramenta, nec ad sepulturam admitti.*

71 *Fructus ex prædio quotannis nasci turi, etiam cum pacto, vt post singula quinquennia tantum redimi possint, si emantur, licitè fieri potest, secus esset, si prædicti fructus ex mutuo, vel locato percipiantur, ita vt etiam capitale restituatur.*

72 *Vsuras, in quibus quis, dum esset pupillus, & ignorans, ex contractibus per tutores secundum consuetudinem regionis initis reperitur locupletior, tenetur restituere, nec aliter est absoluendus. 73.*

74 *Bulla Cœnæ, vbi non est recepta, non ligat.*

A *Libros per Bullam, sciens, aut scire debens, prohibitos legens etiam ob bonum finem, ligatur censura Papæ reseruata. 75.* 74

Hæreticorum libros prohibitos, etiam ex causa, legendi licentiam non dat inferior Papa. 75

Missa, vt dicatur priuatis in domibus etiam ob infirmos, non potest concedere Episcopus in locis in quibus sacrum Concilium est receptum. 76

Consuetudo interpretatiua Concilij est attendenda.

Peste infectis tenetur parochus sacramenta ministrare, item & sanis petentibus, monitis tamen prius de periculo, nec potest recedere, nisi saltem dimisso vicario, non parochus autem, potest & ipse, si velit, eisdem magno cum merito, etsi cum periculo vitæ, 77
B *ministrare.*

Eucharistia debet omissa processione occulte ad infirmos deferri, vbi de dehonestatione arbitrio boni viri probabiliter timetur. 79

Decimarum iudicium potest in possessorio Ecclesiastica persona introducere coram laico, in petitorio nō, etiam vt reus, nisi inuitus trahatur. 81. 80

Trachi se ad iudicem sæcularem super decimis, & alijs spiritualibus causis cum consentit clericus ligatur bulla Cœnæ, vti dictæ actioni fauorem præstans. 82. 81

Ascriptitij coloni possunt quocunque iuerint ad similitudinem seruorum fugitiuorum vendicari à dominis etiā Ecclesiasticis. 84. 83

Oblati, & donati, licet non sint vere religiosi, tamen non 83
C *possunt à monasterijs recedere.*

Clerici sæcularem iurisdictionem obtinentes si illam per se causa sanguinis exerceant, peccant, & ob id sequuta morte, vel mutilatione fiunt irregulares, secus si illam exerceant per generales vicarios, vel delegatos particulares, etiam si sequatur iniustæ sententiæ exequutio, nume. 86. 85

Hæretico notorio, sicut nec Iudæo, imò multo minus est concedenda in alios præeminentia. 87

Hærticos occultos in foro conscientiæ absoluendi potestas, ita ex decreto Sacri Concilij competit Episcopis, vt non possint alteri illam generaliter delegare, licet cum occurrit aliquis casus possint illius absolutionem particulariter alteri demandare, nu. 89. 88

D *Absoluendi potestatem ordinariam, qui ex officio habet, potest illam alteri generaliter delegare, secus si in certis casibus ex priuilegio competat. 89.* 88

Pœnitens, qui Episcopum habentem potestatem absoluendi non potest, vel erubescit adire, adeat per alium, vt sic ex eius absolui possis mandato. 90

CONSILIVM PRIMVM.

Continens quæstionum fere quotidianarum, seu casuum pro Vltramōtanis decisiones 48. tum ad titulum de constitutionibus, tum ad alios spectantes.

E

Responsurus ad propositas mihi quæstiones, quæ sunt 41. præmitto septem alias, ex quibus, & ex illis constituuntur quadragesimooctauo.

1 PRIMA QVAESTIO.

An, & quæ ignorantia legis excuset a peccato transgressionis illius? Respondeo primo, quod duo requiruntur, vt ignorantia excuset omnino, siue, (quod aiunt) à toto nempe quod sit causa illius, & quod sit iusta, siue vt Theo-

logi vocant, inuincibilis, siue vt nos vocamus, probabilis, vt resoluit Sanct. Thom. [a] F

Secundò, quòd illa ignorantia dicitur causa peccati, quæ tollit scientiam, qua existente non fieret illud, vt resoluit idem Sanct. Thom. [b]

Tertiò, quòd illa ignorantia dicitur iusta, siue inuincibilis, vel probabilis, quæ est de eo, quòd quis non tenetur scire, vel non potest, adhibita diligentia, quæ ab alijs suæ conditionis arbitrio viri prudentis adhiberi debet, iuxta mentem S. Thom. [c] & probatur in §. notandum. [d] Cui consequens est, ignorantiam, quam quis habet, quia non vult scire, quo liberius peccet, quæ appellatur affectata, vel ob negligentiã laborãdi, & efficiendi, quod ad sciendum homines suę conditionis arbitrio prudentis viri efficere debent, quæ appellatur crassa, non excusare, vt idem S. Tho. tradit, [e] & G probatur per illud Apostoli. [f] [Ignorãs ignorabit.] quod intelligitur de eo, [qui noluit intelligere, vt bene ageret,] [g] noluit inquam, aut optando nõ intelligere, aut non faciendo id, quod debet, ad intelligendum. [h]

2 Quarto, quòd in Man. conf. [i] hoc resoluimus in hæc verba. [Triplex est ignorantia, affectata, crassa, siue supina, & iusta. Affectata siue optata est, qua quis ignorat id, quod scire tenetur, quia non vult scire, quo liberius absque suæ conscientiæ contradictione, vel alia de causa peccet, iuxta illud. [K] Noluit intelligere, vt bene ageret, quæ adeo non excusat, aut minuit peccatum, vt etiam augeat ob circunstantiam mali desiderij. Crassa vero, siue supina est, qua quis ignorat id, quod communiter omnes sui ordinis sciunt, H quod contingit per culpam latam, de qua supra, [l] quę excusat à tanto, sed non à toto. Iusta vero, quæ à Theologis inuincibilis, & à nostris probabilis appellatur, est, qua quis ignorat, quod non oportet eum scire, [m] & qua communiter homines eiusdem ordinis adhibita debita diligentia laborant, iuxta Sanct. Thom. [n] qualis est eius, qui petit consilium à viris habitis pro præditis scientia, & conscientia in id sufficienti, qui falsè illi consulunt. argum. cap. capellanis, [o] & eorum, quæ tradit Alexander [p] & S. Antoninus, [q] & hæc omnino excusat, quando est causa actus. Ignorantia enim interdum est peccati causa, interdum non, sed eius comes. Est causa, quãdo actus non fieret, nisi ignoraretur, est solum comes, quando peccaretur, etiã si sciretur, & hæc nunquam a culpa excusat, illa vero interdum omnino, interdum ex parte, vt prædictum est.] I Hæc ibi.

3 Quinto dico, quòd ad hoc, vt quis dicatur legis trãsgressor, & ob id peccare. non sufficit, vt sciat legem esse faciendam, vel fieri, nec esse factam, etiam in Concilio publico, vt rectè tenet Decius contra Panormitanum, [r] si nondum est promulgata, quia lex non ligat antequam promulgetur. [s] De essentia enim legis est promulgatio, vt S. Tho. receptus definit [t] neque si iam est promulgata, si probabiliter ignoret eam esse promulgatam, per prædicta. K

4 Sexto, vltra omnes, quod non sufficit legem esse factam in Concilio œcumenico, vel promulgatam in eo, antequam confirmetur à Papa specialiter, & generaliter confirmando totum Concilium, quia quicquid alij dicant, leges Concilij quamlibet legitimè cõgregati non obligant ante confirmationem Papæ subsequutam, vt satis probatur in vltimo decreto Concil. Triden. & confirmatione ipsius à Pio IV. petita, & facta, & ex stylo omnium Conciliorum absente Papa, & præsentibus eius Legatis actorum, & cõclusorum. Nec obstat, quod in Hispanijs aliquot constitutiones Concil. Triden. nondum perfecti, nec confirmati visæ fuerint obseruari, quoniam id factum est per errorem opinantium leges Concilij generalis vim habere ligandi ab eo tempore, quo in ipso Concilio promulgantur, aut quia fuerunt acceptæ in leges obligatorias à Prælatis, qui poterant eas suo iure ferre, & eis vim obligatoriam quo ad sua territoria indere.

SECVNDA QVAESTIO. Quo modo potest constare de ignorantia? Respondeo primo, quod in foro Dei, & conscientiæ statur dicto Rei, [u] & glossæ putatę singularis, [x] cui similis in verbo [electio.]

5 Secundo, quòd non sufficit etiam in foro consciẽtiæ, quod reus dicat se ignorasse, nisi dicat iustè, siue probabiliter, siue inuincibiliter ignorasse. Tum autem sic ignorat, quando non oportebat eum id scire, vel si oportebat eum scire, non optauit id ignorare, neque neglexit adhibere ad id sciendum eam diligentiam, quam communiter alij suæ qualitatis prudentis viri arbitrio adhibere debent, per responsum ad præcedentem quæstionem.

6 Tertiò, quòd ignorantia probatur quo ad forum exterius. Primò per præsumptionem iuris, quæ regulariter præsumitur donec scientia probetur, [c. præsumitur, [y] cuius glossa ponit alios tres modos probãdi, puta per iuramentum. [z] Secundo, probando aliquid, quod necessario consequitur ignorãtiam, vt qđ erat infans, vel furiosus. [a] Tertio, probando aliquid, quod verisimilis ignorantia consequitur, vt probando absentiam. [b]

7 Probatio autem iuramenti ideo admittitur, quia regulariter ea, quæ sunt in animo aliter probari non possunt, iuxta glossam putatam singularem, [c] cui similis est in cap. significasti, [d] & ignorantia in animo consistit, vt palam est. Quo fit, vt si contrarium probaretur, non crederetur iuramento, iuxta glossas notabiles, & receptas, [e] quæ addunt posse probari contrarium per coniecturas probabiles, nam per probationem, in, quod erat publicè notum. tollitur probatio per iuramentum, vt ait glossa. [f] Tollitur item per prę sumptionem iuris, si qua est contra iurantem, per regulam Bartoli, [g] scilicet, [iuramento eius, contra quem est præsumptio legis, non esse standum.] Tollitur etiam, quando qualitas personæ, vel alia indicia in contrarium mouent, secundum Baldum, [h] quem inter alios sequitur Decius. [i]

TER-

ALLEGATIONES.

a 1.2.q.76.art.8. b d.quæst.76.artic.1.& q.6. articul.8. c In d.q.76.art.2. d 1.q.4.& in capit.2 de constit. e In d.art.8. f 1.Cor.14. g Psal.68.c.ideo,37.dist. h Arg. l.magna negligentia.ff.de verbor.sign. i C.23. nume.45. k Psal.68 relat.in.ca.ideo,37.dist. l C.17.numer.167. m 1 q.4 §.notandum est. n Vbi sup.q.67.art.3. o Iuncta glos.3.de feri. p Consil.1.col.4. vol 2. q 1.p.tit.3.q.10.§.10. r In c.1.de postul.præl.nu 19. s §.leges, 4.dist. t in 1.2 q.90 ar.4. u Arg.c. humanæ aures.22.q.5. x in cle.1.in verbo non habito, de priuil. y Cap. pende sent.& re iud li.6. z De regu.iur.lib.7. a Cap.pastoralis.de except. capi.si vero,2.de sent.excom. b Cap.indutus.3.q 9.cap.cum dilectus.2.de succes.ab intest. c Cap.fi. qui matrimo. accus. non. poss. d in §.aliã qui alias incipit, sed istę.instit.de actio. e 1. de homicid. f in capitul. proposuisti 82.distinct.verb. non probatur.in capitul.eos. verb.affectata, de tempor. ordin. libr.6. g d.capitul. proposuisti.
h in l.inter omnes §.rectè.ff. de furt. i in l.1.C. de collus. deteg. in d. capitul. secund. in lection. secund. numer. 48. & sequenti.

TERTIA QVAESTIO. Quæ scientia legis sufficiat, vt quis ligetur ea? Respõdetur, quòd hinc videtur, quòd quælibet sufficiat, eo quod nec canon, nec vlla lex videtur distinguere, nec restringere, & ita nec nos distinguere nec restringere debemus. [a]

8 Illinc autem videtur contrarium. Primò quidem quòd aliàs sequeretur quemlibet morantem Romæ teneri ad seruandam legem, cum quoquo modo audiuisset eam à Papa in ea esse promulgatam. Secundo, quòd etiam sequeretur, quòd quicunque Italus, Hispanus, Gallus, vel Germanus audiuisset in sua patria legem aliquam promulgatam Romæ, teneretur ad eam seruandam, & consequenter peccasse mortifere omnes prædictos, qui sciuerunt, vel audierunt, & non statim, vel saltem post duos menses seruarunt formam pronunciandi horas Canonicas iuxta formam Breuiarij noui auctoritate Pij V. compositi, in cuius prologo iussit, & præcepit, vt omnes, paucis exceptis, qui ad pronunciandas horas Canonicas tenerentur, secundum formam in eo præscriptam eas pronunciarent, sub pœnis contra negligentes eas pronunciare constitutis: & quod prædicti omnes tenebantur statim quærere, & emere, & quanto citius possent facere deferri ab Vrbe ad suam patriam illa Breuiaria, quanticunque constitissent, quod nullibi extra Vrbem seruatum esse credimus, nec vllos, vel paucos illius omissionis pœnituisse putamus.

9 Tertiò facit ad id, quod scripsimus alibi, [b] nempe non dici quidem scire, vel nosse aliquid, eo quòd id quomodo libet, vel à quolibet audierit, iuxta illud Sapientis, [c] [Qui cito credit, leuis est corde.] quod satis probatur per cap. non solum. [d] Quartò facit, & illud, quod sæpe respondimus circa indulgentias iobelæas, quæ ob varias causas solent mitti à Sede Apostolica in prouincias, quærendas ab eis, qui prima hebdomada postquam eas scierint concessas, vel fuerint publicatæ, illa & illa pietatis opera fecerint, nẽpe quod non intelliguntur de prima hebdomada, quæ sequitur quamlibet primam scientiam illius concessionis, & publicationis, sed de illa, quæ est prima postquam sciuit eam per publicationem factam iussu Episcopi sui in ea ciuitate, vel oppido, in quo moratur seu inuenitur.

10 Quapropter dicendum est primo, quod non requiritur vera scientia, quæ nascitur ex notitia intuitiua alicuius quinque sensuum, de quibus alibi, [e] q̃ requiritur in teste deponente, [f] quamque definiuimus alibi. [g]

11 Secundo, quod non sufficit quælibet auditio, & relatio, sed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, per argumentum pro posteriore parte formatum.

12 Tertio, quod non videtur requiri, vt per Præsules, vel alios prælatos in suis territorijs publicetur, quoniam in quæst. sequenti concludetur (attento stylo, & consuetudine Curiæ) sufficere publicationem, & promulgationem in Curia factam.

Quarto, quod ex capite ignorantiæ non potest excusari à peccato transgressionis, qui iusta ratione firmiter credit legem esse in Curia publicatam, per responsa supra ad primam quæstionem, & infra ad quintam.

Quinto, quod excusari forte posset ex eo capite, quod non sit recepta, nec scita à maiore parte populi cuius ipse est pars, eo quod lex etiam iuste promulgata non videtur ligare, si maior pars eam non recipiat, per respondenda infra. [h]

13 Sexto, quod ex his infertur, vnam eandemque

A scientiam vnius eiusdemque legis, quæ sufficit, quo habens illam in vno territorio ea ligetur, non sufficere vt idem in alio territorio similiter ligetur. Quod confirmatur per capitul. illo, [i] quatenus Ambrosius consuluit Diuæ Monicæ matri patris nostri Augustini, quod ipsa sciens legem de Sabbato ieiunando, tenebatur seruare illam Romæ, non Mediolani.

14 QVARTA QVAESTIO. A quo tẽpore incipiat ligare constitutio. Respondeo primo, quod lex non ligat ante lapsum temporis, ante qđ legislator noluit, vt ligare inciperet, quia ad illius vsque lapsum non habet virtutem ligandi, vt palam est, cum lex non habeat maiorem virtutem illa, quam legislator indidit ei. [k]

B 15 Secundo, quod non est dubium à quo tempore vult legislator, vt sua lex incipiat ligare, quando illud exprimit, vt in c. cum singula, [l] adeo quod si lex dicat vt liget ex nunc, ab ipso tempore promulgationis ligabit scientes, per glossam, [m] etiã iustè ignorantes quo ad irritationẽ actus, licet non quo ad peccatum, per responsionem ad primam quæstionem, & adnotata per Panormitanum communiter receptum, [n] licet quo ad aliquid discedat ab eo Decius, potius verbis, quam mente, si satis res perpendatur.

16 Tertio, quod est grande dubium, an lex incipiat ligare ante lapsum duorum mensium post promulgationem eius, an solum post lapsum illorum. Et respondendum est, quod si est lex inferioris Principe, statim

C incipit ligare subditos à tempore scientiæ illius, secundum Panormitanum, [o] pro quo multa citantur ibi à Felyno, & Decio, sed plus mouet hæc ratio, quod nullo iure cauetur, vt legis inferioris Principe vinculum differatur, & ita non est dicendum. [p] Ad præsumendum autem scientiam quo ad forum exterius, tempus videtur esse arbitrarium, vt Panormitanus receptus concludit: [q] quia viciniores videntur citius scire argum. c. quosdam, & cap. quanto, de præsumpt.

17 Quarto, quod solo iure scripto attento, Princeps non videtur ligare ante lapsum duorum mensium, etiam scientes eam factam, & promulgatam, vt videtur tenere glossa vltima. [r] & Antoninus, [s] quam contra Panormitanum, Imolam, & Felynum sequuti sumus

D cum Decio ibidem, [t] qui idem tenet alibi, [u] & merito. Tum quia authentica, [x] tam in rubro, quam in nigro expresse habet, illam post duos menses, & non antea valituram, & consequenter ante illos duos menses eam non ligaturam. Tum quia etsi bona pars causæ, quare datur dilatio duorum mensium, sit, ne ignorantes obligentur: tamen non est sola quia etiam datur, ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa, & imparitas subditorum, dum alij ante alios ligantur, per quod tolluntur argumenta Bonifacij à Vitalianis, quibus reprobat Paulum de Leaza.

ALLEGATIONES.

E

a l. de pretio. ff. de public. in rem act. c. si Romanorum. 19. dis. b In c. inter verba. 11. q. 3. conclus. 6. corol. 65. c Eccle. 10. nu. 19. d 11. q. 3. et c. si quid vero. 86. dis. e In dicto corol. 65. & in prælu. 2. Manua. confessorum. 1. f Ca. testes. 3. q. 9. g In cap. si quis autem, de pęn. dist. 7 nu. 10. & in rub. de iud. nu. 43. h Ad q. 5. & q. 6. i Adiuncta gloss. 12. distinc. k Arg. c fin. de reg. iur. li. 6. l. contra. §. fraus. ff. de leg. l De præbend. lib. 6. m in Clemen. 1. Verb. ex tunc, de hęreti. n in d. c. de cõst. nu. 7. o Vbi sup. p C. cõsuluisti. 2. q. 4. & § consideramus. auth. de trien. & semis. coll. 3. q Vbi sup. nu. 8. r in data Sexti. s in d. c. 2. t in prima, & secunda lectio. u in capitul. prim. de postu. præl. numer. 19. x Vt factæ nouæ constitut. coll. 5.

Leaza. tenentem idem quod nos, [a] argumenta item Philippi Franci. [b] F

18 Tum quia vt scientia legis, donec promulgetur, non ligat, ita pars fere ratione scientię legis promulgatæ, donec labatur tempus tacitè constitutum ad ligandum, non debet ligare. Et quamuis hæc pars solo iure scripto attento verior videatur, de consuetudine tamen, & stylo videtur in Vrbe seruari, vt transgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menses, puniantur, non solum, qui confitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiam, qui nō probauit iustè illam ignorasse: præsupponendo, quòd prę sumitur scire. Quæ consuetudo, & stylus restringi forte posset ad forum tantum exterius, & Vrbicolas.

Quintò, quòd vna opinio, quæ pauciorum est, tenet legem promulgatam in Curia Principis non ligare prouinciales, hoc est subditos extra prouinciam, G vbi est Curia, degentes, etiam post duos menses à publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores prouinciarum in earum Metropolibus promulgetur. Primo quidem, quòd expresse habetur in prædicta authē tica, [c] quòd lex noua non obligat Prouinciales, nisi post duos menses à publicatione in eorum Prouincijs facta, & iure Canonico non est expressum contrarium ergo illi standum est. [d] Secundò, quòd Ioannes Andreas [e] receptus communiter tenet id, quod dicimus esse verum de lege Imperatoris, & eadem ratio vel maior videtur de lege Papæ. quia hæc extenditur ad omnes Christianos, & consequenter ad H multo plures Prouincias, quam lex Imperatoris, & ita durius esset, quòd hæc ligaret antequam publicaretur in Prouincijs, quam illa. Tertiò, quòd cap. cum infirmitas, [f] significat, illam constitutionem etiam factam in Concilio generali non ligasse publicationem eius à Prælatis factam. Quarto, quòd durum videtur dicere, omnes leges, quæ passim motu proprio Pont. Max. fiunt Romæ, ligare post duos menses à publicatione in Curia facta, vltimos quosque cultores Septentrionis, & Occidentis, Aethiopes item, & Indos. Quintò, quòd Caietanus versatus in Curia sic scripsit. [g] [Quod si Romæ noua lex promulgatur, & nec Curia ipsa curat, vt promulgatio ad Ecclesias Cathedrales deueniat, nec Prælati, qui ibi sunt, I insinuant suis Ecclesijs, accusari nec apud homines ignorantiæ possunt absentes nescij.] Sexto, quòd lex naturæ, & diuina dictat, vt iustè ignorantes legem non ligentur illa, [h] & negari non potest Indos, Aethiopes Occiduos, & Hyperboreos iuste ignorare legem humanā nouam in sola Roma publicatam etiam post duos menses.

19 Altera, verò opinio, quæ frequentior est, tenet contrarium, videlicet, quod lex ligat omnes etiam Prouinciales post duos menses à publicatione legis in Curia facta. Pro qua facit primo ratio prædictæ glossæ vltimæ, [i] videlicet, quòd alioquin sequeretur, quod liber sextus solum ligaret in Prouincijs, in quarum Academijs prælegitur: quia non est publicatus in alijs. K Secundò, quòd consuetudo, & stylus Curiæ, quæ vim legis habet, [k] seruat, vt iudices Vrbis iudicent contra omnes totius orbis Christianos secundum leges Papæ promulgatas in ea in locis ad id præstitutis: nisi iustam illam ignorantiam probent. Imò, & multi Episcopi residentes in suis Ecclesijs deferri faciunt ad se Extrauagantes nouas, quæ promulgantur in Vrbe, & secundum eas decidunt causas suæ diœcesis. Tertiò, quòd regulæ Cancellariæ, quæ non publicantur extra Curiam, ligant omnes degentes extra eam, & in Francia, testante Bartholomæo Cassiodoro, [l] & ante fuit decisum in Capella Tholosana. [m] Quartò, quòd alioquin sequeretur, quòd bulla Cęnę Domini in sola Roma publicata, non ligaret extra Curiam, & Romanam Prouinciam existentes, nec multæ aliæ Extrauagantes magni momenti in sola Curia Romana publicatæ ligarent alios, quam Romanos, & quòd si publicarentur Toleti, ligarent tantum Prouinciales, & non Hispalenses, nec Legionenses, si nec Legione, nec Hispali publicarentur, & si publicarentur Parisijs, non ligarent Tholosates, nec Lugdunenses, si nec Tholosæ, nec Lugduni publicarentur & ita magna disparitas, & confusio seminaretur in Prouincijs. Sequeretur item, quod non solum liber sextus non ligaret vniuersos, vt ait prędicta glossa, sed quod nec liber Decretalium, nec Clementinarū ligarēt Prouinciales: quia nulla, vel pauca eorum sunt hactenus publicata in Prouincijs. Quæ omnia videntur absurda, & ita non asserenda. [n] Quinto, q̄d Thomas [o] ait, quod subditi absentes a legis promulgatione obligantur ab ea, illa ratione, quod illa deuenit, vel deuenire potest in eorum notitiam, nulla facta mē tione de facienda promulgatione, siue publicatione in prouincia, vel capite prouinciæ. Per quæ omnia videtur resoluendum, quod attento solo iure scripto prior opinio videtur verior. Attento vero stylo, & consuetudine Ecclesiæ, Curiæque Romanæ, posterior debet seruari quoad leges Papæ, nempe, quòd requiratur quidem promulgatio earum, sufficere autem quod fiat Romæ in locis ad id præstitutis, vt ligent etiam Prouinciales post duos menses, vel aliud tempus expressum in eis.

20 Non obstant argumenta pro priore parte adducta. Ad primum enim, & secundum respondetur, ea procedere iure scripto tantùm attento, hanc verò partem, quam defendimus, procedere consuetudine, & stylo Curiæ attentis, eo quod licet vno respectu maior ratio suadeat, ne lex Papæ ad omnes terras sibi subditas extendatur per solam publicationem Romæ factam, quam lex Cæsaris per publicationem in eius Curia factam, vt secundum argumentum probat, alia tamen maior suadet contrarium, Puta quod Papa minus discurrit, & ideo, vt ait Ioannes Monachus, [p] dicatur habere pedes plumbeos, & non plumeos: & quod vnus est totius orbis Christi Vicarius in spiritualibus, de quibus noscendis maiorē curam debent habere subditi eius, quam subditi Cæsaris de temporalibus, quibus ille præest: & quod statuta eius, vt plurimum non sunt tot, neque adeo diuersa à spiritualibus, quæ nota sunt Christianis, ac Cæsaris.

21 Ad tertium, quod à nemine video solutum, respondeo, quod prædictum c. cum infirmitas, probat quidem, quod medici non debēt arceri ab ingressu Ecclesiæ propter violationem illius canonis, nisi in terris in quibus ille fuerit publicatus, non tamen probat, quòd canon ille non debeat seruari in alijs donec in eis publicatio fiat. Nam canon ille duo continet. Alterum absolute, quod medicus corporalis ante omnia moneat

ALLEGATIONES.

a In prooem. clem. in § nunc igitur, à nu. 41. b Super data Sexti, sub finem. c Vt facta nouæ consti. d Argu. c. 1. de oper. no. nunc. & c. si in adiutorium. 10. dist. e Super glossa. late Sexti, f de pœnitentia, & remiss. g In 1. 2. q. 90. articul. 4. h C. 2. de constitu. & cap. proposuisti. 82. distinction. i In data Sexti. k C. quam graui. de crim. falsi. l Consti. 10. viso processu. col. 5. m Decisio. 444. incip. item fuit quęsitum, an regulæ Cancellariæ, &c. n Leg. nam quod absurdum. ff. de bon. libert. c. dudum 2. de elect. libr. 6.
o In d. capitul. secund. quæstion. 90. articul. 4.
p In reg. in gen. de regul. iur. libr. 6.

moneat infirmum, vt spiritualem accersat, & quo ad hoc non requirit publicationem. Alterum sub conditione, quod medicus si frangat illam legem, arceatur ab ingressu Ecclesiæ in terris, in quibus facta fuit publicatio illius à prælatis, & ita solum quo ad incurrendum hanc pœnam requirit publicationem, quam non requisiuisset, nisi specialiter id cautum fuisset, Vnde illud cap. argumento ab speciali retorqueri potest pro parte posteriori, adeo non obstat illi.

Ad quartum respondeo, concedendo durum quidē, & durissimum esse dicere, quod omnes existentes extra prouinciam Romanam, non seruando legem publicatam Romæ tantum, statim post duos menses peccant, sed negando esse durum dicere, quod obligantur post tempus, quod vir bonus siue iudex arbitrabitur esse sufficiens, vt illi, de quibus quæritur, sciant, attenta distantia Prouinciæ, & qualitate legis, & frequentia hominum illius Prouinciæ habitantium Romæ, & venientium ad eam, & redeuntium ab ea, quod est aptissimum temperamentum dictorum. [a]

Ad quartum respondeo primò, quod Caie. à contrario sensu idem quod nos sentit quo ad scientes legem Romæ publicatam, dum solos nescios excusat, & consequenter idem dicitur sentire quo ad debentes scire, quia scire, & debere scire in hoc æquantur, [b] & ita clare sentit, quòd Prouinciales ligantur lege Romæ tantum publicata, si id sciant etiam antequam in prouincia publicetur. Quo ad ignorantes autem probabiliter idem sentimus, quod ille, quòd non sunt rei, si iuste ignorant, vt supra in quæstione prima diximus, & postea in quinta & sexta dicemus.

22 Ad sextum concedimus lege naturæ excusari iustè legem ignorantem, etiam in sua Prouincia publicatam, negamus tamen, omnes Prouinciales, vbicunque degant, iustè ignorare legem Romæ tantum publicatam. Tum quia sunt, qui illam scire debent quo ad vtrunque forum, vel alterum tantum, & etiam secundū Caietanum scientes legem esse latam, & promulgatam peccant, si eam non obseruant, vt prædictum est, & consequenter peccant, qui scire debent, cum illi coæquenter scientibus, [c] & ita Prouinciales, scientes, vel scire debentes, non excusantur ab eis ex capite defectus promulgationis in sua Prouincia, licet forsan excusari possent ex capite defectus receptionis in illa, vt infra, [d] tangetur.

23 QVINTA QVAESTIO. An lex non recepta liget? Respondeo primo quod non, §. leges, [e] ibi, [leges confirmantur, cum moribus vtentium approbantur. & l.] de quibus, [f] ibi, [nam cum ipsæ leges nulla alia ex causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt.] quod & tradimus in Manu. [g] in hæc verba, [Lex antequam recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars transgressor, non ligat, quoniam promulgata videtur cum conditione, si recipiatur; saltem per maiorem partem, vt singulariter dixit Dominicus, [h] per recentiores receptus, [i] & profundius Felynus, [k]]

24 Secundo, quòd vltra rationem positam in Manu. [l] quare lex non recepta non obliget, videlicet quod, præsumitur legislator ferre illam sub conditione, si fuerit recepta, potest reddi alia, videlicet, quòd iusta causa excusat à peccato violationis legis humanæ, vt tradimus alibi, [m] post Sanct. Thom. [n] & Archidiaconum, [o] & iustam causam videtur quis habere non seruandi legem, quod ab alijs non seruatur, nec cœpit seruari, cum enim lex respiciat vtilitatem communem, [p] non videtur eius lator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandum, quod a-

A lij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt.

Tertiò, quòd qui dicunt peccare illos, qui non seruant à principio legem iuste promulgatam, asserunt tamen, quòd si sciente id superiore, & potente cogere, & non cogente seruare, non seruant, non videntur peccare eo, quod videatur superior eam suspendere, vel tollere, iuxta glossam singularem, & celebrem, [q] quam Panormitan. & communis ibi, & alij approbant, quos refert Felynus, [r] asserunt item, non ligare illam quæ decennio non est recepta, vt post Calderinum, Cardinalem, & Imolam tradit Felynus. [ſ]

Et addo omnibus, quod primi non recipientes possunt excusari à peccato ignorantiæ probabilis, qua legem probabiliter ignorauerunt, per resolutionem
B primæ quæstionis.

25 SEXTA QVAESTIO. An lex non recepta ab eam ignorantibus ita eneruetur, sicut non recepta ab eam scientibus, quæ quotidiana, & noua quæstio est. Et pro parte quidem negante facit primò, quod desuetudo legis, quæ non implicat transgressionem eius, vt quia casus eius non occurrit, non tollit illam, secundum Ioannem Andræam, [t] quod latè confirmat Felynus, [u] & quod cum ignoratur lex, non videtur occurrere casus, in quo ea sit vtendum. Facit, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, [x] & quòd non obseruantes legem, eo quòd ignorant, non intendunt eam tollere, eo quòd non vtantur ea, voluntas
C enim, cuius actus est intentio, secundum Sanctum Thomam receptum, [y] non fertur in incognitum, vt ait Augustinus. [z]

26 Pro affirmatiua vero, quæ videtur verior, facit, quòd iustior est causa obseruantium legem, eo quod ignorant eam, quam eorum, qui scientes eam nolunt recipere, nec vti ea, & ratio quare lex non recepta non ligat, est, quia non est firmata vsu, vt sentit leg. de quibus, [a] & hæc ratio æque militat cum desinit seruari per ignorantiam, ac si desineret seruari per renutum siue noluntatem, siue, vt ita dixerim, nolentiam seruandi.

Nec obstat primum argumentum in oppositum,
D cui responderi potest, concedendo, quod desuetudo, quæ non implicat vsum contrarium legi, non tollit eam, vt non tolleretur dispositio, [leg. quæritur. [b] disponens, vt hermaphroditus habeatur pro viro, vel fœmina iuxta sexum, qui in eo præualet, licet per mille annos nullus hermaphroditus nasceretur in aliqua Prouincia.

27 Concedendo item consequenter, quod desuetudo, siue non vsus ignoratæ legis sine contrauentione ipsius, non tolleret legem ignoratam. At negando, quod omnis vsus legis ignoratæ sit absque contrauē-tione

ALLEGATIONES.

E a In dict. cap. 2. de constitut. b Leg. quod te. ff. de rebus credit. c dict. leg. quod te. ff. de reb. cred. d q. 5. & 6. e 4. distincton. f ff. de legi. g cap. 23. numer 41. h In dict. §. leges. i Ibi, & in cap. 2. de constitution. k In cap. 1. de treug. & pace. à numer. 12. versic. intellige quarto. & in numer. 13. consid. 2. l Nume. 40. m in d. cap. 23. num. 43. n 1. 2. quæst. 96. artic. 6. & 2. 2. quæst. 147. artic. 3. o In cap. vtinam 76. distinct. p capit. erit autem lex. 4. distinct. q d. cap. 1. de treug. & pace. r Ibid. nu. 7. ſ In d. cap. 1. de treug. & pace. num. 13. t In capit. Ioannes, de cler. coniug. u in capit. 1. numer. 10. de treug. & pace. x Leg. non omnis. ff. de rebus cred. & cap. fina. de præbend. y 1. 2. quæstion. 12. artic 1. z Libr. 3. de Trin. a ff. de legi. b ff. de statu hominum.

tione ipsius: & ita negando, quod non tollatur per desuetudinem ignorantium, & vtentium contra illam occurrentibus casibus. Ex quo sequitur, quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ, vel per maiorem partem eorum qui in ea non sunt vsi tempore in id sufficienti, contrauueniendo ei in casibus occurrentibus, censetur eneruata quo ad illam.

Non obstat etiam secundum argumentum: quia ad eneruandam legem per non vsum eius, non requiritur, quod subditi noluerint eam recipere per actus positiuos voluntatis, sed sufficit, quod non recipiant illam, & vsu eorum non firmetur per illa duo tam celebria iura. a

28 SEPTIMA QVAESTIO. An paria sint legem reuocari a legislatore, & eam a subditis non recipi? Respondeo, nouam esse quæstionem, & satis quotidianam, & videri resoluendam esse negatiuè. Tum quia legem esse latam, & promulgatam ea cõditione, vt non liget nisi recipiatur, & non esse latam nec promulgatam, non sunt paria: casu enim priore extat lex, licet non donec recipiatur: posteriore verò non extat lex, nec recipi potest. sicut in simili non sunt paria, rescriptum esse ipso iure nullum, b & esse validum, sed elidibile per exceptionem, c illud enim etiam aduersario non opponente, & consentiente est inutile, iuxta gloss. communiter receptam, d hoc verò parte non opponente valet, iuxta communem. e Tum quod lex iam lata, & promulgata nondum reuocata, licèt à principio non recipiatur à subditis, potest tamen postea mutata voluntate recipi, quia substantia eius durat, reuocata verò minimè, nisi denuo feratur à legislatore: quia iam substantia eius perijt, & quod extinctũ est, non potest reuiuiscere, nisi auctor potẽs illud denuo produceret. f

29 Ex quo sequitur primò, quòd leges nouum ius inducentes Concil. Triden. licet nondum sint receptæ in aliquot terris, quibus notum est eas esse constitutas, non censentur perijsse, nec reuocatæ quo ad illas, sed quadantenus suspensæ, simulac vniuersitates illarum eas receperint, vim ligandi habituræ. Secundo, legem, quæ non est recepta in aliqua terra ob ignorantiam eius, simulac habita eius scientia, recepta fuerit, perinde ligaturam eos, qui terram illam incolunt, ac si à principio fuisset recepta, quo ad actus prædictam scientiam, & receptionem consecuturos.

OCTAVA QVAESTIO, siue prima propositarum: Sintne omnes obligandi in foro conscientiæ ad obseruanda decreta Concil. Tridentin. quæ ad mores, & reformationem spectant, cum apud eos non sint promulgata ab ordinarijs, nec Synodaliter in vniuersa prouincia recepta? Non quæritur autem hic de ijs, quę particularem promulgationem requirunt, vt decretum primum sess. 24. g sed de alijs. Ratio dubitandi est. Tum quia par omnium videtur ratio, cum omnia promulgari iubeat Concil. Tridentin. Tum quia si lex etiam promulgata, nõ tamen obseruatione firmata, non obligat secundum Doctorum sententiã, minus, videtur obligare, quæ ab ordinario prælato neque est recepta, neque promulgata, neque obseruata. Tum quia videmus vniuersales leges diuersimode à diuersis Prouincijs obseruari, alias etiam non omnino obseruari, vt est in ieiunijs, festis diebus, &c.

30 Respondeo primo, non videre me vllum Canonem in Concil. Tridentin. quo iubeantur omnia in eo constituta in omnibus prouincijs publicari, vt in propositione quæstionis dicitur, tametsi Pius IV. in cõfirmatione tam simplici verbo facta, quàm bullata, pręcepisset, vt ab omnibus Christi fidelibus, tam præsu-

F libus, quam alijs, recipiantur & obseruentur, & per alias litteras declarasset, ea incepisse obligare a kal. Maij 1564. & sub finem præfatæ confirmationis bullatæ iussisset, vt litteræ eæ, & quædam alia publicarentur in quattuor locis Vrbis. Sed aliud est iubere vt recipiantur, & obseruentur, aliud vt publicentur in dictis quattuor locis, quod illico factum fuit, & aliud vt constituta in Conc. publicarentur in illis, quod nunquam factum est, nec iussum, vt fieret.

31 Secundo dico, quod diuersa festorum, & ieiuniorum obseruantia in diuersis prouincijs parum facit ad hoc. Tum quia illa contingere potest, quòd diuersi prælati, & diuersa Concilia prouincialia diuersa festa, & ieiunia indixerunt, vt possunt, iuxta capit. pronunciandum, h ibi, [& illas festiuitates, quas Episcopi in suis episcopatibus cum suo populo

G collaudauerint.] i Tum quia fieri potest, vt per contrariam consuetudinem seruata sint in alijs prouincijs, & in alijs non. k

32 Tertiò, quòd huius quæstionis determinatio satis desiderat summam summi Pontificis sententiam. Tum quia interpretationem dubij contingentis Concilij Tridentini requirit, & illa per prædictas literas confirmatorias illi reseruatur. Tum quia glossa vltima, l dixit declarationem summi Pontificis requirere quæstionem illam de tempore, à quo incipit ligare noua constitutio.

Quartò, quòd salua eius interpretatione, videtur respondendum, id quod colligitur ex decisione

H quæstionum præmissarum, nempe quòd constitutiones Concil. Tridentin. nouæ, siue quæ ius nouum induxerunt, non ligant Polonos in Polonia degentes, qui eas ignorant probabiliter, per primæ quæstionis resolutionem, neque eos, qui eas sciunt, non quidem ea ratione, quòd illæ non sunt promulgatæ, sed ea, quod non sunt receptæ à principio, neque per decennium postea, per decisionem quæstionis quartæ, & quintæ.

NONA QVAESTIO, siue secunda. Idem quæritur de bullis Pontificum, v.g. de pœnis in non recitantes officium, de confidentijs, de non habendo officio Beat. Mariæ Virginis lingua vernacula, de censibus, de cambijs. Item de bulla Cœnæ Domini, &

I de alijs, vtrum obligent omnes, etsi ab ordinario, vel ignorentur, vel non promulgentur. Non obligare probantur primo, quia vt plurimum illi nesciunt ea authentica scientia, sed tantum vel ex auditu ab aduenis, vel quia chartam impressam viderunt. Secundo, quia Caietanus dicit, & alij approbant, quòd si Papa illas non mittit Metropolitanis, &cæter. & illi vt subditi excusantur: si mittit, & ipsi non promulgant, ipsi quidem rei sunt, subditi tamen excusantur.

33 Respondeo, quod bullæ Papæ publicatæ Romæ, ligant Polonos scientes eas esse Romæ publi-

K catas. Quod etiam ipse Caietan. citatus in propositione quæstionis præsupponit, dum solos nescios excusat, vt dictum est in tertia, & quarta quæstione.

Itaque

ALLEGATIONES.

a §.leges 4.distinct.& leg. de quibus ff de legibus. b vt in cap.prim.de rescript. lib 6. c vt in capitul.cæterum de rescript. d in d.capitul.1. e in d.capitul. cæterum, & capitul. ex tenore. cum ei adno. eodem titul. f l. qui res, §. aream, ff. de solut. & capitul.quam periculosum. adiunct.glos. 7.quæstione prim. g De reformatione, de matrimonio. h De consecrat.distinct.3. i Et arg.cap. concilium. de obseruat. ieiun. K capit. illa 12.distinct. & capit. vtinam 76. distinct. l in data Sexti.

Itaque ex defectu promulgationis non excuſarentur, licet ex defectu receptionis excuſari forte poſſent, iuxta d. quæſt. quintam, & ſextam.

[Aduerte, quia dum reſponſio reſtringitur ad dicta ſupra quæſtion. quinta, raro erit locus excuſationi quo ad bullam Cœnæ, quæ quotannis fertur. Et certè cum proceſſus Bullæ feratur potius in modum præcepti quam legis, & ſententia excommunicationis pluribus in locis feratur contra illos, de quibus Papa certo ſcit, quod nolunt mandata eius recipere, non poteſt dici illam ferri ſub conditione ſi acceptetur, & cum ſingulis annis renouetur, & feratur, vix poteſt accommodari, quod dicitur de lege non recepta.]

DECIMA QVAESTIO. An peccantem contra bullam ex ignorantia, confeſſarius, qui eam ſcit, teneatur admonere, & inſtruere, cum non ſit confeſſarij bullas promulgare, ſed ordinarij, videtur enim melius non inſtruere, ſed relinquere ignaros, cum idem in matrimonio prohibito, & in ſimilibus caſibus ſuadeant Doctores. maximè quod confitentes etiam docti ex eo vix emendentur.

34 Reſpondeo, non teneri confeſſarium ad admonendum bullam, quam ille probabiliter ignorat, quia neque peccat ignorando, neque tranſgrediendo, iuxta reſponſa ad primam quæſtionem, pro qua reſponſione eſt textus in capitul. quia circa. [a] ſecundum intellectum Adriani, [b] quem latè defendimus, & explicamus alibi, [c] [vbi adijcimus hæc verba. Eſt igitur in illo capitul. quia circa, caſus, in quo, qui credit matrimonium inter aliquos non valere, cum eis diſſimulare poteſt, etiamſi ſit ſuperior, & eis licere in bono ſtatu viuere, imò & debet, quando ſcandalum ex contrario facto naſci ſperaretur. Cui conſequens eſt etiam confeſſarium poſſe abſoluere confitentem, quem videt ignorantia iuris humani probabili à peccato excuſari, & præſertim ſi ſuſpicaretur eum veritatem monitum illam non amplexurum.]

35 VNDECIMA QVAESTIO. An teneatur quis de ijs alios docere, ſi illi docendi munus, ſiue ſponte, ſiue ex officio incumbit, v.g. lecturus decenſibus, an teneatur bullæ Pij V. facere mentionem, & ſecundum illam determinare, vbi non eſt promulgata, nec recepta, & ſic de alijs ſiue in præſenti, ſiue in futuro?

36 Colligi poteſt reſponſio ex reſponſis ad quintam, quod non tenetur docere legem, quæ non ligat illos incolentes Prouinciam, in qua legit, ſed ſi vult, poteſt, ſimul docendo rationem, qua eos ibi non ligat, quia nulla lege tenetur ad primum, nec prohibetur à ſecundo, & conſequenter ita dicendum eſt. [d]

DVODECIMA QVAESTIO. Vtrum poſſint abſolui, qui nolunt obedire his bullis, cum illis à confeſſario dicitur? Videntur enim non eſſe obligati confeſſario credere, ſed ſuis prælatis, à quibus nihil horum audiunt. Et an ſit ſalubre conſilium tunc ad alium remittere pœnitentem, qui ſcilicet caſum ignoret. Quod ſi alius confeſſarius non ſit, an hic poſſit deponere conſcientiam, & abſoluere, cum pœnitens non videatur eſſe obligatus ad credendum, vel ſi probabiliter credit quod illa ſua admonitione nihil aliud efficiet, quàm quod illi odioſam apud monitos confeſſionem reddet, confitens autem non emendabitur. Tunc etenim omnino videtur abſtinendum, cum & in matrimonio prohibito, & in alijs ſimilibus caſibus id ſuadeant Doctores.

37 Reſpondetur, quòd confeſſarius poteſt abſoluere confitentem tenentem opinionem, de qua dubitat ipſe, ſi videt confeſſum niti auctoritate, vel ratione probabili, vt latè probauimus alibi [e] imò & ſi confeſſarius credat contrariam opinionem, cui ipſe adhæret, eſſe veram, vt etiam latè probamus ibidem [f] & conſequenter confeſſarius (de quo in quæſtione) poterit confeſſum (de quo in eadem) cum ratione probabili nitatur, abſoluere etiam ſi ipſe contrariam credat eſſe veram.

DECIMATERTIA QVAESTIO. Huc pertinent nominatim decreta Concilij, & bullæ, & reſidentia, de pluralitate beneficiorum, & multis alijs ſimilibus, quibus paſſim in illo regno, & quidem valde communiter contrauenitur, partim ex ignorantia, cùm per multorum annorum vſus, & conſuetudo obfirmata hoc permiſerit, & hucuſque tenere videntur, partim ex eo, quod multi, quamuis non ignorent prohiberi renouatis decretis, putant tamen eatenus ſe in conſcientia liberos, ac ſecuros eſſe, quatenus in foro exteriori idipſum illis permittitur: cum non modo illa ſuperiorum ſuorum, ſiue admonitione, ſiue mandato, ſiue iurium antiquorum, & decretorum recentium executione cohibeantur, verum etiam vltro ab ipſis ordinarijs ſcientibus, & volentibus talia præmiorum, imò mercedis loco conſequi ſoleant, vt in illis confirmentur, ac conſeruentur. Proinde quæritur, num qui hæc vident, & norunt, teneantur in conſcientia, quamuis ad officium illorum non pertineat (puta quod ſint ſimplices ſacerdotes, ſiue etiam Doctores, aut concionatores, non tamen dignitates, officia, perſonatuſque gerentes) tam publicè, quàm priuatim prælatos, & ſubditos commonefacere, conſcientias conferentium, & acceptantium perſtringendo, & obligando, atque pœnas in decretis, & bullis contentas irrogando. Quorum in altero periculum ineſt animarum, quæ ob negligentiam pereunt: in altero periculum publici ſcandali, quod inde diuerſimode exoriri poſſit commotis, turbatiſque Superioribus, & ſubditis, cum vtrique non niſi ſynodaliter receptis promulgatiſque decretis reformari maximè circa inueteratas conſuetudines debeant.

38 Reſpondeo, nil me poſſe reſpondere appoſitius, quam quod ſcripſi breuiter, ſed ac curate comprehendendo multa paucis in Manu. Conf. [g] in hæc verba, [Mortiſere peccat, qui habet multa beneficia diuiſa in titulum, quorum vnum ſuo ſtatui decenti ſufficit, vel ſine diſpenſatione, vel iuſta conſuetudine, iuxta gloſſam ſingularem [h] receptam à Panormit. & communi, [i] & ab alijs, quos cito, [k] & probatur per cap. conquerente, [l] & ſentit Sanct. Thomas. Dixi, diuiſa, quia ſecus ſi legitime vnita, aut annexa. [m] Dixi, in titulum, quia licet habere vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad ſex menſes tantum, ſi eſt eccleſia parochialis. [n]

39 Dixi ad tempus, nam de commẽdato in perpetuũ idem eſt dicendum, quod de dato in titulum, iuxta Card.

ALLEGATIONES.

a De conſang. b In 4. de confeſſ. dub. 7. poſt 5. quæſtion.
c In capit. ſi quis autem. de pœniten. diſtinct. 7. num. 73.
d Arg. cap. conſuluiſti. 2. quæſtio 4. cap. 2. de translat. præla. & eorum, quæ ad quæſt. præcedentem reſpondimus.
e in dict. cap. ſi quis autem a numer. 54 f a numer. 66.
g capit. 24. à numer. 125. h In cap dudum. 2. de elect.
i Ibidem. k In capit. adhuc, de præb. l de clericor, non reſiden. m Quolibet 8. articul. 19. & quolibet 9. art. 19.
n cap. vnio 10. quæſtion. 3. capit. cum veniſſent. de reſtitut. ſpol. capit. eam te, de æta. & qualit. & capit. extirpandæ. §. qui vero de præbend.

Cardin. Alexandrinum [a] & citatos per eum, & Maiorem, [b] quod probauimus: [c] excepto quòd vacans per mortem commendatarij, censetur vacare eo modo quo vacabat tempore, quo fuit commendatum, vt stylus Romanæ Curiæ hodiernus palam seruat. Dixi, quorum vnum sufficit, alioquin secus: nam quamuis Concilium Tridentinum [d] quoad approbat tacitè prædictam glossam statuerit, vt vnum tantum conferatur vni, quale, & quantumcunque sit illud, adijcit tamen, quod si illud ei non sufficeret, liceat sibi aliud simplex sufficiens, dummodo vtrunque personalem residentiam non requirat, habere. Ex quo duo colligi possunt, scilicet, quem iustè tenere duo beneficia non requirentia residentiam personalem, quorum alterum non sufficiat, absque vlla dispensatione: quæ ante hoc Concil. fuit communis opinio. [e]

40 Et quod Concilium non prohibet retentionem plurium etiam requirentium residẽtiam personalem, per iustam dispensationem. Dixi, absque dispensatione: quia non sufficit habere iustam causam ea obtinendi, attento solo iure naturæ, & diuino, sine dispensatione iuris positiui id prohibentis, iuxta Sanct. Tho. [f] Dixi, aut consuetudine iusta: quia tantum (licet non plus) valeret illa, quãtum dispẽsatio, iuxta eundẽ [g] vtraque enim posset iuri humano derogare, & neutra naturali, vel diuino. [h] Porrò iusta causa tenendi plura attento iure naturali, & consequenter dispẽsandi, & consuetudinem circa id inducendi est secundum eundem circumstantia eiusmodi, quæ sufficiat ad tollendum deformitatem, quam multitudo beneficiorũ præsefert. Plura siquidem beneficia tenere, vt ait ille, nec adeo suapte natura est malum, vt per nullam circunstantiam iustificari possit, vt fornicatio, & alia id genus vitia, neque adeo indefferens, vt sine aliqua circunstantia iustificari liceat, vt habere duo prædia, vel domos, vt supra [i] diximus. Talis autem est circunstãtia eius, cui attenta suæ personæ qualitate non sufficit vnum beneficium ad honestè decunterque viuendum. Talis item, tanta prudentia, sagacitas, & industria alicuius, vt speretur plus eis, quibus præest, profuturus etiam absens, quam communiter alius præsens, & potius accipit propter vtilitatem beneficiorum, aut subditorum, quam propriam, iuxta Innocentium [k] receptum. Talis est etiam defectus aliorum idoneorum, iuxta Hostiensem [l] talis insuper notabilis animi virtus, nobilitas, & scientia, [m] quamuis hæc causa videatur includi in prima: quoniam ideo cũ nobili, & graduato dispensari posse videtur, [n] quia eius honesta sustentatio pluribus, quam alterius indiget, vt ibi diximus. Talis etiam visa fuit Cardinali [o] intentio tenentis plura beneficia non ad splendidiorem victum, vestitum, & famulatum, & alia eiusmodi, sed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia, retento sibi tantum ad vitam decentem necessario, & adhibita vera intentionis executione.

DECIMAQVARTA QVAESTIO. Quomodo procedendum sit cum ijs, qui post abrenunciatã hæresim, reconciliationemque cum Ecclesia factam, ad beneficia Ecclesiastica, & ordines admittũtur, imò verò etiam inuitantur ab ipsis Episcopis, cum in talib. tam in admissione, quam consequenter in executione officij sacerdotalis, subsit, & multiplicetur irregularitas, interdum verò etiam incurratur excommunicatio. Illi enim excusari videntur, quod irregularitatem nesciant, & omnia ab Episcopis legitimè fieri præsumant, tantoque magis, cum ab illis ipsis inuitantur. Quod si qui irregularitatem sciunt, vel ob metum, & verecundiam, vel ob inopiam, vel ob itinerum longitudinem, vel difficultatem ad rehabilitionem, vel ad absolutionem ab irregularitate petendam à Sede Apostolica venire non possunt: Episcopi verò altera ex parte in ea hucusque plerique sunt opinione, vt existiment recõciliationem publicam illis ad vtrunque sufficere, quod ipsum non rationibus, & auctoritate canonum, sed consuetudine recepta, euidentique fidei Catholicæ vtilitate, quæ exinde speratur, metiuntur: Quid igitur sit faciendum cum istiusmodi tam promotoribus, quam promotis, siue antequã admittantur, siue postquam multo iam tempore admissi in officio sacerdotali fuerint. Et vtrum necessaria sit omnino rehabilitatio Pontificis. Item an cõmissio generalis pro rehabilitandis, à Pontifice dari ordinarijs, in illis partib. aut obtineri possit tantò diligentius resolutio petitur, quantò illic hoc accidit frequenter, quinimmo tanti ea res est momenti, vt qui ex nobilitate, doctrina, vel singularibus dotibus animi in clero, & præsentantur, & ad dignitates etiam maximas vocantur ex eorum, vt plurimum numero esse soleant.

41 Respondeo primò, certũ esse lapsum in hęresim, vel schisma posse reconciliari Ecclesiæ. [p] Scdò, q̃ iura, quæ vetant Episcopis restituere aliquos lapsos, in aliquot casibus videntur esse leges humanæ, vt satis colligitur ex c. si lapsis. [q] Cum ergo iura humana tolli possint consuetudine contraria præscripta, [r] consequitur q̃d in terris, in quib. habetur consuetudo præscripta, vt lapsi etiã ob hęresim, vel schisma reconcilientur per Episcopos, poterunt recõciliari per eos, nõ obstantib. iurib. antiquioribus illa cõsuetudine. Pro quo facit, q̃ licet excõicatio ob hæresim videatur omniũ ipso iure latarum antiquissima [s] fuit tñ tempus, in quo hęreticus non erat excõicatus ipso iure, & excommunicatio ob hæresim lata, olim non erat reseruata Papæ, vt diximus in Man. [t] Tertio, quod non obstat his innouatio canonum præcedentium facta in Concilijs, si ea non fuit recepta, per responsa ad quintam quæstionem.

42 Quarto, quod si in illis terris, in quib. proposita in quæstione, sunt canones noui, vel bullæ denegantes facultatem reconciliandi Episcopis, fuerunt recepti, & non sunt legitime per consuetudinem abrogati, necessario seruandi sunt, & qui incurrerunt in excõmunicationes, & irregularitates reseruatas Papæ, ab eo, vel eius Legato, vel ad id delegato absoluẽdi sunt, non obstante difficultate, & itineris longitudine, quãuis ob impedimentum veniẽdi absolui possunt ab excommunicatione iuxta notata in Manual. [u] Quinto, quod an prædictis canonibus, & bullis in illis terris sit derogatum, & an sint recepti, nec ne, legitime definiri non potest, nisi narratis illis, quæ ad id sunt necessaria. sed applicando responsa ad q. 5. 6 & 7. poterit responderi eis ab eo, cui necessaria facti narrata fuerint.

DECIMAQVINTA QVAESTIO. Possit, ne dare

ALLEGATIONES.

a c. nemo, de elect. lib. 6. b in capitul cum autem. 44. & Gomesium in reg. de infirmis. resig. quæstione 13. c in 4. distinct. 24. quæst. 13. d Sess 24. capitul. 17. reform. e in capit. cum iam dudum. & capit. extirpandæ. §. qui verò, de præbend. f in d. quolibet. 9. articul 15. g ibidem. h cap si. cum ibi late not de consuet. i capit. 23. numer. 1. k cap. cum iam dudum. nume. 4. de præbend. l cap. graue col. 2. eodem titul. m d. cap. de multa. n Per d. ca. de multa. o in clem. gratiæ. de rescrip. p capit. vt constitueretur, cum aliquot præced. & sequent. 50. distinct. glo. in summa eius. q & cap. miror, cum suis glos. eadem distinct. & cap. de lapsis, 16. quæst. 6. r capitul si. de consuet. & l. 1. c. quæ sit long. consuet. s iuxta capit. Achatius. 24. quæst. 1. t cap. 27. nu. 52. & in rep. cap. ita quorundam de iudæis. notab. 11. numer. 4. u capitul. 27. numer. 46.

dare aliquis parœciam absenti, aliquoties tamen etiam in anno, puta ad principalia festa visitanti, & vicarium idoneum habenti, quem certo scit plus profuturum propter auctoritatem, quam alium præsentem carentem hac auctoritate, præsertim ob generis nobilitatē, & amicorum frequentiam, quorum aspectu prouentus ecclesiastici, & libertates securius, citiusque conseruantur, & ab hæreticorum violentijs, vel deceptionibus defenduntur, cum in contrarium videatur esse Conc. Trident. ex altera vero parte est vtilitas Ecclesiæ, maximè si nemo inueniatur, qui paræciam acceptet, & inter rusticos quasi in perpetuo exilio habitet, nisi vel ipse vicarius, vel illi similis, qui facile à potentioribus opprimetur, & perdet fructus, & decimas. Et vtrum in hoc possit Episcopus, vel saltem Metropolitanus dispensare, præsertim cum vrget, vel paucitas sacerdotum, vel periculum, ne ab hæreticis, aut quibusuis alijs occupetur, & desoletur. Videtur enim posse secundum Concil. Trident. [a]

43 Respondeo primò, quod prędictum Conc. Trid. videtur declarasse [b] beneficiarium beneficij curam animarum habentis iure diuino residere debere in illo, cui consequens est, neminem excusari à residentia, nisi iusta de causa, & eo modo quo dicitur ibidem. [c] Secundo, quod hoc non est inuentum Conc. Trident. idem enim iuris fuisse ante illud, communis sententia habet, vnde Felynus [d] dixit post alios, non posse induci consuetudine, vt quis non resideat in beneficio curato, quod nulla ratione alia defendi potest, quam quia iure naturali, vel diuino residendum est in illo. Tertio, quod huic est consequens, seruandum esse hoc etiam in terris, in quibus Concilium Tridentinum non seruatur, nec debet seruari. [e]

44 Quartò, quòd cum causa sit iusta non residendi, arbitrio iudicis definiendum sit, [f] poterit huiusmodi beneficiarius abesse à beneficio ea de causa, & tanto tempore, qua, & quanto videbitur Episcopo rectam rationem in arbitrando secuto, visis circunstantijs personæ, loci, temporis, & alijs, nec erit opus scripta licentia in eis regnis, in quibus nondum seruatur Concilium Tridentinum, quia nec iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECIMASEXTA. An in Concilio Tridentino [g] ipso iure sit suspensus is, qui absque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, sed insufficiens, & quas pœnas innouet Concilium, quando in prædicto cap. dicit, [Antiquorum pœnas super his innouando?]

45 Ad hanc quæstionem, quæ satis difficilis est, & fuit aliquando controuersa in sacro Pœnitentiariæ prætorio, respondeo primò, quod ordinatus ordine sacro absolutè, i. sine titulo beneficij, vel patrimonij, est suspensus, secundum canones antiquos. [h] Secundò, quod illa pœna mutata fuit ab Innocentio III. [i] in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatum. Tertiò, quòd illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente, vel debente scire eum non habere quo se aleret, fecit se ordinari, non autem videtur comprehendere illum, qui per mēdacia, & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopū. [k] Tū quia dolus, & fraus nemini patrocinari debēt. Tum quia alioqui ordinans sine culpa puniretur, & ordinatus cum culpa à pęna esset immunis. [l] Tum per cap. per tuas, q. 3. [m] quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsitum cum pacto de restituendo illud post ordinationē, esse suspensum, donec dispensetur cum eo. Quartò, quòd renouatio pœnarum in absolutè ordinatum, quam inducit. [n] Concilium Tridentinum, intelligi videtur de pœna prædictorum canonum, [o] & [p] quæ sublata fuit per mutationem prædictam. [q]

[Aduerte, quòd sacra Congregatio censuit innouatam tantum pœnam d. cap. cum secundum, vt dictum est consil. 14. de temp. ord. & etiam consil. 47.]

DECIMASEPTIMA QVAESTIO. Cum Conc. Triden. [r] prohibet illegitimos filios clericorum in Ecclesijs, in quibus illorum parentes beneficium aliquod habuerint, vel habent, etiam quoquo modo ministrare, an prohibeat huiusmodi illegitimos in prædictis Ecclesijs etiam sacrum facere, vel per accidens epist. aut euangelium, vel etiam sacrum cantare solēni ritu, denique sacristæ, vel cantoris officio fungi?

46 Respondeo, quod huiusmodi filius illegitimus non potest subdiaconatus, vel diaconatus officio fungi, neque sacristam, vel cantorem agere in tali ecclesia, quia negari non potest, eum, faciendo illa, ministrare aliquo modo in illa. [s] Maioris autem quæstionis videtur, an liceat ei priuatim interdum, tanquam extero, & peregrino, ministrare, ita quod non videatur Ecclesiæ inseruire. Arbitror autem negatiuam partem esse veriorem, quia licet non videatur tam ministrare Ecclesiæ, quam suæ consolationi consulere, negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa Ecclesia in altaris ministerio. Et constat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam, & ratio legis est anima legis, vt ait Dynus [t] pro quo est capitul. Marcion. [u]

DECIMAOCTAVA QVAESTIO. Si de facto sacerdotis filius beneficium habeat Ecclesiasticum in Ecclesia, in qua eius pater quondam aliud beneficium habuerit, an sit ipso iure priuatus, vel priuandus?

47 Respondeo, quòd beneficium, quod filius habebat ante Concilium, non vacauit ipso iure, donec laberetur trimestre datum ad permutandum pro altero alterius Ecclesiæ. Si autem illud post Concilium quæsiuit, nil consecutus fuit in illo, quia est factus inhabilis ad illud [x] in illis verbis, [non liceat, &c.] & adiunctis illis alijs, [quod si in præsenti, &c.] & collatio beneficij facta inhabili non valet. [y]

DECIMANONA QVAESTIO. Cum aliquis duo habet impedimenta essentialia, quorum alterum sit publicum, alterum secretum, vt si contraxerit cum consanguinea in quarto gradu, cuius sororem carnaliter prius cognouerat, an satis sit impetrare gratiam à Pontifice impedimenti publici consanguinitatis, non narrando alterum impedimentum occultum, & postea impetrare gratiam ab aliquo, qui eam concedere possit pro occulto.

48 Et

ALLEGATIONES.

a Seß. 23. de reform. cap. 1. b In cap. 1. de reform. seß. 23. c In d. cap. 1. & in cap. 1. de reform. seß. 6. d In capit. cum omnes, de constit. num. 33. e Arg. prin. 5. dist. & § sed ius naturale. Instit. de iur. natu. gent. & ciuil. f arg. l. 1. ff. de iur. de lib. & cap. de causis, de offic. deleg. g Seß. 21. capit. 2. de reform. h cap. neminem, & cap. sanctorum, 70. distinct. i cap. cum secundum, de præbend. K cap. sedes, de rescript. l. itaque fullo. ff. de furt. l contra cap. 1. de constitutio. & l. sancimus, C. de pœnis. m De simo. n cap. 2. seß. 21. o Neminem. p Sanctorum. q in dict. capit. cum secundum, de præbend. r Seß. 25. 15. de reform. s Arg. rub. de cler. non ord. minist. & gloß. in verb. offic. cle. 1. de regula, & cap. perlectis. 25 distinct. ibi ministeria. t in capitul. final. de reg. iur. lib. 6. u prim. quæst. prim. x Per præfatum ca. 35. seß. 25. y cap. cum in cunctis §. final. de elect. & cap. inter cæteras, de rescript.

48 Et quòd pro parte negatiua facit in primis, quod taciturnitas eius, quod expreſſum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, [a] & videtur quod Papa difficilius conceſſiſſet diſpenſationem, ſi nouiſſet aliud impedimentum. Secundò, quod inceſtus impedit matrimoniū contrahendum. [b] Tertiò, quòd remiſſio pœnæ homicidij eſt nulla, mentione non facta remiſſionis alterius ſimilis, ſecundum Gulielmum de Cugnano [c] à Baldo, & alijs communiter ibi, & alibi receptum. Propter quod dixit Andr. Siculus [d] relatus à Fely. [e] vidiſſe decapitari vnum homicidam, non obſtante remiſſione ſecundi homicidij impetrata, non facta mentione de priori, & non alia ratione, quam quia difficilius princeps remiſiſſet ſecundum, ſi meminiſſet remiſſionem prioris.

49 Non obſtantibus tamen his pars affirmatiua eſt verior. Primò quidem, quod nullo iure canonico, vel Cæſareo cauetur, quòd in impetratione diſpenſationis ſuper vno impedimento matrimonij debeat fieri mentio de alijs ad hoc, vt valeat diſpenſatio quo ad impedimentum, ad quod illa impetratur: & non eſt inducenda obligatio iuris ſine iure ad id obligante. [f]

50 Secūdò, quòd licet omnis expreſſio falſi, qua mouetur principes ad facilius concedendam gratiam, faciat eam ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, [g] non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expreſſio retraxiſſet principem ad non tam facile concedendum, reddit gratiam nullam, ſed ſolum illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione: quæ eſt reſolutio Rotæ [h] & Aegidij [i] & Fely. [k] relata à nobis in Manu. conf. [l] pro qua facit gloſſa recepta [m] quatenus habet, in impetratione beneficij, faciendam quidem eſſe mentionem de beneficio habito, ſed non de cura, vel ordine primo illi beneficio annexo, licet mētio illorum difficiliorem redderet principem ad cōcedendum: quia id nullo iure præcipitur.

51 Facit etiam, quòd valet collatio beneficij facta criminoſo, crimine non inducente irregularitatem, & inhabilitatem ad beneficium, non facta mentione de illo crimine, licet expreſſio illius difficiliorem redderet principem ad conferendum? vt ſentit Innoc. [n] & reſoluit Fely. poſt alios. [o]

52 Tertiò, quòd valet impetratio abſolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, ſecundum gloſſam primam, communiter receptam. [p] Quartò, quòd paſſim contingit in Curia impetrari diſpenſationem ſuper vno impedimento matrimonij non facta mentione de alio, & poſtea impetratur diſpenſatio ſuper alio, quorum vtraque iudicatur valida. Quintò, quòd inceſtus magna ex parte ſunt occulti cognatio autem magna ex parte publica, & ſi impetratione impedimenti cognationis exprimendus eſſet inceſtus, cogeretur impetrans infamare ſe, & frequenter alium prodere contra ius naturale, quo vetamur nos, & alios prodere. [q]

Ad primum autem oppoſitorum reſpondet ſecundum fundamentum. Ad ſcdm verò reſpondetur concedendo, quod omnis inceſtus ſecundum aliquos impedit quidem matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum inter ipſoſmet inceſtum committentes, & minus quo ad alios, & quo ad quos non gignitur ex eo affinitas, cōcedendo item, quod expreſſio eius aliquando difficiliorem redderet principem ad concedendum: ſed negando, quod ex eo ſequatur diſpenſationem eſſe nullam: quia non tacetur verum, quod iubeatur exprimi, & quod ſit neceſſario exprimendum, per fundamentum ſecundum.

53 Ad tertium verò reſpondeo nouiſſimè, & veriſſi-F mè, & licet à nemine quod ſciam fuerit ſatis ei reſpōſum, concedendo quidem illud dictum Gulielmi, negando tamē, quod id eueniat ex eo ſolo, quod tacetur verum, quo expreſſo difficilius remiſiſſet princeps ſecundum, ſed etiam eo quod tacetur verum, quod per illam l. 3. deberet exprimi in ſecunda impetratione veniæ. Nam prædict. l. 3. ſtatuens ne crimina iterata remiſſionē habeāt, ſignificat neceſſariā eſſe expreſſionē remiſſionis criminis ſemel admiſſi, vt valeat remiſſio iterū admiſſi, qđ à nemine, quē viderim, vidi aīaduerſum. In quæſt. aūt propoſita non agitur de remiſſione criminis, & minus de remiſſiōe criminis iterati, imò nec de relaxatione impedimenti iterati. Quæ ſolutio confirmatur euidenter, eo quod nemo negat impe-G trationem veniæ homicidij valere non facta mentione de impetratione veniæ inceſſus, adulterij, furti, rapinæ, aut alterius criminis ſeparatim, & diſſimilis prius obtentæ.

VICESIMA QVAESTIO. Quomodo procedendum ſit confeſſarijs circa abſolutionem Epiſcoporum, vel aliorum dignitates, & perſonatus gerentium, in ijs caſibus, qui expreſsè in decretis Concilij Tridentini, & bullis continentur, ſiue ad eorum propriam ſpectēt perſonam, quod contraria committunt, & debita omittunt, ſiue ad reformationem aliorum, quod ſcientes, & valentes corrigere errantes, eos reformare reſpectibus humanis negligant, de quibus illi non confitentur, & confeſſor inquirere tenetur, H maxime ſi publicè obaudiunt apud vulgus: vel ſi confitentur, ob non publicationem ad pœnas ſe putant non obligari, cum ſi confeſſarius pro conſcientia ſua illum, vel non abſoluat, vel de ſuſpenſione, aut alia pœna admoneat, publicum ſcandalum, & multa inconuenientia exoriri poſſent.

54 Reſpondeo, quòd confeſſarius non poteſt negare confeſſo abſolutionem, ob peccata, quæ ſibi non eſt confeſſus, neque tenetur interrogare confitentem, niſi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam iniuſtam cauſam taciturum aliquid, quod de neceſſitate eſt confitendum, vt dicimus alibi, [r] & ita confeſſarius non tenetur interrogare Epiſcopos, vel alios habentes dignitates, ſi putat eos ideo non ſe accuſare de retentione illorum benefi-I ciorum, quia credunt ſe iuſta diſpenſatione, vel ratione, aut auctoritate probabili à peccato excuſari: quoniam per reſponſionem ad quæſtionem 12. poteſt confeſſarius abſoluere confeſſum nitentem opinione contraria ei, quam ipſe habet. Si autem ſe accuſarent de tali retentione, vel peterent conſilium, teneretur eis dicere, quod ſentit: & ſi abſque, vlla ratione, vel opinione contraria nolunt ei obedire, poteſt denegare abſolutionem, ſed non debet dicere, ſe illam denegaſſe, etiam ſi peterent ab eo tan-

quam

ALLEGATIONES.

K a Capitul poſtulaſti, de reſcript. b capitul. 1. 2. & capitul. tranſmiſſa de eo, qui cog. conſan. vxor. ſuæ. c in l. tert. C. de Epi. aud. d In capitul. ſuper litteris. de reſcript. e Vbi ſupra. f Argument capitul. conſuluiſti. ſecund. quæſtion. quart. & capitul. ſecund. de transla. prælat. g capitul. ſuper litteris. de reſcript. l. etſi legibus. c. ſi contra ius, vel vtil. publicam. quæ eſt. §. ſub. capit. dicenti 25. quæſtione ſecund. h De reſcript. 51. in nouis i Dec. 698. k In capitul poſtulaſti. de reſcrip. colum. 4. l capitul. 22. numer. 85. m In clementin. prim. de præbend. in verbo, vel alteri. n In capitul propoſuit, de conceſſ. præbend. in verbo. executore. o In capitul. ſecund. numer. 4. de reſcript. p In capitul. ex parte. de officio ordin. q cap. quis aliquando. §. non tibi dico, vt te prodas de pœnit. diſt. 1. r In capitul. prim. § diligens, de pœnitent. diſtinct. 6.

quam à suo parocho communionem, nisi illud, à quo noluit desistere, esset notoriè peccatum mortiferum: tunc enim posset illam denegare non quidem dicendo, quod denegauit absolutionem; sed quia est necesse discedere à statu peccati notorij, etiam post confessionem, & absolutionem, quò possint communicare, iuxta ea quę diximus in Man.conf. [a] post Bonauenturam, Paludanum, & alios ibi citatos.

VIGESIMAPRIMA. Similiter quæritur, an sint absoluendi, aut quibus conditionibus regij consiliarij, & iudices, qui Romani Pontificis diplomata, seu bullas supprimunt, aut prohibent publicandas, ut Bullam Cœnæ Domini, uel alias quascunque tam generale, quam particulares, aut speciales?

55 Respondeo quæstionem esse generaliter propositam, non facta mentione de priuilegio, quod prætendunt habere, nec de modo, vel causa, & fine, quo, uel ob quem id faciunt, & indigere ui 'etur decisione Papali, & utinam illa sufficeret. Memini me aliquando denegasse absolutionem cuidam mihi confesso, donec proposuisset firmiter, se nunquam id amplius facturum, consuluisse item aliquibus confessarijs, vt idem in similibus casibus facerent, iuxta ea, quę magis insinuo, quàm explico in Manuali Confessar. [b]

VIGESIMASECVNDA. An gabellarum, & pedagiorum exactores, qui indifferenter prædicta exigunt à Clericis, & religiosis commissione suorum Dominorum, uel propria auctoritate, quocumque prætextu probabili, uel necessario, non habendo ad eam rem priuilegium a Sede Apostolica, uel principe proprio, nisi deprauatam consuetudinem, scientes excommunicationes, vel non scientes, sint excommunicati, necne?

56 Respondeo esse excommunicatos, nisi probabilis ignorátia eos excusaret, iuxta responsa ad primam quæstionem. [c]

VIGESIMATERTIA. An qui gabellas, & alios reditus Iudæis, Paganis, uel Schismaticis exigendas committunt, item locant, aut cum ijsdem societates mercimoniorum, & aliorum commodorum contrahunt, pro excommunicatis censeri debeant: & quomodo absoluendi, si confiteantur, & mutare consuetudinem inueteratam non proponant, & si nunc confiteantur, quomodo cum illis agendum sit in locis, ubi municipalia statuta id permittunt, uel saltem non prohibent in foro ciuili, & Ecclesiastica iurisdictio suspensa est?

57 Respondeo primò, quòd iure communi non prohibentur Christiani locare Iudæis reditus, & gabellas, imò permittitur [d] modo Rex; vel Dominus terræ deputet aliquem fidum Christianum ad exigendum illas, & non permittat, vt ipse Iudæus per se, uel alium deputatum à se, exigat, ut ibidem exprimitur, & Panormitanus, & Anania declarant.

Secundò, quòd nec Christiani uetantur exercere regulariter mercimonia cum Iudæis, ut expresśe dicit Panormitan. [e] per illum textum, argumento à speciali sumpto, ex eo quod prohibet id eis in certo casu: quod ipsum probat alibi, [f] & idem dicendum est de Paganis, & etiam de Sarracenis; exceptis armis, & aliis quæ prohibenter deferri ad eos. [g]

58 Tertiò, quòd de schismaticis idem est dicédum, quod de hæreticis, de quibus in quæstione sequenti agitur, uidelicet quod si sunt denunciati excommunicati, non pót Catholicus commercium habere cum illis, neq; contrahere licitè, [h] adiuncta extrau. [ad cuianda.] relata, & declarata à nobis in Manua.conf. [i]

Quartò, quòd uidetur posse dici, licere Christianis contrahere, & commercium habere cum schismaticis, & hęreticis, qui non sunt denunciati excommunicati, licet sint notoriè hæretici, & consequenter notoriè excommunicati, per dicenda ad quæstionem sequentem.

59 Quintò, quòd vetatur Christianis nimia familiaritas cum infidelibus, de quibus in capit.nullus. [k]

Sextò, quòd ex his infertur modus, quo Catholicus se debeat habere cum prædictis infidelibus, & in absoluendo communicantes cum eis.

VIGESIMAQVARTA. Idem quæritur de hæreticis, quorum plena sunt omnia, cum quibus tam Ecclesiasticis, quam secularibus personis quotidiana intercedunt commercia, & conuersationes, coniunguntur matrimonia, & omnis generis interueniunt contractus, atque Catholicos multis in locis contingit illis esse subiectos: quomodo Catholicorum piorum conscientiæ hac parte assecurandæ sint, maxime ubi nulla alia de hæreticis accessit declaratio, nullum nominatim per Episcopos decretum, sed saltem illi nomine hæreticorum censentur, qui sua sponte ab Ecclesia se separant, & cum Catholicis in rebus spiritualibus, & in communione sacramentorum non communicant. Videntur enim antiquorum Canones, & Conciliorum decreta etiam hac parte multos in bonis conscientijs scrupulos inijcere, & excommunicationis metum incutere.

Respondeo, nullam mihi occurrere rationem defendendi communicationem Catholicorum cum hęreticis, & schismaticis notorijs ætatis nostræ, quia omnes sunt excommunicati per cap. excommunicamus, [l] & per Bullam Cœnæ Domini, de qua in dicto Manuali [m] pręter illam, quam nouè posui [n] in hæc uerba.

60 Nota tertio, quòd hæc Extrauagans nihil prodest quo ad excommunicatos manifestos, qui nullo modo possunt occultari, quod consequi uidetur, peccare omnes Catholicos Galliæ, & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, immo, & palam confitentibus se tales, communicant. Tum quia manifesti excommunicati propter hæresim notoriam per Bullam Cœnę, de qua infra. Tum quia non uidetur prodesse dicere, quòd finis prędictę Extrauagantis ad euitanda, restringendus est ad excommunicatum ob percussionem Clerici notorie iniustam, ut habet tenor relatus à Felino, & Antonino, & à nobis, [o] quia uel illa restrictio non fuit posita, uel postea fuit sublata in dicto Concilio Lateranensi, & in dictis concordatis. Sed quia durum est damnare gentem in qua sunt tot uiri eruditissimi, pientissimi, & Academiæ celeberrimæ, & Parisiensis, Tholosana, & Louaniensis, probabiliter dici potest prædictam extrauagantem esse usu receptam cum sola illa limitatione de excommunicatione manifesta percussionis Clerici, iuxta tenorem antiquæ, uel

ALLEGATIONES.

a Cap 21.nu.55. b cap.27.nu.69. c per cap.quamquā, de censib lib.6. & clem.pen.eo.tit. & eis adnot. d in cap.ex speciali, de Iudæis. e in cap. post miserabilem, de iudæis. f in cap.cum sit nimis, eod.tit. g in cap. ita quorundam, de iudæis. h cap. cum excōicato, & alijs multis. 11. q. 3. i cap.27.nu.35. k & in cap.omnes, 28.q.1. & in cap.cum sit nimis, & in capitul.fin. de iudæis, & in l.nemo, & in l.fin. C.eod.tit. l de hæretic. m cap.27 num.52. n in dict. cap.27.num.35. o in dict.cap.27.

vel quod multitudo hæreticorum, & necessitas communicandi, & negociandi facit licitum, quod aliàs non esset. [a]

VIGESIMAQVINTA. Item quæritur de schismaticis, quomodo sint à Catholica Ecclesia recipiendi?

61 Respondeo, ut respondi ad præcedentem, scilicet idem esse dicendum de schismaticis, quod de hæreticis, quorum utrique sunt excommunicati per prædictam Bullam Cœnæ Domini: & ita non possunt reconciliari, nisi per habentem authoritatem absoluendi eos à censura, neque ab illo, antequam abiurent suum schisma, si est tale quod implicat hæresim, quale autem sit tale, & quod non, declarauimus [b] in hæc uerba.

62 [Hic significatur hæresim differre à schismate, & hæreticum à schismatico, & rectè quidem, ut colligitur ex cap. schisma, [c] & Thoma [d] loquente in hæc uerba. Hæresis, & schisma distinguuntur secundum ea, quibus utrunque per se, & directè opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei, schisma autem per se opponitur unitati Ecclesiasticæ charitatis, & ideo sicut fides, & charitas sunt diuersæ uirtutes, quamuis quicunque caret fide, careat charitate, ita etiam schisma, & hæresis sunt diuersa uitia: quamuis quicunque est hæreticus sit etiam schismaticus, sed non conuertitur, & hinc est, quòd Hieronymus dicit. [e] Inter schisma, & hæresim hoc interesse arbitror, quod hæresis peruersum dogma habet, schisma ab Ecclesia separat. Hæc ille, ex quibus colligas, quod schisma generatim sumptum est peccatum, quo quis se separat ab unitate Ecclesiæ nolendo subesse ei, uel membris eius, quatenus sunt eius, licet credat esse unam Ecclesiam, & unum Vicarium supremum.

VIGESIMASEXTA. An fœminæ Catholicæ liceat nubere uiro schismatico, qui illam permittit uiuere secundum cæremonias, & ritus Romanæ Ecclesiæ, filios tamen ex illa susceptos, uel omnes, uel aliquos, prout inter illos, quod ante contractum matrimonij facere mutuo solent, conuenerit, uel sibi masculam, illi fœmineam prolem educandam suo ritu, aut è contra deputando, baptizat in templo Græcorum, uel Armeniorum, educandosque tradit præceptoribus schismaticis? & contra uiro Catholico num liceat ducere uxorem schismaticam fęminam, & permittere baptizari filios in Ecclesijs Gręcorum? Communiter enim inter se faciunt pacta, ut si masculus nascatur, baptizetur in ea fide, cuius est suus pater, si fœmella, in matris fide.

63 Respondeo, quòd non licet Catholico contrahere matrimonium cum schismatica, uel hęretica, neque Catholicę cum schismatico, uel hęretico, [f] quamuis matrimonium contractum ualeat, ut post alios diximus in dicto Manuali. [g] Pacta uero illa in quęstione proposita non ualent, quia sunt turpia, quę non ualent. [h]

VIGESIMASEPTIMA. An filij schismaticorum possint admitti ad scholas Catholicorum, & conuersari cum pueris Catholicis, de quibus dubitatur, aut parua admodum spes est conuersionis?

64 Respondeo, quòd tenendo considerationem pręдictam, per quam diximus posse Catholicos conuersari cum hæreticis non denunciatis pro excommunicatis in mercimonijs, in quibus non agitur de ulla conuersione illorum, à fortiori dicendum est licere communicare cum scholasticis sponte uenientibus ad F scholas Catholicorum, quod est uia, & gradus aptus ad eorum conuersionem. [i] Quamuis contra non liceat Christianis scholasticis adire scholas hęreticorũ.

VIGESIMAOCTAVA. Rudis plebecula, & uulgus schismaticorum offerens sua uota secundum antiquas patriæ consuetudines, dum apud Catholicos celebrantur festa principalia Domini Saluatoris Nostri, Beatissimæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, & quando fiunt dedicationes, an illud uulgus, interdum uerò etiam, & magnæ dignitatis uiri (qui item non minori zelo lubenter templa, ac festiuitates Catholicorum frequentant) arcendi sint à Catholicis templis, cum oblatis largissimis muneribus pro sua, & suorum salute audiunt sacra, conciones, cæterisque cum deuotione intersunt G cæremonijs, nulla tamen ratione à schismate se abduci permittunt, aut ad sanam Catholicæ fidei doctrinam reduci possunt?

65 Respondeo eius decisionem pendere à responsione decisionis quæstionis 24. & tenendo, quod non tenemur uitare hæreticos notorios nondum pro excommunicatis denunciatos, respondendum est licere prædictas oblationes accipere, & offerentes ad sacras conciones, & alia officia sacra, quibus uoluerint interesse, admittere, & maiori ratione quam ad mercimonia, cum remissio illa ad sacra, gradus quidam sit, & medium ad persuadendum eis conuersionem, & fidem Catholicam, ut dictum est ad quæstionem præcedentem, & in his quę pertinent ad salutem ani- H mæ, etiam cum excommunicatis denunciatis possumus colloqui. [k]

VIGESIMANONA. Item quæritur, an uiro Catholico liceat leuare de fonte Sacro eum qui ritu Gręcorum baptizatur, uel schismaticum admittere in patrinum, quando nostri infantes ritu Romano sacrum suscipiunt baptisma?

66 Respondeo primò, licere Catholico leuare de sacro fonte baptizatum more Græcorum in eis terris, in quibus licitum est illo modo baptizare, in alijs autem non; quia illud esset peccanti opem ferre, & consentire, quod est peccatum. [l] Secundò, quòd licet non baptizatus non possit esset patrinus, neque contrahere cognationem spiritualem, ut probat S. Tho- I mas. [m] hæreticus tamen, uel schismaticus baptizatus contrahit illam, si fuerit patrinus, secundum Syluestrum [n] & Sotum. [o]

67 Tertiò, quòd licet teneamus Catholicos posse communicare hæreticis, & schismaticis notorijs, si non fuerint denunciati excommunicati, & uitandi per responsum ad 24. siue 7. quæst. non tamen uidetur licere admittere eos in patrinos: quia id esset cooperari eis ad peccatum, [p] non enim licet eis esse patrinos, quamuis contrahant cognationem spiritualem, si admissi fuerint: sicut etiam, quamuis ualeat matrimonium cõtractum inter hęreticum, & Catholicam,

K

ALLEGATIONES.

a Iuxta regulam, quod non est licitum, de regul. iur. b in d. cap 27. num 57. c 24. q. 1. d 2. 2. quæst. 39. art. 1. ad 3. e in Epist. ad Galat. f cap caue. & sequen. 28 quæstion. 1. g cap. 22. à num. 48. h l. iuris gentium, § prætor ait, ff. de pact. & l. generaliter, ff. de uerb oblig. & cap. fin. de cond apposi. i Arg. auth. multo magis, C. de sacrosan. Eccles. & cap. cum in cunctis, de elect. k cap. cum uoluntate, de sentent. excommun. l Ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg. m in 4. distinctio. 42. quæstio. 1. artic. 2. n Verb. matrimonium. 8. quæstio. 7. uer. 12. o in eod. 4. dist. ead. p contra dict. cap. 1. ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg.

licam, peccant tamen contrahendo illud, secundum Sanct. Thom. communiter receptum, [a] quod ipsum etiam nos diximus in Manuali. [b]

TRIGESIMA QVAESTIO. An Catholici sacerdotes in locis, ubi non promulgantur Bullæ (scientes tamen, uel opinantes de pœna excommunicationis) possint ingredi templa Græcorum, uel Armenorum, & interesse Missis illorum, & reliquis cæremonijs, non quidem ut eas approbent, aut sequantur, sed aut ex necessitate, cum alia templa desunt aut quando studiosè, ut deprehensis eorum erroribus, ac superstitionibus, uerius, ac liberius eos reprehendere, & ad sanum dogma Catholicum reducere ualeant. Idem quæritur de conuersatione cum eisdem Ruthenis, Armenis, &c. quid sentiendum? de qua & paulo superius facta est mentio.

68 Respondeo primò, quòd hæc quæstio præsupponit unum, & quærit aliud, Præsupponit enim Armenos, & Græcos esse annumerandos hęreticis, quod tamen non uidetur constare cum appareat ex Decreto Eugenij Papæ in Concilio Florentino dictato, eos dedisse obedientiam Romano Pontifici, & fidem Catholicam de Spiritusancto suscepisse, & in Concilio generali, cui præfuit Innocentius III. dicatur Græcos redijsse ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, ut habetur in capit. licet. [c] Secundò, quòd præsupposito, quod aliqui eorum sint hæretici, cauendum est ab alijs hæreticis. Quatenus autem cauendum sit ab illis, dictum est supra. [d]

TRIGESIMAPRIMA. An Rutheni, & Moscouitæ recedentes ab omnibus hęresibus Græcorum, perseuerantes in illorum consuetudinibus, puta in obseruatione ieiuniorum, non his temporibus quibus Ecclesia præcipit, item in sumptione Eucharistiæ in fermentato, aut sub utraq; specie, secundum quod illis est concessum in Concilio Florentino, possint tuto, ac sine scandalo Catholicorum admitti ad sacramenta pœnitentiæ, & Sanctissimæ Communionis ritu Romano, qui postmodum reuertentes ad suos uiuunt more Græcorum, utunturque suis cæremonijs, ut prius?

69 Respondeo primò, quòd etiam hæc unum uidetur præsupponere, & aliud quærere. Præsupponit enim Moscouitas esse mundos ab omnibus erroribus Græcorum, quod mihi non constat, licet, uel audisse gaudeam. Secundò, quòd hoc pręsupposito, quod non habent alios errores aliorum hæreticorum, admitti possunt ad pœnitentiam, & alia sacra in terris Catholicorum, licet utantur in terris suis alijs ieiunijs, & alio modo communicandi, & conficiendi sacramenti concessis eis per antiquissimam consuetudinem, uel priuilegium Apostolicum, contra iura humana, quibus introducta sunt multa ieiunia quo ad modum, & tempus præsertim, ut diximus in Manuali [e] & etiã ritus communicandi sub una tantum specie, & consecrãdi in azymo, ut satis colligitur ex citatis in eodem Manuali: [f] nam Græcus peccaret consecrando in sua terra in azymo, & Latinus consecrando in sua in fermentato, ut declarat Thomas receptus, [g] & sentit, licet non ita aperte, Panormitanus. [h]

TRIGESIMASECVNDA. Vtrum in articulo mortis, etiam si plenè errores suos non reuocẽt, aut aliquid de schismate retineant, si tamen Catholicos accedant sacerdotes, & illis confiteantur, & sacramentis instrui petant, sepulturamque Christianorum Catholicorum postulauerint, à quibus sacerdotibus absolui, sacro oleo ungi, sepulturæque inter fi-

A deles ritu Catholico tradi possint: & maximè si contingat eos citius mori, quam ut instrui de his, quæ ad Christianam fidem pertinent, possint, aut animi sui intentionem tum uoluntatem promptam declarare?

70 Respondeo primò, quòd non possunt absolui, neque ad sepulturam sacram admitti, neque aliorum sacramentorum participes fieri, qui explicitè in specie, uel saltem implicitè in genere non recedunt ab omnibus erroribus suis, licet recedant à bona eorum parte, & fere ab omnibus; quia impium est dimidiam à Deo aliquem sperare salutem, [i] Secundò, quòd si morbus, uel periculum mortis adeo urget, ut non possint specialiter omnes errores detestari, nec de ueritate contraria speciatim instrui, sufficit detestatio generalis, B cum proposito speciatim detestandi postquam fuerint instructi; quia licet teneamur aliqua explicitè credere, non tamen omnia, ut post Thomam, [K] & alios diximus in Manuali. [l]

TRIGESIMATERTIA. Sint ne cogendi ad restitutionem, qui data aliqua summa pecuniæ, accipiunt fructus alicuius possessionis, uel in parte, uel in toto ad certum tempus, uerbi gratia, ad quinque annos? His enim elapsis summa reddi debet. Teneri ad restitutionem ex eo uidentur, quia uidentur facere apertam usuram, præfigentes tempus restituendæ pecuniæ. Non teneri autem, ex eo, quòd illi, qui sic pecunias collocant, essent ut plurimum contenti, ut illis nunquam restituantur. Tempus autem C potius est affixum propter uendentem, seu censús, seu fructus, ut se possit post tot annos redimere, & ideò, ut plurimum addunt in contractibus, quòd si non soluant, post quinquennium, non possint soluere ante aliud quinquennium, & sic deinceps. Quare quæritur, an ipse saltem, qui habuit animum nunquam repetendi summam principalem, possit excusari ab obligatione restitutionis.

71 Respondeo, hanc quæstionem obscure proponi, eo quòd non exprimitur in ea quo titulo detur illa pecunia, an emptionis, an conductionis, an mutui. Si enim datur in mutuum, clara usura est, [m] & etiam si titulo conductionis, quia illa non patitur, ut pretium reddatur conducenti, post conductionem D perfectam. Si autem detur titulo emptionis, ita quod periculum huius rei pertineat ad dantem pecuniam intra illud quinquennium, & ipse fiat dominus eius licet reuocabiliter, licitè posset dari, seruando ea, quæ post alios seruanda diximus in dict. Manuali. [n] in hæc uerba, [Peccat mortaliter, qui emit aliquid cum pacto de retrouendendo simulatè, animo magis mutuandi, quàm emendi, & usuram committit. Qui autem minoris iusto pretio, etiam dempta parte, qua illud pactum præfatum diminuit, peccat quidem peccato iniustitiæ, sed non usuræ coram Deo, licet aliquando coram hominibus præsumatur usura, secundum omnes:] & alia quæ paulo inferius scribentur, memoranda, & quotidiana.

E TRIGESIMAQVARTA. Simili ratione quæritur de pecunijs pupillorum, quæ dantur pro censu annuo, qui uulgo interesse dicitur, præstituto certo

ALLEGATIONES.

a In 4. distinct. 39. q. 1. artic. 1. ad 4. b cap 22. à num. 48.
c De baptismo. d Ad quæstion. 23. & 24. siue 16. & 17.
e cap. 21. nu. 12. f cap. 21. nu. 37. g in 3. par. q. 74 art 4.
h in cap. literas, de celebr. Missarum. i cap. sunt pluralit. de pęnit distinct. 3. & cap. defleat, cum Glo. de regulis iuris.
K 2.2. quæst. 2 art 6. l Præl. 4. num. 19. & cap. 11. num. 18
m cap. consuluit, de usu. n cap. 17. num. 248.

certo tempore restitutioni principalis summæ, ut ex eo censu interim, dum ad ætatem perueniunt, educari, ac sustentari possint, absque diminutione capitalis, uel patrimonium eorum accrescere. Num igitur pro usuris huiusmodi census reputandi sint, & utrum ad restitutionem teneantur, & utrum tutores, an pupilli. Hi enim excusari uidentur, quod non modo non consentiunt, sed nec quid agatur, sciãt: illi uerò ex officio tutelę, quo commodis pupillorum prospicere obligantur, pſertim quod uix alius securior, & accõmodatior modus augendis, conseruandisque pupillorum bonis absq; illorum præiudicio reperiri posse uideatur; qui si aliàs licitus non sit, hoc tamen casu absque peccato admitti posse existimatur ob pupillos, quibus diuinæ humanæque leges fauent. Quæritur itaque, si quis hoc casu, uel alio, quouis, sibi, aut alijs cõmodis procurando, pecuniam dederit, & censum acceperit, ubi & leges publicæ, & inueterata consuetudo hæc admittunt, utrum usuræ scrupulo conscientia illius sit perstringenda, quæ satisfactio imponenda, & utrum absoluendus sit, si restituere nolit, aut non possit, aut quę moderatio adhibenda cum ijs, qui multo tempore huiusmodi censibus usi sunt, & utuntur.

72 Respondeo, nihil mihi occurrere aptius, quod respondere possim, quam quod in d. scripsi Manuali. a Notandum autem, quod periculum pecunię collatę uitare potest eam conferens, facta cum socio conuentione, ut se faciat securum, siue (ut aiũt) assecuret, suscipiendo in se periculum eius, constituto ei pretio illo securitatis, quo eum tertius assecuraret, aut ut tãtò minus de lucro cõi accipiat. Nam qua rõne tertius potest eũ assecurare, eadem potest, & socius, ut recte Sylu. dixit. b Quę confirmantur ex eis, quę pridem rñdimus Vlissyppone contra quandam maximi ponderis, societatem iniquam, oblata alia iusta, quę colligi poterat ex Maiori c Caietano d & Syluestro e uidelicet, quod fierent tres contractus: primus societatis, in quam alius pecuniã, alius operam, & industriã conferat: scds, quo qui operam confert, assecuret alterius sortem iusto pretio accepto, aut altero tanto ex lucro remisso: tertius, ut ad tollendas suspiciones, & molestias rationum, qui operum præstat lucrum incertum lucro aliquo certo redimat, aut pro lucro uerisimili, sed incerto, tantundem certi retineat. Pro quo facit efficaciter, quod nemo negat eum qui confert aliquam pecuniam in societatem, posse assecurari de sorte, & de aliqua certa parte lucri ineundo suos contractus assecurationis sortis, & lucri cum tertio; & qua ratione potest inire cum tertio eadem etiam potest cum socio, cessante omni fraude, & simulatione. Addo, ꝙ pñt fieri eodem tpe, vt mõstrat Maior, f & non solum formaliter, & explicitè, sed ẽt æquipollenter, & implicitè, si quis negotiator, publice protestaretur se paratum ad accipiendum pecuniam a quocũque uolente illi conferre illam in societatem cũ pacto de assecuratione sortis ad rationem quatuor pro centum, & lucri certi, quatuor pro duodecim incerti lucri. Itaque ex lucro incerto uerisimili duodecim ex centum accipiat quatuor pro assecuratione sortis, & quatuor pro certificando lucro duodecim, & consequenter non teneatur reddere nisi quatuor. Et postea alius sciens hanc protestationem confert ei centum, dicens. Ego confero tibi centum in societatem negotiationis cum securitate sortis, & redemptione lucri incerti, iuxta protestationẽ tuam. Pro qua præter prędicta urget cap. per uestras. g sic noue inductum; ibi Papa iubet, ut marito uergente ad inopiam dos deponatur apud aliquem mercatorẽ, quo ex pacto lucri honesti onera matrimonij sustentet: & ita intentio eius fuit, ut dos salua seruaretur; siquidem ob hoc iubebat illã à marito auferri: & ita uidetur noluisse, ut lucrũ, & damnũ mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere; uoluit item certum aliquod lucrũ inde ꝑuenire ad matrimonij onera sustinenda. At hæc duo fieri non possunt sine assecuratione capitalis, & lucri incerti pro certa redẽptione. Ergo Papa tacite uoluit illa fieri. Facit ẽt, quod in multis Galliæ locis, qñ in ea prælegebamus, audiuimus, & nunc audimus in aliquot Italiæ partibus, & mõtibus idẽ seruari, quod Ecclesiæ, & uiduæ, & pupilli more antiquo conferebant suas pecunias, ut quatuor secura ꝓ 100. sibi lucrarentur. Quę consuetudo defendi nullo modo põt p intellectũ, quẽ Ioã. And. & nõnulli alij h assignãt, s. quod in fauorẽ Ecclesiarũ, uiduarũ, & pupillorũ cũ illo lucro mutuari non poterat; quia esset usura, quæ neq; ẽt ad redimendos captiuos admitti põt, i nec ullo alio modo defendi potest, quàm dicendo, quod exordium cępit ab hoc societatis modo, qui fit cũ securitate, & redemptione prędictis, & continuata fuit usque ad illud tempus. Ad quod conijciẽdum facit quod uix tertiam partem lucri uerisimilis sibi pro sua rata regulariter contingẽtem accipiebant. Nam uerisimile lucrũ centum ad minus erat duodecim, uel quindecim, & non recipiebant nisi quatuor pro centum: quod significat illos reliquas duas partes pro securitate eiusmodi, & redemptione dubij pro certo relinquere. Pro quo etiam facit, quod Caieta. k scripsit. Intelligimus tñ hoc, cessante oĩ fraude, & simulatione, & ut coram Deo formaliter, aut æquiualenter prędicti tres contractus ueri fiant. De quibus oĩbus copiosius scripsimus alibi l rñdendo ad quędã Soti argumenta. Equidem optarem, ut Epi, uel saltem Pontifices maximi declararent prędictam cõsuetudinem esse iustam, eo quòd pręsumendum sit quod in terris, in quibus a tpe immemorabili illa inoleuit, habuit originem eiusmodi lucrum, & ita bona conscientia seruari posse: monitis pręsertim pecuniam deponentibus, & depositariis, ut tres prędictos contractus faciant, uel habeant pro factis. Pro quo est, quod cõsuetudo immemorialis facit pręsumi titulum requisitum ad eius ualorem. m]

73 Hęc ibi: ex quibus colligi potest id quod respondendum est prędictę quęstioni. Si. n. vsura fuerit commissa in casibus propositis, necessario restituendum est etiam à pupillis, qui non peccauerunt, postquam sciuerint per eum modum iniquum sua bona creuisse, nec absoluendus est qui noluerit sic quęsita restituere. Si autem non est admissa usura propter huiusmodi tres contractus expresè, vel tacitè initos, vel probabiliter pręsumptos, vt credatur verus intellectus ille, quem nouè dedimus prędicto c. per vestras, nihil erit restituendum, & absoluendus est etiam, qui noluerit restituere.

TRIGESIMA QVINTA. Vtrum omnes uniuersaliter incurrãt excommunicationem propter lectos libros prohibitos, etiam illos qui ex professo nihil de Religione tractant, cum ijs de prohibitione non

ALLEGATIONES.

a Cap. 17 à nu. 254. in hæc uerba. b Verbo, societas, 1. q. 1. c in 4. lib. sent. dist. 15. q. 49. d in Tom. 1. opusc. tracta. 31. respon. 11. e Verbo, societas. 1. q. 1. f in 4. dist. 15. q. 40. g De donat. inter uirum, & uxorem. h Dist. cap. per uestras. i Cap. super eo. de usur. k in l. 17. resp. 11. respon. l in prædict. comm. cap. 1. 14. q. 3. m cap. super quibusdã, de uerb. sig. & l. hoc iure, §. ductus aqua quoti. & æsti.

non constiterit: & utrum à simplici confessario absolui possint, etiam si libros illos tanquam minime periculosos, & sibi ad aliquam artem necessarios retineant?

74 Respondeo primò, eos, de quibus proponitur quæstio, non incurrere excommunicationem, si probabiliter ignorant prædictam prohibitionem retinendi illos libros, per responsum ad primam quęstionem: eos autem, qui eam sciunt, uel scire debent, incurrere illam, nec excusari eo quòd expediant eis ad aliquam artem exercendam: quia oportet obedire superioribus, [a] iuxta Bullam Indicis Pij IV. licet forte possent excusari ea ratione, quod non sit recepta, per responsa ad 5. quæst. Secundo, quod non possunt à simplici sacerdote absolui, etiam si eos combusserint, uel tradiderint officio Inquisitionis, quia absolutio eiusmodi excommunicationis est reseruata Papæ per Bullam Cœnæ Domini, quam præsuppono ibi esse in hoc receptam,

[Aduertendum, quia modo Bulla Cœnę non comprehendit, nisi hæreticorum libros hæresim continentes, uel de Religione tractantes.]

TRIGESIMA SEXTA. Simili modo quęritur de ijs, qui absque licentia legunt libros hæreticorum, inter quos uersantur studio cognoscendi illorum errores, ut eos lucidius populo explicare, ac refellere ualeant: & maxime si illis obtruduntur, siue à Catholicis, siue ab hæreticis ipsis; & utrum loci ordinarij possint dare facultatem legendorum librorum prohibitorum, quibus cum euidenti utilitate Ecclesiæ id absque periculo concedi possit, an uero pro ea ad Sedem Apostolicam recurrendum. Videtur enim Concil. Trident. hanc authoritatem, quãuis obscurius, Episcopis concedere inter alias facultates generaliter illis concessas.

75 Idem quod ad præcedentem respondeo; quamquam sunt aliqui qui contra sentiant, sed mihi semper uisum est hoc uerius, & nullos ordinarios posse facere facultatem in quæstione contentam, nisi ex speciali delegatione Papæ; quia inferior non potest legem superioris tollere, [b] neque absoluere à reseruatis Papæ. [c]

TRIGESIMA SEPTIMA. Vtrum Episcopus possit dare licentiam celebrandi sacrum apud infirmum, non obstante Concil. Trid. [d] Videtur enim posse, præsertim si ante Concilium habuit hanc potestatem, siue ex canone, siue ex consuetudine, quæ olim certa fuit: nam ibi Cõcil. uidetur tantum iubere, ut nõ fiat id sine, uel ordinarij, uel absque Episcopi licentia.

76 Respondeo non posse, si Concil. Trid. in hoc est ibi scitum, & receptum. Tum quia in Decretis [e] habetur, quòd Sancta Synodus decreuit, ut ordinarij locorũ curarent, & tenerentur seruare ibi subiecta, quorum unum est, ne patiantur in domibus priuatis, uel extra Ecclesiam, aut Oratorium in id dedicatum, celebrari Missam, per quę uerba obligauit Episcopos ad seruandum illud, quod frustraneum esset, si Episcopi id permittere possent. Tum quia ante Concilium poterant Episcopi hanc licentiam dare in suis Episcopatibus, ut notant Ioan. Andr. Panor. & Communis, [f] Francus, [g] & si id possent etiam post Concilium facere, frustratoria fere esset prouisio supra dicta Concilij, qualis esse non debet. [h] Tum quia consuetudo ita est interpretata prædictum Concil. & consequenter ita seruandum. [i]

TRIGESIMA OCTAVA. Quid facere debeant, qui peste infectis debent sacramenta admini-

A strare, ut possint sanis idem præstare, ne uel hos inficiant, uel illis uiaticum desit.

77 Respondeo, quòd debent infirmis, qui sunt in maiori periculo, subuenire, sanis aũt dare licẽtiam sumendi sacramenta ab alijs, [k] & si ipsi uoluerint accipere ab eis, qui ministrant infectis, & hoc suo iure petierint, poterunt etiam ministrare illis præmonitis, tamen se nescire, an sint ita infecti, ut possint alios inficere, & quod eligant, utrum maluerint.

TRIGESIMA NONA. Idem quęritur de sacerdotibus, qui ad infectos morbis contagiosis uocantur, quibus absq; suo periculo ministrare non possint.

78 Respondeo posse iuste, immo cum magno merito manere, immo & ingredi ciuitatẽ infectam ad uisi-

B tandos spiritualiter, uel corporaliter peste infectos, licet ad id non teneantur, ut expressè determinat Caietanus, [l] ubi etiam tacite determinat alteram partem quæstionis, uidelicet quod non possunt fugere illi qui tenentur infectis sacramenta ministrare, saltem non dimissis idoneis uicarijs, quod satis uidetur colligi ex ipso Sanct. Thoma, [m] & ex cap. aduersitas. [n]

QVADRAGESIMA QVAESTIO. Si contingat sacramentum Eucharistię ad ægros portare per loca, ubi inhonestatis periculũ propter hæreticos, uel alios, timetur, an præstet, non portare, an portando dissimulare, ne inde Catholicis scandalum, hęreticis gaudium exoriatur, quorum utrunque sæpe comprobatum est. Idem & de processionibus cum sacra-

C mento quæritur, num intermitti possint, etiam contra instituta Ecclesiæ, ob easdem causas.

79 Respondeo quòd si uiri boni, & prudentis arbitrio probabiliter timetur dehonestatio sacramenti, & quod non poterit eis à Catholicis resisti, iuste poterunt omitti processiones, & sacramenti ad infirmos deportationes publicæ: quia licet ex iusta causa contrauenire legi humanæ, vt supradictum est in responsione ad quæstionem 8. pręmissam, & processiones, & deportationes publicæ prędictę iure humano sunt institutæ, ut palàm est.

QVADRAGESIMA PRIMA. Vtrum incidant in bullam Cœnæ Dñi iudices sæculares, qui citatos ad se pro decimis iudicãt, cùm in hoc bñficium

D præstent Ecclesijs: nã si illi recusauerint iudicare, Ecclesiasticus decimis priuabitur, cùm postquã iudiciũ Ecclesiasticis sit ablatum, rei ut plurimum parum excommunicationes curent, & iudex sæcularis timoratus iudicare non audet, ne in bullam incidat: unde uidetur etiam hortandi, ut iudicent. Nec uidentur obstare bullæ, cũ ipsi non trahant, sed tractos iudicent.

80 Respondeo primo, quòd Ecclesiasticus potest super decimis adire sæcularem per uiam possessorij, seu interdicti retinendæ, uel restituendæ possessionis, iuxta usum receptum, & ea quæ scripsi in dict. Manu. [o] vel per uiam innouationis, ut significauit Ioannes Faber. [p] Secũdò, ꝙ nõ audeo dicere, posse Ecclesiasticos directa uia petitorij adire iudices sæcula-

E res

ALLEGATIONES.

a Cap. 2. de maiori. b Cap. cum inferio de maio. & clem. ne Romani, de elect. c Cap. ad eminẽtiam, de sent. excom. d Sess. 22 decreto adiuncto canonibus. e De obseruandis sessio. 12. f in cap. in his, de priuil. g in cap. fi. eo. ti. li 6. h cap. commissa. §. porro, de elect. lib. 6. & l. ultra, §. ubi autẽ puerilis, C. de bon. quæ lib. i cap. cum dilectus, de consuet. l. minime, ff. de legibus. k Arg. cap. ubi periculum maius, de elect. lib. 6. cum suis concord. & cap. duo mala. 13. distinct. l 2. 2. q. 26. a. 5. m Ibidem. n 7. q. 1. o cap. 27. nu. 69. p In §. retinandæ. instit. de interdic.

res super decimis, & alijs spiritualibus, quatenus spiritualia sunt. a

QVADRAGESIMA SECVNDA. Quid de illis, qui se trahi ad iudices laicos pro decimis patiuntur, incurrunt ne in Bullam Cœnæ Domini? Videntur enim non incurrere, cùm non illi potestatem Ecclesijs abstulerint, sed legem factam à Republica, fortè etiam spiritualibus consentientibus, uel saltem ob euidens commodum suum, & Ecclesiasticum non repugnantibus, sequuntur. In Bullis uero non uidentur excommunicari, nisi qui aliquam habeant iurisdictionem.

81 Respondeo non incidere illos in excommunicationem prædictæ Bullæ Cœnæ, si trahantur inuiti, incidere autem, si trahantur de suo consensu, consilio, uel fauore: quoniam non solum trahentes, sed etiam consilium, uel fauorem in id adhibentes excommunicat prędicta bulla Cœnæ. b

QVADRAGESIMA TERTIA. Idem quęritur, & de alijs, qui mere ad forum spirituale spectant, & tamen malitia hominum ad sæculare extrahuntur: quod ipsimet Ecclesiastici, ac sacerdotes sequi, ac comprobare coguntur, superiores uerò permittere ob sublatam iurisdictionem Ecclesiasticam.

82 Respondeo idem esse dicendum de his, qui trahuntur in alijs spiritualibus causis, quod in causis decimarum: quia præfata excommunicatio 14. expresse fertur in trahentes in alijs causis spiritualibus, & eis annexis, ac in causis decimalibus, & beneficialibus, ut palam est ex littera.

QVADRAGESIMA QVARTA. Sint ne cogendi domini, ne suos subditos persequantur, cum ex eorum pagis alio habitandi gratia transmigrant, cum hoc illis lex, & consuetudo communis permittat: qua etiam lege, & consuetudine cogunt filios subditorum ad idem, uel ut libertatem pecunia emãt. Origo autẽ huius quasi seruitutis esse potuit, uel quia olim bello fortè capti fuerant, uel quia in principio cùm ad eos migrant, non pauca illis donauerant, ut domum boues, uaccas, & cæt. quod etiam nunc obseruatur, ratione quorum sciunt se, suosque successores ad mansionem obligari, uolenti autem non fit iniuria.

83 Respondeo primo, multiplices esse colonos, ut glossa magistralis declarat, c quorum quidam sunt adscriptitij, qui licet uerè sint liberi, sunt tamen ferè serui: quia sunt addicti, & adscripti glebæ terrę, quam ipsi, uel eorum maiores acceperunt colendam, quam non licet eis, inuitis dominis relinquere, de quibus in l.eum satis, & in l.cum scimus, eo.ti. de agric. & cens. Quales nulli dicuntur esse in Francia, & in Hispanijs, cum tamen sint multi (ut aiunt) in Sabaudia, & alijs Prouincijs. Secundo, quod domini terrarum, quibus sunt aliqui coloni adscriptitij, possunt iustè uendicare illos, quocunque fuerint, ad similitudinem seruorum fugitiuorum, per prædictas leges, & alia multa.

QVADRAGESIMA QVINTA. Quod cum à sæcularibus strictissimè obseruetur, de quibus quæsitum est, quæritur etiam, num Ecclesiastici in bonis suis, quę plurima habent ijsdem iuribus, & consuetudinibus subiecta, possint bona conscientia eodem rigore uti, aut similiter se gerere circa subditos, nec ijsdem emigrandi aliò, uel alterius uitę suscipiendę facultatem concedere?

84 Respondeo nihil obstare, quo minus Ecclesię, & Ecclesiastici uiri eodem iure, quo sęculares, in hac F re uti possint, pręsertim quòd etiam monasteria, & religiosi ubique gentium habeant donatos, & oblatos qui non sunt uerè religiosi, & tamen nequeunt iuste recedere à monasterijs, iuxta ea quę leguntur, & notantur in c.ut priuilegia, d cum utrobique, & alibi sępe notatis.

QVADRAGESIMA SEXTA. Cum omnes tam Ecclesiastici, quàm sęculares in regno Polonię uno eodemque iure utantur, & quemadmodum sęculares, ita & Ecclesiastici iuxta iuris municipalis, & consuetudinum dispositionem in oppidis, uillis, cęterisque possessionibus quas amplissimas habent supremam in subditorum suorum uitas, bona, & omnia potestatem habeãt absque ulla ad sęculares magistratus G appellatione, quęritur, quomodo instruendę sint hac in parte Ecclesiasticę personę, ne ob rigorosiorem, siue per se, siue per alios administrationem, iustitięq;, quę saltem illis inscijs fieri non potest, executionem, in pœnas canonum, & irregularitates, siue scienter, siue inscienter incurrant, aut quòd sępe fit, absque ulla Superiorum animaduersione sustineant.

85 Respondeo primò, quod peccarent huiusmodi Ecclesiasticę personę, quę per semetipsos cognoscerẽt de criminibus, ob quę sit imponenda pęna mortis, uel mutilationis, & fierent irregulares, si per eorum sententiam mors, uel mutilatio membri consequeretur. e

Secundò, quòd non peccant, imò benè merentur de Deo, & de Repub. huiusmodi Ecclesiastici, qui per H alios suos uicarios generales, uel speciales delegatos cognoscunt de huiusmodi criminibus, & dicẽdo eis, ut faciant iustitiam, nec ullam ob hoc irregularitatem incurrunt, licet uicarius generalis, uel delegatus particularis sẽtẽtiam mortis, uel mutilationis ferat, & ex illius executione consequatur mors, uel mutilatio, ut contextu utilis, f habet in hęc uerba: [Episcopus, siue quicunque alius prælatus, uel clericus iurisdictionem obtinens temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua perpetrato, baliuo suo, aut alij cuicunque iniungat, ut super hoc ueritatem inquirens iustitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet: quamuis ipse baliuus, uel alius contra malefactores ad pœ- I nam sanguinis processerit, iustitia mediante. Nam licet clericis causam sanguinis agitare, non liceat, eas tamen, cum iurisdictionem obtinent temporalem, debent & possunt metu irregularitatis cessante, alijs delegare.

86 Tertio, quod quamuis contextus prædictus habeat nõ incurrere ipsos irregularitatem, eo q̃ delegatus ab eis [iustitia mediante] mortem intulerit, idem tamen est dicendum, etiamsi contra iustitiam eam pati fecerit, ut adnotauit ibi Glossa memorabilis, & recepta per omnes, g ratione à se ibi reddita.

QVADRAGESIMA SEPTIMA. Quid dicẽdum de illis, qui in perpetuũ uendunt, uel ad tps sumpta pecunia cõcedunt possessiones suas hereticis, à K quibus periculum imminet subditis uenditis, aut oppignoratis, tũ uero Ecclesię in illis possessionibus existenti,

ALLEGATIONES.

a Argument. cap. bene quidem. 96 distinct. & cap. decernimus, capitul. quanto, de iudic. & Bullæ Cœnæ Domini. b In excommunicatione 14. quæ ponitur in §. excommunicamus omnes, & singulos Cancellarios. c In rubr. C. de agricol. & cens. lib. 11. d De priuileg. & capit. in præsentia, de probation. e iuxta cap. clericus, & cap. sententiam, ne clerici, vel monachi. f Cap. Episcopus, eodem tit. lib. 6. g In verbo, iustitia mediante.

ſtenti,quæ plerunque ſpoliatur: interdum verò ab illis qui ad tempus vſumfructum habent,& ſunt hæretici, coloni ad operas diebus feſtis,negligendasq; deuotiones ſacrorumq; celebrationes coguntur. Vtrum, & quō tales ſint abſoluendi,pręſertim ſi neceſſitate ſe adductos extrema id feciſſe aſſeuerent,nec alteri, puta Catholico,ſiue venditionem,ſiue oppignorationem huiuſmodi,aut locationem facere poſſe oſtendant?

Reſpondeo,quòd,ut reſpondi ad 24. ſiue 17.quæſtionem,ſatis defendi poteſt licere Catholico contrahere cum hæretico non denunciato pro excommunicato,per conſiderationem nouam ibidem relatam.

87 Secundo,quòd ſicut non licet concedere,vel dare Iudæis officium,cui aliqua præeminentia ſit annexa, per reſponſa ſupra,[a] ita imò minus eſt danda, uel concedenda,hęretico notorio,quia longe peior eſt infidelitas hęreſis,quam Iudaiſmus,vel Paganiſmus,vt tradit S.Thom.recept.[b]

QVADRAGESIMAOCTAVA. Cum Concil.Triden.[c] abſoluendi ab hęreſi ſolis Epiſcopis,non eorum vicarijs concedat auctoritatem:quęritur,quando eſt raritas Epiſcoporum,& ampliſſime patent diœceſes,ita ut ad Epiſcopos reconciliationis cauſa plerique ſaltem commode venire nequeant,multi enim verecundia ob Epiſcoporum Senatoriam dignitatem deterreantur,utrum Epiſcopi poſſint pro una,uel pluribus uicibus abſoluendi alicui perſonæ ſibi gratæ concedere facultatem ex legitima cauſa, uel non. Item ſi illos,uel ægrotare,uel abeſſe contingat,ita per ſe abſoluere non poſſint, num ſubdelegatio illorum ualeat, necne. An uero huiuſmodi facultas a ſolo Summo Pontifice obtineri debeat pro perſonis aliquot in diœceſi idoneis.

88 Reſpondeo primo,quod prędictum[d] Concilium Trident. de reforma. ſolum dat Epiſcopis facultatem abſoluendi a contentis in eo,quo ad forum conſcientiæ tantum, & conſequenter ſi abſoluendus indiget abſolutione in utroque foro, recurrendum eſt ad Papam,uel Legatum eius, qui habeat eiuſmodi facultatem abſoluendi in utroque foro. Secundo,quod Epiſcopus poteſt abſoluere per ſe,uel per alium ſuum ſubditum,quia omnis,qui habet poteſtatem ordinariam abſoluēdi aliquem ex officio,poteſt abſolutionem delegare per cap.fin.[e] quod licet ſpecialiter diſponat de abſolutione ab excommunicatione canonis, [ſi quis ſuadente,] ratio tamen huius habet locum in alijs,ut declarat Panormit. & conſequenter idem ius eſſe debet de illis,[f] nec obſtat cap.fin.[g] quia diſponit de habente poteſtatem ordinariam ex priuilegio,ut glo. ſingul.declarauit,[h] quam utrobiq; Doctores approbant.

89 Tertio,quod non uidetur poſſe Epiſcopus conſtituere Vicarium, uel delegatum generalem ad abſoluendum hæreticos, tum quia Concilium noluit dare illam facultatem Vicario generali,tum quia prædictū cap.ult. (quo nitimur)[i] non habet eum, quia competit ordinaria poteſtas abſoluendi aliquos in certis caſibus, ex priuilegio poſſe illam generaliter alicui delegare, ita ut habeat poteſtatem abſoluendi pro ſuo arbitrio eos, qui uidebuntur ei abſoluendi, ſed tantum quod poteſt delegare abſolutionem in illis caſibus,cū illi occurrerint, & poſſint exercere illum actum abſoluendi de mandato ipſius, inter quæ eſt magna differentia,ut declarat Felynus.[k]

90 Quarto,quod qui ob uerecundiam,uel alia impedimenta, non poſſunt adire Epiſcopum perſonaliter,poſſunt adire per confeſſarios,uel alios,ut de mandato eius abſoluantur per alios.

A In his uero quæ Sanctæ Inquiſitionis officium,uel decretorum Sacri Concilij declarationem cōcernunt, tutius erit ſuprema Romæ tribunalia conſulere, quorum cenſuræ,quæ dicta ſunt ſubijciuntur.

ALLEGATIONES.

a Ad quæſt. 23.ſiue 16. b 2.2.q.10.artic.6. c Seſſ.24.c.6. d Cap.6.ſeſſ.24. e De offic.ordin. f Cap.cum dilecto de confirm.vtil. & l.illud,ff.ad l.Aquil. g §.cæterum.de offic. deleg. h In d.c.fin.de offi.ord. i De offic.ord. K ibidem.

SVMMARIVM.

Papa reſponſio, data vt a Doctore, aliorum non præiudicat opinioni. 1

B *Papa an reſponderit, ut Doctor,an vt legiſlator, primo ex verbis eſt diiudicandum, quæ ſi non ſufficiunt, recurratur ad alias coniecturas, & ad qualitatem ſub qua fuit interrogatus.* 2

CONSILIVM II.

QVibus ſignis cognoſcitur, an Papa loquatur, ut Papa, & legiſlator,an ut Doctor?

1 Reſpondeo primo, Iuriſconſultos ad hoc,ut certius reſpondeant, ſpecialius eſſe interrogandos, quia ut ait S.Thom.[a] [ſermones in moralibus eo ſunt ueriores, quo ſpecialiores,] licet in ſpeculatiuis generaliores ſint ueriores ſpecialioribus.& hęc quæſtio adeo C generaliter proponitur, ut uix ei ſatisfieri poſſit, niſi bona parte iuris perſpecta.

Secundo,quod gloſſa ſolennis,[b] ponit aliqua ſigna per quæ cognoſcitur,quis Canon dicatur generalis cō ſtitutionis uim habere, cui parum, uel nihil addunt Doctores commentantes illud, & multa, quæ ad hoc aliquid faciunt, citat Felynus,[c] ubi Innocent.IIII. in ſuo commento ad finem ait, [quod opinio Papæ, quam ponit,ut commentator,non pręiudicat opinioni alterius Doctoris.

Tertio, quod forte clarius, & breuius, quam alius aliquis dixerit,dici poſſet, quod tunc dicitur ſtatuere ut Papa,cum id expreſſe ait,& tunc ut Doctor,quando id exprimit, & quòd cum reſpondet interrogatus ut Papa,uidetur reſpondere ut Papa, & cum interroD gatus ut Doctor,uidetur reſpondere ut Doctor,etiam ſi id non exprimat, per illam concluſionem,quæ colligitur ex capitulo paſtoralis.[d] & ornatur[e] à Felyno. Similiter id,quod reſpondet Papa de iure, reſpondendo alicui quærenti, uel interroganti eum ſuper aliquo dubio iuris, cenſetur uelle ut in ſimilibus caſibus idem reſpondeatur,& quod ex circunſtantijs temporis, loci, modi, & cauſa ipſa reſpondendi, & interrogandi, & ſcribendi, & dictandi, facile colligi poteſt in dubio in qua perſona loquitur, uel ſcribit, & melius ex particularibus uerbis,niſi cum per illa expreſſe declaratur mens,& intentio Papæ.Quare arbitror, quòd cum quis ſuper caſu occurrenti conſuleretur, E uel interrogaretur, an illa, uel illa diſpoſitio cenſenda ſit facta à Papa,tanquam Papa, uel tanquam Doctore, ante omnia circumſpicere debet, an per uerba diſpoſitionis declaretur expreſſe, in qua perſona id diſponit: & ſi per illa id non declaratur, conſideret, an de iure interrogatus, ut Papa id fecerit, an interrogatus,ut Doctor,& uir in illa materia eruditus: ponderatis etiam alijs circunſtantijs facile cognoſcet, quid ſit ei probabiliter reſpondendum. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a In princ.2.2. b in c.vt circa.in ver.perpetuo.de ele li.6. c in c.1.de cōſt.& ī c.p tuas,2.de ſimo. d de excep e ibid.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Extrahi equos lex secularis prohibens, laicos ligat, prout est recepta. num. 2. clericos autem non nu. 4. & 5.*

2 *Recepta an sit lex in foro conscientiæ, ab vsu Doctorum confeßariorum, & penitentium dignoscitur, ligatque conscientiam, prout in eo foro est recepta.*

2 *Lex sæcularis sub pœna prohibens, aut iubens aliquid antea sub peccato, nec iussum, nec prohibitum, non videtur obligare ad peccatum, sed & non recepta, vel solum in parte, non obligat, nisi prout est recepta.*

3 *Lex sæcularis generaliter loquens, si sit rationabilis, & fauorabilis, canonibusque non contraria includit Clericos, modo non sit concepta per verba præceptiua, vel prohibitiua. numero 5. nec habeat admixtam pœnam, vel aliter sit eis præiudicialis, numero 5.*

4 *Statutum sæculare prohibens alienare in non subditum, non includit clericum.*

CONSILIVM III.

AN lex principis secularis, quę prohibet equos extra regnum suum asportari, obliget in foro conscientię Clericos extrahentes equos suos in suis equitijs genitos?

1 Ad hanc quęstionem respondeo, quòd illa semper mihi uisa est magna, & quotidiana. Primùm quidem ea ratione, quòd uiderim in regnis Castellę, ubi est lex huiusmodi ab antiquo instituta, perinde procedi contra Clericos extrahentes huiusmodi equos, ac contra Laicos.

Secundo, quòd pręsupponit, Laicos, qui eos extraxerint, peccare mortaliter: quod nunquam mihi fuit satis certum propter ea, quę post multas interrogationes huic similes multo tempore factas, & post responsum ad eas multo tempore dilatum, tandem in nostro Manu. Confess. [a] ieci quędam seminaria, ex quibus diligens Lector satis potest colligere huiusmodi quęstionum decisionem, licet ipse iusta de causa expresse eas non deciderim. [Ex quibus est illud, [b] quòd lex principis secularis prohibens, uel iubens aliquid sub pœna temporali, non uidetur ad pœnam æternam obligare, nec consequenter ad peccatum mortiferum, nisi cum id quod prohibet, uel iubet, per aliam legem naturalem, diuinam uel humanam esset sub pęna peccati mortiferi prohibitum, vel iussum. illud item quod ponitur paulo post, [c] scilicet, quod dictum præcedens habet locum etiam cum adijcitur pęna valde grauis, scilicet amissionis magnorum bonorum, famæ, uel uitæ, & illud quod ponitur inferius, [d] scilicet, quòd consuetudo est optima legum interpres, & quod illa videtur sic interpretata huiusmodi leges, & illud positum consequenter inferius, [e] & melius repetitum [f] nempe, quòd lex humana etiam iusta, si non est recepta, non obligat, nec etiam si est recepta, quo ad illud, quo ad quod non est recepta: & consequenter, quòd licet lex sit recepta quo ad pœnã temporalem, non tamen obligat quo ad pœnam ęternam, si non est recepta quo ad illam, & quod pręfata lex, & huiusmodi licet sint receptæ quo ad pęnam temporalem, & exteriorem fori exterioris, non tamen uidentur receptę quo ad pœnam interiorem interioris fori, quæ est æterna, quia nec confessarij, nec confitentes eruditi consueuerũt huiusmodi legum obseruantiam

F iniungere, nec accipere in foro interiori, reputantes satisfieri legi soluendo pœnam temporariam, cum depræhendetur eorum transgressio.]

3 Tertio quod pręsupponit difficultatem illam grandem in multis locis vtriusque iuris tactam, & tractatam, an & quando leges sæculares generaliter iubentes, vel prohibentes aliquid, includant clericos? vt colligitur ex Panormitan. [g] & ex plurimis, quæ adiecit Felynus [h] & Decius, [i] in qua communis resolutio habet, quòd lex Imperialis generaliter loquens rationabilis, & fauorabilis, cui non contradicunt canones, etiã habet locum in clericis secus si est pręiudicialis. [K]

Quarto, quod non est facile definire, quæ lex dicatur fauorabilis, & quæ præiudicialis, quia varij variè id asserunt.

G His pręmissis, ad quęstionem respondeti potest primo quidem, quòd qui tenuerit laicos pręfatam legem transgredientes non peccare mortaliter in foro conscientiæ iuxta supradicta, cogitur dicere partem negatiuam quæstionis, scilicet præfatos clericos non peccare in foro conscientiæ, per illam regulam topicam, [Si quod magis uidetur inesse, & non in est, ergo nec id quod minus. [l]

4 Secundo, quòd qui tenuerit prædictam legem esse præiudicialem, etiam tenebitur eandem partem asserere iuxta præfatam communem resolutionem, quæ habet legem Imperatoriam etiam generaliter loquentem, & nullam de clericis specialem mentionem facientem, non includere clericos, si est præiudicialis.

H Tertio, quòd etiamsi esset fauorabilis, non obligaret eos, attento quòd loquitur per uerba præceptiua, vel prohibitiua, quoniam etiam secundum receptiorem sententiam lex sæcularis, etiam fauorabilis, & generaliter loquens, non includit clericos, si prohibẽdo, vel præcipiẽdo loquatur, ut post alios tradit Decius. [m]

5 Quarto, quòd præfata lex uidetur præiudicialis, partim quia est pęnalis, & non statuit de cõtractibus, nec de ultimis uoluntatibus, nec de iudicijs: partim statuit de delictis, & nõ de antiquis, sed de nouis, quæ ipsa nouè inducit, partim quòd nemo (quod sciam) vocauit legem huiusmodi fauorabilem, & merito, quia est odiosa, & in odium delicti inducta, & ideo restringenda, [n] cum alijs multis, partim quod Doctores

I asserentes leges de contractibus disputantes satis posse dici fauorabiles, cum aliqua difficultate id asserunt, significando contrarium dicendum esse de legibus disponentibus de delictis, & pœnis eorum.

Quinto, quòd statutum prohibens alienare in non subditum, nõ includit clericum, secundum Ioannem Andræam, [o] quem communiter esse receptum probat Fel. [p] referendo plurimos ei concordantes. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 23. numer. 48. b Numer. 54. c Numer. 57. d Numer. 59. e Numer. 40. f Nume. 62. g in repet. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitutio. h ibidem a numer. 37. per 20 quæstio. i à numer. 24. K Argum. cap. 1. de nou. oper. nunci. & cap. si in adiutor. 10. distinctio. & aliorum multorum, quæ predicti vbi supra citant. l Ex authen

K tica multo magis, c. de sacrosanct. Eccles. & cap. cum in cunctis, de electio. m in præfato numer. 27. inducens subtiliter ad id præfatum, cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ. n cap. pœnæ, de pœniten. distinctio. 1. & l. interpretatione. ff. de pœnis. o in cap. fin. de immun. eccles. lib. 6. p Vbi supr. numer. 9.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges contracto matrimonio facta non valet, nisi sit iurata. numer. 10. at constitutio dotis, & illius augmentum tenet, quia cum fiat ob onera matrimonij,*

matrimonij, non est propriè donatio. numer. 9.

2 *Domicilium originis non perditur per domicilium habitationis alibi translatum.*

3 *Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues hoc est habentes in ea domicilium, at inibi natos, alibi habentes domicilium, non ligat. num. 7. 8. & 11.*

4 *Domicilium habitationis in loco potest habere filiafamilias nupta ex triplici capite, primo ex domicilio patris, item & mariti cum quo viuente decreuit viuere, ac etiam ex propria persona constituendo in eo velle degere, quod acquiritur, simul ac quis etiam filiusfamilias incipit in loco habitare eo animo, vt vitam inibi peragat, hicque animus ad cautelam potest explicari coram iudice vel notario. nume. 8. & est principalis, & magis attenditur, quam domicilium originis. numer. 5.*

5 *Diœcesis appellatione in dubio uenit illa, quæ est domicilij. Vnde Florentinus est proprie is qui habet Florentiæ domicilium: hæcque diœcesis & non originis exprimitur ex stylo Curiæ in supplicationibus, quæ Papæ porriguntur, licet impropriè quo ad aliquos effectus etiam Florentini dicantur, qui sola origine Florentini sunt. numer. 6. 7. & 12.*

13 *Domicilium viri prævalet, & attenditur quo ad effectum repetitionis dotis.*

CONSILIVM IIII.

SPoleti est statutum iam pridem receptū, quòd pro nulla muliere ciuitatis Spoleti, uel eam habitante possit dari, neque recipi dos maioris summæ mille florenorum, siue quingentorum ducatorum quod confirmatum est a Papa, & munitum pœna excommunicationis latæ sententiæ. Quo statuto stante, quidam Spoletanus origine uenit Romam, ubi moratus est decem, & amplius annis, & conuenit cum alio etiam origine Spoletano, qui uenit ad Vrbē ante triennium cum proposito eam inhabitandi, & constituendi domicilium, ut duceret in matrimonium filiam ipsius, quæ manebat Spoleti, quam fecit deduci ad Vrbem, ut in ea contraheret matrimonium iam conuentum, & abhinc triennio contraxere per uerba de pręsenti, nulla dote constituta expresse, sed nondum consummauerunt, quia pater dicebat uideri sibi, quod nō poterat constituere suæ filiæ dotem ultra pręfatos mille florenos, gener autem dicebat impensas faciendas uxori inhabituræ Romæ esse longe maiores, quàm sint faciendæ Spoleti, & quia ipse intendebat degere Romæ, non poterat onera præfati matrimonij ex dote tam parua sustētare. Interim præfatus sponsus emit officium quoddam ualoris 4000. ducatorum, ut honestè degere posset in Vrbe, & consequenter mortuus est pater sposæ, & legauit filiæ pro dote scuta 50. quæ mille florenis æquantur. Gener non est ea dote contentus, & sponsa, cognatique eius uellent, si liceret, augere dictam dotem ultra summam in prædicto statuto contentam. Quæritur an liceat eis eam augere, & sponso illud auctarium recipere?

1 Pro parte negante facit primo, quod non ualet donatio facta ab uxore marito neque ècontra facta uxori a marito, constante matrimonio, [a] & auctio dotis uidetur quædam donatio, ergo ea non licet.

2 Secundo, quòd Spoletanus origine habitās Romæ, etiam si constituat in ea domicilium, non desinit esse Spoletanus origine, nec desinit habere domiciliū originis Spoleti, quia illud est immutabile. [b]

A 3 Tertio, quòd statutū alicuius ciuitatis ligat omnes ciues eius, secundum omnes, at ciues origine sunt uere ciues, [c] ergo præfatum statutum ligat præfatos contrahentes, quia sunt ciues Spoletani origine.

4 Pro parte autem autem affirmante facit primo, ꝙ uterque tam sponsus, quàm sponsa sunt Romani domicilio habitationis, maritus quidem quia transtulit domicilium, quod habebat habitationis Spoleti, Romam, quia uenit ad eam animo uitam peragendi in ea, & habet habitationem in ipso eo animo, & emit officium quatuor mille ducatorum ad peragendam uitam in ea, ut in casu præsupponitur: sponsa uerò, eo quod sponte ad mandatum patris uenit ad Vrbem nuptura præfato sponso, prout etiam nupsit, animo

B uitam peragendi cum illo in Vrbe, & ita est Romana domicilio tam patris, qui erat domicilio Romanus per decennalem, & longiorem habitationem, quæ ad hoc sufficit, [d] quàm domicilio mariti, qui iam à triēnio habet illud Romæ; tum ex persona sua, quæ sponte iam à triennio cœpit habitare Romæ, & ad contrahendum domicilium habitationis in aliquo loco, sufficit quod in eo incipiat habitare animo uitam in eo peragendi, [e] etiam si sit filiusfamilias, [f] & consequenter facti sunt iam exteri, & forenses, quos non ligant statuta municipalia, iuxta legem finalem. [g]

5 Secundo, quod licet domicilium originis sit firmius, & immutabilius, domicilium tamen habitationis est principalius, iuxta gloss. celebrem, [h] quæ

C habet magis attendendum esse domicilium habitationis, quàm originis.

Tertio, quod glossa pręfata cum Compostellano, & Speculatore tenet, per diœcesanum, in dubio intelligendum esse diœcesanum domicilij habitationis. Vnde Philippus Francus colligit illam diœcesim dici propriè diœcesim alicuius, in qua ille habet domicilium habitationis, & Bartolus [i] tenet, repręsalias concessas contra Florentinos, non posse exequi contra illos, qui sunt origine Florentini, sed non habitant Florentię, nec munera subeunt ibi, & sunt incolę, & municipes alterius ciuitatis, & stylus Curię habet, ut orator exprimēs dięcesim, cuius est, exprimat diœcesim, vbi habet domicilium, & non dięcesim, ubi natus est.

D 6 Quarto, quòd contextus expressus. l. prouinciales, [k] habet, [l] & non qui ex prouincia sunt oriundi: ergo non dicentur Spoletani, qui extra Spoletum habent domiciliū, & sunt municipes, quod planè uerum est secundum communem usum loquendi, ut dicebat Iacobus de Arena relatus [m] per Bartolum: quę significatio est attendenda [n] & regulariter sic sumitur; & quamuis illa lex habeat multos intellectus, ut per glossam Bartoli, & Alciati, [o] habetur, genuinus tamen uidetur esse, quod regulariter, & ut plurimum illi tantum dicuntur prouinciales, vel Florentini, uel Romani, qui habent domicilium habitationis in prouincia Florentię, uel Romę, licet quo ad

E aliquos effectus dicantur esse ciues locorum, unde originem trahunt.

Quintò,

ALLEGATIONES.

a Leg. 1. 2. & 3. & l. si sponsus, ff. de donatio. inter uirum, & uxorem. b l. 1. l. municeps, & l. fin. ad munic. c l. ciues fecit, C. de incolis, lib. 10. d iuxta l. 2. & 3. C. de incolis, li. 10. e l. 3. adiuncta Gl. recept. C. de incolis, lib. 10. f l. placet, ff. ad munic. g ff. de iurisdict. omn. iud. & cap. 2. de constit. lib. 6. h in cap. statutū, in uerb. unam dictam, de rescri. li. 6. i in tract. reprę[s]. in 7. q. K ff. de uerb. sig. l Prouinciales dici, qui sunt incolæ prouinciæ. m ubi sup. n l. librorū, §. quod tamen Cassius, ff. de legat. 3. o ibidem.

Quintò, quòd ex parte contraria negante sequeretur, quod si uir, & mulier Spoleti nati haberent domicilium habitationis in Hispania ante 20. annos contractum, et uellent contrahere matrimonium ibi, ad uiuendum ibidem, subijcerentur præfato statuto, quod est ridiculum.

7 Sexto, & peremptoriè, quòd statutum Spoleti non potest obligare, nisi subiectos iurisdictioni Spoleti, quia cum statuere sit iurisdictionis, solum obligat eos qui ei subiacent. a At qui nati sunt Spoleti, & habent domicilium habitationis in Hispania, Gallia, uel alia parte Italiæ extra territorium Spoleti, non subiacent iurisdictioni Spoletanæ, ergo statutum Spoletanum non ligat eos. Cum ergo præfati, de quibus quæritur, habeant domicilium Romæ, & sint propriè diœcesis Romanæ, & subiecti iurisdictioni Romanæ, & non sint propriè diœcesis Spoletanæ, nec subijciantur iurisdictioni Spoletanæ, consequens profectò est, eos non ligari statuto Spoletano quo ad ea, quæ extra Spoletanum territorium iaciunt, uel facere prætendunt.

8 Septimo, quòd non est quæstio de dote ante hac constituta, sed de dote post hac constituenda, & de auctario eius constituendo. & possunt præfati domini consulẽtes ad maiorem cautelam protestari se constituisse domicilium suum Romæ, & habere illud Romæ, & si quatenus opus est nouè constituere illud, uolentes in præsentia in ea uiuere, & mori, qua protestatione coram notorio publico, uel iudice facta, postea sine ullo metu præfati statuti, & excommunicationis ei adiectæ potest per aliud instrumentum ipsa mulier augere dotem, & ipse uir recipere illud auctarium, tanquam incolæ, & municipes Romani, & subiecti legibus, & statutis Romanis, quibus non uetatur prefatum auctarium, nec cõstitutio dotis maioris, quàm mille florenorum.

9 Non obstant adducta in oppositum. Ad primum enim respondetur primò, concedendo quod regulariter donatio inter uirum, & uxorem, non ualet, sed negando, quod constitutio dotis, uel auctarium eius sit donatio propriè, quoniam fit ob causam dotis, & datur ad sustentanda onera matrimonij, & donatio ob causam, non est propriè donatio, b quod post alios ab eo citatos tenet, & probat Ioannes Lupus. c

Secundo respondetur, quòd licet regulariter non ualeat donatio inter uirum & uxorem, fallit tamen in constitutione dotis, quia illa potest post contractum matrimonij constitui. argumento l. si quis pro, d per quam, & alia id tenet prefatus Ioannes Lupus. e

10 Tertio respondetur, quod ad maiorem cautelam iurari potest constitutio dotis, uel auctarij eius, per quod iuramentum firmatur, & fit ualida donatio inter uirum & uxorem, argument. cap. si uero, f & per alia plurima, quę cumulat præfatus Ioannes Lupus. g

11 Ad secundum concedimus Spoletanum origine, licet habeat alibi domicilium, dici quidem Spoletanum quoad aliquos effectus particulares, sed non communiter, præsertim quo ad hoc, ut subiaceat iurisdictioni Spoletanæ, & consequenter statuto per illam iurisdictionem facto, de quo effectu in præsenti quæstione agitur.

12 Ad tertium respondetur eo modo quo ad secundum, scilicet, quòd origo facit quidem ciues quo ad aliquos effectus, sed non quo ad hoc, ut sint subiecti iurisdictioni ciuitatis, ubi nati sunt, si habent domicilium habitationis in alijs regnis, uel alia ciuitate, ut domini consulentes habent.

13 Ad quartum respondeo primo, concedendo quod

F attẽdendum est domicilium mariti quo ad sciendum, ubi mulier debet exigere dotem, sed negando, quòd in proposita quęstione agatur de exactione dotis, quia immo agitur de constitutione, uel auctione eius. Secundo negando, quòd domicilium principale dicti consulentis mariti sit Spoleti, quia immo est Romæ, per supradicta. Et ita proculdubio nihil obstat præfatum statutum præfatis dominis consulentibus, quos Deus Optimus Maximus faciat sibi gratiosos in hoc sæculo, & gloriosos in altero. Amen.

ALLEGATIONES.

a l. fin. de iurisdict. omn. iud. & cap. 2. de constitutio. libr. 6. b lib. 1. ff. de donat. c in repet. cap. per vestras, de dona. inter virum & vxor. limi. 2. num. 50. d §. si vxor. ff. de don. inter virum & vxorem. e Vbi supra limita. 5. numero 53. f Et cap. cum contingat, de iureiurand. & capit. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. g Vbi supr. limit. 3. numer. 51.

G

SVMMARIVM.

Constitutio noua non extenditur ad præterita, nisi cum agitur de effectu futuro, qui potest stare sine effectu præterito. 1

Indulta de promouendo, à quocumque ante Concilium obtenta, per illud censentur modificata. 2

CONSILIVM V.

H Qvidam ante Concil. Trident. impetrauit rescriptum a Papa, assumendi primam tonsuram, & quatuor minores, a quo mallet Antistite, & post quam assumpsit primam tonsuram, superuenit Concilium, quod a statuit, ne quis ordinaretur nisi à proprio Episcopo, uel de consensu eius, etiam uirtute rescripti generalis, uel specialis. Quæritur an liceat huic accipere quattuor minores absque licentia Episcopi?

Quidam responderunt, quòd sic, per dicta Dominici, & relatorum ab eo, b sed nobis, salua eorum pace, uidetur contrarium uerius, scilicet quòd non potest ordinari uirtute prædicti rescripti sine licentia, uel consensu, uel litteris commendatitiis sui Episcopi de probitate, & moribus: quia licel constitutio noua

I non extendatur ad præterita regulariter, c fallit tamen, quando agit de effectu futuro, qui stare potest sine effectu præterito, iuxta glossam solemnem, & à multis putatam singularem, d & aliam æque solemnem, & à multis putatam singularem, & receptã e & alia multa, quæ nos adduximus alibi f ubi etiam multa pro contraria parte adducta legi possunt.

ALLEGATIONES.

a In sessio. 23. ca. 8. de refor. b In cap. 2. nu. 9. de concess. præben. lib. 6. c cap. fin. de constit. d in clem. ut hi qui. uerb. in posterum, de ætate, & qualit. e in clem. 2. uer. utetur, de uita, & honest. cler. f in relect. cap. si quando, de rescript. except. 21. à num. 40.

K

SVMMARIVM.

Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda. 1

Lex, quæ solutio cambij sex menses differtur, est iniqua, & per illam datur occasio vsuras exercendi. num. 4. 2 3

Delinquendi, seu decipiendi materia non mandanda.

Lex prohibens præsenti pecunia vendi, iuri natura contraria. 5

CON-

CONSILIVM VI.

AN liceat ciuitati Barchinonensi cum consensu Cæsaraugustæ, & Valentiæ, statuere, quod omnia cambia, quæ fiunt in ea ad Ciuitates Cęsaraugustæ, & Valentiæ, uel ab illis ad Barchinonensem, censeantur facta cum terminis soluendi infra sex méses à die præsentationis literarum currentes?

1 Respondeo primò, quòd pro parte affirmante facit, quòd dicitur à rerum peritis hoc esse valde vtile futurum præfatæ Barchinonæ, & toti principatui Cathaloniæ, & vtilitas publica Reip. iuuanda est, imò & præferenda priuatæ. a

2 Pro parte tamen negante facit primo, quòd est iniquum, vt is, qui dedit pecunias Cęsaraugustę campsori pro litteris cambij Barchinonam; non possit in ea petere pecunias in eis contentas usque ad sex menses, & quòd peregrinum uenientem Romam, vel ad alias terras, qui Cæsaraugustæ dedit pecunias pro litteris cambij oporteat manere sex mensibus Barchinonæ ad recuperandum suum uiaticum, & perdere opportunitatem suorum negotiorum Romæ, uel alibi gerendorum, contra c. 1. b quatenus probat peregrinos, & iter facientes iuuandos esse, & non molestandos.

3 Secundò, quòd non est danda materia delinquendi, & decipiendi alium, c & per huiusmodi statutum datur campsoribus materia delinquendi, & decipiendi eos, qui tradunt pecunias suas in aliqua prædictarum trium ciuitatum pro litteris cambij ad aliquam earundem ciuitatum directis, accipiendo pecunias, & dando litteras, per quas is, cui dantur, putat, statim intra paucos dies eas soluendas, & differtur ei solutio per sex menses.

4 Tertiò, quòd per uiam indirectam datur occasio usuram exercendi, uendendo merces carius propter solutionem dilatam, & emendo uilius propter eam anticipatam. Cæsaraugustanus enim, uel Valentinus importat merces Barchinonam, & sciens quod pretium earum non potest extrahere à principatu Cathaloniæ, nisi per litteras cambij, & quod per huiusmodi litteras non poterit Cæsaraugustæ, vel Valentiæ habere pecunias, nisi post sex menses à præsentatione litterarum, longè carius uendit, quàm si intra octo dies à præsentatione litterarum solueretur ei pretium in sua ciuitate, & contra Barchinonensis, si uilius poterit emere soluendo statim uéditori, vel dando literas de statim, uel intra octo dies ei soluendo in sua ciuitate.

5 Quartò, quòd uidetur contra ius naturale, & gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præsenti pecunia uendi possit, d & per prædictum statutum uidetur indirectè quadantenus id fieri, cum non possit, ut dixi, habere literas cambij, per quas differtur solutio ad sex menses. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam, neque dicere, quod præfatum statutum sit utile Barchinonæ, & principatui prædicto Cathaloniæ, quoniam inducit maiorem victus, & vestitus caritatem, & omnium mercium particulariter pauperibus, & tenuibus vendendarum: & arbitror magis me Deo, & præfato principatui obsequi respondendo hoc, quàm contrarium, quod magis uoluisset D. consulens, qui magis uidetur id desiderare.

ALLEGATIONES.

a Cap. 3. de postul. præl. & cap. licet, de regul. b de empt. c l. cōueniri, ff. de pac. dot. cap. ex parte, de cōsue. d Arg. totius tit. de contrahen. empt. & uendit. ff. & C.

A

SVMMARIVM.

Statutum ne in Priores eligantur plusquam tres de vna natione, tenet, sicut & illud quod certum genus personarum solum habilitat, vel inhabilitat ad dignitates, & beneficia obtinenda. 1

Indigni, vel minus idonei si sint vocati a statuto, vel testatore, loco horum alij possunt eligi. 2

Libertatem plenam non tollit omnis restitutio. 3

Plena libertas, & sufficiens adhuc esse potest, etiam si in aliquo restringatur. 3

CONSILIVM VII.

B

CApitulum Generale cuiusdā ordinis multarum nationum constituit, ne Priores monasteriorū eligerentur plures, quàm tres de una natione. Quæritur, an constitutio sit valida.

1 Respondeo, quòd sic: tum quia multis de causis potest esse rationabilis, scilicet, ne aliis detur causa superbiendi, aliis murmurandi, aliis tribuendi nimium suæ genti, uel nationi: tum quia statutis collegij Bononiæ, & aliorum multorum in Hispania illorum instar factis cauetur, ne ex eadem ciuitate eligantur plures collegę, & ne ex eadem diœcesi plures, quàm duo, & cęt. Tum quod valet consuetudo, vt Abbas certi monasterij eligatur solum de certo monasterio. a Tum C quia institui potest, vt beneficiū conferatur alicui propinquo patroni illius, iuxta Dominicum receptum. b Tum quod in Ecclesia Toletana statutum est, ne fiat beneficiarius eius descendens ex Iudæo, Saraceno, vel hæretico. Tum denique quòd non censetur tolli eligendi libertas, eo quod electio restringatur ad certum genus hominum, ut tradit Panormitan. communiter receptus. c Vnde, & Papa de collegio tantum Cardinalium eligitur, & in Hispania non fiunt beneficiarij nisi Hispani, & in Gallia nisi Galli. Tum ob alia, quæ breuitatis causa omitto.

Non obstat, quòd prædicta constitutio videtur aliquibus contra bonum publicum, quia immo multis respectibus promouet illud, ut prætactum est.

D 2 Non obstat, quòd prædicta lex uidetur cogere ad eligendos indignos, negatur enim illud, quia quando non possent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, nisi plures quàm tres eligerentur de una, tunc possent eligi plures de illa, quia nunquam est eligendus indignus, vt post Sanctum Thomam, d diximus in Miscellaneis de oratione e & Sotum, f vbi dixit, quod stāte statuto fundationis beneficij, ut conferatur uni ex cognatis suis, si nullus inueniretur idoneus, posset conferri alteri.

3 Non obstat, quòd in electionibus debet esse plena libertas eligendi, g quia multis modis potest restringi libertas electionis, ita quod maneat tāta, quanta est necessaria ad hoc, ut electio ualeat, sicut & in E matrimonio carnali contrahendo debet esse plena libertas, potest tamen aliquo modo restringi, remanente ad id necessaria, ut tradit Panormitanus, h & alij alibi. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. cum dilectus, de consuetud. b cap. cum in ecclesi. tua, de præben. lib. 6. numer. 5. c in cap. cum terra, num. 4. de electio. & in capit. licet, numer. 12. eodem titul. d 2. 2. quæst. 63. articul. e Miscellan. 34. numer. 3. f libr. 3. quæst. 6. art. 2. col. 3. de iustit. & iure. g Argument. cap. 6, de reform. sess. 25. concilij Trident. h Vbi supra.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statuta Papalia sunt, quæ Capitulum Generale auctoritate Apostolica condidit: unde nec ipsum, nec illud repræsentans potest ea tollere.*

2 *Sententiam definitiuam non potest reuocare iudex, qui illam tulit, etiam quod sit Capitulum Generale, sicut nec alia irreuocabilia tollere potest.*

3 *Capitulum non generale, repræsentans Capitulum generale, habet eandem potestatem, quam habet ipsum Capitulum generale; a quo, si quid iniuste faciat, ad Pontificem, cui immediate subijcitur, recurrendum.*

4 *Capitulum, si is, ad quem spectat, conuocare negligit, ad iuris remedia recurrendum.*

5 *Suspicionis allegatæ causa, non coram ipso iudice allegato suspecto, sed coram electis arbitris est retractanda.* G

CONSILIVM VIII.

QVæritur primo, an Capitulum repræsentatiuum Capituli generalis, possit tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ, & si hæc non potest tollere, quæ possit?

Secundo, an Præpositus Capituli repræsentatiui debeat proponere ea quæ iuste reuocari possunt?

Tertio, quid remedij adhiberi possit, quando is, ad quem spectat conuocare Capitulum, non vult illud conuocare? H

Quarto, coram quo iudice sit tractanda causa suspicionis?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo breuiter, quia non vacat pro dignitate quæstionis eam tractare, quod iuri propius uidetur, quod Capitulum repræsentatiuum Capituli generalis, nô potest tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ, quia facta illa sunt facta Papæ, & inferior non potest tollere facta superioris, & consequenter statuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apostolica, quæ potest facere ordo uirtute priuilegij, quod ad id habet, non potest tollere Capitulum repræsentatiuum, quia non posset illa tollere etiam Capitulum ipsum generale. is enim, qui facit aliquid auctoritate Papæ, non potest tollere illud auctoritate sua inferiori, per iura, quæ in hoc citat Felynus. a I

2 Secundo, quòd neque facta irreuocabilia per Capitulum generale potest reuocare Capitulum repræsentatiuum, qualis est sententia definitiua prolata a Capitulo generali, quia sententia definitiua est irreuocabilis etiam ab eo qui eam tulit. b

3 Tertio, quòd alia reuocabilia, quæ possent reuocari per aliud Capitulum generale, possunt reuocari per Capitulum repræsentatiuum, quia eandem potestatem habet, quam habet generale: &, si male reuocauerit, potest appellari ad Papam, sicut & posset appellari ad eum, si Capitulum generale iniuste reuocaret, quia ambo subijciuntur immediate Papæ. K

SECVNDAE quæstionis solutio colligitur ex solutione ad primam, nempe quòd Præpositus præfati Capituli repræsentatiui, uel totum Capitulum debet proponere ea, quæ iuste reuocari possunt, licet sint tractata in Capitulis generalibus, non autem alia.

4 AD TERTIAM respondetur, quòd possunt, & debent fieri ea, quæ possunt, & debent fieri iure communi, quando is, qui debet uocare Capitulum, nô vult illud uocare, de quo Abbas Panormitanus, c Felynus, d & in alijs locis per eum allegatis.

F 5 AD QVARTAM, quòd causa suspicionis non est tractanda coram iudice recusato, sed coram arbitris electis a partib. iuxta formam c. suspicionis. e

ALLEGATIONES.

a in cap. cum accessissent, de constitut. num. 9. b cap. in litteris, de offic. deleg. & l. iudex ff. de re iud. cum adnot. eis. c in cap. nobis, de elect. d in cap. cum omnes, de constit. nu. 34. & 35. e De offi. deleg. & c. ab arbitris, eo. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

Declaratio priuilegij concessi monasterio Vrbis in Capit. Minimorum Auenioni facta ita intelligenda, vt dicto priuilegio non contradicat, num. 2. 1

Iura iuribus concordanda sunt. 2

Lex generalis per specialem illam limitatem limitanda. 2

Voluntas disponentis in omni dispositione attendenda. 3

Legis verba contra auctoris mentem non sunt interpretanda. 4

Nulla sunt, quæ lite pendente, vel parte cuius interest non audita fiunt, & numer. 9. 5

Monasterium San. Trinitatis Minimorum contra suum priuilegium Generali obedire non tenetur. 7

Obedire oportet magis Deo, quam hominibus. 7

Regularis contra maioris præcepta prælato obedire non debet. 7

Monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat. 7

Regularis a superiore grauatus appellare potest. 8

Professus in vno monasterio non potest iure communi a superiore ad aliud inuitus sine culpa, & causæ cognitione transferri, volens autem ita demum, si adsit legitimi superioris auctoritas: fallit apud Dominicanos, & alios, quorum religiosi omnes faciunt vnum corpus, quia tunc etiam sine culpa subsistente causa, potest quis a superiore inuitus, etiam contradicente conuentu, transferri, numer. 11. 10

Monachorum, & monialium creatio ad prælatum immediatum monasterij cum maiori parte conuentus iure communi spectat. Vnde solus mediatus superior alibi professum facere filium alterius monasterij contradicente immediato superiore, & alijs eiusdem monasterij, non potest, numer. 15. 12

Episcopus, etiam vt superior, monialem creare nô potest. 12

Consiliũ alicuius sequi debet, qui illud requirit ut collega. 13

Statutum concedens immediato superiori creationem monachorum ita debet intelligi, vt non excludat mediatum superiorem, ac conuentum, sed vt simul cum illis creet. 14

Statuta, & consuetudines iuxta commune ius intelligenda, vel ita vt inquantum minus potest ab eo recedatur. 14

CONSILIVM IX.

EXcellentissime domine Doctor, in comitijs generalis Capituli Auenioni celebrati 1578. a fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, quæ sequuntur, fuerunt ordinata hac forma.

[Memores Patres, pace & unione, minima maxima fieri, maxima uero odio, & seditione decrescere, placuit tam Italis, quàm Hispanis, quo ad officiũ correctoriatus iura prætensa cedere, cum ex Illustr. & Reuer. Protectore coram Patribus declaratum extitit, uoluntatem D. Francisci fuisse, quòd conuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur a fratribus Gallicæ nationis, quod fuit confirmatum eo præsente, totoque Cardinalium Senatu, uolunt tamen, quòd ad alia omnia

omnia sit communis, & fratres mixtim ex omnibus nationibus sint in illo cõuentu, induantur nouitij indifferenter, quarumcunque regionum fuerint.

Priuilegium conuentus Sanct. Trinitatis sequitur, quod perpetuo vsu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam postulauit ipsius confirmationem, quę fuit facta à Iulio III. ad instantiam Regis Christianissimi Henrici.

[Vniuersis præsentes has litteras inspecturis frater Francis. de Paula ordinis fratrum Minimorum humilis institutor, ac S. Sedis Apostolicæ gratia, & concessione, omnium eremitoriorum, & locorum, oratoriorum, & sororum eiusdem ordinis vbicunque constitutorum, nec non congregationum fratrum religiosorum, & personarum aliarum sub regulari obseruantia in eisdem degentium superior, licet immeritus, ac generalis corrector salutem in Domino: Nos pie considerantes regiam maiestatem Franciæ nobis, & ordini nostro præfato comparasse locum Conuentus nostri S. Trinitatis in monte Princio in vrbe Romana, & ea propter ad ipsius beneficij per nos accepit memoriam, & vt fratres nostri ordinis in dicto Conuentu residentes in diuini cultus persolutione reddantur in futurum salutis animarum dictorum benefactorum memoriores, volumus, & ordinamus, quòd à modo, & in posterum d. Conuentus in monte Princio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicę nationis, quandiu inueniantur, qui inibi residere, & cultui diuino insistere voluerint, sin autem nulli reperiantur, qui inibi residere voluerint, quia omnes in Christo vnanimes esse debemus, illud per alios regi, & inhabitari volumus, pariterque si locus supportare poterit, vltra quam reperiantur habitantium Gallicę nationis, alios secum aliarum nationum mixtim residere volumus. Datum, &c.

Quæritur primò, vtrum pendente lite, quam nobis mouerant Patres Zelosi Hispaniæ, & Italiæ ad annullandum priuilegium coram SS Domino 1576. nec dum lite decisa potuerint talia statuere in illo Capit. Auenion. quod videtur contra priuilegium præsertim cum conuentus Roman. per procuratorem non comparuerit, nec vocatus, nec auditus fuerit in re tam graui, & ad illum spectante, in qua statutum, & voluntas S. P. N. Francisci de Paula lęditur, maiestati regiæ iniuria grauis fit, & toti nationi, imò & toti religioni, quæ confirmationem priuilegij postulauit à SS. & obtinuit, graue damnum infertur.

Secundò, vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire præcipienti, & facienti ad formam statuti Auenionensis, præsertim cum à Barcinonensi Capitulo sequente fuerit cõclusum nulla statuta ante nouem annos non probata sortiri vim statuti permanentis, præterea cum semper fuerit ab hoc conuentu reclamatum pro grauamine.

Tertiò; vtrum non relinqueretur huic conuentui sua actio in casu, quod probaretur huiusmodi constitutio in sequenti Capitulo, vel per appellationem, vel oppositionem.

Quartò, vtrum iuxta formam priuilegij, si aliqui nostræ nationis voluerint hic Romæ morari, & compatiatur locus, petita licentia, & non obtenta à Generali, possint à correctore recipi pro conuentualibus.

Quintò, vtrum nouitij etiam possint indui eiusdẽ nationis, modo habeantur sufficientes, petita licentia, & non obtenta ab ipso Generali.

Sextò, vtrum fratres extranei, qui sine iusta causa, vel culpa, vel legitima causæ cognitione obtruduntur ab ipso Generali, vt occupent nostrorum sedes, possint

A recusari ad inhabitandum; & votandum in electionib.

Septimò, vtrum ipse Generalis possit fratres Gallicę nationis amouere, vt alios extraneos inducat.

Octauò, vtrum ipsi Galli teneantur obedire præcipienti contra formam priuilegij, quòd habent, quandiu voluerint inhabitare, non accersitis alijs ad petitionem conuentus.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primò, quòd declaratio facta Aueniom, pręsente Illustrissimo Protectore, non est contraria priuilegio, nec intentioni Gallicæ gentis, quatenus contineat Italos, & Hispanos cessisse iura prætensa contra priuilegium S. Francisci, imò est eis consona, & commodissima, vt palam est. Secundò, quòd non est etiam contraria, quatenus statutum fuit, vt illud per Correctores gentis Gal-B licæ regatur, per ea multa, quæ non pridem pro illo allegauimus in lite contra prædictum monasterium, & monachos Gallos mota. Tertiò, quòd etiã dici potest, prædictam declarationem non esse contrariam prędicto priuilegio, & intentioni Gallicæ gentis, quatenus continet, quòd ex qualibet alia gente possint in prædicto monasterio indifferenter recipi fratres, si intelligatur eo modo, quo debet intelligi secundum limitationem, & modificationem ipsiusmet priuilegij S. Francisci, scilicet, quando locus supportare potest, & non reperiantur alij Gallicæ nationis. Non enim sunt contraria dicere: homines cuiuslibet gentis habitare possunt in hoc oppido, & homines cuiuslibet alterius gentis C possunt habitare in hoc oppido, quando defuerint homines Galli: vtrumque enim potest esse simul verum, quando scilicet defuerint Galli, qui possint, & velint habitare in eo, vt palam est.

2 Secundò principaliter dico, prędicta declaratio est intelligenda modo prædicto, ita vt non contradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus concordare. a Tum quia lex generaliter loquens, siue præcedat, siue sequatur debet limitari per aliam legem illam specialiter limitantem iuxta iura, b & late tradit Decius post alios, c & probatur efficacissimè per duas glossas solemnes receptas, quarum altera est in l. [sciendũ d] & altera in auth. [offeratur, e] quæ receptæ ab omnibus aiunt, prædictam authen. quæ generaliter dispo-D nit debere actorem, præstare fideiussores reo, licet sit posterior, debere limitari per d. l. [sciendum,] quæ habet eum qui bona immobilia habet non teneri ad dandum fideiussores. Cum ergo prędicta declaratio generaliter dicat posse in prædicto monasterio assumi indifferenter personas ex omni natione, limitanda est per prædictum priuilegium dispones, tum id fieri debere, cum locus supportare possit, & desint Galli, qui possint, & velint ad seruiendũ pdicto monasterio assumi.

3 Tertiò principaliter dico, quòd prædicta declaratio limitanda esset, vt modò dixi, etiam si prædictum priuilegium non sic limitasset. Tum, quia in omni dispositione rectè intelligenda mens, & volũtas disponentis debet habere primum locum, & illa eam rege-E re debet. f Cum ergo palam sit, mentem, & voluntatem Sanct. Francisci viri gratissimi concedentis illud priuilegium prædicto monasterio fuisse ad significandam, & demonstrandam gratiam, quam ipse, & ordo suus debebant Regi Galliarum, & toti eius regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptionem amicissimè, & gratiosissime ante factam à Rege ipso loci

ALLEGATIONES.

a c. cũ expediat, de ele. lib. 6. cũ ei cõcord. b l. in toto. ff. de regul. iur. & cap. generi per speciem derogatur. eod. tit. libr. 6. c In di. reg. in toto. d ff. qui satisd. cog. e C. de litisconte. f L. in in conditionibus, ff. de condi. & demon cum ei coucord.

loci ad ædificandũ monasteriũ prædictum in prædicto Mõte Pincio, & acceptatio priuilegij ab eodẽ Rege, & F toto suo regno facta, & executa tpe longissimo, & cõfirmata à fęlic. record. Iulio Tertio, & adeo solenniter declarata per prædictũ Capitulũ generale, presidente principe illo præcedenti, & Illustrissimo Cardinali Armeniaco primariæ, ac Regum regiæ nobilitatis ornamento, & protectore. Cum ergo inquam palam sit mẽtẽ, & voluntatem oĩum prædictorũ fuisse, vt prædictũ monasterium regeretur, & gubernaretur semper, quatenus fieri posset, per Gallicæ nationis Rectores, & Correctores, consequens est, eorum mentem, & volũtatem fuisse, vt Gallicæ gentis monachi, & personæ fauorabiliter, & amore pręcipuo assumerentur, & tractarentur in eo, vt nunquam, quoad fieri posset deessent, qui possent, & vellent rectè regere illud ad G gloriam Dei, & sui ordinis, & gentis Gallicæ, & consequẽter, vt in eo inuenirentur tales, qui libentissimè eligerent Correctores, & superiores prudentissimos gentis Gallicæ, cum verisimile sit (id quod experientia clarè postea docuit) fore, vt alienarum gentium monachi ęgrè, & ferè coactè eligerent Correctores Gallicos, cũ ob peccata fragilitatis humanæ etiam in societatibus eorum, qui religioni addicti sunt, non desint aliquot seminantes odia, & inuidiam inter diuersarum, imo & earundem gentium personas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet assumi posse monachos in prædicto monasterio ex alijs gentibus, intelligenda est quando commodè, & salua dignitate fieri potest. a At H nõ potest commodè, & salua dignitate monasterij prędicti, & priuilegij, & omnium prædictorum, qui confirmauerunt, & declarauerunt illud, fieri, vt omni tempore possint assumi in eo monasterio alienarum gentium personæ, quoniam alioquin paruo tempore contingeret, ꝙ nulli Galli essent ibi, quod est contra mentem, & voluntatem Sancti Francisci, & aliorum prædictorum omnium, qui concesserunt, & declarauerũt prædictum priuilegiũ: Ergo dicẽdum est id fieri posse, nisi qñ locus supportauerit, & non inuenientur Galli, qui velint, & possint ibi seruire Deo. Tũ quia puerile profectò, & paruæ prudentię virorũ fuisset velle, vt aliquod monasteriũ per vnius solius gentis, & nationis viros gubernaret, & non prouidere, quod concessa fa- I cultate assumendi monachos ex omni gente, omni tẽpore non posset obseruari, quod ipsi volunt. Quare aut dicendum est prædictum Sanct. Franciscum, omnium consessu prudentissimum virum, & omnes, qui prædicto priuilegio fauerunt, fuisse paruę prudentię, & puerilis iudicij: quod est absurdum: & ita non dicendm. b Aut certè dicendum est prædictam declarationem quatenus habet, ex omni gente indifferenter assumi posse monachos in prędicto monasterio, intelligendam esse, quando locus supportaret, & deessent ex gente Gallica, qui assumi vellent, & possent.

4 Tum quia ita debent interpretari verba legis, & dispositio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius, & auctoris ipsius, iuxt. illam re- K gulam penul. c [Certum est, quod is committit in legem, qui verba legis complectens, contra legis nititur voluntatem,] quę regula decerpta fuit ex l. [non dubium. d] & palam est, quod qui declarationem prædictam Capituli Auenionensis ita intelligeret, vt omni tempore possent indifferenter assumi de omni natione monachi interpretaretur verba declarationis contra mentem, & voluntatem prædicti priuilegij, & auctoris eius, & omnium, qui illud confirmauerunt, approbauerunt, & fouerunt. Quod etiam esset contra c. [Marc. e] in illis verbis. Nec putemus in verbis solum scripturarum esse euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.]

5 Quartò principaliter dico, quòd prædicta declaratio Auenionensis sic, vt dicitur ab aliquib. sed prauè, intellecta, vt omni casu, & tempore possint, & debeant ex omni natione assumi monachi, sicut ex natione Gallica, & eos qui assumpti sunt in illud, posse dimitti ad alios conuentus, & loco illorum assumi ex alijs nationibus. perinde ac in alijs conuentibus, eiusdem ordinis, est contrarijssima priuilegio S. Francisci, & omnib. præcitatis, imò & ipsi Capitulo Auenionensi, quatenus Itali, & Hispani in eo cesserunt iuribus ab eis male antea prætensis contra prædicta, quoniam palam est eos eadem ipsa iura, quæ nunc intendunt, tunc prætendisse, & ita iudicandum est illa iam cessa esse, & sublata in prædicto Capitulo: & eos ab eis iam discessisse ibidem, & vereri debere ea iterum non sine pudore replicare: cui consequens est prædictam declarationem, in hoc reprobo sensu acceptam, esse ipso iure nullam. Tum quia lite pendente factaesset, contra rubricam, [vt lite pendente nihil innouetur.] Tum, quia esset facta contra partem inauditam, cum ad id non fuisset vocatum monasterium, quod fieri non potuit, vt dicitur, f ibi, [contra partẽ inauditam nihil possumus definire.] Tum quia Regis Franciæ, & totius regni, & maiestatis eorum plurimum interest, vt prædictum priuilegium, & prædicta declaratio intelligantur rectè, & sanctè eo modo, quo intelligenda esse supra diximus, & consequenter non posset prædicta declaratio prauè intellecta eis præiudicare: quia res inter alios acta alijs non præiudicat. g

6 Quintò, ꝙ vt nos in præcedenti eademque lata informatione diximus, non solum ordini prædicto, sed etiam sanctæ sedi Apostol. Romanæ, & Regi, & toti regno Franciæ, & gloriosæ ciuitati Romanæ, & deuotioni omnium Christi fidelium magnum refugium, & asylum est, vt prædictum monasterium in dies magis, ac magis augeatur, & decoretur Gallicanis muneribus, & fauoribus vti quotidie decoratur, quo religio Chr̄iana Italorũ, & Gallorum Romæ coniunctiore, & fortiore fędere vnita totum orbem Christianum inuitet, & contineat, ac quadantenus cogat ad perseuerandum in eademque verissima in eademque firmissa fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligit rñsio ex rñsione ad primã. s. prædictũ monasteriũ, & Correctorẽ, ac conuẽtũ eius non teneri ad obediendũ Generali, qui aliqd contra prædicta pręceperit. Tũ qa, [oportet magis obedire Deo, q̃ hoib. h] Tũ qa S. Tho. receptus. ab oĩb. concludi. i non esse a monachis obediendũ Prelato in oĩb. sed solũ in ijs, quorũ contrariũ non præcipit, qui maior est eo, s. Deus, & iustitia eius, & in eis, in quibus habet potestatem pręcipiendi secundũ suam regulam.

8 At Generalis præcipiens contra prædicta, præcipit contra ea, quæ præcipit Deus, & iustitia eius, & extra ea quæ sibi sunt subiecta, & ideo non est obediendum ei, sed modestè appellandum, & eo modo, quo

ALLEGATIONES.

a leg. nepos Proculo, ff. de verb. signific. & capitul. vt faciat, 22. quæstion. secund. cum ei concord.
b leg. nam quod absurdum, ff. de bonis liber.
c De regu. iur. lib. 6. d C. de legibus. e Marcion. prim. quæstion. prim. f capitul. prim. de causa posse, & propr.
g leg. 2. C. quibus res iudic. non nocet. h Act. 5. & capitu. Iulianus, & cap. resistit. 11. quæstion. 3. i in secund. secund. quæst. 104. articul. 5.

quo religiosi grauati possunt, & debent appellare, & adire superiorem, vt ab eo degrauentur, per q̃ appellationẽ, & p iuridicẽ Superioris auditionẽ se suspendent sentẽtiç, & cẽsuræ Generales, quas ausus fuerit cõtra ius ꝓferre, vt nos tradimus in comm. de reg. a vbi efficaciter ꝓbamus religiosos appellare posse ab oĩ sentẽtia iniusta Superioris, ẽt a lata sup Correctione, si modũ excedat, & Superiorem, qui non admittit appellationem, esse castigandum, & alia id genus multa de appellatione religiosorum.

9 AD TERTIAM rñdetur id, quod rñsum est ad secũdam, scilicet, ꝙ per prędictã declarationẽ benè intellectã nihil detrahitur priuilegio, & quatenus per eã malè intellectam detraheretur aliquid, posset annihilari, & annullari per vias nullitatũ supradictarũ resultantiũ ex eo, ꝙ facta fuit lite pendente, & monasterio inaudito, & Rege, ac regno, quorum multum interest, nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM rñdeo, ꝙ Romanũ monasteriũ nõ põt recipere monachos eiusdẽ ordinis in alijs monasterijs professos, & filios eorũ factos pro cõuẽtualibus filijs huius monasterij sine auctoritate legitimi Superioris. Tũ per notata in cap. fi. b Tum quia, sicut iure cõi antiquo monachus professus in vno monasterio, & filius eius per professionẽ factus nõ potest cogi, vt cõtra voluntatẽ suã transeat ad aliud monasteriũ ẽt eiusdẽ ordinis sine culpa, & causæ cognitione, vt tradimus latè in com. de reg. c ita eadem ratione non poterit recipi etiam volens pro filio, & conuentuali alterius monasterij eiusdem ordinis sine auctoritate legitima, quia correlatiuorũ eadẽ est ratio. d

11 Dixi, solo iure cõi attento, quia iure speciali Dominicanorũ, vt puto, recepto ab alijs religiosis, põt Generalis, vel Prouincialis religiosorũ facientiũ vnũ corpus, trãsferre suũ subditũ ad aliud monasteriũ eiusdẽ corporis sine culpa, subsistente tñ rationabili causa, vt latè tradimus nos in prædicto comm. de reg. e & consequenter in hoc ordine Minimorũ, si ui oẽs, vt aiunt, faciunt vnum corpus posset Generalis sine culpa ex aliqua magna iusta causa transferre vnum monachũ sibi subditũ ad aliud monasteriũ eiusdem ordinis, ẽt contra voluntatẽ suam, & sui monasterij, sicut Generalis Dominicanorũ, sed si absque rationabili causa id faceret, posset appellari. Ex quo infert, quod si Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos transferre ex hoc monasterio in aliud etiam eiusdẽ ordinis sine iusta culpa, & legitima causæ cognitione, & possent cõtradicere, & ẽt Correctior, & cõuẽtus eorũ, ne id faceret, & si ad faciendũ pergeret, appellare, adiecta cã appellãdi, qđ id facerẽt ad minuendã auctoritatẽ Correctoris, & cõuẽtus, & ad hoc, vt nõ iuenirent idonei Correctores, & fratres ex natione Gallicana ad defendẽdũ priuilegiũ p̃dictũ, & vnitatẽ, & honorẽ eius monasterij, & Regis, ac regni Galliarũ, & totius Gallicę nationis.

12 AD QVINTAM. rñdeo qđ cõis obseruãtia oĩum religionum, quas ego ætate mea tractaui, hẽt vt p̃lati immediati cõuentuũ particulariũ cũ maiore parte eorũ recipiant monachos nouitios. & induant eos hitu religionis, iuxta glo. f q̃ ibi sequunt Archidiaconus, & Ioan. Andr. Lapus, Ancharanus, Dominicus, & Philippus Francus añ quos oẽs dicit ibi Ioan. Monachus, ꝙ creatio monachorũ ꝑtinet ad Abbatẽ, & cõuẽtũ: quẽ ẽt ibi seqẽ Philip. Prob. & ẽt prędictus Lapus, g dicẽs ꝑ hoc, ꝙ creatio monialiũ ꝑtinet ad Abbatissã, & cõuẽtũ monialiũ: adeo qđ Eps, ẽt si sis superior earũ, nõ põt creare, neq; ꝑcipere Abbatissę, & conuẽtui, vt recipiãt aliq̃ monialẽ: in tm ꝙ possent appellare ab illo iuste, si id eis ꝑciperet: & idẽ tenet Calderi. h allegãdo in id p̃dictũ Ioann. Monachũ. i Idẽ tenet Archidiaconus, & Card. a Turrecremata. k Pro qua cõclusione optime facit c. [cũ Ecclesia Vulterana, l [quatenus ibi Papa declarat, nullã iniuriã fecisse canonicos Episcopo eo qđ noluerũt recipere canonicos ab eo solo creatos, ca-

A rõne, ꝙ qui iure suo vtitur, nulli facit iniuriã. Facit ẽt, m quatenus probat, in ecclesia collegiata electionẽ p̃lati ad solũ Capitulũ pertinere, & ca. 1. n quatenus hẽt, alienationẽ rei Ecclesiæ sine collaudatione Capituli esse irritã, immo & ca. ea noscitur. o quatenus habet, p̃sentationẽ beneficiorũ ad monasteriũ pertinentẽ faciendã esse à prelato, & cõuentu ipsius. Oĩum tñ firmamentorũ neruosissimũ est prędictũ capitulũ vltimũ, p quod expresse hẽt nõ posse Abbatẽ creare fratres monachos, sine consensu fratrũ. Nõ obstat qđ Panormitanus, q sentiat cõtrariũ. Tũ quia ait cõsuetudinẽ, & priuilegiũ, si qua sunt, esse in primis obseruanda, & prędictũ monasteriũ Romanũ est in possessione seruandi cõmunẽ opinionẽ. Tũ qa ipsemet Panormitanus tenet, qđ hãc creationẽ debet facere cum B consilio cõuentus: & qñ dat alicui potestas a lege limitãdo eã a principio, eã exercere dẽt cũ illa limitatione, vt tenet ipsemet Panormitan. quem sequitur ibi Felynus. r

13 Tũ, qa Barth. cõiter receptus tenet, s ꝙ nõ solũ est requirendũ consiliũ, sed ẽt sequendũ illud, qñ est requirendũ ab alio tanq̃ à collega, & participe officij: vt in casu proposito lex dat ptãte creãdi p̃lato cũ cõsilio cõuentus, tanq̃ cũ collega, & participe officij, qualis est in expediendis oĩb. ꝑcipuis secũdũ oẽs: & consequẽter ẽt Pan. tenet confiteri creationẽ monachorum iure communi spectare ad prælatum, & conuentum, & quòd non potest alter sine alterius consensu creare, saltem ad effectum obligandi monasterium ad illum retinendum, & alendum.

14 Non obstat etiam constitutio quædam prædicti ordinis Minimorũ, quę vr̃ p̃dictã creationẽ concedere C Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tũ quia est cõtraria iuri cõi, intelligẽdo ꝙ soli p̃fati sine cõsensu, & cõsilio cõuẽtuum possint eligere: & nõ potuit collector cap. regulę cõstituere aliqd cõtra ius cõe, iuxta c. [qđ super his. t] Tũ qa põt intelligi, & verificari in cõuentibus alijs ab hoc Romano, ea ratione, ꝙ hoc non subest vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tũ quia statuta etiã cõfirmata à Papa, & cõsuetudines ẽt præscriptę, sunt intelligenda, vt sint cõformia iuri cõi, vel quàm minimè distent ab eo. u & p̃dicta constitutio põt rectè ac planè intelligi, & seruari sine vlla violatione iuris cõmunis, intelligẽdo, ꝙ p̃dicti Vigil, Prouincialis, & Generalis possint interesse creationi monachorũ cũ Correctore, & cõuẽtu, hoc enim modo intellecta, parũ cõtrariatur iuri cõi, vt palã est. Tũ quia absurdũ D est, & iõ nõ dicendũ, x immo, & indecorũ ordini adeo Illustrissimo, vt soli Vigiles, vel Prouinciales fortè iuuenes, & nõ adeo fortè moribus, & prudẽtia probati, creent quos, & quot volent monachos in monasterijs, refragãtibus, & conuẽtibus eorũ, i qbus multi, & graues, & multi eruditi, sapiẽtes, prudẽtes, & experti inueniũtur, q longè melius nouerũt, qd cõueniat suis cõuẽtibus augẽdis, honorãdis, decorãdis, & Deo, & populo placidiora faciẽdis.

15 AD SEXTAM rñdetur, quod nõ põt Generalis solus recipere pro cõuentualibus, & filijs huius monasterij alios monachos ẽt eiusdẽ ordinis in alijs monasterijs professos, nolentibus Correctore, & maiore parte cõuentus huius monasterij, vt ex rñsione ad quintã q̃õnẽ colligit, quia nec iure cõmuni, nec speciali præfatæ constitutionis E recte intellectę id facere potest, vt ibidem dictum est.

AD SEPTIMAM colligitur ex rñsio rñsis ad duas præceden-

ALLEGATIONES.

a c non dicatis. nu. 62. & latius in c. nullã nu. 51. b De regular. c Super c. statuimus. nu. 22. d c sciendum. 6. q. 1. e Super c. statuimus. nu. 22. f c. fin. de reg. lib. 6. verbo pertineat. g Alle. 32. h consi. 16. tit. de reg. i Et etiam in cons. 3. de sent. excomm. k In c. fin. 16. q. 7. l De elect. m c. 1. de elect. n De his quæ fiunt a p̃latis. o Eod. tit. p 16. q. 7. q In d. c. cũ ecclesi. Vulter. r In c. ex parte de cõstit. nu. 5. s In lib. 11. §. si plures, nume. 7. de exerc. actio. t De maior. & obed. u c. cum dilectus, de consuetu. x Leg. nam quòd absurdum, ff. de bonis liber.

precedentes, &c. quod nō pōt Generalis amouere, nec trāsferre monachos Gallicę nationis in alia monasteria sine iusta culpa, vel maxima causa, contra volūtatē eorū, vel Correctoris, & couētus, & voleti id facere, cōtradicere possent, & appellare, vt diximus supra in rnsio ad quartā qōnem.

AD OCTAVAM etiam colligitur responsio ex responsione ad quartam quæstionem.

SVMMARIVM.

1 *Regulares exempti solennizantes matrimonia sine licentia parochi, non solum incidunt in excommunicationem contra ipsas per clementinam 1. de priuileg. sed etiam in suspensionem generaliter contra omnes sacerdotes per Sacrum Concilium Tridentinum latam, & num. 3.*

2 *Lex vetus stat, nisi in quantum per nouam ab ea receditur, vel tollitur, vel ei contrariatur.*

3 *Pœna vni facto imposita per legem antiquam, nō tollitur per aliam pœnam eidem facto impositam per legem nouam, nisi aliter appareat mentem legis nouæ fuisse eam tollere, vt præsumitur quando statuentes per statutum aliam imponunt pœnam, & præsertim dum exigunt à potestate, vt imponantur pœnæ statutariæ. num. 4.*

5 *Pœnæ plures si reperiantur contra idem statutæ delictum, vtique si sint imponendæ, vna tantum, quam iudex elegerit, est subeunda, at si sint impositæ ipso iure incurrendæ, vtraque incurritur, adeo vt pro eodem facto secundum glos. duplex incurratur excommunicatio, num. 1.*

CONSILIVM X.

QVAERITVR, an pęna excōicationis ipso iure īposita religioso matrimoniū solenizāti sine licētia parochi p clemētinā primā, a sit sublata p pęnam suspēsionis introductam per Conciliū Triden. b contra sacerdotem regularem, vel sæcularem qui alterius parochi sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus sit.

1 Quæstio hæc materiā habet in multis locis tactā, & in raris, vel forte nullis satis resolutā, vr̄ tū negatiuè resoluēda. Primò quidē, quod à lege antiqua nō ē recedēdū, nisi quatenus p nouā reperit recessum, c & pdictū Conciliū nullatenus recedit a d. clem. 1. Secūdò, quod posteriores leges nō tollūt priores, nisi eas expresse tollāt, vel eis sint cōtrariæ, d & præd. c. 1. nō est cōtra præd. cle. Tertiò, quod nouę actionis inductio nō tollit veterē, [l. quoties,] e p quā dixit Imola relatus à Dominico. f qd pęna à vetere lege imposita non tollit regulariter p alterā pęnā a noua lege impositā. Quartò, quod sentētia excōicationis lata p Alexā. g nō cēset fuisse sublata, sed potius duplicata p Clemētē, h vt sentit gl. ipsius, i quatenus ait, eiusmodi deferentes arma Sarracenis duplici excōicatione esse excōicatos, illa videlicet, q tulit olī Alex. k & Clemēs, l ex qua glos. infert Ioan. ab Anania esse verū, qd ait Bartol, m videlicet.

2 Quòd lex noua inducens vnā pęnā, non tollit alterā p veterē impositā: qd ēt Fel. nō citato Anania ibi. tenet, & affirmat limitans hoc nō pcedere qn̄ de mēte legē nouā ferētis apparet, quod voluit eā tollere, iuxta Dominicū. n

3 Quinto, quod nulla verba pręd. c. 1. significant expresse, nec tacitè voluisse Cōciliū tollere pęnā impositā à d. cle. immo sunt cōplura, q significant cōtrariū. In primis quidē, qd pręd. cle. cōtra solos religiosos hoc statuit, illud autē c. 1. ēt cōtra sacerdotes sæculares, cōtra quos nō debuit imponi tāta pęna, quāta cōtra religiosos. Tū qa maior īcōuenientia cōsequi posset excōicatione parochorū, & aliquorū magnorū plebanorū, q excōicatione religiosorū, p sertim simpliciū, vt palā est. Tum qa vt plurimū religiosi sunt exēpti, & canones grauius puniunt eos in eiusmodi reb. excedentes, q nō exemptos, iuxta Ioan. Monachū. & cōem, o q hēt pęnā suspensionis illius ca. cōtra celebrātē corā excōicato nō hēre locū, si celebrās nō est exemptus.

4 Nō obstāt illa multa, q post alios adducit Dec. p quibus cōcludit, p statutū ciuitatis, quo imponit pro aliquo F delicto noua pęna, videri tolli pęnā à iure cōi impositā: qd etsi multi nō satis aduertant, rō est, qa vr̄ de mente statuētiū esse illud. Tū qa ciuitates, q pn̄t recedere p particularia statuta a iure cōi quo ad se, q facietes talia, videtur limitare ius cōe quo ad se. Tū qa cōiter faciunt, quod ptātes iurent seruare sua statuta, & communiter, quod imponant pęnas ab eis statutas: quia cum possint imponere duas diuersas, censentur tollere pœnam iuris communis.

5 Nō obstat ēt dicere, quod tā Barth. quàm Pan. & alij fere oēs tenēt, qd licet duæ pęnę sint statutę ab vna, vel à duab. legib. iudex q vna earū reū punierit, nō pōt eū alia punire, quia hoc verū est in pęnis, quæ sunt imponēdę a iudice, nō aūt in his, q imponunt a iure: qa vtraq; punit, G vt præd. Anania quē nos iā pridē retulimus, & secuti fuimus, r singulariter colligit ex pdicta glossa, s in hæc ferè verba. [Illud Bartholi, t. s. punitū a iudice pęna, vnius legis prioris, vel posterioris, nō posse puniri pęna alterius, limitādū est quo ad pęnas per sententiā iudicis infligēdas, non quo ad alias ipso iure impositas.] Cùm ergo tam suspensio prædicti cap. Concilij Tridentini, quàm prędicta excommunicatio præd. Clemen. ipso iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas, &c.

ALLEGATIONES.

a De priuil. b c. de reforma. mat. sess. 24. c L. præcipimus. C. de appell. cū suis concord. d c. 1. de const. lib. 6. e ff. de acti. & oblig. f In c. eos, de tempor. ordina. li. 6. g In c. ita quorundam, de iudæ. h in c. quod olim, de iudæ. i in verb. supponimus. k In d. c. ita quorundam. l Per d. c. qd olim. m In l. 1. ff. vi bon. H rap. n In d. c. eos. o in capit. 1. cum glo. verb. ingressum de priuil. li. 6. p In cap. de causis, de officio dele. q iuxt. l. omnes populi. ff. de iustitia, & iure. r in repet. di. c. ita quorundam, de iudæis. s d. ca. quod olim. t in leg. 1. ff. de vi bono. rapt.

SVMMARIVM.

Confidentiarum Pij IIII. & V. constitutiones odiosę sunt pęnales, & restringendę, nec ad pensiones extendendæ, numer. 7. modo non dentur in titulum, numer. 8. 1

Lex oīs cēseri debet odiosa, & restringenda, q in odiū aliquorū, vel alicuius rei facta est principaliter, itē, & facta ad arcendū dolū. nu 3. sicut & pęnalis, vel exorbitās à comunib. iuris regulis, nu. 4. & 6. nec desinit esse talis, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius, nu. 2. publicam utilitatem, numer. 6. secus si immediatè, vel principaliter respiceret utilitatē, qa tunc esset fauorabilis nu. 6. 2

I *Exorbitantes sunt constitutiones per Pium IIII. & V. contra confidentiarios latæ, cum multa à communib. iuris regulis tam circa pęnas, quàm modū probandi inducant, & nu. 6.* 4

Pensio quædam res temporalis est, & quæ in odiosis non uenit, appellatione beneficij, nisi agatur de illis, quæ dantur in titulum, & impetrabilem. nu. 8. 7

CONSILIVM XI.

AN Bullę Pij IIII. & V. super confidētijs censeantur odiosæ, an fauorabiles.

1 Respondeo, quod debent censeri odiosæ, & restringēdæ. Primò quidē, quod lex facta in odiū aliquorū, vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda iuxta, [l. qui de exceptione,] a q probat, qd Senatusconsultū ad Macedonianū inducit exceptionē pro filijs familias ad arcēdū dolū fęneratorū, & K votū captandę mortis alienæ, vt hēt l. b est odiosum, & iō restrīgēdū, adeo vt tutus eius exceptione, si soluat, nō repetat, licet regulariter tutus exceptione perpetua repetat solutū, c & pfatæ cōstitutiones fuerūt latę ad excludēdū & arcendū dolos, & fraudes, & vota captādæ mortis alienæ, q inducebant p cōfidentias beneficiales illicitas, & cōstat præfatas constitutiones fuisse factas principaliter in odiū simonię, & simoniacorum, & ad exterminandum illam,

ALLEGATIONES.

a ff. de cond. ind. b 1. ff. ad Maced. c toto ti. de cond. ind.

lam,& illos ab Ecclesia, colligitur ex bulla Pij IV. in locis, vt ibi [pactiones illicitæ, &cęt.] quæ verba significant Pium IV. motum fuisse ad edendam præfatam constitutionem contra confidentiam beneficialē. ob odium, quo erat in illam, eo quòd esset delictum, & crimen dignum, quod odio haberetur, & expelleretur ab Ecclesia tanquam pestis, quæ suo contagio multos inficiebat: quod ipsum etiam colligitur ex constitutione Pij V. ex illis verbis procemij, quibus clare ait Pium IV. tulisse, [constitutionem confidentiam beneficialem, ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam.] Per quæ verba clarè significatur, causam finalem, ob quam Pius IV. fecit illam constitutionem, fuisse sublationem illius pestilentis confidentiæ, cum sint verba procemij, ex quo solet colligi causa principalis dispositionis, a Idipsum colligitur ex eadem constitu. Pij V. ibi: [multorum peruersitas, &c.] Per quæ omnia coniunctà colligitur, & probatur, causam principalem, ob quam motus fuit Pius V. ad muniendam constitutionem Pij IV. & augendum pœnas eius, fuisse odium intensum, quo erat in crimen præfatæ pestilentialis confidentiæ: & consequenter vtraque constitutio fuit facta in odium præfati criminis: cui consequēs est illas esse de numero exosarum.

2 Secundò, quod etiam constitutio, quæ partim est fauorabilis, & partim odiosa, debet reputari odiosa, si principaliter est facta in odium, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius, b & notant Dominicus, & Francus. c At negari non potest præfatas constitutiones saltem principaliter factas esse propter odium, per deducta in præcedenti argumento, ergo odiosæ censendæ sunt.

3 Tertiò, quod lex disponens aliquid ad arcendum, & euitandum dolum, & malitiam, censetur odiosa, vt ait Bald. communiter receptus, d dicens, quod ratio legis quę cōsistit in pręsumptione doli, censet odiosa.

4 Quartò, quod iura pęnalia sunt odiosa, & restringenda. e At prædictæ constitutiones non solum sunt pœnales, sed etiam pęnalissimæ: ergo odiosæ, & restringendæ.

Quintò, quòd iura, quæ exorbitant à iure communi, & regulari, odiosa sunt, & restringenda. f At prædictæ constitutiones exorbitant a iure communi inducendo pœnas irregulares, & nouas probationes, & præsumptiones contra regulas iuris communis, puta per testes singulares, & aliàs inhabiles, & quod intentio etiam vnius intendentis conficentiam sufficiat, & alia multa adeo dura, quod vix vnquam omnia vsu recipientur: ergo odiosę, & restringendæ censeri dent.

5 Sextò, quod non obstat dicere, quòd prædictæ cōstitutionet respiciunt vtilitatem publicam animarum, ne scilicet peccatis inficiantur. Tum quia non sufficit ad hoc, vt lex sit fauorabilis, quòd quomodocumque respiciat vtilitatem publicam: nam si hoc sufficeret, omnis lex, etiam Macedoniana, esset fauorabilis, quia omnis lex aliquo modo respicit vtilitatem publicam, quod colligitur ex definitione eius, g dum ait vnam conditionem legis iustæ esse, quòd nullo priuato commodo sed communi ciuium vtilitate fiat: quod tamen secundum omnes est falsum. Tum quia secundum Fortunium, h omnes leges etiam ciuiles fiunt ad quærendum fęlicitatem æternam, quæ est omnium vtilitatum publicarum, & priuatum maxima, & suprema: & ita nulla lex etiam sæcularis dici posset odiosa, quod est falsum secundum omnes. Et si replicetur, quod nos cum communi recedimus a sententia Fortunij. i Respondeo, quod nos cum communi sequi-

A mur glossam solennem, k quæ habet leges canonicas factas esse ad finem quærendi fœlicitatem æternam: & ita sequeretur saltem, quòd nulla lex canonica esset odiosa, si sufficeret ad hoc, vt esset fauorabilis, quod fieret quomodocumque propter vtilitatem publicam: quod est falsum secundum omnes. Tum quia nulla lex iusta est adeo pœnalis, & exorbitans a iure communi, quæ non sit facta aliquo modo ob vtilitatem publicam: & si hoc sufficeret ad hoc, vt esset fauorabilis, & extenderetur, vanè, & inutiliter omnes Iurisconsulti dicerent in mille locis esse aliquam legem saltem canonicā odiosam, & restringēdā.

6 Tum denique, quòd tunc demum lex dicitur fauorabilis, eo respectu quo respicit illam immediatè, B vel principaliter, & non quando secundario, & per quandam consecutionem: eo quod plus respici debet, id quod principaliter agitur, quam quod secundario, l & quod dispositio potentius influit in immediata, & propinqua, quam in remota, iuxta illud. [Quę incontinenti fiunt, inesse videntur,] m & quod non sit quis irregularis, propterea quod det causam remotā homicidij, iuxta glossam singularem, n & alia multa. Quibus est consequens, prædictas constitutiones, & alias multas pęnales non ideo debere dici fauorabiles, quod secundario, & minus principaliter inducant vtilitatem publicam, vel priuatam, sed quando fiunt immediatè, & principaliter ad illam inducendam. Cum ergo prædictæ constitutiones immediatè, & principa- C liter sint factæ ad tollendas fraudes, dolos, & crimen odio dignissimum, & inducant pœnas grauissimas, & multa exorbitantia a iure communi regulari propter odium confidentiæ pestilentis beneficialis, censeri debent odiosæ, & restringendæ: quamuis per quandam consequentiam, & secundario respiciant vtilitatem publicam, & priuatam, quæ consistit in obseruandis legibus diuinis, & humanis.

7 An autem casus de eo, qui per confidentiam transtulit pensionem in alium comprehendatur in prohibitione pœnali, & odiosa, dicitur quod non. Tum quia nullum verbum illarum loquitur de translatione pensionis: & dispositio non conuenit ei, cui verba non cōueniunt, vt ibi Bartholus communiter receptus id ad- D notauit, [& cap. indemnitatis,] o quod ad hoc multi graues auctores commendarunt. Tum quia constitutio odiosa non debet extendi, sed restringi, p & prędictæ bullæ continent odiosam, & pœnalem dispensationem, vt supra probatum est. Tum quia non est tanta ratio puniendi transferentem cum confidentia pensionem, quæ est quædam res temporalis, vt dixi in alio consilio, quanta est puniendi conferentem, vel accipientem cum eadem cōfidentia beneficium, quod est spirituale, q vt palā est: & ita licet essent cōstitutiones fauorabiles nō possent ad hūc casum extendi. Tū quia, qui de duob. propositis, dicit aliqd de vno, vr illud negare de altero, r & pdictæ cōstitutiones puniūt expresse cōfidētiā bñficialē, & nō translationē cōfidētialē pē- E sionis. Nec pdest aduersanti dicere, qd auctorib. earū non

ALLEGATIONES.

a l. fi. ff de her. insti. c. qa pp. de ele. b arg. l quærit, ff. de stat. hom. c In d. c. sciāt cūcti. de ele. li. 6. d in l. pen. nu. 5. C. de pactis. e c. pęnę. de pęn. di. 1. l. interp̄tatione ff. de pęnis, c. in pęnis, de reg. iuris li. 6. f c. q̄ a iure, de reg. iur. lib. 6 cū cōcordāt a gl. cit. g in c. erit aūt. 4 d. h in l de vlt fine in pric. i in comm. c. inter verba 11. q. 3. cōcl. 5 & in c. cū minister 13. q 5. numer. 29. k in c. cum cnotingat. de iureiur. l l. si quis nec cām. ff. de reb. cred. l. lecta. ff. si certū petatur. m in c. de. cætero, de hom. n l. 4. §. quoties ff. de dāno infec. o §. pen. de elect. lib. 6. p c. odia. de reg. iuris, lib. 6. q c. dilecto de præb. r c. nonne, de præsum. l. cum prætor. ff. de iudic.

non venit in mentem pensio: quia imò expresse memi F
nerunt de illa, dicentes, [quod eius constitutio non valet, quando fundatur in renunciatione, vel collatione, vel collatione confidentiali beneficij.
8 Tum denique quod pensio non est beneficiũ: vñ regula de infirmo resignante beneficium, non habet locum in transferente pensionem, vt latè tradit Gomesius, a neque regula de annali possessore, vt ipsemet tradit, b & meritò, quia illa non est spiritualis, neq; obligat ad dicendas horas canonicas, neq; hẽt ꝑpetuam durationem, neque requirit residentiam, quam beneficia omnia requirunt de iure cõmuni, c & potest renunciari, & remitti gratuito sine vlla superioris auctoritate, iuxta Card. Alex. communiter receptũ,
d imò, & consueuit redimi pecunia cum Papæ aucto- G
ritate, quamquam tamen nunquã audiui redimi pecunia vllum beneficiũ nec magnum, nec paruũ: & pp alia per quæ plerique omnes tenent hoc pro indubitato, quamuis pauci parum librantes essentias beneficij, & pensionis in contrarium leuissime hallucinati sint, & potest eorum dictum procedere in pensione, quæ datur in titulum vacabilem, & impetrabilem, qualis non est hæc de qua loquimur. Salua, &cæter.

ALLEGATIONES.

a In d.reg.q.56. b In reg.de anna quæst.22. c c.con querente, & c.fi.de cler.nõ residen. d In c.Agathosa.63.dist.

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptis ad lites, & beneficia simplex sine dolo facta subreptio non obstat quoad ea quæ etiam sine ea concessa fuissent, priuilegijs autem sic obtentis obstat.*
2 *Indulgentiarum concesio est restringenda.*
3 *Indulgentia indefinite concessa, vt liberetur anima à pœnis purgatorij, non statim sequitur, vt sit concessa plena, plenaria, plenissima, per quam anima ab omnibus pœnis purgatorij liberatur.*

CONSILIVM I.

AN gratia de altari priuilegiato a Papa facta Ecclesię N. ad petitionẽ eius dicẽtis, quod erãt in ea 20 Sacerdotes, valeat, si non sint plures quam 16. Sacerdotes.
1 Respondeo videri mihi prædictam gratiam reformandam. Tum propter eorum opinionẽ qui referente Felyno, a tenent differentiam esse magnam inter litteras ad lites, & beneficia, & inter litteras puri priuilegij: eo quòd in illis non obstat subreptio simplex sine dolo facta quo ad ea, quæ fuissent concessa, etiamsi subreptio non fuisset commissa, in litteris autem priuilegij sic. Tũ quia concessio indulgentiarum est restringẽda, iuxta glos. regulæ Cancellarię.
2 Tũ quia etiãsi ꝑdicta gr̃a non esset reformanda ob K
prædicta, videret reformãda, eo ꝙ non exprimit in ea quãtitas indulgẽtiæ, nec quãtitas pęnarũ, à quib. liberabit illa indulgẽtia ob Missam in ꝑdicto altari dicẽdã. solũ.n. cõcedit in ea indefinitè indulgẽtia, vt liberetur aĩa, pro qua dicet, indefinitè à pęnis purgatorij, & nõ ab omnib. & non oĩs indulgẽtia liberat ab omnib. pęnis purgatorij, vt palã est, sed tãtũ plena, plenaria, vel plenissima: & multę indulgẽtię nõ plenarię cõcedunt pro liberatione aĩarum à pęnis purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur, ita vt dicat, plenè liberet, vel quod ab omnibus pœnis, quas patitur, liberetur. Nulla enim Missa, etiam non priuilegiata, est, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pęna purgatorij, &cęter.

ALLEGATIONES.

a In capit. super litteris, numer. 3. de rescript.

SVMMARIVM.

Rescriptum restitutionis in integrũ sine mãdato ĩpetrari nõ potest, nec ad lites, ad gratiosum, vt dispensationis, potest, num. 2. impetrationis beneficij, immunitatis, & priuilegii, restitutionis relegati num. 3. & 4. 1
Beneficium alieno nomine acceptari non potest sine speciali mandato, impetrari verò alteri, etiam sine omni mandato, ac ignoranti, & absenti potest, num. 3. 1
Concessum in materia permissiua censetur, quod non prohibetur. 2
Mandatum nec ad priuilegia, nec ad restitutionem impetranda requiritur. 4

CONSILIVM II.

AN dispẽsatio possit ĩpetrari sine speciali mãdato?
1 Pro parte negante vr̃ tex. [in c. innotuit] a quẽ in hoc cõmendat Pan. ibidẽ, & Corsetus, b appellat ad hoc esse vnicũ, & solitariũ in iure: & antea idẽ tenuit Hostiẽs. quẽ ibi sequit̃ Abbas, c & facit d [illud,] quatenus hẽt necessariũ esse speciale mandatũ ad resti
H tutionẽ in integrũ petẽdã. Facit ẽt c. [nõnulli], e quatenus hẽt, nõ posse impetrari rescriptũ sine spãli mandato. & Rota, [in titul. de rescript.] f hẽt, quod procurator generalis, vel coniuncta persona non potest acceptare beneficium sine speciali mandato.
2 Sed contrariũ est tenendũ. Tũ q̃a nulla lege id cauetur, & ita nõ est dicẽdũ, g ꝑsertim ad inducendam ꝓhibitionẽ, & obligationẽ in matéria ꝑmissiua, in qua vr̃ cõcessum, qđ nõ inuenit̃ ꝓhibitũ, h vt resoluit gl. i Tũ q̃a ꝑdictũ c. [innotuit.] k nõ probat id qđ Abbas, & cõis aiũt, q̃a nõ loquit̃ de spãli mandato eius, ꝓ quo erat impetranda dispensatio, sed de madato Cap. imò neruosè vrget ꝓ hac parte, quatenus significat, sufficere speciale mãdatũ Cap. ad impetrãdũ dispensa
I tionẽ, pro eo q̃ fuerat electus. Tũ q̃a sunt duæ gl. receptissimæ altera in c. [ad aures,] q̃ Abbas, Dec. & cõis laudãt, & altera in d.c. [nulli,] l ꝓpe finẽ glo. magnę laudatæ per Abbatem, Fel. & omnes ibidem, m quatenus habent non requiri vllum mandatum ad impetrãdum beneficium Ecclesiasticũ alij, quas Imola, & Fel. n dicũt facto seruari, quod & omnes curiales seruãt.
3 Tum, quia collatio beneficij facta à superiore absenti & ignoranti sine vlla eius, vel alterius petitione valet. o Tum quia præfatæ glossæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felynus ibi post Romanum asserit, reddens rationem, quare aliud seruetur in impetrando rescripto ad lites, & aliud in impetrando rescripto gratioso.
K 4 Faciunt etiam ea, quæ tradunt Bartolus, & alij p Doctores, q dum tractant an beneficium, dispen-

ALLEGATIONES

a De elec. sub fi. b in sing. verbo mandatũ. c in c. suscitata, de res. in integr. d §. si talis, ff. de minorib. e §. sunt, & alii, de rescript. f decis. 60. in antiquis. g cap. legatur 24. quæst. 2. §. consideremus, auth. de trien. & semis. colla. 3. h c. consuluisti. 2. q. 5. i c. 2. verb. inuenitur de translatione præla. k De elect. l §. sunt & alii. m De rescript. n ibid. col. 9. o c accedens, de præb. & c. si tibi absenti, eod. tit. lib. 6. p in l. fi. de constit. princ. & in l. qui absenti, ff. de acquir. poss. q in c. 2. de constitut. & in d. cap. si tibi absenti de præbend. libr. 6.

dispensatio, seu priuilegium à principe alicui ignoranti concessum, à tempore concessionis, vel scientiæ sortiri debeat effectum, non enim hoc in dubium Doctores verterent, nisi dispensationem, beneficium, seu priuilegium ab amico, vel quocunque alio impetrari posse pro certo tenerent. facit, quia ad impetrandum à principe relegati restitutionem nulla specialis exigitur commissio, textus est valde singularis [in l. quidam relegatus,] a quem extollit Baldus, b & ibi Sicul. c per quem textum Socin. dixit, d [quod beneficium, quo nihil de nouo confertur, sed tantum impedimentum tollitur, & in pristinum statum reducitur, acquiritur ignoranti.

ALLEGATIONES.

a ff. de reb. dubijs. b In dict. cap ad aures. c In 4. col. de rescript. d Ibi. 4 notab.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio licet sit stricti iuris ad annexum, & inseparabile extenditur.*
2 *Dispensatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodest.*
3 *Dispensatio absque mandato impetrari potest.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an dispensatio impetrata ab vno coniugum super impedimento matrimonij, quod est inter ipsum, & aliam certam personam, prosit vtrique.

1 Pro parte negante facit, ꝙ dispensatio stricte interpretanda est secundum omnes, & consequenter nō est extendenda de vna persona ad aliam. a Secundò, quòd non potest impetrari dispensatio sine mamdato, vt videtur probare capit. [innotuit. b ad quod illum textum tenendum esse mente, dicit ibi Panormitanus & commendat multum Corsetus. c

2 Sed pars affirmatiua venanda est. Tum quia qui vult vnum, videtur velle, id quod necessario sequitur ex illo. d At dispensatio concessa vni personæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, nisi extenderetur ad id quod est necessario annexum illi, iuxta glossam notabilem. e At dispensatio vnius ad contrahendum cum alia est annexa dispensationi illius ad cōtrahendum cum eo, ergo, & cæt. Tum quia passim contingit, vt altera persona contrahentium sciat ante contractum, vel resciat postea altera ignorante impedimentum, & sæpe multis de causis conuenit, vt non reueletur dispensatio, neque impedimentum, super quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ scribimus in [c. 22. num. 70.] Manu. conf. Tum denique, quia cum Papa dispensat cum altera persona contrahentium, intendit dispensare cum vtraque, f quia illæ dispensationes sunt inseparabiles.

3 Ad primum oppositum respondetur per argumenta pro secunda parte allata. Ad secundum respondetur negando, quod dispensationis impetratio requirat mandatum, vt tenet glossa, g nec contrarium probat capitul. [innotuit.] si satis ponderetur. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a Argum. capit. 1. & ibi gloss. de offi. dele. b de elect. c in singularibus verbo mandatum. d leg. 2. ff. de iurisd. omn iudic. capit. præterea, de off. deleg. e in capit. si quis in clero, 7. quæstion. 1. & cap. quia in tantum de præbend. f Arg. cap. translatio, de constit. cap. si quis abiecerit, secund. quæstion. 3. g in capitul. ad aures, & capitul. nulli §. sunt & alij, de rescript.

A

SVMMARIVM.

Agere in iudicio contra alium sine mandato nemo potest, nisi saltem præstet cautionem, num. 8. 1
Rescriptum pro alio sine mandato impetrari non potest, & hoc procedit in rescripto ad lites, num. 9. modo non sit coniunctus coniunctione carnali, nu. 2. nec ex certa scientia Papæ. num. 6. nec eius motu proprio concessum. Immo hodie in Curia non admittitur hæc exceptio. numer. 9. 2
Rescriptum gratiosum potest sine mandato impetrari, vt beneficiorum, priuilegiorū, immunitatum impetratio, & super restitutione ad famam. nu. 6. item, & dispensatio, vt attestatur etiam stylus, num. 7. licet Panor. & Corsetus videantur contrarium sensisse, num. 3. & 7. 4

CONSILIVM IIII.

REgularis, cum pro sua religione procuratoris in Curia officium ageret, & suum monasterium inquietaretur frequentius pro certa impositione, seu talea, absque monasterij mandato immunitatem seu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia sine speciali mandato concessa teneat.

1 Pro parte negante facit primò, quòd regulariter nemo agit pro alio sine mandato eius legitimo. a Secundò, quòd rescriptum impetratum pro alio sine ipsius mandato non valet, b vel saltem est elidibile per exceptionem. c

C

2 Tertiò, quòd prædictus [§. sunt & alij,] quatenus habet coniunctam personam posse impetrare pro alia persona sibi coniuncta, solum procedit in persona coniuncta carnali coniunctione, & non coniuncta spirituali tantum, iuxta glossam notabilem, d quam Panormitanus, & communiter omnes sequuntur ibi, & multi alij alibi, quos congerit Felynus, e & ita licet prędictus religiosus esset coniuncta persona spiritualiter aliorum religiosorum eiusdem ordinis, non tamē videtur potuisse impetrare ea, quæ obtinuit pro illis.

3 Quartò, quòd non potest quis impetrare pro alio dispensationem sine ipsius mandato speciali, vt videtur expressum in cap. [innotuit.] f quod ad hoc putat esse singulare Panormitan. g & Antonius Corsetus. h

D

Quibus non obstantibus, pars affirmatiua tenenda est, nempe quod est valida, & firma. Tum per l. [vniuersis,] i quatenus habet non referre à quo sit impetratum, modo à principe sit concessum, secundū Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictā l. [vniuersis,] determinat Bartholus in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propositā esset infamis, necne, postquā apparet de consensu populi, quem referunt, & sequuntur Paulus à Cast. & Alexāder, k qđ rursus probat Iason. l

4 Tum quia impetratio beneficiorū potest fieri pro aliquo sine mandato eius, vt est casus in cap. [ex ore,] vbi Panormitanus communiter receptus, m & duæ glossæ putatæ singulares, n quod ipsum est dicendū de im-

E

ALLEGATIONES.

a toto tit. ff. & C. de procurator. b c. nonnulli §. sunt & alij, & c. ex parte decani, de rescr. c d. c. nonnulli, §. sunt & alij. d in c. cum M. de constit. verbo socijs. e nu. 11. f de ele. g ibid & in c. substituta, de restit. in integ. h in singul. verbo mandatum. i C. de precibus Imper. offerend. k in li. 1. in prin. ff. ad leg. falc. l in d. l. vniuersis. m De his quæ fiunt à maiori parte capi. n in c. ad aures, & in c. nonnulli. §. sunt & alij, de rescript.

de impetratore priuilegiorum, & immunitatum secũ dum Lodouicum Romanum, quem refert, & sequitur Felynus. a F

5 Quinimmo idem dicendum est de omnibus literis gratiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus. b Tum quia coniunctus pro coniuncta persona potest impetrare etiam rescriptum ad lites, vt habetur in dicto §. [sunt, & alij,] & prædictus religiosus est coniuncta persona spirituali coniunctione prædicto monasterio, ordini, & fratribus eorum. Et quãuis ad hoc responderi possit, quòd supra allatum est in tertio argumento pro contraria parte, attamen in nostro casu vltra coniunctionem spiritualem interuenit mandatũ monasterij, & multæ literæ multorum fratrum eiusdem ordinis, & quod agebatur de interesse eiusdem religiosi impetrantis, & de vtilitate publica religionis, quæ omnia coniuncta possent multum in hoc operari. G

6 Tum quia literæ ad restituendum aliquem ad formam, possunt impetrari sine mandato, secundum Baldum receptum, c quem refert, & sequitur Felynus. d Tum quia rescriptum etiam ad lites ex certa scientia Papæ datum ad petitionem eius quem nouit non habere mandatum, est validum, & firmũ, per hæc iura, e & alia, quæ tradit post alios Felynus. f & in specie de rescripto impetrato sine mãdato determinat idem Felynus. g Et in casu nostro Sãctissimus D. N. nouit prædictum religiosum non habuisse aliud mandatum totius ordinis, quam illud, quod tacitè colligi posset ex scripturis plurimis, quas ante Sanctitatem ipse præsentauit. H

7 Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum rescripta etiam ad lites, de quo in dicto §. [sunt, & alij.] adeo quidem, quod prædictus Petrus Rebuffus, h dixit se nunquam vidisse illum in regno opponi, nec nos vidimus vnquã in Vrbe obijci post impetrationem factam. Tum quia etiam dispensatio potest ab alio pro alio sine mandato impetrari, per textum in hoc mihi singularem, i quatenus irrefragabiliter probat potuisse Capitulum Vigoriense petere legitimationem pro illo, quem elegerat, qua ratione iure quis miretur Pano. commendantem ibi illum textum pro contraria parte, & magis Antonium Corsetum commendantem ob hoc Panormitãum, K præsertim cum quotidie videamus in Curia innumeras dispensationes impetrari pro absentibus sine vllis illorum mandatis. Tum denique, quòd S. D. N. omnia ea, quæ fecit, ordinauit, & concessit in vtilitatem, & decorem sui ordinis, concessit proprio motu, & de certa scientia, vt suis literis testatur, & palam est suam Sanctitatem potuisse omnia illa facere, et concedere sine vllius instantia, & petitione. l I

8 Ad prius oppositum respondeo primò, concedendo neminem regulariter posse litigare in iudicio cõtra alium, non præstando saltem cautionem de rato, negando tamen, quòd non possit quis agere alterius negotia sine mandato eius, vt palam probant toti tituli de negot. gest. m respondeo secundò, negando etiam, quòd in casu proposito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad litigãdum pro alio sine mandato, quia solum agitur de impetratione gratiarum reformationis, & id generis aliorum. Tertio respondeo, quod non tantum agitur de valore impetratorum, quãtum de valore factorum, & concessorum à principe motu proprio, & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, vt patet ex ipsis litteris, quæ per supradicta valent, non obstante defectu personæ impetrantis. K

Ad posterius oppositum respondeo primo, quòd ille §. [sunt, & alij,] facit primum pro nostra parte per locum a speciali, quatenus per eum ob aliquas rationes speciales statuitur, ne alius pro alio rescripta ad lites impetret, ergo regulariter potest quis alia pro alio impetrare. n Secundò, quod ille §. non habet locum in rescriptis motu proprio, & ex certa scientia concessis, vt prædictum est, & de his quæritur in casu proposito. Tertio, quòd tantum loquitur de rescripto ad lites exercendas, de quo non agimus.

9 Quarto, quòd ille §. non procedit in Curia, quæ regulariter non admittit huiusmodi exceptionem, præsertim in rescriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felynus, qui fuit Auditor Rotæ, ibidem adnotat, & in casu agitur de actis in Curia.

Quare proculdubio hæc pars est tenenda, & fouenda in gloriam Dei, qui nos omnes seruet, & foueat. Amen. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a d. §. sunt, & alii n. 10 b in praxi benefi. in ti. de differẽtiis inter rescr. gratia, & iustitia. c in l. 1. C. de prec. Imp offer. d in dic. §. sunt, & alii n. 50. e l. idem Vlpianus. ff. de excus. tutorum, & l quidam consulebat, §. 1. ff. de re iud. f in c. cum inter, de except. g in dict. § sunt, & alii, nu. 51. h vbi supr. i in c. innotuit. de ele. K in sing. verb. mandati. l Arg. c. cuncta per mund ũ, 9. q. 3. & c. 1. de const & c. proposuit, de cõcess. præb. m ff. & C. n c. præsente. §. loca. adiuncta gloss. verbo specialiter, de præbend lib. 6.

SVMMARIVM.

Licentia assumendi ordines, nec morte, nec translatione concedentis expirat. 1

CONSILIVM V.

Obtinuit N. à suo Episcopo dimissorias, vt posset à quocunque Catholico antistite ad quoscunque etiam sacros, & presbyterij ordines promoueri. Deinde, antequam ordinaretur, prædictus suus Episcopus vita functus est. Quæritur an virtute illarum dimissoriarum ordinari possit.

1 Ad hanc quæstionem respõdeo affirmatiuè, quòd sic, quia huiusmodi dimissoria cõcessa ab Episcopo nõ moritur, nec desinit valere mortuo, vel semoto siue translato Episcopo eam concedente, vt tradit Cardinalis, a cuius dictum multis fundamentis confirmauimus nos alibi, b secundum quod etiam aliàs sæpe respondimus.

ALLEGATIONES.

a in cle. fi. de elec. q. 5. b in cap. placuit, de pœn. distinct. 6.

SVMMARIVM.

Dispensatus, vt non obstante occulto subdiaconatu possit in genere vxorem ducere, impetrando postea, vt possit ducere affinem, non tenetur de prima dispensatione mentionem facere. 1

Plures, qui patitur defectus, potest super singulis, nisi aliud reperiatur in iure cautum, separaatas impetrare dispensationes absque eo, quod in vna de altera mentionem faciat nisi dicti defectus se contingerent, & alter ex altero augeatur. 2

CONSILIVM VI.

Subdiaconus occultus, & male ordinatus impetrauit à Papa dispensationem, vt posset vxorem ducere, deinde, nulla de huiusmodi dispensa-

dispensatione mentione facta, impetrauit, vt finem ducere posset. Dubitatum fuit, an posterior dispensatio valeret, tacita priore.

2 Respondetur, quod quamuis indulgentia secūdi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris secundum Gulielmum de Cuneo, a relatū per Baldum ibidem, & quamuis dispensatio super pluralitate concessa illegitimo non valeat, non facta mentione de priore dispensatione, qua factus est habilis ad ad vnum, b attamen cum id ideo procedat, quia lex illa 2. requirit expressionem iterationis, siue geminationis delicti, & illud c. 2. c requirit illo casu illam mentionem ex ratione specialitatis, quod illæ dispensationes se contingunt, & sunt quasi circa idem, & tacitum auget delictum, vel defectum expressum, super quo dispensatur, sequitur vt si secunda dispensatio non sit circa idem, videatur non esse necessaria mētio prioris, & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ, periurij, lusus, vel homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ ei de non ieiunando certis diebus, vel non soluendo pœnam periurij. Ex quo fit, vt similiter gratia ducendi vxorem facta subdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo, ꝙ tacuit, præsertim sine dolo, quod erat affinis vxoris, nec secunda gratia postea impetrata super affinitate, nō facta mentione de dispēsatione super ordine, quia sunt res separatæ, nec vna auget alteram, ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

ALLEGATIONES.

a L. 2. C. de epis. audi. b c. 2. de filijs psb. l. 6. c 2. de filiis psb.

SVMMARIVM.

1 *Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti se nobilem, & infirmum, valet, licet non sit nobilis.*

2 *Copulatiuè etsi narrentur multæ causæ in libello, commissione, vel priuilegio, quæ omnes ad effectum qui quæritur non sunt de iure necessariæ, satis est, vt vna verificetur sufficiens ad dictum effectum producendum.*

CONSILIVM VII.

Vtrum dispensatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum, cum adiectione, [extra Quadragesimam, & de consilio vtriusque medici,] dicenti se nobilem, & infirmum, valeat, esto quod non sit nobilis.

1 Respondetur primò, quòd facile quis posset defendere non valere. Secundò, ꝙ defendi potest, ꝙ valeat, saltem de æquitate. Tum quod S. Sāctitas omnibus petentibus, cuiuscunque conditionis sint, videtur concedere illam cum prædictis conditionibus. Tum quod clausula illa, [de consilio vtriusque medici] non potest verificari per nobilitatem, sed tantum per solam infirmitatem. Tum quod qñ in aliquo libello, commissione, vel priuilegio ponuntur multæ causæ, etiam copulatiuè, quæ omnes non sunt de iure necessariæ ad operādum aliquem effectum, sufficit, vt vna illarum, quæ illum operari potest, sit vera, iuxta glossam, & ea quæ latissime adducit Felynus, super ea. At constat, quod sola causa infirmitatis in casu proposito sufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium, ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falsi expressionem gratiam annullat quoad illam partem, cuius fuit causa, & nu. 3.*

2 *Exemptio per quasi possessionem 40. annorum præscribitur.*

4 *Religiosi ac eorum Abbates iure communi Episcopo subiacebant, licet postea acciderit, quod religiones fuerunt exemptæ, numer. 5.*

5 *Religionis alicuius approbatio, seu erectio non debet censeri subreptitia ob leuem aliquam falsitatem sine dolo expressam.*

CONSILIVM VIII.

IN Gratia Pij V. qua congregationem sęcularem clericorum, & laicorum, ad educandos, & regendos orphanos institutam fecit regularem sub regula S. Augustini, sit subreptitia, & nulla, ita quod professiones factę sint nullę, propterea, quod in bulla dictę gratiæ narratur prædictam congregationem exemptam fuisse à Paulo III. à iurisdictione ordinariorum, quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod subreptio præsertim illa quæ fit per expressionem falsi, vitiat gratiam in totum, a quia mendax precator debet carere impetratione, imò & puniri. b At Pius V. in sua bulla, quam non motu proprio, sed ad supplicationem præfatæ congregationis concessit, habet Paulum III. exemisse eam à iurisdictione, & auctoritate ordinarij, quod tamen videtur falsum, quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iurisdictione, vt patet ex contextu bullæ ipsius.

2 Pro parte autem negante facit primò, quòd non concluditur prædictam congregationem non fuisse exemptam à Paulo III. eo quod in prædicta bulla eius non contineatur, quia potuisset exemisse per aliam, & non probatur non esse, quòd contingit abesse. c

3 Secundò, quòd prædicta congregatio videtur mā sisse in quasi possessione exemptionis per quadraginta, & amplius annos, & sic eam quæsiuisse. d

4 Tertiò, quòd subreptio non vitiat gratiam, nisi quo ad illud, cuius causa fuit, & gratia potest esse subreptitia quo ad aliquid, & valida quo ad aliud, e vt tradit Nicolaus Millis, f Panor. & omnes. g At prædicta expressio falsa exemptionis non videtur fuisse causa, vt Pius V. faceret eam de sæculari regularem, quoniam communi iure antiquo, & ordinario tam monachi religiosi, quàm Abbates eorum subiacebāt Episcopis, h licet non possent ab ordinarijs inquietari super quibusdam, de quibus ibi latè, præsertim cap. [quam sit necessarium,] & ita posset dici, quod prædicta congregatio est quidem religiosa, & regularis sub regula S. Augustini, quæ à Sede Apostolica approbata est, & clerici, & aliæ personæ professæ in ea, religiosi, & regulares ipsius congregationis religiosæ, siue illa, vel illi sint exempti, siue non.

5 Quarto durum videtur concedere prædictos presbyteros, qui expressè etiam tria substantialia vota religionis emiserunt sub regula tam approbata, in congregatione adeo graui, magna, vtili, & sancta, posse ad statum sæcularem redire absque Sedis Apostolicæ facultate ea sola occasione, quòd non sint exempti, & dictū fuerat in bulla Pij, quod erant exempti sine dolo, & malitia

ALLEGATIONES.

a Cap. super literis, de rescript. b c. etsi legib. 25. quæ. 2. c L. neque natal[illegible], C. de proba. & c. in præsentia, eod titul. d C de quarta, cum ei annotatis, de rescript. e C. si eo tempore, & c. suscepta, de rescript. l. 6. f in 5. gra. sub finē. g in c. super literis, de rescr. h ca. 1. 18. q. 2. & per totā quæstionē.

malitia ipsius, quibus non est credēdus vsus esse Pius ille, neque congregatio prædicta ab huiusmodi vitijs aliena, maximè cum, vt prædixi, exemptio per accidens conueniat religioni, imò à principio quando illa magis nitebat, non erat exempta.

Quintò, quòd omnes rationes, quibus prædictus Pius motus fuit ad faciendam prædictam congregationem regularem, & constituendum, vt eius personæ profiterentur expressè, & non esset locus professioni tacitæ, ita persuadent illa sine exemptione, ac cum exemptione, ergo exemptio non fuit causa, vt prædicta institueret, cum ex zelo, moribus eius, & rationibus ab eo expressis satis colligatur, quod æquè facilè instituisset, & constituisset eadē in vno casu, ac in altero. Per quæ omnia credo non facile persuasum iri. S.D.N. vt prædictis presbyteris, quam prætendunt, libertatem permittat, cuius tamen summæ auctoritati cum summa eruditione, summaque iustitia, & religione coniunctæ prædicta, & alia omnia, meque ipsum humillime submitto.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius est, qui impetrans à Papa secundum beneficium, bona fide, & per simplicitatem tacuit primum ex eo, quod intendebat istud statim relinquere.*

2 *Ignorantia facti excusat, sed non iuris præsertim clari, & quamuis excusaret à peccato, non tamen sufficit ad sanandam subreptionem.*

CONSILIVM IX.

AN impetrans beneficium à Papa, tacito alio quod obtinebat, eo quòd volebat statim illud relinquere, credens bona fide, quod non tenebatur ad illud exprimendum, excusetur in foro conscientiæ, ita quod sine tituli reformatione possit illud licitè retinere?

1 Respondeo, quod D. consulenti videntur fauere ignorantia, bona fides, & simplicitas, & quòd si dixisset Papæ se habere quidem canonicatum, sed velle statim renunciare illi, habito secundo, perinde concessisset secundum, ac si non habuisset alium, & quod ignorantia rei exprimendæ excusare videtur subreptionem. a

Sed contra eum neruosissimè facit, quod gratia beneficialis est ipso iure nulla, si taceatur beneficium prius obtentum, etiam sine dolo, & per simplicitatem, vt latè scribit Felyn. b & est textus irrefragabilis in cap. [si motu proprio.] c

2 Facit etiam, quod ignorantia prædicti Domini nō fuit facti, sed iuris, non solum regularum Cancellariæ sed etiam antiquissimi decretalium, d & quod prædictum capitul. [gratia] loquitur de ignorantia facti, & non iuris, quæ non excusat, præsertim adeo clari, atque est hoc, de quo loquimur. e Facit etiam contra eum, quod cum impetratio sit ipso iure nulla, videtur tenere canonicatum sine titulo, sine quo non potest licite teneri. f Quare non auderem dicere, quod non teneatur reformare prædictam gratiam, & obtinere aliquod, g quamuis credam ipsum non peccasse in sic impetrando, per ea, quæ dixi supra ei fauere. Salua, & cætera.

F ALLEGATIONES.

a C. gratia, de rescr. li. 6. b in ca. super literis, 1. & 2. col. & etiā in c. ad audientiam, 2. de rescr. c De preb. l. 6. d ca. cum adeo, & c. si proponente de rescr. li. 6. & d. c. si motu, & cle. 1 de preb. e c. ignorantia, de reg. iuris, lib. 6. f cap. 1. de reg. iur. lib. 6. g Perinde valere.

SVMMARIVM.

Subreptitius non est, qui vnica supplicatione quatuor beneficia, quorum nullum excedit valorem scutorum vigintiquatuor, impetrando, asseruit eorundem valorem simul iunctum scutorum vigintiquatuor non excedere summam. 1

CONSILIVM X.

G AN impetratio plurium beneficiorum, quorū nullius valor ascendit ad summam vigintiquatuor ducatorum auri de Camera, sit nulla, eo quòd in supplicatione, in qua petuntur quatuor talia, non exprimitur vera valoris summa coniunctim, ita quod omnium simul valor ascenderet ad triginta scuta, & nullius valor per se ad decem?

1 Respondi non videri nullam, quia valor beneficij non ascendentis ad summam vigintiquatuor ducatorum non est necessariò exprimendus, vt testatu Gomezius. a Salua, &c.

ALLEGATIO.

a in reg. de valore beneficiorum pagi. 3.

H *SVMMARIVM.*

Nominatus tanquam magis idoneus repertus in concursu ad parochialem in mense Papæ vacantem, & differens obtinere prouisionem, vt alius eandem tanquam ad eandem Sedem per Concilium Lateranense deuolutam impetret, si impetratio tenet ad nullam monitionem faciendam tenetur, at si dicta impetratio sit subreptitia, vt putat auctor, numer. secund. & sequent. tenetur monere, vel Papam, uel datarium, uel Episcopum, numer. 5. 1

Subreptitius est, qui beneficium tanquam deuolutum impetrat, tacendo specialem modum deuolutionis, qui Pontificem à concedendo retraxisset. 2

I *Nominatus in concursu parochialis tanquam dignior, si morte, uel renunciatione, uel aliter ius suum, antequam instituatur, amittat, ad Episcopum redit integrum ius nouum concursum, & reliqua omnia, ut prius facienda.* 3

Deuolutio beneficiorum ad sedem Apostolicam inducta per Concilium Lateranense contra ordinarios intra sex menses non conferentes, non habet locum in materia institutionis, nec nominationis ad parochiales, pro quibus factus fuit concursus, in mensibus Papæ uacantes. 4

CONSILIVM XI.

K ECclesia parochiali vacante in mense Papæ Episcopus iuxta formam Concilij Tridentini admisso concursu nominauit digniorem, & iussit ei, vt adiret S.D.N. ad habēdum titulum, qui licet à principio curasset aliqua ex parte illum habere, neglexit tamen per trienniū, postea curauit illam tanquam tanto tempore vacantem, & sic ad Sedem Apostolicam per Concilium Lateranense deuolutam impetrari cuidam tertio ea digno. Quæritur an nominatus per concursum teneatur declarare Papę, se fuisse nominatum ad illam per concursum, præsupposito, quòd valuit prouisio Papæ facta dicto tertio.

1 Respon-

1 Respondetur primò, quòd præsuppoſito valore A prouiſionis Papæ non tenetur D. conſulens ad monendum Papam, nec Datariũ, neque Epiſcopum, nec prouiſum, quo ſuis conſcientijs medeantur, per rationem in caſu tactam.

Secundò, quòd non eſſet dubitandum de valore prouiſionis, ſi cum impetraretur à Papa tanquam deuoluta, fuiſſet Sanctitati ſuæ narratus modus deuolutionis, ſcilicet, quod fuit decretus ab Epiſcopo concurſus, & facta examinatio concurrentium, & nominatus dignior, & quod ipſe erat contentus, vt conferretur alteri, Epiſcopo tamen id neſciente, nec conſentiente, quia viſus eſſet Papa derogare Concilio. a

2 Tertiò, quòd ſi prædictus modus deuolutionis non fuit Papæ narratus, ſed ſolum fuit ei dictum, B quòd prouiſio eius erat ad eum deuoluta, dubitari poteſt de valore prouiſionis. Et mea quidem ſententia, ſalua ſaniori, cenſenda eſt ſubreptitia. b Tum quia difficilius contuliſſet eam Papa, ſi præfata ſciuiſſet. Tum quia Epiſcopus non fuit negligens in prouidendo Eccleſiæ præfatæ, quia fecit omnia, quæ ad ipſum ſpectabant.

3 Tum quia negligentia nominati non debet ei nocere. Tum quia, ſicut electo ad aliquam dignitatem nolente conſentire electioni de ſe factæ, vel renunciante iuri ſibi quæſito, vel moriente, antequam electio confirmetur, ius eligendi redit ad primos electores, qui habebunt tantùm tempus ad eligendum denuo, quantùm habuerunt ante primam electionem C c ita etiam ad Eccleſiam parochialem per concurſum iuxta formam Concilij Tridentini nominato renunciante, moriente, vel aliàs ius, quod habeat antequam inſtituatur perdente, poteſtas prouidendi per nouum concurſum redit ad Epiſcopum cuius iuri voluit Papa derogare, ignorando illud ei competere, vt ignorabat tempore, quo præfatam Eccleſiam contulit, cum nihil ei de præfato concurſu, neque de nominatione virtute illius facta ſibi fuiſſet narratum. Tum quia gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij, d & gratia principis intelligenda eſt ſine præiudicio Epiſcopi, & nominati, de quibus nulla fuit ei mentio facta.

4 Tum quia licet ſtatutum ſit certum tempus ad conferendum, D e non eſt tamen inſtitutum tale ad inſtituendum, vt Panor. communiter receptus docet, f & ita præfatus D. conſulens non perdidit ipſo iure ius ſibi per nominationem quæſitum per lapſum ſex menſium, neque Epiſcopus poterat præfigere terminum Papæ ad inſtituendum, neque tenebatur ſcire cauſas ob quas Sua Sanctitas non inſtituit D. conſulentem. Tum per alia, quæ non vacat ſcribere.

5 Quartò reſpondetur, quòd Dominus conſulens poteſt ſuæ conſcientiæ ſatiſfacere renunciando iuri ſibi quæſito per præfatam nominationem in manibus præfati Epiſcopi per ſe, vel per procuratorem, allegando in ſpecie, vel in genere cauſas, ob quas non conuenit ipſi præfatam inſtitutionem à Sede A- E poſtolica quærere, idque poterit facere, Papa & Datario inſcijs, vel Epiſcopus per nouum concurſum, & nouam nominationem prouideat Eccleſiæ ſuę, perinde ac ſi antea minimè nominaſſet. Salua, & cætera.

[Aduertendum in caſu propoſito, non poſſe accommodari, quod dicitur de deuolutiõe ad Pontificem facta, cum agatur de beneficio, quod vacauit in menſe eidem Pontifici reſeruato.]

ALLEGATIONES.

a Arg. l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut. & l. quidam conſulebat. ff. de re iud. b C. poſtulaſti, de reſcr. c Cap. ſi elec. de election libr. 6. d Li. 2. §. ſi quis a principe, ff. ne quid in loco publico fiat capitul. ſuperior, de offic. dele. e Cap. 2. de conceſſio. præbend. f In eodem capitul.

SVMMARIVM.

Parochialem adeptus, ſi per negligentiam etiam à ſuperiore non monitus, numer. 9. cum iuſto non detineretur impedimẽto, intra annũ nõ accipit ordines, eã ipſo iure dicto anno elapſo pdit, fructusq; poſtea pceptos ſuos nõ facit, ſed illos ẽt in foro conſciẽ tenetur reſtituere, n. 2. & 10. imò nec pceptos in primo anno, ſi parochialẽ eo accepit, & poſſedit animo vt non promoueretur. n. 10. 1

Fructus male pcepti triplici mõ reſtitui poſſunt remiſſiuè. 3

Expreſſio defectus ſufficienter fit per verbum forte, vel forſan, & hoc ſtylo Curiæ. 4

Penſio reſeruata reſignanti beneficium in quo titulum canonicum non habebat, tacito dicto defectu, non tenet, numer. 5. niſi ex clauſulis in ſupplicatione appoſitis talis ſanetur defectus, 6. 7. & 8. 4

Taciturnitas eius, quod expreſſum retraxiſſet principem à concedendo, vel tam facile concedendo gratiam, etſi non ſemper cauſet ſubreptionem, nume. 6. illam tamen cauſat expreſſio talis falſitatis, num. 5. 6

Mandatũ de conferendo beneficiũ ab aliquo reſignandum non ſe extendit ad illud ſi talis prius moriat, q̃ reſignet. 6

Penſiones quando collitiganti cedenti reſeruantur, non inſpicitur an ius habeat in beneficio, vel non, imo abſolutè habentur pro validis, num. 10. 6

Ignorantia iuris admodum noti non excuſat illum, qui illud tenebatur ſcire. 9

Penſio reſeruata reſignanti, qui beneficij titulo erat priuatus, ſuſtinetur ex mente Pontificis, ſi quæ colligi poſſit ex verbis ſupplicationis, & 10. 10

Clauſula illa, ſiue prædicto, ſiue alio modo vacet, facit, vt collatio facta reſignatario, de beneficio reſignato ab eo qui eodem prius erat priuatus, teneat. 10

Fructus eccleſiæ vacantis de iure in illius vtilitatem conuerti debent, vel primo legitimo ſucceſſori tradi. 11

Execrabilis etſi ſit is, qui plures parochiales ſine diſpenſatione obtinet, ſecus tamen eſt in eo, qui eaſdem poſt priuationem ipſo iure incurſam retinuit, & num. 14. 12

Execrabilis ad beneficia obtinenda, non autem ad penſiones inhabilis ſit, n. 15. 12

Execrabilis beneficia vacantia, non omnia, ſed vltimo loco obtenta, ſunt reſeruata collationi Sedis Apoſtolicæ. 12

Intruſus ĩ aliquo beneficio, ad illud tũc ĩhabilis fit, qñ ĩ eo ſine titulo ſe ĩtruſit, ſecus ſi illius poſſeſſionẽ a principio iuſto titulo acceptã poſt amiſsũ titulũ cõtinuauit, n. 14. 13

Poſſeſſionem beneficij legitimo cum titulo acceptam poſt illum amiſſum continuans, non fit intruſus, vt qui ab initio ſine titulo illam apprehendit. 14. 13

CONSILIVM XII.

Qvidã adeptus eccleſias aliquot parochiales intra annũ non fecit ſe promoueri ad ordinem preſbyteratus, & aliquot annos percepit fructus, & poſtea, vt ſatiſfaceret Concilio Tridentino, a reſignauit eas in alios, reſeruatis ſibi penſionibus. Quæritur quid agendum.

1 Rñdeo primò, conari eũ deberi reminiſci, an per negligentiã ſuſcipiẽdi ordines ipſo iure pdidiſſet illas Eccleſias per lapſum anni, b nã ſi qđ impedimẽtum iuſtũ habuiſſet, non perdidiſſet eas, c & alioquin ſic.

1 Secundò,

ALLEGATIONES.

a de reform. c. 2. ſeſſ. 7. b Iuxta capitul. licet canon, & cap. commiſſa, de election. libr. 6. c Per dictum capitu. commiſſa.

Secundò, quòd etiam debet conari meminisse, an sciret, & aduerteret, quòd per huiusmodi negligentiam perditurus esset illas Ecclesias, an ignoraret, vel non aduerteret.

2 Tertiò, quòd secundum communem opinionem is, qui per huiusmodi negligentiam perdit Ecclesiam parochialem, non facit fructus suos receptos post perditionem iuris, & tenetur restituere eos etiam quo ad forum conscientiæ, quamuis regula riter pœna non debeatur in illo foro, iuxta glossam singularem, a vt nos tradimus in commentar. capitul. non liceat. b

3 Quartò, quòd prædictus Dominus consulens in restituendo vti potest vno de tribus remedijs, quæ nos ponimus latius, & profundius, quam aliquis alius, c quæ ibi videri possunt, & quo ad propositum casum est valde aptum illud, scilicet restituendi illos illismet familiaribus, in quorum fauorem renunciauit prædictas Ecclesias, & quod illi ratione gratitudinis possunt intuitu pietatis, vel paupertatis suæ, vel aliorum cognatorum suorum, remittere illos.

[Aduertendum, cùm hic agatur de fructibus beneficij, quod modo habet legitimum successorem, & administratorem non posse in hoc verificari omnes tres dictos modos restituendi, quia imo dicti fructus videntur restituendi dicto successori.

4 Quintò, quòd magnæ quæstionis videtur esse, an reseruatio pensionum à Papa ei, qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum, alicui, valeat, non facta mentione, quòd non habet, & titulum canonicum, si enim faceret eam, vel saltem diceret se dubitare, vel habere scrupulum, valeret, quia satisfieret mentio de illo defectu, stylus enim Curiæ habet, vt defectus per verbum, [forte,] vel [forsitan,] expressus habeatur pro expresso. Quare consulendum videtur Domino consulenti, vt quærat in registro supplicationem registratam super hac reseruatione pensionum, vt videantur omnes clausulæ eius, si quæ sint, quæ directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè de hoc defectu tituli canonici mentionem faciat.

5 Sextò contra reseruationem pensionum huiusmodi sine vlla expressione defectus facta facit primo, quòd difficilius concessisset Papa pensiones, si sciuisset non competere sibi ius in illis Ecclesijs, & gratia principis facta, tacito illo, quod expressum retraxisset à concedendo, vel tam facile concedendo, est subreptitia. d Secundò, quòd licet taciturnitas veri, quod retraxisset principem à concedendo, non semper annihilet gratiam, expressio tamen falsi, quod faciliorem reddit principem ad concedendum, semper annihilat gratiam iuxta illud. [Mendax precator careat impetratis,] e & tradimus nos in Man. f post Rotam. g & Felynum, h At prædictus Dominus consulens renunciando illas ecclesias asseruit se habere ius in illis, quia priuatio præsupponit habitum, i ergo debet carere gratia pensionum impetrata.

6 Tertiò, quod sub mandato conferendi beneficium ab aliquo resignandum non includitur beneficium eius, si per mortem ipsius resignatione non facta vacet.

K Ergo nec pensio imposita beneficio propter resignationem valebit quidquam si resignatio eius non valuit, at resignatio eius, quod non est, non valet, quia non entis nullæ sunt qualitates, l ergo, &c.

Pro valore autem gratiæ pēsionū facit primò, quòd

F prædictus D. consulens ignorabat, vel saltem non aduertebat se perdidisse titulum canonicum, quem habebat, propter negligentiam accipiendi ordinem, & taciturnitas facta per ignorantiam non videtur nocere. m Secundò, quòd passim in Curia fiunt, & recipiuntur resignationes litigantium, & cedentibus assignantur pensiones, nec curant partes, neque Cancellaria, an cedentes habeant ius, nec ne, & stylus Curiæ facit ius. n Tertio, quòd communiter resignantes dicunt se resignare ex quibusdam causis animum suum ad id mouentibus, sub quibus verbis videtur posse comprehendi defectus boni tituli, & ita videri potest expressus defectus illius saltem in genere, quod vr sufficere.

7 Sed quia expedire videtur, vt videatur copia supplicationis registratæ, suspendo super hoc articulo meam sententiam, donec illa monstretur. Salua, &c.

G Visa post hæc supplicatiōe prædicta, addo quod ex illius tenore colligitur sufficienter esse factam mentionē Papæ de defectu tituli generaliter, vel specialiter. Primo quidem per illa verba. [Ex certis causis animū suum mouentibus.] Secundo per illa. [Reseruatis validè infrascriptis, & non aliàs, & cæte.] Tertiò per illa. [Præmisso, siue alio quouis modo vacet per resignationem coram notario, &c. aut per constitutionem execrabilis, vel alias vacet, etiamsi deuoluti affecti specialiter, vel alias, ex quauis causa in literis etiam dispositiuè, vel conditionaliter exprimenda generaliter reseruata litigiosa, cuius litis statum, &c. existat.] & per illa

H [Quomodolibet se intromittendo, molestando, detur bando,] & per illa. [Illaque ex quauis causa nulla, & inualida.] Per quæ omnia colligitur Papam voluisse reseruare prædicto D. consulenti prædictas pensiones etiam si Ecclesiæ vacassent, & collatio fuisset reseruata Papæ, vel deuoluta ad ipsum, &c.

8 Ad argumenta in oppositum facta responderi potest illorum vim procedere, quando ex verbis ipsiusmet Papæ, vel literarum eius non constat expresse, vel virtualiter de ipsius intentione. o

POST HANC nostram responsionem proponuntur nobis aliæ tres, quæ videntur esse virorum egregiè doctorum, quæ continent quædam contraria eis, quæ nos supra diximus, & interrogamur, quid de

I illis nobis videatur, & an propter allegata in eis discedamus à nostra sententia, an vero perstemus in illa.

9 Ad quod respondemus primò, quod nunc pro comperto habemus D. consulentem ipso iure perdidisse Ecclesias parochiales in eius fauorem resignatas, etiam ei a Papa collatas, per negligentiam suscipiendi presbyterium, licet in responsione prima aliqua ex parte dubitassemus, an habuisset aliquod iustum impedimentum, quo minus promoueri se faceret, nūc autem præsupponitur non fuisse illi ullum impedimentum, & quando tunc, & nunc pro certo habebamus, & habemus, quod ad constituendum in mora, & negligentia suscipiendi presbyteriū non requiritur monitio vlla Superioris, vltra illam, quæ iure commu-

K ni fit, p atq; ita ignorantia iuris, quod ipse tenebatur scire,

ALLEGATIONES.

a In c. fraternitatis. 12. q. 2. b 12 q. 2 §. 12. nu. 14. c In dic. §. 12. à nu. 2. d cap. postulasti, & ca. super literis de resc. e L. etsi C. si contra ius, vel vtil. publi. & cap. super literis, de rescrip. f c. 22. nu. 86. g Decis. 32. de resctipt. in nouis. h c. postulasti. col. 4. de rescrip. i L. decem. ff. de verbo. oblig. ca. ad dissoluendum, de desponsa. imp. k Cap. susceptum, de rescrip. lib. 6. l l. si seruum, §. 1. ff. de actio. empti. m c. gratia, de rescrip. lib. 6. n Ca. quam graui de crimine falsi. o Arg l. idem Vlpianus, ff. de excus. tut. & l. quidam consulebant, ff. de rē iudicata. p Per ca. licet. canon, & capi. commissa, de election. libr. 6.

ſcire, fuit improbabilis, & craſſa, quæ non liberauit à pœna iuris tam noti, quodque, tam clarè obligantur ſcire omnes, qui quærunt, uel accipiunt, & conferunt Eccleſias parochiales, & quod in talibus paria iudicantur ſcire, & ſcire debere. a

10 Secundò, quod ex hoc ſequitur prædictum conſulentem non potuiſſe iuſtè capere fructus, qui poſt annum primum ei obuenerũt, & interim teneri ad reſtitutionem eorum, & etiam ad reſtituendum fructus primi anni, ſi recepit, & poſſedit Eccleſias intendendo ſe non promoueri facere intra illum per prædictum c. [commiſſa] b ut in una reſponſionum præfatarum rectè reſpondetur. Tertiò, quòd collationes Eccleſiarum factæ familiaribus D. conſulentis per reſignationem iſtam in fauorem illorum fuerunt ualidæ, & legitimæ, qm̃ ex literis Papę conſtat, quod fuit ei animus conferendi eas illis, quomodocumque, & ex quacumque cauſa uacaſſent, etiam ſi reſeruata, litigioſa, & deuoluta fuiſſent, ut rectè tangitur in una prædictorum reſponſionum. Quartò, quòd reſeruatio penſionum facta prædicto D. conſulenti fuit ualida, eo quòd ex tenore ſupplicationis à Papa ſignatæ, & prouiſionis factę colligitur, Papam uoluiſſe illam ſibi reſeruare, etiam ſi nullum ius in beneficijs habuiſſet, quæ renunciauit, ut ſupra reſpondimus poſt copiam ſupplicationi uiſam. Nec obſtant conſiderationes in contrarium adductæ, quia ſolum procedunt quando ex literis Papæ non colligitur mens ulla eius contraria, ut in noſtro caſu clarè colligitur ex literis prædictis, & ex ſtylo Curiæ, ſecundum quem quotidie fiũt concordiæ, per quas litigantes reſignant in fauorẽ collitigantium reſeruatis penſionibus, de quibus nũquã dubitatum eſt, an deſinant ualere eo ſolo, quòd reſignantes non hẽrent ius in beneficiis reſignatis. Quintò, quòd prædictus D. conſulens poteſt, & debet reſtituere prædictos fructus male perceptos poſt annum primum, & etiam quos percepit intra illum, ſi recepit & poſſedit Eccleſias intendens non aſſumere presbyteratum, præfatis familiaribus, in quorum fauorem reſignauit eas, & quibus Papa eas contulit: eo quòd fructus eccleſiæ uacantis debent conuerti in utilitatem eius, illa uacante, uel tradi primo ſucceſſori, c quod profunditus alijs (ſecundum quod dictum eſt) tradimus in comment. cap. non liceat. d

11 Poſt hæc omnia iterum mihi propoſitus fuit idẽ caſus in hac, quę ſequitur forma. Ex tribus parochiis, quas dictum eſt D. conſulentem per decennium habuiſſe abſque ordine presbyteratus, vnam (parendo decretis Concilii Tridentini) reſignauit in manibus Papæ ad fauorem Ioannis, cum reſeruatione omnium fructuum, demptis 50. ducatis pro dicto Ioanne, reliquas uerò liberè, & ſimpliciter in manibus ordinarij, qui eas contulit duobus familiaribus ipſius conſulentis. Qui poſtquam de illis fuerunt prouiſi, & habuerunt poſſeſſionem, conſenſerunt auctoritate Apoſtolica reſeruationi duarum penſionum ſuper fructibus ſuarum parochialium ad fauorem dicti conſulentis cum acceſſu, & regreſſu in euentum, quod pẽſiones prædictæ ex quauis cauſa nullæ, & inualidæ exiſterent, prout in ſupplicatione, cuius copia datur, ſupplicatur uideri in iure an prędictus conſulens non promotus, per retentionem ultra annum dictarum parochialium fuerit factus inhabilis, & incapax beneficiorum, & obtinendorum: ita ut ſine diſpenſatione non potuerit tuta conſcientia ea retinere, & ſimiliter reſeruationes penſionum, quæ ex cauſa reſignationis in manibus ordinarij factæ fuerunt conceſſæ,

A Præterea uidendum eſt in iure an ordinarius potuerit conferre illas duas parochiales, quæ uacauerant ob non promotionem conſulentis, & ſi erant deuolutæ ad Papam, prouiſi indigeant noua prouiſione.

Reſpondeo, quòd hæ duæ quæſtiones ſunt graues, quarum deciſio requirit hominem maiori otio, quàm quod eſt mihi, fruentem, præterquam quod uotis meis ex parte repugnat earum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua ſum in eum, qui mihi eas imperat, reſpondeo hæc pauca.

12 ET AD PRIOREM quidem quæſtionem primò, eſſe diſtinguendum, an prædictus conſulens obtinuiſſet eas cum Papæ diſpenſatione, an uerò ſine illa. Secundò, quòd ſi abſque diſpenſatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia

B quæque beneficia obtinenda per Extrauagan. [Execrabilis.] Ioannis XXII. e & quod illa tantum poſtremo loco adepta fuit reſeruata collationi Papæ, ſecundum Gloſſam celebrem quam habet dicta Extrauagans, quam nos ſequimur in repet. cap. accepta f licet Gloſſa Gulielmi, quam habet inter Extrauagantes communes, putet etiam alias eſſe reſeruatas, & conſequenter ſolus Papa potuit de illa prouidere. Tertiò, quòd magna quæſtio eſt, an idem ſit dicendum ſi prædictus conſulens obtinuit prædictas Eccleſias cum diſpenſatione ſufficienti ad eas obtinendas.

13 Nam pro affirmatiua facit primò, quòd uidetur

C æquè malum, aut maius, retinere parochiales Eccleſias, quarum titulos ipſo iure perdidit, & in quibus nullum ius habuit, quam retinere illas canonicè collatas abſque diſpenſatione. g Secundò, quòd intruſus in aliquo beneficio eſt inhabilis ad illud, ſecundum Panormitanum, h & ipſummet, & alios multos alibi citatos à Felino, i & quod qui retinet poſſeſſionem beneficii iure ipſo perditi acceptam uirtute Canonici Tituli cenſetur intruſus ſecundum Felinum. k

Pro negante uerò facit primò, quòd prædicta Extrauagans, [execrabilis,] facit magnam differentiam inter eum, qui malè poſſidet beneficium cũm diſpenſatione ſufficienti, & inter illum, qui poſſidet ſine ulla

D diſpenſatione, & quod pœnæ de uno ad alium caſum non ſunt extendendæ, l & præd. Extrauagans loquitur de poſſidente ſine diſpenſatione: ergo non eſt extendenda ad poſſidentem cum illa.

14 Secundò, quòd multum intereſt inter eum, qui accepit poſſeſſionem ſine aliquo titulo, & eum qui eam accepit cum titulo, & continuat eam poſt titulum ipſo iure perditum, per ea quę in dicta repetit. m diximus, per quæ uidetur, quòd licet accipiens poſſeſſionem beneficii abſque titulo ſit intruſus, & fiat inhabilis ad illud, non tamen ſit talis, qui continuat poſſeſſionem quæſitam cum titulo perdito ipſo iure. Tertio, quòd nullibi uidetur probari dictum Bartolomæi Brixienſis, n quo ſolo nititur Felinus ubi ſupra ad dicendum, quòd poſſidens beneficium cum

E titulo ipſo iure perdito, eſt intruſus ad effectum

inhabilitandi

ALLEGATIONES.

a l. quod te, ff. ſi cert. petatur. b §. cęterum. c cum uos, de offic. ordin & cap. quia ſæpe, de electio. lib. 6. d 12. q. 2. §. 12. num. 2. e §. porro, de præbend. f Oppoſ. 10. nu. 3. de reſtitut. ſpoliat. g argum. cap. 1. de regul. iur. lib. 6. cum ei concord. h cap. cum iamdudum, de præbend. i in cap. noſtra, coro. 2. de reſcript. k in dict. cap. in noſtro, corol 2. de reſcript. l cap. pœnæ, de pœniten diſt. 1. m Oppoſi. 7. num. 16. n in Repertorio uerbo intruſus.

inhabilitandi cum ad dictum beneficium: immo Gomezius, a dicit de stylo Rotæ illum solum dicédum intrusum quo ad illam regulam, qui est talis uno triũ modorum, quorum nullo est possidens cum titulo ipso iure perdito.

Et hæc pars in præsentia mihi uidetur, uerior, per præfata, & alia multa, quæ b scripsimus, quæ ibi uideri possunt, & nunc nec uacat, nec pro uoto licet hic ea rescribere, nec adducere multa quæ pro dignitate quæstionum adduci possunt.

15 Quartò principaliter dico, me arbitrari prædictum consulentem non esse intrusum propriè, ita ut per intrusionem sit factus inhabilis ad prędictas ecclesias obtinendas & quòd si eas obtinuit cum sufficienti dispensatione, ut puto obtinuisse, non est factus inhabilis ad eas eo solo, quòd eas retinuerit post titulos ipsarum ipso iure perditos; & quòd sola Ecclesia ultimo loco recepta fuit reseruata Papæ: & quod ordinarii potuerunt alias conferre: & quòd licet incurrisset inhabilitationem ad prædictas Ecclesias obtinendas, eo q; sine dispensatione eas accepisset, non tamen pp hoc factus fuisset inhabilis ad obtinendas pensiones sibi à Papa reseruatas; quia pensiones non sunt beneficia, & iõ inhabilitatus ad illa p constitutionẽ pęnalẽ, nõ vr̃ inhabilitatus ad pensiones. Salua q̃ iustior, etc.

[Aduertendum id quod dicitur num. 10. pro ualiditate pensionis esse admodum dubium in foro conscientiæ, cum clausula ne ex huiusmodi resignatione nimium patiatur, vere non subsistat, & clausula illa siue prædicto, siue alio modo, &c. non respiciat supplectionem defectuum nullitatis pensionis.

ALLEGATIONES.

a In regul. de trien. possess. quæstion. 47. b In prędicta oppositione, 7. & 10.

SVMMARIVM.

1 *Pensionarius, cui bona fide narranti beneficij fructus esse scutorum 300. reseruata fuit pensio scutorum 200. cum clausula, modo resignatario remaneãt scuta 100. si postea reperiet, tunc fructus verè fuisse minores, rectè fecit remittendo pro rata, nec eum excusaret, quòd postea fructus sint aucti: modica tamen læsio, puta si eidem solum remansissent 90. non noceret, numero 3.*

2 *Valor beneficij verus per locationis instrumentum non probatur, estque difficilis probationis.*

CONSILIVM XIII.

QVidam habens beneficium ualoris, ut ipse bona fide putabat, 300. scutorum renunciauit illud in fauorem alterius, & ei dicenti illud esse ualoris 300. reseruata fuerunt 200. pro pensione, cum clausula [modo remanerent 100. resignatario,] qui locauit illud 275. Quæritur an resignans possit accipere 200. pensionem a resignatario illa sibi sponte soluente, auctis postea eius redditibus ad 300. et amplius.

1 Respondeo primò, quòd pro parte negante facit, quod omnis gratia, quæ fit exprimenti falsum, quod mouit principem ad eam concedendam, est ipso iure nulla. a

Secundò respondeo, quòd pro parte affirmante facit, quod consulens bona fide per ignorantiam expressit illum ualorem, ut p̃supponitur in facto, & ignorantia excusat a subreptione b de quo late Felinus. c

F 2 Facit etiam, quod uerus ualor fructuum beneficii non probatur per instrumentum locationis fructuum, ut latè tradunt Cassadorus, d & Gomezius in quæstion. 11. e quamuis credulitas inde nata excuset a pœna expressionis falsi ualoris, eo modo quo ipsi tradunt, & ita eo solo quòd renunciatarius locauerit fructus beneficii 275. scutis, non sequitur, quòd non ualerent 300. quoniam fructus beneficiorum locantur, seu arrendantur aliquando pluris, aliquando minoris, quam uerè ualeant, & modica pars excessus, uel defectus non uidetur nocere, ut prædictus Cassadorus, f tradit.

Tertiò dico resoluendo, quòd si prædictus pensionarius bona fide, ut ponitur in facto, credebat, tempore renunciationis, prædictos fructus ualuisse 300. G scutis, non tenetur ab illa fide, & credulitate discedere, eo solo quod fuerint locati, seu arrendati semel solum 275. quoniam multis de causis quis locat, seu arrendat minoris uni, quàm alteri, & uno tempore, quàm altero, ratione cognationis, amicitiæ, uel certioris solutionis, uel anticipationis pretii, uel quia putat quòd melius conseruabit, uel meliorabit, seu reddet utilius id, cuius fructus locat: necessitatis item, & fertilitatis, uel sterilitatis anni, & aliis rationibus: difficulter enim probatur uerus ualor, ut prædicti testantur, & alii multi, in quibus sunt Panormitanus, & Felynus, g & omnes, h neque debet formare scrupulum eo solo, quòd modicus fuerit defectus, ob illa, quæ prædicti Cassa- H dorus, & Gomezius tradunt.

3 Quartò, quòd si uerè coram Deo putaret prædictus pensionarius, quòd secundum communem æstimationem non ualerent pluribus, quàm 275. & quòd si locarentur, uel arrendarentur 300. vel 290. locatio esset iudicanda iniusta notabiliter, rectè faceret remittendo renunciatario, tantam partem suæ pensionis, quanta deesset ad hoc, ut deberet putari iusta acceptio residui 100. scutorum.

Quintò, quòd multum faceret ad certius respondendum, scire quibus de causis pensionarius consulens credebat cum renunciaret, esse beneficium prædictum ualoris 300. ducatorum, & an locari, uel arrendari potuisset, uel fuisset antea arrendatum pluri- I bus, quam 300. vel 290. uel circiter; quoniam multum iuuarent hęc ad iudicandum quid debet credere coram Deo, quibus perspectis fortè paulò aliter responderemus, ad gloriam Dei. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. postulasti, cap. super literis, de rescrip. b cap gratia, de rescript. lib. 6. c in cap. super literis, à nu. 1. eod. tit. d Decis. 20. super reg. 9. Cancell. e super regul. Cancell. de ualore exprimendo. f in dict. decis. 20. g in cap. cum causa, de testibus. h in cap. cum dilecti, de emptio. & uenditio. & in l. 2. C. de rescinden. uenditio.

SVMMARIVM.

K *Beneficium per superueniens homicidium irregularitatem inducens non vacat.* 1

Gratia habilitationis in genere ad beneficia victui necessaria quærenda, & obtinenda, tacito quæsito, non vitiatur. 2

Expressio falsa eius, quod faciliorem principem ad concedendum reddit, vitiat quidem gratiam, secus de taciturnitate, quæ non vitiat, nisi in casibus, in quibus contrarium in iure cautum est. 3

Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ laicus, potest. 4

CON-

CONSILIVM XIV.

QVidam homicida iam diaconatu legitimè insignitus, habens, & possidens unam canoniam Ecclesiæ cuiusdam collegiatæ, impetrauit a Papa dispensationem obtinendi beneficia simplicia non requirentia ordinem, quæ suo uictui sufficerent, quæque sine altaris ministerio posset tenere, nó facta mentione, quod haberet prædictam canoniam. Quæritur primò, an prædicta dispensatio ualuerit.

Secundò, an esto quòd ualuerit, uel non ualuerit, possit deseruire prædictæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primę quæstionis facit primò, quòd præfatus consulens non perdidit ipso iure illum canonicatum, quem ante homicidium legitimè quæsiuit, [a] Innocétius, & communis, [b] Felinus, [c] & alij alibi sæpe: & ita non indigebat dispensatione ad retinendum, sed tantum sublatione irregularitatis ad se ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda.

Secundò, quòd non obstat, quòd in impetratione beneficij quærendi sit facienda mentio de beneficio iam quæsito, [d] quia in casu proposito non loquimur de impetratione beneficij, sed rehabilitatione ad illud, ut palam est.

2 Tertiò, quod etiam non obstat, quod in impetranda dispensatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæsito, [e] quia illud cap. non agit de impetratione habilitatis, uel rehabilitatis ad beneficia, sed de impetranda dispensatione ad secundam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere dispensationis, ex quo non potest inferri ad aliud. [f]

Quarto, quòd non obstat dicere, quod Papa difficilius concessisset prædictam dispensationem, si expressisset quod habebat canoniam. Tum quia non uidetur id esse uerum: quoniam uerisimilius est, quòd potius concessisset retentionem illius, quam obtentionem nouam aliorum, [g] Nec obstat, quod non concessisset habilitatem ad noua quærenda: quia id negari potest, eo quòd solum concessit ad quæréda unum, uel plura simplicia, quæ sufficerent ei ad honeste uiuendum, quod concessisset, etiam si expressisset, quod habebat canoniam: quia si illa sufficiebat, nihil concedebat, & si illa non sufficiebat, tantò minus concedebat, quantò minus egebat habendo illam canoniam.

3 Tum quia licet omnis expressio falsa, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam efficiat eam ipso iure nullam, [h] non tamen omnis taciturnitas ueri, de quo iure cautum non est, ut non expresso illo, gratia sit nulla, ut resoluit Rota, [i] & Felinus, [k] quos sequimur in Manu. Conf. [l]

4 AD SECVNDAM respondetur, quod, vt prędictum est, per homicidium, & irregularitatem superuenientem non uacauit canonia, & quod irregularitas per se sola separata ab excommunicatione, interdicto, & suspensione, non uidetur impedire actum canendi, & psallendi, nec alios, qui non sunt peculiares, & appropriati actui ordinum, secundum métem Innocétij, [m] nullo enim iure uidetur probari, quòd irregulari non liceat canere, & psallere in choro, & pronunciare per se, & cum alijs officia diuina, modo abstineat se ab actibus proprijs ipsorum ordinum. Tú quia per definitionem eius a nobis traditam in d. Manual. Confess. [n] constat, irregularitatem esse idem impedimentum ad accipiendum ordines, & ad utendum usu acceptorum, quatenus sunt ordines, non ta-

A men ab usu eorum officiorum, quo laici uti possunt, at laici licitè possunt canere, & psallere in choro, & extra illum officia diuina: ergo irregularis idem facere posset. Tum quod nemo dicet illegitimum, cœcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilatum peccare canendo, uel psallendo in choro, vel extra illum: nec usus communis urbis, & orbis contrarium seruat, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. cler. uerb. priuetur. ne cler. uel monac. b cap. cum nostris, de concessio præbend. c cap. inquisitioni, de accus. d cap. si proponente, de rescript. cap. si motu, de præbend. lib. 6. e cap. non potest, de præbend. lib. 6. f l. Papinianus, ff. de minor. g Argument. cap. quemadmodum, de iureiurando. h l. & si legibus, C. si contra ius, uel util. public.
B cap. super literis, de rescript. i in nouis decis. 31. de rescr. k cap. postulasti, collat 4 eodem titul. l cap. 22. num. 86. m cap. fin. de excess. prælat. n cap. 27. num. 191.

SVMMARIVM.

Mendax precator impetratis carere debet, si dolosè, ut facilius moueret concedentem, falsum expressit. nu. 3. nã si per simplicitatem, vel ignorantiam, non vitiat, nisi quatenus fuit causa concessionis. num. 3. & 4. 1

Subreptionem non inducit expressio falsa qualitatis, quæ concedentem reddit difficiliorem, nec taciturnitas illius, quo expresso æquè faciliter princeps concessisset. numero 2. 1

C *Mendacium dictum per procuratorem minus nocet, quàm dictum per ipsum principalem.* 3

CONSILIVM XV.

QVidam professus ordinem Minorú Conuentualium cum omisso habitu sui ordinis in apostasiam incidisset aliquibus de causis, quæ uisæ fuerunt Papæ rationabiles, causa cognita per quendam Cardinalem Illustrissimum, cui causa commissa fuit fuit absolutus ab ordine cum facultate uiuendi in aliquo Eremitorio, uel aliquo loco pio sub obedientia ordinarij; qua facultate multis annis usus est. Nunc au-
D tem iniecerunt ei quidam scrupulum de subreptione Breuis Apostolici, quo ei fuit facta prædicta facultas, eo quòd in eo per inaduertentiam, uel sollicitatoris ignorantiam nominauit se esse Fratrem Ordinis Minorum de Obseruantia, cum tamen esset Frater Ordinis Minorum Conuentualium. Quæritur an expressio falsa prædicta, reddiderit gratiam subreptitiam.

1 Pro parte affirmatiua facit, quod [mendax precator debet carere impetratis. [a]] Sed pars negatiua uidetur uerior.

Primò, quòd expressio falsa qualitatis, quæ principem reddit ad gratiam concedendam difficiliorem, non uitiat: ut cum quis impetrat beneficium, quod
E uerè est simplex, dicendo quod est curatum, ualet impetratio, ut sentit Rota, [b] quàm sequitur inter alios Felynus. [c]

2 Secundò, quòd taciturnitas eius, quo expresso æquè princeps fecisset gratiam non nocet. [d] At expressio, quod consulens erat ordinis Conuentualium, nó mouisset

ALLEGATIONES.

a l. & si legibus, C. si contra ius, uel util. publ. & cap. super literis, de rescriptis. b Decisio. 73. de rescript. in antiquis. c in dict. capitu. super literis, numero 2. d cap. dudum, de prębendis, lib. 6.

mouisset ad difficilius concedendum, ergo a simili idem dicendum.

Tertiò, quòd expressio falsi per ignorantiam, vel simplicitatem non reddit gratiam nullam, nisi quatenus est causa concessionis, [a] & expressio de qua in prædicto breui, est huiusmodi: nam Papa non consensisset difficilius, immo tanto facilius concessisset, si dictum fuisset ei prædictum professum esse fratrem ordinis Conuentualium, quantò altior est modus uiuendi Minorum de Obseruantia quam modus uiuendi fratrum Minorum Conuentualium.

3 Quartò, quòd narratio falsi per sollicitatorem, uel negotiorum gestorem facta non uidetur tanti momenti quanti facta per ipsammet partem, ut sentit Rota, [b] & in hoc casu dicitur impetratio facta fuisse per sollicitatorem, uel procuratorem.

4 Quintò, quòd non obstat illud pro parte negatiua citatum, [Mendax precator careat impetratis;] quia illud intelligitur de impetrante dolose, & malitiose exprimente aliquid falsum, quò facilius, & lubētius illi gratiam, quam petit, princeps concedat, nos autem loquimur de tacente per inaduertentiam, uel ignorantiam aliquid, & non de exprimente aliquod uerum, quod expressum tantum abest, ut redderet principem difficiliorem ad concedendum, ut potius redderet faciliorem, & non de eo, quod redderet principem difficiliorem ad concedendum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Dicto capitul. super litteris. vbi omnes id annotarunt.
b Titul. de rescript. dec. 74. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ex multis causis, absolutus ex vna, non est ex alijs.*
1 *Condonatio ex vna causa non extenditur ad alias, & 3.*
1 *Beneficiarius, qui ex tribus causis fructus restituere debet, ex vna condonationem impetrans, nihil agit, & numero 3.*
2 *Dominium quæri, & amitti ex pluribus causis nō potest.*
3 *Subreptitius est, qui cum ex tribus causis fructus suos non fecisset, illorum condonationem vno tantum defectu expresso obtinuit: si tamen beneficium ipsi postea immediatè iuste conferatur, sibi tanquam legitimo in ill.s successori restituere potest, & sic retinere, & numero 4.*
3 *Condonatio fructuū ad cām expressam videtur restricta.*
3 *Voluntas non fertur in incognitum.*
4 *Fructus qui ex pluribus causis restituere debet, sic sibi caueat.*

CONSILIVM XVI.

Quidam ex tribus de causis malè percepit fructus cuiusdam beneficij, nēpe quòd accepit illud post irregularitatē contractā, & q uno anno horas non recitauit, & altero abfuit a beneficio, quod erat Ecclesia Parochialis, & obtinuit a Papa reualidationem tituli, quem nulliter acceperat existens irregularis, cum condonatione fructuum, nulla facta mentione de prædicta omissione horarum, & absentia, Quæritur an possit absque aliqua condonatione fructus illorum duorum annorum retinere.

1 Pro parte negante facit primò, quòd excommunicatus ex pluribus causis licet absoluatur ab excōicatione contracta ex una causa, non censetur absolutus

F a contractis ex alijs causis iuxta iura, [a] & utrobique Glossam, quæ alia multa pro hac parte citat. Secundo facit, quod gratia subreptitia non ualet, [b] & in præsenti casu gratia condonationis fuit subreptitia, quia non tam facilè concessisset illam condonationem Papa, si sciuisset, quod ex tribus causis perdidit fructus, ac cōcessisset, sciens quod ex una tantum, [c] nam qui debet aliquid ex pluribus causis, & liberatur ab eo, quatenus debet illud ex una illarum, non uidetur liberatus ab eodem, quatenus debet ex alia: unde sententia liberans aliquem super una re petita ex una causa, non liberat eundem, si petatur ex alia causa. [d]

2 Pro contraria uerò parte facit, quòd dominium quæsitum ex una causa, non potest quæri ex alia, [e] ergo nec perditum ex una causa potest perdi ex alia:

G quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, [f] ergo fructus perditi ex una causa non possunt perdi ex alia: & cum prædicti fructus essent perditi ex defectu tituli, non uidentur potuisse perdi ex omissione horarum, & absentia. Secundò, quòd aliud est debere aliquid ex duabus causis, quod passim contingit; aliud perdere dominium alicuius rei multis de causis, quod cōtingere nequit; cum qui iam perdidit illud ex una causa, non potest perdere illud, quod iam non habet, ex alia; quia priuatio præsupponit habitum. [g] Tertiò quòd Papa condonando ei fructus generaliter, uidetur ei con-

H donare illos, quoquomodo fuerint perditi; quia generalis dispositio ad omnia contenta sub genere extenditur. [h]

3 Resoluendo dico primo, quod præfata consulens non liberatur ex præfata condonatione Papæ, per argumenta pro priori parte adducta. Non obstant adducta pro secunda: quia illa probant quidem, quod consulens fuisset securus, si condonatio ualuisset; sed illa non ualuit. Tum quia gratia illam continens fuit subreptitia, ut prædictum est. Tum quia condonatio illa restringebatur ad causam perditionis ex defectu tituli expresso in petitione, & nō ad alias non expressas: quia uoluntas non fertur in incognitum, secundum Augustinum. [i]

4 Secundò dico, quòd alia ratione est securus, ui-

I delicet quod qui possidet beneficium sine ullo titulo canonico, si ille ei canonizetur, uidetur nouè succedere sibi ipsi, uel alij, qui postremo loco habuit titulum canonicum; & cum fructus illo tempore, quo de iure uacabat beneficium, obuenientes debeantur futuro primo successori, [k] cumque fructus præfati obuenerint tempore uacationis, quia collatio prius ei facta ob irregularitatem non ualuit, ipse, tanquam primus successor eius, qui habuit postremum titulum canonicum, potest retinere illos, tanquam nouus successor ratione reualidationis sui tituli per ea quæ ipse clarius, altius, & neruosius quam aliquis alius scripsi in Commentario, capit. non liceat. [l]

K Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Cap. ex parte, de offic. ordin. & cap. cum pro causa, de sent. excommunicationis. b cap. super literis, de rescriptis. c cap. postulasti, de rescriptis, cum concordantijs. d l. cū quæritur, cum duabus sequent ff. de exception. rei iudicatæ. e l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquirenda possessione. f cap. sciendum, 8. quæstione 2. & l. etsi contratabulas, ff. de uulgar. g l. decem, ff. de uerborum obligatio. cap. ad dissoluendum, de desponsatione impuberum. h Argument. cap. si Romanorum, 19. distinction. l. de pretio, ff. de publ. in rem actio. i lib. 13. de Trinit. l. Rutilia Polla, ff. de contrahen. emptio. k per cap. cum uos, de offic. ordin. & cap. præsenti, de elect. lib. 6. l 12. quæstio. 1. §. 12. num. 4.

SVMMARIVM.

Dispensatio ad beneficium retinendum, expressa vna irregularitate, alia tacita, est subreptitia.

CONSILIVM XVII.

QVidam irregularis una de causa obtinuit beneficium, & postea iterum factus irregularis alia de causa impetrauit commissionem a Papa ad quendam, ut dispensaret super prima irregularitate, cum retentione beneficij, & commissarius habens potestatem dispensandi super secunda, dispensauit cum eo super illa, auctoritate quam habet sine illa commissione, & a prima, uirtute commissionis cum retentione beneficij. Quæritur, an præfato dispensato liceat retinere præfatum beneficium.

1 Respondeo quod non: quia commissio Papæ de dispensando super retentione beneficij fuit subreptitia: quia fuit tacita alia irregularitas, qua expressa, non fuisset tam facile facta commissio de retinendo beneficio: & ita quoad id fuit nulla, & consequenter commissarius non potuit uirtute illius concedere illi retentionem, a cum nihil ex nihilo fiat, b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Argument. cap postulasti, de rescript. & no. per Guliel. de Cun. & Bal. in l. 2 C. de Episcop. audient. & Felin. in dict. cap. postulasti, col 4. de rescriptis. b cap. non præstat, de reg. iur. lib. 6 cum alijs similibus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio presbytericidæ, dicentis simpliciter se hominem occidisse, est nulla.*

CONSILIVM XVIII.

QVidam occidit uoluntariè unum presbyterum, absolutus postea a peccato per Iobæleum, impetrauit dispensationem super irregularitate, dicēs se occidisse quendam hominem, nō facta mentione, quod occisus esset presbyter. Quæritur, an dispensatio sit ualida.

1 Respondeo quòd non: quia tacuit non exprimendo id quod de iure exprimendum erat, & quod expressum retraxisset principem a concedenda dispensatione, quod facit gratiam subreptitiam. a Tacuit enim uerum, non exprimendo satis specialiter . apæ delictum, quod commiserat: quia expressit, quod occidit hominem, & ipse occidit hominem presbyterum, quod est longè grauius. Non obstat, quod ipse dixi super Extrauagantē, b & in Manu. c [quod non omnis taciturnitas ueri, quod expressum difficiliorem redderet principem ad concedendum, redderet gratiam subreptitiam, sed solum taciturnitas ueri, quod iure mandatur exprimi:] non inquam hoc obstat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo nascitur irregularitas, super qua petitur dispensatio, quod nō fuit factum hoc casu, cum solum fuerit expressum homicidium in genere, quod uerificari potest etiam in homicidio laici, & in casu erat presbytericidium, & ita homicidium specialiter, & grauissimè qualificatum, & consequenter fuit admissa taciturnitas ueri, quod iure debebat exprimi: & ita non solum

A non est contra hoc, quod ipse, ut supra dixi, immo pro eo. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a Cap. postulasti, & cap. super literis, de rescriptis. b De dat. & recept. num. 48. c cap. 22. num. 86.

SVMMARIVM.

Subreptitia non est petitio puellæ, quæ, vt obtineret dispensationem contrahendi cum affine, narrauit se incompetenter dotatam, q ia verè tunc talis, licet ipsa et sponsus haberent spem certam, quòd à matre vltra partem debitam esset titulo donationis, vel alio voluntario accepturа magnum patrimonium. 1

B *Dotem tantam habere dicitur puella, quantum valet id quod nunc habet, & reliquit pater, ac quod a matre, seu aliis etiam inuitis pōt iure extorquere: illud autē, quod certo sperat titulo uoluntario habere, non auget eius patrimonium, nec facit, vt desinat esse pauper.* 1

CONSILIVM XIX.

IMpetrata fuit dispensatio a Summo Pontifice pro quadā puella sub nomine paupertatis, ad contrahendum cum consanguineo in tertio gradu: cui puellæ pater testamento reliquerat centum florenos C in auro huius monetę, ita tamen, ut mater ipsius puellę, quam maritus hęredem constituerat, & executores testamenti, nacti occasionem eam locandi, possent pro qualitate matrimonij augere, aut minuere dotem. Dicta dispensatio commissa fuit officiali diœcesis, in qua habitant dispensati, qui accepta debita informatione, dispensauit cum illis; & sponsus puellę dotauit eam in quatuor mille solidis huius Ciuitatis, pręter dotem quam habuerat. Hęc puella, etsi non habebat nisi tantum prędictos centum florenos, sperabat tamen se habituram bona matris, & patris, cuius mater erat hęres cōnstituta, quę multo pluris ualebant, & eandem spem conceperat maritus puellę; quoniam hoc ab ipsa puella, & ab alijs sępe audiuerat; itaque erant quasi certi de hac hęreditate obtinenda, quoniam mater, & executores testamenti erant male affecti erga alios fratres dictę puellę, unde consummato matrimonio, mater cum uno ex executoribus testamenti donauit omnia bona sua, & bona patris dictę puellę, dubitatur modo, an quia puella habebat hanc confidentiam, quod mater, & executores essent illi donaturi prędicta bona (quamuis esset hoc in libertate matris) dispensati sint tuti in conscientia, cum in dispēsatione dictum fuerit Pontifici, hanc puellam esse inopem; &, si non sunt tuti, quid remedij?

Declaret D. consulens, an in regno prefatorum dispēsatorum seruetur ius commune, uel Castellanum, quo certa legitima debeatur filijs, & quot fratres habebat prędicta puella, & quanta legitima cuique fratrum debebatur ex bonis patris iam mortui; & si haberi potest, habeatur copia dispensationis; & libenter respondebitur id quod iuri propius uidebitur.

1 Visa copia prefatę dispensationis, & testamēti patris prefatę puellę dispensatę, & intellecto, quòd mater eius uiuebat, & quòd nondum ei pręfata filia successerat quò ad bona sua, quinimmo ipsa poterat, si uoluisset, relinquere alijs bona sua, relictis prefatę filię dispensatę quinque florenis, & uno terrę arabilis modio tantum, & quòd prędicta mater, & exe-

cutores testamenti patris non obligantur per clausulam ipsiusmet testamenti dare in dotem præfatæ filiæ dispensatæ plusquam centum florenos, & una cacabo, & uestibus consuetis, licet possent, si uoluissent, iustè iudicata fuit dispensata præfata inops, ad hoc, ut dispensatio esset ualida: quia spes successionis, præsertim in terris, in quibus certa legitima non debetur necessariò filijs, nec spes donationis, uel applicationis bonorum, antequam donatio, & applicatio fiant, non censentur esse bona illius, qui habet spem præfatam successionis, donationis, uel applicationis præfatarum, & ita præfati DD. consulentes, sine scrupulo possunt uti præfato matrimonio, & præfatis bonis, & alijs inter illos rectè gestis, in gloriam, & obsequium Domini Nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papæ, ac illius delegati tenetur exequi ordinarius, nisi quando adest iusta causa supplicandi ab eis; & si continet Dei offensam, peccat exequendo. numero 2. & 3.*

2 *Ordinarius sententiam delegati Papæ reuocare non pot.*

3 *Exequutor merus non potest non exequi, mandatum Papæ, & eius delegati; nisi quod præcipitur, sit in offensam Dei.*

4 *Indignum qui præficit Ecclesiæ, peccat quidem; sed qui non tolerandum diutius tolerat, magis peccat.*

5 *Contrauenire facto proprio licet nemo possit regulariter, nec allegare turpitudinem suam; fallit tamen quando agitur de salute animæ necessaria, num. 7. vel nomine Ecclesiæ, siue Reipublicæ id facit. num. 8. & 9.*

6 *Malam a se factam alienationem bonorum Ecclesiæ reuocant clerici alienantes, & prælatus male a se factam confirmationem electionis.*

8 *Communem ob vtilitatem sæpe auditur is, qui ob suam repelleretur: vt excommunicatus, vel qui in eadem versatur turpitudine. num. 7.*

9 *Episcopus est iudex in causa suæ Ecclesiæ, etiam ad, instante procuratore fiscali, retractandum quæ ipse fecit.*

CONSILIVM XX.

VAlde deformis corpore N. impetrauit a Papa commissionem dispēsandi cum eo ad Episcopum originis ad ordines, & beneficia, & ab eo dispensatus impetrauit Ecclesiam parochialem alterius diœcesis a Papa in forma [dignum,] scilicet ut ordinarius Ecclesiæ si reperiret eum idoneum, conferret eam illi, qui ordinarius licet a principio renuisset eam illi conferre propter magnam corporis deformitatem, tandem rogatus contulit, & iussit ei tradi possessionem, quæ tradita fuit.

Quæritur primò, an ordinarius Ecclesiæ præfatæ peccauerit eam illi conferendo.

Secundò, an peccet permittendo illum possidere.

Tertiò, quo remedio possit eum iure ab Ecclesia expellere.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo pro parte negante urgere primò, quod ordinarius tenetur exequi mandatum non solum Papæ, sed etiam eius delegati, etiam si sit iniustum. a

Secundò, quòd ordinarius non potest reuocare sententiam delegati a Papa. b At delegatus Papæ

F dispensauit super præfati curati deformitate: ergo, &c.

2 Sed contrarium est tenendum. Tum quia [oportet obedire magis Deo, quam hominibus. c] At Deus iubet indignos sacerdotio arcere ab eo, d ergo, & cæt. Tum quia quia placet Papæ, ut sua mandata non exequantur, quando adest iusta causa supplicandi ab eis. e Tum quia irrefragabiliter Innocentius ab omnibus utrobique receptus dicit, f quod is cui præcipitur aliquid a Papa, ex quo scit consecutura mala, peccat id exequendo: ita quod non solùm non peccat cessando ab executione, sed etiam peccat exequendo, quando ex eo quod præcipitur exequuto sequeretur peccatum, quod post Andræam Siculum, & Felynum grauiter confirmat Decius, g & ex ministratione præfata adeo deformis sequeretur scandalum, & peccatum, ut præsupponitur in propositione quæstionis. ergo ordinarius non solum poterat se abstinere ab exequendo mandato, sed etiam tenebatur non exequi.

G

3 Non obstant opposita in contrarium: quia procedunt in exequutore meram exequutionem habente circa ea, quæ fieri possunt absque legis diuinæ offensione: nos autem loquimur de exequutore mixto, & de re, quæ non potest fieri absque scandalo, & offensione Dei, quam uerat illud Matt. 18. h

4 AD SECVNDAM respondetur; quod sic: quia licet non sit tantum peccatum non eijcere, quantum admittere cæteris paribus, i non tamen excusat omnino a peccato. Tum quia in hoc casu non solum prohibetur admissio, sed etiam tolerantia. Tum quia peior est continuatio scandali per totam uitam duratura, quàm admissio momentanea. k

H

5 AD TERTIAM respondetur, quod pro parte eius negante facit primò, quòd tempus appellandi, & supplicandi a mandato supradicto facto ordinatio est iam pridem lapsum, & illa sunt remedia ordinaria, quibus rescinduntur, uel impediuntur sententiæ, uel alia mandata per subreptionem impetrata. l

6 Secundo, quod non licet regulariter cuiquam contra sua facta uenire, m & quod præfatus ordinarius iam pridem admisit, & sustinuit præfatum prouisum. Tertio, quod nemo allegans turpitudinem suam audiri debet, n & ita ordinarius præfatus non uidetur posse allegare, quod male præfatum prouisum admisit.

I

Quibus tamen non obstantibus, contrarium est tenendum, tum per cap. [si quis presbyter. o] quatenus habet, ipsummet prælatum qui malè rem Ecclesiæ alienauit, posse illam repetere, & cap. [nosti. p] quatenus habet, electum qui male contulit beneficium ante suæ electionis confirmationem, post eam posse suam collationem reuocare.

7 Tum

ALLEGATIONES.

K a Cap. pastoralis. §. quia uerò, de offic. deleg. b Cap. cum inferior de maioritate, & obedientia. c Act. 4. & cap. non semper, & capit. qui resistit, 11. quæstio. 3. d cap. graue, de præbend. cum multis alijs. e capit. si quando, de rescript. f in capit. inquisitioni, in fin. de sentent. excommun. g in dict. capit. si quando, numer. 3. h Et capit. nihil cum scandalo, de præscription. i Argument. capit. quemadmodum, de iureiurando. k Argument. cap. fin. de consuetud. l l. 1. ff. de appellat authent. quæ supplicatio. C. de precibus Imperat. offeren. cap. si quando, de rescript. cap. cum teneamur, de præbendis. m cap. quod semel placuit, & cap. mutare, de regulis iuris, lib. 6. n cap cum super, de concessio. præbendis, l. itaque fullo, ff. de furtis. o De rebus Eccles. p De election.

7 Tum quia qui male cōtraxit matrimonium cum consanguinea, potest petere ut separetur ab ea. a Tum quia licet regulariter non possit quis uenire contra proprium factum, nec allegare turpitudinem suā, fallit tamen quando agitur de salute animarum necessaria, ut in cap. [uenientes. b] & in iuribus proximè allegatis, ut resoluit Panormitanus communiter receptus. c Tum quia canonici, qui sunt plurales in beneficijs, & possident plura beneficia, non possunt nomine proprio, seu pro priuata utilitate opponere prouiso, quod est pluralis in eis, quia [Turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum. d] possunt tamen opponere nomine Ecclesiæ, & pro eius utilitate, ut Glossa ibi communiter recepta concludit post Vincentium ante Panormitanum, Felinum, & Decium. e

8 Tum quia licet excommunicatus non audiatur in iudicijs, f fallit tamen cum excipit pro utilitate Ecclesiæ, g & ita licet præfatus ordinarius non deberet admitti contra præfatum prouisum pro sua utilitate, audiri tamen debet pro Ecclesiæ utilitate. Tum quia agit etiam pro utilitate publica, qui alioquin est inhabilis. h

9 Per quæ omnia resoluendum est præfatum Episcopum posse agere contra præfatum prouisum, primò nomine proprio pro salute animarum, tam suæ, quam prouisi, & populi, qui ex ipsius administratione sacramentorum scandalizaretur. Secundò nomine Ecclesiæ, de cuius utilitate, ac reuerentia, & honore agitur. Tertiò pro iure publico, & utilitate publica, quæ in sacris, & sacerdotijs uersatur. i & quod probabiliter dici potest procuratorem fiscalem sui Episcopatus posse petere hoc coram ipsomet Episcopo, qui potest esse iudex in causa Ecclesiæ suæ, [cap. si quis erga.] adiuncta Glossa ultima communiter recepta. k quod capitul. in hoc propositum, citauit Panormitanus communiter receptus. l Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Cap. lator, & capit. consanguinei, de re iudic. b Et cap. ferrum, 50. distinct. c in dict. cap. cum super, & in dict. cap. nosti. d Argumen l. 2. ff. de origin. iur capit. cum Ecclesia, de exception. e ibidem. f capit. intelleximus, de iudic. g cap. dilecti, & capit. dilectæ, de exception. cum eis annotatis. h l. si longius, §. 1. ff. de iudic. cum alijs quæ in hoc citat Decius in dict. cap. dilecti. i l. 1. § huius studij, ff. de iustitia, & iure. K 2. quæstion 7. l in dicto capit. nosti, sub finem.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Ecclesiasticus, nec pro labore potest quicquam, ne vnum quidem denarium extra esculentum, & poculentum, licitè accipere.*

2 *Munerum acceptio, quæ etiam iure diuino naturali videtur iudicibus prohibita etsi possit restringi ad magna, quæ obcæcare possunt. numer. 3. attamen quando in indiuiduo prohibetur in aliqua causa, nihil potest accipi. num. 4.*

3 *Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, quia videntur assignari loco stipendij.*

4 *Delegati, vt sunt Episcopus, & Vicarius, quibus committuntur dispensationes matrimoniales cum clausula,* vt deposita omni spe cuiuscunque, &c. *nihil, nec pro labore, nec pro processu informatiuo possunt etiam sponte oblatum accipere.*

CONSILIVM XXI.

A Consueuit in quodam Episcopatu accipere Vicarius generalis eius unum scutum pro labore, & occupatione accipiendi informationem testium præsentatorum a partibus ad uerificanda narrata in commissione de dispensando: & cum dubitaretur, an id ei liceret, responsum fuit ab aliquot eruditis affirmatiuè, de quo Episcopus nouè creatus uidetur habere scrupulum, eo quod commissioni adijcitur hæc clausula, [Per Apostolica scripta mandamus, quatenus tu frater Episcope, seu fili Vicari, deposita per te omni spe cuiuscumque muneris, aut premij, etiam sponte oblati, a quo te omnino abstinere debere uolumus, de premissis diligenter te informes.] B

1 Ad hanc quæstionem uidetur respondendum, quòd non licet Episcopo, neque Vicario, accipere præfatum scutum. Tum quia non licet ulli iudicum uendere iudicium. a Tum quia in specie statutum est, ne ullus iudex delegatus capiat aliquid aliud, quàm esculentum, & poculentum, pro labore quem suscipit in expeditione causæ sibi delegatę, cap. [statutum. b] cuius Glossa recepta per omnes in uerbo [esculentum.] dixit, quod nec unum denarium potest licitè accipere extra esculentum, & poculentum.

2 Tum denique quòd clausula præfata commissionis declarat, quod in commissione, de qua quæritur, in indiuiduo nullum munus etiam sponte oblatum accipere debeat, cui non uideo quid satis apte responderi possit. Tum quia munerum acceptio uidetur esse uetita iudicibus iure diuino naturali, ut nos probauimus in comm. de datis, & promis. quem nuper edidimus super Extrauaganti S.D.N. Gregorij XIII. cuius caput est [Ab ipso. c] C

3 Non obstat, quod respōderi posset, hoc ius solum procedere in muneribus magnis, quæ uerisimiliter possunt obcęcare iudices, non autem de paruis, & illis quæ uerisimiliter non nimis afficiunt eos parti ea offerenti, & quod etiam non procedit in illis iudicibus Ecclesiasticis, quibus pro quodam salario extraordinario permittuntur: qua ratione propinas, quæ RR. Dominis Auditoribus Rotæ dantur, saluaremus. D

4 Non inquam hoc obstat: quoniam in casu proposito in indiuiduo Papa ipse committens gratiam prouidet speciatim, & in indiuiduo, ne Commissarius, siue delegatus quicquam etiam sponte datum accipiat, & quod gratis negocium expediat, cuius mandatum in hac forma expresse factum uidetur diligenter seruandum, d & alia plurima, quæ afferri possunt. Per quæ uidetur nobis hoc iuri proprius; quamuis lubentius, si per conscientiam licuisset, contrarium respondissemus.

ALLEGATIONES.

a Cap. non licet, 11. quæstio. 3. & cap. non satis 14. quæst. 5. cap. cum ab omni, de uita, & honest. cler. b § insuper, de rescript. lib 6. c Num. 5. not. 3. d l. diligenter, ff mandat. cap. cum de non sacerdotali, de præben. lib. 6. E

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

Legi eidem potest etiam per desuetudinem, ita in vna parte derogari, vt maneat firma in altera. & 2.

Lex tunc tollitur per non vsum, quando talis non vsus includit saltem æquipollenter actum legis dispositioni contrarium.

CON-

CONSILIVM I.

VTrum ſtante ſtatuto Capellæ S.D.N.qui ſeruierit in illa vigintiquinque annis ſolum teneatur adire illam ad primũ Kyrie Miſſę niſi certis diebus,quibus ſi nõ adierit ad Primam,& Tertiam,mulctatur,obligentur moderni Capellani, qui prædictis annis ſeruierunt, ad eundum prædictis diebus ad Primam,& Tertiam ſub pœna prædictæ mulctæ : attento quod nunquam prædeceſſores illorum a quadraginta annis ad illas iuerunt.

1 Reſpondeo, ꝙ pro parte affirmatiua videtur irrefragabiliter facere hoc dilemma,quod eſt ualidum argumentum,quod aut per non uſum eſt ſublatum prædictum ſtatutum,aut non,ſi non eſt ſublatum,per ipſum obligãtur,ſi eſt ſublatum,obligantur per ius commune contentum in cap. a quod innouauit Concilium Tridentinum b ſcilicet,ut qui nõ intereſt choris non lucretur diſtributiones illis conſtitutas.

2 Pro aſtruenda uero parte negante dico primo, ꝙ una eademque lex poteſt tolli quo ad unam partem, & manere ualida, & uiua quo ad alteram,l. derogatur. c quæ habet,tũc derogari legi,cum tollitur quo ad partem, ſicut iuriſdictio Epiſcopi poteſt tolli quo ad quædam, & quo ad alia manere, d tunc uero abrogari,cum tota tollitur.

Secundo, quod ſtatutum prædictum uidetur habere duas partes : altera eſt,quod Capellani, qui ſeruierunt uigintiquinque annis, nullis diebus regulariter tenentur ad Capellam, niſi ad Miſſam ante primum Kyrie:altera,quod certis diebus in ea expreſſis teneãtur ire ad Primam,& Tertiam, ſub pœna mulctæ: & ita altera pars eius tolli poteſt,altera manente,& conſequenter poſſe tolli poſteriorem, priore manente.

3 Tertio,quòd lex poteſt tolli per deſuetudinem,ſeu per non uſum eius, e & ſic potuit præfatum ſtatutum tolli quo ad ad unam ſui partem, & manere quo ad alteram. Nec obſtat,quod per ſolum non uſum non tollitur lex,ſecundum Ioannem Andræam communiter a Panormitano, & alijs receptum f & ab alijs,quos refert,& ſequitur Rochus g quia id uerũ eſt de non uſu pure negatiuo non implicante actum contrarium legi formaliter, uel æquipollenter, non autem de uſu implicante actum contrarium legi,ut in facto præſuponitur,& omnes declarãt,& limitant,& in caſu propoſito agitur de non uſu legis implicante actum contrarium illi, lex enim, de qua loquimur, diſponebat, ut cantores, qui ſeruierunt uigintiquinque annis, tenerentur adire certis diebus ad Primam, & Tertiam ſub pœna mulctæ.& a tempore,quo illa fuit lata,prædicti cantores deſierunt adire ad illas duas horas ſine ulla pœna mulctæ, quod implicat actum contrarium legi mulctanti.

Quarto, quòd cum prior pars ſit ſeruata ſemper a tempore,quo illud factum fuit, ante quadraginta annos, & poſterior nunquam, ſequitur quod prior pars manet,& poſterior ſublata eſt.

Quinto,ex his infertur,quòd cum prior pars abſoluat eos ab eundo ad officia , præterquam ad Miſſam ante primum Kyrie, & poſterior obligaret eos ad eundum ad alia officia certis diebus,& hęc eſt ſublata,& illa durat, abſoluti ſunt ab alijs officijs, præterquam Miſſæ ante primum Kyrie, & non erunt obligati ad eundum ad alia officia diebus præceptis per poſteriorem partem.

F Ad dilemma pro contraria parte oppoſitum, ſcilicet aut ſtatutum prędictũ eſt ſublatum per non uſum aut non eſt ſublatum, reſpondetur, quod nec eſt in totum ſublatum,neque in nulla parte non ſublatum, ſed ex parte ſublatum,& ex parte non ſublatũ, ſublatum quidem quo ad partem poſteriorem,quæ exonerat eos : quod concludit propoſitum nr̃m. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a Cap.1.de cler.non reſid.lib.6. b Seſſ.24. cap.12. de reform. c ff. de uerb ſignific. d cap.auditis, de præſcript. e l.de quibus,ff.de legib.§.l.4.diſt. & Glo.ſing in cap.1 de treug.& pace. f in capit.Ioannes, de cleric.coniug. g in cap,fin.de conſuet.ſectione 4.num.76.

SVMMARIVM.

G *Conſuetudo in Eccleſiaſticis rebus,ad hoc vt liget ſubditos,ſi ſit præter ius,decem,ſi contra ius,quadraginta annorum debet eſſe praſcripta, & rationabilis.* 1

Vocem in electionibus actiuam de iure communi omnes profeſſi,ſi ſint ſaltem ſubdiaconi, habent in Monaſterys,in quibus profeſſi ſunt.3.

Plurium ſuffragio magis expedit, vt fiant leges, & electiones, quam vt hæc facultas ad pauciores,etſi prudentiores,reſtringatur. 2

Vocem actiuam in eligendo non poteſt non habenti concedere Capitulum, niſi omnibus nullo diſcrepante conſentientibus. 3

CONSILIVM II.

H IN quadam religione eſt conſuetudo à ſeptem,uel octo annis inducta,ut tantum prudentiores re, & ætate habeant uocem in Capitulo, & admittantur in electionibus Superiorum . Quæritur primò, an ſit iuridica, & toleranda . Secundò, an maior pars Capituli poſſit communicare uocem , quæ illi competit in eligendo,his qui illam non habent.

1 AD PRIOREM quæſtionem reſpondetur primò,quòd præfata conſuetudo non eſt bona, id eſt, quod eſt inualida ad hunc effectum , ut tanquam lex iuſta liget ſubditos præfatæ congregationis. Aut enim eſt contra ius canonicum , aut præter illud. Si eſt contra illud , oportet quod ſit rationabilis, & præſcripta ſpacio quadraginta annorum , a conſuetudo autem præfata eſto , ſit rationabilis, non eſt continuata per quadraginta annos, ſed tantam per ſeptem , uel octo annos , ergo non eſt ualida ad præfatum effectum . Neque etiam ſi eſt præter ius , quia ut conſuetudo etiam præter ius ualeat in rebus eccleſiaſticis, & iure Pontificio, requiritur ut ſit continuata per decem annos , ut concludit Panormitanus communiter receptus . b Ego autem in præſentia inclinor in eam partem, quæ habet, illam eſſe contra ius commune canonicum:quandoquidem iure communi canonico omnis religioſus profeſſus tria uota ſubſtantialia in religione per Sedem Apoſtolicam approbata,ſimul ac eſt profeſſus , & ſubdiaconatu inſignitus, uidetur habere uocem in Capitulo, etiam in electionibus prælatorum. c Eſt etiam contra conſuetudinem omnium Religionum antiquarum ab antiquis Patriar-

ALLEGATIONES.

a Cap.fin. de conſuetu. cum ei late adnotatis per Rochum. b in dict.cap.fin.de conſuetud.num.11. c cap.ex eo. § 1. de electio.lib.6.& clem ut ij qui,de ætate, & qualitate. cum multis,quæ in eis,& alibi ſæpe notantur.

Patriarchis inuentarum, & a sancta Sede Apostolica A approbatarum, ut colligitur ex canonibus citatis a Pe tro Baisio, a & consuetudo habet uim legis. b

2 Secundo, quòd si dicamus eam esse contra ius, qualem ego in præsentia esse iudico, non est bona, neque seruanda: quia est contraria iuri canonico. Tertio, quòd licet uideatur bona illa ratione, quòd docet, vt prudentiorum, & eruditorum, ac maturiorum suffragia pluris ęstimentur, quam aliorum, alia tamen ratione non uidetur esse talis, illa scilicet, quod paucio-res facilius subornabuntur, quàm plures, & quòd utile est, ut multi sint consultores, & habentes uocem in Capitulis. Vnde & leges, & plebiscita Romanorum, in quibus condendis maiores cum minoribus occurrebant, quadantenus videbantur firmiora, iuxta illa, B quæ habentur in cap. [plebiscita.] c & vnde sumuntur. Et experientia docuit, in omnibus per orbem dispersis Academijs electiones gymnastarum, & prælectorum factas ab omnibus auditoribus meliores esse, quàm factas a paucis. Quarto, quòd mea sententia securius esset, quòd omnes professi, & subdiaconatu insigni haberent vocem in Capitulo, quàm solum quidam maiores, quo alijs superbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus diffidendi occasio non parua datur.

3 AD SECVNDAM iam alijs respondi, non posse a maiore parte Capituli communicari vocem, quæ competit ei in eligendo, aliis, quibus ea non competit, per glossam communiter receptam. d Et consequenter, si præsupponamus eos, qui non sunt assi- C gnati, non habere vocem in Capitulo, respondendum esset, non posse illis communicari a Capitulo, nisi concors fuerit, & nemo discrepauerit. Sed uidetur per pręcdicta omnes professos esse assignatos Capitulis monasteriorum, in quibus professi sunt, non obstante consuetudine prædicta, quæ nondum est satis præscripta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In directorio electionum. 1. par cap 2. b cap. consuetudo. 1 distinct. c & cap. lex. 2. distin. d In capit. quia propter, in verbo vice omnium. de electio.

DE ELECTIONE, ET ELECTI D potestate.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta præsente excõmunicato non valet, si sit denũciatus, & constabat, eratq; legitima excommunicatio, nec latu post præcedẽtem legitimam appellationẽ.*

CONSILIVM I.

AN electio propter cõcursum excommunicati fiat irrita, & nulla, cum aliàs legitime sustineri posset?

1 Respondeo, quòd electio est nulla E eo solo casu, si excõmunicatus erat denunciatus, & constabat illis, qui simul eligebant, & erat notoria, & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitime ante excommunicationem, per cap. fin. a vbi Innocentius, Cardinalis, Panormitanus, & communis, b & conditiones adiectæ huic decisioni probantur per cap. solet. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De procurator. b in capitul. illa, de electio. c De sentent. excommunicat. lib. 6.

SVMMARIVM.

Electionem confirmandi, vel infirmandi qui ius habet, potest, & quia spectat ad publicam vtilitatem debet ex officio etiam supplendo quæ sunt facti inquirere de meritis electi, eligentium, & forma electionis. & 2. 1

Iudex in concernentibus publicam vtilitatem potest ex officio, nedum quæ sunt iuris, sed etiam quæ sunt facti, supplere: vnde cogit compromissarios ad edenda acta electionis. nume. 3. & reum ad edendum propria instrumenta fisco, ac ubi uertitur animarum periculum, nu. 4. & notarium ad edenda acta, & hoc etiam quando intercessisset conuentio, vt seruentur sub secreto, num. 5. & quod intercesserit iuramentum, num. 7. 2

Acta, omnia coram notario, item & coram iudice facta, dicuntur publica. 5

Occultum vt remaneat id quod ratione publici interesse debet pandi, priuatorum facto fieri non potest. 5

Probari quod ex sui natura non potest nisi per paucas, & certas personas, hoc habet priuilegij, vt alias priuilegiati cogantur, & inhabiles admittantur ad testificandum. 6

Occultum tenere aliquid qui iurauit, non obest quin iudex possit compellere ad testificandum. 7

CONSILIVM II.

CApitulum Ecclesiæ N. per suos compromissarios A. in suum Episcopum elegit, quam electionem confirmare noluit is, ad quem spectat: propterea pro parte Capituli appellatum fuit ad sedem Apostolicam. Quæritur an debeant constitui iudices commissarij, qui de causa electionis huiusmodi in partibus cognoscant.

1 Respondeo primo, quod si verbũ debeant in quęstione positum significat necessitatem, resoluẽdum est dubium negatiuè, scilicet, quod non debent necessario constitui iudices commissarij, siue delegati, qui de contentis in quæstione in partibus cognoscant. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia per cap. nihil. a & alia multa b constat, quod confirmator electionis nõ tenetur constituere commissarios, & delegatos ad decidendam electionis causam, sed quod potest per se illam decidere, agendo acta necessaria, per se, vel per alium ad partium instantiam, uel ex officio suo.

Secundo, quòd si verbum, debeant, positum in quęstione accipiatur pro iuste possint, resoluendũ est dubium affirmatiue, quòd sic, quia omnis iurisdictio, & omne imperium iure Pontificio sunt delegabilia, iuxta glossam solemnem, & receptam. c

2 Tertio respondeo, quòd iudex habens ius, & potestatem confirmandi, uel infirmandi electionem, potest & debet cognoscere de contentis in dubio per se, vel per alium ad instãtiam partium, uel ex officio suo. Tum quia potest, & debet ex officio procedere, & inquirere de ijs, quæ pertinent ad utilitatem publicam, l. congruit. d l. si quis in hoc genus. e quas citat in hoc Bartolus, f quem Ripa, & alij sequuntur, & constat hanc de qua loquimur electionis cõfirmationem ad utilitatem publicam spectare. Tum quia expresse hoc

ALLEGATIONES.

a Cap. constitutis, & p. post petitam. b De elect. & cap. vltim. eodem titul. libr. 6. c Capit. peruenit, 9. distinctio. d ff. de offic. præsidis. e capitul. de Episcop. & cleric. f leg. 1. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infe. in 2. opposi.

hoc determinat Innocentius III. a cuius glossa b recepta à Panormitano, & alijs, ait ibi probari iudicem cõfirmationis electionis posse ex officio etiam ea, quæ sunt facti, supplere: & paulò inferius ait, quod etiam si nihil obijciatur electo, ille qui cõfirmat electionem debet inquirere de modo electionis, an sit canonice facta: de persona etiam electi, an sit idonea, c & idem Innocentius Tertius in causa postulationis suppleuit, cap. bonæ memoriæ. d vbi glossa e ait, quod iudex potest supplere non solum ea quæ iuris sunt, sed etiam ea quæ sunt facti in spectantibus ad publicam vtilitatem: & ita in hac causa electionis, tã insignis ecclesiæ, in qua de tam publica utilitate agitur, merito S.D.N. poterit, & debebit ad instantiam partium, uel ex officio suo per se, vel commissarios suos facere omnia quę opportuna fuerint ad sciendam veritatem de persona electi, & electorum, ac de forma eligẽdi habita, & seruata per Capitulum, & compromissarios eius. Vnde idem Innocentius Tertius in quadam causa confirmationis electionis, de qua cap. oblatæ. f dixit, quod iudex superior, ad quem appellatum est super electionis confirmatione, potest, imò debet facere quæ conueniunt, ne gregi dominico diu desit cura pastoris.

3 Quarto respondeo, quòd potest S. D. N. & debet propter publicam vtilitatem, quæ in hac causa versatur, compellere Capitulum, & compromissarios eius, & notarios ad edenda sibi omnia coram eis acta, quæ ad huius causæ iustam, & breuem expeditionem pertinent, tum per citata in 2. dicto.

4 Tum quia etiam reus cogitur edere instrumenta sua fisco actori, ratione publicæ utilitatis, g ubi Bartolus, & omnes hoc tenent, & tradunt Panormitanus & communis h & alij in alijs multis locis citati per Felynum ibidem. Tum quia eadem, imò firmiori ratione potest iudex cogere reum ad edenda sua instrumenta in causis publicis, & spiritualibus, in quibus tantum, & plus exuberat officium iudicis, quantum & plus utilitatis publicæ, ac salutis, ac periculi animarum uertitur, quam in fisco, iuxta pręfatum cap. oblatæ. i tenet Panorm. receptus ab omnibus. k Tum quia superior iudex potest cogere notarios publicos ad edenda instrumenta, & acta publica coram eis gesta ei, cuius interest, & magis ex officio suo ratione publicæ utilitatis, præsertim spiritualis. l

5 Quinto, ꝙ non possunt excusari ab editione præfatum Capitulum, & præfati compromissarij, & notarij eorum, eo quod conuenerint, ut uota eorum manerent secreta. Tum quia omnia acta coram notarijs dicuntur publica, m cũ notarius ipse sit persona publica, ut per præfata iura tradit Decius post alios, n sicut & acta coram iudice dicuntur publica. o Tum quia non licet canonicis conuenire, ut electio maneat secreta, ut notat Panormitanus, p citans ad id Compostellanum. Tum quia pacto priuatorum iuri publico derogari non potest. q Ergo nec pacto canonicorum fieri potuit, ut maneat secretum quod Reipublicæ interest, ut pandatur.

6 Tum quia quoties natura rei probandæ est talis, quod non potest probari, nisi per paucas, & certas personas, illę tenentur testificari, etiam si fuerint priuilegiatę ad non testificandum, secundum Hostien. communiter receptum r & etiam si essent inhabiles, secundum Antonium Butriũ, & Imolensęm, s quos sequitur Decius t & probatur per l. consensu. u cum ergo uota secreto præstita coram compromissarijs, & notario suapte natura sint talia, quæ non possunt probari aliter, quàm per acta coram ipsis, poterunt com-

F pelli ad edenda illa. Tum quia impossibile est scire, an compromissarij præfati seruauerint formam eligendi sibi a Capitulo commissam, nisi habita notitia de suffragijs, siue uotis, quæ canonici singulatim alij alijs dederunt, quoniam ipsi tenebantur eligere illum, in quem maior pars Capituli consentiret, quod an seruauerint, sciri non potest, nisi facta fide de numero uotorum, quæ fuerunt data illis, qui habuerunt aliqua suffragia, & uota. Cum ergo superior possit, & debeat inquirere an forma electionis debita seruari, fuerit seruata, & non possit hoc scire nisi compellẽdo notarios, ut acta coram eis gesta edant, necessario consequitur, posse & debere illos ad hoc compelli. x

7 Tum denique, quòd iudex superior potest compel

G lere ad testificandum eos, qui sciunt aliqua secreta (extra sacram cõfessionem) etiam si conuenerint inter se, ut teneantur secreta, & iurauerint non reuelare illa, etiam iudici iubenti, secundum S. Thomam y & Innocentium, z Panormitanum a communiter receptum, quem nos quoque sequuti fuimus pridem iure firmo, & ratione probauimus capitul. inter uerba. b & in Manual. c ergo a fortiori notarium ad exhibenda, & edenda acta, & gesta coram ipso, tanquam coram persona publica, coram iudice, uel arbitro, cum arbitria sint redacta ad similitudinem, & instar iudiciorum, d & in actis coram eo debeat seruari dispositio cap. quoniam contra. e ut in eo Panormitanus communiter receptus annotauit, & in alia informa-

H tione probauimus. Salua quæ iustior fuerit sententia.

ALLEGATIONES.

a Cap. cum nobis, de elect. b in verbo ex offic. c Per cap. venerabilem. eodem titul. & cap. priusquam. 28. distinct. d De postul. e in verbo curauimus allegare. f De appel. g leg. nec quisquam ff. de edendo. h cap. 1. de probat. i de appel. & cap. nihil, & cap. ne pro defectu, de elec. & cap. exceptionem, de except. capitul. 1. eodem titul. libr. 6. K in d. cap. 1. de probat nume 21. l l. 2. c. de eden. cum ei adnotatis, & cap. quoniam contra. de probat. & cap. perpetuus. adiuncta sua glo de fide instrument. m Vt in prædicta l. 2. & l. orphanotrophos. c de Episc. & cap. quoniam contra. de probat. n di. c quoniam. nota. 7 sicut. o l 2. ff. ad exhiben. adiuncta glo. verbo in publico. p cap. quia propter. §. fin de elect. q cap. si diligenti. de foro comp. & l. ius publicum. ff. de pac. r cap. 1 de test. cogend. s cap. tertio loco, de probat. t capitul. 1. eodem titul. numer 31.

I u c. de repu. & cap veniens. 2. de testibus. x Argum. cap. pręterea, de offic. deleg d l 2. ff de iuri dictio. omnium iudic. y 2. 2. quæst 70. art. 1. cap. 2. z cap. qualiter. 1. de accusat. a cap. dilectus, de excess. prælat sub finem, & d. cap qualiter, & c. omnis, de pœnit. b conclus. 6. num. 218. c cap. 25. numer. 41. d l. 1. ff. de recept. arbit. e de prob.

SVMMARIVM.

Religio non potest condere statutum contrarium dispositioni iuris communis etiam quo ad electionem superiorum faciendam, nisi hoc eis speciali sit concessum priuilegio. 1

Mutatio antiquæ legis, seu vitæ in religiosis solet esse ingrata, vnde eandem inducere volenti facile contradicitur. 2

K *Electio prælati cuiuslibet monasterij de iure spectat ad eiusdem monasterij conuentum, expedit autem magis vt eligatur perpetuus, quam triennalis.* 3

CONSILIVM III.

ORdo Eremitarum Sancti Augustini in 35. prouincias diuisus est: quarum omnes, quę in Italia sunt (sunt autem uigintiduæ) eam ab antiquo consuetudinem obseruant, ut Præsidens, Prouincialis,

A Prouincialis, & Definitores in Capitulo facultatem habeant ad condendas, & reformandas sui ordinis leges.

Dubitatur primò, an in toto, seu parte modum eligendi conformem iuri communi tollere absque expressa Papæ facultate ualeant.

Secundo, an eligendi prælatos modus aptior Hispanorum sit, quo à Monasterio prælatus triennalis eligitur, an Italorum, quo à Capitulo generali perpetuus.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primò, quod certum est prædictum Reuerendum Generalem cum prædictis Definitoribus nõ posse cum maiori parte sui ordinis tollere toti ordini, nec parti eius modum eligendi quem iuri communi cõformem habent, sine facultate expressa in id à Pontifice Maximo facta, quia nulli ei inferiori licet edere legem contrariam iuri communi. a

Secundò, quòd Celsus Iureconsultus ait, b [inciuile esse, de lege, nisi ea tota perspecta iudicare,] ideóque oportere ad rectè respondendum huic quæstioni, uidere facultatem, quam Pontifex Maximus fecit prædicto ordini ad condendas, & reformandas leges sui ordinis, & etiam scire si aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia particularia super suo modo eligendi.

2 Tertiò, quòd etiam si facultas à Pontifice Maximo concessa Generali, & Definitoribus prædictis de rigore iuris se extenderet ad faciendam prędictam legem, qua omnes in uno modo eligendi conuenirent, utile tamen multum esset, ut ab eius Sanctitate, quando tam propinqua est, impetrarent gratiam specialem eam condendi, quia, ut ait Imperator, c [difficilis, & ingrata est uitæ mutatio:] & qui iam habent sua retia de more tensa in Conuentibus particularibus, quo fiant Priores, uel alterius generis officiarij, nihil non agent, ut contra talem legem appelletur, supplicetur, uel aliquo alio remedio iuris, uel non iuris iuuetur.

3 AD SECVNDAM quæstionem respondeo primò, quod iuri communi conformior est modus eligendi prædictus Hispaniæ, quam modus eligendi prædictus Italiæ, quia iure communi ad quemcumque Conuentum cuiuslibet Monasterij pertinet electio prælati illius. d Secundo, quod ut res humanæ nunc se habent, crescente nimium honoris appetitu, & decrescente humilitatis amore, refrigescente charitate, longè aptior, & commodior est ambitioni reprimendæ, factionibus sedandis, extirpandis odijs, detractionibus minuendis, & paci Christianæ conseruandæ, & augendæ, Deoque gratior est modus prædictus, quem prudentissima, eademque modestissima Italia seruat, quàm ille, quem Hispania seruare dicitur, per ea multa, quæ ipse nuper scripsi in Comment. 3. de Regular. e ad probandum, quòd nemo debet procurare, ut de Abbatibus perpetuis fiant triennales, si à suis Monasterijs fuerint eligendi. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a Cap quod super his, de maiorit. & obedien. cap. inferior, 21. distinct. clement. ne Romani de electio. b in l. inciuile, ff. de ll. c in Authent. de monach. collat. 1. §. 1. d cap. 1. cap. quia propter, & toto titulo de election. e Super cap. nullam, 18. quæstio. 2. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Scrutatores suffragia vni data alteri falso referentes, magna pœna arbitraria sunt puniendi, & præterea electio non tenet.*

CONSILIVM IIII.

QVid dicendum de Generali cuiusdam ordinis, & scrutatoribus electis ad faciendam electionem Prouincialis; qui machinati sunt, ne scrutatores dicerent uerè, quot suffragia habuit is, in quem maior pars consensit, sed tribuerent maiorem partem alteri, qua fraude electus fuit?

1 Respondetur, quòd grauissimè peccauerunt tam scrutatores, quàm Generalis, & quòd electio coram B Deo nihil ualuit, & digni sunt prædicti fraudatores magna pœna: tum quia rei grauissimę falsarij fuerunt. Tum quia Concilium generale a statuit, ut potestate priuarentur electores, qui contra formam illius cap. celebrarent electionem, etiam sine ulla fraude. Quantò magis debent puniri, qui tam graui fraude id fecerunt? Et quia pœna huius magni delicti non est determinata iure communi, arbitrio iudicis competentis (nisi in constitutionibus ordinis, quas nos nescimus, fuerit determinatum) relinquitur. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. quia propter, de elect. b Argumen. l. 1. ff. de iure deliberan. & cap de causis, de offic. deleg.

C *SVMMARIVM.*

Electionem à maiori parte factam nõ admittens peccat. 1
Electio metu facta est ipso iure nulla, sicut & matrimonium, & professio. 2
Metus minor iusto in foro interiori, si fuit principalis causa actus, vitiat. 3
Metus, vt annullet actum in foro exteriori, requiritur quod sit iustus. 4

CONSILIVM V.

EX sedecim Monialibus habentibus uotum in electione Abbatissæ, nouem suffragatæ fuerunt uni, & septem alteri, & D superior qui aderat, uolebat, ut duæ partes suffragantium conuenirent in una, & fecit eas octies facere electionem, sperans, quod aliquæ ex suffragantibus uni, accederent alteri, quo duas partes haberet: & cum noluissent ullæ mutare sua suffragia, minatus est superior eis, quod nisi duæ partes consentirent in unam, ille esset uocaturus unam aliam monialem, alterius Monasterij: quo metu compulsæ omnes conuenerunt in unam tertiam, quæ nullum antea suffragium habuerat, quæ confirmata à superiore, rexit Monasterium multo tempore, sed nondum triennio completo. Quæritur, an electæ a nouem, quæ maiorem partem Capituli constituebant, sit aliquod ius E repetendi Abbatiam.

1 Respondeo primò, pręfatum superiorem peccasse, ac malè fecisse, nolendo acceptare electam à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, a immo, & cogendo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de uocando aliam, nisi conuenirent duæ partes, contra prædictum textum expressum.

2 Secundò, quòd facilè teneri posset præfatam electionem

ALLEGATIO.

a Iuxta cap. indemnitatibus, §. 1. de elect. lib 6.

ctionem poſtremam fuiſſe inualidam,& nullam:quia omnis electio metu facta eſt ipſo iure nulla, per textū putatum ab aliquibus ſingularem in capit. [ubi periculum. a] quatenus requirit etiam in electione Papæ uoluntatem liberam eligendi ſic, quòd aliàs non ſit futura ualida, quæ communis eſt Doctorum ſententia, & confirmatur primò, eo quòd etiam matrimonium carnale eſt ipſo iure nullum, ſi metu contrahatur, b & matrimonium ſpirituale quo ad hæc æquiparatur matrimonio carnali, iuxta Gloſſam notabilem, & receptam. c Secundo confirmatur, quod etiam metus reuerentialis patris efficit profeſſionem religionis filij nullam,per textum adiuncta Gloſſa. d

3 Tertiò, quod omnis metus etiam non iuſtus reddit actum nullum, & inualidum quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter fiat ob illum metum, ut nos efficaciter probamus in Manual. Confeſſ. e & conſequenter ſi prædicta monialis,in quam conſenſerunt nouem propter prædictum metum, quo ſuperior minatus fuit ſe uocaturum aliam de alio monaſterio, ceſſit iuri ſuo iam quæſito per electionem, iudicandum eſt inualidè ceſſiſſe.

4 Quartò quòd in foro interiori opponetur ei,quod metus ille non fuit iuſtus, & quod ipſa non appellauit à mandato ſuperioris,& quod rogata fuit, ut deſiſteret à iure ſuo, & quod potius fecit rogata, quam metu territa; & quòd altera eſt, & magno tempore manſit in poſſeſſione pacifica, & habita pro bona, & iuridica ab ipſamet, & id genus alia, per quæ difficile obtinebit pro ſe ſententiam in foro, ut aiunt, fori, quamuis certe in foro quod aiunt, poli, prædictus ſuperior, & prædicta loco eius electa, merito magnis ſcrupulis cruciari poſſent.

ALLEGATIONES.

a §.cæterum,de election.lib.6. b cap.cum locum,de ſponſal. c in cap.bonæ,de elect d Verbo patrem,in cap.præſens.20.q.3. e cap.17.num.29. & efficacius cap.22 nu.51.

SVMMARIVM.

1 *Electio ſecundum honeſtatem debet fieri de gremio collegij, facta tamen de extraneo tenet, debetque fieri à maiori parte,adeo ut,ſi ſolum ſint unus, uel duo,non poſſint niſi exterum eligere,num.4.*

2 *Collegium in ſui erectione, ſecundum ius ciuile ad minus tres,ſecundum canones duas requirit perſonas, at erectum ſuſtinetur in una perſona,quæ ſola poſſet eligere prælatum,eumque Pontificem.*

3 *Eligere ſeipſum nemo poteſt, ſed nec pro ſe cum alijs ſuffragari,niſi eſſet unus ex compromiſſarijs.num.4.*

5 *Electores, etiamſi totum collegium ſit redactum ad duos non poſſunt cogi,ut alios accipiant collectores,ſed poſſunt ipſi ſoli eligere.*

CONSILIVM VI.

IN quodam Conuentu deficientibus fratribus, qui uotum, & uocem haberent pro electione Prioris dicti Conuentus, Prouincialis miſit illuc duos Fratres, à quibus fieret electio alicuius extra conuentum exiſtentis,qui ſchedulis ſecretis unum elegerunt abſentem,& non pertinentem ad illum conuentum.Dubitatur an ſit legitima electio.

1 Ad reſpondendum breuiter,clarè,& aptè,præſuppono primo, quòd electio prælati iure communi non eſt neceſſariò facienda de aliquo, qui ſit de Collegio

F electorum,ad hoc ut ualeat: quoniam licet honeſtius, & ſanctius ſit eligere aliquem de collegio, quàm extraneum, a electio tamen facta de extraneo idoneo à toto collegio, uel à maiori eius parte, ualet, ut ſatis efficaciter probat cap. [cum inter canonicos. b] & ita tenuit Gloſſa Bartholomæi Brixienſis, c & Gloſſa Bernardi, d quorum opinionem ſequuntur Innocentius, Hoſtienſis, Panormitanus, & Communis, camque uſus Eccleſiæ ſeruat ſecundum eoſdem.

2 Secundo præſupponendum eſt,quod licet nullum collegium Eccleſiaſticum poſſit cōſtitui in uno, quia de iure ciuili requiruntur ſaltem tres. e & de iure canonico ſaltem duo, f conſtitutum tamen ſemel in multis, poteſt totum ius collegij uenire ad unum, & conſeruari in illo: caſus eſt in l. [ſicut. g] & Gloſſa

G ſolemnis h communiter recepta, & declarata i per Panormitanum communiter receptum: adeo quidem, quod ſi omnes Cardinales exirent è Conclaui, poſtea quam ad eligendum Papam in eo conuenerūt, excepto uno,ille ſolus poſſet eligere Papam,ut aſſeruit Gloſſa memorabilis, k quam communiter ibi receptam magnificat Martinus Laudunenſis l quem ſequitur Petrus à Baiſio. m

3 Quamuis is unus, in quem reſideret ius Collegij, non poſſet eligere ſeipſum,per cap. [per noſtras. n] & per rationes tam ab auctore ipſius in cōtextu eius, quam ab alijs Commentatoribus adductas. o

4 Tertio,quod ex hoc ſecundo præſuppoſito ſequitur tertium,ſcilicet, quod præfati duo fratres, in quos

H recidit totum ius collegij, poterant eligere in prælatum aliquem extraneum,alioquin idoneum:quia poterant ambo ei ſuffragari, licet non potuiſſent eligere alterum de ſeipſis: quia maior pars, cum non eſſent niſi duo,non poterat ſuffragari alteri eorum,quod requiritur ad ualorem electionis, iuxta præfatum capit. [quia propter.] p

Nec obſtat cap.[cum in iure peritus.] q quod uidetur probare, quod electus conſentiendo electioni ſuæ,uidetur augere numerum ſuffragiorum,quod ipſum uidetur probare capitul. [ſi compromiſſarius.] r quia illud eſt uerum, quando electio fit per uiam com

I promiſſi, id eſt,cum habentes ius eligendi compromittunt accipere in prælatum eum,quem maior pars compromiſſariorum nominauerit, non autem cum habentes ius eligendi, eligunt ut collegium per uiam ſcrutinij,ut irrefragabiliter probat capit. [Cumana,] s & Panormitanus communiter receptus declarat. t

5 Quartò, quòd cōſequitur prædicta, eſt quod præfati duo fratres non poterant cogi iure communi ad ſuſcipiendos ſocios, ſiue conſortes ſuffragiorum, ſiue uotorum ad eligendum ſuum prælatum. Tum argumento cap. [cum Eccleſia Sutrina,] u & eorum,quę ibi adnotantur, pręſertim per Ripam. x Tum quia ſuo iure utens nemini facit iniuriam. y

K ALLEGATIONES.

a iuxta cap.nullus inuitis,& cap.obitum,61.diſtinct. & alia ſimilia. b de election.& etiam cap.quia propter,eodem tit. c in dict.cap nullus. d in dict cap cum inter canonicos. e ibidem. f l Neratius,ff de uerb.ſig. g cap.1.de elect. h §.fin. ff.quod cuiuſque uniuerſit.nomin. i in cap.gratum, uerb.maiorem partem, de poſtulat.prælat. k ibidem, & in dict.cap.1.de elec. l in clem.ne Romani,§.porro,uerbo,omnes,de elect. m in tracta.de Cardin.concl.22. n in directorio,de elect. 1.par.cap.2.num.4. o de iure patron. p ibi,& in cap.Cumana, de elect. & alijs locis ſupra citatis. q de elect. r de elect.lib.6. s de election. t ibi, & in dict.cap.cum in iure peritus. u de cauſa poſſeſſ.& propriet. x & in cap.obeuntibus 63.diſt. y cap. cum Eccleſia Vulterana,de elect. & l.iniuriam,§.1.ff.de iniurijs.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Eligentium de numero nō censetur, qui schedulam albam in vrnam ponit, sicut & nec qui recedit de loco in quo ad eligendum conuenerunt, aut voto renunciauit.*

2 *Electio nisi statim post collationem suffragiorum fiat, est nulla, & hoc, si ex ignorantia, vel negligentia eligentium, vel electi malitia, secus si ex malitia eligentium procedat. num. 4.*

3 *Scrutinio publicato non possunt variare electores, immo compellendi sunt ad eligendum illum, qui iuxta vota publicata debet eligi.*

CONSILIVM VII.

IN quodam Monasterio canonicè electus fuit Titius in Priorem, uerum quia mox decretum non est firmatum, ita uolente eo, ad quem pertinebat firmare, inuenta in urna schedula alba, quam existimabat connumerandam inter uoces eligentium, cū tamen mos sit in ordine huiusmodi schedulas connumerare inter renunciatiuas, sicque nihil ponere in numero: ideoque post aliquot dies iussu, & authoritate superioris firmatum fuit decretum ab alio scrutatore, cum præsumeretur ille, qui firmare debebat, malitiosè distulisse. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primo, quod qui præfatam schedulam albam immisit in urnam, non uidetur computandus esse præfati ordinis, ut computetur inter illos, qui suæ uoci uidentur renunciasse. Tum quia quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorum exeunt ex loco electionis, non computantur in numero electorum, a quod ibi Panormitanus multum commendat. Tum quod Glossa notabilis b determinat eum, [qui renunciat suo uoto, non esse magis de numero electorum, quàm sit absens non uocandus, uel uocandus, sed nolens uenire uocatus:] quod in hoc expresè approbat Bonifac. c

2 Secundo respondeo Hostiensem, Ioannem Andream, Panormitanum, & communem tenere, quòd electio debeat fieri mox, uel incontinenti post collationem suffragiorum, eo quod de forma substantiali electionis sit, quod statim post collationem suffragiorum fiat secūdum eosdem, & receptiorem intellectū, cap. [quia propter.] d ut tradit cōmunis ibi. & aliàs facta declaranda est cassa, & nulla secūdum Ioannem Andream, Panormitanum, & communem e per illum textum licet Hostiensis putet esse cassandam.

3 Tertiò, quod præfata conclusio limitanda est necessario, ut tunc solum procedat, quando fit ex ignorantia, uel ignauia quadam eligentium, uel fraude electi, non autem quando differretur per malitiam electorum, uel propter aliquam causam iustam. Tum quia non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, f neque sine culpa priuari iure suo, g & ita ei, in quem maior pars Capituli consentit, non debet afferri conditio iniqua ab eligentibus differendo electionem, neque sine culpa debet priuari iure sibi iam quæsito saltem ad implorandum officium superioris, ut compellat electores ad eligendum.

4 Tum quia Gregorius IX. declarauit h quod publicato scrutinio non possunt uariare, qui suffragati sunt, & quod compelli possunt ad eligendum eum, qui debet eligi secundum suffragia publicata, & certum est, quod non potest sine magno interuallo tem-

A poris fieri, ut petatur a superiore compulsio eligētium ad eligendum, & detur illa ab eo, & fiat eius intimatio, ergo necessariò est tenendum, quòd electio facta post moram interpositam per malitiam, uel dolum eligentium, uel aliam iustam causam sine fraude electi ualet, & ita limitationem hanc pulchrè tenet Panormitanus, i & Petrus à Baisio, k & necessario elicitur ex præfato cap. [publicato] indicto modo pfato.

Quartò, quòd ex præfatis sequitur, prudentissime, iustissimeque fecisse superiorem iubendo, ut eligeretur Titius. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. quod nobis, de elect. b clem. quod circa, de elect. c numer. 29. d de elect. e in cap. cum post petitam, de elect. f l. non debet, ff. de regul. iur. & cap. denique. 14. q. 5. g cap. fine culpa, de regul. iur. lib. 6. h in cap. publicato, de elect. i in dict. cap. publicato, & in cap. cum post petitam, de elect. k in tract. de elect. par. 3. cap. 5. num. 2.

B

SVMMARIVM.

Nocte fieri potest, quicquid eo tempore fieri non reperitur specialiter prohibitum, vnde contractus, testamenta, & collatio beneficii eo tempore facta valent, fallit in electione, in qua seruanda est forma cap. quia propter, num. 2. & in omnibus actibus iudicialibus, qui fiunt sine consensu partium. num. 2. & 3. 1

Electio facta de nocte, tenet, modo non requirat formam cap. quia propter, numer. 2. nec obseruantiam Decreti Concilii Tridentini, num. 4. 1

C *Electio, in qua, omissis requisitis iure humano, seruantur requisita iure naturali, & diuino, tenet.* 2

Diem artificialem non finiri Occidente Sole, sed durare vsque ad tenebras verius est, & an factum in crepusculo dicatur factum in die, ex iudicis pendet arbitrio. 3

CONSILIVM VIII.

DEfinitorium alicuius Capituli seruatis alijs seruandis fecit electionem superioris sui nocte. Quæritur an illa ualeat.

1 Respondeo, quòd pro electione facit, quòd omnia quæ specialiter non prohibentur fieri nocte, possunt quocunque tempore fieri, & quod omnis contractus, & omnis ultima uoluntas potest fieri nocte, ut post alios tradūt Felinus, & Decius, a & quod collatio beneficij nocte facta ualet, ut tradit Pan. b imò, & electio, in qua non est seruāda forma cap. [quia propter. ut ipsemet ibidē dicit, & quod non vr̄ in iure cōi textus, qui prohibeat electionē per definitores faciendā noctu fieri, & quod tanta, uel maior potestas dari pōt, & quotidie cōfertur per collationē, uel prouisionē alicuius abbatię, diaconatus, uel archidiaconatus, quā per electionē definitorū huiusmodi.

D

2 Contra tñ præfatam electionē facit primò, ꝙ licet rñderi possit quod electio definitorū non est magis actus iudicialis, q̄ collatio beneficiorū, & q̄ electio beneficiariorū, in qua non est seruanda forma d. cap. [quia ꝓpter:] replicari tñ pōt, qđ electio in qua est seruāda forma cap. [quia ꝓpter,] c nō pōt fieri nocte, ut determinat Pan. d quē seqtur Felin. e vbi cōis opinio vr̄ idē tenere de oīb. actib. iudicialib., & dies vr̄ solū durare Sole lucente sup terrā, sm Deciū, & p eū allegata. f

E

Quibus

ALLEGATIONES.

a in cap. consuluit, de offic. deleg. b in cap. 1. ut eccles. benefic. c de elect. d in dict. cap. 1. ut eccles. benefic. e in dict. cap. consuluit. f in dict. cap. consuluit.

Quibus pro vtraq; parte cōsideratis, resoluēdo dico primò, præfatam electionem ualuisse, si absque alia fraude facta fuit ante tenebras; tum per citata pro hac parte, tum per illud singulare dictum Innocentii. a citatum in præcedenti concilio. s. [quod ualet electio facta non seruata forma iure humano introducta, si concurrunt iure naturali, & diuino requisita.] Tum quod etiam sententia iudicum, & alii actus iudiciales noctu facta ualeant, si de consensu partium fiant secundum Ioannem Andræam relatum per Fely num b & probatur ratione ualida per Salicetum, c & quod electio pfata fuit de consensu eligentiū facta.

3 Tum quod licet aliqui dicant diem artificialem Sole occidente finiri, uerius tamen uidetur illum durare usque ad tenebras, iuxta determinationem Cardinalis, quam facit post disputationem in cap. [si perfodiens.] d concludens fere in effectu, arbitrarium esse, an factum in crepusculo sit factum in die: nam, ut ait etiam ante ortum Solis dicitur dies, quando iam albescit. An statim post signata præfata Aue Maria communiter absque candela, uel alio lumine cernunt se homines, & discernuntur ab aliis, ita quod sine lumine uideri possit: tunc enim Sol bene est ortus, licet nobis non appareat, quia radii sui iam operantur effectum quo ad nos, & de sero, donec fiant tenebræ, durant radii Solis quo ad nos, & Sol tunc propriè ex toto non occidit,] hæc ille. Cardinalem sequitur Felynus e & muniri potest eius dictum ea ratione, quod hoc hēt communis vsus loquēdi, qui seruandus est. f

4 Secundo dico, quod si fuit facta post tenebras, & quando iam sine candela non posset cerni, nec discerni, ualeret quidem quo ad forum conscienriæ per prædicta, & etiam quo ad forum exterius secundum antiqua iura, quæ non requirebant præfatam formam eligendi secretè, sed non secundum Concilium Tridentinum, & constitutionem ordinis super eius executione factam, secundum quam requiritur forma secretè suffragandi per schedulas, quę commodè seruari non potest sine lumine artificiali, plusquam olim electio. in qua seruanda erat forma, g [quia propter,] quam nocte fieri non posse supra dictum est.

ALLEGATIONES.

a In cap. quod sicut, de electio. b in d. cap. consuluit. numer. 18. uersic. tertio. fallit. c in l. non minorem. C. de transac. d quæstion 2. de homicid. e vbi supra num. 18. f l. Labeo, ff de supel. leg. g de elect.

SVMMARIVM.

1 *Electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus.*

2 *Electio si habeat eligentium consensum, qui solus iure naturæ requiritur, sustinetur.*

3 *Publicatio suffragij tunc uitiat, quando publice facta est, vel fuit vera, vel præsumptiua causa electionis.*

4 *Secretis suffragiis electus, vt requirit Concilium dicitur is, cui alii secretè suffragati sunt, licet ipse suum alteri datum sine fraude manifestauerit.*

CONSILIVM IX.

Congregatis quibusdam ad electionem secretò faciendam, scriba, qui scribebat nomina eligendorum in schedulis dandis electoribus, monstrauit alteri sine ulla fraude, & malitia schedulam continentem nomen, pro quo suffragabatur; aliique omnes suffragati fuerunt secreto ipsi scribæ, qui suum suffragium publicauit. Quæritur an electio ualeat, stante a Concilio Tridentino.

1 Respondeo, quod ualet electio. Primo, quòd defectus clandestinus unius de Capitulo non debet nocere Capitulo id ignoranti, b neque actui ab eo, aliàs legitime facto.

Secundò, quòd alioquin sequeretur, quod unusquisque electorum, posset pro suo arbitrio electionem reddere nullam si conueniret illud eidem, posset enim dicere socio suo clam, pro quo suffragaretur, & electione facta dicere, quòd non fuit secretò suffragatus, si conueniret ei iudicare electionem nullam, & tacere id, si placeret ei electio. &c.

Tertiò, quòd ostensio præfata præsupponitur non fuisse facta fraudulenter, ut esset causa, ut alij suffragarentur pro eo, sed solùm ut sciret socius, quòd ipse scriba non suffragabatur sibi, sed alijs: & ita non potest cassari ratione fraudis.

2 Quarto, quod electio, ad cuius ualorem concurrunt requisita iure naturali, ualet, licet forma iure humano inducta non seruetur, secundum singulare dictum Innocentij, c & in casu proposito concurrit consensus eligentium iure naturali requisitus, quia omnes consenserunt in scribam, preter ipsummet, qui alteri suffragatus fuit.

3 Tum quod intentio, & mens Concilij fuit statuere, ut Capitula facerent electiones secrete in hunc sensum, quod non permittant fieri aliquid, ex quo publicari possint nomina eligentium; & si tale quid permiserint, & factum fuerit, electio nō ualeat. Fuit item intentio eius, ut nullus Capitularium manifestet suum suffragium alij publicè, nec secretè, & quod si manifestaret publicè, & Capitulum id permitteret, non ualeret electio, si autem secretò alicui manifestatio esset facta, uel præsumeretur fuisse causa cur talis electio facta fuisset, cassaretur illa, & alia non: ne in sua potestate esset cassare publicando se manifestasse suum suffragium, uel ratificare id tacendo: quia nihil iure naturæ requisitum ob id deforet electioni.

4 Quinto, quod Concilium Tridentinum solum requirit, quòd omnes prælati eligantur per uota secreta, & D. consulens electus fuit per uota secreta, quia omnes, qui ei suffragati fuerūt, secretè id fecerunt, & suffragium publicatum nihil profuit ei, uel alteri, & consequenter uidetur satisfactum uerbis Concilij, & non itum obuiam menti, & rationi illius, cùm nihil sit actum in fraudem legis, nec in iniuriam, & præiudicium alterius. Salua. &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. 6. de regul. sessio. 25. b cap. fin. cum ei adnot. de procur. c in cap. quod sicut, num. 8. de elect.

SVMMARIVM.

Vicariatus Generalis dignitas impatibilis non est alii beneficio impatibili, immo licet sit officium, ratione cuius præest, non tamen est beneficium. num. 5. 6. 1

Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum constituentis, quando ab eo solo habet potestatem. 2

Prælati Minimorum tanto tempore subsunt, quanto præfuerunt. & 4. 3

Vicarii generalis iurisdictio eadē est, q̄ ipsius Generalis. 3

Vicarius generalis præest superiori locali, habetque superioritatem, & prælationem. 5. 6. 4

Generalis Minimorum quare immediatè fieri non potest Vicarius, vel procurator generalis, & num. 9. 5

6 Delegatum

6 *Delegatum etiam re incepta reuocari posse, similiter, & vicarium.*
7 *Rationem diuersam diuersum ius suadere.*
8 *Stultus non debet esse melioris conditionis quàm sapiens.*
9 *Iniustè qui detinet officium, seu beneficium, non est melioris conditionis, quàm si iustè possedisset.*

CONSILIVM X.

Quæsitum fuit primo, an Generalis Minimorum finito triennio sui officii possit constitui Vicarius Generalis durante sequente triennio. Secundo an finito eodem triennio possit idem Generalis fieri Zelosus, siue Procurator Generalis, attento tenore cuiusdam Capituli Regulæ, quod habet in summa. [Prælatos Ordinis Minimorum tanto tempore debere subiici, quanto tempore fuerunt præfecti, nisi assumant gradum superiorem:] & attento tenore additionis Turonensis, quæ habet in summa, [Correctorem præsentem posse constituere Correctorem anni præcedentis Vicarium suum ad 15. dies, uel unum mensem.] & attento tenore capit. Correctorii, quod habet in summa, [Generales, & Prouinciales Ordinis Minimorum posse delegare ad loca sibi subdita aliquas personas idoneas, cum plenaria, uel limitata potestate:] attenta item ordinatione Tholosæ facta, quæ habet in summa, [socios Generalis præcedentis posse deligi in socios sequētis, & etiam in officium Zelosi, Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi.

1 AD Priorem quæstionem respondeo, pro parte affirmante facere primò, quòd uicariatus generalis non est incompatibilis alii beneficio incomparabili: quia Decanus, & Archidiaconus possunt esse Vicarii Generales, imò, & Episcopus potest esse Vicarius Papæ, & Archiepiscopi, & etiam Episcopi.

2 Secundò, quòd Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum eius, cuius esse Vicarius, modo solum habeat potestatem ab illo. Tertio, quod Corrector, finito suæ Correctionis anno, potest fieri Vicarius noui Correctoris ad quindecim dies, vel vnum mensem, ut habet supradicta additio Turonensis, ergo eadem ratione poterit esse Generalis, finito suo triennio, Vicarius sui successoris saltem ad quindecim dies, uel mēsem, imò etiam ad maius tempus, saltem interpolatum, sicut Corrector præcessor potest esse Vicarius successoris ad maius tempus interpolatum ob absentias successoris interpolatas, puta uno mense ob primam absentiam, & alio ob aliam, & ita posset esse saltem maiore parte anni. Quartò, quòd in Capitulo Turonensi videtur approbatum fuisse, quòd unus Hispanus Corrector finito suo anno potuit esse anno sequenti toto Vicarius Correctoris noui: ergo eadem, uel maiori ratione tolerari potest, quòd Generalis suo triennio finito, sequenti triennio toto sit Vicarius generalis.

Pro parte autem negante facit primò præfatum capitul. regulæ, quatenus significat, quod Corrector anno suæ Correctionis expleto non potest anno sequenti deligi Corrector, nec ad aliam præfecturam, quæ sit inferior Correctoria. Ergo nec generalis suo triennio finito poterit eligi triennio sequenti, nisi ad præfecturam superiorem. At uicariatus generalis est minor præfectura, quam ut ita dixerim generalatus, ut palam est. Ergo non potest deligi in Vicarium generalem.

3 Secundo facit illud idem c. regulæ, quatenus probat, quod quilibet prælatus huius ordinis tanto tem-

A pore debet subijci, quanto fuit prælatus. At Vicarius generalis, quatenus est Vicarius, nulli est subiectus, quoniam iurisdictio eius est eadem, quæ ipsius Generalis: utriusque enim Auditorium, siue Tribunal est idem. a Tertio facit idem cap. per locum ab identitate rationis, quatenus probat Generalem finito triennio non posse fieri Generalem ea ratione, qua uetatur recipere denuo eādem iurisdictionem, quam habebat cum esset Generalis. At Vicarius habet eandem iurisdictionem, quam habet Generalis, quia eadem est utriusque, ut dictum est: ergo non potest illam illo triennio habere.

4 Quarto facit idem cap. regulæ, quatenus probat quemlibet prælatum præfati ordinis tanto tempore, B quo fuit prælatus, debere subijci Correctori locali: cui tamen non subijcitur, immo præest Vicarius generalis. Quinto, quod ex contrario sequeretur absurdum, scilicet, quod idem posset esse per totam suam uitam Generalis, uel Vicarius Generalis: finito enim triennio Generalatus, posset esse Vicarius Generalis triennio sequenti, & illo finito posset esse Generalis alio triennio, & eo finito Vicarius alio triennio sequenti: & sic consequenter, dum uita ei maneret, quod est absurdum, & ita non dicendum. b Sexto, facit, quod in Capitulo Turonensi, ut supra præsupponitur, fuit conclusum quod qui fuit Corrector uno anno, & Vicarius ob penuriam fratrum anno sequenti, non potuit eligi Corrector anno tertio, quod nulla ratione alia C potuit fundari, quàm quia idem iudicandum est quo ad hoc propositum de Vicariatu, & de ipsa præfectura, cuius est ille Vicarius, & consequenter sicut Generalis finito triennio non potest deligi Generalis, sic non poterit etiam deligi Vicarius Generalis.

5 Per hæc posteriora fundamenta pars hæc posterior negatiua uidetur uerior, & æquior. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quidem, Vicariatum Episcopi, uel alterius dignitatis non esse incompatibile beneficium alij beneficio incompatibili. negando tamē ex hoc sequi, prohibitum præesse, siue superiorem esse, fieri posse Vicarium Generalem: quia ratio, quare Vicariatus non est incompatibilis alij beneficio incompatibili, est, quia non est D beneficium nec compatibile, nec incompatibile: ratio uerò, quare Generalis finito triennio non potest esse Vicarius Generalis, est, quia non potest esse superior, sed debet esse subiectus alio triennio, & Vicariatus licet non sit beneficium, est tamen officium, quòd facit habentem illud præesse, & esse superiorem alijs.

6 Ad secundum respondetur cōcedendo Vicarium posse reuocari à suo principali, sicut & delegatus, etiā post inceptā causam, ut determinat Bartolus, c negando tamen, quod ex hoc sequatur, eum qui prohibitus est, ne fiat superior gradus inferioris eo, quem præcedenti anno habuit, posse eligi in Vicarium in eodem officio, quod præcedenti anno gessit, ut principalis, cum non desinat quis esse superior, eo quod reuo- E cari, uel priuari possit officio suo, d cum allegatis ibi per Glossam. Et quæstio nostra non est de Vicario, an reuocari, uel mutari possit, sed an prohibitus esse superior, sit prohibitus esse Vicarius Generalis, qui habet eandem superioritatem iurisdictionis, quam habet Generalis.

7 Ad

ALLEGATIONES.

a Cap. non putamus, de consuetud. lib. 6. b l. nam quod absurdum, ff. de bonis libert. c in l. ubi cæptum, ff. de iudi. d argument. cap. cum non liceat, de præscript.

7 Ad tertium respondeo primò, negari posse, illationem de Correctore ad Generalem ratione diuersitatis, quod frequentius accidit in particularibus Monasterijs, ubi sunt paucæ personæ, ut non inueniatur idoneus ad hoc, ut sit Vicarius Correctoris, quam in Capitulis Generalibus, in quibus fiunt Generales, & Vicarij Generalium, cùm in illis conueniat flos totius Ordinis. Secundo responderi posset, quod illud argumentum solum probaret, posse Generalem finito triennio constitui ad aliquod paruum tempus Vicarium, sed non simpliciter, quod nostra responsio habet, & quæstio quieuit.

8 Ad quartum respondetur, negando fuisse approbatum in Capitulo Turonensi, quod ille Hispanus legitimè fuerit institutus Vicarius toto secundo anno, G sed solùm, quod ille uicariatus annalis fecit eum inhabilem ad correctoriam sequentis anni: nó quidem ea ratione, quod fuit legitimus uicarius, sed ea, quòd stultus non debet esse melioris conditionis, quàm sapiés, iuxta cap. [eum qui,] de preb. lib. 6. quod habet, [eum qui uiolẽter accipit possessionem beneficij curati, perdere prius simile habitum, æquè, ac si iuste accepisset secundum:] ita etiam prefatum Reuerẽdissimum Capitulum iustè decreuit, ut is, qui tenuit iniustè uicariatum anno secundo, esset inhabilis ad tenendam correctoriam anno tertio, sicut fuisset si uicariatum tenuisset legitimè, quia nó mansit subiectus uno anno, sicut fuit prælatus, uel superior altero, ne per stultitiam lucraretur plus, quàm per sapientiam.

9 AD POSTERIORVM quæstionem respondetur, Generalé triennio suo finito non posse fieri Zelosum, siue procuratorem generalem. Tum quia officium procuratoris generalis est minus generalatu, & durante triennio sequenti non potest deligi ad minora officia generalatu per prefatum cap. regulę. Tum quia illo triennio durante debet esse subiectus Correctori; & præsupponitur in propositione quæstionis, Zelosum, seu Procuratorem generalem, nulli alij, quam Generali esse subditum. Tum ob alia quæ colligi possunt ex supra posita erudita quæstionum propositione.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis, siue Zelosus Minimorum, licet non habeat, nec præfecturam, nec prælaturam, eximitur tamen à subiectione Prouincialium, & aliorum Correctorum.*

1 *Iudex vt quis sui iudicis sit, iuri exosum.*

2 *Elationis, & superbiæ motus deprimitur, dum quis alteri se, & in vilioribus subdit officijs.*

CONSILIVM XI.

QVoniam D. qui dignatus est cósulere nos super prædictis, & D. qui ante paucos dies consuluit nos super fere eisdem, sunt eiusdem ordinis ordinatissimi, & reformatissimi, quos iure optimo præsumo quærere ueritatem circa dubia occurrentia, ut eam seruent, & exequantur, cum sint fere unus ordine, & conditione, & in sui ordinis conseruatione unito fere affectu, ideo respondeo D. in præsentia interroganti ea ferè, quæ in summa latius respondi præfato D. consulenti, & proponenti mihi alia quædam Capitula, & ordinationes tam suæ Regulæ, quam Generalium Capitulorum sui Ordi- F nis, cum aliquantulo auctario, quod etiam reddam.

Dico igitur respondisse me primo illi D. Generalé sui ordinis non posse fieri Vicarium generalem Generalis sequentis intra tãtum tempus mediatè sequens, intra quantum fuit Generalis, per illud capitulum regulæ, quod tunc consulens monstrauit, quod habet in summa, [superiores præfati Ordinis Sanctissimi tanto tempore debere subesse, quanto præfuerunt.] Secũdo respondimus eidem, Prouincialem posse fieri Zelosum, & Procuratorem Generalem, attenta ordinatione quadam Tholosani Capituli, quæ habet socios, [Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentis, & etiam in officium Zelosi, Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi.] Tertio Generalem suo triennio finito non posse sequenti Triennio esse Zelosum, siue Procuratorem Generalem. Tum quia præfatum cap. regulæ debet tanto tempore subesse, quanto præfuit, nisi assumat gradum superiorem; & Zelosus non habet locum superiorem Generalatu, & nulli alij, quam Generali subest, ut uterque proponit.

1 Tum quia licet non sit prælatura siue prefectura, est tamen officium, ratione cuius eximitur ab omnibus Correctoribus, & Prouincialibus, & ita non uidetur subesse ulli eo modo, quo regula iubet superiores tanto tempore debere subesse, quanto prefuerunt, nisi assumpti fuerint ad munera superiora. Quarto, Generalem finito triennio non posse constitui Vicarium in H aliqua prouincia: ita ut subsit alicui Correctori alicuius monasterii, sic tamen ut in casibus sit superior ipsi Correctori. Tum quia exosum ẽst, ut iudex sit iudex sui iudicis, Tum quia ratione hac statutum est, ut Abbas non subsit monachis, a Tum quia lo. Papa lerio scribendo ait, b [humani moris est illum uereri, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur.] Tũ quia licet apud Deum, cui omnia nuda sunt, aperta ueritas præualeat, & ita licet coram ipso bona fide, & sincera mente, tam constituẽtis, quàm constituti, fieri posset, vt Generalis constituere posset aliquem subiectum Correctori, cũ potestate, ut uicissim ipse corrigat Correctorem, tamen apud homines, & summa prætoria Ecclesiastica, & secularia presumetur hoc fieri in fraudé regulæ, & mentis S. Francisci de Paula, qui ad de- I primendum motum elationis, & superbiæ, qui nasci potest ex regimine loci superioris, statuit, ut tanto tempore quis subsit, quanto præfuit.

2 Tum quia regul. penul. c habet] certum esse eũ committere in legem, qui uerba legis amplexus contra legis nititur uoluntatem, [& Hieronymus ait, d [Euangelium non esse in uerbis tantum scripturarũ, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in foliis, sed in radice rationis] prefatum autem Sanctissimum Franciscum potuit mouere S. Synodus, quæ relata, e [habet exercitium humilitatis esse subdere se uilioribus officiis, quia contraria contrariis curantur,] vt habet glossa. f K

ALLEGATIONES.

a Cap. nullam, 18. quæstion. 2. b In cap. iustit. 16. quæst. 2. c de regul. iuris lib. 6. d in cap. Marcion. 1. quæstion. 1. e in cap. 1. de pœn dist. 2. f cap. effectum 26. quæst. 7.

SVMMARIVM.

Electio facta, non vocatis habentibus ius suffragandi, non valet. 1

Conuentus in ijs quæ ad eum separatim à prælato pertinent, immo & quælibet pars cõuentus in ijs quæ ipsam solam 1

ſolam attingunt, ſine conſenſu prælati procuratorem conſtituere poteſt.

2 *Prælatus, & conuentus ſunt diuerſa, adeo quod propriè prælatus non eſt de conuentu.*

3 *Conuentus cum Vicario ſeu Priore clauſtrali non à ſolo prælato, ſed per electorem creato, poteſt mortuo prælato conſtituere procuratorem in his quæ ſpectant ad conuentum, cum facultate obligandi monaſterium, & eius bona. num. 3.*

4 *Clauſtralis Prior, ſiue Vicarius non à ſolo prælato deputatus, ſed per electionem electus habet poteſtatem non à prælato, ſed à iure, nec eius officium ceſſat per mortem, vel excommunicationem prælati.*

3 *Conceſſo vno, & illud conceditur, ſine quo conceſſum, uel nullo modo, vel commodè nequit fieri.*

4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitimè conſtitutum reuocare nequit.*

5 *Reuocatio ad eum pertinet, ad quem conſtitutio, & contrarium eſt iuribus exoſum.*

6 *Procurator à conuentu conſtitutus agere cauſas poteſt ſicut, & ipſe conſtituens.*

CONSILIVM XII.

CVm mortuus eſſet Prior conuentus, & electio ad conuentum ſpectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate ſuffragandi procuratores N. & M. Dicti Conuentus profeſſos conſtituit, & quendam Petrum ad lites, & alia negotia Conuentus cum facultate obligandi res, ſeu reditus Monaſterij, quatenus opus eſſet, Procuratorem creauit, & conſtituit: Prouincialis uerò electionem non uocatis conſtitutis procuratoribus fecit, & procuratorem ad lites, ſeu Monaſterij procurandas, & defendendas reuocauit.

Quæritur primò, an electio, procuratoribus prædictis non uocatis, teneat?

Secundò, an conuentus ſine prælato pro conſeruatione rerum monaſterij reditus conſtituere ualeat.

Tertiò, an prælatus conſtitutionem procuratoris à conuentu factam poſſit reuocare?

Quartò, an prælatus, reuocando procuratorem à Conuentu creatum, peccet?

Quintò, an procurator à ſolo Conuentu creatus agere ualeat?

1 AD QVINQVE quæſtiones ex ordine reſpondeo. Ad primam, uidelicet, quòd non eſt electio Canonica: quia ueri procuratores Conuentuum, quibus erat ius uocis dandæ, ſiue ſuffragandi, non interfuerunt, per ea quæ infra dicentur.

AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd Conuentus in his, quæ ſeparatim pertinent ad illum, poteſt cõſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati, ut determinat Innocentius, a receptus ab omnibus: quin & quælibet pars Capituli in his, quæ ipſam ſolam attingunt, poteſt conſtituere procuratorem, ſecũdum Innocen. b immo & quilibet Monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolum, ut quia eſt ſpoliatus, uel alimenta ſibi denegantur, poteſt agere per ſe, & conſtituere procuratorem, ſecundum Innoc. & omnes alios, c & tradimus comment. cap. non dicatis. d

2 Secundo, quod conuentus eſt aliud à prælato adeo quod prælatus non eſt propriè de Capitulo, neque de Conuentu, ſecundum Gloſſ. communiter receptam e per textus, quos ipſa in hoc citat aptiſſimos.

Tertio, quod conuentus cũ Vicario, qui ſolet appel-

A lari Superior in Monaſterijs quæ reguntur per Priores, & Prior clauſtralis in Monaſterijs, quæ reguntur per Abbates, f cuius officium nõ uacat per mortem Abbatis, uel Prioris, iuxta clem. ne in agro, g legitimè poteſt conſtituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipſum Conuentum, ut probatur in dict. §. h Nec obſtat, quod mortuo, uel excommunicato principali prælato Vicarius eius etiam quoad officium moritur, uel ſuſpenditur; i quia illud eſt uerum de Vicario generali prælati, qui à ſolo eo recipit iuriſdictionem, non autem de prædicto Priore, Superiore, uel Vicario Clauſtrali, qui non à prælato, ſed à iure recipit ſuam poteſtatem.

3 Quarto, quod illi, cui conceditur aliquid, conceſ-
B ſum uidetur id, quod ſine illo fieri nequit, k immo, & quod fieri poteſt ſine illo, ſed non commodè, l per quas leges hoc tenet Aret. m quicquid Gloſſ. ſenſerit. n Cum ergo Conuentui, in his, quæ pertinent ad eum, concedatur facultas conſtituendi procuratorem, ſiue ſindicum, & hoc non poſſit facere ſaltem commodè, quia non admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorum ſuorum, conſequitur poſſe obligare ſe, & ſua bona, uel quatenus pertinent ad illum in conſtitutione ſui procuratoris.

4 AD TERTIAM reſpõdetur non poſſe Prouincialem reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitime conſtitutum, arg. cap. 1. o [Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem etiam diſſol-
C uitur.] Et ad omnem actum faciendum eſt neceſſarium, ut poteſtas concurrat cum uoluntate, p & nullo iure nec communi, neque particulari regulæ habetur, quod poteſtatem habeat conſtituendi, neque reuocandi procuratorem conuentuum, & ſicut lege cautum eſt, quilibet regulariter poſſit conſtituere, & reuocare procuratorem ſuum, q ita nulla lege conceditur regulariter uni poteſtas reuocãdi procuratorem conſtitutum ab alio, & cum regulę ſit ſtandum, donec monſtretur, & probetur exceptio, iuxta Gloſſ. ſolemnẽ, r & non monſtratur prædictam regulam limitari in hoc caſu, ſtandum eſt illi in eo.

5 AD QVARTAM reſpondetur, prædictã reuocationẽ eſſe tyrannicã, & omni iure reſpuendã mul-
D tis nominibus iuri naturali, diuino, & humano nitentibus, quandoquidem tollitur libertas à iure cõmuni, & particulari regulæ conceſſa, incutitur timor contra oẽs leges contra metum iniuſtũ incutientes latas, uſurpatur, & aufertur ius proximo competens, contra iura uetantia ius ſuum tolli ulli ſine conſenſu: quin & ſine culpa puniuntur inſontes, immo & ſine cauſæ cognitione, cõtra omnia iura uetantia iudicibus, ne ſine illa procedant, & cũ magno ſcandalo ordinis, & cleri, uel populi totius regni, in quo talia fiunt, contra Euangeliũ, & iura ſtatuẽtia, ne quicquam cum ſcandalo fiat.

6 AD QVINTAM reſpondetur affirmatiuè: quia

E

ALLEGATIONES.

a in cap. edoceri, num. 6. de reſcript. b ibid. num. 6. c in cap. cum I. & A. de re iudic. d 12. q. 2. e in clemen ut ij, qui de ætate, & qualitate, uerb. in eiſd. f cap. cum ad Monaſterium, §. prior, de ſtatu monac. g §. ſi quis autem, uerbo, Abbate, de ſtatu monach. h uerb. Abbate. i cap. 1. de offic. uicar. lib 6. k l. 2. ff de iuriſdict. omnium iudicum, & cap. præterea, de offic. deleg. l l. penult. ff. de uſufr. & l. quicunque, §. ſi ei quem ad uendendum, ff. de inſtit. act. m in cap. de teſtibus, col. 3. de teſtibus cog. & dict. capit. præterea. n in cap. ſolet, de ſentẽ. excom. uerb. per ſuperiorem. o de regulis iuris. p cap. cum ſuper, de offic. deleg. q l. 1. ff. de procuratoribus. r in l. omnis definitio, ff. de regul. iur. & in rubr. eodem tit lib. 6.

quia nihil iuridicum potest contra id afferri, cum regula iuris sit omnem procuratorem legitimè constitutum posse agere illa, ad quæ est constitutus; regula, inquam, super qua fundantur, & quam præsupponũt omnes tituli de procuratoribus, a & tota praxis iudiciorum, & negociorum.

ALLEGATIO.

a ff. C. Decretal. sexti, & clement.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium, non in actu, sed in habitu, quale est illud, cuius cura per Vicarium ad vitam, vel amouebitur necessariò ponendum exerceri debet, non subijcitur pœnæ cap. licet canon. de elect. lib. 6.*

2 *Prioratum regularem curatum, etiam si cura per alium exerceatur, habens Monachus, tenetur se promouere facere intra annum, secus est de non Monacho obtinente similem Prioratum, sæcularem tamen: immo secundum Federicum, nec Canonicus Regularis ad id tenetur, etiam si teneat regularem sui ordinis.*

3 *Beneficia regularia si gubernentur per Clericos sæculares, vt sæcularia, efficiuntur sæcularia, & econtra sæcularia efficiuntur regularia.*

CONSILIVM XIII.

QVidam habens Prioratum, qui olim fuerat Regularis, & Conuentualis, & à centum annis redactus in simplicem Ecclesiam parochialem, cuius cura animarum regitur per Capellanum perpetuum, certa parte redituum ipsius Prioratus ad eius sustentationem applicata; Quæritur, an inciderit in pœnam cap. [licet canon,] a qua priuatur Ecclesia parochiali, qui se non fecit promoueri ad sacerdotium infra annum.

1 Respondetur, quòd non. Tum quia præfatum capitul. [licet canon,] solùm habet locum in eo, qui tenet Ecclesiam parochialem cum cura in actu, idest, qualem ipsemet tenetur exercere, & non in eo, qui habet curam tantum in habitu, idest, exercendum per Vicarium perpetuum, uel temporalem necessariò apponendum: huiusmodi enim beneficium, quod habet curam in habitu, non cadit sub capit. [de multa,] b nec sub Extrauagan. [execrabilis.] Ioan. XXII. quæ hæc probat, c & pulchrè tradit Feli. qui alios citat. d Tum quia Prioratus, cui est annexa cura exercenda per eundem, ualde differunt, ut probat clement. [ne in agro.] e

2 Nec obstat ille §. quatenus habet, utrunque esse promouendum intra annum sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: quia loquitur tantùm de regularibus Prioratibus, qui Monachis conferuntur, non autem de sæcularibus conferendis clericis sæcularibus, qualis est Prioratus iste, qui, ut præsupponitur, a centum annis fuit gubernatus per clericos sæculares, & cõstat per gubernationem quadraginta annorum regularia fieri sæcularia, & e conuerso. f

3 Tum quia non est mirandum, quod ille §. [cæterum,] sic restringitur; quoniam id fit argument. cap. [statutum,] g ne procedat in Ecclesijs sæcularibus, nam & Federicus, h consuluit non esse locum ei etiã in Prioratibus Canonicorum Regularium, sed solum in Prioratibus Monachorum nigrorum. Tum quia ex suppositis constat huic Prioratui non inesse curam in actu, idest, exercendam per eius Priorem, sed in habitu, idest, exercendam per capellanum, qui in effectu est uicarius perpetuus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De electiõn. libr. 6. b De præbend. c in §. quia uerò d in cap. postulasti, collat. 2. de rescriptis. e §. cæterum de statu monachorum. f cap. cum de beneficio, de præbẽ. g De electio. in 6. h Consil. 25.

SVMMARIVM.

Episcopi beneficia per consecrationem, vel lapsum temporis ad id statuti vacant, & hoc, modo episcopatus possessionem cum facultate percipiendi fructus apprehendit, numer. 3. licet ex stylo statim ac Papa de illo prouidit, vacent, numer. 1. Item fallit in Episcopo titulari, cuius beneficia non vacant, nisi adepta episcopatus possessione, num. 3.

Episcopo beneficia conferri non posse, nullo iure cautum reperitur, imò ex causa legitima posse, verius est, numer. 4. & 6. & hoc modo non sint episcopatui incompatibilia, vt est præpositura, num. 5. & 6.

Episcopus per ademptionem beneficiorum, de quibus in cap. de multa, non perdit episcopatum, imò nec potest illum relinquere, etiam ut accipiat aliud beneficium sine Papæ consensu, num. 7.

CONSILIVM XIIII.

AN collatio beneficij simplicis facta episcopo titulari ualeat? Respondetur primò, quod pro parte negante facit primo cap. [cum in cunctis,] a quatenus habet Episcopum perdere beneficia priora ipso iure per consecrationem, uel lapsum tempus consecrandi, imò & per stylum curiæ statim per prouisionem Papæ, ut ibidem tradit Dec. Secundo facit cap. [cum nostris,] b quatenus uidetur probare electionem de Episcopo ad quandam præposituram factam non ualuisse. Tertio quod Panormit. c & communis d uidentur significare, quod per solam indulgentiam dispensationis Papæ poterat Episcopus tenere prædictam præposituram.

2 Quarto, quod non licet quem à maiori dignitate ad minorem descendere, ut notatur in c. fi. e unde nec ab archiepiscopatu licet descendere ad episcopatum, vt notatur in d. cap. [cum nostris.]

His tamen non obstantibus contrarium est uerius. Tum quia nullo iure inuenitur hoc prohibitum, & quod patrum decretis statutum non est, superstitiosa inuentione non est præsumendum, f Tum quia contrarium uidetur probari per cap. [ad supplicationem] de renunciat. quatenus habet fuisse concessum beneficium Archiepiscopo, qui auctoritate Papæ, suo Archiepiscopatui renunciauerit.

3 Tum quia Panormitanus, et communis tenent, g ibi probari non esse locum pœnæ capit. [de multa,] in Episcopo, cui confertur beneficium aliquod de incompatibilibus illius c. [de multa.] Tum quia etiam ante quæsita non perdit, nisi adepta possessione, & facultate percipiẽdi fructus, ut colligitur ex textu, & declarat ibi Decius pro quo est Gloss. h per quam dicit Staphilus,

ALLEGATIONES.

a § cum uero. de electiõn. b de concess. præbend. c Numer. 4. d ibid. e de transl. prælat. f capit. consuluisti. 2 quæstion. 4. g in d. capitul. cum nostris, h in capitul. si tibi concesso de præben. libro 6.

Staphilus, a tenuisse in Rota, quod Episcopus titularis non perdit ipso iure beneficia prius habita, donec adipiscatur possessionem sui episcopatus, quæ glossa licet non dicat illud in specie, elicitur tamen ex ea, quatenus habet, vt dictum est, per prædictum capitu. si tibi. limitari prædictum §. cum vero.

4 Tum quia communis opinio habet. b posse conferri beneficium Episcopo ex causa legitima, puta ob necessitatem, quia non habet fructus sufficientes ad se sustentandum.

Ad opposita verò, & quidem ad §. cum vero. respondetur primo, quòd loquitur de beneficijs quęsitis ante episcopatum, & de Episcopo, qui quæsiuit possessionem, & fructus sui episcopatus: nos autem loquimur de quæsito post illum habitum, & de Episcopo, qui neque possessionem nec fructus episcopatus quæsiuit. Secundo, quod non est bona consequentia: Episcopus perdit beneficia ante promotionem habita, ergo a fortiori est inhabilis ad habenda: nam accipiens vnum beneficium contentorum in d. capit. de multa. perdit omnia similia, quæ prius habebat, non tamen fit inhabilis ad habenda alia etiam similia, & per renunciationem perdit quis sua beneficia, c & tamen potest alia nouè adipisci, secundum omnes.

5 Ad secundum respondetur, negando quod prædictum cap. cum nostris. probet quicquam contra hoc. Tum quia non loquitur de beneficio simplici, sed de præpositura, quæ est de numero beneficiorum incompatibilium comprehensorum in d. cap. de multa. nos autem loquimur de beneficio simplici. Tum quia non dicit electionem de Episcopo ad pręposituram non valuisse, eo quòd erat Episcopus, sed alia ratione, vt ibi omnes declarant, significantes præposituram esse magis incompatibilem alteri beneficio curato vel dignitati, quam episcopatui, quatenus aiunt per illius adeptionem non vacare Episcopatum, at aliud curatum, uel dignitatem sic.

6 Ad tertium respōdetur primo, concedendo, quod Panormitanus, & communis aiunt, per dispensationem Papæ potuisse Episcopum, de quo in illo cap. retinere prædictam præposituram cum suo episcopatu, sed negando, quòd ea ratione ad id moueantur, quòd non liceat Episcopo accipere aliud beneficium, sed quia præpositura erat incompatibilis episcopatui. Secundo, quòd nō dicunt id Episcopo licuisse per solam dispensationem Papæ: imò Panormitanus d solum requirit superioris, authoritatem cum causa legitima, & postea, e ait causam legitimam, ob quam Episcopus potest accipere aliud beneficium, esse, quòd fructus sui episcopatus alij debentur, vel non possunt percipi ab ipso, quia exuat, uel est absens, quod in nostro casu contingit.

7 Ad quartum respondetur concedendo, quòd Episcopus non potest relinquere episcopatum, & accipere aliud beneficium sine auctoritate Papæ, quia illud esset descendere, sed nos loquimur de illo, qui retinendo episcopatum, accipit aliud beneficium ad se sustentandum, quod non est descendere, neque exuere, sed vestire & munire se ad honorandum episcopatum, quem habebat quod licitum & sanctum esse, prędicta probant, & quod est decus ecclesię honesta eius sustentatio, sicut esset dedecus eius mendicatio. f

ALLEGATIONES.

a In tracta. de litteris Apostolicis sub tit. de qualit. & statut. benefic. numer. 53. b in d. cap. cum nostris, & in d. cap. ad supplicationem. c capit. quam periculosum. 7. quæstio. 1. d num 7. e numer. 15. f cap. diuini. princ. 93. distin.

A

SVMMARIVM.

Episcopus quidem per consecrationem perdit beneficia habita, non tamen iure cautum legitur, quod sit inhabilis ad alia habenda, præcipuè titularis, licet aliqui contrarium putent. 1

Cardinalis nō est inhabilis ad beneficia saltem simplicia. 1

CONSILIVM XV.

Quæsitum est, an Episcopo cōsecrato possit conferri beneficium etiam simplex.

1 Respondeo, quòd partē negatiuam tenet Panormitan. a eo quod per consecrationem perdit beneficia, quæ habebat, ergo minus poterit in futurum habere, b & Cardina. c ait ei qui renunciauit episcopatum, non posse sine causa & dispensatione conferri beneficium. Sed non videtur inueniri ius satis expressum, quo Episcopus, pręsertim titularis tantum, fiat inhabilis ad habenda beneficia futura, etiam si debeat perdere præterita, d & quòd Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia, vt tenet Panormitanus. e

B

ALLEGATIONES.

a In cap. ecclesia vestra. nu. 2 de elect. b Arg. cap. quem admodum, de iureiur. c in cap. ad supplicationem, de renunc. num 1. d Argument. cap licet canon, & c. commiss. de electio. libr. 6. & notatorum in cap. de multa, de præbend. e In dicto capitul. ecclesia vestra, numer. 2.

C

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

Episcopatui an deceat renunciare. 1

Episcopatui non renunciet, qui vegetus est, & vsui esse potest. 1

Renunciat qui Episcopatui, occasionem peccandi tacite quærit. 2

Voluptas & otium arma diaboli. 2

Gloria & bonum nomen vt conseruantur, & perduntur. 3

Famam quisque suam maximè publica persona seruare debet. 4

D

Scandalo ne simus omnis lex vetat. 5

Pacta, & conuentiones seruari debere oīa iura clamant. 6

Insolita qui facit, dolo agere videtur. 7

Ingratus oīs malus, sed qui malum pro bono reddit, peior. 7

CONSILIVM I.

Vtrum deceat, vel liceat Episcopo renunciare Episcopatui, & dignitati, qui adhuc est corporis, & animi uiribus satis uegetus, & magno cum fructu concionando, prælegendo, consulendo, & sacramenta administrando semper præfuit?

E

1 Colligitur quòd non, primo ex illo dicto Alexan. Tertij. a [Indecens omnino probatur prius soluere militiæ cingulū, quàm cedat uictori aduersitas pręliorum.] hæc ibi. per quod sanctissimus ille Papa noluit facere facultatem renunciandi cuidam illam obnixè roganti, etiam senectutem ad hoc inculpanti.

Secundo, quod non decet Episcopum, qui tota uita magno cum fructu studuit, prælegit, concionatus est,

ALLEGATIO.

a capitul. 1. de renuncia.

F eſt,conſuluit,& ſacramenta præſertim pœnitentię miniſtrauit,uiribus adhuc animi & corporis gratia Deo vegetum dare ſe otio; etiam contemplationis, vt Innocent. I I I. ſignificauit. a

2 Tertio,quod ei qui vere ex animo chriſtianus eſt, non licet, nec decet quærere peccandi occaſiones, & qui renunciat præſulatui,etiam in finem quietius contemplandi,videtur tacite & per quandam conſequentiam quærere eiuſmodi tentationes,vt doctiſſimus ille iurium vexillum ſanctiſſimus Innocentius I I I. b clare docuit,definiens. [ea ratione negandam eſſe facultatem cedendi epiſcopatui,ne in otioſitatem,& voluptatem, quæ arma ſunt diaboli ad miſeras animas captandas, incidat.]

3 Quarto,quod lege naturali & diuina tenemur cōſeruare gloriam ſtrenuitatis,& exiſtimationis,quę ad faciendum fructum in animas fidelium auget actionem, iuxta illud Apoſtoli. c [Bonum eſt enim mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet.] vbi ait S.Tho.[gloriam ſeptempliciter amitti,& gloriam ſtrenuitatis per accidiam, & puſillanimitatem, qua exploratores terrę promiſſionis laborarunt. d

4 Quinto,quòd lege naturali &diuina tenetur quis ſaltem ſi eſt publica perſona,cōſeruare famam ſuam, iuxta illud, e [Curam habe de bono nomine, &c.] imò eſt crudelis qui eam negligit,iuxta illud Auguſt. reprehendentis tales. f [Dicunt coram Deo ſufficere ſibi conſcientiam,æſtimationem hominum non ſolum impudenter uerum etiam crudeliter contemnentes.] At ſi Epiſcopus renunciaret epiſcopatui,plerique dicerent illum illi renunciaſſe,quia non poterat bona conſciētia illud retinere ob aliquam irregularitatem, & inhabilitatem non qualem qualem, ſed grauiſſimam,iuxta d.cap.niſi, g & illud Gregorij, h relatum a Sancto Thom. i [Hi quorum uita in exemplo imitationis eſt poſita debent, ſi poſſunt,detrahentium uerba compeſcere,ne eorum prędicationem non audiant, qui audire poterant.

5 Sexto,quòd omni iure naturali,diuino,& humano tenemur abſtinere ab ſcandalo dando, k at fieri poteſt ut in tali ſtatu rerum Epiſcopus renūciaret Epiſcopatum,in quo ſcandalum præberet, & male ſentiretur de ipſo.

Septimo,quòd quamuis liceat unicuiq; re ſua quatenus eſt ſua pro libito uti, l omni tamen iure naturali,diuino,uel humano,tenemur non diminuere publicam, uel alienam, m ſed per renunciationem eſſe poteſt,ut lædatur populus amittendo,uel mutando paſtorem. ergo.

6 Octauo,quòd lege naturæ,diuina,& humana tenemur pacta, conuentiones,& contractus ſeruare, n præſertim contractum matrimonij, qui eſt indiſſolubilis,iuxta illud. o Quos Deus coniunxit,homo non ſeparet.] relatum in iure. p At Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum Eccleſia, iuxta illud. q [Non debes deſerere ſponſam tuam.]

7 Nono,quòd inſolita, quæ rectè dici poſſunt inſolita, uetamur facere, adeo quod qui illa facit, uidetur fraudulenter & doloſe facere,ut ſentit gloſſa quam ad hoc inducit ibi Baldus r at non ſolent homines,&c.

Decimo,quòd omni lege naturali,diuina,& humana ingratitudo eſt peccatum, præſertim, qua malum pro bono redditur,ut probat Sanctus Thomas, s & illud Poetæ,[Nil magis auertit cœlum a telluris amore.Quam ſcelus ingratæ mentis.] Sed per renunciationem multis eſſet ingratus, &c. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a In cap. niſi cum pridem,eodem titul. b In d.cap.niſi, §.verum. c Epiſt. 1.ad Corinth.9. d Nume.13.& 15. e Eccleſ.41. f In cap. non ſunt audiendi. 11 quæſtio.3. g §.perſonæ de renunciat. h Super Ezechiel.Homil.9. i 2.2.q.72.art.3. K Matth.18.& cap.nihil cum ſcandalo, de præſcri. l l.in re mandata.C.mandati,l.ſed ſi.§.conſuluit.ff.de pet.hæred. m capit.ſi diligenti.de foro compet. cap.licet.de reg. n leg.1.ff.de pactis c.Antigonus.eod.tit. o Matth.19. p In cap.2.de translat.epiſcop.& in capit. quos Deus.22.q.2. q d.cap.niſi.§.verum. r In l.ſi quis ſub condit.ff.de condit.inſtit. s 2.2.quæſt.107.artic.1.

SVMMARIVM.

Epiſcopatus ſine licentia Papæ etiam petita ſed non obtenta renunciatio non tenet etiam ſi fiat in manibus 1
G *Capituli, ad quod ſpectat electio,nec cauſat vacationem nec aperit viam vt poſſit procedi ad electionem nume.2. at ſi Capitulum admittat & etiam procedat ad electionem ob id non priuatur ipſo facto poteſtate eligendi.numer.3.& 5.poteſt tamen priuari.num.8. etiam ſine citatione,cum delictum ſit notorium,num. 10. notorietate iuris,numer.9.*

Patronus nulliter & de facto conferens, ob id amittit ius præſentandi. 4

Priuationis pœnæ nunquam ipſo iure incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis. 5

Eligentes indignum ſcienter, priuantur illa vice poteſtate eligendi, ſecus ſi nulliter eligant, etiam ex eo quod non vacabat beneficium viuentis. 6

H *Renunciatio ſine auctoritate ſuperioris facta etſi non teneat, eam tamen poteſt ſuperior ratam habere, & ſic valebit.* 7

Notorie cum eſt electio nulla, poteſt ea non caſſata ad aliam procedi. 9

Citatio poteſt omitti in notorijs, quando conſtat aduerſario nullam competere defenſionem. 10

CONSILIVM II.

AD PRIMAM quæſtionem,quòd renunciatio epiſcopatus ab Epiſcopo facta in manibus ſui Capituli, etiam ſi ad illud pertineat ius eligendi, non ualet,
I ſi fiat abſque licentia Papæ, per cap. licet. a quatenus habet inuiolabiliter eſſe ſeruandam illam regulam,quæ habet,ne quis epiſcopatui ſuo cedat ſine licentia Papę,in quem b Panormitanus recept. dicit non ſufficere petitionem licentiæ, ſed eius obtentionem eſſe neceſſariam.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quòd electio facta a Capitulo ad Epiſcopatum renunciatum per ſuum Epiſcopum ſine licentia Papæ, nihil ualet, quia electio facta de epiſcopatu non uacante nihil ualet, c & per reſponſionem ad quæſtionem primam conſtat epiſcopatum renunciatum ſine licentia Papæ non uacare, & conſequenter electio facta de tali epiſcopatu, eſt facta, ad epiſcopatum non uacantem, &
K ita ad epiſcopatum uiuentis,quę non poteſt ualere. d

3 AD TERTIAM reſpondetur,quòd Capitulum non perdit ipſo iure ius eligendi, eo ſolo, quòd admittit renunciationem epiſcopatus a ſuo Epiſcopo ſine licentia Papæ factam. Tum quia nihil ualet illa renunciatio,nec admiſſio & regulariter actus nulliter & inua-

ALLEGATIONES.

a De regul. b Not.8. c Argum.cap.1.de conceſſione præb. d Argum.præfati cap.1.de conceſſio.præben.

& inualidè factus nullum producit effectum, iuxta illud Persij, [Ex nihilo nihil, in nihilum nil posse, reuerti:] & iuxta illam regulam. a [Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum] & gloss. recept. b

4 Tum quia cap. ultimum, c probat quòd Capitulum habens ius presentandi ad aliquod beneficium nó perdit illud etiam pro prima uice, propterea quòd malè conferat illud, ergo nec Capitulum perdet ius eligendi Episcopum etiam pro prima uice, eo quòd malè eligat illum. argumento à simili, quod ualet de iure. d Tum quia in cap. fin. e est casus, quod patronus, qui promittit præsentare ad beneficium uiuentis, malè facit, sed potest præsentare postea post mortem illius uiuentis.

5 Tum quia nunquam est dicendum pœnam priuationis esse ipso iure impositam, nisi cum aliquo iure id exprimitur, iuxta gloss. recept. & à multis reputatam sing. f At non memini legere aliquem tex. authenticum, qui exprimat Capitulum perdere ipso iure ius eligendi Episcopum, eo quòd admittat cessioné episcopatus à suo Episcopo factá. ergo non est dicédú ipsum ipso iure perdere ius eligendi ét prima uice.

6 Tum quia non ob. c. [cum in cunctis,] g quatenus habet Canonicos priuari eligendi potestate, si contra formam illius cap. elegerint: quia loquitur in longè diuerso casu, nam loquitur de eligentibus indignum ad episcopatum uacantem, nos autem de Capitulo malè acceptante, & admittente renunciationem episcopatus: & lex pœnalis non debet extendi extra proprium casum. h

7 AD QVARTAM respondetur, quòd Papa potest ratam habere illam renunciationem, quam Episcopus fecit in manibus Capituli, sicut & renunciationes aliorum beneficiorum factas coram notario, & testibus sine superioris auctoritate, licet sine illa factæ non ualeant, i & derogare iuri eligendi, quod Capitulum posset pretendere, propter delictum quod commisit in admittendo, & acceptando renunciationem, quam non poterat iure admittere, & propter irreuerentiam, quam fecit Papæ, & episcopatui, admittendo illam renunciationem.

8 Quia licet ipso iure non perdidit ius eligendi, ut dictum est, tamen deliquit ita ut posset eo iustè priuari per Papam sicut simoniacus conuentionalis tátum, & non realis, non perdit quidem ipso iure ius sibi quesitum per collationem, potest tamen priuari eo propter delictum, ut nos probamus in Man. conf. k

9 AD QVINTAM respondetur, quòd non est necesse cassare electionem, ad hoc, ut Papa conferat præfatum Episcopatum cui uolet, quia notoriè est ipso iure nulla, quia notorium iuris est Capitulum præfatum nulliter admisisse renunciationem, & nulliter elegisse, si elegit ad episcopatum non uacantem, & hominis uiuentis, contra c. 1. l & iura notissima omnibus etiam lippis, & tonsoribus.

10 AD SEXTAM tacitè ex prædictis resultantem, quòd Papa iustè potest prædictú Capitulum priuare iure eligendi præfato, etiam illo non citato, quia non solam Papa, sed etiam alius iudex inferior potest procedere sine citatione, quádo notoriè constat ei nó competere defensionem iuxta c. [cum olim,] m cú ei adiectis per Panorm. & Felynum, & in capit. [causam quæ,] n cum adiectis à Decio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a lib. 6. b capit. ex tenore, de rescript. uerb. negot. c de iur. patron. d cap. inter cæteras, de rescrip. e de concess. præbend. f in dict. cap. ultim. de iure patron. g §. fin. de elect. h §. pœnæ, distinct. 1. i cap. quod in dubijs, & cap. admonet, de renunciat. cum eis adnot. k cap. 23. num. 101. uel 102. l de concess. præbend. m de re iudicata. n de rescriptis.

SVMMARIVM.

Abiuratio proprie sumpta, per quam quis ab hæresi recedit, probat ipsum aliàs fuisse hæreticum, secus de impropria, quando quis de hæresi etiam vehementer suspectus illam se purgando abiurat. num. 2. 1

Fautor hæreticorum regulariter solum est suspectus de hæresi, at qui fauet credendo hæreticis, est verè hæreticus. 2

Resignatio beneficij in alicuius fauorem ab inquisito de hæresi, antequam tamen condemnaretur facta non vitiatur, licet resignans priuetur beneficijs: at si declaretur ipsum beneficijs fuisse, & esse priuatum, vitiaret, vt, si regula illa, res inter alios acta, &c. ei non posset suffragari. 3

Bulla Pii V. pœnam à iure contra fauentes hæreticis eis credendo latam, ad fauentes hæreticis officium inquisitionis etiam mediatè, vel illius executiones impediendo; videtur extendere. 4

CONSILIVM III.

A Inquisitus beneficium suum in fauorem certæ personæ renunciauit, & postea tanquam fautor hæreticorum, per sententiam condemnatus abiurauit, & inquisitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficijs, & de illis insuper eum priuarunt. Quæritur, an renunciatio beneficij sit ualida?

1 Quæ sit in hac re mea sententia, dico primò, quòd abiuratio propriè dicta, per quam quis recedit ab hæresi, & accedit ad Sanctam fidem Catholicam, à qua recesserat, probat abiurátem uerum fuisse hæreticum, & est maioris uirtutis, quàm abiuratio impropriè dicta, qua negat quis se fuisse hæreticum, sed purgat se suspicione, qua laborauit, de qua in cap. accusatus. a

2 Secundò, quòd magna differentia est inter fautorem credendo, & inter fautorem alio modo, cibando, potando, & alijs modis, qui fieri possunt, & quotidie fiunt hæreticis nunc in Gallijs, Flandria, & alibi. Ille enim est uerè hæreticus, hic autem regulariter solum suspectus: ita ut purgatione múdetur, & licet alius sit leuiter suspectus, & alius uehementer suspectus, q̃uis enim sit ueheméter, & uehemétissimè suspectus, non tamé est iudicandus hæreticus, iuxta cap. [literas.] b

3 Tertio, quod nunc ostenditur sententia iudicum, qua fuit prædictus A. condemnatus, cum abiuratione quam fecit ipse, quæ dant magná lucem decisioni huius causæ, siquidem constat per eas non fuisse declaratum hæreticum, neq; credentem hæreticis, neque fautorem eorum credendo, adeo quod in forma suæ purgationis acceptatę ab Inquisitoribus negat se unquàm credidisse contraria fidei Catholicæ, neque credere, & promittit nunquam se crediturum. Tenor autem sententię habet, [quod per eam declarauerunt Inquisitores prædictum A. esse priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officijs, & beneficijs, insuper & de illis eum priuat:] quæ clausula potest habere duos intellectus.

ALLEGATIONES.

a in princip. de hæret. lib. 6. b de præsumptione, & dict. cap. accusatus.

ctus. Alter est, quòd declaratur, ob prædicta, per quæ in vehementem suspicionem hæreseos incidit, fuisse priuatum ipso iure ante suam sententiam, quia declaratio nihil noui inducit, sed solum palam facit, quod erat obscurum, a & secundū hunc intellectum prędicta sententia multum læderet prędictum resignatarium, nisi opponatur exceptio rei inter alios actæ. Alter intellectus est, quòd per illam sententiam priuatur beneficijs, & declaratur priuatus, & secundum hunc intellectum parum nocet ei, quia renunciatio beneficij præcessit illam sententiam, a qua incepit prædicta priuatio, sed quia non satis noui stylum suspiciendissimum Inquisitionis uniuersalis, eiusdemque Illustrissimorum Cardinalium & præfectorum, eorum Dominationibus interpretationem remitto, iuxta illud, b [Eius est interpretari, cuius est condere.]

4 Admoneo tamen quòd Bulla Pij V. de re hac edita, videtur extendere iura punientia fautores credendo, ad aliquos fautores expressos in ea impedientes directe, uel indirecte officium Inquisitionis, vel eius exequutionem: prædicta tamen sententia Illustriss. Card. non videtur exprimi saltem clare aliquis modus in illa Bulla contentorum, & ita sententia prædicta, licet aliquibus uideri possit extendi ad aliquot fautores aliter quam credendo, alijs tamen uideri posset non extendi. Quare interpretationem illorum sententiæ remitto etiā quo ad hoc, ut antea remisi quo ad alia, eorum emūctissimæ & canissimæ intelligentiæ, eo quod non sim in eorum stylo discernendo satis versatus.

ALLEGATIONES.

a l. heredes palam, post princ. ff. de test. b l. fin. C. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua dispositio ad sui subsistentiam requirit verificationem vtriusque copulati: fallit, quando vtrunque per se sufficit ad causandam ipsam dispositionem.*

2 *Renunciatio beneficij taciti quod ad illius titulum fuerit ordinatus, si renuncians vere habet vnde aliunde viuat, in conscientia, & in tribunali iudicante secundum æquitatem, tenet, alias contrarium iudicabitur.*

CONSILIVM IIII.

De eo, qui ad titulum cuiusdam beneficij ad sacros ordines promotus post multos annos nihil aliud unde uiuere posset habens illud renūciauit, reseruata sibi pensione centum ducatorum, nulla tamen facta mentione, quod ad titulum illius beneficij ordinatus esset. Quæsitum fuit, an stante a Concilij Tridentini decreto, talis resignatio ualeret.

1 Pro parte negante, scilicet, quòd non ualet, facit, quod dispositio copulatiua ad sui ueritatem requirit, ut utraque pars sit uera. b

Pro parte uero affirmante, quòd ualet, facit, quod ad ueritatem dispositionis copulatiuæ sufficit uerificari alterum copulatiuum, quando utrunque per se ad eam uerificandam sufficit, iuxta glossam c quam Felynus exornat latè ibi d & ad hoc ut satisfiat menti Concilij disponentis quòd, ut renunciatio ualeat, fiat mētio de ordinatione ad titulum beneficij renunciandi, & quod remanet renuncianti id, quod ad uictum eius sufficit, uidetur sufficere, quod remaneat ei uictus honestus: quoniam ideo fecit illud cap. Concil. ne sacris initiatus indecore mendicet, & in casu proposito ordinatus renuncians reseruauit sibi pensio-

F nem centum scutorum, quæ sufficit ad eius uictum.

2 Quibus præmissis, respondeo primo, credere me ualere renunciationem quo ad forum conscientię propter rationem pro posteriori parte adductam, & alia multa, quæ posset adducere, cui uacaret id facere.

Secundo, credere me, Papam, & eius suprema prętoria ex bono & æquo iudicantia, & a quibus non appellatur, etiam censuram eam ualidam quo ad forum etiam exterius, quamuis suspicer multos ordinarios, & delegatos particulares iudicaturos eam non ualere, quia resignans de neutro fecit mentionem expressam licet sic tacitam de secundo, per argumentū pro priori parte factum, & alia iura, quæ aliquid de necessitate exprimendi statuunt. Salua, &c.

G [Aduertendum referri sacram Congregationem censuisse eiusmodi renūciationem esse nullam, ex quo non fuit expressum resignantem ad illius titulum promotum, quæ expressio pro forma requiritur.

ALLEGATIONES.

a cap. 2. de refor. sess. 21. b l. si hæredes plures. ff. de hæredi. instit. & capit. inter cæteras, de rescript. c capitul. ex parte, de rescript. d à numer. 23.

SVMMARIVM.

Confidentia præsumitur, si quid renuncians post collationem ex beneficio percipit. 1

H *Renunciatio facta coram tabellione sine auctoritate superioris non valet.* 2

CONSILIVM V.

De illo, qui renunciauit beneficium coram ordinario, nulla facta confidētia expressa, sed renunciatarius soluit renuncianti post contractum coniugium certis annis fructus eius ob pietatem, & misericordiam, quia pauper erat. Et de illo, qui renunciauit beneficium coram notario & testibus sine auctoritate superioris, an ualeat?

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, quòd in foro exteriori iudicabitur interuenisse confidentiam, quia Pius V. a determinauit censendum esse interuenisse illam, quoties post collationem beneficij renuncians aliquos fructus beneficij renunciati confert renuncianti, ut patet in eius copia à nobis relata in Manual. nostro, b quamuis credam eam coram Deo, & quo ad forum interius non interuenisse, ut ipse adnotaui. c

I

2 AD ALTERAM, quod non ualuit renunciatio eius facta coram tabellione sine auctoritate superioris. d

ALLEGATIONES.

a In sua extrauagan. de confiden. b cap. 23. numer. 110. c In 1. not super pręfata extrauagan. Pij V. d iuxta cap. quod in dubijs, & cap. admonet, de renunciat.

K

SVMMARIVM.

Possessionem beneficij a Sede Apostolica obtenti post expeditas litteras, etiamsi nondum ad eius manus peruenerint, capere iure potest prouisus, modo tenor litterarum non obstet, & numer. 5. 1

Pensio reseruata alicui, potest iure communi attento solui, etiam antequam litteræ prouisionis expediantur nisi litterarum forma obstet. 2

Resignans valide beneficium post admissam resignationem, 3

nem, etiamsi alteri non conferatur, non potest illud retinere: quia vacauit, nec est amplius suum, nisi ei denuo conferatur teneturque restituere fructus perceptos, deducto tamen stipendio quod vicario seruienti deberetur. numer. 6.

3 *Consentiens facienti non peccat, quando nec qui facit, peccat.*

4 *Fructus beneficij mei, quorum ego debeo esse administrator, redditurus rationem Deo, si consentio laico, vt eos sine iusta causa vel propria auctoritate vsurpet, incido cum ipso in excommunicationem, per sacrum Concilium sess. 22. cap. 11. latam. & numer. 5. & 6.*

CONSILIVM VI.

LAicus, qui pro scutis octuaginta conditionis titulo solebat tenere bona cuiusdam parochialis, & ea sublocare maiori pensione, curauit illam conferri cuidam sacerdoti, pro quo etiam suam pecunia expediuit litteras, quas penes se retinuit, vnde sacerdos sine illis possessionem accepit, permisitque, & permittit dictum dominum frui dictis bonis, a quo accipit dicta scuta octuaginta. demum resignauit beneficium, quia alteri non conferebatur, perseuerauit, & perseuerat, ut supra. Quæritur quid agendum?

1 Respondeo sequentia. Primum, quod præfatus rector, attento solo iure communi, satis defendi posset quo ad forum conscientiæ a culpa accipiendi possessionem post præfatas litteras expeditas, nondum ei traditas, a non obstante quod communis opinio, b post & ante Rotam, c teneat, quod ante præsentationem rescripti non quæritur iurisdictio iudici, vel executori, quia dici posset, illud procedere in foro exteriori, & cum non apparet de mente concedentis, vt prosit ei, cui conceditur, sicut in hoc casu satis videtur apparere, attento solo iure communi. Facit, quòd in practica Cācellariæ, siue prouinciali habetur, quod potest solui pēsio reseruata per signaturam, ab eo qui certus est illam esse concessam, ante litterarum præsentationem, imò & ante illarum expeditionem, in foro conscientię, quam sequitur Gigas. d Faciunt & alia plura, quæ nos adduximus in repet. cap. accepta. e

Secundum, quod contrarium forte dicendum est, attenta forma litterarum, & modi, ac conditionis in eis positorum, quam quia non uidi, non possum aliquid certi determinare. f

2 Tertium, quòd præfatus rector non potest excusari a culpa retinendi præfatam Ecclesiam post renunciationem, quæ in facto proponitur, si fuit facta in manibus superioris potentis illam admittere, ita quod per eam vacauit illa, licet non fuerit effectus alios sortita, quia graue peccatum est retinere rem alienam, g & beneficium, quòd quis renunciauit, non est renunciantis, nisi denuo ei collatum fuerit, h & quia beneficium sine titulo canonico non potest obtineri. i

3 Quartum, quòd si præfatus dominus potest excusari a culpa & pœna præfati k Concilij Tridentini, ipse quoque rector excusari poterit ab eis, quia si principalis non peccat, nec fautor eius peccauit. l

4 Quintum, quòd ad iudicandum præfatum dominum incurrisse prędictam culpam, & pœnam, faciunt hæ coniecturæ, scilicet, quod videtur capere fructus præfatę Ecclesiæ sine legitimo titulo, & non qualitercunque, sed auctoritate propria, imò & laica, & quod non uidetur permittere rectori eos capere, & pro suo arbitrio videtur disponere, & procurare, vt præfata

A Ecclesia detur, & teneatur in quandam confidētiam, & quod ipse expediuit Bullas, & retinet eas, quæ omnia arguunt, eum auctoritate propria & laica vsurpare fructus, & res Ecclesiasticas, & consequenter incideret in culpam & pœnam. m Quamuis pro contraria parte faciat, quod ipse fecit sumptus expeditionis Bullarum, & quod soluit 80. aureos rectori seruienti, & emit ornamenta Ecclesiæ, & eius bona accepta in affictum, per sublocationem facit maiorum redituum.

Sextum, quòd præfatus rector per se, uel suum Episcopum, uel confessarium eius deberet eum monere, ut consideret qua mente, quo titulo, qua auctoritate, & qua de causa accipit, & dispendit, prēfatos fructus,
B & quod veritate facti narrata consulat aliquem virum sufficientis ad id scientiæ, & conscientiæ, qui ei libere dicat, an incidat in præfatum canonem, & interim idem rector debet etiam cōsiderare, qua de causa permittit præfato domino administrare præfatos fructus & desinit petere rationem recepti, & impensi tanto tempore, an aliquo pacto confidentiæ, uel donatione a se illi facta, uel de mandato procuratorio a se illi facto, &c. quoniam ipse est administrator illorum fructuum, & tenetur reddere Deo rationem de illis: & si scit præfatum dominum facere, quę facit, animo conuertendi fructus in suos vsus, uel vsurpandi eos, uel ius accipiendi, & administrandi uel impediendi, ne eos accipiat rector, ad quem spectant, per ea quæ col-
C liguntur ex cap. cum vos. n & ex Bulla Cœnæ Domini, & præfato o Concil. Triden. & si inquam scit, & consentit eiusmodi usurpationi, incidit in culpam & pœnas præfati cap. p & ita est excommunicatus, & quia talis existens celebrauit, est irregularis, cap. si celebrat. a contrario sensu, & communis. q

5 Septimum, quòd ex primo & secundo dicto colligitur decisio primæ quęstionis, uidelicet quod ob solam possessionis apprehensionem post expeditionem litterarum non incurrit ullam censuram, attento solo iure communi; & quod an incurrerit ex transgressione formæ illarum, uidendæ sunt illæ. Quod autem allegatur in ea pro ipso, scilicet, quod dominus auctoritate propria capit præfatos fructus, contra ipsum fa-
D cit, eo quod consentit, per dictum cap. r

6 Octauum, quod ex tertio dicto colligitur decisio secundæ quæstionis, scilicet, quod si renunciatio Ecclesiæ ualuit quo ad hoc, ut illa uacaret, & non fuit ei denuo collata, tenetur restituere quicquid ratione tituli relicti siue renunciati accepit, excepto eo quòd fuisset dandum in salarium cuicunque uicario mercenario; & quod si renunciatio non fuit talis, non tenetur restituere præfatos 80. aureos, sed tenetur reddere rationem Deo de omnibus fructibus, quos dominus recepit, deductis quæ ille impendit in litterarum expeditione,

E

ALLEGATIONES.

a Argumen. etsi tibi absenti, de præben. libr. 6. & cap. 1. §. ex parte, de concess. pręben. b in cap. super eo. 2. de appellat. c In decis. 19. de concess. præben. in nouis. d De pensio. quæstio. 34. num. 4. e Opposit. 8. numer. 24. de restit. spol. f iuxta l. vt responsum. C. de transact. & leg. precibus. C. de impu. g cap. si res. 14. quæst. 6. h cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. & toto titul. de renunciat. i cap. 1. de reg. iur. libr. 6. & cap. 1. de eo qui mit. in poss. caus. rei ser. eod. libr. k cap. 11. sessi. 22. l l. cum principalis. ff. de regul. iur. & cap. accessorium. eod. tit. lib. 6. m Præfato cap. 11. n De offic. ordi. & cap præsenti, eod. tit. libr. 6. & cap. quia propter, de elect. eo. lib. o cap. 11. sess. 22. p 11. q in cap. 2. de cler. excommunic. minist. r 11. relatam in 6. dicto.

peditione, & in paramentis, & ornamentis Ecclesiæ, & etiam deducto auctario redituum, eo quod sublocatio fiebat à Domino; quia tenebatur impendere, quatenus essent sibi superflua, in usus pios, & non ditando Dominum diuitem, per ea multa, quæ nos diximus in Apolog. lib. de red. eccles. a Nisi iustus timor, uel aliqua alia causa excuset eum à petenda ratione. nam confessio, qua forte consensit præfatæ usurpationi, magis grauat, per prædicta.

Nonum, quod ex quarto quinto, & sexto dictis colligitur decisio tertiæ, & quartæ quæstionis.

Decimum, quod ægro profectò animo his quæstionibus respondi; nec id fecissem, nisi magna auctoritas iubentis, & rogantis in id me impulisset; quia factum est intricatum, & implicitum, & quo responsio esset clara, maiori explicatione indigebat, ut ipsa præfata dicta satis significant. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a Quæstion. 1. monit. 27. & 37. & sequ.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis resign. non habet locum in resignante sano si intra 20 dies à præstito consensu moriatur.*

2 *Beneficium in manibus Papæ resignatum per eius prouisionem subsecutam fit resignatarij.*

CONSILIVM VII.

A Sanus misit Romam mandatum ad renunciandum beneficium suum in fauorem B. & mandatarius statim renunciauit beneficium illud, & signata fuit supplicatio à Papa in fauorem d. B. sed nõ præstitit consensum ad explicandum litteras. Elapsis 20. & pluribus diebus à die resignationis Romę factę, & supplicationis signatę, mortuus fuit prętatus A. quod cum sciuisset mandatarius, præstitit consensum de more pręstari solitum apud notarium, qui scripsit datam præstationis illius anteriorem die mortis resignantis per plures qu m 20. dies expediuit literas cum data supplicationis signatæ: & quia resignans mortuus fuit in mense ordinarii, collatum fuit beneficiũ ab eo cuidam C. qui post possessionem acceptam cum uidisset literas Papæ datas 20. & amplius diebus ante mortem præd. resignãtis, cessit possessioné, quam resignatarius ignarus præfatæ antedatæ accepit, & possidet pacificé. Quæritur an præfata prouisio Papæ possit defendi quo ad forum conscientiæ.

1 Respondeo pro parte negante facere regulam Cancellariæ, a quatenus requirit, quod resignans beneficium uiuat dies 20. à die consensus præstiti, & in casu proposito obiit resignans ante consensum præstitum.

2 Pro parte autem affirmante facit primò, quod regula præfata loquitur de resignante constituto in infirmitate, & in nostro casu sanus erat tempore resignationis. Secundo faciunt omnia illa, quæ Cassadorus adducit, b & approbat Gomez c & meritò; quia per resignationem in manibus Papæ factam, & prouisionem subsecutam uerè uacauit beneficium, & uerè fuit collatum resignatario: & nihil obstat prædicta regula. Tum quia, ut diximus, resignans non erat infirmus tempore resignationis; & illa loquitur de infirmo resignante, nos autem de sano resignante. Quare resoluendo dico, quòd nec mandatarius, nec notarius tenentur ad ullam restitutionem faciendam prouiso per ordinarium: quia nihil iuris ei ademerunt, cum ante mortem resignantis totum ius in d. beneficio fuisset resignatario quæsitum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De infir. resign. quæ est 18. b in dec. 1. de renunc. c in dict. reg. de inf. resign. quæstion. 12. & 32.

SVMMARIVM.

Beneficia contrahentis matrimonium uacant ipso iure. 1

Publicationis omissio resignationem annihilat, nisi iusto impedimento detentus omiserit, num. 3. & seq. 2

Possessor triennalis beneficii dominium illius quærit, vel saltem ius illud retinendi. 2

Impedito legitime non currit tempus. 3

Impedimentum iustum est patris obedientia filio. 4

Legem qui humanam ex causa quam iustam putat trãsgreditur non peccat. 5

Metus reuerentialis facit professionem nullam; & excusat à transgressione legis humanæ. 6

CONSILIVM VIII.

N Obtinuit à Papa per resignationem unum beneficium: & expeditis litteris noluit pater eius, ut acciperet possessionem statim, ad euitandum quandam discordiam inter cognatos eius, & resignantis. Interea lapsum fuit tempus publicandi resignationem, & capiendi possessionem, ob quod petita fuit restitutio temporis lapsi: & post eam petitam, nondum tamen impetratam, resignans duxit uxorem, per quod uacat ipso iure beneficium, & N. statim accepit possessionem per literas antea expeditas, & per quinque annos circiter accepit fructus mille aureorum. Quæritur, an egeat noua collatione, & oporteat eum restituere fructus, & cui.

1 Pro affirmante facit, primò quòd beneficium pręfatum non uacauit per resignationem, sed per matrimonium, per quod ipso iure uacant beneficia contrahentis iuxta textus, adiuncta glossa recepta a quã roborat ibi Panorm. quę communis opinio est, & recepta. Et prouisio illius facta fuit tanquam uacantis per renunciationem. Nec obstat dicere, quod uacauerit per renũciationem in manibus Papę factam: quia illa renunciatio, & eius effectus sublati fuisse uidentur per negligentiam, & per omissionem publicationis, renunciationis, & apprehẽsionis possessionis, quę fieri debebant intra sex menses. b

2 Sed his non obstantibus, contrarium est respondendum. Primò quidem, quod uidetur uera opinio illa glossę antiquę c quę habet triennalem possessorem pacificum fieri Dominum beneficii, uel saltem habere ius legitimum quo ad Deum, & homines, percipiendi, & retinendi fructus beneficii triennio possessi: quod nobis uidetur certissimum de illo, qui bona fide possedit, ut in casu proposito, in quo possedit N. credens beneficium esse suum: quemadmodum uisum fuit Ludouico Gomesio, & allegatis per eum, d esse certum etiam de possidente mala fide, & attestatur quod post multas propositiones, & disputationes Rota suo tempore per rationes ibi per eum latè relatas definiuit regulam illam non requirere bonã fidé. Secundò

ALLEGATIONES.

a In c. 1. de cler. cõiug. b Per reg. Cancel. de pub. & extr. Pii V. eam ampliantem. c Regul. de triennali possessio. col. 5. d in d. reg. de triennali, qu. 42.

3 Secundò, quòd iustè credi potest, non vacasse prædictum beneficium per lapsum sex mensium præstitutorum ad publicandas resignationes, & apprehensionem possessionis beneficiorum resignatorum, per regulam, & extrauagantem prædictas, quia huiusmodi tempora præstituuntur saluo iusto impedimento, nã agente impedito non currit tempus, iuxta iura, a & tradit latius Felynus, b At præfatus N. fuit impeditus ad publicandam renunciationem, & apprehendendam prædicti beneficij possessionem.

4 Tum quia pater id ei iussit ad euitandam discordiã inter cognatos suos, & resignantis, & patri iubenti parere debet filius, per quartum præceptum Decalogi, & iuxta illud, [Parentibus, & patriæ pareamus,] c Tum quia pater detinebat literas, & nolebat eas tradere ad eas publicandas, & apprehendendam possessionem, ob finem iustum, & sanctum, & non decebat filium mouere litem contra patrem iusta de causa negantem illas tradere, & quod lapsus præfatorum sex mensium non noceat impedito iusta de causa, non solum generaliter leges vtriusque iuris statuunt, sed etiam in specie de prædicta regula, & extrauagante probat Felynus, d & Gomesius. e Non obstat, ipse ait, quod si impedimentum est quoad locum, vel ad tempus, debet fieri in alio loco, vel tempore, quoniã prædictum impedimentum, quo consulens impeditus fuit a patre, tam impedit quo ad vna loca, & tempora, quam quoad alia, vt palam est. Non obstat etiam, quod Gomesius non posuit hoc exemplum, quia ratio suadet idem esse de similibus dicendum, & quod cum aliquid generaliter, & non in specie determinatur, relinquitur determinatio eius specialis arbitrio boni, & prudentis iudicis, f & arbitrio boni, & prudentis iudicis iudicabitur præfata iussio, & reuerentia paterna, & euitatio discordiæ præfatæ cum retentione literarum fuisse iusta causa ad differendum aliquo tempore prædictam publicationem, cum sine vllius præiudicio illa dilatio fieri posset, præsertim quo ad forum conscientæ.

5 Tertio, quod res, quę culpa caret, in damnum vocari, non debet, g & qui legem humanam positiuã transgreditur iusta de causa, vel quam putat esse iustam, non peccat saltem mortaliter, vt tradit Caieta. h quod satis colligi potest ex S. Thoma, i & nos tradimus in Manu. confess. k & latius in comment. super glossam summæ, l & præfatus N. credens se sanctè agere differendo præfatam publicationem ob prædictum iussum, reuerentiam, & detentionem præfatam literarum, non peccauit, nec læsit aliquem notabiliter, nec dedit scandalum notabile, ergo non debet ob illam dimissionem priuationis pœnam incurrere, præsertim quo ad forum conscientiæ.

6 Quarto, quòd metus reuerentialis parentum excusat a valore professionis, & matrimonij, licet non sit alioquin iustus iuxta glossam celebrem, m per quam aliqua alia diximus in Man. confess. n scilicet, [quod ad excusandum coram Deo a peccato transgressionis legis humanæ, sufficit metus, vel timor etiam non iustus, si fuit ille causa transgressionis:] & in casu proposito prædictus N. omisit præfatam publicationem timore reuerentiali sui patris, imò in sua potestate non erat publicare literas a patre retentas, ergo non peccauit coram Deo, & in foro conscientiæ, & consequenter non meretur pœnam coram sua diuina maiestate, & foro conscientiæ, in quo ipsa sola est iudex. o

Quintò, quòd præfatus N. non omisit publicationẽ renunciationis, & apprehensionem possessionis ad lędendum alium aduersarium, nec de facto læsit etiam

A Cameram Apostolicam, quia expediuit literas, nec dedit vllum scandalum damnificans alium, & ideo non tenetur restituere quicquam, per supradictas doctrinas S. Thomæ, Caietani, & aliorum, præsertim si teneremus antiquorum doctorum Gallorum opinionẽ, quæ habet regulas Cancellarię pęnales non ligare cõscientiam, & quod præfata regula de publicanda resignatione est pœnalis, quod tamen non requiritur in casu proposito, in quo aliæ rationes sufficienter probant verum esse quod dicimus, scilicet, nec inualidam esse collationem, nec præfatum N. teneri ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ. Salua, quæ iustior fuerit, sententia.

[Aduertendum, quòd spectat ad possessionem triẽnalem videndum, quod notatur infra consil. 20. & 30. de præbendis, & quod spectat ad regulam de publicanda resignatione videndum constitutionem Gregorij XIII.

B

ALLEGATIONES.

a L. 1. §. final. C. de annali except. cap. quia diuersitatem, de conces. præbend. cap. ex transmissa, de præscr. b ibid. num. 8. c Leg. veluti. d. iusti. & iur. d Vbi supr. e in quæst. 13. de publ. resignatio. f l. 1. ff. de iu. deli. & cap. de causis de offi. deleg. g cap. 2. de constitut. h in 2. 2. quæst. 157. artic. 3. & in sum. verb. ieiunium. §. quo ad 3. versi. de rationabili autem causa. i in 5. artic. k Prælu. 9. num. 16. l De alien. rer. eccle. 12. quæst. 2 num. 10. & 15. m in cap. præsens. 20. q. 5. n cap. 22 numer. 51. & cap. 17. numer. 20. o capit. humanæ aures. 22. quæst. 5.

C

SVMMARIVM.

Resignatum beneficium conferens ordinarius propinquo resignantis suspenditur à collatione beneficiorum, & si sic, ligatus conferat, excommunicatur ipso iure, & si sic ligatus ministret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis, absolutioque, & dispensatio est à Papa petenda. num. 3. 1

Ignorantia extrauagantis publice in Curia publicata ægrè in foro exteriori admittitur, quæ tamen si verè adfuit, ita quod si eam quis sciuisset, non contrauenisset, excusaret à pœnam in foro conscientiæ, num. 2. ac etiam ab obligatione restituendi fructus ex beneficio nulliter collato bona fide perceptos, & in bonos vsus consumptos numer. 4. 1

D

Pœna ipso iure ob malam collationem imposita incursa non euitatur, etiamsi prouisus beneficium post acceptam possessionem resignet. 1

CONSILIVM IX.

Qvidam Reuerendissimus Episcopus ignorãs extrauagantem Pij V. quæ incipit [Quantæ] contulit cantoriam resignatam a cantore filio eiusdem cantoris.

Quæritur primo, an dictus Episcopus incurrerit pęnas prædictæ extrauagantis.

Secundo quæritur, quid de prouiso à dicto Episcopo de dicta cantoria, si ipse etiam ignorabat prædictam extrauagantem.

E

AD PRIOREM quæstionem respondeo primò, dolere me in primis de huiusmodi casu, in quem facile etiam optimus Episcopus incidere potuit, per ignorantiam, vel inaduertentiam.

1 Secundò, quòd nescio qua via excusari possit præfatus Reuerendissimus Episcopus in foro exteriori, prę sertim si res contigit in Italia. Tum quòd in ea ægrè admittetur ignorantia præfatæ constitutionis Pij Quinti, [quantæ,] legitime in Curia publicatæ. Tum quia nihil prodest Reuerendissimo renunciatio

ciatio prouisi ab eo post collationem factam, & possessionem acceptam, quia propter collationem beneficij imponitur pœna suspensionis, & non propter retentionem eius. Tum quod excommunicatio imponitur propter secundam collationem, quam non excusat renunciatio primi prouisi. F

2 Tertiò, quòd excusari posset in foro conscientiæ præfatus Episcopus, si verè ignorabat præfatam constitutionem Papæ Pij Quinti, sic quod si eam sciuisset, non contulisset præfatam cantoriam filio cantoris argumento cuiusdam dicti Innocentij, a & aliorum, quæ congerit Felynus. b

3 Quartò, quòd oportet præfatum Episcopum prouidere sibi de absolutione Papæ tam à suspensione, quam ab excommunicatione, immo, & ab irregularitate, si censuris astrictus celebrauit, vel egit Pontificalia. G

AD POSTERIOREM quæstionem respondeo primò, quòd si res contigit in Vrbe, vel in alio loco, vbi non admittatur excusatio ignorantię, non posset excusari secundo prouisus in foro exteriori, prętextu ignorantiæ præconstitutionis, neque à peccato mortifero suscipiendi beneficium, neque à peccato retentionis illius, vel perceptionis fructuum eiusdem, neque à restitutione fructuum, quia præsumetur in eo foro scientia eiusdem constitutionis. c

4 Secundo, quod excusari potest ab omnibus præfatis peccatis in foro conscientiæ, si verè ignorauit eam, taliter, quod non suscepisset illud, nec retinuisset, nec fruitus esset eo, si eam sciuisset, & etiam à restitutione H si bona fide fructus suscepit, & in bonos vsus impendit, argumento præfati dicti Innocentij, & aliorum à Felino, d pro illo allegatorum.

ALLEGATIONES.

a In ca. per tuas, 2. de simon. b In cap. 1. fall 7. de re iudicata. c Argum. capitul. ignorantia, d regul. iur. lib. 6. cum similibus. d Vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Reciproca renunciatio, & illicita tunc est, quando adest saltem tacita conuentio. nume. 2. Idem dicitur de reciproca collatione. numer. 3.*

3 *Iure naturæ obligamur benefacienti benefacere.*

4 *Temporis diuersitas, & distantia tollit præsumptionem correspectiuitatis actuum, sicut identitas, & proximitas illam inducit.*

CONSILIVM X.

QVidam rector resignauit sine vlla reseruatione rectoriam suam in fauorē cuiusdam, qui erat filius alterius rectoris, qui post sex annos renunciauit aliam suam rectoriam in fauorem filij primi rectoris reseruata pensione medietatis fructuum. Quæritur, an secunda renunciatio dicenda sit reciproca, & damnata in a Concil. Triden.

1 Respondeo primò, quod non censetur quoad forum conscientiæ reciproca, quia in narratione casus proponitur, nullum pactum, neque conuentionem interuenisse, vt vterque rectorum alter ad alterius filij fauorem suam rectoriam renunciaret, & in illo foro sola rei veritas attenditur, & non præsumptio veritati contraria. b K

Secundò, quòd neque potest censeri etiam quoad forū exterius illicita reciproca. Primò quidem, quòd non est reciproca, quia, vt prædictum est, reciproca renunciatio est, quando plures conueniunt, vt alter in gratiam alterius reciprocè renunciet, argument. ca. [vbi periculum, c ibi, non in se reciprocent considerationis intuitu, vel in suos,] & satis significat prę dictum cap. at in casu proposito nulla fuit talis conuentio. Secundo, quòd licet rector prior renuncians habuisset aliquam intentionem mouendi patrem eius ad faciendum aliquando aliud simile in fauorem filij sui benemeriti ratione gratitudinis, de quo tamen nullatenus constat, non ex eo sequitur, quod pater renunciatarij habuit similem intentionem, & propositum.

2 Tertio, esto quod esset aliqua reciprocatio mentalis, non tamen esset illicita, neque reprobata per prædictum. d Tum quia, sicut non omnis confidentia, sed tantum inordinata est illicita, vt nos probamus in Manua. conf. e ita non omnis reciprocatio, sed tantum inordinata est iudicanda illicita. Tum quia renunciatio illicita est, quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem alicuius, quem alter designat, & ille alter renunciet in fauorem eius, quem alter designauerit, quia simonia est, vt nos tradimus in Man. conf. f At in hoc casu nulla talis conuentio interuenit. Nec obstaret, quod intentio prædicta interuenisset, nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expressa, etiamsi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio fit illicita, vt post glossam singularem, g & Sanct. Antoninum, & alios tradidimus in d. Manua. h

3 Quarto, quod qua ratione licitum est vni Episcopo conferre beneficium cuipiam amico benemerito alterius Episcopi, cum intentione mentali tantum sine pacto, quòd aliquando ille conferet aliud alicui amico suo benemerito, ob quandam ordinatam, & studiosam gratitudinem, & alteri Episcopo etiam licet conferre postea propter prædictam gratitudinem ordinatam aliud amico illius benemerito, ita licitum est vni beneficiario renunciare beneficium in fauorem amici benemeriti alterius beneficiarij, cum intentione mentali tantum, sine pacto, quod ob gratitudinem naturali iure debitam ipse renunciabit aliquando aliud alicui amico suo benemerito, nullo pacto ĩ his tacito, neque expresso interueniente. i Imò tanto maiori ratione licebit beneficiario, ita renunciare, quam Episcopo conferre, quanto collatio maius ius tribuit, quam renunciatio. K Quod autem liceat Episcopis, ita conferre, ea firma ratione constat, quod nullo iure id prohibetur, imò iure naturali gratitudinem suadente, & obligationem antidoralem inducente, quadantenus præcipitur per iura, q̃ iubēt, vt benefaciēti benefaciamus. l

4 Quinto, quod spatium sex annorum, quod interiacuit inter prædictas duas renunciationes, & quod vna fuit facta simpliciter sine vlla reseruatione, & altera cum reseruatione medietatis fructuum, cum valoris æqualis essent ambæ rectoriæ, tollit omnem ansam censendi vllam reciprocationem illicitam, argumento differentiæ, quæ ponitur inter ea, quæ incontinenti fiunt, & ea, quæ ex interuallo, præsertim magno, & tot annorum. m Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a Capi 15. de reform. sess. 25. b Capit. tua. adiuncto capit. is qui, desponsalibus cum eis adnotatis. c § cæter.
d Cap 15. e Cap. 23. num. 110. f Capitu. 22. nume. 107.
g Capitul. ordinationes. 1. quæstion. 2. h Vbi supra.
i Arg. l. illud ff ad l. Aquil. & capitul. dudum. 2. de electio.
K Arg. authen. multo magis C. de sacrosf. eccl. c. cum in cunctis, de elect l L. si non sortem. §. libertus. ff. de condic. ind. & l. sed etsi § consuluit. ff. de pet. hæred. capitul cum in officijs de test. m Iuxta l. tecta. ff. si cer. pet. & l. legem. C. de pa; & alibi sæpe.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij virtute mandati reuocati, sed non intimati, nec procuratori, nec ei in cuius manibus, erat facienda resignatio facta valida est etiamsi resignata rius sciens tacuerit.*

CONSILIVM XI.

Titius resignauit in fauorem Sempronij suum beneficium: Sempronius discessit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epistolam à suo patre, in qua ei commendabat diligentiam, quia Titius iam reuocauerat literas prædictas procurationis, & quod reuocationem istam Romam iam miserat ad suum procuratorem, & simul epistolam aliam dicti Titij, in qua constabat ipsum dictas procurationis literas reuocasse. Sempronius Romam accessit, & quæsiuit diligenter a procuratore dicti Titij, an literas quasdam ipsius Titij recepisset, cui procurator respondit, nondum accepisse. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, sed præsentauit suas literas procuratiõis, & supplica signata fuit à Papa, & procurator præstitit consensum. Postea verò, sex, vel octo diebus transactis, literæ reuocatoriæ procuratoris dicti Titij ad manus sui prædicti procurationis peruenerunt, & procurator dixit intempestiuè venisse, cum iam consensum præstitisset virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & scripsit Sempronio, quod tutè poterit prędicti beneficij possessionem accipere, & facti sunt amici. Quæritur quid.

1 Respondeo, quod renunciatio illa satis iuridicè fuit facta, & valuit, quia reuocatio procuratoris ad renunciandum non fuit intimata illi, neque ei, in cuius manibus erat facienda renunciatio, quod requirebatur ad hoc, vt illa fuisset nulla, nec sufficiebat illius, notitiam venisse ad eum, in cuius fauorem renunciatio erat facienda, per clem. 1. a iuncta gloss. b recepta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De renunciat. b Ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio facta in manibus Papæ de beneficio prius resignato in manibus ordinarii admittentis, nihil valet, & successiuè pensionis super illius fructibus reseruatio subsistit, adeo vt soluta possit repeti. nu. 6.*

2 *Resignatio beneficii per procuratorem absentis facta in manibus Papæ admittentis, operatur vt beneficium apud Sedem Apostolicam, attento iure communi, ita vacet, vt ordinarius de eo prouidendo non dederit nec titulum coloratum. numer. 3. sed attento stylo dicta resignatio habetur pro non facta, donec præstetur consensus expeditioni literarum, adeo ut resignans possit denuo resignare nedum in manibus Papæ, numer. 4. sed etiam ordinarii, qui illud poterit ualide conferre numer. 5. & 6.*

3 *Literæ Apostolicæ prouisionis seu collationis beneficiorum debent per bullam Iulii secundi, intra sex menses expediri, alioqui beneficium uacat.*

A

CONSILIVM XII.

Edit quis mandatum ad resignandum beneficium in manibus Papæ in fauorem tertij, reseruatis sibi fructibus loco pensionis, & præterea illud, antequam coram Pontifice præstaretur consensus, resignauit simpliciter in manibus ordinarij, qui illud cõtulit eidem tertio, qui etiam literis Apostolicis non expeditis partem fructuum resignanti soluit. Quæritur quid iuris.

Respondeo primo, tot à D. consulente quęri, & tot me alijs occupationibus necessarijs angi, quod vix in animum induxi, vt eis quicquam respõderem, sed in obsequium Dei, qui nos omnes pascit rñdebo paucis.

B

1 Secundo, quod resignatio præfata in manibus Papæ, & reseruatio fructuum a sua Sanctitate cõcessa, nihil omnino valuerunt, si fuerunt factæ postea, quam resignauit in partibus, qui dedit mandatum ad resignãdum in Curia, quod narratio casus significat, quia resignans nihil resignauit, neque pensioni consentire potuit, quippe, qui iam per priorem resignationem in manibus ordinarij factam beneficium suum, & ius omne, quod in eo habebat, amiserat.

2 Tertiò, quod si resignatio fuit facta prius in manibus Papæ Romæ, & ab eo admissa, quam in manibus ordinarij, nihil valuit iure communi attento renunciatio facta in manibus ordinarij, quia beneficia vacantia in curia, sunt reseruata Papæ, a & beneficia,

C

quæ renunciantur in Curia per procuratores, etiam existentium extra eam etiam mille milliaribus, dicuntur vacare in Curia secundum omnes. b Et ordinarius non potest conferre beneficia reseruata Papę.

3 Quartò, quòd ex hoc sequeretur, eum cui facta fuit collatio ab ordinario, nihil iuris habuisse in illo, & nullos fructus sibi quæsisse, sed fuisse, & esse intrusum, semper, quia titulus ordinarij sibi nihil profuit, neque prodest, nec titulus Papæ, quia non fuit expeditus, nec datus consensus a procuratore, vt expediri posset, quia etiam vacasset, si quid ei quæsitum fuit, per cessationem semestrem ab expeditione literarum, per extrauagantem Iulij II.

D

4 Quintò, quòd attento stylo Curiæ, per quem videmus seruari, quod renunciatio facta, donec consensus præstetur, nullum parit effectum, etiam si sequatur admissio, & collatio beneficij renunciati, & ita non censetur vacare, adeo quod, qui renunciauit suum beneficiũ in fauorem alterius, antequam præstet consensum renũciationi, quam fecit in fauorẽ primi.

5 Sexto, quod retento eo, quod in hoc quinto dicto dicitur, renunciatio facta in manibus ordinarij absque vllo pacto simoniaco, & collatio facta ab eo, valuerũt siue fuissent factæ ante renunciationem in manibus Papæ factam, siue post eam, quia cum nunquam fuerit præstitus consensus renunciationi, nec admissioni, neque literarum expeditioni, nullum effectum habuit renunciatio facta in manibus Papæ, ita perinde iudicandum est, ac si nunquam fuisset renunciatum coram sua Sanctitate.

E

6 Septimo, quod hæc consequitur, eum, cui beneficium collatum fuit ab ordinario per renunciationem in manibus eius factam, habuisse, & habere bonum titulum, & fecisse fructus suos, & iustè potuisse,

ALLEGATIONES.

a Per cap. 2. de præbend. lib. 6. b In d. capitul. secund. post gloss. in clem. 1. vt lite pendente.

tuisse, & habere bonum titulū, & fecisse fructus suos, F & potuisse ac posse dispendere illos in suos, & alios pios vsus; reseruationem autem factam à N. à Papa virtute renunciationis in manibus eius factæ, & ab eo admissæ, nihil valuisse, nec valere, & ita quidquid solutum est ei virtute reseruationis præfatæ, indebitum fuisse, & tanquam indebitè solutum repeti potuisse per condictionem indebiti, nisi scientia, vel aliquid aliud, quod impedire solet condictionem indebiti, interuenisset.

Octauò, quòd de concordia, & de iustitia, & iniustitia illius non possum ego iudicare, nisi eius tenore perlecto. a

ALLEGATIO.

a Leg. inciuile. ff. de legibus.

G

DE TEMPORIBVS ordinationum & qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Romæ promulgata, licet secundum magis receptam liget prouincias, antequam in eis promulgetur, & recipiatur, at quoad Francos in Francia degentes aliquid specialius videtur obseruandum.*

2 *Ordinatus sacris ordinibus ante ætatem legitimam Gallus in Gallia non est suspensus nec ministrando fit irregularis, si bulla Pij II. ibi nunquam fuit publicata nec recepta, nec eget dispensatione, sed solum, vt legitimè pœniteat de peccato nu. 3. & 4.* H

3 *Excommunicationem minorem æquari peccato mortali, seu per illud incurri, non est verum, nec Panormitan. hoc dicit.*

CONSILIVM I.

Quæritur primo, an Francus, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, incurrat irregularitatem, si ibi non est publicata extrauagans Pij Secūdi.

Secundò, an esto quòd iste non incurrat irregularitatem, an peccet.

Tertiò an iste, si celebret, incurrat irregularitatem. I

Quartò, an iste celebrando post pœnitentiam iustam, committat aliquod peccatum.

Quintò, an indigeat dispensatione Papæ, aut Epi.

Sexto, an excommunicatio minor, & peccatum mortale æquentur inter se.

1 Ad quæstiones grauissimas dico, quòd longè aliter respondendum est illis in Francia Francis in ea morantibus, quam in Manu. nostro scripsimus respondendum esse alijs secundum receptiorem sententiam, quæ habet, legem vel canonem in Curia Romana promulgatam ligare omnes prouincias, etiam antequam specialiter promulgetur in Metropolibus earum, & recipiatur ab eis.

2 AD PRIMAM igitur quæstionem respondendum est, secundum opinionem, quam veriorem putamus (vt alias dixi) Francum, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, non incurrere pœnam extrauagantis Pij II. si non fuit vnquam promulgata in Metropolibus Galliæ, nec ab ea recepta, & consequenter non esse ipso iure suspensum, nec celebrando incurrere irregularitatem. K

3 AD SECVNDAM autem respondendum esse, eum, qui sic ordinatur, indigere quidem pœnitentia iusta peccati, sed non absolutione irregularitatis, neque habilitatione Episcopi.

AD TERTIAM etiam respondendum esse, retenta prædicta opinione, præfatum sic ordinatum non incurrere celebrando irregularitatem.

4 AD QVARTAM etiam respondendum esse, sic ordinatum, celebrando post pœnitentiam iustam, non magis peccare mortaliter, quam alius qui admittit aliquod aliud peccatum mortale, & post factam de illo iustam pœnitentiam, & legitimam confessionem, celebrat.

AD QVINTAM, quod non indiget dispensatione Papæ, nec Episcopi habilitatione.

5 AD SEXTAM, autem, quæ non pendet ex veritate præfatæ opinionis, sed aliunde, respondetur, falsum esse quod Panorm. ab aliquibus receptus insinuat, a quatenus videtur æquare quoad hoc minorem excommunicationem, & peccatum mortale, quod certè falsum est, vt nos asserimus in nostro Manu. cōfess. b & multis probari potest contrarium immo etiā ex verbis ipsiusmet Panormitani iustè ponderatis, non enim æquantur excommunicatio minor, & peccatum mortale, cum sese mutuo excellant, vt dicimus in dict. Manu. confes. c est enim certum, esse falsum, quod omnis qui peccat mortaliter, incurrit excommunicationem minorem, adeo quidem, vt plurimi peccent mortifere, & paucissimi incurrant excommunicationē minorem, vt colligitur ex prædicto Manual. d

ALLEGATIONES.

a In cap. si celebrat nu. 6. & 7. de cleric. excommunic. ministr.
b cap. 27. numer. 25. & clarius in eod. cap. numer. 152.
c cap. 27 numer. 25. d Vbi supr.

SVMMARIVM.

Ordinari potest qui in loco domicilij. 1

Domicilium acquiritur per quamcunque modicam mansionem in loco animo ibi perpetuo manendi factam, adeo vt possit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia ordinari. 2

CONSILIVM II.

AN Hispanus ortus Compluti, & ibi ordinatus rite ad minores, qui postea mansit Tiburi tribus annis, & seruiuit Episcopo eius, possit ordinari ad ordines superiores per Episcopum Tiburtinum?

1 Respondeo, quòd D. consulens potest ordinari legitime ab Episcopo Tiburtino, vel ab alio virtute dimissoriarum ab eo illi concessarum, si mansit Tiburi, vel in eius diœcesi annis prædictis tribus, maiore, vel minore tempore, dummodo manserit in ea cum intentione, & voluntate permanendi ibi perpetuo, quia per huiusmodi mansionē videtur q̄sisse domiciliū, per l. [ciues,] adiuncta glossa magna, & glossa in verbo, [laicum.] a

2 Per quæ probatur contrahere quem domicilium in loco vbi constituit habitare animo perpetuo habitandi, vel manendi ibi, etiam si paruo tempore manserit, quia per mansionem talem quæritur domicilium etiam momento temporis, vt post alios tradit etiam Philippus Francus, b vbi loquitur de domicilio, quod sufficit per illum textum ad effectum faciendi se subditum Episcopo, ad hoc, vt ordinari possit ab ipso ratione domicilij, quod per illum textum est vnus modus, per quem quis sortitur forum, & subiectionem Episcopi ad ordines recipiendos. Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a C. de incolis lib. 10. b in c. cū nulla, de temp. ord. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis patris etsi transeat in filium, secus de domilio habitationis.*

2 *Domicilium habitationis animo proprio, & facto contrahitur.*

2 *Filiusfam. potest constituere domicilium si sit pubes.nu. 6. & conuiuendo cum patre, animo ibi perpetuo viuendi, videtur ibi habere domicilium, nu. 3. & 8. vnde & ibi mortuus, non electa sepultura, sepeliendus vbi pater, sicut, & vxor, simili modo vbi maritus 4.*

6 *Impubes sibi domicilium non eligit, quod si conuiuit cum patre, patris, habet domicilium, quod si habitet cum matre, secus, ibi tamen potest conueniri. nu. 7.*

6 *Ordinari quis legitime potest ab Episcopo loci, vbi habet domicilium.*

8 *Domicilium semel electum etiam modico tempore continuatum, non admittitur quamuis alibi longo tempore moretur animo tamen ad dictum electum domicilium reuertendi.*

8 *Domicilium pro libito, etiamsi quoad spiritualia sine licentia Episcopi, saltem si sit laicus, mutat quisque.*

CONSILIVM III.

ORdinatus an sit legitimè filius, qui ordinatus, & educatus in vna diœcesi, ad diœcesim, vbi pater habitabat, & domicilium habebat venit animo perpetuo cum eo habitandi, & post annum missus fuit causa studēdi ad ciuitatem, vbi natus fuerat, & mox reuersus ab Episcopo, vbi pater habitabat, fuit ad ordines promotus?

1 Respondeo, quod pro parte negante facit primò, quod licet domicilium originis patris transeat in filiū a domicilium tamen habitationis non sic transit in illum b licet transeat in libertum. c

2 Secundo, quod domicilium habitationis ex animo & facto contrahentis contrahitur, d ergo animus, & factum patris non sufficit ad constituendum domicilium filio.

Tertio, quod etiam filiusfamilias potest constituere sibi domicilium. e

3 Pro parte verò contraria facit, quod qui filius viuit cum patre animo tam suo, quam patris, vt ibi perpetuo viuat, videtur habere ibi domicilium, quia alicubi habet, cum non sit vagabundus, & non alibi, quam ibi, ergo ibi. Secundò, quòd alioquin sequeretur, quod filij, qui fuerunt in aliquo loco, & postea viuunt, cum suis patribus in domicilijs eorum multo tempore vsque ad triginta annos, nullibi haberent domicilium habitationis, quod videtur absurdum.

4 Tertio, quòd filius natus alibi, & mortuus in domo patris, vbi habet domicilium est sepeliendus in Ecclesia, in qua sepeliri deberet de iure ipse pater, si factus pubes non elegit sibi sepulturam, vt colligitur ex cap. licet. f Mulier etiam alibi nata, si non elegit sepulturam, debet sepeliri in Ecclesia, in qua est sepeliēdus maritus, vt colligitur ex cap. [is qui,] g & non alia ratione, quam quia habent domicilium habitationis, ergo ibi habent illud.

5 Quarto, quod glossa, h expressè habet pupillum posse habere domicilium habitationis extra locum originis, & extra locum, vbi habet facultates, & Azo in summa eiusdem tituli idem habet, dicens quod pupillus conueniri potest extra locum originis, & extra locū vbi habet facultates, ratione domicilij habitationis.

6 Quibus perpensis resoluo primum, quòd filius im-

A pubes conuiuens patri suo habet idem domicilium, quod pater suus, & est incola eiusdem loci cuius pater quia impubes non potest eligere domicilium habitationis etiam patre mortuo, quia, vt dictum est, constitutio domicilij animum requirit perpetuo ibi viuendi, & ita si D. consulens transisset ad domum patris intra pubertatem, & post eam non elegisset sibi domicilium, censendus esset bene ordinatus.

7 Sed quia verbo additur casui proposito, quod prędictus consulens fuit educatus cum sua matre, quæ illum ex coitu illicito genuit illic, vel alibi vsque ad pubertatem, non habet in eo locum hæc resolutio prima.

8 Secundo resoluo, quod alia ratione D. consulens fuit fortitus domicilium in illa tertia diœcesi, vbi pater B habebat suum, ea scilicet, quòd, vt verbo additur prædicto casui scripto, prædictus consulens iam pubes factus adiuit domum patris sui animo perpetuo viuendi ibi, & mansit circa annum vnum, & quamuis postea adijsset scholam, semper tamen habuit animum redeūdi ad domum, & ciuitatem, vbi habebat pater suus domicilium. Præsuppofito etiam hoc, est dicendum, quod prædictus consulens cōstituit sibi domicilium ibidem, quia, vt prædictum est, filius etiam familias potest eligere sibi domicilium post pubertatem, per dictam l. [placet,] i quod hic fecit constituendo viuere ibidem cum patre suo perpetuo, & incipiendo viuere ibidem, nam quilibet potest sibi constituere domicilium vbi voluerit, K & transferre illud de vno episcopatu ad C alium, etiam sine licentia Episcopi, saltem si est laicus, non solum quo ad temporalia, iuxta dictam l. [nihil.] l sed etiam quoad spiritualia. m

Tertio, quod non obstat his, quod ponitur in facto, quod prædictus consulens non erat domiciliatus Barbastri, quia debet intelligi, quod non erat domiciliatus alio modo, quam quo exprimitur in facto videlicet transeundo ad viuendum ibi perpetuo, alioqui poneretur in casu repugnantia. Non obstat etiam, quod præfatus consulens non remansit Barbastri, nisi circiter annum, & quòd post illum degit alibi in scholis, quia eūdo ad scholas, & degendo ibi etiam multis annis, cum animo tamen redeundi Barbastrum, non amisit domicilium, quod ibi prędicto modo contraxit, vt est textus D n & ibi Ioannes de Platea. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a L. 1. & l. assumptio. 1. ff. ad municipal. b Dicta l. assumptio. §. filius. c Dicta l. assumptio, §. finali. d l. domiciliū. eo tit. e L. placet. ff. ad municip. f De sepul. li 6. g Sub fine de sepult. lib 6. h L. 1. C vbi petant. tut. in verbo, vbi mirantur. i Cum l. seq. ff. ad municip. K l. nihil. ff. de munici. l Adiuncta l incola 1. & 2. ff. ad municip. m capi. fi. vbi hoc notat Panorm. ab alijs receptus. de parond. n in l. 1. & 2. C. de incolis. libr. 10.

SVMMARIVM.

Ordinatus interstitijs non seruatis, nec suspensus, nec irregularis, nec iure communi, nec per sacrum Conciliū est. 1

CONSILIVM IIII.

E AN qui aliàs canonicè est ordinatus, non seruatis tamen interstitijs temporum, quæ Concilium Tridentinum statuit seruari, a sit ipso iure suspensus, vel irregularis?

1 Respondetur negatiuè, non esse ob hoc ita ordinatum suspensum, nec minus irregularem, quia nec a Concilio Tridentin. nec canone vllo in corpore iuris

ALLEGATIO.

a Sess. 13. capitul. 11.

clauſo imponitur aliqua pęna ipſo iure ei, qui non ſeruatis interſtitijs temporum, ordine inſignitur, & non eſt dicendum vllam pęnam ipſo iure incurri, niſi à lege id exprimatur, iuxta gloſſam celebrem. a An autem alia pęna poſſit puniri, & ſuſpendi ab Epiſcopo, aliud eſt, & puto poſſe, quia tranſgreſſor eſt canonis. [Aduertendum tamen, quòd poſt hæc ſcripta lata fuit Extrauag. à S. D. N. Sixto V. per quam ſic ordinatus ſuſpenſus fit.] F

ALLEGATIONES.

a In capit. final. de iure patrona. verb. exiui, & textus authen. de non eligen. ſecundo nubent. §. cum igitur collat. I.

SVMMARIVM. G

1 *Irregularis ob aſſumptionem duorum ordinum ſacrorum eodem die factam, vel quia furtiue ordinatus eſt, poteſt etiam dici ſuſpenſus, accipiendo ſuſpenſionem non in ſua ſpeciali ſignificatione, prout eſt cenſura, ſed in genere.*

CONSILIVM V.

AN is, qui eodem die duos ſacros ordines ſuſcipit, ſit ſuſpenſus à poſteriori dicendus, vt habet a Manual. confeſſ. an potius cenſendus irregularis, vt habet alibi. b

Ad hanc Antinomiam, quæ videtur in noſtro Manual. c vbi aſſumens duos ordines ſacros eodem die, appellatur ſuſpenſus, & alibi, d appellatur irregularis. Reſpondetur primò, quòd ibi nulla eſt Antinomia. Tũ quia in priore loco, e non negatur, quod non ſit irregularis, ſed ſolum dicitur quod eſt ſuſpenſus, quod eſt verum intelligendo de ſuſpenſione generaliter ſumpta, vt accipitur in c. literas. f & frequenter hic in iure canonico accipitur, quia verbum, irregularitas, non eſt antiquum Latinum, vt dicitur in d. Manual. g & ideo raro inuenitur in antiquis canonibus vſque ad Innocentium III. h Propterea licet contextus aliquis dicat aliquem eſſe ſuſpenſum, non eſt intelligendum de ſuſpenſione ſtrictè dicta, ſed de generaliter acceptà, i ſi aliunde apparet, quod eſt irregularis, quia ibidem dicitur plus peccare eum qui capit duos ordines ſacros eodem die, quam qui aſſumit quatuor minores, & vnum ſacrum, & quod is ſit irregularis, dicitur in dict. Manual. k Tum quia ideo Manuale appellat ſuſpenſum, quia ſic appellauit eum Papa in prædictis cap. & non ſine cauſa, quia irregularitas nata ex ſuſceptione duplicis ordinis eodem die aſſumpti eſt duplex. Altera, quæ accipitur contra excommunicationem latam, ne furtim acciperetur, & altera ex eo, quod accipitur furtim tantum, quæ eſt longe minor priore, vt colligitur ex tribus cap. & ſuis gloſſis, & Panormitano. l Et ita potuit Papa vti verbo ſuſpenſionis ad ſignificandum, debiliorem eſſe irregularitatem, quæ oritur ex ſola furtim acceptione, de qua loquebatur, quam irregularitatem, quæ naſcitur ex furtim aſſumptione, & contra excommunicationem ſimul, & affectata breuitas effecit, vt in re rariſſimè contingente non ſe magis extenderet.

ALLEGATIONES.

a capitul. 25. numer. 71. b capitul. 27 numer. 241.
c capitul. 25. numer. 71. d In capitul 27. numer. 241.
e dict. capitul. 25 numer 71. f Et capitul. dilectus. de tempus ord. ibi allegatis. g capitul. 27 numer. 191.
h in capitul. niſi de renunciat. i Vt in dict. cap. literas, & in dict. capit. dilec. k cap. 27. num. 241. l In d. cap. literas.

SVMMARIVM.

Ordines minores extra tempora ſuſcipiens non eſt ſuſpenſus, neque olim ſuſcipiens etiam maiores. 1

Ordines ſuſcipere interſtitijs non ſeruatis de licentia Epiſcopi licet. 2

CONSILIVM VI.

QVidam cum legitimis dimiſſorijs ſui Epiſcopi ſuſcepit ab alieno Epiſcopo duos minores in quadam die Veneris vnius hebdomadæ, & die Sabbati quatuor temporum alterius immediate ſequentis ordinem ſubdiaconatus. Quæritur an ſit ſuſpenſus.

1 Ad quæſtionem prædictam reſpondeo primò, quòd prædictus D. conſulens non incurrit ſuſpenſionem ipſo iure, propterea quod aſſumpſit prædictos duos ordines minores in prædicto die Veneris, neque conſequenter incurrit irregularitatem, eo quod vſus fuerit illis, antequam à iudice ſuſpenderetur, quia Extrauagans Pij II. quæ incipit, [cum ex ſacrorum,] non habet locum in minoribus, ordinibus, & ſecundum antiqua iura non incurrebatur ſuſpenſio ipſo iure propter ordinationem, & aſſumptionem ordinum etiam ſacrorum extra iuris tempora, & ante legitimam ætatem, a vt latius traditur in Manuali noſtro confeſ. b

2 Secundò, quòd ſi in literis dimiſſorijs, quas habebat, ordinarij, derogabatur neceſſitati ſeruandi interſtitia temporum in accipiendis ordinibus minoribus, & maioribus, potuit ſine prædicta Extrauagantis poena ſuſpenſionis accipere die Sabbati ordinem ſubdiaconatus, quia non tenebatur ſeruare illa interſtitia, à quibus ſeruandis potuit Epiſcopus eum liberare per ipſummet Concilium Tridentinum, quòd reduxit obligationem antiquam illam ad ſeruandum. c

Tertiò, quòd ex his duobus dictis colligitur deciſio quæſtionis prædictæ. Quid autem dicendum ſit, ſi in prædictis dimiſſorijs non fuit derogatum prædictis interſtitijs, maioris dubij eſt. Quia pro vna parte facit, quod in prædicto Concilio nulla poena ſpecialis imponitur, & pro altera, quod certum eſt illum peccaſſe, & non fuiſſe rite ordinatum, neque habuiſſe legitimam facultatem ordinem aſſumendi, quia non derogabatur in ea prædictis interſtitijs, quod erat neceſſarium ad hoc, vt rite ordinaretur, ſed quia non quæritur de hoc in præſentia, non reſpondeo ad illud. Salua, & cæt.

[* Vide ſupra Conſi. 4. & infra Conſi. 12.]

ALLEGATIONES.

a Per capit. vel non eſt compoſ. de temporib. ordination. b Capitul. 25. in 79. & capit. 27. numer. 155. c Per capit. 11. de reform. ſeſſion. 23.

SVMMARIVM.

Ordinatus ſacris ante legitimam ætatem eſt ſuſpenſus, & miniſtrans efficitur irregularis. 1

Cruciata, & alia iobelęa non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate. 2

Beneficij collatio poſt irregularitatem facta eſt nulla, non obſtante, quod bona fide putaret ſecum ſufficienter diſpenſatum. 2

CON-

CONSILIVM VII.

QVAERITVR quid faciet ordinatus ante legitimam ætatem ad subdiaconatum, diaconatum, & presbyteratum, & vsus duobus prioribus ante vllam dispensationem, & postea absolutus per cruciatam, & assecutus beneficiũ.

1 Respondetur primò, quòd D. consulens patiens se ordinari ter ante legitimam ætatem, fuit ter suspensus ab officio, & vtendo bis ante vllam absolutionem, & dispensationem duobus ordinibus sacris incurrit bis irregularitatem, & tertio vtẽdo presbyteratu, per Extrauagantem Pij II quam referimus nos in Manual. nostro confess. a

2 Secundò, quòd Pœnitentiarius non habuit potestatem absoluendi, seu liberandi eum à prædictis irregularitatibus: quia nec cruciata, nec alia iobeleça regulariter conferunt illam potestatem, vt tradidimus nos vbi supra. b

Tertiò, quòd obtentio prædicta beneficij ante sublationem irregularitatis nil valuit propter irregularitatem præcedentem, iuxta annotata per omnes post Innocentium. c

Quartò, quòd consulens debet sibi prouidere de dispensatione, & absolutione à prædicta irregularitate secretò per Pœnitentiariam secretam cum retentione beneficij accepti post irregularitatem, exprimendo valorem eius.

Quintò quòd licet bona fides, quam concepit D. consulens per auctoritatem prædicti Pœnitentiarij potuit excusare à peccato, non potuit tamen excusare à necessitate, & obligatione impetrandi dispensationem legitimam, & tituli renouationem, seu retentionem, quæ obtineri potest per Pœnitentiariam secretam, qua in re nos iuuabimus in obsequiũ D. N. Iesu Christi qui nos omnes saluet. Amen. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 27. num. 241. & capit. 25 nume. 70. b capitul 27. num 254. c in c. cum nostris. de concess. præb.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est, qui ante iustam ætatem iustè credens se maiorem, bona fide ordinatus est.*

1 *Lex puniens præsumentem, non includit eum, qui iusta credulitate ductus bona fide id facit.*

2 *Credere iustè potest quis parentibus de ipsius ætate attestantibus.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est, an N. ante legitimam ætatem sacris bona fide ordinatus, parentum testimonio credendo eam habere, pœnam suspensionis incurrerit.

1 Respondeo, quòd taliter ordinatus nullam incurrit suspensionem, & sanctè ac rectè celebrare potest, & celebrauit per ea quæ nos in hac specie diximus in commentario cap. accepta. a ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præsumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei qui bona fide credens probabiliter se bene agere, facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam. b Et constitutio Pij II quę imponit pœnam suspensionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum, [præsumpserit ponendo pęnam ei, qui præsumpserit assumere ordines sacros ante legitimam ętatem.

2 Cum ergo consulens animo simplici, & bona fide

A credens illis, quibus iustum erat credere, id fecerit, non incurrit vllam pœnam, neque est cur scrupulis ob id angatur.

ALLEGATIONES.

a De resti. spol oppos. 8. b in clem 1. de priuil. quæst. 18.

SVMMARIVM.

Prælati mandatum non excusat ordinatum ante tempus nec à suspensione, nec ab irregularitate. 1

Dies cœptus, & non annus habetur pro completo regulariter. 1

Presbyteratum, vt quis accipere possit, non sufficit, quod annum 24. compleuerit, sed quòd excesserit anni 24. 2

B *Compleuisse dicitur annum 24. qui vltimum attingit diẽ, sed non excessisse.* 2

CONSILIVM IX.

QVIDAM monachus cum nondum haberet vigintiquattuor annos cõpletos, & deessent ei quadraginta dies, iussus à Prælato dicente paruum pro nihilo habẽdũ, assumpsit presbyteratum. Quæritur an per susceptionem illius fuerit suspensus, & celebrando contra suspensionem factus irregularis.

1 Respondeo, quòd sic, quia licet dies cœptus habeatur pro completo regulariter, a annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo vt ibidem annotatur, & probatur per textum adiuncta glossa, b

C 2 Et ordo presbyteratus requirit vigintiquattuor annos completos: quia oportet, vt attingat vigesimũquintum, iuxta d. clementin. quæ requirit vt ordinandus ad presbyterium sit cõstitutus in 25. anno, in quo non esset, etiamsi esset constitutus in vltimo die 24. anni: quamuis diceretur esse 24. annorum: & ita differunt inter se dicere, habet 24. annos completos, & dicere, excessit 24. annum, per textum adiuncta gloss. c Salua & cæter.

ALLEGATIONES.

a iuxt. l. qua ætate, & alias per gloss. eius allegat. ff. de testa. b cle. generalem. de æta. & qual c in d. l. qua ætate.

D

SVMMARIVM.

Suspensus vel irregularis inhabilis est ad beneficia obtinenda, sed prius obtenta non perdit, num. 2. 1

Beneficia per censuram, vel irregularitatem superuenientem non perduntur, sed fructibus non potest vti, nisi certo modo. 2

CONSILIVM X.

AN promotus ad sacros ordines ante ętatem legitimam, & post ad beneficium possit retinere beneficium post vel ante ordinationem obtentum?

E 1 Rñdeo primò, ꝙ si p̃dictus consulẽs añ legitimã ætatẽ fuit promotus ad aliquẽ ordinẽ sacrũ, fuit ipso iure suspensus per Extrau. Pij II. quã nos referimus in Manual. confess. a & consequenter factus inhabilis ad habendum beneficium, b qua Panormitanus colligit, suspensum ab officio non posse eligi,

ALLEGATIONES.

a capitul. 27. numer. 155. b Argum. c. si celebrat. de cler. excomm. minist. & argum gloss. in c. cum Vintoniensis. in verb. admiserunt, de elect.

eligi, nec consequenter accipere beneficium ex collatione, quod est maius, quam eligi, & consequenter beneficium ei collatum post prædictam suspensionem, non fuit effectum suum, nec potuit fructus eius suos facere. Addo, quod si durante illa suspensione effecit aliquem actum pecunialiter deputatum ordini, effectus fuit irregularis, a & ita magis inhabilis ad obtinendum beneficium.

2 Secundò, quod beneficium legitimè adeptum non perditur per suspensionem, nec irregularitatem superuenientem ipso iure, iuxta dictum Innocentij, b recceptum, & declaratum per Felynum, c quanuis fructibus eius non videtur posse vti nisi eo modo quo modificat glossa, d quam ibi commendat Panor. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c. 1. de re. iur. lib. 6. & ibi Inno. recept. b in c. cum nostris, de concess. præb. c in capitul. inquisitionis. de accusat. d Dic. capit. cum. Vintoniensis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem ordinans, ei beneficium conferat.*
2 *Ordo in genere primam tonsuram comprehendit, & etiam 3.*
2 *Beneficij qui est incapax, est etiam pensionis.*
3 *Vsus loquendi communis seruandus.*
3 *Ordo à non suo acceptus non iterandus, sed approbandus est.*
4 *Beneficij collatio facta tonsurato à non suo valida est.*
5 *Ordines minores à non suo sumens peccat, sed non est suspensus.*

CONSILIVM XI.

Familiaris cuiusdam Episcopi triennalis ab eodem fuit prima tonsura insignitus, deinde beneficium ab ordinario suo obtinuit. A quo quæsita fuerunt sequentia.

Primo, an bene fuerit ordinatus.

Secundo, an sit beneficij, vel pensionis capax.

Tertio, an tonsura sit ordo.

Quarto, an prima tonsura à non suo accepta, sit iteranda.

Quinto, an beneficij collatio sibi sic ordinato facta valeat.

Occupatus multis, quæ necessariò subeunda sunt, respondeo breuiter, & non pro dignitate quæstionibus prædictis.

1 AD PRIMAM; quòd prędicta prima tonsura malè fuit accepta: quia Episcopus alienus non potest eam licitè conferre familiari suo etiam continuo triennali, nisi statim ei beneficium conferat. a Neque obstat, quòd non sit ordo sacer: quia verbum, [ordo,] generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonsuram, secundum communem vsum canonum, [argument. capitul. cum contingat, de æta. & qual.] licet quæstionis sit an sit propriè ordo, vel non. Et cum canon ille Concil. Tridentin. prohibeat Episcopis ordinare alium familiarem, quam prædictum, censebitur prohibere omnem subditum alienum, nisi cum moderatione ibi adiecta. quod etiam satis colligitur ex cap. [Lugdunensis,] b

2 Ad SECVNDAM, quod si præfatus ordinatus non esset capax beneficij non esset etiam pensionis, saltem secundum stylum Curiæ, qui est seruandus. c An autem sit capax beneficij, dicetur infra.

3 AD TERTIAM respondeo, quòd tonsura est ordo secundum communem vsum loquendi, secundum quem dicitur ordo clericalis, qui seruandus est in vsu verborum, d licet, vt dixi, quæstionis sit, an propriè dicatur secundum originem verbi ordo.

AD QVARTAM, quod ordo clericalis acceptus à non suo Episcopo, non debet iterari, sed approbari, siue ratificari per Papam, vel suum proprium Episcopum iuxta præfatum capitul. Lugdunensis.]

4 AD QVINTAM, quæ tacitè includitur sub prima, & secunda, scilicet, an collatio beneficij facta, prima tonsura, siue quocunque ordine clericali à non suo ordinato, sit valida: quæstionis est, quam à nemine memini pro dignitate fuisse tractatam: Multa enim pro parte negante possent citari. Sed rigori iuris propriorem duco affirmantem. Tum quia licet sic ordinatus sine veris litteris dimissorijs ab alieno Episcopo, & eum ordinans peccent, & possint puniri, non tamen sunt ipso iure excommunicati, neque suspensi, sed suspendendi.

5 Nam iure antiquo Decretalium etiam diaconus ante legitimam ętatem, & pubertatem ordinatus non est ipso iure excommunicatus, nec suspensus, sed suspendendus, vt est casus in ca. [vel non est compos,] e & est opinio communis etiam Sanct. Anton. f Ioan. Maioris, g & aliorum Theologorum, quos allegamus in capit. [accepta,] h ergo eadem, vel fortiori ratione ordinatus in ætate legitima ab Episcopo non suo. Tū quia nullo iure videtur id probari: & nulla censura, nec irregularitas ipso iure videtur infligi, nisi exprimatur ab aliquo iure. i Tum quia extrauag. [cum ex sacrorum.] Pij II. non suspendit ipso iure ordinatos ordinibus minoribus ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissorijs, vel extra tempora iuris: nam neque ordinati sacris ordinibus communiter putabantur ipso iure excommunicati, nec suspensi in Hispania, neque in Italia, nec in Gallia, vt colligitur ex prædicto S. Anton. Italo, & Ioanne Maiore Gallo, donec nos eam fecimus publicari Salmaticæ ab hinc circiter 60. annos.

[Rota tamen censuit collationem beneficij, & pensionis huic factam non subsistere.

ALLEGATIONES.

a c. 9. sess. 23. Concil. Tridentin. b Et tota quæst. 2. caus. 9. c capitul. quam graut. de crimi. falsi. d l. labeo. ff. de supellect. leg. l. quod Labeo. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. e De temp. ordin. f 5. part. titul. 4 capitul. 16. g in 4 sentent. distinct. 24. quæstion. prim. h De restitut. spol. opposi. 8. numer. 34. i iuxta c. is cui §. fin. de sentent excommun. lib. 6.

SVMMARIVM.

Episcopus ordinando familiarem triennalem aliàs sibi nō subditum dispensare nequit super interstitijs maiorum item minorum ordinum, numer. 2. 1
Verbum videbitur, intelligitur de visu, seu iudicio ratione regulato. 2
Pars vna Concilij per aliam eiusdem Concilij, sicut & vna pars dicti vnius per aliam eiusdem declaratur. 3

CONSILIVM XII.

QVAESITVM est an, præsupposito, quòd Episcopus potest ordinare familiarem suum, triennalem aliàs sibi non subditum, conferendo ei statim aliquod beneficium, & dare illi dimissorias ad ordinandum à quocunque iuxta, a Concil. Tridentin. possit etiam

ALLEGATIO.

a capitul. 9. sess. 23. de reform.

etiam dispensare super interstitijs temporum quibus in eodem Conc. a ut non seruatis illis, possit ordinari.

A

1 Respondetur primò, quòd non potest dispensare super interstitio seruando inter diaconatum, & presbyteratum: quoniam id non potest facere Episcopus etiam suus superior, & ordinarius, nisi pro utilitate, ac necessitate Ecclesiæ suæ. b Ergo minus huiusmodi Episcopus extraneus, cui non est subditus familiaris triennalis, uidetur posse iudicare de utilitate, & necessitate Ecclesiæ non suæ.

2 Secundo, quòd maius dubium est de alijs interstitijs: quia in capitul. 11. & 13. in quibus agitur de illis, solum dicitur posse dispensari per Episcopum, si ei videatur expedire, de vtilitate, & necessitate Ecclesiæ suæ nulla facta mentione. Tum quia eadem ratio videtur comprehendere omnia. Tum, quia illa verba [si videatur] intelligenda sunt de visu, & iudicio ratione regulato, vt latè tradit Bartho. c & quod vna pars dicti declaratur per aliam eiusdem, d & in vna parte eiusdem Concilij, e exprimitur causa vtilitatis, & necessitatis Ecclesiæ suæ concurrere debere in huiusmodi dispensatione. Tum neruosius, quia potestas ordinandi familiarem suum triennalem non subditum est exorbitans à iure communi, quæ non debet extendi, f & constat potestatem ordinandi, & dandi litteras dimissorias differre à potestate dispensandi super interstitijs: ergo non est extendenda ad ill. ā Salua, &c.

B

ALLEGATIONES.

a capit. 11. 13. & 14. eiusdem sess. b Distinction capit. 14. c in gloss. verbo videbitur super extrauag. ad reprimendum. d l. 2 ff. de rebus. dub. e & sess. capitul. 14. f cap. quæ à iure de regul iuris. lib. 6.

C

SVMMARIVM.

1 *Episcopus licet possit ordinare sum familiarem triennalem, non tamen cum eo illegitimo dispensare.*

1 *Impedimento vno de duobus sublato, non censetur sublatum alterum.*

2 *Priuilegia non extenduntur extra personam, vel casum expressum.*

Intellectus regulæ concesso vno &c.

3 *Priuilegium aliquod contra ius operans in alijs restrin-*
4 *gendum.*

D

CONSILIVM XIII.

IN Concil. Tridentin. a cautum est, quemlibet Episcopum posse ordinare familiarem suū triennalē. Quæritur an possit ēt dispēsare cū eo, si est illegitimus vt possit promoueri ad ordines minores.

1 Visis fundamentis partis negantis, & affirmantis, videtur nobis tenenda pars negatiua, quod Episcopus licet possit rectè ordinare familiarem suum triennalē, si alias sit habilis, non tamen potest eum facere habilem ad minores, nec ad beneficium etiam simplex legitimando eum super defectu natalium. Tū quia sublato vno de duobus impedimentis distinctis, non censetur alterum sublatum, b & duo impediunt cur illegitimus non possit ordinari ab alieno Episcopo, puta defectus natalium, & quia non est subditus, familiaritas autem triennalis aufert impedimētum subiectionis, non autem defectum natalium.

E

2 Tum quia priuilegia non extenduntur extra personam, vel casum expressum. c At capit. prædictum 9. est priuilegiatiuum concedens Episcopis priuilegium ordinandi non subditos, ergo non extendetur ad potestatem efficiendi habilem ad ordines eum, qui est inhabilis ad illos. Tum quia à separatis non fit illatio. d & potestas ordinandi, & potestas dispensandi, seu habilitandi ad ordines, sunt diuersa, & separata, ergo de vna ad aliam non infertur. Tum quia Episcopus alienus potest ordinare non sibi subditum, mediantib. litteris dimissorijs, non tamen potest legitimare illum nisi facultatem expressam ad id faciendum haberet, secundum mentem omnium. Tum quia prædictum c. 9. non facit familiarem triennalem subditum Episcopi, cui seruit, nisi quo ad collationem ordinum, nullam enim aliam iurisdictionem dat ei super illum, vt ex tenore, ipsius constat.

3 Tum quia illa regula e [concesso aliquo.] & cęt. tunc demum habet locum, cum concessum non potest sine illo consistere per resolutionem Doctorum. f At potestas ordinandi familiarem potest consistere sine potestate legitimandi illum.

4 Tum quia alioquin sequeretur quod posset habilitare familiarem homicidam, simoniacum, imò & hęreticum, quod tamen est absurdum. Tum quia satis est, quod priuilegium operetur aliquid contra ius commune, vt quo ad reliqua restringatur, vt resoluit post alios Decius. g At priuilegium ordinandi familiarem multum operatur, etiamsi non extendatur ad potestatem habilitandi eum inhabilem; ergo non est extendendum ad illam. Salua, &c.

ALLEGATIONES

a Sess. 22. capitul. 9. de reform. b l. si domus. ff. de seruit: vrbā. præd. capitul. ex tuarum de auct. & vsu pal. c Argum. capitul. porro. de priuil. & capitul. priuilegia. 3. distinctione. d l. Papinianus ff de minoribus. capitul. ad audientiam de decimis. e l. 2. ff. de iurisd. omn. iudic. f in capitul. quia in tantum. de præb. g in cap. 1. col. 5. de rescrip.

SVMMARIVM.

Ordinatus maioribus, siue minoribus ordinibus, sine titulo iure primo antiquissimo licet qui ad minores non ser 1
uaretur erat suspensus: sufficiebat autem quilibet titulus patrimonialis, aut beneficialis etiam vnius scuti numer. 2. & sacrum Concilium agens solum de maioribus ordinibus requirit vt titulus sit beneficialis & sufficiens ad victum, patrimonii autem & sufficientis pēsionis titulum tunc admittit si concurrat Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, quodque perspectum sit ordinandum hos habere titulos, numer. 2.

Titulum ad quem quis accepit sacros ordines non potest a- 2
lienare nec renunciare, nisi habeat alium vnde honestè ali possit.

Pœna suspensionis inflicta per primos antiquos canones 3
contra sine titulo promotos post decretalem Innoc. III. Cum secundum, durat solum contra prædictos, qui in culpa fuerunt qua cessante Episcopi ordinantes teneantur sic ordinatis prouidere quod si uterque fuit in culpa, post Concilium uterque ligatur prædictis pœnis respectiuè, numer. 4. & 5.

CONSILIVM XIIII.

QVAESITVM est, quam pęnam incurrat, qui sine titulo iusto beneficiali, vel patrimoniali ordinem sacrum assumit.

1 Ad quod respondetur primò, iure antiquissimo statutum fuisse ordinatum sine titulo beneficiali, vel patrimoniali, incurrere suspēsionem ipso iure, a imò prędictum ca. [neminem] adiuncta

ALLEGATIO.

a capitul. neminem & capitul. sanctorum distinct. 70.

iuncta glossa [in verb. neminem,] idem probat esse dicendum de ordinato ad minores ordines, cuius tamen contrarium seruatur vbique, idque seruandum videtur sensisse Concilium Tridentinum, a quatenus solum prohibet ordinari sine titulo ad ordines sacros.

2 Secundò, quòd sicut prædictum Concilium restrinxit prædictos canones ad ordinatos sacris ordinibus, vt dictum est, ita auxit titulos necessarios ad eos assumendos, quoniam secundum prædictos antiquos canones sufficiebat quilibet titulus beneficiarius Ecclesiasticus, vel patrimonialis etiam sæcularis, nunc autem post prædictum Concilium Tridentinum oportet quod titulus sit beneficiarius Ecclesiasticus, & sufficiens ad sustentandum ordinatum, & quod non sufficiat titulus pensionis, vel patrimonij sæcularis, adeo quòd vidimus Pinciæ episcopatus Paluntini negatam fuisse ordinationem ad primum sacrum ob defectum tituli cuidam, licet haberet patrimonium sæculare trium millium scutorum, & quidem rectè. Tum quia Concilium prædictum, b requirit titulum beneficiarium Ecclesiasticum, & declarat non sufficere pensionem ecclesiasticam, neque titulum patrimonialem sæcularem nisi Episcopus iudicet ordinandum esse necessarium, vel commodum vtilitati Ecclesiarum suarum. Tum quia secundum antiqua iura sufficiebat quilibet titulus beneficiarius Ecclesiasticus, hodie tamen post præfatum Concilium requiritur, vt sufficiat ordinando ad suum victum honestum per prædictum cap. Tum quia oportet, vt post prædictum Concilium prædicta pensio, vel prædictum patrimonium perspectè, vel clarè sit suum, & ideo non potest illam vel illud donare, vel illis renunciare antequam assequatur beneficium, vel alia vnde honestè ali possit, inualidaque ac nulla sit renunciatio illius antea facta, quod prudenter statuit prædictum Concilium, quoniam multi antea ordinabantur virtute beneficiorum vix valentiū singulis scutis, quæ ordinatio perinde reputari debebat, ac facta sine vllo titulo, cum non excusaret a mendicando, & opprobrio illo relato in cap. diaconi. 5. q. 3. dist. [Mendicat infoelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus publicam ab omnibus poscit eleemosynam.

3 Tertiò, quòd postea Innocent. III. c mutauit pœnam suspensionis præfatorum canonum impositam ordinato in pœnam impositam ordinanti, qua cogatur alere ordinatum.

Quartò, quòd illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente, vel debente scire eum non habere quo se aleret, fecit se ordinari, non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia, & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopum. Tum quia dolus, & fraus nemini patrocinari debent. d Tum quia alioquin aliquando ordinans sine culpa puniretur, e & ordinatus cum culpa esset à pęna immunis. f Tum per cap. [per tuas 3.] g quatenus habet eum, qui ordinatur ad titulum patrimonij quęsitum cum pacto Episcopo ignorante facto de restituendo illud post ordinationem suspensum esse, donec dispensetur cum eo. Pro quo facit, quod ait Decius, h scilicet ordinatorem non teneri ad alēdum ordinatum, qui se diuitem esse dixit.

4 Quintò, quòd dubium videtur de quorum canonum antiquorum innouatione intelligitur prędictum cap. 2. Concilij Tridentini de pœna prædictorum canonum [neminem, & sanctorum,] an de pœna prædicti cap. [cum secundum.] an de vtraque, quia omnes illi canones sunt antiquiores Concil. Trident. Et quicquid aliàs visum fuerit, arbitror respondendum,

F intelligi debere de vtraque, de pœna quidem canonum [neminem, & sanctorum.] quando solus ordinandus est in culpa decipiendo ordinaturum, dicendo quod habet titulum beneficiarium, vel sæcularem sufficientem, de pœna vero cap. [cum secundum] quā do solus ordinans est in culpa, ordinando illum, quem scit non habere vllum titulum, & ignorat illum habere necessario requisita ad ordinem sacrum assumendum, & de pœna vtraque, quando vterque tam ordinans quam ordinatus sunt in culpa. Ita quod primo casu, quando solus ordinatus est in culpa, ipse maneat suspensus, iuxta canones illos, [neminem, & sanctorum.] & ordinans maneat impunitus. In secundo vero casu, quando solus ordinans est in culpa, solus ipse teneatur victum præbere ordinato, qui absque vlla suspensione ordine accepto vtatur.

G 5 In tertiò verò, cum vterque est in culpa, vterque puniatur, ita vt ordinatus maneat suspensus per prædictos duos canones [neminem, & sanctorum.] ordinans autem teneatur per victum præbere iuxta d.c. [cum secundum.] Pro qua noua, & vetere resolutione facit, quod correctio iurium est vitanda, cum rationabiliter possunt conciliari, i & quod non est præsumendum velle legislatorem vnico verbo destruere antiqua iura, k & ita non est præsumendum prædictum Concilium voluisse delere prædictos canones, quatenus conciliari possunt, & quoad solam culpam ordinati non est puniendus ordinans, nec contra ob
H solam culpam ordinantis ordinatus, neque alter eorum debet esset impunitus, eo quòd alter puniatur, l & quod Cælestinus, dixit, m [peccata suos auctores tenere debere, nec pœnam vlterius protrahendam, quam delictum fuerit in excedente repertum.] Salua, &cæter.

ALLEGATIONES.

a Sess. 21. capit. 2. de reform. b Vbi supra. c in cap. cum secundum. de præbend. d cap. Sedes Apostolica. de rescrip. l. itaque fullo, ff. de furtis. e Contra cap. 2. de constitution. f Contra l sancimus. C. de pœnis. g De simon. h in cap. Episcopus. num. 24. de præbend. i cap. cum expediat. de elec. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dotib. k ca. ecclesia vestra. 2. de elec. & l. si quando. C. de inoffi. testam. l iuxta l. Gracchus. C. ad legem Iuliam de adul. & l. sancimus. G. de pœnis. m in capit. quæsiuit. de his quæ fiunt a maiori parte.

I

SVMMARIVM.

Suspensionem inductam per extrauagantem Pii II. non incurrit qui ex dispensatione Apostolica extra tēpora ad titulum proprii beneficii fuit promotus, licet illud iniuste impeditus adhuc nō possideret sicut nec per canones 70. distinct. inductam, nu. 2. imò nec ob decretum Sacri Concilii sess. 21. c. 2. quod licet vltra antiquos canones requirat tituli possessionē, non tamen huic transgressioni adiicit nouam pœnam. num. 3. 1

Irregularitas sine contemptu non incurritur. 4

K

CONSILIVM XV.

Triginta annos natus fuit legitimè prouisus de quodam ecclesiastico beneficio, ad cuius titulum, antequam illius possessionem adipisci posset impeditus à sæculari potestate, bona fide, & cum legitimis literis dimissorijs ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines extra tempora, Papæ dispensatione, à quodam Catholico Antistite se promoueri fecit. Quæritur an aliquam pœnam incurrerit.

1 Respon-

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem nõ incurrisse quo ad forum concientiæ suspensionem per Extrauagantem Pij II. [cum ex sacrorum] qua ipso iure suspenditur, qui ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissorijs, vel extra tempora iuris ordinem sacrum suscepit, vel irregularitatem, quæ inducitur contra illum, qui vtitur eo ante absolutionem à suspensione, quia ipse fuit ordinatus post ętatem legitimam, & cum litteris dimissorijs, & cum dispensatione Papæ extra tempora iuris. A

2 Secundò, idem videri quo ad alia iura antiquiora illa extrauagãti: quoniam capit. [sanctorum.] & cap. neminem. a & alia eis similia si quæ sunt, per quæ posset videri præfatum consulentem incurrisse irregularitatem, loquuntur solum de ordinato absolutè, hoc est sine titulo, & patrimonio, vel subreptitiè per simoniam, vel mendacium quæsitum. At D. consulens, & titulum habet, & beneficium, cuius possessio erat ei debita, & per sæcularem potestatem iniustè impedita, ne eam obtineret, neque stetit per ipsum quo minus eam obtineret; imò erat paratus animo, ita vt & nunc est, quærendi eam non obstantibus periculis. B

Tertiò, quòd non obstat his etiam Concilium Tridentinum, b quia illud nullam nouam pœnam imponit ordinato sine titulo, vel patrimonio, sed solum innouat pœnas statutas a iure antiquo: & nullo iure antiquo fuit pęna suspẽsionis, & irregularitatis p fractionem eius incurrenda ipso iure imposita ordinato cum titulo, & iure verè in eo quæsito & possessione nondũ consequuta, si saltem non stetit per ipsum, quo minus consequeretur: aliud enim est non habere titulum, & ius in eo verè quæsitum, sine possessione ab alio iniustè detenta, vt palam est. C

3 Quartò, quòd magis dubitari potest, an præfatus consulens dici debeat incurrisse præfatam pęnam quo ad forum exterius, eo quòd præfatum Concilium Tridentinum requirit, vt ordinandus ordine sacro non solum teneat beneficium, vel patrimonium sufficiens quo ad ius proprietatis, sed etiam quo ad ius possessionis pacificæ, sed de rigore iuris videri potest, quod idẽ sit dicendum, attento tertio dicto, scilicet quod præfatum Concilium inducit ius nouum quo ad requisitionem possessionis, ob cuius defectum antiqua iura non imponunt talem pœnam, & præfatum Concil. ũ solum innouat pœnas antiquis iuribus impositas. D

Quintò, quòd irregularitas non contrahitur, nisi ad sit contemptus, vt ait Panormitanus, c & Dominicus, d à nemine reprehensi. & præfatus consulens nec verum nec præsumptum contemptum habuit sed bona fide putans sufficere habere verũ ius in beneficio fuit ordinatus, & quod transgressionis legem hnmanam bona fide, malè intelligendo illam, non peccat saltem mortaliter, vt dixit Inno. e communiter receptus, per ea quæ tradit Fel. f Salua, &c.

[Aduertendum hoc responsum non videri carere maxima difficultate. Nam ratio excusationis de qua numer. 2. & 3. videtur repugnare illi dicto, quod ponit supra Consil. 14. nu. 2. & quam ponit nu. 4. non vr̃ subsistere, ex quo Concilij verba expresse requirentia pacificam possessionem nullam probabilem admittunt dubitationem, nec obscuritatem. Vnde doctrina Innocentij in hoc casu sibi locum non potest vendicare, vide infra Consil. 27. numer. 3. & de ætat. & qualitat. Consil. 7. numer. 4. E

ALLEGATIONES.

a 7. dis. & cap. episcopus & c. cum secundum de præb. & c. per tuas 3. de simon. b c. 2. de reform. sess. 21. c in c. pastoralis. §. verum de appellat. d in cap. solet. de senten. excom. libr. 6. e in c. per tuas 2. de simon. f in cap. 1. sallẽtia 7. de re iudic.

SVMMARIVM.

Suspensus est ordinatus sacris sine legitimis dimissorijs: & irregularis efficitur qui suspensus presbyteratus ordinem suscipit. 1

Ordinatus absque dimissorijs quare egeat publica dispensatione, & Datarius dispensat longa suspensione posita à qua Episcopus absoluere non valet. 2

Absoluere à suspensione, seu approbare ordinationem prędictam potest Episcopus, & Capitulum, sede vacante post annum. 3

CONSILIVM XVI.

ORDINATVS est quis sine litteris dimissorijs sui Episcopi cum illegitimis, & falsis litteris, & ad omnes sacros etiam presbyteratus ordines ab alieno promotus, sed non ministrauit. Quæritur in quas censuras seu pęnas inciderit, & quo remedio egeat.

1 Ad satisfactionem quæstionis propositæ dico primò consulentem incidisse in irregularitatem: quia fuit semel suspensus recipiendo primum ordinem sacrum sine legitimis litteris dimissorijs, per extrauag. Pij II. [cum ex sacrorum] & postea iterum assumendo ordinem diaconatus, & sic suspẽsus accepit ordinem presbyteratus, in cuius assumptione celebrauit Missam, consecrando cum Episcopo, & ita videtur factus irregularis, a & ab hac irregularitate solus Papa potest dispensare.

2 Secundò respondeo, quòd consulens eget dispensatione in vtroque foro, si constiterit in foro exteriori cum fuisse ordine insignitum sine legitimis dimissorijs, quod facile potest constare per registrum secretarij Episcopi; seu notarij curiæ episcopalis, & difficile concedet D. Datarius, nisi magna suspensione ab ordinum exercitio per se noue imposita, à qua non poterit postea Episcopus absoluere.

3 Tertiò, ꝙ Episcopus, & Capitulum sede vacante post annum posset illum absoluere a præfata suspensione, & approbare prædictam ordinationem, b Et ideo consulens, acta prius pœnitentia de tam graui crimine, deberet petere in sacra Pęnitentiaria absolutionem, & dispensationem prædictorum quoad forũ conscientiæ tantum, & postea procurare approbationem ordinum prędictorum ab Episcopo, vel Capitulo sede vacante post annum.

Aduertendum quoad remedium petendum ab Episcopo seu Capitulo. Nam aut petitur in foro conscientiæ, & obtentum a sacra Pœnitentiaria sufficit: aut quo ad forum exterius, & nec Episcopus, nec Capitulum dispensat, nisi dictum per dictam concelebrationem non incurri irregularitatem, quod fortè verius videtur, & praxi conformius.

ALLEGATIONES.

a Argument. capitul. prim. de re iudic. & capitul. 2. de sententia excommunicat libr. 6. b Argument. capitul. Lugdunensis. 9. quæstion 2.

SAMMARIVM.

Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto de non molestando præsentatorem non potest ascendere ad superiores ordines, nec in suscepto ministrare. 1

Renunciatio tituli ab ordinato facta nulla, & numer. 4. 2

Dictio, nullatenus nullitatem inducit ipso iure. 2

Pœnæ non extendendæ licet sit eadem ratio, nisi &c. 3

Actio realis personali faciliorem habet exitum. 4

CON-

CONSILIVM XVII.

QVIDAM A. fuit ad titulum patrimonij donati sibi a fratre ordinatus vsque ad diaconatum inclusiuè, & ad preces cuiusdam renunciauit illudmet eidem fratri suo, & postea sine alia donatione fratris assumpsit presbyteratũ virtute prioris donationis. Quæritur an incurrerit censuram aliquam, vel irregularitatem.

1 Respondeo pro parte affirmante facere capitul. [per tuas] a quod habet, eum qui ordinatus est subdiaconus ad præsentationem alicuius beneficij, conuentione prius clam facta, quòd nihil vnquam peteret à præsentante ratione præsentationis, non posse ascendere ad ordines supiores, neq; in suspecto ministrare.

2 Pro parte verò negante facit, quod non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum, b & quod renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum est ipso iure nulla, per Concil. Trident. c quod statuit, vt eiusmodi ordinatus nullatenus renunciare possit eiusmodi patrimonium, & consequenter videtur ipso iure annihilare illam renunciationem, vel remissionem propter verbum [nullatenus,] quod inducit nullitatem ipso iure, iuxta glossam solemnem. d

Non obstat prædictum capit. 2. quatenus innouat pœnas super his statutas ab antiquis canonibus, & quod prædictum capit. [per tuas.] 3. est canon antiquior Concilio Tridentino qui videtur statuere pęnã suspensionis contra ordinantem se ad subdiaconatum cum pacto de non petendo aliquid ab eo, qui donauit titulum. Non, inquam, hoc obstat. Tum quia illud cap. loquitur in alio casu, scilicet in ordinato ad præsentationem beneficij: in proposito autem loquimur de ordinato ratione tituli patrimonij donati: & quod pęnæ non sunt extendendæ ad alium casum, e etiam si eadem ratio id suadeat, nisi aliud de viginti duobus a nobis ibi relatis concurrat.

3 Tum quia non militat eadem ratio. Tum quod donatio, prima patrimonij durat, & non est extincta per remissionem eius, & in d. capitul. [per tuas.] renunciatio facta ab ordinando fuit valida, quia nondum prodierat Concil. Tridentin. quod annihilat remissionem donationis.

Non obstat etiam, quod prædictum Concilium innouat pœnas ab antiquioribus canonibus super his cõstitutas. Tum quia, vt prædictum est, prædictum cap. [per tuas,] quod est antiquius Concilio, non loquitur in casu, in quo loquitur Concilium: quod quia est pęnale, non est extendendum ad illud, per prędicta.

4 Tum, quia non est intelligendum de innouatione pœnę illius cap. [per tuas.] quia non loquitur de illa, & cum sit pœnale: non est extendendum ad illam per prædicta. Tum quia Concilium posuit aliud remediũ contra huiusmodi remissionem donationis, scilicet ꝙ esset nulla, & nihil valeret: & quod alioqui nihil prodesset hoc remedium annullationis. Tum quia si satis ponderetur; mens Concilij fuit fauere ordinato ꝑ hãc clausulã annullãdi renunciationẽ: & si intelligeretẽ de eiusmodi pęna, in nihilo ei fauisset. Tũ qa visũ fuit Cõcilio competentius, & pręsentius antidotum, & remedium annullationis remissionis donationis, quam illaqueare ordinatum, & inuoluere illum multis laqueis. Tum denique, quod per annullationem promissionis de non petendo aliquid a præsentante, non prouidetur tantum ordinato, quantum prouidetur per annihilationem remissionis donationis, quia per hanc remanet ordinatus cum dominio, & possessione patri- F monij, per illam autem etiamsi promissio de non petendo fuisset annullata, nihil iuris realis manebat sic ordinato, sed tantum actio personalis, quæ non tam facile habet exitum, ac reale dominium, & possessio, vt palam est, iuxta illud, [Magnum est commodum possessionis.] Salua, &c. f

ALLEGATIONES.

a 3. de simonia. b Reg. non præst. de regul. iur lib. 6. c Sessiio. 2. cap. 2. d In clemen. 1. in verbo nullatenus. de seque st. poss. & fruct. in. clemen. 2. in verb. nullo modo de ætat. & qualit. e Cap. pœna de pœniten. dist. 1. f §. retinendæ. Inst. de interd.

SVMMARIVM.

G

Ordinatus ad titulum sibi ad hoc, vt ad illum ordinetur donatum licet tantundem debeat non est suspensus, & sequent. 1

Bona non habere, & debere quantum illa valent, vt paria. 2

Titulus donatus, ad quem quis ordinatus est, alienari nequit, etiam ob debita contracta ante. 3

CONSILIVM XVIII.

DE eo, qui accepit iustum patrimonium à patre, vt ordines sacros acciperet, & possedit illud multo tempore, & adiuit bel- H lum, in quo diu militauit, & pater putans illum esse mortuum, donauit præfatum patrimonium suæ sorori, si mortuus esset in bello, & reuerso a militia sororius eius donauit ei prædiũ quasi æquipollens ad se ordinandum, sed antequam se ordinaret, obligauit se ad soluendam certam pecuniam sorori suæ nuptæ, & postea cum dimissorijs ordinarij ad titulum donationis pręfati prædij dati suscepit omnes ordines. Quæritur, an suspensionis pœnam incurrerit, & celebrando sit factus irregularis.

Ad quæstiones propositas respondeo primo, quod D. consulens non fuit ordinatus ante legitimam ætatem, nec sine dimissorijs ordinarij sui, nec extra tẽpora iuris, & ideo non est suspensus propter Extrauag. Pij I II. quæ incipit, [Cum ex sacrorum,] quam nos referimus in nostro Man. conf. a nec fuit ordinatus sine titulo absolute contra c. [sanctorum,] & c. [neminem] b Tum quia ordinatus fuit ad titulum, quem ei dedit suus sororius, immo, & cum actione, quam habebat ad patrimonium iam sibi quæsitum per patris donationẽ, quia non renunciauit, nec refutauit illud, quãuis propositum habuerit non petendi illud, si ordinaretur ad titulum datum a suo sororio. Tum quia suspensio illa prædictorum canonum videtur esse sublata per capit. [cum secundum.] c

Secundò, quod non videtur etiam incurrisse suspẽsionem cap. [per tuas. 3. de simon.] quia illud agit de illo, qui remisit promissionem ei, qui promisit dare sibi K sustentationem, quod non fecit D. consulens, quia nihil remisit suo sororio, sed sine vlla conditione accepit ab eo præfatum prædium.

Tertiò, quòd non decepit etiam Episcopum: quia verum titulum ostendit, & quia satis est ordinando, quod habeat illud, nec requiritur, quod non debeat aliquid creditoribus, vt apparet ex d Concilio Tridentino.

Quartò,

ALLEGATIONES.

a c. 27. nu. 155. & 156. & in c. 25. numer. 70. b 70. distinct. c De præbend. d cap. 2. sess. 21. de refor.

2 Quarto, quod non obstat paria videri non habere bona, vel debere tantum, quantum valēt illa, eo quod bona illa dicuntur alicuius, quæ supersunt ære alieno deducto, a non inquam id obstat. Tum quia illud est verum, quando æs alienum est contractum ante bona quæsita, & potest, & debet solui de illis, vt quando debetur purè, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri.

3 At in casu proposito pecunia præfata cępit deberi post prædium quæsitum, de quo non debebat, nec poterat solui per præfatum Concil. Tridentin. & ita tacitè fuit promissa sub conditione tacita, si post ordinationem habuerit vnde soluat, nam non poterat peti prædium ante ordinationem, quia donatum fuit consulenti ob causam ordinationis faciendæ, b nec post ordinationem, si non fuerit adeptus beneficium, vel aliud æquipollens, quia non poterit alienare, renunciare, nec vendere prædium illud ad ordinandum sibi donatum, per præfatam prohibitionem Concil. Tridentin. Tum quia præfatus consulens poterat repellere sororem, vel sororum suum a petitione præfatæ pecuniæ, vel reconuenire eos super patrimonio a patre ei donato sub conditione, si consulens mortuus fuisset in bello, cum illa iam defecisset, & ita multiplici de capite præfatum æs alienum non est iudicandum esse subducendum a bonis suis, cum fuerit contractum post bona, ita quæsita, & obligata ad sustentandum ordinatum, vt non possint alienari, & quod in eis bonis contineantur etiam actiones, & persecutiones, & alia iura, quæ ipsi competebant, c & consequenter actiones, quas habebat ad vindicandum patrimonium sibi donatum a patre ad ordinandum.

Quinto, quod ex his infertur, præfatum D. consulentem nullam per præfata, quæ proponuntur, incurrisse irregularitatem, nec suspensionem, & consequenter non indigere vlla illarum absolutione, & dispensatione. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a L. subsignatum §. bona. ff. de verb. sign. & le. cogit. ff. ad Trebellianum. b Per l. 1. & 2. Cod. de donat. quæ sub modo fiunt. c Ex l. bonorum. 1. ff. de verb. sign.

SVMMARIVM.

1 *Paternæ originis, Episcopus etiam, & ipse est proprius episcopus filij quoad effectum, vt ordines ei conferat, vel dimissorias pro illis assumendis det.*

2 *Concil. Trid. sess. 21. capit. 2. nullam imponit suspensionis pœnam, solumque innouat capitul. cum secundum, de præbend.*

3 *Maior Pœnitentiarius absoluit, & dispensat in foro conscientiæ tantum etiam extra sacramentum confessionis filiumfamilias ordinatum de licentia sui episcopi, qui diuitias paternas reputauit pro sufficienti patrimonio numer. 1.*

CONSILIVM XIX.

Filius familias nihil possidens, habiturus tamen post mortem patris vnde viuat, extra patriam studiorum causa in loco paternæ originis existens, de licentia ordinarij dicti loci ab alieno Episcopo omnes ordines sacros suscepit, & ministrauit. Quæritur an factus sit irregularis, & indigeat dispensatione.

1 Ad hanc quæstionem respōdeo, quod is orator nō indiget dispensatione ex eo, quod debeat censeri ordinatus ab alieno Episcopo, quia Episcopus originis paternæ potest filium ordinare, quia textus in cap. [cum nullus.] a non requirit quod ordinandus natus fuerit in episcopatu ordinantis, sed solum, quod sit oriundus ex illo. Et Pan. b diffinit, eum cuius pater alicubi natus est, filium eius esse oriundum ex illo quoad sortiendum forum ordinandi. Ioannes item Andræas, quem Dominicus, & Perusinus sequuntur, c dicit consilium quidem esse ante ordinationem, vt propria origo inspiceretur, sed post factam excusandam esse. Propter autem defectum patrimonij, nullam censurā incurrere potuit, quia extrauagans Pij II. [cum ex sacrorum.] solum loquitur de defectu ætatis, & literarum dimissoriarum, & tempore statuti à iure, & nulla fraus fuit facta in patrimonio, quia paternas diuitias habuerunt pro sufficienti alimonia eius.

2 Et Concilium, Tridentinum sess. 21. cap. 2. de reform. nullam pęnam specificè ponit, & quatenus innouat pęnas antiquorum canonum, videtur restringendum ad canonem positum in cap. [cum secundum Apostolum. d quod correxit cap. neminem, & cap. sanctorum, 70. dist. quibus suspendebatur ordinatus sine titulo, ita quod tempore Concilij solum puniebatur ordinans pœna alendi ordinatum, quæ mitior est, quā pœna suspensionis ordinati, & leges pœnales, & innouantes pœnas videntur restringendæ ad mitiores.

3 Quamuis autem hæc probabilia videantur iure stricto, quia tamen facile potest ad cautelam Illustrissimus Pœnitentiarius maior liberare N. ab scrupulo, potest ei verbo mederi, dicens. [Ego te absoluo ad cautelam a suspensione, si quam ob præfata incurristi, & dispenso tecum super irregularitate, si quam celebrando ob eandem contraxisti. In nomine Patris, &c. aut certè potest Illustrissimus Pœnitentiarius maior mittere illum absoluendum, & habilem faciendum ad aliquem Pœnitentiarium minorem, qui visis his eundem consulentem quietum reddat. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De temp. ordin. lib. 6. b in capit. final. de parochi. c In d. cap. cum nullus. d De præbend.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniam in capella Papæ obtinens ad illius titulum, quæ morte concedentis extingui non solet, ordinari potest maximè si Pontifex ad illam eum præsentet, licet dubitari possit an quis valeat ordinari ad titulum rectoriæ, ad illum rectore ipsum præsentante nu. 2.*

3 *Titulus ad quem quis ordinatus fuit non potest sine licentia Episcopi, antequam vnde aliunde viuat obtinuerit, resignari valide.*

4 *Capellaniæ Papæ, ad cuius titulum quis fuit promotus, cessante impedimento, tenetur inseruire, & ad illam, vt seruiat reuerti.*

CONSILIVM XX.

Quæritur primo, an Capellanus Papæ ordinatus ad sacros ordines ad titulum Capellanię quam habebat in capella Papæ, sit legitimè ordinatus.

Secundo quæritur an prædictus capellanus, qui ob impedimentum discessit ab eo loco, in quo seruiebat, eo cessante debeat redire ad seruiendum in illo.

1 Duæ quæstiones videntur in casu proposito proponi. Ad quarum priorem videtur dicendum, prędictū dominum consulentem legitimè fuisse ordinatum ad ordines sacros ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ, quia licet a dubitetur inter Doctores de ordinato ad ordines sacros ad titulum præsentationis, qua rector aliquis præsentat aliquem ad titulum suæ rectoriæ, & consentit, vt accipiat alimenta

ALLEGATIO.

a In cap. pen. de simo. & in capitul. postulasti de iure patron.

menta de fructibus suæ rectoriæ in suum victum an potuit ordinari iuste ob illam præsentationem iure nouo, vel antiquo, in casu tamen proposito non videtur dubitandum.

2 Tum quia id fecit Papa, qui est supra omne ius humanum positiuum. a Tum quia Capellaniæ præfatæ capellæ sunt perpetuæ, & non vacant per mortem Papæ, vt constat ipsa experientia, quæ est rerum magistra, b & multum differt præsentatio rectoris ad rectoriam suam, vel fructus eius, & præsentatio Papæ ad capellam perpetuam per se stantem, & differentem ab alio beneficio, vt palam est.

3 Secundò, quod per Concilium Tridentinum c statutum est, ne quis ordinatus ad ordines sacros ad titulum alicuius beneficij, vel patrimonij, possit renunciare illud beneficium, vel patrimonium sine licentia Episcopi, antequam consecutus fuerit aliud beneficium, vel patrimonium, vnde se alere possit, ex quibus infertur, quod Dominus consulens non perdidit suam capellaniam, quia non renunciauit illam, nec potuisset renunciare, etiam si voluisset, sine licentia superioris, per præfatum Concilium.

4 AD QVAESTIONEM posteriorem respondetur, quod prædictus D. consulens videtur debere redire ad seruiendum in eodem loco, & ordine, quo seruiebat, antequam impedimentum prædictum seruiendi successisset ei, quia pacificè adeptus fuit titulum, & possessionem tam ciuilem, quam naturalem prædictæ capellaniæ, & ita retinuit saltem ciuilem possessionem, ratione cuius redire potest ad suum locum, immo, & agere de spolio, si quis eum spoliaret. d

ALLEGATIONES.

a Cap. proposuit. de concessio. præben, b Capit. quam sit. de elect. lib. 6. c Sess. 21. cap 1. de reform. d L. clam possidere, §. qui ad nundinas. ff. de acqui. vel amit. posses.

SVMMARIVM.

1 *Titulum non habere, & illi renũciasse, paria sunt, & hoc si renunciatio sit valida numer.* 4.

2 *Alienans titulum, ad quem quis ordinatus est, non habens aliquid aliud vnde viuat peccat contra decretum sacri Concilij, sed tamen ob hoc non perdit illud, nec est suspensus licet ab ordinario possit puniri numer.* 3. *&* 4.

3 *Conatus delinquendi, etiam non secuto effectu punibilis quidem est, sed tamen non subijcitur pœnæ ipso iure inflictæ ipsi delicto. num.* 5.

4 *Nullatenus, verbum inducit nullitatem actus ipso iure.*

CONSILIVM XXI.

QVidam ordinatus sine beneficio ad titulum patrimonij ad gradum subdiaconatus, renunciauit illud in fauorem parentum, & postea fecit, se ad superiores ordines ordinari ab ordinario, cui facta fuerat fides de titulo patrimonij, cũ ordinaretur ad subdiaconatum, ignoranti prædictam renunciationem, & postea celebrauit. Quæritur an inciderit in vllas censuras, & irregularitatem.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd paria sunt non habuisse titulum patrimonij, vel illud renunciasse a quia vt ait glossa, remittentibus suas actiones non est dandus regressus, b at qui absque beneficio, & titulo patrimonij ordinatur ad sacros ordines, est ipso iure suspensus, c & celebrando fit irregularis. Secũdo, quòd Conc. Trident. d vetat alienationem patri- F monij ante habitam aliam sustentationem, & ita contrauenit illi renunciando.

2 Tertio, quod regulariter conatus delinquendi, etiam non secuto delicto, punitur, e & consulens conatus fuit assumere ordinem absque titulo, cum illi renunciasset.

3 Pro parte vero negante facit primò, quod potest quis iuste ad titulum patrimonij ordinari, f etiam post Concilium Tridentin. si Episcopo id bene visum fuerit g Secundò, quod non præstat impedimẽtum quod iure non sortitur effectum. h At renunciatio præfata non valuit per præfatum Concil. & si ea non fuisset facta, ordinatio fuisset iusta, ergo etiam facta illa erit talis, vt insinuamus in nostro Manual. conf. i

4 Tertiò, quod qui habet actionem, videtur rem habere, k præsertim si actio est realis, & rei vendicationis, per multa, quæ congerit ibi Decius. At consu- G lens habet actionem rei vendicationis ex donatione parentum, cum illi non potuerit renunciare. Concilium enim habet titulum huiusmodi sine licentia Episcopi nullatenus renunciari posse. & verbum, [nullatenus,] inducit actus nullitatem ipso iure, iuxta gl. celebrem. l

5 Quarto denique, quod lex pęnalis non est extendenda vltra casum, in quo loquitur, m & lex puniens ordinatum sine titulo est pęnalis, ergo non est extendenda ad eum, qui vere habuit illud, & vere non perdidit, licet fecerit id quo data est occasio rixandi cum eo H super illo. Et per hæc videtur pars negatiua tenenda, quamuis negari non potest consulentem peccasse, & male fecisse, & ab ordinario pęna extraordinaria puniri posse.

Ad primum oppositorum respondetur assumptum in eo esse verum de renunciatione valida, qualis non fuit hæc, de qua est sermo.

Ad secundum concedimus consulentem peccasse, negando quod per illud peccatum perdiderit titulum.

Ad tertium concedimus conatum solum non secuto effectu regulariter puniendum, sed fallere id in multis casibus, quos adduximus nos in capitu. [si quis non dicam.] n post Felinum, o quorum quartus est cum pœna imponitur ipso iure. p At in casu propo- I sito agitur de pœna suspensionis ipso iure incurrenda & ideo præfata regula non habet locum in eo. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Argum. capit. quamquam periculosum 7. q. 1. b L. quæritur § venditori, ff. de ædili. edict. c Per capi. sanctorum. 70. dist. d In c. 2. de reform. sess. 21. e l. si quis non dicam. C. de Episcopis, & cleric. & cap si quis de pęnit. dist. 1. f C. Episcopus, & c. tuis de præbend. g Capit. 2 de reform. sess. 21. h Cap. non præstat de reg. iur. lib. 6. i Cap. 27 numer. 158. k L. qui actionem. ff. de regul. iur. l In verbo nullatenus. clem. vnica de sequestr. possess. m l. præses. ff. de pęnis. capit. pęna dist. 1. n De pęn. dist. 1. o In tract. quando conatus p Per c. cum in cunctis. § fi. de ele. adiuncto capitu. perpetuo eodem titul. lib. 6.

SVMMARIVM.

K *Alienans, etsi nulliter patrimonium ad cuius titulum fuit promotus ad sacros ordines, peccat quidem mortaliter, sed non incidit in censuram si ante ordinationem illud retrocedere non promisit.* 1

CONSILIVM XXII.

VTrum sacerdos promotus ad presbyterium titulo sui patrimonij, si postea renunciat ei, peccet, & incidat in aliquam excommunicationem irregularitatem, aut suspensionem?

1 Respon-

1 Respondeo, quòd si cõsulens, ante quam ordinaretur ad præfatum titulũ patrimonij, non promisit remittere, vel renunciare patrimonium, vel ius repetendi alimenta promissa, in nullam censuram nec irregularitatem ipso iure incidit, licet renunciando, vel remittendo sine licentia Episcopi peccet, & mea sententia mortaliter, transgrediẽdo a Conc. Trid. quia nullo iure hactenus talis pęna imposita est, licet castigari posset per Episcopũ, licet ẽt renunciatio non esset valida, vt diximus in nostro Man. confess. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. 2. de reform. sess. 21. b cap. 27. à num. 158.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum patrimonij minus sufficientis, quod mentitus est sufficiens esse, dicitur male ordinatus, si defectus est notabilis num. 5.*

1 *Ordinandus sacris bona, vnde commodè ali possit habere debet.*

2 *Qualificatum cum quid requiritur, non sufficit præstari simplex.*

3 *Notabilis pars sunt quinque ad vigintiquinque.*

4 *Restituere tenetur decipiens alium etiam citra dimidium, notabiliter tamen.*

5 *Ordinatus ad titulum sibi promissum cum pacto de non petendo eo, est subreptitiè ordinatus.*

5 *Titulus parum insufficiens non facit quem male ordinatũ.*

CONSILIVM XXIII.

Nobtinuit literas dimissorias ad quoscunque ordines assumendos sub titulo patrimonij, quod mẽtitus fuit habere sufficiens, quarũ testimonio ordinatus fuit. Quęrit qd iuris. Quod debeat censeri ordinatus cum titulo, facit, quod verè habebat titulum, quamuis non sufficientẽ; & iura vidẽtur requirere simpliciter titulum sine qualitate sufficientiæ, vt videre est in cap. [Sanctorum. a absque titulo.] & in ca. [neminem.] ibi, [absolute. b]

1 Pro contraria parte facit cap. [Episcopus.] c quod requirit, vt ordinandus ad sacros habeat bona, ex quibus necessaria percipere possit, & cap. [tuis.] d quod requirit bona, vnde commode sustentari possit, & in c. [cum secundum, e] statuitur, vt Episcopus alat a se ordinatum, si non habet quo se sustentet.

2 Secundo facit, quod cum requiritur aliquid qualificatum, non sufficit illud, si est simplex, & non qualificatum, iuxta cap. [notificasti.] f adiuncta glossa solemni, & commendata à Panormitano, & alijs, g quatenus habet non sufficere ad essentiam matrimonij consensum simplicem partium, nisi sit spontaneus, & liber, quia ad matrimonium requiritur consensus qualificatus, liber, & spontaneus. Tertiò, quòd allegans contra electum defectum scientiæ notorium, non satisfacit probando defectum simpliciter, h Et qui tenetur probare testes corruptos falsum dixisse, non satisfacit probando eos fuisse corruptos, vel falsum dixisse, quia oportet eum probare vtrunque. i Quarto facit lex tuo. §. Lucius. k cum omnibus alijs, quæ probant debitorem non liberari, propterea quod partem debiti soluat.

3 Per quæ, & alia multa, quæ possunt in hoc afferri, videtur primo non esse iuste ordinatum ad titulum patrimonij eum, qui dixit se habere titulum patrimonij sufficientem ad viuendum honestè, si notabiliter ad illud erat insufficiens.

Secundò, quòd defectus quinque respectu vigintiquinque videtur esse notabilis, argumento eorum, A quæ notantur l adiunctis eis, quæ Sanct. Thom. dixit, m & alij Theologi, n & nos tradidimus in Manu. confess. o

4 Quod decipiens alium in contractu emptionis, etiam citra dimidium iusti precij, tenetur ad restitutionem, si decipit eum notabiliter, seu in parte notabili. Tertiò, quòd dubitari posset, an qui ordinatur cum dimissorijs sui Episcopi habitis cum huiusmodi falsa informatione, videatur incurrere suspensionem inductã per Pium II. contra eos, qui se faciunt ordinare sine literis dimissorijs. Nam pro parte negante facit, quod is habet veras literas dimissorias, licet subreptitie impetratas. Pro parte autem affirmante facit, quòd mendax precator debet carere impetratis, p & omni commodo literarum. q B

5 Pro hac eadem parte facit. cap. [per tuas.] r quatenus probat quod is, qui ordinatus fuit cum titulo promisso, ei ab aliquo facto clam pacto de non petendo illo, iudicatur male ordinatus, cuius rationem ait esse glossa eius, s quia subreptitiè ordinem accepit. Quartò, quòd si non deficeret titulo ad sufficientiam, nisi parum, siue quantitas, quæ non esset notabilis, arbitrio boni viri iudicari posset bene ordinatus, t & aliorum iurium, quæ probant de modico non esse curandum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 70. distinct. ibid. b eadem distinct. c de præbend. d eodem titul. e eodem titul. f 33. quæst. 3. g in cap. cum locum, de spons. h cap. ab eo, iuncta, gloss. & communi sententia, de elect. lib. 6. i cap. licet causam, de probat. vbi per omnes, præsertim per Felyn a numer. 51. K De vsu. l in l. 2. C. de rescind. vend. & in cap. eum dilecti. de emp. m in 2. 2. q. 67. art. 1. n in 4. d. 15. o cap. 23. numer 84. p leg & si legib. C. si contra ius vel util. publ. q capit. super literis, de rescript. r 3. de simo. s in verb. ministrare. t Argum. horum capit. reuera. de consecr. distinct. 2. & leg. Seio. ff. de restit. in integ. C

SVMMARIVM.

Ordinatus ad titulum parochialis ante ætatem obtenta suspensus non est. 1

Subreptio non omnis sicut Papæ, ita & ordinarij gratias vitiat. 1

Beneficiũ curatũ malè adeptus, eo dimisso, aliud sibi quærere, potest sed tenetur fructus perceptos restituere. 2 D

CONSILIVM XXIIII.

An qui ante legitimam ætatem obtinuit ecclesiam parochialem, & post eam adeptam fuit ordinatus ad ordines sacros ad titulum eius, incurrat suspensionem Extrauagantis [cum ex sacrorum.] Pij Secundi, quam referimus in Manu. confess. a

Respondeo primò, quòd acceptatio præfatæ Ecclesiæ, & fructuum, ex ea perceptio inducit quidem peccatum, b sed non suspensionem, neque irregularitatem, quia id nullo iure cauetur, & ita non est dicendum. c E

1 Secundò, quòd nec per ordinum assumptionem in legitima ætate videtur incurrisse suspensionem, nec consequenter irregularitatem per eius violationẽ. Tũ quia non suscepit ante legitimam ætatẽ nec extra tpa iuris, nec sine literis dimissorijs, quia suscepit eos à suo ordinario, vel cum literis dimissorijs ab eo datis, esto

ALLEGATIONES.

a Cap. 27. num. 155. b cap. cum in cunctis. §. final. de elect. c cap. legatur 24. quæst. 2. & l. si donatione C. de collat.

tis,esto quod forte non dedisset eas ille,si sciuisset Ecclesiam præfatam fuisse sibi collatam ante legitimam ætatem, quia gratias ordinarij non facit nullas omnis subreptio,sicut gratias Papæ. a

2 Tertiò,quòd iure communi potest consulens accipere aliam Eccl esiam,omissa ea,quam habet, sed tenebitur restituere fructus malè perceptos,nisi prius a Papa sibi condonentur ob paupertatem, vel aliam iustam causam,quod faciet quoad forum conscientię tantum, si petierit a summo Pœnitentiario, vt quo ad illud forum absoluat eum à censuris, & irregularitate, si quas ob prædicta incurrit, cum retentione beneficij.

ALLEGATIO.

a Clem.2.de offi.ordin.

SVMMARIVM.

1 *Verba in proprio significatu accipienda.*
1 *Dictio taxatiua quid operetur, & num.6.*
2 *Dictio taxatiua similia non excludit.*
3 *Verborum intelligentia à causis dicendi sumenda.*
4 *Causa dispositionis finali etiam alio tempore impleta impletur dispositio.*
5 *Dispositio exorbitans ab vno ad alia eidem à iure æquiparata extenditur.*
6 *Dictio taxatiua pro subiecta materia interpretationem sumet.*

CONSILIVM XXV.

EPiscopus dedit literas dimissorias cuidam Nicolao, vt à quocunque vellet Episcopo ordines assumeret, etiam extra tépora iuris,si Papa id sibi concederet,ét si totum negotiũ sibi Papa remitteret. Papa vero concessit,vt possit ordinari extra tpa ab ordinario tm̃. Quærit an possit ordinari ab alio,q̃ ab ordinario.

1 Respondeo primò, pro parte negãte facere, quod à propria significatione verborum non est discedendum regulariter, a & quod verba illa,[tantum ab ordinario,] significant, quod non ordinetur ab alio, dictio.n.exclusiua exponitur per affirmatiuam, cui adijcitur,& negatiuam aliorum, nam vt omnes Logici docent,illa propositio. [Petrus tantum currit,] exponitur per illa duo [Petrus currit, & Nullus alius, quàm Petrus currit. b

2 Hoc tamen non obstante contrariũ est verius. Primò, quòd dictio taxatiua non excludit similia, in quibus est eadem ratio,vt est casus in l.fi. c adiũcta gl.d quę expresse habet,donationem tantũ modo posse reuocari,ex quinq; casibus ibidem expositis,& tñ gl. addit vnum alium ex similitudine rationis, & authen. [vt cum.] e habet ob solas 14. causas posse filium exhæredari à patre, attamen Gulielmus,& communis sententia,quam late tractat, & affirmat Iason, f tenent, quod filius potest exhæredari ob causam æque grauem,aut grauiorem, quam sunt illę 14. expressę, & relatæ per glossam. g

3 Secundò,quòd,vt Hilarius, ait, [Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi.] h At causa quare Papa limitauit suam gratiam, vt impetrãs ab ordinario tantum ordinaretur,fuit,ne ordinario præiudicaret,& sic derogaret Concilio Triden. quod i statuit,vt ordines à proprijs Episcopis assumerentur. At nihil præiudicatur Episcopo consentienti,vt ab alio ordinetur argum.cap. [scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus,] k neque Concilio, cum expresse permittat, vt per rescriptum possit quis promoueri ab altero Episcopo,dummodo probitas, & mores eius à suo Episcopo commendentur.

F 4 Tertiò, quod si post præfatam licentiam impetratam à Papa assumendi ordines à suo ordinario tantũ, ipse consensisset, & dedisset præfatas literas dimissorias, nemo negaret posse ipsum ab alio Episcopo promoueri, at non refert an ordinarius prius dederit dimissorias cum conditione, si Papa dederit licentiam, vel post eam datam, cum in vtroque casu impleatur causa finalis, propter quam Papa posuit illam limitationem, vt dictum est in argument. antecedenti, Ergo D.consulens perinde potest ordinari cum dimissoria concessa ante præfatam licentiam, ac cum concessa post eam, præsertim, quod expresse in id consenserit, dicendo, quod placet ei,vt ordinetur a quo maluerit Episcopo extra tempora, habita licentia à Papa,

G etiam, si sua sanctitas totum negotium remiserit ad eum.Et de æquipollentibus idem est iudicandum,nec refert,quod illorum fiat. l

5 Quarto, quod dispositio etiam exorbitans loquẽs in vno casu, habet locum in alio sibi iure æquiparato, iuxta glossam solemnem, quæ habet multas similes receptas. m At ordinari quem ab ordinario suo,vel ab alio cum dimissorijs, vel de licentia eius æquiparantur iure n & ab ipsomet Concilio Trid. o ergo licentia Papæ,vt quis possit extra tempora ordinari à suo tantum ordinario, intelligenda est,vel ab alio de licentia,& cum dimissorijs eius.

6 Ad oppositum respondetur,assumptum in eo esse verum de rigore verborum logico, quando aliunde

H non apparet de intentione, & mente vtentis taxatiua. At nos loquimur de significatione verborum accipienda secundum iustitiam,& æquitatem, & canonum,& legum, secundum quam frequenter subaudimus tantum,& frequenter limitamus illud, subaudimus enim illo [Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra,] dictionem, [tantum,] secundum communem intellectum, p & glossam q in illo dicto Sãcti Hieronymi. [Non ore, sed corde cantandum,] addit dictionem, [tantum] verbo, [ore,] & è contra l. [cum in testamento.] r habet, hæredem iussum à testatore, vt centum dun taxat, impendat eius sepulturæ, non peccare,nec malè facere, si plus impendat, absque alterius præiudicio,sed solum si minus impen-

I dat,& l.[cum prætor.] s & capitul.[qualis.] t quæ habent. [eum, qui de vno dicit, de alio negare,] intelligenda sunt de alio dissimili,vt singulariter dicit Dominicus, u pro quo est glossa notabilis. x Et in casu proposito verba illa, [tantum ab ordinario] intelligenda sunt, vel ab alio de consensu, & approbatione eius, quia illa duo sunt omni modo quo ad propositum similia, & æquipollentia, & iure communi æquiparata, per præfata capitul.prim.& secund. y & multa similia.Salua,& cæter.

SVM-

ALLEGATIONES.

K a L.non alitet ff. de leg. 3. capitu. ad audientiam. de decim. b capitul.cum ecclesia Sutr.de cau.poss.& proprie.& l.Gallus §.& quid si tantum ff.de li.& posth. c C.de reuocan.dona. d verb.voluerit. e De appel. cog.§.aliud quoque capitu. f In auth.non licet.C.de libet præt.vel exhæred. g in d §.aliud. h in capitul.Quintauallis,de iureiurand. i Cap.intelligentia de verb.sign. K in cap.8 sess.23. de reform. l De regul.iur.lib.6. m l.si.ff.man.c. licet ex quadam de testibus. n in c.si postquam de elect.lib.6. o c.lugdunensis.9.q.31.& cap.1.& 2. de temp. ord. litis cum sibi cond. cor. p in d.cap.8.de reform.sess.23. q in cap. scindite,& in c.conuertimini,de pęnis.dist.1. r in c.cantantes.92. dist. 2.ff.de verb.sign. s ff.de iud. t 25.dist. u in d. capitul. qualis.25.dist. x in c.si tibi absenti. de præb. libr.6. in verb. absenti. y De tempor.ordin.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias ad ordines det vicarius Episcopi seu Episcopus originis, beneficii, vel domicilii, religionis autem eorum prælati.*

1 *Suspensus est, qui sine legitimis dimissoriis ordinem sacrũ ab alieno suscipit, & si illo vtatur, prout facit, qui ascendit ad presbyteratum efficitur irregularis. nume. 2.*

2 *Minister in susceptis, qui ab vno ordine sacro ascendit ad alium, immo, & accipiendo presbyteratum in eodem ministrat, dum cum Episcopo simul consecrat.*

3 *Episcopus dispensat super irregularitatibus incursis ex mala ordinum assumptione, & ministratione, si ex occultis delictis processerunt.*

3 *Occulta vix dici potest irregularitas procedens ex dimissoriis nulliter concessis ab eo, qui non potest dare, eo quod defectus pateat ex lectura ipsarum, vnde non à Pœnitentiario, sed à Datario in vtroque foro quærere debet dispensationem.*

CONSILIVM XXVI.

Quidam clericus dimissorias, vt à quocunque Antistite ad omnes sacros ordines promoueri posset, à quodam pro Legato constituto Vicario obtinuit, & postea à diuersis Episcopis sacros ordines cum dictis dimissorijs accepit. Dubitatur, an pęnas incurrerit, & an per Episcopum, seu Pœnitentiariã, dispensationẽ sufficiat impetrare.

1 Magis est, vt D. consulens incurrerit suspensionẽ, eo quòd suscepit ordines sacros absque literis dimissorijs legitimis per Extrauagantem Pij II. quæ incipit, [cum ex sacrorum,] non enim fuerunt legitimæ literæ illæ dimissoriæ, quas dedit ei Vicarius præfatus Anconitanus, cum non esset Episcopus, nec Vicarius Episcopi originis, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus consulens regularem fecit professionem, prout requiritur cap. [cum nullus.] a

C 2 Secundò respondeo, quòd etiam est irregularis, quoniam vsus est ordinibus sacris, durante suspensione, per eandem Extrauagantem. b

Tertiò, quòd etiam est irregularis, ex eo, quòd posteaquam fuit suspensus ex assumptione mala primi ordinis sacri, siue subdiaconatus, ante absolutionem assumpsit alios duos ordines sacros, diaconatum scilicet,

D & presbyteratum, præsertim, quod in susceptione presbyteratus etiam cum Episcopo consecrauit.

3 Quartò, quòd Episcopus bene posset super his irregularitatibus dispensare, si ex occulto delicto essent natæ, per Concilium Tridentinum.

Quintò, quòd difficile est asserere præfatas irregularitates ex occulto delicto esse natas. Tum quia ordinationes fuerunt publicè in publicam formam relatæ. Tum quia ille, quo vsus fuit ordine subdiaconatus, videtur fuisse publicus. Tum quia per literas ipsas trium ordinum, quæ sunt tria publica instrumenta, coniungendo cum literis dimissorijs illegitimis, probatur consulentem suscepisse duos ordines sacros posteriores

E posteaquam fuit suspensus per assumptionem primi sacri.

Sextò, hæc consequi quod D. consulens debet impetrare dispensationem Romæ, antequam redeat in patriam, & quod non videtur sufficere sibi dispensatio sacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodest, nisi quo ad forum conscientiæ, sed oportet eum impetrare per Datarium, vt prosit quo ad vtrumque forum, porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, si non fuerit præsto alius, qui eam aptius agat. Salua, & cætera.

A [Aduertendum referri congregationem censuisse, regulares, qui volunt ab alieno ordinari debere obtinere dimissorias, etiam à diœcesano, si in diœcesi commoratur, & vide infra Consilium 36.

ALLEGATIONES.

a De temp. ordinat. lib. 6. b Et c. 1. de re iud. libr. 6. c. 1. de senten. excomm. eod. lib. cum eis adnotatis.

SVMMARIVM.

Commendatitias literas dans de vita, & moribus, non dicitur dare dimissorias ad ordines, et numer. 3. 1

Capitulum sede vacante infra annum reuerendas non dat. 1

Legatus reuerendas quidem dare potest etiam sede vacante, sed non derogare sacro Concilio, nu. 2. 2

B *Ordinari potest nemo ab alieno sine ordinarij testimonio, qualis non est Capitulum intra annum sede vacante.* 2

Capitulum testimonium idoneitatis dans ordinando intra annum sede vacante non suspenditur. 3

Error iuris obscuri excusat à mortifero, durante errore, numer. 4. 3

Iurisconsultum iurisconsulti errore excusari posse dixit Iason. 4

Ordinatus male sibi consulit accipiendo ratificationem ordinis.

Ordinatus minoribus ab alieno sine dimissorijs, licet sit malè ordinatus, censuram non incurrit.

C *Pensio collata ei, qui malè ab alieno accipit primam tonsuram, tenet, secundum auctorem.* 5

CONSILIVM XXVII.

Ecclesia Burgensi vacante, & durante anno, quo prohibetur Capitulo dare dimissorias ad ordines, Legatus Hispaniæ dedit illas N. adhuc puero, vt posset ordinari ab aliquo Antistite, cum testimonio idoneitatis à prouisore Burgensi accepto, & d. N. accepit à quodam Episcopo celebrante ordines in eadem ecclesia vacante primam tonsuram, & postea fuit illi assignata quędam pensio. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primò, quod pro Capitulo, & prouisoribus facit, quod ipsi non dederunt literas dimissorias quas [reuerendas, vocant] quasque prohibeatur Capitulum dare per a Concilium Tridentinum, sed solum literas testimoniales idoneitatis ipsius N. qui volebat ordinari, quæ non sufficiebant ad hoc, vt ordinari posset ab Episcopo alieno, etiamsi Capitulum, & prouisores habuissent potestatem dandi dimissorias, vt palam est. non enim dederunt licentiam, & facultatem ordinem accipiendi ab alieno Episcopo.

2 Secundo, quod pro ordinato, & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente testimonio idoneitatis ordinarij, vel prouisoris N. quod testimonium accessit, seu datum fuit, vt requirebatur.

Tertio, quod contra ordinatum, & ordinantem facit, quod in Concilio Tridentino b statuitur, nõ posse quem iustè ordinari virtute alicuius rescripti, nisi eius probitas, & mores ordinarij sui testimonio commẽdentur. At in casu proposito non interuenit testimonium ordinarij. Nec prodest ei dicere, quod illud testimonium erat testimonium ordinarij, quia non erat testimonium ordinarij quo ad id, ad quod requirebat Legatus, cuius mens fuit seruare mentem Concilij, quæ

ALLEGATIONES.

a Cap. 10. sess. 23. b Cap. 8. de refor. sess. 23.

quæ fui ne quis abſque conſenſu ordinarij ordinaretur, vt clarè colligitur ex eodem, a ſed & expreſſè b ſtatuitur, ne Capitulum ſede vacante det dimiſſorias, ne reputaretur quo ad hoc intra annum ordinatus. Neque etiam iuuat dicere, quod forte Legatus ſciebat eccleſiam Burgenſem vacare, quia Legatus non potuit derogare Concilio Tridentino iuxta gloſſam ſingularem, & receptam. c

3 Quartò, quòd ex his infertur Capitulum, & prouiſores nullas incurriſſe cenſuras, eo quòd non dederūt literas dimiſſorias, neque aliud quicquam fecerunt, quod eis fuerit prohibitum per præfatum Concilium, neque per alia iura.

Quintò, quòd neque ordinatus videtur peccaſſe, quia error iuris obſcuri excuſat à peccato mortifero, iuxta ſingulare dictum Innocentij, d quem cum alijs multis refert, & ſequitur Felynus, alia multa ad hoc adducendo e præſertim pueri, argu. notatorum in c. c. [ignorantia,] f & eorum, quæ gloſſ. illius citat.

4 Sextò, quod maius dubium eſt de ordinante, qui eſt vir doctiſſimus, & rerum Curiæ peritiſſimus, quāuis Iaſon alicubi dicat Iuriſconſultum egregium Iuriſconſulti errore excuſari poſſe.

Septimò, quòd licet puer ille non peccaſſet, donec in eo iuris errore manſit ſaltem quo ad forum conſciētiæ, poſteaquam reſciuit, videtur teneri ad non perſeuerandum in illo, vel ratificandum, id quod per illum errorem non fuit rectè factum, per multa, quę poſſent in hoc adduci.

5 Octauò, quòd ſatisfaceret, ſi ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo nouo, vel a Papa obtineret ratificationem illius ordinationis. g

Nonò, quòd collatio penſionis facta illi poſt clericatum ſic ſuſceptum valuit, quia etiam ſi peccaſſet in ſic ſuſcipiendo tonſuram, nullam tamen iuris cenſurā ipſo iure videtur incurriſſe, h & quòd extrauagans Pij II. quæ ſuſpendit ordinatos ſine dimiſſorijs, ſolum includit ordinatos ad ſacros ordines, & non ordinatos ad minores, qui licet ſuſpendi poſſint per iudicem, non tamen ſunt ipſo iure ſuſpenſi, per præfata capitu. i Salua, & cætera.

[Aduertatur, referri in praxi obtentum contrarium eius, quod habetur ſub nume. 5.

ALLEGATIONES.

a D.c.8. b In d.c.10. c In c.dilectus cum ſimili.de preb. d In capitu.per tuas, 2.de ſimon. e In c.1.col. penult.de re iudic. f De regul.iur.lib.6. g Argumen.capit.Lugdunenſis 9.q.2. h Argum.cap.quod translationem, & c.vel non eſt compos.de tempor. ordiuat. i Capitul. quod translationē & capitul.vel non eſt compos.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus minoribus ordinibus de licentia Capituli, ſede vacante intra annum poteſt habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio.*

2 *Verba futuri temporis pœnam ipſo iure non infligunt.*

CONSILIVM XXVIII.

Concilium Tridentinū a habet, ordinatū ad minores ordines de licentia Capituli ſede vacāte, nullo priuilegio gaudere debere. Quęritur an poſſit hēre beneficiū.

1 Reſpondeo, quòd primo aſpectu videtur, quòd non, per capitul. [ex literis,] b & capit. ſecund. c quæ probant, priuilegium clerici eſſe, vt ſit capax beneficij Eccleſiaſtici, quāuis videtur, quòd non perdit ipſo iure hoc priuilegium, ſed debeat perdere illud per ſententiam, vel per exceptionem, quia verbum [gaudeat] eſt futuri temporis, per cuius ver-

F ba non infligitur ipſo iure pęna, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap.10.ſeſſ.7.de reform. b De tranſact. c De inſtitu. d In regula in pœnis, de regul.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

Ordines minores ab alieno ſine dimiſſorijs accipiens, peccat peccatum, quod ſola contritione deletur, & licet mereatur ſuſpendi, tamen hanc pœnam poteſt Epiſcopus remittere, & ſi imponat, ei non nocebit quo ad præterita, nume. 5. at ſuſpenſionem ipſo iure non incurrit, numer. 1. vnde ſi ei conferatur beneficium, tenet collatio, nume. 2. niſi ſit vltramontanus ab Italo ordinatus, numer. 1. & 2. 1

Gratia ſola ſignaturæ Gallis quo ad vtrumque forum prodeſt, aliis quo ad ſolum forum conſcientiæ, niſi agatur 3

G *de collatione beneficii obtenta à Papa, nu. 4.*

Beneficia à ſede Apoſtolica collata amittuntur, niſi intra certum tempus literę expediantur, & Gallis ſola ſupplicatio ſignata ſufficit, num. 3. 4

CONSILIVM XXIX.

An ordinatus minoribus ab Epiſcopo alieno ſine literis dimiſſorijs ſui, & poſt aſſecutus beneficium, qui poſtea obtinuit à Papa abſolutionem malæ ordinationis, & nouam prouiſionem beneficij per ſo-

H lam ſignaturam, poſſit aſcendere ad ſuperiores ordines ante literarum expeditionem?

Reſpondeo primò, quòd hæc petitio non pertinet ad Illuſtriſſimum Dominum pœnitentiarium, neque ad eius prætorium, quia nec abſolutionem, neque diſpenſationem, neque vllam habilitationem petit, ſed tantum quæſtionem extrariam.

1 Secundò, quod conſulens ſi non eſt Vltràmontanus, & ordinatus in Italia, non habuit neceſſitatem abſolutionis à cenſuris, neque ab irregularitate, quia licet ordinatus ab alieno ordine ſacro ipſo iure incurrat ſuſpenſionem, & ſi durante illa celebrat, irregularitatem, per extrauagantem Pij II. quæ incipit [cum ex ſacrorum,] ordinatus tamen minoribus non incurrit ipſo iure talem ſuſpenſionem, licet mereatur ſu-

I ſpendi iuxta iura, a & tradit Archidiaconus b & Antoninus poſt Hoſtienſem, & Ioannes Andræas, & ante illum gloſſa communiter recepta, c & ante illam Archidiaconus d & vbi ipſe, & prædictus Antoninus e & Philippus Francus f reſpondent capitu. prim. & prim. nona quæſt. 2. & alijs, quæ contrarium ſignificant, ſed non, vt ipſi declarant, g & gloſſa cum communi h probant talem eſſe ſuſpenſum, ſi non eſt Vltramontanus, & ordinatus in Italia, quia ſi eſſet talis, eſſet ſuſpenſus etiam quo ad alios, & ſuſpenſione inducente irregularitatem, per capi. 1. i cuius tamen diſpoſitio non eſſet extendenda ad alios caſus, quod affirmat eius gloſſa communiter recepta per iura in ea citata, & rationes efficaces.

K 2 Tertio, quod ſi non fuit ipſo iure ſuſpenſus quo ad alios, & ſuſpenſione inducente irregularitatem, vt non indiguit abſolutione, ita non indiguit noua collatione beneficiorum à Papa ſibi poſtea facta, quia valuit collatio prior, & ita ceſſarer alia quæſtio grauior, quæ in propoſitione quæſt. implicatur.

Quarto,

ALLEGATIONES.

a c.quod translationem, & c.vel non eſt compos, de tēp.ordi. b c.Lugdunenſis, 9.q.2. c c.eos, eo tit.lib.6. d d.c.Lugdunenſis, 9.q.2. e Vbi ſup. f d.c.eos. g In d.capi. quod translationē. h c.eos, de tēp.ord.li.6. i De tēp.ord.li.6.

Quarto, quòd si erat suspensus prędicta suspensione Vltramontani in Italia ordinati, & consequenter suspensus prædicta suspensione quo ad alios, indiguit absolutione, & noua collatione.

3 Et quoad quæstionem implicatam an sufficiat signatura ad ascendendum ad ordines superiores, respõdetur, quòd si consulens est Gallus, sufficit ei signatura: quia in Gallia sufficit signatura: quoniam seruat ius antiquum, secundum quod gratia sine litterarum expeditione valet, iuxta clem. [dudum.] a & alia citata per Felynum, & Decium in tribus de constit.

Quintò, quòd absolutio præfata valebit obtenta à Papa sine litterarum expeditione quo ad forum conscientiæ, etiam si non sit Gallus, vt satis sentit glossa b quamuis non quò ad forum exterius, in quo requiritur probatio, quæ sine litteris expeditis non fit, per ea multa, quæ adducit Gomezius. c B

4 Sextò, quòd idem posset dici de noua collatione beneficiorum, nisi obstaret quędam Extrauagans Iulij II. per quam perditur ius quæsitum per supplicationem, nisi litteræ intra certum tempus expediantur: ad quam, quia non est nota omnibus, nec vidi eam typis excusam, me remitto.

Non obstat prædictis, quod prædictus orator potest suspendi suspensione prædicta quo ad alios, quæ est vera censura per prædicta. d

5 Tum quia suspensio, quæ nunc fieret, non nocet quo ad præterita, nec retro trahitur. e Tum quia Episcopus potest dispensare super illa pęna per sententiam imponenda, vt habetur in d. capitul. [Lugdunensis,] & ibi Archidiaconus communiter receptus id annotauit: & consequenter obtenta illa venia, siue dispensatione super pœna merita, sed non ipso iure incursa, saluus manebit ab omnibus malis, quæ consequebantur illam iniustam ordinationem etiam quo ad forum exterius: sicut & quo ad forum interius mansit liber à peccato, quod admisit in sumendo minores ordines inordinatè, per primam contritionem, & confessionem, qua se illius accusauit.

[Rota tamen reputat huiusmodi ordinatum prima tonsura, siue minorib. inhabilē ad obtinēda beneficia, ac pēsiones, prouisionesq; eis factas nõ subsistere.

Loquitur Auctor de Vltramontanis secundum opinionem glossę, & aliorum: nam textus habet, de sacris enim, vt sit suspensus, & non de minoribus ordinibus, vt inf. consil. 1. D

ALLEGATIONES.

a §. final. adiuncta gloss. in ver. verbo, de sepultu. b Reg. cancell. 25. & 53. c in regul. de non iudicando litteris non expeditis. d capitul. post translationem, & c. vel non compos. e Argument. capitul. 2. & fin. de const.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est ex hoc quis, quòd minoribus à non suo initiatus fuerit, nisi eos acceperit in excommunicatione, & numer. 3.*

2 *Peccat vtens minoribus male susceptis ante dispensationem.*

3 *Pœnitentiarius maior potest in foro conscientiæ tantum ratum habere ordinem ab alieno acceptum cum falsis dimissorijs, & ita si falsitas creditur adeo occulta, vt non sit timenda controuersia in foro exteriori, potest ab eo peti.* E

CONSILIVM XXX.

AN ordinatus ad minores per dimissorias falsas, sit ipso iure suspensus?

1 Rñdeo primo, quod huiusmodi ordinatus grauiter, & mortiferè peccauit, nec absque peccato vti potest ordinibus sic susceptis, donec ratificetur ordinatio per A proprium Episcopum: quia eos suscepit ab Episcopo non suo sine litteris iustis dimissorijs. a

2 Secundò, quod licet vtendo illis ordinibus peccet, non tamen fit irregularis, vt tenet glos. recepta b quia non videtur ipso iure suspensus illa saltem suspensione, cuius transgressio inducit irregularitatem, c in quod optime facit extrauagans [cum ex sacrum.] Pij II. relata, & declarata à nobis in repetitione cap. accepta. d quatenus habet ordinatos ad sacros ordines sine litteris dimissorijs incurrere suspensionem illam, cuius transgressio inducit irregularitatem, significando à cõtrario sensu ordinatos minoribus nõ incurrere illā.

3 Tertiò respondeo, quod prædicta intelligenda sunt, nisi alia maior culpa intercesserit, puta quod ob falsitatem prædictam incurrerit excommunicationē ipso iure per aliquam cõstitutionem synodalem: nam iure communi non incurrit illam: vel quod ordinator tulerit excommunicationem ipso iure incurrendam contra eos, qui peterent à se ordinari sine licentia legitima, vel sine iusta ætate, quod aliquando factum esse audimus. Nam tunc respondendum esset de illo, id quod rñderi deberet de ordinato cum licentia legitima, sed aliàs excõmunicato, qualis incurrit irregularitatē. e

Quartò respondeo, quòd D. consulens posset petere à summo Pœnitentiario, vt habeat ratam quo ad forum conscientiæ tantum prædictam suam ordinationem, si falsitatem credit adeo esse secretam, quòd non timet vllam de illa quæstionem sibi futuram in foro exteriori, vt exoneretur onere petendi ratificationem à suo ordinario. Salua, &c. C

ALLEGATIONES.

a Per c. 1. & c. nullus, de temp. ord. lib. 6. & c. Lugdunensis. 9. q. 2. b c. eos, de temp. ord. lib. 6. verb. statuunt. c Arg. cap. 2. & c. quod translationem, & c. vel non est compos, de temp. ord. d De restit. spol. opposi 8. num. 34. e iuxta c. de cler. excommun. & c. si quis Epis. 11. quæst. 3.

SVMMARIVM.

Ordinatus sine licentia minoribus, etiam Vltramontanus ab Italo non est suspensus, nec priuatus beneficijs postea nec antea obtentis, licet possit suspendi, num. 5. 1

Dispositio exorbitans, & pœnalis restringenda, & 4. 2

Causa dispositionis, quæ ponitur in proœmio, censet finalis. 3

Ordinatos malè sacris suspendit extrauagans Pij II. secus si solum minoribus. 4

Ratihabitio ordinarij in male ordinatis operatur, vt beneficium male obtentum possit de nouo conferri. nume. 6. 5

CONSILIVM XXXI.

HIspanus Hispalensis laicus ordinatus sine dimissorijs in Italia ab Episcopo Italo, obtinuit beneficium vnum. Quęritur an sit suspēsus ipso iure, & priuat⁹ illo bñficio.

1 Respondeo primo, gloss. a tenere, quod sic, duplici ratione. Altera, quod eadem ratio videtur esse in laico ordinato à non suo Episcopo, & in clerico ordinato etiam à non suo Episcopo. Altera, quod præfatum cap. 1. faciendo punctum post verbum [Vltramontanum,] videtur soluere argumentum ex illo desumptum contra eam: q̃ sequunt̄ et ibi Ioan. Andr. Domin. & Francus.

Sed profectò contrariū vr̄ verius, qd̄ grauissimè tenuit ibidē Archidiaconus, & ēt Ioann. Monachus, & satis sentit Ancharanus, & firmat etiā Petrus Rebuffus b qd̄ esset tenendū, etiāsi nemo id tenuisset. Tū, quia ē casus exp̄ssus c qd̄ ordinatus ab alieno Episcopo nõ caret ipso iure executione ordinis, sed ē interdicēda ei. Tum

ALLEGATIONES.

a c. 1. verb. cleric. de tēp. ordi. li. 6. b in Praxi benefi. titu. de cler. ad sacros ord. mal. promo. num 3. c in cap. quod translationem de temp. ordin.

Tũ qa c. [vel nõ est cõpos.] a idem statuit de ordinato F
ante legitimã ętatem. Tum quia ca. 1. b cui innititur
glossa p̃fata, probat contrariũ, quatenus loquit de or-
dinãte clericũ ad sacros ordines, & de clerico ordinato
ad illos, significãdo aliud de ordinãte laicũ, & de laico
ordinato ad clericatũ. c Tũ qa est exorbitãs à iure re-
gulari, d & ita dẽt restringi ad terminos, qbus vtit. e
2 Tum quia est pęnalis, & ita restringenda. f & cũ
loquit de ordinãte clericũ, & de ordinato clerico ad sa-
crũ, nõ dẽt extendi ad ordinantẽ laicũ, & ad laicũ ordi
natũ ad clericatũ, imò probat cõtrariũ, eo q [q de vno
dicit, de alio negare videtur,] g vt supra tactum est.
3 Tum quia causa illius constitutionis fuit, quia cle-
rici extra suas terras in Italia ordinabantur ad sacros,
vt habet proęmium illius, & non fuit causa impulsiua, G
vt significat Ioannes Andræas, sed finalis, quia causa
dispositionis, quæ ponitur in proœmio eius, censetur
finalis, h & ita solum habet locum in ordinante cle-
ricũ ad sacros ordines. Tũ quia ridicula est ratio, qua
mouentur Ioannes, & Dominicus scilicet, quod ver-
bum, ordo, late sumptum significat etiam ordines mi-
nores, quia illa efficaciter tollitur per ipsum, & Archi-
diaconum, & retorqueri potest contra eos, cum regu-
lariter lex exorbitans, & pœnalis non extendatur ad
significata impropriè, & latè per eius verba.
4 Tum quia non est eadem ratio de ordinato laico
ad clericatum, & de clerico ad sacros, cum crimen hoc
sit longe grauius illo, vt palam est, cumque extrauagãs
Pij Secundi, [cũ ex sacrorñ] clarè significet hoc, statuẽ- H
do, quod ordinati ad sacros sine dimissorijs, & ante æ-
tatẽ, & extra tpa, suspendũtur ipso iure, & si celebrãt,
sunt irregulares, quæ tamen secundum oẽs nõ hẽt lo-
cum in ordinato ad primã tonsuram, vel minores. Tũ
quia pręfatũ c. 1. nõ potest sine violontia diuidi per ap
positionẽ puncti, quã glossa prætendit, vt palã est per
pendenti. Tum denique quod ridiculosum est etiã id,
quod notant ex illa glossa Dominicus, & Francus, s. q
qñ per puncti appositionẽ in vno, vel alio loco potest
extendi prohibitio pęnalis, debeat in dubio poni in eo
loco, in quo positũ ampliat dispositionẽ, cũ cõtrariũ sit
verũ, & receptũ post glossam, i per quod, & p rationẽ
diuersitatis supra tactam soluunt fundamenta glossæ.
5 Secundò, quòd non est priuatus, neque priuandus I
ob hoc solum beneficijs ante, vel post habitis, sed solũ
potest suspendi, & post illam suspensionem fieri inha-
bilis ad beneficia, & non antea, per ea quę habentur in
d. cap. [quod translationem.] k
Tertiò, quòd is dominus consulens debet procura-
re per suos amicos, vt eius Episcopus ordinarius ha-
beat ratam præfatam ordinationem, quo habito rema
nebit habilis tam quo ad ordines alios suscipiendos,
quam quo ad alia beneficia. l
6 Quartò, quòd absolutio, de qua in signatura, non
videtur esse data per illam, sed iussum, vt committatur
ordinario, quod faciat illam, & ita non videretur illa
quicquam operari, donec ordinarius virtute commis-
sionis sibi præsentatæ absolueret.
Quintò, quòd ad maiorem cautelam potest con- K
sulens, habita ratificatione sui ordinarij, adire Epi-
scopum, qui contulit illi beneficium, vt illud con-
ferret ei denuo, si, & quatenus opus est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De tempor. ordin. b Eod. titul. libr. 6. c Argum. capit. nonne, de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. d in dict. capitul. quod translationem. e capitul. quæ a iure, de regu. iur. libr. 6. f § pœnæ, de pœnitent. distinct. 1. g d. cap. nonne. h Leg. final. ff. de hæred inst. i in capit. in pœnis, de regu iur. libr. 6. K Et capit. vel non est compos. l cap. Lugdunensis 9. quæst. 2.

SVMMARIVM.

Ordines minores ab alieno cum falsis dimissorijs accipiens 1
peccat quidem grauiter, sed nullam incurrit censu-
ram, nullaque eget dispensatione, vt possit maiores
cum iustis dimissorijs accipere, num. 2 sufficitque ei co-
ram Deo contritio, & absolutio sacramentalis. nu. 3.

CONSILIVM XXXII.

AN ordinatus per falsas dimissorias ad qua-
tuor ordines minores, & postea per veras ad
subdiaconatum, incurrat censuras, vel irre-
gularitatem?
1 Per ea, quæ nuper alio domino consulenti respon
dimus, arbitramur primò hunc dominum consulen-
tem ob præfatam promotionem ad minores ordines in
nullam censuram, nec irregularitatem incidisse ipso
iure, sed grauiter peccasse, ipsumque suspendi, &
puniri posse in foro exteriori. a
Secundò, quòd etiam arbitramur eum non incurris-
se ipso iure vllam censuram per secundam promotio-
nem, quia per legitimas dimissorias videtur fuisse or-
dinatus quo ad forum conscientiæ.
2 Tertiò, quòd sine dispensatione quo ad forum in-
terius per easdem dimissorias potest iustè promoueri
ad alios sacros, si ad eos capiendos extenduntur, &
etiam quo ad forum exterius, si bono modo celari
possit prior error sine mendacio, & periurio. An
autem id sic celari possit, nec ne, quæstionis facti est,
super quam non consulitur iurisconsultus.
3 Quartò credimus, eisdem rationibus, quibus su-
pradicta fundari possunt, prædictum dominum con-
sulentem non indigere dispensatione primi, nec secun
di Episcopi, sed solo secreto primi erroris, ne ob eum
puniatur in foro exteriori, & ideo per canonicatus a-
deptionem, & nouam mutationem domicilij, faci-
liorem viam illi parari ad celandum primum errorem,
qui iam (vt opinor) celatus est quo ad Deum, & forum
conscientiæ per contritionem, confessionem, & abso-
lutionem sacramentalem.

SVMMARIVM.

Dimissorias falsas is, cui ignoranti veræ iam concessæ e- 1
rant, præsentans, dicitur quidem per falsas dimisso-
rias, & cum peccato, sed non sine dimissorijs, maioribus ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit non ta-
men incidit in excommunicationem, nec suspensio-
nem latam per extrauagantem Pij Secundi, nu-
mer. 2. quæ nec in suscipiente sine illis minores ha-
bet locum, numer. 3.

CONSILIVM XXXIII.

PRæsidens Romæ, petijt per epistolas ab E-
piscopo suo in Hispania morante literas di-
missorias, quę fuerunt datę mense Augusto,
& P. ignorans eas fuisse datas, ante quam ad
se peruenirent, fabricauit alias falsas, & virtute illa-
rum ordinatus fuit ad quatuor minores mense Septẽ-
bri. Quæritur, an sit malè ordinatus.
1 Respondetur primò, dominum consulentem pec-
casse mortaliter, primum in fabricando literas dimis-
sorias falsas, animo vtendi eis ad decipiendum Episco
pum, qui eum erat ordinibus insigniturus, deinde prę-
sentando eas Episcopo, & accipiendo eas ab eo.
2 Secundò respondetur, quòd præfatus consulens
non incurrit ipso iure excommunicationem, neque su-
spensionem, attento solo iure communi. Tum quia
extrauagans Pij Secundi, qua suspenduntur ipso iure
qui

ALLEGATIO.

a Iuxta cap. vel non est compos, de temp. ord.

qui absque litteris dimissorijs ordinatur ab alienis Episcopis, solum loquitur de ordinibus sacris, vt nos tradimus in Manual. confess. a quamuis etiam iure communi mereatur suspendi à iudice, b sed donec suspẽdatur per iudicem, non est suspensus.

3 Tertio, ꝙ etiam potest defendi quod non esset suspensus, etiamsi Extrauagans haberet locum in minoribus ordinibus: quia præfatus consulens non est absque litteris dimissorijs veris ordinatus, quamuis non sit ordinatus virtute verarum dimissoriarum; quia aliud est ordinari quem virtute dimissoriarum, & aliud absque dimissorijs, & lex pœnalis loquens de altero eorum non debet ad alterum extendi. Tum quia à diuersis non fit illatio. c Tum quia lex pœnalis non habet locum extra suum casum, d vbi late tradidimus procedere id, etiãsi eadẽ ratio idem in altero suaderet.

ALLEGATIONES.

a cap. 25. nu. 70. & c. 27. num. 155 & 241. b Per c. vel non est compos. de tempor. ordin. c l. Papinianus, ff. de minoribus. d capit. pœnæ, de pœnitent. dist. cent.

SAMMARIVM.

1 *Reuocasse dimissorias concessas nan censetur Episcopus ex eo, quod postea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipse volebat tenere, & eum ordinare, & numer. 3.*

Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat esse in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurritur pena, & numer. 3. 3

CONSILIVM XXXIV.

1 EXCELLENTISSIME Domine, obtinuit præsens orator à suo ordinario dimissorias, vt à quocunque Episcopo communionem Sedis Apost. habente ad subdiaconatus ordinem se promoueri facere posset, verum, quoniam in dictis dimissorijs nulla fiebat mentio tituli ad quem esset ordinandus, ob id pro supplemento eundem ordinarium adijt, qui oratori iussit responderi, ne ordines ab alio Episcopo acciperet, quia ipse in secundis proximis ordinationum temporibus eas volebat tenere, & sic ipsemet oratorẽ ordinasset. Orator autem impatiens dilationis, quamprimum cum dictis dimissorijs adijt quendam ordinarium, qui edoctus extra iudicialiter sicuti orator erat filius personæ diuitis, & qui habebat patrimonium, prout verè habebat, à patre in mobilius, vtpote qui nulla immobilia possideret, constitutum; successiue, aliàs tamen rite, oratori subdiaconatus ordinem simpliciter contulit.

2 Demum orator, tanquam subdiaconus, à prędicto suo ordinario obtinuit alias dimissorias, vt a quocunque Antistite communionem Sedis Apost. habente ad reliquos alios sacros ordines posset se facere promoueri: nescit autem, an quando ordinarius concessit secundo dictas dimissorias, meminerit per ipsum, vt pręmittitur, responsionis antea datæ, & credit, quòd non: & successiue in vim secundarum dimissoriarum alios omnes sacros ordines accepit, & ministrauit: Et quia ab aliquibus oratori iniectus fuit scrupulus, quod inciderit in pœnas extrauagantis Pij II. quia sine legitima licẽtia sui ordinarij videtur ordinatus, quia licentia ipsa vt præmittitur, fuit reuocata, ex doctrina D. V. in suo Manual. a & ex textu b item quia per subreptionem videtur ordinatus, c item quia ordinatus contra formam d Concilij Tridentini quo statuitur patrimonium debere constitui in rebus non alienabilibus, qua lia non erant prædicta, ad quorum titulum fuit promotus, supplicat igitur, vt excellentia vestra vnico verbo dignetur respondere, an orator egeat aliqua dispensatione.

3 Respondeo, nobis videri prædictum D. consulentem non egere aliqua dispensatione, curare autem debet, vt quamprimum dictus titulus bonorum mobilium conuertatur in bona immobilia ad mentem Concilij Tridentini.

ALLEGATIONES.

a cap. 27. nu. 158. b in c. ad aures, de tempor. ord. c Gloss. fin. glo. c. ex tuæ, verbo secreto, de simon. d in capit. 2. sess. 21.

SVMMARIVM.

Obsessus à dæmone, post liberationem accipere potest minores, maiores vero non, at antea acceptis potest vti, vumer. 3. 1

Regularis contradicente prælato non promouendus. 2

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM Monachus de licentia iusta minorib. initiatus, & a Capitulo nominatus fuerat cum alijs, vt posset ad sacros ordines ascẽdere: superior dictam nominationem cassauit, deinde subreptitiè de licentia prælati ad subdiaconatum fuit promotus, postmodum a dæmone fuit obsessus: sed sunt iã tres anni elapsi, quòd est liberatus. Quæritur an valeat ad maiores ascendere, & in susceptis de licentia superioris ministrare.

1 Respondeo primò, præfatum consulentem bene fuisse promotum ad quatuor minores, per glossam. Secundò, ꝙ videtur male fuisse promotus ad subdiaconatum. Tum per illud cap. [clerici, & ca. maritum. ead. distinct.] Tum per Concilium Tridentinum a quatenus habet religiosum non debere promoueri contradicente prælato: & prædictus consulens videtur fuisse promotus contra voluntatẽ sui prælati, qui primo cassauit denominationem eius, & postea inaduertenter, & subreptitiè admisit.

2 Tum per cap. [communiter.] b cuius glosa per illum textum, & alios concludit inter omnes Doctores conuenire, quod arreptus, vel obsessus a dæmone antequam ordinetur ad sacros ordines, non debet promoueri ad illos, etiam si conualesceret.

3 Licet super obsesso post ordinationem sint varij, & opinio mitior teneat posse vti post conualescentiã ordine ante illam arreptionem suscepto: & ita videtur pręfatus consulens posse vti præfatis ordinibus minoribus, & etiam subdiaconatu, habita saltem absolutione a suspensione, sed ad ordines superiores non potest ascendere sine dispensatione Papæ. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. de reform. sess. 14. b D 33. distinct.

SVMMARIVM.

Ordinarius religiosorum est prælatus, seu superior eorum, & ad ordines suscipiendos dimissorias dat. 1

Prælatus exemptus iurisdictionem habet quasi episcopalẽ. 1

CONSILIVM XXXVI.

QVIS sit ordinarius religiosorum ad dandas dimissorias litteras ad ordines, de quo loquitur a Concilium Tridentinũ?

1 Respondetur, ꝙ prælatus superior huiusmodi regularis est quo ad hoc eius ordinarius. Tum quia vere est superior eius ordinarius habens in eum iurisdictionem ordinariam. b Tũ quia cum sit exemptus a iurisdictione episcopali, dicit habere

ALLEGATIONES.

a cap. 8. de refor. sess. 23. b c. cum ab ecclesiarum prælatis, de offic. ord. l. fin. C. de iurisdict. om. iu.

habere iurisdictionem quasi episcopalē, iuxta glossam solemnem, & receptam. a Tum denique quod c. 10. b probat a contrario sensu, quod Abbates exempti possunt dare litteras dimissoriales ad ordines suscipiendos regularibus suis.

[Hoc tamen intelligendum, si prædicti religiosi habeant ad hoc priuilegium: aliàs enim ad Episcopum pertinet, vt supra Consilio 26.]

ALLEGATIONES.

a clem. 1. verbo proprij de reb. eccl. non alienand. b De reform. præfatę sess. 23.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus etsi presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimissorias.*

1 *Abbas dans dimissorias seculari etiam suo subdito est suspensus per annum ab officio, & beneficio.*

2 *Suspensus ab officio ministrans fit irregularis.*

2 *Suspensus à beneficio non facit fructus suos: perceptosque qui suam excedunt sustentationem, Ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM XXXVII.

AN Abbas, qui cum non esset presbyter, dedit litteras dimissorias famulo suo sæculari ad assumendum ab alieno Episcopo ordines sacros, teneatur restituere fructus perceptos illo anno, etiam si famulus erat subditus iurisdictioni eius temporali, & Ecclesiasticæ, non tamen erat religiosus subditus eius.

1 Respondetur, quod ipse incidit in pœna suspensionis ab officio vnius anni, & à beneficio a iuxta Concilium Tridentinum, non quia non erat presbyter, sed quia, etiam si presbyter fuisset, non poterat dare litteras dimissorias ad maiores ordines, vt definit d. ca. 10. b eiusdem Concilij: quia is, cui dedit dimissorias, non erat regularis, sed sæcularis, licet esset sibi subiectus quo ad iurisdictionem etiam Ecclesiasticam, vt in casu proponitur.

2 Et quia nunc quæritur an teneatur restituere fructus, & cui respondeo, ꝙ dominus consulens maiorem curam debuisset habere de alia quęstione, an scilicet incurrerit irregularitatem. Et respōdeo ad has tres quæst. Primo ad hāc superadditam ꝙ ipse fuit factus irregularis, si durante illo anno suspensionis non abstinuit à diuinis, quia erat suspensus ab officio: & suspēsus ab officio immiscens se diuinis fit irregularis. c

AD SECVNDAM respondeo, quòd tenetur restituere fructus prædicti anni saltem illos, qui non fuerunt sibi necessarij ad vitam sustentandam, per ea quæ glossa, Panormitanus, & communis asserunt. d

AD TERTIAM, quod restitutio illa fieri debuit Ecclesiæ, vt ibidem Panormitanus, & Decius, determinant. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Sess. 23. cap. 10. b De reform sess. 23. c cap. 1. de re iudic. lib. 6. & c. 1 de sent. excom. d in c. pastoralis, §. verū, de appel.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus absoluere potest ab omni suspensione à iure lata & Papæ non reseruata.*

2 *Episcopus approbando suum subditum ab alio ordinatum, non ratificat, quod nomine suo non est actum, sed approbat quod in suam est factum iniuriam.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN Episcopus possit habere ratum, quod aliquis suorum clericorum citra illius licentiam, hoc est sine litteris dimissorijs fuerit ordinatus?

Respōdeo, ꝙ licet Petrus Rebuffus a tenuerit partē negātē, nobis tñ magis arridet cōtraria.

1 Tum quia est conformis communi resolutioni Innocentij, & aliorum b quæ habet, Episcopum posse absoluere ab omni suspensione a iure lata, & Papę nō reseruata, qualis est illa, de qua loquimur.

2 Tum quia proprius Episcopus non ratificat ordinem male assumptum ab alieno, illa ratificatione, qua quis potest habere ratum nomine suo gestum, & non gestum nomine alieno, iuxta regulam [ratum, c] vt parum cautè putauit Rebuffus: sed de approbatione, qua quis potest approbare factum ab alio in iniuriam suam, & qua auctoritate iuris potest absoluere ab aliqua censura, vel pœna, quam alius incurrit: de quali approbatione loquuntur ç. [Lugdunensis. d] & Cōcilium Tridentinum, e & alia iura, quæ suspendunt aliquos male ordinatos, vsque ad arbitrium proprij Episcopi, vel vsque ad voluntatem eius, de qua etiam loquimur in casu proposito.

ALLEGATIONES.

a in praxi benef. tit. de formula litterarum dimissorialiū, n. 9. b in c. si quorundam de absolutio. c De regul. iur. lib. 6. d 9. quæstion. 2. e capit. 8. de refor. sess. 23.

SVMMARIVM.

Episcopus laicum alienum ordinare non potest. 1

Ordinis collatio ab alieno facta tenet, nec est repetenda. 2

Character Episcopo, vel psalmistæ non imprimitur secundum Theologos, licet secus secundum Canonistas tenentes hos etiam esse ordines. 2

Ordinatus prima tonsura ab alieno non incidit in censuram suspensionis, licet sit suspensus quo ad effectum, ne licitè possit eo vti. 3

Ordinatus ab alieno ad sacros, vel ante ætatem hodie est suspensus. 3

CONSILIVM XXXIX.

AN Episcopus possit iustè ordinare laicum alterius diœcesis?

Secundo, an esto quod nō possit iustè id facere, si fecerit, ordinat⁹ sit suspē sus?

1 AD PRIMAM quæstionem respōdeo quod non, a nam quicquid dicat Guido Papę b prædicta duo c. probāt, ꝙ Episcopus non debet ordinare aliquem, qui sibi non subest ratione originis, beneficij, vel domicilij, cuius decisionis ratio est illa, quod Episcopus non habet iurisdictionem spiritualem, nisi in illis: quod etiam aliter cōfirmat Franciscus Marc. c

2 Et resoluēdo illa, quæ ipsi inuoluūt, addo primò, quod collatio ordinis, etiam ab alieno Episcopo facta, tenet: ita quod non debet repeti: quia tenendo cū Canonistis, quod sunt nouem ordines, per illam imprimit character: & tenendo cum Theologis, quod non sunt nisi septem, & quod in prima tonsura, & Episcopatu non imprimitur character, fit tamē saltem benedictio, deputatio consecratiua, quæ non debet repeti, nec potest tolli, nisi modis a iure expressis iuxta ea, quæ de benedictione constitutiua rei sacræ diximus in capit. non liceat Papæ. d

3 AD SECVNDAM rñdeo, ꝙ est suspēsus ad effectū, qd non licet ei vti eo ordine, donec Papa, vel Episcopus suus ratificet: sed nō est suspensus ad hoc, qd si vtat eo, incurrat irregularitatē, vt Ioan. And. cū glo. & cōi vr resoluere, e quia quoad hoc non est suspensus, ipso iure suspendēdus f sicut ordinatus ante ætatem, g qd est verum iure antiquo, ēt quoad ordines sacros: nouo tñ prodito per extrau. [cū ex sacrorum.] Pij II. sic ordinatus ad sacros est suspensus ipso iure, ita vt celebrans ante absolutionem fiat irregularis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a per c. 1. & 2. de temp. ord. li 6. b in decisi. 449. Delphinat. c in decisi. 107. d 12. quæst. 2. §. 18. numer. 9. e in d. cap. 2. f c. quod translatione de temp. ord. g c. vel non est eod. tit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excusat a suspensione Episcopum ordinantem alienum subditum.*

CONSILIVM XL.

AN Episcopus ignoranter ordinans alienum parochianum sine licentia sui ordinarij sit suspensus?

1 Respondeo, quòd non est suspensus, si probabiliter id ignorabat, tum per §. [notandum. a] & alia citata per eius glossam, tũ quia ca. [eos b] quod imponit pęnam suspensionis ordinanti alienum parochianum sine licentia superioris, requirit vt id faciat scienter, vel affectata ignorantia.

ALLEGATIONES.

a 1. quæst. 4 b de temp. ordin. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem suam nemo extra territorium suum exercere potest, nisi sit voluntaria, vel de ordinarij, & partium consensu num. 2. & 3.*

1 *Ordinare non potest Episcopus sibi non subditos sine licentia Episcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur. numer. 3.*

2 *Intellectus cap. 5. sess. 6. Concilij Trident. & num. 4.*

CONSILIVM XLI.

AN Episcopus iustè possit in diœcesi alterius de licentia dięcesani ordinare alios clericos, quàm ei subditos, habentes literas dimissorias suorum Episcoporum.

1 Pro parte negante facit primò, quòd nemo potest extra suum territoriũ iurisdictionem suam exercere. a Secundò facit, quod Episcopus non valet ordinare sibi non subditos. b Tertiò, quòd Conc. Triden. c videtur hanc partem probare. Primò quidem, quatenus statuit, quòd nullus Episcopus possit in aliena dięcesi ordinare aliquem, nisi de licentia Episcopi proprij. Secundo, quàtenus habet, quod neque de licentia sua alios, quam ei subditos.

Pro parte tamen affirmante, quæ tenenda est, facit primò, quòd potest quis iurisdictionem suam extra suum territorium exercere, vt beneficium conferre, iuxta glossam, d & audire confessiones pœnitentium, & eos absoluere iuxta Hostiensem. e Secundo, quod Episcopus rogatus ab alio Episcopo, vel a Capitulo sede vacante, potest ordinare in diœcesi rogantis, & inuitantis, f quod & præfatum Concilium exprimit.

2 Tertio, quod omnis iurisdictio etiam contentiosa potest exerceri in alieno territorio de consensu iudicis illius, & partium quas tangit, vt tenent Alexander Iason, & melius Decius, g & in quæstione proposita præsupponitur, quod Episcopus diœcesis, & clerici ordinandi, dando literas dimissorias, consenserunt. ergo licet. Quarto, quod præfatus canon Conc. Triden. non loquitur de Episcopis ordinantibus in aliena diœcesi de licentia diœcesani, sed solum de ordinare volentibus ratione priuilegiorum, quę habent a sede Apostolica ordinandi extra suas diœceses, quales erant ante Conc. Trident. multi Episcopi titulares, & ordinabant vbicunque volebant, sine Episcopi illius loci consensu, & ita non debet extendi ad eum, qui ordinat de consensu Episcopi diœcesis, & ordinandi. Tum quia exorbitat a iure communi. Tum quia non est eadem ratio, sed longè diuersa, cum in altero casu nulli fiat præiudicium, in altero verò sic, & non solum Episcopo loci ordinationis, sed Reipub. per ordinationes indiscretè factas. Quartò, quòd hoc iure communi obseruabatur ante Concilium Tridentinũ,

A & videmus idem obseruari post illud, nam in omnibus Ecclesijs cathedralibus Hispaniæ vacantibus, post anni lapsum Capitulum inuitat aliquem Episcopum titularem, vel vicinum, vt celebret ordines generales in sua Ecclesia vacante, & ille ordinat omnes, quos posset ordinare Episcopus proprius, idest subditos eius, & alios, qui afferunt literas dimissorias suorum Episcoporum, idem etiam seruatur, quando Episcopus proprius ob ægritudinem, absentiam, vel aliam causam non celebrat per se ordines generales, sed rogat alium Episcopum vicinum, vel titularem, vt eos pro eo celebret, ipse autem substitutus ordinat omnes, quos substituens poterat ordinare, nempe suos subditos, & alios iustis literis dimissorijs munitos.

B 3 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur per primum, & secundum, fundamenta pro hac nostra parte facta, scilicet concedendo, quòd regulariter nemo potest exercere iurisdictionem suam extra territorium, sed quod fallit in iurisdictione voluntaria, & etiam in contentiosa, quando tam iudex territorij, quam partes quas tangit consentiunt, vt dictũ est in tertio fundamento. Ad secundum, concedendo, quòd nemo debet regulariter ordinare alium, saltem non sibi subditum, in aliena diœcesi, sed quod fallit, quando Episcopus proprius loci, & clericus ordinandus, & eius Episcopus cõsentiũt, vt in casu proposito.

4 Ad tertium respondetur primo, quoad primam inductionem quod Canon Concilij non loquitur de

C ordinante, de consensu Episcopi territorij, in quo ordinat, sed de alio, vt in 4. fundamento dictum est. Secundò, quoad secundam inductionem, respondetur, quod non vetat ordinari alios qui non subsunt Episcopo loci concedenti licentiam, si etiam adsit licentia Episcopi illius, qui vult ordinari. Tertiò respondetur, quòd loquitur de volente ordinare ratione priuilegij, & non de volente ordinare de consensu ordinariorum, vt prædictum est. Quartò quòd mens, & sensus eius est dicere, quod non sufficiat licentia Episcopi loci, quod & nos fatemur, palam enim est, quod non potest ipse dare licentiam ordinandi subditos aliorum Episcoporum in sua diœcesi sine illorum consensu, & licentia, non tamen negat, quod substitutus ab

D eo non possit ordinare vllos venientes cum licẽtia suorum superiorum, sicut & ipsemet posset ordinare, & ita si concedit licentiam ordinandi generaliter in suo territorio, poterit etiam ordinare alios rite dimissos a suis Episcopis, & si dederit licentiam particulariter ordinandi hunc, vel illum, hos vel illos habentes literas dimissorias, poterit ordinare illos, quia nulli fit præiudicium, vt dicitur in quarto fundamento. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a leg. final. de iurisd. omn iud. cap. 2. de constitut. lib. 6. b cap. eos, de tempor. ordin. libr. 6. c Sess. 6. cap. 5. de refo. d in cap. nouit de offi. leg. e in tit. de pœnit. §. cui confitendum. f cap. pontifices. 7. quæst. 1. g Numer. 9 in dict. leg. final. ff de iurisd. omn. iudic.

SVMMARIVM.

E *Intellectus cap. 1. sess. 14. de reformatione Conc. Trident.* 1

Occultum ob crimen clericus sæcularis non potest ab Episcopo impediri ab ordinum susceptione, secus in clerico regulari. 2

Occultum ob crimen etiam enorme non incurritur irregularitas, nisi ob homicidium, & alia in iure expressa crimina. 2

CONSILIVM XLII.

AN cap. 1. a Concilij comprehendat clericum sæcularem?

ALLEGATIO.

a Sess. 14. de reform.

1 Nos ſemper credimus præfatum c.1.Concil.Trid. a intelligendum eſſe de religioſis,de quibus ſpeciatim loquitur,& non generaliter de omnibus clericis etiam ſęcularibus. Tum per ea quę ſupra diligenter ſcribuntur. Tum quod nullatenus videtur dicendum prædictum c. [ex tenore] corrigi per ca. [ad aures.] ſed potius declarari per cap.vltim. b

2 Per quod,& alia dicimus in Man.Conf. c ꝑ nullam enormitatem criminis occulti irregularitatem contrahi,niſi homicidij,vel aliorum, de quib.exprimitur in iure, neque poſſe impediri ab ordinum ſuſceptione per Epiſcopum,ſi eſt clericus ſęcularis,per d.c.vltimũ, & per c.[ſi tantum. d] vbi eſt caſus optimus. Salua emunctiſſima D. M. iubentis reſpondere cenſura mihi valde ſuſpicienda. [Forte tamen ſacra Congregatio cēſuit contrarium.

ALLEGATIONES.

a Seſſio.14.de reform. b De temp.ordin. c capitul.27. numer.49. d 6.quæſt.2.

SVMMARIVM.

1 *Notorius talis in vno loco,puta excommunicatus, concubinarius,eſt vbique talis,& ſine peccato poteſt,vt talis alijs ignorātibus reuelari:nec Epiſcopus,etiam vbi hęc ignorantur, poteſt cum tali vti facultate cap.6.ſeſ.24. ſacri Concil.numer.4.*

2 *Infamis eſt in foro exteriori,qui iniuſte tanquam fur fuit per ſententiam iudicis fuſtigatus, ſeu ictibus fuſtium cæſus,at in foro conſcientiæ ſecus, ſi ſententia, & per conſequens etiam fuſtigatio fuit iniuſta: vnde vbi prædicta omnino ignorantur, poteſt ordines poſtea ſuſceptos exercere.numer.5.licet in foro exteriori poſſet puniri.numer.3.*

CONSILIVM XLIII.

QVAERITVR primò,an quod eſt notoriũ in aliquo loco,ſit cēſendum notoriũ vbiq;. Secundo, an Ioannes,qui fuit cæſus virgis per ſententiam iudicis, ſit infamis, cum tamen ſententia fuerit iniuſta.

Tertio,an prædictus Ioannes,ſuſcipiendo ordines, incurrerit aliquam cenſuram, aut irregularitatem.

Quarto,an ordinarius poſſit cum illo diſpenſare virtute c.6.Conc.Trid. a vbi conceditur facultas Epiſcopis diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Quinto,an cum prædictus Ioannes, ſit modo in patria a dicto loco diſtantiſſima, vbi nullus ſcit ipſum fuiſſe ictum fuſtibus,poſſit ipſe tacere,& miniſtrare in ſuis ordinibus.

1 AD PRIMAM quæſtionem reſpondeo, id quod eſt notorium alicubi, cenſendum eſt notorium vbilibet, adeo ꝙ de illo, qui notorie eſt excommunicatus, concubinarius,vel cōdemnatus alicubi,poteſt dici ſine peccato alibi etiam longiſſimè ab eo loco, ꝙ eſt excommunicatus,concubinarius,vel condemnatus.

2 AD SECVNDAM, quod difficile poteſt negari præfatum D.Ioan. nō eſſe infamem quoad forum exterius:quia paſſus fuit ictus fuſtium per ſententiam iudicis latam in cauſa criminali mota ſuper furto, cuius tenorem voluiſſem vidiſſe, antequam reſpondiſſem. Quamuis videatur poſſe defendi nō eſſe infamē quoad forum conſcientiæ: quia crimen impoſitum ei non fuit probatum, & crimen confeſſum erat aliud a crimine cuius accuſabatur,& quod metu tormentorum fuit falsè confeſſus illud: & conſequenter ſententia erat coram Deo iniuſta,& etiam fuſtigatio.

3 AD TERTIAM reſpondeo, quod per præfatam ordinationem nullam cenſuram, nec irregularitatem contraxit, licet cenſendus ſit deliquiſſe malè ordinem F ſuſcipiendo quoad forum, in quo cenſetur infamiam incurriſſe facientem cum indignum ad ordines, quos ſuſcepit,& poſſet ob hoc caſtigari, & deponi, vel ſuſpendi ab ordinibus ſuſceptis.

4 AD QVARTAM, ꝙ ordinarius poteſt virtute præfati cap. quicquam ſuper hoc facere; quia nec infamia, nec cauſa eius ſunt occulta quo ad forũ exterius.

5 AD QVINTAM reſpondeo, ꝙ ſi patria prędicti D.Ioannis eſt,vt ipſe ait,diſtantiſſima a loco,in quo ei hoc infortunium contigit, & probabiliter creditur, ꝙ nemo ſcit,nec ſciret illud ibi,niſi ipſemet reuelet illud quod ego credo, optimum remedium fuerit ei tacere hoc perpetuo, & inſeruire Deo ibidem, attento quod non videbitur incurriſſe prædictā infamiā quoad forũ G cōſcientiæ,& qđ in foro exteriori non incuſabitur ibi.

ALLEGATIO.

a Seſſ.14.

SVMMARIVM.

Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnem iuriſdictionē Epiſcopalem per ſe, vel per alium ad id idoneum exercendam, & ſucceſſiuè inuitandi Epiſcopum alienum, vt celebret ordinationes in ſua Eccleſia, & dandi licentiam ſuis clericis, vt ordinentur ab eo num.2.& 3. 1

Ad legem,ſeu poteſtatem iuriſdictionis ſpectat concedere alicui Epiſcopo, vt in concedentis diœceſi poſſit ordinationes tenere,& alia pontificalia exercere, ac licentiātis ſubditos ordinare. 3

Capitulum intra annum à die vacationis ſedis Epiſcopalis non poteſt dare litteras dimiſſorias, ſeu reuerendas, H *ſed bene poſt illum.* 4

Intellectus cap.5.ſeſſ.6. Concil.Tridentin. 5

Epiſcopus ex priuilegio non poteſt ordinare in aliena diœceſi ſine licentia ordinarii. & niſi clericos illi ordinario ſubiectos. 5

Epiſcopus vicinus, vel alius communionem Sedis Apoſt. habēs inuitatus ab ordinario poteſt ſupplere vices ſuas & celebrare ordinationes generales.6. 5

Canon exorbitās à iure communi non eſt extendendus ad ea,quæ non comprehenduntur ſub eius verbis. 5

CONSILIVM XLIIII.

EPISCOPVS Vſſellenſis ſede vacante Eccleſiæ Turritanæ rogatus a Capitulo I poſt lapſum anni, vt celebraret ordines in ea, ordinauit clericos eiuſdē approbatos per Capitulum,& clericos ſuæ diœceſis approbatos per ſemetipſum, & alios aliarum diœceſum cum litteris dimiſſorijs. Conſecrauit item aliqua de licentia eiuſdem Capituli,& exercuit pōtificalia. Quęritur an hęc iuſte facere potuerit?

1 Rñdeo affirmatiuè potuiſſe illa iuſtè,& ſanctè facere. Prīo quidē,qa cũ agit de poteſtate Capituli ſede vacāte,faciēda eſt regula affirmatiua,videlicet qđ Capitulũ ſuccedit in oēm iuriſdictionē Epiſcopalem ꝑ ſe, vel per aliũ ad id idoneũ exercēdā,ꝑ iura citata a ꝑ aliquot alia, quę Franciſcus Pauinus ad hoc adducit. b K At præfatus Epiſcopus Vſſellenſis potuiſſet rogatus ab Archiepiſcopo Turritano viuente præfata oīa facere,ergo etiā potuit de licentia Capituli ſede vacāte.

2 Secūdò,ꝙ etiam alia regula ſpecialior habet,quod Capitulũ ſuccedit ſede vacante in facultate rogandi,& inuitandi Epiſcopum alienum ad celebrandum ordines in ſua Eccleſia vacante, & dandi licentiam clericis ſuæ diœceſis, vt ordinentur ab eo per iura multa, &

ALLEGATIONES.

a c.his quæ,& c.cũ olim.de maio. & obed.c.ſi.Epiſ de ſuppl. negl.ꝑla.li.6.vbi bona glo.verbo ſpiritualium, & etiā in d.c.his ꝙ verb.pacis. b in trac.de poteſtat.c.ſede vac.1.par.q.1.a.n.3.

ta a & alia, quæ adducit idem Pauinus b quamuis quibusdam parum necessariis, se ibidem occupet.

3 Tertiò, quòd hæc omnia: quæ fecit præfatus Episcopus, pertinent ad legem iurisdictionis, ut glossa recepta docet c & ut prædictum est. Capitulum sede uacante succedit regulariter in omnem iurisdictionem Episcopalem.

4 Quartò, quòd non obstat, d Concilium Tridentinum quatenus admisit Capitulo facultatem dandi litteras dimissorias, siue reuerendas intra annum a die uacationis, non autem de ijs, quæ potest facere post annum a die dictæ uacationis, ut sunt quæ proponuntur, quæ post illum contigerunt.

5 Quinto, quod non obstat etiam cap. ult. e eiusdem Concil. quatenus habet, quod Episcopus respectu priuilegij dati sibi ad conferendum ordines in aliena diœcesi, non debet ordinare sine licentia ordinarij, nec cum ea, nisi Clericos illi ordinario subiectos quia ille Canon loquitur de Episcopo ordinante ratione priuilegij sibi ad id concessi, in casu autem proposito agitur de Episcopo rogato, & inuitato, ut ordines generales celebraret ratione iuris communis, quod habet, ut uicinus Episcop. uel alius communionem Sedis Apostol. habens rogatus, & inuitatus ab ordinario possit in sua diœcesi uices suas supplere, & celebrare ordines, iuxta cap. [Pontifices, f] & alia supra citata. Quem Canonem sic esse intelligendum, probatur primo, quia exorbitat a iure communi, & ideo non est extendendus ad ea, quæ non comprehenduntur sub eius uerbis, g & constat eum, qui huiusmodi rogatu, sine ullo alio priuilegio prætenso ordinet, non ordinare prætextu priuilegij. Secūdo quòd ratio, quæ mouit Concilium ad id statuendum, fuit, ut arceret abusus, quos multi Episcopi titulares ratione priuilegiorum Apostolicorum admittebant ordinando tum temporibus a iure statutis, tum alijs, quod cessat in nostro casu, & ita cessare deberet Canon, etiamsi uerba illum comprehenderent, h quæ tamen nullatenus eum comprehendunt. Tertio, quod sequeretur præfatum Vssellensem Episcopum non potuisse ordinare etiam Clericos sui Episcopatus, quod nemini uidebitur uerisimile.

6 Sexto, quod non solum consuetudo antiqua, sed etiam recens, etiam post Concilium seruata, etiam per ipsosmet Episcopos, qui interfuerunt ei, habet, ut omnes Episcopi rogati ab eis ad supplendum uices suas, & ad celebrandos ordines generales statutis a iure temporibus, ordinent omnes illos, quos ipsimet ordinare possent, si per se ordines celebrarent.

Septimò, quod alioqui post præfatum Concilium nullus potuisset, nec posset ordinari ab ullo Episcopo Generales ordines pro alio celebrante cum Clericis illius Episcopi, pro quo celebrat, quod consequeretur plurimas presbyterorum centurias male ordinatas, & quotidie male ordinari, quod uidetur absurdum, & ideo non dicendum, i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. Pontifices. 7. quæstion. 1. & d. cap. si Episcop. & gloss. in d. cap. & per cap. cum nullus, de temporib. ordin. lib. 6. b in prima parte præfati tractatus, quæstion. 3. c in cap. dilectus, de off. ordin. d cap. 10. sess. 7. e de reform. sessio. 6. f 7. quæst. 1. g cap. quæ à iure, de regul. lib. 6. h l adigere. § quamuis, ff. de iu. patron. i leg nam quod absurdum, ff. de bonis liber.

SVMMARIVM.

1 *Dispensandi commissionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in dubio in primo actu censetur ad omnes dispensasse, & non ad primos solùm.*

Dispensatus ad sacros ordines suscipiendos creditur is pro quo superior Papam supplicauit, & ad minores ordines suscipiendum misit. 1

Credenda sunt quæ communiter accidunt, non autem insolita, regulariter. 2

CONSILIVM XLV.

Vidam prælatus regularis petijt a Papa uerbo, ut posset habilitare N. suum Religiosum ad omnes ordines: qui Prælatus, ordinationis tempore adueniente, dicto N. dedit Reuerentiales ad quattuor minores, & Subdiaconatum, quibus susceptis Prælatus mortuus est, & ipse N. de licentia successoris alios maiores ordines accepit. Dubitatur an sit rectè ordinatus.

1 Respondi, mea sententia, credere posse prędictum Religiosum se esse rite ordinatum: quia probabiliter credere potest, quòd prælatus suus fecit eum habilem ad omnes illos simul, si Papa ei commisit potestatem id faciendi, quoniam non est uerisimile, quòd Prælatus particulatim eum habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium: non enim erat boni, & prudentis prælati id facere cum periculo, quod ipso mortuo, oporteret iterum refugere ad Papam, & communis stylus commissariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines est, ut unico actu id faciant, & non est præsumendum quid stultum, & malum de bono prelato. a

2 Et quę communiter accidunt, sunt regulariter credenda b & insolita non sunt credenda. c Quamuis ad redundantem cautelam posset peti a summo Pœnitentiario, ut dictam ordinationem haberet ratam, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset, quamuis mihi uideatur non esse opus. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a Cap. 1. de scrutinio ab ord. fac. b l. si possidetis, C. de probationibus, & glos. l. neque natales, eod. tit. c cap. quod non est uerisimile de præsump.

SVMMARIVM.

Ordinatus sacris sine titulo olim erat suspensus. 1

Pœna ordinati sine titulo in pœnam ordinantis mutata quando habeat locum, numero 4. 1

Fraus, & dolus nemini debent patrocinari. 2

Ordinatus cum titulo quæsito cum pacto restituendi, suspensus. 2

Ordinans alere non tenetur ordinatum, qui se patrimonium habere mentitus est. 3

Ordinatus sine titulo quando post Concil. Trident. est suspensus, si decepit ordinatorem. 3

CONSILIVM XLVI.

AN promotus proprio motu Episcopi sui ad titulum patrimonii, quod reuera habebat, sed erat, & est subiectum restitutioni dotis matri suę, quę iam erat monialis, & est nunc septuagenaria, & ipsa bona a promoto possidentur, & ita ratione illius sunt immunia ab onere gabellarum: uerum tamen est, quod ipsum patrimonium forsan non est sufficiens ad iustā ipsius promoti sustētationē: an sic ordinatus post Conc. Trid. sit suspēsus, & cū celebrauerit, irregularis?

Respon-

Respondeo, quòd in hoc argumento duæ quæstiones uidentur proponi. Prima, an patrimonium illud dicatur sufficiens, ita ut ordinatus excusetur a peccato, & pœna peccati. Secunda, an præsupposito, quod non fuit sufficiens, incurrerit suspensionem assumendo ordines ad illud.

AD PRIMAM QVAESTIONEM non uidetur posse responderi sine ampliori informatione.

1 AD SECVNDAM respondeo, eam esse satis difficilis resolutionis. Pro qua facienda, & fundanda, præsuppono, quòd ordinatus ordine sacro absolutè, idest sine titulo patrimonij, uel beneficij, est suspensus secundum canones antiquos, [capitul. neminem, & capitul. sanctorum. 70. distinctio.] Secundò dico, quòd illa pœna fuit commutata ab Innocentio Tertio, a in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatum. Tertiò dico, quòd illa mutatio uidetur restringenda ad ordinatum, qui bona fide ab Episcopo sciente, uel debente scire eum non habere quo aleretur, ordinatur; non autem uidetur comprehendere illum, qui per mendacia, & fraudem fingēdo titulum decepit Episcopum.

2 Tum quia dolus, & fraus alicui non debet patrocinari. b Tum quia alioquin ordinans sine culpa puniretur, contra capitul. 2. de constitutionibus, & ordinatus cum culpa esset a pœna immunis, contra legem [sancimus.] c Tum per capitul. [per tuas,] d quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsiti, cum pacto de restituendo illud post ordinationem, esse suspensum, donec dispensetur cum eo.

3 Facit quod Decius, e dicit ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitem esse dixit. Quarto, quod innouatio pœnarum contra absolute ordinatum, quam facit Concilium Tridentinum, f uidetur intelligenda de pęna prefatorum canonum [neminem, & sanctorum] quæ fuit sublata per dict. capitul. [cum secundum] & consequenter tantum de pœna illorum, qui ordinantur decipientes ordinatores, affirmando se habere beneficium, uel patrimonium, & monstrando, uel probando aliqua, per quæ ordinator probabiliter credit ordinato, ut in casu dict. capitul. [per tuas.] Tum quia non fuit, nec debuit esse intentio Concilij Tridentini, destruere præfatam Decretalem, cum sit prouidentissime facta. g Tum quia innouatio præfata satis utilis est, intellecta de pœnis, quas merentur decipientes ordinatorem, & cum sit pœnalis, non est extendenda ad alium casum, h præsertim in quo non est eadem ratio.

Ex his infertur resolutio casus nostri, nempe, quod si præfatus ordinatus decepit suum ordinatorem, dicendo quod habebat titulum patrimonialem sufficientem, ita quod probabiliter ordinator credidit, & debuit credere, incurrit suspensionem, & celebrando irregularitatem, & ordinator non tenetur eum alere, & contra si ordinatus non decepit ordinatorem, ipse est immunis à suspensione, ordinator autem est obligatus ad eum alendum per dict. cap. [cum secundum,] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. cum secundum, de præbendis. b capitul. sedes, de rescriptis, l. itaque fullo, ff. de furtis. c Cod. de pœnis. d 3. de simon. e capitul. Episcopus, numer. 13. de præbendis. f capitul. 2. sessio. 21. g Argument. capitul. Ecclesia uestra, 2. de election. & l. si quando, C. de inofficio. testamen. h cap. pœnæ, de pœnit. distinct. 1.

F

De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

SVMMARIVM.

Infantis ad beneficium præsentatio, & institutio est inualida, & pueri ante quartum decimum annum beneficij habentis administrationem de iure, & per Concilium Tridentinum etiam aliorum sunt incapaces. 1

Beneficium simplex per adeptionem curati non vacat. 2

CONSILIVM I.

G

QVidam patroni præsentauerunt ad simplex beneficium N. adhuc minorem septennio, qui statim institutus ad titulum illius fuit ad minores ordinatus, & factus legitimæ ætatis obtinuit parochialem. Quæritur an præsentatio, & institutio prædictæ ualuerint, & an per assecutionem parochialis uacauerit illud simplex beneficium.

1 In præsenti casu non ualuit præsentatio, neque institutio facta, non quidem ea ratione, quod infans incurrat suspensionem per promotionem ad ordines minores ante septimum annum completum, sicut promoti ad maiores eam incurrunt; si ante legitimam ætatem promoueantur, per Extrauagantem, [cum ex sacrorum Pii II. quia illa tantum disponit de promoto ad ordines sacros, sed alia ratione irrefragabili est nulla, quia infans est incapax beneficii ecclesiastici, ut dicit Innoc. a ab omnibus receptus, uel saltem a nemine reiectus. pro quo facit cap. fin. b quatenus habet infantem ordinari non debere, & glossa recepta, c quatenus, d habet infantem indignum esse omni beneficio etiam simplici. Alia item ratione uidetur idem concludi, uidelicet quod pueri ante quattuordecim annos non sunt idonei ad obtinendum beneficium etiam simplex per se stans, & requirens regimen, quale est hoc, de quo agitur, ut Hostiensis quem sequitur prædicta Glossa, & Panormitan. cum communi, e affirmat, & Concilium Tridentin. f statuit.

H

I

2 Cęterum prędictum beneficium simplex non uacasset per adeptionem curati ipso iure, si collatio tenuisset, g per locum ab speciali. h Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. cum nostris, de concess. præbend. b de tempori. ordinat. libro 6. c in capit. si eo tempor. de rescript. eod. libr. d in verbo ætatem. e in capit. super inordinata, de præbend. f cap. 6. de reform. sessio 24. g capit. præterea, de præben. & cap. de multa. h Eod. tit.

SVMMARIVM.

K

Præsentatio ad beneficium curatum, & institutio facta minoris 25. annorum est nulla, & debet à Papa cum consensu patroni adhuc durantis peti noua prouisio, & numero 3. 1

Intrusus censendus minor 25. annis, qui præsentatus, & institutus ab ordinario, fructus de beneficio curato capit. 2

Intrusionis, & fructuum perceptorum mentionem facere tenetur malè prouisus petēs à Papa confirmationē. 3

Parochus nulliter institutus debet abstinere nedum à fructuum perceptione, sed etiam ab omnibus, quæ spectant ad rectorem. 4

CONSILIVM II.

PATRONVS laicus ad beneficium curatum tunc uacans clericum primæ tonsuræ, & ætatis suæ 23. annum agentem præsentauit, qui fuit ab ordinario de dicto beneficio curato institutus, & per annum, & ultra uirtute præsentationis, & institutionis per Vicarium in dicto beneficio seruiuit, & fructus ex eo percepit, & modo cum in proximo men se impleat uigesimumquartum ætatis annum, & uigesimumquintum incipiat. Quæritur, utrum perceptos fructus suos absque dispensatione faciat, & an præsentatio, & collatio prædicta sit nulla, & utrum completa ætate, noua egeat prouisione: & casu quo egeat, petit remedium, ut licitè ualeat dictum beneficium retinere.

1 Pro resolutione omnium quæ supra quæruntur, dico primum, præsentationem præfatam fuisse inualidam, & ipso iure nullam, quippe quod fuit per eam præsentatus indignus ætate, quam beneficium curatum, ad quod fuit facta, requirit necessariò. Illa enim requirit ætatem uigintiquinque annorum saltem cœptorum. a

Dico secundum, quòd institutio, qua ordinarius præfatum præsentatū instituit, est etiam ipso iure nulla, b & consequenter tam patronus præsentando, quam ordinarius instituendo, grauiter peccauerūt. c

Tertium, quod prædictus præsentatus capiendo possessionem uirtute præfatæ præsentationis, & institutionis, uidetur uitium intrusionis contraxisse, iuxta ea quæ tradit Felinus. d

2 Itaque collatio, & impetratio de illo facta nō expresso uitio intrusionis esset nulla per opinionem magis receptam, & si quos fructus ceperit præfatus præsentatus, & institutus, debet facere mentionem de illorum perceptione in impetratione per ea quæ citat Felinus. e

3 Quartum remedium præfatorum optimum est, primum pœnitere multum præsentantem, præsentatum, & instituentem sui peccati in dando, & accipien do titulum, & insuper præsentatum peccati, quod admisit accipiendo possessionem, ponendo Vicarium, & agendo aliquos actus, quos licitè non poterat agere, nisi canonicè institutus. Deinde supplicare Sanctissimo Domino Nostro, ut dignetur præfatam institutionem ab ordinario factam confirmare, &, si, & quatenus opus est, nouam collationem de cōsensu patroni, qui adhuc perdurat, facere cum dispensatione, ut prædictus consulens possit iustè accipere, & retinere ante 25. annum præfatum beneficium, narratis in petitione omnibus præfatis: essetque utile exprimere præsentationem pertinere ad personam illustrem, & petere, quod etiam dispensaret, ut intra annum a data litterarum possit omnibus sacris etiam presbyteratus ordinari, attento quod beneficium est curatum.

4 Quintum, quod conuenit, ut scribatur præfato præsentato, ne ullos fructus capiat, antequam præfata impetratio obtineatur, immo quod abstineat ab omnibus, quæ ad iustum rectorem illius beneficij iure pertinent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Capit. cum in cunctis, §. inferiora, de electione. b Per eundem §. c Argument. capitul. graue, de præbendis. d in capitul. in nostra, corollario. 2. de rescriptis. e Vbi supra.

A

SVMMARIVM.

Prouisus de curato, sed nulliter ob defectum ætatis, ac non promotus, horas non recitans plura committit peccata, Primum admittendo collationem, Secundum accipiendo possessionem, Tertium & Quartum propter erroneam conscientiam, dum falso putans se ad horas, & ad promouendum teneri id non præstitit. 1

Horas canonicas recitare non tenetur, qui possidet beneficium, de quo nulliter est prouisus. 1

Compositio pro fructibus malè perceptis tunc liberat si illi ad eos, cum quibus se composuit, verè pertinebant. 2

B

CONSILIVM III.

Agens ætatis suæ annum 16. fuit de quodam archipresbyteratu in quadam cathedrali, auctoritate ordinaria, nulla super defectu ætatis dispensatione obtenta, prouisum, & illum per annos 11. possedit, & in lite quæ per annos nouem durauit, ex capite quod aduersario ius non competebat, obtinuit: & quia Capitulum prætendebat fructus beneficiorum litigiosorum ad ipsum spectare, cum illo soluta quarta parte circiter se composuit, & multas præterea in lite expensas fecit: uerum quoniam ultra præfata, nec habitum gestauit, nec horas recitauit, nec ad presbyterium se promoueri fecit: dubitat adhuc, an ad aliquam restitutionem teneatur, uel pro dictis fructibus se componere debeat.

C

1 Respondeo primo, præfatum E. debere multum pœnitere. Primò quidem, quòd acceptauit collationem archipresbyteratus factam à Capitulo sibi non habenti legitimam ætatem. Deinde, quòd accepit possessionem cum titulo minimè canonico. Tertiò, quòd non uixerit clericaliter, nec recitauerit Horas Canonicas, putans se teneri ad recitandas eas, & ita peccauit omittendo eas contra conscientiam: quamuis uerè non tenebatur ad dicendas eas, quia uerè non habebat beneficium, cum præfatus archipresbyteratus non esset illius. Quintò, quòd non fuit promotus ad presbyterium cum tamen crederet, uel credere deberet se teneri ad illud, quamuis uerè non teneretur, quia, ut dixi, ille archipresbyteratus non erat suus.

D

2 Secundò respondeo, quòd non tenetur ad restitutionem fructuum illorum annorum, pro quibus se composuit cum Capitulo, si uerum est, ut narratur, quòd fructus beneficiorum, super quibus litigatur, &c. pertineant ad Capitulum.

Tertiò, quòd consulendum uidetur ei, ut partim pro pœnitentia tot peccatorum, partim pro tranquillitate suæ conscientiæ, partim quia non omnis sententia, quæ tuetur in foro exteriori, tuetur & tranquillat in interiori, restitueret, aut certè componeret se super fructibus perceptis à tempore, quo desierunt illi pertinere ad Capitulum, per multa quæ non uacat scribere. Salua, &c.

E

SVMMARIVM.

Beneficium habens curam iurisdictionalem spiritualem, dicitur habere curam animarum. 1

Dignitas iurisdictionem spiritualem habens minori 25. annorum non confertur, in quo & ad causandum uitium execrabilis, æquiparatur parochiali, numero 3. 2

CONSILIVM IIII.

AN qui est minor 25. annorum possit obtinere dignitatem curam iurisdictionalem habentem, & an idem tempus requiratur ad huiusmodi dignitatem, ad habentem curam animarum?

1 Respondetur primò, quòd propositio quæstionis uidetur secum pugnare, quatenus præsupponit esse aliquod beneficium non habens curam animarum, & habens curam iurisdictionalem, quia omne beneficium habens curam iurisdictionalem spiritualem uisitandi, excommunicandi, interdicendi, & alia huiusmodi spiritualia faciendi, censetur habere curam animarum, iuxta tex. in hoc celeberrimum, a ubi hoc adnotauit Panor. b Quoniam duplex est cura animarum. Altera fori conscientiæ, de qua in cap. [omnis.] c Altera fori contentiosi, de qua in d.c. d in quo tam Zenzel. in gloss. quam habet inter extrauag. Ioan. 22. quam Guli. in Gloss. quam habet inter communes id adnotauerunt ante Panormit. licet ipse non alleget illas.

2 Secundò, quòd dignitas habens iurisdictionem spiritualem prædictam fori contentiosi non potest censeri ei qui 25. annum non attigerit. e Nec obstat cap. 1. f quod permittit Episcopis conferre dignitates non curatas habentibus 20. annos completos, neque Concil. Trid. g quod permittit easdem conferri non minoribus 22. annis, quia loquuntur de dignitatibus non habentibus curam animarum, quæstio autem proponitur de dignitate habente curam iurisdictionalem, & consequenter de habente curam animarum, per supradicta.

3 Tertiò, quòd idem est dicendum de huiusmodi dignitate, quod de ecclesia parochiali, quo ad ætatem, imò etiam, quo ad modificationem extrauag. [execrabilis.] Ioan. 22. h adiunctis glossis supradictis Zenzel. & Guli. i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. dudum. 2. vers. tandem. de elect. b Num. 7. & 8. & in cap. de multa numer. 14. de præben. c de pœnit. & remiss. d De multa, & in extrauag. execrabilis. Ioannis 22. §. fin. e Per cap. cum in cunctis, § inferiora. de elect. f De ætate, & qualitate, lib. 6. g Sess. 24. cap. 12. de reform. h de præb. i per §. fin. ipsius.

SVMMARIVM.

1 *Prælato collegiatæ nullo iure præscriptum est certum tempus, intra quod teneatur ordinari, at monitus ordinari tenetur proximis temporibus.*

2 *Prælatus collegiatæ suo inseruiendo Episcopo, non excusatur à residentia, nisi magna vrgeat causa.*

CONSILIVM V.

QVæritur, quando teneatur promoueri Prælatus alicuius Ecclesiæ collegiatæ curatæ?

1 Respondetur, quòd nõ est statutum iure communi etiam Tridentino, intra quod tempus teneatur huiusmodi prælatus fieri presbyter, sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: debet tamen promoueri proximis à iure statutis temporibus, si monitus à superiore fuerit, ut id faciat, a & ibi Panorm. Francus. b

An proderit eidem absenti, quo ad forum conscientiæ, percipiendo fructus, quòd inseruiat Episcopo suo? c

F

2 Respondetur, quòd non, nisi magna causa urgeret Episcopum ad retinendum eum in suo seruitio, quæ est opinio Panormit. in d. capit. ad audientiam. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a Cap. cum in cunctis. § inferiora. de elect. b in cap. statutum, de elect. lib. 6. c iuxta capit. ad audientiam, de clericis, non residen.

SVMMARIVM.

Irregularis post assumptos ordines sine sui culpa, puta ex mutilatione factus, omnia vt prius exercere potest, quibus dictus defectus non contrariatur: at qui ob defectum ætatis ex sua culpa incidit in suspensionem, & successiuè ministrando in irregularitatem, nihil de omnibus, quæ sunt specialiter actui cuiusuis ordinis deputata, numer. 3. ita vt nec in officijs defunctorum possit dicere. Dominus vobiscum, nec collectam quam soli presbyteri in illis solenti dicere, numero 4. celebrando tamen, nouam non incurrit irregularitatem, numero 2. 1

G

CONSILIVM VI.

SAcerdos ante legitimam ætatem creatus, an licet non possit sacrificare, alia tamen ualeat exercere munera, quæ alius sacerdos non irregularis potest?

H

1 Respondeo sequentia, Primum, eum, qui factus est irregularis sine culpa sua, ut cui abscissum est aliquod membrum uiolenter ab alio sine culpa sua, posse gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abscisso illa, per capit. 2. a ubi Panormitanus cõmuniter receptus id adnotauit.

2 Secundum, quòd nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem, quæ est Doctrina Innocentii recepti, b quem post alios etiam nos sequimur in Man. Confess. c

3 Tertium, quòd irregularis, de quo in casu proposito, ex culpa sua est irregularis, & ideo non solum arcetur à missa facienda, sed etiam ab omnibus illis actibus, qui sunt ordinibus specialiter deputati, à quibus etiam est alienus, sicut interdictus, secundum theoricam Imolæ. d

I

4 Quartum, quòd prædictus consulens non potest absque peccato dicere in officiis defunctorum illa uerba, [Dominus uobiscum,] neque dicere orationem, quam soli presbyteri in talibus officiis solent dicere tanquam Sacerdotes: quia illi actus peculiares sunt presbyterorum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De cleri. ægrot. b in cap. si celebrat, de clerico excommunicato minist. c capit. 27. numer. 194. d in capit. fin. de excessib. prælat.

K

SVMMARIVM.

Legi bona fide auctoritate sui Prelati contraueniens non peccat. 1

Dispositio generalis, cum militat diuersa ratio, minimum non includit. 2

Paruitas rei furto subtractæ excusat à mortali. 3

Legem humanam male intellectam, si subsit aliqua occasio sic male intelligendi, frangens non peccat. 4

CON-

CONSILIVM VII.

IN quadam religione ſtatuto cauetur, ne aliquis ad dignitates promoueatur, niſi qui literis duodecim annos operam dederit, ſcilicet octo ante ingreſſum, & quattuor poſt ingreſſum religionis ſtudiis, & aliis operibus, quæ ſtudia concernunt, concionando ſcilicet, & aliis huiuſmodi inſtiterit. Quidam antequam dictam religionem ingrederetur, ſeptem circiter annis interpolatis ſtuduit, & poſt illius ingreſſum quinque præfatis negotiis, ſiue operibus inſtando, cum nondum per 25. dies duodecimum annum compleuiſſet, bona fide collationem Abbatiæ à ſuo Generali factam ſibi acceptauit. Quæritur an ſit tutus in conſcientia.

1 Reſpondeo putare me præfatum D. conſulentem non peccaſſe ſaltem mortaliter quo ad forum conſcientiæ acceptando præfatam Abbatiam bona fide auctoritate ſui Generalis. Tum quia conſtitutio præfata non requirit ſimpliciter ſtudium cõtinuum duodecim annorum, ſed quod ſtuduerit octo annos, & aliis quatuor in religione manſerit, & ſtudijs, & alijs negotijs, quæ ſtudium diſcendi, uel concionandi, & alia huiuſmodi requirunt, inſtiterit: & is de quo agitur inſtetit quinque annis pro quattuor, quibus inſtare tenebatur.

2 Tum quia potuit tam ipſe, quam præfatus Reuerendiſſi. Generalis probabiliter credere, quòd præfata conſtitutio non haberet locum in defectu paruo, & minimo: quoniam licet regulariter diſpoſitio loquens generaliter etiam minimum includere uideatur, iuxta capit. 2. a fallit tamen, quando ratio, quæ militat in magno, non militat in minimo, ut b adnotauit Panormitanus, & eſt textus in c. [etſi quæſtiones,] c nam iſto caſu parum, & nihil æquiparantur, ut notat Bald. d Et ideo ſtatutum, quod imponit pęnam pro uulnere, non habet locum in leui uulnuſculo, ut notat Bart. e Et ita præfatus conſulens, & Reuerendiſ. Generalis probabiliter credere potuerunt, quod in caſu propoſito defectus ille minimus uiginti circiter dierum non erat attendendus reſpectu temporis magni duodecim annorum.

3 Tum quia S. Thomas communiter receptus, f tenet, quod etiam lex de non furando, quæ de ſe obligat ad mortale, non obligat furem paruæ rei ad peccatum mortale: pro quo ſolet allegari c. [unum] g Tũ quia de æquipollentibus non refert quod fiat. h At ſtudium quod fecit ante ingreſſum ordinis, & quintus annus, quo poſt ſtudium Theologiæ incubuit in conciones, & in alia ſtudia requirentia, ęquipollet, imò ſuperat defectum pręfatorum circiter uiginti dierum, pręſertim coram Deo: ergo illud ſupplebit pręditum defectum paruum.

4 Tum quia Innoc. tenet, i eum qui contrauenit legi poſitiuę humanę, eo quòd male illam intellexiſſe, excuſari à peccato: & D. conſulens malè intellexit præfatam conſtitutionem, putando quod defectus ſtudii tam parui temporis non noceret ei, & quòd ſtudium plurium annorum pręcedens ingreſſum religionis iuuaret eum, & ita quia potuit ob pręfatas rationes occaſionem aliquam habere credendi illud, excuſatur à peccato mortali coram Deo: quamuis in foro exteriori poſſet à maleuolis inquietari, à quibus per pręfata ſatis defendi poſſet in pretorio iudicum eruditorum.

A ALLEGATIONES.

a De appellat. & cap. ſi proponente, de reſcript. b in dict. cap 2. de appell. c de ſimon. & in cap. terrulas. 12. quæſt. 2. d in auth. præterea, C. unde uir. & uxor. e in l. prædium, C. de ædilit. edic. cum ſimilibus. f in 2. 2. quæſt. 59. artic. 4. g §. fin. 25. diſt. h l. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam, de teſtibus. i in cap. per tuas 2. de ſimon.

De ſacra vnctione.

SVMMARIVM.

Balſamum Indicum verum eſt balſamum, & ex eo poteſt confici chriſma. 1

Chriſmatis de eſſentia, prout eſt materia neceſſaria ſacramenti, non eſt balſamum, num. 4. & 8. 2

B *Confirmationis materia eſt chriſma ex oleo, & balſamo, ſed defectus ſacramenti non annullat ſacramentum.* 3

Confirmatus per vnctionem olei tantum, iterum vngi debet chriſmate. & 5. 3

Balſamum non eſt de ſubſtantia ſacramenti, ſed de præcepto, num. 7. 4

Chriſma idem quod vnctio ſignificat. 5

Confirmatio malè miniſtrata tenet, ſed ſupplendum quod defuit. 6

Chriſma faciendum ex oleo, & balſamo, ſed oleum tantum eſt de eſſentia ſacramenti. 8

Confirmatio ſolo oleo facta ſecundum communem non eſt iteranda, ſed ſupplenda, & quomodo, num. 10. 9

C *Sacramenti ad reiterationem non ſufficiunt materia, & verba ſine intentione.* 10

CONSILIVM I.

AN expediat, & quomodo, concedere Epiſcopis Hiberniæ, ut liceat eis uti balſamo Indiarum Occidentalium, quia deeſt Orientale balſamum?

1 Reſpondeo, quòd hæc quæſtio uidetur pendere ex ſolutione unius quæſtionis facti, & alterius iuris. Quæſtio facti eſt, an balſamum Indicum ſit uerum balſamum: quæſtio uerò iuris, an balſamum ſit de eſſentia, uel ſubſtantia chriſmatis, quo Sancta Mater
D Eccleſia utitur in ſacramentis, an ſolum de neceſſitate præcepti, quo illa ſtatuit balſamum miſceri oleo, quo fiat chriſma. Si enim balſamum Indicum eſt uerum balſamum, fruſtra eſt quæſtio, & ſi balſamum non eſt de ſubſtantia, ſed tantum de præcepto iuris humani, facilè Sanctiſſimus Dominus Noſter omniũ deſiderio prouidere poteſt. a

AD PRIOREM quæſtionẽ facti uidetur reſpõdere Plinius lib. 12. cap. 25. b (pro quo apud Sotum uitio impreſſionis eſt Indiæ,) c per quod ſignificat in ſola Iudæa illud reperiri, cui conſequẽs eſt Indicum non eſſe uerum balſamum, ſed eius authoritas non cogit nos id credere. Tum quia multa ille aſſerit,
E quæ alij negant. Tum quia multæ orbis partes, tum terræ continentis, tum inſularum, noſtra ætate repertæ ſunt, quas etiam Ariſt. Auguſt. Lactant. & alij eruditione illuſtres uiri ignorauerunt, in quibus multæ arbores, multæ radices, & herbæ antea incognitæ Europæ innotuerunt. Tum denique quod ipſo Plinio authore arboris balſami tria ſunt genera: & fieri poteſt,

ALLEGATIONES.

a Argum. capit. cuncta per mundum. 9. q. 3. b Balſamum eſſe arbuſculam uni terrarum Iudææ conceſſam, uiti ſimiliorem, quam myrto.

poteſt,quod licet in Iudęa non ſint niſi tria,in alia tamen orbis parte tunc ignota eſſent plura, fieri etiam poteſt, quòd balſamum ſit genus ſubalternum, quod multas habebat ſpecies ſpecialiſſimas, alias ab illis tribus quas ille tradit, & conſequenter quod Indicum balſamum ſit uerum balſamum, licet non ſit eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ,cuius ſunt illæ tres Iudaicę,ſicut etiam pyrus eſt genus ſubalternum ad multas ſpecies pyrorum,ut & uitis eſt genus ad multas ſpecies uitiũ. Equidem ipſe facile crediderim etiam apud Indos eſſe uarias ſpecies balſami, quorum aliæ pretioſiorem, & odoratiorem ſuccum,quàm aliæ,manant. Quo factum arbitror, ut Epiſcopi orbis noui ſine ullo ſcrupulo conficiant chriſma ex oleo, & balſamo Indico, immo & multi orbis Hiſpani, quod ſatis exprimit etiam Sotus.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, quòd pro parte aſſerente illud eſſe de ſubſtantia,& eſſentia chriſmatis,ita quod ſine illo non poteſt conſiſtere chriſma, facit primo cap. 1. a ibi, [Chriſma quod ex oleo fit, & balſamo myſtica ratione,] & paulò poſt ibi, [Hoc unguento caput, & manus Epiſcopi conſecrentur.] unguentum enim aliquid aliud ultra oleum requirere uidetur. Facit etiam ratio,quam contextus appellat ibi myſticam, uidelicet quod chriſma, quatenus conſtat ex balſamo,ſignificat odorem famę bonum,quem debet habere unctus,iuxta illud Apoſtoli. b [Chriſti bonus odor ſumus.] Facit itē illud cap.ibi, c [Vt omnes concurrant in odorem illius unguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum.

3 Secundò, ꝙ Concilium Florentinum in Decreto unctionis Iacobinorum, & Armeniorum habet, materiam confirmationis eſſe chriſma ex oleo, & balſamo confectum. Tertiò,ꝙ Sotus, d dicit pro hac parte eſſe uniuerſalem fere omnium ſententiam. Quartò, ꝙ cap. 1. e adiunctis ijs, quæ adnotant Innoc. Hoſt. & alij, probat quod cōfirmatus per unctionē olei tm̄, debet iterum ungi chriſmate ex oleo,& balſamo cōfecto,& nō ſufficit ungere balſamo, & dēt repeti forma confirmationis, [conſigno te,&c.] per quod ſignificant,non eſſe tam ſupplendum omiſſum,quod defuit confirmationi,quàm eam de nouo iterandam.

4 His tamen non obſtantibus,contrarium affirmat Caietan. f quem nos olim ſecuti fuimus in Manua. Confeſſ. g & poſtea ſecutus fuit etiam Dominicus à Soto. h Pro qua parte uidetur eſſe fundamentum firmum. i in quo Innoc.III. rogatus de confirmato linitione olei tantum, reſpondit non eſſe iterandum ſacramentum,ſed quod defuit ſupplendum, cum tamen neceſſario debuiſſet reſpondere illud eſſe iterandum, ſi admixtio balſami fuiſſet de ſubſtantia, quod eſt materia ſacramenti confirmationis,ſecundum omnes,cum nullum fuiſſet ſacramentum, quod ſine materia ſubſtantiali, & eſſentiali conſiſtere non poſſit etiam ſecundum omnes.

5 Secundò facit, quòd nullo iure uidetur expreſſum contrarium.

Tertio,quòd verbum, [chriſma,] ſecundum propriam ſignificationem, idem ſignificat quod unctio, deducitur enim à uerbo chrio, quod eſt ungo, ſicut unctio à verbo vngo. Ad hoc autem,ut aliqua linitio dicatur uerè unctio olei,non requiritur,ut balſamum admiſceatur ei, ut probat prædictum cap. 1. k quod multas unctiones olei Regum,& Prophetarum,quæ ſine mixtione balſami fiunt,appellat unctiones,quod ipſum fit. 1. Reg. 10. l

6 Quartò,quòd glo. m non dicit id quod ei Sotus

F imponit,appellando eam ridiculam, ſcilicet quod dicit, ideo in caſu illius cap. non eſſe iterandam confirmationem,quia nulla fuit. Quinimmo expreſsè gloſſ. ait,ideo non eſſe iterandam, ne fiat ſacramento iniuria,allegando in id c. [quod quidam,] n &c. [oſtenditur] o per quorum allegationem, quia loquuntur de baptiſmo ualido, licet malè miniſtrato, præſupponitur confirmationem,licet malè miniſtrata eſſet,ualuiſſe, & idem ſentit Bern. p & Ioan. And. Anto.& alii pro ſummario ſecundæ partis ipſius ponunt hoc, [In confirmato non chriſmatis, ſed olei unctione, nō ſiet iteratio,ſed ſupplebitur prætermiſſum:ſed nec Adrian.qui, q licet teneat priorem partem, impoſuit eam prædictæ gloſſæ, neque Caiet. qui hanc partem tenet,
G reprehendit illam glo.nec memini alios ibi contra tenere: & ita communis, imò omnium mens in illud c.comminiſcentium eſt dicere, quod confirmatio tenuit,ſed erat ſupplendum quod defuit.

7 Quintò, quòd hoc ipſum uidetur ſentire S.Thomas r quamuis nec Caiet. neque Sotus id ponderét in illis uerbis, [Ideo oleum competit materiæ huius ſacramenti:admiſcetur autem balſamum propter fragrantiam odoris,quę redundat ad alios] per illa enim aduerſatiuam, [autem,] inſinuat oleum quidem eſſe materiam ſubſtantialem,inſtitutam à Chriſto,admixtionem autem balſami non item, ſed de præcepto tantum,ut in ſimili idem S.Thomas receptus dixit. ſ
H vinum quidem eſſe materiam ſubſtantialem Euchariſtiæ ſub ſpecie uini, ſed miſceri ei aquam ad maiorem conuenientiam,ut colligitur ex cap. 3. t Sextò,quòd non uidetur uerisimile D.N.Ieſum Chriſtum paupertatis cultorem Apoſtolos ſuos pauperes in uniuerſum orbem dimiſſos,innumeros baptizaturos, & confirmaturos, uoluiſſe onerare onere emendi balſamum, rem tanti pretii, quod ſciebat in paucis terris inueniri, & non poſſet ad tot alias adeo longè ab illis ſeparatas commodè aduehi,quo tamē in dies, & horas tam ipſi, quàm eorum ſucceſſores ad miniſtranda ſacramenta eſſent opus habituri, ſi illud pro parte ſubſtantiali chriſmatis inſtituiſſet.

8 Ad primum argumentorum oppoſitorum reſpondetur concedendo Innoc. III. u dicere chriſma,de
I quo loquimur. fieri, immo & debere fieri ex oleo, & balſamo,ſed negando quod dicat utrunq; eſſe de ſubſtantia ſacramenti, ſicut & Alex. Papa, x dixit aquā eſſe miſcendam uino in conſecratione calicis, & adeo quidem ut Cyprianus, y dicat adeo ſolum uinum non eſſe cōſecrandum quod ſi contra fieret, inciperet ſanguis Chriſti eſſe ſine Chriſto. Attamē neuter eorũ uoluit dicere, ꝙ aqua ſit de ſubſtantia conſecrationis uini,ut dicit S.Tho.receptus, z & probatur per cap. ſcriptura, a deſumptum ex eodem Cypriano.

9 Ad ſecundum reſpondetur concedendo Conciliũ Tridentin. probare chriſma debere confici ex oleo, & balſamo,adeò quidem, quòd mortifere peccaret Epiſcopus,
K

ALLEGATIONES.

a De ſacra unct. b Ad Cor. 2. c in §. quia uero. d in 4. ſent. diſtinct. 7. artic. 2. e de ſacramen. non iteran. f In annotatio. ad S. Tho. ſuper 3. par. q. 72. artic. 1. & 2. g cap. 22. num. 8. h in 4. ſent. diſt. 7. art. 2. i cap. de ſacram. non iteran. k de ſacra unct. l 15. & 16. & alibi ſæpe. m capit. 1. de ſacram. non iteran. n 1. quæſt. 1. o de conſecrat. diſtinc. 4. p in figuratione caſus illius cap. q in 4. de ſacram. confir. r in dict. artic 2. ſ in 3. par. quæſt, 74. art. 7. t adiun. 1. & 2. de conſecr. diſtinct. 2. u in cap. 1. de ſacra unct. x relatus in cap. 1. de conſecrat. diſt. 2. y relatus in cap 2 eiuſdem diſtinct. z ubi ſupra. a Quod eſt tertium eiuſdem diſtinct. 2.

ſcopus, qui ex oleo ſolo id conficeret: ſed negando, quod probet vtrunque eſſe de ſubſtantia chriſmatis, & materiæ confirmationis, ſicut Alexan. & Cyprian. ſupra relati dicentes vinum aqua mixtum eſſe materiam ſacramenti calicis, nolunt dicere vtrunque eſſe de ſubſtantia Euchariſtiæ, vt prædictum eſt in reſponſione ad ſecundum.

10 Ad tertium reſpondetur negando, quod vniuerſa fere omnium ſententia teneat confirmationem factam vnctione ſolius olei benedicti eſſe nullam, & iterandam, quia contrarium patet per ſupradicta.

Ad quartũ reſpondetur, concedendo quidem Hoſt. & poſteriores dixiſſe, quod ſuppletio defectus balſami, quæ in confirmatione contingit, non poteſt fieri per ſolam linitionem balſami, & quod debet fieri illis verbis, quibus fit ipſa confirmatio, non quia confirmatio facta ſine balſamo eſt nulla, ſed quia non poteſt fieri ſuppletio per alium actum, nec per aliam orationem, quod declarat ibidem Antonius de Butrio. Nec obſtat quod ſuppletio per linitionem chriſmatis facta cum eadem oratione, qua fit chriſmatio ſiue confirmatio, eſt reiteratio ſacramenti, quia ad reiterationem ſacramenti non ſufficiunt materia, & verba ſine intentione id faciendi, cum ſine intentione debita conficiendi ſacramentum, nõ conficiatur illud, ſecundum Thom. receptum per omnes, a & ita cum ſecunda linitio non fiat intentione miniſtrandi ſacramentum, ſed ſolum ſupplendi defectum eius, quod illi iam miniſtrato defuit, non poteſt dici iteratio, ſed ſuppletio. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a 3. par. quæſtio. 64. articul. 8.

De Sacrament. non iterandis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus per ſaltum peccat, & eſt ſuſpenſus, ſed non eſt irregularis.*
2 *Ordinis ſacri iteratio irregularitatem inducit.*
2 *Bis ordinem ſacrum ſumens eſt irregularis.*
3 *Irregularis incapax beneficij.*

CONSILIVM I.

QVIDAM ſuſcepit ordines ſacros antequam ſuſcepiſſet minores, & poſtea ſuſcepit minores, & iterum maiores, & tandem beneficium. Quęritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo primo, quòd conſulens bis grauiſſimè peccauit: primo quidem, quòd per ſaltum fuit promotus ad maiores ordines, omiſſis minoribus: ſecundo, quòd bis ſuſcepit ordines eoſdem ſacros.

Secundo reſpondeo, quòd propter promotionem per ſaltum non eſt irregularis, ſed ſolum ſuſpenſus, vt diximus in Manuali Confeſſ. a

2 Tertio, quòd propter iteratam ſuſceptionem ſacri ordinis incurrit irregularitatem ſecũdum opinionem D. Antonini, quam ſecuti fuimus, b ſecũdum quòd non ſolum bis baptizatus ſaltem ſcienter eſt irregularis, ſed etiam bis ſcienter ſuſcipiens ſacramentum imprimens characterem indelebilem, quod non eſt iterabile per cap. 1. c quod agit de bis ordinatis, & per cap. dictũ. d quod agit de bis confirmatis: licet Scotus, vt ibi dixi, contra teneat non abſque valido fundamento, ſed prædicta duo capitula cum conſuetudine

A recepta, & ratione ſatis munita, uiſa fuerunt nobis ſatis probare caſum hunc eſſe de expreſſis, in quibus irregularitas contrahitur, per quod reſpondetur fundamento Scoti.

3 Quarto, quòd cum in hoc caſu agi uideatur de retentione beneficij poſt ordines ſic ſuſceptos accepti, videtur referendus ad Sanctiſſimum, cum probabilius videatur incurriſſe irregularitatem, quæ facit conſulentem eius incapacem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 25. numer. 71. & cap. 27. num. 242. b In d. cap. 27. numer. 246. c 68. diſtin. d De conſecra. diſtin. 5.

SVMMARIVM.

B *Benedictio Abbatiſſæ ſecundum aliquos eſt iterabilis, & ſecundum communem non. Abbatem autem non poſſe ſecundo benedici, verius eſt: quòd ſi de prima fidem facere non poſſit, poterit tanquam dubitans iterum ſub conditione benedici, intelligendo in mente ſua ſe dubitare reſpectu fori exterioris. numer. 2.* 1

CONSILIVM II.

BEnedicitur aliquis in Abbatem, qui ſuæ benedictionis fidem facere nequit per authenticas litteras, propterea quòd interuenerit mors benedicentis. Interim ipſe Abbas benedictus vocatur ad dignio- C
rem Abbatiam eiuſdem ſui ordinis. Quæritur an ſecundo ipſe D. Abbas poſſit benedici.

1 Ad hanc quæſtionem reſponſurus, præmittenda eſt deciſio alterius, an ſcilicet benedictio Abbatis ſit iterabilis, & licet gloſa ſolemnis dubitare uideatur de hoc, a communis tamen ſententia Doctorum, quos ſequitur ibidem Bonifacius, tenet quòd non. Et ſic ad quæſtionem propoſitã reſpondetur ex præcedenti deciſione, quòd pręfatus Abbas promotus ad ſecundam Abbatiam non debet rebenedici, quia benedictio eius non eſt iterabilis, ut dictum eſt, nam nec benedictio Abbatiſſæ, (quæ longe eſt minor, & ſimplicior benedictione Abbatis) eſt iterabilis, ut ipſemet Bonifacius,
D qui fuit Auditor Rotæ, concludit. b Sed quicquid ſit, de benedictione Abbatiſſæ, quam tenuit eſſe iterabilem Felyn. c benedictionem tamen Abbatis credo non eſſe iterabilem. Tum quia longe plus accedit ad ordinem imprimentem characterem, quàm benedictio Abbatiſſæ. Tum quia multa ſacramentalia, quę non imprimunt characterem, non ſunt iterabilia, ut benedictio nuptialis, d & pœnitentia ſolemnis. e

2 Ad aliam quęſtionem implicite propoſitam, ſcilicet quid oporteat facere pręfatum Abbatem aſſumptũ ad ſecundam Abbatiam, cum non poſſit habere litteras primæ benedictionis mortuo iam primo benedicente litteris non expeditis: Reſpondeo, quòd poteſt a competente ſuperiori accipere teſtimonium teſtium,
E qui fuerunt pręſentes benedictioni primæ, quod legitimè aſſumptum ſeruiet pro litteris non expeditis, f quòd ſi nulli teſtes inueniri poſſent, qui de prima benedictione deponerent, nec aliter poſſet probari benedictio prima, & eius probatio eſſet neceſſaria quo ad forum exterius, non deberet dicere ſe benedictum, ſed dubitare

ALLEGATIONES.

a In clem. attendentes. §. ſtatuimus, verbo benedici, de ſtatu mona. b ibid. nu. 20. c in c. meminimus, qu. 3. de accuſ. d cap. 1. & 3. de ſecundis nupt. e cap. quamuis, & c. in capite. 50. diſt. f iuxta c. ſignificauit, c. Albericus, de teſtib.

dubitare de benedictione, & ita aſſumere ſecundam benedictionem cum illa conditione, quæ ſolet apponi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur an ſit baptizatus, ſcilicet, [Si es benedictus, non te benedico: ſi autem non es benedictus, benedico te, &c.] a Et ei qui opponeret, quod ipſemet, qui fuit benedictus, ſcit ſe eſſe benedictum, & non poteſt dubitare an ſit benedictus, niſi mentiatur: poteſt excuſari a mendacio per illa, quæ nos nuper edidimus, b ſubintelligendo intra mentem ſuam, quod dubitat quo ad faciendam fidem in foro exteriori. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 2. de baptiſ. b in cap. humanæ aures. 22. quæſt. 5.

SVMMARIVM.

1 *Diaconatus ordinem ſumens, ſi non accipit, nec tangit librum euangeliorum, in cuius traditione imprimitur character, ordinem non accipit.*

2 *Intentio conditionalis, quam gero, non recipiendi ſacerdotium, ſi non ſum diaconus, operatur, vt ſi detegatur me nõ fuiſſe diaconum, vt etiam non ſim ſacerdos.*

3 *Ordinum characteres, qui dum ordinatur non recipit, poteſt ſine diſpenſatione iterum illos accipere, modo in eis non miniſtrauerit, quia tunc eſſet petenda diſpenſatio a Papa, numer. 4.*

CONSILIVM III.

RESpondetur primo, D. conſulentem non accepiſſe ordinem, ſiue characterem ordinis diaconatus, quia non accepit, nec tetigit librum Euangeliorum, in cuius traditione imprimitur magnus ille character diaconatus, ita quod illius traditio eſt de eſſentia, & ſubſtantia ordinis diaconatus.

2 Secundo, quòd præfatus conſulens non accepit etiam ordinem presbyteratus, ſiue ſacerdotium, quia non habuit intentionem actualem, nec uirtualem accipiendi eum, imò habuit intentionem actualem non accipiendi illum, ſi non erat diaconus, & per ſupradicta conſtat non fuiſſe ipſum tunc diaconum.

Tertio, quòd oportet ipſum iterum accipere ordines prædictos duos, diaconatum ſcilicet, & presbyterium, perinde ac ſi nunquam accepiſſet eos.

3 Quarto, quòd magna cum prudentia debet ſe gerere in accipiendis illis: debet enim curare, ut accipiat eos denuo in aliquo loco ita remoto, uel ſecreto, & a tali Epiſcopo, ut non poſſit probari eum ſuſcepiſſe illos bis in foro exteriori. ne per probationem quod bis accepit eos in foro exteriori præſumatur etiam bis accepiſſe in interiori, & conſequenter puniretur pœna, qua eſt dignus, qui bis accepit duos tam grandes ordines in magnam eorum irreuerentiam. Quæ omnia quattuor dicta poſſent, ſi uacaret, & otium id ferret, per multa confirmari, quod tamen non eſt neceſſe facere, cum communiter ab omnibus ſint recepta.

4 Et quia poſt hæc reſponſa additur a conſulente, quod uſus eſt ordinibus prædictis: addo etiam ipſe quinto, quod ipſe eſt irregularis, & indiget diſpenſatione Papali ad hoc, ut poſſit ordinari iuſtè præfatis duobus ordinibus diaconatus, & presbyterij, a per quod hoc diximus in Manual. Confeſ. b Salua, &c. K

ALLEGATIONES.

a cap. 1 de cler. non ord. miniſtr. b cap. 27. num. 242.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonſura non eſt ordo propriè.*

1 *Prima tonſura inſignitus eſt quoddam medium inter laicum, & ordinibus inſignitum.*

F *Catechumenus eſt quid medium inter baptizatum, & nolentem baptizari.* 1

Primæ tonſuræ de eſſentia nõ eſt, vt verba aliqua dicant. 2

Baptizatur cum adultus, requiritur quidem patrinus, ſed non eſt de eſſentia. 2

CONSILIVM IIII.

AD quæſtionem de illo, qui accepit primam tonſuram, & non dixit ſaltem attente, [Dominus pars hæreditatis meæ.] Reſpondetur, quòd D. conſulens nullo debet ſcrupulo angi de ſui ordinis defectu. Tum quia ſecundum S. Thom. & omnes Theologos, a immo neque ſecundum nos, qui mediam inter Theologos, & Canoniſtas opinionem ſequimur in Manuali noſtro Confeſſar. b prima tonſura non eſt ordo propriè, nec ad ſuam eſſentiam, & ſubſtantiam requirit, ut illam aſſumens dicat uerba prædicta, aut alia, ſed ſatis eſt, quòd Epiſcopus faciat ea, quæ ſufficiunt ad hoc, ut ſegregetur à populo laico, & aggregetur clero, & fiat quidam medius inter utrunque, ut eſt cathecumenus inter baptizatum, & nolentem baptizari, & nouitius inter omnino ſæcularem, & religioſum profeſſum, ut notabiliter dicit Sotus. c

2 Tum quia nullo iure, nec libro pontificali probatur dictionem illorum uerborũ [Dominus pars, &c.] eſſe de ſubſtantia, & eſſentia primæ tonſuræ: nam non ſunt materia, nec forma, & licet liber pontificalis dicat Epiſcopum debere facere quædam, quo illa faciente dicat ordinandus, [Dominus pars, &c.] non tamen ita dicit illud, ut ſignificet illa eſſe de ſubſtantia ordinationis, ſicut & cum baptizatur aliquis adultus, ſatis eſt ad baptiſmi ſubſtãtiam, quòd conſentiat ille, quãuis requiratur patrinus, ſed non quo ad ſubſtantiam baptiſmi. Tum quia rari ſunt, qui meminerint dixiſſe illa uerba, cum tonſurarentur: & ita timere præfatum defectum, eſt timere, ubi nõ eſt timor, ſeu timendum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in 4. lib. ſentent. diſtinct. 24. b cap. 22. num. 128. c in lib. 4. diſt 24. quæſt. 1. art. 1. circa finem.

SVMMARIVM.

Explicitam habet intentionem ordines ſuſcipiendi, qui ſcrupulos patiens, ad ordinantem, parendo eis quæ ille mandat, ita accedit, vt velit recipere id quod Eccleſia intendit dare, vnde & veros ordines recipit, & numero 4. 1

Veſtes non ſunt, nec de ſubſtantia, nec de eſſentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, ſeu ſubrogatio nihil nocet. 2

Fides quidem, & ſcientia non poteſt in eodem ſimul eſſe cum ignorantia, neſcientia, & dubitatione, poteſt tamen eſſe cum ſcrupulo. 3

Scrupulos qui patitur in fide, non ideo deſinit eſſe fidelis, nec peccat, licet eos non poſſit expellere. 3

Libidinis aculeos, qui in ſenſualitate patitur licet eos, vt vellet, & nititur, expellere nequit, non tamen peccat. 4

CONSILIVM V.

DVbitat A. presbyter, an uere ordines ſuſceperit, quia cum ordinaretur, dubitabat, an per illas actiones, & uerba Epiſcopi conferrentur ordines, cum ſit aliàs ualde ſcrupuloſus, licet conaretur reſiſtere, & expellere tentationem,

tationem, & quia aliquæ ex solitis sacris uestibus ex incuria in illa ordinatione ei defuerunt.

1 Respondeo debere A. certo putare se esse ordinatum. Tum quòd illi uiri docti, quorum iudicia non erant scrupulis impugnata, & turbata, id ei responderunt. Tum quòd non solum implicitè, & uirtualiter, sed etiam explicitè, ac formaliter uoluit ordinari, & facere, & recipere quod Sancta Mater Ecclesia iudicat in tali ordinatione dari, & recipi.

2 Et palam est totam Ecclesiam iudicare in ordinationibus talibus, ob defectum illarum sacrarum uestium cum alijs eis similibus, eos ab ordinantibus ueros accipere ordines, immo quod etiam qui sine illis talibus uestiti ordinarentur, acciperēt eos: quia uestis non est de substantia, neque essentia ordinationis.

B 3 Tum quod nihil obstat illa imaginatio scrupulosa contraria iudicio uero, cum quo consistere potest, licet non penitus pacificè. Nam ut nos latè tradimus, a licet scientiæ, ac fidei repugnent ignorantia, nescientia, & dubitatio, scrupulus tamen non repugnat: unde non peccant, nec desinunt habere fidem, qui scrupulis anguntur, etiam si eos omnino expellere nequeant.

4 Sicut neque qui libidine aliqua sensualitatis impugnantur, non peccant, licet eam omnino sedare nequeant, immo pugnando merentur, & ita A. credebat quidem implicitè, & uirtualiter, immo & explicitè id quod credit Ecclesia, exequendo illam credulitatem accedendo ad Episcopum, & faciendo, & patiendo quæ illæ iubebat, & resistendo tentationi contrariæ, licet non posset omnino expellere illam, & desiderando eius expulsionem, & resistendo ei adeo, ut non sequeretur scrupulum, sed fidem Ecclesiæ, & iudicium eius. Quare ipsum hortor ut sit fortis, & pugnet cum antiquo serpente, & accipiet regnum Dei, qui nos sua benignitate seruet. Amen.

ALLEGATIO.

a in cap. si quis autem, de pœnit. distin. 7.

SVMMARIVM.

1 *Ordines accipiens intentione illos accipiendi, licet cum scrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit, & sequent.*

2 *Ordinatus censeri debet, qui voluit bene, vel male ordinari, etiam metu mortis coactus, & nu. 2.*

CONSILIVM VI.

RELIGIOSVS accessit ad ordines accipiendos, & antequam eos acciperet, insurrexit dubium nolendi, & uolendi accipere illos, licet in partem affirmatiuam potius inclinaret, & cœpit tentari, quamuis à principio restitit illi tentationi, de doctrina, & opinione falsa significationis mitræ, & tunc fortius dubitauit, utrum acciperet ordines, & deinde quietus nihil recordatus præteritæ tentationis accessit, & ordines accepit. Quæritur an sit uerè ordinatus.

1 Ad propositam quęstionem respondeo, quòd meo iudicio pręfatus religiosus censendus est habuisse sufficientem intentionem recipiendi ordines. Tum quia ipse magis inclinauit in partem affirmatiuam, quàm negatiuam. Tum quia ad habendam sufficientem intentionem ordinem suscipiendi non requiritur, quod

A absolutè sine ullo scrupulo, & sine inclinatione in contraria uelit accipere ordines, quia sufficit, ut uelit accipere illos bene uel male, imò quod uelit accipere etiam metu mortis coactus, ut singulariter determinat Innocent. III. Papa. a

2 Tum quia certum est, quòd pręfatus religiosus uoluntariè iuit ad accipiendum ordines, & recepit eos uoluntariè sine metu mortis, ergo propterea quòd habuisset scrupulos uolendi, & nolendi, & quasdam trepidationes scrupulosas, & de more scrupulosorũ, non est censendus non accepisse ordines, imò iudicandus quod accepit eos calcatis scrupulis iniectis a dæmone transformante se in angelum lucis. Tum deniq; quòd restitit a principio tentationi de doctrina, & opinione falsa significationis mitræ: & ideo, quod ait postea se dubitasse, non est intelligendum de uero dubio, sed de scrupulo, quod longe diuersum est a uero dubio, ut nos tradimus post alios in Manual. Confess. b & huiusmodi scrupulus nihil obstat præfato religioso, nisi quoad inquietandum, quæ inquietatio cessabit, cessante calcato scrupulo, ut nos diximus ibi, & latius alibi, c quod confirmatur, eo quod quietus accessit nihil recordatus pręteritę tentationis, ita quòd uir hic bonus uexatur scrupulis, qui sunt argumenta contra recta iudicia, & non uera dubia, ut ibidem latius dicitur. Salua meliori sententia, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. maiores. §. item quæritur. de baptis. b cap. 27.
C num. 273. c in cap. si quis autem, de pœn. 7. dist. num. 8.

SVMMARIVM.

Characterem alicuius ordinis qui ob defectum intentionis suscipientis, uel ministri, non suscipit, de licentia sui Episcopi, vel Papæ, potest illos clam suscipere ab alieno Episcopo, vbi sit incognitus. 1

CONSILIVM VII.

QVæsitum est, quo remedio succurretur eis, qui nullatenus sunt ordinati ob defectum sui consensus, & intentionis ministri, ad hoc ut iustè reputentur ordinati ad utendum suis ordinibus, qui eis deficiunt, ne accusentur bis ordines suscepisse, & irregularitatem contraxisse, sicut contrahit is, qui bis baptizatur, per capit. eos, a & notata per nos in nostro Manual. Confess. b ubi sequimur S. Antoninum, qui tenet, eum qui bis confirmatur, & ordinatur, incurrisse irregularitatem per cap. dictum, c quod agit de bis confirmatis, & c. 1. d quod agit de bis ordinatis.

1 Ad hanc quæstionem respondimus uisum fuisse nobis in quodam casu occurrenti aptum remedium, ut adirent suos ordinarios, & confiterentur eis sacramentaliter, ne reuelare possent, & peterent ab eis licentiam suscipiendi ordines illos a quibuscunq; mallent Episcopis, & post adirent aliquos Episcopos longissimè absentes in aliqua terra, ubi essent incogniti, & uirtute dimissoriarum, ob quas fuerunt antea ordinati, reciperent præfatos ordines, quibus deficiunt: quod tamē remedium non esset aptum eis, qui essent prius ordinati a proprijs Episcopis sine litteris dimissorijs, quia non possent impetrare alias, quæ præcede-

rent

ALLEGATIONES.

a Et cap. qui bis, de consecratio. distinctio. 4. b cap. 27. numer. 247. c De consecratio. distin. 5. d 68. distin.

rent ordinationes priores, pro quibus uidetur remedium impetrare a S.S. dimissorias ad quoscunq; Episcopos, & adire aliquos longissimè absentes, vt prædictum est. Sed obstat, quod Sedes Apostolica non concedit post Concil. Triden. huiusmodi dimissorias, nisi cum clausula, [de consensu sui ordinarij,] de quo non potest constare sine litteris eius, nec illæ possunt haberi sine detectione malę ordinationis, & ita curandum esset, vt concederentur sine illa clausula.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus tolerare potest male ordinatos existentes in probabili ignorantia.*
2 *Ordines minores malè sumens suspendendus est, sed non est suspensus.*
3 *Ignorantia probabilis male ordinatum maioribus excusat a suspensionis pœna.*
3 *Præsumentem cum punit lex, facientem bona fide non ligat.*
4 *Ordines illos resumere debet sub conditione is, qui probabiliter dubitat, an eos, receperit.*
5 *Error communis tunc facit vt gesta ratione publici officij valeant, quando latet defectus, & constat officialem (etsi male) a superiore officium habuisse.*
5 *Presbytero ordines minores conferendi potestas a Pontifice data non præsumitur, etiam accedente longissima quadraginta annorum possessione, num. 1.*
Promotis per saltum ignoranter beneficiorum facta collatio tenet.
6 *Laici beneficiorum incapaces sunt.*
7 *Beneficij collatio nulla tacitè reualidatur, cum cessante impedimento, is ad quem prouisio spectat, sciens patitur prouisum illud retinere.*

CONSILIVM VIII.

De quibusdam ordinatis ad quattuor minores a quodam Protonotario presbytero, dicēte se habere facultatem id faciendi a Papa, credente id populo 40. circiter annis, quibus id publice faciebat, quos Episcopus præsens cogit imperrare dispensationem a Sede Apostolica infra sex menses alioqui habiturus eos pro suspensis. Quæritur primo, an dispensatione indigeant, stante eorum probabili ignorantia. Secundo, an si est necessaria dispensatio, teneantur resumere ordines minores. Tertio, de beneficijs postea obtentis quid agendum.

1 Ad primam quæstionem respōdetur primo, quòd potuit Episcopus dissimulare cum ijs, per cap. quia circa. secundum intellectum Goffredi quem nos monstramus esse verum, contra Hostiensem communiter ibi receptum, quatenus probat dissimulare posse iustè Superiorem cum subdito bona fide credente suam dispensationem circa ius humanum esse legitimam, licet de iuris rigore non sit talis.

2 Secundo, quòd mero iure non indigent dispensatione. Tum quia per malam assumptionem ordinum minorum non incurrit quis ipso iure suspensionem, licet mereatur suspendi, capit. vel non est compos, ibi, suspendendos. a Nec obstat extrauagans Pij II. quę incipit [cum ex sacrorum] quia solum loquitur de sumentibus ordines sacros.

3 Tum quia etiam sumentes ordines sacros bona fide, & ignorātia probabili, qualis videtur hæc, non incurrunt ipso iure suspensionem, vt nos declaramus in repetit. cap. accepta, b eo quia præfata extrauagans

F imponit pœnam præsumenti sumere, & ita dolosè id agenti, & sic non incurrit bona fide sumens, iuxta theoriam Cardinalis. c

4 Ad secundam respondetur, quòd etiamsi non sit necessaria dispensatio, debent tamen resumere ordines minores cum conditione: quia cum dubitatur, an vere quis sit baptizatus, an ecclesia sit consecrata, vel an susceptum sit aliud sacramentū, uel sacramentale, quod est suscipiendum uel faciendum, debet illud resumi sub conditione si & quatenus non est susceptum, vel factum. d

5 Nec obstant l. Barbarius e & cap. non ne, f & alia iura eis concordantia. quibus videtur probari, quod gesta ratione publici officij valent propter errorem

G rem communem, quia illud est verum, cum constat, quod auctoritate Superioris fuit illud officium sibi commissum bene, uel male sine notorio defectu, & toleratur in eo vt resoluit Panormitan. post alios, g & in casu proposito non constat quod præfatus presbyter habuerit potestatem ordinandi, imò grauiter præsumitur contrarium, argum. cap. quanto h & eorum quæ ibi notantur, soluendo oppositionem quæ ibi fit ex capit. peruenit, i adiuncto præsertim k Concil. Triden. quod habet hæreticum esse illum, qui dixerit, Episcopis, & presbyteris eandem potestatem ordinandi & confirmandi esse.

6 Ad tertiam respondetur primo, quod collationes beneficiorum factæ illis postquam fuerunt sacris ordi

H nibus initiati, valuerunt, nec indigent renouatione; aliæ uero quæ factæ fuerunt, antequam ordinibus sacris ordinarentur, non valuerunt a principio; quia collatarij erāt laici, & laici sunt incapaces beneficij ecclesiastici iuxta iura l & colligitur ex c. cum adeo. m

7 Secundo, quod si præfati possederunt illa beneficia videntibus, & tolerantibus collatoribus eorum, videntur tacite refecta per ea quæ nos diximus in prælectione c. si quando, n argum. eorum quæ Felyn. post Panor. & alios scripsit o de collatione beneficij pertinentis ad ius patronatus, facta intra tempus præsentandi, & patrono postea non pręsentante, & deuoluta potestate libere conferendi ad Episcopum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

I a De temporibus ordin. b De restit. spol. oppositione 8. c clem 1. de priuileg. q. 38. d cap. 2. de bapt. & c. solemnitates, de consecr. dist. 1. cum eis adnotatis. e ff. de offic. præto. f 8. q. 44. g In cap. dudum. 2. de elect & latius c. nihil eo. tit. h De cōsue. i 50. dist. k can. 7. sess. 23. l c. 2 de instit. & c. ex literis, de transact. m De rescript. n De rescript. except. 17. o cap. cum ex offic. de præs.

De filijs presbyter. ordin, vel non.

SVMMARIVM.

Matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonij, & pro legitimo tractatus, non tenetur credere, quod sit adulterinus, immo potest credere se legitimum, numer. 5. quod si credat, non potest ordinari nisi iterum credat se legitimum, nume. 2. 1
Fidem ad generandam seu credulitatem affectio pia & motiuum etiam paruum sufficiunt, modo illud sit iustum, numer. 5. 2
Intellectus non nisi principijs, & ex eis per demonstrationem deductis aßentitur necessario. 3
Voluntas beatitudinem solum & ea quæ ei per intellectū necessario demōstrantur consequētia, vult necessario. 3
Credere potest quis vnum, & eius contrarium diuerso respectu, etiam stantibus eisdem motiuis. 4

CON-

CONSILIVM I.

QVID debeat facere filius natus in figura matrimonij, qui 12. annis credidit se filium mariti matris suæ, & postea. 14. credidit se filium adulteri, dicto matris viuentis, & morientis persuasus, ad hoc vt possit ordinari sine dispensatione?

1 Respondeo primo, quòd fidem, siue credulitatem, quam postremo loco habuit, deponere debet: quia qui contra conscientiam agit, ædificat ad gehennam. a

Secundo, quod non sufficit deponere illam, & ponere se in statu dubij, quia etiam qui contrauenit conscientiæ dubiæ peccat, b & per multa alia, quæ præ alijs adducimus.

2 Tertio, quòd ex his sequitur oportere eum credere firmiter coram Deo se esse legitimum. Tum quia ad generandam fidem siue credulitatem, vt duo requiruntur, ita duo sufficiunt, videlicet motiuum; & pia affectio, vt in lib. posteriorum docetur: nam sicut nullo motiuo quamlibet magno cogi potest quis ad credendum si nolit, ita volenti credere paruum motiuum sufficit. Vnde licet multi habentes maximum motiuum credendi Christo non crediderint ei, ita multi habentes longe minus crediderunt, & hodie credunt eidem. Tum quia qui vno tempore credidit vnum per vnum motiuum, alio tempore potest credere contrarium propter aliud; vt multi, qui vno tempore crediderunt Christo, alio tempore negauerunt eum, & è contrario.

3 Tum quia hoc procedit etiam durantibus eisdem motiuis, sicut in casu proposito durant. eisdem enim argumentis durantibus multi infideles efficiuntur fideles, & è contrario, quia volũtas pro libertate, quam habet, vult credere nunc vnum, & postea aliud: nam vt colligitur ex S. Thom. d sicut intellectus non assentitur necessario nisi primis principijs, & conclusionibus ex eis per demonstrationem deductis, ita voluntas non vult necessario nisi beatitudinem, & quæ monstrantur ei per intellectum necessario illam consequentia, quorum de numero in hac vita sunt pauca, a quibus longe abest, quod in nostro casu proponitur: & ita consulens potest velle credere vtram partem voluerit.

4 Tũ quia nos per multa argumenta probauimus e quòd potest quis credere aliquid ad vnum effectum; & credere contrarium ad alium, non quidem vno & eodem momẽto, quia id implicaret contradictionem, sed diuersis, etiam durante eodem penitus motiuo, pro quo ponderauimus textum singularem in cap. inquisitioni, f quatenus probat posse dari alicui vxori aliqua talia motiua, credendi maritum priorem esse, & non esse mortuum, quibus potest, immo debet credere illum esse mortuum, quo ad reddendũ debitum, & credere non esse mortuum quo ad exigendum, nulla ratione alia, quàm quod vnus & idem potest credere nunc vnum propter vnum motiuum, & postea contrarium propter aliud, non obstante priore.

5 Quarto quòd consulens potest, si vult, iustè, & firmiter, credere se esse vere legitimum, si habet iustum motiuum illud, & quod habet tale. Tum quia lex iusta præsumit illud. g Tum quia quidquid mater adultera ei affirmauerit, nunquam tamen adulter, nec viuens, nec moriens id ei dixit, & populus, vbi natus, & educatus fuit in sua infantia & pueritia, credit eum esse legitimum. Tum quia matres sæpe in similibus casibus decipiuntur, & sæpe mentiuntur ob multos respectus, & denique quod satis superque motiuum habet ad iustè credendum id cuius contrarium nec scit, nec scire potest, per authoritatem illam grandem legislatoris, & legis id præsumentium. Quare mea sententia ipse adhæreret prædictæ legi, & firmiter præsumeret, & crederet, quod illa præsumit: & si ego essem ipse, ita facerem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. fin. de præscript. b cap. ad audientiam, de homic. c in cap si quis autem, de pœnitent. distinct. 7. d 1. part. quæst. 82. artic. 2. e in d. cap si quis autem, de pœnitent. distion. 7. f de sentent. excommunic. g l. filium, ff de statu hominum.

SVMMARIVM.

Dispensatio Comitis Palatini ad ordines non extenditur, nec ad beneficia Ecclesiastica. 1
Illegitimus ordinatus minoribus, non est suspensus. 2
Illegitimus beneficij Ecclesiastici incapax. 3
Taciturnitas non dolosa simplicis beneficij malè antea obtenti non vitiat dispensationem ab obtinendum curatum impetratam. 4
A restitutione fructuũ hæc duo excusant, videlicet paupertas, & seruitium Ecclesiæ, pro quo tantum Vicario datum fuisset, ac fructus percepti valent. 4
Seruiens beneficio non validè impetrato excusatur à restitutione pro rata mercedis, quæ data fuisset Vicario seruienti. 5

CONSILIVM II.

ILLEGITIMVS à Comite Palatino legitimatus ordines minores, & beneficium simplex accepit: deinde super his, & ad omnes alios ordines, & beneficia etiam curata accipienda à summo Pœnitentiario, nulla facta mentione beneficij obtenti, dispensatus, aliud curatum impetrauit, quod ei inseruiendo una cum supradicto simplici possedit 12. annis, & 130. ducatos toto illo tempore percepit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primò, quòd D. consulens fuit malè ordinatus: quia, ut ipse fatetur uerbo extra ea quæ dicit in scripto, suscepit ordines etiam sacros uirtute legitimationis factæ à Comite Palatino; & huiusmodi Comites communiter non habent facultatem, legitimandi quo ad ordines, neque quo ad beneficia Ecclesiastica.

2 Secundò, quòd licet defendi posset collationem primi beneficij simplicis ei factam non fuisse nullam propter malam ordinationem, quia per illam non fuit incursa suspensio ipso iure, quamuis potuit suspendi, a quia per malam ordinationem non suspenditur ordinatus ipso iure, nisi quando ordinatur ad sacros sine dimissorijs, uel ante legitimam ætatem, uel extra tempora iuris, per Extrauagantem Pij Secundi, [cum ex sacrorum.]

3 Tamen ex alio capite fuit mala & nulla, quia erat illegitimus, qui est incapax beneficij Ecclesiastici ante legitimationem, uel dispensationem. b

Tertio, quod D. consulens uidetur sufficienter factus

ALLEGATIONES.

a cap. uel non est compos, de temp. ordin. b toto titul. de filijs presbyterorum, & clarius eod. tit. lib. 6.

ctus habilis ad suscipiendos ordines, & exequendos eos per dispensationem summi Pœnitentiarij, per quam sublatus fuit defectus natalium, & etiam malitia malæ ordinationis. Nec obstat quod tacuit beneficium, quia quo ad tollendam malitiam ordinationis non fuit necessaria eius expressio.

4 Quarto, quod quamuis saltem quo ad forum conscientiæ defendi possit, taciturnitatem praefatam D. consulentis, qua tacuit bona fide per ignorantiam iuris primum beneficium, quod uerè, non erat suum, sed habuit grãdem causam credendi, quòd erat suum, non nocuisse impetrationi dispensationis ad beneficium curatum, securius tamen uidetur, præsertim quo ad forum exterius, dicere contrarium, iuxta Glossam. a

Quintò, quod certum est collationem beneficij simplicis fuisse nullam, & tenendo quod in quarto dicto dictum est, securius esset dicere, quod etiam collatio beneficij curati fuit nulla; restat omnium prædictorum beneficiorum fructus fuisse malè perceptos, & consequenter restituendos esse, nisi aliquid aliud excusauerit.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens uidetur excusari à restitutione, duplici capite: alterum est inopia, & paupertas, quæ excusat, saltem donec ad pinguiorem fortunam ueniat, iuxta ea quæ nos latius tradimus in Manual. Confess. b alterum est quod seruiuit prædicto beneficio curato, cui necessario seruiendum erat per aliquem Vicarium idoneum, cui dandum erat tantum, uel maius salarium, quam ualebant fructus illorum beneficiorũ, cum in duodecim annis non perceperit ex eis, nisi ualorem cẽtum triginta scutorum, & ita pro seruitio facto potest eos retinere, iuxta ea quæ nos dicimus in dict. Manu. Confess. c

Septimo, quod iuxta ea quæ prædicta sunt in 4. & 5. dicto, eget D. consulens quo ad forum præsertim exterius dispensatione ad beneficium simplex, etiam ad retinendum illud curatum, quod habuit, cum reualidatione tituli, quem habuit ab ordinario, uel concessione noui, si & quatenus opus est. Missam autem uidetur posse dicere: quia quo ad ordines, & exequutionem eorum satis uidetur dispensatus, per posita in tertio dicto super defectu natalium. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. eum qui, de præbendis, lib. 6. b cap. 17. à num. 75. c cap. 23. numer. 4.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus censetur aliàs inhabilis eo ipso, quòd à Papa scienter, etiam sine alia causæ cognitione, promouetur; secus in Episcopo, nisi expresse dispẽset, vel saltem præmissa causæ cognitione promoueat.*

2 *Subreptitius est, qui habens mandatum, vt secum dispensetur, asserit se dispensatum.*

3 *Commissio Papæ facta ordinario, vt cum aliquo illegitimo dispenset, expirat, Papa re integra moriente.*

4 *Suspensionem incurrit secundum Siluestrum, qui male ordines accipit, &, si ministrat, fit irregularis.*

CONSILIVM III.

ILLEGITIMVS obtinuit cõmissionem à Papa ad Episcopum suum, ut secum dispensaret, & antequam dictus Episcopus commissionem exequeretur, prima tonsura initiatus Canonicatum à Papa

F impetrauit: demum alterius commissionis virtute, quæ post committentis mortem executioni demandata fuit, alios ordines suscepit. propter quod petijt a sacra Pœnitentiaria super præmissis remedium opportunum.

1 Pro informatione Pœnitẽtiariæ ponuntur sequentia. Primo, quòd hic consulens videtur indigere remedio tam quoad forum exterius, quam quo ad interius. Secundo, quod consulens male fuit ordinatus ab Episcopo ad primam tonsuram; quia inter Papam & inferiores, in hac materia hoc differt, quod Papa faciens gratiam alicui, quem scit pati aliquem defectum, quo fit inhabilis ad illam, videtur dispensare, etiam si non dicat se dispensare neque causæ cognitionem præmiserit: ordinarius autem non; etiam in casu

G quo posset, nisi expresse dispenset, vel saltem causæ cognitionem præmittat, iuxta resolutionem Panorm. a hoc modo conciliando dicta Innocentij, quorum alterum ponit in cap. veniens. b & alterum in dict. cap. diuersis fallacijs. quæ communis sententia est, quam etiam tenet Antonius post Hostiensem, c & Episcopus prædictus ordinauit consulentem sine vlla causæ cognitione, & non dicendo quod dispensabat.

2 Tertio, quod prouisio canonicatus facta a Papa huic consulenti non videtur valuisse; quia in eius impetratione falso fuit expressum cum eo fuisse super defectu natalium dispensatum, cum solum fuisset mandatum dispensari, & non fuisset dispensatum, vt prædictum est.

H 3 Quarto, quòd prædictus consulẽs male fuit etiam promotus ad quattuor minores, & duos primos sacros, per prædicta: & quia commissio pro ordinando iam expirauit per mortem committentis. d

4 Quinto, quòd prædictus consulens iudicabitur irregularis, secundum mentem Syluestri, e eo quod ordine sacro male suscepto est vsus, & secundum eum videtur suspensus accipiens male ordinem, f & suspensus ab ordine eo vtens fit irregularis. g Salua meliori sententia, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniuga. & in cap. quisquis, de electio. b De filijs presbyter. c In dict. capit. veniens. d Iuxta cap. relatum, & cap. gratum, de offic. de-

I legat. e Verb. irregularitas, quæst. 21. f Per cap. solicitudo, 52. distin. g cap. 1. de sentent. excommunic. libr. 6.

SVMMARIVM.

Illegitimus bona fide credens secum dispensatum, ordinatus sacris, non incurrit pœnam suspensionis nec irregularitatis, nec extrauagantis Pij II. 1

Episcopus dispensare potest in omni suspensione a iure lata pro delicto minore adulterio, qualis esset illegitima ordinis assumptio. 2

Illegitimus, si antequam cum eo virtute mandati Apostolici dispensatum esset, subdiaconatum accipiat, potest ab Episcopo suo absolui; ita vt possit ad alios ascendere, scilicet postquam iuxta dictum mandatum cum eo fuerit dispensatum, vt eos accipiat. 3

K *Iobelæa ab irregularitate nullo modo, a suspensione autem in foro conscientiæ tantum, nisi aliud exprimatur, absoluendi dant potestatem.* 3

Illegitimus ab Episcopo simpliciter dispensatus vt vnum possit habere beneficium, non censetur dispensatus ad canonicatum in cathedrali, nisi hoc exprimatur. 4

CONSI-

CONSILIVM IV.

MVLTARVM quæstionum incidentium prima est, utrum illegitimus, qui putans se habere dispensationem Papæ ad Ordines Sacros, cùm tamen non haberet nisi commissionem de dispensando ordinario missam, bona fide accepit subdiaconatum ab alio Episcopo cum litteris dimissoriis, incidat in suspensionem, & irregularitatem Extrauagantis Pii II. [cum ex sacrorum] relatæ à nobis in Manu. Confess. a

1 Ad hanc primam quæstionem respondeo quod non. Tum quia illa Extrauagans solum punit eum qui suscipit ordinem sacrum ante legitimam ætatem, uel sine dimissoriis, uel extra tempora; & ita non tangit hunc casum. Tum quia ponit præsumentes suscipere, non autem bona fide sine dolo id facientẽ, ut b diximus; & latius antea in repetitione c. accepta.] c

Quæstio secunda, utrum Episcopus originis possit dispensare cum illegitimo promoto ad ordinem subdiaconatus sine dispensatione Papæ.

2 Ad hanc secundam quæstionem respondeo quòd sic. Tum quia ita decidit ipse Magister Gratianus, d qui allegat, & subijcit textum ad hoc solemnissimum in cap. [Lugdunensis. e Tum quia Episcopus potest regulariter absoluere ab omni suspensione lata à iure, vt post alios resoluit Syluester, f a cuius resolutione licet discedamus nos in Manual. Confess. g quo ad alias suspensiones, conuenimus tamen quo ad illas, quæ imponuntur pro adulterio, & aliis minoribus criminibus, de quorum numero est præfata ordinatio, præsertim facta bona fide, & sine dolo, ut in casu proposito.

Quæstio tertia; an præfatus consulens fuerit satis iustè absolutus à suspensione, quam incurrerat malè (sine dispensatione) suscipiendi Subdiaconatum, ita quod etiam iuste potuisset ascendere ad superiores.

Hoc corollariè soluitur ex responsione ad quæstionem secundam, cum Episcopus originis iustè potuisset illum absoluere ab ea, & absoluit, ut habetur in facto, & casu.

Quęstio quarta, an absolutio uirtute Iobelęi accepta potuisset consulentem liberare à pręfata suspensione, & irregularitate, si quam contraxisset celebrando suspensus.

3 Ad quam respondetur primo, quod potuisset liberare illum à suspensione quoad forum conscientię tantum: quia per Iobelæa non fit absolutio quo ad forum exterius, nisi id in eis exprimatur, quod tamen rarissimè fit, ut colligitur ex Man. h Secundo, quod non potuisset liberare ab irregularitate, si quam contraxisset, quia nec Iobelęa, nec alię Bullę pręstant facultatem absoluendi, siue dispensandi ab irregularitate etiam quo ad forum conscientię, ut nos monuimus in dicto Manu. i

4 Quęstio quinta, an collatio canonicatus facta consulenti fuerit ualida.

Ad quam respondetur quòd non, si Episcopus originis solum dispensauit cum eo ad ordines minores tantum, & non ad beneficium, vt significatur in casu: quia collatio beneficij facta illegitimo ante legitimam dispensationem ualet, ut probatur in c. fi. k & ibi latius tractat Antoninus Si. aũt pręfatus Eps dispẽsauit quoad ordines minores, & beneficium simplex, iuxta cap. 1. & 2. l ita quòd extenderetur ad canoni-

A catum Ecclesiæ Cathedralis, ad quam potest Episcopus dispensare cum illegitimo, secundum opinionem Archidiaconi communiter receptam, m tenuit pręfata collatio.

Aduertendum tamen, quòd licet Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad omne beneficium simplex, & ita etiam ad Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, secundum pręfatam opinionem Archidiaconi; tamen uidetur dispensare ad talem canonicatum, nisi id exprimat, secundum Francum, n per quandam rationem coloratam. Salua, &c.

[Aduertendum dispensationem Episcopi, de qua hic per Nauar. num. 2. non respicere impedimentum proueniens ex defectu natalium sed illud quod pro-
B uenit ex eo quod sine dispensatione Papæ assumpsit sacros ordines, uel sufficiẽtibus dimissorijs ab alieno.

ALLEGATIONES.

a Cap. 26. num. 70 & cap. 2. nu. 241. b in d. cap. 25. nu. 70. c Oppos. 8. de rest. spoliat. d in §. his authoritatibus, sub cap. non inuitati. 9. q. 2. e Ead causa, & quæst. f in uerb. suspensio. q. 8. arg cap. nuper, de sent. excom. g cap. 27. nu. 162. h cap. 27. num. 272 sub finem. i cap. 27. num. 194. & 250. k de fil. presbyter. l de fil presbyt. lib. 6. m in d. cap. 1. & 2 de fil. presb. lib. 6. n in d. cap. 1. num. 6.

SVMMARIVM.

Dispensare etsi censeatur Pontifex, quando fecit aliquid contra ius super quo dispensare potest, secus tamen est in Episcopo. 1

Ordines non bene accipiuntur ab Episcopo, nisi, sit illius subditus ratione originis, vel beneficij, vel domic. lij, vel saltem triennalis familiaritatis. 2

Domicilium non præsumitur ante decennium, nisi probetur. 2

Consensus nouus præsentantis, vel consentientis pensionis reseruationi non requiritur, quando Papa institutionem de beneficio, & reseruationem pensionis nulliter factam ratam habet. 3

Dispensatio super beneficio, & pensione male obtenta obtinet vires à die eius conualidationis, nisi Papa iubeat eam retrotrahi. 4

D

CONSILIVM V.

N Illegitimus ab Episcopo Ecclesię A. eius auunculo, licet non esset eius subditus, sine alia expressa dispensatione accepit minores ordines, & postea à Papa ad nominationem Regis obtinuit beneficium, ac pẽsionem. Quæritur quid iuris; & dato quod egeat dispensatione ab illegitimitate, an sit necessariũ, quòd Papa ratam habeat collationem beneficij, & constitutionem pensionis.

1 Pro resolutione dubiorum, quæ ex proposito facto oriuntur, respondeo primò præfatum N. certò, &
E indubitatè dicendum esse malè ordinatum. Primo quidem ex defectu natalium, quia nõ erat legitimus; & qui non est legitimus, non potest sine dispensatione saltem Episcopi ad ordines etiam minores promoueri, per cap. 1. a Et non prodest ei dicere, quòd Episcopus Ecclesiæ A. ordinando eum uisus fuit dispensare cum illo, ut posset ordinari, quia superior, cum facit aliquid contra illud, super quo dispensare potest, uidetur

ALLEGATIO.

a De fil. presbyt. lib. 6.

uidetur tacitè dispensare, iuxta l. [quidam consulebat.] a Quoniam illud uerum est, cum superior est Papa; non autem est uerum, cum superior est Episcopus, ut tradit eleganter Panormitanus, receptus ab aliis b concordando duo dicta Innocentii, c & assignando pulchram concordiæ rationem.

2 Secundò quòd etiam uidetur malè ordinatus ex eo quòd Episcopus Eccles. A. Auunculus eius non potuit eum iure ordinare, quia non erat subditus eius ratione originis, nec ratione beneficij, neque ratione domicilii, quorũ trium saltem unum requiritur ad hoc, ut Episc. possit aliquem ordinare, & constat præfatum N. nullo illorum modorum subditum fuisse illi, quia non fuit natus in diœcesi Ecclesiæ A. nec habebat beneficium in illa, ut colligitur ex facto narrato, neque etiam habebat domicilium, quia licet inseruiret Episcopo suo auunculo, & aleretur ab eo, non tamen acquisiuit domicilium, quia illud non quæritur, nisi habenti animum uiuendi perpetuo in aliquo loco, & ipse non uidetur transire ad auunculum suum animo transferendi, uel acquirendi domicilium per habitationem perpetuam, sed ut esset eius familiaris; per quod in dubio non præsumitur talis animus, saltem ante decem annos. d Nec prodest illi quod per Concil. Trid. permittatur Episcopis ordinare familiares suos triennales conferendo eis statim beneficia: e quia non narratur in facto, quod & in dubio non præsumitur factum, nisi probetur. f

3 Tertio respondeo, quòd non uidetur necessarius nouus consensus Regis, neque Episcopi. Tum quia uidetur consensus antiquus durare, g non quidem quo ad hoc, ut præsentatio regia, uel consensio, ut pensio constitueretur ualeret a principio, & à tempore, quo fuit facta, uel præstitus consensus; sed sic quo ad hoc ut non possit dici quod Papa cõcessit pensionem sine consensu regio, & Episcopi: si enim Papa narratis præfatis defectibus suppleuerit ea, quæ defuerunt, ualida censebuntur omnia à tempore, quo sua sanctitas illa suppleuerit, & uoluerit omnia esse ritè, & rectè facta. h

4 Quarto, quod expediet dicto N. ut Papa in concessione huius gratiæ dispenset primò super defectu natalium: & secundò ratam habeat collationem beneficij, quam habuit: tertiò quod habeat ratam constitutionem pensionis si fieri potest, à tempore constitutionis eius attento consensu tum regio, tum eius qui soluit pensionem, propter supradicta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ff. de re iud. b in cap. diuersis fallacijs, de cler. coniug. c num. 3. d leg. 2. & per totum lib. 10. C. de incolis. & le. domicilium cum ei adnot. ff. ad municipal. e Sess. 23. c. 9. de reform. f cap. cum in iure. de offic. deleg. & leg. 1. C. de mandat. princ. g arg. cap. ad d. cum ei adnotatis, de spons. & cap. quod semel. de reg. iur. lib. 6. h arg. cap. proposuit. de concess. præb. & cap. cuncta per mundum. 9. quæst.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus nullus sine dispensatione Papæ, vel Episcopi potest habere vllum beneficium Ecclesiasticum: fallit in Religioso professo, qui habet sui ordinis beneficia, & officia, modo non sit dignitas num. 3. nec habeat curam animarum ex fundatione, priuilegio, vel vsucapione. num. 6. & 7.*

2 *Beneficium obtinens ecclesiasticum, cæteris paribus, præfertur non habenti.*

4 *Communis vsus loquentium, præsertim legislatorum, attendendus.*

F *Prælatorum, seu præfectorum appellatione, secundum communem vsum loquendi solum veniunt Episcopi, & eis superiores, præfectique Ecclesiarum collegiatarum sæcularium, & regularium, quales non sunt rectores parochialium.* 4

Et coniunctio, propriè diuersa coniungit. 5

Dispensatus, illegitimus ad omnes etiam presbyteratus ordines non est dispensatus ad beneficia. 7

CONSILIVM VI.

AN ILLEGITIMVS factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis, possit esse Archidiaconus eiusdem sine dispensatione Papæ?

G 1 Pro parte negãte facit primò, quòd nullus illegitimus potest sine dispensatione Papæ, uel Episcopi, habere ullum beneficium Ecclesiasticum, iuxta Glossam communem receptam, a & negari non potest hunc Archidiaconatum esse beneficij, quam tradit Calderinus, b & ibi Felinus, c & Ancharanus. d

2 Secundò, quòd non uidetur esse ullus textus, qui probet religiosum illegitimum posse habere ulla beneficia absq; dispensatione, quia cap. 1. e quod maximè in hoc citatur, solum probat posse assumere ordines sacros, sed nihil dicit de beneficijs, immo expresse prohibet sibi prælationes, & constat omnia beneficia esse quasdam prælationes, quia qui illa habent, præferuntur cæteris paribus ijs, qui non habent illa. f

H Pro parte autem affirmante facit primò præfatum cap. 1. g quatenus probat, illegitimum factum Monachum, uel Canonicum Regularem, posse absq; dispensatione assumere ordines sacros, sed non prælationem, per quam exceptionem significat à contrario sensu, posse habere alia beneficia, uel officia regularia, quæ qui habent non dicuntur prælati.

3 Secundò, quòd etiam in monasterijs regularibus inueniuntur beneficia Ecclesiastica, præter Abbatias, & alias præfecturas, siue prælaturas Conuentuales, ut Prioratus Claustrales, officia, & administrationes, h

I ad quæ omnis Monachus professus etiam illegitimus uidetur habilis. i

4 Tertiò, quòd communis usus loquendi præsertim legislatorum est attendendus quo ad intelligendum leges ab eis conditas. k At communis usus loquendi habet appellare prælatos solos Episcopos, & superiores eorum; & præfectos Ecclesijs collegiatis sæcularibus, uel regularibus, & non alios, etiam si copiosos reditus habeant, quin & legislatores ipsi in eadem significatione utuntur illo nomine, ut in cap. [cum ab Ecclesiarum prælatis,] l clement. [dudum. §. ab olim. m ibi,] prælatos, & rectores.

5 Significando per illam coniunctionem, & quæ propriè

K

ALLEGATIONES.

a in cap. fin. de fil. presb. & argum. cap. 1. & 2. eod. tit. lib. 6. b in cap. post. c num. 4. & 5. de rescr. d in cap. 1. de regulis iuris, lib. 6. e de filijs presb. f arg. cap. sanctorum, & cap. neminem 70. distinct. & cap. cum secundum, & cap. tuis, de præbendis. g de filijs presbyt. h capit. cum singula. in princ. & § prohibemus, & cap. cum de beneficio, de præbend. lib. 6. & clement. 1. de suppl. neglig. prælat. i argum. d. iurium. K l. lib. §. quod tamen Cassius, ff. de legat. 3. l de offic. ordin. & in rubr. de his, quæ fiunt à præla. & in rubricæ ne prælati uices suas, & in rubr. de excess. prælator. & in cap. cum illis, §. illis uero ibidem prælaturas, & cap. de præbend. lib. 6. m de sepul.

propriè coniungit diuersa, iuxta glossam, a quod et rectores ecclesiarum Parochialium non dicantur prę lati.& in eadem clem.§. [nos autem.] per illa uerba, [Prælati locorum,] solum intelliguntur Episcopi,& alij iurisdictionem quasi Episcopalem habentes secũdum Cardinalem,& eos quos ipse refert b Quamuis Bonifacius, c solos Episcopos putat ibi appellandos esse Prælatos.

6 Quartò, quòd etiam Antonius, & Cardinalis, d asserunt illegitimos per professionem regularem legitimatos posse habere sine alia dispensatione administrationem, quæ tamen est beneficium regulare, ut probat clemen.1. e & consequenter possunt habere prioratus, & officia sui ordinis, & monasterij, iuxta cap.]cum singula. f & consequenter præfatum Archidiaconatum mensæ, quem qui tenet, non est prælatus, sed potius cellarius, qui mensæ necessaria præbet. Nec obstat, quòd illi loquuntur de administratione Manuali: quoniam omnia beneficia regularia præter prælaturas Conuentuales iure communi sunt Manualia, g & ita eadem ratione potest habere vnam, sicut aliam, & consequenter præfatum Archidiaconatum, sicuti quemcumque prioratum suæ Ecclesiæ alium à Conuentuali.

Ex his pro utraque parte consideratis apparet primò quęstionem hanc esse magnam,& parum à doctoribus tractatam. Secundò colligitur, ꝙ duplex rõ videtur urgere ad dicendum quod requiratur dispensatio. Altera est, quod hic Archidiaconatus uidetur prælatura: altera quod est beneficium,& quod dispensatus ad omnes ordines, non uidetur dispensatus ad beneficium, si nihil dicatur de beneficio in dispensatione ad ordines.

Tertiò, quòd prior ratio prælationis non concludit, quia efficaciter probatur per adducta pro parte affirmante præfatum Archidiaconatum non esse præ laturam, siue præfecturam.

Quartò, quòd nec ratio secunda uidetur concludere dispensationem esse necessariam in hoc casu, attento solo iure communi,& attenta natura, quam habẽt solo iure communi beneficia regularia: quia efficaciter probatur illegitimum factum religiosum posse absque dispensatione habere beneficia Manualia sui ordinis,& Monasterii, si cura animarum careant:& qđ solo iure communi attento omnia beneficia regularia, quæ non sunt capita Conuẽtuum, sunt Manualia; & quod is Archidiaconatus solo iure communi attento, cum non sit abbatia, nec prioratus Conuentualis, esset officium Manuale, quod qui habet, uocatur cellerarius, h & non potest conferri alicui ad tenendum illud perpetuo durante vita, sed solum ita, vt ad nutum reuocari possit. i

Quintò, quòd quia ex fundatione, priuilegio, uel immemoriali possessione usu captum est, quod præfatus Archidiaconatus sit beneficium perpetuũ, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non quale, sed dignitas personatus, uel officium incompatibile cum alio simili, uel Ecclesiæ parochiali, k non sine colore uideri posset, quod illegitimus dispensatus ad ordines per religionis ingressum non censeatur dispensatus ad beneficium perpetuum, quod est dignitas, officium, uel personatus perpetuus longè distans à natura officiorum Religionis Canonicorum Regularium, quæ iure communi sunt Manualia.

7 Tum per adducta pro parte negante. Tum quia secũdũ Anton.& Card. l communiter receptos, m non posset huiusmodi illegitimus dispensatus ad om

A nes ordines per Religionis ingressum habere sine dispensatione beneficium etiam Manuale, si curam habeat animarum, sicut secundum eosdem, n & Dñicum,& Perusinum,& Francum, o illegitimus etiã dispensatus ad ordines omnes etiam presbyteratum, non censetur dispensatus ad beneficium curatum, licet presbyter uideatur ad id esse habilis. Tũ quia stylus Curiæ, qui haberet, ut illegitimus dispensatus per professionem, non indigeret dispensatione ad officia sui Monasterij, & ordinis, uidetur posse restringi ad illa quę seruant naturam officiorum sui ordinis,& qđ non extenderetur ad alia, quæ exuerunt illam naturam,& induerunt aliam longe diuersam, arg.cap.[statutum.] p quo declaratũ est dispositioné cap. [licet

B Canon.] q de Ecclesia parochiali nõ includere Ecclesiã parochialé collegiatã, q̃a accidens additũ generi vr̃ eximere id, cui additũ est, à suo genere, Tum q̃a, ut puto, difficile ꝓbari posset in Rota, si q̃stio uerteretur in illa, quod stylus Curię extẽderet ad hũc casum: quãuis ꝓ aduersa parte dici posset, quod originaria,& naturalis conditio, quam iure communi deberent habere hæc officia, potius sit attendenda, quàm accidentaria, quæ quodam usu antiquo,& forte magis ex ambitione, quam caritate est inducta, r quæ probat naturalem causam præferri accidentariæ, quando ambæ concurrunt. Quare ultimam resolutionem reseruo S. D.N.& cuiuis melius sentienti.

Ad hæc adde constitutionem S.D.N. Sixti Quinti,

C & eius declarationem contra illegitimos, & illarum moderationem à Gregorio XIII. promulgatam, tam in his, quæ in hoc casu dicta sunt, quæ quam in alijs dicentur.

ALLEGATIONES.

a In rubr.ff de iuris,& facti ignor. & c.querela de simon. b in d.cle § statuimus quę.9. c in d. cle. §.statuimus quęstion.9. in d.clem. §.ad honorem, numer.57. d in d.c.1. de fil.presbyt. e de suppl.negl.præl. f in princi. & fine, de præb lib.6. g cap 2.& cap.cum ad monasterium §.tales de statu monach. h cap.cum ad monasterium, uersic. quod si quidquam de stat.mon i iuxta d.c. cum ad monasteriũ, §. tales. k iuxta cap.de multa.de præb. l quæst.8.& 9. m in d.c.1.de fil.presbyt. n ibidem. o in c.1.in gl.maiores, de fil.presbyter libro 6. p de electión. libro 6. q eod.tit.& libr. r arg.l.3.ff.de tut.

D

SVMMARIVM

Capitulum sede vacante succedit Episcopo in iis quæ sunt iurisdictionis ordinariæ etiam voluntariæ præterquam in casibus expresse exceptis. 1

Dispensare potest Capitulum sede vacante cum illegitimo ad minores ordines, & ut possit simplex beneficium obtinere. 2

CONSILIVM VII.

AN capitulum Sede uacante possit dispensare cum illegitimo ad Ordines Minores, & beneficium simplex, sicut potest Episcopus, iuxta capitulum primum. a

E

1 Respondetur, quòd licet Ioann. Andræ. quem ad uerbum sequitur Dominicus, & Francus dicat, b eam Papali decisione indigere propter uarias opiniones, quæ uersantur super Potestate Capituli Sede Vacante ad dispensandum, licet inquam hoc dixerint illi, & Glossa, c uideatur resoluere, quod Capitulum non succedit Episcopo

ALLEGATIONES.

a de fil.presb, li.6 b in d.cap.1. de fil.presb.lib.6. c in clem.1.§.1.uer.capituli de hæret.

Episcopo in his, quæ sunt iurisdictionis uoluntariæ, qualis est dispensatio: contrarium tamen uidetur uerius, quod tenet Panormitanus, a cui satis accedit Franciscus Pauinus b sed longe altius, & resolutius Federicus Senensis, c cuius multis rationibus addo illam firmam, quod circa potestatem Capituli sede uacante debet fieri regula affirmatiua, uidelicet, quòd succedit Episcopo regulariter in omnibus quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, præterquam in casibus expresse exceptis, ut rectè resoluit prædictus Franciscus Pauinus, d & cõstat dispensationem illegitimorum pertinere ad iurisdictionem ordinariam Episcopi, & quod in nulla parte iuris ille casus excipitur ab illa regula, ergo standum est ei. e Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. cum olim de maior. & obed. b in trac de officio cap. sede uacan. cap. 7. par. 1. & melius, 2. par. cap. 1. num. 5. c cons. 46. & melius. consi. 30. d in d. trac. par. 1. c. 2. nu. 3 e argum. gloss. solenn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. & rubr. eod. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vt dictio posita in procemio imò, & verba procemii denotant causam finalem, qua cessante cessat dispositio: & hoc modo dicta ratio ex toto deficiat, quia sufficit quod minus in vno, quam in aliis, militet num. 4.*

2 *Dispensatio tollit impedimentum, quod ex facto oriebatur.*

3 *Intellectus Concilii sess. 25. cap. 15. est vt filius qui ex dispensatione Apostolica ante Concilium obtinuit beneficium in Ecclesia in qua pater mortuus fuerat beneficiatus, non possit modo aliud in illa obtinere.*

4 *Dispositio non odiosa, sed fauorabilis est censenda quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum licet minus principaliter id cedat in pœnam, et odium aliquorum.*

CONSILIVM VIII.

AN a Concilium Tridentinum habeat locum in eo, qui ante illud legitima cum dispẽsatione obtinebat iam unum beneficium in Ecclesia in qua pater obtinebat aliud, ita quod & patre mortuo non possit in ea quærere de nouo aliud?

1 Et pro parte quidem negatiua facit primò, quia uera, & finalis ratio dicti c. est in eius princip. ibi, [vt paternæ incontinentiæ memoria.] quæ sumpta est ex cap. [proposuisti,] b & ratio principalis secundum communem opinionem satis tritam sumitur ex procemio, c ut ait Aymon. d latè Sarnensis, e ubi dicit quod illa dictio, ut, significat causam finalem canonis, quæ solum debeat inspici. sed hæc ratio cessat in proposito: quia iam ante Concilium dispensatus à Sede Apostolica est N. vt possit obtinere Canonicatum, & dignitates in Ecclesia, in qua pater obtinuit abbatiam, & canonicatũ. f in iis qui obtinebant ante Concilium patre iam mortuo, nihil innouauit, ut ibi in uers. [quod si in præsenti, &c.] & meritò, cum ex prouisione Archidiaconatus in personam dicti N. qui iam ex plena dispensatione à sede Apostolica est, lege permittente, in dicta Ecclesia graduatus cum esset ratio inducendæ memoriæ paternæ incontinentiæ, & si cesset finalis ratio, g nihil obstare debet eius dispositio, ut ait Sarnensis, h latissime omnes adducit Tiraquellus, i per uulgatam l. [adigere.] k

F 2 Secundò res redditur clara, nam ex dispensatione Apostolica sublatum est impedimẽtum beneficij iam obtenti per eius patrem, ut est textus in capit. [dilectus,] cum ibi notatis per Doctores, Abbatem, & alios, l & cap. 15. in similibus casibus de dispensatis, & ante Concilium obtentis, patre iam mortuo, nihil disponit. Vnde sequitur communis, & approbata conclusio, quod dictum cap. ita disponens in casibus obuenturis post Concilium recipit interpretationem passiuam à Decretis antiquis disponentibus in casibus, quando quis est dispensatus, & iam obtinet dignitates in Ecclesia, in qua eius pater obtinuit, ut ait Decius, m Dinus, n Alexander, o Iason, p & doctrina Alex. qui semper allegatur. q

G 3 Sed pro parte affirmatiua faciunt Concilij uerba, quæ sunt clara, quia palam est, uerba Concilij comprehendere eum de quo quæritur. Et ad præcipuum oppositorum responderi potest, negando quòd cessat ratio, & causa finalis illius cap. quia etsi non sit tanta ratio, quare is, de quo quæritur arceatur à beneficio ibi noue quærendo, quanta in eo, qui nullum habuit ante Concilium in ea, negari tamen non potest, subesse aliquantam rationem, etsi non tantam, & lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis sub genere, etsi non militet tanta ratio in alijs, iuxta iura, r & tradimus nos in Commentar. de paupert. s post Decium, t quod ipsum multi alij tradũt. Quod autem ratio illius canonis non cesset omninò, constat ei qui considerat quod cum is, de quo quæritur, quæ-
H ret Archidiaconatum præfatum, in toto populo refricabitur memoria incontinentiæ paternæ, eo quòd ut minimum dicetur, N. filius N. quærit nunc, & Archidiaconatum, eo quòd cum dispensatione legitima habuit ante Concilium canonicatum in Ecclesia ubi pater suus habuit beneficium, & adeo quidem refricabitur, quod multi dicent id esse male factum, licet etiam multi dicerent contrarium, qua contrarietate plurimum renouatur memoria incontinentiæ paternæ, ut palam est.

4 Nec obstat, quod dispositio illius canonis uidetur aliqua ex parte odiosa, & ideo restringenda. u Tum quia finis, in quem conditus est, fauorem meretur, utpote munditia, & decentia castitatis cleri-
I calis, & sublatio infamiæ contrarij uitij, quæ principalius intendit quam pœnam, & inhabilitatem, quo casu fauorabilis iudicatur, capitul. [non dubium,] cum annotatis ei per Panormitanum, & latius Felinum. x Tum quia lex etiam odiosa includit omnia sub uerbis eius propriè contenta, l. [cum lege,] iuncta Glos. & doctrina Aretini, y recepta à plerisque omnibus, & in his à Decio, z & alibi sæpè, Alciatus. a Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cap. 15. sess. 23. b 82. dist. & ex cap. literas, de fil. presb. c l. fin. ff. de hær. instit. d cons. 192. nu. 21. e in reg. de
K annali, quæstio. 1. num. 1. & 2. f & d cap. 14. g d. cap. 15. h in reg. de uerisim. quæstio. 3. num. 6. i in tracta. cessante causa, par. 1. num. 15. uer. legis ratione cessante, d. §. quamuis, ff. de iure patron. k de filijs presbyt. l cons. 445. nu. 49. m cons. 135. num. 7. uol. 4. n in l. fin. §. in computatione, col. pen. circa fi. C. de iure deliberan. o in l. sciendum, nu. 4. ff. qui satisdare cogan. & in l. præterea, num. 14. p Cod. unde uir, & uxor. q in l. 1. §. lex Falcidia, num. 7. ff. ad leg Falcid. r l. 1. §. qui autem, ff. de al. lus. s in cap. statuimus. 9. quæst. 3. num. 73. t cons. 669. num. 3. u cap. odia, de regulis iuris, lib. 6. x de sentent. excommun. y ff. de testament. z in l. factum, §. in pœnalibus, ff. de regulis iuris, in cap. cum ord. de rescr. a in princ. tit. de uerb. signific.

SVM-

SVMMARIVM

1 *Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti leguntur habere beneficia aui: & hoc siue attendatur ius commune, siue constitutio Clementis VII. siue Concilium Tridentinum: quæ iura cum loquantur de filijs, ad Nepotes secundum magis veram, & magis communem opinionem non sunt extendenda, & numer. 2. & 3. & hoc tanto magis quando filius superuixit patri. num. 4 & 5. vel constitutio fuit facta in odium filiorum, uel non militat eadem ratio, num. 6 & prædicta citra omnem controuersiam procedunt, si qualitas, sub qua de filio facta est mentio, non militat in nepote, ut est in terminis Sacri Concilij Tridentini, & dictæ constitutionis, quæ cum loquantur de filijs illegitimis, nequaquam extendi debent ad nepotes legitimos, numero 9.*

3 *Opinio Doctorum fundata pluribus, & melioribus rationibus, est magis tenenda, quàm contraria licet sit communis.*

7 *Extensio facienda non est a casu, in quo vertitur maior ratio, ad casum, in quo vertitur minor.*

7 *Filij presbyterorum in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium obtinuerunt, nequeunt etiam dissimile obtinere, nec pensiones super fructibus eius habere, nec quoquomodo ministrare.*

8 *Ortus à radice infecta si non admittitur is à quo originem habet, nec ipse admittitur si consequitur ius eius, vel in eius locum sit ponendus.*

8 *Natus ex illegitimo non ad successionem, cum non sit cognatus nec agnatus, & iura agnationis, & cognationis per illegitimum acquirere nequeat.*

CONSILIVM IX.

AN Nepotes Presbyterorum excludantur ab eorum beneficiis, sicut filii? 1 Siue attendamus ad dispositionem iuris communis, siue ad dispositionem Clementinæ, siue etiam ad dispositionem Concilij Tridentini, nullibi reperitur facta mentio de nepotibus, sed tantum de filiis, & propterea uidendum est, an istæ dispositiones loquentes de filiis habeant etiam locum in nepotibus. Et licet Antonius de Butrio, & Abbas, a dixerint, communem opinionem esse, quod idem sit in nepotibus; tamen, pace eorum sit dictum, contrarium est uerius; quinimmo communis opinio se habet in contrarium, ut apparebit ex infra dicendis.

2 Nam quòd ista prohibitio non extendatur ad nepotes, uoluit glossa, b & ibi post Gofredum Raynerius per eum allegatus bene declarat, & uoluit Geminianus, c ubi etiam Præpositus, d & idem uoluit Abbas antiquus e ibi. Adde quòd in hoc contradicit,] f ubi etiam Ioannes Andreas g ibi, [nepotes] ubi etiam adducit Bartholomæum Brixiensem, & ibi etiam late Aegidium Bellameram, h vbi etiam adducit Fratrem Ioannem, i & Martinum Pampilonensem; & hoc etiam ibidem uoluit Card. k uersf. [Quæro an quod hic dicitur de filiis; & Ancharanus,] l Versic. [Quærit Glossa, dicitur in Rubrica, [Et Antonius de Butrio uidetur residere in hac opinione, cum illam ultimo loco referat, glossa m Bart. n Et hac ratione dici potest, quòd idem teneat Abbas. o

3 Et ex his apparet, quod ista est magis communis

A opinio, quia Doctores tenentes hanc opinionem longè excedunt numero tenentes contrariam opinionem. Item cum, (ut ex lectura dictorum Doctorum apparet,) quòd isti moueantur longè pluribus, & melioribus rationibus, quibus non respondent tenentes contrariam opinionem, ista opinio esset tenenda, etiam quod appareret, quod contraria opinio esset magis communis, ut ait Abbas, p & post alios Doctores alibi. q

4 Præterea etiam dato quòd contraria opinio esset magis communis, & de iure uerior, tamen non potest applicari casui nostro, quia in casu nostro filius superuixit patri, ita quod nepos non subintrauit in locum filij, & in hoc casu omnes Doctores qui tenēt contra-
B riam opinionem, & qui fuerunt post Hostiensem, fatentur dictam opinionem nō habere locum in isto casu, ut per Hostiensem, r & per Ioannem Andreā, s ubi etiam Henricus Bohic, Antonius de Butrio, Abbas, & omnes alij tradunt.

5 Nec obstant ea quæ habentur per Rebuffum: t Quia respondetur, quòd quicquid ipse dicat, ista declaratio tenetur per omnes Doctores qui tenent contrariam opinionem; & propterea ab ea non est recedendum, & est fundata in bona Glossa, u quæ tenet contrariā opinionem, & Innocentius etiam, & omnes qui illam sequūtur, mouentur hac ratione, quia nepos subintrat in locum filij, x q̃ ratio cessat, quotiescūq; filius superuixit patri, y & ita declarat Ioan. And. z
C & Geminianus, & Præpositus. a

6 Nec præmissis obstat, quòd nec clem. nec Cōcilium Tridentinum fuerit fundata propter tollendam successionem, sed propter tollēdam memoriam incontinentiæ paternæ, & quòd propterea ista, quæ dicuntur de successione, non possunt applicari casui nostro. Quia respondetur, quòd ista, quæ pro parte nostra adducuntur de successione, non adducuntur ad fundandam intentionem partis nostræ, sed ad tollendum motiuum Glossæ, & Doctorum tenentium contrarium, qui pro eorum opinione hoc principali motiuo utuntur, quòd nepos in successionibus subintret in locum sui patris, & propterea si in terminis à Clem. & Concil. Triden. non fuit considerata successio, ergo tanto magis dicta
D per Glossam, & alios illam sequentes non possunt applicari casui nostro.

7 Minus obstat, si dicatur, q; ratio reddita per Concilium, & Clementinam, habet locum etiam in nepotibus, cum hoc uideatur redundare in fauorem Ecclesiarum, & presertim quia dispositio Concilij utitur illis uerbis [Quam longissime arceatur.] Quia respondetur, quòd postea dispositio Concilij, & Clementinę restringit se ad filios, quo casu cum tractetur de odio principaliter ipsorum filiorum, eorum dispositio non porrigitur ad nepotes, b & in terminis nostris tradunt

ALLEGATIONES.

E a in cap. ad extirpandas, de fil. presb. b in cap. presbyterorum. 56 dist. c circa med. uers. glo. 1. quærit. d col. 2. uers. gloss. 2. quærit. e in d. cap. ad extirpandas. f de filijs presbyt. g paulo post prin. uers. in gl. 1. h num. 3. i in sum. confess. k paulo post princip. l paulo post princip. m in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. n in l. bona fides, ff. depos. o in d. cap. ad extirpandas, nu. 8. p cap. capellanus, de fer. q in cap. 1. in 1. lectura, nu. 29. de constitut. r in cap. ex transmissa, de fil. presb. s in d. cap ad extirpandas. t in tit. de dispens. & defectu natal in nu. 26. u in d. cap. ad extirpandas. x § sui, instit. de hæred. qual. & differ. y auth. successione, C. de legit. hær. z in d. cap. ad extirpandas. a in d cap. presbyt. 56 dist. b l. pater, ff. de adult. l. leg. Iulia, §. hoc capite, ff. de ritu nupt.

dunt omnes Docto. in principio informationis allegati, & propterea cum dispositio Concilii se restringat ad filios, uerba quamtumuis generalia, respectu filiorum sunt intelligenda, tradunt communiter Doctores a & præsertim, quia non est tanta ratio in nepote legitimo ex filio, quemadmodum est in filio ipso illegitimo; & non debet fieri extensio de casu, quo uertitur maior ratio, ad casum in quo uertitur minor ratio, ut ait glossa. b Et dum concilium dixit, quòd [longissime memoria arceatur,] uerificatur in filiis, in quantum prohibet eis quòd in Ecclesiis, ubi patres beneficium aliquod obtinuerunt, non possint etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesijs quoquo modo ministrare, nec pensionem super fructibus beneficiorum, quę parentes eorum obtinuere, habere. F

8 Sicut etiam nō obstat illud, quòd dici solet, quòd quando quis uenit ex radice infecta, tunc si non admittitur ille, à quo ipse causam habet, nec etiam ipse admitti potest. Quia respondetur, quòd ista non possunt applicari casui nostro; nam procedunt quotiescūque iste consequitur ius, vel ponitur in aliquem locū, media persona incapaci: quo casu si medium est incapax, nec ipse admitti potest. Exempli gratia natus ex illegitimo regulariter non admittitur ad successionem, quia ad hoc, ut quis admittatur ad successionē, oportet ut sit agnatus, uel cognatus; non pōt eius filius, media eius persona, nancisci iura agnationis, & cognationis. G

9 Præterea est diligenter animaduertendum, quod Cl. loquitur non simpliciter de filijs, sed cum hac qualitate, [ex fornicatione nati:] & similiter Concilium loquitur de filijs cum hac qualitate,] qui non ex legitimo nati sunt matrimonio.] quæ qualitates cum non conueniant nepotibus ex legitimo matrimonio natis, idcirco in hoc casu sumus extra omnem controuersiam, quod non comprehenduntur nepotes, ut in terminis nostris, & est textus, & ibi declarat Bart. c & etiam in terminis nostris tradit Alciatus, d Alexander, e Salua, &c. H

ALLEGATIONES.

a In l. si de certa C de transact. b in cap in fidei fauorem de hæret. lib. 6. Parisius in consi. 100. numer. 22. uol. 3. c in l. fi. C. de natu. lib. d in l liberorum. sub numer. 10. uer. tertius casus est, ff. de uerb. sign. e in consil. 4. col. 2. versi. similiter confirmantur prædictas aliàs num 7. lib. 4. I

SUMMARIUM.

1 *Nepos legitimus ex filio illegitimo, nec per saerum Concilium Tridentinum, nec per constitutionem Clementis VII. comprehenditur, & num. 6. poteślque hæres ab auo institui, numer. 2. nec venti appellatione filiorum, nisi vt infra, num. 4.*

2 *Qualitas sub cuius consideratione constitutio aliquid disponit, si cesset, cessabit, & dispositio.*

3 *Verba dispositionis vbi non conueniunt, vtique nec dispositio.*

4 *Dispositio prohibens filium obtinere, beneficia patris cum sit exorbitans, & odiosa, non comprehendit nepotem; & hoc nedum ad terminos sacri Concilii, seu constitutionis Clementis VII. sed etiam ad terminos iuris, secundum magis veram, & magis communem, licet aliqui hallucinantes scripserint contrarium, numer. 5. nec interest an pater adhuc viuat, vel non, licet aliqui distinguant. numer. 4. & 5.*

4 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, si tanta est ratio in vno, sicut in altero, & dispositio respectu filiorum fauorabilis est, aliàs non, vnde dispositio loquens de filio illegitimo non procedit in nepote legitimo in quo non subest timor paternæ incontinentiæ. numero 3. & 6.*

CONSILIUM X.

Cum Illustrissimi, & Reuerendissimi Cardinales congregationis Sacri Concilii Tridentini quæsiuissent in Clem. facta à Clemente Septimo, ne filii illegitimi possint beneficium paternum obtinere, eam acciperet interpretationem, ut & comprehenderet nepotem legitimum ex filio illegitimo, respectu beneficii auiti, nullaque in his terminis Rotæ decisio reperta fuisset, uisum fuit eisdem amplis. Patrib. etiam ex ordine Sanct. Dom. Nos. Gregorii XIII. intelligere, quid in hac facti specie Rota sentiret, addito maxime decreto eiusdem Sacri Concilii. a

1 Quapropter proposita per me eiusmodi difficultate sub die Veneris 12. Februar. 1574. fuit per Dominos conclusum, non comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque sub Clementina, neque sub Concilio tam inspectis uerbis, quā etiā inspecta mente, seu ratione, tam Clem. q̃ Canonis præfati.

Nam quo ad uerba Clem. certum est illa non conuenire nepoti legitimo, ut patet ibi, [In ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos.] & ibi: [Super defectu natalium, quem ex dictis sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur.] & ibi: [Ob inordinatum spuriorum filiorum amorem.] & ibi: [. Quod de cætero filii presbyterorum ex fornicatione nati, & cæter.]

2 Similiter uerba Concilii non conueniunt, ut patet ibi, [Qui non ex legitimo matrimonio nati sunt.] Vnde subintrat uulgaris regula, quod vbi verba dispositionis non conueniunt, dispositio etiam non conuenit, ut ait Bart. b & ibi per Alexandrum Decium, c & satis in proposito facit Doctrina Bartoli, d & ibi Alciatus. e Alex. f per textum, g cum aliis de quibus per Gaba. h Cum enim præfatæ constitutiones loquantur de filio, non ea solum ratione, quia sit filius, sed quia natus ex fornicatione, non uendicant sibi locum in nepote legitimo iuxta d. c. fi. per quē textum Bart. & alii communiter i concludunt nepotem legitimum ex filio illegitimo hęredem ab auo institui posse, quia in eo uitium paternum, & per consequens qualitas patrem excludēs cessat, ut etiam concludit Card. Paleot. k Couar. l Pinellus. m Antonius de Rozelis. n

3 Quo uero ad rationem, seu mentem Clem. & Sacri Concilij, responsum fuit non esse similem, seu parem rationem in nepote legitimo, qui refert paternā continentiam, non incontinentiam, quæ est in filio illegitimo, militatque pro eo illa præsumptio, quod filius præsumitur esse similis patri, ut per Gigantem. o Et quod nō sit similis, vel tanta ratio in nepote, quāta est in filio illegitimo, ultra pdicta tradūt Dom. & Alexan. p Aegidius, q cum aliis, qui inferius adducent.

4 Et licet appellatione filiorum quādoque nepotes continteantur,

ALLEGATIONES.

a De quo in c. 15. ses. 26. b in l. 4. §. ptor ait. in fi. de dā. inf. c in c. 1. n. 21. de ele. d in l. liberorum. n. 6. de uer. sig. e in uers. tertius casus est. f cons. 4. col. 2. numer. 7. uol 4. g in l. fi. C. de nat. lib. h de uer. sig. concl 1. nu. 58. i in l. Gallus §. & quid si is de l. & posthum. K de not. & spu. c. 53 l in l. 1. n. 69. in 1. p. & in l. 3. n. 20. C. de bo. ma. m de succ. ab inte. num. 63. n de cri. læsæ maiest. in 3. par. q. 13. n. 14. & seq. p in c. presb. 56. d. q in c. ad extirpādas, de fil. presb.

contineantur, ut in l. [iusta,] a id procedit ubi est
tanta ratio in nepote, quanta est in filio,& ubi disposi
tio est mere fauorabilis respectu filiorum, ut per hoc
in l. [Gallus,] b & per Alciat. c quæ omnia ces-
sant in terminis nostris, in quibus non est par ratio,&
dispositio non est mere fauorabilis, ut ex infra dicen-
dis apparebit. Nam si uolumus circunscripto etiam
canone Concilij,& clement.considerare,quid de iure
communi dicendum sit, utique dispositio prohibens
filium obtinere beneficium paternum, non habebit
locum in nepote, tanquam dispositio exorbitans, &
odiosa. Et licet in hoc tres principales reperiantur opi
niones, una uidelicet, quæ distinguit an pater uiuat,
an non, secunda quod immo nepos non excludatur,
tertia (ut dixi) quod non comprehendatur,nihilomi-
nus Rota sequuta est tertiam opinionem, tanquam
melioribus rationibus fultam, magis cómunem, ma-
gisque ad plenum per Doctores tractatam, & defen-
sam. Istam enim opinionem tenent Glo. d & Ioan.
de Fano,qui non est impressus,& Archid. e Goffre-
dus, f Ioan.And. g & ibi Collecta.dum ultimo re-
fert Archid. Ioan.de Anan. & Abbatem antiquum,&
latè per Aegidium, h referentem etiam Martinum
Pampilonens. Episcopum, Anchar. i Card. Ant. de
But.& Abbatem dum ultimo loco referunt istam opi-
nionem, idem tenet disputádo articulum cómuné, k
Alex. l hoc idé tenet summa Cóf. m Pisanella, n
& sum. Ant. o But. p Bar. q & ibi Bar. r Bal. s
& opinioné Io.And. t refert,& seqtur Alex.Deci. u
5 Ex quibus patet non esse standum attestationi An
tonij de Butrio, & Abbatis, qui simpliciter referunt
Petrum de Rauenna, x quod communis opinio sit
in contrarium, cum potius præcedens opinio sit ma-
gis communis. Et quod inanimaduertenter loquuti
fuerint,patet etiam, quia distinctionem Hostiésis ad-
scribunt Innoc.qui simpliciter loquitur,& tenet con-
tra nepotem,quæ tamé distinctio Hostiensis, y quá
multi sequuntur, deseruit etiam in proposito nostro,
in quo præsupponitur patrem illegitimum mortuum
túc esse unde possunt addi omnes alij qui tenent cum
distinctione Hostiensis, ut deseruiunt pro opinione
pręcedenti,prout Collectaneus, z Henricus Boicen
sis, a Summistæ fere omnes,Astensis,Siluester,An-
gelus, b Rosella, c Armilla. d

Nec opus est euacuare fundamenta alterius opinio
nis, quia bene euacuantur per Dominicum, & Ale-
xandrinum in locis allegatis,& per Aegidium. e
6 Siue igitur inspiciamus uerba, nepos non includi-
tur,siue inspiciamus métem,& rationem,idem est di-
cendum, cum non militet eadem ratio, & materia sit
odiosa,ut tenent omnes Doctores,de quibus in prima
opinione post Ioannem Andream. f Et facile fuisset
sacro Concilio,si nepotem legitimum uoluisset exclu-
dere in illis uerbis; [Vt paterna incontinentia, &c.]
addere,[siue auita.] ad textum. g Et ita fuit conclu-
sum, nepotem legitimum non excludi.

[Aduerte quod hoc consilium non ponitur, ut con
silium Nauarri, sed ut resolutio eidem in principali
puncto concordans.

ALLEGATIONES.

a de uerb.sig.in l. filiú habeo, quid Maced. b §.instituens, num.4.de liber.& posthum. c in d.l.iusta. præsertim super uer.patris. d in d.cap.presbyter.56.dis.& in cap.Apostolic. 7.q.1. e ibidem. f in sum.num.5.ad fin. g in d.cap.ad extirpandas, & in cap.ex transmissa, de fil.presb. h num.3. i d.cap. ad extirpandas. k in d.c.presbyter, & ibi. l & in d.cap.Apostol.8 q.1. m q.8.summa. n in uer.illegitimus. o in cap.accedens.nu.2.& 22. de accus. p consi.24. q in cap.2.de arb.& in cap.ex par.1. de offic.deleg. r nu. 17. s in cap.1.§.& quia,nu.3.uer.quandoque,ut terminus pœnæ.de ijs,qui feu.dare poss. t in d.c.extirpandas ad hoc facit. u cons.32.nu.20.in 6.uol. x cons.95.col.4.in prin. uers. y in d.cap.ad extirpádas. z in comp.iur.can.in tit. de fil.presbyter. a in cap.ex transmissa,de fil.presbyt.& in sum. b in d.cap. ex transmissa. c in d.cap.ad extirpádas. d in uerb. beneficium. e in d. cap. ad extirpandas. f in d cap.ad extirpandas. g in l.un.§.sin autem ad deficientis, C.de caducis tollendis,cap.ad audientiam,de decim.

De corpore vitiatis ordinandis, vel non.

SVMMARIVM.

Pollex non est membrum;cuius parte qui priuatus est mo do per indignationem sibi non abstulerit, non efficitur irregularis si inde non inducatur impotentia,nec magna deformitas,seu scandalum in celebrando, num.2. de qua si probabiliter dubitatur, Episcopi declaratio, sed non alterius inferioris sufficit,num.3. qui si declaret magnum induci scandalum, esset irregularis, & à Papa esset petenda dispensatio,num.4. 1

CONSILIVM I.

AD hanc Quæstionem respondeo primò,
D.consulentem non esse irregularé sim-
pliciter, quia nó est mutilatus membro
aliquo principali, neq; est priuatus à se
per indignationé parte aliqua alicuius
membri,ut tradimus in nostro Manu.Cófess. a quia
solum est mutilatus parte membri,scilicet pollice ma-
nus, qui nó est membrú, ut nos post alios in d.Manu.
ubi s. b latè probamus pro cói cótra Caiet. & Sotú.
2 Secundò, quòd si præfata mutilatio pollicis non
inducit impotentiam celebrandi, nec magnam defor
mitatem in celebrante, poterit ipse celebrare sine ulla
dispensatione, quia non est irregularis, ut dictum est.
3 Tertiò, q; si dubitatur an possit absq; scandalo ce-
lebrare,& an inducat magná deformitaté, quę id im-
pediat, recurrendú est ad Epm, ad qué dicimus hanc
determinationé spectare, c ita qd nó sufficit arbitriú
cófessarij,uel ali⁹ plati inferioris,ut ibidé subijcimus.
4 Sed neq; Episcopalis,sed solú pręcicta determina
tio,quia non est irregularis, qualis si esset, deberet re-
curri ad Papam,per ea q nos dicimus in d.Manua. d

ALLEGATIONES.

a cap.27.num.198. b num.206.& 262. c ubi supra numero 209. d ubi supra num.239.

SVMMARIVM.

Castratus ob ægritudinem de consilio medicorum, potest sine alia dispensatione omnes sacros ordines accipere. 1

CONSILIVM II.

TItio Clerico fuerunt propter ęgritudinem
uirilia à medicis abscissa; qui nunc desi-
derat,ad omnes etiam presbyteratus or-
dines promoueri; Quæritur an possit si-
ne Sanctæ Sedis Apostolicę dispensatio-
ne ad maiores ordines promoueri à suo Episcopo. a
Respon-

ALLEGATIO.

a cap.si quis à medicis, & cap. eunuchus, & cap. si quis pro ægritudine, & cap.si quis pro infirmitate.55.distinct.

1 Respondeo, quod proculdubio potest, & per regulam, quam nos quoque post alios posuimus in Manual. Confess. cap. 27. num. 199. F

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio quod impotens cum virgine contraxerat nullo declarato potest talis sine dispensatione ordines & beneficia suscipere.*
2 *Bigamus nullo modo dici potest, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nulliter contraxit.*
3 *Impotens ad matrimonium licet quis sit, non tamen inde efficitur, ut non possit ordines suscipere.*
3 *Castratus siue eunuchus modo se ipsum non castrauerit, est capax ordinum & beneficiorum.*
4 *Corpore vitiatus potest ordinari, nisi sit mutilatus membro uel taliter vitiatus vt non possit ordines sine scandalo exercere.*

CONSILIVM III.

AN contrahens cum unica & uirgine matrimonium per uerba de præsenti, possit legitime ordinari etiam sacris ordinibus, si matrimonium fuit inualidum propter suam impotentiam coeundi, ob quam declaratum fuit matrimonium fuisse, & esse nullum, & data licentia contrahendi cum alia fœmina, quæ contraxit cum illo; & an ipse possit iustè sine dispensatione simpliciter ordinari sacerdos, & habere beneficia?

1 Respondeo, prædictum Dominum consulentem posse sine ulla dispensatione iuste ordinari sacerdotem, & quærere & retinere beneficia Ecclesiastica. Tum quia nullo impedimento iuris naturalis, diuini, neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia, si quo prohiberetur, maxime esset impedimentum bigamiæ, iuxta totum titulum de bigamis.

2 Sed hoc est falsum, quia bigamię impedimentum non inuenitur nisi in eo, qui bis uere putatiue, interpretatiue, uel similitudinarie antea matrimonium cõtraxit. At dominus consulens nullo illorum modorum contraxit bis matrimonium, imò nec semel: quia id quod uoluit contrahere, & de facto contraxit, non fuit uerum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis naturæ, uel maleficij legitimè probatum, & per sententiam definitum, ut in facto proponitur.

3 Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem assumendi ordines, & beneficia, nisi impotentiam illam cõcomitetur aliqua irregularitas, uel inhabilitas alia, etiam si sit eunuchus, siue castratus non impedit ordinationem, nisi se ipsum iniuste absciderit, & castrauerit. a

4 Tum quia nullus corpore uitiatus excluditur ab ordinatione, nisi sit mutilatus membro, uel tali uitio uitiatus, ut sit inhabilis ad exercendum ordines sine scandalo, ut probatur per prædictam fere totam dist. & totum titulum de corpor. uitiatis.

ALLEGATIO.

a Cap. si quis absciderit, cap. eunuchus, & cap. si quis in infirmitate, & alijs multis. 55. distinctio.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem impedientem promotionem ad ordines, & beneficia non inducit defectus partis membri, vt sunt omnes quattuor digiti pedum, nisi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vsus ordinum.*
Virilia licet sint integrum membrum, tamen si sint abscissa a medicis, non inducunt irregularitatem. 1

CONSILIVM IIII.

AN clericus minorum ordinum, qui per infirmitatem & ægritudinem perdidit omnes digitos vtriusque pedis exceptis pollicibus sit irregularis, & possit ordinari maioribus?

1 Respondeo, quod non est irregularis, & potest ascendere ad maiores ordines, & beneficium assecutum retinere. Tum per cap. per partem & alia, a quatenus probant, eum, qui partem alicuius membri perdidit per languorem, vel cui a medicis pro ægritudine secta est pars membri, imò & virilia, quę constituunt membrum, non esse irregularem. Tum per cap. 2. b quatenus probat, ut ibi annotat Panormitan. ab omnibus receptus quod defectus partis membri nõ facit quem irregularem, nisi induceret magnam deformitatem, aut redderet impotentem ad utendum ordinibus: & prædictus defectus nec inducit talem deformitatem, nec impotentiam, ut palam est. Tum per ea quę latius tradimus in Manuali. c adiunctis eis quæ tradimus in eo. cap. d probando efficaciter quod digitus non est membrum, sed pars membri. Salua meliori, &c. G H

ALLEGATIONES.

a Et cap. si quis a medicis, & c. si quis in ægritudine. 55 dist.
b De corpor. vitiatis. c cap. 27. numer. 198. & sequenti.
d Numer. 206.

SVMMARIVM.

Auris cartilagine in tam modica carens quantitate quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione. 1

CONSILIVM V.

QVæritur, an carens particula certilaginis auris sit irregularis, ita ut ad celebrandum indigeat dispensatione.

1 Respondetur, D. consulentem posse iuste celebrare, per ea quæ tradimus in nostro Manual. Confess. a Nec obstat id quod dicimus ibi. b de carente cartilagine, quia D. consulens non caret tota, nec dimidiata, nec tota tertia parte, sed tantula, quæ potest tegi, uel ita dissimulari, quod non inducat scandalum, vtendo capillo coronæ dimissiore, saltem in illa parte. I

ALLEGATIONES.

a Capitul. 27. numer. 199. b Numer. 223.

SVMMARIVM.

Missa sine ministro respondente celebrari potest. 1
Surdus vix sine peccato presbyterio insignitur. 1
Surdo ad Missam celebrandum vtilis dispensatio Papæ, sed non necessaria, vt possit sine ministro saltem in loco secreto celebrare. 1
Missa celebranda videtur ex decreto Ecclesiæ coram duobus: at ex generali consuetudine satis vt vnus sit præsens. 2 K

CON-

CONSILIVM VI.

QVidam omnino surdus ad omnes etiam presbyteratus, ordines se promoueri fecit. Quæritur an mortifere peccauerit.

1 Respondeo primo, quod vix defendi potest eum non peccasse mortaliter, quando suscepit ordinem presbyteratus, etiam eo solo, quòd cum esset omnino surdus, suscepit presbyteratum, quia licet surdaster, siue difficulter audiens ordinari possit presbyteratu, non videtur tamen posse ordinari, qui omnino est surdus, vt dicit R. D. Simon Maiolus Episcopus Vulturiensis. a Dixi [vix] quoniam etsi cum difficultate, videtur posse iure defendi. Tum quod licet prohibeatur canonibus ordinari presbyteratu cæcus, claudus, & alij, qui non possunt facere illa, quæ requiruntur in celebratione Missæ per capit. 1. b & per totum titulum de corpor. vitia. nullibi tamen videntur prohiberi surdi, etiam qui penitus non audiunt, quoniam possunt dicere Missam soli, & sine ministro respondente. & consequenter non audiendo illum, vt tenuit glossa singularis, c loquendo de inclusis.

2 Secundo quod vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam saltem in aliquo loco secreto etiam vt sine ministro respondente eam dicere possit. Dixi [vtilis] quia statutum Eccles. videtur habere, vt dicatur coram duobus, d & consuetudo generalis, quod saltem vnus sit præsens per glos. eius. Non dixi [necessaria;] quia excusaretur a peccato & culpa dicendo eam sine ministro propter impedimentum tantæ surditatis.

ALLEGATIONES.

a Lib. 1. cap. 25. de irregul. b 49. distin. c In cap. hoc quoque de consecra. dist. 1. d Prædicto cap. hoc quoque.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus ter est qui sine dimissorijs ordinarij tres accipit ordines sacros, numer. 2.*

3 *Surdaster etsi presbyterio poßit insigniri, id tamen de omnino surdo vix potest defendi.*

3 *Surdo, qui presbyteralem suscepit ordinem, etsi non necessaria, utilis saltem est dispensatio Papæ, qua ei permittatur vt in occulto sine socio aliquando celebret, numer. 6.*

4 *Falsans litteras sui Episcopi grauiter peccat, itemque & qui falsis vtitur litteris in iudicio, ac per illas absolutionem obtinet, ne priuaretur beneficio aliàs legitime obtento, nume. 5. non tamen ob id tenetur petere reualidationem tituli sicut nec qui post illum obtentum in irreguluritatem incidit, numer. 7.*

CONSILIVM VII.

CLericus quattuor minorum, cum esset factus surdus, & sciret quod propterea non initiaretur sacris a suo ordinario, cum falsis litteris dimissorijs a se confectis suscepit ab alieno duos ordines sacros, subdiaconatum, & diaconatum; & inde cum falsis testimonialibus, quod esset rite initiatus dictis sacris ordinibus, ab alio Episcopo ad presbyteratus ordinem se fecit promoueri, & præterea falsis litteris ab eo fabricatis obtinuit a suo ordinario absolutionem ab accusatione, quod non esset ordinatus presbyteratu, quem suum beneficium requirebat. Quæritur quas

A censuras, seu pœnas incurrerit, & quo remedio indigeat, vt possit in susceptis ministrare.

1 Respondeo primo, præfatum consulentem esse suspensum per extrauagantem Pij II. quam nos citamus in Manual. Confes. a quia sine litteris dimissorijs ordinarij sui suscepit ab alieno Episcopo duos ordines sacros, scilicet subdiaconatum, & diaconatum.

2 Secundo, quòd etiam est suspensus, eo quod ordinem presbyteratus suscepit ab alieno Episcopo sine dimissorijs sui ordinarij, per præfatam extrauagantem.

3 Tertio, quòd vix iure defendi potest eum non peccasse mortaliter, quando suscepit ordinem presbyteratus: etiam eo solo quòd cum esset omnino surdus suscepit presbyteratum, quia licet surdaster siue difficul-

B ter audiens ordinari possit presbyteratu, non videtur tamen posse ordinari qui omnino est surdus, vt dixit Reuerendiss. D. Simon Maiolus. b Dixi [vix] quoniam cũ difficultate videtur posse iure defendi. Tum quia licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæci, claudi, & alij qui nõ possunt facere illa quæ requiruntur in celebratione Missæ, per capit. 1. c & per totum titulum de corp. vitia. nullibi tamen videntur prohiberi surdi etiam qui penitus non audiunt, quoniam possunt dicere Missam soli, etiam sine ministro respondente, & consequenter non audiendo illũ, vt tenuit glo. singula. d loquendo de inclusis, quam nos defendimus in enchir. de orat. e & Miscellan. f

C 4 Quarto, quod etiam præfatus consulens grauiter peccauit fingendo litteras falsas, quibus fiebat fides quod quidam Episcopus alius, quam suus ordinarius, affirmabat se ordinasse præfatum consulentem, [visis litteris] quæ attestabantur eum fuisse ordinatum subdiaconatu, & diaconatu antea legitime ab alio Epo.

5 Quinto, quod etiam peccauit grauiter procurando & obtinendo absolutionem a suo Episcopo ordinario ab accusatione, qua accusabatur non esse ordinatum presbyteratu, quem suum beneficium, etiam si esset simplex, requirebat, quia fuit fabricator falsarum litterarum, licet non Apostolicarum, & vsus fuit illis in iudicio, & obtinuit absolutionem ab accusatione, qua coram ordinario accusabatur.

D 6 Sexto, quòd præfatus consulens indiget primo vera pœnitentia cordis & oris præfatorum erratorum. Secundo, quod indiget absolutione a tribus suspensionibus per trium ordinum sacrorum susceptionem incursis. Tertio, quòd vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam saltem in aliquo loco secreto, ut eam sine ministro respondente dicere possit. Dixi [vtilis] & non necessaria, quia excusaretur a peccato & culpa non dicendi eã propter impedimentum tantæ surditatis, & quia statutum Ecclesiæ videtur habere vt dicatur coram duobus, g & consuetudo generalis, quod saltem unus sit præsens per glossam eius. h

E 7 Septimo, quòd non indiget noua collatione beneficij, neq; noua facultate retinendi illud, quia per prędicta delicta non perdidit ipso iure beneficium, quod habuit priusquã surdesceret, & peccata prædicta perpetraret, quia beneficium legitime collatum non perditur ipso iure, etiam per irregularitatem regulariter, vt determinat Innocent. receptus. i Aequi bonique consulat

ALLEGATIONES.

a Cap. 27. num. 241. & cap. 25 num. 7. b Lib. 1. cap 25. de irregul. c 49. distin. d In cap. hoc quoque, de consecr. dist. 1. e cap. 22. num. 86. f 67. num. 5. g Prædicto cap. hoc quoque. h In cap. cum nostris, de concessione præbend. i cap. is qui, de senten. excommunicatio. lib. 6.

consulat lector, si hoc responsum uideatur aliqualiter differre ab alio posito sub nume.6. quod super eodem facto uidetur datum. Nam diuersitas copiarum ita suasit faciendum.

De bigamis non ordinandis.

SUMMARIUM.

1 *Irregularitas in casibus tantum à iure expressis contrahitur.*

1 *Bigamus non est laicus nulliter cum corrupta contrahens contra Butrium, num. 5. nec clericus minorum ordinum, num. 2. quia nulla ex omnibus tribus speciebus irregularitatis eis competit.*

1 *Bigamus est bigamia videlicet similitudinaria contrahens matrimonium, etiam inualide post votum solemne religionis, uel sacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium spirituale cum Christo.*

2 *Pœnæ de vno casu ad alium non extenduntur.*

3 *Matrimonium spirituale cum Christo non contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendum matrimonium carnale.*

4 *Dictio, huiusmodi, in iure est restrictiua.*

CONSILIUM I.

QVIDAM laicus contraxit matrimonium cũ corrupta inualidè ob aliquod impedimentum. Quæritur an contraxerit bigamiæ irregularitatem.

1 Respondetur quòd non. Primò quidem, quòd irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis, a & nullibi reperitur expressum quod in hoc casu contrahatur.

Secundò, quòd omnis bigamia, uel est uera, uel interpretatiua, siue similitudinaria, ut habetur in rubrica de bigamis, post Gloss. b & Speculator. c at in hoc casu non est uera, quia non contraxit ualidè cum duabus successiuè, quæ dicitur uera bigamia, nec interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualidè, uel cum una ualidè, & cum alia inualidè, nec cum corrupta ualidè, quæ dicuntur tres species bigamiæ interpretatiuæ, ut diximus in Manua. nostro Confessar. d neque similitudinaria, quia nõ contraxit cum una ualidè, neque inualidè post uotum solenne religionis, uel sacri ordinis, quo dicitur quis contrahere spirituale matrimonium cum Christo per capit. 1. & multa sequent. præsertim cap. [quotquot,] e cuius uerba sunt. [Quotquot uirginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter bigamos, id est qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt.

2 Nec obstat primo cap. 1. f quia loquitur de presbytero, qui post uotum solenne, quod contrahitur per susceptionem ordinis, g & ita post contractas nuptias spirituales cum Christo, contrahit alias carnales, licet inualidè cum alia.

Secundo non obstat capit. fin. h quia non loquitur de clerico minorum ordinum, sed de subdiacono, qui per subdiaconatus susceptionem obligatur uoto solenni, quo contraxit matrimonium spirituale, sicut presbyter, per capitul. [à multis.] i adiuncto dict. capitul. 1. k

Tertiò non obstat Rotę decisio, l quę habet clericum in minoribus ordinibus constitutum incurrere bigamiæ irregularitatem contrahendo matrimonium

F inualidè cum corrupta, & cum pares uideantur esse quo ad hoc propositum laicus, & clericus in minoribus cõstitutus, cui licet ducere uxorem, sequitur idem dicendum esse de utroque, non inquam hoc obstat. Tum quia prædictum cap. ulti. non agit de clerico in minoribus constituto, sed tãtum de subdiacono. Tum quia non potest extendi per identitatem rationis, quia longè alia ratio est de subdiacono, quàm de clerico in minoribus constituto, quoniam ratio quare subdiaconus, cõtrahendo matrimonium etiam inualidum, incurrit irregularitatem bigamiæ similitudinariæ, est illa, quod iam antea contraxerat aliud matrimonium spirituale per uotum solenne cum Christo, ut prædictum est, quę ratio penitus cessat in clerico in minoribus tantum constituto, ut palam est.
G Tum quia illa constitutio est pœnalis, inducit enim pœnam irregularitatis bigamiæ, ut etiam expressit Aegidius, m & pęnę de uno casu ad alium nõ extenduntur. n Tum quia Rota non considerauit rationem prædictam, uidelicet quare subdiaconus contrahendo matrimoniũ incurrit prædictam irregularitatem, quam rationem si inuenisset, contrarium utique decidisset.

3 Quarto nõ obstat, quia significat aliud esse in laico, & aliud in clerico in minoribus constituto, quod tamen nulla ratione defendi potest, cum per ordinum minorum assumptionem nullum matrimonium spirituale contrahatur cum Christo, per quod incurratur inhabilitas ad matrimonium carnale contrahen-
H dum, & hanc partem significauit Innocentius, o dũ uerbo [clericis] in textu posito addit hæc uerba, [in sacris constitutis.] & rectè quidem.

4 Quia textus addit uerbum [huiusmodi,] quod est restrictiuum restringens ad clericos, de quibus meminerat ante, p meminerat autem de constitutis in sacris, quia egit de clericis non potentibus uxores ducere. Idem ẽt significat, q ipsemet Innocentius per illa uerba, [Idem dicerem de monacho,] & qdem rectè, quia ille etiam tenetur uoto solenni, quo contraxit matrimonium spirituale per prædictum cap. 1. & multa alia, r pręsertim cap. [quotquot, quo cauetur expresse fieri bigamum eum, qui post solenne uotum cõtrahit; & quidem uir eruditissimus, si idem sensisset de
I laico, & clerico in minoribus constituto, quod de monacho, exertè dixisset, [de omni alio, siue laico, siue clerico,] sed ideo non dixit, quia non nouit, & meminit prædictam rationem diuersitatis.

5 Quinto non obstant etiam uerba Antonij de Butrio, quatenus ait s bigamiam incurri contrahendo matrimonium, inualidè in omnibus casibus, in quibus incurritur contrahendo ualidè: quia loquitur de contrahente secunda uice, & sic de bigamia interpretatiua, non autem de cõtrahente una tantum uice, & sic de bigamia similitudinaria. Facit pro hac parte, ꝙ nullus commentantium ibi, nec alibi, nec S. Thomas, Paludanus, nec alij, t ubi de bigamia tractant, faciunt prædictam extensionem.

K Ex quibus palam colligitur idem esse dicendum de clerico in minoribus constituto, quod de laico, & quod

ALLEGATIONES.

a in cap.2. eodem tit. b de dispensatio. §. iuxta, numer.6. c capitul. 27. numero 195. d 27. quæstione 1. e de bigam. f cap. de uoto, lib. 6. g de bigam. h de bigam. i de ætate, & qualitate. k de uoto, lib.6. l 1. de bigam. m in d. cap. nuper. n l. interpretatione, ff. de pœnis, & capit. pœnæ, de pœniten. dist. 1. o in d. cap. nuper. p l. huiusmodi, ff. de legat. 1. q ibidem. r 27. quæstio. 1. s in dict. cap. nuper. t in 4. lib. sent. dist. 27.

quod Syluest. a post alios summistas ait octauo modo contrahi bigamiam, quando quis post votum solemne religionis, uel ordinis sacri contrahit cum aliqua, siue sit virgo, siue corrupta. Salua meliori &c.

ALLEGATIO.

a Verbo bigamia. in princip.

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ & non trigamiæ ius meminit.*
2 *Inhabilis ad ordines tam est qui bis, quam qui pluries nuptias contrahit.*
3 *Bigamus & non trigamus est, qui cum virgine, & cum corrupta successiue contrahit.*
3 *Improprietates etiam quibus iura quandoque vtuntur, non sunt extendendæ.*
3 *Bigamus est quidem etiam semel cum corrupta contrahens, sed interpretatiue & improprie.*
4 *Dispensatur facilius cum bigamo laico, quam clerico, & hæc dispensatio fit a Pontefice, non autem ab Episcopo, contra Henricum.*

CONSILIVM II.

QVæritur, an laicus coniugatus cum virgine, qua mortua contraxit cum vidua, sit trigamus, ad hoc ut sit ei negāda dispensatio, quæ concederetur bigamo.

1 Respondeo, quod non. Primo quidem, quòd licet multi Canonistæ, meminerint bigamiæ, & deciderint quęstiones super bigamia propositas, vt in cap. 2. a & alibi sæpe, & Magister b & ibi S.Thom. & omnes alij, nullus tamen Canonistarum, neque Theologorum vllam facit mentionem de trigamia, nec vllam quæstionem super illa proponit, sed solum de bigamia, & de quæstionibus super ea propositis. Quare cum nouitates sint ut plurimum vitandę, c vbi glossa iuxta iura recepta citat illud [In rebus nouis constituendis maximam esse debere utilitatem, d cum uidetur curādum de trigamia, de qua nunquam habita est cura, sed tantum de bigamia.

2 Secundo, quòd ratio quare nulla de trigamia facta est mentio à Theologis, & Iurisperitis, videtur esse, quod tam inhabilis est ad sacramentum ordinis, qui bis contraxit nuptias, quàm qui pluries, quoniam ratio potissima, qua bigamus est irregularis, & iudicatur inhabilis ad sacramentum ordinis, est ineptitudo ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa, ut declarat S.Thom. recep. e & ante illum glo. celeb. & recep. f At tam inhabilis est ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa, qui contraxit cum duabus, sicut qui contraxit cum tribus, ut palam est, quia iam diuisit carnem suam cum duabus, ergo tam inhabilis est qui contraxit cum duabus, quam qui cum tribus.

3 Tertio, quòd D.consulens nulla ratione iuris, nec recti sermonis potest dici trigamus, non quidem iuris per prædictas rationes, nec ratione recti sermonis: quia trigamus ex propria uerborum significatione est qui ter nuptias contraxit, gamòs enim nuptias significat: & D.consulens non contraxit ter, sed solum bis. Nec obstat, quod dicitur quis bigamus, licet unicas nuptias cōtraxerit, si eas cum uidua uel corrupta contraxit, quoniam iura Pontificia iustis de causis improprie, & interpretatiue, & non secundum propriam significationem illam extensionem fecerunt, ut constat ex gloss. g & improprietates non sunt extendendæ; A quia non est recedendum a propria uerborum significatione, nisi quatenus reperitur recessum, h & ideo non est extendenda illa improprietas ad trigamiam, ad quam non reperitur a iure extensa.

Quarto, quòd meo iudicio nullus iurisperitus auderet dicere, quòd si statuto aliquo caueretur ut trigamus, siue tres uxores ducens, illud aut illud quæreret, uel amitteret comprehenderet eum, qui contraxisset bis tantum, semel cum uirgine & iterum cum uidua, quoniam uerba statuti eum non comprehenderent, ergo licet esset aliquis canon, quem tamen certum est nusquam esse quo caueretur, ut difficilius, cum trigamo, quam cum bigamo dispensaretur, non comprehenderet dominum consulentem, qui ex propria uer- B borum significatione nullatenus dicitur trigamus, hoc est, qui tres uxores duxit, sed tantum bigamus, qui solas duas duxit.

4 Quinto facit, quod dominus consulens non erat clericus etiam minorum ordinum, sed purus laicus, cum duxit præfatas duas uxores, & ita non tantum uidetur despexisse ordinem clericalem, quantum si existens clericus minorum ordinum eas duxisset: adeo quidē ut Henricus Boic. i censuerit Episcopum posse cum tali bigamo dispensare, cui tamen non assentimur, licet credamus multū id facere ad hoc, ut S.D.N. inclinetur ad facilius, cum eo dispensandum, non curādo de trigamia opposita. Tum quia nullus unquam Max. Pont. uidetur de illa curasse. Tum quia nulla ra- C tione recti sermonis, nec per ullam iuridicam extēsionem potest D.consulens trigamus dici. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Et per totum 29. distin. & tot. tit. de bigam. b in 4. sent. distin. 7. c cap. cum consuetudinis, de consuet. d l. in reb. ff. de legib. e libr. 4. senten. distin. 17. quæstio. 3. art. 1. f in cap. debitum, de bigamis. g cap super eod. de bigam. h l. non aliter. ff. de leg. 3. i in cap. 1. de bigam. num. 27.

SVMMARIVM.

Beneficij collatio facta bigamo, cum sit irregularis, non valet. 1
Episcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & a celebranda Missa per annum est suspensus, & videtur deponi posse. 2

D

CONSILIVM III.

EPiscopus quidam insigniuit prima tonsura bigamum & contulit ei beneficium simplex. Quæritur num pœnam incurrant ordinans, & ordinatus, & conferens, & collatarius.

1 Respondeo, primo grauiter illos peccasse per totum titulum de bigami. in uolumine Gregorij, a & colligitur in dist. 26. Secundo, quod præfati Episcopi collatio facta bigamo non ualuit, quia collatio facta irregulari non ualet secundum Innocentium rece- E ptum. b Tertio, quòd præfatus Episcopus uidetur suspensus a collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure per unum annum. c ut cap. nullus pœnitentem, nullus bigamum. distinct. 55 per quod potest dici etiam suspensus ipso iure uno anno a missando; & potest

ALLEGATIONES.

a Et in capitul. 1. eodem titulo libr. 6. b in cap. cum nostris, de concessione præbenda. c Argument. capitul. eos, & capitul. vltim. de temporibus ordinatio. libr. 6.

& poteſt deponi ab ordine, ut ſenſit gloſſ. a pro qua ibi Archidiaconus citat cap.ult. b

[Refertur, Congregationem cenſuiſſe Epiſcopum non potuiſſe dictas collationes facere, ſed non incurrat ob hoc ipſo iure in aliquam certam pœnam.

ALLEGATIONES.

a in dicto cap.nullus pœnitentem.55.diſtinct. in verbo ſucceſſores. b 62.diſtinctio.& cap.1.diſtinctio.55.

SVMMARIVM.

1 *Bigamo male & nulliter confertur beneficium: & qui illum ordinat peccat, & poßet iuste priuari omni poteſtate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi. num.4. ſed ipſo iure non eſt priuatus nec perpetuo, depoſitus: nam imò ſecundum rigorem nec ad annum: licet æquum uideatur, vt ad annum ſit ſuſpenſus a collatione ordinis quem contulit, nu.2.& 3.extendendo alios canones ad hunc caſum.numer.4.*

5 *Statutum comprehendit non ſolum quod expreſſe ſtatuitur, ſed etiam omne illud, quod princeps ſi fuiſſet interrogatus, ſtatuiſſet, etiam ſi ſimus in pœnalibus.*

CONSILIVM IIII.

IVſſus reſpondere, quibuſdam iuribus, quæ dicuntur citari contra ſupradicta reſponſa mea, reſpondeo nulla uideri allegari tali.

1 Nam ego reſpondeo, præfatum Epiſcopum, qui ordinauit ſcienter bigamum minoribus ordinibus, peccaſſe quidem, per totum titulum de bigam. a & male contuliſſe beneficium illi, qui erat irregularis, & eius collationem non ualuiſſe, ſecundum Innocētium receptum, b & prædictum Epiſcopum uideri ſuſpenſum a collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipſo iure uſque ad unum annum, contra quæ reſponſa nihil allegatur quod uere ſit eis contrarium, immo per eadem iura, quæ ego citaui, confirmantur. Nec etiam obſtat capit.litteras. c Tum quia non loquitur de ordinante bigamum, de quo ego reſpondi. Tum quia diſponit, Epiſcopum ordinantem aliquem duobus ordinibus ſacris, eodem die uero, uel ficto, eſſe ſuſpenſum ipſo iure a collatione illorum, donec aliud cenſeat Papa, quod nihil obſtat noſtris reſponſis, immo ea confirmat. Tum quia dictum Hoſtienſis ſuper eo allegatum non probatur per cap. dilectus, ab eodem citatum, quatenus ſuſpendit ordinatorem, & non ait ſuſpenſum eſſe. Tum quia non loquitur de ordinatore bigami, de quo fui interrogatus. Tum quia ſecundum Innocentium, & omnes Papa gratiam fecit ei ob quoſdam reſpectus. Tum quia multa iura utuntur uerbis præſentis temporis, quibus dicuntur irritari aliqua, quæ per iura priora ſunt irritata.

2 Non obſtat etiam cap.2. d & cap.ex pœnitentibus. e quatenus habēt ordinatorem bigami eſſe priuandum poteſtate ordinandi, & non ait eſſe ipſo iure priuatum, quia non loquuntur de ſuſpenſione ad annum ab ordine, quem contulit, ſed de priuatione perpetua poteſtatis conferendi ordines, quę eſt multo maior pœna, quam ſuſpenſio temporalis ad annum collatione ordinis, de qua nos reſpondimus. Non obſtat etiam diſtinctio Archidiaconi & aliorum. f Tum quia eſt generalis de ordinatore digni, uel minus digni, uel indigni, & non de ordinatore bigami. Tum quia non loquuntur de pœna ſuſpenſionis temporalis, de qua nos agimus, ſed de priuatione perpetua or-

F dinantis indignum.

3 Tum denique quod non reſpondi ego penitus aſſerendum prędictum Epiſcopum eſſe ipſo iure ſuſpenſum ad annum, ſed uideri poſſe dici: diſputando enim poſſet teneri non incurriſſe illam pœnam, ab eo qui niteretur ſolo illo rigore iuris, qui ait pœnam non eſſe ad alium caſum extendendam. g Nec nos damnaremus illum, ſed æquius uidetur conſulendum contrarium: eo quod quilibet ordinator infantis, coniugati, & illiterati, etiam ſui ſubditi, imò & quilibet ordinator cuiuſlibet extranei quantumlibet digni, & ſancti, incurrit illam pœnam ipſo iure.

4 Et inde inferri poteſt, quod ordinator bigami ipſo iure incurrit ſuſpenſionem a miſſando per vnum annum, imò & quod iuſte poteſt priuari omni poteſtate ordinandi, imò & perpetuo deponi, vt probant

G iura per me allegata.

5 Et quòd Pontifices Maximi, qui ſtatuerunt pœnam illam paruam contra ordinatores extraneorum etiam digniſſimorum, ſi fuiſſent interrogati an tantam pœnam ſtatuiſſent contra ordinatorem bigami, qui omni iure etiam diuino ſecundum aliquos eſt indignus, & ſecundum aliquos eſt indiſpenſabilis, reſpondiſſent profecto, mea ſententia, non ſolum illam, ſed maiorem imponendam illi: & ita ſuccedit illa concluſio glo. h non ſolum includi ſub lege quæ exprimuntur in ea, ſed etiam quæ legiſlator expreſſiſſet, ſi fuiſſet interrogatus de illis. Salua in primis eius, qui iuſſit me ſecundo reſpondere, graui ſententia, & cuiuſlibet alterius uero propiori.

H

ALLEGATIONES.

a Et in cap.1.eodem titul.lib.6.& colligitur in diſtinct.26. b In cap.cum noſtris, de conceſſione præben. c De temporibus ordinat. d De bigam. e 56.diſtin. f Poſita in cap.qui eccleſiaſticis.56.diſt. g §.pœna, de pœn diſt.1. & quæ ibi ſcripſimus. h l.tale pactum.§.fina.ff.de pactis.

De Clericis peregrinis.

SVMMARIVM.

I *Peregrinus ſacerdos etſi male faciat alibi celebrando ſine ſui Epiſcopi dimiſſoria ſpeciali celebrandi non tamen incurrit aliquam cenſuram, numero 4. admitti autem poteſt, vt ſecreto celebret: at vt celebret in publico, non debet admitti, niſi habeat fidem de ordinibus, numero 2. & recens à ſuo ordinario teſtimonium de moribus, & quod non ſit cenſuratus, numero 5. & 6. ſciatque cæremoniam miſſandi, numero 3. antiquum autem teſtimonium non ſufficeret, niſi aliter iuſtificaretur, numer.6. in fine licentia autem ſui ordinarij ſicut non ſufficit, numer.1. ita nec videtur neceſſaria. numer.5.* 1

CONSILIVM I.

K AN ordinatus Diaconatu a ſuo Epiſcopo, & poſtea per litteras dimiſſorias ipſius ordinatus presbyterio ab alio Epiſcopo, egeat licentia ſuperioris Epiſcopi ad celebrandum in Epiſcopatu ordinantis, vel alio?

1 Pro parte negante, ꝙ non egeat, facit primo, quòd illa non poteſt ei ad id prodeſſe: quia nullus epiſcopus poteſt dare alicui licentiam celebrandi in alieno epiſcopatu,

ſcopatu, a quod etiam vſus ſeruat. Non enim Romæ permittitur alicui celebrare propter licentiam celebrandi, quam habebat in partibus. Secundò, quia peregrinus clericus faciens fidem iuſtam de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum, vt videtur probare cap. 1. b

2 Tertiò, quòd qui poteſt iuſtè ordinari ab aliquo Epiſcopo, poteſt de licentia eius celebrare in ſuo Epiſcopatu, cum nullum ius, nec vlla ratio firma, videatur contrarium ſuadere. Illa enim, quæ ſufficiunt adhoc, vt quis ordinetur ad presbyterium, videntur ſufficere ad celebrandum, ſi adſit modus celebrandi, ergo ſufficiet ei, quòd inueniatur doctus modum, & artem miſſandi ſine vlla licentia prioris Epiſcopi.

3 Pro contraria parte affirmante facit, quòd ad hoc, vt cuipiam permittatur dicere Miſſam, oportet primò, quòd ſit ordinatus presbyter. Secundò, quòd ſciat artem, vel modum miſſandi. Tertiò, quod non ſit ſuſpenſus, excommunicatus, irregularis, vel alias prohibitus. c At clericus alienus poſt impetratas literas dimiſſorias ad presbyterium aſſumendum poteſt incurrere excommunicationem, ſuſpenſionem, & irregularitatem a iure, vel ab homine in ſuo epiſcopatu, antequam ordinetur, & poſt ordinationem, antequam dicat Miſſam, ergo debet habere literas certificatorias, quod non eſt impeditus vllo tali impedimento. Secundò, quòd etiam literæ dimiſſoriæ ſui Epiſcopi non videntur ſufficere, quia fieri poteſt, vt ipſo, & etiam curia ſua ignorantibus ipſe ſit impeditus impedimento aliquo huiuſmodi, ergo ſaltem requiritur dimiſſoria certificatoria proprij Epiſcopi. Quartò, quòd à diuerſis non fit illatio, & eſſe quem presbyterum, eſt aliud ab eſſe quem habilem ad celebrandum, ergo dimiſſoria ad ordinem ſuſcipiendum, non ſufficit ad eo ſuſcepto vtendum.

4 Pro reſolutione dico primò, quòd præfatus D. conſulens iure communi non eget dimiſſoria particulari ad celebrandum, ad effectum, quòd celebrando ſine illa incurrat irregularitatem, niſi iure particulari eſſet indicta ſuſpenſio clericis peregrinis, donec licentiam aſſequerentur, quia licet male faceret, d nullo tamen iure irregularitatem contraheret, & illa non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis. e Secundò, quòd non eget etiam ad hoc, vt ſecreto admitti poſſit ad miſſandum. f

5 Tertiò, quòd non eget etiam quoad effectum dandi ei licentiam publicè miſſandi, ſi literæ dimiſſoriæ ad presbyterium ſuſcipiendum fuerunt paulo antea datæ, quia qui Epiſcopus approbat aliquem ad presbyterium ſuſcipiendum, ſatis videtur approbare, & teſtari eum non haberi pro excommunicato, ſuſpenſo, neque irregulari, cum iſti non poſſint ad presbyterium ordinari.

6 Quartò, quòd ſi magnum interuallum interfuit inter dimiſſorias ad presbyterium, & inter illius aſſumptionem, ſatis videretur egere noua dimiſſoria, quo ad hoc, vt iuſtè poſſit, & debeat reputari non impeditus ad celebrandum, non quidem eo, quòd dignus ad presbyterium, non ſit dignus ad celebrandum, ſi ſciat artem, & modum celebrandi, ſed quod teſtimonium tacitè datum de moribus eius per licentiam accipiendi presbyterium longè ante, quàm illud acciperet, non videtur ſatis probare mores præſentes. Vnde nec dimiſſoria, qua Epiſcopus proprius ſignificaret dimiſſum eſſe probatis moribus, videtur ſufficere, ſi multo tempore antea fuiſſet conceſſa. Dimiſſoria enim ante decem annos data, non videretur ſatis probare mores præſen-

A tes, niſi probaretur iuſtum impedimentum, ob quod non fuerit vſus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Arg. l. final. ff. de iuriſd. omn. iud. capit. 2. de conſtit. lib. 6. b de cler. peregr. c cap. ſi celebrat, cum ei adno. de cleric. excomm. miniſtr. d iuxta cap. extranei, & cap. primatus 71. diſtinction. e cap. is qui de ſentent. excomm. libr. 6. f Per cap. tua, de cler. per.

De officio vicarij.

SVMMARIVM.

Vicarius generalis ſede vacante à Capitulo deputandus, debet eſſe doctor, vel licentiatus iuris Canonici, vel B *alias quantum poteſt idoneus: Epiſcopus autem ſi deputet linguæ latinæ ignarum tenet deputatio, ſed peccat cum ſic deputato, deputando minus idoneum.* 1

CONSILIVM I.

AN ille, qui non ſolum non eſt doctor, ſed nec linguam Latinam intelligit, poſſit eſſe vicarius generalis Epiſcopi, ad quod facit cap. fin. a

1 Quoniam is dominus conſulens, qui quærit iſta, ait ea eſſe definienda ab Illuſtriſſima Congregatione interpretationi Conc. Trid. deputata, & C quia non vacat tractare latius illa, remitto me ſimul, & ſubmitto determinationi eius. Quamuis forte reſponderi poſſit primò, vicarium generalem conſtituendum à Capitulo ſede vacante, debere eſſe Doctorem, vel licentiatum iuris canonici, vel alias quantum fieri poterit idoneũ, per b Conc. Trid. c Secundò, quòd non videtur ſatisfacere ſuo muneri Epiſcopus, qui cõſtituit ſibi vicarium generalem aliquem, qui non calleat Latinè apud Latinos, vel Græcè apud Græcos, Tum quia Vicarius Epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, in quo vices eius eſt geſturus. d Et quia vicarius generalis conſtituitur fere ad omnia, quæ geſturus eſt Epiſcopus, oportet profectò eum eſſe valde idoneum. Facit etiam ratio, qua Panormit. per aptos in hoc canones concludit Epiſcopum quemlibet teneri ad con- D ſtituendum ſibi vicarium idoneum. e Tertiò, quòd fortè teneri poſſet, quòd licet vicarius idoneus debeat conſtitui, & quòd licet peccet conſtituens vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum ſuſcipit, niſi ſit idoneus, f conſtitutio tamen vicarij teneret ipſo iure, modo eſſet clericus ſaltem in minoribus conſtitutus, & quod facta ab eo, vel coram eo, tanquã coram vero vicario, valerent per multa, quæ poſſunt, ſed non expedit nunc congerere.

[Vide infra Concilium 2. de officio Ordina.]

ALLEGATIONES.

a De ætate, & qual. cum ibi notat. b cap. 16. de reform. c Seſſ. 24. d cap. quoniam in pleriſque & cap. inter cætera, de officio ord. e dict. cap. quoniam in pleriſque. f Arg. l. idem iuris. ff. ad leg. Aquil. cap. non eſt putanda 1. q. 1.

E

De Offic. & poteſtate, Iudicis delegati.

SVMMARIVM.

Pontifex cauſam alicui delegando non cenſetur illam ad ſe auocaſſe, vnde ſi re integra expirat dicta commiſſio, primus iudex, ſiue ordinarius, ſiue delegatus, poteſt ſine noua delegatione procedere. 1

Delegationem cauſæ à Papa impetrans poteſt re integra ei renunciare, & agere cauſam coram primo iudice. 2

3 *Metu ordines recipiens an teneatur seruare illa ad quæ alij ordinati tenentur, non potest firmiter dignosci, nisi sciatur an metu præcisso illos acceperit, vel non, & an metus fuerit iustus, vel non.*

CONSILIVM I.

RESPONDEO primo, quod duo videtur hic implicitè quæri. Alterum est, an prædictus Illustrissimus Cardinalis Dominus meus possit cognoscere de hac causa, non obstante commissione prædicta, sine noua commissione facta. Alterum est, an orator debeat censeri obligatus ad seruanda illa, quæ ordini sacro sunt annexa, an non.

1 Secundò, quòd ad horum prius respondendum est affirmatiuè. Tum quia [non præstat impedimentũ, quod de iure non sortitur effectum] quę regula est in lib. 6. a & commissio præfata expirauit re integra, vt in facto proponitur. Tum quia est casus in ca. [vt debitus honor,] b in quo probatur, quod ordinarius potest procedere ad instantiam vnius partis in causa, etiam postquam altera pars misit ad impetrandas litteras à sede Apostolica super eadem causa, & etiam postquam eas impetrauit. Illud enim c. [vt debitus] secundum glossam, & communem, vt tradidit Philippus Decius, procedit tam in ordinario, quam in delegato. Tũ quia non obstant c. [vt nostrum,] c & collecta ibi a Decio, quia illud agit auocatione causæ pendentis ad se per Papam facta, noster autem casus agit de rescripto, quo causa fuit commissa cuidam delegato. Item illud loquitur de auocatione quæ non expirauit, noster autem casus de delegatione, & commissione, quæ expirauit.

2 Item illud agit de auocatione, contra quam altera pars opponebat commissionem, vel litem motam, in nostro autem casu agitur de eo, in cuius fauorẽ fuit facta commissio, & in cuius fauorem petitur auxilium ordinarij, quod posset facere renunciando extraordinario delegationis officium in fauorem suum factæ, etiamsi non expirasset, iuxta regulam [quod ob gratiam,] d quæ etiam procedit in scriptis: nam qui impetrauit prius, potest, si vult, renunciare illud, imò renunciat tacitè, si non excipiat contra posterius. e

3 Ad posterius autem dubium non potest responderi sufficienter, donec sciatur qualis metus intercessit in ordinatione oratoris, an iustus, an iniustus, & donec sciatur qualis mens fuerit illi, an scilicet omnino renitens, & nullatenus volens, an vero nolens quidem liberè, & sponte, sed conditionaliter. f

ALLEGATIONES.

a Tit. de regu. iur c. ex tenore. cum glo. de rescrip. b De appelat. c De appel. d lib 6. & l. quod fauore, C. de leg. c c. cæterum. c. si autem, & capit. plerunque, de rescrip. f Iuxta cap. maiores. §. item quæritur de bap.

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret.*

1 *Licentia concessa Episcopo dispensandi cum aliquibus, eorum nominibus non expressis est gratia quæ non expirat morte concedentis, at si ei committatur, vt dispenset cum N. est mandatum, & expirat.*

2 *Ignorantia probabilis iuris positiui excusat, quousque sciẽtia superueniat.*

2 *Credens dispensationem sibi à suo superiore impartitam validam esse cum non sit, in probabili versatur ignorantia.*

3 *Dispensatio seruata forma facienda.*

F

CONSILIVM II.

PAPA quibusdam Episcopis facultatem dispensandi cum quibusdam personis, qui matrimonia in gradibus prohibitis cõtraxerant, concessit, sub forma, vt Episcopus primum declaret matrimonia esse, fuisseque irrita, & postea absoluat, confiteantur peccata sua, communicent, dispensetur, & de nouo contrahant.

Quæritur primò, an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit.

G Secundò si Episcopus validam credens, dispensauerit, & bona fide sic dispensati contraxerint, an tuta cõscientia possint perseuerare in contracto matrimonio.

Tertiò, quomodo Episcopus absoluere, & dispensare valeat, quando altera persona est implicata peccatis, & restitutioni obnoxia, & an publicè seu occultè matrimonium debeant contrahere.

1 AD PRIMAM respondeo, quod per solam mortem concedentis non expirasset. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, a licet mandatum de facienda ea expiret, b & quamuis commissio de dispensando cum aliquo expiret per mortem committẽtis, quia est mandatum de gratia facienda; concessio tamen facultatis ad dispẽsandum, nemine nominato est, gratia facta illi, cui datur facultas; & ita non expirat morte concedentis, sicut commissio morte committentis.

H

2 AD SECVNDAM respondeo, quod dispensati excusantur quo ad forum conscientiæ per illam ignorantiam, donec superueniat scientia contraria; quia ignorantia probabilis iuris positiui excusat, c qualis est hæc, de qua quæstio proponitur: cum in dubio credendum sit, & obediendum superiori. d

3 AD TERTIAM respondeo, quod debent prius absolui ab excommunicatione incursa, per Episcopum, qui potest absoluere ab ea, cum nõ sit reseruata Papę, vt patet per contextũ clem. 1. e deinde debent confiteri, & communicare. Nec obstat, quod sunt peccatis irretiti: quia ad irritanda, & absoluenda ea, instituta est confessio. f Nec obstat obligatio ad restituẽdum: quia illa de necessitate est facienda eo modo, quo debet fieri à confitentibus in Quadragesima, vel alijs tẽporibus. g Tertiò debent contrahere de nouo publicè, si prius matrimonium fuit clandestine cõtractum; alioquin sufficit contrahere de secreto, vt nos declaramus in Manual. confess. h

I

ALLEGATIONES.

a cap. si super gratia de offi. del. lib. 6. b cap. relatum. de off. leg. c cap. 2. de constit. & not. in c. ignorantia de reg. iu. li. 6. d cap. quid culpatur 41. q. 1. sub finem cum allegatis ibi a glo. in verbo iniquitas. e de conf. & gl. pen. ipsius. f cap. omnis. de peni. & remiss. g Per capitul. peccatum. de reg. iur. lib. 6. h cap. 22. numer. 70. & 86.

K

SVMMARIVM.

Conseruatores, & inquisitores sunt delegati. 1

Intellectus capit. 20. de refor. sess. 24. Concilij Tridentin. & numer. 4. 2

Conseruatores in prima instantia possunt, vt asseritur, cognoscere de causis. 2

Conseruatores esse ordinarios probabile, quo ad effectum, vt comprehendantur sub dispositione cap. 20. de refor. sess. 24. in se tamen eorum iurisdictio est extraordinaria, & restringibilis. 3

Iurisdictio ordinaria fauorabilior delegata. 3. 3

5 *Iurisdictio in matrimonialibus, & criminalibus potest ab inferiori Episcopo præscribi, & consuetudine ac priuilegio acquiri num. 6.*

6 *Lex generalis statuto particulari, vel consuetudini non derogat nisi de potentis derogare contraria constet mente.*

CONSILIVM III.

QVæsitum fuit primo, an a Concil. Triden. habeat locum in iudicibus conseruatoribus. Secundò, an illud ipsum, b tollat facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus inferiori Episcopo, qui præscriptione, consuetudine, vel priuilegio eam sibi quæsiuit.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo primò, certum esse conseruatores esse iudices delegatos, quia ideo de illis tractatur in cap. 1. & vlt. c quia etiam Inquisitores hæreticæ prauitatis etiam dati à Sede Apostolica secundum receptiorem sententiam dicuntur delegati, vt inter alios notat Francus d quicquid Archidiaconus dissentiat ibidem.

2 Secundò, quòd ex hoc videtur argui posse pro parte negatiua quæstionis propositæ, scilicet, quod principium præfati capitul. e non habeat locum in conseruatoribus, cum solum loquatur de ordinarijs iudicibus.

Tertiò, quòd pro parte contraria facit, quòd hæc quæstio præsupponit conseruatores posse cognoscere de causis Ecclesiasticis in prima instantia, in qua non possunt cognoscere nisi iudices ordinarij, quod puto audiuisse me, ita definitum fuisse ab Illustriss. DD. meis Cardinalibus ad dubia Concil. Trid. declaranda deputatis, & consequenter reputari eos quo ad hoc ordinarios, & si res ita se habeat, quæstio hæc videtur digna declaratione Papali, cui me humiliter subdo.

3 Quartò, quòd antequam illa fiat à sua Sanctitate, aut ab Illustrissimis Dominis meis Cardinalibus in id deputatis, Concilij menti consonantius arbitrarer, vt præfati conseruatores quo ad vtrumque articulum haberentur pro ordinarijs. Quo ad priorem quidem, ne gratia principis conseruatoria eis pereat. f Quo ad secundum autem, ne iurisdictio extraordinaria sit fauorabilior ordinaria, contra glossam sing. g & alia ei adnotata, & quia iurisdictio conseruatoria, & omnis alia delegata, est odiosa, quatenus præiudicat ordinario, & restringenda, iuxta regulam [odia.] disputando vtraque pars quæstionis iure defendi posset.

4 AD SECVNDAM respondeo primò, audisse me magnas controuersias motas fuisse in Hispania inter Episcopos ex vna parte, Abbates, & alios inferiores prælatos ex altera super his, quæ Concil. Tridentin. adire videtur voluisse inferioribus prælatis possessoribus, & reseruare solis Episcopis, & deductis illis in prætoria regia, ratione violentiæ, quam sibi fieri prætendebant inferiores possessores, obtinuisse aliquos eorum manutentionem in sua possessione aduersus Episcopos.

5 Secundò, quòd re hac satis introspecta, videtur dicendum in casu proposito, præfatum §. [ad hæc] h non tollere facultatem præfatam cognoscendi de causis matrimonialibus, & criminalibus illi prælato inferiori, de quo loquitur. argumento capitul. prim. i & eorum, quæ notantur in cap. tut. prim. k per Præpositum, & per Panormitanum, & alios in capit. [auditis.] l & alibi sæpe, vbi & post alios Co-

A uarruuias m concludunt, inferiores posse per præscriptionem, consuetudinem, & priuilegium quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus.

6 Et constat legem generalem non derogare consuetudini, & statutis particularibus, nisi de mente legislatoris potentis derogare illis constet, quod tamen non constat de tali mente Concilij Tridentini. cum in præfato §. nullam de huiusmodi mente derogandi faciat mentionem, & per iura superius allegata, & per adnotata eis constit consuetudines huiusmodi per præscriptionem, & sententiam, quæ fortior est statuto, esse rationabiles, ideoque per præfatum §. [ad hæc,] generaliter loquentem non derogari eis. Salua, &cæt.

B

[Congregatio, vt refertur, censuit Concilium non sustulisse consuetudinem, in qua sunt inferiores prælati, si sit immemorabilis.

ALLEGATIONES.

a capit 20. de reform sess 24. b capit. 20. §. ad hæc. c de offic. deleg. libr. 6. d in capit. ne aliqui. de hæretic. libr. 6. argum. capit. vt of. & cap. per hoc eodem titul. & lib. e 20. sess 24. f iuxta capit. decet. de reg iur. 6. & iuxta alia per gloss & doctor. ibi citata. g in clem. de offi. ord. h capit. 20. sess 24. i de constitution. lib 6 & leg. 3. §. Diuus Hadrianus. ff. de sep viol k de cons. l de præsc. & in capitul. accedentibus, de excess. præl. m in epit. 4. 2. par. cap 8. §. 12.

C

SVMMARIVM.

Vicarius generalis Episcopi deputati conseruatoris priuilegiorum à Sede Apostolica alicui concessorum, hac vtens iurisdictione videtur posse excusari, & tanto magis si ea præsente Episcopo vteretur, num. 4. 1

Extrauagans etiam in corpore iuris posita si sit talis, quæ etiam à doctis, vt plurimum solet ignorari, iuste potest ignorari. 2

Iurisdictionem duplicem habens, in dubio ea videtur vti, qua magis processus firmatur. 3

Delegatio Episcopo etiam perpetuo facta, vt sunt conseruatoriæ, non transit in eius vicarium generalem, licet possit specialiter subdelegari. 4

D

CONSILIVM IIII.

VIcarius Episcopi Vrbeuetanensis, tanquam executor, & defensor immunitatis Abbati, & subditis concessæ, monuit prætorem, & homines de magistratu sub excommunicationis pœna, vt deberent innouata reponere, & ne dictum Abbatem in sua iurisdictione inquietarent. Dubitatur, an vicarius iustè sub dicta censura potuit prætorem, quem ibi constituere solet Sedes Apostolica, monere.

E 1 Pro exoneratione prædicti vicarij, quæ tangitur in argument. facit multum, quòd Episcopus Vrbeuetanus est executor, & defensor immunitatis, exemptionis, & libertatis concessæ prædictis Abbati, & subditis suis, vt patet per literas Innocentij octaui, & ita sine culpa, saltem graui, potuit credere sibi esse iurisdictionem ad faciendam illam, quam dicitur fecisse, monitionem prædicto gubernatori. Tum quia potius fuit vrbana, & quædam fraterna, Christianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum varie excommunicatum putabat.

1 Tum quia Extrauagans [cum Matthæus.] a quę sola videtur ei obstare in hoc, est posita extra corpus iuris, & quamplurimis etiam doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali, secundum Innocentium b relatum à Baldo c & probatur à Felyno d & à nobis in commen. cap. nullam. e
3 Nec obstat, quòd forsan non fuit protestatus se procedere auctoritate delegata. Tum quia habens iurisdictionem delegatam, & ordinariam, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa qua magis firmatur processus, per resolutionem Innocentij f quo cũ alijs multis relato sic resoluit Felynus. g
4 Et quia licet delegatio facta Episcopo non transit in omnem vicarium eius à se constitutum, secundum communem, quam aliàs defendit Decius: h sunt tamen, qui contra putent: & poterat procedere saltem, vt delegatus Episcopi, qualem se tacitè datum ab eo fortè præsente credere coram Deo poterat, & consequenter per bonam fidem in prædictis fundatam excusari potest, & si non à tota culpa, certè à maxima eius parte.

ALLEGATIONES.

a De hæred. b in cap. per tuas 1. num. 4. de simon. c in l. 2. abe. C. quomodo & quando iud. d in capitul. nam de const. e 18 q. 2. numer. 32. f in c. cum ex officij. de pręscr. g ibi. numer. 31. h in c. quoniam Abbas, de offic. deleg. num. 15.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio, seu commissio de conferendo beneficium facta vicario ordinarij, non transit in ipsum ordinarium, etiamsi vicarius sit remotus ab officio.*
1 *Episcopus vicario commissa expedire nequit, & contra.*
2 *Possessor beneficij triennalis bona fide illud cum titulo colorato possidens, fit dominus eius.*

CONSILIVM V.

An commissa per Papam officiali, vel vicario generali, possit expedire Episcopus, & an collatio sic facta à tali Episcopo valeat.

1 Respondeo primò, quòd delegatio facta officiali, vel vicario Episcopi non censetur facta Episcopo, nec transit in Episcopum, ipso delegato remoto, vt determinat Paulus, quem sequitur Cardinalis, a Bonifacius, b quod ipsum tenet Decius, & citat alios, c & Rebuffus, d sicut nec vicarius potest expedire commissa Episcopo. Et consequenter, quod non valuit collatio ab Archiepiscopo facta.

2 Secundo, quòd dici potest beneficium præfatum factum esse suum per triennalem possessionem cum titulo bona fide pro bono habito continuatam, per glossam antiquam regulæ Cancellariæ, quam ante hac respondendo in Vrbe secuti fuimus, licet antea multo tẽpore dubitassemus.

Tertio, quòd ad maiorem cautelam posset peti, & impetrari quoddam [Perinde valere] quo ad forũ cõscientiæ per aliquem Pœnitentiarium ab ipsomet Papa, quod facile concedet verbo, & sufficiet, quoniam quo ad forum exterius securius est per præfatam regulam Cancellariæ de triennali possessore.

[Aduerte quod Rota tenet Episcopum non posse cogi vt habeat vicarium, vt habet Putens lib. 2. dec. 43. Mohedanus de officio vicarij, decis. 4. sed nec Felynus d. capitul. quoniam, sequitur Abbatem. vide etiam supra de officio vicarij. Consil. 1.

ALLEGATIONES.

a quæst. 9. b nu. 52. in cle. 2. de rescrip. c in cap. quoniam Abbas, nu. 9. col. 7. de offic deleg. d in praxi de forma vicariatus, numer. 159. & 161.

SVMMARIVM.

1 *Clausula rescripti,* Conscientiam tuam onerantes, *non tollit potestatem quin possit alteri committi, etiam si sit examen, maxime si competebat ei prius iure ordinarij.*

CONSILIVM VI.

An Episcopus possit committere examen sibi a Papa commissum per hæc verba, scilicet, [In quo oneramus conscientiam tuam, &c.] sed non exprimitur nomen proprium.

1 Super hac quæstione multi varia scripserunt, & contraria, vt videre est per citata a Felyn. a qui nixus fuit conciliare opiniones contrarias, secundum cuius concordiam videntur prædicta verba posita in vim monitionis potius, quam in vim formæ delegationis, & consequenter poterit per alium expediri negotium cõmissum; & si in casu proposito, iure ordinario conueniret prædicto Episcopo prædicta examinatio, magis aptaretur hæc decisio, per ea quæ tradit Rota. b Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a in cap. fi. §. is autem de offi deleg. b in dec. 14. de offi. del. in nouis, quæ in ordine decisionum est 368.

SVMMARIVM.

Prædicare non est actus sacri ordinis, vnde potest etiam ei qui non est in sacris, ab habente iurisdictionem mandari. numer. 4. 1
Prædicare ratione officij solis curatis competit, etiam si non sint sacerdotes. numer. 3. 2
Prædicare de licentia sacerdotis etiam laicus potest. 2
Prædicandi actus non est diaconatui peculiaris. 3
Consuetudo ecclesiæ habet, vt etiam qui non est in sacris rogatus ab eo, qui potest demandare, prædicet. 4
Delegabilia sunt iure canonico oĩa q̃ sunt iurisdictionis. 4

CONSILIVM VII.

An prædicare sit actus ordinis sacri, ita vt non possit per Episcopum alicui, qui non sit in sacris constitutus, demandari?

1 Videtur dicendum, q̃ non. Tum quia nullo iure naturæ, neque diuino, neque humano canonico, saltẽ scripto reperitur vetita huiusmodi commissio: ergo nõ est dicendum. a Tum quia licet statutum sit, ne quis prædicet, nisi mittatur, iuxta Apostolum b relatum in capitul. [cum ex iniuncto,] c non tamen est statutum, quod mittendus debeat esse ordine sacro initiatus.

2 Tum quia capitul. [adijcimus.] 16. quęst. 1. quod sic habet, [Nullus præter sacerdotes Domini audeat prædicare,] intelligitur de prædicatione facienda auctoritate propria, & ratione sui officij, quale habet sacerdos curatus. Vnde monachus, etiam si sit diaconus, vel sacerdos simplex, non habens Ecclesiam curatam, non potest prædicare, nisi de licentia Episcopi, vel sacerdotis curati, vt prædictum capitul. [adijcimus.] adiuncto §. [ecce.] quem Gratianus ei subijcit efficaciter

ALLEGATIONES.

a capit. consuluisti secund. quæstion. quint. & §. consideremus authen. de trient. semis. col. 3.
b Ad Roman. 10. c De hæret.

efficaciter probat, per licentiam autem sacerdotis sic, A vt habet glossa recepta. a

3 Tum quia etiam laicus potest prædicare de licentia sacerdotis, & clericorum. b Tum quia cap. [perlectis.] c & cap. in sancta.] 92. distin. quæ habent, ad diaconum pertinere prædicationem, rectè possunt intelligi de cantione, vel lectione euangelij ad Missam, vt glossa vtrobique dicit, nam certum est per ordinem diaconatus non dari cuipiam potestatem concionandi populo more vsitato, sine licentia parochi, Episcopi, vel Papæ, nisi ipsemet habeat Ecclesiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt habet communis resolutio Panormitani, & aliorum d & alijs locis citatis in nostro Manual. confess. e

4 Tum quia communis vsus totius orbis Christiani B videtur habere, vt parochi frequentissimè rogent clericos Theologos doctos nondum sacris ordinibus, vel solum subdiaconatu initiatos, vt prædicent in suis parochijs, & solemniter prædicant. Tum quòd omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem, sunt delegabilia iure canonico, iuxta glossam singularem, & receptam. f Tum denique, quòd per prædicta probatur omni iuri propius esse, quod actus concionandi populo more vulgato nostro, non sit peculiarior diaconatui, quam subdiaconatui, nam Clemens, qui tot, & tanta tradit de pertinentibus ad diaconum g nihil tale scripsit, & vt prædictum est, iura significantia illud possunt rectè intelligi de lectione, vel cantione solenni euangelij ad Missam, tametsi multum circa hoc videtur sudasse Ca- C ietan. in locis h per nos citatis, & ita etiam illi contradicit Dominicus Sotus. i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Eiusdem cap. ver. sacerdotes. b cap. mulier 23. distinct. c 25. dist. d in c. inter cætera. de offi. ord. e c 25. nu. 141. f in cap peruenit, 95. dist. g in lib. 2. & alijs, de constitut. Euang. h vbi supra. i in 4. dist. 1. quæst. 5. artic. 6.

SVMMARIVM.

1 *Delegata iurisdictio non potest prorogari de persona ad personam etiam iudice in id consentiente, num. 2.*

2 *Pœnitens postquam elegit vnum confessarium cui acceptanti literas sacræ pœnitentiariæ præsentauit, non potest, eo dimisso alterum eligere, etiamsi primo electus consentiat.* D

CONSILIVM VIII.

AN postquam pęnitens, cui officium sacrę Pęnitentiarię dedit literas sigillatas directas discreto viro cōfessario per latorem præsentiū ad introscripta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, possit saltem de voluntate dicti confessarij eo dimisso, alterum eligere?

1 Quod non possit, facit primò, quod iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personā, a at bullæ prędictæ diriguntur ad eos, quos in eis cōtenti elegerint, & cōsequēter eo ipso, ꝙ nominati fuerint electi, videntur expressi ab ipso Illustrissimo summoq; Pęnitentiario, & si à principio ab ipso essent expressi, E nullatenus possent alij eligi, ergo neque posteaquam fuerint a partibus nominatim electi, & expressi. Secūdò facit illa firma ratio, ꝙ iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, b & ita ad ipsum delegantem, cuius illa est, pertinet eā extendere, & non ad partes, nec ad iudicē, quorū illa non est arg. l. [id quod nostrorum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.] c

ALLEGATIONES.

a Cap. 1. & cap. de off. del. b L. 1. §. qui mādatum ff. de of. eius cui mand. est iurisd. c ff. de reg. iuris.

SVMMARIVM.

Intimatio alicuius rescripti ad hoc, vt obliget ad credendum ei, requiritur quod fiat per porrectam scripturam authenticam, & per habentem interesse, seu illius procuratorem, numer. 2. & 12. accedentibus tamen alijs adminiculis obligat maximè inter regulares ad credendum, num. 6. 1

Cardinalis dicto in præiudicium meum deponenti credere non teneor, nisi quo ad ea, quæ asserit sibi viuæ vocis oraculo à Papa mandata, num. 7. 3

Transumpto alicuius instrumenti non teneor credere, nisi citata parte cuius interest de mandato iudicis sit sumptum. 4

Appellatio ex causa probabili interposita annullat omnes censuras postea contra appellantem latas, & numer. 9. & 13. nec taliter excommunicatus est vitandus in extraiudicialibus, numer. 15. & hoc etiam quod postea causa appellandi declaretur iniusta. 5

Commissarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam, vnde transumptis eius auctoritate per notarium sumptis religiosi tenentur credere, itemque potest delegare suas vices, num. 11. 6

Subexequutor processus fulminati non potest per clausulam cæterum, habere iurisdictionem, nisi sit in ecclesiastica dignitate, vel canonicus cathedralis, & successiue eius excommunicationes, & declarationes sunt nullius momenti. 8

Delegatus principis etsi possit iurisdictionem subdelegare, subdelegatus tamen non potest illam alteri demandare. 9

Potestatem duplicem habens delegatam, & ordinariam, si ex vtraque procedat, sustinetur actus ex illa secundum quam potuit id facere. 10

Eligere prælatum possunt capitulares legitime congregati etiam cum absit is, qui si adesset, Capitulo deberet præsidere. 14

Electio est de actibus extraiudicialibus, factaque ab ijs, qui vere non habent ius eligendi, nec sunt in eligendi possessione constituti, non tenet, etiam si crederetur probabiliter potestatem adesse sicut dicitur de pręsentante, num. 16. 15

Suspensio facultatis concessæ, etiamsi ignoretur, tamen vere suspendit. 16

Electio & præsentatio facta à possessore, si sit malæ fidei non tenet. 17

Errans circa ius humanum dubium excusatur à peccato mortali, & successiue ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes, qua ligarentur inobedientes in mala existentes fide. 18

CONSILIVM IX.

COnsideratur primò, quòd vtraque pars confitetur S.D.N. concessisse mense Februario anni 1581. breue, de quo agitur, & cui nituntur admodum reuerendi Patres recollecti, quibus fuit concessum, nec dubitatur de fulminatione, & legitima intimatione ipsius, & minus de summa concedentis potestate, qua potuit ordinare, & iubere quæ in eo continentur. a

1 Secundò consideramus, quòd, vt credo certò S. D. N. illud suspendisse, ita puto aliquos ex recollectis in quorum fauorem præfatum breue concessum

ALLEGATIO.

a Arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3 cum ei similibus.

conceſſum fuit, à principio non fuiſſe obligatos credere, quòd ſuſpenſio eius legitime fuit præfatis recollectis intimata. Tum quia clementina [cauſam] a requirit, vt intimatio fiat per porrectam ſcripturam authenticam, qualis nō videtur porrecta in intimatione præfatæ ſuſpenſionis. Tum quia etiam requirit, vt intimatio fiat per partem aduerſam, vel procuratorem eius, quia non ſufficit, vt fiat per negotiorum geſtorē, vt poſt Bartol. & alios b tradit Felynus. c

2 Quamuis huic rationi reſponderi poſſet, quod ſufficit, vt interſit intimantis, eſto non habeat mandatum ab alio ad intimandum, vt poſt Bartolum, & alios tradit idem Felynus, d & conſtat præfatam intimationē factam fuiſſe per fratres eiuſdem ordinis quorum intererat illam fieri.

3 Tum quia poſſunt dubitare de aſſertione præfati domini protectoris Illuſtriſſimi, dicētes non credi vni ſoli etiam Cardinali, deponenti in pręiudicium tertij, iuxta gloſ. ſingularem, & receptam. e At in præſenti caſu ſolo dicto Illuſtriſſimi Cardinalis protectoris probatur præfata ſuſpenſio.

4 Tum quod nullæ litteræ originales præfati Cardinalis Illuſtriſſimi fuerunt prædictis recollectis intimatæ, ſed ſolum quædam copia exemplata à commiſſario generali Vlyſippone reſidente, cui non tenebantur credere: quoniam tranſumpto etiam inſtrumenti authentici non tenetur quis credere, etiā ſi tenor inſtrumenti inſeratur, f niſi tranſumptio fiat auctoritate iudicis, & parte, cuius intereſt, citata, vt omnes communiter concludunt, g & conſtat præfatā tranſumptionem non fuiſſe factam citata parte.

5 Tum quia appellatum fuit à mandato, & pręcepto præfati commiſſarij generalis, qui faciebat fidem de præfata domini Cardinalis, & protectoris aſſertione ſuſpenſionis breuis. Appellatio enim ex cauſa probabili interpoſita annihilat cenſuras omnes poſt eam latas, h etiamſi poſtea declararetur cauſam appellandi non fuiſſe iuſtam, vt declarat gloſſa penultima. i

6 Tertio conſideramus, quod licet præfati patres recollecti ab initio potuiſſēt de rigore iuris in foro exteriori dubitare de præfata ſuſpenſione ob rationes p̄fatas: nūc autem, poſtea quam per multas, vt credo, epiſtolas, nouerunt præfatum D. Illuſtriſ. Protectorem perſtare in aſſertione ſua, vix poſſent in foro conſcientiæ excuſari ob ignorantiam prædictę ſuſpenſionis attenta perſeuerantia præfati Illuſtriſ. Protectoris in affirmando id quod per epiſtolam ſcripſit, & attenta generalis commiſſarij aſſeueratione, quod recepit fidem præfati Illuſtriſ. Protectoris, & eam fideliter fecit à notario fideli ſcribi auctoritate ſua ordinaria, & quod fundendo ſe ſuper illa fide pronunciauit grauiſſima mandata grauiſſimis cenſuris munita in omnes recollectos, qui præfato Illuſtriſſimo D. Cardinali, & ſibi non crederent, neque parerent. Attento item, quod rigor iurium humanorum circa ea quæ apices eorum reſpiciunt, non eſt adeo ſeuere obſeruandus apud regulares, k & quod ignorantia eorum magis, quia ſciētia eſt tantę religionis viris laudabilis: quandoquidem opprobrio eſt illis, ſe diſceptationum forenſium peritos oſtendere. l

7 Attento item, quod ſiue iure communi, vel conſuetudine, ſiue obſeruantia Curiæ, creditur Cardinali aſſerenti aliquid ſibi eſſe commiſſum à Papa viuæ vocis oraculo, vt colligitur ex Cardinali, m & Panormitano, n & Felyno, o & alijs ab eo citatis, pręſertim Cardinali adeo maximo, ac eſt præfatus Illuſtriſſimus: & attento, quod eſt Protector ordinis, & adeo alienus à ſuſpicione, & quod ſuſpenſio, de qua

F deponunt, non videtur ſuapte natura præiudicialis tertij, imò vtilis toti ordini, & eius tranquillitati.

8 Quarto conſideramus, quòd ſubexequutor proceſſus fulminati ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Tarraconenſi non erat canonicus Eccleſiæ cathedralis, nec conſtitutus in Eccleſiaſtica dignitate, & ita non potuit eſſe iudex, nec habere iuriſdictionem per virtutem clauſulæ [cæterum,] poſitam in proceſſu fulminato, ſecundum verum intelligendi modum eius, quem nos tradimus, & irrefragabiliter probamus in capitul. [cum contingat. p] & ita omnia quæcunque ille fecit tanquam iudex executor, excommunicando, & declarando excommunicatos, & id genus alia, quæ non poteſt facere merus executor, fuerunt

G nulla, & nulliter facta, & non proſunt quicquam præfatis recollectis, nec nocent eorum aduerſarijs, quamuis ipſi, vt puto, bona fide crediderunt ea fuiſſe valida, quia non ſatis intellexerunt prædictam clauſulam [cæterum,] vti parum intelligendi arte exercitati, cum etiam in ea exercitatiſſimi ignorent intellectum eius in tota fere Hiſpania, donec nos Conimbricæ illum latiſſimè tradidimus, & probauimus, & nuper in vrbe nouè edidimus.

9 Quinto etiam conſideramus, quod etiam executor ſubdelegatus domini commiſſarij generalis deputatus ad intimandas litteras præfati Cardinalis Illuſtriſſimi, non ſatis iuridicè fecit ea quæ fulminauit contra præfatos recollectos. Tum, quia fecit ea poſt

H appellationem interpoſitam. Tum, quia non potuit ea facere vt ſubdelegatus præfati domini Protectoris: quia licet delegatus Papæ poſſit ſubdelegare, delegatus tamen delegati ab eo non poteſt id facere: & intentio præfati generalis commiſſarij videtur fuiſſe ſubdelegare poteſtatem, quam prætendebat habere virtute litterarum domini Cardinalis Protectoris.

10 Quamuis huic rationi reſponderi poſſet præfatum commiſſarium generalem habuiſſe poteſtatem ordinariam ratione ſui officij, licet prætenderet habere talem tacite etiam poteſtatem delegatam ab ipſo D. Protectore: & quod habens duplicem poteſtatem procedendi, poteſt per vtranque procedere, & valebit actus, q (niſi eſſent viri prouidi.] r & alia ſingularia, quæ tradit Felynus, ſ & conſequenter quod

I facta per ſubdelegatum, vel ſub executorem generalis commiſſarij, valebunt tanquam facta à delegato ipſius virtute ordinariæ iuriſdictionis, quamuis non valeant tanquam facta à ſubexecutore præfati domini Protectoris.

Sexto conſideramus, quod præfatus commiſſarius generalis iuſtè potuit prohibere præfatis collectis, ne facerent Capitulum, quod prætendebant, abſque ipſo, & intimare, quod volebat intereſſe illi, quia pręfatum breue faciebat ei pręfatam facultatem: & ita pręfatos recollectos, qui prætendebant præfatum breue non

ALLEGATIONES.

K a De electiõn. b in l. non ſolum. §. morte. ff. de no. oper. nunc. c in capitul. cum. M. de conſtit. numer. 43.
d Vbi ſupra numer. 40 e in capitul. ſicut nobis, de ſentent. excomm. f Authent. ſi quis in aliquo. C. de edend.
g in capitul. fin. de fid. inſtr. & in d. authen. ſi quis in aliquo.
h capitul. per tuas. de ſentent. excommunicat.
i capitul. ſolet, de ſentent excommunicat. libr. 6.
K iuxta capitul. qualiter, & quando. 2. ſub finem de accuſ.
l l. repetita C. de epiſcop. & cleric. m in clementin. ne Roman. ver. eo ipſo de electio. n in capitul. quod ſuper his, de fide inſtr. o in capitul. cum in iure peritus de offi. deleg.
p De reſcript. a numer. 7. q Per capitul.
r De præbend. ſ in capitul. cum ex offic. numer. 25. de præſcript.

ue non esse suspensum, teneri ad admittendum ipsum in præfato Capitulo iuxta illius tenorem.

11 Nec obstat dicere, quod cum præfatus commissarius prætenderet breue præfatum esse suspensum, nō poterat vti eo argum. regulæ, [ex eo non debet quis fructum consequi, quod visus extitit impugnare.] a Quia responderi potest noluisse prędfatum commissarium vti facultate præfata interessendi Capitulo, ex eo solo, quod eam præbebat ei breue, sed Potius eo, quod non tollebat eam ei breue præfatum, sed iure officij sui habebat eam.

12 Septimo consideramus, quod rationibus, quæ insinuantur ad probandum electionem præfatam esse nullam, responderi posse videtur. Primo quidem ad primam, quod suspensio breuis non erat legitimè intimata, vt supra dictum est, & quod de non apparētibus, & non existentibus idem est iudicandum. b

13 Ad secundum, quòd à mandato commissarij fuit appellatum ex publica causa, & ideo prohibitio eius non nocebat recollectis, nec proderat aduersæ parti. c

14 Ad tertiam, quod nullo iure cauetur, quòd Capitulum legitimè congregatum non possit eligere prælatum, absente illo, qui si esset præsens, deberet præsidere Capitulo, dummodo maior pars conueniat in aliquem idoneum eligendum.

15 Ad quartum, quòd excommunicatus post appellationem ex probabili causa interpositam non est vitandus in extra iudicialibus, quales sunt electiones, d & quod non est asserendum, quod iure non est cautum. e

16 Alia tamen duplici ratione videtur electio præfata inualida. Prima est, quod Capitulum præfatū congregatum contra præceptum commissarij, nullo iure habebat verum ius eligendi, neque erat in possessione illius, non enim habebat iure communi, & suę regulę, neque iure speciali præfati breuis, quia vere erat suspensum, quamuis verè nesciretur à Capitulo suspensio, sicut præsentatio facta à patrono, qui verè non est patronus, nec est in possessione iuris præsentandi, licet crederetur talis, non valet, & est declaranda nulla, simulac constiterit præsentantem non esse patronum, neque esse in quasi possessione iuris præsentandi, vt docetur communiter. f

17 Secunda ratio est, propter malam fidem, si capitulares, & vocales fuerunt in ea constituti per pręceptum & censuras præfati Domini commissarij, quoniam electio, & præsentatio à male fidei possessore facta non valet, iuxta notata in dicto capitu. [consultationibus.] g Sed quia recollecti negare possunt se fuisse in mala fide constitutos, dicentes non credidisse breue præfatum fuisse suspensum, efficacior est ratio præcedens.

18 Octauo consideramus, neutros præfatorum fratrum, nec obseruantes, neq; recollectos peccasse mortaliter, faciendo, quæ fecerunt, nisi mala fide fecerint illa, credendo, vel debentes credere præfatum breue fuisse, vel non fuisse à S. D. N. suspensum, ante quā congregarent Capitulum, & eligerent ministrum. Tū quia qui bona fide facit aliquid, quod non licet iure humano positiuo, errando circa intellectum eius dubium, non peccat mortaliter, iuxta celebre Innocentij dictū h plerisque omnibus receptum, vt vtiliter de more scripsit Felynus, i & præfati omnes fratres, qui bona fide credebant esse iusta, quæ faciebant, alioquin non facturi, fecerunt ea, errando circa intelleectum iurium humanorum adeo dubiorum, quod multi etiam Iurisperiti eruditissimi habiti errauerunt, & errant.

Nos ex præmissis considerationibus inferimus, prę fati Illustrissimi Domini protectoris, & aliorum superiorum ordinis præfati Illustrissimi eiusdemque altissimi partes esse, declarare primum præfatas electiones tam ministri, quam aliorum custodis, & guardianorum in præfato Capitulo factas, fuisse ac esse inualidas, & nullas, deinde declarare, nullos eorum, qui præfato Capitulo interfuerunt, neque illos, qui contra eos protestati, vel alloquuti fuerunt, exceptis, qui mala fide id fecerunt, peccasse mortaliter, & subinde non incidisse in vllas censuras, nec vllam irregularitatem contraxisse ob id, quod eis ligati diuina celebrarunt, saltem vsque ad tempus in quo constitit, vel debuit constare ipsis de prædicta suspensione.

A

ALLEGATIONES.

a lib. 6. b l. duo sunt Titij. ff. de testa. tut. c Argum. titu. nihil innouari appel. pend. ff. & capitul. non solum, de appelat. d cap. solet de sent. excom lib. 6. e cap. consuluisti. 2. q. 5. §. consideremus in authen. de triente, & semis. col 3. f In c. constitutionibus, & iure patron. & in cap. cum ecclesia Sutrina, de cau. possess. g Et d. c. cum ecclesia. h in capi. per tuas, 2. de simon. i in cap. 1. col. pen. de re iudic.

B

SVMMARIVM.

Episcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum est magis suum, quàm Legati. 1

Vniat si Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus beneficia ex Concil. Tridentin. sess. 21. capit. 5. consensus Capituli non videtur necessarius. 1

Delegatus in causa sibi delegata est maior quam Legatus. 2

C

CONSILIVM X.

AN Episcopus tanquam delegatus possit vnire beneficia sine consensu Capituli a ex Concilio Tridentino?

1 Respondeo ad hanc quæstionem, quod videtur posse. Tum quia Legatus potest id facere, vt determinat Petrus à Perusio. b Tum quia omnes rationes, quibus potest id facere Legatus, probant idem facere posse Episcopum tanquam delegatum, cum Episcopus, vt delegatus non habeat maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum sit magis suum, quam Legati. c

D 2 Tum quia delegatus in causa sibi delegata est maior quam Legatus.

[Aduertendum, referri sacram Congregationem censuisse contrarium.]

ALLEGATIONES.

a Cap. 4. de reform. sess. 21. b in tract de vnione capitu. 5. num. 18. & cap. sicut vnire. de excessib. præl. clem. 2. de reb. eccles. alien. c cap. studuisti. de offic. leg. ca. sane de off. delega.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

SVMMARIVM.

Possessionem beneficij taliter non amittit etiam sponte resignans, quin spoliatus possit agere de spolio. 1

E

Gesta ab eo, qui titulum beneficij, seu officij, etiam per spōtaneam renunciationem perdidit, si non perdidit possessionem, cum retineat administrationem etiam si sint absolutiones sacramentales, tenent, & idem si titulum habuit a superiore quidem sed inualide. 2

CONSILIVM I.

VTtrum gesta à beneficiario priuato beneficio ipso iure per promotionē, vel aliam causam antequam expellatur à possessione, vel relinquat illam, valeant.

1 Et pro

1 Et pro parte quidem affirmante facit primo capit. [licet.] a quatenus probat non perdere quem possessionem, & administrationem beneficij, eo quod per dat illud, & eius titulum ipso iure. Secundo faciunt multa, quæ nos scripsimus in repet. capit. [accepta.] b perdi ipso iure per renunciationem etiam spontaneam, adeo quod, si spoliaretur, posset agere de spolio contra spoliantem, iuxta dictum Innocentij, c & consequenter non potest ei tolli administratio beneficij renunciati, donec relinquat possessionem, vel expellatur ab ea legitimè, & gesta interim per eum valent.

2 Tertio facit l. [Barbarius.] d quatenus probat gesta ratione publici officij possessi ab eo, qui caret vero titulo eius valere. Quarto, quod per illum textum, & alia, cōcludit Panormitanus communiter receptus, e quod gesta à prælato, qui habuit titulum à superiore, & adeptus possessionem, valent, etiam si titulus sit inualidus, vel perditus ipso iure, & nihil iuris habeat in suo beneficio, episcopatu, vel dignitate. Quinto, quod ipsemet Panormitanus communiter receptus affirmat, f quod absolutio à peccatis facta à prælato tolerato, & possidente beneficium, vel dignitatem, ratione cuius audit confessionem, valet, etiam si ipso iure perdidit titulum, & nihil iuris habeat in eo, ergo etiam ea, quæ facit aliquis Episcopus manens in possessione sui Episcopatus, & ante quam derelinquat eam vel priuetur ea, valent, etiam si ipso iure perdidisset episcopatum, vel ita ille vacasset, vt nihil iuris haberet in eo præter possessionem, & administrationem, quam habebat ratione tituli prius à Summo Pontifice habiti. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a 2. de præben lib. 6. b Oppo. 7. de rest. spol. c in cap. si per hoc, de renunc. d ff. de offic. prætoris. e in capi. nihil à num. 11. de elect. f in capi. dudum, 2. de elect. à numer. 20.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, etiā in sua camera pro tribunali sedere, & ius dicere, tam per se, quam per alium potest modo locus sit honestus, & illum partes possint sine magno incommodo adire, numer. secund. sic, & Archiepiscopus in sua diœcesi archiepiscopali. num. 1.*

1 *Legatus plurium prouinciarum potest negotia vnius prouinciæ in alia expedire.*

1 *Limitatio legis pen. ff. de instit. & iure.*

2 *Arbiter in quolibet honesto loco sententiam ferre potest.*

3 *Episcopus constituere debet vicarios statarios, numer. 5. item, & archipresbyteros, num. 7.*

4 *Præscriptio immemorialis item, & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, sed non contra, id quod dictat ius naturale, quia esset irrationabilis. num. 7.*

5 *Consuetudo ferè totius orbis ab omnibus seruanda est. Episcopi ad vicarios generales constituendos cogi possunt ab Archiepiscopo, quia aliter non possunt bene regere sibi commissos. num. 7.*

6 *Concesso vno, conceditur, & id sine quo concessum commodè fieri non potest, sed & qui tenetur, & debet aliquid facere, tenetur etiam ad id sine quo debitum commodè præstare non potest.*

CONSILIVM II.

CVm in Polonia diœcesis vnius Episcopi p dietas circiter 10. vel plures extendatur, & Episcopi tribunalia stataria nullibi habeant, & modo in vno, modo in alio oppido habitent. Quæritur

F primo, an citati ab Episcopo, seu coram eo litem habētes teneantur in quolibet loco, vbi sit Episcopus, comparere, & ius suum prosequi. Secundo, an dicti Episcopi cogi possint ad tenendum in aliquo certo loco vicarium statarium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM dico quòd querela hæc cleri Poloniæ videtur esse contra ius expressum à Bonifacio Papa scriptū. a cuius verba sunt, [Cum Episcopus in tota sua diœcesi iurisdictionem ordinariam noscatur habere, dubium nō existit, quin in quolibet loco ipsius diœcesis nō exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad ecclesiasticum forum spectantes audire, personas ecclesiasticas, cum earum excessus exegerint, capere ac carceri deputare, necnon, & cætera, quæ ad ipsius spectant officium licitè exercere.] sic etiam Legatus in G qualibet parte suæ legationis potest expedire, quæ ad illam spectant, etiamque negotia vnius prouinciæ in alia suæ legationis, si ad multas est missus, b sic Archiepiscopus in quolibet loco suæ diœcesis archiepiscopalis, c vnde Baldus Angelus, & Iason limitauerunt legem penult. d quatenus habet ius esse dicendum in loco maiorum, vt nō procedat in Episcopo per prędictum capit. [cum Episcopus. e]

2 Facit, quod etiam arbiter potest iudicare vbi voluerit, modo locus sit honestus, f poterunt ergo Episcopi Poloniæ in quacunque parte suarum diœcesum audire, & definire causas spirituales, criminales, & ciuiles, inter sibi subditos, & in sua camera, vt dicit Fran H cus, g modo locus sit honestus, vt dicit glossa [ibi,] & modo partes sine magno incōmodo litigare possint, quod solus Francus dicit ibi, & potest pro eo allegari præd. §. [si arbiter,] in illis verbis, [si litigatores facile eo loci venire possunt,] quamuis illum. §. ad hoc ipse non ponderet, & alium textum idoneum ad id allegarit.

3 AD SECVNDAM dico primo, quod nō videtur vllus canon id præcipere, & quod sanctorū Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. h Secundo, quod Pan. i dicit non meminisse textum, qui clarè probet teneri Episcopum ad constituendum vicarium genera I lem, etiam non statarium, quamuis id efficaciter probetur in cap. [in noua actione.] k Tertiò, quòd primitiua Ecclesia non videtur habuisse talia tribunalia ad cognoscendum de causis clericorum, cum Paulus l relatus in summa, m dicat Christianos etiam laicos non debere litigare.

4 Quarto, quòd Episcopi Poloniæ possunt dicere se non habuisse ante hac huiusmodi tribunalia stataria, & ideo etiam si iure debuissent ea habere, præscriptione tamen tum ordinaria quadraginta annorum, tum immemoriali, de cuius initio non est memoria, essent à tali iure liberati. n

5 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd consuetudo totius fere orbis Christiani habet, vt Episcopi K teneant huiusmodi tribunalia stataria in ciuitatibus primarij suarum diœcesum, & huiusmodi consuetudo generalis

ALLEGATIONES.

a In cap. cum Episcopus. de offic. ordinar. libr. 6. b capitu. nouit de offic. delegat. c capit. vt litigantes de offic. ordina. libr. 6. d ff. de iust. & iure. e De offi. ordin. libr. 6. f Le. si non dies. §. si arbiter. ff. de recep. arbit. g In d. c. cum Episcopus. h 2. q. 4 cap. consuluisti. i In cap. quoniam in plerisque. de offic. ordinar. K 17. quæst. 7. & in cap. fina. de offic. archipresbyt. l 1. ad Corinthios 6. m 14. quæstion. prim. n Argument. capitul. de quarta. de præscr. & capitul. super quibusdam de verbor. signifi. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æstiua.

generalis ab omnibus seruanda videtur. a Secundo, A
quod omnes Episcopi tenentur constituere vicarios generales, & possunt cogi ad eos constituendos per suos Archiepiscopos, imò Archiepiscopi videntur posse ipsos constituere, si ipsi noluerint illud facere, b & tradit Panorm. receptus. c At vicariorum constitutio parum satisfaceret clero, & populo eorum, nisi haberent tribunal statarium, ergo debent illud habere. Tertio, quod non possunt excusari dicendo, quod ipsi soli sufficiant toti clero, & populo regendo, quoniam hęc allegatio confutatur in cap. fina. d

6 Quarto neruosè facit, quòd sicut cui conceditur aliquid, non solum videtur concedi illud sine quo concessum fieri nequit, e sed etiam illud sine quo id cōmode fieri nō pōt, vt eleganter de more asseruit Aretinus f quem sequitur Decius g contra gloss. h qđ irrefragabiliter probatur per l. pen. i ita quicunque tenetur facere aliquid, tenetur ad faciendum illud sine quo id vere fieri nequit. At Episcopi Poloniæ tenētur reddere ius clero suarum diœcesum, immo, & populo quo ad negotia ecclesiastica, & nequeunt id satis, & bene facere sine huiusmodi tribunalibus statarijs, ergo debent ea designare. B

7 Quinto facit quod ratio canonica, qua Episcopi tenentur constituere vicarios, & habere Archipresbyteros, est, quia non possunt satis bene regere per solos semetipsos, etiam si plurimum valeant, vt probatur capitu. final. k & eadem ratio suadet, vt teneant prędicta tribunalia stataria, ergo debent ea tenere. l Sexto, quia non obstant opposita, quoniam illa procedūt, C quando ius naturale non obuiaret eis, at ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens, quæ dictāt, eum qui tenetur ad aliquid, teneri ad ea, sine quibus id satis bene fieri nequit, obuiant eis, vnde nec vlla præscriptio, & consuetudo possunt eis prodesse, quippe, quæ essent irrationabiles, & contra ius naturale, contra quod illæ non valent, m Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. contra morem. 100. distinct. b ca cum simus. 9. q. 3. & d. cap. in noua actione. 16. quæstion. 7. c In d. capitul. quoniam in plerisque. d De offic. archipresb. e L. 2. ff de iurisd. omn. iud. capitul. præterea de offic. delegat. f In ca. de testib. col. 3. de testib. g in capitul. vt debitus honor col. 8. de appel & in d. cap. præterea. & alibi sæpe. h in capit. sol. D de senten. excomm. lib. 6. i ff. de vsufru. & in l. quicunque. capit. si ei quem ff. de instit. act. k De offic. Archipresbyt. l Argument. l. illud, ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de election. m Capitul. final. de consuet. capitul. quæ contra. 8. dist.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus iure antiquo communi non potest quidem cognoscere, neque conferre, neque confirmare neque statuere, neque corrigere sine consilio Capituli: nunc vero vtitur iure, quod ei competit ex statuto, priuilegio consuetudine, concordia, vel quouis alio quæsito titulo, & vlterius ex sacro Concilio procedit contra Capitula exempta tanquam sedis Apostolicæ delegatus, tam in visitatione, quam extra limitate tamen, secundum formam capitul. 4. sess. 6. & capitul. 6. sess. 25. eiusdem Cōcilij numer. 3 4. & 5. quæ duo capita secundum Auctorem videntur etiam seruanda in cathedralibus, & collegiatis non exemptis in quibus Episcopi ante Concilium aliter non præscripserunt. num. 5.* E

1 *Prælati collegiatarum, quibus scilicet collegiatis competit ius præsentandi præsentant quidem, sed cum consensu Capituli.*

2 *Prælati contra ius Capituli, & è contra, multa, & validè præscripserunt.*

CONSILIVM III.

AN capit. 6. a Concilij Tridentini declarans capi. 4. b habeat locum in ecclesijs etiam non exemptis, quæ ad moderationem de exigendis in principio anni duobus canonicis ex Capitulo, cum quibus teneatur procedere Episcopus tum extra visitationem ex officio, vel ad instantiam partis procedit contra aliquem capitularem?

1 Respondeo primò, quòd iure antiquo communi Episcopus non potest conferre, neque confirmare, neque statuere, neque corrigere sine consensu Capituli c immo requiritur consensus Capituli in præsentationibus faciendis a prælatis Ecclesiarū collegiatarum. d

2 Secundo præsuppono, quod multa circa hoc inueniuntur vsu capta, siue præscripta à prælatis contra ius commune, & declaratum est præscriptionem illam valere, e & è contra à Capitulis contra prælatos. f

3 Tertio, quod in multis Ecclesijs tam collegiatis, quam cathedralibus erant multæ contentiones ante Concil. Tridentinum super correctione, & punitione canonicorum, & aliorum Capitularium, eo quòd multi prælati potius arbitrio, & libito suo, quam sacrorum canonum puniebant, & corrigebant eos, & ita in multis ecclesijs erant statuta, vt prælati adiungerent sibi aliquos de Capitulo, de quorum non solum consilio, sed etiam cōsensu debebant prælati procedere, & ideo sacrum Concilium videtur statuisse duo prædicta capitula ad sedandas discordias.

4 Quartò, quòd cum sacro Concilio non interessēt Capitula, & soli Episcopi sine Capitulis illa statuissēt, visum est nonnullis inclinasse magis in fauorem Episcoporum, quam Capitulorum, & quod in fine prædicti cap. 7. reseruatur Episcopis salua omnis potestas, q̄ vltra illam, quæ ibi statuitur, competeret eis statuto, priuilegio, consuetudine, concordia, vel quocunque alio iure, cum tamen Capitulis nihil tale videatur reseruatum, nam in d. capit. 4. tolluntur eis iura sibi quæsita per exemptionem, consuetudinem, priuilegium, vel alium modum, adeo, quòd Episcopi possunt tanquam delegati auctoritate Apostolica procedere contra illa, & g ampliatur, vel declaratur, quod facultas in eo data Episcopis competat eis, etiam cum procedunt extra visitationem, cum moderatione, de qua ibi, scilicet, qđ adiungat sibi duos canonicos electos per Capitulum, & de consensu tantum illorum procedat, nisi quo ad apprehensionem.

5 Quinto, quod videtur posse probabiliter dici, quod prædicta duo capitula vendicant sibi locum in omnibus Ecclesijs cathedralibus, & collegiatis exemptis, & non exemptis, in quibus Episcopi non quæsierunt ante prædictum Concilium ius pacificum vltra potestatem, quæ ipsis datur per ius commune aliquo titulo legitimo. Tum quia generaliter loquuntur, & ita generaliter sunt intelligenda. h Tum quia ratio pacis, & concordiæ, quam desiderauit Concilium inter prælatos, & sua Capitula, videtur id suadere, & lex extenditur ad limites suæ rationis. i Tum quia experientia constat conuenire reipub. vt aliquorum prę-

latorum

ALLEGATIONES.

a De reform. sess. 25. b De reform. sess. 6 c Cap. quanto de his, quæ fiunt a præl. sine consi. cap. d capitul. ea noscitur eod. titul. e capitul. 3 de consuetud. lib. 6. & d. capitul. ea noscitur. f capitul. irrefragabilis. §. excessus de offic. ordina. g in dict. capitul. sexto. h capitul. si Romanorum. 9. distinct in. l. de pretio. ff de publ. in rem action. i capitul suggestum, & capitul. meminimus de appel. in quibus id notat Panor.

latorum plus volentium dominari, quam pascere gregem, & pro libito amore, vel odio absoluere, & condenare hos & illos capitulares sibi resistentes, vel obsequentes, potentiæ obuietur per adiunctionem duorũ canonicorum, vt prædictum statuit Concilium.

[Congregatio tamen, vt refertur, censuit, capit.4. sessio.6.& capitul.6.sessio.25. procedere in Capitulis exemptis tantum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex officio cogere potest beneficiarum ad exhibendum titulum.*

1 *Possessio decennalis non sufficit sine titulo ad beneficium petitoriè repetendum sed sic ad titulum præsumendum, nu.4.5.6.& 10. nisi quando in matrimoniali cum possessione concurrit fama tituli, quia tunc repetit. nu.3.*

2 *Beneficium sine institutione canonica nõ potest obtineri.*

2 *Animarum salus omni alij commodo præferenda.*

2 *Beneficium sine titulo retinens, etiam post longum tempus peccare videtur.*

3 *Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum.*

4 *Possessio triennalis quærit titulum possidenti secundum opinionem glossæ regularum Cancellariæ.*

4 *Titulus ex antiqua beneficij possessione præsumitur, numer.6.& 10.*

5 *Solennitas extrinseca præsumitur ob lapsum longi tẽporis.*

5 *Subdiaconatus præsumitur, qui diu vsus est subdiaconatu.*

7 *Possessio atiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum ne ab eo exigat probationem tituli, aliter quàm per iuramentum: immo nec hoc exigit si aliàs hunc approbauit etiam tacitè puta accipiendo ab eo procurationem in visitatione tanquam à titulari.*

7 *Procurationem visitans Episcopus, accipiens ab aliquo tanquam beneficiato, censetur eius approbare titulum.*

8 *Insolita fraudem quandam præseferre videntur.*

9 *Regula de triennali iuuat execrabilem contra tertium, & si sit decennalis, etiam contra Episcopum, modo alleget dispensationem.*

10 *Argumentum à contrario desumptum ex dictis non dispositis, sed narratis parum valet.*

11 *Capit. ordinarij. de offic. ordin. lib.6. habet locum necdum in beneficijs quæ possidentur in titulum seu commendã, set etiam quæ possidentur, vt vnica.*

12 *Episcopus cogere potest decennalem execrabilem ad iurãdum credere se canonicè obtinuisse dicta beneficia.*

CONSILIVM. IV.

QVAESITVM est primo, an Episcopus nouè creatus cogere possit beneficiariũ suum subdditum ad ostendendum titulum sui beneficij, quod pacificè vltra 20.& 30. annos possedit.

Secundò, an cogere possit possidentem incompatibilia beneficia pacificè vltra prædictos 20. vel 30. annos ad exhibendum dispensationem, qua ea iustè retinere potuit.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primo glossa vltima a quatenus asserit posse Episcopum ex officio cogere subditum ad exhibendum titulum sui beneficij. Secundo glossa vltima b quatenus habet, petentem beneficium in titulum non se posse iuuare præscriptione. Tertio iura multa, quibus prædictæ glossæ nituntur. Quarto, quod Innoc. licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen concludit

F dit saltem per relationem ad textum, c quod volenti repetere beneficium, non sufficit, quod possederit illud pacifice etiam per decem annos, etiam cum fama tituli canonici.

2 Quinto, quod est regula firma tam in capitul.1. d quam in alio capitul.1. e quam etiam in capit. ex frequentibus. f quod beneficium à nemine potest sine canonica institutione licite obtineri.

Sexto, quod animarum salus præferenda est omni alij commodo. g At beneficiarius tenens beneficium sine canonica institutione, etiam post decem annos, & quodcunque aliud tempus, peccare videtur, h quia licet contra alium quærat exceptionem, sibi tamen nõ quærit dominium beneficij, vt latè innuit, Panormit.

G communiter receptus i & communiter videtur Episcopus habere potestatem eum ex officio suo expellendi, & à beneficio, quod tenendo peccat. k

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap. [illud] l quatenus habet, eum, qui fuit in possessione matrimonio per 10. annos, posse repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus possedit: & cum argumẽtum a matrimonio carnali ad spirituale valeat, iuxta glossam celebrem, m pro qua est cap. [licet.] n consequens est, quod etiam beneficiarius, qui possedit beneficium pacifice per 10. annos, saltem cũ fama tituli, debet præsumi beneficiarius.

4 Secundo facit regula Cancellariæ, o quæ statuit ne possessor huiusmodi triennalis molestetur, & glossa

H illius antiqua p tenuit per huiusmodi triennalem possessionem quæri titulum possidenti.

5 Tertio, quod quamplurimi citati a Felino q & quos sequitur ipse, tenent ex antiqua possessione pacifica beneficij præsumi titulum beneficij, ea ratione, quia licet solennitas extrinseca non præsumatur regulariter interuenisse, r fallit tamen ob lapsum longi temporis, iuxta glossam, & omnes, s vnde, & Inno. t dicit eum, qui subdiaconatu vsus est longo tempore sine litteris, esse præsumendum subdiaconum, & ita non videtur esse mirandum, quod præsumatur titulus beneficij in longi temporis possessore: pro quo aptè facit l. [si filius.] iuncta glossa u & l. [quæ in aliena. x & illa quæ eis adijciuntur ibi, & alibi sæpe.

I 6 Quarto, quod Rota ætate nostra pro hac parte sententiam dixit, vt testatur Cassadorus y ibi. [Voluerunt Domini in vna causa Bononiensi de mense Martij 1519. corã D. Petro de Capizzuchis inter Aemiliũ de Blanchis, & quendam alium, quod regula Cancellariæ de trien. etiam locum haberet in eo qui decennio possederat, & nullum titulum producebat, ex eo quod ius præsumit titulum ex sola possessione antiqua: nam si quis vt rector beneficium tanto tempore possidet, in eo ius habet, & præsumit titulus, vt dicũt Innoc.

ALLEGATIONES.

a capit.1. de regul. iur. libr.6. b in capitul. contingit, de do.& cont, c in capitul. illud de præsumpt.
K d De regul. iur. libr.6. e De eo qui mit. in poss. eod. libr. f De institut. g prim. quæstion.7 capitul. sancimus, & capitul ille. 22. quæstion. capitul. si babes. 24. quæstion.3. h Per d. capitul. prim. de regul. iuris libr.6. i in capitul. contingit à numer.10. de dolo, & cont. K Argument. capitul. prim de officijs ord. & l. congruit. l De præsumpt. m cap. bonæ. secund. de elect. n de translat. prælat. o 33. siue de trien. pos. p pagin.4. q In capitul. licet Heli. numer.10. de simon. & in d.c. illud de præsumpt. & cæter. Alber. de test. & capitul. sicut a numer.26. de re iud. r l. quicunque. §. final. de publ. in rem act. s in capit. peruenit. de emptio & vend. t in capitul. super his. sub finem, de accusat. u C. de peti. hær. x §.1. de acquir. har. y in deci.8. super. regula. Canc.

Inno. & Hostiensis, a & Dominicus b Ratio, quia cum Episcopi visitando inquirant de titulo, c nō est præsumendum, quod ipsimet subditi quo ad curata p-misissent tali cursu temporis retineri Ecclesiam absq; canonico titulo.] hæc ille.

7 Et ne cui videatur, Cassadorum sentire huiusmodi triennalem possessorem posse defendi quo ad aduersarium petentem beneficium, non autem quo ad Episcopum volentem ex officio cogere ad ostendendum titulum, perpendat hæc verba, quæ subdit. [Verum est, quod prælatus, licet ex quo tolerauit diu in possessione subditum, non possit eum compellere ad ostendendum titulum beneficij, tamen potest in se suscipere onus probandi defectum tituli, vt cap. [dilecto.] & ibi Abbas, d & in d. capi. [licet Heli.] & Dominicus. e Quinto, quod communis opinio secuta Hostiensem, f tenet non posse Episcopum cogere huiusmodi beneficiarium ad aliud, quā ad iurandum se habere titulum, neque ad hoc, si expressè, vel tacitè consenserit in illo, secundum Cosmam, g ea ratione, quod prælatus, qui tacitè, vel expressè approbauit beneficiarij titulū non potest cogere ipsum ad ostendendum illum, h & addit, quod accipiens à beneficiato procurationem illum visitando, videtur tacite approbare eum esse talē quamuis Innocentius quem ad hoc citat, i id non videatur asserere.

8 Sexto facit, quod insueta videntur præ se ferre aliquid fraudis, iuxta l. [si quis sub conditione.] adiuncta glossa, quam ad hoc ponderat Baldus ibi, k & insuetum, & insolitum videtur, quod aliquis post possessionem 20. aut 30. vel 40. annorum pacificum compellatur ostendere titulum sui beneficij. Et ita quamuis forte incomparabilis prædicti Episcopi virtus splendore suo omnem dolum, & fraudem auertat apud eos, qui eum nouerunt, apud tamen iudices, qui non adeo respiciunt personam, fortè non omnino dilueret. Per quæ arbitror Reuerendissimos summi Auditorij Rotæ Patres in hanc partem negatiuam inclinaturos, & responsuros ad contraria, quod procedant in beneficiario, qui non ostendit titulum verum, nec longi temporis possessione præsumptum.

AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmante videtur canon expressus in cap. [ordinarij,] l innouatus per Concilium Tridentinum. m Secundo faciunt illa multa, q̄ tradit Gomezius n in fauorem opinionis eorū, qui tenuerunt in Rota, quod regula de triennali possessore non iuuat execrabilem, siue illum, qui tenet duo incompatibilia contra extrauagantem [execrabilis] Ioannis XXII. si non monstretur dispensatio legitima.

9 Pro parte vero negante faciunt alia plura, quæ citat ibidem pro opinione contraria, quam tenuisse Rotā in tribus, vel quatuor causis asserit, videlicet, quod triennalis possessio pacifica defendit etiam execrabilē, etiam non monstrata dispensatione, modo allegetur. At idem, quod facit triennalis possessio contra aduersarium agentem, videtur facere decennalis, siue longi temporis possessio contra Episcopum volentem cogere beneficiarium ex officio ad ostendendum titulum, vel dispensationem, per citata in responsione præcedentis dubij. Secundo, quod non obstat, id quod ait o Gomesius alium, quam ordinarium, non posse cogere triēnalem possessorem ad ostendendum dispensationem incompatibilium, innuendo a contrario sensu, quod ordinarius potest cogere.

10 Non inquam, hoc obstat. Tum, quia argumentū à contrario in verbis narratiuis eius, qui non disponit parum virtutis habet, vt post Antonium p tradit Felinus. q Tum quia loquitur tantum de triennali possessore, & non de decennali, vel antiquiore, quem titulus præsumptus defendit etiam aduersus superiorem inquirentem, vt dictum est.

11 Tum quia Dominicus, & Francus super eod. ca. [ordinarij,] communiter receptus dicunt illum textū non habere locum contra antiquum decennalem, vel longioris temporis possessorem. Tum quia eadem ratio videtur suadere, q̄ teneatur ostēdere dispēsationē quæ suadet, vt teneatur ostendere titulum, quia tam contra ius est tenere beneficium sine titulo, quam tenere duo beneficia cum titulis aliàs canonicis, sine dispensatione, imo fortè magis, si res satis expendatur. Tum denique, quod ratio illa præsumendi interuentum solennitatis extrinsecæ, qua supra diximus niti Felynum post alios in supradictis locis, & ratio præsumptionis, quo tāto tempore non sustinuisset ordinarius possidentem sine titulo, qua nititur Cosmas r imo, & ratio Innocen. quam tangit s videlicet, quod tanto tempore non est facile seruare titulos, & scripturas, videntur, ita excusare ab ostendenda dispensatione, sicut ab ostendendo titulo. Omitto, quod posset alicui videri satis probabiliter prædicto capitul. [ordinarij] esse quidem locum in beneficijs, quę tenentur in titulum, vel commendam, non autem in ijs, quæ obtinentur per vnionem, & annexionem ad aliud beneficium, vel religionem, & ordinem. t Omitto, inquam, hoc, quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commendator Sancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multum negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror satis firmum ad hoc, vt censeatur prædicta Ecclesia ista ratione exclusa à prędicto capit. [ordinarij.] sicut etiam prædicta vnio, quæ non est perpetua, sed solum ad vitam eius, cuius commendæ, vel ordini annexa est, non potest cadere sub cap. 6. u nec sub cap. 13. x Concilij Tridentini.

12 Itaque arbitror D. Rotæ, si de hac causa iudicauerint, iudicaturos ad summum, quod Episcopus poterit prædictum beneficiarium execrabilem cogere ad iurandum, quod credit bona fide se obtinuisse canonicè prædicta beneficia, & quod si Episcopus voluerit probare defectum tituli, siue quod beneficiarius non habuit illa canonicè, modis, quibus id legitimè probare poterit, est admittendus, Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In cap. illud, de præsumpt. & in capitu. licet Heli, de simon. b Consl. 37. apparet. 3. col. c capit. ordinarij. de offic. ordi. in 6. d De præbend. e In d. consl. & in d. c. ordinarii. f in d. capi. licet Heli. g In tit. de pacif. poss. §. ordin. in verb. inquirant. pag. pe. h Argum. cap. dilecto de probat. & capitul. ex ore. de his, quæ fiunt à maiori part. capitul. cum eis adnot. i in capitul. veniens de fil. presb. k ff. de cond. instit. l De offic. ordin libr. 6. m Sess. 7. c. 5. n In reg de trien. quæst. 10. o Ibidem. p In capitul. cum Apostolica, de his, quæ fiunt à maiori parte Cap. q In capitul. significasti, de foro comp. num. 13. r Vbi supra. s in d. capitul. illud de præsumpt. t Argument. capitul. super eod. de præb. lib. 6. u Sess. 7. de reform. x Sess. 34.

SVMMARIVM.

Vicario parochiali vacanti simpliciter dato non omnes fructus, sed congrua porto debetur, sed nec Episcopus vsque a principio posset omnes eidem assignare, nisi omnes essent necessarij nu. 1

Intellectus capitul. 18. sess. 24. Concil. Tridentin. de reformation. 2

CONSILIVM V.

1 AD quæstionem respondetur primo, D. ordinarium fuisse aliqua ex parte negligentē eo quod non præstitit D. consulenti certā partem

partem fructuum congruam in suum stipendium.

2 Secundò, quòd nō potuit à principio statuere pro congrua portione omnes fructus Ecclesiæ prædictæ. Tum quia facultas concedendi stipendium concessa ordinario à Concilio Tridentino, a restringitur ad certam partem fructuum. Et quamuis posset dicere ordinarius, quod omnes fructus posset concedere, si omnes coniuncti non excederent congruam portionem annuam, tamen in casu proposito, attenta Ecclesiæ qualitate, non sunt omnes ad id necessarij, quia præsupponitur eos ascendere ad centum aureos. Et ideo videtur, quod œconomus debet esse contentus ea parte illorum, qui sufficiunt ad congruam portionem arbitrio ordinarij iustè determinandam.

ALLEGATIO.

a In capitul. 18. de reform. sess. 24.

SVMMARIVM.

1 *Exorcismus in genere sumptus, est omnis adiuratio, & increpatio, quæ contra dæmonem exercetur, & sic acceptum hoc Episcopus imo forte, nec Papa potest Christianis, cum eam à Christo accipiant, prohibere, nu. 2. illum autem, qui præmittitur baptismo, & à solis sacerdotibus baptizantibus de consuetudine exhibetur non potest Episcopus restringere, nec decet, vt Papa id faciat, num. 3. sed nec illum, qui sine alia cæremonia super obsessos exercetur, potest quis saltem Papa inferior nisi quoad indecentia prohibere. num. 4. & 5. illum autem, qui super dictos obsessos cum certis solemnitatibus ab Ecclesia introductis per deputatos solet exerceri, potest Episcopus moleste restringere. 5.*

6 *Parochus clericos intra fines suæ parochiæ morantes potest quidem vrbanè, sed non, vt ad id obligatos, hortari, vt ipsum in exercitio doctrinæ Christianæ iuuent.*

CONSILIVM VI.

AN Sacerdoti, vel clerico sæculari, aut regulari interdici possit, ne exorcismum energumenis adhibere possit, nisi is exorcitandi facultatem scripto exaratam ab Episcopo impetrarit? Et an rectè prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisve priuatis, sed in Ecclesiæ loco aperto, & conspicuo neque in omni, & quauis Ecclesia, sed in ijs solū, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus? Item ne ante ortum, nec post occasum Solis quisquam exorcizetur? Et an rectè statuatur, vt si qui exorcizat, sacerdos sit, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrū faciat?

Secūdo, an clericos, qui Dominicis festisque diebus, qua hora in choro diuinis officijs celebrandis astricti non sunt parochus, intra cuius parochiæ fines habitāt, in doctrinæ Christianę scholis vbicunque loci intra fines parochiæ constitutis, vt sibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat.

1 AD QVATVOR in priori quæstione proposita respondetur, primo, quod cum omnis adiuratio, & increpatio dæmonis possit dici exorcismus energumenorum, vt significat cap. [clericos.] a & S. Thom. b dum ait exorcismum cathecumenorum qui præponitur baptismo, rectè dici posse exorcismum energumenorum, cumque omnis Christianus habeat potestatem exorcizandi, & adiurandi dæmones, increpando, iuxta illud. c [In nomine meo dæmonia eijcient, vt tradit Sanct. Thom. d titulus huius quæstionis videtur generalis ad omnem exorcismum, & adiurationem increpatoriam dæmonum.

2 Secundò, quod accipiendo verbum illud tam latè, F vt dixi, respondendum videtur, quod non potest id facere inferior Papa, immo, nec forte ipse Papa, quoniā Christiani omnes accipimus potestatem adiurandi dæmonem increpatoriè nocte, dieque, idque frequenter facimus aspergendo nos aqua benedicta, & dicentes: [Ecce crucem Domini, fugite partes aduersæ, & cæte. signantesque nos ligno crucis, dicentes: [In nomine Patris, & cæter.]

3 Tertiò, quod si titulus quæstionis restringatur ad exorcismum, qui præmittitur baptismo, respondendum videtur, non posse id facere inferiorem Papa, nec decere ipsum Papam id facere, cum consuerudine videatur restricta potestas illius exorcismi ad sacerdotes baptizantes, vt significauit Sanct. Thom. e & omnino G deceret, vt omnibus sacerdotibus baptizaturis imponeretur necessitas faciendi ea, quæ in quæstionibus continentur.

4 Quartò, quòd si tituli quæstionum restringantur ad solum exorcismum arreptitiorum, siue à dæmonijs obsessorum, non videtur etiam posse restringi saltem ab inferiore Papa quo ad potestatem generalem, quā omnes Christiani habent iure diuino eijciendi dæmonia, & adiurandi ea increpatoriè, quia tale statutum videretur contra ordinationem ab ipsomet Christo factam, f supra citatam, quam non potest tollere inferior Papa g imo nec ipse Papa in totum, saltem sine iusta causa, iuxta capitul. [sunt quidam, h adiunctis his, quæ notantur latè per Innocentium, & alios. i

H 5 Quantum autem ad particularem potestatem, quā habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab Episcopis ad officium huiusmodi exorcizandi arreptitios cum superpellicio, & stola, & quibusdam alijs cæremonijs, videtur, quod qui deputauit eos, posset astringere ad aliqua seruanda, quæ non tenerentur seruare alij, qui volunt vti sola potestate a Christo tradita, qualiter multi Sancti sine aliquo apparatu solo verbo vexatos a dæmonijs liberauerunt. Posset item Episcopus statuere, ne quis inordinate ac immodeste vteretur huiusmodi potestate, quia id non esset legem nouam facere, sed confirmare legem naturalem, qua tenemur bene ac modeste facere, quæ facimus. Restrictiones autem tantæ, quantas continent quæstiones I prædictæ, non videntur esse facultatis episcopalis per prædicta.

6 Ad vltimam quæstionem respondetur, quòd prædictis rectoribus licet rogare, & hortari vrbanè prædictos clericos, vt eos adiuuent, quia hoc nullo iure vetitum est, & de se bonum est, hortari autem eos, vt ad id obligatos, non liceret, quia ipsi ad id nullo iure sunt obligati, & ita iniuriam facerent ei imponentes obligationem contra l. [iustitia.] k

ALLEGATIONES.

a §. exorcistæ. secund. distinction. b in quart. distinction. sexta quæstion. secund. articul. tert. c Mar. vltim. d secund. secund. quæstion. 90. articul. secund. e in d. distinction. sext. quæstion. secund articul. 3. quæstion. 3. f Mar. vltim. g Argument. capitul. secund. de maiorit. h 25. quæstion. 1 i in capitul. cum ecclesia. de constitut.
K k ff. de iust. & iure, & §. 1. inst. eod. titul.

SVMMARIVM.

Episcopus ex officio contra vtentes matrimonio nulliter clandestine contracto, & alios peccatores procedere potest via inquisitionis, modo fama præcedat, nu. 2. potest itē in via denunciationis euangelicæ, & canonicę, n. 2. 1

Diœcesim peccatoribus mortifere peccantibus potest episcopus ex officio ob publicam vtilitatem, inquirendo sicut, & Præses prouinciam malis hominibus, purgare. 1

CON-

CONSILIVM VII.

A

AN Episcopus possit ex officio inquirere contra viventes matrimonio clandestine sine præsentia parochi contracto?

1 Respondetur, quòd sic. Tum, quia Episcopus potest ex officio suo nobili procedere ad vtilitatem publicam, & salutem animarum, & alia pia, secundum Bartolum receptum. a Tum quia sicut Præses prouinciæ in sæcularibus potest inquirere, & purgare prouinciam malis hominibus, b ita potest Episcopus in spiritualibus, & ecclesiasticis purgare suam diœcesim peccatoribus mortiferè peccantibus. c

2 Tum quia potest via denunciationis euangelicæ, vel canonicæ procedere contra peccantes mortaliter iuxta cap. [nouit.] d vbi nos latius alijs, e tradimus. Tum quia etiam sine denunciatore per viam inquisitionis fama præcedente potest procedere ad punienda adulteria, & alia crimina mortifera præfert in Ecclesiastica, quæ sacramenta tangunt, f & certum est esse crimen mortiferum, & grande, quod aliqui vtatur matrimonio nullo pro valido, vt palam est: & certum est, matrimonium contractum sine præsentia parochi competentis, esse penitus nullum, g iuxta Conc. Tridentinum. Salua, & cæter.

B

ALLEGATIONES.

a in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infec. per capitu. 1. de offic. ordin. b iuxta l congruit. ff de offic. præsi. c Per d. capitul. 1. de offic. ord. d de iud. e in 6. not. f iuxta capitul. super his, & capitul. qualiter, & quando 2. de accus. g cap. 1. de reform. matr. sess. 24.

C

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus in concubinarios potest alijs vijs, & pœnis, quam in sacro Concilio statutis procedere.*

2 *Lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges inductum.*

CONSILIVM VIII.

AN contra concubinarios possit procedi alia via, & ad alias pœnas, quam quæ statuuntur in Concilio Tridentino? a

D

1 Respondetur, quod iudex ecclesiasticus potest procedere contra concubinarios, & concubinas alijs vijs, & ad alias pœnas, quam quæ constituuntur in d. cap. 8. Tum quia iudex ecclesiasticus potest procedere contra prædictos per viam accusationis, & denunciationis, iuxta cap. [super his, b & prædictum capitu. 8. solum videtur agere de via inquisitionis, quamuis insinuet à contrario sensu per illa verba, [Etiam nullo requirēte,] posse illum procedere etiam alia via: quia illud verbum, [etiam] implicat casum minus dubium. c Tum quia finis illius ca. habet non tolli per illud alias pœnas contra eos statutas.

2 Tum quia lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges iam inductum, d & renuncians vni ex duobus remedijs competentibus sibi non videtur alteri renunciare. e Tum, quia in hac ipsa materia punitionis clericorum fornicariorum latè resoluit Panormitanus, f quod variæ pœnæ sunt institutæ contra huiusmodi clericos fornicarios, & ideo potest iudex arbitrari super pœna imponenda, declinando præsertim ad imponendam mitiorem,

E

ALLEGATIONES.

a capitul. 8. sess. 24. de ref. matrimon. b de accusationibus. c Argument. l. etiam ff. de mino. d l. quoties, ff. de act. & obli. e l. quoties duplici. ff. de reg. iur. ar. l. si domus vbi Bar. ff. de serui. vrb. prædio. & cap. ex tuarum de auct. & vsu pallij. f in capitul. at si clerici, numer. 6. de iud. & capitul. si autem de cohab. cler. & mulier.

SVMMARIVM.

Beneficium simplex perpetuum potest ordinarius ex iusta causa de consensu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorum patronorum ita, vt desinat esse beneficium ab Episcopo conferendum. 1

Beneficia inferiora sui episcopatus ordinarius potest vnire diuidere, de nouo creare, & extinguere. 1

Amouibile ad nutum patroni laici beneficium beneficium non est sed seruitium quoddam manuale temporarium, quod à patronis laicis datur, & accipitur sine periculo incurrendi pœnas, quas incurrunt de manu laici capiūt beneficium, numer. 7. 2

Fructus veri beneficij quos sacerdos ad illud à solo patrono laico tanquam esset manuale seruitium, & non beneficium bona fide deputatus percepit non restituat. 3

Error iuris licet non prosit ad acquirendem rem ipsam pro dest tamen ad acquirendos fructus, & hoc (omissa opinione Bartoli, & aliorum distinguentium) etiamsi esset error iuris resistentis. Ratio est, quia in acquisitione fructuum sufficit, quod absit mala fides, numer. 6. 3

Errorem facti, & non iuris habet, qui putat se habere titulum cum non habeat, sicut & qui possidem rem Ecclesiæ ex sola concessione Episcopi putans interuenisse consensum Capituli, prodestque ad acquirendum nedum fructus sed & rem. 4

Error iuris dubij ad vsucapiendum prodest, sicut & error facti. 5

CONSILIVM IX.

AN Episcopus possit reddere beneficium aliquod simplex, siue capellaniam de perpetua manualem?

1 Respōdetur, quòd facilè defendi potest, ordinarium præsertim Legatum, posse iusta de causa cum consensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum est ordinarium posse vnire & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui episcopatus. a

2 Nec obstat, quod collatio beneficij, & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & nō cadunt in laicū, qui est incapax iuris non solū conferendi, & instituēdi, sed etiam eligendi, quod est minus, b nisi priuilegio Papæ iuxta glo. celebrem. c Non inquam hoc obstat, quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit tēporaria, & ad nutum amouibilis, non datur ius conferendi, vel instituendi patrono laico, sed extinguitur capella perpetua, & loco illius erigit manualis, qd patronus potuisset ab initio ordinare ēt sine cōsensu Episcopi, vt. s. darent certa scuta annua alicui clerico ad seruiēdū capellę, ita vt possit ad nutū amoueri, & poni sine aliquo titulo, perpetuo Episcopi, ita qd extinguit beneficiū, quod debet esse perpetuū, d & consequenter deli-

ALLEGATIONES.

a capitul. sicut vnire de excessibus prælatorum, & capitul. præcipimus. & capitul. pluries 16. quæstion. 1. & capitul. 1. de reb. ecclesi. non alie. libr. 6. & clementin. 2. eodem titul. & capitul. cum accessissent. & c. ex part. de constit. b cap. sacrosanctę. & capitul. Messana, de elect. capitul. inuentum. & capitul. memini. 16. quæstion. 7. c in capitul. imperium 10. distinctione. & in summa. 16. quæstion. 7. d capit. inuentum 16. quæstione. & capitul. presb. 46. d.

L

ter definit ordinarius habere ius instituendi, sed non
quæritur illud patrono qui etiam perdit ius præsen-
tandi ad beneficium; quia iam non est talis, sed liberta-
tem quærit ponendi, & tollendi, quem & quoties vo-
luerit, quod est grande, & vtile frenum ad continendū
capellanum in officio virtutis, ne patronus resciens il-
lius vitium amoto eo ponat alium, quæ posset esse
magna causa faciendi capellam, siue beneficium de per-
petuo manuale.

Sed dato, quòd fuerit declaratum ordinarium non
potuisse hoc fecisse. Quæritur, an qui bona fide posse-
dit huiusmodi beneficium, siue capellaniam per mul-
tos annos, vt manualem, & tantum auctoritate patro-
ni, teneatur ad restitutionem fructuum?

3 Responderi potest, quòd non tenetur restituere,
per l. [bonæ fidei,] a Panormitanum & alios, b post
Bartolum, c & omnes, d Couarruuiam: e quia licet
error iuris non prosit ad vsucapiendam rem ipsam, f
prodest tamen ad vsucapionem fructuum, per l. [sed
& si: g & Dynum, h quod ponitnr pro regula à
multis, quos refert Felynus, i quamuis trepide hanc
rem tractet, k & Franciscus Baldus. l

4 Primò quidem ea ratione, quòd iusta credulitas ti
tuli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiē
dum, præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæ-
runtur fructus, m qđ affirmant, & confirmant mul-
tum præfati Felyn. & Bald. At præfatus consulens vi-
detur errasse errore facti, credendo, quod in præfata
ordinarij dispositione interuenit iusta causa cum alijs
necessarijs ad sic disponendum, qui error facti est.
Tum quia, qui possidet aliquid Ecclesię per concessio-
nem Episcopi dicentis se illam de consensu Capituli
facere, si verè capitulum non consentit, dicitur duci er
rore facti, & præscribit, vt determinat Rota n quam
etiam Felynus, & Baldus sequuntur. Tū quia credere
quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa cum
consensu partium, & alijs necessarijs, non est profectò
error iuris, sed vera illius scientia: per ea p q̄ irrefraga-
biliter probatur ordinario fuisse potestatem etiam ex-
tinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & alijs
necessarijs interuenientibus: quanto magis mutandi
illud in aliam formam in mille mūdi partibus vsitatā?

5 Secundò, quòd error iuris dubij perinde prodest I
ad hoc, sicut error facti, vt est textus, quem ad hoc mul
tum commendat Panormitan. in capitul. [cum dile-
ctus,] o & alij alibi, glossa memorabilis, p quòd e-
tiam confirmant præfati, & alij citati ab eis, & in his
Felynus, q & est celebre dictum Innocentij, r in
multis locis à Baldo commendatum, quòd contraue-
niens iuri humano dubio per errorem non peccat, &
sententia lata contra ius dubium, vel obscurum non
censetur nulla, vt latè tradit, Felynus, ſ licet senten
tia lata contra ius regulariter sit talis. t At error, quo
dominus consulens credidit præfatam dispositionem
ordinarij valuisse, est error facti, vt dixi, aut saltem
error iuris dubij, & obscuri: ergo ille excusat, & ad
hoc prodest. Non est vero curandum de illa distin- K
ctione Bartoli an sit contra ius assistens, vel contra ius
non resistens, quamquam eam multi sint secuti. Tum
quia præfatus §. [scire] sine vlla distinctione deter-
minat bonæ fidei possessorem quærere fructus,
dummodo non sit prædo, idest malæ fidei possessor,
quem non debuit Barthol. & qui eum sequuntur ex
suo capite limitare. Tum quia non est vllus textus,
nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet.
Tum quia error iuris, siue sit contra ius non assistens,
siue contra ius resistens, est error contrarius, & ita
vel neuter deberet prodesse, aut vterque. Tum quia

F ad quærendos fructus sufficit, vt mala fides absit,
licet bona fides positiuè non adsit. etiam secundum
eūdem Bartolum, & Felynum ac alios sequaces eius.

6 Tum denique, quòd credulitas iustitiæ tituli,
quam habuit præfatus, plus fuit error facti, quam
iuris, vt supra dictum est, & si fuit error iuris, non
fuit plus contra ius resistens quam illa, de qua lo-
quuntur, §. [scire,] & Barthol. qui loquuntur de
credulitate, qua hæres credebat testamentum valere,
quia credebat fuisse factum solemniter.

Per quæ nullius inhabilitatis timor est habendus,
eo q̄ videatur accepisse beneficium ecclesiasticum de
manu laici contra multa capitul. u quia non accepit
vt beneficium perpetuum, sed vt seruitium manuale
G temporarium, quod potest, & quotidie dat laicus, &
quod illa iura loquuntur de capiente beneficium sine
colorato titulo. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ff. de acq. rer. dom. & §. si quis à non domino. Instit. de rer.
diuis. b in cap graui de restit spol. c in l. ex diuersis. ff. de
rei vend. d in l. si me, & Titium. ff. si cert. pe. e lib. 1. var.
cap. 1. f le nunquam. ff. de vsucap. g §. scire. de pet. hær. &
gl. in l. si fur. ff de vsuc. h in regula poss. de reg. iur. lib. 6.
i in cap. de quarta. de præscript. k num. 24 l in l. Celsus,
no. 4. de vsuc. & alij ab eis citati. m l. in princ. ff. de his qui
pro empt. n in titul de præscript. in decis. 3. in nouis.
o num. 12. de consuet. p in cap. 1. verbo de cætero de postu.
præl. lib. 6. q in cap. 1. colum. pen de re iud. r in c. per tuas
2. de simon. ſ in d. col. penultim. t capitul. 1. de re iud.
u 16. quæstione 7.

H

SVMMARIVM.

Monitoria generalia præcipientia testificationem, reuela- 1
tionem, ac restitutionem sub vicarijs formis concedi
solent, & possunt, modo non transgrediantur disposi-
tionem canonum de re super qua feruntur statuentium,
numer. 2. Vnde licet Episcopi de iuris rigore possent
mandare, vt blasphemantes denuncientur, non ta-
men possunt mandare, vt id fiat omissa fraterna cor-
reptione, nec vt denuncientur ea quæ non possunt pro-
bari: imò dicti casus censentur excepti, etiam quod
monitoria illos in specie non excipiant. numer. 5. Sub-
I *diti item cauere debent, nec cadant in peccatum de-*
tractionis, numer. 2. & 4. sed & forte expediret magis,
si Episcopus omissa hac via, quæ populum perturbare,
ac rixarum fomes, ac aliorum peccatorum occasio esse
solet, numer. 3. & 4. in visitatione à generali ad specia
lem contra blasphemos procedendo inquisitionem, bla-
sphemiæ extirpare delictum curabit, num. 6.

Excommunicatio etsi pro futuro peccato, vel contumacia 1
non satisfaciendi possit ferri, at quod pro præterito pec-
cato ferri possit, non videtur, nisi sit notorium.

D*uobus procedendi modis sese offerentibus illum eligat iu-* 4
dex, qui planior, & placidor sit.

CONSILIVM X.

CONQVERITVR ciuitas quæ-
dam, eiusque diœcesis, quod Epi-
scopus publicare vult monitorium
quoddam. ad finem reuelationis sub
pœna excommunicationis contra eos,
qui blasphemant nomen Dei, aut san-
ctos eius, vel qui præsentes fuerint. Quæritur itaque,
an huiusmodi monitorium possit licite publicare Epi-
scopus, & si liceat, an generaliter expediat propter si-
multates, & alia, quæ inde possunt oriri inter virum,
& vxorē, p̄rem & filium, aliosq; vinculo societatis cō-
iunctos,

iunctos, deinde, quia, cum videatur esse crimen mixti A
fori, hac via daretur occasio declinandi a foro sæculari.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primò, non posse aliquem illi satisfacere nõ facta copia monitorij, quod dicitur esse publicatum, quoniam, vt ipse in repetitione cap. [inter verba,] a demonstraui, multiplicis formæ possunt esse huiusmodi monitoria, aliquando enim monent subditos, vt denuncient, aliquando vt testificentur, aliquando vt denuncient notoria, vel famosa, vel testificentur super illis, denuncient etiam secreta, aliquando vt restituant, aliquando vt dicant monenti tanquam iudici, aliquando vt dicant ei tanquam bono viro, qui prodesse possit, & non obesse, &c. vt colligitur ex cap. [inquisitionis. b

2 Secundo, respondeo, quod Episcopus potest ferre B
huiusmodi monitoria, non transgrediendo dispositionem canonum disponentium super materia, in qua ea vult ferre, iuxta glossam solemnem, c textum cap. [qui cum fure.] & ibi annotata per Panormita. d & ab alijs alibi.

Tertiò, quòd huiusmodi monitoria variè pro varietate formarum illorum magna cum prudentia, & discretione sunt à subditis obseruanda, ne incidant, & incurrant vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter, & mortifere peccent, vt ipsi [in dicto coroll. 66.] admonemus.

3 Quartò, quòd pro parte negatiua, quæstionis pro positæ facit primò, quòd Episcopus non videtur posse excommunicare aliquem pro peccato preterito, nisi sit C
notorium, vel fuerit condemnatus de illo, & noluerit parere, e sed solum pro futuro, vel pro contumacia nolendi satisfacere pro præterito, per ea multa, quæ glossa memorabilis, f adducit. At Episcopus præfatus pęnam excõmunicationis infligit, vel intentat subditis innocentibus, ergo illud ei non licet. Secundò, ꝙ non est danda vlli occasio peccandi, g & præfatũ monitorium videtur dare occasionẽ peccãdi per rixas, & odia, quæ ex huiusmodi denũciationibus cõcipiuntur a denunciatis contra denunciantes, vt palam est.

Tertiò, quòd de duabus vijs perueniendi ad aliquẽ finem eligenda est plenior, & placidior. At dominus Episcopus posset per visitationem, & inquisitionem generalem informare se de huiusmodi blasphemijs, & D
blasphemis, h & postea sine turbatione populi per inquisitionem specialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, i præsertim, ꝙ non est periculũ in mora breuis temporis. k Quartò, quòd per ea, quę ipse late vbi supra scribo, credibile est multos peccaturos multum in hac re, alios quidem denunciando secreta, & ante correctionem fraternam, alios denunciãdo ea, quæ non debent denunciare, & quando, & alio modo quam oportet, præsertim si non detur iusta dilatio ad consulendum peritiores, & prudentiores, alios autem alijs modis, quos ipse ibi tracto.

5 His tamen non obstantibus, credo, quod de rigore iuris posset Episcopus ferre eiusmodi monitorium tẽperatum, & modificatũ, ne includeret secreta, & quæ E
non possent probari, nec personas, quæ ad id non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quã ipse non potest excludere, nec iuberet, vt statim antequam illa congruo tempore, modo, & ordine fieri possit, huiusmodi blasphemiæ sibi statim denunciarentur, per ea quæ Diuus Thom. scribit, l & alia quæ nos addimus vbi supra, imò etiam, si hic Episcopus non temperaret suum edictum, ita temperandum esset per supradicta, dolentes, quod plurimi plurimum errant in respondendo, non solum huiusmodi edictis durissimis, sed etiam chartis, & monitionibus, quas super rebus perditis, & furto sublatis passim solent dare ordinarij, & solennius Curia, appellando illas [significauit.

6 Ad opposita responderi posset eo fere modo, quo respondendum esset ad defendendas prædictas chartas. Mea tamen sententia prudentius, & Deo gratius ageret Episcopus, si procederet primum per viam visitationis, & inquisitionis generalis, & postea per inquisitionem specialem, vt supra dictum est.

ALLEGATIONES.

a 11. quæst. 3, concl. 6. cor. 66. num 331. b §. tertia, & cap. qualiter & quando 2. de accu. l. Diuus. 2. ff. de custodia reorum. cap. presbyt cap. mala 2. quæst. 5. cap. vestra de cohabit. cle. & mulierum cap. manifesta 2. quæst. 2. si sacerdos, de offic. ord. c cap, ex parte. de verb. signific. d de exces. præla. cap. consanguineos, de repud js, & in dict. cap. si sacerdos. e c. nemo. 2. 11, quæst. 3. & cap. sed illud. 45. distinct. f c. ex parte 2. de ver sign. g cap. fin. de iniurijs. h iuxta cap. 1. de offi. ordi & l. congruit. ff. de off. præsid. i iuxta cap. inquisitionis. de accus. k leg. si debitore. ff. de iud. l 2. 2. q. 3. artic. 7.

SVMMARIVM.

Edicta episcoporum procedere quidem debent à puritate conscientiæ, & zelo iustitiæ, sed discretionis ratione carere non debent, vnde poterit ab eis appellari, si nimis breuem dilationem pro qualitate rei agendæ necessariam, numer. 2. vel obscuritatem siue repugnantiam contineant, numer. 3. 1

Edicta quæ obligant ad denunciandum, non obligant eos, qui non possunt probare, nec quæ fiunt ad reuelandum, obligant vbi non præcessit fama, nec ante præcedentem correptionem fraternam, quam si emitti iuberet prælatus, peccaret simul cum ei parentibus, aliud verò est quando fiunt ad testificandum. 4

Blasphemiæ peccatum, optimum quidem est, extirpare, sed omissa via edictorum præcipientium reuelationem satius videtur à via inquisitionis generalis ad inquisitionem particularem contra culpabiles repertos descendere, num. 1. 5

CONSILIVM XI.

Summa edicti Episcopi hæc est, [Præcipimus tam maribus, quam fœminis in solidum prędictas blasphemias sentientibus audientibus, vel aliquam de ijs notitiam seu scientiam habentibus, vt eodem, vel sequenti die, quo id nouerint, reuelent coram nobis, vel vicario nostro, & notario rogato in forma debita, personam quæ blasphemauerit, aut ignominiose nominauerit Deum, Virginem matrem, vel aliquem Sanctum, sub pœna excommunicationis, & decem ducatorum, & quod ab huiusmodi excommunicatione nullus confessarius absoluat, nisi prius mandato, vel præcepto præfato satisfaciat.

1 Interrogatus, an ciuitas, in qua præfatum edictum publicatum est à suo reuerendissimo Episcopo, iustè de illo conqueri possit? Respondeo primò laudandum esse plurimum zelum eius erga Deum, Virginem matrem, & alios Sanctos, quo motus est contra vitium blasphemię, quod iure quis miretur adeo apud aliquos vsitari, cum nullã vtilitatem, nec voluptatem habeat sibi coniunctam, neq; vllum honorem, sed potius magnã infamiã. Secundo, ꝙ forte in casu proposito locus est illi elogio Alexand. 3. a [puritati conscientiæ

ALLEGATIO.

a in cap. non solum. de reg. iur. lib. 6.

fcientiæ non debet deeſſe diſcretio rationis. [cũ in proferendo edićto adeo duro in ciuitate, quæ nunquam ſimile audierat, maior moderat.o deſiderari potuiſſet. F

2 Tertiò, ꝙ ciuitas appellare potuiſſet ab eiuſmodi edićto ob nimiam breuitatem temporis, quod præfixit ſubditis ad denunciandum, iuxta dićtum Innoc, a nimis enim breue tempus præfigitur denunciaturis, vt eodem die, vel ſequenti id faciant, cum vt nos latè probamus, b magna prudentia, & diſcretione vti oporteat in reſpondendo huiuſmodi edićtis, ne quis reuelando, quod non debet, vel alio modo, quam debeat, peccet mortifere infamando proximum.

3 Quartò, ꝙ etiam poterat appellari ab eo ob obſcuritatem, & repugnantiam, qua ſecum videtur pugnare, cum præfatus Reuerendiſs. non ferat, ſed tantum comminetur excommunicationem, & poſtea iubeat ne confeſſarij abſoluant ab ea, donec ſatisfaciant præcepto. comperti enim iuris eſt, quod per ſola illa verba, [ſub pœna excommunicationis,] non fertur excommunicatio, niſi addantur illa, [Latæ ſententiæ] vel alia eiuſmodi, iuxta gloſſam receptam, c & ꝙ non eſt, non poteſt ſolui, d & ita vel debuerunt addi illa verba, [Latæ ſententiæ,] vel alia ijs æquipollentia, vel non debuit reſeruare abſolutionem vinculi, quod non præmiſerit. G

4 Quintò, ꝙ debuiſſet animaduertere, ꝙ verba huius edićti obligant ſubditos ad denunciandum, & non tantum ad teſtificandum, per ea quæ nos tradimus, e quod nemo debet denunciare, niſi quod probari poteſt, & peccat ſi aliud faciat. f Animaduertere item potuit, quod non debet quis reuelare prælato etiam viſitanti generaliter peccatum occultum, de quo non eſt fama, vt nos probamus, g & latius ſuperius. h Animaduertere item potuit, quod non poterat præcipere reuelationem prædićtarum blaſphemiarum, niſi ſaluo ordine correptionis fraternæ iuxta illud S. Tho. recepti in 2.2.quæſt.33.arti.7.ad 5. [Quando prælatus præcipit, quòd ſibi dicatur, quod quis ſciuerit corrigendum, intelligendum eſt præceptum ſanè ſaluo ordine fraternæ correptionis, ſiue præceptum fiat cõmuniter ad omnes, ſiue ad aliquem ſpecialiter. Sed ſi Prælatus expreſſe præciperet contra hunc ordinem a Domino inſtitutum, & ipſe peccaret præcipiens, & ei obediens, quaſi contra præceptum Domini agens, vnde nõ eſſet ei obediendum,] Hæc ille, & traditur etiam a nobis. i H I

5 Conſiderare item potuiſſet, quod lenius & minus amare potuiſſet procedere ad puniendum has blaſphemias, primum inquirẽdo generaliter, k & poſtea procedendo per inquiſitionem ſpecialem contra eos quos inueniſſet blaſphemaſſe. l Hæc reſpondimus interrogationi generali reſponſuri, ſi opus fuerit, interrogationibus ſpecialibus, in gratiam eius, qui me interrogauit, & in gloriam Dei, qui nos omnes ſeruet, Amen. K

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. de dilat. per illum text. b in rep. capitul. inter verba. 11. quæſtion 3 concluſion 6. coroll. 66 numer. 280.
c capitul 1. de ſagit. d capitul. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. e in d. 66. corol. numer. 286.
f capitul. placuit 6. quæſtion. 2 & notatur in capitul. qualiter & quando 1. accuſat. g in d. cor. 66. numer. 301.
h in cor. 46 & ſeq. i d. corol. 60 numer. 283.
K iuxta capitul 1 de offi. ord. & leg. congruit. ff. de offi. pręſi.
l iuxta cap. inquiſitionis, de accuſat.

De officio iudicis.

SVMMARIVM.

Iudex rogatus inſtrumentum quo centum mutuo data, & quinque pro intereſſe taxata petuntur exequi debet, nec ex officio poteſt reo non opponente actorem niſi ei tanquam iudici cõſtet de vſuraria prauitate, tanquam vſurarium repellere cum in dubio delićtum non ſit præſumendum. 1

Intereſſe veriſimile à principio paciſci poteſt. 1

Iudex ſecundum allegata, & probata iudicare debet, & non ex priuata ſcientia. 2

Iudex de crimine generaliter nulla perſona expreſſa inquirere poteſt, at contra certam perſonam non poteſt niſi præcedente fama probata per acta publica, nu. 5. & 6. 3

Vſurarios notorios tantũ iudex ex officio declarare poteſt. 4

Iudex vt actorem repellat non ſufficit reum non audere quidquam opponere. 5

Inquirere vt poſſit iudex contra certam perſonam requiritur quod præcedat fama iudicialiter probata, vel ſaltem ſemiplena probatio iudicialis delicti, numer. 5. nec admittenda praxis inquirentium ex ſuſpicionibus leuiter, & extraiudicialiter conceptis. 5

CONSILIVM I.

QVIDAM A. petit à iudice executionem inſtrumenti, quo ſe quidam B. obligauit ad reſtituendum præfato A. 100. mutuo accepta, & quinque pro intereſſe pro tempore, in q̃ illa accepit. Quæritur, quæ ſint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum A. a iudicio.

Reſpondeo primò, ꝙ ſi debitor opponat contractũ eſſe vſurarium, audiendus eſt, iuxta formam legum, & ſtatutorum circa hoc diſponentium.

1 Secundò; ꝙ ſi debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tanquam iudex, & tanquam publica perſona cõtra illud inſtrumentum, neque contra in illo contenta, quia neque notoriè, neque per confeſſionem actoris, neque per ſententiam contra eum latam, neque per probationes coram ipſo factas conſtat ei contractum illum eſſe vſurarium, debet exequi inſtrumentum. Primò, ꝙ iudex non debet in dubio præſumere actorem delinquere, maleque agere. a At non eſt certum actorem præfatum male petere, præſuppoſita opinione, quæ habet poſſe mutuantem, & mutuatarium conuenire ſuper intereſſe probabile, vt nobis viſum fuit, b in Manual.

2 Secundò, ꝙ debet iudicare ſecundum allegata, & probata, & non ſecundum ſuã priuatam ſuſpicionem, imò, nec ſecundũ ſuã ſcientiã priuatã, c & eſt determinatio S. Th. a pleriſque omnib. Theologis, & iuriſperitis recepta, d At pſatus iudex, vt iudex, neſcit quidquam contra præfatum inſtrumentum, neque præfatum actorem: quia præfatum inſtrumentũ in ſua forma nihil continet vſurarium, neque reus quicquã tale obijcit coram ipſo. ergo malefaceret, ſi per ſuam ſuſpitionem priuatam negaret ei iuſtitiam, contra illud Ambroſij. [Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticæ voluntatis: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, &c. e

3 Tertio,

ALLEGATIONES.

a l. merito, ff. pro ſocio. c. fi. de præſ. b c. 17. nu. 211. verſic. & quod inter & c. 25. n. 9. c l. illicitas. §. veritas ff. de offi. pręſi. c. paſtoralis, §. quia vero de offi. deleg. d in 2.2. q. 67. artic. 2. e capitul. iudicce. 3. quæſtion. 7.

3 Tertio, quod licet iudex possit ex officio inquirere generaliter de criminibus sui territorij nulla expressa persona, a non tamen potest inquirere contra aliquem particularem, nisi per talem generalem inquisitionem fuerit notatus, vel nisi præcedēte saltem fama iudicialiter contra illum probata corā ipso, vt nos late probamus in rubrica de iudicijs. b & est casus in ca. [qualiter, & quando,] c suntque ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec sufficit fama extraiudicialis, de qua profundius aliàs tractauimus nos in eadem rubr. d Ergo iudex neque debet, neque potest inquirere contra actorē de vsura in contractu commissa, ex officio, ob id solum, quod petat pecuniam à se mutuatā cum interesse à principio conuēto, cum per præsentationem præfati instrumenti non constet ei notoriè, neque per famam de tali vsura: quādoquidem licet partibus à principio conuenire de illo interesse probabili, vt prædictum est, præter quam de interesse cambiorum propter nouam Pij V. prohibitionem, de qua nos in nostro Manual. confess. bis fecimus mentionem.

4 Quarto, quod nihil obstat c. [cum in diœcesi:] e quia solum probat iudicem posse, vel debere declarare ex officio esse vsurarios eos, qui sunt notoriè tales, vel saltem, sunt contra eos fama, vel alia sufficientia argumenta, quæ iudex, tanquam iudex, & publica persona nouit, secundum mentem omnium Doctorum, f cum, vt prædiximus, informatio iudicialis de fama ad id requiratur.

5 Quinto, ꝙ vt iudex repellat actorem a sua petitione, quæ secundum suam formam est iusta, non sufficit, quod reus ob aliquos respectus in mente retentos non audet opponere exceptiones sibi conuenientes. Tum qa non constat illi iudici iudicialiter, & vt iudex ignorat omnia, quæ vt talis non cognoscit, per supradicta. Tum quia iudex non requisitus non tenetur, nec iustè potest impartiri officium suum in damnum saltem tertij ad vtilitatem priuatam, g neque ad vtilitatem publicam inquirendo particulariter contra aliquem non præcedente fama iudicialiter probata, vel saltem semiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ alibi h dicimus.

6 Sexto, ꝙ iudex satisfacit suæ conscientiæ, quam debet habere, vt iudex, inquirendo ex officio generaliter in suo territorio, sed quod habet, an sint aliquot vsurarij, nulla particulari persona nominata, & si per illā generalem inquisitionem inuenerit esse aliquem, vel aliquos particulares, poterit procedere contra illos particulariter texendo nouam telam iudicij, secundum mētem omnium rectè intelligentium, & leges naturales, diuinas, & humanas canonicas rectè intelligentium omissa pessima praxi quorundam iudicum infamantiū multos procedendo contra eos ex suspicionibus leuiter, & extraiudicialiter conceptis, decentes se per sciētiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram se, & aliquando nimis audentes, aliquando nimis timētes omittūt viā regiā, quā iura naturalia, diuina, & humana statuerunt, & eunt ꝑ semitas nouas, & suo capite, & sensu inuentas contra prȩfatū Amb. dictum, & alia multa, q̄ nō expedit referre apud virū, & iudicē doctissimum: cuius, & alius cuiusuis melius, quàm nos sentientis censuræ oīa prædicta subijcimus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a iuxta l. congruit, ff. de offic præsid. & capit. 1. de offic ordin
b a nume. 53. c. 2. de accusatio. d nume. 52. e de vsuris.
f bidem. g Et 4 § hoc autem iudicium, ff. de damn. infect.
h in d. numer. 53. & sequent.

A

De maioritate, & obedientia.

SVMMARIVM.

Vicarius Episcopi de iure omnes præter episcopum prȩcedit, sed contraria consuetudo valet. 1

Præsidens Capituli præcedit suum episcopum cum ei vnus de Capitulo intercst. 2

Consuetudo rationabilis præscripta omni humano iuri derogat. 3

Consuetudo vel lex rationabilis, vt sit, sufficit aliquo respectu esse talem. 3

B

CONSILIVM I.

AN Vicario Episcopi, si sit vnus de Capitulo, debeatur prȩcipuus locus in choro, necdū absente Episcopo, sed etiam præsente, cuius est vicarius?

1 Respondeo primò, quod Panor. per multa argumenta nititur probare, a qđ vicarius Episcopi debet præcedere omnes clericos post Episcopū, imò, & archidiaconum ipsum: & b vehementi animo tenet etiam, quod consuetudo contraria non valet, imò est corruptela, & eum sequitur Felynus, c & eos videtur satis probare Bartholomæus Cassanæus. d

Secundo dico, primum dictum Panormitan. satis defendi posse iure communi attento per illius argu-
C menta: & etiam disputando.

Tertio, quod ego semper tenui contrarium secundi dicti. Tum quod vidi seruari contrarium in aliquot ecclesijs Hispaniæ, & quod etiam seruari in ecclesia Heduensi dicit præfatus Cassanæus vbi supra, addendo quod omnes antiquiores in promotione prȩcedunt vicarium Episcopi.

2 Tum quòd archidiaconus, siue decanus, & præsidens prȩcedit etiam ipsum Episcopum suum, cum interest Capitulo, vt canonicus quod etiam glossa recepta ab omnibus tenet, e & illam tenet communis, f & certum est magis irrationabile videri, ꝙ archidiaconus præcedat Episcopum suum, quam vicarium eius: quod nescio quomodo non aduertit noster auriga Pa-
D norm. g neque Felinus, nec Cassanæus. h

3 Tum quod omnis consuetudo rationabilis prȩscripta valet contra quodcunque ius humanum. i Tum, quòd consuetudo, vt archidiaconum præcedat vicarium generalem, potest esse rationabilis aliquo respectu, licet altero videatur parum rationabilis, vt rectè considerauit Felyn. ad aliud propositum. k Tum qđ non requiritur ad hoc, vt consuetudo, vel lex sit rationabilis, quod omni respectu sit talis, sed sufficit, quod aliquo respectu sit rationabilis, alioquin nulla consuetudo tolleret legem humanam contrariam rationabilem, vt potest monstrari per mille exempla, in quibus potest esse l. [maximum verum, l & in legibus, quas illa corrigit, & in statutis de primogenitis, in quib. sta-
E tuitur rationabiliter, vt familiæ conseruentur, ne extantibus masculis fœminæ succedant. Tum quia tres rōnes, quas ipse Pan. ꝑponit cōtra se, m sufficiūt ad faciendā consuetudinē ꝑdictā rōnabilē. Tū denique, ꝙ falsum

ALLEGATIONES.

a in consilio 21. primȩ partis. b in consil. 22. eiusdem partis, c in c. statuimus. col. 1. de maio. & obe. d in suo libro de gloria mundi, par. 4. cons. 44. & 45. e in c. a collatione de appell. lib. 6. f in capit. in ecclesia. de præb. lib 6. g in d. consil. 22, h in præd. locis. i capit. fin. cum. similibus. de consuetud, k in d. c. statuimus. l C. de liberis præt. m in d. consil 1.

falsum est, quod præfata consuetudo sit contra ius naturale, vel diuinum: & rationes, quibus id asserunt Panorm, & Cassanæus sunt crassæ, siue grossæ, & fundatæ in intellectu parum dolato legis naturalis, & diuinæ. Salua, &cæte. F

S V M M A R I V M.

1 *Vicarius generalis Episcopi, simul & canonicus, debet & in choro, & Capitulo, sedere in loco qui & debetur vt canico, si consuetudo non sit contraria.*

CONSILIVM II.

AN Episcopi vicarius, cum etiam sit canonicus in eadem Ecclesia, in choro, & in Capitulo debeat sedere in loco canonici, de quo Geminianus a, ait quod sic. G

1 Ad quæstionem respondeo, semper mihi placuisse opinionem Geminiani supra citatam, scilicet vicarium, qui est canonicus, in choro, & Capitulo debere tenere locum canonici, nisi consuetudine cõtrarium esset inductum, qua ratione in quadam Ecclesia audiuimus contrarium esse seruatum, & seruari. Salua, &cæter.

ALLEGATIO.

a cap. cum a collatione, de appallat. in 6.

S V M M A R I V M.

1 *Abbas priuilegiatus mitra, & baculo, carens collegio dignitates Episcopo inferiores præcedit non autem Capitulum cathedralis collegialiter sedens, vel incedens.* H

2 *Rector parochialis destitutæ non videtur habere beneficium curatum, sed simplex.*

CONSILIVM III.

AN Abbas priuilegiatus, vt possit vti mitra, baculo, & alijs insignibus episcopalibus, carens autem collegio monachorum, debeat præcedere omnes alios beneficiarios, & habẽtes dignitates inferiores episcopatu?

1 Respondeo primo quęstionem hanc videri magnã pro cuius vtraque parte multa possunt adduci. Nam pro parte affirmãte facit, quòd receptum esse videtur per ea multa, quæ adducit Philip. Decius in cap. 2. de iudic. Abbatem huiusmodi priuilegio insignitum habere dignitatem, debereque præcedere Archidiacono Ecclesiæ cathedralis, & alijs dignitatibus episcopo inferioribus, excepto Capitulo Ecclesiæ cathedralis collegialiter sedente, vel incedente. I

2 Et pro parte negante facit primò, quòd rector Ecclesiæ parochialis destitutæ non videtur habere Ecclesiam parochialem, & quòd rector parochialis habitu, & non actu, non videtur habere beneficium curatum, sed tantum simplex iuxta glossam celebrem, & communiter receptam, a & Panormitanum communiter receptum, b quod praxis vbique seruat.

Secundò, quòd quamuis non liceat mihi nunc occupato satis perpendere, & librare textus, & rationes, quæ pro vtraque parte inueniuntur, magis tamen in præsentia inclino in partem affirmantem attentis eis quæ post Antonium à Butrio tradit Dominicus, c super prædicta glossa, distinguendo, an disponatur de aliqua re, habita consideratione ad habitum tantum, aut ad exercitium tantum, aut ad vtrunque, aut simpliciter & quod in casu proposito agitur de honore, ac pręeminentia ipsius abbatiæ, & priuilegiorum eius, in quo videtur potius considerari dignitas ipsius, & reuerentia, quæ debetur ei propter se, ac sua insignia, quam exercitium regendi suum collegium. Salua, &c. K

ALLEGATIONES.

a in c. licet cano. verb parochialis. de elec. in 6. & in c. statutũ. eod. tit. & lib. b in cap de multa. de præb. c in d. cap. licet.

S V M M A R I V M.

Collegiatæ Ecclesiæ Prior titularis habens in cathedrali canonicatus, & dignitates tunc præcedit alios, quando, vt singuli incedunt: secus si collegialiter stent vel incedant: sicut & vnius monasterij Abbas. numer. 2. cui hic Prior æquiparatur numer. 3. & si sit etiam ipse canonicus manebit in loco qui ei competit vt canonico, etiam si esset I. V. D. & protonotarius & aliam etiam maiorem haberet dignitatem num. 4. 1

Abbas vnius monasterij præcedit singulos de capitulo cathedrali, sed non ipsum capitulum capitulariter congregatum. 2

Collegiatæ ecclesiæ caput habens illam in titulum beneficij appellatur, & est prælatus habens iure communi iurisdictionem fori exterioris in eos qui sunt de collegio. 3

CONSILIVM IV.

QVAERITVR an Prior Ecclesię collegiatæ, qui est etiam pronotarius, & V. D. I. quique est canonicus Ecclesiæ cathedralis eiusdem ciuitatis, in qua est illa Ecclesia collegiata debeat præcedere canonicos, & dignitates Ecclesiæ cathedralis, quæ non habẽt eiusmodi qualitates.

1 Respondeo primò, quòd multa super hoc dubio afferri possent: sed paucis meam sententiam sic resoluo. Primò, quod præcedit prędictos canonicos, & prę fatas dignitates habentes temporibus, & locis, in quibus prædicti canonici, & dignitates non sedent, nec incedunt collegialiter, sed singulariter tantum, non autem cum manent, vel incedunt collegialiter, vel capitulariter.

2 Tum quia secundum veriorem sententiam, Abbas vnius monasterij non præcedit Capitulum Ecclesię cathedralis manens, vel sedens collegialiter, præcedit tamen eos, qui sunt Capituli, siue sint canonici, siue dignitates, cum manent, vel incedunt singulariter, vt per longam disputationem concludit Bartholomæus Cassanæus, a vt colligitur ex capitul. decernimus,] b & adnotatis ei per Panormitan. Andream Siculum, & Decium, c & ex capitul. fi. d & capitul.] quamuis,] e quæ cum alijs multis citatata sunt per Philippum Decium. f

3 Tum quia prælatus Ecclesiæ collegiatæ sæcularis, per cuius mortem sic vacat Ecclesia, ac per mortem Abbatis monasterium æquiparatur Abbati, vt colligitur ex glossa, & Panormitan. g & fundatur ea ratione, quòd omnis, qui est caput Ecclesiæ collegiatæ, siue regularis, siue sęcularis, habet iurisdictionem in foro cõtentioso super eos, qui sunt de suo collegio iure communi, & non solum habet dignitatem, sed etiam prælatus Ecclesiæ dicitur, vt ait glos. & latius ibi. Panorm. recept. ab alijs, h & facit capitul. [statutum,] i & capitul. [ijs quæ, k & tradit Bartholo. Cassanæus. l

4 Secun-

ALLEGA IONES.

a in catalogo gloriæ mundi 4. p. consid. 32. b De iudic. c numer. 3 4. & 5. d de offic. deleg. lib. 6. e §. quamquam, de præb. libr. 6 f vbi supra. g numer. 5. in capitul. cum illorum de sentent. excommunic. h in capitul. cum ab ecclesiarum prælatis de offic. ordin. i de elect. libr. 6. K de maio. & obedient. l in catalogo glor. mundi 4 par. consid. 38.

4 Secundo, quod cum prædictus Prior interfuerit canonicis cathedralis Ecclesiæ collegialiter manentibus, vel incedentib. debet sedere, stare, vel incedere in eo loco in quo deberet, si non esset prælatus, neque Prior Ecclesiæ prædictæ collegiatæ, neque Protonotarius, neque Doctor, quia canonicus habens maiorẽ dignitatem, vel qualitatem, quam alij canonici, cum manet inter eos collegialiter congregatus, vt canonicus, debet manere in loco, qui competit ei, vt canonico vt determinant expressè Dominicus, & Philippus Frãcus, a & fundari potest etiam per capit. [postulasti, & per alia multa. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a In capitul. à collatione. in fi. de appel. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Præcedentia præpositi collegiatæ Sanctæ Mariæ de Scala.*
2 *Præcedentia prælatorum eiusdem dignitatis, & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus suis intersunt actibus, attenditur secundum antiquitatem ecclesiæ seu conuentus, quod si intersint singulariter, qui prius fuit promotus, præcedit, vt fuit resolutum in causa præcedentiæ inter canonicos regulares, & Bancti Benedicti monachos, numer. 13. seruatque consuetudo, vt primo creatus Episcopus primum habeat locum, nu. 3. & hoc vltimum procedit etiamsi posteriori loco promotus haberet plures alios gradus, quorum nullus per se sufficeret ad causandam prælationem, nu. 4. quandoquidem prioritas temporis præualet illis, nu. 8. & 14. licet hoc vltimum sit dubium, nam qui est Doctor vtriusque iuris, præcedit Canonistam, n. 15. fallit autem quando posterioris dignitas haberet qualitatem, ob quam iura saltem implicitè determinarent eandem alijs antecellere, nu. 14. vt est vsus mitræ vni ex duabus præpofituris concessus, quia posterior præcederet nedum in locis, in quibus mitra gestatur, num. 7. & 8. sed etiam alibi. num. 5. 9. 10. 12.*
3 *Consuetudo optima legum interpres.*
4 *Plures gradus habens, quorum nullus per se sufficit, vt alium præcedat, nec virtute omnium simul iunctorum præcedat, contra num. 15.*
4 *Præcedentia concurrentium in tempore, habentiumque dignitatem eiusdem nominis, & honoris attenditur ex additamento aliarum qualitatum etiam de se alias non causantium prælationem contra concurrentem vnde qualitas Doctoratus, & protonotariatus attenderetur, & numer. 8.*
5 *Vincula duo vno fortiora.*
5 *Abbas mitra, & baculo vtens alios præcedit.*
6 *Dignitas maioris loci alias eiusdem ordinis præcedit, & Doctor duarum facultatum Doctorem vnius.*
8 *Promotionis prioritas præualet qualiti doctoratus, & protonotariatus extraordinarij, & num. 5.*
9 *Dignitatis maioritas prioritati promotionis præualet.*
10 *Dignitas episcopalibus insignibus decorata alijs eiusdem nominis maior.*
11 *Clausula per se posita trahitur ad antecedentia, & sequentia, & posita accessoriè, restringitur ad id cui accedit.*
13 *Canonici regulares quando Benedictinos præcesserunt.*
13 *Præcedentia præscriptione, & priuilegio niti potest.*
15 *Præcedentiam nõ faciunt plures gradus inferiores in vno existentes contra habentem vnum singulis his superiorem, vnde magister artium, & licentiatus in iure non præfertur Doctori canonum.*

A

CONSILIVM V.

PRæsupponitur in facto, quod præpositura collegiatæ Ecclesiæ Sanct. Mariæ de Scala ciuitatis Mediolani vltimo loco post omnes alias collegiatas dictæ ciuitatis fuerit erecta in collegiatam, & quod in processionibus consueuerint præpositus, & Capitulum dictæ Ecclesiæ simul incedentes vltimum locum inter alios præpositos, & Capitula obtinere, quamquã deinde idem R. D. præpositei Sanct. Mariæ de Scala summi Pontifices contulerint insignia pontificalia, ac facultatem conferendi primam tonsuram, benedicendi, & multa alia ad pontificiam dignitatem spectantia.

B

Quæritur modo, an ipse præpositus, licet incedens cum suo Capitulo habeat locum vltimum in processionibus, stantibus dictis prærogatiuis, & quod est Protonotarius Apostolicus, ac Doctor I. V. ratione personę, ac præpositurę, debeat alios præpositos præcedere in actibus extra processiones, & separatis à Capitulo, an secus, & quem locum obtinere debeat.

1 Quæstio hæc satis difficilis est explicatu, eo quod varij Doctores varie locuti sunt in varijs locis, nempe in l. [cum quid,] a in cap. [clerici,] b cap [placuit.] c & in multis alijs locis citatis à Nicolao Boetio, d & Bart. Cass. e quorum aliqui dum plus tribuunt copiæ dictorum variorum auctorum, quam radici, per quam illa resolui debent, plus satis rem confundunt. Quare breuiter proponemus aliqua, quæ in vtramque partem faciunt, & postea resoluemus dubium in eam partem, quæ nobis vero propior videbitur.

C

Contra præpositum facit primò, quod eius præpositura fuit creata post alias præposituras, cum clausula sine præiudicio alicuius, vt habet eius auctarium. Secundò, quod in processionibus ipse cum sua Ecclesia postponitur alijs, vt in facto præsupponitur, nec de illa prælatione dubitatur.

2 Tertio, quod habentium dignitates eiusdem ordinis, & nominis ille præfertur alteri in honoribus, qui prior ad eam est assumptus, f & præpositus Sanct. Mariæ de Scala Mediolanensis, & alij præpositi aliarum Ecclesiarum collegiatarum eiusdem ciuitatis habent dignitates eiusdem ordinis, & nominis, videlicet præpositatus, ergo inter eos debet præcedere is, qui prius præposituram obtinuit.

D

3 Quarto, quod consuetudo, quæ est optima legum interpres g Conciliorum œcumenicorum, & aliarum congregationum, item quæ in capella Papæ, vel coram eo, vel de mandato illius sæpe fiunt, habet, vt Episcopi sedeant, suas sententias dicant prius, vel posterius iuxta priorem, vel posteriorem promotionem illorum, non habito respectu notabilitatis, vel magisterij.

4 Quintò, quòd habens plures gradus, quorum nullus per se sufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omnium illorum, l. [spadonẽ,] h per quam id affirmat Lud. Romanus receptus, i & ait Felynus.

E

ALLEGATIONES.

a ff. de rebus cred. b De concession. præbend.
c De iudic. & § Isidorus, 16. distinction. & capitul. Episcopo. 17. distinction. & in rubric. & capitul. prim. & capitul. per tuas, de maioritat. & obedient.
d in tractat de ordinat. & præcedent. grad.
e in catalog. gloriæ mundi.
f Leg. prim. Cod de consul libr. 12. & l. prim. ff. de alb. scrib.
g Capitul. cum dilectus de consuetud.
h § qui iura. ff. de excus. tuto. i Consil. 335.

lynus. a At præfatus Præpositus S. Mariæ non videtur habere plures qualitates, quarum aliqua per se sufficeret ad præcedendum alios præpositos, non enim videtur talis qualitas doctoratus, vt palam est, neque protonotariatus, quia Protonotarius, qui non est de ordinarijs, & participantibus, non habet tantam qualitatem, vt constat ex consuetudine Vrbis, & orbis, & ex traditis per Bartholomeum Cassanæum. b Nec obstat dictum Felyni, c asserentis Episcopum Doctorem præcedere nõ Doctorem etiam prius promotum, quia illud procedit, quando eodem die fuerunt ordinati, non autem quando diuersis, vt significat glossa, d & exprimit Nicolaus Boerius, e

5 Sed pro domino Præposito facit primo, quod duo vincula sunt fortiora vno, f & ipse est præpositus, sicut cæteri, & præter id insignibus episcopalibus insignitus quibus carent alij. Secundò, quòd cap. [vt Apostolicæ.] g expresse habet maiore gloria, & honore dignos esse Abbates prædictis insignibus insignitos alijs eis non insignitis. Tertio, quod idem cap. probat partim directè, partim à contrario, Abbates insignitos eiusmodi insignibus in Concilijs episcopalibus, & synodalibus exemptos quidem pretiosioribus, non exemptos autem vilioribus, & alios hoc priuilegio carentes non posse vti eis, & quod consequenter, si præpositus dictæ Ecclesiæ S. Mariæ inueniretur in eiusmodi Concilio, deberet præcedere alios non habentes simile priuilegium, quandoquidem nullatenus deceret, vt post Episcopos, ita vt dixerim, mitratos sederent prius præpositi non mitrati, quàm mitratus.

6 Quartò, quòd cæteris paribus, & Cardinalis Vicecancellarius præcedit alios Cardinales, secundum eundem Cassanæum vbi supra, h & Cardinalis presbyter, Cardinalem diaconum de iure secundum Præpositum, i & inter dignitates eiusdem ordinis præcedit, qui est maioris loci, ex mente Innocentij, k & inter doctores præcedit actu legens, iuxta l. 2. l vbi hoc notat Ioannes de Blas. m & Doctor duarum facultatum de iure præcedit doctorem vnius tantum, iuxta communem resolutionem Panormitani, & aliorum, n & communem. o

7 Quinto denique quod omnis, qui habet dignitatem æqualem habenti aliam, & qualitatem aliam notabiliter considerabilem ad præceden. de iure, præcedit alium habentem aliam similem sine tali qualitate, vt videtur probare textus, p & certum est prædictum Præpositum S. Mariæ habere præpositurā similem alijs, & præterea habet qualitatem doctoratus, & protonotariatus, & facultatem vtendi insignibus episcopalibus, ergo, &c.

8 His pro vtraque parte expensis, videtur dicendum primò, quòd prædictus Præpositus, S. Mariæ præcedere deberet alios Præpositos etiam prius ordinatos ratione doctoratus, & protonotariatus, & ratione insignium episcopalium præcedere in illis congregationibus, in quibus ille debet illis vti, quia nihil debet esse inordinatum, q & res inordinata videretur, vt colligitur in 3. argumento pro ipso adducto, vt post Episcopos mitris insignitos immediatè sederent præpositi eis non insigniti, ac post illos præpositi eis nõ insigniti, vt palam est, quod iuri propius videtur.

Quod autem etiam extra illa loca, in quibus vtitur insignibus episcopalibus, debeat præcedere alios etiam prius institutos, facit primo, quod quatenus est præpositus, & ordinatus eodem die, quo illi, est vt minimum æqualis eis, & qualitate doctoratus, & protonotariatus excedit illos, & duorum parium alterum cumulatum est maius altero, vt habet primum argumen- F tum pro parte præpositi adductum, ratione tamen doctoratus, & protonotariatus non debet præcedere alios Præpositos prius promotos, quia prioritas promotionis est maior qualitas, quam doctoratus, & pronotariatus, vt satis probat dict. capit. [Episcopus.] r iuncta expositione Gratiani, & glossa, s quæ dictum Gratiani corroborat.

9 Secundo quod qualitates, & insignia suæ præpositura alijs antecellunt, quia cæteris paribus maior, & maiori honore digna videtur dignitas insignibus episcopalibus decorata; quam alia similis eis destituta, vt efficaciter probat prædictum cap. [Apostolicæ.] in argumento 2. & 3. pro ipso formatis, & maioritas dignitatis pponderat prioritati promotionis, vt probat d. §. G [Isidorus.] iūcta glossa, t quo fit, vt Episcopus factus Archiepiscopus præcedat Episcopum ante ipsum factū Episcopum, & canonicus factus archidiaconus, vel alia dignitate præditus præcedit alium prius factum canonicum, secundum omnes, pro quibus est casus irrefragabilis in l. 1. u quatenus vir consularis ornatus patriciatu, qui est maior consulatu, x præfertur ei, qui prius fuit consul, vt ibi glossa communiter recepta per Ioannem de Platea, & alios id annotat.

10 Tertio, quod difficultas huius quæstionis est sita in eo, an inter dignitates eiusdem nominis, & ordinis censenda sit maior alijs illa, quæ est decorata insignibus episcopalibus, nam si maior censeatur, eam habens debet præferri etiam antiquius promoto, alias secus, & meo iudicio efficaciter videtur proba- H re prædictum capitul. [vt Apostolicæ.] quod sit maior, & honore maiore digna in illis verbis, [In ecclesiarum suarum gloriam, & honorem, quod mitra, & alijs pontificalibus vti possint.] & hæc præpositura non solum fuit decorata insignibus episcopalibus, sed etiam facultate conferendi ordines minores, benedicendi vestes sacras, reconciliandi Ecclesias, & alijs multis, per quæ exæquata fere fuit episcopalibus, vt ex bulla, qua fuit aucta, colligitur.

11 Non obstat argumentum primum contra ipsum Præpositum, quod eius præpositura videatur aucta honore cum clausula, [sine alterius præiudi- I cio.] Tum quia illa clausula non refertur ad facultatem habendi prædicta insignia, sed solum ad facultatem ordinandi inseruientes Ecclesiæ suæ, & dandi licentiam eisdem, vt ab alijs ordinari possint, vt ex contextu bullæ apparet, nec valet dicere, quod clausula in aliqua dispositione posita ad omnia capitula illius refertur, y quia illud fallit, quando non ponitur per se, sed accessoriè ad aliquod capitulum, nam tunc ad illud tantum refertur, vt post Panormit. & alios tradidit Decius, z & in prædicta bulla ponitur accessoriè ad clausulam, qua fiebat ei facultas ordinandi, reconciliandi, & alia faciendi.

12 Tum

ALLEGATIONES.

K a in d. rub. de maior. & obed. col. 1. b in catal. gloriæ mundi 3. par. consider. 2. c in d. rub. d in cap. sacrosancta ver. præsentis de auctor. gener. concil. in pragmat. e in tract. de ordi grad. 1. par. nu. 19. f cap. 1. de treug. & pace. & Auth. itaque, C. communia de success. g de priuil. lib. 6. h 4. par. consid. 13. i in cap. Episcopos. 17. d. k in c. sedes Apostolica. verbo maiores, de resc. l capit. vt dignior. ser. lib. 12. m Num. 1. sub fin. n in cap. 2. de iudic. o in l. cū quid. ff. de reb. cred. p in d. l. 2. C. vt dig. ord. ser. lib. 12. q §. inordinate Authen. de hære. & falc. coll. 1. & extrauag. vnam sanctam. de maior. r 17. dist. s in verb. tempus. t verbo præponimus. u C. de consul. libr. 11. x l. nemini. eod. tit. y cap. secundo requiris, de appel. cum concordan. a glossa, ibidem citat. z ibid. num. 2.

12 Tum, quia illa conclusio, [Gratia principis,] est intelligenda sine præiudicio tertij, a debet intelligi in dubio, & quando non constat de mente principis, in nostro autem casu constat de hac mente, quia Papa, cui omnia iura sunt nota, b & consequenter cap. [vt Apostolica.] c per quod declaratur maiori honore esse dignum Abbatem, qui episcopalibus insignibus vti potest, quam alium, qui non potest, vti animum habuit præiudicandi similibus præpositis quo ad hoc honoris auctarium, ꝙ ei ex illa concessione resultabat, arg. l. 1. d & eorum, quæ tradit Felynus. e

13 Non obstat etiam, quod in processionibus ipse cum Ecclesia postponitur alijs. Tum quia circa honorem exhibendum prælatis alia ratio habenda est, cum conuentualiter cum suis Capitulis concurrunt, & alia cum sine illis, vnde fe. reco. Pius IIII. in sen, quam protulit pro canonicis Regularibus contra monachos Benedictinos, cuius tenorem cum aliquot scholijs retulimus, f diffiniuit, quod cum prælati concurrerent incedentes conuentualiter cum suis Capitulis siue conuentibus in processionibus, & alijs locis, prælati canonicorum regularium cum suis Capitulis præcederent prælatos monachorum Benedictinorum incedentes cũ suis Capitulis, quando tamen prælati singulariter concurrerent sine suis conuentibus, illi præcederent, qui prius inuenirentur pro moti, & ita cum à diuersis non fiat illatio g à prælatione, vel postpositione prælatorum concurrentium conuentualiter non potest efficaciter argui ad prælationem, vel postpositionem eorundem concurrentium singulariter. Tum quia fieri potest, vt prælatio illa, vel postpositio concurrentium conuentualiter nitatur priuilegio, vel præscriptione aliqua, quæ non debent extendi extra casum priuilegiatum, vel præscriptum, iuxta capit. [auditis] adiuncta glossa, h & alia plurima adducta ibi per Felynum. i

14 Non obstat tertium, quia regula in eo assumpta procedit regulariter, sed fallit, quando vna illarum habet aliquam adeo insignem qualitatem, vt ob eam iura determinent illam esse magis honorabilem, quàm aliæ sui ordinis, & nominis, & talis est præpositura prædicta, quæ habet prædictam qualitatem vtendi insignibus episcopalibus, nam ius expresse, k determinat, quod qualitas illa facit, vt illa dignitas, quę habet eam, sit maiori honore digna.

Non obstat quartum, quia licet prioritas promotionis debeat magis attendi regulariter, quam aliæ qualitates, fallit tamen in qualitate illa, quam iura expressè vel implicitè statuunt esse potius attendendam quam prioritatem, & ita diximus supra in primo dicto prioritatem institutionis præponderare doctoratui, nobilitati, ac protonotariatui, quia nullo iure determinatur nec significatur ea esse præferenda prioritati promotionis in dignitatibus, quæ de se præcellunt habentes illa sine talibus dignitatibus.

15 Non obstat quintum. Primo quidem, quia nec Lud. Ro. in eo citatus dicit, id quod imponit ei Felyn. nec lex [spadonem, l probat illud, nempe quod habens plures gradus, quorum vnus per se non sufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omnium illorum, sed quod habens plures gradus inferiores gradu vno quem alius habet, non præcedet illum, puta, magister artium, & licẽtiatus iuris, qui habet duos gradus, non præcedit doctorem decretorum, qui habet vnicum superiorem illis duobus, & non solum Lud. non dicit illud, neque illa lex probat, sed est falsum, nam Doctor V. I. præcedit doctorem iuris canonici, secundum communiter receptam sententiam, m & tamẽ nullus illorum duorum graduum sufficit ad præcedendum, & ita sufficit ad præcedendum alium, quod habeat vnum gradum æqualem gradui alteri, & aliũm quem ille non habet. Nec animus Felyn. fuit aliud dicere, licet verba eius aliud sonent. Secundo respondeo negando, quòd prædictus præpositus non habeat aliquam qualitatem, & gradum per quem solum debeat præcedere alios præpositos, habet enim præposituram insignitam facultate vtendi insignibus episcopalibus, & alijs multis prærogatiuis, ob quas fere exæquatur Episcopis, qua ratione sua præpositura per se sola est longe maior, & dignior aliorũ præposituris. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a L. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat, & capit. super eo. de offic. iudic. dele. b Capit. 1. de const. lib. 6. c De priuil. eod. lib. d ff. de re iud. & l. idem Vlpianus. ff. de excusatio. tut. e in capitul. final. de constitution. f in commentar. 4. de regularibus sub capitul. statuimus. 19. quæstion. 3. numer. 6. g l. Papini. ff. de mino. in capitu. ad audientiam. de decim. h Ver. interruptione. de præscription. i à numer. 10 vers. cæterum. K in d. capitul. vt Apostolica. l §. qui iura. ff. de excus. tuto. m in d. cap. clericis, & in d. l. cumquid.

SVMMARIVM.

Archiepiscopus in Concilio prouinciali præest, vt caput 1
non eo modo quo Episcopus præest, synodo diœcesanæ,
sed vt decanus Capituli, vt conuocet, congreget, primãque habeat sedem, non tamen habet Concilium, nec ei parem num. 5. imo tanquam vnus de Concilio ei subest num. 3. & potest ab eodem excommunicari num. 2. & ab Arciepiscopo ad Concilium appellatur. num. 4.
Par in parem, nec in se ipsum habet iurisdictionem.
Vniuersitas, collegium, & Concilium differt à singulis ea 1
constituentibus, super ipsosque potestatem habet etiam 2
eos mulctandi, & excommunicandi. num. 3.
Capitulum, ad quod ex consuetudine spectat potestas cor- 4
rigendi canonicos illam, & sede vacante iurisdictionẽ, in qua succedit Episcopo contra singulos, etiamque contra Decanum Capituli exercet.

CONSILIVM VI.

AN in Cõcilio prouinciali Archiepiscopus excommunicari possit?

1 Respondeo quæstionem esse dubiã. Nam pro parte negante facit primo, qđ Archiepiscopus videtur esse caput Concilij, & ita non subesse Episcopis Concilij, cum suis membris non debeat subesse caput. a Deinde quod idem super se ipsum non potest habere iurisdictionem, b nec par in parem, c & iurisdictio Concilij prouincialis pertinet ad Archiepiscopum tanquam patrem, & caput eius. Tertio quod Archiepiscopus ad suum Concilium, ita videtur se habere, vt Episcopus ad suum Capitulum. At nullo casu potest Capitulum excõicare suum Episcopum, ergo nec Cõcilium Archiepiscopum.

2 Pars tamen affirmatiua videtur de rigore iuris uerior. Tum quia aliud est Concilium, vel collegium, & aliud sunt singuli de collegio, & Concilio, & manumissus à collegio, vel vniuersitate aliqua, non est libertus singulorum illius, & ideo posset eos in ius vocare sine venia, licet non collegium, vel vniuersitatem ipsam, quæ eum manumisit.

3 Tum, quia Concilium est superius singulis omnibus, qui constituunt illud, quorum vnus est ipse Archiepiscopus, & poterit ab ipso mulctari, & excommunicari.

ALLEGATIONES.

a Capitul. cum non liceat à capite membra recedere. de prę-script. b l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebellian. & in l. pen. ff. de recept. arb. c capitul. innotuit de electione.

nicari. a Tum quia vacante Ecclesia cathedrali iurisdictio deuoluitur ad Capitulum, b & Capitulum habens illam iurisdictionem potest eam exercere contra singulos de Capitulo, & etiam decanum, vel præpositum ipsius Capituli secundum omnes. Tum quia capitulum, ad quod de consuetudine pertinet correctio canonicorum, potest corrigere singulos eorum, & eadē ratione Concilium prouinciale poterit singulos Episcopos, qui constituunt Concilium, corrigere, & si opus fuerit excommunicare, & pari ratione Archiepiscopum cum sit vnus de singulis constituentibus Concilium. F

4 Tum denique quod Concilium adeo maius est Archiepiscopo, qd ab eo appelletur ad illud, vt dixit Paulus de Eleazaris receptus Cardina. & ab alijs. c G

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam sedē, vt habet decanus, vel canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ cathedralis, sed non quo ad hoc, vt sit superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud, imo est tantum coniudex, & collega aliorum Episcoporum, vt prędictum est. Ad secundum respondetur concedendo, quod nemo habet imperium, & iurisdictionem super se, & super sibi pari, negando tamen, quod Archiepiscopus sit idem, quod Concilium prouinciale, vel par ei, & qui quatenus est Archiepiscopus, & Prælatus Particularis habeat illam iurisdictionem, quam habet ipsum Concilium, vt prædictum est. Ad tertium negamus, quòd Archiepiscopus se habeat ad Concilium, vt Episcopus ad suum Capitulum, sed potius, vt decanus aut canonicus senior Capituli Ecclesiæ cathedrali ad ipsum Capitulum, in quem Capitulum potest exercere iurisdictionem competentem ei, vt Capitulum, iuxta prædicta, Salua, &c. H

ALLEGATIONES.

a Argument. toto titul. ff. si quis ius dicem. non obtemper. b capitul. his quæ, & capitul cum olim de maioritat. c In clem. 1. §. quod etiam in interdictis de sentent. excommunica.

I

SVMMARIVM.

1 *Episcopus impeditus adire Concilium potest se per procuratorem excusare.*

1 *Concilium prouinciale potest absentis Episcopi procuratorem habentem speciale mandatum ad decidendum admittere, sed non cogitur, nisi saltem sit vnus ex suffraganeis.*

2 *Vices gerens honorari debet tanquam repræsentans suum principalem, sed non quantum ille.*

2 *Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Episcoporum absentium.*

CONSILIVM VII.

1 Quod Episcopus legitimè impeditus vocatus ad Concilium prouinciale possit se excusare per procuratorem certum est, & quod etiā habens speciale mandatum ad decidendum possit admitti à Concilio, si ei placuerit, etiam est certū per c. [cum ecclesia Sutrina,] a quatenus habet canonicos habentes potestatem eligendi posse admittere alios non habentes illam ad coeligendum secū. Quod autem non teneatur Concilium ad id admittere illum, saltem si non est vnus ex Epis, suffraganeis interessentibus Concilio cum alijs Episcopis, videtur verius, b quod videtur satis sensisse Petrus de monte. c K

2 Sed quæritur an ille procurator debeat Abbates præcedere. Et videtur dici posse procuratorem huiusmodi debere postponi Abbatibus per sese præsentibus, quia licet vices gerens alterius debeat honorari tanquam repræsentans eum, d non tamen quantū ille, vt pulchrè resoluit Decius, e dicens merito regiam maiestatem Christianissimam præposuisse Ducē Sabaudiæ Legato Venetiarum, quia Dux personaliter aderat, & Legatus non erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans, vbi multa huic sententiæ specialiter accomodat. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De causa poss. & proprietat. cum ei adnota. b Argumen. capitul. si quis iusto. §. porro. de elect. lib. 6. c in sua monarchia conciliorum. 3. num. 2. d Capitul. sane 2. de offic. deleg. & capitul final. 93. dist. e in d. capit. sane numer. 2.

SVMMARIVM.

Præponendus est Dux abbasve inferioris dignitatis Legato procuratori repræsentanti Ducem, vel Abbatem excelsioris gradus. 1

CONSILIVM VIII.

AN PROCVRATOR Abbatis in Synodo debeat habere eundem locum inter Abbates, quem habiturus foret Abbas constituens, si esset præsens?

1 Ad huiusmodi quæstionem videtur dici posse, huiusmodi procuratorem postponendum esse Abbatibus per sese præsentibus, quia licet vices gerēs alterius debeat honorari tamquam repræsentans eum, a non tamen quantum ille, vt pulchrè resoluit Decius in dicto capitul. sane non. 2. dicens, merito regiam maiestatem Christianissimam præposuisse Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum, quia Dux personaliter aderat, & legatus non erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans, vbi multa huic sententiæ speciatim accommodat, quæ hic non refero, quia ibi videri possunt, & quia debilitate visus, & pluribus, quàm ferè dicere liceat, obruto, vix ad prædicta dicenda vacauit.

ALLEGATIO.

a cap. sane. 2. de offic. delegat. & capitu final. 93. distinction.

SVMMARIVM.

Primatus locorum congregationis clericorum regularium debetur monasterio Sancti Syluestri Vrbis, quia ibi dicta congregatio fuit primum instituta, & confirmata, & dictus locus primum ab ea inhabitari cœpit, & sic dictæ congregationis primogenitus fuit dictus Vrbis conuentus numer. secund. illiusque personæ cœperunt primum esse ciues Vrbis, quam aliarum ciuitatum ad quas postea migrauerunt num. 3. cum per dictam migrationem prædictum locum Vrbis minime amiserint numer. quar. 1

Capitulum, & singuli eius ciues fiunt ciuitatis vbi est ecclesia. 3

Migrent licet omnes alicuius congregationis religiosorum de vna ciuitate ad aliam non tamen ob hoc perdit loca, quæ habebat in prima ciuitate, nisi sint ad minus lapsi quadraginta anni necessarij ad hoc, vt res Ecclesię prę scribantur. 4

CONSILIVM IX.

Congregatio Clericorum regularium instituta fuit Romæ, & approbata à Clemente Septimo, & in eadem Vrbe cœpit habitare in ecclesia Sancti Syluestri, & ob inuasionem

Vrbis

Vrbis Duce Borbonio fugit Venetias anno 1532. & habitauit in Ecclesia Sancti Nicolai de Tolentino, quę per aliquos religiosos fratres suos missos Neapolim cępit per eosdem habitare in Ecclesia Sancti Pauli, redierunt postea Romam Paulo Quarto institutore suo Papa facto anno 1560.

Quæritur, qui locus harum trium, vrbium debeat dici primus locus huius congregationis, & religionis.

1 Responsum mihi ostensum ad hanc quæstionem, à viro erudito, quem tamen de facie minimè noui, datum, videtur mihi iuridicum, scilicet Vrbem Romam debere censeri primum locum præfati ordinis Illustrissimi. Tum ob fundamenta per eundem Dominum cōsultorem adducta, quamuis aliqua eorum videri possint è longinquo petita. Tum quia in facto proponitur cum esse primum Romæ institutum, & Romæ primū à Clemente Septimo confirmatum, & eius professores Romam primum multo tempore incoluisse, & iusta de causa inuasionis Vrbis Venetias abijsse, ibique secundo loco habitasse, & tertio loco Neapolim quandam veluti coloniam misisse. Non ergo negari potest Romam fuisse primum locum sui ortus, & Natiuitatis, & educationis.

2 Tum quia primogenitus dicitur, qui primo natus est, siue postea alius nascatur, siue non, a & promotus est is, quem nemo antecedit, b & sicut supremus est, post quem nemo est, ita primus est, quem nemo antecedit. c Cum ergo Roma sit locus in quo priusquā in alio præfatus ordo educatus est, & creuit, ergo primus locus eius est Roma.

3 Tum, quia ciues facit origo, d & ita gregatio pręfata, & conuentus eius, qui cępit esse in dicta Ecclesia Sācti Syluestri, primum fuit ciuis Romanus, quam Venetus, vel Neapolitanus: Capitulum enim, seu conuētus alicuius Ecclesiæ vniuersalis, & singuli eius fiunt eius ciuitatis, in qua illa sunt, vt eleganter, & latè tradit Bartolus communiter receptus, e vbi concludit idem dicendum de quolibet alio prælato, & abbate, seu rectore Ecclesiæ, & ita negari non potest pręfatam cōgregationem primum locum, & primam ciuilitatem habuisse Romæ, immo, & primum incolatum.

4 Tum quia, si ecclesia præfata Sancti Syluestri, & aliqua pars eius, vel aliquid aliud pertinens ad illam, vel ad aliquem alium, fuit prædictæ congregationi legitimè donatum, vel per alium iustum contractum, & iustam vltimam voluntatem quæsitum, semper remansit suum, licet alio migrasset, quia solum vigintiocto annis ad summum remansit absens à præfata Ecclesia Sancti Syluestri, & res Ecclesiasticæ non perdūtur per præscriptionem minorem quadraginta annorum. f Tum quia præfata congregatio habet plurima, & granditsima priuilegia summorum Pontificum, per quæ non solum conseruantur eis iura, quæ ab initio cæperunt ad eos pertinere, sed etiam adduntur multa alia, quæ vix credidissem, nisi ea legissem, quod certè magna cum voluptate feci, & consequenter non solum non perdiderunt vllam præeminentiam alicuius iuris, vel loci primi, sed etiam acquisiuerunt multo plura, quam habebant, in gloriam Dei, & Domini nostri Iesu Christi, qui suo sanctissimo eodemque maximo fauore, ita sua exuberanti gratia faueat eis, vt quod obsequium eius feliciter facere cæperunt, & felicius, & amplius nunc prosequuntur, felicissimè in finem vsque sæculi, quod speramus, perficiant. Amen.

A

ALLEGATIONES.

a Cap. Ioseph de verb. sign. b Leg. proximus est, ff. de verb. sign. c Leg. ex duobus. ff. de vulg. d leg. ciues quidem, Co. de incolis. libr. decim. & leg. prim. & leg. assumptio. ff. de municip. e in dict. leg. prim. ad municip. à numer. decimo. f capitul. de quarta. cum ei adnotat. de præscript.

SVMMARIVM.

Præcedentia ex antiquitate gradus, & promotionis metitur. 1

Vnicum beneficium non auget dignitatem illius cui vnitur, nec facit illud curatum, aut dignitatem si non erat, immo sequitur naturam illius cui vnitur, perditque propriam prærogatiuam. num. 3. 2

B *Præcedentiam, qui non habet, eam alij dare nequit.* 4

Ius semel extinctum non reuiuiscit, nisi per principem. 5

Iura omnia ecclesiasticæ spatio 40. annorum præscribuntur. 6

Præcedentia Prouincialium ex antiquitate prouinciarum attenditur, ex statuto Minimorum, & non ex antiquitate professionis. 7

Prior tempore potior iure, si cætera sint paria, & iure contrarium non sit expressum. numer. 9. 8

CONSILIVM X.

AN in capitulis faciendis in ordinibus Illustrissimi ordinis Minimorum debeat assignari locus honoratior Prouīciali Lugdunēsi, quam Prouinciali Aquitanię, cuius caput est Tholosanus cōuentus ratione vnionis illi factæ de antiquiori cōuentu, nempe de Gratianopolitano vnito Lugdunensi prouinciæ, licet prouincia Aquitanica fuerit prius erecta.

C

1 Pro parte quidem affirmante facit, quod qui prior est tempore, potior est iure, a & prius ordinatus pręfertur ordinato posterius, b quia ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & stipendia longiora fecerunt anteriorem, c & habens prius mādatum de prouidendo præfertur habenti posterius, d & prior emptor, vel prior donatarius præfertur secundo, e q̄ probat, inter decemuirales antiquissimum esse præferendum, & glossa, f arguit Prædicatores ideo prius, quam Minores nominari, quia sunt antiquiores, & glossa, g arguit Mediolanensem Ecclesiam dignior ē esse Rauennatensi, quia prius nominatur. At in casu quęstionis proponitur conuentum Gratianopolitanū præfati ordinis fuisse prius erectum, quam Tholosanū & Aquitanicum, & quod vnitus est Lugdunensi prouinciæ, ergo rōne illius annexionis debet Lugdunēsis Prouincialis pcedere Tholosanū in sessionibus, & votis reddendis, & alijs in Capitulo generali faciendis.

D

2 Pro parte autem negante facit primò, quod prouincia Aquitanica prius fuit constituta, & erecta, quā prouincia Lugdunensis, ergo per ipsamet iura pro parte affirmante allegata Prouincialis eius debet præcedere Prouincialem Lugdunensem, quia prius tempore fuit Prouincialis Aquitaniæ, quam Lugdunensis.

E

Secundo, quod nihil obstat, quod conuentus Gratianopolitanus sit vnitus conuentui Lugdunensi ad faciendam prouinciam Lugdunensem, quoniam vna dignitas,

ALLEGATIONES.

a Regu. qui prior de re iud. libr. 6. b cap. final. 17. distin. & cap. 1. de maior. & obedien. c leg. nemo. C. de offic. ma. offi. d capitul. cum cui de præbend. libr. 6. e leg. 1. & 2 C. de rei vendic. & leg. 1. ff. de albo scribendo. f in capitul. quorundā de elect. in verb. prædicatorum. g in capitul. bene quidem. distinction. 96. in verb. Mediolan.

gnitas, vel beneficium non crescit in magnitudine dignitatis, eo quod vniatur ei alia dignitas, vel beneficiũ quod sit maioris qualitatis, vel dignitatis, vt habet capitul. [super eo,] a quod probat posse quem habere personatum incompatibilem Ecclesiæ parochiali, & simul habere sine dispensatione præbendam, cui esset annexa, vel vnita Ecclesia parochialis, licet non posset obtinere illum personatum, & illam Ecclesiam parochialem separatam.

3 Quia per illam annexionem præbenda illa, quæ per se est simplex beneficium non crescit, nec fit curata per Ecclesiam parochialem ei annexam, imo potius parochialis ipsa quadantenus recipit simplicitatem præbendæ, cui vnitur, eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici, & ita licet conuentus Gratianopolitanus habeat prædictam prerogatiuam sessionis, quam tamen negamus habere vt mox dicemus, eo quod fuerit aliquando vnitus prouinciæ Aquitaniæ, ipsam tamen prærogatiuam non posset infundere in prouinciam Lugdunensem, cui fuit nouè annexus imò potius eam perderet, propterea quod vnitus, & annexus fuerit prouinciali Lugdunensi, qui non habebat illam prærogatiuam sedendi.

4 Tertiò, quod quis non potest dare, quod non habet. b At præfatus conuentus Gratianopolitanus non habet præfatam prærogatiuam, sedendi, antequã vniretur prouincialatui Lugdunensi, ergo non potuit illam infundere, & tradere illi. Nec obstat rñsio eius, qui dicit posse aliquos dare, id quod non hñt, ratione officiorum suorum, vt tutores, curatores, & procuratores, qui dant multa eorum, quorum tutelam, curã, vel procurationem, aut mandatum habent. Non inquam hoc obstat, quia prædictus conuentus Gratianopolitanus non habebat prædictam prærogatiuam sedendi, nec officium ratione cuius competeret ei ius dandi eã, vt palam est, quia quando fuit vnitus prouincialatui Lugdunensi, erat conuentus simplex prouincialatus, neque Aquitaniæ, & non pertinebat ad eum facere, quod alius conuentus simplex esset prouincialatus, neque ambo conuentus poterant seipsos facere prouincialatum. arg. l. pen. c & l. [ille à quo.] d quæ habet non posse quem imperare sibi, nec habere in se iurisdictionem. Tum quia ius faciendi illud non pertinebat ad illos, sed ad Papam, vel ad Capitulum generale ordinis prædicti.

5 Quartò quòd id quod semel est nullũ, & extinctũ tractu temporis non potest reconualescere, l. [inter stipulantem.] e quæ habet, illum, qui stipulatus est sibi dari rem sacram, non posse illam petere, licet fiat profana, vbi alia multa exempla post alios refert Iason, in quibus est etiã illud, quod ponitur in l. [qui res.] f de obligatione dandi nouẽ, quæ semel conuersa per dissolutionem aliam amplius non reuiuiscit, licet postea mutato animo illa reiecta fuerit ad eũdẽ. At quicquid prædictus conuentus Gratianopolitanus habebat in iure prouincialatus Aquitaniæ, perdidit per separationem, & diuisionem, qua separatus fuit à prouincia Aquitaniæ, ergo non potuit illud reuiuiscere propter hoc, quod fuerit vnitus prouinciæ Lugdunensi, cum iam illud fuerit semel extinctum.

Quintò, quòd licet aliquando ius semel peremptũ redeat ad pristinum statum per aliquam innouationẽ factam ab eo, qui poterat producere illam resurrectionem, vt v.g. Papa, vel Princeps, qui non recognoscit superiorem, vel alius potestatem habens ad id faciẽdum, vt in casu c. [eos, qui] g in nostro tamen casu non interuenit Papa, nec alius potestatem ad id faciendum habẽs, Nec obstat dicere, quod interuenit Capitulum

F generale, quia capitulum generale non reduxit prædictum conuentum Gratianopolitanum in pristinũ statũ, sed in longe alium, quia nõ reuniuit prouinciæ Aquitaniæ, cui erat vnitum antea, sed conuentui Lugdunensi, vel prouincialatus eius, qui longe diuersus est à prouincialatu Aquitaniæ.

6 Sexto, quod prouinciæ Aquitaniæ fuit assignatus sextus locus in Capitulo Romæ celebrato anno Dñi 1517. à quo tempore possedit illum pacificè cum illo titulo vsque ad annum 1571. & ita per 54. annos, vt constat ex Capitulis celebratis ab ordine prædicto, & consequenter præscripsit siue vsucepit illum locũ, cũ iura et ecclesiastica præscribantur 40. annis, h vbi gl. approbata dicit omnia iura Ecclesiastica tam Ecclesiarum, quam monasteriorum præscribi seu vsucapi iure

G pontificio per 40. annos, & sic in proposito casu redundant 14. anni.

Septimò, ꝙ conuentus Gratianopolitanus nunquã fuit prouincia per se, quia vnus solus conuentus non facit prouinciam, neque fuit vnquã caput prouinciæ, nam toto tempore, quo fuit pars prouinciæ Aquitaniæ caput eius erat conuentus Tholosanus, & quãdo fuit pars prouincialatus Prouinciæ, conuentus Foroiuliensis erat caput eius, & hoc tpe, quando est factus pars prouinciæ Lugdunensis, conuentus Lugdunensis est caput eius. Itaque nullo vnquam tempore prædictus cõuentus Gratianopolitanus fuit, nec est prouincia, neque caput prouinciæ, & ita nunquam habuit ius prouin-

H cialatus, neque capitis eius.

7 Octauo denique, quod in Concilio quarto Romæ habito ann. 1517. & in Concilio decimo habito. N. anno 1535. & in Concilio vigesimoquinto habito Barchinonæ 1582. tit. de anterioritate, & antiquitate prouinciarum inuenitur declaratum, sessionem, & præeminentiam danda esse prouincialibus secundum antiquitatem institutionum suarum prouinciarum, & non secundum antiquitatem ingressus eorum in ordinem, vel religionem, ex quo clarè colligitur, quòd antiquitas, vel prioritas erectionis monasteriorum, neque antiquitas ingressus in religionem est attendenda in distribuendis locis, & præeminentijs prouincialium, sed tantum antiquitas institutionum prouinciarum, & cõsequenter, quòd antiquitas erectionis monasterij Gra-

I tianopolitani nihil facit ad hoc, vt locus, vel præeminentia detur prouinciæ, cui est annexus, quia aliud est antiquitas erectionis monasterij, & aliud antiquitas institutionum, vel erectionis prouinciæ, & à separatis non fit illatio. i

8 Nõ obstat argm̃ in oppositũ formatũ. Tũ quia regula illa, [qui prior est tpe prior est iure,] hẽt locum, qñ cætera oĩa sunt paria, vt ait gl. eius. At in casu proposito non sunt cætera paria. Tũ quia prouincia Aquitaniæ est nũc, & fuit semper saltẽ post Conciliũ 4. Romæ celebratũ anno 1517. prouincia, & cõuentus Tholosanus caput illius prouinciæ, & conuentus Gratianopolitanus nunquam fuit prouincia per se, neque caput prouinciæ, vt prædictum est, licet fuerit pars prouinciæ

K & in casu proposito non agitur de Correctore Tholosani conuentus, & de Rectore conuentus Gratianopolitano, sed de prouinciali Aquitaniæ, cuius caput est conuentus Tholosanus ex vna parte, & de Correctore Gratia-

ALLEGATIONES.

a De præ. lib. 6. b c. qđ aãt de iure patr. l. si vniuersę. ff. de leg. 1. c ff. de arbitris. d §. tẽpestiuũ. ff. ad Trebell. e §. sacram. ff. de verbor. oblig. f §. arcam de solu. g De sen. excommun. libr. 6. h capitul. de quarta. de præscript. i leg. Papinianus, ff. de minoribus, & capitul. ad audientiam de decimis.

Gratianopolitano ex altera, qui non est, nec fuit in quantum Corrector Prouincialis, neque caput Prouinciæ, & item non sunt cætera paria. Tum quia per adnotata in argumento 8. locus præeminentiæ Prouincialis non debet dari secundum prioritatem erectionum conuentuum, sed secundum prioritatem institutionum Prouinciarum, & ita non sunt cætera paria; quia pro Prouinciali Aquitaniæ allegatur prioritas institutionis Prouinciæ, & pro aduersa parte tantum prioritas erectionis Monasterii, quæ ad propositum nihil prodest. Tum quod pars aduersa, quæ arguit pro se ex prioritate erectionis, nititur argumento contra declarationem trium Capitulorum in prædicto argu. 8. adductorum.

9 Tum denique quod prædicta regula, [qui prior,] non habet locum quando est expressum in iure contrarium, quia in casibus à iure expressis, in quibus exprimitur, ut posterior præcedat prorem qui sunt multi, quorum aliquos refert prædicta glossa prædicti cap. [qui prior,] palam est quod posterior præfertur; & ita cum in capitulis prædictis exprimatur, quod prioritas institutionis Prouinciarum debeat magis attendi, quam prioritas erectionis Monasterii, uel ingressus in illud, clarum est Prouinciam Lugdunensem arguere contra declarationem ipsorummet Capitulorum ordinis, & ideo non est audienda. Per quæ omnia palam fit, iudicandum esse prædictum locum sextum competere Prouinciali Aquitaniæ absque ulla dubitatione. Salua, & cæt.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem sedere debet iuxta professionem ibi emissam.*

2 *Translatus, vt præesset dimißa prælatura secundus post Prælatum sedere debet, nisi adsit qui maiorem gesserit honorem.*

CONSILIVM XI.

AN REGVLARIS translatus in alteram Religionem debeat sedere in Capitulo ad suam uocem dandam, iuxta tempus in quo emisit professioné in priori Monasterio, à quo fuit translatus, uel in quo fuit professus in secunda?

1 Respondetur, quod debet sedere secundum tempus quo professus fuit in secunda, per ea quæ aliàs dicta sunt. Tum quia eo tempore incipit esse regularis illius religionis, & secundum illud tempus debet scribi, & sedere, a quod est uerum in eo, qui transfertur, & fit in eo subditus, & filius.

2 Si autem est translatus in præfectum, & renunciauit prę̨fecturam, sedebit in primo loco post prę̨fectum, in memoriam honoris quem gessit; nisi concurrant alii, qui maiorem honorem gesserunt, argum. dictæ l. 1. b quæ rectè adducit Felynus. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Iuxta l. 1. ff. de albo script. arg capit. 1. & cap. statuimus de maior. & obedientia. b de albo scrib. & aliorum. c ubi supr. numer. 5.

SVMMARIVM.

1 *Rectores parochialium nullius diœcesis ad Synodum compelli non possunt licet possint à proximiori Episcopo visitari.*

A *Lex superioris, quatenus commodè potest, intelligenda vt tertio non præiudicet.* 1

Dispositio eos non includit, quibus verba eius non aptantur. 1

CONSILIVM XII.

AN rectores parochialium, quæ in nullius Diœcesi sunt, teneantur accedere ad Synodum diœcesanam illius Episcopi, qui tanquam proximior potest eas Ecclesias uisitare, ex Decreto Concilij Tridentini. a

1 Videtur dicendum, quòd non. Tum quia lex superioris, quatenus id commodè fieri potest, intelligenda est sine pręiudicio tertij. b Tum quia non fit à separatis illatio. c At aliud est ius uisitandi, & aliud ius uocandi ad Synodum, ergo ex concessione huius non infertur concessio illius. Tum quia licet Archiepiscopus possit uisitare Ecclesias sui suffraganei post uisitationem suæ proprię diœcesis, d non tamen potest uocare rectores earum ad Synodum suam particularem, secundum mentem omnium. Tum denique quòd dispositio non includit eos, quibus sua uerba non aptantur, e & uerba prædicti cap. 9 non aptantur uocationi ad Synodum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Sessio. 24. cap. 9. de reform. b cap. super eo. de offic. deleg. l. 2. § si quis à principe, ff. ne quid in loco publ. c l. Papinianus, ff. de minoribus, capitul. ad audientiam, de decimis. d cap. 1. §. 1. de censib. lib. 6. e cap. indemnitatibus, §. præfata, de elect. lib. 6.

De Pactis.

SVMMARIVM.

Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet, debitori non valenti totum soluere. 1

Debitor si perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recusauit debita sua remittere, restituere non tenetur. 1

Remißio partis debiti facta à creditore ob timorem ne aliter faciendo nihil exigeret, non ideo minus in vtroque foro liberat debitorem, qui citra dolum ob inopiam illam impetrauit. 2

CONSILIVM I.

AN debitor, qui decoxit, cui ut cognati eius soluerent aliquam partem debitorum, maior pars creditorum remisit duas partes sibi debitorum, & fecit pactum de non petendo remissa, si per postea quæsita ueniret ad pinguiorem fortunam, teneatur in foro conscientiæ restituere creditoribus suis, saltem minori parti, quæ noluit consentire remissioni, illa quæ sibi fuerunt remissa?

1 Respondeo, multa posse pro utraque parte adduci, & quod affirmatiua uidetur elici ex Siluestro, a dum ponit differentiam inter concessionem dilationis quinquenalis, iuxta l. finalem, b & inter remissionem partis, iuxta l. [& suu.] c Sed pars negatiua vt iure uerior. Primò quidem, quia non concludit ratio, quam insinuat Siluest. uidelicet, quod in ijs quæ sunt

ALLEGATIONES.

a Verbo restit. 6 §. 3. b Cod. qui bo. ced. pos. c & l. maiorem, ff. de pactis.

ſunt communia pluribus, ut ſingulis, maior pars non F poteſt minori præiudicare. a quia illa regula fallit in multis caſibus, & in ijs fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui non eſt ſoluendo, b ut annotatur per Iaſonem, c poſt alios; & Gloſſam magnam, & Socinatem. d Secundò, quòd non obſtat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id necunde conſtat. Tum quia leges illæ non fundantur ſuper præſumptione, ſed ſuper ueritate, & æquitate, quam ſuadet charitas, & miſericordia ſubueniendi indigentibus cum utilitate omnium creditorum, ut ſentit Gloſſa prædicta recepta per omnes.

2 Tertiò, quòd non obſtat dicere quod remiſſio partis debiti facta debitori ob timorem perdendi totum, eo quòd deliberauit nihil ſoluere, niſi pars illa ei remit G teretur, non liberat cum in foro conſcientiæ ab obligatione ſoluendi, quod ſibi remiſſum eſt, ut poſt Caietanum, & Siluestrum diximus in Manual. Confeſſar. e & quod creditores, qui remiſerunt in caſu propoſito, uidentur remiſiſſe ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet unde ſoluat, uel de ſua malitia naſcitur, non autem cum naſcitur ex aliis cauſis, ut ex uera inopia, ut ibidem inſinuauimus, & in caſu propoſito timor nihil recuperandi naſcebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando ſine iuſta cauſa, & utilitate creditorum fit remiſſio, in noſtro autem caſu ex iuſta cauſa, ſcilicet inopię, H & pro utilitate creditorum omnium facta fuit, ut dictum eſt.

ALLEGATIONES.

a L. per fundum. ff. de ſeruit. ruſt. præd. b l. iuris gentium, §. ſi. & l. & ſuum. & l. maiorem. & l. reſcriptum. ff. de pact. c num. 3. d in d. l. reſcriptum. e cap. 17. num. 75.

SVMMARIVM.

1 *Penſio integra tranſit contra ſucceſſorem in beneficio licet inter penſionarium, & prædeceſſorem conuentum fuerit, vt recepta certa pecunia per Sedem Apoſtolicam ad minorem ſummam reduceretur.*

2 *Penſio poteſt quidem ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ gratis remitti, non tamen recepto pretio.*

CONSILIVM II.

Penſionarius conuenit cum I. beneficiario abſente, & penſionem 80. ducatorum ſibi debente; vt penſio illa reduceretur ad 30. ducatos, & quod ſolueret pro penſionibus decurſis 300. ducatos, & pro impenſis factis in lite, & reductione dictæ penſionis alios 200. & 50. ſoluta maiore parte horum 200. duc. antequam reduceretur per Papam penſio ad 30. duc. & ſolueret omnes quingentos, obiit mortem. Quæritur primo an A. exigere poſſit penſio 80. ducat. à ſucceſſore I.

1 Reſpõdeo primo, multa poſſe in hoc caſu pro utraque parte adduci; ſed uideri pro parte affirmatiua reſoluendum. Primò quidem, quod actus agentiũ non operantur ultra intentionẽ eorũ, a & intentio B. fuit quod reductio prædictæ penſionis 80. duc. in penſionẽ 30. fieret auctoritate Papæ, quæ tamen non fuit facta.

2 Secũdò, quòd licet penſio poſſit gratis remitti abſque auctoritate Papæ, non tamen poteſt ſine illa pretio redimi, ut alibi dictum eſt. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. ſi. de præben. cum ſim.

SVMMARIVM.

1 *Contrahere quæ ex ſtatuto, ſine conſenſu viri non poteſt vxorata, ſi contrahat poteſt ſine peccato promiſſa non obſeruare, quia ſtante dicta prohibitione promiſſio fuit facta cum peccato, numero 4. ſeu de re non licita, numero 7.*

2 *Promiſſio facta ob cauſam honeſtam ea ſequuta obligat in conſcientia. & num. 3. & hoc dummodo promittens habeat perſonam legitimam ſe obligandi, num. 5. & ſit facta de re licita. num. 6.*

3 *Damni cauſam qui dat non ſeruando promiſſa, tenetur in conſcientia illud reſarcire; qualem tamen non dat qui promittit ſcienti, vel ſcire debenti promiſſionem non tenere, num. 6.*

4 *Conuentio facta ab eo qui non poteſt ſe obligare etſi non liget, attamen ſi ſit de re honeſta, & poteſt ſine peccato ſeruari, congruit vt obſeruetur.*

CONSILIVM III.

QVÆRITVR, an promiſſio coniugatæ in Regno Caſtellæ relinquendi bona ſua Petro, ſi duxerit neptem ſuam in uxorem conditione impleta ita ualeat, ut reuocari nequeat.

1 Reſpondeo primò, promiſſionem prædictæ mulieris non ualere uia contractus, neque quaſi contractus, quia mulier nupta in Regno Caſtellæ non poteſt contrahere, neque diſtractum, neque quaſi contractum facere ſine licentia mariti. a

Secundo, quod non poteſt ualere uia donationis cauſa mortis, adeo ut non poſſit reuocari, quia omnis donatio cauſa mortis reuocari poteſt. b Et ſi apponatur clauſula, ne reuocari poſſit, deſinit eſſe donatio cauſa mortis, & incipit eẽ donatio uera inter uiuos. c Et hæc non poteſt fieri à muliere ſine licentia mariti, ut prædictum eſt.

2 Tertiò, quod magis dubitari poteſt, an prædicta mulier peccet reuocando, & non adimplendo promiſſionem prædictam in foro conſcientiæ. Nam pro par- I te affirmante facit, quod qui promittit aliquid ob honeſtam cauſam, peccat non præſtando illud cauſa conſecuta. d Et prędicta promiſit ob cauſam honeſtam, ſcilicet nuptiarum.

3 Deinde facit, quod qui dat cauſam damni, tenetur in conſcientia reſarcire illud. e At prædicta ſua promiſſione dedit cauſam, ut duceret ſuam neptem, aliàs pauperem. Tertiò, quod peccatum eſt non præſtare promiſſum, f iuxta reſolutionem poſitam in Manua. Confeſſ. g præſertim quando ſine peccato præſtari poteſt; ut in caſu propoſito, in quo prædicta mulier poteſt abſtinere ſe à reuocanda promiſſione prædicta, ſiue dicatur facta inter uiuos, ſiue cauſa mortis, ut palam eſt.

K 4 Pro parte uero negante, ſcilicet, non peccaturam illam, facit, quod iuſtè poteſt reuocare eam, quatenus eſt donatio inter uiuos, cum faciendo illam peccauerit. h Nec peccat ſi reuocauerit eam tanquam continentem

ALLEGATIONES.

a l. 55. Tauri. b l. Senatus, §. 1. ff. de donatio. cauſa mortis. c l. ubi ita donat. ff. de donatio. cauſa mortis. d l. 1. & toto titulo, ff. de condictio. cauſa data cauſa non. e l. qui occidit, ff. ad legem Aquiliam, cap. fin. de iniu. f capitul. 1. de pactis. g capitul. 18. numer. 6. h per prædictam leg. 55. Tauri.

nentem donationem causa mortis, quia id faciet lege approbante, & factum lege approbante non est peccatum. a

5 Ad primum pro parte affirmante adductum respondetur, illud esse uerum in persona potente legitime promittente ob causam, qualis non est prædicta donatio sine licentia mariti.

6 Secundo responderi potest negando quod dederit causam sufficientem damni, quia is cui promittebat, sciebat, aut certe scire debebat non posse ipsam facere illam promissionem sine licentia mariti, & scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus. b

7 Tertiò respondetur assumptum in eo procedere tantum in promissione rei licitè facta, qualis non uidetur prædicta, per prædicta. Ob quæ omnia hæc pars negatiua uidetur iuri consonantior.

Quartò principaliter dico prædictam non obligari magis ad reuocandam, & infirmandam prædictam promissionem, sed posse eam iustè implere clam, uel palam disponendo, uel uia institutionis, uel donationis causa mortis, idque ut faciat omnino est consulendum, uti rem fœminæ nobili decoram, & Christiana charitate dignissimam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. qui peccat. 23. quęstio 4. b capitul. scienti. de regulis iuris. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Promissio facta dandi aliquid pro palmario litis, valida est si sit moderatæ quantitatis, aliàs non. & numero 4.*

2 *Prodigalitas regulariter peccatum est veniale.*

3 *Pactum de quota litis, uel certa quantitate danda in casu uictoriæ, reprobatur à iure.*

4 *Occasionis cuiuslibet ad peccandum datio licet non semper sit peccatum, dare tamen illam quam ius dare specialiter prohibet, semper est peccatum.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM, qui super domus caducitate ualoris 1500. duc. agebat cępta lite, cum aduocato conuenit, si eam uinceret, ei pro palmario, & mercede 500. ducat. daturum. Dubitatur an conuentio prædicta seu pactum licitum sit & ualidum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd pacta regulariter ualent. a Secundo, quod in specie pactum de dando aliquid pro palmario litis ualet. b Tertio, quod de rebus suis quilibet pro libito disponit, c adeo quod potest eis etiam abuti, d & S. Thom. quem omnes sequuntur, e asserit prodigalitatem bonorum suorum regulariter esse peccatum ueniale.

2 Pro parte uerò negante facit primò, quod pactum de quota litis danda aduocato, casu quo uincat, reprobatur à iure, f & etiam de pacto dandi certam quantitatem, secundum Glossam, g communiter receptam, quia est eadem ratio. Secundo, quod idem est dicendum secundum omnes de pacto dandi facto procuratori. h

3 Tertio, quod peccatum est iure naturali, diuino, & humano prohibitum, dare occasionem peccandi alteri, i at promittere patrono, seu aduocato causæ magnum palmarium in solo casu uictoriæ, est dare magnam occasionem tractandi causam illicitè, ut per fas, & nefas uincat, eo quod dabitur ei palmarium, si uin-

A cat, & non si uincatur. k Quarto quod licet non cuiuslibet occasionis ad peccandum datio sit peccatum, ut latè tradimus in Nostro Manual. Confess. l datio tamen occasionis prohibitæ à lege secundum omnes est peccatum; & promissio præfati palmarii magni specialiter uidetur per præfatas leges prohibita.

4 His pro utraque parte consideratis, & multis quæ in præfatis locis tum distinctè tum confusè traduntur, quæ non uacat satis discutere, arbitror tutiorem esse opinionem quæ ex Alexan. & Saliceti mente, m & Siluestro, n colligi potest, scilicet quod promissio præfati quingentorum ducatorum pro palmario in casu proposito est illicita, eo quod præfatus aduocatus debet esse contentus sumptibus, & salario moderato,

B cum aliquo palmario pro personarum qualitate temperato. Et ita est intelligendum quod asserimus in Manual. Confess. o cum dicimus licere accipere aliquid pro palmario.

ALLEGATIONES.

a l. 1. ff. de pac. cum concord. b l. 1. §. & si nomine. ff. de uar. & extraor. cognit. c l. in re mandata. C. de manda. d l. sed etsi §. consuluit. ff. de petit. hæred. e in 2. 2. quæst. 119. art 3. f l si quis C de postu. & cap. arceantur. 3. quæ. 7. g in l. sumptus ff de pactis. h l. item. C. de procura. i l. conueniri. ff. de pa. dot. & l. fi. C. de pact. & cap. 2. de concess. præben. tam in Decretalibus, quam in Sexto. k argum. cap. quia radix de pœn. dist. 1. l cap. 5. num. 10. & cap. 14. numer. 25. m in d. l. item. n Verb. aduocatus. quæstion. 4. o capitul. 26. numer. 30. in fin.

C

SVMMARIVM.

Dux certum numerum militum ex ordine principis in oppidum introducendorum recepta ab oppidanis pecunia, minuens ita demum quod sic peccando turpiter accepit dantibus restituet, si ipsi immunes à peccato reputantur. 1

Restitutio malè accepti non est facienda sponte turpiter danti sed ei à quo iniuste fuit extortum, uel qui sine peccato dedit. & num. 3. 2

CONSILIVM V.

D QVIDAM Dux Militum potens auctoritate regia inducere 64. milites, & dare illis stipendia impensis alicuius oppidi, seu pagi, conuenit cum oppidanis, ut non induceret in oppidum plures quam 60. & non induxit nisi 30. sed cepit ab oppidanis stipendia omnium sexaginta.

Quæritur primo; an iniustè acceperit stipendia absentium.

Secundo, an teneatur cuiquam restituere ea quæ cepit pro 30. quos non induxit.

Tertio, cui an Regi, an communitati restituendum sit.

E 1 Ad primam quæstionem respondeo, quod pro parte negatiua eius, scilicet, quod non ceperit iniustè, facit regula [scienti, & consentienti,] a & quod ipse iustè poterat inducere, & alere 64. & quod cõmodauit oppidanis obligãdo se ad non inducendũ plures, q̃ 60. & quod longè utilius fuit oppidanis non induxisse plures quàm 30. quia absentibus nihil aliud soluerunt, q̃ stipendium regium, pręsentibus autem ēt uictum

---

ALLEGATIO.

a cum suis concordantiis, libro 6.

uictum præstiterunt, quem etiam absentibus, si præsentes fuissent, præstitissent; & in effectu multum profuit eis. At nemo debet reportare damnum ex opere bono quod facit, sicut nec bonum ex malo. a F

Pro parte uerò affirmante, scilicet quod iniustè accepit facit, quòd illa conuentio nō fuit iusta; quippe quæ erat damnosa rei militari, eo quòd minuebat numerum militum. Deinde quod sine ullo iusto titulo cepit stipendia absentium, & quod Rex, vel princeps militiæ iustè posset eum punire ob eiusmodi conuentionem, & stipendiorum absentium perceptionem. Per quę necessariò uidetur dicendum, quòd prędictus dux iniustè accepit stipendia absentium.

2 Ad secundam respondeo, quod huiusmodi decisio uidetur pendere ab his, quæ nos cum magna cura resoluimus in Manu. b ubi conclusimus, quod iniustè acceptum contra uoluntatem alicuius, uel de uoluntate eius sine turpitudine, & peccato ipsius, est illi restituendum: acceptum uerò iniustè de uolūtate alterius, si ab utraque parte uersatur turpitudo, & peccatum, non est de præcepto restituendum, licet de consilio, & honestate pauperibus esset erogandum. Et cum in proposito casu iniustè acceptum fuerit acceptum de uoluntate damnum passi; sequitur quod si ex utraque parte fuit commissa turpitudo, & peccatum, non tenetur restituere dux de præcepto, sic autem, si ex sola ipsius parte, & non communitatis uersata fuit turpitudo, & peccatum. Quare uidendum est, an communitas peccasset, & in turpitudine uersata fuisset. Quod autem peccasse uideatur, facit quod consensit diminutioni militum, quatenus sexaginta quattuor reduxit ad sexaginta, quatenus item consensit, ut triginta manerent absentes, ita quòd cum duce, & uexillo non remaneret dimidium militum, quod potuit cadere in graue damnum belli, & Reipublic. siue Regis bellantis, & quod in hoc consensit propter suum commodum priuatum, quod erat postponendum publico. c Quod autem non peccasset, facit, quod sperabatur pax, & quod probabiliter putabatur absentiam illorum triginta nihil nocituram, & quod uerisimile est rectores communitatis non esse confessos hoc peccatum. Equidem arbitror eos sic contrahendo peccasse post intimatum Regium sibi pręceptum ad soluendum stipendia sexaginta quattuor pręsentium, quia pactis priuatorum ius publicum non est diminuendum, d non autem si non obligantur ad illa soluenda, & quia iuxta leges illius terræ particulares, & iuxta consuetudinem regni, & rei militaris in ea prouincia seruari solitam debet iudicari, an Communitas eius, & Rectores eius ex sua parte peccauerint ita conueniendo, an non, & quia ego non satis eas noui, huius articuli resolutionem remitto ad eos, qui eas nouerint; resoluendo, quod, si non peccauerunt, dux tenetur ad restituendum de pręcepto, si autem peccauerunt, solum de consilio, & honestate, ut prędixi.

3 Ad tertiam respondeo, quod si nil est restituēdum, nulli est facienda restitutio, si quid autem est restituendum, restitutio est facienda damnum passo, & cum ex illa stipēdiorum absentium solutio ne nulli alii, quàm communitati soluendi euenerit damnum, illi soli, & non alii est facienda restitutio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2 quæst. 4. cap quanto cap. 1. de post. præla. l. itaque fullo, ff. de fur. b cap. 16. nu. 29. c cap. licet, de regu. d l. ius pub. ff. de pact. cap. si diligenti de fo. com.

SUMMARIUM.

Actio pacto nudo non oritur, licet obliget paciscentem sub peccato, & numer. 5. immo ex ea si sit geminata, vel iurata nedum iure canonico, sed etiam ciuili oritur actio. numer. 4. 1

Consilium nisi sit fraudulentum neminem obligat ad resarciendum damnum ex eo sequutum, & idem videtur de adhortante, num. 5. 2

Promissio legitima deliberatè sine dolo, & metu facta seruanda. 3

Actiones actiuas, & passiuas in hæredes transire. 4

Obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligatque sub pœna peccatis mortalis ad seruandum promissa. 5

G *Probationis defectus iuris defectum non inducit.* 6

Literæ monitoriales ad manifestandum quæ nouit, vel audiuit de aliqua re impetrari possunt, item & vt qui habet restituat. 7

CONSILIUM VI.

R. Vir ualde nobilis, & coniugatus cuidam ex fratre nepoti G. tractanti magnam litem per appellationem ad Curiam Apostolicam deductam, uenientique ad eam ex Hispania promisit 100. scuta aurea pro impensis in illius prosecutione faciendis, qui perueniens ad eam, & aliquot annos prosecutus, lite H pendente, fuit mortuus, antequam eam finiret, relicto multo ære alieno, & nihil bonorum, cuius bonam partem soluerunt quatuor fideiussores eius iussu Rotæ post magnam defensionem ab eisdem præstitam.

Quæsitum est an hæredes R. pridem mortui teneantur soluere aliquam partem æris alieni à fideiussoribus soluti.

1 Pro parte negante facit primo, quod promissio præfata nulla scriptura probari potest, & ignoti sunt testes, coram quibus facta fuit, & quòd de non existentibus, & non apparentibus idem est iudicandum. a Secundò, quòd ex nudo pacto non oritur actio, nec ius agendi. b

2 Tertiò, quòd nemo tenetur resarcire damnum alteri ex consilio eius prouenients, nisi fuerit fraudulen- I tum, c & præd. R. prædicto G. solum uidetur dedisse consilium, quia cōsuluit ei prosecutionem suæ propriæ litis, prędictum R. nullatenus tangentis, nisi qua parte sibi coniunctus erat.

3 Pro parte autem affirmante, quę tenenda est, facit primo, quod omnis promissio legitima, & deliberatè absque dolo, & metu facta, est seruanda, capit. 1. ibi, [Pacta seruentur.] & capit. 3. ibi, [Studiosè agendum est, ut ea quę promittuntur, opere compleantur,] d in quo ponderandum est uerbum [promittuntur,] quod includit etiam promissionem nudam, & pactum nudum, iuxta l. 1. e & pręfata promissio R. fuit legitima, & actus uirtutis liberalitatis, K ut colligitur ex toto tit. f pręsertim ex l. [si quis argentum,] g & tradimus nos post alios in Manual. Confessar. h

4 Secundo,

ALLEGATIONES.

a l. duo sunt Titij, ff. de testam. tut. & cap. sit sacerdos, adiuncta Glo. de offic. ord. b l. iurisgentium, §. igitur nuda, ff. de pactis, cum ei concord. c l. consilij, ff. de regul. iuris, & cap. nullus ex consil. eod. tit. lib. 6. d de pactis. e ff. de pollicitat. f de dona. ff. & C. g maxime, § ulti. h dict. capitul. 18. numer. 6.

4 Secundo, quòd actiones actiuæ, & passiuæ transeunt in hæredes. a

5 Tertio, quod sola obligatio naturalis, quæ ex pacto nudo nascitur, obligat paciscentem ad implendam pactionem, vel promissionem sub pœna peccati mortalis secundum Panormitan. communiter receptum post Hostiens. & Ioan. And. b & in casu præmisso interuenit obligatio, saltem naturalis, nata ex promissione, etiam ut creditur iurata, & pluries geminata, quarum utraque circunstantia efficit, vt non solum iure Canonico, sed etiam Cæsareo sit efficax, & pariat actionem, & ius agendi. c

6 Quarto, quod non obstant opposita. Ad primum enim respondetur primò, quòd defectus probationis non inducit defectum iuris, saltem quo ad forum conscientiæ, & Dei, cui, omnia nuda sunt, & aperta secundum Apostolum. d

Ad secundum respondetur negando, quod ex nudo pacto non oriatur actio, nec ius agendi, quia immo oritur etiam obligatio obligans paciscentem ad implendum, quod promisit sub pœna peccati mortalis, ut prædictum est.

Ad tertium respondetur, quòd in casu proposito non solum prædictus R. consuluit præfato G. prosequutionem prædictæ litis, sed etiam adhortatus fuit ad eam, immo & promisit adiutorium non solum in genere, sed etiam in specie centum ducatorum, et non solum intererat prædicti G. prosequi præfatam litem, sed etiam eius patrui R. qui erat ciuis ciuitatis, & parochianus Ecclesiæ parochialis, super qua litigabatur, cui satis infestus erat aduersarius G. & quamuis hæ circumstantiæ non adessent, satis superque erat quo ad hoc promissio prædictæ pecuniæ legitima, & deliberata prædicti R. cuius ualor non requirit illas, præsertim quod erat ualde nobilis, & diues, & patruus cuiusdam M qui obnixissimè non solùm consuluit, sed etiam rogauit, iussit, & mandauit, uti frater primogenitus, præfato G. ut eam prosequeretur, promittendo ad id multa, immo & graues minas adiiciendo, si concordaret, & non prosequeretur.

Per quæ omnia satis superque probatur primò, præfatum R. obligatum fuisse cum uiueret, ad soluenda centum scuta creditoribus G. defuncti nullis bonis relictis, & per consequutionem fideiussoribus, qui pro eo soluerunt prędictis creditoribus, & consequenter hæredem eius, per adnotata. e

7 Secundo, impetrari posse à S.D.N. summo ab ordinario Episcopo iuxta. f Concilium Tridentinum & cap. [ad nostram,] g & alia quæ citat Philippus Probus, h monitionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut quisque manifestet ea quæ nouit, uel audiuit de prædicta promissione centum scutorum ad probandum eam factam fuisse, si opus fuerit, in foro exteriori, & ut quisquis possidet bona præfati R. soluat prædicta centum scuta prædictis fideiussoribus.

ALLEGATIONES.

a L. 1. ut actio. ab hær. & contra hære. & cap. 1 de success. ab intest. & capit. in litteris. de raptoribus. b in d. capit. 1. de pactis. c iuxt. capit. iuramentum 22 quæstion. 5. & l. 1. ff. de consti. pecu. d ad Heb 4. relatum in capit. Deus. omnipotens. 2 quæstion. 1. e in l Vranius, ff. de fideiusso. & l. 1. C. ut actiones ab hære. & con. hære. f capit. 3. de reform. session. 25. g de iureiurand. & capitul. si sacerdos. de offic. ordin. & capit. consti. de testi. h in addi. ad Io. mon. in cap. 2. de constit. lib. 6. num. 29.

A

SVMMARIVM.

Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano seruanda. numer. 5. 1

Fides etiam hosti seruari debet scilicet, similiter seruanti. numer. 5. 1

Procurator pro vtilitate, & gratia mandantis accipiens mutuum non obligatur. 2

Fidem frangenti fides etiam iurata frangi potest. 3

Regularis simplex nisi de licentia superioris obligari nequit, nec eius obligatio iuramento firmatur. 4

Religiosi votum sine licentia superioris non est firmum. 5

Iuramentum in præiudicium superioris sine eius consensu illicitum. 6

B

CONSILIVM VII.

QVIDAM frater N. procurator Generalis cuiusdam ordinis, & specialis Monasterii A. non solum ad negotia, & lites, uerum etiam ad mutuandum 400. scuta in res, & negotia eiusdem Monasterii expendenda, accepit ad cambium nomine etiam proprio, & principaliter 100. à B. ad expediendas quasdam Bullas dicti Monasterii, pacto expresso conuento inter ipsos, ut B. non daret Bullas prædicto Monasterio, nisi prius sibi solutæ fuissent pecuniæ, quod non impleuit B. & sic pecuniæ non fuerunt ei die constituta solutæ à Monasterio. Quæritur quid iuris.

C

1 Respondetur multa posse utraque parte adduci. Etquidem pro B. facit primò, quòd iure naturali, diuino, & humano pacta sunt seruanda. a Secundo, quòd fides etiam hosti seruanda est, b quod multis ornari, & confirmari potest. Tertio, quòd prædictus N. non solum accipit prædicta 100. à B. nomine prædicti Monasterii A. sed etiam nomine proprio. Ergo licet accipiendo illa ut procurator, solum obligauerit Monasterium, accipiendo tamen nomine proprio, uidetur obligasse se ipsum. quia mandatarius potest obligare seipsum accipiendo proprio nomine, & mandantem eius nomine accipiendo. c

D

2 Pro fratre autem prædicto N. facit primò, quòd accipiens ab aliquo mutuo aliquid mandato, & nomine alterius pro utilitate, & gratia mandantis, non obligatur ipse ad soluendum mutuo acceptum, sed obligat ad id tertium, cuius mandato illud accepit, d & prædictus N. accepit mutuum nomine, & mandato prædicti Monasterii A. ergo non ipse, sed ipsum obligatur ad soluendum.

3 Secundo, quod frangenti fidem, potest fides frangi eidem, e etiam iurata, f & prædictus N. & B. Conuenerunt inter se, & fidem sibi mutuo dederunt, quod B. non traderet litteras Apostolicas, nisi accepta pecunia expensa in illarum expeditione, & B. non seruauit illarum fidem, ergo nec N. tenetur illi seruare suam.

E

4 Tertio, & irrefragabiliter, quod religiosus simplex non habens prælationem, nec administrationem, non potest

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. & 2. de pact. cum suis concordantibus. b capitul. noli existimare. 23. quæstion. 1. & capitul. innocens. 22. quæstion. 4. c argum. l. 1. & 2. ff. mandati. d l. 1. & 2. & l. cum mandatum. & l. mandatum. ff. mand. adiun. §. 1. Instit. eod. e l. cum proponas. C. de pact. f capitul peruenit de iureiurand.

potest obligare se ad aliquid, nisi de mandato, & licentia superioris sui, per ea multa, quę nos tradimus in Comm. 2. de reg. a ubi probamus religiosum non habere uoluntatem propriam, sed solum pendentem à uoluntate superioris, b & ita non posse agere, nec posse ullum contractum suo nomine facere, iuxta doctrinam Innocentii communiter receptam, c & prędictus N. est religiosus simplex non habens prælationem, neque administrationem, neque habebat mandatum, neque licentiam sui superioris ad accipiẽdum mutuo prædictos ducatos 100. suo nomine. Tũ quia non est monachus prædicti monasterii A. nec Prior eius est superior ipsius; & ita mandatum prædicti monasterii non erat mandatum, neque licentia Superioris ipsius. Tum quia monasterium prædictum dedit quidem mandatum ad obligandum se; & bona eius, sed nullum dedit mandatum ipsi N. ut obligaret se ipsum. Tum quia certum est prædictum B. non mutuaturum esse prędictos 100. ipsi N. nisi innotuisset ei mãdatum, quòd habebat ad eos mutuo accipiendos, ꝙ significat notarius qui in instrumento obligationis mutui testatur prædictum N. accepisse mutuo prædictos 100. ducatos uirtute illius mandati. Item denique, quòd prędictus N. nullatenus intendebat, neque poterat obligare aliud monasterium, quam illud A. ut palam est, & si obligatio suæ personæ ualuisset, obligasset aliud monasterium, illud. s. cuius filius erat ipse uel in quo professus fuit; cum obligationes religiosi actiuæ, & passiuæ cedant monasterio suo, cuius est filius, & non alii extraneo, per adducta à nobis, d & absurdum esset dicere, quòd uirtute mandati obligauit monasterium A. & uirtute suæ personæ illud, cuius erat filius, & cuius nihil intererat, ergo nullatenus, hoc est dicendum. e

5 Quartò, quòd nihil obstant citata pro prędicto B. Non primum, cui respondetur concedendo quidem pacta legitima esse seruanda, negando tamen, quòd pactum, & contractus quo suam personam obligauit N. fuerit legitimus, quia non habuit ipse legitimã pſonam contrahendi p adducta in 3. arg. pro eo formato.

Ad secundum, concedendo quidem fidem esse seruandam seruanti eam, negando tamen quod prædictus B. seruauerit eam, ut dictum est in 5. arg.

Ad tertium respondetur quòd prædictus. N. non potuit suam personam obligare per prædicta in tertio argumento, etiam si maximè uoluisset, ꝙ tñ noluisse iuramento suo affirmant, sed quòd prædictus N. non potuerit per suum iuramentum ualidam facere obligationem, qua se obligauit sine superioris consensu constat, nam uotum secundum receptiorem magis obligat, quam iuramentum, iuxta Sanct. Thom. f quẽ cũ quadam limitatione sequimur in Man. cõf. g At uotum religiosi factum sine superioris licentia nõ est firmum, ut post S. Th. h tradimus, i ergo neq; iurm̃ pdĩcti N. factum sine superioris cõsensu ualebit.

6 Tum quod nullum iuramentum illicitum est ualidum. k At omne iuramentum factum in præiudicium superioris quo ad ea in quibus est superior, sine illius consensu est illicitũ, ut tradit S. Th. l & omne iuramentum, quo se religiosus obligat extraneo sine superioris consensu, est in præiudicium eius, quia in omnibus ei subditur, ergo est illicitum. Tum quia est casus expressus de iuramento religiosi præstito contra stabilitatem in monasterio. m Tum quod iuramento, quo quis promittit alijs ea, quæ sunt aliorum, est peccatum, & in eo promittens facit quoddam furtum. n At Religiosus N. obligans se extraneo sine superioris consensu promittit alii, id quod est alterius, promittit enim se, & sua, quæ sunt monasterii, siue religionis quam est professus, o ergo peccat, & facit quoddam furtum. Tum denique quod illa obligatio non posset impleri, nisi de bonis religionis, uel Monasterii, cum ipse nihil penitus habeat, nec habere possit, p & ita dicendum est per tale iuramentum non ualidari obligationem, uel contractum, uel quod esset adimplendus de bonis Monasterij, cuius ipse est filius, quod est absurdum, & ita non dicendum. q Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Super cap. non dicatis. num. 30. & seq. b ca. quorundam cap. si religiosus. de elect. lib. 6, c in cap olim. 2. de priuil. d ubi supra. e l. nam quod absurdum, ff. de bo. lib. f 1. 2. quæst. 89. artic. 8. g cap. 12. num. 32, h 22. quæstio 88. art. 8. i ubi supr. num. 64. K cap. non est obligatorium. de reg. iur. l. 6 in cap. in malis. 22. quæst. 4. l in d. art. 8. m in cap. sicut ex literis de iure iuran. n d capit. si res alien. 14. quæst. 6. o auth. ingressu. C. de sacros. eccl. cap. in præsentia, de prob. p cap. cum ad monasterium. §. fi. de sta. monach. q l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber.

De Transactionibus.

SVMMARIVM.

Conuenire non possumus, ut tu mihi super beneficio moueas litem, ad hoc ut postea per transactionem auctoritate Apostolica tibi super eodem cõstituatur pensio, immo esset simoniaca conuentio, nec eam sanaret dicta Apostolica auctoritas, nisi prima dicta conuentio etiam ei esset narrata. Tractare autem prædicta cum spe quod vtrunque præstabuntur sine tamen aliqua obligatione possumus quãdo tu habes iustam causam credendi quod super meo beneficio tibi aliquod competit ius, & successiue mota lite, libere si tunc placebit, transigere poterimus, vt supra auctoritate Apostolica intercedente, & num. 2. 1

Transactionem super beneficio tractare possumus inter nos: quod si procedatur ad conclusionem illius, seu ad promittendum quod illam seruabimus, non licet, nisi addita clausula saluo beneplacito Sedis Apostolicæ, & quod ea nisi post habitum beneplacitũ nõ utamur. 2

CONSILIVM I.

QVIDAM Abbas conuenit cum N. amico suo, ut impetraret à Sede Apostolica tanquam deuolutum beneficium quoddam suo Monasterio unitum, & postqua illud impetrasset, pateretur sibi moueri litem, ad hoc ut pro bono pacis fieret concordia, & ipse N. teneretur præstare quædam ipsi Abbati. Quare fuit expedita supplicatio. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, id quod præfati DD. Consulentes cupiunt, non posse iuste fieri interueniente aliqua pactione, uel promissione sine beneplacito Sanctissim. Domin. Nost. a Secundo, quod cessante omni pacto, & promissione, iuste potest D. Consulens prouisus expedire Bullas super supplicatione iam signata sine alio beneplacito Papæ, & eas notificare Præfato D. Abbati: & ille si probabiliter credit prouisionem suæ Sanctitatis continere aliquam iniustitiam, supplicare uerè sine ulla fictione à Præfata Bulla, uel eius executore, & facere

ALLEGATIO.

a cap. quam pio 1. quæstion. 2. cap. fin. de pactis.

re committi causam alicui DD. Rotæ, uel alij. Tertio, quòd postea, si uidebitur ambobus, poterunt facere concordiam aliquam honestam saluo beneplacito Papæ, antequam tamen ullatenus utantur ea, & curare ut probetur, & confirmetur ab eodem narrata ueritate ad hoc necessaria. Quarto, quod quamuis non possint ipsi per se, neque per alios pacisci, aut promittere de faciendo, uel dando aliquid horum, nisi reseruando beneplacitum Papę, neque reseruato illo adimplere conuenta; antequam obtineatur illud, quod est maximè memorandum; possunt tamen confidere alter alteri, quod adimplebunt concordiam, immo & promittere se seruaturos illã, si Papæ illa placuerit. Quintò, quod debent cauere, ne ullatenus conueniant inter se, quod alter expediat Bullas, & alter supplicet ab eis, & quod postea faciant concordiam, quia si postea Papa confirmaret eam, non facta mentione de huiusmodi conuentione, ut audiui frequenter male fieri, nihil ualeret confirmatio sua Sanctitatis, neque possent uti huiusmodi concordia. Sexto, quod satis iustè possent tractare per se, uel per alios, per hanc uiam, uel illam posse inter ipsos fieri concordiam, per quam cessaret lis modo à neutra parte fieret promissio de utendo illa uia, sed quòd ante, & post Bullarum expeditionem, & intimationem remaneret integra libertas discedendi ab illa uia concordandi, antequam à Papa confirmaretur. Salua, & cæt.

De postulando.

SVMMARIVM.

1 *Patrocinari in causis etiam criminalibus Clerico, licet sine peccato, nisi sit in sacris, vel beneficium habeat, numero 2.*

3 *Irregularitatem incurrit quicunque patrocinatur, si ex suo patrocinio sequatur mors, vel mutilatio membri, aliàs non, nec incurrit aliquam censuram, etiam si sit in sacris.*

4 *Precibus frustra impetratur, quicquid iure communi conceditur, num. 4.*

4 *Indultum concessum Clerico minorum ordinum non beneficiato, vt possit tam in ciuilibus, quam criminalibus patrocinari est frustratorium, vnde si initietur sacris non ei proderit, & num. 5.*

5 *Ordinatus sacris non potest postulare, nisi in casibus à iure permissis.*

CONSILIVM I.

CLERICVS in quatuor ordinibus minoribus constitutus, patrocinatus est in quibusdam causis, de quo dubitans, an ei liceret, fecit se absolui, & indultum obtinuit, ut liceret ei sine peccato patrocinari. Nunc iterum dubitat, & quærit an fuerit bene absolutus, uel noua absolutione indigeat, & an patrocinando uirtute dicti indulti peccet.

1 Respondeo primo, quòd nullus Clericus, siue tantum quatuor minoribus, siue etiam sacris initiatus, incurrit excommunicationem, uel aliam censuram patrocinando in causis, siue sint Ecclesiasticę, siue sæculares, & siue criminales, siue ciuiles, quia nullo iure id cauetur; quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, si haberet beneficium Ecclesiasticum, uel si constitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium, a

A incurreret tamen irregularitatem, si ex suo patrocinio sequeretur mors, uel mutilatio mẽbri, per ea quæ habentur in cap. [sententiam sanguinis.] b

2 Secundo, ex hoc inferri, non posse satis facile intelligi à quo fuit absolutus D. consulens, eo quod in quatuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, non dicat se tunc habuisse beneficium, neque proponat se incurrisse irregularitatem, nec petijsse dispensationem super illa.

3 Tertio, quòd etiam ex præfato dicto sequitur non indigere ipsum absolutione aliqua noua, neque dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita ut ex eius patrocinio mors, uel mutilatio sequuta fuerit.

B 4 Quarto, quod indultum præfatum, ut possit patrocinari in statu quatuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegium, sed ius commune; quandoquidem constitutus in quatuor minoribus tantum, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum cap. 1. c & resolutionem Panormitan. communiter receptam, & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultũ, quia frustra precibus impetratur quod iure communi conceditur. c

5 Quinto, quòd posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus non poterit patrocinari uirtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in dict. cap. e

C

ALLEGATIONES.

a Capitul. 1. de postula. ubi do. b ne Cleric. uel Monac. c de postul. d l. 1. ff. ad municip. & Gio. cap. 1. de rescrip. e de postul.

De Procuratoribus.

SVMMARIVM.

Mandatum datum alicui personæ ratione qualitatis, seu dignitatis cognitæ magis dignitatem quam personam respicere videtur. 1

D *Appellatiuum nomen dignitatis, vel officij sit ne magis attendendum, quam nomen persona, seu persona, ex notitia disponentis dijudicandum venit, itemque, & ex alijs coniecturis.* 1

Relictum Episcopo ab extraneo, censetur relictum ratione dignitatis, qua est notior. 1

Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere. 2

Procurator contemplatione societatis constitutus societatem obligat. 2

Conuertisse in militiam, societatem mercaturam studium præsumitur miles, socius, mercator, scholaris qui pecuniam in dictas causas, vel illarum sequelas accepit.
Idem est si illas accepit, vt talis. num. 3.

Mercatorum libris saltem contra illos creditur. 3

E *Debita contracta durante societate, sunt ab ipsa soluenda.* 4

Præpositus alicui officio, obligat præponentem etiam accipiendo pecunias, ad commodius illud exercendum; quales sunt etiam plures socij eidem societati præpositi. 4

Societate inita ad mercaturam, seu artem campsoriam, quicquid vnus tanquam socius facit, alium obligat. 5

Finis recipiendi aliquid in dubio, ex effectu conijcitur. 6

CON-

CONSILIVM I.

QVIDAM Illustr. Cardin. constituit in his partibus tres procuratores, Iacobũ, Petrum, & Ioannem mercatores, & socios unius officij campsorij, & eorum quemlibet in solidum ad per eos recipiendum quasdam pensiones prædicto Cardin. debitas, uirtute illius constitutionis Iacobus unus dictorum sociorum pensiones recepit, & pro summa pecuniaria recepta Cardin. in libro societatis creditorem scripsit, fuerunt autem sex semestrium pensiones ad Vrbem nomine societatis transmissæ, sed nunc remanet pensio unius anni non soluta, tandem societas defecit. Petit Cardin. restantem pensionem sibi solui de pecunijs dictæ societatis, attento quòd Iacobus erat socius. Ex aduerso Petrus, & Ioannes prætendunt societatem non teneri pro facto dicti Iacobi socij, quia ipse dictas pensiones exegit iure proprio, tãquam procurator in solidum prædicti Card. non autem nomine societatis, attento quod ipsi non acceptauerũt mandatum, neque se immiscuerunt in exigendo dictas pensiones.

1 De sola subscripti one rogatus respondeo iuridicã mihi uideri conclusionem a uiro doctissimo fundatã, considerando primò, quòd prędictus Illustr. in dando mandatum prædictis tribus socijs, potius respexit societatem, quam personas eorum. Tum quia solis ijs tribus, ijsdemque socijs dedit illud. Tum quia nulla ratione alia, quam illorum societate, cognoscebat eos, & quòd quidam bancharius eorum responsalis in Vrbe degens eorum societatem fidam esse ei persuasit, & qui mandat, & relinquit aliquid alicui personę qualificatæ, quam cognoscit ratione qualitatis, & non personę, uidetur magis respicere illam ratione qualitatis, & dignitatis, quam personæ, iux. l. pen. a per quam definit ibi Bar. quòd an nomen appellatiuum, uel proprium sit magis consideratum, ex qualitate notitiæ est considerandum, facit cap. [requisisti,] b quatenus probat, relictum Episcopo ab extraneo, censeri relictũ ratione dignitatis, qua est notior, ubi multis comprobat Cou. non esse curandum, an primum exprimatur nomen appellatiuum, uel proprium, uel è cõtra, quando ex alijs coniecturis apparet, an persona, siue qualitas, siue dignitas sit magis considerata quod etiam ante illum tradit Decius post alios citatos ab eo. c Cum ergo prædictus Card. constituerit prædictos tres procuratores nominando personas, & societatem eorum, & cum nõ cognoscat ratione personarum, sed tantum ratione societatis, & persuasionis de fide habenda eis factæ per relationem responsalis societatis eorum, & cum nullis alijs dedisset mandatum, consequens est dedisse illis principaliter, eo quòd erant socij illius societatis.

2 Confirmatur, eo quod Card. erat uir prudentissimus, & ideo præsumendus est in dubio præuidisse tutius fuisse credere plus eis, & singulis eorum, tãquam socijs, quam tanquam singularibus, & diuisis personis, & in dubio quilibet uiam sibi tutiorem uidetur eligere, d & cum tutius esset prædicto Cardin. dare mandatum eis, tanquam socijs, quàm tanquam diuisis, interpretandum est dedisse tanquam socijs, & ita Iacobus præsumitur constitutus procurator ea ratione, qua constitutus erat socius aliorum, & non tanquã diuisus, & separatus ab eis. Secũdo reputo prædictam conclusionem iuridicam, considerando, quod prædi- F ctus Iacobus recuperauerit pensionem prædictam tanquam procurator constitutus, contemplatione societatis, & quod obligauit eam. Primo quidem, quia pręsumitur eam uertisse, & posuisse in rem, & utilitatem societatis, quia, qui fungitur officio, uel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequendo eo, uel sequelis eius, præsumitur uertere illud in rem, & utilitatem eius. casus est in l. fin. e quatenus habet, quod miles, qui accipit aliquid ad exercitium militiæ, præsumitur uertisse id in illud, per quem definit ibi Bart. scholasticum cui mutuatur aliquid ad suum studium exercendum, præsumi uertisse in illud, per quem §. & prædictum dictum Bart. definit Baldus, f mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendam, præsumi uertisse in eam.

G 3 Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictã pensionem, ut socius, præsumitur uertisse in rem, & utilitatem societatis. Deinde quod non solum præsumitur, sed constat ex libris eius, quòd uerterit eam in rem, & utilitatem suæ societatis, siquidem fecit prædictum Illustrissimum creditorem societatis quoad illam. Quod autem credatur libris mercatorum, saltem contra illos communis conclusio est Bartoli, Iasonis, & aliorum. g

4 Tertio, quod omne æs alienum, quod manente societate contractum est, de communi soluendum est, quæ sunt uerba l. [omne æs.] h cuius Gl. i declarat eam dicens procedere, etiamsi ab uno sociorum H contractum est. Quarto, quod accipiens pecuniam ratione officij, cui præponitur, obligat eum, qui præposuit illum, iuxta l. final. k ex qua hoc ibi colligit Bartol. & prædictus Iacobus, etiam quilibet aliorum sociorum erat præpositus negotiationi societatis ab ipsa societate, ergo, & cæt. Quinto, quod præpositus alicui officio non solum obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, sine quibus id exerceri non potest, sed etiam accipiendo ea, cum quibus commodius potest, ut irrefragabiliter probant l. [quicunque.] l & l. penultim. m per quas hoc affirmat Aretinus, n & Decius, o ut utrobique alias docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorum sociorum habebat officium exercendi societatem ini- I tam, ut proximè dictum est, ergo quilibet eorum poterat recipiendo pensionem prędictam obligare societatem, cum aliqua ex parte eius receptio commodaret officij exercitio.

5 Sextò, quod societas prædicta fuit inita ad negotiandum arte mercatoria, & campsoria, & quicquid unus socius capit pertinens ad societatẽ, obligat illã; casus est in l. [quicunque.] p At receptio pensionis pecuniariæ suapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campsoriæ, & mercaturæ, ergo recipiendo illam ad reponendam in societatem, ut reposuit, obligauit societatem.

6 Septimò, quod qualis fuerit finis recipiendi ali- K quid, in dubio conijcitur ex effectu subsequuto, iuxta l. [sed Iulianus.] q quatenus habet, filium familias qui

---

ALLEGATIONES.

a ff. de rebus dubijs. b de test. c in cap. qui Abbas, de offic. deleg. d l. 3. ff. de milit. test. cum simil. e §. fin. ff. ad Macedon. f in l. antepenult. eod. tit. g in l. 1. C. de eden. & l. admonendi, ff. de iureiuran. h ff. pro socio. i verb. contractum. k ff. de inst. act. l §. si ei quæ, ff. de instit. act. m ff. de usufruct. n in cap. de testibus, col. 3. de testibus. o in cap. præterea, col. 5, de offic. deleg. in cap. ut debitus honor, de appellat. col. 8. p §. non tamen omne, ff. de insti. act. q §. proinde, ff. ad Macedon.

qui accipit mutuam pecuniam, præsumi accipere animo vertendi eam in rem patris, si in illam postea uerterit; per quem DD. dicunt ibi de scholastico mutuante pecuniam, & postea uertente illam in exercitium studij, quod præsumitur eo fine mutuatus fuisse. Vltimo, quod ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, a etiam in ijs quæ a principio malè capiuntur. At receptiones prædictę pensionis factas a Iacobo societas ratas habuit, quia multas earum remisit soluendas ad Vrbem per litteras nomine societatis confectas: ergo proculdubio uel hoc solo argumento vera est conclusio. Saluo saniori iudicio.

ALLEGATIO.

a cap. ratihabitionem. de regul. iur. lib. 6. cum concord.

De ijs quæ vi metusúe causa fiunt.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu conditionali recipit characterem.*
1 *Facta ob metum sunt voluntaria simpliciter, & inuoluntaria secundum quid.*
2 *Infans, & amens, baptismi, & ordinis characterem recipiunt.*
2 *Characterem non recipit qui potens consentire absolute sacramenti receptioni dissentit.*

CONSILIVM I.

Qvidam nobilis initiari se consensit ordine sacro fictè ob reuerētiam patris, vel magni cuiusdam principis, alias non consensurus. Quæritur an vere sit ordinatus.

1 Respondeo quòd sic, si vere consensit, etiam si per metum etiam iustum id fecit, quia saltem conditionaliter consensit, argumen. cap. maiores, a quod habet eum qui baptizatur inuitus & renitens, non recipere characterem baptismi, sed sic illum, qui consensit, & vult baptizari, saltem cōditionaliter ob metum, quia coacta uoluntas, uoluntas est, iuxta cap. merito, b & tradit San. Thom. c affirmans facta per metum esse simpliciter uoluntaria, & secundum quid inuoluntaria, quamuis quidam magni nominis Theologus parum rectè dixit contrarium, scilicet coactam esse quidem secundum quid uoluntariam, sed simpliciter inuoluntariam, ut in Manual. Confess. d diximus referendo etiam Decium, qui non lecto S. Thom. ubi supra idem dicit.

2 Non obstat, quod etiam infans in cunabulis existens, & amens suscipiunt ordinis characterem sine ullo suo cōsensu, ut diximus nos alias: quoniam aliud est consentire, & aliud dissentire, sicut aliud est non uelle, & aliud est nolle, iuxta doctrinam Innocentij, e cum similibus receptam cōmuniter ibi, & Decium in reg. [eius est nolle cuius est uelle.] & melius sequēti. f

Ex his sequitur, quod consensus absolutus, uel conditionalis illius, qui potest consentire, requiritur ad hoc ut ordinetur, & quod dissensus absolutus impedit omnino assumptionem ordinis, & quod hoc ipsum est dicendum de charactere baptismi, quem non accipit absolutè dissentiens, imò requiritur consensus saltem conditionalis in eo qui potest cōsentire, licet non in eo qui non potest consentire, quales sunt infantuli, & omnino a sua natiuitate amentes, ut probatur in dicto capit. maiores, g quem non uidetur satis intellexisse Decius. h Salua meliori sententia &c.

A ALLEGATIONES.

a §. item quæritur, de baptism. b 15. quæst. 1. c 1. 2. quæst. 6. artic. 2. d Prælud. 6. num. 4. e In cap. prudentiam. §. sexta de offi. deleg. f ff. de regul. iur. g §. item quæritur. h In d. reg. uelle non creditur. ff. de regul. iur.

SVMMARIVM.

Ordinatus metu iusto characterem quidem suscipit, sed non tenetur continere, & num. 2. 1
Expressa sunt regulariter eiusdem valoris ac tacita immo frequenter maioris. 2
Ordinatus metu si contrahat verum contrahit matrimonium, & hoc declarare potest nedum Papa, sed & Episcopus. 3
B *Declaratio validitatis matrimonij quid operetur quo ad forum exterius.* 4
Subdiaconus matrimonium contrahens est excommunicatus. 4
Dispensare potest Papa vt diaconus perseueret in matrimonio contracto. 4

CONSILIVM II.

Qvidam Gaspar metu iusto cadente in constantem uirum fuit ordine diaconatus ordinatus, deinde sine dispensatione ulla uxorem duxit, cum qua uiuendo liberos procreauit. Dubitatur, an tuta con-
C scientia possit in dicto statu perseuerare.

1 Respondeo primo, quòd prędictus Gaspar uerum characterē ordinis subdiaconatus suscepit: quoniam sacramenta imprimentia characterem indelebilem, quorum de numero est ordo, imprimunt illum in eo qui suscipit illa etiam iusto metu adactus, iuxta capit. maiores, a & cap. vbi ista, b iuncta glo. c & vbique communis opinio.

Secundo, quod per prædictam ordinationem metu factam non fuit prædictus consulens obligatus voto solenni ad continentiam seruandam. Tum quia votum metu factum est ipso iure nullum, & ad nihilum obligatum, iuxta cap. 1. d per quod Panormitanus, & communis id tenent in eo, & melius in cap. Abbas.
D cum glo. e & alij alibi, quos nos citamus, & sequimur in Manual. Confess. cap. 22. num. 51.

2 Tum quia non obstat, quod illud cap. 1. loquitur de voto expresse emisso, & in casu proposito agitur de voto tacitè emisso: quia regulariter eiusdem valoris, & virtutis sunt expressa & tacita, f imò frequenter maioris virtutis sunt expressa, quam tacita, iuxta l. expressa, g & gl. solemnem, h & consequenter si votum expresse factum non obligat, minus obligabit tacite emissum. Tum quia expresse affirmant Angelus a Clauasio, i & Dominicus Sotus, k quod ordinatus ordine sacro iusto metu non obligatur voto continentiæ solemni.

E 3 Tertio principaliter respondeo ex prædictis inferri primo, prædictum Gasparem nulla indigere absolutione, nec dispensatione quoad forum conscientiæ,

& vt

ALLEGATIONES.

a §. item quæritur, de baptismo. b 74. dist. c Et cap. de Iudæis 25. distin. & argum. cap. quod quidam. 1. quæstio. 1. d De ijs quæ vi metusúe causa fiunt. e Ibidem num. 11. f l. cum quid. ff. de rebus cred. & cap. cum olim, eod. titul. f ff. de regul. iur. & l. 1. §. in nouissimo. C. de de censibus. g ff. de regul. iur. & l. 1. §. in nouissimo. C. de cad. tollend. h In clem. sæpe. verbo partibus, de verb. sig. i in summa verbo ordo. 3. sub fin. nu. 25. & 26. K In 4. lib. sentent. distin. 15. quæstio. 1. artic. 3. col. 11.

& vt cum animæ ſuæ ſalute poſſit coram Deo iuſtè conuiuere prædictæ uxori ſuæ: cum quo ad illud forum ſit uere eius maritus, & ſola ueritas in eo ſit ſeruanda. a Secundo, quòd tam Epiſcopus ſua ordinaria poteſtate, quam ipſe Papa, vel alius per eius commiſſionem poteſt declarare prędictum matrimonium eſſe validum, & liberos ex eo ſuſceptos eſſe legitimos, quoniam ad prædictam declarationem faciédam non eſt opus ulla extraordinaria poteſtate, cum declarare non ſit aliquid de nouo addere. b

4 Tertio, quòd declaratio prædicta nihil prodeſt quoad forum conſcientiæ, ſed quoad forum exterius multum prodeſſe poſſet ad obturádum ora eorum qui in foro exteriori latrant contra prædictum matrimonium, uel contra liberos ex eo ſuſceptos quòd non eſſent legitimi, cum palam ſit ordine ſacro inſignitum non poſſe ducere uxorem, & ſi ducat, non ualere matrimonium, & incurrere excommunicationem. c

Quarto, quòd etiam Papa poſſet (ſi dignaretur) diſpēſare, ſi & quatenus opus eſſet vt prædictus Gaſpar perſeueraret in prædicto matrimonio, per ea quæ nos latius aſſerimus in Manuali Confeſſ. cap. 22. nu. 47.

Quinto, quòd ſi non fiat prompta declaratio, nec impetretur prædicta diſpenſatio, utile eſſet examinare aliquos teſtes, & facere probationem ad perpetuam rei memoriam ſuper metu & timore illato Gaſpari, a patre ſuo, ut ordinem ſacrum ſubdiaconatus ſuſciperet, iuxta caſum cap. Albericus. d

ALLEGATIONES.

a Ar. ad Hebræos 4. & nemo Epiſcopus 2. q. 1. & glo. clem. 1. de priuil. & notat in cap. is qui fidem, & cap. tua, de ſponſal.
b l. hæredes palam §. ſed ſi notam cum ff. adnotat. de teſtib.
c cap. ante triennium, cum ſuis concor. 31. diſt. & clem. 1. de cōſang. d De teſtib. cum ſolemnitate c. ſignificauit eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Papa legem diuinam ſeruare tenetur.*
2 *Sacerdos ab effuſione humani ſanguinis abſtinere debet.*
3 *Horas canonicas recitare tenetur ſacris initiatus: & hoc ex iure humano poſt Euangelium edito. nume. 5.*
3 *Princeps veniendo contra ſuam legem cur peccat.*
4 *Papa iuſta de cauſa diſpenſare poteſt ſuper omni iure humano inducto, & ſic vt diaconus fiat miles Sancti Ioannis.*
5 *Irregularitas iure tātum humano inducta quo etiam delatio armorum clericis & bellare prohibitum. num. 6.*
6 *Diaconus religionem S. Ioannis profitendo non deſcendit, ſed aſcendit, dum fit verus religioſus.*
6 *Diaconus vt ducat vxorem diſpenſare poteſt Papa, prout etiam in multis diſpenſauit, num. 8. qua ducta matrimonio conſumato efficitur fori laicalis poteſt bellare, & ſententiam ſanguinis ferre, num. 6.*
6 *Monachus vt ducat vxorem ſecundum magis communem contra D. Thom. diſpenſat Papa: qua ducta, & matrimonio conſummato exemptus eſt a poteſtate Eccleſiaſtica, vt quilibet laicus, vnde poteſt bellare ſententiam ſanguinis dicere, &c.*
7 *Singula quæ quandoque ad iuſtam diſpenſationem non ſufficiunt, ſimul iuncta ſufficere poſſunt, & numer. 8.*
7 *Diſpenſandi cauſa iuſta quæ ſit, cum iure non ſit determinatum iudicis arbitrio relicta eſt.*
8 *Ordinis ſuſceptio iuſto metu facta valet quo ad characterem non quo ad continentiæ votum, nec alia voto annexa; vnde ſine diſpenſatione poteſt vxorem ducere, bellare, horas omittere.*
8 *Votum iuſto metu factum eſt nullum.*
8 *Metus iuſtus quis ſit, ex circunſtantijs loci, temporis perſonæ iudicatur, quia qui vni non eſt alteri erit iuſtus.* F
9 *Promiſſio metu non iuſto facta, ſi fuerit cauſa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum.*
10 *Cauſam ob iuſtam retrocedens non retrocedit.*
11 *Clerici arma ferre, & bellare iure humano tantum vetantur. & numer. 18.*
12 *Repugnantia nō eſt idem diuerſo tēpore diuerſa operari.*
13 *Bellare, & occidere licuit olim Sacerdotibus & Leuitis.*
14 *Intellectus dicti Pauli de Epiſcopo percuſſore, & quod contineat ius humanum ab Eccleſia receptum.*
15 *Prælatis ſubditos torquere & verberare licet.*
15 *Bigamia iuris tantum humani inuentum.*
16 *Clericis & Epiſcopis ad bellum iuſtum, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.*
G 17 *Clericis ſententiam iuſtam ſanguinis ferre, & manibus proprijs iuſte occidere, æque, & ſolo iure humano eſt prohibitum.*

CONSILIVM III.

Qvidam ex illuſtriſſimo genere ortus, licet militiæ ab infantia deditus eſſet, & maiorum ſuorum deſideraret ſequi veſtigia (qui contra chriſtiani nominis hoſtes ſæpiſſime pugnantes uaria trophæa reportarunt) 17. ætatis ſuæ anno ob reuerentiam & metum paternum, ad titulum certi beneficij, ſubdiaconatus & diaconatus ordines ſuſcepit: poſtmodum ſperans, quòd ſi ſibi licitum eſſet iuſta bella bellare,
H & in eis tanquā militum ductor manibus etiam proprijs pugnare, Deo melius in eiuſmodi exercitio, in quod a natura erat ualde propenſus, quam in eccleſiaſtico munere, quòd coacte ſuſcepit, deſeruire poſſet, Sanctiſs. ſupplicauit quatenus dignaretur cum eo diſpenſare, ut retento beneficio non teneretur fieri presbyter, ſed translatus ad religionem S. Ioannis Hieroſolymitani poſſet iuſta bella, & tanquam ductor militum proprijs etiam manibus bellare, & vt preces tanquam miles recitare ualeat, ita ut ad horas canonicas non teneatur.

1 Quæritur a tenuitate noſtra, an S. D. N. præfatæ petitioni iuſte annuere poſſit? Et pro parte quidem negatiua facit primo, quod etiam Pontifex Maximus te-
I netur ſeruare legem naturalem, & Euangelicam. a At lex euāgelica b reprobat eum, qui mittit manum ad aratrum, & reſpice retro: & orator poſuit manum ad aratrū ſuſcipiendo ordinem ſubdiaconatus, & diaconatus, quo fieret ſacerdos, & nunc non uult procedere ad ſacerdotium, ſed retrogrediendo petit abſolui in effectu a ſuſceptis ordinibus: & conſequēter annuere petitioni eius, eſſet approbare retroceſſionē, quam reprobat Euangelium, quod Papa non debet facere.

2 Secundo, quod adſcriptus militiæ Chriſti ad miniſtrandum in ſacerdotio, maxime debet a ſanguinis humani effuſioni abſtinere: nam & c prohibitus fuit Dauid ædificare templum, quia multum ſanguinem humanum effuderat, ut ait Gratianus d & probatur
K in capit. miror, & multis alijs. e Et prædictus orator petit facultatem pugnandi, & præliandi etiam manu propria, cui diaconatus, quo initiatus eſt, repugnat.

3 Tertio, q̄ ſacris ordinibus initiatus tenetur ad preces canonicas horarias, iuxt. c. 1. & ibi notata, f & is orator petit ſe ab eadem recitatione abſolui, ergo &c.

Quarto,

ALLEGATIONES.

a cap. ſunt quidam. 25. q. 1. & 5. diſtin. in princ. b Luc. 9. c 2. Reg. 7. d De conſec. diſt. 1. in prin. e 50. diſt. & multis cap. de homicid. & tit. ne cler. vel mo. f De celebra. miſſ.

A Quarto, quod Summus Pontifex licet nullâ humana lege obligetur, ita quod factum ab eo contra illam sit ipso iure nullum, & inualidum, a peccat tamen contrauen iendo ei, eo quod contrauenit legi naturæ iubenti [patere legem, quam tuleris,] b Qua ratione dixit Imperator in l. [digna uox, c dignam uocem esse maiestate regnãtis, legibus alligatum se principem profiteri. [& Isidorus, d dixit,] Iustum esse Principem legibus obtemperare suis.] Et D. Thom. receptus. e [Principem quidem solutum esse legibus quo ad uim coactiuam, non autem quo ad directiuam, cui contraueniens peccat.

4 His tamen non obstantibus pars affirmatiua uidetur uerior. Primò quidem, quod apud omnes in confesso est Pontificem Maximum, eundemq; summum
B Christi Vicarium posse iusta de causa iustè dispensare super omnibus lege humana inductis, f quia summus Princeps solutus est legibus humanis. g Et si præfata oratoris petitio satis expendatur, nihil petitur in ea, quod sit lege naturali, uel diuina prohibitum. Tria enim in summa uidetur petere. Primum, quòd translatus in ordinem militum Sancti Ioannis non teneatur fieri presbyter. Secundum, quòd non obstantibus subdiaconatu, & diaconatu, quibus iam initiatus est, liceat ei iusta bella bellare, & in ijs esse militum ductorem, & etiam manibus proprijs pugnare sine irregularitatis incursione. Tertium, quod retento præfato beneficio non teneatur ad horas canonicas
C dicendas, sed tantum ad orationes militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, quorum nullum iure naturali, uel diuino est prohibitum. Non primum, quia nulla lege diuina, uel naturali præcipitur quis fieri presbyter, uel sacerdos.

5 Non etiam secundum, quia solo iure humano prohibetur, quo solo est inducta irregularitas, licet aliquam originem habuerit à iure diuino Veteris Testamenti, secundum Innocent. h à plerisque omnibus receptum. Tertium item clarum est esse inuentum humanum, cum lógè post Euangelium publicatum sint inductæ horæ canonicæ, seu preces horariç in Breuiarijs contentæ, ut palam est.

6 Secundo, quòd orator uult ascendere, & non de-
D scendere, uult enim fieri uerè religiosus prędicti ordinis Sancti Ioannis in quo fiunt tria substantialia uota, quod est ascendere. i uult enim fieri de clerico sęculari religiosus.

Tertio, quod omnium fere sententia habet, posse Papam iuste dispensare iusta de causa, ut constitutus in subdiaconatu, & diaconatu ducat uxorem, immo & communis contra Sanct. Thom. & sequaces tenet posse idem facere cum Monacho, ut latè deducit Felinus. k At longè maius est hoc facere, quam concedere præfata. Tùm quia qui concedit hoc, concedit illa, & aliquid aliud, dispensatus enim ut contrahat matrimonium, eo contracto, & consummato (præsertim cum uidua) potest iusta bella gerere, milites ducere,
E sententiam sanguinis pro iurisdictione quam habuerit ferre, quod quotidie facere uidemus aliquos duces sub Rege Catholico cohortes, & exercitus ducentes tam in Italia, quàm in Hispania, & orbe nouo, & pręterea habent uxorem, & liberos, & perinde est ab Ecclesiastica potestate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus iure ipso communi id statuente. l Tum quia dispensare, ut cõstitutus in sacris ducat uxorem, est dispensare in uoto solemni, quod iure naturali, diuino, & humano ligat, dispensare autem ad hæc, de quibus agitur, est dispensare contra legem tantum humanam, per supradicta.

7 Quarto, quod causæ dispensandi ab oratore propositæ, saltem simul iunctæ faciunt unam iustissimam causam dispensandi ad ea quæ petit, sunt enim hæ. Prima quidem, quòd prædictos ordines suscepit adhuc adolescens, & ante legitimam ætatem in decimoseptimo anno. Secunda, quod non suscepit eos sponte uoluntate absoluta, sed coacta metu inclusionis perpetuæ indicendæ sibi à patre, & metu reuerentiali tanti patris obnixe rogantis, & prospera promittentis, si id faceret; contraria uero tacitè minantis, si secus ageret. Tertia, quòd uult fieri religiosus præfatæ religionis hac tempestate Christi populo ualde utilis, & necessarię. Quarta, quòd neque ante, nec post illos susceptos habuit animum utendi sacerdotio, neque ullo ordine sacro, & ita nunquam prædictis ordinibus susceptis eius est: Et nihil est inuita Minerua tentandum. Quinta, quòd non sperat se digne Deo in sacerdotio obsequuturum. Sexta, quòd agnoscit se à Deo donatum spiritu, & uiribus bellandi contra infideles, idque experimento comperisse, & comperire, notissimum est. Quas causas iustissimam causam ad concedendum petitam dispensationem constituere inde colligitur efficaciter, quòd arbitrio boni uiri determinandum est, quæ sit in hoc iusta causa, cum iure speciatim non sit determinatum. m Et quilibet uir bonus, & prudens arbitrabitur prædictas causas constituere iustissimam causam ad prædicta cõcedenda: quoniam arbitrabitur eas sufficere etiam ad concedendum, ut posset ducere uxorem, antequam prædictam religionem profiteretur, quod colligitur ex eo, quod minoribus de causis Sancta Sedes Apostolica concessit multis in Italia, & Hispania facultatem ducendi uxores post susceptum subdiaconatum, immo, & aliquibus post susceptum diaconatum, & nemo negare potest multo grauius esse dispẽsare quo ad hoc, quàm quo ad petita per oratorem, cum, ut prędictum est, hoc sit dispensare contra uotum, & consequenter contra ius naturale diuinum, n dispensare autem quo ad petita sit dispensare contra iura humana per prædicta.

8 Quinto, quòd licet susceptio ordinis iusto metu ualeat, quo ad impressionem characteris, o non tamen ualet quo ad uotum continentiæ eis annexum, quia uotum iusto metu factum est nullũ, p quęcommunis sentẽtia est Doctorũ, q quã nos quoq; affirmauimus in nostro Man. Conf. r & in specie de ordinato per iustũ metũ, quod non teneatur ad continẽtiã, determinat Ang. s & Sotus, t post Richar. u Et satis defendi posset, quod prædictus orator, attenta ætate, loco, tẽpore precibus, & minis tanti patris expssis, uel tacitis, iusto timore suscepit prædictos ordines. Tum quia metus carceris, metus iustus est, secundum omnes,

ALLEGATIONES.

a Argumen. l. princeps, ff. de ll. b cap. cum omnes, de constit. c Cod de ll. d in cap. iustum, 9. dist. e 1. 2. q. 96. artic. 85. f cap. cuncta per mundum, 9. quæstio. 3. cap. proposuit, de concess. præben. g l princeps, ff. de ll. h in cap. ad audientiam, de homi. & in cap. nisi cum pridem, de renunc. i cap. gestu, iuncta glo. recepta 71. distinctio. k in cap. si quando, de rescript. numer. 5. l in cap. 1. de bigam. lib. 6. & cap. contingit, cap. in audientia, de sent. excom. m arg. l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de causis, de offic. deleg. n cap. non est, iuncta gl. de uot. o arg. cap maiores, §. item quæritur, de bap. p cap. 1. de his quæ ui. q in d. cap. 1. & in 4. distinct 3. r cap. 1. num 51. & cap. 22. numer. 52. s in uerb. ordo 3. sub finem num. 25. & 26. t in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. & melius dist. 29. q. 1. art. 3. u in ead. q. 2. art. 1.

omnes, a & prædictus orator metu inclusionis perpetuæ in monasterio, quæ nolenti esse monacho quidam carcer est, suscepit prædictos ordines. Tum quia vt minor metus est iustus respectu mulieris, quam viri, iuxta gloss. singul. b ita eadem ratione minor erit iustus respectu pueri, uel adolescere incipientis, quam respectu uiri perfecti, quod nos in d. Man. c efficaciter probamus. Et quidem si metus prædictæ inclusionis iudicaretur iustus, sine vlla dispēsatione posset prædictus orator ducere uxorem, & a fortiori facere licite prædicta, ad quæ facienda petit facultatem.

9 Sexto, quòd licet supponatur aliquod dubium su per iustitia timoris, non tamen potest negari multum per eum iuuari causas prædictas, ut una cum eo efficiat iustissimam causam dispensandi super petitis, si, & quatenus opus est: & adeo quidem, ut suspicer non defuturum aliquem iurisperitū, qui arbitretur oratoré intus habere quod petit, maxime quod licet metus minor iusto communiter non sufficiat ad annullanda uel rescindenda facta per illum in foro exteriori, sufficit tamen ad annullanda, & rescindenda in foro interiori: adeo quidem, ut non obligetur quis ad præstandum in illo foro ea quæ facit, uel dicit ob talem metum, qui fuit causa principalis ad ea facienda, uel dicenda, quod senserunt Hostien. & Ioan. Andr. d & expressit Adrian. e & Sotus, f & nos paulo latius tradimus in prędicto nostro Man. g & Syluester, h & ita cum prædictus orator quo ad forum conscientię etiam sine dispensatione excusari possit a prędictis obligationibus, iuste profecto Sanctissimus D. N. ob causas etiam longe leuiores posset facere oratori, quas petit, facultates.

10 Septimo facit, quòd prædictus orator uolens uti prædictis nō malè retrocedit, sed bene ultra procedit. Tum quia religionem sanctissimam, & christiano populo maxime necessariam, quæ ad longe plura obligat, quam præfati ordines suscepti, in magnum decus eius uult profiteri. Tum quia is dicitur malè retrocedere, qui uiam benè cœptam deserit. At orator non bene, sed male cępit uiam sacerdotij ambulare: quia non sponte, sed metu, & ante legitimam ætatem suscepit prædictos ordines: & ita dato, quòd rediret, non rediret a uia bene cœpta, sed male incepta, in qua Dominus non requirit perseuerantiam. i Tum quia qui retrocedit a bene cępto iusta de causa, & ad maius obsequium Deo præstandum, non male retrocedit contra mentem Domini euangelicam, secundum quam etiam coniux a præstita fide solemni retrocedit ob suę coniugis fornicationem, k & quiuis discedit iuste ab implemento uoti, uel iuramenti, per dispensationem ob iustas causas obtentam. l Et prædictus orator etiam si diceretur retrocedere, non retrocedit sine iusta causa, sed cum iustissima, ut prædictum est. Per quæ omnia concluditur prædictas causas non solum sufficere ut Sanctissimus D.N. concedat prędicto oratori absolutionem, & dispensationem quam petit, sed etiam ut declaret illum non teneri ad ea saltem in foro conscientiæ.

11 Quod autem clerici iure tantum humano prohibeantur ab armis proprijs manibus in bello iusto exercendis, constat primo, ex eo quòd non prohibentur iure naturali. Tum quòd illud ius tantum est naturale, quod est per se notum, aut in bona consequētia ex per se notis deducitur, ut colligitur ex c. ius naturale. m adiunctis eis, quę tradunt subtilissimus Scotus, n & alij, præsertim conterraneus eius Maior, o & ante illos S. Thom. p At non est per se notum, clericis pręF dicta non licere, peccareque ea exercendo, neque deducitur in bona consequentia ex aliquo per se noto, ergo non est ius naturale.

12 Tum quia non obstat argumentum, quod audio ab aliquibus magnificari, à sibi mutuo repugnantibus, q & quod usus armorum corporalium, & usus armorum spiritualium, quę sunt lachrymæ & orationes, quibusq; sunt deputati clerici secundum D. Ambrosi. r uidentur sibi repugnare: Non inquam hoc obstat. Tum quia maior propositio argumenti solum procedit de usu facultatum contrariarum eodem tempore, & respectu: nam unum & idem diuerso tempore, & respectu potest contraria operari: eadem enim aqua dum calet, calefacit: & dum friget, frigefacit, & idem Sol lutum condensat, & idem rarefacit, & idem
G homo ut Papa absoluit spiritualiter unum & eundem peccatis, & ut Rex corporaliter, & pœna sanguinis punit pro eisdem, & sic ex prædicta maiori ad summum solum potest inferri esse contra ius naturale, ut prædictus orator eodem tempore, sed diuerso respectu pugnaret, & in altari ministraret, uel quod eodem respectu quo est diaconus cantaret in Missa Euangelium, & hortaretur ad prælium, quod ipse non petit. Solum enim petit quod liceant ei prædicta, quatenus, & eo respectu, quo est uir robustus & illustrissimo sanguine creatus, & ad bella propensus, & idoneus tollendo ab eo impedimentum iuris humani, quo solo obligatur ad prædicta, quod repugnat, quemadmodū etiam potest eodem tempore, sed diuerso respectu eadē per-
H sona appellari iudex a quo, ut pars Capituli, & iudex ad, quem, ut Episcopus, s qui potest ut canonicus sedere in uno loco in Capitulo, & ut Episcopus in alio, iuxta glossam receptam, t & idem potest ab aliqua sententia appellare, & eandem approbare, confiteri, & negare eodem tempore, sed diuerso respectu. Tum quòd ideo non obstat, quia aliud est habere facultates diuersas ad operandum contraria diuerso respectu, & tempore: aliud uti illis simul eodem respectu, & tempore, quorum prius non est uetitum iure naturæ, nec in naturalibus: cum regulariter quilibet habeat facultatem seruandi continentiam, & ducendi uxorem. u quamuis non possit simul eodem tempore utrunque seruare, & ita cui negatur hoc, non nega-
I tur illud. unde certum est quod ipsemet Papa habet facultatem bellandi, occidendi, & parcendi, pugnandi, & orandi, licet eodem tempore, & eodem respectu circa idem non possit simul utrunque facere. Et quilibet alius potest uno tempore bellare, & pugnare, & altero tranquillus esse, & orare, & misereri, imò & diuerso respectu eodem temporis momento feriendo hostem Christi eum orare; & orando eum eius hostem ferire, licet non tantum petat orator.

13 Secundo idem probatur, quòd si hoc iure naturali prohiberetur, non licuisset unquam Sacerdotibus

& Leuitis

ALLEGATIONES.

K a Argumen. l, qui in carcerem. ff. quod metus caus. b In cap. cum locum, de sponsal. c cap. 22. numer. 51. d In cap. verum, de iureiuran. e In 4. de restit. cap. aggredior, versi. ex quibus omnibus. f Lib. 4. quæst. 7. de iustit. & iur. g cap. 17. nume. 29. h In verbo metus. §. fin. i cap. in malis, 22. quæstio. 4. k cap. dixit Dominus, 23. quæstio 7. l cap. magnæ, de vot. & cap. quemadmodum, de iureiurand. m 1. distinctio. & ex l. 1. §. ius naturale. ff. de iustitia & iure. n quæst. 1. o In 3. sent. distin. 37. p In 2. 2. quæst. 57. & artic. 2. & 3. q l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. & cap. solicitudinem, de appell. r In cap. conueniet. 13 quæst. 8. s cap. a collatione, de appell. libr. 6. t Ibidem. u cap. integritas. 31. quæstio. 1.

& Leuitis proprijs manibus pugnare, neque occidere iustè aliquem, quia ius naturale ab exordio mundi ligat. a At licuit olim nó solum infidelibus, sed etiam fidelibus Iudæis, sacerdotibus, & Leuitis pugnare, & occidere, etiã manibus proprijs: nam, b hortatu S. Moysis Leuitæ occiderunt 33000. fratrum suorum, & Phinees sacerdos occidit rem habentem cum Madianita, c & Samuel summus sacerdos suis manibus Agab Regem concidit. d & Matathias sacerdos occidit hasta quendam idolis sacrificãtem, e immo & Petrus Pont. Max. Ananiam, & Saphiram uerbo suo peremit, f quamuis id aliqui aliter exponant. Ergo prædicta non prohibentur iure naturali, sed humano tantum.

14 Tertiò non prohibentur etiam iure diuino positiuo, quia in nullo ueteris, uel noui testamenti loco inueniuntur prohibita; si quis enim esset, maxime esset aliquis ex citatis à Gratiano, g quorum nullus tamẽ concludit: nam si concluderet, maximè esset illud Pauli, h in dist. 4. citatum. Tum quia primo intelligi potest de percussore iniusto, & non de iusto, de quo agimus, ut intelligit Gratianus, i cum allegato cap. [cũ Beatus.] in cuius fi. ait licuisse Abbati Benedicto corrigere uerbere, quem non potuit corrigere uerbis.

15 Tum quia nó loquitur de omnibus clericis, sed solum de Episcopo, in quo maior ratio militat. Tum quia Prælatis Ecclesiæ licet etiam iure humano torquere, & verberare publicè. k Tum denique quòd ordinationes illæ Pauli non sunt diuinæ, sed humanæ ipsius ab Ecclesia receptæ, ibi enim ordinat, quòd sit vnius vxoris vir, & ita non bigamus, per quæ uerba tenetur bigamiam inductam fuisse, at secundum S. Thomam ab omnibus receptum, l non censetur illa iure diuino inducta, sed tantum humano. Sed neq; locus ille m à Gratiano citatus, [Conuerte gladium tuum in uaginam,] id concludit: nã per illud non prohibuit iustam eductionem, sed iniustam, saltem secundum sensum literalem; sequitur enim ratio prohibendi: [Quia omnis qui gladium accipit, gladio peribit.] & ita exponit Augustinus. n

16 Quartò, quòd eodem iure, quo inducta est irregularitas, prohibita est, & clericis delatio armorum, & pugna proprijs manibus exercenda à clericis in bello iusto secundum omnium mentem. At in confesso est, quòd irregularitas non est inducta iure diuino secundum Innocentium. o Ergo ius humanum est illud, quo Clericis iustum armorum exercitium propriis manibus uetatur.

Quintò, quòd licet clericis etiam Episcopis hortari milites ad bellandum, p & in ipso prælio ad fortiter pugnandum, q nam r ca. [quod in dubiis] s quod contrarium significat, t intelligendum est de incitantibus in bello iniusto, ut glossa, & Innocentius communiter ibi recepti intelligunt. At si iure diuino prohiberentur clerici à bellando in iusto bello, non liceret eis hortari ad illud, nec interesse præliantibus, & incitare eos ad fortiter pugnandum. Ergo prohibitio prædicta iure humano inducta est, eo quòd decentius, & conuenientius est ne pugnent etiam in bello iusto, & non quia sit res de se mala, & iure naturali, uel diuino prohibita.

17 Sextò, quòd tam prohibitum est clericis cõdemnare iuste nocentem sententia sanguinis, & patrocinari, testificari, facere acta, & alia quibus peruenitur ad sententiam sanguinis etiam iustam, ac occidere iustè, & præliari in bello iusto, ut colligitur ex cap. [sententiam sanguinis.] u & tanta irregularitas contrahi-

A tur ex hoc. At illa nemo dixerit esse naturali, uel diuino iure prohibita, ergo neque hoc.

18 Facit, quòd Pontifices Max. siue Papæ consueuerunt iubere occidi, comburi, uel mutilari aliquos maleficos, quos tamen nemo unquam dixit incurrere irregularitatem, uel ullam aliam pœnam, & non alia ratione, quàm quia hoc non est clericis uetitum iure naturali, uel diuino, sed tantum humano, quo ipsi non ligantur, & pro re indubia præsupponit hoc Caiet. x in illis uerbis: [in primo casu clerici non peccant pugnando manu propria, quia lex positiua, qua clerici arcentur, ne pugnent manu propria, uenit ad casum, in quo si legislator adesset, dispensaret, & cæt.] Per quæ in specie, & expresse determinat prædictam B prohibitionem esse iuris positiui, & circa eam posse legislatorem, qui nostro in casu Papa est, dispensare.

Septimò, quòd præceptum quintum de non occidendo, y solum iniustam occisionem prohibet, & tam pertinet ad laicos, quàm ad clericos. Et quod multa sunt testimonia, quorum aliqua supra citata fuerunt, quibus probatur, sacerdotibus, Leuitis, & alijs ad sacra, & orationes deputatis licuisse iuste pugnare, & ad mortem condemnare, immo, & proprijs manibus occidere.

Cum igitur probatum sit, nec iure naturali, nec iure diuino Noui Testamenti, uel Veteris esse prohibitam præfatam facultatem clericis, consequitur iure C tantum humano eis esse prohibitam, cui rursus adeo consequens est Papam posse iustè, & sanctè dispensare super ea iusta de causa, qualis in nostro casu occurrit, quòd si absque ulla causa dispensaret, ualeret dispensatio, licet peccaret saltem uenialiter, per ea quæ scripsimus in Commentar. cap. non liceat. z Salua, & cæt.

[Aduertendum ea quæ hic scribit Nauarrus numer. 6. & 7. in fine non ita esse intelligenda, ut Papa sine dispensatione concedat alicui, ut iuri naturali diuino non subsit, sed determinando materiam de uoto, quod iure naturali diuino obligat, promissam in illo casu non esse congruam materiam uoti, & sic non obligare, ut declarat Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 8. ar- D tic. 10. ad 2. & quæstio. 89. articul. 9. ad 1. ad quem locum se remittit idem Nauarrus de pœnitent. distin. 6. cap. penult. sacerdos, num. 132.

ALLEGATIONES.

a 5. dist. in prin. b Exod. 32. c Num. 25. d 1. Reg. 15. e 1. Machab. 2. f Act. 5. g 55. dist. in princip. & 23. q. 8. princ. h ad Timoth. 3. & ad Ti 1. i in princ. prędictę di. k cap uniuersitati, de sentent. excom. cap. 1. de adult & probatur in cap. in Archiepiscopatu, de rapt. & alibi sępe. l in quodli. 4. art. 13. m Matth. 26. n in d. q. 8. o in cap. ille gladium accipit, 23. q. 4. p in cap. nisi cum pridem, de renunciat. & in cap. ad audientiã, de homic. q cap. hortatu, & cap. igitur. 23. q. 8. r arg cap. Maximianus. 23. q. 3. s de pœnis. t in uerb. incitent. u ne cler. uel mon. & cap. pręlatis, de homic. lib. 6. x in 2. 2. quęst. 40. art. 2. y Exo. 20. z 12. quęstio. 2. §. 3. num. 8.

E

SVMMARIVM.

Metu conditionali ordinato character imprimitur. 1
Metu inualida conualescunt ratificatione etiã tacita; modo absit error, & adsit voluntas ratificãdi. nu. 8. et 9. 2
Metu cessante reclamet, qui se eo iuuare vult. 3
Accessorium sequitur suum principale, nisi sit diuersa ratio. num. 12. 3
Ordinatio non omnis, nec characteris impressio matrimonium impedit. 4

4 *Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur, & hoc quia non requirit actum suscipientis. nu. 5.*
6 *Metu facta ipso iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto.*
7 *Metus ordinatus non tenetur continere, secundum communem, num. 9.*
8 *Ratificatio matrimonij nulliter ob errorem personæ contracti non sequitur, licet errans, cognito dicto errore personæ, consenserit talem personam habere in vxorē perseuerando in primo consensu, quē validū putabat.*
9 *Metu facta expressè tacitè ratificantur.*
9 *Metu gesta, eo cessante, qui sciens illa esse nulla exercet, ratificare videtur, aliàs non.*
10 *Ratificatio non præsumitur ex illo facto, quod ob aliam causam, quàm ratificandi actum, nullum fieri potuit.*
11 *Ignorantia iuris obscuri, quale etiam præsumitur id, quod est de apicibus iuris, excusat, vt ignorantia facti.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM 17. annos natus metu iusto, & cadente in constantem uirum à patre illato sacros Subdiaconatus, & Diaconatus ordines suscepit, sed nunquam postea id uero animo ratificauit, licet longo tempore tacuerit, & non reclamauerit, putans se non posse id iustè facere: licet etiam per metum, & errorem prædictos nouies uiuente patre, & semel post mortem eius Epistolam in Ecclesia solemniter cantauerit.

Quæritur primò, an liceat ei ducere uxorem. Secundò, an saltem adsit iusta causa dispensandi, ut id facere possit.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit primò, quòd metus conditionalis, qualis fuit supradictus, cum non fuerit uis absoluta, non impedit impressionem characteris ordinis, nec alterius sacramenti eum imprimentis a & consequenter D. Consulens ueros, & indebiles characteres prædictorum ordinum suscepit, & uerè coram Deo, & hominibus est subdiaconus & diaconus; & constat initiatis iis ordinibus non licere uxorem ducere. b

2 Secundò, quod gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, & nulla, per ratificationem tamen subsequentem conualescunt, c quod procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam tacita, ut est casus in d. cap. [ad id,] & ibi notat Glossa recepta per omnes, & D. Consulens per exercitium prædictum ordinis subdiaconatus etiam post mortem patris, per quam cessauit metus, uidetur ratificasse saltem tacitè prædictorum ordinum susceptionē: ergo eorum uinculis tenetur.

3 Tertiò, quòd qui uult se liberare ratione metus ab aliquo uinculo, debet illo cessante statim reclamare, iuxta illud distichon celebratum à prædicta glossa. d

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris:
Nam si persliteris, illius vxor eris.

At D. Consulens diu etiam postquam cessauit metus, desiuit reclamare, ergo non potest nunc id facere.

Quartò, quòd accessorium sequitur naturam sui principalis. e At obseruantia castitatis est annexa ordini sacro, ut supra dictum est, ergo sequitur naturam eius. At ordo sacer est indelebilis, & non obstante metu nascitur, & conseruatur, ut etiam prædictum est, ergo etiam obseruantia castitatis erit indelebilis.

4 Pro parte autem affirmante, quæ uidetur tenenda, facit primò, quòd non omnis ordinatio, & chara- E cteris sacri ordinis impressio facit quem inhabilem ad matrimonium, nam etiam infanti unius diei, modo sit baptizatus, imprimitur character cuiuslibet ordinis sacri, ut dixit Gulielmus de Monte Laudurio, f communiter receptus ibi à Cardinali, & aliis, & a Bonifacio, licet ipse, g subdubitauerit, cuius conclusionis pulchram rationem tradit S. Thomas communiter receptus. h At ordinatus antequam usum rationis assequatur, non obligatur ad seruandam continentiam, quia continentia est uoti; & non præcepti, i & tradit Innocentius, communiter receptus k & San. Thomas l quem sequuntur alii, & Sotus ibidem m

5 Secundò facit, quòd prędicta regula [accessorium sequitur naturam sui principalis,] fallit, cum ratio diuersa diuersum in eo concludit, ut est casus in cap. [de G bitores.] n quatenus probat promissionem de soluenda usura non ualere, iuramentum autem sic, licet sit accessoriū eius, propter diuersitatem rationis, quæ ibi à Doctoribus redditur. At ratio, qua ualet ordo sacer iusto metu acceptus quo ad characteris impressionem, non habet locum quo ad obligationem uoti castitatis, ratio enim, quare ordinatio carentis usu rationis, & metu facta ualeat quo ad characterem, est, ut eleganter de more ait D. Thomas o quia sacramenta imprimentia characterem non requirunt de necessitate sacramenti ullum actum ea suscipientis. At obligatio ad continendum, & uotum continentiæ, requirunt actum, & consensum ipsius qui est obligādus. p

H 6 Tertiò facit, quòd licet regulariter omnia metu facta ipso iure ualeant, ut resoluit Glossa solemnis q fere ab omnibus iurisconsultis recepta, excepto Fortunio bene fortunato ingenio uiro: r fallit tamen in matrimonio, & uoto secundum eandem Glossam ab omnibus fere receptam, s & ideo merito ordinario metu facta ualet quo ad characterem, quia nullo iure declaratur nulla, non autem ualet quo ad uotum castitatis, cuius metu emissi nullitas iure declaratur.

7 Quartò, quòd hanc partem tenent plerique omnes tam Theologi, quam Iurisconsulti, qui hanc quæstionem mouerunt, in quibus sunt Glossa, t Cardinalis u Angelus x & Sotus y Rosella, z & nos quoque idem tenuimus in Manual. Confessa. a

I 8 Quintò, quòd ad hoc, ut ratificatio actus, qui est nullus ipso iure, teneat, non sufficit quod usus fuerit eo, uel exercuerit illum is, qui putat per errorem se ad id obligatum, nisi etiam nouerit illum esse nullum, & non obligari per eum, ita quod exerceat illum, ut tribuens illi nouum ualorem per suum nouum consensum. Tum quia qui errat, non consentit. b

Tum

ALLEGATIONES.

a cap. quod quidam, cum multis alijs, 1. quæstio. 1. & cap. ubi ista. 74. distinctio. & capit. maiores, §. item quæritur, de bapt. b capitul. ante triennium, cum multis alijs. 31 distinctio. c cap. ad id, de sponſ. & capit. de illis, 2. de desponsat. impub. & l. 1 C. quod metus causa. d dicti cap. ad id. e capit. ac- K cessorium, de regulis iuris, lib. 6. cum concordantijs ibi à Glo. citatis. f in clem. 1. de ætate, & qualitate. g in clement. generalem. h in 4 lib. sentent distinct. 25. quæstio. 2. art. 1. i cap. integritas. 32. quæstio. 1. k in cap. uel non est compos, de temp. ordin. l in 4. distinct. 25. quæst 3. m Quæstio. 1 artic. 2. conclus. 3. n de iureiurand. o in dict. quæstio. 2. artic. 1. p iuxta dict. capit. integritas. 32. quæstio. 1. q in cap. Abbas, de ijs quæ ui. r in l. de ul. fine iuris, illatione 21. s per cap. ueniens, & cap. cum locum, de sponſ. & cap. 1. de ijs quæ ui metusve causa. t in cap. ubi ista. 74. distinctio. u in dict §. item quæritur. x in summa, uerb. ordo. 3. §. ulti. y in 4. distinct. 25. quæstio. 1. artic. 2. conclus. 3. z in summa, uerb ordo. a cap. 22. numer. 51. b l. si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudicum.

Tum quia mulier quæ nupſit alicui, qui intendebat contrahere cum eius ſorore,& non cum illa, licet poſtea conſenſiſſet uir eius habere illam in uxorem, etiam durante conſenſu mulieris, non uidetur ratificare matrimonium perdurando in ſuo conſenſu, putans per errorem, quod ipſe conſenſit in illam ab initio, & quòd matrimonium eſſet iam inde ab initio ualidum,ut eruditè,& ſubtiliter determinat Anton. à But.in quodam conſilio, quod eſt inter conſilia Petri ab Ancharano, a quod ipſum affirmat idem Petrus ab Ancharano. b Tum quia qui fecit profeſſionem nullam,& perſeuerauit in illa etiam ultra annum,putans illam ualere,& per eam obligari ad perſeuerandum,non cenſetur ratificare illam,ut pulchre determinat Caietanus, c & conſequenter qui metu iuſto ordinatur ordine ſacro, putans ordinationem illam ita validam, vt eius vinculis teneretur, & perinde ac ſi ſponte fuiſſet ordinatus exercet illam, non cenſetur ſuam ordinationem ratificare. Per quæ omnia uidetur tenenda pars hæc affirmatiua.

Non obſtant oppoſita. Quorum prius diluitur concedendo, quod per ordinationem iuſto metu factam imprimitur character indelebilis, negando tamen, quòd ſola characteris impreſſio ſine ordinati conſenſu ſufficiat ad ligandum eum ad continentiam perpetuam.

9 Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quòd regulariter, metum paſſus poteſt ratificare actum per metum geſtum expreſſè,& tacitè,& quod exercendo illum poſtquam metus ceſſauerit,uidetur ratificare,ſi ſciat illum eſſe nullum, & exercet eum animo roborandi, & faciendi de inualido ualidum, non tamen ſi ignorat eſſe inualidum,& exercet eum putans per errorem eſſe ualidum,ut in caſu propoſito contingit, in quo dicitur quod D. Conſulens cantauit Epiſtolam poſt mortem patris, qui uim intulit,putans per errorem,quòd per ordinationem meticuloſam erat obligatus ad ordinum obſeruantiam,& non patebat ei remedium diſcedendi ab illa per adducta in quinto argumento pro parte affirmante formato, & per id quod eleganter ait Bartolus, d quòd non uidetur quis ratificare actum metu factum quoties alia cauſa, quàm ratificandi actum,occurrit.

10 Vnde licet ſoluens ſponte, quod metu ſimpliciter promiſit,uideatur metum purgare,ſi ſciens ſoluit, non tamen ſi promiſit,& iurauit ſoluere,quia uidetur potius ſoluere, ut uitet periurium, quam ut ratificet promiſſionem,& purget metum, & conſequenter cũ D.Conſulens potuerit exercere actum ſubdiaconatus duplici de cauſa, altera, ut ſatisfaceret ordinationi, quam putabat eſſe ualidam, altera, ut ratificaret actũ metu geſtum cenſendus eſt exercuiſſe illum,ut ſatisfaceret ordinis obſeruantiæ, & non ratificaret ordinationem meticuloſam.

11 Neque obſtat replicatio quod error,& ignorantia iuris non excuſat, e & quod error,& ignorantia Conſulentis fuerunt iuris, & non facti. Non inquam obſtat iſta replicatio: quia illa procedit in errore, & ignorantia iuris clari, non tamen in errore, & ignorantia iuris obſcuri,quia illa excuſat,ut ignorantia facti,iuxta Gloſſam ſolemnem, f quæ multa iura in his citat, & eſt recepta per Dominicum, & per Felynum,& citatos ab eo g & eſt textus memorabilis in capit. [dilectus.] h ubi Panormitanus communiter receptus illud ad hoc commendauit, & ius, quod habet, poſſe quem iuſtè recedere ab obſeruatione ordinum ſacrorũ metu conditionali receptorũ, & ducere

A uxorem,eſt obſcurum,& dubium. Tum quod Gloſſa i de hoc dubitauit,& Panormitanus k tenet cõtrarium, immo, & communiter teneri illud aſſerit, quamuis in utroque dicto erret. Tum quod etiam hodie D.conſulens,licet Doctorum grauium authoritatem pro ſe habeat, non tamen audet ducere uxorem inconſulta Sede Apoſtolica. Tum quod ius tractans de apicibus iuris cenſetur obſcurum, ſecundum Baldum, l & conſtat hanc quæſtionem eſſe in iure ſubtiliſſimam,ut cuique docto eſt palam.

Ad tertium reſpondetur, aſſumptum in eo eſſe uerum,quando metum paſſus nouit actum, quem metu geſſit,eſſe omnino nullum. At in caſu propoſito conſulens ignorabat ordinationem ſuam eſſe inualidam,
B immo uerò erat ualida,quo ad characteris impreſſionem, licet fuiſſet inualida quo ad inducendam obligationem ſeruandi eam, & uincula ei annexa, ut ſupra dictum eſt.

12 Ad quartum reſpondetur, illam regulam, [acceſſorium,] fallere,quando non eſt eadem ratio de acceſſorio, & principali, ut dictum eſt in ſecundo argumento pro parte affirmante formato.

AD POSTERIOREM quæſtionẽ reſpondetur,quòd ex adductis ſupra in reſponſione ad priorem,infertur pars eius affirmans,ſcilicet quòd præfatus metus cum bonis, quæ ex matrimonio conſequerentur,eſt iuſta cauſa diſpenſandi. Tum quod per eadem poteſt declarari (quod eſt maius) conſulentem
C non teneri ad continentiam. Tum quia nos alias reſpondimus metum grandem reuerentialem ſufficere ad illud, ut ſcripſimus in Manua. Confeſſ. m Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

ALLEGATIONES.

a Conſil.229. b in conſ.ſeq.230. c in 2.2.q.189. art.5. d in l.2.C.quod metus cauſa,num.7. e cap ignorantia,de reg.iur.lib.6 cum concor.à gloſſa eius ibi adductis. f in capit 1.in uerbo,de cętero,de poſtulat.pręlat.lib.6. g in cap. de quarta,numer.27.de prę cript.in cap.1. limit.7 de iudic. h de conſuetud. i in capit.1.de clerico per ſaltum prom. k in dict.capit.maiores,§ item quęritur. l in l.uenditione, C.de uſucap. per empt.& l.3. C.ſi quis igno. rem minoris eſſe. m cap.22.num 51.

D

SVMMARIVM.

Metu iuſto ordinatus, aut intendebat ordines non accipere, & non recipit characterem, aut abſuit hæc intentionis contradictio,et recipit characterem, ſed non obligatur ad continentiam,nu.2. Idem eſt in foro conſcientiæ,ſi metus non fuit quidem iuſtus, ſed talis ſine quo ordines non recepiſſet,num.4. Vnde & matrimonium poteſt contrahere,num.1. 1

Metu iuſto facta,aut ſunt nulla,aut annullanda. 3

Cauſa iuſta ſuper voto continentiæ diſpenſandi adeſt,vbi quis iuſto metu eſt ad ordines ſacros promotus. 3

E

CONSILIVM V.

N XVI. ÆTATIS ſuæ annum uix agens poſt Concilium Tridentinum iuſto metu, & cadente in conſtantem uirum ſacris ſubdiaconatus, & diaconatus ordinibus fuit inſignitus, & ante cuiuſque ordinis aſſumptionem proteſtatus ſe malle mortem oppetere, q̃ ducere uitam Eccleſiaſticam, & quod ui & metu patiebatur ordinari, ſemelque poſtea durante eodem metu,citra tamen approbationem ordinationis,

dinationis, solemniter Euangelium cantauit. Quæritur an possit sine dispensatione uxorem ducere, uel saltē adsit iusta cā secū, ut id facere possit, dispēsandi?

1 Ad hanc quæstionem breuiter respondeo affirmatiuè. Primò quidem, quòd prædictus N. nullatenus uidetur ordinatus, quia sicut ad substantiam, & sententiam sacramenti requiritur intentio ministri illud conficientis, iuxta S. Thomam receptum; a ita requiritur intentio suscipientis illud ad hunc saltem sensum, ut absit intentio non suscipiendi illud iuxta eundem ubi supra, b ubi hoc late tradit Caietanus, & probatur in cap. [maiores.] c At in casu proposito D. Consulens uidetur non solum non habuisse intentionem suscipiendi ordinem, sed contrariam non suscipiendi, ergo uerè & essentialiter non suscepit illum, & ita etiā sine dispensatione poterit uxorem ducere.

G

2 Secūdò, quòd licet ordinatio tenuisset quo ad characteris impressionem, eo quòd sufficiat quo ad id cōsensus metu extortus, per d. c. [maiores.] d non tamen tenuit quo ad uotum continentiæ, seu obligationem ad continendum ordini sacro annexam, quia uotum iusto metu factum, est ipso iure nullum, e quæ communis est sententia Doctorum f quam affirmamus in nostro Manua. g & in specie de ordinato per iustum metum, quod non teneatur ad continentiam, determinat Angelus, h & Sotus. i & ita prædictus N. licet consensisset suæ ordinationi, quia tamen iusto metu id fecit, ut in casu proponitur, non remansit obligatus uoto solemni ad continendum, & multo minus si nullatenus consensit: sed solum metu iusto finxit se consentire.

H

3 Tertiò, quòd licet alicui uideretur, quod aliqua obligatio ad continendum adsit, præsupposito quod saltem iusto metu consensit ordinationi, & exercuit illam, iusta tamen causa dispensandi inest, eo quod metu facta, aut ipso iure sunt nulla, aut certe rescindēda, cap. [Abbas.] cum Glossa solemni, & communi omnium doctrina, k quam ad propositum allegamus in dict. Manua. l

I

4 Quartò, quòd omnia præsertim spiritualia facta metu, etiam non iusto, modo sit talis, quod si non intercessisset, ille actus non fuisset factus, nullam inducunt obligationem in foro conscientiæ, quod senserunt Hostiensis, & Ioann. Andræas, m & expressit Adrianus, n & Sotus o Syluester, p & latius nos dicimus in d. Manu. q per quæ omnia Sanctissimus Do. Noster, poterat declarare prædictum D. Consulentem non ligari uoto continentiæ, quia iusto metu coactus suscepit ordines, uel si, & quatenus opus est, dispensare ad prædicta quo ad forum exterius, eo quòd nullatenus obligatur quo ad interius, eo quòd metu tali accepit prædictos ordines, quos nullatenus illo non interueniente accepisset unquam.

ALLEGATIONES.

a Par. 3. quæst 64. art. 8. b quæ. 67. art. 8. c §. item quæritur, de baptis. d § item quæritur, de baptism. e cap. 2. de iis quæ ui. f ibi, & in 4. li. Senten. distin 38. g cap. 12. num. 52. h verb. ordo. 3. §. ult. i in 4. dist. 25. qu. 1. art. 2. conclu 9. vers. hinc autem, & dist. 29. qu. 1. art. 3. concl. 11. & de iust. & iur. lib. 7 quæst. 2. art. 1. k de iis quæ ui. l Prę l. 6. num. 4. m in cap. verum de iureiur. n in 4. de rest. cap. aggredior. uer. ex quibus omnibus. o lib. 4. q. 7. de iust. & iur. p verb. metus. §. fin. q cap. 22. numero 51. & capitul. 17. numero 5. & 30.

SVMMARIVM.

1 *Professio ab initio nulla, non conualescit solo tractu temporis.*

F

Impedito iustè iuris impedimento non currit tempus, restituitur autem impeditus impedimento facti. 2

Professio, quæ ob metum est nulla, per actus professorum, vel assumptionem ordinum, durante metus causa, non validatur. 3

CONSILIVM VI.

ANTE Concilium Tridentinum N. per uim, & metum patris, & fratrum, qui illum occidere minati sunt, religionem ingressus, eadem ui & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus sui prælati professionem emisit, & in eadem per tres annos persistendo ordines sacros, & gradum baccalaureatus suscepit. Post Concilium uerò reclamare uolens tribulationibus oppressus non potuit, a quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere possit, & an per susceptionem ordinis præsumatur consensisse suæ inualidæ professioni.

1 Respondeo primo, quòd uotum, quod ab initio ob metum aliquem est nullum, siue inualidum, solo tractu temporis uerè non reconualescit coram Deo, nec præsumptiue coram hominibus, a neque concurrente gestatione habitus, & permansione in Monasterio durante illo metu. b

2 Secundo, quòd si post cessationem metus fuit iustè impeditus à reclamando, poterit cessante impedimento reclamare, si fuit impedimentum iuris, quia taliter impedito non currit tempus, c neque præscriptio, & si erat impedimentum facti, debet audiri per restitutionem, d ut tradit Panormitanus. e

Tertio, quod per susceptionem ordinum durante causa iusti metus non præsumitur satis ratificare professionem. Tum quia hoc nullo iure speciali cauetur. Tum quia à separatis non fit illatio. f Tum quia, si quod magis uidetur inesse non inest, nec quod minus uidetur inesse inerit, g & nec per gestationem habitus professorum, nec præstationem suffragij in Capitulo, nec faciendo alia, quæ solis professis competunt, professio ualida fieri præsumitur, h & tamen maior ratio suadet, ut per talia præsumeretur profiteri, quam per susceptionem ordinis, quæ est res separata à professione: ergo per susceptionem ordinis non præsumetur consensus ad professionem.

Quarto, quòd eisdem rationibus uidetur idem dicendum de susceptione ordinum facta post cessationem metus, durantibus tamen impedimentis iuris, uel facti ad agendum, ut hoc perpendenti facile patet.

Quinto, quòd hæc uidetur consequi, consulentem peccasse suscipiendo ordines sacros, & malè ordinatum fuisse: quia scienter absque beneficio, & iusto patrimonio, & etiam absque iusto titulo religionis eos suscepit, i cum enim crederet se non esse uerè religiosum, contra conscientiam suscepit illos ordines ad titulum Religionis. Salua, &c.

K

ALLEGATIONES.

a Capitul. non firmatur, de regulis iuris, libro sexto, & l. quod ab initio, ff. eodem. b capitul 1. cum ei adnotat. de ijs quę ui. c l. 1. C. de ann. exce. d l. & Attilianus, ff. de seruit. rustic. pręd. e in capitul. ex transmissa, numero 13. de pręscript. f l. Papinianus, ff. de minor. g argument. capitul. cum in cunctis, de election. & authentic. multo magis, C. de Sacrosanctis Ecclesijs. h iuxta notata in dict. capitul. 1. de ijs quę ui. i contra capitul. Episcopus, & capitul. tuis, & capitul. cum secundum, de prębendis, & cap. neminem, 72. distinct.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Metus iustus coram Deo vitiat professionem etiamsi culpa sua metum passus in illum inciderit.*

CONSILIVM VII.

PRO resolutione quęstionum rogatarum, Respondeo primo, quod Consulens iustè potuit ingredi Monasterium, non obstante quod duxisset uxorem, quia nondum cum illa rem habuit. a

1 Secundo, quod ingerit se illud dubium, an ualeat actus alicuius factus iusto metu, in quem sua culpa incidit, de quo in l. [si mulier.] b quod libenter tractassem, si per ægritudinem licuisset, sed quia id non licet, remitto me ad ea quæ scripsi in Man. Confess. c vnde hauriri possunt huc pertinentia, scilicet quòd præfata professio quo ad forum consciētię non ualuit, ex quo uidentur pendere omnia quę quęruntur.

ALLEGATIONES.

a cap. cōmissa. de spons. b ff. quod met. cap. veniens. 2. de spons. c ca. 17. nu. 19. & cap. 22. nu. 51.

SVMMARIVM.

1 *Professio liberatæ à carcere perpetuo, modo fiat monacha valet, num. 2. & 3. in fin.*
Professio, & matrimonium metu facta sunt ipso iure nulla, si metus sit iniustè illatus. num. 2. 3.
Metus iustè illatus, nec actionem parit, nec ad actum annullandum sufficit.
Promissio metu iustè illato facta non rescinditur.
3 *Regularis ob delictum ad arctiorem regulam profitendam cogi potest, & tenet professio.*
3 *Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remissa est, vt contrahat, tenet.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM professio mulieris damnatę ad carcerem perpetuum, quę liberatur à Papa, eam conditione, modo fiat Monacha, ualeat.

1 Subtilis est, ac uerè Christiana dubitatio hęc, pro cuius parte negante urget, quòd professio metu facta est ipso iure nulla, a sicut & matrimonium carnale est ipso iure nullum, si metu contrahatur, b matrimonium enim carnale, & spirituale in hoc ęquiparantur, iuxta Glossam singularem c metuebant, pro qua facit cap. [ubi periculum.] d

2 Quo tamen non obstante, contrarium est tenendum. Tum quia metus, qui iustè infertur alicui, non parit actionem, nec sufficit ad annihilandum, uel rescindendum actum, iuxta l. [si mulier.] e quę habet promissionem, uel dationem alicuius rei factam patrono à liberta, ne propter ingratitudinem à se admissam in pristinam seruitutem reducatur, non debere rescindi, eo quod sit facta metu perdendi libertatem: quia iustè infertur metus ille à patrono. Ex quo Bartolus, & alii colligunt, quod promissio facta metu iustè illato non rescinditur.

3 Tum quia Monachus, uel Canonicus Regularis propter simoniam, uel aliud delictum, potest cogi, ut ad strictiorem regulam transeat f attamē certum est eum debere nouam professionem facere in Regula

A strictiori, & ita professio per iustam coactionem ualet. Tum quia interdum Princeps indulget pœnam mortis iuste damnato, ea lege, ut ducat in uxorem aliquam piam pauperem, quam si ducat, ualet matrimonium, quia ratio, quare uota metu mortis in ægritudine, uel naufragio emissa ualent, est quod metus ille mortis non infertur iniustè, sed casu, fortuna, uel potius prouidentia diuina. g Tum quia frequenter dispensat Papa cum homicida uoluntario, ut celebret in altaris ministerio, ea conditione, ut Religionem aliquam approbatam profiteatur, qui eam non profiteretur, si absolutè cum eo dispensaretur. Cum igitur prædictæ mulieri nulla uis, neque ullus metus iniustè intentetur, immo fiat ei gratia liberationis à grauissi-
B mo malo, si uoluerit uitam religiosam eligere, merito eius professio debet satis libera censeri, quo dicatur ualere. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de ijs quæ ui. b cap. cum locum, & capit. ad id, de sponsal. c in capitul. bonæ, 1. de electione. d §. cæterum, de electiōn. lib. 6. e ff. de eo, quod metus causa. f cap. de reg. de simon. g cap. porrectum, & cap. sicut, de regul. ubi Glo. recep. ibi tenet.

SVMMARIVM.

Professio ante 16. vel nouitiatus annum emissa post Sacrum Concilium Tridentinum non valet. 1
C *Professio, & omne votum metu facta sunt nulla in conscientia, licet metus sit minor iusto, modo sit tale sine quo non fuissent facta.* 2
Metus ad hoc vt annullet votum in foro exteriori, requiritur quod cadat in constantem virum, professionem tamen annullat reuerentialis, in foro autem conscientiæ minor iusto omnis annullat votum, sine quo non uouisset. 2
Metu facta non ligant agentem saltem in foro conscientiæ. 3
Cap. 15. de reg. sessio. 25. Concil. Trident. etiam in religionibus militaribus vim obtinet. 4
Vniuersalis extendit generalem indefinitè prolatam ad multa. 5
D *Iura loquentia de aliquibus religiosis, vt talibus, ad alios extenduntur.* 5
Religio Sancti Ioannis, & cæteræ militares sunt veræ Religiones. 6
Professum non facit emissio trium votorum substantialium Religionis etiam in Congregatione à Sede Apostolica approbata pro bono modo viuendi, nisi emittatur in approbata Religione. 7
Professio nulla non censetur ratificata ab eo, qui eius nullitatem ignorat. 8
Habitus delatio post professionem expressam non inducit tacitam. 9
Tacita professio etsi præsumatur ex aliquibus actibus hoc tamen fallit, quando illam præcessit expressa. 9
E *Nouitius actibus professorum se immiscens, tunc censetur profiteri tacite, si prius expressè non sit professus.* 10
Matrimonium contrahere potest, religiosus ante 16. ætatis, vel nouitiatus annum professus. 11
Professio in genere quæ inducebatur per professionem ante annum nouitiatus emissam apud Mendicantes, hodie post Sacrum Concilium cessat. 11
Scandalum pusillorum, & non Pharisæorum cauendum. 11
Bona nemo sua tenetur relinquere ob scandalum Pharisæorum. 12

CONSILIVM IX.

Nobilis metu reuerentiali Religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani ingressus, minor quindecim annis, durante eodem metu, eam professus est, & multos annos in eadem perseuerauit, arbitratus huiusmodi professionem esse ualidam. Tādem cessauit metus, & aliqua de causa expulsus fuit à superioribus. Dubitatur an sit liber à præfata religione, & an possit ducere uxorem?

AD PRIOREM quæstionem, nempe an prędictus nobilis in conscientia sit liber à præfata religionis professione facta, ut in ea proponitur, respondeo affirmatiuè quod sic.

1 Primo quidem, quod nulla professio Religionis, siue uirorum, siue mulierum ante decimumsextum annum facta ualet post Concilium Tridentinum disponens hoc clarè, a & professio præfati nobilis fuit ab eo emissa, priusquam 15. annum attigerit.

Secundo, quod omnis professio religionis ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu currentis facta, est ipso iure nulla post præfatum Cōcilium, quod id clare b statuit, & professio prælati nobilis fuit facta statim habitu suscepto.

2 Tertiò, quod omnis professio Religionis metu facta est ipso iure nulla, c sicut & omne uotum metu factum est ipso nullum, iuxta Glossam solemnem, & receptam d quam & aliàs nos quoq; citamus in Manual. Confess. e & quamuis quoad forum exterius regulariter oporteat metum esse iustum, & talem, qui etiam in constantem uirum cadat, f tamen quo ad annullandam professionem Religionis, etiam quo ad forum exterius, sufficit metus etiam reuerentialis minor iusto timore, iuxta Glossam singularē, g quam nos quoque in id citamus in dicto Manu. h intelligendo tamen de tali metu minore, sine quo non fieret professio, ut præ alijs nos declarauimus. i

3 Quarto, quod nullus actus metu factus ligat agētem quo ad forum conscientiæ ex mente Hostiensis, & Ioannis Andreæ, k & Adrianum, l quos etiam nos sequimur in præfato Manual. m & confirmari posset per ea quæ diximus in prædicto cap. n & hoc argumentum 4. solum sufficit ad fundandam responsionem affirmatiuam, quam respondemus pro libertate prædicti nobilis à ligamine uoti religionis, quia solum quærit an sit liber ab eo quo ad forum conscientię, quamuis tria argumenta pręcedentia probent eius libertatem etiam quo ad forum exterius.

4 Non obstat primū, quod dicitur tenere aliquos, non esse locum pręfato cap. 15. in religionibus militaribus, eo quòd Sotus o asseruit religiones militares non esse ueras religiones. Tum quia illud cap. generaliter loquitur de quacunq; religione uirorum, & mulierum, & ita generaliter intelligendum est, p etiam si non militet tanta ratio in una specie, quanta in alia, q & tradit Decius, r quem ad hoc citamus in Comment. de Regularibus. s

5 Tum quia prædictum cap. 15. non solum generaliter loquitur de religione, sed etiam uniuersaliter de quacunq; religione, & dictio uniuersalis extendit generalem ad multa, quæ non comprehenderet generalis indefinitè pronunciata, iuxta glossam singularē, t & iuxta aliam Glossam solemnem, u quatenus ponit differentiam inter [lego marmor,] & [lego omne marmor,] & inter [lego lanam,] & [lego omnem la-

F nam.] Tum quia eadem ratio idem ius suadet in omnibus, iuxta l. [illud,] x, & cap. [dudum.] 2. de electio. & iura loquentia de aliquibus religiosis, quatenus sunt religiosi, habent locum in omnibus alijs religiosis, quamuis nomina sint diuersa, y ubi Panor. receptus hoc pulchrè adnotauit. z

6 Tum quia licet quidam tentauerint, ut Sotus, dicere religiones militares non esse ueras religiones, nemo tamen id affirmauit de religione Sancti Ioannis, nam & ipse Sotus excludit eam, quo ad hoc ab alijs militaribus, quia in ea seruatur uotum castitatis, cum professores eius nullatenus queant contrahere matrimonium. Tum quia non est uerum, quod aliæ religiones militares, in quibus per dispensationem, uel

G formam profitendi contrahi potest matrimonium, non sint ueræ religiones, ut nos efficaciter decem argumentis neruosissimis probamus in tracta. de redit. Eccl. a Per quæ nostra scripta hinc Hispaniam missa Consilium regium liberauit quendam nobilissimi ordinis Sancti Iacobi à morte, quæ iam imminebat ei ob contrariam Soti opinionem.

7 Tum quia si religiones militares nō sunt ueræ religiones, nec consequenter hęc de qua loquimur Sācti Ioannis Hierosolymitani, clarum est prędictum D. cōsulentem, nec potuisse fieri religiosum per professionē illius etiam si effectus maior 16. annis, & post finem anni probationis illam fecisset, cum per nulla uota, etiam tria substantialia religionis, facta extra ueram,

H & approbatam religionem, fiat uerè professus, & religiosus, iuxta Glossam notabilem, & receptam b etiā si modus uiuendi, quem professus est, sit approbatus à Sancta Sede Apostolica pro bono modo uiuendi, modo non sit approbatus pro religione, iuxta Glossam celebrem, & receptam. c Tum quia hac eadem ratione iudicandus est liber D. consulens a religione, secundū illos qui dicerent præfatum cap. 15. ideo non habere locū in religionibus militaribus, ꝙ non sunt ueræ religiones, & quod sua religio est militaris, quia impoẜe est aliquē fieri uerū religiosū p ꝓfessionē religionis, q̄ nō sit uera religio, & approbata ꝓ tali a Sede Apost. ſm ꝑdictas gl. & sniam Pan. & oīum receptissimā. d

I 8 Non obstat secundò, quod præfatus D. consulens uidetur approbasse præfatam suam professionem persistendo tanto tempore in præfata religione, quia huiusmodi professio nulla non ratificatur, nec fit ualida ex eo, quòd professus maneat in religione, quam est professus, sed oportet, ut sciat illam esse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam persistat, ut singulariter declarauit Caietanus, e quem piget non allegasse in Manual. Confessar. hactenus edito, f ubi tamen

ALLEGATIONES.

a In sessio. 25. cap. 15. de regula. b ubi sup. c cap. 1. de ijs quæ vi. d in cap. Abbas, eodem tit. e cap. 22. num 5. f iuxta l. metum, 1. & 2. ff. de eo quod metus causa g capit. præsens. 20. quæst. 3. h cap. 22. num. 50. i ibidem, &

K in cap. 17. num. 29. & 30. k in cap. uerum, de iureiurando. l in 4. de restit. capitul. aggredior, uer. ex quibus omnibus. m cap. 17. num. 29. & 30. n 22. nu. 51. o in lib. 7. de instit. & iu. q. 5. art. 3. p cap. solitæ, §. fin. de maior. & obed. & l. de pretio, ff. de publ. in rem actio. q l. j. §. quod autē, ff. de aleæ lusu, & aleat. r consil. 669. num. 30. s super cap. statuimus. 19. q. 3. nu. 73. t in clem. 1. uer. quouis, de re iudic. u in cap. ut circa, de elect. lib. 6. x ff. ad legem Aquiliam. y cap. 2 de postulan. z in 1. notab. a q. 1. monit. 55. per totum, & q. 3. mon. 27. 28. & 29. b in clem. eos, uerbo, religione, de regula. c clem. cum ex eo. uerbo, tertio. de senten. excomm. d in rubr. de regul. & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitution. e sup. 2. 2. S. Thom. quæstio. 189 art. 5. f cap. 12. num. 32.

tamen citabitur Deo annuente in proxima editione.

9 Non obstat tertio, quod D. Consulens gestauit habitum indistinctum ab habitu nouitiorum per annũ, & ultra, & quod per gestationem habitus indistincti annalem inducitur professio tacita, iuxta cap. [ex parte a] & cap. 1. b quæ in hoc etiam nos citamus in d. comm. de regulari. c non inquam hoc obstat: quia illud est uerum, quando gestatio illa fit ante professionem expressam, non autem quando gestatur post illam expressè factam, ut gestauit D. Consulens, qui statim post habitum susceptũ emisit professionem expressam, is verò non potest dici tacitè professus. Tũ quod nemo concedit, eos qui post professionem expressè factam gestant habitum per annum, tacitè profiteri, & ita esse bis professos expresse, & tacitè, quod nemo unquam dixit. Tum quod ratio quare per gestationem habitus annalem præsumitur tacitè fieri professio, est, qa gestans habitum præsumitur habere animum profitendi tempore debito, finito anno nouitiatus. At qui gestat habitum post professionem expressè factam, non pręsumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iam expressè fecit eam, & gestat habitum tanquam professus, & non tanquam professurus. Tum quia si qui fecit unum actum expressè, frustra facit iterum illum expressè, quanto magis si faceret tacitè? Vnde qui aliquid stipulatur semel, frustra iterum idem stipulatur, d etiamsi ex interuallo secunda vice stipuletur, vt communis ibi concludit: & qui semel legat aliquid, frustra iterum idem legat, e & qui semel mandat aliquid, frustra iterum idem mandat, f faciunt etiam alia, quæ Iason, & alii congerunt g ibidem, & ita qui dicit [appello, appello, appello,] semel tantum appellat, iuxta glossam, h à Panorm. & ab aliis receptam.

10 Non obstat quarto, quod nouitius faciens actum ad professum tantum pertinentem, uidetur profiteri, i Tum quia illud est uerum, quando prius non fecit professionem expressè, per proximè ad obstaculum tertium dicta, & D. Consulens statim post habitũ susceptum professionem emisit, ut prædictum est. Tũ quia illud est uerum in eo, qui accipit habitum professorum distinctum ab habitu nouitiorum, qualis non erat in dicto Monasterio, ut declarat Panor. k & nos in d. Comm. de regularibus. l Tum quod illud non procedit in eo qui nescit per huiusmodi exercitium actus professionem induci, vt Innocentius receptus dicit. m At D. Consulens nesciebat illud, ut in facto proponitur. Tum quod illud non est verum post præfatum Concilium Tridentinum, quod annihilat professionem ante finem anni nouitiatus factam, [Circa hanc primam quęstionem uide Cons. 34. de reg.

11 AD SECVNDAM nempe an tuta conscientia possit ducere uxorem, respondeo quòd sic, nisi aliud canonicum impedimentum obstet. Tum quia professio facta eo modo, quo hæc, nullum inducit effectum neque ullam obligationem, ut habet prædictũ Concil. Trident. n adeo quod neque professum facit Religiosum in genere, idest obligatum ad intrandum aliquam Religionem, sicut ante præfatum Concilium obligabat. o Tum quia scandalum quod daretur aliquibus pro huiusmodi coniugio non esset pusillorum scandalum, à quo p dicitur esse cauendum, sed Pharisæorum, à quo q dicitur non esse cauendum, quia, [cæci sunt, & duces cæcorum,] ut ibidem dicitur, & est Doctrina Sanct. Thomæ ab omnibus recepta. r Tum quia licet a principio quo ad aliquos esset scandalum pusillorum, eo quòd bona fide crederent præ-

A dictum D. Consulentem esse uerum professum aliqua ratione, quæ sibi appareret bona, potest tamen facilè fieri, ut desinat esse scandalum pusillorum, & incipiat esse scandalum Pharisæorum, monendo illos falli, reddendo rationem ueram, & iustam, qua sua ostendatur esse tantum apparens, & falsa, & qui post huiusmodi rationem sibi monstratam noluerit acquiescere, scandalum patietur Pharisæorum, non pusillorum, ut eleganter Sanct. Thom. ab omnibus receptus definit, ubi supra artic. penultim. & ultim. concludens neminem teneri ad relinquenda bona spiritualia, neque temporalia propter scandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquiescit rationi, & monitioni probabili sibi redditæ: pro quo est il-

B lud uenerabilis Bedæ. [Vtilius est scandalum nasci, quam quod ueritas relinquatur. s] cinus Glossa, & Panormitan. & aliorum dicta in prædicta sunt resoluenda.

12 Ex quibus etiam colligitur uerus intellectus, capitul. 2. t quatenus habet, pro uitando scandalo relinquenda esse illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt, intelligendum enim est de scandalo pusillorum, & infirmorum, non autem de scandalo Pharisæorum, & malignorum: non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, & usurpationem iniustam suorum bonorum, eo quòd raptor, fur, & usurpator scandalizetur per repetitionem à se coram iudice competente petitam, & usque ad sententiam exerci-

C tam: quia id esset præbere occasionem rapinis, furtis, & usurpationibus, ut ex S. Gregorio allegato a S. Th. u colligitur, & ex praxi totius Ecclesiæ Christianæ, quę sanctè permittit dominos, & creditores sua bona, & debita a suis detentoribus, & occupatoribus repetere, & sic D. Consulens licet posset absque peccato uitam cœlibem ducere, non tamen tenetur id agere propter scandalum eorum, qui probabili ratione sibi reddita in sua pertinacia persistunt. Salua quę iustior fuerit sentẽtia.

[Circa tamen conclusionem positam, sub num. 4. contrarium censuit, sacra Congregatio, ut refertur uidelicet anni nouitiatus omissionem non uitiare in dicta Religione professionem.]

ALLEGATIONES.

D a De regul. b eodem tit. libr. 6. c supr cap. statuimus. num. 73. d l. qui bis ibidem, ff. de uerb. oblig. e l. cum quæstio § fin. C de leg. f l. licet, §. ea obligatio, ff de procurat. adiuncta gloss. g in d. l. qui bis. h in capit. Lotharius. 31. quæstio 2. & in cap. sua nobis, de appell. i cap. uidua de regularibus, K in d. cap. uidua. l ubi sup. m in d. capit. uidua. n in d. cap. 15. o iuxta cap non solum, de reg. iur. lib. 6. p Matt. 18. q Matt. 15. r 2. 2. quæstion. 43. artic. 2. penultim. & ultim. s cap qui scandalizauerit, de reg. iur. t de nou. oper. nunci. u in d. art. ult.

SVMMARIVM.

Matrimonium consensum liberum requirit, & metu etiã reuerentiali fit nullum, nu. 4. si sit nimius, num. 7. & causa sine qua non. num. 9. 1

E *Papa defectũ consensus iure naturę reqsiti supplere neqt.* 2

Metus in fœmina minor, quam in viro, sufficit: & quis sit iustus, arbitratur in foro exterior iudex. & num. 8. 3

Metus, qui professionem annullat, annullat, & matrimonium. 4

Curator, vt pater honorari debet: vnde & metus ab ipso illatus vitiat, vt illatus à patre num. 3. & 5

Metus verecundia proficiscens ex sola præsentia patris, matrimonium non annullat, nimiæ autem reuerentiæ, quę fuit causa, vt alias non consensura consenserit, annullat. num. 7. 9. & 10. 6

10 *Metus,*

10 *Metus, qui facit alios actus rescissibiles, annullat matrimonium.* F

10 *Reuerentia patris, causa consensus filiæ aliàs non consensuræ, ideo annullat matrimonium, & alios contractus rescindit, quia tollit necessariam libertatem consentiendi, & numer. 11.*

CONSILIUM X.

QVædam puella diues sub curatoris potestate constituta, metu & reuerentia ipsius curatoris per se, & alios illa incutientis, sponsalia cum quodam iuuene, & successiue matrimonium contraxit, sed antequam contraheret, lachrymans matri suæ dixit se coactè illa contrahere, & post contracta sponsa- G lia, antequam contraheret matrimonium, frequenter coram familiaribus suis idem repetijt, nimirum se nullatenus velle contrahere cum illo: imò & expresse protestata fuit coram notario & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret se consentire, dicturam illa contra mentem, & voluntatem suam ob metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum eiusdem curatoris amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

1 Respondeo primo, sententiam quorundam virorum mihi ostensam proculdubio esse verissimam, scilicet matrimonium præfatum esse nullum. Tum quia matrimonium non potest consistere sine consensu, a H & in facto quæstionis proponitur præfatam D. puellam consulentem nunquam præfato matrimonio consensisse. Tum quia non omnis consensus sufficit ad conficiendum matrimonium: sed requiritur vt sit liber, & nullatenus coactus, iuxta cap. [cum locum] de sponsalibus, & glossam solemnem ab omnibus receptam, b & in facto narratur consensum illum qualem qualem, qui exterius fuit præstitus, fuisse præstitum per metum & violentiam.

2 Tum quia etiam Papa, sua, quæ summa est, potestate absoluta non potest supplere defectum consensus requisiti iure naturali & diuino, vt tradit Panormitanus c & probatur, quia non potest ipse iuri naturali & diuino derogare. d I

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum esse nullum in foro exteriori, non requiritur ut interueniat metus tam iustus, quàm requiritur in viris: quia minor sufficit in fœmina, iuxta glossam memorabilem. e Addo secundo, quod nos altius quam vllus alius in Manual. Confess. f reiecta definitione iusti timoris communiter recepta, quo ad forum exterius diximus hoc arbitrio iudicis relinquendum esse iuxta glossam notabilem & communiter receptam. g Tertio, quod ad arbitrandum in hoc casu interuenisse talem, facit multum, quod præfata D. consulens est puella, & orphana sub curatore constituta: & quod ipse curator illum timorem incutiebat, & me- K diatores addebantur ad incutiendum illum, vt volens nolens consentiret.

4 Addo quarto, quod ad idem facit multum glossa singularis h quatenus habet, solum metum reuerentialem, quem habet filia in patrem, sufficere ad iudicandam professionem religionis ab ea factam non valere: & cum idem timor, qui sufficit ad inualidandam professioné religionis, sufficiat ad inualidandum matrimonium, i consequens est sufficturum in hoc casu probare metum reuerentialem interuenisse.

5 Quem arbitror facile probatum iri, cum is, qui vrgebat eam ad præfatū matrimonium, esset, vt dictum est curator ipsius, quem tenebatur illa vt patrem reuereri, per ea quæ post alios nos tradidimus in præfato Manual. k Addo quinto, quod ad idem faciunt alia quædam quæ in præfato cap. l in hoc citauimus.

6 Hac de re bis consultus, bis idem respondi, nempe præfatam puellam non esse uxorem præfati adolescentis in foro conscientiæ, nec in exteriori, & iudicem eruditum, & rectum, coram quo causa hæc tractata fuerit, iudicaturum illam non esse censendam uxorem eius si omnia, quę proponuntur in facto, probata fuerint, per ea quæ nos in altero responso iam citauimus.

Nunc tertio super eadem re interrogatus respondeo idem. Nec obstat, quod quidam dicunt Prætorium istud celeberrimum, & eruditissimum, iuxta ac æquissimum Reuerendiss. Dominorum Rotæ iudicasse metum, & paternam reuerentiam non sufficere ad annullandum matrimonium.

7 Tum quia id uerum est de metu, & uerecundia paternali, quam sola præsentia patris inducit, ut clarè probat textus, m & præter alios adnotauit Panormitanus n quod commendauit Felynus: o nos autem loquimur de tali reuerentia paternali, quæ inducit metum, & quę causa fuit ut consentiret filia, uel filius, aliàs non consensura, uel consensurus, quandoquidem præsupponitur præfatam puellam noluisse cótrahere cum præfato adolescente sponsalia, & cum lachrymis id dixisse matri suæ, & post contracta sponsalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixisse ante familiares suos se nullatenus uelle contrahere cum illo, immo & expressè protestatam fuisse coram notario, & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua uerba, quibus significaret talem consensum, dicturam ea contra mentem, & uoluntatem suam propter metum, & reuerentiam sui curatoris, & aliorum illius amicorum, uel familiarium. Tum quia hoc significant uerba legis primæ, p ibi: [& hoc causa cognita, si liquido appareat libertum metu solo, uel nimia patroni reuerentia ita se subiecisse, ut uel pęnali quadam stipulatione se subijceret.] Per quæ significatur, quod non solú annullatur actus factus coram eo, cui debetur reuerentia, ut patri, uel patro-, eo tempore quo dat libertatem, sed etiam si fiat postea, dummodo causa cognita appareat, quod propter metum, uel nimiam reuerentiam consensit, ponderanda est enim illa disiunctiua, [metum, uel nimiam reuerentiam,] cum ad ueritatem alternatiuæ altera pars sufficiat q & inde subiungimus sequentia.

8 Primo quidem, quod cum (vt nos confutata irrefragabiliter definitione iusti metus communiter recepta in Manual. Confess. r concludimus) arbitrio iudicis relinquendum sit, quis metus dicatur iustus, iuxta glossam memorabilem & communiter receptam s uidetur nobis, salua iustiore sententia, quod uir bonus,

ALLEGATIONES.

a capit. sufficiat. 27. quæstio. 2. & l. nuptias ff. de regul. iur. b In cap. notificasti. 33. quæst. 5. c In cap. per venerabilem. nume. 21. qui filij sint legitim. d capitu. sunt quidam. 25. quæst. 1. e in d. cap. cum locum. f cap. 22 num. 50. & 51. g cap. cum dilectus, de ijs quę vi. h cap. præsens. 20. quæst. 3. i Argum. gloss. nota. recept. in cap. 2. de elect. K cap. 14 nume. 3. l 22. num. 50. & 51. m in cap. 1. §. porro, de despons. impub. lib. 6. n in capit. nonne, de præsumpt. o ibidem, num. 22. & in cap. cum omnes, de constit. p §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non datur. q cap. in alternatiuis, de regul. iur. lib. 6. r cap. 22. nu. 51. s in cap. cum dilectus, quod metus cau.

nus, prudens, & doctus, coram quo omnia prædicta A
probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuiſſe factum metu & reuerentia iuſtis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quicquid dicant aliqui, ſufficit ad annullandum matrimonium ſola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea quę non erat alias cõtractura, per l.1. a quatenus probat, id quod promiſit libertus cauſa onerandæ libertatis propter nimiam reuerentiam, eſſe reſcindendum. Non obſtat, quod textus habet, [propter metum, vel nimiam reuerentiam,] quia non habet copulatiue [propter metum, & nimiam reuerentiam,] ſed [propter metum, vel nimiam reuerentiam,] alternatiuè: ad cuius veritatem ſufficit alteram partem eſſe veram, ut ſupra dictum eſt. B Nec obſtat item, quod textus loquitur de promiſſione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renunciantem beneficium ob nimiam reuerentiam Epiſcopi, ut ait gloſ. b

10 Nec obſtat etiam, quod non ait promiſſionem liberti eſſe nullam, ſed reſcindendam, quia regulariter actus meticuloſi, & ob reuerentiam facti, non ſunt ipſo iure nulli, ſed actione quod metus cauſa reſcindendi, iuxta gloſſam magnam & celebrem c receptam fere per omnes, excepto Fortunio, & alijs paucis, d qui dixerunt ipſos ipſo iure nullos. Non inquam hoc obſtat, quia omnis metus, qui facit contractus alios C reſciſſione dignos, facit matrimonium ipſo iure nullum, ſecundum ſententiam receptam in dicta gloſſa, & vbique. Non obſtat etiam, quod ait [cauſa cognita.] quia non omnis reuerentia reſcindit actum, videlicet reſciſſione dignũ facit, ſed illa ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc eſt probandum, per ea quæ adducit Felynus. e Non enim, vt ibi notabiliter ait Panormitanus, omnis præſentia patris, quam conſtat aliquam reuerentiam inducere in filium, ſufficit ad reſcindendum, uel annullandum actum, ſed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret, quod ipſum ait etiam Felynus, licet non ita late f & alij alibi, quos ille citat utrobique, & additio Bartoli, g & probat optime, cap. 1. h D

11 Tertio probatur, quòd ratio tota quare metus, & reuerentia annullant actum matrimonij, & alios actus faciunt reſciſſibiles, eſt, quod tollunt conſenſum, uidelicet libertatem conſentiendi neceſſariam ad actus ualorem, uidelicet firmitatem: & omnis reuerentia, quæ operatur tantum, quod illa non interueniente non fieret actus, tollit conſenſum, uidelicet efficit illum adeo coactum & inefficacem, quod non ualet, uel eſt inualidandus, ergo ſola illa ſi probetur ſufficit ad reſcindendum, uidelicet annihilandum actũ, argument. [l. abigere.] i & capit. [meminimus.] k eorum quæ ibi adnotauit Panormitanus de lege extendente ſe, uel aſtringente eatenus, quatenus ratio eius ſe extendit, uel aſtringit. l E

ALLEGATIONES.

a §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur. b In dicto §. quæ onerandæ, verb. metu. c in cap. Abbas, de ijs quæ vi d de vlt. fin. illat. 27. e in cap. nonne, de præſumpt. numer. 21. f in capit. cum omnes, numer. 12. de conſtitut. g in dicto §. quæ onerandæ. h §. porro, de deſponſal. impub. libr. 6. i §. quamuis. ff. de iur. patronat. k Et cap. ſuggeſtum. l De appellatio.

De in integrum reſtitutione.

SVMMARIVM.

Impedito, cum reſtituitur aduerſus lapſum temporis, datur tempus a lege ſtatutum, alioquin illud ſolum in quo fuit impeditus. 1

Parochus ad ſumendos ordines in fine anni impeditus reſtituitur non ad alterum annum, vt appellans, ſed ad tempus in quo fuit impeditus. 1

CONSILIVM I.

AN Commendatario Eccleſiæ regularis curatę in quadrimeſtri ultimo anni, intra quem tenebatur promoueri, legitime impedito, detur quoad utrunque forum alius integer annus ad promouendum, ceſſante præfato impedimento, uel tantum complementũ partis anni, in qua legitime impeditus fuit?

1 Reſpondetur, quòd multa poſſent induci ad ſuadendum, quòd detur annus integer legitime impedito, ex his quæ habentur per omnes in capit. ex ratione, a & ex alijs locis per Doctores citatis in eis. Sed uerius uidetur dandum eſſe ipſi tantum temporis, quanto fuit impeditus, b & quia iura, quæ contra hoc poſſunt allegari, loquuntur, quando per legem ſtatuitur, & determinatur tempus, ad quod quis reſtituendus eſt propter impedimentum, nos autem loquimur de reſtitutione impediti ad tempus non determinatum a lege, ſed determinãdum ab homine, quod uidetur eſſe metiendum per tempus impedimenti, ratione cuius illud reſtituitur. Salua maturiore ſententia, quam nunc non uacat latius diſcutere.

ALLEGATIONES.

a De appellat. & in c. ſi electio. & in c. ſi ex eo, de elec. lib. 6.
b Argum. cap. 1. de reſtitutio in integrum cum ei adnotat.

De arbitris.

SVMMARIVM.

Arbiter electus, vt iudicet in conſcientia inter actorem & reum, debet probationibus illam fidem adhibere, quam adhibuiſſet iudex fori exterioris, vnde actori, etiam alioqui fide digno, non defert iuramentum, niſi pro illa parte, quam ſemiplene probauerit. 1

CONSILIVM I.

TItius dicit, ſe olim ſexdecim in circa annis præteritis mutuo dediſſe Sempronio uigintiquinque aureos, nulla interueniente ſcriptura, id quod tamen Socrates Sempronij affinis ſcire potuit. Sempronius negat ſe hanc pecuniam accepiſſe, ductus tamen quibuſdam perſuaſionibus una cum Titio, arbitrum ſacerdotem conſtituunt ambo, qui in conſcientia tantum iudicet (quicquid ſit de foro exteriori) an Titius poſſit tuta conſcientia hanc pecuniam petere, & Sempronius etiam in conſcientia teneatur reſtituere. Arbiter Socratem medio iuramento ad inſtantiam Titij interrogat, qui reſpondit ſe optime recordari olim nomine Sempronij in quadam neceſſitate conſtituti acceſſiſſe Titium in propriam Socratis domum, ubi Sempronius erat, quo in loco poſtquam in quo-

In quodam camerino infero multa uerba inter ſe ha- F
buerunt, proprijs oculis uidit Titium exburſare quandam pecuniæ ſummam, ſed ſibi incertam aureorum Sempronio; cui Titio diſcedenti, & domum reuertenti dixit Sempronius: [Così uogliono eſſer, come Titio. gli amici, quando a biſogni ſono aiutati.] cui Titius urbanè reſpondit. Huic atteſtationi proprium iuſiurandum addit Titius, quo iurat ſe olim mutuo dediſſe prædictam ſummam prædicto Sempronio, & nunquam ſibi reſtitutam fuiſſe. Nunc quærit arbiter, an ductus prędictis, & bona Titij fama, qui & nullius eget (eſt enim diues) debeat in conſcientia Sempronium reſtringere ad ſolutionem.

1 Reſpondeo primo, quod quęſtio hęc difficilis eſt, leges enim, & canones, unde haurienda eſt eius deci- G
ſio, ualde torquent eorum interpretum ingenia, ut uidere eſt in comment. l. in bonæ fidei. a Nam præter ea, quę iura diſponunt, oportet ſcire qualitates bonas, & malas Titij, & Sempronij, ad ſciendum, utri eorum debeat iuramentum deferri.

Secundo tantam difficultatem habet in foro conſcientiæ, quantam in exteriori, quia tota difficultas conſiſtit in arbitrando, an Titio, an uero Sempronio ſit deferendum iuramentum.

Tertio, ſecundum opinionem mihi ueriorem, & receptiorem Bartholi, Panormitani, & aliorum multorum, iuramentum hoc caſu non debet deferri Titio quoad omnes uigintiquinque aureos, quia Titius eſt actor, & Sempronius reus, & Titius nō probat ſimpliciter quo ad uigintiquinque, & ad actorem nunquam eſt deferendum iuramentum in ſupplemētum probationis niſi poſt ſemiplenam probationem, quæ requirit unum teſtem integrum, qualem non habet Titius quo ad uigintiquinque licet habeat quo ad aliquos.

Quarto, quod poteſt arbiter condemnare Sempronium ad ſoluēdos illos, ſiue tot aureos, quos, uel quot Socrates iurauerit uidiſſe mutuari, quia quo ad illos habet ſemiplenam probationem, & eſt ęque bonę, aut melioris qualitatis quàm Sempronius.

Quinto, quod poſſet prædictus arbiter cogere Sempronium ad ſoluendum tot, quot Socrates iurauerit ſe uidiſſe mutuari ei, & cogere ad iurandum, quod non recepit plures, quia licet actori non poſſet deferre iuramentum in ſupplementum probationis, niſi quo ad ſemiplenam probationem, poſſet tamen reo deferre iuramentum purgationis, data præſumptione aliqua notabili contra eum, qualis poteſt ſatis iudicari, quod in caſu propoſito inuenitur. Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIO.

a Cod. de rebus credit. & in cap. final. de iureiurand. & in l. admonendi. ff. eodem, & in cap. final. libr. 6.

FINIS LIBRI PRIMI.

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ, DOCTORIS NAVARRI,

LIBER SECVNDVS.

De Judicijs.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia cum propria vxore minus delictum est, quam cum alia persona commissa, estque mixti fori.*

2 *Mixti fori crimine laicum ab Ecclesiastico canonica pœna punitum potest sæcularis sæculari pœna punire, vnde Ecclesiasticus, nec debet reum curiæ sæculari tradere, nec inhibere ne puniat.*

CONSILIVM I.

AN Vicarius Episcopi possit tradere curiæ sæculari laicum cõfessum tantum per tormenta crimen sodomiæ cum sua propria uxore admissum, absque timore irregularitatis cõtrahendæ per mortẽ a sæculari iudice inferẽdam?

1 Respõdeo, quòd putare n, si Vicarius essem, id mihi nõ fore licitum, neq; decens. Tum quia crimen præfatum cum uxore propria admissum paulò minus uidetur, quàm cõmissum cum alia persona. Tum quia non probatur alio modo, quam confessione per tormenta exacta, quæ probatio est minus legitima. Tum quia, ut arbitror, proceditur uia inquisitionis, per quam iure pontificio regulariter non punitur inquisitus pœna ordinaria rigorosa.

2 Tum quia non est necessaria traditio facienda curię sęculari, cum ille sit laicus, & crimen est mixti fori, & iudex laicus põt eum punire laicè, quamuis puniatur à uicario canonice, arg. c. [fœlicis,] §. præmissis. de pœnis, lib. 6. per quod Panor. a & Felinus cum alijs citatis ab eo, b tradũt, punitum ab Ecclesiastico iudice pœna canonica pœnitentiali, posse iterum puniri

A per iudicem sæcularẽ pęna sęculari, si crimen est mixti fori. Tũ quia Vicarius facit officio suo satis castigãdo eum canonicè exilio aliquo iusto, & alijs pęnis pęnitentialibus, & soluẽdo illum à uinculis sine aliqua traditione processus probationum coram se factarum, nõ inhibito, neque requisito iudice sęculari, qui suo arbitrio faciat, quod ei iustius uidetur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

B a in cap. tuæ, de procuratoribus, col. penult. b in cap. de ijs, fal. 11. de accusat.

SVMMARIVM.

Episcopus cum verbaliter à se depositis dispensare valet, modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio. 1

CONSILIVM II.

C RESOLVTIO est, Episcopum posse dispensare cum verbaliter à se deposito, ut tenent Panormitanus, Felinus, Decius, & communis, a maximè si in sententia sua, uel uicarij sui hoc faciendi potestas fuerit sibi reseruata, quod certissimum est, cum depositio facta fuit ob adulterium, uel alia crimina eo minora, uel saltem non maiora, si autem depositio fuisset facta ob hæresim, uel alia crimina, uide-
D tur non posse. 1

ALLEGATIO.

a in cap. at si clerici, § de adulterijs, de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare potest Episcopus cum deposito à se per sententiam verbaliter ob crimen, super quo potest dispensare.*

Episcopus

1 *Episcopus dispensat in criminibus adulterio minoribus.* F

2 *Incestus cum matre, & filia carnali, crimen maius adulterio, secus si sit perpetratus in gradu remotiori, vel cum cognata spirituali.*

3 *Dispensare potest Episcopus super incestu etiam maiore adulterio, quia hoc expresso iure ei conceditur.*

3 *Incestus spiritualis non est propriè incestus.*

CONSILIVM III.

1 QVOD Episcopus possit dispensare super sententia sua, & restituere depositum per illam ob incestum spiritualem, ad suos ordines, facit primo, quod Episcopus potest dispensare cum deposito à se uerbaliter tantum ob crimina, in quibus licet ei dispensare, a secundum Speculatorem, b & Panormitanum, c quem Felynus, & Decius ibi sequuntur per iura ab eis citata, respondentes Aretino contra tenenti. G

2 Secundo quod Episcopus potest dispensare in minoribus criminibus adulterio, & licet incestus uerus cum matre, & filia carnali, sit maius crimen, quàm adulterium, d alius tamen incestus in remotiori gradu, uel cum cognata spirituali non uidetur esse tã grãdis, sicut adulterium, arg. l. [si adulterium,] e & eorum, quæ subtiliter dicit vterque Thomas f quicquid Glossa dixerit, g & Doctores ibi parum differentiam aduertentes. H

3 Tertio, quod est sententia Ioan. Andr. quem sequitur Panor. h & Felyn. Dec. & cõmunis habet, posse Episcop. in incestu etiam maiori adulterio dispensare. Tum per cap. [uirginem] i Tum quod licet Episco. non possit regulariter dispensare in criminibus maioribus adulterio, potest tamen, quando expresse id ei iure conceditur, ut conceditur in incessu per prædicta iura.

Quarto id probatur, eo quòd incestus spiritualis non est propriè incestus, quia sola consanguineorum, & affinium coniunctio est propriè talis, k & tradit pulchrè Caiet. l dicens, copulam cum cognata spirituali, non propriè, sed metaphoricos dici incestum, I & ita esto incestus carnalis sit crimen maius adulterio, metaphoricus tamen non est talis. Quare sine dubio poterit Episcopus in eo dispensare. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. at si clerici. § de adulteriis. de iudi. b Tit. de accusat. num. 4. c in d. § de adulteriis. d capit adulterii malum. 32. quæst. 1. e 1. §. ff ad l. Iuliam de adult. f in 2. 2. quæstion. 154. articul. 9. ad 3. g in d. §. de adulteriis. h in d. § de adulteriis, numer. 10. i & cap. si quæ uirgo. & cap. si quis sacro. 27. quæstion. 1. k 36. quæstion. 1. cap. 1. l in d. art. 9. in respon. ad 2.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio matrimonialis obtenta in foro conscientiæ tantum, etiamsi de ea fiat fides, tamen non prodest quo ad effectus fori exterioris, in quo constat de impedimento, numer. 7.* K

1 *Iudex iudicare debet secundum veritatem illam quam nouerit, vt iudex illius fori, in quo iudicat. numer. 10.*

1 *Actus valor à potestate, & voluntate facientis pendet.*

2 *Contradictoria nec esse, nec iudicari possunt simul vera, at quod aliqua sint valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud, contradictorium non est, num. 11.*

3 *Sacramentũ etsi à futura approbatione, vel reprobatione Papæ, nec aliter à futuro euẽtu põt pendere, sed statim valet, vel non valet, & numer. 11. potest tamen ab eo statui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio, num. 6. vel quod iudicetur tale in vno foro, & non in alio, num. 11.*

3 *Matrimonium, sicut & alia sacramenta, non potest pendere, sed statim valet, vel non, & si non valuit, non potest à futuro euentu incipere valere, sicut & si valuit, non potest ob futurum euentum effici ne valuerit.*

4 *Iudex secundum eandem conscientiam contraria iudicare nequit, num. 12.*

5 *Litteræ Pœnitentiariæ quo ad forum contentiosum non suffragantur, num. 12. & 13.*

7 *Dispensatio limitata quo ad forum interius, & illius effectus, ad exterius, & illius effectus non extenditur.*

8 *Absolutus quo ad forum interius tantum, non est quo ad exterius, siue illius effectus absolutus.*

9 *Contradictoria, vt aliqua dicantur, oportet vt respectu eiusdem rei, & qualitatis sint opposita.*

13 *Papa potest statuere, imò, tam per iura statutum est, vt iudex per quandam probationem credere, & iudicare possit aliquid quo ad vnum effectum, & non quo ad alium, seu in vno foro, & non in alio.*

CONSILIVM IV.

FACVLTAS dispensandi cum ijs, qui publicè, & bona fide in tertio, & vlteriore gradu matrimonium contraxerunt, in foro tantum conscientiæ, cum sit per bullã cruciatæ commissario concessa, & in eo foro commissarius dispensauerit. Quæritur, si de impedimento in foro exteriori constet, & de prædicta dispensatione, an iudex fori externi debeat secundum cõscientiam, & ueritatem iudicare matrimoniũ ualidũ.

1 Respondeo, quòd pro parte affirmatiua huius dubii facit primo, quòd iudex debet iudicare secundum rei ueritatem, & non secundum falsitatem fucatam, iuxta illud, a [secundum iustitiam,] supple uerum, id est, non fucatam, [iudicabit] at uerè prædictum matrimonium ualuit coram Deo, ergo debet iudicari ualidum. Secundò, quòd potestas, & uoluntas concurrentes in aliquem actũ, faciunt illum ualidum, b & in casu ille uidentur concurrisse in dispensatione, quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum concessam, uoluit dispensare, & actu dispensauit, ergo &c.

2 Tertiò, quòd duo contradictoria non possunt esse, nec iudicari simul vera, c & consequenter matrimonium prædictum non potest dici, nec iudicari ualidum, & non ualidum, at dicendum est esse, & uerè iudicari ualidum, quia est ualidum in foro conscientiæ secundum utrãque partem, ergo ualidum est, arg. à toto ad partem, qđ ualet s̃m dialecticos, & Baldũ. d

3 Quartò, quòd sacramentum non potest pendere à futuro euentu, nec futura ratificatione, vel reprobatione etiam Papæ, ut tradit Paludanus, quem nos munimus, & sequimur alibi, e nam licet Papa possit efficere, ut facta uirtute suæ legis habeantur pro infectis etiam ex tunc, f non tamen potest efficere, ut id quod

ALLEGATIONES.

a Esaiæ 11. b cap. cum super cum ei adnot. de offic. deleg. c l. ubi repugnantia. ff. de regul. iur. & capitul. si enim de pœnitent. distinction. 2. d in l. conuenticula, C. de Episcopis, & Cler. e in cap placuit. de pœniten distinctio. 6. à num. 102. f iuxta clement. 1. adiuncta glo. singul. uerbo, infectis, de immunitate Ecclesiæ.

id quod verè est, vel fuit sacramentum, habeatur pro non tali, & infecto, a cum iure diuino subsistat, & Papa illud annihilare nequeat, b & consequenter hoc prædictum matrimonium, quod à principio valuit, non potuit desinere valere ob futurum euentum mortis mariti, nec contradictionis vxoris, nec Papa potuit efficere ne valuerit, vel ne valeat.

4 Quintò, quòd licet iudex posset iudicare vnum secundum conscientiam, quam habet, vt priuata persona, & contrarium secundum conscientiam quam habet, vt publica, non tamen potest secundum eandem conscientiam iudicare contraria, secundum omnes. At iudex huius causæ, visis eius actis, debet iudicare hoc matrimonium esse validum quo ad forum conscientiæ, etiam secundum conscientiam, quã habet, vt iudex, & publica persona, ergo non potest iudicare illud esse inualidum, tanquam iudex, secundum eandem conscientiam, nam qua ratione conscientia priuata non potest dictare duo contraria, eadem non poterit etiam publica, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur.

5 Sextò, quòd cum sequenti vnum est maximum argumentum, quod pro hac parte afferri potest, quod licet remitti possit pœna, & dari absolutio, & fieri dispensatio quo ad forum conscientiæ tantum, ita quod non prosint, nec noceant quo ad contentiosum, donec sciantur in illo, videtur tamen, quod non possint illæ dari, vel fieri quo ad hoc, vt non operentur effectum in foro contentioso, posteaquam scitæ fuerint in eo. Pro quo facit antiquus stylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnensis in regula de non iudicando iuxta formã supplicationis, c testatur, secundum quem stylum, literæ, in quibus committebatur absolutio, vel dispensatio quo ad forum conscientiæ tantum, dirigebantur confessarijs clausæ, & sigillo munitæ, sicut & nunc diriguntur, & præterea in eis apponebatur clausula, vt id fieret sine testibus, & cõfecto actu laniarent, siue rũperentur literę, quod nõ alia ratione videt fieri solitũ, quã ne probatione postea facta per illas operarentur et effectũ in foro exteriori, & cõtentioso, & cũ in casu proposito constet iudici, quatenus iudex est, de dispensatione prędicta in foro conscientiæ, debet iudicare prædictum matrimonium valuisse.

6 Septimò, qꝑ vr̃ nõ posse fieri ẽt à Papa, vt matrimoniũ, de quo in vtroq; foro cõstat esse legitimũ iudici, tã quã iudici, nõ dẽat iudicari verũ, & legitimũ quo ad vtrumq; forũ, quia vna, & eadẽ cõscientia, q̃ per vnã, & eandẽ scientiã publicã ducitur, nõ videtur posse cõtraria dictare, cum vna, & eadè res vno, & eodem iure cẽsenda sit. d At in casu proposito cõstat iudici, vt iudici de ꝑdicto matrimonio quo ad vnumq; forũ, ergo.

7 Non obstãtibus tñ ijs, vr̃ dubium positũ negatiuè esse resoluendum, s. quod nõ adsit talis dispensatio, q̃ ad effectũ, de quo agitur, suffragetur ad validitatẽ matrimonij, quia effectus, de quo agitur, ptinet ad forũ exterius, & cõtentiosum, vt palã est, & dispensatio prędicta nullatenus validauit matrimonium, de quo agitur, quo ad forum exterius, & contentiosum.

Primò, qa limitata causa limitatũ ꝓducit effectũ, e & tã facultas dispẽsandi cõmissarijs cõcessa cruciatæ, q̃ dispẽsatio facta p illos sup impedimento ꝓdicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori cõscientiæ dũtaxat, ergo nõ valet quo ad forũ cõtentiosum. Secũdò, qa actus agentiũ nõ operantur vltra intentionem eorũ. f At tam Papa faciens facultatem dispensandi, quã cõmissarij eius dispensantes per facultatem prædictã cruciatæ, exprese restrinxerunt eam quo ad effectus fori interioris, & conscientiæ tantum, ergo actus eorum non possunt operari, neque prodesse quo ad alios.

8 Tertio, ea quæ sunt iudicanda valida quo ad alterum forum duntaxat, non debent iudicari valida quo ad vtrunque. Tum per capit. [de his.] iuncta gloss. recepta, g quatenus habet, absolutum quo ad forum consciẽtiæ tantum, non esse absolutum quo ad forum exterius, quam communiter receptam sequitur Io. ab Anania. h Tum quod iudex, qui scit reum coram se accusatum fecisse delictum, de quo accusatur, si de illo coram eo legitimè probetur innocens, debet eum absoluere quo ad forum contentiosum, & non quo ad forum conscientiæ, & econtrario, si scit eum non fecisse, & probetur nocens, debet condemnare iuxta iura, i & tradit D. Thom. communiter receptus, k vbi profundè probat Caieta. sequutus alios multos DD. classicos. Tum quod sponsi de futuro, secuta copula carnali, erant iudicandi coniuges quo ad forum exterius ante Conc. Trid. l non tñ quo ad forum consciẽtiæ, nisi vxorio affectu eã habuissent. Tũ qđ cõtrahentes matrimonium per verba de præsenti dicta sine intentione contrahendi, iudicandi sunt in foro exteriori coniuges, non aũt in interiori. m Cum ergo cõstet dispensationem, de qua agitur, esse limitatam quo ad forum conscientię tantum, non est iudicandum per eã matrimonum esse validum in foro contentioso.

9 Postremo, quòd Papa potest statuere, concedere, vel dispensando efficere, quod aliquod matrimonium valeat quo ad forum consciẽtiæ, & non quo ad forum contentiosum, quia efficere, quod aliquid valeat quo ad vnum forum, & non quo ad alterum, non est efficere, quod vnum, & idẽ vere valeat, & non verè valeat sed quòd sit iudicandum verè valere quo ad vnum forum, & non esse iudicandum verè valere quo ad alterũ q̃ nullatenus sunt cõtradictoria, quia vt aliqua sint talia oportet, vt sint opposita respectu eiusdem rei, vel qualitatis, secundũ verã dialecticam, qualia non sunt hæc, vt palã est, sicuti non sunt contradictoria. [Hic est idoneus ad vnũ munus, & non ad aliud:] nec illa, [Hic est successor patris quo ad vnũ, & nõ est quo ad aliud,] nec illa, [Papa absoluit hunc ad hunc effectum, & non absoluit eum ad alium,] nec illa, [Hic iudicat reum cõdemnandum secundum allegata, & probata, & non iudicat eũ cõdẽnandũ secũdũ conscientiam priuatam.

10 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur ex mente D. Thom. n concedendo, quod iudex debet iudicare secundum veritatem, sed non qualemcunque, sed tantum secundum illam, quæ sufficit ad iudicandum, quod iudicare intendit, quam nouerit vt iudex, & in casu proposito iudex non nouit simpliciter veritatem prædicti matrimonij, sicut dicetur in responsione ad vltimum, & minus ad iudicandum illud esse verum quo ad fori contentiosi effectus, quia contrarium significat limitatio tam in facultate dispensandi, quam in ipsa dispensatione expressa.

Ad secũdũ cõcedimus actus valorẽ pẽdere à ptãte, & volũtate agẽtis, & Papã qdẽ habuisse, & hẽre ptãtẽ concedẽdi facultatẽ dispẽsandi quo ad vtrũq; forũ, sed negamus voluisse eã facere cõmissarijs cruciatę, itẽ habuisse commissarios potestatem, & voluntatem id faciendi, quia imo neutra eis fuit, vt ex facultate sibi concessa

ALLEGATIONES.

a Arg. c. degradatio cũ gl. & eis adno. de pęnis li. 6. b c. sunt quidã. 25. q. 1. c q. 14. lit. B. d c. cognouimus. 12. q. 2. & leg. cũ qui. ff. de vsu c. e L. in agris. ff. de acqui rer. domi. f l. nõ oĩs. ff. de re. cred. g De accus h c. dicto de his. col. 1. i l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsid. c. iudicet. 1. q. 7. k 2. 2. q. 60. art. 6. & clarius q. 67. ar. 2. l Per cap. is quam fidem. de sponsal. m cap. tua cum ei annot. de sponsalib. n 2. 2. q. 67. ar. 2.

concessa limitatè, & ex dispensatione facta ab eisdem cum eadem limitatione palam constat.

11 Ad tertium concedimus, non posse duo contradictoria simul esse, nec iudicari vera, & consequenter non posse dici, nec iudicari simpliciter matrimonium prædictum esse validum, & non validum. Sed negamus primò prædictum matrimonium posse iustè iudicari à iudice fori contentiosi validum etiam quo ad forum conscientiæ, quia in dicta responsione ad vltimum monstrabimus illud ei non probari, & ita cessat argumentum de toto ad partem. Negamus secundo illum iudicare contradictoria, quia iudicat aliquid esse validum quo ad quid, & quo ad quid non, vt probatum est in vltimo argumento pro parte negante formato, & consequenter iudicem posse iudicare sine vlla contradictione hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi, licet esset validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad quartum concedimus in eo assumpta, & consequenter, quòd matrimonium prædictum statim ab initio ita valuit, aut non valuit, vt Papa non potuerit efficere ne valeat, aut ne valuerit, sed negamus, quòd Papa non possit statuere, vel dispensando efficere, vt aliquod matrimonium, vel aliquod sacramentum, quod verè debet iudicari tale in vno foro, non debeat iudicari esse tale in alio foro, quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, a licet enim Papa non possit efficere, vt confessio, & absolutio sacramentalis iam legitimè factæ non valeant, potest tamen efficere, ne in foro contentioso iudicentur validæ, immo iam effecit, per eadem iura iudicandum esse quo illæ iam legitimè à pœnitente, & parocho factæ, & mortuo parocho, iudicari debeant validæ in foro conscientiæ, non tamen iudicari debent tales in foro contentioso, quia non potest probari in illo eas fuisse factas, prout nec posset mortuo confessario, per quem solum poterant probari, iuxta gloss. & ei annot. b Per eius item iura iudicandum est, quod excommunicatus absolutus in foro conscientiæ tantum à Papa, licet statim à principio sit verè absolutus in illo foro, non iudicetur absolutus in foro contentioso.

12 Ad quintum concedimus in eo assumptum, videlicet, non posse iudicem iudicare duo contraria secundum eandem conscientiam, siue ea sit priuata, siue publica. Negamus tamen primò, iudicem fori contentiosi in hoc casu posse iudicare matrimonium prædictum esse validum quo ad aliquod forum, quia non constat ei, tanquam tali iudici valere illud quo ad illud forum, vt statim probabitur in dict. responsione ad vltimum. Negamus secundo esse contraria, iudicare hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi, vt supra probatum est, & esse validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad sextum negamus in eo assumptum, per adducta in postremo argumento pro nostra parte adducto, cõcedimus autem, quod prædictæ literæ dabantur clausæ, & sigillatæ, & quod in multis earum ponebatur clausula de laniandis literis post absolutionem, vel dispensationem per eas factam, sed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, posteaquam scirentur, & probarentur, prodessent in foro contentioso. Tum quia hoc nemo vnquam dixit. Tum quia etiam Sarnensis, qui de hoc, c testatur, ideo definit hoc fieri solitum, vt euitaretur necessitas componendi, quæ fuisset necessaria ad hoc, vt in foro contentioso iuuaret. Tum quia verius videtur id fuisse vsitatum, ne secreta peccata, & delicta, de

F quibus occultandis grauissimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præstatur, in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant panderentur, sed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliquã inconuenientia absolutis, & dispensatis per eas, nuper inductum est, vt rarissimè ponatur illa clausula, habito pro comperto, quod per illas literas, quibus fit, vel committitur absolutio, vel dispensatio in foro conscientiæ tantum, non probetur quidquam quo ad forum contentiosum, ad hoc, vt iudex illius fori teneatur ad aliquid faciendum, vel omittendum in illo foro, ad quod literis illis non visis non teneretur, quod mox fusius probabitur.

13 Ad septimum respondeo, primò, negando assum-

G ptum in eo, siue maiorem. Potest enim statuere Papa, imò iam statutum est, quòd iudex per quandam probationem possit credere, & iudicare aliquid quo ad aliquem effectum in aliquo foro, & non quo ad alium, & in eodem foro, cuius rei septem exempla quotidiana adduximus pridem in capit. [si quis autem,] d quæ ibi videri possunt. Secundo respondeo, negando etiam assumptum, siue minorem, scilicet, quòd in casu proposito constet iudici, vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrunque forum. Tum quia non est propositum Papæ, vt literæ prædictæ, quibus dispensatio prædicta facta fuit quo ad forum conscientiæ tantum, probent illam quo ad forum contentiosum magis, quam literæ pœniten-

H tiariæ, quibus eiusmodi dispensationes fiunt secretò quo ad forum conscientiæ tantum, per quas palam est non probari res in eis contentas, vt per literas Cancellariæ. Tum quia non est etiam propositum Papæ, vt per illas literas probetur quo ad forum contentiosum magis, quam per solam signaturam gratiæ, vel dispensationis, per quam illæ non probantur quo ad forum contentiosum, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam supplicationis, & regulam 53. iuxta quam dispensatio non suffragatur, nisi literis expeditis. Tum denique quòd stylus Curiæ, facit, qui e omnium consensu habet, intentionem, & mentem Papæ esse, ne illa, quæ per sacram Pœnitentiariam quo ad forum conscientiæ tan-

I tum conceduntur, probari possint quo ad forum contentiosum, & effectus illius per literas secretas, quæ ab ea manant, & à fortiori credendum est, nolle suam sanctitatem, vt literæ commissariorum suorum concedentium aliqua quo ad forum conscientiæ tantum, probent quo ad forum contentiosum plus quam illæ, cum eiusmodi commissarij videantur esse quidam subrogati loco sui pœnitentiarij maioris, & subrogatus debet sapere naturam eius, cui subrogatur, f Salua, & cæt.

[Aduertendum Nauarrum non solum non negare, imò expresse affirmare matrimonium per in foro tantum conscientiæ dispensatos contractum, esse semper, incommutabiliterque validum, sed ex

K quo dicta dispensatio eius non suffragatur, nisi quo ad forum conscientiæ, inde sequitur iudicem fori exterioris debere cum prædictis se gerere ac si sine dispensatione (cum de ea ipsi legitime non constet) contraxissent.

De

ALLEGATIONES.

a Arg. cap. cuncta per mundum 4. quæstion. 3. cap. proposuit. de concess. præbend. b in cap. testimonium. de testibus.
c Vbi supra. d De pœnitent. distinct. 7. a numer. 102.
e cap. quam graui. de crim. falf. f Leg. cum qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio, & cap. ecclesi. vt li. pend.

De foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Francorum Regnum tandiu posse durare dixit Franciscus Primus, quandiu in eo fides Catholica Romana coleretur.*

2 *Bullam Cœnæ Domini ne publicetur in suo regno Rex Galliæ, eiusve parlamentum prohibere iure non potest, quia hoc esset Ecclesiasticis sibi non subditis sine iurisdictione præcipere, nu. 2. & de re spirituali ad quam non se extendit laica potestas, iudicare numer. 9. ad fin. & numer. 10. & licet dicta bulla feratur contra laicos Regi subditos, numer. 11. tamen cum respiciat spiritualia, seu eis annexa, ac materiam peccati, quo ad ea prædicti simul cum Rege Ecclesiasticæ subsunt potestati, num. 15.*

3 *Potestas laica ab Ecclesiastica distincta est, à Deo humano generi communicata ab exordio mundi, ad se circa naturalia secundum naturalem rationem bene gubernandum, beateque viuendum data, & inde ad Reges, & Principes translata, ad ecclesiasticam nequaquam, numer. 12. & 14. neque contra ecclesiasticas personas, numero 2. seu res spirituales, numer. 5. spiritualibusve annexis, numer. 6. se extendens, imò ea minor est num. 4.*

4 *Potestas ecclesiastica à Christo instituta ad gubernandum per supernaturales leges, & rationem, & per supernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam, & in altera ad gloriam sempiternam obtinendam, nequaquam ad sola naturalia seu laicalia, numer. 2. nisi prout ad dictum finem supernaturalem opus est, se extendit, numer. 3. & eius Vicario, qui est Pontifex, numer. 2. super omnes etiam, quod sint Reges, tradita, num. 4.*

5 *Spiritualia in salutem animarum principaliter directa, alia à Deo immediate instituta sunt, vt sacramenta: alia verò ab Ecclesia supernaturali sibi tradita potestate in animarum salutem etiam per annexionem decreta, vt sunt consecratio, benedictio ecclesiæ, & similium censuræ ecclesiasticæ, beneficia, & eis annexa numer. 7. ac spiritualia statuta, numero. 6. & 13. ad quæ laica potestas nequaquam se extendit, numero 8. & 9. nisi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Ecclesia concesso licet, num. 10.*

15 *Bulla Cœnæ in laicos ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet, pro bono publico fertur, num. 17.*

16 *Citatio iure naturæ necessaria est regulariter, fallit tamen, quando citandus actu quis sit, nullo modo, etiam si præsens esset, posset contradicere, vel quando certum est ei nullam competere defensionem, itemque & in generalibus edictis, & censuris, quæ ad vitanda futura peccata proferuntur.*

17 *Papa, sicut Imperator, potest esse iudex in causa propria.*

CONSILIVM I.

Svmmum Auditorium Regis Christianissimi edixit, ne bulla Cœnæ in Francia publicaretur, statutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris.

1 Viso, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Christianissimi, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à Christiana erga summum totius Christianæ Ecclesiæ Principem habenda obseruantia, & obedientia alienum. Deinde oraui, quamuis indi-

A gnus, Iesum Christum totius Ecclesiæ caput vnicum, vt suum Vicarium summum, Ecclesiamque sanctam, cui præest, aduersus portas inferi protegeret, & Angeli, atque Archangeli Regis Christianissimi, eiusque iudicij, præsertim Prætorij Parlamenti præfectorum tutelares eis persuaderent id, quod aliquando legimus Franciscum illum fortissimum, atque gloriosissimum Regum Francorũ huius nominis primum dixisse, [Regnum Francorum Christianissimum tandiu posse durare, quandiu in eo Christianismus Catholice, iuxta formam à Pont. Max. Ecclesiæ Sanctæ Romanæ summo præside datam coleretur, ideoque Lutheranos, & omnes alios hæreticos, qui suis hæresibus illud inficere conarentur, censendos esse perduelles, & suæ, suique Regni Maiestatis violatores, eo quòd Regno suo

B machinarentur interitum.] Tertiò, quòd non solum Sanctissimi D.N. sed etiam totius populi Christiani, & maximè Regis, qui nunc regnat, Christianissimi Henrici III. quamplurimum interest prædictum edictum nullius roboris esse iudicari, & ne vnquam aliud simile edicatur grauissimè constitui, quod studio quidem tumultuario breuiter, sed efficaciter monstrabitur per hæc quæ sequuntur fundamenta.

2 Primum est, quòd iuris naturalis per se noti est, non posse quem iuste sine iurisdictione ius dicere, a & prædictum Auditorium nullam habet iurisdictionẽ in Episcopos, & alios Prælatos, & Ecclesiasticos, in quos per illud ius dictum est, per illud Ioannis Papæ. b

C [Nunquam de Pontificibus, nisi Ecclesiam iudicare debere, non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam.] & illud eiusdem, c [Si Imperator Christianus est, quod pace illius dicimus, filius est, non præsul Ecclesiæ, quod ad religionem competit, discere ei conuenit, non docere.] & illud Nicolai, d Cum ad verum ventum est, vltro sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit, quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus ædibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit.] cum alijs sexcentis, quæ idipsum probant, at prædictum Auditorium non est maius suo Rege, qui in suo Regno Imperator est, ergo nõ potuit Episcopos, Archiepiscopos,

D & alios Ecclesiasticos in eo contentos iustè iudicare.

3 Secundùm fundamentum sit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices, & alij multi dixerunt, præsupponendo ea, quæ post longam de hac re disputationẽ efficaciter concludimus in repetitio. cap. nouit. e nempe quod potestas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad sese gubernandum in rebus naturalibus, vt bene beateque viuant secundum naturalem rationem, potestas autem ecclesiastica est potestas instituta à Christo immediatè, & supernaturaliter ad gubernandum fideles secundum legem Euangelicam in supernaturalibus, & quatenus ad id est opus, etiam in naturalibus, & quod hæ duæ potesta-

E tes à se mutuo differunt penes causam materialem, formalem, finalem, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia potestas laica data fuit humano generi à Deo puto nondum homine facto ab exordio mundi, potestas verò Ecclesiastica à Deo facto homine: Penes autem materialem, quia laica data est ad gubernandum naturalia, Ecclesia-

ALLEGATIONES.

a L. vlt. ff. de iurisdict. omn. iud. cum similibus. b in c. nunquam 96. dist. ibi. c in c. si Imperator. eadem dist. d c. cũ ad verum ead. dist. e De iud. nota. 3. præsertim nu. 81. & 86.

Eccleſiaſtica verò directè ad gubernandum ſupernatu- ralia: Penes autem finalem, quia Eccleſiaſticæ finis eſt ſtatus ſupernaturalis in hoc ſæculo per gratiam, in altero per gloriam, finis autem laicæ, naturalis vita, nempe bona, ſeu virtuoſa, quam faciunt virtutes morales ſecundum naturalem rationem, etiam ſine gratia gratum faciente quæſibiles. Penes formalem, quia eccleſiaſtica principaliter dirigit ſecundum legem ſupernaturalem in ſacris litteris contentam, laica verò ſecundum legem, & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Præſupponendo, quod vbi ſupra efficaciter probamus ex his colligi, quod omnes Reges noſtri ſæculi, qua parte ſunt ſolum tales, habent eandem, & nō maiorem, nec minorem poteſtatem, & iuriſdictionem, quam habuerunt Reges prædeceſſores eorum, qui etiam ante Chriſtum paſſum regnarunt: quia poteſtas, ſiue iuriſdictio laica ad humani generis gubernationē neceſſaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos tranſlata, aut certe in vſum cōceſſa Regibus, & Principibus, qui genus humanū gubernarent, & regerent circa res naturales, ad bene ſeu virtuosè viuendum per virtutes morales, etiam per ſolam rectam rationem naturalem quæſibiles: & quod ex his ſequitur, quod cū Reges, qui ante paſſum Chriſtum fuerunt, non habuerint Eccleſiaſticam iuriſdictionem, quam nunc habent Papa, & Eccleſia, quia illa (vt ſupra dictum eſt) à paſſo Chriſto cępit, neque Reges, qui modo ſunt, habent illam.

4 Et conſequenter concluditur neceſſario (fremant licet Lutherani) verum eſſe id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Maximi ſupra relati, & alij ſexcenti Pōtifices, & Doctores Orthodoxi dixerunt, nempe Reges ſubeſſe Pontifici Maximo quo ad ea quæ attinent ad veram religionem, & ſuarum ſuorumque ſubditorum animarum ſalutem, nec quicquam poſſe abſque ipſorū priuilegio iudicare, neque ſtatuere de illis, eſto quòd eorum regia poteſtas ſit antiquior pontificia. Tum quia lex Moſayca fuit antiquior Chriſtiana, ſed hęc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adijcit dignitatem, quando cætera ſunt paria, qualia nō ſunt inter poteſtatem Eccleſiaſticam cœleſtia tractantem, & regiam tantum terrena reſpicientem.

5 Tertium fundamentum ſit, quod prædictum edictum non ſolum eſt iniuſtum ea ratione, quod per illud eſt dictum ius in perſonas, in quas qui decreuerūt illud non habebāt iuriſdictionem, ſed etiam illa, quod decreuerunt ſuper rebus à iuriſdictione laica omnino exemptis. Quod monſtratur, præſupponendo primo, quod circa rerum ſpiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi Catholici eam nimiū ampliando, & multi hæretici eam nimium anguſtando: quod prouenit ex eo, quod vt quidam recentiores aiunt, a non eſt facile definire quid ſit ſpirituale in hac materia, cuius dicti rationem licet ipſi non reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. b & in Manual. confeſſ. c nempe quod ſpirituale, ſiue ſpiritale dicitur omne, quod pertinet ad ſpiritū, ſpiritus autem dicitur proprie halitus, iuxta illud, d [Spiritus meus attenuabitur.] & per tranſlationem, metonymiam, vel metaphoram, nunc anima, iuxta illud, e [Tradidit ſpiritum: nunc ventus iuxta illud, f [Tanquam aduenientis ſpiritus vehementis: nunc omne incorporeū, iuxta illud, g [Spiritus eſt Deus, [nunc alia, vt ait D. Thom. h quare neceſſe eſt, vt ſpirituale quoque multipliciter dicatur, & ita hæretici appellarunt ſpiritualia ſola illa dona ſupernaturalia ſupernaturaliter data generi humano à Deo Optim. Maxim. ad ſuam ſalutem æternam, quæ Spiritui

F Sancto attribuitur: quamuis æque a Patre, & Filio darentur, cum omnia opera glorioſiſſimæ Trinitatis ab extra ſint indiuiſa. Panormitan. autem, Cardinal. & multi alij noſtri, appellauerunt ſpiritualia omnia ad ſpiritum, quatenus ſonat animam, pertinentia, & conſequenter omnem ſapientiam, ſcientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorum vtraque via, quæ profectò inuia eſt, relicta, ſequuti viam regiam ſacræ Scripturæ ſacrorumque Canonum, & Doctorum, prę ſertim, i clarius alijs definiuimus, [ſpirituale eſſe, vt huc pertinet, donum ſupernaturale à Deo immediate datum ad animarum ſalutem, vel inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum, vel

G conſeruandum illud, quod dicitur annexum ei. Quæ ſatis colliguntur ex capitul. [gratia,] & capitul. [qui ſtudet, k] & ex Doctor. præſertim Durando, l & S. Thoma, m & Ioanne Andræa, & Panormitan. n Dixi, [donum ſupernaturale:] ad includendum ſpiritualia per eſſentiam, & excludendum dona naturalia. Dixi, [ad ſalutem animarum:] ad excludenda inſignia, ſeu arma, dotes, & victorias Regibus, & principibus aliquot, vel alijs in alium finem, quàm ſalutem animarum, ſupernaturaliter conceſſa. Dixi, [vel aliquid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam:] ad includendum ſpirituale per cauſam, qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam, vt diximus, & probaui

H mus in d. Manual. o

6 Dixi, [vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data:] ad includenda ſpiritualia, quæ quidem appellant ſpiritualia ſtatuta, vt Ioannes Andræas, & Panormitan. p & communiter appellantur ſpiritualibus annexa, non quidem eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quàm inſtituta, & data ſupernaturaliter, & immediate ab ipſomet Deo: & quod ſunt inſtituta ob illa paranda, conficienda, conſeruanda, & miniſtranda per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter Eccleſiæ traditam, vt vbi ſupra declaramus. Nec rectè infertur hæc non eſſe ſpiritualia, eo quod dicantur eis annexa, vt infra monſtrabitur.

I 7 Præſupponendo ſecundo; eſſe conſequens prædictis, quod ſunt ſpiritualia omnia ſacramentalia, & alia ſacramentis annexa ab Eccleſia per prædictam poteſtatem, ſupernaturalem ſupernaturaliter ſibi collatam ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, nempe conſecratio, & benedictio Eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum, aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus, catechiſmus, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, ius patronatus, beneficia, & eorum electiones, collationes, præſentationes, renunciationes, & id genus alia, & conſequenter quædam eſſe ſpiritualia à ſolo Deo imediatè creata, vel inſtituta, vt ſunt gratia gratum faciens, ſeptem dona Spiritus ſancti, virtutes infuſæ, & gratiæ, quas gratis datas appellant, &

K iuriſdictio eccleſiaſtica ſupernaturaliter primū à Chriſto data, vt diximus alibi, q alia vero ab Eccleſia inſtituta qualia ſunt reliqua prædicta.

8 Præſup-

ALLEGATIONES.

a in 4 lib. ſentent. diſt. 25. b num. 23. c cap. 23. num 99. d Iob 17. e Ioann. 19. f Act. 2. g Ioann. 4. h 1. p. quæſt 41. art. 8. ad 4. i S.Th. in 4. diſt. 75. k 1. q. 1. & cap. quam pio. 1. q. 2. l in 4. diſt. 25. q. 1. m 2. 2. quæſt. 100. artic. 1. 2. & 3. n in capitul. conſulere. de ſimon. o capitul. 22. numer. 1. & 2. p in d. capitul. conſulere. q in d. cap. nouit, de iudi. notab. 3.

8 Præſupponendo tertio, quod prædicta omnia ſacramentalia, & quæcunque ſunt ſtatuta ab Eccleſia ad paranda ſacramenta, per quæ virtus paſſionis Chriſti ad ſalutem æternam nobis communicatur, ſunt & dici debent ſpiritualia. Tum quia vt habetur apud Ioannem, a [Quod natum eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt] & hæc omnia nata ſunt, & effecta ab Eccleſia ſpiritualiſſima, & à ſummo miniſtro eius ſpiritualiſſimo per poteſtatem ſpiritualiſſimam, & ſupernaturaliter datam. Tum quia de annexis idem eſt iudicium, iuxta illud Pauli, b [Tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt, vt tranſlatio legis fiat,] relatum in cap. [tranſlato, c & alia ſexcenta, quæ probant acceſſorium ſequi naturam ſui principalis. Tum quia omnia iura, vel ſunt ſpiritualia ſummæ poteſtati ſpirituali ſubdita, vel laica, ſiue temporalia ſummæ poteſtati laicæ ſubiecta, & non poteſt dici illa eſſe laica, & temporalia, ergo dicendum eſt eſſe ſpiritualia, argu. à diſiunctiua duarum partium ad alteram altera negata. d Tum quia omnia iura, quæ ſubijciuntur poteſtati ſummæ laicæ, poſſunt per eam conſtrui, & deſtrui. e At prædicta ſacramentalia, & ad ſacramenta pertinētia non poſſunt conſtrui, nec deſtrui per poteſtatem laicam, vt omnes Catholici fatentur, ergo non ſubijciuntur ei, nec ſunt laica, & conſequenter ſunt ſpiritualia. Tum quia nullus vnquam Catholicus dixit, nec ſomniauit, vllum Regem, qua parte ſolum eſt Rex temporarius, & laicus, poſſe ordines conferre, & excommunicare: Eccleſias & altaria conſecrare, aquam benedicere, catechizare, & non alia ratione, quam quia ſunt inſtituta per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter B. Petro, & Eccleſiæ datam, ergo nec potuit inſtituere, deſtruere, nec diſponere beneficia Eccleſiaſtica, nec electiones, nec collationes, nec renunciationes eorum, neque alia ab Eccleſia per eandem poteſtatem ſupernaturalē inſtituta. f
9 Tum quia regia poteſtas, vt dictum eſt, non extenditur vltra ea, quæ cognitio, & ratio naturalis attingit, & dictat. At nulla cognitio, & ratio naturalis, etiam tanta, quanta fuit Platoni, & Ariſtoteli, potuit, nec poteſt cognoſcere poteſtatem illam mirabilem, ſupernaturalem, & omnem rationem naturalem excedētem, datam ab omnipotenti Deo, eodemque ſummo Redemptore Ieſu Chriſto B. Petro, & Eccleſiæ ad ſalutem æternam populi Chriſtiani, neque officia, & effecta illius poteſtatis, ergo neque Reges, quatenus ſolum ſunt tales, neque eorum poteſtas, quæ rationem naturalem non excedit, poteſt illa conſtituere, nec de illis iuridicè cognoſcere, nec iudicare, nec ſtatuere. Tū quia ſimonia tantum committitur circa venditionem, & emptionem ſpiritualium, iuxta gloſſam receptā. g At in emptione, & venditione omnium prædictorum committitur ſimonia, ſecundum omnes, & probatur in cap. [de iure.] h & per totum titulum de ſimonia, ergo omnia prædicta ſunt ſpiritualia. Nec obſtat, quod ſimonia committitur etiam in annexis ſpiritualibus, quia vt infra monſtrabitur, non dixi ea ſpiritualibus annexa, eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quàm alia, ob quæ ſunt inſtituta. Tum denique, quod laica poteſtas non poteſt cognoſcere, neque iudicare de iure patronatus, i nec eadem ratione de alijs prædictis, nec alia de cauſa, quam ſpiritualitatis, ergo ſunt ſpiritualia à laica iurisdictione exempta.

Tertium igitur fundamentum in prædictis tribus præſuppoſitis fundatum inſolubiliter concludit prædictum edictum iniuſtum, & nullius roboris eſſe hoc modo: Nulla poteſtas laica poteſt iudicare, vel ſtatuere ſuper vlla ſpiritualia, at prædicta bulla Cœnæ Do-

A mini, & omnia contenta in ea ſunt ſpiritualia, ergo prædictum Auditorium, quod ſolum laicam poteſtatē habuit, non potuit prædictum edictum contra ea edere. Quod autem prædicta bulla, & omnia contenta in ea ſint ſpiritualia primi, vel ſecundi generis, infra in ſolutione argumentorum pro edicto formandorum monſtrabitur.
10 Quartum fundamentum ſit, quòd à mille circiter quingentis annis ſola Eccleſiaſtica poteſtas hæc inſtituit, & deſtituit, conſtruxit, & deſtruxit, auxit, diminuit, & mutauit, nulla laica, & Catholica poteſtate reclamante, imò conſentiente, aſſiſtente, &, vt iuſtum erat, protegente illam, & fauente, ergo ad eandem pertinet etiam nunc ea facere, niſi quis adeo deſipiens re
B ſponderet, poſſeſſionem, quæ tot nominibus eſt immemorabilis, non debere prodeſſe ſummo Pontifici, cum quælibet ſimplex immemorialis cuius infimati proſit, iuxta l. [hoc iure,] k & cap. [ſuper quibuſdam.] l Tum quia, quicquid voluant, reuoluant, & inuoluant aliquot iuriſperiti Latinè, & Græce callentiſſimi, & in humanis literis præſertim Ethnicis verſatiſſimi, qui forſitan huiuſmodi edicta procurant, plus intenti laicę potentiæ armis, quàm piæ obedientiæ menti, non ſolum non probabunt iuſtitiam taliū edictorum, ſed nec ſatis defendere poterūt, ꝙ abſque priuilegio ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ poſſit vlla poteſtas laica cognoſcere, & iudicare de iure, & iuſtitia colorandi titulos poſſidendi prædicta ſpiritualia, cum illa, & iuſtitia co
C lorandi eos ſint eis annexa, & ita ſpiritualia, de quibus laica poteſtas abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio, nec iudicare, nec cognoſcere poteſt. Quare prædicti Auditorij potius erat gratias Sacroſanctæ Sedi Apoſtolicæ agere, ꝙ patiatur Regiam Franciam vti poſſeſſione priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ, quæ illa ei conceſſit, quàm illam expellere à poſſeſſione ferendi prædictam bullam tam iure diuino, quam humano fundata, & vſu longiſſimo confirmata.

Quintum fundamentum ſit, quod rationes, quibus prædictum edictum colorari poteſt, facile tolluntur, maxima enim illarū, & prima videtur eſſe, ꝙ ſicut ſumma poteſtas Eccleſiaſtica immediatè à Deo Eccleſiæ eſt data, & Pontificibus Maximis, ita ſumma poteſtas lai
D ca eſt data immediatè Regibus ab eodem Deo optimo maximo, & longè prius, & antiquius, quàm Eccleſiaſtica Papæ, quoniam hæc, vt ſupra dictum eſt, multis & inſolubilibus argumentis probatur in prædicta repetitione, m data fuiſſe à Deo Chriſto homine facto, illa verò iam inde ab exordio populorum cępit.

Secunda, quæ quadantenus Lutheraniſmum ſapit, quod contenta in prædicta bulla non ſunt circa ſupernaturalia diuinitus, & ſupernaturaliter à Deo Optim. Maxim. data, neque inſtituta & conſequenter nec ſpiritualia, quoad quę ſolum laici, præſertim Reges Pontifici Maximo ſubijciuntur.
11 Tertia, quod contenta in prædicta bulla, contra cuius exequutionem prædictum edictum eſt latum,
E feruntur in laicos regni quo ad temporalia Papæ minime ſubiectos.

Quarta, quòd continet proceſſum factū non pręmiſſa partium citatione, quę eſt pars defenſionis, quam iure naturali deberi declarat clem. [paſtoralis.] n

Quinta,

ALLEGATIONES.

a Ioan. 3. b Ad Heb. 7. c De conſtitut. d cap. ſi enim, de pęniten. diſt. 2. e Arg. cap. 1. de regul. f Arg. l. illud, ff. de leg. Aquil. g 1. quæſt. 1. in ſumma. h De iure patro. i cap. quanto de iudic. k §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti, & æſti. l §. præterea, de verbor. ſignific. m cap. nouit. notab. 3. de iudic. n §. cæterum, de re iud.

Quinta, quod S. D. N. videtur in ea propria cauſa ius dicere, contra legem naturalem, quæ id videtur vetare, a F

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile reſponderi poteſt. Ad primam quidem concedendo ſummam poteſtatem laicam ſiue regiam datam eſſe generi humano regendo longè prius, quam ſumma poteſtas Eccleſiaſtica Eccleſiæ Chriſtianæ, ſed negando ex hoc inferri, quod ſpiritualem habebant Reges, imò contrarium, ſcilicet, quod alia eſt poteſtas Regum laica, alia poteſtas pontificia ſpiritualis, & conſequenter ex facultate vtendi illa, non inferri facultatem vtendi hac, cum à diuerſis non fiat illatio. b

13 Ad ſecundum reſpondeo, negando ſolum illa dici, & eſſe ſpiritualia, quæ à ſolo Deo immediate inducuntur, vel inſtituuntur, vt latè probatum eſt in tertio fundamento pro noſtra parte adducto, quo irrefragabiliter probatur omnia ſacramentalia, & inſtituta ad ſacramenta paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda, eſſe ſpiritualia, & ſpiritualibus annexa, de quibus idem eſt dicendum, quòd de maxime ſpiritualibus, ideſt, à ſolo Deo inditis, & collatis, quod quia non ſatis perpendunt aliqui hæretici, grauiſſimè circa Eccleſiæ poteſtatem, & maieſtatem certauerunt, nec vnquam reſipient, donec hanc, quæ veriſſima, & de ſacris Chriſti fontibus hauſta eſt, doctrinam receperint. G

14 Nec obſtat, quod nullum annexum eſt idem cum eo, cui annexum eſt, ſicut nihil ſimile eſt idem, c H quia, vt pridem diximus in dicta rubrica, illud verum eſt de identitate numerali, & indiuidua, vt Theologi loquuntur, ſiue ſpecifica, vt Iuriſperiti dicunt, non autem de generica, aut ſpecifica, ſpecie ſpecialiſſima, vt Theologi nominant, quam Iuriſperiti genus appellant. Nam Petrus poteſt eſſe ſimilis Ioanni, & eſt idem genere, ſiue ſpecie ſpecialiſſima, quia eſt homo; licet non ſit numero, & indiuiduo, & virtutes infuſæ à Deo ſunt ſimiles in genere donis Spiritus ſancti, & ſunt ſpiritualia à Deo immediatè collata, ſicut illa, non tamen ſunt eadem numero, & indiuiduo ſecundum doctrinam Sanct. Thomæ, d ab omnibus Catholicis recepti. Et ita omnia inſtituta ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalem à Deo ſibi ſupernaturaliter, & immediate traditam, ſunt ſpiritualia, & in genere eadem cum his, quæ ſunt ſpiritualia, I propter quæ ſunt inſtituta, & quibus connectuntur, licet non ſint eadem numero, nec ſint tam ſpiritualia, quàm illa, quibus annectuntur, quia illa ſunt data, vel inſtituta immediate à ſolo Deo, hæc autem ab Eccleſia per poteſtatem ſupernaturalem ab eodem immediate illi traditam.

15 Ad tertiam reſpondeo concedendo, nec Regem Franciæ, nec ſubditos eius eſſe quo ad temporalia ſubditos Papæ, negando tamen, quod non ſint ſubiecti quo ad contenta in prædicta bulla, cuius executio impeditur, quoniam omnes Chriſtiani, cuiuſcunque ordinis ſint, ſubijciuntur poteſtati, & iuriſdictioni Pontificis Maximi iuxt. cap. [nouit.] de iudic. in quo e K ponderamus illud ad hoc, primo ibi, [Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus & debemus.] ſecundo ibi [nullus, qui ſit ſanæ mentis, ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet de quocũque peccato mortali corripere quemlibet Chriſtianũ, & ſi correptionem contempſerit per diſtrictionem Eccleſ. coercere.] Per quæ palam fit poſſe Papam corripere de peccato mortali quoſcunque Chriſtianos, etiam Reges, de quibus illud cap. agit, & ſi non ſe correxerint, cenſura eccleſiaſtica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla ſunt edicta ad vitanda, impedienda, & corrigenda, peccata mortalia grauiſſima per fulminationem excommunicationis, quæ eſt medicabilis, f qua tanquam pius pater intendit conſeruare ſalutem ſubditorum, & perditam reſtaurare, ergo quo ad illa ſubditi ſunt ei laici, eſto, non ſint ſubditi quo ad temporalia.

16 Ad quartum reſpondeo concedendo citationem partis regulariter in proceſſu eſſe neceſſariam, fallere tamen quando certum eſt nullam competere defenſionem citando, vel cum certum eſt talem eſſe actum, quem non poſſet impedire citandus, ſi præſens eſſet, vt latiſſimè per innumera probat Felynus poſt Panormitan. g pro quibus omnibus facit, licet ipſe non alleget, quod fruſtra expectatur euentus, cuius nullus ſequitur effectus, h & omnia contenta in prædicta bulla ſunt alia, contra quæ nulli vlla defenſio competit, & talia, quæ nemo iure poſſet impedire, etiam ſi inueniretur præſens, fallit etiam in ſententijs excommunicationis, quæ generaliter pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis, vel occultis indicandis, vel alia de cauſa rationabili contra eos, qui ignorantur, feruntur, iuxta capit. 2. i vbi Ioannes Monachus id annotat, allegando ſtylum Curiæ cap. [ad noſtram,] k & vtrobique Panormit. & communis, & omnes ſententiæ contentæ in bulla generaliter feruntur, in eos qui ignorant, ad impediendas futuras culpas, vel emendandas præteritas, ergo ſine vlla citatione poterunt illæ edici.

17 Ad quintam reſpondeo primo, negando quod Sanctiſſimus D. N. in prædicta bulla tulerit ſententias pro ſe, quia immo eas tulit pro ſalute animarum, pro Republica Chriſtiana, pro libertate Eccleſiaſtica, & pro conſeruatione auctoritatis Apoſtolicæ, & vnitatis à Deo ſibi commendatæ, quæ ſunt bona ſedis Apoſtol. & ita de illis poteſt iudicare, ſicut Epiſcopus de cauſa Eccleſiæ ſuæ, iuxta gloſſam iuncto textu, l & aliam gloſſ. iuncto textu. m Secundo, quod Papa poteſt eſſe iudex in cauſa propria ſecundum prædictas gloſſ. recept. ſicut Imperator in cauſa ſui fiſci. n Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a l. 1. C. ne quis in ſua cauſa iudicet. b l. Papinianus, ff. de minoribus. c leg. quod Nerua. iuncta gloſſ. ff. de poſiti. d 1. 2. quæſt. 68. artic. 1. e Not. 6. f capit 1. de ſentent. excomm. g In cap. cum olim, numer. 11. de ſent. & re iudic. & cap. cauſam quæ, de reſcript. h cap. cum contingat, de offic. deleg. i De conſtitut. lib. 6. K 3. de iureiuran. & cap. ſi ſacerdos, de offic. ord. l in cap. ſi erga 2. quæſtio 7. m in capit. cum veniſſent, de iudic. n leg. proxime ff. de his quæ in teſt. delen.

SVMMARIVM.

Epiſcopum poteſt Metropolitanus iure communi deponendum pronunciare, deponere autem non, ſed & Concilium prouinciale contra eos proceſſum informatium formare poteſt, ſed non condemnare, hodie autem per Concil. Tridentin. nullus Papa inferior poteſt de hæreſi, vel alio crimine Epiſcopi depoſitione digno dignoſcere, nec informationem iudicialiter capere numer. 5. & 6. Licet extraiudicialem informationem capere poſſit, & quandoque teneatur, & ad Pontificem referre, num. 3. & 7. 1

Legatus à latere poteſt de iure non ſolum de appellatione ad Pontificem interpoſita ad hunc effectum iudicialiter cognoſcere, vt cauſam magis inſtructam tranſmittat, ſed idem facere de crimine Epiſcopi depoſitione digno, numer. 4. hoc tamen vltimum modo eſt correctum 2

rectum per Concilium Tridentinum, nume. 5. & 6.
2 *Iudex à quo cognoscere potest de attentatis post appellationem, vt iudex appellationis aptius causam expediat.*

CONSILIVM II.

QVæsitum est, an Concilium prouinciale possit capere informationē, aut formare processum contra aliquem Episcopum suspectum, aut accusatum ibi de causis grauioribus, ad effectum transmittendi probationes, & processum ad Romanum Pontificem.

1 Respondeo, quòd pro parte affirmante huius quęstionis facit primo cap. [quamuis.] a quatenus habet Concilium prouinciale habere potestatem cognoscendi de causis criminalibus Episcoporum, & faciendi processus criminales, licet non habeat potestatē definiendi, cui concordant cap. [multum,] & aliquot alia, b quin, & glossa, c dixit Metropolitanum posse condemnare Episcopum, non quidem deponendo, sed pronunciando deponendum.

2 Secundò facit cap. [constitutus.] adiuncta doctrina Panormitani communiter recepta, d quatenus habet Legatum à latere, siue Cardinalem Legatū posse cognoscere de causa appellationis interpositæ ab ordinario inferiore ad Papam, vt causam instructiorē ad eum mittat.

Tertiò, quòd iudex à quo appellatur, potest cognoscere de attentatis post appellationem, vt aptius expediatur causa principalis à iudice appellationis. e

3 Quartò, quòd omnis grauatus à iudice inferiore potest appellare etiam omisso medio ad Papam, f cui vr consequens, cuicūque iudici licere quālibet causam instruere, vt instructiorem, & informatiorem reddat Papam. Quintò, ꝙ Episcopi, & alij prælati inferiores possunt nunciare Papæ hæreses, & hæreticos, q haben tur in territorijs suis, g & non possent id facere, nisi accepta prius informatione, & quādo iudex refert causam Principi, debet eam instructam mittere. h

4 Sextò, quòd causæ maiores sunt referendæ ad Papam i & causa dandi coadiutorem Episcopis ægrotis & non valentibus ecclesias suas regere, est de maioribus Ecclesiæ causis, & reseruata Papæ, attamen Capitula possunt informationes facere de illis, & de statib. ecclesiarum suarum, & eas mittere ad Papam. k Septimo, quòd Io. Monac. l in specie determinat, Metropolitanum, & Legatum de latere, licet Epm deponere non possit, causam tamen depositione dignam instruere, & instructam ad Papam remittere posse, quod ait se vidisse factum.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videt verius. Tum quia certum est, ꝙ nulli inferiores Papa possunt cognoscere de hæresi contra Epos, nec processum aliquem facere contra illos, ēt si sint inquisitores hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputati. m Tum quia non solum depositio Episcoporum est hodie reseruata Papæ, sed etiam cognitio, & examinatio causæ dignæ depositione, per Concil. Trid. n Tum quia per prædictum capitu. 5. crimen hæreseos, & alia crimina maiora digna depositione, & priuatione exæquantur quo ad hoc, & pro certo habetur apud plerosque omnes non posse vllum inferiorem Papa inquirere, & aliquem processum facere contra Episcopum super crimine hæreseos sine mandato expresso Papę, per prædictum capitul. [inquisitores.] quod & super vidimus obseruatum in causa Primatis Hispaniæ, ergo neque in alijs criminibus depositione dignis id facere poterit. Tum quia non videntur obstare opposita.

6 Ad primum enim respondetur, iura in eo cōtenta habuisse quidem locum, quando cognitio causæ depositionis contra Episcopos concedebatur Conc. prouinciali, vel Metropolitano, licet depositio eis negaretur, nunc autem per iura nouiora non solum denegatur eis depositio, sed etiam omnimoda cognitio eius.

Ad secundum respondetur, quod vt præfatus Ioannes Monachus vbi supra dixit, instructio, quam [in d.c. constitutus.] fecit Legatus ille de latere, fuit facta de facto, & non de iure, vel de consensu partium. Nec obstat Pan. frequentius receptum contrarium tenuisse. Tum quia etiam Decius ibidem tenuit non debuisse illud iure fieri, nisi consuetudine fuisset introductum. Tum quia licet tempore Innocentij Tertij, cuius est illud cap. [constitutus.] Legato de latere licuisset iure, vel consuetudine cognoscere de appellatione ad Papam interposita, & eam instruere, & remittere ad eum non tamen ex eo inferretur, idem posse fieri in causa depositionis Episcoporum, quia hoc est aliud ab illo, et à separatis non fit illatio, o Tum quod prædicto iure nouo contrarium est inductum, vt dictum est.

Ad tertium, & quartum respondetur eodem ferè modo, scilicet, quod capitula in eis citata loquuntur de alijs rebus, quam nostra quæstio, & sunt iura antiqua quæ quatenus obuiare possunt nostro proposito, sunt sublata per noua.

7 Ad quintum, concedendo quidem posse prælatos inferiores nunciare Papæ, & admonere ipsum hæresim, & alia crimina depositione digna Episcoporum, imò, & aliquando ad id faciēdum teneri verbo, vel scripto extraiudicialiter, vel ita, vt non faciant processum aliquem iudicialem firmum, vt iura in eo citata probant, at iudicialem firmum, vt quæstio prædicta proponit, non.

Ad sextum respondetur eo modo quoad tertium, & quartum.

Ad septimum, scilicet dictum Ioānis Monachi, qui videri potest contrarium parti determinatæ dixisse, respondetur intelligendum esse illud pro tempore, quo iure concedebatur cognitio huiusmodi criminum Metropolitano, licet negaretur definitio, non autem pro tempore, quo negatur ei etiam cognitio. Nec obstat quod ipse vidit contrarium seruari, p quia illud solum agit de crimine hæreseos, sed non vidit Concil. Tridentin. quo illud, & alia crimina depositione priuationeque digna quo ad hoc exęquantur, neque animaduertit, quod illud capit. poterat ad alia crimina Episcoporum depositione digna extendi per idētitatem, vel similitudinem rationis, sicut cap. [quam periculosum.] q & capitul. [qualiter, & quando.] r & alia multa, quæ merito specialiter eis fauent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 3. quæstion. 6. b Eiusdem causæ, & quæstion. c In cap. biduum, secund. quæstion. 7. verbo adnotauerit. d De appel. e Per capitul cum teneantur, de appella. f Cap. omnis oppressus, & capitul. ad Romanum, prim. & secund. secund. quę. 6. g Capitul. excommunicamus, de hæreticis, & capitul. inquisitores, sub finē. eod. tit. lib. 6. h L. 1. C. de relatio. i Cap. maiores de baptism. k capitul. prim. de cleric. ægrot. libr. 6. l In d. capitul. inquisitores, de hæretic. libr. 6. m D. cap. inquisitores, de hæretic. libr. 6. n Capitul. 5. de reform. sess. 24. o l. Papinianus, ff. de minoribus. p In dict. capitul. Inquisitores. q De sentent. excommunicat. libr. 6. r secund. de accusat.

SVMMARIVM.

Confratria, an corpus, an collegium dici debeat, vel vtrunque, quod verius videtur numer. 2. 1

1 *Collegium*

1 *Collegium est simul, societas verò est separatim habitantium.*
1 *Congregatio ad aliquem finem vnita, & corpus, & collegium, & societas, dici potest.*
2 *Et, dictio non semper coniungit diuersa, sed quandoque exponitur pro vel, siue id est.*
3 *Collegium sine superioris auctoritate, nisi religionis causa initum seu coactum, est illicitum.*
4 *Collegium etsi pium, sit, tamen laicum est, si maior illius pars sint laici.*
5 *Collegium laicum in temporalibus subijcitur iudici laico, in spiritualibus verò episcopo, à quo etiam circa spiritualia visitatur. numer. 6.*
6 *Iure diuerso, diuersa subsistente ratione, eadem res censetur.*

CONSILIVM III.

ERVIT erecta quædam confratria sub nomine Corporis Christi: cuius confratres habitum distinctum gerũt, separatimq; à laicis cũ cruce in publicis processionibus incedunt. Quæritur, num laicalis merè, an mixta dici possit.

1 Videtur dicendum primò, quòd hæc congregatio proprius dicitur corpus, quam collegium: quia sola cõgregatio simul habitãtium propriè videtur collegium, cum tamen etiam seorsum habitantes efficiant corpus, secundum Bartolum, a sed ibi glossa dicit è contrario congregationes huiusmodi appellari corpora, cum simul habitant, & alias non nisi collegia: & Albericus, b dicit corpus esse genus ad collgium, quod ait tantũ esse simul habitantium, & societatem quam ait esse tãtum seorsum habitantium.

2 Nos autem arbitramur satis propriè dici posse collegium, corpus, & societatem, omnem congregationẽ personarum ob aliquem finem vnitarum, siue simul, siue seorsum habitent, & quod illa copula, & in rubr. de colleg. & corp. non propriè ponitur, vt cum coniungit diuersa, iuxta glossam, c sed impropriè, pro [id est,] vel [siue,] vt in l. 1. d & notata in cap. [ex parte.] e & ibi pulchre per Felynum. f

3 Secũdo, quod licet omnia collegia, & corpora sine auctoritate legitimi superioris coacta, sint regulariter illicita, g vt Innoc. tradit, h & Barthol. i hoc tamen collegium, siue corpus est licitum, licet absque auctoritate superioris sit coactum, quia causa religionis est coactum, cuius causa potest cogi, & erigi sine auctoritate superioris secundum eos. k

4 Tertiò, quòd hoc collegium siue corpus est voluntarium, & non necessarium ex eorundem mente, & licet sit pium, est tamen laicum, est non ecclesiasticum: quia omnes, vel maior pars congregatorum sunt laici, quo casu dicendum est laicum, & non ecclesia. arg. l. [quod maior pars.] l &c. [cum omnes.] m quod tenent præfati communiter recepti: cui consequens esse dicunt debere illud coram laico iudice conueniri.

5 Quartò, quod licet hæc congregatio dicatur laica, & ideo, vt prędictum est, subijciatur iudici laico, & debeat conueniri coram eo, & non subsit Episcopo regulariter quo ad temporalia, & bona quæ ipsi habent in sua congregatione; arbitror tamen eos subijci Episcopo quo ad actus ecclesiasticos. Tum quia expresse Bartolus, n hoc ait. Tum quia iudex laicus nullam potestatem habet super rebus, & actibus spiritualibus, & ecclesiasticis. o Tum quia iudex Ecclesiasticus est superior iudice laico, quo ad actus spirituales, & ecclesiasticos, quales sunt actus confitendi peccata, communi-
F candi Eucharistiam, audiendi Missas, sepeliendi mortuum in sacro loco, vel cum illis, aut illis cæremonijs.

6 Quinto, quod ex his infertur Episcopum posse cõgregationem prædictam iudicare quo ad modum, & ordinem incedendi in processionibus, & comitandi sacramentum Eucharistiæ, cum defertur ad infirmos, & in deferendo habitum, cum ea faciunt, & consequenter visitare illam quo ad hæc licet non possit iudicare, nec visitare illam quo ad alia delicta, vel contractus, quo ad quæ subijcitur potestati laicæ, & est iudicanda visitandaque ab illa. Nec obstat, quòd eadem res non debet diuerso iure censeri, p quia illud verum est, quando eadem ratio, & idem respectus suadent idem in casu proposito: secus autem, quando alia ratio, & a-
G lius respectus suadet alia, vt est casus in cap. [quia. q] & in casu proposito alia ratio, & alius respectus suadet, vt congregatio prædicta subsit potestati laicę quo ad personas congregationis, & bona temporalia tam earum singularum, quam congregationis; & alia ratio, & alius respectus suadet, vt eadem cõgregatio, & eius personæ subsint, & iudicentur, & visitentur ab Episcopo quo ad actus religiosos, quos faciunt in locis sacris, & alijs actibus processionum, & alijs similibus ad religiosos, & ad ecclesiasticum ordinem pertinentibus, vt palam est; & praxis quotidiana totius orbis habet, quod licet vnus, & idem sit Christianus laicus habens temporalia, & indigens spiritualibus, & exercens illa, alteri tamen subijcitur, quatenus habet temporalia, &
H exercet illa, & alteri, quatenus indiget spiritualibus, & exercet illa. Itaque potest appellari præfatum collegiũ simpliciter laicum, & secundum quid ecclesiasticum. Salua, &cæt.

ALLEGATIONES.

a in rubr ff. de colleg. illicit. b in dictio. verb collegium. c in rubr. ff. de iur. & fact. ignor. & cap. querelam, de simon. d ff. de pact. e de rescrip. f nume. 7. g l. collegia, §. in summa, ff. de colle. illic. h in cap. dilecta, de excessibus. prel. i in l. 1. & vltim. ff. de colleg. illici. K in l. 1 ff. de colle. illic. l ff. ad municip. m de const. n in d. l. fin. numer. 14. o capitul. 2. de iud. & capitul. bene quidem. 96. distinct. p capitul. cognouimus. 17. quæst. 2. q de relig. domibus in l. eum qui ædes. ff. de vsucap.

I

SVMMARIVM.

Episcopi an visitare possint capellanos triremium. 1
Capellani triremium visitari possunt, vt alij viatores, seruato cuicunque suo tam exemptionis, quam alio iure competente. 1

CONSILIVM IV.

AN Episcopi possint visitare capellanos triremium, quæ aduersis ventis in partibus suarum citatum commorantur.

1 Respondeo primò, quod videtur distinguẽdum inter triremes vnam classem
K constituentes, quibus communiter præficitur vnus generalis iudex; vel inquisitor contra delinquentes, vel debitores; & inter alias triremes singulares, quibus nullus iudex talis præficitur. Distinguendum etiam videtur inter capellanos; quos triremes, vel duces earum accipiunt auctoritate Apostolica, & alia legitima ad celebrandum, & ad ministrandũ sacramenta euntibus in illis, & alios capellanos, qui tantum sunt vectores, & viatores transeuntes ex vna patria in aliã. Tertiò videtur distinguendum inter exemptos, & non exemptos: & ita hoc dubium debet restringi, & non proponi adeo generaliter, & indefinitè.

Secundo,

Secundo, quod Episcopi possunt iudicare, & cognoscere de illis, perinde ac de alijs viatoribus, & transeūtibus, seruando vnicuique sua priuilegia, & ius, quod habent iure communi, vel particulari, domum suam reuocandi, vt notatur in capitul. final. a & alijs ibi citatis. b Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a De foro comp. & capit. 1. de priuil. l. 2. §. legatis, ff. de tuto. & l. hæres absens. b Eodem titul.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius censetur ecclesiastica persona nedum quo ad beneficium canonis, sed etiam fori, pro tempore quo perseuerat in nouitiatu, subiacetque suis prælatis, sicut, & professi, num. 2. ita vt possit prælatus contra talem pro homicidio tunc perpetrato procedendo, etiam eum torquere. num. 3. sed hoc per clericum, vel religiosum, & non per laicum, nisi ibi adsit talis consuetudo. nu. 4.*

CONSILIVM V.

Qvidam nouitius conuersus occidit iniustè religiosum professum. Quæritur primò, an possit de iure à suo prælato regulari iudicari, an potius tale iudicium ad sæcularem pertineat iudicem.

Secundo, an huiusmodi homicida possit torqueri à prælato regulari.

1 Ad has quæstiones respondeo primò, quod cognitio, & punitio præfati delicti, & homicidij pertinet ad iudicem ecclesiasticum, arg. cap. [religioso. a] quatenus probat nouitium religionis approbatæ gaudere priuilegio capi. [si quis suadente. b] & censeri ecclesiasticam personam, & gaudere priuilegio ecclesiasticæ personæ, c & expresse determinant Ioan. Andrę. Dominicus, & Francus, d quod cognitio de delicto nouitij pertinet ad ecclesiasticū iudicem, quod ipsum tenent Dominicus, & communis in d. capitul. religioso. §. prim.

2 Et probatur ea ratione, quod nouitij post habitum susceptum subiacent prælatis quo ad iurisdictionem, & superioritatem, saltem commutabiliter, & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter pro tempore quo sunt nouitij, sicut professi, & cognitio, & punitio delictorū religiosorum professorum pertinet ad iudices Ecclesiasticos, & prælatos eorum, vt tradit latissimè Pan. post Ioann. de Lignano, e vbi probat, quod delicta eorum pertinent ad cognitionem, & castigationem prælatorum, etiam si sint homicidia, & alia grauia delicta.

3 Secundò, quòd præfatum delinquentem poterit iudex ecclesiasticus, & prælatus torquere, si meruerint torturā indicia delicti, seruatis seruandis in quæstionibus, siue torturis, iuxta notata in capitu. [cum in contemplatione. f]

4 Tertio, quòd prælatus poterit torquere præfatum delinquentem, si opus fuerit, per aliquem clericum, vel religiosum, & non per laicum, nisi in terris, in quibus consuetudo id fecit licitum, iuxta notata in cap. [vniuersitatis. g] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. 1. de sen. excom. lib. 6. b 17. quæst. 4. c Arg. cap. duo sunt genera. 12. q. 1. d In cap. beneficium, de regular. libr. 6. e in c. cum contingat. nume. 21. & quatuor seq. f De reg. iur. & in capit. 1. de deposito. & in l. 1. & toto titulo. ff. de quæstionibus. g De senten. excomm. & in alijs locis ordinarijs.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus regularium suorum iudex iure communi in ijs, quæ spectant ad regulam, & regularia statuta tantum est, at consuetudine, & priuilegio cognoscit etiam de alijs criminibus non requirentibus depositionem ab ordine, numer. 2. quale est homicidium, numer. 3. & quandoque ex speciali consuetudine, vel priuilegio de ijs etiam cognoscit. nume. 7.*

4 *Nouitiorum iudex est regularis prælatus, sicut & professorum.*

5 *Inquisitionis via non potest prælatus contra suum subditum regularem etiamsi adsint violenta indicia, procedere, nisi adsit fama, per quam maior saltem pars collegij ex præcedentibus indicijs credat eum dicti delicti reum. nume. 6. & de hoc infamia debet primo per informationes coram notario secretè tamen assumptas constare, antequam ad capturam procedat nume. 8.*

CONSILIVM VI.

Qvid debet facere prælatus canonicorum regularium cōtra nouitium, contra quē sunt indicia violenta, per quæ quasi vehementer creditur occidisse vnum collegam professum.

Respondeo primo quæstionem hanc prægnantiorē esse, quam primo aspectu præsefert, quia multarum quæstionum decisiones requirit, vt ei pro dignitate satisfiat, quas expresse hæc vna proposita non tangit.

1 Secundo, quod prædicta quæstio præsupponit, an cognitio huius delicti pertineat ad prælatum. Cui nos breuiter resolute respondimus in secundo comment. de regu. a in hæc verba: [Iure communi iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius prelatus eorum in pertinentibus ad regulam suam, & regularia statutá, quod efficaciter probatur in l. fina. b & in capitu. [cum ab ecclesiarum prælatis.] c quod illius legis ratione nititur quo ad collegium, cui præest, non tamen quo ad plebem, quo ad quam extendit illud glossa, d sed non rectè, nec est verum, nisi consuetudo augeat iurisdictionem, quam d. l. final. dat. Imò nec iure communi, vt ibi aliàs dixi, prælatus inferior habet iurisdictionem in eos, qui sui sunt collegij, quo ad extraria, quæ non tangunt regulam, nec regularia statuta, siue sint ciuilia, siue criminalia. Sed nullum monasterium vidi, in quo priuilegio, vel consuetudine non sit obtentum, vt prælatus cognoscat etiam de illis, saltem cum crimina non requirunt depositionem.]

2 Tertio, quòd ex prædictis infertur, prælatum prædicti nouitij iure communi non habere iurisdictionem & potestatem cognoscendi de prædicto delicto, quia illud non tāgit regulam, nec regularia statuta, ad quæ sola extenditur iure communi.

Quarto, credere me, prælato prædicti nouitij competere consuetudine, statuto, vel priuilegio Sed. Apostolicæ iurisdictionem ad cognoscendum de causis ciuilibus, & criminalibus suorum canonicorum expresse vel tacite professorum, saltem cum crimen non requirit depositionem ab ordine. Tum quia, vt dixi nullum monasterium celebre vidi, in quo prælatus super suos canonicos regulares, vel monachos non habeat iurisdictionem prædictam actiuè, & passiuè. Tum quia Philippus

ALLEGATIONES.

a Super capit. non dicatis. nu. 63. b capit. de iurisdic. omn. iud. c De offi. ord. d in verbo sententia.

lippus Francus a videtur hoc affirmare. Tum quia video id obseruari in Italia, Gallia, & Hispania. F

3 Quinto, quòd in casu proposito agitur de crimine requirente depositionem, imò, & degradationem realem, secundum Panormitanum, b quia agitur de homicidio qualificato, quo dicitur nouitius occidisse professum expressè religionem sacratissimam canonicorũ regularium, quamuis cõis opinio teneat contra Pan. quo ad degradationem, vt resoluit Decius post multa, c & ita, cum prædictus prælatus iure cõi non habeat iurisdictionem cognoscendi de prædicto casu, si neque de consuetudine, vel alio iure speciali habeat illam non competit illi iurisdictio super hoc crimine, quod requirit depositionem.

4 Sexto, quòd quamuis videri possit alicui, quod prędicto prælato non competit talis iurisdictio in nouitiũ laicum, arbitror tamen, quod attento prædicto capit. [religioso.] d per quod declaratum est, nouitios gaudere priuilegio capit. [si quis suadente.] e verius videtur, quod potest cognoscere, perinde ac posset, si esset clericus, & professus. G

5 Septimo, præsupposito etiam, quòd prædicto D. prælato competat iurisdictio cognoscendi de delicto proposito, non tamen potest procedere per viã inquisitionis, nisi fama prædicti delicti sit contra prædictum nouitium, quia licet iudex possit procedere contra delinquentem per viam accusationis, vel denunciationis sine fama præcedente, non tamen potest iustè procedere per viam inquisitionis, per ea, quæ notantur in cap. [super ijs.] f H

6 Credo autem sufficere famam, quam haberet collegium, inductam per indicia, ita quod saltem maior pars eorum, qui sunt in collegio, credat illum nouitiũ occidisse prædictum professum, etiamsi fama illa non esset fama quo ad ciuitatẽ, neque quo ad plebem parochiæ, per aliqua, quæ adduci possent, si vacaret.

7 Octauo, quòd mea sententia prædictus prælatus cognoscere potest in casu proposito de delicto prædicto, si competit ei iurisdictio cognoscendi de crimine requirente depositionem iure aliquo speciali, (quæ tamen iure communi non competit) etiamsi fama prædicta præcedit, quam etiam credo præcedere.

8 Nono, quòd, si sua Paternitas vult procedere per viam inquisitionis, debet ante omnia accipere secreto informationem contra prædictum nouitium de fama iam orta in collegio coram notario publico, antequam apprehendat eum, & postea apprehendere illum, & opponere illi delictum prædictum, quod ei fama imponit. Salua, &c. I

ALLEGATIONES.

a Tam in c. religioso. §. 1. de sent. excom. lib. 6. quam in cap. beneficium de regul. eod lib. b In capitul. 1. de homicid. c in capitul. at si clerici. numer. 53. de iudicijs. d §. 1. de sent. excom. lib. 6. e 17. q. 4. f Et capitul. inquisitionis, & capitul. qualiter, & quando 2. de accusat.

DE FERIIS.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo ab obseruatione diei festi tunc excusat, si sit præscripta, quam præscriptionem interrumpit superioris contradictio.*

2 *Damnum, quod paterentur famuli, discipuli, & locantes operas, qui nisi diebus festis aliqua opera facerent, eijcerentur, non excusat, nisi sit tanta eorum necessitas quæ excusaret à sanctificatione festi, vel excusentur ob modicitatem operis, & hoc modo sacrum audiant.*

CONSILIVM I.

Figuli dicuntur hic Romę hanc habere consuetudinem, vt diebus festis præparent materiam, ex qua postea die sequenti non feriato conficiant lateres, & tegulas licetque dicta materia posset præparari eodemmet die non feriato, attamen, vt lucrentur duas, tres, vel etiam quatuor horas temporis, prædictam materiam præparant die festo, & hoc fere ab omnibus obseruatur, licet deprehensi à ministris iustitiæ puniantur in notabili quantitate pecuniarum, tanquam violatores festorum. Vnde occurrit dubitari, quid agendum sit cum pueris eorundem, quorum aliqui locauerunt magistris operas suas ad aliquot annos, vt artem addiscerent, aliqui artem sciẽtes ad aliquot menses, & aliqui ad hebdomadas, qui cum nesciant aliam artem exercere, cum notabili dispendio eandem desererent, & nisi diebus festis velint vt supra operari, non valerent, vt plurimum reperire, qui eos conducere vellent.

Sutores etiam diebus festis resident in eorum tabernis, vt calceos vendant tam rusticis venientibus, quàm & habitantibus Romæ, & dictis diebus plures calcei venduntur, quàm alijs diebus, & si cæteris vendentibus vnus vellet tabernam claudere, maximum damnum pateretur. Tempus, quòd insumitur in pręparando vno pare calceorum dum venduntur calcei est modicum. Magistratus ecclesiasticus, ad quem spectat curare, vt festa seruentur, publico, & pœnali edicto mandat ne hæc fiant, attamen in executione edicti remissius proceditur, & si aliquis etiam, soluta aliqua minima quantitate exequutori liber dimittitur, & sæpissime etiam huiusmodi transgressiones dissimulantur.

1 Ad primam quæstionem respondeo primo, huiusmodi figulos non excusari sua consuetudine, cum non sit præscripta ob contradictionem superiorum, quæ interrumpit illam. a

2 Secundo, nec famulos esse excusandos, cum vero & Ecclesia vel Deo contraria præcipientibus, ijs potius quam illi sit obediendum, b nisi tanta eos vrgeret necessitas, quæ excusaret à festo colendo, iuxta ea, quę nos tradimus in Manual. c

Ad secundum respondeo, non peccare saltem mortaliter huiusmodi sutores propter causas in propositione quæstionis tactas, per ea, quæ diximus. d

ALLEGATIONES.

a Argu. notatorum in cap. fin. de consuetud. b Cap. Dominus. capitul. non semper, capitul. qui resistit. 11. quæstion. 3. c Capitul. 13. numer. 6. d In dict. numer. 6.

SVMMARIVM.

Famuli artificum in festis laborantes etiam causa discendi artem, peccant mortaliter, nisi necessitas artificum, vel propria sit tanta, quòd aliter non possent habere vnde honestè viuant. 1

K *Necessitas, quæ excusat operantem die festo, excusat etiã illum, qui vt ei succurrat, operatur.* 2

CONSILIVM II.

An famuli artificum seruientes eis aliquot annis, vt eorum artes discant, possint absolui à confessarijs, si coacti à suis magistris seruilia opera faciunt, & non proponunt discedere ab eis nolentibus eos aliter docere, eo q non põt inuenire alios, à quib. discant, nisi laborando diebus festis?

1 Respondeo primo, q non, si ob id desinant audire sacrum

sacrum contra cap. [missas.] a Secundo, quòd si magister, vel herus tanta necessitate opprimeretur, quod liceret sibi per se illud, quod facturus est discipulus, facere; posset ipsum iuuare, nō ea principaliter ratione, qua est magister, vel herus, & vt ab eo discat, sed vt tā graui necessitati eius succurrat, per ea, quæ diximus in Manual. confess. b Tertio, quòd videtur licere ipsi famulo, audito sacro laborare, si non inueniret à quo posset discere illam artem non parendo suo hero, & magistro in faciendo illud opus, & esset ei tāta necessitas discendi artem illam, quòd, nisi disceret eam, iuxta circūstantias personæ, loci, vel alias, non posset honestè viuere: quod tamen rarò videtur contingere. Quartò, q̃ cessante necessitate huiusmodi, tam ex parte discipuli, quam ex parte magistri non posset meo iudicio absolui huiusmodi puer, nisi proponeret desistere, ob ea quæ c diximus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De consec. distinct. 1. b cap. 13. nu 10. & 11. c vbi supr.

SVMMARIVM.

1 *Missa ab audienda, quæ ab ecclesia distantia excuset, ex circunstantia personarum, viarum, temporis, & similium arbitrabitur bonus vir.*

CONSILIVM III.

AGRICOLAE locant operas suas menstruas pro certis locis remotis ab Ecclesijs: vnde rarò diebus festis audiunt sacrum, excusantes se non debere cogi ex dictis locis, quæ distant ab ecclesia vltra tria miliaria Italica, accedere ad Ecclesias diebus festis, vt audiāt sacrum. Dubitatur, quanta distantia excusare possit hos rusticos, ne cogātur pro sacro audiēdo adire Ecclesiam.

1 Respondeo primò, scire me terras, in quibus eunt viri, & aliquot mulieres robustæ ad audiendam Missam diebus festis ad loca plus quam tribus miliaribus distantia, imò & senes mares, & fœminæ in diebus solemnioribus.

Secundò, quòd mea sententia, viri, de quib. in quæstione, qui præsupponuntur esse robusti, & operarij, nullatenus sunt excusandi, eo quòd tribus miliaribus à loco, vbi audienda est Missa, distent.

Tertiò, quòd non est determinatum iure quanta distantia excuset ab audienda Missa, & ita determinandum est arbitrio boni viri, a qui etiam ex circunstantijs personarum excusandarum, pluuiarum, fluminū, lutorum, & alijs huiusmodi suum animum informabit. Salua, &cæt.

ALLEGATIO.

a iuxta l. 1. ff. de iur. delib.

SVMMARIVM.

1 *Excusantur agasones, qui diuersoria, in quibus minus impediuntur, eligunt, licet secundario inde sequatur, vt nō possint sacro interesse.*

CONSILIVM IV.

AGASONES, seu agentes equos, ac muliones, cum sint pauperes, student noctē hospitari extra vrbes, & castra, vel in via, vel in paruis hospitijs, in quibus minoris emunt necessaria: & quia dicta loca, vt plurimū multum distant ab Ecclesijs, idcirco diebus festiuis non possunt missam audire.

1 Respondeo, satis excusationis habere muliones, & vectores equorum, si principaliter adeunt prędicta loca, & diuersoria, vt minus impendant, & non vt excusentur ab auditione Missæ, argument. eorum quæ dicuntur in Manual. confess. a

ALLEGATIO.

a capit. 13. & capitul. 22. numer. 3.

SVMMARIVM.

Missæ vt non omnibus, sed aliquibus tantum festis intersint aliquot ouium custodes, & personarum genera, iusta consuetudine introduci potuit; & tunc sufficit, vt tales ijs intersint, & eorum domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis interesse possint. 1

Cultus diei festi efficiet, ne oues, quas ideo custodes tardius aliquantulum educunt, vt sacro intersint, minus bene valeant. 2

CONSILIVM V.

PASTORES ouium tam paucos cōducunt ouium custodes, vt eis non liceat, nec tertio quoque mense, dimissa ouium custodia alijs custodibus, sacrum audire. Dubitatur quid agendum tam cum pastoribus principalibus, quam cum dictis custodibus.

1 Respondeo primò, quod pastoribus dominis ouiū præcipiendum videtur, vt tot custodes ouium conducant, quo sufficiant, quo liceat eis satisfacere præcepto de audienda Missa diebus festis, cum capit. [Missas, a omnibus Christianis id præcipiatur.

Secundò, quòd fieri potest, vt consuetudine aliqua rationabili inductum sit, vt custodes ouium aliquarum regionum non teneantur audire missam omnibus festis, sed tantum quibusdam, alibi pluribus, & alibi paucioribus pro regionum variarum varia consuetudine: quia cum illud præceptum sit humanum, potest humana consuetudine moderari, b & ita sufficit quod domini ouium ponant tot custodes, quot sufficiant ad custodiendas oues, & audiendas Missas debitas.

2 Tertiò, quòd custodibus ouium præcipiendum est, vt ita inter sese conueniant; quòd possint audire missas à se necessario audiendas, & quod non seruiant dominis, qui noluerint ponere custodes ad id necessarios: quāuis arbitrer, custodes ipsos posse ita ordinare horas audiendi Missas, vt qui sufficerent ad custodiendas oues sine Missarum auditione, sufficerent etiam ad custodiendas eas audiendo necessarias aliquantulū accelerando, vel tardando exitum, vel ingressum, & regressum ouium propter hanc causam, quæ ipsa faciet ne minus valeant.

ALLEGATIONES.

a De consec. dist. 1. b Argument. cap. fi. de consuet.

SVMMARIVM.

Scribendi actio, prout est opus per animi prudentiam, non est opus seruile; secus si fiat, vt ex vno scripto sumatur copia. 1

Opus seruile non fit ex eo solum, quod fiat ob lucrum, sed & modicitas materiæ excusat à peccato mortali. 2

Indeterminata à iure relinquuntur arbitrio prudentis, qui ex causa, & circūstantijs iudicabit, illud spatium horę, quod agricolæ die festo fodienti est peccatum mortale, non esse tale suenti, seu barbitonsori. 3

CON-

CONSILIVM VI.

QVAERITVR primò, an scribere sit opus seruile.

Secundò, an opus, quod aliàs non erat seruile, fiat seruile, si fit propter lucrum.

Tertiò, cum conceditur facultas laborandi die festo, ad quæ opera seruilia potest concedi plus temporis.

1 Ad primam quæstionem respondeo primò, quòd verbum, [scribere,] varias habet significationes, & quòd quatenus significat condere legem, componere librum, seu aliquod opus per animi sapientiam, & prudentiam, non significat opus seruile, neque quatenus significat manu propria litteras pingere. Quoniam seruile opus, definitur esse opus manuarium proprius cōueniens seruis, quam ijs quib. seruitur, vt post D. Thomam ibi citatum tradimus in Manual. nostro. a Et scribere, quatenus prædicta significat, proprius, vel saltem æque conuenit his quibus seruitur, ac seruientibus. Secundò, quòd ex vna scriptura aliam similem facere, describere, & transcribere, videtur esse seruile: quia proprius conuenit seruientibus, quam his quibus seruitur: quod & nos satis insinuabimus, b & latius tradit Caietanus. c

2 Ad secundam respondeo, quòd varij varie sentiũt circa hoc dubium, vt ego iamdudum late tractaui in capitul. [ieiunia. d quod habet id quod in quæstione proponitur, scilicet in die Dominica nihil aliud esse agendum, quam Deo vacandum, & posta in d. Man. e breuiter resoluẽdo diximus, nullum opus fieri seruile ex eo quòd fiat ob lucrum, vel mercedem, vt efficaciter probat Caietanus, f ibique respondet oppositis, cuius rationes, quia ibi facile videri possunt, hic non rescribo.

3 Ad tertiam respondetur, quòd omnia quęcunque iubentur, aut permittuntur facienda sine determinatione quantitatis, vel temporis, debent determinari arbitrio boni, vel prudentis viri, vel iudicis, g & consequenter vir bonus, & prudens arbitrabitur, inspectis circũstantijs personarum, causarum, siue occasionum, generis, operum, & alijs, ita quod maius tempus potest concedi ad consuendum aliqua, vel ad barbas radendas, & capillos circuncidendos, quam ad fodiendum in agro, vel putandum vineam.

ALLEGATIONES.

a capit. 13. num. 3. b in d. cap. 13. num. 14. c in 2. 2. quęst. 122. art. 4. col. 20. ver ad secundum d De consec. distinct. 3. e capit. 13. num. 5. & 12. f in d. quæstion. 122. articul. 4. col. 14. ver. dubium vnum non dissimulandum. g l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis de offic. deleg.

De causa possessionis, & proprietatis.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium suspenso petitorio prius terminari debet.*
2 *Regularium regimen perpetuum melius, quam triennale.*
2 *Institutio prælatorum, & beneficiariorum communi iure perpetua.*
3 *Iuspatronatus per præscriptionem 40. annorum quæri, modificari, & tolli potest.*
4 *Ius ad antiquum reuersio fauorabilis.*

CONSILIVM I.

PApa creauit iuspatronatus super quodã monialiũ monasterio in fauorẽ N. qui p 70. annos pſentauit Abbatissam, & istitutio fuit ppetua, nũc verò iterũ F præsentante patrono, & tam ipso, quàm monasterio institutionem perpetuam desiderante, insurgunt institutor, & alij, dicentes institutionem esse debere triennalem, quia sic apud religionem receptum esse videtur. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primo, patrono, & monasterio volentibus, vt Abbatissa præfata præsentata per patronum confirmetur pro perpetua sine triennalis temporis prę finitione, clarum, & manifestum ius eis in possessorio competere, quia ab annis 70. sunt in hac possessione cum titulo colorato, quod sufficit, iuxta glossam celebrem. a & ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur super petitorio, & proprietate iuris, donec possessorium finiatur, & reponantur in pacifica, G & tranquilla possessione iuris præsentandi, & petendi confirmationem perpetuam. Tum quia magnum est commodum possessionis. b Vnde, & iure concessum est, quod si causa proprietatis seu petitorij prius incipiatur, possit possessorium incipi ab eo, cuius interest, & suspendi petitorium, donec possessorium finiatur, c quæ receptissima sententia est. Tum quia victo aduersario in possessorio, attenuantur multum vires eius ad obtinendum in petitorio, vt præfata iura declarant, & non solum attenuantur ei vires iuris, sed etiã facti, ita vt frequenter abstineat à petitorio, propterea quod se videt victum in possessorio, vt quotidie palam fit.

2 Secundò, quòd licet ambitio, & dulcedo sensualitatis H suaserint multis regularibus, melius esse regimen triennale inuentum à recentibus regularibus, vt per frequentes mutationes ambitiosi, & auari aliquando fiant prælati, vel prelatę, multo profecto coram Deo, & sanctis eius melius, & sincerius est regimen illud antiquum, quod antiqui, ijdemque sanctissimi Patres, Basilius, Augustinus, Benedictus, Bernardus, & Ecclesia vniuersa seruarunt, quando regulares longè erãt meliores, quam nunc sunt, idque nos multis, & efficacibus rationibus probauimus infra, d & latius in tractatu de paupert. quem nunc recognitum iterum edere curamus mutato titulo in titulũ de regul. e quas rationes, qui præsul serena mente pensauerit, facile cognoscet, quo spiritu hoc regimen temporale substitutum fuerit illi regimini antiquo perpetuo, censebitq; I conandum esse aliquam inuenire viam qua rediremus in illud antiquum.

Tertiò, quòd etiam in causa proprietatis, & petitorio ius est pręfato patrono, & monasterio, iure communi attento. Tum quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pont. Max. competere prædicto patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam, & constat iure communi Abbatum, & Abbatissarum, & aliorum prelatorum, & prælatarum, & omnium aliorum beneficiariorum institutiones præsentatorum ad dignitates, & beneficia esse debere perpetuas, ita quod sine culpa graui non possint ab eis deponi. f

3 Tum, quia secundum receptam sententiam ius patronatus per præscriptionem quæri tolli, & modificari K potest, per ea, quæ habentur in capitul. [consultationibus.] g & late tradita post alios per Albertinum, h & multis alijs locis, i præsertim dum constat ius patronatus

ALLEGATIONES.

a In clem. 1. de causa possess. b §. retinendæ. vers. & quia commodius. Institut. de interdict. c Capitul. pastoralis. de causa possess. d In consil. 7. de status monac. e Super capit. nullam. 18. quæst. 2. à nu. 3. f Iuxta cap. satis peruersum. 56. distinct. & capitul. inuentum. 16. quæstion. 7. g Et in capitu. cura, de iure patrona. h Libr. secund. part. decima quæstio. prim. princip. articul. 5. i De iure patrona.

A patronatus iam esse quæsitum, & formatum, vt est in casu proposito, in quo Pontifex maximus illud creauit, nec pars aduersa hoc negat. Ergo præfatum monasterium, & prædictus patronus potuerunt acquirere per præscriptionem legitimam, quòd ius præsentandi, quod Papa concesserat, intelligeretur ita, vt institutio perpetua deberetur Abbatissæ præsentatæ, ergo etiamsi iure communi institutio debuisset esse temporalis, cuius contrarium supra probatum est, iure tamen speciali præscriptionis debet esse perpetua, & tenetur ordinarius ad faciendam illam perpetuam. Tum quia præscriptio 40. annorum sufficit, vt sit legitima in hac materia per glossam receptam, a & per textum, & ei adnotata, b & B in nostro casu est 70. & ita fere duplo maior, quam necessaria.

4 Tum quia reditio ad ius pristinum, & antiquum est fauorabilis, c vbi hoc dilatat Iason, & ante illum Felynus. d At antiquo iure optimo, vt diximus, institutio, vel confirmatio debebat esse perpetua, ergo prætensio, quòd in casu proposito debet esse talis, digna est fauore, & vt iudex omni ex parte, qua id facere potest, ei faueat. Tum, quia etiamsi solus patronus hoc peteret, erat audiendus, & iuuandus, & in casu proposito non solum ipse, sed & monasterium, & moniales eius id ipsum petunt, ergo fauendum est eis, & credo fauebit totum Illustrissimum Rotæ Prætorium, si ad ipsum res deferatur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In d.cap.cura. b cap.de quarta, de præsc. c c.ab exordio. 35.distin.l.si vnius, §.pactus ne peteret, ff.de pact. d In capit.cum omnes, de constitu.

De Restitutione spoliatorum.

SVMMARIVM.

1 *Officiarium principis non decet sine ipsius licentia causam quæ ipsum tangit, tractare.*

2 *Interdicta vnde vi, & vti possidetis, pro mobilibus non dantur.*

2 *Interdictum vtrobi pro retinenda re mobili datur.*

3 *Possessorium iudicium recuperandæ possessionis rei mobilis datur iure canonico, sed non iure ciuili.*

3 *Officij iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas suadet, & aliud non est proditum.*

4 *Prælati agere possunt pro iuribus suorum regularium.*

4 *Officium sigillatoris Pœnitentiariæ membrum officij maioris Pœnitentiarij, & ita huius interest regesta illius fideliter custodire.*

5 *Petitio iudicialis legitima continere debet, quis, coram quo, quo iure, & à quo quid petat.*

6 *Priuandus non est re sua non auditus, vel non citatus.*

7 *Executor mixtus sine cognitione quem possessione sua non priuat.*

8 *Consuetudo immemorialis sine causa mutari, non debet, numer. 13.*

9 *Iudicandum de lege cum sit, secundum eam cum facta est.*

9 *Dispositio omnis principis contra legem humanam valet, quamuis peccaret, si sine causa id faceret, num. 13.*

10 *Beneficiorum diuisio iure prohibita ex causa fieri potest.*

10 *Beneficium vacans sine diminutione conferendum, sed potest onerari, & postea conferri.*

11 *Beneficium non vacans vniri potest, etiam non vocato possessore.*

Beneficia, & officia Ecclesiæ liberæ Papæ potestati subsunt. 12

Legis humanæ mutatio vitanda, etiam si occurrat aliquid melius, nisi eius vtilitas præponderet damno, quod ex mutatione sequeretur. 14

Firmius idest, quod à pluribus approbatur. 15

Nobilitas hanc sibi legem imponit, vt nisi in beneficijs creuerit, nihil se præstitisse putet. 16

CONSILIVM I.

Præsuppono primo, quæstionem esse, an Illustr. summus Pœnitentiarius bene petat libros officij sui sigillatoris, quos Reuerend. Datarius de mandato Sanctissimi iussit post mortem ipsius sigillatoris penes quendam custodiri, & deponi.

1 Secundo, protestor me nihil hac de re respondere ausum fuisse, nisi me prædictus Illustrissimus, cuius sacræ Pœnitentiariæ Prætorio assistere teneor, certiorem fecisset, quod sua Sanctitas volebat, vt qui sumus eiusdem Prætorij tractaremus, quid de illa nobis videretur, quoniam non decet, nec forte licet his, qui sumus officiarij suæ Sanctitatis adeo addicti, de causa, quæ suam Sanctitatem ex propinquo tangit sine ipsius facultate tractare, argumen. capit. vlti. a & aliorum iurium citatorum à glossa ipsius. b

Tertiò, quòd primo videndum est, an esto, quod ablatio C prædicta librorum sit male facta, petitio restitutionis ipsorum per viam alicuius remedij possessorij pertineat ad Illustrissimum eundemque maiorem Pœnitentiarium.

2 Et pro parte quidem negante facit primò, quod prædictus Reuerendissimus Datarius nec vi, nec clam nec precario abstulit illos, & ita cessant remedia possessoria interdictorum, quæ ob facta vi, clam, vel precario, competunt. Interdictum item vnde vi, & vti possidetis, cessant, quia non dantur pro rebus mobilibus. c Non competit etiam interdictum vtrobi, quod datur pro retinenda possessione rei mobilis. d quia constat prædictos libros non possideri à sigillatore, neque à prædicto Illustrissimo, & quod nullum remedium D possessorium est proditum à iure Cæsareo pro restitutione rei mobilis, quales sunt libri prædicti, iuxta glossam receptam in leg. rem, quæ nobis. ff. de acquir. poss. pro rebus enim mobilibus competit actio furti, vel vi bonorum raptorum, vt patet.

3 Sed ad hoc responderi potest, quod licet iure Cæsareo non sit proditum remedium, possessorium pro restitutione possessionis rerum mobilium, est tamen proditum iure Pontificio, e vt post alios tradit Ripa, f & præterea vtroque iure videtur habere locum remedium officij iudicis, quod habet locum vbicunque æquitas suadet, vt fiat aliquid, & nō est proditum aliud remedium, iuxta l. [plane.] g & tradit post alios vbi supra Ripa, in multis locis.

E 4 Secundo per eadem parte negante facit, quòd licet habeant locum prædicta remedia, non tamen videtur posse illa intentari à prædicto Illustrissimo Pœnitentiario, quia ipse non possidebat illos libros, nec custodia eorum pertinebat ad ipsum, sed ad sigillatorem eius per constitutionem reformationis sacræ Pœniten-

ALLEGATIONES.

a De postu. b in verbo contra ecclesiam. c l 1. § illud, ff. de ui, & ui ar. & l. 1. ff. vti possidetis. d l. 1. ff. vtrobi.
e Per capitul. reintegranda, 3. quæstio. 1. f in cap sæpe, de rest. spol. numer. 22. g §. fin. & le. sequen. ff. de petit. hæred.

Pœnitentiariæ.Sed, & ad hoc responderi potest quòd Abbates, & alij superiores prælati possunt agere pro iuribus monachorum sibi subditorum, a & Pęnitentiarius maior videtur superior sigillatoris sui pretorij, & illius officium videtur esse mēbrum sui officij principalis, & negari non potest interesse sui officij vniuersalis Pęnitentiariæ, vt regesta ad eam pertinentia fideliter custodiantur, & iura ad officiarios spectantia illęsa seruentur,arg.à simili,quod valet. b

5 Tertio pro eadem parte negante, s. quod non bene petat prædictus Illustrissimus, facit, quod non nominat vllam personam,à qua petat, quæve illos possideat,& teneat,& supposito,quod sint restituendi,dubitari potest quis magis teneatur ad restitutionem, an ille sub cuius custodia, & potestate remanserunt post mortem sigillatoris,an Reuerendissi. Datarius, iussu cuius fuerunt illi ab eo traditi, an sanctissimus D. N. imperio cuius Datarius illud iussit, an ille, cuius custodiæ nunc sunt commendati,& omnis, qui bene petit, debet exprimere quis, quid, coram quo,quo iure petat,& à quo, iuxta glossam receptam in capitul.1. de libel.oblat.Sed etiam ad hoc respōderi potest, quod licet in supradicta causæ propositione non exprimat personam à qua vult, poterit tamen exprimere in sua, quam proponet, petitione.

6 Secundo, videndum est, an ablatio prædicta fuerit iniustè facta. Circa, quod dicendum videtur primò, quòd sic,si absque auctoritate Sanct. D. N. in id expressa D.Datarius id fecit,quia nemo est priuandus re sua, vel sibi debita, ante quam audiatur, vel saltem citetur, c etiam à Papa, d & possessione rei, e imò nec citatus prætermisso ordine iuris, f & prędictus Illustrissimus,vel alia persona vera, vel ficta,pro qua ipse agere potest, videtur possessione rei ad se pertinentis priuatus, vel priuata à D. Datario antequam fuerint auditi,vel citati.

7 Tertiò, quòd etiam ablatio prædicta fuit iniusta,si prædictus D.Datarius eam fecit,vt iudex,vel executor mixtus S. D. N. quia delegatus, vel mandatarius,siue executor Papæ mixtus non potest tollere alicui possessionem,quam habet alicuius rei,sine causæ cognitione virtute mandati Papæ sibi facti, vt alius mittatur in possessionem eiusdem rei, iuxta celebre dictum Innoc. g in theoria, & praxi. Ergo licet Papa mandasset D. Datario,vt reciperet prædictos libros,non potuisset illos auferre sine vocatione partis.

8 Quarto infrascriptæ rationes, quibus iniustitiam prædictæ absolutionis aliquibus posse probari visum fuit,non subsistunt, & quidem, dum dicit,quòd consuetudo immemorabilis,non potest mutari, est contra cap.[non debet,] h quod legem, & consuetudinem seruatam à tempore immemorabili de non contrahendo matrimonium intra septimum gradum,abstulit,restringendo illam vsque ad quartum, & contra Concil. Trid. i quod abstulit consuetudinem ante multa sęcula seruatam de valore matrimoniorum clandestinorum,& contra innumera alia iura,quæ consuetudines immemorabiles abstulerunt, & cōtraria illis statuerūt, Illa item,quæ præsupponunt, quod consuetudo,quæ habet vim legis,nō potest mutari, cum palam sit ipsam legem etiam Conciliarem, & seruatam à tempore immemorabili, mutari posse, iuxta doctrinam S. Thom. receptam, k quin,& sapit hęresim contra doctrinam Catholicam,quæ colligitur ex cap. [cuncta per mundum,] l & ibi notatis de potestate Papæ legem condendi.Illa item,quæ præsupponunt mutationem legis eo ipso esse inualidam,quòd non debeat fieri.

9 Tum quod secūdum Augustinum, m licet de lege

F iudicandum sit,cum fit,secundum tamen illam iudicādum est,cum facta fuerit. Tum quia recepta conclusio est,quòd omnis lex,& dispositio Papæ, & contra legē humanam facta,tenet,licet fieri non debet, secundum omnes. n Illa item, quæ texuntur ex pluribus particularibus contra regulam dialecticam, arguendo per indefinitas, quæ particularibus æquipollent in effectu sic.[Traditio antiqua est immutabilis regula, & debet semper durare, ergo consuetudo, de qua agitur,cum sit traditio antiqua,& regula,] est immutabilis,ac si argueretur. [Equus habet aures,& homo habet aures,ergo equus est homo.]Nō enim ex eo,quod aliqua traditio,vel regula, vel consuetudo sit immutabilis,consequitur,quòd hæc, vel illa alia sit immutabilis. Quare, iudicio meo, non est tradenda illa informatio S. D. N. vere eruditissimo, qui merito
G ægrè feret contenta in ea sibi tanquam firma offerri.

10 Quintò,quod difficultas probandi illam ablationem esse iniustam,augetur ex eo, quod licet sectio, & partitio beneficiorum sit prohibita in Concil. Turonensi, o potest tamen fieri ex iusta causa, vt ibidē adnotauit glossa recepta, & tradunt omnes, p & qđ licet beneficium vacans sine diminutione debeat conferri, q potest tamen beneficio vacanti imponi aliquod onus, & postea ipsum onustum alteri conferri. r

11 Potest etiam beneficium non vacans iustè vniri
H alteri, etiam per ordinarium etiam non vocato beneficiario,vt nouè decisum fuit contra aliquorum opinionem in clemen. [si vna,] s vbi glossa, & omnes id adnotant, & etiam adnotatur ad decis. t in nouissimè impressis,& quod nemo negabit S.D.N.posse adimere,& reddere officio sigillatoris, quod sibi placuerit iuxta illud. [Quod principi placuit, legis habet vigorem, u præsertim in his,quæ suæ liberæ potestati subijciuntur,iuxta l. [princeps,] x qualia sunt beneficia,& officia ecclesiastica.

12 Sextò, quod etiam hæc euadi possunt, non eo, quòd S.D.N. non possit,si voluerit,prędictam consuetudinem, secundum quam sigillator eius custodiebat prædictos libros, mutare, neque quod mutatio etiam
I non debitè facta ipso iure non valeret, sed quod multis de causis sua Sanctitas non debet eam mutare.

13 Quarum prima est,quòd est, vetustissima,& immemorabilis, & quòd in noua reformatione sui officij Pęnit.licet alia quam plura mutata fuissent, ipsa tamē immutata mansit, & immutata seruata est tempore trium maiorum Pœnitentiariorum vsque ad mortem proximi præteriti sigillatoris. Secunda causa,quod licet Sanctissim. D. N. omnia, quæ sunt iuris humani,qualis est hæc cōsuetudo,mutare possit, & mutatio valeret,licet fieri non deberet, non tamen excusaretur coram Deo à culpa, si absque iusta causa eam faceret, quia licet consuetudo,& lex humana iustè mutari possint iusta de causa,non tamen absque illa.

14 Vnde
K

ALLEGATIONES.

a Clem.1.de rescr.c.fi.de success.ab intest. b ca. dudum,2. de elect. c c.inter quatuor, de maior. d c. nos in quenquā 2.q.1. e c.de cau.poss. f cap.conquerente,de restitut.spol. g In c.1 de concess.præb. nu.4. h de consang. i in c.1. de refor matr.sess.24. k 1.2.q.1.de const. l 9.q.3. & c.1. de constit. m in cap.in istis.4. dist. n in cap. quæ in ecclesiarum,de const. o cap maioribus,de præbend. p in c.vacā te,eod.tit. q cap.1.vt benefi.sine dimin. confer. r c.significatū de præb. s De reb. eccles. non alien. t de offic.leg. u l.2.ff.de constit.princ.§.sed, & quod princ.inst. de iure,nat. gen.& ciui. x ff.de leg.& capitu.proposuit.de concess.præb.

14 Vnde Sanctus Thomas pulchre concludit, a legem humanam non esse mutandam, etiam cum occurrit aliquid melius, nisi illud præponderaret, siue maioris ponderis esset Reipublic. quàm malum, quod ex immutatione sequeretur. Tertia causa cur sua Sanctitas debeat relinquere consuetudinem prædictam vetustam immutatam, est, ne præbeat occasionem detrahendi contra prædictum, b Illustrissimum, vel quod deliquerit, vel negligens fuerit in corripiendo suum sigillatorem male custodientem libros, vel quod suam Sanctitatem pœnituerit magnificentiæ illius, qua Cardinalem Vltramontanum non petentem, neque opinantem tanta dignitate gratis donare dignatus fuerit, donare inquam, & cogere renitentem, vt ea fungeretur, contra leg. [conueniri.] c Quarta causa, ne videatur arguere cuiusdam imprudentiæ, & incogitantiæ prædecessorem suum Pium Quintum cum primis omnium, qui multis sæculis Ecclesiæ Christianæ præfuerunt, imitandum, quod suam Sanctitatem contra morem aliorum summorum Pontificum magno studio, & raro exemplo, facere palam est. Quinta, quod multis de causis prædictus Pius prædictam consuetudinem reliquit immutatam in prædicta reformatione. Primo quidem, quod iudicauit eam prudenter, & salubriter à maioribus fuisse institutam. Secundo, quod nulli tutius committi posse videbat matrimonialium dispensationum expediendarum, & registrandarum negotium, quam illi, cui expeditionem in foro conscientiæ sigillandarum curam crediderat, intelligens nihil ab eo in fori exterioris negotijs, vel imprudenter, vel indecenter commissum iri, qui in fori interioris negotijs, tum suis priuatis, tum alienis fidem, studium, & diligentiam suam probasset, iuxta capitul. [præcipimus. d] Tertiò, quòd æquum etiam erat, & consentaneum rationi, vt idem sigillator vtriusque fori casibus manum extremam imponeret, tam ijs, quæ cum illicita fuerint, commissa tamen sunt, & remittuntur, quàm ijs, quæ cum illicita sint, dispensatione tamen Apostolica licita redduntur, & sicut illa, ne vlli nisi confessori approbato pateant, sigillo obsignat, sic ista, vt nunquam pereant, fideliter in libros referat, & relata ad posteritatis memoriam custodiat. Quarto, quod prudentiæ fuit statuere, vt quas facultates Sanctissimus Dominus Noster maiori pœnitentiario ad forum exterius pertinentes assignauit, & ex earum concessione aliqua emolumenta percipienda concessit, earum gratiarum, & concessionum memoriam non alius asseruaret, quam eiusdem maioris pœnitentiarij officiarius, sicut & patresfamilias redituum, & emolumentorum suorum procuratores, & dispensatores, & rerum custodes, & conseruatores non eos eligunt, qui alieno imperio pareant, sed domesticos, & familiares carissimos, & fidelissimos.

15 Quintò, quòd diligenter tempore reformationis officij fuit examinatum, quid magis deceret, & expediret super asseruatione præfatorum librorum, & emolumentorum perceptione, eorumque distributione, & iudicatum fuit magis conuenire id, quod semper vsus habuit, ideoque præferri debet ei, quod vnus, vel alter sine tanta discussione suadet, argument. capitul. [prudentiam, e.] & capitul. [de quibus, f] quatenus habent id esse firmius, quod à pluribus approbatur.

Sexto, quod cum de his gratijs, & concessionibus, quas in regestum inscribere consueuit sigillator, emolumenta sua, suorumque officialium percipit maior pœnitentiarius, inconueniens videtur, vt alius quispiam taxas ad illum pertinentes exigat, & inter Cardinalem, & officiales eius diuidat, quam ab eo constitutus, eiusque proprius, & iuramenti sacramento obligatus minister, & officialis, qualis est sigillator. Alia, gratia breuitatis, quibus prædicta consuetudo iusta, vtilis, & aptissima redditur, omitto. Sexta causa, cur sua Sanctitas non debeat prædictam consuetudinem mutare, est, quod prædictus Illustrissimus humiliter, & vehementer supplicat Sanctitati suæ, vt serio perpendens prædictas æquissimas rationique consentaneas causas, dignetur auctoritatem prædecessorum suorum vetustissimique temporis consuetudinem, quasi traditionem quandam, etiam decretis Pontificum corroboratam defendere.

16 Et cum iuxta alium prædecessorem suum Gregorium suo de nomine dictum, g hanc legem sibi nobilitas imponat, vt nisi in beneficijs creuerit, nil se præstitisse putet, Sanctitas sua nobilissima sicut prædictum Illustrissimum nihil tale cogitantem per summam suam, & incredibilem gratiam ad hoc munus vocare dignata est, ita eum hoc munere fungentem ab omni molestia, & ab omni siue auctoritatis siue iurisdictionis diminutione sincerum, integrumque tueatur, & seruet. In gloriam Dei, qui sua infinita bonitate Sanctitatem suam quam diutissimè seruet incolumem, & gloriosissimam. Amen.

ALLEGATIONES.

a in dict quæstion. 97. articul. 2. b iuxta capit. ridiculum 12. distinct. c ff. de pact. dot. & capit. ex parte, de consuetu. d 12. quæstion. prim. & leg. secund. C. ne fideiuss. dot. dentur. e de offic. deleg. f 20. distinct. g in cap 1. de donat.

SVMMARIVM.

Triremium pœnæ, vel necis etiam iustè inferendæ timor excusat seruum fugitiuum, ne ad dominum redeat. 1

Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum, nisi probabilis timor perdendi vitam excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciendi, & quicquid lucratur, domino lucratur. 2

Bonorum tres gradus sunt, vitæ, famæ, & fortunæ, quorum priorum non tenemur iacturam facere, vt restituantur posteriora. 3

CONSILIVM II.

QVidam seruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes

triremes perpetuo damnari, & confessus peccata sua paratum se præstat ad parendum confessario, qui interrogat, an teneatur ei iubere, vt se restituat domino, qui iam bis conatus est eum capere per lictores, quo iudex eum puniat.

1 Respondeo primò, quòd tenetur in foro conscientiæ redire ad dominum suum aut eum contentum facere, ꝙ non redeat, nisi aliqua iusta causa eum excusset à reditu. Secundo, quod probabilis timor perdendi vitam, si ad dominū redeat, videtur iusta causa nō redeūdi, nec se illi restituendi per vnū præsuppositū & vnam regulam, quæ nos posuimus in Manual. a

2 Præsuppositum est, quod bona subiacentia restitutioni sint trium ordinum, videlicet, famæ, vitæ, & fortunarum, & quod bona vitæ sunt maioris ordinis, quam bona famæ, & famæ, quam fortunarum. Regula verò est, quod nemo tenetur ad restituendum bona minoris ordinis cum iactura bonorum maioris, argu. c. [officia, b]. & aliorum quæ ibi citantur. Cum ergo hic seruus fugitiuus sit de bonis fortunæ dicti domini, & in illius hæreditate, & non potest se illi restituere sine iactura bonorū altioris ordinis, s. vitæ, excusatur profectò à redeundo, & se illi restituendo. Tertio, quod tenetur tamen habere propositum satisfaciendi illi, seu faciendi illum contentū quam optimo modo, & quàm citissimè poterit, soluendo ei per se, vel per alium iustum precium, vel precibus aliquorū piorum, amicorum, magnatū, religiosorum, vel alijs modis honestis, & agnoscere se seruum eius coram Deo, donec sibi sit satisfactum, & quod quicquid q̄rit & lucratur, quærit suo domino, & cum poterit, se, & illa restituet ei ad salutem animæ suæ, & gloriam Christi, qui nos sua gratia donet, ac perseuerantiam ad mortem inclusiue confirmet. Amen.

ALLEGATIONES.

a Cap. 17. numer. 87. b De pœnitent. & remiss.

SVMMARIVM.

1 *Bello capta mobilia acquiruntur capienti, requiritur autem quod sit publicum, indictum à potente indicere nu. 2. item, & quod sit iustum ex parte capientiū nu. 7. consuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur solum requirere, quod sit publicum nu. 3. & 6. & consuetudo Lusitanorum solum requirit, vt bona triduo à Mauris inimicis fuerint possessa. num. 3. & 7.*

2 *Naufragio bona amissa, vel iactata animo non recuperandi, seu si habeantur pro derelictis, capienti acquiruntur.*

4 *Post liminij ius nō habet locū in armis, nec in vestibus perditis in bello, immo nec in alijs rebus quæ non causa belli feruntur. nu. 5. vnde etiam si ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non restituuntur. 5.*

6 *Conuentio tacita videtur introduci ex eo, quod personæ ita consueuerunt seruare.*

7 *Res aliena in bello iniusto etiam publicè indicto capta, domino erit restituenda ab ijs, in quos et in titulo emptionis peruenerunt, nisi vbi lex, & cōsuetudo, quæ pōt esse rationabilis, nu. 3. dictet cōtrariū, nu. 2. & 5. & vlt.*

CONSILIVM III.

IN bello, & prælio Regis Sebastiani contra Mauros in Africa, cum Christiani victi fuissent, Mauri ceperunt eorum spolia, & in his lapillos, & gemmas, & alia magni precij, quæ postea vendiderunt parui, alijs Christianis captis q̄ redeuntes ad suos, sua F pecunia retulerunt illa in Lusitaniam.

Quæritur, an teneantur reddere illa dominis antiquis quorum fuerant ante illud prælium, in quo illi obierunt, vel victi spoliati fuerunt.

1 Ad quæstionem propositam respondeo primò, ꝙ pro parte negante, scilicet, quod non teneantur reddere illa antiquis dominis, etiam soluto precio, quod pro eis soluerunt, facit primò, quòd bona mobilia capta in bello ab hostibus, fiunt capientium, vt tradit Inno. a quem sequuntur omnes, & merito, & quia pro eius dicto est textus in §. [item quæ.] b & ita Mauri, qui ea ceperunt, videntur facti fuisse domini eorū, & consequenter potuerunt donare, & vendere.

2 Secundò, quòd dominium rerum habitarum pro G derelictis quæritur eas capienti, c & prædicta capta in prelio prefato videntur fuisse derelicta ab his, quorum erant ante prælium, ergo Mauri, qui ceperunt ea, videntur fuisse facti eorum domini. Vnde etiam dominium rerum perditarum per naufragium, vel iactum è naui pro eius salute, animo eas non recuperandi, acquiritur capienti eas, iuxta d. in Manu. Confess. d & qui adiuerūt prælium illud, eo animo portabant ea, vt crederent futura illa Maurorum si ab eis victi forent, sine spe recuperandi ea.

Tertio, quod prædictæ leges, & aliæ illis concordantes quibus statutum est, vt mobilia capta in bello fiant capientium, non requirunt iustitiam belli, sed solum quod sit publicum, indictum à populo Roma- H no, vel alio libero non agnoscente superiorem, & bellum præfatum etiam à parte Maurorum erat publicum, & susceptum à Rege libero, ergo, licet forte diceretur iniustum, eo quod defendebant terras, quæ fuerunt, & etiam nunc sunt Christianorum, non videtur impedire acquisitionem captorum in eo.

3 Quarto, quod consuetudo omnium Regum Christianorum bellantium habet, vt bona mobilia fiant capientium, non habita ratione, & discretione, an bellum iusta de causa fuerit illatum, vel acceptum, sed solum an fuerit publicum, auctoritate Principis, vel Regis liberi indictum, ergo pari ratione id videtur seruandum in bello à Christianis Principibus contra infideles gesto.

I 4 Quinto, quod consuetudo iampridem seruata dicitur habere, quod mobilia Lusitanorum capta in prælijs à Mauris suis finitimis, si tribus diebus continuis ea possideantur ab eis, non redeant ad pristinos dominos Lusitanos, etiamsi empta, vel redempta, vel aliàs ablata reportentur in ditionem Lusitanam, quæ consuetudo potest esse rationabilis, tum ad animandum Christianos ad fortius pugnandum, ne sua perdant, sicut & Romani non habebant ius post liminij in armis, & vestibus perditis. e Tum ad tollendas innumeras lites, quæ ex contrario vsu nascerentur.

5 Sexto, quod mobilia perdita semel in bello, & ab hostibus capta, licet postea recuperentur ab exer- K citu, non debent restitui primis dominis, sed fiunt recuperantium, nisi sint res, in quibus habet locum ius post liminij, vt pulchre decidit Salicetus, f & in rebus preciosis, de quibus loquimur, non est locus iuri postliminijs, quia illi solum est locus in his, quæ causa belli, & prælij feruntur, vt sunt naues onerariæ, & currus,

ALLEGATIONES.

a In cap. sicut 3. de iureiur. b Institut. de rerum diu. & in cap. ius gentium 1. dist. & in leg. si quid in bello, & l. hostes, de capt. & post lim reuers. c l. 1. & 2 ff. pro derelicto. d capit. 17 num. 98. & 99. e l. 2. §. fi. cum l. seq. ff. de capti. & post lim. f In l. ab hostibus, l. 2. C. de capt. & post lim. nu. 3.

currus, & boues portantes, & trahentes frumenta,& A comeatum,vt colligitur ex l.2.& 3. a vbi dicitur scaphas piscatorias, & ad voluptatem comparatas, immo nec vestes pertinere ad postliminium, & ita multò maior ratio est, cur res præfatæ preciosæ non debeant restitui,quàm aliæ, quæ causa belli portabantur.

6 Septimo denique,quod videtur esse quędam conuentio communis tacite per cōsuetudinē antiquissimā inducta inter Principes Christianos,& Principes Turcarum, & Sarracenorum occupantes terras ad Principes Christianos, vel Ecclesiam Christianam pertinentes, quod res mobiles captæ in bello censeantur esse capientium, attenta illa iustitia belli, quam habet ex indictione auctoritate suprema temporali facta,quāuis alia requisita ad hoc,vt sit iustum non concurrant. B Quæ conuentio tacita colligi posse videtur tum ex eo, quod Roman,Barbari,& alij Pagani iure gentium vsque ad tempus,à quo cęperunt Imperatores,& Reges Christiani rerum summas tenere,id seruarunt,tum ex eo,quod supremi Monarchæ Christiani etiam nunc id seruant, non enim in tam longa ætate memini videre, audire,nec legere,quòd facta simpliciter inter aliquos Reges pace,nulla conuentione alia inserta, subditi vnius Regis liberi adeant Regem contrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à subditis eius, & fuerint iussa eis restitui, quæ consuetudo eisdem rationibus colorari potest, quibus colorata fuit illa particularis tacta in quinto argumento. C

7 Pro parte vero affirmante facit primò,quod res aliena est restituenda domino suo iuxta iura, b & latius tradimus in Man.conf. c At capta in præd. bello videntur mansisse in dominio eorum, quorum antea fuerunt,quia non fuerunt facta Maurorum, qui ea ceperunt,cum bellum illud à Maurorum parte fuisset iniustum, quia susceptum erat pro defensione terrarum, quæ non erant suæ, sed Christianorum, qui volebant eas recuperare,& D.Tho. d recep. ab omnibus Theologis expresse ait, quod ad hoc, vt capta in bello fiant capientium,requiritur,quod sit iustum.

Secundo, quod ad effectum, vt capta fiant capientium,non videtur sufficere, vt bellum sit publicum auctoritate temporali suprema indictum, quia alioquin D consequeretur,bella Turcarum,& Sarracenorum contra Christianos esse iusta,& capta in eis fieri eorum,& consequenter Christianos captos ab eis fieri seruos eorum,quod videtur durum. Sed ad hæc duo argumenta pro parte affirmante adducta responderi potest, quòd procederent,nisi lex,& consuetudo obstaret,per tacta in 5.& 4.pro parte negante formatis.

Per quæ omnia ego non auderem in præsentia affirmare partem posteriorem,sed magis inclino in partem priorem, quam certè disputando defendi posse non dubito,nec contra eam consulam,donec inueniam aliquid firmius,quàm nunc inuenire potuerim, eo quòd hæc quæstio,etsi grandis, & quotidiana,nondum est, vt arbitror,pro dignitate tractata. Salua,&c. E

ALLEGATIONES.

a ff.de captiui. b cap.si res aliena.24.q.6. capitul.peccatū de regu.iur.lib.6. c c.17.nu.24.& 25. d in 2.2.q.66.ar.8.

DE DOLO, ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo cum aliquid est intimandum, canonicis in Capitulo capitulariter congregatis, & non aliter,ad hoc,vt sit legitima, est intimatio facienda, & hoc, quando agitur de ijs,quæ capitulariter fiunt, etiam si concernerent actum facti, valide expedienda numer.5.quod si respiceret actum facti,quod validè per singulos posset expediri singulis posset intimari.num.4.& 6.*

Citari in alio loco,quàm de iure requisito nemo potest, nisi quando executori data est talis potestas ob non tutum accessum. 2

Personaliter, vel procuratori ad id sufficienter constituto intimandum est cuilibet, id quod ei præiudicium potest inferre. 3

Possessio sessionis in choro, & Capitulo, ac iurium canonicalium canonice non potest validè, & vtiliter à Capitulo dari,nisi capitulariter. 6

CONSILIVM I.

Vit relaxatū monitorium ab A. C. contra Capitulum Ecclesiæ N. vt sub censuris,et alijs pęnis deberet immittere A. in possessionem archidiaconatus eiusdem ecclesiæ. Quod monitorium fuit intimatum Priori,& aliquibus canonicis, non capitulariter tamen repertis.Quæritur an intimatio huiusmodi valeat.

1 Respondeo primo præfatam intimationem non videri verè legitimè factam Capitulo, quia verè Prior, & canonici, quibus facta fuit intimatio, non erant congregati in Capitul. neque in alio loco legitimè vocati, vt requiritur ad hoc, vt faciant Capitulum, quia non erant vocati absentes, nec erant ibi duæ partes vocandorum, neque erat locus, ad quem solent vocari ad agenda negotia Capituli, licet sic ad officia diuina facienda, & ad reficienda corpora, & ad eundum à choro in refectorium, quod non est satis ad constituendum Capitulum legitimè congregatum, vt colligitur ex multis, quæ adducit Felynus, a & Franciscus Panuinus in tractat. de offic. Capituli sede vacan. b

2 Secundò, quod nec potest dici, quòd habenda sit fictè pro legitima præfata intimatio, eo quod ad Capitulum non esset tutus accessus, vel quod ipsum impediebat intimationem. Tum quia in sententia declaratoria dicitur breue, virtute cuius fuit declaratio facta, fuisse legitimè intimatum Capitul. canonicis, & aduersario. Tum quia præfatum monitorium non continebat clausulam,vt haberetur pro satis intimata, si non esset tutus accessus,vel si Capitulum, & canonici impedirent intimationem, quod requiritur iuxta clem.prim. c & iuxta multa alia, quæ scripsit Felyn. in capitul. quoniam frequenter. d Tum quia nec notarius ipse, qui notificauit in loco incompetenti, dicit non fuisse tutum ei accessum ad Capitulum,neque quod illud impediebat intimationem. Tum quia Prior,& hi,qui eum comitabantur, nihil durè responderunt, quia solum in summa dixerunt, eos non constituere ibi Capitulum ad negotia facienda, & quod responderent cum in loco competenti eis intimaretur.

3 Tertio, quòd certum est etiam non esse factam legitimè intimationem cæteris, qui non aderant cum Priore,cum ei intimatio facta fuit,quia intimatio,quę fit alicui ad inferendum ei pręiudicium aliquod,si non obediat contentis in insinuatione, facienda est personę propriæ, vel procuratori eius ad id sufficienti mandato

ALLEGATIONES.

a In cap.eam te.de rescr.& in capitul. cum omnes.de constit. b Et alij in alijs locis ab eis allegatis. c de iudic. d §. porro,col.3.& sequent.vt lit.non contest.

dato munito, a & ipsi non obseruantes, nec qui erãt praesentes, erant procuratores eorum.

4 Quarto, quod magis potest dubitari de ipso Priore, & alijs canonicis praesentibus, qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmante facit, quod actus consistens circa merum factum, & pertinens ad Capitulum potest expediri per canonicos singulariter sine Capitu li congregatione, quae communis est sententia Innoc. Compostellani, Ioãnnis Andreae, Butrionis, & Imolae quos refert Felynus, b & tandem sequitur eos, dicens, non esse tutum ab ea recedere, & in proposito agi tur de actu cõtinente merum factum, scilicet receptionem A. cui iam est, quaesitum ius per prouisionem Papae.

5 Pro parte autem negante faciunt quaedam Dominici dicta, quae ipse ibi citat, & alia fortiora, q̃ possunt eam confirmare, si adeo expediret nostro proposito, & sententiae, in qua fui olim in illo cap. scilicet, limitandam esse illam communem sententiam, vt tantum procedat in actu facti, quem canonici possint singulariter sine Capitulo facere, vt si iuberentur soluere aliquam summam pecuniae ad quam soluendam quilibet pro rata esset condemnatus.

6 Non autem in actu, qui nequiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliquibus eorum, nisi maiorem partem Capituli constituerent, & in casu proposito, in quo agitur de tradenda possessione sessionis in Capitulo, & choro & iurium ad Archidiaconatum pertinentium, occurrit actus, qui vtiliter à singularibus canonicis fieri non potest, nisi saltem conueniret maior pars eorum, & quia non constat, quod intimatio fuerit facta, nisi Priori, & paucis canonicis, arbitror eos excusatum iri à censuris, saltem si non contradixerunt, quos non constat contra dixisse. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Clem. causam quae, de electio. b in capitul. eam te. nume. 13. de rescript.

De sequestratione possessio & fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum positum iuxta clem. 1. de sequest. poss. sola concordia iudiciali etiam cum extinctione litium à iudice facta non tollitur.*

2 *Suspensio facta vsque ad tempus eo adueniente tunc exspirat, quando tempus est certum, at si possit dubitari an aduenerit, vel sit praestitum, quod iubebatur, requiritur iudicis declaratoria.*

CONSILIVM I.

AN sequestrum positum in casu clem. a infirmetur per concordiam factam inter partes cum extinctione litium ab ipso iudice facta?

1 Pro affirmatiua facit, quod sequestratio, de qua in d. clem. fit durante lite, at per talem concordiam finita est lis auctoritate iudicis, ergo non durat, quia factum vsque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo secundum Innocentium. b

2 Sed contra videtur dicendum per resolutionem eiusdem Innocentij, c videlicet, quod quamuis suspẽsio facta quo ad aliquod certum tempus per aduẽtum illius tollitur, quia nulla potest esse dubitatio de illius aduentu, suspensio tamen facta donec satisfaciat, non tollitur, donec iudex declaret esse satisfactum, quia posset vna pars id affirmare, & altera negare. Cum ergo in quaestione proposita possit vna pars dicere li- F tem non esse extinctam, nec concordiam validam, videtur durare sequestrum, donec iudex declaret finitam esse litem, & concordiam validam.

ALLEGATIONES.

a 1. de sequestr. possess. b In capitul. cum bonae de aetat. & qualitat. c Ibidem.

DE CONFESSIS.

SVMMARIVM.

Monialem se esse, quae asseruit, & coram vicario Episcopi interrogata confessa est, si postea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex causa attendi potest secunda confessio, & sequen. 1

Confessionem à se factam quis non reuocat, staturque primo dicto regulariter. nume. 6. fallit si secunda confessio sit extorta per tormenta, numer. 3. vel per iuramentũ nume. 4. vel quando secunda facta in loco libero, cum prima esset facta timore reuerentiali simulque in materia requirente plenam libertatem, numer. 4. & 5. vel quando contra primam subsunt praesumptae subordinationes, numer. 5. & 6. 2

Tertio secunda depositio praeualet priori nulliter receptae. 3

CONSILIVM I.

QVaedam puella diues opera patris ingressa fuit quoddam monasterium, animo, vt ipsa postea dixit, quotiescunque vellet, exeundi, quae post aliquot annos persuasa, vt creditur, ab Abbatissa, monialis facta est, quod aegrè ferens pater, qui eam nuptui tradere cupiebat, protestatus fuit de nullitate professionis, & simul operã dedit, vt super eo ab Episcopi vicario examinaretur, quę respondit simpliciter se esse monialem itaque videns pater, quod filia subornata, dum in monasterio permaneret, ob verecundiam, & reuerentiam Abbatissae, & monialium in dictis persistere, obtinuit causam committi, & filiam è monasterio educi, prout factum est, & sic educta à commissario examinata iure iurando respondit se nunquam proposuisse fieri monialem. Quaeritur, an prima confessio praeualeat posteriori confessioni.

1 Respõdeo primo, quòd quaestio hęc est valde difficilis, & plurima pro vtraque ipsius parte adducere posset is, cui esset otium id faciendi. Pro parte, enim affirmatiua videtur casus vulgatus in l. [generaliter,] a cuius verba transferuntur in cap. [per tuas.] b ibi, [Nimis indignum sit, vt quisque quod sua voce dilucidè protestatus est, in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare.] Deinde, quod Bart. c quem sequuntur plurimi, & in his Panormita. d tenet primum dictum etiam extraiudiciale testis praeferendum esse dicto posteriori etiam iudiciali iurato, pro quo faciunt illa omnia, quae ipse Bartolus, & alij multi in varijs locis adducunt pro suo dicto.

K 2 Pro parte autem negante posset adduci primo gl. e & alia, q̃ est solemnior, f quatenus hẽt priorẽ depositionem testis nulliter accepti postponendam esse depositioni posteriori, & quod communis opinio Doctorũ est contra Bartolũ, vt inter alios ait Philipp. Decius q plurimos in id cĩtat. g Secũdo adduci põt etiam textus, h quatenus probat dicto secũdo stadũ fuisse licet pro

ALLEGATIONES.

a c. de non num. pec. b De pręb. c in l. eos. ff. ad le. Corneliã de falsis. d in con. 52. 1. par. e in d. c. per tuas. f ca. cũ causam. de testi. g in d. c. tuas. h in d. c. lite. de praesum.

pro primo dicto aliquot graues coniecturæ concurrissent.

3 Tertio possent adduci iura illa omnia, quibus probatur confessioni posteriori per tormenta extortę esse potius standum, quam confessioni priori sine tormentis factæ. a

Secundo respondeo, quòd narratio casus non videtur sufficienter facta: quia non narratur, nec explicatur an prædictus Reuerendiss. iudex, cui hęc causa commissa est, interrogauerit denuo præfatam puellam super his, quæ antea dixerat, vt responderet præstito iuramēto, neque satis declaratur, an prædicta puella exiens à monasterio reclamauerit coram iudice, vel tantum extra iudicium, & an iurata, vel iniurata.

4 Tertio respondeo, quod præsupposito eo, quod videtur verisimile, quòd prædicta puella cum exijt, reclamauerit coram iudice, & cum iuramento; vel saltem postea coram Reuerendiss. commissario id fecerit, videtur standum esse posteriori cōfessioni, & non priori, attento, quod prior sine iuramento fuit facta, & secūda cum eo, & quod iuramentum est tortura quædam spiritualis, vt in hoc ipsum propositum ait Panor. b & quod confessioni posteriori factæ per torturam est standum. c Attento item quod prior confessio facta fuit timore reuerentiali Abbatissæ præsentis cupientis illam habere monialem, & succedere in bonis eius, qui excusat in his, quæ sunt libertati valde grauia, d adeo quod glossa singularis, e argumento illius textus, & nonnullorum, quæ in eo citantur dixit, quod timor reuerentialis efficit, ne valeat professio etiam quo ad forum exterius, quam & nos tenuimus allegando eam in Manual. Confess. f

5 Attento tertio, quod confessio mulierum in his, quæ pertinēt ad matrimonium spirituale, vel carnale, debet fieri in loco libero, & plenę libertatis, g ad hoc vt sibi præiudicet: & quod posterior cōfessio est facta in loco libero, prior autem non ita; & quod ipsa ob pręd ictum timorem non fuit id protestata; pater tamen eius protestatus fuit, quod multum ad hoc facit. h Attentio item quod multa concurrunt ad suspicandum, quod subornata, & verecundia sexus adacta dixit ea, quæ coram prædicto vicario confessa fuit, nempe quod fuit ingressa monasterium eo animo, vt fieret monacha, & quod eo animo accepit habitum monachalem, & quod vere non habuit, vt ipsa etiam in postrema cōfessione significat, animum se monacham faciendi, & quod pater id videns præparauit sibi nuptias, & fecit easdem denunciari; quod non fecisset, si certo non intellexisset eam velle matrimonio coniungi, & quod simulac egressa fuit, reclamauit, & affirmauit nullum vnquam talem animum habuisse, & quod ante illam confessionem fuit sponsa à patre, & aliqua id genus alia: quæ coniuncta cum tribus præcedentibus coniecturis satis mouere possunt iudicem ad iudicandum veriorem esse confessionem eius posteriorem, quam priorem.

6 Nec obstant opposita in contrarium; quia opinio prædicta Bartoli communiter reijcitur, vt prædictum est: & quod licet regulariter confessio prior præualeat posteriori, cæteris paribus; fallit tamen quando posterior est per tormēta extorta, vel iurata iuramento, quod est quædam, vt prædictum est, tortura; & cum prior est facta metu saltem reuerentiali, vel in loco non libero, posterior autem sine vllo metu, & in loco libero; & cum sunt aliquæ coniecturæ, quæ muniunt posteriorem contra priorem per supradicta. Quare omnia in nostro casu in fauorem posterioris concurrunt. Salua, & cæter.

A a l. recept. & l. nimis. §. 1. ff. de quæst. & l. fi. C. de testibus, & alijs similibus. b in d. capitul. per tuas, nu. 11. c l. si postulauerit. §. sed, & si negauerunt ff. de adult. & d. l. recept. d l. quæ onerandæ. ff. quarum rer. actio non dat. e capitul. pręsens, 20. quæs. 3. f cap. 22. numer. 51. g capitul cum locum. de sponsal. h Argument. capitul. 1. de ijs quæ vi. & cap. 17. de regu. Concil. Tridentin. sess. 25.

De testibus, & attestationibus.

SVMMARIVM.

Testes singulares etsi non probent in foro exteriori, vnicus tamen si sit idoneus saltem iuratus, dat iustam causam aliquid probabiliter credendi, etiam ad effectum credendi, sufficienter etiam contra Ecclesiam aliquid præscriptum, numer. 2. 1

B

Verisimilia iustè credi possunt cum contrarium non probatur, nec de illo extat fama. 3

CONSILIVM I.

QVIDAM N. nobilis, & ex celebri familia, possidet vnam capellaniam redituum 57000. merapitinorum requirentem ex institutione sua residētiam personalem, de qua dicunt testes non esse beneficiū sufficiens prædicto, & tres testes iurati deponunt 30. C annis proxime elapsis seruitum fuisse illi per substitutos, & vicarios, & non personaliter per ipsosmet capellanos, imò duo illorum testantur à 40. annis seruitum fuisse illi per substitutos, & non personaliter: & vnus eorum testatur seruitū fuisse illi 50. annis, & amplius per alios quiete nulla super hoc mota controuersia. Quæritur an prædictus N. possit retinere illam tuta cōscientia nō seruiēdo ei personaliter, sed per substitutos.

1 Respondetur primo, non videri sufficienter probatum quod prædicta capellania sit libera à residentia personali quoad forum exterius: quin imò non probatur sufficienter quod 40. annis fuit seruitum ei per vicarios: quoniam vix vnus testis testatur, & neuter aliorum ait id seruatum fuisse 40. annis: alter enim solum D deponit de 30. & alter quod seruatum solum est illud à 40. annis paulò plus minus, & ita non concludit de 40. annis, quos requirit præscriptio canonica iuxta c. [de quarta.] cum ei adnotatis. a

2 Secundo, quod satis videtur probatum quo ad forum conscientię, ad effectum probabiliter credendi quod 40. annis est seruitum præfatæ capellaniæ per substitutos, & vicarios, quoniam dictum vnius testis idonei, saltem iurati, inducit iustam credulitatem, & est iusta causa probabiliter credendi aliquid iuxta glos. sing. & recept. b quam post alios declarat Felynus, c & in casu proposito vnus testis idoneus satis probat, saltem quoad forū conscientiæ, quod 40. annis seruitum est ei per vicarios, & iuuatur ab alio, qui reddens optimā E rationem sui dicti, testatur fuisse id seruatum 40. annis paulo plus, vel minus iuuat, & tertius testans id esse seruatū 30. annis: per quæ tria dicta probabiliter quis credere potest id seruatum fuisse 40. & amplius annis quoad forum conscientiæ. cum prædicta capellania sit antiqua, & tempore circiter 200. annorum ante hac instituta, & non est vlla scientia nec fama contraria, quod vnquā super hoc fuisset cōtrouersum: & quod capella est sita

ALLEGATIONES.

a de præscr. b in l. Titio fundus, ff. de condi. & demonstr. c in cap. cum contingat. de rescrip. in princ.

sita Salmanticæ, vbi est magna Iurisperitorum copia: & est verisimile, quòd si consuetudo deseruiendi per alium fuisset recens, & nondum seruata 40. annis, esset scientia, vel fama de aliqua controuersia super hoc habita, vel mota.

3 Et ita videtur iustè credi posse, quod eius initium præcessit longè 40. annos, quia verisimilia iustè credi possunt, contraria non probantur, vel non est de illis fama. a Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capit. quia non est verisimile. de præsumpt. & l. non est verisimile. ff. de eo quod metus caus.

SVMMARIVM.

1 *Credere non tenetur filius matri asserenti ipsum votum emisisse, sicut nec, quod sit conceptus ad adulterio.*

CONSILIVM II.

AD quæstionem respondetur, præfatum consulentem nullo iure teneri ad credendum matri suæ dicenti, quod cum ægrotasset, vouit intrare religionem Capucinorum: sicut & communis resolutio Doctorum habet, quòd non tenetur filius credere matri suæ nuptæ, quod genuit eũ ex alio viro per adulterium.

De testibus cogendis, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peccat ferendo testimoniũ in causa sanguinis, & si sequatur occisio, vel mutilatio, esset irregularis, vnde nec potest cogi, vt coram iudice sæculari tale ferat testimonium.*

CONSILIVM I.

RESPONDETVR, ꝙ præfatus sacerdos non potest cogi ad ferendum testimonium super aliqua re, quę moueat iudicem ad occidendum, vel mutilandum membrum. Tum quia nec passim etiam laici possunt compelli ad testificandum in criminalibus. a Tũ quia clericus peccat ferendo testimonium in criminalibus, quando ex eius testimonio posset sequi mors, vel mutilatio: quia clerici non debent testificari coram iudicibus sæcularibus. b Tum quia licet sponte ferat testimonium super aliqua re, vnde sequeretur mors, vel mutilatio, fit irregularis, per capitulum, [sententiam sanguinis.] vbi hic notat Panormitan. c

ALLEGATIONES.

a capitul. delictum, de testibus cog. b cap. quamquam, 14. quæst. 2. c Num. 2. ne cler. vel monach.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium Episcopi iubens denunciari furtum, non ligat scientem probare non valentem: at si mandat, vt quod quisque scit tanquam testis reuelet, ligatur quĩ scit etiamsi partem furti habuerit, nec possit probare modo à iusto metu, vel priuilegio non excusetur.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO, quod præfatus cõmunicans secreto in furto, accipiendo partẽ illius, quod furto subtractum fuit, non tenetur ad denunciandum, si non põt probare, quando Episcopus solum iubet denunciari id quod scitur, sed si iubet, vt reuelet id quod scit tanquam testis, tenetur dicere id quod scit, & hoc est quod ego dico in Man. meo consil. loco præcitato. Et

F ideo prædictus D. consulens perpendat, an Episcopus iusserit denunciare solum, an etiam testificari, vel reuelare, vt testem, quod scitur: quia priore casu non tenetur quicquam reuelare, si non potest probare, posteriore autem sic, si iustus metus, vel aliquod priuilegiũ cognationis, vel aliud nõ excusat a testificando, vt ibidem diximus.

De fide instrumentorum.

SVMMARIVM.

Beneficij collatio instrumento notarij sigillo, sed non subscriptione Episcopi munito, imo etiam testibus solis sine scriptura probatur. 1

G *Litteris Episcopi sigillatis, etiam non subscriptis in his, quæ eius officiũ tangunt, vt est collatio beneficij credit.* 2

CONSILIVM I.

AN sufficiat ad probandam collationem beneficij, vt constet per instrumentum notarij Episcopi sigillo communitum sine subscriptione Episcopi.

1 Respondeo affirmatiue. Tum quia nullo iure id requiritur, vt colligitur ex cap. 1. & 2. a cum eis adnotatis. & cap. [quoniam contra falsam.] b

2 Tum quia etiam litteris episcopi sigillatis sine vlla subscriptione creditur in his, quæ pertinent ad officiũ eius etiã sine subscriptione notarij; vt tradit post alios H Dec. c Tum quia collatio Episcopi probari potest testibus sine alia scriptura Episcopi, iuxta decisionem Rotæ, d Salua & cæter.

ALLEGATIONES.

a De fid. instrumen. b De prob. c in capit. post cessionem de probat. d 38. de probat. in antiq.

SVMMARIVM.

Antiquitas decem, vel saltem triginta annorum facit præsumi in actu, omnes etiam extrinsecas etiam non enunciatas interuenisse solemnitates ac requisitam agẽtium potestatem sigillumque eorum, quibus adscribuntur fuisse defectusque nunc apparentes fuisse recognitos. 1

I *Antiquissima duo instrumenta transumpti inquam in quo refertur ipsum originale adiunctis adminiculis præsertim famæ præsumptiua probant ius patronatus ad effectum sustinendi præsentationem licet in dicto instrumento aliqua possent desiderari.* 2

CONSILIVM II.

PVTANS me interrogari vnam quęstionẽ, respondi aliqua. quæ conuenit mutare, vt aptentur alij, quã nunc interrogor, & ob breuitatem temporis cogor ex tempore respondere, vrgentibus me ad id maxima interrogantis caritate beneuolentia, & amicitia. Respõdeo igitur videri mihi duo in negotio proposito.

K 1 Alterum est, quod salua sententia Reuerendiss. DD. Rotæ, quos ego maximè suspicio, sola duo instrumenta præsentata per D. Ferdinandum ad probãdum ius patronatus, de quo agitur, pertinere ad monasterium, & conuentũ, qui eum præsentauit, sine alijs adminiculis sufficiunt de rigore iuris per ea quę Fel. post se & alios à se citatos scribit, a asseuerãdo, ꝙ in publicatione scripturarũ, & in receptione testiũ ad futurã rei

ALLEGATIO.

a In cap. Alberic. de test. num. 3. & 4. vsque in fi.

rei memoriam præsumitur citationē necessariam interuenisse, quia nō solum solennitas intrinseca actus præsumitur interuenisse in eo, sed ēt solēnitas extrinseca, ēt non enunciata in instrumento, qñ illud est antiquū, & probat dici antiquū si fuit factū ante decenniū, vel saltē ante trienniū, & in casu proposito tā originale relatum in transumpto, quā ipsum transumptū, sunt antiquissima, nā originale fuit factū ante circiter ducentos annos, & transumptum ante circiter centum quadraginta, & ꝙ transumptum fuit factum coram testibus, & ꝙ ambo fuerunt sigillata, & ꝙ non probatur efficaciter, ꝙ sigillum debeat probari esse munitum noīe sigillatoris characteribus expresso, & quod adeo antiquissima antiquitate videntur inducere præsumptionem, ꝙ erat tale, quale esse debebat, & quod iudex, qui dedit auctoritatem transumptui, pręsumi pōt fuisse ordinarius, vel delegatus specialiter ad illum actū propter prefatā antiquitatē, & ꝙ ēt pręsumi pōt præfatos defectus visibiles, si qui erant, vidisse iudicem transumpti, & non fuisse approbaturum illud nisi per alia, q̃ ibi non narrantur, suppletos fuisse cognouisset, ꝙ per exempla inducta per Fel. & alia similia potest comprobari, si satis expendantur.

2 Alterum, quod videtur, est, quod illa duo instrumenta adeo antiquissima, adiunctis adminiculis, quæ nuac præsentantur ad probandum præfatum ius patronatus pertinere ad præfatum monasterium, in dubio probant illum ad effectum, de quo quæritur, pręsertim fama illa tanti temporis vulgatissima, & religio nobilissima, nobilissimè in eo seruata, & quod nec aduersarius dubitauit ius præfatum patronatus ad præfatum monasterium aliquo modo pertinuisse, quod nec nunc, nisi læsa conscientia, iure negare posse videtur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato ac etiam irregulari expedit fidem absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere a confessario per eius schedulam priuatam, vel instrumentum, vel & cautius per schedulam clausam firmatam ab extra manu notarij.*

CONSILIVM III.

AN absoluto ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conscientiæ tantum, expediat habere literas eiusmodi absolutionis, & quales possit hēre sine violatione secreti.

1 Respondeo, expedire multum ad euitandam pęnam quæ posset ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis, posse autem sibi parare, curando, vt confessarius, qui virtute literarum Pęnitentiariæ in foro tantum conscientiæ absoluit, cū notario, & testibus tradat absoluto schedulam clausam, & signatam, dicendo quod ipse absoluit illum confessum eo modo, & de eo, ꝙ continetur in ea, notarius autem in dorso eius scribat, quod tali anno, mense, & die rogatus fuit coram talibus testibus à tali confessario, & absoluto, vt eiusdem rei fidem faceret, & poneret ibi suum signum publicum eo modo, quo in testamento in scriptis facto iure fieri debet, & fieri consueuit, quod longe cautius videtur, quam id, quod scio consultum fuisse à viro, quodam perdocto, videlicet, vt notarius duceretur ad cō fessarium, qui coram eo & testibus absolueret, quia id cum periculo publicandi secreta fieret, cautius itē, quam id, nempe quod confessarius faciat fidem per suam schedulam tantum, quoniam, licet vtrunque sustentari posset, id sufficere, per capit. [testimonium]

A iuncta glos. de testibus, quia tamē opponi posset, vel subscriptionem ipsius non esse illius confessarij, maximè si esset mortuus, vel quod illa non fuit data, quo tempore in ea dicitur, ideo securius videtur esse, quod diximus. Salua, &cæt.

SVMMARIVM.

Maior Pœnitentiarius antequam per Pium V. officium Pœnitentiariæ restringeretur ad forum conscientiæ de absolutionibus, & dispensationibus quas in vtroque foro faciebat, dabat, & merito etiam publicum testimoniū, nunc aūt nec ipse, nec ij quibus, vt in dicto foro cōscientiæ absoluant, & dispensent mandat iustè illud dare possunt, num. 2. & si darent nihil prodesset, quia iudex fori exterioris nedum non teneretur, imò nec posset in præiudicium partis illi credere num. 3. 1

B *Testimonio dato à Pęnitentiario vel ab ijs qui solum in foro conscientiæ ex eius facultate absoluunt seu dispensant eousque potest credere iudex fori exterioris, vt cessante aduersario possit dissimulando perinde se cum prædictis gerere, ac si non essent ligati.* 4

CONSILIVM IIII.

QVotidie in sacræ Pœnitentiariæ prætorio absoluuntur multi à censuris, & ab irregularitatibus, & desiderant, vt eis tradantur illæ absolutiones in forma probandi authenticè, si Pęnitētiarius maior eam faciat per se, vel aliū

C pęnitentiarium prætorij, vel si fiat per commissionē, ipsi commissarij faciant fidem sufficientem per seipsos, vel per notarios publicos, coram quibus eam fecerint. Quæritur an desiderium sit iustum.

1 Et quidē intelleximus, variè à varijs ad hoc fuisse responsum, sed videtur respondendum aliter, s. distinguendo tempus, in quo olim publicè petebantur huiusmodi absolutiones, & alia, quæ sacrum illud prætorium expedire solebat publicè quo ad vtrumq; forum tam exterius, quam interius, antequam fe. rec. Pius V. reformasset illud prætoriū, restringendo eius facultates, & dispensationes, atq; absolutiones quo ad forum conscientiæ tantum, & ꝙ illo tempore desiderium præfatū erat iustum, & adeo quidem, quod

D etiam hodie dantur copiæ authenticæ, si petantur, de actis illo tempore, quæ quo ad vtrunque forum valebant, quia de non existentibus, & non apparentibus idem est iudicandum. a

2 Sed ꝙ hodie, posteaquam præfatus Pius V. reformauit præfatam sacram Pęnitentiariam, & restrinxit facultates eius quo ad forum conscientiæ tantum, nō est iustum desiderium. Tum quia desideratur, vt fiat aliquid ab eo, qui non habet iustam potestatem id faciendi, quod est iustum. b Tum quia peccarent tam iudices, quàm ministri eiusdem prætorij, reuelando secreta, quæ in eo dicuntur, & fiunt, in graue præiudicium partium ibidem aliqua petentium, & confitentium, contra iuramenta, quæ præstant ab initio suscep-

E torum officiorum, quod est peccatum graue contra secundum præceptum decalogi, c relati per glossam singularem. d

3 Tum quia id, quod desideratur, esset frustraneum, quoniam nullam fidem facerent præfatæ absolutiones quo ad forum exterius, quia in eo tam iudex Ecclesiasticus, quam sæcularis posset iudicare contra

ALLEGATIONES.

a l duo sunt Titij, ff. de test. tut. & cap. si sacer dos cum gloss. de offi. ord. b Argum. totius titu. de fur. comp & tit. si à non compet. iudice C. c Exod. 20. d in c. quod in oībus 32. q. 7.

contra in eis contenta, cum extra territorium ius dicentis impune non petatur. a

4 Qua in re tamen omnibus addo, quòd mea sententia absque vllo peccato possent iudices exterioris fori dissimulare se nescire peccata illa, quorum absolutiones ostenderentur eis factæ quo ad forum conscientiæ tantum, ad effectum dimittendi illos impunitos, si ex suo tantum officio sine ullo præiudicio publico, & priuato procederent, quia huiusmodi dissimulatio uidetur utilis, quę licita est. b Dixi, [Si procederent ex officio, & sine vllo publico, vel priuato præiudicio.] quia si procederent ad instantiam partis, vel fisci pro earum publico, vel priuato interesse, peccarent, quia iniustum quo ad forum exterius in illo foro facerent, contra l. [ius plurib.] c & contra cap. [iudicet, d & notata in cap.] pastoralis, e quatenus probant esse iudicandum secundum allegata, & probata.

ALLEGATIONES.

a l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. 2. de consti. li. 6. b C. uti lem. 22. quæst. 2. c ff. de iustitia, & iure. & contrad illicitas. §. ueritas. ff de off. pręs. d 3. q. 7. e §. quia uero, de off. del.

De præsumptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio illa assumenda est, quæ videtur verisimilior, & per quam euitatur periculum, & cui conformis est stylus, & per quam facientis euitatur stultitia.*

1 *Dispensandi ad omnes ordines facultate præditus, dispensando in dubio ad omnes censendus est dispensasse, & non ad vnum tantum, nam gradatim dispensando, cum periculo cogeretur ad singulos singulas contra stylum facere dispensationes.*

2 *Occultus irregularis censendus est qui apud Turcas fuit circuncisus, licet quidam ex præsumptione talem priuatim obiecerint defectum, num. 2. iuncto casu.*

CONSILIVM I.

VER quidam captiuus apud infideles volens circumcisus fuit, & à fide apostatauit; postea cum res esset secreta, in patriam reuersus secretè in manibus Inquisitoris abiurauit apostasiam, & ab eodem fuit secretè reconciliatus. Demum cum intrasset religionem approbatam, Pontifex ad petitionem sui superioris concessit, ut hic posset ad omnes ordines ascendere, nescitur tamen, an Pontifex hoc concesserit in forma gratiosa, vel per commissionem. Ijs sic peractis, dictus superior iussit oratorem ipsum suscipere primò ordines minores, secundò iussit, vt su- meret subdiaconatum, tertiò diaconatum, quos in dicta Religione assumpsit. Postremò iam dictus orator de licentia Pontificis transiuit ad laxiorem Religionem, in qua cum nouitius esset, prout etiam nunc est, tacitis prædictis omnibus, vt supra subsecuris, tanquam legitimus Diaconus de licentia huius secundi superioris ascendit ad sacerdotium. Dubitatur modo, an hic sit tutus, ita ut possit celebrare cum non possit sciri, vt dictum est, an Pontifex dictam gratiam concesserit in forma gratiosa, an vero per commissionem datam superiori dictæ primæ Religionis, qui cū oratore ipso vniuersaliter non dispensauit, sed solum prima vice iussit, vt quattuor minores assumeret, secunda iussit, vt ascenderet ad subdiaconatum, tertia, vt ad diaconatum promouęretur, & quatenus sit ne-

F cessaria dispensatio, an sufficiat eam obtinere in foro conscientię, cum dicta apostasia in hac secunda Religione omnino ignoretur, & in prima etiam nesciat, licet in ea quidam ex præsumptione eandem ei obiecerint extraiudicialiter, & in priuatis iurgiis.

1 Respondeo, iuste (mea sententia) credere posse præfatum Religiosum se esse rite ordinatum. Tū qa probabiliter credere potest, quòd Papa ipse dixit prę lato suo petenti habilitatem pro pdicto subdito suo, verba, quibus formaliter, vel æquiualenter fecit eum ad eos habilem. Tum quia probabiliter credere pōt, ꝙ Prælatus eius fecit eum habilem ad omnes illos simul, si Papa ei commisit ptātem id faciendi, qm non est verisimile, qđ prelatus particulatim cum habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium. Non. n. erat boni, & prudentis prælati, id facere cum piculo, qđ ipso mortuo oporteret iterum refugere ad Papā, & communis stylus commissariorum ad habilitandū quem ad omnes ordines habet, vt vnico actu id faciant, & non est præsumendum quid stultum, & malum de bono Prælato, a & quæ cōiter accidunt, sunt credenda, b & insolita non sunt credenda. c

G

2 Quamuis ad redundantem cautelam posset peti à summo Pęnitentiario, vt prædictam ordinationem haberet ratam, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset, quamuis mihi uideatur non esse opus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

H a cap. unico de scrutinio. b l. siue possidetis. C. de prob. & gl. l. neque natales eod. tit. c c quia non est uerisimile de pſ.

SVMMARIVM.

Regularis simplex omnia quæ antea habebat, & postea quo quo modo acquisiuit, suo Monasterio, seu ordini acquirit, at quæ post prioratum, seu beneficium quæsiuit beneficio acquirit, ita tamen illorum habet administrationem, vt fructus expendere in sui, & suorum honestam sustentationem, & in opera pia largiri possit, numer. 2. & hoc etiam dum in extremis agit. nume. 1. non tamen per donationem causa mortis, num. 2. 1

Debitori suo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni, & aliam tertiam alteri nihil de reliquo dicens non ob hoc censetur residuum debitori donare, etiamsi sit illius consanguineus. 3

I

CONSILIVM II.

PRior regularis quędam sua bona patrimonialia Titio nepoti ad negotiandū contulit, & cū in extremis ageret, dictorum bonorum à Titio rōne reddita, iussit vt ex illis 50. vni, & 100. alteri traderentur, quo facto Prior mortuus est. vñ dubitat, an Titius tuta cōscīa dictorū bonorū residuū retinere possit, ex psūpta donatione.

1 Illud in primis occurrit, ꝙ D. cōsulēs fallitur putans, ꝙ Prior potuisset hēre dñium maius in bonis patrimonialibus, q̄ in aliis bonis prioratus, qm religiosus per professionem perdit dñium omnium bonorū patrimonialium, quæ ante professionem habebat, & capacitatem habendi dñium illorum, vel aliorum in tota vita sua, ita quod omnia quæ ante professionem habebat, per illam fuerunt facta Monasterii, uel Religionis, & omnia quæ post eam, siue donatione, siue successione, siue alia quacūque industria sua q̄rit, acq rit monasterio, uel ordini, seu religioni, quia pfessus est anteq̄ Prior efficeretur, & ea quæ postea q̄siuit acquisiuit ipsi prioratui, ut nos latè pbamus in com. de regul.

K

regul. a per authent. [ingreſſi.] b & alia, quæ ibi poſſunt videri.

2 Deinde, quòd præfatus Prior licet poſt profeſſionem nullius rei temporalis dominium, neque poſſeſſionem ſuo nomine potuiſſet habere, potuit tamen habere adminiſtrationem, & facultatem diſponendi de fructibus prioratus, & omnium bonorum, quæ quoquo modo quæſiuit, ad ſuam, & ſuorum decentẽ ſuſtentationem, & ad largiendum pauperibus, & alijs operibus pijs, & remuneratorijs. Ex quibus liquido infertur potuiſſe præfatum Priorem donare Titio intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis, ſi quæ interueniſſet, reliquum, quod remãſit penes eum poſt rationem redditam eorum, quæ in ſocietatem dederat ei prædictus Prior, vel ſaltem tantum, quantum prædicta paupertas, pietas, vel remuneratio exigebat.

3 Sed dubium eſt, an præfatus Prior per præfata verba, quibus dixit, vt de præfato reliquo 50. daret vni, & centum alteri, nihil de alijs expreſsè diſponens, præſumatur voluiſſe alia donare Titio. Quod enim noluerit, facit, quod nemo in dubio videtur rem ſuam donare alij. c Pro contraria verò parte facit, quod ęgrotabat, & quòd diſpoſuit de duabus partibus illorum quæ Titius tenebat, & non apparet alia ratio, cur tacuiſſet de alijs partibus, niſi quia voluit, vt illæ manerent cum Titio, ſi moreretur. Sed huic argumento reſponderi poteſt, quòd non cõcludit voluiſſe donare ſimpliciter, & inter viuos, ſed tantum cauſa mortis, & quòd licet religioſus habens beneficium regulare, vel ſæculare, poſſit donare intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis inter viuos, non tamen poteſt per vltimam voluntatem, neque per donationem cauſa mortis, quæ quo ad hoc æquiparatur: conſanguinitas autem, vel ſocietas exercendi negotiationem, parum prodeſt D. conſulenti, quia non eſt iuſta cauſa, vt religioſus etiam beneficiarius poſſit donare alicui de reditibus ſui beneficij, vel alijs alia ratione quæ ſitis.

4 Vnde ſequitur, quòd præfatus Titius de rigore iuris non poteſt retinere illam partem bonorum, quæ remanſit penes eum, propter verba præfata. Cui conſulendum, vt aliquam bonam compoſitionem procuret facere cum eo: qui ſucceſſit in prioratu, ad quem iure pertinet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Super capitul. non dicatis. 12. quæſtion. 1.
b capitul. de ſacroſanct. eccleſ. & cap. in præſentia, de probat.
c l. cum de indebito. ff. de probat.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionis cenſura, nec dum infligitur, nec dum tollitur vllam, certam verborum formam præſcriptam habet.*
3 *Prohibitus celebrare à iudice in ſcriptis, cenſetur ſuſpenſus: ſecus ſi ſolo verbo ne præſumatur iudicem velle delinquere, & numer. 2.*

CONSILIVM III.

AN prohibitus à prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus?

1 Pro parte affirmante facit, primo, quòd nulla forma verborum eſt præſcripta ad ferendam, nec ad tollendam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcunque id ſignificantia, vt dicimus in Manual. confeſſ. a Secundò, quòd tota definitio ſuſpenſio- A nis in d. Manual. ſerio concepta, & declarata b videtur ei conuenire.

2 Pro parte verò negante facit primò, quòd ſuſpendens verbo ſine ſcriptura, delinquit & punitur ſuſpenſione. c Secundò, quòd magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d. capit. 1. & per prohibitiones huiuſmodi, cum prohibens non vtitur verbo [ſuſpenſionis.] videri poteſt nolle ſuſpendere: & quod prohibitio de non communicando, vel non celebrando à confeſſario facta, non cenſetur ſuſpenſio, vt vbi ſupra dicitur, reddendo rationem cuiuſdam dicti gloſſæ capitul. [is qui.] de ſentent. excommunic. lib. 6.

3 Pro concordia horum in præſentia occurrit dicendum, quòd ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpendere: quòd probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autem verbo tantum præſumitur ſolam ſimplicem prohibitionem facere argument. l. ſi [procurator. d cum ſuis concordantibus quatenus probant, in dubio neminem præſumi facere actũ eo mõ, quo ſit delictũ. At qui ꝓhibet celebrare ſine ſcriptura, facit actũ, qui põt iudicari delictũ & non delictũ. nã ſi facit animo ſuſpẽdendi, delinquit, adeo, quòd ipſo iure incurrat ſuſpenſionem: ſi verò facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere: ergo præſumendus eſt nollẽ ſuſpendere. B

ALLEGATIONES.

C
a capitul. 27. numer. 161. b vbi ſupra numer. 151.
c capitul. 1. de ſentent. excommunic. lib. 6.
d ff. de condict. indeb.

SVMMARIVM.

Acolytatu probato non probatur prima tonſura non alij minores. 1
Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, & conſtat ordinatorem fuiſſe virum inſigni virtute præditum, alij minores ordines probantur. 2

CONSILIVM IV.

AN probato acolytatu probetur prima tonſura?

D
1 Reſpondetur primò, hunc D. conſulentem debere per ſe; perque ſuos adhibere diligentiam quærendi litteras pſalmiſtatus monendo, & ad memoriam reducendo in quo Epiſcopo, & in quo epiſcopatu, & coram quo ſecretario fuit initiatus pręfato pſalmiſtatu, quibus inuentis, bona pars dubitationis excluderetur.

Secundò, quòd illis litteris non inuentis, & ſublata ſpe inueniendi, debet impetrare à ſuo Epiſcopo litteras dimiſſorias, per quas aſſumere poſſit prædictum clericatum ante quam conſequatur beneficium, ne illius collatio ei ante clericatum facta ſit ipſo iure nulla, iuxta. capitul. [ex litteris.] a & notata in capitul. [cum adeo.] b

E
Tertiò, quòd debet idem conſulens reſcribere ad patriam, vt ſedulo, & diligenter quæratur in illo regiſtro notarij, in quo inuenitur illum inſignitum fuiſſe acolytatu, an inueniatur etiam inſignitus alijs tribus ordinibus minoribus, quia quattuor ordines minores olim in Hiſpania ſimul conferri ſolebant, quod ſi ratione Concilij Tridentini cœperint ſingulatim in illa regione, in qua eſt illud regiſtrum, conferri, quæratur an

ALLEGATIONES.

a De tranſ. b De reſcript.

an sit erratum in accipiendo transumptum ex eo, ita quod sciatur an verum sit eum esse acolytum, an non: quo præscito certius consolatur.

2 Quartò, quòd licet teneamus cum Panormitano a recepto à Felyno, & alijs quos ipse citat, b quod probato sacerdotio censentur probari alij omnes minores ordines, quãdo agitur de ordinatione antiqua, & probatur quod ordinator erat insigni virtute prędi tus, non tamen ex eo satis efficaciter videretur probari idem esse dicendum de acolytatu quo ad alios ordines minores: & si res in iudicium deduceretur, non esset facilis forte probatio virtutis ad eo insignis, nec temporis adeò antiqui. Quare inquirenda est pro viribus veritas facti, & ea cognita, cum ius oriatur ex eo, quærenda est veritas iuris, quia est periculum; quod ei obijciatur in foro exteriori promoto per saltum, constito de promotione ad acolytatum, & non apparente promotione ad alios minores, & psalmistatũ.

Quinto cauendum esset D. consulenti, vt ante promotionem ad beneficium inueniatur legitimè ordinatus, si timet rem controuersam iri in foro exteriori. Salvo meliori iudicio.

ALLEGATIONES.

a in capitul. nisi de præb. b in cap. super his de accus.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum homini de non ludendo ad ludos malos seruandum, sed potest relaxari ex causa etiam ab Episcopo.*

2 *Iurans sub certa pœna ludo malo vel absolutè non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur.*

3 *Absoluere potest confessarius à fractione iuramenti.*

4 *Iuramenti pœnalis adeundi Hierusalem relaxatio non est seruata Papæ secus in voto.*

5 *Iuramentum sed non votum adeundi Hierusalem, relaxatur per cruciatam.*

6 *Voti dispensandi facultas per Iobelæum concessa ad iuramentum non extenditur.*

6 *Pœnitentiaria facilè dispensat super iuramento pęnali in peccati odium facto.*

CONSILIVM I.

TITIVS, cum non ad voluntatem ei ludus succederet, sponte prorupit in hęc verba: [Iuro tibi,] Sempronì, per Deum me amplius in vita mea nõ lusurum nec ad chartillam, seu chartetam, siue primeram, nec ad alium chartarum ludum, sub pœna adeundi Hierosolymam.

Dubitatur primo, an hoc sit iuramẽtũ obligatoriũ.

Secundo, si lusit, an Hierosolymam adire teneatur.

Tertio, an à confessario electo virtute Iobelæi, vel cruciatæ absolui possit.

1 Ad propositas quæstiones respondetur primò, iuramentum de non ludẽdo ad chartillam, seu chartetã, siue primeram, & similes ludos vetitos, esse validum, & seruãdum quo ad illos, qui sunt peccata genere suo præsertim mortalia, & relaxari posset iusta de causa, sicuti votum, tum à Papa, tum ab Episcopo: quia non est de reseruatis Papæ, iuxta ea quæ tradimus in Manu. nostro confess. a

2 Secundò, ꝙ qui iurauit non ludere præfato ludo malo, & illicito sub pœna adeundi Hierosolymam tenetur adire illam, si fregerit illud, vt teneretur qui in-

F genere, & absolutè voueret non ludere sub simili pęna & luderet illicitè, quod q̃ contingat, dr̃ in d. Man. b

3 Tertiò, quòd certum est per Iobelæum, siue per bullam cruciatæ posse prædictum iuramentum, relaxari, quia id nullo iure reseruatur Papæ, & per Iobelæum, siue bullam cruciatæ conceditur confessario legitimè electo facultas absoluẽdi à peccatis: imò & proptius confessarius põt absoluere ab ipsa trangressione.

4 Quartò, quòd pulchrum dubium est, an alius, quã Papa, possit relaxare iuramentum de adeundo Hierosolymam, si ludo illicito luderet: Arbitror tamen esse probabile, quòd relaxatio iuramenti prædicti, de adeũ do Hierosolymam, & terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi,

G per ea quæ de comparatione voti, & iuramenti diximus in præfato Man. c & secundum Tabienam. d

5 Quintò, quòd certum est consequenter prędictũ iuramentum potuisse relaxari iusta de causa à confessario electo legitimè per cruciatam, quamuis credam non posse relaxari per eum, etiam iusta de causa, votum de adeundo Hierosolymam, quia illud est reseruatum Papæ, & vt puto dispensatio eius non concedit specialiter prædicto confessario electo per cruciatam.

Sexto dubitari posset an hoc iuramentum possit relaxari per Iobelæum à S. D. N. nuper concessum: & in præsentia inclino in prædictam negantem, quia solum concedit facultatem dispensandi super votis nulla facta mentione de iuramentis, quæ sunt diuersa ab il-

H lis, per dicta in præfato c. e & a diuersis non fit illatio, præsertim in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes. f

6 Septimo, ꝙ vt puto, facile absoluetur à sacra Pænitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, sed ob abominationẽ peccati iusta de causa, præsertim ꝙ sine licentia Sedis Apostolicę non potest consulens adire Hierosolymam causa deuotionis.

ALLEGATIONES.

a cap 12. numer. 75. b cap. 20 in prin. c cap 12. num. 31. d Verb. iurare. nu 21. e 12. nu. 32. f l. Papin. ff. de minoribus, & cap. quæ a iure, de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum absolutè vi præcisa factum vix inuenitur, & numer. 2. quia voluntas hominis, vi præcisa cogi non potest.* 1

Violentum fit à principio extrinseno passo non opitulãte. 2

Intellectus cap. sacris, de ijs quæ vi. 3

Iuramentum vi præcisa non obligat conditionali sic, sed facile remittitur. 4

CONSILIVM II.

QVAESITVM est an, iuramentum absolutè metu præciso, siue per vim præcisam extortum obliget iurantem.

1 Respondeo primò, vix posse dari casum, in quo vllum iuramentum absoluto metu, siue vi præcisa factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis

K non potest cogi violenter, siue vi præcisa ad eliciendũ actum immediatè prodeuntem ab ea, id est ad volendum, vel nolendum aliquid, vt tradit Sanct. Tho. post alios receptus, a & nemo potest iurare nec cogi ad iurandum, si noluerit iurare.

2 Tum quia illud solum dicitur violentum, siue vi præcisa factum, quod fit à principio extrinseco passo non

ALLEGATIO.

a 1. 2. quæstion. 6. artic. 4.

non conferente uim, i.eo,qui patitur, non opitulante, ut post Aristotelem 3.Ethico.tradit S.Th.receptus, a quem nos quoq; sequimur in Man.Confess. b At uix inueniri potest casus, in quo qs iuret coactus à principio extrinseco,ipso non conferente uim, siue opitulante: Dixi, [Vix,] quia possent alicuius labia moueri arte Angelica, uel Diabolica ad inuocandum Deum in testem, ipso omnino corde, & uoluntate contradicente, uti quotidie uidentur quidam à Dæmone obsessi, loquentes lingua Græca, Chaldæa, uel alia, quam nunquam didicerunt,sed huiusmodi iuramentum non diceretur tam iuramentum eius qui iurat, quàm Angeli boni,uel mali,qui labia eius,ut id faciat,cogit.

3 Secundò, quòd non obstat prædictis capitul. [sacris.] c quia non loquitur de iuramento, sed de communione, qua quis communicat excommunicato, quæ fieri potest uiolenter siue ui absoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente, & renitente ipso, ut thurificare idolo, uel manere in eadem domo cum excommunicato.

4 Tertiò,quòd huiusmodi iuramentum uiolenter ui præcisa, ut dicitur, factum non obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno spiritu ad loquendum coacti iudicantur esse obligati ad faciendum ea, quæ promiserunt, neque consequenter deberent cogi à iudice ad præstandum ea, quæ prædicta ui coacti uiolenter iurauerunt,iuxta prædicta,quæ pulchre fundari possunt in cap.[presbyteros] d

Quartò, quòd certum est, iuramentum alioquin licitum, metu, siue ui conditionali præstitum obligare iurantem, iuxta capit. [uerum.] e quamuis absolutio iustè peti possit, & sit præstanda, ut habetur in cap.1. f Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a vbi sup.art.4.& 5. b Prælu.6.nu.2.& 4. c de iis quæ ui. d 50.dist.& in d.c.sacris. de iis quæ ui. e & c.si uero, de iureiuran. f & cap.debitores de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cum iuramento non vti nisi reseruata tertio pensione, & postea spreta promissione vtor, & beneficium resignatum accepto, pecco quidem, sed tenet prouisio, possumque post adeptam possessionem liberaliter, sed tenet non ex pacto præstare quod capiebat resignans, num.2.*

2 *Iurat nequaquam qui dicit promitto per iuramentum, vel cum iuramento.*

3 *Transgressio iuramenti secreti promissorij inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, Accepto mandato de renunciando unum beneficium in fauorem suum misso à partibus, cum iuramento promisit, se non usurum mandato illo, nisi reseruata certa pensione cuidam, licet postea usus fuerit, & post quæsitam possessionem rogatus,ut se obligaret ad soluendam pésionem, quam reseruari uoluit resignans ad certa opera pia.Quæritur an id facere possit?

1 Respondeo primò, D.Consulentem malè fecisse, peccasseque utendo mandato prædicto ad resignádum contra suum iuramentum, qđ poterat seruare sine interitu, & sine dispendio salutis æternæ. a

A Secundò, quòd per hoc peccatum non incurrit irregularitatem,uel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium.Tum quia chirographum,quo id promisit, non continet quod ipse iurauit, sed quod promittebat cum iuramento, uel per iuramentum, quod tunc non fecit,quæ sunt ualde diuersa, iuxta uerum intellectum cap. [clericus.] b

2 Tum quia transgressio eiusmodi iuramenti secreti non induceret ipso iure talem inhabilitatem, argumen.notatorum in capitul. [querelam.] c & notata per Felynum. d

Tertiò, quòd prædictus D. consulens licitè sanctèque poterit quo ad forum interius soluere prædictam pensionem,posteaquam expediuerit,& acceperit possessionem beneficij.Tum quia intentio,& animus resignantis,ut resignatarius hoc, uel illud faciat post habitum beneficium, nil nocet quo ad forum conscientiæ, nisi exprimatur, & deducatur in pactum, e ut tradimus in Manua. Confess. f post Glossam singularem, g & D.Antoninum ibi citatum.

B Quartò, quòd non abs re dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius, quia quo ad forum exterius posset præsumi confidentia per Bullã Pij V.quam referimus ad literam, h ex qua paulo inferius colligimus unã coniecturam admissæ confidentiæ esse, si renuncians beneficium,acceperit aliquam partem fructuum à resignatario,etiam post habitam possessionem illius.

C Quintò ex his sequitur,prędictum D.consulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec ullibi dicere, uel confiteri, quod dedit,uel dat aliquid prædicto resignanti, nec alij de mandato eius, quamuis ipse debeat semper esse illi gratus, & ita dare liberaliter ipsi, uel alicui alij paupertatis, uel subuentionis intuitu ea, quæ uidebuntur honeste danda, secreto tamen.

ALLEGATIONES.

a cap.si uero,de iureiur.cap.quamuis,de pact.lib.6. b de iureiur. c & cap.tua,de iureiur.cap.fi.de temp.ord. d in cap.ex parte,de rescr. e cap.tua,de simon. f cap.23.nume.107. g in cap.ordinationes. 1. quæstio.1. h in d.capit.25.num.110.

D

SVMMARIVM.

Expendens mater pro filia animo donandi potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis filiæ retinere,potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit, in dubio autem si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum. 1

Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iustam retinet compensationem, potest se de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri. 2

CONSILIVM IV.

E MATER fecit multas expensas pro filia, quas cum esset illius negotiorum gestrix ex bonis dictę filię repetiit. Quęritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare possit, se nil, quod ad dictam suam filiam pertineat,retinere,nec ei quicquam debere.

1 Respondetur primo,quod non, si mater fecit præfatas impensas non tanquam gestrix negotiorum filiæ, sed animo donandi, & non repetendi eas, sed sic, si fecit eas tanquam negotiorum gestrix eius, uel

animo repetendi eas, & non donandi, a quia ut ibi adnotatur, & probatur, pater, uel mater faciens impensas filiæ, uel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, uel cuius negotia gerit, uidetur facere illas impensas de bonis filiæ, uel filij, & non de suis proprijs, nisi quo ad forum conscientiæ, si uerè coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis suis animo non repetendi, quia in illo foro non statur præsumptioni, sed ueritati. b

2 Secundo, quòd præfata mater cauere debet, ne mentiatur, & ita si uerè animo donandi non dedit, sed habuit animum tacitum, uel expressum repetendi, cum negauerit se nihil debere, nihilque accepisse, intelligere debet intra mentem suam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos latè tradimus in dict. cap. [humanæ aures.] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Argument. l. Nesennius, ff. de negot. gestis, l. si quis à liberis, § si mater, ff. de liber. agnoscen. cum ei adnot. b cap. humanæ aures. 2. 2. quæstio. 5. & cap. 15. qui: & cap. tua, de spons. cum ei adnot.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem post mortem mandantis non posse deferre iuramentum decisorium veritatis, & num. 3.*

1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiarij verò etiam lite contestata.*

2 *Procurator dominus litis cum fit, fit solum quo ad non requirentia speciale mandatum.*

3 *Iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR constitutus in causa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo suo principali, re integra, subire, uel deferre ualeat iuramentum litis decisorium, ita ut si de facto illud subeat, probet in præiudicium sui principalis?

1 Respondeo, quòd multa possent in utranque partem huius quæstionis adduci ab eo, cui id faciendi otium, & uires suppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent præfatum procuratorem per præfatum iuramentum nihil posse nocere defuncto, nec instantię, & causæ quam tractat. Tum quia mandatú procuratoris expirat morte mandantis, beneficiarij uerò Ecclesiastici etiam post litem contestatam, & re non integra. a & causa hæc fortassis est beneficiaria, licet ipse nesciam, cum qualis sit ex narratione facti non colligatur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, b ut in proposito casu narratur, quod mandator re integra fuit mortuus.

2 Tum quia nihil uidetur obstare, quod ipse procurator factus fuerit dominus litis, quia id uerum est quo ad ipsam litem, & alia incidentia emergẽtia, quæ non requirunt speciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia speciale mandatum, sine quo ipse non potest obligare principalem suum, c quádoquidem ea ratione, qua non potest tractare totam causam absque mandato saltem generali, ita non potest tractare partem causæ requirentem speciale mandatum sine illo, & ad præstandum iuramentum decisorium litis, de quo agitur, requiritur specialissimum, secundum omnes.

3 Tum quod præfatus procurator non uidetur posse uirtute præfati mandati deferre iuramentum parti aduersæ, ergo nec iurare pro sua parte principali; quia iuramentum, quod dicitur per partitum, quod fundatur in l. [manifestissimè.] d uidetur includere iurationem, & relationem, ita quod non potest iurare pro sua parte, nisi aduersarius iuramentum sibi delatum referat illi. Tum quod mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis, & præfatus procurator uult iurare in animam suam, quod est diuersum à mandato, e & à diuersis non fit illatio. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Clem. fin. de procurat. b cap. mandantis, de offic. deleg. cum ei latè à Doctoribus adnotatis l. inter causas, ff. mandati, cum alijs uulgatis. c argum. l. quæ de tota, ff. de rei uendic. d ff. de iureiur. e cap. in pertractandis, de iuram. calum. & cap. 2. eod. tit. lib. 6. f l. Papinianus. ff. de minor.

SVMMARIVM.

Iurata promissio potest remitti ab eo, in cuius fauorem facta est. 1

Maioratus est quædam dignitas personam fictam repræsentans distincta à vera persona illum possidente, & num. 4. quæ vendi quidem, sed non in præiudicium ad illum vocatorum, nec eis in aliquo præiudicari potest, numero 3. & inde sequitur, vt qui illum possidet possit quidem in sui, numero 7. sed non in præiudicium ipsius maioratus, remittere fratribus suis promissionem iuratam de eidem applicando certa bona, num. 5. factam dicto maioratui, ipso possessore, & notario pro dicto maioratu acceptantibus num. 9. & 10. nisi interueniat authoritas Principis, cuius authoritate factus fuit dictus maioratus, nec dispensatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non subsunt etiamsi promittentes essent clerici sufficeret, num. 8. 2

Iuramentum adiectum promissioni sine adiectione diei aliquid faciendi, præstitum etiam fictæ personę, & corpori non tollit necessitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt sic non adimplendo constituatur in mora, & peccato. 6

Donatio facta absenti, notario stipulante non est contractus innominatus, nec vltima voluntas in quibus licet pœnitere, sed est contractus perfectus irreuocabilis, transiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocunque poterunt illam acceptare, numero 11. 10

Donatio facta Episcopatus non potest per Episcopum remitti, & relaxari.

CONSILIVM VI.

AN CONVENTIO, & donatio iurata duorum fratrum, quorum alter erat dominus maioratus, quibus suas legitimas unierunt, & donarunt maioratui per suum patrem instituto, & se obligauerunt medio iuramento ad conuertendum omnes fructus illarum in bona stabilia, quæ unirentur prædicto maioratui, solo usufructu illorum sibi retento, obligent illos ad ea faciendum.

Quæstio hæc profundior est, quam primo aspectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iur. a [Scienti, & consentienti nó fit iniuria, neque

ALLEGATIO.

a Libro sexto.

neque dolus.] & prędicti ambo domini fratres sciunt, quod non faciunt illa, & consentiunt, quia sunt contenti ne fiant.

1 Secundo, quod omnis conuentio, etiam iurata, facta in fauorem alicuius, potest remitti ab illo, a at prædicta donatio, & conuentio facta fuit in fauorem eius, cuius erat maioratus, & ipse consentit, ne illa fiant, ergo remissa sunt conuentio, & iuramentum.

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictum auctarium promiserũt, & iurauerunt, & ita uidentur posse retrocedere, sicut testator potest retrocedere à sua uoluntate. b

2 A contraria tamen parte stat, quòd maioratus, uel primogenitura est, quædam dignitas, & persona ficta distincta à prædictis fratribus conuenientibus, & donantibus, iuxta tradita p Martinum Laudunensem c quem dilatat Ioannes Lecirier. d Facit cap. [quoniã Abbas.] e & cap. [si gratiose.] f quatenus distinguunt dignitatem ab habente illam, & consequenter prædicti DD. fratres nõ promiserunt, nec iurauerunt sibi mutuo, sed primogenituræ, quę est dignitas ab eis distincta: & consequenter non possunt ipsi alter alteri promissionem, & iuramentum remittere.

3 Secundo facit, quod licet uerior, & frequentius recepta opinio habeat, quod primogenitura, uel maioratus uendi, & cedi possit, iuxta latè tradita per prędictum Ioannem Lecirier, g & Tiraquel. h tamen illud intelligitur, quando sit sine præiudicio filiorum, uel aliorum ad eum uocatorum, ut prædictus Tiraquellus expresse notat, i & ita non uidetur, quod pdicti fratres possint renunciare prædictæ promissioni, & iuramento, in præiudicium eorum, qui ad prædictum maioratum sunt uocati.

4 Tertiò, quòd aliud est iurare fidelitatem domino expresso nomine proprio, & aliud iurare ei expresso nomine dignitatis, quia in priore casu non uidetur transire ad successores, & in posteriore sic, ut notant Cardinalis, & Panormit. k declarando Glossam, l & ita aliud est iurare dignitati, aliud iurare personæ illam habenti.

5 Hęc posteriora argumenta uidentur urgere ad dicendum prædictos DD. esse obligatos ad implendam suam conuentionem, & seruandum suum iuramentum. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria scienti, & consentienti, & consequẽter nec ei qui nunc possidet maioratum, qui sciens consentit, negando tamen quòd dignitas maioratus, & successores in ea, sciant, & consentiant. Ad secundum respondetur, quod prædicta conuentio, & iuramentum non fuerunt facta ipsismet fratribus, sed dignitati maioratus, & successoribus in ea, & ita qui nunc est possessor eius, non potest consentire, nec remittere iuramentum quo ad dignitatem, & successores in ea, qui sunt alij ab eo, arg. l. [non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, m & alia quæ ibi congerit Decius. Ad tertium quod dispositio per ultimam uoluntatem, quæ usque ad mortem est mutabilis, n potest mutari, dispositio autem per contractum non potest mutari sine consensu saltem alterius partis, o & dispositio prædicta fuit per uiam contractus, & ita non potest reuocari, nisi consentiente altera parte, quę sunt ipsa dignitas maioratus, & successores in ea.

6 An autem peccauerint mortaliter prędicti fratres non adimplendo conuentionem, & iuramentum, alia quęstio est, & uidetur respondendum pro parte negante. Tum quia qui debet aliquid simpliciter, non adiecto die solutionis faciendę, non est in mora, donec interpelletur, p & pdicti domini non fuerunt interpellati, neque ut ea implerent requisiti, & aliàs multis probauimus, iuramentum non tollere necessitatem interpellandi, neque constituere quem in mora faciendi, quod iurauit, ante interpellationem, si adiectum fuit contractui, in quo illa requiritur.

7 Secundo, quod possessor maioratus etsi non possit consentire, ne fiant ea quę sibi debent fieri, in pręiudicium successorum, non tamen consentire in pręiudicium suum, immo & uendere, & donare maioratum, ut supra dixi, & in casu proposito possessor maioratus, qui est alter fratrum, non solum non interpellauit, sed fuit, & est contentus ne illa sibi fiant, ergo ambo sunt excusati à peccato, modo eo animo sint, ut adimpleant illa, quatenus attinent ad utilitatem successorum in dignitate.

8 An autem S. D. N. possit super his dispensare, est alia quęstio, & meo iudicio plus potest in hac re regia maiestas, quam sua Sanctitas, cum maioratus, & qui tenet eum, sint sibi subiecti, & alter frater licet sit clericus, tamen conuentio prędicta respicit bona eius patrimonialia, & non Ecclesiastica, & sita in suo regno: & sua maiestas, attentis causis, & circunstantijs huius negotij, & consensu possessoris maioratus, multò magis, & efficacius potest dispensare, & quo ad utrunque forum constituere, ne teneantur ad omnia illa, uel non nisi ad aliquam partem eorum, prout iusta causa id faciendi, & eorum uoluntas impulerit, pręsertim quòd hęc dispensatio respicit utrunque forum, successores enim prædicti D. possessoris possent occurrente opportunitate molestare hæredes utriusque, ut adimplerent prædictam conuentionem, & iuramentum, nisi remissa, uel moderata fuerint per Regiam maiestatem.

9 Contra prædictam maiestatem, quatenus habet prędictos fratres non posse se inuicem absoluere à prędicta promissione, & iuramento, adducuntur duo responsa cuiusdam uiri eruditissimi, multa in suum propositum citantis, in quibus satis perpensis non uideo solutum argumentum primarium meæ sententiæ, uidelicet quod duo donantes tertio, non possunt reuocare donationem sine illius consensu, & quod prędicti fratres donauerunt tertio, uidelicet dignitati, & maioratui iam constituto authoritate regia ab eorum parte, & quod dignitas illa, & maioratus non refutauit illam donationem, immo acceptauit, quoniam possessor eius, qui est alter fratrum, acceptauit nomine ipsius, tanquam administrator eius, illam donationem quo ad legitimas.

10 Neque requirebatur acceptatio secundum opinionem eorum, qui tenent per stipulationem notarij ipso iure quæri tertio sine alia acceptatione, neque secundum opinionem eorum qui requirunt acceptationem, quia secundum omnes per talem stipulationem quęritur ius irreuocabile tertio, qui cum primum nouerit,

ALLEGATIONES.

a cap. præterea. 1. de sponsal. facit capitul. peruenit, 2. de iureiurando, b Argument. l si quis, in princip. & ei annot. ff. de legatis tertio. c in princip. lib. de primogen. d in quæstio. 1. de primogen. e de offic. deleg. f de rescript. libro sexto. g lib. 3. de primogen. quæstio. 1. & 8. h de iure primogen. quæstio. 24. & 26. i in dict. quæstio. 24. numero 21, & quæstio. 26. numero 5. k in cap. ueritatis, de iureiurando. l in uerb. compellentur. m ff de regulis iuris. n cap. cum Marthæ, de celebratio miss. & cap. ultima uoluntas. 13. quæstio. 2. o l. sicut initio, C. de act. obl. p l. si ex legati causa, & l. cum filius, §. fin. ff. de uerb. oblig.

uerit, potest illam acceptare etiam post mortem donantis, & etiam post mortem donatarij, quia transit in hæredes, & contra hæredes irreuocabiliter, ut latè monstratum est in causa nostra Romana fideiussionis, & ita cum donatio prædicta sit facta prædictæ dignitati, & consequenter successoribus in ea, quilibet successor, cum primum scierit, poterit acceptare illam, & donata petere.

11 Neque est uerum quod in contractibus nominatis, quorum de numero sunt donatio inter uiuos, & stipulatio, sit locus pœnitentiæ, sicut in ultimis uoluntatibus, & donationibus causa mortis, & quibusdam alijs tangentibus ultimum iudicium, quæ uirtualiter sunt ultimæ uoluntates, in quibus loquuntur Oldradus, Baldus, & quidam alij citati à prædicto eruditissimo. Donatio enim præfata ualet, etiam antequam donatarius eam sciat, licet per eam non quæratur ei ante acceptationem res donata, sed tantum ius eam acceptandi, quod transit in hęredes, & contra hęredes, ut nos deducimus in dicta causa nostra, licet multo minorem uim ei concedamus, quàm aduersarij nostri.

12 Nec est facienda distinctio, an uocatus ad maioratum sit natus, uel non, nec an inuestitura maioratus sit pluries etiam decies facta, uel data aliquibus, quia simul ac nascetur uocatus ille debet illum habere, administrare, & iura ei debita, siue per donationem, siue alias repetere, & ut alia omittam, uideatur in hoc consilium Decij a contra nostram opinionem citatum, & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod si duo fratres donarent Episcopatui Vincentino aliquod prędium reseruato usufructu quoad uitam per donationem inter uiuos, quę est irreuocabilis, pręsertim stipulatione notarij uallatam, sicut in nostro casu, posset pœnitere, etiam si alter Fratrum esset Episcopus Vincentinus, eo quòd donatio est facta tertio, scilicet dignitati Episcopali, & quod casus propositus est omnino similis; hęc autem raptim sine allegationibus, cum quibus tria folia compleuissem, dixi, quia fundant opinionem meam, quam noluissem in hoc casu in gratiam domini mei esse ueram, quę tamen profectò uera est. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a 468. numero 28.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem omittentes regula de triennali non iuuat quo ad lucrandos fructus amissos contra dispositionem Concil. Trident. cap. 12. sessio. 24.*

2 *Ignorantia iuris clari non excusat, etiam quo ad forum Dei, si adsit aliqua culpabilis. num. 3.*

3 *Ignorantia causa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum, vel in partem causat inuoluntarium.*

3 *Inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam non aduertendi ad id ad quod quis tenetur, non excusat.*

CONSILIVM VII.

QVIA infra in titulo de prębendis respondeo possessorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato possidentem fieri dominum eius, & titulum uerum quęrere, per regulam de triennali possessore. Quęritur nunc, an Canonici, qui non sunt professi publicè fidem Catholicam coram Episcopo, & Capitulo intra duos menses à die F possessionis adeptæ ob ignorantiam, & inaduertentiam præcepti Concil. Tridentin. a & postea possederunt pacificè ultra tres annos, faciant fructus suos.

1 Respondeo primo, quod regula illa de triennali non potest prædictis DD. Consulentibus prodesse. Tum quia iura à iure communi exorbitātia non sunt ad alium casum extendenda. b Et constat prædictā regulam à iure communi exorbitare, & alium casum esse illum, in quo agitur de canonizando titulo, & alium in quo agitur de quærendo dominio fructuum canonico titulo perceptorum, ut palam est. Tum quia ratio, quæ mouit ad constituendam illam regulam, nō conuenit huic casui. Ratio enim constituendi regulā illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ nascebantur longè diuque duraturæ super iure beneficii G parum duraturo, cui non est locus in casu proposito, cum præceptum prædicti Concilii non fuerit factum ad obuiandum ullis litibus, sed obuiandum hæresib.

2 Secundò, quod prædicti Domini Consulentes non uidentur excusari posse per ignorantiam saltem in foro exteriori. quia illa, quam habuerunt, fuit iuris, & quidem clari, quæ non excusat. c Sed neque per bonam fidem, quia præsumetur mala fide percepisse fructus, arg. reg. [qui contra iura] cum ei concordatis allegatis in eius glossa d & ita non præscribit illa. e

3 Tertiò, quod iustior uideri posset eorum excusatio quo ad forum conscientiæ tantum, si verè ignorauerunt prædictum præceptum Concilii, & si uerè illo H animo fecerunt, quod illud seruassent, si animaduertissent, uel in memoriam uenisset, etiam si nulli eorū antea seruassent. Tum quia his interuenientibus non solum ignorantia, & inaduertentia fuissent comites omissionis implementi præcepti, sed etiam causa, cur non fuit impletum, iuxta doctrinam S. Thomæ, f & ignorantia quæ est causa peccati, tollit, uel minuit illud, quatenus facit illud in totum, uel in partem inuoluntarium, iuxta eundem S. Thomam. g Sed quia prædicta ignorantia, & inaduertentia non est sine aliqua culpa nolendi scire, uel negligentiæ discendi, vel aduertendi id quod scire, & aduertere debebant secundum qualitatem suam, non est facile illos excusare omnino, etiam quo ad forum conscientiæ.

I ALLEGATIONES.

a cap. 12 de refor. sess. 34 b capit. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6. c cap ignorantia. de reg. iur lib. 6. cum suis concord. d de regul iur. lib. 6. e cap. possesso. eo. tit. f 1. 2. q. 76. art. 1. & 2. g in eadem quæst. art. 4.

SVMMARIVM.

Intellectus Concilij session. 24. de reform. capitul. 12. vers. nec illis possessio suffragetur, esse videtur vt non emittens professionem fidei amittat fructus, & beneficium regulæ triennalis, probabilius tamen est, vt non amittat quo ad canonizationem tituli. numer. 3. 4. & 5. 1

K *Negatiua regulariter totum quod post se inuenit destruit & contrarium ponit, fallit quando alia lege speciali, vel efficaci ratione esset dicta regula limitanda. nu. 5.* 1

Professionem fidei, vt requirit Concilium non faciens etsi uideri alicui possit hæreticus, tamen verè nec psumitur suspectus de hæresi, nec ob talem suspicionem, sed ob inobedientiam à Concilio amissione fructuum punitur. numer. 6. 2

Pœnæ sunt restringendæ, & legum correctio vitanda. 3

Pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui imposita nisi eam lex expressè ponat. 4

Pœnæ

Pœnæ canonum, præsertim Conciliorum, solent esse moderatæ ita quod non excedant mensuram delicti.

CONSILIVM VIII.

IN illa uerba a Concilii Tridentin. [Nec illis possessio suffragetur,] excludant prouisum, etiam quo ad titulũ ita quod neque quoad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem suffragetur?

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio totum quod post se inuenit, destruit, & contrarium eius ponit, ut ait glossa singularis, & recepta, b ad quod facit illud Dialecticorum [Nullus est aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam.] at clausulæ prædictæ præponitur negatiua uerbo, [suffragetur, ergo tollit omne suffragium, & consequenter tam illud, quod est datum ad legitimandum, siue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura sibi competentia. c At qui prouisus de beneficio respuit profiteri fidem, uidetur hæreticus, ergo perdit omnia iura, & consequenter perdit ipsammet possessionem, iuxta glossam singularem, & ita ad nihilum poterit illa sibi prodesse. d

3 Pro parte autem negante facit, primo, quod pœnæ sunt restringendæ. e Secundo, quod correctio iurium uitanda est. f At intelligendo prædicta uerba de suffragio quoad titulum, corrigitur lex illa utilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa, ergo sunt intelligenda quoad fructus tantum.

Tertiò, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, g & uerba secundum materiam subiectam sunt intelligenda, et impropriando ea. h At materia in qua proferuntur prædicta uerba, est materia acquisitionis, uel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius, ergo intelligenda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat possessio ad quærendum, uel ad non perdendum fructus, & non quòd conuenit ad quærendum, uel non perdendum titulum.

4 Quartò, quòd pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta Glossam solemnem, & receptam quæ ultima est. i At prouisus, simul ac possessionem cum titulo colorato accepit, quæsiuit ius fruendi fructu prædictæ regulæ de triennali, ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legem, quæ id exprimit, uel nisi aliter non posset esse fructuosa, at prædicta uerba prædicti canonis possunt esse ualde fructuosa, intelligendo ea quoad perditionem fructuum tantum, ergo quo ad eam tantum sunt intelligenda.

5 Quinto, quod pœnæ canonum, præsertim Conciliorum œcumenicorum, solent esse temperatæ, & moderatæ, ita quòd non excedant mensuram delicti, iuxta illud, k [iuxta mensuram delicti sit, & plagarum modus. l At culpa non faciendo prædictam promissionem, ut plurimum prouenit ex ignorantia, inaduertentia, & negligentia, & est quædam omissio facilè supplebilis, ergo pro ea non est imponenda eam omittenti pœna perditionis beneficii, uel iuris, quo illud sibi defendere potest. imò satis superque fuit priuare eum iure quærendi fructus, & ita credendum est, Sacrum Concilium uoluisse quidem illum priuare iure fructuum, non autem iure tangente titulum.

Non obstant opposita. Ad prius enim respondetur, quòd tum demum negatiua uniuersalis est uniuersaliter intelligenda, quando nulla lege speciali, uel efficaci ratione esset limitanda in aliqua specie, nulla enim est regula tam generalis, quæ aliquam non patiatur exceptionem, præter illam, quæ ponitur ca. [licet] m at plurimæ sunt regulæ utriusque iuris uniuersaliter, & negatiuè concep æ, per uerba [nullus, nemo, n n præstat, nihil,] & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes, & ita regula illa negatiua, quæ tacitè colligitur ex prædictis uerbis, scilicet, [non suffragetur possessio prouiso, qui intra duos menses non fecerit professionem fidei,] iure limitatur, ut solum procedat quo ad suffragium acquirendorum fructuũ, & nõ quo ad id quod pertinet ad titulum, de quo per dictam regulam de triennali statuitur contrarium.

6 Ad posterius respondetur, concedẽdo hæreticum priuari omnibus iuribus ipso iure, negando tamen, quòd ex eo solo, quòd prouisus omittat profiteri fidẽ intra duos menses, præsumatur hæreticus, nec suspectus de heresi, & quòd Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hæresi, sed debitam inobedientiæ, si enim id intendisset, apposuisset pœnam priuationis beneficii, ut palam est.

ALLEGATIONES.

a In cap 11. sess. 24 b in cap. cum dilectus. de consuet. c capitul. cum secundum leges cum si. de hæret. libro 6. d in cap. quo iure 8. dist. e cap. pœna. de pœn. dis. 1. cum simil. f cap cum expediat de elec. lib. 6. & l. 1. C. de inoffic. test g ca. intelligẽtia, de uerb. sig. h l. fi. §. uno. ff. locati. i cap. ultim. de iure patro. k Deuteronom. 16. l cap. non afferamus. 24. qu. 1. m de regul.

SVMMARIVM.

Professionem fidei nedum in Capitulo, sed etiam in manibus Episcopi emittere tenentur Canonici, etiam si sint exempti. 1

CONSILIVM IX.

QVÆRITVR, an Canonici etiam exempti teneantur professionem fidei facere.

1 Respondeo, quod Canonici etiam exempti tenentur fidei Catholicæ professionem facere in manibus Episcopi, & Capituli, iuxta a Concilium Trident. Tum quia etiam exempti subiacent Episcopis quo ad ea, quæ pertinent ad beneficia, quæ obtinent, subiecta illis, per adducta à Felyno. b

ALLEGATIONES.

a capitul. 2. de reform. session. 24. b in capitul. dilectus. 2. à numer. 2. de rescr.

SMMARIVM.

Fidei professionem regulares Prælati facere intra duos menses tenentur ab adepta possessione præfecturæ. 1

CONSILIVM X.

QVæsitum fuit, an a Concil. Triden. de fidei professione facienda habeat locum etiam quo ad Prælatos Regulares.

1 Rñdetur affirmatiue, qd præfati plati regulares tenẽtur et facere pdictã fidei pfessionẽ, per extensionem, qua Pius IV. sua constitutione

ALLEGATIO.

a cap. 11. de reform. sess. 14.

tione incipiente iniunctum, extendit a Concil. Tridentinum. Sufficit autem, ut eam faciant intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ, ut idem Concilium b exprimit.

ALLEGATIONES.

a d. cap. 12. de reform sess. 24. b in eod. cap.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem qui intra duos menses, vt tenetur non fecit post illos quam primum potest facere obligatum.*

1 *Obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum eo lapso non liberatur.*

2 *Beneficiarius fidei professionem per procuratorem facere potest.*

3 *Fidei professio post duos menses facta non prodest quo ad quærendos præteriti temporis amissos fructus.*

CONSILIVM XI.

QVI adeptus beneficium curatum, non est professus infra duos menses ab adepta possessione, quid faciet, ne perdat fructus sui beneficii, iuxta a Concil. Tridentin. relatum à nobis in Manua. Confessario. b

1 Respondeo primo, quod potest, & debet facere illam professionem post præfatos duos menses. Tum quia, qui iubetur facere aliquid intra certum tempus uidetur obligari ad duo, uidelicet ad faciendum illud intra illud tempus, si potest, & ad faciendum illud post lapsum temporis præstituti, quam cito commode facere poterit, etiamsi nō potuit illud antea facere, c ubi latè Panormitan. d

2 Secundo, quod poterit iuramentum præfatum præstare per procuratorem, quia regulariter quicumque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem. e

3 Tertio, quod professio facta post præfatos duos menses non uidetur prodesse ad quærendos fructus temporis præteriti, sed sic ad quærendos temporis futuri, quia regulariter semel ipso iure perdita non quæruntur ipso iure, f quamuis ex æquitate posset iuuari, qui per ignorantiam, incogitantiam, uel negligentiam id non fecit, qui tamen libenter fecisset, si fuisset monitus, vel venisset in mentem, quamuis non arbitrer hanc modificationem in foro exteriori eum iuuare.

[Aduertendum, referri Sacram Congregationem censuisse contrarium eius, quod dicitur in secundo dicto.

ALLEGATIONES.

a cap 12. de refor. sess. 24. b cap 25. num 135. c l. Celsus. ff. de recep. arb cap. cum dilecti, de dolo, & contumac. d à num. 11. e l. 1. ff. de procur. & capit. qui per alium de reg. iur. lib. 6 f l. qui res §. aream. ff. de solut. & liberat. capit. quam periculosum. 7. quæst. 1.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei per ignorantiam, & cæter. omittens non peccat.*

1 *Ignorantia incogitantia, & inaduertentia legis excusant.*

2 *Lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ.*

2 *Legem humanam bona fide transgrediens non peccat.*

CONSILIVM XII.

AD QVÆSITA quo ad forum conscientiæ tantum de Clerico, qui adeptus parochialem per ignorantiam, incogitantiam, uel inaduertentiam, non fecit professionem fidei, quam Concilium Tridentinum mandat fieri, a usque ad sesquiannum, in quo ratione Doctoratus suscepti eam fecit, & post septimum una cum Episcopo ratione synodi.

1 Respondeo primo, D. consulentem non peccasse coram Deo, & quo ad forum conscientiæ mortaliter, nec obligari ad restituendos fructus. Tum quia hæc ignorantia, incogitantia, & inaduertentia fuit illi inuincibilis, quia putabat probabiliter sibi sufficere professionem prius factam ratione Doctoratus, & ita excusatur à peccato, & à restitutione fructuum, per notata à Sanct. Thom. b & à nostris in capitul. [ignorantia.] c Tum quia est pœnalis, quæ etiam si pœnam ipso iure contineat, non ligat in foro conscientiæ, iuxta Glossam celebrem. d

2 Tum quia lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ, iuxta Innocentium in capitul. per tuas, de simon. quem cum alijs ad id opportunius refert Felin. e & à fortiori nullatenus intellecta, nec ad memoriam reducta. Tum quia qui bona fide transgreditur legem humanam, putans se habere iustam causam transgrediendi, non peccat mortaliter, ut post alios tradimus nos in Manual. Confessar. f & nuper in Commentar. de alienatione rerū Eccles. g Quare Dominus consulens taceat hanc ignorantiam coram hominibus, & gaudeat coram Deo se iam bis prædictam fidei professionem fecisse, & expulsis scrupulis tranquillo pectore suum officiū, & munus exerceat ad laudem Domini Nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

ALLEGATIONES.

a in capitul. 12. sessio. 24. b in prima secundæ quæstio. 88. articul. 5. & 6. c de regulis iuris, libro sexto, & in capit. turbatur, §. notandum, prima quæstio. quarta. d in capitul. fraternitas, 12. quæstio. 2. e in capitul. final. numero 7. de re iudicata. f capitul. 23. numero 43. g Numero 9. & 19.

De præscriptionibus.

SVMMARIVM.

Beneficij onera, & statuta in fundatione posita implenda sunt, nisi sint legitimè sublata, num. 7. 1

Lex in fundatione imposita beneficio non recepta non ligat magis quam lex Principis, & qui dicit eam à principio receptam debet probare. 2

Præscriptio quidem in bonis, & iuribus Ecclesiasticis debet esse quadraginta annorum, sufficit tamen bona fides etiam sine titulo, numero 4. quæ præsumitur quòd fuerit in præcessore, numero 5. cuius possessionis accessione vti possum ad complendam dictam præscriptionem, num. 3. & 4. at si meus præcessor fuit in mala fide, illa mihi non nocet, modo vti nolim accessione eius poßessionis, num. 6. 3

Possessor in dubio præsumitur habere bonam fidem. 5

Titulus lapsu triginta, vel quadraginta annorum etiam in valde præiudicialibus præsumitur. 6

CON-

CONSILIVM I.

ANno 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam reſeruato iure præſentandi pro hæredibus fundatoris,qui hæredes poſtea anno 1487. donauerunt ius ſuum pręſentandi quibuſdam N.N.cum conſenſu Epiſcopi.Fueruntque in fundatione appoſitæ multæ conditiones, uidelicet, quòd vterque præſentandus ſit ſacerdos,& quòd perſonaliter, & non per Vicarium cum uno clerico domi retinendo inſeruiat noctu & die diuinis officijs in cathedrali,quòd quotidie duę Miſſæ celebrentur,& ſpecialis commemoratio de fundatore,& cum pœna,ſi ceſſauerit,quod ſoluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias Miſſas, & quod non poſſit ſuper his impetrare diſpenſationem, niſi ab Epiſcopo;& de conſenſu patronorum. Nunc reperitur quòd rector pręſens iſtarum capelloniarum eas poſſidet iam fere per uiginti annos, & nunquam habuit notitiam iſtorum onerum, quoniã prouiſio olim ſibi facta fuit in Curia per reſignationem ſui anteceſſoris, qui nihil iſtorum narrauit,unde præſens rector fecit tantum celebrare unam Miſſam ſingulis diebus, prout anteceſſor ſuus faciebat. Reperitur etiam quòd per ſpacium ſexaginta annorum, & vltra,nunquam aliquis rector adimpleuit dicta onera, quia forte uel fuerunt diſpenſati,aut aliter: de alijs autem 60.annos,quid fecerint, neſcitur:quia non reperiuntur ſcripturæ. Modo quæritur, an ex quo præſens rector habet aliud curatum, quod non poteſt dimittere,& nunquam impleuit prędicta alia onera,in foro conſcientiæ teneatur ad ſatiſfactionem,& qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autem,quod bona iſtarum capellaniarum,quæ ad pręſens poſſidentur,vix ſunt pro tertia parte antiquę dotationis,imò quod non ſunt de terris ſpecificatis in dotatione,& neſcitur,quomodo, aut quo iure poſſideantur; & ualor iſtorum bonorum quæ hodie poſſidentur, poteſt aſcendere ſingulis annis ad ſummam ſcutorum centum. Aduertatur etiam quod patroni parati ſunt conſentire diſpenſationi, & remittere onera omnia quæ non fuerunt ſeruata, tam præterita,quam futura,in quantum de iure poſſunt.

1 Contra pręſentem capellanum pręfatum facit primo, quòd ſtatuta, & onera poſita in fundatione beneficij ſunt ſeruanda. a Secundo, quod conſuetudo non excuſat peccantem,quia tanto grauius eſt peccatum, quanto diutius infœlicem animam detinet alligatam. b Tertio,quod Concil.Triden. c ſtatuit,vt qualitates, quas requirit beneficium, in beneficiario concurrãt,& onera iniuncta in fundatione impleant.

2 Pro conſulente uero facit primo,quòd lex poſita a patrono in fundatione beneficij nõ eſt firmior,quam lex poſita a Papa in gubernatione Eccleſiæ, quia a potentiori cauſa maior producitur effectus ſecundum Philoſophum, d at lex ſiue Papæ,ſiue Regis a principio non recepta,nec ſeruata,non ligat, e ut ibi doctores,& latius Felynus: f ergo nec lex patroni poſita in fundatione eſt ſeruanda, ſi non fuit a principio recepta, & ſeruata, ut in noſtro caſu, cum non monſtretur eſſe a principio ſeruata, nec præſumatur, quia facta non præſumuntur niſi probentur. g Secundo, quòd conſuetudinis longęuę magna eſt auctoritas, h & in caſu noſtro uidetur cõſulenti fauere conſuetudo 20.annorum,quæ dicitur lõga etiam inter abſentes. i

3 Tertio, quòd non obſtat dicere quòd in bonis & iuribus eccleſiaſticis non currit pręſcriptio 10.vel 20. annorum,quia currit pręſcriptio 40.annorum, k & A quod licet conſulens non poſſederit dictam capellaniam liberam a prædictis oneribus 40. annis per ſe: poſſedit tamen per ſe, & per anteceſſores ſuos 60. & amplius annis,ut in facto proponitur,& poſſeſſio prædeceſſoris accedit ad poſſeſſionẽ præſentis poſſeſſoris, ita ꝗ ſufficit, vt ambę coniunctę conficiant tempus ad præſcribendum legitimum, l & in facto proponitur quod a ſexaginta annis capellania prædicta eſt poſſeſſa libera ab oneribus iniũctis in fundatione, ergo &c.

4 Quarto, non obſtat dicere,quòd conſulens non nititur aliquo titulo liberationis ab oneribus prædictis. Tum quia licet in præſcriptione longi temporis,ideſt decem uel uiginti annorum, requiratur titulus, m in præſcriptione tamen longiſſima triginta uel qua- B draginta annorum non requiritur ullus titulus per eandem legem, n quæ omnium ferè eſt una ſententia,ut colligitur ex citatis per Baldum. o Nec in hoc eſt ulla differentia inter ius canonicum & ciuile, inter præſcriptionem contra Eccleſiam,uel alium,ſufficit enim tempus quadraginta annorum ſine ullo titulo cum bona fide,ſecundum Panormitanum, p communiter receptum,& late tradit Bald. q Non obſtat dicere, quòd iure canonico non prodeſt ulla præſcriptio,etiam lõgiſſimi temporis,etiam quadraginta annorum cum mala fide, r & quod conſulens uidetur mala fide hanc libertatem poſſediſſe, quippe qui ſucceſſit malæ fidei poſſeſſoribus,primi enim poſſeſſores prædictæ libertatis non poterant non eſſe malæ fidei C poſſeſſores,cum nota eſſet eis obligatio habendi qualitates, & ſubeundi onera prædicta.

5 Non inquam hoc obſtat. Tum quia non conſtat ullum præceſſorem eius mala fide poſſediſſe,& in dubio præſumitur bona fide poſſediſſe ſecundum gloſſam receptam. s Tum quia præſumi poteſt per poſſeſſionem centum & amplius annorum, & diminutionem bonorum a principio capellanię aſſignatorum aliqua cõpoſitio,uel diminutio qualitatis,& onerum, per quam primi poſſeſſores bona fide libertatem prædictam poſſidere potuerunt,arg.text.iuncta gl.ſing. t quæ communiter recepta habet, ſolemnitatem etiam extrinſecam pręſumi per ſpatium triginta annorum.

6 Tum quia ibi per illã tenet Imola, u quod etiam D per lapſum triginta uel quadraginta annorũ iuſte præſumitur titulus,etiam quo ad ea,quæ ſunt magni pręiudicij, quòd multis confirmat prædictus Baldus. x Tum quia mala fides præceſſoris non nocet præſcriptioni ſucceſsoris nolentis uti acceſſione poſseſſionis illius,ſed tãtum uolentis incipere iuxta l.cum poſt, y cap.cura, cum gloſ.ſingular. z recepta communiter ibi,

ALLEGATIONES.

a cap.Eleutherius. 18.quæſt.2.cap.cum dilectus,de conſue. cap.ſuper eo. de cenſibus cum eis adnotat. b cap.final.de conſuetud. c Seſſ.25.cap.5.de reforma. d l.cum multa.C.de bon.quæ li.& l.pen.C. de donatio.inter vir.& vxor. e C.in iſtis.§.leges 4.diſtinct. f cap.1. de treug.& pac. g cap.cum in iure de offic. delegat.& l.1.C.de man.princ. E h l.1.C.quæ ſit longa.conſuet.& l.de quibus ff.[illegible] legibus. i Toto tit.de præſcript.long.temp.decem vel 20.annorum. k cap.de quarta,& cap.ad aures,& cap.illud autem,de pręſcript.auth.quas actiones.C.de ſacroſan.eccleſ. l l.de acceſſionibus cum l.ſequenti.ff.de diu.& temp. m Iuxta l.ſi quis emptionis.in princip.cum concor.C.de præſcript.triginta vel quadraginta annorum. n §.1.& l.ſi quid in rem, & l cum nouiſſimi.C.eod. o In tract.de præſcript.in 4.par. p In c.de quarta.col.4.de præſcr. q Vbi ſup.2 & 3 par. r cap.final.de præſcript.appella.poſſ.de regul.iur.lib.6.cum anno.eis fere ab omnibus. s In cap.ſanctorum.verſi.ſincere,& in c.ſi diligenti.verb.bona fide,de præſcr. t cap.peruenit,de empt. u col.3. x par.3 par.quæſt.10.nu.27. y cap.de præſcript.long.tempor. z Verb.legitima.

ibi, & ubique. a At conſulens non indiget acceſſione poſſeſſionis primi capellani, q. fuit ante annos 160. F

7 Non obſtant adducta in contrarium. Ad primum enim reſpondetur, concedẽdo, qualitates, & onera in fundatione beneficij ſtatuta eſſe ſeruanda, niſi legitimè fuerint ſublata primo per compoſitionem, uel authoritatem Epiſcopi, quæ iuſtè præſumi poteſt per tanti temporis lapſum, iuxta ſuperius citata: ſecundo etiã clarius, quòd ſunt ſublata præſcriptione legitima, per prædicta. Ad ſecundum concedendo, quòd conſuetudo cõtra diuinam diſpoſitionem non excuſat, quia eã non poteſt tollere, ſed cõtra diſpoſitionem humanam excuſat, poſteaquam per obſeruantiam cõtrariam legitimo tempore cõtinuatam ſublata fuerit, per iura in argumento allegata cum adnotatis eis ab omnibus. Ad tertium quòd Concilium Tridentinum loquitur G de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non ſublatis legitimè, nos aũt de legitimè ſublatis per prędicta.

Ex prædictis reſoluendo prædictum dubium, reſpondeo prædictum Rectorem iuſtè poſſe retinere prędictum curatum cum prædicta capellania, ſi nihil aliud obſtet, & in nullo foro, neque interiori teneri ad ſatisfaciendum, uel reſtituendum aliquid, ſi ſubijt onera omnia ſolita ſubiri à quadraginta annis citra. Nec eſſe, cur iuſtè ſe ob hoc ſcrupulis uexet, quamquã ad redundantiam poteſt authoritate ſuperioris de cõſenſu patronorum ob rationes prędictas declarari, capellaniam præfatam eſſe liberam à prædictis obligationibus, & neque præſentem, nec futurum teneri ad H alia onera, quàm illa, quæ prædictis ſexaginta annis capellani ſubirę conſueuerunt. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a Ver. iure patron.

SVMMARIVM.

1 *Error iuris licet proſit ad vſucapiendum rem, prodeſt tamen ad vſucapiendum fructus, & hoc, etiam ſi ſit error iuris non dubij, etiam & reſiſtentia actus, num. 5. quia ad acquiſitionem fructuum ſufficit malam fidem abeſſe, num. 6. quod ſi eſſet error iuris dubij, prodeſſet ad præſcribendam rem, vt error facti, num. 4.*

2 *Tituli credulitas procedens ex errore facti, puta quia credebat in acquiſitione tituli omnia neceſſaria interueniſſe, prodeſt ad præſcribendum rem ipſam, eſt enim hic error facti, & num. 3.*

3 *Beneficium perpetuum cum conſenſu patroni ex iuſta cauſa reducere ad beneficium manuale, Epiſcopum poſſe, verius eſt, licet contrarium per iudicem fuerit declaratum, num. 1. immo & poſſet ex toto ſupprimere, numero 3.*

CONSILIVM II.

QVIDAM poſſedit aliquot annos quandam capellaniam factam de perpetua manualem, ſiue ad nutum amouibilem, authoritate ordinarij, credens bona fide eam fuiſſe in manualem redactam, quæ tamen declaratur male fuiſſe in manualem redacta. Quæritur an teneatur reſtituere fructus.

1 Reſpondeo, quòd non, quia licet error iuris non profit ad uſucapiendum rem ipſam, a prodeſt tamen ad acquiſitionem fructuum, per textum, b & Gloſſam, c & Dynum, d & hoc ponitur pro regula à multis quos refert Felinus, e & recordor me aliàs ẽt reſpondiſſe, quòd non tenetur reſtituere fructus, allegando in hoc l. [bona fides,] f & Bartolum, & aliquot alios, in qua ſententia ſum ẽt nunc, licet & nunc uideã, & tunc uidebã hanc rem uariè, confusè, ac trepidè tractatã, tã ab his quos tũc allegaui, quã à Feli. g & à Franciſco Balbo, h & ab alijs ab eis citatis.

2 Primò quidem ea ratione, quod iuſta credulitas tituli, quæ ex errore facti deſcendit, prodeſt ad uſucapiendum, & præſcribendum etiam ipſam rem, de qua quæruntur fructus, quod affirmant, & confirmant authoritate multorum præfati Feli. i & Balbus. k At præfatus dominus conſulens uidetur erraſſe errore facti, & credidiſſe quod in præfata ordinarij diſpoſitione interuenerit iuſta cauſa cum alijs neceſſarijs ad ſic diſponendum, qui error facti eſt.

3 Tum quia qui poſſidet aliquid Eccleſiæ per conceſſionem Epiſcopi dicentis, ſe illam de conſenſu Capituli facere, ſi uere Capitulum non conſenſit, dicitur duci errore facti, & præſcribit, ut determinat Rota, l quam etiam Feli. & Balbus ſequuntur. Tum quia credere, quòd Epiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa, cum conſenſu patroni, & alijs neceſſarijs, non eſt profectò error iuris, ſed uera illius ſcientia, per ea quæ nos allegauimus, per quę irrefragabiliter probatur ordinario fuiſſe poteſtatem etiam extinguendi penitus illud beneficium iuſta cauſa, & alijs neceſſarijs interuenientibus, quantò magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus uſitatam.

4 Secundò, quòd error iuris dubij perinde prodeſt ad præſcribendum, ac error facti, iuxta Abba. m & alios alibi, & gl. memorabilem, n quod etiam confirmant præfati, & alij citati ab eis, & in his Fely. o & eſt celebre dictum Innocẽtij, p in multis locis à Baldo commendatum, quod contraueniens iuri humano dubio per errorem, non peccat, & ſententia lata contra ius dubium, uel obſcurum, non cenſetur nulla, ut latè tradit Felyn. q licet ſententia lata contra ius regulariter ſit talis. r At error, quo D. conſulens credidit præfatam diſpoſitionem ordinarij ualuiſſe, eſt error facti, ut dixi, aut certè error iuris dubij, & obſcuri: ergo ille excuſat, & ad hoc prodeſt.

5 Tertiò, quòd error iuris etiã non obſcuri, licet nõ proſit ad uſucapiendum rem ipſam, ex qua fructus ca- I piuntur, prodeſt tamen ad quærendos fructus ex ipſa bona fide perceptos, ſ ut habet gl. notabilis, t Dynus cõiter receptus. u Tum quia non eſt curandum de illa diſtinctione Bar. an ſit contra ius non aſſiſtens, uel ẽt contra ius reſiſtens, quanquã multi eam ſint ſecuti. Tum quia præfatus, §. ſcire, ſine ulla diſtinctione determinat, bona fide poſſeſſorem quęrere fructus, dũ modo non ſit prædo, id eſt malæ fidei poſſeſſor, quem nõ debuit Bartolus, & qui ſequuntur illum ex ſuo capite limitare. Tum quia non eſt ullus textus, nec ulla ratio efficax, quę illam limitationem probet. Tum q̃a ad quęrendos fructus, ſufficit ut mala fides abſit, licet bona fides poſitiua non adſit, etiam ſecundum eundem Bart. & Felynum, ac alios ſequaces eius. K

Tum

ALLEGATIONES.

a l. nunquam, ff. de uſuc. b in l. ſed etſi, §. ſcire, ff. de petit. hęre. c in l. ſi fuit, ff. de uſuc. d in reg. poſſeſ. de reg. iur. lib. 6. e in cap. de quarta, de pręſcr. f ff. de acq. rer. domi. & §. ſi quis à non domino. Inſt. de rer. diuiſ. g in dic. cap. de quarta, de p̃ſcr. nu. 24. h in l. Celſus, not. 4. de uſuc. i ubi ſup. k in l. 2. in prin. ff. p emptore. l in tit. de p̃ſcr. dec. 3. in nou. m in cap cũ dilectus, nu. 12. de cõſuet. n in cap. 1. in uer. de cętero, de poſtul. p̃lat. lib. 6. o in cap. 1. col. pen. de re iud. p in cap. p tuas, 2. de ſimon. q in dict. col. pen. r cap. 1. de re iud. ſ l. ſed etſi, §. ſcire, ff. de pet. hęr. t in l. ſi fur, ff. de uſucap. u in cap. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6.

6 Tum quod credulitas iustitiæ tituli, quam habuit præfatus dominus consulens, plus fuit error facti, quã iuris, ut supra dictum est, & si fuit iuris, non fuit plus contra ius resistens, quam ille de quo loquitur prædictus §. scire, & qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat testamẽtum valere quia credebat solemniter esse factum. Tum quia etiam credulitas præfati domini consulentis, si erat error, erat eo quòd credebat pręfatam dispositionem ordinarij fuisse cum iusta causa, & alijs solemnitatibus requisitis, vt supra dictum est. Salua meliori sententia &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuri offerendi, quando est sequela actionis iam natæ, præscribi potest secus si sit præambulum: quia contra illud non præscribitur, sicut nec contra facultatem aliquid faciendi, numer.2.* B

3 *Præscriptione quadraginta annorũ præscribitur res aliena confraternitatis, modo non sciam, nec scire debeam esse alienam.*

3 *Regulare iura, quæ pro aduersario faciunt, nec litigans, nec alius tenetur, si bona fide per quadraginta annos res sit iam præscripta: secus si præscribens sciebat uel scire tenebatur rem esse alienam.*

4 *Ignorantia illa non uidetur probabilis: quia quis ignorat rem esse alienam, cum in domo propria haberet de hoc publica documenta.* C

CONSILIVM III.

AN qui possidet rem alterius pro melioramentis, donec illa ei soluantur, præscribat, siue pręscriptione tollat domino rei ius soluendi melioramenta, & recuperandi rem melioratam per spatium triginta vel quadraginta annorum?

1 Pro parte affirman[ti]e facit, quòd ius offerendi per præscriptionem tollitur, a sed Bartolus, b limitat hoc procedere quando est sequela actionis iam natæ, vt in d. §. sed cum illud. non autem quando est præambulum actionis nasciture: quia tunc non est propriè ius formatum, sed quædam facultas faciendi aliquid, D vt eundi per uiam, cui non pręscribitur. c Sed aduertendum, quod in casu proposito ius offerendi uidetur esse sequela actionis iam natæ, quia ius offerendi solutionem alimentorum nascitur ex actione, quam habet uendicandi rem melioratam, & ita etiam secundum doctrinam Bartoli uidetur posse tolli per præscriptionem. An autem præscriptio rei interrumpatur per litem super possessorio motam? Et uideri potest quod non; quia res non uidetur fieri litigiosa per litem super possessorio motam, iuxta authenticam litigiosa, d & tradit Nicolaus Milis. e

2 Sed quid, si tenens rem melioratam reddendam solutis melioramentis, scit illam rem esse illius qui habet ius soluendi melioramẽta, ut uendicandi rem? E Et uidetur non pręscribere, quia possessor malæ fidei nullo unquam tempore pręscribit. f Hispane hoc modo ad præcedentem quæstionem responsum est.

3 Hodie attentis & perpensis rationibus plusquam putaueram, quod mihi uidetur, est quòd si ille qui hodie possidet istam domum, & sui antecessores illam possederunt per quadraginta annos cum bona fide habendo illam pro sua coram Deo ignorando illam esse adiudicatam confraternitati, solutis melioramentis, non est obligatus eius possessor, nec illi qui pro certo A habent ita rem se habere, dare notitiam huius rei iudicatæ confraternitati etiam stante lite super spolio.

4 Cæterum si prædecessores sciebant hoc ius competere dictæ confraternitati, uel debebant & tenebantur scire hoc ius competere dictæ confraternitati, non pręscripserunt quo ad forum conscientiæ, & in consequentia tenentur reddere notitiã dictæ rei iudicatę, & addo ẽt ꝗ in foro exteriori præsumeretur scientia possessorũ, si ipsi habebant istas sententias, quinimo in foro interiori difficile posset dici, ꝗ iustè ignorauerint.

ALLEGATIONES.

a L. cum notissimi. §. sed cum illud. C. de præscri. 30. vel 40. annorum. b In l. pig. ff. de vsuc. c l. viam publicam. ff. de via publ. d c. de litig. e In reper. verb. litigiosa res. f cap. final. de præscript. & regul. possessor, de reg. iur. libr. 6.

SVMMARIVM.

Præstatio annua alicuius rei non inducit obligationem in futurum, sicut nec longã vsurpatio, hoc est acceptio sine iusta causa, sicut nec præstatio facta dominis clam, vi, metuuè, num. 1. at si sit facta ex certa causa per decennium, præsumitur iusta, quod si sit facta per triginta annos etiam causa non expressa, inducit ius petendi in futurum, numer. 4. nisi ei obstet ius commune, vel alia vehemens præsumptio, num. 5. 1

Tẽpus non est modus inducendi, nec tollendi obligationẽ. 2

Seruitia a subditis sine causa præstita prælatis seu dominis, præsumuntur iniustè & per vim imposita, & hoc etiam si sint præstita per triginta annos, quando contra recipientem militat ius commune, vel vehemens aliqua præsumptio, num. 5. At si hæc de iure indebita sint præstita per tempus immemoriale, numer. 6. tunc quo ad solita præstari familiaritatis gratia, seu quæ de facili gratiosè præstantur, obligatio non præsumitur, nu. 7. at quo ad ea quæ de facili gratiosè non exhibentur, præsumitur sufficiens obligatio, nume. 8. & 9. 3

CONSILIVM IV.

CVm ex facto oriatur ius, a cumque non possit dari congruum responsum quæstioni incongruæ propositæ, b cumq; adeo confusè proponatur mihi factum, & dubia ex eo resultantia, ęgrè profectò respondere decreui, nam ut id vtcunq; facere possim, oportet me redigere factum in hæc præsupposita.

Primum est, quòd Comites domini de N. a tempore immemorabili de cuius initio non est memoria, soliti fuerunt ante quadraginta annos indeterminatè exigere quasdam præstationes annuas a communi de N. scilicet, omne lignum, quod in sua curia, siue domo esset ad ignem in ea faciendum opportunum, similiter & omnia opera manualia, & portatoria suo seruitio necessaria, omnem item paleam & stipulam suo stabulo opportunam. Secundo, ꝗ dominus G. & D. F. fratres Comites, & domini prędicti communis donauerunt ei donatione inter uiuos irreuocabili quędam pascua, quæ nunc reddunt 30. ducatos aureos, cum onere soluendi eis quotannis duos uitulos singulos singulis in Paschate, quos nũquam soluerunt. Tertio, quòd anno 1530. facta fuit conuentio inter dictos dominos & commune ad quinquennium duratura, per quam dicta indeterminata pręstatio fuit determinata ad certam quantitatem, eo quod præfatum commune con-

querebatur

ALLEGATIONES.

a L. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad legem Aquil. b l. vt responsum. C. de transact. & l. precibus.

quætebatur nimium grauari se per illam indeterminatam prętationem. Quarto, quòd illa non solum quinquennio, sed etiam quadraginta annis post illud fuit seruata. Quinto, quòd prædictum commune conqueritur de illa determinata præstatione, dicens quòd est nimia, & præfati domini sunt contenti recedere ab illa conuentione, modo redeant ad præstationem antiquam indeterminatam.

His præsuppositis, quæritur primo, an prædicti Comites & domini de N. iustè potuerint prædictas annuas præstationes exigere a prædicto communi.

Secundo, an esto quòd potuissent iustè exigere ab illo ab initio, potuissent tamen id facere post donationem prædictorum pascuorum.

Tertio, an prędicti Comites possint prędicta pascua donata recuperare nomine caducitatis, siue ratione omissæ solutionis oneris soluendi duos vitulos donationi prædictæ impositi.

Quarto, an tam præfati domini, quàm præfatum commune possint recedere a conuentione in quinquennium factam.

Quinto, an præfatum commune recedens a præfata conuentione cogi possit ad soluendas antiquas prętationes indeterminatas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quòd pro parte ipsius negante, scilicet, quod non potuerunt iuste accipere, & exigere prædicta iura a prædicto communi, facit primo quod præstatio annua alicuius rei prætensæ non inducit obligationem ad præstandum in futurum, a etiamsi interuenisset pactum inualidum, quale est nudum de iure ciuili. b Vnde concludit Bald. c quòd licet rusticus daret nobili pluribus annis vnum par caponum, per hoc tamē non uidetur obligatus in futurum: ad hoc est glo. in l. solent. §. fin. de offic. proconsul. & not. Bart. d Similiter si quis pluries hospitatus sit amicum, non obligatur in futurum ut teneatur illum hospitari, vt notatur per Cynum, e Innocentium, f vt tradit Felyn. g similiter si quis sæpius iuit ad furnum uel molendinum, non per hoc in futurum cogitur accedere, vt nó. Bald. post Socyn. h Abbatem, i & Bart. Cœpol. k

2 Secundo, quòd longa vsurpatio prætensa non inducit obligationem in futurum capitu. quia cognouimus, l cum multis quæ ibi citat glossa, m eo quòd tempus non est modus inducendi neque tollendi obligationem. n Cum ergo præfati DD. Comites non mostrent aliquam iustam causam exigendi præfatas impositiones, uidetur illa usurpatio esse iniusta.

3 Tertio facit regula cap. quod latenter. cum multis alijs, quæ citat gloss. o per quas probat seruitia iam præstita prælatis aut dominis clam, vi, uel metu, non obligare ad præstandum ea in futurum, & sententia communis post Hostien. uidetur habere, quod huiusmodi seruitia, & præstationes annuæ, quæ fiunt & soluuntur prælatis, & dominis sine causa expressa in id idonea, præsumuntur esse iniustè posita per vim, uel aliam iniustitiam, quam post alios multos a se citatos tradit Didacus, p & seruitia de quibus in casu proposito uidentur esse talia.

4 Pro contraria tamen parte facit primo, quòd prętatio soluta decēnio ex aliqua certa causa inducit præsumptionem pro iustitia exigentis, iuxta l. cum de in re uerso. q secundum declarationem Bartoli sub finem illius communiter recepti. Sed hoc argumentum facile uitari potest ab eo, qui responderit id esse, cum annua prętatio ex certa expressa causa per decem annos facta est, sed quòd præstationes casus propositi ex

F nulla huiusmodi causa fuerunt factæ.

5 Secundo facit, quòd præstationes annuæ per annos triginta continuatæ, etiam nulla causa expressa, producūt ius petendi easdem in futurum ratione prescriptionis, ut probat Baldus, r quem sequitur Couaruuias, s & probatur l. sicut, & l. cum iustissimi. t quatenus probant præscriptionem triginta annorum perfici per possessionem eo tempore continuatam, nullo titulo probato, neque allegato. Sed & hoc argumentum uitari potest, respondeo, quod in eo assumptum non procedit, quando contra possidentem facit ius commune, uel aliqua uehemens præsumptio. u Et contra dominos exigentes huiusmodi præstationes a subditis suis, uel a communi, causa debita non expressa, est uehemens suspicio, quòd per coactionem & ty-

G rannidem fuerunt impositæ, iuxta communem resolutionem, x & in casu proposito agitur de impositionibus & oneribus iure communi non debitis dominis, exactis per præfatos dominos a subditis suis.

6 Tertio neruosius facit, quòd in casu proposito prę stationes annuæ præfatæ fuerunt solutæ per tempus immemoriale siue de cuius initio non est memoria, quod non requirit titulum, & probatur, si allegatur. y

Nec obstat, quòd assumptum non procedit, quando subditi siue uasalli probant, quòd a principio sine ullo titulo per uim & metum fuerunt impositę, ut Hostiensis, & communis tenet, z & quòd in dubio prę sumitur contra dominos, ut idem Hostiensis cū communi tenet, a non inquam hoc obstat, quia in casu

H proposito præfatum commune sua uoluntate libera cœpit ea soluere.

Per quæ quæstio hæc redditur difficilis, præsertim ei, qui legerit præfatum Didacum satis uacillantem, & plus densæ allegationi Doctorum, quam radici resolutionis intendentem. Videtur autem dicendum pro eius resolutione primum, quod præfati domini Comites iudicandi sunt in foro exteriori iuste præfata seruitia & præstationes accepisse per argumenta pro posteriori parte adducta.

7 Et ad neruosam replicationem ad tertium factam responderi potest iuxta mentem Cardinalis, b quod resolutio communis in replicatione adducta, scilicet, quòd seruitia & præstationes, quę iure communi non

I debentur dominis etiam tempore immemorabili soluta, præsumuntur indebitè soluta, in dubio procedit in his, quæ amicitiæ & familiaritatis causa solent de gratia præstari, qualis est hospitatio amici, & similia, quales nō uidentur præstationes casus propositi, quia sunt magnæ, & graues.

Et pro

ALLEGATIONES.

a cap. penult. de censibus. b l. si certis annis. C. de pactis. c In cap. 1. §. si vero vassallus. in vers. item. quid sit inuestit. d In l. cum de in rem verso. ff. de vsu. e in l. 2. C. quæ sit longa consuet. f In cap. cum ecclesia. col. 2. de causa poss. & proprietatis. g In cap. cum M. col. 4. de constitutionib. h in l. 1. col. 2. versic. & ex prædictis C. de seruitut. & aqua. K i in cap. Abbate. de uerb. significat. col. 2. k in tractat. de seruit. in titu. de furno. l 10. quæst. 3. m in verbo. præsumpta. n l. obligationum fere. §. placet. ff. de acti. & obli. dict capitu. peruenit, de censibus. o Extra de regulis iur. p in cap. poss. §. 5. numer. 2 de reg iur. lib. 6. q ff. de vsu. r in tract. de præscript. 4. car. princ. quæst. 9. s Vbi supra nu. 3. t C de præscrip. triginta vel quadraginta annorum. u Per cap. 1 de præscript. lib. 6. x in dicto cap. quod latenter. de reg. iur. lib. 6. y l. hoc iure. § ductus aqua. ff. de aqua quot. & æsti. cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat. & cap. 1 de præscriptio. libr. 6. z in d. cap. quod latenter. a in d. cap. quod latenter. b in dicto capitul. quod latenter.

8 Et pro dicto Cardinalis facit, quòd Innocentius communiter receptus, a dicit,quòd licet ea quæ facile ſolent accipi & concedi de gratia & liberalitate, non præſumantur accipi & præſtari tanquam debita, vt eſt hoſpitatio amici, illa tamen quæ non præſtantur facile de gratia,& liberalitate, præſumuntur præſtari & accipi tanquam debita. at onera & præſtationes, de quibus in caſu propoſito, non ſunt talia, quæ ſoleant facile de gratia & liberalitate accipi, & præſtari:& ideo cum per tempus immemoriale fuerint pręſtita ſine contradictione, præſumendum eſt a principio fuiſſe accepta,& præſtita aliquo bono titulo liberę donationis, vel gratiarum actionis, & recognitionis beneficij accepti a DD.Comitibus,uel alias,& nō per vim, nec metum, nec tyrannidem,nec tanquam gratis,& ſine obligatione præſtita. Facit item,quòd conſultis Hiſpanię ſapientibus ſtatuit Imperator Carolus ille V.glorioſiſſimus,quòd domini,qui acceperunt huiuſmodi ſeruitia & præſtationes per quadraginta annos,defenderentur in ſua poſſeſſione nullo alio titulo oſtenſo, in proprietate uero non niſi temporis immemorialis poſſeſſione iuuentur. Facit denique fundamentum, quo lex illa nititur, nempe quòd eiuſmodi poſſeſſio immemorialis habet uim conſtituti,& tituli,quem qui allegat probat. b

9 Secundo dicendum,quòd prędicti domini Comites probabiliter poſſunt,ſi uolūt,etiam quo ad forum interius conſcientiæ credere, quòd huiuſmodi ſeruitia & pręſtationes fuerunt ab initio iuſte impoſita per liberam & ſpontaneam conceſſionem præfatæ communitatis factam, ob amorem & obſeruantiam, quibus erat in eos,& in recognitionem aliquorum beneficiorum ab eis acceptorum, vel ad faciendum eos ſibi gratiores, & affabiliores tam verbis, quàm factis, iuuando, conſulendo, uel protegendo illam & ſingulos ipſius, ultra quam iure communi tenentur domini ſic ſe in ſubditos habere, ut poſtea præfati domini ſe habuerunt erga illam donando ei paſcua, quæ ſunt magni reditus,& parui oneris,ut præſupponitur in facto, credere inquam hoc probabiliter poſſunt, ſi uolunt,per argumenta prædicta: & quòd nemo tenetur in dubio ius,quod poſſidet,indiſcuſſum relinquere. c

Tertio,quòd prędicti domini ſi credunt,uel crediderunt hęc,quę iuſte, ut dictum eſt, credere poſſunt, nullatenus peccant,nec ſui anteceſſores peccarūt, nec ad ullam reſtitutionem tenentur ſi tantum acceperūt & exegerunt illa quę communitas a principio libere, & amanter creditur conceſſiſſe, & non exigunt, nec exegerunt plura ligna, nec plures operas portatorias, nec plures paleas, uel ſtipulas, quam eſſent neceſſarię ad fouendum decentem ignem, decentem portationem,& decentes paleas, & ſtipulas, pręſertim ſi tractant, & tractauerunt eos uerbis & factis aliquanto humanius, quam tractaſſent, aut tractarent, ſi ea eis non pręſtarentur.

10 Quarto,quòd ſi nunc exigunt,uel antea exegerunt notabiliter plura, quam uerisimiliter prędicta communitas a principio eis conceſſit,cogendo eam ad plura ligna, plura ſeruitia portatoria, & plures paleas, & ſtipulas, quam quę credunt uerisimiliter fuiſſe conceſſa,peccant,& peccarunt, & tenentur ad reſtitutionem iuxta cap.ſi res aliena. d

Quinto, quòd ab hoc onere reſtituendi, quatenus ad id tenerentur,poſſunt liberari per liberam & ſpontaneam prędictę communitatis remiſſionem,ſeu condonationem iuxta gloſſam communiter receptam. e Dixi, liberam & ſpontaneam, quia pacta inuita non

A ſufficerent,per ea quę notantur in d.reg.[peccatum.] etiamſi metum omnino iuſtum non inducerent, per ea quę diximus in Manual.Confeſſ.cap.17.numer.5.

Sexto,quòd nihil obſtat id,quod ex D.Antonin. f aduerſus prędicta citari poteſt, quoniam in ſumma ſolum dicit illam exactionem talium & pręſtationum ſiue impoſitionum dominorū a ſubditis eſſe iniuſtam quę fit ultra conuentionem cum ſubditis factam, uel cum non implent illud, propter quod fit exactio, puta,quia non reficiunt uel parant uias publicas,nec eas reddunt a latronibus ſecuras, ad quod illa eis pręſtantur: non inquam id obſtat prędictis, imò concordat. Tum quia diximus exactionem, de qua in propoſito caſu,eſſe iuſtam,ſi & quatenus non exigunt notabiliter plura,quā ab initio fuerunt uerisimiliter impoſita. B Tum quia ex pręſuppoſitis in facto non conſtat,quod pręfati Comites teneantur ad faciendum aliqua, quę non faciunt, ob pręfata ſeruitia,& pręſtationes.

AD SECVNDAM reſpondeo,quòd pręfata donatio paſcuorum non poteſt pręfatis dominis prodeſſe quo ad id,ut pręfatorum ſeruitiorum impoſitio reddatur iuſta,ſi antea fuiſſet iniuſta. Tum quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum, g & non conſtat quod intentio donantiū fuit illa. Tum quia donationi prędictæ fuit impoſitum aliud onus ſoluendi duos uitulos annuos & ita imponendo illud non uidentur aliud impoſuiſſe,& qui diſponit de uno non uidetur diſponere de alio, h & non creditur diC centi aliquod onus impoſitum,niſi probet, i poteſt autem prodeſſe pręfata donatio ad iuuandam iuſtificationem credulitatis, quod ex amore & ſpe humanioris tractatus conceſſit pręfata communitas pręfata ſeruitia pręfatis dominis, ut prętactum eſt ſupra.

AD TERTIAM reſpondeo primo,quòd pręfati domini Comites non poſſunt recuperare pręfata paſcua ſua iure caducitatis, eo quòd nunquam ſoluit prędictos uitulos,illo iure quo dominus recuperat bona data in emphyteuſim ab emphyteuta non ſoluente canonem. k Tum quia dictus contractus,per quem illa paſcua fuerunt donata, non erat emphyteuticus, in quo habet locum pœna illa caducitatis, iuxta prędicta iura. Tum quia donatio facta ſub modo,& impoſiD to onere, ut donatarius faciat aliquid, non reuocatur regulariter ipſo iure,l.ea lege, l & ibi Salycetus, m quem ſequimur in noſtro enchir.de oratio. n Secundo,quòd nunc poſſunt compellere dictam communitatem ad ſoluendos prædictos uitulos, uel ęſtimationem, niſi illi de cōitate pręſcripſerint libertatem, ſiue liberationem non ſoluendi, & hoc per condictionem ob cauſam,iuxta pręfatā l.ea lege.& l.ſi pecuniam. o

Dixi,ſi non pręſcripſerint,quia non erit nimis difficile defendere,quod pręſcripſerunt,attēto quòd nunquam ſoluerunt pręfatos uitulos,& quod circiter centum anni fluxerunt a tempore,quo donatio prędicta facta eſt,& onus pręfatum impoſitum,& quod libertas ab obligatione ſoluendi annuas pręſtationes per con-

E tractum

ALLEGATIONES.

a In cap.bonæ.2.de poſtul.præl.& melius cap.cum Eccleſia Sutrina,de cauſa poſſ.& proprie.num 4.& 5. b Per l.hoc iure.§.ductu aquæ.ff.de aqua quotidia.& æſtiu.præcitatam. c l.illud.ff.de petit.hæred. d 14.quæſt 6.cap.peccatum, de reg.iur.lib.6. e in d.cap.peccatum. in verb.reſtituatur. f In 3.part. tit.3.cap.3.§.3 g l non omnis ff.de rebus cred. & cap.ſi.de præben. h l.cum prætor ff.de iu.& cap.qualis.25.diſt. i l.[illegible] qui dicit ff.de probat. k l.1.C.de iur.emphyt.cap.potuit,de locato. l C.de condit.ob cauſ. m Oppoſi.14. n cap.21.nu 48. o ff de cond.ob cauſ. & l.1.& 2.cum eis anno.C.de don.quæ ſub modo.

tractum promissas præscribitur 30. annis computandis à tempore quo à soluendo cessatur a licet in legatis annuis aliud sit seruandum, b & utrobique glossæ receptæ. Attento item quod etiam emphyteuta pôt per 30. annos præscribere libertatê ab onere soluendi canonê, siue pensionê tàm pteritã, q̃ futurã, nisi mala fides ei obstet, ut pulchrè resoluit Bald. relatis aliis. c

Tertiò, quòd etiam uidentur posse reuocare donationem præfatam, nisi præscriptio obstiterit. Tum quia unus casus ex quinque in quibus potest reuocari donatio, positis in l.fi. d est quando donatarius non seruat conditiones donationi appositas, quod etiã annotauit Panor. e dum reddit rõnem quare cap. illud non ponat nisi quattuor casus, cum prædicta l. ultim. posuerit quinque. Tum quia, ut prædictum est, donatum sub modo, uel ob causam, potest reuocari, modo non impleto, uel causa non sequuta.

Tum quia, si onus soluendi duos uitulos fuisset impositum pro aliqua, & parua alimentorum parte præfatorum dominorum, posset dici, quòd donatio esset ipso iure resoluta, secundum opinionem Bartoli relatam à Salyceto, f quamuis non uideo in protocollo præfatæ donationis uerbum aliquod, quod significet illos uitulos ad alimẽta soluendos. Dixi etiam in hoc dicto, nisi obstet præscriptio, quæ obstare posset, nisi mala fides ei obuiaret, per supradicta, & alia quæ addit præfatus Bald. g

AD QVARTAM respondeo affirmatiuè, argumento l. [ab emptione.] h quia res per quas causas nascitur, per easdem soluitur.

AD QVINTAM respondeo, quod eius resolutio colligitur ex resolutione primæ q̃onis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. cum nouissimi §. in iis C. de præscr. 30. uel 40. annor. b L. si Stichum. § stipulatio. ff. de uerb. obli. c ubi sup. 4. par. 4. partis prin quæst. 8. d C. de reu. dona. e in cap. fi. de dona. f in d. oppositione 14. g in d. 4. p. 4. partis prin. quæst. 9. & seq. h ff. de pactis, cap. 1. de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptionem immemorialem impedit mala fides possidentis, si sit verè mala, præsumpta autem non.*

1 *Mala fides, præsumpta tollitur per triennalẽ possessionẽ.*

2 *Mala fides an probatur eo ipso, quod instrumentum iniusti tituli reperitur pœnes possessorem remissiuè.*

3 *Ius patronatus facilius præscribitur ab vno contra alterum patronum, quam cõtra ipsam Ecclesiam liberã.*

4 *Possessio potest esse immemorialis, etiamsi per aliquot instrumenta probetur ante tempus ad illam inducendam necessarium res aliter se habuisse.*

5 *Clandestina resignatio, & collatio ab Episcopo de beneficio tanquam libero facta, non constituit illum in possessione de eo, vti de eo libero, disponendi, nisi accedat patroni scientia, & patientia.*

CONSILIVM V.

RESpondetur, quod possessio temporis immemorabilis non causat præscriptionẽ, si cõstat, & uerè probatur mala fides possidentis, quamuis non sufficiat mala fides præsumpta, quia eiusmodi præsumptio tollitur per triennalem possessionem, quanto magis per immemorabilem, ut post Aretinum, & Aymonem concludit Couarru. a

2 Et paulo ante an titulus iniustus reptus apud possessorem sufficienter probet malã fidẽ ad hũc effectũ.

3 Ius patronatus facilius præscribitur cõtra patronum, qui iam habet ius quæsitum, quàm contra liberam Ecclesiam, per ea quæ citat Couarruuias. b

4 Nullo iure cauetur, quòd possessio desinat esse immemorabilis, eo quod probetur per aliquam scripturam, quod aliquo tempore præterito illa possessio non fuit. Tum per citata per Couarru. c Tum quia alioquin pauca spiritualia essent, quæ Christiana Ecclesia tempore immemorabili possedisset, cum per Euangelia constet ipsam aliquando ea non possedisse. Tum quod licet per aliquod instrumentũ constaret aliquod prędiũ fuisse possessum à Petro ante ducentos, uel trecentos annos, posset tñ non obstãte illo probari quod Ioannes possedit illud possessione immemorabili, per ea quæ requiruntur, & sufficiunt ad probandum immemorabilem, secundum Glossam probatam. d

5 Qui renunciat beneficium quęsitum ad præsentationem patroni in manibus ordinarij clam, nesciente patrono, & accepta collatione ab eo libera, detinet illud, non uidetur ponere ordinarium in quasi possessione iuris liberè conferendi, nisi id faciat cum scientia, & patientia patroni, ut ait Decius, qui alios citat. e

ALLEGATIONES.

a reg. poss. 1. par. §. 4. de reg. iur. lib. 6. b reg. poss. par. 2. §. 10. a nu. 3. & 8. de reg. iur. lib. 6. c dicta regula possessor. 3. par. §. 4. d cap. 1. de rescr. lib. 6. e consil. 126.

De sentent. & re iudicata.

SVMMARIVM.

Matrimonium inter impuberes contractum est nullum. 1

Matrimonium nec verum, nec præsumptum est si nec verba de præsenti, nec copula interuenerunt. 2

Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori. 3

Coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori. 3

Sententiæ super matrimonium standum est, donec retractetur. 4

Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatum, tamen docto de impedimento per partes non remissibili venit retractanda. 4

Iudex ex diuersis argumentis potest informare animum suum ad effectum reuocandi sententiam pro matrimonio latam. 5

CONSILIVM I.

QVIDAM Vbertinus ante quartumdecimum suæ ætatis annum uerbis non satis claris matrimonium cum Flora contraxit, & lite orta inter eos de ualiditate matrimonij, Flora iureiurando affirmauit in iudicio se cum Domino Vbertino contraxisse, unde sententiam pro matrimonio reportauit, contra quam tamen postmodum retractando sua dicta protestata fuit, quòd ipsa contraxit cum alio, & Dominus Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his sic stantibus matrimonia post dictam sentẽtiam aliàs legitimè contracta iure subsistant?

1 Respondeo primò, secundum ea quæ proponuntur, non fuisse uerum matrimonium contractum inter pręfatos iuuenes, quoniam ipse erat impubes quando contraxit, cum non haberet quatuordecim annos completos, quod iura requirunt, a neque præsumptum

ALLEGATIO.

a cap. puberes, de desponsat. impub.

ptum propter copulam carnalem subsecutam, quia nulla talis proponitur fuisse subsecuta.

2 Secundo, quod non esset matrimonium quo ad forum cōscientiæ, etiam si ille iustam ætatem habuisset, si verum est, quod præfata Flora retractando sua dicta dixit, etiam si fortè interuenerūt verba promissoria de contrahendo, vt aliqua verba narrationis facta quadantenus insinuant, quia cum non fuisset secuta copula carnalis, nec verbale matrimoniū de præsenti, non potest esse matrimonium verum, neq; præsumptum, de quo in cap. [is qui.] a licet illud locū habeat tempore quo dicitur hoc matrimonium cōtractum, quod erat ante Concil. Trident. post quod non est ei locus.

3 Tertio, quod retractatio, & protestatio præfatæ Floræ, quæ protestata fuit non contraxisse se cum præfato Vbertino, non facit fidem in foro exteriori. B Tum quia illa in iudicio contrarium dixerat cum iuramento. Tum quia coniugi confitenti aliquid cōtra matrimonium nō creditur in illo foro, etiam si alter, vel altera coniux idem confiteatur, iuxta cap. [super eo,] adiuncta gloss. de eo qui cogno. consan. & iuxta notata in cap. [lator.] b

4 Quarto, quod in foro exteriori stabitur tenori sententiæ, donec retractetur, c quia res iudicata pro veritate habetur. d

Quinto, quod licet sententia lata super matrimonio, si ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata, per iura proximè citata, donec reuocetur, potest C tamen reuocari ad instantiam eius, qui allegaret impedimentum irremissibile per partes, per notata in supradictis capit. [iurauit lator.] & [tenor] & in casu proposito maritus Floræ, & vxor Vbertini, & quilibet eorum potest petere à iudice, vt declaret sententiam præfatam fuisse iniustam, & hoc propter prœiudiciū, quod affert suis matrimonijs post eam contractis.

5 Sexto ꝙ iudex potest accipere informationem, tū ex prædicta protestatione, tum ex matrimonijs eorū contractis post illam sententiam, & tanto tpe continuatis, & quod per totum tempus prædictum cōfessi sunt sacramentaliter, & cōicauerunt, & quod sunt boni Christiani, quod putauerunt eam fuisse iniustam, & quod non appellauerunt à sententia præfata, vidē D tes eam à præfata Flora subornata petitam, & postea contra dictam, & quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus alijs indicijs, & informatione hac accepta posset iustè iudex recognoscere, & reuidere sentētiam prędictam, & processum, vt per quem data fuit, & perpendere probationes vtriusque partis, & si videret satis probatum, quòd præfata Flora fuit verè protestata contra præfatam sententiam, posset illam rescindere, & relinquere illos in pace, vt suis matrimonijs post eam contractis fruerentur in Domino, qui nos saluet. Amen.

ALLEGATIONES.

a De sponsa. b Et c. tenor de re iudic. c. iurauit. de probat. c d. c. lator, & c. tenor, de re iud. d l. res iudicata. ff. de reg iur. E

SVMMARIVM.

1 *Dictum meum non dicitur deductum in iudicium licet socius criminis fuerit tractatus, vnde & Episcopus potest mecum dispensare ex vi cap. 6. sess. 24. de reforma. Concil. Trident.*

CONSILIVM II.

Deliquerunt duo vnum delictum, ob quod incurrerunt irregularitatem contra quorū alterum tantum intentata est actio in iudicio, sed defectu probationis fuit absolutus, alter autē A impetrauit dispensationem ab ordinario virtute cap. [liceat,] a allegando quod erat crimen occultum, & non deductum in iudicium. Quæritur, an sit valida dispensatio.

1 Respondetur, quod gratia fuit valida, per ea quę nos tradimus in Manu. Confess. b & quod res inter alios acta non præiudicat alijs, c quibus res iudicata non nocet, & alia citata per gloss. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De reformat. sess. 24 b cap. 27. numer. 255. c leg. pri. C. res inter alios acta, & leg 2.

De appellationibus, recus. & relat.

SVMMARIVM.

Appellare ab omni definitiua etiam sine expressione causæ regulariter licet, fallit in materia visitationis, correctionis inhabilitatis quibus non licet, nisi iusta exprimatur causa num. 3. 1

Appellare ab interlocutoria, modo iusta exprimatur causa de iure canonico conceditur, licet post Concilium ab ea non appelletur, nisi quando eius grauamen per appellationem à definitiua non possit tolli. 2

Appellationi iustæ non deferens iudex puniendus est. 4

CONSILIVM I.

Quæritur, quibus casibus iudex teneatur deferre appellationi.

1 Respondetur, quod in omnibus, in quibus appellatur legitime, hoc est infra decendium, a & petūtur Apostoli intra legitimum tempus, de quo in cap. [ab eo,] b & in scriptis expressa causa iusta appellandi, si appellatur ab interlocutoria, c licet in appellatione à definitiua non requiratur hoc, vt ibidem notatur, & dummodo non sit causa, in qua vel à iure, vel ab homine remouetur appellatio, quia tūc etiam à definitiua non licet appellare, nisi exprimatur iusta causa ad appellandum. d

2 Et regulariter in omni causa licet appellare à definitiua, iuxta glossam solemnē, e non aūt ab interlocutoria regulariter iure ciuili, sed iure canonico sic in scriptis, & expressa iusta causa appellādi, vt prędictū est, vsq; ad Conc. Trid. post illud aūt, f non licet appellari ab interlocutoria nisi qn̄ grauamē illatum per illā nō posset tolli per appellationē à definitiua.

3 Per quod ipsum cap. statutum est, vt non possit appellari etiam à definitiua in causis visitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis, quod est intelligendum, nisi iusta causa expressa, iuxta præfatū §. [si autem.] & puniendus est iudex, qui non defert iustæ appellationi, g Salua, &c.

[An prædictis obstet idem sacrum Conc. sess. 24. cap. 10. & 20. inuenies in sequenti consilio.

ALLEGATIONES.

a Auth. hodie, C. de appell. b de appell. lib. 6. c c. vt debitus honor, de appell. adiuncto c 1. eod tit. lib. 6. d ca. licet, de offi. ord. cum glo. iuncto cap. Romana, c si autem, de appella. lib. 6. e in l. qui resti. ff. de rei vend. verb. restituitur. f per cap. 2. de refor. sess 13. g cap. de priore. de appellat. & dict. cap. 1. eodem titul libr. 6.

SVMMARIVM.

Prouinciale Concilium potest recusari, generale autem cui praeest Papa per se, vel alium, non. 1

Bayerische Staatsbibliothek München

1 *Appellari poteſt ab omnibus ad Papam, itemque & à Cõcilio prouinciali poteſt haberi recurſus ad Papam, & Concilium generale modo agatur de ſententia definitiua, quia ab interlocutoria per Concilium non licet, niſi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non poſſit per definitiuam reparari num. 2.*

3 *Appellatio regulariter ſuſpendit executionem ſententiæ etiam in iuſſo abſtinere ab ordine fallit, quando iudex procedit cũ clauſula* appellatione remota, *vel quando appellatur à cenſuris inflictis, vel quando appellatio eſt friuola à iudice non admiſſa.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM PRIMAM reſpõdetur affirmatiuè per ca. [ad Romanã.] a quæ probant omnes ab omnibus poſſe ad Romanam Sedem appellari, & in cap. 1. [de iudic.] eſt caſus, in quo à Concilio prouinciali fuit habitus recurſus ad Concilium generale, cui Papa præſidet per ſe, vel per alium, quod non poſſet recuſari, ſed Concilium prouinciale ſic, & quod de Concilio prouinciali recurri poteſt ad Papam, & ad Concilium generale.

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpõdetur primò, quòd ab omni ſententia definitiua, vel habente vim definitiuæ Concilij prouincialis appellari poteſt ad Papam, vel ad Concilium generale, argumento totius tituli, ff. [à quibus appellari non licet.] & tit. [quis & à quo appelletur, & arg. glo. ſing. quæ vltima eſt, b quamuis probat appellari poſſe ab omni ſententia definitiua, à qua non inuenitur inhibita appellatio. Secundò ꝙ olim iure communi appellari poterat ad Sedem Apoſtolicam ab omnibus grauaminibus, & ſententijs interlocutorijs per præfatos canones [ad Romanam. 1.] & 2. Tertio, quod iure Cæſareo non licet regulariter appellare ab interlocutoria, & quod Concil. Trident. c ſtatuit ne liceat appellare ab interlocutoria, niſi ab habente vim definitiuæ, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non poſſit.

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM reſpondetur primò, eam nimis generaliter proponi. Secundo, quod appellatio regulariter ſuſpendit exequutionem, l. 1. d quæ ponit exempla de relegato, & deportato, & iuſſo abſtinere ab ordine, & traditur per omnes. e Tertio, quod fallit hæc regula in multis caſibus, vt cum iudex procedit cum clauſula [appellatione remota,] f & cum appellatur à ſententia excommunicationis, g & idem cum appellatur ab alijs cenſuris, h & cum appellatio eſt friuola, cui iudex à quo non detulit. i

ALLEGATIONES.

a 1. & 2. 2. q. 6. b l. qui reſtituere, ff. de rei vend. c in ca. 20. ſeſſ. 23. d ff. nihil nouari appell e in rub. de appellat. f cap. paſtoralis, in prin. de appellat. g in eodem §. verum. h c. is cui §. fi. de ſenten. excom. lib. 6. i c. cum appellationibus de appellat. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Cardinalis, vt etiam Concilium prouinciale, vt ſuſpectus, recuſari poteſt, reuerentialiter tamen.*

CONSILIVM III.

AD dubium mihi propoſitum, an Legatus de latere ſiue Cardinalis recuſari poſſit, reſpõdeo primo, quod iudices, quibus manifeſtus eſſet animus prædicti Legati, ſiue Cardinalis, ad iuſtitiam erga omnes exercendã, facilè iudicare poſſent illum quo ad forum interius nemini debere eſſe

F ſuſpectum. Secundo, quod quo ad forum exterius negari non poteſt Legatũ à latere recuſari poſſe. Tum quia totum vnũ Conciliũ prouinciale recuſari põt, ſecundũ Pano. Fel. Reipub. & communem contra gloſſam. a Tum per c. [quod ſuſpecti,] b in quo totũ Concilium fuit recuſatum. Tum per c. [nouit.] c ex quo Panormitanus, & Decius colligunt Legatum, & Cardinalem recuſari poſſe. Tum per illa multa per quæ Andræas Siculus, d concludit Legatum Cardinalem poſſe recuſari, licet valde honeſte, & reuerenter recuſatio eius fieri debeat ſecundũ oẽs. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in ca. 1. de iudic. b 3. q. 5. c de appell. d in tractatu de præſtantia Cardinalium. q. 3. 2. part.

G

SVMMARIVM.

Appellare à conſtitutione grauante licet etiam regularibus, & à qualibet ſententia, niſi vbi reperitur iure prohibitum. nu. 2. etiamque à correctione, & mandatis regularibus ſi tamẽ modus excedatur, & nõ aliter, nu. 3. & 5. & hoc non obſtantibus ſtatutis religioſorum, per quæ dicitur prohibitum appellari, num. 1. & 5. 1

Appellatio etiam in dubio eſt admittenda, & iuſtam non admittens etiã regularis prælatus eſt puniendus, nu. 3. & tanto magis, ſi appellantes carcerent, vel alias malè tractent, num. 6. 2

Correctio etiam religioſorum debet eſſe moderata, alio- 3
H *quin poteſt haberi recurſus ad ſuperiores: immo, & Abbate nimis ſæuiente, licet ſubdito de monaſterio ſine apoſtaſiæ vitio fugere, & arma pro defenſione arripere, num. 4.*

Decreta ſtatuta & cætera acta eccleſiaſticorum, debent eſſe non ſolum licita ſecundum iuſtitiam, & æquitatem, ſed etiam honeſta, & vtilia. 7

Fraudem legi facit, qui contra eius mentem venit, licet verba non offendat, & factum non tenet. 8

CONSILIVM IIII.

FRatribus nationis Gallicæ incolentibus in præſentia monaſterium ſanctiſſimæ
I Trinitatis illuſtriſſimi ordinis Minimorum in monte Pincio Vrbis ſitum, dubia videntur occurriſſe circa nouam quandam conſtitutionem Vicarij, quam reuerendiſſimus prædicti ordinis Generalis fecit in dicto monaſterio. Alterum eſt, an liceret eis appellare, ſi conſtitutio præfata eſſet iniuſta? Alterum, an præfata conſtitutio ſit iniuſta?

1 Ad quorum prius reſpondere memini in comm. de regularibus, a affirmatiuè, quòd ſic, non obſtante, quod vox vulgaris habet, [inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere, & quod Concilium Trident. b ſic habet [Nec liceat regularib. à ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint, qui verò ſine prædicto mandato
K in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab ordinarijs locorũ tanquã deſertor ſui inſtituti puniatur. Et quod ca. [ad noſtrã,] c ſic hẽt, [Remediũ appellationis non ideo eſt inuẽtũ, vt alicui à religionis, & ordinis obſeruantia exorbitanti debeat ſua nequitia patrocinium exhibere] & c. [reprehenſibilis,] d habet. [Nec ſubiecti contra eccleſiaſticam diſciplinam in vocẽ appellationis

ALLEGATIONES.

a Sub cap. nullum, nu. 51. b in cap. 4. de reg. ſeſſ. 25. c De appel. d eod. tit.

pellationis erumpant.] & quod vulgus ait, statutis religiosorum prohiberi appellationes, & appellantes à superioribus in carceres conijci, grauique pœnitentia, & pœna purgati, & puniri.

2 Quibus non obstantibus cõtrarium est dicendũ. Tum quia edictum de appellando est prohibitorium hoc est, quod quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur iuxta glossam vltimam receptam, a & nullo iure prohibeatur regularis appellare. Quin & in dubio appellatio à iudice debet admitti, secundũ Inno. b quẽ sequuntur Decius, & citati ab eo. c Tũ qđ appellatio est defensio, d & defensio, q̃ iure naturę debetur, nemini est denegãda. e

3 Tum quia prędictum cap. [ad nostram.] à contrario sensu probat remedium appellationis religioso ad suam innocentiam tuendam concedendum, quod ipsum satis probat cap. [reprehensibilis,] f Tum quod in cap. [de priore, g grauiter iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit, ex cuius glossa 1. colligit Decius, quòd non solum potest appellare religiosus in alia causa ciuili, vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter ẽt sæcularis prohibetur appellare, h si modus correctionis excedatur, cui glossæ est alia similis in d. cap. [licet,] & notat Panor. communiter receptus vtrobique, nam moderata debet esse correctio aliàs ad superiorem recurri potest, vt Bal. dicit per illum textũ. i

4 Per quam dicit etiam Baldus, K quòd Abbate nimis sęuiente in monachos, eis licet fugere de monasterio, nec dicuntur Apostatę, quin & Abbate odio grauante monachum potest pro defensione arma accipere, vt notabiliter Cardinalis tradit. l Denique, q̃ in cap. [ad Romanam.] m conceditur omnibus oppressis appellare ad sanctam Sed. Apostolicam, nec ab hac concessione reperitur vsquam religiosus exclusus.

5 Nec obstant allegata in contrarium. Ad primum .n. respondetur, vocem illã vulgarẽ, qua dicitur inter religiosos nõ appellari, intelligendam esse de appellatione à correctione, & mandatis regularibus legitime factis, secus de alijs sententijs, & mandatis non tãgentibus illam, immo & à tangentibus illam, si modus regularis, & legitimus excedatur, vt supra dictũ est. Ad secundum, quod Concilium in eo citatum non vetat appellare, sed ire ad superiorem sine licentia prælati, quod longe aliud est.

6 Ad tertium, quod prædictum cap. [ad nostram.] solum prohibet appellare ad defendẽdum nequitiã, & ita de non oppresso, & appellante iniusta de causa, nos verò loquimur de oppresso, & appellante iusta de causa. Ad quartum respondeo idem, quod ad primum, & præterea inique, & irreligiosè valdè facere prælatos, qui iustas appellationes à se oppressorum non admittunt, & debere acriter castigari, vt iubetur in d. cap. [de priore,] & iniquitatem iniquitati apponere eos, qui non admittunt, nec dant licentiam pro sequendi, & adeundi superiores, & pessima malis accumulare, qui non solum negant prædicta, sed etiam conijciunt in carceres duros inedia torquendos, donec appellationi renuncient.

Ad alterum dubium, scilicet, an præfata constitutio Vicarij sit iniusta, respondeo placere mihi responsa duorum eruditorum virorum, quibus respondeo eam esse iniustam, iustèque posse à præfatis fratribus adiri S.D.N. iustissimum, qui re satis intellecta meo iudicio reuocabit eã per contenta in præfatis duobus responsis, & alijs, quæ facilè poterunt eis adiũgi, quæ tũ facultas in pręsentia nõ est mihi, qui ẽt hoc die, in

A quo vniuersa Ecclesia celebrat octauam Apostolorũ Petri, & Pauli, omisi missare ob fragilitatẽ, post quã ad missandũ me vtcunq; paraui. Admoneo aũt præfatos admodum reuerendos fratres Gallos, se rem suæ defensioni opportunã facturos, si procurauerint, vt is, q̃ res Gallicas noĩe Christianissimi Regis, & eius regni Christianissimi vti Legatus eorum, vel alio noĩe coram S.D.N. agere potest, appellet grauiter à præfata constitutione Vicarij, vti ab actu maximè grauante Regẽ, & regnum præfatum, volendo per vias obliquas & iniquas tollere quandam maximã præeminẽtiam iustis artibus, & meritis quęsitam, & donatã eis à Sanctissimo eodemq; amicissimo Francisco à Paula in gratiam, & remunerationem bonorum, & beneficiorũ, quæ à præfato Rege, & regno suscepit tam in eo, quam extra illud, & quod Rex noster Hispania- B rum fœlicissimus Philippus, si ei, & suis regnis aliqua huiusmodi eminentia conueniret, nihil non ageret, vt sibi maneret inuiolata.

7 Admoneo item, quòd appellatio præfata multũ iustificari potest ex eo, quod acta per prælatos, & rectores Ecclesiæ agenda, non solum debent esse licita secundum æquitatem, sed etiam decentia secundum honestatem, & expedientia secundum vtilitatem, n & quòd præfata Vicarij constitutio non solum nõ est licita secundum æquitatem, sed etiam indecens secũdum honestatem, & inexpediens, & incommoda secundum vtilitatem, & inducens quandam suspicionẽ C inuidiæ, & voluntatis fraudandi mentem tam magni Patriarchæ, & quod omnis dispositio, quæ tendit cõtra mentem disponentis est ei contraria, licet verbis consentiat, & quod palàm est ex literis ipsiusmet humillimi, & simplicissimi sanctissimi Francisci à Paula & confirmationis eius, & Regis Franciæ petentis illam, quod præfatus Reuerendissimus Generalis nititur destruere per vnam viam, quod per viam regiam debet construere, & quòd primum locum in interpretatione continet voluntas, & mens disponentis, præsertim tandiu continuata.

8 Et quod facta in fraudem legis nihil valent, etiã si verba non offendantur, o amplificando, quam magna culpa est inducere dissensionem inter Reges, D & regna, quibus antiqua obseruatio fuit vtilissima decora, & sanctissima ipsi religioni, quæ semper fuit aucta, & veneranda in præfato conuentu sanctissimæ Trinit. & eo ordini præfato magis decora, quòd ipsa sola dat testimonium, quòd regnum Christianissimũ adeo antiquum, & celeberrimum est totum in colenda sancta fide Apostolica, & ea exaltanda, vt fuit semper à mille annis, & cętera, quæ ijs facile adiũgi possunt ad gloriã Dei, qui suã magis gloriam quàm has partiales inuidias sua misericordia foueat. Amen.

ALLEGATIONES.

a in l. qui restituere, ff. de rei vend. b in c. dilectus 2. de rescript. c in ca. de priore nu. 1. de appell. d l. 1. ff. de appel. c. cum inter de except. e Cle. pastoralis. § cæterum, de re iudic. l. vt vim. ff. de iust. & iur. f eod. tit. g eod. tit. h c. licet de offi. ord. i in l. 2. §. dominorum. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. K in d. c. ad nostram. l in cle. 2 §. præfatæ, de stat. mon. m 1. & 2. 2. q. 6. n iuxta cap. 1. magnæ, de voto. o iuxta cap. penult. de regu. iur. li. 6. & l. non dubium, C. de legibus, cum alijs citatis in præfata reg. penult.

SVMMARIVM.

Condemnatio sine accusatione, vel alia via æquipollente facta, est nulla. 1

Prouincialis non potest excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cũ clausula qua talẽ sibi soli subijcit. 2

3 *Sententia in non citatum, vel inauditum sibi soli subijcit.*
4 *Lex seu ordinatio in damnum particularis personæ, saltem sine causa rationabili illius, qui superiorem recognoscit, nulla.*
5 *Iudex ad quem grauatus accedit, eum à grauamine leuare debet.*
6 *Regulares ferè omnes defensionis, & non appellationis verbo vtuntur.*
6 *Appellationis, & defensionis effectus est, vt actus declaretur nullus, vel iniustus, & grauatus reponatur in pristinum.*
7 *Appellatio duppliciter emittitur, verbo, & facto.*
7 *Appellationis vim habet itineris ad superiorem arreptio, modo seruentur, quæ in appellatione verbali requiruntur.*
8 *Spoliatus à iudice ordine prætermisso, per inde ante omnia restituendus, ac ab alio spoliatus.*
8 *Appellare cui non conceditur, grauantis superiorem per viam querelæ adire potest.*
9 *Iudex à quo appellatur, licet appellationi assistere possit, non tamen est citandus.*
10 *Regulares de causis grauatorum cognoscendo, ea solum seruare debent, quæ sunt iure diuino sufficientia ad intentionem iustitiæ, & ueritatis.*

CONSILIVM V.

Vidam Prouincialis ordinis mendicantium cum suis definitoribus in suo Capitulo prouinciali inter ordinationes, quas constituere solent pro causis, & negotijs totius prouinciæ, fecerunt sequẽtem particularem, nulla præuia accusatione, citatione, nec causa legitima, in hæc verba, [Remouemus, & excludimus à nostra prouincia N. præcipientes ei sub pœnis, vt infra tot dies in suam natiuam prouinciam se conferat.] Quæ post paucos dies fuit notificata præfato N. qui statim arripuit iter ad superiorem, & Romam venit.

Quæritur primo, an sententia prædicta sit ipso iure nulla.

Secundo, an definitoriũ Capituli generalis, quod est iudex supremus in præmissis, ad quod remissa est causa, possit, & debeat restituere N. loco, & statui, à quo fuit deiectus.

1 Ad primam quæstionem respondeo, quòd prædicta sententia, & ordinatio multis nominibus est ipso iure nulla. Primò quidem, quod nemo sine accusatione, vel alia via, quæ ei æquipolleat, est damnandus, a adeo quidem, vt sint qui putent id esse iuris naturalis & diuini constitutum iuxta illa, quæ in Actib. Apostolorum, b traduntur de Paulo, & accusatoribus eius, & de adultera, c & prædictus N. de nulla culpa fuit in illo Capitulo accusatus, nec alia via ei æquipollente factus reus, ergo nulliter fuit lata.

2 Secundo, quod omnis sententia lata à iudice incompetente est ipso iure nulla, d & prædicta sententia fuit lata à prædicto prouinciali, cui non erat subiectus N. maximè quo ad expulsionẽ à prouincia, quia Generalis illum adscripserat, cum clausula, [quam cum sibi soli subijciebat] præcipiens cum decreto irritante, ne ab alio posset ab illa prouincia mutari, quam ab ipso Generali.

3 Tertio quod omnis sententia lata contra non citatum, vel non auditum legitimè est ipso iure nulla, e etiam si feceratur ab Imperatore, f & etiam si feratur à Papa, qui scribens ad Ducem Siciliæ, g ait [se contra inauditam partem nihil posse definire,

F & prædictus N. non fuit legitimè citatus, nec auditus vt in facto proponitur.

4 Quarto, quod lex, vel ordinatio facta in damnum alicuius particularis personæ saltem sine causa rationabili, & ab eo, qui non habet regalia, siue qui recognoscit superiorem, est ipso iure nulla, secundum Pan. h quem sequuntur ibi Aretinus, & alij, quos refert ibi Fely. & probatur per illud Isidori ca. [erit autẽ lex. i nõ quidem ponderando verba illius, quæ ponderauit Decius, & aliquot alij ibidem, sed põderando illa verba, quæ ponderauit Angelicus Doctor, K nempe, quod lex nullo priuato commodo, sed communi omnium ciuium vtilitate debet esse cõscripta, quod profunda de more ratione ipse cõfirmat. Cũ igitur prædi-
G cta ordinatio sit facta in grande damnũ pdicti N. nulla ratione, nec causa adiecta, palam est ẽt esse nullã.

5 Ad secundã quęstionẽ rñdetur, quod prædicti iudices possunt, & debent restituere prędictũ N. ad locũ & statum illum, à quo per prædictam ordinationẽ inualidam fuit expulsus. Primo quidem, quod iudex superior, ad quem grauatus accedit, vt à grauamine leuetur, debet eum illo leuare. l At prædictus N. valde grauatus accessit ad supremum sui ordinis iudicẽ, ergo debet eũ leuare ab accepto grauamine, & cõsequenter restituere illum suo pristino statu, & loco.

6 Secundò, quòd licet in ordinibus præsertim mendicantium nõ permittatur grauato vti verbo, appellationis, & petitionis Apostolorum, quibus seculares
H clerici, & aliquot religiosi vtuntur, possunt tamen vti remedio defensionis, quæ est iuris naturalis, quam appellatio in se includit. Tum quia ipsi mendicantes nõ debent esse peioris conditionis quam alij, immo melioris, & non debent magis grauari, quam alij, immo longe minus, propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates, & multa priuilegia. m At prædictus N. etsi pro sua modestia nõ est vsus verbo appellationis, vsus est tñ oĩbus quę requiruntur ad hoc, vt debeatur ei remedium defensionis, quod parit appellatio, nempe quod declararetur actus nullus, vel iniustus, & reponatur in eo statu, in quo erat ante illũ, effectus enim appellationis siue defensionis iuris naturalis, qui in eo cõtinetur, est rescissio, vel annullatio actus, à quo appella-
I tur, & repositio appellantis in statũ pristinũ, secundũ, Bartolum, & cõmunem, n Pan. Felynũ, & Deciũ, o ergo prędictus N. debet reponi in pristino statu.

7 Tertiò, quòd duplex est appellatio, qua grauati vti possunt, altera, quæ fit, & proponitur verbis, vt cõmuniter fit, altera, quę fit facto per arreptionẽ itineris ad superiorem, vt habetur in cap. dilecti. 2. p vbi post alios resoluẽdo Decius probat ẽt hodie arreptionẽ itineris ad superiorẽ, seruatis, q̃ seruari debent in appellatione verbali, habere locũ, & effectum appellationis verbalis, vt & nos post alios tradimus in hac ipsa materia in cõmentario 2. q Ergo arreptio itineris ad superiorem post notificatam sibi prædictam ordinationẽ, vel sñiam nullã cõquerẽdo de grauamine
K p eam suscepto, & postea veniẽdo Romã, dẽt haberi pro appellatione, & superior, q de cã cognoscet, poterit, &

ALLEGATIONES.

a iuxta capit. super his, & cap. qualiter & quando. de accusat. b cap. 22. & 23 c Ioan. 2. d toto tit. c. si non à competenti, iudice. & cap. cum super. de offi. deleg. e c. nos in c. quenquam 2 q. 1. f Cle. pastoralis, § cæterum. de re iudic. g in c. 1. de cau. possess. h in cap. cum omnes, de constit. i 4. dist. k in 1. 2 q 90. art. 2. l iuxta l. 1. ff. de appel. & iuxta notata per omnes in rub. de appel. m cap. 1 de priuileg. lib. 6. & alibi sæpe. n in rub. de appell. o in ead. rubr. p de appell. q de reg. num. 16. in cap. non dicatis. 12. quæst. 1.

terit, & debet facere ea quæ faceret bonus, & rectus iudex ad se appellanti legitime. At iudex rectus, inuẽta iniustitia, vel inutili sententia, debet appellantem restituere in pristinum statum, ergo etiam superior N. debet idem ei facere. A

8 Quarto, quod spoliatus à iudice non seruato iuris ordine, perinde restituẽdus est ante omnia, ac spoliatus ab eo, qui non est iudex, vt est casus singularis in cap. [conquerente.] a At prædictus N. est spoliatus iuris ordine prætermisso, ergo, &c.

Quintò, quòd grauatus etiamsi non posset appellare, & p uiam appellationis ad superiorem accedere, posset tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem grauantis, secundum Panor. & omnes, b ergo prædictus N. iuste potuit petere sublationem prædicti grauaminis sui, & superior eius potest, & debet concedere illam ei, quæ tamen concedi non pôt sine restitutione pristini status, ergo dẽt illũ ei restituere. B

9 Sextò, quòd regulariter iudex à quo appellatur, licet possit assistere causæ appellationis pp honorem suum; non tamen est citandus in causa appellationis. Vnde etiam inter sæculares appellans impetrat in curia literas inhibitorias ad iudicem, citatorias ad partem, & compulsorias ad notarium, sed non citatorias ad iudicem; & ita non oportet citari prædictum prouincialem, & illo absente potest illius sententia declarari nulla, & rescindi, & appellans ad pristinum statum restitui, p ea q̃ hñtur in ca. [cũ sit Romana. c

10 Septimo, quod inter religiosos non seruantur, nec debent seruari in his grauaminibus exequendis omnia sic ad unguem, ut inter sæculares, d sed solũ pro sanctitate sua debent seruare ea, quæ sunt iure naturali, & diuino necessaria, & sufficientia ad inquisitionem iustitiæ, & ueritatis. Per quæ, &c. Salua, &c. C

ALLEGATIONES.

a De rest. pol. b in d. cap. cum dilecti. c & cap. de priore. de appell. d cap. qualiter, & quando 2. § ult. de accusat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio legitimè subsequens etsi non suspendat suspensionem ab officio, & ingreßu ecclesiæ, num. 2. nec interdictum quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, num. 6. nec illam per cuius violationẽ incurritur irregularitas, nu. 5. suspẽditur tamen suspensionem à uoce actiua, & passiua, & ab officio, & beneficio num. 3. ab usu pallij, & Pontificalibus nu. 4. ac omnia alia quæ non tangunt animam. num. 3.* D

4 *Suspensus à uoce passiua, licet non possit uia electionis acquirere beneficia, potest tamen uia collationis, & institutionis illa obtinere.*

5 *Suspensionem à uoce actiua, & passiua uiolans, non incurrit irregularitatem, potestque ingredi Ecclesiam, & agere omnia diuina officia. 6.*

CONSILIVM VI.

Q Vesitum est, an suspẽsio à voce actiua, & passiua suspendatur per appellationem legitimam subsequentem. E

1 Et pro parte quidem negante uidetur primo casus in c. [is cui:] a ibi: [Sicut excommunicatio, sic ab officio, uel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus p appellationem, subsequentem minime suspenduntur.] Secundo, quod interdictum, & effectus eius non suspenditur per appellationem c. [ad hęc qm̃] b per q̃ duo capitula fundaſ, & est recepta illa sñia uulgata, quod sententiæ censurarum non suspendanſ per appella-

tionem, & una de tribus censuris est suspensio. c

2 Pro parte verò affirmante facit primo, quod regulariter oĩs appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, d etiamsi secum trahant executionem, e & non uř excepta huiusmodi suspensionis sñia, nõ. n. excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solum suspensio ab officio, uel ingressu ecclesiæ, nam p̃dictus, §. finalis solũ loquitur de illa, & non est alius textus, q disponat idem de aliis, si quidẽ ante illũ controuersia erat etiam de illa, quamuis de interdicto haberetur in d. c. [ad hæc quoniam.] & à iure regulari non est discedendum, nisi quo ad ea quæ inueniuntur excepta, iuxta Gloss. recept. f

3 Secundo, quòd gloſſa communiter recept. g & quæ necessario est recipienda per primum argumentum, expresse ait, non esse locum illi §. in omni suspẽsione, sed solum in ea, quæ sit ab ingressu Ecclesiæ, & ab officio diuino, qualis non est suspensio à uoce actiua, & passiua, non obstante illa licite possit quis ingredi Ecclesiam, & exercere diuina, ut palam est.

Tertiò, quod eadem glo. recepta relatis Innoc. & Host. opinionibus concludit, prædicto §. non esse locũ in suspensione à beneficio, uel perceptione beneficii, qua constat esse maiorem, quam sit suspensio à uoce actiua, uel passiua.

Quartò, quod eadem glo. ait, non esse locum illi §. nisi in suspensione à spiritualibus, quæ ligant aiam, qualis certè non est suspensio prædicta, cum ea non obstante possit exercere omnia diuina offic. & ministrare, & accipere omnia sacramenta.

4 Quintò, quòd Panorm. communiter receptus determinauit, h quod suspensio ab usu pallii, imò & à pontificalibus suspenditur per appellationem legitimam subsequentem, & constat has duas suspensiones magis accedere ad suspensionem ab officio, & ingressu Ecclesiæ, de qua d. §. fin. loquitur, quam suspensionem à uoce actiua, & passiua, ergo minus includitur hæc in eo, quam illæ duæ, & consequenter à fortiori appellatio magis suspendet hanc, quam illas.

Sextò, quòd prædicta suspensio à uoce actiua, & passiua minus tangit diuina, quàm suspensio à beneficio, quia sic suspensus potest q̃rere beneficiũ alia uia, q̃ electionis, & administrare illud, cũ. n. suspensio non operetur ultra limites eius, secundum Panormi. Decium, & communem, i & prædicta suspensio limitetur ad constitutionem beneficii per electionem, in qua sola habet locum uox passiua, non extenditur ad consecutionem uia collationis, uel institutionis quæ sunt longè diuersæ, K præsertim in dispositione, & sententia pœnali. l Cum igitur suspensio à beneficio, & administratione beneficii suspendatur per appellationem secundum communem, ut prædictum est à fortiori, & hæc suspendetur.

5 Septimo, quod illa sola suspensio uidetur excepta à suspensione per appellationem, cuius uiolatio inducit irregularitatem quod uidentur significare dictum capit. [is cui,] m & capitul. [is qui,] iunctis Glossis. At solius suspensionis ab Officio diuino, & Sacramentis uiolatio facit quem irregularem, ut resolutè monstratur in Manual. Nostro: n Ergo suspẽsio à uoce actiua, & passiua, cuius uiolatio

ALLEGATIONES.

a §. fin. de sent. exco. l. 6. b de appel. c cap. quærenti. de uer. sig. d c. veni inter de iureiu. & l. 1. ff. ad Turpil. e l. furti. ff. de his qui not. infam. f c. oĩs definitio. ff. de reg. iur. & in rub. eiusdem tit. l. 6. g in d. § fi & in d. c. ad hęc. h in d. c. ad hęc not. 1. i in c. Apostolicę, de excep. K c. cum illis. §. 1. de elec. l. 6. l arg. l. præses. ff. de pœn. m in princip.

violatio non inducit irregularitatē, a suspenditur per appellationem legitimam subsequentem.

Non obstant citata in contrarium. Non primū, quia §. ille vlt. non disponit de omni suspensione, sed tantum de suspensione ab officio diuino, & ingressu Eccl. qualis non est suspensio à beneficio, neque suspensio ab administratione beneficij, vel à pontificalibus, vel vsu pallij, & à fortiori, nec suspensio, à voce actiua, & passiua, qua non obstante potest suspensus ingredi Ecclesiam, & agere omnia officia diuina, vt supra probatum est.

6 Ad secundum autem respondetur, quòd non omne interdictum est tale, quod appellatio legitima non suspendat, sed solum illud, quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit per suspensionem supradictam, & ita sicut interdictū ingressus possessionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, suspenduntur per appellationem, vt omns dicunt, vel sentiunt, b ita & suspensio à voce actiua, vel passiua suspendetur per illam. Per quæ omnia videtur satis fulta pars posterior affirmans.

ALLEGATIONES.

a Argument. capitul. prim. §. final. de senten. excommunic. li. 6. & capitul. prim. de senten. & re iudic. eodem libr. b in d. §. fina. & in d. cap. ad hæc.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius si à sententia iniusta priuationis appellans suspensoque tempore prosequendæ appellationis possessionem continuarit, coram Deo beneficium dimittere non tenetur, & sequen.*

3 *Appellans ab iniusta sententia, appellato negligente prosequi ius suum, potest iuste credere eum tanquam sibi malè conscium totum deseruisse negotium.*

4 *Possessio triennalis interrupta potest cessante controuersia de nouo inchoari.*

CONSILIVM VII.

QVidam N. obtinuit quendam pęnitentiariū sęcularem vacantem per obitum à Nuncio Apostolico, & possedit pacificè illum circiter tribus annis, qui ante triennium fuit priuatus à quodam delegato Papæ per sententiam, qui delegatus contulit illum cuidam regulari mendicantium, vt esset pęnitentiarius, à qua sententia appellauit N. & lite pendente in Rota conuenerunt partes, vt locus in choro, & Capitulo remaneret prædicto N. & fructus præbendæ caperet Episco. & eos daret prædicto regulari, cui concordiæ non fuit consensum legitimè à partibus, licet à Papa fuisset signata supplicatio, & postea visitator Papæ fecit alium magistrum Theologiæ canonicum pęnitentiarium cum sua præbenda, & ita prædictus N. mansit cum suo pœnitentiariatu, & possessione eius, & accepit omnes fructus eius, sicut prædecessor eius solebat accipere, vsque in hunc diem nemine litem contra eum motam prosequente, nec ipso de illa curante, nec iudex appellationis Rotæ protulit vllam sententiam. Quæritur an prædictus N. iustè possit retinere fructus perceptos, & recipere percipiendos sine vlla alia prouisione.

Respondeo primò, quòd hæc quæstio magna, implicita, & noua est, & quod videri potest alicui pars negatiua vera.

1 Primo quidem, quia Dominus consulens fuit

F priuatus, & non fuit appellatio sua approbata. Secundò, quia appellatio videtur fuisse deserta per lapsum biennij, a Tertiò, quòd non potest iuuari possessione, quippe qui non possedit pacificè triennio, quod requiritur in regula de triennali, secundum omnes.

Respondeo secundo, quòd verior videtur pars affirmatiua, scilicet posse ipsum quo ad forum saltem conscientiæ iustè possidere, & percipere fructus, vt hactenus possedit, & percepit.

2 Tum quia sententia illa, per quam fuit priuatus, fuit suspensa per appellationem, cum effectus principalis eius sit suspendere sententiam secundum omnes, b & ita non obstante illa sententia prædictus N. remansit cum suo titulo. Tum quia non fuit appellatio G deserta; quoniam annus ille vnus, vel biennium, quę dantur ad prosequendam appellationem in iuribus pręcitatis, non currunt durante compromisso facto inter partes; vel cum alias consentientibus eis prosequutio differtur, vt clement. [quandiu.] c & ita semper habuit titulum, & possessionem prædicti pœnitentiarius. Tum quia sententia prædicta cum collatione facta prædicto regulari mendicanti fuit euidenter iniusta, quia fuit facta in fauorem religiosi incapacis beneficij sæcularis, contra illam regulam, quæ habet sæcularia beneficia sæcularibus esse conferenda, regularia verò regularibus, d & sententia iniusta non obligat in conscientia, secundū Innocentium receptum. e

3 Tum, quia probabiliter præsumi potest, quod prædi-H ctus pater Reuerendiss. sicut voluit expresse deserere locum in choro, & in Capitulo; ita videns non esse iustum, vt retineret fructus præbendæ sine titulo pęnitentiariatus canonico, voluit, non curando de prosequutione litis, neque de exequutione concordiæ, tacitè deserere totum negotium, & ita recedere a tota lite, & quæstione; & consequenter præsumere potest prædictus N. coram Deo, & quo ad forum conscientiæ remansisse cum suo titulo eo modo, quo remanebat ante sententiam contra eum latam, argument. capitul. [humanæ aures.] 22. quæst. 5. & cap. 4. ad Hebręos. f quatenus habent omnia Deo esse nuda, & aperta, & eius diuinam maiestatem cor requirere, & non manū. g Tum quia præsumptiones has auxit Visitator præ-I dictus, qui visitando ecclesiam cathedralem, non curauit de prædicta sententia neque de appellatione, neque de concordia pręfata imperfecta, neque de vlla alia re per eos incepta; sed denuo erexit canonicatum pœnitentiarium cum præbenda, & eum contulit personæ habili, & magistro Theologiæ sine vllius contradictione neque querela.

4 Tum, quia per multa, quæ adducit, & tangit Ludouicus Gomezius, h posset satis coloratè dici esse locum in hoc casu regulæ de triennali possessore saltem quo ad mentem auctorum eius, vel iungendo quasi triennium pacificum inceptum anno 1565. & interruptum per prædictam litem cum toto reliquo tempore à concordia incepta, vel saltem à tempore quo Visitator prędictus cōstituit nouum pęnitentiarium, K qui sunt plurimi anni: vel incipiendo triennium à deserta expresse, vel tacitè à prædicto Reuerendo patre & con-

ALLEGATIONES.

a iuxta capitul. cum sit Roman. de appellat & clementin. sicut eodem titul. b in rubr. de appell. & l. 1. ff. eodem c De appellat. d capitul. cum de beneficio, de præb. lib. 6. & capitul. possessionis. de rebus ecclesi. non alien.
e in capitul. quia plerique de immun. eccles.
f Relat. in capitul. Deus omnipotens. 2. quæstion. 1.
g capitul. si quid inuenisti. 14. quæst. 5. h in reg. de trienn. quæst. 2. vers. prima est, versus finem. & 26. 27. 35. & 42.

& continuatam per multos annos: vel incipiendo ipsum triennium a tempore quo Visitator cõstituit prędictum pœnitentiarium sine vlla querela, & contradictione, per sex, vel septem annos. Tum denique, quòd qui bona fide transgreditur legem humanam malè intellectam non peccat saltem mortaliter, secundum Innocentium, a confirmatum per multa à Felyno. b Per quę omnia videtur nobis, salua saniore sententia, securum esse prædictum D. consulentem, saltem quo ad forum conscientię a peccato percipiendi fructus hactenus collectos, & posthac colligendos; si bona fide, & putans habere bonũ ius corã Deo illos pcepit, & percipit. Restrinxi me superius, saltem quo A ad forum conscientiæ. Tum quia difficilius esset defendere hanc partem in foro exteriori iudicis, qui rigorem æquitati præferre vellet, qualis non est iudex appellationis prædictæ acutissimus, eruditissimus, & æquitatis (vt audio) amantissimus: qui fortassis pro suo seraphico iudicio persuadere sibi posset, vt appellationem prædicti N. approbaret absque alia noua citatione aduersarij, cui euidenter ius defuisse videtur. Salua, &c. B

ALLEGATIONES.

a In cap. per tuas 2. de simon. b In cap. 1. de re iud. fall. 7.

FINIS LIBRI SECVNDI.

CONSILIORVM,

SIVE

RESPONSORVM

D. MARTINI AZPILCVETÆ,

DOCTORIS NAVARRI,

LIBER TERTIVS.

De vita, & honestate clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarij præstantes id ad quod ratione suorum beneficiorum obligantur possunt licitè secundum communem de fructibus beneficiorum se alere, reseruato patrimonio propinquis, & nu. 3.*

2 *Clerici si aliunde habent vnde viuant, non possunt ea sola ratione, quod sunt clerici, viuere de reditibus ecclesiasticis, nisi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab Ecclesia, cui inseruiunt, debeantur alimenta, num. 4.*

CONSILIVM I.

AN clericus beneficiarius habens bona patrimonialia, iustè possit patrimonium suum cum fructibus illius seruare suis cognatis, & alijs, quibus volet, & alere se de fructibus beneficij, perinde ac si non haberet patrimonium.

1 Respondetur, quod sic, ex doctrina communiter recepta Innocentij, a quam probant Panormitanus, & Felynus, & communis. b Panormitanus, & Decius in dicto cap. Episcopus, Panormitanus, c & Andræas Siculus, d & alij alibi, quos etiam sequuti fuimus nos semper cum quadam ampliatione, præsertim in tractatu de reditibus ecclesiastic. e & in Manu. Confess. f contrarium tamen tenuit Decius, g qui videtur placere quibusdam, pro quibus videtur textus expressus in capit. [clericos.] h quod sic habet.

F 2 [Clericos autem illos conuenit Ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.] ad idem capitu. [pastor.] i in hæc verba.
G [Pastor Ecclesiæ his, quibus sua sufficiunt non debet aliquid erogare, quandoquidem nihil aliud sit habentibus dare quàm perdere, nec illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per Prophetam Spiritussanctus.
Peccata populi mei comedunt, sed sicut nihil haben-
H tes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt, ita possessores non alimẽta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi, qui quondam fuerunt diuites, postea verò omnia reliquerunt, vt Petrus, & Matthæus, & Paulus, aut pauperibus distribuerunt, vt Zachæus, aut Ec-
I clesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prædia sua vẽdentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, vt essent omnia communia, sed illi, qui in domibus parentum residentes, vel sua relinquere nolentes, Ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant] ad idem ca. [sacerdos.] quod sic habet, K [Sacerdos,] cui dispensationis cura commissa est, non solum sine cupi-
K ditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda,

ALLEGATIONES.

a Cap. Episcopus, de præbendis. b In ca. postulasti, de resc. c in disputa. Titius clericus. q. 4. d de præst. Card. q. 6. e quæst. 3. moni. 35 nu. 20. & in q. 1. moni. 30. f cap. 25. nu. 127. g in dict. cap. postulasti. h in 1. quæst. 2. i ead. causa & quæst. K ead. causa, & quæst.

dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua, aut parentibus reliquit, aut pauperibus distribuit, aut Ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperũ paupertatis amore cõstituit, vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tanquã pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes, aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione viuentes, accipiant, quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. De talibus dicere videtur Apostolus, Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edant, & qui altario deseruiunt, de altario participent.

3 Non tamen est discedendum à communi. Tum quia non est ab ea recedendum, nisi textu aliquo, vel ratione aliqua efficaci cogente, a & est cõclusio Ioãnis Andreæ recepti. b Tum quod pro eo est textus Concilij Agathensis. c Tum per illud Apostoli, d relatum in cap. [cum secundum. e Qui altari seruit, de altari viuere debet.] Tum & neruosissimè per rationem, quæ nititur illo Euangelij, scilicet, [Dignus est mercenarius mercede sua.] f Ex quo sic arguitur, Omnis mercenarius est dignus mercede sua, at clericus beneficiarius, licet habeat patrimonium, qui seruit beneficio horas recitãdo, cantando, missando, inseruiendo choro, & faciendo alia, quæ requiruntur in seruitio illius Ecclesiæ, est operarius, & seruit Ecc. ergo est, & dignus mercede, ergo potest illam accipere, licet habeat patrimonium, non enim cum effectu acciperet, nisi de illa viuere posset, & disponere honestè de suo patrimonio, sicut alij laici, qui de illa viuere possunt seruando illud suis. Tum quod Ecclesia debet seruare iustitiam etiam contra viduas. g At iustitia præcipit, vt operanti soluatur operæ pretium, & id quod inter eos conuentum fuit, iuxta Matthæi parabolam latè relatam à glossa. h At Ecclesia videtur conuenire cum clerico, cui cõfert beneficium, vt seruiat sibi in his, quæ requirit illud, & accipiat reditus eius, i adeo quidem, quod non potest renunciare illud sine licentia eius, K ergo si seruit illi, tenetur, & ipsa de iustitia soluere illi pretium ministerij, & operæ, tum ratione operæ præstitæ, tum ratione conuentionis tacitæ. Tum quòd habere, vel non habere patrimonium, nihil prodest, nec nocet ad hoc, quòd Ecclesia debeat, vel non debeat beneficiario suæ operæ pretium, & reditus pro illa opera assignatos per titulum beneficij, ergo debet illos ei dare. Tum quòd Ecclesia non debet esse auarior, nec minus benigna erga suos ministros, quam alij, cum debeat imitari suum sponsum Christum, qui l largum se promittit erga suos ministros. Adde, quòd nullus Regum, & Principum, nullusque summatum, nec infimatum denegant ministris suis pretium ministerij sibi exhibiti, nec stipendium assignatum, eo quòd habeant alia bona patrimonia, ergo nec Ecclesia suis ministris debet denegare pretium, nec stipendia promissa. Tum quia si aliqua Ecclesia egeret aliquo cantore, vel magistro puerorum, vel alio simili, & conduceret ad id aliquem laicum habentem patrimonium, teneretur ad soluendum ei salarium conuentum, & nulla ratio potest dari, quare non esset soluendum illud ei, si esset clericus, nec consequenter vlla ratio iusta reddi potest, cur Ecclesia, quæ habet beneficia instituta pro cantoribus, & alijs ministris, an teneatur soluere reditus illorum illis clericis, quibus contulit illa, eo solo, quòd habent bona laica, quibus viuere possunt.

4 Non obstant opposita, respondetur enim ad ea,

A sensum eorum esse, quòd clericis, eo solo quòd sunt clerici, siue solo titulo clericatus, non est dandum quidquam de fructibus ecclesiæ, si habent aliunde, quo viuant, non autem loquitur de clericis, quibus est alius titulus ob quem debeantur alimenta, quales sunt beneficiarij seruientes Ecclesiæ in suis beneficijs, quibus ratione titulorum suorum debentur reditus illorum, modo seruiant in Ecclesia, quæ illos contulit illis, sicut si quis donaret aliquod prædiũ Ecclesiæ cum onere dandi 20. Ioanni, postquam fieret clericus, dum viueret, teneretur Ecclesia illi dare illa, etiam si patrimonium, vnde alere se posset, haberet, non quidem eo solo, quòd est clericus, sed quia donator, vel testator, qui reliquit prædium Ecclesiæ, dedit ei ius petendi ea. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

B a Arg. cap. fin. 20. dist. b in cap. 1. de constitut. c in cap. fin 1. q. 2. d 1. ad Corinth. 9. e de præb. f Luc. 10. g cap. ex tenore, de foro comp. & cap. nuper, de donatio. inter vir. & vxor. h in §. 1. instit. de iust. & iur. i c. nisi cũ pridẽ, de renunciat. K cap. quod in dubijs, & cap. admonet, de renunciat. l Matth. 19.

SVMMARIVM.

Beneficia plura vltra necessitatem suæ honestæ sustentationis habens, superflua tenetur dimittere, nisi ex iusta causa secum dispensetur. 1

Beneficiarius ex fructibus Ecclesiasticis potest impendere non solum, quæ ei conueniunt ratione suæ personæ, sed etiam ratione dignitatis ipsius beneficij, has autem decentias notabiliter excedens non est absoluendus, numer. 3. 2

C

Filiusfamilias etiam si habeat patrem diuitem, potest tamen dici pauper, & ei potest frater de fructibus superfluis beneficij subuenire. 4

CONSILIVM II.

QVæsitum fuit primò, an qui habet plures reditus Ecclesiasticos, quam sua persona, & qualitas requirat ad decentem sustentationem possit comitatum, & statum suum augere.

D Secundò, an possit fratri suo studenti alimenta tribuere, si habeat patrem diuitem, qui probabiliter id facere posset.

1 Ad priorem quæstionem respõdeo tempore, quo vetor à medicis corporis, & animæ, respondere quæstionis, cum id faciendo oporteat me detrahere saluti, & tempori ad recognoscendum opera, quæ teneor recognoscere, & imprimere multis nominibus, & iam ętas non patitur dilationem, idque facio simpliciter, absque allegationibus, propter obseruantiam, qua sum in D. interrogantem, & quia, vt moneor, fuit interrogatio, anteaquam prohiberer respondere, facta.

E Respondeo igitur primò, animaduertendum esse an præfatus D. petens habeat prædictos reditus ex vno tantum beneficio, vel pluribus, & si habet ex pluribus, præcipiendum est ei, vt relinquat ea, sine quibus habet vnum, vel plura suæ sustentationi sufficientia, & quod, vel quot sint tale, vel talia, consulat, si placet, nostrum miscel. 62. a vel impetret dispensationem retinendi omnia à Papa iusta aliqua de causa.

2 Secundò, si ex vno tantum beneficio percipit præfatus

ALLEGATIO.

a De oratione.

præfatos reditus, est animaduertendũ, an illud sit tantę qualitatis, vel dignitatis, vt requirat maiorẽ comitatum, & statum, quam pręfatus peter? ratione qualitatis suæ personæ requirit, & iustè poterit habere comitatum, & facere sumptum maiorem, quàm sua persona requirit modo non excedat eos, quos sua dignitas requirit.

3 Tertiò, quòd nõ absoluerem illum volentem impendere notabiliter plusquam qualitas suæ personæ, vel dignitatis requirit, etiam si ex vnico beneficio pręfatos reditus reciperet, vel ex pluribus cum iusta dispensatione retentis, quia pro re indubitata mihi est peccare cum obligatione restituendi beneficiarium, qui reditus beneficij superfluos vitæ accedentiæ suæ in vanos, vel profanos vsus impendit, per ea, quę serio scripsi in tractatu de reditibus eccl. a

4 Ad posteriorem quæstionem respondeo, quòd sic, si frater de suo non habet, cum viuente patre bona illius non sint filij, & ita filius iure potest dici pauper, & aliena opera indigens, nec pater tenetur illum studentẽ in studio, vt sibi inseruientẽ alere. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a quæst. 1. & 2.

SVMMARIVM.

4 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, & non laicaliter non tamen ob id, etiam si contulerit se ad militiam, & indueret habitum militarem, pensionem amittit, nec etiam quod ob homicidium esset factus irregularis, potest ei denegari.*

5 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, nec potest aliter absolui, potest tamen ob pensionis insufficientiam exercere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum dicto habitu, & tonsura clericali, ac etiam rusticare, & negotiari, vt ob tenuitatem beneficij licet beneficiario, numer. 2.*

CONSILIVM III.

CLericus pensionarius cum propter tenuitatem pensionis non posset se sustentare, relicto habitu clericali ad militiã se contulit. Inde redeunti, qui pensionem debet, eo quòd vt miles vestitus incedit, eam soluere recusat. Quæritur quid iuris.

1 Respõdeo ad quæstionem primò, quòd clericus, cui cõstituta est pensio simpliciter, tanquam clerico, tenetur quidem viuere clericaliter, vt nos per multa probauimus contra Sotum, a sed non tenetur ad restitutionem pensionum receptarum, si recitauit horas B. Mariæ Virginis, sicut probamus ibidem, sicut etiam recipiens canonicè beneficium Ecclesiasticum tenetur quidem viuere clericaliter, sed non tenetur restituere fructus eius perceptos, etiam si non viuat clericaliter, si recitauerit horas canonicas, vt ibidem diximus. Et consequenter sicut non possunt negari clerico beneficiario dicenti horas canonicas fructus beneficij, licet non viuat clericaliter, quia non perdit ipso iure fructus eius, etiam si esset factus irregularis per homicidium postea perpetratum, vt tradit Innocentius communiter receptus, b imò potest eos iustè petere ad impendendos eos iusto modo, vel ad dandum pauperibus, ita pensionarius potest petere fructus suæ pensionis ad iustè dispensandum illos, quia non perdit ipso iure pensionem non viuendo clericaliter, plusquam beneficiarius perdit suum beneficium, sed tenebitur clericaliter viuere, & peccabit, si sic non viuat.

2 Quamuis possit negotiari, rusticari, & aliqua officia sęcularia non omnino contraria vitæ clericali exercere propter tenuitatem pensionis, sicut & posset idem facere propter tenuitatem beneficij. c

3 Secundò, quòd D. consulens, vt iustè possit absolui, debet proponere, quàm citò commodè poterit, relinquere militiam sæcularem, quæ est omnino contraria vitæ clericali, & petere fructus pensionis suæ, & accipere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum habitu, & tonsura clericali, propter tenuitatem pensionis ad viuendum decẽter. Salua, &c.

[Aduertendum modo obseruandam constitutionem Sanctiss. D. N. Sixti V. cum Sacrosanctam, publicatam Anno 1589. 18. Ianuarij.

ALLEGATIONES.

a In li. centum miscell. de oratio. miscell. 45. b in cap. cum nostras, de concess. præb. c iuxta cap. pen. adiuncta gloss. 90. dist. & gloss. in cap. negotiationem. 88. dist.

De cohabitatione cleric. & mulierum.

SVMMARIVM.

Cap. 14. sess. 25. de reformatio. habet locum etiam in vna simplici incontinentia sine qualitate concubinatus, numero 3. & sequent. 1

Consuetus non dicitur, nisi qui saltem bis id fecerit, nisi addatur vniuersalis dictio, quia tunc verificatur in vno actu, num. 4. 1

Solitus dici potest etiam is qui semel quid fecit: Decius tamen probat efficaciter contrarium. 1

Pœna mollienda, præsertim cum agitur de puniendo peccato carnis. 2

Conuersatus, vel familiariter se habuisse quis cum aliquo dicitur etiam per vnum actum. 3

Vniuersalis dictio ampliat dispositionem. 4

Alius, dictio similia solum comprehendit, at si additur propositio vniuersalis, extenditur etiam ad maiora expressis. 4

Clericus secundum iura antiqua ob vnicam etiam simplicem fornicationem erat deponendus. 5

Clericis prohibita est conuersatio tam in propria domo, quàm extra, cum omnibus mulieribus suspectis. 6

CONSILIVM I.

AN cap. 14. a Concil. Triden. habeat locum in simplici incontinentia absque qualitate concubinatus? & quid si clericus modo cum vna, modo cum alia muliere deprehendatur?

1 Respondetur, ꝙ pro parte negãte facit primò, ꝙ prædictum c. 14. videtur loqui de clerico habente cõsuetudinem cum aliqua muliere, & quod qui semel fornicatur cum aliqua, non videtur per hoc habere consuetudinem cum illa, quia ad hoc, vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid, requiritur quod saltem bis fecerit illud, b vt expressè notat Bartolus, c quod ad hoc, vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid, requiritur quod saltem bis fecerit illud, licet ad hoc, vt quis dicatur solitus facere aliquid, sufficit, ꝙ semel fecerit illud, per prædictam l. [mela,] d & Decius, e efficaciter per multos textus probat, quod etiam ad hoc, vt quis dicatur solitus facere aliquid requiritur, quod saltem bis fecerit illud.

2 Secundo

ALLEGATIONES.

a De reform. sess. 25. b l. 3. C. de Episc. audi. & cap. ita not. 25. q. 2. c in l. mela. ff. de alim. & cib. lega. d Versic. sed & e in rubr. de consue. numer. 9.

2 Secundo facit, quòd pœnæ ſunt reſtringendæ, a præſertim cum agitur de caſtigando peccata fornicationis, b & quæ ait Panormitanus. c

Tertiò, quod cum lex aptè poteſt intelligi duobus modus, benignior interpretatio eſt ſumenda. d At cap. illud 14. videtur aptè poſſe intelligi de habente ſaltem bis conuerſationem, & acceſſum, & eſt benignius ſic intelligere, ergo, &c.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod verbum illud [conſuetudinem,] in dict. capit. decimoquarto, poſitum videtur ſignificare conuerſationem, iuxta illud Plauti in Milit. [Hoc adeo fieri credo conſuetudine, vel familiaritate.] & iuxta illud Terentij in Andria, [Neque me conſuetudo, neque amor,] & etiam per vnum actum dicitur quis conuerſatus fuiſſe, vel familiariter ſe habuiſſe cum aliquo.

Secundo quod dictum verbum, [conſuetudinem] videtur deſumptum ex cap. 2. e ex illis verbis, [Fabulari, & aliquo modo conuerſari.]

4 Tertio, quod hæc expoſitio videtur germanior intentioni Concilij, quatenus prohibet per dictionem vniuerſalem, vt nullam conſuetudinem habeant, etiam citra fornicationis actum, verbum enim vniuerſale ampliat diſpoſitionem, iuxta gloſſam receptam, f quæ probat verbum [alius,] quod regulariter ſolum ſimilia comprehendit, iuxta gloſſam, g adiunctio ſigno vniuerſali [quiuis,] comprehendere etiam maiora expreſſis, in quo commendat eam pro ſingulari Panormitanus, h & Bartolus. i & alij alibi, quamuis habeat alias ſimiles.

Quarto, quod ſi Concilium fuiſſet interrogatum, an intenderet prohibere vnam acceſſionem cum reali fornicatione, reſpondiſſet, quod magis, quàm binam ſine actu fornicandi, ergo id habendum eſt pro ſtatuto. K

5 Quinto, quod Concilium, quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum, qui monitus ne accedat acceſſerit, à fortiore videtur voluiſſe priuare eum, qui acceſſit, etiam tantum ſemel realiter fornicando, cum propter vnam ſolam fornicationem etiam ſimplicem antiqua iura conſtituerint clericum eſſe deponendum, l & non propter ſolam confabulationem, vel conuerſationem, non ſecuta fornicatione, ſaltem præſumpta.

6 Sexto denique, quod capitul. illud decimoquarto, noluit minus prohibere, quàm iura antiqua, quod patet ex pœna maiori, quam nouè addit. At iure antiquo prohibitum erat non ſolum habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio, in domo, vel extra, m ſed etiam accedere ad illas, vel habere aliquam conſuetudinem, n &cæt. [clerici.] o prohibet, ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, niſi iuſſu Epiſcopi. Ergo Concilium intendit prohibere etiam vnam acceſſionem, & conuerſationem.

ALLEGATIONES.

a l. interpretatione, ff. de pœnis, & cap. pęnæ, de pęnit. diſt. 1. b iuxta cap. fraternitatis 34. diſt. c in c. at ſi clerici, in principium 35. de iudic. d leg. benignius, ff. de legibus. e de cohabit. cleri. & mulier. f in Cle. 1. verb. quamuis, de re iudic. g cap. ſedes, de reſcript. h in conſil. vlt. 1. volu. nu. 5. i in cap. tertio loco, de prob. κ Arg. l. tale pactum, §. fi. vbi glo. fin. ff. de pactis. l cap. presbyter. 81. diſt. m cap. ſicut, & cap. ſi autem, de cohabit. cle. & mul. n cap. in omnibus, & cap. fœminas, 81. diſt. o ead. diſt.

A *SVMMARIVM.*

Notorius fornicator, ſi antequam pœniteat celebret fit irregularis, immo & ſi ſolum internè pœniteat, niſi etiam externè à peccato recedat, pro irregulari reputabitur. 1

Forum externum idem iudicat de non apparentibus, quod de non exiſtentibus. 1

CONSILIVM II.

Cum in Manua. Confeſſ. a dicatur ſacerdotem, qui notoriè eſt fornicator, eſſe ſuſpenſum, & fieri irregularem, ſi celebret antequā pęniteat eum. Quæritur quæ pęnitentia ſufficiat, an ſcilicet interior, vel requiratur etiam exterior.

B 1 Reſpondeo, quod ad excuſandum ſe à pœna in foro exteriori requiritur exterior, quia in illo foro de non apparentibus, & non exiſtentibus idem eſt iudicium, b In foro verò interiori videtur ſufficere interior, quæ probabiliter ſufficiat ad deletionem peccati, ſecuta ſaltem confeſsione ſacramentali, vt ſatis videtur colligi ex Cardinali Turrecremata. c

ALLEGATIONES.

a cap. 25. nu 76. b in l. duo ſunt Titij, ff. de teſta. tutela. & notatur in c. ſi ſaccerdos, de off. ord. c in c. ſi qui ſunt, 8. diſt.

C

De clericis non reſidentibus in Eccleſia vel præbenda.

SVMMARIVM.

Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 12. verſic. præterea, non derogat cap. de cætero. nec cap. ad audientiam, de cler. non reſident. nec capit. 1. de cler. non reſicent. in 6. numer. 3. 1

Lex generalis generaliter quidem eſt intelligenda, poſteriorque derogat præcedenti, attamen hoc fallit, quando lex præcedens eſt ſpecialis, quia per illam limitatur ſequens generalis, etiam habens clauſulam non obſtantibus legibus contrarijs, num. 2. 1

CONSILIVM I.

D Concilium Tridentinum, a an deroget cap. [de cętero.] & cap. [ad audientiam.] b
1 Quod Concilium Tridentinum, c voluerit derogare cap. [de cætero.] & capit. [ad audientiam,] d facit, quod lex generaliter cōcepta generaliter eſt intelligenda, e & quòd leges poſteriores derogant prioribus, f & cum alijs, & quod dict. capit. decimūſecundū. [verſic. præterea.] diſponit, vt omnes canonici teneantur reſidere, & quod non poſsint abeſſe vltra tres menſes, derogando ſtatutis, & conſuetudinibus contrarijs.

2 Quod autem non deroget illis, facit primo, quod ſicut lex generalis prior non tollitur, ſed limitatur E per legem poſteriorem ſpecialem in aliqua ſpecie illi contraria, quo ad illam ſpeciem, ita etiam lex generalis poſterior limitatur per legem priorem ſpecialem ei contrariam quo ad illam ſpeciem, g & ſunt gloſſæ ſolemnes ſimul, & receptæ, h quæ habēt legem

ALLEGATIONES.

a De reform. c. 12. ſeſſ. 24. b De cler. non reſid. c ſeſſ. 24. c. 12. verſic. præterea, de refor. d de cler. non reſid. e l. de precio, ff. de public. in rem actio. f cap. 2 de conſt. lib. 6. cum alijs. g l. ſed & poſteriores, ff. de legib. h in l. ſciendum, ff. qui ſatiſ. cog. & in auth. offeratur. C. de litis conteſt.

legem illam nouam, & posteriorem generalem d. auth. [offeratur.] limitari per illam legem specialem longissimè priorem, quæ ponitur in d.l. [sciendum] quæ conclusio procedit, etiam si in lege noua poneretur clausula, [non obstantibus legibus contrarijs,] vt dicit Bartolus, a receptus a posterioribus, quos refert, & sequitur Decius. b Cum ergo constitutio prædicti Concilij sit generalis, & prædicta duo cap. sint speciales leges, dicendum est nõ derogari eis per illam, sed eam per hæc limitari.

3 Secundo facit, quod per prædictum Concilium non derogatur cap. 1. c li. 6. neque alijs canonibus, quibus conceditur infirmis, & detentis lucrari fructus in absentia, sed potius Conciliũ limitatur per illa, secundum omniũ mentẽ, ergo eadem ratione non derogat prædictis duobus ca. Tertio videtur pulchrè hoc probari in cap. [ad audientiam.] de cler. nõ resid. quatenus probat, quod canones concedentes Episcopis, vt possint habere vnum, aut duos canonicorum in seruitio suo absque amissione fructuum, non censentur tolli per statutum iuratum, & confirmatum à Sede Apostolica, vt nullus canonicorũ percipiat fructus in absentia. Quarto facit, quod S.D.N. fecit seruare illa cap. in causa Toletani Archiepiscopi cũ duo canonici Toletani interessent Romæ defensioni suæ causæ. Per quæ, & alia hæc pars est tenenda, & opposita clarè soluuntur per primum fundamentum pro hac parte formatum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in extrauag. ad reprimendum, verb. non obstantibus. b in reg. in toto, ff. de regul. iur. à numer. 7. c de cleric. non resid.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi in suo seruitio duos canonicos suarum ecclesiarum, aliarum verò collegiatarum prælati vnum retinere possunt, qui absentes recipiunt quidem fructus suorum canonicatuum, distributiones autem non, adeo vt consuetudo contraria eis non prosit, nec condonatio collegarum saltem præcedens, num. 2. nisi forte agatur de illis quas certis diebus, & mensibus etiam alijs canonici percipiunt, num. 3.*

2 *Cardinalis in suo titulo est prælatus dictæ ecclesiæ, immo quasi Episcopus.*

CONSILIVM II.

A Canonicus Collegiatæ S.N. deseruit vti capellanus Illustrissim. Cardin. eiusdem ecclesiæ titulari. Quæritur an percipere possit non solum fructus canoniæ, sed etiam distributiones quotidianas.

1 Respondeo primò, certum esse, quod Episcopi possunt binos canonicos suarum ecclesiarum in obsequium suum retinere, ita quod fructus suarum canoniarum lucrifaciant in absentia. a

Secundo, satis certum est, prælatos aliarum ecclesiarum collegiatarum non cathedralium, qualis est Ecclesia prædicta S.N. posse saltem vnum canonicum in obsequio suo modo prædicto tenere, vt in cap. [de cætero.] b tenet Panormit. Quare certum est prædictum A. posse fructus sui canonicatus percipere inseruiendo Illustrissimo Cardinali, qui est prælatus dictæ ecclesiæ S.N. cum sit quasi Episcopus prædictæ ecclesiæ. c

2 Tertio, quod licet prædicti canonici seruientes Episcopis, vel alijs prælatis possint in absentia fructus suorum canonicatuum recipere, non tamen debent habere distributiones quotidianas, quas aliqui vocant victualia, d adeo quidem, vt consuetudo non possit eis prodesse, e imò nec hodie remissio collegarum saltem præcedens amissionem earum, per Concil. Trident. f F

3 Quarto, quod ex his sequitur prædictum dominum A. posse quidem percipere in absentia fructus sui canonicatus, non autem distributiones, quæ interessentibus diuinis distribuuntur, nisi vberiorem gratiam à Sanctissimo Domino nostro impetrauerit, præterquam in diebus, & mensibus, & negotijs illis, in quibus, & propter quæ etiam alij canonici lucrifaciunt illas. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

G a iuxta cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, de cler. non resident. b eodem titul. c Argum. cap. his quæ de maior. & obed. d cap. licet, de præbend. & prædict. cap. de cætero. e Per cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. f cap. 11. de reforma. session. 24.

SVMMARIVM.

Canonicus vltra tres menses à residentia absens venit fructus præbendæ priuandus ex Concilio, contra quod nec Episcopus, nec Legatus potest dictam pœnam expresse remittere, imò peccat, si sine iusta causa non priuet. num. 2. & illi operi pio, quod sibi videbitur applicet, num. 1. Canonicus tamen donec condemnetur, non tenetur illos restituere, nume. 2. 1 H

CONSILIVM III.

FRuctus, quibus debet priuari canonicus, eo quod abfuerit vltra tres menses à seruitio Ecclesiæ, cui debent applicari, cũ in ea Ecclesia non sit consuetudo, vt fructus canonici absentis accrescant præsentibus? & an Episcopus possit remittere huiusmodi pœnam?

1 Respondeo primo, quod videntur applicandi illi operi pio, in quod arbitrabitur is, qui priuauerit, quia quod non determinatur à iure, arbitrio iudicis determinandum est. a

I Secundo respondeo, quod primo aspectu Episcopus non potest remittere illam pœnam expresse, quia etiam Legatus non potest dispensare contra decretum Conciliare, iuxta glossam putatam singularem, b quæ tamen habet similem capit. [cum dilectus.] c

2 Dixi, [expresse,] quia si taceat, & non priuet eum fructibus, non tenebitur ipse restituere illos in foro conscientiæ, in quo nemo tenetur soluere pœnam, præsertim non impositam ipso iure, sed imponendam per sententiam, donec condemnetur à iudice, iuxta glossam singularem communiter receptam. d Peccaret tamen Episcopus, si absque iusta causa dissimulat eum punire, e vt habet glossa notabilis, f quæ alia inid apta iura citat. Dixi, & repetiui supra [primo aspectu,] quia necessitate conficiendi quoddam longum responsum hodie ante meridiem iussu Papæ, & rogatu cuiusdam summatis, non potui istam operã prædictis quæstionibus decidendis dare, K

cum

ALLEGATIONES.

a l. 1. ff. de iure delibe. cap. de causis, §. 1. de offi. deleg. b c. dilectus 2. de præbend. c de elec. & cap. fin. de filijs presby. d cap. fraternitas, 12. quæst. 2. e Argum. cap. irrefragabili, de offi. ordin. f cap. ea quæ de offi. arch.

cum omnia quæ remittuntur ad tantum prętorium, videantur difficilia solut. ideo &c.

SVMMARIVM.

1 *Residendi necessitas est duplex altera absolute obligans, altera verò solum quo ad effectum quærendi fructus: per primam non residens peccat, & potest priuari beneficio, per secundum autem non, imò nec peccat non residendo, numer. 2. an autem edictum generale Papæ de residendo intelligatur de prima, vel de vtraque, ex mente Principis hoc est expiscandum. num. 5.*

3 *Beneficium omne quamuis simplex iure communi requirit residentiam, daturque ob officium seu seruitium, quod debet facere beneficio, numer. 4. at consuetudo immemorabilis induxit contrarium in simplicibus, exceptis qui statuto, vel alio iure speciali ad illam tenentur, numer. 3.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR, vtrum à S. Sixto promulgatum edictum contra non residẽtes in suis beneficijs residentiam requirentibus, & in Vrbe commorantes, comprehendat habentem capellaniam in Ecclesia quadã cathedrali, in qua capellani à tempore immemoriali cogi ad residendum non solent, sed neque possunt fructus in absentia percipere, sed capellani præsentes pro absentibus ministrant, eisque fructus absentium accrescunt, & cultus diuinus in d. Ecclesia non minuitur: quia sunt multi capellani.

Quæstio hæc noua videtur, & difficilis resolutionis quo ad consulendum, licet satis facilis ad disputãdum: quia vtraque pars posset sustentari disputando.

1 Nam pro parte negante, scilicet quòd non comprehendantur sub præfato Sanctissimi edicto de residentia, facit primò, quod Innoc. a ponit duas species necessitatis residẽdi: altera est, qua quis tenetur residere continuo seruiendo: altera, quod debet seruire, vt lucretur fructus. Prior est longe strictior; & maior posteriori: quod multis probari potest, licet nemo citet Innocentium ad hoc propositum: qui tamen dicit, quòd propter priorem potest priuari beneficio, non autem propter posteriorem, & per consequens, quod mens S. D. N. videri potest fuisse tantum comprehendere beneficiarios quo ad primam generis residentiam, eo quòd constitutiones pœnales sunt mitigandæ, & intelligendæ ita vt minus puniant. b

2 Secundò facit, quòd in hac parte longè diuersa ratio suadet coactionem ad residentiam indicendam eis, qui in absentia recipiunt fructus, quam eis qui nihil eorum percipiunt; quales sunt præfati capellani. Tertiò facit, quod stylus Curiæ, & anteriorum Maximorum Pontificum iubentium, vt curiales resideant in beneficijs suis, videtur fuisse comprehendere solos habentes obligationem ad residendum, ita vt peccent non residendo; & prædictus dominus consulens nullatenus peccare videtur non residendo, quia onera suæ capellaniæ alij præsentes supplent, vt præsupponitur in facto.

3 Quartò, quod per consuetudinem immemorialem quæ præiudicat omni iuri humano, c habetur, vt pręsentes capellani præfatæ capellæ seruiant pro absentibus: & ita per præfatam consuetudinem videntur absentes posse suis capellanijs seruire per vicarios, & ita non teneri ad residentiam personalem, per cap. [cum omnes,] cũ ei adnotatis, & adductis p Fel. d Quintò;

A quod per cõsuetudinem posteriorem inductum est, vt simplicia beneficia non requirant residentiam: nisi statuto, vel iure speciali aliud sit statutum, vt ex eodem Innocentio colligitur. e

Pro parte verò affirmante facit primò qđ lex generaliter loquẽs, generaliter est intelligenda, f & quod præsens edictum generaliter loquitur de beneficiarijs habentibus beneficia requirentia residentiam, & prędictus dominus consulens habet beneficium requirẽs residentiam. Tum quod omne beneficium etiam simplex requirit residentiam iure communi antiquo attento, secundum Innocentium, g communiter receptum, pro quo est cap. [conquerente.] h

4 Tum quod propter officium datur beneficium. i

B Tum quia prædictus dominus consulens licet concapiat fructus per se, capit tamen per suos concapellanos qui seruiunt pro ipso vti vicarij eius, & per ipsum stat quo minus capiat illos per se: quia non seruit potens seruire: & is per quem stat quo minus possideat possidere censetur. Tum quia residet Romæ, vt quærat aliud beneficium maius. Tum quia plurima sunt beneficia patrimonialia in episcopatu Burgensi Palentino, & Calaguritano, quorum ratione non coguntur residere; nisi ad effectum quærendi fructus: & ita aliquot eorum, qui habent illa, resident Romæ, vt quærant sibi maiora, & placet præsentibus eorum absentia:

C quia accrescunt eis absentium partes, & fraudatur Ecclesia suorum ministerio ministrorum. Tum quia forte D. N. voluit comprehendere omnes, qui tenentur ad residentiam, etiam solum ad effectum acquirendi fructus, vt seruiant beneficijs, ob quorum officium datur beneficium, vt ait prædictum ca. vlt k Tum quod ex præfato dicto Innoce. expresse, & ex tacita mente omnium doctorum, duplex est obligatio ad residendum: altera ad residendum cõtinue seruiendo, altera ad seruiendum, ne perdat fructus: & lex, siue edictum qua pręcipitur aliquid generaliter obligato ad resîdẽdum, videtur includere obligatum omnibus modis, & non sola vna specie obligationis: quia appellatione generis comprehenditur quælibet species eius, secundum dictum Baldi ab omnibus receptum, l vbi ait, genus

D propriè includere, & significare species suas, pro quo bonus textus in cap. [Romanorum.] m

5 Quoniam igitur eius est interpretari legem, cuius est condere, n consulo domino consulenti, vt eius interpretationem à Sanctissimo Domino nostro, quærat, & sequatur in honorem Domini nostri Iesu Christi, cuius sunt omnia beneficia, qui nos omnes sua misericordia efficiat beneficiarios in regno cœlorum, Amen.

ALLEGATIONES.

a In capitul finali de cleric. non resident. b capit ul. in pœnis. de regulis iuris lib. 6. cum ei concordantibus. c capitul super quibusdam de ver. sig. l. hoc iure. §. ductus aquæ, ff. de aq. quotid. & æsti. d Numer. 32. de constit. e in capitul. finali de clericis non resident. E f l. de pretio. ff. de pub. in rem act. g in capitul. final. de clericis non resident. h eodem titul. i capitul. final. de rescript. lib. 6. K De rescript. lib. 6. l in l. 2. C. de iure annu. aure. m 19. disti. n l. fin. C. de legibus.

SVMMARIVM.

Residere non tenetur dignitas, & cui nulla debentur distributiones, & cuius prædecessores à fundatione nunquam resederunt, nisi in executione Concilij, ci aliquæ assignentur distributiones. 1

CONSILIVM V.

PRIMICERIATVS quidam fuit institutus ab Alexandro in Paduana Ecclesia cathedrali sine distributionibus, data in dotem quadam Ecclesia certi valoris alterius diœcesis: & nullus Primicerius resedit, & interfuit Horis, nec accepit distributiones vsque ad Concilium Tridentinum. Quæritur, an post illud teneatur residere.

1 Ad quæstionem prædictam respondeo, præfatum Primicerium satisfacturum suæ conscientiæ de rigore iuris residendo eo modo, quo à fundatione ipsius prędecessores resederunt vsque ad hunc diem: nisi Paduani exequuti contenta in Concil. Tridentin. a imposuerint distributiones super dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, ab illo enim die tenebitur residere, & interesse diuinis officijs eo modo, quo fuerit ordinatum ab ipsis.

ALLEGATIO.

a Sess. 21. capitul. 3. de reformat. & sess. 22. capitul. tertio de reformat.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo excusans certos capellanos à residentia alias ex fundatione requisita, excusabit etiam alterum similem prædictis obtinentem capellaniam.*

2 *Residentiæ onus impositum beneficio intelligitur de personali, etiam si non exprimatur, quod onus cẽsetur etiam impositum per alia verba, vt est verbum intersit, cantet, seruiat, & similia.*

3 *Consuetudo capellaniarum, & beneficiorum potest extendi ad alias eisdem similes.*

4 *Episcopus cum consensu patroni beneficij requirentis aliquas qualitates potest cum aliquo ex causa dispensare super aliqua illarum.*

CONSILIVM VI.

N Habet capellaniam, in cuius fundatione statutum fuit, vt qui haberet eam, vltra onus dicendi Missas aliquas, teneretur interesse personaliter Horis Ecclesię canendis, postea quam esset presbyter, & ipsemet N. est patronus successor alius patroni antiqui fundatoris, & præfata capellania est sita in Ecclesia ciuitatis, in qua est consuetudo, vt capellani similes non astringantur ad interessendum personaliter prædictis Horis, vbi sufficiens copia seruientium est qualis est in præfata Ecclesia. Quæritur, vtrum præfatus N. satisfaciat conscientiæ suæ seruiendo in prędictis Horis canendis per alium magis idoneum ad canendum, quam ipse sit, approbatum per Episcopum.

1 Respondeo primo, quod dominus consulens est tutus secundum ea quæ proponuntur, quoniam proponuntur in casu capellaniam prædictam, & alias pręfatæ ciuitatis esse similes, & quod habentes alias excusantur. Secundò, quòd capellani excusantur seruiẽtes per alium: quia secundum cõclusionem latè disputatã per Pan. a. & citatos per Fel. b & recept. communiter, valet consuetudo, vt habens beneficium simplex non teneatur seruire personaliter illi, imò etiam quod non seruiatur per alium, saltem vbi sufficiens copia ministrorum habetur. Tertio, quod eadem ratione debet excusari dominus consulens, cum proponat suam capellaniam esse similem alijs: quia de similibus idem est iudicium. c Quartò, quòd fortassis est dissimilitudo
F inter capellaniam domini consulentis, & alias in eo, quod in fundatione aliarum non est posita clausula, vt habentes illas personaliter resideant, & in sua sic: & forte quia res ita se habet, dominus consulens vti vir eruditus subtiliter scrupulum gignit, cum non sit sua capellania similis alijs omnino, & ita non liceret ab illis ad suam arguere, cũ separatorũ separata sit ratio. d

2 Quinto, quod si in nulla aliarũ fundationũ inuenitur onus residendi personaliter, vt in ea, de qua est quæstio, considerandum est, an ponatur saltem clausula de residendo: & si ponitur illa, satis possent dici esse similes, quia secundum vulgarem modum intelligendi eorum qui fundant huiusmodi capellanias, per residentiam intelligitur personalis: nam & communis conclu-
G sio Doctorum habet beneficia omnia iure communi requirere residentiam personalem, quia requirunt residentiam, vel deseruientiam, vt colligitur ex capitul. [conquerente.] e

3 Quòd si in fundatione aliarũ non sit vlla clausula, quæ hoc sonet, non posset argui de consuetudine illarum ad hanc: sed arbitror non defuturum verbum. [resideat, intersit, cantet, vel seruiat,] vel aliud simile, quod tantum importat, quantum verbum. [resideat,] & ita consuetudo illarum satis potest extendi ad hãc. f

4 Sexto, quod pro domini consulentis defensione possent adduci ea, quæ tradit Fel. g dum concludit, Episcopum posse consensu patroni dispensare pro vna, vel altera vice super qualitate ad tenendum beneficiũ
H requisita: quia in facto proponitur dominum consulentem seruire per alium, probante id Episcopo. & ita sufficeret, vt Episcopus dispensaret ob causas propositas super huiusmodi seruitio personali pro tempore huius patroni, cum multa concurrant ad id faciendũ, & quod sic augetur cultus Dei: & Episcopus ex rationabili causa de consensu patroni potest alterare aliqua. per tradita à Felyno. & citatis ab eo, h Salua &c.

ALLEGATIONES.

a in repetitio. capitul. extirpandæ, §. qui vero, de præbend.
b in capitul. cum omnes, de constitul. c capitul. dudum, 2. de electio. cum similibus. d l. Papinianus. ff. de minor. e De cleric. non resident. f Argument. d. capitul. dudum, & capitul. constitutus, de appella. cum similibus.
g in capitul. cum accessissent, de constitut. numero 18. & se-
I quent. h Vbi supra.

SVMMARIVM.

Distributiones quotidianas, vt absens capiat canonicus, vel vt non subdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non potest. 1

CONSILIVM VII.

AN canonici præsentes possint absenti dare facultatem percipiendi distributiones quotidianas?

1 Respondeo quod non. Tum quia consensu, & pactione priuata non potest iuri publico præiudicari. a Tum quia remissio distributionum quotidianarum
K non prodest post Cõcilium Tridentinum, vt tradimus in Enchirid. de ora. b Tum quia idem Concilium, c statuit, quod carens subdiaconatu, careat voce; etiam si alij canonici ei eam permittant.

ALLEGATIONES.

a l. ius publicum, ff. de pac. capitul. si diligenti. de foro comp.
b capitul. 22. numer. 59. & seq. & Miscell. 56. numer. 1. & seq.
c Sess. 22. cap. 4. de reform.

SVMMARIVM.

Residere, seu obligationi de residendo in collegiata, seu canonicatu, satisfacere censetur is qui ex mandato sui Capituli 1

Capituli pro negocijs suæ ecclesiæ seu Capituli absit. Idem dicitur de monacho, qui de licentia sui Abbatis, ob vtilitatem etiam mediatam monasterij abest num. 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monasterio, numer. 3. vere tamen non resident. numer. 6.

4 *Absentes vtilitate suarum Ecclesiarum non censetur cõtrauenire iuramento de residendo, quia censentur residere etiam quo ad effectus lucrandi fructus: immo modo illis suffragatur consuetudo etiam ad effectum lucrandi distributiones. num. 4.*

5 *Consuetudo rationabilis optima interpres, immo si sit legitimè præscripta, tollit legem humanam.*

6 *Fictionem contrariam veritati denotant hæc verba, censeri, videri, credi, & similia.*

CONSILIVM VIII.

AN canonicus, vel dignitas, vel alius beneficiarius Capituli, vel collegij sæcularis, vel regularis, residendo Romæ de mandato sui Capituli, vel collegij, pro causis vel negotijs Ecclesiæ suæ agendis, vel gerendis, censeatur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua Ecclesia secundum iura communia antiqua, & noua Tridentini Concilij, & an vere residere dicitur?

1 Ad quæstionem propositam respondetur primò, quòd habens dignitatem, vel canonicatum in aliqua Ecclesia cathedrali, vel collegiata, residendo in Romana Curia de mandato sui capituli, vel collegij pro causis, vel negotijs Ecclesiæ suæ agendis, vel gerendis, censetur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua ecclesia secundum iura antiqua, & noua Trid. per capitul. [ex parte.] a quatenus habet, eum qui habet præposituram alicuius Ecclesiæ, & quando fuit illa ei collata iurauit residere in ea, censeri satisfacere suo iuramento de residendo in ea, si abest agendo, & procurando negotia Ecclesiæ suæ.

2 Secundò, quòd Abbas antiquus b determinauit, etiam monachum, cuius obligatio ad residendum est maior, quam beneficiariorum sæcularium, secundum omnes, satisfacere obligationi residendi in suo monasterio residendo extra illud in aliquo loco procurando, & agendo Ecclesiæ suæ causas, & negotia de licentia, & mandato superioris sui, c etiam agendo aliqua negotia alicuius principis, vel domini temporalis sui monasterij, & ordinis amici, ex quo resultare potest aliqua vtilitas eius saltem indirectè, ac mediatè, vt tradit Innocentius communiter ab omnibus receptus. d

3 Tertiò, quòd obligatio ad residendum in monasterio ad annum probationis agendum, est prima, aut certè cum primis obligationibus necessaria, vt colligitur capitul. [ad Apostolicam.] e præsertim post Concil. Trident. quod f statuit, vt nullus in vlla religione possit esse verè professus, nisi resederit in ea per annũ. attamen qui resederit in monasterio, vel extra de mandato, & licentia superioris negotia vtilia ei faciendo, censetur ita residere, vt annum probationis compleat, vt scripsimus pridem in comm. 4. de reg. g quod ante nos asseruit Syluester. h

4 Quartò, quòd idem probat capitul. [cum non deceat,] i quatenus statuit, quod canonici absentes ab Ecclesijs suis pro instructione causarum electionum Ecclesiarum suarum debent censeri residere, etiam quo ad quærendos fructus temporis, quo eunt, manent, & redeunt absentes ad suas Ecclesias, ea ratione, quod pro vtilitate illarum absunt. Ergo absentes ob vtilitatem Ecclesiarum suarum censentur residere.

Quintò, quòd valet consuetudo, vt huiusmodi absentes pro vtilitate suarum Ecclesiarum censeantur residere, etiam quo ad quærendas distributiones secundum Archidiaconum communiter ab omnibus receptum. k

5 Sextò, quòd consuetudo, præsertim generalis, & rationabilis, est optima legum interpres, l immo si legitimè præscripta sit, legem humanam etiam rationabilem perimit, & tollit, m at consuetudo generalis habet, vt canonici absentes pro vtilitate Ecclesiæ, censeantur esse residentes: tum per alias rationes, tum quod fidelius, & vtilius gerũtur negotia per eos, quos ea tangunt, & quibus ex eis vtilitas, vel damnum euenit, quam per alios extraneos, vt experientia, quæ rerum est magistra, n demonstrat, & docet, cum videamus naturale vitium esse negligere non solum extranea, sed etiam communia. o

6 Septimò respõdendo ad vltimam partem quęstionis dico, quod huiusmodi capitulares non possunt dici vere residentes: quia palam est eos non verè residere: quia in præsuppositis in facto dicuntur absentes: & quod id colligitur ex illis verbis prædicti capitul. [ex parte. Cum ex hoc censeri debeat residens.] quoniam verbum [videri,] & alia similia, qualia sunt verbum [censeri, credi,] & alia, inducunt fictionem, vt ait Barthol. communiter receptus, p multa pro se iura inducendo: pro quo est etiam illa pulchra, & vtilis conclusio, quam nos diximus in nostro Manual. confess. q scilicet, quod lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter solum consentientem, etiam mandando, consulendo faciendo, aut auxiliando, antequam fiat, nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresse, aut tacitè colligatur. r Salua &cęt.

ALLEGATIONES.

a De cleric. non resident. b in capitul cum illorum, de sententia. excommunication. c Argument. capitul. monachi. secund. & capitul. qui vere. 16. quæstion. 1. d in capitul. cum I. & A. de re iud. e de reg. cum ei ad not. f in sess. 25. de reg. capitul. 15. g Super capitul. statuimus. numero 65. h Verb. religio 3. quæstion. 19. §. 2. i De elect. lib. 6. k in capitul. prim. de cleric. non residen libr. 6. l capitul. cum dilectus, de consuetud. & le. minime, ff. de ll. m capitul. final. de consuet. n capitul. quam sit, de elect. lib. 6. o l. 2. C. quam & quibus 4. pars. p in l. si is qui pro tempore. ff. de vsuca. numero 5. q capitul. 27. numer. 51. r Vt in capitul. mulieres §. 1. de sentent. excommunic.

SVMMARIVM.

Distributiones per interessentes lucrãdę, possunt quidẽ assignari aliquib. Horis, & aliquib. nõ: at qđ interessens aliquib. Horis, lucret ẽt assignatas alijs Horis, quib. nõ interest nec consuetudine, tanquam ca. 1. de cler. non resident. 1

sident. in 6. & sacro Concilio contraria statui potest. Residens vt reputetur is qui per quartam partem cuiuslibet mensis residentiam facit, induci potest.

CONSILIVM IX.

AN consuetudo, quod quis beneficiariorum interessens certis diuinis officijs lucretur distributiones non solum assignatas pro illis, sed etiam assignitas pro alijs, vel quod interessens vna hebdomada certis officijs lucretur illa, quæ pro illis alia hebdomada dantur interessentibus eis, sit licita, vel potius contraria cap. 1. a & b Concil. Trid. c illud innouanti.

1 Respondeo, quidquid quædam super hoc informatio contineat, me credere prædictam consuetudinem esse contrariam prædicto capitul. 1. d & consequenter prædicto e Concilio Tridentin. quod illud innouauit; nam prędictum cap. 1. habet distributiones quotidianas non esse lucrifaciendas, neque dandas illis, qui absfuerint, seu non interfuerint officijs pro quibus illæ fuerint institutæ: & per consuetudinem prædictam dantur distributiones quotidianæ constitutæ pro aliquibus officijs; eis qui non inter sunt illis, vt palam est, & Dominicus citatus in d. informatione non dicit illud, quod imponitur ei, sed quòd residens per quartam partem cuiuslibet mensis possit dici residens, & lucrari fructus beneficij, & nihil dicit de distributionibus: nec glossa f dicit illud, quòd imponitur ei; sed aliud; videlicet quod possunt assignari distributiones aliquot pro certis horis, non assignando pro alijs; quod est verissimum, nec vllatenus contrariũ prędicto ca. 1. non autem ait quod valeat consuetudo, quia interessens vni officio lucretur distributiones assignatas pro illo, & etiam assignatas pro alio, cui non interest. Sed neque Cardinalis neque Imola, si satis perpendantur, dicunt hoc obseruari in ecclesia Butaniensi, pro qua citat informatio ecclesiam Parauiensem, & quia solum sequuntur glossam contra Ludunensem, & Zenzelinum, dicentes, quod potest statui, vt solis surgentibus ad matutinum dentur distributiones; quod est verissimum: non autem dicunt, q̃ surgentibus, ad matutinum non solũ debētur distributiones pro eis assignatæ, sed etiam assignatæ pro alijs horis, & officijs licet eis nõ interfint quod longè diuersum esse palam est, & contrarium prædicto cap. 1. Salua, &c.

[Aduertendum sacram Congregationem, vt refertur censuisse distributiones non posse assignari aliquibus horis, & aliquibus non, sed omnibus aliquas omnino assignandas.

ALLEGATIONES.

a De cler. non residen. lib. 6. b capitul 12. sess. 24. c De reform. d De cler. non resident. lib. 6. e cap. 12. de reform. sess 24. f clement. 1. vt ij qui. de ætat. & qualitate verb. certis horis.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus iniustè in carcere detentus omnia quærit, quæ alij Ecclesiæ seruientes.*

1 *Distributiones infirmis, vel alia necessitate corporali detentis debentur.*

2 *Impeditus à magistratu, excusatur, qđ se iudicio nõ si stit.*

2 *Impedimentum omne iustum excusat à distributionum, et multo magis ab aliorum fructuum amissione.*

CONSILIVM X.

CAnonicus in carcerem coniectus pro crimine, qui non potuit interesse diuinis officijs, an perdat distributiones quotidianas, vel saltē fructus certo modo,

F certis temporibus diuidendos, qui tantum interessentibus diuinis assignantur, si fuerit absolutus, & innocens iudicatus?

1 Respondeo affirmatiuè, quòd præfato canonico in carcere detento debentur omnia illa, quæ quæsiuisset, si vna cum suis canonicis Ecclesiæ præfatæ deseruisset. Primò quidem, quia omnium, quæ iure ei possunt obstare, maximum est c. 1. a probatum, & innouatum per b Concilium Tridentinum; quod tamen illi prodest, quatenus habet canonicum non interessentem debere habere distributiones quotidianas, si non interfuerit eis ob infirmitatem, vel aliam corporalem necessitatem; & detentio, per quam quis detinetur in carcere contra suam voluntatem, est necessitas corpo-

G ralis; propter quam non potest interesse diuinis, vt ex Archidiacono, Ioãne Andręa, & Dominico colligitur. c Nec obstat, quod iussu, & mandato iudicis fuit detentus; quia per sententiã subsecutam fuit absolutus, & declaratus innocens, vt in casu proponitur.

2 Secundò, q̃ detentus à magistratu, vel iudice, excusatur, si non se sistit die quo se sistere ꝑmisit, iuxta l. 2. d vbi satis fundatur id, quod Ioan. Andr. & Dominicus e dicunt, s. omne impedimentum iustum excusare quem à fructuum, & distributionum amissione. Non obstat dicere, quòd in casu proposito nõ solum agitur de veris distributionibus quotidianis, sed etiam de fructibus certo modo certis temporibus diuidendis: quia palam est non tam facile perdere beneficiarium alios

H fructus, ac perdit distributiones quotidianas, f At distributiones non perdit, vt dictum est, legitimè impeditus; ergo minus perdet præfatus canonicus præfatos fructus certis modis, certis temporibus diuidendos. g Salua, &cæter.

ALLEGATIONES.

a De cler. non resident. lib. 6. b cap. 2. de reform sess. 24. c d. capit. 1. §. de cler. non resid. d §. si ff. si quis cautio. e in d. cap. 1. de cler. non resid. f capit. ad audientiam cap. de cætero de cler. non resident. cap. licet. de præbend. cum eis adnot. g Arg. authen. multo magis. cod. de sacrosanct. eccl.

SVMMARIVM.

Distributiones quotidianæ, & alia quæ instar earum non nisi interessentibus dantur, debentur iniustè carcerato, & numer. 7. etiamsi captura ex parte iudicis sit iusta, 1

I *numer. 2. & adsint indicia ad torquendum nu. 2. Item & omni corporali necessitate impedito, restitui illæ inquam, quas antea erat solitus percipere, numer. 3. 6. & 7. Item & illi qui non potest sine læsione corporali seruitio adesse, numer. 5. Item & in exilium iniustè misso, num. 7. Item & illi qui probabiliter timet sibi vim inferendam, vel vi detinetur, numer. 4. & qui sine notabili corporis incommodo non potest interesse, numero 7. Item & iniustè excommunicato, vel suspenso, num. 6. 7. & demum ob omne aliud iustum impedimentum præpedito quo minus intersit num. 5.*

Absentiæ suæ causam qui dedit, illam in sui fauorem non potest allegare, & hoc quando illam sic affectauit, numer. 9. aliàs non semper probibetur. num. 8. 2

K *Carcerato, ac etiam tortura potest esse iusta ex parte iudicis, absque eo quod captura, & tortura ipsi capto, & torto ad incurrendam aliam pœnam imputetur culpa & numer. 3.* 9

Consuetudo statuens ne infirmo, & alias impotenti adesse seruitio dentur distributiones, est irrationabilis contraria iuri diuino, naturali, & humano. 10

CONSILIVM XI.

QVIDAM præpositus cuiusdam Ecclesiæ cathedralis fuit captus pp suspicionē cuiusdã homicidij

micidij; & tortus ob indicia, sed tandem absolutus, & iudicatus innocens.

Quæritur an debeātur ei fructus eiusdem Ecclesię, qui distribuuntur inter solos canonicos præsentes, & diuinis officijs interessentes.

1 Respondeo primò, pro parte negante facere in primis quod qui non seruit altari, non debet viuere de illo, a quod desumitur argumento à contrario sensu ex illo 2. b [Qui de altari seruit, de altari viuere debet.] relato in cap. [cum secundum.] c

Secundo, quod distributiones quotidianæ, & alia, quæ instar earum solis interessentibus diuinis officijs distribuuntur, non debentur absentibus, nec præsentibus eis non interessentibus, d & adeo vt consuetudo contraria nihil valeat, per Concilium Trident. e

2 Tertio, quod qui est causa suæ absentiæ, non videtur posse illam in suum fauorem allegare, f & præfatus præpositus videtur fuisse causa absentiæ, quippe qui dedit tam grandia criminis indicia, vt bis, vel ter fuerit tortus ob illa: quod iure fieri non poterat, nisi semiplenam probationem induxissent. Quartò, quòd cōsuetudo Ecclesiæ prædictæ dicitur habere, vt nemo etiā iusta de causa absens debeat habere fructus eius, vel eorum partem: & consuetudo præscripta seruanda est. g

3 His tamen non obstantibus pars affirmans proculdubio est seruanda, nempe quod præfato præposito debeant reddi, & restitui fructus, & distributiones, quæ lucrabatur antequam caperetur, & lucratus fuisset si captus non fuisset.

Primo quidem, quod iuxta capitul. 2. h rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit: & præfatus D. præpositus caruit culpa in non interessendo diuinis: quia non potuit, etiamsi maximè voluisset: & nemo obligatur ad impossibile. i

4 Tum quod text. k habet quod corporalis necessitas efficit, vt non solum fructus, quos appellant gloss. sed etiam distributiones quotidianas percipiat absens. At detentio in carcere publico necessitatem inducebat corporalem, vt à diuinis officijs abesset, vt palam est: & vis illata excusat quem à faciendo illud, quod alioquin facere teneretur, cap. [cum Vinton. l per quod glo. eius, m dixit factum contra aliquem vi detentum debere retractari. quin etiam vis nondum illata, sed probabiliter præuisa excusat. n

5 Tum quia Dominicus, o per præfatum capitul. [quoniam.] determinat in specie, quod qui vi detinetur, ne vadat ad diuina, debet habere distributiones quotidianas, quæ ob illa dantur. quin & Archidiaconus. & ipse Dominicus, & vterque Phil. & Franc. & Probus, tenent p per corporalem necessitatem (ob quam contextu prædicti capitul. habet distributiones quotidianas in absentia quæri) intelligendum esse etiam omne aliud iustum impedimentum, propter quod non potest clericus ad diuina, imò etiam si posset ire modo non posset sine læsione corporis, puta quia est sanguine minutus, vel accepit potionem aliquam medicinalem; & Philippus Probus, cui nemo contradicit, ibidem in specie affirmat, coniectum in carcerem sine culpa lucrari distributiones quotidianas in absentia, quas antea lucrabatur.

6 Nec quidquā obstat Felynus, quem ipse ait dicere contrarium, q quia non loquitur de coniecto in carcerem iniustè, sed de excommunicato, vel suspenso iniustè, dicens, quòd potest recuperare post absolutionē omnia, quæ perdidit per illam excommunicationem, vel suspensionem iniustam: & eadem ratio est de iniuste coniecto in carcerem, imò maior. Tum quia excom-

A municatus potest adire iustè, vel iniustè diuina: coniectus autem in carcerem, & custoditus nullatenus, excommunicatus enim exclusus est ab omni participatione diuinorum, non autem coniectus in carcerem: ita plus abest ille à diuinis, quàm hic.

7 Tum quia etiam expulsus, vel exul factus iniustè à ciuitate, lucratur distributiones; quas antea lucrabatur, vt late determinat Calderinus, r quem sequitur Felyn. s ea potissimum ratione, quod nullum est iustius impedimentum, quam facti, per quod non potest quis facere etiam de facto, quod ei iubetur, t quæ ratio tantum, imò magis militat in coniecto in carcerem, quàm in expulso, & exule facto, quoniā hic potest adire Ecclesiā cum periculo pœnæ, ille autem nullatenus.

B Tum quia est casus fere formalis huic nostro proposito in capitul. super causa 2. quæst. 4. per quod gloss. recepta, u dixit excōmunicato iniustè reddenda esse post absolutionem omnia, quæ ob id perdidit: est inquam fere formalis: in eo fuit accusatus quidam presbyter Gillardus de morte Episcopi, sicut hic præpositus de morte cuiusdam canonici; & credendū est fuisse in carcerem coniectum ob aliqua indicia, sicut hic præpositus: vnde sicut ei inuento sine culpa restituuntur omnia, quæ ob id perdidit, ita & huic sunt restituēda. Tum quia irrefragabiliter deciditur hæc pars syllogismo illo supra tractato, nempe: Omnis necessitas corporalis, non solum quæ reddit impossibilem aditum ad diuina, sed etiam quæ reddit incommodum notabiliter

C corpori, efficit, vt absenti reddātur distributiones quotidianæ. x At coniectio alicuius in carcerem, & custodia, ne ab eo exeat, inducit necessitatem corporalē, quæ impedit aditum ad diuina, & non solum talem, quia sine incommodo notabili non potest adiri, sed etiam talem, quæ reddit aditum impossibilem, ergo prędicto præposito coniecto in carcerem iniuste, & custodito debent reddi prædicti fructus, & distributiones quotidianę.

8 Ad primum oppositorum respondetur concedēdo quod regulariter, qui non seruit altari, non debet de illo viuere, sed quod fallit in eo, qui propter necessitatem desinit seruire, per præfatum capitul. 1. y ob qualem prædictus præpositus non seruiuit.

D Ad secundum respondetur eodem modo quo ad primum, s. assumptū in eo procedere regulariter, sed fallere in eo qui ob corporalem necessitatem abest.

9 Ad tertium respondetur primo negādo assumptū, quoniam absentium, siue inquisitorum bona pars, voluntariè abest, & voluntas est causa suę absentiæ, attamen non possunt allegare in suum fauorē suam absentiā, quę excusat, z & negando, quod p̄dictus prępositus dedit causam suæ capturæ, quia per sententiam definitiuam constat eum fuisse captum pro delicto, & culpa, quæ non admisit, quoniā non solum simpliciter, & plenè absolutus est à crimine obiecto, sed ēt plene restitutus

ALLEGATIONES.

E a capitul. 2. 13. quæstion. 1. b 2. ad Corinth. 9. c de pręb. d Cap. de cætero. de cler. non ręsid cum. adnotatis ei ab omnibus. e Sess. 24. capit. 12. de reform. f l. sed & qui data opera. ff. ex quibus caus. maio l. maritus. cum glo. & communi, ff. de quæst. g cap. final. de consuetud. h de consti. cum sibi concordantibus. i cap. nemo. cum suis concord. de reg. iur. lib 6. K in d. capit. 1. de cler. non resid. lib. 6. l de ele. & cap. quoniam. §. 1. 28. dist. m in verb. vi. n capit. bonæ. 1. de elect. o in d. capit. 1. de cler non resi. lib. 6. §. qui vero. p in d. cap. 1. q in cap. cum omnes de consti. & in capitul. Apostolicæ. de except. r consi. 17. de pręben. s in d. cap. cum omnes. num. 22. in fine. t Arg. cap. nemo cum ei concordantibus, de reg. iur. lib. 6. u in cap. pastoralis. §. verum. de appell. in verbo subtrahuntur. x Supra d. cap. 1. de cler. non resid. y de cle. non resid. lib. 6. z l. absentem. ff. de pœn.

reſtitutus ad priſtinum ſtatum, priſtinam famam, & ad omnia alia. Nec obſtat, quòd præceſſerunt aliqua, ob quæ fuit captus. Tum quia licet indicia ſufficientia efficiant capturam iuſtam quo ad hoc, vt iudex capiens excuſetur à delicto, & culpa malè capiendi, non tamen efficiunt, vt ſit iuſta quo ad captum. Tum quia alioqui nemo ferè diceretur captus iniuſtè, cum nemo ferè capiatur ſine aliquibus indicijs excuſantibus iudicem à delicto malè capiendi. Tum quia etiam in caſu capitul. [ſuper cauſa.] a præceſſerunt aliqua, ob quæ fuit captus ille Gillardus, & tamen non probata culpa fuit reputatus iniuſtè accuſatus, & captus, & fuerunt ei reſtituta ea, quæ ob id adempta erant, vt prædictum eſt. Secundo: quod l. [ſed qui data opera.] loquitur de illo, qui procurauit, & affectauit ſuam abſentiam, quod præfatus præpoſitus non fecit. F G

10 Ad quartum reſpondetur negando eſſe in prædicta Eccleſia nullam conſuetudinem validam, quæ habeat nullo caſu eſſe abſenti dandum aliquid de fructibus eius. Tum quia non probatur nec cōſtat de illa, & de nō exiſtentibus, & nō apparentibus idem eſt iudicandum. b Tum quia eſſet irrationalis contra iura naturalia, diuina, & humana, quæ dictant neminem ſine culpa damno ſubijciendum, c infirmumque, & impotentem ad efficiēdum aliquid, excuſandum eſſe à damno propter omiſſionem illius incurrendo, d [Afflicto non eſſe dandam afflictione, e & operariū dignum eſſe mercede ſua, & ita canonicum abſentem pro vtilitate Eccleſię de mandato eius non debere priuari fructibus, & emolumentis, ſeu canonicatu, imò iuſtis ſtipendijs eſſe donandum, vt probat prædictum cap. I. f cum ei adnotatis. Salua &c. H

ALLEGATIONES.

a ſecund. 2. quæſt 4 b l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. in cap. ſacerdos cum gloſſ. de offic. ordin. c capitul. 2. de conſtit. d Toto titul. de cler. ægrotan. in decr. & lib. 6. e cap. cum percuſſio. 7. quæſt. I. f De cler. non reſid. lib. 6.

SVMMARIVM.

I *Legens viginti annis in ſtudijs, etſi acquirat titulum comitatus, non tamen reperitur cautum, quod non legendo poſtea lucrifaciat ſalarium, ſicut nec quod dicto tempore reſidens in canonicatu acquirat priuilegium acquirendi diſtributiones, etiam quod poſtea non reſideat: immo ſi adeſſet talis conſuetudo alicubi, ea fuiſſet ſublata per Concil. Trident. num. 2.* I

CONSILIVM XII.

IN iure communi canonicus, qui 40. annis inſeruiuit Eccleſiæ, ſit immunis ab intereſſendo diuinis, & non intereſſendo lucretur fructus, & diſtributiones quotidianas?

1 Reſpondeo, quod non eſt vllus canon, qui hoc ſtatuat, nec vlla lex Romana, & l. I. a quæ ad hoc ſolet allegari, nihil probat, quia aliud eſt adipiſci dignitatem comitatus legendo per 20 annos, & aliud, quod proponimus de canonico, & à diuerſis non fit illatio, & aliud eſt lucrifacere ſalarium non legendo, quod non dicit illa lex. & dicere debebat ad concludendum per eam, quòd canonicus non intereſſendo poſſit lucrifacere diſtributiones, &c. K

2 Accedit præterea, quod canonicatus exigit reſidentiam perſonalem poſt Conc. Triden. non obſtante qualibet conſuetudine, vt patet ex ſeſſ. 24. b

ALEGATIONES.

a C. de profeſſoribus qui in vrbe Conſtantinop.
b De refor. capitul. 12. §. præterea.

SVMMARIVM.

I *Animaduerſaria & eiſdem alia ſimilia emolumenta non videntur comprehendi ſub fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, emolumentis canonicatuum, nec ſub diſtributionibus quotidianis, numer. 2. & multo minus, ſi percipiantur ob opera extra Eccleſiam exhibita nu. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRAESVPPOSITA Bullæ clauſula in fauorem conſulentis, quæritur, an exceptis groſſa, & diſtributionibus quotidianis horis lucrifieri ſolitis, aliæ diſtributiones in d. bulla contineantur, quæ ſolum lucrifiunt ratione operæ perſonalis, vt ſunt anniuerſaria, manualia Miſſarum, & eleemoſynarum, quæ ſunt vltima genera fructuum contenta in memoriali. Quæ autem mihi in præſenti occurrunt, ſunt hęc quę omnia D. tuæ remittimus.

1 Videtur quod ſupradicta non comprehendantur in prima clauſula, videlicet [fructus, reditus, prouentus, iura emolumenta, canonicatus,] iuxta deciſio. in terminis Boerij, a qui pro vtraque parte hanc quæſtionem ventilauit, Oldrad. b Fel. c vbi Ioan. And. eleganter, ibi, [pro mortuarijs. Staphil. d Rota. e

2 Videtur etiam, quod in ſecunda clauſula non cōprehendantur, videlicet, [diſtributionum quotidianarum ſolitarum lucrifieri.] Nam illa de quibus dubiū eſt non ſunt diſtributiones quotidianę, imò re, & natura differunt, licet, hæc æquiparentur per gloſ. Prag. ſanct. f Et licet in pœnalibus ex identitate rationis ſecundum aliquos fiat in hoc caſu extenſio, vt ibi dicit gloſſa Pragmaticæ ſanctionis, tamē hoc nullo modo habebit locum in perſonæ priuilegio, iuxta Iaſonem, g cum additionibus ad Iaſonem, h maxime quod poteſt quis intereſſe Horis, & non anniuerſario. Id probant etiam illa verba bullæ, [horis nocturnis, & diurnis,] quia horæ ſunt ſeptem, & Miſſa non eſt de Horis, iuxta i glo. & aliam glo. k & glo. Prag. ſanct. l quæ eſt ſingularis ſecundum Barba. m Et conſtitutio pœnalis loquens de Horis non habet locū in Miſſa, & ideo in alijs bullis dicitur, & [alijs diuinis officijs, & alias quaſcunque diſtributiones,] quod hic non dicitur factum. Etiam illa verba bullæ, [per canonicos continue reſidentes.] pondera verbum, [reſidentes.] Nā per hoc verbum ſolum videtur reſeruatum eſſe ius reſidentiæ, & non quod intereſſentibus datur, nam reſidere, & intereſſe differunt, vt ait Abbas. n glo. 9. o deciſ. Caſſadori vnica. p

3 Et præſertim non comprehenduntur ibi anniuerſaria extra Eccleſiam, in caſtello vrbis per omnes beneficiatos, & parochos etiam oppidi lucrari ſolita, per illa verba bullæ, [in choro Eccleſiæ, & extra.] & ſupplicatio dicit, extra illum, & non dicit Extra Eccleſiam, alioquin diceret, [in Eccleſia, & extra,] veluti ſi quis dicat, Dono tibi libros, quos habeo in Muſæo domus meæ, & extra; non quidem videtur donare libros extra domū exiſtentes, ſed in domo tm̄, licet ſint in Muſæo; aut extra Muſæū. Et annexa, qa ſunt accidētalia, & ē capellaniæ minimè comprehendūtur, qa nec ſunt groſſa,

ALLEGATIONES.

a 224. b conſ. 116. c in cap. ad aures. nu. 14. de reſcrip. d fol. 119. e in antiqui. 33. deciſi. de iud. f Rub. Quo tempore. vbi ſupra verbo diſtributiones quotidianæ in fine, & medio. g De actio. §. triplici vero. numer. 22. & §. ex maleficij. numer. 37. h Et §. ſeq. numer. 78. i Verb. certis. clementin vt hi qui. de ætate. k Verbo canonicas. clem. de celebr. Miſſarum. l vbi ſupra. m in addit. ad Baldum in l. I. C. de interdict. n in capitul. olim de verb. ſig. nu. 6. o 17. capitul. vnico. de cler. non reſid. in verb. adſu erint. p De cler. non reſid.

grossa, nec distributiones quotidianæ.

Visis, ac lectis supradictis, dico, quòd prædicta resolutio, videtur in disputando problematica, quia fundamenta pro ea deducta sunt fortia, & non sunt omnino infirma, quæ pro contraria parte adduci possunt fundata in identitate rationis distributionum quotidianarum, & anniuersariorum, ac aliorum in dubio propositorum, & de quibus decis. Boerij determinat, per prædicta.

[Etsi ex hoc imperfecto responso Nauarri, & præcedentibus allegationibus adeo mendosis, & imperfectis, vt nec post nonnullas correctiones possint intelligi, nihil certi habeamus, attamen quia materia ipsa cõfessarijs solet esse satis incognita, iõ fuerũt edita, vt euenientecasu habeant loca, ad quę possint recurrere.

SVMMARIVM.

1 *Litis sui beneficij prosequendæ occasio iustam præbet causam non residendi, & fructus percipiendi, modo credat iustam esse litem, numer. 3. licentia item est necessaria, & quam potest facere suus prælatus, & multo magis Papa numer. secund. immo, & scientia Papæ conscientis videtur sufficere, numero secund. tert.*

CONSILIVM XIIII.

Quidam cantor, & canonicus Ecclesiæ cathedralis litigat super quibusdã magnæ importantiæ iurib. suæ cantoriæ Romæ coram dominis Rotæ in statu appellationis secundæ.

Quæritur primo, an iustam causam habeat manendi extra residentiam.

Secundo, an licitè possit petere a Papa, vt liceat ei accipere fructus dignitatis, & canonicatus.

1 Ad has quæstiones respondeo primò, quòd beneficiarius obligatus ad residentiam in beneficio excusatur à residentia, & lucratur fructus in absentia, si eam faciat ex honesta causa, & de licentia superioris sui, vt est casus in cap. [relatum.] a

Secundo, quòd videtur causa iusta, & honesta iustæ absentiæ prosecutio litis super iuribus sui beneficij, casus est in cap. [ex parte.] b

2 Tertio, quòd ad hoc sufficit licentia sui prælati, et à fortiori licentia ipsiusmet Papæ per prædicta iura, & per cap. [ad audientiam.] c

3 Quarto, quod ex his sequitur, præfatum Dominus consulentem, qui prosequutus bona fide credens se bonam litem fouere, & eam prosequens bona fide, sciente, & consentiente Sum. Pont. rectè prosequi eã, & præfatos fructus eius percipere posse, in gloriam Dei, qui nos omnes saluet, Amen.

ALLEGATIONES.

a De cleri. non resid. b Eodem titul. c De cleric. non resid.

SVMMARIVM.

1 *Parochus etiam post Concilium potest de licentia sui ordinarij ex iusta causa puta, vt sit vicarius generalis alterius Episcopi etiam ad multum tempus abesse.*

2 *Licentia puta, non residendi, semel etiam ante Concilium concessa durat, etiam post mortem concedentis, donec reuocetur.*

CONSILIVM XV.

An parochus, qui ex iusta causa habuit licentiam scriptam ab Episcopo suo ante Concilium Tridentinum, absentandi se ab Ecclesia sua parochiali ad exercendum munus vicariatus generalis, siue pro episcopi alterius Episcopi, & post Concilium prædictum non obtinuit nouam licentiam se absentandi, teneatur restituere fructus ex ea perceptos.

1 Respondeo, quòd non. Tum quia ante, & post Cõcilium ex iusta causa potest abesse parochus à sua ecclesia, etiam ad multum tempus, vt facile colligitur ex a Concil. Triden. adiuncto c. [relatum.] b Tũ quia illi parochi, qui ante Concil. Triden. causa studiorum habebant licentiam à suis Episcopis non residendi in suis Ecclesijs iuxta capitul. [cum ex eo,] c non tenebantur post Concilium confirmatum, nouas licentias petere.

2 Tum denique, quòd prædictum cap. primum nulla sui parte tollit licentias ante datas, neque obligat ad innouandas eas, neque eis derogat, vt ex eius tenore patet, & licentia semel data durat, donec reuocetur etiam post mortem concedentis, ar. c. [si super gratia.] d & glo. communiter recepta. e Salua, &c.

[Aduertendum, sacram Congregationem, vt refertur censuisse ordinarium non posse dare licentiam obtinenti curatum, vt absit, ad hoc, vt alterius Episcopi sit vicarius generalis, & sic vidi licentiam peti à Sede Apostolica.]

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de refor. sess. 23. b De cle. non resid. c De elec. libr. 6. d De offi. deleg. lib. 6. e In d. capitul. licet.

SVMMARIVM.

Curatum beneficium absoluto animo ei non inseruiendi, sed permutandi, vel retenta pensione resignandi accipiens peccat, secus si accipiat illud animo idem cum legitima licentia, vt præmittitur, resignandi, & interea ei, vt tenetur deseruiendi. num. 2. 1

CONSILIVM XVI.

An possit quis licitè accipere beneficium curatum animo non residendi in eo, sed permutandi ad aliud simplex vel renunciandi reseruata pensione.

1 Respondeo, quòd nõ, si absolutè habeat animum non inseruiendi, vt tenetur, quia eiusmodi acceptio esset actus inordinatus, eo quòd beneficiũ datur propter officium, a & prædicta acceptio ordinatur ad contrarium, & ita est peccatum, quia omnis actus inordinatus est peccatum, vt post S. Thomam nos tradimus in Manua. b

2 Secundo, quòd non peccaret accipiendo huiusmodi beneficium eo animo, quo proponat seruire illi tempore magno, vel paruo, quo ipsum tenuerit, eo modo, quo obligatur seruire illi, puta recitando horas canonicas, & residendo, & alia necessaria faciendo, donec illi renunciauerit cum auctoritate iusta superioris ad permutandum illud cum alio, vel ad relinquendum iustè reseruata sibi aliqua iusta pensione, quia nulla est in hoc casu cuiuspiam actus inordinatio à iure reprobata, etiam si proponat non tenere illud, nisi vno tantum die, modo intendat facere illo die, id quod fuerit obligatus illius ratione, nec velit relinquere sine superioris auctoritate, sine qua nemo potest suum beneficium iuste renunciare. c Salua, &c.

[Aduer-

ALLEGATIONES.

a Iuxta cap. fina. de rescr. libr. 6. b Præludi. 7. numer. 4.
c Cap. admonet, & capitul. quod in dubijs. de ren.

[Aduertendum, Romæ exigi iuramentum à petente similia beneficia, quòd illud accipit animo non relinquendi, vnde prædicta resolutio non videtur adeo firma. Videnda item esset constitutio Pauli IIII. inter cæteras.]

SVMMARIVM.

1 *Beneficium accipiens animo resoluto post aliquod tempus reuertendi ad statum sæcularem peccat, immunis autem à peccato est, qui beneficium requirens residentiam accipit animo adimplendi ea, ad quæ tenetur, ob tinendique ob studium dispensationem à residendo, vt sic interim ex fructibus in studijs se alat, & postea resignandi, & sibi in ipsomet statu clericali meliorem conditionem quærendi.*

CONSILIVM XVII.

Obtinuit quis beneficium requirens residentiam, intentione, vt de illius fructibus sibi prouideat ĩ studio, donec assumat gradum, & postea eo assumpto, dictum beneficium resignet, & clericaliter viuendo sibi meliorem conditionem acquirat petijt ab Episcopo licentiam, vt causa studiorũ abesse posset, & obtinuit. Quæritur an tuta conscientia possit hoc facere.

1 Ad hanc quæstionem colligitur solutio ex his, quę scripsi in miscell. de oratio. a & locis allegatis in eo, nempe, quòd prædictus, de quo quæritur, peccat, si animo absoluto mutandi statum id faciat, non tamen si animo dubio, & conditionali perseuerandi in clericatu, nisi aliqua melior conditio mutandi statum sibi sese offerat arbitrio boni viri pensatis circunstantijs suæ personæ, & alijs, modo, vt ibi dicitur, eo sit animo, vt omnia, quæ beneficium requirit de præcepto, præstet, donec illud retinuerit, & nõ facit iniuriam alicui, qui suo iure vtitur. b

ALLEGATIONES.

a Misc. 44. b Capitul. cum ecclesia Vulterana de elect. l. iniuriam §. 2. ff. de iniurijs. l. illud. §. 1. ff. de pet. hære.

SVMMARIVM.

1 *Canonico, quem ordinarius non vrget, vt sine damno suæ ecclesiæ de licentia Vicarij Vrbis abesse, & ordinum susceptionem differre possit, iustam causam præbere potest modicitas redituum, qui etsi alijs, ipsi tamen non sufficiunt.*

CONSILIVM XVIII.

Nobilis quidam, sed pauper, obtinuit canonicatum in quadam cathedrali, cuius fructus, qui in quotidianis distributionibus consistunt, non sufficiunt eidem, vt secũdũ decentiam suæ nobilitatis viuat licèt sufficerent alteri ignobiliori, vnde differt ad residentiam accedere, ac etiam se promoueri facere ad sacros ordines, ad hoc vt minori cum indecentia alicui prælato inseruiat, donec ampliores acquirat reditus sufficientes, vt secundum suæ nobilitatis gradum decenter in patria, vbi, & situm est beneficium, viuere possit. Ordinarius loci non vrget, cũ ecclesia damnum notabile non patiatur, habet enim plures canonicos residentes, qui sufficienter in eadem deseruiunt. Accedit huc, φ habet licentiam manendi in Vrbe à Vicario Papę, nam cum ab ipso fuisset admonitus, vt ad residentiam se cõferret, postea exiguitate intellecta canonicatus, nobilitate, & paupertate dicti oratoris, consensit vt in Vrbe maneret vsquedum aliud sibi fieret mandatũ de resid. Dubitatur, an sit tutus in conscientia, modo bona fide quærat sibi acquirere sufficientes reditus, & simul ac eos obtinebit, ad residentiam ire statuat.

1 Multa possent circa has particulares propositiones adduci, & quidem tot, vt ex eis iustus libellus conficeretur, sed quia id non videtur expedire D. consulenti, videtur respondendum, quod ex omnibus circunstantijs in casus propositione narratis simul coniunctis, videtur colligi ipsum posse suam residentiam, & promotionem differre tandiu, quandiu eum Illustrissimus Vicarius S. D. N. ob prędictas causas ex certa scientia per miserit, per ea quæ nos tetigimus in Manual. confess. a post vtrunque Tho. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Prælu. 9. nu. 14. & c. 23. nu. 42. b 22. q. 147. art. 3.

SVMMARIVM.

Votum omne licitum obligat, nisi iustè relaxetur, numero 10. 1
Regularis vbi profitetur, ibi perpetuo seruire promittit, retinens tamen cum iusta dispensatione beneficium requirens residentiam, in eo residebit. num. 10. & 13. 1
Status religiosi, vt talis, altior statu rectoris parochialis, & numer. 11. 2
Minus cedere maiori conuenit, & numer. 7. & 12. 3
Parochus potest parochialem, dimittere, & religionem profiteri. 4
Canonici regularis officium præstat parochi officio, ac etiam monachi vt talis. 5
Parochus religionem professus in ea manere debet, & non in parochiali, nisi cum eo dispensetur, vt illam retineat, numer. 13. 6
Monachus parochum præcellit in statu, & in officio, quod est contemplandi. 7
Obligatus ad duo, si non potest vtrunque, præstet maius. 7
Regularis beneficium residentiam requirens canonice ademptus in eo residere tenetur, & non in monasterio, imo ab eo potest iuste expelli, num. 14. 8
Parochialem quisquis iustè habet in ea resideat. 9
Regularis habens in titulum parochialem Ecclesiam Episcopo subiectam, ei parere tenetur, & non suo prælato, & numer. 12. 9
Regularis parochialem adeptus statum retinet regularem, & numer. 12. Idem etiamsi transferatur ad cathedralem, nume. 13. 11

CONSILIVM XIX.

Questio est, an canonicus regularis canonicè obtinens Ecclesiam parochialem teneatur residere in ea potius, quam in Ecclesia regulari, cuius est canonicus, quæ quæstio videtur esse noua, & solutu difficilis.

1 Pro parte negatiua facit primo, quòd omne votũ licitum, & validum obligat, a & qui profitetur regulam canonicorum regularium in aliqua ecclesia regulari, vouet explicitè, vel implicitè se perpetuo ei seruiturum, b ergo debet perpetuo in ea residere.

2 Secundo, quòd status religiosi altior est statu rectoris Ecclesiæ parochialis, quia de hoc transitur ad illum, & non ab illo ad istum, c vt latè tradit Sanctus Tho. d at per votum obligatur statui religionis, per rectoriam

ALLEGATIONES.

a Cap. magnæ. de voto. b Argum. cap. placuit. 1. 16. q. 1. c c. cle. 19. q. 1. & c. duæ, eadẽ causa. q. 2. d 2. 2. q. 148. ar. 8.

rectoriam autem, non nisi statui sæculari.

3 Tertio, quòd minus oportet cedere maiori, a sic cedit Latona Phœbo, sic lex humana naturali, & diuinę b & vocatus à duobus, quorum vtrunque non potest adire, debet adire maiorem, si potest. c

4 Quarto, quòd rector parochialis potest dimittere suam Ecclesiam, & vouere religionem, quo facto tenetur in ea perseuerare, vt late tradit Sanct. Thomas receptus, d & in casu proposito regularis transiuit ad Ecclesiam sæcularem, ergo.

5 Quinto, quòd officium canonici regularis, quod est contemplandi, & manendi in solitudine, est melius quia pertinet ad vitam contemplatiuam, quam officiũ rectoris, quod pertinet ad actiuam, & illud difficilius esse, & maioris meriti, si bene exerceatur, probat Sanc. Thomas vbi supra, qui ad illud Chrysostom. in dialog. libr. 6. de sacerdotibus inter princip. & me. [Si quis mihi præponeret optionem vbi mallem placere in officio sacerdotali, an in solitudine monachorum, sine cõparatione eligerem, quòd prius dixi,] & in eodem lib. dicit. [Si quis bene administrato sacerdotio illius propositi, scilicet monachalis, sudores conferat, tantum inter eos distare reperiet, quantum inter priuatum distat, & Regem,] ad primum argumẽtum obiectum respondens in vers. [ad primum, ait, illud intelligendum esse de statu rectoris ad statum monasticum,] quanto magis canonicum, qui implicitè continet clericalem, & consequenter priorem monachali.

6 Sexto, quòd rector transiens ad monachismum tenetur in eo perseuerare, & non potest redire ad ecclesiam, de qua transiuit, e & constat statum canonicalem esse potiorem monachali, quia hic non requirit clericatum, nec ordinem, f ille vero sic, quia regula canonicorum regularium, quæ est Augustini, vocatur regula clericorum, vt eius titulus, qui est [regula clericorum,] monstrat.

7 Septimò, quòd Sanct. Thomas g conferens rectorem monacho, ait, [rectorem præcelli à monacho primo statu, quia regularis, quem habet monachus, superat sæcularem, quem habet rector,] officio item, quia contemplatio, quam respicit eius status, superat actionem, quam respicit status rectoris, cum sit receptum vitam contemplatiuam meliorem esse actiua, per illud h [Optimam partem elegit sibi Maria,] vt resoluit S. Thomas. i At qui tenetur ad duo, si non potest præstare vtrunque debet præstare maius, si potest. k

8 His tamen non obstantibus contrarium respondendum videtur. Primò quidem, quod omnis canonicus regularis, & monachus accipiens aliquod beneficium canonicè requirens residentiam, tenetur in eo residere, capitul. l & capit. [cum olim. m quæ loquũtur de assumptis ad Episcopatum, & ca. [ne pro cuiuslibet.] n & cap. [si quis iam translatus.] o quæ loquuntur de assumptis ad ecclesias parochiales, & cle. [ne in agro.] p quæ loquitur de assumpto ad quemlibet prioratum etiam ruralem, & ad quamlibet administrationem etiam manualem, vbi expresse statuitur ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monasterio.

9 Secundo, quòd omnes, qui habẽt iustè Ecclesiam parochialem, tenentur in ea residere, non facta differentia inter sæcularem, & regularem. q At consulẽs iustè retinet suam, ergo, & cæter. Tertio, quòd regularis institutus perpetuo ad Ecclesiam parochialem subiectam Episcopo adeo tenetur perpetuo residere in illa, quod non tenetur obedire prælato priori, sed solum Episcopo, per glossam singularem receptam. r

10 Ad allegata in oppositum respondetur. Ad pri-

A mum quidem, quod illud dictum, scilicet, quod omne votum licitum obligat, intelligitur, nisi iustè relaxetur s & sic regulari, qui iustè habet parochialem per iura communia prædicta, soluitur votum residendi in Ecclesia regulari. Nec obstat, quòd consulens non est adeptus suam Ecclesiam post professionem. Tum quia satis est, quòd eam obtineat canonicè, & iustè per dispensationem Apostolicam, obligatio enim residendi non nascitur ex eo, quòd ante, vel post fuerit eam adeptus, sed quia illam de præsenti canonicè habet, per

11 prædicta iura. Ad secundũ concedimus statum regularem esse potiorem statu rectoris, quatenus est rector, & consequẽter non posse canonicum regularem mutare statum regularem, sed negamus, quòd canonicus regularis, retento suo statu regulari, non possit obtinere nouam parochialem, vel retinere obtentam cum legitima dispensatione. t

12 Ad tertium concedimus minora maioribus debere cedere, & non esse postponenda maiora minoribus, sed negamus consulentem relinquere suum statum regularem propter suam parochialem, nec propter residentiam in ea, quia eam retinet, & in ea residet non relicto statu suo regulari, per quem manet obligatus ad castitatem, paupertatem, & obedientiam, licet hãc non debeat prælato regulari, dum residet in parochiali sæculari, sed Episcopo illius superiori.

13 Ad quartum concedimus, rectorem posse transire ad statum regularẽm, & quòd transeundo ad illum perdit Ecclesiam, & tenetur residere in Ecclesia regulari, in qua profitetur, nisi per dispensationem legitimam retineat suam Ecclesiam, vt consulens retinet, eo quòd secundum naturam est, eius sentire onus, cuius consequitur emolumentum. u & sic tenetur subire onus in ea residendi inhærens illi per iura supradicta.

Ad quintum concedimus vitam contemplatiuam esse meliorem actiua, & officium contemplandi esse melius ex se, quam regendi animas aliorum, sed negamus, quod regularis per transitum ad curam parochialem perdat vitam contemplatiuam, vel officium contemplandi, quia etiam transiens ad episcopatum non perdit illam, neque absoluitur ab obligatione contemplandi, iuxta illud Gregorij in Pastorali relatum à Sancto Thoma x ibi. [Sit rector actione præcipuus, præcunctis in contemplatione suspensus, quia ad ipsos pertinet non solum propter se ipsos, sed propter instructionem aliorum contemplari, vnde Gregorius dicit, y quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicit Dauid, z Memoriam suauitatis tuæ eructabunt.

Ad sextum respondetur, eo modo quo ad quartum.

Ad septimum concedimus, vt supra, regularem, quatenus est talis, superare rectorem, quatenus est talis, sta-

ALLEGATIONES.

E a Cap. solitæ. de maiorit. & c. duæ. 96. dist. b cap. quæ contra. iuncta glo. 8. dist. & cap. si dominus 11. q. 3. c l. contra pupillum. §. is qui ad maius. ff. de re iudic. cap. cum parati. de appell. adiuncta gloss. d di. articu. 8. e d. capitul. duæ.
f Capitul. sic viue. & capitul. legi. 16. quæst. 1. g Vbi supra. h Lucæ 10. i 2. 2. q. 188. art. 1. k Dic. l. contra pupillum §. is qui ad maius tribunal. ff. de re iudic. & cap. cum parata, de appella. l 18. q. 1. m 2. de priuileg. n 16. q. 1. o 21. q. 2. p §. sane, de statu monachor. q Capi. quia nonnulli, & capitul. quia relatum, de cler. non resid. r in d. clem. ne in agro. § ad hæc, verbo. ad claustrum. s Per cap. 1. & cap. scriptura. de vot. t Iuxta dic. cap. ne pro cuiuslibet, & capi. si quis iam translatus. u l. secundum naturam, ff. de regu. iur. & reg. qui sentit. lib. 6. x 2. 2. q. 182. arti. 1. ad 1. y Super Ezech. homi. 5. z Psalm. 144.

lis statu & etiam officio, & consequenter, quod non potest relinquere illum ob Ecclesiam obtinẽdam, vel retinendam, sed negamus, quòd retento suo statu, & officio, non possit cum iusta dispensatione obtinere, & retinere eam, & facere in administranda ea quæcunq; id requirit, vt prædictum est.

14 Itaque consulens sanctè potest retinere illam, & in ea residere, nec potest compelli ad residendum in Ecclesia regulari, imò strictò iure posset ab ea omnino expelli, si defuerit dispensatio, per quam defendi posset ab eiusmodi expulsione. Ad quod, quia in casu proposito minime dubitatur, non respondemus. Salua, & cætera.

S V M M A R I V M.

1 *Absit etsi frequenter canonicus ab Horis tertiæ sextæ, & alijs minoribus, quæ in cathedrali recitantur, vt seruiat parochiali, quam cum dispensatione simul retinet si nõ percipit distributiones pro illis horis non committit magnum defectum, cum, & canonico, & curato liceat per duos menses abesse, nec ob id censetur subreptitius, licet narrauerit Papæ, se vtique commodè posse deseruire, numer. 3.*

2 *Verba dispensationis sunt ciuiliter, & non amarè seu morosè interpretanda, nec leuis subreptio vitiat. nu. 3.*

CONSILIVM XX.

Quidam habet ecclesiam parochialem, & canonicatum in Ecclesia cathedrali eiusdem ciuitatis, eo quod Ecclesia parochialis non sufficiebat ei sustentando.

Quæritur primo, an sine dispensatione possit vtrunque beneficium retinere.

Secundo, an dispensatio obtenta cum expressione, quod poterat vtrique commodè seruire, censeatur subreptitia, si non potest seruire, nisi frequenter deficiẽs obsequio Ecclesiæ cathedralis.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primò, eam satis obscurè propositam esse, cũ nõ possit certò ex ea colligi quibus verbis petita fuit à Papa dispensatio, nec quibus concessa, nec declaratio Illustrissimorum videatur satis clarè resoluta.

1 Secundò, quòd attento, quod D. consulens resedit & residet in vtraque Ecclesia, & quod ad amussim seruit Ecclesiæ parochiali, & defectus, qui videri possunt fieri, fiant circa obsequium Ecclesiæ cathedralis, & quod nihil accipit pro Hora cui non interest, & quod potest in quolibet anno deesse seruitio temporis duorum mensium etiam Ecclesiæ parochialis iuxta capitu. a & quod habens beneficium in cathedrali, vel collegiali, cui curam animarum etiam extra diœcesim est annexa, habetur pro seruiente in cathedrali, modo seruiat curæ animarum sibi annexæ. b

2 Et quod deesse tertiæ, sextæ, vel alijs Horis minoribus non est magnus defectus, si nihil percipiatur pro illis horis, nec desinit ob id residere, quamuis non intersit illis, & quod verba etiam dispensationis ciuiliter & non morose sunt accipienda, pensata item D. consulentis deuotione continuata, exemploque bono irradiante, his inquam attentis, & declaratione Illustrissimorum, videtur Dominus consulens sufficienter seruisse præfatæ parochiali, & præfato canonicatui.

3 AD SECVNDAM respondeo, nullam fuisse subreptionem, quę inficeret bonitatem seruitij consulentis, & si qua interfuisset, eam fuisse leuem, & sublatam Illustrissimorum DD. beni-

F gna responsione, attentis eis, quæ ad determinandam primam quæstionem attulimus, & ob aliquot alia, quæ non vacat, nec fert valetudo scribere.

ALLEGATIONES.

a De reform. sess. 23. b cap. 3. de reform. sess. 22.

S V M M A R I V M.

Parochiali in Ecclesia residere, & curam animarum per se exercere nedum iure humano, sed & diuino tenetur illam obtinens, estque alijs incompatibilis, & hoc etiam si ipsi concedatur vt illi possit per vicarium temporalem seu capellanum amouibilem deseruire, numero secund. secus si adesset vicarius perpetuus, numero 1
G *tertio vel cogeretur eidem per vicarium seu capellanum etiam amouibilem deseruire, quia tunc solum haberet curam in habitu, sed non actu, numer. 5. & 7. & sic à residentia excusaretur, nume. 8.*

Curatum habens beneficium tenetur residere, & per se curam exercere, nisi priuilegio, vel immemorabili consuetudine inductum sit, vt per alterum seruire ei necessario teneatur, numer. 4. 6. & 7. 2

Consuetudine induci potest, quicquid, & lege, seu priuilegio concedi. 4

CONSILIVM XXI.

Ecclesiæ parochiali à tempore immemorabili
H fuit solitum deseruiri non per rectorem, quem pro tempore habuit etiam in minoribus constitutum, sed per vicarium siue capellanum ab ipso rectore ad nutum amouibilẽ deputatum. Quæritur an modernus rector, qui presbyter est, teneatur per seipsum curam exercere, vel possit prædicta consuetudine vti.

1 Quæstio hæc magna est, noua, & digna, quam Cõgregatio Illustrissima dubijs Concilij Tridentini declarandis deputata determinet, quia videtur tangere declarationem Concilij Tridentini. a Cuius censura grauissima salua, dico quod pro parte affirmante, quòd rector teneatur residere in præfata parochia, facit primo, quòd rector ecclesiæ parochialis non solum iure humano, sed etiam diuino tenetur pascere oues
I suas doctrina, & sacramentis. b

2 Secundo, quòd facultas exercendi curam per vicarios temporales non facit, quod beneficium non dicatur esse curatum, & incompatibile, per extrauagantem [execrabilis.] c & in casu proposito cura exercetur per vicarium temporalem, imo per capellanum ad nutum amouibilem, qui videtur minus exonerare rectorem, quam vicarius.

3 Tertio, quod solus vicarius perpetuus videtur absoluere rectorem ab exercitio curæ. d Quarto facit, quod in casu proposito rector Ecclesiæ præfatæ est sacerdos, & potest per seipsum curam animarum exercere. Et ita licet, quando per consuetudinem præfatam rector solum esset in minoribus ordinibus
K constitutus, non posset exercere curam animarum per semetipsum, tamen cum præsens rector sit sacerdos, poterit per semetipsum exercere, & ita tenebitur residere, eo quod causa, quare cum est minoribus tantum initiatus non exercet, nec teneatur

ALLEGATIONES.

a capitu. 16. de reform. sess. 25. & capitul. 18. de refor. sess. 24. b capitul. 1. de reform. sess. 23. Concil. Tridentin. c §. quã tum Ioan. 12. d Argument. capitul. extirpandæ. §. qui vero, de præbend. & argumen. præfati. §. quantum. & capitul. 6. de reform. sess. 25.

tur exercere, videtur esse, quod non sit sacerdos, & A causa cessante, debet cessare effectus. a

4 Pro parte autem negante facit primo, quòd consuetudo potest inducere, id quod lege valet induci, b limitando ius gentium, & præceptum Decalogi de non capiendo alienum contra voluntatem Domini, dati Exod. 20. per l. [venditor.] c Secundo, quòd consuetudo temporis immemorabilis æquipollet priuilegio, & quicquid priuilegio induci potest, & consuetudine. d At priuilegio Papæ induci potest, vt aliquis rector ecclesiæ parochialis non teneatur exercere curam per semetipsum, sed tantum per alium, immo iam statuit, vt id fiat per vicarios perpetuos.

5 Agimus autem de rectore, qui tenetur ponere capellanum, qui exerceat curam, & consequenter de rectore, qui habet curam, in habitu, & non in actu. B

6 Ad primum respondeo, quòd prædictus rector pascit doctrina, & sacramentis per vicarium, & quamuis iure communi teneretur per seipsum pascere, tamen ex priuilegio immemorabilis consuetudinis sufficit, vt per alium pascat.

Ad secundum respondeo, verum quidem esse, hoc esse beneficium curatum, tamen propter immemorabilem consuetudinem liberatur rector à residentia, si per vicarium præstet omnia, quæ per ipsum præstanda erant.

7 Ad tertium concedi potest, quod solo iure communi attento, per solum vicarium perpetuum tollitur à rectore animarum cura actualis, negando quod priuilegio, & consuetudine illi æquipollente non possit tolli per vicarium temporalem necessario ponendum, quod in casu proposito contingit. C

Ad quartum negandum est, quod causa, ob quam rector leuatur onere exercendi actu curam, sit, quod ille consueuit esse constitutus in minoribus tantum, sed potius, quod consuetudo immemorialis obligat eum ad ponendum capellanum, saltem ad nutum amouibilem, qui eam exerceat.

8 Quare salua Illustrissimæ Congregationis præfatæ censura, resoluendum videtur, quod prædictus rector non tenetur exercere curam in prædicta parochia D nec consequenter residere, si nolit, sed tantum tenetur ponere capellanum, qui eam exerceat, ita quòd curam habeat ipse in habitu tantum, & capellanus in actu, vt videtur habere secundum tenorem antiquæ bullæ sacræ Pœnitentiariæ.

ALLEGATIONES.

a cap. cum cessante de appell. l. adigere, §. quamuis. de iure patr. b l. de quibus. ff. de. ll. c §. si constat com. præd. d l. hoc iure §. ductus aquæ quot, & æsti. & cap. super quibusdam. §. præterea, de verb. sign.

SVMMARIVM.

1 *Pœna apposita ipso iure facto negatiuo puta non residenti, non incurritur, nisi præcedente monitione, sufficit tamen præfixio diei, immo, & coram Deo sufficit uera mora seu negligentia, numer. 7. & hoc, modo illa, quando de nullius agitur præiudicio sit peccatum mortale, numer. 12.* E

2 *Taciti, & expressi par est virtus, nisi agatur de actu qualificato, vt de licentia scripta, quia tunc non sufficit tacita licentia subestque diuersa ratio. num. 8.*

3 *Dispensare valens, eo ipso, quod facit actum, qui alias non subsisteret censetur dispensare, fallit in inferiore agente, aliquid contra legem superioris, quia requiritur, quod expresse dispenset, vel saltem secundum Butrium, quod præmiserit sufficientem causæ cognitionem. nume. 9.*

Aequitas præferenda est rigori, fallit in æquitate non scripta, quia ei præfertur rigor scriptus. Item, & rigor scriptus in specie præfertur æquitati scriptæ in genere, numer. 11. 4

Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia scripta, non sufficit actus simplex sine illa. num. 6. 5

Facultas concessa cum aliqua restrictione, forma, seu qualitate, ei cui antea non competebat, si exerceatur dicta forma, & qualitate non seruata nihil fit. 10

Culpa quando non est mortalis, nec agitur de interesse tertij, videtur excusari posse coram Deo a pœna culpæ absolutè annexa. 12

CONSILIVM XXII.

PRæsupposita constitutione, quod fructus beneficiariorum residentium, & morientium in suis Ecclesijs successori debeantur, non residentium vero sine legitima licentia, & morientium extra suas Ecclesias debeantur Cameræ Apostolicæ, & quod quidam Episcopus grauiter ægrotando sine tali licentia ad Metropolitanum se contulit, in cuius domo post quatuor mēses vita functus est. Quæritur, an collector Apostolicus, an successor fructus dicti Episcopi habere debeat.

1 Quod collector Pontificius non debeat habere omnes fructus, qui superfuerunt prædicto Episcopo, facit primo theoria illa Innocentij, a scilicet, quod pœna posita pro facto negatiuo, quale est non residendi non incurritur, nisi præcedente monitione, & quod prædictus Episcopus non fuit monitus, vt resideret intra illos septem, vel octo menses.

2 Secundo, quod par virtus est taciti, & expressi iuxta l. [cum quid.] b in cuius 2. lect. id multis confirmat Iason. & cap. 2. c & quoad propositum confirmari potest dicto Sancti Thomæ, d cui concordat vterque Cardinalis, e quod regularis potest tenere, vel dare aliquid de rebus monasterij in eleemosynam, vel aliam causam de licentia tacita superioris, sicut de expressa, & prædictus Episcopus videbatur abesse ab Episcopatu de licentia saltem tacita Metropolitani, cum apud eum diuersaretur causa ægritudinis, & ab eo officiosè tractaretur, ita quod sit verisimile eum sibi concessurum fuisse licentiam, si petijsset.

3 Tertio, quòd qui facit aliquem actum contrarium iuri, circa quod potest dispensare, videtur dispensare, etiamsi non dicat se id facere. f At prædictus Archiepiscopus poterat per licentiam suam facere licitum actum Episcopi manendi in sua domo, & tenuit eum in ea, ergo videtur ei dedisse licentiam in ea manendi.

4 Quarto, quod æquitas præferenda est rigori. g At æquitas suadet, vt qui iusta de causa facit aliquid sine facultate scripta, excusetur, ac si faceret de facultate scripta, cum iustitia rei non pendeat ex scriptura, sed ex causa. h

5 Pro

ALLEGATIONES.

a in capitul. extirpandæ, §. qui vero, de præbend.
b ff. de rebus cred. c de rescript. d 2. 2. quæstion. 32.
e in capitul. non dicatis, 12. quæstion.
f l. idem Vlpianus, ff. de excusat. tute, & leg. quidam consulebant, ff. de re iud. g l. placuit, Codice de iudic. capitul. final. de trans.
h Argument. capitul. Marcion. prim. quæstion. prim. & capitul. final. de reg. iur. lib. 6.

5 Pro contraria tamen parte facit primo, quod actus factus sine scriptura, in quo lege, vel conuentione par tium illa debet interuenire, est nullus per l. [cõtractus] a & per multa adducta à glossa magna, b & Concilium Trid. c requirit, vt prædicta licentia detur in scriptis, ergo aliter data non valet.

6 Secundo, quod intentio Concilij fuit, vt ideo interueniret scriptura, quo maiore cum iudicio, & pensiculatius daretur ei licentia, & certum est cum maiore animi deliberatione dari per scripturam, d quod ideo statuitur, vt sententiæ de scripti recitatione proferãtur & ita fieri potest, quod prædictus Archiepiscopus non dedisset forte prædictam licentiam in scriptis, considerando forsan, quod ægritudo illa æque poterat curari in ciuitate episcopali, vel aliqua alia illius diœcesis, ac in metropolitana, & ita non est eadem ratio de licentia scripta, & non scripta.

7 Tertiò, quod non obstat primum in oppositum citatum. Tum quia ipsemet Innoc. ait illud non procedere quando præfigitur terminus facto negatiuo, vt in casu proposito, allegando ad id l. [magnam,] e quo aptior textus in c. [licet canon.] f per quem præfigitur terminus vnius anni accipiendi Ecclesiam parochialem ad se promouendum ad sacerdotium, cum pœna perdendi eam ipso iure, si non fiat intra illum sacerdos, & sic pro facto negatiuo, quæ tamen sine vlla præmonitione incurritur. Tum quia Panor. g probat illud dictum Innocentij etiam cum non apponitur terminus, non esse verum quo ad Deum, & in foro interiori, sed solum quo ad præsumptionem, & forum exterius.

8 Quarto, quod non obstat 2. oppositum, quia in casu nostro non agitur de expresso, & tacito simpliciter, sed de expresso per scripturam, & tacito, quæ longe differunt per prædicta, per quæ probatur aliam ratiõe militare in expressione per scripturam in tacita, quam in expressa verbo.

9 Quinto, quod non obstat tertium, quia illud verũ est in Principe, vel Monarcha non recognoscente superiorem, secus in inferiore, vt eleganter declarat Panormitanus. h conciliando duo dicta Innocentij, quorũ alterum posuit in capitul. [veniens,] i & alterum in dicto capitul. [diuersis,] adiecta illa ratione diuersitatis, quòd inferior non potest dispensare contra legem superioris, nisi causa cognita, etiam in casibus, in quibus ei conceditur dispensandi facultas, iuxta glossam solemnem, k etiam sit Legatus, à latere, singulariter dixit Innoc. l quem magnificauit Felynus. m Princeps autem, & Monarcha sine vlla causæ cognitione potest suæ legi derogare, iuxta prædictas ll. [quidam consulebant, & idem Vlpianus.] n Cum ergo Archiepiscopus esset inferior Papa, & Concilio, licet haberet facultatem dispensandi, & faciendi licentiam, non tamen videtur fecisse, cum non dixerit se facere, nec ad faciendum causæ cognitionem præmiserit, quod sufficere dixit Antoninus. o

10 Et quamuis replicari possit contra hoc, quod satis cognouit de causa, cum adeo ægrotum tenuerit in sua domo, quod in ea vitam finiuit, triplicari tamen potest quòd licet cognosceret ægritudinem, tamen potuit ignorare an æquè potuisset curari in sua ciuitate, vel diœcesi, ac in metropolitana, & præterea, quòd in hoc casu non sufficiebat velle dispensare, & dicere se dispẽsare, & dare licentiam, sed oportebat eum dare illam in scriptis, & quando datur alicui facultas, quam antea non habebat, cum aliqua qualitate, & forma, non valet actus ab eo factus virtute illius potestatis sine illa qualitate, & forma iuxta glossam singularem, & receptam, p quam putarunt singularem ibi Cardinalis & Panormitanus, q vbi Felynus, r & Iason, s & alij alibi, & videtur, quod prædictus Archiepiscopus non habebat potestatem dandi talem licentiam ante Concilium, & illud dedit illi eam cum modificatione, vt in scriptis faceret, & ita etiamsi expresse fecisset verbo, non potuit illa valere, neque prodesse.

11 Sextò, non obstat etiam quartum, quia quando æquitas non est scripta, & rigor sit, ille est præferendus, t Quando item æquitas est scripta in genere, rigor autem in specie, rigor præfertur æquitati, secundum resolutionem communem, u quam ponit Iason ibi, x & in nostro casu rigor est scriptus in specie, & æquitas nullatenus, vel in genere tantum.

12 Per hæc arbitror iudicem inferiorem teneri ad iudicandum secundum hanc partem posteriorem, sed quod forte supremus Monarcha, si palam esset prædicto Episcopo fuisse iustam causam manendi in ciuitate metropolitana illis quatuor mensibus postremis, & ipse bona fide manserit in ea, & domo archiepiscopali, putans id sibi licere, vt credendum est, quod adeo grauiter ægrotauerit, iudicaret pro Episcopo, vel eius successore, quisquis esset, siue fiscus, siue alius, attenta rei æquitate, & attenta l. prim. y cum citatis in ea & quod in foro conscientiæ, & coram Deo negligentia illa nulli pernitiosa videri possit, nec peruenisse ad culpam mortiferam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Cod. de fide instru. & l. 1. C. de iure, emphit. b In capitu. 1. de cens. lib. 6. c In capit. 1. de reform. sess. 23. d Argum. capit. final. de re iudic. lib. 6. e capit. de contract. & commu. stip. f De elect. lib. 6. g in reper. d. §. qui vero latissime à num. 19. vsque ad nume. 27. h In capitul diuersis fallacijs, de cler. conjug. i capit. fil. præsbyt. K in capitu. requiritis, §. nisi rigor. 1. q. 7. l in capitul. dudum 2. de elect. m In cap. quia ecclesiarum. numer. 32. de constit. n capitul. propósuit, de concess. præbend. o in d. capitul. veniens. p Clem. 1. de iure patron. verb. inhibentes. q in capitu. ad dissoluendum de desponsal. impub. & capitul. ex parte. de constitut. r Col. 4. s in l. vniuersa, C. de precib. Imp. offer. t l. prospexit. ff. qui & à quibus. u in d. l. placuit. x Numer. 3. y C. de legibus.

De præbendis, & dignitatibus.

SVMMARIVM.

Beneficio oblato, potest laicus, etiam citra animum accipiendi sacros ordines, velle statum clericalem, & dictum beneficium acceptare, vt ex illius fructibus honeste viuat, animo dum illud tenet, subeundi onera illi annexa, et eueniente casu necessitatis, ordines maiores accipiendi, illos accipere, vel (prout potest) beneficium dimittere, debet tamen dictum statum, et beneficium accipere principaliter propter Deum. 1

CONSILIVM I.

Quidã clericus habens simplex beneficium vult illud resignare, reseruata sibi honesta pensione, cuidam adolescenti pauperi non infimæ familiæ, qui cum non sit maior quindecim, vel sexdecim annis, nunquam cogitauit fieri, vel non fieri clericus, sed hac sibi occasione oblata, clericali tonsura insigniri, & beneficium huiusmodi ratione studij sibi resignari desiderat cum proposito oneribus eidem beneficio annexis satis faciendi, ad vlteriores tamen ordines promoueri in præsentia non statuit. Quæritur, vtrum hoc tuta conscientia fieri possit.

Respondeo

Respondeo primo, quòd pro parte negãte faciunt
tria. Primum est, quod Dominus Consulens est lai-
cus, & laicus est indignus beneficio Ecclesiastico. a
Secundum, quòd non licet laico desiderare clericatũ,
ut per eum consequatur reditus Ecclesiasticos, qm̃ de
siderat rem spiritualem, quæ est quiddam maius, &
dignius ad rem tẽporariam, quæ est quiddam minus,
& minus dignum, & ita peruertit ordinem rectum,
quo minora, & minus digna debent referri ad maio-
ra, & digniora, & non contra maiora ad minora, b
ut tradit in specie Caietanus. c Tertium, quod obtẽ
turo licitè beneficium debet inesse animus suscipien-
di ordines, etiam sacros, iubente superiore, ut colligi-
tur ex disputatione ipsiusmet Gratiani d præsertim
B in §. [uerum,] ut ex Gloss. solemni summæ eiusdem
dist. colligitur.
1 Secundò, quòd his non obstantibus pars affirmãs
est uera, & tenenda, tum per id quod nos præ omni-
bus aliis nuper scripsimus. e Tum quod licet laicus
nõ possit licite desiderare beneficia pro tempore quo
est laicus, & indignus eis, potest tamen licitè desidera
re illa pro tempore quo erit clericus, & D. Consulens
non uult habere beneficium præfatum pro tempore
quo est laicus, sed pro tempore quò erit Clericus, per
quod soluitur primum oppositum. Tum per id, quod
ibidem subiicimus, scilicet licere Laico mutare sta-
tum suum Laicum in Clericalem principaliter pro-
pter Deum, & minus principaliter ad consequendos
C reditus, quibus sustentetur ad Christianè uiuendum,
per quod soluitur secundum oppositum. Tum quod
obtenturo licite beneficium non est necesse habere
absolutam uoluntatem percipiendi sacros ordines,
etiam extante necessitate, uel utilitate Ecclesiæ, sed
sufficit habere uoluntatem absolutam subeundi om-
nia onera beneficio de præcepto incumbentia, tem-
pore quo illud tenuerit, & disiunctiuam assumendi
ordines sacros cum iussus fuerit id facere, necessitate,
uel utilitate Ecclesię imminente, uel relinquere bene-
ficium. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ex literis, de transac. & capitu. cum adeo, de res.
b cap. illud, & cap. solitæ, de maior & obed. c in 2.2. quę.
163. art. 1. d in 74. d. e in Misc. 30. de orat. D

SVMMARIVM.

1 *Idoneus reputatus ad clericatum assumendum, non ideo reputatur idoneus ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM II.

AN PRÆCEDENTE examine, cle
ricatus charactere insignitus, prouisus
de simplici beneficio, teneatur examini
iterum se subiicere?
1 Respondeo quòd sic, quia plura re-
E quiruntur ad hoc, ut quis sit dignus beneficio, quam
ad hoc, ut quis sit dignus Clericatu, ut nos probamus
in Miscel. de oratio. a & Miscel. 43. b

ALLEGATIONES.

a Num. 109. b Num. 3. in uit.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia sæcularia censenda, nisi ex fundationibus, vel quadraginta annorum præscriptione probentur regularia.*

A *Datarius Papæ non est iudex impetrantium beneficia, et* 2
si ante collationem ad vitandas lites summarie de pe
tentium se informet qualitatibus.
Consuetudo Gallicana ius coloratius habenti possessio- 3
nem adiudicat.
Prioratus multæ sæculares Ecclesiæ appellantur. 3

CONSILIVM III.

ECCLESIA N. prioratus uulgo nun-
cupata, collata fuit tanquam regularis
in titulum cuidam regulari, cuius pos-
sessione adepta, fuit per B. sęcularem sub
prætextu, quod sæcularia sæcularibus
B conferri deberent, petita, eo quod prædicta Ecclesia
semper habita fuit pro sæculari, & pro tali possessa
fuit. Quæritur quæ sint partes Reuerendissim. Datarii
in hoc casu.
1 Respondetur primò, quòd præsuppositis pro ue-
ris quæ supra narrantur, proculdubio censendum est
præfatam Ecclesiam debitam esse præfato B. Consu-
lenti. Tum per narrata in argumento, & casu. Tum
quia omne beneficium est censendum sæculare, nisi
ex aduerso probetur esse regulare, eo quod in erectio-
ne illius statutum fuerit, ut sit regulare, & seruiatur
ei per regulares, uel per 40. annos cõtinuos fuerit pos-
sessum à regularibus tanquam regulare, secundum
omnes, in quibus est Philippus Frãcus, a & irrefra-
C gabilibus rationibus probari potest, quod solum fun-
damentum sufficit B. Consulenti, etiamsi nihil peni-
tus probaret, attento quòd aduersarius non probat ul
lam erectionem, & fundationem eius, per quam con-
stet præfatam Ecclesiam fuisse pro regularibus insti-
tutam, neque per Regulares, & Religiosos admini-
stratam per 40. annos, imò neque per ullos. Tum quia
iure communi, eodemque antiquissimo, & sanctissi-
mo, omnia beneficia deberent conferri in tit. sæcula-
ribus, & regularia regularibus, vt palam est, & non
deberent desiderari, neque quæri modi, quibus tanta
iuris maiestas inuerteretur sine grandi causa, quia
hæc inuersio fuit magna pars hæresum ætatis nostræ,
ut grauissimi auctores testantur, nec puto ullum huic
nostro dicto contradicturum.
2 Secundo respondetur, quòd dubium ex hoc argu
mento resultans non est id, quod quęritur, sed an prę-
fato Consulenti Reuerendissimus Datarius teneatur
conferre pręfatam Ecclesiam, iuxta decretum Triden
tinum, & constitutionem Pii V. contradicente aduer
sario, cui iam collata est pręfata Ecclesia à San. D.N.
Ad quod respondetur primo, quòd sua Reuerendissi-
ma D. non est iudex competens ad declarandum, ad
quem illorum pertineat illa, nec etiam ad dãdum lite-
ras executoriales sine commissione speciali S.D.N. &
sine allegationibus, & probationibus legitimis, ut pa-
lam est. Secundo quod sacrosancta Sedes Aposto. tota
ętate nostra usque ad proxima tempora solita fuit cõ-
ferre beneficia omnibus petentibus ea, & asserentib.
uacare, & nec Datarius, nec Papa se immiscebat liti-
bus impetrantium, sed remittebantur ad iudices ordi
narios, uel commissarios, qui dirimerent eas lites, id-
que fiebat iure communi obseruato, nullo Canone
contradicente, & ita secundum ius commune non
possent B. Consulenti negari titulus, & litterę Apo-
stolicę, quibus ius suũ assequeretur, & tueretur co-
ram

ALLEGATIO.

a in cap. cum de beneficio, sub finem. de præbendis, lib. 6.

ram iudicibus competentibus. Tertiò, quod piè certe, ac cum magna utilitate Reipublicæ à paucis annis cępit induci, ne passim conferrentur beneficia omnibus petentibus à Sancta Sede Apostolica, ut euitarentur innumerabiles lites, quæ ex eo nascebantur: sed re maturè considerata, non quidem ad declarandum ius esse huic, uel illi, sed ad informandum se summariè de causa, ob quam conueniret conferre illa petētibus, qui certe stylus est utilissimus, & erit, saltem dum talis Papa, & talis Datarius, quales nunc sunt, rexerint.

3 Secundum quem stylum arbitror etiam, salua saniore sententia, Reuerendissim. Datarium debere concedere præfato B. Consulenti quod petit, per allegata in informatione illius, & in informatione eruditissimi Bisciæ, & etiam in principio huius nostræ, & per illam totius Ecclesiæ Gallicanæ consuetudinem, per quam adiudicatur possessio in primo capite possessorii habenti primo aspectu ius coloratius, quia tale uidetur habere præfatus B. Consulens cùm aduersarius nihil pro se uideatur probare, nisi forte quod Ecclesia appellatus Prioratus, quo nomine plures Ecclesias sæculares appellari non solùm in Catalonia, ut testatur in suis litteris Reuerendissimus, idemque eruditissimus Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis, sed etiam in Regno Nauarræ, Castellæ, & Lusitaniæ, palam, & notorium est.

SVMMARIVM.

1 *Edicto, vt vocentur concurrere volentes in collatione parochialis, vt præcipit sacrum Concilium, nisi in locis in quibus synodus prouincialis id postea statuit, non cogitur Episcopus.*

CONSILIVM IV.

QVÆRITVR, An Vacante Parochiali Ecclesia teneatur Episcopus per decretum Concilii Tridentini proponere edictum publicum.

1 Respondeo, quod non cogitur Episcopus, licet multum deceat, proponere edictum publicum, per prædictum Concilium, quia id non præcipitur in illo, nisi per Synodum prouincialem fuerit id post illud statutum, ut in plerisque locis est factum, sed tenetur nominare plures, nec potest impedire, ne alius, uel alii possint nominare intra decem dies examinandos, quos tenebitur examinare per se, uel Vicarium suum, & alios examinatores, ut palam ex præfato, a Concilio Tridentino colligitur.

ALLEGATIO.

a cap. 18. sess. 24. de reform.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Ecclesiasticum non est illud, quod sine Episcopi auctoritate reperitur institutum, seu quod à sola potestate laica sine iudicis Ecclesiastici interuentu potest conferri.*

2 *Sacerdotium tenetur assumere is, cui ob defectum sacerdotis data fuit capellania sacerdotalis, etiamsi non sit verè beneficium.*

3 *Defunctorum voluntatem non commutat Episcopus, sed supremus princeps, modo adsit causa.*

F

CONSILIVM V.

QVIDAM Testator fundauit sine authoritate ulla Ecclesiastica Capellaniam, & uoluit, ut in ea instituerentur ad præsentationem patroni ille, qui ex familia sua reperiretur in sacerdotio, possetque amoueri à dicta capellania ex causa ab eodem patrono. Accidit, quod uacante dicta capellania, nullus ex dicta familia inuentus est, qui esset sacerdos. Quæsitum est primo, an possit institui alius ex dicta familia, qui non esset sacerdos. Secundo, an ordinarius possit super hoc dispensare.

G

1 Ad respondendum quæstionibus propositis, præsuppono primò præfatam capellaniam non esse beneficium Ecclesiasticum, ut in casu simili ante hac respondimus, quia non est erecta authoritate iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed solum authoritate priuata laica testatoris, qui ratione sui patrimonij eam constituit, sine ulla authoritate ordinaria, uel delegata, iuxta ea, quæ notantur in cap. [cum dilectus.] a & quia constituta fuit eo modo, & ea conditione, ut patronus posset capellanum tollere à præfata capellania ex causa, quæ sibi legitima uideretur, quod fieri non poterat, si capellania fuisset beneficium Ecclesiasticum, quoniam illud, saltem si est sæculare, non potest auferri, sine causa per Ecclesiasticum iudicem cognita, quia talia sunt perpetua, iuxta capitul. [inuentum.] b

H

2 Secundo, præsupposito eo quòd prædiximus, respondeo ad primam quæstionem, quod nominatio prædicta, à præfato patrono facta, est ualida, quia præsentatus est de parentela fundatoris, & est clericus habens qualitates requisitas ad nominationem per clausulam fundatoris, cum non inueniatur in parentela presbyter, nec alius constitutus in ordine sacro, sed præfatus nominatus peccabit acceptando eam sine proposito efficaci assumendi presbyterium, & residendi eo modo, quo iussit testator, quia erit capellanus uerus, & obligatus ad assumendum presbyterium, cum iam iustam habeat ætatem, & non sufficit ei tantum alius ordo sacer, & obligatur ad residētiam personalem.

I

3 AD SECVNDAM respondeo, quod ordinarius non habet potestatem mutandi uoluntates defunctorum, c & per consecutionem non posset ordinarius etiamsi esset Episcopus, præfatam dispensationem facere.

AD TERTIAM, quæ implicite uideri potest quæri, scilicet, an Papa possit iustè dispensare super hoc, & an id iuste possit ab eo peti, respondeo quòd non, nisi iusta causa ad id accesserit, quoniam licet Papa, & Princeps non recognoscens superiorem possit uoluntates defunctorum sibi subditorum in rebus sibi subditis mutare iusta de causa, per ea quæ late notantur in dict. [clement.] & in cap. [quę in Ecclesiarum.] d & in l. 1. e adiunctis allegatis per eius Glossam, f id tamen fieri debet iusta de causa, quia morientibus libera est de rebus suis ordinandi facultas. g Salua, & cæt.

K

ALLEGATIONES.

a de iurepatron. b 19. q. 7. cap. satis peruersum, 56. distin. c clem. quia contingit, de relig. domibus, cum ei concordantibus. d de constit. e ff. de administr. rerum ad ciuitatem pertinentium. f & in l. legatam, eodem tit. g l. 1. C. de Sacrosanctis Ecclesijs.

A

SVMMARIVM.

1 *Missam quotidie dicere non tenetur capellanus prouisus de capellania instituta cum onere dicendi Missas indefinite.*

1 *Obligatio celebrandi non inducitur ex eo, quod capellanus putans se sic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit.*

3 *Missam quotidie dicere ex fundatione capellaniæ obligatus, excusatur, si omni hebdomada ex causa honestatis, vel deuotionis augendæ, semel, & aliquando bis omittat, cùm talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honeste, & deuote potest. num. 3.*

CONSILIVM VI.

RELIQVIT testator bona reddentia 830. solidos annuos pro una Capellania ad dicendas Missas, non expresso numero earum, quas teneretur dicere Capellanus, & qui eam accepit, dixit annis uiginti quotidie Missam, putans se teneri ad celebrandum quotidie. Estque constitutio synodalis, quæ dictat, eum qui tenet Capellaniam non reddentem ultra 500. solidos, teneri ad dicendum unam Missam in Hebdomada pro singulo centenario solidorum. Quæritur an prædictus Capellanus teneatur ad celebrandum quotidie, eo quod uiginti annis ita celebrauit.

1 Respondeo primo, quod prædictus Capellanus non tenetur ad celebrandum quotidie, eo solo, quòd celebrauit quotidie uiginti annis. Tum quia ipse non se intendit obligare ad maius onus quàm sit illud, ad quod eum testator obligauit, & actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. a Tum quia possessio 20. annor. non sufficit ad inducendam præscriptionem obligatoriam in rebus Ecclesiasticis. b Tum quia soluens per errorem, & ignorantiam repetit solutum. c

2 Secundo, quod non tenetur ad celebrandum quotidie per solam clausulã testatoris, qa id nõ expressit.

Tertio, quod etiam si expressisset, ut quotidie celebraret, non tamen teneretur id facere, per capitul. [significatum.] d

[Quarto, quod per prædictam constitutionem uf teneri ad celebrandum, quoties honestè, & deuotè id facere potuit. Tũ quia constitutio habet, aut certe clarè significat teneri capellanos ad celebrandum semel in hebdomada pro centenario centum solidorum reditus capellaniæ, & ad celebrãdum quinquies in hebdomadas, qui habet capellaniam reditus 500. Tũ qa licet ipse non teneatur ad dicendum unã in qualibet hebdomada pro quolibet centenario solidorũ annuorum, cum si ad id teneretur, oporteret eũ dicere octo saltem Missas in Hebdomada, quod non potest, tenetur tamen dicere, quod potest deuotè, & honestè, per dictum cap. [significatum,] e

3 Quintò, quod potuit ipse tpe præterito excusari, & ẽt nunc omittendo vnam, vel interdum alterã Missam in hebdomada, modo id non faciat cã voluptatis, vel curiositatis, vel cupiditatis ludendi alea, tpe quo illam dicturus erat, sed cã honestatis, aut augẽdi deuotionem, uel alia simili, ob notata ubi supra. Salua, &c

ALLEGATIONES.

a l. in agris, ff. de acquiren. rerum dom. cap fi. de preb. b cap. de quarta, cum ei adnot. de pręs. c l. 1 ff. de conditione indebiti. d cum ei adno de pręb. e & ei adnotata.

SVMMARIVM.

Beneficium Ecclesiasticum debet esse, & perpetuum, & Ecclesiastica authoritate fundatum, nec sufficit, quod instituatur ab Episcopo, si de priuatis bonis vti à priuata persona instituatur. 1

Nominatus ad beneficium sacerdotale ætatis ad suscipiendum presbyterium esse debet legitimæ, & in proximis temporibus ordinari. 2

CONSILIVM VII.

B

DE CAPELLANIA Sacerdotali relicta cum iusto salario, & facta facultate hæredi præsentandi, & etiam destituendi quando uolet.

1 Ad quæstionem præfatam respondeo primò, hanc capellaniam, quam testator appellat beneficium presbyterale, non esse propriè beneficium Ecclesiasticum; quia non est perpetuum, nec authoritate fundatum Ecclesiastica, quia potest tolli sine culpa, & causæ cognitione; & beneficium Ecclesiasticum propriè dictum debet esse perpetuum, & authoritate Ecclesiastica fundatum, a & nos post Petrum ab Ancharano, b & Felinum c profundè tradidimus olim. d Nec obstat, quod testator, qui fundauit eam, erat Episcopus, quia non fundauit

C

Episcopali authoritate, sed priuata, & communi laicorum, qua poterat, uti de bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus, vt post alios tradimus in tracta. de reditibus Ecclesiasticis, e & probatur in cap. [quia nos.] f

2 Secundò, quòd capellanus nominatus à patrono debet esse ætatis legitimæ ad presbyteratum suscipiendum, & quod suscipiat illud in proximis statutis à iure temporibus, & non oportet quod sit actu presbyter, g quæ recepta sententia est in prædictis capitul. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a cap inuentum, 16. quest. 7. & cap. satis peruersum, 56 distinct. b in cap. de regul. iur. c in cap. postulasti, de rescr. d in rubr. de prębend. e quest. 1. mon. 19 num 1. f de testa. & 12. q. 3. cap. 1 & 2. & q. 5. cap. fixum. g cap. ei cui, de pręb. lib. 6. & in cap. 2. de instit. eod. lib.

D

SVMMARIVM.

Beneficiorum sacerdotalium, si actu requirant sacerdotium, non sacerdoti facta collatio, nulla est, adeo vt possit declarari illa vacare, & cõdemnari collatarius ad restitutionem fructuum, ac etiam distributionum, nu. 3. alias sufficit quod collatarius habeat legitimam ætatem pro eo suscipiendo, num. 1. & 3. potest tamen cogi ad illud suscipiendum etiam per priuationem, numero 4. 1

E

Dignitates in collegiatis, & Cathedralibus obtinentes, si ordinem illis annexum non assumant, post annum amittunt vocem in Capitulo, & dimidium distributionum, etiam si horis intersint, & officium recitent, numero 3. & 5. 1

Intellectus Concil. Trident. sessio. 22. capit. 4. non est, vt collatarius actu habeat ordines, & alias qualitates beneficio annexas, sed ætatem, & habilitatem ad hæc habendum. 2

Beneficia non perduntur ipso iure, nisi in casibus à iure requisitis, sed nec quis debet illis priuari, nisi ex magna, & iusta causa. 4

CONSILIVM VIII.

ECCLESIA collegiata B. Nicolai, quæ capella regia est ex fundatione, & dotatione Caroli II. habet ex dispositionibus, & ordinationibus dicti Caroli centum clericos, nō computato Priore, sub cuius regimine dicti clerici persistunt. De quibus centum clericis 42. sunt canonici, ex quibus unus est thesaurarius 28. dicūtur clerici mediocres, & 30. Clerici infimi. Insuper ex dispositione dicti Caroli ex dictis 42. Canonicis thesaurarius, & 16. Canonici sunt Sacerdotes, diaconi septem cum cantore, & Subdiaconi quinque cum succentore, eademque Caroli dispositione Prior in dextro choro superiori stallo sedet, thesaurarius uerò in sinistro, & iuxta Priorem in dextro cātor, & iuxta thesaurarium in sinistro succentor. Collationē uerò tā Prioratus, quā Canonicatuū, Thesaurarii, & Cantoris, & succentoris dictus Carolus sibi reseruauit. Defuncto Priore tunc tpis dictæ Ecclesiæ collegiatæ, uacauit Canonicatus Thesaurarii, de quo fuit prouisus à Vicerege quidam Titius, qui dictum Canonicatum resignauit in manibus dicti Viceregis, qui illum contulit cuidam Aemilio, reseruata ipsi Titio aliqua pensione, cuius prouisionis uigore fuit immissus in possessiōnem, sede adhuc Prioris uacante. Debet etiam dictus Thesaurarius, tam ex forma constitutionis Regis Caroli, quam iuris communis, accedere ad omnes Horas Canonicas diuinas, & nocturnas. Hodie per modernum R. D. Priorem extitit compertum, quòd dictus Aemylius thesaurarius non est sacerdos, nec recitat officium, nec scit illud recitare, nec ordinare, item non accedit ad Ecclesiam prædictis horis.

Quæritur, an dictus Aemilius Canonicus, & Thesaurarius prædictus, stantibus præmissis, possit de dicto Canonicatu, & Thesauraria à R. Priore priuari, & condemnari ad restitutionem fructuum per ipsum perceptorum. Nam uidetur dicendum, priuandum eum, cum licet habeat ætatem, nō tamen habeat alias habilitates à dictis constitutas, & à iure requisitas circa scientiam, a iuxta Concilium Tridentinum. b & per consequens non fecit fructus suos, & ad illorum restitutionem tenetur.

1 Ad solutionem quæstionis necessaria erat Caroli prædicti constitutionis copia, seu clausulæ obligantis thesaurarium, & sexdecim Canonicos ad presbyterium, quia illa obligatio potuit poni dupliciter. Primò, quòd hi, quibus sunt conferendi, debeāt esse actu presbyteri tēpore collationis. Secundo, quod habeant ætatem habilem ad suscipiendum presbyterium, iuxta notata in cap. [cui de non sacerdotali,] & capit. [ei cui,] c in cuius glossa d notat hoc Dominicus. Et si primo modo esset annexus ordo, collatio facta prædicto Aemilio non ualuisset, si autem secundo, ualuisset quidem, sed post annum perderet suffragium, siue uocem in Capitulo dandam, & dimidium distributionum quotidianarum. e

2 Secundo, quod prædictum f Concil. Tridentin. nō uidetur obstare proximo dicto, quatenus sub fine innuit, quod collatio dignitatum, personatuum, & aliorum beneficiorum Ecclesiarum cathedralium, & Collegiatarum in posterum facienda non ualeat, nisi iustam ætatem, & alias habilitates ad id requisitas habeant, non inquam obstare uidetur, quia non statuit, quod debeant habere actu ordines, uel alia, sed dēant

F habere ætatem, & habilitates ad habendum ea, quod uidetur praxis Curiæ seruare, conferuntur enim in ea passim dignitates prædictæ, & alia beneficia Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum non habentibus actu ordines, quos ea requirunt, modo habeant ętatem iustam, & alias qualitates requisitas ad hoc, ut sint habiles ad eas accipiendas.

3 Tertiò, quod si prædictæ thesaurariæ ordo presbyteratus est annexus primo dictorum modorum, i. quod is cui conferenda est illa, debeat esse actu presbyter, prædictus Dominus Prior potest declarare ipsum nec esse, nec fuisse thesaurarium, imò toto tempore, quo illam tenuit prædictus Aemilius, uacasse & nunc uacare. Potest etiam condemnare ad restitutionem omnium fructuum, & distributionum quotidia-

G narum ab ipsō perceptarum, eo quod sine ullo titulo Canonico eam tenuit, & tenet, contra cap. 1. g

Quarto, quòd si prædictæ thesaurarię ordo presbyterii est annexus secundo modo prędicto, prędictus Dominus Prior potest eum declarare non habere uocem in Capitulo, & perdidisse, ac perdere dimidium distributionum quotidianarum etiam diebus, quibus interest diuinis officiis, & quibus recitauit Horas canonicas, & condemnare ipsum ad restituendas eas per dict. clem. h

4 Quinto, quòd prędictus Dominus Prior potest prędictum Dominum Aemilium cogere ad addiscendum modum recitandi Horas, si nescit, sub pœna priuationis thesaurarię, quia qui habet beneficium Ec-

H clesiasticum, & nescit ea, quę illud requirit, tenetur illud in utroque foro relinquere, aut discere illa quę illud requirit ad iustam illius administrationem, iuxta Panormitanum receptum, i & fundatum per l. [idem iuris,] k & latius tradita à nobis capitul. [si quando.] l

Sexto, quòd si collatio thesaurarię facta prędicto Aemilio, ipso iure ualuit, licet forte iniusta fuerit, non debet tamen ea priuari, si monitus uult discere modum recitandi Horas Canonicas, & alia suo necessaria officio, & facere illa, quę illud requirit, quia beneficia ecclesiastica sunt perpetua, & non perduntur ipso iure, nisi in casibus in iure expressis, argum. Glossę solemnis m & non debent tolli per sententiam iu-

I dicis sine graui, & iusta causa. n

5 Septimo, quòd prędictus Dominus Prior potest condemnare prędictum Aemilium ad restitutionem omnium fructuum perceptorum pro tempore, quo non recitauit Horas canonicas, per o Concilium Lateranense, & per Extrauagantem Pii V. quorum tenorem posuimus in Manu. p & ad distributionum quotidianarum restitutionem pro tempore, quo non interfuit diuinis, etiam si in eo recitasset horas, per capit. 1. q & etiam ad restituendum dimidium distributionum perceptarum post annum suę promotionis, etiam pro tempore, quo interfuit diuinis, & recitauit Horas, per clem. r Salua, &c.

K ALLEGATIONES.

a capitul. 4. sessīon. 22. b in fin. c de presbyter. libro sexto. d 2. numero 11. & 12. e per clement. ut ij qui, secundo responso, de ætate, & qualitate. f capitul. 4. g de regulis iuris, libro sexto. h ut ij qui, secundo responso. i in capitul. uenerabilis, de præbendis. k ff. ad legem Aquiliam. l de rescriptis, & capitul. inter uerba. 11. quæstio. 3. m capitul. final. de iurepatronat. n capitul. inuentum, 16. quæstio. 7. & capitul. satis peruersum. 56. distinctio. o §. statuimus, sessio. 9. p capitul. 25. numero 122. q de cleric. non resident. libro sexto. r secunda, responso secundo, de ætate, & qualitate.

SVMMARIVM.

1 *Commenda duplex, perpetua, & temporalis, per primam acquiritur titulus, & fructus, potestasque faciendi, quicquid potest titularis, præter excepta in litteris commendæ, at per secundam, nec acquiritur fructus, nec ius in beneficio, nec est Prælatus, sed procurator cum legitima administratione beneficij. 2.*

3 *Dispensatio ad vnum beneficium obtinendum expirat eo ipso, quod talis obtinuit commendam, si sit perpetua, aliàs non.*

CONSILIVM IX.

AN DISPENSATIO ad unum beneficium expiret per acceptationem alterius collati in commendam?

1 Respondeo primo, duplicem esse commendam, uel collationem beneficii in commendam factam, alteram temporalem, de qua disponit cap. [nemo deinceps.] a & etiam illa, per quam beneficium litigiosum commendat ordinarius alicui, ut seruiat ei lite pendente, iuxta notata in cap. 2. b & per quam hodie post Concil. Trid. c commendatur Ecclesia parochialis per uiam uicariæ, donec illi de rectore prouideatur, & per quam Papa solet aliquando beneficium sibi reseruatum uacans commendare alicui, donec ipsum alicui conferat, de qua loquitur Dominicus. d

2 Altera est perpetua, per quam Sedes Apostolica confert beneficium in commendam quo ad uitam commendatarii, de qua loquitur cap. [illud,] & cap. [qui plures.] & e Panor. f & alii, quos refert Decius g & latius Ludouicus Gomezius h in quibus locis resoluit, quod huiusmodi commendæ perpetuæ, quę causa ętatis passim fiunt per Sedem Apostolicam, habentur pro prælatis, & faciunt fructus suos, & possunt facere, quicquid possunt titulares, exceptis iis quæ per literas commendatorias excipiuntur.

Secundò, quòd commenda temporalis ad certum tempus facta non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus suos, neque est prælatus beneficii, sed procurator, habens tamen legitimam administrationē, ut determinat Dominicus i post DD. de Rota, quem sequitur Ludouicus Gomezius. k

3 Tertio, quòd ex his infertur respondendum esse quæstioni D. Consulentis per distinctionem, scilicet, quod si præfatæ commendæ erant temporales, non fuit per illas extincta dispensatio, si autem perpetuæ, sic: nam prædictus Ludouicus, l ait post Collectaneum, quod capit. 1. m habet locum in commenda perpetua. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De electio. lib. 6. b ut lite pendente. libr. 6. c sess. 24. cap. 18. de refor. d in dict. cap nemo deinceps numer. 6. e capit. relatio 21. quæstion. 1. f in capitul. querelam de ele. g in capit. quoniam Abbas. de offic. deleg. & in capitul. edoceri, de rescr. sub finem. h in reg. de infir. resig. quæstion. 13. & de triennn. possess. quæstion. 5. i ubi supr. k in locis supradictis. l in prædicta regu. de triennn. quæstion 5. pag. 13. m de filiis presb. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura personalem residentiam non requirentia, vsque ad competentem tantum sustentationem, licitè conferri possunt, secus si excedant, possuntque cogi beneficiarii, ut superflua resignent.*

Intellectus Concilii Triden. sess. 24. cap. 17. de reformat. 1

CONSILIVM X.

QVÆRITVR, an quis possit habere plura beneficia non requirentia residentiam personalem.

1 Respondeo, quod est tutus, modo talia beneficia non requirant residentiam personalem, & requirantur ad honestam sustentationem illius, qui ea obtinet, imò & ualet collatio ei facta de alio beneficio superfluo ipso iure, licet peccaret retinendo illud cum aliis, & cogi posset relinquere illud, aut aliud, uel alia ex eis, donec redigeretur ad sufficiens, uel illa plura quæ illi ęquipollerent, quia hoc licebat iure antiquo, quod non est mutatum per prędictum Concilium, & ita standum est illi. a

ALLEGATIO.

a l. præcipimus. C. de appellat.

SVMMARIVM.

Beneficium seu præstimonia plura ante Concilium obtenta, & iustam sustentationem excedentia, si superflua pauperibus dentur, retineri possunt, secus de post obtentis, quia vno, vel duobus, quod vel quæ sufficiant, retentis, reliqua sunt dimittenda. 1

Pensio etsi non dicatur beneficium strictè, tale tamen est præstimonium. 2

CONSILIVM XI.

QVIDAM habens plura beneficia simplicia, & pręstimonia, quam suę sustentationi honestę requirantur, quęrit quid facere debeat.

1 Respondeo, quòd multum refert an consulens obtinuerit prædicta beneficia ante Concilium Tridentinum, an post illud, quia secundum opinionem Cardinalis, a quam semper soleo sequi, & laiè explicaui in repet. cap. [ad hęc.] b & retuli in Manual. c potest ea tenere, modo non plus in se sustentando, quàm requirit decentia suæ personę, & reliqua piis operibus impendat, si uerò ea obtinuit post Concilium Tridentinum non potest retinere, nisi unum illorum, uel duo, quod uel quę sufficiant sibi honeste sustentando, per Concilium Tridentinum d etiamsi sint simplicia, & compatibilia:

2 Et licet pensiones strictè non dicantur beneficia ecclesiastica, pręstimonia tamen talia sunt, Panormitanus receptus determinat, e Felynus f Quantum uerò sufficiat ad honestam sustentationem consulentis, ipse uiderit, consultis uiris prudentibus, & Deum timētibus, super quo uidere poterit quę nos post multas consultationes scripsimus in miscel. 62. g Salua, & cętera.

ALLEGATIONES.

a in clem. gratiæ, de resc. b de præb. c cap. 25. nu. 128. d sess. 24. cap. 17. de reform. e consi. 47. par. 2. f in cap. postulasti. de rescr. g de oratio. per totum.

SVMMARIVM.

Obtinens plures parochiales sine dispensatione, fit inhabilis ad illas, & alia quæcunque beneficia obtinenda, & vltimo loco adeptæ reseruantur collationi Papæ, & collatio facta de illis ab ordinario est nulla. 1

CONSILIVM XII.

QVIDAM A. obtinuit tres Parochiales Ecclesias à Sancta Sede Apostolica, & intra annum ad presbyteratum non se fecit ordinari, & nihilominus eas retinuit, possedit, & fructus earum percepit decem annis. Quęritur an incurrerit inhabilitatem ad aliquam illarum obtinendam, & an ordinarius illas renunciatas in manibus eius possit conferre alicui.

1 Respondeo, quod hæ duę quęstiones sunt graues, & quarũ decisio requirit hominem maiori otio, quàm quod est mihi, fruentem, pręterquam quod uotis meis ex parte repugnat illarum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua sum in eum, qui mihi eam imperat, hæc pauca respondeo. Primo, esse distinguendum an præfatus A. obtinuisset eas cum Papæ dispensatione, an uero sine illa. Secundò, quòd si absque dispensatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illa, & alia quæcunque beneficia obtinenda, per Extrauag. [execrabilis.] a Et quod postremo loco adeptæ fuerunt reseruatæ collationi Papæ, secundum Glossam Zenzelini, quam habet Extrauagans Ioan. 22. quam & nos sequimur in repetitio. capit. [accepta,] nuper Romæ impressa, b licet Glossa Gulielmi, quam habet inter Extrauagantes communes, putet etiam alia esse reseruata, & consequenter solus Papa potuit prouidere de illis, & collatio facta de illis ordinario fuit nulla.

ALLEGATIONES.

a Ioan. 22. §. porro, de præbend. b in solutio. 10. opposit. num. 31. de restitut. spoliat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium simplex sufficiens habens, secundum simplex licitè quidem, & sine peccato retinere non potest, per adeptionem tamen secundi non inducitur vacatio primi, num. 3. & hæc est communis, num. 4. licet Innocentius, & quidam alij contrarium putauerint, numero 2. nisi quando secundum est primo vniforme, & sub eodem tecto, num. 4. vel in eorum fundatione aliter sit statutum, vel sit regulare, num. 5. vel agatur de expectatiuis, num. 1. quarum ius cum sit ad rem, facilius perditur, num. 7. sed nec per Concil. Trid. inducta fuit in beneficijs simplicibus talis vacatio, num. 6.*

3 *Pœnam priuationis aliquem ipso iure incurrisse non est dicendum, nisi id sit expressum in iure.*

5 *Vacatio beneficii ipso iure non facilè extendenda est ab vno casu ad alium.*

CONSILIVM XIII.

IN habens unum beneficium simplex, si acquirat alterum sufficiens, perdat ipso iure prius?

1 Pro parte affirmante facit in primis, quòd omne beneficium, quòd est sufficiens alicui, est incompatibile cuilibet alij quamlibet simplici, & paruo, quoad ipsum qui habet illud, iux. Glo. singularem, & receptam, a quæ habet peccare mortaliter eum, qui habens beneficium sufficiens, retinet alterum, cuius sententia redacta est in Canonem à Conc. Trid. b & habens incompatibile beneficium perdit illud per adeptionem alterius incompatibilis, c per locum à simili, uel identitatis, ut ita dicam, & rationis.

F Secundo, quòd clem. [gratię.] d habet habentem expectatiuam ad aliquod beneficium perdere illã per adeptionem alterius incompatibilis illi, & per prædictum Concil. Triden. omne beneficium sufficiens alicui est incompatibile cuilibet alij quamlibet simplici quo ad ipsum, ut prædictum est, ut etiam nos asseruimus in Miscell. 61. e

2 Tertio facit opinio celebris Innocentij, f quam uidetur sequi Glossa præfata, g super qua Barbatius dixit illam esse ueriorem quam contrariam, & eam sequitur Rebuffus, h qui, i in specie uidetur quęstionis huius partem affirmatiuam asserere.

Quarto facit desiderium illud sanctum, quod traxit Rebuffum in hanc sententiam, scilicet ut refrænentur à pluralitate beneficiorum, qui ad eam aduolant, ob quam certè causam ipse quoque uellem hanc partem esse iuridicam. k

3 Quibus tamen non obstantibus tenenda uidetur pars negans, scilicet, quòd non perdit ipso iure, sed ꝙ per sententiam cogi posset relinquere alterum. Primo quidem, quòd non est dicendum aliquam pœnam ipso iure in aliquo casu incurri absque iure, quod expressè id statuat, iuxta Glossam celebrem, & receptam, l pro qua est aptus textus in auth. m At nullum ius Pontificium hoc hactenus statuit: ergo, &c.

Secundo, quòd pœnæ non sunt extendendę ad aliũ casum, n etiam ex similitudine rationis, immò nec ex identitate rationis etiam omnimoda, secundum Glossam singularem, & receptam, o & resolutioné D. Antonij, p & Dominici, & Perusini, q alios multos referunt super d. Gl. nisi occurrat aliquid aliud de eis, quæ ponunt Dominicus, & Perusinus ibidem. At nullus Canon inuenitur, qui pœnam perditionis ipso iure infligat in hoc casu, nec alio huic simili, & cuius eadem omnino ratio habeat locum in hoc, & minus quod cum omnimoda ratione cõcurrat aliquod aliud ad talem perditionem requisitum, ergo non est facienda.

4 Tertio, quòd communis opinio contra Innocentium in hac re satis uacillantem, q & Imolensem r tenet, quod unum beneficium simplex, non uacat ipso iure per adeptionem alterius, nisi sit uniforme sub eodem tecto, iuxta casum singularem. s

Quarto, quòd etiam si nec Panor. cuius opinio est communis, neque alius præfatam conclusionem assereret, cogeremur tamen asserere per prædictas rationes irrefragabiles, & per cap. [pręterea,] t etiam per locum ab speciali, u quibus non potest responderi, nisi à regulis iuris sine efficaci ratione deuiando.

Quinto, ꝙ hanc opinionem Panormitani communem uidi firmiter ante quadraginta annos teneri plegendo, disputando, & consulendo in quatuor Academijs

ALLEGATIONES.

a in dict. cap. dudum, 2. de elect. uer. retinere. b Sessio. 24. cap. 17. de reformat. c capit de multa, de præbend. d de K rescript. e de oratione. f in capit. fin de cler. non resid. g clement. gratia. h in praxi benefic. tit de dispensatione ratione ætatis, numer 6. i numer. 7. k argum. cap quia initium, & cap. cum iam dudum, de præbend. & principij Extrauagan. Ioan 22. l in cap fin. de iurepatron. m de non eligendo secundo nubentes, §. cum igitur, sub fin. uersic. sicut si patres, & in l si quis, ff. de relig. & sumptibus fun. n cap. pœnæ, de pœnitent distinctio. 1. l. præses, ff. de pœnis. o in cap. 1. uer. Italiæ, de temp. ordin. lib 6. p in cap. fin. de consuetud. q in cap. de multa, de præbendis. r in cap. fin de cler non resid. s in cap. literas, de concessio pręben. & clement. fin. de prębend. t & cap. referente, & capit. de multa per locum ab speciali, de præbend. & per dict. capitul. literas. u de concessio. prębend.

mijs celeberrimis,scilicet Tholosæ,Cathurci,Salmanticæ,& Conimbricæ: nec in tota ætate mea vidi, nec audiui contrarium seruatum in Vrbe,nec in orbe,neque ex hoc capite impetratum esse beneficium simplex alicuius tanquam uacans iure communi, quod addo propter aliqua beneficia simplicia, in quorum fundatione particulariter statutum est,vt vacent alio quocunque beneficio quæsito.

5 Sexto,quòd esto ius commune habeat beneficia, quę sunt incompatibilia propter suam naturam intrinsecam, & principalem, quia sunt regularia,uel requirentia residentiam personalem, uacare propter alterius assecutionem,multum esset circunspiciendum an esset extendendum,cum sit pęnale,ad casum nostrum in quo beneficium sufficiens non est ob suam naturam principalem incompatibile minus sufficienti,sed per accidens,& minus principaliter, eo quòd sufficit ei,qui habebat illud insufficiens: cum ea quæ per accidens,ac minus principaliter contingunt,non sint attendenda, arg.l.si quis nec causam, a & multorum, quæ per Iasonem ibi congeruntur,aut certè saltem minus quam quę principaliter aguntur,ut eruditissimus Alciatus eruditè ibidem dixit. Septimo,quòd quærenda est pax,& fugiendæ lites,iuxta procemium Gregorianum,& illud Apostoli:[Mutuam & continuã charitatem inter uos habentes:] & si S. D. N. declararet partem affirmatiuam esse ueram,innumeræ lites orirentur impetrantibus pauperioribus beneficia multorum ditiorum, qui profectò palam cum beneficijs sufficientibus retinent alia minora vbique gentium.

6 Octauo denique,quod qui tenuerit partem affirmatiuam esse uerã cogetur per prædictum Concilium Tridẽtinum tenere, quod etiam ante Concil.Triden. solebant uacare:quia ante illud erat peccatum mortale retentio insufficientis cum sufficienti, iuxta prædictam glossam singularem receptam, quòd tamen nemo unquam,ut arbitror,ante illud dixit.

Ad primum oppositorum respondetur concedendo assumptum,scilicet, quòd omne beneficium sufficiens est incompatibile alij quamlibet simplici:negando tamen quòd omne beneficium incompatibile vacet ipso iure per adeptionẽ cuiuslibet alterius incompatibilis ei, quia illa pœna nullo iure hactenus imposita est,per prędicta,& iure mirari licet de Andrea Siculo,& Rebuffo,qui tantopere suam opinionem fundauerunt in d.cap.de multa.Tum quod de solis ecclesijs parochialibus, dignitatibus, personatibus & officijs statuit, in quibus longè maior ratio illam pœnam statuendi occurrebat. Tum quod per locum a speciali irrefragabili cõtra ipsos retorqueri potest. Tum quòd pœnæ extra suum casum nullatenus extendi debent, per prima duo fundamẽta pro parte negante adducta.

7 Ad secundum respondet Panormitanus recep. b quod prędicta clem.gratiæ,non loquitur de beneficio iam quæsito,sed de quęrendo,& ita de iure ad rem,& non de iure in re,& illationem ab altero illorum ad alterum esse infirmam,palam est uel ex eo,quòd monachus & seruus possunt domino,& monasterio in altero præiudicare,& in altero non,iuxta Innocentium c & Baldum. d Ad tertium respondetur primo,quòd Innocentius non firmiter asserit id quod dicit,sed solum per uerbum [videtur;] & merito: quia nullo firmo fundamento nititur,solum enim citat not. in cap. ex tuæ, e cuius tamen glo. f clarè significat, & per sequentem §. efficaciter probat illius contextum non agere de priuatione ipso iure,sed per sententiam. Secundo,quòd opinio Innocentij etiamsi esset asserta,ta-

A men cum eam tanquam doctor scripserit, nil impedit quo minus per firmos textus & rationes discedamus ab eo, g etiam si suam constitutionem declararet exemplo Hostiensis. h Ad quartum respondeo,laudandum esse zelum Rebuffi, & adeo quidem, quòd ante sesquiannum proposui persuadere Reuerendissimo Datario libellis supplicibus,ut adderet hanc iuris vacationem,sed non fui ausus propter timorem multitudinis litium inde gignendarum,in qua fundo vltimum argumentum pro parte negante factum. Per quæ omnia credo firmiter, attento iure hactenus statuto, partem negantem esse ueram, & non fore utilè paci Reipublicæ Christianæ partem affirmantem nouè statuere. Salua meliori sententia &c.

B

ALLEGATIONES.

a ff.de reb.cred. b Vbi supra. c in cap. cum olim,de priuileg. d In l.seruis.C.de pact. e Eodem tit. f In verb.expoliari. g Argument. capitu. capellanus,de ferijs. h In cap.1.de concessio.præbend.libr.6.

SVMMARIVM.

Possidens Archidiaconatum litigiosum, illum perdit, si postea acquirat titulum, & pacificam possessionem alterius similis non litigiosi: & si contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis, secus autem, si primo obtinet titulum non litigiosi, & postea titulum, & possessionem secundi litigiosi, & demum pacificam C *possessionem primi non litigiosi.* 1

Dimittens quis beneficium litigiosum, siue non litigiosum, quod credebat uacare per assecutionem, secundi incompatibilis bona fide adepti, si postea detegat se de secundo non esse sufficienter prouisum, potest ad primum redire. 2

CONSILIVM XIIII.

QVidam N.de mense Februarij 1561. impetrauit a Sede Apostolica unum Archidiaconatum cuiusdam cathedralis cum plurib.alijs beneficijs simplicibus,postmodum, uidelicet de mense Octobris D 1562. fuit etiam prouisus per ordinarium de alio Archidiaconatu alterius cathedralis,& statim possessione illius habita,fuit sibi mota lis.expeditis autem literis super d.primo Archidiaconatu habuit possessionem pacificam illius, & etiam fructus, quam adhuc continuat, prout etiam continuauit possessionem dicti Archidiaconatus litigiosi usque ad annum 1570.

His stantibus,quæritur an prædictus N.fuerit effectus [execrabilis,] ita ut uacent beneficia prędicta incompatibilia, quæ retinuit, ad hoc,ut etiam teneatur ad restitutionem fructuum? In quo pro affirmatiua uidetur tenendum, quia per assequutionem secundi uacat primum,& per retentionem eorum uacant omnia. Non obstat quòd dictus secundus Archidiaconatus E fuit factus litigiosus,quia respondetur, quòd obiectum procederet, si possessio illius ultimo loco capta fuisset,sed mihi præsupponitur,quòd postquam exponẽs possidebat Archidiaconatum litigiosum, adeptus fuit possessionem dicti primi Archidiaconatus pacificam,& nõ dimisit Archidiaconatum litigiosum, prout dimittere tenebatur,ne fieret [execrabilis,] & si ille erat litigiosus, tanto libentius ab exponente dimitti debebat,illud enim de lite,quod excusat ab execrabilitate, procedit quando mouetur lis super beneficio postea obtento,illa ratione, quia cap. de multa,& extrauagans

trauagans

trauagans [execrabilis,] mandant dimitti primum be F neficium, si quis uelit assequi secundum, nec uidetur honestum quòd ad dimittendum primum pacificum quis cogi debeat propter secundum litigiosum: quia hic posset vtroque priuari, videlicet primo per dimissionem spontaneam, & secundo, si in lite succumberet, quod inconueniens cessat, quando primum beneficium dimittendum litigiosum existit. Nec etiam obstat, quòd Camera possideret dictum primum Archidiaconatum pacificè, antequam dictus exponens de dicto secundo Archidiaconatu litigioso prouideretur, quasi quod tunc dictus exponens diceretur possidere, & consequenter quod possessio Archidiaconatus pacifica praecederet possessionem litigiosi, quia respondetur quòd alia est possessio Camerae, alia dicti exponentis, & negari non potest, quin dictus exponens habue G rit possessionem post Archidiaconatum litigiosum.

1 AD QVAESTIONEM & rationes pro parte affirmatiua propositas respondeo primo, quòd certum est praedictos duos Archidiaconatus duarum ecclesiarum cathedralium esse beneficia incompatibilia inclusa sub capit. de multa, a quia per notata, b ab omnibus sunt dignitates vel personatus, de quibus illud tractat. Deinde, quòd facile uideri potest cuipiam Archidiaconatum secundo loco quaesitum uacasse per assequutionem possessionis pacificae Archidiaconatus prius habiti. Tum quia possessio pacifica unius incompatibilis facit uacare ipso iure alterum, cuius tituli adeptio sine tali possessione ad illum effectum non suf H ficeret. c Tum quia licet beneficium prius pacificè obtentum non uacet ipso iure per obtentionem secundi litigiosi, tamen è contrario primum litigiosum uacat per obtentionem secundi incompatibilis pacificam, quae est determinatio Innocentij ab omnibus recepta, d & in casu proposito prius fuit obtentum secundum litigiosum quàm pacifica possessio prioris.

Attamen maturius considerando, contrarium videtur asserendum, quia nullibi statuitur, ut incompatibile prius obtentũ non habita pacifica possessione uacet per adeptionem possessionis subsequutam post obtentionem secundi litigiosi, & ita non est asserendum, e praesertim quod nulla efficaci rõne id psuaderi potest. I

Non obstant in contrarium allegata. Non primum, quia licet de iure caueatur, quòd prius obtentum non uacet per secundum, donec eius pacifica possessio obtineatur, ut iura in eo allegata probant, tamen nec illa nec alia ulla probant, quod adeptio possessionis pacificae primi beneficij subsequuta post secundum obtentum litigiosum faciat uacare prius obtentum. Tum quia longè aliud est assequi titulum, & possessionem pacificam unius incompatibilis post adeptionem alterius incompatibilis litigiosi, & aliud assequi titulum & possessionem pacificam unius incompatibilis ante assequutionem alterius litigiosi: ergo iura poenalia & odiosa, & ideo restringenda, iuxta regulam in penis, f quae disponunt in hoc posteriori casu, non habebunt K locum in illo priori, maxime quia longe maior ratio inuenitur in posteriori, ad hoc ut habeat locum illa poena, quam in priori, facit glossa singularis, g quatenus habet nunquam incurri amissionem iuris ipso iure, nisi id lege aliqua exprimatur. Non obstat etiam secundum, per ea quae dicta sunt ad primum, & quia licet possessio pacifica requiratur ad hoc, ut uacet alterum incompatibile, non tamen illa sola sufficit, sed requiritur adeptio tituli, ratione cuius illa fuerit accepta.

2 Vnde si quis post obtentum unum pacificum uel litigiosum, obtineat pacificam possessionem alterius incompatibilis, eo quòd iuste putabat esse sibi ius in eo quaesitum, & uerè non erat, non uacabit prius, imò poterit ad illud redire sine alio nouo titulo, h ex qua determinatione colligitur decisio negatiua, uidelicet, quod Archidiaconatus litigiosus non uacauit ipso iure per possessionem alterius pacificam post litigiosi obtentionem, & quòd nulla ex hoc capite obligatio ad restituendum quicquam oritur. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a De praebend. b Ibidem. c cap. commissa, de elect. libr. 6. & extrauagan. execrabilis. Ioannis 22. d in capit. in nostra, de resc. e Argumen. cap. legatur, 24 quaest. 2. & §. consideremus, authent. de trien. & semis. col. 3. f Et regul. odia. de regul. iur. lib. 6. g cap. fi. de iure patro. h iuxta cap. si beneficia, cum ei adnotatis, de praebend. libr. 6.

SVMMARIVM.

Dignitas est omne beneficium ecclesiasticum, si habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris. 1

Curatum est omne beneficium quod habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris uel interioris. 2

Abbatiam exemptam habentem iurisdictionem quasi episcopalem obtinens, habet beneficium curatum, & spiritualem iurisdictionem nedum fori exterioris, sed etiam interioris animarum sui territorij, ac monachorum conuentus, si habet conuentum, requiriturque iure communi residentia, numer. 4. non tamen est parochialis, si talem non habet parochiam, cuius animarum curam per se immediatè gerere debeat, numer. 3. vnde sub dispositione Concil. Trident. sess. 24. cap. 17. continetur sub ea parte in qua loquitur de beneficijs requirentibus residentiam, sed non sub ea in qua agit de dimittendo alteram ex duabus parochialibus, nume. 5. & de iure per assecutionem vnius alterum vacat, numer. 1. 2

Beneficiarij tenentur coram Deo iura ecclesiae defendere, & alienata recuperare: nec debent curare vt iurisdictio illis imminens in alios transferatur ne vel retento commodo in alios onus reiiciant. 6

Abbatiae exemptae; etiamsi earum iurisdictio transferatur in Episcopum, non desinunt esse beneficia regularia, & curatae habitu, & etiam actu, si habent conuentum, sed nec debet Abbas procurare, vt cura transferatur in Episcopos. 6

Beneficia plura residentiam requirentia aliàs tamen licitè obtinens, bono vtetur consilio, si vno retento alia reseruatis sibi fructibus loco pensionis resignet valenti onus residentiae subire. 7

CONSILIVM XV.

NHabens plures abbatias exemptas & habentes iurisdictionem spiritualem exteriorem, quaesiuit, an essent beneficia incompatibilia, licet non habeant parochias, ita ut requirant residẽtiam personalem, & comprehendantur sub dispositione Concilij Tridentini, a & an ad retinendos reditus, debeat procurare, ut illarum iurisdictio detur episcopis.

1 Quaestiones propositae licet duo tantum expressè quaerant, plura tamẽ praesupponunt. Dico primo praedictas abbatias proculdubio esse beneficia incompatibilia contenta sub cap. [de multa.] b quia sunt dignitates, de quibus illud disponit, omne enim beneficium ecclesiasticum habens iurisdictionem spiritualem

ALLEGATIONES.

a capitul. 17. de reforma. sessio. 24. b De praebend.

lem fori exterioris, eſt dignitas, ut Innocentius, Panormitanus, & alij a definiunt, & nos latè tradidimus in rubr. & prædictæ Abbatiæ habent iuriſdictionem fori exterioris non qualem qualem tantum, ſed quaſi Epiſcopalem, & exemptam ab alia iuriſdictione Epiſcopali, de qualem habente loquitur Gloſſa ſingularis. b

2 Secundo, quòd prædictæ Abbatiæ ſunt beneficia curata, quia omne beneficium Eccleſiaſticum habens iuriſdictionem ſpiritualem in foro interiori, uel exteriori, dicitur beneficiũ curatum, c & prædictæ Abbatiæ habent, ut habetur in facto, iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris, immo habent etiam iuriſdictionem fori interioris, in monachos, & religioſos ſuorum conuentuum, ſi habent conuentus iuxta cap. [cum ab Eccleſiarum,] d & etiam habent in animas omnium territorij ſui talem, qualem Epiſcopi habent in animas parochianorum parochiarum ſibi ſubiectarum, habent enim iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut dictum eſt.

3 Tertio, quòd eſto, ſint beneficia curata, nõ tamen ſunt, nec debent dici Eccleſiæ parochiales, quia, ut habetur in facto, non habent parochiam, cuius animarum curam debeant Abbates earum per ſe immediatè adminiſtrare, quod reqritur ad hoc, ut aliquod beneficium dicatur Eccleſia parochialis, iuxta notata in cap. [cum in cunctis.] e

4 Quartò, quòd prædictæ Abbatiæ iure communi requirunt reſidentiam perſonalem. Tum quia ſunt beneficia quaſi Epiſcopalia, & habent territoria ſibi tantum, & non alijs Epiſcopis ſubiecta, & ita eadem ferè ratio, qua tenentur Epiſcopi ad reſidendum, obſtringit etiam earum Abbates ad idem faciendum. Tum quia omne beneficium curatum requirit reſidentiam perſonalem, ſecundum omnes, & etiam non curatum, ſi eſt regulare, quales ſunt prædictæ Abbatiæ, præſertim ſi eſſent monachorum nigrorum, per clement. [ne in agro,] f & eſt concluſio aſſerta à Felin. g de qua profundè nos nuper egimus. h

5 Quinto, quòd ex pṛdictis ſequitur, quòd i Concilium Tridentinum non habet locum in caſu propoſito, quatenus diſponit, quòd habens duas parochiales, alteram dimittat: quia hæ Abbatiæ non ſunt parochiales, immo nec etiam uidetur habere locum, quatenus ait, ut habens duos Epiſcopatus alterum dimittat, quia licet ſint beneficia quaſi Epiſcopalia, & ferè eadem ratio militet in eis, quæ in Epiſcopatibus, non tamen ſunt uerè, & propriè Epiſcopatus, ita ut ſub illa conſtitutione pęnali contineantur, quamuis forte diſputando teneri poſſet contrarium.

Sexto, quòd ex ijſdem ſequitur locum eſſe in hoc caſu prædicto cap. 17. quo ad partem, qua diſponit, ne cui in poſterum plura beneficia conferantur, & etiam quo ad partem illam, quæ uidetur uetare, ne habenti unum beneficium ſibi non ſufficiens, requirens reſidentiam, prouideri poſſit de alio beneficio requirente reſidentiam perſonalem. Non enim uidetur quod habenti unam iſtarum Abbatiarum non ſufficientem ſuæ ſuſtentationi poſſit prouideri de alia non derogando Concilio.

6 Septimo, quòd prædictus N. nullatenus debet ꝓcurare, ut prædictarum Abbatiarum iuriſdictio detur Epiſcopis. Tum quia id eſſet grande dedecus religionum, quarum illæ ſunt. Tum quod ſucceſſores eius poterunt in eis reſidere, & ſpecialem ſui territorij curam habere. Tum quod id eſſet capere commoda, & onus abijcere, contra l. [ſecundum naturam.] k Tum

A quod omnis prælatus tenetur coram Deo ad iura Eccleſiæ ſuæ defendenda, & ad alienata recuperanda, quanto magis ad non deſtruendum, & non alienandum, iuxta capitul. [ſine exceptione.] l cum multis alijs. Tum denique quod licet iuriſdictiones earum transferrentur in Epiſcopos, nihilominus manerent beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, ſi conuentus habẽt, immo fortè etiam ad procurandum eos habere, ſi non habent.

7 Octauò, quòd modus conuenientior retinẽdi reditus uidetur eſſe, quod retineat unam, quæ ſit opulentiſſima illarum, & reliquas renunciet in fauorem aliquarum perſonarum ad eas regendas idonearum, retinendo fructus earum pro penſione, certa quanti-

B tate pecuniæ reſeruata titularijs, qui, & Abbatias regent, & ſupplebunt perſonam Vicarij, & etiam poterunt ſupplere perſonam œconomi ad recolligendos, conſeruandos, & uendendos tempore opportuno fructus, quas duas perſonas, uel unam pro duabus, etiam retinendo titulum, oporteret alere, & eis ſtipendia ſoluere, ita quod forte minor erit quantitas reſeruata a titulari, quam quod perſonæ prædictæ palam, uel clam ſunt accepturæ, uel permutando eas pro beneficijs ſimplicibus, quæ reſidentiam non requirerent, qualia qui permutarent facilè in Hiſpania inuenirentur, multi enim honoris ſui augendi gratia redituum diminutionem paterentur. Salua, & cæt.

C ALLEGATIONES.

a ibidem. b in clement. 1. uerb. proprij, de rebus Eccleſię non alienan. c cap. dudum, 2. de electio. d & cap. quanto, de offic. ordin. e §. inferiora, de electio. & in capit. licet canon, & cap. ſtatutum, eodem tit. lib. 6. f §. cæterum, & §. ſane, ne cler. uel monach. g in capit. cum omnes, de conſtitution. col. 1. h in cap. nullam. 18. quæſtio. 2. à numero 43. i cap. 17. ſeſſio. 24. k ff. de regulis iuris, & capit. qui ſentit onus, eodem tit. lib. 6. l 12. quæſtio. 2. & cap. nulli, cap. ſi quis presbyt. de rebus Eccleſiæ non alienan.

SVMMARIVM.

Beneficia ſimplicia ſub eodem tecto tunc demum cauſant incompatibilitatem, quando ſunt vniformia, alias non. Vnde parochus poteſt in ſua Eccleſia obtinere ſimplex beneficium. 1

D

Vniformia beneficia dicuntur illæ capellaniæ, quæ ad eundem finem, & ad eadem munera, vel ad vnam congregationem faciendam ſunt inſtitutæ, non erunt autem tales, ſi vna ſit inſtituta ad dicendam ſeparatim vnam Miſſam in vno altari, & alia ad aliud ſacrum in alio altari. 2

CONSILIVM XVI.

ASSIDVO ſimplicia beneficia quis obtineat in duobus altaribus poſitis intra quandam Eccleſiam parochialem, pro quorum uno tenetur ſecũdum dię-

E cęſanum Concilium celebrare duas in menſe Miſſas, unam uerò pro alio altari, &c. dicantur incompatibilia?

Reſpondeo, quod prædictæ capellaniæ, ſiue altaria non ſunt incompatibilia. Tum quia generali Concil. Trid. inductum eſt, ut poſſit quis habere plura beneficia ſimplicia, quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud, capitul. [gratia,] a

adiunctis

ALLEGATIO.

a de reſcr. lib. 6. & clem. gratiæ, eod. tit.

adiunctis gloſſ. & annotationibus Doctor. & tradit Panormitan. a & prædictæ capellaniæ, ſiue altaria ſunt beneficia ſimplicia, quorum alterum non ſufficit ad ſuſtentationem habentis illud. F

1 Tum quia licet plura beneficia etiam ſimplicia vniformia, vt duæ canoniæ, uel duæ præbendæ, ſub eodem tecto exiſtentia ſint incompatibilia, b difformia tamen & diſſimilia compatibilia ſunt iuxta textum in cap. eam te, c & ſatis probatur in d. cap. 1. d & prædictæ capellaniæ ſiue altaria ſunt difformia, ut palam eſt, & mox dicetur. Tum quia Lapus, e late concludit rectorem alicuius eccleſiæ poſſe cum rectoria ſiue ſuo beneficio curato retinere capellaniam intra eandem eccleſiam exiſtentem, quem poſt alios ſequitur Philippus Francus. f G

2 Tum quia non obſtat dicere, quod præfatæ capellaniæ, & altaria uidentur eſſe uniformia, eo quòd ſimili nomine, ſcilicet capellaniæ nominantur, quia vt aliqua beneficia dicantur vniformia ad effectum incompatibilitatis, non ſufficit quòd uno nomine generaliter appellentur, alioquin omnia beneficia ſimplicia eſſent uniformia, quia nomine beneficij ſimplicis nominantur, ſed oportet quòd eorum munera & onera naturalia ſint uniformia & ſimilia, ut ſunt duæ canoniæ, & duæ præbendæ eiuſdem eccleſiæ, & capellaniæ, ſed altaria prædicta non ſunt in hoc modo uniformia, ſiquidem vnum eſt in vno loco, & alterum in alio ſitum, & unum habet unum onus, & alterum aliud. H Tum denique quòd licet capellaniæ multæ, quæ in aliquot locis ſunt fundatæ ad cantandam unam Miſſam in una capella, & ad dicendas alias ſubmiſſe in eadem ad eundem finem & intentionem fundatoris inſtitutæ, & ut capellani conueniant in unum, ut eadem munera faciant, poſſint dici uniformes inſtar canonicatuum & præbendarum, non tamen poſſunt dici tales capellaniæ, de quibus quæritur, quia non ſunt inſtitutæ ad unum & eundem finem, & ad eadem munera, & unam congregationem faciendam, ſed ad longè diuerſa, & ſeparata, & a ſeparatis non fit illatio. g Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIONES.

a In repet. §. qui uero, cap. extirpandæ, de præbend. num. 33. b cap. literas, de conceſſ. præben. clem. fin. de præbend. cap. 1. de conſuetud. libr. 6. c De reſcript. cap. olim, de re iudic. d De conſuet. e Alleg. 117. f In c. 1. de conſuet. lib. 6. g l. Papinianus. ff. de minoribus, & c. ad audientiam, de deci. I

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex per exterius aſſecutionem, quod cum primo ea ſola ratione eſt incompatibile, quod alterum ſufficit ad ſuſtentationem, vel quia vtrunque requirit perſonalem reſidentiam regulariter, nec de iure, nec ex diſpoſitione ſac. Concil. vacat.*

1 *Exorbitans a iure communi lex vel diſpoſitio non trahitur ad ſimilia, etiamſi ſubſit eadem ratio.*

1 *Correctio iurium vitanda, nec per ſubauditos intellectus inducenda.* K

2 *Intellectus cap. 4. ſeſſ. 7. ſacri Concilii Tridentini.*

CONSILIVM XVII.

IN per adeptionem ſecundi beneficij quod incompatibile ſit cum primo, quia vtrunque perſonalem reſidentiam requirat, uel quia primum ſit per ſe ſufficiens iuxta a Concilium Tridetinum, uacet primum ipſo iure ex b Concilio Tridentino.

Reſpondeo primo, ſubintellexiſſe me hanc quæſtionem fuiſſe deciſam ab Illuſtriſſim. Cardinal. ad declaranda dubia ſancti Concilij Tridentini deputatorum Congregatione, quatenus dicuntur declaraſſe uacare beneficium ſimplex illi, qui poſtea legitimè obtinuit Eccleſiam & parochialem, & poſſeſſionem illius pacificam & canonicam.

1 Secundo, quod niſi eorum me auctoritas per Sanctiſs. D. N. de more probata in præfatam ſententiam traheret, putarem de iure reſpondendum eſſe contrarium. Tum quia non eſt recedendum a iure antiquo niſi cogente ad id nouo, c etiam ſi eadem ratio in utroque caſu inueniretur, ut ibidem adnotauit Barto. & probatur per l. ſi uero, d quæ probat prouiſionem legis factam contra ius commune non extendi ad caſus in ea nō expreſſos, ubi etiam idem adnotauit Bart. communiter receptus. At iure antiquo beneficia, etiā incompatibilia, propterea quod requirāt reſidentiam perſonalem, uel ob aliam cauſam, non uacant regulariter ipſo iure, e præter illa de quibus in cap. de multa, f & aliquot alijs, de quibus id expreſſe ſtatuitur. At nullo iure neque antiquo, neque nouo ſtatuitur, ut beneficium ſimplex uacet per adeptionem alterius curati, uel ſimplicis ipſo iure extra prædictos caſus. Tum quia non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure incurri, niſi caſibus expreſſis a iure, iuxta gloſſam memorabilem, quæ pen. eſt capit. ult. g Tum quia non obſtat prædictum cap. 4. h Partim quod non dicit illud expreſſe, & per tacitos intellectus non debet fieri iuris correctio, iuxta gloſſ. ſolemnem & receptam. i

2 Partim quia illud cap. ſolum loquitur expreſſe de curatis incompatibilibus generaliter, & ſine correctione iurium antiquorum poteſt intelligi de dignitate & perſonatu non curatis, de quibus loquitur capit. de multa. quod ibi allegatur, & de quibuſdam ſimplicibus, de quibus loquitur prædictum cap. litteras. k Partim quod uerbum, [etiam] in eo poſitum clarè ſignificat uoluiſſe Concilium includere ibi uacationem nouam ipſo iure; ſed ueterem confirmare, & diſponere, quod beneficia incompatibilia, quæ per uetus ius uacabant, etiam per illud nouum uacent ipſo iure.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. ſeſſ. 24. de reforma. b cap. 4. ſeſſ. 7. de reform. c l. præcipimus. C. de appellat. d §. de viro. ff. ſol. matr. e cap. referente, & cap. præterea. cum ei adnota. de præben. f Eodem titul. cap. litteras, de conceſſ. præben. & clem. fin. de præben. extrauag. execrabilis. Ioan. 22. g De iure patr. h De reformatio. ſeſſio. 7. i in capit. cupientes. §. quòd ſi per viginti, de electio. libr. 6. k De conceſsione præbend. & prædicta clement. final. de præben.

SVMMARIVM.

Beneficia vniformia ſub eodem tecto ſunt quidem adeo incompatibilia, vt per aſſecutionem ſecundi vacet primum, ſecus tamen eſt de difformibus, imò & per aſſecutionem parochialis non uacat aliud ſimplex, quod quis in ea prius obtinebat, imò & poteſt vtraque ex conſuetudine vel diſpenſatione Epiſcopi retinere, niſi obſtet conſuetudo contraria per quadraginta annos ibidem præſcripta. 1

Collationem beneficiorum habens, poteſt ea conferre, etiamſi ex ipſiuſmet perſona reſignatione, priuatione, vel aliter vacent. 2

Alternatiua menſium videtur etiam habere locum in beneficiis uacantibus per aſsecutionem ſecundi incompatibilis, vel alias, vnde caute facit idem promiſſus, & collator, ſi differat in quantum de iure poteſt, & poſſeſſionem 3

possessionem secundi accipiat in mensibus quorum collatio ad ipsum spectat.

3 *Possessionem beneficii collati accipere in quantum iure permittitur differre quandoque expedit.*

3 *Possessor pacificus non dicitur quis statim ac possessionem fuit assecutus, & hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio. num. 1.*

CONSILIVM XVIII.

AN beneficium simplex ecclesię parochialis uacet ipso iure per assecutionem ipsiusmet ecclesiæ parochialis?

Respondeo primo, certissimum esse, quòd præfatũ beneficium simplex non vacat per promotionem ad ipsam ecclesiam parochialem donec adipisceretur possessionem pacificam, uel per eum staret, quominus eam adipiscatur, argumen. cap. licet canon, a per locum a fortiori.

1 Secundo, quod solo iure communi attento non vacat, etiam post adeptam pacificam possessionem. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia duo beneficia difformia eiusdem ecclesiæ non sunt incompatibilia, saltem adeo, quod alterius assecutione alterum ipso iure uacet, immo possunt obtineri vi consuetudinis, statuti, uel dispensationis Episcopi, secundum glossam, b Dominicum Francum, & communem c & glossam finalem, Ioannem Andræam, & communem, d & Ecclesia parochialis & beneficium simplex illius sunt difformia, ut palam est. Tum quia speciale est in beneficijs simplicibus, & uniformibus eiusdem Ecclesiæ, ut sint adeo incompatibilia, ut per adeptionem alterius, alterum uacet. e Dixi [Attento solo iure communi] quoniam attenta consuetudine antiqua etiam quadraginta annorum, si quæ talis esset, posset induci eiusmodi incompatibilitas, argument. cap. cum de beneficio. f

2 Tertio, quod habens facultatem conferendi beneficia simplicia Ecclesię suę, perinde potest conferre beneficium, quod uacat per suam renunciationem, priuationem, vel promotionem ad ipsam Ecclesiam, ac alia uacantia per mortem, renunciationem, ac priuationem aliorum: quia nullo iure id ei uetatur, & ita non dicendum in cap. regatur. g

3 Quarto, ꝙ prudenter agunt beneficiarij, qui promouentur ad Ecclesias parochiales, expectantes quantum iure possunt adeptionem possessionis pacificam vsq; ad mensem ordinariorum collatorum, ut beneficia uacantia ipsimet conferant uiris idoneis, quia qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriã. h Dixi, [Quantum iure possunt expectare] quia si post institutiones, uel collationes factas eis in mense Papæ, tantum tardarent in capienda possessione pacifica, quod uideretur iniustè per eos tardari, quominus eam acquirerent posset dici eorum beneficia uacare antequam possessionem caperent, quamuis non facile possunt conuinci super hoc eo quòd non tenentur incontinenti possessionem accipere, neque accepta incontinenti dicitur pacifica per ea quæ leguntur & notantur in glo. i & alijs locis per Dominicum, & Francum, & Fely. k Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a Et cap. commissa. d. clem. libr. 6. b In ver. nisi vnicam. c cap. 1. de consuet. lib. 6. d In c. literas, de concess. præb. e cap. literas, de concessio. præben. & clem final. de præben. f De præben. lib. 6. c. de quartæ, de præscript. g 24. q. 2. §. considerem. Authen. de trien. & semis. col. 3. h c. cum ecclesia Vulterana, de cle. l. iur. iu. ff. de iniurijs. i Sup. ver. pacificam præfa. cap. commiss. k In cap. ne Dei, de simon.

SVMMARIVM.

Beneficia plura etiam simplicia iure antiquo, quo omnia requirebant residentiam, quis obtinere non poterat, consuetudine tamen tot retineri poterant, quot ad honestam sustentationem erant necessaria, nu. 2. etiam si alterum esset curatum, nu. 3. imò & excedentia, modo superfluum pijs erogaretur operibus, nu. 1. at secus post sacrum Concilium vbi illud fuit receptum, nu. 2. 1

CONSILIVM XIX.

QVęsitum fuit, an quis possit habere vnam parochialem ex aliquot canonijs, quę secundum consuetudinem præscriptã nullam personalem residentiam exigunt, maxime in terris, vbi non est receptum Concilium Tridentinum.

1 Respondeo primo, quod iure scripto antiquo non licet cuiquam habere plura beneficia, etiam simplicia, quia quodlibet eorum requirit residentiam personalem illo iure, a quod in hoc est singulare.

Secundo, quod non potest quis tenere multa beneficia, quorum alterum ad suam honestam sustentationem sufficiat etiam secluso Concilio Trident. iuxta glo. sing. b nisi cum quadam limitatione Card. c quam contra communem solemus sequi, & sequimur etiam in Manual. Confess. cap. 25. num. 125.

2 Tertio, quòd ante Concilium generale Trid. licebat retinere tot beneficia quæ secundum consuetudinem præscriptam non exigerent continuatam residentiam, quot essent necessaria ad honestam beneficiarij sustentationem s̃m Panor. communiter receptum. d

3 Quarto, quòd ex his sequitur, prædictum consulentem posse tenere prædictam parochiam cum prędictis canonijs quæ secundum consuetudinem præscriptam non exigunt residentiam personalem, sine ulla dispensatione, idque, si Concil. Trident. in consulentis terra non est receptum. Salua meliori senten. &c.

ALLEGATIONES.

a cap. conquerente, de cler. non resid. b In cap. dudum. 2. de elect. c in clem. gratiæ, de resc. d In repetitione, cap. extirpandæ. §. qui vero, de præbend.

SVMMARIVM.

Regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multo magis plura simplicia cum curato. 1

Beneficia plura simplicia habens etiam cum curato nullam incurrit censuram. 2

Episcopus capellaniam beneficio curato vnire potest. 3

CONSILIVM XX.

AN parochus, cui parochia tenuis 24. ducatorum nõ sufficit ad uiuendum decenter, cum dispensatione Episcopi possit retinere duas capellanias tenues, ita quod iuuari possit regula de trien. possessore, & nõ incurrerit censuram aliquam, & per consequens irregularitatem celebrando, & an uniri possit una illarum parochiali per Episcopum?

1 Respondeo primo, posse D. consulentẽ iuuari prędicta regula de triennali, quia etiam habens duo beneficia curata potest ea iuuari, ut late tradit Gom. in dict. regul. de trien. quæst. 10.

2 Secundo, quod nullam ob hoc censuram incurrit attẽto iure communi, ꝙ nullam talem ob hoc infligit.

Tertio,

3 Tertio, quod Episcopus potest unire prædictas capellanias, per capitul. [sicut unire.] a & b Concil. Trident. Salua, & cæt.

[Aduertendum, referri Sacram Congregationem censuisse regulam de triennali non tueri eum qui post Sacr. Concil. duo obtinuit curata.

ALLEGATIONES.

a de excess. prælat. b cap. 8. de reform. sess. 21.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus, & dignitas iure communi in eadem Ecclesia ab eodem possunt obtineri.*

CONSILIVM XXI.

AN ABSQVE dispensatione unus canonicatum, & dignitatem in eadem ecclesia habere ualeat?

1 Breuiter respondetur, quod iure communi non uetatur quis habere Canonicatum, & dignitatem in eadem Ecclesia, immo permittitur, a quia non est statutum de illis, ut non possint simul retineri, sicut de incompatibilibus, de quibus in capitul. [de multa,] b & Extrauagan. c Ioan. 22. d

ALLEGATIONES.

a argumen. cap. cum olim, de re iudicata. b de præbend. c execrabilis. d eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniæ sub eodem tecto existentes, si conferuntur Thesaurario eiusdem Ecclesiæ, non inducitur vacatio ipso iure.*

2 *Plura beneficia, modo non sint curata, nec dignitates, & alterum illorum non sit sufficiens, si adsit consuetudo immemorabilis vim priuilegij habens, possunt licitè etiam sub eodem tecto retineri.*

CONSILIVM XXII.

THESAVRARIO cuiusdam Ecclesiæ fuerunt successiue duæ Capellaniæ eiusdem Ecclesiæ collatæ. Quæritur, an attenta consuetudine immemorabili, ut quis retinere possit duas Capellanias cum dignitate, sit aliqua illarum, uel ambabus, uel etiam ipsa thesauraria priuatus.

1 Respondeo primo, certum esse, quod nullus prædictorum titulorum ipso iure uacauit per adeptionem alterius, quia Capellaniæ non sunt curatæ, neque dignitates, personatus, aut officia, de quibus disponit cap. [de multa,] a nec sunt beneficia uniforma, quales sunt præbendæ uniformes alicuius Ecclesiæ collegiatæ, uel Cathedralis, de quibus loquitur capit. [literas,] b & ita potest una illarum teneri cum thesauraria sub eodem tecto iure communi, iuxta doctrinam Lapi, c quem sequitur post alios Philippus Francus in capitul. 1. de consuetud. lib. 6. numero 7. & 8. & Felinus. d

2 Secundo, quod etiam pretextu, & uirtute consuetudinis prædictæ immemorabilis possunt retineri prędictæ Capellaniæ cum prędicta thesauraria, si illa non sit sufficiens ad sustentandum decenter ipsum thesaurarium, quia consuetudo rationabilis, & legitimè pręscripta uim priuilegij, & legis habet, e & pluralitas F beneficiorum, si non sunt curata, uel dignitates, non est illicita ei, qui non habet unum beneficium sufficiens ad uiuendum decenter, alioqui secus, iuxta Glos. singularem f redactam in Canonem per Concil. Tridentin. g

Tertiò, quod ex his infertur, D. consulentem legitimè suscepisse, ac retinuisse prædicta beneficia, si prędicta thesauraria non sufficiebat ad decentem eius sustentationem, & consequenter rectè suscepisse fructus eorum, & potuisse retinere beneficia illa simplicia ultimo loco ei collata, licet melius, & sanctius uideatur fecisse renunciando illa.

ALLEGATIONES.

a de præben. b de concess. præben. c alleg. 117. d in cap. ex parte, 2. de rescript. num. 3. e cap. fin. de consuetud. G f in cap. dudum, 2. de elect. g in cap. 17. de reform. sess. 24.

SVMMARIVM.

Sub eodem tecto iustè habeo curatum, & beneficium simplex, cui est annexum aliud curatum sub alio tamen tecto. num. 3. at si habeo præbendam, vel simplex beneficium sub vno tecto, non possum habere aliud beneficium vbicunque alibi situm, cui annexa sit præbenda, vel aliud simile simplex beneficium situm sub eodem primo dicto tecto. num. 2. & 3. & per assecutionem vnius causatur vacatio alterius præbendæ, seu simplicis vniformis beneficij, num. 4. 1

H

CONSILIVM XXIII.

HABENS beneficium simplex, seu prębendam in quadam Ecclesia, adeptus est rectoriam alterius, cui annexum erat aliud beneficium simplex Ecclesiæ primo dictæ. Quæritur an possit utrunque sine dispensatione retinere.

1 Pro parte affirmante facit primo capitul. [super eo.] a quatenus habet, habentem unum beneficium curatum, posse habere, & retinere aliud beneficium simplex cui esset annexum aliud curatum, qua eadem ratione, immo fortiori, habens unum beneficium simplex, posset obtinere, & retinere alterum beneficium

I curatum, cui esset annexum aliud simplex beneficiũ: Secundo facit, quod annexum, & accessorium sequitur naturam sui principalis, & regulatur ab eo. b Tertio, quod non uidetur reperiri alicubi textus, quo statuatur unam præbendam uacare per adeptionem secundæ eiusdem Ecclesiæ, quæ sit annexa alicui beneficio, uel dignitati alterius Ecclesię, nam cap. [literas,] c & [clement. ulti.] d per quę maxime uidetur id probari, loquuntur de prębendis, quarum altera est annexa dignitati Ecclesię, cuius sunt illę prębendę.

2 Pro parte tamen negante facit primo tex. singularis dict. cap. [literas,] e quatenus determinat, quod non potest quis habere duas prębendas in eadem Ecclesia, & quod prior uacat ipso iure per adeptionem

K secundę. Secundo neruosius facit clem. ulti. f quatenus singulariter probat nõ posse quem habere duas prębendas eiusdem Ecclesiæ, etiam si alteram illarum haberet

ALLEGATIONES.

a de præbendis, lib. 6. b l. cum principalis, ff. de regulis iuris, & cap. accessorium, eodem titulo. libro 6. cum multis allegatis à Glossis earum. c de concession. præbendar. d de præbendis. e de concessio. prębendar. f de prębend.

haberet per annexionem ad dignitatem, quam haberet, quod non exprimitur in d.cap. [literas.] Tertio facit, quod quadantenus frangeretur numerus præbendarum, siue (vt ita dicam) præbendatorum, si vnus, & idem teneret duas præbendas, quamuis alteram teneret per annexionem, à quo videntur abhorrere iura, cap. [constitutus,] a Per quæ videtur hæc pars negans de iure verior.

3 Ad primum oppositorum respondetur primò, secundum communem sententiam, quam inter alios adnotauit Panormita. b quòd iura plus oderunt duarum præbendarum, siue duorum simplicium beneficiorum similium retentionem sub eodem tecto, quam duorum curatorum sub diuersis. Secundo noue, & vt videtur, aptius responderi potest, quod d. cap. [super eo.] in oppositum adductum loquitur de duobus beneficijs curam animarum, sed non sub eodem tecto habentibus, & ita posset dici, quod non liceret retinere duo beneficia, quæ haberent curam in eadem Ecclesia, etiam si alterum haberet per annexionem, & sic non obstat huic parti, quæ habet non posse quem habere duo beneficia etiam simplicia, si essent vniformia in eadem Ecclesia, sine dispensatione Papæ.

Ad secundum respondetur concedendo, quod regulariter est verum, quod assumitur in eo, sed fallit frequenter, vt significat l. [cum principalis] allegata in eo, c vt ponderauit ibi Decius, & consequenter quando est diuersa ratio, & vt latè ibi per eum, & est casus non citatus ibi ab eo, necà glossis, d & in proposito casu est diuersa rationi principali, & in annexo, vt palam est.

4 Ad tertium respondetur, quod licet non inueniatur in specie statutum de præbenda annexa beneficio alterius ecclesiæ, inuenitur tamen statutum in simili, vbi quo ad hoc videtur satis reperiri eadem ratio, parum enim refert quo ad hoc, an sit annexa beneficio eiusdem Ecclesiæ, vel alterius, & statutum in simili, habet locum in alio simili, in quo est eadem ratio. e Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a de resc. & cap. cum multa cum ei adnotatis, de constitutio. b d. c. literas, nota. 2. c verbo plerunque. d in cap. debitores, de iureiuran. e l. non possunt, de legibus. capit. dudum 2. de electión.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas non vacat per assecutionem canonicatus, si tamen vterque requirit residentiam, alterum tenetur dimittere, & hoc si sint in diuersis Ecclesiis, num. 3. nam si sint in eadem Ecclesia, non tenetur alterum dimittere, numer. 4. & hoc etiam post Concilium Tridentinum, num. 5. modo vtrique possit per eundem deseruiri, numer. 4. & 6. & modo dignitas non habeat præbendam capitularem, vt insinuatur ex initio huius responsi, canonicatus autem, qui est simplex beneficium de consuetudine non requirat residentiam, potest cum dignitate alterius Ecclesiæ, vbi Concilium non est receptum, retineri, num. 3.*

2 *Beneficia vniformia etiam simplicia, & pensiones sub eodem tecto sunt incompatibilia, ita vt per assecutionem vnius, alterum vacet, idem dicitur de difformibus si sint dignitates personatus, vel officia, numero quinto, quod si sint aliàs difformia, modo vtrique possit deseruiri, nequaquam efficiuntur incompatibilia ex eo solo, quòd sint sub eodem tecto, num. 6.*

CONSILIVM XXIV.

A N quis possit simul retinere canonicatum, ac dignitatem non tamen primam post pontificalem in cathedrali, præsupposito, quod dignitas ipsa non habeat præbendam canonicalem ex bonis Capituli, & quòd ex antiquis constitutionibus prædictæ Ecclesiæ alternis hebdomadis vterque deseruiat in choro, & an sufficiat dispensatio proprij ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, quòd canonicatus, & dignitas etiam prima post pontificalem, non sunt de se talia incompatibilia, qualia sunt illa, de quibus in c. [de multa,] a & ita per adeptionem alterius non vacat alterum ipso iure iuxta dispositionem illorum capitulorum.

Secundo, quod si iure, & consuetudine requirant residentiam personalem, erunt quidem incompatibilia quo ad retentionem, ita quod licet ipso iure nō vacet alterum adeptione alterius, vt prædictum est, tenetur tamen illorum vnum, quod maluerit, relinquere, iuxta cap. [præterea.] b

Tertio, quòd iure communi, præsertim antiquissimo, non solum canonicatus, & dignitas prædicta, sed etiam omnia alia beneficia requirunt residentiam personalem, & consequenter sunt incompatibilia prædicti secundi generis iuxta gloss. c quam Panorm. cum communi sequitur ibi, & tenet Innoc. cum communi, d quem sequitur idem Panorm. latius, e & est ratio irrefragabilis in cap. [ad hæc.] f inducendo illud eo modo, quo in eius repetitione inducimus.

Quarto, quod consuetudine induci potest regulariter, ne beneficium requirat residentiam, vt post glos. præfatam, & Panorm. & rationem g resoluit Fely. h immo, & fere vbique est huiusmodi consuetudo in beneficijs simplicibus, saltem sæcularibus, vt concludit Pan. i & fortius Card. qui in hac re latior est. k

2 Quinto, quod omnia beneficia vniformia in vna Ecclesia, siue sub eodem tecto, sunt incompatibilia primi generis, etiam si sint simplicia, & duo canonicatus, & duæ præbendæ, siue pensiones eiusdem speciei. l

3 Sexto, quod ex his sequitur responsio ad quæstionem propositam, quatenus intelligi potest de canonicatu, & dignitate diuersarum Ecclesiarum, nempe, quod sint incompatibilia secundi generis, consuetudine tamen factum fuisse nonnullis in locis ante Concil. Tridenti. ne saltem alterum illorum requirat residentiam, & ita essent compatibilia, post quod tamen, videntur facta incompatibilia in diuersis ecclesijs, quia videntur requirere residentiam personalem. m

4 Septimo, quòd ex eisdem infertur et responsio ad prædictam quæstionem, quatenus intelligi potest de canonicatu, & dignitate eiusdem ecclesię, nempe q̃ nō sint incompatibiles primi generis, imò neque secundi, quia non sunt beneficia eiusdem speciei, siue vniformia. Nec facit ea incompatibilia necessitas residendi, quia cum consistant in eadem ecclesia, potest quis in vtroque residere, quod consequitur vnum paradoxum, videlicet, quod duo beneficia difformia sub eodem tecto aliquo respectu magis se compatiantur, quam alia duo

ALLEGATIONES.

a de præb. & in extrauagan. execrabilis. Ioann. XXII. b de præb. c in c. conquerente, verbo deseruiat de cle. non residen. d in c. fi. eo. tit. e in repetit. § quis vero. c. extirpandæ de præb. f eod. tit. g vbi sup. h in c. cum omnes col. pen. de constit. i in d. repetit. & in capitul. cum iam dudum, eod. tit. k in cle. gratiæ, de resc. & in d. c. fin. de cle. non resid. l c. literas. de concess. præb. & cle. m ca. 12. sess. 24.

duo eiusdem generis in diuersis ecclesijs licet benefi- F
cia eiusdem speciei, & vniformia diuersarum ecclesiarum alijs respectibus sint incompatibilia.

5 Octauo, quòd attento iure cõi antiquo relaxato, vt prædictum est, per consuetudinem quo ad beneficia simplicia & attento ẽt Conc. Trid. videtur, qđ sine vlla dispensatione Papæ, vel Episcopi potest quis habere in eadem ecclesia canonicatum, ac dignitatem. Nec obstat cap. [literas.] a nec cle. fi. b quia loquuntur de beneficijs eiusdem speciei, & vniformib. Nec ẽt obstat capit. 1. c quia solum habet non posse quem sine dispensatione Papæ habere in eadem ecclesia duas dignitates, siue duos personatus, aut duo officia vniformia, neque difformia, non tamen vetat obtinere vnũ tale cum canonicatu, & præbenda, imo glo. d infert G
ex eo clare, quod per dispensationem episcopi potest quis habere in eadem ecclesia canonicatum, & præbendam cum dignitate.

Nono, quòd glo. prædicta, quæ videtur requirere ad hoc dispensationem episcopi, intelligenda est quo ad eas terras in quibus seruatur ius illud antiquissimũ cap. [conquerente, e secundum quod, vt est notatũ in primo dicto, omnia beneficia sunt quodammodo incompatibilia, non autem in eis terris, quales ferè sunt omnes, in quibus consuetudo subtraxit necessitatem residendi in simplicibus vnde præfata glo. f sub finẽ significat tantum valere quoad hoc consuetudinem, quantum Episcopi dispensationem, & per multa iura, quæ citat, in quibus est cap. [tantæ.] g satis indicat H
hoc esse vbique inductum.

6 Decimo, quòd non solum verum est, id quod ait gloss. 4. declarata in præcedenti dicto, sed etiam, quod nemo alius, quod sciam, aduertit, nunquam iure communi duo beneficia difformia eiusdem Ecclesiæ sibi alioqui non repugnantia, fuerunt incompatibilia etiã secundi generis, quia illa incompatibilitas proueniebat, eo quod vnus non poterat in diuersis ecclesijs residere, & omnia beneficia requirebant residentiam, quod cessat in beneficijs eiusdem ecclesiæ. Dixi tamen [Sibi alioqui repugnantia,] quia si alteri incumberet aliquod onus faciendum eodem tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri, essent incompatibilia.
h Salua, & cætera. I

ALLEGATIONES.

a De concess. præb. b De præb. c §. fi. de consuet. libr. 6. d in verb vnitum. e de cle. non resid. f d capitu. final. g de rescr. & cap. cum olim, de re iud. h Argument. l. vbi repugnantia. ff de regul. iur. & capitul. solicitudinem. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium requirens residentiam obtinens, ad alia requirentia residentiam etiam curata obtinenda non efficitur inhabilis, sed per assecutionem secundi, si sint curata, vel dignitas, vel officium vacat primum, si vtraque non sint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipso iure, sed ipse tenetur, ac etiam potest cogi, vt alterum, quod malit, dimittat.*

3 *Dubio in casu recipiendus est sensus, qui cultui diuino ac eius augmento fauet. Vnde quando verba fundationis multarum capellaniarum simul erectarum possunt intelligi, vt sufficiat si ex omnibus omni die vnus faciat sacrum, vel vt omnes omni die celebrent, secundus sensus est admittendus, salua decentia, & deuotione, num. 2.*

4 *Obligatio Missam per se quotidie dicendi, differt ab obligatione illam per se, vel alium dicendi.*

CONSILIVM XXV.

AN habens capellaniam, ratione cuius dẽt residere quotidie in aliqua ecclesia impediatur habere beneficium curatum, vel aliud simile, et quid de necessitate missandi quotidie ob clausulã fundationis, quæ ita habet, [Quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam,] quæ tamen verba aliquando in ipsa fundatione vitiantur.

1 Ad primam quæstionem respondeo sequentia. Primum, quod quærere quidem potest aliud beneficium ẽt curatũ iustè, quia necessitas residẽdi in aliquo beneficio iam quæsito, non tollit habilitatem quærendi aliud requirens residentiam, vel curatum, quia hoc nullo iure cauetur, & sine lege nemini est inducenda inhabilitas, præsertim a ipso iure iuxta glossam finalem, facit cap. [legatur.] b Secundum, quod capellanus per adeptionem talis beneficij curati non perdit ipso iure suam capellaniam. Tum quia id etiam nullo iure cauetur. Tum quia Pano. & communis sententia tenet, c quod beneficium requirens residentiam personalem non vacat per adeptionẽ alterius eam requirẽtis, nisi sint de contentis in d. capit. [de multa.] scilicet dignitates, personatus, officia, vel Ecclesia parochialis. Tertium, quod licet præfati capellani iuste possint quærere beneficia curata, non tamen iustè possent retinere illa, & suas capellanias simul, immo possent cõpelli ad relinquendum vtrum illorum maluerint, per dictum c. [referente.] d cum ei adnotatis.

2 Ad secundum respondeo, quod pro parte negante, s. quod præfati capellani non tenentur ad missandũ quotidie, facit primo, ꝙ statutum, vt habẽs certum beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, sed solum quantum frequentius poterit, salua honestate sua, & debita deuotione. Secundo quia statutum fundationis obligans eos ad missandum inter cætera loquitur per verbum singularis numeri, scilicet, vt dicant singulis diebus Missam, & dispositioni disponenti, aliquid per singularem numerum satisfacit faciendo vnum, vt testatori disponenti, quod aliqua possessionum suarum vendatur alicui, satisfacit hæres vendendo vnam, & non tenetur ad vendendas plures, vt tradit Felynus. e Tertio, quòd statutum habet, vt capellani concordent super hora dicendi Missam, vt dicant eam per suos dies hora statuta, scilicet vn decima hyeme, & decima æstate, & si omnes quotidie deberent singulas Missas facere, non videretur necessaria super hoc vlla concordia, & statutum videretur superfluum, quatenus habet, vt dicant eam per suos dies, cum omnes tenerentur dicere quolibet die.

Pro parte vero affirmante, quod præfati capellani teneantur dicere quotidie suam Missam, facit primò, quod testator expresse disponit, quod quilibet capellanus quotidie diceret Missam in altari maiori, vel K
alio illi proximiori, & vbi verba sunt clara, non est recedendum ab eis, f & in claris non est locus coniecturis. g Secundo quod executores testamenti statuerunt, vt capellani dicerent Missam quotidianã, eo modo

ALLEGATIONES.

a cap. fin. de iure pat. b 24. q. 2. §. consideremus in auth. de triente, & semisse. coll. 3. c in capit. referente, & ca. de multa de præb. d Et cap. præterea. de præb. & cap. final. de cler. non resid. e capi. omnes. de constit. f l. non aliter, ff. de leg. 3. g l. continuus. §. cum ita, ff. de verb. obligat.

modo quo testator disposuit, at ille clarè, & expresse disposuit, vt quilibet capellanus quolibet die diceret Missam, ergo quilibet eorum tenetur quotidie dicere Missam, quoniam relatum censetur positum in referẽte. a Tertio, quòd statuta fundationis in multis locis loquuntur de Missis in plurali numero, primo ibi. [los patrones nombren capellano, capellanes, que digam las dichas Missas.] & pondera, quod si sola vna Missa dicenda esset, non oportebat dicere, vt eligerent capellanum, vel capellanos, quia satis erat vnum eligere, ibi, [queremos que los dichos capellanes digan las dichas Missas bor si mismos,] & tertio ibi, [si algũ capellan dexare de celebrar las Missas,] & pōdera, quod loquitur in numero singulari de capellano, & in plurali de Missis, quæ verba clarè significant quẽlibet teneri ad dicendas plures, quarto ibi, [que los patrones puendan hazer celebrar las missas.

3 Quarto, quod in dubio recipiẽdus est sensus, quo cultus diuinus augetur. b Quinto, ꝙ actus hominũ per consuetudinẽ recipiunt interpretationem, c vbi multa adducit Felynus, at raro patroni instituũt multos capellanos ad dicendum vnã Missam, quare in dubio institutio plurium capellanorum ad missandum intelligenda est de pluribus Missis, & nō de vna tantum. Per hæc posteriora fundamenta videtur pars hæc affirmans verior.

4 Ad primum oppositorum respondeo primò, concedendo, quod obligatus simpliciter, ad dicendam Missam quotidie, satisfacit missando, quoties salua honestate, & debita deuotione potest, sed negãdo, quod ex eo quidquam contra hanc partem colligatur. Tũ quia hæc pars id non negat. Tum quia in casu proposito non agitur de obligato ad missandum quotidie simpliciter, sed de obligato ad missandum quotidie per se, vel per alterum, inter quæ magna est differentia, vt potest colligi ex Panorm. Tum quia alia quæstio est, an præfati capellani, debeant missare quolibet die per se, vel per alium, de qua non quæritur, sed solum an teneantur omnes ad vnam solam Missam quotidie faciendam, de qua quæritur, & ad quam responsum est, quod non, sed debent singuli singulas dicere.

Ad secundum negando, quod in omnibus statutis testatoris, & executorum fiat mentio de Missa in numero singulari, quia imò in pluribus fit mentio in numero plurali, vt patet per supradicta, & quod testator, ita disposuit de Missa in singulari numero, quod clarè significauit singulos capellanos teneri ad singulas Missas faciendas quotidie, eius enim verba sunt hæc, [quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam.]

Ad tertium respondetur, quod illud argumentum haberet aliquam vim si non posset esse inter capellanos alia discordia, quam quis eorum teneretur ad vnã Missam dicendam, sed illud est falsum, quia possunt esse multæ aliæ discordiæ, scilicet quis eorum diceret prius sonante decima, & quis posterius, & quis in altari maiori, & quis in alio illi proximiori, & an deberent dicere de officio diei, vel alio, & an de viuis, vel de defunctis, & in huiusmodi discordijs potest verificari prædictum statutum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. asse toto, ff. de hær. institutio. & l. si ita scripsero, & in l. in testã. ff. de cond. & demonst. b l. sunt personæ. ff. de religio. & sumpt. fu. c l. si. C. de fideicõ. cap. cum M. de constitution.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus illegitimus ad beneficia, quæcũque cum clausula, dummodo non sint plura, per illam id consequitur, vt dimisso primo possit obtinere secundum, non autem, vt duo simul retineat.*

A

CONSILIVM XXVI.

QVæritur quid operetur clausula illa, [dummodo non sint plura,] quam Datarius cœpit nouè ponere in dispensationibus, quibus Papa dispensat ad ordines sacros, & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores, & vnum simplex.

Quia res obscura erat, & eius declaratio à mente cōcedentis gratiam pendere, videbatur, consuluimus Reuerendissimum Datarium, qui respondit mentem Papæ, & suam esse, vt virtute huiusmodi dispensationis nullus duo beneficia simul retinere possit, sed quod in hoc tantum prosit, quòd qui absque illa non poterat obtinere, nisi vnum simplex, & primum, quod sibi conferretur, virtute huius poterit obtinere, & retinere aliud quodcunque maluerit, modo non retineat duo simul. B

SVMMARIVM.

Capellania perpetua iurispatronatus, si (vt licet) reducatur per ordinarium ad manualitatem, desinit esse beneficium, efficiturque simplex seruitium, ad quod patronus sine alia Episcopi approbatione potest quemcunq; deputare, & deputatum remouere. nu. 2. 3. & 7. quod si postea impetretur, vt beneficium, non tenet institutio. num. 5. nisi iterum de manuali per Episcopum instituatur in beneficium ecclesiasticum. nu. 8. 1 C

Capellas esse manuales, seu seruitia manualia, magis expedit patronis, quia seruientes sic magis continentur in officio, quam si sint beneficia ecclesiastica. 4

Bona fide possidens beneficium vti seruitium amouibile, facit fructus suos. 6

CONSILIVM XXVII.

CApellaniam perpetuam ordinarius petente patrono, fecit manualem, ad cuius seruitium patronus per se deputauit quendam I. qui ad euitandos scrupulos curauit se ordinario præsentari, & de ea vti de beneficio perpetuo institui. Quæritur, qd agendũ? D

1 Respondeo primò, satis facile defendi posse, id quod fecit præfatus ordinarius. Tum quod ordinarius præsertim Legatus, potest iusta de causa, & cum consensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporarius, & ad nutum amouibilis, quoniam certum est ordinarium posse vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere iusta de causa beneficia inferiora sui Episcopatus. a

E 2 Nec obstat, quod collatio beneficij, & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & non cadunt in laicum, qui est incapax iuris non solum conferendi, & instituendi, sed, & eligendi, quod est minus, b nisi priuilegio Papæ, iuxta glo. celebr. c

3 Non

ALLEGATIONES.

a capitul. sicut vnire. de excessib. prӕl. & cap præcipimus, & c. plures. 16. q. 1. & capit. 1. de reb. eccl. non alie. lib. 6. & clem. 2. eod titu. & cap. cum accessissent, & capit. ex parte, de constitut. b c. S. sacrosl. & cap. Messana. de elect. & cap. inuentum, & c. nemini. 16. q. 7. c in capit. imperium. 10. dist. & in sum. 16. q. 7.

3 Nō inquam hoc obſtat, quoniam per ordinationē qua capella perpetua ſit temporaria, & ad nutum amouibilis, ita vt loco illius conſtituatur temporale ſeruitium ad nutum patroni amouibile, non confertur ius conferendi, vel inſtituendi patrono laico, ſed extinguitur capella perpetua, & loco illius fit illa, quam patronus potuiſſet ab initio ordinare etiam ſine conſenſu Epiſcopi, vt ſcilicet darentur tot ſcuta annua alicui clerico ad ſeruiendum capellæ, ita vt poſſet ad nutum amoueri, & poni ſine aliquo titulo perpetuo Epiſcopi, ita quod extinguitur beneficium, quod debet eſſe perpetuum, & conſequenter deſinit ordinarius habere ius inſtituendi, ſed non quæritur illud patrono, qui etiam perdit ius præſentandi ad beneficiem, quia iā non eſt tale, ſed quærit libertatem ponendi, & tollendi quē G & quoties voluerit, quod eſt grande, & vtile frænum ad continendum capellanum in officio virtutis, ne patronus reſciens illius vitium, amoto eo, ponat alium, quę, vt puto, fuit magna cauſa faciendi capellam, illam de perpetua manualem, hoc eſt extinguere illam, & loco illius facere temporariam, quæ nō eſſet beneficium perpetuum, ſed aliud gratius Deo.

4 Secundo principaliter dico, quòd debet ſerio perpendi, fieri per hoc patrono grande præiudicium, & præfato I. grande commodum, quia ſi manet perpetua non poteſt ea priuari, niſi ex cauſa graui, & cum cauſæ cognitionem a iudice, vt alij beneficiarij, & quod forte hoc fuit in cauſa, cui ſub ſpecie boni ſpiritualis, & ſanæ conſcientiæ, præfatus I. quærit bonum temporale H cum pręiudicio patroni, quem miror tam facile illi cōſenſiſſe. Mihi enim verius videtur, valuiſſe illam ordinationem, ſi iuſta de cauſa facta fuit, potuit autem eſſe bona pars talis cauſæ id, quod prætactum, eſt.

Tertio, quod meo iudicio conſulendum erat prædicto patrono, vt procuraret inſtitutionem in integrum in ſuum ius antiquum per iuſtam ordinationem ordinarij ſibi quæſitum, eo quod per iuris errorem, & timorem peccandi per præfatum I. & alios ſibi incuſſum, per errorem præſentauit illum ordinario.

5 Quod ipſum, & præfato I. videtur conſulendum, quoniam nō poteſt facile defendi iuſtitia tituli, quem nunc habet in dicta capella, cum non videatur fuiſſe ordinario, neque patrono animus mutandi ordina- I tionem præfatam prædictæ capellæ, ſi iuſta erat.

6 Quarto, quod præſuppoſita iniuſtitia, & nullitate præfatæ ordinationis ordinarij, qua de capella perpetua fecit temporariam, & quod præfatus I. cum iniuſto titulo poſſedit eam (quod certè ipſe non auderem affirmare,) quia tamen bona fide, & cum titulo colorato poſſedit eam, fecit fructus ſuos, a vt tradunt Panormitan. & omnes, b poſt Bartolum, c & omnes, d Coarruuias. e

7 Quinto, quod nullius inhabilitatis timor eſt habendus, propterea, quòd videatur accepiſſe beneficiū Eccleſiaſticum de manu laici, contra multa capitul. f Tum quia non accepit, vt beneficium perpetuum, ſed vt ſeruitium manuale temporarium, quod poteſt dare K laicus, & quotidie dant ſimiles capellas manuales. Tum quod illa iura loquuntur de capiente beneficium ſine colorato titulo, & ipſe habebat coloratiſſimum, & certe mea ſententia magis coloratum, quam nunc, vt prędixi.

Sexto, ad quæſtionem, qua quæritur quid nunc oporteret agere iure poli, & iure fori, reſpondeo, quòd alterum de duobus. nempe procurare, vt patrono reſtituatur ius ſuum per præfatam ordinationem ordinarij ſibi quæſitum, & præfato I. ius illud manuale, & amouibile, ſicuti ante hanc innouationem habebat, aut F curare, vt ordinarius ſolemniter erigat de nouo præfatam capellam in capellam perpetuam, & quod patronus de nouo præſentet præfatum I. ordinario, & quòd ordinarius eum inſtituat in ea.

ALLEGATIONES.

a l. bona fidei. ff. de acqui. rer. dom. §. ſi quis à non domino inſt. de rer. diuiſ. b in capitul. grauis de reſtitut. ſpol. c in l. ex diuerſ. ff. de rei vend. d in l. ſi & me, & Titium, ff. de rebus credit. e lib. prim. variar. reſolu. capitul. tert. f 16. quæſtion. 7.

SVMMARIVM.

Commenda perpetua dat quendam improprium, & extra ordinarium titulum, ad effectum, vt illa ceſſante comprehendantur ſub reſeruatione beneficiorum, ſed non dat verum, & proprium titulum. Vnde quis duo poteſt habere beneficia, alterum in titulum, alterum in commendam, nec per ceſſationem commendæ alteratur modus vacationis, imò vacat, et remanet affectum, & reſeruatum, vt prius, adeo vt prouiſio ordinarij non det titulum, nec coloratum. 1

Reſcriptum Papæ in ijs, quæ ſunt iuris, facit ius, nedum inter partes pro quibus reſcribit, ſed etiam inter alios. 2

CONSILIVM XXVIII.

Beneficium commendatum non vacat propriè per ceſſationem Commendæ, ſed vacat vt prius ante commendam, & perinde manet affectum, & reſeruatum, ac manebat quando fuit commendatum, vt ait Federicus, a Ludouicus Romanus, b Caſſadorus, c Gomezius, d Card. e qui hoc in præfatis locis deciſiuè, vel remiſſiuè tenent, per ceſſationem commendæ cenſeri vacare beneficium eo modo, quo vacabat cum fuit commendatum, pro quibus eſt illa regula, quòd nemo debet habere plura beneficia in titulum, f at vnus, & idem poteſt habere vnum beneficium in titulum, & alterum in commendam, quia commenda non dat titulum. g

1 Non obſtat, quòd Caſſadorus, et Gomezius in pręfatis locis affirmant, commendam perpetuam eſſe titulum canonicum, & coloratum, & quod per ceſſationem commendæ perpetuæ perditur ille titulus, & vacat beneficium commendatum, & comprehenditur ſub prædictis regulis Cancellariæ, quæ loquuntur de titulo colorato, & vacatione, quia vt ex ipſomet colligitur, intelligunt de quodam titulo extraordinario, & improprio, & de vacatione largo modo quo ad effectum includendi ſub præfatis regulis magis ex identitate rationis, quam ex proprietate verborum, non autem loquuntur de titulo, & vacatione, per quam deſinat beneficium eſſe affectum, vt erat quando fuit à Papa commendatum.

2 Denique ipſemet Papa in ſuis literis ampliſſime declarat, per commendæ ceſſationem non vacare beneficium commendatum, aliter quam vacabat tempore commendæ, & quod manet reſeruatum eius collationi, prout erat quando commendauit, & addit non poſſe ordinarium in eum cōferre titulum coloratum, &

ALLEGATIONES.

a in titu. de permut. benef. q. 11. b Conſ. 350. c Dec. 5. de pri. d In reg. de infir. reſig. q. 13. & de verifi. noti. q. 4. & de impe. benef. famil. e q. 5. & de trien. quæſt. 5. f Per totam 21. quæſt. 1. g Cap. qui duas, & capitul. relatio 21. quæſtio. 1. cap. nemo deinceps. de elec. lib. 6.

tum, & cum ita declaret Papa rescribendo in his, quæ sunt iuris, nulla cadit dubitatio, quoniam rescriptum principis facit ius, non solum inter partes, vt ait Ioan. Andræ. a sed etiam quo ad alios, b cum multis alijs per Felyn. citatis. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Continuat. rubr. de resc. b c. licet, 16. q. 3. c. multi. 2. q. 1. c in d. rubr. de rescr. col.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus, interim antequam cum retentione beneficij absolueretur, percepit, ijs, quibus accreuissent, restituat.*

CONSILIVM XXIX.

Canonicus hæreticus occultus, qui accepit distributiones quotidianas, si absoluatur, postea reconciliatus cum retentione canonicatus, cui restituet eas?

1 Respondeo, hanc quæstionem posse decidi per ea, quæ nos tradimus in Enchiridio de oratione, a scilicet acquiri huiusmodi distributiones illis canonicis, quibus accreuissent, si ipse non interfuisset, an autem possint remitti, & condonari, vide quæ vbi supra tradimus. b

ALLEGATIONES.

a cap. 7. num. 33. b C. 23. numer. 46. & sequen & misc. 59. numer. 1. & sequent.

SVMMARIVM.

1 *Possessio triennalis de colorato titulo facit verum.*

CONSILIVM XXX.

Qvæsitum est, an possessio triennalis beneficij de colorato titulo faciat verum?

1 Respondetur quæstionem hanc esse magnam, quam etsi prælegẽdo in scholis sæpius tetigi, nũquam tamẽ in eius decisione animum, ita firmaui, vt non fluctuaret, videns ex vna parte glossam antiquam, viri doctissimi Gulielmi de Monteferrato tenere, a quod possidens pacificè beneficium triennio cum titulo colorato, facit illud suum, etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus. Et ab altera parte perpendens argumenta neruosa, quæ contra eam fieri possunt, quorum, & aliqua tangit Cosmas Gumierus, b per quæ tenet contrarium, quod ipsum, ea tamen non relata, tenuit etiam Gomezius. c At nunc arbitror opinionem præfatæ glossæ antiquæ esse seruandam, per argumenta neruosa, quę ipsa tangit, & quia mens Conciliorum unde illa regula desumpta est, & concordatorum inter Leonem decimum, & Franciscum Galliæ Regem, d vbi latius, quam alibi sensus illius regulæ exponitur, id sensisse videtur, & quod prætoria summa Gallicana, quæ parlamenta vocant, id seruare dicuntur à Petro Rebuffo, qui hanc partem latè confirmat. e Salua, & cætera.

[Aduertendum hanc sententiam auctoris non esse ita certam, vt patet ex Couaruuia reg. possess. par. 2. §. versic. septima conclusio cum antecedent. de regulis iuris in sexto.

ALLEGATIONES.

a in glo. reg. Cancel. 33. pagin. 5. b in gloss. pragmat. sanct. Gallican. tit. de pacifica posse. super verbo. trienna. & verb. molestari. c in eadem regula, q 58. d Titul. de pacifi. possess. e in commentario de pacifi possess. ampl 3.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua mensium non prodest ordinarijs acceptantibus, nisi postquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec post mortem Papæ illam concedentis, n. 1. includitq; diẽ ipsiusmet publicationis, n. 3.*

Gratia ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, secus si ad beneplacitum Sedis Apostolicæ concedatur. 2

Dies termini, quando illi additur præpositio, à, vel ab, non computatur in termino, secundum illam opinionem, quæ aliquibus magis communiter est recepta, fallit primo, quando de mente auctoris, vel ex alijs verbis aliter contrarium potest colligi, numer. 4. & 7. Item dicta regula procedit, quando dicta præpositio additur actui gerendo, vel tempori sine certæ diei expressione, secus si addatur certo die, numer. 5. Item fallit quando additur à lege, nec inclusio est contra ius, numer. 6. Item, & quando inclusio est fauorabilis ei cui fit gratia, dilatio, vel facultas, num. 8. 3

Reseruatio alternatiuæ mensium non est contraria iuri, immo conformis, quia reseruat Papæ ius conferendi, quod illi competit ratione concursus, quo cum omnibus ordinarijs, & validiori iure concurrit. 6

CONSILIVM XXXI.

Qvæsitum fuit, an vacante canonicatu, & præbenda in Ecclesia cathedrali, Giennensi illa ipsa die, qua facta fuit reseruatio alternatiuæ à S. D. N. Sixto V. censeatur includi in reseruatione, vel valeat collatio ordinarij in vim alternatiuæ præcessoris.

1 Ad hanc quæstionem decidendam præsuppono primo collationem prædicti canonicatus factam à Reuerendissimo Episcopo Giennensi non potuisse valere illa ratione, quod illa pertineret ad ipsum virtute alternatiuæ, quia illa ei non poterat prodesse, donec fides eius acceptationis peruenisset ad Datarium, vt cõcessionis alternatiuæ tenor continet, quæ non peruenit ante collationem à Sanctissimo factam.

2 Secundo, quòd etiam certum est prædictum D. Episcopum non potuisse illum conferre virtute acceptationis alternatiuæ, quam fecerat ante Grego. XIII. quia illa, & virtus eius expirauerunt per mortem illius quoniam facta fuit vsque ad beneplacitum eius, & gratia facta vsque ad beneplacitum Papæ finitur morte ipsius, licet non si fieret vsque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ. a

3 Quibus præsuppositis respondetur primo, quod tota difficultas huius quæstionis consistit, an obsit eius collationi alternatiuæ reseruatio facta per S. D. N. pro cuius vtraque parte multa possent adduci, quoniam multa faciunt pro collatario Papæ, & multa pro collatario Episcopi, sed omnia videntur reduci ad illam quæstionem, an reseruatio facta à Sanctissimo, & publicata die 4. Maij ann. 1585. qua reseruauit omnia beneficia vacantia extra Curiam à die publicationis eius propter præpositionem illam, a, censeatur excludere an includere diem illum quartum, quia prædicti canonicatus, & præbenda vacauerunt illa ipsa die, & collatarius Episcopi prætendit eos non comprehendi in reseruatione prædicta, quia dies termini non computatur in termino, quando illi additur præpositio, à, vel ab, vt habet glossa memorabilis adiuncto textu, b quæ videtur aliquib. communiter recepta, in quibus videtur esse Decius cum relatis à se. c Collatarius autem Sanctissimi contradicit, allegans

ALLEGATIONES.

a cap. si gratiose. de rescri. lib. 6. b In cle. cui, de appe. c in capitul. sup. cod. 2. de appell.

gans diem termini computari in termino in prædicta reseruatione.

Pensatis autem mediocriter vtriusque rationibus adductis pro illa glossa, & contra illam videtur verius esse, quod in hoc casu dies termini includatur in termino, & quòd canonicatus, & præbenda prędicta censenda sunt reseruata S.D.N. primo quidem, quod ex mente auctoris reseruatoris id colligitur.

4 Tum, quòd constat eum voluisse per illam reseruationem reseruare sibi regulariter quo ad omnes collatores, & collatrices omnia beneficia vacantia mense Maio cuius dies erat ille quartus, in quo vacauerunt, & ita videtur voluisse vacantia illo die includere. Tũ quòd consuetudo antiqua Maximorum Pontificum habet reseruare vacantia in octo mensibus sibi per reseruationem regularem, & vacantia sex mensibus per reseruationem alternatiuam, & non videtur vnquam contigisse casus, in quo dies termini declaretur exclusus.

Secundo, quòd colligitur etiam ex verbis ipsius reseruationis, quia facta est secundum consuetudinem antiquam prædictam, exprimendo in duobus locis mẽses reseruatos, & in vna sine vlla præpositione, à, vel ab, ex quo conijcitur, quòd sua Sanctitas nullam de vi exclusiua diei termini habuit memoriam, & consequẽter noluit, vt haberet eam, quia nihil incognitum est volitum secundum Sanct. Augustinum, a receptum ab omnibus, & probatur per leg. cum Aquiliana, b cum similibus. Tum quòd si illa reseruatio fuisset facta die secunda, vel tertia Maij, inclusisset diem quartam, & certum est voluisse minus includere faciendo eam die quarta, quam faciendo eam die secunda, vel tertia quo ad dies in ea terminatos.

5 Tertio, quòd in proposito non agitur de præpositione, à, vel ab, addita tempori, vel actui generaliter sine expressione diei certi, quo casu non includunt tempus præcedens actum, sed solum sequens immediatè illum, vt in capitul. [anteriorum.] c ibi. [A recitatione sententiæ.] & in capitul. [quam sit.] d ibi. [A tempore præsentationis.] Sed agitur de præpositione, à, adiuncta certo diei, per quod tolluntur argumenta, quæ videntur probare non includere tempus præcedens actum, sed solum sequens illum, vt singulariter præ alijs adnotauit Præpositus. e

6 Quarto, quòd Cynus, quem sequitur ibi Salycetus, f determinauit, quando huiusmodi præpositiones includunt terminum diei, cui adijciuntur, & quando non, dicens, quòd quando proferuntur à lege, includunt, si inclusio non est contra ius, vt in d.l. [à caligato,] & in cap. [à subdiacono.] g & in casu proposito præpositio, à, profertur à lege, & inclusio est conformis iuri, ergo censendum est includere. Quod autem sit conformis iuri, & legi, probatur ex eo, quòd Papa iure communi habet potestatem conferendi omnia beneficia, quocunque tempore, vel loco vacent, secundum gloss. magnam recept. h & per reseruationem prædictam confirmatur, & augetur ius eius ad conferendum. Nec obstat, quòd noceat ordinario, qui concurrit cum Papa, quia ius quod habet Papa, est longè amplius, & dignius, adeo, quòd vt ait prædicta glossa recepta, si ambo conferrent eadem die, & nesciretur vter prius contulisset, collatio Papæ præualeret cæteris paribus collationi ordinarij, & ideo prædicta reseruatio potius iudicanda est conformis iuri, cõ consonet iuri Papę, q̃ difformis, eo quòd deroget iuri Episcopi.

7 Quinto, quòd etiam prædictus Cynus communiter receptus tenet vbi supra, quod quando proferũtur ab homine tales præpositiones adiunctæ diebus, censentur includere, si de mente disponentis expresse, vel tacitè id potest colligi, & in casu proposito talis mens colligi potest, tum expresse, eo quòd S.D.N. declarauit se habuisse illam mentem per declarationem solemnem id continentem factam ab eo tanquam a legislatore, & non tanquam a doctore priuato, cui credendum est, cum per literas eius Apostolicas de facto proprio deponentis id apparet, iuxta clemen. [literis.] i Tum tacitè, quia quilibet præsumitur se suosque magis diligere, quam extraneos, k per quæ, & alia iura probatur ordinatam caritatem incipere à se ipso, & inclusio illius diei respiciebat commoditatem, & vtilitatem suam, & suorum familiarium, & aliorum clericorem pauperum in Curia degentium, quam certum est maluisse intendere, quam Episcoporum, & aliorum collatorum voluntatem, & appetitum, quæ non solet esse Reipublic. adeo commodo, ac sua, vti omnium patris, ac Domini, & vnici ac supremi Vicarij Christi.

8 Sexto, quòd prædictæ præpositiones includunt terminum, quando inclusio est vtilis, & fauorabilis ei cui fit, vel datur dilatio, facultas, vel gratia, vt pulcherrimè determinat post alios Præpositus vir eruditissimus, & in rebus Curiæ Romanæ exercitatissimus, l & probatur ea ratione, quòd in quocunque casu dies, cui adijcitur præpositio, à, vel ab, computatur in termino, vbi inclusio termini operatur vtilitatem ei cui datur, vel fit dilatio, vel facultas. At per reseruationem prædictam resultat vtilitas, & commoditas ei cui fit reseruatio, nempe Papæ, ergo dies termini computabitur in termino, quæ ratio confirmatur per glossam magnam, & receptam, m quæ significat tunc præpositionem, à, excludere diem termini, quando vtile, commodum, vel fauorabile est ei, cui conceditur dilatio, vel gratia, & tunc prædicta præpositio includit, quando inclusio est vtilis, vel fauorabilis ei, cui conceditur dilatio, facultas, vel gratia. Per quæ omnia concluditur, prædictum diem quartum, qui fuit terminus prædictę reseruationis, includi sub ea. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 13. de Trinitat. b ff. de transact.
c secund. quæstion. sexta. d De electiõn. libr. sexto.
e in capitul. super eod. secund. numer. 24. de appellat.
f in leg. à caligato. Codice. de nupt. g 30. distinction. & in capitul. aliter. 33. distinct. h in cap. 1. de offi. leg. libr. 6.
i De prob. K Le. præses. C. de ser. & aqua. & c. si non licet. 23. q. 5. l in pdicto c. super eo. nu. 27. m c. statnti. de pb. l. 6.

SVMMARIVM.

Tensio de voluntate prouisi de beneficio iustè, ita imponi potest, vt ea etiam possessione non habita soluatur, & numer. 5. poterit tamen se eximere, beneficium dimittendo, numer. 7. interim autem iustè exigitur, & solui debet. 4. soluatur inquam ex alijs bonis, ex quo hæc solutio non est restricta, vt fiat solum de fructibus beneficij, numer. 5. 1

Vendens, vel grauatus dare decem pondera olei, quod nascetur ex tali prædio, non obligatur dare plusquam ex eo nascatur, secus esset, si suam obligationem non restrinxisset præcisè ad ex illo nasciturum, nume. 5. 1

Perempta re debita sine culpa debitoris, debitor liberatur & hoc quo ad ea, quæ debentur in specie, secus de eo, quod debetur in genere, nu. 6. 2

Impedimentum superueniens excusat debitorem, fallit tamen in impedimento prouiso, vel quod potuit à prudente prouideri, num. 8. & 4. 3

Difficultas soluendi rem promissam non liberat debitorem & numer. 7. 4

CON-

CONSILIVM XXXII.

1 PRAESVPPOSITA resolutione dubij, scilicet, quòd constitutio pensionis adiecta clausula, [habita, vel non habita possessione,] est iusta. Ad dubiũ propositum, an sit iustum, vel iniquũ accipere pensionem à beneficiario, qui nondum accepit possessionem beneficij, nec vllos fructus eis, respõdetur, quòd pro parte affirmatiua facit primo, quòd qui vendit decem pondera olei, quod natum esset ex tali prædio, non tenetur soluere illa, nisi nascantur, a & si legatæ fuerint decam amphoræ vini, quod nascetur ex tali prædio, non debebuntur plures, quam nascentur. b At pensio est soluenda ex fructibus beneficij, non ergo debebit solui, nisi tantum quantum ex fructibus illius colliget beneficiarius.

2 Secundo, quòd cum res promissa, vel legata perit sine culpa debitoris, non tenetur ad eadem soluendam, imò nec si à communi commercio eximatur. c At fructus beneficij, cuius beneficiarius possessionem non capit, nec potuit capere, & fecit quicquid homo diligens facere debebat, videntur perijsse ipsi sine vlla culpa sua, ergo non tenebitur eos soluere. Tertio, quòd dura res videtur quod quis soluat pensionem de re, qua nullatenus vti potest. d

3 Quarto, quòd impedimentum superueniens excusat quem ab obligatione faciendi ea, quæ tenebatur facere. e At beneficiario, de quo loquimur supuenit impedimentum soluendi pensionem ex impotentia capiendi possessionem beneficij pensione onerati, ergo excusatur à præstanda.

4 His tamen non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia difficultas præstandi rem promissam non excusat promittentem ad illam præstãdam. f Tũ quia damnum, quod alicui sua culpa venit, sibi debet imputari. g At damnum hoc sua culpa euenit beneficiario, qui potens, & debens præuidere se posse impediri ab adipiscenda possessione, voluit se obligare ad soluendam pensionem, etiam non adepta possessione. Tum quia euentus, quem qui præuidit, vel debuit præuidere, non excusat. h At prædictus beneficiarius præuidit potuisse euenire difficultatem, & impotentiam capiendi possessionem, quia ideo se obligauit ad soluendam pensionem, etiam non adepta possessione. Tum quia, quod factum est legitimè, non debet retractari, licet perueniat ad eum casum, à quo non potuit incipere, i & casus hic nullibi reperitur exceptus ab illa regula, ergo illi est standum, iuxt. gloss. solemnẽ. k

5 Cum ergo in resolutione præcedentis quæstionis probatum sit prædictam constitutionem pensionis esse iustam, & legitimam, non debet retractari, nec vana fieri, etiamsi eueniat casus, à quo non posset incipere; quanto minus, quod in casu proposito non euenit casus, à quo non posset incipere, sed tantum difficultas præstandi, quod legitimè promissum est, quam nõ excusare supra dictum est.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur; concedendo debitorem pondo olei, quæ nascetur ex tali prædio non teneri ad soluendum illa plus quam, quæ ex eo nascentur, quiam suam obligationem restrinxit ad soluendum illa, quæ nascerentur ex tali prædio, negando tamen beneficiarium prædictum restrinxisse suam obligationem soluendi ex fructibus, quos caperet ex beneficio, nec exprese, nec tacitè, imò exprese ampliauit illam ad soluendum ex alijs bonis casu quo nullos fructus caperet ex illo, imò etiamsi eius possessionem non caperet.

6 Ad secundum respondetur concedendo assumptum, quando aliquid in specie promittitur; negando tamen, quando in genere promittitur, & si prædictus beneficiarius promisisset in specie pensionem ex fructibus, quos perciperet ex beneficio pensione onerato, non teneretur illam soluere, sed quia promisit soluere, in genere pensionem non se restringendo ad fructus, quos perciperet, imò ampliando se ad casum, quod etiamsi nihil ex eis perciperet, tenetur etiam soluere, ad id ad quod obligatur, per l. [incendium] C. si cer. pet. & resolutionem communem ibi, & vbique.

7 Ad Tertium respondetur, cõcedendo duram quidem rem esse, sed duritiem rei pręstandæ non excusare obligantem se scienter ad illam præstandum, dura enim res est seruare tria substantialia vota religionis, sed illa durities nõ excusat monachos ab obseruatione illorum secundum omnes Catholicos contra impium Lutherum, præsertim quod beneficiarius potest se à duritia illa excusare relinquendo beneficium, vt regrediatur ad pensionarium, vel conferatur alteri.

8 Ad quartum respondetur primo, quòd assumptũ in illo intelligendum est, de impedimento non præuiso, & quod non potuit à prudente viro præuideri; quale non est hoc. Secundo negando, quòd in hoc casu superueniat impedimentum soluendi pensionem, licet superueniat impedimentum soluendi illam ex fructibus beneficij, quæ longè sunt diuersa, & separata, & à separatis non infertur. l Tertio, quòd potest se excusare ab hoc onere relinquẽdo beneficium, vt prędixi, quòd si voluerit illud retinere damnum quod ex hoc ei veniet, culpæ suæ imputet, per prædictum cap. [damnum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. si debitor. ff. de contrah. empt. b l. cum certus. ff. de triti. vino. oleo. c l. inter stipulantẽ. §. sacram. ff. de verb. oblig. cum ei adnota. d Argumen. prędictarum ll. si debitor. & l. cum certus. e capitul. comment. 13. distinction. & capitul. quemadmodum. de iureiurand.
f l. continuus. §. cum ita. de verb. obl. g capitul. damnum. de reguli iuris lib. 6. h l. si putator. ff. ad le. Aquil.
i capitul. factum legitime de reg. libr. 6. k in reg. omnis definitio. ff. de reg. iur & in rubr. e. titul. lib. 6.
l l. Papinianus. ff. de minoribus.

SVMMARIVM.

Subreptitiam reddit gratiam omnis expressio falsi, quæ potest mouere Principem ad facilius eam concedendam. 1

CONSILIVM XXXIII.

AN peccauerit N. in impetratione beneficij exprimendo se teneri ad solutionem pensionis, quam reuera soluebat, sed paulo ante redemerat?

1 Respondeo, quod impetrans vnum beneficium, exprimendo se teneri ad soluendam pensionem, quam iam licitè redemerat, non solum peccat, sed etiam gratiam perdit, quia omnis expressio falsi, quę potest mouere Principem ad gratiam facilius concedendam, reddit eam subreptitiam. a

ALLEGATIO.

a cap. super litteris. de rescript. cum citatis ibi per Fel. col. 1.

SVMMARIVM.

Pensio reseruata laico super commenda à magno Magistro est nulla. 1

Pensionem pro laico solus Papa reseruare potest. 2

3 Benefi-

3 *Beneficiarius post adeptum beneficium, sed non ante, potest alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis & inopiæ intuitu.*

CONSILIVM XXXIV.

VTRVM magnus Magister militiæ S. Io. possit constituere pensionem alicui laico coniugato super commendam collatam cuipiam ordinis sui militi, & an laicus illā exigere, & an miles illā soluere valeat?

1 Respondeo primo, quod mea sententia, quam dolenter promo, constitutio prædicta præfatæ pensionis minimè valet, tum per illa multa, quæ nos nuper scripsimus, a quoniam nihil iure distat inter ea quæ ibi G scribuntur, & quæ in casu proposito quæruntur, nisi quia ibi magis loquimur de pensione imponenda clerico sæculari super beneficio sæculari, hic autem de illa, quæ imponi potest regulari sup beneficio regulari.

2 Tum quod receptum est ab omnibus non posse ab inferiori Papæ constitui pensionem vlli laico, etiam non coniugato, & in casu proposito præfata pensio fuit constituta coniugato ab inferiori Papæ, per quæ nescirem defendere præfatam pensionis constitutionem, neque consequenter quomodo possit exigi, & quomodo solui tanquam debita.

3 Secundo, quod si amicitia mutua, & caritas commendatarij pensione onerati, & pensionarij fuerit tanta, quod commendatarius velit soluere illam gratis al- H teri, & ille accipere tanquam gratis datam, & ratio aliqua paupertatis, pietatis, vel necessitatis interuenit, ob quam præfatus commendatarius iustè possit donare reditus illius pensionis præfato pensionario, possunt conuenire ambo inter se, & per scripturam publicam confiteri se nolle petere, neque soluere pensionem illam vti debitam, & discedere à constitutione, quam Illustrissimus Magister fecit, sed quod commendatarius soluet pensionario causa paupertatis, pietatis, vel necessitatis tota sua vita, vel ad aliquos annos, quoniam licet beneficiarius ante adeptum beneficium non possit promittere aliquid alteri de fructibus beneficij habendi; potest tamen post habitum, & consequutum donare alteri pietatis, inopiæ. vel necessitatis I intuitu aliquam partem redituum eius, vt late monstramus nos in multis tractatibus de reditibus ecclesiasticis.

ALLEGATIO.

a In Misce. 45. & seq. libelli de miscellaneis.

De clerico ægrotante, vel debilitato.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio ob superuenientem amentiam, etiamsi sit archidiaconatus, quis non est priuandus, sed ei, durante amentia, à superiore dandus coadiutor.*

CONSILIVM I.

VNVS Archidiaconus, & canonicus in amētiam perperuam incidit. Quęritur an beneficia illius impetrari possint.

1 Respondeo, quod non sunt impetranda beneficia prædicta, neque ipse sine culpa eis priuandus, sed superior potest dare ipsi coadiutorem, manente iure beneficiorum in illo, secundum communem opinionē, quę colligitur ex c. [cum percussio.] a & ex responsione F qua communiter datur ca. tua.] b quod innuit contrarium, posset autem impetrari à Papa coadiutoria perpetua cum futura successione pro aliquo, de quo verisimiliter crederetur, quod non captaret mortē eius.

ALLEGATIONES.

a Et capit. Pontifices. 7. q. 1. & ex capit. de rectoribus de cler. ægro. & ex cap. 1. eod. tit. lib. 6. b De cler. ægro.

SVMMARIVM.

Coadiutor ordinario iure creatus tenetur obire ea munera 1 *quæ titularis obligatus præstare non potest, viuitque ex fructibus beneficij. & hoc; nisi alius in creatione sit expresse cautum: quia tunc id erit seruandum tam pro ipso, num. 3. 4. et 5. etiam ad effectum, vt sit perpetuum cum futura successione quam contra ipsum. nu. 2. etiamque ad effectum, vt per illius interessentiam titulari acquirantur distributiones. numer. 3. & 5. ex quo Pontifex circa hæc humana iura potest, vt placet, disponere numer. 7.*

Distributiones etsi non dentur regulariter, nisi interessen- 6 *tibus diuinis: attamen quandoque Papa concedit, vt titularis illas lucretur interessendo per ei datum coadiutorem. & numer. 5.*

CONSILIVM II.

H PRAESVPPOSITO, quod Sanctissimus dedit coadiutorem in perpetuum, & irreuocabilem Archidiaconum cum futura successione; adiecto, quod ipse coadiutor non possit petere, nec exigere quidquam de fructibus archidiaconatus ob eius munera, & regimen, & quod se intromittere non possit in eodem regimine, & administratione archidiaconatus, nec fructuum eius, nisi de consensu ipsius Archidiaconi, eo tamen absente possit habere stallum, & vocem in Capitulo, & in processionibus, sed omnia, quæ dum ibi steterit lucrabitur, cedant archidiacono. Quæritur primò, an ipso archidiacono ægrotante, ea quæ lucrabitur coadiutor, dum steterit pro eo in capitulo, vel alibi, cedant ipsi archidiacono. Secundo, an etiam ea, quę tribus mensibus, qui ad quiescendum dantur, eidem cedant, si dictus coadiutor resederit.

I 1 Respondeo primò, quòd coadiutor iure communi ordinario creatus, tenetur facere omnia, ad quę datur, & quæ is cui datur tenetur facere, vt colligitur ex Innocentio, a & probatur in capitul. [de rectoribus] & capit. final. cum ei adnotatis per Panormitanum, & alios: b colligitur autem ex eo, quod prælatis, & beneficiarijs dandi sunt iure cōmuni coadiutores, vt adiuuent eos in his quę tenentur ipsi facere, & nō possunt vt sentit Innoc. c & debent habere sustentationem ex fructib. & reditib. beneficiorū, ad quę administrāda designantur, vt statuitur in c. 1. d & in d. c. [de rectorib.] cū ei adnotatis, & huiusmodi sustentatio, & stipēdium non datur in vanum, sed pro obligatione faciēdi ea, quæ incumbunt agenda beneficiario, iuxta illud,

K [Propter officium datur beneficium,] e

2 Secundo, quod coadiutor, de quo quæstio mouetur, non est iure communi, & ordinario datus, sed valde extraordinariè, & in gratiam, & fauorem specialem, vt ex ipsa concessione Papali colligitur, nam datur cum futura successione, & cum multis ampliationibus,

ALLEGATIONES.

a in capitul. nisi cum priden. de renunc. nu. 4. b De cleric. ægrot. c Vbi supra. d De cler. ægrot. libr. 6. e cap fin. de rescr. lib. 6. & cap. 1. de cler. ægrot. eod. lib.

nibus, & restrictionibus contra ius commune additis: A datus est enim ita, vt coadiutoria sit perpetua, & irreuocabilis, & quod nihil possit petere, neque exigere de fructibus archidiaconatus, ob cuius regimẽ, & munera subeunda designatur.

3 Tertiò, quòd S.D.N. nõ obligat eum ad prędicta munera subeunda, sed facit ei facultatem subeundi, & gerendi de consensu archidiaconi, non enim iubet ei, vt ea subeat, sed quod valeat ea subire volente archidiacono, imò expresse vetat ei, ne se intromittat in regimine, & administratione prædicti archidiaconatus, illiusque fructuum, nisi de cõsensu illius, & quod eo absente possit habere stallum in choro, & locum, & vocem in Capitulo, & in processionibus, & quod cum sic steterit, non lucretur pro se quidquam, sed pro archidiacono, B ita quod nullum ei salarium, neque stipendium erit soluendum ab archidiacono, si noluerit ei quicquam soluere.

4 Quartò, quòd ex hoc sequitur, quod ipse quoque coadiutor non tenetur ad seruiendum archidiaconatui, si noluerit seruire, quia sicut ait Apostolus, a relatus in cap. 1. b [qui altari seruit, de altari viuere debet,] & vt idem ait, c relatus, vbi supra, [nemo militat suis stipendijs,] ita qui non viuit de altari, non tenetur ei seruire: quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. d

5 Quintò, quòd ex prędicta exorbitanti concessione S.D.N. videtur colligi, quod prædictus coadiutor absente archidiacono potest etiam absque eius consensu C sedere in choro, & dare vocem in Capitulo, & incedere in processionibus, & interesse alijs actibus capitularibus canonicorum, etiam nolente archidiacono, non tamen potest in regimine, administratione, & fructuũ perceptione se intromittere, nisi eo volente, & de cõsensu eius, vt ex bulla expresse patet.

Sexto, quod ex prædictis infertur decisio primæ quęstionis, scilicet quod ęgrotante seu stante infirmo archidiacono, potest quidẽ coadiutor interesse choro, & capitulo, & sedere in locis archidiacono designatis eo absente, & etiam nolente, & lucrari pro archidiacono omnia, quæ lucraretur ipse archidiaconus, si ipsemet personaliter deseruiret, non tamen tenetur, si noluerit; & in reliquo regimine archidiaconatus, & fructuũ D perceptione, nec potest neque debet se intromittere sine consensu, & voluntate archidiaconi, cuius concessionis ratio videtur fuisse illa, quod partes, quibus annuit Papa noluerũt, vt tolleretur quidquã emolumẽti archidiacono, licet voluerint vt sua Sanctitas honoraret adiutorem sine vllo archidiaconi dãno in vita eius per concessionem stalli in choro, & loci in Capitulo lucrando non sibi, sed archidiacono, & quod cedente, vel decedente archidiacono succederet in archidiaconatu.

6 Septimo, quod prædictus archidiaconus potest sibi quærere omnia emolumenta sui archidiaconatus ratione suæ infirmitatis, & aliorum legitimorum impedimentorũ, & non interessendo diuinis, eo modo perinde ac si non haberet coadiutorem, siue coadiutor in- E terfuerit, siue non: quia nullo iure neque hac cõcessione Papali hoc ei prohibetur.

Octauo, quod ex his infertur etiam decisio secundę quæstionis, scilicet qđ tribus mensibus, qui pro quiete dantur, lucrabitur archidiaconus perinde ac alij, siue coadiutor resideat siue non: quia in illis non tenetur interesse diuinis per se, neque per alium.

7 Nono, quod non obstant argumenta, quæ induci possunt contra hæc ex iuribus allegatis in primo dicto: quia illa procedunt in eo, qui est coadiutor secundum formam iuris communis, secundũ quam debet habere congruam sustentationem, & debet obire munera: quæ principalis cui datus est subire nequit, qualis non est hæc, cui expresse derogat summus Pontifex, quia circa omnia iura humana dispensare potest. e Quæ omnia licet is cui vacaret, posset largius fundare, nos tamen plurimis occupati nõ potuimus id præstare, sed neque expedit, quoniam satis firmiter ex præfatis nouem dictis confirmantur.

ALLEGATIONES.

a 1. ad Cor. 9. b Colloss. 2. 13. quæst. 1. c Ad Gala. 5. d l. & si contra tabulas ff. de vulg. & cap. sciendum 8. quęst. 1. e capitul. cuncta per mundum 9. quæst. 3. & cap. proposuisti, de concess. præbend.

SVMMARIVM.

Senectus metaphorice, & non propriè dicitur morbus, vnde in litteris beneficialibus, quæ sunt ambitiosæ, appellatione morbi non venit senectus. 1

Coadiutoria ob vnam causam non extenditur ad aliam, immo duæ ad duas causas dari possunt. 2

Religiosus ad id cui aptus est, & non cui est ineptus, coadiutor dari potest. 2

Coadiutor Archiepiscopi cum futura successione pallio vti non potest. 3

Coadiutor Archiepiscopi eo absente, vel annuente, benedictionem dare potest, si sit Episcopus consecratus, possitque exercere pontificalia. 3

Coadiutor datus cum potestate exercendi, quæ coadiutores iure, vel consuetudine possunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius est coadiutor, per se vult, & potest exercere. 4

CONSILIVM III.

AN coadiutor datus Archiepiscopo propter senectutem, ægritudinem & amentiam cum futura successione, & facultate exercendi spiritualia, & temporalia, quæ iure, vel consuetudine ad coadiutoris officium pertinent, possit vti mozetta, benedictionem dare, beneficia conferre, & sedere in archiepiscopali cathedra?

Respondeo primò, quod quæstio proposita non videtur satis conformis litteris coadiutoriæ, quæ cum ea ostenduntur, nam per illas datur coadiutor propter solam ætatem senilem, & quæstio quærit de coadiutore dato propter senectutem, ægritudinem, & amentiã.

1 Secundo, quod ex litteris ostensis non apparet præfatum Archiepiscopum esse amentem, neque esse ægrotum: quamuis enim senectus dicatur metaphoricè quidam morbus, non tamen propriè ac verè est morbus: & in huiusmodi litteris beneficialib. q̃ quadã rõne dñr ambitiosæ, & odiosæ, a appellatione morbi non includeretur senectus vegeta, & sana, b & ita q̃stio proposita aptior esset, an pdicta coadiutoria data pp senilẽ ętatẽ includat verã aliquã ęgritudinẽ aliã, et amentiã: & verba quæstionis propositæ videntur pręsupponere qđ sic: sed verbã coadiutoriæ id nõ probãt.

2 Nã coadiutoria data ob vnã cãm, vti pp dilapidatione, non censetur data ob ęgritudinẽ, vel aliã similẽ, q̃ non saperet alienationẽ, vt rectè sentit Oldradus, c & religiosus põt dari coadiutor ad id, cui est aptus, & nõ ad id cui est ineptus, vt tradit Pan. d & ẽt textus nouus cap. 1. e ponit differentiam inter coadiutorẽ dandum ob vnam causam, & dandum ob aliã: & quãuis multis videbitur nõ interuenisse in hac cõcessione errorem

ALLEGATIONES.

a capit. quamuis, de præb. lib. 6. b Argu. l. non aliter ff. de leg. 3. adiuncto, cap. 1. & cap. nisi de renuncia. c consi. 44. d in cap. fin. de cler. ægrot. e eod. tit. lib. 6.

errorem, vel defectum ad includendum casum ægritudinis, vel dementiæ; meo tamen fragili consilio præfatus Reuerendissimus coadiutor, dum res est integra, prouidebit sibi de aliquo [perinde valere,] quo extendatur ad omnem aliam causam perpetuo impedituram ab officio suo prædictum Archiepiscopum, vt in vtroque foro sit securior: nam etiam defendi posset de rigore, quod non obstante prædicta coadiutoria, & remanente illa in suo vigore, ipsemet S.D.N. posset dare prædicto Archiepiscopo alterum coadiutorem.

3 Tertio, quòd verbi muzetta significatio mihi est ignota, sed suspicor esse positum pro palleo, siue pallio, de quo est tit. [de auctoritate, & vsu pallij,] & si accipitur pro illo, credo quod non potest vti eo, donec sit Archiepiscopus, & moriatur, vel cedat is qui nunc est. a

Quarto dico, quod si & quatenus poterit exercere pontificalia, postquam fuerit Episcopus consecratus, ita poterit etiam dare benedictionē, quæ videtur pertinere ad pontificalia, saltem in absentia Archiepiscopi vel annuente illo.

4 Quinto, quòd iure verius videtur, non posse prædictum D. coadiutorem conferre beneficia, potente, & volente cōferre illa prædicto Archiepiscopo, & nolēte vt conferat coadiutor: quoniam S. D. N. solum dat ei potestatem exercendi iura spiritualia, & temporalia, quæ iure, vel consuetudine pertinent ad coadiutoris officium: & iure non pertinent ad eius officium ea, q̄ principalis rectè potest, & vult agere per se, & nō vult vti coadiutoris consilio, neque auxilio. argumē. capit. [Pontifices,] b & ferè omnium aliorum, c & quia hæc est mens cōstituentis coadiutorem, & iure diuino naturali debet esse talis iuxta regulam, id quod nostrū est, sine facto, & cōsensu nostro tacito, vel expresso inferri non debet. d

5 Sexto, quòd ad respondendum quæstioni de facultate sedendi in cathedra archiepiscopali, videtur necessaria informatio de statutis, priuilegio, & consuetudine prædictæ archiepiscopalis Ecclesiæ, an quidquam super hoc disponant, & referuent sessionem in illa sede in honorem dignitatis archiepiscopalis: & an archiepiscopus, qui nunc est, sit consensurus, vel repugnaturus prædictæ facultati sedendi, & rationem, qua duceretur ad repugnandum: nam cessante huiusmodi reseruatione, quam vidi cessare in quibusdam Ecclesijs cathedralibus, in quibus decanus, vel præpositus sedere solet in episcopali sede absente Episcopo, posset prædictus D. coadiutor in ea sedere, sicut canonici recentiores sedent in stallis antiquorum in multis ecclesijs eis absentibus, eo quod id iure communi non vetatur, arg. capit. [consuluisti.] e cum similibus, quæ in hoc adduci possent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Arg. cap. nisi, & cap. ex tuarum, de auctoritate, & vsu pallij. b Et cap. petisti. c 7. quæst. 1. d de reg. iur. lib. 6. cum suis concord. e 4. quæst 4. vel 5.

Ne sede vacante aliquid innouetur. K

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante Capitulum nec confert præbendas ad solius Episcopi collationem spectantes, etiam quas Episcopus cum consilio, vel consensu Capituli confert, confert tamen illas, quarum collatio ad Episcopum, simulque & ad Capitulum spectat.*

F

CONSILIVM I.

AN prouiso canonicatus, &, præbendæ pœnitentialis, quem Conc. Trid. iussit institui in Ecclesijs cathedralibus facta à Capitulo cathedralis, episcopali sede vacante valida sit.

1 Respondetur primò, audiuisse magnam dubitationem esse in Ecclesijs Hispaniæ, an prouisio prędicti canonicatus spectet ad solum Episcopum, an ad Episcopum, & Capitulum: & si spectat ad Episcopum, & Capitulum, an spectet ad Episcopum, & Capitulū communiter, vel ad Episcopū cū consensu, & cōsilio Capituli.

Secundo, quod qui tenuerit potestatem conferendi G illum pertinere ad solum Episcopum sine consensu, vel consilio Capituli, debet etiam tenere, quod prouisio de qua quæritur, non valet: quia Capitulum non succedit Episcopo sede vacante in collatione talium beneficiorum, cap. [illa,] a cum alijs, quæ citant Panor. & alij, b & Ioannes Franciscus Pauinus. c

Tertio, quòd qui tenuerit prouisionem prædicti canonicatus spectare ad prouisionem Episcopi, & Capituli simul, tenetur etiam respondere prædictam prouisionem valere: quia Capitulum succedit Episcopo in collatione beneficiorum pertinentium ad collationem Episcopi, & Capituli communiter, per textum. d

Quarto, quòd qui tenuerit collationem prædicti canonicatus ad Episcopum cum consensu, vel consilio H Capituli pertinere, tenetur etiam dicere prædictam prouisionem non valere, per prædictum c. 1. e licet prædictus Ioannes Franciscus Pauinus distinguat vbi supra, inter casum quo collatio pertineat ad Episcopū cum consensu Capituli, & inter casum quo pertineat cum consilio, allegando in hoc Lapum, & in contrariū Dominicum qui in meo lib. non videtur distinguere. Salua, & cæter.

[Congregatio censuit electionem personæ pœnitentiarij, spectare ad Episcopum, collationem verò prębendæ eidem faciendam per illum ad quem prius collatio illius præbendæ spectabat.

ALLEGATIONES.

a Ne sede vacante. b In cap. cum olim de maior. & obed. c in quæst. 1. p. 2. in tract. de offic. & po. cap. sede vacante. I d In cap. 2. in prin. ne sede vacante lib. 6. e §. cum vero.

De ijs quæ fiunt à prælatis sine consensu Capituli.

SVMMARIVM.

Prior claustralis, & conuentus, qui cum Abbate consentiunt reseruationi pensionis super abbatiæ bonis, quæ sunt indiuisa inter eosdem Abbatem, & conuentum, censentur descripti potius ad effectum præstandi consensum Abbati, qui sine ipsis non potest alienare, quam se obligandi ad illius solutionem. 1

CONSILIVM I.

VISIS & perpensis tribus responsis datis à tribus viris eruditissimis super obligatione soluendi pensionem constitutā à Papa de consensu Abbatis, ac Prioris claustralis, & conuentus monasterij de Lozo, an post renunciationem abbatiæ ab Abbate, qui consensit pensioni, factam, teneatur Prior, & conuentus eam soluere; visa item supplicatione super ea signata, videtur mihi rn̄sum domini primi consulentis esse iuri consonantius, per ea omnia, quæ ipse erudite ac pru-

ac prudenter considerat:& quod Prior, & conuentus non nominatur, vt principales sed veluti accessorij,& membra seu corpus Abbatis tãquam capitis eorum. a 1 Cum de iure communi nullam admistrationem hẽant ipsi,sed tota potestas administrãdi spiritualia,& temporalia sit penes Abbatem iuxta cap. [nullam]. b & per omnes in cap.[edoceri, c & ita eorum nominatio potius fuit facta ad tollendam dubitationem aliquorum, an potuisset Abbas constituere pensionem sine consensu illorum, quasi esset quædam alienatio, in qua requiritur ille,iuxta c. [sine exceptione] d quã ad hoc, vt se obligarent ad id, quod non poterant soluere , quippe quibus nulla est administratio de iure , neque vt fertur de facto;quia non sunt diuisa bona inter Abbatem,& conuentum,iuxta prædictum capitul. [edoceri.] Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a capit.cum non liceat.de præscript.cum ibi citatis, capitul. quanto.& cap.nouit.de his quæ fiunt a præl. b 18.quæst.2. c De rescr. d 12.quæst.2.

De ijs quæ fiunt à maiori parte capituli.

SVMMARIVM.

1 *Concilium generale nihil potest refragante Papa, qui ei præsidet, vt persona in qua residet tota potestas Ecclesiæ, potestque ipse solus statuere, quicquid posset cum Concilio. numer.4.*

2 *Collatio si spectet ad Episcopum,& Capitulum collegialiter, non tenet, nisi accedat maior pars Capituli cũ Episc.*

3 *Professionis nouitiorum admissio si collegialiter spectet ad prælatum, & Capitulum, taliter quod prælatus vnicã solum habeat vocem, receptio à maiori parte Capituli facta tenet, etiam si suffragium Episcopi sit in altera minori parte.*

4 *Concilium prouinciale congregatur collegialiter: vnde quæ ibi fiunt à maiori parte, etiam contradicente Archiepiscopo, tenent. num.2.*

CONSILIVM I.

AN in Concilio prouinciali possint soli suffraganei, aut eorum maior pars aliquid decernere, quando Archiepiscopus esset contrariæ sententiæ?

1 Pro parte negante facit, quod cõgregatio Episcoporum totius orbis, quæ fit in Concilio generali,maior videtur esse auctoritate, quam congregatio Episcoporum in Concilio prouinciali. At Episcopi totius orbis nihil possunt statuere in Concilio generali, refrigante Papa,qui ei præ est,argum.cap.[signi ficasti.] a ex quo Ioan. Andr.relat.& probat.a Pan. b colligit, quod sententia Papæ præfertur sententiæ omnium aliorum,qui sunt in Concilio. Faciunt & illa quamplurima, quæ in hanc sententiam congerit Antonius à Rosel. c

2 Pro contraria tamen parte, quæ videtur asserenda, facit l. [quod maior pars. d cum notatis ibi per Bartholum,& ei addita, quæ habent quod in his, quæ ab aliquibus collegialiter aguntur, sententia maioris partis præfertur minori. quod etiam pro regula ponit à glossa, & omnibus scribentibus super ea. e & constat Archiepiscopum, & Episcopos suffraganeos Concilium prouinciale celebrantes facere collegialiter ea, q̃ in illo nõ refert, an qui congregationi pẽst,arguet. Secundo facit, quod quo ad hoc sit Decanus, vel Præpositus, vel Episcopus, vel Archiepiscopus, qa hæc ex

A ceptio,& limitatio nullo iure naturali, diuino, nec humano probari videtur; & ideo non est asserendum, f quia standum est regulæ,donec probetur exceptio. g 3 Tertio,quòd quando collatio pertinet ad Episcopum, & Capitulum collegialiter, facta ab Episcopo cum aliquot canonicis sui Capituli, non valet, si maior pars ei contradicat. Quartò, quod in receptione monachorum spectante collegialiter ad Abbatem,& Capitulum, ita quod Abbas, non habeat, nisi vnam vocem, siue suffragium, maior pars eorum præualet minori, etiamsi in ea sit Abbas. h

4 Quinto, quod non obstant in contrarium citata; quoniam Papa longe aliter præest Concilio generali, quam Archiepiscopus prouinciali, & Episcopus synodali, quia Papa præest,vt persona, in qua residet tota

B potestas Ecclesiæ, ita quod solus posset statuere quicquid cum Concilio: i Archiepiscopus autem præsidẽs Concilio prouinciali non habet solus, & à se illam potestatem,sed vna cum suffraganeis collegialiter:& ita nulla ratione à Papa ad illum argui posset. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De elect. b In not.7. c de Concilijs.quæst.17. d ff.ad municip. e In cap.cum omnes, de constit. f capit.consuluisti.2.q.4.§.consideremus. Auth. de trien.& semiss.col.3. g Glo.l.omnis definitio.ff.de reg.iur.& in rubr. cod.tit.lib.6. h Arg cap.1.ne sede vacant. lib.6.& c.fin.de reg.eod.lib. i c.cuncta per mundũ. & c. per principale 9.q.3.

C

Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

SVMMARIVM.

Conferri debent beneficia sine omni diminutione; nec à collatario potest exigi iuramentum, quod non resignabit beneficium, nisi liberè in manibus Papæ, vel ordinarij, quod si collatio fiat cum dicto pacto non resignandi, esset simonia. numer.2. 1

Iuramentum non petendi relaxationem à iuramento præstito non tenet, sicut nec alia similia maioris boni impeditiua. 2

CONSILIVM I.

D AN ordinarius possit in collatione alicuius beneficij adigere collatarium iuramento,quod ipse non renunciabit beneficium cum pensione, nec in fauorem alicuius, nec permutabit illud, nec à iuramento petet relaxationẽ, sed tãtum purè,& liberè, & simpliciter in manibus Papæ, vel ordinarij?

1 Ad hanc quæstionẽ rñdeo negatiuè. Tum quia beneficia sine diminutione sunt conferẽda, a & cõferẽs beneficiũ cũ hmõi onerib. vr̃ conferre cũ diminutione, quia onus impositum rei minuit pretium eius. b Tũ

E quia Episcopus, non potest facere huiusmodi pacta cũ eo,cui collaturus est beneficium. c

2 Scd̃o, q̃ ego non auderem excusare cõferentẽ,nec collatariũ à simonia: qa negari non põt interuenire in hmõi collatione cõditionẽ modũ,vel pactũ,q̃ iure non inest actui cõferẽdi,vel recipiendi bñficiũ,At in collatione hmõi spirituali nõ poterit addi conditio,vel modus,qui iure nõ inest, imò neque qui inest, nisi exprimatur

ALLEGATIONES.

a cap.1.vt eccles.benef. b cap.cum Ioann.cum ei adnot.de fid.instr. c argument.capit.quam pio.1.q.2.cap.fi.de pact.

matur eodem omnino modo, quo inest, iuxta glos. & addita illi per Fel. a faciunt not. in c. [significasti.] b Tertio dico, quod illud iuramentum de non petendo relaxationem non est validum: quia iuramentum nõ debet esse impedimentum maioris boni, cap. [Archi.] c iuncta glo. recepta, d & tradit D. Thom. recept. 2.2. q.89. artic. 7. & Fel. & Pan. & alij e At iuramentum de non petenda dispensatione iuramenti, nec de vtẽdo sibi oblata, inducit impedimentum maioris boni: ergo non est seruandum, saltem quando occurrerit casus, in quo seruatum esset maiori bono impedimentum, & ita determinat Fel. f secutus Bald. g per quasdã rationes, quibus addimus nos præfatam illam (vt arbitramur) firmiorem. Tum quia si voluerit renunciare in manibus Papæ retinendo pensionem, potest in ipsa supplicatione narrare onus impositum, & iuramentũ, & causam aliquam honestam, quare suæ conscientiæ videtur id facere vtile, & audietur, obtinebitque petitum cum laude, &c. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. ad audientiam de rescript. b de elec. & in l. 3. ff. de leg. 1. c 85. distinc. d in verbo sanctis. e in cap. si vero, de iureiur. f in cap. debitores. de iureiur. q. 3. num. 9. tertio quæro. g in l. 2. ff. de transac.

De rebus eccles. alien. vel non.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Sedis Apostolicæ, sub cuius reseruatione fit alienatio rei Ecclesiasticæ, facit actum conditionalem, & excusat à pœna, modo ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an qui solum facit cõtractum venditionis, vel permutationis circa ecclesiastica reseruata volũtate Papę incurrat aliquas censuras.

1 Respõdeo, quod qui solũ facit contractũ venditionis, vel permutationis reseruato beneplacito Papæ, si nõ procedat ad executionem contractus, nec ad traditionem rei venditæ, vel permutatæ ante beneplacitum Papæ, non videtur incurrere censuras: quia videtur conditionalis facta sub conditione [si Papę placuerit:] argumento styli Curiæ in pactis beneficialibus obseruati.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ res in casib. à iure permissis etiam sine Sedis Apostolicæ licentia alienari possunt: fallit in prælatis, qui in adeptione prælaturæ speciali iuramento ab eis demãdato Papæ exacto promittunt suæ Ecclesiæ bona inconsulto Romano Pontifice non alienare: concilianturque quæ ponit auctor in Man. cap. 27. nu. 149. & in commentario de alien. re. eccl. num. 17.*

2 *Peccato nequaquam inuoluitur, qui bono animo, & sine aliquid, quod per se malum non est, dat, vel facit alicui, quem credit inde per accidens peccaturum, secus si detur aliquid, quod per se vel directè, vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ: concilianturque quæ auctor ponit in Manual. cap. 7. numer. 18. 105. & capit. 23. numer. 10. cap. 16. num. 20.*

CONSILIVM II.

1 AD priorem quæstionem, qua quæritur concordia inter conclusionem positam in Man. nostro, F a scilicet extrau. Pauli Secundi excommunicantẽ ipso iure alienantem rem Ecclesiæ non includere alienantem rẽ Ecclesiæ in casibus à iure permissis, & inter conclusionem positam in comm. de alien. rerũ Ecclesię. b vbi dicitur, quod in alienatione rerum Ecclesiæ est necessarius consensus, vel licentia Papæ: Respondetur primò, quòd in præfato cap. 27. c loquimur de alienante rem ecclesiæ, quam non iurauit non alienare, saltem iussu superioris supremi, scilicet Papæ, facto ei in ipsamet collatione, quam ei fecit, vel mandauit fieri ad hoc, vt cautius, & consultius illud gubernaret, modificando suam collationem, & addendo expresse, vel virtualiter decretũ irratationis alienationis cõtrariæ, in prædicto autẽ commentario loquimur de alienante G contra iuramentum prædicto modo factum.

Secundo, quod in præfato cap. 27. loquimur de alienante in casibus à iure permissis, in dicto aũt comm. de alienante in casu prohibito non solum à canone, sed etiam ab homine, & non solum simpliciter, sed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationẽ & ita illæ conclusiones ponuntnr de diuersis alienantibus, quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quam alter. Per quæ responderi potest cap. vt super, d & cap. 2. e quatenus loquuntur de illo, qui iurauit non alienare, scilicet, quod non loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificum ac est illud, de quo loquitur præfatus commentarius.

2 Ad aliam quæstionem respondeo, quod ego in lo- H cis allegatis in ea, scilicet in d. Manual. f sentio differentiam inter eum, qui seruit, ministrat, dat, aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui, quem credit esse peccaturum, non consentiendo directè, vel indirectè, expresse, vel tacite in peccato, quod opinatur, vel credit illum commissurum, de quo loquitur capit. 23. num. 90. & inter eum, qui expresse, vel tacitè, directè, vel indirectè id facit, de quo loquuntur alia loca supra citata, & alia multa, in quibus damnatur id quod per se, vel directè, vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ, & non id ex quo per accidens, & per quandam consequentiam, & minus principaliter sine vllo fine malo, nec voluntate auctoris euenit, per l. [si quis nec causam,] g vbi Iason id confirmat 18. exemplis, & I decisionibus, quæ tamen indigerent aliqua dolabra, vt satis conuenirent huic nostræ resolutioni, quæ altius restringit, id quod dicitur in dict. capitul. 23. h quo ad culpam peccati, de qua illud, & alia citata ibi loquuntur.

ALLEGATIONES.

a cap. 27. num. 149. b Super glo. summ. 12. q. 2. num. 271. c num. 149. d De reb. eccle. non alien. e De fund. & ei adnot. f capitul. 23. numer. 96. & in cap. 20. numer. 16. vbi cito capitul. 17. num. 195. & 18. g ff. de reb. cred. h numer. 90.

SVMMARIVM.

K *Excommunicatus est prælatus alienans bona Ecclesiæ; sed antequam pro tali denuncietur, retinet administrationem, & qui ei soluit debita, liberatur. num. 2. & 3. & hoc etiam si per multos annos permansisset in excommunicatione. fallit in excommunicato ob hæresim, qui non potest nec contrahere, nec testari, num. 4.* 1

Excommunicatus perseuerans in excommunicatione vltra annum etsi per Concilium Tridentinum videatur fieri suspectus de hæresi, tamen videtur prius requiri, quod post monitionẽ de resipiscendo in ea sic permanserit. 4

Prælato dissipatori, ante quam ei administratio interdicatur, 5

catur, rectè ſoluitur. num. 7. ipſeque à ſe malè alienata cum fructibus poteſt repetere. num. 6.

CONSILIVM III.

QVIDAM Archiepiſcopus ante duodecim annos alienauit bona Eccleſiæ ſuæ, deinde fecit remiſſionem, & liberationem quorundam fructuum ſui Archiepiſcopatus à quibuſdam perceptorum. Quæritur an huiuſmodi liberatio ualeat ita, ut non poſſit à moderno Archiepiſcopo reuocari.

1 Reſpondendum uidetur negatiuè, per ſequentia fundamenta. Primum eſt, quòd Archiepiſcopus erat excommunicatus ob illam iniuſtam alienationem, per extrauagantem 2. a & prælato excommunicato uidetur prohibita adminiſtratio, b quia æquiparantur deportato, iuxta gloſſam ſingularem. c Sed hoc fundamentum non uidetur ſatis firmum. Tum quia prędictus Archiepiſcopus erat excommunicatus toleratus, & non denunciatus, & poſt extrauagantem, [ad euitanda,] d de qua in Manu. Confeſſ. e non impeditur excommunicatus adminiſtrare, doneç denuncietur excommunicatus.

2 Tum quod licet eſſet denunciatus, & per acceptionem obiectam repelli poſſet à petitione debiti, ualet tamen petitio, & iudicium, donec obijcitur exceptio, per cap. [pia.] f

3 Tum quia licet excommunicatus repelli poſſit à petendo debito in iudicio, g ſolutio tamen ipſi facta ſponte liberat debitorem, & poteſt ab obligatione liberari, & quietari, nam licet ipſe peccet non euitando alios, h contractus tamen, & diſtractus ab eo facti tenent, imò etiam teſtamentum, ut diximus in Man. Confeſ. i & ſatis colligitur ex not. in d. cap. [ueritatis.] k & ex Philipp. Franc. & relata ab illo, l quidquid inuoluat glo. m

4 Et ita non obſtante excommunicatione potuit accipere, & petere omnes fructus ſibi debitos, & dare liberationem, ſiue quietationem debitori, niſi inſimularemus eum hæreſeos, eo quod 8. annis manſerit excommunicatus ante liberationem, & cum fecit liberationem habuit uoluntatem permanendi in illa, eo quod approbabat alienationem illam iniuſtam, & pmanſit in illa uoluntate circiter 12. annos uſque ad mortem, & per annalem excommunicationem quis incidit in ſuſpicionem hęreſeos, ut diximus in d. cap. 27. n citando in id Conc. Trid. o & excommunicatus ob hęreſim non poteſt cõtrahere, nec teſtari, p ut idem Phil. Franc. q licet reſponderi poſſit, quod Conc. non loquitur de quolibet excommunicato annali, ſed tm̃ de legitimè monito non reſipiſcente, ut ibi patet. Et quamuis hoc fundamentum non concludat omnino intentionem moderni Illuſtriſſimi, concludit tamen prędictam liberationem fuiſſe abominabilem, & dignam, cui qua parte poſſit contradicatur, & quę qua parte poſſit eneruetur.

5 Secundum fundamentum eſt, quod, ut quidam dicunt pręlatus, qui malè alienat bona, non poteſt petere, nec acceptos facere fructus eorum. Pro quibus facit, quòd pręlato diſſipatori non eſt facienda reſtitutio bonorum, ut ait Caiet. r pro quo faciunt omnia, quę poſt Alex. & Arc. allegat Iaſon, ſ pro opinione eorum, qui aſſeuerant prodigo notorio ipſo iure interdictam eſſe adminiſtrationem etiam ante iudicis decretum, & quod alienatio prędicta notoriè uidetur fuiſ- A ſe mala, cum circiter 20. annos fuiſſet Archiepiſcopus, & Legatus, & ſic diſſipator bonorum Eccleſiæ potuit haberi. Hoc tamen fundamentum non uidetur eſſe ſatis firmum. Tum quia dictum Caietani nullo iure probatur efficaciter.

6 Tum quia prælatus malè alienans bona, poteſt, immo tenetur, recuperare illa bona, & reddere rationem Deo de illis, t & etiam de fructibus eorum, qa utraque ſunt Eccleſiaſtica, & deſtinata in ſuſtentationem prælati, & pauperum, quorum ſuſtentationi, & iuri publico ea percipiendi non poteſt renunciare prælatus, u de foro compet. Tum quia tam recuperatio fructuum, quam bonorum malè alienatorum pertinet ad Epiſcopum malè alienantem, dum ipſe uiuit, B & ipſi debent reſtitui, ut diximus in Man. Confeſſ. x

7 Tum quia receptior opinio habet, prodigo, & diſſipatori bonorum non eſſe ipſo iure interdictam adminiſtrationem, ſed tantum interdicendam, ut probat prædictum capitul. [ueritatis,] y & prædicta l.] is cui,] z cum multis alijs adductis ibi per Iaſonem, à qua communi opinione non eſſe recedendum in conſulendo, tenent etiam ipſi, qui contrarium probabiliter defendi poſſe aſſerunt. Hoc tamen fundamentum, licet omnino non concludat intentionem Illuſtriſſimi, concludit tamen, ut primum, prædictam liberationem quocunque modo iuſto eſſe impediendam.

[Aduertendum ad id quòd dicitur ſuis nu. 4. referri ſacram Congregationem inclinaſſe, non eſſe opus C monitionibus, ut reſipiſcat, ſed elapſo anno poteſt citari ad reſpondendum, quid ſentiat de fide.

ALLEGATIONES.

a de rebus Eccleſiæ non alien. b cap. ueritatis, de dolo, & contumac. cap. ad probandum, de re iudic. c §. minor. Inſtit. de cap. dimin. d 1. Martini V. e capit. 27 numer. 35. f de except. lib. 6. g capit. decernimus, de ſentent. excommunicat. lib. 6. h capit. illud, de cler. excommunic. miniſtr. i cap. 27. numer. 36. k de dolo, & contumacia. l in rubri. de teſtamen numero 32. m in dict. capitul. decernimus. n numero 10. & ſequen. o ſeſſio. 25. capit. 2. de reformat. p cap. excommunic. §. credentes, de hæretic. q ubi ſupra adnotauit. r in ſum. uer. reſtitut. capit. 4. ſ in l. is cui, de uerborum obligation. t cap. ſi quis presbyt. de rebus eccleſiæ non alien. u l. ius publicum, ff. de pactis, cap. ſi diligenti. x capitul. 17. numero 29. y de dolo, & contumacia. D z ff. de uerborum obligation.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res Eccleſiæ ſine licentia Papæ, vel ſine cauſa iuſta, vel iuris ordine non ſeruato, peccat, & tam alienans, quam recipiens excommunicatus eſt, & in foro exteriori ſaltem priuatus eſt beneficio, quod in dicta Eccleſia habet, at in conſcientia nonnullæ ſunt cauſæ, ex quibus forte excuſari poſſet.*

CONSILIVM IV.

E QVIDAM alienauit bona Eccleſiæ inconſulto Papa. Quæritur an ſit priuatus ipſo iure beneficio?

1 Reſpondeo primò, quod D. conſulens peccauit alienando bona prædicta Eccleſiæ ſine licentia Papæ, uel ſine iuſta cauſa, uel non ſeruata iuris cõmunis forma, iuxta cap. [ſine exceptione.] a & alia iura multa illis concordãtia, quorum

ALLEGATIO.

a 12. quæſtio. 2. & cap. ſi quis presbyt. de rebus Eccleſię non alien. & Extrauag. 1. Pauli II. eodem tit.

rum nos mentionem fecimus nuper in comment. a F
2 Secundo, quod tam ipse alienans, quam recipiẽs alienatum, ipso iure sunt excommunicati, & quo ad forum saltem exterius etiam ipso iure priuati beneficijs, quæ habent in Ecclesijs, quarum bona alienarũt, ut expresse habet pręfata, extra. b citata à nobis in præfato comment. c Dixi supra [Quo ad forum saltem exterius,] quia quo ad forum interius possent excusari per aliquas circunstantias, quas tangimus in dict. comment. d quarum nulla fit mentio in casu proposito, & quia rari sunt, qui præfatum comment. habent, uti nuperrime impressum, mitto cum hoc responso ipsum Illustri admodum D. meo colendissimo, qui dignatus est hoc responsum huius quæstionis iubere mihi seruo suo optime sibi affecto, quamuis inutili. Salua, &c. G

ALLEGATIONES.

a Super summam. 12. quæst. 2. vsque ad nume. 8. b Pauli II. §. fin autem. c adnot. 10. num. 14. d adnot. 1. nu. 15.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest quidem bona ad cathedralem pertinentia, accedente Capituli consensu, valide in casibus à iure permissis alienare, de Abbate autem exempto habente iura quasi Episcopalia, cum sit controuersum consilium est, vt accedat consensus sui immediati superioris, & auctoritas Episcopi vbi bona sunt sita, vel Apostolica confirmatio.* H

CONSILIVM V.

ABBAS quidam cum suo Conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria Episcopi alienauit in casu à iure permisso quasdam res immobiles existentes extra Episcopatum illum, ubi erat Abbatia sita, sine ullius Superioris auctoritate. Quæritur an ualeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit, quod alienatio rei pertinentis ad Ecclesiam Cathedralem facta ab Episcopo cum consensu sui Capituli ualet, ut tradit Panor. receptus, a & probatur per cap. [fine excep. b At Abbas exemptus habet iurisdictionem quasi Episcopalem, iux. glossam singularem, & receptam, c

Pro parte uero negante facit, quod Cardinalis, d tenet, quod licet in alienatione rei Ecclesiasticę faciẽda per Abbatem exemptũ non requiratur auctoritas Episcopi, requiritur tamen auctoritas Papæ, aut Prælati Superioris cui immediatè subijcitur, & e uidetur requirere consensum Episcopi, cui res alienanda subijcitur.

Resoluendo autem dico, multa super hac quæstione pro utraque parte posse adduci, sed consulendum esse præfato D. Consulenti, ut procuret præfatam alienationem ratificari per superiorem immediatum præfati Abbatis, qui facile id faciet, rogante, & informante præfato Abbate, & Conuentu, qui alienationem præfatam fecerunt, & quod etiam faciant eam ratificari per Episcopum, in cuius Episcopatu sunt sita prę fata bona ad informationem prædictorum. argum. eorum quæ determinantur, f a Panormitano, & alijs, & à Cardinali, g & ab alijs, h poterit etiam impetrare Do. Consulens suo nomine confirmationem à Sede Apostolica; quæ si fuerit in forma communi, parum proderit, si autem per commissionem cum causæ cognitione nonnihil tædij, & sumptus afferet.

ALLEGATIONES.

a in ca. 1. de his quę fiunt à præl. b 12. q. 2. c in cle. 1. ver. proprii, de reb. eccl. non alienan. d in d. cle. 1. q. 34. & sequ. e in quæst. 7. f in cap. 1. de his quæ fiunt à prælat. g in d. cle. 1. qu. 35. & 37. de reb. ecclef. non alien h ibi, & in cap. nulli. eod. tit. & in cap. fine exceptione. 12. quæst. 2.

SVMMARIVM.

Abbas sine conuentu non potest alienare res immobiles 1
Seruus Ecclesiæ, alicui prædio colendo deputatus censetur, de rebus prohibitis alienari. 1
Arbores opacas cædi faciens Abbas sine consensu conuentus non incidit in clem. 1. de reb. Eccles. non alien. nec postea eas vendens. 2

CONSILIVM VI.

AN ABBAS sine consensu sui Capituli & Generalis opacas arbores locorum sui Monasterij pro vberiori fructum collectione cædere possit, præsertim si cæsarum arborum pretia in bonorum stabilium emptionem in commodum illius Monasterij conuertit.

1 Contra Abbatem facit primò, quòd ipse solus non potest etiam ex iusta causa sine sui Conuentus consensu alienare res immobiles Monasterij, a & arbores etiam opacæ quæ umbram summam efficiũt, uidentur esse res immobiles, quia solo inhærent, & illi cedunt, si radices egerint, ut iure soli iudicentur, b & etiam seruus rusticus alicui prædio colendo deputatus censetur esse de rebus prohibitis alienari, ut determinat Panorm. c

Secundo, quod non uidetur obstare, si quis dicat clemen. præfatam solum uetare alienationem iurium, redituum, & possessionum, & quod huiusmodi arbores non sunt de numero illorum, quoniam sunt possessiones, nam uerbum, [possessione] in clem. 1. positum, idem significat quod res possessæ, ut Cardin. post alios concludit, d & arbores illæ sunt res possessæ.

I Tertiò, quòd nemo negaret prædictum D. Abbatem contrauenisse illi clement. si alienasset oliuerum, uel solas arbores olitueti, ergo neque uidetur negandum contrauenisse cum alienauerit multas arbores.

2 Quibus tamen non obstanlibus contrarium uidetur uerius. Tum quia non uidetur alienasse rem immobilem, neque mobilem preciosam quæ seruando seruari potest, quia non alienauit solum, cui adhærebant arbores, sed tantum arbores ipsas excisas, quas constabat esse res mobiles, quæ seruando seruari non possunt, & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, ut tradit Panormitan. communiter receptus, e & alij. f Tum K quia prædicta clement. solum comprehendit illum, qui concessit ius redituum, & possessionem, & prædictus Anbas non concessit ulli aliquod tale. Tum quia aliud est damnificare prædium, & aliud alienare illud, arg. [de iniurijs, & damno dato] adiuncta rubrica,

ALLEGATIONES.

a clement. 1. de rebus Eccles. non alienandis. b l. adeo. §. si alie. ff. de acqu. rer. dom. & §. si Titius. instit. de rer. diuis. c in cap. nulli. numer. 2. de rebus Eccles. non alienand. d in d. clem. quæstion. 14. e in d. cap. nulli. de reb. Eccles. non alienand. f in l. fine exceptione. 12. quæst. 2.

ta, [de reb.eccl.non alie.& conſtitutio pœnalis, qualis eſt illa d.clem.non debet de uno ad aliud extendi, a Tum quia duo facta concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum uenditio, quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum. Arborum quidē cæſio fuit utilis, & bona, quia ſicut nimia raritas arborum nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arborib. & fructui ab eis ferendo, ut palam eſt, ergo ſicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebāt augmentum fructuum, & utilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio, & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed neque damnificatio, & conſequenter per hoc factum non contrauenit prædictæ clemē. Arborum autem cæſarum venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & conſequenter licite poterant, ut dictum eſt, vendi, b ſicut poterat vendere rubos, herbas, lapides, & alia impedientia fructus, quos ex arboreto collegiſſet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap.pœnæ, de pœn.diſt.1.ſi præſes.ff.de pœn. b iuxt.l. lex quæ tutores.C.de adminiſtr.tutor.

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſine conſenſu conuētus, & ſuperioris ſcindendo, & alienando arbores fructiferas, & non fructiferas in magna quantitate ſimul peccat, & incidit in pœnam clem.1. de reb.eccl. non alien. quæ eſt ſuſpenſio ab officio.*

2 *Paria ſunt alienare res mobiles pretioſas, & alienare immobiles.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Abbas ſuccidit caſtaneas, & alias arbores fructiferas, & non fructiferas, & uendidit eas ad quantitatem duorum milium ſcutorum, ſine conſenſu conuentus, & ſuperioris. Quæritur an peccauerit, & inciderit in pœnas contra alienantes res Eccleſiaſticas impoſitas.

1 Reſpondeo primo, non poſſe prælatum de quo quæritur incidere præfatas arbores, & vendere ſine conſenſu conuentus, & ſuperioris, argum.l. [diuortio,] a cum ei adno.per omnes, b Secundo, quod ſi contrafaceret, peccaret, & incideret in pœnas malè alienantium res Eccleſiaſticas, clem.1. c

2 Tum quia, ut ait Panormitanus communiter receptus, d alienans res mobiles pretioſas, perinde incurrit peccatum, & pœnam, ac qui alienat res immobiles. Tum quia qui prælatus id faceret, diceretur rem deteriorare, adeo quod ſi eſſet emphyteuta, perderet, per auth. [qui rem, e & alia multa, quæ citant Doctores ibi. f & alibi ſæpe. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §.ſi fundum. b ff.ſol.ma.& l.1.ff.de vſuf.l & l.ſylua cædua ff.de uer.ſign. c de reb.eccl.non alie. d in cap. nulli eod.tit. e C.de ſacroſ.eccl. f & in d.§.ſi fundum.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia legata collegio clericorum cum onere perpetui anniuerſarii non eſt legata ſingulis, nec poteſt inter præſentes diuidi, numero 2. ſed conuerti debet in*

A *bona ſtabilia, vt ſic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus ſuſtinebunt, num. 4.*

Clericorum collegium non poteſt res Eccleſiæ ſine cauſa diminuere, nec recepta pecunia inter præſentes diuidenda ſucceſſores ad onus obligare, & nu. 5. 3

Onus rei imponere eſt rem diminuere, & ſic alienare. 3

CONSILIVM VIII.

QVIDAM legauit cuidam collegio ſacerdotum ſex ſcuta cum onere faciendi perpetuo ſingulis annis unum anniuerſarium. Quæritur, an prædicti ſacerdotes poſſint diuidere illa inter ſe,
B ſicut diuidunt alios reditus ſui Collegij.

1 Pro parte affirmante facit primo, quòd legatarius poteſt uti re ſibi legata, ſicut reditibus bonorum ſuorum, quia eſt donatio quædam. a Secundo, quòd præfatum collegium ſolum tenetur ratione illius legati ad faciendum perpetuo unum anniuerſarium ſingulis annis, & uult facere hoc, & obligat ſe, & ſuos reditus ad illud perpetuo faciendum, ergo ſatisfacit oneri adiecto legato à legante.

2 Sed pars negans tenenda eſt. Tum quia mens, & uoluntas diſponentis eſt in primis ſeruanda. b At mens, & uoluntas præfati legantis eſt, ut collegium illud obligetur ad faciendum perpetuò ſingulis annis pro eo unum anniuerſarium, & præfati ſacerdotes nō
C poſſunt ad id obligare illud, diſtribuendo illa ſcuta inter ſe, quoniam ipſi non dant illa collegio, ſed retinent ſibi, & aliud eſt collegium, & aliud ſinguli de collegio, c quod latè Felin.ibi confirmat.

3 Tum quia non poſſunt ſine iuſta cauſa res Eccleſiæ alienari, neque diminui, d nec conſequenter ad aliquod onus obligare, quia illud eſt in effectu eas diminuere cum res obligatione aliqua onerata ualeat minoris, quam ſine illa. e At non eſt iuſta cauſa onerandi collegium, quod collegæ illius ſingulariter, & perſonaliter accipiant aliqua inter ſe perſonaliter diuidenda, & ea inter ſe diuidant ad imponendum onus præfatum collegio, ergo præfati ſacerdotes non poſſunt imponere illud ei diuidendo inter ſe
D illa ſcuta.

4 Tum quia qui ſentit onus, debet ſentire commodum, & contra ſi quis ſentit commodum, debet ſentire onus. f At ſucceſſores ſacerdotum futuri, in quibus cōſeruabitur prędictum collegium, ſentient onus faciendi anniuerſarium illud, ergo debēt ſentire commodum ſcutorum relictorum pro faciendo anniuerſario prædicto perpetuo, quòd tamen ſentire nequibunt, ſi ea inter eos qui nunc ſunt, & conſtituunt collegium, perſonaliter diuidantur, ut palam eſt: ergo eſt neceſſarium, ut illa conuertantur in bonis ſtabilibus, quæ reddant commodum futuris ſucceſſoribus ſenſuris onus.

E 5 Tum quia per prædictas regulas, qui non ſentit onus annexum alicui, non debet ſentire illius commodum. At ſacerdotes prædicti non ſunt ſenſuri onus illud, quod ſubituri ſunt eorum ſucceſſores

ALLEGATIONES.

a l.legatum, ff.de legat.1. & capitul.requiſiſti, de teſtamen.
b l.in conditionibus, ff.de condit.& demonſtrat. cap.fin. de præbend. c eam te, de reſcript. d capit. ſine exceptione, 12.quæſtio.2. & capitul nulli, de rebus Eccleſ.non alienan.
e l.cum Ioannes, cum ei adnot. de fide inſtrumentorum.
f capitul.qui ſentit, de regulis iuris, lib.6.l. ſecundum naturam, ff.eodem.

sores in faciendo illo anniuersario, ergo non debent sentire commodum quod oneri illi est annexum, nec consequenter diuidere inter se illa sic, ut non remaneat posteris commodum quo gaudeant sentientes onus ei annexum. Tum denique quia res Ecclesiæ nõ possunt etiam hypothecari sine iusta causa, a neque reditus, neque bona prædicti collegii possunt hypothecari pro subeundo illud onus perpetuum sine iusta causa, qualis occurrit in proposito, ut probatum est.

Non obstant citata in oppositum. Non quidem prius, quia illud procedit in legato sine onere relicto. Quæstio autem est de legato cum onere relicto, & à diuersis non fit illatio. b Ad posterius respondetur, quòd non possunt prædicti sacerdotes, vt singulares, neque ut constituentes Collegium, obligare illud ad illud onus perpetuo subeundum sine iusta causa, id est non tribuendo ei commodum perpetuum, quod illud onus perpetuum ferre posset, per adducta pro nostra parte. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a d.cap.nulli ergo. b l.Papinianus.ff.de minorib.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio bonorum Monasterii inter ipsos possidendorum facta per Abbatem, & Conuentum, valet, sed nisi Papa eam confirmet, potest pro libito reuocari per Abbatem.*

CONSILIVM IX.

AN ABBAS, & Conuentus Monasterij N. peccauerint, & inciderint in aliquas cẽsuras, eo quod aliquot annis vsi fuerint tripartita diuisione bonorum facta de consensu Regis Catholici, sine tamen confirmatione Sanctæ Sedis Apostolicæ.

1 Respondeo, quòd non: quia talis diuisio fieri potest per Abbatem, & Conuentum solos sine auctoritate particulari Papæ per cap. [edoceri,] a ubi Pan. communiter recep. à Felyno, Decio, & à citatis ab eis id affirmat, & confirmatio Papæ non efficit, ut diuisio sit ualida, sed vt nequeat reuocari per Abbatem, qui factam per se solum, & suum Conuentuum posset pro libito reuocare, antequam eam confirmaret Papa, ut per omnes traditur ubi supra.

Secundo, quòd cum nihil peccauerint, imò bene meruerint, consequens est non indigere illos absolutione vlla ab vllis censuris, vel pœnis, neque vllam clausulam quæ id importet esse addendam præfatæ supplicationi, quia id quod non est non potest dissolui, neque absolui, b cum priuatio præsupponat habitum. c

ALLEGATIONES.

a de rescr. b cap. ad dissoluendum. de despons. impub. c l.decem.ff.de uerb.obl.& l.manumissio. ff.de iust. & iur.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ bona ad vitam etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipsa pro indiuiso possidet, locans, cum conductore incidit in pęnas extra. 1. de reb.eccl. non alienandum quo ad nullitatem actus, sed etiam quo ad censuras, si ibi dicta Extrauagans etiam quo ad illas est vsu recepta.*

2 *Episcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum Ecclesiæ facta fuit ad longum tẽpus, ignorantiaque prohibitionis* F *de rigore non excusat, licet in conscientia possent hæc dissimulari, & ad cautelam dari absolutio.*

CONSILIVM X.

CVM duo sint Curati in eadem Ecclesia, & habeant prædia, & fructus, ac oblationes, & emolumenta obuenientia, indiuisa, alter alteri, & de consensu Episcopi ad uitam locat prædia Ecclesiæ. Quæritur, an incurrat excõmunicationem, uel aliam pœnam positam contra simoniacos, uel contra alienantes bona Ecclesiæ.

1 Respondeo primo, quòd non incidit in latam contra simoniacos, quoniam nullam simoniam cõmisit, G nec fuit mediator eius, ut ex propositione casus colligitur. An autem inciderit in latam contra alienantes res Ecclesiæ, & contra recipientes illas male alienatas, dubium est, per ea quę ipse scribo in Manua. Confess. a declarando Extrauagantem Pauli II. b nam non potest negari, quòd dictæ proprietates fuerunt datæ ad longum tempus, cum fuissent datæ ad uitam alterius, & datio ad uitam sit datio ad longum tempus, ut probat Dec. c & datio ad longum tempus est prohibita in dicta Extrauagante.

2 Sed quia, ut ipse ubi supra scripsi, in multis terris prædicta Extrauagans seruatur quoad hoc, ut locatio, uel datio ad longum tempus non ualeat, sed non quo ad hoc, ut locans, uel accipiens ad longum tempus sit H excommunicatus, ideo est sedulo uidendum, an hoc habeat consuetudo in Episcopatu, & Regno, ubi est prædicta Ecclesia, si enim consuetudo id habeat, non est iudicandum incidisse, si autem cõsuetudo habeat, ut prædicta Extrauagans seruetur in totum, iudicari poterit de rigore iuris incidisse, quamuis de æquitate, attenta ignorantia, & quod authoritate Episcopi facta fuit, potest dissimulari cum absolutione ad cautelam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap.27.nu.149. b de reb.Eccl.non alien. c consl.204.

SVMMARIVM.

1 *Pensio, iusve illam percipiendi nõ potest pretio in alium transferri, immo nec extingui pecunia recepta sine Papæ authoritate.* 1

Pensionis fructus vltra triennium non possunt in alterum validè sine consensu Pontificis alienari. 2

CONSILIVM XI.

N Pressus admodum ære alieno, & non habens unde soluat, nisi redimatur pẽsio 70. ducatorum, quam habet super quodam Canonicatu, uellet illam extinguere, & ad hoc, quia Canonicus K non potest, uel non uult illam redimere, sese offert quidam A. qui uult 500. numerare præfato N. pensionario, si ipse cedat sibi mandato irreuocabili fructus pręfatæ pensionis uita N. durante, ita quod N. remaneat nomine pensionarius, & ipse A. durante uita N. percipiat fructus dictæ pensionis. Quæritur à D.V. an hoc tuta conscientia fieri possit, uel dignetur amore Dei aliam aperire uiam qua Deo propitio dictus N. satisfaciat creditoribus.

1 Respondeo primo, quòd non potest uendere illã, nec tradere ius percipiendi eam præfato tertio sine auctoritate

auctoritate Papæ, conſentiente etiam Canonico, qui debet eam, quoniam penſio legitimè conſtituta ſuper aliquo beneficio, licet poſſit gratis remitti, ſiue condonari debenti eam ſine auctoritate Papæ ſecundum Cardinalem Alexandrinum communiter receptũ, a non poteſt tamen id fieri per contractum non gratuitum, uel propter pecuniam, ſicut neque conſtitui, ut alias reſpondimus, quicquid Caietanus teneat, ſed malè, quia penſio licet non ſit beneficium ſpirituale, uidetur tamen annexum beneficio ſpirituali, ſicut ius patronatus, b & ius patronatus licet non ſit beneficium, quia tamen eſt ei annexum, nõ poteſt uendi, c nec poteſt emi, nec uendi per contractum non gratuitum, quæ omnia etiam Curia ſeruat.

Secundo reſpondeo, quòd maius dubium eſt de reditib. & fructib. per penſionem percipiendis quia pro parte affirmante facit, quod licet beneficiũ non poſſit vendi, nec emi, fructus tamen beneficij vendi poſſunt, & emi, & locari. d

2 Pro parte uero negante facit, quòd non poſſunt vendi, nec locari fructus beneficij vltra triennium, per extrauagantem unicam, e & quæſtio quærit de venditione facienda vltra triennium, & ad longum tẽpus, quærit.n. de fructib. uendendis quo ad totam uitam penſionarij, quæ eſt locatio ad longum tempus, & ꝓhibita in reb. Eccleſiaſticis, f ut tradit latè Philipp. Dec. g Per quæ uidetur nobis uidetur uerior hæc pars negatiua, & conſequenter quod eſt neceſſaria diſpenſatio, uel licentia S.D.N. ad hoc, ut præfata emptio, uel locatio fructuum pẽſionis præfatæ ualeat vltra triennium, præſertim quo ac uitam ementis, aut uendentis eos. Et hoc remedium eſt eorum, quæ poſſunt conſuli, optimum, &, ut puto, S.D.N. ob cauſas in caſu expreſſas concedet hanc licentiam, quia ſine pctó id facere põt, ſi ſuæ Sãctitati placuerit. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. Agatho 63. diſt. b cap. quanto, de iudiciis. c C. cum ſæculum. de iure pat. d cap. veſtra, de locatio. e de reb. eccl. non alie. f l. 1. adiuncta gloſſ. in uerbo eius. de reb. eccl. non alien. g Conſ. 204.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vnire poteſt perpetuo beneficia deuoluta, & reſeruata Sedi Apoſtolicæ.*

CONSILIVM XII.

EPISCOPVS perpetuò uniuit quędam beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtolicam quibuſdam alijs beneficijs N. qui dubitans de huiuſmodi unione, ob prędictam deuolutionem, obtinuit prouiſionem a d cautelam. Queritur quid iuris.

1 Reſpondeo primo, quòd prętatus Epiſcopus potuit prędictam unionem perpetuam facere non ſolum iure nouo Concilij Tridentini, a ſed etiam iure antiquo, b ubi Panormitanus communiter receptus tenet Epiſcopum poſſe auctoritate ordinaria unire beneficia deuoluta ad collationem Papę, & etiam reſeruata eiuſdem collationi, quod etiam approbat Petrus de Peruſio. c Secundo, quod D. Conſulens eſt tutus quo ad conſcientiam, ſi nihil aliud obſtat, quam prętata reſeruatio, non quidem propter prouiſionem ei factam ad cautelam vltra prętatam unionẽ, quam inſinuare uidetur caſus propoſitio, ſed per ipſam unionem perpetuam, per quam iure ac-

A ceſſionis, & acceſſorij, ius quod habebat in alijs beneficijs obtentis, ſe extendit ad illa unita. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de reform. cap. 5. ſeſſio. 21. b cap. unio. 10. q. 1. cap. ſicut unire, de exceſſib. prelat. c in tract. de unio. cap. 4. num. 24. d argum. cap. ſuper eod. de pręben. lib. 6.

SVMMARIVM.

Vnita licet ſit prima dignitas poſt Pontificalem menſæ Capitulari, ita vt Capitulum illius poſſeſſionem apprehendat, perpetuoque retineat eique inſeruiri faciat, non ideo cenſetur ſuppreſſa. Vnde quamuis deſinat vacare, numer. 5. non tamen operatur, vt ſecunda dignitas incipiat eſſe prima Sedi Apoſtolicæ reſeruata, B *numer. 4. 5.* 1

Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat ſtatum, eique vt prius debet deſeruiri, retinetque antiqua priuilegia, & exemptionem, num. 3. 2

CONSILIVM XIII.

PRimiceriatus Eccleſiæ N. prima dignitas poſt Pontificalem authoritate Apoſtolica fuit unitus menſæ Capituli. Dubitatur ab aliquibus, an propter huiuſmodi unionem deſierit eſſe prima dignitas. 1 Conſului doctiſſimum quendam uirum, à quo hæc ſequentia accepi. Nunc cupio ſcire, an D. tua omnia C hæc approbet.

1 Videtur negatiuè reſpõdendum, quia Rom. Pont. non ſuppreſſit, nec extinxit primiceriatum, quinimmo in literis dictæ unionis præſupponitur exiſtentia primiceriatus, & quod ille durare debeat in perpetuũ, cum in dictis literis detur licentia Capitulo poſſeſſionem ipſius primiceriatus nedum apprehendendi, ſed etiam illam in perpetuum retinendi, quòd quidem fieri non poteſt, niſi data exiſtentia primiceriatus, etiam in futurum, ex uulgata regula, quod non entium nullæ ſunt partes, a confirmatur ex clauſula [prouiſo,] quòd primiceriatus debitis obſequijs non fraudetur, & animarum cura, ſi qua imminet, nullatenus negligatur, quæ in dictis literis unionis poſita fuit, & in u- D nionibus beneficiorũ poni ſolet, ut per Rebuffum, b quia per uerba in dicta clauſula poſita oſtẽditur, quòd primiceriatus etiam poſt unionem de illo, ut præfertur, factam, durare debeat.

2 Et ueriſſimum eſt, quòd per unionem unius beneficij ad alia ſtatus beneficij uniti non alteratur, ſed debet illi more ſolito deſeruiri, ut ait Abbas, c prout in caſu noſtro factum fuit, quia Capitulum per officialem ab ipſo deputatum exercet officium primicerij, adeo ut adhuc uigeat Tribunal ipſius primiceriatus.

3 Et in tantum uerum eſt, quòd per unionem non alteratur ſtatus uniti, ut ipſius uniti priuilegia non ꝑdantur, ſed etiam poſt unionem durent, ut ait Rebuff. E in d. praxi. tit. de tranſ. Epiſcopi, numer. 11. Lapus, d & ideo Ioan. Andr. Gemin. & Imo. relati per Franc. e concludunt, ꝙ etiam ſi Eccleſia exempta uniatur non exemptæ,

---

ALLEGATIONES.

a l. eius qui in prou. ff. ſi cert. pet. l. de cenſ. ff. de uerb. oblig. l. ſi ſeruus, §. ſi modus, ff. de act. emp. b in prax. benefi. in tit. de diſpenſ. ſuper defectu ętatis, circa fin. c in cap. expoſuiſti, num. 7. de pręb. & in cap. monachis, nu. 3. eod. tit. d allegat. 68. in capit. quęris. e in capit. cum ı relens, §. fin. de priuil. lib. 6.

exemptæ, tamen retinet priuilegium exemptionis, & generaliter, quod durent priuilegia post unionem tradit Pet. de Peru. a & bene Lapus. b F

4 Cum igitur dignitas primiceriatus non sit suppressa, nec extincta, sed adhuc duret illa, dicenda est prima dignitas post pontificalem, non autem decanatus, & præsertim cum decanus semper suam sedem in choro retinuerit, & nunquam ascenderit ad sedem primicerii, & consequenter regula Cancellariæ dum reseruat primam dignitatem post pontificalem, non comprehendit decanatum.

5 Et licet primiceriatus propter unionem prædictam amplius non uacet, tamen per hoc non infertur quòd dicta regula reseruatoria sit extendenda ad decanatum, cum (ut dixi) primiceriatus non sit suppressus, sed adhuc duret, & si regula prædicta non potest operari effectum reseruationis in ecclesia N. id processit ex facto Papæ, qui per dictam unionem impediuit, ne primiceriatus amplius uacet, & satis est, quod in alijs Ecclesijs locum habere pót. Quare ad tollendum oē dubium Papa declaret mentem suam, & suorum. G

ALLEGATIONES.

a in tract. de vnio. cap. 2. num. 10. b dict. alleg.

SVMMARIVM.

1 *Optare præbendas vacantes licet possint simplices canonici, qui cum vt tales nullum habeant successorem in beneficio, sibi solis, & non alteri præiudicant, secus tamen est in habente officium Pœnitentiarij, cum vnione certæ præbendæ, quam sine iusta auctoritate non potest à suo officio diuidere, nec alteram ei vnire, nu. 2. sicut nec alter canonicus posset illo vacante optare præbendam, num. 3.* H

4 *Annexione beneficium, & præbenda annexa quasi extinguuntur, vnde qui habet parochialem vnitam suo simplici beneficio, non censetur habere curam animarum, & qui habet præbendam canonicalem vnitam officio Pœnitentiarij, habet præbendam quasi extinctam, & suppressam, vnde nec ea dimissa aliam potest optare.*

CONSILIVM XIV.

AN Pœnitentiarius institutus in Ecclesia Cathedrali cum unione perpetua specialis præbendæ facta officio suo pœnitentiariæ, possit optare aliam præbendam, retento ipso officio pœnitentiariæ? I

1 Quicquid disputando in scholis teneri posset non auderem consulere, quòd huiusmodi pœnitentiarius posset optare præbendam aliam à sua uacantem. Primo quidem, quod diuisio beneficiorum vnitorum requirit, ut diuidens habeat auctoritatem, & potestatem id faciendi, a & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi, b & si prædictus pœnitentiarius optaret aliam præbendam uacantem, diuideret præbendam priorem à suo pœnitentiarii officio, & talem potestatem nullo iure naturali, diuino, nec humano ille habet, & eam sine ulla solemnitate, & iusta causa pro libito, & beneplacito suo faceret, quod nullo iure sibi conceditur. K

Secũdo, quòd nullus beneficiarius potest suum beneficium diminuere, nec damno afficere. c At si pœnitentiarius posset optare aliam præbendã posset suũ officium pœnitentiarii diminuere, & damnificare, nam secundum Glossam communiter, & merito receptam, d Canonicus habens ius optandi, potest, si uult, optare præbendam minorem, & minoris ualoris, quod esset damno afficere suum officium. Nec potest dici, quòd etiam ratio uidetur esse de pœnitentiario, & alijs Canonicis, quia est longe diuersa, nam Canonicus, ut Canonicus simplex, non habet successorem, iuxta Glossam singularem receptam, e de elec. pœnitentiarius autem sic, & ideo alij Canonici optando minores sibi solis præiudicant, pęnitentiarius autem non sibi soli, sed suo officio, & suo successori.

2 Tertio, quòd unio requirit auctoritatem eam faciendi, & solemnitatem in modo faciendi, & iustam causam ad faciendum, ut probatur in d. cap. [sicut unire] adiuncta clem. 2. f & alia multa. At pęnitentiarius si optaret aliam, faceret unionem sine potestate faciendi eam, & sine solemnitate, & causa pro libito suo, ergo non potest optare.

3 Quarto, quòd id quod operatur oppositum in opposito, debet operari propositum in proposito. g At præbenda pęnitentiarij, eo mortuo, uel renunciante, non potest optari ab alio Canonico habente ius optãdi, ergo neque pęnitentiarius ratione illius præbendæ potest aliam præbendam optare.

4 Quinto, quòd pęnitentiarius principaliter habet officium pęnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & ita quasi rem peremptam, & extinctam, sicut qui habet Ecclesiam parochialem suæ præbendæ, vel alio beneficio simplici annexam, non censetur habere curam animarum, h & ita, cum non possit optare aliam præbendam ratione officij quod est principale, & quoddam uiuum, non poterit id facere ratione præbendæ, quæ est accessorium, & quasi quoddam mortuum, & extinctum.

Sexto, quòd non est uerisimile, quòd tam insigne Concilium, & ipsa Romana Ecclesia uoluerit hominibus priuatis, & nulla iurisdictione suffultis concedere facultatem faciendi tam leuiter, & tam sine causa, & solemnitate, tot diuisiones, & uniones, quæ facere possent pęnitentiarij prædicti, si ius optandi eis concederetur, & ita non est credendum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. sicut unire. de excessib. prælatorum, cum ei adnot. b cap. 1. de reb. eccles. non alien. l. 6. c arg. cap. delictum, cum ei adnot. de reg. iu. l. 6. d in cap. ult. uerb. meliores, de cẽsu. l. 6. e in c. quod sicut, uerbo cõsentire. f de reb. ecc. non alien. & c. unio. 10 quæ. 2. g l. & si contra. ff. de uulg. cap. sciendum. 8. quæst. 1. h cap. super. eo. de præb. lib. 6.

SVMMARIVM.

Episcopus an possit de fructibus fabricæ vnius Ecclesiæ superfluis assignare fabricæ alterius pauperi, & negatiua multis videtur verior. num. 4. vnde nec est tentandum, vt fiat. 1

Episcopus ex causa potest vnire, & diuidere Ecclesias. 1

Permutatio beneficiorum, ac prædiorum eorundem auctore Episcopo fieri potest. 2

Episcopus potest super vna Ecclesia imponere pensionem pro altero clerico sustentando. 2

Prælatus cum maiore parte Capituli potest cogere canonicos ad contribuendum reparationi Ecclesiæ suæ. 2

Episcopus augere potest pauperes præbendas suorum canonicorum, non solum vniendo beneficia eorum præbendis, sed etiam grauando aliquas Ecclesias, vt earũ capellani, seu ipsę Ecclesię dent aliquam annuam pensionem, hic tamen modus non est in vsu. num. 7. 3

5 Noui-

5 Nouitates, & mutationes sunt periculosæ.
6 Donata locis pijs ad vnum vsum, non debent ad alium etiam pium, Papa inconsulto, mutari, cum hoc sit Papæ reseruatum.

CONSILIVM XV.

AN Episcopus iustè ualeat de superfluis fabricæ unius Ecclesiæ aliquid assignare fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis carentis fabrica sufficienti ad reficiendos parietes eius, & ad ornamenta emenda?

1 Respondeo primo, quæstionem hanc per totum orbem Christianum posse frequenter occurrere in uisitatione Episcopatus, nunquam tamen eam ulli occurrisse uidi, neque audiui in Hispanijs, neque Gallijs. Pro cuius parte affirmante, scilicet quòd Episcopus potest de reditibus superfluis fabricæ unius Ecclesiæ, iuuare fabricam alterius Ecclesiæ pauperem, facit primò, quòd cui licet quod est plus, licet quod est minus. a At Episcopus potest unire duas Ecclesias sui Episcopatus diuersas, ex iusta causa, faciendo unam ex eis, & diuidere unam in duas, faciendo duas ex eis, ut legitur, & notatur in capitul. [unio.] b & alijs multis locis, quod est plus, ergo poterit aliquam partem redituum unius Ecclesiæ diuisæ dare alteri ex iusta causa, quod est minus.

2 Secundò, quòd potest Episcopus impartiri authoritatem permutandi unam Ecclesiam cum altera, duobus habentibus illas, c immo etiam permutare possessiones, seu prædia unius Ecclesiæ, cum possessione alterius, d quod longè uidetur esse plus, quam facere quod in quæstione proponitur.

Tertio, quòd prælatus cum maiore parte Capituli potest omnes canonicos suos etiam renitentes cogere ad dandum aliquam partem redituum suarum præbendarum pro reparatione Ecclesiæ suæ. e

3 Quarto, quòd potest Episcopus augere præbendas pauperes suorum canonicatuum, ut habeant, quo alantur honeste, applicando aliquos reditus aliorum beneficiorum sui Episcopatus. f

Quinto, quòd Panormitanus g communiter receptus, tenuit id posse fieri duobus modis, priori quidem, ut uniantur præbendis capellæ, in quibus ponantur Vicarij, qui eis inseruiant, altero uerò modo, quòd capellani dent aliquid de suis reditibus canonicis, quod uidetur proximè accedere casu proposito, in quo quęritur, an Episcopus possit applicare partem reditus superflui fabricæ unius Ecclesię diuitis, fabricæ alterius Ecclesię pauperi, quo se sustentet.

Sexto, quod ex prędictis idem Panormitanus h communiter receptus infert, Episcopum posse prouidere suis Canonicis pauperibus imponendo aliquot pensiones pro ipsis super aliquot Ecclesijs ditioribus sui Episcopatus, quod ait nunquam uidisse factum, sed uideri sibi eam esse bonam, & memorabilem practicam. Septimò, quod Ecclesia Catholica una est, i & secundum Apostolum, alter alterius sumus membra, & alter alterius onera portare deberemus, & diuites sustentare pauperes, ut latè docet Ioannes Chrysostomus k cum multis alijs, quę in hoc ex sacris literis desumi possunt.

4 Pars autem contraria negans multis uidebitur uera. Tum ob consuetudinem inueteratam, quę contrarium seruat, quamque esse seruandam satis dictant l. [minime.] l & cap. [ult.] m cũ multis similibus. Tum quod nihil est tentandum cum scandalo, n &

A arbitror multos populos scandalizatum iri, si contra uoluntatem eorum id in fabricis suarum Ecclesiarum fieri teneretur.

5 Tum quod nouitates sunt euitandę, quatenus sine naturalis, & diuinę legis transgressione uitari possunt, iuxta cap. o ibi, [consuetudinis, & usus longęui non est uilis authoritas, & nouitates plerunque pariunt discordiam.] quod ipsum habet capit. [quis nesciat.] p & Ioannes Andreas allegat in d. capit. cum consuetudinis, illum aphorismum Hippocratis, [omnes mutationes periculosę.] Tum quod prędicta consuetudo nititur canonibus, & legibus antiquis, per quos statuitur, ut bona deputata per Papam, uel aliã legitimam authoritatem testatorum donatorum, uel

B aliorum contrahentium non tollantur ab eis, iuxta cap. [sine exceptione.] q & alia quę Glo. illius summę citat. Tum quod res deputatę ad unum usum non debent in alium usum conuerti. r nisi authoritate Principis. s

6 Tum quod donata locis pijs largitione fidelium ad unum usum pium, non debent applicari ad alium, etiam pium, sine Sedis Apostolicę authoritate, uthabet solemnis illa clement. [quia contingit.] t & innouata in Concilio Tridentino, u cuius clem. Glossa x ait ad solum Papam hoc pertinere, & non posse Legatum eius hoc facere, & consequenter neque Episcopum, nec Archiepiscopum. Tum in capitul. 1. y multis Sacrę Scripturę locis probatur, ea quę perti-

C nent ad unam Ecclesiam, non debere cedere illis, qui alijs Ecclesijs inseruiunt. Tum denique quod uulgus clamabit uoce magna illam regulam. z [Id quod nostrum est, sine consensu nostro auferri non potest.] Et si quis responderit illa superflua non esse sua, sed esse Domini Nostri Iesu Christi, cuius omnes Ecclesię sunt membra, replicabit, concedendo esse quidem illa uerissimè ipsius, sed donata, data, uel relicta in suarum Ecclesiarum utilitatem, & usum, & non posse in alium etiam pium conuerti sine authoritate Papę, qui nõ facilè impartietur eam cuilibet Episcopo, cum etiam alienationem rerum Ecclesię suę, etiam in casu licito, faciendam, non concedat ulli Episcopo, nisi sese prius consulto, ut Paulus II. grauissi-

D mè statuit a quam interpretati sumus in Comment. in summa. b

7 Quare ne sim nimis prolixus, concludo, quod quamuis primo aspectu prior pars affirmans uidetur ęqua, & sancta, & ut Panormitan. supra relatus dixit in simili, [bona practica,] sed usque ad illum non uisa, ita mihi uidetur eam non susceptum iri sine lite, saltem sine licentia S.D.N. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a reg. cui licet, de regul. iur. lib. 6. & l. non dēt, ff. eodem tit. cum similibus. b 20. q. 3. & cap. sicut unire, de excessib. prælat. c cap. quæsitum, de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. d cap. ad quæstiones, de rer. permut. e cap. fin. de his quę fiunt à maiori parte Capituli. f cap. exposuisti, de præben. g ibidem. h ibidem. i cap. loquitur. 34. q. 1. & Extra-

E uag. unam sanctam, de maior & obed. k in cap. sicut huiusmodi. 47. dist. l ff. de legibus. m de consuetud. n cap. nihil, de prescr. & cap. 2. de operis noui nunciat. o cap. cum consuet. de consuet. p 11 dist. q & cap. non liceat Papę. 12. q. 2. r l. 1. ff de administr. rer. ad ciui pertin. s l. legata, eod. tit. t de religio. domib. u sess. 7. cap. ulti de refor. & sess. 25. cap. 8. de reformat. x in uerb. Sedis Apostolicæ. y 12. quæstio. 1. z ff. de regulis iuris. a in Extrauagan. 1. de reb. Eccl. non alien. b 12. q 2.

SVMMARIVM.

Taciturnitas temporis immemorabilis vim habet tituli. 1

Solemnitas

2 *Solemnitas extrinseca requisita in confirmatione alienationis bonorum Ecclesiæ, non præsumitur, nisi post lapsum triginta annorum, num. 3.*

3 *Alienatio rei Ecclesiæ etiam causa pietatis fieri potest.*

4 *Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium esse, tenetur indicare.*

5 *Instrumenta antiqua casu inuenta, si alicuius res tangunt, tutius reuelare, quam occultare.*

CONSILIVM XVI.

Monasterium quoddam monialium concessit quandam Ecclesiam quæ erat de sua mensa, cum suis pertinentijs, ualoris 12. scutorum, cuidam confraternitati piæ ad pijssimam causam de consensu superiorum pro censu dimidij scuti anticipata solutione 88. annorum, & est onere eligendi capellanum ex fratribus monasterij, cui moniales subiacebant, & per centum trigintasex annos nihil fuit solutum monialibus, nec capellanus electus ex fratribus, nec ullam horum notitiam habent prædictæ moniales, nec fratres, sed administrator hospitalis inuenit hanc scripturam, & quærit quid pro exoneranda sua conscientia debeat agere.

1 Respondeo, quod ad dicendum, quod debeat tacere, facit primo taciturnitas temporis, cuius non est memoria, quæ habet uim tituli. a

Secundo, quod debemus esse pacifici iuxta proœmium Gregorianum, & non dare initium litibus, sed eas potius finire. b Et quod uerisimile est futuram esse litem inter prædictos, si nouerint huiusmodi instrumentum extare.

2 Tertio, quod prædicta concessio fuit per Papam firmata, & licet non constet formam commissionis fuisse seruatam, & regulariter non præsumatur seruata solemnitas extrinseca, nisi probetur, c fallit tamen quando lapsum est tempus triginta annorum, iuxta glossam solemnem d & tradita per Felynum e & per citatos ab illo, præsertim scrib. in l. sciendum. f Et in casu proposito non solum sunt lapsi triginta anni, sed etiam 136.

3 Quarto, quod licet alienatio prædicta non fuerit necessaria, nec utilis monasterio, fuit tamen valde pia & res Ecclesiæ non solum possunt alienari causa necessitatis, & vtilitatis, sed etiam causa pietatis, per cap. gloria. g & glossam receptam. h

Pro parte uero contraria, quod teneatur admonere prædictum monasterium, & prædictos fratres, extare illud instrumētum, facit primo, quod qui inuenit rem ad alium pertinentem, debet eam restituere. i

4 Secundo, quod qui nouit rem ad alium pertinentem esse penes alium tenetur indicare. k

Tertio, quod possessor malæ fidei nullo tēpore præscribit, l & qui possedit rem, & habet titulum contrarium suæ bonæ possessioni, uidetur esse malæ fidei possessor, ideo quod etiā tempore immemorabili non præscribit, ut post alios tradit etiam Couarruuias. m

Quarto, quod solutio census fuit anticipatè facta pro octoginta & octo annis, & quod posset saltem aliquibus circunstantijs probatis concludit non esse lapsum tempus quadraginta annorum necessarium ad præscribendum prædictum censum & liberationem ab Ecclesijs, & quod restitutio in integrū datur ignoranti præsertim Ecclesiæ contra præscriptionem, ut late tradit Felynus. n

5 Perpensis pro utraque parte his, & omissis alijs, **F** quæ possunt considerari consulendum uidetur prædicto administratori tutius esse sibi reuelare prelato monasterio præfata duo instrumenta, quæ casu inuenit, & procurare, ut sine lite monasterio soluerentur pensiones decursæ post prefatos 88. annos, & posthac decurrendæ. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. cap. super quibusdam. §. præterea, de verb significatio. b cap. finem litib. de dolo & contum. c l. quacunque. §. final ff. de publ. in rē act. d cap. peruenit, de emp. e in cap. illud, de præsumpt. & latius in cap. Alb. de testib. & in cap. sicut. de re iud. f ff. de verb. oblig. g Et cap. aurum. 12. quæst. 2. h In summa eadem [illegible]u. & quęst. i cap si quod inuenisti. 14. quest. 5. k cap. qui cum fure iuncta glo. cum citatis ab ea, de furtis. l cap. possessor, de reg. iur. lib. 6 m In d. c. possessor. § 8. num. 4. n cap. vigilanti. de pręscrip. a num. 1.

G

SVMMARIVM.

Emphyteuticis prædijs Ecclesiasticis dirutis ad muniendam ciuitatem, census annuus, qui in recompensam assignatur, non directo domino, sed ipsi emphyteutæ venis soluendus, qui solitam recognitionem Ecclesiæ directæ soluet. 1

CONSILIVM XVII.

H Duas domos datas ab Ecclesia in emphyteusim usque ad tertiam generationem accepit Rex Neapolis ad muniendam ciuitatem, præmissa æstimatione, & constituto annuo censu ad rationem quinque pro centenario. Quæritur an hæc quinque annua sint soluenda ipsi Ecclesiæ, an emphyteutæ usque ad tertiam generationem.

Pro Ecclesia facit, quod uidetur finita emphyteusis, eo quod uidetur perempta res emphyteuticaria, iuxta l. 2. C. de iure emphyteus.

Pro emphyteuta vero facit, quòd culpa carens, pœna quoque carere debet, a & quòd res non est perempta, quia licet superficies domuum sit destructa, area tamen manet, & quòd prędictus annuus census, **I** qui inter immobilia computatur, iuxt. clem. exiuit, b subrogatur in locum prefatarum domuum iux. l. cum glo. si cum seruus. c & quòd Ecclesia quæ est cultrix iustitiæ, non debet iniustitiam cuiuspiam quærere. d Et hanc partem tenet Iason, qui alios citat. e

1 Per præfata erudite citata, & alia, quæ in hoc adduci possent, uidetur iudicādum, quod iustū, æquum, & sanctū sit, ut præfatus annuus reditus soluatur prefato emphyteutæ, usque ad tertiam generationem, & ille soluat canonem præstitutum Ecclesiæ, a qua suscepit emphyteusim, & finita generatione tertia, totus ille annuus census soluatur Ecclesiæ, tanquam res, quæ ut subrogata dominis in emphyteusim datis reuertatur ad illam, generationibus, in quas data fuit, finitis.

K

ALLEGATIONES.

a cap. 2. de consti. b § cumque annui reditus, de ver. sig. c ff. de reb. cred. d c. ex tenore, de foro comp. e l. 1. C. de iur. emphy. nu. 44. adiunctis his quę dixerat antea nu. 15.

SVMMARIVM.

Peccata aliorū sicut nos non accusant, ita nec excusant. 1

3 *Ecclesiarum suarum bona fide iusta causa & solemnitate debita alienantes, incidunt in penas, nam si sint inferiores Episcopis & Abbatibus, sunt ipso iure excommunicati, & beneficiis, quæ a dicta Ecclesia habent,*

bent, priuati. ita vt eis non possint de nouo conferri, numer. 5. nec malè alienata recuperando euitant pœnas incursas, nec excusantur etiamsi dictas alienationes fecerint ex eo quod ab Episcopo multa paterentur damna & persecutiones, num. 2.

4 *Pœna ipso iure incursa, per pœnitentiam ac restitutionem malè ablati non euitatur, nec ob id iudex debet omittere quin eos puniat, etiamsi pars læsa remitteret iniuriam.*

4 *Pœnæ, quas quis incurrit ipso iure, minui etiam facta restitutione, nec debent, nec possunt.*

5 *Extrauagans prim. de rebus Ecclesiæ non alienand. excommunicat, & beneficijs quæ ab eadem Ecclesia obtinentur, priuat.*

6 *Beneficii iusta vel iniusta receptio talem fore fructuum receptionem arguit.*

CONSILIVM XVIII.

RESpondeo primo, narrationem casus adeo esse mihi obscuram, ut desiderem commẽtarium aliquem, quo mihi res in eius propositione tactæ satis innotescerent. Secundo, quòd in eius initio præsupponitur, sed in genere tantum, grauamina & damna quædam dominis canonicis consulentibus super iuribus magni momenti, & præsertim mensæ capitularis a suo prælato illata, de quibus tamen grauaminibus & damnis acceptis nullam quæstionem uidentur expresse mouere, licet forte tacite uelint quærere, an illa grauamina & damna excusent eos ab iniustitia alienationis aliorum bonorum, quam ipsi fecerunt, quæ potest esse prima quæstio eorum.

Tertio, in eodem casu narrant, quod ipsi domini canonici consulentes alienauerunt aliqua alia bona suæ mensę capitularis, sed non explicant, an alienauerunt ex causa iusta, & seruata iuris solemnitate, vel non, & quærunt super hoc tacite secundam quæstionem, an ob id incurrerint censuras, uel pœnas aliquas.

Quarto, quærunt, an præsupposito, quod incurrerint illas censuras, possint, & debeant illæ minui eis mitigando eas, ita quod si restituerint & reintegrarint ea suæ mensæ, debeant absolui a pœnis incursis, & potest esse quæstio tertia.

Quinto, quòd quærendo an retẽtio canonicatuum sit eis concedenda, facta restitutione prædictorum bonorũ a se alienatorum, pręsupponunt eos esse aut fuisse priuatos eis, quæ potest esse quarta quæstio.

Sexto, vidẽtur quęrere, an de canonicatibus & fructibus eorum sit idem iudicandum, quę est quęstio 5.

Septimo tangitur tacite quosdam alios fuisse prouisos de præfatis canonicatibus, & fructus eorum ab eis perceptos fuisse, & non exprimitur ob quam causam fuerint illi prouisi, neque a quo, neque quando, nec exprimunt, an domini canonici pręfati consulentes fuerint priuati suis canonicatibus a iudice, vel declarati priuati a iure, & an appellauerint ab eiusmodi iudicis vel iuris priuatione, & an adhuc maneant in possessione suorum canonicatuum, uel nõ, ex quibus resultare possunt aliæ q̃ones graues, quas vix soluat Oedipus.

Octauo, quod nisi illustrissimi domini, eiusdemq; eruditissimi iusta ac sãctissima auctoritas & iussio me ad id compelleret, nihil respõderem, sed solum admonuissem illud Imperatoris Maximiani, [vt responsum congruum accipere possis, insere facti exemplum.] a

Nono, quòd audendo id, quod vix bene audere possum?

A 1 RESPONDEO AD PRIMAM QVAESTIONEM, quod regulariter sicut ob peccatum unius non est accusandus, nec puniendus alter. b ita pro peccato alterius alter non excusatur, nisi quando inuasus ad suam iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendit, c & ideo quia præfati domini consultatores non uidentur sua bona alienasse ad suam iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non possunt excusari.

2 Quamuis possint occurrere aliquot circunstantię grandis necessitatis, magnæ uis, uel magni metus, & terroris, quæ minuerent peccatum, uel etiam omnino excusarent, quales interuenisse non narratur in proposito casu, & de non existentibus, & non apparentibus

B idem est iudicandum. d

3 AD SECVNDAM respondetur, quod si prędicti domini consulentes alienauerunt bona prędicta suæ mensæ sine iusta causa & debita solemnitate, peccauerunt, & inciderunt in pœnas a iure canonico statutas in cap. si quis presbyterorum, e & in alijs iuribus citatis a nobis in comment. de alienat. rerum ecclesiarum, f ubi nos citauimus extrauagantem Pauli Secundi. g Si uero iusta de causa, seruata debita forma, id fecerunt, non peccarunt, nec unam censuram incurrerunt iuxta cap. sine exceptione, h & latius tradimus nos ubi supra. i

4 AD TERTIAM respõdeo, quòd pœnæ, quas ipso iure incurrerunt, non debent neque possunt

C minui iuridicè propter redintegrationem, & restitutionem bonorum, ob quorum alienationem pęnas incurrerunt, eo quod aliud est restitutio damni, & aliud pęna, quæ pro peccato maleficij imponitur a iure, uel ab homine, ut probatur in capit. licet canon. k cum ei adnotatis, & ideo sicut pœna homicidij uel furti, non remittitur, neque condonatur ex eo, quod furem pœniteat furti, & restituat furtum, & eo quòd homicidã pœniteat homicidij, neque eo quod pars læsa condonet, & remittat ei damnum, & interesse per illud acceptum, immo non obstante illa restitutione, & condonatione partis, possent & debent furca suspendi, & decollari, sic malè alienans res ecclesiasticas non est absoluendus a pęnis impositis ob illud peccatum, etiam

D si restituatur ablatum & damnum Ecclesiæ, neq; etiã si confiteatur, quia oportet ut absoluatur ab excommunicatione, & luat alias pœnas præsertim ipso iure incursus, per ea quæ in prædictis locis, l & alibi sæpe adnotantur, & praxis totius orbis Christiani seruat, præsertim S.D.N. Sixtus, qui ob solam pœnitentiam & restitutionem damni & interesse, raro condonat pœnam mortis, nec alias ecclesiasticas, uel seculares, immo maximo omnium iudicum exemplo cogit eas subire delinquentes, ut iura naturalia, diuina, & humana suadent.

5 AD QVARTAM respondeo, quòd prædicta extrauagãs m non solum excommunicat, sed etiam

E priuat ipso iure alienantes res ecclesiasticas iniuste, si sint inferiores Episcopis, uel Abbatibus, beneficijs, quæ habent in ecclesijs, quarum bona alienarunt, ut expresè

ALLEGATIONES.

a L. vt responsum. C. de transactio. b 1. quæst. 4. per totam. & l. 1. C. ne filius pro pat. c l. 1. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. d l. duo sunt Titij. ff. de testam. tut. cap Sacerdos, cum glo. de offic. iud. ordin. e de rebus eccl. non alie. f Super glo. sum. 12. quæstio. 2. numer. 1. & 2. g de rebus eccles. non alien. inter communes. h 12. quæstio. secunda. i Notab. 8. num. 9. k Et cap. commissa. de electio. libr. 6. l Et in libr. 4. sent. dist. 15. m 2. de reb. eccles. non alien.

expresſè habet prędicta extrauagans a in hęc verba: [Inferiores uero prælati, commendatarij, & aliarum ecclesiarum rectores,beneficia,uel administrationem quomodolibet obtinentes,prioratibus, præpositurıs, dignitatibus,personatibus, administrationibus, officijs,canonicatibus, præbendis, alijsque ecclesiasticis cum cura, & sine cura sæcularibus,& regularibus beneficiis,quorum res & bona alienarunt, duntaxat ipso facto priuati existant, illaque absque declaratione aliqua uacare censeantur,possintque per locorum ordinarios,uel alios ad quos eorum collatio pertinet,per sonis idoneis(illis exceptis,quę propterea priuatæ fuerint)libere de iure conferri,nisi alias dispositioni Apostolicę Sedis sint specialiter,aut generaliter reseruata. F

6 AD QVINTAM, quod regulariter idem iudicium est faciendum de receptione & retentione legitima uel illegitima beneficii, & de perceptione,retentione, & repetitione legitima, uel illegitima fructuum eius. b G

AD SEXTAM, & alias quæstiones,quæ possunt colligi ex ponderatis in septimo dicto,responderi poterit, cum distinctè propositæ fuerint, in honorem Domini nostri Iesu Christi, qui prædictum Illustrissimum Reuerendissimumque Dominum meum, & nos omnes saluet. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a In §. si quis autem. versi. inferiores vero. b Argumen. cap. 1. capit. possessor. & capit. peccatum de regul. iur. libr. 6. & cap. grauis de restitutio. spoliat. cum ei adnotat. H

SVMMARIVM.

1 *Locans res Ecclesiasticas sui beneficij extra casus iuris expressos,est ipso iure excommunicatus.*

2 *Regulares locantes aliquid de suis beneficiis ad longum tempus, suspensi sunt ab officio.*

3 *Pœna imposita contra præsumentem aliquid facere,non incurritur à faciente sine dolo uel contemptu.*

4 *Locanti res Ecclesiæ vtile est mutare pensionem temporalem in perpetuam, quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expensas refectionis.*

CONSILIVM XIX. I

QVidam præceptor cuiusdam ecclesiæ regularis ante triginta annos quandam paruam domum, quæ solebat quotannis locari, locauit cuidam cóductori in perpetuum eadem pensione,qua quotannis locabatur,& cuidam alteri locauit quędam prędia ad uitam conductoris eadem pensione,qua in singulos annos conducebatur, putans bona fide id ei licere,quamuis quia cauebat ius Pontificium aliquem scrupulum habuit, nec meminit satis an postea monuerit conductores, quod illa debebant fieri cum superioris auctoritate. Quæritur an in foro conscientiæ is sit iudicandus excommunicatus, & ob celebrationem Missarum postea frequenter factã sit irregularis. K

1 AD QVÆSTIONEM, respondeo, quod pro parte eius affirmatiua facit primo extrauag. 1. a quæ habet omnem beneficiarium,qui locauit res ecclesiasticas sui beneficij extra casus iuris expressos ipso iure esse excommunicatum.

2 Secundo facit Clemen. 1. b quæ omnes beneficiarios regulares alienantes aliquam rem de rebus suorum beneficiorum ad longum tempus, suspendit ab officio.

3 Pro parte autem negante facit primo quod prædicta extrauagans non loquitur de quocunque alienante, uel locante, sed de præsumente id facere, & pœna imposita contra præsumentem aliquid facere, non uidetur incurri ab eo qui absque dolo uel contemptu facit illud,per celebrem theoriam Cardinalis. c

4 Secundo, quod præfata extrauagans non fertur contra illos qui alienant, uel locant res ecclesiæ in casibus a iure expressis, at præfatus præceptor locauit præfatam domum, & præfatos fundos, promouendo utilitatem præceptoriæ, eo quod pensionem temporalem mutauit in perpetuam,quod est utile locãti, cum impensas refectionis debeat subire conductor perpetuus,& non temporarius. Per quæ uidetur præfatum præceptorem non esse excommunicatum, & consequenter non incurrisse ullam irregularitatem.

ALLEGATIONES.

a De rebus eccles. non alienand. b De rebus eccles. non alienan. c In clem. 1. quæst. 19. de priuilegijs.

De deposito.

SVMMARIVM.

Venditio cuiuspiam depositariæ Populi Romani an iniusta,& seq.& verius quod sit iniusta.num.13. 1

Venditio est iusta, in qua merx vendibilis, & iustum precium concurrunt. 1

Officium mutuandi & custodiendi deposita etiam cum salario licitum. 2

Venditio officij colligendi uectigal,cur,cum nulli noceat, sit iniusta. num. 14. 3

Depositaria non est res sacra, & tamen non est vendibilis. numer. 15. 3

Vsura licet non esset venditio depositariæ, duplici ratione est iniusta. num. 17.

Venditio sic mutuum palliatum fieri solet. 4

Princeps, aliquid ex certa scientia faciendo defectus iure humano inductos supplere videtur. num. 18. 5

Depositio pecuniæ cum pacto vt depositarius aliquid soluendo ea uti possit,usuraria, & quare.num.17. 6

Depositum, sicut commodatum,debet esse gratuitum,& cum precio sicut conductio,uel locatio. 7

Depositarius contra naturam contractus ad aliquid soluendum oneratur. 8

Merces omni iure debita operario. 9

Mutuum, & depositum pecuniæ cum facultate ea vtendi, paria. 10

Ratio eadem idem ius suadet. 10

Deponens pecuniam absque copia ea vtendi, depositario mercedem soluat, & si dat copiam & aliquid accipit, vsuram committit. 11

Depositaria æstimabilis non est, eo quod ob eam depositarius honoretur. 12

Aestimatio rei ex vendentis, non ementis vtilitate metienda est. 12

Mutuandi actus vendibilis non est, nec locabilis. 13

Sacrum quod non est, non omne vendi potest. 16

Papa tenetur vsque ad sanguinem ius naturæ & diuinum seruare. 18

Vsura vtriusque textus pagina est probibita. 18

Papa non potest facere vt quis sine peccato vsuram exerceat. 19

CONSILIVM I.

REVERENDE Pater, per Papam Motu proprio imponitur uectigal Populo Romano super quolibet rubeo tritici macinandi baiochorum quindecim erigendo super istis prouentibus unum montem farinę nuncupatum, & ne istud uectigal perpetuetur, mandat per suum Motum proprium, quod postquam montistis de eorum fructibus satisfactum fuerit ex pecunijs super dicto monte imponẽdis ad rationem scutorum septem pro quolibet centenario, illud quod supererit ex dictis fructibus committendis in dicta gabella, & quæ similiter perciperentur ex uenditione illius depositariæ, inseruirent extinctioni dicti uectigalis; & supradicta fieri debere à deputatis Romani Populi cũ interuentu unius ex Reuerend. Clericis Cameræ Apostolicæ, qui Reuerend. D. Clericus, & Magnifici DD. deputati prædicti, stante dicto Motu proprio, uendiderunt ad certum tempus dictam depositariam Caio Sempronio pro scutis 250. quolibet anno, & illa erogauerunt in extinctione dicti uectigalis, ut supra dictum est. Nunc effluxo tempore uenditionis depositariæ præfatæ intendunt illam dicti Reuerend. Clericus, & Magnifici DD. Deputati de nouo plus offerenti ad effectum extinctionis supradictæ uendere, sed reuocatur à nonnullis in dubium eam fieri non posse absque scrupulo conscientiæ, ex quo Papa non absoluit ipsos in foro conscientiæ, nec dicit fieri debere absque aliquo conscientiæ scrupulo, ut legitur in dicto Motu proprio, sed simpliciter in eo exprimuntur supradicta.

Pro parte Romani Populi replicatur omnino dictam uenditionem præfatæ Depositariæ primo loco fuisse bene factam, & etiam secundo loco absque conscientię scrupulo fieri posse; nam clarum est, quod Papa sciuit, & notitiam habuit, ut legitur in dicto Motu proprio, de uenditione dictæ Depositariæ per Populum Romanum facienda, dum mandat, ut pecuniæ quæ obuenient ex uenditione Depositariæ præfatæ, conuertãtur in extinctionem uectigalis præfati, adeo, quod Papa hoc permittit, & sic uendita fuit scitu Papæ, & eo permittente, & hoc tanto fortius potest fieri sine conscientiæ scrupulo, quia pretium huius Depositariæ inseruit extinctioni uectigalis, ne perpetuetur, & sic conuenit publicæ utilitati, & tendit ad fauorem multorum pauperum, & piorum locorum dictum uectigal pro macinatura eorum tritici soluentium dictos quindecim baiochos pro quolibet rubeo, qui tanto citius ab illius solutione erunt liberati, & quamuis aliquid certi emolumenti dictus Depositarius ex ipsa Depositaria non percipiat, & pecunię non faciant pecunias, nihilominus ex quo est approbatus à Populo Romano, pro legali, & idoneo Depositario, hoc multum inter alios Vrbis mercatores sibi prodest, cùm ex hoc reputetur notabilis, & diues mercator, habet etiã ex dicta Depositaria illud emolumentum, quòd potest pecunias penes ipsum existentes ante tempus solutionum fructuum ministrarum interim ad cambia licita, & honesta præbere, & ulterius si aliquis montista erit dicti montis creditor, ipse Depositarius poterit ei satisfacere in tot rebus suæ tabernæ cum aliqua temporis commoditate, & interim, ultra quod suas merces uendit, etiam poterit dictis pecunijs negotiari, & sic pro supradicta Depositaria plus, uel

A minus ad eius libitum poterit offerre sentiens commoda supradicta.

Quæritur modo, an stantibus præmissis, dictus Reuerend. D. Clericus, & Magnifici DD. Deputati Populi Romani, possint absque aliquo conscientiæ ipsorum cuiuslibet scrupulo, dictam Depositariam montis farinæ prædicti etiam plus offerenti, ad effectum dictum uectigal pro rata extinguendi, uendere, uel non.

1 Respondeo, quòd pro parte affirmatiua, nempe quod liceat præfatis Reuerend. Clerico, & Magnificentissimis Deputatis Populi Romani uendere præfatam Depositariam in finem præfatum redimendi uectigal prædictum, facit primò, quod uenditio præfata uidetur ex sua natura iusta, quoniam iustitia emptionis, & uenditionis consistit in hoc, ut interueniat merx uendibilis, & pretium iustum, quod satis colligitur ex l. 1. a quæ duo uidentur concurrere in hoc casu, in quo concurrit officium colligendi uectigal ex parte uendentis, & pretium in numerata pecunia iustum ex parte ementis.

B

2 Secundò, quòd negari non potest officium præfatum esse iustum, & Reipublicæ utile, & necessariũ: nam officium mutuandi constitutum à Repub. etiam præstituto aliquo salario honesto, est licitum, & honestum, ut nos probamus in Comment. capit. fin. b & breuiter repetimus in Manual. Confess. c & seruat praxis in Montibus Pietatis.

C Tertiò facit, quod etiam officium custodiendi deposita, etiam salario aliquo honesto constituto, est iustum, & honestum, quale est officium argentariorum, ut etiam probauimus in dicto Commen. d quod referimus in dicto capit. 17. e ergo à fortiori officium colligendi uectigal, & custodiendi illud reddendum tempore conuenienti, erit licitum, & honestum.

3 Quarto, quod nulla uidetur apparere ratio, qua prędicta uenditio sit iniusta, cum per eam nulli fiat iniuria, neque dolus, cùm utraque pars tam uendens, quàm emens sciat naturam officij, & pretium eius, & scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus. f

Quinto, quod omne quod non est sacrum potest uendi, g at pręfata Depositaria non est res sacra, sed

D prophana, immo & uidetur ęstimabilis, quia affert fructum honoris, & commoditatis ad tractandum, & lucrandum pecunias, ut palam est, ergo suapte natura est uendibilis.

4 Sexto facit, quod pręfata uenditio non uidetur dici posse illicita, eo quod sit usuraria, quia usura in solo contractu mutui ueri, uel palliati consistit, ut post alios diximus in Manua. Confess. h At pręfata uenditio, neque est uerum mutuum, neque palliatum, sed est uera emptio, in qua concurrit ab una parte pretium, & ab altera merx, ut supra dictum est, & non interuenit maioritas, uel minoritas pretij propter anticipationem, uel dilationem solutionis, uel pactum de retrouendendo, per quę solet fieri em-

E ptio mutuum palliatum, i ergo nullatenus est usuraria.

Septimo,

ALLEGATIONES.

a ff. de contrahen. empt. & institut. eodem tit. §. pretium, & § item pretium. b de usur. numer. 15. c cap. 17. num. 288. d numer. 36. & quatuor sequen. e numer. 292. f cap. scienti, cum suis concordantijs, de regulis iuris, libro sexto. g argument. l. 1. ff. de contrahen. empt. & §. loca. in fin. eod. tit. h cap. 17. numer. 266. i capit. ad nostram, de emptio. & uenditio. capit. significante, de pigno. & capit. in ciuitate, & cap. fin. de usur.

5 Septimo, quòd licet aliquis defectus interueniret, per quem suapte natura venditio præfata esset illicita, potest tamen ille suppleri per Papam, a quam supplementionem supplet præfatus motus proprius quo iubetur, ut pecuniæ, quæ obuenient ex uenditione præfatæ depositariæ, impendantur in redemptionem præfati uectigalis. Nec obstat, si datur, quod Papa in illo motu proprio non uidetur dispensare, neque supplere, quia summus Princeps, disponēdo aliquid, in quo interuenit aliquis defectus, ex certa scientia, uidetur supplere illud uel dispensare super eo, quatenus valor dispositionis eius requirit b & traditur cap. si quando, c post Baldū. d At Papa, qui est summus Princeps, immo & summorum Principum summus e expresse disponit in suo motu proprio de precio uenditionis depositariæ, quæ dispensatio non ualeret, nisi liceret eam uendere: ergo uidetur, quatenus opus est, eius uenditionem licitam facere.

6 Pro contraria uero parte facit primo, quòd omnis depositio rei cōsistentis in numero, pondere, uel mensura, cum facultate, ut ea depositarius uti possit, & eo pacto, ut aliquid soluatur deponēti, est iniusta, & obligat ad restitutionem acceptorum, ut probamus post alios in Manual. Confess. cap. 17. nu. 181. illa firmissima ratione, quam ponimus ob idem, f nempe quod depositum factum de re aliqua, quę consistit in numero, pondere, uel mensura, cum facultate ut ea depositarius uti possit, fit mutuum, simul ac ipse cœperit eo uti, per l. quintus, g & per l. certi condictio. h quę hoc clarius probant, i & palam est, quod acceptio alicuius rei pecuniariæ ob mutuum est iniusta, obligans accipientem ad restituendum id quod accepit, k in quo Vrbanus Pontifex Max. allegat illud. l [Mutuum date nihil inde sperantes,] at deputatio alicuius in depositarium prædicti uectigalis, quod consistit in numero, idest in pecunia numerata, cum facultate ut ea uti possit, est in effectu depositio pecuniarū numeratarum colligendarum ex dicto uectigali, & sic mutuum: ergo nihil ex ea licite accipi potest, & huiusmodi deputatio, cum fiat precio accepto, est iniusta.

7 Secundo facit, quòd contractus depositi est contractus gratuitus, sicut & contractus commodati, ut colligitur, ex glo. 2. m adiuncta glossa: n ita quod, si aliquid acciperetur, fieret contractus locationis, & conductionis: ergo non potest depositio esse iusta, si quod precium ob eam accipiatur: in casu autem proposito accipitur pretium, ergo non potest esse iusta depositio: & tamen ita appellatur, ergo est fraudulenta, argument. tituli [plus ualere quod agitur, quam quod simulate concipitur.

8 Tertio, quod contra legem naturalem & humanam est, quod qui præstat operam, soluat aliquid pro opera quam præstat, argum. l. secundum naturam. o cui consonat clem. 1. p & cap. qui sentit. q quatenus habēt, secundum naturam, siue legem naturalem, quam illa iura humana confirmant, esse, eum qui patitur onus, debere suscipere commodum, & non contra onus & damnum simul, at præfatus depositarius præstat suam operam, laborem, & industriam in colligendis, seruandis, & soluendis pecuniis dicti uectigalis: ergo contra leges naturæ & humanas est, ut ipse aliquid soluat pro huiusmodi officio; cum ergo per præfatam uēditionem depositariæ sibi factam aliquid soluat, iniusta est iudicanda uenditio.

9 Quarto, quod lege naturali, diuina, & humana debetur mercenario sua merces, Deuteronom. cap. 24. r & alia multa quæ allegat Dionysius Papa, s quale

F est illud, [Qui altari seruit, de illo uiuere debet:] & illud, [Quis unquam suis stipendijs militauit?] t ergo lege naturali, diuina, & humana debetur huiusmodi depositario aliqua merces: & consequenter contra illas est, ꝙ ipse soluat, quod facit emēdo illam precio.

10 Quinto, quòd ea in quibus eadem ratio militat, eodem iure sunt censenda. u at mutui datio, & depositio pecuniæ cum facultate ut depositarius ea uti possit, eiusdem sunt naturæ, ut prædictum est. x At pro mutui datione quantæcunque summæ nihil potest iuste dari, uel accipi, ergo neque pro depositione quantæcunque cum facultate utendi.

11 Sexto, quòd peccat, qui deponit aliquam pecuniam seruandam apud campsorem sine facultate utendi ea, & non uult ei soluere mercedem debitam, quia

G est contra prędicta iura diuina, & humana: & qui deponit seruandam cum facultate utendi ea, & ob id accipit aliquid, committit usuram, ut nos post alios diximus: y ergo cum uenditio huius officij in effectu non sit aliud, quàm depositio pecuniarum cum facultate utendi eis, sequitur quòd est usuraria, & consequenter iniusta.

12 Septimo, quòd præfata depositaria non potest dici æstimabilis, & uendibilis, eo quod ex illa prouenit depositario honor, & reputatio diuitiarum, & commoditatis tractandi, cambiendi, siue traficandi. Tum quia ex mutuatione magnæ quantitatis pecuniæ mutuatarius quærit eadem: attamen non est ideo æstimabilis, nec uendibilis, ut prædictum est. Tum quia rei

H æstimatio non augetur ex utilitate, aut commoditate, quæ prouenit ementi, sed sic ex utilitate, & commoditate, quam perdit uendens eam uendendo, ut singulariter dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 1. & Sotus communiter recepti in 4. distin. 15.

13 Per hæc posteriora fundamenta credimus hanc partem posteriorem esse ueriorem. Nec obstant alterius partis fundamenta, quia illis sic respōderi potest. Ad primum quidem concedendo emptionem, in qua interuenit merx uendibilis, & iustum precium, esse iustam emptionem, negando tamen quod in proposito interueniat merx iustè uendibilis, quia mutuatio pecuniæ, uel actus mutuandi pecuniam non est merx, neque opera uendibilis, & locabilis, quia iure natura

I li, diuino, & humano saltem Pontificio debet esse gratuita, ut supra dictum est, & deputatio præfata depositarij, nihil aliud in effectu est, quàm depositio pecuniarum uectigalis præfati cū facultate utendi eis, & consequenter est mutuatio per iura præfata, & ita inuendibilis, immo & illocabilis.

14 Ad secundum, concedimus officium præfatum depositariæ esse iustum, & sanctum, & qui accipit illud, posse iuste recipere salarium pro opera, industria & labore, quæ in illo exercendo præstat, sed negamus esse iustum, ut accipiens illud, debeat soluere aliquid pro eo exercendo, cum omni iure debeatur ei iustū salarium, & cōsequenter quod iniustè uenditur illud ei.

Ad ter-

K

ALLEGATIONES.

a Argumen. cap. si Rapam 40. dist. & cap. cuncta. 9. quæst. 3. b l. idem Vlpian. §. 1. ff. de excusatio. tut. c De rescript. d cap. cum adeo. eo. tit. e cap. cuncta per mundum. c. ipsi sunt canones. 9. q. 4. f Præcedenti. nu. 180. g ff. depos. h §. fin. cum l. seq. i ff. de rebus credi. k cap. si fœneraueris. 14. quæstio. 3. cap. consuluit, de vsur. l Luc. cap. 6. m cap. 1. de commodat. n Verbo culpa. cap. 1. de depos. o ff. de regul. iur. p de censib. q de regul. iur. lib. 6. r Leuit. 22. Luc. 10. s cap. 1. 13. q. 1. t 1. ad Cor. 9. u l. illud. ff. ad l. Aquil. c. 1. de transl. præl. x d. l. certi condictio. §. fin. & l. seq. ff. de reb. cred. y in d. c. 17. num. 283.

A Ad tertium, idem quod ad secundum respondemus, nempe officium argentarij custodiendi pecunias esse iustum, immo & posse illum aliquod salarium honestum accipere, sed negamus esse iustum, quod ipse qui accipit pecunias custodiendas, soluat aliquid pro custodia, quam ipse præstat, & pro qua meretur salarium.

15 Ad quartum, concedimus quod per præfatam uenditionem nulli fit dolus, negamus auté quod nulli fiat iniuria, fit enim iure naturali diuino, & humano, & Deo eiusque Vicario authoribus eorum, & naturæ rei usu consumptibilis, quę ipsa quidem uendi potest, & in alium transferri, sed non eius usus, quo ipsa consumitur, & ita usus eius ab ipsa non separatur, sicut separatur in rebus, quæ usu non consumuntur, iuxta Sanct. Thom. receptum, a & omnium sententiam. B

16 Ad quintum negamus primo, quod omne quod non est sacrum sit uendibile, homo enim laicus nó est sacer, tamen non est uendibilis, saltem regulariter, secũdum iura Romana, ut nos deduximus in dict. Manua. b neque alia inæstimabilia, qualis est actus mutuandi, & mors, uel uulnus hominis liberi, c qualis item est scientia, & ars naturalis naturaliter quæsita, ut diximus. d Secundo respondeo ad id, quod tangitur in fine de utilitate, quã quærit depositarius, quod tollitur per arg. septimum pro hac parte factum.

17 Ad sextum respondemus, quod prædicta uenditio triplici ratione est iniusta. Primò quidem, ꝙ per eã accipitur pretium a depositario pro opere, industria, C & labore, quæ ipse præstat, cum lege naturali, diuina, & humana ipsi deberetur merces pro illis. Secundò, quod uenditur res inuendibilis, uidelicet depositio pecuniæ cum facultate utendi ea, quæ triplici iure prædicto est inuendibilis, & illocabilis, cum in effectu, sit mutuatio, ut supra probatum est. Tertiò, quòd de mutuo palliato, & ui eius accipitur aliquid, quod est usuræ peccatum. Cùm enim uẽditio illa sit in effectu depositio pecuniarum cum facultate utendi eis, est uerè mutuum palliatum nom ne uenditionis, & ita accipere aliquid ex ea, est usuram admittere. Quare ad argumentum respondeo in forma: Primo negando quod in hoc casu non interuenit mutuum palliatum, D quia contractus, per quem traditur depositaria, uerè est mutuatio uestita, & palliata nomine uenditionis, per supradicta, & consequenter in eo potest interuenire usura. Secundò, quòd etiam est iniusta duplici ratione prædicta.

18 Ad septimum respondeo, cõcedendo, quod Papa faciens aliquem actum existẽte aliquo defectu, per quem corruit ille, nisi dispensaretur, uidetur dispẽsare, si faciat illum cum certa scientia illius defectus, si per suam summam potestatẽ suppleri possit defectus ille, uel dispensari in illo, eo quod iure humano sit inductus ille defectus, non autem si inducitur iure naturali, uel diuino, ut post Hostiensem, Panorm. e & Baldum, f tradit Felinus g cum citatis ab illo. E

19 Quia ius naturale, & diuinum tenetur seruare usque ad sanguinem, h & iniustitia usurę nõ solum reprobatur iure Pontificio humano, super quo summam potestatem habet Papa, sed etiam iure naturali, & diuino, iuxta capit. [quia, in omnibus.] i in quo Concilium Lateranense testatur eam utriusq; testamẽti pagina prohiberi, & probat S. Tho. k & tenet cõmunis, l quicquid parum dolate dicat Alexãder m super potestate Papæ dispensandi super usuris cum Iudæis, in quo non auderem dicere quod Papa possit iuste dispensare cum aliquo, ut sine peccato usurã exer-

ceat, per cap. [super] eo, n [in quo Alexander Pontifex Maximus respondet, non posse dispensari super usura, æquiparando illam mendacio, quod habet intrinsecam malitiam, sicut & fornicatio, & nullo modo potest dici iusta. o Quæ omnia, & singula submitto supremæ S.D.N. censuræ. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.78.art.1.gl.1.cap.1, de commodat. b cap.23.nume.95. c l. cum liberi hominis, ff. de his qui deiecerunt, uel effud. d in d. cap.23.nu.99. e in cap. significauit, de offic. ord. f cap. cum adeo, de rescr. g in cap. significauit, nu.4. eo. tit. & tangit in cap. si inter. de exce. h cap. sunt quidam. 25.q.2. i de usur. k 2.2.q.78. artic.1. l in 4. dist.15. m consil.1.2.uol. n de usur. o cap.1, 22, q.2.

SVMMARIVM.

Procuratorem ad exigendos reditus constituens, aliquid ab eo capere non potest, immo potius ei debet stipendium dare. num. 3. 1

Depositario, seu exactori pecuniarum licentia facta illis utendi, resoluitur mutuum, pro qua si quid exigatur, usura est. 1

CONSILIVM II.

AN DOMINO, uel collegio constituenti aliquem procuratorem suorum redituum facilè recuperabilium liceat accipere aliquas pecunias ob eo, nullo constituto ei ob labores subeundos salario, propterea quod ei officium illud concedit?

1 Respondeo, quòd non uideo, quo titulo iusto possit prædictum collegium prædicta scuta lucrari, quia pro titulo uenditionis id fieri nequit, siquidem officium illud non uendit, neque titulo locationis, quoniam illi reditus locabiles non sunt, cum neque salarium habeat, neque prouentus ullos, qui ad illud pertineant, solum enim inest ei onus, & cura recipiendi reditus ad collegas officiales pertinentes, & soluendi illos eis temporibus statis. Neque titulo mutui, quia illud non potest fieri iustè, nisi gratis. a Neque titulo commodati, cum hoc etiam gratis fiat, iuxta Glossam receptam, b sed neque titulo depositi, quoniam deponens nihil potest accipere à depositario, nam gratia eius tantum fit depositum, sicut in casu nostro, in quo gratia, & utilitate collegij deponuntur prædictæ pecuniæ, & quando fit gratia depositarij, est irregulare depositum, ut contingit cum non deponuntur pecuniæ in sacculis obsignatæ, sed numeratæ, c & tale depositum sapit mutuum, ut in prædictis legibus notatur, & si ea ratione caperentur, & darentur, esset usura, ut est casus in l. [Lucius.] d quod non licet in lege Euangelica, iuxta illud. e [Mutuum date, nihil inde sperantes.] translatum in cap. [cõsuluit.] f Præterea contractus hic ea ratione uidetur iniustus, quod non solum non soluitur merces iusta operario, iuxta illud, g [Dignus est operarius mercede sua,] relatum in capit.1. h sed etiam cogitur mercenarius ipse ad soluẽdum pensionem ei, cui operatur: nam depositarius huiusmodi operam, studiũ, & laborem impendit pecunijs prędictorũ officialiũ recipiendis, custodiendis,

ALLEGATIONES.

a capit. consuluit, de usur. b in rubr. ff. commod. c l. si quis nec causam, & l. rogasti, ff. de rebus cred. d ff. depos. e Luc.6. f de usur. g Luc.10. h 13.q.2.

stodiendis, & soluendis, rationibusque super his habendis, & scribendis, propter quod recte ex iustitia debetur ei aliquod præmium, & tamen per huiusmodi contractum fraudatur eo, & oneratur pensione sine vlla iusta ratione soluéda, & ita est contra illud, a [Ne quis supergrediatur in negotio fratrem suum] & contra l. [iustitia.] b Præterea nemo negaret esse cõtractum usurarium, vel certè iniustum, si quis putaret mihi, foderet, & pararet vineam, & colligeret eius uuas, & portaret in torcular meum, & calcaret eas gratis, ut ei facerem facultatem recipiẽdi reditus mille scutorum ad exercendam mercaturam, vel aliam artem sibi utilem, per quam lucraretur plus quam impendit in uinea mea, & postea mihi resti tuendorum, c & tanto magis esset iniustus, uel usurarius, si mihi pendetet aliquid aliud præter culturam uineæ, & uindemiam uuarum, quæ impendit gratis. Quare arbitror non posse defendi contractum prædictum esse iustum, & satis negotii erit illi, qui defenderit iustè posse prædictum collegium, & eius officiales uti opera, industria, & labore huiusmodi depositarii, nullo ei propter id salario constituto.

An autem huiusmodi depositarius possit iustè trasferre huiusmodi officium depositarij in aliquem mercatorem cum pacto, ut soluta quãtitate, quæ debetur Principi, uel populo, soluat ei dimidium eius, quod lucratus fuerit ex usu prędictę pecunię gabellarum acceptæ, respondeo quòd non, fortiori rõne. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. ad Thessal. 4. b ff. de iust. & iur. c cap. plerique 4. quæst. 3. & toto tit. de condict. indeb.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio testatoris, vt lex seruanda, si sit iusta, aliàs non, numer. 2.*

3 *Depositam pecuniam penes mercatorem, quis tenere nõ potest, cum pacto, vt inde aliquid lucri percipiat, nisi mutatis contractibus iustificetur. num. 1. & 2. hocque lucrum est vsurarium, tam pro tempore vitæ testatoris, quam post vitam illius ab hæredibus acceptum. numer. 3. restituendumque, nisi gratiose condonetur, numer. 4. cessante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator, licet, num. 5.*

4 *Deponens pecuniam cum pacto, vt depositarius teneatur illam custodire, ac saluam reddere, quando repetetur, & quod ad nullam mercedem depositario dandam teneatur, vsura est.*

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens instituit hæredes tres Nepotes, Titium, Seium, & Caium, in grandi pecuniam summa, quam Romæ habebat apud trapezitas, siue campsores, ad septem pro singulis centenarijs, hac tamen cõditione, quod nunquam possent illam inde auferre, nec alienare, unde & fidei commissum fecit. Titius, & Caius contra uoluntatem testatoris abstulerunt quandam quantitatem prædictæ summæ, & Caius ultra partem quæ illi contingebat, abstulit tria millia aureorum patris Seii illo inscio, post aliquot tamen menses hoc illi manifestauit, simulque se obligauit ultra sortem principalem restituere interesse ad septem pro centenario, quod & fecit post aliquot annos, licet minus aliquanto quam ad septem. Quæritur, an Seius secura conscientia possit accipere hoc interesse, an uero teneatur illud restituere, & tunc an possit illud applicare alicui pio loco.

Clausula testamenti, uel codicilli, per quam præfatum fidei commissum dictarum pecuniarum fuit factum, sic habet: [Item cum dictus D. Sempronius codicillans habeat in compluribus creditis, de quibus extat quoddam memoriale in manibus N. quæ ascendunt ad summam trigintaseptem millium scutorum, uel quantacumque sit summa uoluit, & ordinauit quod dictæ pecuniæ non amoueantur à locis, ubi sunt positæ, sed tantum fructus diuidantur inter suos hæredes pro æquali portione, nisi aliter dicto N. uisum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipsius Domini codicillantis uoluntate, & mente est informatus, ut dictus Dominus codicillans asseruit.

In primis dico quod etsi forte molestus fui in quærenda, & petenda maiore informatione huius facti, quam dabatur, adhuc tamen iuste poteram requirere maiorem, & excusare me à respondendo, donec illa daretur. Nam opus erat ad respondendum absolutè, scire, an præfatus codicillans haberet præfatam pecuniam depositam penes mercatores per uiam contractus depositi, an per uiam contractus societatis, & an præfata septem annua pro 100. soluerent ei salua sua sorte principali, vel cum periculo communis damni, & lucri, & an inter codicillantem, & mercatores interuenisset ultra contractus societatis alius assecurationis, & alius redemptione, quos esse necessarios ad accipiendum aliquid lucri ultra sortem, seu capitale, uel principale saluum, diximus in nostro Manuali. a

1 Secundo dico, quod si depositio illa pecuniarum fuit facta à prędicto codicillante per uiam contractus societatis, uel depositi iustificati eo modo, quo iustificanda erat, iuxta ea quæ nos ubi supra post alios tradidimus, tenentur præfati hæredes seruare illam, donec N. aliud ordinauerit, quia iusta dispositio testatoris pro lege habenda est. b Modo codicillanti ius fasque fuisset testandi de illis ad libitum, & consequenter est dicendum, præfatos hæredes, potuisse iustę capere illa septena annua a præfatis mercatoribus, cui etiam consequitur, præfatum Seium potuisse à præfato Caio accipere illa quæ accepit, nec teneri ad restituendum quicquam.

2 Tertiò dico, quòd ex verbis narrationis facti solum colligitur interuenisse contractus depositi, cum pacto de soluendo quotannis singula septem pro singulis centenis, sine alia iustificatione, & si res ita se habet, certum est contractum fuisse iniustum, imò & usurarium, per ea quæ ubi supra scribimus, & consequenter iniusta fuit, & usuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, imò & traditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus. Quibus est consequens, præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prædicto pacto in manibus dictorum mercatorum, quia licet regulariter dispositio testatoris pro lege habeatur, iuxta Auth. supra allegatam, fallit tamen quando est iniusta, contra legem, & bonos mores, c præsertim

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 251. cum sequent. b auth. de nupt. §. disponat testator, & erit lex. & capitul. cum esset. de test. c l. filius. ff. de cond. iust.

ſertim contra legem naturalem, & diuinam, qualis eſt hęc, quę eſt uſuraria, & ita contra utrunque teſtamentum. a A

3 Quarto dico, quod ſi prędictus contractus depoſiti, uel ſocietatis non fuit iuſtificatus eo modo, quo ſupra diximus, quicquid accepit codicillans à mercatoribus, dum uiueret, & quicquid poſt eius mortem hęredes acceperunt, cenſendum eſt iniuſtè acceptum, & reſtituendum ijs, à quibus acceptum fuit, uel hęredibus eorum, cui conſequens eſt, quod Seius tenetur reſtituere illa, quę accepit à prędicto Caio, cui etiam non licuit accipere illa ab ipſius mercatoribus.

4 Quinto dico, quòd etiam ſi ipſe codicillans abſq; ulla promiſſione mercatorum de ſoluendo ei aliquid, depoſuit penes illos prędictam pecuniam, cum pacto, ut illi tenerentur cuſtodire, ac reddere ſalua, quoties ille peteret, & quod ob hanc cuſtodiam ipſe nihil teneretur illis ſoluere, iniuſtè feciſſet, & uſuram commiſiſſet, eo quòd uoluiſſet capere, ultra ſorte principalem, illud ſalarium, quod eis pro fida cuſtodia ſuo periculo facienda debebatur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur mercenarium dignum eſſe mercede ſua. B

Sexto dico, in hoc caſu conſulendum eſſe prędictis hęredibus primum, ut pœniteat eos ex animo, quod ipſam pecuniā tenuerint in manibus eorundem mercatorum, cum pacto, & obligatione ſoluendi ſibi ſeptem pro centenario, & non ſolum pœniteat eos huius peccati uſurarij, ſed etiam firmiter proponant reſtituere omnia illa, quę acceperunt mediante illo pacto, niſi ſponte, uel liberè prędicti mercatores eis illa condonauerint, & non tantum proponant reſtituere, quę ipſi acceperunt, ſed etiam quę accepit eodem pacto is, cuius ſunt hęredes. Deinde concepta iſta generoſa pœnitudine, qua pœniteat offendiſſe Deum, pręcepta eius uiolando, cum debuiſſent eum ſuper omnia diligere, ac illius pręcepta ſeruare, concepto item propoſito firmo reſtituendi prędicta omnia ipſis mercatoribus, à quibus accepta ſunt, uel hęredibus eorum, proponant confiteri hoc peccatum, cum expreſſione temporis, quo illud continuarunt, & poſtea, uel ante confeſſionem adire per ſe, uel per ſuos Confeſſarios, ipſos mercatores, eiſdem aperientes ſuam pœnitudinem, & propoſitum reſtituendi, & rogare eos, ſi ſunt diuites, ut condonent ea quę ſoluerunt. C D

5 Tertio, habita condonatione omnium, uel partis, quam humiliter habere poterunt, relinquant eis ſuam pecuniam ſublato pacto de dando eis ſeptem, uel aliquid aliud ratione eiuſmodi depoſiti, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione, uel promiſſione, ſed ſolum ex mera liberalitate, ſi uoluerint aliquid donare, tanquam amicis, qui ſuam pecuniam tradunt eis ad lucrandum per iuſtam mercaturam, uel per iuſta, & realia cambia.

Quarto, his peractis adeant N. & cum eius aſſenſu, uel accipiant pecuniam ſuam ad emendos aliquos reditus, uel aliqua bona immobilia, & uinculent ea, ut illi uidebitur, uel certe deponant prædictam pecuniam penes dictos mercatores per uiam iuſtæ ſocietatis, per quam tamen ſolum non poteſt manere capitale ſaluum, niſi addendo alios duos contractus aſſecurationis, & redemptionis lucri, modo quo ipſe in Manuali, b ſcribo. Salua, &c. E

ALLEGATIO.

a capit. quoniam in omnibus, de uſuris. b dict. capitul. 17. numero 251.

SVMMARIVM.

Depoſitario pro cuſtodia depoſitæ pecuniæ, & obligatione reddendi ad voluntatem deponentis, debetur merces, niſi fiat cum facultate ea vtendi, quia cum tunc tranſeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur, nu. 2. aliquid aũt ab eo etiam tacitè exigere, eſt vſura, nu. 3. oblatum verò merè liberaliter recipere licet, ſecus ſi dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depoſitum auferatur, vt alteri aſſignetur, num. 4. 1

Deponens pecuniam penes aliquem, cum facultate illa vtendi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vſura eſt, ſecus ſi minus principaliter aliquid ſperet ſibi liberaliter dari. 5

CONSILIVM IV.

MVLTI deponunt penes argentarios, ſiue campſores, & bancarios, uel alios diuites, & amicos, aut ſuos receptores theſaurarios aliquas ſummas pecuniarum maximas, magnas, & minimas, cum facultate eis utendi, & cum eis negotiandi eo tamen pacto, ut reſtituāt eas totas, uel partem earum, quando ipſi uoluerint, & depoſitarij reddunt eis certum quid pro centenario in annum, uel menſem, uel aliud tempus maius, uel minus. Quæritur an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quòd cum primum ad urbem ueniſſem, depoſui aliquot ſcuta penes quendam argentarium, uel bancarium, ad cuſtodiendũ, & ad reddendum omnia, uel partem eorum, cum uellem, gratis, nihil ei dando pro cuſtodia, nec recipiendo pro lucro, quod faceret, & urſit me conſcientia ad uolendum ei ſoluere mercedē pro cuſtodia, & opera, quam impendit illis cuſtodiendis, cum onere reddendi ea pro uolūtate mea, quia dignus eſt operarius mercede ſua. a Sed quia neminem uidebam ſoluere quidquā pro ſimili cauſa, petij remiſſionem eius, quod mihi primo aſpectu uidebar debere, quam ipſe libenter fecit.

2 Secundo, quòd poſtea animaduerti, quod depoſitum pecuniæ numeratę cum facultate utendi ea tranſit in contractum mutui, b & quòd ego tradideram illa ſcuta cum facultate utendi eis ſine obligatione ſoluendi eadem, & quòd per contractum mutui tranſit dominium rei mutuo datæ in mutuatarium, c & conſequenter onus cuſtodiendi tranſiuit in bancariũ, uti dominum eorum, d & ita non tenebar ad ſoluendum ei quicquam pro cuſtodia.

3 Tertio, quòd depoſitarius, qui recipit depoſitam pecuniam ſine facultate utendi ea, & cum obligatione reſtituendi eandem, meretur mercedem pro cuſtodia, quia non tranſit dominium in eum, & ipſe non tenetur ad reddendum aliquid ipſi deponenti ultra depoſitum, iuxta l. [ſi ſacculum,] e cum ei adnotatis, quia eſt contractus de ſe gratuitus, ut & nos poſt alios tradidimus in noſtro Manua. Confeſſ. f & conſequenter nō tenetur depoſitarius ſoluere aliquid deponenti ultra pecuniam depoſitam, & deponens qui exegerit aliquid ultra ſortem, committit uſuram, iuxta l. [Quintus Cæcilius.] g

Quarto,

ALLEGATIONES.

a Lucæ 10. rela. in cap. 1. 13. q. 1. b l. certi condictio. §. ſi. & duab. ll. ſeq. ff. de rebus creditis. c l. 2. §. per lap. ff. eod. d iuxta l. 1. & 2. C. de commod. e ff. depoſiti, cap. 2. de depoſito. f cap. 17. num. 180. g & l. Lucius, ff. depoſiti.

Quarto, quòd deponens poterit iustè accipere à depositario, si sponte sine ulla exactione expressa, uel tacita uoluerit aliquid ei dare, sed non exigere, per ea quæ in sequenti consilio traduntur. Dixi [tacita, uel expressa] quia sufficit tacita. a

4 Est tamen quæstio quotidiana, an depositarius, qui soluit aliquid ultra depositam pecuniam, non quidem uoluntariè, ac liberè, sed quia timet, si non solueret, quod deponens repetet ab eo pecuniam depositam, & tradet eam alteri, qui soluet id quod ipse non uult soluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, si nouerit depositarium ei facere illam solutionem principaliter ob illum timorem, per ea quæ de timore scripsimus in præfato Manu. Confess. b ubi concludimus, metum etiam minorem iusto in foro conscientiæ excusare, & accusare.

5 Imò etiam si ob hanc causam principaliter repeteret pecuniam depositam, ut alius ei soluat aliquid ultra eam, quia mutuat, & uult mutuare cum spe principaliter lucrandi ultra sortem, quia spes lucrandi principaliter aliquid mutui est pctm̄ usuræ, iuxta ea q̄ post alios tradimus in comment. de usuris. c Diximus, [principaliter,] quia minus principaliter intentio lucrandi aliquid non sufficit ad causandum usuram, ut tradimus ubi supra. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Arg. l. 1. cum ei concordantibus, de pac. b cap. 22. nu. 51. & ca. 17. nu. 5. c super ca. 1. 14. q. 3. nu. 6. & 8. d nu. 9.

SVMMARIVM.

1 *Deponi potest penes Ecclesiam pecunia, vt inde emantur census, ita vt aliqua pars remaneat Ecclesiæ, & reliqua detur deponenti, num. 3. an autem expediat, nõ est ita certum, cum Ecclesia debeat exemplari pietate simul, & prudentia lucere, num. 7.*

1 *Depositum fit locatum, depositario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.*

1 *Ecclesia, & clerici mercaturam exercere non debent, cupiditatis inquam causa. num. 5.*

2 *Ecclesia, & eius bona laicis submitti non debent, scilicet tanquam Dominis, & patronis. & num. 6.*

3 *Contractus omnis aliàs licitus, etiam cum Ecclesia, si sit ei vtilis, iniri potest.*

3 *Donari potest aliquid Ecclesiæ sub modo, ut census aliquis retribuatur donanti.*

4 *Depositarius regulariter tenetur tantum de dolo, potest tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa.*

CONSILIVM V.

AN LICEAT cuipiam deponere aliquam pecuniæ numeratæ summã apud aliquam Ecclesiam, ea lege, ut administratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat utilitati Ecclesiæ pro decima, & onere administrationis, & aliæ quattuor partes cedant deponenti, & successoribus eius.

1 Pro parte negante huius quæstionis facit primo, quòd depositum debet esse gratuitum, eo quòd, depositario accipiente aliquid pro custodia rei depositæ, definit esse depositum, & incipit esse locatum. a Secundo, quòd neque Ecclesia, neque Clerici debent negotiari, & mercaturam exercere, iuxta capitu. 1. b & ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotijs se

F immisceant, in rubro, & in nigro.

2 Tertio, quod Ecclesiæ, & bona earum non debent subiici, & submitti Laicis, c & in casu proposito uidetur Ecclesia submitti, & obligari in quoddam perpetuum ministerium, & seruitium deponenti præfatas pecunias. Quarto, quòd ex huiusmodi depositione uidetur posse damnificari Ecclesia, pecunia perempta, vel prædictis bonis ex ea emptis, per dolum, uel culpam administratorum bonorum Ecclesiæ, uel per amissionem bonorum emptorum ab eis, uel quia respectu aliquo fieret graue administrare reditus, uel bona empta, & reddere quattuor partes redituum, qui aliquando magno cum sumptu, & labore recipiuntur, & Ecclesiæ damna sunt uitanda. d

G 3 Pro contraria uerò parte urget primum, quòd depositum pecuniæ præfatæ potest fieri apud Ecclesiam, ut non obscurè significat cap. 1. e & apertè asserit eius glo. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis contractus alioquin legitimus potest fieri cum Ecclesia, si est ei utilis, arg. capit. [sine exceptione, f] & aliorum multorum. g Tertio, quod licitum est donare aliquid Ecclesiæ sub modo, & onere, vt aliquis census etiam annuus ei retribuatur, h & præfata dispositio est in effectu donatio quædã facta sub modo, & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ, ergo erit licita.

4 Per hæc, & alia multa, quæ adduci possent, hæc pars videtur verior, & ad opposita facilè responderi

H potest. Ad primum quidem primo cõcedendo, quod depositum simpliciter factum censetur gratuitum, negando tamen, quod non potest fieri adiecto pacto, ut aliquid pro custodia detur, ut est casus irrefragabilis in cap. fin. i sicut & depositarius simpliciter constitutus tenetur de dolo, sed constitui potest, ut teneatur etiam de culpa, ut est casus in d. cap. fin. k Secundo responderi potest, quod non refert quo ad propositum nostrum, an præfatum depositum sit purum depositum, uel habens mixturam contractus locati, & conducti, quia idem effectus resultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat. l

5 Ad secundum concedimus, artem mercaturæ uetitam esse Clericis, ne illam exerceant causa cupidita-

I tis, ut Gratianus m significat, sed negamus in proposito casu exerceri mercaturam, siue negotiationem, sed solum fieri quendam contractum depositi utilem Ecclesiæ, ut palam est.

6 Ad tertium concedimus, nec Ecclesias, neque bona esse submittenda laicis, neque subijcienda alicui tanquam patrono, & domino, & superiori, sed negamus in casu proposito talem submissionem fieri, cum solum fiat submissio, & obligatio ad restituendum sibi datum in suam utilitatem, si pacta non seruauerit, cum ad id ipsa lege naturæ teneatur. n

Ad quartum, quod præfatum depositum debet fieri talibus pactis, & conditionibus adiectis, ut Ecclesia non lædatur, nec delictum, uel culpa administratorũ

K bonorum

ALLEGATIONES.

a l. 1. si uestimenta. ff. depositi. & cap. fin. de deposito. b cap. negotiatorem, 88. dis. c capit. 1. de rebus ecclesiæ non alienand. libro 6. d cap. sine exceptione. 12. quæstio. 2. & cap. 1. de deposito. e De deposito. f & cap. si qua. g 12. quæstion. 2. h cap. Eleutherius, 18. q. 2. & cap. præterea. de iur. pat. i de deposito. k & in l. 1. §. si conueniat. ff. depositi. l leg. fi. ff. de mand. & cap. licet ex quadam. de testibus. m in summa præfatæ dist. 88. n l. 1. de pac. & l. 2. ff. de eo, quod certo loco. & cap. 1. de pact.

bonorum eis imputetur ei, & maneant ipsi sua priuilegia salua.

7 Quia tamen res hæc noua est, & exemplari pietate simul, & prudētia lucere Ecclesia debet, arbitror aptius, & pientius fieri posse per contractum donationis sub modo faciendæ, quam per contractum depositionis, qui quidamtenus sapit naturam quorundam depositorum, quæ parum licitè mea sententia ætate nostra cum mercatoribus fiunt, & quod expresse fieret donatio inter uiuos perpetua facta Ecclesiæ facultate reddendi pecuniam, vel reditus, aut bona empta, &c. Salua quæ iustior, &c.

De emptione, & venditione.

SVMMARIVM.

1 *Cambium per minutum cuilibet licitum, etiam ei qui non est campsor ex officio.*

2 *Emere monetam leuioris ponderis iusto pretio licet, sed vendere pluris quam hic valeat, non licet, etiamsi vendatur eam translaturo, vbi pluris valebit.*

2 *Venditio non iustificatur ex vtilitate emptoris, sed venditoris.*

2 *Restitutio damnum passo facienda, & eo non inuento, pauperibus.*

3 *Pecunia Domini non potest eo inuito vti capsarius: quod si habet domini licet non expressum consensum, non peccat, an autem teneatur restituere lucrum, vide num. 4. & 5.*

6 *Mercatorum capsarij, quod in male computando amittunt, restituant.*

7 *Mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam, non est vsura.*

CONSILIVM I.

PRIMVM dubium. Emere solet quis cum lucro duorum, vel trium pro quolibet centenario monetam æream minutam, eamque amicis egētibus ad comparanda quotidiana mutuo dat, à quibus postea argenteam recipit pecuniam, & hoc fine omni pacto, & fine mutuarij damno, cui tantum profuit impendisse æream minutam monetam, quam recipit, sicut si argenteam, quam dedit, impendisset. Verum, quia dictus mutuans de cætero fortè non esset mutuaturus, nisi pro ære argenteum reciperet, quod fortè et cogitat mutuatarius, ideo dubitatum fuit, an liceat cum dicta intentione recipiendi argenteam monetam, mutuare æream.

Secundum dubium. Hic Romæ scuta auri non expenduntur communi pretio, nisi sint iustissimi ponderis, in alijs autem prouincijs Italię, etiam quod sint leuioris ponderis, nisi leuitas sit notabilis, æquè bene expenduntur, ac si essent iustissimi ponderis: hinc fit, quod prædictus Consulens hic Romæ existens huiusmodi scuta leuioris ponderis emit minoris currentis ualoris, & eadem cum lucro uendit ituris extra Vrbem, quibus tanti ualent hęc scuta leuioris ponderis, ac si essent iustissimi ponderatur. Dubitatur modo, an hoc liceat, & ad quid teneatur dictus Consulens, & cui teneatur, in casu, quod esset obligatus restituere.

Tertium dubium. Et quid si prædictus Consulens, qui facit prædictos contractus, esset capsarius, vt

A uocant, mercatoris, qui solet pecunias domini sui recipere, custodire, ac etiam soluere, & prędictos contractus exercet ex pecunia prędicti domini sui, à quo prohibitionem habet ne dictis pecunijs utatur in alijs usibus, quam in utilitatem ipsius domini, & pro eius negotijs, puta in emptionem monetę aureę iusti pretij ad utilitatem domini.

Quartum dubium. Prętera dictus capsarius, ad quem periculum erroris, qui potest contingere in numeratione pecunię, quam uel dat, uel recipit, spectare dignoscitur, emendo ad utilitatem domini pecuniam auream, pretium uerum auget, puta emendo scutum unum pro iulijs undecim, scribit in libro se emisse pro iulijs undecim, & uno quatrino, & hoc facit ad hunc B solum effectum, ut augmentū huius quatrini suppleat defectum erroris prędicti, si fortè contingeret, nam si in fine anni error nullus reperitur intercessisse, omne lucrum, quod in capsarium ex additione dicti quatrini ad uerum ualorem facta peruenit, ad ipsos dominos alia uia reuertitur. Dubitatur, an dictus capsarius peccet mortaliter, teneaturque ad restitutionem omnium prædictorum quatrinorum, & ex suo salario persoluere damnum, quod solet ex errore prędictę numerationis contingere, an uerò possit dicta fraude uti.

Nouerit prętera D. consulens pro clariore facti cognitione, quod mercatores communiter solent dictis capsarijs mediocre, seu potius tenue stipendium per- C soluere, & licet pręsentiant dictos capsarios ex dictis pecunijs ad ipsorummet capsariorum utilitatem emere dictam æream monetam minutam, de qua in primo casu, & dictos aureos leuioris ponderis, de quibus in secundo, tamen dissimulant hæc uidere, maximè quando dictus capsarius in alijs negotijs solet esse ad utilitatem domini diligens.

1 AD PRIMAM quæstionem respōdeo, quòd D. consulens iustè negotiatur, quia in effectu exercet cambium, quod uocatur per minutum, quod licere non solum campsoribus, sed etiam priuatis, tradimus nos in Manual. a

2 AD SECVNDAM respondeo primo, quòd prędicta negotiatio uidetur iniusta. Tum quia uendit D maioris quam ualent scuta. Tum quia licet non emat ea minoris, quam ualeant, ea tamen intentione emit ea, ut uendat maioris, quàm ualeant. Tum quia non obstat, quòd illa ualebunt emptori in alia prouincia tanti, quanti emit, & fortè pluris, quia uenditio rei nō iustificatur ex utilitate, quam emptor percipiet ex illa, sed ex utilitate, quę uenditori ex ea ueniebat, ut docet D. Thom. b relatus à nobis in dicto Manua. c Tum quia non obstat dicere, quòd cambium per trāslationem monetę liceat, ut tradimus in dicto Man. d quia licet qui emit hic monetam minoris ualoris, possit portare, uel mittere ad alium locum, ubi pluris ualet, non tamen potest illam uendere hic alijs pluris, quam ualet, per ea quę in cap. e dicimus.

E Secundo, quòd tenetur restituere eis, quibus uendidit, uel eos cōtentos facere, f & si nesciuntur, nec sciri possunt mediocri adhibita diligentia, pauperibus, iuxta cap. [cum tu.] & Glossam eius. g

3 AD TERTIAM respōdeo, quòd si domini, quorū est pecunia, cōsentiunt tacitè, ut eorum capsarius,

ALLEGATIONES.

a cap. 17. numer. 288. b 2. 2. q. 77. artic. 1. c cap. 23. numero 78. d cap. 17. numer. 290. e 23. num. 77. f iuxta cap. ea te. de iureiur. g de usuris.

ius, uel arcarius utatur cambio minuto in utilitatem F tuam tantum securus erit in conscientia. a

3 AD QVARTAM respondeo, quòd non potest iustè adijcere illum quatrinum, per aliqua, quæ non uacat scribere, cum ipse debeat sibi, & suo officio cauere, ne in computando erret.

4 Replicatum fuit super dubio præcedenti in primo casu non tantum dubitari de minutissimo cambio, an liceret, quantum, ad dictus mutuans dictam minutam æream pecuniam cum intentione recipiendi à mutuatione argenteam pecuniam, committat usuram?

5 Nam pro negatiua facit, quia creditor mutuando decem scuta numerata in moneta ærea minuta, recipiendo postea totidem decem in moneta argentea, nō G uidetur recipere nisi summam mutuo datam, & licet ipse postea ex dicta moneta argentea emat iterum minutam æream, cum lucro duorum pro centū, hoc prouenit ex eius industria sine damno mutuarij, cui tantum ualet dicta minuta ærea ad emptionem sibi necessariorum, quantum ualeret argentea.

6 Pro affirmatiua facit, quia creditor recipit plus quam dedit: nam pro ære minuto recipit argenteam pecuniam, quę habet hanc qualitatem, ut possit, & faciliter, in æream cum lucro permutari, seu cambiri, & mutuatarius ex hoc patitur damnum, nam amittit facultatem, per quam posset argenteam pecuniam cambire cum ærea minuta cum lucro prædicto, & retento lucro restituere creditori totidem scuta decem in mo- H neta ærea, in qua mutuum receperat.

In tertio casu etiam replicatum fuit. Si domini pecuniarum non consentirent dicto capsario, seu arcario, ut ad sui utilitatem dictum minutissimum cambium exerceat, an dictus arcarius teneatur lucrum dominis restituere in totum, uel in partem cum in mandatis habeat, ne pecunia dominorum utatur, nisi in eorum utilitatem. Ratio dubitandi est, quia arcarius non tenetur ex debito officij sui, nec inuitus cogitur, ut exerceat dictum minutissimum cambium, potestque illud sine peccato iniustitiæ non facere, unde si illud exercet ad sui utilitatem, contra domini quidem præceptum facit, sed tamen ob hoc nec damnum do- I mino dat, nec contra iustitiam particularem, quæ sola ad restituendum obligat, committit, unde nec uidetur cogendus restituere, nec condemnandus de peccato mortali pro prædicta dominorum præcepti transgressione, cum non tendat in dictorum dominorum considerabile præiudicium, nam ob hoc arcarius non omittit quicquam ex ijs, ad quæ tenetur ad dominorum utilitatem facere.

7 Ad prius superdubitatum respondeo, quòd utilitates prædictæ in eo consideratæ non sunt notabiles, nec sufficientes ad reddendas uoluntates prædictas usurarias, per rationes optimè in eo tactas.

Ad secundum respondeo, quòd si arcarius non tenetur ad exercendum illud officium cambij ad utili- K tatem eorum, quorum est arcarius, & exercet illud sine damno eorum, non uidetur peccare, licet ipsi non consentiant expressè, per ea quæ nos diximus in Manual. Confess. b Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a argumen. cap. scienti, & consentienti, de regul. iur. lib. 6.
b cap. 23. numer. 94.

SVMMARIVM.

1 *Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi est mutuare, vnde illius ratione tanquam debitum quid accipere, erit vsura, nu. 2. secus si sponte donetur in gratiam mutui, vel depositi penes ipsos sic facti, vel ex eo quod valor monetæ sit auctus, vel quia soluit in alia moneta deterioris conditionis. num. 3.*

Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, seu mutuo receptam, satisfacit soluendo secundum æstimationem à Principe impositam, nec ex eo quod soluit in alia moneta, tenetur inuitus aliquid addere, si tamen esset credita ea conditione, vt ei alia æque bona pecunia restituatur, tunc in eadem moneta esset restituenda. numer. 5. & si augeretur valor, pertineret ad creditorem. num. 3. 4

Oeconomus, aut auream pecuniam à domino ad impendendum acceptam, dat suo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit, & augmentum suum est, aut eandem accipit à mercatore, penes quem dominus suo periculo depositam habebat cum facultate eandem in auro, vel minutiore recipiendi, & augmentum domino debet restitui. 6

CONSILIVM II.

QVÆSTIONES duæ confessarijs frequentissimè occurrunt. Prima, an qui tradūt multa scuta aurea mercatoribus, & postea minutatim capiunt ualorem illorum in nummis argenteis, uel æreis, possint iustè accipere aliquos quatrinos, uel bologninos, quos frequenter adijciunt mercatores, cum soluunt pro illis nummos argenteos, uel aureos.

Secunda, an œconomus, obsonator, uel quiuis alius officiarius alicuius domini accipiens ualorem prædictorum scutorum in nummis argēteis, uel æreis à mercatoribus prædictis una cum auctario prędictorum quatrinorum, uel bologninorum teneatur scutorum ualori instituto adijcere illos, & an teneatur ad restitutionem illorum, si eos sibi accipiat.

1 AD PRIMAM respondeo, quod pro parte negatiua facit neruosissimè, quod nullo titulo iusto tradentes illa scuta uidentur eos posse accipere. Non primo titulo mutui, quia, qui mutuat, nō potest aliqd ultra sortem accipere, quia esset usura, a immo esset peccatū mortale, cū spe talis lucri ea tradere. b Nec secundo titulo depositi, quia deponere pecuniam cum facultate utēdi illa, est mutuare, c ut latius traditur in Man. cap. 17. d Neque tertio titulo locationis, qa pecunia nō est res locabilis, cum traditur ad usum suū naturalem impendenda, cum in effectu sic locare, sit mutuare, & usuram palliare, ut palam est. Neque quarto titulo societatis, alioquin oporteret participare de damno mercatoris, quod incurreret negotiando, e & traditur in d. Manu. f quod non intendunt facere ipsi. Neque quinto ratione cambij, quia cambium est contractus non gratuitus, quo una pecunia datur pro altera, ut probatur in Manua. g & traditio prędicta fit gratuito, & non pro altera pecunia, quia etiam ipsamet, uel alia ei similis, sine ullo auctario reddi, & solui potest.

2 Sed in contrarium facit, quod multi uiri pij, & eruditi huiusmodi auctaria passim sine scrupulo accipiunt. Quare dicendum uidetur primò, quòd duo contractus

ALLEGATIONES.

a cap. 1. & 2. 14. quæstio. 3. b cap. 1. & cap. consuluit, de usur. c l. certi condictio. §. fin. cum l. sequen. ff. de rebus creditis, & l. Quintus, ff. depositi. d numero 180. & numero 183. e l. si non fuerit, ff. pro socio. f cap. 17. num. 251. g cap. 17. numero 283.

contractus in hac re inueniuntur, alter depositi, quo traduntur cum facultate eis utendi expresse, vel tacitè facta depositario, quod effectu est mutuum, iux. d. l. [certi condictio. a] Alter est, quo capitur pecunia argentea, vel ærea pro scutis supradicto modo traditis, & hic est contractus cambij. Secundo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quàm ob mutuum, potest recipi tanquam debitum, & quod taliter reciperetur, esset usura restituenda per iura citata. Dixi, [tanquam debitum, quia tanquam gratuitò, & sponte donatum, in signum gratitudinis, accipi potest, sicut & ita donatum ob mutuum, iuxta d. in Manual. b Tertiò, quòd ratione alterius contractus cambij potest recipi aliquid ratione cambij quod appellatur per minutum, iuxta d. in Manu. c & etiam ratione ualoris scuti, quod fortè illo die, quo pecunia argentea, uel ærea in cambium traditur, pluris ualet scutum aureum, quam principis institutione æstimatur.

3 Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes scuta in auro, & postea recipientes ualorem eorum in argento, uel ære, possunt iustè accipere prædictos quatrinos, uel bologninos, tanquam sponte donatos in gratiam depositi, uel mutui penes illos donantes facti, secundo tanquam debitos ratione cambij per minutum facti, tertio ratione ualoris maioris, quem quando dantur nummi argentei, uel ærei, habet scutum aureum.

AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod id, quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. d At si diminueretur pretium illorum scutorum teneretur officiarius supplere illud in utilitatem heri: ergo, si fuerit auctum, debet illud auctarium uertere in eius utilitatem. Secundo, quòd nihil alienum sine iusto titulo quæri, vel retineri potest. e Tertio, quòd scuta prædicta uerè ualent apud mercatores plus quam pretium à principe eis impositum quando sic soluunt, & illud plus secundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri sui, ergo tenentur reddere rationem illorum, secundum uerum ualorem.

4 Pro contraria uero parte negante facit primò, quòd accipiens aliquam pecuniam satisfacit reddendo ualorem eius institutum à principe, nam illud est uerum pretium monetæ excusæ, quod à Principe Reipubl. præstituitur, illius enim, uel habentis iura eius, est cudere monetam, & ponere illi pretium, argument. cap. [quanto,] f ubi hoc notat Panormit. communiter receptus. g Et prædicti officiarij accipiunt prædicta scuta soluenda in alijs rebus impendẽdis, ergo satisfaciunt soluendo illa secundum pretium statutum à Principe absque prædicto pluri. Secundo, quod Bart. communiter recep. h ait, quod augmentum, uel diminutio æstimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duobus, vel pluribus dieb. vel quandoque, non est attendenda, arg. l. [precia,] i cui concordat Panorm. communiter recept. k

5 Tertiò, quòd non obstat prędicta l. [Paulus.] quatenus habet, creditorem non esse cogendum in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit. Tum quia lex illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniam mutuo, uel in depositum pacto expresso, vel tacito: vt restituatur ei ea, vel alia pecunia æquè bona, iuxta l. [cum quid. l] Quæstio verò proposita est de creditore dante pecuniam ad impendendum in emendis rebus ipsi neces-
A sarijs, & non ad reddendam illam, uel aliam æquè bonam, quo casu non est locus illi legi, ut ex Bartolo, & alijs ibi colligitur, & ex nostris. m Quarto, quod nemo iustitiæ lege tenetur in foro conscientiæ, nisi ad tantum, ad quantum potest cogi in foro exteriori, patefacta omnino ueritate, argum. dicto cap. [si res aliena.] n cum ei adnot. At nemo potest cogi in foro exteriori dare, uel accipere pro scuto auri in auro maius pretium, quam undecim Iulios cum dimidio, vt palam est, ergo nemo tenetur soluere plus in foro conscientiæ, & consequenter officiarius, qui reddit illud pretium in rebus fideliter emptis, uel aliter, satisfacit id, ad quod iustitiæ lege tenetur. Quinto, quod illud auctarium, ut minus duorum, uel plurium qua-
B trinorum, est incertum, & passim uariatur, immo est uoluntarium, quia mercator nolens illud adijcere, nulla lege iustitiæ posset cogi, satisfaceret enim reddendo similia scuta in auro, uel ualorem illorum à Prencipe institutum, si repetens uelit ea sibi reddi in argento, uel ære, siue mercator susciperat illa mutuo, siue in deposito, per adducta in primo dicto, immo dici posset illicitum, nisi uoluntariè solueretur, ut in primo dicto probatum est. Sextò, quòd alioqui consequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plus quam accepit, & aliquando minus quàm accepit, si enim accipit 100. scuta die, qua scutum mercatorum non ualet plus, quam à Principe est statutum, & postea diebus quibus minutatim
C illa accipit, ualeret pluris, teneretur restituere plus quam accipit, & contra, si die qua illa accipit, multò pluris ualeret scutum mercatorum, & diebus quibus minutatim acciperet non ualeret pluris, teneretur ad restituendum minus, quam accepit, quæ planè sunt absurda, ergo, &c.

6 Pro concordia horum adductorum considerandum est, quod aliquando ipsemet Dominus, & herus tradit periculo suo scuta mercatori in custodiam cum facultate utendi eis ea lege, ut reddat ea ei in auro, uel argento, aut ære pro libito suo, & postea ipsemet Dominus, vel officiarius nomine Domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantum oportuerit ad
D impędendum in rebus sibi necessarijs, aliquando Dominus tradit officiario suo scuta in auro, ut suo periculo teneat, & impendat in opportunis, siue in auro, siue in argento, & ære, & officiarius tradit illa suo periculo custodienda mercatori, à quo postea in argento, vel ære in dies, hebdomadas, uel menses recipit impendenda, uel non tradit ei custodienda, sed cambit ea pro argenteis, vel æreis cum prædicto pluri sibi tradendis. Et dicendum, quod primo casu illud plus est Domini. Tum quia sibi, uel officiario nomine suo, quod perinde est, datur. Tum quia periculum scutorum, si mercator decoqueret, uel aliàs perirent, pertineret ad eum, & non ad officiarium. Secundo uero casu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculum scutorum sibi traditorum pertinet ad eum, siue tradat
E mercatori custodienda, siue non. Tum quia illud plus non datur Domino, neque officiario Domini nomine Domini, sed ipsi officiario, qui iá factus est Dominus illorum

ALLEGATIONES.

a § fin. & l. seq. b cap. 17. num. 209. c cap. 17. nu. 283. & 288. d l. & si contra tabulas. ff. de uulg & cap. sciendum. 8. q. 1. e cap. si res aliena. 14 q 6. & cap. peccatum, de reg. iur. l. 6. f de iureiurand. g num. 6. h in l. Paulus. 1. §. 1. de sol. nu. 9. i sub fi. ff ad l. Falc. k in d ca. quanto, sub fin. l ff. de reb. cred. m in d. c quanto. n & d. c. pctm.

illorum scutorũ, & periculo suo stant, uel pereunt nomine suo. Per hanc distinctionem facile conciliantur omnia in vtranque partem adducta. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Læsio parua excusat a mortali, nisi lædens intendat multum lædere. numer. 4.*

2 *Lex sæcularis non obligat ad mortale, nisi, &c. num. 3. & numer. 10.*

2 *Consuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam sine malis artibus, & damno Reipublicæ ac proximorum, licita. numer. 10.*

3 *Tolerantia Principis approbatiua, sed non permissiua excusat. numer. 11.*

3 *Obsonatores consentientes uendentium peccato, peccant.*

4 *Fraus & dolus vitia prudentiæ contraria.*

5 *Ementes, & vendentes obsonia dolo vtuntur, & mentiri statuunt lædendo, & sic peccant: nec excusat consuetudo, quia irrationabilis est. num. 8.*

6 *Vendens plus iusto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis carè frangit, & sic peccat, eo quod plus iusto vendit.*

7 *Voluntas peccandi est peccatum, licet non deueniat ad actum, & si sit perfecta, cæteris paribus eius malitia non augetur per actum.*

9 *Furtum omne est peccatum, saltem veniale.*

CONSILIVM III.

IS, ad, quem pertinet imponere precium iustum carnibus, & alijs cibarijs, tulit leges iustas super precio, & modo ea uendendi, multi autem obsonatores & uenditores obsoniorum frangunt eas.

Quæritur, an peccent mortaliter, & teneantur ad restituendum damnum eis, quos læserunt.

1 Pro parte negante facit primo, quod læsio parua non efficit peccatum mortale, ut colligitur ex August. relato a Gratiano, a & ex Sancto Thoma, b quem sequimur in nostro Manuali Confessar. c At obsonatores & obsoniorum uenditores, saltem qui parua obsonia emunt, uel uendunt, ex una libra carnium, uel piscium, & ex uno modiolo cicerum, uel leguminum, uix addunt uel detrahunt tres uel quatuor quatrinos, siue obolos.

2 Secundo, ꝙ leges ciuiles siue sæculares non obligant ad peccatum mortale nisi aliqua interueniant de ijs, quæ nos post alios dicimus in Manual. Confess. d Tertio, quòd consuetudo multarum ciuitatum præsertim Vrbis, & aliarum magnarum, habet, ut obsonatores soluant uendentibus obsonia aliquid amplius iusto precio, ut eis ea libenter & cito uendant, & ne renuant eis uendere obsonia, quando eorum copia non inuenitur. Quarto, quòd præfata consuetudo dicitur esse notoria in Vrbe, quam præsumitur Papa scire & tolerare, & tolerantia Principis circa ea, quæ sunt iuris humani, uidetur inducere dispensationem, iuxta glossam celebrem a Panormitan. putatam singularem & a Præposito menti tenendam. e

3 Pro parte uero affirmante facit primo, quòd omnis lex iusta, tam sæcularis, quam Ecclesiastica, potest obligare ad peccatum mortale, imò obligat, iuxta illud Pauli. f [Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.] & infra. [Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.] & alia, quæ nos post alios citamus in dicto Ma-

F nual. Conf. g Secundo, quòd qui consentit peccato, peccat. h At obsonatores præfati consentiunt transgressioni iustæ legis, qua uendentes fraudant legem, & etiã uendentes consentiunt peccato obsonatorum, quo fraudant heros suos, ergo omnes peccant.

4 Tertio, quòd fraus & dolus sunt uitia contraria prudentię, ut tradit S. Thomas, i quem sequimur in dicto Manual. k At præfati obsonatores & uenditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obsoniorũ emptione & uenditione, ergo peccant mortaliter, si paruitas non excusat, quam non excusare in sequenti argumento probatur. Quarto, quod licet paruitas rei acceptæ, uel damni dati excuset a culpa mortali, quando accipitur, uel fit sine intentione accipiendi quantitatem notabilem, etiam si posset statim, uel

G successiuè talem accipere quantitatem, quæ semel facta induceret culpam mortalem, non tamen excusat quando fit cum tali intentione, ut nos tradimus in d. Manual. l At prædicti obsonatores & uenditores ea intentione parum qualibet uice accipiunt uel lędunt, ut statim si possent, uel saltem dietim id faciendo augerent læsionem ad tantam, imò maiorem quantitatem, quam requiratur ad hoc, ut simul & semel data uel facta efficiat culpam mortalem, ergo peccant mortaliter. Quinto, quòd præfati obsonatores & uenditores conueniunt inter se, ut ita respondeant ædilibus, quibus est cura detegendi has fraudes & dolos, super quantitate obsoniorum emptorum & precio eis solu-

H to, ut mentiantur, & occultent illa, quibus utuntur, & nequeat sciri culpa, quam tegunt, quæ & esset punienda in utilitatem Reipublicæ, quæ sunt manifesta peccata, & cum lædant notabiliter utilitatem publicam, & etiam priuatam, sunt mortifera per prædicta.

5 His pro utraque parte perpensis, dicendum uidetur primo, negari non posse, præfatos obsonatores, & uenditores clare peccare. Tum quia utuntur dolo & uersutia, quę sunt uitia contra prudentiam uirtutem, ut tangitur argument. 3. pro parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt ut mentiantur, ita ut obsonatores dicant se emisse minorem quantitatem, quam emerint, ne uenditor condemnetur, eo

I quod tradidit minorem quantitatem, quam debebat, cum omne mendacium sit peccatum, m & mortiferum, si notabile damnum infert, ut post alios tradimus in prædicto Manual. cap. 18. nume. 3.

Secundo, quod non possunt excusari pręfati legum prædictarum fraudatores a culpa mortifera, eo quod parum qualibet uice lædunt, propter argument. 4. pro parte affirmante formatum, quia licet intendant parum lædere qualibet uice, intendunt tamen notabiliter lædere multis uicibus, ut ibi dicitur.

6 Tertio, quòd quamuis præfati fraudatores forte non peccent mortaliter, eo quod frangant legem ciuilem, uel sæcularem tantum, eo quòd auctor eam ferés non intendit obligare transgressorem ad peccatum

K mortale, iuxta citata in 2. argument. pro parte negante formato, possunt tamen dici peccare mortaliter, eo quòd transgrediantur legem illam naturalem de non uendendo

ALLEGATIONES.

a In capitul. vnum. §. criminis. & §. quotios. 25. distinctio. b 2.2. quæstio. 49. art. 4. c Præben. 9. num. 12. & cap. 11. num. 4. & cap. 17. nu. 2. d cap. 23. a nu. 48. vsque ad nu. 60. e In cap. quia circa, de consang. & affinit. f ad Rom. 13. g Vbi supra. h capit. 1. ad Roman. notum. 2. quæstio. 1. & cap. 1. de offic. delegat. i 2.2. quæstio. 57. articul. prim. k cap. 23. numer. 77. l cap. 17. numer. 139. m cap. 1. 22, quæstio. 2.

uendendo nimis carè pretio iniusto contra taxam au- A
thoritate Reipubl. positam, quæ reducitur ad præceptum de non furando, quod est lex naturalis, qualia sunt omnia præcepta Decalogi, quorum unum est illud, ut tradit S.Thom.recept. a declarando illa, quæ originaliter fuerunt lata, b & referuntur in Glos. c per resolutionem quæ colligitur ex d.Manu. d scilicet quod licet lex, ut lata à tali, uel tali, non obliget ad peccatum mortale, potest tamen obligare ad illud, quatenus est lata ab alio, iuxta capitul. [perpetuo.] e quatenus probat, quod licet frangens legem humanam, quæ uetat eligere indignum, non sit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen est pœna legis naturalis, & diuinæ, quæ prohibet eiusmodi electionem.

7 Quarto, quod etiam est certum eosdem fraudato- B
res peccare mortaliter, quatenus pacifcuntur, ne reuelent ueritatem quantitatis obsonij empti, & pretij soluti, etiamsi ab ædilibus adiurati fuerint reuelare illam, quoniam cõcipiunt propositum peierandi, quod est mortiferum, etiamsi postea non peieretur, quia uoluntas peccandi aliquod peccatum, est peccatum, etiamsi postea non committatur, cum uoluntas pro facto reputetur, capitul. [dixi,] f adiunctis Glossis, & alijs, quæ nos ibi adiecimus, præsertim quo ad forum conscientiæ, & adeo quidem, ut S.Thom. ab alijs recc ptus deduxerit in quæstionem, g an exterior actus augeat malitiam, uel bonitatem actus inrerioris, & determinat quod non regulariter, cæteris paribus, si uoluntas est perfecta. C

Quinto, quòd etiam dicti fraudatores peccant concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmando id iuramento præstito, secundum intentionem ædilium interrogantium, sed alia, per cap. [quacunque arte,] h quod habet, taliter iurantem bis peccare, quia nomen Domini in uanum assumit, & proximum decipit.

Sexto, quod etiam peccãt uolendo rem publicam, & priuatam lædere, tum tollendo legem iustam, & sanctam eis multum conuenientem, tum machinando ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reipubl. i Tum colludendo, ut emptores priuati, & heri obsonatorum carius emant, pretio nimis iniusto cum interesse priuatorum. D

8 Tum quòd non obstat, quod lex humana, qualis est hæc de qua loquimur, potest tolli consuetudine rationabili, k quia præfata consuetudo non est rationabilis, quod requirit illud capit. immo irrationabilis est, & magna corruptela, ut probant rationes præcedentes, quia non solum est cõtra legem humanam, sed etiam contra naturalem, & diuinam, ut prædictum est, nam quamuis taxa pretij obsoniorum humana lege sit posita, lex tamen, qua uetamur pretio nimis iniusto emere, & emptionem dolo, & astutijs palliare, est naturalis, & diuina inclusa intra septimũ præceptum de non furando, & non capiendo aliena sine titulo iusto, ut prædictum est, quas non potest lex humana tollere. l E

9 Non obstant citata pro parte negãte. Ad primum enim respondetur primò concedendo paruitatem læsionis excusare quidem à culpa mortali, non autem à ueniali, quoniam secũdum omnes furtum quamlibet paruum est peccatum saltem ueniale, si uerè furtũ est, & contra uoluntatem domini fit, ut satis colligitur ex Caietan. m Secundo negando quod læsio prædictorum fraudatorum est parua, immo uerò est magna, & malis magnis circunstantijs contecta, ut supra ostensum est in argum.4. pro parte affirmante formato.

10 Ad secundum respondetur negando legem ciuilem, & sæcularem non obligare ad mortale peccatum, per ea quæ citata sunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

Ad tertium concedendo quidem licitè posse obsonatores dare aliquid uenditoribus obsoniorum ut eis libentius, & gratiosius uendant sine præiudicio animarum suarum, & proximorum, non tamen utendo malis conuentionibus, falsis iuramẽtis, iniquis mendacijs, & iniquo præiudicio Reipubl. ac priuatorum proximorum, quod faciũt præfati obsonatores, & obsoniorum uenditores, ut prædictum est.

11 Ad quartum negando, quod S.D.N. sciat, & toleret, saltem approbando ea quæ prædicti fraudatores faciũt, quia uel ignorat ea, uel solum tolerat, eo quòd non deducuntur in iudicium, uel non probantur, iuxta capit. [cum iamdudum.] de præbendis, sed solum permittuntur permissione nõ approbatiua, sed solum toleratiua, iuxta Glossam celebrem quæ de hac duplici permissione meminit. n Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.22. art.1. b Exod.20. c cap. quid in omnibus. 32.q.7. d q.1.art.23.num.56. e de electio. lib.6. f & cap.magna, de pœnitent.distinct.1. g in 1.2.q.20. artic.4. h 22.q.5. i l.ita uulneratus, ff.ad leg.Aquil. & cap. ut famæ, de sentent.excommun. k cap.fin. de consuet. l cap. sunt quidam. 25.q.1. & cap.quo iure. 8. dist. m 2.2.q.19. artic.4.ad 2. n in cap.denique.4.dist.1.

SVMMARIVM.

Mercator vendens vltra pretium rigorosum peccat, nec excusatur, illud plus proxenetæ dando. 1

Proxeneta plus quàm sibi debetur, sponte datum, restituere non tenetur, etiam quod id ei detur à mercatore metuente, ne emptores ad alios diuertat. 2

Metus minor iusto non attenditur in foro fori, secus in foro poli, si iniuste inferatur, num. 4. 3

Metus mali, quod iustè inferri potest, non excusat, nec in foro conscientiæ, nec inficit actum. 4

Proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium. 5

CONSILIVM IV.

MERCATORES uendũt merces suas aliquanto pluris, etiam ultra pretium rigorosum, ut eo pluri proxenetis, seu artificibus, qui emptores ad eorum tabernas conducũt, ultra taxatam mercedem dato, eos sibi magis officiosos reddant, timentes ne secus emptores ad alios mercatores diuertant.

Quęritur primò, an mercatores huiusmodi peccẽt, & teneantur ad restitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur restituere.

Tertio, quo remedio in id utendum sit.

1 AD PRIMAM quęstionem respondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad restituendum emptori tantum, quantum addiderit iusto pretio rigoroso, non ea ratione quod dederit illud proxenetę, uel artifici prędicto, sed quia decepit emptorem in eo, lędendo eum iniustè, per ea quę diximus in Manual. Confess. a

2 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd in foro exteriori nõ potest condemnari proxeneta, nec ad peccatum, nec ad restitutionem, quia lex solũ statuit,

ALLEGATIO.

a cap.23.num.77.

tuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, F
seu artifici ducenti emptorem ad mercatorem, non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neque artifici, ne plus accipiat, si ei gratis absque vi, dolo, uel metu detur: & metus, de quo in quæstione, non est iustus, & ita non est attendendus in illo foro. a

3 Tertio, quòd magis dubitari potest quo ad forum conscientiæ, in quo non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si uere coram Deo fuit causa illius, vt diximus in Manual. Confess. b & quod metus, de quo in puncto, licet non sit iustus, est tamen causa dandi id, quod ultra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur. Sed hoc non obstante, respondendum est idem quo ad forum conscientiæ. Tum quia nulli legi iustitiæ contrauenit prædictus proxeneta, seu artifex per prædicta. G

4 Tum quia non obstat argumentum proximum: quia id, quod in prædictis duobus locis Manualis assertum est, intelligi debet de metu mali iniustè inferendi, & non de metu mali, quod iuste inferri potest, c & metus ille, quo mercator timet, ne sartor diuertat ad alterius mercatoris tabernã emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniuste sibi inferendi, quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum sit ei ducere illos ad alium, ut palam est.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, statuere, ne ullus mercator det eiusmodi proxenetis quidquam ultra mercedem statutam, neuè ullus eiusmodi proxeneta accipiat aliquid ultra eã, etiamsi gratis & sponte ei a mercatore offeratur, declarando legislatoris intentionem esse, ut illa liget etiam in foro conscientiæ, & quod accipiens teneatur restituere acceptum in utroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis, & dans in exteriori foro teneatur reddere tantum, quantum dedit, eisdem pauperibus, & executoribus, & præmonendo, quod singulis annis, semestribus, uel mensibus fiet inquisitio contra illos, &c. H

ALLEGATIONES.

a l. metum. 2. ff. quod met. caus. b cap. 17. numer. 4. & 19.
c Argument. l. si mulier. ff. quod met. caus.

SVMMARIVM.

1 *Mercator peccat vendendo vltra rigorosum precium, cum obligatione restituendi, nec excusatur ex eo quod illud det sensariam exercenti: sensarius autem, siue proxeneta tenetur restituere secundum modum participationis consensus, & cooperationis.*

2 *Proxeneta accipiens aliquid vltra taxam a mercatore timente, ne diuertat emptores ad alios mercatores, non tenetur restituere.*

2 *Metus nõ tantum iustus, sed etiam iniustus inficit actum in foro conscientiæ, si uere fuit causa illius.*

3 *Metus vt obliget, uel excuset, debet esse de malo iniustè inferendo non de eo quod iuste inferri potest.*

3 *Extorquere non est aliquid gratis accipere non exigendo.*

4 *Correlatiuum vnum non potest esse sine altero.*

4 *Pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita contra alterum, si eadem ratio omnino idem suadet in vtroque.*

5 *Sensariam vltra taxam statuti, etiam sponte datam, ne accipiant proxenetæ, sub pœna dupli statui potest.*

CONSILIVM V.

EXcellentissime Domine. Hæc dubia occurrunt Romæ de proxenetis, & mercatoribus. Extat quædam sententia lata in curia capitolina super mercede sartorũ, quam sensariam uocant, sub his uerbis.

Ad publicam utilitatem declarauerunt, statuerunt, & ordinauerunt, mercedem debitam ipsis sartoribus, & similibus, quorum persona mediante dicti mercatores uendunt bona spectantia ad artem mercantiæ (ut uulgo dicitur, la Tassa) esse, & solui debere ad rationem unius cum dimidio pro quolibet centenario, & hoc solum quando ipsi sartores conducunt cum eorum propria persona emere uolentem ad fundacum, seu apothecam mercatorum, & interueniunt cum eo usque ad precij conclusionem, & non aliter, nec alio modo.] Modo quidam sartor recipit sensariam ad rationem trium, & quandoque quatuor, & quinque pro centenario de omnibus mercibus, in quarum emptione ipse personaliter cum emptore interfuit modo supradicto. Hic idem sartor recipit sensariam, iuxta prædictas omnes portiones, de omnibus mercibus, quæ uenerunt ad eius manus pro uestib. faciendis, in quarum emptione nullo modo interuenit, sed fuerunt ei pro uestibus conficiendis traditæ ab emptore, qui primo fuit alias conductus ab ipso sartore tanquam aduentor ad mercatorem.

Primo quæritur, quid iuris in foro conscientiæ in omnibus prędictis casibus, dato quod mercator inscio emptore portionem illam, quam pro sensaria dedit dicto sartori, siue fuerit ad rationem unius cum dimidio, siue trium, siue quattuor, siue quinque pro centenario, superaddidit iusto precio in damnum emptoris: An, scilicet, mercator mortaliter peccauerit cum obligatione restituendi, & similiter an sartor ipse in solidum ad restitutionem obligetur, dato quod sciat sensariam, quam recipit, fuisse a mercatore iusto precio auctam.

I Secundo quæritur, dato quòd mercator nihil alterauerit iustũ precium, sed sensariam ipsam soluerit de suo, tamen inuitus, timens rationabiliter ne sartorem cum emptoribus & aduentoribus deuiet a sua apotheca: An sartor licite recipiat, ita ut non peccauerit mortaliter, nec obligetur ad restitutionem.

Tertio quęritur, etiam ultra iuris decisionem, modus aliquis opportunus euitandi, & abolendi huiusmodi, quatenus sunt abusus, quibus ligatur pene infinitus animarum numerus. Nam ad dubia quæsita responderi potest eodem ordine.

Ad primum, quantum ad mercatorem, quòd peccauit mortaliter cũ obligatione restituendi in totum, & fundamentum est, quia fecit contra legem iustam in damnum proximi, ac proinde contra iustitiam. Ad idem, quantum ad proxenetam, peccauit mortaliter
K cum obligatione restitutionis, mercatori in totũ quidem, si non conduxit emptorem, & præsens non fuit ad consummatã emptionem, restituendum erit, quod accepit ultra unum cum dimidio pro centenario: & fundamentum est idem quod supra.

Ad secundum. Mercator nec peccauit, nec ad aliquam restitutionem tenetur, sartor tamen & peccauit mortaliter, & tenetur ad restitutionẽ faciendam mercatori, quantum ad totum id, quod ultra unum cum dimidio pro centenario accepit: & fundamentum est idem quod supra.

Ad tertium, ſtante lege præfata, quæ iuſtiſſima eſt, ac proinde obligat in foro conſcientiæ, non eſt alius modus ad non peccandum, niſi ſeruare talem legem, ſi tamen nulla eſſet lex, res tota penderet ex arbitrio prudentis uiri, & quadam communi conſuetudine alioquin non reprehenſa à bonis uiris, & exercitatis in huiuſmodi contractibus, itaque non poteſt dari una certa regula de omnibus, quia quod in uno eſſet multum, in alio erit moderatum, & iuſtum.

1 AD PRIMAM Quæſtionem reſpondeo primò, quod duas quæſtiones in ſe continet, alteram de mercatore, alteram de ſartore, ſiue proxeneta. Secundò, quod mercator proculdubio peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem emptori tantum, quantum addiderit iuſto pretio rigoroſo, ea firma ratione, quod decipit emptorem, lædendo eum notabiliter iniuſtè, per ea quæ diximus in Manua. Confeſſ. a Tertiò, quo ad alteram quæſtionem de proxeneta, reſpondeo, quod ea ſola ratione tenetur, quod ſciat, id, quod ſoluitur ei, addi à mercatore iuſto pretio, ſi uerò aliter non conſentiat, neque aliquo modo cooperetur, non teneretur ad reſtitutionem, per ea quæ diximus in dicto Manual. Confeſſar. b ſecus autem ſi conſentiat, cooperando eo modo, quo ibi dicitur. An uerò peccet, & teneatur reſtituere ea ratione, quod contraueniat legi prædictæ iuſtæ, colligitur ex deciſione ſequentis quæſtionis.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primò, quòd proxeneta, ſeu ſartor non tenetur reſtituere ratione metus, cuius meminit quæſtio, tum quia non eſt iuſtus, & ita non eſt attendendus. c Tum quia non obſtat quod in foro conſcientiæ non ſolum iuſtus metus inficit actum, ſed etiam iniuſtus, ſi uerè coram Deo fuit cauſa illius, ut diximus in dict. Manua. Confeſſar. d & quod metus prædictus, licet non ſit iniuſtus, eſt tamen cauſa dandi id, quod ultra mercedem ſtatutam datur, & ſine qua illud non daretur.

3 Non inquam hoc obſtat, quia id, ut tradimus in duobus locis Manualis à nobis citatis intelligi debet de metu mali iniuſtè inferendi, & non de metu mali, quod iuſte inferri poteſt, e & metus ille, quo mercator timet ne ſartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, ſi illud plus non dederit illi, non eſt timor mali iniuſtè inferendi, quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum ſit ei ducere eos ad aliam, ut palam eſt. Secundo, quod maioris quæſtionis eſt, an teneatur ratione tranſgreſſionis prædictæ legis, quod tamen non quæritur, & reſponderi poſſet, quod illa etiam ratione non tenetur, quia licet publicata lex iubeat mercatori ſub graui pœna, ne ullo modo, & ita nec ſponte det aliquid ultra mercedem præſtitutam proxenetæ, non tamen præcipit proxenetæ ne accipiat, ſi gratis ei detur, ſed ſolum quod non exigat, quod non eſt extorquere ab inuito, f iuxta Gloſſam, & Cardinalem, g & ita ſi exigeret, peccaret quidem, & teneretur ad reſtitutionem, ſed non eo quod acciperet ſponte datum.

4 AD TERTIAM uidetur ſatis aptum remedium id, quod per prædictam legem ſtatutum eſt, addendo pœnam proxenetæ accipienti plus, etiam ſi ſponte daretur. Dicet tamen aliquis, quod iam hoc ſatis ſtatutum eſt in illa lege, eo quod pœna poſita contra unum correlarium, uidetur appoſita in altero, h & ibi Bart. & latè traditur per Panormit. & alios, præſertim Felinum in proœmio Gregor. i Sed reſpõderi A poteſt primò, quod mercator, & proxeneta non ſunt correlatiua, cum paſſim mercator inueniatur ſine proxeneta, non autem eſt unum correlatiuum ſine alio, ſecundum Ariſtotelem in prædicamentis, quem Felyn. ubi ſupra allegat. k Secundo, quod illud eſt uerum, quando omnino eadem ratio ſuadet idem in utroque, ut latè tradit Felyn. l quod non contingit hic.

5 Tertio, quod illud non procedit, quando eadem lex diuerſo modo ſtatuit de correlatiuis, ſecundum Dominicum, m quem idem Felynus ubi ſupra ſequitur, n & lex præfata Capitolina ſtatuit quo ad proxenetas, ne plus exigere poſſint, & quo ad mercatores, ne ullo modo plus dare poſſint, & ita pœna mer- B catoribus poſita, non uidetur proxenetis poſita, & ita merito poſſet addi pœna reſtituendi duplum eius, quod reciperent, etiam ſponte datum. Salua, &c.

[Aduertendum proxenetam, qui ipſi fidentem deducit ad mercatorem quem ſcit, uel ſcire debet exceſſurum pretium rigoroſum ſatis efficacem eſſe concauſam damni quod datur emptori, & ita in ſubſidium teneri ad reſtituendum in ſolidum.]

ALLEGATIONES.

a cap. 23. num. 77. b ca. 17 num. 17. c l. metu. & l. 2. ff. quod met cau. d cap. 17 nu. 4. & 29. e arg. l. ſi mulier. ff. quod met. cau. f l. ſoluendo. ff. de negot. geſt. g in cle. de cenſibus. h l. vnica. C. de emp. l. 11. i à num. 4. k in 6. capit. l ubi ſupra numer. 10. m in capit. 1. de temp. ordin. in 6. n numer. 12.

C

SVMMARIVM.

Pretio per electos æſtimando ſi conueniat, vt aliquid notabile ſoluendum addatur, venditio eris iniuſta. 1

Obligatus tradere alicui aromata ad vſum illius, non tenetur illa tradere, ſi eis talis non eget. 2

CONSILIVM VI.

SYLVESTER Aromatarius uendidit omnia aromata, quæ habebat in ſua apotheca, pretio per arbitros æſtimando, & conuenerunt, ut Sebaſtianus emptor traderet quot annis ultra pretium D prædictum aromata, quæ ualerent decem ſcuta, ad uſum certarum perſonarum, & poſtea iterum conuenerunt, ut pro illis aromatibus ualotis decem ſcutorum traderentur decem ſcuta in pecunia numerata, anticipata ſolutione in principijs annorum. Quæritur, an id liceat.

1 Reſpondeo primo, quod prior conuentio fuit iniuſta, quia omnis emptio, & uenditio, in qua pretium maius notabiliter iuſto datur, vel accipitur, eſt iniuſta, iuxta iura, a & declarat S. Thomas, b quem in hoc citauimus in Manu. Conf. c & ex facto conſtat, quod maius iuſto notabitur pretium quod Sylueſter accepit à Sebaſtiano emptore. E

2 Secundo, quod conuentio ſecunda fuit iniuſtior priore, quia per illam venditor voluit accipere maius pretium, quam per priorem, cum palam ſit pluris ualere decem ſcuta anticipate ſoluta in pecunia numerata abſolutè uenditori, quam ſoluenda in aromatib. & certis perſonis, quibus non egentibus non eſſent ſoluenda. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. & 2. de empt. & l. 1. ff. de contrah. empt. b 2. 2. quæſt. 77. art. 1. c cap. 23. num. 77.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pretium rei minuit pactum de retrouendendo, & magis, si addatur aliud pactum de locando venditori.*

2 *Locari potest venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti quanti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamen suadet, vt mitiori ei locetur pensione.*

3 *Vsurarij suspicionem habet, qui venditori cum pacto de retrouendendo, & locando rem locat ad rationem tot pro centenario habita relatione non ad valorem rei, sed pretij soluti, licet in conscientia æquius videatur, vt in pensionis impositione attendatur quantitas pretij.*

CONSILIVM VII. G

VTRVM emens fundum cum onere retrouendendi, & locandi eum venditori, & propter hæc onera imposita ei emit illum pretio multo minore, quam si emisset sine illis oneribus, quia illa onera sunt pars pretij, possit iuste locare illi venditori tam grandi pensione, & affictu, quam grandi poterat locare, si absolute sine oneribus iusto pretio, & ita maiori emisset. a

1 Pro parte negante facit, quod uidetur iniquum, siue inæquale, quod tantum affictum pendat uenditor emptori locanti sibi fundum uenditum minori iusto pretio, quātum penderet, si emisset iusto pretio, & quod pactum de retrouendendo, & locando sibi factum in fauorem eius, retorqueatur in odium eius, ita quod debeat tantum pendere, quantum penderet, si absque ullo pacto uendidisset quod uidetur contra l. [quod fauore.] b H

2 Sed pro parte affirmante facit, quod præfatus emptor est tam verus, & integer Dominus illius fundi, ac si emisset iusto pretio sine illis oneribus, licet teneatur ad illa subeunda, ergo seruatis illis potest eo uti ad alia, perinde ac sine illis emisset. Secundò, quòd si uenditor nollet conducere, posset emptor illum locare tertio tam carè, ac si absolutè emisset, cum nulla ratio suadeat minuere pretium quo ad illum. Et hanc puto de rigore iuris ueriorem, licet secundum æquitatem uideatur in taxatione pensionis respiciendum ad pretium solutum.

3 Caueat tamen emptor, ne in instrumento taxetur ad rationem tot, puta quinque, uel sex pro centenario, ne inde in foro exteriori contra ipsum oriatur suspicio usurariæ prauitatis.

ALLEGATIONES.

a arg. l. fundi partem. ff. de contrahend. emp. cap. cum Io. de fide instrumentorum. b Cod. de ll.

SVMMARIVM.

1 *Commutare sicut ex iusta causa potest Papa laicorum pias dispositiones in alios similiter pios vsus, ita & laica potestas habens regalia, & non cognoscens superiorem, potest testantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.*

2 *Mediolani Dux habet regalia, nec superiorem ad quem appelletur, eiusque Senatus regalium vsum habet.*

3 *Dispensatio iusta tollit vim legis, & dispositionis, contra quam dispensatur, nec peccat qui ea munitus contra dispositionem facit.*

4 *Prohibitio de non alienando expresse addita ad tacitam resultantem ex fideicommisso impedit dominij trāslationem, ac acquisitionem iuris, ad rem, numer. 7. licet non impediat locationem, & concessionem vsusfructus si ad modicum fiat tempus. num. 5. at sola tacita prohibitio non impedit translationem dominij, licet fideicommissarius possit adueniente die alienationem reuocare. num. 6.* F

Facere, vel non facere alijs, ex præcepto tenemur, quod alios nobis facere, vel non facere tanquam obligatos iusta voluntate volumus, quæ autem sunt consilij, quod non obligat, sicut nō possum iusta voluntate velle, vt alij ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea alijs facere, vel non facere. numer. 9. 8

Concupiscentia inordinata, & non ordinata prohibetur Decalogo. 10

CONSILIVM VIII.

MAGNIFICVS Quondam D. Aug. Dominicus Saccus in suo ultimo testamento sibi heredem instituit quondam D. Antonium Puteum, ex sorore sibi nepotem, cum cōditionibus infrascriptis, quod nolebat, vt posset quomodolibet vendere, alienare, permutare, nec disponere inter uiuos, nec causa mortis, nec alio quouis modo, locum appellatum la Rosta, nec palatium iacens, & situm in ciuitate Alexandriæ, in quarterio Marenghi, cui cohærent uia communis, & D. Ioānes, Christophorus Panizonus, quia volebat, vt dicta Rosta, & ipsum palatium conseruarentur perpetuo in dictum D. Antonium hæredem, ac eius filios masculos, uel in substitutos ad effectum, ut conseruarentur dicta bona in ipsius testatoris memoriam, & propterea volebat, vt dictus D. Antonius, postquam factus esset hæres, uteretur insignijs, & armis ipsius D. testatoris pro parte, & si casus euenisset, quod dictus D. Antonius decederet sine filijs masculis ex legitimo matrimonio natis, eo casu substituebat D. Petrum Camillum de Canibus, Laudensem, qui deberet etiam portare, & uti insignijs, & armis ipsius D. testatoris, saltē pro parte, nec uolebat, ut dictus D. substitutus ualeret alienare, nec disponere, ut supra, de loco Rostę, & palatio, sed reseruarentur filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & casu quòd dictus D. Petrus Camillus decederet sine filijs masculis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod tunc, & eo casu uolebat, ut dicta bona, & hæreditas iure substitutionis, & modis, & formis prout supra, peruenirent ad D. Fabricium, & inde in D. Epaminundam de Canibus de Eisnatis, & in eorum substitutorum filios, ita ut dictum palatium, & Rosta trāsirēt in dictos filios usque in infinitum. Prædictus D. Antonius obijt sine filijs legitimis, & naturalib. atq; ita bona præfatæ hæreditatis peruenerunt in D. Petrum Camillum de Canibus substitutum, qui non obstante prohibitione expressa testatoris uendendi, alioue aliquo modo alienandi præfatum palatium, illud de facto uendidit D. Iacobo Francisco, & Fratribus de Baratis Ciuibus Alexandrinis, nulla obtenta ab Excellentissimo Senatu dispensatione illud alienandi, quo audito, Episcopus Alexandriæ precibus in Excellentissimo Senatu porrectis, petijt ob bonum publicum, præfatum palatium, vbi vendendum esset, sibi vendi noīe sui Episcopatus, cuius preces Excellentissimus Senatus decreuit venditori, & emptoribus intimandas, & vt interim nihil innouaretur, post quarū litterarum concessionem porrectæ fuerunt preces in

I

K

Excellentissimo

Excellentissimo Senatu nomine præfati D. Petri Ca-
milli, in quibus nulla facta mentione prohibitionis
expresse uendendi, aliove modo alienandi ipsum pa
latium à testatore factę, quę contractum ab initio im
pedit, & irritat, sed tãtum substitutionis, & fideicom
missi, petebat dictum contractum uenditionis appro
bari, & confirmari, vbi aliàs validus esset, quibus ui-
sis, & attento substitutorum consensu, placuit Excel-
lentissimo Senatui, non quidem contractum appro-
bare, sed tantum dispēsare, ut ad uenditionem dicti
palatij ualidè deueniri posset, in præiudicium tantū
ipsorum consentientium, quæ tamē uenditio postea
nón fuit facta dictis fratrib. Postea precibus Episco-
pi uenditori, & emptoribus intimatis, auditis partib.
Excellentissimus Senatus decreuit præfatum pala-
tium Episcopo uendendum esse, modo illud acquire
ret episcopatui. In quarum literarum executionē die
octauo mensis Augusti anni proximè præteriti em-
ptum fuit palatium ab Episcopo, enumeratis pro par
te pretij mille aureis, & præstita de residuo intra ter-
minum inter partes conuentum soluendo idonea fi-
deiussione, prius tamen obtenta ab Excellentissimo
Senatu dispensatione contractus ipsius venditionis
ineundi, non obstante expressa testatoris prohibitio-
ne neque tacita ex fideicommisso prouenìente, quo-
rum omnium, nullo prætermisso, in precibus mentio
facta fuit. Post hæc omnia petierunt prædicti fratres,
supplicatione porrecta in Senatu Mediolanensi iterū
audiri, quo concesso, & auditis, quæ utrimque affere
bantur ab Aduocatis utriusque partis, decreuit Sena
tus, in iam ordinatis ad fauorem Episcopatus Alexan
drini persistendum esse. Qua facti narratione propo-
sita, quæritur, an Episcopus, in eo quod egit, aliqua
ratione peccauerit, uel contra iustitiam, ita ut tenea-
tur præfatis fratribus aliquid restituere, vel contra ca
ritatem, ita ut saltem teneatur factum ipsum in foro
pœnitentiæ detestari.

Et primo quidem uidetur pctm̃ contra iustitiam,
ex quo oriatur obligatio domum ipsam, uel integrū
eius pretium restituendi, quia D. Petrus Camillus ui
detur potuisse transferre tantundem ìuris in ipsos fra
três, quantum ipse habebat, hoc autem ipsum fecisse
uidetur, cum eos in locum suum cōstituit, ut patet in
instrumento. Quod uerò id facere potuerit, inde pro
bari uidetur. quòd nihil aliud obstet quo minus id fa
cere potuerit, nisi fideicommissum, ꝙ tñ ab initio cō
tractum non impedit, aut irritat, sed tm̃ operatur, ut
post mortem eius, qui dñium transtulit, succesfio sub
stitutorum non impediatur, pp ꝙ solum ur̃ necessa-
ria dispensatio. Præterea ur̃ pctm̃ contra iustitiā fuis
se, quia ex contractu illo inter præfatos fratres, & D.
Petrum Camillum inito, licet non fuerit plenum ius,
& perfectum, ꝙ dr̃ ius in re, dictis fratribus quæsitū,
ur̃ tñ saltem ius imperfectum illis quæsitum, qđ ius
ad rem dr̃ ius cuius impedimentum in impediēte pa
rit obligationem restituendi, non quidem rem ipsā,
cuius cōsecutio impedita fuit, uel integrum eius pre-
tium, sed tm̃, quantum arbitrio boni uiri uisus fuerit
damni passus, qui fuit impeditus quo minus rem ipsā
consequeretur. Si uerò cōcedatur pctm̃ non fuisse cō
tra iustitiam, saltem ur̃ contra charitatem, qa est con
tra principium illud iuris naturalis, [Quod tibi non
uis fieri, alteri ne feceris,] cum Eps̃ id fecerit, ꝙ sibi
ab alio fieri noluisset. Præterea ur̃ pctm̃ fuisse contra
p̃ceptū illud Decalogi, [Non concupisces rē ꝓximi
tui quod ꝓbatur auctoritate Catechismi Romani in
explicatione huius p̃cepti, [Non cōcupisces, &c.] cu-
ius hæc sunt uerba, [hoc autem præceptum,] inquit

A vetat ne vllo modo quis concupiscat, etsi iure, legeq;
assequi id possit, ex cuius adeptione damnum proxi-
mo importari videat.] Quibus tamen non obstantib.
visum est Episcopo, & nonnullis egregiæ doctrinæ vi
ris, non solum hoc potuisse, sed etiam fieri debuisse
propter necessitatē domus episcopalis. In cuius pro-
bationē duo supponuntur tanquā certa. Alterum est,
inter fideicōmissum simplex, & expressam testatoris
alienandi prohibitionem, hoc esse discrimen, quod
ēt si concedatur simplex fideicōmissum contractum
alienationis ab initio non impedire, aut irritare, hoc
tñ de prohibitione alienādi a testatore facta p̃sertim
cū causa, quę nō respiciat fauorem hæredū, vel substi
tutorū, nullo modo concedi potest, quia expressa alie
B nandi prohibitio à testatore facta cū causa, vt supra
cōtractum alienationis de facto initum, ab initio im-
pedit, & omnino iuxta communem Doctorum sentē
tiam irritū reddit, & ratio est euidens, quia vnusquis
que potest rē propriam alteri relinquere quacumque
apposita cōditione legibus, & bonis moribus non cō-
traria, quæ omnino seruanda erit. Alterum quod sup
ponitur, est, Principem posse propter publicam vtili-
tatem non solum pręferre in emptione rei vendendæ
causam publicam priuatorū commodis, sed ēt veros
dominos cogere ad rem propriam pendendam, præ-
sertim vbi agitur de fauore Ecclesiæ, cuius necessita-
ti sit consulendum. Quibus suppositis, patet in pri-
mis, quod tempore contractus de facto initi inter D.
Petrum Camillum, & præfatos fratres res adhuc e-
C rat integra, cum ex prohibitione expressa, sicut prio-
ri loco supposuimus, contractus omnino irritus red-
deretur, & ideo iure potuit Episcopus petere, quod
petijt, & Senatus concedere, quod semel atque ite-
rum, auditis partibus omnibusque mature cōsidera-
tis, concessit, cum ex eo, quod posterius supposui-
mus, potuisset etiam præfatos fratres cogere, si verè
domini facti fuissent, domum Episcopo vendere, mo
do illam acquireret episcopatui, & ideo multo magis
præferre potuit in venditione dictæ domus Episco-
pum sui episcopatus nomine petentem dictis fra-
tribus, quibus nullum ius dominij in dicta domo cō-
petebat. Hinc etiam manifestum est, argumentum
primo loco allatum contra Episco. non valere, quia
D in hoc casu non solum obest fideicōmissum simplex,
sed etiam expressa prohibitio dictam domum alie-
nandi, addita causa, quæ non respicit fauorem hære-
dum, vel substitutorum, quæ est conseruatio memo-
riæ testatoris, vt patet ex ijs, quæ superius dicta sunt.
Neque aliquid probat argumentum secundo loco al
latum, de impedimento iuris imperfecti, quod ad rē
dicitur, quoniam tunc tantum parit obligationem re
stituendi impedimentum illud, quando est contra iu
stitiam, non autem quando impedit aliquis consecu-
tionē alicuius rei iuris ordine seruato, quia tūc actus
ille non est contra iustitiam, hic autem versamur in
casu, in quo Princeps, auditis partibus, decreuit do-
mū Episcopo vendendam esse, modo illam acquire-
E ret episcopatui. Quod autem dr̃ de principio illo iu-
ris naturalis [Quod tibi non vis, &c.] non est ita intel
ligendum, quasi nemo debeat alteri facere, quicquid
quacunque voluntate, etiam deprauata, & à recta ra-
tione recedente sibi fieri nollet, alioquin neq; iudex
posset tuta conscientia, capitali sententia reum con-
demnare, neq; minister condemnationē exequi, quia
neuter illorum, si reus esset, vellet condēnari, vel oc-
cidi, sed est intelligēdum de voluntate rectæ rationi
cōsentanea, quę si esset in præfatis fratribus, bonum
publicum priuato ipsorum commodo præferrent.

Ad id autem quod ex Catechismo Romano obijcit, respondetur, uerba illa non eam sententiam habere, ut nemini liceat concupiscere, quod iure & lege asse qui possit absolutè, quia inde prohiberētur lites oēs Christianis, ēt iustæ, quod esset erroneum, sed eā potius vidētur habere sententiā, vt nemo erga rem alienam ita praue sit affectus, vt concupiscat ius sibi competere rem alienam cōsequendi, quod non habet, vel appetat illius dominium in eum casum incidere, propter quem iustè re ipsa priuandus esset, vt illam posset acquirere, hic autem versamur in casu, in quo prædicti fratres nullum habebant dominium rei vendendæ, sed remanebat adhuc penes D. Petrum Camillum, atque ideo licuit Episcopo petere, & obtinere, quod vendendam domum sui Episcopatus nomine posset emere, sicut fecit. F G

SEQVITVR RESPONSIO.

Cvm in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ à Reuerendissimo Regente dictum fuisset, petitū esse ab eo, vt præfatus casus cum prædicta quæstione proponeretur corā Illustrissimo D. meo Cardinali, eodemq; summo Pœnitentiario dixit se respondisse, hoc negotium non pertinere ad p̄fatum Prætorium, sed videri sibi gratum fore oratori, vt prædictus D. Cardinalis iuberet mihi, vt responderem, extra Prætoriū, petitioni oratoris. Cuius iussa capescens, suscepi eam nondū lectā. Super qua dico primum, intellexisse me tunc, non quæri quæstiones supradictas, sed illam; An Senatus Mediolanensis posset mutare voluntates testatorum laicorum Ducatus Mediolanensis, ita vt ab eis relicta conuerti possint in alios vsus, vel in quos, vel quæ testatores non disponunt. Ad quam & alias quæstiones respondeo paucis quia non vacat id facere multis. H

Primum q̄ præfatus Reuerendissimus D. Regens aptissimè respondit. Tum quia hoc negotium est publicum, & nō est de numero illorum publicorum, de quibus præfata Pœnitentiaria exaudit petens illa post vltimam eius reformationem a fel. me. Pio V. factam. Tum quia tāgit principaliter forum exterius, in quo non prosunt literæ ab ea datæ, vt constat ex tenore suæ facultatis. I

1 Ad quæstionem aūt à me subintellectam rn̄deo affirmatiuè, nempe, q̄ vti certum est Pontificem Maximum posse iusta de causa mutare relicta testatorū laicorū in alios pios vsus, iuxt. cle. [quia contingit.] a & ei annotata, ita Imperator, Rex, & alij, qui habent regalia, & nō recognoscunt in temporalibus superiorem, possunt mutare iusta de causa relicta testatorum laicorum ad vsus profanos, in alios vsus profanos, & à fortiori in pios, iuxt. iura, b & sentiunt omnes, c & multi in c. [quæ in ecclesiarum,] d & alibi sæpe.

2 At Dux Mediolanensis non recognoscit, vt præsupponitur, superiorem in tpalibus, & habet regalia, supremamq; ptātem laicam, ita vt ab eo ad neminem in temporalibus appelletur, ergo potuit ex iusta causa voluntatem, & dispositionem prædicti D. Augustini Dominici mutare in aliam, præsertim piam, & consequenter Senatus eius Excellentissimus, cum præsupponatur eum habere à Duce Mediolanensi omnium regalium vsum. K

Ad quæstionē aūt ab oratore quæsitam, videlicet an præfatus Reuerend. Eps peccauerit contra iustitiā cum obligatione restituendi, aut sine illa, aut contra caritatem, videtur dicendum, q̄ non. Tum quia nihil fecit contra leges iustitiæ specialis, ea firma ratione, quod contractus emptionis, & venditionis est licitus, & honestus, & iustus secundum leges iustitiæ specialis, vt colligitur ex tit. [de contrah. emptione.] e ac alijs multis, nisi aliqua lege speciali prohiberetur, at nulla tali videtur prohiberi hæc emptio, de qua loquimur. Si qua enim prohiberetur, maximè per illam solemnem prohiberetur, qua prohibetur hæres alienare rem restitutioni subiectam, iuxt. gloss. f

3 At lex illa non uidetur obstare, quia præfatus Senatus per suam dispensationem videtur abstulisse illam, quo ad hunc casum, & constat per iustam dispensationem tolli vim legis, super qua dispēsatur, iuxt. §. [nisi rigor.] g Tum quia non obstant sex supra contra hoc tacite, & expresse opposita.

4 Ad primum.n. rn̄detur negando, q̄ præfatus Petrus Camillus potuerit trāsferre in p̄fatos fratres ius dominij, quod habebat in prædicto palatio, partim quia erat prohibitus tacitè alienare per fideicommissum factum à testatore, iux. d. l. h partim quia etiam expresse erat prohibitus alienare, quæ prohibitio expressa impedit translationē dominij secundum oēs.

5 Ad secundum, q̄ tacite insinuatur scilicet potuisse præfatū Petrum Camillum dare præfatis fratribus ius, quod ipse habebat, & quo poterat uti dū uiueret, rn̄detur, concedendo, q̄ poterat locare ad paruū tp̄s, sicut emphyteuta pōt locare emphyteusim, iuxta iura, i & tradit Speculator, k quē sequitur Iason, l & ēt concedere vsumfructū, ut notat Baldus, m & Bartolus, n negando tn̄, ut supra negaui, quod possit transferre dominiū. Tū quia nō sequitur ex prædictis, q̄ possit alienare, quoniā à separatis non fit illatio, o & aliud est alienare, & aliud ad breue tēpus locare, & vsumfructū cōcedere, cū per hæc nō transferatur dominiū, & per illud sic, vt notatur in rub. [de reb. eccl. nō alien. p Tū quia neq; emphyteuta pōt alienare neque locare ad longum tempus sine cōsensu domini proprietatis, quia prohibetur alienare sine consensu illius. Itaq; concedimus, quod præfatus Petrus Camillus potuit trāsferre aliquod ius in p̄dictos fratres, & aliquod nō potuit, nihil ualide effecit, quia vt actus valeat, oportet vt concurrant potestas; & voluntas ad illum faciendum, iux. c. [cum super.] q cū alijs ibi à Doctoribus citatis.

6 Ad tertium rn̄detur primo negādo, q̄ nihil aliud obstabat venditioni, quam Petrus Camillus intentauit facere, nisi quod præfatum palatiū erat subiectū restitutioni per fideicommissum, quoniam etiam obstabat expressa prohibitio alienationis, quæ omnino impediebat translationem dominij, secundum omnes in l. [filiusfam.] r & in alijs multis locis, quæ ibi citant Ripa, & alij. Secundo, quòd etiam multi tenent, etiam tacitam prohibitionem alienandi, quæ resultat ex fideicommisso, impedire translationem dominij, & facere contractum ipso iure nullum, & omnes, quod saltem reuocari debet volente fideicommissario per dictam vltimam. ſ

7 Ad

ALLEGATIONES.

a de religio. domib. b l 1. & l. legatam, ff. de admin. rer. ad ciui. pertin. c in d. clem. d De const. e & de actionib. emp. f l. fi. §. sed quia, & §. sequ cū ei concorda. C. comm. de legat. g sub c. requiritis, & multa alia capp. conseq 1. q. 7 & cap. de multa, de præb. h §. sed quia & §. sequ. C. comm. de lega. i l. non solum, ff. loc & l nemo prohibetur, C. de locat. k in tit. de loca §. nunc aliqua, verb. 125. l in l. fi C. de iure emphy, num. 112. m in l. 1. & l. item in fundo, ff. quibus modis vsusfruct amitt. n in l. 3. §. econtrario, ff. de acqui poss. o l. Papinianus, ff. de minorib. p & tit. de reb. alie. c. q de offi. deleg. r §. diui. ff. de leg. 1. ſ §. sed quia & §. sequent. C. comm. de leg.

7 Ad quartum respondetur, negando, q fuerit quæsitum vllum ius neq; in re, neq; ad rem, præfatis fratribus per illam venditionem iniustam, & nullã propter fideicommissum, & propter expressam prohibitionem alienandi. Tum per regulam illam, [Ex nihilo nihil fit.] a Tum quod non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. b A

8 Ad quintum rñdetur, negando id quod præsupponit argumentũ, nempe quod peccant oẽs faciendo aliqua aliquibus, quæ nollent sibi ab illis fieri. Tum quia alioqui peccarẽt iudices, patres, & dñi iuste puniẽtes, & castigãtes delinquẽtes filios, & seruos, à quibus nollent sibi eadem fieri, quod est cõtra c. [nõ est crudelis,] c & alia multa tam sacra, quã profana.

9 Tũ quia uerus sensus illius iuris naturalis, quod colligit ex Mar. d relato à Gratiano, e iuxta mentem glossæ, Archidiaconi, & utriusq; Cardinalis, f & sacrorum Doctorum citatorum in Catena aurea D.Thomę, g & ipsiusmet D.Thomæ, h [Quod tibi non uis fieri, alteri ne feceris,] non est quod absolutè prohibeamur de præcepto sub pęna peccati facere alijs, quod nolumus nobis fieri, sed quod prohibeamur de præcepto facere alijs id, quod de præcepto tenemur non facere illis, sicut nolumus quod alij faciãt nobis, quod de præcepto tenentur nõ facere, & quod de consilio tantum prohibemur facere alijs, quod de consilio tenemur ad illud. Sicut nolumus, ut alijs de consilio tantum desinant facere nobis id, quod de cõsilio tantum tenentur non facere. Verbi gratia, de pcepto teneor nolle capere rem alienam inordinate, sicut nolo, quòd alius capiat rem meam, & sicut nolo teneri ad mutuandum, alteri non egenti extremè, nisi de consilio tantum, ita non debeo uelle, ut alius teneatur mutuare mihi non egenti extremè, nisi de consilio tantum. Ita quòd prohibemur facere alijs inordinatè de præcepto, uel de consilio sicut uolemus ne alij inordinatè de præcepto, uel consilio tantum nobis faciant. Cum igitur præfatus Reuerendissimus Episcopus non teneretur de præcepto ad nolendum emere, nihil peccauit emendo, quia nec uoluit, ut præfati fratres de præcepto abstinerent à bene emendo, esto, quod de bono consilio Christi fuisset obligatus ad illud, quoniam consilia eius non obligant sub peccato ad sui obseruantiam, i ut tradimus nos post alios in Enchir. confess. capit. 20. Addo tamen, quod neque de consilio tenebatur ad illud. Tum quia plus tenebatur prouidere sibi quam alijs. K Tum quia plus tenebatur episcopatui suo, quod erat pium opus, quàm alijs quo ad usus profanos, cum pia præferantur profanis. l

10 Ad sextum, quod fundatur in præcepto 10. Decalogi, & Catechismo Romano, respondetur non obstare, quia, ut nos post Sanct. Thomam & alios diximus in præcitato Enchiridio, m intelligitur de concupiscentia inordinata, præsertim contra leges iustitiæ specialis. At concupiscere rem alienam per iustam emptionem, permutationem, ultimam uoluntatem, & aliam uiam iustam, non est inordinata, imò ualde ordinata Episcopo egenti eo ad habitationem suam honestam. Salua quæ iustior fuerit sententia.

ALLEGATIONES.

a l decem, de verb. obli. c. ad dissoluẽdum, de sponf. impuber. b c. non præstat. de reg. iur. lib 6. c 23. q. 5. c. duo iusta nomina. 23. q. 4. d cap. 7. e c. 1. dist. 1. f ibid. g Super pfato cap. 27 h in lec. propria ipsiusmet cap. 7. super Matth. i §. si 4 di c. quod præcipitur, 14. q. 1. K Arg. c. si non licet 23. q 5. & l præses C. de seruit, & aqu. l Arg. cap. relatum, & cap. cum in officijs, de testam. m cap. 17. & 19.

SVMMARIVM.

Conscientia, quæ non potentia, nec habitus est, sed actus, aut est testificans, aut accusans, vel excusans aut dirigens, quarum prima, & secunda species cum sit generalis, si sit contraria speciali, non ligat, tertia verò si sit certa, vel verè dubia, obligat, secus si scrupulosa, contra quam fecisse non est arguendus is, qui post factum super eo consulit Pœnitentiarium, numer. 2. in fine. 1

Actus, ad cuius valorem dispensatio est necessaria, non potest valere, ante quam impetretur, nec sufficit, quod sit facta promissio illius impetrandæ. 2

Scrupulum habere is dicitur, qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit, contra quod qui agit nedum non peccat, imò sæpe multum proficit: quem ac erroneam conscientiam etsi secundum aliquos nemo possit proprio iudicio deponere, verius tamen est, quod possit, quando habet probabilem rationem id faciendi, præsertim si sit doctus, num. 4. 3

Dubius in fide, qui & infidelis est, is non dicitur qui habet aliquod motiuum contra fidem quam credit, sed is qui ita de ea deliberate dubitat, vt nullam partem credat. 4

Petens absolutionem ad cautelam, non ideo fatetur se excommunicatum, nec qui post factum petit consilium, arguendus est, quod id quod antea fecit, fecerit contra conscientiam, num. 2. in fine. 5

Obligatio naturalis illa obligat conscientiam, quæ oritur ex pacto, & conuentione, quæ sit licita, secus si sit illicita.

Alienans contra iustum, & validum præceptum testatoris peccat, & ex contractu tali nullam nec naturalem, in conscientia contrahit obligationem, & num. 10. in fin. etiam si promittat obtinere dispensationem, & numer. 7. & 8. contrarium tamen videtur admittere num. 7. ad finem.

Testatoris iustum præceptum obligat sub peccato mortali, quod vel inde patet, quia nisi seruet iussus, potest excommunicari. 6

Prohibitus valide à testatore alienare, vendens etiam sub conditione si Princeps dispensauerit, & promittat illam impetrare, non obligatur, antequam dispensatio impetretur, & num. 6. 7

Vendens scienter malè, non tenetur de euictione, nec ad interesse, quando emptor sciebat rem, vel alienam, vel alienari prohibitam, imò nec tuta conscientia potest emptor petere nec rem nec interesse, numer. 10. at si fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem quam non potest sine peccato alienare, sed ex maleficio tenetur emptori ad interesse, numer. 8. 8

Emens secundo loco, & accipiens rem quam scit alteri prius venditam, tenetur secundum aliquos in conscientia primo venditori tradere, sed hoc non procedit, quando prima uenditio fuit nulla. 9

Iuramentum quidem seruandum est, quando non est maioris boni impeditiuum, poteſtque seruari sine interitu salutis æternæ, quale non est id, quod non potest seruari sine peccato etiam ueniali, uel iniustitia aliqua. 10

CONSILIVM IX.

OBnixe rogatus, & quadantenus iussus ab ijs, qui facere id suo iure possunt, ut recognito responso a me dato in causa emptionis cuiusdam domus à

valde Illuftri Reuerendiffimoq; D.Epifcopo Alexādrię, & perpenſo reſponſo excellentiſſimi vtriuſq; iuris Doctoris,& plectoris primę functionis iuris Cæſarei Academiæ Ticinenſis Thomæ Gualæ in eadem cauſa reddito,& typis excuſo Papiæ,ꝙ videri pōt cōtrarium noſtro, cōſideratis item ijs, quibus ſubtiliter ac erudite præfatus Reuerendiſſimus ſuam cauſam protegit à præfati eruditiſſimi Thomæ magnis ictibus,reſpondeam an præfatus Reuerendiſſimus idem que omnium conſenſu iuſtiſſimus iuſtè poſſit in foro conſcientiæ domum præfatam retinere,an teneatur reſtituere illā magnanimis fratribus de Baratis, qui prius illam emiſſe feruntur, faciam id breuiter, tum ob infirmam valetudinem,tum ne verborum, allegationum,& phalerarum oſtentatione, adiectorū multiplicatione,veritas, perdatur, aut occultetur, quòd ſæpe fieri, eruditiſſimus Cardinalis Caietanus frequenter admonet, & experientia demonſtrat, etiam in dictis ſcriptis, quibus perpenſis reſpondere iubemur.

1 Dico igitur primo,quòd ſi ego putarem meū reſponſum ab eo edendum,& typis excudendum, munitius ex officina noſtra,licet paupere,ꝓdijſſet.Dein de gratias me agere,quam maximas poſſum,Reuerēdiſsimo D. Epiſcopo,ꝙ me multo maioris,quam me rear,facit,& præfato excellentiſsimo Doctori,& primæ functionis humilitas mea modeſtę ſubire poſsit, tribuit. Vtinam D.Ieſus,quando ego nequeo,vtriq; cumulatè retribuat. Tertio,certiſsimū eſſe,id quod præfatus D. Doctor *multis* probat de conſcientia, multa minimè licere *in illius* foro, ꝙ eſt Dei,quæ licent in foro exteriori,& contrà plurima licere in illo, quæ non licent in hoc. Quamuis quædam exquiſita Baldi,& Iaſonis elogia,quæ de quidditate, ſeu definitione conſcientiæ *colligit*,vulgò magis, quam eruditis probari debeant,per ea quæ San.Thomas receptus tradit, a quæ nos *in* compendium redegimus in Manu. Confeſſ. b & tetigimus in præl.7. c vbi dicimus conſcientiam non eſſe potentiam, neque habitum,ſed actum,& diuidi in tres, ſcilicet teſtificantem, accuſantem, vel excuſantem, & dirigentem, & hanc tertiam in certam, dubiam, & ſcrupuloſam ſecari, quarum duæ, ſcilicet certa, & dubia, ſpeciales obligant, d etiamſi ſint erroneæ, e ad parendum eis,vel certè deponendum eas,non autem tertia,ſiue ſcrupuloſa,neque aliæ duæ,cum ſunt generales contrariæ ſpecialibus,cuius rei exemplum vbi ſupra ponimus, & ita fatemur cum præfato D.Doctore,quòd ſi præfatus Reuerendiſsimus retinet præfatam domū contra conſcientiam ſuam dirigentem certam,& dictantem in ſpecie contra iuſtitiam retinere ſe illam domum, peccaret mortaliter, imò etiamſi retineret contra conſcientiam dirigentem dubiam, quæ dictaret ei probabiliter dubitare debere, an retineat contra iuſtitiam,non autem ſi retineret eam contra conſcientiam ſcrupuloſam, per ea quæ vbi ſupra diximus, & latius tradidimus in capit.[ſi quis autem.] f in commentarijs tractatus de pœnitent.decreti Gratiani iam pridem extra Italiam bis editis, & nuper in Vrbe tertio typis excuſis. Quarto, quod præfatus Reuerendiſsimus Deique Optim.Maxim. vt ex eius dictis conijcio, timentiſsimus, non debet habere conſcientiam dirigentem certam, nec dubiam, imò nec ſcrupuloſam, quæ ſibi dictet peccare ipſum mortaliter ob præfatæ domus retentionem propter ea, quæ pręfatus pręcellens Doctor in dicto ſuo reſponſo ſcribit.

2 Primum quidem, quòd videtur niti narratione

F facti parum ſuę intentioni commoda,imò contraria. Vtitur enim illa narratione,quod pręfatus D.Petrus Camillus promiſit pręfatis fratribus obtinere diſpenſationem à Senatu Regio ſuis expenſis pro venditione pręfatę domus quam fecit pręfatis fratribus. Quę narratio nihil continet commodans valori cōtractus iam facti, vt palā eſt, cum actus ad cuius valorem eſt neceſſaria diſpenſatio, non poſsit valere, antequam illa impetretur,non enim valet matrimonium cōtractum inter cognatos aliquo gradu intra 4.ſe attingētes,ante diſpenſationem impetratam, licet alter coniugum promittat alteri ſe impetraturum eam, g & qui reſignat aliquod beneficiū, reſeruata ſibi aliqua parte fructuū,vel penſione,ſaluo beneplacito Papę,

G ſi antequam obtineatur beneplacitum eius, capiat illam partem fructuū,vel penſionē, cenſetur ſimoniacus,ēt realis,vt prętoriū ſacrę Pęnitētiarię cenſet, & nos addemus propediem in pręfat. Man.conf. h & iuſſus neceſſarius ad adeundā hęreditatē pręcedere debet,iuxta l.[ſi quis mihi bona.] i vbi Bart.cōiter recept.& à Iaſone K declaratus, idem dicit de permiſsione,& licentia alienandi res Eccleſię, ſi eſt ꝓpe tua,ꝙ rei grauis,quia tractatus,& conſenſus qui ſunt neceſſarij, debent pręcedere, nec ſufficit ratificatio poſtea ex interuallo facta,niſi certo modo ut Imolenſis cōcludit, concordādo opiniones diuerſas, l quē ſequitur Frācus, m qui alios refert.Ergo promiſsio de impetranda diſpenſatione alienandi nō potuit ua

H lidare alienationem,antequam illa à Senatu cōcederetur, & cōſequenter narratio illius promiſsionis nō commodabat pręfati D.pręcellentis Doctoris intentioni, imò incommodabat, quia ſignificabat uenditionem pręfatam remanſuram nullam donec obtenta diſpenſatione ratificarent illam partes.

Secundo, quòd nititur narratione falſa, uel certè falſa ſibi ſignificante. Narratum enim fuit illi,quod fuit obtenta diſpenſatio à Senatu regio, ſignificando, quod fuit obtenta diſpenſatio conueniens intentioni pręfati Petri Camilli, & fratrum de Baratis, & tempore opportuno, antequam pręfatus Reuerendiſſimus ſe miſceret negotio, quod fuit falſum, non enim fuit conueniens intentioni pręfatorum Petri

I Camilli, & fratrum, quia ut eſſet conueniens illi, oportebat illam continere diſpenſationem, ut Petrus Camillus uenderet pręfatis fratribus abſolutè, & quod uenditionem factam regia eademque ſumma poteſtas approbaret, quorum nihil continebat, quia ſolum continebat poſſe uenire ad uenditionem petitam in pręiudicium conſentientium, & etiam hæredum tantum, & quod tot alia bona ęquiualentia ſupponeret oneri fidei commiſsi, & ita nec probauit dictam uenditionem antea factam ipſis fratribus, nec illa fuit facta cum modificationibus, quas adiecit Senatus. Nec Senatus fecit poteſtatem uendendi eo modo, quo ipſe uendiderat abſolute, ut palam fecit pręfatus Reuerendiſsimus per

K tenorem decreti ipſius Senatus regij, & auctoritate inſtrumenti dictę uenditionis. Nec fuit impetrata tēpore opportuno, quia fuit impetrata poſteaquam Senatus

ALLEGATIONES.

a 1.par.q.79 art.13. b cap.27.nu.279. c nu.13.& præl.9.nu.9. d c.fi.de præſcr. e cap.per tuas lib.2.de ſimon.ca. inquiſitioni, de ſenten excomm. f de pœnit.diſt.7.num.61. g cap.1.& tot.ti.de conſan.& affin. h cap.23.num.107. i § inſſum,ff.de acqui.hær. k à num.31. l in cap.3 de his quæ fiunt à præla. m in cap.1.num.13.de reb.eccleſ.non alien.lib.6.

Senatus iusserat, ne quidquam innouaretur super ea, postea quam præfatus Reuerendissimus petijt præfatam domum sibi vendi, donec Senatus ea de re decerneret, & ita remansit dicta venditio nulla, donec decerneret Senatus, aut ad petitionem Petri Camilli simpliciter decreuit, vt posset vendi seruatis his, quæ in decreto continebantur. Postea precibus Episcopi venditori, & emptori intimatis, & auditis, decreuit Senatus, vt vẽderetur Episcopo, modo emeret illam pro Ecclesia sua, cum onere soluendi pretium, & faciendi alia in eo contenta, & ita nec præfata dispensitio fuit facta eo modo, qui conueniret intentioni p̃fatorum P. Camilli, & fratrum de Baratis, nec tempore, quo posset ei prodesse imò causa cognita Senatus noue decreuit, vt venderetur præfato Reuerendissimo, si vellet eã emere pro sua Ecclesia, & ita in piam causam, prout postea emit p̃dictus Reuerendissimus. Et consequenter patet, multa falsa, vel significantia falsa, narrata fuisse p̃fato D. Doctori, quib. tanquam fundamentis nititur dictum suum responsum, & fundamẽto sublato, tollitur, & corruit fundatum. a Equidẽ fateor, me quoq; si mihi narrata fuissent p̃fata, sicut p̃fato D. Doctori, non fuisse responsurũ omnino eo modo, quo respondi. Nec mirari debet Reuerendissimus, quòd præfatus D. Doctor magis credidit narratis sibi à parte se consulente, quam narratis mihi à parte contraria, quia frequenter partes aduersæ solent credere aduersa, & informare patronos imò, & iudices aduersæ, & Iurisconsultorum est respondere more Scæuolæ ad proposita, vt proponuntur.

Tertio, cur præfatus Reuerendissimus non debeat accusare se peccati, est quod nihil prodest aduersæ parti, dicere, quod sua D. Reuerendissima sciuit præfatam venditionem inter præfatos P. Camillum, & fratres de Baratis fuisse factam, & quod non debuit facere alijs, quod sibi noluisset fieri, & quod sciebat se displiciturum præfatis P. Camillo, & fratribus, volendo domum præfatam sibi emere, & cæt. quoniam ad hoc argumentum respondimus nos in responso nostro resolutius, clarius, & vberius, quam forte vsque ad illud temporis fuerit responsum, in solutione quinti argumenti contra præfatum Reuerendissimum formati, quod percupio videri, & serena mente pensari ab aduersa parte, ne cum offensa diuina contra stimulum veritatis calcitret.

Quartò, cur præfatus Reuerendissimus non debeat se accusare peccati, est, quod nihil obstat, quod post emptionem præfatæ domus, non obstante decreto Senatus, & non obstantibus quibusdam alijs, quæ iuuant, ipse voluit consulere sacram Pœnitentiariam, & quosdam alios super iustitia illius contractus, & quod anxit eum conscientia sua, & quod contraueniens conscientię suę peccat, & cętera, vt latius pręfatus Dominus Doctor tractat.

3 Tum quia bonarum mentium est culpam timere vbi culpa non est. b Tum quia faciens contra scrupulum conscientię non peccat, vt supra dictum est, imò frequẽter multum proficit, vt & nos adnotamus in Manu. confess. c post Diuum Antoninum. d & Syluestrum. e Tum quia Baldus, & alij citati à præfato Domino Doctore, vt supra dixi, non definierunt nec diuiserunt conscientiam, eius naturam radicitus considerando. Tum quia scrupulum habere, est habere argumentum aliquod apparens contra id, quod credit, vel opinatur, vt tradit Ioannes Gersonus Cancellarius Parisiensis, f & Adria. g quos referimus, & sequimur, h & Ioannes Maior. i

A 4 Vbi pulchre declarans illud, K Dubius in fide, infidelis est,]ait, non dici dubium in fide, qui habet scrupulũ, hoc est aliquod motiuum cõtra fidẽ, modo credat eam, sed qui deliberata mente, ita dubitat, vt nullã partem credat. Quæ ẽt satis sentit Caietanus. l Et quamuis quidam à præfato D. Doctore citati videantur asserere, non posse quem scrupulum, & conscientiam erroneam deponere proprio iudicio, sed tã tum alieno, & sui superioris, contrarium tamen est vẽrius, per multa, quæ adduci possunt, & Syluester, qui melius illis id pensauit, m dicit in hæc verba: [Immo dico, quod hoc potest facere tuta conscientia ex consilio proprio, quando habet probabilem rationẽ, quod sic possit facere, maxime si sit doctus,]hæc ille, qualis est præfatus Reuerendissimus.

B 5 Ad prædicta facit glossa recepta, n quatenus probat postulantem absolutionem ab excommunicatione ad cautelam, non se fateri excommunicatum, quia bonarum mentium est culpam timere, &c. & ita præfatus Reuerẽdissimus petens ad maiorem cautelam consilia, quæ petijt, nullatenus est censendus peccator, sed (vt ait gloss.) bonæ mentis, quę culpam timet, vbi culpa non est.

Quinto, quod nihil proficiunt aduersæ parti ea, quæ adducit contra Reuerendissimum de naturali obligatione, quæ in foro conscientiæ seruanda est, etiamsi in foro exteriori non seruaretur, super quo tam D. Episcopus, quam præfatus D. Doctor multa congerunt parum necessaria, quæ paucis poterant C resolui.

6 Concedimus. n. aduersæ parti, obligationem naturalem, quę ex pacto, & conuentione licitis, ẽt nudis nascitur, esse seruandam in foro conscientiæ ẽtsi in foro exteriori Cęsareo nõ seruaretur, vt tradit Bartolus cõiter receptus, o & traditur in c. 1. p & alibi sępe. At negamus ortam esse vllam obligationem naturalem contra pręfatum Reuerendissimũ ex venditione facta inter pręfatos Petrũ Camillum, & fratres de Baratis. Tũ quia in illa nõ interuenit Episcopus, nec procurator vllus eius, nec alia persona, q̃ ipsum obligare potuisset, vt emptorẽ, vel vt venditorem, & res inter alios acta alijs non præiudicat. q Tũ quia nulla obligatio naturalis fuit orta ex illa venditione ẽt contra D præfatum P. Camillum pro præfatis fratribus, quia nullum pactũ, nec vlla conuentio illicita producit vllam obligationem naturalem. r At præfata vẽditio fuit illicita, quia fuit facta ab hærede contra iustum præceptum testatoris, vt palam est, quia certum est pręceptum testatoris factũ hęredi, ne alienet aliquã rem iusta de causa valere iuxta l. [filius familias] s cũ multis ibi per multos cõmentatores traditis. Certũ, itẽ, quod iusta dispositio testatoris habet vim legis iustæ, iuxta auth. de nupt. t & ca. u [vltima volũtas testatoris modis omnibus seruari debet.] Certum item,

ALLEGATIONES.

E a cap. cum Paulus, 1. q. 1. & cap. veniens de presb. non bapt. b cap. ad eius 5. dist. c cap. 27. num. 282. d 1. par. tit. 3. c. 10. §. 10. e in sum. ver. scrupulus q. 3. f in titu. de reg. moral. qui est primus secundę partis operum eius col. 2. g in quolib. 2. fol. 28. pag. 2. h in cap. si quis autem, nu. 13. de pœnit. dist. 7. i lib. 3. sent. dist. 25. q. 4. col. 3. K c. 1. de hęreticis. l in sum. ver. scrupulorum. m vbi supra. n in cap. venerabilem. in ver. postulauit, de elect. o in extrauag. ad reprimendum, ver. denunciatio. p & 2. de pactis. q l. 1. & 2. C. res inter alios acta, & l. stipul. ista, §. alteri, ff. de ver. obli. cum ei adnot. r l. iurisgentium, §. pacta, ff. de pact. l. generaliter, ff. de verb. oblig. cap. in malis. 22. q. 4. & in cap. malis, de reg. iur. lib. 6. s §. diui. 2. ff. delega. 1. t §. disponat testator, & erit lex col. 4. u 13. quæst. 2.

item, quod hæres, qui illicite omittit ſeruare iuſta præcepta teſtatoris, cópelli poteſt ad illa ſeruanda, a etiam per cenſuras eccleſiaſticas, vt adnotat Couarruuias, b quod licet in ſpecie non probet illius contextus, nec allegati per eum, probat tamen cap. [licet.] c vbi poteſt hæres excommunicari, niſi ſeruet iuſtum præceptum teſtatoris, & conſtat apud omnes, non poſſe quem excommunicari maiori excommunicatione, niſi ob peccatum mortiferum. d Tum quia non prodeſt aduerſæ parti, dicere quod præfatus P. Camillus licitè poterat vendere præfatam domum ſub conditione, ſi Senatus diſpenſaret, & quod ipſe promiſit in cótractu obtinere diſpenſationem. Tum quia venditio fuit pura, & promiſſio de obtinenda diſpenſatione non fuit poſita per conditionem, ſed per modum, & onus iniunctum ipſi P. Camillo, vt eam ſuis impenſis impetraret, & modus, & onus iniunctú per viam modi, non faciunt diſpoſitionem conditionalem, vt probatur in cap. [verum.] e & tradit Bartolus, f & alibi ſæpe. Tum quia ſi venditio fuit conditionalis, nullam obligationem produxit ante adimpletam conditionem. g Et cum conditio nunquam fuerit completa, quia, vt prædictum, nunquam præfatus Senatus diſpenſauit, vt ille contractus valeret, vel fieret, imò totum contrarium decreuit, ergo illa venditio nullam produxit obligationem, ſi fuit licitè conditionaliter facta, & cum abſolutè facta ſit illicite, nullatenus vllam obligationem naturalem produxit, etiam inter partes, quanto minus in Epiſcopum, quia nullatenus in ea interuenit?

7 Sextò, quia nihil prodeſt aduerſæ parti dicere, quod alienatio præfata, etiam ſi ſimpliciter eſſet inualida, valuit tamen in præiudicium P. Camilli alienantis, ita quod remanſit obligatus naturaliter præfatis fratribus ad intereſſe, iuxta Baldum, h per Fredericum, & Decium, i quamuis aptius potuit allegari contextus ipſiuſmet cap. [imperialem.] Sed, vt dixi, nihil prodeſt. Tum quia ex hoc non infertur, Epiſcopum, qui non alienauit, obligari ex illo contractu naturaliter illis, vel P. Camillo, cum nullatenus per ſe, nec per alium, qui potuit illum obligare, inter fuerit illi, vt prædictum eſt in quinto argumento. Tum quia per hoc non excuſatur à peccato mortifero præfatus P. Camillus, qui contrauenit ſcienter præcepto iuſto teſtatoris, iurique canonico, & Cæſareo, quibus prohibetur alienatio rei prohibitæ alienari iuſto præcepto teſtatoris.

8 Tum quia falſum eſt P. Camillum præfatis fratribus teneri ad intereſſe, quia tunc vendens ſcienter malè, tenetur de euictione, & ad intereſſe, quando emptor emit bona fide, non autem quando emit mala, ſciens rem eſſe alienam, vel ſciens venditorem nó poſſe illam iuſtè vendere, vt eſt caſus in l. [ſi fundú.] & l. [emptor.] adiuncta gloſſa, K immo id probat etiam præfatum cap. [imperialem,] ibi [bonæ fidei emptor.] ex quo glo. expreſsè id colligit. Tum quia qui vendit ſcienter liberum hominem pro ſeruo, & rem ſacram, vel locum religioſum pro profano ignoranti emptori, peccat quidem mortaliter, licet teneat emptio in præiudicium vendentis, ad hoc, vt emptor bonæ fidei, ſed non malæ fidei, agere poſſit ex empto aduerſus venditorem. l Et ita præfatus P. Camillus peccauit mortiferè alienando rem iuſte prohibitam alienari, & non valuit alienatio, nec fuit obligatus ad tuendam alienationem iniuſtam, & iniquam, ſed ex maleficio tenebatur ad intereſſe præfatis fratribus, ſi emiſſent bona fide, ignorantes maleficium eius, & putantes domum illam eſſe liberam à

F præfata prohibitione alienationis, ſed quia nouerút contrarium, vt patet ex eo, quod cauerunt ſibi, vt diſpenſatio impetraretur ſumptibus P. Camilli, non obligauit eum, etiam ad hoc, vt ipſi poſſent agere ad intereſſe.

9 Septimo, quod nihil etiam prodeſt aduerſæ parti dicere, quod præfatus Reuerendiſſimus ſciuit alienationem præfatam, à P. Camillo fratribus de Baratis factam, antequam petijſſet domum præfatam ſibi vendi, eo quod, qui emit aliquam rem iam venditam alteri, ſciens illam eſſe venditá, debet poſtponi priori emptori, etiamſi prius fuiſſet ſibi tradita, in quod allegat gloſſam, Albertum, Salicetum, & Iaſoné, m quæ nihil ad hoc faciunt, ſed eis quærendis multum G temporis inanè impendi, legens multa ſcripta in leg. [filius fa.] n quæ tractant materiam prẹfatæ leg. [quoties.] putans plurimum id importare, non enim credebam allegari l. [quoties.] o quæ eſt propria ſedes illius concluſionis, & incogitanter ad hoc allegaretur dict. lex. [quoties.] p Non ergo inquam prodeſt illud aduerſæ parti. Tum quia illa gloſſa id non dicit, vt etiam Alexander, & Iaſon ibi ſignificarunt, & probatur, quia ſi diceret illud, maximè diceret per illa verba, [Bonam fidem.] At illa verba referuntur ad venditorem, & non ad emptorem, vt colligitur ex gloſſa in textum relata. Tum quia licet id diceret, & eſſet verum, per ea quibus Iaſon ibi, non in limitatione 2. vbi allegatur, ſed in limitat. 9. q confir- H mat, tamen nihil facit ad propoſitum, quia loquitur de emptore ſecúdo rei, qui ſciebat venditorem prius vendidiſſe illam alteri venditione valida, & legitima vt palam colligitur ex illa leg. [quoties.] & ex mente omnium in eam comminiſcentium. In propoſito autem loquimur de ſecundo emptore, qui ſciebat primam quidem emptionem factam, ſed inualide, iniuſte, & inique, adeo quod etiam in contractu fuit expreſſum neceſſariam eſſe ad eius valorem Senatus Regij diſpenſationem. Tum quia regula, r eſt, [Non prẹſtat impedimentum, quod iure non ſortitur effectum.] quæ plurimis exornari poteſt, præſertim illis multis quẹ congerit Felynus, ſ probando, quod de reſcripto priuilegio collatione, lite compro- I miſſo, & alijs, quæ ipſo iure ſunt nulla, nihil eſt curandum, nec vlla eſt facienda mentio.

10 Octauo, non etiam prodeſt aduerſẹ parti, dicere quod venditio prẹfati P. Camilli fuit iurata, & quòd iuramentum, quod poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis ẹternẹ, eſt ſeruandum, iuxta cap. [verum.] t & alia, quẹ parum aptè citantur ad probandum, quod ex illo contractu nata eſt obligatio naturalis cótra Epiſcopum, qui eam tenetur ſeruare in foro conſcientiẹ? Non inquam id prodeſt. Tum quia D. Epiſcopus nec per ſe, nec per alium iurauit illam venditionem, & conſequenter non fuit ex eo nata vlla obligatio

K ALLEGATIONES.

a cap. ſi hæredes, & cap. Ioannes, de teſta. b in d. cap. ſi hæredes. c de voto. d cap. nemo, & cap. nullus 15. q. 3. e & c. fin. cum ei adno. de condi. apposi. & l. 1. C. de donatio. quæ ſub modo. f in rub. & leg. quibus diebus, ff. de condit. & demonſt. g § omnis inſti. de verb. obl cap. ſi pro te, de reſcr. lib. 6. h in cap. imperialem, de prohib. feu. alien. i in conſilio 185. nu. 6. k is, de euictio. & l. ſi fundo. cum alijs multis ff. eod l l. & liberi hominis, & l. liberi hominis, cum eis adno. ff. de contrah. empt. m in l. quoties, la 1. C de fideicommiſ. n §. diui 2. de leg. 6. o cap. de rei vendicat. p Cod. de fideicommiſſ. q numer. 16. r libr. 6.
ſ in cap. ex tenore, numer. 2. de reſcript.
t & cap. ſi vero, cum alijs, de iureiur.

obligatio contra illum. Tum quia non omne iuramẽtum est seruandum, sed tantum licitum, & iustum, iuxta cap.[si aliquid] a & tradit S.Tho.receptus, b vbi dicit nullum iuramentum contra iustitiam factũ, esse seruandum, pro quo casus in cap. [animaduertẽdum.] c vna enim comitum requisitarum ad hoc, vt iuramentum sit licitum, est, vt contineat iustitiam, & quod promissum est possit licitè sine peccato seruari, iuxta cap. [quamuis pactum.] d quatenus probat non esse seruandum iuramẽtum, si absque dispendio salutis æternæ, idest sine peccato etiam veniali, vel sine impedimento maioris boni non potest seruari, vt ait præfatus S.Tho. e receptus ab omnibus. Quæ omnia tradimus Man.conf. f Iuramentum enim nõ potest esse vinculũ iniquitatis, idest, non potest obligare aliquem ad vllam iniustitiam, & iniquitatem, g Cum ergo iniustum, & iniquum sit vendere rem alienam, vel suam quam habet cum obligatione iustè sibi posita non alienandi, vt prædictum est, præfatus P.Camillus non solum non tenetur seruare iuramentum, sed tenetur pœnitere, quod illicitè iurauit, & desistere à tuendo peccato, quod fecit, & certè, mea sententia, breuiter peccaret, qui consuleret illi, vt placeret sibi alienatio illa, & pergeret in illius defensione, perinde ac qui consuleret alicui, vt placeret illi fornicatio commissa, & in illius cõplacentia perseuraret. Et caueant sibi, quippè canones parum pensatos, & leges bene digestas, & applicatas, contrarium illi consulunt. Tum quia si iuramẽtum esset licitum, nõ solum produxisset naturalem obligationem quo ad forum conscientiæ, sed etiam ciuilem quo ad forũ exterius secundum omnes, & consequenter dicendũ esset malè iudicasse Senatum Regium, cuius tamen contrarium ipsamet aduersa pars asserit.

Nono, quod illa, quæ ab aduersa parte geminantur, & reiterantur de naturali obligatione, qualis nulla nata fuit contra Episcopũ de iuramento, quod fuit illicitum, & nullatenus seruandum, & ad probãdum præfatam venditionem absque licẽtia, & dispensatione regia valere, adeo sunt leuia, vt non sit opus eis respondere, & adeo pro eiusmodi habuit ea Senatus Regius, cuius decretũ aduersa pars laudat, vt noluerit dare licentiam vendendi etiam Episcopo etiã pro Ecclesia, & in piam causam, nisi multis, & grauibus adiectis modis, & oneribus, vt ex eius decreto maturitate magna edito cõstat. Et certè iure quis miretur aduersam partem ita sibi contradicere, vt neget ab vna parte posse Regem sine magna compensatione disponere de re, & dispositione sui subditi quo ad forum conscientiæ, & ab altera asserat, quod venditio facta contra dispositionem iustam testatoris, quã Rex non potest sine iusta causa mutare, producat naturalem obligationem, etiam facta sine vlla Regis, & superioris auctoritate, quo ad idem forum cõsciẽtiæ.

Decimò, & postremò, quod nihil prodest aduersæ parti id quod ait, Episcopum peccare cooperando peccato P. Camilli, quod admitti impediendo, ne adimpleat naturalem obligationem eum in foro conscientiæ ligantem ad tradendam præfatam domum præfatis fratribus. Tum quia, vt supra probatum est, P.Camillus nullam obligationem contraxit per illam iniustam, & nullam venditionem ad tradendam rem venditam. Tum quia præfati fratres, eo quòd fuerunt conscij prędictę prohibitionis alienandi, non possunt petere iustè à P.Camillo rem ipsam, nec interesse, vt supra probatum est. Tum quia, etiam si præfati fratres bona fide emissent, nõ possent rem emptam petere, sed tantum agere ad interesse, ad quod nulla ratione dici potest obligatus Episcopus, & vt dictum est supra de vendente scienter liberum hominem, vel rem sacram id ignoranti, quia emptor etiam bonę fidei non potest petere liberum hominem, vel rem sacram, sed tantum repetere precium, quod dedit, vel interesse, quod ob id sibi debetur non tantum ex contractu, quantum ex maleficio in eo facto, vendendo scienter rem, quę non erat vendibilis, illud ignoranti. Salua in omnibus quę iustior fuerit sententia.

ALLEGATIONES.

a & cap. iurauit, cap. in malis 12.q.3. b 2.2.q.89.art.7. c 22.quæst.2. d de pactis lib.6. e Vbi supra. f cap.12. nu.25. g cap. inter cætera, 22.q.4.& cap quanto de iureiur.

SVMMARIVM.

Vsura non est cassare censum annuum vitalitium, soluto aliquo precio etiam non iusto.num.2. 1

Contractus omnis non gratuitus est iniustus, si non seruetur precij æqualitas. 2

Pensio seu annua præstatio per quintuplicem cassari solet. 3

Census annuus cẽtum pro mille in vita accipientis valet. 4

Cassatio census vitalitij, recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem. 4

CONSILIVM X.

Petrus, cui debebatur præstatio annua septuaginta duorum ducatorũ quoad viueret, tantum accepit à Ioanne ducenta scuta pro præfatę pręstationis annuæ cessione.

Queritur primo, an contractus sit vsurarius.

Secundo, an sit iustus.

Tertio, quo nomine sit censendus.

1 Ad primam quęstionem respondetur, quod non est vsurarius, ea firma ratione, quam nos in Comm. de vsuris a ponimus, s. q̃ solus ille contractus, qui formaliter, vel ęquipollenter est mutuum potest esse vsurarius, & prędictus non est formaliter, nec ęquipollenter mutuum, non quidem formaliter, vt palam est, neque ęquipollenter siue virtualiter, quoniam Ioannes non potest condicere siue repetere 200.quę dedit, neque Petrus potest repetere, vel condicere p̃dictam pręstationem, & ad hoc, vt quis fiat vsurarius oportet, vt tradens pecuniam accipiat formaliter, vel virtualiter aliquid vltra sortem, vt mutui, vt dicimus vbi supra, b & quod cedens obliget se formaliter, vel virtualiter ad dandum aliquid vltra sortem.

2 AD SECVNDAM uidetur dicendũ, quod prędictus contractus est iniustus, quia non est gratuitus, ut palam est, & contractus nõ gratuitus, siue sit nominatus, siue innominatus, in quo nõ seruatur ęqualitas precij dati, & accepti, est iniustus, ut definit Scotus, c relatus à nobis in Man.conf. d quod ipsum, & S.Th. sensisse ibidem dicimus, & 200.ducatorum, quos dedit Ioannes, & preciũ annuę pręstationis 72.ducatorũ ad uitã Petri non sunt ęqualia, imò precium pręstationis uidetur excedere precium ducentorum scutorum ultra dimidium iusti precij. Tum per l. [hęreditatum, e quę probat pręstationem annuam quo ad uitã eius, cui pręstanda est, ualere ad minus quintuplum

ALLEGATIONES.

a Super cap. si fęneraueris 14.q.3.nu.4. b nu.6. c in 4.l. sent.dist.15.q.2. d cap.23.nu.78. e ff.ad l.Falcid.

tuplum eius quod est quotannis præstandum. Tum quia pensiones annuæ concessæ ad vitam pensionarij rediumuntur communiter per solutionem quintupli auctoritate Papæ, immo multi ditiores, & qui non premuntur egestate, vel ægritudine aliqua, nolunt extinguere ob quintuplum.

3 Tum quia nos satis probamus in d.commen. de vsuris, a quod iuste possunt accipi centum quotannis pro mille, cum ea conditione, vt cessante vita accipientis cesset obligatio reddendi ea.

4 AD TERTIAM respõdetur, quod nõ potest vocari cõtractus donationis gratuitæ, quia ab vna parte accipitur preciũ in pecunia numerata, & ab altera pstatio annua, quæ merx quædã est, nec potest appellari mutuum, vt dictũ est in respõsione ad primã, neq; permutatio, nec locatio, vel conductio, vt palam est, sed põt appellari emptio, & vẽditio, quia ab vna parte datur precium, & ab altera merx, potest etiam appellari contractus innominatus, do vt facias, iuxta l. [naturalis] b quia Ioannes dedit, & Petrus facit cedens, quia cessit præfatam præstationem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a num. 128. b ff. præscr. verb.

SVMMARIVM.

1 *Contractus censiticos sine alia superioris licentia omnes inire possunt.*

2 *Census precium saltem redimibilis non est iure communi taxatum, expediret tamen taxari, sed an à cognoscente superiorem possit, non est certum.*

CONSILIVM XI.

IN ciuitate & diœcesi Cremonensi, & in tota prouincia Mediolanensi censuum cõtractus hactenus nunq̃ celebrati fuerunt, sed emphyteutici, seu libellarij in vsu fuerunt, ex quibus fructus ad rationẽ quinq; pro cẽtenario percipiebãtur. Verũ quia à nõnullis annis nulli cõtractus hmõi super bonis Ecclesiæ cõcedunt, pauci admodũ super bonis laicalibus pecunias hoc modo implicare volunt, eo quod aliũde maius lucrũ iuste percipiãt. Propterea cõqueruntur ciues, & incolæ pecunijs egẽtes, quod necessitatibus suis prouidere nõ possunt, & iõ ciuitas instãter petit ab Ep̃o, vt velit pmittere introduci vsum censuũ iuxta formã datã in bulla Pij V. & taxare fructũ, qui iuste, & tuta conscientia ab huiusmodi contractibus censualibus percipi possit. Dubitat tñ Ep̃s Cremonensis de duobus.

Primo, an prædictæ petitioni annuere debeat ex prædicta Bulla Pij V. quæ potius videtur tollendo abusus nouã formã censibus in locis vbi celebrantur, dare, quam concedere, vt vbiq; locorum etiam seruata forma ibi tradita indistinctè introducantur.

Secundum, an ipse una cum decurionibus possit præfigere, & taxare fructum census, puta ad rationẽ 7. pro 100. habito respectu ad alia lucra, quæ cõmuniter in dicta ciuitate, & diœcesi diuersis modis fiũt, & electa media, & moderata summa, non autem rigorosa, nec pia, seu inferiori.

1 AD PRIMVM DVBIVM respondeo primo, q̃ ciuitas Cremonæ, & suum territorium nõ indiget licentia noua Papæ, nec alterius superioris Ecclesiastici, uel sæcularis ad faciendum contractus censiticos, quia iure communi naturali, diuino, & humano est id eis permissum, ut copiose nos post alios tradimus in Man. a aut certe tangimus copiosius tradita in c. [si fœneraueris] b ubi late cõminiscimur in extrauagante prædicti Pij V. Secundo, quod Reuerendissimus Episcopus sine ullo scrupulo potest facere suis subditis facultatẽ exercendi prędictos cõtractus. Tum quia id non est dare facultatem nouã, sed declarare iure communi esse sibi datam. Tum quia, licet frustra impetretur quod iure communi conceditur, c poterit tamẽ prodesse ad tollendos scrupulos aliquorum trepidantium timore ubi non est timor, quod bonarum esse mentium dicit Gregorius. d

2 Ad secundum dubium respondeo primo, quod iure cõi non est taxatum preciũ dandũ pro annuo censu, saltem redimibili, & ideo in diuersis prouincijs diuersum statuitur, aut usitat, ut latius diximus in cõm. prædicto. e Secundo, quod arbitror conuenire reipub. ut taxetur precium soluendum pro annuo censu redimibili, circunspectis illis, quæ circunspicienda in dubio proponuntur, quamuis dubitari posset an ciuitas recognoscens Superiorem possit illud statuere, an requiratur auctoritas suprema, quæ non recognoscat Superiorẽ, & in regnis Hispaniæ nõ est statutum illud à ciuitatibus, & Epis, sed à Regibus sæcularib⁹, ut in Castella, uel a tribus statibus, & ipso Rege, seu à Rege de cõsensu triũ statuũ, ut in Nauar. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 7. num. 234. b 14. q. 8. c l. 1. ff. ad munici. & cap. 2. cum gloss. de rescript. d in cap. ad eius, in fin. distinct. 5. e cap. si fœneraueris.

SVMMARIVM.

Census perpetui irredimibiles constitui possunt sine circunstantijs à Pio V. requisitis. num. 3. 1

Lex non est generaliter intelligenda, si per specialem, vel aliquam rationem firmam limitatur. 2

Intellectus extrauagan. Pij V. annullantis pacta tollentia facultatem redimendi censum. 3

CONSILIVM XII.

STante extrauagante Pij V. lata super cõstitutione cẽsuũ, an possit cõstitui cẽsus perpetuus sine circũstãtijs dictæ extrauagantis?

1 Rñdendũ uĩ primo posse, quia dicta extrauagans nihil meminit de censu perpetuo, & cũ sit lex exorbitãs à iure cõi antiquo, utiq; nõ debet extẽdi. a Secundo, quia ratio cõdendi præfatã extrauagãtẽ fuit mẽs, & uolũtas tollẽdi cõtractus usurarios, qui fiebant sub specie pactorũ de retrouendendo, & emendo precio minore iusto propter gratiam, & facultatem, quam ementes faciebant uendentibus de redimendo, quando uellent, uel usque ad certum tẽpus eodem precio, quæ ratio & mens cessat in censu perpetuo irredimibili, ut palam est.

2 Non obstat, quod lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, b & præfata extrauagãs loquitur generaliter de censu, nõ distinguendo de ppetuo, & irredimibili, ac de temporali redimibili, quia obiectio nõ procedit, quoties lex generalis per legẽ specialem restringitur, c ẽt si specialis præcedat generalẽ, d cuius exemplum est in auth. [offeratur.] e & in l. [sciẽdũ.] f At in casu proposito speciali lege statutum

ALLEGATIONES.

a Reg qua à iure de reg. iu. li. 6. b l. de precio, ff. de publi. in re acti. cap. solitæ, de maio. & obed. c l. in tota, ff. de regu. iur. eod. tit. lib. 6. d l. nam & posteriores, ff. de legib. e co. de litis contest. f ff. qui satis. cog.

ſtatutum eſt, valere conſtitutionem cenſus perpetui ſine facultate redimendi. a Nec etiam procedit dicta regula, quando eſt aliqua ratio firma illam reſtringens etiã ſine lege ſpeciali, iuxta gloſſam receptã. b At in caſu propoſito eſt maxima ratio reſtringendi, videlicet, quia in cenſu perpetuo ceſſat mens, & intentio legislatoris, vt ſupra dictum eſt.

3 Non etiam obſtat præfata extrauagans quatenus annullat pacta, quib. directè, vel indirectè tollitur facultas redimendi, & aufert præſcriptionem centenariã, & immemorabilem, quia loquitur ſolum de pactis adiectis cenſui temporali, & redimibili, & de pręſcriptione, quæ allegari poſſet contra huiuſmodi facultatem, non autem de pactis de non retrouendendo, nec redimendo, adiectis contractibus perpetuis ſine facultate redimendi, ita quod in contractu cenſus cũ facultate redimendi non poteſt apponi pactũ, vt illa facultas tollatur per lapſum alicuius temporis, puta per nõ ſolutionẽ penſionis intra certum tẽpus, vel aliquod aliud ſimile, ad tollendã facultatem redimendi in aliquo caſu, & ita præſupponit agere de cõtractu, in quo appoſita eſt eiuſmodi facultas, quia priuatio pręſupponit habitum, c & quia abſurdum eſt dicere, quod non valeat pactum de nõ redimendo cẽſum perpetuũ conſtitutũ à teſtatore, vel donatore ꝓ Miſſis perpetuo celebrandis in aliqua Eccleſia, & qđ faciet cenſum redimibilẽ, qui ſine illo pacto erat irredimibilis, abſurdum.n. eſt dicere, quod pactũ hmõi non ſolum ſit nullum, ſed quod operetur contrarium eius ad quod ponitur, & quod de cenſu aliquo perpetuo, & irredimibili faciat temporalem, & redimibilem, cum tamen ſit appoſitum ad maiorem declarationem perpetuitatis, & irredimibilitatis, contra l. [non omnis,] d & cap.fin. e Denique dum extrauagans nulla ſui parte vetat principaliter emi, & vendi cenſus perpetuos, neque pacta de non redimendo huiuſmodi emptionibus apponi, ſed veluti incidenter, & per adiectionem ſtatuit, vt pacta, quæ tollunt facultatem redimendi, non valeant, præſupponendo clare ſe ſtatuere de emptionibus cenſuum factis cum facultate redimendi.

ALLEGATIONES.

a cap.Eleutherius, 28.quæſ 2.cap.præterea, de iure patrona. b gl. d.l.de precio, ff.de publ.in rem act. c l.decem.ff. de verb.ob.c.ad diſſoluendum, de deſponſ.impube. d ff.ſi certũ petatur. e De verb.ſign.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus annuus poſt extrauagantem Pij V. non poteſt attenta illius mente emi, niſi totum precium numeretur, & ſoluatur tempore contractus, de iure autem communi pro illo poteſt volente venditore alia res ſolui, vel etiam debitum antecedens compenſari, num. 2.*

3 *Emptio annui cenſus, & cuiuslibet alterius rei, non poteſt contrahi, niſi certo precio conſiſtente in pecunia numerata, pro eo tamen poteſt, volente venditore, alia res ſolui, modo ſimus extra caſum Extrauag. Pij V. de cenſibus, num. 1.*

CONSILIVM XIII.

AN conſtitutio cenſus ob pecuniã longè antea à venditore debitã, quæ non fuit ſoluta in pecunia numerata tempore conſtitutionis, ſit valida?

1 Rñdeo primo, quod nõ vr̃ valida, ſi eſt facta poſt extrau.ſe.rec.Pij V. quę incipit, [Cũ onus,] quę vr̃ requirere, vt ſolutio totius precij cẽſus cõſtituendi ſoluatur in pecunia numerata ipſo tp̃e, quo cõſtituitur,

A quamuis diſputando forte teneri poſſet non probari hoc efficaciter ibi, vt in comm.de vſur. a innuauimus ponderando, quod non dicit, [pecunia numerata ſoluta,] ſed ſolum, [pecunia numerata,] & ꝙ dicit non poſſe totũ precium ſolui antea, ſignificãdo quod pars precij poteſt ſolui, ſed quia quidquid verba ſonent, videtur mens auctoris fuiſſe, vt totum precium in pecunia numerata ſoluatur tempore conſtitutionis, puto eſſe verum quod dixi.

2 Secundo rñdeo, quod conſtitutio cenſus ante pdictam extrauagantẽ facta valet, ſi precium fuit cõſtitutũ in pecunia numerata, licet ſolutio facta fuiſſet in alia pecunia, vel re, quæ non eſſet numerata pecunia. Tum quia extrauagãs illa quoad hoc ius nouum inducit, & ita non ſe extendit ad pręterita. b Tum

B quia videtur quoad hoc valde rigoroſa, & quadantenus contrauemens ęquitati, quę apud oẽs videtur dictare, pinguiorem eſſe ſolutionem, vno, duobus, vel tribus annis anticipatam, qua fruitus eſt venditor cenſus ſine vllo cenſu, & intereſſe, quam eiuſdem quantitatis ſolutionem tempore conſtitutionis, qua neſciterat, & quo modo ſit fruiturus. Tum quia innumeri cõtractus venditionis cenſuum fuerunt facti ante prædictam conſtitutionem tam in his partibus, quam alibi, in quibus ſeruatum eſt quidem, vt precium conſtitueretur in pecunia numerata, quia id de ſubſtantia, & eſſentia eſt emptionis, non tamen quod ſolueretur in ea, & articulo conſtitutionis, quod eſt de forma ac-

C cidentali, & ita oporteret illos iudicare vſurarios, qđ eſſet longè alieniſſimum, & abſurdiſſimum à ratione prædicta contractus emptionis. Tum quia ex neutra extrauaganti Martini V. & Calixti III. colligitur, qđ ſit neceſſarium, ꝙ ſolutio fiat in pecunia numerata, licet prima magis id inſinuare videatur, vnde nec Illuſtriſsimus Toletanus in ſumma Cõciliorum poſuit eã inter ſex conditiones, quas ex eis colligit, neq; ego inter octo, quas ante ipſum collegerã, dum Salmanticę extrauagantes illas pręlegerẽ, & poſtea in ca.1. c quamuis ambo collegerimus, quod preciũ debet cõſtitui numerata pecunia, & ꝙ totũ debet ſolui, ideſt eſſe ſolutum, à tp̃e cõſtitutionis, ſed aliud eſſe, quod precium totum debeat conſtitui in pecunia numera-

D ta, & quod totum debeat ſolui, & aliud eſt, quòd totum debeat conſtitui, & ſolui in pecunia numerata.

3 Tum quia extrauagantes prædictæ, quatenus loquuntur de pecunia numerata, videntur id facere ad ſignificandum, quod is contractus debet iuſtificari ex natura contractus emptionis, qualis non poteſt eſſe, niſi precium conſtituatur in numerata pecunia, vt eſt textus irrefragabilis in §. [item precium.] d Poteſt autem ſolui in alia re, quam in numerata pecunia, quod quotidie fit iure quidem per le. [precij.] e cuius ſummaria tam Salyceti, quam Baldi, habent in effectu, quod contractus emptionis non irritatur, nec definit eſſe talis, eo quòd ſolutio fiat in pecoribus, vel alia re, quam numerata pecunia, & gloſſa ipſius reſpondens ad dictum, §. [item precium,] f

E ſic ait, [poteſt autem ſolui in alia re, quam in numerata pecunia.] quod quotidie fit, & iure quidem, per dictam l. [precij.] in hoc clariſsimam, quæ habet precium debere conſtitui in numerata pecunia quo ad conuentionem, ſed non quoad ſolutionem, quæ volenti venditori poteſt fieri in alia re, quod ipſum paulo

ALLEGATIONES.

a ſuper cap.1.14.q.3 num.88. b cap.2.& cap.fin. de conſt. c notab.11.14.quæ.3. d inſtit.de empt. e cap de reſcin. vend. f inſtit.de empt.

paulo latius dicunt ibi Baldus,& Salicetus,& Angelus a vbi Iason b id admonuit, & totus orbis hoc seruat,quod nō satis aduerterūt quidā doctiss. Theologi,qui nullā differentiā constituerunt inter conuētionem de precio,& solutionē eius,cū tñ de essentia, & substātia,& forma emptionis sit, vt precium constituatur in numerata pecunia, de accidentali vero, & voluntaria,vt solutio fiat in illa,vel alia re,quæ credi tori placuerit. Tum deniq;,quod præfatæ extrauagātes Pontificum non damnāt emptiones censuum aliter,quam ibi dr,vt fiant,initas,sed solum approbant illas,de quibus fuerunt prædicti Papæ consulti,vt palam est,ideo videntur reliquisse alias,quæ secundum naturam iustæ emptionis erant licitæ,in suo bono statu. At emptio census constituto precio in pecunia numerata,soluto etiam ante in alijs rebus æstimatis illa quantitate, est iusta, immo iustior eo respectu, quo venditor maiore tempore fruitur precio,ergo,&c.ӕt. Ob quæ arbitror hanc partem esse veriorem. Salua quæ iustior fuerit sententia.

ALLEGATIONES.

a in d. §.item precium. b in addit. ad Portium.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem certo precio conuertendo in annuos census, si relinquat illud penes emptorem obligantem se pro rata retenti precij dictum censum soluere, committit vsuram, nisi aliunde excusetur.*

2 *Emptor rei emptæ fructus percipiens etiam antequam precium persoluat,non teneretur ad vsuras precij non soluti de iure Canonico, post moram autem tenetur ratione fructuum perceptorum.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam vendidit domum alteri,pacto interposito,vt de precio emeretur annuus census ad rationem decem, vel nouem pro cētenario., soluta precij parte reliquam partē emptor retinuit, promittens venditori se pro retēto precio soluturum præfatam censuum rationem, venditori id placuit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod casus propositus duos contractus continet, quorum prior est emptionis, & posterior promissio emptoris de soluendo censum pro parte precij, quod debeat ad rationem decem, vel nouem pro centum.

De posteriore aūt, an sit vsurarius, videntur esse magnæ quæstiones. Pro parte namq; negante facit l. [curabit] a quatenus secundum Bald.& Salicetum habet, quod emptor, qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vsuras precij non soluti. Secundo,ꝙ accipere vsuram, seu aliquid vltra sortem pro interesse, etiam lucri cessantis,licitum est, iuxta glossam receptam, b & in casu proposito videntur capi illa nouem, vel decem annua pro interesse lucri cessantis.

Pro parte vero affirmante facit primo,ꝙ de æquipollentibus idem est iudicium, c & quod æquipollere videntur hæc duo, emere prædiū centū, & solutis decē retinere nonaginta, soluendo nouē annua, donec illa nonaginta soluat, & accipere ab alio mutuo nonaginta,& soluere nouem annua,donec illa nonaginta reddat. At palā est hoc posterius esse vsurariū, ergo & prius est tale. Secūdo, quod accipere aliquid pro dilatione solutionis est vsurarium,vt probat prędictum c.[cōsuluit.] & nos post alios tradimus latius in comm. de vsur. d & in casu proposito vēditor accipit aliquid vltra sortē principalem ab emptore, eo quòd dat ei dilationem cōstituendi cēsum annuum pro parte precij non soluti,ergo vsuram admittit.

2 Non obstant opposita, non primum, quia illa le. [curabit,] vel non est seruanda iure canonico, vel est intelligenda de interesse fructuum, quos percipit emptor post moram nondum soluto precio. Ad secundum respondetur concedendo, quod licet accipere aliquid vltra sortem pro interesse etiam lucri cessantis,negando tamen, quod in casu proposito dicatur capi pro illo, nulla enim fit mentio de domo empta, an esset locabilis, nec quanti posset locari,neque an inueniretur census emendus,nec alia,quæ requiruntur ad capiendum interesse lucri cessantis, attamen promittitur certum lucrum annuum. Quare mea sententia is contractus posterior,pro vt proponitur,vsurarius est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. de actionibus empti. b in cap. conquestus,de vsur. c leg. final. ff. mand. d capit. si fœneraueris 14. quæstion. 3. à numer. 3. in 26.

SVMMARIVM.

Mercator qui plura exercuit mercimonia, quæ vix sine fraude exerceri possunt,reputet apud se, vt potest omnia, & verisimilem quantitatem damni restituat, & primo certa certis, deinde incerta pauperibus. 1

Mutuans frumentum sibi restituendum post messem,modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius,non peccat, licet speret quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conseruetur. 2

Societas contracta ad lucrum, & dannum, cum pacto, quod liceret ponenti operam loco fructuum seu lucri soluere certum interesse, licita est,modo ponens pecunias ita illas posuerit, vt starent eius periculo. 3

Gabellam fraudantes, & sub nomine suo permittentes fraudari,an obligentur restituere remissiue. 4

Census ante Pium Quintum, partim pecunia, partim alys bonis certo precio æstimatis emebantur. 5

Pœna restituendæ sortis in casu moræ soluendi censum ante bullam Quinti, apponi, & peti poterat. 6

Emens rem tanquam suppositam alicui censui, de quo tamen an iure subsistat dubitatur,non potest propria autoritate spoliare existentem in possessione exigendi, potest tamen velle,vt de illius iustitia agatur, nisi vendens in venditione rem dicto oneri supposuisset. 7

Precium census redimibilis incertum, irredimibilis vero videntur esse viginti pro vno. 8

Societate finita, ob moram soluendi sortem nihil capiendum,nisi damnum quod ei inde prouenit. 9

Societas officiorum cū reuocatur, possunt fructus decursi conuerti in sortem, & augeri societas. 10

Societas super officio non potest iniri vltra valorem officij, & capere fructus ex re quæ non parit, est contra ius naturæ,nec tolerantia Papæ,quæ est solum permissiua, & non approbatiua,excusat. 11

Vendens vineam tanquam liberam ei qui scit eam non esse talem,coram Deo non teneretur de euictione. 12

Vendi non potest res,dilata solutione in certum tempus, plus quam nunc valeat,nisi quando vendens erat in dictum tempus seruaturus,dubitaturque an illo tempore res sit pluris vel minoris valitura, & num. 14. 13

CONSILIVM XV.

PRimum dubium est. Quidam, qui longo tempore exercuit nōnulla mercimonia diuersi generis, cum

cum tamen omnia mercimoniorum genera uix sine peccato exerceri possent, & propterea ipse potuit acquisiuisse aliqua illicite, nescit tamen quantitatem. Pro illorum emendatione quid agendum est, ut suæ conscientiæ consulatur?

Secundum. Est solitum in quodam loco, quando mutuantur frumenta, quod mutuo recipientes, quando illa restituunt, reddant meliora, si licet recipere dictam meliorationem?

Tertium. Fuit contracta societas super mercimonijs cum pacto inter socios de stãdo lucro, & damno, uel ꝙ illi qui recipiebant pecunias, soluerent certum interesse conuentum illi, qui pecunias habebat, & dicti socij soluerunt illi interesse licet non tantum, quãtum conuenerant, asserentes se uelle etiam pro maiori eorum commodo magis de interesse soluere, quam reddere computa, & rationes dictæ societatis. Dubitatur, si licuit recipere dictum interesse.

Quartum. Fraus gabellæ aliquando facta est pro bonis fraudantis, & etiam, ab alijs sub nomine illius, absque eo tamen, quod ipse participaret de aliquo lucro, propter dictam fraudem, si tenetur ad restitutionem aliquam, & cui.

Quintum. Census iniri, & constitui solebant ante constitutionem Pij V. partim cum precio, partim uerò mediantibus bonis stabilibus æstimatis ab ipsis partibus, si liciti sunt?

Sextum. Ante dictam constitutionem Pij V. census fiebant cum multis pactis, & inter alia, quod in casu morositatis non soluentis dictum annuum cẽsum, posset ille compelli ad restitutionem sortis principalis. An uigore dicti pacti compelli potuerunt censuarij ad restitutionem dictæ sortis principalis, propter quod natæ sunt lites, & damna? an eorum ratio habenda sit, & quæ?

Septimum. Domus empta fuit cum onere certi cẽsus, sed dubitauit emptor dictæ domus, ꝙ huiusmodi cẽsus esset indebitus, & usurpatus super dicta domo, & propterea illũ recusauit soluere, nisi ostenderetur, ꝙ dicta domus esset dicto censui obligata. Si licet?

Octauum. Item si ante constitutionem Pij V. fuit licita exactio census ad 10. pro 100. & etiam post dictam constitutionem?

Nonum. Initis societatibus super officijs illisque extinctis, si licuit recipere eosdẽ fructus, aut aliquod utile, facta omni diligentia de recuperanda sorte principali, quam debitor morosus nõ soluit, & aliqñ non est facta tanta diligentia, quanta potuit, si debentur dicti fructus post disdictam, & quanti?

Decimum. Quandoque dictæ societatis renouantur in quibus connumerantur fructus, & interesse decursi ab illa disdicta. An sit licitum?

Vndecimum. Fiunt societates super officijs, super quibus dantur pecuniæ cum participatione fructuũ dictorum officiorum, ad rationem 11. & 12. pro 100. super periculo uitæ ipsius dantis, uel alterius nominati, & dictæ societates fiunt ad certum tempus duraturæ, & ut plurimum conueniunt officiales, qui habent eorum officia quasi locatitia pro similibus societatibus faciendis, & pro diuersis etiam innumeris alijs societatibus obligata longè ultra quam ualeant dicta officia, & longè plus quam fructus reddant, ut recognoscant bonam fidem, & currunt dictæ societates periculo uitæ eius, qui dat pec. An licet, stante etiam licentia, & tolerantia Papæ?

Duodecimum. Est uendita uinea ad instantiam unius creditoris per uiam Curiæ, & cũ onere certæ rñsionis, emptor dictæ uineæ quærebat uendere alteri,

A & cedere iuri, & iste alter sciebat de dicto onere rñsionis, q̃ tamen venditio, seu cessio effectu caruit, & ideo ad instantiam eiusdem creditoris fuit de nouo dicta res subhastata, & vendita cum assertione, ꝙ res vendebatur libera pro quanto intelligebat, & ꝙ emptor de eo se informaret, vnde ille, qui volebat primo emere ab illo primo emptore, emit vigore istius venditionis secundæ, & subhastationis, factæ ab illo creditore, seu iudice ad illius instantiam vendentis, & super vinea fuit detectum postea onus, propter ꝙ ille, qui vendidit, cogitur cauere de euictione, ex eo, ꝙ in secunda venditione expressit dictam vineam esse liberam, vbi tamẽ prius dixit esse grauatam. Quæritur an in foro cõscientiæ dictus emptor teneatur, ex quo
B de dicta responsione habuit notitiam ante dictam secundam venditionem factam?

Decimumtertium. An sit licitum vendere rem maiori precio ad tempus, quam quòd tunc in pecun. numerata vendi possit, propter dilatam dilationem temporis, & si non licet, an debeat haberi aliqua ratio dicti precij propter dilatam dilationem?

Decimumquartum, & si venditur frumentum, aut vinum pro precio, quo communiter tali tempore valebit, & pecuniam exiget, an liceat?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdeo, ꝙ is, qui varia mercimonia exercuit, debebit secũ reputare vsq; ad quantam quantitatem verisimilẽ proximi nocuit, & si potest meminisse quantum aliquib. certis personis nocuerit, restituere eisdem. a & si nõ
C potest ad memoriam reuocare quantũ aliquibus certis personis nocuerit, vel meminerit, ꝙ alijs nocuit, sed non recordatur, debet bona fide reputare quantum plus, vel minus potuit nocuisse eo modo, vt restituere teneatur, & restituere illud pauperibus, vel impendere in alia opera pia, iux. tex. & gloss. b

2 AD SECVNDAM, ꝙ si expresse, vel tacitè cõueniatur, vel cõsuetudo habeat, ꝙ mutuarius reddat melius frumentũ, quam accepit, peccat mutuans, & tenetur restituere illud plus, ꝙ accepit, c sed si non fiat conuentio, nec consuetudo obligat ad reddendũ melius, sed contingit, ꝙ cum teneatur reddere idẽ in spẽ, reddit melius frumentũ, eo ꝙ est sanius, vel nouius ad cõseruandũ aptius, nõ peccat accipiendo, nec
D tenetur restituere, et si minus principaliter motus fuerit ad mutuandum frumentum, ꝙ reciperet melius, ea tamen mente, ꝙ contentus foret restitutione frumenti æquè boni, nec peteret amplius, neque conquereretur, quoniam spes illa minus principalis non facit motuum vsurarium, iuxt. gloss. receptam. d

3 AD TERTIAM, respondeo, quòd, si supradicta societas erat vera, ita quod capitale non maneret saluum conferenti pecuniam, imò si perderetur, periret illi, & non alijs socijs, satis licita esset: si autem capitale, seu sors principalis debeat salua reddi conferenti, non esset licita, per ea quæ nos post alios scribimus in Manual. e

4 AD QVARTAM respondeo, primo, quòd
E eius decisio pendet à decisione illius grauissimæ quæstionis. An gabella possit salua conscientia fraudari ab eo, qui se subijcit pœnæ impositæ fraudanti, si damnatus fuerit in foro exteriori. Secundo, quòd ad eius decisionem præmisimus, & considerauimus altiora, & plura, quam qui ante nos eam tractarunt, in

ALLEGATIONES.

a Arg. cap. ea te. de iureiur. b cap cum tu. de vsur.
c Arg. cap. 1 & 2. 14 quæst. 3. d in cap. consuluit, de vsur.
e cap. 17. numer. 251.

in dicto Manu. a ex quibus diligens lector poterit colligere vtriusq; decisionem, quamuis ea non sine causa ibi est obnubilata.

5 AD QVINTAM respõdeo, quòd census impositi ante extrauagantē. Pij V. non desinunt esse liciti, propterea quod pars precij fuisset soluta in pecunia numerata, & pars in alijs iustè æstimatis, si alia necessaria fuerunt seruata, quoniam ante illam precium census poterat solui in alijs bonis, quam pecunia numerata, imò & remittendo debitum à venditore soluendum emptori, cum finis extrauag. prædictæ habeat, non esse illi locum in censib. ante illam constitutis, vt per eius tenorem patet.

6 AD SEXTAM rñdeo, ꝙ ante prædictā Pij V. constitutionē iustè poterat apponi pęna restitutionis sortis in casu contractæ moræ soluendi censum, & ita peti potuit, & potest restitutio prædictæ sortis post contractam moram, imò & impensæ, & damna ob illam litem consequuta deberentur à tali moroso, eo modo quo in alijs litibus debentur ab iniusto litigante, per not. in cap. [finem litibus.] b.

7 AD SEPTIMAM respondeo, primo, ꝙ si ille, cui deberi censum in instrumento emptionis dr̃, est in possessione accipiendi censum, non licet negare illius solutionem, quia esset priuare ipsum auctoritate propria, quod non licet. c Secundo, quòd, si non esset in possessione percipiendi illum, nec spoliatus ab ea, nec fuit mens venditoris obligare emētem ad plusquam ipse debebat, ponderanda essent verba instrumenti, an per ea satis probaretur census ille impositus contra ementem, & si satis probaretur, non liceret negare, & si non probaretur satis, posset negare solutionem, quia possessor in dubio non tenetur id quod possidet indiscussum dimittere. d

8 AD OCTAVAM respondeo, quod Pius V. nō statuit quantitatem precij dandi pro censu, & ita nō est definitum, quod sit iustum precium census redimibilis, licet pro censu irredimibili videatur dari debere ad rationes 20. pro vno, e & ita secundum varias terras carius est precium census redimibilis, vt nos latius diximus in commentario prædictæ extrauag.

9 AD NONAM respondeo, ꝙ non videtur licere socio conferenti pecuniam, capere aliquid vltra sortē post disdictam, siue post recessum à societate, pro tēpore post illum recessum currente, quia iam cessat societas, & periculum perdendi sortem, ratione quorū poterat accipere aliquid vltra sortem, & causa cessante cessat effectus. f Nec obstat, quòd socius sit in mora soluendi. Tum quia mora non reddendi mutuū non inducit ius petendi aliquid vltra sortem. g Tū quia per aliam actionem, vel officium iudicis poterit recuperare dāna, vel impensas. Tenetur tamen ultra sortem reddere damnum, quod dedit, eo modo, quē singulariter ait Sanct. Thom. receptus, quem h in alio consilio referimus.

10 AD DECIMAM respondeo primo, quòd nō satis intelligo quæstionem. Secundo, quòd si mens quærentis est, an liceat post disdictam renouare societatē, & ꝙ quantitas ad quam ascendunt fructus quęsiti ex priori societate, ponatur in societate. Rñdeo, ꝙ non video cur non liceat, cum liceret ei pecuniam ex priori societate extractam cum reliqua lucrifacta ponere in societate penes alium. i

11 AD VNDECIMAM respondeo, ꝙ contra ius naturale vr̃, vt cōtrahatur societas super lucro officij, ꝙ sperat officialis, vltra valorem, quē valet ipsi officia, li officiū suū, super cuius fructib. cōtrahitur societas, per ea quę in ca. [si fęneraueris.] K dū ea rõne pro-

F bamus iure naturali prohiberi vsuram, eo ꝙ ex re, q; non parit quæritur partus, & tolerantia Papæ, qui solum permittit, & non approbat actum, non facit eum licitum, iux. gl. celebrem, l & licet periculum mortis possit iustificare contractum donationis, vel alium de se licitum, factum cum cōditione, vt dans pecuniā perdat illā, si moriatur intra illud, aut illud tēpus, nō tamen potest iustificare contractum de se illicitum, qualis est societas super re infructuosa. m

12 AD DVODECIMAM respondeo, ꝙ in eius propositionis linea pen. videtur positum verbum [emptor] pro verbo, [venditor.] Secundo, quòd in casu proposito venditor non tenetur in foro conscientiæ ipsi emptori pro responsione, quia emptor sciebat illam deberi à vendente vineam. n

G

13 AD DECIMAMTERTIAM respondeo, ꝙ qui vendit rem carius iusto precio propter dilationē datam ad soluendum, admittit peccatum vsuræ, nisi dubium esset, an res vendita pluris valitura sit tempore solutionis, & venditor seruaturus esset illam vsque ad illud tempus, iux. cap. [in ciuitate.] o vt nos declaramus in dicto Manual. p

14 AD DECIMAMQVARTAM respondeo, ꝙ licet vendere rem pluris, quam valeat tempore venditionis, dilata solutione, concurrentibus duobus alterum, ꝙ ipse venditor volebat seruare rem vendendam vsque ad tempus solutionis faciendæ, alterum, quòd esset dubium, an tempore solutionis valeret illa res plus, vel minus, quam precium constitutum, casus est in dict. capit. fin. q & resolutio communis in dict. cap. [in ciuitate.] Salua, &cæt.

H

ALLEGATIONES.

a cap. 17. à nu. 202. b De dolo contuma. & in toto tit. de calumn. & C. de pęna temere litig. c Toto tit. de rest. spol. in l. si dederit, ff. de iu. d l. illud, ff. de pet. hær. e arg. gl. communiter rece. in auth. perpetuæ, C. de sacrosanct. eccles. f cap. cum cessante, de appel. g cap. consuluit de vsur. h in 2. 2. q. 62. art. 4. i arg. l. illud, ff. ad l. Aquil. K 14. q. 3. l c. denique 4. dist. m arg. c. cum Pau. 1 q. 1. n per l. 2. §. venditor sub fi. ff. de act. empt. o iuncto cap. de vsur. p ca. 17. num. 206. & 210. q de vsur.

SVMMARIVM.

I *Census empti precium debet solui in pecunia numerata.* 1
Census impositio, cum pacto ut etiam re censuaria perempta solui debeat, uel ne illa alienari possit, uel ea alienata censuarius non soluente emptore censum soluere teneatur, & non soluendo puniatur, usuraria iudicanda, & ad formam bullæ Pij V. reducenda nu. 2. 2

CONSILIVM XVI.

D Gaspar debebat August. quandam pecuniæ summam, & ann. 1568. mense Maij conuenerunt inter se, vt Gaspar venderet ei censum redimibilem super sua domo, ad rationem octo pro centum, cum pactis, & conditionibus, vt Gaspar teneatur illum soluere, etiam quomodocunque K pereat domus ipsa, & quòd non possit illam vendere in præiudicium Augustini, & quòd in casu venditionis, si emptor non soluerit censum, remaneat Gaspar obligatus ad illum soluendum, & quòd non soluens tempore statuto, incurrat talem pœnā. Quæritur an huiusmodi contractus sit validus?

Respondetur primo, agere me gratias DD. consulentibus, quòd meo dignantur stare iudicio, quod vt è vultu Dei prodeat, oro ipsum omnipotentissimum, & maximum.

1 Secundo,

1 Secundo, quòd fęl. record. Pius V. edidit extraua. cuius initium est, [Cum onus,] circiter duobus mensibus antequam fieret is, de quo quæritur contractus cēsiticus: per quam determinauit, omnem contractum censiticum aliter, vel in alia forma factum, præsumendum esse fęneratitium. Et quòd is contractus non fuit factus secundum illius formam. Primo quidem, quia pretium census per eum impositi, & venditi D. Gaspari prædicto à D. Augustino non fuit solutum in pecunia numerata, quia pro eius pretio fuerunt accepta in solutum multa, quæ debebat Augustinus ipsi Gaspari, vt in eodem contractu expresse dicitur, & pręfata extrauag. statuit ne aliter vllus census constitui possit.

2 Secundo, quòd per contractum prædictus Augustinus venditor census obligat se ad eum soluendum, quomodocunque etiam casu fortuito res ipsa immobilis, super qua imponitur census pereat, quòd est expresse cōtra prædictam extrau. Tertio, quod per hunc contractum conuenerunt partes, ne bona, super quibus imponebatur census vllatenus vendi, vel alienari possent, quòd prædicta extrauagan. prohibet fieri. Nec prædicti contrahentes videntur excusari posse allegando, ꝙ non fuit prohibita simpliciter omnis alienatio, sed tantum illa quæ fieret in præiudicium census impositi. Tum quia vix fieri potest, vt illa sine præiudicio aliquo fieri queat, si res satis introspiciatur, cū persona, quæ solutura est censum, mutetur, & ipse opponere possit aliquas exceptiones peremptorias, vel dilatorias, quas non opposuisset, nec potuisset opponere impositor, & venditor eius. Tum quia videtur emptori census tolli ius præferendi se in emendo illam rem pro eodem pretio, quod extrauagans prædicta illi cōcedit. Quarto, quòd prædictus Augustinus remansit obligatus ad soluendum censum, si is in quem res censui supposita alienaretur, non solueret illum, quod est contra prædictam extrauag. vel mentem conditoris eius, qui voluit, ne qui imposuit censum, si vēderentur bona super quibus poneretur ille, solueret amplius illum. Quinto, quòd per hunc contractum remansit pręfatus Augustinus obligatus ad soluendum censum, etiam re supposita illi perempta, & extrauag. prædicta statuit, vt re etiam pro parte pereunte, pars quoque census periret. Sexto, quòd extrauagan. prædicta præcipit, ne vllam pœnam ipso iure incurrat venditor census, eo quod non soluat tempore statuto, & per hunc contractum imponitur pœna grauissima perdendi ipso iure multa, vt ex ipso apparet.

Tertio principaliter respondeo, quòd ex prædictis infertur pręfatos DD. consulentes rectè facturos, si pręd ictum contractum in iuridicam formam reformauerint, antequam iudex vllus contra illos processerit, imponendo eis crimen vsuræ. Tum quia etiam iure communi antiquiore prædictæ extrauagan. malè contraxerunt, ponendo secundam, tertiam, & quartam conditiones, vt satis colligitur ex his quæ scribimus in commentario de vsuris, a vbi ponimus prædictam extrauagant. multis glossis, & quæstionibus ornatam. Salua, & cætera.

ALLEGATIO.

a Super capitul. si fœnerau eris 14. quæstione. 3. numer. 69. & not. 22. vsque in finem.

SVMMARIVM.

1 *Census redimibilis positus super re immobili, cum pacto, quod si incapax inueniatur, censeatur positus ad electionem emptoris super omnibus bonis constituentis,* A *est contrarius extrauagan. Pij Quinti, & illius menti, & etiam contra iura prohibētia vsuram palliatam, numer. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN qui emit censum redimibilem constitutū super re immobili suis finibus designata, cum pacto, quod si inuenta fuerit incapax talis census, censeatur impositus generaliter super omnibus bonis constituentis ad electionem emptoris, sit censendus vsurarius, extante maximè extrauagante Pij V.

1 Respondeo primo, quòd in terris, in quibus est recepta prædicta extrauagans, de rigore iuris censendus B est prędictus census positus contra illam, aut certè eius mentem, & in fraudem eius, quod idem est, a & in foro exteriori videtur iudicandus vsurarius, per ea quæ nos adnotauimus in comment. de vsur. b

Secundo, quòd punctus, & iugulum huius quęstionis propositæ videtur esse, an hæc præsumptio vsurariæ prauitatis, quam inducit prædictum pactum assecurationis, tollatur ex eo, quòd plus quam illud adijceretur, principaliter fuit, constitutus census in re certa limitibus suis designata. Nam pro parte affirmante facit, quod non refert, quod de æquipollentib. fiat, c & quod adiectio prædicti pacti, quod si res immobilis su- C per qua fuit constitutus census inueniretur incapax ad constituendum illum super ea, censeretur impositus super omnibus alijs bonis constituentis ad electionem emptoris, videtur æquipollere, & non plus operari, quam cautio, vel fideiussio, qua promitteretur habilitas, & capacitas rei, super qua imponebatur census.

2 Sed pro contraria parte facit, quod non sunt illa æquipollentia. Tū quia longe maioris effectus est translatio census de vna re in aliam, præsertim incertam, & eligendam ab emptore, quam sit cautio, vel fideiussio, qua promittitur assecuratio capacitatis rei, super qua census imponitur. Tum quia illa cautio non operatur plus, quam cautio de euictione. Tum quia multo securior fit emptor census per illud, quam per hoc, vt pa- D lam est. Tum quia præstatio prædictæ cautionis non est contra mentem extrauagan. quæ fuit facere participem periculi perdendi censum emptorem sicut emptor prædij participat periculo perdendi illud casu aliquo casmatis, belli, vel alterius generis perditionis: imò est secundum mentem eiusdem, quæ voluit, vt tan diu securus esset census, quandiu securum esset prædium, & non vltra; Tum quia per adiectionem prædicti pacti securitatis, alteratur multum, & notabiliter modus constituendi censum: per quam alterationem fit, vt alio modo, quam ordinato per illam extrauagantem contrahatur census, & extrauagans prædicta expresse statuit, quod contractus, per quem constituitur census alio modo, quam per illam ordinario, censeatur vsurarius. Tum quia per adiectionem prædicti E pacti videtur creari actio quædam personalis contra constituentem censum, ita quod possit ab eo peti census etiam perdita re, super qua fuit impositus, cum tamen extrauagans solum intendat, vt contrahatur actio realis contra possidentem rem ipsam censuariam, quicunque sit ille, & non contra vendentem illum, si res

ALLEGATIONES.

a cap. penult. de reg. iur. lib 6. b Super d. extrauag. gloss. 2. numer. 86. & in quæstion. 25. 26. 27. 28. 29. 46.
c leg. fin. ff. manda.

si res illa pereat, vel ipse desinat eam possidere, & nos F probamus contra Sotum, & Couarruuiam, non posse constitui censum super persona, ita vt actio personalis nascatur contra constituentem illum. Tum denique, quia per adiectionem huiusmodi pacti aperiretur via tacitis ad exercendas vsuras: quoniam fere tam facile inueniet quis emptorem census cum huiusmodi pactione, ac inueniret mutuātē sub vsuris, si id facere liceret, & quasi tā securè posset quis emere censum cū hac pactione, ac mutuando pro vsura sine illo pacto. Per quę omnia proculdubio puto huiusmodi contractum esse contra prædictam extrauagantem, & mentem eius, imò etiam contra ipsa iura communia, non solum vetantia vsurā formalem, quę fit mutuo formali, sed etiam virtualem, siue tacitam quæ illi ęquipollet, iux. c. [in ciuitate.] a G

ALLEGATIO.

a De vsuris, & cap. ill. not. de pig. & cap. ad nostram empt.

SVMMARIVM.

1 *Census emptio non vitiatur: eo quod nulla habeatur ratio valoris rei super qua imponitur, modo sit immobilis, valens quotannis tantam, vel maiorem quantitatem redituum, quam est census impositus: eius vero pretium non est determinatum iure, sed varium pro diuersitate regionis, numer.* 2 *potestque conueniri vt detur fideiussor, quod census potuit super dicta re imponi, sicut secundum morem regionis a venditore rerum præstari solet cautio de euictione, cui hac similis est, numer, 3. sed non quod census statuto tempore soluetur, numer. 5. nec potest conueniri, vt soluatur ante finem anni, nisi ibi sit mos, quod pensiones ante soluantur, numer. 4.*

CONSILIVM XVIII.

QVAERITVR, an emptioni census annui perpetui sexdecim per 200 possit adijci fideiussor de soluendo censu termino stato, & quòd vēdens potuit imponere illum prędio censuario: nulla consideratione particulari habita de valore prædij, super quo imponitur census, & quòd dimidium census, soluatur singulo semestri.

1 Respondeo primo, quòd nullo iure communi, nec nouo extrauagantis Pij V. est necessaria inquisitio de valore prædij censuarij, sed satis est quod illud sit res immobilis, & quod verè reddere possit quotannis, tātam, vel maiorem quantitatem redituum, quam sit census impositus ei, per ea quæ nos addimus illi extra. a

2 Secundo, quòd nullo iure antiquo, nec nouo illius extrauagantis definitur iustum pretium census annui, quod secundum varietatem regionum varium esse b ostendimus, testando, quod in Aragonia centum soluuntur pro quinque, & in Nauarra sex, & in Castella pro septem centum, & aliquando amplius, & in aliquot partibus Galliæ pro decem, & etiam in Germania, vt significant extrauagan. c & in Vrbe vidimus solui pro nouem: & ita si mos illius regionis habet, vt octo emantur per centum, iustum reputabitur pretiū.

3 Tertio, quòd arbitror iustè posse dari fideiussorem à venditore, quod potuit vendere illum, & quod est bene impositus. Tum, quia de natura venditionis est, vt venditor teneatur de euictione, & non videtur voluisse auctor eius tollere illa, quæ sunt emptioni naturalia, qualis est euictio iuxta text. adiuncta gloss. d Tum quia secundum morem regionis, in qua contrahitur, est danda cautio de euictione. e Tum quia expressio eius, quod tacitè inest, nihil nocet, f & in emptione venditor tenetur tacitè de euictione, vt prædictum est.

4 Quarto, quòd nullo iure antiquo, nec nouo extrauagan. prædictæ præscribitur tempus, quo census huiusmodi debeat solui: sed videtur, quod est soluendus tempore quo pensio: illa vero soluenda est tēpore, quo inter partes conuenit, secundum gloss. recept. g & si nihil conuenit, more regionis, secundum eandem gloss. & Barthol. h & si nec vllus mos regionis est, in fine anni, secundum eandem gloss. & Barthol. Quibus videtur consequens, quod si dimidium pensionis est soluendum in fine semestris, & consequenter dimidium census est soluendum in eo, potest adijci pactum de soluēdo dimidium census in fine semestris. Sed dubium est, an partes conuenire possint, vt huiusmodi census soluatur prius, quam mos regionis habeat, & puto quòd non: quia per præfatam extrauagan. vetantur omnia pacta, quibus venditor census grauatur vltra ius commune. At iure communi, si nihil actum est, nec more regionis aliud statuitur census videtur soluendus in fine anni, vt pensio soluenda est, per supradicta. ergo videtur grauari venditor per pactum de soluendo dimidio in fine semestris.

5 Quinto, quòd datio fideiussoris de soluendo censu tempore debito videtur esse aliquod grauamen venditori census, qui nullo iure communi tenetur ad dandum illum fideiussorem: cui videtur consequens, tale pactum non posse adijci, quia videtur esse contra prę- H fatam extrauagantem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In eius comment. quem edimus in trac. de vsu. super cap. 1. 14. quæst. 3. b in d. comment. c 1. & 2. de empt. d in d. l. pacta conuenta. ff. de contrah. empt. & in l. 1. de euic. e l. si fundus ff. de euic. f Leg. 3. ff. de l. 1. capit. significasti. de electio. g l. ædem. C. de locat. h ibidem.

SVMMARIVM.

Census si ematur cum pacto, vt soluatur liber ab onere, & gabella, quæ de iure ad emptorem spectat, vel vt soluatur secundum, formam obligationis Cameralis, est contra extrauagantem Pij V. 1

Generale pactum, & mandatum intelligendum de ijs quæ licitè fieri possunt, & ita vt excludat delictum. 2

I

CONSILIVM XIX.

AN census constitutus super aliquo prædio certo, & finibus rectè designato, cum conditione, vt soluatur liber ab omni onere, impositione gabella, & vectigali, sit contra formam extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate ab onere soluendi impositionem, & gabellas, seu vectigalia, quæ iure communi deberet per emptorem adimpleri, est contra formam extrauagantis Pij Quinti. Tum quia per prædictam extrauag. K vetantur pacta, per quæ venditor census obligatur ad aliquid, ad quod iure communi non tenetur, præter quam ad solutionem census, & per prædictam conuentionem obligatur venditor ad soluendum impositionem, gabellas, & vectigalia, quæ soluere deberet emptor. Tum quia venditio census cum obligatione ad soluendum illum in forma Cameræ nō valet, vt tradimus nos in comment. de vsuris. a

Secundo,

ALLEGATIO.

a quæst. 21. super prædictam extrauag numer. 116.

Secundo, quòd si contrahentes intellexerunt de libertate in soluendis oneribus, quæ deberet venditor census propter prædium, super quo vendebat illum, vel ob aliquid aliud, non est contra formam, neque mentem extrauagantis prædictæ, quia per illud pactum non obligatur ipse ad aliud, quam ad id, ad quod iure tenetur.

2 Tertio, quòd in dubio videtur præsumendum eos intellexisse secundo modo, quia in dubio non est præsumendum delictum. a Tum, quia mandatum generale ad aliquid faciendum, est intelligendum de eo, quòd potest fieri licitè, & non est attendendum ad id, quod potest illicite fieri. b

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reg. iur. & l. merito. ff. pro socio. b l. si procuraror. ff. de cond. inde. cap. 1. de iureiu. l. 6. cum similibus.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est, si do tibi irreuocabiliter scuta ducenta, vt certum quid annuum mihi, quo ad vixero, des; quia nõ est mutuum, sine quo non est vsura.*

3 *Aequalitas dati, & recepti requiritur etiam in contractibus innominatis, do, vt des, vel facias: an in sponsionibus non ita exactè requiritur, num. 3.*

4 *Annua præstatio vitalitia, ad hoc, vt sit iusta, debet, ita computari, vt tot sint præstationes annuæ, quot præsumitur vitam duraturam, computato etiam periculo, quod citius forte morietur æquipollens ei pro dicta præstatione recipitur.*

CONSILIVM XX.

DEDIT Maria ætatis 50. annorum, & post longas infirmitates valetudinaria, ducatos 200. sub conditione tamen quod dictæ Marię, vel fratri suo, qui tunc 60. erat annorum, tot mensuras vini, & tot aliarũ rerum annis singulis, & ad eorum, vitam tantum donare teneretur, & post obitum prędictorum recipiens dominus absolutè, & absque vllo onere maneret. Quæritur, an huiusmodi contractus sit licitus.

Respondeo primo, multum lucis afferre potuisse huiusmodi pactionis tenorem scriptum; quia talibus verbis posset esse conceptus, vt iudicaretur emptio, & talibus, vt iudicaretur donatio sub certo modo, & onere facta, & talibus, vt esset contractus societatis; & talibus, quod esset conrractus innominatus, do vt des, vel do vt facias, vel sponsio dabo hæc, quot annis vixeris, si dederis mihi ducenta scuta. Secundo, quòd attenta sola setie verborum, quibus quæstio proponitur, videtur esse contractus innominatus do vt des, iuxta leg. vltimam, a quamuis etiam posset dici quadamtenus do tibi hæc annis quibus vixeris si dederis mihi ducenta scuta, iuxt. tradita in l. [à Titio.] b

1 Tertio, quòd huiusmodi contractus nullatenus est vsurarius, quia nullum mutuum expressum, neque tacitum continet, sine quo nequit esse vsura; secundum omnes, c & tradimus nos in Manual. d

2 Quarto, quòd is contractus si dicatur esse innominatus, do vt des, potest esse iniustus ea ratione, quòd inter 200. scuta data, & inter triticum, & vinum, & alia danda non seruaretur æqualitas, quia in omni commutatione, siue sit emptio, siue permutatio, siue do vt des, siue quæuis alia, seruanda est æqualitas valoris inter datum, & receptum, secundum receptam sententiam, quam pulchrè ponit Scotus, e quem post alios sequimur nos in Man. f Quinto, quod is con- A tractus est iustus, & sanctus, si secundum æstimationẽ virorum prudentium tantum valebant prædicta 200. scuta cum periculo mortis, quam prædicta Maria, & frater eius obire poterant, attenta sua ætatæ, quãtum illa, quæ erant danda, attenta facilitate liberationis, quæ poterat ei obuenire quocunque anno, mense, & die post accepta illa scuta. g

3 Sexto, quod facilius iustificari posset, si reduceretur ad genus sponsionum. arg. sponsionum, quæ sæpe fiunt de dandis 100. per 10. vel 20. si ille, aut ille intra certum trmpus non moriatur, vel moriatur, vel si illud, aut illud contingat, vel non, iuxta notata per Paulum, Alexandrum, & alios. h

4 Septimò, quod cum in argumento quęstionis non B proponatur quantum tritici, vini, & cæterarum rerum erat quotannis reddendum, non potest iudicari certo de iniustitia huius contractus, si reducatur ad contractum, do vt des: quare hoc prudentibus viris remittendum censeo: tametsi credam eum esse iustum, eo quod non erat soluendum tantum pretium, quanti essent valitura omnia, quæ, redderentur, sed quanti valitura erant annis, quibus verisimiliter prædicta Maria, & frater eius victuri præsumerenrur, & tanti minus, quanti æstimandus esset euentus mortis, qui accidere potuisset statim, vel paulo post præstationem prædictorum scutorum.

Postea pro clariori notitia expressum fuit, quod valor annuus vini, tritici, &c. excedebat summam 30. C scutorum, & si haberetur ratio præsentis teporis, perueniret ad summam 40. Et ab aliquibus alijs datæ fuerunt aliæ responsiones.

Prima. Nec ex hac parte apparet iniustitia, cum in hac ciuitate huiusmodi contractus innominati passim ob fertilitatem agrorum, & pecuniæ penuriam exerceantur. Quod verò facit difficultatem, & videtur nescio quid iniustitiæ insinuare, illud est, quod huiusmodi reddenda sint non tantum in vita Mariæ, sed etiam fratris, ita vt hæc soluendi obligatio duret vtriusque vita durante. Quare sicut exactio ista 30. vel 40. scutorum aureorum pro 200. datis non iudicatur iniusta ob consuetudinem, & qualitatem regionis, ita & excusari posset ab iniustitia hæc ad duas vitas solutio propter D ingrauescentem vtriusque ætatem, & ex omni parte iustus hic contractus censeretur.

Alia responsio. Contractus hic speciem habet census vitalitij, qui ex natura sua iustus est, & potest reddi iniustus ob inæqualitatem annuorum redituum, maximè cum in contractu ad duas vitas diminui debeant. Verum hoc constare poterit ex pecuniæ penuria, ex fertilitate agrorum, ex consuetudine vniuersali patrię, ex qualitate, & sanitatis, & ętatis eorum, pro quorum vita census instituitur. Quantum verò iudicare possum, inæqualitas & excessus in annuis reditibus esse videtur.

Alia. Talis contractus nullo iure censendus est illicitus, vt colligitur ex supradictis. Tota difficultas conE sistit, in hoc, an in ijs, quæ pro 200. scutis soluuntur vino, tritico, &c. seruetur iustitia, & æqualitas. Hæc enim tantum videntur consideranda, cum ex his contractus

---

ALLEGATIONES.

a ff. de cond. cau. dat. & l. naturalis. §. 1. & l. ob eam. ff. de præscrip. verb. b ff. de ver. obl. & in l. cum ad præsens. ff. de reb. cred. c In rub. de vsuris, & in 4. dist. 15. d ca 17. nu. 206. e 4. dist. 15. q. 2. art. 2. f cap. 17. nu 287. littera C. & fusius in cap. fin. de vsu. à nu. 11. & tribus seq. g Arg. l. hæreditatũ ff. ad l. Falc. h in l. à Titio. ff. de verbo. obl. & in d. l. cum ad præsens. ff. de rebus cre.

tractus huiusmodi innominatus, & pro duabus vitis F
reputetur iniustus. Excusant hanc, quæ forsan iudicaretur iniustitia, vt pro 200. soluerentur annua 30. & postea 40. ex penuria pecuniæ, & fertilitate agrorum, & consuetudine vniuersali in illa ciuitate, & ob ingrauescentem vtriusque, scilicet M. & fratris ætatem, si ita sint, nos etiam excusamus. Prima enim facie videtur maxima iniustitia, vt pro 200. soluantur quot annis modo 40. & præcipuè in duabus vitis. At si tãta esset penuria pecuniæ, tanta fertilitas agrorum, vniuersalis etiam consuetudo, vt nullum propter hoc scandalũ oriat, quæ omnia iudicio boni viri sunt relinquẽda, certè dubitari non posset de iustitia talis cõtractus.

Alia. De prædicto contractu, quod nõ sit vsurarius, vt dicunt prædicti DD. patet ex definitione vsuræ, quæ G
est, cum quid accipitur vltra sortem. a Sed sic est, qđ in hoc casu nunquam repetitur sors, nec est spes, vt repetatur, ergo non est vsurarius. An autem cõtineat iniustitiam, hoc non potest certa lege determinari, sed vt post alios copiosè in hac materia scribit Couarruuias b hoc totum pendet ex arbitrio boni viri, qui secundum qualitatem loci, & personarum, ad quarum, vitam annuatim fit dicta annua solutio, rem iudicabit, & descendendo ad particulare, Oldr. c approbauit similem contractum, in quo soluebatur ad rationem vltra 16. pro 100. adiecto pacto, vt si is super cuius vita soluebatur annua præstatio, moreretur intra bienniũ, dimidium capitalis restitueretur suis hęredibus. Vnde licet hæc præstatio sit ad vitam duorum, Oldradi autẽ H
contractus esset ad vitam vnius solum Episcopi, attamen hæc qualitas duarum personarum videtur cõpensanda cum pacto de recuperando capitali modo prędicto, maximè cum vterque esset senex. Præterea, etsi vita hominis non sit certa, attamen Iurisconsultus in simili causa, §. legis Falcidiæ, d arbitratus est homini qui attingit annum 50. posse assignari annos 9. superuiuentiæ, ei autem qui excedit annum 50. posse assignari annos septem sexagenario autem assignari annos quinque licet autem à dicta materia ad aliam materiam illatio non sit necessaria, vt notat idem Couarruuias vbi supra, attamen non tollitur quin sit probabilis, & talis, quæ iudicantis animum possit mouere, & informare. Cum autem prædictus D. frater, cuius I
vita magis consideratur, quam M. quę credebatur iam pedem in fouea habere, iam excederet annum 50. & forte 55. non video quæ sit iniustitia, si quis pro 200. scutis emat annuam pensionem ducatorum 32. ad septennium, vel nouennium. Vtilius enim emisset ad rationem 10. vel etiam 8. pro centenario in perpetuum; quam emeret ad rationem 16. pro 100. pro annis solum 7. vel 10. Imò credo, quod quilibet emptor potius daret scuta 16. pro 100 in vita sua, quam 10. in perpetuum. Ex quibus, & alijs similibus computationibus, credo quod possit dimitti dicta Maria in sua bona conscientia. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 14. quæst. 3. cap. 1. cum seq. b 3. p. ref. c. 9. num. 7. c Cons. 207. quod incipit Vniuersis, d in l. hæreditatum, ff. ad l. Falc. K

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus non est censendus contractus, nisi lege prohibeatur.*

1 *Census annuus ante extrauagantem Pij Quinti poterat emi, & constitui super omnibus bonis immobilibus, mobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus, & futuris alicuius: maiorique subiacet periculo, & difficilioris est actionis, quam si imponeretur super vna sola re immobili num. 2. & 3. & quia Nicolaus Quintus pro regno Siciliæ hos contractus approbauit, modo adesset obligatio de retrouendendo, numer. 4. ac etiam consuetudo approbauit, numer. 5. nec est verum, quod hic census nõ habeat fundamentum, seu rem super qua subsistat, nu. 6. & 9. licetque extrauagantes Martini, & Calixti approbent census constitutos super rebus immobilibus numer. 7. non tamen reprobant aliter constitutos, numer. 10. secus est post extrauagantem Pij V. numer. 6. qui non quidem declarando, sed de nouo constituendo decreuit, vt solum super certis immobilibus rebus constitueretur, num. 8.*

Census annuus olim secũdum aliquos etiam super persona constitui poterat, quod tamen auctori non placet. 1

Census si super pluribus rebus constituitur, hoc habet incommodi, quòd si res ipsæ ad plures perueniant hæredes, vel successores, à pluribus erit exigẽdus per partes. 3

Accidens non potest esse sine subiecto, & fundamento aliquo, & numer. 9. 6

Census creatus ante bullam Pij V. si reformetur post illã, illius dispositionis videtur subiacere, & hoc, quando à prima receditur, secus, si eidem inhærendo emptor aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. numer. 11. 7

CONSILIVM XXI.

QVIDAM de anno 68. emit censum constitutum super omnibus bonis immobilibus, & mobilibus, iuribus, & actionib. præsentibus, & futuris ad rationẽ octo pro centum, & postea anno sequenti reduxit illum ad rationem septem pro centum, ratificando illum in reliquijs.

Quæritur, an valuerit constitutio census, & eius emptio prima, & an valeat ratificatio.

1 AD QVAESTIONEM respõdeo affirmatiuè. Primò quidem, quòd nullo iure videtur prohiberi constitutio census, & emptio eius prædicta: & non est dicendum esse prohibitum aliquid sine l. prohibente. a

Secundò, quod Henricus in tractatu de contractib. b quem sequitur Dominicus Sotus, c tenet, quod census non solum potest constitui super quibuscunque bonis, sed etiam super persona ipsa ipsiusmet vendentis, quamuis efficaciter id confutauerimus, quoad ampliationem.

2 Tertio, quòd emptio census eo magis iustificatur; quo maiori periculo pretium illius subijcitur. d & quod pretium census constituti super iuribus, & actionibus maiori periculo videtur subijci, quam pretium census constituti super aliqua re immobili, quæ firmior, & maioris durationis est: quam sint actiones, & iura personalia, quæ in dies, & horas pereunt, & extinguuntur, vt palam est, ergo constitutio huius census non debet iniusta iudicari, eo quod super rebus tam mobilibus, & iuribus, quam immobilibus sit constitutus.

3 Quartò, quod si potest constitui super vna re immobili tantum, à fortiori videtur posse constitui super multis, & à fortiori super immobilibus, & mobilibus, & alijs iuribus, quia emptio census eo iustior esse videtur,

ALLEGATIONES.

a cap. consuluisti 1. q. 4. §. 2. in auth. de qualitate dot. coll. 2. b quæst. 74. & 75. c in tract. de iusti. & iur. lib. 6. quæst. 5. articul. 1. d Argument. eorum quæ notantur in capitul. final. de vsur.

videtur, quo cæteris paribus ille minus tutus est, & minoris æstimationis, quia minorem speciem vsuræ habet. At census constitutus super pluribus rebus, eo minus tutus, & minoris æstimationis est, quo super pluribus rebus constituitur, quia succedentibus multis in eis contractatibus inter viuos, vel vltimas voluntates, diuidetur census inter eos, & ita longè difficilius poterit recipi, & exigi à multis, quam exigeretur ab vno, qui succederet in vno prędio, in quo solo ille fuisset constitutus. argumen. eorum quæ de incommoditate damnoque determinatur de solutione partis, & diuisione actionũ inter multos hæredes, & multiplicatione debitorum. a

4 Quinto, quod Nicolaus V. ad petitionem Regis Aragoniæ, & vtriusque Siciliæ Alphonsi, declarauit licitos esse contractus, per quos aliqui constituunt, & vendunt census annuales super domibus, possessionibus, & proprietatibus specialiter, vel etiam generaliter super omnibus bonis, reditibus, emolumentis, iuribus, & rebus eorum mediante tamen instrumento publico gratiæ redimendi onera eorum, & in casu proposito eodem modo fuit constitutus census.

5 Sextò, quod consuetudo, quæ non est contra legẽ naturalem, neque diuinam si est præscripta tempore legitimo, seruanda est, b & consuetudo constituendi census super omnibus bonis generaliter, nullis expressis, est longa, & pscripta, quia quam plurimi census inueniuntur constitui, & empti à maximo tempore, non solum in regnis Aragoniæ, & Siciliæ, de quibus loquitur Nicolaus V. in dicta sua bulla, sed etiam in multis alijs regnis Hispaniæ, & Galliæ, imò & Romæ ante præfatam extrauagantem Pij V. & præfata consuetudo non est contra ius naturale, neque diuinum, quod colligitur necessario ex præfata bulla Nicolai V. qua declarauit eam esse licitam in regnis Aragoniæ, Valentiæ, Cathaloniæ, & vtriusque Siciliæ, citra & vltra Pharum, qui eam nullatenus fecisset, nec facere potuisset, si fuisset cõtra ius naturale, vel diuinũ. c

6 At pro parte negante facit primò, quòd in casu proposito census non fuit constitutus, super aliqua certa re immobili, vel q̃ pro immobili hẽtur, vt ex instrumẽto apparet. At prima cõditio requisita ad hoc vt census redimibilis, qualis est iste, cõstituat sup certa re imobili, vt traditur in summa Cõciliorũ, quã, & eius auctorem citauimus in nostro comm. de vsur. d Secundo, quod fęl. rec. Pius V. declarauit hanc conditionem esse necessariam sua extrauagante cuius tenorem nos posuimus in Manual. e Tertiò, q̃ id videtur probare ratio illa, quam nos ibi pro hac parte formauimus, nẽpe quod accidens non potẽst esse sine substantia, iuxta. l. [si seruum,] f quatenus probat non entis non esse qualitatem, & facit, quod vbi fundamentum deest, ibi nihil ædificari potest, g & ita cum census sit quoddam accidens, non potest esse sine aliquo subiecto.

7 Quarto, quòd extrauagantes illæ duæ Martini, & Calixti, h non approbant omnes census redimibiles constitutos, & emptos, sed tantum illos, qui sunt constituti super rebus immobilibus in contractibus expressè, vt habet extrauagans Martini Quinti: in casu autẽ proposito nulla bona fuerunt expressa. Quintò, q̃ licet prima constitutio præfati census facta fuerit ante pręfatam extrauagantem Pij V. editam anno 67. secunda tamen fuit facta post eam editam, anno scilicet 71. & ita licet valuerit prima, & consequenter debitus fuerit census trium, vel quattuor annorum, non tamen debetur aliorum consecutorum.

Non obstantibus tamen his, pars affirmans contraria videtur tenenda.

A 8 Non obstant in contrarium adducta. Ad primum enim respondetur concedendo censum præfatum non esse constitutum super re certa, negando tamen quod id requirebatur ante præfatam Pij V. extrauagan. per prædicta.

Ad secundum respondetur negando, quòd pręfata extrauagans sit quo ad hoc declaratoria iuris antiqui, quia imò est in ductoria noui, & consequenter non respicit præterita, sed tantum futura, iuxt. capitul. 2. & vltimum cum latè illic annotatis, præsertim per Felinum. i

9 Ad tertium respondetur, concedendo non posse manere accidens sine subiecto, nec ædificium sine fundamento, & non entis non esse qualitatem: concedendo item, quod census est quasi quoddam accidens, & quod requirit subiectum, & fundamentum, negando tamen, quod census, de quo in casu proposito, non habeat subiectum, & fundamentum, habet enim omnia bona immobilia, & mobilia constituentium, & vendentium illum, sicut & sub hypothesi est quoddã accidens. Attamen fundari potest, & in dies, & horas fundatur in omnibus bonis se obligantium in forma Cameræ tam habitis, quam habendis.

B

10 Ad quartum respondetur, concedendo quidem, quod præfatæ extrauagantes non approbant emptionem omnium cẽsuum quomodolibet constitutorum, negando tamen, vt pernegant Henricus, & Sotus supra citati, quod reprobant omnes alios, qui alijs modis constituuntur, vt palam est, & ita non obstantibus illis valebit constitutio, & emptio census alio modo quam ibi expresso, modo non sit contrarius iuri naturali, diuino, vel alij humano iusto, quali modo census, de quo loquimur, est constitutus, vt patuit per prædicta.

C

11 Ad quintum respondetur, concedendo quidem, quod constitutio prima anni 57. non cepit vllum valorem ex secunda, negando tamen, quod ceperit vllam læsionem, præterquam diminutionem census soluendi per primam eius constitutionem. Tum, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, k & intentio partium, vt constat ex instrumento, non fuit lædere constitutionem census antea factam, sed solum diminuere illum amicè, & gratuito. Tum quia expresse ratam habuerunt primam constitutionem cum omnibus contentis in ea. Tum, quia emptio prædij, præsertim solemniter facta per instrumentum publicum per mille scuta nullatenus rescinditur, eo quod per aliud instrumentum partes conueniant, vt remittantur centum, & emptor non cogatur soluere, nisi nongenta, nam & quod est fortius, pars stipulationis tolli potest per acceptilationem eius manente stipulatione firma quo ad reliqua. l

D

ALLEGATIONES.

a in l. cum ij. §. caus. ff. de transac. & in l. tuto. & l. Luc. ff. de vsu. & leg. plane. ff. famil. ercisc. cum ijs quæ gloss. eius in versicul. minima. citat. b capitul. quo iure 8. distinct. & capit. fin. de consu. l. de quibus ff. de legibus. c Argum. cap. sunt
E quidam 25. q. 1. d in cap. si fœnerau eris. 14. q. 3. num. 82. & seq. e c. 17. nu 234. f §. sequitur. ff. de actio. emp. g ca. cum Paulus. 1. q. 1. cap. veniens. de presby. non bapt. h Positæ sub tit. de emp. & vend. inter communes. i de const. K l. in agris ff. de acq. rer. dom. cap. fin. de verb. sign. l l. pars leg. pluribus ff. de acceptilatione.

SVMMARIVM.

Officium iurisdictionis temporalis ab illo, qui licet possit illud gratis conferre, licitè tamen vendere non potest, 1
emens, peccat mortaliter, tenet tamen collatio, ita vt donec eo priuetur, possit iustè exercere, num. 4. nec

tenetur relinquere, numer. 5. nec ex eo quæsita restituere, numer. 6.

2 *Officia iurisdictionis sæcularis cum non sint spiritualia, circa illa nõ committitur simonia, imò sunt vendibilia, iusteque vendi possunt à non recognoscente superiorẽ, imò, & à recognoscente si ad id habeat licentiam à Principe, vel si adsit consuetudo, vt alijs personis honestis vendantur pretio, num. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVIDAM quæsiuit, mediante pecunia, vel fauore temporali, officia quædam pecuniaria iudicandi, ab eis, qui poterant ea ipsi gratis conferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæsiuit.

Quæritur primo, an peccauerit ea sic quærendo.

Secundo, an peccauerit ea exercendo.

Tertio, an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur restituere illa, quæ per illud exercitium acquisiuit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdeo affirmatiuè. Tũm quia videtur trãsgressus fuisse legẽ, quæ habetur in auth. [vt iudicia sine quoquo suffragio fiant. a Tum quia consensit, & fuit causa, vt peccaret collator eorum, accipiendo pecuniam contra prędicta iura, nam & nos in Manual. confes. b diximus, etiam Reges illa vendendo peccare, nisi certo modo id faciant, illud enim lucrum esset turpe, vt Panor. definiuit c relatus à nobis vbi supra.

AD SECVNDAM respondeo, illam esse profectò difficilem. Pro parte namque affirmante faci primò, quod iniustè quęsitum tenetur quis relinquere, & non eo vti. d Secundo, quod non potest quis habere iustum titulum possidedi rem sacram, nec aliam, quæ extra suum sit commercium, e & in casu proponitur officium huiusmodi esse sua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus à Monte f per multa definit, iustitiam, & iurisdictionem esse res inuendibiles.

2 Pro parte autem negante facit, quod huiusmodi officia non sunt spiritualia, sed sæcularia, nec habent iurisdictionem spiritualem, & ita in emptione, vel venditione illorum non admittitur simonia, quicquid aliqui dixerint, vt rectè concludit Panorm. g Secundo, quod non videtur verum, id quod in casu proponitur munus iudicandi esse sua natura inuendibile, quoniã Sanct. Thomas h determinat contrarium, dicens licere vẽdere illud cum certa modificatione per eum ibi addita. Tertio, quod etiam præfatus Fabianus ait, consuetudinem dictare, quod sit vendibile.

3 Quarto, quod per totam Franciam solebant, cum in ea degerem, vendi à Rege, & in Hispania passim dãtur loco cuiusdam dotis iurisperitis doctis, vt ducat in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas pauperes. Vnde i dicimus ea vendi posse, & quidem iustè à nõ recognoscente superiorem, & etiam à recognoscente talem de licentia illius, imò & sine licentia, si consuetudo præscripta haberet vendendi ea honesto pretio personis idoneis, quod affirmat Caietan. k & data efficaci ratione concludit Dominicus Sotus l post Caiet. vitio impressoris male citatum. m Per quę posteriora pro parte negante adducta, videtur concludendum, quòd officia prædicta suapte natura non sunt inuendibilia: quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipse vendendi facultatem faceret, posset illa iustè vendere, quãuis non posset id facere priuatus homo, cuius esset officium etiam iustè à Rege gratis, vel gratia quæsitũ, nisi facultate per eũ ad id facta, quia non hẽt potestatẽ

F eligendi ministrũ illius officij, nec dandi ei titulũ: quia illa penes ipsum Regem, Proregem, vel aliũ ministrũ superiorẽ est. Imò neque vllus minister inferior Rege, vel non habente regalia posset iustè illa vendere, nisi haberet facultatem id faciendi à Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia casui proposito applicando, resoluendum videtur, quod D. consulens hæc officia habuit mediante pecunia, & non quidem ab homine aliquo priuato, cuius essent illa, tanquam merces emptas ab eo, sed à superiore habente potestatem illa sibi conferendi: & ita quia hæc officia sunt sæcularia, in quorum adeptione non potest committi simonia, collatio eorum facta à superiore potente illa conferre valuit, &
G non fuit ipso iure nulla: quamuis potuisset Rex, vel alius legitimus superior illam annihilare, seu annullare, & tam conferentem, quam acceptãtem castigare, sed donec id fieret, consulens poterat exercere illa, quorum tituli ipso iure valuerunt, quoad vsque cassarentur. Quibus est consequens, quod licet consulens peccasset quærendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea alias iustè.

5 AD TERTIAM respondeo, quòd ex solutione quæstionis præcedẽtis sequitur, quòd non tenetur eã relinquere donec eius tituli per superiorẽ cassentur, sicut & beneficiarius Ecclesiasticus per homicidiũ, vel aliud delictum incurrens irregularitatem, propter quã suo beneficio priuari potest, sed non est ipso iure pri-
H uatus, potest illud retinere, & fructibus eius vti, donec per sentẽtiam superioris priuaretur per illam singularem doctrinam Innocent. n receptam communiter ab omnibus, & in his à Felyn. o & sicut admittentes delicta, ob quæ suis possunt priuari bonis, quorũ magnus est numerus in orbe Christiano, possunt retinere & administrare illa, & eis sanctè vti donec per sententiam iudicis priuentur, iuxta glossam solemnem ab omnibus fere receptam. p

6 AD QVARTAM respõdeo, quod ex solutione secundæ, & tertiæ quæstionis colligitur solutio, videlicut, quod D. consulens non tenetur restituere quęsita per exercitium præfatorum officiorum, plus quam teneretur si ea sibi iustè dedit pecunias pro illis quæ-
I rendis, teneatur restituere illas, determinandum est per ea quæ nos scripsimus in Manua. confes. q quod prędictis est parergon. &c.

[Aduertendum Pium V. circa venalitatem horum officiorum in statu Roma. Ecclesiæ edidisse quandam constitutionem, de qua in hac materia idem Nauarrus meminit in Manual. confess. capitul. 25. post numer. 7. qui etiam videndus est in tractatu de datis, & promissis notab. 31. post. num. 45. ver. 4.

De

K

ALLEGATIONES.

a coll. secund. & in authen. de mandatis principum. §. illud coll. 3. l. 2. C. de muri legulis, libr. 11.
b capitul. 27. numer. 18. c in capitul. 1. & 2. ne prælati vices suas. d Argument. capitul. si res alien. 14. quæstione. 6. & capitul. peccatum. de regul. iur. libr. 6.
e l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. & §. sacro. instit. de rer. diuis. f in tract. de empt. quæst. 6.
g Vbi supra h in opus. 21. i in d. cap. 25. num. 7.
K in summ. verb. offic. l de iust. & iur. quæstion. 6. artic. 4. col. 4. versicul. i. concl. m in verb. officiorum.
n in capitul. cum nostris de concess. præbend.
o in capitul. inquisitores: de accus. p in capitul. fraternitas 12. quæst. 2. q cap. 17. a. numer. 3.

De locato, & conducto.

SVMMARIVM.

1 *Famulus conuenta mercede, etiam si sit minor iusta contentus esse debet, nec supplementum potest sibi clam surripere. numer. 4 nisi sit talis, qui vel non potuit donare, vel iniustitiam ignorauit, vel necessitate compulsus iniquam admiserit conuentionem. num. 5.*

2 *Contractus omnis vltro citroque obligatorius ad sui iustitiam dati, & recepti requirit æqualitatem, nec ad illius iustificationem sufficit, quod partes ita voluerint contrahere, si læsus iniustitiam ignorauit, vel necessitate pressus illam admisit. num. 3.*

6 *Merces famulis, iusta quæ sit, ex diuersis circunstantijs pendet, quam in foro conscientiæ arbitrabitur etiam bonus, & prudens confessarius. num. 7.*

CONSILIVM I.

ROmæ est consuetudo, vt Domini pueris suis, quibus vtuntur in omnibus sibi occurrentibus tam domi, quàm extra, etiam cum equitant, pro illorum stipendio soluant Iulios decem singulis mensibus, eosque cogunt, vt se decentibus induant vestibus, alioquin eos eijciunt, & quia stipendium non sufficit, vt in annos sibi aliquid reponant, nec etiam valeant meliores conditiones reperire, vltra mercedem conuentam, aliquid à dominis subripiunt. Dubitatur an possint absolui, an vero cogendi vt sint contenti conuento stipendio, vel sibi alio modo victum quærant, quod tamen est difficile, cùm omnes Domini idem à suis famulis exigant, & pro stipendio vltra decem Iulios soluere nolint.

1 Respondeo primo, quæstionem hanc esse quotidianam, & magni ponderis circa plurimarum animarum salutem, & quòd de alia huic affini, & ex cuius decisione posset colligi huius decisio, scilicet quis Dominus, vel herus peccet non soluendo salarium expresse, vel tacite conuentum famulo, tractaui in Man. conf. a

Secundo, quod huius quæstionis decisio pendet ab ea, an conuentio prædicta sit, ita iusta, vt famulus non possit quicquam vltra conuentum clam accipere. Pro cuius parte affirmante facit primo reg. [contractus ex conuentione partium legem accipiunt, b cum concordantibus per glossam ibi citatis, quæ dicit, vulgo dici. [Pactum rumpit legem.]

Secundo, quod sicut potest quis donare rem suam alicui, ita potest donare partem eius diuisibilem, & consequenter, sicut potest quis gratis inseruire alicui, vel operas suas gratiosas præstare alicui, ita potest seruire partim gratis, & partem operæ præstare gratis, & partem pro precio, c ergo licebit hero, & famulo conuenire, vt parti gratis, & partim pro precio ei famuletur.

Tertio, quod consuetudo fere totius orbis Christiani habet, vt quidam inseruiant alijs tum summatibus tum mediocribus, tum Doctoribus, & scholasticis in Academijs, tum aulicis in curijs regijs, & præsertim in curia Romana pro solo victu, imò etiam parte victus, vel pro tempore, seu horis, quæ conceduntur eis ad discendum, vel scribendum, imò nonnulli inseruiunt Cardinalibus, imò & Papæ multo plura insumendo in vestibus, mulis, vel equis, quàm sit salarium eis assignatum, imò, & sine vllo salario præter esum, & potum in suis cœnaculis, dum ad ea veniunt.

A 2 Pro parte autem negãte facit primò quòd nullus contractus, nec nominatus, nec innominatus vltro citroque obligatorius potest esse iustus, nisi æquale pro æquali detur, vt post alios diximus in Man. conf. d At operæ, quas præstat famulus hero, comitando eum, vestiendo, ac calceando se eo modo, qui conuenit comitanti eum valent pluris, quam scutum menstruum, ergo conuentio, quod famulus præstet operas modo prædicto pro scuto menstruo, est iniusta.

Secundo, quod, qua ratione venditio est iniusta, cum minus iusto precio venditur, e eadem est locatio, cũ res minus iusto precio locatur. f

3 Tertiò, quòd sicut voluntas vendendi, vel locandi precio minore iusto non iustificat conuentionẽ, si quis B illam ignorans, vel necessitate adactus faciat, ita & voluntas famuli præstantis operas suas minoris, quam valent, non iustificat conuentionem inseruiendi ob scutum menstruum hero suo, si operę præstitæ pluris, quã illud valeant, si ignoranter, vel necessitate adactus, eas pręstet, arg. à simili, quod valet c. dudum. 2. g

4 His pro vtraque parte vtrinque pensatis, & reuocatis ad memoriam illis multis, quæ super iustitia contractuum, qui minore, vel maiore precio iusto fiunt, vtiliter, & resolute scripsimus in c. [nouit.] h Potest dici primo, quod si famulus ætatis legitimæ, & potens donare res suas, & sciens valorem operarum, quas pręstaturus est, & nulla necessitate ad id coactus conuenit, vt sine vllo salario, vel cũ minore iusto præstet il- C las horo, conuentio erit licita, & seruanda, & non poterit quicquam amplius vltra conuentum clam accipere, quia videtur donare gratis, id quod dat sine vllo precio, arg. l. [Campanus.] i & tradit Saly. k & cõsequenter valent omnia, iuxta reg. c. [peccatum.] l & hoc videntur probare argumen. pro parte affirmante supra facta.

5 Secundo, quod è contrario, si non est persona potens gratuito donare suas operas, vel ignorat earum iustum precium, vel nouit illud, sed pressus necessitate aliqua donat illas, vel partem illarum, non est iusta conuentio, sed iniusta, per citata in d. cap. [nouit.] m & consequenter, attento quòd in foro exteriori difficile posset assequi honestè, & cum pace, seruata iusta ami- D citia, integrum debitum, posset clã surripere, id quod deesset ad faciendam conuentionem iustam, argum. glossæ celebris, n & eorum, quæ latius tradimus in Manual. confess. o

6 Tertio, quod in comparando operas præstandas scuto menstruo, an sint paris, an imparis valoris, considerare oportet quantas, & quales operas herus requirit à famulo, & an herus obliget se ad concedendum tempus aliquod ad studendum, legendum, scribendum, vel ad agendum alia negotia sua, vel sibi commendata, vel ad docendum ei aliquam artem liberalem, vel mechanicam, vel militarem, vel etiam artem inseruiendi vrbanè, vel aliquam aliam ei vtilem, an non, an etiam rogatus accipiat illum sine fideiussore, E aut cum illo, an item requirat, vt sic vestitus inseruiat, vel comitetur, an sit contentus suo famulatu, & seruitio

ALLEGATIONES.

a c. 17. nu. 208. & sequen. b de regul. iur. lib. 6. c argum. l. quæ de tot. ff. de rei. vendicatio. & argument. l. illud. ff. ad l. Aquilia. cum suis concord. d capitul. 17 numer. 287. e l. 2. C. de rescind vendit. capitul. cum dilect. de empt. f l. 1. ff. loc. c. 1. de loc. g De elect. c. inter cætera. de rescri. h de iud. nota. 6. à numer. 61. i ff. de operis lib. & leg. cuius per errorem. ff de regulis iur. k in authent. ad hæc. C. de vsur. numer. 21. l de regulis iuris li. 6. & c. si res alie. 14. q. 6. m Notab. 6. á nu. 47. n c. ius gentium. 1. dist. o c. 17. n. 14.

uitio cum qualicunque veste, vel calceatu prestito, quo- F
niam hæc omnia possunt augere, vel minuere iustum
salarium, & facere, vt debitum sit legale, vel solum an-
tidorale, & requiritur, vt debitum sit legale, siue de iu
stitia debitum, ad hoc, vt iustè possit clam accipi, per
tradita in Manuali. a

7 Quare meo iudicio, pauci eorum, qui seruiunt au-
licis, vt meliores, doctiores, vrbaniores, & rerum auli-
carum peritiores, & ad agenda negotia fiant paratio-
res, merentur de iustitia plusquam vnum scutum, quã
uis multi, qui inseruiunt totos dies intra, & extra do-
mos, curando equos, vel mulos, & comitando heros cũ
honesto vestitu, & calceatu, nihil vel parum sibi profi-
ciendo, plus mereantur, iuxta quantitatem, & quali-
tatem operarum suarum, quod determinandum vi- G
detur arbitrio boni viri, & prudentis confessarij, b
qui perpendere debet, quod vt plurimum quilibet fa-
mulus, quamlibet parum inseruiat, meretur scutum
menstruum, & quod antiqua consuetudo habet, ne
vlli amplius de iustitia debeatur, quod tamen alij lon-
gè melius, & vtilius, quàm alij deseruiunt, & minus si
bi proficiunt. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 17. numer. 113. b Argum. l. 1. ff. de iure delib.

SVMMARIVM.

1 *Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto, vt ea finita* H *totidem æque bonæ restituantur, exceptis, quæ fulgure vel certa quadam infirmitate perierint, est iniusta, & vsuraria censenda.*

2 *Conductor regulariter, nisi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM II.

QVidam locauit centum oues alteri ad quinque annos pro pensione 100. iulio rum, & 50. caseorum in singulos annos, ea lege, vt finitis quinque annis, redderet conductor totidem æquè bonas, exceptis, quæ perirent fulgure, vel vna quadam infirmitate. Quæritur is contractus an sit vsurarius.

1 Respondeo primo, præfatum contractum non esse verè vsurarium, quia vera vsura in solo contractu mu tui requiritur, & is contractus non est contractus mutui, sed locationis, & conductionis, vt palam est.

Secundo, quod non videtur licitus, & potest præsu mi vsurarius. Tum propter pactum reddendi æque bo nas oues post quinquennium, per quod in effectu red ditur sors principalis post quinque annos, & vltra illam quingenti solidi, & ducenti quinquaginta casei.

2 Tum quia conductor, qui iure communi non tenetur, nisi de culpa lata, & leui, obligatur in hoc casu, vt teneatur de omni culpa leuissima, & de omni ca su fortuito, excepto ictu fulminis, quo rarissimè, peri bit vlla, & casu vnius ægritudinis etiam satis raro contingentis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta canonem non soluens feudum amittit, nisi vbi aliter sit conuentum.*

2 *Lex perpetua etiam post mortem legislatoris durat, monitio, seu præceptum principis morte finitur.*

3 *Lex tollens pacta à caducitate excusantia intelligitur de pactis illam tollentibus simpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur.*

4 *Compositio, seu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda.*

CONSILIVM III.

DEclaratum fuit, quod ad quendam Dominũ Philippum tãquam ecclesiæ feudatarium pertinerent quædam paludes desiccatæ, & desiccandæ cum certa pensione, & immunitate, & conuenit cum Camera Apostolica, vt caderet in pœnam dupli, si pensionem non sol ueret. Superuenit noua Alexandri Sexti constitutio auferens pacta caducitatem tollentia. Dictus autem feudatarius cessauit à solutione, sed postea de nouo cum Sede Apostolica conuenit super dictis paludibus, & cum clausulis derogatorijs obstantias auferentibus. Dubitatur modo, an teneatur d. Dominum Philippus adhuc pœnam caducitatis subire, & sit compellendus prædictas paludes Ecclesiæ restituere, quia adhuc post vltimam conuentionem non soluit.

1 Respondeo inclinare me ad credendum, quòd ad præfatum Dominum Philippum pertinent prædictæ paludes desiccatæ, & desiccandæ cum immunitate exportandi fructus etiam extra statum Eccle siæ, & cum onere soluendi temporibus debitis om- H
nia, quæ pro illarum concessione, & immunitate exportationis fructuum promittit, iuxta tenorem literarum postremarum Sanct. Dom. Nostr. Gregorij decimitertij. Tum quia inter Cameram Reuerendissimam, & præcessores prædicti Philippi conuentum fuit olim, quòd paludes prædictæ non de uoluerentur ad Sanct. Sedem Apostolicam ob non so lutum canonem, siue pensionem, sed tantum pœna publicaretur.

2 Tum quia Alexandri Sexti bulla, qua monuit omnes emphyteutas, & censuarios, vt soluerent intra certum tempus, alioqui incurrerent pœnas, & quod non prodessent eis priuilegia, indulta, & I
pacta de non incurrendo pœnas caducitatis ob non solutionem canonis, potest dici monitio, vel præceptum, quod morte mandantis finitur, & non lex perpetua, quæ etiam post mortem durat.

3 Tum quia etiam dicere quispiam posset, quod prædicta bulla Alexandri tollebat quidem pacta illa, quæ simpliciter excusarent caducitatem, non tamen illa, quæ loco pœnæ caducitatis adderet pœnam duplicati canonis, vel tributi, qualia sunt pacta, quæ præcessores prædicti D. Philippi cum Reuerendissima Camera iurauerunt.

4 Tum quia præfatus Dom. Philippus nouissimè conuenit de mandato Sanct. Dom. Nostr. Gregorij decimitertij, cum prædicta Reuerendissima eius K
Camera super prorogatione noua quindecim annorum, qui inceperunt à fine anni 77. & finirentur per totum annum 92. in qua conuentione prædicta Camera, si, & quatenus opus esset, nouè concessit prædicto Philippo prædictas paludes, quo cunque modo ad eandem, siue ad Sanctam Sedem Apostolicam deuolutæ essent. Nec obstat, quod prædicta conuentio fuit facta anno 75. & solutionis omissio fuit facta anno 76. & 77. consequenter deuolutio fuit facta post illam conuentionem, per quam solum fuit facta noua concessio, quatenus erant hunc deuolutæ, & non quatenus postea

deuolue-

deuoluerentur. Tum quia in prædicta conventione fuit adiecta clausula. [ne prædictæ paludes deuoluerentur ad Sanctam Sedem Apostolicam propter non solutionem pensionis,] & per clausulam [non obstantibus.] positam in confirmatione prædictę conuentionis prædictæ bullæ Alexandri Sexti etiam si fuisset constitutio perpetua. Tum denique, quod prædictus Philippus potest bene sperare, quod Sanct. Dom. Nost. pro sua maxima benignitate, & pari animi magnificentia, & liberalitate, sibi viro nobili, & de Republi. benemerito in rebus dubijs fauebit, & dignabitur meminisse capitul. [fraternitas.] a per quod alteri benignissimo Gregorio suo prædecessori in cælis regnanti non fuit valde gratum ditare Ecclesiam per pœnas delinquentium. A

ALLEGATIO. B

a 12.quæstion.secund.

SVMMARIVM.

1 *Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuũ, cum pacto, vt tanta pecunia possit redimi, non est per Pium V. prohibitum.*

CONSILIVM IIII.

Quoddam monasteriũ tradidit prædium valens 12. millibus in censum mille aureorum cum facultate redimendi. Quæritur an ille census fuerit licitè constitutus. C

1 Pro parte negante facit extrauagãs Pij quinti in quam nos latè fuimus commẽti in commẽt. de vsur. a quæ habet, censum non posse constitui, nisi pro precio soluendo in pecunia numerata tempore constitutionis.

Pro parte vero contraria, quæ tenenda est, facit, quod huiusmodi contractus non est ille censiticus, de quo loquitur prædicta extrauagans. Tum quia est contractus emptionis emphyteuticus, vel locationis, vt colligitur ex [§.adeo. b] adiuncta l.1.& 2. c Tum quia contractus censiticus, de quo loquitur Pius quintus est contractus, per quem Dominus rei imponit aliquem censum alteri super re sua, vel quæ putatur eius, pro certo precio, & pecunia numerata, vt palam est, & nos tradidimus in eius comment. d & in casu proposito prædium non erat, nec putabatur esse constituentis censum, immo pertinebat clarè ad monasterium, cui constituebatur ille, vt in facto proponitur. Tum quia ratio, quæ mouit Pium Quintum ad condendam illam extrauagantem, non habet locum in contractu proposito, quoniam Pium Quintum mouit ad eam edendam, vt auferret occasionem palliandi fraudem vsurarum, quæ fiebat inter simulantem vendere censum pro certa pecunia, quum vere coram Deo assumebat mutuo pro soluenda vsura palliata nomine census, quę ratio omnino cessat in casu proposito in quo Dominus rei non soluit censum pro re sua, sed accepit pro ea. Tum denique, quod nos in dicta glossa e probamus prædictam extrauagantem non habere locum extra suos terminos, vt ibi videri potest. Salua, & cætera. D E

ALLEGATIONES.

a Super capitul. si fęneraueris. b Inst. de locat. c cap. de iure emphyteu. d Gl.17.& q.9. e 17.num.68.

De Feudis.

SVMMARIVM.

Mendax precator impetratis carere debet. 1

Taciturnitas eius, quod expressum principem reddidisset difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam, & hoc quando hoc tacitum est de illis, quæ iura iubent exprimi, numer. 4. & 5. item fallit in aliter notis principi. numer. 2. vel quæ sunt notoria, vel quæ iure communi actui insunt. numer. 3. 2

Falsus non est, qui cum debeat duo, dicit se vnum debere, modo non adijciat taxatiuam dictionem, tantum. 3

Minima non videntur consideranda, ad rescindendum magna, vel vt puniatur quis pęna statuti, nec quando ex qualitate personarum præsumitur, quod ob minima non mouentur, nec ea curant, item & quando non militat eadem ratio. 6

Carnalis affectus licet noceat prælato in concessione rerum Ecclesiarum, attamen in concessu facit præsumi maiorem voluntatem ad firmius concedendum. 7

Iuramentum fidelitatis, ac petitio inuestituræ, reputantur inter recognitiones, quæ à feudatario debentur, adeo vt per horum omissionem perdatur feudum numer. 8. & hoc nisi illa etiam sub generali remissione cognitionum fuerint a Domino remissa. num. 9. & 10. 10

Vniuersalis loquutio nihil excludit, & includit omnia, ita vt includat multa, quæ non includit indefinita, illamque ampliat. 11

Negatiua æquipollet vniuersali, & quicquid inuenit destruit, & eius contrarium ponit. 12

Exceptio in casibus non exceptis firmat regulam. 13

Feudum concedi potest absque onere petendi inuestituram & præstandi iuramentum fidelitatis. 13

Iuramentum fidelitatis etsi à principio non censeatur remissum, attamen aliquo ex pacto, vel lapsu triginta annorum remissum censeri potest. 14

Innouatio, seu prorogatio alicuius potestatis, nisi forma eius antiqua mutetur, cum omnibus illius qualitatibus facta censetur. 15

Forma est, quæ dat esse rei. 15

CONSILIVM I.

In causa, quæ vertitur inter Reuerendissimam Cameram, & Illustrissimum D. Honorium de Sabellis super amissione castrorum Tarani, Montisboni, & Rocchettarum, & deuolutione illorum ad præfatam Reuerendissimam Cameram, omissis alijs punctis ventum esse videtur ad illa duo, quorum vnum est, an inuestitura, qua inuestiuit bo. men. Paulus Papa III. Illustrissimos D. Paulum, & Antonium prædecessores Illustrissimi D. Honorij, fuerit subreptitia.

Alterum est, esto quod non fuerit, an præfatus D. Honorius amiserit dicta castra, eo quod non præstitit iuramentum fidelitatis.

Pro quorum resolutione præsupponitur in facto, primo quod Greg. XII. concessit castra, de quibus contenditur, pręcessoribus eorum, cum quibus Reueren. Camera contendit, ea lege, vt præstarent iuramentum fidelitatis, & quolibet anno soluerent pro recognitione vnum accipitrem, & duos braccos. Secundo, quod postea bonæ mem. Paulus III. anno 1535. inuestiuit præfatos DD. Petrum, & Antonium pręcessores Illustrissi. D. Honorij, narrando in inuestituræ bulla, quod Præfati Petrus, & Antonius Cameræ Apostolicæ singulis

gulis annis in festiuitate beatorum Petri, & Pauli pro F recognitione dictorum castrorum erant obligati solue re vnum canem, & vnum accipitrem, & quod à pluribus annis in solutione dictæ recognitionis defecerunt & propterea dicta castra ad Cameram Apostolicam deuoluta censebantur, & uolens Papa ipsos, qui secundũ carnem erant consanguinei sui, specialibus gratijs, & fauoribus prosequi, auctoritate Apostolica ipsos liberauit à solutionibus decursis, & ipsa castra deuoluta ipsis de nouo inuestiuit, nec non recognitionem præfatam in unum ducatum auri de Camera singulis annis in festo Sanctorum Petri, & Pauli soluen. commutauit & ipsos ad aliam recognitionem dictorum castrorum dictæ Cameræ de cætero faciendam minime teneri decreuit, & declarauit, contrarijs non obstantibus qui- G buscunque.

1 HOC IGITVR FACTO præsupposito, ad primum eius punctum respondetur, quod pro Reuerendissima Camera facit primum, quod mendax precator debet carere impetratis. a At præfati Domini Petrus, & Antonius videntur in impetratione feudi dixisse falsum, dicentes, quod non debebãt nisi vnum canem seu braccum in anno. Secundo, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad concedendum, efficit gratiam subreptitiam, & nullam, cap. [postulasti,] b ibi, [Non tam de leui concessissemus, quòd præfati DD. Petrus, & Antonius tacuerunt, se fuisse obligatos ad præstandũ iuramentum fidelitatis, quod si Paulus PP. sciuisset, H difficilius liberasset eos ab omni recognitione.

2 Pro parte vero præfatorum DD. faciunt primò, verba expressa præfatæ bullæ inuestituræ, scilicet quod ipsos ad illam recognitionem dictorum castrorum de cætero faciendam minimè teneri decernit, & declarat. Secundo, quod taciturnitas eius, quod princeps nouit, non inducit subreptionem, immo includit dispensationem, quatenus opus est ad valorem actus secundum iura, c & tradit Felynus, & citati ab eo. d At Paulus III. Papa, in cuius pectore erant omnia iura clausa e nouit vasallum feudatarium teneri ad præstandũ iuramentum fidelitatis. f

3 Tertio, quod vt expressio eius, quod iure inest, non facit actum simoniacum, g vbi latè Felynus, h ita taciturnitas qualitatis, quæ est notoria, vel de iure I inest, qualis est reseruatio generalis in corpore iuris clausa, non facit gratiam subreptitiam, vt colligitur ex i Rota k quod latè confirmat Felynus. l

Non obstant opposita. Ad prius enim illorum respondetur, negando quod præfati domini dixerint falsum, quia non dixerunt se non debere duos canes, nec debere vnum tantum, sed debuisse vnum, quod erat verissimum.

Ad replicationem, quæ fieri potest, quod idem est dicendum de tacente verum, quòd de dicente falsum, respondetur in solutione sequenti.

4 Ad posterius autem respondetur primo, negando quod omnis taciturnitas, quæ redderet principem dif- K ficiliorem ad concedendum, vitiet gratiam, sed solum illa vitiat, qua tacetur id, quod in ea statuunt, vt exprimatur, vt latè concludit Rota, m & latius Aegydius n quos inter alios sequitur Felynus. o & nullo iure cauetur, vt huiusmodi debiti canes exprimatur in concessione huiusmodi feudi.

5 Secundo, quod duo requiruntur ad hoc, quod taciturnitas veri vitiet gratiam. Alterum, quod vt diximus, iure caueatur eius expressio. Alterum, vt id, quod tacetur, sit tale, quod expressum retraheret principem à concedendo gratiam. At non cauetur iure, vt expressio huiusmodi canis debiti fiat, vt dictum est, nec est tale, quod expressum retraxisset principem à concedendo.

6 Tum quia de minimis non est curandum saltem ad effectum rescindendi magna. p Vnde alienationem rei Ecclesiasticæ paruæ non vitiat omissio solemnitatis iuris, iuxta cap. [terrulas.] q per quod id dicit Federicus, r & non debet quis puniri pœna statuti punientis vulnerantem ob paruum vulnusculum, secundum Bartolum. s Tum quia de minimis non est curandum, quando ratio legis de maioribus disponens non militat proportionabiliter in illis, vt ait Panormitanus t per textum efficaciter id probantem. u Tũ quia illud c. probat etiam, quod minima non nocent, cum ex circunstantijs personarum, præsumitur contrarium, probat enim donationem vnius equi factam à viro illustri Legato Papæ non inducere præsumptionem simoniæ. Cum ergo debitum soluendi vnum canem, non sit negatum, sed solum tacitum, cumque sit quiddam minimum tam ex circunstantia benefacientis, & concedentis feudum, qui erat summus Pontifex, & summus rex, quam beneficiariorum, qui erant Illustrissimi viri, quam ipsius beneficij, quod erat multorũ castrorum, cum omnimoda iurisdictione, mero, & mixto imperio, non videtur considerandum esse ad effectum rescindendi tam grande beneficium à tam grandi, & summo principe tam magnis viris factum, neque ad præsumendum, quod ob illius expressionem retraxisset se tantus princeps à tam illustri concessione. Tum quod præfati viri illustrissimi erant cognati ipsiusmet summi principis, qui erat valde propensus ad augendum, & honorandum eos, & ridiculum videtur dicere, quod tantam donationem à tam grandi principe factã vitiaret taciturnitas debiti vnius canis, qui apud eos fere pro nihilo habetur. Tum quod non tacuerunt dolo, sed ob incogitantiam, quæ verisimiliter prouenit ex eo, quod diutissime cessarunt à solutione accipitris, & canum debitorum, & non cogitarunt an duo canes, vel vnus deberentur.

7 Tum quod licet cognatio, & consanguinitas carnalis ad aliquos effectus noceat in rerum ecclesiasticarũ tractatu iuxta cap. [huiusmodi. x non tamen obest, imo plurimum prodest ad præsumendum, quòd concedens maiore affectu concedit cognato dilecto, quam extraneo, & quod voluerit firmiorem, & ampliorem esse suam donationem, vt experientia docet, & probat lex, [vt vim,] y & alia plurima, & quod cæteris paribus, modo absit fraus, magis tenemur cognatis, quam extraneis, vt in his terminis tradit Federicus vbi supra.

8 Ad alterum punctum respondetur, quòd pro parte affirmante, scilicet quod præfatus Illustrissimus D. Honorius perdidit præfata bona, eo quod non præstiterit iuramentum fidelitatis, facit primò, quòd omnis feudatarius

ALLEGATIONES.

a capitu. super literis, de rescrip. leg. & si. C. si contra ius, vel vtil. publi, translat. in capitul. & si legibus. 25. q. b de rescript. c l. quidam consulebant. ff. de re iud. l. idem Vlpianus. ff. de excus. tut. d in c. quæ in ecclesiarum de const. & c. si quando de rescr. nu. 4. e c. 1. de consti. lib. 6. f c. de forma. 22. q. 5. & c. 1. de forma fidelitatis. in vsib. feud. g capitul. significasti. de elect gloss. sol. h in cap. ad audientiam. 2 de rescrip. i Dec. 32. k de resc. in nouis. l in capit. in nostra. col. 5. de rescr. m in d. decis. 32. de resc. in nouis. n concl. 691. concl. extra Rotam. o in capit. postulasti. col. 3. & in capit. in nostra coro. 5. de resc. p l. sciendum. ff. de in inte. res. c. ex parte. de fi. instr. l. Senatus. §. Marcellus. ff. de leg. 1. q 12. q. 2. r cons. 210. s in l. si prædium. C. de ædil. edi. t in cap. de appel. u in cap. etsi qui de simonia. x §. nam hæc. vsus præstatio. 10. q. 2. y ff. de iust. & iur.

feudatarius videtur teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis Domino, à quo habuit feudũ, a adeo quod si noluerit illud præstare, perdat feudum. b Secundo quòd feudatarius, qui non petit inuestituram, perdit feudum. c

9 Pro parte tamen negante facit neruosissime, quod quod non omnis vassallus, qui habet feudum, tenetur ad petendam inuestituram, & iurandam fidelitatem, sed solum ille, qui habet feudum illis oneribus subiectum, vt est casus in d.cap. 1. d & præfatum feudum concessum fuit præfatis DD. Petro, & Antonio a Paulo III. liberum ab omni alia recognitione, excepta solutione vnius ducati auri in vigilia Apostolorum Petri & Pauli.

10 Et constat, quod iuramentum fidelitatis, & petitio inuestituræ sunt recognitiones Domini directi, quod apud concedentem feudum remanet, vt ex definitione recognitionis, & verbis petitionis inuestituræ, & præstationis iuramenti fidelitatis positis in tit. [de vera forma fidelitatis,] & in tit. [quid sit inuestitura, & qualiter fiat in vsibus feudorum.] irrefragabiliter colligitur, & expressè adnotauit Marianus Socinus, e in hæc verba, [Petere inuestituram est quidam quasi census deuotionis, & reuerentiæ, quæ domino præstari debeant.] Cum ergo fuerit concessum liberum ab alia recognitione, quam præfati ducati solutione, & petitio inuestituræ, & præstatio iuramenti fidelitatis sint recognitiones, consequens est, concessum fuisse liberum ab illis.

11 Tum quia non solum concessit liberum indefinite à recognitione, sed vniuersaliter ab omni alia recognitione, quæ vniuersalis loquutio omnia includit, & nihil excludit, f imo includit multa, quæ non includit indefinita, amplius enim legat, qui legat omne marmor, quam qui legat marmor, & qui legat omnem lanam, quam qui lanam, per iura, quæ in id allegat glossa singularis, g & alia glossa singularis, h quæ habet, per illam vniuersalem notam seu dictionem [quamuis,] ampliari clem. illam ad causas criminales spirituales, quas non inclusisset, si absque illa nota dictata fuisset, quod putatur singulare à Panor. i & Andræa Siculo. k

12 Nec obstat, quod bulla non habet illa verba, [omni alia recognitione,] sed solum, [aliam recognitionem] quoniam sunt verba negatiua, quibus Papa decernit eos ad aliam recognitionem minime teneri, quę verba æquipollent illis verbis, [ad aliam recognitionem non teneri,] quę constat vniuersalia negatiua, quæ quicquid inueniunt destruunt, & contrarium eius ponunt iuxta gloss. singularem, & receptam l cui omnium dialecticorum chorus consentit.

13 Tum quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, iuxta l. [quæsitum.] m vbi Bartolus, & [capitul. dominus] n & latè Felynus, o & præfatus Paulus III. liberauit præfatos fratres ab omni recognitione, excepta solutione vnius ducati annui, ergo liberauit eos ab omni alia recognitione, & consequenter ab inuestituræ petitione, & iuramenti fidelitatis præstatione. Tum quia indubitatum est, feudum posse concedi absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis iuxta iura, p & tradit Panormitanus, q in hæc verba, [Iuramentum à vassallo præstandum est, nisi à principe fuerit remissum.

14 Tum quia, vt ait Panormitan. r licet non præsumatur iuramentum à principio fuisse remissum, id tamen potest constare ex speciali pacto, vel lapsu triginta, vel quadraginta annorum, s & in casu proposito non solum constat de speciali pacto, sed etiam de lap- A su quadraginta, & amplius annorum, quia feudum fuit concessum ann. 1535. & nunc agitur annus 1581.

15 Tum quia nihil obstat, quod in prima concessione, qua Gregorius XII. concessit bona prædicta præcessoribus præfatorum DD. Petri, & Antonij, fuit adiectum onus iurandi fidelitatem, & inuestituram petendi, & quod concessio Pauli III. fuit quædam renouatio, & prorogatio concessionis Gregorij XII. & consequenter videtur esse facta cum omnibus qualitatibus illius iuxta. l. [sed si manente.] t per, quam glossa memorabilis u dicit prorogationem alicuius potestatis videri factam cum omnibus qualitatibus illius, & in terminis propositis consuluit Ioannes Bartholomæus Scarampus, x quod feudum etiam ipso iure perdurum, & renouatum adeo censetur vetus & non nouum, quod agnati possunt, & debent succedere in illud. B Non inquam hoc obstat, quia id forte verum est, cum renouatio sit forma antiqua non mutata, secus si ea mutetur, quia per illam mutationem fit nouum, vt determinat Bald. y per Federicum, & antea Oldradum. z cuius ratio germana est, quod forma dat esse rei iuxta leg. [Iulianus] a cum his, quæ gloss. ibi citat, & palam est in concessione Pauli III. valde fuisse mutatam formam concessionis Gregorij XII.

Per quæ omnia superuestita, & aucta maxima San. Dom. Nostr. benignitate, & liberali æquitate, qua solet erga huiusmodi viros Illustrissimos vti resolutio C prædicta sancta, & æqua videri potest. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. 1 de forma fidelitatis, & melius in cap. 1. de noua forma fidel in vsib feu & cap de forma. 22. q. 5. & c. ego N. de iureiurand. b cap. 1. §. 1. quæ fuit pri. caus. bene. amit. in vsibus feudo. c capitu. 1. in princi. quæ fuit prima causa bene. amit. & in capitul. 1. quo tempore miles in vsibus feud. d in princ. e consi. 66. nu. 40. in fin. f c. solitæ versus finem, de maio. & obed. g in c. circa. de elect. lib. 6. h in verbo, quamuis. cle. 1. de re iud. i in cons. vlt. primi vol. k in c. tertio loco. de prob. l in cap. cum dilectus. de consue. m §. denique ff. de fund. instru. n 37. q. 7. o in c fi. de lite non contest. p c. 1. §. 1. quæ fuit 1 cau. bene. amit. & c. 1. in fi. per quos fiat in vestitura q in cons. 83. nu. 7. r Ibidem. s arg. c. peruenit. de emp. & vend. & l. si filius. C de pet. hæ. t ff. de precib. u in cap. hi qui de præb. lib. 6. x cons. 112 prim. par. consil. feud. y in §. insuper de prob. feu. alie. z cons. 278.
D a §. si quis rem fecerit. ff. de exhib. reis.

De Solutionibus.

SVMMARIVM.

Res transit cum onere suo, fallit quando res ipsa, antequã 1
dicto onere afficeretur, mutata forma, ad alium, qui
non est successor perueniret. nu. 2.
Decimæ, & collectæ soluendæ aliquo anno de fructibus a- 1
licuius beneficij, debet ab eo solui, qui illius anni fru-
ctus percepit, etiam si beneficium tempore solutionis
mutauerit possessorem, modo qui illos percepit, eos tan-
E *quam beneficiarius perceperit, num. 4.*
Pensio Apostolica auctoritate imposita super distributio- 2
nibus quotidianis alicuius beneficij obligat solummo-
do ipsum beneficiarium pensioni consentientem, & in
beneficio successorem, qualis cum non sit nec Capitu-
lum, nec singuli de Capitulo, quibus dictæ distributio-
nes vacante beneficio ratione interessentiæ accrescunt,
sequitur vt illi ad illam non teneantur.
Distributiones quotidianæ alicuius beneficii, super quibus 2
alicui reseruata est pensio, tunc demum remanent dicto
onere affectæ, si à beneficiario ipso lucrifactæ sint.

Pensio

2 *Pensio annua soluenda ex fructibus alicuius beneficii taxatiue expressis operatur quidem, vt non debeat solui ex alio, quam ex dicti beneficii fructibus perceptis, vel qui percipi potuerunt, sed non tollit quo minus termini illorum annorum, in quibus nulli potuerunt percipi fructus, solui debeant ex fructibus in sequentibus annis successiue perceptis, siue percipiendis, numer. 4. & 5.*

3 *Taxationis, & non demonstrationis causa censetur facta mentio rerum, ex quibus quid solui mandatur, quando vtraque vna, & cadem oratione continetur.*

4 *Pensionarius potest pensiones non exactas exigere à successore in beneficio, nedum pro illis annis in quibus beneficium fuit ab antecessore possessum, sed etiam in quibus fuit vacans, non tamen poterit cogi, vt soluat, nisi ex fructibus, prout eos successiuè ex eodem percipit beneficio, numer. 6.*

CONSILIVM I.

QVæritur primo, an Antonius pensionarius, cui constituta est pensio 250. scutorum super fructibus, & distributionibus cantoriæ valoris 1250. ducatorum vacante cantoria per annum, & fructibus eius, qui in solis distributionibus consistunt, præter aureos centum, cedentibus Capitulo, possit petere pensionem à Capitulo.

Secundo, an possit petere ab eo, qui ei fuerit successor.

Duæ quæstiones videntur proponi. Prior est, an prædictus Antonius possit petere prædictam pensionem prædicti anni à Capitulo. Posterior, an poterit petere ab eo, qui successerit in dicta cantoria.

1 Ad priorem respondeo, quòd pro eius affirmante facit, quod res cum suo onere transit. a At distributiones quotidianæ prædicti anni Ecclesiæ prædictæ videntur oneratæ, & affectæ onere soluendi prædictam pensionem, ergo is vel ij, ad quos transierint tenebuntur soluere illam. Cum ergo distributiones transierint ad Capitulum, vel dignitates, & canonicos illius Capituli, illi tenebuntur ad soluendum illam, facit quod collecta, vel decima soluenda ab aliquo non de fructibus alicuius beneficij, solui debet ab eo, qui fructus anni accepit, etiamsi antequam soluerit desinat esse beneficiarius illius beneficij, quod sæpe se respondisse ait Dominicus. b

2 His tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, tam quo ad Capitulum, quam quo ad illos, qui sunt de Capitulo, quo ad Capitulum quidem duplici ratione. Prior est, quia nihil de distributionibus prædictis peruenit ad illud, illæ enim totæ peruenerunt ad singulares de Capitulo, & constat aliud esse Capitulum, aliud singulos de Capitulo iuxta capitu. [eam te,] vbi late hoc Felynus exornat. c Posterior est, quod literæ Apostolicæ, obligant ad soluendā prædictam pensionem solum Ioannem, qui consenserat eius constitutioni, & successores in ipsa cantoria, vt ex tenore illarum constat, de quibus non est Capitulum, vt palam est. Quod autem non possit petere etiam à singularibus, qui non fuerint successores in cantoria, probatur posteriore ratione, quia literę Apostolicæ non obligant illos, nec vllam de illis mentionem faciunt. Probatur etiam, eo quod nihil prędictarum distributionum prouenit ad eos ratione prædictæ cantoriæ, sed tantum ratione suarum dignitatum, & canonicatuum, ratione quorum diuinis intererant.

Non obstant opposita, quia concedimus quidem

F rem transire cum onere suo, sed negamus prædictas distributiones, quæ nunquam fuerunt quæsitæ per vllum cantorem, esse oneratas illo onere, quia ad summum illæ tantum, quę essent lucrifactæ per cantores, potuerunt esse affectæ, & obligatæ onere illo, iuxta illud solenne Ludouici Roman. d de quibus non sunt illæ, quæ accreuerunt eis ob absentiam cantoris, & determinatio Dominici loquitur de collecta, quæ debebatur a beneficiario de fructibus, quos ratiōe sui beneficij percepit, quod non contigit in casu proposito, in quo pensio debetur de perceptis à cantore, quales nulli sunt, quia nullus fuit cantor, qui eos percipere posset.

G Ad posteriorem quæstionem videlicet an prædictus Antonius poterit petere prædictam pensionem ab eo, qui successerit in dicta cantoria, esto quod distributiones, nec fructus perceperit? respondeo pro parte negante facere primo, quòd ipse non recepit, neque quidquam vnquam recipiet de fructibus, & distributionibus prædicti anni, quo cantoria vacauit, quia illi cum consisterent in distributionibus quotidianis, accreuerunt Capitulo, vel singularibus dignitatibus, vel canonicis, qui fuerunt illo anno de Capitulo, & interfuerunt horis, & alijs diuinis officijs, iuxta capit. 1. e & f Concil. Triden. & iniustum videtur, quod qui non rapuit, nec accepit, exoluat. g

Secundo, quòd non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, h nec debet alius pro alio teneri, ar-
H gument. C. [ne fil. pro pat. & ne vxor pro mar.] & illius Ezechielis, i [Filius non portabit iniquitatem patris.

3 Tertiò, quòd non debetur pensio illius anni quo non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi fructus beneficij, si fuerunt in bulla expressi causa taxationis & non demonstrationis, vt grauiter definit Paul. Castrensis, k & post illum Felynus. l & addit Gigas, m quod secundum stylum Curiæ fructus, super quibus imponitur pensio, exprimuntur causa taxationis, & non causa demonstrationis, & rectè quidem quia vna, & eadem oratione continetur reseruatio pensionis, & nominatio fructuum, ex quibus illa est soluenda, & quando id vna, & eadem oratione fit, cen-
I sentur fructus nominati causa taxationis, vt efficaciter probat Paul. communiter recept. n & in casu proposito fructus non fuerunt recepti, nec potuerunt percipi ab aliquo, quia vacabat cantoria, & non erat cantor, qui posset interesse diuinis, ergo non potest peti pensio pro illo anno.

His tamen non obstantibus pars affirmatiua videtur verior. Tum quia intentio Papæ est seruanda, o argument. leg. [conditionibus primum locum eorum habet intentio disponentis. p At intentio Papæ fuit, prouidere D. Antonio de prædicta pensione pro victu eius honesto, vel parte eius soluenda de fructibus, & distributionibus per Ioannem cantorem, & succes-
K sores eius percipiendis, ergo soluenda est illa ab aliquo & non à Capitulo, neque à singularibus de illo, ergo à successoribus eius.

4 Tum

ALLEGATIONES.

a capitul. ex literis de pig. & capitul. si quis laicus 16. q. 1.
b in capitul. præsenti. §. porro. de offic. ordina. libr. 6.
c De rescript. d 388. in casu. e De cler. non resid. lib. 6.
f capitul. 12. de reform. sess. 24.
g Argument. capitul. si res alie. 14. quæstion. 6. capitul. peccatum. de regul. iur. libr. 6. h leg. non debet. ff. de regul. iur. i Ezech. 18. k consil. 338. numer. 3. col. 1. l in ca. ad audientiam 2. nume. 7. de rescr. m in q. 92. de pensio. n in d. cons. 338. nu. 3. o cap. super literis. sub fin. de rescript. capit. fina. de præbend. p ff. de cond. & dem.

4 Tum quia stylus Curię habet, quod pensionarius potest petere pensiones decursas, & non solutas anno rum præteritorum à nouo possessore beneficij, qui nihil vnquam recepit, nec forte recipiet, nec recuperabit a præcessoribus suis, nec ab hæredibus eorum, & id esse iuri consonum, satis colligitur ex Dominico, & Franco, a & ex traditis à Caccialupo, b & latius ex Gigante. c

Non obstat primum oppositum, quia concedimus successores prædictos nunquam esse percepturos de fructibus, & distributionibus illius anni, sed negamus eos ob hoc liberari, quia tenebuntur ad soluendum de fructibus perceptis ab eis alijs annis, quibus cantoriam possederint, sicut tenerentur soluere pensiones omnes decursas, si prædictus Ioannes cantor B non soluisset eas, ut dictum est. Non obstat etiam secundum, quia successor in cantoria non cogitur ad soluendam pensionem propter factum alienum, sed propter suum quia recipiet, & possidebit cantoriam onustam prędicta pensione, nulla facta ei remissione; & ita cessant omnia ibi citata ad probandum, quod vnus pro alijs, non debet teneri, successores enim prędicti non tenebimur pro alijs, sed pro se, & sua cantoria à se possessa, & retenta.

5 Non obstat etiam tertium, licet plurimum urgeat, quia concepimus non esse soluendam pēsionem annuam illo anno quo non nascuntur fructus illius anni, concedimus item, quod in litteris pensionum, fructus unde debent solui, causa taxationis exprimun C tur, ut in argum. sed dicimus illam hoc operari, quod non est soluenda de alijs, quam de fructibus ipsius beneficij, non tamen operatur, quod non debeat solui pensio pro anno, in quo non colliguntur fructus, & ita si percipiantur à successoribus cantoriæ fructus, unde possit solui pensio decursa, tenebuntur soluere illam, siue perceperint, siue non perceperint fructus annorum pręteritorum, & siue alij possessores perceperint, siue non perceperint, per prædictum stylum Curiæ, & iura quibus ille fundatur. Vnde si in litteris diceretur, quod pensio quælibet annua solueretur à beneficiario de fructibus illius anni, pro quo est soluenda pensio, non teneretur soluere successor pro an- D no, in quo non colligerentur fructus, sed quia in litteris solum fit mentio fructuum percipiendorum ex beneficio, taxatio quidem fit quo ad hoc, vt si nulli fructus percipiantur, nec percipi possint, non soluatur pensio de alijs fructibus, sed quia litteræ non taxant neque limitant pensionis solutionem ad fructus huius, vel alterius anni, soluenda erit de fructibus, qui percipientur ex beneficio illis, uel alijs annis. Facit ad hoc argumentum à parte ad totum, d quod communiter omnia beneficia cum vacant aliquo tempore manent uacantia, & collatarij eorum absque possessione illorum, & consequenter sine potentia quærendi distributiones quotidianas, sic quæ eorum possessoribus, & interessentibus diuinis debentur, attamen usus habet, quod qui accipiunt beneficia huiusmodi E pensionibus onusta, soluunt pensiones, non detracta aliqua parte illius, pro rata temporis, quo non potuerunt interesse diuinis.

6 Ex his tamen infertur, quod successor non poterit cogi ad soluendam pensionem statim quo successerit, donec lucretur, uel per eum steterit quo minus lucretur tātum de fructibus, & distributionibus, quam commode illam soluere poterit de fructibus cantoriæ, qui nominantur causa taxationis, & permonstrationis solutionis faciendæ, & ita non tenebitur soluere de alijs bonis, quam de his, quæ quæsiuit, vel per eum steterit, quo minus quæreret de fructibus cantoriç. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. præs. §. fi. de offic. ord. l. 6. b quę 11. de pension. c in trac. de pens. q. 30. d iux. l. quę de tota. ff. de rei uēd.

SVMMARIVM.

Fructus Episcopatus vacantis, à die vacationis successori debentur de iure, nisi Pontifex illos, vel Camera alteri specialiter reseruauerit. 1

Pensionis reseruationi qui nec per se, nec per procuratorem consentit, ob non solutionem non ligatur censuris, antequam reseruationis litteræ non per alterius notarij transumptum, sed in authentica forma intimentur, numer. 4. 2

Pensionem præteritorum annorum ab antecessore non solutā ita tenetur soluere successor ex fructibus, quos ipse percepit, vel in futurum percipiet, vt ab hærede antecessoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod soluit recuperare valeat, & numer. 5. 3

Pensionarius tenetur compensare seu deducere ex terminis sibi debitis id quod beneficiarius pro ipso in expeditione bullarum pensionis soluit iuxta stylum Curię, nec potest propria auctoritate capere fructus pro solutione suæ pensionis. num. 7. 6

Declaratio contra non citatum, quod inciderit in censuras, est nulla, cum omnibus inde sequutis, & hoc modo non sumus in notorijs. 8

CONSILIVM II.

CERTVM est, iure solo communi attento, quòd Episcopus debet habere fructus sui Episcopatus, obuenientes non solum à tempore datæ prouisionis, sed etiam quotquot obuenerunt à tempore uacationis, a nisi illos quos Sedes Apostolica sibi, fisco Regio, uel alijs reseruauit, quarum reseruationum copiæ ostendi deberent, aut summa earum proponi ad rectè iudicandum, mihi autem non exhibetur priuilegium fisci Siciliæ, quod super hoc habet, neque etiam copia literarum Regiarum, quæ fuerunt expeditæ die 7. mensis Ianuarij, super fructibus à fisco Regio perceptis, uel percipiendis, uel reddendis. Deinde non ostenditur mihi, quo iure, & quibus literis Papæ præfatus Rinaldus Corsus acceperit fructus, quos narratur accepisse.

2 Præterea Bulla pensionis concessa officio Inquisitionis anno 78. & intimata anno 80. non nocuit Domino Episcopo, ad incurrendam censuram vllam ante intimationem, quia non consensit constitutioni pensionis personaliter, imò neque per procuratorem, quia solum debebat, eo quòd successit debenti eam, vel quia de consensu Regis constituit eam Papa, cuius copia neque summa monstratur mihi, vt possim iudicare de quibus ducatis sit intelligenda, quamuis credam intelligendam esse de ducatis 13. tarenorum, & non de ducatis 16. tarenorum, si vera sunt omnia quæ in facto narrantur.

3 Ad hæc credo eiusdem dominationem Reuerendissimam teneri ad soluendam pensionem decursam à die

ALLEGATIO.

a capitul. quia sæpe, de election. libro sexto, cum sibi concordantibus.

à die constitutionis pensionis de fructibus perceptis, F vel percipiendis saltem posteaquam eos perceperit ex fructibus annorum sequentium, remanente vel cessa sibi actione recuperandi ab eis, qui perceperunt fructus, & non soluerunt partem pensionis, quæ debebatur ex eis, quia secundum receptiorem opinionem, qui succędit in beneficio onerato pensione, debet soluere pensiones decursas, quas non soluit prædecessor, remanente sibi actione recuperandi eas ab eius hærede.

4 Insuper intimatio bullæ pensionis facta per transumptum, & non originaliter, ad nihil obligauit Dominum Episcopum, quia habetur pro non facta, quia debuit fieri per instrumentum authenticum, a quale non est copia instrumenti per alium notarium e- G xemplati, siue transumpti, b præsertim si est rasum in loco suspecto, quale dicitur fuisse id, per quod fuit facta intimatio.

5 Accedit, quod Dominus Episcopus secundum receptiorem opinionem cogi potest ad soluendam pensionem anni 1578. cuius fructus non recepit, si postea recepit alios, ut prædictum est, remanente sibi actione contra hæredem, qui debuit eam soluere. Addo, quod, ut prædixi, credo D. Episcopum non debere ducatos de Camera, sed tantum 13. tarenorum, si uera sunt narrata in facto, sed non possum certo iudicare non uisis litteris.

6 Quin etiam certum est, D. Episcopum retinere posse omnia quæ soluit ratione litterarum, & impen- H sæ factæ pro expeditione pensionis, quæ soluenda erat, per officium Inquisitionis, iuxta morem quem Curia seruat, & qui pro lege habetur. c

7 Certum est etiam pensionarium non posse auctoritate sua propria, & priuata capere ea, quæ sibi pro pensione debentur, nisi Sancta Sedes Apostolica id specialiter ei concesserit, vel nisi officium Inquisitionis habuerit huiusmodi priuilegium, quod ego non noui, & consequenter, Dominum Inquisitorem, si processit, ut narratur in facto, male processisse, & acta eius retractatum iri à Sanctissimo Domino Nostro, iuri seruando deditissimo.

8 Nec interim desino mirari, Inquisitionis executorem, tot quot narrantur errata iuris, & facti fecisse, I & quod si ea fecit, emendabuntur à Sanctissimo Domino nostro, & quod declaratio, quod aliquis incidit in censuram, nisi notorium sit, non potest fieri absque citatione, & denique quòd declaratio, & omnia quæ illam consequuta sunt, sunt nulla ipso iure, & eorum ligamina nulla indigent relaxatione, quia non fuere uere ligamina, per ea plurima quæ nos post alios tradimus, d quamuis non est facile credendum tantum executorem, contra tantum Episcopum, in tanta ciuitate, tanta errata fecisse in offensam Domini Nostri Iesu Christi, qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

ALLEGATIONES. K

a Cle. causam, de ele. b Authen. si quis in aliquo documento, C. de eden. c cap. quam graui, de crimine fal. d in cap. cum contingat. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, in quod perueniunt omnes fructus canonicatus consistentes in distributionibus, & grossa, tenetur soluere pensionem alicui super eisdem reseruatam, secundum aliquos, cuius contrarium tenet auctor.*

Distributiones omnes acquiruntur, solis interessentibus, non per verum ius accrescendi, sed ex particulari iuris dispositione. 1

Diuidere etsi non possit iudex Canonicatum sine iusta causa, concordia tamen iudicialis est seruanda. 2

Optans secundum Canonicatum liber est ab obligatione, qua per iudicialem concordiam initam occasione primi dimissi tenebatur. 3

CONSILIVM III.

ROGATVS, ut perpenderem responsa duorum Doctorum super his, & dicerem quid de illis sentirem, respondeo primo, hęc dubia maiora esse, quam quę pro eorum æquitate possim ego in præsentia ob occupationes uarias resoluere.

Secundo, quòd ad resoluendum primum, oportebat scire an hic Canonicatus apud Sedem Apostolicam uacasset, an non, & aliqua alia.

1 Tertio, quòd nisi prædicti Doctores eruditissimi defendissent pensionem prędictam deberi à Capitulo prędictas distributiones lucranti, forte dedissem contrarium. Tum quia pensio prædicta Ioan. uidetur posita super grossa, & distributionibus quærendis à canonico pensioni consentiente, & non super quærendis à tertio. Tum quia Capitulum non quærit distributiones interessentium, sed singuli de Capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero interessentium, iuxta capit. 1. a Tum quia illi singuli non uidentur easdem quęrere illo uero iure accrescendi, de quo agitur in l. [re coniuncti,] b sed eo quo capit. 1. c habet quod distributiones tribuantur interessentibus. Tum quia nec Capitulum uniuersum, nec singuli Canonici tenerentur soluere pensionem constitutam alicui super fructibus, & distributionibus alicuius Canonici, si ille possideret illos, & non inseruiret ei interessendo diuinis, neque illo mortuo, uel non possidente, argumento à simili, uel eadem ratione cap. dudum. d Sed quia prædictorum præcellentium Doctorum authoritas multum apud me ualet, malo hærere, quam tumultuariè iudicare.

2 Quarto, quod consonum uidetur id quod alter prædictorum Dominorum ait, scilicet Vicarium non potuisse Canonicatum uacantem diuidere sine iusta causa per citata ab eisdem. Sed arbitror compositionem illam authoritate Vicarij factam inter litigantes debuisse seruari inter eos sine ulla diuisione Canonicatus, uel præbendæ. e

3 Quinto, quod nisi uerba instrumenti continentis compositionem prędictam aliud exprimant, uidetur pręfatum Gabrielem, simul ac reliquit priorem canonicatum, & accepit optatum, liberatum fuisse ab obligatione contenta in prędicta compositione, quia illa restringebantur ad illud tempus, quo esset Canonicus illius Canonicatus, & per prędictam optionem desinit esse talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iux. §. [ecce.] f & Glo. memorabilem. g

ALLEGATIONES.

a de cler. non residen. lib. 6. b de legat. 3. c de cler. non residen. lib. 6. d 2. de elect. e iuxta cap. nisi, & ei adnot. de præben. f 7. quæst. 1. g uerb. morte ini. suscepta, de rescript. lib. 6.

SVMMARIVM.

Socios qui plures accipit officialis super suo officio, quam illud reddit, peccat, & ratione societatis sic initæ, posterioribus, 1

posterioribus, præsertim ignorantibus tenetur satisfacere.

2 *Debitor peccat volens posterioribus prius soluere, etiam si prioribus tanquam fideiussor, & posterioribus tanquam principalis teneatur, nisi incogitantia eum excuset, vel ob aliquam occasionem crediderit ita de iure faciendum, vel agatur de solutione extra iudicium facienda, quo casu regulariter potest posterioribus prius soluere, imò si ab eis nimium vrgetur, tenetur: & hoc nisi iam cesserit bonis, vel sit is ad quem bona defuncti debitoris peruenerint, quia tunc non potest posteriores præferre. num. 4.*

3 *Vsurarius tenetur prius mutuò accepta restituere, quàm vsuras extortas.*

4 *Debitor qui nimium vrgetur à posterioribus creditoribus potest eis prius soluere, quam anterioribus etiam hypothecarijs.*

4 *Consulens in re in qua non habet interesse aliquod bona fide consulenti nullo modo tenetur, at tertio, qui ex dicto consilio damnum passus est, tunc demum tenetur, si fuit in culpa lata, qa de damno dato per leuem culpam nemo in conscientia tenetur. numer. 3. & hoc quando consilium versatur circa contractus, nam circa delicta aliud videtur.*

5 *Consilium non circa delictum, sed circa contractum is dicitur dedisse, qui bona fide, sed erronea, & cum peccato consulit debttori, vt prius satisfaceret vni creditori, quam alteri, licet exinde per accidens alter creditor damnum passus fuerit.*

CONSILIVM IV.

TVLLIVS super suo officio accepit pecunias ad societatem, plusquam officium reddebat, & fideiussit pro aliquibus amicis. Deinde sup eodē officio pecunias pro se ipso accepit, quo uendito, dum uolebat creditoribus satisfacere, communicauit consilium cum amico, qui consuluit, ut prius solueret proprijs creditoribus, deinde ijs quibus fideiusserat, cum pretium uenditi officij, non sufficeret pro utrisque. Quæritur, an consulens peccauerit, & teneatur ad restitutionem prioribus creditoribus.

1 Respondeo primo, ꝙ peccat is, qui accipit ad societatem super officio suo, ultra quam illud reddit, & ꝙ ratione societatis debet prædictus officiatus soluere socijs, à quib. pecunias ad societatē accipit, ꝑsertim si posteriores socij ignorāt accepisse ipsum prius alios socios, qui uacuarent omnes reditus sui officij, sicut & qui super unum, & eundem fundum reddentem decem annuè constitueret clam multos alios census, qui superarent summam dictorum x. annorum, posterioribus ignorantibus census anteriores constitutos, iux. ea quæ scribimus in comment. resolut. a

2 Secundo, quod is officialis uidetur peccasse uolendo prius soluere his, à quibus posterius pro se ipso accepit, quam his, quibus antea se per fideiussionem obligauit, ut diximus in Man. Conf. b scilicet quod debet prius soluere illa, pro quibus soluendis prius se, & omnia bona sua, præsertim in forma Cameræ obligauit, quàm quæ postea contraxit, & ita peruertendo illum ordinem uidetur commisisse iniustitiam, quæ est peccatum mortiferum, secundum S. Tho. recep. c nisi ignorantia, uel inaduertentia excusasset illum, eo quòd aliquam occasionem habuit credendi, qđ prius debebat soluere illa, quæ pro se ipso accepit, & quæ in sui ipsius vsus impendit, per mox dicenda, & quia ut

A post Caiet. diximus, d prius tenetur soluere usurarius mutuo à se accepta, quam per usuras extorta.

3 Tertio, quòd si is principalis peccauit difficile excusari potest consulens à peccato, quia consentiens peccato peccat. e

Quarto, quòd graue dubium uidetur an culpa ipsius, dato quòd peccauerit consulendo, fuerit leuis, uel lata, quod tamen plurimum importat, quia si leuis fuit, non uidetur teneri ad restitutionem per dictum sing. Innoc. cap. sicut dignum, de homic. si autem fuerit lata, sic, secundum Innocen. ibidem.

4 Quinto, quòd ad dicendum quod fuit leuis, facit primò, quòd ipse non erat iurisperitus, neque petebatur ab eo consilium, tanquam à iurisperito, sed tanquam ab amico, & officiario Curiæ.

B Secundo, quod ferè omnes suæ conditionis homines putant fideiussores iustè posse soluere prius debita sua, quam aliena, pro quibus fideiusserunt.

Tertiò, quòd iure regulari debitor potest soluere extra iudicium creditoribus suis posterioribus, priusquam prioribus, immo, & debet, si ipsi prius petant. f

Quarto, quòd communiter debitores, qui soluunt prius posterioribus creditoribus nimium urgētibus, quam prioribus etiam hypothecarijs, quibus se & sua obligarunt communiter dicuntur non peccare.

Quinto, quòd aliud uidetur dicendum de soluendis debitis mortuo debitore, uel cessione bonorum facta per eum, & aliud de soluendis debitis uiuentis, qui potest bona fortuna, uel industria soluere alijs creditoribus prioribus, & iam non est tanta culpa consulere huic uiuenti, quanta esset consulere eidem custodi bonorum mortui, uel eius, qui cessit bonis.

C Sexto, quòd fertur in Signatura Papę decretum esse aliquando, ut fideiussor uiuens, & impotens ad soluendum omnia debita, prius solueret debita pro se contracta, quam per fideiussionem debita.

Septimo facit cap. [Nullus ex consilio, dummodo fraudulētum non fuerit, obligatur. g cum is de quo agimus, bona fide laudauerit consilium prædictum decoquere uolentis.

D 5 Non obstat, quòd licet consulens bona fide non tenetur consulenti, quando sua non interest, h tenetur tamen tertio, cui ex dicto consilio damnum consequutum est, si consilium illud fuit causa, sine qua non fuisset illud damnū sequutum, i ut singulariter annotat Dynus, k non inquam hoc obstat, quia illud intelligendum est, de cōsilio malè dato per culpam latam, sed non per leuem tantum, fortè nullam, per proximè allata. Non obstat etiam, quod licet nemo teneatur ex malo consilio bona fide dato circa contractus, tenetur tamen de dato circa delicta, ut omnes DD. tenent, l & latius Decius, m non inquam hoc obstat, quia in nostro casu agitur de consilio dato circa contractus, & non circa delicta, & licet aliquod peccatum interueniret in sic contrahendo, uel distrahendo, illud tamen non contingit per se, sed per accidens, & non principaliter, & ita de eo non est curandum. n Salua, &c.

E

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. 14. quæstio. 3. b capitul. 17. numero 25. c 2. 2. quæstio. 29. articul. 1. d ubi supra, numero 12. e cap. 1. de offic. deleg. f l. pupillus, ff. quæ in fraudem cred. g de regul. iur. lib. 6. h l. 2. §. fin ff. mandati, d cap. nullus. i argu. cap. fin. de iniu. l. qui occidit, ff. de leg. Aquil k in d. reg. nullus. l in d. cap. nullus, & l. consilij, ff. de regulis iuris. m dict. l. consilij. n l. si quis nec causam, ff. de rebus credit.

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus transmittens creditori debitum per confeßarium, qui infideliter agẽs pecuniam sibi retinuit, non liberatur, sed solum excusatur, donec resciuerit dolum confeßarii.*

2 *Regularis confeßarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam pœnitentis creditoribus, & in alios vsus consumens, restituat co modo, quo regulares suis creditoribus sine damno Monasterii satisfacere debent, puta ex iis, quæ sibi corradunt ex suis portionibus, vel, & hoc videtur iuri magis congruum, factum pœnitenti reuelet. num. 3. quod si creditores sunt incerti, cum tunc restitutio sit facienda pauperibus potest sibimet tanquam vni pauperi restituere. num. 4.*

3 *Confessarius ad restituendum quid accipiens, eandem quam pœnitens curam adhibere debet inueniendi creditores.*

4 *Incertis creditoribus qui restituere tenetur, si sit pauper potest sibi tanquam pauperi restituere.*

CONSILIVM V.

CONFESSARIVS Religiosus accepit à pœnitente certam summam pecuniæ, vt ea satisfaceret suis creditorib. occultis, qui tamen impendit eam in suos vsus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod satisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Respondeo primo, quod pœnitens uidetur satisfecisse, donec innotuerit ei dolus confessarij, argumẽto cap. [significanti.] a & aliorum iurium, quæ probant excusari quem ob fidelitatem nuncij, & ob auctoritatem consultorum.

2 Secundo, quod præfatus D. Confessarius tenetur satisfacere dictis creditoribus eo modo, quo religiosi possunt suis sine detrimento sui Monasterij, uel ordinis, his modis, quos tetigimus in tract. redit. eccle. b ubi potest uideri inter quos dicimus posse satisfacere de rebus quas in suos honestos vsus dispenderent de licentia legitima suorum superiorum, iuxta ea quæ latius scripsimus in comment. 2. de reg. c

3 Tertio, quod præfatus confessarius debet ponere tantam diligentiam in inquirendo prædictos creditores, & eorum hæredes, quantam tenebatur adhibere pœnitens, quia subrogatus sapit naturam eius, cui subrogatur. d Quarto, quòd iuri proprius uidetur præfato confessario, vt admoneat secretissime pœnitentem, quod non soluit præfata debita, si pœnitens uiuit.

4 Quinto, quod si nullo modo prædictorum potest satisfacere, excusabitur impotẽtia, iuxta cap. [Odoardus,] e & l. [nam & is,] f & tradita per S. Th. g & per nos post alios in Man. conf. h Sexto, quod si creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, uel qua parte non potest, est facienda restitutio pauperibus si fieri potest, per cap.]cum tu,] iuncta gloss. de usuris, & ipsemet confessarius potest esse unus de pauperibus, cui tanquam pauperi potest fieri restitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchirid. de orat.

ALLEGATIONES.

a de pign. b q. 2. mon. ult. & explicatius, quęs. 2. mon. 20. c super c. non dicatis. 12. qu. 1. d l. eum qui §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus. e de solutio. f ff. de dolo, & doli exc. g 2. 2. quæst. 62. art. fin. h cap. 17. num. 75.

F

SVMMARIVM.

Creditor anterior per reuocatoriam reuocat, quicquid 1 facto debitoris fraudantis in alium peruenit, etiamsi eßet translatio triennalis locationis, qua debitor prædia ad triennium condixerat, nec penes eum, qui sic per fraudem acquisiuit, debet quicquam remanere, secus esset, si peruenisset ex non facto, seu omissione, puta quia debitor nolendo acquirere fuerit causa, vt ius non acquisitum in hunc tertium perueniret.

CONSILIVM VI.

G TITIVS fideiussit pro Sempronio pro summa ducentorum scutorum mutuo acceptorum à Ioanne, quorum centum D. Sempronius consumpsit in colendo uineam, quam à Petro ad trienniũ conduxerat, & alia centum in soluendo quædam alia debita. Titius cupiens solutionis prædictæ fideiussionis periculum euadere, dixit ipsi Sempronio. Iam scis te antea contraxisse, quam plurima alia debita maiora, quam soluere ualeas. Quapropter te mortuo, cum ista mea fideiussio ultimum debitum sit, necessariò mihi erunt soluenda ex proprijs bonis ista ducenta scuta: obsecro te, ut pro mea securitate, & cautela, trãsferas in me locationem d. uineæ, ut ego possim dicere fructus eius meos esse, & ex eis satisfacere fideiussioni prædictæ, aliàs si non satisfacis ex eis, possim te compellere ex eisdem soluere. H Consensit Sempronius, & sic coram notario, & testibus in præsentia d. Petri domini uineæ consentientis, pariterque trãsferentis facta fuit translatio prædictæ locationis triennalis eius in ipsum Titium. Post duos autem annos à dicta translatione defunctus est Sempronius relictis in esse aliquibus fructibus ex ipsa uinea separatis, & anteriores creditores sua credita ab hæredibus petunt. Sed cum non sufficiat hæreditas omnibus soluere.

Dubitatur primo, an prædicta cautela translationis dictæ locationis ita sit ualida, & iusta, ut d. Titius ex prædictæ uineæ fructibus, scuta illa ducenta ultimo, & recentiori creditori, cui per dictam fideiussionem ipse est obligatus, licite soluere possit, alijs creditoribus relictis. I

Secundo, an saltem soluere licitè possit prædicta centum scuta in colendo, & beneficiando dictam uineam ab ipso Sempronio insumpta.

Tertiò, an tuta conscientia prædictus Titius post mortem dicti Sempronij in conductione dictæ uineæ uirtute supradictæ translationis pro illo tertio anno qui deest, ut finiatur prædicta conductio, succedere ualeat, uel potius sit dicendum, ei hęredes ipsius Sempronij succedere.

1 Respondeo, quod creditores antiquiores habentes antiquiorem obligationem contra Sempronium poterunt per actionem reuocatoriam, a reuocare præfatam translationem locationis, & utilitates inde sequutas, eo quod non potest negari illam fuisse factam in fraudem creditorum. b Tum quia licet illa non habeat locum contra eum, ad quem peruenit aliquid, eo quod debitor noluit quærere illud cum posset, K

ALLEGATIONES.

a toto tit. ff. quæ in fraudem. b l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum.

set, habet tamen locum contra illum, ad quem peruenit aliquid ex aliquo cōtractu debitoris, vel per quod cumque aliud factum. a Tum quia præfatus Sempronius debitor alienauit à se usum triennalem uineę locatæ in Titium, & etiam melioramenta quæ fecit in uinea, & etiam operas, quas facturus erat in administranda, & colenda illa, & in fructu eius percipiendo, & denique quod nihil debet remanere apud fraudatorem, ex eo quod per fraudem uenit ad eum. b Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a l.1.ff.eo. b l.ait prætor.2 §.penult.ff.eod.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit suo Monasterio acquirit, si sit illius capax, & nu.20. & hoc ita irreuocabiliter, vt de acquisitis non possit disponere, nu.11. fallit in beneficiato, qui beneficio suo, modo non sit episcopatus titularis clero carens, et populo, cui non acquirit.n.20. omnia quæ acquirit, ita acquirit, vt tamen solus retineat illorum inter viuos dispositionem.num.11.*

2 *Beneficiarius de fructibus beneficij inter viuos disponit in sui honestam sustentationem, & alios pios vsus, & illos etiam in vita sua percipiendos, quamuis sit regularis, potest obligare.num.6. & 10. ei verò morienti de iure is qui in beneficio successor est, sed ex priuilegio ratione spoliorum succedit Camera Apostolica, num.3.12. & 17.*

4 *Beneficiarius debitor ex superfluo, quod debet pauperib. non potest soluere debita sua, fallit, quando non habet, vnde aliunde soluat, numer.7. & 9. nam tunc sibimet in effectu tanquam pauperi non valenti sua debita soluere erogat: imò & cogitur via iuris, vt ex illis soluat.numer.15.*

4 *Monasterium non soluit debita contracta per Monachū, nisi creditor probet conuersa in vtilitatem Monasterij, vel quod mandante Monasterio illa contraxerit. num.16. contracta autem per beneficiarium soluuntur de bonis relictis, quorum viuens solus habebat administrationem.num.16. at contracta à conuentu, seu Monasterij Superiore exigit creditor ab ipso Monasterio, absque eo quod cogatur probare conuersum fuisse in vtilitatem Monasterij.num.6.8.*

5 *Spolia Ecclesiasticorum beneficiariorum ita debentur Cameræ, vt illa ex illis non teneatur soluere debita relicta, nisi quando defunctus non reliquit alia bona, unde possit proprijs creditoribus satisfieri.num.19. quia bona, in quibus Camera ratione spolii succedit, intelliguntur deducto ære alieno.nu.5. & 13.*

6 *Beneficiarius duobus modis contrahit debita, nam quandoque seruatis seruandis contrahit nomine, & in vtilitatem Ecclesiæ, seu beneficii, & tunc bona Ecclesiæ etiam pretiosa, & inalienabilia remanent etiam obligata, quandoque contrahit nomine proprio, & tunc prædicta bona Ecclesiæ non remanent obligata, sed fructus, & alia eius bona, de quibus beneficiarius solus poterat inter viuos disponere, ita vt hæc bona ad successores cum suo transeant onere. Debita primo modo contracta soluit successor in Ecclesia, & beneficio, secundo modo contracta soluit is, qui debitori succedit in aliis bonis. num.14.18.19. & hoc siue dicta debita secundo modo contracta fuerint conuersa in vtilitatem Ecclesiæ, siue non.nu.10. Camera tamen, quæ succedit in spolio, ad hoc non tenetur, quando debitor alia bona reliquit, quia tunc de illis primo soluenda sunt debita.num.13.*

14 *Intellectus cap.2.de fideiussionibus.*

A *Intellectus cap.peruenit, de solution.* 15

Episcopus titularis, qui caret clero, & populo, non acquirit episcopatui non habenti, nec clerum, nec populum. 20

CONSILIVM VII.

QVIDAM Archiepisco. olim frater Minor anno, M.D.LXXV. obligauit se in forma Cameræ ad soluenda 500. scuta collegio cuidam pro parte pretij, quo emerat quoddam palatium ad uitam suam quibus non solutis, mortuus est anno sequenti. 76. cuius spolia Camera Aposto. accepit, à qua prædictum collegium petit sibi solui prædicta 500. scuta. B Quæritur an teneatur Camera ei soluere.

1 Pro Camera facit primo, quòd Archiepiscopus fuerit frater Minor, qui, vt nullus alius religiosus, nō potest habere dominium, neque possessionem alicuius rei temporalis etiam minimæ, a quia quicquid acquirit, acquirit monasterio, uel Ecclesiæ, cui pest, ēt si fuit factus Eps, iux.c.1. b & c.[cū olim.] c ubi latè tradit Inn.rec.ab oib. & ideo non vr̃ Archiepiscopus se potuisse obligare ad soluenda prædicta cum nō posset sibi quærere, unde illa solueret, nec consequenter prædicta Camera tenebitur, vt eius successor.

2 Secundò facit, quòd nec etiam clericus beneficiarius sæcularis acquirit ita sibi ex reditibus beneficij sui, ut fiat Dominus integer, & perfectus, sed solum C secundum quid hoc est ad hoc, ut ex his possit se decenter alere, & reliqua impendere pauperib. uel alijs pijs operibus, vt tradit Inno. d quos nos retulimus, & ampliauimus in tract. de red. eccles. e & ita neq; potest disponere de illis donando inter uiuos diuitibus, & operibus profanis, neque in morte testari de illis, f & ita Camera, quæ per sua priuilegia succedit in spolijs Clerici morientis loco Ecclesiæ, uel successoris, qui iuri communi succedere debebat, debet habere illa, quæ prædictus Archiepiscopus reliquit.

3 Tertio facit, quod Papa reseruauit spolia Clericorum, tam sæcularium, quam regularium, ut efficaciter probamus in tractatu de spolijs super cap. [non liceat.] g at omnia quæsita ex reditibus ecclesiasti- D cis, quæ relinquuntur insumpta, dicuntur spolia, ut plene probauimus ibi, h ergo omnia bona, quæ reliquit insumpta prædictus Archiepiscopus, sunt spolia, & pertinent ad prædictam Cameram, & non est alicui de illis soluendum.

4 Quarto, quod sola illa debita præcessoris, quæ pro necessitate Ecclesiæ contracta fuerunt, tenetur soluere successor, i at debitum prædictorum 500. scutorū non fuit tale, immo nec pro eius utilitate, ergo Camera, quæ illi successit, non tenetur ea soluere, quo argumento nititur Rota antiqua. k Quinto, quod id, quod debetur uni non potest iustè solui alteri, l at bona quæsita ex reditibus Ecclesiasticis debentur pauperibus, & operibus pijs cap. [quicquid,] m in cu- E ius tractatu passim, n latè probauimus, ergo ex bonis Archiepi, quæ in uita eius debebātur pauperibus, & post mortem ipsius Papę, qui est summus pater pauperum, non possunt iustè dari creditoribus eius.

Sexto,

ALLEGATIONES.

a cap.non dicatis, & ibi.nu.12.q.2. b 18.q.1. c de priui. d in cap. indecorum de ætat. & qual. e quæst.1.mon.21. f cap. 1. & cap. quia nos, de testam. g 12.q.§.5. h §.1. i cap.1.de solut. cum sua glo. k decis.1 de solut. l cap. ea te, de iureiur. m 16.quæst.1. n in quæst.1.

Sexto, quod debitum contractum a religioso non debet solui a monasterio creditori, nisi fuerit conuersum in utilitatem monasterii, a & prædictum debitum est debitum religiosi, & non conuersum in utilitatem Ecclesiæ, ergo non est soluendum creditori. F

Septimum, quod præfatus Archiepiscopus habebat beneficium habens administrationem, & consequenter non poterat testari, iuxta glo. singul. b

Octauo, quod Rota antiqua uidetur in specie decidere hanc quæstionem, c quatenus sentit clericum non posse obligare suo creditori fructus sui beneficij.

Nono, quod Rota antiqua, d sentit Cameram Papæ non teneri soluere debita creditoribus clerici de spolijs eius, saltem si non probantur uersa in utilitatem Ecclesiæ.

5 Istis tamen non obstantibus, quia uere non obstant, contrarium uidetur de iure dicendum. Primo quidem, quod illa bona tantum dicuntur esse a moriente relicta, quæ deducto ære alieno super sunt, e sicut & fructus, qui deducta impensa restant, f & ita illa sola bona præfati Archiepiscopi pertinent ad Cameram, quæ deducto ære alieno, & consequenter præfatis 500 scutis superfuerint. G

6 Secundo, quod omnis regularis, siue religiosus beneficiatius, seu habens beneficium Ecclesiasticum potest disponere de fructibus, & reditibus eius æquè ample, ac clericus sæcularis beneficiarius de fructibus, & reditibus sui beneficij, vt singulariter determinat Cardin. g cui nemo contradicit usque ad quendam nouissimum, qui sine ullo textu & ratione id facit, ut dixi in comment. 2. de regular. h & efficaciter probatur dicta Clem. 2. i inducendo modo, quo illum induximus in tractatu de reditib. eccles. k ergo præfatus Archiepiscopus, qui erat beneficiarius habens Archiepiscopatum, & alia beneficia Ecclesiastica, potuit disponere de fructibus eorum, sicut alij beneficiarij sæculares de fructibus suorũ beneficiorum, & consequenter emere domum ad habitandum, præsertim ad suam uitam, obligare reditus, & fructus beneficiorum suorum, quos inde durante sua uita colligeret pro solutione precij eius, cum palam sit hoc posse facere clericum sæcularem de fructibus, & reditibus sui beneficij. H

7 Tertio, quod debita beneficiariorum debent solui creditoribus de reditibus suorum beneficiorum, si nõ habent alia bona patrimonialia, uel quasi patrimonialia unde illa soluãt, ut est casus formalis cap. peruenit. de fideiuss. per quę stylo omnium curiarum tam Vrbis, quam orbis, omnes beneficiarij, siue regulares, siue sæculares, coguntur ad soluendum sua debita de quæsitis intuitu suarum Ecclesiarum, & beneficiatio, non habentes alia bona, unde illa soluant, quæ ego plus satis experior ex eo, quod cogor iã circiter ad biennium manere in Vrbe, & non redire ad patriam, eo quod quidam dominus trapezita, siue campsor contendit me debere illi circiter duo millia scutorum, ob quandam fideiussionem, quæ statim cogerer soluere si non haberem alias iustas exceptiones, quam quod sim clericus, & canonicus regularis, & non habens alia bona, quam beneficia, unde illa soluam. I

8 Quarto, quod etiam monasteria, quorum Prælati, & religiosi debent aliqua creditoribus, debent illa soluere illis, si fuerint contracta per Prælatos & conuentus eorum, etiam si creditores non probent ea conuersa fuisse in utilitatem Ecclesię: casus est in cap. quid quibusdam, l quod clarius monstrabitur in solutione argumenti sexti, K

Quinto, quod omnes actiones, & obligationes conuenientes alicui transeunt in hæredem eius, & contra heredes debitoris, m ergo actio & obligatio, quę prædicto collegio iure naturali, diuino, & humano, Canonico, & Cæsareo competebant, contra prædictum Archiepiscopum uiuentem, competent eo mortuo contra hæredem ipsius ex testamento, siue ab intestato decedat. cum ergo Camera dicat se esse hæredem, & successorem uniuersalem prædicti Archiepiscopi, consequitur prædicto collegio competere contra illam, actionem, & obligationem.

9 Sexto nec prodest ad soluendum hoc argumentum, dicere quod Hostiensis dixit in cap. peruenit, n illud capit. continere gratiam, & non iustitiam: quia cum ibi respondeatur consultationi, necessario continet iustitiam, iuxta glo. recept. o Neque quod Cardinal. dixit intelligendum esse illud capitulum de debitis in utilitatem Ecclesiæ conuersis. Tum quia diuinat. Tum quia responsio esset de re indubia contra l. ancilla, p Nec etiam quod Panormitan. q dixit, clericos illos, de quibus capitulum illud loquitur, habuisse alios reditus patrimoniales. Tum quia contextus clare probat fuisse iussos soluere de reditibus Ecclesiæ. Tum quia responsio esset de re indubia, contra dictam l. ancillæ. quorum trium tres intellectus late confutauimus ante quinquaginta annos Salmanticæ pręlegendo illud capitulum, quorum summam postea posuimus in Manuali Confess. r & nuper in tractatu de reditibus ecclesiasticis, in quibus soluimus argumentum præfatorum Patrum, quod fecit eos timere, ubi non erat timor, & uiolare responsum Papæ, & racedere a prædicto omnium curiarum Vrbis & orbis stylo, & ita cum Archiepiscopus, dum uiueret, contraxisset prædictum debitum, & fuisset obligatus ad soluendum illud in utroque foro & obligasset omnia sua habita, & habenda ad solutionem eius, & nõ reliquerit alia bona, quam quæsita ex beneficijs, necessario sequitur, ex illis esse soluendum a quocunque ipsius hærede, & successore, & consequenter a Reuerendissima Camera, quæ illi successit.

10 Septimo, quod longe aliud est debitum Ecclesiæ nomine ipsius contractum, & aliud debitum Pręlati, rectoris, & beneficiarij nomine suæ personæ contractum, secundum mentem omnium, s obligatio enim nomine personæ Prælati, rectoris, beneficiarij, & cæt. solum afficit reditus, & fructus benefici, uel Ecclesiæ, quorum dispensationem ipse habet, & quos potest alienare, & locare ad modicum tempus uitæ suæ pro suo arbitrio sine alia iusta causa, & solemnitate iuris, t non autem afficit bona immobilia, neque mobilia preciosa pertinentia ad Ecclesiam, quæ non potest beneficiarius alienare, neque obligare sine iusta causa, & solemnitate debita, u obligatio uero

ALLEGATIONES.

a cap. quod quibusdam, de fideiuss. b cap. præsentes, de offi. or. lib. 6. ver. reseruari. c Decis. 1 de sol. d q. 1. de priuileg. e l. subsignatum. §. bona. ff. de verborum signific. f l. fructus. ff. solut. matrimo. g Clem. 2. §. sed & tales, de vita & honest. cler. h Super c. non dicatis. 12. q. 1. num. 10. i §. sed & talis. k q. 1. monit. 8. l De fideicommiss. m l. 1. & 2. & toto titulo C. de hæred. act. & l. 1. ff. ad Trebel. n De fideiuss. o in capit. consultationi, de tempor. ord. p c. de fur. q c. cum esses. de test. nu. 27. r c. 25 nu. 131. s In d. cap. 1. de solut. & c. peruenit, de fideiuss. & alibi sæpe. t cap. vestr. de locat. & cap. fin. ne præl. vices. suas. clemen. 1. de rebus eccles. non alienand. u cap. sine exceptione. 12. quæstio. 2. cap. nullis, de rebus eccles. non alienand.

vero nomine Eccleſiæ, vel beneficij contracta afficit bona præfata immobilia, & mobilia pretioſa, & reditus pertinentes ad fabricam Eccleſię, qui non ſub ſunt diſpenſationi ſolius Prælati, uel beneficiarij, ſed ſunt conſeruanda per operarios Eccleſiæ ad utilitatem illius, & non ad ſuſtentationem beneficiarij, quales ſunt multi, & ampliſſimi in Hiſpanijs, quæ æquiuocatio nominis bonorum, & debitorum Eccleſiæ confuſa, & male diſtincta, plus ſatis confuſionis induxit circa dicta, & expoſitiones Doctorum tractantium de obligatione bonorum, & ſolutione debitorum Eccleſiarum, & beneficiorum, & in præſenti non tractatur de obligatione, & ſolutione debitorum ipſarum Eccleſiarum, uel beneficiorum prædicti Archiepiſcopi, ſed de obligatione, & ſolutione bonorũ, & debitorum perſonam ipſius Archiepiſcopi afficientium, & ita Archiepiſcop. pro arbitrio ſuo ſine alia cauſa, & ſolemnitate iuris potuit obligare ſuam perſonam, & ſuos fructus, & reditus ad ſuam perſonalem diſpoſitionem pertinentes, ſine ullo damno inde conſequendo ſuis Eccleſijs, & beneficijs, & bonis eorum immobilibus, & mobilibus pretioſis, & reditib. ad fabricas pertinentibus, & illa obligata per illum, ad quemcũque tranſeant, cum onere ſuo tranſeunt a & obligationes, & actiones actiuæ, & paſſiuæ perſonam Archiepiſcopi, & bona ad ipſius ſolius diſpenſationem pertinentia tranſeunt in hæredem, & contra hæredem eius, ſiue debita conuerſa fuerint in utilitatem Eccleſiæ, ſiue non, & ita cum in pdictam Cameram tranſiuerint prędictę obligationes, & actiones actiuę, & paſſiuę, ſicut poteſt uti actiuis ad recuperandum debita, quę Archiepiſcopo debebantur, ita pati debet paſſiuas ad ſoluendum ea, quę Archiepiſcopus debebat, b Id quod ex ſolutione oppoſitorum clarius apparebit.

11 Ad primum oppoſitorum reſpondeo, concedendo quidem, quod nullus religioſus poteſt acquirere quicquã ſibi imò quicquid acquirit, Monaſterio, vel Eccleſię, cui pręeſt, acquirit, ſed aliter religioſus ſimplex, & aliter beneficiarius, ſimplex enim quęrit monaſterio irreuocabiliter, ita quod non poteſt diſponere ſolus de illo quęſito, poſtquam quęſitum eſt, iuxta authent. [ingreſſi. c Beneficiarius autem reuocabiliter, ita quod poteſt diſponere de illis inter uiuos, ſicut alij beneficiarij ſęculares de reditibus ſui beneficij, ut probatum eſt primo argumento pro collegio formato, & in caſu propoſito non loquimur de Religioſo ſimplici, ſed beneficiario, & non quali quali, ſed Archiepiſcopo.

12 Ad ſecundum concedo, quod etiam clericus ſæcularis beneficiarius non quęrit ex reditibus ſui beneficij ita ſibi, ut fiat pfectus, & integer dominus, & cõſequenter, quod non poteſt de illis teſtari, neque inter uiuos donare cognatis, uel alijs diuitibus, negando tamen quod non poſſit diſpendere ita quęſita in ſuos, & ſuorum decentes uſus per contractus inter uiuos non gratuitos, emendo uidelicet, & uendendo, locando, conducendo, & permutando, imò & gratuitos, donando ob cauſa remunerationis, paupertatis, uel pietatis, ut in dicto tractatu latè tradimus, d & conſequenter concedimus, quod prædictus Archiepiſcopus non potuit teſtari, nec per ultimam uoluntatem relinquere prædicta 500 ſcuta prædicto collegio, negamus tamẽ, quod non potuit per contractum non gratuitum emptionis, ſe & ſuos reditus obligare illi, ſicut in forma Cameræ obligauit pro pretio emptionis prædicti palatij ad ſuam uitã, cum religioſus bñficiarius poſſit

A diſponere de reditibus, & fructibus ſui beneficij, perinde ac ſæcularis de reditibus ſuis, ut probatum eſt in argumento ſecundo pro collegio facto.

13 Ad tertium concedimus Papam ſuccedere in bonis prædicti Archiepiſcopi, & quod omnia bona, quæ ipſe reliquit, debentur Reuerendiſſimæ Cameræ, ſed negamus, omnia, quæ erant penes Archiepiſcopum, eſſe bona illius, ſed ſolum ea, quæ ſuperſunt deducto ære alieno, iuxta l. [ſubſignatum.] e & adducta in argumento primo pro collegio formato, & conſequenter deductis prædictis 500. ſcutis, quæ erant æs alienum, ſeu debitum ipſius Archiepiſcopi.

14 Ad quartum, quod alia ſunt debita, quæ reſpiciunt, & afficiunt perſonam beneficiarij, & reditus

B eius, quorum diſpenſatio pertinet ad eum ſolum, & alia, quæ afficiunt, & reſpiciunt ipſam Eccleſiam, & bona eius, de quibus beneficiarius non poteſt ſine iuſta cauſa, & iuris ſolemnitate diſponere, aliud item ſuccedere in beneficio, & aliud ſuccedere in bonis beneficiarij, vt deductum eſt in argumento ultimo pro collegio facto, & quod capitul. 1. f loquitur de ſuccedente in beneficio, & Eccleſia, & bonis, quæ non ſubſunt diſpoſitioni ſolius beneficiarij, & ita concedimus, quod ille non tenetur ſoluere debita, quæ contraxit prædeceſſor, niſi fuiſſent contracta pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, quod habet illud capitul. & ita fatemur, quod ſucceſſor prædicti Archiepiſcopi in Archiepiſcopatu, & aliis beneficiis

C eius, non tenetur ſoluere prædicta 500. ſcuta, cum non fuerint pro neceſſitate illorum accepta, vel promiſſa, & in caſu propoſito non loquimur de ſuccedente in Archiepiſcopatu, & beneficiis prædictis, vel bonis eorum, de quibus non poterat Archiepiſc. diſponere in uita, ſed de ſuccedente in bonis Archiepiſcopi, de quibus potuit ille diſponere in uita per contractus non gratuitos, & etiam gratuitos, cauſa remunerationis, pietatis, uel paupertatis initos. & ſic negamus, quod Camera, quæ ſuccedit in illis bonis, de quibus ille poterat diſponere, non teneatur eius diſpenſationi ſtare, quamuis illa non fuerit facta pro neceſſitate Eccleſiæ, alioquin enim non teneretur ſoluere etiam panem, uinum, carnes, & alia em-

D pta ab ipſo pro ſuſtẽtatione decentiæ ſuæ uitæ, & perſonę, ſi ante ſuam mortem ipſemet non ſoluiſſet, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum. g

15 Ad quintum reſpõdeo, quod hoc argumentum, cui nemo (ut arbitror) ante nos ſatisfecit, adeo torſit Inno. Hoſt. Ioannem Andream, Cardin. Panor. & oẽs alios, h ut illius cõtextum deſtruxerint, & inutilem fecerint diuinando, impropriando, & ad gratiam redigendo, ut dictum eſt in argumento ſexto pro collegio facto, & deſtruendo illum textũ, docere uidentur contra praxim omnium curiarum Vrbis, & orbis, quod beneficiarius non poteſt iuſte ſoluere, nec iuſte poteſt cogi ad ſoluenda debita ſua, quantumlibet legitima, de reditibus ſui beneficij ſuis creditoribus, præſertim

E diuitibus, niſi fuerint cõtracta pro neceſſitate, uel utilitate Eccleſiæ ſuæ, cui tamen argumento quinto nos in locis prædicto argumẽto ſexto citatis ſatisfecimus, ea cõſideratione, quod omnis beneficiarius, ſiue ſęcularis,

ALLEGATIONES.

a cap. ex litteris. de pignorib. b argum. l. 1. ff. ad Trebell. & totius titul. eod. de hæred. act. c ca. de Sacroſanctis Eccleſijs. capit. in præſentia. de probat. d quæſtion. 1. mon. 28. 29 & ſequ. e §. bonæ. ff. de uerb. ſign. f de ſolut. g l. nam quod abſurdum. ff. de bon. lib. h in capit. peru. de fideiuſſ. & alibi ſæpe.

laris, siue regularis, qui uere, & legitime est obligatus ad soluenda aliqua, & non habet ulla alia bona, unde illa soluat, quam reditus sui beneficij, est pauper, & egenus, & soluere de illis debita legitima creditoribus est dare, & impendere illos in usus pauperis, & consequenter nō est dare illos alijs, quam pauperibus, & ita respondendo formaliter ad hoc quintum argumentum, concedimus assumptum, siue maiorem eius, scilicet, quod debitum uni non debet solui alteri, neque qui soluit alteri, liberatur à debito, concedimus subsumptum, seu minorem, scilicet, reditus beneficiorum superfluos esse debitos pauperibus, uel pijs operibus, concedimus etiam consequentiam, ergo beneficiarius non debet soluere, nec cogi ad soluendum debitum creditori, saltem diuiti, intelligendo de beneficiario diuite, & habente patrimonialia, unde illa soluat, negando tamen illam, intelligendo de beneficiario non habente talia patrimonialia, quia talis beneficiarius debitor est pauper, & soluere eius debitum, est soluere pauperis debitum, & consequenter dare pauperi, & ita talis beneficiarius ipsemet sua sponte potest soluere sanctè, & sanctè cogi à iudice ad soluendum creditori etiam diuiti, quia id æquipollenter est erogare pauperi, & egeno, cum soluere creditori debitoris in effectu sit dare debitori, quia liberat eum ab obligatione. a Vnde & qui tenetur aliqua distribuere pauperibus, potest, si est pauper, capere sibi tanquam pauperi aliquid ex eis, ut diximus in Manua. b & latius in tractat. de red. c post Bald. d Calderinum, e Ancharanum. f

16 Ad sextum respondeo, quod assumptum in eo, scilicet, debitum religiosi non est soluendum à Monasterio, nisi conuersum fuerit in utilitatem eius, intelligendum est de debito contracto à religioso simplice, sine mandato Monasterij, nos autem loquimur de religioso non simplici, sed de habente beneficium, & beneficia. Item, quod assumptum loquitur de Monasterio, quod non tenetur soluere debitum religiosi etiam beneficiarij de bonis Monasterij, de quibus ipse non poterat disponere, nos autem loquimur de reditibus, de quibus Archiepiscopus, licet esset religiosus, poterat disponere in uita sua, & ita non obstat penitus, quia à disparatis non fit illatio. g

17 Ad septimum concedimus, quod Archiepiscopus non poterat testari, etiam si non esset Religiosus, de reditibus suorum beneficiorum, nec prędictum collegium petit prædicta scuta, tanquam sibi debita ex testamento, uel ultima uoluntate, sed negamus, quod non poterat emere, uendere, locare, & conducere per contractus alios licitos de reditibus suis legitime unitis, qualis fuit emptio dicti palatij ad suam uitam, & ita prædictum collegium petit prædicta scuta ex contractu, & non ex ultima uoluntate.

Ad octauum respondeo primo, quod Rota, h refert tantum quæstionem Archidiaconi, i in quam inclinant etiam Innocen. & alij supra citati, uidelicet, quod clericus debitor non potest iuste soluere sua debita de reditibus sui beneficij, sed non ait, ita decisum fuisse à Rota, immo expresse ait, Auditorem Cameræ contrarium seruare, dando sequestrum fructuum beneficiarij pro debitis eius. Secundo respondeo, quod potest intelligi de clerico beneficiario habente alia bona patrimonialia, ex quibus sua debita soluere possit, & non de non habente talia, de quo agitur in casu proposito.

18 Ad nonū, quod fundatur in decisione illa 41. k respondeo primo, quod nō ait illam causam fuisse de-

F cisam per ibi adducta. Secundo, quod nihil affirmat, sed dubitando, & uacillando refert opiniones uarias, quas latius, & distinctius supra tetigimus, & reprobauimus capit. [peruenit.] l & contra praxim omnium curiarum Vrbis, & orbis, per responsa ad quintum argumentum, cui non potuerunt respondere, & potest optime, & sanctè supradicto modo responderi. Tertio, quod ipsa fatetur, quod debita contracta in uita à beneficiario habente administrationem, debent solui de reditibus eius quæsitis ab eo uiuente, & in casu proposito agitur de habente administrationem, & non qualem qualem, sed Archiepiscopatus. Quarto, quod inepte allegat ad suum propositum Glossam illam solemnem, m quia quæstio sua proposita, ibi est

G de debitis à clerico in uita per contractus, contractis, & glossa loquitur de debitis per ultimam uoluntatem contrahendis, non enim Glossa quærit, an clericus in uita possit contrahere, sed an possit testari, quæ longissime differunt, & uera resolutio habet, quod nullus beneficiarius potest testari iure communi sine dispensatione Papæ de reditibus sui beneficij, siue habeat administrationem, siue non, quicquid illa glossa dicat, ut latè monstrauimus in tract. de reditibus, n & quod quilibet beneficiarius, siue regularis, siue sæcularis potest contrahere obligationem, & actionem actiuam, & passiuam, ut supra dictum est, & cum in proposito casu tractetur de contractu, & non de ultima uoluntate, illa Glossa non facit, ut aiunt, ad rhombum.

H

19 Quinto, quod prædicta decisio confundit debitum beneficiarij, & debitum Ecclesiæ, successorem beneficiarij, quo ad Ecclesiam, uel beneficium cum successore beneficiarij, quo ad bona quæsita per eum de reditibus Ecclesiæ, quæ tamen sunt distinguenda, ut supra in argumento ultimo pro collegio facto distinximus, & omissa sua obscuritate resoluendum, quod succedens in bonis quæsitis ex reditibus Ecclesiæ non tenetur ad soluenda debita Ecclesiæ, nec succedens in Ecclesia, & beneficio ad soluenda debita, quæ non fuerunt conuersa in utilitatem Ecclesiæ. Per quam distinctionem, & resolutionem concedimus, quod qui successerunt prædicto Archiepiscopo in Archiepiscopatu, uel alijs beneficijs, & Ecclesijs quæ per

I mortem eius uacarunt, non tenentur soluere prædicta 500. scuta, quæ non fuerunt conuersa in utilitatem Ecclesiarum, sed qui successit, uel qui succedere debet, uel ex testamento, uel ab intestato prædicto Archiepiscopo in quæsitis à se ex reditibus sui Archiepiscopatus, & aliorum beneficiorum, debet soluere illa, si non reliquit alia patrimonialia, unde illa solui possint, & quia Reuerendissima Camera non successit Archiepiscopo in Archiepiscopatu, nec in alijs beneficijs, sed in quæsitis per eum ex reditibus illorum, tenetur soluere debita ipsius legitime contracta in sua uita, & consequenter prædicta 500. scuta. Quia uero ultra ea, quæ hic scripto allegantur, dictum fuit mihi uerbo, quod pro parua

K summa offerebatur à Camera cōcordia, & absolutio, consulo, ut fiat, & acceptetur. Tum quia rei ueritas in hoc

ALLEGATIONES.

a Institut. quibus modis tollitur obligatio. in princip. b capitul. 23. numero 123. c quæstio. 3. monit. 25. & in quæstio. 1. monit 52. d l. id quod, de Sacrosanctis Ecclesijs. quæstio. 22. e consil. 39. f consil. 82. g capitul. ad audientiam, de decimis. h in illa decisio. de solutio. i cap. statuum §. assessorem, de rescript. lib. 6. k de probation. l de fideiu. m capit. præsen. uer. reseruari, de offic. ordin. lib. 6. n quæstio. 2. monit. 1.

in hoc casu habet, quod quidquid prędictus Archiepiscopus quomodolibet quæsiuit, siue ex industria, siue negotiatione, siue ex rebus donatis inter viuos, siue relictis in ultima uoluntate, siue aliter omne illud quæsiuit suo Archiepiscopatui, uel Sedi Apostolicæ, iuxta capitulum primum, a & multa alia, quæ nunc scribo in commentationem capituli [non liceat.] b eo quod propter solemne uotum paupertatis nullatenus potuit quærere sibi, nec cognatis suis. Tum quia prædictus Archiepiscopus per nullam ultimam uoluntatem potuit relinquere quicquam suis cognatis, immo nec ad ulla opera pia, quippe qui eo quòd erat religiosus, nullatenus potuit testari, iuxt. cap. 2. c cum multis, quæ in dicto commentario scribimus.

20 Tum quia est consequens his, quòd exceptis illis bonis, quæ per fideicōmissum, uel onus iniunctum apposita in testamento & donatione prædictis debentur necessario alijs, reliqua omnia pertinēt ad Sedem Apostolicam, non tantum ea ratione, quòd sunt spolia, quantum eo quòd a principio ei fuerunt acquisita: ita quod exceptis illis, quæ pro se sustentando Archiepiscopus expēdit in vita, omnia remanserunt prędictæ sedi, cui fuerunt quæsita; cum Archiepiscopatui suo, ut dicitur, titulari, quia caret clero, & populo christiano, non potuerint quæri: & ita nihil obstat intentioni Cameræ dicta extrauagans Pij Quinti, quæ peculiaribus clericis plurimum commodat, ut nos diximus in comment. cap. non liceat. d Salua &c.

ALLEGATIONES.

a 18. quæstio. 1. & capitul. cum olim. 2. de priuilegijs. b 12. quæst. 1. c de test. d 12. quæstio. 1.

De donationibus.

SVMMARIVM.

1 *Donare potest quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dum vixerit centum quot annis soluat, nec hic contractus prohibetur per extrauagan. Pij Quinti, numer. 2.*

1 *Periculi subitio facit, vt quis iuste capiat plusquam donat & teneant sponsiones.*

CONSILIVM I.

Quidam donauit mille alteri donatione irreuocabili inter uiuos, ea lege, ut donatarius teneretur ei redonare singulis annis uitæ ipsius centum, ita quod mortuo donatore, nihil deberetur hæredibus suis. Quæritur an hic contractus sit licitus.

Respondetur, quòd pro parte negante facit primo extrauagan. [cum onus.] Pij Quinti, quam iusto commentario donauimus in comment. capit. 1. a quatenus uetat constitui aliquem censum in alia forma, quam in ea prçscripta. & quòd census hic non est constitutus in ea forma. Secundo facit, quod prædictus donator si uixerit undecim annos, a donatione facta, accipiet aliquid ultra ea quę dedit, & ita uideri potest usurarius ubique reprobatus. b

1 Pars uero affirmatiua tenenda est. Tum quod licita est donatio sub modo iusto facta, c & donatio præfata est eiusmodi; nullum enim continet modum iniustum. Tum quod subitio periculi est iusta causa suscipiendi aliquid ultra id quod datur iuxta l. d & tradit Decius, e & in casu proposito donator subijt periculum perdendi magnam partem illorum mille,

A quę donat: nam si paucis uel nullis annis uixerit, longe minus quam donauit accipiet, uel forte nihil capiet. Tum quod is contractus nullatenus est mutuatio, etiamsi non sit uera donatio, sed donatio sub modo, ut dictum est, aut contractus innominatus, do ut des, ut diximus in Manual. Confess. cap. 17. num. 222. Tum quod, ut ibidem diximus: licitum est donare alteri aliquid cum pacto, quod si uixerit certos annos, reddatur ei duplum, & alioqui nihil.

Tum denique quod non obstant pro parte negante adducta. Ad prius enim eorum respondetur, quod extrauagans Pij Quinti loquitur de censu constituto per uiam emptionis, uel alterius contractus ei æquipollentis, ut nos diximus super ea; f in casu autem
B proposito agitur de censu constituto per uiam donationis sub modo factæ; & ita non uidetur ad ipsum extendi, cum quisque possit rei suę traditioni modum imponere. g Ad posterius autem respondetur concedendo esse usuram quicquid accipitur ultra sortem ex contractu mutui, non autem ex alijs contractibus emptionis, locationis & cęterorum ut palam est; & in proposito non agitur de contractu mutui, sed de contractu donationis modalis, cui donator potest adijcere modum a legibus non improbatum, ut prędictum est.

ALLEGATIONES.

a 14. quæstio. 3. b capitul. quia in omnibus, de vsuris. c Toto titul. de donationibus quæ sub modo. d l. 1. & 2. Cod. de nautico fœnore. & notatur in capitul. final. de vsuris.
C e In consil. 123. f In glos. 17. g l. traditionibus. ff. de pact. cap. verum, de conditio. appositis.

SVMMARIVM.

Extrauagans Pij Quinti edita anno 1567. de spoliis, non agit de omnibus vasis argenteis, sed solum destinatis ad cultum diuinum, quæ beneficiarii tempore mortis relinquunt, unde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donari. 1

CONSILIVM II.

D Canonicus donauit quędam uasa argentea cuidam capellę, in qua elegit sepulturam, ante duos annos, quam moreretur. Quæritur an prædicta Capella possit se defendere an Ecclesia ipsius canonici, illa sibi repetere uolente uirtute extrauagan. Pij Quinti editæ anni 1576. super spolijs.

1 Respondeo, quòd iure optimo potest prędicta capella retinere sibi uasa prædicta. Primo, quia prædicta extrauagans non disponit de quibuslibet bonis, uel uasis beneficiariorum, sed tantum de destinatis ad usum & cultum diuinum, ut expresse habent eius uerba: & ex argumento, & quæstione propositis non colligitur, quod prædicta uasa erant ad usum diuinum destinata.

E Secundo, quod prędicta extrauagans non disponit de omnibus ad usum & cultum diuinum destinatis, sed tantum de illis, quæ tempore obitus beneficiarij inueniuntur relicta ex testamento, uel ab intestato: & prædicta uasa, de quibus est quæstio, etiamsi fuissent ad usum & cultum diuinum destinata, non fuerunt relicta ex testamento, uel ab intestato tempore obitus; quia, ut in casu proponitur, fuerunt donata prædictæ capellæ duobus annis ante obitum, & ita non habet locum in eis extrauagans, quæ inducit nouum ius, ut colligitur ex illis uerbis eius, [statuimus, & decernimus,]

cernimus,] vt super eadem extrauagante a diximus; & ideo non est extendenda ad ea, quæ non comprehenduntur in ea, sed debent remanere sub iure antiquo: a quo non receditur, nisi quatenus uidebitur recessum a iure nouo. b

Tertio, quòd illa extrauagans non tollit beneficiarijs potestatem, quam a iure communi habent, donandi ad pia opera bona destinata ad cultum diuinum, dum uiuunt; sed solum tollit eis facultatem disponendi de illis ex testamento, uel ab intestato, ut super eadem extrauagante expresse hoc c notaui. Cum ergo prædictus canonicus donauerit prædicta ua a in pios usus per donationem inter uiuos, & non reliquerit illa ex testamento, uel ab intestato: sequitur posse, & debere illam prędictam capellã habere, & quoniam ante contingentiam huius casus hæc d scripsi, non addo plura, quia per illa est mihi hæc conclusio indubitata.

ALLEGATIONES.

a Not. 2. in com. de spol. super cap. non liceat. 12. quæst. 2. §. 8. numero 3. b l. præcipimus. Cod. de appellationibus. c Vbi supra. d Vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus æquiparatur vsufructuario, cui acquiruntur simul ac sunt separati a solo, modo separatio sit facta nomine ipsius qualis præsumitur facta per debentes decimas ac colonos, nu. 2. nedum partiarios: sed conuenta pensione colentes. num. 3. nondum autem separati ad ipsum non spectant, licet posset ex eis expensas eorundem serendorum gratia factas deducere. numer. 3.*

1 *Donatio, quam facit titularis de omnibus fructibus sui beneficij, non comprehendit illam partem, quæ de iure, uel consuetudine debetur Ecclesiæ, & numer. 3.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS Imolensis iamiam moriturus 21. mensis Augusti donauit cuidam nepoti suo ex fratre pręsenti; & acceptanti omnes & singulos fructus collectos, & a solo separatos spectãtes quomodolibet ad suum Episcopatum. Quæritur, qui fructus illius anni censeantur donati.

1 Respondendum est donatos censeri omnes fructus illius anni pertinentes ad Episcopatum, in quibus iam erat donatori ius quæsitum actu die 21. Augusti, excepta parte, quæ tunc de illis debebatur Ecclesiæ de iure, uel consuetudine; & continentur non solum decimæ, & alij fructus qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, sed etiam qui erant iam messi, & ab arboribus, uel terra separati, etiam si nondum essent triturati, & grana ex spicis excussa, quia mea opinione, cui me antehac subscripsi, beneficiarius in hoc casu exæquatur usufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo, iuxta glossam. a

2 Nam ad usufructuarium pertinent omnes fructus separati a solo suo nomine, iuxta l. [si eius.] b & secũdum ueriorem intellectum l. [arboribus.] c alias est l. [si fur.] d quamuis prędicta glossa uideri possit requirere reconditionem in horrea. Arbitror enim, quod licet beneficiarij ut plurimum non separent per se, nec per alios fructus, quos coloni colligunt, & ex quibus postea decimas soluunt; tamen ipsi coloni, qui ea mẽte messem uel uindemiam faciunt, ut ex eis decimas soluãt, satis uidentur nomine beneficiariorum quo ad partem illis debitam metere, uindemiare, ac fructus colligere.

3 Non tamen censentur donati fructus etiam alij à decimis, qui nõdum erant a solo separati, etiam si per ipsum Episcopum eius impensis, uel per eius colonos partiarios, aut pensionarios sata fuissent semina, ex quibus illi orti fuerunt; quamuis eo casu deducere possent impensas, quas Episcopus eorum ferendorum gratia fecit, quia fructus dicuntur, qui residui sunt impensis deductis. e

Nec etiam censetur donata pars illa fructuum, quæ iure, uel consuetudine debebatur Ecclesiæ, quæ quota, uel quanta sit arbitror iudicandum esse per consuetudinem, uel constitutiones synodales, uel eis deficientibus per cap. quattuor. f

ALLEGATIONES.

a capitul. si propter verbo primi anni. de electio. libr. 6. b ff. de rei vendicat. c §. Iulianus. d ff. de vsufructu. & lege si vsufructuarius ff. quib. modis vsusfructus amittitur. e l. fructus. ff. solut. matrimo. f Et cap reditibus. 12 q. 1.

SVMMARIVM.

Beneficiarius & Episcopus de reditibus suo victui superfluis, tam sanitatis, quàm infirmitatis tempore possunt, imò debent nedum modica, sed etiam magna in pia opera donare, legare autem, aut de illo testari non possunt, nisi habeant super hoc indultum, nu. 2. & 4. 1

Argumentum a contrario sensu alias validum, inualidum tamen est ad hoc, vt ex illo colligi possit aliquid, cuius contrarium alio iure sit expressum. 3

Donatio inter viuos etiam ab infirmo, ita irreuocabiliter facta vt liceat donatori intra duos menses illam reuocare, licet videatur facta causa mortis conditionalis, numer. 7. attamen ex quo in ea saltem in parte dispositiua nulla fit mentio mortis, censenda est inter viuos, numer. 6. & 9. non conditionalis, sed absoluta, licet intra dictum tempus reuocabilis, num. 8. 5

Donatio inter viuos conditionalis purificatur, & perficitur per aduentum seu purificationem conditionis, etiamsi conditio purificetur post mortem donatoris. 8

Donatio ita inter viuos facta creditori irreuocabiliter, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare, potest in iure defendi quod non sit reuocabilis, seu saltem quod non possit tuta conscientia reuocari. 12. 10

Spolia defunctorum sunt, quæ solutis debitis, deductisq; expensis supersunt; siue agatur de fructibus beneficiorum, siue de alijs bonis. 11

CONSILIVM IIII.

LVdouicus Balduinus infirmarius, & canonicus Ecclesiæ Niciensis I. V. D. inseruiuit bon. memor. Francisco Lamberto, dum uixit, Ecclesiæ Niciẽsis Præsuli pro eius Vicario generali circiter decem & octo annis, a quo toto illo tempore nullum salarium accepit, unde anno 1583. idem Præsul graui infirmitate detentus, memor seruitiorum eiusdem Vicarij, in remunerationem seruitutis ab illo sibi per tot annos, ut præfertur impensæ, pro qua dixit non fuisse ei satisfactum, & quia sic ei facere placuit, donauit illi præsenti & acceptanti donatione irreuocabili inter uiuos (sub ea lege, quod si sibi uideretur infra duos menses proximos, sibi liceret illam reuocare) suos libros, iocalia, & mobilia domus, ac mille scuta, quæ habebat in quadam crumena existente in eius domo Episcopali, quam D. Vicario consignando eidem ordinauit, ut de dictis

dictis pecunijs diſponeret in uſus, quos tunc illi cõmiſit. Deinde poſt paucos dies Præſul, ſicut domino placuit, uita functus eſt, poſt cuius obitum mobilia fuerunt in inuentario redacta, & depoſita uti ſpolia ſpectantia per conceſſionem Apoſtolicam ad magnum Magiſtrum Sanctorum Mauritij & Lazari. idem autem Vicarius diſtribuit pecunias exiſtentes in d. crumena, ſeu earum maiorem partem iuxta uoluntatem Epiſcopi donatoris, uidelicet locis pijs in eleemoſynam, familiaribus dicti Epiſcopi, & ſimilibus, ac in conficiendo depoſitum marmoreum in Eccleſia Nicienſi pro ſepultura cadaueris dicti Epiſcopi.

Modo moleſtatur a collectore ſpoliorum tam ſuper pecunijs in d. crumena ſibi conſignatis, & per eum diſtributis, ac illarum reſiduo penes eum remanente, nec nõ ſuper libris, & alijs donatis, ſub prætextu quod donatio non teneat, & cenſeatur facta in fraudem. Quæritur, quid iuris?

AD HANC QVÆSTIONEM reſpondetur primo, quòd donatio facta ab Epiſcopo inter uiuos de reditibus ſui Epiſcopatus ad pia opera, ualet, non ſolum ſi eam faciat ſanus, ſed etiam ſi eam faciat ægrotus, & exiſtens infirmus, ut nos neruoſiſſimis argumentis probamus in tractat. de reditibus eccleſiaſticis. a Tum quia Epiſcopus, & alij beneficiarij nõ ſolum poſſunt ſuperflua ſuæ ſuſtentationi impendere in piis operibus, ſed etiam tenentur, b ut latius tradimus nos ubi ſupra, c & canones, qui hanc facultatem faciunt beneficiariis, & obligant eos ad id faciendum, non diſtinguunt inter ſanos, & ægrotos, ergo etiam ægroti hoc facere poſſunt, & tenentur, quia lex generaliter diſponens, generaliter eſt intelligenda. d Tum quia per infirmitatem non amittunt ſuos titulos, iuxta cap. [tua.] & tot. titul. de cle. ægrot. quibus ſancta mater Eccleſia præfatam facit facultatem. Tum quia Alexand. III. indicat aperte, e maiorem beneficiario eſſe facultatem, dum ægrotat, ad largiendas eleemoſynas per donationem inter uiuos, quam per ultimam uoluntatem. Tum quia id eſt aptum medium ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per capit. [nerui.] f quam inducit ex una parte obligatio conferendi ſuperflua pauperibus, ex altera uero prohibitio, qua uetantur dare per ultimam uoluntatem, nam talis perplexitas ceſſat aperte, ſi dicamus poſſe donare inter uiuos beneficiarios ſuperflua, dum ægrotant. Tum quia pauperibus, quibus ſuperflua ſunt eroganda, eſt multo magis expediens, ut cum non acceperint a beneficiariis, dum ſani erant, ſaltem dum ægrotant accipiant. Tum quia apertiſſimum eſt, beneficiarium ægrotantem aliquam portionem bonorum erogare poſſe, per cap. [ad hęc.] g ſed eadem ratione qua conuincitur exigua portio poſſe dari, conuincitur etiam poſſe dari copioſa, quantum ad pręſens negotium attinet, nulla enim alia ratio reddi poteſt, cur poſſint dare aliqua, niſi quia habent facultatem id faciendi uirtute ſuorum titulorum, at uirtute eorum habent quo ad omnia, ergo &c argumen. & l. [ſi illud.] h & quia qui de uno dicit, ut uidetur negare de alio diſſimili, ita uidetur affirmare de alio ſimili, iuxta Dominicum, i & probat glo. k

2 Tum quia ratio potiſſima, quæ interdicit beneficiarijs, ne legare poſſint, ea eſt, ut certè uel ſic cogantur dum uiuũt, erogare ſuperflua pauperibus. At quo ad hunc finem commodius eſt ea donare quando aduerſa ualetudine laborant, quæ dum ualerent donare noluerunt, quam non donare, & ob id hæredibus cedere. Tum quia non obſtat, quæ ex aduerſo affertur

A ratio, ſcilicet, in idem recidere ægrotum morti proximum inter uiuos donare poſſe & donare per ultimam uoluntatem, unde cum negetur hoc ſecundum, inferunt, & primum denegandum: Non inquam id obſtat. Nam qui per ultimam uoluntatem donat, reuocare poteſt id, quod dedit, ſi conualeſcat, l quod nequaquam poterit ſi ſemel donet inter uiuos. m Nec obſtant Alexandri uerba, n qui dum permittit ęgrotantibus poſſe aliquid donare inter uiuos, ſed moderatè, uiſus eſt innuere a contrario non poſſe dare large, uel immoderate, id enim nõ eſt efficax argumentum.

3 Tum quia argumentum a ſenſu contrario licet alias dicatur fortiſſimum in iure, o nihil probat, ſi ex eo colligitur aliquid contra id, quod in iure habe-

B tur expreſſum, ut eſt textus optimus, p & gloſſa celebris & recept. q ubi late Felynus & in dict. capit. [ad hæc.] eſt gloſſa adiuncta textui, nam textum loquentem ſolum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus. Expreſſum autem eſt, imò & præceptum a iure diuino, naturali, & humano per hoc cap. & alia multa citata in præfato tractat. de reditibus eccleſ. r non tantum beneficiarios dare poſſe ſuperflua pauperibus, ſed & dare debere. Tum etiam quia uerbum illud, [moderate,] referri poteſt ad alia bona Eccleſiaſtica, quæ nec dum ſunt beneficiarij ſani poſſunt expendere, & in hũc modum exponunt Panormitanus, & Andræas Siculus. s

4 Secundo reſpondetur, quòd prædictus Reuerendiſſimus t Epiſcopus, non potuit prædicta bona da-

C re, etiam ad pias cauſas, donatione cauſa mortis, ſi non habebat priuilegium teſtandi, quia non poterat teſtari de illis iure communi, ut nos late tradimus in dicto tractatu de reditibus eccleſiaſt. & licet donatio cauſa mortis, quo ad initium ſui, prout eſt in fieri, ſit ſimilis contractui, quo ad effectum tamen, & prout eſt factum, ſimilior eſt ultimis uoluntatibus, ut tradit Baldus, u communiter receptus, ut colligitur ex his quæ citat Couarruuias. x

5 Tertio, quòd dubium eſt in propoſito caſu, an donatio prædicti Reuerendiſſimi debeat iudicari donatio inter uiuos, an donatio cauſa mortis. Quod enim debeat iudicari donatio cauſa mortis, facit primo lex.

D [ubi ita donatur.] y quatenus probat, donationem cauſa mortis etiam expreſſe cauſa mortis factam, ſi donans adijciat, quòd nulla de cauſa reuocari poſſit, debet iudicari donatio inter uiuos: ergo etiam donatio inter uiuos, licet appelletur a donante inter uiuos, & irreuocabilis, ſi tamen adijciatur, quòd ſit reuocabilis, iudicanda erit donatio cauſa mortis, quia quòd operatur oppoſitum in oppoſito, operatur propoſitum in propoſito. z At prædictus Reuerendiſſimus,

ALLEGATIONES.

a quæſt. 1. monitor. 34. in eius apolog. num. 82. b cap. 1. 16. quæſtio. 1. c Monitor. 26. & ſequent. & 42. & ſequent. & in eius apologia monit. 27. 58. & 59. d l. de precio. ff. de
E publi. in rem actio. & cap. ſolitæ. ſub fi. de maior. & obedient. e In cap. ad hæc de teſt. f 13. d. c. nemo, de pœni. diſt. 7. g De teſtam. h ff. ad l. Aquil. i In cap. qualis 25. diſt. k In verbo mobilibus, in d. cap. ad hæc. l cap. vltima voluntas. 13. quæſtio. 2. capit. cum Matthæ. de celebratione miſſa. m l. ſicut ab initio. C. de actio. & obligatio. l. in commodato. §. ſicut. ff. eod. n In dict. cap. ad hæc. o l. 1. ff. de offic. eius cui man. eſt. & c. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt a præl. p In cap. a nobis, de ſentent. excommunicatio. q in cap. ſignificaſti, de foro competen. r quæſt. 1. numer. 24. & 34. s Not. 1. verbum illud. t Super cap. quoniam quicquid, & in apolog. quæſt. 3. u in l. 2. ff. de pact. x in rubr. de teſta. 3. par. numer. 1. & 15. y ff. de donatio. cauſa mortis. z cap. ſciendum. 8. q. 1. & l. ſi contra tabulas. ff. de vulg.

mus, licet dixisset, quòd faciebat donationem irreuocabilem inter uiuos, adiecit tamen quòd posset eam reuocare intra duos menses: ergo non fuit donatio inter uiuos irreuocabilis. Secundo facit primo, quòd donatio facta ab ægroto existente in periculo mortis, præsumitur fieri ob timorem mortis, etiam si nullam de morte mentionem faciat donans, ut significat l. [apud Labeonem.] a quæ uidetur habere donationem ab ægroto factam sine mentione mortis fuisse iudicandam causa mortis factam.

6 Quod autem iudicari debeat donatio inter uiuos, facit primo, quòd in ipso instrumento clare exprimitur, quòd fecit donationem inter uiuos irreuocabilem. Secundo, quòd nullam de morte fecit mentionem, & nulla donatio, quæ de morte non facit mentionem, potest dici donatio causa mortis, iuxta l. [Seia.] b Bart. & Paulus existimant hoc esse singulare, c Imola, Alexander, d & Iason. e Immo non sufficit mentio mortis, nisi fiat in illa parte instrumenti, quæ continet uerba tangentia dispositionem principalem, argumento Clementinæ 1. f & satis colligitur ex his quæ Couarruuias dicit, & citat. g

7 Tertio, quòd donatio non definit esse uera donatio inter uiuos, & irreuocabilis, eo quòd sit conditionalis, & conditio non impleatur ante mortem donantis, si quis enim donaret alteri centum sub cõditione, si nauis ex Asia uenerit prospera, & integra, nõ desinit esse valida, & efficax, eo quòd donans moriatur, antequam nauis uenerit ex Asia, si post eius mortem venerit prospera, & integra, iux. §. [omnis.] h & cap. si pte, i & eis adnotatis, & cum donatio prædicti Reuerendissimi fuerit in effectu ad minus cõditionalis, perinde, ac si dixisset, [dono ista pijs operibus, si non reuocauero donationem intra duos menses;] ualida, & efficax debet iudicari, etiã si uixisset multo tempore, dummodo non reuocasset illam intra duos menses, & ita non est iudicanda facta causa mortis, cum per mortem non subsequutam non fuisset reuocata, sed potius est iudicanda conditionalis talis, quæ adimpleta conditione fuerat exequenda, quandocunque Reuerendissimus mortuus fuisset adimpleta conditione, si eam non reuocasset intra duos menses.

8 Quarto, quòd prædicta donatio fuit plusquã conditionalis, quia fuit pura cum facultate reuocandi, sicut uenditio prædij facta cuipiam cum adiectione [in diem.] ita ut si melior conditio intra certum diem afferretur, uenditor discedere possit à uenditione, uenditio censetur pura, quamuis uenditor possit recedere ab illa meliori conditione oblata, licet esset conditionalis, si uenditio fieret sub conditione, si non fuerit oblata melior conditio, iux. l. 2. k per quam, & in ea notata, est dicendum, quòd donante alicui, si donans non mutauerit uoluntatem intra duos menses, erit pura, & perfecta donatio: cum facultate reuocandi eam intra duos menses si donanti placuerit. Nam etsi quis iusto pretio uendat prædium, cum pacto, ut sibi retrouendatur post aliquot dies, menses, aut annos, uenditio iudicanda est pura; licet rescindi possit intra tempus adiectum à uenditore, dominium tamen eius, & ius percipiendi fructus erant in emptore, iuxta iura, l & Glossam solemnem, m & notatur per omnes, n & quotidie praxis seruat in emptione, & uenditione censuum, cum facultate redimendi.

9 Quinto, quòd communis opinio habet, donationem simpliciter factam sine mentione mortis esse iudicandam inter uiuos, per Glossam singularem communiter recept. o à qua non esse in consulendo, &

F iudicando recedendum, dicunt Alexander, & Iason, p & Couarruuias. q Sexto, quòd non obstat ille §. [Iulianus,] quia Glossa prædicta recepta, intelligit illum de ægroto, qui fecerat donationem expressa causa mortis, per textum optimum in l. [Seia.] r Septimo, quia in proposito agitur de fauore piæ causæ, cui fauendum est, s & de tuendo ualore actus, qui in dubio tuendus est. t Non obstat etiam argumentum nouum, quod contra hanc partem nouè fecimus, quia non arguitur de contrario unius oppositi ad contrarium alterius oppositi: arguitur enim ab opposito donationis mortis causa nullo casu reuocanda, ad oppositum donationis inter uiuos in uno solo casu reuocanda.

10 Quarto principaliter respondetur, quòd prædi-
G ctus admodum Reuerendus Vicarius potest se defendere etiam alia ratione, quam qua defenduntur dicta opera pia, quia id quod donauit ei prædictus Reuerendissimus donauit, in solutionem debiti: nam id quod ei donauit, & longè amplius debebat ei, debebat enim ei salarium decem, & octo annorum, ut præsupponitur in facto, & iudicio cuiusque uiri boni, & prudentis plusquam centum scuta debentur pro stipendio Vicario Generali D. V. I. & uiro prudenti, & uita exemplari suis impensis decenter, & honorabiliter uiuenti, & licet non fuissent debita pro singulis annis, nisi singula centena, debebantur ei 1800. & uix fuerunt illi data 600.

11 Tum quia, ut nos definimus in principio tra-
H ctatus de spolijs super cap. [non liceat Papę.] u spolia Episcoporum sunt illa, quæ debitis suis solutis supersunt, ut colligitur ex definitione spoliorum, & alijs quæ ibi dicuntur, bona enim, & fructus sunt, quę deductis impensis, & debitis supersunt. x Non obstat, quòd collector uidetur posse dicere, quòd prædictus Vicarius non potest authoritate propria capere, uel retinere aliena. y Non inquam hoc obstat, quoniam prædictus Vicarius non accepit illa scuta, & bona, quæ ei tradidit prædictus Reuerendissimus in remunerationem tam longi, & tam boni seruitij, authoritate sua, sed authoritate, & mandato ipsiusmet Reuerendissimi sui debitoris, qui poterat, & obligabatur soluere illi multo plura, quam dedit.

I 12 Non obstat etiam, quòd donatio prædicta fuit conditionalis, per quam non potuit transferri dominium ante impletam conditionem, z non inquam hoc etiam obstat. Tum quia prædicta donatio nõ fuit conditionalis, sed pura, immo, & irreuocabilis, nisi tantum uno casu, & illo breui tempore finiendo, ut irrefragabiliter probatum est supra. Tum quia iure defendi potest, quòd licet prædictus Reuerendissimus, si uixisset, potuisset intra duos menses reuocare

ALLEGATIONES.

a §. Iulianus, ff. de doli mali except. b §. cum pater. & ibi. c ff. de donatio. causa mort. d numer. 7. e numer. 26. in l. quæ dotis, ff. solut. matrim. f de præb. g in rubr. de testa. par. 2. num. 13. h Instit. de uerb. oblig. i de rescript. lib. 6. k ff. de in diem adiec. l l 2. C. de pact. inter emptorem, & uend. comp. & d. l. 2. ff. de in diem adiec. & in l. fin. ff. de peric & commod. rei uend. m in cap. conquestum, de usur. n in cap. ad audientiam, de empt. & vendit. & in cap. illo uos. de pignoribus. o in d. §. Iulianus. p in d. l. quæ dotis, solut. matrim. q in d. rubr. de testamen. par. 3. num. 25. in fi. r ff. de dote præleg. s l. quę religiosis, ff. de relig. & sump. fun. t l. quoties, ff. de rebus dubijs, & l. quoties, ff. de regul. iur. u 12. q. 2. x l. fructus, ff. solut. matrim. cum ei similib. y l. si quis in tantum, C. unde ui, cum suis concordantijs. z d. §. omnis, Institutio. de uerb. obligatio. & l. cedere diem, ff. de uerborum signification.

K

care suam donationem quo ad alia, quæ ad pia donauit, non potuisset tamen reuocare illam quo ad ea, quę ipsi Vicario tradidit, quia quo ad illa non fuit donatio, sed solutio debiti, & remuneratio seruitij, quam poterat, & tenebatur facere, & non poterat iuste, & bona conscientia reuocare illam inuito ipso Vicario, per multa, quæ uti minime necessaria gratia breuitatis, & euitandæ prolixitatis, prætermitto; precatus D.N.Iesum Christum, ut intercessione Gloriosissimæ Virginis matris Mariæ perducat nos ad regna cœlorum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, modo non sit regularis, potest, de patrimonialibus, vel quasi, etiam donando pro libito, vt laicus disponere. & num. 3. at quæsita ex fructibus beneficij, seu intuitu Ecclesiæ, non potest elargiri alicui, nisi intuitu veræ paupertatis, vel pietatis. num. 2. aliter vterque vltra peccatū tenetur restituere. & n. 5. & 6.*

4 *Donatio à clerico de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis facta in notabili quantitate, nisi probetur contrarium, præsumitur in foro exteriori facta in fraudem. nu. 5.*

6 *Spoliorum collectores, vt euitet clericus, in vita donet in pia opera, vel obtenta facultate testandi, eisdem leget.*

CONSILIVM V.

PRÆLATVS quidam fecit donationem cuidam N liberè, & pure inter uiuos 25. millium ducatorum, quos in bonis habebat, & sibi debebantur à certis personis sui Epatus, & donatario tradidit scripturas, & nomina, debitorum, quæ idem N. donatarius accepit, & eius nomine fuit exacta maior ps istius pecuniæ, & ad præsens exigitur, cuius pecuniæ partem idem N. donatarius expendit pro sustentatione domus Prælati, de quibus prædictis expensis in sustentatione domus dictus Prælatus donator ipsi donatario obligationes fecit, quibus fatetur se à dicto N. donatario prædictas pecunias accepisse, & promittit se soluturum toties, quoties per donatarium fuerint petitæ.

Quæritur primo, an mortuo prælato, & collectores Cameræ Apostolicæ occupantes eius bona, donatarius possit uirtute obligationum factarum per prælatum mortuum reuocare dictas pecunias expensas, & debitas.

Secundo, an prælatus tempore obitus possit donatario assignare bona, ex quibus dicta debita possit recuperare.

Tertio supplicatur dari consilium super his, & qualiter hoc consultius fieri possit.

1 Ad primam quæstionem respondeo primo, quòd prædictę ambę donationes fuerunt ualidę, si tam Prælatus, quam N. erant sęculares, & non uere religiosi, & scuta donata, & redonata erant de bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus eorundem, quia Clericus Sęcularis potest de eis disponere, ac Laicus de suis bonis profanis iuxta iura, a de testam. capitul. 1. & 2. 12. quęstion. 3. capit. si cum. eadem causa. quęstion. 5. & tradimus in apologia. b

2 Secundo, quod si, prędicta scuta erant quęsita intuitu Ecclesiæ, siue de reditib. eius, prior donatio, qua prędictus pręlatus donauit illa N. non ualuisset, si absque iusto paupertatis intuitu, aut etiam pietatis id fecit, imò eam faciendo grauiter peccauit, p ea multa, quę nos attulimus in d. apolog. c & tenetur restituere ea pauperibus, & operibus pijs, per ea multa, quę tradidimus ubi supra. d

Tertio, quòd etiam prędictus N. peccauit accipiendo, & tenetur illa restituere, aut pijs operibus, aut prę dicto Pręlato in pios usus impendenda per dicta. e

3 Quarto, quòd si prędicta prior donatio fuit facta uere, & principaliter coram Deo ex uera causa paupertatis, & pietatis ualuit in foro conscientię, per adducta ubi supra. f Quinto, quòd utraque donatio pręsumetur in exteriori foro facta in fraudem, nisi probaretur tantam esse qualitatem N. & tantam eius paupertatem, ut merito credi possit intuitu paupertatis, esse factam: quod non esset facile probare in donatione tantæ quantitatis, nam etsi qui donat, & qui reliquit diuiti, dicat se donare intuitu paupertatis, pręsumitur tamen donatum, aut relictum alio respectu, secundum Glossam, g cele. communiter receptam, & relatam à nobis. h Sexto, quòd etiam posterior donatio pręsumetur facta in fraudem, nisi probarctur in tantam paupertatem deuenisse Pręlatum, & tam pauperes cognatos habere, & tam diuitem esse N. vt uerisimiliter credi deberet eam fuisse factam in Pręlati eleemosynam, quod tamē difficile probatu arbitror.

4 Septimò, ex his inferri, quòd si prędicta scuta fuerint de reditibus Ecclesię, vel intuitu Ecclesię quęsita, non potest prędictus Pręlatus de illis disponere plusquam de alijs intuitu Ecclesię quęsitis, nec testando, nec donando.

5 Ad secundum respondeo primo, quòd si prædicta 25. millia scuta erant de reditibus Ecclesię, vel intuitu Ecclesię quęsitis, & donatio non fuit facta vere, & principaliter coram Deo causa uerę paupertatis, & verę pietatis, non fuit valida, & uterque tàm donatarius, quàm donator peccauit, & tenetur restituere, per supradicta. Secundo, quòd in foro exteriori prę sumetur facta in fraudem pauperum, & piorum operum, uel Camerę Apostolicę, & consequenter collector non patietur, vt prędictus N. recipiat de bonis Pręlati mortui ea, in quę pręsumetur fraudulenter obligasse, nec consequenter Pręlatus absque peccato poterit in morte assignare bona, ex quibus illa debita reciperet.

6 Ad tertiam, qua quęritur modus bene super his consulendi, respondeo primo; quòd si prædictę pecunię sunt Ecclesiasticę, non possunt ullatenus sine peccato, & obligatione restituendi ad vana, aut profana directè aut indirectè donari, & ideo necessario sunt distribuendę per donationem inter viuos irreuocabiliter in opera pia, dum vita manet, ad hoc quod absque peccato euadant manus collectoris prędicti; aut in morte cum facultate testandi ad opera pia à Sede Apostolica obtenta. Secundo, quod vię bonę, per quas sic distribui, uel retineri possunt, tanguntur in dicta nostra apologia, i & in locis ad quę ibi fit remissio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. quia nos. b quæst. 1. mon. 22. c de redit. quæst. 1. mon. 27. 38. & 39. d quæst. 2 mon. 7. e vbi supra quæ. 7. mon. 83. num. 4 & in d. quæst. 2. mon. 26. à nu. 2. f in d. mon. 27. 38. & 39. g l. illud. C. de Sacros. Eccles. h in d. apol. quæst. 1. mon. 29. num. 2. i quæst 3. mon. ult.

SVMMARIVM.

Beneficiarius siue sit sæcularis, siue regularis de fructib. beneficij testari iure non potest, fallit in commoranti-bus

bus Romæ, quibus Pontifex prout potest, hanc facultatem, si ibidem morerentur, concessit. num. 7. & 8.

2 *Spolia, quæ post se relinquunt beneficiarij sæculares, & regulares, ad Cameram spectant Apostolicam, inter quæ non computantur ea, quæ talis viuens in pia opera impendit. num. 9.*

2 *Apostatæ à religione de bonis per eos quæsitis disponere non possunt ex Bulla Pauli IV. non tamen ex ea probatur, per eos quæsita spectare ad Cameram, immo deberi monasterio in quo professionem fecerant. nu. 10.*

3 *Regularium extra claustrum degentium bona Cameræ Apostolicæ debentur, fallit in degentibus, & morientibus Romæ, vel intra decem milliaria, quia tales non faciunt spolia. num. 14. & 9.*

4 *Beneficiarij omnes, siue regulares, siue sæculares, de fructibus beneficiorum, seu bonis per eos quæsitis possunt per contractus inter viuos etiam donando in suos honestos, & alienos pios vsus disponere, & hoc etiam, si amplius beneficium non haberent, & nu. 6. & 8.*

5 *Romæ degentes clerici sæculares, & regulares, beneficia, vel dignitates, possunt de quæsitis per eos inter viuos, & per vltimam voluntatem disponere, nec Romæ sunt spolia, numer. 9. & hoc etiam si tales iam desiissent beneficia habere. & num. 7.*

10 *Religiosus transeundo ad Episcopis statum nequaquam dicitur apostata, immo nec efficitur talis, etiamsi dimisso Episcopatu ad religionem non redeat: nam licet per Episcopatum non desinat esse Monachus quo ad tria vota, ac gestationem habitus liberatur tamen ab alijs obseruantijs, inter quas est habitatio in claustro, num. 11. itemque eximitur à superioritate regularis prælati, in quam per dimissionem episcopatus non reincidit. num. 12. maleque faciunt, qui hos vocant apostatas. num. 13. vel talem transitum vocant subtilem apostasiam, iuncto num. 2.*

CONSILIVM VI.

NFRATER Ordinis Prædicatorum, cum iam pridem esset uir egregia pietate, & eruditione insignis, fuit à Rege Catholico nominatus in Episcopum Cusquensem, & à Sancta Sede Apostolica in eum promotus, quem cum laudabiliter gubernaret, & iudicaret necessarium esse, vt potestas sæcularis permitteret usum liberum aliquorum Sacrorum Canonum multum ad salutem animarum suo iudicio conuenientem, uenit personaliter ad Curiam regiam, & proposuit se non posse suo muneri Episcopali absque illo satisfacere, quod cum impetrare nō posset, & diceret se non audere ad episcopatum redire, nisi id ei concederetur; respōsum fuit ei, non defuturum qui uellet illuc ire, & fungi officio Episcopi, si ipse renunciaret Episcopatui. Cumque replicasset malle carere Episcopatus administratione, quam contra suam conscientiam retinere munus, cui sine præfato usu libero non poterat satisfacere, neque animæ suæ salutem conseruare, raro exemplo renunciauit Episcopatum, quo moneretur potestas sæcularis ad persuadendum sibi permissionem illam esse necessariam, & ita renunciato Episcopatu, & eo alteri collato, dimissa patria, & abnegatis cognatis, uti alter Abrahamus egressus de terra, & cognatione sua, uenit Romam matrem omnium communem, & ad Sanctam Sedem Apostolicam fœlicis recordationis, Pio Quinto, tunc ei præsidente, ut sui aduentus consilio ei communicato; & ab eo approbato, uitam in ea finiret, ut

F finiuit magno cum exemplo contemptus mundi, & honorum eius, sanctissime viuendo, nihilque tædij, & molestiæ pro se, neque pro alijs eidem ingerendo, adeo quidem, vt nec etiam à cognatis acciperet epistolas, neque ad eos daret. Cumque parce viuendo, & prudenter administrādo peculium, quod sibi quæsierat, dum præfatum Episcopatum administraret, reliquisset aliqua, donauit bonam partem eorum donatione inter viuos irreuocabili Monasterio ordinis sui Sanctæ Mariæ supra Mineruam in opus pijssimum, & vrbi, & orbi, vt palam est; decorum, & vtilissimum. Quo mortuo, Reuerendiss. Camera Apost. longè aliter quàm res habeat, informata, dicitur prætendere, quod omnia illa quæ per præfatum Episcopum præfato Monasterio fuerunt donata, pertineant ad eam.

G Quòd præfatum Monasterium, seruata reuerentia, & humilitate, negat, & quæritur quid iuris sit respondendum.

1 Et quidem pro parte Reuerendissimę Cameræ facit primò, quod ipse erat Clericus, & Episcopus, qualis testari prohibetur de fructibus beneficiorum, vel Episcopatus, a & omnia, quæ dedit præfato Monasterio, fuerunt quęsita de fructibus Episcopatus, ergo non potuit ea illi dare. Secundo, quod ipse erat monachus, siue Religiosus expresse professus Sancta Sede Apostolica approbante ordinem nō qualem qualem, sed Mendicantium Prædicatorum, & palam est non posse Monachum iure testari, b neque dare aliquid H sine licentia superioris. c

2 Tertio, quòd omnia spolia clericorum, & monachorum relicta per mortem ipsorum, videntur Reuerendissimę Cameræ deberi per Extrauagantem fel. recor. Paul. III. & per alia, quæ nos post alios in tract. de spolijs, d alias citauimus. Quartò, quòd Extrauagās Pauli IV. quæ incipit [postq̄ diuina.] statuit, quòd religiosus apostata nō possit disponere de bonis, & præfatus Episcopus videbatur esse apostata. Tum quod de simplici religiosi statu transiuit ad statum Episcopalem, quem transitum fuisse appellatum à Ioan. Andræa quandam subtilem apostasiam aliqui testantur. Tum quod post renunciatum Episcopatum nō redijt ad Claustrum, immo remansit extra illud.

I 3 Quinto, quòd Extrauagans Greg. XIII. quæ incipit, [Officij nostri,] expresse videtur habere, omnia bona regularium viuentium extra claustra monasteriorum deberi præfatæ Cameræ. At præfatus Episcopus Cusquensis erat Regularis, & viuebat extra claustrum, & mortuus est extra illud, ergo, &c.

4 His tamen non obstantibus, cōtrarium est respondendum. Primo quidem, quòd omnis clericus beneficiarius potest dispēdere fructus sui beneficij in vsus suos honestos, & superflua in vsus pauperum, & alios pios, dum viuit, per dispositionem inter viuos etiam iure antiquo, & Comm. e & pręfatus Episc. pręfata bona prędicto Monasterio donauit per dispositionem inter viuos ad pia irreuocabili donatione, ergo K iuste retinet illa pręfatum Monasterium. Secundo, quod regularis, siue religiosus perinde pōt de fructib' sui beneficij disponere inter viuos, ac clericus sæcularis de fructibus sui beneficij, vt singulariter dixit Cardi-

ALLEGATIONES.

a cap. 1. & cap. 2. 12. q. 5. & cap. 1. & cap. relatum, de testam. & authent. licentiam, C. de Episc. & cler. b cap. 2. de testa. authent. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. c cap. non dicatis, 12. quæstio. 1. d super cap. non liceat Papæ, 12. quæstio. 2. e cap fin. 16. q. 1. & cap. conuenit. 23. q. 9.

Cardinalis, à cui neminem cõtradixisse, antequam nos eum citaremus in Vrbe, diximus in tract.de red. eccles. b Ergo præfatus Dominus Episcopus potuit præfata bona dare in uita præfato Monasterio in usum pijssimum, in quem donauit, sicut & potuisset, si fuisset Clericus sæcularis.

5 Tertio, quod præfatus Episcopus obijt mortem in Vrbe, in qua uiuebat, & uixit multos annos sanctissime sine ulla querela, & venit ad eam ob causam in argumento, & facto contentam, & omnes Clerici Sæculares, & Regulares beneficia, uel dignitates habentes degentes in Vrbe possunt disponere in vita, & in morte de omnibus bonis quæsitis, etiam ex fructibus beneficiorũ suorũ per facultatẽ amplissimã cõcessam à Sixto IV. & Leone X. quod per Bullas eorũ constat: ergo ipse potuit in uita, & in morte disponere de his, quæ præfato Monasterio dedit. Quinto, quòd præfatus Sixtus Quartus, & alij Pontifices Maxim. iustè potuerunt facere præfata ex causa, ob quam fecerunt. Tum argumento capit. [cuncta per mundum.] c & cap. [proposuit.] d

6 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur duobus modis irrefragabilibus. Primò quidem, concedendo, quòd clericus non potest testari de fructibus beneficiorum iure communi, negando tamen, quòd non possit in uita disponere de illis in sustentationem suam, & ad opera pia, quia non solum potest id facere, sed etiam tenetur per dict. cap. vltimum, e & alia multa, quæ nos ibidem post alios adducimus, & præfatus Episcopus non reliquit præfata bona per testamentum, & vltimam voluntatem, sed liberalissime, & nobilissime per donationem irreuocabilem inter viuos, vt in facto narratur.

7 Secundo respondetur, quòd argumentum procedit attento solo iure communi, sed non attenta facultate amplissima disponendi in vita, & in morte facta per præfatum Sixtum IV. Leonem X. & alios summos Pontifices omnibus prælatis, & beneficiarijs sæcularibus, & regularibus, habentibus administrationem, & dignitatem, qui Romæ, & in Curia Apostolica morarentur, quorum de numero fuit præfatus D. Episcopus Cusquensis, quia licet iure naturali, & diuino videatur prohibitum, ne quis Ecclesiasticus impendat fructus beneficiorum in prophanos vsus; iure tamen solo humano prohibetur, ne testetur in vsus pios, vt nos alibi probauimus, præsertim in dicto tracta.de red. f & ita potest Pont. Max. contra huiusmodi ius humanum ex causa iusta sanctè concedere facultatem disponendi, etiam per vltimam voluntatem de his. Quæ est ratio fundamentalis nõ adeo explicata, per quam omnium ferè opinio habet posse Papam facere facultatẽ testandi personis ecclesiasticis de fructibus beneficiorum, & ita noster Episcopus potuisset relinquere, etiã per vltimam voluntatem, præfata bona prædicto Monasterio, quamuis firmius, & perfectius dederit ei per dispositionem inter viuos.

8 Ad secundum respondetur etiam duobus modis. Primò quidem, cõcedendo, quòd monachus simplex, qui nullum beneficium, nec dignitatem habet, nõ potest iure communi testari, neque dare inter viuos alicui quicquam: negãdo tamen, quod non possit facere vtrunque iure specialis priuilegij Papæ, quale habuit præfatus Episcopus concessum à præfato Sixto IV. & alijs Põtificibus Maximis, his qui morerentur Romę, vt prędictum est, quos posse cõstat. Tum eo ipso, ꝙ p̃fati Pontifices Maximi concesserunt eam oĩbus regularibus, qui habentes administrationem, vel dignita-

A tem in Curia morarentur. Tum quòd recepta sententia habet, quod ex iusta causa Papa potest concedere præfatam licentiam testandi, vt Philippus Francus post alios tandem resoluit. g Tum illa noua, eademque verissima consideratione, quam fecimus in Commentar. 2. de regular. h scilicet, quod tam Philippus Francus, quam alij quæstionem hanc disputantes plurimum errant. Secundo, quod valor dispositionis pręfati Episcopi Cusquensis non indiget, ut ipse haberet facultatem testandi, quia sufficit, quod habuisset facultatem disponendi per cõtractus inter uiuos, quam habere omnes prelatos, & beneficiarios regulares quo ad fructus suorum beneficiorum, supra probatum est, & praxis totius orbis Christ. seruat.

B 9 Ad tertium respondetur etiam dupliciter. Primò quidem, quòd in casu proposito nõ agimus de spolijs nostri Episcopi, sed de donatis ab ipso in vita loco pio ad opera pia, spolia enim Ecclesiasticorum sola illa esse dicuntur, quæ reperiuntur post mortem ipsorum nondum piè impensa, vt & nos post alios definiendo ea probamus in d.cap. [non liceat Papæ.] i Secundo, quòd post pręfatas constitutiones Sixti IV. & aliorum Pontificum Maximorum nulla sunt spolia Ecclesiasticorum in Vrbe, quod satis significant commissiones, quas Paulus, Iulius, Pius, & Greg. XIII. dederunt ad colligenda illa extra Vrbem, quas alij Domini mei Consulentes in hoc citant, & ratio est clara, & per pręfatas facultates Sixti Quarti, & aliorum Pontificum C Maximorum constat bona morientium in Vrbe existentia in ea, vel intra decem milliaria, non pertinere ad Cameram, siue moriantur testati, siue intestati.

10 Ad quartum respondetur primò, quod licet præfata Bulla Pauli IV. indirectè probare videatur, nõ posse apostatam de bonis à se quæsitis disponere, non tamen probat illa bona deberi Cameræ Apostolicæ, immo habet deberi Monasterio, & Religioni, in quibus primo loco professionẽ fecit. Secundo negando, quòd præfatus Episcopus fuit apostata transeundo ab ordine ad Episcopatum. Tum quia apostata est qui retrocedit, iux. glossam receptam, k & S.Tho. receptũ, l & ipse trãseundo ab ordine ad episcopatũ, non retrocessit, immo vltra processit, cũ fuerit factus de filio pa- D ter, vt ait gl. m & status episcopalis sit perfectior statu monachali, vt tradit S.Th. receptus. n Tum quia non dicitur apostata, ꝗ à bono ad melius legitime transit, secundum omnes, & præfatus Episcopus transijt à statu monachali ad statum episcopalem legitimè, quia transijt iure naturali, diuino, & humano id approbante, o immo, & ipso Papa scienter eum promouente.

11 Tertio negando, quòd Monachus fiat apostata non redeundo ad ordinem post Episcopatũ renunciatum, quicquid aliqui recentiores parũ cautè dixerint. Tum quia licet monachus per assumptionem ad Episcopatum non exuat monachatum quo ad tria substãtialia vota, neque quo ad habitus delationẽ, exuit tamen illum quo ad alias obseruantias regulares, iuxta E gloss. receptam, p & notata in d.cap.1. q & in cap. [clerici.] r & alibi sæpe, & cõsequẽter ab obseruãtia manendi

ALLEGATIONES.

a in d.clem. 2. §. sed & tales, de uita, & honest. cler. b q.1. monit.8.nu.2. c 9.q.3. d de concess. præb. e 16.q.1. f q.3 monit.2. g in rubr. de test. num.82. h super cap. non dicatis. 12.q.2.nu.57. i 12.q.2. k in cap.1. de apost. l 2.2.q.12.art.1.& 2. m cap.1.18.q.1. n 2.2 quęs.181. art.7. o cap. statutum. 18.q.11. cap. cum olim, de priuileg. p in cap. de Monachis. 16.q.1. q 18. quæstio.1. r de uita, & honestate clericorum.

manendi in clauſtro, ſicut & ab obligatione ieiunandi,& ſurgẽdi ad matutinum,& ſimilibus. Tum quod nullo iure id cautum eſt,& ita non dicendum. a Tũ quod etiam in terminis id aſſerit Federicus, b & Bonifacius. c Tum quod praxis omnium monachorũ renunciantium loco Epiſcopatus,& non honori, hoc ſeruauit,& ſeruat, Papa id ſciente,& conſentiente.

12 Tum quod id concludit ratio illa irrefragabilis fundata in eo,quod promotus in Epiſcopatum eximitur ab omni iuriſdictione Abbatis,ſecundum omnes, & per ceſſum,ſiue renunciationem Epiſcopatus quoad locum, & non quo ad honorem; non recidit in illũ;quia quoad illũ extincta fuit,& extincta non reuiuiſcunt,iuxta iura, d & facit c.[ad ſupplicationẽ. e

13 Tum quod res indecens,inſolita, & quadamtenus ſcandaloſa eſt,ut Epiſcopus qui uocatur frater Papę, f ſubiaceat,ut quilibet alius ſimplex monachus, ſimplici Priori, uel Guardiano, ut palam eſt, & eiuſmodi indecora, inſolita & quadamtenus ſcandaloſa non ſunt ſtatuenda,quippe quę lędunt pietatem,iux. l.[filius.] g & ca.[erit autem lex.] h quatenus ait Iſidorus ſola honeſta debere ſtatui. Tum denique, quod illud,quod aliqui tribuũt Io.And.quod promotio religioſi ad Epiſcopatum eſt quædam ſubtilis apoſtaſia,aut nõ fuit dictum ab eo,aut fuit dictũ iocosè, aut fuit falſe,& irreligioſe cõtra honorem S. Sedis Apoſto.probatum,per ſupradicta,& certe qui hoc contra Epiſcopum Cuſquenſem præfatum adducunt,debent ſibi cauere ne detractorum, & infamatorum crimen incurrerint contra 8.præceptũ Decalogi, i iuxta declarationem latè à nobis poſt alios traditam in Manual.Confeſſ. k

14 Ad quintum reſpondetur, quod multis de cauſis non obſtat. Primo quidem,quod loquitur de bonis illorum apoſtatarum, contra quos Paulus IV.ſuã conſtitutionem edidit, ut palam colligitur ex ipſa, & Eps Cuſquenſis nullatenus fuit apoſtata,ut ſupra probatum eſt. Secũdo,quod tota intentio Greg.XIII.in edenda præfata extrauagante fuit declarare, quòd nõ obſtante præfata extrauagante,Pauli IV.quæ fuit reducta ad uiam iuris per Pium IV. ſpolia regularium degentium extra clauſtra debentur Cameræ Apoſtolicæ, iuxta declarationem Pauli IV. quod nos non negamus,imò concedimus,quod ſi præfatus Epiſcopus Cuſquenſis obijſſet mortem extra Vrbem,& curiam, & non habuiſſet facultatem teſtandi, reliquiſſetque aliqua bona, quæ dum uiueret,non impendiſſet piè, illa debuiſſent applicari Cameræ Apoſtolicæ, non quia fuiſſet apoſtata, ſed quia ſpolia quorumcumque Prælatorum,tam Regularium,quum Sæcularium debentur Cameræ Apoſtolicæ.Sed negamus,quod præfata bona, quæ præfatus Epiſcopus donauit Eccleſiæ præfatæ fuerint ſpolia eius. Tum quia ante mortem ipſius benè,optimè, pijſſimeque fuerunt pijſſimo loco in pijſſimum vſum donata, & conſequenter non ſunt ſpolia per ſupradicta.Tum quia bona prælatorũ, & beneficiariorum morientium in Curia non dicuntur ſpolia Cameræ debita propter præfatum priuilegium Sixti IV. & aliorum maximorum Pontificum ſupra relatum,ſiue obierint teſtati,ſiue inteſtati. Tertiò,quia præfata conſtitutio Greg.XIII. non eſt noui iuris introductoria, ſed ſolum antiqui declaratoria, quod colligitur ex procemio eius ibi, [ut dubia declaratione noſtra dilucidetur.]& infra,[pręſertim auctoritate declaramus.]Verbum[enim declaramus.] poſitum in conſtitutione, ſignificat illam non inducere ius nouum,iuxta Gloſſam receptam. l & efficaciter

F probatur in l.[hæredes palam. m At ſecundum ius conditum ante extrauagantem præfatam Greg.XIII. bona præfata non debebantur prędicte Reuerendiſſimæ Camerę,ergo neque poſt illam debentur. Quarto,quod præfata conſtitutio ſolum continet ſpolia regularium deberi Camerę Apoſtolicę, & prędicta bona, quia ut prędictum eſt, piè fuerunt ante mortem impenſa, nullatenus ſunt ſpolia, nec conſequenter per illam conſtitutionem debentur Camerę Apoſtolicę.

Per quę omnia proculdubio reſpondendum eſt, iure optimo pertinere ad prędictum Monaſterium prędicta bona à pio Epiſcopo Cuſquenſi pientiſſime ipſi donata.Salua,&c.

G [Aduertendum item quod dicitur, Epiſcopos, & prelatos Romę morantes poſſe teſtari de fructibus beneficiorum, & quod in eis Camera non habet ſpolium, non eſſe ita certum, & contrarium, ut dicitur, modo ſeruari.

ALLEGATIONES.

a 2.quæſt.4.cap.conſuluiſti,& cap.2.de transl.præl. b in conſ.5.& 19. c in cle.1.de regula. d l.qui res. § area.ff. de ſolut.& l.inter ſtipulantem. §.nam cum quis.ff.de uerbo. obl. e de renun.& cap.2.de transl.præl. f cap.quamuis, de crim.falſit. g ff.de cond.inſtit. h 4.diſt. i exod.20. k cap.18.à num.17.vſque ad 50. l in cle.fin.de reſcript. m §.1.ff.de teſt.

SVMMARIVM.

H *Regulari etiam tranſlato conceſſa à Papa licentia diſponendi de per eum extra monaſterium quærendis, comprehendit etiam quæ aliàs licitè morando,& ſeruiendo in hoſpitali quæſiuit, reſtringitur tamen ad diſpoſitionẽ irreuocabilem inter uiuos in pios uſus faciẽdã.* 1

CONSILIVM VII.

VISO tenore breuis, per quod D.Conſulens fuit auctoritate Pauli III.translatus ab ordine Prędicatorum in ordinem Canonicorum Regularium Sanct. Auguſtini, viſa item clauſula in eo con-

I tenta, per quam fit ei facultas diſponendi de bonis quęſitis ab eo extra Monaſterium in ſuos uſus, pauperum, & alios pios, & quod prędictum breue, & licentia, & facultates per illud conceſſę,fuerunt à Vicario Pij IV. iudicatæ legitimæ, & non reuocatæ per Bullam Pij IV.contra apoſtatas edita,viſo item quod præfato D. Conſulenti licuit, & licet manere extra Monaſterium habitu Regulari ſubtus ueſtes retento, dum ſeruierit Hoſpitali Sanct.Iacobi Ciuitatis Neapolitanæ uirtute præfati breuis, & ſententię prędictæ ſuper eo latæ, & licentiæ à ſuperiore datæ,& Breuis à Sanctiſſim.Domin.Noſ.conceſſi.

1 Reſpondemus poſſe præfatum Do. Conſulentem diſponere in vita per donationes, & alias diſpoſitio-

K nes inter uiuos factas de bonis, quæ habet, ut proponit,rectè quæſita in uſus pios,in quos optat ea inſumere, per ea quæ nos tradimus in comm.2. de reg. a Cauendum tamen ſerio,quòd ut prædicitur,præfatorum bonorum diſpoſitio eſt facienda per uiam donationis, uel alios contractus irreuocabiliter inter uiuos

---

ALLEGATIO.

a Super capitul.non dicatis. numero 40. & ſequ.12. quæſtion. prim.

uiuos factos, quia non liceret hoc facere per viam vltimæ voluntatis, per quam nullus religionem professus potest quidquam disponere sine facultate testandi, ut palam est, & tangitur in locis prædictis, & eam non habet D. Consulens in ulla facultate sibi à Papa facta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas antedata diei posita in contractu coram Deo, nec prodest, nec nocet, sed sola attenditur veritas.*

2 *Donatio facta vxori ficta non tenet, immo nec vera valet, tamen si sit iurata, etiamsi sit facta ab eo, qui commisit delictum, ob quod bona ipso quidem iure non cõfiscantur, sed confiscari possunt, nume. 2. licetque hæc donatio possit à fisco, in cuius fraudem facta fuit, per rescissoriam reuocari, attamen donataria non tenetur ea fisco, antequam rescindatur, tradere. num. 4.*

3 *Fraudandi fisci, vel alterius creditoris causa facta donatio potest quidem rescindi, sed antequam rescindatur, donatarius iustè retinet.*

5 *Occultans bona delinquentis confiscata, tenetur ea fisco tradere.*

CONSILIVM VIII.

MARITVS post delictum commissum, pro quo à fisco bona sua fuerunt per sententiam confiscata, uxori suę per instrumentum certa bona donauit, & instrumẽto subscripsit sub die ante delictum commissum, ut sic appareret donationem antea fuisse factam, & uxor illa occultauit, & retinet.

Quæritur primo, an donatio prædicta teneat, & quia dicta mulier alia etiã occultè accepit, & retinet.

Quæritur secundo, an illa etiam fisco non petenti, & in conscientia tradere teneatur.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primò, quod in foro conscientiæ, siue Dei, non potest prodesse plus præfato donatori instrumentum falso die firmatum, quam si fuisset uero die firmatum. Tum quia Deo omnia sunt nota. a Tum quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent. b Secundo, quod præfatum instrumentum donationis, etiam si esset legitimè factum, non posset ei prodesse, si donatio fuit fictè, & simulatè sine vero animo donandi facta, quia illa est ipso iure nulla, & nihil ualet, c & quod talis præsumitur hęc de qua agimus in foro exteriori, cum fuerit facta uxori, quę est persona coniuncta, & uirtualiter ipse remansit in eorum possessione, iux. doct. Bart. d

2 Tertio, quod etiam si esset uera coram Deo donatio, non posset prodesse, quia fuit facta uxori, quę non ualet, e nisi esset iurata, ut ait Bart. recep. f

Quartò, quod si uera, & iurata fuisset donatio, dubitari potest. Nam pro consulente facit, quod reus criminis, propter quòd ipso iure non perduntur bona, ut perduntur in crimine læsæ maiestatis humanę, g & diuinę, h neque tale ob quod administratio ipso iure interdicitur, quale est repetundarum, i donare potest post crimẽ commissum antequam in iudicium deducatur, & ualet ipso iure donatio.

3 Et contra consulentem facit, quod illa reuocari potest tanquam in fraudem fisci facta, d. l. [post contractum. k vbi Bart. communiter receptus utrumq; tenet. Sed contra hoc facit consideratione quędam q̃ nullibi legi, scilicet quod donatio uera in fraudem facta ipso iure tenet, & non potest, nec debet creditor, uel alius, in cuius fraudem facta est, admitti ad illa bona donata, nisi prius per actionem reuocatoriam rescindatur, iuxta §. [item si quis in fraudem.] l eo quod per donationem, & emptionem etiam in fraudem factam, transit dominium in donatarium, & emptorem, iux. gl. m & est tex. exp̃ssus in l. [si sciens. n & quod ideo donatarius nõ uidetur obligatus ad reddenda illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, uel emptio, sicuti nec incidens in pœnam tenetur soluere illam in foro conscientiæ, donec à iudice condemnetur, iux. Glo. celebrem, o S. Tho. p

4 Quinto, quod per hanc considerationem, quæ in præsentia mihi uidetur tenenda, præsertim contra fiscum contra quem in dubio iudicandum est, q resolute ad quæstionem respondeo, quòd si coram Deo præfatus Consulens uerè donauit præfata bona uxori, & donationem confirmauit iuramento, ita quod non potuisset illam reuocare, etiam si nunquam fuisset condemnatus, poterit uxor eius retinere illa sibi, tanquam sua, quia uere sunt talia, donec donatio illa reuocetur, & rescindatur per iudicem, tanquam in fraudem facta, si autem nõ habuit uerum animum donandi cum illa semper manserint sua, cadunt sub confiscatione generali omnium bonorum suorum, & sic debetur fisco per sententiam condemnatoriam.

5 Ad secundam respondeo, indubitati iuris esse, quod illa bona occultata debentur fisco, cum occultatio non habuerit uim auferendi dominium, sicut habuisset uera donatio, vel vera venditio, & ita semper remanserunt tam sua, ac si non fuissent occultata.

ALLEGATIONES.

a ad Hebr. 4. cap. multi. 2. quęst. 1. b cap. sedes Apostolica, de rescript. c l. 5. & tot. tit. C. plus ualere quod agitur. d in l. post contractum, ff. de donat. num. 4. e l. 1. ff. de donat. inter uir. & uxo. f in l. si quis pro eo. sub fi. ff de fideiu. g l. quisquis, C. ad legem Iul. maiest. h capit. cum secundam, de hæretic. lib. 6. i l. ex iudiciorum, ff. de accusation. k ff. de donat. l Institut. de action. m in dict. §. item si quis. n ff. de contrahen. emptio. o in capit. fraternitas, 12. quæstio. 2. p 2. 2. quæstio. 92. art. 4. q l. non puto, ff. de iure fisci.

SVMMARIVM.

Lex prohibens patri ne in damnum filiorum donet vltra quintam, non ligat donantem pro anima sua, vel in remunerationem. 1

CONSILIVM IX.

QVÆRITVR in vtroque foro, vtrum pater multa in bonis habens pro filijs, quæ etiam pro eorum persona, ac statu sunt superflua, possit in vita ad opera pia, & donationes gratuitas, etiã vltra quintam partem impendere.

1 Respondeo, quod potest donare in cultum Dei, & ad opera pia salutem animæ suæ respicientia, vt in Manual. diximus. a Potest etiam facere donationes prophanas remuneratorias, quæ non sunt veræ donationes, non autem veras, vt vbi supra diximus in dict. Manual. b

ALLEGATIONES.

a cap. 26. num. 29. b cap. 26. num. 29.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos non insinuata, si sit vltra 500. non valet, nisi in 500.*

2 *Donatio causa mortis cum clausula de non reuocando, si sit posita in parte dispositiua, transit in donationem inter viuos.*

2 *Donatio causa mortis iudicabitur non esse reuocata, si quis postea donet inter viuos, putans donatarium interijsse.*

CONSILIVM X.

AN DONATIO inter uiuos usque ad 800. uel mille aureos, non insinuata iudici, ualeat, & an donatio causa mortis possit reuocari donando inter uiuos?

1 Respondeo, quod donatio inter uiuos facta de maiore summa, quam quingentorum aureorum, licet ualeat quo ad 500. non tamen ualet quo ad reliqua, nisi fuerit insinuata, a uel nisi fuerit iurata ut ait late Dec. b Sola enim condonatio solemnitatis iniurata non sufficit, ut ait Bart. in d. l. sancimus, §. fin. & Decius ubi supra.

2 Donatio causa mortis transit in donationem inter uiuos per clausulam insertam ei de non reuocando eam, si modo inferatur uerbis dispositorijs, licet secus sit, si id fiat in exequutorijs, ut ait Couarruuias. c Animaduertendum tamen, quod si quis donaret inter uiuos alicui aliqua bona, quæ causa mortis obijsse, forsitan iudicabitur eam non esse reuocatam, argumen. l. fin. d

ALLEGATIONES.

a l. penult. iuncta l. sancimus, C. de donatio. b consil. 432. numero 15. c 2. part. rubr. de test. numero 13. d de hæred. instit.

De peculio clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Clerico filiofamilias quod annuatim dat pater, vt sic ex eo clericaliter se sustentet, efficitur peculium castrense, quod etiam ludendo efficaciter in alium transfert, sicut etiam est omne id quod lucratur.*

CONSILIVM I.

CAIVS paterfamilias lusit cum Sempronio ludo alearum primera nuncupato, qui Caius superlucratus est Sempronio scuta sex auri sine fraude. Ludo finito, Sempronius, qui perdidit, reperitur esse filiusfamilias, Doctor ætatis uigintiocto annorum, uel circa, habens primam tonsuram, & tres ordines minores tantum, nec possidet bona aliqua castrensia, uel aduentitia, nec aliquid ex doctoratus officio lucratur, & demum nullas alias pecunias habet, præterquam centum, & quinquaginta aureos, quos habet à patre singulis annis, de quibus libere disponere potest, dictusque Sempronius moratur cum quodam Cardinali, à quo habet uictum, & habitationem eo quod manet in eius curia, & ipsum concomitatur.

Quæritur, attento quod dictus Sempronius est filiusfamilias, quomodo dictus Caius possit esse tutus

F in foro poli: Vtrum huiusmodi pecunia sit restituenda, necne?

1 Respondeo, quod de rigore iuris non tenetur restituere, quia quicquid huiusmodi clericus quærit, fit ei peculium castrense, & potest de ipso testari, & disponere, non obstante quod sit filiusfamilias, iuxta authent. [presbyteros,] a & tradit Innoc. & post eum Panormitanus. b

Nec obstat, quòd omnia quæ habet, sint donata sibi à patre, quia donantur ei, ut exerceat militiam clericalem, inseruiendo, ut inseruit Cardinali in primis inseruientium honorificentissime, per ea quæ Couarruuias addit Panormit. c Salua, &c.

ALLEGATIONES.

G a C. de Episcopis, & cler. b in cap. quia nos, de testamen. numer. 5. c in dict. cap. quia nos.

SVMMARIVM.

Beneficiarius de patrimonio, & quæsitis sua industria, ac laicus disponere potest, & num. 4. 1

Donare habenti ad se sustentandum, sed non honeste, pium. 2

Pia vt sit largitio, principaliter ob Deum fieri debet, nec desinit esse bona, licet fiat etiam, sed minus principaliter ob alium finem etiam ineptum, modo non sit malus. 3

H

CONSILIVM II.

AN PENSIONARIVS de reliquatis ex sua modica pensione, & de alijs suo labore, & industria comparatis possit cognatis suis plus satis familia oneratis, & egentibus opitulari?

1 Respondeo primò, quòd latius, quam hactenus alij tradiderũt, scripsimus nos in tractatu de reditibus Ecclesiæ. a quod non solum pensionarius, & quiuis alius stipendiarius, uel accipiens aliquid pro labore, & industria, & occupatione, qua seruit, uel tenetur seruire alteri, potest ea, quæ reliqua, uel superflua facit ultra suum uictum decentem, donare, & dispendere

I in opera pia, sed etiam beneficiarius quilibet, etiam regularis, & religiosus potest impendere fructus sui beneficij sic reliquatos, & seruatos in eadẽ opera pia.

2 Secundò, quòd impensa, & erogatio, quam ait se facere D. Consulens in prædictos cognatos, est pia, & sancta, ut in d. tractatu, b traditur declarando, c quæ sunt opera pia, & addendo, d quod etiam dare habenti necessaria ad sustentandam uitam, sed egenti ad se decenter sustentandum cum sua domo, & familia, est dare ad opera pia.

3 Tertio, quod ad hoc, ut impensa, & erogatio dicatur pia, oportet, quod principaliter fiat ob amorẽ Dei, uel ob misericordiam, & necessitatem proximi, ita quod non sufficeret facere illam ob cognationem,

K & amicitiam, uel alium respectum prophanum, ut traditur ubi supra. e Dixi [principaliter,] quia non oportet ut fiat nullo respectu alio prophano habito. Tum quia iudicandum est opus secundum id, quod principaliter intẽditur. f Tum quia, ut colligit ex ea Iason

ALLEGATIONES.

a quæstio. 1. monit. 18. & fere per bonam partem aliorum, præsertim 32. & conseq. b quæstio. 5. monit. præd. 32. c in monit. 26 d in monit. 27. e monit. 28. f l. si quis nec causam, ff. de rebus cred.

Iason ſequutus communem, attēdendum eſt id quod principaliter intenditur, & non quod minus principaliter, ſiue incidenter, ex quo infert multa utilia, & in his id quod ait Gloſſa finalis putata ſingularis, a quæ adiunćto textu probat non eſſe attendendum præiudicium, quod conſequenter, ſiue per quandam, conſequentiam fit, ſed tantum principale. Tum quia non deſinit opus eſſe bonum, eo quod minus principaliter fiat ob aliū finē ineptum, modo non ſit malus, ſi principaliter fiat propter finem aptum, ut tradimus latius in comment. cap. [inter uerba,] b & breuius in commentar. cap. [cum miniſter,] c & utilius in Manual. Confeſſ. d

Quarto, quod D. Conſulens debet elargiri ea, quæ largitur prædićtis cognatis ſuis de frućtibus penſionum, principaliter, ſiue principalius propter amorem Dei, & miſericordiam, & paupertatem, ſiue indigentiam quo ad ſuſtentandum, quam propter cognationem, uel alium reſpećtum humanum, ſiue ſęcularem, quamuis etiam bene faciat largiendo propter Deum principaliter, habendo minus principalem reſpećtum ad cognationem, amicitiam, & alios reſpećtus, & fines ſæculares, dummodo non ſint principales, ſed tantum minus principales.

4 Quinto, quod non fruſtra in præcedenti dićto dixi, [de frućtibus penſionum Eccleſiaſticarum,] quia de alijs frućtibus aliarum penſionum ſęcularium, vel de ſalarijs, vel de ſtipendijs, quæ pro laboribus ſuis accipit, poteſt pro libito ſuo etiam principaliter largiri prædićtis ſuis cognatis ob conſanguinitatem, & amicitiam, ſicut quilibet laicus poteſt de frućtibus laicis pro libito largiri etiam extraneis per dićta in d. traćtatu. e nec debet ſcrupulum ſibi facere de difficultate ſciendi, quantum relinquat de penſionibus Eccleſiaſticis, & quantum de alijs ſtipendijs, &c. ſine ullo errore, quia ſatis eſt bona fide ſine dolo computare uerisimilem quantitatem utrorumque argument. capitul. quia uerisimile non eſt, & ei adnotatis. f Salua, & cæ ter.

ALLEGATIONES.

a in cap. quamuis pactum, de pact. l. 6. b 11. q. 3. conc Iuſ. 5. num. 19. & ſeq. c 23. q. 5 num 4. d cap. 14. num. 33. e quæſt. 1. mon. 17. & multis ſeqq. f de præſumpt.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, viuente titulari, ſeu illorum reſeruatario ſeparati à ſolo, ei debentur, ac etiam locationum penſiones correſpondentes fructibus, ſicut ſupra à ſolo ſeparatis nume. 5 6 9 & hoc etiam ſi nondum fuiſſent in horrea repoſiti. num. 4. vnde ſi illos viuens debita honeſta contrahendo conſumpſiſſet, non facerent ſpolium. numer. 2. alias ſic. num. 3. de iure autem deberentur ſucceſſori in beneficio, ſicut & collecti ſede vacante, niſi alteri eſſent applicati, ſeu conceſſi. num. 7. & 8.*

CONSILIVM III.

PRÆSVPPOSITO Priuilegio Apoſtolico facto Illuſtriſſimo N. de percipiendis ſpolijs Clericorum in ſua ditione, quæſita fuerunt ſequentia à ſucceſſore D. Conſulente.

1 Primum, cuius debeant eſſe frućtus, quos reſeruauit ſibi præceſſor ipſius ſine ulla locatione per ſe ip-

A ſum percipiendos, an hęredis eius, an Illuſtriſſimi N. an D. Conſulentis, & de frućtibus, qui obuenerunt ſede vacante. Et reſponſum fuit primo, quod frućtus, quos reſeruauit adminiſtrationi ſuæ præfatus præceſſor, & fuerunt in vita eius à ſolo ſeparati, pertinuerūt omnes ad ipſum, & nulli eorum, qui poſt mortem fuerunt collećti, & à ſolo ſeparati, ſecundum Gloſſam, a communiter receptam per communem ſententiam, ut diximus in traćtatu de redit. eccl. b per argumenta ualida, quæ ibidem uideri poſſunt.

2 Secundò, quòd ſi frućtus illi reſeruati fuerunt impenſi à præceſſore, ita quod non remanſerunt inter ſpolia eius, pertinebunt ad præceſſorem mortuum, uel hæredes, aut eius cauſam habentes, quia ipſe poterat eos impendere ſuis honeſtis uſibus, etiam ſeruato patrimonio, & eius frućtibus, quibus uoluiſſet, iuxta illud dićtum ſingulare Innocētij, c relatum à nobis in præfato traćtatu, d & nullatenus pertinebūt ad illuſtriſſimum N. nec ad D. Conſulentem.

3 Tertiò, quod ſi præfatus præceſſor non impendit ea honeſte in vſibus ſuis, dum uixit, ſed remanſerunt libera à debitis eius, pertinebunt ad ſpolia eius.

4 Quartò, quod non refert an frućtus præfati fuiſſent percepti, & reconditi, an ſolum à ſolo ſeparati, qa idem eſt iudicandum de utriſque, argu. l. [ſi eius.] e ſecundum ueriorem intellećtum l. [arboribus.] §. Iulianus. aliàs eſt l. ſi fur. ff. de uſufr. & l. ſi uſufrućtuarius. ff. quemad. uſusfru. amitt. & eſt communis opinio, quam ſequimur nos in d. traćt. f

C 5 SECVNDVM QVÆSITVM eſt, cui debent adiudicari pretia locationum, & conductionum ſoluenda in aliquo feſto cadente intra tempus ſedis uacantis. Ad quod reſpondetur, quod huiuſmodi pretia, quæ erant ſoluenda in aliquo termino contingente tempore Sedis Vacantis propter frućtus quæſitos, uel ſaltem ſeparatos à ſolo ante mortem præceſſoris, adiudicabuntur, ei, vel, ab eo cauſam habentibus, quia pretium rei uenditæ debetur uendenti, ſicut res uendita debetur emptori, g & eadem ratione pretium frućtuum locatorum poſt perfećtam locationem debetur locanti pro ea parte quæ fuit locantis, vel debita ei, ſicut uſus rei locatæ debetur condućtori. h

6 TERTIVM QVÆSITVM, Cui debent adiudicari præfatarum locationum ſoluenda in aliquo feſto cadente poſt prouiſionem D. ſucceſſoris. Ad quod reſpondetur idem quod reſponſum eſt ad ſecundum, ſcilicet quod cedunt ipſi prædeceſſori pro ea parte, quę fuit quęſita, ſeu debita, ipſi locanti, & ſic pro ea parte, quæ fuit collećta, vel à ſolo ſeparata ante mortem locantis.

7 QVARTVM QVÆSITVM, Cui debeant adiudicari frućtus, qui obuenerunt Sede Vacante. Ad quod reſpondetur, quod adiudicari debent Illuſtriſſimo N. vel eius commiſſario, quia licet iure communi debeantur ſucceſſori, per capitul. [cum uos, i] & capitul. [quia ſæpe, k] priuilegio tamen Papæ pertinent ad ſuam Dominationem Illuſtriſſimam, ut præſupponitur.

8 QVIN-

ALLEGATIONES.

a in capitul. ſi propter, de reſcipt. libr 6. & in capitul. præſenti. de offic. ordin. eod libr. b quæſtion. 2. monit. 2. c in capitul. Epiſcopus, de præbend. d quæſtion. 1. monit. 32. e ff. de rei uendic. f quæſtion. 2. monit. 14. g arg.. ff. de actio. uendit. per totum, h argum. l. illud, ff. ad l. Aquil. i de offic. ordin. k de electtion. lib. 6. capitul. præſenti de offic. ord. eod. lib.

8 QVINTVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari fructus, qui remanserunt in spolijs prædecessoris. Respondetur, quod ipsimet Illustrissimo N. virtute dicti priuilegij. Nec obstat argumentum factum in fauorem opinionis Soti in dict. tractatu q. 2. monit. 13. scilicet, quod alioquin &c.

9 SEXTVM QVAESITVM, Cui cedere debeat precia locationum fructuum pro ea parte, quæ tangunt fructus perceptos, uel a terra separatos post prouisionem successoris, quocunque tempore sint soluenda. Et respondetur, quod aut locatio fructuum desinit esse ualida quo ad partem, quæ tangebat illos fructus perceptos post præfatam prouisionem, aut non. Priore casu precium respondens præfatæ parti, soluendū est præfato successori: quia fructus illi, si non fuissent locati, pertinuissent ad ipsum, & consequenter precium, quod debetur pro illis, soluendum est ei, cuius fuissent fructus, si non fuissent locati. Altero casu, scilicet si conductio remansit ualida etiam quo ad illos fructus, dicendum precium eorum diminuendum esse pro rata fructuum locatorum, ita quod successor percipiat fructus, uel locet eos de nouo. An autem locatio & conductio desinant esse ualidæ quo ad illos fructus, necne, colligendum est ex tenore instrumenti, & ex causa, & consuetudine locandi, & alijs circunstantijs. Salua meliori sententia &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici beneficiati possunt licite de fructibus suorum beneficiorum, viuendo de bonis patrimonialibus, vel quasi, inter quæ omnia, quæ aliunde quam ex fructibus beneficiorum acquisiuerunt, etiam si illa ex vsu sacrorum ordinum acquisiuerint, computantur. nu. 1. tam inter viuos quam in ultima voluntate: etiam pro pinquis relinquendo, disponere. numc. 2. & 3. An autem in dubio sit præsumendum eum ex dictis fructibus voluisse viuere, vel ex patrimonialibus, seu quasi, ex coniecturis est diiudicandum. nu. 5.*

4 *Clericus negotia Principum in Curia, etiam recepto stipendio, iure communi, & ex stylo Curiæ gerere licite posse videtur.*

CONSILIVM IIII.

Quod de bonis clericis quasi patrimonialibus, & de patrimonialibus idem sit iudicādum, tenuimus nos in apologia lib. de reditibus Eccles. a Quod item bona clerici quæsita per industriam suam, etiam per usum sacrorū ordinum alia ratione, quam fructuum uel redituum beneficiorum, dicantur quasi patrimonialia, tenuimus.

1 Interrogatus, quid mihi videatur de hac informatione respondeo me pridem in apologia lib. de reditibus Ecclesiast. b tenuisse, quòd bona quæsita licite per artificium uel aliam industriam, & laborem clerici absque intuitu clericatus, & ordinum suorum, sunt re patrimonialia, sicut quæsita a laicis, & quod quæsita a clerico ratione officij clericalis, & suorum ordinum extra fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, sunt quasi patrimonialia, & quòd de ijs perinde ac de patrimonialibus disponere potest clericus, qui ea quæsiuit.

2 Secundo, quod c teneo firmiter determinationem Innocentij, d quod beneficiarius potest uiuere de fructibus sui beneficij, & seruare suum patrimo-

F nium, seu sua bona patrimonialia, & fructus eorum suis cognatis, & disponere de illis inter viuos & in ultima uoluntate.

3 Tertio, quod hæc consequitur præfatum D. Gab. Robos. potuisse de bonis quæsitis licite per industriam suam, tam ratione ordinum suorum quam alia, disponere perinde, ac si esset laicus.

4 Quarto, quod iure communi consuetudine Curiæ in Vrbe declarato, & vsitato uidentur licita negotia Regum, & aliorum, per quæ fuerunt ei aliqua salaria, vel honoraria donata, vt supra in informatione probatur.

5 Quinto, quod licet forsitan expresse non declarauerit se uoluisse, dum uiueret de fructibus beneficiorum suorum viuere, & bona patrimonialia suis cognatis uel amicis ab intestato, vel ex testamento relinquere,
G tacite tamen ex multis eius actis, & ex cura, quam habuit seruandi tot milla ducatorum, & ex consuetudine, quam communiter seruant clerici beneficiarij habentes patrimonia siue bona patrimonialia facile conijci potest eum habuisse hunc animum, ita quod Reuerendissimæ Cameræ procuratores nullā sibi culpam poterunt adscribere, quod falso id crediderint, quamuis Ludouicus Rom. in consilio citato in informatione id mihi non aperte dicat. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a quæstio. 1. monitor. 22. b quæst. 1. monit. 22. c In
H d. quæst. 1. monit. 30. d in cap. indecorum. de ætate & qual.

De Testamentis, & vltimis voluntatibus.

SVMMARIVM.

Testamentum a parocho scriptum, & sola testatoris manu subscriptum, nec in terris Ecclesiæ tenet in foro exteriori, at in foro conscientiæ, qui ea bona possidet, licite retinet. numer. 2. 1

Relictum mihi sponte in dispositione minus solemni, imò solo verbo sine testibus, tuta conscientia retineo. 2

I

CONSILIVM I.

Franciscus disposuit de bonis suis in terris Ecclesiæ, instituendo nepotem hæredem per schedulam scriptam a proprio parocho, subscriptam ab ipsomet testatore. Quæritur, an valeat huiusmodi institutio in foro conscientiæ.

1 Respondeo primo, quòd ordinatio prædicta non est seruanda in foro exteriori, quia nec secundum formam iuris Cæsarei, neque canonici est facta, vt con-
K stat per cap. cum esses, & ei annotatis.

2 Secundo, quòd grauissima difficultas est apud vtriusque & etiam diuini iuris peritos, an vltima voluntas, quæ sine solemnitate a iure requisita est ordinata, valeat in foro conscientiæ: ego autem in ea opinione sum, quòd qui possidet bona sibi vere & sponte coram Deo relicta, siue scripto, siue verbo tantum, siue coram testibus, siue sine illis potest sancte salua conscientia retinere, licet possint ei tolli per iudicem in foro exteriori. Salua meliori sententia &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius hæres à patre institutus, si fecit inuentarium, non cogitur ex fructibus beneficij soluere debita, vel legata ei à patre mandata vltra vires hæreditarias. 2. sed ad id tenentur alij habentes hæreditatem, num. 5. immo nec volens potest, nisi dicta solutio saltem indirecte ijs dicetur opus pium, num. 3. & 4.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO primo, præfatum prælatum non potuisse obligare, & onerare filium, cui reliquit beneficia, & minorem partem patrimonij. Tum quia tanquam successor in beneficio non fuit grauatus ad illa, cum non fuerit ei imposita pensio authoritate illius, qui poterat eam imponere ad soluendum suum æs alienum, & alia legata pia. Tum quia tanquam hæres non potuit obligari vltra vires hæreditarias.

2 Secundo, quòd si præfatus filius adiuit hæreditatem patris absque beneficio inuentarij, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori soluere præfata onera, iux. l. [scimus,] a quamuis in foro conscientiæ non teneretur vltra vires hæreditatis.

3 Tertio, quòd si ipse voluerit soluere præfata pia legata, iuste, ac sancte soluere poterit illa de fructibus, & reditibus sui beneficij, quia iuste potest impendere illa operibus pijs, qualia sunt præfata legata pia.

4 Quarto, quòd si æs alienum præfatum fuit contractum ob causam prophanam, & temporariam, non poterit iuste de reditibus sui beneficij soluere illud, quia omnes fructus beneficiarij debent impendi in eius sustẽtationem honestã, uel alia opera pia, quamuis, quia in facto proponitur illud æs alienum conflatum fuisse ob sustentationem dignitatis Ecclesiasticæ, poterit (vt puto) reduci directe, vel indirecte ad pietatis opera.

5 Quinto, quòd si præfatus filius noluerit soluere præfata legata, & debita, nec potuerit cogi ob beneficium inuentarij facti, alter frater cogetur soluere illa de rigore iuris, tanquam hæres patris retinens maiorem partem bonorum eius, si, quæ bona habuit à patre, ad soluenda prædicta sufficiant.

ALLEGATIO.

a C. de iure deliber.

SVMMARIVM.

8 *Clerici, & Episcopi, quibus in Vrbe decedentibus Iulius Tertius concessit, vt possent de omnibus rebus, exceptis illicite acquisitis, testari, si testamentum fecerint, etiam si aliqua ex illicita, hoc est eis prohibita. 5. non tamen iniuncta negotiatione, nu. 7. acquisiuerint, tenet, num. 1. 6. & 14. etiam ad effectum, vt prædictorum sic acquisitorum hæres, & legatarius dominium acquirant, num. 2. cessante autem dicto priuilegio, de ijs quæ per negotiationem ipsis inhibitam, vel alias contra Canones Ecclesiasticos dominijs sæcularibus seruiendo, prædia laicorum conducendo acquisiuerunt, in vltima voluntate disponere non possunt, sed spectant ad Cameram Apostolicam, etiam si tales essent regulares apostatæ, numer. 4.*

9 *Negotiatio est de actibus indifferentibus, quæ non facit* A *aliquem malum, sed mendacia, quæ negotiando proferuntur, sed si recte fiat, & ad bonum finem, est vtilis, & necessaria Reipublicæ, numer. 8. at ex circunstantia potest deprauari, num. 9. vel agendo contra terminos iustitiæ commutatiuæ, & hæc vltra peccatum obligat ad restituendum, vel agendo contra præcepta aliarum virtutum, & charitatem. 15. & hæc licet habeat annexum peccatum, non tamen obligat ad restituendum, num. 10. 11. & seqq.*

Actus omnes humanos, esse peccata dicere, hæreticum, sed quod maxima illorum pars sit infecta peccato veniali, est Catholicum. 14

Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur, vt non sit meritorium gratiæ, nec gloriæ. 14

B

CONSILIVM III.

AD QVÆSTIONEM propositam de Clericis, & Episcopis decedentibus in Vrbe, an possint testari de rebus quæsitis per negotiationem, iamdudum respondi. Primo, quòd sic, ad hunc sensum, quod testatio, seu testamentum, & ultima voluntas eorum possit dici iusta, si fecerint illam per verba generalia, dicendo, [Lucius hæres meus esto, vel relinquo bona mea Titio,] vel similia, non facta mentione particulari de rebus per negotiationem quæsitis, per ea quæ tunc allegaui, & alia quæ tradunt Decius, a & citati ab eo. b 1

C 2 Secundo etiam respondi affirmatiue quod sic, intelligendo eam in hoc sensu, quod hæres legatarius, vel fideicommissarius acquirunt titulum quæsitorum per negotiationem de se licitam, idest, nõ contrariam legibus iustitiæ specialis, licet esset illicita ratione circunstantiæ personæ, loci, temporis, vel alterius, quæ negotiationem faceret vitiosam, eo quòd esset contraria alijs virtutibus, quam iustitiæ speciali, & quod exceptio, quam fecit Iulius Tertius in Bulla, per quam concessit facultatem testandi prædictis Clericis, & Episcopis in Vrbe decedentibus de omnibus rebus, exceptis illicitè quæsitis, intelligenda erat de rebus quæsitis illicite contra leges iustitiæ specialis, & non D de quæsitis illicite contra leges virtutum Theologicarum, vel aliarum moralium, contra quod formaui quatuor argumenta, quibus respondi.

3 Nunc autem pro maiori declaratione oppono cõtra responsionem. Primo, quòd præfatus Iulius Tertius, & sua Bulla generaliter est intelligenda. c Secundo, quòd nulla ratio diuersitatis videtur dari posse inter quæsita illicite contra leges iustitiæ specialis, & inter quæsita contra leges speciales aliarum virtutum, cum per vtranque acquisitionem peccetur mortaliter, & per vtranque offendatur Deus.

4 Tertio, quòd Pius Quartus iuris vtriusque (vt fertur) callentissimus, videtur præfatam Bullam in quadam eius declaratione sic intellexisse, vt per illicite ac- E quisita veniant omnia quæsita per negotiationem illicitam, & aliàs contra canones. Quam expositionẽ nos post alios secuti sumus in Comment. [non liceat Papæ.] d diximus valde notandam esse illam declarationem, per quam declarabatur id, quod nusquam antea videtur in vlla iuris scripti parte expositũ, scilicet

nulla

ALLEGATIONES.

a in l. hæreditas, ff. de regulis iuris. b ibidem. c cap. solita, de maioritate, & obedient. l. de pretio, ff. de publi. in actio. d 11. q. 2. §. 7. num. 4. & 5.

nulla quæsita per negotiationem illicitam, uel alias contra canones Ecclesiæ, posse per ultimam uoluntatem relinqui a clericis, uel Episcopis: ex quo intulimus nos ibidem, quòd cuidam monacho apostatæ, qui apud Indos quæsiuit 2000. scutorum per negotiationes, & mercaturas, non debet succedere monasterium, iuxta cap. [cum olim.] 2. & alia iura, a sed Camera Sedis Apostolicæ, & quòd stipendia, quæ quærunt multi clerici inseruiendo Regibus, & alijs Principibus, & dominis sæcularibus, & per conductionē, seu arrendationem prædiorum, vel redituum sæcularium, & aduocationis, & officia iudicandi in foro sæculari, eis mortuis debentur Camer. Apostol.

5 Quarto, quòd negotiatio siue mercatura videtur esse per se mala, iuxta illud Leonis Papæ relatum in cap. [qualitas.] b Inter ementis & vendentis commercium difficile nō interuenire peccatum: ob quod ibidem consulitur, ne pœnitens negotietur, & quòd Chrysostomus relatus in capitu. [eijciens.] c sic ait, [Mercator nunquam Deo placere potest, & ideo nullus Christianus debet esse mercator, & mercator sine mendacio, & periurio esse non potest.]

Quinto, quòd onus augetur, & non minuitur, cum quod vni debetur, improuide alijs soluitur. d At quæsita per negotiationem illicitam, uidentur deberi dānificato per illam, quia [non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.] e ergo non possunt per vltimam uoluntatem solui alijs.

Sexto, quòd licet Iulius III. non statuerit illud: satis superq; tamen est quod Pius IIII. statuerit illud. f

6 Quibus tamen non obstantibus, vera videtur nostra responsio, salua emunctissima S.D.N. censura, & cuiuslibet saniore sententia. Primo quidem quòd nulla ratio naturalis, nec diuina positiua, nec humana canonica, vel ciuilis, reddi potest cur fœl. record. Iulius Tertius excipere voluisset quæsita per negotiationem per se licitam, licet sit licita ratione circunstantiæ personæ, temporis, loci, vel alias, quam quęsita per alium actum suapte natura indifferentem, & ob aliquam circunstantiam prædictarum illicitum: ergo dicendum est, vel voluisse excipere omnia quocunque modo illicite quæsita, vel nec quæsita per negotiationem ex sola circunstantia licitam. At non potest iuridice responderi excepisse omnia quocunque modo licito acquisita, per ea, quæ infra dicentur; ergo dicendum est, non excepisse quæsita per negotiationem suapte natura licitam, & sola circunstantia illicitam.

7 Secundo, quòd non obstat huic argumento dicere, quòd satis est id placuisse Principi, ad hoc, vt legis vigorem habeat, g & quòd nō solum Pius Quartus excepit generaliter quęsita illicite, sed etiam prius exponendo eius verba, specialiter excepit quæsita per negotiationem illicitam, & alias contra canones. Quia eodem modo responderi potest ad eius expositionem, sicut ad constitutionem Iulij Tertij, vt infra respondebitur, scilicet, quod intelligitur de quæsitis contra canones iustitiam specialem continentes; quia negotiatio est duplex, honesta, & turpis, siue licita, vt habet præfatum capit. [qualitas.] & honesta attenta iustitiæ qualitate non generat saltem immediate turpia, & inhonesta, iuxta illud Dominicum, [Arbor bona non facit fructus malos,] h & illud Baldi. i [Non potest esse plus in causato, quam virtus causæ influit.

8 Tertio, quòd ut ait Augustinus relatus in capit. [quoniam,] k negotiatio non facit quem malum, sed mendacia, & periuria quę negotiantes proferunt, cui concordat Cassiadorus relatus in c. quid aliud. l

F Quarto, ꝙ ars recte negotiandi est licita, secundum Aristotelem m & vtilis, ac necessaria, secundum Ciceronem, n cum ad honestum & bonum finem dirigitur, vt declarat S.Thomas receptus ab omnibus. o

Quinto, quòd si negotiatio de se esset licita, maxime foret, quia per eam quod vilius emitur, carius venditur, sed hoc est licitum, quia [dignus est operarius mercede sua,] p & mercator multam operam impendit emendo merces temporibus congruis, in locis aliquando remotis, & seruando eas in tempus opportunum, & transferendo in alia loca, & subeundo pericula, & nulla alia merces ei assignatur præter id quod vilius emendo, & carius vendendo lucraretur, & ita licite capit lucrum modo rationabili.

G 9 Per quod & alia concludimus nos, q negotiationem in genere esse actum suapte natura indifferentem, nec per se bonum, nec per se malum, sed talem, qui ob circunstantias potest esse bonus vel malus: qualia sunt loqui, & silere, edere, & bibere, ambulare, & sedere, & alia id genus innumera, quę ob circunstantias personæ, temporis, loci, & præsertim finis sunt bona, uel mala, ut tradit S.Thomas receptus ab alijs. r At nemo prohibetur testari de quęsitis per actus de se honestos, & iustos, licet defectu cuiuspiam circunstantiæ prædictarum sint liciti, ergo nec debet prohiberi testari de quæsitis per negotiationem per se iustam, & licitam, licet ex circunstantia sit licita, quoniam rari sunt qui quærant bona omnino licita.

H 10 Nam quicunque quærit aliquid per actus mortaliter, vel venialiter malos, quærit illicite, quando quidem omne peccatum nō solum mortale, sed etiam veniale est illicitum, adeo quod etiā iuramentum non ligat iurantem ad illud faciendum, s & fere omnes clerici quęrunt per huiusmodi actus, nam multi quęrunt per suarum amasiarum donationes, uel ultimas uoluntates, alij per seruitia, & obsequia illicita contra legem naturalem, uel diuinam, uel canonicam, vel ciuilem a canonica probatam, plures male suadendo ad testandum in fauorem suum, alij per mendacia, vel detrahendo male alijs sibi acquirunt male beneficia ecclesiastica, multi non recitando horas canonicas male percipiunt beneficiorum suorum fructus, multi excommunicati, & alijs censuris ligati, quærunt fructus eo quòd habent canonicos titulos, multi licet dicant Horas canonicas, tamen id faciunt mortaliter, vel venialiter peccantes sine debita reuerentia, uel sine intentione, aut sine attentione requisita, uel nimium festine, uel corrupte illas pronunciant, uel cantant multi omittendo cantum debitum, vel non seruando silentium debitum, uel alias cęremonias, nonnunquam etiam ridendo, vel ringendo, & aliis multis modis saltem venialiter inficiendo illas, per quod earum pronunciato fit illicita saltem venialiter, & consequenter fructus taliter sunt illicite quæsiti, saltem per actus ex circunstantia illicitos. Plures Decani, Archidiaconi, Abbates, & Episcopi negligenter fungentes suis officijs, K

ALLEGATIONES.

a De priuilegijs. b De peniten. distin. 5. c 88. distin. d cap. cam te. de iureiuran. e cap. si res aliena 4. quęst. 6. & regu. peccatum, de regul. iur. lib. 6. f cap. si Rom. 19. dist. & c. 1. de consti. g l. 1. ff. de const. prin. h Ex Matth 12. i In l. 2. ff. de Senat. k 88. distin. l Eadem distinctio. m 1. Politic. n Libr. 2. offic. o 2. 2. quæst. 77. artic. 4. ad primum. p Lucæ 10. relat. in cap. 1. col. 2. & seq. 13. q. 2. q De pœnitent. distinct. 5. cap. qualitas. r 1. 2. quæst. 7. & quæstio. 18. per totam. s capit. si aliquid, iuncta glo. & capit. defin. 22. quæstio. 4.

cijs, ſaltem venialiter peccant,& per illas illicitas functiones quærunt ſibi magnos reditus, de quibus nullatenus poſſunt iuſte cum bona conſcientia teſtari, ſi contraria opinio eſſet vera.

11 Sexto, quòd negotiatio, ut dictum eſt ſupra, eſt duplex, honeſta,& turpis, ſiue illicita, illicita vero etiã eſt duplex, altera quæ eſt contra leges iuſtitiæ ſpecialis, altera quæ eſt contra leges charitatis, & aliarum virtutum moralium, inter quas eſt magna differentia, quia negotiatio quę fit contra leges iuſtitiæ ſpecialis, non ſolum inducit peccatum, ſed etiam obligationem reſtituendi damnum datum per illam parti damnificatæ, vt colligitur ex San.Thom. a Altera vero licet inducat peccatum veniale, uel mortale, non tamen inducit obligationem reſtituendi, vt colligitur ex eodem S.Thom. b dicente, quòd neceſſitas reſtituendi naſcitur ex obligatione præcedenti, quã præſupponit, eo quòd ſit actus iuſtus virtutis, quæ ponit,& præcipit ęqualitatem inter res exteriores ablatas reſtituendas, vel recompenſandas. Exemplum contra iuſtitiam commutatiuam, uendere maiori, uel minori precio quam ualet uel occultando uitia, uel defectus mercis, uel exprimendo aliquas uires, & qualitates falſas, uel negando aliquas bonas, ob quas merx uendenda pluris uel minoris ualet, uel credendo ſub vſuris, c quę non ſolum inducit peccatum, ſed etiam obligationem reſtituendi parti damnificatæ damnum quod intulit contra iuſtitiam ſpecialem, contraueniendo alicui legi naturali, uel diuinæ poſitiuæ, uel humanæ canonicæ, uel per canones approbatæ: contra etiam canones illos, quibus illa approbantur, iuxta principium Decreti &c.[ius naturale.] d At quę fit contra charitatem, aut alias uirtutes morales, excepta iuſtitia ſpeciali, negotiando quidem iuſte quo ad ſpecialem iuſtitiam, & eius leges, uendendo ſcilicet, uel emendo iuſto precio,& non occultando uitia, uel defectus mercis, nec exprimendo ualorem, ſiue uires eius falſas, nec negando ueras, ſed intendendo aliquem malum finem, uel diſplicendo Deo, uel proximo, uel in honorando eos, uel agendo aliquid aſtute, uel imprudenter, ſuperbe, ambitioſe, præſumptuoſe, uel ob uanam gloriam, uel ob gulam, & uoracitatem, uel aliquam voluptatem illicitam, ſine damno tamen perſonæ, honoris, uel famæ proximi, occidere uolendo in aliquo loco, uel tempore ſacro, uel mentiendo, uel iurando aliqua, quæ mercem quidem ipſam non augent, nec minuunt, ſed per ea offendunt animum, & decipiunt proximum, citra tamen damnum perſonæ, honoris, & famę,& hæc negotiatio illicita inducit quidem peccatum, ſed non obligationem reſtituendi, quia peccata contra charitatem, & alias uirtutes morales præter iuſtitiam admiſſa non inducunt obligationem reſtituendi, vt late diximus in tractatu di reditib.eccleſ. quæſtio.2.monito.12.& 7.

12 Vbi monſtrauimus eſſe falſum, quòd quicquid fit contra legem obligantem, cenſeatur fieri contra legem iuſtitiæ ſpecialis, adducendo illam ſententiam Sanct.Thom. e ab omnibus receptam ex Ariſtot. f ſcilicet dari encomium uirtutum actibus,& alias eſſe leges,& præcepta fidei, de quibus Sanctus Thom. g & alias uirtutis ſpei de quibus idem ibidem, h & alias leges,& præcepta prudentiæ, de quibus idem, i & alias leges,& præcepta iuſtitiæ ſpecialis, de quibus idem, k & leges,& pręcepta fortitudinis, de quibus idẽ, l & alias leges temperantię, de quibus idem. m

13 Et quod leges iuſtitiæ ſpecialis uerſantur principaliter, n & immediate circa actus exteriores & po-
A nêtes ęqualitatem circa commutationes exteriores & debita, quæ ſunt ad alterum, ut reddantur æqualia in totum. Aliæ autem uirtutes & leges earum uerſantur principaliter, & immediate circa actus interiores & compoſitionem animæ, & per quandam conſequentiam circa actus exteriores quo ad ſe, & minus principaliter quo ad alterum, non quidem quo ad ponendum æqualitatem debiti ad debitum, qualis eſt religio quæ iubet honorem dari Deo, cui non poteſt dari debitus, de quibus idem SanctusThom. o & qualis pietas quę iubet honorem deferri patri,& parentibus quibus etiam non poteſt reddi æqualis.

14 Septimo, quòd licet dixerimus in commentar. capit. [inter uerba.] p quod hæretica ſit illa opinio
B Lutherana, quæ habet, quòd omnis hominum actus eſt peccatum, attamen catholica,& ſancta eſt illa, quę habet, quod maxima pars actuum humanorum eſt infecta, culpa ſaltem ueniali, iuxta illud, [Septies in die cadit iuſtus. q & illud, r [Quaſi pannus menſtruatæ uniuerſæ iuſtitiæ noſtræ.] ut ob oculos ſemper habeamus ad cauendum, ne bona opera, quæ facimus, ita pereant, ut per ea non quęratur gratia in terris, nec gloria in cœlis; ut certe peribunt, ſi ſaltem ueniali culpa inficiantur; quoniam unum & idem opus non poteſt eſſe bonum meritorium gratię, uel glorię, ſi eſt uel uenialiter malum, ut poſt Sanctum Thomam, s diximus in Manual.Confeſ. t & in comment.de ſilentio, u & prius in Enchir.de oratione. x Et ita cum
C magna multitudo actuum clericorum, quibus aliqua quærunt, ſit illicita, & contra canones: non profecto erunt qui de quæſitis a ſe teſtari poſſint in Vrbe, nec in orbe. Quando quidem non ſoli actus, quos cões habemus cum laicis, ſed etiam præcipui, quos habemus cum Angelis, laudandi,& colendi Deum, ſunt magna ex parte illiciti ſaltem uenialiter,& contra canones.

15 Octauo, ex prædictis ſumitur ratio diuerſitatis, quare peccata facta contra leges iuſtitiæ ſpecialis inducunt obligationem reſtituendi,& nõ peccata facta cõtra legem charitatis,& aliarum uirtutum, ut docuit Alexander Alenſis communiter receptus, y quem recte defendit Adrian. z quem nos ſecuti ſumus in comment. cap.[inter uerba,] a & in Manual.Con-
D feſ. b & Sotus, c & nos repetiuimus in tractatu de redit.eccl. d per quod Adrian.ubi ſupra tenuit, eum qui uidet aliquem furantem, licet uerbo,& facto poſſit eum a furando arcere, non tamen obligari ad reſtituendum id, quod fur furto abſtulit, niſi ex officio ad id teneretur lege iuſtitię. Per quę ſoluuntur argumen. in oppoſitum formata. Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2.quæſt.63. b Vbi ſupra art.1.& 2. c cap.ſi res. 14.quæſt.6.& reg.peccatum de reg.iur.lib.6. d Et cap.ius gentium,& alia poſita in 1.2.& 3.diſtinct.& in cap.quo iure. 8.diſtin.& alibi ſæpe. e 1.2.quæſt.50.art.1.& melius 96. artic.3. f Ethic.5. g 2.2.quæſt.17. h quæſtio.22. i quæſt.44. k quæſt.63. l quæſt.122. m q.140.
E n quæſt.70. o 2.2.quæſt 81 & ſeq. p 15.quæſtio.3. q de pœniten.diſtin.3. r Iſaiæ 64. s 2.l.ſent.diſt.40. quæſt.1.artic.4.& 1.2.quæſt.10.art.6. t Prælud.7.nu.17. & cap.23.numer.1. u Supra cap.in loco benedictio.5.q.4. x cap 3.num.49.& cap.20.num 36. y In 2.par.quæſt.87. z In 4.de reſti.quæſt.2.col.9.in §.de currentibus cum fure. a 11.q.3. b cap.24.nu.7. c lib.4.q.3.art.4.& lib.4. q.7.ar.3.col.4.& alibi ſæpe, de iuſtit.& iure. d q.2.nu.7.

SVMMARIVM.

Illegitimis legare, & donare ex cauſis iure communi conceſſis, etiam de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis, non prohibetur 1

prohibetur clericus, per Extrauagan. Pij Quinti, qui sola priuilegia ad id à se, & suis præcessoribus concessa reuocauit.

1 *Extrauagans Pij V. reuocans priuilegia concessa clericis disponendi in fauorem illegitimorum declaratur.*

CONSILIVM IV.

1 RESPONDEO, quòd huius quæstionis, & aliarum multarũ ei similium determinatio desumi potest ex annotat. 9. quam ego addidi Bullæ Pij V. [Quę ordini,] quam ad verbum refero in tract. de spolijs quem feci super capit. [non liceat Papæ,] a vbi per multa argumenta neruosa compendiosè formata probo, quòd præfatus Pius V. nihil tollit, nec reuocat de constitutis iure communi in fauorem illegitimorum, sed tantum gratias, & facultates concessas particulariter ad disponendum de quibuscunque bonis inter uiuos per donationes, uel in morte per ultimas uoluntates in fauorem eorum concessas à se, & ab aliquot alijs Pontificibus Max. præcessoribus suis, & ideo proculdubio non obstante reuocatione præfatarum facultatum, quæ sunt priuilegia quædam, possunt clerici, & quilibet alij donare inter uiuos, & relinquere in ultima uoluntate illegitimis filijs, tàm suis, quàm alienis, ea, & eo modo, quo iure communi absque prædictis facultatibus possent, iuxta cap. [cum haberet,] b & alia iura, quę ipse ibi citat, & consequenter D. Cõsulens proculdubio poterit nepotibus ex fratribus suis illegitimis donare, & relinquere, si sũt pauperes, de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis tanta, & talibus modis, quanta, & quibus modis iure cõmuni posset, si prędicta Extrauagans Pij V. non fuisset edita. Et quia fundamenta huius respõsionis ibi possunt uideri, quoniam scio delatos esse Mediolanũ multos ex illis tract. hic ea nõ rescribo, sed precor D. cõsulẽtem, ut in suis ad Deum precibus aliquando mei meminerit.

ALLEGATIONES.

a 12. q. 2. in §. 19. siue ultimo. b de eo qui duxit in matrimon. quam pollu. per adult.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimo suo, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare potest, & si velit inniti Priuilegijs à Sede Apostolica concessis, quę Pius Quintus reuocauit, num. 2. 3. 8. nam si velit inniti iuri communi, num. 4. & 5. vel speciali concessioni alterius Principis habentis iura regalia, num. 6. 7. & 8. potest.*

3 *Spurij secundum iura canonica, quę in hoc præualent iuri ciuili, aliquid in bonis parentum habere possunt, eisque iure naturali, quod tolli non potest, debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperij, num. 4.*

6 *Papa non potest tollere clerici filio priuilegia, nec legitimationes, quæ quo ad temporalia Principes ei concesserant, num. 7.*

CONSILIVM V.

QVÆRITVR, an hodie clericus possit donare inter viuos, vel relinquere in morte filijs suis illegitimis saltem legitimatis, & capacibus effectis, aliqua bona saltem patrimonialia, vel quasi patrimonialia, hoc est per suum laborem, & industriam quęsita.

F 1 Pro parte negatiua videtur casus in Extrauagante Pij Quinti, cuius initium est, [Quę ordini, per quam statui videtur, vt nulla singularis persona, neque vniuersitas, vel collegium possit donare in vita, vel relinquere in morte suo, nec extraneo filio illegitimo etiã legitimato de vllis bonis intuitu Ecclesię quęsitis, nec etiam de alijs per vllum laborem, vel industriam, uel quocunque alio modo partis.

2 Pro parte, uero affirmatiua facit primo urgentissime id, quod nos annotauimus ad Extrauagantem prędictam in Comment. 1. cap. [non liceat Papę.] a Noto nono, &c. nempe, quod hęc Extrauagãs non reuocat iura communia, per quę illegitimi possunt habere aliqua bona parentum. Quod probatur primo, eo quod solum reuocat priuilegia, licentias, dispensationes, & indulta contra, uel pręter ius commune concessa per ipsummet Pium Quintum, & alios omnes prędecessores eius, ut ex ea patet, nam qui de uno dicit de G alio negare uidetur, b & omnia quę reuocat ibi Pius sunt alia, quàm iura communia, ergo non debet censeri reuocasse illa.

3 Secundo, quod filij legitimi, etiamsi sint spurij, possunt aliquid habere de bonis parentum iure communi, iuxta capit. cum haberet, c & per ea quę Panormit. & alij ibidem notant, & absurdum uideretur dicere, quòd prędictus Pius reuocat facultatem, quam habent patres in alendo filios illegitimos etiam spurios. Tum quia facilius tollitur ius speciale, quam ius commune, d & ita ex eo quòd reuocet remedia, & H alia iura specialia, non uidetur reuocare remedia iuris communis generalia. Tum quia lege humana non potest tolli naturalis, e & educatio liberorum iure naturali debetur. f Tum quia prędicta auth. [ex complexu.] g nullibi gentium seruatur, quatenus habet spurios filios non esse à parentibus alendos, quę tanquam contraria pietati naturali, postponitur ęquitati canonicę prędictę conformi iuri, & pietati naturali, de qua in l. 1. & 2. h ut supra dictum est. Tum quia non est uerisimile, quòd Pius V. pietissimus, & iuris communis obseruantissimus, & morum ab eo exorbitantium reductionis in illud, tanquàm in pristinum, & probatissimum statum amantissimus, intenderit tollere legem tantę pietatis, cum similis similem quęrat, & I foueat, iuxta i Ecclesiasticum, & Philosophum, k & facere contrarium esset quędam crudelitas Deo, & hominibus inuisa, secundum Ioannem Baptistam. l

4 Tum quia à iure antiquo non censetur recessum, nisi quatenus id in nouo exprimitur, m & per hanc Extrauagantem nulla recessio ab eo exprimitur, ergo, &c. & communiter iuste potest, & debet clericus non obstante hac Extrauagante alere suos filios illegitimos etiam spurios, nitendo iuri communi contento in d. cap. cum haberet, quòd seruandum esse ẽt in foro sęculari terrarum Imperij, & aliorũ Regnorũ, ẽt non subiectorũ, n ait Bart. o & uidere est apud Decium alios

---

K ALLEGATIONES.

a 12. quæstio. 2. §. 19. numero 9. ali. b l cum prætor, ff. de iu. & cap. conuen. de præscript. c de eo qui duxit in matrimon. d l. eius militis, §. militia missus, ff. de milit. testamen. & l. si quando, C. de inofficios. testament. e capit. sunt quidam, 25. quæstio. 1. l id, quod nostrum, ff. de regulis iuris. f capitul. ius naturale, 1. distinctio. & l. 1 §. ius naturale, ff. de iustitia, & iure. g C. de incest. nupt. h ff. de liberis agnoscendis. i cap. 13. k in Ethicor. l in repetitio. l. si qua illustr. C. ad Orfician. colum. penultim. m l. præcipimus, capitul. de appellation. n in dict. capit. cum haberet. o in authent. ex compl. C. de incest. nupt.

alios citantem, a cui adde Philipp. Francum, b & A Ioann. Lupum. c

5 Tertio, quod eadem ratione tenemur dicere per prædictam extrauagantem non reuocari iura communia filijs clericorum fauentia, quia tenemur dicere nō reuocari iura concedentia eis ius alimentorum, cum ergo hoc non tollitur, vt probatum est, nec alia sibi iure communi conuenientia censebuntur reuocata.

6 Quarto, quod Papa non potest tollere priuilegia, facultates, gratias, & indulta concessa circa temporalia ab Imperatore, Regibus, & alijs iura regalia habentibus, per ea, quæ nos late post alios scripsimus in rele. cap. nouit. d ergo iura, & facultates capacitatis suscipiendi, & succedendi extra Dominium temporale Papæ, concessa filijs clericorum ab Imperatore, Regibus, & regalia iura habentibus, non potuit tollere Pius Quintus qui ut vir sanctus, & ex animo diligēs Reges B & habentes regalia, tanquam filios, noluit præiudicare priuilegijs, & indultis concessis ab eis, vt palam est ex eo, quod solum reuocauit concessa per Pontifices Maximos, vel eorum auctoritate.

7 Quinto, quod prædicti Imperator Reges, & Reguli non permisissent ei, nec permitterent alij Pontifici Maximo, vt reuocaret legitimationes, dispēsationes, & alia iura capacitatis succedendi ex testamento, vel ab intestato concessa à se quoad temporalia filijs legitimis, sicut nec Papa permitteret eis, vt dispensarent, vel legitimarent legitimos quo ad spiritualia, iuxta glossam receptam. e

Sexto, quod ex contraria, & negatiua parte sequeretur, quod nemo quamlibet extraneus posset donare inter viuos, vel relinquere in morte quicquam alicui legitimo quamlibet extraneo, quod est absurdissimum quod autem sequeretur, patet ex eo, quod in prædicta extrauagant. exprimitur, ne quis facultate vlla munitus quicquam det, vel relinquat filijs legitimis suis, vel extraneis, quod autem fit absurdissimum, patet ex eo, quod alioqui nulli possent succedere ex testamento, vel ab intestato, nec possent dono accipere quicquam, ab aliquo, & ita perirent, etiam si essent iustissimi, & sanctissimi, contra illud, [Non vidi iustum derelictum.] & cætera, & contra iura, & consuetudines gentium, & alia omnium regnorum vbique gentium seruata. D

8 Septimo, denique peremptorie facit, quod ratio, quæ mouit prædictum Pium ad edendam prædictam extrauagantem fuit desiderium illud iustum tollendi clericis vias speciales, & priuilegiatas, quas quotidie impetrabant à Sede Apostolica, vel eius auctoritate ad directe, vel indirecte honorandum, aut renunciandum filijs suis legitimis, non autem ad tollendum vias generales iuris communis, vel speciales aliorum regnorum, & ab alijs Regibus, & principibus concessas, vt satis colliguntur ex procemio, & ex ipsa constitutione, quam restrinxit ad priuilegia, & facultates concessas à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, & communiter non est extendenda ad alia, cum lex regatur, & ducatur ratione sua, & limitetur, & extendatur iuxta suos limites, argumento l. [cum pater] E f & traditorum per Panorm. in cap. suggestum, & ca. meminimus. de appell.

ALLEGATIONES.

a in capitu. cler. nu. 2. de iud. b in rub. de test. lib. 6. col. 28. c in rep. cap. per vestras, de don. inter vir. & vxo. §. 23. nu. 12. d de iudic. not. 3. e in cap. 1. verbo diuisis. 10. dist. f §. dulcissimis. ff. de l. 2. cap. ratio nulla de præb.

SVMMARIVM.

Statutum Dominicanorum, de successione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat. 1
Domicilium per officium quæsitum, eo amisso, vel dimisso, amittitur. 2
Monachus fit ciuis per monachationem, sicut per adoptionem, & transeundo de illo in potestatem superioris alterius monasterij, amisso primo, acquirit domicilium, & fit ciuis ciuitatis, cuius est secundum monasterium, & numer. 4. 3
Magister sacri Palatij est à sua religione exemptus, & sic donec est exemptus, videtur esse extra religionem. 3
Regularis perpetuo translatus ad beneficium sæculare, desinit esse ordini suo subiectus. 3
Domicilium originis non tollitur per domicilium habitationis. 4
Successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, præcipue ad pia. 5
Testamentum ad pia factum coram duobus testibus valet. 6
Regularis ex Papæ priuilegio ad pia testari potest. 7
Testimonio vnius in foro fori regulariter non creditur, nisi in ijs quæ alteri non præiudicant nu. 9. 8
Cardinali creditur quo ad sibi commissa per Papam si nullius concernat præiudicium, quod si concernat præiudicium requiritur primo, quod sit de commissis sibi à Papa faciendis, vel alteri referendis, secundo, quod sit de solitis concedi, tertio, quod non tendat immediate, vel directe in damnum tertii, vnde ei creditur de facultate facta monacho testandi ad pia opera, vel de cum aliquo dispensandi, vel absoluendi, nu. 9. 8
Lex vbi deest, efficax ratio multum operatur. 10
Stylus Curiæ facit ius. 10
Regularis Ecclesiam sæcularem illi, & non monasterio quærit, eique ab intestato succedit dicta Ecclesia. 11

CONSILIVM VI.

FRater Thomas Manricus Dominicani ordinis emisit professionem in monasterio suę prouincię in Hispania in qua functus fuit prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, & postea constitutus procurator generalis ordinis in Curia Romana, assumptus fuit in Magistrum sacri Palatij, & habuit aliquas pensiones, & beneficia simplicia, ac tandem factus canonicus ecclesiæ S. Petri defunctus est, relictis multis bonis temporalibus, & condito testamento ad opera pia sui ordinis coram duobus dignissimis testibus de licentia Papæ quam quidem Illustrissimus Cardinalis N. ad suam instantiam viuæ vocis oraculo sibi datam fuisse testatur suis literis sigillo, & iuramento firmatis, quorum bonorum possessio apprehensa est, & tenetur nomine hęredum in testamento institutorum. Extat autem quædam declaratio in constitutionibus Dominicanorum, a de studentibus in hæc verba.

1 [Declaramus circa successiones bonorum relictorum per fratres, quod seruentur constitutiones in his, in quibus cōstitutiones sunt claræ, sicut de iis, qui sunt assignati in conuentibus, & prouincijs, de illis autem, qui manent extra conuentus, & non habent aliquam assignationem à Prouinciali, aut sunt extra ordinem, declaramus medietatem bonorum suorum post mortem pertinere ad Generalem, & medietatem ad Principalem.

Est

ALLEGATIONES.

a in 2. distinct. illorum. capitul. 14.

Est item quędam constitutio a de itinerant. quę habet hęc verba, [Fratres vero nostros tam in episcopatu præcisè titulari, vel alias infra episcopatum constitutos, & beneficiatos, vel exemptos ab ordine, exceptis Magistris sacri Palatij, & Pœnitentiarijs perpetuis D. Papæ, qui sequuntur Romanam Curiam, eorumque socijs, nolumus in nostris conuentibus vltra triduum retineri.

His præsuppositis, quęritur an defendi possit, quod dimidium prædictorum bonorum à prædicto Fratre Tho. relictorum non possit vendicari à Generali. Ad quòd respondeo primo, quod difficile fuerat defendere ex eo capite, quod non comprehendatur sub declaratione prædicta, b quia prædictus Fr. Tho. viuebat extra conuētū, & non erat alicui prouinciæ assignatus. G

2 Secūdo, quòd non obstat dicere, quod functus fuerat in prouincia Hispaniæ prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, qui longe ante mortem illa reliquit, & domicilium, & ciuilitas quæsita per officium, videtur perdi eo relicto, vel amisso, vt colligitur ex Bart. c cū ait. [Monachus efficitur ciuis illius ciuitatis per monachationem, sicut per adoptionem, transit. n. in potestatem Capituli, & in potestatem Abbatis, qui sunt ciues, vt supra dictum est, veruntū ista ciuilitas durat, donec durat adoptio, & sic si de illo Cap. recederet, & transiret ad aliud, vt faciunt fratres Prædicatores, Minores, & Eremitæ, desinerent esse ciues huius ciuitatis, & essent ciues illius Capituli in quòd transierunt.

3 Tertio, quod prædictus Frater Tho. obijt mortem exemptus ab omni iurisdictione sui ordinis, obijt. n. Magister sacri Palatij, qui est exemptus, vt probat prędictum c. 13. de itinerantib. At talis exemptus extra ordinem videtur esse, donec exēptus est, ergo comprehenditur sub prædicta declaratione. d Quarto facit, quoòd regularis translatus ad beneficium sæculare definit esse subiectus ordini suo, c. [ne pro cuiuslibet,] e & facit c. [si quis iā translatus. f & gl. sing. g At pdictus Fr. Th. habuit beneficia sæcularia, pensiones, & canonicatum, vt in facto proponitur, ergo extra ordinem erat, & consequenter comprehēdebatur sub prædicta declaratione.

4 Quintò, quòd non videtur obstare, quod ciuilitas siue domicilium originis non tollitur per domicilium, siue ciuilitatem habitationis alibi quęsitam, h & ita ciuilitas, & filiatio quæsita prædicto monasterio de Petraita in prædicto Fr. Th. non videtur sublata per mutationem ipsius ad alia monasteria, & loca. nō videtur inquam obstare. Tum quia ciuilitas, quę quęritur per professionem, non est originis, sed officij, vel dignitatis quæ amittitur per dimissionem illius, per prædicta dicta Bartoli communiter recepta. Tum quia certum est ciuilitatem, & filiationem prouenietem monacho per professionem in aliquo monasterio tolli per consecutionem episcopatus, i & etiam per consecutionem alicuius Ecclesiæ sæcularis, quæ perpetuo ei tenenda conceditur, iuxta prædictam glossam singularem, & receptam k quæ citat textum id optime probantem. l Tum quia l. penult. m quæ habet per adiectionem domicilij dignitatis non tolli domicilium vnde est oriūdus, loquitur de domicilio originis, quod est immutabile, secundum glossam, n & non de alijs mutabilibus, vt eadem glossa sentit.

5 Secundò principaliter respondeo, quòd videtur posse defendi iure testamenti ab eo facti. Primo quidem, quod successio ab intestato cęssat per successionem ex testamento. o Et prædictus generalis intendit habere prædictum dimidium bonorum per successionem ab intestato, & præfatus Frater Thom. decessit testatus, & non ad quæcunque, sed ad pia opera, & non ad qualia, sed in vtilitatem sui ordinis, & duorum monasteriorum, in quorum altero professus fuit, & altero monialium, cuius curam habet illud, in quo professus fuit, instituendo.

6 Secundo, quod non obstat dicere, quod ad testamenti valorem requiruntur septem testes, p & in prædicto testamento interfuerunt solum duo, quia in testamento piæ causæ, quale fuit hoc, sufficiunt duo, q iure quidem canonico, secundum omnes tam Legistas, quam Canonistas, vt testatur Iason post alios, r & D. Didacus à Leyua præses Illustrissimi Concilij Regij s qui & alij omnes sequuntur Bart. dicentem t ius canonicum in hoc seruari, & seruandum esse vbique, quidquid leges ciuiles secundum varias opiniones, statuant.

7 Tertio, quod non obstat dicere, quod prædictus frater Thomas erat religiosus, & quod religiosus testari non potest, u quia illud est verum iure communi, sed prædictus Thomas habuit priuilegium testādi particulariter, vt in argumento proponitur, à Papa, qui potest illud dare ad testandum ad pias causas, vt nos latius probamus in tract. de redit. ecclef. x

8 Quartò, quòd non obstat etiam dicere, quod prædictum priuilegium testandi non satis probatur quoad forum exterius, eo quod vno solo teste probatur, Illustrissimo nempe Cardinali N. & vnius testimonio quantæcunque dignitatis non creditur in illo foro. y H Quoniam licet verum sit illud regulariter, tamen fallit in multis, in quibus sunt Cardinales quoad commissa per Pontificem Maximum z vt tradit Bald. a relatus à Felyn. b & à Iasone. c Nec obstat, quod ipse post alios à se citatos limitat illud dictum Baldi procedere quo ad ea, in quibus non agitur de præiudicio alterius, per glossam singularem. d

9 Tum quia ipse, & omnes sentiunt aliquid speciale habere in hoc dictum Cardinalis, quale non haberet si ei in nullis præiudicialibus crederetur, cum etiam dicto cuiusque alterius stetur in illis, quæ nulli alteri sunt præiudicialia, iuxta glossas, e & alias multas receptas. Tum quia ipsimet fatentur credi Cardinali dicenti se habere commissionem absoluendi, & dispensandi, cuius tamen absolutio, & dispensatio potest esse I præiudicialis alijs, qui litigarent cum absolutis, vel dispensatis ab eo dicentibus beneficia, vel alias gratias esse ipsi collatas sine absolutione, & dispensatione necessaria præcedente. Et ita videtur dicendum, quod credendum sit Cardinali etiam in præiudicium tertij, tribus concurrentibus. Primum, quod testetur de commissis à Papa sibi, vel alijs per eum deferendis. Secundum, quod sint solita concedi. Tertium, quod non vergant, directè in præiudicium aliorum, sed tantum indirecte, & per quādam consequentiam.

ALLEGATIONES.

K a in eadem dist. cap. 13. b in 2. dist. cap. 14. c l. 1. ff. ad muni. nu. 14. d cap. 14. e 15. q. 1. f 21. q. 2. g in cle. 1. §. ad hæc. de sta. mo. h c. cum nullus. de tem. ord. libr. 6. i capit. 1. 18. q. 1. & c. cum olim. 2. de priuileg. k in cle. 1. §. ad hæc, ver. ad claustrum. de statu monach. l in d. capitul. ne pro cuiuslibet. 15. q. 1. m ff. de senator. n ibidem. o l. quandiu. ff. de reg. iur. & l. quandiu. ff. de acq. hęr. cum citata gl. eorum. p l. hæc consultissima. C. qui test. fac. poss. q c. relat. de test. r in l. 1. C. de sacro. eccl. nu. 28. s in d. c. relatū. t in d. l. 1. col. 1. lect. 1. u c. 2. de testa. & auth. ingressi. C. de sacrosf. eccl. x q. 3. mon. 17. y cap cum à nobis de testibus. z c. nobilissimus. 97. dist. a in l. iusiu. C. de testib. b in c. sicut de sen. exc. c in l. admonendi. n. 189. de iureiur. d in d. capitul. sicut. e in capitul. nuper de test. & in capit. placuit de conse. distinctio. 4.

tiam. Fatendum enim est, quod dicto Cardinalis testātis Ioannem mutuo dedisse Petro mille, vel percussisse Paulum, vel donasse centum, non est standum, quia in his non concurrunt prædicta, nam neque sunt commissa à Papa, nec facile concedi solita ab eo, & directe præiudicant tertio. Sed contra videtur, cum testatur factam esse facultatem sibi, vel alij per se deferendam ei absoluendi, dispensandi, vel testandi, vel aliam similem, quæ directe non præiudicant alteri, quia concurrunt tria prædicta, scilicet, quia sunt commissa à Papa, & facile concedi solita, & non vergunt directe in præiudicium aliorum, quamuis indirecte, per quandam consequentiam vergere possint, & in casu proposito agitur de dicto Cardinalis, quo testatur de facultate testandi prædicto fratri Thomæ facta, in quam prædicta tria concurrunt. A

10 Nec obstat, quod non videatur probari hęc limitatio canone vllo speciali. Tum quia sufficit, quod probetur supradicta efficaci ratione, nempe, quod secundum omnes aliquid speciale habet in hoc testimonium Cardinalis, & non potest dare aliud minus, quā istud. Tum quod stylus Curiæ, qui vim iuris habet, a seruare videtur, quod credatur Cardinali dicenti saltem iurato, quod Papa viuæ vocis oraculo huiusmodi facultates, indulgentias, vel gratias, quæ facile solent concedi, & directe, & recte non pręiudicant tertio, fecerit, vel concesserit. Quod videtur inductum ad excusandas impensas, & necessitatem literarum Apostolicarum, quod esse sanctissimum, & negotijs breuiter expediendis commodissimum, testantur multæ commissiones, quas quotidie viuæ vocis oraculo videmus fieri summo Pœnitentiario. Tum denique, quod in casu proposito agitur de Cardinali cuius fidei adminiculantur multa, nempe genus Illustrissimum, reditus amplissimi, episcopatus Burgensis, qui nullum vnquā præter Papam agnouit superiorem, & nunc est factus Archiepiscopus, & plurimis annis magna eiusdem cum laude in Curia conuersatio, & erga summos Pontifices summa pietas, & obseruantia, & quod iudicio vulgi non fuit prædicto fratri Thomæ vltra aras amicus, neque vsque ad eas adeo propensus, vt in gratiam eius à vero se auerteret. B C

11 Tertio respondeo, quod ad hoc, vt vel ex bono, & æquo prædictus D. Generalis debeat probare testamentum prædictum, multum facit, quod prædicta monasteria, quibus relicta sunt prædicta bona, sunt sibi subiecta, & si testamentum non valeret, possent petere illa ab intestato Ecclesiæ sæculares, in quibus prædictus frater Thomas habuit beneficia sæcularia, eo quod religiosus beneficiarius beneficij sæcularis non quærit ordini, & monasterio suo, sed suo beneficio, vel Ecclesiæ, in qua illud habet, vt nos latè probamus in commentar. cap. [non dicatis.] b nuper typis excuso & tangimus in commentar. capitul. [statuimus.] c vna cum illo etiam excuso, vbi specialem de successione prædicti partis Reuerendissimi Thomæ Maurici mentionem facimus. D

ALLEGATIONES. E

a cap. quam graui de crimi. fals. & c. ex literis. de constitutio.
b Num. 38. 12 q. 1. c 9. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Statutum in fauorem personarum factum extra statuentium territorium extenditur.*

3 *Incapaci aliquid si leget quis, non tenet legatum, ac si leget tertio, eundem rogando, vt restituat dicto incapaci, tenet legatum, & acquiritur ipsi tertio numer. 7. qui tamen, si extra testamentum vel codicillum det fidem etiam per publicum instrumentum testatori de restituendo incapaci, potest legato per fiscum priuari. num. 2. & 3. interim tamen sibi iustè retinet numer. 4. qui si se ipsum fisco deferat, lucrabitur tertiam partem, quæ alteri cuicunque delatori daretur. numer. 7. quod si ipsemet incapax deferat, dimidiam lucrabitur. nu. 6.*

5 *Clericus, qui ob tacitam fidem datam de restituendo incapaci damnatur fisco, Ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM VII.

STatuto Ciuitatis N. cauetur, ne maritus possit vxorem instituere hæredem, nec legare, vel relinquere illi proprietatem alicuius rei, sed solum vsumfructū. Quidam ciuis illius ciuitatis, venit Romam cum vxore sua, sine animo transferendi domicilium, causa cuiusdam negotij, & incidēs in morbum reliquit vxorem vsufructuariam bonorum immobilium, & reliquit grandem partem mobilium cuidam presbytero cognato vxoris suæ, ea mente, vt post mortem eius restitueret illa d. vxori, quod tamen, nec in testamento, nec in codicillis expressit, sed coram quibusdam testibus dixit ei, se velle, vt illa restituerentur suæ vxori, quod promisit facere presbyter.

Quæritur quid debet confessarius consulere vxori, & quid presbytero.

1 Respondeo primo, quod hoc fideicommissum debet iudicari relictum illi vxori, tacita fide præstita de restituendo eo illi, per l. 3. a & in leg. [tacitis.] b adiuncta Bartoli doctrina, c nempe, quod dicitur pręstita fides tacite de restituendo incapaci, etiamsi coram notario publico eam extra tamen testamentum, & codicillum præstaret, & colligitur ex eleganti Azonis declaratione in summa. d

2 Secundo, quod statutum præfatum comprehendebat præfatum testatorem, quia statutum ciuitatis factum in fauorem personarum porrigit effectum extra territorium statuentium, vt tradit Bar. ponens exemplum de statuto, quo prohibetur coniux legare e quem Iason, & alij ab eo citati sequuntur.

3 Tertio, quod præfatus presbyter posset priuari præfatis bonis, si de illis restituendis præstitisset occulte fidem, iuxta præfatam l. 3. f non autem si palam, quia priuatur propter delictum, quod committit volendo fraudare legem bonam per illam tacitam fidem, quæ ratio cessat in præstante illam palam.

Quarto, quo si præfatus maritus recta via legasset vxori illa mobilia, non ualuisset legatum, & ita illa debuissent restitui hæredi, iuxt. l. [si alienum.] g

4 Quinto, quod præfatus presbyter cum bona conscientia potest retinere bona, donec eis priuetur, quia in illis quæsiuit dominium, per legatum sibi relictum, licet priuari possit eis pro pœna delicti, vt pulchrè sentit Bald. h & nemo tenetur pœnam soluere, donec à iudice condemnetur iuxta glossam solemnem, & receptam, i unde etiam clericus irregularis iustè tenet beneficium antea legitimè obtentum donec priuetur, per Innocen. capitul. cum nostra de concess. præ. recep. communiter, ut est apud Fely. k

5 Sexto, quod presbyter, si delatus fuerit ad fiscū, & condem-

ALLEGATIONES.

a ff. de iure fisci. b ff. de le. 1. c in d. l. 3. d de his quibus vt indig. n. 5. e in l. 1. n. 52. C. de sum. Trin. f ff. de iure fisci. g §. fi. & l. hære. ff. de hær. inst. h in d. l. si quis presb. C. de episc. & cler. i in c. fraternitas 12. q. 2. k in c. inquisitionis. de accus.

& condemnatus, illa restituere tenebitur ei, iux. præfatam l. 3. a tenebitur autem restituere fisco Ecclesiæ, & non temporali, iuxt. Bald. b & ratio est, quod iam factus est ipse dominus illorum, & ita debent per ipsius priuationem applicari fisco Ecclesię cum subijciatur iurisdictioni ecclesiasticæ.

6 Septimo, quod præfata vxor potest quærere sibi dimidium illorum bonorum mobilium, si noluerit deferre, siue denunciare, hoc delictum fisco, & fuerit prima in deferendo, & denunciando, iuxt. l. [Senatus.] c & tradita ibi per Bartolum resolutè.

7 Octauo, quod hæc res erat secrete tractanda, & præfatus presbyter non debuisset pandere illam hæredi testamentario. Tum quia præfata mobilia relicta vxori non redeunt ad illum, sed pertinent ad præfa- G tum presbyterum, donec puniatur pœna priuationis eorum, vt prædictum est. Tum quia si potuisset res manere secreta, potuisset inueniri modus, quo sine offensa Dei potuissent illa venire ad vxorem. Tum quia interest plurimum vxoris præfatæ, vt si res deferenda est ad fiscum, ipsamet prima omnino deferat, vt lucretur dimidium eorum, fisco lucrante alterum dimidium, iuxta 7. dictum, nam, & presbyter, si fuerit primus delator, lucrabitur tertiam partem, iuxta l. [cum tacitum.] d quam poterit postea tanquam suam restituere vxori, suæ cognatæ, sed & si hęres, vel alius extraneus fuerit delator primus, lucrabitur tertiam, nihil lucrante vxore, nec presbytero prædictis, iuxta leg. prim. e & l. [edicto,] H f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a ff. de iure fisci. b in d. l. si quis presb. C. de episc. & cler. c §. senatus. ff. de iure fisci. d ff. de iure fisci. e c. de his, qui se deferunt. f §. extat. ff. de iure fisci.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum alicuius rei alicui datum cum onere, vt dictæ res dentur Minoribus de obseruantia pro tot dicendis missis, non potest eis persolui, nec ipsi accipere, numer. 3. & 4. & sequen. imò nec eis dictarum rerum precium tanquam debitum debetur numer. 8. sed dictum legatum remanebit penes illum, qui fratribus tenebatur dare, ita tamen vt ipse ex eo dici faciat tot Missas, ad quot obligabantur fratres, nume. 9. & in eadem Ecclesia, in qua à prædictis fratribus fuissent dicendæ, numer. 10. & si quid ex re legata supererit vltra eleemosynam, quæ dabitur celebrantibus, non potest talis sibi retinere. num. 11.*

2 *Minores de obseruantia sunt incapaces hæreditatis in totum, vel in parte eis directè, vel per fideicommissum datæ, capiunt tamen legatum etiam absolutè rei particularis etiam immobilis vendendæ, vt sic in suas conuertant necessitates eis relictum, dummodo nec sit talis, quæ hæreditatem fraudulenter re ipsa repræsentet, nec sit adiectus modus alius ab illis, secundum quos eis est permissum res accipere, numer. 2. qui sunt, vt eis solummodo liceat aliquid pro præteritis, & præsentibus necessitatibus etiam aliquem tractum temporis habentibus, & tot non tanquam debitum ex obligatione procedens accipere, num. 7. & 8. & etiam nu. 3. & 4.*

5 *Minoribus de obseruantia non potest legari vinea colenda nec domus locáda, vt sic ex locatione, vel cultura, quid annuum percipiant, sed nec potest eis quid annuum legari. num. 6.*

6 *Mendicantium ordinum, vt sit aliqua religio, necessarium est, vt nequaquam tot habeant bona, ex quibus sine certa mendicitate possint viuere.*

F *Incapaci relictum legatum efficitur caducum, ita tamen,* 8 *vt si sine culpa sua sit factum tale, detur æstimatio, aliàs remanet apud illum, qui iussus erat dare, ea tamen lege, vt teneatur adimplere onus legato adiunctū, numer. 9. & 10. in fin. immo si sit talis mens legantis, penes hunc nihil debet remanere ex ijs, quæ adimpleto onere supersunt, numer. 11.*

CONSILIVM VIII.

QVædam testatrices reliquerunt collegio cuidam Monialium reditus annuos 18. aureorum, & octo cados vini, ad hoc, vt teneantur illa dare fratribus Sanc. Francisci de obseruantia pro stipendio celebrationis Missarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorum. Quæritur, an præfatum legatum præfatis fratribus relictum valeat.

1 Ad hanc quæstionem occurrit considerandum primo, quòd pro parte quidem affirmante facit, quod fratres Minores de obseruantia licet non possint institui hæredes, vt expresse declarat Conci. Viennen. a nec etiam possit eis relinqui hæreditas per fideicommissum vniuersale, vt declarat Bart. b quamuis item nō liceat legare ipsis adiecto modo per quem non licet eis accipere, vt si legaretur eis vinea ad colendum, vel domus ad locandum, vt habetur in cap. [exijt.] c nec licet legare ipsis tantam partem hæreditatis, vel tantam quantitatem precij eius, vt videatur legatum fieri in fraudem institutionis, ita quòd verba sonarent legatū, & res denotaret relictam institutionem.

2 Licet tamen legare eis moderatè pecuniam, & quodlibet aliud etiam immobile, per modū, quo licet eis accipere, puta, vt pecunia impendatur in necessitatibus eorum, & vinea, uel domus uendatur, & preciū eius impendatur in necessitatibus eorum, ut habetur in præfato § [ad hæc.] adeo quod in uer. [si uero.] habetur, ualere legatum generaliter relictum eis, non exprimendo modum, per quem non licet eis accipere illud ea ratione, quod qui generaliter legat non exprimendo modum illicitum accipiendi, præsumitur legare ipsis per modum, quo liceat eis iustè accipere, arg. l. [plenum.] d & l. [si procurator.] e At in casu pro- I posito præfati fratres non fuerunt instituti hæredes, neque fideicommissarij uniuersales, nec legatum fuit tantum, ut crederetur factum in fraudem institutionis, nec sub modo, per quem non liceat fratribus accipere, ergo legatum hoc debet censeri ualidum, quod sentit Bartolus, f & clare exprimit alibi, g & Cardinalis in d. § proinde. Secūdo, quòd promissio, uel oblatio pecuniæ etiam numeratæ facta præfatis fratrib. expresse pro necessitatib. suis præteritis, uel præsentibus etiam tractum futurum breuem, uel longum habentibus, ualet, ut habetur in d. c. [exijt.] h immo, & facta generaliter, non exprimendo pro necessitatibus, per præfatum uers. [si uero.]

K 3 Quibus tamen non obstantibus, uidetur uerius p̄fata legata non ualere. Ad qđ facit in primis d. c. exijt. i quatenus determinat præfatos fratres Minores non posse habere ulla bona pecuniaria, nec in communi, neque in speciali, nece consequenter ius exigendi aliquid tale, nec consequenter ius capiendi præfata 18. scuta, &

ALLEGATIONES.

a in cle. exiui. §. proinde, de verb. sign. b in tractatu Mino. libr. 6. distinct. 1. capitul. 1. c §. ad hæc. eod. titu. libr. 6. d §. equitij. ff. de vsu. & habita. e ff. de cond. indebit. f in d. lib. 1. dist. 2. c. 2. g libr. 1. dist. 1. cap. 1. h §. cæteri. i §. porro.

ſcuta,& 8.cados vini ſibi legatos,quia hęc omnia ſunt bona pecuniaria,argumento l.[bonorum.] a Secundo, quòd per præfatum capitul.[exijt.] b declaratur præfatos fratres non poſſe capere pecunias, neque ipſis quæri vllam obligationem, neque actionem contra offerentem,aut dantem illas. Tertio,quod in d.clem. [exiui.] c additur clarius id,quod in d.§. [cæterum.] ſatis clarè ponitur,ſcilicet, quòd nullis alijs modis ab expreſſis in d.§. [cæterum.] præfati fratres recurrant ad aliquem pro pecunijs, vel alijs rebus habendis.

4 Præfato autem §. [cæterum.] ſolum permittitur præfatis fratribus recurſus pro neceſſitatibus præteritis,vel præſentibus ingruentibus,vt patet in eo,& fratres, quibus legata fuerunt præfata in caſu noſtro, recurrunt ad præfatum collegium Monialium ad accipiendas pecunias præfatas, & cados vini, tanquam ad obligatum ad ea danda, etiam ſi nulla neceſſitas præterita, nec præſens ea requirat, ergo præfatum legatum eſt factum præfatis fratribus alio modo, quam liceat eis accipere,ergo non valet, nec enim præfatus finis celebrandi Miſſas,nec modi quibus relinquuntur pręfata ſcuta expreſſi, nec videntur exprimi alia eis ſimilia in præfato §. [cæterum.] quia in illo ſolum ſit facultas recurrendi pro pecunijs ad prouidendum neceſſitatibus præteritis, vel præſentibus de quibus non eſt celebratio Miſſarum, vel diuinorum officiorum, ad quæ relinquuntur præfata ſcuta,& cadi vini,nec præfati fratres recurrunt ad præfatarum monacharum collegium tanquam ad perſonam nihil debentem eis, ſed tanquam ad perſonam fictam obligatam ad ſoluenda illa onera.

5 Quarto, quòd legatum factum præfatis fratribus de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo,vt eam locent,& penſionem accipiant, nō valet vt ſupra dictum eſt per præfatum capit. [exijt.] d ergo à fortiori non valebit legatum, quo grauatur hæres vt det eis quot annis, vel quolibet menſe certam pecuniam, vel certos cados vini, cum certior reditus ſit huius legati,quam illius, nam hoc nullam ferè curam, laborem, aut impenſam requirit illud autem ſic.

6 Quintò, quod eum, qui concederet hoc legatum valere, oporteret concedere valere legata quibus diaria,menſtrua,vel annua pecunia legaretur præfatis fratribus. e Tum quia legatum annuum relinquitur præfatis fratribus illo modo, per quem non licet illis accipere,cum vt prædictum eſt,magis repugnet ſuæ regulæ,accipere pecuniam annuam,quam vineam colēdam,cum ſecurius,certius, & minore labore capiatur annuum,vel mēſtruum legatum,quam fructus vineæ legatæ. Sexto, quòd per contrariam opinionem daretur facilis, & clarus modus fraudandi paupertatem illam ſummam,& arctiſſimam regulæ.S. Franciſci,quoniam parentes, &cognati fratrū prædicti ordinis poſſent grauare ſuos hæredes ad dandum aliquas quantitates annuas, vel menſtruas conuentibus fratrum Minorum,quę poſſint ſufficere ad viuēdum ſine vlla mēdicitate incerta,quę requiritur etiam ad hoc,vt aliquis ordo dicatur mendicantium, f quanto magis adhoc, vt ſit ordo Franciſcanus,cuius paupertas eſt arctiſſima & maxima,vt præfatum capit. [exijt.] & præfata cle. [exiuit.]affirmant.

7 Non obſtant allegata pro parte affirmante. Non primum, quod eſt adeo maximum, vt mea ſententia multos etiam eruditos in partem affirmantem traxerit,non inquam obſtat, quia concedendo ferè omnia, quæ in eo adducuntur,negamus illam particulam,quę habet legata præfata non concedi adiuncto modo,per A quem non licet præfatis fratribus accipere aliqua, niſi pro neceſſitate præterita, vel præſenti, neque ab aliquo tanquam ad dandum illis obligato,per prædicta, & in noſtro caſu præfati fratres accipiunt prædicta legata ſibi à præfato collegio debita, & non pro neceſſitate præterita,neque præſenti, ſed pro dicendis certis diuinis officijs,ſine alio ad neceſſitates reſpectu, item recipiunt illa vti quoſdam reditus annuos ad finem dicendi certa diuina officia, quod ſibi non licere declarat præfata clem. [exiuit.] g Ad ſecundum etiam reſpondetur concedendo,quod legatum,& promiſſio, & obligatio,& donatio pecuniæ, & cuiuſlibet alterius rei temporariæ fratribus Minoribus facta regulariter valet, ſi modo fiat per modum, per quem liceat eis illa capere, negando tamen, quod in caſu noſtro ſic relinquatur,vt proximè probatum eſt.

B 8 Secundo principaliter, præſuppoſito, quod legatum hoc non valeat,conſiderandum eſt, an præfatum collegium, à quo id relinquitur, teneatur in foro conſcientiæ æſtimationem illius præfatis fratribus ſoluere, ſuper quo magna, & ſubtilis diſputatio haberi poſſet, ſed prolixitatis vitandæ gratia,breuiter reſpondetur,quod non. Tum quia relictum incapaci à teſtatore pro non ſcripto habetur. h Tū quia non obſtat lex [idem Iulianus.] i quæ habet, [legatario, qui ſine ſuo delicto eſt rei legatæ incapax deberi æſtimationem,& quod pręfati fratres abſque ſuo delicto ſunt incapaces præfati legati:non inquam hoc C obſtat, quia illud eſt verum, quando ſimpliciter ſit capax,& non cum adiectione,quod nullo alio, niſi certo expreſſo modo capere poſſit, vt fratres Minores fiunt incapaces ad accipiendum res temporarias per præfatum §. [cæterum.] niſi modis quibus in eo permittitur,ſcilicet à ſolis non obligatis,& pro neceſſitatibus præteritis vel præſentibus, per prædicta, quod ſatis clare affirmat Bartolus vbi ſupra. k

9 Tertio,conſiderandum occurrit,an præfatum collegium obligetur ad faciendum celebrare officia diuina, ad quæ teſtator intendebat præfatos fratres obligare. Ad quod videtur breuiter reſpondendum, quod ſic.argumento l. 1. l quę habet, legatum relictum alicui,qui tempore teſtamenti in rerum natura erat, & D poſtea priuſquam illud quæreret aliqua ratione deficit,debere remanere penes eum,a quo relinquitur,ita tamen,vt impleat onus, quod ei adijciebatur,ea ratione adiecta,quòd non eſt ferendus, qui lucrum amplectitur,& onus ei adiectum contemnit.

Quarto conſiderandum occurrit, an præfatæ moniales ſatisfaciant faciendo celebrare partem diuinorum officiorum iniunctorum præfatis legatis per fratres vnius monaſterij eiuſdem ordinis, & partem per fratres alterius monaſterij etiam eiuſdem ordinis. Ad quod reſpondendum eſt,quod non,ſi illud faciant obligando ſe ad faciendum ſic celebrare perpetuo, ſicut teſtatores intendebant obligare fratres illos, quibus legabant, ad facienda illa. Tum quia fraE tres ij, per quos collegium præfatum vult celebrare illa,ſunt eiuſdem ordinis Franciſcani, & ita ſunt incapaces huius obligationis, & non poſſent ſalua ſua regula accipere illa illo modo, per quem non licet eis quidquam accipere.

10 Quinto

ALLEGATIONES.

a ff.de ver.ſign. b in §. cæterū. c §. porro. d § ad hoc. e d.cle.exiui.§.cumque annui reditus. f ca.1.§.1.de relig. domib.lib.6. g § cumque annui reditus. h c. ſi in metallum. ff.de his,quæ pro non ſcriptis habentur.& l. 1.C.de hære. inſt. i § fi.cum ſequen.ff.de lega.1. k lib.2.diſtinc. 2.c.1. l §.pro ſecundo.C. de cad.toll.

10 Quinto considerandum venit, per quem igitur F modum possint licite præfatæ monachæ illa diuina officia facere celebrare. Ad quod respondendum videtur primo, quod tenentur, si fieri potest facere celebrare illa in illis Ecclesijs, & altaribus, in quibus præfatæ testatrices iusserunt, vt celebrarentur, quia diuina officia debent celebrari in illa Ecclesia, vel loco, in quo iussa sunt celebrari, vt nos post alios tradimus in enchirid. de oratio. a allegando in id multa in quibus est capit. [nos quidem.] b vbi per illum textum hoc adnotarunt, Petrus, Ioannes Imola, & Barbatius ibidem allegati. Secundo quod poterunt pro suo libito eligere sacerdotes sæculares, & regulares eiusdem, vel alterius ordinis, de consensu Guardiani, conuentus, & fratrum Ecclesiæ præfatæ Sanct. Francisci, si fuerit ad G id necessarium cum tanta libertate, cum quanta possent sua sponte facere in ea celebrare alia similia diuina officia, quæ vellent pro aliqua sancta, & pia causa, non quidem animo soluendi legata illa prædictis fratribus, sed animo exonerandi se onere, quod ipsis euenit ex eo, quod illa legata vti facta incapacibus nõ fuerunt valida, & debent remanere apud eos, à quibus legata fuerunt, cum onere tamen subeundi onera illis adiecta, argumento præfatæ leg. 1. c & aliorum.

11 Sexto, considerandum occurrit primo, quod hæc omnia præfata sine vlla dispensatione S.D.N. iure cõmuni fieri possunt. Sua vero sanctitas potest quicquid sibi placuerit, eis addere, & detrahere, argumento capitu. [cuncta per mundum.] d obseruata tamen le- H ge naturali, & diuina. e Secundo, quod consequenter posset confirmare prædicta legata, & dispensare cum præfatis fratribus, vt acciperent ea pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus, & etiam pro futuris quia præfatus Sanct. Franciscus suam regulam auctoritati Sanct. Sedis Apostolicæ, à qua confirmata fuit, supposuit. Tertio, quod fortassis, hoc non expediret regulæ illi mirabili Sanct. Francisci, & puritati eius, & honori ordinis eius Illustrissimi, eo quod præberetur occasio petendi alias mille dispensationes similes fratribus eiusdem ordinis volentibus sese opipare sustentare. Quartò, quod posset piè declarari, quod si quid de præfatis scutis, & cadis superesset soluto iusto sti- I pendio celebrantibus præfatas missas, illud imponeretur monasterijs pauperibus, quæ ipse eligerent. Tum quia testatrices videntur voluisse, ne quicquam de illis apud præfatas monachas remaneret. Tum quia ipsis aperiretur via, per quam possent iustè id erogare præfato monasterio S. Francisci, quando necessitas præterita, vel præsens illud permitteret. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 5. nu. 3. b de testa. c § pro secundo. C. de cad. toll. d 9. q. 3 & capitul. proposuit. de concession. præbend. e capitul. sunt quidam. 25. quæstion. 1.

SVMMARIVM.

1 *Minoribus de obseruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, num. 4. non potest aliquid annue præstandum legari, etiam addito modo, vt illud vendatur, & sic annuatim in fratrum vsus conuertatur, sicut nec potest legari prædium, vt pensiones omni anno in eorum necessitates conuertantur, licet eis possit legari prædium tunc, ita vendendum, vt ex precio præsenti eorũ subueniatur necessitati, n. 2. at eorum Ecclesiæ, & conuentui potest quid annuum necessarium pro fabrica, vino, hostijs, cera, oleo, vestimentis ad sacrificium, & diuina necessarijs legari, nu. 3. quid si legatum excedat dictas necessitates, vide remissiue, nu. 5.* K

CONSILIVM IX.

Vtrum annuus reditus promissus, vel legatus monasterio fratrum Minorum de obseruantia, pro fabrica, vino, hostijs, cera, oleo, & vestimentis ad celebrationem Missarum, sit validus, nec ne?

1 Pro parte negatiua facit primò, quòd legatum annuum factum fratribus Minoribus nõ valet, etiam ad hoc, vt vendatur, & æstimatio in necessitatibus imminentibus impendatur, vt determinat Bart. a pro quo videtur casus in capitu. [exijt.] b qui habet, relictum fratribus Minoribus expresso modo, secundum quem non licet eis accipere, non ab eis acceptandum, constat autem non licere eis habere annuos reditus, c & consequenter apparet non licere fratribus hmôi habere legatum, de quo est quæstio, per modum annui reditus, cum per talem modum habendi relinquatur eis illud modo expresso, quo tenere possunt.

2 Secundo, quod quamuis licet hmôi fratrib. accipere domum, vel prædiũ simpliciter legatum, ad hoc, vt vendatur, & preciũ in necessitatib. cõuertatur, non tñ licet eis accipere domũ, vel prædiũ legatũ, adiecto modo expresso, vt locent, vel colant, vt est casus in eodẽ §. [ad hoc, & in casu nostro videtur relictum sub modo expresso habendi illud per modum annui reditus. Tertio, quod multa scripsit Cardinalis, d quæ videntur hanc partem negatiuam confirmare.

3 Sed his non obstantib. cõtrariũ videtur verius pro validitate legati, & primo ea firma ratione, quod aliud est ecclesia, & fabrica eius, & aliud collegiũ conuentus vel Capitulũ, ꝙ eã tenet, gubernat, & regit, iux. c. [per emptionẽ. e & arg. c. [si ciuitas.] f & notatur in c. [requisisti.] g hic autem testator non reliquit fratribus Minorib. nec eorum collegio, nec nulli singulari eorum, sed Ecclesiæ, quæ non prohibetur taliter accipere, nam nec d. c. [exijt.] h d. cle. [exiuit.] i nec vlla particula regulæ S. Franc. prohibet relinqui aliquid annuum eorum Ecclesijs, vt aduertit Bart. k

4 Secundo, quia ratio, quare S. Francis. voluit fratres fore Mendicantes, & in arctissima paupertate, est, vt toti penderent à Deo, & solis illis, quæ amore Dei sibi traderentur, per incertam mendicitatem victitarent, vt colligitur ex eius regula, & ex declarationibus eius, quæ habentur in d. c. [exijt.] & in d. cle. [exiuit.] & constat eorum incertam mendicitatem non tolli ex eo, ꝙ aliquem certũ reditũ habeat eorum Ecclesia pro fabrica, candelis, hostijs, & vino ad sacrificandum, & alijs huiusmodi, quæ ad victum, & vestitum fratrum non pertinent, quale est relictum, de quo agitur, & cum cesset ratio prohibitionis, consequenter cessare videtur ipsa prohibitio. l

5 Contra hoc tamen facit, quod Bartol. m determinat, videlicet illud superfluum, quod relinquitur Ecclesiæ, vel fabricæ, pro aliqua necessitate, posse à fratribus conuerti in aliam necessitatem, & ita etiam relictum vltra necessitatem valet: ideo cogitentur ea, quæ addit Cardinalis. n Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a in tract. Minor. lib. 2. cap. 1. dist. 6. b §. ad hoc 1. ver. sign. li. 6. c cle. exiuit. §. cumque annue reditus de ver. sig. d in d. cle. exiuit. §. proinde. & §. seq. e de priuil. lib. 6. f de sen. excom. eo. lib. 6. g de test. h de verbo. sign. lib. 6. i eod. tit. k lib. 1. Minorit. dist. 4. c. 2. & in l. ciuitatibus. ff. de leg. 3. & in l. seruos. ff. de alim. leg. l capitu. cum cessante. de appel. m vbi supra. n in dict. §. proinde.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum ante ingressum religionis factum à cogitante de dicto ingressu, statim ita professione facta confirmatur, vt hæres possit capere possessionem bonorum, & hoc etiamsi illud sine licentia Episcopi, & conuentus fecerit. numer. 2. nec postea potest amplius ipse testator etiam ex licentia Episcopi, vel conuentus, de dictis bonis disponere. numer. 3. at si quando fecit dictum testamẽtum, non cogitauit de dicto ingressu, & professionem fecit apud non mendicantes, ex æquitate videtur reuocasse dictum testamentum, num. 1.*

CONSILIVM X.

AN Petrus hæres institutus à volente ingredi monasterium, & cogitante de ingressu, adeo quod conuenit cum Abbatissa, & conuentu, quantum dotis erat datura ei, & quod de reliquis posset testari, vel aliàs liberè disponere, & ita fecit testamẽtum instituendo ipsum Petrum hæredem in dictis bonis, possit capere possessionẽ bonorum quo ad ea, ad quæ fuit institutus, statim post professionem cõsequutam, non expectata morte naturali testantis: vel requiratur auctoritas Episcopi, & consensus conuentus: attento, quod post professionem de illorum licentia, & cõsensu reuocauit prædictum testamentum.

Respondeo, quod prædictus Petrus institutus hæres à prædicta volẽte ingredi religionem, & non solum cogitante de ingressu, sed etiam paciscente, quantum dotis erat datura, & quantam partem reseruaturam suæ liberæ dispositioni, potest capere possessionem statim post professionem, & vti, & frui bonis illius hæreditatis.

1 Primò quidem, quod testamentum factum ab ingressuro religionem intendente ingredi eam confirmatur morte ciuili professionis, non expectata morte naturali profitentis, quæ est determinatio Ioannis Imolæ, a quem sequitur Franc. b Couarruuias cap. 1. de test. num. 8. Dixi, [cogitante.] &c. Quia si absque cogitatione ingressus testamentum factum fuisset, iudicari posset ex quadam æquitate, quòd postea ingressus illud, & profitens videretur noua voluntate recedere à priore, fauore monasterij, quo casu potest procedere opinio Bartoli frequentius recepta, quæ tenet testamentum ingredientis monasterium non mendicantium morte ciuili professionis non confirmari.

2 Secundo respondeo, quod licentia, & auctoritas Episcopi, & consensus conuentus non sunt necessaria ad hoc, vt præfatum testamentum valeat, quia iure cõmuni licet volenti ingredi religionem, immo & ingresso ante professionem liberè testari, vt nos resoluimus in Comment. 2. de reg. c & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. d

3 Tertio, quod neque Episcopus, neq; monasterium Monialium, neque ambo coniecta potuerunt facere facultatem disponendi de bonis suis post professionẽ, quia id est contra Auth. [ingressi.] e & cap. 1. f & capit. [in præsentia.] g contra quæ nullo iure potest dispẽsare Episcopus neque alius inferior à Papa, quandoquidem, an id etiam possit facere Papa multi dubitarunt, vt post Francum, h diximus etiam nos. i Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a l. 1. col. 9. num. 14. ff. de testa. b in rub. de test. numer. 72. c Super cap. non dicatis. 12 q. 2. nu. 51. d l. 1. ff. ad municip. & gloss. recep. cap. 1. de rescrip. e C. de sacrosf. eccles. f De testa. g cum ei adnot. d. prob. h d. rub. i vbi sup.

A *SVMMARIVM.*

Legatum, quo mandatur hæredi, vt detur vini aliquid, censetur perpetuum, præsertim si fiat loco pio. num. 2. item si mandentur fieri etiam tacitè in memoriam, & honorem familiæ aliqua, quæ non possent assequi, nisi legatum esset perpetuum. numer. 1. 1

CONSILIVM XI.

QVIDAM testator reliquit legatum, quo onerauit N. hęredem, vt singulis annis solueret cuidam loco pio aliquot libras, & solidos, quibus emerentur tres cerei, & ponerẽtur in dicto loco pio cum armis, & insignibus suæ familiæ. Dubitatum est, an ex

B verbis testatoris possit colligi legatum hoc esse perpetuum, & cum res delata esset in iudicium, iudicatum est esse perpetuum: Quæritur modo à Dominatione vestra, quid hac in re sit tenendum.

1 Sentẽtia pręfata eruditissimi Dñi mei vr̃ esse iuridica. Tũ p ea q̃ sua Dom. adducit. Tũ qa præfatũ legatũ ẽt si nõ fuisset pium, erat cẽsendũ perpetuum, qđ palã sonant illa verba, [omnĩ anno.] & illa quibus oneratur hæres soluere prædictas libras, & solidos positos in tribus torcijs cum armis, & insignibus familiæ testatoris, quæ palam significant testatorem voluisse id ad nomen familiæ conseruandum, quod per vnum actum fieri non poterat. Tum quia sententiæ à duobus posterioribus iudicibus latæ expressè habent præfatum

C legatum fuisse soluendum non solum ab N. hærede, dum viueret, sed etiam à filijs suis, dum viuerent, quòd nulla ratione potest defendi, nisi legatum esset perpetuum, nam filij, vt ibi habetur, non fuerunt instituti, neque grauati, nisi casu, quo pater eorum decederet prius quam testator, qui cum decessisset post mortem testatoris, defecit substitutio illa conditionalis defectu conditionis, & consequenter grauamen impositum eis, & ita filij dicti N. nihil penitus debuerunt, nec debent ex suis personis tanquam substituti, sed tãtum ex persona patris, cuius sunt hæredes, & ratione oneris adiecti suo patri N. vti hęredi suo, & consequẽter nihil debuissent, nisi legatum fuisset perpetuum trã

D siens ab hærede in omnes hæredes eius, siue essent filij, siue extranei, quia filij non fuerunt instituti, nec substitutio eorum valuit deficiente cõditione sub qua fuerunt substituti, vt dictum est, plus quam extranei, si fuissent eius hæredes, ita quod præfati iudices videntur secum pugnasse, dicentes ab vna parte filios teneri, dum viuerent, ad soluendum illud legatum, & ab alia legatum patri suo relictum non fuisse perpetuum, si res satis perpendatur.

2 Tum quia iugulum huius quęstionis non tam est, àn legatum sit pium, aut profanum, quam an ex verbis testatoris colligatur esse perpetuum, vel temporale, & an legatum annuum ab hærede soluendum alicui collegio perpetuo maximè pio cẽseatur perpetuum. Cum ergo ex verbis testatoris colligatur hoc legatum, cum

E sit annuum legatum absolutè ab hęrede alicui collegio perpetuo factum, præsertim pio, esse perpetuum iuxta l. ante penult. a quæ habet legatum, vt die Natalis sui darentur aliqua diuidenda decurionibus censeri perpetuum, & per l. [annua,] b quatenus habet annuum legatum relictum templo censeri perpetuum, & per alia, quæ nunc non vacat, nec videtur necesse scribere, consequens est responsionem præfatam pręfati domini esse iuridicam. Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a ff. de annui. legat. b eodem titul. sub finem.

SVMMARIVM.

1 *Exequutoribus testamentarijs non potest de iure testator dare facultatem faciendi institutiones, vel substitutiones, nec etiam secundum ius Castellæ, nisi exprimat nomen instituendorum, vel substituendorum. Vnde licet intra annum à die iudicialis monitionis aliqua possint, non tamen poterunt prædicta, num. 2.*

3 *Prohibitio de non alienando facta à testatore, nisi addatur causa, aut persona, ob quam fit, non tenet, sufficit tamen causa tacita, puta ad conseruandum honorem in familia, etiam ex actu nullo coniecturata, numer. 4.*

4 *Intentio, & mens alicuius ex actu, & confessione eius, etiam nulliter facta: immo, & ex facto etiam nullo exequutorum sui testamenti potest colligi.*

5 *Alienare extra familiam prohibito, potest remotior, sed non extraneus ex testamento, sed sic ab intestato succedere.*

6 *Bona vinculata tunc ad proximiorem vinculantis, & non vltimi possessoris transeunt quando testator dixit vt bona transirent ad proximiorem, aliàs secus.*

CONSILIVM XII.

1 CIRCA testamentum Vincentij de Salcedo portionarij. Primo videtur dicendum, quod substitutiones & vocationes factæ a testamentarijs, vel commissarijs ab eo institutis nil valent. Tum quia potestas eis concessa non videtur extēdi ad illas. a Tum quia non sunt vsi sua potestate intra quattuor, vel sex menses, intra quos vti debebant. b

2 Non obstat, quod prædicti, quibus data fuit à testatore potestas, erant exequutores testamētarij, quorum potestas durat vno anno post monitionē eis factā à iudice, vt exequuantur, c non inquam hoc obstat. Tum, quia illud ius commune restrictum est in regnis Castellæ per leges Tauri ad quartuor, vel sex menses. Tum quia nec intra annū, nec intra quattuor, vel sex menses possunt facere exequutores id, eo ꝗ eis testator non potest committere potestatem instituendi, vel substituendi hęredē, secundū ius commune, d neque secundū ius Castellæ, nisi expresso nomine eius, qui est instituendus, vel substituendus, vt habet prædicta l. 31. & ita in casu proposito non potuerunt prædicti exequutores, vel commissarij facere prędictas substitutiones ob defectum potestatis, licet aliqua alia potuissent facere intra annum à tempore monitionis iudicis.

3 Secūdo, ꝗ prohibitio alienationis à prædicto Vincentio testatore facta potest videri alicui non valuisse, quia videtur nuda à causa, & persona, & talis prohibitio à testatore facta non valet. e Sed videtur, ꝗ testator voluit tacitè suum nomen, & familiam honorare, eo ꝗ post prohibitionē alienationis adiecit, vt omnia sua bona vinculata manerent, & non possent diuidi; ꝑ quod tacitè videtur voluisse prouidere suo nomini, & familiæ, & sufficit, vt prohibitio alienationis videatur vestita tacita cā, vel persona, vt post alios tradit Ripa, f ponens exemplum de prohibente alienare turrim, vel pulchrum palatiū, nulla expressa causa, vel ꝑsona.

4 Facit ad hoc, ꝗ commissarij, vel exequutores prædicti; declarando intentionem Vincētij testatoris, statuerunt, vt omnis, ad quem illa bona vinculata peruenirent, cognominaretur de Salcedo, alioquin perderet illa: quæ magna est coniectura pręsumendi voluisse illum per illud vinculum consulere honori suæ familiæ: nisi enim id voluissent, non imposuissent tam graue F onus successoribus. Nec obstat, quòd actus ille fuit nullus: quoniam ex actu nullo colligitur intentio, & mens testatoris, instar confessionis, quæ in actu nullo facta præiudicat, secundum Innocentium g receptum, vt monstrat Decius. h

Tertio, quòd qui teneret prohibitionem alienationis non valere, deberet dicere, quòd hæres institutus à prædicto Vincentio potuit ex testamento, vel ab intestato in alium transmittere illa, & consequenter instituendo vxorem suam in suis bonis, videtur transtulisse illa in eam. Tum quia institutus in parte bonorū, non dato sibi cohæredere, videtur institutus in omnia bona per testamentum transmissibilia. i Tum, quia non potest quis, nisi sit miles, decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus. k G

5 Quarto, ꝗ si tenuerimus, vt videtur tenendum, prohibitionem prædictam valuisse ob adictionem taci tam ꝑdictæ causæ honoris sui, & suæ familiæ, D. consulens ii, vt dicitur in facto, est proximus hæres ab intestato primi hæredis, debet habere illa bona vinculata. Tum quia de illis non fuit testatus primus hæres, nec potuit testari instituendo hæredem in eis suam vxorem, quæ non erat de familia, nec cognomine Vincentij vinculatoris illorum bonorum per l. [peto.] l & notata ibi per Bartholum ab alijs receptum, dicentem, quòd prohibitus alienare aliquam rem extra familiam, non potestat eam alienare in aliquem extraneum per hæredis institutionem, licet posset per successionem ab intestato per l. [cum pater.] m vbi idē Bart. & alij. H Tum quia consulens est, vt in facto proponitur, propinquissimus omnium, qui ei ab intestato succedere possunt.

6 Quinto, ꝗ videtur huic dicto obstare illa opinio, quę habet, bona vinculata transire ad propinquiorem vinculantis, & non ad propinquiorem vltimi possidentis, quæque multorum auctoritate confirmatur in informatione Hispana, quoniam contraria, pro qua etiā multi citantur in d. informatione, videtur tenenda in hoc casu, in quo testator nihil dixit de successione propinquorum, sed simpliciter instituit quendam nepotē hæredem, nullo sibi dato substituto, nec vlla facta mentione, nec ordinatione, quòd succederet propinquior: I & quod ipsemet testator non reliquit illa bona vinculata fratri suo, qui erat sibi propinquissimus, sed nepoti ex sorore, esto quòd alia opinio procedere posset, si testator dixisset, vt succederet in eis propinquior, nō declarando an deberet esse propinquior testatoris, vel possessoris. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a per le. 31. Tauri. b per le. 33. & duas sequentes. c cap. nos quidem de test. & Auth. hoc amplius. de fideicom. d l. captatorias, & l. illa. ff. de hæred. instit. e l. filius familias. § diui. ff. de l. 1. f in d. §. diui. num. 4. g in c. qualiter, & quando. 2. de accusat. h in cap. at si clerici. num. 3. de iudic. i l. 1. §. si ex fundo. ff. de hær. insti. c. si pater cum gl. in verb. in re certa. de test. lib. 6. K l. 1. ff. de milit. test. l. cohærede. §. final. ff. de leg. 1. l §. frater. ff. de leg. 2. m §. cum inter. ff. eodem.

K

SVMMARIVM.

Substitutus hæredi decedenti sine liberis excluditur à monasterio, in quo hæres professionem emisit, nisi aliter de mente testatoris expresse, vel tacitè constet. 1

CONSILIVM XIII.

ANtonius carens liberis instituit nepotem ex fratre, & substituit ei suos filios masculos legitimos, * si heret, aliàs neptes ex sorore. Is nepos institutus intrauit

trauit monasterium,& donauit illi omnia bona sua,& ita non potuit habere filios masculos legitimos. Quęritur an filiæ substitutæ excludant monasterium, an contra monasterium excludat eas,

1 Respondetur primò,quęstionis huius decisionem pēdere à decisione illius generalioris, an substitutus,si absque liberis decesserit institutus, excludat monasterium,quod institutus intrauit, an contra monasteriū excludat substitutum?quam constat esse valde controuersam, quamque nos olim latè tractauimus in capit. [in præsentia.] a vbi etiam satis tractant Panormitanus, Felynus, Decius, & alij, qui referunt plurimos diuersa de illa sentientes quib.addit alios Couarruu. b

Secundo,ꝙ ego in ea fui, & sum opinione, quòd si testator,qui instituit,& substituit, expresse excludit monasterium,aut tacitè talibus verbis, per quæ appareat eum cogitasse de monasterio, vel noluisse,vt monasterium succederet in suis bonis, substitutus excludet monasterium: alioquin monasterium excludet substitutum.

Tertio,quòd cum in casu proposito instituens non exclulerit expresse monasterium nec tacitè talibus verbis, ex quibus colligeretur noluisse, vt monasterium succederet, censendum est, quòd monasterium excludit præfatas filias substitutas, per ea multa, quæ colligi possunt ex locis supra citatis,quod valetudo infirma nobis facere non permittit. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a De probbt. b lib.1 varia resolu.cap.19.

SVMMARIVM.

1 *Incertę personæ de certis per tertium eligendæ relictū non dicitur captatorium,sed tenet, est tamen conditionale: ita vt non facta electione, omnibus debeatur, ea autem facta, soli electo, totum, alijs penitus exclusis, acquiritur.*

2 *Captoria dispositio, per quam institutio, legatum, & fidei commissum in voluntate alterius tertij relinquitur, non tenet, talis tamen non est, imò tenet, quando tertio solum est data facultas ex certis incertum eligendi, puta vnum de tali familia,num. 3. & 1.*

3 *Eligere qui ex certis vnum quem malit potest, qui legatum, vel hæreditatem dandam, vel restituendam capiat, taliter nominato non potest onus aliquod imponere numer. 4. nisi sic nominatum grauet, vt alteri ex dictis certis, puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis restituat, numer. 5.*

4 *Vtile per inutile si sint separabilia,non vitiatur,vnde qui tenetur aliquem ad legatum simpliciter nominare, licet non possit nominato numer. 2. nec cui tenetur restituere, numer. 4. onus imponere, si tamen imponat, tenet nominatio, & restitutio,reiecto onere num. 4.*

6 *Grauatus post mortem alteri nominato, restituere, si superuiuat nominato liber à dicto onere remanet,nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur.*

CONSILIVM XIV.

PRAESVPPONITVR in facto,quod testator habens filiam, & ex ea inter alios tres nepotes Ferdinandum, Petrum, & Franciscum,& quandam capellam dotatā cum onere vnius Missæ singulis annis, ordinauit,quod eius gener, & filia,quicunque ex eis vltimus decessisset,nominare deberet vnū ex dictis tribus nepotib. qui sibi magis placuisset, qui haberet dictā capellam,& eius bona,& alij non nominati illā nō possent habere:& defuncto genero,superstite filia,illa

A nominauit ad dictam capellam Franciscum vnū ex dictis tribus & casu quo ipse decederet sine liberis,ꝙ dicta capella peruenirret ad Ferdinandum similiter vnū ex dictis trib. filijs,nulla facta mentione de Petro tertio Filio. Defunctus est Ferdinandus relicto Lud. eius filio,& deinde defunctus est Franciscus sine filijs,qui in eius testamento instituit hæredem Ludouicū filium Ferdinandi,& iuxt. formā testamenti patris sui, & aui nominabat ad dictam capellam prædictum Ludouicū, quatenus haberet facultatem nominandi. Nūc Petrus superstes ex dictis tribus nepotibus prætendit dictam capellam ad se pertinere, & nominationem factam de dicto Ludouico filio Ferdinandi non valere. Quare dubitatur,quis eorum, scilicet, Ludouici, & Petri te-
B neat ius.

1 Et breuiter omissis superfluis more Romano concludendum est,Ludouicum debere obtinere. Et ꝓ fundamentò in primis præmittenda est communis conclusio omnium,istam dispositionem factam per dictum testatorem,in qua fuit data facultas genero, & filiæ nominandi vnum ex tribus filijs,esse validam,& non captatoriam, quia data fuit electio incertæ personæ de certis, quo casu valet,quia non facta electione omnes essent vocati,iuxt.tex.in l. [cum quidam,]& l.[vnum ex familia,] a vbi Bartol. & omnes scribentes l.vtrū. §.cum quidam, ff. de rebus dubijs vbi omnes tradunt, Parisius, b vbi latissimè multos congerit. & talis di-
C spositio dicitur conditionalis antequam sit facta electio,& nominatio: & facta electione expirat conditio, & cætorę conditiones deficiunt,quia est adimpleta voluntas testatoris:ita inquit textus in d.l. [vnum ex familia,] c & ibi Pau.de Cal.& Bal.& Paris. d Vnde cum in casu nostro filia secundum facultatem sibi concessam nominauerit Franciscum, statim facta nominatione,& secuta morte filiæ,dicitur adimpleta,& purificata cōditio,& ius fuit acquisitum ipsi nominato, & alij duo,scilicet Ferdinandus, & Petrus, remanserunt exclusi.

Super hoc facto,& responso cuiusdam excellentissimi V.I.D. quęritur à Dominatione tua quid sentiā.

2 Respondeo, quòd conclusio consulentis eruditissimi proculdubio videtur esse iuridica, & solidè fundata
D rationibus ei subiectis, & ad maiorem redūdantiam, & explicationem, considerari potest, quod ea quę ꝓpono,nihil ei prosunt. Pro illo enim solum possunt facere duo. Primo quidem,quod tam legatum, vel fideicommissum captatorium, quā institutio captoria,siue relicta in voluntate alterius,sunt inualida, e & quod facultas illa data filiæ, & genero nominandi vnum de filijs suis videtur fuisse captatoria, quia fuit collata in voluntate alterius.

Secundo,quòd nec filia,nec gener habuerunt facultatem nominandi vllum ex filijs cum grauamine nominandi aliquem, sed solum simpliciter nominandi,& quod consequenter filia nominans Franciscum cum onere nominandi Ferdinandum, si decederet sine li-
E beris,excessit facultatem sibi datam, & ita non valuit, quod egit, f & qui non vult facere, quod potest,& vult facere, quod non potest nihil videtur facere. g

3 Sed ad primum horum respondetur, quòd licet substantia institutionis legati,vel fideicōmissi nō possit

in

ALLEGATIONES.

a cum tribus l.seq.ff.de leg. 1. b consil.38 col. 1 & nu.31. & 32.vol.2. c §.1.& §.si itaque. d d.consil.38.nume.5. d.l.cum quidam.ff.de leg.2. e illa institut.cum glos. & l.captatorias.ff.de hær.insti..& l.captatorias. C. de test.mili. f Argum.l.fin.ff.de iurisd.omn.iud.& cap.2.de constit.lib.6. g cap.cum super, de offic.deleg.

in arbitrium alterius conferri, vt iura prædicta declarant, electio tamen incertæ personæ de certis, vel de certo genere personarum, vel familiæ, potest in arbitrium, & voluntatem alterius conferri, a adeo quod Bar. b communiter receptus in theoria, & praxi determinat, valere institutionem pauperum, quos elegerit Titius: & certum est valere legatum relictum alicui de familia, cui vel quibus hæres volet. c

4 Ad secundum autem respondetur primo, concedendo, quòd qui grauatur restituere simpliciter aliquid alicui, non potest illum grauare regulariter, vt restituat illud alij, nec aliquid eiusmodi imponere: sed negando, quod restitutio facta cum onere non valeat quo ad satisfaciendum facultati de restituendo, licet oneris additio non valeat: quia hæres, vel grauatus restituere aliquid simpliciter, si restituerit fideicommissario onere aliquo adiecto, satisfacit obligationi restituendi, licet onus adiectum non valeat, nec fideicommissarius teneatur illud acceptare, nec adimplere, vt est casus in d. §. [sed & si fundum,] vbi hoc clare sentit Barthol. & latius expressit Paul. Castren. Vnde & praxis totius orbis habet, quod qui habet primogeniũ, vel maioratum restituendum alteri, si restituit illum adiecto onere aliquo, satisfacit obligationi suæ, licet ille non teneatur acceptare onus, nec acceptet. cuius ratio radicalis est illa regula, d [vtile per inutile non vitiari.] quod est verum, quando alterum ab altero est separabile, vt in casu nostro, in quo onus adiectum est separabile à restitutione, cui adijcitur, vt palam est.

5 Secundo respondi potest, quòd licet regulariter grauatus de restituendo aliquid alicui de familia non possit grauare illum de restituendo alteri, fallit tamẽ, quando grauatus restituere vni de familia, vult grauare illum de restituendo alteri eiusdem familiæ, vt colligit singulariter Barthol. e inferens ex hoc, quod exequutor, qui deputatur ad eligendos pauperes, potest eligere vnum cum onere restituẽdi alteri pauperi, & in casu nostro filia testatoris, quæ nominauit Franciscum vnum de filijs suis, grauauit eum de restituendo Ferdinando alteri filio suo, qui erat vnus de tribus, quorum vnus erat nominandus.

6 Tertio etiam potest responderi, quòd onus adiectum Francisco extinctum fuit per mortem Ferdinandi, & sic nominatio remansit pura, & capella sine aliquo onere apud Franciscum grauatum restituere Ferdinando, iuxta textum in l. [qui liberis,] f & in terminis Fabianus de Monte, g vbi mater, quæ fuit grauata restituere filio post mortem, si filius p̃decedat, hæreditas remanet penes matrem, ac si pure, & sine aliquo onere fuisset relicta, quia deficit conditio, & fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos, iuxt. gloss. h vbi Barthol. & alij omnes, & gloss. i vbi Alexander dicit, quod omnes sequuntur illam glos. Socin k Fab. de Monte. l Cald. m Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. si quis Tit. §. 1 & l. cum quidam 2. & l. vnum ex familia. ff. deleg. 2. b in d. l. illa institut. c d. l. vnum ex familia. §. sed & si fundum. ff. deleg. 2. d de reg. iur. libr. 6. e in d. l. vnum §. sed & si fundum nu. 2. f § hæc verb. & l. sed & si plures ff. de val. & pup. l. quib. dieb. §. quidam. ff. de cond. & demonst. g in consil. 149. num. 18. cum seq. inter consil. vlt. volunt. h in l. 1. C. de fil. qui ante aper. tab. i in cap. feudum mei. § cum ita. ff ad Trebell. K consil. 17. nu. 30. vol. 1. l d consi. 149. num. 16. m consil. 35. de testam.

SVMMARIVM.

1 *Rei suæ quilibet est moderator.*

1 *Rei suæ traditioni potest quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adijcere.*

Vxor nubendo nobili fit nobilis. 2

Filius quo ad honores, & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris. 3

Nobilis est ex patre nobili natus, etiam si ignobili matre. 4

Definitio debet conuenire definito, ita vt de quocunque dicitur definitum, dicatur definitio. 4

Genus propriè dicitur de omni sua specie. 5

Natus ex patre tantum nobili secundum l. regibus, est quidem nobilis, non tamen ita, ac si esset etiam ex matre nobili natus. 6

Iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt sibi non contradicat. 6

Natus ex vtroque parente nobili, secundum stylum curię, & communem vsum maior fit cæteris paribus, & magis dignus gratijs, quam natus ex altero tantum nobili. 7

Duo vincula fortiora sunt vno. 7

CONSILIVM XV.

MAIORATVM, seu primogenium vir, & vxor instituunt, & filios filiasque ordine nominant, tali scilicet vinculo, ac conditione. [Nemo, aiunt, ex nostris filijs, ac filiabus, seu quiuis alius successor ad dictum maioratum nominandus possit ducere vxorem, quæ non sit suæ qualitatis nobilis, ac generosa, quales vos estis, nec quæ sit descendens ex nouis Christianis: sed qui contra fecerit, exclusus sit à dicto maioratu.

Dubitatur nunc primo, an si vnus ex istis nominatis ducit vxorem talem, erit exclusus ab isto maioratu.

Secundo, si vnus ex nominatis ducit vxorem mulierem, cuius pater fuit nobilis, & fidalgus ex primarijs, sed mater nõ ita nobilis, vtrum iste satis fecerit supradictæ clausulæ, vt possit succedere.

Tertio, si de isto nominato, qui ita nupsit, probaretur patrem suæ matris fuisse fidalgum, & matrem illius ignobilem, an sufficeret ad succedendum iuxt. prę fatam clausulam?

Quarto dubitatur, si id non haberet locum, vtrum si filius nominatus, qui ita nupsit, filios procrearet, poterunt succedere, cum ipse natus sit ex patre fidalgo, & matre fidalga, & si hoc locum habet, vtrum filius poterit petere successionem viuente patre.

Cuperem mihi declarari intellectum, l. 3. tit. 21. parte 2. quæ de hoc loquitur.

1 Ad primam igitur quæstionem respondeo, quòd pro parte negante, nempe, quòd non excluderetur, faciunt illa multa, quæ à quibusdam traduntur contra statutum ecclesiæ Toletanæ, & alia similia multarum Ecclesiarum, multorumque collegiorum quibus à beneficijs, & locis, & receptionibus eorum excluduntur trahentes originem à gente Iudæorum, & Sarracenorum. Illa enim sicut applicantur ad impugnandum præfata statuta, ita etiam possent applicari ad impugnãdum huiusmodi primogenij ordinationem.

Pro parte vero affirmante possent adduci omnia, quibus præfata statuta defenduntur, & quod quilibet est rei suæ moderator iuxt l. [sed & si,] a & quòd traditioni rei suæ potest quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adijcere, & quod hæc adiectio non est turpis, nec impossibilis magis quã prę fata statuta, imò nec tantum, per ea, quæ pro illis adducuntur,

ALLEGATIO.

a §. consuluit. ff. de pet. hæred. & l. in re mandata, C. mãdati.

ducuntur, per quæ & alia videtur tenenda pars affirmatiua huius primæ quæstionis.

2 Ad secundum respondeo, quod videtur satisfacere: quia vxor nubendo nobili fit nobilis. mulieres maritorum honore erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex persona reorum statuimus,] a quæ ad litteram repetitur l. vltim. b cum alijs multis vsque ad nauseam citatis per Tiraqell. c

3 Ad tertium respondeo, quod videtur impertinens ad clausulam supra in quæstione proposita insertam, quia clausula solum tractat de his, cum quibus debent contrahere matrimonium illi, qui ad præfatum primo genium vocantur, & nihil disponit de his, qui sunt ad præfatum maioratum vocandi: quæstio verò agit de vocandis ad illum: quod decidendum est per alias clausulas maioratus de his, qui sunt vocandi, quas ego minimè noui, neque in suprascripto facto narrantur. Certum autem est, quod si cum hoc, de quo quæritur, contraheret matrimonium illa, quæ esset vocata ad præfatum maioratum, perderet illum quia is non est nobilis, eo quod pater quoque talis esset, quia filius quo ad honores, & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris, argum. l. [exemplo.] d vbi Barth. & Ang. notant, & Felyn. e & Bened. Raymun. f & multi alij, quos vsque ad nauseam refert Tiraq. g

Ad quartam respondeo idem, quod ad tertiam, nempe quod est impertinēs ad clausulam in narratione facti propositam, quoniam ille disponit solum de personis, cum quibus tenentur contrahere matrimonium illi, qui vocantur ad præfatum maioratum, & quæstio hæc quarta quærit de quibusdam personis, an debeant succedere in maioratu. Et præterea hęc quæstio videtur loqui de illa eadem persona, de qua loquitur quæstio tertia, & videtur secum pugnare, quoniā quæstio tertia loquitur de illo, cuius mater erat nobilis, significando quod pater non erat talis, hæc autem quæstio loquitur de persona, cuius pater, & mater erant nobiles. Veruntamen pro comperto habeo, quòd si pater non posset succedere, nec filij eius possent, h nisi ex clausulis primogenij aliud colligeretur.

4 Ad desiderium autem volendi verum intellectū l. 3. i respondeo primò non abs re id desiderari quo ad illam partem, quæ habet, natum ex fidalgo, & villana, esse quidem fidalgum, non tamen nobilem, & ꝙ glo. ex illis verbis ibi colligit non dici nobilem, nisi qui ex vtroque parente est nobilis, cuius tamen contrarium est verum, vt supra in secunda quæstione diximus, nēpe ꝙ natus ex nobili patre, & ignobili matre, est nobilis. Tum quia hæc conclusio à plerisque omnibus recepta. Tum quia etiam probatur per principiū eiusdem l. 3. quatenus definit fidalguiam est [nobleza, quæ vienepor linaso.] Cum ergo omnis definitio debeat conuenire definito, ita ꝙ de quocunque, dicitur definitum, debeat dici definitio secundum omnes, & per ipsam l. 3. natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit fidalgus, & habeat fidalguiam, necessario consequitur, quòd est nobilis, & habet nobilitatem. Tum quia id ipsum probatur per l. 2. k quatenus habet, quòd omnis [fidalguia est gentilezza,] & præsupponit, ꝙ omnis [gentilezza est nobleza.] Cum ergo natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit gentilis, erit quoque nobilis.

5 Tum quia præfata l. 3. nō solū probat huiusmodi fidalgum esse nobilem, sed etiam esse propriè nobilē: quia in vna parte probat, quòd fidalguia rectè definitur esse [nobilitas ex genere prouenięns,] & in altera parte probat, quòd genitus ex patre nobili, & matre ignobili est fidalgus, & habet fidalguiam. Cum ergo

A prædicta definitio constet ex illo verbo, [nobleza,] ꝙ ponitur pro genere, & ex alijs, quæ ponuntur pro differentia, ex quibus duobus debet constare bona definitio, iux. l. 1. l & not. vtrobique per Barth. communiter receptum, consequitur ꝙ verbum [nobleza,] est genus ad fidalguiam. cui consequens est, quòd omnis fidalguia est propriè [nobleza,] & omnis fidalgus ꝓpriè nobilis, & consequenter cum per dictam l. 3. fidalgus, de quo loquimur, sit species nobilis, propriè dicitur talis: quoniam genus propriè dicitur de omni sua specie, secundum Bald. communiter receptum. m

6 Respondeo secūdo, ex prædictis inferri, quod illa l. 3. nō satis rectè intelligitur à suo gl. quatenus ait solū dici nobilem illū, qui ex vtroque parente est talis, B neque ita intelligendam esse, vt velit dicere natum ex patre tantum nobili, non dici propriè nobilem, quoniam per prædicta concluditur, quòd ipsamet l. 3. probat contrarium. Quare dicendum est verum intellectū illius legis esse, ꝙ natus ex patre tantum nobili est quidem nobilis, sed cæteris paribus non adeo, ac si esset ēt ex matre nobili natus. Pro quo modo intelligendi facit, quod expedit iura iuribus cōciliari, n & ita intelligere vnam legem, vt sibi ipsi non contradicat, nec secum pugnet. Et prędicta l. 3. sibi contradiceret, secumque pugnaret, nisi sic intelligatur.

7 Tum denique, quòd stylus Curiæ, & communis vsus totius orbis habet, quod maioris habeatur, cæteris paribus, natus est vtroque parente nobili, quam C natus est altero tantum tali. Et ita ad mouendum Papam ad concedendum gratiam, dicitur in libellis supplicibus, quod orator est nobilis ex vtroque parente. Et facit, & merito, ꝙ duo vincula fortiora sunt vno. o

ALLEGATIONES.

a cap. de dig. lib. 12. b cap. de inco. lib. 10. c de nobilitate cap. 8. in princ. d cod. de decurio. libr. 50. e c. nouit. num. 1 de iud. f De testam. in princ. g De nobil. cap. 18. num. 20. h Argum. l. final. C. de na. liber. i Tit. 21. p. 1. k Eiusdem titul. 22. l ff. de testa. l. 1. §. dolum ff. de dolo. m l 2. C. de iure aureo. annu. n capitul. cum expediat. de elect. lib. 6. o capitul. 1. de treg. & pace Authen. itaque communia, de success. ab inte.

SVMMARIVM.

D *Hæres cui testator, etiam pro exoneratione suæ conscientiæ, mandauit, vt faceret, quòd confessarius, vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti sibi aliquid clam restituendum dari, nisi aliunde præsumatur de eo quod petitur testatorem sensisse, numer. 4. Sed nec confessarius potest cogi, vt secreta reuelet, num. 3.* 1

Captatoria voluntas non tenet, fallit in pia causa. 1

Vnius dicto, vt credatur, is potest mandare, cuius solius dicto stare cogimur. 2

Legatarij persona cum non est omnino expressa, vel certa, illi debet solui, de qua verisimilius est testatorem sensisse. 2

E CONSILIVM XVI.

CLERICVS quidam, posteaquā in suo testamento grauauit hęredē ad instituēda vel faciēda certa anniuersaria, reuocauit illud onus, & adiecit aliud, s. vt faceret illa, q̄ cōfessarius eius ei diceret, ꝓ satisfactione obligationum, quibus tenebatur. Quo mortuo hæres volens adimplere voluntatem defuncti, petijt à confessario, vt diceret ei, quæ pia opera iusserat facere testator, & ille respondit, vt traderet ei 400. scuta, vt ipse faceret ex illis, quæ sibi secreto commiserat testator.

1 Quæritur,

1 Quęritur, an hęres teneatur ei credere, & tradere F
prædicta 400. Et pro parte negante facit primo, quòd voluntas captatoria non valet, a & prædicta voluntas testatoris videtur esse captatoria, quia pendet à voluntate tertij, iuxta l. [illa institutio.] b Secundo, quòd non videtur hęres teneri ad credendum confessario: vnde Bartholus, c dixit hæredem non teneri ad soluendum legatum inuentum scriptum in manu guardiani, ad quod se remittebat testator, nisi constaret illam schedulam esse testatoris, ergo nec consulens tenebitur soluere, quod dicit confessarius, nisi testator id ei dixisset. Tertio, quòd testator, qui relinquit aliquid dandum illi, cui voluerit dare Titius, videtur tacitum fideicommissum in fraudem legis relinquere. d G

2 Pro parte autem affirmante facit primo l. [Theopompus,] e quatenus habet standum esse dicto illius, cui stari voluit is, cuius solius dicto, & dispositioni standum esset. Secundo, quòd l. [quem hæredi,] f probat hæredem, cui dixit testator, [dato aliquid ei, cui dixero tibi,] teneri ad dandum ei, de quo testatorem intellexisse aliqua coniectura constiterit, vbi dicit Barthol. quod si testator reliquerit mille alicui, vt dentur ab illo illi, quem dixerit legatario, & hæredi, si eo mortuo dissenserit hæres, & legatarius, danda esse illa vni ex nominatis, qui verisimilius creditur fuisse nominatus à testatore, & ita creditur vni, etiam contradicente altero, propter verisimilitudinē, & in casu proposito disponentis dicto standum erat, H qui iussit, vt staretur dicto alterius, qui dicit 400. scuta esse danda sibi ad quædam opera pia secreta, ergo standum est dicto eius, cum nemo possit dicere contrariū.

3 Tertio, quod dispositio captatoria ad pias causas valet iuxta capitul. [cum tibi] & ei adnota. g vt Bartholus in hac ipsa specie dicit, h & in hoc casu agitur de relictis ad pias causas. Quarto, quod confessarius non potest cogi ad dicendū causas, & personas, ob quas & quibus danda sunt illa 400. i

4 His pro vtraque parte adductis arbitror hæredem prędictum non teneri ad credendum dictis confessarij, nisi quo ad ea, quæ per aliquas coniecturas sunt verisimilia intentioni d. testatoris, per determinationem Barthol. k quem sequitus Couarruuias. l Tum I quia non constat, quòd prædicta dispositio fuit facta ad pias causas, nec confessarius illas exprimit, & quia videtur dispositio in alterius volūtatem collata, etiam quo ad substātiam eius, & habet qualem præsumptionem fideicommissi taciti in fraudem legis, iuxta d. leg. [Lucius.] m quòd confessarius velit illa, vel aliquot illorum sibi retinere, & denique quod non est stādum eius dicto, nec alijs similibus, nisi quando per aliquas coniecturas dictum eius fieret verisimile, iuxta prædictam l. [quem hęredi.] n Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a d. l. captatoria. ff. de hæredib. instit. b ff. de hęred. inst. c In l. si ita scrips. ff. de cond. & demonst. d l. Lucius. § fi. ff. de leg. 1. e ff. de dote præl. f ff. de rebus dubijs. g de testam. h in dict. l. Theopompus. i Arg. c. omnis de pęnit. & remiss. & cap. sacerd. de pęnit. dist. 6. K k in di. l. Theopompus. l in d. cap cum tibi. sub. fin. m §. final. n ff. de rebus dubijs.

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus testatoris, qui animo compensandi fecit, vt testator horum ignarus minus, quàm decreuerat, legaret, ab obligatione restituendi non liberatur.*

1 *Testari, & testari velle, diuersa.*

2 *Propositum in mente retentum parit abortum.*

CONSILIVM XVII.

DELIBERAVIT quidam relinquere 200. in suo testamēto cuidam famulo suo debēti ei 50. clam minutatim sublata, & antequā relinqueret, dixit eidem se id deliberasse, qui respondit se ob id gratias agere, sufficere tamē, vt sibi solum relinqueret 150. idque fecit animo compensandi prædicta 50. sublata, q̄ ex 200. sibi legandis remittebat. Testatore mortuo, & solum 150. legatis, quæsitum fuit an 50. quæ debebat famulus, possit retinere vltra 150. legata loco aliorum 50. quæ legasset defunctus, si ipse non impedisset.

1 Respondetur, teneri famulum ad soluenda hæredi 50. quæ clam subtraxit, si receperit 150. sibi legata. Tum quia velle testari, vel legare, non est testari, neq; legare, argum. text. cum glossa, a & ita non fuerūt ei legata 200. Tum quia licet mutare vltimam voluntatem vsque ad extremum vitæ exitum, b & ita quamuis legasset, potuit mutare illam voluntatem vsque ad mortem, quod & fecit. Tum quod constat testatorem voluisse relinquere plusquam 150. tempore quo legauit, & si prædictus famulus acciperet 150. & retineret ea cum alijs 50. subtractis, retineret 50. vltra contenta in legato, quod non licet. Tum quia si famulus posset retinere illa 50. cum 150. legatis, censeretur testator reliquisse 200. legando 150. & remittendo 50. cum remittere sit dare, c quod est absurdum dicere.

2 Nec prodest quidquam illud bonum propositum, quod habuit famulus, quia fuit occultum vti mentiale ipsi testatori, & propositum in mente retentum parit abortum, iuxta l. [si repetendi,] d cum multis allegatis. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a in l. in vendentis. C. de contrah. empt. b cap. cum Martha. de celeb. Miss. & cap. vlt. voluntas. 53 quæst. 2. c cap. veniens 2 de testibus. d cap de condict. ob causam.

De Successionibus ab Intestato.

SVMMARIVM.

Statutum, quod vxore mortua sine liberis, vir lucretur partem dotis, non habet locum, si moriatur matrimonio non consummato. 1

Maritus pauper partem dotis lucratur, si vxor diues ante copulam obijt. 1

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an quando coniux diues ante copulam carnalem, & post matrimonium per verba de præsenti contractum moritur, maritus lucretur partem dotis. a

1 Respondeo, plurima posse adduci pro vtraque parte quæstionis, quæ congerit Felyn. b super statuto, vt vxore mortua sine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium consummatum.

Licet autem Felynus ibi teneat communiorem, & veriorem esse partem negatiuam, & multis videri poterit idem dicendum esse de negatiua huius quæstionis, quod de negatiua illius, ego vero in præsentia magis inclino in partem affirmatiuā huius, ea rōne, quod præcipua

ALLEGATIONES.

a per auth. præter. cod. vnde vir et vxor. b in rubr. de spons.

præcipua ratio, qua Panormitanus ibidem citatus ſequitur negatiuam illius, ceſſat in negatiua huius, & quod agatur hic de fauore pauperis ſucceſſuri pro parte in hæreditate vxoris diuitis, & prouiſione legali pietatem magis præferente. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Spurijs natis ex damnata copula, puta ex ſacerdote ab inteſtato non ſuccedunt, nec parentes, nec contra, nec etiam fratres. num. 2. itemque nec ex teſtamento. nu. 3. & 4. niſi fuiſſent legitimati, quia tunc iuxta modum legitimationis ſucceſſio attenditur. num. 4. in ſpurijs autem non ex damnata copula, ſed vulgo quæſitis conceditur ſucceſſio. num. 2.*

CONSILIVM II.

1 AD ſequentes quęſtiones reſpondeo. Ad primam, præſupponendo, quod qñ filius ſacerdotis fuit in ſacerdotio, vel in ſacro ordine genitus, & conſequenter ex damnato coitus natus, pater nihil de bonis filij habere poteſt, quia filijs ſpurijs ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec contra parentibus ipſi ſpurij, iuxta authenticam, [quibus modis nat. eff. ſui,] a tradit Panormitanus, b Nicolaus Vbaldus. c

2 Qui expreſſe definit etiam fratres non ſuccedere fratribus ſpurijs ex damnato coitu natis, licet ſecus in ſpurijs uulgo quæſitis, vt definiuit Gloſſa recepta. d

3 AD SECVNDAM Reſpondeo, quod ſicut, vt prædictum eſt, ſpurij ex damnato coitu nati non ſuccedunt ſuis parentibus, nec contra ab inteſtato, ita nec ex teſtamento, dicēte Bald. e quod ſicut non poteſt pater filium ſuum ſpurium inſtituere, ita nec filius parentem, & conſequenter prędictus filius non potuit tertiam partem relinquere matri, nec filia eius debet habere aliquid ex ea ratione huiuſmodi ordinationis.

4 AD TERTIAM, quod ex prædictis infertur, nihil de bonis prædicti filii deberi ſuo patri, nec ſuis fratrib. nec ſororib. & quod tertia, quam reliquit matri, eſt impendenda operibus pijs. ſ. Monaſterio S. Franciſci. Quæ tria reſponſa intelligenda ſunt præſuppone̅do, quod prædictus filius, de quo loquimur, non fuit legitimatus eo modo, quo communiter legitimantur filii, præſertim ſpurij ex damnato coitu nati, quorum legitimationes ſunt in effectu, quædam diſpenſationes, per quas habilitantur ad ſuccedendum parentibus, vel ad capie̅dum inter viuos ab eis aliqua interdum ex teſtamento tantum, interdum etiam ab inteſtato, nam ſi eſſet ita legitimatus, vt eſſet reſtitutus natalibus, & factus omnino legitimus, paulo aliter eſſet reſpondendum, iuxta §. fi. authent. [quibus modis nat. eff. ſui,] & iuxta l. 2. 3. & 4. f ſed difficile, et raro fit hoc, vt in ſimili in d. l. 2. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. illud. uerſ. ultima ſi quidem. col. 7 b in c. tanta, n. 1. qui filii ſint legitimi. c in trac. de ſucc. ab int. 1. p. nu. 45. d in auth. ſi quæ illuſtris. C. ad Orficianſi, & in §. nouiſſime, inſt. eo. & in d. §. illud d. auth. quib. modis na. effi. ſui. e in authent. licet. C. de natur. lib. f ff. de nat. reſtitut.

SVMMARIVM.

1 *Clerico Romæ ab inteſtato morienti, nec in fructibus ex beneficio receptis ſuccedit Camera, unde non illi, ſed proximioribus ſi reperiri poſſunt, alioquin pauperibus ſunt reſtituendi. num. 2.*

A *Aliena etiam alienigenæ, & ignoti defuncti qui habet, prius inquirat de defuncti patria, & propinquis, quibus non repertis deducto eo quod ſic inquirendo expendit, reliquum pauperibus, & non prius diſtribuit.*

CONSILIVM III.

QVIDAM Clericus obijt in Curia abinteſtato, datis mutuo cuidam ſuo amico nonnullis pecunijs de reditibus ſuorum beneficiorum. Quæritur, cui teneatur is mutuatarius illas reſtituere.

1 Reſpondeo, quod præfatus D. Conſulens nō debet reſtituere illas Cameræ Apoſtolicæ per partem
B Bullæ Iulij III. à nobis trāſlatā in tract. de ſpolijs. a

2 Secūdo, quod tenetur reſtituere hæredibus eius, illis enim debentur bona clerici morientis abinteſtato Romæ per dictā Bullam Iulij III. quæ in hoc conſonat iuri cōmuni. b Tertio, quod ſi ignorat hæredē eius, debet inquirere cuius eſſet patriæ, & ſi erat ei pater, uel mater, frater, uel ſoror, & his deficientibus alius proximior gradu, & reſtituere illa huiuſmodi proximiori, deductis impenſis, ſi caſu oportuerit facere inquiſitionem huiuſmodi. Quarto, quod non ſufficit reſtituere illa pauperibus, uel pijs locis, niſi caſu quo non inueniretur aliquis hæres, quod non eſt credibile, ſi autem per debitam diligentiam adhibitam nullus inueniretur hæres, tunc deberet reſtituere illa pauperibus, uel alijs operibus pijs. c

C ALLEGATIONES.

a ſuper capit. non liceat Papæ. 12. quæſtio. 2. § 6. in princip. b Authent de hæred. abinteſt. coll. 9 & Inſtit. de hæred abinteſt. ueni. c cap. cum tu, adiuncta glo. de uſur.

SVMMARIVM.

Extrauagans Iulij Tertij, qua ſtatutum eſt debita, nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis ſoluantur ex fructibus nondum exactis ſubdura uiſa fuit, nec habet locum, vbi ſemel tantum collector ſpoliorum fuit deputatus. num. 3. 1

Fauorabilis cenſetur illa lex, & diſpoſitio, per quam res ducitur ad priſtinam ſuam naturam. 2

Conſuetum ad hoc, vt quid dici poſſit, neceſſario requiritur, quod ſaltem bis fuerit factum, idem de ſolito contra Bartolum probat Decius, fallit in illo vnico actu, qui ſortitus effectum cauſam habens ſucceſſiuam, multo tempore continuauit. 3 D

CONSILIVM IIII.

BENEFICIARIVS quidā in terris, ubi tantum ſemel collector Apoſtolicus poſitus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus ſui beneficij inexactos. Quæritur an ex eis poſſit creditoribus ſatisfieri.

1 Extrauagans fœl. record. Iulij III. publicata an-
E no 1550. menſe Iunio perdura uiſa fuit multis iā inde à principio promulgationis eius, dixi in tracta. de red. Eccleſ. a ita quod arbitror nō fuiſſe receptam in Gallijs, nec etiam in Hiſpanijs, & minus extenſionem eiu , quam publicauit anno 1550. menſe Auguſto, qua ſtatuit ne ſoluerentur debita beneficiarij contracta, neque legata pia, tempore infirmitatis facta ex reditibus nondum exactis.

2 Ex

ALLEGATIO.

a dict. quæſt. 2. monit. 25. num. 4.

2 Ex hoc sequitur, constitutionem, quæ illas tolleret, uel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuersio rei saltem ex parte ad suam pristinam naturam, quod est fauorabile, a & consequenter tertiam præfati Iulij Extrauagan. publicatam anno 1551. mense Iunio, quæ limitat illas ne habeant lo- F
4 cum in terris, ubi non consueuerunt à S. Sede Apostolica poni collectores, uidetur esse fauorabiliter interpretandam.

Quo fit ut uideatur resoluendum, quòd in casu præsenti non habeant locum præfatæ duæ constitutiones. Tum quia tanquam exorbitantes à iure communi debent restringi. b Tum quia per hoc res in sua pristina natura conseruatur, quod est fauore dignum, ut prædictum est.

3 Tum quia non fuit in loco præfato nisi semel positus collector, & ita non potest dici, quod ibi consueuerunt poni collectores, quia ad hoc, vt aliquid dicatur consuetum, est necessarium quod saltem bis sit factum, secundum omnes per l. 3. c imò etiam ad hoc, ut dicatur solitum, ut efficaciter probat Philippus Decius, d contra Bartolum. e Tum quia uerba præfatæ tertię extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, [In quibus collectores præfati deputari, seu esse non consueuerant,] & pluralis locutio saltem duo requirit. f Tum denique quod licet unus actus sortitus effectum habēs causam successiuam, multo tempore continuatus faciat dici rem consuetam, iuxta textum singularem in cap. [cum de beneficio,] g constitutio tamen collectoris, de qua in casu proposito, non fuit sortita effectum, neque continuata, ut in facto proponitur, &c. G H

ALLEGATIONES.

a cap. ab exordio 35. d. leg. si unius. §. pactus ne peteret ff. de pact. b reg. quæ à iure l. 6. c C de episco audien. d in rubr. de consuet. e in leg. item mala. ff. de alim. & cib. leg. f capitul. pluralis, de regul. iur. libro 6. cum concordanti. g de præbend. libro 6.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ad hoc, vt dicto vnius probetur, requiritur, vt deponat se vidisse illum ab Episcopo ordinari, sed nec sufficit, si agatur de tertij præiudicio, sed & coniectur a procedens ex eo, quod pileum clericorum gestaret, et cātaret in choro, est debilis, cum multi laici id faciant. numer. 4.*

2 *Clericus in minoribus non beneficiatus licite potest exercere ea omnia, quæ licent laicis, immo & in sacris constitutus, ad se, & suos honeste sustentandum, potest aliquam honestam exercere negotiationem. Vnde nec bona, quæ sic quæsita morientes relinquunt, sunt spolium Cameræ Apostolicæ reseruatum. num. 3.*

CONSILIVM V.

NPRAETENSVS Clericus negotiationem ad se suosque sustentandum exercendo aliqua bona mobilia, & immobilia sua industria sibi comparauit, post cuius mortem spoliorum commissarius prætendit illa esse spolia, & consequenter ad Cameram pertinere, probando p unū testem, qui erat prædicti N. inimicus, ipsum fuisse clericū, & p alios multos, qđ gestare solebat pileū rotūdū, & canebat in choro Ecclesiæ. Quærit, qd iuris. K

1 Quod bona præfati prætensi clerici non sint spolia, neque ex eis debeant illa colligi, facit primò, & quidem peremptorie, quod nō probatur fuisse clericus, ut in facto proponitur, quando quidem nullæ literæ suæ ordinationis ostenduntur, nec ex confessione ipsius, qui iam mortuus est, potest id constare, & quod solus unus testis dicitur id affirmare, quod nihil prodest. Tum quod oportet, ut dicat se uidisse illum ordinari ab Episcopo, quod raro contingit in ordinatione primæ tonsuræ. Tum quod dicitur esse inimicus, & ita non est ei credendum. a Tum quod testimonio unius, quantæcunque sit dignitatis, in præiudicium tertij non creditur. b

2 Secundo, quod omnis Clericus nondum ordine sacro initiatus, & carēs beneficio potest sine ullo peccato exercere omnia illa, quæ potest laicus, ut tradit Panorm. c & nos latius declaramus in Manu. Confess. d at præfatus assertus Clericus nullo sacro ordine erat initiatus, neque beneficiatus, ergo potuit negotiari, mercari, ferre arma, & facere alia, quæ alius laicus, & consequenter non possunt eius bona capi ratione negotiationis, & certe in Hispania, & Gallia Reges defenderent illum, ne uocaretur super hoc ab ullo iudice Ecclesiastico.

3 Tertio quod etiam Clericus in sacris constitutus potest exercere negotiationem alias honestam, ad se & suos honeste sustentandum, iuxta Glossam, e q̄ etiam nos ad hoc citamus, & sequimur ubi supra, & in facto præsupponitur eum usum fuisse aliqua uiuēdi arte honesta ad se suosque sustentandos, ergo, &c.

4 Quarto, quod debilis coniectura est gestatio pilei rotundi ad probandum clericatum, cum plurimi laici etiam coniugati illum ubique gentium deferāt, præsertim ij, qui sunt cursores, & in choris Ecclesiarum solent officia diuina cantare, quod fecisse, dum uiueret, p̄fatum clericum in facto ꝓponit. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. cum P. de accusat. cap. per tuas, de simon. b cap. cum à nobis. de testi. c in cap. 1. & 2. de postuland. d capit. 25. num. 210. e in cap. peruenit. 87. distinct.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus nec etiam in vita delinquentis aliquid consequi potest, vltra fideicommissum concurrat alienandi prohibitio.*

I

CONSILIVM VI.

AN succedat fiscus in bonis ꝓhibitis alienari, si usufructuarius dānatur pp maleficium patratū, & facinus commissū.

1 Rn̄deo, quod non, etiam quo ad uitam prohibiti iuxta l. [Statius.] a qa passim admittunt Doctores, qđ ubicūque ultra fideicommissum concurrit alienandi prohibitio, fiscus nec in uita delinquētis aliquid cōsequi possit, vt post Bartolum, Paulum, Alexandrum, & Angelum tradit Crotus, b Ripelum c Curtius Iunior, d Rolād. cons. 98. nu. e Peronius, f Bossius, g Iulius Clārus testans de cōmuni. h Alexander, i Ruinus. K

ALLEGATIONES.

a §. Cornel. ff. de iur. fisci. b in l. filiusfam. §. diui. num. 36. c num. 47. uersic. item expressa. de leg. 1. d in consil. 220. num. 11. e 19. lib. 2. f quæst. 41. num. 5. g de bon. publ. num. 34. in pract. crimina. h in sua pr. crim. in §. fin. l. 5. q. 78. uers. item quæro nunquid in confiscatione. i in cons. 23. n. 3. libr. 1. k consil. 124. numer. 5. libro 2.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum inter successorem, & prædecessorem debent secundum communem diuidi, prout inter proprietarium*

proprietarium, & vsufructuarium finito vsufructu sit seu inter fideicommissarium, & eum cui hæreditas cedente die fideicommissi restituitur. num. 5. & sic prædecessor debet habere fructus, qui reperiuntur collecti, uel cœperunt deberi ante eius obitum, reliqui spectant ad successorem. num. 7. & hoc dummodo in loco non adsit alia particularis consuetudo, vel statutum. nu. 3. quia hæc sunt primo loco attendenda. num. 4.

2 *Anni initium varie secundum diuersas materias, regiones, & prouincias computatur. & num. 6.*

CONSILIVM VII.

ANNO Domini 1571. de consensu bon. mem. Card. Vuarmiensis, fuit deputatus in Episcopatu Vuarmiensi auctoritate Apostolica cum futura successione coadiutor N. cui fuerunt reseruata omnia incerta iura, & emolumenta dicti episcopatus. Reliqui reditus certi, qui in censibus annuis à colonis dicti episcopatus certis anni festiuitatibus per solui solitis consistunt, per eundem Cardinalem, seu eius œconomum exigebantur, ut prius, & fuerunt exacti, usque per totum annum 78. Demum, sicut Domino placuit, quinta Augusti anno 79. Cardin. decessit.

Quæritur, num census anni 79. qui proxime mensibus Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris exacti sunt, usque ad diem obitus pro rata parte Cardinali, uel eius hæredibus debeantur.

1 Pro huius decisione præsupponendum primò, quòd circa diuisionem fructuum beneficiariorum faciendam inter prędecessorem, & successores tres opiniones sunt. Prima communis, quam tenet glossa, a prout habet Couarruuias, b qui citat multos, qui apud eum uideri possunt, quam etiam nos sequimur in trac. de red. eccl. c quæ habet diuisionem eorum esse ita faciendam inter eos, ac inter vsufructuarium, & proprietarium finito usufructu, de qua in l. [si usufructuarius, d Secunda est, quæ habet esse faciendam, ita ut debet fieri fructuum rerum dotalium inter maritum, & uxorem facto diuortio, uel inter hæredes eorum, de qua traditur in cap. [de diuisione. e Tertia, quam nos insinuamus ubi supra, quod est facienda secundum statuta, & consuetudines prouinciæ, & episcopatus.

2 Secundò, quòd annus fructuum, de quorum diuisione dubitatur, in uarijs regionibus, uel prouincijs uarium principium habet, nam alicubi incipit à die Circuncisionis, alicubi à festo D. Martini, & quod aliter incipit annus fructuum diuidendorum quo ad diuisionem faciendam inter uirum, & uxorem, uel hæredes eorum, facto diuortio, & aliter quo ad diuisionem fructuum diuidendorum inter prædecessorem, & successorem beneficij.

3 Quo ad hanc enim incipit à die præstituto à lege, statuto, uel consuetudine licet uaria uariarum regionum, quo ad illam autem incipit à die traditionis fundi, uel prædij dotalis, ut patet ex l. prædicta [de diuisione.] ff. sol. matrim.

4 His præsuppositis, respondeo primò, quòd constitutiones, siue statuta, & consuetudines prouinciæ, vel episcopatus Vuarmien. si quæ sunt, debent seruari argumento, f & l. 2. g & notatorum in c. [cum omnes,] h & in l. [omnes populi. i

5 Secundò, quòd cessante iure particulari, mihi uidetur seruanda prima opinio. s. quod debeat fieri diuisio fructuum inter prædecessorem, & successorem bñficij, eo mō, quo est facienda inter usufructuarium, & proprietarium iam finito vsufructu, K vel etiam inter fideicommissarium, & eum qui restituit fideicommissum, cedente die restitutionis faciẽdæ, l & consequenter præfatus Illustris. attento solo iure cõmuni, deberet habere oẽs fructus collectos, vel debitos ante suam mortem, & reliquos omnes successor eius, non habita ratione partis anni, qua vixit. Tum quia hæc est, vt dixi communis fere omnium opinio. Tum quia, vt nos diximus vbi supra, nullus textus, nec vlla ratio cogit, vt discedamus ab ea. Tum quia rationi omnium fortissimæ, quæ pro secunda opinione fieri potest, nos ibi respondemus, & ob id discessimus ab opinione præfati Couarruuias, & aliorum paucorum, qui dixerunt diuisionem præfatam esse faciendam instar diuisionis faciendæ inter virum, & vxorem, vel hæredes eorum, facto diuortio.

6 Tertiò, quod annus vario modo circa varias materias, & varia proposita incipitur, nam annus, quem aliqui appellant legalem, & apponitur instrumentis notariorum, secundum vsum Romanum, & Hispaniæ, incipit à Natiuitate Domini, & in Gallia, & Anglia à die Annunciationis, vt tradit Speculator, m & Rota. n Cum autem statuitur annus ad aliquid faciendum, computatur à die, quo potest, vel debet incipere illud, vt est in cap. [cum sit Romana, o & alijs similibus, & quo ad diuisionem fructuum inter virum, & vxorem, facto diuortio, incipitur à die traditionis fundi dotalis, p & quo ad diuisionem fructuum inter Episcopatum, vel alium habentem priuilegium accipiendi fructus primi anni beneficij vacantis incipit à die vacationis, vt dicit Glossa. q

7 Quo ad diuisionem autem faciendam inter præcessorem, & successorem beneficij non videtur iure communi cautum, à quo tempore incipere deberet, immo nec videtur necessarium id inquirere, vel scire secũdum opinionem, quam sequimur, scilicet, quod diuisio debeat fieri inter eos, ac inter vsufructuariũ, & proprietarium, quia secundum illam præcessor debet habere fructus, qui fuerunt collecti, vel cęperunt deberi intra tempus, quo ipse habuit beneficium, & reliquos successor. Secundum autem alteram opinionem, quæ tenet illam faciendam, vt debet fieri inter virum, & vxorem facto diuortio, debet incipere à die acquisitionis beneficij, vel vacationis eius, aut à die statuto per constitutionem, vel consuetudinem particularem, secundum quam, vt prædiximus, alicubi incipitur à Kal. Ianuarij, alicubi à die Omnium Sanctorum, vel Beati Martini, sed, vt prædixi, hęc inquisitio nõ est necessaria iure communi, secundum communem opinionem, quam sequimur, quam etiam in monit. 13. fuimus sequuti. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. si propter, de rescr. lib. 6. b l. 1. cap. 15. uar. resolut. c q. 2. mon. 13. d ff. quib mod. vsufruct. amitta. e & l. diuortio, ff. soluto matrim. f cap. fin de consuet. g C. quę sit longa consuet. h de constit. i ff. de iustit. & iur. & in l. de quibus, ff. de legibus. k pręd. l. si vsufructuarius, ff. quib. modis vsufr. l l. Herennius, ff de usur. m in tit. de instr. edit. col. 1. n decis. 3. & 4. de iud. in nou. & 17. eod. in antiq. & 2. de uerb. signific. in antiq. o de appell. l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. p l. de diuisione, ff. solu. matrimon. q in cap. si propter, uerbo primi anni, de rescr. lib. 6.

SVMMARIVM.

Fructus beneficiorum separati à solo, etiam non exacti de iure spectāt ad beneficiarium Romę defunctum, & eius legitimos hæredes, quales in foro conscientiæ non sunt diuites, nec in vtroque foro legitimi, nec Episcopus de 1

eis potest disponere, licet morientium extra Vrbem sint iure communi reseruati Cameræ Apostolicæ per Bullam de spolijs. num. 2. F

CONSILIVM VIII.

1 AD quæstionem respondetur primo quod iure communi fructus beneficij collecti, vel à solo separati nondum exacti pertinēt ad bñficiarium, uel ad iustos hęredes eius, & non ad dispositionem ordinarij, qui nihil potest disponere de illis ultra id, quod ei iure reseruatur. Dixi, [iustos hæredes,] quales non essent legitimi, ut statuit Pius V. in extrauagante [quæ ordini,] relata à nobis in comment. de spolijs: a neque alij homines profani diuites quo ad forum conscientię, vt diximus ubi supra, super bulla Iulij III. b

2 Et ita nihil potest de illis disponere ordinarius, neque Papa disponit, quia licet spolia pertineant ad eum iure communi, per bullam tamen prædicti Iulij III. spolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

ALLEGATIONES.

a §. 19. num. 1. b §. 5. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus capitul. 16. session. 25. de regularibus, Concilij Tridentini.*

2 *Religionem ingresso, & ante professionem exeunti, vel morienti donata restituuntur ex decreto Conc. Trid.*

3 *Monasterij non fiunt bona morientis ante professionem.*

CONSILIVM IX.

AN DECRETVM Concilij Tridentini, a dum disponit, quod monialibus abeuntibus ante professionem omnia restituantur, procedat etiam in morientibus ante emissam professionem, an verò, quę data sunt, remaneant Monasterio.

1 Respondeo affirmatiue, quòd illud decretum perinde habet locum in Monachis morientibus ante professionem, ac in abeūtibus ante illam. Tum quia etiam morientes dicuntur abeuntes, iuxta illud Terentij in Phormione, [ea mortem obijt, & de medio abijt.] Tum quia eadem ratio est de abeunte per mortem, & de abeunte per exitum, ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante professionem, est, quod ante illam non erant facta Monasterij, secundum omnes, & constat secundum plerosq; oēs, quod ea quæ morientis erant ante professionem, non fiunt Monasterij, vt latius tradimus nos post alios in commentar. 2. de reg. b ubi scribuntur alia necessaria quo ad confirmandum hoc responsum, quæ quia ibi uideri possunt, frustra hic insererentur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Session. 25. capitul. 16. de regul. b super capit. non dicatis, 12. quæstion. 2. nume. 49 & sequ.

De Sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturæ Ecclesiasticæ locus potest ab eo, cui competit libera facultas ad sepulturam in sua Ecclesia admittendi, concedi alicui, ad effectum, vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. Quod si velit ita concedere, vt alij non possint ibi sepeliri, requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione rei Ecclesiæ, loci autem dominium, cum sit sacer, nullo modo potest in alterum transferri, idem et dicitur de constructione sepulchrorū. nu. 3.*

2 *Exempti regulares, eorumve loca non comprehenduntur constitutione Episcopi, et facta in Cōcilio Prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an constitutio Concilij Prouincialis, ne sepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve sepulchra fiant in vlla quauis Ecclesia sine Episcopi consensu, valeat, nec G sit hoc Decretum contra Regulares Mendicantes exemptos, & alios qui habent priuilegia sepeliendi in Ecclesijs suis.

1 Ad has quæstiones videtur dicendum in primis, quod locus sepulturæ dari potest tribus modis. Primo, vt is cui datur, fiat dominus eius. Secundo, vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos, & impediendi, ne alij sepeliant in eo. Tertio, vt possit sepelire aliquem in eo, vt satis videtur colligi ex textu in cap. [abolendæ,] a & notatis per Innocentium, Panormitanum, & alios ibi, & ex clem. [dudum,] b cum ei annotatis per Cardin. & alios. c Secundo, dicendum, quod primo modo nulli potest dari lo- H cus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi, quia rei sacræ dominium nullus potest habere, & quod secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi, neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma in alienandis rebus Ecclesiæ seruanda, quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, non transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi, quod fieri nequit, nisi seruatis canonibus de non alienandis rebus Ecclesiæ, de quibus cap. [sine exceptione.] d Tertio vero modo potest dari à quolibet habente liberam sepulturam, vel ius admittendi ad sepulturam in sua Ecclesia, per prædictam Clementinam, & ei adnotata, sine auctoritate speciali Episcopi per auctoritatem quam habet à iure I communi, vel priuilegio aliquo legitimo.

2 Tertio dicendum, quod prædicta constitutio nihil præiudicat exemptis, cum Prouincialis non sit superior eis, & extra suum territorium sua lex non ligat. e

3 Quarto, quod idem videtur dicendum de concessione facultatis faciendi, vel construendi sepulchrum, quod dictum est de seruando modo dandi alicui locum sepulturæ, cum de similibus idem debeat esse iudicium. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de sepultur. b §. huiusmodi. c de sepultur. d l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verborum obligation. & §. supra. Institutio de rerum diuisio. e 12. quæstio 2. & cap. nulli, de rebus ecclesi. non alienand. f cap. 2. de constitut. lib. 6. & l. fin. K ff. de iurisdict. omnium iudicum.

SVMMARIVM.

Sepulturam filio impuberi, nec viuo, nec mortuo eligere potest, nisi consuetudo aliter se habeat; & num. 4. licet ipse teneatur ad funeris expensas, possitque pro eo institutiones, & substitutiones facere. num. 2. 1

Sepulturæ electio est quid spirituale, ad quā in filium non se extendit patria potestas, estque actus vltimæ voluntatis, vnde vsque ad mortem potest mutari. num. 5. 3

CONSILIVM II.

QVæsitum est, an valeat electio sepulturæ facta à patre sibi, & familiæ suæ, omnibus viuentibus, in Ecclesia fratrum Prædicatorum, omissa Ecclesia, in qua alias de iure erat sepeliendus, ita vt eius filius impubes, qui postea mortuus est, sit sepeliendus in ea.

1 Respondetur, quod non, si consuetudo terræ non habet, vt pater possit eligere sepulturam filio impuberi, per capitulum [licet.] de sepult. lib. 6. vbi est casus de hoc expressus.

Contra quam tamen responsionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vicentinij Lapi, Goffredi, & Hostiensis, quos ait Dominicus, a contrarium tenuisse, scilicet, quod pater potest impuberi filio eligere sepulturam, etiam si consuetudo id non haberet.

2 Secundo argumenta, quibus illi Domini mouebantur, scilicet, quod pater potest facere filio impuberi testamentum, b & substituere illi etiam in bonis maternis, c & tenetur facere impensas eius funerales. d Tertio, quod eadem vel maiore ratione videtur posse illi eligere sepulturam, quam facere prædicta tria, cum videatur minus præiudicialis. Quarto, quòd prædictum capitulum [licet] solum videtur loqui de patre eligente sepulturam filio impuberi mortuo, & in casu proposito videtur agi de patre eligente sepulturam filio impuberi viuo.

Sed ad horum primum respondetur, quod prædictorum Doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto cap. [licet.] quod ipsi nõ viderunt, quia fuit compositum à Bonifacio VIII. ante quem ipsi scripserunt, vt uidere est in nomenclatura scriptorum ecclesiasticorum.

3 Ad secundum autem respondetur, quod, licet laborauerint Doctores in reddenda ratione, cur pater possit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere sepulturam, nisi cõsuetudo terræ id habeat, usque ad Ioannem Imolensem, post eum tamen facile reddiderunt eam Dominicus, & Francus, scilicet, quod prædicta tria, quæ potest facere pater filio impuberi, sunt temporalia, eligere autem sepulturam est quiddam spirituale, & constat patriam potestatem non extendi ad spiritualia filij, sicut ad temporalia eiusdem, per cap. [si annum.] e Per quod soluitur etiam tertiũ, quod fundatur in rationis idẽtitate, cum per hoc appareat esse longe diuersum.

4 Ad quartum autem respondetur negãdo, quod prædictum cap. [licet.] debeat restringi ad patrem eligentem sepulturam filio impuberi mortuo, & nõ extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi uiuo. Tum quia generaliter loquitur de patre eligente sepulturam filio impuberi, non se restringendo ad mortuum neque uiuum, & ita est intelligendũ generaliter de uiuo, & mortuo. f Tum quia nõ potest dari ratio, cur pater potest eligere plus uiuo, quam mortuo, immo in utroque casu, ut plurimum eligitur sepultura morituro, antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio sepulturę uiuo, quam mortuo, argu. cap. 1. g quatenus grauissime prohibet, ne quis uiuus inducatur ad eligendum sepulturam sub uoto, uel iuramento, uel promissione de non mutando illam electionem.

5 Tum quod electio sepulturæ est actus pertinẽs ad ultimam uoluntatem, ut aiunt Doctores, præsertim Dominicus, & Francus, h & potest usque ad
A finem uitæ reuocari, sicut ultima uoluntas, iuxta ca. [ultima uoluntas,] i & ita qui eligit sepulturam uiuo, eligit in effectu mortuo, cum non sit ante mortem sepeliendus, cumque possit illa electio ante mortem reuocari, quandoquidem testamenta, & ultimæ uoluntates morte confirmantur. K

ALLEGATIONES.

a in dict. cap. lic. b cap si pat. de test. lib. 6. c leg. 1. ff. de vulg. d l. filius, ff. de in rem vers. e de iudic. lib. 6. f arg. l. de precio, ff. de publi. in rem act. cap. solit. de maio. & obed. g de sepult. libr. 6. h in dict. cap cæt. i 23. quæst. 2. k cap. cum Marth. §. cæterum, de celeb. Miss.

SVMMARIVM.

B *Sepeliri debet in loco sacro extractus de ventre matris, si sit, licet non solemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius solemniter baptizatus, cum æque, & tantum sacramentum recipiat vnus ac alter.* 1

Sacramentalia vt Catechismus, & Exorcismus non conferunt gratiam ex opere operato. 2

CONSILIVM III.

AN infans baptizatus rectè intra, uel extra ecclesiam sine solemnitate solita, moriens antequam illa suppleatur, possit iustè in Ecclesia, uel cœmiterio sepeliri cum cruce, & alijs solitis adhiberi sepulturæ infantis solemniter baptizati?

1 Respond eo, quod sic. Tum quia id colligitur ex Hostien. in summa, a quatenus habet, puerum ex uentre matris mortuæ extractum sepeliendum esse in loco sacro, si extractus fuerit baptizatus, & certum est eũ intellexisse de baptizato in necessitate sine solita solẽnitate, nec est qui cõtradicat ei. Tũ ob illam firmissimam rationem, quod standum est regulę, nisi probetur contrarium. b At regula est, quod omnis Christianus debet in loco sacro sepeliri, c & cõstat præfatũ puerum esse Christianũ, & charactere Christian. insignitũ per ca. [quẽadmodũ.] d & nullo iure speciali prohibetur, quod nõ possit, & debeat sepeliri cũ solemnitate crucis, & luminarijs, instar aliorũ infantiũ baptizatorũ solẽniter, & probatur ea rõne insolubili, quod is tam Christianus est, quã ille, & quod tantã gratiam sacramentalem habet, sicut ille.

2 Nam sacramentalia non conferunt gratiã ex opere operato, quia id sola sacramenta efficiunt, secũdum oẽs, e & puer sine solemnitate baptizatus tãtum sacramentum percipit, quantum solemniter baptizatus, quia exorcismus, & alia quæ fiunt in baptismo solẽni, nõ sunt sacramenta, sed solũ sacramentalia, quæ Ecclesia fieri præcipit, secundum S. Tho. & alios, f est etiam tanto Christianismi charactere insignitus hic, ac ille, ergo nõ est cur nõ debeat sepeliri, ut Christianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de consecr. eccles. §. & an sit. b l. 1. de regul. iur. gloss. in l. omnis definitio, eod. tit. & in rub. eod. tit. lib 6. c argu. cap. ecclesiam, de consecr distin. 1. & toto tit. de sepult. in decr. 6. & clem. d 37. quæst. 7. e in 4. dist. 1. f in 4. dist. 2.

SVMMARIVM.

Excommunicatus ob debitum si moritur contritus, coram Deo est absolutus, secus coram Ecclesia, quia ante absolutionem non est sepeliendus in sacro, absolutus 1

solutus autem etiam à parocho, & sepultus, non est exhumandus, sed hæredes cogendi, vt satisfaciant, numer. 1.

2 *Absolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochus, prodest etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IIII.

AN excommunicatus propter debitum descendens ex delicto, vel cōtractu, mortuus ante solutionem, debeat sepeliri in sacro, vel sepultus debeat exhumari, cum ante mortem ostenderit signa contritionis.

1 Respondeo, quòd etiam si huiusmodi excommunicatus ante mortem ostēdisset signa contritionis, & non fuisset absolutus à parocho non erat sepeliendus in loco sacro, donec obtineret absolutio ab eo, à quo sanus debebat absolui, absoluendus enim erat ab eo, qui eum sanum posset absoluere, vt est casus in cap. à nobis 2. de sent. excommu. per quem textum à contrario sensu, & in cap. final. a in sensu directo probatur, quòd, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potuit in sacro sepeliri, & alijs suffragijs Ecclesiæ iuuari, vnde in casu præsenti possunt hæredes mortui cogi ad satisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

2 Scio tamen posse aliquibus moueri scrupulum super probatione huiusmodi absolutionis, quod illa solum forum conscientiæ spectare videatur, cum dictū cap. final. loquatur de absolutione in forma Ecclesię. Item quod per aliquot bullas Apostolicas, & iobelæa datur potestas absoluendi, quæ tamen non prodest, nisi quo ad forum conscientiæ si aliud in eis non exprimitur, ex quo clarè significant, absolutionem per contritionem contingentē sufficere quo ad Deū, absolutionem autem, quæ fit per presbyterum, sufficere etiam quo ad forum exterius, quod & nos diximus in Manua. b Hi tamen scrupuli satis tolluntur ex eo, quòd præfata duo cap. ponunt differentiam inter absolutionem quo ad Deum per solam veram cōtritionem, & eam, quæ fit per sacerdotem post contritionem. Itaque concludo, non esse exhumandum istum mortuum, sed hæredes eius compellendos ad satisfaciendum.

ALLEGATIONES.

a De sepult. b cap 26. numer. 31.

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato est, qui post Concilium Tridentinum sepelit excommunicatum, & interdictum, absolutum, tamen in articulo mortis à simplici sacerdote: Item & excusandus est, qui ante Concilium Tridentinum bona fide idem fecisset, num. 3. quod si non erat adhuc denūciatus, poterat etiam non absolutus sepeliri ex beneficio extrauagantis ad euitanda, num. 2.*

CONSILIVM V.

AN qui sepelierunt mortuum excommunicatum, vel interdictum, absolutum in articulo mortis à simplici sacerdote, peccauerint?

1 Respondeo primo, quod non, secundū sententiam, quam aliàs tenendam diximus post Concilium Tridentinum. a Præterea quis, vt in ca. fi. b probatur, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potest in sacro sepeliri, & alijs suffragijs Ecclesiæ iuuari.

F

2 Secundo, quod idem est dicendum secundum antiquiora iura, si mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus, quoniam communicans excommunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denunciato non peccat, per extrauagantem Martini V. relatam à nobis fideliter in nostro Manu. confess. c

3 Tertio, idem esse dicendum, si erat denunciatus absolutus in articulo mortis ab aliquo sacerdote simplici etiam secundum antiquiora iura, si bona fide id fecerunt, quia probabiliter credere potuerunt suffecisse absolutionem simplicis sacerdotis, cum iura ipsa dicant eam sufficere sine limitatione. Fundamentis alterius opinionis satis responsum est ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuisse bene absolutum, quod sufficit ad excusandum à peccato transgressionis legis humanæ male, sed bona fide intellectæ, per dictum singulare Innocentij, d & allegata per Felyn. e

G

ALLEGATIONES.

a Sess. 14 cap. 7. b de sepult. c cap. 27. num. 34 & seque. d in c. per tuas, & in c. 2. de sim. e in c. 1 de fall. 7. de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Contritus mori in dubio non præsumitur, qui moritur in actu peccati, vnde nec debet Ecclesiasticæ sepultura tradi. num 4.*

H

2 *Sepeliri regulariter debet omnis, qui in Quadragesima cō fessus est, & in Paschate communicauit, nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse.*

2 *Meretrix olim, quæ fuit, si in Paschate communicauit, reperta in domo olim amasij nocte ab amasio occisa, in dubio debet præsumi mortua non in actu peccati, sed contrita, vnde & sepelienda.*

3 *Occiduntur cum aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio præsumuntur inuocato nomine Iesu, & sic contriti mortui, vnde & sepeliendi.*

CONSILIVM VI.

I

AN priuari debeat sepultura ecclesiastica meretrix, quæ in Paschate confessa est, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confossa, & mortua in domo cuiusdam sui amici, nulloque pacto constare potest, quod mortua fuerit contrita, vel contritionis signa dederit, cum id nocte acciderit, & clauso ostio, certum tamen est illam ab illo amico iugulatam fuisse.

1 Respondetur neruose vrgere pro parte affirmante cap. [fures.] a quatenus probat, furem, qui furando occiditur, & latronem, qui prædando occiditur, non esse sepeliendos in sacro. ex quo Ioannes Andræas, & Ioannes ab Anania, referunt, eum, qui verisimiliter moritur in peccato mortali, non esse sepeliendum in loco sacro, & præfata meretrix videtur mortua meretricando, quia fuit mortua in domo amici sui carnalis delata ad eam ab illo, vt meretricaretur cum illo, & postea fuit ab eodem occisa, & vt aiunt Panormitanus, & Anania, b non præsumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine, & præfata misera fuit in crimine occisa.

K

2 Pro

ALLEGATIONES.

a de furtis. b in dict. cap. fures.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod omnis, qui confessus est in Quadragesima,& communicauit in Paschate, sepeliendus est in sacro, nisi certis casibus, & nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse, per resolutionem communiter receptã post glossam, a & præsupponitur præfatam meretricem fuisse confessam,& communicatam in Paschate, & non est mortua in præfatis exceptis casibus, nec constat eam mortuam fuisse in peccato mortali. Tum quia non constat de mente, qua illam amicus eius duxit in suam domum, quoniam licet verisimiliter crederetur illam duxisse ad meretricandum, si non occidisset eam, quia tamen occidit, verisimilius credi potest, deduxisse illam ad sumendam vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iustè, vel iniustè sibi fuisse factam. Tum quia verisimile est ipsum occisorem, cum Christianus esset, & ei communicaret Ecclesia, præmonuisse illam, vt se commendaret Deo, & doleret de peccatis suis, quoniam communiter id faciunt occisores vxorum suarum, & aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter earum delicta, & validum est argumentum à communiter accidentibus, si non constat de contrario. b

3 Tum quod verisimile est eam, quæ vt prædictum est, confessa, & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando, siue meretricis officio fungendo, pronunciasse Iesum, vel alia signa contritionis dedisse, dum ferro appeteretur, quæ sufficiunt ad exhibendam præfatam sepulturam, dum non constat de contrario, vt habetur in cap. [à nobis.] c & tradimus nos latius in cap. final. d

4 Secundo facit, quod non obstat præfatum capit. [fures.] cum adiectis ei à Panormitano, & Anania, quia illa loquuntur de illis, qui furando, rapiendo, vel alias mortaliter delinquendo, occiduntur, nos autem agimus de illa, quæ non præsumitur occisa meretricando, seu meretricis officio fungendo, sed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico suo, & forte denegando ei ad se ingressum, ita quod non fuit mortua in crimine, quod patrabat, sed pro aliquo alio, quod iam patrauerat, & cuius forte iam illam pœnituit, & ita non potest dici mortua delinquẽdo delictum, quòd patrabat tempore mortis, de quo loquitur glossa, e & Ioannes, qui eam sequuntur. Per quas duas rationes tumultuarie libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ex parte 2. de sepul. b leg. neque natales. C. de prob. & cap. in præsentia eod. tit. cum eis adno. c 2 de sent. excom. d de pœniten. dist. 37. e super d. cap. ex parte il. 2.

SVMMARIVM.

1 *Occidisse se, etiam si reperiatur clauso ostio suspensus, nemo est in dubio præsumendus, vnde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur, quod seipsum occiderit.*

1 *Præsumptiones præsumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

Qvidam monachus mane confessus,& absolutus à confessario, qui tota die, & vespera stetit lætus, fuit inuentus mane mortuus intra suam cellam, ostio clauso, habens laqueum pendentem ex collo, ipse autem non pendebat, nec omnino iacebat, sed quasi genuflexus extabat. Quæritur an possit, & debeat in loco sacro sepeliri.

1 Perpensis, quæ narrantur in facto,& viso responso cuiusdam viri eruditissimi, iusti, ac religiosissimi super hoc prudenter, & erudite reddito, respondeo eiusdem opinionis esse me, cuius est ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit, & debuit in loco sacro sepeliri,& quòd malè fuit sepultum in loco pro fano, & consequenter potest, & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit sepultus, & inferri in locum sacrum, propter ea, quæ præfatus vir eruditissimus citat in suo responso partim accepta à viro eruditissimo Couarruuia auditore olim nostro in Academia Salmanticensi feruentissimo, a & alia, quæ de suo addit, quæ confirmari possunt illa firmissima ratione, quod regulariter omnis Christianis debet, si fieri potest, in loco sacro sepeliri, iuxt. textum, & glossam, b nisi in casibus exceptis. Nec obstat ca. [placuit.] c quatenus habet, seipsum occidentem carere debere sepultura, quia intelligendum est de illo, qui scitur esse occisus à seipso, at prædictus monachus non scitur esse occisus à seipso, nec præsumitur. Tum quia de nemine præsumendum est, quod deliquerit, d præsertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni, & inclinationi humanæ, & maximè de confesso, absoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de cimba in fluuium iubetur sepeliri in loco sacro, etiam si fugiendo cecidisset, quia non præsumitur voluntarie ad se occidendam deiecisse. e Tum quia indicia, quæ in contrarium inducuntur, sunt exilia, & multis modis frangibilia. Ita intrepide pars hæc tenenda est.

ALLEGATIONES.

a in 2 to. resol. lib. 2. c. 1. num 11. b capit. ex parte 2. de sepulturis. c 23. quæst. 5. d l merito, ff. pro socio. & cap. 2. de reg. iur. e dict. cap. ex part. 2.

SVMMARIVM.

Cadauer transferens an teneatur gabellam pro illo soluere, possitve illam fraudare, non est ita clarum, posset tamen Pontifex id solo verbo concedere, & sic transferens esset tutus in conscientia. 1

Debens aliquid conuenta mercede minori alias debita, animo fraudandi gabellam, sciente domino rerum si adhibita in id ne detegatur mediocri prudentia, inopinato casu incidat in pœnas, non cogitur de suo soluere. 2

CONSILIVM VIII.

Qvoniam cadauer, habita licentia, vt solet, superiorum, Roma Mediolanum sine pompa transferendum est, quæritur, an si sub specie mercium deferatur, & gabellæ, vel in statu Ecclesiæ, vel etiam extra eiusdem statum defraudentur, peccatum sit, & præterea maneat obligatio ad restitutionem, non obstantibus, aut immemorata consuetudine, aut forte alicubi statutis de solutione in transuectione cadauerum.

An is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam transuehendo, sciens certò fore, vt vector defraudet gabellas, acceptis solum 40. aureis, cum alicubi, si non merces, sed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis satisfieret, licet in scriptis Romæ concessa licentia transferendi ostenderetur, peccet, & restituere teneatur, & quid de curatore, vel exequutore testamentario, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptissimam coemerit, qua ossa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri possit commode, & tuta conscientia, sine solutione gabellarum,

rum, aut portuum, cum non videatur cadauer subijci his solutionibus.

1 Non miror, quòd vir vndequaque doctissimus dignetur super ijs quæstionibus interrogare hominem vulgarem, & à sua eruditione longe alienum, arbitratus fieri, vt quandoque abscondantur sapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contingit, cum, vt in cæteris, ita in ea nihil certi habeam, quod respondeam, præterquam quod didicerim à Iurisconsulto esse inciuile iudicare de lege, nisi tota ea perspecta, & quod non proponuntur videnda statuta terrarum, per quas præfatum corpus est transferendum, & an sint Papalia, an Ordinariorum, & an approbata à Papa, vel simplicia, & an contineant excommunicationem ipso iure latam, & an Superiores, quorum licentia deferendum est, possint ea tollere, & an sustulerint.

Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus super huiusmodi quæstionibus præter extrauagantem primam de sepulturis inter communes, quæ tamen de sola exenteratione, & non de translatione cadaueris loquitur, neq; glossa eruditissimi Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

Tertio, quod cum simus Romæ, & Sanctissim. D. noster, facilè possit consuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel solo verbo, & secreto deroget omnibus statutis, si qua sunt, quæ hanc translationem impedire possint, petendum est ab ea. Quo habito, certum est præfatum cadauer posse transferri licite coram Deo, & consequenter coram ipso quo ad forum interius cessaturum omne peccatum transferentium, consulentium, & iuuantium.

2 Quarto, si præfato remedio petito, ij, quibus est onus transferendi illud, aliquo casu probabiliter ignorato, & non præuiso, inciderint in aliquas pœnas, non cogentur de suo soluere illas, tanquam qui prudenter negotia ipsius egerunt, licet casu, qui prudentiam mediocrem excesserit, improuiso non cesserit eis res ex sententia, quę apud prudentes erat probabilis, per multa, quę in hoc adduci possunt. Salua, &cęt.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ, & corpora Sanctorum, quæ tradita sunt perpetuæ sepulturæ, vt etiam sunt reliquiæ inclusæ in altaribus consecratis, non possunt de vno altari seu loco transferri ad aliud, etiam eiusdem ecclesiæ, quod si non sunt traditæ perpetuæ sepulturæ, vt sunt quæ asseruantur in capsulis, & portantur in processionibus, possunt etiam extra ecclesiam ad alia loca transferri, nec subiacent dispositioni. cap. corpora. de consecra. distin. 1.*

CONSILIVM IX.

IN illa verba, a [Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum sine licentia Principis,] comprehendant translationem de vno loco Ecclesię ad alium locũ eiusdem Ecclesię.

1 Respondeo primo, multa posse adduci pro vtraque parte quęstionis, quod nostrę occupationes non patiuntur. Secundo, quod verba prędicta non includunt translationem corporum nondum perpetuę sepulturę traditorum de vno loco Ecclesię ad alium eiusdem ecclesiæ, quoniam non includunt etiam translationem de vna ecclesia ad alteram, per

F glossam tam per praxim, quam per theoricam receptam, b quæ fundat se in leg. [nec dum,] c Ergo a fortiori non includunt translationem de vno loco vnius ecclesiæ ad alium eiusdem, & consequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra sepulturam perpetuam in sacrario, vel alijs locis, vnde accipiuntur, & efferuntur frequenter ad processiones, siue supplicationes publicas, vel priuatas Missas, vel alias deuotiones. Tertio, quòd verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ sunt perpetuę sepulturæ, de vno loco ecclesiæ ad alium eiusdem, quia non videtur negari posse ea non transferri de vno loco ad alium locum, quia non omnia loca eius-

G dem ecclesiæ sunt eadem loca, neque æquè honorabilia, imò sunt maximæ contentiones inter summates, & mediocres, imò & infimates, alijs contendentibus sua sepulchra debere esse sita propius altaribus maioribus, vel aliquorum Sanctorum, quã alia aliorum, & alijs contradicentibus eis, cui consequens videtur, reliquias vel partes illas Sanctorũ, quæ sunt inclusę legitimè altaribus ad illorum consecrationem, non posse mutari de illis ad alia sine auctoritate legitima, quia videntur mutari de loco, cui iam sunt illæ perpetuæ sepulturæ deputatæ. Salua, &cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. corpora. de consecr. distin. 1. b in dict. cap. corpora.

H c Cod. de relig. & sumpt. funer.

SVMMARIVM.

Consentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, sicut est peccatum cui consentit, sed non statim sequitur, vt debeat eadem pœna puniri, numer. 5. nisi consentiat cooperando, vel non corrigendo cum ad id ex officio teneretur, vel auctorizando num. 2. & num. 5. ad 2. 1

Excommunicatio lata in facientem aliquid non ligat consentientem, nec desiderantem solum, nec mandantem, consulentem, approbantemve, numer. 5. nisi aliud exprimat, numer. 3. 3

I *Religiosi non tenentur scire leges extrarias ab eorum instituto.* 3

Cadauera laniare, vel exenterare præsumentem, vt de loco Christianorum ad alium locum sepeliendum portet, excommunicat extrauagans 1. de sepulturis cum mandatoribus, non tamen ligat superiorem monasterij assignantem defuncti propinquis locum, vbi hæc etiam eo præsente exequantur, ignorantem dictam pœnam ac bona fide id præstantem, num. 4. & 5. qui potuit iustè illam ignorare, & credere hoc licere, nu. 6. & sequent. 3

Ignorantia legis, vel statuti excusat ab excommunicatione, & ab alia pœna non solita pro similibus imponi, etiam si sit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali, & num. 5. maxime si sit posita in- 4

K *tra corpus iuris inter extrauagantes communes, nu. 6. imò & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis, & diuini, excusare potest à peccato mortali, num. 7.*

CONSILIVM X.

QVidam nobilis Hispanus mortuus est cuius corpus à suis consanguineis positum est in Ecclesia cuiusdam monasterij sub nomine depositi, quo tempore congruo in Hispaniam transferri posset, cumque hoc facere voluissent,

voluissent, compertum est corpus non esse bene cõsumptum, sed male olere, quoniam adhuc caro ossibus hærebat. Verum consanguinei, uolentes ossa cõmodè transferre, decreuerunt carnem ab ossibus separare, & petierunt locum à Priore conuentus, ubi hoc cõmode facere possent. Tandem Prior, ipsis morem gerere uolens, extra claustra cõuentus præbuit illis stabulum, in quo in feruenti aqua, igne supposito, fuit corpus positum, & caro (aliquantulũ tẽporis Priore præsente, qui ob fętorem post modum recessit) fuit consumpta, & ab ossibus separata. Modo dubitatur, an Prior sit excommunicatus, cum ex dictis uideatur operibus illorum consensisse.

Respondeo, quoniam extra narrata in casu proposito relatum est nobis aliquos uiros eruditissimos, & gymnastas in Academijs exercitatos respondisse, præfatum Priorem non incurrisse excommunicationem, petij eorum responsa, quæ profecto magnopere uoluissem legere, ut eorundem sententiam latissimè sequerer, sed responsum est non haberi copiam eorum.

1 Quare respondeo primò, ꝙ contra Priorem facit primo illud Pauli, [Facientes & consentientes digni sunt morte.] a & ꝙ Prior prædictus consensit illi maleficio. Nam ex narratione casus colligitur ipsum fuisse superiorem stabuli, in quo delictum factũ fuit, & assignauit illud ad opportune illud faciendum, & quòd præsens fuit actui, etsi non toti, saltem parti eius, & quòd, si uoluisset poterat illum impedire, & prohibere, uti Superior monasterij.

2 Secundò, quòd delinquenti uidetur consentire quis tribus modis, ad hoc ut puniat̃ sicut delinquẽs, ut ait glossa prædicti c. [notum.] b Primo, cooperãdo. c Secundo, non corrigendo, cum ex officio teneatur, & potest, iuxt. cap. [error.] d ibi, [Error, cui nõ resistitur, approbatur. Negligere quippe cum possis peruersos, nihil est aliud, quam fouere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.] Tertio, cum fit eius auctoritate, e & prædictus Prior uidetur cooperatus fuisse, assignando locum, & stabulum, & non corrigendo, & impediendo delinquentes, cum posset, imò & auctoritatem delinquenti præstando.

3 Tertio facit, quòd extrauagans Bonifacij I. f nõ solum excommunicat facientem prędictum delictũ, sed etiam attentantem, & pertractantẽ corpora humana tam inhumaniter, & facientẽ pertractare, & consequenter consentiendo per cooperationem, uel auctorizationẽ, & difficile iustè negari potest quod prædictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum sic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, seu potestatem præstiterit illi actui.

Pro Priore tamen facit primo, quòd lex excommunicans facientem aliquod delictum, non videtur includere solum consentientem in illo, & desiderantem, vt fiat, si aliud non concurrat, vt colligitur ex c. [cum quis] g adiuncto cap. [si quis suadente.] h & clem. 1. i cum glossa.

Secundo, quòd lex excommunicans facientem aliquid, non includit consulentem, nec mandantem, nisi eadem lex, vel alia similis, cuius auctor id facere possit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manual. conf. K post Caietanum & alios.

Tertio, quòd non probatur ipsum sciuisse tam exorbitantem pœnam esse à iure impositam scienti huiusmodi delictum, & præsumitur ignorantia, vbi non probatur scientia, l & ignorantia legis excõ-

A municãtis videtur excusare ab excõmunicatione, m & quòd religiosi non tenẽtur scire huiusmodi leges de rebus ordini suo adeo extrarijs disponentes. n

4 Quarto, quòd lex puniens præsumentem aliqd facere, non videtur includere facientem illud simplici animo, & bona fide absque dolo malo, iuxta doctrinam singularem Cardinalis, o quam post alios nos quoque applicauimus defensioni eorum, qui ordinantur bona fide simplici animo ante legitimam ætatem ordine sacro, in repetitione ca. [accepta.] p Et prædictus Prior non consensit prædicto delicto dolo malo, sed bona fide, putans id esse licitum.

Quinto, quòd excusat ab excõmunicatione ignorantia statuti imponentis pœnam illius, etiam pro

B facto de se illicito, per capit. 2. q & quod idem dicendum est de excommunicatione imposita per legem Papæ, præsertim quo ad forum conscientiæ, vt nos dicimus in dict. Manual. r

Sexto, quòd licet ignorãtia communiter nequeat esse iusta circa legem naturalem, vel diuinam, quo ad eius dispositionem, & quatenus est talis, potest tamen esse iusta quo ad pęnam humanitus statutam, si illa est excommunicationis, secundum Antonium, s pro quo est casus in cap. 2. t imò etiam si sit alia q̃li bet communiter non statuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in c. 2. u post S. Antoninũ x sub finẽ cui cõsensit Angelus, y & Syluester, z & Caietanus, a quod maxime ꝓcedit in foro cõsciẽtię.

5 Septimo facit ratio noua, per quam proximum

C præcedens fundamentum defendimus neruosissimè in d. c. b scilicet, quod excusatur quis per ignorantiam iuris ab oĩ pęna valde extraordinaria, & exorbitante, & præsertim ab excommunicatione per statutum, & legem generalem Papæ lata, etiam pro facto de se illicito, quod scit esse illicitum, sed ignorat illam pœnam extraordinariam, & exorbitantem esse impositam, vt ibidem videri potest ad multorum seruorum Domini consolationem.

Octauo facit, quod ad opposita responderi potest. Ad primũ quidem concedendo, oẽs, qui consentiũt alicui facto, quod est peccatum, & sciunt illud esse tale, peccare venialiter quidem, si est veniale, & mortaliter, si est mortale, & consequenter prædictũ Prio

D rem, si sciebat præfatum factum esse peccatum mortale, mortaliter peccasse, negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui consentiunt peccato mortali, quod sciunt esse mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt est casus adiuncta doctrina Doctorum communi in cap. [cum quis.] c quod habet, eum, cui placet percussio clerici, peccare quidem mortaliter, sicut & percussorem, sed non incurrere excommunicationem, nisi percussio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, secuta ratificatione ipsius, & est exemplum clarius in d. Clementina 1. d adiuncta glossa, quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum consanguinitatis prohibitum, vel contra votum solemne ordinis, vel religionis,

E peccare

ALLEGATIONES.

a Ad Ro. 1. & c. notum 2. q. 1. c. 1. de offi. del. b verbo consentientem. c c. si quis episcopus, 2. q. 1. d 83. dist. e c. qui aliorum, 24 q. 3. f de sepult. inter commu. g de senté. excom. lib. 6. h 17 q. 4. i de conf. & affin. k c. 27. nu. 51. l c. præsumitur, de reg iur. li. 6. m c. 2. de const li. 6. n ca. non magno, ne cler. vel monachi, & c. 2. adiuncta glos. de postul. o in clem. 1. de priuil. q. 39. p de restit. spol oppo. 8. q de const. li. 6. r c. 27 nu. 16. s in c. a nobis, 1. de sent. excom. t de const. li. 6. u de const. x 3. par. tit. 24. c. 33. y verbo ignorãtia, §. 4. z verbo ignorantia q. 8. a 2. 2. q 76. art. 3. col. 2. b c. 27. nu. 274. c de sent. excom. lib. 6. d de consanguini.

peccare mortaliter, incurrereque excommunicatio- F
nem, sed non eos, quibus placent illa matrimonia, immò neque consulentes illa, & approbantes. Exemplum est etiam quotidianius in cap.[si vero.] a cum suis similibus, quę habent, percutientem iniuste clericum, quem iustè putabat esse laicum, peccare quidem mortaliter, sed non incurrere excommunicationem propter ignorantiam, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum, nempe concedendo tribus modis posse quē consentire peccato, vt puniatur sicut faciens, negādo tamen, quod quoties consentiat peccato toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prædicta patet, & consequenter negando, quod prædi- G
ctus Prior, eo solo, quòd consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes supra dictas, per quas, etiamsi non excusaretur à peccato, excusatur tamē à sententia excommunicationis, quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima. b

Ad tertium autem respondetur primò, non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatum mortale. Nec obstat, quod extrauagans p̄dicta significat, illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, argu. §. [notandum,] c cum ei adnotatis, & quod ignorantia iuris non excusat. d Non inquam hoc obstat, quia multa concurrebant, propter, quæ prædictus Prior proba- H
biliter potuisset illud ignorare.

6 Tum, quia prædicta extrauagans non est posita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriusque iuris est incognita. Tum quia non est directè contra illud præceptum Decalogi, quoniam non fuit occisio, neque mutilatio, neque percussio hominis, quæ directè vetantur per quintum præceptū Decalogi, sed quædam diuisio, & partitio cadaueris, quod palam est non esse hominem. Tum quia quotidie videmus, cadauera mortuorum iudice mandante diuidi in quatuor, & multo plures partes, non solum ad sepeliendum, quod est actus religionis, sed etiam ad suspendendum in compitis, & quadriuijs, & ad comburendum, & faciendum anatomias, & aliquot I
medicamenta, quæ medici, & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia saltem Papæ ministrant. Immo & chirurgi frequenter abscindunt membra hominum viuentium, vt viuant vitam corporalem, & poterat hoī adeo spirituali videri, quod iustius poterant membra mortui diuidi quo ad suam vitam spiritualem melius in alio loco consequendā. Tum quia prædicta extrauagans innuit illud factum per se, & intrinsecè non esse malum, & quod fieri potest licitè sine vlla licentia in terris, in quibus non sunt sepulturæ Christianæ sacræ, quoniam, vt & nos post alios adnotauimus in extrauagante prædicta relata in dicto Manual. confess. e non habet illa locū in terris infidelium, vbi non sunt sacræ sepulturæ, ne- K
que in eo, qui facit illud alio fine, præsertim bono, neque si faceret de licentia Papæ, immo fortè id fieret de licentia Regis sæcularis quo ad alium finem, quam ad sepeliendum in alio loco, & quod ministri illius facti erant Catholici timentes Deum, & quod vt fertur, Prouincialis religionis id sciuit, & ordinauit, cuius ordinationi, vti Superioris, parere tenebatur Prior in dubio, f & quod factum fuit publicè, & quod iudices neque sæculares neque Ecclesiastici punierunt eos ob illud factum, & quod prior erat vir religiosissimus, & intentum principale ipsius fuit facere, quod in decreto depositionis iubebatur, & facere volūtatem expressam, vel tacitam Prouincialis, & sui conuentus, & quod etiam alij monachi dici poterant communicasse, vel consensisse illi facto.

7 Per quæ omnia, immo, & maiorem partem eorum, profectò prædicto Priori iuranti se putasse id fuisse licitum, credendum videtur, & palam est apud omnes iurisconsultos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non solum facti excusare, vt habet prędicta regula [ignorantia.] sed etiam ignorantiam iuris dubij, etiam naturalis, & diuini, quales sunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ non sunt principia illorum, neque conclusiones proximæ ex illis deductæ, quales sunt leges Decalogi, sed longè remotiores per Doctorum discursus deriuatæ, qualis est prædicta extrauagans vetans prædictam exenterationem. Secundo respondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præsupposito eo, quod non putamus, esse verum, scilicet præfatum priorem peccasse, vt supra dictum est, consentiendo, negandum, tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationem, neque ob eius incursionem vnquam punitum iri à D.N. Iesu Christo, qui nos omnes saluet: Amen.

ALLEGATIONES.

a de senten. excommun. b cap. corripiatur 24. quæst. 3. c 1. quæst. 7. d cap ignorantia, de reg. iur. lib. 6. e cap. 27. num. 105. f cap. quid culpatur 23. q. 5.

De Parochijs, & alienis Parochianis.

SVMMARIVM.

Habitatio, quam quis in noua parochia, retento primo domicilio, puta ex causa rusticandi, vel fugiendi periculum pestis, vel inimicorum, ad tempus elegit, licet operetur, vt non sit viator, nec peregrinus non tamen operatur, vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria, vt est matrimonium accipere, nisi forte tantum distet à primo domicilio, quod ad illud non possit commodè pro illis accedere, quia tunc, modo absit fraus, sufficeret, num. 3. mutatione autem domicilij verus efficitur secundæ parochiæ parochianus, num. 2. 1

CONSILIVM I.

QVid requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochiæ, & præsertim in sacramentis voluntarijs, vt in matrimonio?

1 Respondeo primò, quòd sufficit, quod habeat domicilium habitationis, etiam per translationem alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per cap. vltim. a

Secundo, quod non sufficit habitatio, quam quis habet, vt peregrinus, & viator. b

Tertio, quòd non requiritur, vt ibi habeat, vel nouè contrahat domicilium habitationis, per glossam, c quæ habet Scholasticorum parochum esse illum, in cuius parochia habitant, quos tamen constat non habere domicilium habitationis ibidem, cum habeant animum reuertendi ad suas patrias in quibus habent domicilia habitationis, secundum omnes.

2 Quartò,

ALLEGATIONES.

a de paroc. b l. hæres absent. §. proinde, ff. de iu. c cle. 1. de priuileg. verbo parochialis.

2 Quartò, ꝙ non sufficit quælibet habitatio effi- A
ciens, ne quis dicatur peregrinus, vel uiator, iux. cap. [is qui.] a ꝙ probat eũ, qui de oppido aliquo uadit ad uillam alterius parochiæ, causa recreationis, uel agriculturæ, non effici parochianum illius parochiæ, sed permanere parochianum Ecclesiæ oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo tempore ibi habitet, quod ipsum est dicendum de illo, qui causa pestis, seditionis, uel belli fugit à sua parochia, primo quoque tempore, quo potuerit, reuersurus per allegata à Panormit. b

3 Quinto, quod uidetur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commodè reuerti ad sumenda sacramenta in loco parochiæ, ubi habebat domicilium. Tum per B præfatam Glossam singularem. c Tum quod alioquin mercatores, & stipendiarij degentes in longinquis à suis patrijs regionibus carerent proprio parocho, quod uidetur contra mentem, capitul. omnis, d & Innocentij, & aliorum Scribentium, & rationem naturalem.

Sexto, quod habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, uel alterius parochi, habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum parochum, non sufficeret. Tum quia fraus, & dolus nemini debent patrocinari. e Tum quia malitijs hominum obuiandum est. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de sepult. lib. 6. b cap. quod clericus, à numer. 4. de foro competen & cap. in matrim. de sepult. c dict. clement. 1. de priuil. d de pœnit. & remissio. e cap. sedes Apostolica, de rescript. f l. in fundo ff. de rei uendi.

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra proprium domicilium ad tempus morante, in domicilio matris censetur natus, censeturque originarius illius, & non loci, vbi naturaliter natus fuit.*

2 *Legis mens magis attendenda, quam verba.*

3 *Parochianus censetur mori intra Ecclesiam suã, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.*

4 *Possessor bonæ fidei triennalis, si non adsit simonia, nec violentia, facit suum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domicilium in una parochia, peperit in alia, ubi causa recreationis, pestis, uel alterius impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertẽdi ad suum domicilium cessante impedimento.

Quæritur primo in utra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secundo, quid si prædictus filius obtinuerit simile beneficium in parochia, in qua habebat mater domicilium; & illud ultra tres annos possederit.

1 Ad primam respondeo diuersas uideri opiniones in ista materia, ut refert Alexander, Imola, ad Bartolum, a qui per uerbum [forte,] inclinat in opinionem, quæ habet dicendum esse quem natum esse in loco, in quo uerè natus est, & ibi habere domicilium. Bartolus autem, b quem sequitur Abbas, c & idem Bartolus, d inclinat in contrarium ubi Bald. idem uidetur tenere, licet Iason, e uideatur tenere priorem, ea ratione quod aliud est dicendum de his, quæ pendent à legis dispositione. Tum quod ueriorem puto opinionem Cini, Baldi, & Bartoli, argumen. præfati §. [legatum.] qui habet, ancillam quæ mortis testatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, censendam esse peperisse in fundo, in quo consueuerat esse, ad hoc, ut ipsa, & partus includerentur in legato seruorum, qui essent in illo fundo tempore mortis testatoris.

2 Tum denique quòd mens legis est magis attendenda, quam uerba eius, f & quod id est habendum pro lege, quod legislator interrogatus, cum eam ferebat respondisset, iuxta Gloss. singularem, g & quòd de mente statuentium, ut beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non uidetur esse excludere illum, qui fuerit natus extra illum locum, eo quòd mater eius peperisset eum alibi, quo iuisset causa recreationis, pestis, belli, uel alterius impedimenti, cum animo reuertendi cessante impedimento, ut contingit in casu proposito.

3 Tum quia parochianus alicuius Ecclesiæ uidetur mori intra parochiam suam, licet moriatur extra illam, ubi aliqua de causa prædictarum manebat, cum animo reuertendi ad illam sine uoluntate mutandi domicilium. h

C

4 Ad secundam, quòd mea sententia præfatus filius iustè tenuit præfatum beneficium, si bona fide credidit titulum sibi datum fuisse canonicum. Tum quòd in ea sum opinione, ut credam beneficiarium, qui triennio bona fide possedit beneficium sine simonia, & uiolentia acceptum, facere illud suum, cum Glossa antiqua regulæ de triennali possessore rationes ipsius, quas deducit neruosas, & per alias, quas addit Petrus Rebuffus, i attestans, illam teneri à prætorijs Gallicanis, quę parlamenta uocantur, prout in consilio 30. K diximus.

ALLEGATIONES.

D a in l. assumptio, ff. ad municip. b in l. filios, C. de munic. & ori. lib. 10. c in cap. Rodulphus, nu. 9. de rescri. d in l. huiusmodi, § legatum, ff. de legat. 1. e in dict. §. legatum. f cap. Marcion. 1. q. 1. & cap. fi. de regul. iur. lib. 6 & l cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. g in l. tale pactum, § fin. ff. de pact. h cap. is cui, de sepult. lib. 6. i in tit. de pacifico possessore. k de præben.

SVMMARIVM.

Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta. 1

E

CONSILIVM III.

QVAERITVR, quæ pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum, est, ut parochianus decesserit sine Sacramento.

1 Respondeo primo, quod pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradum, quo esset mortalis, per sententiam autem imponitur arbitraria, iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, [Iuxta mensuram

mensuram delicti sit, & plagarum modus.] a & ca. [non afferamus] b & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat glossa celebris. c

ALLEGATIONES.

a Deut. 25. b 24. q. 1. c in cap. ea quæ, de offi. archid.

De decimis, Primitijs, & oblationibus.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in soluendis consuetudo in primis est seruanda, cum autem nihil solui debeat illis parochialibus, per quas oues transeunt, numer. 2. & 3. & decima ouium sit mixta, numer. 8. quæ pro parte debetur Ecclesiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ, in qua oues pascuntur, numer. 4. sequitur, vt vna pars debeatur illi Ecclesiæ, quæ pro se habet consuetudinem, numer. 6. altera verò pars pro vna dimidia detur Ecclesiæ domicilij, & pro altera dimidia detur illi, vel illis Ecclesiis proportionabiliter, in quarum territorio pascua accipiunt, num. 10.*

5 *Parochianus tenetur decimas personales soluere parocho sui domicilij, qui ex obligatione offert pro ipso sacrificia, & orationes, ac tenetur sacramenta ministrare, & non parocho illius parochiæ, in qua etiam per annum moram trahit, qui de facto, sed non ex obligatione sacramenta ministrat.*

7 *Decima personalis debetur iure communi Ecclesiæ parochiali, prædialis autem Ecclesiæ, in qua sunt prædia, pro quibus soluitur, mixta autem, pro parte pro qua est personalis, sequitur naturam personalium, & pro parte pro qua est realis, sequitur naturam realium, num. 9.*

8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis, attamen verior est, quod sit mixta propter multam industriam hominis quæ in hoc requiritur, vnde lac, lana, fœtus carũ dicutur fructus industriales, sicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD Quæstionem Illustris Comitis qua quærit, cui debeat soluere dimidium decimæ ouium suarũ, quas mittit quotannis pascendas in monte Stellæ.

1 Respondeo sequentia. Primum, quod in hoc seruanda est consuetudo diu obtenta, vt ait S. Thomas, a & ante illum glossa, b quod dictum corroborari, ampliari, & declarari potest per illa multa, quæ adducunt Panormitanus, & alij, c & Felynus, d & alij multi alibi, quos allegat Franciscus Balbus, e & eruditissimus Didacus. f

1 Secundo, quòd ex hoc sequitur, non esse dubium de dimidio prædictæ decimæ, quod sit soluendum propter pascua montis Stellæ, quia in casu præsupponitur, quod consuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium, quæ transferuntur pascendæ ad dictum montem tempore æstiuo, debeat ibi solui, cum per primũ dictum consuetudo illa seruanda sit.

2 Tertiò, quòd nihil de præfata decima debet solui Ecclesijs illarum regionum, per quas transeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeũt ab illo in alia pascua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hispanię, cuius pars est Portugallia, in qua mons Stellę situs est, oues mutent pascua, & in hyeme morentur in alijs, & æstate in alijs longe sepositis, & necessario eundo pascant in pascuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen soluitur quidquam de decimis Ecclesijs parochialibus eorum.

F 3 Quod iustificatur ex eo, quod de minimis non est de præcepto decimãdum, secundum S. Tho. communiter receptum, g & pastio illa transitoria est parua, & non tanti momenti, vt ob eam debeat solui vlla decima. Tum quod esset moraliter impossibile iudicare recte, quæ particula deberetur eis solui, & computatio tanti, vel paulò minoris constaret, quam particula soluenda valeret, & non est maior impensa facienda, vel maior labor assumendus, quam res ipsa valeat. h

4 Quarto, quod illo anno, quo toto residuo tempore, excepto tempore, quo pascuntur oues in monte Stellæ, & quo eunt ad illum, & redeunt ab illo, pascũtur in pascuis parochiæ suæ, alterum dimidium decimæ proculdubio debetur ei, quia, cũ illud debeatur

G alicui Ecclesiæ, & nõ debeatur alicui ecclesiæ mõtis, nec alicui locorũ, per quæ transeunt eundo, & redeũdo, nec morentur in aliarum Ecclesiarum pascuis, cõ sequitur necessario illud illi deberi, argumento a sufficiente partium enumeratione, quod est validum. i

5 Quintò, quòd Ecclesia parochialis præfati Dñi Comitis non desinit esse Ecclesia parochialis ipsius, eo quod eius excellẽtia causa comitandi Regem, vel fugiendi pestem, vel recreãdi animũ, vel agendi alia negotia, vel causa belli manserit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam, nisi manserit ibi animo transferẽdi domiciliũ suum illuc in perpetuũ, K & ideo cessat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quod aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem, in qua habet domicilium.

H Nec obstat, quod potest quis habere domicilium in duobus locis, si æquè vtrobique se collocauerit, l non inquam hoc obstat, quia qui in vno loco habitat animo constituendi, vel conseruandi domicilium, & in alio loco habitat sine animo id faciendi, sed propter aliquam causam prædictam accidentalem, non se collocat tantum in hoc, quantum in illo etiam si maiore tempore habitet in hoc, quam in illo. Non etiam obstat, quod, vt prædictum est, decima personalis debetur Ecclesiæ, eo quod in ea percipiat sacramẽta, & audiat diuina, & quòd eius excellentia, cũ absit à domicilio ob aliquam prædictarum causarum, in Ecclesijs percipit, & audit, quia non percipit ex obli-

I gatione quã Ecclesiæ illæ tenentur ei ministrare, sicut Ecclesia domicilij, quæ etiam pro ipso absente tenetur offerre, & offert sacrificia, & facere, vt facit, alia diuina pro alijs præsentibus, & ob hanc obligationem qua illa Ecclesia tenetur ei ad hæc, ipse quoque tenetur ad soluendas decimas personales, & nõ alijs, quæ non tenentur ea illi facere, vt colligitur ex mente cap. [ad Apostolicæ,] & aliorum iurium de hac re statuentium, & subtiliter explicatur ab vtroque Thoma, m quicquid murmuret Dominicus Sot. n

6 Augetur tamen quæstio ex eo, quod in hoc casu videtur decima diuidenda in tres partes, & soluenda tribus Ecclesijs, videlicet Ecclesię mõtis, & Ecclesię, in qua habet D. Comes domicilium, & percipit sacra

K menta, & in qua oues in hyeme pascua pascunt.

Ad

ALLEGATIONES.

a 2. 2. q. 87. art. 3. ad secundum. b in c cum contingat, de decimis. c in c. in aliquib. §. fi. de decimis. ci verb de iure communi. d c. causam quæ de præscr. e in 1. quintæ partis princ. q. 7. de pscr. f li. 1. var. resol. c. 17 nu 8. g 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. h l. mediterraneæ C. de anno. & trib. li 10. i inst. de obliga. quæ ex quasi contrac. nas. in prin. & c. si enim, de pęnit. dist. 2. k c. 3 de sepult. lib. 6. l l. assumptio. §. viris prudentib. ff. ad municip. & dict. cap 3. de sepult. m 2. 2. quæst. 87. art. 3. ad 2. n lib. 6. quæst. 4. de iust. & iure.

Ad quam quæſtionem applicari poſſunt ea, quæ A Card.adducit, a & Ioannes Imola, b poſt alios à ſe relatos, qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidenda in tres partes,ſed nec apud eos,nec apud Io Andr. c nec apud Innoc. Cardinalem Pan. nec citatos ab eis, nec apud aliquem alium Theologum, aut Canoniſtam puto inueniri deciſionem huius quæſtionis,licet.n.inueniatur apud eos deciſum, quod decima ouium debeatur multis Eccleſijs, quando multarum Eccleſiarum prædia paſcuntur,non tamen attingunt, quid ſit agendũ, quando oues paſcũt prædia diuerſarum Eccleſiarum,& Dominus earum habet domicilium in alia diuerſa Eccleſia cuius prædia non paſcũtur,& pauciſſimi eorum explicant qualis ſit decima quæ debetur de agnis lana,& lacte,ſiue B caſeo,nam Goffredus d poſt gloſſam, e & ferè omnes dicunt eam prædialem, & Dominicus Sotus, f in duobus,vel tribus locis parui facit differentiam decimę prędialis,& perſonalis,contra ferè omnes alios; cuius dictum licet quo ad quid defendi poſſet,ſimpliciter tamen non eſt verum, nec ipſe,nec alij communiter faciunt mentionem de tertia ſpecie decimę,quę dicitur mixta, de qua tamen neceſſario facienda videtur, vt fecit prę omnibus alijs Hoſtienſ. g cuius dictum eo non citato ſequitur Angelus à Clauaſio breuiloquus auctor. h quod nos quoque poſuimus in Manual.Confeſſar. i ſed nec Hoſtienſis,nec alius, nec nos tangimus, an decimę mixtę debeant ſolui aliter, vel alijs eo quod ſint mixtę, quam prędiales, ex C cuius declaratione pendet huius quęſtionis deciſio.

7 Septimo, dico, quod videtur ſententiam receptam habere, quod decima perſonalis ſoluenda eſt iure communi Eccleſię parochiali, in cuius parochia domicilium habet is, qui eam debet propter ſacramenta,& diuina,quę ibi percipit,& audit,& quod prędialis debet ſolui Eccleſię in cuius parochia ſitum eſt prędium,ratione cuius illa debetur, iuxt.gloſſ. communiter recept. k ubi eſt expreſſa de hoc Papalis deciſ.10.

8 Octaua,quod pręfata Gloſſa tenet decimam animalium eſſe tantum prædialem, & deberi Eccleſiæ, cuius parochiæ paſcua paſcuntur, & pluribus Eccleſijs, ſi plurium parochiarum paſcua paſcerentur,quæ D Gloſſa communiter approbatur ab ijs, qui non meminerunt, quod decima animalium dicatur mixta à multis,in quibus ſunt Hoſtienſis, & Angelus, l pro quibus facit,quod induſtria Domini,& cuſtodis multum operatur circa fœtum,lac,& lanam earum, propter quod fœtus dicitur fructus induſtrialis, & non naturalis,ſecũdum Baldum, m & oliua dicitur fructus induſtrialis, n & lana,& lac,iux.glo. o quam ſequitur Bartolus, p & Panor. q

9 Quorum qui opinionem tenuerit, dicere debet, decimas mixtas diuidendas eſſe inter Eccleſiã, cuius parochianus eſt qui eam debet, & inter Eccleſiã, vel Eccleſias,cuius, uel quarum parochiarum paſcua paſcuntur animalia, eo,quod qua parte ſunt perſonales, E debent ſequi naturam perſonalium,quę debentur Eccleſiæ domicilij, & qua parte ſunt prędiales, debent ſequi naturam prędialium, quę debentur Eccleſię, vel Eccleſijs prædiorum depaſtorum, ita ut in ſimili triplex ſit actio, perſonalis, realis, & mixta, illa quę eſt mixta, qua parte eſt realis, ſequitur naturam realis, & qua parte eſt perſonalis, ſequitur naturam perſonalis, ut colligitur ex §. [omnium.] adiecto §. [quędam.] r cum eis adnotatis, & ſicut cum triplex ſit actio rei, perſecutoria, pœnalis, & mixta, illa quæ eſt mixta, quatenus eſt rei perſecutoria, ſequitur naturam perſecutoriæ, & quatenus pœnalis naturam pœnalis, vt colligitur ex §. [ex maleficijs.] ſ & ſicut ſtipulatio mixta de dando, & faciendo ſequitur partim naturam eius,quę de dando tantum,& partim naturam eius quæ eſt de faciendo tantum. Facit etiam quod dicitur de illo, qui eſt Epiſcopus, & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, t & de eo qui eſt iudex ſimul, & arbiter, & arbitrator, u & denique de quolibet qui habet duo officia diuerſa, iuxta l. 3. x & capitul. [cum olim.] y adiuncta Gloſſa, cum ei per omnes adiectis.

10 Nono,quòd in caſu quæſtionis propoſitæ in ſexto dicto D. Comes uidetur teneri ſoluere dimidium totius decimæ prędictarum ouium Eccleſię montis Stellę, & dimidium alterius dimidij, hoc eſt quartam partem totius decimę Eccleſię ſuę parochiali, & alterum dimidium dimidij prędictę decimę, hoc eſt quartam partem ei Eccleſię, cuius prata in hyeme pręfatę oues depaſcuntur. Horum trium dictorum primum ea firma ratione nititur, quod conſuetudo antiqua illius regionis habet, quod nutritores ouium, quas paſcendas traducunt ad prędictum montem, ſoluant dimidium decimę ibi, & illa conſuetudo non habet in noſtra quęſtione contrarium, immo indubitatè ſignificatur,quod Eccleſię parochiali debeatur aliqua pars. Nec obſtat, quod etiam in eadem quęſtione ſignificatur, quod dimidium totius decimę debetur, tamen hoc dictum habet,quod non debet ſolui ei, niſi dimidium dimidij. Non inquam hoc obſtat, quia id intelligitur, quando oues paſcuntur ſola paſcua parochiæ domicilij tota hyeme. At in quæſtione in ſexto dicto propoſita ponitur, quod oues paſcuntur tota hyeme paſcua alterius Eccleſiæ. Tertium autem probatur ex eo, quod ſecundum omnes debet habere ſuam partem Eccleſia, cuius paſcua paſcuntur oues morando, & manendo in eius parochia, & cum per conſuetudinem dimidium totius decimæ debeat habere Eccleſia montis Stellæ, & tam iure, quàm conſuetudine illius regionis Eccleſia parochialis debeat habere ſuam partem, neceſſarium uidetur, ut alterum dimidium diuidatur inter Eccleſiam parochialem, & illam cuius paſcua oues paſcuntur, & ſi oues paſcerentur in hyeme paſcua duarum, uel plurium Eccleſiarum illa quarta pars eſſet diuidenda inter illas Eccleſias pro rata temporis, quo paſcerentur oues in earum parochijs, ex mente Cardinalis, & Imolenſis. z Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a in cle.1.q.16. de deci. b ibid. nu.10. c in mercu. reg. qui prior, de regul.iur. lib.6. d in ſumma. e in capit. ad Apoſtolicæ,de decimis. f lib.6.de iuſtit. & iure, quæſtio.4. g in ſumma,de deci.§.quot ſunt ſpecies. h in ſumma,uer. decima,in princ. i cap.21.num.29. k in dict.cap.ad Apoſtolicæ,de decimis. l ubi ſupra. m l.ancilla, C. de furti. n l.ſi eius,ff.de rei vendic. o §.ſi quis à non diuino.uerb. cura,Inſtit.de rer.diui. p l.ex diuerſo, nu.3.ff.de rei uendi. q cap.grauis, de reſtitutio. ſpoliat. r Inſtitut. de act. ſ Inſtit.de act. t in cap.cum in Eccleſia. de præb.lib.6. & capit.à collatione de appell.libr.6. u capit.niſi de præb. x ff de offi.. proconſ.l.ſi quando.C.de appell. y de re iud. cap.ex ueteris,de prob. z in d.clem.1.de decim.

SVMMARIVM.

Decimas,præſertim prædiales, ſoluere iure diuino tenentur omnes,quota autem,quæ ſecundum veriorem contra communem nunc debetur, eſt de iure poſitiuo, numero 3.immo,& quo ad aliquos prædium, vel prædia, modo 1

modo parocho remaneat sufficiens sustentatio in to- F
tum, ne debeantur per laicos possessores prædiorum,
est præscriptibilis.num.5. at ob peccatum non soluen-
di debitas decimas, nisi sit notorium, non potest paro-
chus propria auctoritate non soluentibus sacramenta
denegare.num.2.

4 *Argumentum a contrario sensu non ualet ad probãdum contrarium ei quod alio iure statuitur.*

CONSILIVM II.

AN PAROCHVS, qui est in possessione exigendi decimas intra certos limites, possit repellere à sacramẽtorum perceptione quosdm particulares recusantes soluere decimas, sub prætextu, G quod nunquam eas soluerint, stãte maxime quadam declaratione Senatus Veneti, quæ sic habet, [Cum hac declaratione, quod illæ terræ, seu possessiones, quæ soluerunt quartesium, debeant continuare in solutionibus consuetis.] Arguendo à contrario sensu. Ergo qui non sunt soliti, non debent soluere. An inquam possit eos repellere tanquam pertinaciter in peccato persistentes.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortifere, nolendo soluere decimas. Tum quia iure communi, siue diuino, siue humano, omnes tenentur soluere decimas, præsertim prædiales, secundum omnes, & H prædicti parochiani nullum titulum iustum allegant, per quem eximantur à solutione illarum, cum præsuponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipsi habuerunt, soluisse decimas, & ipsosmet fuisse ministros recipiendi eas, & consequenter non possederunt libertatem non soluendi eas bona fide, cui consequens est eos non vsucepisse, nec præscripsisse illam, cum possessor malæ fidei nullo tempore præscribat. a

2 An autem sint repellendi à sacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quod non. Tum quia nemo potest sine causæ cognitione alium iuris sui vsu priuare, quia illud esset auctoritate priuata priuare, quod non est licitum b etiam I si esset iudex, c Tum quia nemo debet esse iudex in causa propria, d etiamsi aliàs sit iudex. e Tũ quia rector, seu parochus, qui priuat parochianos usu sacramẽtorum, uidetur spoliare eos, ut tradit Lapus, f quod ut dictum est, non licet facere.

3 Non obstant allegationes doctissimorum uirorum mihi præsentatæ, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad soluendas decimas. Tum quia præsupponunt unam conclusionem, quæ licet à nostris communiter teneatur post Inno. g & alios, h falsa tamen est, ut nos breuiter retulimus in Manual. conf. i .s.quod decimæ debeantur quoad quotam iure diuino post passum Christum, & obliteratam legem veterem quoad pręcepta iudicialia, & cęremonialia, non.n.debentur iure naturali, nec diuino positiuo nisi quòad sustentationem necessariam, siue competentem ministrorum, seu parochorum. Tum quia prędictorum Doctorum responsa non sufficiũt ad priuandum eos iure suo, donec feratur à competenti iudice sententia, vt palam est. Non.n.faciunt peccatum adeo notorium, vt possint repelli à sacramentis, iuxta ea, quę tractamus in dicto Manual. k cum non sint constituti in peccato confesso per eos in iure, quod sit mortiferum, neque quod rei euidentia sit tale, neque per sententiam iudicis, quę transierit in rem iudicatam, quibus tribus modis fit peccatum notorium, iuxta tradita per Antoninum, Panormitanum, & alios. l

4 Et quo ad fundamentum eorum, qui se defendunt per constitutionem Serenissimi Venetorum Senatus, nihil potest eis prodesse, vt pręfati eruditissimi consulentes respondent. Tum quia, vt erudite illi dicunt, argumentum à contrario sensu nihil valet ad probãdum contrarium eius, quod alio iure statuitur, vt Gloss. putata singularis quasi in istis terminis dicit. m Tum quia nulla sęcularis potestas, quamuis suprema, potest super hoc spirituali, saltem quatenus est tale, disponere, saltem contra ius Pontificium. n

5 Sed grande fundamentum habent in possessione immemorabili, quam videntur allegare, quoniam quicquid dicant plurimi, qui in hoc possunt allegari, & parum de iure, quo decimę debentur, nouerunt, veritas est, quod etiam laici possunt vsucapere, & pręscribere libertatem ab obligatione soluendi decimas quoad quotam, & ab obligatione soluendi de illo, vel illo pręd͏io, dummodo parochus, seu rector habeat ex alijs Ecclesiæ iuribus congruam sustentationem. Quod quia est contra desiderium consulentium, non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia sunt argumenta, solum addo, quod laici propter incapacitatem non possunt quidem ius spirituale percipiendi decimas pręscribere, immo nec possidere, vt Felynus, & alij multi dicunt, sed bene possunt præscribere libertatem soluendi decimas, quatenus sunt iure solo humano debitę, quia non sunt incapaces huius libertatis.

ALLEGATIONES.

a cap. possessor. de reg. iur. l. 6. b cap. in litteris. cum sibi concor, de rest. spol. c cap. conquerente. eodem titul. d l. extat. ff. quod met. caus. & l. si quis in tanta. C. unde ui. e l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdic. omn. iudic. f allegat. 67. g in rub. de decim. h in cap. fi. de paroch. i capit. 22. numer. 28. & 29. k capitul. 27. numer. 55. l in capit. uestra. de cohabit. cler. & mulier. m in clement. 2. in uerfacere. de usuris. n capitul. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitutio.

SVMMARIVM.

Vicarium non potest contra solitum patronus onerare, ut de terris vicariæ soluat parochia primitias. 1

Laicis nulla est super bonis Ecclesiæ dispõnedi facultas. 2

CONSILIVM III.

FVIT per patronos ad uicariam quandam præsentatus hac conditione, ut ex terris annexis dict. uicariæ (quæ sunt pro sustentatione Vicarij) licet per præfatum N. administrarentur, solueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinarium citatus, vt solueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appositam tempore præsentationis, qui respondit d. conditionem se non acceptasse, nec potuisse acceptare, cum sit super re spirituali, in qua non potest apponi conditio, nec modus, nec pactum, sed debet purè, & liberè tradi, quia aliter est simonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum Laicis, ea sua sponte soluit, & non uirtute conditionis prætensæ. Dubitatur nunc, an isti patroni potuerint imponere istam conditionem, attento, quod si dictus N. præfatas terras

terras suis impensis colit, ac serit, non tenetur soluere primitias, sed tantum si alij eas colerent, ac sererent.

1 Respondeo, quòd proculdubio præfati patroni non potuerunt illam conditionem imponere suæ præsentationi, nec illud onus adijcere terris illis contra consuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra capitul. 1. a adiuncta saltem consuetudine non soluendi primitias, cum per Vicarium ipsum colerentur.

2 Tum quia laicis nulla est super rebus Ecclesiæ disponendi facultas, tex. est in capit. [bene quidem.] b Et præfatus Vicarius non debet pati, ut cum onere illo maneant terræ illæ contra consuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus, c & ibi bonam Gloss. & Panormitanum, & Felynum cap. quæ in Ecclesiarum. de constit.

ALLEGATIONES.

a de censib. b 96. dist. & cap. ecclesia S. Mar. de constit. c Quod est 2. de deci.

De regularibus, & transeuntibus ad religionem.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiam regularem fundare, melius est, quam sæcularem, si cætera sint æqualia, nam inæqualitas expensæ faciendæ posset aliud suadere. num. 2.*

1 *Perfectioris status personarum orationes sunt Deo gratiores.*

1 *Melius quo est opus, quod quis adiuuat, tanto plus ex eo, & ipse iuuatur.*

2 *Voto obstricti opus Deo magis gratum, quam quod fit ab ab alio, qui se non obstrinxit.*

CONSILIVM I.

AN SIT melius, & Deo acceptius, fundare Ecclesiam collegiatam regularem Mendicantium, quàm collegiatam sæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte Regularium facit primò, quòd status religionis est melior, quam status sæcularis, quia est in via perfectionis, ut dicitur à D. Thoma, a cuius orationes, cum sint meliores, sunt Deo magis acceptæ, ergo, &c. Secundo quia ordo Mendicantium non tantum orationibus, sed cōfessionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant, & prosunt Ecclesiæ, quia plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipsorum est cā bonorum. Tertio, quia uotū, & status paupertatis magis Deo placent, quem ipse Christus in se suscepit, prædicauit, & Apostoli eum sequuti sunt. [Ecce, inquiūt, [nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te,] &, omnis, qui reliquerit domum, uel agrum, &c.

2 Quarto magis Deo placet, qui uoto se obligat, quam alij, qui sine uoto idem faciunt, cęteris paribus, iuxta D. Thomam. b Hæc argumēta efficaciter quidem probant, melius esse, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare Ecclesiam collegiatam regularem, præsertim Mendicantium, quam collegiatam sæcularem. Sed in quæstione proposita non sunt cætera paria, quoniam multo maiorem impensam requirit fundatio, & ædificatio Ecclesiæ collegiatæ sæcularis, cum assignatione redituum sufficientium Canonicis Sæcularibus eam culturis, quam fundatio, & ædificatio Ecclesiæ Regularis Mendicantium sine assignatione redituum sufficientium monachis alendis, si tamen, uti uerbo proponitur, is Dominus vult tantum impendere in fundatione Regularis Ecclesiæ, quantum impenderet in fundatione Ecclesię collegiatæ sęcularis, opus proculdubio Deo gratiosius faciet, fundando regularem, quam fundando sæcularem, per argumēta præmissa, & tradita per Diuum Thomam, c & alia, quæ adijci possent, si esset necessarium. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæstio. 184. articul. 3. b 2.2. quæstio. 88. articul. 6. c dist. quæstio. 184. art. 8.

SVMMARIVM.

Religionem ingressurus debet considerare an habeat habilitates, & inter primas numeratur sanitas, eruditio, & habilitas ad concionādum, pronitas autem ad libidinem, etsi proprius suadeat matrimonium, attamen, & ingressum suadere potest, vt per fugam tentationum ab ea liberetur, at sororis necessitas posset esse talis, quæ impediret, nisi aliunde posset prouideri. 1

CONSILIVM II.

AD QVÆSITA respondeo primo, D. Consulentem posse iuuari ex ijs, quæ nos scripsimus in Comment. de Regular. a vbi de dispositione requisita ad ingressum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & alijs numeris seq. 1

Secundo, quod necessitas matris supra scripta non videtur sufficiens impedimentum ingrediendi religionem, neque (vt mihi videtur) necessitas aliarum suorum, præter quintam.

Tertio, quod pronitas in libidinem magis est causa ducendi vxorem, quam ingrediendi religionem, quamuis & aliquo respectu etiam prosit quo ad ingressum, per quem tollitur occasio conuersandi cum mulieribus, & quod corporis sanitas, habilitas, & eruditio ad prædicandum, multum prodest ad prædictum ingressum.

Quarto, quod præfata 380. scuta etiam multum prosunt ad remedia quintæ sororis, & aliarum necessitatum matris, & aliarum sororum, prudenti iudicio inter eas diuisa.

Quinto, quod omnibus prædictis circunspectis, arbitror præfatum D. Consulentem posse tuta conscientia ingredi Religionem prouidendo de illis scutis iudicio viri prudentis quintę sorori, & aliarum necessitatibus, optimo modo quo fieri potest.

ALLEGATIO.

a super cap. cui portio.

SVMMARIVM.

Professio filij tenet, licet ipse ob parentum penuriam profitendo peccet. 1

Professio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licēt vterque peccet. 1

Filius Religionem professus, tunc demum ob parentum paupertatem exire tenetur, si tempore ingressus illis non valentibus aliter se sustentare, arbitrio boni viri poterat, & nunc potest subuenire, necessitate autem cessante tenetur reuerti. 2

CONSILIVM III.

AN parentibus tanta paupertate laborantibus, ut filius non possit intrare Monasterium, nec professionem facere absq; peccato, & si ingrediatur illud, & fecerit eam, valeat professio, & an teneatur exire ad eis subueniendum?

1 Respondeo, quòd valet professio, quamuis profitendo peccet, & quamuis possit, & teneatur exire ad subueniendum eis, si potest, & consequenter professio illa non potest declarari esse nulla. Tum quia professio Religionis, etiam ab excommunicato facta, ualet, licet profitendo peccet. a Tum quia licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium, non debeat intrare Religionem, si tamen intrauerit, & professus fuerit, ualeant ingressus, & professio, secundum nota. b & ratio, quare is peccet profitendo est, quòd erat debitor prædictæ subuentionis, & ita licet iuste possit exire ad subueniendum tantæ necessitati, tenetur tamen cessante illa reuerti ad suum Monasterium, secundum mentem omnium. Et animaduertat, quòd, si absque licentia Superioris exibit, inquietabitur, vt suspicor, à sui Ordinis Fratribus.

2 Ad posteriorem quæstionem, respondeo, quod ad hoc, ut professus teneatur exire ad subueniendum parenti pauperi non potenti se alio modo sustentare, oporteret, quod tempore ingressus habuisset potentiam subueniendi, & uiri prudentis arbitrio utroque tempore potuisset, & posset subuenire, per multa, quę in hoc adduci possent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. cum illorum, de sent. excomm. b in rub. & capit. 2. de obli. ad ratioci.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod omittunt alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum sine dispensatione religionem ingredi valeant, numer. 5. & obligat ad seruandum contractum, quod cum Collegio inierunt, maximè cum per illud obligari videantur ad martyrium quod ingressu Religionis melius est, numero 11.*

2 *Votum, & iuramentum licet sit actus Religionis obligantis ad sui obseruationem, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc respectu principalis obiecti, quod est ipse Deus, cui fit, iuramentum tamen firmius obligat, Deo inquam, & homini, vnde & difficilius à Papa remittitur numer. 10. & 11. & dissoluitur. numer. 11. & 12.*

2 *Vota omnia in votum Religionis etiam propria auctoritate commutabilia sunt, quia professio transfert omnia profitentis in Dei obsequium, secus de obligatione iurata, qua quis alteri tenetur. num. 11.*

3 *Iuramentum contra Dei consilium, & maioris boni impeditiuum, est illicitum & hoc quando directè contra illud fieret, at si fiat de re bona, licet indirectè sequatur impedimentum aliquod maioris boni, non inde sequitur, vt sit illicitum. numor. 13.*

4 *Lex priuata Spiritussancti inspirantis ad ingressum religionis legi publicæ est præferenda, & hoc si constet, vel iustè præsumatur inspirationem talem esse à Spiritusancto, & non aliàs. num. 13.*

5 *Religionis ingressum impedit seruitus, item & iuramen-* F *tum de ducendo aliquam in vxorem. num. 6. obligatio item, qua tenetur quis alteri de gestis reddere rationē, nu. 7. item & debitum quod potest solui num. 8. & 9.*

Religionem non ingredi vouere illicitum quidem est, nisi fiat ad tempus pro obseruatione obligationis iustè ingressum impedientis. 14

CONSILIVM IIII.

ROMÆ in Collegio Anglorum est statutum, & Constitutio Papalis, vt quicūque illud ingredi voluerit, teneatur iurare se post tot annos pro defensione fidei Catholicæ in Angliam profecturum, illamque ibi pu-
G blicè, & priuatim prædicaturum.

Queritur, an qui huiusmodi iuramentum emiserit, antequam illud adimpleat, possit Religionem intrare.

Secūdo, an aliquo modo possit fieri licitum votum de non intranda Religione.

1 Ad priorem quæstionem respondeo, pro parte illius affirmante facere primo cap. [scriptura.] a in illis verbis; [Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare.] Cuius summa communis est, [Omne votum est mutabile in votum religionis etiam authoritate propria,] vt ait Panorm. ibi communiter receptus. At S. Thomas in 2. 2. q. 89. artic. 8. ait, votum esse maius vinculum, quam iuramen-
H tum, ergo à fortiori omne iuramentum est mutabile in votum Religionis etiam authoritate propria.

2 Secundo, quòd sicut omne votum licitum obligat ad sui obseruantiam, secundum eundem S. Thomam communiter receptum, b & est actus latrię, siue religionis, secundum eundem, c ita etiam omne iuramentum licitum obligat ad sui obseruantiam, & est actus eiusdem virtutis latriæ, & religionis, secundum eundem S. Thomam communiter receptum, d ergo eadem ratione, qua vota omnia licita sunt commutabilia in votum Religionis authoritate propria, eadem etiam omnia iuramenta licita erunt mutabilia propria authoritate in votum Religionis.

3 Tertio, quod ratio quare in uotum religionis om-
I nia alia uota sunt transmutabilia, est, quia uotum religionis executum excedit aliud uotum, quia per illud transferuntur omnia, quæ habet in obsequium Dei, iuxta capit. fin. e At iuramentum in hac quæstione propositum est temporale, & non perpetuum, ut est omnis religio approbata, ergo potest transmutari in uotum religionis approbatæ.

3 Quarto, quòd iuramentum contra consilia Domini, & maioris boni impeditiuum, est illicitum, & non obligat, ut tradit S. Thom. ab omnibus recept. f At iuramentum præfatum si extenderetur ad impediendum religionis ingressum, esset contra consilium Domini, & impeditiuum maioris boni, ergo non potest esse ualidum, neque obligare, sicut neque alia uo-
K ta de non ingrediendo religionem possunt ualere, ut idem S. Thom. communiter recep. affirmat. g

4 Quinto facit cap. [duæ sunt, h quatenus habet legē primam Spiritussancti, qua quis mouetur ad intrandam

ALLEGATIONES.

a de uoto. b in 2. 2. quæstio. 88. artic. 3. c ibid. artic. 5. d in ead. 2. 2. quæstio. 89. artic. 4. & 7. e de statu monach. f in dict. quæst. 89. artic. 7. in corpore q. g in prædi. q. 88. artic. 3. & 8. h 19. quæst. 1.

trandam religionem, esse præferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad seruiendū alicui dignitati, vel beneficio ecclesiastico præhabito, cui obligatur seruire. Ergo etiam, qui iurat seruire animab. Angliæ, poterit intrare religionem, non præstito illo. Ad idem facit c. [licet,] a quòd habet eum, qui est professus aliquā regulam religionis approbatæ, posse transire ad aliam arctiorem, & duriorem. At arctior, & durior est perpetua religio approbata, quam uisitatio animarum Angliæ temporalis, ergo hoc potest transferri in illam.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quòd qui fecit prædictum iuramentum non possit intrare religionem sine dispensatione, antequam illud compleat, facit primo, quod seruus non potest licitè intrare religionem sine consensu Domini, b eo quod non potest disponere de se, quatenus est res aliena, sine dñi consensu. At qui iurauit prædictum iuramentum, uī se exuisse, & à se alienasse pt̄atem disponendi de se ad intrandum religionem, antequam impleat iuramētū, ergo non potest intrare illam, donec impleat illud.

6 Secundo facit, quod qui iurauit ducere aliquam in uxorem, non potest iustè intrare religionem, antequam ducat illā, c Ergo qui iurauit antea ire in Angliam causa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iustè religionem intrare antequam illam adeat, cum posteaquam illam fuerit ingressus, non possit eam adire. d

7 Tertio, quod procuratores, actores executores, seu curatores pupillorum, non possunt fieri Clerici, nec consequenter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & administrationibus suis, ut habet cap. 1. e Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de suis administrationibus, ut communis opinio ibi concludit, & non alia ratione, quam quod qui obligatus est ad aliquid faciēdum, prius debet illud facere, quam ingrediatur religionem. Ergo, qui iurauit adire Angliam causa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

8 Quarto, quòd multis, & irrefragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de reg. f & affirmauimus, quòd debitor non debet intrare religionem, donec soluat debitum, si soluere potest. At qui præfato modo iurauit adire Angliam, debitor est animarum fidelium Angliæ ad adiuuandum eas, & potest prius adire illam, ergo prius debet soluere illud debitum, quam ingrediatur religionem.

9 Quinto, quòd S. Tho. g quem ibi commendat Caietan. determinat debita certa soluenda esse ante ingressum Religionis.

Sexto, quòd debitor lege naturali, & diuina tenetur soluere debitum, iuxta septimum præceptum Decalogi, h relati in Gloss. i quo non solum vetatur acceptio iniusta alieni, sed etiam retentio, k à qua obligatione nō uidetur absoluere ingressus religionis plusquam à iuramento ducendi uxorē, à quo non absolui talem per ingressum religionis probat pdictum cap. [commissum.] At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, est debitum certum, & debitum iure naturę diuino, & humano contractum, ergo debet prius illud soluere, quam accipiat statum, per quem amittat potentiam soluendi.

10 Septimo, quòd licet uotum inducat ualentiorem obligationem, quam iuramentum, eo respectu, quòd obiectum principale illius est ipsemet Deus alia tamen ratione iuramentum, quòd sit homini, est fortius, & firmius. Tum quia nō solum, sicut uotum, obligat per illud diuinum Psal. relatum in cap. 1. l [Redde vota tua,] sicut iuramentum obligat per illud diuinum, [Redde iuramenta tua Deo,] & per illud præceptum. [Non assumes nomen Dei in vanum.] m sed propter hoc, quòd iuramentum obligat non solū Deo, sed etiam proximo, adeo quòd licet Pontifices passim absoluant iusta de causa à voto, à iuramento, tamen quo iurans obligatur proximo, regulariter non absoluunt, nisi de consensu partis.

11 Tum, quia licet votum metu emissum sit ipso iure nullum, per cap. 1. n iuramentū tamen metu contractum est validum, iux. cap. [verum.] o vbi Glossa solemnis. Et hanc conclusionem, scilicet q iuramentum promissorium inducat fortiorē, & firmiorē obligationem, quàm votum, latissimè probauit Frater Michael à Medina Franciscanus eruditissimus, p per multa in quibus sunt, q omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramētum, & aliam ampliorē, quia votum solum obligat Deo, iuramētum autem ēt homini, & q obligationem soli Deo, quęsitam, facilius soluit Pontifex quàm quæsitam homini, immo, vt ille ait, non potest soluere illam quo ad temporalia authoritate Pontificia, vel saltem non solet absoluere, ut palam est, & quòd ipsemet Christus multo plus commēdauit solutionem debiti proximo, quam debiti sibi, & cæteris, quæ ibi uideri possunt, & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, & contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in dict. cap. 1. q Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur esse verior.

12 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo, omne votum regulariter esse transmutabile in votum religionis, negando autem consequentiam, q ex hoc inferatur idem esse de iuramento, quo quis obligatur proximo, ea ratione, quod quamuis uotum aliquo respectu sit maius, & excelsius, quàm iuramentum, hoc tamen est firmius, & indissolubilius per adducta in tribus ultimis argumentis, pro hac parte formatis.

Ad secundum oppositum respondetur concedendo, uotum, & iuramentum ambo esse actus latriæ, & obligare, sed negando, quòd tam firmum, & indissolubile sit uinculum uoti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium respondetur; primo negando, quòd uotum religionis excedat omne aliud bonum, quia martyrium est eo maius, ut tradit Sanctus Thomas, r & iuramentum præfatum uidetur satis obligare ad martyrium, si res pensetur.

13 Secundo respondetur, quòd licet religio esset omnium actuum maximus, & optimus, tamen nō sequitur ex hoc, quòd obligatio ad illum nata sit omni alia indissolubilior, ut est exemplum in dict. cap. [commissum.] de obligatione iuramenti ad ducēdam uxorem, quæ iuste non potest solui per ingressum Religionis, antequam uxor ducatur, est exemplum etiam in quocunque debitore ex contractu præsertim iurato, per adducta

ALLEGATIONES.

a de reg. b cap. si seruus 54. dist. c cap. commissum, de sponsal. d arg. cap. quorundam, & cap. religiosus, de elect. lib. 6. e de obligatis ad ratiocinia. f super cap cui portio, nu. 8. g 2.2. q. fi. art. 6. h Exo. 20. i cap. quod in omnibus, 32. quæst. 7. k cap. sæpe, de restit. spol. l de uoto. m Exo. 20. n de ijs quæ ui. o de iureiuran. cap. ad audientiā, & cap. Abbas, de ijs quæ ui. p in lib. 5. de sacrorum hominū cōtinētia, cap. 23. q de probat r 2.2. q. 24. art. 3.

adducta pro hac parte in tertio argumento.

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non ualere quidem, si directè ad id fieret, negando tamen de illo, quod directè fieret ad aliquod bonum, ex quo indirectè impediretur maius bonum, quale est omnis contractus, per quem quis obligatur ad soluẽdum proximo aliquod magnum debitum et sine iuramẽto, uel renuit reddere rationem de administratione, quę impediunt clericatum, & monachatum ante illius solutionem, ut prædictum est.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritussancti præferendam esse legi publicæ, si constat, uel iuste præsumitur esse legem Spiritussancti, sed negando, quòd omnis inspiratio intrandi Religionem, uel transeundi ad aliam strictiorem, fit à Spiritusancto, quoniam quandoque est à spiritu maligno, ut satis probatur in prædicto capitulo, [licet,] & etiam quandoinest aliquod legitimum impedimentum, qualis est seruitus personalis, & inhabilitas personæ per defectum sanitatis mentis, uel corporis, uel alius libertatis requisitæ ad id, quod Spiritus inspirat, ut nostra ætate inspirauit cuidam Reginæ, & multis nobilibus fęminis consecrationem sacramenti Eucharistię, contra cap. [noua.] a

14 AD ALTERAM QVÆSTIONEM respondetur, quòd ex prædictis resultat sua solutio, scilicet, quod quamuis non liceat uouere non intrare, uel promittere simpliciter, quòd non ingredietur religionem approbatam, potest tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec impleat ex parte sua illum contractum, & consequenter iurare, quod non intrabit eam, donec id faciat, quia non licet ei usque ad illud tempus eam intrare, & sic potest iurare, quòd non intrabit eam usque ad illud tempus, quia id non est contra consilium Domini iurare. Salua, & cæt.

ALLEGATIO.

a de pœnitent. & remissione.

SVMMARIVM.

1 *Coegisse mulierem monasterium ingredi non dicitur quis, si illa non sit ingreßa, vnde nec ipse, nec ei id consulens ligantur excõmunicatione Sacri Concilij cap. 18. sessio. 25. de regularibus.*

2 *Consulentes, auxiliantes, & similes cum excommunicantur, in dubio accessoriè censentur excommunicari, vnde non sequuto effectu, non ligantur.*

3 *Consulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione Bullę Cœnæ latæ à Gregorio Decimotertio, licet ligentur per excommunicationem Iulij Secundi.*

CONSILIVM V.

CVM Sacrum Concilium Tridentinum a anathematizet cogẽtes mulierem ad ingrediendum Monasterium, atque præstantes consilium, auxilium, & cæt. Dubitatur, an cogens, & consilians sit excommunicatus, effectu non subsecuto.

1 Respondeo primo, quòd quæstio, quo ad cogentem, nullum uidetur habere dubium, quia nemo potest dici cogens ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi, quòd non potest constare sine ingressu, ut palam est, & ita certum est, conantem cogere ingredi non excommunicari, eo quòd coegerit ingredi. Secundo, quod neque etiam consulens uidetur excommunicari, nisi subsecuto effectu, & ingressu.

2 Tum quia consulens, fauens, & auxilians uidentur accessoriè in dict. capitul. canone excommunicari. Tum per regulam, [In pœnis benignior interpretatio est facienda,] b & cum ille canon 18. non exprimat expresè, nec tacitè, an accessoriè, an æquè principaliter excommunicet consulentem, interpretandum est, quod excommunicet accessoriè, quia illud est mitius, per resolut. positam in nostro Manual. c per quam accessoriè, excommunicatus non incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caieta. d dixit, quòd per constitutio. Pij Secundi, qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum consulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit uisus excommunicare consulentes, & auxiliantes, nisi appellatione subsecuta. Tum etiã dicitur in Manua. e quòd per Bullam Cœnæ, qua S. D. N. excommunicauit appellantes huiusmodi, & consulentes, ij non uidentur excommunicati, nisi secuta appellatione, quamuis nec nos ibi, nec alius aliquis alibi reddiderit rationem fundamentalem, quam nos supra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictam excommunicationem Pij Secundi ad eos, qui decreuerint esse appellandum, uel consuluerint licite posse appellari à Papa ad Concilium, uel consuluerint appellare, etiam non secuta appellatione, & ita clarè significauit non comprehendi eos, nisi eam extensionem ipse fecisset. Tum quia S.D.N. iuris callentissimus, excommunicans appellantes, & consulentes, ut excommunicauit Pius Secundus, non addidit se excommunicare decernentes, & consulentes licere appellare, & cæt. ut Iulius, significans, se pro sua benignitate uelle ab excommunicatione Bullæ Cœnæ eximere consulentes, & auxiliantes, non secuta appellatione, licet includantur in Extrauagante Iulij Secundi, sed non quo ad hoc, ut censeantur excommunicati Bulla Cœnæ. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. 18. sessio. 25. de regul. b de regulis iuris, lib. 6. cum suis concordantijs. c cap. 27. numero 51. d in sum. uerbo, excommun. cap. 25. e cap. 27. num. 58.

SVMMARIVM.

Cogens puellam ingredi Monasterium, etiam vt ibi in habitu sæculari vsque ad ętatem nubendi educetur, comprehenditur sub Decreto Sacri Concilii, sessio. 25. de regul. cap. 18. & num. 3. 1

Ingreßus Monasterii dictio, etsi de aßumptione habitus probationis, ac de profeßionis emißione soleat intelligi, attamen quando lex disiunctiue loquitur de aßumptione habitus, vel de ingreßu, tunc latius patet. 1

Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum. 2

CONSILIVM VI.

AN cogens aliquam puellam minorem duodecim annorum ingredi Monasterium, non causa accipiendi habitum, nec faciendi professionem, sed ut maneret ibi honestè usque ad ętatem nubendi, incidat in excom-

excommunicationem a Concilij Tridentini.

1 Respondeo, quòd pro parte negatiua facit primo, quòd in hac materia iuxt. Auth. [ingressi,] & ei anno tata, b appellatione ingressus uenit tantum ingressus ad suscipiendum habitum, quem appellant primum ingressum, & ad faciẽdam professionem, quem appellant secundum ingressum, ad quorum nullum prædicta puella est coacta in casu proposito. Secundo, quòd si de quolibet ingressu esset intelligendum illud cap. Consilij sequeretur quòd etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Missam, vel ad visendam quampiam cognatam, quod non est dicendum, quia absurdum. c

Pro parte affirmatiua urget primo, quòd uerba propriè sunt intelligenda, nisi de contraria mente loquẽtis appareat, d & verba illa disiunctim posita, [ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum,] &c. propriè intellecta comprehendunt cogentem tantum ad ingrediendum, cum in alternatiuis sufficiat unam partem earum esse ueram. e

2 Secundo, quòd bis repetit illa tria uerba, [ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum, vel ad professionem faciendam.] & repetitio dictionis in eadem dispositione facta significat id esse cum mysterio factum, iux. glossam memorabilem. f

3 Tertio, quòd Concilium non abs re potuit considerare, quòd qui cogit intrare aliquã in aliquod Monasterium, ut ibi educetur, indirectè uidetur cogere, ut cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat professionem precibus, aut blanditijs monialium, aut minis eiusdem, qui coegit intrare, aut uerecũdia, & timore maledicorum, & ideo, uoluerit hanc uiam indirectam cogendi præcludere, & legislatorum est, non solum uias directas, sed etiam indirectas prohibere, iux. cap. [cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi.] de regul. iur. lib. 6.

Per quæ uidetur hæc pars literæ, & menti illius ea. & vsui intromittendi puellas ad educandum eas in Monasterio, germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 18. de reg. sess. 25. b cap. de sacrosf. eccl. c l. nam quod absurdum, ff. de bonis lib. d l. non aliter, ff. de lega. 3. e in cap. alternatiuis, de regu. iur. l. 6. f in clem. 1. de iure patron. verbo diœcesanis.

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiam legis difficilis, qualis est, ca. 18. session. 25. de regular. excusatur à peccato mortali, & successiuè ab excõmunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

RELIGIOSVS quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit, ut Monasterium ingrederetur, donec ad nubẽdi ætatem perueniret, quòd totum effectum est, etiam ipsa, & matre nolentibus. Quæritur, an sit excommunicatus uigore Concilij Tridentini, a ubi ait, [Anathemati subijcit prædicta Synodus, & cæter.] Deinde quæritur, an si incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

1 Respondeo, quòd D. Consulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & si celebrauerit, irregularis, quamuis nos credimus eũ nõ esse iudicãdum

A irregularem in foro conscientiæ, quia, qui peccat ob legem difficilem intellectu malè intellectam, non peccat mortiferè secundum Innocentium, b de simon. probatum, & reprobatum à Felyn. c Et nemo cadit in excommunicationem legis, uel Canonis generaliter latam per actum, qui uerè non est peccatum mortale, d quod in multis locis nos asseruimus, & nuper in Man. e & negari non potest prædictum c. 18. quo ad hoc esse difficile intellectu. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Session. 25. cap. 18. b in cap. per tuas. num. 2. col. 2. c in cap. 2. de re iud. col. 7. d cap. nemo, & cap. nullus, 21. quæstion. 3 e cap. 27. num. 157. & 241.

B *SVMMARIVM.*

Congregatio Hospitalariorum Ioannis de Deo an ex Bulla Pij V. sit censenda approbata, vt Religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua est iudicandum, numer. 3. 1

Regulares non sunt omnes, quibus Papa concessit, vt viuant sub regula seu secundum Regulam S. Augustini. & num. 1. 2

Institutio nouæ religionis præcipuè mendicantium, & maximè illorum quorum professores, vt plurimum lautius in sanitate, & ægritudine gubernantur, & tractantur, quam sibi pares sæculares in suis domibus priuatis degentes, non facile est admittenda. 3

C CONSILIVM VIII.

VISA Bulla fœl. recor. Pij V. concessa fratribus, qui dicuntur confratres Hospitalis Ioannis Dei, videtur primo esse quæstionis magnæ, an ipsi confratres Hospitalis prædicti, & aliorum similium debeant esse fratres professi.

1 Quoniam pro parte affirmante facit, ꝙ debent uiuere sub regula S. Augustini. Pars uero negãs uerior. Tum quia præfatus Pius non videtur velle constituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula S. Augustini appellat Prælatos suos præpositos, & presbyteros, qualiter nõ appellat Pius, D neque illi hñt eos. Tum quia nullibi iubet, ut faciant professionem solemnem. Tum quia non uidẽtur ipsi esse inhabiles ad contrahendum matrimonium, cum sola professio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud cõtrahendum. Tum quia expresse habet, ꝙ de consensu confratrum hospitalis, in quo uiuũt, possint dimittere habitum, & assumere aliud. Tum quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium, & professum, sed solum inter deferentem scapularium, & non deferentem illud. Et primo die quo illud accipiũt possunt petere eleemosynas, & seruire hospitali perinde post duos, & tres menses, & post annum. Tum quia nouitius regularis si sit cleri- E cus, quales non oportet ipsos esse secundum S. Th. a ad secũdum, si simpliciter profitetur regulam S. Aug. diceretur Canonicus regularis. At nemo, ut puto dixerit, ꝙ intẽtio pfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorũ magna est in Eccl'ia Dei auctoritas.

2 Tum quòd potest quis viuere secũdum regulam S. August. licet non sit professus illam, canonici. n. nouitij viuunt secundum regulam San. Augustini, & tamen nõ sunt professi illam. Nec præfati confratres tenentur

ALLEGATIO.

a 22. quæstio. 89. artic. 8.

eis potest disponere, licet morientium extra Vrbem sint iure communi reseruati Cameræ Apostolicæ per Bullam de spolijs. num. 2.

CONSILIVM VIII.

1 AD quæstionem respondetur primo quod iure communi fructus beneficij collecti, vel à solo separati nondum exacti pertinēt ad bñficiarium, uel ad iustos hęredes eius, & non ad dispositionem ordinarij, qui nihil potest disponere de illis ultra id, quod ei iure reseruatur. Dixi, [iustos hæredes,] quales non essent legitimi, ut statuit Pius V. in extrauagante [quæ ordini,] relata à nobis in comment. de spolijs: a neque alij homines profani diuites quo ad forum conscientię, vt diximus ubi supra, super bulla Iulij III. b

2 Et ita nihil potest de illis disponere ordinarius, neque Papa disponit, quia licet spolia pertineant ad eum iure communi, per bullam tamen prædicti Iulij III. spolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

ALLEGATIONES.

a §. 19. num. 1. b §. 5. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus capitul. 16. session. 25. de regularibus, Concilij Tridentini.*

1 *Religionem ingresso, & ante professionem exeunti, vel morienti donata restituuntur ex decreto Conc. Trid.*

1 *Monasterij non fiunt bona morientis ante professionem.*

CONSILIVM IX.

AN DECRETVM Concilij Tridentini, a dum disponit, quod monialibus abeuntibus ante professionem omnia restituantur, procedat etiam in morientibus ante emissam professionem, an verò, quę data sunt, remaneant Monasterio.

1 Respondeo affirmatiue, quòd illud decretum perinde habet locum in Monachis morientibus ante professionem, ac in abeūtibus ante illam. Tum quia etiam morientes dicuntur abeuntes, iuxta illud Terentij in Phormione, [ea mortem obijt, & de medio abijt.] Tum quia eadem ratio est de abeunte per mortem, & de abeunte per exitum, ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante professionem, est, quod ante illam non erant facta Monasterij, secundum omnes, & constat secundum plerosq; oēs, quod ea quæ morientis erant ante professionem, non fiunt Monasterij, vt latius tradimus nos post alios in commentar. 2. de reg. b ubi scribuntur alia necessaria quo ad confirmandum hoc responsum, quæ quia ibi uideri possunt, frustra hic insererentur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Session. 25. capitul 16. de regul. b super capit. non dicatis, 12. quæstion. 2. nume. 49 & sequ.

De Sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturæ Ecclesiasticæ locus potest ab eo, cui competit libera facultas ad sepulturam in sua Ecclesia admittendi, concedi alicui, ad effectum, vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. Quod si velit ita concedere, vt alij non possint ibi sepeliri, requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione rei Ecclesiæ, loci autem dominium, cum sit sacer, nullo modo potest in alterum transferri, idem et dicitur de constructione sepulchrorū. nu. 3.*

2 *Exempti regulares, eorumve loca non comprehenduntur constitutione Episcopi, et facta in Cōcilio Prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an constitutio Concilij Prouincialis, ne sepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve sepulchra fiant in vlla quauis Ecclesia sine Episcopi consensu, valeat, nec sit hoc Decretum contra Regulares Mendicantes exemptos, & alios qui habent priuilegia sepeliendi in Ecclesijs suis.

1 Ad has quæstiones videtur dicendum in primis, quod locus sepulturæ dari potest tribus modis. Primo, vt is cui datur, fiat dominus eius. Secundo, vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos, & impediendi, ne alij sepeliant in eo. Tertio, vt possit sepelire aliquem in eo, vt satis videtur colligi ex textu in cap. [abolendæ,] a & notatis per Innocentium, Panormitanum, & alios ibi, & ex clem. [dudum.] b cum ei annotatis per Cardin. & alios. c Secundo, dicendum, quod primo modo nulli potest dari locus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi, quia rei sacræ dominium nullus potest habere, & quod secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi, neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma in alienandis rebus Ecclesiæ seruanda, quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, non transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi, quod fieri nequit, nisi seruatis canonibus de non alienandis rebus Ecclesiæ, de quibus cap. [fine exceptione.] d Tertio vero modo potest dari à quolibet habente liberam sepulturam, vel ius admittendi ad sepulturam in sua Ecclesia, per prædictam Clementinam, & ei adnotata, sine auctoritate speciali Episcopi per auctoritatem quam habet à iure communi, vel priuilegio aliquo legitimo.

2 Tertio dicendum, quod prædicta constitutio nihil præiudicat exemptis, cum Prouincialis non sit superior eis, & extra suum territorium sua lex non ligat. e

3 Quarto, quod idem videtur dicendum de concessione facultatis faciendi, vel construendi sepulchrum, quod dictum est de seruando modo dandi alicui locum sepulturæ, cum de similibus idem debeat esse iudicium. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de sepultur. b §. huiusmodi. c de sepultur. d l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verborum obligation. & §. supra. Institutio de rerum diuisio. e 12. quæstio 2. & cap. nulli, de rebus eccles. non alienand. f cap. 2. de constitut. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudicum.

SVMMARIVM.

Sepulturam filio impuberi, nec viuo, nec mortuo eligere potest, nisi consuetudo aliter se habeat, & num. 4. licet ipse teneatur ad funeris expensas, possitque pro eo institutiones, & substitutiones facere. num. 2. 1

Sepulturæ electio est quid spirituale, ad quã in filium non se extendit patria potestas, estque actus vltimæ voluntatis, vnde vsque ad mortem potest mutari. num. 5. 3

CONSILIVM II. A

QVæſitum eſt, an valeat electio ſepulturæ facta à patre ſibi, & familiæ ſuæ, omnibus viuentibus, in Eccleſia fratrum Prædicatorum, omiſſa Eccleſia, in qua alias de iure erat ſepeliendus, ita vt eius filius impubes, qui poſtea mortuus eſt, ſit ſepeliendus in ea.

1 Reſpondetur, quod non, ſi conſuetudo terræ non habet, vt pater poſſit eligere ſepulturam filio impuberi, per capitulum [licet.] de ſepult. lib. 6. vbi eſt caſus de hoc expreſſus.

Contra quam tamen reſponſionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vicentinij Lapi, Goffredi, & Hoſtienſis, quos ait Dominicus, a contrarium tenuiſſe, ſcilicet, quod pater poteſt impuberi filio eligere ſepulturam, etiam ſi conſuetudo id non haberet. B

2 Secundo argumenta, quibus illi Domini mouebantur, ſcilicet, quod pater poteſt facere filio impuberi teſtamentum, b & ſubſtituere illi etiam in bonis maternis, c & tenetur facere impenſas eius funerales. d Tertio, quod eadem vel maiore ratione videtur poſſe illi eligere ſepulturam, quam facere prædicta tria, cum videatur minus præiudicialis. Quarto, quòd prædictum capitulum [licet] ſolum videtur loqui de patre eligente ſepulturam filio impuberi mortuo, & in caſu propoſito videtur agi de patre eligente ſepulturam filio impuberi viuo. C

Sed ad horum primum reſpondetur, quod prædictorum Doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto cap. [licet.] quod ipſi nō viderunt, quia fuit compoſitum à Bonifacio VIII. ante quem ipſi ſcripſerunt, vt uidere eſt in nomenclatura ſcriptorum eccleſiaſticorum.

3 Ad ſecundum autem reſpondetur, quod, licet laborauerint Doctores in reddenda ratione, cur pater poſſit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere ſepulturam, niſi cōſuetudo terræ id habeat, uſque ad Ioannem Imolenſem, poſt eum tamen facile reddiderunt eam Dominicus, & Francus, ſcilicet, quod prædicta tria, quæ poteſt facere pater filio impuberi, ſunt temporalia, eligere autem ſepulturam eſt quiddam ſpirituale, & conſtat patriam poteſtatem non extendi ad ſpiritualia filij, ſicut ad temporalia eiuſdem, per cap. [ſi annum.] e Per quod ſoluitur etiam tertiū, quod fundatur in rationis idētitate, cum per hoc appareat eſſe longe diuerſum. D

4 Ad quartum autem reſpondetur negādo, quod prædictum cap. [licet.] debeat reſtringi ad patrem eligentem ſepulturam filio impuberi mortuo, & nō extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi uiuo. Tum quia generaliter loquitur de patre eligente ſepulturam filio impuberi, non ſe reſtringendo ad mortuum neque uiuum, & ita eſt intelligendū generaliter de uiuo, & mortuo. f Tum quia nō poteſt dari ratio, cur pater poteſt eligere plus uiuo, quam mortuo, immo in utroque caſu, ut plurimum eligitur ſepultura morituro, antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio ſepulturę uiuo, quam mortuo, argu. cap. 1. g quatenus grauiſſime prohibet, ne quis uiuus inducatur ad eligendum ſepulturam ſub uoto, uel iuramento, uel promiſſione de non mutando illam electionem. E

5 Tum quod electio ſepulturæ eſt actus pertinēs ad ultimam uoluntatem, ut aiunt Doctores, præſertim Dominicus, & Francus, h & poteſt uſque ad finem uitæ reuocari, ſicut ultima uoluntas, iuxta ca. [ultima uoluntas,] i & ita qui eligit ſepulturam uiuo, eligit in effectu mortuo, cum non ſit ante mortem ſepeliendus, cumque poſſit illa electio ante mortem reuocari, quandoquidem teſtamenta, & ultimæ uoluntates morte confirmantur. K

ALLEGATIONES.

a in dict. cap. lic. b cap ſi pat. de teſt. lib. 6. c leg. 1. ff. de vulg. d l. filius, ff. de in rem verſ. e de iudic. lib. 6. f arg. l. de precio, ff. de publi. in rem act. cap. ſolit. de maio. & obed. g de ſepult. libr. 6. h in dict. cap cæt. i 23. quæſt. 2. k cap. cum Marth. §. cæterum, de celeb. Miſſ.

SVMMARIVM.

Sepeliri debet in loco ſacro extractus de ventre matris, ſi ſit, licet non ſolemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius ſolemniter baptizatus, cum æque, & tantum ſacramentum recipiat vnus ac alter. 1

Sacramentalia vt Catechiſmus, & Exorciſmus non conferunt gratiam ex opere operato. 2

CONSILIVM III.

AN infans baptizatus recte intra, uel extra eccleſiam ſine ſolemnitate ſolita, moriens antequam illa ſuppleatur, poſſit iuſtè in Eccleſia, uel cœmiterio ſepeliri cum cruce, & alijs ſolitis adhiberi ſepulturæ infantis ſolemniter baptizati?

1 Reſpondeo, ꝙ ſic. Tum quia id colligitur ex Hoſtien. in ſumma, a quatenus habet, puerum ex uentre matris mortuæ extractum ſepeliendum eſſe in loco ſacro, ſi extractus fuerit baptizatus, & certum eſt eū intellexiſſe de baptizato in neceſſitate ſine ſolita ſolēnitate, nec eſt qui cōtradicat ei. Tū ob illam firmiſſimam rationem, quod ſtandum eſt regulę, niſi probetur contrarium. b At regula eſt, quod omnis Chriſtianus debet in loco ſacro ſepeliri, c & cōſtat præfatū puerum eſſe Chriſtianū, & charactere Chriſtian. inſignitū per ca. [queādmodū.] d & nullo iure ſpeciali prohibetur, quod nō poſſit, & debeat ſepeliri cū ſolemnitate crucis, & luminarijs, inſtar aliorū infantiū baptizatorū ſolēniter, & probatur ea rōne inſolubili, quod is tam Chriſtianus eſt, quā ille, & quod tantā gratiam ſacramentalem habet, ſicut ille.

2 Nam ſacramentalia non conferunt gratiā ex opere operato, quia id ſola ſacramenta efficiunt, ſecūdum oēs, e & puer ſine ſolemnitate baptizatus tātum ſacramentum percipit, quantum ſolemniter baptizatus, quia exorciſmus, & alia quæ fiunt in baptiſmo ſolēni, nō ſunt ſacramenta, ſed ſolū ſacramentalia, quæ Eccleſia fieri præcipit, ſecundum S. Tho. & alios, f eſt etiam tanto Chriſtianiſmi charactere inſignitus hic, ac ille, ergo nō eſt cur nō debeat ſepeliri, ut Chriſtianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de conſecr. eccleſ. §. & an ſit. b l. 1. de regul. iur. gloſſ. in l. omnis definitio, eod. tit. & in rub. eod. tit. lib 6. c argu. cap. eccleſiam, de conſecr diſtin. 1. & toto tit. de ſepult. in decr. 6. & clem. d 37. quæſt. 7. e in 4. diſt. 1. f in 4. diſt. 2.

SVMMARIVM.

Excommunicatus ob debitum ſi moritur contritus, coram Deo eſt abſolutus, ſecus coram Eccleſia, quia ante abſolutionem non eſt ſepeliendus in ſacro, abſolutus 1

solutus autem etiam à parocho, & sepultus, non est exhumandus, sed hæredes cogendi, vt satisfaciant, numer. 1.

2 *Absolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochus, prodest etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IIII.

AN excommunicatus propter debitum descendens ex delicto, vel cõtractu, mortuus ante solutionem, debeat sepeliri in sacro, vel sepultus debeat exhumari, cum ante mortem ostenderit signa contritionis.

1 Respondeo, quòd etiam si huiusmodi excommunicatus ante mortem ostẽdisset signa contritionis, & non fuisset absolutus à parocho non erat sepeliendus in loco sacro, donec obtineret absolutio ab eo, à quo sanus debebat absolui, absoluendus enim erat ab eo, qui eum sanum posset absoluere, vt est casus in cap. à nobis 2. de sent. excommu. per quem textum à contrario sensu, & in cap. final. a in sensu directo probatur, quòd, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potuit in sacro sepeliri, & alijs suffragijs Ecclesiæ iuuari, vnde in casu præsenti possunt hæredes mortui cogi ad satisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

2 Scio tamen posse aliquibus moueri scrupulum super probatione huiusmodi absolutionis, quod illa solum forum conscientiæ spectare videatur, cum dictũ cap. final. loquatur de absolutione in forma Ecclesię. Item quod per aliquot bullas Apostolicas, & iobelæa datur potestas absoluendi, quæ tamen non prodest, nisi quo ad forum conscientiæ si aliud in eis non exprimitur, ex quo clarè significant, absolutionem per contritionem contingentẽ sufficere quo ad Deũ, absolutionem autem, quæ fit per presbyterum, sufficere etiam quo ad forum exterius, quod & nos diximus in Manua. b Hi tamen scrupuli satis tolluntur ex eo, quòd præfata duo cap. ponunt differentiam inter absolutionem quo ad Deum per solam veram cõtritionem, & eam, quæ fit per sacerdotem post contritionem. Itaque concludo, non esse exhumandum istum mortuum, sed hæredes eius compellendos ad satisfaciendum.

ALLEGATIONES.

a De sepult. b cap 26. numer. 31.

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato est, qui post Concilium Tridentinum sepelit excommunicatum, & interdictum, absolutum, tamen in articulo mortis à simplici sacerdote: Item & excusandus est, qui ante Concilium Tridentinum bona fide idem fecisset, num. 3. quod si non erat adhuc denũciatus, poterat etiam non absolutus sepeliri ex beneficio extrauagantis ad euitanda, num. 2.*

CONSILIVM V.

AN qui sepelierunt mortuum excommunicatum, vel interdictum, absolutum in articulo mortis à simplici sacerdote, peccauerint?

1 Respondeo primo, quod non, secundũ sententiam, quam aliàs tenendam diximus post Concilium Tridentinum. a Præterea quis, vt in ca. fi. b probatur, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potest in sacro sepeliri, & alijs suffragijs Ecclesiæ iuuari.

2 Secundo, quod idem est dicendum secundum antiquiora iura, si mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus, quoniam communicans excommunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denunciato non peccat, per extrauagantem Martini V. relatam à nobis fideliter in nostro Manu. confess. c

3 Tertio, idem esse dicendum, si erat denunciatus absolutus in articulo mortis ab aliquo sacerdote simplici etiam secundum antiquiora iura, si bona fide id fecerunt, quia probabiliter credere potuerunt suffecisse absolutionem simplicis sacerdotis, cum iura ipsa dicant eam sufficere sine limitatione. Fundamentis alterius opinionis satis responsum est ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuisse bene absolutum, quod sufficit ad excusandum à peccato transgressionis legis humanæ male, sed bona fide intellectæ, per dictum singulare Innocentij, d & allegata per Felyn. e

ALLEGATIONES.

a Sess. 14 cap. 7. b de sepult. c cap. 27. num. 34 & seque. d in c. per tuas, & in c. 2. de sim. e in c. 1. de fall. 7. de re iudic.

SVMMARIVM.

Contritus mori in dubio non præsumitur, qui moritur in actu peccati, vnde nec debet Ecclesiasticæ sepultura tradi. num 4. 1

Sepeliri regulariter debet omnis, qui in Quadragesima cõ fessus est, & in Paschate communicauit, nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse. 2

Meretrix olim, quæ fuit, si in Paschate communicauit, reperta in domo olim amasij nocte ab amasio occisa, in dubio debet præsumi mortua non in actu peccati, sed contrita, vnde & sepelienda. 2

Occiduntur cum aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio præsumuntur inuocato nomine Iesu, & sic contriti mortui, vnde & sepeliendi. 3

CONSILIVM VI.

AN priuari debeat sepultura ecclesiastica meretrix, quæ in Paschate confessa est, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confossa, & mortua in domo cuiusdam sui amici, nulloque pacto constare potest, quod mortua fuerit contrita, vel contritionis signa dederit, cum id nocte acciderit, & clauso ostio, certum tamen est illam ab illo amico iugulatam fuisse.

1 Respondetur neruose vrgere pro parte affirmante cap. [fures.] a quatenus probat, furem, qui furando occiditur, & latronem, qui prædando occiditur, non esse sepeliendos in sacro. ex quo Ioannes Andræas, & Ioannes ab Anania, referunt, eum, qui verisimiliter moritur in peccato mortali, non esse sepeliendum in loco sacro, & præfata meretrix videtur mortua meretricando, quia fuit mortua in domo amici sui carnalis delata ad eam ab illo, vt meretricaretur cum illo, & postea fuit ab eodem occisa, & vt aiunt Panormitanus, & Anania, b non præsumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine, & præfata misera fuit in crimine occisa.

2 Pro

ALLEGATIONES.

a de furtis. b in dict. cap. fures.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod omnis, qui confessus est in Quadragesima, & communicauit in Paschate, sepeliendus est in sacro, nisi certis casibus, & nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse, per resolutionem communiter receptã post glossam, a & præsupponitur præfatam meretricem fuisse confessam, & communicatam in Paschate, & non est mortua in præfatis exceptis casibus, nec constat eam mortuam fuisse in peccato mortali. Tum quia non constat de mente, qua illam amicus eius duxit in suam domum, quoniam licet verisimiliter crederetur illam duxisse ad meretricandum, si non occidisset eam, quia tamen occidit, verisimilius credi potest, deduxisse illam ad sumendam vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iustè, vel iniustè sibi fuisse factam. Tum quia verisimile est ipsum occisorem, cum Christianus esset, & ei communicaret Ecclesia, præmonuisse illam, vt se commendaret Deo, & doleret de peccatis suis, quoniam communiter id faciunt occisores vxorum suarum, & aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter earum delicta, & validum est argumentum à communiter accidentibus, si non constat de contrario. b

3 Tum quod verisimile est eam, quæ vt prædictum est, confessa, & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando, siue meretricis officio fungendo, pronunciasse Iesum, vel alia signa contritionis dedisse, dum ferro appeteretur, quæ sufficiunt ad exhibendam præfatam sepulturam, dum non constat de contrario, vt habetur in cap. [à nobis.] c & tradimus nos latius in cap. final. d

4 Secundo facit, quod non obstat præfatum capit. [fures.] cum adiectis ei à Panormitano, & Anania, quia illa loquuntur de illis, qui furando, rapiendo, vel alias mortaliter delinquendo, occiduntur, nos autem agimus de illa, quæ non præsumitur occisa meretricando, seu meretricis officio fungendo, sed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico suo, & forte denegando ei ad se ingressum, ita quod non fuit mortua in crimine, quod patrabat, sed pro aliquo alio, quod iam patrauerat, & cuius forte iam illam pœnituit, & ita non potest dici mortua delinquẽdo delictum, quòd patrabat tempore mortis, de quo loquitur glossa, e & Ioannes, qui eam sequuntur. Per quas duas rationes tumultuarie libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ex parte 2. de sepul. b leg. neque natales. C. de prob. & cap. in præsentia eod. tit. cum eis adno. c 2 de sent. excom. d de pœniten. dist. 37. e super d. cap. ex parte il. 2.

SVMMARIVM.

1 *Occidisse se, etiam si reperiatur clauso ostio suspensus, nemo est in dubio præsumendus, vnde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur, quod seipsum occiderit.*

1 *Præsumptiones præsumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

Qvidam monachus mane confessus, & absolutus à confessario, qui tota die, & vespera stetit lætus, fuit inuentus mane mortuus intra suam cellam, ostio clauso, habens laqueum pendentem ex collo, ipse autem non pendebat, nec omnino iacebat, sed quasi genuflexus extabat. Quæritur an possit, & debeat in loco sacro sepeliri.

1 Perpensis, quæ narrantur in facto, & viso respon- A so cuiusdam viri eruditissimi, iusti, ac religiosissimi super hoc prudenter, & erudite reddito, respondeo eiusdem opinionis esse me, cuius est ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit, & debuit in loco sacro sepeliri, & quòd malè fuit sepultum in loco profano, & consequenter potest, & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit sepultus, & inferri in locum sacrum, propter ea, quæ præfatus vir eruditissimus citat in suo responso partim accepta à viro eruditissimo Couarruuia auditore olim nostro in Academia Salmanticensi feruentissimo, a & alia, quæ de suo addit, quæ confirmari possunt illa firmissima ratione, quod regulariter omnis Christianis debet, si fieri potest, in loco sacro sepeliri, iuxt. textum, & B glossam, b nisi in casibus exceptis. Nec obstat ca. [placuit.] c quatenus habet, seipsum occidentem carere debere sepultura, quia intelligendum est de illo, qui scitur esse occisus à seipso, at prædictus monachus non scitur esse occisus à seipso, nec præsumitur. Tum quia de nemine præsumendum est, quod deliquerit, d præsertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni, & inclinationi humanæ, & maximè de confesso, absoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de cimba in fluuium iubetur sepeliri in loco sacro, etiam si fugiendo cecidisset, quia non præsumitur voluntarie ad se occidendam deiecisse. e Tum quia indicia, quæ in contrarium inducuntur, sunt exilia, & multis modis frangibilia. Ita intrepide pars hæc C tenenda est.

ALLEGATIONES.

a in 2 to. resol. lib. 2. c. 1. num 11. b capit. ex parte 2. de sepulturis. c 23. quæst. 5. d l merito, ff. pro socio. & cap. 2. de reg. iur. e dict. cap. ex part. 2.

SVMMARIVM.

Cadauer transferens an teneatur gabellam pro illo soluere, possit ve illam fraudare, non est ita clarum, posset tamen Pontifex id solo verbo concedere, & sic transferens esset tutus in conscientia. 1

Debens aliquid conuenta mercede minori alias debita, animo fraudandi gabellam, sciente domino rerum si adhibita in id ne detegatur mediocri prudentia, inopinato casu incidat in pœnas, non cogitur de suo soluere. 2

D

CONSILIVM VIII.

Qvoniam cadauer, habita licentia, vt solet, superiorum, Roma Mediolanum sine pompa transferendum est, quæritur, an si sub specie mercium deferatur, & gabellæ, vel in statu Ecclesiæ, vel etiam extra eiusdem statum defraudentur, peccatum sit, & præterea maneat obligatio ad restitutionem, non obstantibus, aut immemorata consuetudine, aut forte alicubi statutis de solutione in transuectione cadauerum.

An is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam transuehendo, sciens certò E fore, vt vector defraudet gabellas, acceptis solum 40. aureis, cum alicubi, si non merces, sed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis satisfieret, licet in scriptis Romæ concessa licentia transferendi ostenderetur, peccet, & restituere teneatur, & quid de curatore, vel exequutore testamentario, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptissimam coemerit, qua ossa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri possit commode, & tuta conscientia, sine solutione gabellarum,

rum, aut portuum, cum non videatur cadauer subijci his solutionibus.

1 Non miror, quòd vir vndequaque doctissimus dignetur super ijs quæstionibus interrogare hominem vulgarem, & à sua eruditione longe alienum, arbitratus fieri, vt quandoque abscondantur sapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contingit, cum, vt in cæteris, ita in ea nihil certi habeam, quod respondeam, præterquam quod didicerim à Iurisconsulto esse inciuile iudicare de lege, nisi tota ea perspecta, & quod non proponuntur videnda statuta terrarum, per quas præfatum corpus est transferendum, & an sint Papalia, an Ordinariorum, & an approbata à Papa, vel simplicia, & an contineant excommunicationem ipso iure latam, & an Superiores, quorum licentia deferendum est, possint ea tollere, & an sustulerint.

Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus super huiusmodi quæstionibus præter extrauagantem primam de sepulturis inter communes, quæ tamen de sola extenteratione, & non de translatione cadaueris loquitur, neq; glossa eruditissimi Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

Tertio, quod cum simus Romæ, & Sanctissim. D. noster, facilè possit consuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel solo verbo, & secreto deroget omnibus statutis, si qua sunt, quæ hanc translationem impedire possint, petendum est ab ea. Quo habito, certum est præfatum cadauer posse transferri licite coram Deo, & consequenter coram ipso quo ad forum interius cessaturum omne peccatum transferentium, consulentium, & iuuantium.

2 Quarto, si prefato remedio petito, ij, quibus est onus transferendi illud, aliquo casu probabiliter ignorato, & non preuiso, inciderint in aliquas poenas, non cogentur de suo soluere illas, tanquam qui prudenter negotia ipsius egerunt, licet casu, qui prudentiam mediocrem excesserit, improuiso non cesserit eis res ex sententia, quę apud prudentes erat probabilis, per multa, quę in hoc adduci possunt. Salua, &cęt.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ, & corpora Sanctorum, quæ tradita sunt perpetuæ sepulturæ, vt etiam sunt reliquiæ inclusæ in altaribus consecratis, non possunt de vno altari seu loco transferri ad aliud, etiam eiusdem ecclesiæ, quod si non sunt traditæ perpetuæ sepulturæ, vt sunt quæ asseruantur in capsulis, & portantur in processionibus, possunt etiam extra ecclesiam ad alia loca transferri, nec subiacent dispositioni. cap. corpora. de consecra. distin. 1.*

CONSILIVM IX.

AN illa verba, a [Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum sine licentia Principis,] comprehendant translationem de vno loco Ecclesię ad alium locū eiusdem Ecclesię.

1 Respondeo primo, multa posse adduci pro vtraque parte questionis, quod nostrę occupationes non patiuntur. Secundo, quod verba prędicta non includunt translationem corporum nondum perpetuę sepulturę traditorum de vno loco Ecclesię ad alium eiusdem ecclesiæ, quoniam non includunt etiam translationem de vna ecclesia ad alteram, per

F glossam tam per praxim, quam per theoricam receptam, b quæ fundat se in leg. [nec dum,] c Ergo a fortiori non includunt translationem de vno loco vnius ecclesiæ ad alium eiusdem, & consequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra sepulturam perpetuam in sacrario, vel alijs locis, vnde accipiuntur, & efferuntur frequenter ad processiones, siue supplicationes publicas, vel priuatas Missas, vel alias deuotiones. Tertio, quòd verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ sunt perpetuę sepulturæ, de vno loco ecclesiæ ad alium eiusdem, quia non videtur negari posse ea non transferri de vno loco ad alium locum, quia non omnia loca eiusdem G ecclesiæ sunt eadem loca, neque æquè honorabilia, imò sunt maximæ contentiones inter summates, & mediocres, imò & infimates, alijs contendentibus sua sepulchra debere esse sita propius altaribus maioribus, vel aliquorum Sanctorum, quā alia aliorum, & alijs contradicentibus eis, cui consequens videtur, reliquias vel partes illas Sanctorū, quæ sunt inclusę legitimè altaribus ad illorum consecrationem, non posse mutari de illis ad alia sine auctoritate legitima, quia videntur mutari de loco, cui iam sunt illæ perpetuæ sepulturæ deputatæ. Salua, &cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. corpora. de consecr. distin. 1. b in dict. cap. corpora.
H c Cod. de relig. & sumpt. funer.

SVMMARIVM.

Consentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, sicut est peccatum cui consentit, sed non statim sequitur, vt debeat eadem poena puniri, numer. 5. nisi consentiat cooperando, vel non corrigendo cum ad id ex officio teneretur, vel auctorizando num. 2. & num. 5. ad 2. 1

Excommunicatio lata in facientem aliquid non ligat consentientem, nec desiderantem solum, nec mandantem, consulentem, approbantemve, numer. 5. nisi aliud exprimat, numer. 3. 3

I *Religiosi non tenentur scire leges extrarias ab eorum instituto.* 3

Cadauera laniare, vel exenterare præsumentem, vt de loco Christianorum ad alium locum sepeliendum portet, excommunicat extrauagans 1. de sepulturis cum mandatoribus, non tamen ligat superiorem monasterij assignantem defuncti propinquis locum, vbi hæc etiam eo præsente exequantur, ignorantem dictam poenam ac bona fide id præstantem, num. 4. & 5. qui potuit iustè illam ignorare, & credere hoc licere, nu. 6. & sequent. 3

Ignorantia legis, vel statuti excusat ab excommunicatione, & ab alia poena non solita pro similibus imponi, etiam si sit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali, & num. 5. maxime si sit posita in- K *tra corpus iuris inter extrauagantes communes, nu. 6. imò & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis, & diuini, excusare potest à peccato mortali, num. 7.* 4

CONSILIVM X.

QVidam nobilis Hispanus mortuus est cuius corpus à suis consanguineis positum est in Ecclesia cuiusdam monasterij sub nomine depositi, quo tempore congruo in Hispaniam transferri posset, cumque hoc facere voluissent,

voluiſſent, compertum eſt corpus non eſſe bene cõſumptum, ſed male olere, quoniam adhuc caro oſſibus hærebat. Verum conſanguinei, uolentes oſſa cõmodè transferre, decreuerunt carnem ab oſſibus ſeparare, & petierunt locum à Priore conuentus, ubi hoc cõmodè facere poſſent. Tandem Prior, ipſis morem gerere uolens, extra clauſtra cõuentus præbuit illis ſtabulum, in quo in ferventi aqua, igne ſuppoſito, fuit corpus poſitum, & caro (aliquantulũ tẽporis Priore præſente, qui ob fœtorem poſt modum receſſit) fuit conſumpta, & ab oſſibus ſeparata. Modo dubitatur, an Prior ſit excommunicatus, cum ex dictis uideatur operibus illorum conſenſiſſe.

Reſpondeo, quoniam extra narrata in caſu propoſito relatum eſt nobis aliquos uiros eruditiſſimos, & gymnaſtas in Academijs exercitatos reſpondiſſe, præfatum Priorem non incurriſſe excommunicationem, petij eorum reſponſa, quæ profectò magnopere uoluiſſem legere, ut eorundem ſententiam latiſſimè ſequerer, ſed reſponſum eſt non haberi copiam eorum.

1 Quare reſpondeo primò, ꝙ contra Priorem facit primo illud Pauli, [Facientes & conſentientes digni ſunt morte.] a & ꝙ Prior prædictus conſenſit illi maleficio. Nam ex narratione caſus colligitur ipſum fuiſſe ſuperiorem ſtabuli, in quo delictum factũ fuit, & aſſignauit illud ad opportune illud faciendum, & quòd præſens fuit actui, etſi non toti, ſaltem parti eius, & quòd, ſi uoluiſſet poterat illum impedire, & prohibere, uti Superior monaſterij.

2 Secundò, quòd delinquenti uidetur conſentire quis tribus modis, ad hoc ut puniatꝰ ſicut delinquẽs, ut ait gloſſa prædicti c. [notum.] b Primo, cooperãdo. c Secundo, non corrigendo, cum ex officio teneatur, & poteſt, iuxt. cap. [error.] d ibi, [Error, cui nõ reſiſtitur, approbatur. Negligere quippe cum poſſis peruerſos, nihil eſt aliud, quam fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.] Tertio, cum ſit eius auctoritate, e & prædictus Prior uidetur cooperatus fuiſſe, aſſignando locum, & ſtabulum, & non corrigendo, & impediendo delinquentes, cum poſſet, imò & auctoritatem delinquenti præſtando.

3 Tertio facit, quòd extrauagans Bonifacij I. f nõ ſolum excommunicat facientem prædictum delictũ, ſed etiam attentantem, & pertractantẽ corpora humana tam inhumaniter, & facientẽ pertractare, & conſequenter conſentiendo per cooperationem, uel auctorizationẽ, & difficile iuſtè negari poteſt quod prædictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum ſic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, ſeu poteſtatem præſtiterit illi actui.

Pro Priore tamen facit primo, quòd lex excommunicans facientem aliquod delictum, non videtur includere ſolum conſentientem in illo, & deſiderantem, vt fiat, ſi aliud non concurrat, vt colligitur ex c. [cum quis] g adiuncto cap. [ſi quis ſuadente.] h & clem. 1. i cum gloſſa.

Secundo, quòd lex excommunicans facientem aliquid, non includit conſulentem, nec mandantem, niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius auctor id facere poſſit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manual. conf. K poſt Caietanum & alios.

Tertio, quòd non probatur ipſum ſciuiſſe tam exorbitantem pœnam eſſe à iure impoſitam ſcienti huiuſmodi delictum, & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia, l & ignorantia legis excõmunicãtis videtur excuſare ab excõmunicatione, m & quòd religioſi non tenetur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo extrarijs diſponentes. n

4 Quarto, quòd lex puniens præſumentem aliqd facere, non videtur includere facientem illud ſimplici animo, & bona fide abſque dolo malo, iuxta doctrinam ſingularem Cardinalis, o quam poſt alios nos quoque applicauimus defenſioni eorum, qui ordinantur bona fide ſimplici animo ante legitimam ætatem ordine ſacro, in repetitione ca. [accepta.] p Et prædictus Prior non conſenſit prædicto delicto dolo malo, ſed bona fide, putans id eſſe licitum.

Quinto, quòd excuſat ab excõmunicatione ignorantia ſtatuti imponentis pœnam illius, etiam pro facto de ſe illicito, per capit. 2. q & quod idem dicendum eſt de excommunicatione impoſita per legem Papæ, præſertim quo ad forum conſcientiæ, vt nos dicimus in dict. Manual. r

Sexto, quòd licet ignorãtia communiter nequeat eſſe iuſta circa legem naturalem, vel diuinam, quo ad eius diſpoſitionem, & quatenus eſt talis, poteſt tamen eſſe iuſta quo ad pœnam humanitus ſtatutam, ſi illa eſt excommunicationis, ſecundum Antonium, ſ pro quo eſt caſus in cap. 2. t imò etiam ſi ſit alia qlibet communiter non ſtatuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in c. 2. u poſt S. Antoninũ x ſub finẽ cui cõſenſit Angelus, y & Syluester, z & Caietanus, a quod maxime ꝓcedit in foro conſciẽtię.

5 Septimo facit ratio noua, per quam proximum præcedens fundamentum defendimus neruoſiſſimè in d. c. b ſcilicet, quod excuſatur quis per ignorantiam iuris ab oĩ pœna valde extraordinaria, & exorbitante, & præſertim ab excommunicatione per ſtatutum, & legem generalem Papæ lata, etiam pro facto de ſe illicito, quod ſcit eſſe illicitum, ſed ignorat illam pœnam extraordinariam, & exorbitantem eſſe impoſitam, vt ibidem videri poteſt ad multorum ſeruorum Domini conſolationem.

Octauo facit, quod ad oppoſita reſponderi poteſt. Ad primũ quidem concedendo, oẽs, qui conſentiũt alicui facto, quod eſt peccatum, & ſciunt illud eſſe tale, peccare venialiter quidem, ſi eſt veniale, & mortaliter, ſi eſt mortale, & conſequenter prædictũ Priorem, ſi ſciebat præfatum factum eſſe peccatum mortale, mortaliter peccaſſe, negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui conſentiunt peccato mortali, quod ſciunt eſſe mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt eſt caſus adiuncta doctrina Doctorum communi in cap. [cum quis.] c quod habet, eum, cui placet percuſſio clerici, peccare quidem mortaliter, ſicut & percuſſorem, ſed non incurrere excommunicationem, niſi percuſſio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, ſecuta ratificatione ipſius, & eſt exemplum clarius in d. Clementina 1. d adiuncta gloſſa, quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel contra votum ſolemne ordinis, vel religionis, peccare

ALLEGATIONES.

a Ad Ro. 1. & c. notum 2. q. 1. c 1. de offi. del. b verbo conſentientem. c c. ſi quis epiſcopus, 2. q. 1. d 83. diſt. e c. qui aliorum, 24 q. 3. f de ſepult. inter commu. g de ſentẽ. excom. lib. 6. h 17 q. 4. i de conſ. & affin. k c. 27. nu. 51. l c. præſumitur, de reg iur. li. 6. m c. 2. de conſt. li. 6. n ca. non magno, ne cler. vel monachi, & c. 2. adiuncta gloſ. de poſtul. o in clem. 1. de priuil. q. 39. p de reſtit. ſpol. oppo. 8. q de conſt. li. 6. r c. 27 nu. 16. ſ in c. a nobis, 1. de ſent. excom. t de conſt. li. 6. u de conſt. x 3. par. tit. 24. c. 33. y verbò ignorãtia, §. 4. z verbo ignorantia q. 8. a 2. 2. q 76. art. 3. col. 2. b c. 27. nu. 274. c de ſent. excom. lib. 6. d de conſanguini.

peccare mortaliter, incurrereque excommunicationem, sed non eos, quibus placent illa matrimonia, imò neque consulentes illa,& approbantes. Exemplum est etiam quotidianius in cap.[si vero.] a cum suis similibus,quę habent,percutientem iniuste clericum, quem iuste putabat esse laicum,peccare quidem mortaliter,sed non incurrere excommunicationem propter ignorantiam, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum,nempe concedendo tribus modis posse quē consentire peccato,vt puniatur sicut faciens,negādo tamen, quod quoties consentiat peccato toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prædicta patet,& consequenter negando, quod prædictus Prior,eo solo,quòd consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes supra dictas, per quas, etiamsi non excusaretur à peccato, excusatur tamē à sententia excommunicationis,quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima. b

Ad tertium autem respondetur primò,non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatum mortale.Nec obstat,quod extrauagans p̄dicta significat, illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, argu.§.[notandum,] c cum ei adnotatis, & quod ignorantia iuris non excusat. d Non inquam hoc obstat,quia multa concurrebant, propter, quæ prædictus Prior probabiliter potuisset illud ignorare.

6 Tum, quia prædicta extrauagans non est posita intra corpus iuris communis,& multis etiam doctoribus vtriusque iuris est incognita. Tum quia non est directè contra illud præceptum Decalogi, quoniam non fuit occisio,neque mutilatio,neque percussio hominis, quæ directè vetantur per quintum præceptū Decalogi,sed quædam diuisio,& partitio cadaueris, quod palam est non esse hominem. Tum quia quotidie videmus,cadauera mortuorum iudice mandante diuidi in quatuor,& multo plures partes, non solum ad sepeliendum, quod est actus religionis, sed etiam ad suspendendum in compitis, & quadriuijs, & ad comburendum,& faciendum anatomias, & aliquot medicamenta, quæ medici, & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia saltem Papæ ministrant. Immo & chirurgi frequenter abscindunt membra hominum viuentium, vt viuant vitam corporalem, & poterat hoī adeo spirituali videri, quod iustius poterant membra mortui diuidi quo ad suam vitam spiritualem melius in alio loco consequendā. Tum quia prædicta extrauagans innuit illud factum per se,& intrinsecè non esse malum,& quod fieri potest licitè sine vlla licentia in terris, in quibus non sunt sepulturæ Christianæ sacræ,quoniam,vt & nos post alios adnotauimus in extrauagante prædicta relata in dicto Manual. confess. e non habet illa locū in terris infidelium,vbi non sunt sacræ sepulturæ,neque in eo, qui facit illud alio fine, præsertim bono, neque si faceret de licentia Papæ, immo fortè id fieret de licentia Regis sæcularis quo ad alium finem, quam ad sepeliendum in alio loco, & quod ministri illius facti erant Catholici timentes Deum, & quod vt fertur, Prouincialis religionis id sciuit, & ordinauit,cuius ordinationi, vti Superioris, parere tenebatur Prior in dubio, f & quod factum fuit publicè, & quod iudices neque sæculares neque Ecclesiastici punierunt eos ob illud factum, & quod prior erat vir religiosissimus, & intentum principale ipsius fuit facere, quod in decreto depositionis iubebatur, & facere volūtatem expressam,vel tacitam Prouincialis, & sui conuentus,& quod etiam alij monachi dici poterant communicasse,vel consensisse illi facto.

7 Per quæ omnia, immo, & maiorem partem eorum, profectò prædicto Priori iuranti se putasse id fuisse licitum,credendum videtur,& palam est apud omnes iurisconsultos,quos breuitatis gratia non citamus,ignorantiam non solum facti excusare,vt habet prędicta regula[ignorantia.]sed etiam ignorantiam iuris dubij, etiam naturalis, & diuini, quales sunt multæ leges naturales,& diuinæ, quæ non sunt principia illorum, neque conclusiones proximæ ex illis deductæ, quales sunt leges Decalogi, sed longè remotiores per Doctorum discursus deriuatæ, qualis est prædicta extrauagans vetans prædictam exenterationem. Secundo respondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præsupposito eo,quod non putamus,esse verum,scilicet præfatum priorem peccasse, vt supra dictum est, consentiendo, negandum, tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationem, neque ob eius incursionem vnquam punitum iri à D.N. Iesu Christo, qui nos omnes saluet: Amen.

ALLEGATIONES.

a de senten.excommun. b cap.corripiatur 24.quæst.3. c 1.quæst.7. d cap ignorantia, de reg.iur.lib.6. e cap.27.num.105. f cap.quid culpatur 23.q.5.

De Parochijs, & alienis Parochianis.

SVMMARIVM.

Habitatio, quam quis in noua parochia, retento primo domicilio, puta ex causa rusticandi, vel fugiendi periculum pestis, vel inimicorum, ad tempus elegit, licet operetur, vt non sit viator, nec peregrinus non tamen operatur, vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria, vt est matrimonium accipere, nisi forte tantum distet à primo domicilio,quod ad illud non possit commodè pro illis accedere, quia tunc, modo absit fraus, sufficeret,num.3.mutatione autem domicilij verus efficitur secundæ parochiæ parochianus, num.2. 1

CONSILIVM I.

QVid requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochiæ, & præsertim in sacramentis voluntarijs, vt in matrimonio?

1 Respondeo primò, quòd sufficit, quod habeat domicilium habitationis, etiam per translationem alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per cap.vltim. a

Secundo, quod non sufficit habitatio, quam quis habet, vt peregrinus,& viator. b

Tertio, quòd non requiritur, vt ibi habeat, vel nouè contrahat domicilium habitationis, per glossam, c quæ habet Scholasticorum parochum esse illum, in cuius parochia habitant, quos tamen constat non habere domicilium habitationis ibidem, cum habeant animum reuertendi ad suas patrias in quibus habent domicilia habitationis, secundum omnes.

2 Quartò,

ALLEGATIONES.

a de paroc. b l.hæres absent.§.proinde,ff.de iu. c cle.1. de priuileg.verbo parochialis.

2 Quartò, quod non sufficit quælibet habitatio efficiens, ne quis dicatur peregrinus, vel uiator, iux. cap. [is qui.] a quod probat eũ, qui de oppido aliquo uadit ad uillam alterius parochiæ, causa recreationis, uel agriculturæ, non effici parochianum illius parochiæ, sed permanere parochianum Ecclesiæ oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo tempore ibi habitet, quod ipsum est dicendum de illo, qui causa pestis, seditionis, uel belli fugit à sua parochia, primo quoque tempore, quo potuerit, reuersurus per allegata à Panormit. b

3 Quinto, quod uidetur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commodè reuerti ad sumenda sacramenta in loco parochiæ, ubi habebat domicilium. Tum per præfatam Glossam singularem. c Tum quod alioquin mercatores, & stipendiarij degentes in longinquis à suis patrijs regionibus carerent proprio parocho, quod uidetur contra mentem, capitul. omnis, d & Innocentij, & aliorum Scribentium, & rationem naturalem.

Sexto, quod habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, uel alterius parochi, habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum parochum, non sufficeret. Tum quia fraus, & dolus nemini debent patrocinari. e Tum quia malitijs hominum obuiandum est. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de sepult. lib. 6. b cap. quod clericus, à numer. 4. de foro competen & cap. in matrim. de sepult. c dict. clement. 1. de priuil. d de pœnit. & remissio. e cap. sedes Apostolica, de rescript. f l. in fundo ff. de rei uendi.

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra proprium domicilium ad tempus morante, in domicilio matris censetur natus, censeturque originarius illius, & non loci, vbi naturaliter natus fuit.*

2 *Legis mens magis attendenda, quam verba.*

3 *Parochianus censetur mori intra Ecclesiam suã, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.*

4 *Possessor bonæ fidei triennalis, si non adsit simonia, nec violentia, facit suum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domicilium in una parochia, peperit in alia, ubi causa recreationis, pestis, uel alterius impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertẽdi ad suum domicilium cessante impedimento.

Quæritur primo in utra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secundo, quid si prædictus filius obtinuerit simile beneficium in parochia, in qua habebat mater domicilium; & illud ultra tres annos possederit.

1 Ad primam respondeo diuersas uideri opiniones in ista materia, ut refert Alexander, Imola, ad Bartolum, a qui per uerbum [forte,] inclinat in opinionem, quæ habet dicendum esse quem natum esse in loco, in quo uerè natus est, & ibi habere domicilium. Bartolus autem, b quem sequitur Abbas, c & idem Bartolus, d inclinat in

A contrarium ubi Bald. idem uidetur tenere, licet Iason, e uideatur tenere priorem, ea ratione quod aliud est dicendum de his, quæ pendent à legis dispositione. Tum quod ueriorem puto opinionem Cini, Baldi, & Bartoli, argumen. præfati §. [legatum.] qui habet, ancillam quæ mortis testatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, censendam esse peperisse in fundo, in quo consueuerat esse, ad hoc, ut ipsa, & partus includerentur in legato seruorum, qui essent in illo fundo tempore mortis testatoris.

2 Tum denique quòd mens legis est magis attendenda, quam uerba eius, f & quod id est habendum pro lege, quod legislator interrogatus,

B cum eam ferebat respondisset, iuxta Gloss. singularem, g & quòd de mente statuentium, ut beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non uidetur esse excludere illum, qui fuerit natus extra illum locum, eo quòd mater eius peperisset eum alibi, quo iuisset causa recreationis, pestis, belli, uel alterius impedimenti, cum animo reuertendi cessante impedimento, ut contingit in casu proposito.

3 Tum quia parochianus alicuius Ecclesiæ uidetur mori intra parochiam suam, licet moriatur extra illam, ubi aliqua de causa prædictarum manebat, cum animo reuertendi ad illam sine uoluntate mutandi domicilium. h

C 4 Ad secundam, quòd mea sententia præfatus filius iustè tenuit præfatum beneficium, si bona fide credidit titulum sibi datum fuisse canonicum. Tum quòd in ea sum opinione, ut credam beneficiarium, qui triennio bona fide possedit beneficium sine simonia, & uiolentia acceptum, facere illud suum, cum Glossa antiqua regulæ de triennali possessore rationes ipsius, quas deducit neruosas, & per alias, quas addit Petrus Rebuffus, i attestans, illam teneri à prætorijs Gallicanis, quę parlamenta uocantur, prout in consilio 30. K diximus.

ALLEGATIONES.

D a in l. assumptio, ff. ad municip. b in l. filios, C. de munic. & ori. lib. 10. c in cap. Rodulphus, nu. 9. de rescri. d in l. huiusmodi, § legatum, ff. de legat. 1. e in dict. §. legatum. f cap. Marcion. 1. q. 1. & cap. fi. de regul. iur. lib. 6 & l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. g in l. tale pactum, § fin. ff. de pact. h cap. is cui, de sepult. lib. 6. i in tit. de pacifico possessore. k de præben.

SVMMARIVM.

Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta. 1

E

CONSILIVM III.

QVAERITVR, quæ pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum, est, ut parochianus decesserit sine Sacramento.

1 Respondeo primo, quod pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradum, quo esset mortalis, per sententiam autem imponitur arbitraria, iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, [Iuxta mensuram

mensuram delicti sit, & plagarum modus.] a & ca. [non afferamus] b & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat glossa celebris. c

ALLEGATIONES.

a Deut. 25. b 24. q. 1. c in cap. ea quæ, de offi. archid.

De decimis, Primitijs, & oblationibus.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in soluendis consuetudo in primis est seruanda, cum autem nihil solui debeat illis parochialibus, per quas oues transeunt, numer. 2. & 3. & decima ouium sit mixta, numer. 8. quæ pro parte debetur Ecclesiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ, in qua oues pascuntur, numer. 4. sequitur, vt vna pars debeatur illi Ecclesiæ, quæ pro se habet consuetudinem, numer. 6. altera verò pars pro vna dimidia detur Ecclesiæ domicilij, & pro altera dimidia detur illi, vel illis Ecclesijs proportionabiliter, in quarum territorio pascua accipiunt, num. 10.*

5 *Parochianus tenetur decimas personales soluere parocho sui domicilij, qui ex obligatione offert pro ipso sacrificia, & orationes, ac tenetur sacramenta ministrare, & non parocho illius parochiæ, in qua etiam per annum moram trahit, qui de facto, sed non ex obligatione sacramenta ministrat.*

7 *Decima personalis debetur iure communi Ecclesiæ parochiali, prædialis autem Ecclesiæ, in qua sunt prædia, pro quibus soluitur, mixta autem, pro parte pro qua est personalis, sequitur naturam personalium, & pro parte pro qua est realis, sequitur naturam realium, num. 9.*

8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis, attamen verior est, quod sit mixta propter multam industriam hominis quæ in hoc requiritur, vnde lac, lana, fœtus carũ dicũtur fructus industriales, sicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD Quæstionem Illustris Comitis qua quærit, cui debeat soluere dimidium decimæ ouium suarũ, quas mittit quotannis pascendas in monte Stellæ.

1 Respondeo sequentia. Primum, quod in hoc seruanda est consuetudo diu obtenta, vt ait S. Thomas, a & ante illum glossa, b quod dictum corroborari, ampliari, & declarari potest per illa multa, quæ adducunt Panormitanus, & alij, c & Felynus, d & alij multi alibi, quos allegat Franciscus Balbus, e & eruditissimus Didacus. f

1 Secundò, quòd ex hoc sequitur, non esse dubium de dimidio prædictæ decimæ, quod sit soluendum propter pascua montis Stellæ, quia in casu præsupponitur, quod consuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium, quæ transferuntur pascendæ ad dictum montem tempore æstiuo, debeat ibi solui, cum per primũ dictum consuetudo illa seruanda sit.

2 Tertiò, quòd nihil de præfata decima debet solui Ecclesijs illarum regionum, per quas transeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeũt ab illo in alia pascua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hispaniȩ, cuius pars est Portugallia, in qua mons Stellȩ situs est, oues mutent pascua, & in hyeme morentur in alijs, & æstate in alijs longe sepositis, & necessario eundo pascant in pascuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen soluitur quidquam de decimis Ecclesijs parochialibus eorum.

F 3 Quod iustificatur ex eo, quod de minimis non est de præcepto decimãdum, secundum S. Tho. communiter receptum, g & pastio illa transitoria est parua, & non tanti momenti, vt ob eam debeat solui vlla decima. Tum quod esset moraliter impossibile iudicare recte, quæ particula deberetur eis solui, & computatio tanti, vel paulò minoris constaret, quam particula soluenda valeret, & non est maior impensa facienda, vel maior labor assumendus, quam res ipsa valeat. h

4 Quarto, quod illo anno, quo toto residuo tempore, excepto tempore, quo pascuntur oues in monte Stellæ, & quo eunt ad illum, & redeunt ab illo, pascũtur in pascuis parochiæ suæ, alterum dimidium decimæ proculdubio debetur ei, quia, cũ illud debeatur

G alicui Ecclesiæ, & nõ debeatur alicui ecclesiæ mõtis, nec alicui locorũ, per quæ transeunt eundo, & redeũdo, nec morentur in aliarum Ecclesiarum pascuis, cõsequitur necessario illud illi deberi, argumento a sufficiente partium enumeratione, quod est validum. i

5 Quintò, quòd Ecclesia parochialis præfati Dñi Comitis non desinit esse Ecclesia parochialis ipsius, eo quod eius excellẽtia causa comitandi Regem, vel fugiendi pestem, vel recreãdi animũ, vel agendi alia negotia, vel causa belli manserit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam, nisi manserit ibi animo transferẽdi domiciliũ suum illuc in perpetuũ, K & ideo cessat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quod aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem, in qua habet domicilium.

H Nec obstat, quod potest quis habere domicilium in duobus locis, si æque vtrobique se collocauerit, l non inquam hoc obstat, quia qui in vno loco habitat animo constituendi, vel conseruandi domicilium, & in alio loco habitat sine animo id faciendi, sed propter aliquam causam prædictam accidentalem, non se collocat tantum in hoc, quantum in illo etiam si maiore tempore habitet in hoc, quam in illo. Non etiam obstat, quod, vt prædictum est, decima personalis debetur Ecclesiæ, eo quod in ea percipiat sacramẽta, & audiat diuina, & quod eius excellentia, cũ abest à domicilio ob aliquam prædictarum causarum, in Ecclesijs percipit, & audit, quia non percipit ex obli-

I gatione qua Ecclesiæ illæ tenentur ei ministrare, sicut Ecclesia domicilij, quæ etiam pro ipso absente tenetur offerre, & offert sacrificia, & facere, vt facit, alia diuina pro alijs præsentibus, & ob hanc obligationem qua illa Ecclesia tenetur ei ad hæc, ipse quoque tenetur ad soluendas decimas personales, & nõ alijs, quæ non tenentur ea illi facere, vt colligitur ex mente cap. [ad Apostolicæ,] & aliorum iurium de hac re statuentium, & subtiliter explicatur ab vtroque Thoma, m quicquid murmuret Dominicus Sot. n

6 Augetur tamen quæstio ex eo, quod in hoc casu videtur decima diuidenda in tres partes, & soluenda tribus Ecclesijs, videlicet Ecclesiȩ mõtis, & Ecclesiȩ, in qua habet D. Comes domicilium, & percipit sacra-

K menta, & in qua oues in hyeme pascua pascunt. Ad

ALLEGATIONES.

a 2.2. q. 87. art. 3. ad secundum. b in c cum contingat, de decim. verb. de iure communi. c in c. in aliquib. §. fi. de decimis. d c. causam quæ de præscr. e in 1. quintæ partis princ. q. 7. de pscr. f li. 1. var. resol. c. 17 nu 8. g 2.2. q. 87. art. 2. ad 3. h l. mediterraneæ C. de anno. & trib. li 10. i inst. de obliga. quæ ex quasi contrac. nas. in prin. & c. si enim, de pœnit. dist. 2. k c. 3 de sepult. lib. 6. l l. assumptio. §. viris prudentib. ff. ad municip. & dict. cap 3. de sepult. m 2.2. quæst. 87. art. 3. ad 2. n lib. 6. quæst. 4. de iust. & iure.

Ad quam quæſtionem applicari poſſunt ea, quæ Card. adducit, a & Ioannes Imola, b poſt alios à ſe relatos, qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidenda in tres partes, ſed nec apud eos, nec apud Io Andr. c nec apud Innoc. Cardinalem Pan. nec citatos ab eis, nec apud aliquem alium Theologum, aut Canoniſtam puto inueniri deciſionem huius quæſtionis, licet. n. inueniatur apud eos deciſum, quod decima ouium debeatur multis Eccleſijs, quando multarum Eccleſiarum prædia paſcuntur, non tamen attingunt, quid ſit agendũ, quando oues paſcũt prædia diuerſarum Eccleſiarum, & Dominus earum habet domicilium in alia diuerſa Eccleſia cuius prædia non paſcũtur, & pauciſſimi eorum explicant qualis ſit decima quæ debetur de agnis lana, & lacte, ſiue caſeo, nam Goffredus d poſt gloſſam, e & ferè omnes dicunt eam prædialem, & Dominicus Sotus, f in duobus, vel tribus locis parui facit differentiam decimę prędialis, & perſonalis, contra ferè omnes alios; cuius dictum licet quo ad quid defendi poſſet, ſimpliciter tamen non eſt verum, nec ipſe, nec alij communiter faciunt mentionem de tertia ſpecie decimę, quę dicitur mixta, de qua tamen neceſſario facienda videtur, vt fecit prę omnibus alijs Hoſtienſ. g cuius dictum eo non citato ſequitur Angelus à Clauaſio breuiloquus auctor. h quod nos quoque poſuimus in Manual. Confeſſar. i ſed nec Hoſtienſis, nec alius, nec nos tangimus, an decimę mixtę debeant ſolui aliter, vel alijs eo quod ſint mixtę, quam prędiales, ex cuius declaratione pendet huius quęſtionis deciſio.

7 Septimo, dico, quod videtur ſententiam receptam habere, quod decima perſonalis ſoluenda eſt iure communi Eccleſię parochiali, in cuius parochia domicilium habet is, qui eam debet propter ſacramenta, & diuina, quę ibi percipit, & audit, & quod prędialis debet ſolui Eccleſię in cuius parochia ſitum eſt prędium, ratione cuius illa debetur, iuxt. gloſſ. communiter recept. k ubi eſt expreſſa de hoc Papalis deciſ. 10.

8 Octaua, quod pręfata Gloſſa tenet decimam animalium eſſe tantum prædialem, & deberi Eccleſiæ, cuius parochiæ paſcua paſcuntur, & pluribus Eccleſijs, ſi plurium parochiarum paſcua paſcerentur, quæ Gloſſa communiter approbatur ab ijs, qui non meminerunt, quod decima animalium dicatur mixta à multis, in quibus ſunt Hoſtienſis, & Angelus, l pro quibus facit, quod induſtria Domini, & cuſtodis multum operatur circa fœtum, lac, & lanam earum, propter quod fœtus dicitur fructus induſtrialis, & non naturalis, ſecũdum Baldum, m & oliua dicitur fructus induſtrialis, n & lana, & lac, iux. glo. o quam ſequitur Bartolus, p & Panor. q

9 Quorum qui opinionem tenuerit, dicere debet, decimas mixtas diuidendas eſſe inter Eccleſiã, cuius parochianus eſt qui eam debet, & inter Eccleſiã, vel Eccleſias, cuius, uel quarum parochiarum paſcua paſcuntur animalia, eo, quod qua parte ſunt perſonales, debent ſequi naturam perſonalium, quę debentur Eccleſiæ domicilij, & qua parte ſunt prędiales, debent ſequi naturam prędialium, quę debentur Eccleſię, vel Eccleſijs prædiorum depaſtorum, ita ut in ſimili triplex ſit actio, perſonalis, realis, & mixta, illa quę eſt mixta, qua parte eſt realis, ſequitur naturam realis, & qua parte eſt perſonalis, ſequitur naturam perſonalis, ut colligitur ex §. [omnium.] adiecto §. [quędam.] r cum eis adnotatis, & ſicut cum triplex ſit actio rei perſecutoria, pœnalis, & mixta, illa

A quæ eſt mixta, quatenus eſt rei perſecutoria, ſequitur naturam perſecutoriæ, & quatenus pœnalis naturam pœnalis, vt colligitur ex §. [ex maleficijs.] ſ & ſicut ſtipulatio mixta de dando, & faciendo ſequitur partim naturam eius, quę de dando tantum, & partim naturam eius quæ eſt de faciendo tantum. Facit etiam quod dicitur de illo, qui eſt Epiſcopus, & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, t & de eo qui eſt iudex ſimul, & arbiter, & arbitrator, u & denique de quolibet qui habet duo officia diuerſa, iuxta l. 3. x & capitul. [cum olim.] y adiuncta Gloſſa, cum ei per omnes adiectis.

10 Nono, quòd in caſu quæſtionis propoſitæ in ſextodicto D. Comes uidetur teneri ſoluere dimidium totius decimæ prędictarum ouium Eccleſię montis

B Stellę, & dimidium alterius dimidij, hoc eſt quartam partem totius decimę Eccleſię ſuę parochiali, & alterum dimidium dimidij prędictę decimę, hoc eſt quartam partem ei Eccleſię, cuius prata in hyeme pręfatę oues depaſcuntur. Horum trium dictorum primum ea firma ratione nititur, quod conſuetudo antiqua illius regionis habet, quod nutritores ouium, quas paſcendas traducunt ad prędictum montem, ſoluant dimidium decimę ibi, & illa conſuetudo non habet in noſtra quęſtione contrarium, immo indubitatè ſignificatur, quod Eccleſię parochiali debeatur aliqua pars. Nec obſtat, quod etiam in eadem quęſtione ſignificatur, quod dimidium totius decimę debetur, tamen

C hoc dictum habet, quod non debet ſolui ei, niſi dimidium dimidij. Non inquam hoc obſtat, quia id intelligitur, quando oues paſcuntur ſola paſcua parochiæ domicilij tota hyeme. At in quæſtione in ſextodicto propoſita ponitur, quod oues paſcuntur tota hyeme paſcua alterius Eccleſiæ. Tertium autem probatur ex eo, quod ſecundum omnes debet habere ſuam partem Eccleſia, cuius paſcua paſcuntur oues morando, & manendo in eius parochia, & cum per conſuetudinem dimidium totius decimæ debeat habere Eccleſia montis Stellæ, & tam iure, quàm conſuetudine illius regionis Eccleſia parochialis debeat habere ſuam partem, neceſſarium uidetur, ut alterum dimidium diuidatur inter Eccleſiam parochia-

D lem, & illam cuius paſcua oues paſcuntur, & ſi oues paſcerentur in hyeme paſcua duarum, uel plurium Eccleſiarum illa quarta pars eſſet diuidenda inter illas Eccleſias pro rata temporis, quo paſcerentur oues in earum parochijs, ex mente Cardinalis, & Imolenſis. z Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cle. 1. q. 16. de deci. b ibid. nu. 10. c in mercu. reg. qui prior, de regul. iur. lib. 6. d in ſumma. e in capit. ad Apoſtolicæ, de decimis. f lib. 6. de iuſtit. & iure, quæſtio. 4. g in ſumma, de deci. §. quot ſunt ſpecies. h in ſumma, uer. decima, in princ. i cap. 21. num. 29. k in dict. cap. ad Apoſtolicæ, de decimis. l ubi ſupra. m l. ancilla, C. de furti. n l. ſi eius, ff. de rei vendic. o §. ſi quis à non diuino. uerb. cura, Inſtit. de rer. diui. p l. ex diuerſo, nu. 3. ff. de rei uendi. q cap. grauis, de reſtitutio. ſpoliat. r Inſtitut. de act.
E ſ Inſtit. de act. t in cap. cum in Eccleſia. de præb. lib. 6. & capit. à collatione de appell. libr. 6. u capit. niſi de præb. x ff de offi. procon. l. ſi quando. C. de appell. y de re iud. cap. ex ueteris, de prob. z in d. clem. 1. de decim.

SVMMARIVM.

Decimas, præſertim prædiales, ſoluere iure diuino tenentur omnes, quota autem, quæ ſecundum veriorem contra communem nunc debetur, eſt de iure poſitiuo, numero 3. immo, & quo ad aliquos prædium, vel prædia, 1

 modo

modo parocho remaneat ſufficiens ſuſtentatio in totum, ne debeantur per laicos poſſeſſores prædiorum, eſt præſcriptibilis.num.5. at ob peccatum non ſoluendi debitas decimas, niſi ſit notorium, non poteſt parochus propria auctoritate non ſoluentibus ſacramenta denegare.num.2. F

4 *Argumentum a contrario ſenſu non ualet ad probādum contrarium ei quod alio iure ſtatuitur.*

CONSILIVM II.

AN PAROCHVS, qui eſt in poſſeſſione exigendi decimas intra certos limites, poſſit repellere à ſacramētorum perceptione quoſdm particulares recuſantes ſoluere decimas, ſub prætextu, G quod nunquam eas ſoluerint, ſtāte maxime quadam declaratione Senatus Veneti, quæ ſic habet, [Cum hac declaratione, quod illæ terræ, ſeu poſſeſſiones, quæ ſoluerunt quarteſium, debeant continuare in ſolutionibus conſuetis.] Arguendo à contrario ſenſu. Ergo qui non ſunt ſoliti, non debent ſoluere. An inquam poſſit eos repellere tanquam pertinaciter in peccato perſiſtentes.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primo, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortifere, nolendo ſoluere decimas. Tum quia iure communi, ſiue diuino, ſiue humano, omnes tenentur ſoluere decimas, præſertim prædiales, ſecundum omnes, & H prædicti parochiani nullum titulum iuſtum allegant, per quem eximantur à ſolutione illarum, cum præſuponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipſi habuerunt, ſoluiſſe decimas, & ipſoſmet fuiſſe miniſtros recipiendi eas, & conſequenter non poſſederunt libertatem non ſoluendi eas bona fide, cui conſequens eſt eos non vſucepiſſe, nec præſcripſiſſe illam, cum poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribat. a

2 An autem ſint repellendi à ſacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quod non. Tum quia nemo poteſt ſine cauſæ cognitione alium iuris ſui vſu priuare, quia illud eſſet auctoritate priuata priuare, quod non eſt licitum b etiam I ſi eſſet iudex, c Tum quia nemo debet eſſe iudex in cauſa propria, d etiamſi aliàs ſit iudex. e Tū quia rector, ſeu parochus, qui priuat parochianos uſu ſacramētorum, uidetur ſpoliare eos, ut tradit Lapus, f quod ut dictum eſt, non licet facere.

3 Non obſtant allegationes doctiſſimorum uirorum mihi præſentatæ, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad ſoluendas decimas. Tum quia præſupponunt unam concluſionem, quæ licet à noſtris communiter teneatur poſt Inno. g & alios, h falſa tamen eſt, ut nos breuiter retulimus in Manual. conf. i .ſ. quod decimæ debeantur quoad quotam iure diuino poſt paſſum Chriſtum, & obliteratam legem veterem quoad præcepta iudicialia, & ceremonialia, non.n. debentur iure naturali, nec diuino poſi- K tiuo niſi quoad ſuſtentationem neceſſariam, ſiue competentem miniſtrorum, ſeu parochorum. Tum quia prędictorum Doctorum reſponſa non ſufficiūt ad priuandum eos iure ſuo, donec feratur à competenti iudice ſententia, vt palam eſt. Non.n. faciunt peccatum adeo notorium, vt poſſint repelli à ſacramentis, iuxta ea, quę tractamus in dicto Manual. k cum non ſint conſtituti in peccato confeſſo per eos in iure, quod ſit mortiferum, neque quod rei euidentia ſit tale, neque per ſententiam iudicis, quę tranſierit in rem iudicatam, quibus tribus modis ſit peccatum notorium, iuxta tradita per Antoninum, Panormitanum, & alios. l

4 Et quoad fundamentum eorum, qui ſe defendunt per conſtitutionem Sereniſſimi Venetorum Senatus, nihil poteſt eis prodeſſe, vt pręfati eruditiſſimi conſulentes reſpondent. Tum quia, vt erudite illi dicunt, argumentum à contrario ſenſu nihil valet ad probādum contrarium eius, quod alio iure ſtatuitur, vt Gloſſ. putata ſingularis quaſi in iſtis terminis dicit. m Tum quia nulla ſęcularis poteſtas, quamuis ſuprema, poteſt ſuper hoc ſpirituali, ſaltem quatenus eſt tale, diſponere, ſaltem contra ius Pontificium. n

5 Sed grande fundamentum habent in poſſeſſione immemorabili, quam videntur allegare, quoniam quicquid dicant plurimi, qui in hoc poſſunt allegari, & parum de iure, quo decimę debentur, nouerunt, veritas eſt, quod etiam laici poſſunt vſucapere, & pręſcribere libertatem ab obligatione ſoluendi decimas quoad quotam, & ab obligatione ſoluendi de illo, vel illo prędio, dummodo parochus, ſeu rector habeat ex alijs Eccleſiæ iuribus congruam ſuſtentationem. Quod quia eſt contra deſiderium conſulentium, non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia ſunt argumenta, ſolum addo, quod laici propter incapacitatem non poſſunt quidem ius ſpirituale percipiendi decimas pręſcribere, immo nec poſſidere, vt Felynus, & alij multi dicunt, ſed bene poſſunt præſcribere libertatem ſoluendi decimas, quatenus ſunt iure ſolo humano debitę, quia non ſunt incapaces huius libertatis.

ALLEGATIONES.

a cap.poſſeſſor.de reg.iur.l.6. b cap.in litteris. cum ſibi concor, de reſt.ſpol. c cap.conquerente. eodem titul. d l.extat.ff.quod met.cauſ. & l.ſi quis in tanta.C.unde ui. e l.qui iuriſdictioni. ff.de iuriſdic. omn.iudic. f allegat. 67. g in rub.de decim. h in cap.ſi.de paroch. i capit. 22.numer.28.& 29. k capitul.27.numer.55. l in capit. neſtra.de cohabit.cler.& mulier. m in clement.2. in uerfacere. de uſuris. n capitul.Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitutio.

SVMMARIVM.

Vicarium non poteſt contra ſolitum patronus onerare, ut de terris vicariæ ſoluat parochia primitias. 1

Laicis nulla eſt ſuper bonis Eccleſiæ diſponēdi facultas. 2

CONSILIVM III.

N FVIT per patronos ad uicariam quandam præſentatus hac conditione, ut ex terris annexis dict. uicariæ (quæ ſunt pro ſuſtentatione Vicarij) licet per præfatum N. adminiſtrarentur, ſolueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinarium citatus, vt ſolueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appoſitam tempore præſentationis, qui reſpondit d. conditionem ſe non acceptaſſe, nec potuiſſe acceptare, cum ſit ſuper re ſpirituali, in qua non poteſt apponi conditio, nec modus, nec pactum, ſed debet purè, & liberè tradi, quia aliter eſt ſimonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum Laicis, ea ſua ſponte ſoluit, & non uirtute conditionis prætenſæ. Dubitatur nunc, an iſti patroni potuerint imponere iſtam conditionem, attento, quod ſi dictus N. præfatas terras

terras suis impensis colit, ac serit, non tenetur soluere primitias, sed tantum si alij eas colerent, ac sererent. A

1 Respondeo, quòd proculdubio præfati patroni non potuerunt illam conditionem imponere suæ præsentationi, nec illud onus adijcere terris illis contra consuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra capitul. 1. a adiuncta saltem consuetudine non soluendi primitias, cum per Vicarium ipsum colerentur.

2 Tum quia laicis nulla est super rebus Ecclesiæ disponendi facultas, tex. est in capit. [bene quidem.] b Et præfatus Vicarius non debet pati, ut cum onere illo maneant terræ illæ contra consuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus, c & ibi bonam Gloss. & Panormitanum, & Felynum cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. B

ALLEGATIONES.

a de censib. b 96. dist. & cap. ecclesia S. Mar. de constit.
c Quod est 2. de deci.

De regularibus, & transeuntibus ad religionem.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiam regularem fundare, melius est, quam sæcularem, si cætera sint æqualia, nam inæqualitas expensæ faciendæ posset aliud suadere. num. 2.*

1 *Perfectioris status personarum orationes sunt Deo gratiores.*

1 *Melius quo est opus, quod quis adiuuat, tanto plus ex eo, & ipse iuuatur.*

2 *Voto obstricti opus Deo magis gratum, quam quod fit ab ab alio, qui se non obstrinxit.*

CONSILIVM I.

AN SIT melius, & Deo acceptius, fundare Ecclesiam collegiatam regularem Mendicantium, quàm collegiatam sæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte Regularium facit primò, quòd status religionis est melior, quam status sæcularis, quia est in via perfectionis, ut dicitur à D. Thoma, a cuius orationes, cum sint meliores, sunt Deo magis acceptæ, ergo, &c. Secundo quia ordo Mendicantium non tantum orationibus, sed cõfessionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant, & prosunt Ecclesiæ, quia plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipsorum est cã bonorum. Tertio, quia uotũ, & status paupertatis magis Deo placent, quem ipse Christus in se suscepit, prædicauit, & Apostoli eum sequuti sunt. [Ecce, inquiũt, [nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te,] &, omnis, qui reliquerit domum, uel agrum, &c. D

2 Quarto magis Deo placet, qui uoto se obligat, quam alij, qui sine uoto idem faciunt, cęteris paribus, iuxta D. Thomam. b Hæc argumẽta efficaciter qui dem probant, melius esse, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare Ecclesiam collegiatam regularem, præsertim Mendicantium, quam collegiatam sæcularem. Sed in quæstione proposita non sunt cætera paria, quoniam multo maiorem impensam requirit fundatio, & ædificatio Ecclesiæ collegiatæ sæcularis, cum assignatione redituum sufficientium Canonicis Sæcularibus eam culturis, quam fundatio, & ædificatio Ecclesiæ Regularis Mendicantium sine assignatione redituum sufficientium monachis alendis, si tamen, uti uerbo proponitur, is Dominus vult tantum impendere in fundatione Regularis Ecclesiæ, quantum impenderet in fundatione Ecclesię collegiatæ sęcularis, opus proculdubio Deo gratiosius faciet, fundando regularem, quam fundando sæcularem, per argumẽta præmissa, & tradita per Diuum Thomam, c & alia, quæ adijci possent, si esset necessarium. Salua, & cæt. E

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæstio. 184. articul. 3. b 2.2. quæstio. 88. articul. 6.
c dist. quæstio. 184. art. 8.

SVMMARIVM.

Religionem ingressurus debet considerare an habeat habilitates, & inter primas numeratur sanitas, eruditio, & habilitas ad concionãdum, pronitas autem ad libidinem, etsi proprius suadeat matrimonium, attamen, & ingressum suadere potest, vt per fugam tentationum ab ea liberetur, at sororis necessitas posset esse talis, quæ impediret, nisi aliunde posset prouideri. 1

CONSILIVM II.

AD QVÆSITA respondeo primo, D. Consulentem posse iuuari ex ijs, quæ nos scripsimus in Comment. de Regular. a vbi de dispositione requisita ad ingressum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & alijs numeris seq. 1 C

Secundo, quod necessitas matris supra scripta non videtur sufficiens impedimentum ingrediendi religionem, neque (vt mihi videtur) necessitas aliarum suorum, præter quintam.

Tertio, quod pronitas in libidinem magis est causa ducendi vxorem, quam ingrediendi religionem, quamuis & aliquo respectu etiam prosit quo ad ingressum, per quem tollitur occasio conuersandi cum mulieribus, & quod corporis sanitas, habilitas, & eruditio ad prædicandum, multum prodest ad prædictum ingressum.

Quarto, quod præfata 380. scuta etiam multum prosunt ad remedia quintæ sororis, & aliarum necessitatum matris, & aliarum sororum, prudenti iudicio inter eas diuisa.

Quinto, quod omnibus prædictis circunspectis, arbitror præfatum D. Consulentem posse tuta conscientia ingredi Religionem prouidendo de illis scutis iudicio viri prudentis quintę sorori, & aliarum necessitatibus, optimo modo quo fieri potest.

ALLEGATIO.

a super cap. cui portio.

SVMMARIVM.

Professio filij tenet, licet ipse ob parentum penuriam profitendo peccet. 1

Professio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licet vterque peccet. 1

Filius Religionem professus, tunc demum ob parentum paupertatem exire tenetur, si tempore ingressus illis non valentibus aliter se sustentare, arbitrio boni viri poterat, & nunc potest subuenire, necessitate autem cessante tenetur reuerti. 2

CONSILIVM III.

AN parentibus tanta paupertate laborantibus, ut filius non possit intrare Monasterium, nec professionem facere absq; peccato, & si ingrediatur illud, & fecerit eam, valeat professio, & an teneatur exire ad eis subueniendum?

1 Respondeo, quòd valet professio, quamuis profitendo peccet, & quamuis possit, & teneatur exire ad subueniendum eis, si potest, & consequenter professio illa non potest declarari esse nulla. Tum quia professio Religionis, etiam ab excommunicato facta, ualet, licet profitendo peccet. a Tum quia licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium, non debeat intrare Religionem, si tamen intrauerit, & professus fuerit, ualeant ingressus, & professio, secundum nota. b & ratio, quare is peccet profitendo est, quòd erat debitor prædictæ subuentionis, & ita licet iuste possit exire ad subueniendum tantæ necessitati, tenetur tamen cessante illa reuerti ad suum Monasterium, secundum mentem omnium. Et animaduertat, quòd, si absque licentia Superioris exibit, inquietabitur, vt suspicor, à sui Ordinis Fratribus.

2 Ad posteriorem quæstionem, respondeo, quod ad hoc, ut professus teneatur exire ad subueniendum parenti pauperi non potenti se alio modo sustentare, oporteret, quod tempore ingressus habuisset potentiam subueniendi, & uiri prudentis arbitrio utroque tempore potuisset, & posset subuenire, per multa, quę in hoc adduci possent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. cum illorum, de sent. excomm. b in rub. & capit. 2. de obli. ad ratioci.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod omittunt alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum sine dispensatione religionem ingredi valeant, numer. 5. & obligat ad seruandum contractum, quod cum Collegio ineunt, maximè cum per illud obligari videantur ad martyrium quod ingressu Religionis melius est, numero 11.*

2 *Votum, & iuramentum licet sit actus Religionis obligantis ad sui obseruationem, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc respectu principalis obiecti, quod est ipse Deus, cui fit, iuramentum tamen firmius obligat, Deo inquam, & homini, vnde & difficilius à Papa remittitur numer. 10. & 11. & dissoluitur. numer. 11. & 12.*

2 *Vota omnia in votum Religionis etiam propria auctoritate commutabilia sunt, quia professio transfert omnia profitentis in Dei obsequium, secus de obligatione iurata, qua quis alteri tenetur. num. 11.*

3 *Iuramentum contra Dei consilium, & maioris boni impeditiuum, est illicitum & hoc quando directè contra illud fieret, at si fiat de re bona, licet indirectè sequatur impedimentum aliquod maioris boni, non inde sequitur, vt sit illicitum. numor. 13.*

4 *Lex priuata Spiritussancti inspirantis ad ingressum religionis legi publicæ est præferenda, & hoc si constet, vel iustè præsumatur inspirationem talem esse à Spiritusancto, & non aliàs. num. 13.*

5 *Religionis ingressum impedit seruitus, item & iuramentum de ducendo aliquam in vxorem. num. 6. obligatio item, qua tenetur quis alteri de gestis reddere rationē, nu. 7. item & debitum quod potest solui num. 8. & 9. Religionem non ingredi vouere illicitum quidem est, nisi fiat ad tempus pro obseruatione obligationis iustè ingressum impedientis.* 14

CONSILIVM IIII.

ROMÆ in Collegio Anglorum est statutum, & Constitutio Papalis, vt quicũque illud ingredi voluerit, teneatur iurare se post tot annos pro defensione fidei Catholicæ in Angliam profecturum, illamque ibi publicè, & priuatim prædicaturum.

Quęritur, an qui huiusmodi iuramentum emiserit, antequam illud adimpleat, possit Religionem intrare.

Secũdo, an aliquo modo possit fieri licitum votum de non intranda Religione.

1 Ad priorem quæstionem respondeo, pro parte illius affirmante facere primo cap. [scriptura.] a in illis verbis; [Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare.] Cuius summa communis est, [Omne votum est mutabile in votum religionis etiam authoritate propria,] vt ait Panorm. ibi communiter receptus. At S. Thomas in 2. 2. q. 89. artic. 8. ait, votum esse maius vinculum, quam iuramentum, ergo à fortiori omne iuramentum est mutabile in votum Religionis etiam authoritate propria.

2 Secundo, quòd sicut omne votum licitum obligat ad sui obseruantiam, secundum eundem S. Thomam communiter receptum, b & est actus latrię, siue religionis, secundum eundem, c ita etiam omne iuramentum licitum obligat ad sui obseruantiam, & est actus eiusdem virtutis latriæ, & religionis, secundum eundem S. Thomam communiter receptum, d ergo eadem ratione, qua vota omnia licita sunt commutabilia in votum Religionis authoritate propria, eadem etiam omnia iuramenta licita erunt mutabilia propria authoritate in votum Religionis.

3 Tertio, quod ratio quare in uotum religionis omnia alia uota sunt transmutabilia, est, quia uotum religionis executum excedit aliud uotum, quia per illud transferuntur omnia, quæ habet in obsequium Dei, iuxta capit. fin. e At iuramentum in hac quæstione propositum est temporale, & non perpetuum, ut est omnis religio approbata, ergo potest transmutari in uotum religionis approbatæ.

3 Quarto, quòd iuramentum contra consilia Domini, & maioris boni impeditiuum, est illicitum, & non obligat, ut tradit S. Thom. ab omnibus recept. f At iuramentum præfatum si extenderetur ad impediendum religionis ingressum, esset contra consilium Domini, & impeditiuum maioris boni, ergo non potest esse ualidum, neque obligare, sicut neque alia uota de non ingrediendo religionem possunt ualere, ut idem S. Thom. communiter recep. affirmat. g

4 Quinto facit cap. [duæ sunt, h quatenus habet legē primam Spiritussancti, qua quis mouetur ad intrandam

ALLEGATIONES.

a de uoto. b in 2. 2. quæstio. 88. artic. 3. c ibid. artic. 5. d in ead. 2. 2. quæstio. 89. artic. 4. & 7. e de statu monach. f in dict. quæst. 89. artic. 7. in corpore q. g in prædi. q. 88. artic. 3. & 8. h 19. quæst. 1.

trandam religionem, esse præferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad seruiendū alicui dignitati, vel beneficio ecclesiastico præhabito, cui obligatur seruire. Ergo etiam, qui iurat seruire animab. Angliæ, poterit intrare religionem, non præstito illo. Ad idem facit c. [licet,] a quòd habet eum, qui est professus aliquā regulam religionis approbatæ, posse transire ad aliam arctiorem, & duriorem. At arctior, & durior est perpetua religio approbata, quam uisitatio animarum Angliæ temporalis, ergo hoc potest transferri in illam.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quòd qui fecit prædictum iuramentum non possit intrare religionem sine dispensatione, antequam illud compleat, facit primo, quod seruus non potest licitè intrare religionem sine consensu Domini, b eo quod non potest disponere de se, quatenus est res aliena, sine dñi consensu. At qui iurauit prædictum iuramentum, uī se exuisse, & à se alienasse ptātem disponendi de se ad intrandum religionem, antequam impleat iuramētū, ergo non potest intrare illam, donec impleat illud.

6 Secundo facit, quod qui iurauit ducere aliquam in uxorem, non potest iustè intrare religionem, antequam ducat illā, c Ergo qui iurauit antea ire in Angliam causa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iustè religionem intrare antequam illam adeat, cum posteaquam illam fuerit ingressus, non possit eam adire. d

7 Tertio, quod procuratores, actores executores, seu curatores pupillorum, non possunt fieri Clerici, nec consequenter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & administrationibus suis, ut habet cap. 1. e Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de suis administrationibus, ut communis opinio ibi concludit, & non alia ratione, quam quod qui obligatus est ad aliquid faciēdum, prius debet illud facere, quam ingrediatur religionem. Ergo, qui iurauit adire Angliam causa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

8 Quarto, quòd multis, & irrefragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de reg. f & affirmauimus, quòd debitor non debet intrare religionem, donec soluat debitum, si soluere potest. At qui præfato modo iurauit adire Angliam, debitor est animarum fidelium Angliæ ad adiuuandum eas, & potest prius adire illam, ergo prius debet soluere illud debitum, quam ingrediatur religionem.

9 Quinto, quòd S. Tho. g quem ibi commendat Caietan. determinat debita certa soluenda esse ante ingressum Religionis.

Sexto, quòd debitor lege naturali, & diuina tenetur soluere debitum, iuxta septimum præceptum Decalogi, h relati in Gloss. i quo non solum vetatur acceptio iniusta alieni, sed etiam retentio, k à qua obligatione nō uidetur absoluere ingressus religionis plusquam à iuramento ducendi uxorē, à quo non absolui talem per ingressum religionis probat pdictum cap. [commissum.] At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, est debitum certum, & debitum iure naturę diuino, & humano contractum, ergo debet prius illud soluere, quam accipiat statum, per quem amittat potentiam soluendi.

10 Septimo, quòd licet uotum inducat ualentiorem obligationem, quam iuramentum, eo respectu, quòd obiectum principale illius est ipsemet Deus alia tamen ratione iuramentum, quòd fit homini, est fortius, & firmius. Tūm quia nō solum, sicut uotum, obli

A gat per illud diuinum Psal. relatum in cap. 1. l [Redde vota tua,] sicut iuramentum obligat per illud diuinum, [Redde iuramenta tua Deo,] & per illud præceptum. [Non assumes nomen Dei in vanum.] m sed propter hoc, quòd iuramentum obligat non solū Deo, sed etiam proximo, adeo quòd licet Pontifices passim absoluant iusta de causa à voto, à iuramento, tamen quo iurans obligatur proximo, regulariter non absoluunt, nisi de consensu partis.

11 Tum, quia licet votum metu emissum sit ipso iure nullum, per cap. 1. n iuramentū tamen metu contractum est validum, iux. cap. [verum.] o vbi Glossa solemnis. Et hanc conclusionem, scilicet ꝙ iuramentum promissorium inducat fortiorē, & firmiorē obligationem, quàm votum, latissimè probauit Frater Mi-

B chael à Medina Franciscanus eruditissimus, p per multa in quibus sunt, ꝙ omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramētum, & aliam ampliorē, quia votum solum obligat Deo, iuramētum autem ēt homini, & ꝙ obligationem soli Deo, quęsitam, facilius soluit Pontifex quàm quæsitam homini, immo, vt ille ait, non potest soluere illam quo ad temporalia authoritate Pontificia, vel saltem non solet absoluere, ut palam est, & quòd ipsemet Christus multo plus commēdauit solutionem debiti proximo, quam debiti sibi, & cæteris, quæ ibi uideri possunt, & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, &

C contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in dict. cap. 1. q Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur esse verior.

12 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo, omne votum regulariter esse transmutabile in votum religionis, negando autem consequentiam, ꝙ ex hoc inferatur idem esse de iuramento, quo quis obligatur proximo, ea ratione, quod quamuis uotum aliquo respectu sit maius, & excelsius, quàm iuramentum, hoc tamen est firmius, & indissolubilius per adducta in tribus ultimis argumentis, pro hac parte formatis.

Ad secundum oppositum respondetur conceden-

D do, uotum, & iuramentum ambo esse actus latriæ, & obligare, sed negando, quòd tam firmum, & indissolubile sit uinculum uoti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium respondetur; primo negando, quòd uotum religionis excedat omne aliud bonum, quia martyrium est eo maius, ut tradit Sanctus Thomas, r & iuramentum præfatum uidetur satis obligare ad martyrium, si res pensetur.

13 Secundo respondetur, quòd licet religio esset omnium actuum maximus, & optimus, tamen nō sequitur ex hoc, quòd obligatio ad illum nata sit omni alia indissolubilior, ut est exemplum in dict. cap. [commissum.] de obligatione iuramenti ad ducēdam uxorem,

E quæ iuste non potest solui per ingressum Religionis, antequam uxor ducatur, est exemplum etiam in quocunque debitore ex contractu præsertim iurato, per adducta

ALLEGATIONES.

a de reg. b cap. si seruus 54. dist. c cap. commissum, de sponsal. d arg. cap. quorundam, & cap. religiosus, de elect. lib. 6. e de obligatis ad ratiocinia. f super cap cui portio, nu. 8. g 2. 2. q. fi. art. 6. h Exo. 20. i cap. quod in omnibus, 32. quæst. 7. k cap. sæpe, de restit. spol. l de uoto. m Exo. 20. n de ijs quæ ui. o de iureiuran. cap. ad audientiā, & cap. Abbas, de ijs quæ ui. p in lib. 5. de sacrorum hominū cōtinētia, cap. 23. q de probat r 2. 2. q. 24. art. 3.

adducta pro hac parte in tertio argumento.

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non ualere quidem, si directè ad id fieret, negando tamen de illo, quod directè fieret ad aliquod bonum, ex quo indirectè impediretur maius bonum, quale est omnis contractus, per quem quis obligatur ad soluẽdum proximo aliquod magnum debitum et sine iuramẽto, uel renuit reddere rationem de administratione, quę impediunt clericatum, & monachatum ante illius solutionem, ut prædictum est.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritussancti præferendam esse legi publicæ, si constat, uel iuste præsumitur esse legem Spiritussancti, sed negando, quòd omnis inspiratio intrandi Religionem, uel transeundi ad aliam strictiorem, sit à Spiritusancto, quoniam quandoque est à spiritu maligno, ut satis probatur in prædicto capitulo, [licet,] & etiam quandoinest aliquod legitimum impedimentum, qualis est seruitus personalis, & inhabilitas personæ per defectum sanitatis mentis, uel corporis, uel alius libertatis requisitæ ad id, quod Spiritus inspirat, ut nostra ætate inspirauit cuidam Reginæ, & multis nobilibus fęminis consecrationem sacramenti Eucharistię, contra cap. [noua.] a

14 AD ALTERAM QVÆSTIONEM respondetur, quòd ex prædictis resultat sua solutio, scilicet, quod quamuis non liceat uouere non intrare, uel promittere simpliciter, quòd non ingredietur religionem approbatam, potest tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec impleat ex parte sua illum contractum, & consequenter iurare, quod non intrabit eam, donec id faciat, quia non licet ei usque ad illud tempus eam intrare, & sic potest iurare, quòd non intrabit eam usque ad illud tempus, quia id non est contra consilium Domini iurare. Salua, & cæt.

ALLEGATIO.

a de pœnitent. & remissione.

SVMMARIVM.

1 *Coegisse mulierem monasterium ingredi non dicitur quis, si illa non sit ingressa, vnde nec ipse, nec ei id consulens ligantur excõmunicatione Sacri Concilij cap. 18. sessio. 25. de regularibus.*

2 *Consulentes, auxiliantes, & similes cum excommunicantur, in dubio accessoriè censentur excommunicari, vnde non sequuto effectu, non ligantur.*

3 *Consulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione Bullę Cœnæ latæ à Gregorio Decimotertio, licet ligentur per excommunicationem Iulij Secundi.*

CONSILIVM V.

CVM Sacrum Concilium Tridentinum anathematizet cogẽtes mulierem ad ingrediendum Monasterium, atque præstantes consilium, auxilium, & cæt. Dubitatur, an cogens, & consilians sit excommunicatus, effectu non subsecuto.

1 Respondeo primo, quòd quæstio, quo ad cogentem, nullum uidetur habere dubium, quia nemo potest dici cogens ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi, quòd non potest constare sine ingressu, ut palam est, & ita certum est, conantem cogere ingredi non excommunicari, eo quòd coegerit ingredi. Secundo, quod neque etiam consulens uidetur excommunicari, nisi subsecuto effectu, & ingressu.

2 Tum quia consulens, fauens, & auxilians uidentur accessoriè in dict. capitul. canone excommunicari. Tum per regulam, [In pœnis benignior interpretatio est facienda,] b & cum ille canon 18. non exprimat expresè, nec tacitè, an accessoriè, an æquè principaliter excommunicet consulentem, interpretandum est, quod excommunicet accessoriè, quia illud est mitius, per resolut. positam in nostro Manual. c per quam accessoriè, excommunicatus non incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caieta. d dixit, quòd per constitutio. Pij Secundi, qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum consulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit uisus excommunicare consulentes, & auxiliantes, nisi appellatione subsecuta. Tum etiã dicitur in Manua. e quòd per Bullam Cœnæ, qua S. D. N. excommunicauit appellantes huiusmodi, & consulentes, ij non uidentur excommunicati, nisi secuta appellatione, quamuis nec nos ibi, nec alius aliquis alibi reddiderit rationem fundamentalem, quam nos supra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictam excommunicationem Pij Secundi ad eos, qui decreuerint esse appellandum, uel consuluerint licite posse appellari à Papa ad Concilium, uel consuluerint appellare, etiam non secuta appellatione, & ita clarè significauit non comprehendi eos, nisi eam extensionem ipse fecisset. Tum quia S.D.N. iuris callentissimus, excommunicans appellantes, & consulentes, ut excommunicauit Pius Secundus, non addidit se excommunicare decernentes, & consulentes licere appellare, & cæt. ut Iulius, significans, se pro sua benignitate uelle ab excommunicatione Bullæ Cœnæ eximere consulentes, & auxiliantes, non secuta appellatione, licet includantur in Extrauagante Iulij Secundi, sed non quo ad hoc, ut censeantur excommunicati Bulla Cœnæ. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. 18. sessio. 25. de regul. b de regulis iuris, lib. 6. cum suis concordantijs. c cap. 27. numero 51. d in sum. uerbo, excommun. cap. 25. e cap. 27. num. 58.

SVMMARIVM.

Cogens puellam ingredi Monasterium, etiam vt ibi in habitu sæculari vsque ad ętatem nubendi educetur, comprehenditur sub Decreto Sacri Concilii, sessio. 25. de regul. cap. 18. & num. 3. 1

Ingressus Monasterii dictio, etsi de assumptione habitus probationis, ac de professionis emissione soleat intelligi, attamen quando lex disiunctiue loquitur de assumptione habitus, vel de ingressu, tunc latius patet. 1

Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum. 2

CONSILIVM VI.

AN cogens aliquam puellam minorem duodecim annorum ingredi Monasterium, non causa accipiendi habitum, nec faciendi professionem, sed ut maneret ibi honestè usque ad ętatem nubendi, incidat in excom-

excommunicationem a Concilij Tridentini.

1 Respondeo, quòd pro parte negatiua facit primo, quòd in hac materia iuxt. Auth. [ingressi,] & ei annotata, b appellatione ingressus uenit tantum ingressus ad suscipiendum habitum, quem appellant primum ingressum, & ad faciẽdam professionem, quem appellant secundum ingressum, ad quorum nullum prædicta puella est coacta in casu proposito. Secundo, quòd si de quolibet ingressu esset intelligendum illud cap. Consilij sequeretur quòd etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Missam, vel ad visendam quampiam cognatam, quod non est dicendum, quia absurdum. c

Pro parte affirmatiua urget primo, quòd uerba propriè sunt intelligenda, nisi de contraria mente loquẽtis appareat, d & verba illa disiunctim posita, [ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum,] &c. propriè intellecta comprehendunt cogentem tantum ad ingrediendum, cum in alternatiuis sufficiat unam partem earum esse ueram. e

2 Secundo, quòd bis repetit illa tria uerba, [ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum, vel ad professionem faciendam.] & repetitio dictionis in eadem dispositione facta significat id esse cum mysterio factum, iux. glossam memorabilem. f

3 Tertio, quòd Concilium non abs re potuit considerare, quòd qui cogit intrare aliquã in aliquod Monasterium, ut ibi educetur, indirectè uidetur cogere, ut cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat professionem precibus, aut blanditijs monialium, aut minis eiusdem, qui coegit intrare, aut uerecũdia, & timore maledicorum, & ideo, uoluerit hanc uiam indirectam cogendi præcludere, & legislatorum est, non solum uias directas, sed etiam indirectas prohibere, iux. cap. [cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi.] de regul. iur. lib. 6.

Per quæ uidetur hæc pars literæ, & menti illius ea. & vsui intromittendi puellas ad educandum eas in Monasterio, germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 18. de reg. sess. 25. b cap. de sacros. eccl. c l. nam quod absurdum, ff. de bonis lib. d l. non aliter, ff. de lega. 3. e in cap. alternatiuis, de regu. iur. l. 6. f in clem. 1. de iure patron. verbo dioecesanis.

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiam legis difficilis, qualis est, ca. 18. session. 25. de regular. excusatur à peccato mortali, & successiuè ab excõmunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

RELIGIOSVS quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit, ut Monasterium ingrederetur, donec ad nubẽdi ætatem perueniret, quòd totum effectum est, etiam ipsa, & matre nolentibus. Quæritur, an sit excommunicatus uigore Concilij Tridentini, a ubi ait, [Anathemati subijcit prædicta Synodus, & cæter.] Deinde quæritur, an si incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

1 Respondeo, quòd D. Consulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & si celebrauerit, irregularis, quamuis nos credimus eũ nõ esse iudicãdum

A irregularem in foro conscientiæ, quia, qui peccat ob legem difficilem intellectu malè intellectam, non peccat mortiferè secundum Innocentium, b de simon. probatum, & reprobatum à Felyn. c Et nemo cadit in excommunicationem legis, uel Canonis generaliter latam per actum, qui uerè non est peccatum mortale, d quod in multis locis nos asseruimus, & nuper in Man. e & negari non potest prædictum c. 18. quo ad hoc esse difficile intellectu. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a Session. 25. cap. 18. b in cap. per tuas. num. 2. col. 2. c in cap. 2. de re iud. col. 7. d cap. nemo, & cap. nullus, 11. quæstion. 3 e cap. 27. num. 157. & 241.

B SVMMARIVM.

Congregatio Hospitalariorum Ioannis de Deo an ex Bulla Pij V. sit censenda approbata, vt Religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua est iudicandum, numer. 3. 1

Regulares non sunt omnes, quibus Papa concessit, vt viuant sub regula seu secundum Regulam S. Augustini. & num. 1. 2

Institutio nouæ religionis præcipuè mendicantium, & maximè illorum quorum professores, vt plurimum lautius in sanitate, & ægritudine gubernantur, & tractantur, quam sibi pares sæculares in suis domibus priuatis degentes, non facile est admittenda. 3

C

CONSILIVM VIII.

VISA Bulla fœl. recor. Pij V. concessa fratribus, qui dicuntur confratres Hospitalis Ioannis Dei, videtur primo esse quæstionis magnæ, an ipsi confratres Hospitalis prædicti, & aliorum similium debeant esse fratres professi.

1 Quoniam pro parte affirmante facit, ꝙ debent uiuere sub regula S. Augustini. Pars uero negãs uerior. Tum quia præfatus Pius non videtur velle constituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula S. Augustini appellat Prælatos suos præpositos, & presbyteros, qualiter nõ appellat Pius, neque illi hñt eos. Tum quia nullibi iubet, ut faciant

D professionem solemnem. Tum quia non uidetur ipsi esse inhabiles ad contrahendum matrimonium, cum sola professio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud cõtrahendum. Tum quia expresse habet, ꝙ de consensu confratrum hospitalis, in quo uiuũt, possint dimittere habitum, & assumere aliud. Tum quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium, & professum, sed solum inter deferentem scapularium, & non deferentem illud. Et primo die quo illud accipiũt possunt petere eleemosynas, & seruire hospitali perinde post duos, & tres menses, & post annum. Tum quia nouitius regularis si sit clericus, quales non oportet ipsos esse secundum S. Th. a

E ad secũdum, si simpliciter profitetur regulam S. Aug. diceretur Canonicus regularis. At nemo, ut puto dixerit, ꝙ intẽtio pfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorũ magna est in Eccl'ia Dei auctoritas.

2 Tum quòd potest quis viuere secũdum regulam S. August. licet non sit professus illam, canonici. n. nouitij viuunt secundum regulam San. Augustini, & tamen nõ sunt professi illam. Nec præfati confratres tenentur

ALLEGATIO.

a 22. quæstio. 89. artic. 8.

nentur, vt puto recitare horas canonicas, quas tenerentur dicere, si essent canonici, vel profiterentur regulam Sancti Augustini. Itaque non debent ipsi meo iudicio facere professionem in forma prædicta, antequã habeatur notitia authentica de forma qua fit professio in hospitali Granatensi. F

3 Immo neque postea, nisi consulto S.D.N.& facta per eum declaratione quòd hic modus viuendi erigatur in verã & approbatam religionem, & impedientem matrimonij contractum, & requirentem annum nouitiatus,& officij diuini, uel aliarum precũ eis subrogandarum recitationem, quod nescio an facile faciet,attenta multitudine religionum, maxime mendicantium, contra cap.fin.de religio.domibus,& quòd populus magna paupertate opprimitur, & eorum aliqui opiparius viuunt,& propinant ægrotis,quam alij suæ conditiones homines in domibus suis tractantur. Et multi adeunt huiusmodi hospitalia, ut melius tractentur in eis, & hinc non parum crescit impensa populi, a quo illa mendicatur. G

SVMMARIVM.

1 *Bullarum plumbatores, quibus Pontifices in collatione officij dant habitum ordinis Cistercensium,& uocant Cistercienses conuersos, ob hoc,cum aliud non promittant,uel faciant,uere non efficiuntur religiosi,num.3. nec alicui subduntur, imò remanent laici liberi etiam ad effectum matrimonij contrahendi, vt prius.nu.5.* H

2 *Religiosus verus post Concilium nemo effici potest, nisi post probationis annum sine interruptione in monasterio exactum, & post emissa tria substantialia vota, numer.4.*

3 *Papæ sola nominatio non facit quem religiosum.*

CONSILIVM IX.

IN curia est officium,quòd vocant plumbatoris bullarum, cuius officialis vocatur vulgo frater plumbi,& defert habitum, siue scapulare certi coloris, quòd in collatione eiusdem a Papa accipit,& nominatur ab eo ordinis Cisterciensis conuersus nullam tamen professionem emittit, nec viuit sub vllius regula, vel obedientia. Quæritur,an præfatus officialis sit religiosus, ita ut possit in aliquo a Cisterciensibus,vel alijs molestari super persona,& bonis,quæ in dies sibi acquirit. I

1 Ad hanc quæstionem responsurus præmitto primo illud Iurisconsulti, [Inciuile est iudicare de lege, nisi tota ea perspecta, a & non possum credere non esse aliqua statuta, vel leges, secundum quas debeant prædicti plumbatores uiuere, præsertim cum a Papa vocentur conuersi Cistercienses, & accipiãt habitum ab eo, & cum portent scapulare certi coloris, & non possunt illa fieri,& dici commode, nisi aliqua illa referantur, & addantur: & ideo tenor illorum statutorum, & legum proponendus esset Iurisconsultis huic quæstioni responsuris. K

Secundo,quòd præsupposito, quòd nulla talia statuta habeant prædicti plumbatores,& quòd Papa,cũ confert illa officia, vel tollit, uel mutat ea, nec facit, nec dicit alia,quam quę referuntur in quæstione proposita,dicenda uidentur sequentia.

2 Primum,quòd ipsi non sunt vere religiosi. Tum quia post Concil.Trident. b nemo potest esse uerę religiosus,nisi post annum probationis perfectum,& prædicti plumbatores nec faciunt, nec incipiunt, nec mediant annum præfatum. Tum quia non solum requiritur annus præfatus perfectus, sed etiam quod sit continuatus in monasterio,& non quomodocunque, sed cõtinue sine interruptione,vt uidetur casus in c.1. de regul.libr.6.vbi post Lapum & Dominicum tradit Philippus Frãcus & firmis rationibus probari potest. Tum quia præsupponitur nullam professionem eos facere,neque expressam,neque tacitam,& quod illa nihil potest operari,etiam si fieret, cum fieret ante anni præfati perfectionem,quem nunquam ipsi incipiunt.

3 Tum quia prædicta nominatio, qua Papa nominat eos Cistercienses, non sufficit ad faciendos eos religiosos veros,per Clementinam vltimam, c quę habet non censeri Papam absoluere excommunicatum, eo quòd verbo, & facto communicet illi, neque tribuere dignitatem,vel beneficium,seu honorem,eo quòd appellet eum nomine significante eum esse positum in illa dignitate,beneficio,uel honore.

4 Tum quia non sunt ipsi iure censendi conuersi Cistercienses,cum iure communi ad id requiratur,ut faciant tria substantialia vota, castitatis, paupertatis,& obedientiæ, iuxta ea,quæ traduntur in capit.[ex eo,] & in capit.[vt lex continentiæ.] 27.quæstio.1.vt traditur per Panormitanum, Felynum, & Decium, & eos, quos ipsi citant, d quæ ipsi non faciunt, vt late monstrari potest per ea, quæ nos adducimus in commentar.2.de regul. e referendo late ea,quę sunt necessaria ad hoc, vt quis dicatur emisisse illa.

5 Secundo, quòd prædictis est consequens prædictos plumbatores nullatenus esse religiosos,& consequenter neque a Cisterciensibus, nec ab alijs religiosis posse molestari tanquam a superioribus, & posse vti proprio,& bonis alias iuste quæsitis,immo & contrahere matrimonium,& renunciare officijs suis, reseruatis sibi fructibus de consensu Papæ, vel non reseruatis, & denique omnia alia, quæ licita sunt clericis, vel laicis,iuxta statum,quem legitime habent,uel habuerint,si,vt præmittitur,statuta, leges,uel consuetudines præscriptæ,uel aliæ conuentiones inter Papã, & ipsos, uel iuramenta iuste præstita non fuerint eis contraria.Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a l.inciuil.ff.de legib. b cap.15.sessio.25.de regularib. c De sentent.excommunicatio. d In cap.in præsent.de prob. e Super cap.cui porrecto. a numer.14.

SVMMARIVM.

Milites regulares sancti Stephani,cum sint vere religiosi, sunt incapaces parochialis sæcularis.nu.11. 1

Religio sancti Stephani a magno Duce Hetruriæ ex concessione Pij Quarti.nume.4. ad instar Calatrauæ,& Alcantaræ,num.3. ad militandum pro defensione fidei,ita ut non requirat clericatum,nume.2.instituta, & etiam ab eodem Pontefice confirmata,est vere,& proprie religio,num.1.habitum habens regularem militans sub regula sancti Augustini,num.4. cuius professores votum paupertatis emittunt, numer.5.& 6. & morientium spolia spectant ad ærarium religionis. nume.5.possunt tamen ex priuilegio Apostolico relicta quinta parte dicto ærario testari,num.5.& nu.9. & 10.itemque emittunt votum castitatis,mitigatum tamen a Sede Apostolica ad coniugalem.nu.6.& 11. suntque etiam si beneficia possiderent a iurisdictione ordinaria exempti.numer.7.ex eorum autem statutis post sacrum Concilium editis, & confirmatis non tenentur 2

nentur facere annum probationis. numer.8.& 10.
9 *Votum obedientiæ regularis includit in ſe votum caſtitatis, & paupertatis in regula præcepta.*

CONSILIVM X.

CVm Vincentius Guidius presbyter Lucanus V.I.D.& ordinis ſeu militiæ ſancti Stephani Papæ profeſſus,in concurſu parochialem Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Brancalo Lucanę diœceſis obtinuerit,ſtante Lateranenſi Concilio, a ac ſacro Concilio Tridentino,dubitatur, an per aſſumptum habitum,& emiſſam profeſſionem in d.militia,ita ſit regularis effectus,vt incapax ſit ſęcularium beneficiorum, & ita a dicta parochiali reijciendus.

1 Reſpondeo, quòd pro parte affirmatiua propoſiti dubij facit primo,quod omnis, qui emittit profeſſioné,qua in religione probata voueat tria vota ſubſtantialia,eſt religioſus,ſiue regularis,accipiendo proprie, & ſtricte illa verba,[religioſus, & regularis,] vt accipiuntur in titul.de regul. b ſecundum omnes, c & communem, d & alibi ſæpe:& prædictus conſulens emiſit profeſſionem etiam expreſſam huiuſmodi,quia emiſit illam in prædicta religione ſancti Stephani,quę eſt approbata ut conſtat per confirmationem eiuſdem a Pio Quarto factam,& vouit tria vota,ſcilicet charitatis,pudicitiæ,& obedientiæ,vt ex forma vouendi in prædicta religione palam colligitur. Ergo eſt vere,proprie,& ſtricte religioſus,& regularis.

2 Secũdo facit,quod duo ſola ſunt genera hominũ, alterum clericorum,& Deo deuotorum,ſiue religioſorum,& alterũ laicorum, e & ſodales ſancti Stephani non ſunt laici,quia geſtant habitum cruce inſignitum,&diſtinctum ab habitu Chriſtianorum laicorũ, vt palam eſt,& ita non ſunt laici. Non etiam ſunt clerici,quia licet clerici poſſint eſſe ſodales illius ordinis, de ſubſtantia tamen & eſſentia illius nõ eſt aliquis ordo,ut colligitur ex regula,quæ non requirit vllum ordinem etiam clericorum,quo ad eos,qui ſunt arma ſęcularia exerciturí,ſicuti neque eſt de ſubſtantia,& eſſentia monachorum, & religioſorum aliorum ordinum, quam canonicorum, & regularium, vt definit S.Thom. f Ergo ſunt Deo deuoti, ſiue religioſi.

Tertio facit,quòd religio vera,& propria poteſt inſtitui ad militandum pro defenſione fidei, vel reipublicæ Chriſtianæ,vt pulchre probat S.Tho. g & prędicta religio ſancti Stephani eſt inſtituta ad defenſionem fidei Chriſtianæ,& ad impugnationem infidelitatis illi contrariæ:ergo merito dici poteſt vera & proprie religio, & ſodales eius vere & proprie religioſi.

Quarto facit,quod omnes communiter putant prædictam religionem ſancti Stephani eſſe quiddam longe maius, & altius quam fratrias, ſiue confraternitates,ſiue ſocietates,quas uocant glorioſiſſimæ Trinitatis,Sacramenti,Sanctæ Crucis,Roſarij,Miſericordiæ, & id genus alias,& ſi non eſſet uera & proprie religio non eſſet res altior illis:ergo eſt uera religio.

3 Quinto, quod religio ſancti Stephani videtur inſtituta inſtar religionum Sancti Iacobi,Calatrauæ,& Alcantaræ, quæ inueniuntur in Hiſpania ad militandum inſtitutæ, ut expreſſe colligitur tam ex primis, quam ex ſecundis litteris Pij Quarti,quibus dedit facultatem inſtituendi prędictam militiam. At illæ ſunt vere, & proprie religiones, ut aperte probauimus in tractat. de reditibus eccleſiaſt. h Ergo etiam prædicta religio Sancti Stephani cenſenda eſt vera religio,

A & ſodales eius uere religioſi, & uere regulares.

4 Sexto, quod prædicta militia ſancti Stephani eſt inſtituta iuxta formã & facultatem inſtituendi,quam dederat Duci inſtitutori Pius Quartus qui ſolum dedit ei facultatem inſtituendi vnam militiam ſub regula Sancti Auguſtini, aut Sancti Benedicti, uel Ciſtercienſis, aut alterius approbati ordinis, vt habetur expreſſe in primis litteris Pij Quarti, & etiam in ſecundis, ibi, [Sub certum approbatum ordinem per eum eligendum:] & ibi, [Sub regula Sancti Benedicti,uel alterius approbati ordinis;] & ibi, [Habitu regulari huiuſmodi ordinis.] Per quę verba clare ſignificatur, habitum prædictæ militiæ debere eſſe regularem, & non qualem qualem, ſed ordinis huiuſmodi, nempe
B probati,quia hæc dictio[huiuſmodi]eſt reſtrictiua, i & clarius ibi,[Sub regula Sancti Benedicti erexerit.] Per quæ apparet,quod prędicta militia erecta fuit ſub regula ſancti Benedicti, & conſequenter ſunt religioſi, & regulares ordines ſancti Benedicti, quos conſtat vere & proprie eſſe religioſos.

5 Septimo, quod ex varijs locis regulæ, & ſtatutorum præfatæ militiæ colligitur præfatos milites expreſſe uel tacite emittere votum paupertatis, nam in cap.3. [dell'habito del Cavaliero,] habetur,quod aliqui prædictæ militiæ ſunt conuerſi,at conuerſus in religione eſt, qui tria ſubſtãtialia vouit, k & in cap.4. habetur,religioſos aliorum ordinum huic militiæ parium poſſe tranſire ad illam de Superiorum conſenſu,
C & ex capit.17. & ibi,[Quello che s'è detto delle ſpoglie,&c. per quæ verba ſignificatur,eos non habere liberam teſtandi facultatem: & ex cap.26. quo iubentur milites ægroti facere inuentarium ſuorum bonorum mobilium, ad hoc, ut eo mortuo perueniant ad ſuum ordinem, & in cap.2. [delle alloggiationi,] ibi, [che li beni delle ſpoglie ſi uendano all'incanto,&c.] & in cap.1. [delle prohibitioni, & pene.] ex quo patet,non habere illos liberam facultatem teſtandi, ſed limitatam,& id uirtute illius ſtatuti auctoritate Papæ confirmati,& in cap.26.[delle prohibitioni,& pene] ibi,[I beni delle ſpoglie de i noſtri Cavaglieri s'appartengono di buona ragione al noſtro theſoro commu-
D ne, &c.] Et in additione reformationis & in priuilegijs a Pio IIII. conceſſis expreſſe dicitur,quod prædicta militia eſt inſtituta ſub regula B.Benedicti;& paulo inferius facit eis priuilegium teſtandi,quinta parte relicta ordini prędicto,præſupponẽdo,quod non poſſint teſtari libere. Tum quod in eiſdem litteris pro priuilegio conceditur eis,quod quædam beneficia ſæcularia eis conferri poſſint, ſi alias canonice conferãtur.

6 Pro contraria parte multa poſſunt allegari: quorum primum eſt, quod non poteſt conſiſtere religio abſq; voto ſolemni paupertatis,caſtitatis,& obedientiæ, l & late probat Sanctus Thomas, m & quod prædicti milites non voueant caſtitatem ſimpliciter, ſed tantum caſtitatem coniugalem, nec uouent pau-
E pertatem,ſed loco eius charitatem,quod palam eſt nõ tollere dominium, neque poſſeſſionem bonorum; vt tollit votum ſolemne paupertatis. n

Secundo,

ALLEGATIONES.

a In cap monachi,de ſtat.monac.ac cano.reg. b In cap. 10.ſeſſ.14 & toto tit.de reg.& monialib.ſeſſ.25. c Tam in lib 6. Cle.quam in antiquis. d In d.rubr.de reg.& in cap. eccleſia S.Mariæ,de conſti. e cap.duo ſunt genera.12.q.1. f 2.2.q.109.ar.8.ad 2. g 2.2.q.188.ar.3. h quæſt.1. monit.55.& 56. i l.huiuſmodi.de leg.1. k cap.ex eo. §.1.de elec.lib.6. l c.cum ad monaſterium,de ſtat.monac. m 2.2.quæſt.186.artic.6.& 7. n cap.non dicatis.12.q.1.

7 Secundo, quod in priuilegijs concessis a Pio IIII. F est vnum, quo exemit ab omni iurisdictione ordinaria quoscunque milites prædictæ militię, etiam quotcunque & qualiacunque beneficia habentes per quod præsupponere uidetur, posse prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam sæcularia curata, & simplicia: quia, qui totum dicit, nihil excludit. a

8 Tertio, quod uidetur in prætorio Rotæ decisum, prædictam militiam sancti Stephani non esse proprie & uere religionem, & in ea possunt facere professionem ante finitum probationis annum, quæ tamen nō potest fieri in religione, quę uere & proprie sit religio, post Concilium Tridentinum. b

Quarto, quod licet eis testari de omnibus suis bonis, relicta quinta parte ordini, ut patet per priuilegiū G Pij V. sub fin. suæ regulæ, & statutorum impressum.

9 Quinto, quot votum castitatis coniugalis nō sufficit ad ueram religionem, vt probat S.Thom. c

Sed hæc non obstant. Ad primum enim respondetur, negando, quòd prædicti milites non emittant votum paupertatis solemnis. Tum quia contrarium colligitur ex multis locis supra citatis, in quibus probatur non esse prædictis militibus testandi liberam facultatem. Tum quia, qui professionem facit secūdum aliquam regulam monachalem & paupertatem, quas regula illa iubet seruari, etiam si nullam aliam expressionem faciat, quod confirmantur per illud singulare dictum S.Thom. d scilicet quòd uotum obedientię continet alia duo uota, scilicet castitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula. H

Ad secundum concedo illud habere colorem, sed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IIII. quòd prędicti milites possunt habere quotcunque, & qualiacunq; beneficia, sed quòd quotcunque & qualiacunq; habeant sunt exempti, quòd longe aliud est, & uerificari potest in beneficijs regularibus & sæcularibus commendatis, uel per dispensationem retentis, uel dependentibus ab ordine suo.

10 Ad tertiam concedimus, in prætorio Rotæ decisum esse posse prædictos milites uouere intra annum probationis, sed non ea ratione, quod prædicta militia non sit uera religio, sed alijs rationibus, quæ in decisione redduntur, & optima uidetur esse, quod per I statuta a Sede Apostolica confirmata post Concilium Tridentinum in prædicta militia non requiritur annus probationis, sed simul in assumptione habitus fit professio, ut patet ex capit.3. continente modum assumendi habitum, & profitendi.

Ad quartam respondetur, negando quòd liceat eis testari libere, sed cum limitatione, & id non iure communi, sed priuilegio expresso Pij IIII. & statutis a Sede Apostol. confirmatis: per quod argumentum retorqueri potest facile in arguentem.

11 Ad quintum concedimus, uotum castitatis coniugalis nō sufficere iure communi ad constituendum uotum solemne castitatis, sed negando id non posse fieri priuilegio, cum enim solemnitas uoti sit iure hu- K mano inducta, potest illa minui, uel augeri rationabili causa subsistente, & ita, sicut Papa potest facere religioso facultatem aliquo modo testandi, moderando solemnitatem uoti paupertatis, ita etiam facere facultatem utendi coniugio legitimo, minuendo solemnitatem uoti castitatis, ut etiam dixi in prædicto tractatu de reditibus ecclesiast. e

Per hæc tumultuario studio scripta, hanc partem credimus ueriorem, licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coegisset, eamque affirmare etiam nunc uoluissem in gratiam domini consulentis, quem profecto ex animo amo, & suspicio. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a cap. solitæ §. final. de maior. & obedient. capit. si Romanorum. 9. distinctio. b Per cap. 15. sessio. 25. de regularibus. c 2.2. quæstio. 186. articul. 5. ad tertium, & articul. 6. d 2.2. quæstio. 186. artic, 8. e quæst. 3. numer. 12.

SVMMARIVM.

Miles ordinis Christi in Italia de licentia Superioris, manens gaudet canonis & fori priuilegio, estque vere religiosus. nume. 2. & sequen. 1

Matrimonium etsi iure communi sit incompatibile cum religione: secus tamen est si accedat dispensatio Apostolica, quæ potuit ex iusta causa castitatis votum essentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad uotum coniugalis castitatis. nu. 4. 2

Voti obligatio iuris naturæ & diuini est, solemnitas humani, & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, statui potest. 3

Pontifices Maxim: sicut Petrus eandem potestatem à Deo accipiunt immediate. 4

CONSILIVM XI.

1 QVidam eruditissimus patronus per multa conclusit, quendam militem ordinis Christi Lusitanię manentem in Italia de licentia Magistri illius militiæ, qui est rex a Sede Apostolica deputatus, debere gaudere priuilegio canonis & fori, & accusatum de crimine remitti ad suum iudicem ecclesiasticum. Rogatus ut meam, de conclusione præmissa subscriberem simpliciter sine allegationibus sententiam, dico primo, illam esse ueram, erudite, neruose, copiose, & pie fundatam.

2 Dico secundo, quòd nullus alius contra eam uidetur relictus scrupulus, præter quam quod quibusdam recentioribus uisum est, coniugium incompatibile esse religioni, & per consequens non esse possibile, quod aliquis sit legitime coniugatus. & religiosus, cum contraria non se compatiantur, qui tamen scrupulus duplici consideratione conteritur. Altera est, quod licet in corpore iuris clauso iure communi, cui nititur doctrina D.Thomæ recepta a assumptum sit uerum, per dispensationem tamen sedis Apostolicæ id fieri potest, secundum communem sententiam Innoc. glossæ & aliorum, b quam etiam Caietan. sequutus est cōtra suum D.Thom. c quam nos etiam sequuti sumus in Man. d & paulo latius in com. 2. de reg. e

3 Altera, quod licet uoti obligatio sit iure naturali, & diuino inducta, solemnitas tamen uoti iuris humani Pontificij inuentum est. Pontifices enim Maximi induxerunt, ut ad faciendum solemne uotum requiratur primo, quod constet ex tribus uotis, scilicet, castitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ; secundo, quòd hæc tria fiāt in religione approbata; tertio, quòd fiant in manibus eius qui potest uouentem incorporare religioni, & quod alioquin non sit solemne secundum omnes, & ideo sicut Papa statuit, & induxit, ut omnia prædicta requirantur ad hoc, ut aliquod uotum

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæstio. 188. articul. 3. & quinque sequentibus articu. b In cap. cum ad monasterium. de statu monach. c 2.2. quæstio. 88. artic. 11. d cap. 12, num. 75. e numc. 17.

votum dicatur solemne, & sufficiens ad faciendum quem verum religiosum,& ad alios certos effectus,& ita potest statuere, ut aliquid amplius requiratur, uel aliquid minus sufficiat,& consequenter potest efficere, quod nō solum votum castitatis integrę, sed etiam votum castitatis coniugalis sufficiat.

4 Cum omnes Pont.Max.æqualem, immo eandem potestatem Ecclesiasticam immediate à Deo, sicut ipse Petrus accepit,habeant,& accipiant,arg.cap.[in nouo. a & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. [nouit. b Quo fit,quod licet omnes religiosi emittāt votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam seruandam obligantur. Franciscani enim de obseruātia, & Capuccini tenentur eam seruare in particulari, & in communi, at religiosi non mendicantes tantum in particulari,non in communi.Quin & Mendicantes ante Concil.Trident.non poterant habere in cōmuni, nisi cum certa limitatione, nunc autem post Concil.Trident.possunt habere sine illa, per cap.2. c quin & aliqui religiosi,etiam quibus non licet habere proprium,possunt ex priuilegio certo modo testari per limitationem uoti paupertatis,& ita non est, cur quis miretur Pontifices Maximos statuisse, vt aliquot religiosi religionum ad militiam armatam constitutarum propter maximam difficultatem seruandi votum castitatis integræ conuersando fere semper cum sæcularibus maribus,& fœminis, satisfacerent voto castitatis religioni necessariæ seruando coniugalem.

Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expresse tradidisse,inconsideratio, in causa fuit,nostra sententia, ut prædictis recentioribus visum fuerit huiusmodi religiosos milites coniugatos non esse religiosos, contra multa diplomata à Sede Apostolica religionibus militaribus concessa, & ita non solum primo modo dicto, sed etiam hoc secundo conteritur prædictus scrupulus.

Dico tertiò,accepisse me à viro fide digno, ꝙ in Curia Regis Catholici quidam miles ordinis S. Iacobi cōiectus in carcere ob crimē morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri,fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus est magister militiæ datis, per scripta nostra per prædictum Dominum Consulentem citata, & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum tempus relegatus, eo quòd gaudere deberet priuilegio canonis,& fori,tanquam religiosus religionis approbatæ, sed & in Lusitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis insignis Academiæ Conimbricensis rexi,semper tanquam rem notoriam intellexi, prędictos milites Christi prædicto priuilegio, tanquam religiosos gaudere. Quare prædicti Domini Consulentis conclusio mihi proculdubio vera est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 21.dist.cap.cuncta.cap.ipsi sunt.9.q.3.& cap.1.de homic. in 6. b de iudic.not.3. c sessio.25.

SVMMARIVM.

1 *Cap.3.sess.6.Concilij Tridentini an in milite Sācti Ioannis locum habeat,à Pontifice petendum.nu.6.*

1 *Milites Sancti Ioannis,& alij tria vota solemniter in approbata Religione emittentes,sunt veri Religiosi.*

2 *Verbum nemo regularis, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit, nisi speciali ratione excludantur.*

3 *Dispositio exorbitans ad omnia extenditur,quę eius verba propriè significant.*

A *Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire.* 4

Priuilegijs per clausulam generalem in lege positam derogatur. 5

Consuetudo etiam nondum legitimè præscripta, seu vsus secundum quem lex fuit recepta, sunt optimi legum interpretes. 6

CONSILIVM XII.

AN Milites Sancti Ioannis Hierosolymitani comprehendantur sub dispositione Cōcilij Tridentini, a quatenus habet, ordinarium tanquam Sedis Apostolicæ
B delegatum posse visitare,punire,& corrigere quemcunque clericum cuiusuis ordinis personalis, & regularis, extra Monasterium degentem, & delinquentem,non obstantibus priuilegijs,&c.

Huius quæstionis decisio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod desiderari potest uera litera præfati b Concil.Trident.quia hęc,quam habemus, uix est,intelligibilis quo ad illa uerba, [cuiusuis ordinis personalis,vel,&c.

Secundò,ꝙ vtcunque intelligatur, in effectu sonat, quod nullus clericus sæcularis,uel regularis,&c.& ita ponderationes uerbi [clericus,]quas aliqui faciunt ad inferendum, quod loquitur de præfatis militibus, leues videntur.

C 1 Tertio, quod negari non potest, præfatos milites Sancti Ioannis esse vere,& propriè regulares,quia qcquid aliqui dicant,non satis agnoscentes,& venerantes naturam religionis à S.Sede Apost. approbatæ omnes illi, & soli dicuntur verè, & propriè religiosi, siue regulares, qui emittunt legitime tria uota substantialia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, in omnibus superioris,uel locum eius tenētis,& sub aliqua regula à Sede Apostolica approbata, iuxta sententiam Canonistarum receptam, c & Theologorum, d quod ēt nos grauissimis fundamentis cōprobamus in tractatu de redit.eccles. e & constat præfatos milites emittere præfata tria substantialia uota in manibus sui Superioris sub regula a Sede Apostolica approbata, lau-
D data,& ad sidera priuilegijs merito exaltata.

2 Quartò, ꝙ ponderatio, qua ponderatur verbum [nemo,]& verbum [regularis,] f ad hoc,quod uerba illius cap. ex propria significatione comprehendāt regulares,& in his etiam præfatos milites,iuxta Glossam 2.ab omnibus receptam, & laudatam g irrefragabilis est, & ita, nisi aliquo respectu particulari eximantur præfati DD.milites,continentur in eo.

3 Quintò, quòd ad hoc, ut excludantur ab eo, non sufficeret, quod illud esset contrarium iuri communi, vel exorbitans ab eo,qm̄ ēt talia oīa extēduntur ad oīa cōtenta sub ꝓpria significatione uerborū illorū, iuxta textū solemnē,adiuncta Glossa, & doctrinā Francisci Aretini, h quā Decius,Alciatus, & oīs turba recētio-
E rū expendentium suo iudicio leges sequuntur vbique.

Sextò,ꝙ potissima huius dubij resoluēdi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterū est,an præfatū cap.3. sit cōtrariū priuilegio pręfatorum militum.Alterū,an, esto sit cōtrariū,cēseatur derogare illi,non facta mentione

ALLEGATIONES.

a cap.3.de reform.sess.6. b cap.3.de reform.sess.6. c in rubr.de regul. d in 4.lib.sent. dist.38. e q.1.num.55.& q.3.num.27.& 29. f præfati cap.3. g in clemen.1.de decimis. h in l.cum l.ff.de rest.

tione de priuilegijs ordinis eorum in specie, vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium.

4 Et quidem pro parte negatiua prioris dubij quod mandatum Papæ, factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis, quia nemo est exemptus a iurisdictione Papæ, & ita delegatus, procedens, vt delegatus Papæ contra exemptum, cum non procedat, ut ordinarius, a cuius iurisdictione ille est exemptus, non uidetur facere contra exemptionem, vt sensit glossa, quam in hoc commendat Panormit. a cöcludens, quod delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panormitanum, vt ait Felyn. b per rationes, quę apud eum uideri possunt.

G Secundo, quod forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercienfium, ne per rescripta Papę possint conueniri, nisi facta mentione sui ordinis, quale tamen an habeant, ignoro.

5 Pro vtraque parte posterioris dubij possent multa citari ex his, quę Felyn. congerit, c & ex citatis ab eo d copiosissime, qui tamen tenet, sufficere clausulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis, iuxta clement. [dudum,] e & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur, fit per viam legis, & non qualis qualis, sed Conciliaris. Dicit etiam sufficere clausulam consuetam de stylo curiæ poni, [quorum tenores habẽtur pro expresse &c.]

H & facile, quis posset defendere, quod clausula derogatoria priuilegiorum posita in lege communi æquiualeat clausulæ derogatoriæ præfatæ solitæ apponi de stylo curiæ.

6 Quoniam autem interdum in præfato Concilio Tridentino fit mentio in specie de ordinibus, & interdum non, insurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, nisi facta expressa mentione de illis, & sic uidetur necessaria declaratio Papalis, quia item consuetudo est legum optima interpres, f quamuis non fuerit legitime præscripta, secundum communem uidetur habenda consideratio vsus, quo receptum est pręfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte respiciunt, non dico plura, sub mittẽs hæc pauca tumultuario studio scripta Illustrissimi Domini mei censuræ.

I [Responsum hoc uidetur datum satis diu. cum referatur hanc religionem super hoc à Pio Quinto priuilegium impetrasse, de quo hic nulla fit mentio.

ALLEGATIONES.

a cap graue. de offi. ord. b In d. c. graue. c In c. accedentes, nu. 4. de præscri. d Ibidem. e §. fin. de sepult. f cap. cum dilectus de consuet. & le. minime. ff. de legibus.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit a die suscepti habitus regularis, qui debet intra claustra, vel alibi de licentia saltem tacita Superioris deferri, nu. 8. & licet ex Concilio Tridentino professio non possit fieri ante annum probationis. de iure tamen ex consensu partium potest antea fieri: videtur tamen quod requiratur consensus Papæ in hoc. num. 6.*

3 *Professio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indistincte annalem gestationem, num. 2. sed & consuetudine induci potest, ut per perseuerantiam vnius hebdomadæ, uel solam adeptionem possessionis canonicatus regularis censeatur facta professio. nu. 6.*

F *Habitus canonicorum regularium nihil ferè distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur, satis a sæculari distinguitur.* 4

Regulare beneficium quadraginta annis per sæculares possessum sæculari conferri potest. 5

Regularis Ecclesiæ conuentualis non desinit esse regularis, licet in ea tota regularis obseruantia non seruetur, imò debet reformari. 6

Consuetudine præscripta induci, quicquid à lege statui, potest. 7

Habitum regularem, hoc est roquetum, vt extra ciuitatem propriam non portet, canonicus regularis, consuetudine saltem immemorabili induci potest. & numer. 11. consulendum tamen talibus, ut saltem occulte illum deferant. num. 12. 7

Claustrum inhabitare censetur regularis, qui ex iusta causa de licentia sui Superioris stat extra. 8

Peculium regulares habere possunt nedum de expressa, sed & de tacita Superioris licentia. 9

Professionem inductam fuisse in foro exteriori iudicandum potius est, quam contrarium, cum in dubio pro religione sit pronunciandum. 10

Professio tacitè emissa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum ex eo quod beneficium renunciet, non euanescit, imò adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius. 11

CONSILIVM XIII.

Titio a Summo Pontifice collatus fuit canonicatus cuiusdam Ecclesię cathedralis sub regula sancti Augustini, cuius Ecclesiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt professionem: qui canonici in ciuitate, in qua canonicatum obtinẽt, assiduè gerunt quoddam scapularium, quod dicitur roquetus, latitudinis duorum digitorum quem tamen extra ciuitatem minime gestant, neq; apud dictos canonicos aliqua regularis obseruãtia uiget, quinimmo cöplures ex dictis canonicis, qui sacris ordinibus initiati non sunt, vxores absque dispensatione Apostolica, dimisso canonicatu, & dicto scapulario, duxerunt.

Ex hac facti specie de tribus hæsitatur. Quorum primum est, an dictus Titius qui dimisit suum canonicatum reseruata sibi quadam pensione super eodem canonicatu, sit capax officiorum vrbis Romæ, & illa per se exercere possit.

Secundo quæritur, an cum apud dictos canonicos vigeat consuetudo immemorabilis, quæ ab eis etiam in præsentiarum obseruatur, non deferendi dictum scapularium extra ciuitatem, sed tantum in ea, an peccent, si illud minimè gestent, prout gestant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

K Tertium dubium est, an iste Titius, qui fuit canonicus, teneatur illud scapularium gestare in dicta ciuitate, prout & cæteri canonici gestant, attento quod ille dimiserit suum canonicatum, & amplius canonicus non sit.

1 Respondetur primo, quod harum quæstionum responsio pręsupponit decisionem alterius quęstionis, scilicet, an præfatus Titius sit professus regulam canonicorum regularium S. Augustini. Pro cuius parte negante facit primo Concilium Tridentinum sess. 25. de reg. cap. 15. quatenus habet nullam professionem religionis antè annum probationis valere, & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egisse.

Tum

Tum, quia videtur nullum habitum religionis assumpsisse, & annus probationis incipit à tempore susceptionis habitus, vt exprimitur in eodem Concilio. a

2 Secundo, quod roquetum, qui posset alicui videri seruire pro habitu, non detulit intra claustrum monasterij, quod communiter tenetur esse necessarium ad anni probationis perfectionem, iuxta Cap. 1. b & Clementin. [eos.] c

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit professionem expressam, videtur tamen fecisse tacitam, quæ fit per gestationem habitus indistincti annalem, per prædictum capitul. 1. d & Clementin. [eos. e

4 Secundo, quod non obstat, quod ipse non gestauerit habitum canonicorum regularium. Tum, quia habitus canonicorum nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vt satis notat glossa recepta, f & prædictus Titius gestauit habitum honestum clericorum sæcularium, & preterea etiam roquetum. quo videtur distingui habitus canonicorum Ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum sæculariũ, præsertim eo, quòd est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum, quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

5 Tertio, quòd prædicta Ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes Ecclesiæ cathedrales Galliarum, vt colligitur ex Volaterano, & etiam nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares, qui etiam nunc deferunt roquetos illos paruos, & sedes ipsa Apostolica in litteris prouisionis appellat eos regulares sancti Augustini: & Ecclesia, vel religio regularis non desinit esse talis, propterea quod tota obseruantia regularis non seruetur in eis, quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares possit conferri sæculari, iuxta capitul. [cum de beneficio.] g quoniam fractio regulæ non annihilat religionem, sed inducit reformationis necessitatem, iuxta ea quæ habentur in capitul. ad nostram.] h

6 Quarto, quod licet in prædicta Ecclesia non fiat expressa professio, potest tamen dici, quod fiat tacita, imò quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem, i imò quod censeatur esse facta per perseuerantiam vnius mensis, vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus Ecclesijs Gallicanis, imò etiam dici posset introduci posse consuetudine legitimè præscripta, vt per possessionem pacifice acceptam loci canonicalis censeatur professio facta, quoniam quidquid potest induci lege, potest induci consuetudine, k & hæc possent induci per legem Papæ, quia non sunt contra ius naturale, neque diuinum, sed solum contra humanum, vt palam est. l

7 Quinto, quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali, quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos male facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum, quia satis est, vt gestet illum extra illud, de licentia Superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui m recepti a Panor. n scilicet, quod monachus manens extra monasterium de licentia Abbatis, videtur manere intra illud, & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto, non absint a

A monasterio de licentia expressa Superioris, abesse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantum valet, quantum expressa, vt colligitur de decisione vtriusque Cardinalis, o quam nos sequuti fuimus, & latè probauimus in comm. 1. de reg. p

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod nõ seruatur in prædicta Ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia responderi potest, vt in proximo argumento, quòd id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic, vt honeste licet, vt late probauimus in plerisque locis comm. de reg.

B 10 Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque Sedis Apostolicæ licentia, quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur, & in dubijs pro religione est iudicandum, & consulendum, iuxta l. [sunt personæ. q summa est ratio, quæ pro religione facit.]

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prædicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccãt, quia consuetudo immemorialis in his, quæ sunt contra legem humanam habet vim legis. r

12 AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, eum teneri, quia professio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta capi. C [cum olim. s & alia multa ibi citata, & iuxta capitul. [cum ad monasterium. t] Vnde consulo, vt saltem occulte habitum suæ religionis in ciuitate deferat, pro ut antea, dum erat canonicus, palam deferebat cum regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & male fecerint, qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent, &c.

ALLEGATIONES.

a in d. capit. 15. b de reg. l. 6. c eodem titul. d de reg. l. 6. e eodem titul. f clemen. 1. verb. habitus. de elect. g de præb. lib. 6. h de appell. i cap. ad Apostolicam. de regularibus. k Argumen. cap. vl. de consuet. & leg. 2. ff. quæ sit longa consuet. l Argum. cap. vidua. cum ei adnot. de reg. m in capit. cum illorum. de sent. excom. n in cap. ex rescrip. de iureiur. o in capit. non dicatis 12. quæst. 1. p Super d. cap. num. 20. q ff. de religio. & sumpt. fun. ibi. r cap. super quibusdam de verbo. signi. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua. s 2. de priuileg. t §. vltim. de statut. monach.

D

SVMMARIVM.

Regularis qui non est, habitum regularem non deferat. 1

Professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expressa nunquam emittatur. 2

Papa ex causa licentiam dimittendi habitum date potest, alius autem eo inferior non. 3

E *Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius, & cubicularius fieri potest, si tamen sit exemptus, requiritur licentia Superioris.*

Habitum occultè ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi, minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quàm secundus. numer. 5. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. num. 4. 4

Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria. 5

CONSILIVM XIV.

DE quodam, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdã monasterij, in quo post memoriam siue a tempore, cuius initij non est memoria, non sit, vt fertur professio expressa, nec viget obseruantia regularis plusquam in Ecclesia collegiata sæculari, &c. & quærit, an adsit iusta causa dispensandi cum eo, vt sibi liceat deferre habitum subtus vestem, & occulte, & ita famulari aliquibus prælatis, eo quod monasterium denegauit sibi alimenta studiorum, & quod propterea consumpsit substantiam paternam, & ęs alienum contraxit, & quod ob reuerentiam, & verecundiã nõ audet prædicta alimenta à monasterio repetere. G

1 Respondeo primò, quòd Dominus consulens prę-supponit se esse verum monachũ, & religiosum, quia si verus monachus non esset, sine vlla dispensatione Papæ posset patientiam, siue habitum regularem, quã supra vestem defert, deferre intus illam: quia etiam posset imò deberet illam omnino dimittere, vt palã est.

Secundò, quòd eius præsupposita opinio videtur esse iure verior, per multa, quæ in simili quæstione adduximus pro hac parte in quadam consultatione cuiusdam canonici ecclesiæ cathedralis regularis, in qua nulla dicitur fieri professio expressa, attamen semper defertur roquetus albus ad formam cuiusdam patientię, & ita videtur fieri tacita professio per illa, quæ ibi adduximus. H

2 Tertiò, quòd certum est posse S. D. N. pro sua summa in leges humanas potestate facere prædictam facultatem, quam Dominus consulens desiderat, a posse inquam iustè, & sanctè facere illam facultatem, si iusta causa id faciendi adesset, argumento eorum quæ Innocentius cum omnibus assectis eius tradit. b

3 Quartò, quod etiam est certum, monachum iustè posse fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Episcopi, iuxta glossam adiuncto textu, c quam citat Romanus, d vbi citat Innocentium e receptum ab omnibus præsertim à Felyn. f citante vitiosè Romanũ, quod est verum, si est sibi subiectus, & etiam de licentia Superioris, si est exemptus, secundum omnes: quod tamen est intelligendum habitu retento: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra monasteriũ sine habitu, secundum omnes. g I

4 Quintò, quòd fere tam difficile est dispensare, vt monachus deferat subtus vestem habitum, ac dispensare ne deferat illũ, per glossam memorabilem. h Dixi ferè, propter ea, quæ de pęna addit Pan. i cuius determinatio licet posset procedere quo ad hoc, vt pęna non ita incurratur per occultationem, sicut per dimissionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrẽdam videtur paria esse, deferre occultum, & dimittere, per prædictam glossam communius receptam.

5 Sexto, quòd tantum, & tale potest esse æs alienum contractum à Domino consulente, & tanta, & talis potest esse substantia paterna, quã ipse impendit in litterarũ studijs, & tã indecora, & molesta petitio, lis, & actio, q̃ moueret dñs consulens contra monasteriũ, qđ p̃tendit iniustè per inuidiã, vel alium affectũ iniustũ, negasse sibi alimenta studiorũ debita, & tanta, & talis verecũdia relinquẽdi iam cœpta, iuxta qualitatẽ personæ ipsius, quę ea cœpit, quod boni viri arbitrio posset videri iusta causa dispensandi, & faciẽdi facultatem quam petit, per [illegible], quæ nos scripsimus in commen. de regul. k cum tractamus de ingressu debentium, & obligatorum, in monasteria, & l de obligatione ingressorum, & professorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum, quæ sufficiant ad soluenda debita, quæ non est necessarium hic repetere, cum ibi facile videri possint, Adiungendo eis, quod minus recedit ab institutione regulari deferens habitum occultum quam omnino illum dimittens, per prædicta, quæ Panormitanus adiecit, m vt prædictum est. K F

ALLEGATIONES.

a argum. cap. proposuit. de concessio. præbend. & cap. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. b in capitul. quæ in ecclesiarum. de constit. c in capitul. cum pastoris. 2. quæst. 7. d Sing. 506. & sing. 278. e in capit. cum I. & A. de re iud. f ibidem num. 13. g per cap. 2. ne cleri. vel monach. lib. 6. & cap. cler. de vita, & honest. h Clemen. 2. verb. extrinseci, de vita, & honest. cleric. i in cap. Deus qui. de vit. & honest. cler. k Super cap. cui portio 12. quæst. 1. a num. 8. & super capitul. non dicatis, numer. 42. l in commen. super cap. non dicatis. num. 42. m in d. cap. Deus, qui.

SVMMARIVM.

Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem, sicut & sublato fundamento, cætera superædificata corruunt. 1

Religio illa, quæ ab immemoriabili tempore desijt ob eam intrantibus expressam exigere professionem; etsi videri possit, quod nec tacitam exigat, attamen probabiliter credi potest priuilegio quod ex sola allegatione hoc casu probatur concessum, vel tacita sufficeret. numer. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapso anno à die habitus suscepti de manu Superioris sunt censendi professi. numero quinto. 1

Professio coram Deo ibi est nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiamsi in casu non soleat emitti expressa professio, suscipit, & per annum gestat, præsumitur professus, cum sciat, vel scire debeat ex hoc illam induci. num. 5. 2

Consuetudine immemorabili induci potest, quidquid lege humana statui, & priuilegio concedi, immò & ea stante illud sola allegatione probatur, & num. 4. 3

Commendatarij monasteriorum æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religiosos ad habitum, numer. 5. 6

Religionis essentia non est, vt generalem hebeat præsidentem omnibus illius religiosis. 7

CONSILIVM XV.

IN religione S. Basilij approbata in sui initio fiebat expressa professio, à tempore autem de cuius initio non est memoria, regulari obseruantia in ea collabente, eius monasteria commendata fuerũt, desijtque emitti consueta professio. Dubitatur, an illi cui huiusmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel Prioris non expresse professi susceptum per aliquot annos gestarunt, tacite professi intelligantur religionem S. Basilij.

1 Pro parte negante huius quæstionis, facit primò, quòd sublato fundamento ædificij, tollitur ædificium, a & ablato priori, & principali, tollitur posterius pendens ab illo, b & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius. c Cum ergo obligatio profitendi expresse, & professio expressa, sint

ALLEGATIONES.

a cap. cum Paulus 1. quæst. 1. b capit. translato. de constit. c l. in testamento. ff. de cond. & demonst.

sint quoddam fundamentum, & quoddam prius, & exemplar obligationis profitendi tacitè, non existente obligatione profitendi expressè, videtur non existere obligatio profitendi tacite.

2 Secundò, quòd nulla professio potest esse vera sine animo profitendi coram Deo, secundum omnes. a Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta, b & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio. At intrans monasterium, vbi nulla fit professio expressa, neque est qui recipiat, non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit, quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum, secundum Augustinum.

3 Pro parte verò affirmante facit, quòd posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam, c & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci, quoniã quod potest fieri lege humana, potest etiã fieri consuetudine. d & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali. e Imò etiam consuetudine minore induci posset, vt quis inuitus cogatur rem suam vendere iuxta l. [venditor.] f quam ad hoc commẽdarunt pro singulari Felynus, g & aliquot alij, h & alij alibi.

4 Cum igitur possessio, & consuetudo immemoralis habeat vim priuilegij, ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum litteras Apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegiũ a se allegatum, secũdum omnes, per prædictam l. [hoc iure.] i & ca. [super quibusdam] k Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, imò etiam omnibus, vt illarum professores non teneantur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita, & quod illa esset tanti valoris, quãti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium, imò, & probabiliter credi propter commendationes in quęstione factas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illud probari possit præsumptiuè per prædictam consuetudinem immemorialem.

5 Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam, proculdubio nouitij, qui susceperunt habitum de manibus commendatariorum, & gestarunt tempore, & modo iuridico sufficienter ad inducendã tacitam professionem, censendi sunt professi tacitè: quia sciebant, vel scire debebant regulam S. Basilij esse approbatam, & sub ea victuros teneri ad profitendum solemniter tria substantialia vota, iuxta formam regulæ illius: & sciebant, vel scire debebant iure omnia vota, quòd per delationem legitimam suscepti habitus tempore vnius anni sine protestatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monasterij, censetur ipso iure facta professio.

6 Non obstat, Prælatos fuisse commendatarios, & non proprietarios, iuxta capit. [nullus,] cap. [quorundam. l & capit. [cum singula.] m Quia commendatarij Prælati ęquiparantur proprietarijs quo ad omnia iura pertinentia ad administrationem, vt tradit Pan. n quem sequitur Decius, & à se citati, o & multis probari posset. Non etiam obstant argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc casu non deest fundamentum, nec prius, nec exemplar professionis tacitæ: quia expressa continetur in ipsa regula, & solita fuit

A aliquando fieri interdum expressè, & interdum tacitè, & postea priuilegio, vel consensu Papæ, qui hoc poterat inducere, præsumitur inductum per consuetudinem immemorialem, quæ sola tacita emitti solita fuit: & ita non est curandum de expressa, sed de sola tacita, quæ est instar expressæ antiquitus institutæ, & solitæ fieri, & sic patet responsio ad secundum oppositum.

7 Non obstat etiam, quod religio prædicta S. Basilij nullum caput, siue generalem Prælatum habet: quia de religionis essentia non est, vt habeat generalem omnibus religiosis illius religionis præsidentem. Tũ quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum quod canonici regulares, quorũ monasteriorũ olim maxima copia fuit, secundum Volaterranum, qui de

B numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, postquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequã Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, suberat vnumquodque eorum monasterium Episcopo, in cuius diœcesi erat situm. p Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. humana 22. quæst. 2. b Argum capit. tua. & cap. is qui, & eis adnotatis, de spons. c Argum. cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3 & cap. proposuit. de concess. præben. d l. de quibus. ff. de legibus, & capit. fin. de consuet. e l. hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quot. & æstiu. capit. super quibusdam § præterea. de verb. signifi. f §. si constat. ff. comm. prę. g num. 27. h in capit. quæ in ecclesiarum, de constitut. i § ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. K §. prætę. rea. de verb. signific. l cap. si religiosus. de elect. lib. 6. m §. prohibemus. de præben. eod. lib. n in cap. querelam.

C de elect. o in cap. edoceri. sub fi. de rescrip. p cap. Abbates 18. quæst. 2. cum multis alijs.

SVMMARIVM.

Monachum esse, & professionem non tacitam, nec expressam fecisse, pugnat. 1

Religionem ita supprimeret potest Pontifex, vt remaneat solummodo quo ad apparẽtiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum exteriorum: quam suppressionem sola allegatione probabit is, qui immemorabilem probauit consuetudinem. numer. 2. Item & à principio talis potest institui, quam qui ingrediuntur non fiunt verè religiosi, numer. 4. nec à Pontifice possunt cogi, 3

D *vt religionem approbatam ingrediantur, numer. 5. nec vt efficiantur verè religiosi. numer. 6.*

Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec auctorem, nec per supremum Prælatum cogi potest. numer. 7. 6

CONSILIVM XVI.

PRæsupposito, quod in monasterio Montis Auellanæ monachi a tempore immemoriali nullam emittere solẽt professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia il-

E lius religionis, cuius erat illud monasterium, & quod possunt conuiuere simul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuit cogere præfatos monachos ad intrandam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, dico primò, videri posse alicui pugnare secum præsupposita. Primò quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam, cum nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem vali-

dã, a Monachũ enim nõ facit habitus, sed professio. b

Secundo, quatenus habent monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monasterium, & quod non erant vere regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quam quia erant regularia, c & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent vere religiosi expresse, vel tacite professi.

Tertiò, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum. & deferre illum, & tacitè significant, eos qui vellent, potuisse conuiuere simul, & ab alia parte significant non potuisse cõpelli ad conuiuendum simul. G

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quòd extra hæc proposita in alijs mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa, tã quo ad regulam, quam quo ad habitum: quod non potuit fieri, nisi eo quod ibi desiuerit fieri professio regularis, licet soleret deferri habitus regulę approbatę conueniens, & constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, d & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos, quia modum quendam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis Sanct. Francisci viuentes congregati, iuxta glossam solemnem. e

3 Allegando item, quod priuilegio, vel sententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apostolicæ fuit statutum, vt illa religio extingueretur quo ad veram essentiam religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, separatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ succederet noua apparens, in qua post mortem antea professorum non fieret vltra professio regularis expressa, nec tacita: quod vidimus esse factum in multis monasterijs, & ecclesijs, etiam cathedralibus canonicorum regulariũ in Hispanis, & Gallis.

4 Et etiam allegari posset, quod nulla vnquam ibi fuisset religio vera, sed solum apparens, & quod ex aliqua fundatione antiqua statutum fuit, vt certa beneficia nullis alijs conferrentur, quam gestantibus habitum præfatorum monachorum, & seruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare possumus pręfatam consuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundo dico, his consequens esse, præfatos monachos non fuisse religiosos, sed solum conuixisse quandam vitam, & modum viuendi differentem à communi, & accedẽtem monachali, qui defendi potest fuisse iustus, & licitus, licet nullam professionem regularem religionis approbatæ facerent expressam, nec tacitam, per d. glossam f ab omnibus receptam.

5 Tertiò dico, his præsuppositis, & prædicta defensione munitis, ad punctũ quęstionis responderi posse, mea sententia, non potuisse Papam compellere præfatos monachos, seu vitam quadantenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram, & probatam.

6 Tum quia nemo cogitur crescere. g Tum, quia nemo cogitur vouere, & virginitas suaderi potest, non præcipi. h Tum quia licet sint variæ opiniones circa

F illam quęstionem, An religiosi possint compelli ad obseruantiam suæ regulæ duriorem illa, quam inuenerunt tempore suę professionis, quam meo iudicio tersius, & attentius tractat Decius, quam alij, i omnes tamen consentiunt in hoc, quod non possunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non voluerunt. Cum ergo D. consulens nunquam vouisset illam religionem, quam Papa præcepit ei profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere.

7 Tum, quia nos pridem respondimus id quod postea typis excudi fecimus in commen. 4. de reg. k nullam Prælatum nec inferiorem, nec supremum posse cogere vllum religiosum ad transeundum ad aliam regulam strictiorem, nec laxiorem, ratione ibi subiecta: in quod faciunt scripta super eodem cap. [statuimus] l Ex quibus colligitur, fratres Minores Conuentuales, quorum regulam Pius V. extinxit in Hispania, non potuisse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum Obseruantiæ, quia regula eorum est longe durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Francisci temperatam priuilegijs Apostolicis: illi vero profitentur eam nullo tali temperamento relaxatam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de regul. lib. 6. b cap. porrectum. de reg. & gloss. in cap. vidua. eodem titul. c argum. capit. possessiones. de rebus eccl. non alien. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. d cap. super quibusdam § pręterea. de verb. sign. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & ęstiua. e Clem. cum ex H eo verbo tertio, de sentent. excommunic. f Præfata Clem. cum ex eo. g capit. gesta. 74. distinct. h cap. integritas. 33. q. 1. i in c. ad nostrã. nu. 9 de appel. notab. 4. K Super cap. statuimus. 12. q. 2. numer. 21. l a numer. 13. vsque ad 20.

SVMMARIVM.

Probationis annus, qui necessario professionem pręcedit, debet esse adeo continuus, vt menses quibus stetit in primo monasterio, à quo sine licentia ad aliud transiuit, etiam de voluntate secundi monasterii non possint coniungi. 1

Tempus à iure statutum in dubio debet esse continuum. 2

Professio nulliter facta sine sciẽtia nullitatis non ratificat. 3

I

CONSILIVM XVII.

N. Ingressus quoddam monasterium, post decem menses sine licentia illud egressus est, & se ad aliud eiusdem ordinis cõtulit, in quo receptus de consensu fratrum post duos menses emisit professionem, & multos annos postea perseuerauit.

Quæritur, an huiusmodi professio N. valeat, vel possit ad aliam religionem se transferre.

1 Respondeo, quòd professio D. cõsulentis expresse facta non valuit, quia fuit ante vnum annum continuum completum, & post Concil. Tridentin. a professio facta ante finem anni nouitiatus, est ipso iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obstat, quòd nouem, vel decem menses mansit in vno monasterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & consenserunt monachi, vt haberetur annus pro completo. K

2 Tum quia annus debet esse continuus, b vt probat Lapus, Abbas, c & probat text. in c. 1. d ibi. [per totum annum:] per quẽ hoc tenuit ibi Dominicus, & Franciscus

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b Per cap. 1. c in alleg. 47. d De reg. lib. 6.

Francus ea ratione,quam Lapus allegat,nempe,quod omne tempus statutum à iure ad aliquem effectum. debet esse in dubio continuum, iuxta glossam celebrẽ, & receptam. a A

3 Tum quia sic vidimus in sacro Pœnitentiarię prętorio iudicari, & quamuis aliquot annis postea manserit in monasterijs, reputando se professum,non tamen ideo est tacitè professus, quia qui post professionem inualidè,siue nulliter factam, nesciens illius nullitatem in monasterio perseuerat, non censetur satis ratificare illam, vt determinat Caietan. b Quare arbitror hunc D. consulentem non esse religiosum verè professum alicuius ordinis, & ita posse trãsire ad quãlibet aliam religionem,vel potius intrare quamlibet aliam de nouo sine vlla alia dispensatione.Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a in rubr.de diuers. & tempor. præscript. adde l. 1. ff. de diuers. b 2.2.quæst.189.articul. 5. B

SVMMARIVM.

1 *Professio apud mendicantes ante Concil. Tridentin. anno probationis non completo emissa, non faciebat aliquem religiosum verum in specie, sed solum in genere obligatum ad intrandam aliquam religionem: quæ non dirimit matrimonium postea contractum, sed impedit, numer. 2. imò nec impedit, si per professionem intendebat se solum obligare dicto ordini, quem profitebatur, numer. 3.*

CONSILIVM XVIII. C

QVIDAM ante Concil. Tridentin. ingressus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit professionẽ, & post multos annos miles factus cum tribus successiuè contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea susceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo sequentia. Primum,præfatum oratorem non fuisse verũ religiosum ordinis Carmelitarũ: quia,licet per professionem etiam intra annũ nouitiatus emissam in ordine non Mendicantium fieret quis verus religiosus ordinis, quem profiteretur ante Cõcil.Trid. a D profitẽs tñ ordinẽ Mẽdicãtiũ ante finẽ anni nouitiatus non fiebat verus religiosus illius ordinis quẽ profiteret per c. [non solũ,] b qđ de ordine Prædicatorum, & Franciscanorum statuit, & per capitul. [constitutionem,] c quod præfatum capitul. [non solum.] extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis est ordo Carmelitarum, d sed tantum fiebat religiosus in genere, id est obligatus religioni in genere,vt dixit glossa dicti cap. [non solum. e & ante Archidiaconus receptus ab omnibus. f

2 Secundum,quòd matrimonia contrãcta ab oratore post præfatam professionem valuerunt: quia professus religionem in genere non est verè religiosus, sed E ad summum obligatus ad se faciendum religiosum, si inueniat receptores,vt tradũt in specie Angelus, g & Syluester, h quod & nos,ipsis non relatis,tenuimus in Comment.2.de regul. i post Calderinum. k Etiam ipsi, quam nos dicimus in specie, quod profitens in ordine Mendicantium etiam ante Concilium Tridentinum fiebat professus in genere tantum, & matrimonium ab eo contractum valuisset.

3 Tertium,quòd si orator habuit animum obligandi se solum ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licitè contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem Mendicantium, nec in

specie, nec in genere obligatur religioni, vt Dominicus post, & ante alios tenet. l Si autem habuit animum obligandi se religioni in genere,peccauit quidem quoties postea contraxit matrimonium, sed matrimonia valuerunt, & peccabit, si mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem.Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap.ad Apost.de reg. b de regul.lib.6. c eo.tit.& lib. d cap.1.§ penult.de religio.dom.libr.6. e in verbo vestro ordini. f Ibidem in eod.verb. g In sum. verbo religiosus.§.14. h Verbo religio.3.q.5. i Super cap. non dicatis.12.quæst.1.num.4. k consi.23.& 27.de regul. l in d.capit.non solum.

SVMMARIVM.

Probationis annus debet adeo esse continuus, vt menses in quibus habitum in vno monasterio gestauit non coniungantur cum mensibus quibus stetit in alio: itemque dictus annus, seu habitus, ea intentione fuerit datus, & assumptus, vt sic tanquam nouitius probaret, & probaretur numer.2. & 4. & in ætate legitima continuatus, numero 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius,numer.4. 1

Tacita professio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandum, & ad alios actus tanquam prius professum, nec item per licentiam datam ad suscipiendos ordines, illorumve susceptionem, numero 3. sed nec post Concilium Tridentinum potest esse tacita professio, vbi non præcessit completus annus probationis assumptus intentione probationem faciendi,numer.4. 2

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12. ætatis suę anno suscepit habitum Minorum de Obseruantia, & in diuersis monasterijs vitam suam transegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monasterium Ara cœli de vrbe se contulit: vbi, narrato Superiori,quòd ipse tot annis gestauit habitum religionis, fuit ab eo admissus, & nulla expressa facta professione ad ordines suscipiendos missus, prout successiuè etiam sacris insignitus fuit, actibusque professorum se immiscuit.

Quæritur, an saltem tacitè professus intelligatur.

Respondetur primo, hanc causam D. consulentis esse satis implicitam, & eius decisionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio fecissem ob alias grauissimas occupationes, nisi me iubentium auctoritas in id adegisset.

1 Secundo, quòd Dominus consulens non potest censeri fuisse professus, donec in monasterio de Ara cœli reciperetur. Tum quia non potuit esse professus tacitè,nec expresè ante annum 16.ætatis suæ completum, ante quem longè prius suscepit habitum. Tum, quia non poterat expresè, nec tacitè profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipse non compleuerat: quia licet vno anno, & amplius gestasset habitum, coniungendo menses, quibus mansit in vno monasterio, cum alijs, quibus mansit in alijs monasterijs, hoc tamen non sufficit secundum veriorem, & receptiorem sententiam, secundum quam annus probationis, & nouitiatus debet esse continuus, & in legitima ætate continuatus, prout sæpe respondimus,qualem D.consulens non fecit.

 2 Tertio,

2 Tertio, quòd non potest etiam censeri professus in F
præfato monasterio de Ara cœli. Tum, quia nullam expressam professionem ibi fecit. Tum, quia nullam expressam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit, quod colligitur ex eo, quod actus agẽtium non operantur vltra intentionem eorum, & non fuit intentio Ministri, qui eum suscepit, suscipere tanquam laicum, & nouitium ad faciendum annum probationis, nec intẽtio Domini consulentis suscepti fuit intrare illud monasterium, tanquam sæcularis, & qui nouè habitum suscepit ad faciendum præfatum annũ probationis, quod colligitur ex eo, quòd Minister non interrogauit eum, an esset nouitius, nec professus, nec consulens quidquam dixit ei de hoc: & quòd simplici- G
ter fuit tractatus, vt alij professi, & quòd nunquã fuit iussus, vel rogatus facere professionem, plus quam alij professi, eo quòd Minister habuit magnam credendi causam, quod erat professus, eo ꝙ Dominus consulens narrauit ei solum, se pridem accepisse habitum, & multis annis gestasse illum in multis monasterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea, & ita magnam causam habuit credendi, quòd erat professus, & quòd iussit ei ordines etiam sacros suscipere, & facere alia, quæ ipsi professi faciebant, exeundo foras extra monasterium, & extra Vrbem.

3 Tum quia non obstat, quòd de iussu prælati ordinis suscepit ordines sacros, & quòd per talem susce- H
ptionem videtur facere professionem, nec quod nouitius immiscẽdo se actibus professorum videtur aliquibus profiteri. Non inquam hæc obstant.

Ad prius enim respondetur, falsum esse, per talem ordinationem fieri professionem, imò nec ratificationẽ iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg. a

Ad posterius respondetur primò, quòd etiã iure antiquiori Concilio Tridentino non censetur quis tacitè profiteri, eo solo, quod se miscet actui proprio professorum: sed requiruntur aliquot aliæ cõditiones, vt tradit diligenter Panor. b quarum vna est, quod cognoscat, & sciat per talem actum fieri professionem, quod tamen nesciebat Dominus consulens, & ignorant multi etiam eruditi.

4 Secundo respondetur efficacius, quam forte alius I
hactenus responderit, quòd post Concilium Trident. hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15. c quod habet, non posse vllo modo professionem fieri validã ante complemẽtũ anni probationis, & in casu proposito nunquam compleuit annum probationis, qui debet esse continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipse, vt prædictum est.

Per quæ omnia concluditur primò, certum esse, præfatum Dominum consulentem non esse vere professum expresè, nec tacite quo ad forum conscientiæ. Secundo, quòd etiam videtur verius non esse ipsum præsumendum professum etiam quo ad forum exterius. Tertio, quòd Illustrissimus Reuerendissimusque Protector, & Generalis præfati ordinis, licet possent eum fatigare in foro exteriori, si essent quærentes magis sua, quam quæ sunt Christi, rem tamen suo superillustri genere, suaque maxima religione, & humanitate dignam facient, si eum declarauerint non esse censendum professum, & permiserint ei viuere honestè in habitu quem gerit, presbyterali. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Super cap. statuimus. 19. q. 3. & nu. 71. & seq. b in cap. vidua. de reg. num. 7. c De regul. sess. 25.

SVMMARIVM.

Professus tacitus est censendus is, qui vltra annum habitum nouitijs, & professis communem gestauit, non obstante, quod ad professionem expresè faciendam sæpius petitam nunquam fuerit admissus, nec assignati tres dies professuris assignari ad deliberandum consueti per conuentum, qui etiam solet nouitios post quodcumque tempus eijcere. 1

Probationis annus potest incipi, & compleri, etiam antequam quis compleat suæ ætatis annum 16. & virtute illius postea emitti professio.

Ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis censeatur tacitus professus, sufficit tamen coram Deo, numer. 4. 2

Tacita professio non censetur inducta in illis monasterijs, in quibus ex statuto, vel præscripta consuetudine licet nouitios quandocunque ante expressam professionem eijcere, item & quando aliunde constat intentionem vel nouitii, vel conuentus esse, vt per tales actus tacita professio non inducatur: & coram Deo nunquam inducitur professio, nisi cõcurrat intentio volentis profiteri. 3

CONSILIVM XX.

De eo, qui mansit in quodam monasterio ordinis Sanct. Augustini decem mensibus, & deinde ingressus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum professis, & non professis communẽ, ignorans, an ante professionem expressam obligaretur religioni, an censeatur religiosus, attento quòd sæpius petijt profiteri, & non fuit per fratres admissus, & quòd dicti Conuẽtuales habent libertatem eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint, & quod quando volunt aliquem ad professionem admittere, assignant illi tres dies ad deliberandum.

Respondeo primo, certum esse, oratorem non esse professum rõne mansionis apud fratres S. Aug. neque expresse professum fuisse ordinẽ, & regulã Conuent.

1 Secundo, quòd ego non ausim dicere ipsum non esse censendum iure communi tacitè professum in ordine Conuentualium. Tum quia detulit habitum indistinctum, & professis, & non professis communem per biennium: & sufficit ad talem professionem detulisse illum per annum integrum. a Tum, quia non obstat dicere, quòd habitum suscepit ante decem, & sex annos completos, ante quos vetat Concilium Tridentinum professionem fieri: b quia non vetat habitum posse suscipi ante illos completos, neque disponit annum probationis impleri non posse ante illos cõpletos. & ita etiam hodie annus probationis incipere potest, imò & perfici ante decimum sextum completum, & virtute illius probationis fieri professionem expleto decimosexto, iuxt. d. Clement. [eos] quæ quo ad hoc nullatenus est correcta.

K 2 Tum quia etiam nou obstat dicere, ꝙ ipse petebat admitti ad professionẽ, & ꝙ fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem esse professum tacitè, & petere se admitti ad professionem expressam: neque qđ conuentus nolit eũ ad eã admittere: qa non desinit ipse esse professus tacitè, licet cõuẽtus nolit eũ ad expressam admittere; quia non est eius ptãtis facere de tacitè professo nõ ꝓfessũ, nisi ꝓtestatus fuisset se nolle eẽ ꝓfessũ, & cõstaret ꝑ tali eius aĩo, vel de simili

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reg. in 6. & clem. eos. eod. titu. b sess. 25. cap. 15.

similí eius protestatione, & animo Conuentui. quibus casibus videtur intelligendum a Conci. Trid. ibi, [finito tempore nouitiatus, Superiores aut admittant nouitios ad professionem, aut eijciant.] Tum quia non iuuat illum, saltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante professionem expressam non obligaretur ei. b Tum quia non obstat, quod dicitur de libertate prædictorum Conuentualium eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint quia id falsum est iure communi, per supradicta. Tum quia licet sola ordinis susceptio non videatur inducere professionem tacitam, multum tamen adiuuat ad eam præsumendam. Non etiam obstat quod non fuerit facta ei assignatio illa trina trium dierum ad deliberandum super professione expresse facienda, quia est contra ius commune.

3 Tertio principaliter respondeo, quòd si statutum vel consuetudo præscripta ordinis Conuentualium haberet, vt liberum sit conuentui expellere nouitios ante professionem expressam, non esset orator cēsendus tacitè professus, arg. c. 1. & c. [non solum,] c & eorū, quę nos diximus in Comm. de reg. in c. [statuimus.] d Ex quibus colligitur, tanta libertate vti posse nouitiū ad exeundum, quanta Conuentus ad eijciendum, & facit, quod statutum in vno correlatiuorum habet locū in alio, si modo eadem ratio idem dictet in eo, l. 1. e & latè tradita per Felyn. f Idem dico, etiam si constaret Conuentus prædicti ordinis animo, & protestatione expressa, vel tacita suscipere nouitios, vt nolint eos habere pro professis ante professionem expressam, pro quo plurimum facit. g Concil. Trid. cum proxime adductis.

4 Quarto igitur principaliter resoluo, prædictum oratorem solo iure communi attento censendum esse tacitè professum quo ad forum exterius, attento autē præfato statuto, vel consuetudine, vel protestatione tacita, vel expressa, non esse talem censendum, & quod præsuppositis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non esse illum etiam iure communi solo attento tacitè professum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita professione diximus vbi supra. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c. 16. sess. 25. b c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. c de regul. lib. 6. c. ad Apostolicam. eo. cum ei adnot. d 19. q. 3. n. 74. e cod. de cupress. lib. 12. f In proœmio Greg. g cap. 16.

SVMMARIVM.

1 *Professionem tacitam emittere videtur, qui professus in laxiori, postea habitum indistinctum per annum continuum in religione defert strictori, vnde nec potest ad primam reuerti.*

2 *Iniuriarum etiam iniusta irrogatio, non est causa sufficiens, vt religioso, cui proprium est has pati, detur licentia transeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

RElígionem Sancti Francisci de Obseruantia quidam ingressus fuit, deinde Conuentualium, & legitimè professus ad priorem de Obseruantia redijt, & per annum integrum, & amplius in ea permansit, & cum sine iusta causa verbis, & factis à nonnullis fratribus iniurias accepisset, exijt. Dubitauit, an esset verus religiosus, & an haberet satis causæ, propter quod S. D. N. cum eo dispenset, vt ad Conuentuales redeat.

A 1 Respondeo primò, quod D. consulens fuit verus frater, & religiosus ordinis Minorum Conuentualiū, quia professionem fecit in eo expressam. Secundo, quod videtur nunc esse religiosus etiam verus ordinis Minorum Obseruantiæ, quia redeundo ad monasterium ordinis Minorum Obseruantiæ, videtur tacitè fecisse professionem in eo, manendo plusquam per annum, si vestis nouitiorum non esset distincta, iuxta cap. 1. a

2 Tertiò, quod vix dabit S. D. N. licentiam, quam petit, imò negabit eam, quia causæ non videntur sufficientes, cum religiosorum debeat esse magis propriū quàm aliorum, iniurias ferre, quod Christus satis suo exemplo docuit, & verbo. b [Benedicite maledicentibus vos.] Quartò, quòd certò dabit facultatem tran-
B seundi ad alium strictiorem, vel æquiualentem, & fortè ad laxiorem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. 1. de reg. lib. 6. b Matt. 5.

SVMMARIVM.

Professionem saltem tacitam apud Minores de Obseruantia censetur fecisse, qui à Conuentualibus ad illos transeundo, per annos septem commoratus est, & ordines sacros suscepit. 1

Matris necessitas corporalis, etsi præbeat iustam causam, vt professo detur licentia retento habitu standi extra 2
C *claustrum, non tamen præbet, vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiendi beneficia in titulum, nu. 4. quod si licentia non obtenta exeat, peccat, nu. 1. & si dimisso habitu celebret, efficitur irregularis. n. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVidam monachus professus ordinis Conuentualium Sancti Francisci transiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de Obseruantia, in quo nullam emittens professionem expressam, mansit septem annos continuos, & ad sacros ordines est promotus, postea vrgente necessitate matris senis, pauperis, ac no-
D bilis, exiuit sine facultate Superioris è monasterio, dimisso habitu, vt illi subueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam necessitatem matris possit dictus monachus accipere hospitale in titulum beneficialem.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem mihi videri esse saltem tacitè professum religionem Frāciscanorum de Obseruantia, quia sponte intrauit eam posteaquam exiuit è conuentu Conuentualium, & in eo mansit circiter septem annis, & ordines omnes etiā presbyteratus suscepit, & seruiuit, vt frater Obseruantiæ.

2 Secundo, quòd licet iustam causam habuerit exeūdi à monasterio Obseruantium, vt subueniret matri pauperi, seni, & nobili, non tamen licitè potuit id face-
E re sine licentia Superioris, & consequenter, quòd in malo statu vixit sine habitu, toto tempore quo mansit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea sine habitu.

3 Tertiò, quòd mea sententia contraxit irregularitatem sic manendo, & celebrando, & quod in maiori necessitate suæ animæ salutis est constitutus ipse, quàm mater eius in necessitate corporis.

4 Quarto, quod, vt opinor, nec congregatio Cardinalium, nec ipse Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatum hospitale in titulum beneficialem, quamuis arbitrer facturum ei Papam facultatem manendi cum

matre,

matre, habitu reiecto, cum mater vixerit, & fortè, vt ea mortua, transeat ad alium ordinem Mendicantium, licet magis expediret ei, vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum Obseruantiæ, qui est optimus, & altissimus viuendi modus, & gratissimus sanctissimæ, & gloriosissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa ante annum 16. expletum, est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quòd per quatuor annos in religione permanserit, nisi sciens nullam, animo illam ratificandi, id fecerit, nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet, nu. 5. In foro autem exteriori iudicabitur validè professus, nec audietur, si petat illam declarari nullam, nisi id coram suo superiori, & Episcopo intra quinquennium petat, num. 3. contra tamen huius quinquennii lapsum restituitur ex eo, quod iuris ignorantia ductus id solum coram suo Superiori, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis lacerauit, petiit, num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

Pertutius ante completum 16. annum professus fuit regulam Sanct. Augustini, & postea mansit in eodem monasterio circiter quatuor annis, & deinde proposita causa nullitatis 1 suæ professionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & contraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respondetur primo, professionem factam à D. consulente ante annum 16 expletum in religione Sanct. Aug. non fuisse validam per textum nouum, & clarum Concilij Tridentini. a

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, non fuisse factam validam ex eo solo, quòd post eam factam remansit in monasterio tribus, vel quatuor annis, quia per illam solam remansionem in ea non est iudicanda ratificata, vt singulariter determinauit Cardinalis Caietanus, b quem nos serio secuti fuimus, & commendauimus in Man. nostro confess. c & aliquot rationibus confirmauimus, scilicet, quòd ad ratificationem voti solemnis in religione inualide, siue nulliter facti, non sufficit, vt post illud factum maneat in religione aliquo tempore, eo quòd credit votum valuisse, sed oportet, vt sciat illud non valere, & animo validandi illud in illa remaneat.

Tertio, quòd hoc secundũ certum esse videtur quo ad forum conscientiæ, & coram Deo, qui omnia nouit & nihil ignorat, d sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petendam auctoritas superioris, & probatio, quæ sine causæ cognitione fieri non potest, & illa non conceditur, nisi intra quinquennium à tempore professionis factæ, & nisi inualidè professus petat eam vestitus habitu religionis, & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & Dominus consulens gerit habitum militarem, & non religiosum.

3 Quartò, quòd nobis scribẽtibus Com. 4. de reg. e visum fuit quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedimento fuisse impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis suæ professionis petere, posset iustè ac sanctè restitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iustũ

F impedimentum, quod tangitur in narratione facti, scilicet, quòd causa nullitatis fuit proposita coram Superiore intra quinquennium cum probatione D. consulentis per notarium publicum facta, & quod eam rupit Superior, & noluit eam audire, quia Concilium Tridentinum, f requirit, vt intra quinquenium causa nullitatis professionis deducatur coram Superiore, & ordinario, & ita de rigore iuris non videtur omnino satisfecisse.

4 Quinto, quòd ad concedendam præfatam restitutionem ex bono, & æquo, vt loquuntur antiquiores Iurisconsulti, adiuncta interpretatione Budæi, & aliorum nouissimorum, g siue de ęquitate, aut epijkeia vt loquuntur Sanct. Thom. h & alij Theologi, & G communiter Iurisperiti, facit multum, quod religiosi non sunt, nec debent esse valde curiosi causarum forensium, immo id est eis opprobrium, vt ait [l. repetita,] i & tradit glo. recepta, k & ita consulens iuuenis, & nobilis facile potuit ignorare, quòd tenebatur causam nullitatis non solum proponere coram suo Superiore, sed etiam coram ordinario Episcopo, & ita maior culpa vel dolus fuit in superiore reijciente, & lacerante instrumentum humiliter præsentatum, quàm in consulente nobili, & iuuene Aragonio suo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiam, eo quòd putaret professionem esse nullam, quod impediuit eum à prosecutione causę. Imo Supior, vt videtur, dedit causam impedimenti, vt non prosequeretur causam nulli H tatis, lacerando iniustè instrumẽtum, quo probabatur nullitas, & non consulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere non solum corám ipso, sed etiã coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens est constitutus in summa miseria, nisi concedatur præfata restitutio, & audiatur super causa nullitatis professionis, & voluerit Sanctissimus misericorditer subuenire miseriæ, in qua est constitutus, quia coram Deo, & in foro conscientiæ non fuit factus religiosus, si non ratificauit professionem suam eo modo, quo dictum est in secundo dicto, & consequẽter matrimonium coram Deo, & quo ad forum conscientiæ est validum, & cum sit consummatum, non potest Summus Pont. dissoluere illud, se- I cundum omnes tam Canonistas, quam Theologos, & si non admittatur ad causam nullitatis probandam, cogetur esse religiosus, cum non sit, & cum tam ipse, quã illa, quæ ipsi nupsit, sint nobilissimi, probabiliter timẽtur magna scandala, & homicidia, vrgente conscientia ab vna parte ad seruandum matrimonium attento, quod nunquam fuit religiosus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad seruandam religionem. Nam iam cœperunt insinuari minæ, ac signa inimicitiæ inter ipsas partes, & cognatos eorum, quibus quã parte iuste potest, obuiandum esse, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

ALLEGATIONES.

a Seß. 25. c. 15 de reg. b in 2. 2. q. 189. art. 5. c c. 12. n. 71. d cap. nouit de iud. e Super cap. statuimus. à n. 76. & seq. K f cap. 16. seß. 25. g in l. 1. ff. de iust. & iur. h in 2. 2. q. 120. art. 1. i cod. de epis. & cler. K in cap. 2. de postulando.

SVMMARIVM.

Professio emissa à maiore 16. annis etiam si sit minor 18. 1 *iure communi tenet modo, probationis annus etiam ante annum 15. inceptus sit completus, an autem teneat in monasterio, in quo adest statutum ne ante 18. quis admittatur sine lectione totius statuti diiudicari non potest, numer. 2.*

Pro-

2 *Professio nulla non validatur per sacrorum ordinum clã Superiore, immo nec illo conscio, si sine conuentu (pro- ut est de iure) quem ad professionem recipere non po- test, assumptionem, numer. 3. imo nec per quoscunque alios actus, alia intentione quam professionem scitam nullam ratificandi, numer. 4. item nec per consuetudi- nem religionis hos tolerandi, nisi ea mente tolerentur, vt sic professio, quæ scitur nulla, ratificetur. numer. 5.*

CONSILIVM XXIIII.

QVinque quæstiones à dominatione tua quæruntur. Prima, an professione à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emissa in religione, ex cuius regula prohiberetur quis recipi, nisi 18. annum ad minus attigerit, obliget, maximè si talis professus ad actus professorum fuit postea admissus, vel sacros ordines in religione suscepit, stante etiam eiusdẽ religionis consuetudine, qua ante præfinitum tempus recepti, & ante 18. annum expletum professio tolerati sunt.

1 HAEC QVAESTIO satis est difficilis, & multiplex, & prima, quam implicat, est, an solo iure communi attento, professio præfata valeat. Et certũ est, quod sic, quia potest ingressus ante, vel post 15. annos completos implere annum probationis, & facere professionem post 16. impletum per a Concilium Tridentinum.

2 SECVNDA, quam implicat est, an impediatur professio prædicta per statutum religionis, in qua prohibetur fieri professio ante annum 18. inceptum. Et quia hæc quæstio est legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur satis tute posse resolui, nisi lecta illa, & rectè intellecta, quia inciuile est, nisi tota lege perspecta, vna aliqua eius parte proposita, de lege iudicare, vel respondere. (l. inciuile. ff. de legibus.) fieri enim potest, vt fieri prohibeat professionem tamen factam non irritet, & quòd prohibeat, & irritet quod etiam perspecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa, q̃ in vtranque partẽ afferri pñt.

3 TERTIA, an professio inualida efficiatur valida, eo quòd ordines sacros in religione suscipiat, & mihi certum est, quòd non, si accipiat eos absque Superioris licentia, vt multi suscipiunt cum falsis literis dimissorijs, quia ex illo actu non arguitur ratificatio monasterij, in quo inualidè professus fuit. Quod ipsum dici posse videtur, si suscepit eos cum literis dimissorijs superioris Prælati, a quo solo solẽt dari, quia ipse solus sine sui Conuentus consensu non potest pro fessionem accipere iure communi, iuxta gloss. 1. b quam etiam praxis omnium ferè religionum approbat.

4 QVARTA, an professio inualida ratificetur, & fiat valida, ex eo solo, quòd admittatur à Conuentu ad actus solis professis conuenientes. Et memini me aliàs respondere negatiuè. Tum quia nullo iure nec efficaci ratione mihi videtur probari sufficientia illius ratificationis, cum admissio ad illos actus possit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam, & verecundiam, inaduertentiam, & incogitantiam, & per ignorantiam iuris, & per falsam credulitatem, qua professio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ singulariter notauit Caietan. ad Sanct. Thom. c dum amplius, quam hoc, requirit ad ratificationem, quem etiam nos sequuti fuimus in Manf. confess. d

5 QVINTA, an professio inualida reficiatur, & ratificetur per consuetudinem religionis, in qua sic male professi tolerari solent. Ad quam respondeo A primò, certum esse, quòd non, propter solam consuetudinem tolerandi, nisi tolerantia consequatur, neque si ea consequatur, nisi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos, e diximus, quia multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia, non deberent tolerari, f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b cap. vltim. de regul. lib. 6. c 2.2. quæst. 189. art. 5. d cap. 12. n. 71. e vbi sup. f cap. cum iam dudum. de præben. & cap. denique 4. dist. &c.

SVMMARIVM.

Actus factus contra legem prohibentem non valet. vnde 1
B *professio emissa ante 18. annum in religione, quæ habet statutum ne quis ante dictã ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere, & numer. 2. & 4.*

Professio apud quatuor ordines mendicantium emissa ante completum probationis annum iure communi habet vim voti simpliciter obligantis ad religionem in genere sed non facit vere religiosum. num. 4. in fin. 2

Probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum. 3 *cui iure communi scienter poterat renunciari, at certa ætas requisita respicit fauorem publicum, & nu. 1.*

CONSILIVM XXV.

C IN ordine Minimorum statuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem professus est, sit verè religiosus.

1 Quod N. non sit verus religiosus ordinis Minimorum, facit primò, quod actus factus contra legem prohibentem illum fieri, non valet, a & in regula illius ordinis cauetur, ne quisquam professionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, videtur plus respicere vtilitatem publicam, quàm partium, & ita, licet anno probationis potuisset ante Concilium Tridentinum renunciari à par-
D tibus, quia videbatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum, nunc verò non videtur posse renunciari legi prohibenti, ne fiat professio ante ætatem.

Tertio, quod per Concilium Tridentinum, b annihilatur professio facta ante legitimam ætatem.

2 Quarto, quod Hostiensis, & communis opinio tenere videntur, c quod professio facta ante 18. annũ in monasterijs, in quibus prohiberetur illa fieri ante illum, non valet, & quod etiam facta in ordine Mendicantium ante finem anni nouitiatus, non obligat ad religionem, quam professus est in specie, sed tantum in genere, ita quod vim simplicis voti habeat, vt in cap. [non solum,] & capitul. [constitutionem,] d statutum est.

E 3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur casus in cap. [ad Apostolicam, e vbi expresse declaratum est, quod, licet professio non debeat fieri ante finem anni probationis, si tamen fiat vtraque parte, scilicet nouitio, & monasterio volente, valet.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo ca. nempè, quod ille annus nouitiatus statuitur in vtriusque

ALLEGATIONES.

a l. non dubium. Cod. de legibus. b capitu. 15. de reg. sess. 25. c in capitul. quia in insulis. de regul. d de regul. lib. 6. e de regul.

vtriusque partis fauorem, & ita vtraque pars potest re F nunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri suum fauorem concernenti. a

Tertio, quod consuetudo est optima legum interpres, b & consuetudo generalis habebat ante Concilium Trident. vt professio facta ante finem anni probationis, valeret extra religionem quatuor Mendicantium, de quibus in d. cap [non solum.] c

4 Per hæc præmissa hæc quæstio videtur valde dubia, in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumenta pro ea supra formata, & quia responderi potest ad præfatum cap. [ad Apostolicam.] per tacta in argumento 2. pro priore parte adducto, scilicet, quod aliud est dicendum de prohibitione professionis, ne fiat intra annum probationis, quę videtur potius facta G in fauorem priuatum, quam publicum, & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quę videtur potius respicere publicam vtilitatem, quàm priuatam. Dixi supra [inclinare multum in priorem partem,] & non asserere illam, propter dicta Panormitan. d qui videtur tenere contra communem, quamuis etiam ipse sub finem sentiat, quòd non obligat in specie, licet obligaret in genere ad religionem, & non perpendit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem, ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem, ne fiat ante annum probationis. Et ita desiderarem, vt Sanct. Dom. Nost. declararet pro N. consulente, qui salutem quærit æternam, quòd nullatenus valuit eius professio, vel quòd solum vim habuit voti H simplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religiosum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitu. quod per gratiam. de reg. iur. lib. 6. & l. quod fauore. Cod. de leg. b cap. cum dilectus. de consi. c Et d. capi. constitutionem. d in d. cap. quæ in insulis.

SVMMARIVM.

1 *Professio cum sit reciprocus contractus, quo monachus monasterio, & è contra obligatur, si alterius deficiat consensus, erit nulla, & numer. 16. quod si adsit consensus, tenebit, licet professus occultet illam qualitatem, quam habentes ex statuto prohibentur admitti. num. 1. & numer. 11. nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam professionis annullatiuam. num. 12.*

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines, & beneficia, & per Extrauagantes ad religionem, immo, & per statuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia, & sæcularia aliquarum Ecclesiarum, & Capitulorum. numer. 3. & hoc, modo statuta sint à Sede Apostolica sufficieneer approbata, & confirmata. numer. 10. alias inferior Papa non potest suo statuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi est habilis. num. 8. & 9. & seq. & nu. 6. nec statuere, quod professio hoc, vel illo modo facta teneat, vel non. num. 7. Fundator autem beneficiorum consentiente Episcopo potest statuere, vt tales, & tales non sint habiles ad dicta beneficia obtinenda, num. 10.*

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus potest inferior Papa. num. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam est inhabilis ad religionē, immo nec propria infidelitas præcedens baptisma obest ꝓmotioni n. 6. nec ad obtinendū canonicatū n. 4. secus est de hæresi, quia à iure Pontificio nedum propria nocet, sed etiam paterna. & num. 5.*

12 *Professus nulliter in religione, siue ob statutum professionem irritans, siue ob defectum consensus recipientis, non potest tuta conscientia in ipsa retineri, possunt que tales coram Deo libere exire, immo, & tenentur quærere, vt dimittantur à Superiore, præcedente iuridica sententia num. 13.*

Taciti, & expreßi regulariter par est virtus, nisi adducatur ratio diuersitatis. numer. 15. vnde sicut defectus consensus vitiat expressam profeßionem, & ita, & tacitam. numer. 14. 14

Profeßio nulla ob defectum consensus recipientis, perseuerante eodem defectu, non potest per quosuis actus subsequutos dici ratificata, immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admißio ad habitum sit nulla, post Concilium etiam accedente consensu expresso non posset ratificari, sed annus probationis esset legitimè à capite inchoandus. num. 17. 18. & 19. 16

Probationis annus, vt incipiat, requirit etiam consensum recipientis, qui si abfuit, postea superueniens non reualidat tempus elapsum, sed debet de nouo inchoari, & numer. 19. 17

Ratificatio profeßionis nulliter emissæ per nullos actus ratificatur, nisi sciatur nullitas, & accedat nouus consensus approbationis, item etiam requiritur, vt cessent impedimenta. numer. 15. consensusque liberè præstetur, numer. 16. in fin. adimpleanturque à Conc. Tridentino requisita, numer. 18. & 19. vel super eis à Pontifice dispensetur. 20. 18

CONSILIVM XXVI.

CErta sunt grauia dubia inter Patres ordinis Minimorum, quæ desiderantur per excellentiam vestram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel possit statuere, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerunt infideles, vel descendunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum statutum à prædicto Capitulo factum, debeant exire, vel reijci, si non fuerint ipsi infideles, neque descendunt ex hæreticis, qui impęnitentes decesserunt, vel eorum statuæ combustæ sunt.

Tertium, posito quod Capitulum potuerit statuere vt tales non reciperentur, & quod, si recepti fuissent, I receptio, & professio essent nullæ, possint dicti fratres qui ex tali genere descendunt, in foro conscientiæ à religione exire absque Romani Pontificis dispensatione.

Quartum, posito quod in foro interiori, & consciētiæ possent exire, & prælati noluerint in foro exteriori exeundi licentiam concedere, quid remedij eis relictum sit.

Quintum, an professiones præfatorum fratrum, licet non valeant, vt expressæ, valeant tamen, vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ professiones non valeant, neque, vt expressæ neque, vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, sint tamen validæ per gestationes habitus per annum, & amplius factas. K

Septimum, an posito quòd non sint factæ validæ, possint aliquo modo fieri tales.

1 ANTEQVAM his respondeam, admoneo Dominos consulentes subintellexisse me, quibusdam eruditis visum fuisse, quòd responderim contraria in duobus responsis in hac materia redditis, in quorum altero respondi de quodam N. qui receptus, & professus fuit contra prædictum statutum, non esse religiosum, & de quibusdam alijs, qui fuerunt recepti, & professi contra idem statutum, esse religiosos. Sed licet occasionem aliquam id dicendi habuerint, non

tamen

tamen iustam causam, quoniam si satis perpendant, non sunt contraria, sed diuersa, quia ratio principalis, ob quam respondi præfatum N. non esse religiosum non est, quia fuit receptus contra præfatum statutum, licet etiam illam vnico verbo insinuauerim, sed illa fir mior, quam tradidi in hæc verba, [Quia professio est in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroque obligatorius, quo profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum, & tractandum eum secundum eandem regulam, & ita est necessarius consensus vtriusque partis tam Prælati, & monasterij profeßionem recipientium, quàm ipsius profitentis, & in casu proposito defuit consensus Prælati, & monasterij, quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere, & ita defuit conditio sub qua fuit admissus, & consequenter ipsa admißio, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione, & quia deficiente causa regulariter deficit effectus. De alijs autem respondi, quòd erant religiosi, quia nihil aliud obstabat eis, ne essent, nisi quod præfatum statutum id prohibebat, quod solum non erat iustum impedimentum ad annullandum valorem profeßionis, in casu enim præfati N. non valuisset professio, etiam si contra nullum tale statutum fuisset facta, quia deficiebat consensus recipientium, in alijs autem fuit valida, quia nō deficiebat præfatus consensus, quamuis esset contra præfatum statutum.

AD PRIMAM igitur quæstionem responsurus dico, quod pro illius parte affirmatiua, scilicet, qđ Capitulum præfatum potuerit huiusmodi statutum facere, facit primò, quod plura, quam decem Capitula præfati ordinis Illustrissimi varijs modis super contentis in eo constituerunt, & non videtur credendum tot eruditissimos, sanctissimosque viros toties id facturos fuisse, si non licuisset eis facere.

2 Secūdò facit, quòd multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs ecclesiasticis, vt habetur in cap. 2. & cap. [statutum,] a & etiam fœl. recor. Pius V. in quadam extraua. arcet a religione aliquos ab hæreticis descendentes, quin, & Apostolus, b arcet neophytos ab episcopatu, quod latius tractat Gratia. c

3 Tertiò, quòd multæ sunt ecclesiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia sæcularia, & regularia habent statuta, etiam à S. Sede Apostolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus descendunt. Ergo etiam Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt statuere contenta in præfato statuto, attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud [A boue maiore discat arare minor. d

Quarto, quod statutum præfati ordinis confirmauit Sedes Apostolica, quæ non solet confirmare illicita. e

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa potest contra ius commune canonicum statuere, f & præfatum statutum videtur esse contra commune ius canonicum. Tum quia iure communi canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandum, & profitendam religionem à S. Sede Apostolica, approbatam, si nō obest eis aliquod impedimentum canonicum, adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi secundum S. Thom. receptum, g & etiam presbyteri curati, & Archidiaconi secundum eundem. h At descensio, & generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum canonicum ad intrandam, & profitendam religionem, nul-

A lo enim iure id cauetur imò iure ipso diuino vnde hauritur canonicum, [capitul. qualiter, & quando. 2. de accusat.] expresse in conceditur: Apostoli enim, cum essent Iudæi, fuerunt facti Christiani. i Tum quia Paulus ex Iudaismo conuersus solos neophytos prohibet ab ordinibus. k Tum quia Alexander III. declarauit, l non debuisse quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuisset Iudæus, imò vt ibi glo. & Doctores addunt, & commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. Augu. m [Vndecunque homines si parentum vitia non sectantur, honesti, & salui erunt,] & per illud Io. Chry. n [Nunquam de vitijs erubescamus parentum, sed illud vnum quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet.] Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorum filij admitterentur ad religionem, vt colligitur

B ex cap. [recurrat, o nisi exciperentur, & fierent inhabiles per constitutionem Papæ, p & præfatam extrauagantem Pij V.

5 Tum quia argumentum à speciali valet in hac forma: Hoc est speciale iure particulari, ergo contrarium est dicendum iure communi. q At speciale est, ne qs descendens ex infideli hæretico assumatur ad ordines per iura supradicta, ergo contrarium est dicendum in descendentibus ex alijs infidelibus.

6 Tū quia Fely. r receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obest alicui quo ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis, ergo à fortiori non nocebit aliena, &

C ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intrandam religionem: Cum ergo iure communi canonico liceat descendenti ex alio infideli, quàm hæretico intrare, & profiteri religionem à S. Sede Apostolica approbatam, statutum contra hoc factum debet dici statutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius Quintus in prædicta extrauagante videtur hoc approbare, dum respōdendo fratribus Minoribus de obseruantia sic ait, [Ijs, qui ex Mahumetanorum, vel Iudæorum genere descendunt, cum post susceptū ab eis baptisma Græci, & Iudæi distinctio esse non de-

D beat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto ordine dignitates gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere possit, vel debeat. Per hæc enim verba pientissimus Pius clarè vult, quòd iure communi canonico, imò, & quasi diuino, recipi debeant, non obstante præfati generis impedimento, personæ alias idoneæ ad religionem Franciscanorum de obseruantia, & consequenter ad religionem Minimorum, cui consequens est esse iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad essentiam trium votorum solemnium religionis, dispositio videtur per

E tinere ad solum Papam, argumento cap. [cum ad monasterium,] s vbi glossa, & Innoc. communiter recepta ab alijs tenent, solum Papam posse dispensare in

tribus

ALLEGATIONES.

a de hæret. lib. 6. b 1. ad Timoth. 5. c dist. 48.
d cap. ea quæ. de re iud. e argum. extrau. vnam sanctam de maiorit. & obed. f capitul. quod super ijs. de maiorit. & obedien. cum ei adnotatis. g 2. 2. quæst. 189. art. 5. h ibid ar. 7.
i cap. in nouo. 21. distinction. K Ad Timothe. 5. l in ca. eam te. de rescr. m cap. vndecunque 56. distinct. n in ead. distinct. o 32. quæst. 4. p c. 2. & c. statutum. de hæret. li 6.
q capitul. qualis. 25. distinct. & capitul. præsenti. §. loca. de præben. li. 6. r in præcitato c. eā te. col. 8. s §. fi. de stat mona.

tribus præfatis votis, imò quod neque ipſe Papa poſſit diſpenſare ſuper voto ſolemni continentiæ, affirmat S.Tho. a licet communis contra teneat, quam nos etiam ſequimur poſt alios in Manua. confeſſ. b Ergo diſpoſitio, qua diſponendum eſt, vt profeſſio huius, vel illius hoc, vel illo modo facta valeat, vel non valeat, ad ſummam Papæ poteſtatem pertinet.

8 Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis ſint Papa inferiora, non pertinebit ad illa poteſtas faciendi hunc, vel illum ineptum ad faciendam profeſſionem in religione per Sedem Apoſtolicā approbata, quam omnes Chriſtiani communi iure canonico poſſunt vouere, intrare, ac ſolemniter profiteri, præter illos, qui ſpeciatim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod ante hac quaſi dubitabam, nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alterius poſſe ſtatuere, vt profeſſio trium votorum ſubſtantialium facta non valeat, ſi communi iure canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura, ſicut nec valeret ſtatutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omnium eccleſiaſticorum illius epiſcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo abſque auctoritate Papæ ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſent inhabiles ad matrimonium contrahendum, ſi iure communi canonico eſſent habiles, adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, non obſtante talis Synodi, vel Concilij ſtatuto.

9 Ad oppoſita reſpondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuiſſe præfatis Capitulis, quæ prędictum ſtatutum fecerunt, viros ſanctiſſimos, & eruditiſſimos, negando tamen non potuiſſe eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud ſtatutum, etiam abſque vllo peccato, quia errare circa ius dubium humanum, non eſt peccatum, iuxta gloſſam c receptam ibi, & vbique per omnes.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo multos quidem factos eſſe inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiam ad religionem, negando tamen eſſe factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quib. agimus, cum Capitulo omnia quamlibet generalia ſint Papa inferiora, quæ negamus poſſe facere cōtra ius canonicum ipſiuſmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas eccleſias, & collegia ſæcularia, & regularia habere huiuſmodi ſtatuta, negando tamen, quod valeant, ſi non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel niſi ſint collegia fundata à patronis ſub hac conditione, quia licet eis cum epiſcoporum auctoritate ponere ſuæ donationi, & fundationi conditionem iuri communi contrariam, argumento capit. [cum dilectus.] d vbi hoc notatur, nos autem loquimur de profeſſione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Epiſcopi, neque Papæ, neque ſine illis.

Ad quartum concedimus ſtatuta prædicta Minimorum fuiſſe quidem confirmata à Papa quatenus ſunt licita, & honeſta, & non ſint contra ius commune nec contra ſacros canones, negando tamen, quod hoc de quo loquimur, non ſit contra ius commune, & ſacros canones, ſiquidem eſt tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium reſpondetur primo, nullos, qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, eſſe eijciendos ob id ſolum, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti, & profeſſi, quoniam [ex nihilo nihil fit,] vt ait Philoſophus, & vt Perſius adijcit [in nihilum nihil F poſſe reuerti,] & quòd, vt Iuriſconſulti aiunt, e qđ nullum eſt, rumpi non poteſt, nec ſpōſalia nulla poſſe diſſolui, quia priuatio præſupponit habitum, f & conſequenter, quòd eſt nullum, nullum effectum poteſt producere. Cui conſequens eſt, ſtatutum præfatum, cum ſit nullum, nullum poſſe gignere fructum, nec cōſequenter reſcindere, vel annihilare profeſſionem alio qui legitimam. Secundo, quamuis nulli poſſunt eijci propterea ſolum, quòd ſint profeſſi contra præfatum ſtatutum, poſſunt tamen eijci aliquot eorum, propterea quòd non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum deciſioni præpoſui. Illi namque ad profeſſionem hos admiſerunt, præmiſſa proteſtatione tacita, vel expreſſa, quòd eos nō haberēt pro profeſſis, ſi deſcendebant ex infidelibus, & quòd poſſent eijci, ſi inuenirentur ab eis deſcendere, huiuſmodi enim fratrum profeſſio eſt omnino nulla, non quia eſt facta contra ſtatutum, quod eſt omnino nullum, ſed quia eſt facta ſine conſenſu legitimo, cum ſit facta per conſenſum conditionalem, ſi non deſcendiſſent ex infidelibus, quia propter falſitatem conditionis illa profeſſionis acceptatio fit nulla, cum diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operetur. g

G (marginal letter beside "preſſa, quòd eos nō haberēt…")

12 AD TERTIVM principale dubiū reſpondeo primo, quòd quia mihi certum eſt, ſtatutū præfatum eſſe nullum, non poſſum reſpondere eſſe quidquam inualidum, eo quòd ſit illi contrarium. Secundo, quòd is, qui teneret illud eſſe validum, non poſſet dicere eſſe veros religioſos fratres, qui contra illud eſſent profeſſi, nec poſſe tractari, nec teneri pro talib. niſi prius per diſpenſationem legitimam, & nouam, eandemque legitimam profeſſionem, fierent tales. Tertio, quòd ſiue valeat ſtatutum, ſiue non, non poſſunt iuſte prædicti teneri, nec haberi pro legitimis patribus etiam quo ad forum conſcientiæ, ſi, vt prædictum eſt, conſenſus non fuerit legitimus in parte recipientium, eo quòd fuerit præſtitus ſub conditione falſa, vt prædictum eſt, & ita liceret eis quo ad forum conſcientiæ tantum exire ab ordine ſine diſpenſatione, quia quo ad illud forum non ſint ligati. h

13 AD QVARTVM dubiū reſpondeo, quòd remedium eſt ei, cuius profeſſio non eſt valida, ob prædicta, ſupplicare Prēlato ordinis ſui, qui ſit iudex competens eius, humiliter, vt declaret profeſſionem eius non valere, & ita non debere manere in monaſterio agendo actus, quos non licet ei agere, nec impenſis aliquibus comedendo, bibendo, & veſtiendo cōuentum grauare, & requirere, vt id faciat vocato prius ſyndico, & eo audito, & vt ferat ſententiam in ſcriptis præſente notario monaſterij præfati, & toto conuentu, vel aliquibus teſtibus, in quibus contineatur, quod ipſe ob tales, & tales cauſas non eſt verè profeſſus, & ideo declaret eum non eſſe verum religioſum monaſterij præfati, & dimittat eum exutum veſte in nomine Domini, concedendo illi patentes literas ſententiæ, & dimiſſionis, vt poſſit facere fidem ſuæ dimiſſionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & ſalutem ſuæ animę Amen.

14 AD QVINTVM dubium reſpondeo negatiue. Tum quia in cōtractibus par virtus eſt expreſſi, & taciti,

ALLEGATIONES.

a 2.2.quæ.88. art.11. b cap.12. c cap. 1.de poſtul.prælato.verbo de cætero. d de conſue. e in rub.de iniuſt.rup. irrit.fact teſtamen. f l.decem.ff.de verbo.oblig.
g cap.ſi pro te de reſcr.lib.6.& cap. præterea.2.de appel.
h Argum.cap humanæ aures.22.q.5.

& taciti. a Tum quia qua ratione defectus consensus annullat professionē expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadantenus magis: b quia qui tacite consentit, potius fictè, quàm verè consentire censetur, vt rectè post alios probat Decius. c

15 Tum quia licet aliqua tacitè facta valeant, & facta expresse non, & econtrario aliqua expresse facta valeant, & tacite non, regulariter tamen si alterum valet, vtrunque ualet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat alterum non, vt communiter uidetur resolui per Doctores. d At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus ualeat, quàm expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quàm expressus, ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu consensus taciti, quàm ex defectu consensus expressi, quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito. e

Neque obstat primo, quod prędicti malè professi interuenerunt actibus professorum, quia durante impedimento, seu ignorātia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caietani, f & tradimus nos in Manual. Confessar. g & in Commentar. 4. de regularibus. h Non obstat secundo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipiendos, quia non sufficit, vt diximus. i

16 AD SEXTVM dubium respondeo, quòd hoc dubium est longe grauius. Sed videtur respondendum primo, quod si idem defectus cōsensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante tempore, quo illę fuerunt factæ, non sunt factę per gestationem habitus postea ualidæ, quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quòd inter profitentem, & professionem admittentem contrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad prestanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandum ei quæ debet, & ita requiritur vtriusque partis cōsensus, vt nos post Innocent. & Panormit. K tradimus in dicto Commentar. cap. [statuimus.] l Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. [integritas] m ibi, [Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari nō potest.] Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus, sed requiritur liber a metu, n etiam reuerentiali, iuxta cap. [præsens,] o adiuncta glossa & tradimus nos post alios vbi supra. p

17 Secundo, quod non sufficit hodie post Concil. Trident. q consensus religionis, & consensus profitentis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus, & quod mea sententia nō videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, quàm ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione, & cum secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, cōsequens videtur non posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretum Concilij, cui suus consensus derogare non potest, ut satis colligitur ex eodem Concilio. r

18 Tertio, quòd, ut supra diximus, professio nulliter facta non cēsetur ratificari per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes, nisi approbant illā scientes non valere, & ad hoc, ut de non ualida faciant ualidam, iuxta Cardinalem supra citatum, s quem sequuti

A fuimus in Manual. Confess. t & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto capitul. [statuimus.] Quarto, quòd ante prędictum Concilium Tridentinum poterat colligi consensus Religionis, & profitentis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solum, quòd admisit eum, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conueniētes, per prædicta. Itaque licet ante Concilium Tridentinum potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, post illud tamē non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tā tacite, quàm expresse professi, B possunt enim eos noue suscipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciāt noue professionem expressam, quo casu erūt expresse professi, uel permaneant post annum de consensu recipientium, & receptorū aliquantulum, quo casu erunt tacite professi, non quidem vt censeantur professi a tempore, quo fecerunt professionem primam, sed a tempore, quo fecerunt nouam professionem. Cum enim susceptio prima ad probationem, & professio eā consequuta non ualuerint, non compleuerunt legitimè annum nouitiatus, nec professionem legitimam, nec ualidam facere potuerunt propter defectum consensus recipientium, & cum ad præteritum non C sit potentia, ut ait Philosophus non possunt præfati recipientes, & recepti facere, quòd annus nouitiatus fuerit legitime completus, neque quod professio facta antea fuisset ualida.

20 Posset tamen Sanctiss. D. N. si suæ Sanctitati placeret, de consensu recipientium & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitime completo contra Concil. Triden. & etiam professiones eorum de utriusq; partis consensu habere pro ratis ad hoc ut ipsi posthac gaudeant honoribus, & præminentijs, quibus gaudere deberent a tempore, quo fuerunt primo professi. Tum quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. Tum quia uidetur iusta causa, ob quam sua Sanctitas id sancte facere po- D test ad tollendum scādalum, & inquietudinem, quę orirentur ex magna mutatione, quæ contrariū consequeretur, per multa, quę in hoc citari possunt, sed non expedit, ob canam & recōditam Sanctiss. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuinique, Canonici, & Cæsarei peritiam. Hæc occurrunt respondenda in præsentia prædictis dubijs.

[Aduertendum, licet numer. 13. dicat Prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis professionis, non tamen excludit, quin cum ipso etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum sacri Concilij cap. 19. Sessio. 25. de regular. Supra consil. 23.

E ALLEGATIONES.

a l. cum quid. ff. si certum peta. glo. in l. expressa. ff de regul. iuris. b Argument. l. 1. §. final. iuncta l. Labeo. ff de pactis. c In d. l. cum quid. d In dict. l. expressa. e cap. sciendum 8. quæstio. 1. & l. & si contra tab. ff. de vulgar. & pupillar. f 2. 2. quæst. 189. articul. 5. g cap. 12. num. 31. h Super capit. statuimus. nume. 71. & 72. i In d. commentar. nu. 71. K In cap. porrectum. de reg. l Nume. 74. m 32. q. 1. n cap. 1. de ijs quæ vi. o 20. quæstio. 3. p à num. 71. q cap. 15. de regularibus sessio. 25. r cap. 15. & sequenti. s 2. 2. quæst. 189. artic. 5. t cap. 12. nume. 31.

SVMMARIVM.

Professio ante annum 16. completum post Concilium emissa est nulla, per perseuerantiam autem non ratificatur, nisi sciens eam nullam perseuerante mona- 1

7 Secundo, quod in priuilegijs conceſſis a Pio IIII. eſt vnum, quo eximit ab omni iuriſdictione ordinaria quoſcunque milites prædictæ militię, etiam quotcunque & qualiacunque beneficia habentes per quod præſupponere uidetur, poſſe prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam ſæcularia curata, & ſimplicia: quia, qui totum dicit, nihil excludit. a F

8 Tertio, quod uidetur in prætorio Rotæ deciſum, prædictam mliitiam ſancti Stephani non eſſe proprie & uere religionem, & in ea poſſunt facere profeſſionem ante finitum probationis annum, quæ tamen nō poteſt fieri in religione, quę uere & proprie ſit religio, poſt Concilium Tridentinum. b

Quarto, quod licet eis teſtari de omnibus ſuis bonis, relicta quinta parte ordini, ut patet per priuilegiū Pij V. ſub fin. ſuæ regulæ, & ſtatutorum impreſſum. G

9 Quinto, quot votum caſtitatis coniugalis nō ſufficit ad ueram religionem, vt probat S.Thom. c

Sed hæc non obſtant. Ad primum enim reſpondetur, negando, quòd prædicti milites non emittant votum paupertatis ſolemnis. Tum quia contrarium colligitur ex multis locis ſupra citatis, in quibus probatur non eſſe prædictis militibus teſtandi liberam facultatem. Tum quia, qui profeſſionem facit ſecūdum aliquam regulam monachalem & paupertatem, quas regula illa iubet ſeruari, etiam ſi nullam aliam expreſſionem faciat, quod confirmantur per illud ſingulare dictum S.Thom. d ſcilicet quòd uotum obedientię continet alia duo uota, ſcilicet caſtitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula. H

Ad ſecundum concedo illud habere colorem, ſed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IIII. quò d prędicti milites poſſunt habere quotcunque, & qualiacunq; beneficia, ſed quòd quotcunque & qualiacunq; habeant ſunt exempti, quòd longe aliud eſt, & uerificari poteſt in beneficijs regularibus & ſæcularibus commendatis, uel per diſpenſationem retentis, uel dependentibus ab ordine ſuo.

10 Ad tertiam concedimus, in prætorio Rotæ deciſum eſſe poſſe prædictos milites uouere intra annum probationis, ſed non ea ratione, quod prædicta militia non ſit uera religio, ſed alijs rationibus, quæ in deciſione redduntur, & optima uidetur eſſe, quod per ſtatuta a Sede Apoſtolica confirmata poſt Concilium Tridentinum in prædicta militia non requiritur annus probationis, ſed ſimul in aſſumptione habitus fit profeſſio, ut patet ex capit.3. continente modum aſſumendi habitum, & profitendi. I

Ad quartam reſpondetur, negando quòd liceat eis teſtari libere, ſed cum limitatione, & id non iure communi, ſed priuilegio expreſſo Pij IIII. & ſtatutis a Sede Apoſtol. confirmatis: per quod argumentum retorqueri poteſt facile in arguentem.

11 Ad quintum concedimus, uotum caſtitatis coniugalis nō ſufficere iure communi ad conſtituendum uotum ſolemne caſtitatis, ſed negando id non poſſe fieri priuilegio, cum enim ſolemnitas uoti ſit iure humano inducta, poteſt illa minui, uel augeri rationabili cauſa ſubſiſtente, & ita, ſicut Papa poteſt facere religioſo facultatem aliquo modo teſtandi, moderando ſolemnitatem uoti paupertatis, ita etiam facere facultatem utendi coniugio legitimo, minuendo ſolemnitatem uoti caſtitatis, ut etiam dixi in prædicto tractatu de reditibus eccleſiaſt. e K

Per hæc tumultuario ſtudio ſcripta, hanc partem credimus ueriorem, licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coegiſſet, eamque affirmare etiam nunc uoluiſſem in gratiam domini conſulentis, quem profecto ex animo amo, & ſuſpicio. Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ſolitæ §. final. de maior. & obedient. capit. ſi Romanorum. 9. diſtinctio. b Per cap. 15. ſeſſio. 25. de regularibus. c 2.2. quæſtio. 186. articul. 5. ad tertium, & articul. 6. d 2.2. quæſtio. 186. artic, 8. e quæſt. 3. numer. 12.

SVMMARIVM.

Miles ordinis Chriſti in Italia de licentia Superioris, manens gaudet canonis & fori priuilegio, eſtque vere religioſus. nume. 2. & ſequen. 1

Matrimonium etſi iure communi ſit incompatibile cum religione: ſecus tamen eſt ſi accedat diſpenſatio Apoſtolica, quæ potuit ex iuſta cauſa caſtitatis votum eſſentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad uotum coniugalis caſtitatis. nu. 4. 2

Voti obligatio iuris naturæ & diuini eſt, ſolemnitas humani, & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, ſtatui poteſt. 3

Pontifices Maximi ſicut Petrus eandem poteſtatem a Deo accipiunt immediate. 4

CONSILIVM XI.

QVidam eruditiſſimus patronus per multa concluſit, quendam militem ordinis Chriſti Luſitanię manentem in Italia de licentia Magiſtri illius militiæ, qui eſt rex a Sede Apoſtolica deputatus, debere gaudere priuilegio canonis & fori, & accuſatum de crimine remitti ad ſuum iudicem eccleſiaſticum. Rogatus ut meam, de concluſione præmiſſa ſubſcriberem ſimpliciter ſine allegationibus ſententiam, dico primo, illam eſſe ueram, erudite, neruoſe, copioſe, & pie fundatam. 1

2 Dico ſecundo, quòd nullus alius contra eam uidetur relictus ſcrupulus, præter quam quod quibuſdam recentioribus uiſum eſt, coniugium incompatibile eſſe religioni, & per conſequens non eſſe poſſibile, quod aliquis ſit legitime coniugatus. & religioſus, cum contraria non ſe compatiantur, qui tamen ſcrupulus duplici conſideratione conteritur. Altera eſt, quod licet in corpore iuris clauſo iure communi, cui nititur doctrina D.Thomæ recepta a aſſumptum ſit uerum, per diſpenſationem tamen ſedis Apoſtolicæ id fieri poteſt, ſecundum communem ſententiam Innoc. gloſſæ & aliorum, b quam etiam Caietan. ſequutus eſt cōtra ſuum D.Thom. c quam nos etiam ſequuti ſumus in Man. d & paulo latius in com. 2. de reg. e

3 Altera, quod licet uoti obligatio ſit iure naturali, & diuino inducta, ſolemnitas tamen uoti iuris humani Pontificij inuentum eſt. Pontifices enim Maximi induxerunt, ut ad faciendum ſolemne uotum requiratur primo, quod conſtet ex tribus uotis, ſcilicet, caſtitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ; ſecundo, quòd hæc tria fiāt in religione approbata; tertio, quòd fiant in manibus eius qui poteſt uouentem incorporare religioni, & quod alioquin non ſit ſolemne ſecundum omnes, & ideo ſicut Papa ſtatuit, & induxit, ut omnia prædicta requirantur ad hoc, ut aliquod uotum

---

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæſtio. 188. articul. 3. & quinque ſequentibus articu. b In cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. c 2.2. quæſtio. 88. artic. 11. d cap. 12. num. 75. e numo. 17.

votum dicatur solemne, &, sufficiens ad faciendum quem verum religiosum, & ad alios certos effectus, & ita potest statuere, ut aliquid amplius requiratur, uel aliquid minus sufficiat, & consequenter potest efficere, quod nō solum votum castitatis integrę, sed etiam votum castitatis coniugalis sufficiat.

4 Cum omnes Pont. Max. æqualem, immo eandem potestatem Ecclesiasticam immediate à Deo, sicut ipse Petrus accepit, habeant, & accipiant, arg. cap. [in nouo. a & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. [nouit. b Quo fit, quod licet omnes religiosi emittāt votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam seruandam obligantur. Franciscani enim de obseruātia, & Capuccini tenentur eam seruare in particulari, & in communi, at religiosi non mendicantes tantum in particulari, non in communi. Quin & Mendicantes ante Concil. Trident. non poterant habere in cōmuni, nisi cum certa limitatione, nunc autem post Concil. Trident. possunt habere sine illa, per cap. 2. c quin & aliqui religiosi, etiam quibus non licet habere proprium, possunt ex priuilegio certo modo testari per limitationem uoti paupertatis, & ita non est, cur quis miretur Pontifices Maximos statuisse, vt aliquot religiosi religionum ad militiam armatam constitutarum propter maximam difficultatem seruandi votum castitatis integræ conuersando fere semper cum sæcularibus maribus, & fœminis, satisfacerent voto castitatis religioni necessariæ seruando coniugalem.

Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expresse tradidisse, inconsideratio, in causa fuit, nostra sententia, ut prædictis recentioribus visum fuerit huiusmodi religiosos milites coniugatos non esse religiosos, contra multa diplomata à Sede Apostolica religionibus militaribus concessa, & ita non solum primo modo dicto, sed etiam hoc secundo conteritur prædictus scrupulus.

Dico tertiò, accepisse me à viro fide digno, ꝙ in Curia Regis Catholici quidam miles ordinis S. Iacobi cōiectus in carcere ob crimē morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri, fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus est magister militiæ datis, per scripta nostra per prædictum Dominum Consulentem citata, & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum tempus relegatus, eo quòd gaudere deberet priuilegio canonis, & fori, tanquam religiosus religionis approbatæ, sed & in Lusitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis insignis Academiæ Conimbricensis rexi, semper tanquam rem notoriam intellexi, prędictos milites Christi prædicto priuilegio, tanquam religiosos gaudere. Quare prædicti Domini Consulentis conclusio mihi proculdubio vera est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 21. dist. cap. cuncta. cap. ipsi sunt. 9. q. 3. & cap. 1. de homic. in 6. b de iudic. not. 3. c sessio. 25.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 3. seß. 6. Concilij Tridentini an in milite Sācti Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. nu. 6.*

1 *Milites Sancti Ioannis, & alij tria vota solemniter in approbata Religione emittentes, sunt veri Religiosi.*

2 *Verbum nemo regularis, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit, nisi speciali ratione excludantur.*

8 *Dispositio exorbitans ad omnia extenditur, quę eius verba propriè signant.*

A

Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire. 4

Priuilegijs per clausulam generalem in lege positam derogatur. 5

Consuetudo etiam nondum legitimè præscripta, seu vsus secundum quem lex fuit recepta, sunt optimi legum interpretes. 6

CONSILIVM XII.

AN Milites Sancti Ioannis Hierosolymitani comprehendantur sub dispositione Cōcilij Tridentini, a quatenus habet, ordinarium tanquam Sedis Apostolicæ

B

delegatum posse visitare, punire, & corrigere quemcunque clericum cuiusuis ordinis personalis, & regularis, extra Monasterium degentem, & delinquentem, non obstantibus priuilegijs, &c.

Huius quæstionis decisio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod desiderari potest uera litera præfati b Concil. Trident. quia hęc, quam habemus, uix est, intelligibilis quo ad illa uerba, [cuiusuis ordinis personalis, vel, &c.

Secundò, ꝙ vtcunque intelligatur, in effectu sonat, quod nullus clericus sæcularis, uel regularis, &c. & ita ponderationes uerbi [clericus,] quas aliqui faciunt ad inferendum, quod loquitur de præfatis militibus, leues videntur.

C

1 Tertio, quod negari non potest, præfatos milites Sancti Ioannis esse vere, & propriè regulares, quia qcquid aliqui dicant, non satis agnoscentes, & venerantes naturam religionis à S. Sede Apost. approbatæ omnes illi, & soli dicuntur verè, & propriè religiosi, siue regulares, qui emittunt legitime tria uota substantialia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, in omnibus superioris, uel locum eius tenētis, & sub aliqua regula à Sede Apostolica approbata, iuxta sententiam Canonistarum receptam, c & Theologorum, d quod ēt nos grauissimis fundamentis cōprobamus in tractatu de redit. ecclef. e & constat præfatos milites emittere præfata tria substantialia uota in manibus sui Superioris sub regula a Sede Apostolica approbata, laudata, & ad sidera priuilegijs merito exaltata.

D

2 Quartò, ꝙ ponderatio, qua ponderatur verbum [nemo,] & verbum [regularis,] f ad hoc, quod uerba illius cap. ex propria significatione comprehendāt regulares, & in his etiam præfatos milites, iuxta Glossam 2. ab omnibus receptam, & laudatam g irrefragabilis est, & ita, nisi aliquo respectu particulari eximantur præfati DD. milites, continentur in eo.

3 Quintò, quòd ad hoc, ut excludantur ab eo, non sufficeret, quod illud esset contrarium iuri communi, vel exorbitans ab eo, qm̄ ēt talia oīa extēduntur ad oīa cōtenta sub ꝓpria significatione uerborū illorū, iuxta textū solemnē, adiuncta Glossa, & doctrinā Francisci Aretini, h quā Decius, Alciatus, & oīs turba recētiorū expendentium suo iudicio leges sequuntur vbique.

E

Sextò, ꝙ potissima huius dubij resoluēdi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterū est, an præfatū cap. 3. sit cōtrariū priuilegio prefatorum militum. Alterū, an, esto sit cōtrariū, cēseatur derogare illi, non facta mentione

ALLEGATIONES.

a cap. 3. de reform. sess. 6. b cap. 3. de reform. sess. 6. c in rubr. de regul. d in 4. lib. sent. dist. 38. e q. 1. num. 55. & q. 3. num. 27. & 29. f præfati cap. 3. g in clemen. 1. de decimis. h in l. cum l. ff. de rest.

tione de priuilegijs ordinis eorum in specie, vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium.

4 Et quidem pro parte negatiua prioris dubij quod mandatum Papæ, factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis, quia nemo est exemptus a iurisdictione Papæ, & ita delegatus, procedens, vt delegatus Papæ contra exemptum, cum non procedat, ut ordinarius, a cuius iurisdictione ille est exemptus, non uidetur facere contra exemptionem, vt sensit glossa, quam in hoc commendat Panormit. a cócludens, quòd delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panormitanum, vt ait Felyn. b per rationes, quę apud eum uideri possunt.

Secundo, quod forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercienfium, ne per rescripta Papę possint conueniri, nisi facta mentione sui ordinis, quale tamen an habeant, ignoro.

5 Pro vtraque parte posterioris dubij possent multa citari ex his, quę Felyn. congerit, c & ex citatis ab eo d copiosissime, qui tamen tenet, sufficere clausulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis, iuxta clement. [dudum,] e & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur, fit per viam legis, & non qualis qualis, sed Conciliaris. Dicit etiam sufficere clausulam consuetam de stylo curiæ poni, [quorum tenores habẽtur pro expresse &c.] & facile, quis possęt defendere, quod clausula derogatoria priuilegiorum posita in lege communi æquiualeat clausulæ derogatoriæ præfatæ solitæ apponi de stylo curiæ.

6 Quoniam autem interdum in præfato Concilio Tridentino fit mentio in specie de ordinibus, & interdum non, insurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, nisi facta expressa mentione de illis, & sic uidetur necessaria declaratio Papalis, quia item consuetudo est legum optima interpres, f quamuis non fuerit legitime præscripta, secundum communem uidetur habenda consideratio vsus, quo receptum est pręfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte respiciunt, non dico plura, submittẽs hæc pauca tumultuario studio scripta Illustrissimi Domini mei censuræ.

[Responsum hoc uidetur datum satis diu. cum referatur hanc religionem super hoc à Pio Quinto priuilegium impetrasse, de quo hic nulla fit mentio.

ALLEGATIONES.

a cap graue. de offi. ord. b In d. c. graue. c In c. accedentes, nu. 4. de præscri. d Ibidem. e §. fin. de sepult. f cap. cum dilectus de consuet. & le. minime. ff. de legibus.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit a die suscepti habitus regularis, qui debet intra claustra, vel alibi de licentia saltem tacita Superioris deferri, nu. 8. & licet ex Concilio Tridentino professio non possit fieri ante annum probationis. de iure tamen ex consensu partium potest antea fieri: videtur tamen quod requiratur consensus Papæ in hoc. num. 6.*

3 *Professio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indistinctè annalem gestationem, num. 2. sed & consuetudine induci potest, ut per perseuerantiam vnius hebdomadæ, uel solam adeptionem possessionis canonicatus regularis censeatur facta professio. nu. 6.*

F *Habitus canonicorum regularium nihil ferè distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur, satis a sæculari distinguitur.* 4

Regulare beneficium quadraginta annis per sæculares possessum sæculari conferri potest. 5

Regularis Ecclesiæ conuentualis non desinit esse regularis, licet in ea tota regularis obseruantia non seruetur, imò debet reformari. 6

Consuetudine præscripta induci, quicquid à lege statui, potest. 7

Habitum regularem, hoc est roquetum, vt extra ciuitatem propriam non portet, canonicus regularis, consuetudine saltem immemorabili induci potest. & numer. 11. consulendum tamen talibus, ut saltem occulte illum deferant. num. 12. 7

G *Claustrum inhabitare censetur regularis, qui ex iusta causa de licentia sui Superioris stat extra.* 8

Peculium regulares habere possunt nedum de expressa, sed & de tacita Superioris licentia. 9

Professionem inductam fuisse in foro exteriori iudicandum potius est, quam contrarium, cum in dubio pro religione sit pronunciandum. 10

Professio tacitè emissa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum ex eo quod beneficium renunciet, non euanescit, imò adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius. 11

H

CONSILIVM XIII.

Titio a Summo Pontifice collatus fuit canonicatus cuiusdam Ecclesię cathedralis sub regula sancti Augustini, cuius Ecclesiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt professionem: qui canonici in ciuitate, in qua canonicatum obtinẽt, assiduè gerunt quoddam scapularium, quod dicitur roquetus, latitudinis duorum digitorum quem tamen extra ciuitatem minime gestant, neq; apud dictos canonicos aliqua regularis obseruãtia uiget, quinimmo cóplures ex dictis canonicis, qui sacris ordinibus initiati non sunt, vxores absque dispensatione Apostolica, dimisso canonicatu, & dicto scapulario, duxerunt.

I Ex hac facti specie de tribus hæsitatur. Quorum primum est, an dictus Titius qui dimisit suum canonicatum reseruata sibi quadam pensione super eodem canonicatu, sit capax officiorum vrbis Romæ, & illa per se exercere possit.

Secundo quæritur, an cum apud dictos canonicos vigeat consuetudo immemorabilis, quæ ab eis etiam in præsentiarum obseruatur, non deferendi dictum scapularium extra ciuitatem, sed tantum in ea, an peccent, si illud minimè gestent, prout gestant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubium est, an iste Titius, qui fuit canonicus, teneatur illud scapularium gestare in dicta ciuitate, prout & cæteri canonici gestant, attento quod K ille dimiserit suum canonicatum, & amplius canonicus non sit.

1 Respondetur primo, quod harum quæstionum responsio pręsupponit decisionem alterius quęstionis, scilicet, an præfatus Titius sit professus regulam canonicorum regularium S. Augustini. Pro cuius parte negante facit primo Concilium Tridentinum sess. 25. de reg. cap. 15. quatenus habet nullam professionem religionis ante annum probationis valere, & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egisse.

Tum

Tum, quia videtur nullum habitum religionis assumpsisse, & annus probationis incipit à tempore susceptionis habitus, vt exprimitur in eodem Concilio. a

2 Secundo, quod roquetum, qui posset alicui videri seruire pro habitu, non detulit intra claustrum monasterij, quod communiter tenetur esse necessarium ad anni probationis perfectionem, iuxta Cap. 1. b & Clementin. [eos.] c

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit professionem expressam, videtur tamen fecisse tacitam, quæ fit per gestationem habitus indistincti annalem, per prædictum capitul. 1. d & Clementin. [eos. e

4 Secundo, quod non obstat, quod ipse non gestauerit habitum canonicorum regularium. Tum, quia habitus canonicorum nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vt satis notat glossa recepta, f & prædictus Titius gestauit habitum honestum clericorum sæcularium, & preterea etiam roquetum. quo videtur distingui habitus canonicorum Ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum sæculariũ, præsertim eo, quòd est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum, quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

5 Tertio, quod prædicta Ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes Ecclesiæ cathedrales Galliarum, vt colligitur ex Volaterano, & etiam nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares, qui etiam nunc deferunt roquetos illos paruos, & sedes ipsa Apostolica in litteris prouisionis appellat eos regulares sancti Augustini: & Ecclesia, vel religio regularis non desinit esse talis, propterea quod tota obseruantia regularis non seruetur in eis, quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares possit conferri sæculari, iuxta capitul. [cum de beneficio.] g quoniam fractio regulæ non annihilat religionem, sed inducit reformationis necessitatem, iuxta ea quæ habentur in capitul. ad nostram.] h

6 Quarto, quod licet in prædicta Ecclesia non fiat expressa professio, potest tamen dici, quod fiat tacita, imò quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem, i imò quod censeatur esse facta per perseuerantiam vnius mensis, vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus Ecclesijs Gallicanis, imò etiam dici posset introduci posse consuetudine legitimè præscripta, vt per possessionem pacifice acceptam loci canonicalis censeatur professio facta, quoniam quidquid potest induci lege, potest induci consuetudine, k & hæc possent induci per legem Papæ, quia non sunt contra ius naturale, neque diuinum, sed solum contra humanum, vt palam est. l

7 Quinto, quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali, quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos male facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum, quia satis est, vt gestet illum extra illud, de licentia Superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui m recepti a Panor. n scilicet, quod monachus manens extra monasterium de licentia Abbatis, videtur manere intra illud, & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto, non absint a

A monasterio de licentia expressa Superioris, abesse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantum valet, quantum expressa, vt colligitur de decisione vtriusque Cardinalis, o quam nos sequuti fuimus, & late probauimus in comm. 1. de reg. p

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod nõ seruatur in prædicta Ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia responderi potest, vt in proximo argumento, quòd id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic, vt honeste licet, vt latè probauimus in plerisque locis comm. de reg.

B 10 Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque Sedis Apostolicæ licentia, quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur, & in dubijs pro religione est iudicandum, & consulendum, iuxta l. [sunt personæ. q summa est ratio, quæ pro religione facit.]

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prædicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccat, quia consuetudo immemorialis in his, quæ sunt contra legem humanam habet vim legis. r

12 AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, eum teneri, quia pro-

C fessio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta capi. [cum olim. ſ & alia multa ibi citata, & iuxta capitul. [cum ad monasterium. t] Vnde consulo, vt saltem occulte habitum suæ religionis in ciuitate deferat, prout antea, dum erat canonicus, palam deferebat cum regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & male fecerint, qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent, &c.

ALLEGATIONES.

a in d. capit. 15. b de reg. l. 6. c eodem. titul. d de reg. l. 6. e eodem titul. f clemen. 1. verb. habitus. de elect. g de præb. lib. 6. h de appell. i cap. ad Apo-
D stolicam. de regularibus. k Argumen. cap. vl. de consuet. & leg. 2. ff. quæ sit longa consuet. l Argum. cap. vidua. cum ei adnot. de reg. m in capit. cum illorum. de sent. excom. n in cap. ex rescrip. de iureiur. o in capit. non dicatis 12. quæst. 1. p Super d. cap. num. 20. q ff. de religio. & sumpt. fun. ibi. r cap. super quibusdam de verbo. signi. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua. ſ 2. de priuileg. t §. vltim. de statut. monach.

SVMMARIVM.

Regularis qui non est, habitum regularem non deferat. 1

Professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expressa nunquam emittatur. 2

Papa ex causa licentiam dimittendi habitum dare potest, alius autem eo inferior non. 3

E *Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius, & cubicularius fieri potest, si tamen sit exemptus, requiritur licentia Superioris.*

Habitum occultè ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi, minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quàm secundus. numer. 5. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. num. 4. 4

Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria. 5

CONSILIVM XIV.

De quodam, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdã monasterij, in quo post memoriam siue a tempore, cuius initij non est memoria, non sit, vt fertur professio expressa, nec viget obseruantia regularis plusquam in Ecclesia collegiata sæculari, &c. & quærit, an adsit iusta causa dispensandi cum eo, vt sibi liceat deferre habitum subtus vestem, & occulte, & ita famulari aliquibus prælatis, eo quod monasterium denegauit sibi alimenta studiorum, & quod propterea consumpsit substantiam paternam, & ęs alienum contraxit, & quod ob reuerentiam, & verecundiã nõ audet prædicta alimenta à monasterio repetere.

1 Respondeo primò, quòd Dominus consulens prę-supponit se esse verum monachũ, & religiosum, quia si verus monachus non esset, sine vlla dispensatione Papæ posset patientiam, siue habitum regularem, quã supra vestem defert, deferre intus illam: quia etiam posset imò deberet illam omnino dimittere, vt palã est.

Secundò, quòd eius præsupposita opinio videtur esse iure verior, per multa, quæ in simili quæstione adduximus pro hac parte in quadam consultatione cuiusdam canonici ecclesiæ cathedralis regularis, in qua nulla dicitur fieri professio expressa, attamen semper defertur roquetus albus ad formam cuiusdam patientię, & ita videtur fieri tacita professio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertiò, quòd certum est posse S. D. N. pro sua summa in leges humanas potestate facere prædictam facultatem, quam Dominus consulens desiderat, a posse inquam iustè, & sanctè facere illam facultatem, si iusta causa id faciendi adesset, argumento eorum quæ Innocentius cum omnibus asseclis eius tradit. b

3 Quartò, quod etiam est certum, monachum iustè posse fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Episcopi, iuxta glossam adiuncto textu, c quam citat Romanus, d vbi citat Innocentium e receptum ab omnibus præsertim à Felyn. f citante vitiosè Romanũ, quod est verum, si est sibi subiectus, & etiam de licentia Superioris, si est exemptus, secundum omnes: quod tamen est intelligendum habitu retento: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra monasteriũ sine habitu, secundum omnes. g

4 Quintò, quòd fere tam difficile est dispensare, vt monachus deferat subtus vestem habitum, ac dispensare ne deferat illũ, per glossam memorabilem. h Dixi serè, propter ea, quæ de pęna addit Pan. i cuius determinatio licet posset procedere quo ad hoc, vt pęna non ita incurratur per occultationem, sicut per dimissionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrẽdam videtur paria esse, deferre occultum, & dimittere, per prædictam glossam communius receptam.

5 Sexto, quòd tantum, & tale potest esse æs alienum contractum à Domino consulente, & tanta, & talis potest esse substantia paterna, quã ipse impendit in litterarũ studijs, & tã indecora, & molesta petitio, lis, & actio, q̃ moueret dñs consulens contra monasteriũ, qđ ꝑtendit iniustè per inuidiã, vel alium affectũ iniustũ, negasse sibi alimenta studiorũ debita, & tanta, & talis verecũdia relinquẽdi iam cœpta, iuxta qualitatẽ personæ ipsius, quę ea cœpit, quod boni viri arbitrio posset videri iusta causa dispensandi, & faciẽdi facultatem quam petit, per ea, quæ nos scripsimus in commen. de regul. k cum tractamus de ingressu debentium, & obligatorum, in monasteria, & l de obligatione ingressorum, & professorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum, quæ sufficiant ad soluenda debita, quæ non est necessarium hic repetere, cum ibi facile videri possint, Adiungendo eis, quod minus recedit ab institutione regulari deferens habitum occultum quam omnino illum dimittens, per prædicta, quæ Panormitanus adiecit, m vt prædictum est.

ALLEGATIONES.

a argum. cap. proposuit. de concessio. præbend. & cap. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. b in capitul. quæ in ecclesiarum. de constit. c in capitul. cum pastoris. 2. quæst, 7. d Sing. 506. & sing. 278. e in capit. cum I. & A. de re iud. f ibidem num. 13. g per cap. 2. ne cleri. vel monach. lib. 6. & cap. cler. de vita, & honest. h Clemen. 2. verb. extrinseci, de vita, & honest. cleric. i in cap. Deus qui. de vit. & honest. cler. k Super cap. cui portio 12. quæst. 1. a num. 8. & super capitul. non dicatis, numer. 42. l in commen. super cap. non dicatis. num. 42. m in d. cap. Deus, qui.

SVMMARIVM.

Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem, sicut & sublato fundamento, cętera superædificata corruunt. 1

Religio illa, quæ ab immemoriabili tempore desijt ob eam intrantibus expressam exigere professionem; etsi videri possit, quod nec tacitam exigat, attamen probabiliter credi potest priuilegio quod ex sola allegatione hoc casu probatur concessum, vel tacita sufficeret. numer. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapso anno à die habitus suscepti de manu Superioris sunt censendi professi. numero quinto. 1

Professio coram Deo ibi est nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiamsi in casu non soleat emitti expressa professio, suscipit, & per annum gestat, præsumitur professus, cum sciat, vel scire debeat ex hoc illam induci. num. 5. 2

Consuetudine immemorabili induci potest, quidquid lege humana statui, & priuilegio concedi, immò & ea stante illud sola allegatione probatur, & num. 4. 3

Commendatarij monasteriorum æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religiosos ad habitum, numer. 5. 6

Religionis essentia non est, vt generalem hebeat præsidentem omnibus illius religiosis. 7

CONSILIVM XV.

In religione S. Basilij approbata in sui initio fiebat expressa professio, à tempore autem de cuius initio non est memoria, regulari obseruantia in ea collabente, eius monasteria commendata fuerũt, desijtque emitti consueta professio. Dubitatur, an illi qui huiusmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel Prioris non expresse professi susceptum per aliquot annos gestarunt, tacitè professi intelligantur religionem S. Basilij.

1 Pro parte negante huius quæstionis, facit primò, quòd sublato fundamento ædificij, tollitur ędificium, a & ablato priori, & principali, tollitur posterius pendens ab illo, b & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius. c Cum ergo obligatio profitendi expressè, & professio expressa, sint

ALLEGATIONES.

a cap. cum Paulus 1. quæst. 1. b capit. translato. de constit. c L. in testamento. ff. de cond. & demonst.

sint quoddam fundamentum, & quoddam prius, & exemplar obligationis profitendi tacitè, non existente obligatione profitendi expressè, videtur non existere obligatio profitendi tacite.

2 Secundò, quòd nulla professio potest esse vera sine animo profitendi coram Deo, secundum omnes. a Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta, b & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio. At intrans monasterium, vbi nulla fit professio expressa, neque est qui recipiat, non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit, quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum, secundum Augustinum.

3 Pro parte verò affirmante facit, quòd posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam, c & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci, quoniã quod potest fieri lege humana, potest etiã fieri consuetudine. d & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali. e Imò etiam consuetudine minore induci posset, vt quis inuitus cogatur rem suam vendere iuxta l. [venditor.] f quam ad hoc commẽdarunt pro singulari Felynus, g & aliquot alij, h & alij alibi.

4 Cum igitur possessio, & consuetudo immemoralis habeat vim priuilegij, ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum litteras Apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegiũ a se allegatum, secũdum omnes, per prædictam l. [hoc iure.] i & ca. [super quibusdam] k Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, imò etiam omnibus, vt illarum professores non teneantur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita, & quod illa esset tanti valoris, quãti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium, imò, & probabiliter credi propter commendationes in quęstione factas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illud probari possit præsumptiuè per prædictam consuetudinem immemorialem.

5 Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam, proculdubio nouitij, qui susceperunt habitum de manibus commendatariorum, & gestarunt tempore, & modo iuridico sufficienter ad inducendã tacitam professionem, censendi sunt professi tacitè: quia sciebant, vel scire debebant regulam S. Basilij esse approbatam, & sub ea victuros teneri ad profitendum solemniter tria substantialia vota, iuxta formam regulæ illius: & sciebant, vel scire debebant iure omnia vota, quòd per delationem legitimam suscepti habitus tempore vnius anni sine protestatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monasterij, censetur ipso iure facta professio.

6 Non obstat, Prælatos fuisse commendatarios, & non proprietarios, iuxta capit. [nullus,] cap. [quorundam.] l & capit. [cum singula.] m Quia commendatarij Prælati ęquiparantur proprietarijs quo ad omnia iura pertinentia ad administrationem, vt tradit Pan. n quem sequitur Decius, & à se citati, o & multis probari posset. Non etiam obstant argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc casu non deest fundamentum, nec prius, nec exemplar professionis tacitæ: quia expressa continetur in ipsa regula, & solita fuit

A aliquando fieri interdum expressè, & interdum tacitè, & postea priuilegio, vel consensu Papæ, qui hoc poterat inducere, præsumitur inductum per consuetudinem immemorialem, quæ sola tacita emitti solita fuit: & ita non est curandum de expressa, sed de sola tacita, quæ est instar expressæ antiquitus institutæ, & solitæ fieri, & sic patet responsio ad secundum oppositum.

7 Non obstat etiam, quod religio prædicta S. Basilij nullum caput, siue generalem Prælatum habet: quia de religionis essentia non est, vt habeat generalem omnibus religiosis illius religionis præsidentem. Tũ quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum ꝙ canonici regulares, quorũ monasteriorũ olim maxima copia fuit, secundum Volaterranum, qui de B numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, postquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequã Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, suberat vnumquodque eorum monasterium Episcopo, in cuius diœcesi erat situm. p Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. humana 22. quæst. 2. b Argum capit. tua. & cap. is qui, & eis adnotatis, de spons. c Argum. cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3 & cap. proposuit. de concess. præben. d l. de quibus. ff. de legibus, & capit. fin. de consuet. e l. hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quot. & æstiu. capit. super quibusdam § præterea. de verb. signifi. f §. si constat. ff. comm. pre. g num. 27. h in capit. quæ in ecclesiarum, de constitut. i § ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. K §. præterea. de verb. signific. l cap. si religiosus. de elect. lib. 6. m §. prohibemus. de præben. eod. lib. n in cap. querelam. C de elect. o in cap. edoceri. sub fi. de rescrip. p cap. Abbates 18. quæst. 2. cum multis alijs.

SVMMARIVM.

Monachum esse, & professionem non tacitam, nec expressam fecisse, pugnat. 1

Religionem ita supprimere potest Pontifex, vt remaneat solummodo quo ad apparẽtiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum exteriorum: quam suppressionem sola allegatione probabit is, qui immemorabilem probauit consuetudinem. numer. 2. Item & à principio talis potest institui, quam qui ingrediuntur non fiunt verè religiosi, numer. 4. nec à Pontifice possunt cogi, vt religionem approbatam ingrediantur, numer. 5. nec D *vt efficiantur verè religiosi. numer. 6.* 3

Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec auctorem, nec per supremum Prælatum cogi potest. numer. 7. 6

CONSILIVM XVI.

Præsupposito, quod in monasterio Montis Auellanæ monachi a tempore immemoriali nullam emittere solẽt professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia il- E lius religionis, cuius erat illud monasterium, & quod possunt conuiuere simul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuit cogere præfatos monachos ad intrandam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, dico primò, videri posse alicui pugnare secum præsupposita. Primò quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam, cum nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem vali-

 dam,

dã, a Monachũ enim nõ facit habitus, sed professio. b

Secundo, quatenus habent monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monasterium, & quod non erant vere regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quam quia erant regularia, c & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent vere religiosi expresse, vel tacitè professi.

Tertiò, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum. & deferre illum, & tacitè significant, eos qui vellent, potuisse conuiuere simul, & ab alia parte significant non potuisse cõ G pelli ad conuiuendum simul.

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quòd extra hæc proposita in alijs mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa, tã quo ad regulam, quam quo ad habitum: quod non potuit fieri, nisi eo quod ibi defuerit fieri professio regularis, licet soleret deferri habitus regulę approbatę conueniens, & constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, d & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos, quia modum quendam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis Sanct. Francisci viuentes congregati, iuxta glossam solemnem. e

3 Allegando item, quod priuilegio, vel sententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apostolicæ fuit statutum, vt illa religio extingueretur quo ad veram essentiam religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, separatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ succederet noua apparens, in qua post mortem antea professorum non fieret vltra professio regularis expressa, nec tacita: quod vidimus esse factum in multis monasterijs, & ecclesijs, etiam cathedralibus canonicorum regulariũ I in Hispanis, & Gallis.

4 Et etiam allegari poset, quod nulla vnquam ibi fuisset religio vera, sed solum apparens, & quod ex aliqua fundatione antiqua statutum fuit, vt certa beneficia nullis alijs conferrentur, quam gestantibus habitum præfatorum monachorum, & seruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare possumus prętatam consuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundo dico, his consequens esse, præfatos monachos non fuisse religiosos, sed solum conuixisse quandam vitam, & modum viuendi differentem à communi, & accedẽtem monachali, qui defendi potest fuisse iustus, & licitus, licet nullam professionem regularem religionis approbatæ facerent expressam, nec tacitam, per d. glossam f ab omnibus receptam.

5 Tertiò dico, his præsuppositis, & prædicta defensione munitis, ad punctũ quęstionis responderi posse, mea sententia, non potuisse Papam compellere præfatos monachos, seu vitam quadantenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram, & probatam.

6 Tum quia nemo cogitur crescere. g Tum, quia nemo cogitur vouere, & virginitas suaderi potest, non præcipi. h Tum quia licet sint variæ opiniones circa

F illam quęstionem, An religiosi possint compelli ad obseruantiam suæ regulæ duriorem illa, quam inuenerunt tempore suę professionis, quam meo iudicio tersius, & attentius tractat Decius, quam alij, i omnes tamen consentiunt in hoc, quod non possunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. consulens nunquam vouisset illam religionem, quam Papa præcepit ei profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere.

7 Tum, quia nos pridem respondimus id quod postea typis excudi fecimus in commen. 4. de reg. k nullam Prælatum nec inferiorem, nec supremum posse cogere vllum religiosum ad transeundum ad aliam regulam strictiorem, nec laxiorem, ratione ibi subiecta: in quod faciunt scripta super eodem cap. [statuimus] l Ex quibus colligitur, fratres Minores Conuentuales, quorum regulam Pius V. extinxit in Hispania, non potuisse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum Obseruantiæ, quia regula eorum est longe durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Francisci temperatam priuilegijs Apostolicis: illi vero profitentur eam nullo tali temperamento relaxatam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de regul. lib. 6. b cap. porrectum. de reg. & gloss. in cap. vidua. eodem titul. c argum. capit. possessiones. de rebus eccl. non alien. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. d cap. super quibusdam §. prętere. de verb. sign. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff de aqua quotid. & ęstiua. e Clem. cum ex H eo verbo tertio, de sentent. excommunic. f Præfata Clem. cum ex eo. g capit. gesta. 74. distinct. h cap. integritas. 33. q. 1. i in c. ad nostrã. nu. 9 de appel. notab. 4. K Super cap. statuimus. 12. q. 2. numer. 21. l à numer. 13. vsque ad 20.

SVMMARIVM.

Probationis annus, qui necessario professionem pręcedit, debet esse adeo continuus, vt menses quibus stetit in primo monasterio, à quo sine licentia ad aliud transiuit, etiam de voluntate secundi monasterii non possint coniungi. 1

Tempus à iure statutum in dubio debet esse continuum. 2

Professio nulliter facta sine scietia nullitatis non ratificat. 3

CONSILIVM XVII.

N Ingressus quoddam monasterium, post decem menses sine licentia illud egressus est, & se ad aliud eiusdem ordinis cõtulit, in quo receptus de consensu fratrum post duos menses emisit professionem, & multos annos postea perseuerauit.

Quæritur, an huiusmodi professio N. valeat, vel possit ad aliam religionem se transferre.

1 Respondeo, quòd professio D. cõsulentis expresse facta non valuit, quia fuit ante vnum annum continuum completum, & post Concil. Tridentin. a proK fessio facta ante finem anni nouitiatus, est ipso iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obstat, quòd nouem, vel decem menses mansit in vno monasterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & consenserunt monachi, vt haberetur annus pro completo.

2 Tum quia annus debet esse continuus, b vt probat Lapus, Abbas, c & probat text. in c. 1. d ibi. [per totum annum:] per quẽ hoc tenuit ibi Dominicus, & Francus

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b Per cap. 1. c in alleg. 47. d De reg. lib. 6.

A Francus ea ratione, quam Lapus allegat, nempe, quod omne tempus statutum à iure ad aliquem effectum, debet esse in dubio continuum, iuxta glossam celebrẽ, & receptam. a

3 Tum quia sic vidimus in sacro Pœnitentiarię prętorio iudicari, & quamuis aliquot annis postea manserit in monasterijs, reputando se professum, non tamen ideo est tacitè professus, quia qui post professionem inualidè, siue nulliter factam, nesciens illius nullitatem in monasterio perseuerat, non censetur satis ratificare illam, vt determinat Caietan. b Quare arbitror hunc D. consulentem non esse religiosum verè professum alicuius ordinis, & ita posse trãsire ad quãlibet aliam religionem, vel potius intrare quamlibet aliam de nouo sine vlla alia dispensatione. Salua, &c.

B ALLEGATIONES.

a in rubr. de diuers. & tempor. præscript. adde l. 1. ff. de diuers. b 2.2. quæst. 189. articul. 5.

SVMMARIVM.

1 *Professio apud mendicantes ante Concil. Tridentin. anno probationis non completo emissa, non faciebat aliquem religiosum verum in specie, sed solum in genere obligatum ad intrandam aliquam religionem: quæ non dirimit matrimonium postea contractum, sed impedit, numer. 2. imò nec impedit, si per professionem intendebat se solum obligare dicto ordini, quem profitebatur, numer. 3.*

C CONSILIVM XVIII.

QVIDAM ante Concil. Tridentin. ingressus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit professionẽ, & post multos annos miles factus cum tribus successiuè contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea susceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo sequentia. Primum, præfatum oratorem non fuisse verũ religiosum ordinis Carmelitarũ: quia, licet per professionem etiam intra annũ nouitiatus emissam in ordine non Mendicantium fieret quis verus religiosus ordinis, quem profiteretur ante Cõcil. Trid. a profitẽs tñ ordinẽ Mẽdicãtiũ ante finẽ anni nouitiatus non fiebat verus religiosus illius ordinis quẽ profiteret per c. [non solũ,] b qđ de ordine Prædicatorum, & Franciscanorum statuit, & per capitul. [constitutionem,] c quod præfatum capitul. [non solum.] extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis est ordo Carmelitanum, d sed tantum fiebat religiosus in genere, id est obligatus religioni in genere, vt dixit glossa dicti cap. [non solum. e & ante Archidiaconus receptus ab omnibus. f

2 Secundum, quòd matrimonia contracta ab oratore post præfatam professionem valuerunt: quia professus religionem in genere non est verè religiosus, sed ad summum obligatus ad se faciendum religiosum, si inueniat receptores, vt tradũt in specie Angelus, g & Syluester, h quod & nos, ipsis non relatis, tenuimus in Comment. 2. de regul. i post Calderinum. k Et tam ipsi, quam nos dicimus in specie, quod profitens in ordine Mendicantium etiam ante Concilium Tridentinum fiebat professus in genere tantum, & matrimonium ab eo contractum valuisset.

3 Tertium, quòd si orator habuit animum obligandi se solum ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licitè contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem Mendicantium, nec in specie, nec in genere obligatur religioni, vt Dominicus post, & ante alios tenet. l Si autem habuit animum obligandi se religioni in genere, peccauit quidem quoties postea contraxit matrimonium, sed matrimonia valuerunt, & peccabit, si mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ad Apost. de reg. b de regul. lib. 6. c eo. tit. & lib. d cap. 1. § penult. de religio. dom. libr. 6. e in verbo vestro ordini. f Ibidem in eod. verb. g In sum. verbo religiosus. §. 14. h Verbo religio. 3. q. 5. i Super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 4. k consi. 23. & 27. de regul. l in d. capit. non solum.

SVMMARIVM.

Probationis annus debet adeo esse continuus, vt menses 1 *in quibus habitum in vno monasterio gestauit non coniungantur cum mensibus quibus stetit in alio: itemque dictus annus, seu habitus, ea intentione fuerit datus, & assumptus, vt sic tanquam nouitius probaret, & probaretur numer. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus, numero 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius, numer. 4.*

Tacita professio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandum, & ad alios actus tanquam prius professum, nec item per licentiam datam ad suscipiendos ordines, illorumve susceptionem, numero 3. sed nec post Concilium Tridentinum potest esse tacita professio, vbi non præcessit completus annus probationis assumptus intentione probationem faciendi, numer. 4. 2

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12. ætatis suę anno suscepit habitum Minorum de Obseruantia, & in diuersis monasterijs vitam suam transegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monasterium Ara cœli de vrbe se contulit: vbi, narrato Superiori, quòd D ipse tot annis gestauit habitum religionis, fuit ab eo admissus, & nulla expressa facta professione ad ordines suscipiendos missus, prout successiuè etiam sacris insignitus fuit, actibusque professorum se immiscuit.

Quæritur, an saltem tacitè professus intelligatur.

Respondetur primo, hanc causam D. consulentis esse satis implicitam, & eius decisionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio fecissem ob alias grauissimas occupationes, nisi me iubentium auctoritas in id adegisset.

1 Secundo, quòd Dominus consulens non potest censeri fuisse professus, donec in monasterio de Aracœli reciperetur. Tum quia non potuit esse profes- E sus tacitè, nec expresè ante annum 16. ætatis suæ completum, ante quem longè prius suscepit habitum. Tum, quia non poterat expresè, nec tacitè profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipse non compleuerat: quia licet vno anno, & amplius gestasset habitum, coniungendo menses, quibus mansit in vno monasterio, cum alijs, quibus mansit in alijs monasterijs, hoc tamen non sufficit secundum veriorem, & receptiorem sententiam, secundum quam annus probationis, & nouitiatus debet esse continuus, & in legitima ætate continuatus, prout sæpe respondimus, qualem D. consulens non fecit.

2 Tertio, quòd non poteſt etiam cenſeri profeſſus in F
præfato monaſterio de Ara cœli. Tum, quia nullam expreſſam profeſſionem ibi fecit. Tum, quia nullam expreſſam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit, quod colligitur ex eo, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, & non fuit intentio Miniſtri, qui eum ſuſcepit, ſuſcipere tanquam laicum, & nouitium ad faciendum annum probationis, nec intẽtio Domini conſulentis ſuſcepti fuit intrare illud monaſterium, tanquam ſæcularis, & qui nouè habitum ſuſcepit ad faciendum præfatum annũ probationis, quod colligitur ex eo, quod Miniſter non interrogauit eum, an eſſet nouitius, nec profeſſus, nec conſulens quidquam dixit ei de hoc: & quòd ſimpliciter fuit tractatus, vt alij profeſſi, & quod nunquã fuit G
iuſſus, vel rogatus facere profeſſionem, plus quam alij profeſſi, eo quòd Miniſter habuit magnam credendi cauſam, quod erat profeſſus, eo ꝙ Dominus conſulens narrauit ei ſolum, ſe pridem accepiſſe habitum, & multis annis geſtaſſe illum in multis monaſterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea, & ita magnam cauſam habuit credendi, quòd erat profeſſus, & quòd iuſſit ei ordines etiam ſacros ſuſcipere, & facere alia, quæ ipſi profeſſi faciebant, exeundo foras extra monaſterium, & extra Vrbem.

3 Tum quia non obſtat, quòd de iuſſu prælati ordinis ſuſcepit ordines ſacros, & quòd per talem ſuſceptionem videtur facere profeſſionem, nec quod nouitius immiſcẽdo ſe actibus profeſſorum videtur aliquibus profiteri. Non inquam hæc obſtant. H

Ad prius enim reſpondetur, falſum eſſe, per talem ordinationem fieri profeſſionem, imò nec ratificationẽ iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg. a

Ad poſterius reſpondetur primo, quòd etiã iure antiquiori Concilio Tridentino non cenſetur quis tacitè profiteri, eo ſolo, quod ſe miſcet actui proprio profeſſorum: ſed requiruntur aliquot aliæ cõditiones, vt tradit diligenter Panor. b quarum vna eſt, quod cognoſcat, & ſciat per talem actum fieri profeſſionem, quod tamen neſciebat Dominus conſulens, & ignorant multi etiam eruditi.

4 Secundo reſpondetur efficacius, quam forte alius I
hactenus reſponderit, quòd poſt Concilium Trident. hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15. c quod habet, non poſſe vllo modo profeſſionem fieri validã ante complemẽtũ anni probationis, & in caſu propoſito nunquam compleuit annum probationis, qui debet eſſe continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipſe, vt prædictum eſt.

Per quæ omnia concluditur primò, certum eſſe 1
præfatum Dominum conſulentem non eſſe vere profeſſum expreſsè, nec tacite quo ad forum conſcientię. Secundo, quòd etiam videtur verius non eſſe ipſum præſumendum profeſſum etiam quo ad forum exterius. Tertio, quòd Illuſtriſſimus Reuerendiſſimuſque Protector, & Generalis præfati ordinis, licet K
poſſent eum fatigare in foro exteriori, ſi eſſent quærentes magis ſua, quam quæ ſunt Chriſti, rem tamen ſuo ſuperilluſtri genere, ſuaque maxima religione, & humanitate dignam facient, ſi eum declarauerint non eſſe cenſendum profeſſum, & permiſerint ei viuere honeſtè in habitu quem gerit, presbyterali. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Super cap. ſtatuimus 19. q. 3. & nu. 71. & ſeq. b in cap. vidua. de reg. num. 7. c De regul. ſeſſ. 25.

SVMMARIVM.

Profeſſus tacitus eſt cenſendus is, qui vltra annum habitum nouitijs, & profeſſis communem geſtauit, non obſtante, quod ad profeſſionem expreſsè faciendam ſępius petitam nunquam fuerit admiſſus, nec aſſignati tres dies profeſſuris aſſignari ad deliberandum conſueti per conuentum, qui etiam ſolet nouitios poſt quodcumque tempus eycere. 1

Probationis annus poteſt incipi, & compleri, etiam antequam quis compleat ſuæ ætatis annum 16. & virtute illius poſtea emitti profeſſio.

Ignorantia iuris non ſuffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis cenſeatur tacitus profeſſus, ſufficit tamen coram Deo, numer. 4. 2

Tacita profeſſio non cenſetur inducta in illis monaſterijs, in quibus ex ſtatuto, vel præſcripta conſuetudine licet nouitios quandocunque ante expreſſam profeſſionem eycere, item & quando aliunde conſtat intentionem vel nouitii, vel conuentus eſſe, vt per tales actus tacita profeſſio non inducatur: & coram Deo nunquam inducitur profeſſio, niſi cõcurrat intentio volentis profiteri. 3

CONSILIVM XX.

De eo, qui manſit in quodam monaſterio ordinis Sanct. Auguſtini decem menſibus, & deinde ingreſſus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum profeſſis, & non profeſſis communẽ, ignorans, an ante profeſſionem expreſſam obligaretur religioni, an cenſeatur religioſus, attento quòd ſæpius petijt profiteri, & non fuit per fratres admiſſus, & quòd dicti Conuẽtuales habent libertatem eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monaſterio manſerint, & quod quando volunt aliquem ad profeſſionem admittere, aſſignant illi tres dies ad deliberandum.

Reſpondeo primo, certum eſſe, oratorem non eſſe profeſſum rõne manſionis apud fratres S. Aug. neque expreſſe profeſſum fuiſse ordinẽ, & regulã Conuent.

1 Secundo, quòd ego non auſim dicere ipſum non eſse cenſendum iure communi tacitè profeſsum in ordine Conuentualium. Tum quia detulit habitum indiſtinctum, & profeſſis, & non profeſſis communem per biennium: & ſufficit ad talem profeſſionem detuliſse illum per annum integrum. a Tum, quia non obſtat dicere, quòd habitum ſuſcepit ante decem, & ſex annos completos, ante quos vetat Concilium Tridentinum profeſſionem fieri: b quia non vetat habitum poſse ſuſcipi ante illos completos, neque diſponit annum probationis impleri non poſse ante illos cõpletos. & ita etiam hodie annus probationis incipere poteſt, imò & perfici ante decimum ſextum completum, & virtute illius probationis fieri profeſsionem expleto decimoſexto, iuxt. d. Clement. [eos] quæ quo ad hoc nullatenus eſt correcta.

2 Tum quia etiam non obſtat dicere, ꝙ ipſe petebat admitti ad profeſſionẽ, & ꝙ fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem eſse profeſſum tacitè, & petere ſe admitti ad profeſſionem expreſſam: neque qđ conuentus nolit eũ ad eã admittere: qa non delinit ipſe eſse profeſsus tacitè, licet cõuẽtus nolit eũ ad expreſsam admittere: quia non eſt eius ptãtis facere de tacitè profeſſo nõ ꝓfeſsũ, niſi ꝓteſtatus fuiſſet ſe nolle eẽ ꝓfeſsũ, & cõſtaret ꝑ tali eius aĩo, vel de ſimili

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reg. in 6. & clem. eos. eod. titu. b ſeſſ. 25. cap. 15.

ſimili eius proteſtatione, & animo Conuentui. quibus caſibus videtur intelligendum a Conci. Trid. ibi, [ſinito tempore nouitiatus, Superiores aut admittant nouitios ad profeſſionem, aut eijciant.] Tum quia non iuuat illum, ſaltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante profeſſionem expreſſam non obligaretur ei. b Tum quia non obſtat, quod dicitur de libertate prædictorum Conuentualium eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monaſterio manſerint quia id falſum eſt iure communi, per ſupradicta. Tum quia licet ſola ordinis ſuſceptio non videatur inducere profeſſionem tacitam, multum tamen adiuuat ad eam præſumendam. Non etiam obſtat quod non fuerit facta ei aſſignatio illa trina trium dierum ad deliberandum ſuper profeſſione expreſſe facienda, quia eſt contra ius commune.

3 Tertio principaliter reſpondeo, quòd ſi ſtatutum vel conſuetudo præſcripta ordinis Conuentualium haberet, vt liberum ſit conuentui expellere nouitios ante profeſſionem expreſſam, non eſſet orator cēſendus tacitè profeſſus, arg. c. 1. & c. [non ſolum,] c & eorũ, quę nos diximus in Comm. de reg. in c. [ſtatuimus.] d Ex quibus colligitur, tanta libertate vti poſſe nouitiũ ad exeundum, quanta Conuentus ad eijciendum, & facit, quod ſtatutum in vno correlatiuorum habet locũ in alio, ſi modo eadem ratio idem dictet in eo, l. 1. e & latè tradita per Felyn. f Idem dico, etiam ſi conſtaret Conuentus prædicti ordinis animo, & proteſtatione expreſſa, vel tacita ſuſcipere nouitios, vt nolint eos habere pro profeſſis ante profeſſionem expreſſam., pro quo plurimum facit. g Concil. Trid. cum proxime adductis.

4 Quarto igitur principaliter reſoluo, prædictum oratorem ſolo iure communi attento cenſendum eſſe tacitè profeſſum quo ad forum exterius, attento autē præfato ſtatuto, vel conſuetudine, vel proteſtatione tacita, vel expreſſa, non eſſe talem cenſendum, & quod præſuppoſitis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non eſſe illum etiam iure communi ſolo attento tacitè profeſſum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita profeſſione diximus vbi ſupra. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c. 16. ſeſſ. 25. b c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. c de regul. lib. 6. c. ad Apoſtolicam. eo. cum ei adnot. d 19. q. 3. n. 74. e cod. de cupreſſ. lib. 12. f In proœmio Greg. g cap. 16.

SVMMARIVM.

1 *Profeßionem tacitam emittere videtur, qui profeſſus in laxiori, poſtea habitum indiſtinctum per annum continuum in religione defert ſtrictori, vnde nec poteſt ad primam reuerti.*

2 *Iniuriarum etiam iniuſta irrogatio, non eſt cauſa ſufficiens, vt religioſo, cui proprium eſt has pati, detur licentia tranſeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

Religionem Sancti Franciſci de Obſeruantia quidam ingreſſus fuit, deinde Conuentualium, & legitimè profeſſus ad priorem de Obſeruantia redijt, & per annum integrum, & amplius in ea permanſit, & cum ſine iuſta cauſa verbis, & factis à nonnullis fratribus iniurias accepiſſet, exijt. Dubitauit, an eſſet verus religioſus, & an haberet ſatis cauſæ, propter quod S. D. N. cum eo diſpenſet, vt ad Conuentuales redeat.

A 1 Reſpondeo primò, quod D. conſulens fuit verus frater, & religioſus ordinis Minorum Conuentualiũ, quia profeſſionem fecit in eo expreſſam. Secundo, ꝙ videtur nunc eſſe religioſus etiam verus ordinis Minorum Obſeruantiæ, quia redeundo ad monaſterium ordinis Minorum Obſeruantiæ, videtur tacitè feciſſe profeſſionem in eo, manendo pluſquam per annum, ſi veſtis nouitiorum non eſſet diſtincta, iuxta cap. 1. a

2 Tertiò, quod vix dabit S. D. N. licentiam, quam petit, imò negabit eam, quia cauſæ non videntur ſufficientes, cum religioſorum debeat eſſe magis propriũ quàm aliorum, iniurias ferre, quod Chriſtus ſatis ſuo exemplo docuit, & verbo. b [Benedicite maledicentibus vos.] Quartò, quòd certò dabit facultatem B tranſeundi ad alium ſtrictiorem, vel æquiualentem, & fortè ad laxiorem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. 1. de reg. lib. 6. b Matt. 5.

SVMMARIVM.

Profeßionem ſaltem tacitam apud Minores de Obſeruantia cenſetur feciſſe, qui à Conuentualibus ad illos tranſeundo, per annos ſeptem commoratus eſt, & ordines ſacros ſuſcepit. 1

Matris neceßitas corporalis, etſi præbeat iuſtam cauſam, vt profeſſo detur licentia retento habitu ſtandi extra C *clauſtrum, non tamen præbet, vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiendi beneficia in titulum, nu. 4. quod ſi licentia non obtenta exeat, peccat, nu. 1. & ſi dimiſſo habitu celebret, efficitur irregularis. n. 3.* 2

CONSILIVM XXII.

Quidam monachus profeſſus ordinis Conuentualium Sancti Franciſci tranſiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de Obſeruantia, in quo nullam emittens profeſſionem expreſſam, manſit ſeptem annos continuos, & ad ſacros ordines eſt promotus, poſtea vrgente neceſſitate matris ſenis, pauperis, ac no-D bilis, exiuit ſine facultate Superioris è monaſterio, dimiſſo habitu, vt illi ſubueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam neceſſitatem matris poſſit dictus monachus accipere hoſpitale in titulum beneficialem.

1 Reſpondeo primo, præfatum D. conſulentem mihi videri eſſe ſaltem tacitè profeſſum religionem Frãciſcanorum de Obſeruantia, quia ſponte intrauit eam poſteaquam exiuit è conuentu Conuentualium, & in eo manſit circiter ſeptem annis, & ordines omnes etiã presbyteratus ſuſcepit, & ſeruiuit, vt frater Obſeruantiæ.

2 Secundo, quòd licet iuſtam cauſam habuerit exeũdi à monaſterio Obſeruantium, vt ſubueniret matri pauperi, ſeni, & nobili, non tamen licitè potuit id face-E re ſine licentia Superioris, & conſequenter, quòd in malo ſtatu vixit ſine habitu, toto tempore quo manſit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea ſine habitu.

3 Tertiò, quòd mea ſententia contraxit irregularitatem ſic manendo, & celebrando, & quod in maiori neceſſitate ſuæ animæ ſalutis eſt conſtitutus ipſe, quàm mater eius in neceſſitate corporis.

4 Quarto, quod, vt opinor, nec congregatio Cardinalium, nec ipſe Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatum hoſpitale in titulum beneficialem, quamuis arbitrer facturum ei Papam facultatem manendi cum

matre,

matre, habitu retento, dum mater vixerit, & fortè, vt ea mortua, transeat ad alium ordinem Mendicantium, licet magis expediret ei, vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum Obseruantiæ, qui est optimus, & altissimus viuendi modus, & gratissimus sanctissimæ, & gloriosissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa ante annum 16. expletum, est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quòd per quatuor annos in religione permanserit, nisi sciens nullam, animo illam ratificandi, id fecerit, nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet, nu. 5. In foro autem exteriori iudicabitur validè professus, nec audietur, si petat illam declarari nullam, nisi id coram suo superiori, & Episcopo intra quinquennium petat, num. 3. contra tamen huius quinquennii lapsum restituitur ex eo, quòd iuris ignorantia ductus id solum coram suo Superiori, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis lacerauit, petiit, num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

Petrutius ante completum 16. annum professus fuit regulam Sanct. Augustini, & postea mãsit in eodem monasterio circiter quatuor annis, & deinde proposita causa nullitatis suæ professionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & contraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respondetur primo, professionem factam à D. consulente ante annum 16 expletum in religione Sanct. Aug. non fuisse validam per textum nouum, & clarum Concilij Tridentini. a

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, non fuisse factam validam ex eo solo, quòd post eam factam remansit in monasterio tribus, vel quatuor annis, quia per illam solam remansionem in ea non est iudicanda ratificata, vt singulariter determinauit Cardinalis Caietanus, b quem nos serio sequuti fuimus, & commendauimus in Man. nostro confess. c & aliquot rationibus confirmauimus, scilicet, quòd ad ratificationem voti solemnis in religione inualide, siue nulliter facti, non sufficit, vt post illud factum maneat in religione aliquo tempore, eo quòd credit votum valuisse, sed oportet, vt sciat illud non valere, & animo validandi illud in illa remaneat.

Tertio, quòd hoc secundũ certum esse videtur quo ad forum conscientiæ, & coram Deo, qui omnia nouit & nihil ignorat, d sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petendam auctoritas superioris, & probatio, quæ sine causæ cognitione fieri non potest, & illa non conceditur, nisi intra quinquennium à tempore professionis factæ, & nisi inualidè professus petat eam vestitus habitu religionis, & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & Dominus consulens gerit habitum militarem, & non religiosum.

3 Quartò, quòd nobis scribẽtibus Com. 4. de reg. e visum fuit quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedimento fuisse impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis suæ professionis petere, posset iustè ac sanctè restitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iustũ

F impedimentum, quod tangitur in narratione facti, scilicet, quòd causa nullitatis fuit proposita coram Superiore intra quinquennium cum probatione D. consulentis per notarium publicum facta, & quod eam rupit Superior, & noluit eam audire, quia Concilium Tridentinum, f requirit, vt intra quinquẽnium causa nullitatis professionis deducatur coram Superiore, & ordinario, & ita de rigore iuris non videtur omnino satisfecisse.

4 Quinto, quòd ad concedendam præfatam restitutionem ex bono, & æquo, vt loquuntur antiquiores Iurisconsulti, adiuncta interpretatione Budæi, & aliorum nouissimorum, g siue de ęquitate, aut epijkeia vt loquuntur Sanct. Thom. h & alij Theologi, &
G communiter Iurisperiti, facit multum, quod religiosi non sunt, nec debent esse valde curiosi causarum forensium, immo id est eis opprobrium, vt ait [l. repetita,] i & tradit glo. recepta, k & ita consulens iuuenis, & nobilis facilè potuit ignorare, quòd tenebatur causam nullitatis non solum proponere coram suo Superiore, sed etiam coram ordinario Episcopo, & ita maior culpa vel dolus fuit in superiore reijciente, & lacerante instrumentum humiliter præsentatum, quàm in consulente nobili, & iuuene Aragonio suo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiam, eo quòd putaret professionem esse nullam, quod impediuit eum à prosecutione causę. Imo Supior, vt videtur, dedit causam impedimenti, vt non prosequeretur causam nulli-
H tatis, lacerando iniustè instrumẽtum, quo probabatur nullitas, & non consulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere non solum corãm ipso, sed etiã coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens est constitutus in summa miseria, nisi concedatur præfata restitutio, & audiatur super causa nullitatis professionis, & voluerit Sanctissimus misericorditer subuenire miseriæ, in qua est constitutus, quia coram Deo, & in foro conscientiæ non fuit factus religiosus, si non ratificauit professionem suam eo modo, quo dictum est in secundo dicto, & consequẽter matrimonium coram Deo, & quo ad forum conscientiæ est validum, & cum sit consummatum, non potest Summus Pont. dissoluere illud, se-
I cundum omnes tam Canonistas, quam Theologos, & si non admittatur ad causam nullitatis probandam, cogetur esse religiosus, cum non sit, & cum tam ipse, quã illa, quæ ipsi nupsit, sint nobilissimi, probabiliter timẽtur magna scandala, & homicidia, vrgente conscientia ab vna parte ad seruandum matrimonium attento, quod nunquam fuit religiosus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad seruandam religionem. Nam iam cœperunt insinuari minæ, ac signa inimicitiæ inter ipsas partes, & cognatos eorum, quibus qua parte iuste potest, obuiandum esse, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

ALLEGATIONES.

a Sess.25.c.15 de reg. b in 2.2.q.189.art.5. c c.12.n.71. d cap. nouit de iud. e Super cap. statuimus. à n.76. & seq.
K f cap.16.sess.25. g in l.1.ff.de iust. & iur. h in 2.2.q.120. art.1. i cod. de epis. & cler. K in cap.2. de postulando.

SVMMARIVM.

Professio emissa à maiore 16. annis etiam si sit minor 18. 1 *iure communi tenet modo, probationis annus etiam ante annum 15. inceptus sit completus, an autem teneat in monasterio, in quo adest statutum ne ante 18. quis admittatur sine lectione totius statuti diiudicari non potest, numer. 2.*

Pro-

2 *Professio nulla non validatur per sacrorum ordinum cla Superiore, immo nec illo conscio, si sine conuentu (prout est de iure) quem ad professionem recipere non potest, assumptionem, numer. 3. imo nec per quoscunque alios actus, alia intentione quam professionem scitam nullam ratificandi, numer. 4. item nec per consuetudinem religionis hos tolerandi, nisi ea mente tolerentur, vt sic professio, quæ scitur nulla, ratificetur. numer. 5.*

CONSILIVM XXIIII.

QVinque quæstiones à dominatione tua quæruntur. Prima, an professione à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emissa in religione, ex cuius regula prohiberetur quis recipi, nisi 18. annum ad minus attigerit, obliget, maximè si talis professus ad actus professorum fuit postea admissus, vel sacros ordines in religione suscepit, stante etiam eiusdẽ religionis consuetudine, qua ante præfinitum tempus recepti, & ante 18. annum expletum professio tolerati sunt.

1 HAEC QVAESTIO satis est difficilis, & multiplex, & prima, quam implicat, est, an solo iure communi attento, professio præfata valeat. Et certũ est, quod sic, quia potest ingressus ante, vel post 15. annos completos implere annum probationis, & facere professionem post 16. impletum per a Concilium Tridentinum.

2 SECVNDA, quam implicat est, an impediatur professio prædicta per statutum religionis, in qua prohibetur fieri professio ante annum 18. inceptum. Et quia hæc quæstio est legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur satis tute posse resolui, nisi lecta illa, & rectè intellecta, quia inciuile est, nisi tota lege perspecta, vna aliqua eius parte proposita, de lege iudicare, vel respondere. (l. inciuile. ff. de legibus.) fieri enim potest, vt fieri prohibeat professionem tamen factam non irritet, & quòd prohibeat, & irritet quod etiam perspecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa, q̃ in vtranque partẽ afferri pñt.

3 TERTIA, an professio inualida efficiatur valida, eo quòd ordines sacros in religione suscipiat, & mihi certum est, quòd non, si accipiat eos absque Superioris licentia, vt multi suscipiunt cum falsis literis dimissorijs, quia ex illo actu non arguitur ratificatio monasterij, in quo inualidè professus fuit. Quod ipsum dici posse videtur, si suscepit eos cum literis dimissorijs superioris Prælati, a quo solo solẽt dari, quia ipse solus sine sui Conuentus consensu non potest professionem accipere iure communi, iuxta gloss. 1. b quam etiam praxis omnium ferè religionum approbat.

4 QVARTA, an professio inualida ratificetur, & fiat valida, ex eo solo, quòd admittatur à Conuentu ad actus solis professis conuenientes. Et memini me aliàs respondere negatiuè. Tum quia nullo iure nec efficaci ratione mihi videtur probari sufficientia illius ratificationis, cum admissio ad illos actus possit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam, & verecundiam, inaduertentiam, & incogitantiam, & per ignorantiam iuris, & per falsam credulitatem, qua professio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ singulariter notauit Caietan. ad Sanct. Thom. c dum amplius, quam hoc, requirit ad ratificationem, quem etiam nos sequuti fuimus in Manf. confess. d

5 QVINTA, an professio inualida reficiatur, & ratificetur per consuetudinem religionis, in qua sic male professi tolerari solent. Ad quam respondeo

A primò, certum esse, quòd non, propter solam consuetudinem tolerandi, nisi tolerantia consequatur, neque si ea consequatur, nisi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos, e diximus, quia multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia, non deberent tolerari, f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b cap. vltim. de regul. lib. 6. c 2. 2. quæst. 189. art. 5. d cap. 12. n. 71. e vbi sup. f cap. cum iam dudum. de præben. & cap. denique 4. dist. &c.

SVMMARIVM.

Actus factus contra legem prohibentem non valet. vnde 1
B *professio emissa ante 18. annum in religione, quæ habet statutum ne quis ante dictã ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere, & numer. 2. & 4.*
Professio apud quatuor ordines mendicantium emissa ante completum probationis annum iure communi habet vim voti simpliciter obligantis ad religionem in genere sed non facit vere religiosum. num. 4. in fin. 2
Probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum. cui iure communi scienter poterat renunciari, at certa ætas requisita respicit fauorem publicum, & nu. 1. 3

CONSILIVM XXV.

C IN ordine Minimorum statuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem professus est, sit verè religiosus.

1 Quod N. non sit verus religiosus ordinis Minimorum, facit primò, quod actus factus contra legem prohibentem illum fieri, non valet, a & in regula illius ordinis cauetur, ne quisquam professionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, videtur plus respicere vtilitatem publicam, quàm partium, & ita, licet anno probationis potuisset ante Concilium Tridentinum renunciari à partibus, quia videbatur ante illud principalius introdu-
D ctus in fauorem priuatum, quam publicum, nunc verò non videtur posse renunciari legi prohibenti, ne fiat professio ante ætatem.

Tertio, quod per Concilium Tridentinum, b annihilatur professio facta ante legitimam ætatem.

2 Quarto, quod Hostiensis, & communis opinio tenere videntur, c quod professio facta ante 18. annũ in monasterijs, in quibus prohiberetur illa fieri ante illum, non valet, & quod etiam facta in ordine Mendicantium ante finem anni nouitiatus, non obligat ad religionem, quam professus est in specie, sed tantum in genere, ita quod vim simplicis voti habeat, vt in cap. [non solum,] & capitul. [constitutionem,] d statutum est.

E 3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur casus in cap. [ad Apostolicam, e vbi expresse declaratum est, quod, licet professio non debeat fieri ante finem anni probationis, si tamen fiat vtraque parte, scilicet nouitio, & monasterio volente, valet.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo ca. nempè, quod ille annus nouitiatus statuitur in vtriusque

---

ALLEGATIONES.

a l. non dubium. Cod. de legibus. b capitu. 15. de reg. sess. 25. c in capitul. quia in insulis. de regul. d de regul. lib. 6. e de regul.

vtriusque partis fauorem, & ita vtraque pars potest re F nunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri suum fauorem concernenti. a

Tertio, quod consuetudo est optima legum interpres, b & consuetudo generalis habebat ante Concilium Trident. vt professio facta ante finem anni probationis, valeret extra religionem quatuor Mendicantium, de quibus in d. cap. [non solum.] c

4 Per hæc præmissa hæc quæstio videtur valde dubia, in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumenta pro ea supra formata, & quia responderi potest ad præfatum cap. [ad Apostolicam.] per tacta in argumento 2. pro priore parte adducto, scilicet, quod aliud est dicendum de prohibitione professionis, ne fiat intra annum probationis, quę videtur potius facta G in fauorem priuatum, quam publicum, & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quę videtur potius respicere publicam vtilitatem, quàm priuatam. Dixi supra [inclinare multum in priorem partem,] & non asserere illam, propter dicta Panormitan. d qui videtur tenere contra communem, quamuis etiam ipse sub finem sentiat, quòd non obligat in specie, licet obligaret in genere ad religionem, & non perpendit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem, ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem, ne fiat ante annum probationis. Et ita desiderarem, vt Sanct. Dom. Nost. declararet pro N. consulente, qui salutem quærit æternam, quòd nullatenus valuit eius professio, vel quòd solum vim habuit voti H simplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religiosum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitu. quod per gratiam. de reg. iur. lib. 6. & l. quod fauore. Cod. de leg. b cap. cum dilectus. de consu. c Et d. capi. constitutionem. d in d. cap. quæ in insulis.

SVMMARIVM.

1 *Professio cum sit reciprocus contractus, quo monachus monasterio, & è contra obligatur, si alterius deficiat consensus, erit nulla, & numer. 16. quod si adsit consensus, tenebit, licet professus occultet illam qualitatem, quam habentes ex statuto prohibentur admitti. num. 1. & numer. 11. nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam professionis annullatiuam. num. 12.*

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines, & beneficia, & per Extrauagantes ad religionem, immo, & per statuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia, & sæcularia aliquarum Ecclesiarum, & Capitulorum. numer. 3. & hoc, modo statuta sint à Sede Apostolica sufficienter approbata, & confirmata. numer. 10. alias inferior Papa non potest suo statuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi est habilis. num. 8. & 9. & seq. & nu. 6. nec statuere, quod professio hoc, vel illo modo facta teneat, vel non. num. 7. Fundator autem beneficiorum consentiente Episcopo potest statuere, vt tales, & tales non sint habiles ad dicta beneficia obtinenda, num. 10.*

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus potest inferior Papa. num. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam est inhabilis ad religionē, immo nec propria infidelitas præcedens baptisma obest pmotioni n. 6. nec ad obtinendū canonicatū n. 4. secus est de hæresi, quia à iure Pontificio nedum propria nocet, sed etiam paterna. & num. 5.*

12 *Professus nulliter in religione, siue ob statutum professionem irritans, siue ob defectum consensus recipientis, non potest tuta conscientia in ipsa retineri, possunt que tales coram Deo libere exire, immo, & tenentur quærere, vt dimittantur à Superiore, præcedente iuridica sententia num. 13.*

14 *Taciti, & expreßi regulariter par est virtus, nisi adducatur ratio diuersitatis. numer. 15. vnde sicut defectus consensus vitiat expressam professionem, & ita, & tacitam. numer. 14.*

16 *Professio nulla ob defectum consensus recipientis, perseuerante eodem defectu, non potest per quosuis actus subsequutos dici ratificata, immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admißio ad habitum sit nulla, post Concilium etiam accedente consensu expresso non posset ratificari, sed annus probationis esset legitimè à capite inchoandus. num. 17. 18. & 19.*

17 *Probationis annus, vt incipiat, requirit etiam consensum recipientis, qui si absuit, postea superueniens non reualidat tempus elapsum, sed debet de nouo inchoari, & numer. 19.*

18 *Ratificatio professionis nulliter emissæ per nullos actus ratificatur, nisi sciatur nullitas, & accedat nouus consensus approbationis, item etiam requiritur, vt cessent impedimenta. numer. 15. consensusque liberè præstetur, numer. 16. in fin. adimpleanturque à Conc. Tridentino requisita, numer. 18. & 19. vel super eis à Pontifice dispensetur. 20.*

CONSILIVM XXVI.

Certa sunt grauia dubia inter Patres ordinis Minimorum, quæ desiderantur per excellentiam vestram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel possit statuere, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerunt infideles, vel descendunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum statutum à prædicto Capitulo factum, debeant exire, vel reijci, si non fuerint ipsi infideles, neque descendunt ex hæreticis, qui impęnitentes decesserunt, vel eorum statuæ combustæ sunt.

Tertium, posito quod Capitulum potuerit statuere vt tales non reciperentur, & quod, si recepti fuissent, I receptio, & professio essent nullæ, possint dicti fratres qui ex tali genere descendunt, in foro conscientiæ à religione exire absque Romani Pontificis dispensatione.

Quartum, posito quod in foro interiori, & conscientiæ possent exire, & prælati noluerint in foro exteriori exeundi licentiam concedere, quid remedij eis relictum sit.

Quintum, an professiones præfatorum fratrum, licet non valeant, vt expressæ, valeant tamen, vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ professiones non valeant, neque, vt expressæ neque, vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, sint tamen validæ per gestationes habitus per annum, & amplius factas. K

Septimum, an posito quòd non sint factæ validæ, possint aliquo modo fieri tales.

1 ANTEQVAM his respondeam, admoneo Dominos consulentes subintellexisse me, quibusdam eruditis visum fuisse, quòd responderim contraria in duobus responsis in hac materia redditis, in quorum altero respondi de quodam N. qui receptus, & professus fuit contra prædictum statutum, non esse religiosum, & de quibusdam alijs, qui fuerunt recepti, & professi contra idem statutum, esse religiosos. Sed licet occasionem aliquam id dicendi habuerint, non tamen

tamen iustam causam, quoniam si satis perpendant, non sunt contraria, sed diuersa, quia ratio principalis, ob quam respondi præfatum N. non esse religiosum non est, quia fuit receptus contra præfatum statutum, licet etiam illam vnico verbo insinuauerim, sed illa fir mior, quam tradidi in hæc verba, [Quia professio est in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroque obligatorius, quo profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum, & tractandum eum secundum eandem regulam, & ita est necessarius consensus vtriusque partis tam Prælati, & monasterij professionem recipientium, quàm ipsius profitentis, & in casu proposito defuit consensus Prælati, & monasterij, quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere, & ita defuit conditio sub qua fuit admissus, & consequenter ipsa admissio, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione, & quia deficiente causa regulariter deficit effectus. De alijs autem respondi, quòd erant religiosi, quia nihil aliud obstabat eis, ne essent, nisi quod præfatum statutum id prohibebat, quod solum non erat iustum impedimentum ad annullandum valorem professionis, in casu enim præfati N. non valuisset professio, etiam si contra nullum tale statutum fuisset facta, quia deficiebat con sensus recipientium, in alijs autem fuit valida, quia nō deficiebat præfatus consensus, quamuis esset contra præfatum statutum.

AD PRIMAM igitur quæstionem responsurus dico, quod pro illius parte affirmatiua, scilicet, quod Capitulum præfatum potuerit huiusmodi statutum facere, facit primò, quod plura, quam decem Capitula præfati ordinis Illustrissimi varijs modis super contentis in eo constituerunt, & non videtur credendum tot eruditissimos, sanctissimosque viros toties id facturos fuisse, si non licuisset eis facere.

2 Secūdò facit, quòd multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs ecclesiasticis, vt habetur in cap. 2. & cap. [statutum,] a & etiam fœl. recor. Pius V. in quadam extraua. arcet a religione aliquos ab hæreticis descendentes, quin, & Apostolus, b arcet neophytos ab episcopatu, quod latius tractat Gratia. c

3 Tertiò, quòd multæ sunt ecclesiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia sæcularia, & regularia habent statuta, etiam à S. Sede Apostolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus descendunt. Ergo etiam Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt statuere contenta in præfato statuto, attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud [A boue maiore discat arare minor. d

Quarto, quod statutum præfati ordinis confirmauit Sedes Apostolica, quæ non solet confirmare illicita. e

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa potest contra ius commune canonicum statuere, f & præfatum statutum videtur esse contra commune ius canonicum. Tum quia iure communi canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandum, & profitendam religionem à S. Sede Apostolica, approbatam, si nō obest eis aliquod impedimentum canonicum, adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi secundum S. Thom. receptum, g & etiam presbyteri curati, & Archidiaconi secundum eundem. h At descensio, & generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum canonicum ad intrandam, & profitendam religionem, nullo enim iure id cauetur imò iure ipso diuino vnde hauritur canonicum, [capitul. qualiter, & quando. 2. de accusat.] expresse in conceditur: Apostoli enim, cum essent Iudæi, fuerunt facti Christiani. i Tum quia Paulus ex Iudaismo conuersus solos neophytos prohibet ab ordinibus. k Tum quia Alexander III. declarauit, l non debuisse quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuisset Iudæus, imò vt ibi glo. & Doctores addunt, & commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. Augu. m [Vndecunque homines si parentum vitia non sectantur, honesti, & salui erunt,] & per illud Io. Chry. n [Nunquam de vitijs erubescamus parentum, sed illud vnum quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet.] Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorum filij admitterentur ad religionem, vt colligitur ex cap. [recurrat, o nisi exciperentur, & fierent inhabiles per constitutionem Papæ, p & præfatam extra uagantem Pij V.

5 Tum quia argumentum à speciali valet in hac forma: Hoc est speciale iure particulari, ergo contrarium est dicendum iure communi. q At speciale est, ne qs descendens ex infideli hæretico assumatur ad ordines per iura supradicta, ergo contrarium est dicendum in descendentibus ex alijs infidelibus.

6 Tū quia Fely. r receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obest alicui quo ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis, ergo à fortiori non nocebit aliena, & ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intrandam religionem: Cum ergo iure communi canonico liceat descendenti ex alio infideli, quàm hæretico intrare, & profiteri religionem à S. Sede Apostolica approbatam, statutum contra hoc factum debet dici statutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius Quintus in prædicta extrauagante videtur hoc approbare, dum respōdendo fratribus Minoribus de obseruantia sic ait, [Ijs, qui ex Mahumetanorum, vel Iudæorum genere descendunt, cum post susceptū ab eis baptisma Græci, & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto ordine dignitates gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere possit, vel debeat. Per hæc enim verba pientissimus Pius clarè vult, quòd iure communi canonico, imò, & quasi diuino, recipi debeant, non obstante præfati generis impedimento, personæ alias idoneæ ad religionem Franciscanorum de obseruantia, & consequenter ad religionem Minimorum, cui consequens est esse iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad essentiam trium votorum solemnium religionis, dispositio videtur pertinere ad solum Papam, argumento cap. [cum ad monasterium,] s vbi glossa, & Innoc. communiter recepta ab alijs tenent, solum Papam posse dispensare in tribus

ALLEGATIONES.

a de hæret. lib. 6. b 1. ad Timoth. 5. c dist. 48.
d cap. ea quæ, de re iud. e argum. extrau. vnam sanctam de maiorit. & obed. f capitul. quod super ijs. de maiorit. & obedien. cum ei adnotatis. g 2. 2. quæst. 189. art. 5. h ibid ar. 7. i cap. in nouo. 21. distinction. K Ad Timothe. 5. l in ca. eam te. de rescr. m cap. vndecunque 56. distinct. n in ead. distinct. o 32. quæst. 4. p c. 2. & c. statutum. de hæret. li 6. q capitul. qualis. 25. distinct. & capitul. præsenti. §. loca. de præben. li. 6. r in præcitato c. eā te. col. 8. s §. fi. de stat mona.

tribus præfatis votis, imò quod neque ipse Papa possit dispensare super voto solemni continentiæ, affirmat S.Tho. a licet communis contra teneat, quam nos etiam sequimur post alios in Manua. confess. b Ergo dispositio, qua disponendum est, vt professio huius, vel illius hoc, vel illo modo facta valeat, vel non valeat, ad summam Papæ potestatem pertinet.

8 Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis sint Papa inferiora, non pertinebit ad illa potestas faciendi hunc, vel illum ineptum ad faciendam professionem in religione per Sedem Apostolicã approbata, quam omnes Christiani communi iure canonico possunt vouere, intrare, ac solemniter profiteri, præter illos, qui speciatim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod antehac quasi dubitabam, nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alterius posse statuere, vt professio trium votorum substantialium facta non valeat, si communi iure canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura, sicut nec valeret statutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omnium ecclesiasticorum illius episcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo absque auctoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad matrimonium contrahendum, si iure communi canonico essent habiles, adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, non obstante talis Synodi, vel Concilij statuto.

9 Ad opposita respondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuisse præfatis Capitulis, quæ prędictum statutum fecerunt, viros sanctissimos, & eruditissimos, negando tamen non potuisse eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud statutum, etiam absque vllo peccato, quia errare circa ius dubium humanum, non est peccatum, iuxta glossam c receptam ibi, & vbique per omnes.

Ad secundum respondetur, concedendo multos quidem factos esse inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiam ad religionem, negando tamen esse factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quib. agimus, cum Capitulo omnia quamlibet generalia sint Papa inferiora, quæ negamus posse facere cõtra ius canonicum ipsiusmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas ecclesias, & collegia sæcularia, & regularia habere huiusmodi statuta, negando tamen quòd valeant, si non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel nisi sint collegia fundata à patronis sub hac conditione, quia licet eis cum episcoporum auctoritate ponere suæ donationi, & fundationi conditionem iuri communi contrariam, argumento capit. [cum dilectus.] d vbi hoc notatur, nos autem loquimur de professione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Episcopi, neque Papæ, neque sine illis.

Ad quartum concedimus statuta prædicta Minimorum fuisse quidem confirmata à Papa quatenus sunt licita, & honesta, & non sint contra ius commune nec contra sacros canones, negando tamen, quod hoc de quo loquimur, non sit contra ius commune, & sacros canones, siquidem est tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium respondetur primo, nullos, qui hactenus recepti sunt contra prædictum statutum, esse eijciendos ob id solum, quod contra prædictum statutum fuerunt recepti, & professi, quoniam [ex nihilo nihil fit,] vt ait Philosophus, & vt Persius adijcit [in nihilum nihil,

F posse reuerti,] & quòd, vt Iurisconsulti aiunt, e quod nullum est, rumpi non potest, nec spõsalia nulla posse dissolui, quia priuatio præsupponit habitum, f & consequenter, quòd est nullum, nullum effectum potest producere. Cui consequens est, statutum præfatum, cum sit nullum, nullum posse gignere fructum, nec cõsequenter rescindere, vel annihilare professionem alio qui legitimam. Secundo, quamuis nulli possunt eijci propterea solum, quòd sint professi contra præfatum statutum, possunt tamen eijci aliquot eorum, propterea quòd non interuenit consensus legitimus ex parte recipiētium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum decisioni præposui. Illi namque ad professionem hos admiserunt, præmissa protestatione tacita, vel expressa, quòd eos nõ haberēt pro professis, si descende- G bant ex infidelibus, & quòd possent eijci, si inuenirentur ab eis descendere, huiusmodi enim fratrum professio est omnino nulla, non quia est facta contra statutum, quod est omnino nullum, sed quia est facta sine consensu legitimo, cum sit facta per consensum conditionalem, si non descendissent ex infidelibus, quia propter falsitatem conditionis illa professionis acceptatio sit nulla, cum dispositio conditionalis non existente conditione nihil operetur. g

12 AD TERTIVM principale dubiũ respondeo primo, quòd quia mihi certum est, statutũ præfatum esse nullum, non possum respondere esse quidquam inualidum, eo quòd sit illi contrarium. Se- H cundo, quòd is, qui teneret illud esse validum, non posset dicere esse veros religiosos fratres, qui contra illud essent professi, nec posse tractari, nec teneri pro talib. nisi prius per dispensationem legitimam, & nouam, eademque legitimam professionem, fierent tales. Tertio, quòd siue valeat statutum, siue non, non possunt iustè prædicti teneri, nec haberi pro legitimis patribus etiam quo ad forum conscientiæ, si, vt prædictum est, consensus non fuerit legitimus in parte recipientium, eo quòd fuerit præstitus sub conditione falsa, vt prædictum est, & ita liceret eis quo ad forum conscientiæ tantum exire ab ordine sine dispensatione, quia quo ad illud forum non sint ligati. h

13 AD QVARTVM dubiũ respon- I deo, quòd remedium est ei, cuius professio non est valida, ob prædicta, supplicare Pręlato ordinis sui, qui sit iudex competens eius, humiliter, vt declaret professionem eius non valere, & ita non debere manere in monasterio agendo actus, quos non licet ei agere, nec impensis aliquibus comedendo, bibendo, & vestiendo cõuentum grauare, & requirere, vt id faciat vocato prius syndico, & eo audito, & vt ferat sententiam in scriptis præsente notario monasterij præfati, & toto conuentu, vel aliquibus testibus, in quibus contineatur, quod ipse ob tales, & tales causas non est verè professus, & ideo declaret eum non esse verum religiosum monasterij præfati, & dimittat eum exutum veste in nomine Domini, concedendo illi patentes literas sententiæ, & K dimissionis, vt possit facere fidem suæ dimissionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & salutem suæ animę Amen.

14 AD QVINTVM dubium respondeo negatiue. Tum quia in cõtractibus par virtus est expressi, & taciti,

ALLEGATIONES.

a 2.2.quæ.88. art.11. b cap.12. c cap. 1.de postul.prælato.verbo de cætero. d de consue. e in rub.de iniust.rup.irrit.fact testamen. f l.decem.ff.de verbo.oblig. g cap.si pro te de rescr.lib.6.& cap. præterea.2.de appel. h Argum.cap humanæ aures.22.q.5.

& taciti. a Tum quia qua ratione defectus consensus annullat professionē expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadantenus magis: b quia qui tacite consentit, potius fictè, quàm verè consentire censetur, vt rectè post alios probat Decius. c

15 Tum quia licet aliqua tacitè facta valeant, & facta expresse non, & econtrario aliqua expresse facta valeant, & tacite non, regulariter tamen si alterum valet, vtrunque ualet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat alterum non, vt communiter uidetur resolui per Doctores. d At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus ualeat, quàm expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non B est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quàm expressus, ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu consensus taciti, quàm ex defectu consensus expressi, quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito. e

Neque obstat primo, quod prędicti malè professi interuenerunt actibus professorum, quia durante impedimento, seu ignorātia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caietani, f & tradimus nos in Manual. Confessar. g & in Commentar. 4. de regularibus. h Non obstat secundo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipien C dos, quia non sufficit, vt diximus. i

16 AD SEXTVM dubium respondeo, quòd hoc dubium est longe grauius. Sed videtur respondendum primo, quod si idem defectus cōsensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante tempore, quo illę fuerunt factæ, non sunt factę per gestationem habitus postea ualidæ, quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quòd inter profitentem, & professionem admittentem contrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad prēstanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandum ei quæ debet, & ita requiritur vtriusque partis cōsensus, vt nos post Innocent. & Panormit. K tradimus in dicto Com D mentar. cap. [statuimus.] l Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. [integritas] m ibi, [Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari nō potest.] Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus, sed requiritur liber a metu, n etiam reuerentiali, iuxta cap. [præsens,] o adiuncta glossa & tradimus nos post alios vbi supra. p

17 Secundo, quod non sufficit hodie post Concil. Trident. q consensus religionis, & consensus profitentis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus, & quod mea sententia nō videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, E quàm ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione, & cum secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, cōsequens videtur non posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretum Concilij, cui suus consensus derogare non potest, ut satis colligitur ex eodem Concilio. r

18 Tertio, quòd, ut supra diximus, professio nulliter facta non cēsetur ratificari per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes, nisi approbant illā scientes non valere, & ad hoc, ut de non ualida faciant ualidam, iuxta Cardinalem supra citatum, s quem sequuti fuimus in Manual. Confess. t & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto capitul. [statuimus.] Quarto, quòd ante prędictum Concilium Tridentinum poterat colligi consensus Religionis, & profitentis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solum, quòd admisit eum, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conueniē tes, per prædicta. Itaque licet ante Concilium Tridentinum potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, post illud tamē non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tā tacite, quàm expresse professi, possunt enim eos noue suscipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciāt noue professionem expressam, quo casu erūt expresse professi, uel permaneant post annum de consensu recipientium, & receptorū aliquantulum, quo casu erunt tacite professi, non quidem vt censeantur professi a tempore, quo fecerunt professionem primam, sed a tempore, quo fecerunt nouam professionem. Cum enim susceptio prima ad probationem, & professio eā consequuta non ualuerint, non compleuerunt legitime annum nouitiatus, nec professionem legitimam, nec ualidam facere potuerunt propter defectum consensus recipientium, & cum ad præteritum non sit potentia, ut ait Philosophus non possunt præfati recipientes, & recepti facere, quòd annus nouitiatus fuerit legitime completus, neque quod professio facta antea fuisset ualida.

20 Posset tamen Sanctiss. D. N. si suæ Sanctitati placeret, de consensu recipientium & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitime completo contra Concil. Triden. & etiam professiones eorum de utriusq; partis consensu habere pro ratis ad hoc ut ipsi posthac gaudeant honoribus, & præminentijs, quibus gaudere deberent a tempore, quo fuerunt primo professi. Tum quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. Tum quia uidetur iusta causa, ob quam sua Sanctitas id sancte facere potest ad tollendum scādalum, & inquietudinem, quę orirentur ex magna mutatione, quæ contrariū consequeretur, per multa, quę in hoc citari possunt, sed non expedit, ob canam & recōditam Sanctiss. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuinique, Canonici, & Cæsarei peritiam. Hæc occurrunt respondenda in præsentia prædictis dubijs.

[Aduertendum, licet numer. 13. dicat Prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis professionis, non tamen excludit, quin cum ipso etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum sacri Concilij cap. 19. Sessio. 25. de regular. Supra consil. 23.

ALLEGATIONES.

a l. cum quid. ff. si certum peta. glo. in l. expressa. ff de regul. iuris. b Argument. l. 1. §. final. iuncta l. Labeo. ff de pactis. c In d. l. cum quid. d In dict. l. expressa. e cap. sciendum 8. quæstio. 1. & l. & si contra tab. ff. de vulgar. & pupillar. f 2.2. quæst. 189. articul. 5. g cap. 12. num. 31. h Super capit. statuimus. nume. 71. & 72. i In d. commentar. nu. 71. K In cap. porrectum. de reg. l Nume. 74. m 32. q. 1. n cap. 1. de ijs quæ vi. o 20. quæstio. 3. p à num. 71. q cap. 15. de regularibus sessio. 25. r cap. 15. & sequenti. s 2.2. quæst. 189. artic. 5. t cap. 12. nume. 31.

SVMMARIVM.

Professio ante annum 16. completum post Concilium emissa est nulla, per perseuerantiam autem non ratificatur, nisi sciens eam nullam perseuerante mona- 1

sterio in eadem voluntate, saltem intra se secreto ratificet, num.2.& ex tunc incipit esse professus, & non prius num. 3. locum autem prius sibi assignatum, tunc iustè retinere poterit, si bona fide credebat eius primam professionem validam, numer.4.

CONSILIVM XXVII.

VTrum professio N. ante annum decimumsextum completum stante Concilio Tridentino valeat, licet post illum annum manserit in monasterio: & an iterū profiteri oporteat, & quando incipiat esse valida professio, & an locum antea quæsitum sibi retinere possit?

1 Respondetur primo, quòd iste talis non est censendus professus quo ad forum Dei, etiam si post illum annum manserit in religione, nisi professionem inualidè factam ratificauerit, a & quod non censetur ratificare illam manēdo in monasterio, eo quòd credebat, professionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt sciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat, vt tradit bene Caiet. b

2 Secundo, quòd non oportet eum publicè de nouo profiteri, sed satis videtur, vt ipsemet eam ratificet, & monasterium permanserit in illo consensu, quo eius professioni consensit, & eam recepit, argumento cap. [ad id,] c vbi matrimonium metu contractum fit validum, si cessante metu, pars quæ metu consensit, ratum habeat illud saltem tacite.

3 Tertio, quòd eius professio incipit esse valida a tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argumento cap. [veniens.] iuncta glossa. d

4 Quarto, quòd si bona fide putauit se bene professum, & superueniente mala fide ratificauit suam professionem, merito debet gaudere loco, quem ab initio consensu Conuentus accepit, argumēto multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione scandali, & de modicitate rei adduci possent. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a Arg.c.non firmatur.de reg.iur.in 6. b 2.2.q.189.ar.5. c De sponsa. d De eo, qui duxit in matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die ingressus, daturque hinc inde ad probandum & monasterium, & nouitium.*

1 *Professio emissa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam nisi existentes in decimo octauo anno, num.5. tamen integrum annum probationis non exigebant, est nulla, sicut & illius qui apud illos in ætatis suæ anno 17. illam emisit nullumque producit effectum, num.2. adeo vt sicut non prodest, ita non noceat, quo minus continuando inceptum probationis annum, suo tempore secundam, quæ valida erit, emittat professionem, nu.3.*

3 *Professio nulliter emißa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde potest continuari, et eo sine alia interruptione in monasterio vel alibi de licentia superioris manendo completo denuo profiteri.*

3 *Professio apud Minimos emissa ab existente in ætatis suæ anno 17. non tenet: vnde potest exire, & si sit in sacris, subijcietur Episcopo, alias non, imò, vt sæculares laici, poterit ducere vxorem. num.4.*

5 *Professio tacita non est sublata per Concilium Tridentinum, imò valebit, vt prius, modo annus integer continuatus probationis sit completus, & adsit ætas re-* F *quisita, quæ apud Minimos est annorum decem & octo inceptorum.*

Professionem expressam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non censetur ratificaße, secus si nullam emisisset. 6

Professionis suæ nullitatem ignorans, eam ratificare non censetur. 6

CONSILIVM XXVIII.

AD multas quæstiones concatenatas nobis propositas respondemus sic: ad primam, quòd professio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum facta antequam expleatur annus integer nouitiatus, qui incipit a die ingressus dati ei ad probandam illam, & monasterio ad cognoscendum illum, est ipso iure nulla, siue ingrediatur in principio anni decimi octaui, siue in medio, siue in fine, & siue consueuerit in illa religione fieri professio intra decimumoctauum & intra annum nouitiatus, siue non. Tum quia hoc expresse habet Conciliū Tridentinum cap.15. de regularibus Sessione 25. Tum quia licet ante præfatum Concilium professio ante finem anni probationis (quamuis non debuisset fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in capit. [ad Apostolicam,] a adiuncto capit. [non solum,] b & quamuis id frequentissime fieret, tamen post illud nō licet facere, nec recipere talem professionem: & si fiat, & recipiatur, iudicatur ipso iure nulla, & nulla est ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quàm facta in alijs, imò tanto minus debet valere facta in illo, quanto arctior & durior est illa, quàm plereque aliæ, argument. cap. [quia in insulis.] c

2 AD SECVNDAM respōdetur, quòd professio facta in dicto ordine Minimorum in decimo septimo ætatis profitentis anno, vel ante illum expletum, proculdubio ipso iure est nulla, & nullum producit effectum, per præfatum cap.15. de regul. Concil. Trident. sess.25.

AD TERTIAM, respondetur, quòd nullus scrupulus est habendus de ualore professionis factæ intra præfatum decimum septimum annum, antequam ille sit expletus, quia proculdubio, & absque vllo scrupulo est ipso iure nulla, & nullius effectus, & ita non obligat magis, quàm si non esset facta, & consequenter necessarium est facere nouam professionem post illum expletum, ad hoc vt sit professus.

3 AD QVARTAM, quod non est necessaria noua receptio capitularis, sed sufficit, quod receptio prima continuetur per totum annum absque interruptione, ita quod absque licentia Prelati non exeat, neque maneat extra monasterium, & perfecto anno faciat professionem validam siue ante finem anni decimi septimi fecerit illam, siue nō, quia illa prius facta nullius penitus est effectus. d Ergo nec prodest, nec nocet, quo minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta post annum expletum, cum non præstet impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. e

AD QVINTAM, quòd proculdubio, qui in vestro

ALLEGATIONES.

a De regularibus. b Et capitul. constitutionem, eodem titul libr.6. c De regularibus, & dict. capitul. non solum, & capit. constitutio. eodem titul libr.6. d Per dict. cap.15. e capit. non præstat de regul. iur. lib.6.

vestro ordine Minimorum fecit professionem ante decimum septimum annum completum, perinde potest transire ad aliam religionem laxiorem, vel ar ctiorem, ac si nō fecisset, eadem supradicta ratione. A

4 AD SEXTAM, quòd laici, & clerici minoribus tantum ordinibus initiati, qui ante decimum septimum ætatis suę annum fecerunt professionem, perinde possunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obstante illa professione, quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. a

AD SEPTIMAM, quòd, qui sacris ordinibus initiati fecerunt professionem ante decimum octauum annum completum, & noluerunt manere in monasterio perinde subijciuntur ordinario, simul ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam professionem emiserunt, eadem penitus ratione. B

5 AD OCTAVAM, respondetur primo, quod Concil. Trid. non tollit professiones tacitas, & ideo post illud perinde sunt habendi pro tacite professis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, siue gestarunt habitū indistinctum ab habitu professorum, ac ante illud, & consequenter qui acceperunt illum in decimoseptimo anno, vel prius, si gestarunt illū toto vno anno, donec ingrederentur decimumoctauum, censendi erunt tacite professi. b

6 Secundo, quòd vna subtilis differentia potest esse quo ad hanc expressam professionem inter illos, qui emiserunt professionē ante decimumseptimum annum completum, & alios, qui eam non emiserūt, nam hi, qui non emiserunt, proculdubio censendi sunt professi, si per annum totum gestarunt habitū, donec ingrederentur decimumoctauum annum, ni si reclamarint, vel protestati fuerint, nullatenus esse sibi animum profitēdi, donec expresse profiterētur. C

7 Alij verò, qui professionē expresse fecerunt ante decimum septimum annum impletum, non censebuntur tacite professi, si ideo manserunt in monasterio post inceptum decimum octauum, quia putabant professionem suam valere, in quo non mansissent, si putassent eam non valuisse, quia, vt singulariter decidit Caietanus, c quē sequimur nos in Manual. Confess. d non sufficit ad ratificationem professionis inualidè factę, quod maneat in monasterio post illam factam aliquo spatio temporis, etiam magno, si manserit, eo qdòd putabat professionem valuisse, & per illam obligari ad manendum, sed oportet, quòd nouerit illam non valuisse, neque per eam obligari ad manendum, & non obstante hac scientia voluerit habere eam pro bona, & se ad seruandum eam obligatum, pro quo facit l. [si per errorem,] e cum alijs multis, quæ probant, errantem & ignorantem non censeri consentire. Salua &c. D

ALLEGATIONES.

a l. eius qui in prouincia. ff. de rebus credit. & leg. si seruum. §. 1. ff. act. emptio. b Argument. cap. 1. §. 1. de regul lib. 6. & clement. eos. eod. titul. c In 2. 2. quæstio. 189. articul. 5. d cap. 12. num. 71. e ff. de iurisdictio. omnium iudic.

SVMMARIVM.

1 *Professio in vno monasterio post sex menses emissa non tenet, non obstante, quod in alio a quo sine licentia recesserat, per alios sex stetisset, quia probationis annus debet esse cōtinuus, & completus absque eo quod quis sine licentia de monasterio exeat.*

2 *Professus non censetur, nec probatur esse quis alicuius religionis, eo solo, quod a Sede Apostolica obtinuerit licentiam inde ad aliam transeundi.*

CONSILIVM XXIX.

Ingressus religionem Sanctę Mariæ redemptionis captiuorum in Hispania, post sex menses sine vlla licētia se contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici, ubi monasterium eiusdē religionis iterum ingressus, post alios sex menses professionem emisit. Deinde per breue S.D.N. ad quoddam monasterium ordinis Cisterciensis translatus, post decem menses professus est, & actus professorū exercuit. Dubitatur, an impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocunque defectu non obstante censeatur professus ordinem Cisterciensem, adeo quòd non possit clericaliter in sæculo viuere.

1 Ad quęstiones resultantes ex facto præmisso respondeo primo, quòd professio, quam pręfatus orator emisit in monasterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis S. Dominici partium Indię Occidentalis, non valuit, quia post Concil. Triden. nulla professio facta ante completum annum nouitiatus, seu probationis, valet, ut habetur in præfato Concilio, a & quod præfatus orator emisit præfatam professionem ante completum annum nouitiatus, seu probationis. Nam sententia communis & receptior, quam etiam videmus in prætorio sacræ Pęnitentiariæ seruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus censeatur legitime completus, debet esse continuus, ita quod nouitius continue per totum vnum annum manserit in monasterio sub obediētia prælati, nec exierit ab illo, saltem sine ipsius licentia, per textum in cap. 1. de reg. li. 6. per quem illud ibi tenent Dominicus, & Philippus Francus post Lapsum, Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem respondimus frequenter tam in præfato prætorio, quàm extra illud, in qua sententia etiam nunc sumus.

2 Secundo, quòd nec professio facta per eundem oratorem in prædicto monasterio Cisterciensi valuit, eadem ratione, quia facta fuit ante annum nouitiatus completum.

Tertio, quòd non præsumitur quis tacitè professus ex eo solo, quod intersit actibus solis professis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in Commentar. 4. de regularibus. b

Quarto, ꝙ per impetrationem breuis transeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionem non est censendus orator profiteri præfatam religionem Sanctæ Mariæ, neq; probari sufficienter eum illam professum esse. Tum quia talis impetratio, & talis professio sunt diuersa, & a diuersis non fit illatio. c Tum quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. d Tū quia, vt prædictum est professio legitima fieri non potest ante completum annum probationis. E

Quinto, quòd præfatus orator nulla dispensatione indiget quo ad forum cōscientiæ ad manendum & viuendum extra monasterium in habitu clericali, quamuis multum conueniat ei, vt Sanctissimus Dominus Noster iubeat hoc declarari, & corrigi, si quid in hoc iuris ignorantia peccatum est. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a Sess. 25. cap. 15. de regular. b Super capit. statuimus. 29. quæstio. 3. numer. 72. c l. Papinianus. ff. de minoribus. d In l. ad probationem. C. de probat. c. in præsentia. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex causa differre possunt professionem nouitij iudicati idonei.* F

1 *Intellectus cap. 16. de regular. sessio. 26. Concil. Triden.*

2 *Præsentationem admittere, & institutionem facere, diuersa.*

2 *Institutio post præsentationem diutius differri potest, quam collatio libera, quæ non potest fieri post sex menses à die vacationis, institutio autem potest.*

CONSILIVM XXX.

Quæritur, an liceat Superiori alicuius monasterij, & suo Conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitendum nouitio G post annum nouitiatus probato à se pro idoneo ad profitendum, aliqua iusta de causa, non obstante. a Concilio Tridentino.

1 Respondeo, quòd sic. Tum quia a iure antiquo non videtur recessum, nisi quatenus per nouum expresè receditur, b & ante præfatum Concil. Trid. hoc licebat, & erat in vsu, & consuetudine: ergo & nunc licet, quia per illud non videtur statutum contrarium. Tum quia illud cap. non disponit, quod Superiores statim finito anno nouitiatus cogant nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, sed solum quod admittant eos, aut reijciant, & cogere ad profitendum, est aliud, quàm admittere ad professionem, vel reijcere, & a diuersis non fit illatio. c H

2 Sicut & aliud est admittere præsentationem, & aliud instituere præsentatum: adeo quidem, vt Superior, cui fit præsentatio, post eam factam & admissam, potest differre institutionem, etiam maiori tempore, quàm collationem liberam, quoniam hanc nō potest facere post sex menses a vocatione, d illam autem potest etiam post sex menses, nisi præfigatur ei terminus breuior a Superiore suo, secundum Panormitanum communiter receptum, e Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, potest renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admissio & reiectio sunt in fauorem recipientium, & recepti statuta, & ideo non sunt contra consensum I vtriusque retorquenda, f & ita videmus in aliquot religionibus id seruari. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 16. de regular. sess. 25. b l. præcipimus. C. de appellatio. c l. Papinianus. ff. de minoribus, cap. ad audientiam, de decimis. d cap. 2. de concessio. præben. e In eodem cap. num. 12. f Arg. cap. quod ob gratiam, de regul. iur.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante annum probationis emissa anno 1564. 1. Aprilis, non obstante declaratoria Pij Quarti postea facta, quod decreta Concilij non ligarent nisi post primam Maij 1564. non tenet numer. 2. & nu. 5. & per totum: maximè quia declaratoria prædicta alio tendere videtur. numer. 7.* K

2 *Lex ligat post duos menses a die publicationis, nisi aliud præfigatur tempus: quia post dictum tempus ignorantia non est iusta. numer. 7.*

3 *Lex facta & promulgata in Concilio præsente Papa per se, vel suos legatos, ad sui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat post duos menses vel tempus ab eodem statutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa possit illam tollere.*

4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandato vt ex nunc executioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, sed quo ad nullitatem actus, quæ non est pœna.*

Lex illa cẽsetur fauorabilis, quæ principaliter est lata in fauorem alicuius, licet in consequẽtiam alteri noceat. 5

Professio, sicut & matrimonium, ordo, vel baptismus, non potest esse in suspenso, sed statim valet, uel non; vnde eandem, si non tenuit, Papa non potest sine partis consensu reualidare, at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare, numer. 6. 5

CONSILIVM XXXI.

An professio regularis emissa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Concilij Tridentini, a & in monasterio, quod habebat priuilegia a Sede Apostolica admittendi ad professionem volẽtes ante annum profiteri, iudicanda sit nulla, non obstante constitutione Pij Quarti super declaratione temporis ad obseruanda decreta Concilij Tridentini. b

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quòd pro eius parte affirmante, scilicet, quòd valeat professio, facit primo, quòd iure antiquo attento valeat professio facta ante annum probationis, c exceptis ordinibus mendicantibus, d & etiam in illis, si haberent ad id iustum priuilegium, quale in quęstionem proponitur habuisse monasterium.

Secundo, quòd iura noua non ligant, ea saltem iuste ignorantes, e qualis fuit prędictus professus, quale item monasterium, in quo professio facta fuit respectu Concilij Tridentini.

Tertio, quòd Pius Quartus in pũcto citato declarauit, ne constitutiones ab eo factæ obligare censerentur ante Kalendas Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta professio facta fuit.

2 His tamen non obstantibus, videtur prædicta professio fuisse nulla. Primo, quia omnis lex iuste condita & promulgata ligat, f post duos menses à tempore promulgationis illius, si longius tempus ad ligandum ei non præfigatur. g At lex prædicta Concilij Tridentini, qua annullantur professiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti, h & professio prędicta emissa fuit Kalen. April. anni sequentis.

3 Nec obstat respondere, quòd Concilium non fuit confirmatum vsque ad 14. Kal. Feb. anno 1564. Nam replicari potest primo, quòd leges Conciliares latæ a Concilio vniuersali legitime congregato, Præsente Papa per se, vel per legatos suos, statim, vel saltem post duos menses a promulgatione facta in Concilio ligant, quod satis sentit glo. i loquens de legibus in Concilio Viennensi latis: quippe quæ ad suam firmitatem substantialem non egent noua cõfirmatione Papæ: alioquin enim non essent Conciliares, sed Papales, licet confirmatio Papæ eo nomine sit vtilissima, ne ipsa sua, quæ summa est, potestate, eas annihilet, iuxta capit. [cuncta per mundum.] 9. quæst. 3. & ita vidimus a Lusitaniæ Regnis aliquot leges a prædicto Cõcilio latas seruatas fuisse multo tempore ante finem, & confirmationem illius, iussu Episcoporum, & Regum.

Tertio,

ALLEGATIONES.

a Sess. 25. cap. 15. b Sub datum 15. Kalend. August. 1564. c cap. ad Apostolicam de regularib. d cap. non solum, & cap. constitutionem, de regul. libr. 6. e cap. 2. de constitut. tam in antiquis, quam in 6. f 4. distin. cap. in istis. §. leges. g Authen. vt factæ nouæ constitutio. coll. 5. cap. quod dictis. 16. distinctio. & cap. 1. de postul. prælat. h 4. Decembris. i Procem. clem. vers. de cætero.

4 Tertio,quia prędictum Concilium declarauit, velle se, vt statim leges factæ in illa sessione, b exequutioni mandarentur, quòd perinde fuit,ac dicere,ex nunc,siue ex hoc tempore ligent,& exequutioni mandent illas Episcopi, & alij ordinum prælati, & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas,iuxta glo.singul.communiter receptam, c per quam & alia eruditè resoluit Deci. d ꝙ lex ob hoc solum, quòd annullat actū in fauorem alicuius,non censetur pœnalis,nec indicere pœnam. At lex prædicta, e lata est principaliter in fauorem fragilitatis profitētium,vt ipsemet ait, & ante fuit assertum in cap.ad Apostolicam, f consequens est,eam comprehendisse profitētes ante annum probationis statim,vel certe post lapsum legitimi temporis.

5 Nec obstat dicere,quòd lex prædicta affert etiā præiudicium monasterio, quia, vt lex censeatur facta in fauorem alicuius, sufficit, quòd principaliter intēdat illum,licet minus principaliter,& per quandam consequētiam vergat in præiudicium alterius, iuxta capit. non dubium, g & alia tradita ibi late per Felynum ex glossa putata singulari. h

Quarto, quòd si prædictus Pius Quartus prædictam declarationem non fecisset,& omnia iure communi decidenda reliquisset, omnes dicerent professionem prædictam non valere,quia post prædictam legem factam,promulgatam,imò & post confirmatam,& duos menses,& amplius lapsos,facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prædictæ professioni, quæ longo tempore precessit illam,ergo illa non est valida. Quod autem nihil profuerit,vel nocuerit,probatur efficaciter,eo quòd illa eo momento,quo ante prædictam declarationem facta fuit, extitit valida, vel nulla, quia professio facta pure eo momēto,quo fit, valet,aut non valet, non enim potest esse in suspenso, sicut nec baptismus,ordo,vel matrimonium, per iura vulgata:& si non valuit,non potuit validari per illam declarationem.

6 Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæstionis est inter S.Thom.2.2.quæstio.88.art.12. & suos sequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptā, i ex altera,an Papa possit annihilare professionem semel factam, & quamuis communis teneat quod sic ex maxima causa, tamen nemo tenet, quòd possit sine tali,qualis in casu isto non occurrit si autem non ualuit, non potuit eam validare prædicta declaratio, quia non potest Papa supplere consensum iure naturali requisitum in matrimonio spirituali nec carnali,secundum fere omnes, & ita non potuit prodesse,nec nocere,& consequenter perinde iudicandum est de illa, ac si talis declaratio non fuisset facta,sed tūc iudicāda fuisset nulla,ergo &c.

7 Ad primum ergo pro contraria parte concedo, quòd prædicta professio non annihilatur iure antiquo, sed nouo Tridentino.

Ad secundū concedo quidem,ꝙ lex non ligat iuste ignorantem illam,at nō ignoratur iuste lex facta & promulgata post tps legitimum in id constitutū.

Ad tertium respondeo primo, quòd illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de ualore prædictæ professionis per quartum argumentū pro parte nostra formatum. Deinde,ꝙ declaratio illa,vt ex illius tenore colligitur facta fuit solū ad excusandos multos à penis extrinsecis,quas stricto iure incurrisent vel post illam declarationem,si tempus prefixum ad parendum ante illas currere cœpisset. Salua &c.

A ALLEGATIONES.

a In cap.fin.de regul.prædicta sess.25. b de regularibus. c Clem.2.de hære.verb.ex nunc. d vbi sup. e cap.15. f De regular. g De sent.excom. h In cap.sciant cuncti.de elect. i In c.cum ad monasterium.§.fin.de sta.mon.

SVMMARIVM.

Professio eius qui post susceptum habitum non stetit per annum non interruptum in monasterio,non tenet,numer.2.in quo tamen stare censetur, qui alibi de licentia Superioris sub eius obedientia viuendo, numer.3. iusta de causa moratur,num:4. 1

Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies sine licentia interrumpitur. 3

B *Nouitius austeritates Religionis experiendo in genere satisfacit.* 5

CONSILIVM XXXII.

N Fuit electus in canonicum nouitium à Priore,canonicis, & Capitulo Ecclesię Pampilonensis ordinis Sancti Augustini, & fere sesquimense anni nouitiatus intra septa prędictę Ecclesię tantum resedit,& residuo tempore illius anni,de licentia,& mandato prædictorum,ac sub eorum obedientia mansit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ,& in fine anni fecit professionem per procuratorem ad id specialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prędi-
C ctæ Ecclesiæ,an eius professio valeat,& a sacra Concilij Tridentini Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. [Congregatio remisit ad auctorem,qui respōdit hoc,qui sequitur,modo.

1 Pro parte negatiua facit primo, a Concil.Trident.quatenus habet,quod professio eius,qui post susceptum habitum non steterit in probatione per annum, non valet,& is,de quo est quæstio, non videtur stetisse in probatione,nisi sesquimensem.

Secundo, ꝙ cessante causa cessat effectus, b & causa faciendi validam professionem est probatio, qua nouitius probat rigorem regulę,& monasteriū probat mores nouitij,an conueniant ei. c Et in ca-
D su proposito nec præfatus nouitius probauit rigorem regulę,nec monasterium eius mores,ergo non interuenit probatio,quæ iustificaret professionem.

Tertio,quòd illa verba cap.1. d Quod si per totum sequentem annum in monasterio permāserit, significant nouitiū debere per totum annum in monasterio manere, ad hoc, vt censeatur detulisse habitum per vnum annum, adeo quidem, ꝙ si aliqua parte anni māserit foris,interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptę,sed debet incipere ex integro a principio posterioris partis, secundum Ancharanum, Panormitanum,& communem, e etiam si per solos tres dies
E foris maneret, secundum Lapum, f communiter receptum vt videre est apud Francum & citatos ab eo,cap.1.de regular.libr.6.num.3.

2 Quibus tamen nō obstantibus,tenenda est pars affirmatiua,tum quia prędictus nouitius detulit habitum susceptum per totum vnum annum, partim intra monasterium,partim extra illud,manens semper sub obedientia sui Superio.& cum eius licentia iusta de causa,data,& faciens eius pręcepta,& mandata,quod videtur sufficere ad implendum annum suæ probationis nouitiatus. Tū quia nullo iure cauetur,

ALLEGATIONES.

a cap.15.sess.25. b cap.cum cessante.cum simil.de appel. c cap.ad Apostolicam. de regularib. d De regul. lib.6. e In dict.cap.ad Apostolicam.de regular. f Alleg.46.

uetur, quod nouitius debeat manere, semper, & con tinue totum annum intra monasterium, & quod Patrum sanctionibus non est statutum, superstitiosa inuentione non est præsumendum. a

3 Tum quia Abbas antiquus dixit, b quem refert Abbas iunior siue Panormitanus, c quod religiosus manens extra monasterium sub obedientia Superioris, & cum eius licentia, videtur residere intra illud, quos omnes retulimus & sequimur in commentar. 4. de regularib. d allegando etiam Syluestrum idem tenentem. e Tum quia, etiam si prædictus Abbas, nec aliquis alius id dixisset, ita tamen dicendũ erat, alioquin sequeretur, quòd omnes nouitij, qui intra annum exeunt monasteria de licentia suorum Superiorum in quibus ceperunt habitũ, vt peregrinarentur in stationes, vel alia loca pia, vel viserent suos parentes aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur, vel vt testificarentur, vel recrearentur, vel alia iusta de causa, non complerent annos suorum nouitiatuum, quoniam, vt prædictum est, annus nouitiatus interrumpitur per exitum nouitij a claustro per tres, vel quattuor dies sine licentia sui Superioris. Tum quod alias sequeretur, quod errarent Reges & Principes omnes, qui sunt Generales Religionum militarium, qui frequenter post datum habitum suarum Religionum suis militibus nouitijs, eos statim, aut certè post duos, vel tres menses emittunt ad defendenda aliquod oppida munita, vel ad ipsamet bella, vt in eis compleant nouitiatuum annos.

4 Tum quia cap. [insinuant] f cum ei adnotatis satis superque probat, quod annus nouitiatus extra monasterium de licentia Superioris iusta de causa data agi & compleri potest. Tum quia consuetudo est optima legum interpres, g ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium, cum datur habitus suorum ordinum aliquibus viris insigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut alijs valde expertis, mittunt eos intra annum nouitiatus ad disputationes, & alia negotia peragenda, & ad instruendos ignorantiores, qui operantur in villis monasteriorum, ad aliquot dies, hebdomadas, vel menses, nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe asperiorem & duriorem vitam ducũt extra monasteriũ, quàm ducerent intra illud, & probant magis duritiem obediẽtiæ in eundo, & redeundo, & laborando, & malè edendo, quàm hi, qui intra monasterium sub vmbra obediunt bene edendo.

5 Tum quia nullo iure est necessarium, vt nouitius probet & experiatur omnes austeritates monasterij in indiuiduo, siue in specie, sed sufficit, vt experiatur austeritatem eius in generali per totum vnum annum degendo sub obedientia Prelati. Si enim nouitius statim post susceptũ habitum inciperet egrotare, & maneret æger quattuor, sex, vel decem menses intra monasterium sub obedientia, posset in fine anni profiteri secundum mentem omnium Doctorum, quorum nemo dicit, aut vt puto, auderet dicere contrarium, ergo non est absque vlla lege dicendum, quòd teneatur experiri omnes austeritates in specie. h

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo, quòd professio facta, antequam steterit in probatione per annum, non valeat, negando tamen, quòd is, de quo quæritur, non steterit in probatione per annum, quia imò stetit in ea partim in monasterio, partim foris in negotijs eius de licentia superioris iusta de causa data. Et paria sunt, consistere in monasterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

F

Ad secundum respondetur, negando, quòd in casu propoposito non præcesserit probatio sufficiens, per prædicta.

Ad tertium respondetur, quòd satis manet in monasterio, qui de licentia iusta prælati eius manet extra illud sub obedientia sua. Salua quæ iustior fuerit sententia.

[Congregatio censuit valere professionem, vt à nobis superius adducta probant.

G

ALLEGATIONES.

a cap. consuluisti. 2. quæstio. 4. b In cap. cum illorum, de sentent. excommunicatio. c cap. ex rescripto. col. 2. de iureiuran. d Super cap. statuimus. 19. quæstio. 3. numer. 74. e In verbo religio. 3. quæst. 19. vers. 5. f Qui cler. vel vo. g capitul. cum dilectus, de consuet. le. minime. ff. de legibus. h Arg. §. consideremus in auth. de trien. & semi. col. 3.

SUMMARIUM.

Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & nõ considerabilis in monasterio animo fugiendi facta. 1
Intellectus cap. quia in insulis, de regular. an sit in vsu. 2

CONSILIUM XXXIII.

H

Puer quidam quattuordecim annorum, desperatione quadã, & paupertate motus, & a quibusdam consanguineis suis compulsus, confugit a suis parentibus ad monasterium Sancti Francisci ordinis Minorum, & ibi cum permansisset quattuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob ei' minorem ætatem, & quia agnouerat potius desperatione, quam amore ad monasterium accessisse, domum reducere conatus est. Puer respondit, vt fineret eum in dictum monasterium introire, alias ipse aliquem, vel aliquis ipsum occideret, vnde pater tãti mali metu illum dimisit, post nõ nullos verò dies, cum dictus puer esset annorum quattuordecim, & mensium trium, vel circa, monachi induerũt ipsum vestibus monachalibus, & in alium locum ipsum transmiserũt, sed antequam peruenisset ad annum, & tempus faciendi professionem, vt ille, qui potius desperatus, & seductus, quam spontanea voluntate monasterium introierat, animo aufugiendi se in camera quadam abscondit, vbi repertus a Superiore, & blanditijs illectus permansit in monasterio, & cũ peruenisset ad tempus faciendi professionem, professus fuit, vt moris est. Sed nec ante, nec post dictam professionem aliquos sacros ordines assumpsit, sed tantum primam tonsuram, & quattuor ordines minores. Post dictam autem professionem eodem anno, quo professus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & sic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cum modo extra illam se reperiat.

I

1 Respondeo, videri posse alicui prædictum consulentem non esse uere & proprie religiosum, & vlli ordini certo ordinatum, sed esse obligatum religioni in genere, ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per c. non solum. a adiuncto intellectu, quem Panormita. ibi sequitur. Sed

K

ALLEGATIO.

a De regularibus libr. 6. & cap. constitutionem, & per capit. quia in insulis, de regular.

Sed contrarium est dicendum, quia prædictus consulens non fecit professionem ante annum probationis, imò fecit longe post illum, quia remansit circiter septemdecim menses in monasterio, priusquã profiteretur, nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit, quia fuit momentanea, & non considerabilis. Tum quia fortassis a latitatione in professionem fluxit annus integer, licet ex facto id necessario non colligatur, & consequenter nihil obstant prædicta cap. non solum, & cap. constitutionem, quæ de vouente ante annum probationis in ordine mendicantium disponunt.

2 Non obstat etiam dictum cap. in insulis. iuncto intellectu Panormitan. quia Ioan. Andræas ibi testatur se nunquam vidisse illud cap. vsitari extra insulas aliquas solitarias, & in ordinibus, & experientia omnium Religionum mendicantium docuit vsque ad Concil. Trident. quòd professio facta in illis post annum probationis, & ante decimumoctauum de quo loquitur d. cap. quia in insulis. valeat, quod etiam testatur Syluester post Antonium. a & facit Concil. Trident. b quatenus ordinat, in quocunque ordine fieri professionẽ post decimum sextum annum completum, & ita ante decimum octauum. Quare nisi ex aliqua iusta causa Papa dispẽsauerit, tenetur consulens redire ad monasterium, & in eo Altissimo, vt ei promisit seruire. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Verbo regio. 3. quæst. 2. b In sess. 25. cap. 16. de regul.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante iustam ætatem, vel nouitiatum completum est nulla.*

1 *Professus non est, qui habitum in monasterio, vel extra de Superioris licentia manens non gestauit per annum continuum. nume. 2.*

3 *Protestatio, actus dubios inde sequutos declarat.*

4 *Professionem ratificare non videtur, qui eius nullitatem ignorat.*

CONSILIVM XXXIIII.

N Ante decimum sextum ætatis annum suscepit habitum Religionis, & sine probationis anno publicè professionem fecit in illa religione approbata, sicuti prælati eiusdem consueuerãt, quia ipsi de vna ex illius prælaturis à Sede Apostolica prouisum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum vigesimum differretur. Post paucos menses Summus Pontifex eadem religione reformata, inter reliqua, Prælatos ex perpetuis triennales esse voluit, & sub grauibus pœnis & censuris mandauit reformationem obseruari. Tunc N. ex loco discerdens, in quo professus fuerat, coram notario, testibus, & egregijs viris, protestatus est se nolle obligari prædictæ religioni, neque per professionem emissam, neque per habitus gestationem, neque per quemquam actum a se factum vel faciendum, hoc etiam semel expresso, quòd metu censurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquanto tempore latitauit, cum vero palam versatus est, habitum Prælato conuenientem gestauit, & forte pluries Superioribus dictę religionis, ei tanquam prælato etiam sub censuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure sit professus necne, & an aliquo modo sit religioni obligatus.

A Hoc dubium resoluturus, dico primum, præfatam professionem a prẽfato N. factam fuisse ipso iure nullam, tam propter defectum ętatis, quàm probationis annalis, per Concil. Trident. cap. 15. de regularibus sessione 25.

Secundo dico præfatum N. non esse dicendum tacitam professionem fecisse propter susceptionem habitus, & gestationem eius. Tum quia non gestauit eum per totum annum intra monasterium, neque extra in alio loco, in quo de licentia Superioris maneret, quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacitè professus per habitus gestationem, per ca. 1. a ibi [per totum sequentem annum.]

B 2 Quem debere esse ad hoc continuatum, & non sufficere interruptum, determinant Petrus ab Ancharano, & Philippus Francus, b & Panormitanus, c & Bart. per illum textum in l. interdum. d licet aliqui sine iusta ratione contradicant.

Tertio dico, nihil videri colligi ex argumento proposito, per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitime ratificasse professionẽ prẽfatam, quam nulliter fecit, vt debeat iudicari professus. Tum quia non colligitur eum expresse ratificasse.

3 Tum quia protestatio animi declaratiua operatur, ut actus dubij eam sequentes intelligantur secundum illam, iuxta communem omnium, qui de

C hoc tractant, sententiam. e At omnes actus, qui narrantur hic, ad hoc ut ex eis præsumatur tacite professionem approbasse, sunt dubij, ergo debent intelligi secundum prædictam protestationem.

4 Quarto dico, quòd licet prædictus N. portasset habitum etiam indistinctum ab habitu professorum, etiam intra monasterium, etiam post annum decimum sextum completum, etiam per alium annum integrum, putans se esse professum, eo quod putaret prædictam professionem a se factam fuisse validam, non est iudicãdus eam validasse, nisi sciens & prudens illam fuisse nullam, voluisset de nulla facere validam, ita ut ab eo tempore inciperet esse professus, vt eleganter & subtiliter de more deter-

D minauit Cardinalis Caietanus, f quem nos retulimus, & probauimus in Manual. Confess. g quod non probatur interuenisse in hoc casu.

Quinto dico, esse consequens prædictis, iudicandum esse prædictum N. non esse professum expressè, nec tacite, nec esse ob præfata vlli religioni obligatum in specie, nec in genere. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a De regular. libr. 6. b De regular. lib. 6. c In cap. ad Apostolicam, de regularibus. d §. quoties. ff. de publican. e In cap. cum M. de constitut. & in l. non solum. §. morte, de oper. nou. nunc. f In 2 2. q. 189. ar. 5. g cap. 12. nu. 71.

E

SVMMARIVM.

Tertia regula Sancti Francisci a sui initio fuit approbata, non vt religio, sed vt bonus modus viuendi, & sic nisi aliud appareat, qui eam profitetur etiam emittendo tria vota, non est verus religiosus; tenetur tamen eam seruare, poterit autem de licentia sui Superioris viuere in eremo. numer. 2. 1

Probationis annus factus in monasterio, ad finem, vt profiteretur primam regulam Sancti Francisci, non suffragatur vt possit etiam in eodem monasterio recipi ad professionem in tertia regula eiusdem S. Francisci: unde professio non tenet, poteslque sine alia licentia assumere sibi vitam eremiticam. 2

CONSI-

CONSILIVM XXXV.

Qvidam desiderans ingredi religionem primi ordinis Sancti Francisci, in monasterio quodam prædicti primi ordinis habitum suscepit, animo profitendi prædictam regulam primã, & cum esset in fine anni nouitiatus emisit professionem tertij ordinis Sancti Francisci, & non primi, quia dixerunt illi, quòd non habebant facultatem illi dandi, seu concedendi aliam, nisi tertiæ professionem, & ita ipse exponens, ne remaneret sine habitu, illam acceptauit. Postremo cum diceret se non esse eiusdem ordinis, cuius erant reliqui fratres dicti monasterij, qui omnes, dempto custode, Cõuentuales fuerunt, ad sæculum redijt, & cupit in aliquo eremitorio cum dicto habitu, vel sine eo, dum vixerit, permanere. Quæritur, an id sibi liceat. G

1 Perlecta tota regula tertij ordinis Sancti Francisci approbata per Nicolaum Quartum, respõdeo primo, quod dominus consulens non est religiosus proprie dictus, vt colligitur ex cap. cum ad monasterium. a & tradimus nos latius commenta. 1. de regularibus. b quia licet illa tria vota emisisset, non tamen emisit in religione approbata pro religione, licet sit approbata pro bono modo viuendi iux. glo. singul. c & de essentia religionis proprie est, vt ea emittantur & fiant in religione approbata pro religione, vt probauimus nos vbi sup. & est glo. d approbata per omnes, & fundata in cap. 1. de reg. li. 6. H

Secundo, quòd tenetur seruare prædictam tertiam regulam ordinis Sancti Francisci, quia obligauit se ad illam uoto licito, & uota sunt seruanda. e

Tertio, quòd prædicta duo dicta sunt certa, præsupposito quod non fuerit facta per Sedem Apostolicam aliqua reformatio uiuentium in communi super prædicta regula, per quam de modo uiuendi approbato fuerit facta regula approbata, quod mihi modo non constat.

2 Quarto, quòd satis magnæ quæstionis esset, an consulens esset uere religiosus, si talis reformatio fuisset facta, quamuis dici posset, responderi posse, quòd non, quia non egit per annum nouitiatum in illa regula, quamuis peregerit in alia, & hodie post Concilium Tridentinum, f nulla professio religionis proprie dicta valet, si non fuerit facta post peractum nouitiatus annum. I

Quinto, quòd his est consequens posse consulentem sine alicuius Superioris licentia fecere id, ad quod optat sibi fieri licentiam à Papa.

Sexto, quòd vix faciet illam S. D. N. ob aliqua, quę suam sanctitatem mouent ad difficile cõcedendum licentias aliquas religiosis, quas alias habent iure communi, vel possunt habere a suis Prælatis.

Septimo, quòd in omnem euentum tenebitur seruare prædictam tertiam regulam, si non profiteatur aliam Franciscanam, vel alterius ordinis approbatam. Salua meliori sententia &c. K

ALLEGATIONES.

a De statu regularium. b Super cap. cui portio. 12. q. 1. numer. 18. c In clemen. ex eo. de sentent. excommunicat. d In clemen. 3. de regularibus ver. religione. e cap. magnæ. de voto. f cap. 15. sessio. 25.

SVMMARIVM.

1 *Professionis nouitiorum cathedralis regularis admissio diuersimode potest ad Episcopum & Capitulum spectare: & quidem si spectet ad Episcopum, prout de iure communi videtur spectare; illius negligentiam Capitulum supplere non potest. numer. 3.*

Idem dicitur, quando ex æquo communiter spectat ad vtrunque. numero 2. sicut obseruatur in collatione præbendarum, quam tamen in secundo casu confert Capitulum, si sedes vacat.

CONSILIVM XXXVI.

Præsupposito, ꝙ regularis professio debeat fieri in manibus Capituli ecclesię cathedralis regularis, & ipsiusmet Episcopi, an valeat facta in manibus Capituli, Episcopo nolente illam recipere?

1 Respondeo primo, quòd ad respondendum recte huic quæstioni, est necesse præscire quomodo hęc professionis susceptio pertineat ad Episcopum, & Capitulum, an scilicet ex æquo & immediate, an ad Episcopum cum consilio uel consensu Capituli, an contra Capitulo cum consilio vel consensu Episcopi, an ad Capitulum immediatè, & ad Episcopum mediatè, nolente vel negligente capitulo eam suscipere, quia diuerse respondendum est in huiusmodi diuersis casibus, iuxta cap. 1. a

2 Secundo, quòd si hæc potestas recipiendi professionem ex ęquo & immediatè spectat ad Episcopum & Capitulum, uidetur quod non potest solum Capitulum illam suscipere. Tum quia cum collatio beneficij spectet ad Episcopum, & Capitulum ex æquo, non potest solum Capitulum sine Episcopo, nec solus Episcopus sine Capitulo conferre, iuxta doctrinam Hostiensis communiter quo ad hoc receptam, b quę probatur per principium dicti c. 1. c per locum ab speciali, quatenus pro casu speciali ponit, quòd Capitulum potest conferre beneficia communiter spectantia ad illud & Episcopum, vt prelatum, mortuo Episcopo, & ita præsupponitur, quod non regulariter.

3 Facit etiam, quod iura tractantia de persona, quæ potest recipere professionem, Communiter loquuntur magis de Abbate, quam de Conuentu, vt videre est in cap. [porrectum.] d ibi, [ad Apostolicam.] e in quo bis fit mentio de Abbate de conuentu autem nec semel. Ad idem faciunt cap. Ioannes.] & capit. [sanè.] f facit item, quod Superior, qui tenetur aliquid facere, & non vult facere, compellendus est ad id per Superiorem regulariter, ita quod nec ipse, nec alius potest illud facere nisi in casibus a iure expressis, ut satis probat textus cap. nullus. g vbi sic resoluit Panormitanus, & Felynus referens alios. h Ergo licet Episcopus potuisset compelli ad suscipiendam professionem nouitij tam ad ipsum, quam ad Capitulum pertinentem, non potuit tamen a Capitulo, quod non erat superior eius, fieri id, quod ipse facere tenebatur. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Ne sede vacant. lib. 6. b In cap. postulasti. de concessio. præbend. c Ne sede vacant. libr. 6. d De regularibus. e Eodem titul. f Eodem tit. g De iure patronatus. h cap. pastoralis, de offic. ordinar.

SVMMARIVM.

Eiectus, & priuatus legitime habitu & ordine potest quamcunque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædictæ electionis taciturnitas vitiat secundum ingressum. 1

Generalis

3 *Generalis ordinis non potest sine consensu Capituli monasterij, ad quod admissio ad professionem spectat, aliquem illius professum facere, iubere tamen potest, vt tacitum professum tractet pro professo; immo, nisi adducatur causa excusans, & mandare vt expressa fiat professio. numer. 5.*

4 *Professionis admissio de iure non ad mediatum Superiorem, puta Generalem ordinis sed ad immediatum prælatum, & monasterij conuentum spectat; & tunc etiam nec solus Prælatus nec solus conuentus admittit. num. 2. immo nec sufficit dimidia, sed maior pars votorum requiritur. nume. 1.*

CONSILIVM XXXVII.

Professus in ordine Prædicatorum, & expulsus propter delicta, & priuatus legitime a Superiore, habitu & ordine, & postea ingressus ordinem Carmelitarum, tacita professione apud Prædicatores, & in fine anni nouitiatus, antequam profiteretur, venit Romam cum testimonio dimidię partis eorum, qui debebant eum admittere, & petit a Generali ordinis, vt faciat eum professum.

1 Occupatissimus simul & importunatissimus, vt respondeam statim, dico primo præfatum consulentem iuste potuisse ingredi ordinem Carmelitarum, & post annum nouitiatus iuste profiteri, si alias legitime fuisset approbatus.

Secundo, quòd prędictus dominus consulens non potest dici professus expresse propter testimonium prædictorum quatuor, qui constituebant dimidiam partem eorum, qui debebant eum approbare, vel recipere eius professionem, quia requirebatur maior pars eorum, argumento l. [quod maior,] a & iuxta glossa iuncto textu. b vbi post alios tradit Philippus Francus. c

2 Tertio, quòd in monasterijs, in quibus receptio spectat ad Abbatem & monachos, non potest solus Abbas, nec solus conuentus recipere monachos, nec consequenter facere professum; eo quod vt diximus in Commentar. 4. de regular. d valor professionis requirit duas personas, alteram quæ se obliget religioni, & alteram quæ religionem obliget illi.

3 Quarto, quòd ex hoc videtur inferri, quod Reuerendissimus Generalis non potest sine prędicto Conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus, facere prædictum consulentem monachum prædicti monasterij Carmelitarum, saltem sine consensu maioris partis illius, cui consequens est non posse illum facere professum propter solam approbationem prędictorum quattuor suffragium ad id habentium, quia non faciunt illi Conuentum, nec maiorem partem illius. Tum quia aliud est approbare annum probationis, & aliud professionem approbati recipere, & a separatis non fit illatio. e

4 Quinto, quòd etiam alia ratione videtur prædictum Generalem non posse facere prædictum consulentē professum solo iure communi attento, quia secundum illud receptio monachorum pertinet ad Conuentum, & Prælatum immediatum eius; & non ad Superiorem mediatum. f

Sexto, quòd his est consequens, non posse etiam congregationē Illustrissimorum Dominorum Cardinalium facere illum professum, nisi maior & specialior potestas fieret ei a Sanctiss. D.N. de potestate absoluta, quæ derogaret iuri communi.

5 Septimo, quòd prædictus consulens licet non
A possit dici expresse professus, vt prædictum est, possit tamen dici tacitè professum per delationem habitus annalis, si habitus professorum non est distinctus ab habitu nouitiorum; per capit. 1. g & alia, quæ illi adiecimus in dict. commentar. h

Octauo, quòd prædictus consulens posset petere à prædicto Generali, vt iuberet prædicto Conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eum pro tacite professum, si vera sunt, quæ ipse proponit, & non est ibi distinctus habitus professorum ad habitu nouitiorum, vt prædictum est, posset etiam iubere, vt acciperent professionem illius expressam, si facere vellet, immo & compelle-
B re ipsum ad faciendū eam, nisi iustam aliquam causam ab eo illum excusantem allegaret. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a ff. ad municip. b cap. fin. de regular. lib. 6. c num. 2.
d Super ca. statuimus. nu. 74. e l. Papinianus. ff. de minor.
f Argum. cap. ad Apostolicam, de regular. cum ei annotatis.
g In fin. princip. de regular. libr. 6. h Vbi supra.

SVMMARIVM.

Religiosus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, nisi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare, qualis non censetur nouitius. 1

C *Collegium, omnibus, vno dempto, sublatis, in dicto vno conseruatur, isque solus potest collegij iura exercere.* 2

CONSILIVM XXXVIII.

Respondeo præfatos viros eruditos hac de re consultos rectè respondisse, quatenus dixerunt præfatū Ioannem non esse verum Religiosum, quia id quod datur ab eo, qui dare non potest, habetur pro non dato.

1 Tum quia professio trium votorum, quę sunt religionis substantialia, non efficit ea profitentem vere religiosum, nisi ea emiserit secundum regulam à
D sācta Sede Apostolica approbatam in manibus eius qui potest incorporare profitētem tali religioni approbatæ, vt etiam nos post alios tradimus in Commentar. 4. de Regularibus. a & præfatus Ioannes non emisit professionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni a Sede Apostolica approbatæ, quia non erat Prælatus canonicè institutus, imò neque religiosus verus, quia erat nouitius nullam potestatem canonicam habens ad suscipiendos vllos religiosos etiam ad vestiendos habitu religioso, & ad faciendum etiam nouitios, quanto minus ad faciendum professos, & veros religiosos.

2 Tum quia licet religio, vniuersitas, uel colle-
E gium non pereat, quamuis redigatur ad vnum, omnibus alijs mortuis, quia potest conseruari & consistere in vno, iuxta l. [sicut municipium.] b & tradunt Panormitan. & citati per eum, c non tamen defertur potestas eligendi Prælatum, vel alios religiosos ad alios, quam ad illum vnum, in quo residet seu conseruatur collegium, & ita cum in casu proposito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum qui potuisset exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa prędfatus Ioannes Baptista, qui nōdum erat professus, nec religioni incorporatus per professio-

ALLEGATIO.

a Super cap. statuimus. 19. quæstio. 3. numer. 73. & sequent.
b ff. quod cuiusque vniuers. c in cap. 1. de elect. a num. 5.

professionem, præsertim renuente ac contradicente præfato vno, in quem ius collegij fuit redactum.

SVMMARIVM.

1 *Heremita, vt esset, qui in manibus superioris heremitarũ professionem faciens vouit obedientiam, paupertatem, & castitatem, non efficitur religiosus, cum illa congregatio non sit religio, nec professionem recipiens possit profitentem religioni incorporare, nec potest ab aliquo cogi vt fiat religiosus. numer. 2. peccatque qui talem ad id inuitum cogit, tenebitur tamen tria vota uti simplicia seruare. num. 3.*

2 *Regularis semel iuste a religione eiectus non potest inuitus cogi, ut ad eandem reuertatur.*

CONSILIVM XXXIX.

QVidam Ludouicus volens esse heremita accessit ad quendam montem, vbi multi sub quodam Matthæo agebant vitam heremiticam, & fecit professionem, vouendo castitatem, paupertatem, & obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa facit facultatem eius Abbati accipiendi professionem illorum secundum regulam Beati Basilij. Quæritur, quid iuris?

1 Respondeo primo, quòd nunquam fuit verè religiosus, quia professio, quam fecit in manibus prędicti Matthæi, non fuit professio religionis veræ & approbatę a sancta sede Apostol. nec fuit accepta ab eo, qui posset illum obligare alicui regulæ approbatę, & iure optimo respõdit Papa nullas & inualidas fuisse professiones factas in manibus dicti Matthæi.

2 Secundo, quòd vellem vidisse bullam Papæ, in qua declarauit dictas professiones fuisse nullas: credo tamen, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas professiones in regula postea approbata ab eo, nolentes profiteri, quia non poterat iustè tam grandia præcipere. a

Tertiò, quòd licet professio dicti Ludouici valuisset, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionem, si iustè fuit eiectus a suo Superiori, vt probamus in Commentar. 2. de regularibus. b

3 Quarto, quòd peccabant mortaliter, qui compellunt illum ad profitendum nouè religionem approbatam, contra dictum capitulum gestas, & illius glossam receptam.

Quinto, quòd est obligatus, ubicunque fuerit, ad seruanda tria vota, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, tanquam vota simplicia, & non solemnia, quę quantum, & ad quid obligent, dicimus in Commentar. 1. de regularibus, numer. 18.

ALLEGATIONES.

a Argument. capit. integritas. 32. quæstio. 1. & capit. gestas. 74. distinctio. adiuncta glossa in verbo crescere. b Super capit. non dicatis. 12. quæstio. 1. numer. 36.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa in manibus Episcopi tenet, dummodo emittatur in monasterio Episcopo subiecto, prout erat antiquitus de iure, numer. 4. & qui possit ordini incorporare. numer. 5.*

2 *Professus ad hoc, vt quis sit, requiritur, quod tria vota substantialia in aliqua approbata religione seruare promittat in manibus Superioris habentis administrationem, numer. 5. & potentis illum religioni incorporare, numer. 2. Vnde professio emissa in manibus alicuius monachi etiam (sed falso) dicentis, num. 1. se habere hanc potestatem, non tenet, numer. 4. sicut nec emissa in manibus Episcopi quo ad religiones & monasteria exempta ab eius iurisdictione, nume. 2. 3. 4. & 5. nisi tales recepissent professionem nomine Superioris, quia tunc si Superior ratificaret, inciperet professio a die ratificationis ualere; & hoc, dummodo etiam extrema adhuc sint habilia: nam si professus esset mortuus, non poßet ratificari. numer. 7. & 8.*

Abbas electus ante confirmationem non est Abbas, nec habet administrationem, unde nec potest admittere aliquem ad professionem, & nu. 6. & admisio, etiam si plures admisisset, non tenet. & numer. 1. & 8. 5

CONSILIVM XL.

MAtthæus professus fuit religionem sancti Basilij primum in manibus Episcopi Cordubẽsis deinde in manibus cuiusdam Didaci, falso dicentis se ad id habere a Superioribus potestatem. Tandem dictus Matthæus in Abbatem electus, antequam cõfirmaretur, & benediceretur, multorum professiones tanquã Abbas admisit, & mortuus est.

His stãtibus, quęritur primo, an dictus Matthęus censendus esset verus religiosus.

Secundo, an professiones per alios fratres in manibus eius emissæ valeant.

1 Ad primam quæstionem respondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quòd Innocentius expresse tenet, a quod potest quis fieri monachus faciendo professionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Episcopi, b & prædictus Matthęus fecit professionem in manibus Episcopi Cordubensis, antequam literæ Pij Quinti ei notificarentur.

Secundo, quod prædictus fœlic. recor. Pius V. posuit necessitatem, & fecit expresse facultatem omnibus, quibus scribebat, habitum a clericali differentem gestantibus, & volentibus illum gestare, deligendi vnam de regulis approbatis & eligendi Superiorem suæ cõgregationis, & faciendi professionem intra mensem; & consequenter videtur dedisse potestatem accipiendi professiones ipsis Prælatis electis, & quod ipsi prelati possent eligere personas, in quarum manibus profiterentur, quia concesso vno, omnino conceduntur ea sine quibus id expediri nequit, c imò & ea sine quibus id commode expediri nequit, iuxta leges, d per quas id affirmant Aretin. e & Decius, f licet gloss. g contra senserit.

2 Pro parte vero negante, quæ uera est facit irrefragabiliter primo id, quod scripsi in Comment. 1. de regul. h scilicet, quod ad hoc vt quis dicatur vere & proprie religiosus professus, non sufficit, quòd voueat quomodocunque tria substantialia vota, sed requiritur, quòd voueat solemniter, ille autem dicitur vouere illa solemniter, qui vouet seruare in religione approbata a Sede Apostolica. i

Secundo,

ALLEGATIONES.

a In cap. porrectum, de regular. b Argument. cap. si vir. 27. quæst. 2. c l. 2. ff. de iurisdictio. omnium iudic. & cap. præterea, de offic. delegat. d l. penultim. ff. de vsufruct. & l. quicunque. §. si ei quem. ff. de instito. act. e In cap. de testi. col. 3. de testibus. f In cap. vt debitus col. 8. de appella. g In cap. solet, de sentent. excom. lib 6. h Super cap. cũ portio. 12. quæstio. 1. numer. 18. i Per cap. vltim. de relig. domibus, & cap. 1. eod. titul. libr. 6. & cap. 1. de voto, eod. libr.

Secundo, non ſufficit hoc, ſed oportet, ꝙ voueat illa in manibus eius, qui eum poteſt incorporare illi religioni, ſiue quod eius profeſſio recipiatur ab eo, qui poteſt eum incorporare religioni, per capit. [ad Apoſtolicam] a ibi, [Abbate per ſe, vel per alium recipiente.] vbi hoc notant Card. & Panor. b ibi, [Recipitur ab Abbate,] vt ibi notat Innocen. quem Panor. c & alij ſequuntur, & prædictus Matthæus non fecit vllam profeſſionem in manibus alicuius, qui poſſet eum incorporare religioni Sancti Baſilij, quandoquidem prima profeſſio, quam ait ſe feciſſe menſe Iunij anni 1569. in manibus Epiſcopi Cordub. non fuit facta in manibus eius, qui poſſet eum incorporare religioni Sancti Baſilij, cum illa religio ſit, vt præſupponitur, à iuriſdictione ordinaria exempta, & ita Epiſcopus Cordubenſis nullam in ea, præſertim ad hoc, habebat poteſtatem, quia receptio profeſſionis a ſuperioritate ſuam accipit uirtutem, vt ſentit Innocent. in dict. cap. porrectum, & clarius tradit Geminianus. d

3 Secunda vero profeſſio, quam fecit in manibus fratris Didaci, manifeſtius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat ſuperior eius: non enim habebat ullam aliam poteſtatē, quàm datam ſibi a prædicto Matthæo, & cum nemo ſit ſibi ſuperior, e imò nec ſuo ſucceſſori, f non potuit dare alij ſuper ſe ſuperioritatem, cum nemo det, quod non habet. g

4 Secundo facit, quod nec ſufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulę quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur profeſſio, niſi haberet poteſtatem eam recipiendi ab eo, qui poteſt eum incorporare religioni, vt idem Panormit. determinat, h declarando ſic illud, i quamuis non requiratur, vt profeſſio fiat intra monaſteriū eiuſdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d.c. [porrectum.] Tertiò, ꝙ nō ſufficit facere profeſſionem religionis approbatæ in manibus Epiſcopi, qui recipiat illam, vt tradit Anto. K quem ſequitur ibi Panor. nu. 12.

Tertio, non obſtat c. ſi vir, l quod mouit Innoc. ad dicendum cōtrarium. Tum quia illud cap. nil de profeſſione ſtatuit, quia imò, vt ait gloſſ. loquitur de ſeparatione viri & vxoris a iudice facienda. Tum quia illud cap. ſi intelligeretur de profeſſione, intelligendum eſſet de Epiſcopo ordinis & monaſterij ſibi ſubiecti, vt iure communi omnia ſubijciuntur Epiſcopis, m & in caſu propoſito Epiſcopus Cordubenſis nullam habebat ſuperioritatem in religione Sancti Baſilij prædicta.

5 Quarto, quòd ipſemet Innocent. n ait, quod profeſſio valida non poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris potētis incorporare profitentem religioni, & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quemquam religioni a ſua iuriſdictione exemptæ, vt palam eſt, quia extra territorium ſuum ius diceret, contra l. final. o & cap. 2. p

Quinto, ꝙ electus in Abbatem ante confirmationem non eſt Abbas, q neq; quicquam vt Abbas facere poteſt, r immo nec oīa ante benedictionem. s

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, quod dictum Innocent. in eo citatum non poteſt habere locum, niſi ad ſummum in profeſſione facta in manibus Epiſcopi habentis iuriſdictionem, & ſuperioritatem in religione, quam profitetur profitens in manibus ſuis, quod non contingit in noſtro caſu.

6 Ad ſecundum reſpondetur, negando, quod ex literis Pij Quinti ſatis efficaciter colligi poſſit, quod electi a congregationibus prędictis poſſent admini-
A ſtratione ſua vti, antequam confirmarentur, per vltimum argumentum pro parte negante formatum, nō enim præſumendum eſt, Romanum Principem, qui iura tuetur, vnico verbo voluiſſe tot iura de electione, & profeſſionē, & religione confirmanda tollere, t niſi exprimeret id, aut aliud, ex quo id ſequeretur, quod in noſtro caſu non fecit.

7 Addo tamen, quod licet nulla priorum profeſſionum Matthęi valuiſſet, potuit tamen ſecunda validari in vita eius per ratificationem ſuperioris prędicti ordinis Sancti Baſilij, quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine Superiorum prædicti ordinis, vt ex tenore ſuæ profeſſionis conſtat, & re-
B ceptio profeſſionis facta in manu alicuius, qui non poteſt incorporare religioni, ſi tamen recipiat eam nomine eius, qui poteſt incorporare, ratificante eo illam, fit valida, vt dixit Innocent. receptus, u ſed quia ratificatio non fuit facta in uita eius, nō poteſt nunc fieri poſt mortem. Tum quia extrema nō ſunt habilia, iuxta l. penultim. x Tum quia talis ratificatio facit profeſſionem ualidam a tempore ratificationis, & non ante, vt ibidem Innocent. dicit.

8 AD SECVNDAM quæſtionē reſpondeo, quod nulla aliarum profeſſionum ſupradictarum in manibus Matthęi factarum valuit, quia nulla fuit facta in manibus eius, qui poſſet profitentem incorpo-
C rare religioni, nam per rationem ad primam cōſtat, prædictum Matthæum non fuiſſe verè religioſum, nec verum Abbatem, ſed ſolum electum & non confirmatum, & minus benedictum, & conſequenter non habuiſſe poteſtatē incorporandi religioni profitentes in manibus eius, imò nec ratificari poſſunt prędictæ profeſſiones à ſuperiore ordinis, quia non fuerunt receptæ a prædicto Matthæo ipſius nomine, ſed tantum proprio, vt ex earum tenore conſtat & non poteſt quis ratum habere, quod non eſt geſtum ſuo nomine. y Salua meliori ſententia.

ALLEGATIONES.

a De reg. b In c. porrectū. eod. tit. ibi. c nu. 5. 9. & 11. d In cap. conſtitutionem. §. 1. de regul. lib. 6. e l. penulti.
D ff. de recept. arbit. f cap. innotuit. de elect. g cap. quod autem. de iure patro. & l. ſi vniuerſe. C. de leg. h In cap. inſinuante. qui cler. vel vo. i num. 1. k In d. c. porrectum. l 27. quæſt. 2. m cap. Abbates, & cap. Abbatibus. 18. q. 2. n In d. ca. porrectum. o ff. de iuriſdictio. omnium iudic. p De conſtit. libr. 6. q Arg. cap. poſtquam. cap. noſti. cap. nihil. de elect. r cap. auaritiæ. de elect. lib. 6. s cap. 1. de ſupplen. negli. prælat. t l. ſi quando C. de inoffic. teſta. u In d. cap. porrectum. x ff. rem ratam hab. y cap. ratum. de regul. iur. libr. 6. cap. cum quis. de ſenten. excommunicatio. eodem lib. 6. cum alijs ſimilibus.

SVMMARIVM.

Profeſſio tacita tunc demum ex geſtatione habitus inducitur, ſi ſit legitime a Superiore eo animo traditus, & a nouitio acceptus, non honoris cauſa, ſed vt ad pro- 1
E *feſſionem prodeſſet, num. 3. & ſit indiſtinctus ab habitu profeſſorum, in religioneq; immo & in monaſterio, num. 1. vel alibi de licentia Superioris geſtatus, nu. 2. per annum continuum, adeo vt menſes interrupti non poſſint coniungi. numer. 1.*

Regularis vbicunque ſub obedientia manet, cenſetur in monaſterio manere. 2

Habitus delatio, deuotionis, ſeu honoris cauſa permiſſa, non facit quem religioſum. 3

CONSILIVM XLI.

PEr delationem habitus religionis non fit tacita profeſſio, niſi tria concurrant. Primum, quòd ſit indiſtinctus ab habitu profeſſorum, cap. 1. §. qui uero. de regular. libr. 6.

Secundum,

Secundum, quòd deferat eum in monasterio, & congregatione, per textum in clem. [eos] a adiuncta glossa, b recepta ibi per Doctores, & Panorm. cum cõmuni sequente Hostiensem, c & Francum in dict. cap. 1. d vbi bonus textus in principio, ibi, [In monasterio.] F

Tertium, quod deferat illum intra monasterium per annum continuũ: adeo quod licet deferat quatuor menses continuos, si postea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo, vel plures menses, & exiret iterum ante annum continuum completum, non censeretur professus, per cap. 1. e ibi, [per totum annum.] vbi hoc tenet Archidiaconus, & Francus, & latius Lapus. f

2 Is autem qui deferret habitum extra monasterium de licentia, obedientia, vel mandato Superioris, censetur deferre illum intra monasterium, secundum Abbatem antiquum, g & sequitur Abbas iunior, qui postea fuit Panor. Archidiaconus. h G

3 Ex quo infertur, milites Hierosolymitanos, & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiã exerceant, suscipiunt habitũ suæ religionis legitimè intra monasterium, & postea (quod sæpe fit de mandato magnorum Magistrorum) deferunt eum extra monasterium bellando, vel aliqua negotia suorum ordinum, vel monasteriorum faciendo, posse finire annum probationis extra monasterium: quia monachus, vbicunque maneat sub Superioris obedientia, censetur manere in claustro, vt vbi supra prædicti Abbates asseruerunt, nisi forte Superior concederet licentiam deferendi habitum sui ordinis causa deuotionis, vel honoris, ea mente tamẽ, quòd gestatio illius non prodesset ei ad professionem tacitam, vel expressam: quod nuper scimus factum fuisse, & sępe solitum fieri accepimus à magno Magistro Hierosolymitanorum, siue S. Ioannis. Tunc enim non censetur profiteri, nec annum nouitiatus implere, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. i Salua, &c. H

ALLEGATIONES.

a de regul. b Verbo in aliqua. c in cap. at clerici, de reg. d §. fin. de reg. lib. 6. e de regul. lib. 6. in princ. f Alleg. 46. num. 2. in Dei nomine. g in cap. cum illorum, de senten. excom. h in cap. ex rescripto, de iureiur. num. 15. i cap. vlt. de præbend. & l. non omnis. ff. de rebus cred.

SVMMARIVM.

1 *Votum simplex religionis est promissio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel specie.*

1 *Votum simplex cùm annexam habeat promissionem, & consequenter factum, non est præsumendum, & nu. 9.*

2 *Oblata à parentibus in pupillari ætate, liberè ad sæculum redire potest.*

2 *Habitum nouitiorum patenter distinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere censetur n. 4. nec eidem aliquod votum est annexum, nec impedit reditum ad sæculum, nec matrimonium, nu. 3. & 11.*

5 *Offerens se & sua monasterio censetur habere voluntatem mutandi vitam sæcularem, sed non sic in oblata à parentibus, num. 4. & 11.*

5 *Professionem tacitam non censetur facere, quæ in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitias fieri solent.*

6 *Laici ad cãtandũ in choro cum professis admitti possunt.*

6 *Præsumptio per contrarios actus tolli potest.*

7 *Iuramento standum est in ijs, quæ ad propriam spectant conscientiam.*

Dispensare super voto castitatis ex causa põt ordinarius. 7

Votum requirit propositum, & postea promissionem. 8

Habitum nouitiorum distinctum etiam per decem annos deferens, profiteri non præsumitur. 10

CONSILIVM XLII.

PORTIA quędam impubes, a matre, quę ad secũda vota aspirabat, monasterio vna cum dote tradita fuit, post 12. verò annum iussa suscipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lachrymans tamen, & deinceps semper dimisit tonsuram, & in sermone quotidiano dicebat Abbatissæ, & monialibus se velle exire à monasterio, & nubere, & quamuis post annum probationis per multum temporis gestauerit habitum, & interfuerit Horis canonicis, & inseruierit monialib⁹ professis, habitus tamen erat manifestè distinctus ab habitu professarum, & actus illi erant communes professis, & nouitijs, & interim permittebat nouitias posteriores se ad professionem admitti, quia nunquam habuit animum se obligandi, neque vllum votum fecit: tandem de licentia Vicarij Episcopi exiuit, & postea nupsit. Quæritur, an tuta conscientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

1 Reuerend. Pater votum simplex in terminis nostris nihil aliud est, quã promissio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie, iuxta cap. [qui post votum,] vbi Gem. a & Franc. b Arch. c Io. Andr. & alij notant, d vnde cum votum simplex habeat annexam promissionem, & sic factum, nullo modo venit præsumendum in casu nostro. e

2 Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuisset monasterio à D. Antonia eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D. Portiæ, quòd maior facta non possit libere redire ad sæculum. f

Neque dicẽdum est, quòd saltem per assumptionem habitus in pupillari ętate cum gestatione illius per plures annos post annum probationis possit dici

I inducta ratificatio, seu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emisisse aliquod votum simplex. Nam respondendo dicitur, quod ex gestatione habitus patenter distincti ab habitu professarum prout erat in casu nostro, non potest dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abbatem. g

3 Absque eo, quod mutatio uoluntatis non præsumitur, ut ait Abbas, h & quantocunque tempore quis gestauerit habitum probationis patenter distinctum, non censetur emittere professionem, nec obligatur religioni in genere, neque in specie, & potest redire ad sæculum iuxta Innocent. i quem sequuntur ibi Ioan. And. K & Anch. l Abbas, m

K Abbas antiquus, n & notat. secundum Innoc. o Franc. p & Gemi. ibi, q Card. r Prępositus, s & cum

ALLEGATIONES.

a num. 2. & 5. b num. 1. ad fin. & num. 2. c in 1. notat. d de regul. in 6. e l. in bello. § facta. ff. de capt & postl. reuer. cap. 1. de constit. in 6. f cap. significatum, cap. cum virum, de re. g in cap. significatum, num. 5. de reg. h in cap. maiores. §. item quæritur, num. 8. de baptism. i in cap. ex parte. k in fin. l num. 5. m num. 3. vers. 2. cas. de re. n in cap. consulti, col. 1. ad fin. versic. 5. o de regul. p in capit. 1. in fin. princ. q in §. 1. num. 5. versic. primum dictum, de regul. in 6. r in clement. eos, num. 3. versic. 2. dilatio, de regul. s in cap. quidam, ad fi. 27. distinct.

& cum Abb. a qui refert, & sequitur Innocent. ibi A tenet summa Ang. b & summa Tabiennæ. c

Et per consequens, licet D. Portia gestauerit habitum probationis patenter distinctũ per plures annos post annum duodecimum ætatis suæ, tamen ex hoc non põt dici emisisse aliquod votum simplex, cũ sit, quod potuerit redire ad sæculum, nec remanserit obligata alicui religioni in genere, neque in specie, & votum simplex nihil aliud sit, quam esse obligatum religioni in genere, vel in specie, vt dixi.

Et hoc etiam clarius demõstratur, quia Innoc. d quem omnes alij communiter sequũtur, dicit, quod si quis gestauerit habitum probationis quantocunque tempore non obligatur religioni in specie, neque in genere, & sic appellat habitum probationis, B etiam quod sit delatus post annum probationis, & Cardinalis, e dicit, quod quis dicitur nouitius etiã elapso anno probationis. Si igitur D. Portia remansit semper cum habitu probationis, non potest dici, quod emiserit aliquod votum simplex, cum sit, quod huiusmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum simplex, vt ait Innocent. f & Ioann. Andr. g

Prout etiam in terminis, quod huiusmodi habitus probationis non impediat matrimonium contrahendum, tradit Abbas, h ibi, [prima solutio.] i vbi etiam Hostiensis, K & Ioã. And. l ibi, [de habitu probationis,] & Antonius de Butrio, m quod quando quis gestauit habitum probationis distinctum etiam elapso anno probationis possit contra- C here matrimonium, tradit Ancharanus in cap. meminimus, num. 2. qui cler. vel vouent.

4 Non obstat, quod D. Portia fuerit tradita Monasterio cum eleemosyna ducentorum ducatorum. Quia primo loco dicitur, quod D. Portia ignorauit factum matris suæ, prout etiam ita præsumendum est, n neq, sufficeret præsumpta scientia, cum agatur de amissione libertatis, & sic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnensem, o Puteum. p Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non potest dici, quòd ipsa ratificauerit factum matris suæ, cum ignorans non dicatur remittere, neque consentire. q

Vlterius dicitur, quòd si quid traditum fuerit monialibus, & monasterio, id non tradidit D. Portia, D sed D. Antonina eius mater, ideo ex facto matris nõ potest fieri præiudicium filiæ, & maxime quando filia permansit cum habitu probationis distincto, ex traditis per Abbatem, r cum concordantibus supra adductis.

5 Accedit, quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monasterio, censeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit se, & omnia bona sua, vel maiorem partem monasterio, de quo non constat in casu nostro, vt per Francum, ſ ibi, Tertio quanto tempore. t

Non obstat, quod D. Portia interuenerit in Horis canonicis, & inseruierit monialibus professis, quia hoc licet fecerit, id fecit tanquàm nouitia, & prout E aliæ nouitiæ solebant interuenire, & inseruire, neque potest inferri, quòd vltra actum fieri solitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione se obligare, cum actus voluntarij non extendantur vltra quam gerantur. u

6 Et eo magis, quia omnia ista possunt fieri per merè laicas personas, quæ possunt admitti ad canendum à personis religiosis, & inseruiendum diuinis, iuxta doctrinam Abbatis, x cum traditis per Decium, y & per consequens cũ non sit probatio concludens, nõ potest colligi huiusmodi præsumptio. z

Absque eo quod generaliter dici potest, quod omnia prædicta tolli possunt per contrarias præsumptiones, & probationes, a cõstat enim, quod D. Portia in susceptione habitus, & eius tonsura capillorũ plangebat, & abinde postea semper dimisit tonsuram, & permisit, quod nouitiæ sibi posteriores in ordine assumerentur ad professionem, quòd si habuisset animum mutandi vitam vtique prædicta non fecisset, cum nemo præsumatur immemor salutis æternæ, neque verisimile sit, quod D. Portia voluerit sibi fieri præiudicium in antelatione, & per consequens dicendum est, quod talis præsumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi potest. b

Et maxime quia sumus in claris, ex quo constat quod D. Portia, dum permansit in Monasterio, expressè declarauit, quod ideo permittebat nouitias posteriores ad professionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo volebat exire de Monasterio, & nubere, & id etiã sæpe sæpius dicebat in sermone quotidiano Abbatissæ, & Monialibus, prout etiam exiuit postea de licentia Vicarij pro tempore, & nupsit, vnde in claris non opus esset coniecturis. c

7 Vltimo dicitur, etiam quod essemus in dubio, ex quo D. Portia in examine suo, mediante iuramento declarauit se nunquam votum aliquod emisisse, sed semper habuisse animum exeundi à Monasterio, & nubendi, standum esset eius assertioni iuratæ, ex traditis per Abbatem, d prout etiam potius pro matrimonio carnali, quam spirituali præsumendum esset, vt per Ioan. And. Butrionem Abbatem, Hostiensem, & alios. e

Et in omnem euentum non obstaret, quòd ex gestatione habitus aliquod votum simplex esset emissum, quia super hoc habemus ordinarij dispensationem, quæ quidem saltem ex causa potuit fieri, & causæ legitimæ sunt tales, qualis metus etiam non iustus, prout erat in casu nostro, si non metus reuerentialis matris, saltem Abbatissæ, & monialium, à quibus fuit coacta habitum suscipere, alia verò causa est propter verisimilem impotentiam continendi, cum palam in Monasterio D. Portia expressè diceret velle exire de Monasterio, & nubere, cum esset iuuenis, vnde ordinarius potuit, stantibus prædictis causis, dispensare, vt ait Abb. f Summa Angel. g Hæc Aduocatus D. Portiæ. Sequitur responsum Auctoris.

8 Doctor

ALLEGATIONES.

a in d. cap. ex parte. b in uerb. nouitius, numer. 12. uersic. si uero distin. c in uerbo nouitius, ad fin nu. 6. d in d. cap. ex parte. e in d. clement. eos, num. 1. f in cap. porrectum, num. 1. g ibi colum. 1. de reg. h in cap. consuluit, num. 3. uersic. contra hoc. i qui cler. uel uouen. k col. fi. uers. habitus. l col. fi. uer. in glo. per hoc. m col. fin. ad medium, in prin. distinctionis suæ, & ad terminos d. clement. eós, de regul. n l. uerius, ff. de probatio. cap. præsumitur, de regul. iur in 6. o super reg. de annali. q 48 in fi. p decis. 6. de probation. q l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. iudic. l. si mulier decedens, ff. de inoffic. testam. r in d. cap. significatum, num 5. ſ in cap 2. col. 1. in fi. uer. in ea. gl. t. de reg. in 6. u l. uoluntariæ, C. de excusat. tutorum, l. fin. C ne uxor pro marito. x in cap. 1 num. 2. uers. in gl. 2. de celebr. Missar. y in cap. 2. num. 33. uers. & laicus, Missa. de iudicijs. z cap. in præsentia. de probatio. l. non hoc, C. unde legit. a ad textum in l. diuus, ff. de restitut. in integ. & capit. accedens, cum glo de crim. falsi. b l. sed Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon. Anchar. cons. 302. num. 4. Dec. cons. 476. num. 3. c l. continuus, §. cum ita, in fi. ff. de uerb. oblig. d in cap. pen. num. 7. de raptoribus. e in d. cap. pen. de raptoribus. f in cap. ueniens, ad fin. num. 6. qui cler. uel uouen. g in uerb. uotum, §. pen. num. 9.

8 Doctor is doctissimus doctissimè locupletissimeque resoluit dubium propositum in fauorem Portiæ consulentis, ad quod etiam hæc pauca infrascripta suffecissent. F Primum, quòd ad hoc vt aliquid dicatur votum, requiritur propositum aliquid faciendi, & non sufficit illud, nisi consequatur promissio id faciendi cum animo se ad id obligandi, iuxta doctrinam Sancti Thomæ, a & eiusdem, & communiter omnium, b & nostrorum. c

9 Secundum, quòd certum est nõ esse iudicandum aliquem fecisse votum, nisi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi, d & facta non præsumuntur, nisi probentur. e

Tertium, quòd ex præmissa facti narratione non colligitur ulla probatio voti facti uera, vel præsumpta: G nam per ea, quæ narrantur, non probatur præfatam Portiam habuisse propositum faciendi se religiosam, & minus habuisse animum obligandi se ad illam, & minus quod id promisisset Deo, & se ad id obligasset.

10 Quartum, quòd certissimum est, eum, vel eam, qui, vel quæ gestat habitum nouitiorum distinctum ab habitu professorum, uel professarum, non præsumi profiteri, nec ullatenus uouere religionem, etiam si decem annis, & eo amplius illum gestaret. f

Quintum, quòd ea, quæ sunt animi alicuius probantur per iuramentum eius, iuxta illas duas Gloss. solemnes, g communiter recept. & quod prædicta Portia præstito iuramento deposuit, nullum umquam uotum de ingrediendo Religionem, uel in ea H perseuerando fecisse, imò nec propositum id faciendi habuisse.

11 Sextum, quòd assumptio habitus uouitiorum distincti ab habitu professorum, & eius delatio nullam inducit præsumptionem uoti emissi, etiam si deferatur per duos annos, & ultra, imò potest libere exire à Monasterio. h

Septimum, quòd nulla lege, neque ratione inferri potest, impuberem emisisse uotum intrandi, uel permanendi in religione, ex eo quòd parentes eius inducant eam in consortium monialium, & pro alimentis eius, uel quo libẽtius eam recipiant, uel quò sit pro dote, vel parte dotis solitæ dari Monasterio, I casu quo uoluerit fieri Monacha, nonnullam pecuniæ summam dederint, uel mutuauerint. Tum quia à diuersis non fit illatio, i & uouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam summam dare, sunt longè separata, cum alterũ sit factum parẽtum, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio summę propter alias multas causas fieri potest, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias impuberes educandas intra Monasteria Monialium includunt, quo pientius educentur, & quo, si fortè Deus inspirauerit, fiant sanctimoniales. Tum per illam regulam topicam, [si quod magis uidetur inesse nòn inest, neque id quod minus.] K At suscipere quem habitum Religionis nouitiorum distinctum ab habitu professorum, & gestare illum ẽt per K multos annos, non inducit pręsumptionem voti eiusmodi facti, ut supra probatũ est: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monasterio, quo gratius illa ad educandum ibi assumatur. Tum deniq;, ꝙ nemo unquam scriptorum huiusmodi pręsumptionis meminit, nec vlla lege fundari potest, & ita succedit illud capitul. [consuluisti.] l Quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. m Cum igit non probetur prædictam Portiam ullum uotum de intranda, uel retinenda religione expresse fecisse, neque unquam suscepisse se, uel portasse habitum professarum monialium, sed tãtum nouitiarum, neque aliud admisisse, per quod præsumatur in ea uotum, immo expresse contrarium propositum se habuisse dictis, & factis ostenderit, cumque iuramento à iudice interrogata id firmauerit, proculdubio iudicandum est eam à nubendo nullo uoti uinculo excludi, & quod piè, ac eruditè clarissimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multò plura probat.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.88.art.1. b in 4.dist. 38.q.1. c in cap. qui bona, 17.quæs.1.& in cap.literatura, de uoto. d l.ei qui dicit, ff de probation. e capit.cum in iure peritus, ff. de offic.deleg. & l.1.C. de manda.princ. f cap.ex parte, de regul.cum annot. ibi per Innocen.& alios, & clement.eos, eod. tit.& cap.1.§.fin. eod.tit. lib 6. g in § sed istæ. aliàs, aliæ. Institut. de actio.in capit.significasti. 2. de homic. h cap.1. in princip. & §.1.de regul.lib.6. i l.Papinia.ff.de minor. k argumen.cap.cum in constitut. de elect.cum simil. l 2.quæst.4. aliàs 5. m & cap.2. de translat.prælat.

SVMMARIVM.

Professio, anno probationis non completo, ante Concilium Tridentinum apud non mendicantes emissa valida est. 1

Religionem relaxatam professus potest cogi, vt seruet etiã illas austeritates regulæ, quæ tempore professionis non seruabantur nisi tunc præcisè, quando professionem emisit, expreßè fuisset protestatus se nolle obligari ad alias, quàm ad tunc vigentes, vel ageretur de illis austeritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obseruatæ, & num. 3. 2

Protestatio tollitur contrario facto subsequuto, vnde qui ante profeßionis tempus dixit se ita religionem professurum, vt ad austeriora non obligetur, si tempore profeßionis hanc non repetijt protestationem, ab ea, mutata voluntate, censetur recessisse. 3

CONSILIVM XLIII.

QVIDAM ingressus est Religionem San. Basilij multum relaxatam, præcipuè in uoto paupertatis: & intra probationis, siue nouitiatus annum professionem emisit, & post uiginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri potest.

Quæritur primò, an illius professio fuerit ualida.

Secundo, an teneatur ad præfatam duritiem seruandam.

Tertio, an teneatur, & quomodo subuenire matri extremè patienti.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quòd præfata professio fuit ualida, quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod ualebat professio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non Mendicantibus, iuxta cap. [ad Apostolicam.] a in sensu directo, & argumento à contrario, uel à speciali probatur in capit. [non solum.] & cap. [constitutionem.] b ubi hoc expressit Philippus Francus. c

2 AD SECVNDAM rñdetur primo, ꝙ si durities per præfatã reformationẽ inducta est de natura regulæ, & relaxatio esset adeo antiqua, ut non esset

ALLEGATIONES.

a de regul. b de regul.lib.6. c num.2.

ſet memoria initij eius, non poſſet præfatus D.Conſulens cogi ad ſeruandam eam, vt probat Philippus Decius, a poſt Panormitanum in cap. b ꝙ etiam nos tangimus in Man.conf. c Et idem vř dicēdum de duritie nouè inducta, ſi cum profeſſus fuit, proteſtatus fuit ſe nolle obligari ad alias durities, & auſteritates, quæ, quando profeſſus fuit, non ſeruabantur, vt idem Decius poſt eundem Panormit.aſſerit. d Idem vř etiam dicendum, ſi D.Conſulens eſt adeo corpore debilis, vt præfatam nouam duritiam, & auſteritatem pati non poſſit, ſecundum Innocentiū, e quem videtur ſatis ſequi Panormitan. f & Dec. g Secundo, quòd ſi durities eſt de natura regulæ, & relaxatio eius fuit noua, & à tēpore cuius initij eſt memoria, poterit cogi ad ſeruandam illam, ſi cum fuit profeſſus, non limitauit ſuam profeſſionem, & obligationem ad illum ſtatum viuendi, qui tunc ſeruabatur.

3 Nec ſufficeret ſaltem in foro exteriori, quòd ipſe aliquanto ante profeſſionem dixiſſet ſe cum hac limitatione præfatam Regulam profeſſurum, quia proteſtatio facto contraria tollitur, iuxt.gloſſam ſolemnem quæ hoc in matrim.carnali aſſeuerat, h & tradunt omnes, i poſt Bartolum, K quia vt præfata gloſſa dicit, potuit mutare voluntatem, & præſumitur mutaſſe profitendo abſolutè.

AD TERTIAM reſpondeo primo, me in eadem opinione nunc eſſe, in qua fueram, in Manuali ſcilicet, l & poſtea in comme.3.de reg. m circa exitum Religioſi à Monaſterio propter neceſſitatem parentum. Secundo, quòd D.conſulens poteſt ex prędictis colligere, quid oporteat ipſum facere, vt animam ſuam ſaluet ſecundum rigorem iuris, & viam iuſtitiæ, & per viam gratiæ, & diſpenſationis. Certum autem eſt mihi, eum non obtenturum nullitatem ſuæ profeſſionis, neque in foro exteriori libertatem, ne cogatur ſubire reformationem nouam, niſi probet relaxationem cœpiſſe à tempore immemorabili. Tertio, quòd per viam diſpenſationis, & gratiæ ſatis piè eam poſſet petere, attento quod profeſſio facta fuit intra nouitiatus annnm, & quod ipſe inuenit regulam quo ad votum paupertatis ferè omni no relaxatam, & quod non habuit animum illam ſeruandi, niſi in ſtatu, quo illam inuenit, & quod reliquit matrem multum indigentem ope ſua, & quod vigintiquinque annos inſeruiuit regulæ relaxatæ, & quod nunc iam grandioris ætatis uix poterit paupertatem illam ſummam nouè indictam ſeruare. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a in cap.1.& 3.num.9.de appellat. b ſup.eod.de reg. c cap.12.num.50. d ubi ſupra num.8. e in d.c.ſuper eo. f ibidem. g ubi ſupra num.7. h in cap.tua, de ſponſal. uerb.mulierem. i in cap. cum M. de conſtit. K in l.non ſolum.§.morte.ff.de ope.no.nunc. l capit.14.num.14. m ſuper capitul.nullam, 18. quæſtion.2.num.48.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem intra annum, & poſt cœnam faciens mortaliter peccat.*

2 *Profeſſio legendo ſchedulam abſque intentione profitendi non eſt valida.*

3 *Profeſſionem nulliter emiſſam videtur approbaſſe, qui ad titulum religionis ordines ſuſcepit, et per multos annos manſit, & fuit in ea Prælatus.*

3 *Profeſſus nulliter, poſtea ordines ſuſcipiendo ad titulum Religionis, ſuſpenſionis pœnam non incurrit, modo illos nec extra tempora, nec ſine dimiſſorijs ſui Prælati acceperit.*

CONSILIVM XLIIII.

MReligionis habitu ſuſcepto, poſt cęnam à prælato ſchedulam formam profeſſionis continentem accepit, & legit, ac eodem anno ad titulum religionis ad omnes ſacros ordines fuit promotus, & per multos annos in monaſterio manſit, & prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta profeſſio ſit iuſta, & ualida, ſeu per prædicta ratificata.

1 Reſpondeo primo, peccatum fuiſſe tam à conſulente, quàm à prælato eius, profeſſionem accipiente intra annum probationis, & poſt cœnam, & ſine alia ſolemnitate, & non conſiderando, quòd profeſſio religionis eſt tam heroicus actus, ut per eum lucretur quis indulgentiam plenariam ſecundum San.Thomam: a

2 Secundo, quòd ſi legendo illam ſchedulam continentem uerba ſolita proferri à profitente non habuit intentionem faciendi profeſſionem, & legit ea quaſi iocans, & aliud agens, non ualuit profeſſio.

3 Tertio, quòd ſi, ut ipſe conſulens aït, non ſolum ſuſcepit omnes ordines ad titulum Religionis, ſed etiam manſit in eo plurimis annis uoluntariè, & fuit prælatus per aliquot annos, uidetur approbaſſe profeſſionem illam, & conſequenter quòd eſt profeſſus, & quòd non incurrit ſuſpenſionem, nec irregularitatem per ordinationes illas, quia non fuerunt factę ante ætatem, neque extra tempora, nec ſine litteris dimiſſoriis, cum eas habuerit à prælato ſuo.

ALLEGATIO.

a 2.2.quæſtion.ultim.articul.3.ad 3.

SVMMARIVM.

Propoſitum etiam firmum de intranda religione non eſt votum. 1

Votum de intranda Religione per introitum completur, etiamſi poſtea non profeſſus exeat. 1

Profeſſus non eſt, qui ficte Religionem ingreſſus poſt 13. menſem aufugit, nec cenſendus, ſi inuentus à Superiore, habitu ſpoliatus, ab ea ſit dimiſſus. 2

CONSILIVM XLV.

DE EO, qui poſtquam firmè propoſuerat intrare Sancti Fanciſci Religionem, eam intrauit, ſed poſt undecim menſes eam egreſſus eſt, & fictè animo non faciendi profeſſionem intrauit quoddam Monaſterium Conuentualium, in quo licet tredecim menſes manſiſſet nulla expreſſe facta profeſſione, poſtea egreſſus ſine licentia fuit à Superiore captus, & habitu ſpoliatus. Quæritur, an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propoſitum, & ius in eo reſultans, eſt primo, quòd D.conſulens non fecit uotum obligatorium intrandi religionem S.Franciſci, quia propoſitum intrandi Religionem, etiam firmum, & enixè conceptum, non eſt uotum obligatorium iuxta capitul. [litteraturam,] a ubi ponitur caſus

ALLEGATIO.

a De uoto.

nia realis, per ea quæ nos latius diximus in Manu. a
6 AD QVARTAM colligenda est responsio ex rñ sis datis ad primam, & secũdam. s. quod si nullatenus consensit, neque uoluit profiteri religionem, neque se obligare ad illam, non est apostata in foro consciẽtiæ, sed si uoluit, aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apostata, & indiget absolutione, non obstãte quòd non gestauerit habitum, nisi per paruum tempus, quia satis est quod professio eius ualuerit etiam solum per vnum temporis momentum, vt prędictum est. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. 23. numer. 101. & 102.

SVMMARIVM.

1 *Hermaphroditus iudicandus vir, vel mulier prout præualet in sexu, & inde sequitur, ut si præualet in sexu uirili, possit professionem emittere in monasterio uirorum, sed non mulierum, & è contra, num. 2. Quod si neutra magis præualet, in nullo poterit profiteri, nu. 3. medici autem in dubio ex ijs quæ ab ipso audient iudicabunt in quo præualeat, num. 4. & constito quod professio sit nulla, potest etiam inuitus ejci. numero quint.*

CONSILIVM XLVII.

QVIDAM Hermaphroditus ingressus, & professus est religionem uirorũ approbatam, nulla facta mentione de huiusmodi defectu, quo postea cognito, & publicato queruntur sequentia.

Primo, an professio ualuerit.

Secundo, an possit eijci à Religione cum dispensatione Papæ.

Tertio, an possit eijci à monasterio absque dispensatione Papæ, si noluerit exire, licet professio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur non ualuisse professionem, si potentia uirilis eius non erat maior, quando professus fuit, quàm potentia muliebris, quia hermaphroditus est iudicandus uir, uel mulier iuxta magnitudinem potentiæ uirilis, uel muliebris a ita qđ est iudicandus uir, & dignus officio uirili, si potentia uirilis fuit maior, & contra iudicandus est mulier, si potentia muliebris erat maior, & vt professio viri facta in monasterio mulierũ, vt eis conuiuat, non valet, ita & professio hermaphroditi in monasterio virorum est nulla, si potentia virilis non fuit maior, quàm muliebris.

2 Secundò, professionem eius valuisse, si potentia eius virilis prædominabatur potentiæ muliebri, quã do fuit professus, quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertiò, quòd si vtraque potentia erat par, videtur iudicanda professio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia est par, non posse ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Sylu. b Tum quia data paritate, æquè iudicandus est mulier, ac vir, & cum mulier non possit profiteri Religionem ad conuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potentia est par, sicut nec professio eius facta in Monasterio monialium ad viuendum cum eis esset valida, si non haberet potentiam muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & scandalosa, & inductoria sociorum ad libidinem esset professio

A illa, & huiusmodi scandalosa non sunt admittenda. c

4 Si autem dubitetur an vtraque potentiarum sit par, an altera maior, standum est eius dicto, secundum communem opinionem, vel iudicio medicorum quod videtur recidere in eandem, cùm oporteat iudicare medicos secundum ea, quæ ipse de se asseruerit. d

AD SECVNDAM, respondetur, quod sic, quia iusta videtur causa dispensandi scandalum, & occasio, quæ præbetur alijs fratribus Monasterij ad peccatum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ

B præsentant, quæ sunt valde vitanda per d. capit. [nihil,] e & alia iura.

5 AD TERTIAM respondetur primò, quod sic, si constet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prędicta constat professionem eius non valuisse, nec potuisse valere, & Monasterium non tenetur retinere illum, qui non potest suam Religionem profiteri, iuxta Concil. Tridentin. f Tum quia voluntas eius exeundi, vel non exeundi nihil ad rem pertinet, quia non est in eius potestate situs exitus, vel mansio, sed in virtute, & validitate professionis, g quia ipse tenebatur confiteri ante professionem talem defectum monstruosum, quod impediebat professionem, quam non accepisset à Monasterio, si sciuisset eum pati illum de-

C fectum. arg. cap. fi. h & cap. [illiteratos,] i & cap. 1. & vlt. K per quæ prohibentur ordinari eiusmodi viri monstruosi, & eadem, vel maiori ratione nõ dñt admitti ad professionem, per quam conuicturus sit in eadem domo cum castitatem solemnem professis.

ALLEGATIONES.

a l. quæritur. ff de stat. hom. b uer. hermaphroditus.
c cap. nihil, de præscrip. desumptum ex cap. 18 Matthæi.
d arg. l. 1 ff de iure delib. & cap. de causis. de offic. deleg.
e de præscrip. f cap. 16. de reg. sess. 25. g arg. cap. in pręsentia, de prob. & in auth. ingressi. C. de sacrosa. eccles. h de æta. & qualit. i 39. dist. k 49. distin.

SVMMARIVM.

D *Criminoso regulariter valet facta collatio.* 1
Professio emissa ab infecto morbo contagioso illud negante valet, & tenet, etiam quod si recipiens sciuisset, non admisisset. num. 1. nisi adsit statutum à Pontifice approbatum talem annullans professionem, potest tamen à Superiore iudicialiter puniri, & in pœnam spoliatum habitu eiici ab ordine. num. 3. 2
Honoris amissio, quæ sequitur ex pęna iustè imponenda, non excusat, quo minus teneatur eam reus subire, quia animæ salus honori præponenda. 4

CONSILIVM XLVIII.

E PRimò quæritur, an professio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioso, tacito, sit nulla.

Secundò, an Superior possit castigare huiusmodi professum.

Tertio, an ipse possit exire sine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoso valet regulariter per scripta à Felyn. a

Pro parte autem affirmante facit, quod professio facta

ALLEGATIO.

a in capitul. postulasti, de rescript.

tione de priuilegijs ordinis eorum in specie, vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium.

4 Et quidem pro parte negatiua prioris dubij quod mandatum Papæ, factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis, quia nemo est exemptus a iurisdictione Papæ, & ita delegatus, procedens, vt delegatus Papæ contra exemptum, cum non procedat, ut ordinarius, a cuius iurisdictione ille est exemptus, non uidetur facere contra exemptionem, vt sensit glossa, quam in hoc commendat Panormit. a cōcludens, quòd delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panormitanum, vt ait Felyn. b per rationes, quę apud eum uideri possunt.

G Secundo, quod forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercienſium, ne per rescripta Papę possint conueniri, nisi facta mentione sui ordinis, quale tamen an habeant, ignoro.

5 Pro vtraque parte posterioris dubij possent multa citari ex his, quę Felyn. congerit, c & ex citatis ab eo d copiosissime, qui tamen tenet, sufficere clausulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis, iuxta clement. [dudum,] e & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur, fit per viam legis, & non qualis qualis, sed Conciliaris. Dicit etiam sufficere clausulam consuetam de stylo curiæ poni, [quorum tenores habētur pro expresse &c.] & facile, quis possēt defendere, quod clausula derogatoria priuilegiorum posita in lege communi æquiualeat clausulæ derogatoriæ præfatæ solitæ apponi de stylo curiæ.

H

6 Quoniam autem interdum in præfato Concilio Tridentino fit mentio in specie de ordinibus, & interdum non, insurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, nisi facta expressa mentione de illis, & sic uidetur necessaria declaratio Papalis, quia item consuetudo est legum optima interpres, f quamuis non fuerit legitime præscripta, secundum communem uidetur habenda consideratio vsus, quo receptum est pręfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte respiciunt, non dico plura, submittēs hæc pauca tumultuario studio scripta Illustrissimi Domini mei censuræ.

[Responsum hoc uidetur datum satis diu. cum referatur hanc religionem super hoc à Pio Quinto priuilegium impetrasse, de quo hic nulla fit mentio.

ALLEGATIONES.

a cap graue. de offi. ord. b In d. c. graue. c In c. accedentes, nu. 4. de præscri. d Ibidem. e §. fin. de sepult. f cap. cum dilectus de consuet. & le. minime. ff. de legibus.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit a die suscepti habitus regularis, qui debet intra claustra, vel alibi de licentia saltem tacita Superioris deferri, nu. 8. & licet ex Concilio Tridentino professio non possit fieri ante annum probationis. de iure tamen ex consensu partium potest antea fieri: videtur tamen quod requiratur consensus Papæ in hoc. num. 6.*

3 *Professio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indistinctè annalem gestationem, num. 2. sed & consuetudine induci potest, ut per perseuerantiam vnius hebdomadæ, uel solam adeptionem possessionis canonicatus regularis censeatur facta professio. nu. 6.*

F

4 *Habitus canonicorum regularium nihil ferè distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur, satis a sæculari distinguitur.*

5 *Regulare beneficium quadraginta annis per sæculares possessum sæculari conferri potest.*

6 *Regularis Ecclesiæ conuentualis non desinit esse regularis, licet in ea tota regularis obseruantia non seruetur, imò debet reformari.*

7 *Consuetudine præscripta induci, quicquid à lege statui, potest.*

7 *Habitum regularem, hoc est roquetum, vt extra ciuitatem propriam non portet, canonicus regularis, consuetudine saltem immemorabili induci potest. & numer. 11. consulendum tamen talibus, ut saltem occulte illum deferant. num. 12.*

8 *Claustrum inhabitare censetur regularis, qui ex iusta causa de licentia sui Superioris stat extra.*

9 *Peculium regulares habere possunt nedum de expressa, sed & de tacita Superioris licentia.*

10 *Professionem inductam fuisse in foro exteriori iudicandum potius est, quam contrarium, cum in dubio pro religione sit pronunciandum.*

11 *Professio tacitè emissa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum ex eo quod beneficium renunciet, non euanescit, imò adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius.*

CONSILIVM XIII.

TItio a Summo Pontifice collatus fuit canonicatus cuiusdam Ecclesię cathedralis sub regula sancti Augustini, cuius Ecclesiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt professionem: qui canonici in ciuitate, in qua canonicatum obtinēt, assiduè gerunt quoddam scapularium, quod dicitur roquetus, latitudinis duorum digitorum quem tamen extra ciuitatem minime gestant, neq; apud dictos canonicos aliqua regularis obseruātia uiget, quinimmo cōplures ex dictis canonicis, qui sacris ordinibus initiati non sunt, vxores absque dispensatione Apostolica, dimisso canonicatu, & dicto scapulario, duxerunt.

I Ex hac facti specie de tribus hæsitatur. Quorum primum est, an dictus Titius qui dimisit suum canonicatum reseruata sibi quadam pensione super eodem canonicatu, sit capax officiorum vrbis Romæ, & illa per se exercere possit.

Secundo quæritur, an cum apud dictos canonicos vigeat consuetudo immemorabilis, quæ ab eis etiam in præsentiarum obseruatur, non deferendi dictum scapularium extra ciuitatem, sed tantum in ea, an peccent, si illud minimè gestent, prout gestant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubium est, an iste Titius, qui fuit canonicus, teneatur illud scapularium gestare in dicta ciuitate, prout & cæteri canonici gestant, attento quod ille dimiserit suum canonicatum, & amplius canonicus non sit.

K

1 Respondetur primo, quod harum quæstionum responsio pręsupponit decisionem alterius quęstionis, scilicet, an præfatus Titius sit professus regulam canonicorum regularium S. Augustini. Pro cuius parte negante facit primo Concilium Tridentinum sess. 25. de reg. cap. 15. quatenus habet nullam professionem religionis antè annum probationis valere, & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egisse.

Tum

Tum, quia videtur nullum habitum religionis assumpsisse, & annus probationis incipit à tempore susceptionis habitus, vt exprimitur in eodem Concilio. a

2 Secundo, quod roquetum, qui posset alicui videri seruire pro habitu, non detulit intra claustrum monasterij, quod communiter tenetur esse necessarium ad anni probationis perfectionem, iuxta Cap. 1. b & Clementin. [eos.] c

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit professionem expressam, videtur tamen fecisse tacitam, quæ fit per gestationem habitus indistincti annalem, per prædictum capitul. 1. d & Clementin. [eos. e

4 Secundo, quod non obstat, quod ipse non gestauerit habitum canonicorum regularium. Tum, quia habitus canonicorum nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vt satis notat glossa recepta, f & prædictus Titius gestauit habitum honestum clericorum sæcularium, & preterea etiam roquetum. quo videtur distingui habitus canonicorum Ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum sæcularium, præsertim eo, quòd est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum, quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

5 Tertio, quòd prædicta Ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes Ecclesiæ cathedrales Galliarum, vt colligitur ex Volaterano, & etiam nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares, qui etiam nunc deferunt roquetos illos paruos, & sedes ipsa Apostolica in litteris prouisionis appellat eos regulares sancti Augustini: & Ecclesia, vel religio regularis non desinit esse talis, propterea quod tota obseruantia regularis non seruetur in eis, quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares possit conferri sæculari, iuxta capitul. [cum de beneficio.] g quoniam fractio regulæ non annihilat religionem, sed inducit reformationis necessitatem, iuxta ea quæ habentur in capitul. ad nostram.] h

6 Quarto, quod licet in prædicta Ecclesia non fiat expressa professio, potest tamen dici, quod fiat tacita, imò quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem, i imò quod censeatur esse facta per perseuerantiam vnius mensis, vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus Ecclesijs Gallicanis, imò etiam dici posset introduci posse consuetudine legitimè præscripta, vt per possessionem pacifice acceptam loci canonicalis censeatur professio facta, quoniam quidquid potest induci lege, potest induci consuetudine, k & hæc possent induci per legem Papæ, quia non sunt contra ius naturale, neque diuinum, sed solum contra humanum, vt palam est. l

7 Quinto, quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali, quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos male facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum, quia satis est, vt gestet illum extra illud, de licentia Superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui m recepti a Panor. n scilicet, quod monachus manens extra monasterium de licentia Abbatis, videtur manere intra illud, & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto, non absint a

A monasterio de licentia expressa Superioris, absse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantum valet, quantum expressa, vt colligitur de decisione vtriusque Cardinalis, o quam nos sequuti sumus, & latè probauimus in comm. 1. de reg. p

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod nō seruatur in prædicta Ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia responderi potest, vt in proximo argumento, quòd id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic, vt honeste licet, vt latè probauimus in plerisque locis comm. de reg.

B 10 Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque Sedis Apostolicæ licentia, quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur, & in dubijs pro religione est iudicandum, & consulendum, iuxta l. [sunt personæ. q summa est ratio, quæ pro religione facit.]

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prædicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccat, quia consuetudo immemorialis in his, quæ sunt contra legem humanam habet vim legis. r

12 AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, eum teneri, quia pro-

C fessio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta capi. [cum olim. s & alia multa ibi citata, & iuxta capitul. [cum ad monasterium. t] Vnde consulo, vt saltem occulte habitum suæ religionis in ciuitate deferat, pro ut antea, dum erat canonicus, palam deferebat cum regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & male fecerint, qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent, &c.

ALLEGATIONES.

a in d. capit. 15. b de reg. l. 6. c eodem. titul. d de reg. l. 6. e eodem titul. f clemen. 1. verb. habitus. de elect. g de præb. lib. 6. h de appell. i cap. ad Apostolicam. de regularibus. k Argumen. cap. vl. de consuet. & leg. 2. ff. quæ sit longa consuet. l Argum. cap. vidua. cum ei adnot. de reg. m in capit. cum illorum. de sent. excom. n in cap. ex rescrip. de iureiur. o in capit. non dicatis 12. quæst. 1. p Super d. cap. num. 20. q ff. de religio. & sumpt. fun. ibi. r cap. super quibusdam de verbo. signi. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua. s 2. de priuileg. t §. vltim. de statut. monach.

SVMMARIVM.

Regularis qui non est, habitum regularem non deferat. 1

Professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expressa nunquam emittatur. 2

Papa ex causa licentiam dimittendi habitum dare potest, alius autem eo inferior non. 3

Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius, & cubicularius fieri potest, si tamen sit exemptus, requiritur licentia Superioris. 3

Habitum occultè ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi, minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quàm secundus. numer. 5. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. num. 4. 4

Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria. 5

CONSILIVM XIV.

De quodam, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdã monasterij, in quo post memoriam siue a tempore, cuius initij non est memoria, non sit, vt fertur professio expressa, nec viget obseruantia regularis plusquam in Ecclesia collegiata sæculari, &c. & quærit, an adsit iusta causa dispensandi cum eo, vt sibi liceat deferre habitum subtus vestem, & occulte, & ita famulari aliquibus prælatis, eo quod monasterium denegauit sibi alimenta studiorum, & quod propterea consumpsit substantiam paternam, & ęs alienum contraxit, & quod ob reuerentiam, & verecundiã nõ audet prædicta alimenta à monasterio repetere.

1 Respondeo primò, quòd Dominus consulens pręsupponit se esse verum monachũ, & religiosum, quia si verus monachus non esset, sine vlla dispensatione Papæ posset patientiam, siue habitum regularem, quã supra vestem defert, deferre intus illam: quia etiam posset imò deberet illam omnino dimittere, vt palã est.

Secundò, quòd eius præsupposita opinio videtur esse iure verior, per multa, quæ in simili quæstione adduximus pro hac parte in quadam consultatione cuiusdam canonici ecclesiæ cathedralis regularis, in qua nulla dicitur fieri professio expressa, attamen semper defertur roquetus albus ad formam cuiusdam patientię, & ita videtur fieri tacita professio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertiò, quòd certum est posse S. D. N. pro sua summa in leges humanas potestate facere prædictam facultatem, quam Dominus consulens desiderat, a posse inquam iustè, & sanctè facere illam facultatem, si iusta causa id faciendi adesset, argumento eorum quæ Innocentius cum omnibus assecliis eius tradit. b

3 Quartò, quod etiam est certum, monachum iustè posse fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Episcopi, iuxta glossam adiuncto textu, c quam citat Romanus, d vbi citat Innocentium e receptum ab omnibus præsertim à Felyn. f citante vitiosè Romanũ, quod est verum, si est sibi subiectus, & etiam de licentia Superioris, si est exemptus, secundum omnes: quod tamen est intelligendum habitu retento: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra monasteriũ sine habitu, secundum omnes. g

4 Quintò, quòd fere tam difficile est dispensare, vt monachus deferat subtus vestem habitum, ac dispensare ne deferat illũ, per glossam memorabilem. h Dixi ferè, propter ea, quæ de pęna addit Pan. i cuius determinatio licet posset procedere quo ad hoc, vt pęna non ita incurratur per occultationem, sicut per dimissionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrẽdam videtur paria esse, deferre occultum, & dimittere, per prædictam glossam communius receptam.

5 Sexto, quòd tantum, & tale potest esse æs alienum contractum à Domino consulente, & tanta, & talis potest esse substantia paterna, quã ipse impendit in litterarũ studijs, & tã indecora, & molesta petitio, lis, & actio, q̃ moueret dñs consulens contra monasteriũ, qđ ꝑtendit iniustè per inuidiã, vel alium affectũ iniustũ, negasse sibi alimenta studiorũ debita, & tanta, & talis verecũdia relinquẽdi iam cœpta, iuxta qualitatẽ personæ ipsius, quę ea cœpit, quod boni viri arbitrio posset videri iusta causa dispensandi, & faciẽdi facultatem quam petit, per ea, quæ nos scripsimus in commen. de regul. k cum tractamus de ingressu debentium, & obligatorum, in monasteria, & l de obligatione ingressorum, & professorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum, quæ sufficiant ad soluenda debita, quæ non est necessarium hic repetere, cum ibi facile videri possint, Adiungendo eis, quod minus recedit ab institutione regulari deferens habitum occultum quam omnino illum dimittens, per prædicta, quæ Panormitanus adiecit, m vt prædictum est.

ALLEGATIONES.

a argum. cap. proposuit. de concessio. præbend. & cap. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. b in capitul. quæ in ecclesiarum. de constit. c in capitul. cum pastoris. 2. quæst, 7. d Sing. 506. & sing. 278. e in capit. cum I. & A. de re iud. f ibidem num. 13. g per cap. 2. ne cleri. vel monach. lib. 6. & cap. cler. de vita, & honest. h Clemen. 2. verb. extrinseci, de vita, & honest. cleric. i in cap. Deus qui. de vit. & honest. cler. k Super cap. cui portio 12. quæst. 1. a num. 8. & super capitul. non dicatis, numer. 42. l in commen. super cap. non dicatis. num. 42. m in d. cap. Deus, qui.

SVMMARIVM.

Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem, sicut & sublato fundamento, cętera superædificata corruunt. 1

Religio illa, quæ ab immemoriabili tempore desijt ob eam intrantibus expressam exigere professionem; etsi videri possit, quod nec tacitam exigat, attamen probabiliter credi potest priuilegio quod ex sola allegatione hoc casu probatur concessum, vel tacita sufficeret. numer. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapso anno à die habitus suscepti de manu Superioris sunt censendi professi. numero quinto. 1

Professio coram Deo ibi est nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiamsi in casu non soleat emitti expressa professio, suscipit, & per annum gestat, præsumitur professus, cum sciat, vel scire debeat ex hoc illam induci. num. 5. 2

Consuetudine immemorabili induci potest, quidquid lege humana statui, & priuilegio concedi, immò & ea stante illud sola allegatione probatur, & num. 4. 3

Commendatarij monasteriorum æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religiosos ad habitum, numer. 5. 6

Religionis essentia non est, vt generalem hebeat præsidentem omnibus illius religiosis. 7

CONSILIVM XV.

In religione S. Basilij approbata in sui initio fiebat expressa professio, à tempore autem de cuius initio non est memoria, regulari obseruantia in ea collabente, eius monasteria commendata fuerũt, desijtque emitti consueta professio. Dubitatur, an illi qui huiusmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel Prioris non expresse professi susceptum per aliquot annos gestarunt, tacitè professi intelligantur religionem S. Basilij.

1 Pro parte negante huius quæstionis, facit primò, quòd sublato fundamento ædificij, tollitur ędificium, a & ablato priori, & principali, tollitur posterius pendens ab illo, b & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius. c Cum ergo obligatio profitendi expresse, & professio expressa, sint

ALLEGATIONES.

a cap. cum Paulus 1. quæst. 1. b capit. translato. de constit. c l. in testamento. ff. de cond. & demonst.

sint quoddam fundamentum, & quoddam prius, & exemplar obligationis profitendi tacitè, non existente obligatione profitendi expressè, videtur non existere obligatio profitendi tacitè.

2 Secundò, quòd nulla professio potest esse vera sine animo profitendi coram Deo, secundum omnes. a Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta, b & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio. At intrans monasterium, vbi nulla fit professio expressa, neque est qui recipiat, non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit, quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum, secundum Augustinum.

3 Pro parte verò affirmante facit, quòd posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam, c & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci, quoniã quod potest fieri lege humana, potest etiã fieri consuetudine. d & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali. e Imò etiam consuetudine minore induci posset, vt quis inuitus cogatur rem suam vendere iuxta l. [venditor.] f quam ad hoc commẽdarunt pro singulari Felynus, g & aliquot alij, h & alij alibi.

4 Cum igitur possessio, & consuetudo immemoralis habeat vim priuilegij, ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum litteras Apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegiũ a se allegatum, secũdum omnes, per prædictam l. [hoc iure.] i & ca. [super quibusdam] k Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, imò etiam omnibus, vt illarum professores non teneantur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita, & quod illa esset tanti valoris, quãti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium, imò, & probabiliter credi propter commendationes in quęstione factas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illud probari possit præsumptiuè per prædictam consuetudinem immemorialem.

5 Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam, proculdubio nouitij, qui susceperunt habitum de manibus commendatariorum, & gestarunt tempore, & modo iuridico sufficienter ad inducendã tacitam professionem, censendi sunt professi tacitè: quia sciebant, vel scire debebant regulam S. Basilij esse approbatam, & sub ea victuros teneri ad profitendum solemniter tria substantialia vota, iuxta formam regulæ illius: & sciebant, vel scire debebant iure omnia vota, quòd per delationem legitimam suscepti habitus tempore vnius anni sine protestatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monasterij, censetur ipso iure facta professio.

6 Non obstat, Prælatos fuisse commendatarios, & non proprietarios, iuxta capit. [nullus,] cap. [quorundam.] l & capit. [cum singula.] m Quia commendatarij Prælati ęquiparantur proprietarijs quo ad omnia iura pertinentia ad administrationem, vt tradit Pan. n quem sequitur Decius, & à se citati, o & multis probari posset. Non etiam obstant argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc casu non deest fundamentum, nec prius, nec exemplar professionis tacitæ: quia expressa continetur in ipsa regula, & solita fuit

A aliquando fieri interdum expressè, & interdum tacitè, & postea priuilegio, vel consensu Papæ, qui hoc poterat inducere, præsumitur inductum per consuetudinem immemorialem, quæ sola tacita emitti solita fuit: & ita non est curandum de expressa, sed de sola tacita, quæ est instar expressæ antiquitus institutæ, & solitæ fieri, & sic patet responsio ad secundum oppositum.

7 Non obstat etiam, quod religio prædicta S. Basilij nullum caput, siue generalem Prælatum habet: quia de religionis essentia non est, vt habeat generalem omnibus religiosis illius religionis præsidentem. Tũ quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum ꝙ canonici regulares, quorũ monasteriorũ olim maxima copia fuit, secundum Volaterranum, qui de

B numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, postquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequã Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, suberat vnumquodque eorum monasterium Episcopo, in cuius diœcesi erat situm. p Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. humana 22. quæst. 2. b Argum capit. tua. & cap. is qui, & eis adnotatis, de spons. c Argum. cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3 & cap. proposuit. de concess. præben. d l. de quibus. ff. de legibus, & capit. fin. de consuet. e l. hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quot. & æstiu. capit. super quibusdam § præterea. de verb. signifi. f §. si constat. ff. comm. prę. g num. 27. h in capit. quæ in ecclesiarum, de constitut. i § ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. K §. præterea. de verb. signific. l cap. si religiosus. de elect. lib. 6. m §. prohibemus. de præben. eod. lib. n in cap. querelam.

C de elect. o in cap. edoceri. sub fi. de rescrip. p cap. Abbates 18. quæst. 2. cum multis alijs.

SVMMARIVM.

Monachum esse, & professionem non tacitam, nec expressam fecisse, pugnat. 1

Religionem ita supprimeret potest Pontifex, vt remaneat solummodo quo ad apparẽtiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum exteriorum: quam suppressionem sola allegatione probabit is, qui immemorabilem probauit consuetudinem. numer. 2. Item & à principio talis potest institui, quam qui ingrediuntur non fiunt 3

D *verè religiosi, numer. 4. nec à Pontifice possunt cogi, vt religionem approbatam ingrediantur, numer. 5. nec vt efficiantur verè religiosi. numer. 6.*

Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec auctorem, nec per supremum Prælatum cogi potest. numer. 7. 6

CONSILIVM XVI.

Præsupposito, quod in monasterio Montis Auellanæ monachi a tempore immemoriali nullam emittere solẽt professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia illius religionis, cuius erat illud monasterium, & quod

E possunt conuiuere simul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuit cogere præfatos monachos ad intrandam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem respondens, dico primò, videri posse alicui pugnare secum præsupposita. Primò quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam, cum nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem vali-

dã, a Monachũ enim nõ facit habitus, sed professio. b F

Secundo, quatenus habent monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monasterium, & quod non erant vere regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quam quia erant regularia, c & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent vere religiosi expresse, vel tacitè professi.

Tertiò, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum, & deferre illum, & tacitè significant, eos qui vellent, potuisse conuiuere simul, & ab alia parte significant non potuisse cõ- G pelli ad conuiuendum simul.

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quòd extra hæc proposita in alijs mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa, tã quo ad regulam, quam quo ad habitum: quod non potuit fieri, nisi eo quod ibi desijuerit fieri professio regularis, licet soleret deferri habitus regulę approbatę conueniens, & constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, d & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos, quia modum quendam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monacha- H lem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis Sanct. Francisci viuentes congregati, iuxta glossam solemnem. e

3 Allegando item, quod priuilegio, vel sententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apostolicæ fuit statutum, vt illa religio extingueretur quo ad veram essentiam religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, separatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ succederet noua apparens, in qua post mortem antea professorum non fieret vltra professio regularis expressa, nec tacita: quod vidimus esse factum in multis monasterijs, & ecclesijs, etiam cathedralibus canonicorum regulariũ I in Hispanis, & Gallis.

4 Et etiam allegari posset, quod nulla vnquam ibi fuisset religio vera, sed solum apparens, & quod ex aliqua fundatione antiqua statutum fuit, vt certa beneficia nullis alijs conferrentur, quam gestantibus habitum præfatorum monachorum, & seruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare possumus pręfatam consuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundo dico, his consequens esse, præfatos monachos non fuisse religiosos, sed solum conuixisse quandam vitam, & modum viuendi differentem à communi, & accedẽtem monachali, qui defendi potest fuisse iustus, & licitus, licet nullam professionem regularem religionis approbatæ facerent expressam, nec tacitam, per d. glossam f ab omnibus receptam.

5 Tertiò dico, his præsuppositis, & prædicta defensione munitis, ad punctũ quęstionis responderi posse, mea sententia, non potuisse Papam compellere præfatos monachos, seu vitam quadantenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram, & probatam.

6 Tum quia nemo cogitur crescere. g Tum, quia nemo cogitur vouere, & virginitas suaderi potest, non præcipi. h Tum quia licet sint variæ opiniones circa illam quęstionem, An religiosi possint compelli ad obseruantiam suæ regulæ duriorem illa, quam inuenerunt tempore suę professionis, quam meo iudicio tersius, & attentius tractat Decius, quam alij, i omnes tamen consentiunt in hoc, quod non possunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. consulens nunquam vouisset illam religionem, quam Papa præcepit ei profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere.

7 Tum, quia nos pridem respondimus id quod postea typis excudi fecimus in commen. 4. de reg. k nullam Prælatum nec inferiorem, nec supremum posse cogere vllum religiosum ad transeundum ad aliam regulam strictiorem, nec laxiorem, ratione ibi subiecta: in quod faciunt scripta super eodem cap. [statuimus] l Ex quibus colligitur, fratres Minores Conuentuales, quorum regulam Pius V. extinxit in Hispania, non potuisse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum Obseruantiæ, quia regula eorum est longe durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Francisci temperatam priuilegijs Apostolicis: illi vero profitentur eam nullo tali temperamento relaxatam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de regul. lib. 6. b cap. porrectum. de reg. & gloss. in cap. vidua. eodem titul. c argum. capit. possessiones. de rebus eccl. non alien. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. d cap. super quibusdam § pręterea. de verb. sign. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff de aqua quotid. & ęstiua. e Clem. cum ex eo verbo tertio, de sentent. excommunic. f Præfata Clem. cum ex eo. g capit. gesta. 74. distinct. h cap. integritas. 33. q. 1. i in c. ad nostrã. nu. 9. de appel. notab. 4. K Super cap. statuimus. 12. q. 2. numer. 21. l à numer. 13. vsque ad 20.

SVMMARIVM.

Probationis annus, qui necessario professionem pręcedit, debet esse adeo continuus, vt menses quibus stetit in primo monasterio, à quo sine licentia ad aliud transiuit, etiam de voluntate secundi monasterii non possint coniungi. 1

Tempus à iure statutum in dubio debet esse continuum. 2

Professio nulliter facta sine sciẽtia nullitatis non ratificat. 3

CONSILIVM XVII.

N Ingressus quoddam monasterium, post decem menses sine licentia illud egressus est, & se ad aliud eiusdem ordinis cõtulit, in quo receptus de consensu fratrum post duos menses emisit professionem, & multos annos postea perseuerauit.

Quæritur, an huiusmodi professio N. valeat, vel possit ad aliam religionem se transferre.

1 Respondeo, quòd professio D. cõsulentis expresse facta non valuit, quia fuit ante vnum annum conti- K nuum completum, & post Concil. Tridentin. a professio facta ante finem anni nouitiatus, est ipso iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obstat, quòd nouem, vel decem menses mansit in vno monasterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & consenserunt monachi, vt haberetur annus pro completo.

2 Tum quia annus debet esse continuus, b vt probat Lapus, Abbas, c & probat text. in c. 1. d ibi. [per totum annum:] per quẽ hoc tenuit ibi Dominicus, & Francus

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b Per cap. 1. c in alleg. 47. d De reg. lib. 6.

Francus ea ratione, quam Lapus allegat, nempe, quod omne tempus statutum à iure ad aliquem effectum, debet esse in dubio continuum, iuxta glossam celebrē, & receptam. a A

3 Tum quia sic vidimus in sacro Pœnitentiariæ prętorio iudicari, & quamuis aliquot annis postea manserit in monasterijs, reputando se professum, non tamen ideo est tacitè professus, quia qui post professionem inualidè, siue nulliter factam, nesciens illius nullitatem in monasterio perseuerat, non censetur satis ratificare illam, vt determinat Caietan. b Quare arbitror hunc D. consulentem non esse religiosum verè professum alicuius ordinis, & ita posse trāsire ad quālibet aliam religionem, vel potius intrare quamlibet aliam de nouo sine vlla alia dispensatione. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in rubr. de diuers. & tempor. præscript. adde l. 1. ff. de diuers. b 2.2. quæst. 189. articul. 5. B

SVMMARIVM.

1 *Professio apud mendicantes ante Concil. Tridentin. anno probationis non completo emissa, non faciebat aliquem religiosum verum in specie, sed solum in genere obligatum ad intrandam aliquam religionem: quæ non dirimit matrimonium postea contractum, sed impedit, numer. 2. imò nec impedit, si per professionem intendebat se solum obligare dicto ordini, quem profitebatur, numer. 3.*

CONSILIVM XVIII. C

QVIDAM ante Concil. Tridentin. ingressus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit professionē, & post multos annos miles factus cum tribus successiuè contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea susceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo sequentia. Primum, præfatum oratorem non fuisse verū religiosum ordinis Carmelitarū: quia, licet per professionem etiam intra annū nouitiatus emissam in ordine non Mendicantium fieret quis verus religiosus ordinis, quem profiteretur ante Cōcil. Trid. a profitēs tñ ordinē Mēdicātiū ante finē anni nouitiatus non fiebat verus religiosus illius ordinis quē profiteret per c. [non solū,] b qđ de ordine Prædicatorum, & Franciscanorum statuit, & per capitul. [constitutionem,] c quod præfatum capitul. [non solum.] extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis est ordo Carmelitanum, d sed tantum fiebat religiosus in genere, id est obligatus religioni in genere, vt dixit glossa dicti cap. [non solum. e & ante Archidiaconus receptus ab omnibus. f D

2 Secundum, quòd matrimonia contracta ab oratore post præfatam professionem valuerunt: quia professus religionem in genere non est verè religiosus, sed ad summum obligatus ad se faciendum religiosum, si inueniat receptores, vt tradūt in specie Angelus, g & Syluester, h quod & nos, ipsis non relatis, tenuimus in Comment. 2. de regul. i post Calderinum. k Et tam ipsi, quam nos dicimus in specie, quod profitens in ordine Mendicantium etiam ante Concilium Tridentinum fiebat professus in genere tantum, & matrimonium ab eo contractum valuisset. E

3 Tertium, quòd si orator habuit animum obligandi se solum ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licitè contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem Mendicantium, nec in specie, nec in genere obligatur religioni, vt Dominicus post, & ante alios tenet. l Si autem habuit animum obligandi se religioni in genere, peccauit quidem quoties postea contraxit matrimonium, sed matrimonia valuerunt, & peccabit, si mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. ad Apost. de reg. b de regul. lib. 6. c eo. tit. & lib. d cap. 1. § penult. de religio. dom. libr. 6. e in verbo vestro ordini. f Ibidem in eod. verb. g In sum. verbo religiosus. §. 14. h Verbo religio. 3. q. 5. i Super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 4. k consi. 23. & 27. de regul. l in d. capit. non solum.

SVMMARIVM.

Probationis annus debet adeo esse continuus, vt menses in quibus habitum in vno monasterio gestauit non coniungantur cum mensibus quibus stetit in alio: itemque dictus annus, seu habitus, ea intentione fuerit datus, & assumptus, vt sic tanquam nouitius probaret, & probaretur numer. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus, numero 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius, numer. 4. 1

Tacita professio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandum, & ad alios actus tanquam prius professum, nec item per licentiam datam ad suscipiendos ordines, illorumve susceptionem, numero 3. sed nec post Concilium Tridentinum potest esse tacita professio, vbi non præcessit completus annus probationis assumptus intentione probationem faciendi, numer. 4. 2

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12. ætatis suę anno suscepit habitum Minorum de Obseruantia, & in diuersis monasterijs vitam suam transegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monasterium Ara cœli de vrbe se contulit: vbi, narrato Superiori, quòd ipse tot annis gestauit habitum religionis, fuit ab eo admissus, & nulla expressa facta professione ad ordines suscipiendos missus, prout successiuè etiam sacris insignitus fuit, actibusque professorum se immiscuit.

Quæritur, an saltem tacitè professus intelligatur.

Respondetur primo, hanc causam D. consulentis esse satis implicitam, & eius decisionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio fecissem ob alias grauissimas occupationes, nisi me iubentium auctoritas in id adegisset.

1 Secundo, quòd Dominus consulens non potest censeri fuisse professus, donec in monasterio de Ara cœli reciperetur. Tum quia non potuit esse professus tacitè, nec expresè ante annum 16. ætatis suæ completum, ante quem longè prius suscepit habitum. Tum, quia non poterat expresè, nec tacitè profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipse non compleuerat: quia licet vno anno, & amplius gestasset habitum, coniungendo menses, quibus mansit in vno monasterio, cum alijs, quibus mansit in alijs monasterijs, hoc tamen non sufficit secundum veriorem, & receptiorem sententiam, secundum quam annus probationis, & nouitiatus debet esse continuus, & in legitima ætate continuatus, prout sæpe respondimus, qualem D. consulens non fecit.

 2 Tertio,

2 Tertio, quòd non potest etiam censeri professus in præfato monasterio de Aracœli. Tum, quia nullam expressam professionem ibi fecit. Tum, quia nullam expressam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit, quod colligitur ex eo, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, & non fuit intentio Ministri, qui eum suscepit, suscipere tanquam laicum, & nouitium ad faciendum annum probationis, nec intetio Domini consulentis suscepti fuit intrare illud monasterium, tanquam sæcularis, & qui nouè habitum suscepit ad faciendum præfatum annũ probationis, quod colligitur ex eo, quod Minister non interrogauit eum, an esset nouitius, nec professus, nec consulens quidquam dixit ei de hoc: & quòd simpliciter fuit tractatus, vt alij professi, & quòd nunquã fuit iussus, vel rogatus facere professionem, plus quam alij professi, eo quòd Minister habuit magnam credendi causam, quod erat professus, eo ꝙ Dominus consulens narrauit ei solum, se pridem accepisse habitum, & multis annis gestasse illum in multis monasterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea, & ita magnam causam habuit credendi, quòd erat professus, & quòd iussit ei ordines etiam sacros suscipere, & facere alia, quæ ipsi professi faciebant, exeundo foras extra monasterium, & extra Vrbem. F

3 Tum quia non obstat, quòd de iussu prælati ordinis suscepit ordines sacros, & quòd per talem susceptionem videtur facere professionem, nec quod nouitius immiscẽdo se actibus professorum videtur aliquibus profiteri. Non inquam hæc obstant. G

Ad prius enim respondetur, falsum esse, per talem ordinationem fieri professionem, imò nec ratificationẽ iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg. a H

Ad posterius respondetur primo, quòd etiã iure antiquiori Concilio Tridentino non censetur quis tacitè profiteri, eo solo, quod se miscet actui proprio professorum: sed requiruntur aliquot aliæ cõditiones, vt tradit diligenter Panor. b quarum vna est, quod cognoscat, & sciat per talem actum fieri professionem, quod tamen nesciebat Dominus consulens, & ignorant multi etiam eruditi.

4 Secundo respondetur efficacius, quam forte alius hactenus responderit, quòd post Concilium Trident. hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15. c quod habet, non posse vllo modo professionem fieri validã ante complemẽtũ anni probationis, & in casu proposito nunquam compleuit annum probationis, qui debet esse continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipse, vt prædictum est. I

Per quæ omnia concluditur primò, certum esse præfatum Dominum consulentem non esse vere professum expresse, nec tacite quo ad forum conscientiç. Secundo, quòd etiam videtur verius non esse ipsum præsumendum professum etiam quo ad forum exterius. Tertio, quòd Illustrissimus Reuerendissimusque Protector, & Generalis præfati ordinis, licet possent eum fatigare in foro exteriori, si essent quærentes magis sua, quam quæ sunt Christi, rem tamen suo superillustri genere, suaque maxima religione, & humanitate dignam facient, si eum declarauerint non esse censendum professum, & permiserint ei viuere honestè in habitu quem gerit, presbyterali. Salua, & cætera. K

ALLEGATIONES.

a Super cap. statuimus. 19. q. 3. & nu. 71. & seq. b in cap. vidua. de reg. num. 7. c De regul. sess. 25.

SVMMARIVM.

1 *Professus tacitus est censendus is, qui vltra annum habitum nouitijs, & professis communem gestauit, non obstante, quod ad professionem expresse faciendam sępius petitam nunquam fuerit admissus, nec assignati tres dies professuris assignari ad deliberandum consueti per conuentum, qui etiam solet nouitios post quodcumque tempus eijcere.*

Probationis annus potest incipi, & compleri, etiam antequam quis compleat suæ ætatis annum 16. & virtute illius postea emitti professio.

2 *Ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis censeatur tacitus professus, sufficit tamen coram Deo, numer. 4.*

3 *Tacita professio non censetur inducta in illis monasterijs, in quibus ex statuto, vel præscripta consuetudine licet nouitios quandocunque ante expressam professionem eijcere, item & quando aliunde constat intentionem vel nouitii, vel conuentus esse, vt per tales actus tacita professio non inducatur: & coram Deo nunquam inducitur professio, nisi cõcurrat intentio volentis profiteri.*

CONSILIVM XX.

De eo, qui mansit in quodam monasterio ordinis Sanct. Augustini decem mensibus, & deinde ingressus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum professis, & non professis communẽ, ignorans, an ante professionem expressam obligaretur religioni, an censeatur religiosus, attento quòd sæpius petijt profiteri, & non fuit per fratres admissus, & quòd dicti Conuẽtuales habent libertatem eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint, & quod quando volunt aliquem ad professionem admittere, assignant illi tres dies ad deliberandum.

Respondeo primo, certum esse, oratorem non esse professum rõne mansionis apud fratres S. Aug. neque expresse professum fuisse ordinẽ, & regulã Conuent.

1 Secundo, quòd ego non ausim dicere ipsum non esse censendum iure communi tacitè professum in ordine Conuentualium. Tum quia detulit habitum indistinctum, & professis, & non professis communem per biennium: & sufficit ad talem professionem detulisse illum per annum integrum. a Tum, quia non obstat dicere, quòd habitum suscepit ante decem, & sex annos completos, ante quos vetat Concilium Tridentinum professionem fieri: b quia non vetat habitum posse suscipi ante illos completos, neque disponit annum probationis impleri non posse ante illos cõpletos. & ita etiam hodie annus probationis incipere potest, imò & perfici ante decimum sextum completum, & virtute illius probationis fieri professionem expleto decimosexto, iuxt. d. Clement. [eos] quæ quo ad hoc nullatenus est correcta.

2 Tum quia etiam non obstat dicere, ꝙ ipse petebat admitti ad professionẽ, & ꝙ fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem esse professum tacitè, & petere se admitti ad professionem expressam: neque qđ conuentus nolit eũ ad eã admittere: qa non desinit ipse esse professus tacitè, licet cõuẽtus nolit eũ ad expressam admittere: quia non est eius ptãtis facere de tacitè professo nõ ꝓfessũ, nisi ꝓtestatus fuisset se nolle eẽ ꝓfessũ, & cõstaret ꝑ tali eius aĩo, vel de simili

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de reg. in 6. & clem. eos. eod. titu. b sess. 25. cap. 15.

simili eius protestatione, & animo Conuentui.quibus A
casibus videtur intelligendum a Conci.Trid.ibi, [finito tempore nouitiatus, Superiores aut admittant no uitios ad professionem, aut eijciant.] Tum quia non iuuat illum, saltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante professionem expressam non obligaretur ei. b Tum quia non obstat, quod dicitur de libertate prædictorum Conuentualium eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint quia id falsum est iure communi, per supradicta. Tum quia licet sola ordinis susceptio non videatur inducere professionem tacitam, multum tamen adiuuat ad eam præsumendam. Non etiam obstat quod non fuerit facta ei assignatio illa trina trium dierum ad deliberandum super professione expresse facienda, quia B
est contra ius commune.

3 Tertio principaliter respondeo, quòd si statutum vel consuetudo præscripta ordinis Conuentualium haberet, vt liberum sit conuentui expellere nouitios ante professionem expressam, non esset orator cēsendus tacitè professus, arg.c.1.& c.[non solum,] c & eorū, quę nos diximus in Comm.de reg.in c.[statuimus.] d Ex quibus colligitur, tanta libertate vti posse nouitiū ad exeundum, quanta Conuentus ad eijciendum, & facit, quod statutum in vno correlatiuorum habet locū in alio, si modo eadem ratio idem dictet in eo, l.1. e & latè tradita per Felyn. f Idem dico, etiam si constaret Conuentus prædicti ordinis animo, & protestatio- C
ne expressa, vel tacita suscipere nouitios, vt nolint eos habere pro professis ante professionem expressam, pro quo plurimum facit. g Concil. Trid. cum proxime adductis.

4 Quarto igitur principaliter resoluo, prædictum oratorem solo iure communi attento censendum esse tacitè professum quo ad forum exterius, attento autē præfato statuto, vel consuetudine, vel protestatione tacita, vel expressa, non esse talem censendum, & quod præsuppositis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non esse illum etiam iure communi solo attento tacitè professum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita professione diximus vbi supra. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a c.16.sess.25. b c.ignorantia.de reg.iur.lib.6. c de regul.lib.6.c.ad Apostolicam.eo.cum ei adnot. d 19.q.3.n.74. e cod.de cupress. lib.12. f In procemio Greg. g cap.16.

SVMMARIVM.

1 *Professionem tacitam emittere videtur, qui professus in laxiori, postea habitum indistinctum per annum continuum in religione defert strictori, vnde nec potest ad primam reuerti.*

2 *Iniuriarum etiam iniusta irrogatio, non est causa sufficiens, vt religioso, cui proprium est has pati, detur licentia transeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

Religionem Sancti Francisci de Obseruantia quidam ingressus fuit, deinde Conuentualium, & legitimè professus ad priorem de Obseruantia redijt, & per annum integrum, & amplius in ea permansit, & cum sine iusta causa verbis, & factis à nonnullis fratribus iniurias accepisset, exijt. Dubitauit, an esset verus religiosus, & an haberet satis causæ, propter quod S. D. N. cum eo dispenset, vt ad Conuentuales redeat.

1 Respondeo primò, quod D. consulens fuit verus frater, & religiosus ordinis Minorum Conuentualiū, quia professionem fecit in eo expressam. Secundo, ꝙ videtur nunc esse religiosus etiam verus ordinis Minorum Obseruantiæ, quia redeundo ad monasterium ordinis Minorum Obseruantiæ, videtur tacitè fecisse professionem in eo, manendo plusquam per annum, si vestis nouitiorum non esset distincta, iuxta cap. 1. a

2 Tertiò, quod vix dabit S. D. N. licentiam, quam petit, imò negabit eam, quia causæ non videntur sufficientes, cum religiosorum debeat esse magis propriū quàm aliorum, iniurias ferre, quod Christus satis suo exemplo docuit, & verbo. b [Benedicite maledicentibus vos.] Quartò, quòd certò dabit facultatem transeundi ad alium strictiorem, vel æquiualentem, & fortè ad laxiorem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §.1.de reg.lib.6. b Matt.5.

SVMMARIVM.

Professionem saltem tacitam apud Minores de Obseruantia censetur fecisse, qui à Conuentualibus ad illos transeundo, per annos septem commoratus est, & ordines sacros suscepit. 1

Matris necessitas corporalis, etsi præbeat iustam causam, vt professo detur licentia retento habitu standi extra claustrum, non tamen præbet, vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiendi beneficia in titulum, nu. 4. quod si licentia non obtenta exeat, peccat, nu. 1. & si dimisso habitu celebret, efficitur irregularis. n. 3. 2

CONSILIVM XXII.

Quidam monachus professus ordinis Conuentualium Sancti Francisci transiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de Obseruantia, in quo nullam emittens professionem expressam, mansit septem annos continuos, & ad sacros ordines est promotus, postea vrgente necessitate matris senis, pauperis, ac nobilis, exiuit sine facultate Superioris è monasterio, dimisso habitu, vt illi subueniret. Quæritur nunc quid D
iuris, & an propter prædictam necessitatem matris possit dictus monachus accipere hospitale in titulum beneficialem.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem mihi videri esse saltem tacitè professum religionem Frāciscanorum de Obseruantia, quia sponte intrauit eam posteaquam exiuit è conuentu Conuentualium, & in eo mansit circiter septem annis, & ordines omnes etiā presbyteratus suscepit, & seruiuit, vt frater Obseruantiæ.

2 Secundo, quòd licet iustam causam habuerit exeūdi à monasterio Obseruantium, vt subueniret matri pauperi, seni, & nobili, non tamen licitè potuit id face- E
re sine licentia Superioris, & consequenter, quòd in malo statu vixit sine habitu, toto tempore quo mansit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea sine habitu.

3 Tertiò, quòd mea sententia contraxit irregularitatem sic manendo, & celebrando, & quod in maiori necessitate suæ animæ salutis est constitutus ipse, quàm mater eius in necessitate corporis.

4 Quarto, quod, vt opinor, nec congregatio Cardinalium, nec ipse Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatum hospitale in titulum beneficialem, quamuis arbitrer facturum ei Papam facultatem manendi cum

matre,

matre, habitu retento, dum mater vixerit, & fortè, vt ea mortua, transeat ad alium ordinem Mendicantium, licet magis expediret ei, vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum Obseruantiæ, qui est optimus, & altissimus viuendi modus, & gratissimus san ctissimæ, & gloriosissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa ante annum 16. expletum, est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quòd per quatuor annos in religione permanserit, nisi sciens nullam, animo illam ratificandi, id fecerit, nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet, nu. 5. In foro autem exteriori iudicabitur validè professus, nec audietur, si petat illam declarari nullam, nisi id coram suo superiori, & Episcopo intra quinquennium petat, num. 3. contra tamen huius quinquennii lapsum restituitur ex eo, quòd iuris ignorantia ductus id solum coram suo Superiori, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis lacerauit, petiit, num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

Petrutius ante completum 16. annum professus fuit regulam Sanct. Augustini, & postea mãsit in eodem monasterio circiter quatuor annis, & deinde proposita causa nullitatis 1 suæ professionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & contraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respondetur primo, professionem factam à D. consulente ante annum 16 expletum in religione Sanct. Aug. non fuisse validam per textum nouum, & clarum Concilij Tridentini. a

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, non fuisse factam validam ex eo solo, quòd post eam factam remansit in monasterio tribus, vel quatuor annis, quia per illam solam remansionem in ea non est iudicanda ratificata, vt singulariter determinauit Cardinalis Caietanus, b quem nos serio sequuti fuimus, & commendauimus in Man. nostro confess. c & aliquot rationibus confirmauimus, scilicet, quòd ad ratificationem voti solemnis in religione inualide, siue nulliter facti, non sufficit, vt post illud factum maneat in religione aliquo tempore, eo quòd credit votum valuisse, sed oportet, vt sciat illud non valere, & animo validandi illud in illa remaneat.

Tertio, quòd hoc secundũ certum esse videtur quo ad forum conscientiæ, & coram Deo, qui omnia nouit & nihil ignorat, d sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petendam auctoritas superioris, & probatio, quæ sine causæ cognitione fieri non potest, & illa non conceditur, nisi intra quinquennium à tempore professionis factæ, & nisi inualidè professus petat eam vestitus habitu religionis, & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & Dominus consulens gerit habitum militarem, & non religiosum.

3 Quartò, quòd nobis scribẽtibus Com. 4. de reg. e visum fuit quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedimento fuisse impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis suæ professionis petere, posset iuste ac sanctè restitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iustũ F impedimentum, quod tangitur in narratione facti, scilicet, quòd causa nullitatis fuit proposita coram Superiore intra quinquennium cum probatione D. consulentis per notarium publicum facta, & quod eam rupit Superior, & noluit eam audire, quia Concilium Tridentinum, f requirit, vt intra quinquenium causa nullitatis professionis deducatur coram Superiore, & ordinario, & ita de rigore iuris non videtur omnino satisfecisse.

4 Quinto, quòd ad concedendam præfatam restitutionem ex bono, & æquo, vt loquuntur antiquiores Iurisconsulti, adiuncta interpretatione Budæi, & aliorum nouissimorum, g siue de æquitate, aut epiikeia vt loquuntur Sanct. Thom. h & alij Theologi, & G communiter Iurisperiti, facit multum, quod religiosi non sunt, nec debent esse valde curiosi causarum forensium, immo id est eis opprobrium, vt ait [l. repetita,] i & tradit glo. recepta, k & ita consulens iuuenis, & nobilis facile potuit ignorare, quòd tenebatur causam nullitatis non solum proponere coram suo Superiore, sed etiam coram ordinario Episcopo, & ita maior culpa vel dolus fuit in superiore reijciente, & lacerante instrumentum humiliter præsentatum, quàm in consulente nobili, & iuuene Aragonio suo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiam, eo quòd putaret professionem esse nullam, quod impediuit eum à prosecutione causę. Imo Supior, vt videtur, dedit causam impedimenti, vt non prosequeretur causam nullitatis, lacerando iniuste instrumẽtum, quo probabatur H nullitas, & non consulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere non solum coràm ipso, sed etiã coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens est constitutus in summa miseria, nisi concedatur præfata restitutio, & audiatur super causa nullitatis professionis, & voluerit Sanctissimus misericorditer subuenire miseriæ, in qua est constitutus, quia coram Deo, & in foro conscientiæ non fuit factus religiosus, si non ratificauit professionem suam eo modo, quo dictum est in secundo dicto, & consequẽter matrimonium coram Deo, & quo ad forum conscientiæ est validum, & cum sit consummatum, non potest Summus Pont. dissoluere illud, secundum omnes tam Canonistas, quam Theologos, & I si non admittatur ad causam nullitatis probandam, cogetur esse religiosus, cum non sit, & cum tam ipse, quã illa, quæ ipsi nupsit, sint nobilissimi, probabiliter timẽtur magna scandala, & homicidia, vrgente conscientia ab vna parte ad seruandum matrimonium attento, quod nunquam fuit religiosus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad seruandam religionem. Nam iam cœperunt insinuari minæ, ac signa inimicitiæ inter ipsas partes, & cognatos eorum, quibus qua parte iuste potest, obuiandum esse, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

ALLEGATIONES.

a Sess. 25. c. 15 de reg. b in 2. 2. q. 189. art. 5. c c. 12. n. 71. d cap. nouit de iud. e Super cap. statuimus. à n. 76. & seq. f cap. 16. sess. 25. g in l. 1. ff. de iust. & iur. h in 2. 2. q. 120. art. 1. i cod. de episc. & cler. K in cap. 2. de postulando. K

SVMMARIVM.

Professio emissa à maiore 16. annis etiam si sit minor 18. iure communi tenet modo, probationis annus etiam ante annum 15. inceptus sit completus, an autem teneat in monasterio, in quo adest statutum ne ante 18. quis admittatur sine lectione totius statuti diiudicari non potest, numer. 2. 1

Pro-

2 *Professio nulla non validatur per sacrorum ordinum cla Superiore, immo nec illo conscio, si sine conuentu (prout est de iure) quem ad professionem recipere non potest, assumptionem, numer. 3. imo nec per quoscunque alios actus, alia intentione quam professionem scitam nullam ratificandi, numer. 4. item nec per consuetudinem religionis hos tolerandi, nisi ea mente tolerentur, vt sic professio, quæ scitur nulla, ratificetur. numer. 5.*

CONSILIVM XXIIII.

Qvinque quæstiones à dominatione tua quæruntur. Prima, an professione à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emissa in religione, ex cuius regula prohiberetur quis recipi, nisi 18. annum ad minus attigerit, obliget, maximè si talis professus ad actus professorum fuit postea admissus, vel sacros ordines in religione suscepit, stante etiam eiusdē religionis consuetudine, qua ante præfinitum tempus recepti, & ante 18. annum expletum professio tolerati sunt.

1 HAEC QVAESTIO satis est difficilis, & multiplex, & prima, quam implicat, est, an solo iure communi attento, professio præfata valeat. Et certū est, quod sic, quia potest ingressus ante, vel post 15. annos completos implere annum probationis, & facere professionem post 16. impletum per a Concilium Tridentinum.

2 SECVNDA, quam implicat est, an impediatur professio prædicta per statutum religionis, in qua prohibetur fieri professio ante annum 18. inceptum. Et quia hæc quæstio est legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur satis tute posse resolui, nisi lecta illa, & rectè intellecta, quia inciuile est, nisi tota lege perspecta, vna aliqua eius parte proposita, de lege iudicare, vel respondere. (l. inciuile. ff. de legibus.) fieri enim potest, vt fieri prohibeat professionem tamen factam non irritet, & quòd prohibeat, & irritet quod etiam perspecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa, q̄ in vtranque partē afferri pn̄t.

3 TERTIA, an professio inualida efficiatur valida, eo quòd ordines sacros in religione suscipiat, & mihi certum est, quòd non, si accipiat eos absque Superioris licentia, vt multi suscipiunt cum falsis literis dimissorijs, quia ex illo actu non arguitur ratificatio monasterij, in quo inualidè professus fuit. Quod ipsum dici posse videtur, si suscepit eos cum literis dimissorijs superioris Prælati, a quo solo solēt dari, quia ipse solus sine sui Conuentus consensu non potest pro fessionem accipere iure communi, iuxta gloss. 1. b quam etiam praxis omnium ferè religionum approbat.

4 QVARTA, an professio inualida ratificetur, & fiat valida, ex eo solo, quòd admittatur à Conuentu ad actus solis professis conuenientes. Et memini me aliàs respondere negatiuè. Tum quia nullo iure nec efficaci ratione mihi videtur probari sufficientia illius ratificationis, cum admissio ad illos actus possit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam, & verecundiam, inaduertentiam, & incogitantiam, & per ignorantiam iuris, & per falsam credulitatem, qua professio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ singulariter notauit Caietan. ad Sanct. Thom. c dum amplius, quam hoc, requirit ad ratificationem, quem etiam nos sequuti fuimus in Manf. confess. d

5 QVINTA, an professio inualida reficiatur, & ratificetur per consuetudinem religionis, in qua sic male professi tolerari solent. Ad quam respondeo primò, certum esse, quòd non, propter solam consuetudinem tolerandi, nisi tolerantia consequatur, neque si ea consequatur, nisi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos, e diximus, quia multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia, non deberent tolerari, f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b cap. vltim. de regul. lib. 6. c 2. 2. quæst. 189. art. 5. d cap. 12. n. 71. e vbi sup. f cap. cum iam dudum. de præben. & cap. denique 4. dist. &c.

SVMMARIVM.

Actus factus contra legem prohibentem non valet. vnde professio emissa ante 18. annum in religione, quæ habet statutum ne quis ante dictā ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere, & numer. 2. & 4. 1

Professio apud quatuor ordines mendicantium emissa ante completum probationis annum iure communi habet vim voti simpliciter obligantis ad religionem in genere sed non facit vere religiosum. num. 4. in fin. 2

Probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum. cui iure communi scienter poterat renunciari, at certa ætas requisita respicit fauorem publicum, & nu. 1. 3

CONSILIVM XXV.

In ordine Minimorum statuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem professus est, sit verè religiosus.

1 Quod N. non sit verus religiosus ordinis Minimorum, facit primò, quod actus factus contra legem prohibentem illum fieri, non valet, a & in regula illius ordinis cauetur, ne quisquam professionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, videtur plus respicere vtilitatem publicam, quàm partium, & ita, licet anno probationis potuisset ante Concilium Tridentinum renunciari à partibus, quia videbatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum, nunc verò non videtur posse renunciari legi prohibenti, ne fiat professio ante ætatem.

Tertio, quod per Concilium Tridentinum, b annihilatur professio facta ante legitimam ætatem.

2 Quarto, quod Hostiensis, & communis opinio tenere videntur, c quod professio facta ante 18. annū in monasterijs, in quibus prohiberetur illa fieri ante illum, non valet, & quod etiam facta in ordine Mendicantium ante finem anni nouitiatus, non obligat ad religionem, quam professus est in specie, sed tantum in genere, ita quod vim simplicis voti habeat, vt in cap. [non solum,] & capitul. [constitutionem,] d statutum est.

3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur casus in cap. [ad Apostolicam, e vbi expresse declaratum est, quod, licet professio non debeat fieri ante finem anni probationis, si tamen fiat vtraque parte, scilicet nouitio, & monasterio volente, valet.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo ca. nempè, quod ille annus nouitiatus statuitur in vtriusque

ALLEGATIONES.

a l. non dubium. Cod. de legibus. b capitu. 15. de reg. sess. 25. c in capitul. quia in insulis. de regul. d de regul. lib. 6. e de regul.

vtriusque partis fauorem, & ita vtraque pars potest re F
nunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri suum fauorem concernenti. a

Tertio, quod consuetudo est optima legum interpres, b & consuetudo generalis habebat ante Concilium Trident. vt professio facta ante finem anni probationis, valeret extra religionem quatuor Mendicantium, de quibus in d. cap [non solum.] c

4 Per hæc præmissa hæc quæstio videtur valde dubia, in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumenta pro ea supra formata, & quia responderi potest ad præfatum cap. [ad Apostolicam.] per tacta in argumento 2. pro priore parte adducto, scilicet, quod aliud est dicendum de prohibitione professionis, ne
fiat intra annum probationis, quę videtur potius facta G
in fauorem priuatum, quam publicum, & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quę videtur potius respicere publicam vtilitatem, quam priuatam. Dixi supra [inclinare multum in priorem partem,] & non asserere illam, propter dicta Panormitan. d qui videtur tenere contra communem, quamuis etiam ipse sub finem sentiat, quòd non obligat in specie, licet obligaret in genere ad religionem, & non perpendit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem, ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem, ne fiat ante annum probationis. Et ita desiderarem, vt Sanct. Dom. Nost. declararet pro N. consulente, qui salutem quærit æternam, quòd nullatenus
valuit eius professio, vel quòd solum vim habuit voti H
simplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religiosum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitu. quod per gratiam. de reg. iur. lib. 6. & l. quod fauore. Cod. de leg. b. cap. cum dilectus. de conf. c Et d. capi. constitutionem. d in d. cap. quæ in insulis.

SVMMARIVM.

1 *Professio cum sit reciprocus contractus, quo monachus monasterio, & è contra obligatur, si alterius deficiat consensus, erit nulla, & numer. 16. quod si adsit consensus, tenebit, licet professus occultet illam qualitatem, quam*
habentes ex statuto prohibentur admitti. num. 1. & nu I
mer. 11. nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam professionis annullatiuam. num. 12.

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines, & beneficia, & per Extrauagantes ad religionem, immo, & per statuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia, & sæcularia aliquarum Ecclesiarum, & Capitulorum. numer. 3. & hoc, modo statuta sint à Sede Apostolica sufficieneer approbata, & confirmata. numer. 10. alias inferior Papa non potest suo statuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi est habilis. num. 8. & 9. & seq. & nu. 6. nec statuere, quod professio hoc, vel illo modo facta teneat, vel non. num. 7. Fundator autem beneficiorum consentien-*
te Episcopo potest statuere, vt tales, & tales non sint K
habiles ad dicta beneficia obtinenda, num. 10.

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus potest inferior Papa. num. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam est inhabilis ad religionē, immo nec propria infidelitas præcedens baptisma obest ꝓmotioni n. 6. nec ad obtinendū canonicatū n. 4. secus est de hæresi, quia à iure Pontificio nedum propria nocet, sed etiam paterna. & num. 5.*

12 *Professus nulliter in religione, siue ob statutum professionem irritans, siue ob defectum consensus recipientis, non potest tuta conscientia in ipsa retineri, possunt que tales coram Deo libere exire, immo, & tenentur quærere, vt dimittantur à Superiore, præcedente iuridica sententia num. 13.*

Taciti, & expreßi regulariter par est virtus, nisi adduca- 14
tur ratio diuersitatis. numer. 15. vnde sicut defectus consensus vitiat expressam profeßionem, & ita, & tacitam. numer. 14.

Profeßio nulla ob defectum consensus recipientis, perse- 16
uerante eodem defectu, non potest per quosuis actus subsequutos dici ratificata, immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admißio ad habitum sit nulla, post Concilium etiam accedente consensu expresso non posset ratificari, sed annus probationis esset legitimè à capite inchoandus. num. 17. 18. & 19.

Probationis annus, vt incipiat, requirit etiam consensum 17
recipientis, qui si abfuit, postea superueniens non reualidat tempus elapsum, sed debet de nouo inchoari, & numer. 19.

Ratificatio profeßionis nulliter emissæ per nullos actus ra 18
tificatur, nisi sciatur nullitas, & accedat nouus consensus approbationis, item etiam requiritur, vt cessent impedimenta. numer. 15. consensusque liberè præstetur, numer. 16. in fin. adimpleanturque à Conc. Tridentino requisita, numer. 18. & 19. vel super eis à Pontifice dispensetur. 20.

CONSILIVM XXVI.

CRta sunt grauia dubia inter Patres ordinis Minimorum, quæ desiderantur per excellentiam vestram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel possit statuere, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerunt infideles, vel descendunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum statutum à prædicto Capitulo factum, debeant exire, vel reijci, si non fuerint ipsi infideles, neque descendunt ex hæreticis, qui impęnitentes decesserunt, vel eorum statuæ combustæ sunt.

Tertium, posito quod Capitulum potuerit statuere vt tales non reciperentur, & quod, si recepti fuissent, receptio, & professio essent nullæ, possint dicti fratres qui ex tali genere descendunt, in foro conscientiæ à religione exire absque Romani Pontificis dispensatione.

Quartum, posito quod in foro interiori, & conscię tiæ possent exire, & prælati noluerint in foro exteriori exeundi licentiam concedere, quid remedij eis relictum sit.

Quintum, an professiones præfatorum fratrum, licet non valeant, vt expressæ, valeant tamen, vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ professiones non valeant, neque, vt expressæ neque, vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, sint tamen validæ per gestationes habitus per annum, & amplius factas.

Septimum, an posito quòd non sint factæ validæ, possint aliquo modo fieri tales.

1 ANTEQVAM his respondeam, admoneo Dominos consulentes subintellexisse me, quibusdam eruditis visum fuisse, quòd responderim contraria in duobus responsis in hac materia redditis, in quorum altero respondi de quodam N. qui receptus, & professus fuit contra prædictum statutum, non esse religiosum, & de quibusdam alijs, qui fuerunt recepti, & professi contra idem statutum, esse religiosos. Sed licet occasionem aliquam id dicendi habuerint, non tamen

tamen iuſtam cauſam, quoniam ſi ſatis perpendant, non ſunt contraria, ſed diuerſa, quia ratio principalis, ob quam reſpondi præfatum N. non eſſe religioſum non eſt, quia fuit receptus contra prefatum ſtatutum, licet etiam illam vnico verbo inſinuauerim, ſed illa fir mior, quam tradidi in hæc verba, [Quia profeſſio eſt in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroque obligatorius, quo profitens ſe obligat monaſterio, vel ordini ad ſeruiendum ei ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum, & tractandum eum ſecundum eandem regulam, & ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis tam Prælati, & monaſterij profeſſionem recipientium, quàm ipſius profitentis, & in caſu propoſito defuit conſenſus Prælati, & monaſterij, quia fuit præſtitus ſub conditione, ſi non eſſet de tali genere, & ita defuit conditio ſub qua fuit admiſſus, & conſequenter ipſa admiſſio, quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione, & quia deficiente cauſa regulariter deficit effectus. De alijs autem reſpondi, quòd erant religioſi, quia nihil aliud obſtabat eis, ne eſſent, niſi quod præfatum ſtatutum id prohibebat, quod ſolum non erat iuſtum impedimentum ad annullandum valorem profeſſionis, in caſu enim præfati N. non valuiſſet profeſſio, etiam ſi contra nullum tale ſtatutum fuiſſet facta, quia deficiebat con ſenſus recipientium, in alijs autem fuit valida; quia nõ deficiebat præfatus conſenſus, quamuis eſſet contra præfatum ſtatutum.

AD PRIMAM igitur quæſtionem reſponſurus dico, quod pro illius parte affirmatiua, ſcilicet, qđ Capitulum præfatum potuerit huiuſmodi ſtatutum facere, facit primò, quod plura, quam decem Capitula præfati ordinis Illuſtriſſimi varijs modis ſuper contentis in eo conſtituerunt, & non videtur credendum tot eruditiſſimos, ſanctiſſimoſque viros toties id facturos fuiſſe, ſi non licuiſſet eis facere.

2 Secũdò facit, quòd multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs eccleſiaſticis, vt habetur in cap. 2. & cap. [ſtatutum,] a & etiam fœl. recor. Pius V. in quadam extraua. arcet a religione aliquos ab hæreticis deſcendentes, quin, & Apoſtolus, b arcet neophytos ab epiſcopatu, quod latius tractat Gratia. c

3 Tertiò, quòd multæ ſunt eccleſiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec deſcendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia ſæcularia, & regularia habent ſtatuta, etiam à S. Sede Apoſtolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus deſcendunt. Ergo etiam Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt ſtatuere contenta in præfato ſtatuto, attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud [A boue maiore diſcat arare minor. d

Quarto, quod ſtatutum præfati ordinis confirmauit Sedes Apoſtolica, quæ non ſolet confirmare illicita. e

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa poteſt contra ius commune canonicum ſtatuere, f & præfatum ſtatutum videtur eſſe contra commune ius canonicum. Tum quia iure communi canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad intrandum, & profitendam religionem à S. Sede Apoſtolica, approbatam, ſi nõ obeſt eis aliquod impedimentum canonicum, adeo quod etiam pueri poſſunt ad eam recipi ſecundum S. Thom. receptum, g & etiam presbyteri curati, & Archidiaconi ſecundum eundem. h At deſcenſio, & generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus, non eſt impedimentum canonicum ad intrandam, & profitendam religionem, nul-

A lo enim iure id cauetur imò iure ipſo diuino vnde hauritur canonicum, [capitul. qualiter, & quando. 2. de accuſat.] expreſſe in conceditur: Apoſtoli enim, cum eſſent Iudæi, fuerunt facti Chriſtiani. i Tum quia Paulus ex Iudaiſmo conuerſus ſolos neophytos prohibet ab ordinibus. k Tum quia Alexander III. declarauit, l non debuiſſe quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuiſſet Iudæus, imò vt ibi glo. & Doctores addunt, & commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. Augu. m [Vndecunque homines ſi parentum vitia non ſectantur, honeſti, & ſalui erunt,] & per illud Io. Chry. n [Nunquam de vitijs erubeſcamus parentum, ſed illud vnum quæramus, & ſemper amplectamur, virtutem videlicet.] Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorum filij admitterentur ad religionem, vt colligitur

B ex cap. [recurrat, o niſi exciperentur, & fierent inhabiles per conſtitutionem Papæ, p & præfatam extra uagantem Pij V.

5 Tum quia argumentum à ſpeciali valet in hac forma: Hoc eſt ſpeciale iure particulari, ergo contrarium eſt dicendum iure communi. q At ſpeciale eſt, ne qs deſcendens ex infideli hæretico aſſumatur ad ordines per iura ſupradicta, ergo contrarium eſt dicendum in deſcendentibus ex alijs infidelibus.

6 Tũ quia Fely. r receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obeſt alicui quo ad ordines, & beneficia, niſi ſit hæreſis, ergo à fortiori non nocebit aliena, &

C ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intrandam religionem: Cum ergo iure communi canonico liceat deſcendenti ex alio infideli, quàm hæretico intrare, & profiteri religionem à S. Sede Apoſtolica approbatam, ſtatutum contra hoc factum debet dici ſtatutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius Quintus in prædicta extrauagante videtur hoc approbare, dum reſpõdendo fratribus Minoribus de obſeruantia ſic ait, [Ijs, qui ex Mahumetanorum, vel Iudæorum genere deſcendunt, cum poſt ſuſceptũ ab eis baptiſma Græci, & Iudæi diſtinctio eſſe non de-

D beat, nullatenus defectus generis huiuſmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiantur, & ad conſequendas in dicto ordine dignitates gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere poſſit, vel debeat. Per hæc enim verba pientiſſimus Pius clarè vult, quòd iure communi canonico, imò, & quaſi diuino, recipi de beant, non obſtante præfati generis impedimento, perſonæ alias idoneæ ad religionem Franciſcanorum de obſeruantia, & conſequenter ad religionem Minimorum, cui conſequens eſt eſſe iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad eſſentiam trium votorum ſolemnium religionis, diſpoſitio videtur pertinere ad ſolum Papam, argumento cap. [cum ad mo-

E naſterium,] s vbi gloſſa, & Innoc. communiter recepta ab alijs tenent, ſolum Papam poſſe diſpenſare in

tribus

ALLEGATIONES.

a de hæret. lib. 6. b 1. ad Timoth. 5. c diſt. 48.
d cap. ea quæ, de re iud. e argum. extrau. vnam ſanctam de maiorit. & obed. f capitul. quod ſuper ijs, de maiorit. & obedien. cum ei adnotatis. g 2. 2. quæſt. 189. art. 5. h ibid ar. 7.
i cap. in nouo. 21. diſtinction. K Ad Timothe. 5. l in ca. eam te. de reſcr. m cap. vndecunque 56. diſtinct. n in ead. diſtinct. o 32. quæſt. 4. p c. 2. & c. ſtatutum. de hæret. li 6.
q capitul. qualis. 25. diſtinct. & capitul. præſenti. §. loca. de præben. li. 6. r in præcitato c. eã te. col. 8. s §. fi. de ſtat mona.

tribus præfatis votis,imò quod neque ipſe Papa poſſit diſpenſare ſuper voto ſolemni continentiæ, affirmat S.Tho. a licet communis contra teneat,quam nos etiam ſequimur poſt alios in Manua. confeſſ. b Ergo diſpoſitio,qua diſponendum eſt,vt profeſſio huius,vel illius hoc,vel illo modo facta valeat, vel non valeat,ad ſummam Papæ poteſtatem pertinet.

8 Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis ſint Papa inferiora, non pertinebit ad illa poteſtas faciendi hunc,vel illum ineptum ad faciendam profeſſionem in religione per Sedem Apoſtolicā approbata, quam omnes Chriſtiani communi iure canonico poſſunt vouere,intrare,ac ſolemniter profiteri, præter illos, qui ſpeciatim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod ante hac quaſi dubitabam,nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alterius poſſe ſtatuere, vt profeſſio trium votorum ſubſtantialium facta non valeat, ſi communi iure canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura,ſicut nec valeret ſtatutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omnium eccleſiaſticorum illius epiſcopatus,prouinciæ,vel nationis,quo abſque auctoritate Papæ ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſent inhabiles ad matrimonium contrahendum,ſi iure communi canonico eſſent habiles,adeo quidem,quod matrimonium inter eos contractum valeret, non obſtante talis Synodi, vel Concilij ſtatuto.

9 Ad oppoſita reſpondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuiſſe præfatis Capitulis, quæ prędictum ſtatutum fecerunt, viros ſanctiſſimos,& eruditiſſimos, negando tamen non potuiſſe eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud ſtatutum, etiam abſque vllo peccato, quia errare circa ius dubium humanum,non eſt peccatum, iuxta gloſſam c receptam ibi, & vbique per omnes.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo multos quidem factos eſſe inhabiles ad ordines, & ad beneficia,& etiam ad religionem, negando tamen eſſe factos inhabiles ab inferioribus Papa,de quib. agimus, cum Capitulo omnia quamlibet generalia ſint Papa inferiora, quæ negamus poſſe facere cōtra ius canonicum ipſiuſmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas eccleſias, & collegia ſæcularia, & regularia habere huiuſmodi ſtatuta, negando tamen quod valeant, ſi non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel niſi ſint collegia fundata à patronis ſub hac conditione, quia licet eis cum epiſcoporum auctoritate ponere ſuæ donationi, & fundationi conditionem iuri communi contrariam, argumento capit. [cum dilectus.] d vbi hoc notatur, nos autem loquimur de profeſſione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Epiſcopi, neque Papæ, neque ſine illis.

Ad quartum concedimus ſtatuta prædicta Minimorum fuiſſe quidem confirmata à Papa quatenus ſunt licita,& honeſta,& non ſint contra ius commune nec contra ſacros canones, negando tamen,quod hoc de quo loquimur, non ſit contra ius commune, & ſacros canones,ſiquidem eſt tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium reſpondetur primo,nullos,qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, eſſe eijciendos ob id ſolum, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti,& profeſſi,quoniam [ex nihilo nihil ſit,] vt ait Philoſophus, & vt Perſius adijcit [in nihilum nihil,
F poſſe reuerti,] & quod,vt Iuriſconſulti aiunt, e quod nullum eſt,rumpi non poteſt, nec ſpōſalia nulla poſſe diſſolui,quia priuatio præſupponit habitum, f & conſequenter, quòd eſt nullum, nullum effectum poteſt producere.Cui conſequens eſt, ſtatutum præfatum, cum ſit nullum,nullum poſſe gignere fructum, nec cōſequenter reſcindere,vel annihilare profeſſionem alio qui legitimam. Secundo, quamuis nulli poſſunt eijci propterea ſolum, quòd ſint profeſſi contra præfatum ſtatutum, poſſunt tamen eijci aliquot eorum,propterea quòd non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipiētium,vt tetigi in admonitione,quam dubiorum deciſioni præpoſui. Illi namque ad profeſſionem hos admiſerunt,præmiſſa proteſtatione tacita, vel ex-
G preſſa,quòd eos nō haberēt pro profeſſis, ſi deſcendebant ex infidelibus,& quòd poſſent eijci,ſi inuenirentur ab eis deſcendere,huiuſmodi enim fratrum profeſſio eſt omnino nulla, non quia eſt facta contra ſtatutum,quod eſt omnino nullum, ſed quia eſt facta ſine conſenſu legitimo,cum ſit facta per conſenſum conditionalem,ſi non deſcendiſſent ex infidelibus, quia propter falſitatem conditionis illa profeſſionis acceptatio ſit nulla, cum diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operetur. g

12 AD TERTIVM principale dubiū reſpondeo primo,quòd quia mihi certum eſt, ſtatutū præfatum eſſe nullum, non poſſum reſpondere eſſe quidquam inualidum,eo quòd ſit illi contrarium. Se-
H cundo,quòd is,qui teneret illud eſſe validum,non poſſet dicere eſſe veros religioſos fratres, qui contra illud eſſent profeſſi,nec poſſe tractari, nec teneri pro talib. niſi prius per diſpenſationem legitimam,& nouam,eandemque legitimam profeſſionem,fierent tales. Tertio,quòd ſiue valeat ſtatutum, ſiue non, non poſſunt iuſtè prædicti teneri, nec haberi pro legitimis patribus etiam quo ad forum conſcientiæ, ſi, vt prædictum eſt, conſenſus non fuerit legitimus in parte recipientium, eo quòd fuerit præſtitus ſub conditione falſa, vt prædictum eſt,& ita liceret eis quo ad forum conſcientiæ tantum exire ab ordine ſine diſpenſatione, quia quo ad illud forum non ſint ligati. h

13 AD QVARTVM dubiū reſpon-
I deo,quòd remedium eſt ei, cuius profeſſio non eſt valida,ob prædicta,ſupplicare Prẹlato ordinis ſui,qui ſit iudex competens eius,humiliter, vt declaret profeſſionem eius non valere,& ita non debere manere in monaſterio agendo actus,quos non licet ei agere,nec impenſis aliquibus comedendo,bibendo, & veſtiendo cōuentum grauare,& requirere, vt id faciat vocato prius ſyndico,& eo audito,& vt ferat ſententiam in ſcriptis præſente notario monaſterij præfati, & toto conuentu,vel aliquibus teſtibus,in quibus contineatur, quod ipſe ob tales, & tales cauſas non eſt verè profeſſus, & ideo declaret eum non eſſe verum religioſum monaſterij præfati, & dimittat eum exutum veſte in nomine Domini,concedendo illi patentes literas ſententiæ,&
K dimiſſionis,vt poſſit facere fidem ſuæ dimiſſionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & ſalutem ſuæ animę Amen.

14 AD QVINTVM dubium reſpondeo negatiue. Tum quia in cōtractibus par virtus eſt expreſſi, & taciti,

ALLEGATIONES.

a 2.2.quæ.88. art.11. b cap.12. c cap. 1.de poſtul.prælato.verbo de cætero. d de conſue. e in rub.de iniuſt.rup. irrit.fact teſtamen. f l.decem.ff.de verbo.oblig.
g cap.ſi pro te de reſcr.lib.6.& cap. præterea.2.de appel.
h Argum.cap humanæ aures.22.q.5.

& taciti. a Tum quia qua ratione defectus consensus annullat professionē expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadantenus magis: b quia qui tacite consentit, potius fictè, quàm verè consentire censetur, vt rectè post alios probat Decius. c

15 Tum quia licet aliqua tacitè facta valeant, & facta expresse non, & econtrario aliqua expresse facta valeant, & tacite non, regulariter tamen si alterum valet, vtrunque ualet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat alterum non, vt communiter uidetur resolui per Doctores. d At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus ualeat, quàm expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quàm expressus, ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu consensus taciti, quàm ex defectu consensus expressi, quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito. e

Neque obstat primo, quod prędicti malè professi interuenerunt actibus professorum, quia durante impedimento, seu ignorātia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caietani, f & tradimus nos in Manual. Confessar. g & in Commentar. 4. de regularibus. h Non obstat secundo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipiendos, quia non sufficit, vt diximus. i

16 AD SEXTVM dubium respondeo, quòd hoc dubium est longe grauius. Sed videtur respondendum primo, quod si idem defectus cōsensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante tempore, quo illę fuerunt factæ, non sunt factę per gestationem habitus postea ualidæ, quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quòd inter profitentem, & professionem admittentem contrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad pręstanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandum ei quæ debet, & ita requiritur vtriusque partis cōsensus, vt nos post Innocent. & Panormit. K tradimus in dicto Commentar. cap. [statuimus.] l Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. [integritas] m ibi, [Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari nō potest.] Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus, sed requiritur liber a metu, n etiam reuerentiali, iuxta cap. [præsens,] o adiuncta glossa & tradimus nos post alios vbi supra. p

17 Secundo, quod non sufficit hodie post Concil. Trident. q consensus religionis, & consensus profitentis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus, & quod mea sententia nō videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, quàm ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione, & cum secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, cōsequens videtur non posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretum Concilij, cui suus consensus derogare non potest, ut satis colligitur ex eodem Concilio. r

18 Tertio, quòd, ut supra diximus, professio nulliter facta non cēsetur ratificari per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes, nisi approbant illā scientes non valere, & ad hoc, ut de non ualida faciant ualidam, iuxta Cardinalem supra citatum, s quem sequuti

A fuimus in Manual. Confess. t & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto capitul. [statuimus.] Quarto, quòd ante prędictum Concilium Tridentinum poterat colligi consensus Religionis, & profitentis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solum, quòd admisit eum, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conueniētes, per prædicta. Itaque licet ante Concilium Tridentinum potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, post illud tamē non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tā tacite, quàm expresse professi, B possunt enim eos noue suscipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciāt noue professionem expressam, quo casu erūt expresse professi, uel permaneant post annum de consensu recipientium, & receptorū aliquantulum, quo casu erunt tacite professi, non quidem vt censeantur professi a tempore, quo fecerunt professionem primam, sed a tempore, quo fecerunt nouam professionem. Cum enim susceptio prima ad probationem, & professio eā consequuta non ualuerint, non compleuerunt legitime annum nouitiatus, nec professionem legitimam, nec ualidam facere potuerunt propter defectum consensus recipientium, & cum ad præteritum non C sit potentia, ut ait Philosophus non possunt præfati recipientes, & recepti facere, quòd annus nouitiatus fuerit legitime completus, neque quod professio facta antea fuisset ualida.

20 Posset tamen Sanctiss. D. N. si suæ Sanctitati placeret, de consensu recipientium & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitime completo contra Concil. Triden. & etiam professiones eorum de utriusq; partis consensu habere pro ratis ad hoc ut ipsi posthac gaudeant honoribus, & præminentijs, quibus gaudere deberent a tempore, quo fuerunt primo professi. Tum quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. Tum quia uidetur iusta causa, ob quam sua Sanctitas id sancte facere potest D ad tollendum scādalum, & inquietudinem, quę orirentur ex magna mutatione, quæ contrariū consequeretur, per multa, quę in hoc citari possunt, sed non expedit, ob canam & recōditam Sanctiss. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuinique, Canonici, & Cæsarei peritiam. Hæc occurrunt respondenda in præsentia prædictis dubijs.

[Aduertendum, licet numer. 13. dicat Prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis professionis, non tamen excludit, quin cum ipso etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum sacri Concilij cap. 19. Sessio. 25. de regular. Supra consil. 23.

E ALLEGATIONES.

a l. cum quid. ff. si certum peta. glo. in l. expressa. ff de regul. iuris. b Argument. l. 1. §. final. iuncta l. Labeo. ff de pactis. c In d. l. cum quid. d In dict. l. expressa. e cap. sciendum 8. quæstio. 1. & l. & si contra tab. ff. de vulgar. & pupillar. f 2. 2. quæst. 189. articul. 5. g cap. 12. num. 31. h Super capit. statuimus. nume. 71. & 72. i In d. commentar. nu. 71. K In cap. porrectum. de reg. l Nume. 74. m 32. q. 1. n cap. 1. de ijs quæ vi. o 20. quæstio. 3. p à num. 71. q cap. 15. de regularibus sessio. 25. r cap. 15. & sequenti. s 2. 2. quæst. 189. artic. 5. t cap. 12. nume. 31.

SVMMARIVM.

Professio ante annum 16. completum post Concilium emissa est nulla, per perseuerantiam autem non ratificatur, nisi sciens eam nullam perseuerante mona- 1

Hh *sterio*

ſterio in eadem voluntate, ſaltem intra ſe ſecreto ratificet, num.2. & ex tunc incipit eſſe profeſſus, & non prius num.3. locum autem prius ſibi aſſignatum, tunc iuſtè retinere poterit, ſi bona fide credebat eius primam profeſſionem validam, numer.4.

CONSILIVM XXVII.

VTrum profeſſio N. ante annum decimumſextum completum ſtante Concilio Tridentino valeat, licet poſt illum annum manſerit in monaſterio: & an iterũ profiteri oporteat, & quando incipiat eſſe valida profeſſio, & an locum antea quæſitum ſibi retinere poſſit?

1 Reſpondetur primo, quòd iſte talis non eſt cenſendus profeſſus quo ad forum Dei, etiam ſi poſt illum annum manſerit in religione, niſi profeſſionem inualidè factam ratificauerit, a & quod non cenſetur ratificare illam manẽdo in monaſterio, eo quòd credebat, profeſſionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt ſciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat, vt tradit bene Caiet. b

2 Secundo, quòd non oportet eum publicè de nouo profiteri, ſed ſatis videtur, vt ipſemet eam ratificet, & monaſterium permanſerit in illo conſenſu, quo eius profeſsioni conſenſit, & eam recepit, argumento cap. [ad id,] c vbi matrimonium metu contractum fit validum, ſi ceſſante metu, pars quæ metu conſenſit, ratum habeat illud ſaltem tacite.

3 Tertio, quòd eius profeſsio incipit eſſe valida a tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argumento cap. [veniens.] iuncta gloſſa. d

4 Quarto, quòd ſi bona fide putauit ſe bene profeſſum, & ſuperueniente mala fide ratificauit ſuam profeſsionem, merito debet gaudere loco, quem ab initio conſenſu Conuentus accepit, argumẽto multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione ſcandali, & de modicitate rei adduci poſſent. Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIONES.

a Arg.c.non firmatur.de reg.iur.in 6. b 2.2.q.189.ar.5. c De ſponſa. d De eo, qui duxit in matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die ingreſſus, daturque hinc inde ad probandum & monaſterium, & nouitium.*

1 *Profeſſio emiſſa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam niſi exiſtentes in decimo octauo anno, num.5. tamen integrum annum probationis non exigebant, eſt nulla, ſicut & illius qui apud illos in ætatis ſuæ anno 17. illam emiſit nullumque producit effectum, num.2. adeo vt ſicut non prodeſt, ita non noceat, quo minus continuando inceptum probationis annum, ſuo tempore ſecundam, quæ valida erit, emittat profeſſionem, nu.3.*

3 *Profeſſio nulliter emiſſa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde poteſt continuari, et eo ſine alia interruptione in monaſterio vel alibi de licentia ſuperioris manendo completo denuo profiteri.*

3 *Profeſſio apud Minimos emiſſa ab exiſtente in ætatis ſuæ anno 17. non tenet: vnde poteſt exire, & ſi ſit in ſacris, ſubijcietur Epiſcopo, alias non, imò, vt ſæculares laici, poterit ducere vxorem. num.4.*

5 *Profeſſio tacita non eſt ſublata per Concilium Tridentinum, imò valebit, vt prius, modo annus integer continuatus probationis ſit completus, & adſit ætas re-*

F *quiſita, quæ apud Minimos eſt annorum decem & octo inceptorum.*

Profeſsionem expreſſam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non cenſetur ratificaſſe, ſecus ſi nullam emiſiſſet. 6

Profeſſionis ſuæ nullitatem ignorans, eam ratificare non cenſetur. 6

CONSILIVM XXVIII.

AD multas quæſtiones concatenatas nobis propoſitas reſpondemus ſic: ad primam, quòd profeſsio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum

G facta antequam expleatur annus integer nouitiatus, qui incipit a die ingreſſus dati ei ad probandam illam, & monaſterio ad cognoſcendum illum, eſt ipſo iure nulla, ſiue ingrediatur in principio anni decimi octaui, ſiue in medio, ſiue in fine, & ſiue conſueuerit in illa religione fieri profeſſio intra decimumoctauum & intra annum nouitiatus, ſiue non. Tum quia hoc expreſse habet Conciliũ Tridentinum cap.15. de regularibus Seſſione 25. Tum quia licet ante præfatum Concilium profeſſio ante finem anni probationis (quamuis non debuiſſet fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in capit. [ad Apoſtolicam,] a adiuncto capit.

H [non ſolum,] b & quamuis id frequentiſſime fieret, tamen poſt illud nõ licet facere, nec recipere talem profeſſionem: & ſi fiat, & recipiatur, iudicatur ipſo iure nulla, & nulla eſt ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quàm facta in alijs, imò tanto minus debet valere facta in illo, quanto arctior & durior eſt illa, quàm pleręque aliæ. argument. cap. [quia in inſulis.] c

2 AD SECVNDAM reſpõdetur, quòd profeſſio facta in dicto ordine Minimorum in decimo ſeptimo ætatis profitentis anno, vel ante illum expletum, proculdubio ipſo iure eſt nulla, & nullum producit effectum, per præfatum cap.15. de regul. Concil. Trident. ſeſſ.25.

I AD TERTIAM, reſpondetur, quòd nullus ſcrupulus eſt habendus de ualore profeſſionis factæ intra præfatum decimum ſeptimum annum, antequam ille ſit expletus, quia proculdubio, & abſque vllo ſcrupulo eſt ipſo iure nulla, & nullius effectus, & ita non obligat magis, quàm ſi non eſſet facta, & conſequenter neceſſarium eſt facere nouam profeſſionem poſt illum expletum, ad hoc vt ſit profeſſus.

3 AD QVARTAM, quod non eſt neceſſaria noua receptio capitularis, ſed ſufficit, quod receptio prima continuetur per totum annum abſque interruptione, ita quod abſque licentia Prælati non exeat, neque maneat extra monaſterium, & perfe-

K cto anno faciat profeſſionem validam ſiue ante finem anni decimi ſeptimi fecerit illam, ſiue nõ, quia illa prius facta nullius penitus eſt effectus. d Ergo nec prodeſt, nec nocet, quo minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta poſt annum expletum, cum non præſtet impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. e

AD QVINTAM, quòd proculdubio, qui in veſtro

ALLEGATIONES.

a De regularibus. b Et capitul. conſtitutionem, eodem titul libr.6. c De regularibus, & dict. capitul. non ſolum, & capit. conſtitutio. eodem titul libr.6. d Per dict. cap.15. e capit. non præſtat de regul.iur.lib.6.

veſtro ordine Minimorum fecit profeſsionem ante A decimum ſeptimum annum completum, perinde poteſt tranſire ad aliam religionem laxiorem, vel ar ctiorem, ac ſi nō feciſſet, eadem ſupradicta ratione.

4 AD SEXTAM, quòd laici, & clerici minoribus tantum ordinibus initiati, qui ante decimum ſeptimum ætatis ſuę annum fecerunt profeſsionem, perinde poſſunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obſtante illa profeſsione, quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. a

AD SEPTIMAM, quòd, qui ſacris ordinibus initiati fecerunt profeſsionem ante decimum octauum annum completum, & noluerunt manere in monaſterio perinde ſubijciuntur ordinario, ſimul B ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam profeſsionem emiſerunt, eadem penitus ratione.

5 AD OCTAVAM, reſpondetur primo, quod Concil. Trid. non tollit profeſsiones tacitas, & ideo poſt illud perinde ſunt habendi pro tacite profeſsis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, ſiue geſtarunt habitū indiſtinctum ab habitu profeſſorum, ac ante illud, & conſequenter qui acceperunt illum in decimoſeptimo anno, vel prius, ſi geſtarunt illū toto vno anno, donec ingrederentur decimumoctauum, cenſendi erunt tacite profeſsi. b

6 Secundo, quòd vna ſubtilis differentia poteſt eſſe quo ad hanc expreſſam profeſsionem inter illos, C qui emiſerunt profeſsionē ante decimum ſeptimum annum completum, & alios, qui eam non emiſerūt, nam hi, qui non emiſerunt, proculdubio cenſendi ſunt profeſsi, ſi per annum totum geſtarunt habitū, donec ingrederentur decimumoctauum annum, niſi reclamarint, vel proteſtati fuerint, nullatenus eſſe ſibi animum profitēdi, donec expreſſe profiterētur.

7 Alij verò, qui profeſsionē expreſſe fecerunt ante decimum ſeptimum annum impletum, non cenſebuntur tacite profeſsi, ſi ideo manſerunt in monaſterio poſt inceptum decimum octauum, quia putabant profeſsionem ſuam valere, in quo non manſiſſent, ſi putaſſent eam non valuiſſe, quia, vt ſingulariter decidit Caietanus, c quē ſequimur nos in Ma- D nual. Confeſ. d non ſufficit ad ratificationem profeſsionis inualidè factę, quod maneat in monaſterio poſt illam factam aliquo ſpatio temporis, etiam magno, ſi manſerit, eo qdòd putabat profeſsionem valuiſſe, & per illam obligari ad manendum, ſed oportet, quòd nouerit illam non valuiſſe, neque per eam obligari ad manendum, & non obſtante hac ſcientia voluerit habere eam pro bona, & ſe ad ſeruandum eam obligatum, pro quo facit l. [ſi per errorem,] e cum alijs multis, quæ probant, errantem & ignorantem non cenſeri conſentire. Salua &c.

ALLEGATIONES. E

a l. eius qui in prouincia. ff. de rebus credit. & leg. ſi ſeruum. §. 1. ff. act. emptio. b Argument. cap. 1. §. 1. de regul. lib. 6. & clement. eos. eod. titul. c In 2. 2. quæſtio. 189. articul. 5. d cap. 12. num. 71. e ff. de iuriſdictio. omnium iudic.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio in vno monaſterio poſt ſex menſes emiſſa non tenet, non obſtante, quod in alio a quo ſine licentia receſſerat, per alios ſex ſtetiſſet, quia probationis annus debet eſſe cōtinuus, & completus abſque eo quod quis ſine licentia de monaſterio exeat.*

2 *Profeſſus non cenſetur, nec probatur eſſe quis alicuius religionis, eo ſolo, quod a Sede Apoſtolica obtinuerit licentiam inde ad aliam tranſeundi.*

CONSILIVM XXIX.

N Ingreſſus religionem Sanctę Mariæ redemptionis captiuorum in Hiſpania, poſt ſex menſes ſine vlla licētia ſe contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici, ubi monaſterium eiuſdē religionis iterum ingreſſus, poſt alios ſex menſes profeſsionem emiſit. Deinde per breue S.D.N. ad quoddam monaſterium ordinis Ciſtercienſis tranſlatus, poſt decem menſes profeſſus eſt, & actus profeſſorū exercuit. Dubitatur, an impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocunque defectu non obſtante cenſeatur profeſſus ordinem Ciſtercienſem, adeo quòd non poſsit clericaliter in ſæculo viuere.

1 Ad quęſtiones reſultantes ex facto præmiſſo reſpondeo primo, quòd profeſsio, quam prēfatus orator emiſit in monaſterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis S. Dominici partium Indię Occidentalis, non valuit, quia poſt Concil. Triden. nulla profeſsio facta ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis, valet, ut habetur in præfato Concilio, a & quod præfatus orator emiſit præfatam profeſsionem ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis. Nam ſententia communis & receptior, quam etiam videmus in prætorio ſacræ Pęnitentiariæ ſeruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus cenſeatur legitime completus, debet eſſe continuus, ita quod nouitius continue per totum vnum annum manſerit in monaſterio ſub obediētia prælati, nec exierit ab illo, ſaltem ſine ipſius licentia, per textum in cap. 1. de reg. li. 6. per quem illud ibi tenent Dominicus, & Philippus Francus poſt Lapſum, Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem reſpondimus frequenter tam in præfato prætorio, quàm extra illud, in qua ſententia etiam nunc ſumus.

2 Secundo, quòd nec profeſsio facta per eundem oratorem in prædicto monaſterio Ciſtercienſi valuit, eadem ratione, quia facta fuit ante annum nouitiatus completum.

Tertio, quòd non præſumitur quis tacitè profeſſus ex eo ſolo, quod interſit actibus ſolis profeſsis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in Commentar. 4. de regularibus. b

Quarto, ꝙ per impetrationem breuis tranſeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionem non eſt cenſendus orator profiteri præfatam religionem Sanctæ Mariæ, neq; probari ſufficienter eum illam profeſſum eſſe. Tum quia talis impetratio, & talis profeſsio ſunt diuerſa, & a diuerſis non fit illatio. c Tum quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſse. d Tū quia, vt prædictum eſt profeſsio legitima fieri non poteſt ante completum annum probationis.

Quinto, quòd præfatus orator nulla diſpenſatione indiget quo ad forum cōſcientiæ ad manendum & viuendum extra monaſterium in habitu clericali, quamuis multum conueniat ei, vt Sanctiſsimus Dominus Noſter iubeat hoc declarari, & corrigi, ſi quid in hoc iuris ignorantia peccatum eſt. Salua meliori ſententia &c.

ALLEGATIONES.

a Seſſ. 25. cap. 15. de regular. b Super capit. ſtatuimus. 29. quæſtio. 3. numer. 72. c l. Papinianus. ff. de minoribus. d In l. ad probationem. C. de probat. c. in præſentia. eod. tit.

S V M M A R I V M.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex causa differre possunt professionem nouitij iudicati idonei.*

1 *Intellectus cap.16. de regular. sessio.26. Concil. Triden.*

2 *Præsentationem admittere, & institutionem facere, diuersa.*

2 *Institutio post præsentationem diutius differri potest, quam collatio libera, quæ non potest fieri post sex menses à die vacationis, institutio autem potest.*

CONSILIVM XXX.

QVæritur, an liceat Superiori alicuius monasterij, & suo Conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitendum nouitio post annum nouitiatus probato à se pro idoneo ad profitendum, aliqua iusta de causa, non obstante. a Concilio Tridentino.

1 Respondeo, quòd sic. Tum quia a iure antiquo non videtur recessum, nisi quatenus per nouum expresse receditur, b & ante prefatum Concil. Trid. hoc licebat, & erat in vsu, & consuetudine: ergo & nunc licet, quia per illud non videtur statutum contrarium. Tum quia illud cap. non disponit, quod Superiores statim finito anno nouitiatus cogant nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, sed solum quod admittant eos, aut reijciant, & cogere ad profitendum, est aliud, quàm admittere ad professionem, vel reijcere, & a diuersis non fit illatio. c

2 Sicut & aliud est admittere præsentationem, & aliud instituere præsentatum: adeo quidem, vt Superior, cui fit presentatio, post eam factam & admissam, potest differre institutionem, etiam maiori tempore, quàm collationem liberam, quoniam hanc nō potest facere post sex menses a vocatione, d illam autem potest etiam post sex menses, nisi præfigatur ei terminus breuior a Superiore suo, secundum Panormitanum communiter receptum, e Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, potest renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admissio & reiectio sunt in fauorem recipientium, & recepti statuta, & ideo non sunt contra consensum vtriusque retorquenda, f & ita videmus in aliquot religionibus id seruari. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a cap.16. de regular. sess. 25. b l. præcipimus. C. de appellatio. c l. Papinianus. ff. de minoribus, cap. ad audientiam, de decimis. d cap.2. de concessio. præben. e In eodem cap. num. 12. f Arg. cap. quod ob gratiam, de regul. iur.

S V M M A R I V M.

1 *Professio ante annum probationis emissa anno 1564. 1. Aprilis, non obstante declaratoria Pij Quarti postea facta, quod decreta Concilij non ligarent nisi post primam Maij 1564. non tenet numer. 2. & nu. 5. & per totum: maximè quia declaratoria prædicta alio tendere videtur. numer. 7.*

2 *Lex ligat post duos menses a die publicationis, nisi aliud præfigatur tempus: quia post dictum tempus ignorantia non est iusta. numer. 7.*

3 *Lex facta & promulgata in Concilio præsente Papa per se, vel suos legatos, ad sui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat post duos menses vel tempus ab eodem statutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa possit illam tollere.*

4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandato vt ex nunc exequutioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, sed quo ad nullitatem actus, quæ non est pena.* F

Lex illa censetur fauorabilis, quæ principaliter est lata in fauorem alicuius, licet in consequentiam alteri noceat. 5

Professio, sicut & matrimonium, ordo, vel baptismus, non potest esse in suspenso, sed statim valet, uel non; vnde eandem, si non tenuit, Papa non potest sine partis consensu reualidare, at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare, numer. 6. 5

CONSILIVM XXXI.

AN professio regularis emissa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Concilij Tridentini, a & in monasterio, G quod habebat priuilegia a Sede Apostolica admittendi ad professionem volētes ante annum profiteri, iudicanda sit nulla, non obstante constitutione Pij Quarti super declaratione temporis ad obseruanda decreta Concilij Tridentini. b

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quòd pro eius parte affirmante, scilicet, quòd valeat professio, facit primo, quòd iure antiquo attento valeat professio facta ante annum probationis, c exceptis ordinibus mendicantibus, d & etiam in illis, si haberent ad id iustum priuilegium, quale in questionem proponitur habuisse monasterium.

Secundo, quòd iura noua non ligant, ea saltem iuste ignorantes, e qualis fuit predictus professus, H quale item monasterium, in quo professio facta fuit respectu Concilij Tridentini.

Tertio, quòd Pius Quartus in pūcto citato declarauit, ne constitutiones ab eo factæ obligare censerentur ante Kalendas Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta professio facta fuit.

2 His tamen non obstantibus, videtur prædicta professio fuisse nulla. Primo, quia omnis lex iuste condita & promulgata ligat, f post duos menses à tempore promulgationis illius, si longius tempus ad ligandum ei non præfigatur. g At lex prædicta Concilij Tridentini, qua annullantur professiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti, h & professio predicta emissa fuit Kalen. April. anni sequentis.

I 3 Nec obstat respondere, quòd Concilium non fuit confirmatum vsque ad 14. Kal. Feb. anno 1564. Nam replicari potest primo, quòd leges Conciliares latæ a Concilio vniuersali legitime congregato, Præsente Papa per se, vel per legatos suos, statim, vel saltem post duos menses a promulgatione facta in Concilio ligant, quod satis sentit glo. i loquens de legibus in Concilio Viennensi latis: quippe quæ ad suam firmitatem substantialem non egent noua cōfirmatione Papæ: alioquin enim non essent Conciliares, sed Papales, licet confirmatio Papæ eo nomine sit vtilissima, ne ipsa sua, quæ summa est, potestate, eas annihilet, iuxta capit. [cuncta per mundum.] 9. quæst. 3. & ita vidimus a Lusitaniæ Regnis K aliquot leges a prædicto Cōcilio latas seruatas fuisse multo tempore ante finem, & confirmationem illius, iussu Episcoporum, & Regum.

Tertio,

ALLEGATIONES.

a Sess. 25. cap. 15. b Sub datum 15. Kalend. August. 1564. c cap. ad Apostolicam de regularib. d cap. non solum, & cap. constitutionem, de regul. libr. 6. e cap. 2. de constitut. tam in antiquis, quam in 6. f 4. distin. cap. in istis. §. leges. g Authen. vt factæ nouæ constitutio. coll. 5. cap quod dictis. 16. distinctio. & cap. 1. de postul. prælat. h 4. Decembris. i Procem. clem. vers. de cætero.

4 Tertio,quia prędictum Concilium a declarauit, velle se, vt statim leges factæ in illa sessione, b exequutioni mandarentur, quòd perinde fuit,ac dicere,ex nunc,siue ex hoc tempore ligent,& exequutioni mandent illas Episcopi, & alij ordinum prælati, & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas,iuxta glo.singul.communiter receptam, c per quam & alia eruditè resoluit Deci. d ꝙ lex ob hoc solum, quòd annullat actū in fauorem alicuius,non censetur pœnalis,nec indicere pœnam. At lex prædicta, e lata est principaliter in fauorem fragilitatis profitētium,vt ipsemet ait, & ante fuit assertum in cap.ad Apostolicam, f consequens est,eam comprehendisse profitētes ante annum probationis statim,vel certe post lapsum legitimi temporis.

5 Nec obstat dicere,quòd lex prædicta affert etiā præiudicium monasterio, quia, vt lex censeatur facta in fauorem alicuius, sufficit, quòd principaliter intēdat illum,licet minus principaliter,& per quandam consequētiam vergat in præiudicium alterius, iuxta capit. non dubium, g & alia tradita ibi latè per Felynum ex glossa putata singulari. h

Quarto, quòd si prædictus Pius Quartus prædictam declarationem non fecisset,& omnia iure communi decidenda reliquisset, omnes dicerent professionem prædictam non valere,quia post prædictam legem factam,promulgatam,imò & post confirmatam,& duos menses,& amplius lapsos,facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prædictæ professioni, quæ longo tempore pręcessit illam,ergo illa non est valida. Quod autem nihil profuerit,vel nocuerit,probatur efficaciter,eo quòd illa eo momento,quo ante prædictam declarationem facta fuit, extitit valida, vel nulla, quia professio facta pure eo momēto,quo fit, valet,aut non valet, non enim potest esse in suspenso, sicut nec baptismus,ordo,vel matrimonium, per iura vulgata:& si non valuit,non potuit validari per illam declarationem.

6 Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæstionis est inter S.Thom.2.2.quæstio.88.art.12.& suos sequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptā, i ex altera,an Papa possit annihilare professionem semel factam, & quamuis communis teneat quod sic ex maxima causa, tamen nemo tenet, quòd possit sine tali,qualis in casu isto non occurrit si autem non ualuit, non potuit eam validare prædicta declaratio, quia non potest Papa supplere consensum iure naturali requisitum in matrimonio spirituali nec carnali,secundum fere omnes, & ita non potuit prodesse,nec nocere,& consequenter perinde iudicandum est de illa, ac si talis declaratio non fuisset facta,sed tūc iudicāda fuisset nulla,ergo &c.

7 Ad primum ergo pro contraria parte concedo, quòd prædicta professio non annihilatur iure antiquo, sed nouo Tridentino.

Ad secundū concedo quidem,ꝙ lex non ligat iuste ignorantem illam,at nō ignoratur iuste lex facta & promulgata post tp̄s legitimum in id constitutū.

Ad tertium respondeo primo, quòd illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de ualore prædictæ professionis per quartum argumentū pro parte nostra formatum. Deinde,ꝙ declaratio illa,vt ex illius tenore colligitur facta fuit solū ad excusandos multos à penis extrinsecis,quas stricto iure incurrissent vel post illam declarationem,si tempus prefixum ad parendum ante illas currere cœpisset. Salua &c.

A

ALLEGATIONES.

a In cap.fin.de regul.prædicta sess.25. b de regularibus. c Clem.2.de hære.verb.ex nunc. d vbi sup. e cap.15. f De regular. g De sent.excom. h In cap.sciant cuncti.de elect. i In c.cum ad monasterium.§.fin.de sta.mon.

SVMMARIVM.

Professio eius qui post susceptum habitum non stetit per annum non interruptum in monasterio,non tenet,numer.2.in quo tamen stare censetur, qui alibi de licentia Superioris sub eius obedientia viuendo, numer.3. iusta de causa moratur,num.4. 1

Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies sine licentia interrumpitur. 3

B

Nouitius austeritates Religionis experiendo in genere satisfacit. 5

CONSILIVM XXXII.

Fuit electus in canonicum nouitium à Priore,canonicis, & Capitulo Ecclesię Pampilonensis ordinis Sancti Augustini, & fere sesquimense anni nouitiatus intra septa prędictę Ecclesię tantum resedit,& residuo tempore illius anni,de licentia,& mandato prædictorum,ac sub eorum obedientia mansit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ,& in fine anni fecit professionem per procuratorem ad idspecialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prędictæ Ecclesiæ,an eius professio valeat,& a sacra Concilij Tridentini Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. [Congregatio remisit ad auctorem,qui respōdit hoc,qui sequitur,modo.

C

1 Pro parte negatiua facit primo, a Concil.Trident.quatenus habet,quod professio eius,qui post susceptum habitum non steterit in probatione per annum, non valet,& is,de quo est quæstio, non videtur stetisse in probatione,nisi sesquimensem.

Secundo, ꝙ cessante causa cessat effectus, b & causa faciendi validam professionem est probatio, qua nouitius probat rigorem regulę,& monasteriū probat mores nouitij,an conueniant ei. c Et in casu proposito nec præfatus nouitius probauit rigorem regulę,nec monasterium eius mores,ergo non interuenit probatio,quæ iustificaret professionem.

D

Tertio,quòd illa verba cap.1. d Quod si per totum sequentem annum in monasterio permāserit, significant nouitiū debere per totum annum in monasterio manere, ad hoc, vt censeatur detulisse habitum per vnum annum, adeo quidem, ꝙ si aliqua parte anni māserit foris,interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptę,sed debet incipere ex integro a principio posterioris partis, secundum Ancharanum, Panormitanum,& communem, e etiam si per solos tres dies foris maneret, secundum Lapum, f communiter receptum vt videre est apud Francum & citatos ab eo,cap.1.de regular.libr.6.num.3.

E

2 Quibus tamen nō obstantibus,tenenda est pars affirmatiua,tum quia prędictus nouitius detulit habitum susceptum per totum vnum annum, partim intra monasterium,partim extra illud,manens semper sub obedientia sui Superio.& cum eius licentia iusta de causa,data,& faciens eius pręcepta,& mandata,quod videtur sufficere ad implendum annum suæ probationis nouitiatus. Tū quia nullo iure cauetur,

ALLEGATIONES.

a cap.15.sess.25. b cap.cum cessante.cum simil.de appel. c cap.ad Apostolicam. de regularib. d De regul. lib.6. e In dict.cap.ad Apostolicam.de regular. f Alleg.46.

uetur, quod nouitius debeat manere, semper, & continue totum annum intra monasterium, & quod Patrum sanctionibus non est statutum, superstitiosa inuentione non est præsumendum. a

3 Tum quia Abbas antiquus dixit, b quem refert Abbas iunior siue Panormitanus, c quod religiosus manens extra monasterium sub obedientia Superioris, & cum eius licentia, videtur residere intra illud, quos omnes retulimus & sequimur in comment ar. 4. de regularib. d allegando etiam Syluestrum idem tenentem. e Tum quia, etiam si prædictus Abbas, nec aliquis alius id dixisset, ita tamen dicendũ erat, alioquin sequeretur, quòd omnes nouitij, qui intra annum exeunt monasteria de licentia suorum Superiorum in quibus ceperunt habitũ, vt peregrinarentur in stationes, vel alia loca pia, vel viserent suos parentes aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur, vel vt testificarentur, vel recrearentur, vel alia iusta de causa, non complerent annos suorum nouitiatuum, quoniam, vt prædictum est, annus nouitiatus interrumpitur per exitum nouitij a claustro per tres, vel quattuor dies sine licentia sui Superioris. Tum quod alias sequeretur, quod errarent Reges & Principes omnes, qui sunt Generales Religionum militarium, qui frequenter post datum habitum suarum Religionum suis militibus nouitijs, eos statim, aut certè post duos, vel tres menses emittunt ad defendenda aliquod oppida munita, vel ad ipsamet bella, vt in eis compleant nouitiatuum annos.

4 Tum quia cap. [insinuant] f cum ei adnotatis satis superque probat, quod annus nouitiatus extra monasterium de licentia Superioris iusta de causa data agi & compleri potest. Tum quia consuetudo est optima legum interpres, g ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium, cum datur habitus suorum ordinum aliquibus viris insigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut alijs valde expertis, mittunt eos intra annum nouitiatus ad disputationes, & alia negotia peragenda, & ad instruendos ignorantiores, qui operantur in villis monasteriorum, ad aliquot dies, hebdomadas, vel menses, nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe asperiorem & duriorem vitam ducũt extra monasteriũ, quàm ducerent intra illud, & probant magis duritiem obediẽtiæ in eundo, & redeundo, & laborando, & malè edendo, quàm hi, qui intra monasterium sub vmbra obediunt bene edendo.

5 Tum quia nullo iure est necessarium, vt nouitius probet & experiatur omnes austeritates monasterij in indiuiduo, siue in specie, sed sufficit, vt experiatur austeritatem eius in generali per totum vnum annum degendo sub obedientia Prelati. Si enim nouitius statim post susceptũ habitum inciperet ęgrotare, & maneret æger quattuor, sex, vel decem menses intra monasterium sub obedientia, posset in fine anni profiteri secundum mentem omnium Doctorum, quorum nemo dicit, aut vt puto, auderet dicere contrarium, ergo non est absque vlla lege dicendum, quòd teneatur experiri omnes austeritates in specie. h

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo, quòd professio facta, antequam steterit in probatione per annum, non valeat, negando tamen, quòd is, de quo quæritur, non steterit in probatione per annum, quia imò stetit in ea partim in monasterio, partim foris in negotijs eius de licen-

F tia superioris iusta de causa data. Et paria sunt, consistere in monasterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

Ad secundum respondetur, negando, quòd in casu propoposito non præcesserit probatio sufficiens, per prædicta.

Ad tertium respondetur, quòd satis manet in monasterio, qui de licentia iusta prælati eius manet extra illud sub obedientia sua. Salua quæ iustior fuerit sententia.

[Congregatio censuit valere professionem, vt à nobis superius adducta probant.

ALLEGATIONES.

a cap. consuluisti. 2. quæstio. 4. b In cap. cum illorum, de

G sentent. excommunicatio. c cap. ex rescripto. col. 2. de iureiuran. d Super cap. statuimus. 19. quæstio. 3. numer. 74. e In verbo religio. 3. quæst. 19. vers. 5. f Qui cler. vel vo. g capitul. cum dilectus, de consuet. le. minime. ff. de legibus. h Arg. §. consideremus in auth. de trien. & semi. col. 3.

SVMMARIVM.

Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & nõ considerabilis in monasterio animo fugiendi facta. 1

Intellectus cap. quia in insulis, de regular. an sit in vsu. 2

CONSILIVM XXXIII.

H Puer quidam quattuordecim annorum, desperatione quadã, & paupertate motus, & a quibusdam consanguineis suis compulsus, confugit a suis parentibus ad monasterium Sancti Francisci ordinis Minorum, & ibi cum permansisset quattuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob ei⁹ minorem ætatem, & quia agnouerat potius desperatione, quam amore ad monasterium accessisse, domum reducere conatus est. Puer respondit, vt sineret eum in dictum monasterium introire, alias ipse aliquem, vel aliquis ipsum occideret, vnde pater tãti mali metu illum dimisit, post nõ nullos verò dies, cum dictus puer esset annorum quattuordecim, & mensium trium, vel circa, monachi induerũt ipsum

I vestibus monachalibus, & in alium locum ipsum transmiserũt, sed antequam peruenisset ad annum, & tempus faciendi professionem, vt ille, qui potius desperatus, & seductus, quam spontanea voluntate monasterium introierat, animo aufugiendi se in camera quadam abscondit, vbi repertus a Superiore, & blanditijs illectus permansit in monasterio, & cũ peruenisset ad tempus faciendi professionem, professus fuit, vt moris est. Sed nec ante, nec post dictam professionem aliquos sacros ordines assumpsit, sed tantum primam tonsuram, & quattuor ordines minores. Post dictam autem professionem eodem anno, quo professus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & sic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cum

K modo extra illam se reperiat.

1 Respondeo, videri posse alicui prædictum consulentem non esse uere & proprie religiosum, & vlli ordini certo ordinatum, sed esse obligatum religioni in genere, ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per c. non solum. a adiuncto intellectu, quem Panormita. ibi sequitur.

Sed

ALLEGATIO.

a De regularibus libr. 6. & cap. constitutionem, & per capit. quia in insulis, de regular.

Sed contrarium est dicendum, quia prædictus consulens non fecit professionem ante annum probationis, imò fecit longe post illum, quia remansit circiter septemdecim menses in monasterio, priusquã profiteretur, nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit, quia fuit momentanea, & non considerabilis. Tum quia fortassis a latitatione in professionem fluxit annus integer, licet ex facto id necessario non colligatur, & consequenter nihil obstant prædicta cap. non solum, & cap. constitutionem, quæ de vouente ante annum probationis in ordine mendicantium disponunt.

2 Non obstat etiam dictum cap. in insulis. iuncto intellectu Panormitan. quia Ioan. Andræas ibi testatur se nunquam vidisse illud cap. vsitari extra insulas aliquas solitarias, & in ordinibus, & experientia omnium Religionum mendicantium docuit vsque ad Concil. Trident. quòd professio facta in illis post annum probationis, & ante decimumoctauum de quo loquitur d. cap. quia in insulis. valeat, quod etiam testatur Syluester post Antonium. a & facit Concil. Trident. b quatenus ordinat, in quocunque ordine fieri professionē post decimum sextum annum completum, & ita ante decimum octauum. Quare nisi ex aliqua iusta causa Papa dispẽsauerit, tenetur consulens redire ad monasterium, & in eo Altissimo, vt ei promisit seruire. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Verbo regio. 3. quæst. 2. b In sess. 25. cap. 16. de regul.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante iustam ætatem, vel nouitiatum completum est nulla.*

2 *Professus non est, qui habitum in monasterio, vel extra de Superioris licentia manens non gestauit per annum continuum. nume. 2.*

3 *Protestatio, actus dubios inde sequutos declarat.*

4 *Professionem ratificare non videtur, qui eius nullitatem ignorat.*

CONSILIVM XXXIIII.

N Ante decimum sextum ætatis annum suscepit habitum Religionis, & sine probationis anno publicè professionem fecit in illa religione approbata, sicuti prælati eiusdem consueuerãt, quia ipsi de vna ex illius prælaturis à Sede Apostolica prouisum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum vigesimum differretur. Post paucos menses Summus Pontifex eadem religione reformata, inter reliqua, Prælatos ex perpetuis triennales esse voluit, & sub grauibus pœnis & censuris mandauit reformationem obseruari. Tunc N. ex loco discedens, in quo professus fuerat, coram notario, testibus, & egregijs viris, protestatus est se nolle obligari prædictæ religioni, neque per professionem emissam, neque per habitus gestationem, neque per quemquam actum a se factum vel faciendum, hoc etiam semel expresso, quòd metu censurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquanto tempore latitauit, cum vero palam versatus est, habitum Prælato conuenientem gestauit, & forte pluries Superioribus dictę religionis, ei tanquam prælato etiam sub censuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure sit professus necne, & an aliquo modo sit religioni obligatus.

A Hoc dubium resoluturus, dico primum, præfatam professionem a pręfato N. factam fuisse ipso iure nullam, tam propter defectum ętatis, quàm probationis annalis, per Concil. Trident. cap. 15. de regularibus sessione 25.

Secundo dico præfatum N. non esse dicendum tacitam professionem fecisse propter susceptionem habitus, & gestationem eius. Tum quia non gestauit eum per totum annum intra monasterium, neque extra in alio loco, in quo de licentia Superioris maneret, quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacitè professus per habitus gestationem, per ca. 1. a ibi [per totum sequentem annum.]

B 2 Quem debere esse ad hoc continuatum, & non sufficere interruptum, determinant Petrus ab Ancharano, & Philippus Francus, b & Panormitanus, c & Bart. per illum textum in l. interdum. d licet aliqui sine iusta ratione contradicant.

Tertio dico, nihil videri colligi ex argumento proposito, per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitime ratificasse professionē pręfatam, quam nulliter fecit, vt debeat iudicari professus. Tum quia non colligitur eum expresse ratificasse.

3 Tum quia protestatio animi declaratiua operatur, ut actus dubij eam sequentes intelligantur secundum illam, iuxta communem omnium, qui de

C hoc tractant, sententiam. e At omnes actus, qui narrantur hic, ad hoc ut ex eis præsumatur tacite professionem approbasse, sunt dubij, ergo debent intelligi secundum prædictam protestationem.

4 Quarto dico, quòd licet prædictus N. portasset habitum etiam indistinctum ab habitu professorum, etiam intra monasterium, etiam post annum decimum sextum completum, etiam per alium annum integrum, putans se esse professum, eo quod putaret prædictam professionem a se factam fuisse validam, non est iudicãdus eam validasse, nisi sciens & prudens illam fuisse nullam, voluisset de nulla facere validam, ita ut ab eo tempore inciperet esse

D professus, vt eleganter & subtiliter de more determinauit Cardinalis Caietanus, f quem nos retulimus, & probauimus in Manual. Confess. g quod non probatur interuenisse in hoc casu.

Quinto dico, esse consequens prædictis, iudicandum esse prædictum N. non esse professum expressè, nec tacite, nec esse ob præfata vlli religioni obligatum in specie, nec in genere. Salua meliori sententia &c.

ALLEGATIONES.

a De regular. libr. 6. b De regular. lib. 6. c In cap. ad Apostolicam, de regularibus. d §. quoties. ff. de publican. e In cap. cum M. de constitut. & in l. non solum. §. morte, de oper. nou. nunc. f In 2 2. q. 189. ar. 5. g cap. 12. nu. 71.

E

SVMMARIVM.

Tertia regula Sancti Francisci a sui initio fuit approbata, non vt religio, sed vt bonus modus viuendi, & sic nisi aliud appareat, qui eam profitetur etiam emittendo tria vota, non est verus religiosus; tenetur tamen eam seruare, poterit autem de licentia sui Superioris viuere in eremo. numer. 2. 1

Probationis annus factus in monasterio, ad finem, vt profiteretur primam regulam Sancti Francisci, non suffragatur vt possit etiam in eodem monasterio recipi ad professionem in tertia regula eiusdem S. Francisci: unde professio non tenet, posteſque sine alia licentia aſsumere sibi vitam eremiticam. 2

CONSI-

CONSILIVM XXXV. F

QVidam deſiderans ingredi religionem primi ordinis Sancti Franciſci, in monaſterio quodam prædicti primi ordinis habitum ſuſcepit,animo profitendi prædictam regulam primã , & cum eſset in fine anni nouitiatus emiſit profeſſionem tertij ordinis Sancti Franciſci,& non primi,quia dixerunt illi,quòd non habebant facultatem illi dandi, ſeu concedendi aliam , niſi tertiæ profeſſionem , & ita ipſe exponens, ne remaneret ſine habitu , illam acceptauit. Poſtremo cum diceret ſe non eſſe eiuſdem ordinis,cuius erant reliqui fratres dicti monaſterij,qui omnes,dempto cuſtode,Cõuentuales fuerunt,ad ſæculum redijt,& cupit in aliquo eremitorio cum dicto habitu,vel ſine eo, dum vixerit, permanere. Quæritur,an id ſibi liceat. G

1 Perlecta tota regula tertij ordinis Sancti Franciſci approbata per Nicolaum Quartum, reſpõdeo primo, quod dominus conſulens non eſt religioſus proprie dictus,vt colligitur ex cap.cum ad monaſterium. a & tradimus nos latius commenta.1.de regularibus. b quia licet illa tria vota emiſiſſet,non tamen emiſit in religione approbata pro religione, licet ſit approbata pro bono modo viuendi iux.glo. ſingul. c & de eſſentia religionis proprie eſt,vt ea emittantur & fiant in religione approbata pro religione,vt probauimus nos vbi ſup.& eſt glo. d approbata per omnes,& fundata in cap.1.de reg.li.6. H

Secundo, quòd tenetur ſeruare prædictam tertiam regulam ordinis Sancti Franciſci,quia obligauit ſe ad illam uoto licito,& uota ſunt ſeruanda. e

Tertio,quòd prædicta duo dicta ſunt certa, præſuppoſito quod non fuerit facta per Sedem Apoſtolicam aliqua reformatio uiuentium in communi ſuper prædicta regula,per quam de modo uiuendi approbato fuerit facta regula approbata , quod mihi modo non conſtat.

2 Quarto,quòd ſatis magnæ quæſtionis eſſet, an conſulens eſſet uere religioſus , ſi talis reformatio fuiſſet facta,quamuis dici poſſet,reſponderi poſſe, quòd non,quia non egit per annum nouitiatum in illa regula,quamuis peregerit in alia, & hodie poſt Concilium Tridentinum, f nulla profeſſio religionis proprie dicta valet , ſi non fuerit facta poſt peractum nouitiatus annum. I

Quinto, quòd his eſt conſequens poſſe conſulentem ſine alicuius Superioris licentia fecere id , ad quod optat ſibi fieri licentiam à Papa .

Sexto , quòd vix faciet illam S. D. N. ob aliqua, quę ſuam ſanctitatem mouent ad difficile cõcedendum licentias aliquas religioſis , quas alias habent iure communi, vel poſſunt habere a ſuis Prælatis.

Septimo,quòd in omnem euentum tenebitur ſeruare prædictam tertiam regulam,ſi non profiteatur aliam Franciſcanam , vel alterius ordinis approbatam. Salua meliori ſententia &c. K

ALLEGATIONES.

a De ſtatu regularium. b Super cap.cui portio. 12.q.1. numer.18. c In clemen.ex eo.de ſentent.excommunicat. d In clemen.2.de regularibus ver.religione. e cap.magnæ.de voto. f cap.15.ſeſſio.25.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionis nouitiorum cathedralis regularis admiſſio diuerſimode poteſt ad Epiſcopum & Capitulum ſpectare : & quidem ſi ſpectet ad Epiſcopum , prout de iure communi videtur ſpectare ; illius negligentiam Capitulum ſupplere non poteſt. numer. 3.*

Idem dicitur,quando ex æquo communiter ſpectat ad vtrunque. numero 2. ſicut obſeruatur in collatione præbendarum , quam tamen in ſecundo caſu confert Capitulum , ſi ſedes vacat.

CONSILIVM XXXVI.

PRæſuppoſito , ꝙ regularis profeſſio debeat fieri in manibus Capituli eccleſię cathedralis regularis, & ipſiuſmet Epiſcopi,an valeat facta in manibus Capituli, Epiſcopo nolente illam recipere?

1 Reſpondeo primo, quòd ad reſpondendum recte huic quæſtioni , eſt neceſſe præſcire quomodo hęc profeſſionis ſuſceptio pertineat ad Epiſcopum, & Capitulum, an ſcilicet ex æquo & immediate,an ad Epiſcopum cum conſilio uel conſenſu Capituli, an contra Capitulo cum conſilio vel conſenſu Epiſcopi , an ad Capitulum immediatè , & ad Epiſcopum mediatè, nolente vel negligente capitulo eam ſuſcipere, quia diuerſe reſpondendum eſt in huiuſmodi diuerſis caſibus,iuxta cap.1. a

2 Secundo , quòd ſi hæc poteſtas recipiendi profeſſionem ex ęquo & immediatè ſpectat ad Epiſcopum & Capitulum, uidetur quod non poteſt ſolum Capitulum illam ſuſcipere. Tum quia cum collatio beneficij ſpectet ad Epiſcopum , & Capitulum ex æquo , non poteſt ſolum Capitulum ſine Epiſcopo, nec ſolus Epiſcopus ſine Capitulo conferre , iuxta doctrinam Hoſtienſis communiter quo ad hoc receptam, b quę probatur per principium dicti c.1. c per locum ab ſpeciali,quatenus pro caſu ſpeciali ponit, quòd Capitulum poteſt conferre beneficia communiter ſpectantia ad illud & Epiſcopum,vt pręlatum, mortuo Epiſcopo, & ita præſupponitur,quod non regulariter.

3 Facit etiam , quod iura tractantia de perſona, quæ poteſt recipere profeſſionem, Communiter loquuntur magis de Abbate, quam de Conuentu , vt videre eſt in cap. [porrectum.] d ibi, [ad Apoſtolicam.] e in quo bis ſit mentio de Abbate de conuentu autem nec ſemel. Ad idem faciunt cap.Ioannes.] & capit. [ſanè.] f facit item,quod Superior, qui tenetur aliquid facere,& non vult facere, compellendus eſt ad id per Superiorem regulariter., ita quod nec ipſe, nec alius poteſt illud facere niſi in caſibus a iure expreſſis,ut ſatis probat textus cap.nullus. g vbi ſic reſoluit Panormitanus,& Felynus referens alios. h Ergo licet Epiſcopus potuiſſet compelli ad ſuſcipiendam profeſſionem nouitij tam ad ipſum, quam ad Capitulum pertinentem , non potuit tamen a Capitulo,quod non erat ſuperior eius, fieri id,quod ipſe facere tenebatur. Salua &c.

ALLEGATIONES.

a Ne ſede vacant.lib 6. b In cap.poſtulaſti.de conceſſio. præbend. c Ne ſede vacant.libr.6. d De regularibus. e Eodem titul. f Eodem tit. g De iure patronatus. h cap.paſtoralis,de offic.ordinar.

SVMMARIVM.

Eiectus, & priuatus legitime habitu & ordine poteſt quamcunque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædictæ electionis taciturnitas vitiat ſecundum ingreſſum. 1

Generalis

3 *Generalis ordinis non potest sine consensu Capituli monasterij, ad quod admissio ad professionem spectat, aliquem illius professum facere, iubere tamen potest, vt tacitum professum tractet pro professo; immo, nisi adducatur causa excusans, & mandare vt expressa fiat professio. numer. 5.*

4 *Professionis admissio de iure non ad mediatum Superiorem, puta Generalem ordinis sed ad immediatum prælatum, & monasterij conuentum spectat; & tunc etiam nec solus Prælatus nec solus conuentus admittit. num. 2. immo nec sufficit dimidia, sed maior pars votorum requiritur. nume. 1.*

CONSILIVM XXXVII.

B Professus in ordine Prædicatorum, & expulsus propter delicta, & priuatus legitime a Superiore, habitu & ordine, & postea ingressus ordinem Carmelitarum, tacita professione apud Prædicatores, & in fine anni nouitiatus, antequam profiteretur, venit Romam cum testimonio dimidię partis eorum, qui debebant eum admittere, & petit a Generali ordinis, vt faciat eum professum.

1 Occupatissimus simul & importunatissimus, vt respondeam statim, dico primo præfatum consulentem iuste potuisse ingredi ordinem Carmelitarum, & post annum nouitiatus iuste profiteri, si alias legitime fuisset approbatus.

Secundo, quod prędictus dominus consulens non potest dici professus expresse propter testimonium prædictorum quatuor, qui constituebant dimidiam partem eorum, qui debebant eum approbare, vel recipere eius professionem, quia requirebatur maior pars eorum, argumento l. [quod maior,] a & iuxta glossa iuncto textu. b vbi post alios tradit Philippus Francus. c

2 Tertio, quod in monasterijs, in quibus receptio spectat ad Abbatem & monachos, non potest solus Abbas, nec solus conuentus recipere monachos, nec consequenter facere professum; eo quod vt diximus in Commentar. 4. de regular. d valor professionis requirit duas personas, alteram quæ se obliget religioni, & alteram quæ religionem obliget illi.

3 Quarto, quod ex hoc videtur inferri, quod Reuerendissimus Generalis non potest sine prędicto Conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus, facere prædictum consulentem monachum prædicti monasterij Carmelitarum, saltem sine consensu maioris partis illius, cui consequens est non posse illum facere professum propter solam approbationem prędictorum quattuor suffragium ad id habentium, quia non faciunt illi Conuentum, nec maiorem partem illius. Tum quia aliud est approbare annum probationis, & aliud professionem approbati recipere, & a separatis non fit illatio. e

4 Quinto, quod etiam alia ratione videtur prædictum Generalem non posse facere prædictum consulentē professum solo iure communi attento, quia secundum illud receptio monachorum pertinet ad Conuentum, & Prælatum immediatum eius; & non ad Superiorem mediatum. f

Sexto, quod his est consequens, non posse etiam congregationē Illustrissimorum Dominorum Cardinalium facere illum professum, nisi maior & specialior potestas fieret ei a Sanctiss. D.N. de potestate absoluta, quæ derogaret iuri communi.

5 Septimo, quod prædictus consulens licet non A possit dici expresse professus, vt prædictum est, posset tamen dici tacite professum per delationem habitus annalis, si habitus professorum non est distinctus ab habitu nouitiorum; per capit. 1. g & alia, quæ illi adiecimus in dict. commentar. h

Octauo, quod prædictus consulens posset petere à prædicto Generali, vt iuberet prædicto Conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eum pro tacite professum, si vera sunt, quæ ipse proponit, & non est ibi distinctus habitus professorum ad habitu nouitiorum, vt prædictum est, posset etiam iubere, vt acciperent professionem illius expressam, si facere vellet, immo & compellere ipsum ad faciendū eam, nisi iustam aliquam causam ab eo illum excusantem allegaret. Salua &c. B

ALLEGATIONES.

a ff. ad municip. b cap. fin. de regular. lib. 6. c num. 2.
d Super ca. statuimus. nu. 74. e l. Papinianus. ff. de minor.
f Argum. cap. ad Apostolicam, de regular. cum ei annotatis.
g In fin. princip. de regular. libr. 6. h Vbi supra.

SVMMARIVM.

Religiosus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, nisi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare, qualis non censetur nouitius. 1

C *Collegium, omnibus, vno dempto, sublatis, in dicto vno conseruatur, isque solus potest collegij iura exercere.* 2

CONSILIVM XXXVIII.

R Espondeo præfatos viros eruditos hac de re consultos rectè respondisse, quatenus dixerunt præfatū Ioannem non esse verum Religiosum, quia id quod datur ab eo, qui dare non potest, habetur pro non dato.

1 Tum quia professio trium votorum, quę sunt religionis substantialia, non efficit ea profitentem vere religiosum, nisi ea emiserit secundum regulam à sācta Sede Apostolica approbatam in manibus eius qui potest incorporare profitētem tali religioni approbatæ, vt etiam nos post alios tradimus in Commentar. 4. de Regularibus. a & præfatus Ioannes non emisit professionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni a Sede Apostolica approbatæ, quia non erat Prælatus canonicè institutus, imò neque religiosus verus, quia erat nouitius nullam potestatem canonicam habens ad suscipiendos vllos religiosos etiam ad vestiendos habitu religioso, & ad faciendum etiam nouitios, quanto minus ad faciendum professos, & veros religiosos.

2 Tum quia licet religio, vniuersitas, uel collegium non pereat, quamuis redigatur ad vnum, omnibus alijs mortuis, quia potest conseruari & consistere in vno, iuxta l. [sicut municipium.] b & tradunt Panormitan. & citati per eum, c non tamen defertur potestas eligendi Prælatum, vel alios religiosos ad alios, quam ad illum vnum, in quo residet seu conseruatur collegium, & ita cum in casu proposito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum qui potuisset exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa prefatus Ioannes Baptista, qui nōdum erat professus, nec religioni incorporatus per professio-

ALLEGATIO.

a Super cap. statuimus. 19. quæstio. 3. numer. 73. & sequent.
b ff. quod cuiusque vniuers. c in cap. 1. de elect. a num. 5.

professionem, præsertim renuente ac contradicente præfato vno, in quem ius collegij fuit redactum. F

SVMMARIVM.

1 *Heremita, vt esset, qui in manibus superioris heremitarũ professionem faciens vouit obedientiam, paupertatem, & castitatem, non efficitur religiosus, cum illa congregatio non sit religio, nec professionem recipiens possit profitentem religioni incorporare, nec potest ab aliquo cogi vt fiat religiosus. numer.2. peccatque qui talem ad id inuitum cogit, tenebitur tamen tria vota uti simplicia seruare.num.3.*

2 *Regularis semel iuste a religione eiectus non potest inuitus cogi, ut ad eandem reuertatur.* G

CONSILIVM XXXIX.

QVidam Ludouicus volens esse heremita accessit ad quendam montem, vbi multi sub quodam Matthæo agebant vitam heremiticam,& fecit professionem, vouendo castitatem, paupertatem,& obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa facit facultatem eius Abbati accipiendi professionem illorum secundum regulam Beati Basilij. Quæritur, quid iuris?

1 Respondeo primo, quòd nunquam fuit verè religiosus,quia professio,quam fecit in manibus prędicti Matthæi, non fuit professio religionis veræ & approbatę a sancta sede Apostol.nec fuit accepta ab eo,qui posset illum obligare alicui regulæ approbatę,& iure optimo respõdit Papa nullas & inualidas fuisse professiones factas in manibus dicti Matthæi. H

2 Secundo, quòd vellem vidisse bullam Papæ, in qua declarauit dictas professiones fuisse nullas:credo tamen, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas professiones in regula postea approbata ab eo, nolentes profiteri, quia non poterat iustè tam grandia præcipere. a

Tertiò,quòd licet professio dicti Ludouici valuisset, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionem, si iustè fuit eiectus a suo Superiori, vt probamus in Commentar.2. de regularibus. b

3 Quarto, quòd peccabant mortaliter, qui compellunt illum ad profitendum nouè religionem approbatam,contra dictum capitulum gestas,& illius glossam receptam.

Quinto, quòd est obligatus, ubicunque fuerit, ad seruanda tria vota,castitatis,paupertatis,& obedientiæ, tanquam vota simplicia, & non solemnia, quę quantum,& ad quid obligent,dicimus in Commentar.1. de regularibus, numer.18.

ALLEGATIONES.

a Argument.capit.integritas.32.quæstio.1.& capit.gestas.74.distinctio. adiuncta glossa in verbo crescere. b Super capit.non dicatis.12.quæstio.1.numer.36.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa in manibus Episcopi tenet, dummodo emittatur in monasterio Episcopo subiecto, prout erãt antiquitus de iure, numer.4. & qui possit ordini incorporare.numer.5.*

2 *Professus ad hoc, vt quis sit, requiritur, quod tria vota substantialia in aliqua approbata religione seruare promittat in manibus Superioris habentis administrationem,numer.5.& potentis illum religioni incorporare, numer.2. Vnde professio emissa in manibus alicuius monachi etiam (sed falso) dicentis, num.1. se habere hanc potestatem, non tenet,numer.4. sicut nec emissa in manibus Episcopi quo ad religiones & monasteria exempta ab eius iurisdictione, nume.2.3.4.& 5. nisi tales recepissent professionem nomine Superioris, quia tunc si Superior ratificaret, inciperet professio a die ratificationis ualere; & hoc, dummodo etiam extrema adhuc sint habilia:nam si professus esset mortuus, non poßet ratificari.numer.7.& 8.*

5 *Abbas electus ante confirmationem non est Abbas, nec habet administrationem, unde nec potest admittere aliquem ad professionem,& nu.6.& admisio,etiam si plures admisisset,non tenet. & numer.1.& 8.*

CONSILIVM XL.

MAtthæus professus fuit religionem sancti Basilij primum in manibus Episcopi Cordubẽsis deinde in manibus cuiusdam Didaci, falso dicentis se ad id habere a Superioribus potestatem. Tandem dictus Matthæus in Abbatem electus,antequam cõfirmaretur,& benediceretur,multorum professiones tanquã Abbas admisit,& mortuus est.

His stãtibus,quęritur primo,an dictus Matthęus censendus esset verus religiosus.

Secundo,an professiones per alios fratres in manibus eius emissæ valeant.

1 Ad primam quæstionem respondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quòd Innocentius expresse tenet, a quod potest quis fieri monachus faciendo professionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Episcopi, b & prædictus Matthęus fecit professionem in manibus Episcopi Cordubensis, antequam literæ Pij Quinti ei notificarentur.

Secundo,quod prædictus fœlic.recor.Pius V.posuit necessitatem,& fecit expresse facultatem omnibus,quibus scribebat, habitum a clericali differentem gestantibus, & volentibus illum gestare, deligendi vnam de regulis approbatis & eligendi Superiorem suæ cõgregationis,& faciendi professionem intra mensem; & consequenter videtur dedisse potestatem accipiendi professiones ipsis Prælatis electis,& quod ipsi prelati possent eligere personas,in quarum manibus profiterentur,quia concesso vno, omnino conceduntur ea sine quibus id expediri nequit, c imò & ea sine quibus id commode expediri nequit,iuxta leges, d per quas id affirmant Aretin. e & Decius, f licet gloss. g contra sensisset. I

2 Pro parte vero negante,quæ uera est facit irrefragabiliter primo id, quod scripsi in Comment.1. de regul. h scilicet,quod ad hoc vt quis dicatur verè & propriè religiosus professus,non sufficit,quòd voueat quomodocunque tria substantialia vota, sed requiritur,quòd voueat solemniter, ille autem dicitur vouere illa solemniter, qui vouet seruare in religione approbata a Sede Apostolica. i K

Secundo,

ALLEGATIONES.

a In cap.porrectum, de regular. b Argument.cap.si vir.27.quæst.2. c l.2.ff.de iurisdictio. omnium iudic.& cap. præterea, de offic.delegat. d l.penultim.ff.de vsufruct.& l.quicunque.§.si ei quem.ff.de instito.act. e In cap.de testi.col 3. de testibus. f In cap.vt debitus col.8.de appella. g In cap.solet,de sentent.excom.lib 6. h Super cap.cum portio.12.quæstio.1.numer.18. i Per cap.vltim.de relig. domibus,& cap.1.eod.titul.libr.6.& cap.1.de voto,eod.libr.

Secundo, non sufficit hoc, sed oportet, ꝙ voueat illa in manibus eius, qui eum potest incorporare illi religioni, siue quod eius professio recipiatur ab eo, qui potest eum incorporare religioni, per capit. [ad Apostolicam] a ibi, [Abbate per se, vel per alium recipiente.] vbi hoc notant Card. & Panor. b ibi, [Recipitur ab Abbate,] vt ibi notat Innocen. quem Panor. c & alij sequuntur, & prædictus Matthæus non fecit vllam professionem in manibus alicuius, qui posset eum incorporare religioni Sancti Basilij, quandoquidem prima professio, quam ait se fecisse mense Iunij anni 1569. in manibus Episcopi Cordub. non fuit facta in manibus eius, qui posset eum incorporare religioni Sancti Basilij, cum illa religio sit, vt præsupponitur, à iurisdictione ordinaria exempta, & ita Episcopus Cordubensis nullam in ea, præsertim ad hoc, habebat potestatem, quia receptio professionis a superioritate suam accipit uirtutem, vt sentit Innocent. in dict. cap. porrectum, & clarius tradit Geminianus. d

3 Secunda vero professio, quam fecit in manibus fratris Didaci, manifestius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat superior eius: non enim habebat ullam aliam potestatē, quàm datam sibi a prædicto Matthæo, & cum nemo sit sibi superior, e imò nec suo successori, f non potuit dare alij super se superioritatem, cum nemo det, quod non habet. g

4 Secundo facit, quod nec sufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulę quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur professio, nisi haberet potestatem eam recipiendi ab eo, qui potest eum incorporare religioni, vt idem Panormit. determinat, h declarando sic illud, i quamuis non requiratur, vt professio fiat intra monasteriū eiusdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d.c. [porrectum.] Tertiò, ꝙ nō sufficit facere professionem religionis approbatæ in manibus Episcopi, qui recipiat illam, vt tradit Anto. K quem sequitur ibi Panor. nu. 12.

Tertio, non obstat c. si vir, l quod mouit Innoc. ad dicendum cōtrarium. Tum quia illud cap. nil de professione statuit, quia imò, vt ait gloss. loquitur de separatione viri & vxoris a iudice faciēda. Tum quia illud cap. si intelligeretur de professione, intelligendum esset de Episcopo ordinis & monasterij sibi subiecti, vt iure communi omnia subijciuntur Episcopis, m & in casu proposito Episcopus Cordubensis nullam habebat superioritatem in religione Sancti Basilij prædicta.

5 Quarto, quòd ipsemet Innocent. n ait, quod professio valida non potest fieri sine auctoritate superioris potētis incorporare profitentem religioni, & Episcopus nullatenus potest incorporare quemquam religioni a sua iurisdictione exemptæ, vt palam est, quia extra territorium suum ius diceret, contra l. final. o & cap. 2. p

Quinto, ꝙ electus in Abbatem ante confirmationem non est Abbas, q neq; quicquam vt Abbas facere potest, r immo nec oīa ante benedictionem. s

Ad primum oppositorum respondetur, quod dictum Innocent. in eo citatum non potest habere locum, nisi ad summum in professione facta in manibus Episcopi habentis iurisdictionem, & superioritatem in religione, quam profitetur profitens in manibus suis, quod non contingit in nostro casu.

6 Ad secundum respondetur, negando, quod ex literis Pij Quinti satis efficaciter colligi possit, quod electi a congregationibus prędictis possent admini-

A stratione sua vti, antequam confirmarentur, per vltimum argumentum pro parte negante formatum, nō enim præsumendum est, Romanum Principem, qui iura tuetur, vnico verbo voluisse tot iura de electione, & professionē, & religione confirmanda tollere, t nisi exprimeret id, aut aliud, ex quo id sequeretur, quod in nostro casu non fecit.

7 Addo tamen, quod licet nulla priorum professionum Matthęi valuisset, potuit tamen secunda validari in vita eius per ratificationem superioris prędicti ordinis Sancti Basilij, quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine Superiorum prædicti ordinis, vt ex tenore suæ professionis constat, & receptio professionis facta in manu alicuius, qui non

B potest incorporare religioni, si tamen recipiat eam nomine eius, qui potest incorporare, ratificante eo illam, fit valida, vt dixit Innocent. receptus, u sed quia ratificatio non fuit facta in uita eius, nō potest nunc fieri post mortem. Tum quia extrema nō sunt habilia, iuxta l. penultim. x Tum quia talis ratificatio facit professionem ualidam a tempore ratificationis, & non ante, vt ibidem Innocent. dicit.

8 AD SECVNDAM quæstionē respondeo, quod nulla aliarum professionum supradictarum in manibus Matthęi factarum valuit, quia nulla fuit facta in manibus eius, qui posset profitentem incorpo-

C rare religioni, nam per rationem ad primam cōstat, prædictum Matthæum non fuisse verè religiosum, nec verum Abbatem, sed solum electum & non confirmatum, & minus benedictum, & consequenter non habuisse potestatē incorporandi religioni profitentes in manibus eius, imò nec ratificari possunt prędictæ professiones à superiore ordinis, quia non fuerunt receptæ a prædicto Matthæo ipsius nomine, sed tantum proprio, vt ex earum tenore constat & non potest quis ratum habere, quod non est gestum suo nomine. y Salua meliori sententia.

ALLEGATIONES.

a De reg. b In c. porrectū. eod. tit. ibi. c nu. 5. 9. & 11. d In cap. constitutionem. §. 1. de regul. lib. 6. e l. penulti.

D ff. de recept. arbit. f cap. innotuit. de elect. g cap. quod autem. de iure patro. & l. si vniuersę. C. de leg. h In cap. insinuante. qui cler. vel vo. i num. 1. k In d. c. porrectum. l 27. quæst. 2. m cap. Abbates, & cap. Abbatibus. 18. q. 2. n In d. ca. porrectum. o ff. de iuri dictio. omnium iudic. p De constit. libr. 6. q Arg. cap. postquam. cap. nosti. cap. nihil. de elect. r cap. auaritiæ. de elect. lib. 6. s cap. 1. de supplen. negli. prælat. t l. si quando C. de inoffic. testa. u In d. cap. porrectum. x ff. rem ratam hab. y cap. ratum. de regul. iur. libr. 6. cap. cum quis. de senten. excommunicatio. eodem lib. 6. cum alijs similibus.

SVMMARIVM.

Professio tacita tunc demum ex gestatione habitus inducitur, si sit legitime a Superiore eo animo traditus, & a nouitio acceptus, non honoris causa, sed vt ad professionem prodesset, num. 3. & sit indistinctus ab habitu professorum, in religioneq; immo & in monasterio, num. 1. vel alibi de licentia Superioris gestatus, nu. 2. per annum continuum, adeo vt menses interrupti non possint coniungi. numer. 1. 1

E

Regularis vbicunque sub obedientia manet, censetur in monasterio manere. 2

Habitus delatio, deuotionis, seu honoris causa permissa, non facit quem religiosum. 3

CONSILIVM XLI.

PEr delationem habitus religionis non fit tacita professio, nisi tria concurrant. Primum, quòd sit indistinctus ab habitu professorum, cap. 1. §. qui uero. de regular. libr. 6.

Secundum,

Secundum, quòd deferat eum in monasterio, & congregatione, per textum in clem. [eos] a adiuncta glossa, b recepta ibi per Doctores, & Panorm. cum cōmuni sequente Hostiensem, c & Francum in dict. cap. 1. d vbi bonus textus in principio, ibi, [In monasterio.]

Tertium, quod deferat illum intra monasterium per annum continuū: adeo quod licet deferat quatuor menses continuos, si postea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo, vel plures menses, & exiret iterum ante annum continuum completum, non censeretur professus, per cap. 1. e ibi, [per totum annum.] vbi hoc tenet Archidiaconus, & Francus, & latius Lapus. f

2 Is autem qui deferret habitum extra monasterium de licentia, obedientia, vel mandato Superioris, censetur deferre illum intra monasterium, secundum Abbatem antiquum, g & sequitur Abbas iunior, qui postea fuit Panor. Archidiaconus. h

3 Ex quo infertur, milites Hierosolymitanos, & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiā exerceant, suscipiunt habitū suæ religionis legitimè intra monasterium, & postea (quod sæpe fit de mandato magnorum Magistrorum) deferunt eum extra monasterium bellando, vel aliqua negotia suorum ordinum, vel monasteriorum faciendo, posse finire annum probationis extra monasterium: quia monachus, vbicunque maneat sub Superioris obedientia, censetur manere in claustro, vt vbi supra prædicti Abbates asseruerunt, nisi forte Superior concederet licentiam deferendi habitum sui ordinis causa deuotionis, vel honoris, ea mente tamē, quòd gestatio illius non prodesset ei ad professionem tacitam, vel expressam: quod nuper scimus factum fuisse, & sæpe solitum fieri accepimus à magno Magistro Hierosolymitanorum, siue S. Ioannis. Tunc enim non censetur profiteri, nec annum nouitiatus implere, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de regul. b Verbo in aliqua. c in cap. at clerici, de reg. d §. fin. de reg. lib. 6. e de regul. lib. 6. in princ. f Alleg. 46. num. 2. in Dei nomine. g in cap. cum illorum, de senten. excom. h in cap. ex rescripto, de iureiur. num. 15. i cap. vlt. de præbend. & l. non omnis. ff. de rebus cred.

SVMMARIVM.

1 *Votum simplex religionis est promissio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel specie.*

1 *Votum simplex cùm annexam habeat promissionem, & consequenter factum, non est præsumendum, & nu. 9.*

2 *Oblata à parentibus in pupillari ætate, liberè ad sæculum redire potest.*

2 *Habitum nouitiorum patenter distinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere censetur n. 4. nec eidem aliquod votum est annexum, nec impedit reditum ad sæculum, nec matrimonium, nu. 3. & 11.*

5 *Offerens se & sua monasterio censetur habere voluntatem mutandi vitam sæcularem, sed non sic in oblata à parentibus, num. 4. & 11.*

5 *Professionem tacitam non censetur facere, quæ in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitias fieri solent.*

6 *Laici ad cātandū in choro cum professis admitti possunt.*

6 *Præsumptio per contrarios actus tolli potest.*

7 *Iuramento standum est in ijs, quæ ad propriam spectant conscientiam.*

Dispensare super voto castitatis ex causa pōt ordinarius. 7

Votum requirit propositum, & postea promissionem. 8

Habitum nouitiorum distinctum etiam per decem annos 10 *deferens, profiteri non præsumitur.*

CONSILIVM XLII.

PORTIA quędam impubes, a matre, quę ad secūda vota aspirabat, monasterio vna cum dote tradita fuit, post 12. verò annum iussa suscipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lachrymans tamen, & deinceps semper dimisit tonsuram, & in sermone quotidiano dicebat Abbatissæ, & monialibus se velle exire à monasterio, & nubere, & quamuis post annum probationis per multum temporis gestauerit habitum, & interfuerit Horis canonicis, & inseruierit monialib' professis, habitus tamen erat manifestè distinctus ab habitu professarum, & actus illi erant communes professis, & nouitijs, & interim permittebat nouitias posteriores se ad professionem admitti, quia nunquam habuit animum se obligandi, neque vllum votum fecit: tandem de licentia Vicarij Episcopi exiuit, & postea nupsit. Quæritur, an tuta conscientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

1 Reuerend. Pater votum simplex in terminis nostris nihil aliud est, quā promissio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie, iuxta cap. [qui post votum,] vbi Gem. a & Franc. b Arch. c Io. Andr. & alij notant, d vnde cum votum simplex habeat annexam promissionem, & sic factum, nullo modo venit præsumendum in casu nostro. e

2 Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuisset monasterio à D. Antonia eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D. Portiæ, quòd maior facta non possit libere redire ad sæculum. f

Neque dicēdum est, quòd saltem per assumptionem habitus in pupillari ętate cum gestatione illius per plures annos post annum probationis possit dici inducta ratificatio, seu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emisisse aliquod votum simplex. Nam respondendo dicitur, quod ex gestatione habitus patenter distincti ab habitu professarum prout erat in casu nostro, non potest dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abbatem. g

3 Absque eo, quod mutatio uoluntatis non præsumitur, ut ait Abbas, h & quantocunque tempore quis gestauerit habitum probationis patenter distinctum, non censetur emittere professionem, nec obligatur religioni in genere, neque in specie, & potest redire ad sæculum iuxta Innocent. i quem sequuntur ibi Ioan. And. K & Anch. l Abbas, m Abbas antiquus, n & notat. secundum Innoc. o Franc. p & Gēmi. ibi, q Card. r Prępositus, s & cum

ALLEGATIONES.

a num. 2. & 5. b num. 1. ad fin. & num. 2. c in 1. notat. d de regul. in 6. e l. in bello. § facta. ff. de capt & postl. reuer. cap. 1. de constit. in 6. f cap. significatum, cap. cum virum, de re. g in cap. significatum, num. 5. de reg. h in cap. maiores. § item quæritur, num. 8. de baptism. i in cap. ex parte. k in fin. l num. 5. m num. 3. versi. 2. cas. de re. n in cap. consulti, col. 1. ad fin. versic. 5. o de regul. p in capit. 1. in fin. princ. q in §. 1. num. 5. versic. primum dictum, de regul. in 6. r in clement. eos, num. 3. versic. 2. dilatio, de regul. s in cap. quidam, ad fi. 27. distinct.

& cum Abb. a qui refert, & sequitur Innocent. ibi tenet summa Ang. b & summa Tabiennæ. c

Et per consequens, licet D. Portia gestauerit habitum probationis patenter distinctũ per plures annos post annum duodecimum ætatis suæ, tamen ex hoc non pôt dici emisisse aliquod votum simplex, cũ sit, quod potuerit redire ad sæculum, nec remanserit obligata alicui religioni in genere, neque in specie, & votum simplex nihil aliud sit, quam esse obligatum religioni in genere, vel in specie, vt dixi.

Et hoc etiam clarius demõstratur, quia Innoc. d quem omnes alij communiter sequũtur, dicit, quod si quis gestauerit habitum probationis quantocunque tempore non obligatur religioni in specie, neque in genere, & sic appellat habitum probationis, etiam quod sit delatus post annum probationis, & Cardinalis, e dicit, quod quis dicitur nouitius etiã elapso anno probationis. Si igitur D. Portia remansit semper cum habitu probationis, non potest dici, quod emiserit aliquod votum simplex, cum sit, quod huiusmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum simplex, vt ait Innocent. f & Ioann. Andr. g

Prout etiam in terminis, quod huiusmodi habitus probationis non impediat matrimonium contrahendum, tradit Abbas, h ibi, [prima solutio.] i vbi etiam Hostiensis, K & Ioã. And. l ibi, [de habitu probationis,] & Antonius de Butrio, m quod quando quis gestauit habitum probationis distinctum etiam elapso anno probationis possit contrahere matrimonium, tradit Ancharanus in cap. meminimus, num. 2. qui cler. vel vouent.

4 Non obstat, quod D. Portia fuerit tradita Monasterio cum eleemosyna ducentorum ducatorum. Quia primo loco dicitur, quod D. Portia ignorauit factum matris suæ, prout etiam ita præsumendum est, n neq; sufficeret præsumpta scientia, cum agatur de amissione libertatis, & sic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnensem, o Puteum. p Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non potest dici, quod ipsa ratificauerit factum matris suæ, cum ignorans non dicatur remittere, neque consentire. q

Vlterius dicitur, quod si quid traditum fuerit monialibus, & monasterio, id non tradidit D. Portia, sed D. Antonina eius mater, ideo ex facto matris nõ potest fieri præiudicium filiæ, & maxime quando filia permansit cum habitu probationis distincto, ex traditis per Abbatem, r cum concordantibus supra adductis.

5 Accedit, quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monasterio, censeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit se, & omnia bona sua, vel maiorem partem monasterio, de quo non constat in casu nostro, vt per Francum, s ibi, Tertio quanto tempore. t

Non obstat, quod D. Portia interuenerit in Horis canonicis, & inseruierit monialibus professis, quia hoc licet fecerit, id fecit tanquàm nouitia, & prout aliæ nouitiæ solebant interuenire, & inseruire, neque potest inferri, quòd vltra actum fieri solitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione se obligare, cum actus voluntarij non extendantur vltra quam gerantur. u

6 Et eo magis, quia omnia ista possunt fieri per merè laicas personas, quæ possunt admitti ad canendum à personis religiosis, & inseruiendum diuinis, iuxta doctrinam Abbatis, x cum traditis per Decium, y & per consequens cũ non sit probatio con-

A cludens, nõ potest colligi huiusmodi præsumptio. z

Absque eo quod generaliter dici potest, quod omnia prædicta tolli possunt per contrarias præsumptiones, & probationes, a cõstat enim, quod D. Portia in susceptione habitus, & eius tonsura capillorũ plangebat, & abinde postea semper dimisit tonsuram, & permisit, quod nouitiæ sibi posteriores in ordine assumerentur ad professionem, quòd si habuisset animum mutandi vitam vtique prædicta non fecisset, cum nemo præsumatur immemor salutis æternæ, neque verisimile sit, quod D. Portia voluerit sibi fieri præiudicium in antelatione, & per consequens dicendum est, quod talis præsumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi potest. b

B Et maxime quia sumus in claris, ex quo constat quod D. Portia, dum permansit in Monasterio, expresse declarauit, quod ideo permittebat nouitias posteriores ad professionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo volebat exire de Monasterio, & nubere, & id etiã sæpe sæpius dicebat in sermone quotidiano Abbatissæ, & Monialibus, prout etiam exiuit postea de licentia Vicarij pro tempore, & nupsit, vnde in claris non opus esset coniecturis. c

7 Vltimo dicitur, etiam quod essemus in dubio, ex quo D. Portia in examine suo, mediante iuramento declarauit se nunquam votum aliquod emisisse, sed semper habuisse animum exeundi à Monasterio, & nubendi, standum esset eius assertioni iuratæ, ex traditis per Abbatem, d prout etiam potius pro ma-

C trimonio carnali, quam spirituali præsumendum esset, vt per Ioan. And. Butrionem Abbatem, Hostiensem, & alios. e

Et in omnem euentum non obstaret, quòd ex gestatione habitus aliquod votum simplex esset emissum, quia super hoc habemus ordinarij dispensationem, quæ quidem saltem ex causa potuit fieri, & causæ legitimæ sunt tales, qualis metus etiam non iustus, prout erat in casu nostro, si non metus reuerentialis matris, saltem Abbatissæ, & monialium, à quibus fuit coacta habitum suscipere, alia verò causa est propter verisimilem impotentiam continendi, cum palam in Monasterio D. Portia expresse diceret velle exire de Monasterio, & nubere, cum esset iuuenis, vnde ordinarius potuit, stantibus præ-

D dictis causis, dispensare, vt ait Abb. f Summa Angel. g Hæc Aduocatus D. Portiæ. Sequitur responsum Auctoris.

8 Doctor

ALLEGATIONES.

a in d. cap. ex parte. b in uerb. nouitius, numer. 12. uersic. si uero distin. c in uerbo nouitius, ad fin nu. 6. d in d. cap. ex parte. e in d. clement. eos, num. 1. f in cap. porrectum, num. 1. g ibi colum. 1. de reg. h in cap. consuluit, num. 3. uersic. contra hoc. i qui cler. uel uouen. k col. fi. uers. habitus. l col. fi. uer. in glo. per hoc. m col. fin. ad medium, in prin. distinctionis suæ, & ad terminos d. clement. eós, de regul. n l. uerius, ff. de probatio. cap. præsumitur, de regul. iur in 6.

E o super reg. de annali. q 48 in fi. p decis. 6. de probation. q l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. iudic. l. si mulier decedens, ff. de inoffic. testam. r in d. cap. significatum, num 5. s in cap 2. col. 1. in fi. uer. in ea. gl. t. de reg. in 6. u l. uoluntariæ, C. de excusat. tutorum, l. fin. C ne uxor pro marito. x in cap. 1 num. 2. uers. in gl. 2. de celebr. Missar. y in cap. 2. num. 33. uers. & laicus, Missa. de iudicijs. z cap. in præsentia. de probatio. l. non hoc, C. unde legit. a ad textum in l. diuus, ff. de restitut. in integ. & capit. accedens, cum glo de crim. falsi. b l. sed Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon. Anchar. cons. 302. num. 4. Dec. cons. 476. num. 3. c l. continuus, §. cum ita, in fi. ff. de uerb. oblig. d in cap. pen. num. 7. de raptoribus. e in d. cap. pen. de raptoribus. f in cap. ueniens, ad fin. num. 6. qui cler. uel uouen. g in uerb. uotum, §. pen. num. 9.

8 Doctor is doctissimus doctissimè locupletissimeque resoluit dubium propositum in fauorem Portiæ consulentis, ad quod etiam hæc pauca infrascripta sufficeciffent. Primum, quòd ad hoc vt aliquid dicatur votum, requiritur propositum aliquid faciendi, & non sufficit illud, nisi consequatur promissio id faciendi cum animo se ad id obligandi, iuxta doctrinam Sancti Thomæ, a & eiusdem, & communiter omnium, b & nostrorum. c F

9 Secundum, quòd certum est nõ esse iudicandum aliquem fecisse votum, nisi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi, d & facta non præsumuntur, nisi probentur. e

Tertium, quòd ex præmissa facti narratione non colligitur ulla probatio voti facti uera, vel præsumpta: nam per ea, quæ narrantur, non probatur præfatam Portiam habuisse propositum faciendi se religiosam, & minus habuisse animum obligandi se ad illam, & minus quod id promisisset Deo, & se ad id obligasset. G

10 Quartum, quòd certissimum est, eum, vel eam, qui, vel quæ gestat habitum nouitiorum distinctum ab habitu professorum, uel professarum, non præsumi profiteri, nec ullatenus uouere religionem, etiam si decem annis, & eo amplius illum gestaret. f

Quintum, quòd ea, quæ sunt animi alicuius probantur per iuramentum eius, iuxta illas duas Gloss. solemnes, g communiter recept. & quod prædicta Portia præstito iuramento deposuit, nullum umquam uotum de ingrediendo Religionem, uel in ea perseuerando fecisse, imò nec propositum id faciendi habuisse. H

11 Sextum, quòd assumptio habitus uouitiorum distincti ab habitu professorum, & eius delatio nullam inducit præsumptionem uoti emissi, etiam si deferatur per duos annos, & ultra, imò potest libere exire à Monasterio. h

Septimum, quòd nulla lege, neque ratione inferri potest, impuberem emisisse uotum intrandi, uel permanendi in religione, ex eo quòd parentes eius inducant eam in consortium monialium, & pro alimentis eius, uel quo libētius eam recipiant, uel quò sit pro dote, vel parte dotis solitæ dari Monasterio, casu quo uoluerit fieri Monacha, nonnullam pecuniæ summam dederint, uel mutuauerint. Tum quia à diuersis non fit illatio, i & uouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam summam dare, sunt longè separata, cum alterũ sit factum parẽtum, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio summę propter alias multas causas fieri potest, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias impuberes educandas intra Monasteria Monialium includunt, quo pientius educentur, & quo, si forte Deus inspirauerit, fiant sanctimoniales. Tum per illam regulam topicam, [si quod magis uidetur inesse nòn inest, neque id quod minus.] K At suscipere quem habitum Religionis nouitiorum distinctum ab habitu professorum, & gestare illum ẽt per multos annos, non inducit pręsumptionem voti eiusmodi facti, ut supra probatũ est: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monasterio, quo gratius illa ad educandum ibi assumatur. Tum deniq; ꝙ nemo unquam scriptorum huiusmodi pręsumptionis meminit, nec vlla lege fundari potest, & ita succedit illud capitul. [consuluisti.] l Quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. m Cum igiĩ non probetur prædictam Portiam ullum uotum de intranda, uel retinenda religione expresſè fecisse, neque unquam suscepisse se, uel portasse habitum professarum monialium, sed tãtum nouitiarum, neque aliud admisisse, per quod præsumatur in ea uotum, immo expresse contrarium propositum se habuisse dictis, & factis ostenderit, cumque iuramento à iudice interrogata id firmauerit, proculdubio iudicandum est eam à nubendo nullo uoti uinculo excludi, & quod piè, ac eruditè clarissimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multò plura probat.

ALLEGATIONES.

a 2.2.q.88.art.1. b in 4.dist. 38.q.1. c in cap. qui bona, 17.quæs.1.& in cap. literatura, de uoto. d l. ei qui dicit, ff de probation. e capit. cum in iure peritus, ff. de offic. deleg. & l.1.C. de manda. princ. f cap. ex parte, de regul. cum annot. ibi per Innocen. & alios, & clement. eos, eod. tit. & cap.1.§.fin. eod. tit. lib 6. g in § sed istæ. aliàs, aliæ. Institut. de actio. in capit. significasti. 2. de homic. h cap.1. in princip. & §.1. de regul. lib. 6. i l. Papinia. ff. de minor. k argumen. cap. cum in constitut. de elect. cum simil. l 2.quæst.4. aliàs 5. m & cap.2. de translat. prælat.

SVMMARIVM.

Professio, anno probationis non completo, ante Concilium Tridentinum apud non mendicantes emissa valida est. 1

Religionem relaxatam professus potest cogi, vt seruet etiã illas austeritates regulæ, quæ tempore professionis non seruabantur nisi tunc præcisè, quando professionem emisit, expreßè fuisset protestatus se nolle obligari ad alias, quàm ad tunc vigentes, vel ageretur de illis austeritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obseruatæ, & num. 3. 2

Protestatio tollitur contrario facto subsequuto, vnde qui ante profeßionis tempus dixit se ita religionem professurum, vt ad austeriora non obligetur, si tempore profeßionis hanc non repetijt protestationem, ab ea, mutata voluntate, censetur recessisse. 3

.CONSILIVM XLIII.

QVIDAM ingressus est Religionem Sancti Basilij multum relaxatam, præcipuè in uoto paupertatis: & intra probationis, siue nouitiatus annum professionem emisit, & post uiginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri potest. I

Quæritur primò, an illius professio fuerit ualida.

Secundo, an teneatur ad præfatam duritiem seruandam.

Tertio, an teneatur, & quomodo subuenire matri extremè patienti.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quòd præfata professio fuit ualida, quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod ualebat professio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non Mendicantibus, iuxta cap. [ad Apostolicam.] a in sensu directo, & argumento à contrario, uel à speciali probatur in capit. [non solum.] & cap. [constitutionem.] b ubi hoc expressit Philippus Francus. c

2 AD SECVNDAM rñdetur primo, ꝙ si durities per præfatã reformationẽ inducta est de natura regulæ, & relaxatio esset adeo antiqua, ut non esset

ALLEGATIONES.

a de regul. b de regul. lib. 6. c num. 2.

ſet memoria initij eius, non poſſet præfatus D.Conſulens cogi ad ſeruandam eam, vt probat Philippus Decius, a poſt Panormitanum in cap. b ꝙ etiam nos tangimus in Man.conf. c Et idem vr̃ dicẽdum de duritie nouè inducta,ſi cum profeſſus fuit,proteſtatus fuit ſe nolle obligari ad alias durities,& auſteritates,quæ,quando profeſſus fuit,non ſeruabantur, vt idem Decius poſt eundem Panormit.aſſerit. d Idem vr̃ etiam dicendum, ſi D.Conſulens eſt adeo corpore debilis,vt præfatam nouam duritiam, & auſteritatem pati non poſſit,ſecundum Innocentiũ, e quem videtur ſatis ſequi Panormitan. f & Dec. g Secundo,quòd ſi durities eſt de natura regulæ,& relaxatio eius fuit noua, & à tẽpore cuius initij eſt memoria, poterit cogi ad ſeruandam illam, ſi cum fuit profeſſus,non limitauit ſuam profeſſionem, & obligationem ad illum ſtatum viuendi, qui tunc ſeruabatur.

3 Nec ſufficeret ſaltem in foro exteriori,quòd ipſe aliquanto ante profeſſionem dixiſſet ſe cum hac limitatione præfatam Regulam profeſſurum, quia proteſtatio facto contraria tollitur, iuxt.gloſſam ſolemnem quæ hoc in matrim.carnali aſſeuerat, h & tradunt omnes, i poſt Bartolum, K quia vt præfata gloſſa dicit, potuit mutare voluntatem, & præſumitur mutaſſe profitendo abſolutè.

AD TERTIAM reſpondeo primo, me in eadem opinione nunc eſſe,in qua fueram,in Manuali ſcilicet, l & poſtea in comme.3.de reg. m circa exitum Religioſi à Monaſterio propter neceſſitatem parentum.Secundo,quòd D.conſulens poteſt ex prędictis colligere, quid oporteat ipſum facere, vt animam ſuam ſaluet ſecundum rigorem iuris, & viam iuſtitiæ, & per viam gratiæ, & diſpenſationis. Certum autem eſt mihi, eum non obtenturum nullitatem ſuæ profeſſionis,neque in foro exteriori libertatem, ne cogatur ſubire reformationem nouam, niſi probet relaxationem cœpiſſe à tempore immemorabili.Tertio,quòd per viam diſpenſationis, & gratiæ ſatis piè eam poſſet petere, attento quod profeſſio facta fuit intra nouitiatus annnm,& quod ipſe inuenit regulam quo ad votum paupertatis ferè omnino relaxatam,& quod non habuit animum illam ſeruandi, niſi in ſtatu, quo illam inuenit, & quod reliquit matrem multum indigentem ope ſua, & quod vigintiquinque annos inſeruiuit regulæ relaxatæ,& quod nunc iam grandioris ætatis uix poterit paupertatem illam ſummam nouè indictam ſeruare. Salua,& cæter.

ALLEGATIONES.

a in cap.1.& 3.num.9.de appellat. b ſup.eod.de reg. c cap.12.num.50. d ubi ſupra num.8. e in d.c.ſuper eo. f ibidem. g ubi ſupra num.7. h in cap.tua, de ſponſal. uerb.mulierem. i in cap. cum M. de conſtit. K in l.non ſolum.§.morte.ff.de ope.no.nunc. l capit.14.num.14. m ſuper capitul.nullam,18.quæſtion.2.num.48.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem intra annum,& poſt cœnam faciens mortaliter peccat.*

2 *Profeſſio legendo ſchedulam abſque intentione profitendi non eſt valida.*

3 *Profeſſionem nulliter emiſſam videtur approbaſſe, qui ad titulum religionis ordines ſuſcepit,et per multos annos manſit,& fuit in ea Prælatus.*

3 *Profeſſus nulliter,poſtea ordines ſuſcipiendo ad titulum Religionis,ſuſpenſionis pœnam non incurrit, mo-*

A *do illos nec extra tempora,nec ſine dimiſſorijs ſui Prælati acceperit.*

CONSILIVM XLIIII.

MReligionis habitu ſuſcepto,poſt cęnam à prælato ſchedulam formam profeſſionis continentem accepit,& legit,ac eodem anno ad titulum religionis ad omnes ſacros ordines fuit promotus, & per multos annos in monaſterio manſit, & prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta profeſſio ſit iuſta,& ualida,ſeu per prædicta ratificata.

1 Reſpondeo primo,peccatum fuiſſe tam à conſulente,quàm à prælato eius, profeſſionem accipiente B intra annum probationis,& poſt cœnam, & ſine alia ſolemnitate,& non conſiderando,quòd profeſſio religionis eſt tam heroicus actus, ut per eum lucretur quis indulgentiam plenariam ſecundum San.Thomam: a

2 Secundo, quòd ſi legendo illam ſchedulam continentem uerba ſolita proferri à profitente non habuit intentionem faciendi profeſſionem, & legit ea quaſi iocans,& aliud agens,non ualuit profeſſio.

3 Tertio,quòd ſi,ut ipſe conſulens ait, non ſolum ſuſcepit omnes ordines ad titulum Religionis, ſed etiam manſit in eo plurimis annis uoluntariè, & fuit prælatus per aliquot annos,uidetur approbaſſe proC feſſionem illam,& conſequenter quòd eſt profeſſus, & quòd non incurrit ſuſpenſionem,nec irregularitatem per ordinationes illas,quia non fuerunt factę ante ætatem,neque extra tempora, nec ſine litteris dimiſſoriis,cum eas habuerit à prælato ſuo.

ALLEGATIO.

a 2.2.quæſtion.ultim.articul.3.ad 3.

SVMMARIVM.

1 *Propoſitum etiam firmum de intranda religione non eſt votum.*

1 *Votum de intranda Religione per introitum completur, etiamſi poſtea non profeſſus exeat.*

D 2 *Profeſſus non eſt, qui fictè Religionem ingreſſus poſt 13. menſem aufugit,nec cenſendus, ſi inuentus à Superiore,habitu ſpoliatus,ab ea ſit dimiſſus.*

CONSILIVM XLV.

DE EO, qui poſtquam firmè propoſuerat intrare Sancti Fanciſci Religionem, eam intrauit, ſed poſt undecim menſes eam egreſſus eſt,& fictè animo non faciendi profeſſionem intrauit quoddam Monaſterium Conuentualium, in quo licet tredecim menſes manſiſſet nulla expreſſe facta profeſſione, poſtea egreſſus ſine licentia fuit à SuE periore captus,& habitu ſpoliatus. Quæritur,an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propoſitum,& ius in eo reſultans,eſt primo,quòd D.conſulens non fecit uotum obligatorium intrandi religionem S.Franciſci, quia propoſitum intrandi Religionem, etiam firmum,& enixè conceptum, non eſt uotum obligatorium iuxta capitul. [litteraturam,] a ubi ponitur caſus

ALLEGATIO.

a De uoto.

casus de hoc formalis, & probatur irrefragabiliter per definitionem voti traditam à S. Thoma communiter recepto, a declaratam à nobis in Manual. Conf. b & præfatus D. Consulens solum proposuit firmiter intrare Religionem.

Secundo, quòd etiam si vouisset, iam tamen impleuit votum intrando Religionem prædictam, & manendo in ea vndecim menses, licèt post eos ante finem anni exierit, quia votum de intranda Religione impletur per introitum, licet non faciat professionem, vt tradit S. Thom. receptus. c

2 Tertio, quòd non obstat ei professio tacita, quæ posset obijci ei, eo quòd fuisset ingressus in Religionem fratrum Conuentualium, & in ea tredecim mẽses mansisset. Tum quia intrauit eam fictè, sine animo illam profitendi. Tum quia captus post exitum fuit à Superiore spoliatus habitu, & dimissus ab illa Religione, ita quod nec in foro interiori, nec exteriori censendus est professus, argumento cap. [humanæ aures,] d & eorum quę de matrimonio fictè contracto leguntur in capit. [tua.] e

Quarto, quòd ex pręfatis sequitur debere me opinari præfatum consulentem non esse Religiosum, nec teneri ad intrandam vllam Religionem, si noluerit. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a in 2.2. quæst. 88. artic. 1. b cap. 12. num. 24. c 2.2. qu. 189. art. 4. d 22. quæst. 5. e de sponsa.

SVMMARIVM.

1 *Professio intra nouitiatum in non Mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet.*

2 *Professio metu non adipiscendi aliquod beneficium, & cum perturbatione emissa valet, & tenet, quia voluntariè facta dicitur, obligatque, etiamsi non intenderet obseruare ipsam regulam, & hoc, modo haberet intentionem profitendi, nam si illam simulatè animo non profitendi emisisset, non ligaretur coram Deo, num. 3.*

3 *Dolo inductus professionem emittens obligatur, & hoc, dummodo aliqualiter in illam consenserit. nu. 6. secus si dolus omnem sustulisset consensum. num. 4.*

5 *Simonia est, quando famulus herọ promittit se illi in omnibus obedire, si ille & beneficium conferendum ei curauerit.*

CONSILIVM XLVI.

HERVS, & famulus pacti sunt, vt, si herus procuraret ei conferri aliquod beneficium, ipse illi in omnibus obsequeretur, herus curauit illi conferri beneficiũ regulare sui fratris, quod tamen renunciare nolebat, nisi conferretur in titulum, & cum dictus famulus illud obtinere non posset, nisi emitteret professionem illius Religionis, cuius erat beneficium, licet non haberet animum profitendi, & se obligandi Religioni, bis tamen habitum illius suscepit, & tandem eo indutus iuit ad Capitulum, & ibi exhibita sibi quadam scheda, in qua verba professionis continebantur, in cuius lectione conturbatus fuit, emisit professionem, & postea beneficium obtinuit.

Quæritur primò, an professio huiusmodi illum obliget.

Secundo, an excusetur ob dolum, & fraudem sibi factam.

F Tertio, an in prædicta collatione interuenerit confidentia.

Quarto, stante, quòd nolebat profiteri, nec habuit animum se religioni obligandi, an relinquendo habitum fiat apostata.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primò, difficile posse D. consulentem excusari ab obligatione professionis. Tum quia in terris, vbi præfata fuerunt facta, non est receptum Concilium Tridentinum, & ita professio facta ante finem anni nouitiatus in Religione non Mendicantium valet, secundum Panormitanum, & Communem. a Tum quia præfatus D. Consulens non fecit eam metu, sed voluntariè, ad acquirendum unum beneficiũ, quod concupiscebat habere, & uota uoluntaria ualent, licet metu facta sint inualida. b

G 2 Tum quia professio facta per dolum ualet in utroque foro, quo ad profitentem, & quo ad Monasterium, c quamuis bona eius non quærantur Monasterio, neque Abbati, neque Monachis eius. Tum quia non uidetur obstare id quod ait, nempe quòd non habuit animum profitendi, & se obligandi religioni, cum asseueret accepisse bis habitum, iuisse ad Capitulum cum ueste Religiosorum, & accepisse, & legisse quandam schedam, in qua continebantur uerba professionis, & eorum lectione fuisse conturbatum, quod est signum intellexisse contenta in eis, quæ sibi parum placebant, quę tamen legit, eo quòd magis placebat beneficium, quod cupiebat, & non

H poterat habere, nisi profiteretur.

3 Tum quia nõ potest allegari probabilis ignorantia, cum dictum fuisset ei fuisse necessarium monachatum, siue statum religiosum ad habendum illum Prioratum in titulum, & quod frater sui Heri nullatenus uolebat illum renunciare, nisi ad effectum, ut conferretur in titulum, & ignorantia iuris est improbabilis, nec excusat, d & qui uouit aliquam religionem sine intentione seruandi obseruantiam regularem eius, obligatur ad eam seruãdam, ut tradidimus in Manu. e Verum tamen est, quòd si cõsulens habuit animum non profitendi, neque ulla tenus obligandi se religioni, sed solum simulandi, nõ ualeret uotum,

I quia sine ullo consensu, & ullo animo obligandi religioni non potest coram Deo, & in foro conscientiæ constare professio, arg. cap. [tua,] f & l. 1. C. [plus ualet quod agitur, quàm quod simul. concipitur,] g & eorum quæ Panormitanus adnotauit. h

4 AD SECVNDAM responsum est in responso ad primam per d. cap. [constituit,] ubi est casus expressus, quòd sic, cum limitatione ibi subiecta, scilicet, quod si dolus esset tãtus, qui tolleret omnem consensum, non obligaret ad perpetuam seruandam religionem, neq; ad aliquanto temporis seruandam illam, ut Panormit. præcitatus limitauit.

5 AD TERTIAM respõdetur, quòd in prædictis non interuenit confidentia damnata à Pio IV. & Pio V. sed interuenit simonia, eo quòd conuenit

K inter Consulentem, & Herum, quòd Herus curaret ei conferri beneficium spirituale, & quòd consulens ei pareret in omnibus, quæ præciperet, & cum illud ab utraq; parte fuerit completum, est incursa simonia

ALLEGATIONES.

a in cap. ad Apostolicam, de regul. b cap. 1. de his quæ ui, cum ei adnotatis. c cap. constituit. 20. quæstio. 3. d l. q. 4. §. notandum, & cap. ignorantia, de regul. iur. lib. 6. e cap. 12. num. 56. f de sponsa. g & in cap. cum dilectus, de his quæ vi, metusve. h num. 13. & seq.

nia realis, per ea quæ nos latius diximus in Manu. a A

6 AD QVARTAM colligenda est responsio ex rñ sis datis ad primam, & secũdam. s. quod si nullatenus consensit, neque uoluit profiteri religionem, neque se obligare ad illam, non est apostata in foro consciẽtiæ, sed si uoluit, aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apostata, & indiget absolutione, non obstãte quòd non gestauerit habitum, nisi per paruum tempus, quia satis est quod professio eius ualuerit etiam solum per vnum temporis momentum, vt prędictum est. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. 23. numer. 101. & 102.

SVMMARIVM. B

1 *Hermaphroditus iudicandus vir, vel mulier prout præualet in sexu, & inde sequitur, ut si præualet in sexu uirili, possit professionem emittere in monasterio uirorum, sed non mulierum, & è contra, num. 2. Quod si neutra magis præualet, in nullo poterit profiteri, nu. 3. medici autem in dubio ex ijs quæ ab ipso audient iudicabunt in quo præualeat, num. 4. & constito quod professio sit nulla, potest etiam inuitus eijci. numero quint.*

CONSILIVM XLVII.

QVIDAM Hermaphroditus ingressus, & professus est religionem uirorũ approbatam, nulla facta mentione de huiusmodi defectu, quo postea cognito, & publicato quęruntur sequentia. C

Primo, an professio ualuerit.

Secundo, an possit eijci à Relig ione cum dispensatione Papæ.

Tertio, an possit eijci à monasterio absque dispensatione Papæ, si noluerit exire, licet professio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur non ualuisse professionem, si potentia uirilis eius non erat maior, quando professus fuit, quàm potentia muliebris, quia hermaphroditus est iudicandus uir, uel mulier iuxta magnitudinem potentiæ uirilis, uel muliebris a ita qđ est iudicandus uir, & dignus officio uirili, si potentia uirilis fuit maior, & contra iudicandus est mulier, si potentia muliebris erat maior, & vt professio viri facta in monasterio mulierũ, vt eis conuiuat, non valet, ita & professio hermaphroditi in monasterio virorum est nulla, si potentia virilis non fuit maior, quàm muliebris. D

2 Secundò, professionem eius ualuisse, si potentia eius virilis prædominabatur potentiæ muliebri, quã do fuit professus, quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertiò, quòd si vtraque potentia erat par, videtur iudicanda professio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia est par, non posse ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Sylu. b Tum quia data paritate, æquè iudicandus est mulier, ac vir, & cum mulier non possit profiteri Religionem ad conuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potentia est par, sicut nec professio eius facta in Monasterio monialium ad viuendum cum eis esset valida, si non haberet potentiam muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & scandalosa, & inductoria sociorum ad libidinem esset professio E illa, & huiusmodi scandalosa non sunt admittenda. c

4 Si autem dubitetur an vtraque potentiarum sit par, an altera maior, standum est eius dicto, secundum communem opinionem, vel iudicio medicorum quod videtur recidere in eandem, cùm oporteat iudicare medicos secundum ea, quæ ipse de se asseruerit. d

AD SECVNDAM, respondetur, quod sic, quia iusta videtur causa dispensandi scandalum, & occasio, quæ præbetur alijs fratribus Monasterij ad peccatum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ præsentant, quæ sunt valde vitanda per d. capit. [nihil,] e & alia iura.

5 AD TERTIAM respondetur primò, quod sic, si constet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prędicta constat professionem eius non valuisse, nec potuisse valere, & Monasterium non tenetur retinere illum, qui non potest suam Religionem profiteri, iuxta Concil. Tridentin. f Tum quia voluntas eius exeundi, vel non exeundi nihil ad rem pertinet, quia non est in eius potestate situs exitus, vel mansio, sed in virtute, & validitate professionis, g quia ipse tenebatur confiteri ante professionem talem defectum monstruosum, quod impediebat professionem, quam non accepisset à Monasterio, si sciuisset eum pati illum defectum. arg. cap. fi. h & cap. [illiteratos,] i & cap. 1. & vlt. K per quæ prohibentur ordinari eiusmodi viri monstruosi, & eadem, vel maiori ratione nõ dñt admitti ad professionem, per quam conuicturus sit in eadem domo cum castitatem solemnem professis.

ALLEGATIONES.

a l. quæritur. ff de stat. hom. b uer. hermaphroditus. c cap. nihil, de præscrip. desumptum ex cap. 18 Matthæi. d arg. l. 1 ff de iure delib. & cap. de causis. de offic. deleg. e de præscrip. f cap. 16. de reg. sess. 25. g arg. cap. in pręsentia, de prob. & in auth. ingressi. C. de sacrosa. eccles. h de æta. & qualit. i 39. dist. K 49. distin.

SVMMARIVM.

Criminoso regulariter valet facta collatio. 1

Professio emissa ab infecto morbo contagioso illud negante valet, & tenet, etiam quod si recipiens sciuisset, non admisisset. num. 1. nisi adsit statutum à Pontifice approbatum talem annullans professionem, potest tamen à Superiore iudicialiter puniri, & in pœnam spoliatum habitu eiici ab ordine. num. 3. 2

Honoris amissio, quæ sequitur ex pęna iustè imponenda, non excusat, quo minus teneatur eam reus subire, quia animæ salus honori præponenda. 4

CONSILIVM XLVIII.

PRimò quæritur, an professio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioso, tacito, sit nulla.

Secundò, an Superior possit castigare huiusmodi professum.

Tertio, an ipse possit exire sine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoso valet regulariter per scripta à Felyn. a

Pro parte autem affirmante facit, quod professio facta

ALLEGATIO.

a in capitul. postulasti, de rescript.

facta sine consensu conueniente Conuentus non ualet, a & Conuentus si sciuisset profitentē illo morbo laborare, non consensisset professioni. His pro vtraque parte præmissis. F

2 AD QVAESTIONEM PRIMAM respondeo primò negatiuè.s.professionem prædictam non valuisse, si religio habet statutum Papæ, vel suum à Papa confirmatum, quod annihilet professionem factam negato morbo. Secundò, quod si non habet tale statutum, solo iure communi attento, non uidetur nulla, quia ægritudo etiam mortifera non uidetur annullare professionem.

3 AD SECVNDAM, quod probabiliter dici posset; quod Superior potest iudicialiter procedere contra professum ad castigandum eum ob peccatum mortale, quod committit negando defectum, quem sub pœna talis peccati tenebatur in ingressu confiteri, & in pœnam peccati expellere eum à Religione, & priuare habitu, ac posset pro alio peccato mortali talem pœnam merenti. G

4 AD TERTIAM respondetur, quòd si professio non ualuit, tenetur ipse exire Religionem etiam non petita exeundi licentia à Papa, si uerò tenuit professio, non uidetur teneri ad petendam huiusmodi licentiam à Papa, nec ab alio, quia uidetur satisfacere suæ conscientiæ pœnitendo iustè sui peccati, & submittendo se pœnæ, quam Superior iudicialiter procedendo per suam sententiam definitiuam impo suerit ei, neque curare debet de sui honoris amissione, quando iustè meretur, quæ iuris ordine seruato imponitur ei, & quādo oportet perdere animam, vel honorem, perdendus est honor, qui minoris, quam anima, ualet, ut palam est. Salua, &c. H

ALLEGATIO.

a capitul. ultim. adiuncta gloss. de reg. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Oblatus plenè is est, qui nihilo sibi retento, se & sua Monasterio donat, licet habitum regularem, vt conuersus non assumat. num. 3.*

2 *Professus religiosus is est, qui in manibus potentis religionis incorporare, tria substantialia emittit vota, dummodo hæc coemittat animo, vt fiat religiosus, aliàs non. num. 4. Vnde qui in manibus Abbatis habitu regulari non assumpto ea emittit cum protestatione, quòd non intendit profiteri regulam, nec teneri ad eius obseruantias, non est professus. num. 3.*

3 *Oblatus cùm non mutat habitum, est quid minus quam Conuersus, qui illum mutat, & adhuc minus quàm religiosus, quia non facit professionem.*

4 *Societatis Iesu professores, qui post biennium in eadem tria etsi simplicia vota emittunt, sunt verè, & propriè Religiosi.*

CONSILIVM XLIX.

AN SIT Verè Religiosus professus, qui se donauit, & obtulit Monasterio in manibus Abbatis Sanc. Benedicti per hæc uerba: [Ego N. me dono, & offero in Oblatum Monasterio Sanct. Benedicti, uouendo obedientiam, paupertatem, & castitatem tibi eius Abbati, non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cæremonias, & obseruantias eius.] Idque fecit non mutato habitu, nec accepto habitu Regulari, excepto scapulari paruo in signum oblationis.

1 Respondeo primò, quæstionem esse satis nouam in iure, quia non memini vllum textum, nec Glo. nec aliquem classicum auctorem, qui de oblato Monacho tria essentialia vota emittente, verba faciat, quamuis Syluester, a significet Panor. talem appellare plenè oblatum, quod tamen profectò non facit, quia; b vbi hoc dicturus erat, dixit eum esse plenè oblatum, qui se & sua donat, nihilo sibi reseruato, quod longe diuersum est, quamuis Gloss. c quandam quæstionem huic propinquam moueat, sed non omnino talem.

2 Secundo, quod pro parte affirmante faciat conclusio illa Panorm. & communis, d quem sequitur ibi Felynus, & Decius, quòd vouens tria substantialia vota Religionis in manu potentis eum aggregare Religioni approbatæ à Sede Apostolica, videtur esse vere Religiosus professus. e

3 Sed contrarium est verius. Tum quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum, f & ex uerbis prædictis uidetur colligi, eum, qui dixit illa uerba, non habuisse animum se faciendi Monachum, nec profitendi Regulam, nec cæremonias eius. Tum quia Monachus, & Oblatus Monasterio longè differunt, iuxta cap. [ex eo,] g & præfatum cap. [ut priuilegia,] & utrobique Doctores, immo minus esse Oblatum, quam esse Conuersum, quia hic mutat habitum, ille uerò non, secundum Panormitanum, h communiter receptum, & Consulens non mutauit habitum, & consequenter non est Conuersus, & minus Monachus. Tum quia in præfato Monasterio forma profitēdi, qua fit quis Monachus, longè alia est à prædicta faciendi se Oblatum, immo contraria, quia secundum hanc non se obligat ad seruandam Regulam, nec cæremonias eius, secundum illam uero sic, & forma dat esse rei. i

4 Nec obstat oppositū, quia illud procedit in eo, qui uouit tria prædicta uota animo se faciendi Monachum, & Religiosum, & non in illo, qui facit illa animo, ut se faciat Oblatum, uel ut magis placeat Deo strictius uiuendo. Longè tamen alia ratio est eorum, qui in Societate IESV post biennalem probationem tria simplicia uota, paupertatis, castitatis, & obedientię emittunt. hi namque cum ita uoueant, uero certoque proposito, ut religiosi fiant, cumque eadem mente, ac ratione ab eiusdem Societatis Superioribus admittantur, & cum uerè se obligent ad obseruantiam Regularem constitutionum ipsius Societatis, eiusque instituti ab Apostolica Sede sæpius approbati, uere, proprieq; Religiosi sunt, ut sapientissime declarauit Gregorius Decimustertius, in quadam Bulla edita anno 1582. quæ incipit, [Quanto,] & in constitutione edita anno 1584. quæ incipit, Ascendente Domino,] ut diximus in Comment. 1. de regul. K

ALLEGATIONES.

a uerb. oblatus. b in cap. ut priuilegia, de priuileg. c ut lex, 17. quæstio. 1. d in rubr de regul. & in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, de constitut. e argument. cap. duo sunt genera. 12. quæstio. 1. & cap. cum Monasterium, de statu monachorum. f l. non omnis, ff. de rebus credit. cap. fin. de præb. g §. 1. de elect. lib. 6. h in d. cap. ut priuilegia. i cap. in ciuitate, iuncta Glo. de usuris. k super capitul. cui portio. 12 quæstio. 1. numer. 19.

SVMMARIVM.

Professio defectu consensus nulla, eo superueniente, ratificatur, quia consensus ex parte recipientis ab initio præstitus censetur perseuerare. 1

2 *Error fortunæ, quo pauper creditur diues, eſt error qualitatis, qui matrimonium non vitiat, ſecus quando contrahitur cum abſente, qui putatur primo genitus, & ſic diues, cum non ſit.*

3 *Dolus profitentis, dicentis ſe diuitem, cum nihil habeat, facit, ne monaſterium eum alere teneatur, ſicut dolus recipientium diuitem, ne monaſterium habeat illius bona, ſed non annullat profeſſionem, & num. 2.*

3 *Maritus, cui non ſoluitur dos promiſſa, poteſt expellere vxorem, & non alere.*

4 *Infirmitas, & paupertas iuſtam cauſam ſaltem diſpenſandi, vt monialis extra monaſterium maneat, præbet.*

CONSILIVM L.

Bernardina, cum malè tractaretur à matre, ingreſſa monaſterium, conuenit cum illo, quòd loco dotis haberet hæreditatem, quæ ei contingebat poſt mortem matris, quam tamen ante ingreſſum matre petente occultè renunciauerat. Finito itaque probationis anno profeſſa eſt verbo tantũ, & non corde, immo cum propoſito quamprimũ poſſet exeundi à monaſterio. Huius tamen poſtea illam pœnituit, & octodecim, vel viginti abhinc annis ratificauit in corde ſuo profeſſionem. Cum autem plus quam per octo annos in monaſterio ſemper fuerit infirma, cũ licentia totius ordinis, & monaſterij quindecim abhinc annis egreſſa eſt cauſa prædictę infirmitatis. Quæritur, an adſit iuſta cauſa, vt de licentia Superioris, aut ex diſpenſatione Papæ, poſſit extra monaſterium manere.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo primò, ꝙ prædicta oratrix eſt vera religioſa, & profeſſa, per capit. [ad id,] a quatenus habet, matrimonium iuſto metu contractum, licet à principio ſit nullum, adueniẽte conſenſu libero fieri validum. Ergo etiam profeſſio prædicta, quę à principio erat nulla ob defectum conſenſus, ſuperueniente illo conſenſu videtur valida. Nec poteſt dici, conſenſum illius, & Conuentus non concurriſſe eodem tempore, quia id negari poteſt, cum Conuentus perſeueraſſet in conſenſu recipiendi, & retinendi eam, donec ipſa ſua vota ratificaſſet, ſicut & matrimonium metu contractum ſine noua diſpenſatione fit validum ſuperueniente conſenſu libero partis coactæ, & perſeuerante in ſuo conſenſu altera parte, quia concurrunt eodem tempore, vt probatur in dict. capit. [ad id,] & ei annotatis.

2 Secundo dico, quod non videtur obſtare huic concluſioni, quòd Conuentus deceptus ab ipſa, & matre eius, promittentibus ipſam ſucceſſuram matri in bonis, admiſit eius profeſſionem, & quòd errans, & deceptus non videtur conſentire, b quia deceptio, & dolus non reddunt profeſſionem nullam. Tum quia valida eſt profeſſio eius, qui circumuentus ab Abbate, vt bona eius quærerentur monaſterio, profeſſus fuit in illo, licet bona eius non debeantur monaſterio. c Tum quia matrimonium contractum per errorem fortunæ, vel qualitatis perſonæ valet, ſi non erratur in perſona, iuxta cap. 1. d per quod & alia id aſſirmat communis, e quam nos quoque poſt alios referimus in Manu. f Tum quia non obſtat deciſio illa Calderini, g nempe quod error, quo putatur aliquis primo genitus ſuccedens in primogenio, vitiat matrimonium, quem ſequitur Angelus, h quia illa procedit, quando conſen-

A titur in abſentem ratione illius qualitatis. In noſtro autem caſu agitur de conſentiente in præſentẽ pauperem, putatum diuitem, qui eſt error fortunæ ex mente Sanct. Thom. & aliorum, i ſecundum quod limitabamus Calderinum. K

3 Tertio dico, probabiliter poſſe dici, quòd, licet profeſſio prædictæ oratricis tenuerit, Conuentus tamen poſſet denegare illi alimenta, donec traderentur illi bona in dotem, ſeu alimenta promiſſa. Tum argumento à ſimili l videlicet, quod ſicut ibi definitur, quòd dolus ex parte Prælati, vel Conuentus efficit, ne monaſterium debeat habere bona ingreſſi, licet ipſius profeſſio valeat, ita econtrario dolus ingredientis dicitur efficere, ne monaſterium teneatur

B illum alere, licet profeſſio teneat. Tum quia maritus, cui promiſſa eſt dos, non tenetur vxorem accipere, & alere, donec illa ei ſoluatur, immo & acceptam poteſt expellere, vt Panormitanus poſt alios adnotauit per illum textum in capit. [per veſtras.] m & eſt ſimilis textus in l. final. n & gloſſa iuncto textu in authen. o & copioſiſſime tradit Ioannes Lupus. p Non obſtat dicere, quod promiſſio prædicta videtur fuiſſe ſimoniaca, & conſequenter nulla, per capit. [quoniam.] q & extrauagantem [ſane,] r quoniam per ea quæ nos latius retulimus in Manual. ſ permiſſum eſt monialibus pauperibus paciſci cum ingreſſura ſuper dote honeſta.

C 4 Quarto, quod ſola infirmitas ab oratrice allegata, licet iuſta cauſa uideatur manendi extra Monaſterium de licentia Prælati, attento ſolo iure naturali, & diuino, immo, & humano, de quo in cap. 1. t & etiam in innouatione illius facta per Concilium Tridentinum, u non tamen uidetur talis, attentis Extrauagantibus fœlicis recordationis Pij Quinti, quarum una incipit, [Circa.] & altera, [Decori,] & Extrauagante fœlic. record. Gregor. XIII. quæ incipit, [Deo ſacris.] etiam ſecundum reſtrictiones, quas nos illis adiecimus in comm. cap. [ſtatuimus.] x

Quinto, quod ſatis æquum uidetur dicere, quod infirmitas prædicta, adiuncta paupertate Monaſte-

D rij, & quòd conuentus fuit deceptus per promiſſionem matris eius, in petitione relata ſufficiat ad manendum extra Monaſterium de licentia Prælati, aut certe ſit iuſtiſſima cauſa, ob quam Sanctiſſimus Dominus Noſter faciet ei facultatem ſic manendi ob amorem Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de ſponſalibus. b leg. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omn. iud. c cap. conſtituit. 20. quæſtion. 3. d 1. §. ſicut ergo 29. quæſtion. 1. e in 4. ſentent. diſtinct. 30. f cap. 22. nume. 32. g in cap. 2. de coniug. ſeru. h in verb. matr. impedi. 4. §. 3. i vbi ſupra. K in dict. numer. 32. l dict. capit. conſtituit. m numer. 4. de donat. inter virum, & vxorem. n cod. ad Velleia. o de non elig. ſecundo nub. §. fin. col. 1. p in repetitione dict. cap. per veſtras fol. 133. a verſ. ex his. q de ſimon. r eodem titul. inter comm. ſ capitul 27 nu-

E mer. 106. t de ſtat. monach. libr. 6. u ſeſſ. 25. cap. 5. de reg. x 19. quæſt. 3. a numer. 39.

SVMMARIVM.

Religio Minimorum arctior alijs mēdicantibus, numer. 3. & 4. 1

Carthuſiana religio ſtrictior cæteris omnibus, etiam Minimorum. 2

Carthuſianorum clauſura carcer quidam perpetuus. 3

Generali in ſermone non veniunt, quæ alia notabiliter excedunt. 3

Regula,

5 *Regula, quæ ad duriora ligat, siue ex voto speciali, siue generali obseruandi regulam, siue ex constitutionibus est alijs auctior.*

6 *Statuta Minimorum, quo ad tria vota non tangentia, ad solam pœnam ligant.*

CONSILIVM LI.

CARTHVSIANORVM Religio, an sit strictior, & arctior Religione Minimorum.

1 Pro parte negante huius quæstionis facit primò, quud Iulius II. in quadam Bulla asserere videtur religionem Minimorum esse arctiorem alijs omnibus religionibus. Secundò, quod religio Minimorum vltra sua vota substãtialia requirit quartum de non vtendo vnquam alijs cibis, quam Quadragesimalibus, excepto statu ægritudinis, cùm tamen Carthusia permittat edere, oua, & lacticinia tam in statu sanitatis, quam ægritudinis.

2 Pro parte verò affirmante facit primo, ꝙ Carthusiana nullo casu permittit vsum vllarum carnium, ẽt in tempore grauissimarum ægritudinum. Secundò, quod silentium religionis Carthusianæ est maximum onus, & fere intolerabile, quia religiosi eius inter se nunquam loquuntur, ideoque cum sibi obuiant, sola inclinatione capitis se salutant, & nunquam simul comedunt, præterquam Dominicis, & ferijs quintæ, & cum simul comedunt, intendunt lectioni, & non collocutioni, & ita nec in horto, nec in dormitorio, nec in refectorio, neque in alio vllo loco colloquuntur, nisi cum ægrotant, neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis sine licentia Superioris, quæ non datur nisi iusta de causa, ob quod Baptista Mantuanus silentia illorum vocauit [æterna silentia;] nam nec alloquuntur ministros, qui eis ministrant. Et quidam eruditus notauit eos, quòd ob tanta silentia incurrebant nonnullam vertiginem capitis. Tertiò, quòd, cùm homo sit animal sociabile, ipsi contra naturam, & conditionem humanam fiunt inter se quodammodo insociabiles.

3 Quarto, quod clausura eorum est quidam carcer perpetuus, vt etiam nos post alios dicimus in cõm. 4. de regula. a narratis paucis eorum, quas habent ad exeundum, licentijs. Quinto, quod non obstat primum argumentum pro parte negante formatum, nempe quod Iulius II. appellauit regulam Minimorum arctiorem omnibus. Tum quia videtur se referre ad omnes Mendicantes, non autem ad Carthusiã, eo quod satius id vidẽtur sonare eius verba, & quod non expressit Carthusianos, qui notabiliter Mendicantes omnes præcedunt vitæ austeritate, & ea, quæ notabiliter excedunt alia, non videntur generali sermone notata, nisi specialiter notentur. b

4 Ad secundum respondetur, concedendo, ꝙ religio Minimorum excedit arctitudine oẽs alias religiones, eo ꝙ vltra tria substantialia vota, vouent vitam quadragesimalẽ, excepto ęgritudinis tempore, quod Carthusiani non faciunt, qm ẽt Carthusiani excedũt Minimos, eo ꝙ nõ licet eis vnquam, ẽt cum ægrotãt, vesci carnibus, & nr̃o iudicio tã graue, imò grauius est, abstinere semp à carnibus, ẽt in ægritudinis mortiferę statu, quã abstinere à non quadragesimalibus, cum facultate vescendi carnibus in ægritudinibus.

5 Nec obstant huic rationi, quod Minimi vouent illam abstinentiam quadragesimalem specialiter, & expresse, & Carthusiani solum obligantur ex constitutionibus. Tum quia incertum est mihi hoc. Tum

F quia parum refert quo ad propositum, an teneantur ex voto speciali expresso, an ex generali tacito, quo vouent regulam id continentem, non admittendo vllam dispensationem.

Tum quia Regula Dominicanorũ est arctior Regula Canonicorum Regularium, c licèt vtriq; vouent eandem Regulam Sancti Augustini, eo quòd constitutionibus suis à Sanctissimo Pontifice approbatis suam vitam notabiliter arctauerunt.

6 Sexto, quod, vt audio, statuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota substantialia, non obligant contrauenientes eis ad peccatum mortale, neque veniale, sed solum ad subeundum pœnam temporalem à statuto impositam, cùm tamen statuta Carthusiana

G multa, & præsertim illud, quod iubet abstinere à carnibus, obligent ad mortale, nec vllus Superior potest dispensare, adeo, quòd etiam dispensatio Papæ non admittatur.

ALLEGATIONES.

a nu. 31. b l. item apud, §. ait prætor, ff. de iniur. c cap. quod Dei timorem, de statu monach.

SVMMARIVM.

Priuilegium concessum Cassinensibus ab Eugenio Quarto prohibens suis ne sine obtenta licentia etiam ad arctiorem transeant Religionem, excommunicansque receptatores, qui requisiti eos non eijciunt, ex limitatione 1
H *Innocentij Tertij non comprehendit casum, in quo quis ad arctiorem transit, & hoc, modo licentiam petierit, aliàs comprehendit. numero 3.*

Transiens ad arctiorem licentia non petita repeti potest, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitẽtiam secundum regularem disciplinam deponendam subire. num. 4. 2

CONSILIVM LII.

MONACHVS Cassinensis trãsiuit ad Carthusianos non petita licẽtia à superioribus suis, at Cassinenses habẽt priuilegiũ ab Eugenio IV. per quod ꝓhibetur, ne monachi p̃fati abstrahantur à
I sua religione, neq; sponte veniẽtes recipiantur, etiã occasione arctioris vitæ, ordinis, & religionis, absq; consensu Capituli gñalis, seu Præsidentis, & maioris partis visitatorũ dictæ Cõgregationis, ẽt auctoritate literarũ Apostolicarũ, in qbus de hmõi persona, ac religione mẽtio facta non fuerit, sub pœna excõicationis, quã ipso facto incurrant, qui, facta eis notitia de hmõi priuilegio, monachũ dictæ congregationis intra triduũ nõ relaxauerint, vel à se abiecerint, non obstãtibus ẽt, qđ priuilegiũ Cassinẽses oñderũt Carthusianis corã iudice sup illi⁹ obseruãtiã ꝓtestãtes.

Quæritur primò, vtrum huiusmodi priuilegium teneat, sitque in vsu post Concilium.

Secundo, an monachus p̃fatus teneatur redire ad
K priorẽ religionẽ, vel à Superioribus suis licẽtiam petere permanẽdi in Carthusiana, ad quã veluti ad arctiorẽ transuolauit, quæ dr̃ vocatio à Spiritusancto.

Tertiò, an qui retinuerunt prefatum monachum, scilicet Carthusiani, excõmunicationẽ incurrerint.

Quarto, quid agendum in huiusmodi controuersia cum monacho valde sit periculosus reditus ad primam religionem multis de causis.

1 AD PRIMAM Quęstionem rñdetur, quod prefatũ priuilegiũ non reuocatur per Conciliũ Tridẽt. sed reuocatũ, vel certe limitatũ fuit per Innocẽtiũ III. in cap. [licet,] de regul. p quod statuit, vt, nõ obstante

obstante tali priuilegio, possit regularis transire ad- A
strictiorem regulam, petita licentia, licet, nō obtēta.

2 AD SECVNDAM respōdetur, ꝙ præfatus monachus potest reuocari à Prælato prioris monasterij, iuxta gloss. in cap. [mandamus.] a & in cap. [intelleximus,] b per illum textum, & hoc affirmat Panor. c & Cardinalis, d & cōmunis opinio est ista.

3 AD TERTIAM respondeo, videri excommunicationem incurrisse eos, qui præfatū monachū receperunt, scientes, vel scire debentes, quod nō petita licentia se trāstulit ad illos, & intra triduū post intimationē priuilegij nō restituerūt eū, vel nō abiecerunt, quia priuilegiū præfatū licet nō prosit Cassinēsi monasterio cōtra transeuntē ad Carthusianos, petita humiliter, licet nō obtenta licētia, prodest tn̄ cōtra transeuntē leuiter nō petita licentia, quia, vt notabiliter B Cardinalis, & Panormitanus vbi supra dicūt, temere per cōtemptū, & cōtra obedientiā videtur transire, q transit non petita humiliter licentia, cui sic transeūti temerariè non fauet prædictum cap. [licet.]

4 AD QVARTAM responderi potest, quod præfatus monachus debet, & tenetur redire, & subire pœnitentiam sibi per regularem disciplinam iniungendam, quia grauiter peccauit exeundo à monasterio sine debita licentia, contra omnia iura antiqua, & nouum Concilij Tridentini statutum, e nisi summus Pontifex de sua potestatis plenitudine alia ei contra prædicta indulserit ex aliqua magna causa, quæ suæ Sanctitati iuris naturalis, diuini, & humani prudentiæ canæ videbitur iusta.

ALLEGATIONES.

a verbo lapsus 19. q. 3. b de æta. & qualit. c in d. cap. licet num. 10. d ibid q. 1. e in sess. 25. cap. 4. de reg.

SVMMARIVM.

1 *Transitus de religione ad religionem, vt sit licitus quo ad forū interius, plura quā quo ad forū exterius, requirit.*

2 *Carthusiam omnes Mendicantes, etiamq; & Minores possunt de iure ingredi, at quod Carthusianus transeat ad Mendicantes nu. libi quidem in iure legitur, si tamen id fiat zelo melius Deo seruiendi, indeque priori ordini infamia non inferatur, cessetque scandalum, & timor ne per lites repetatur, videtur licere, num. 3.*

CONSILIVM LIII.

VTrum frater Minor possit transire ad Carthusiam, & contra Carthusianus ad fratres Minores?

1 Respondeo primò, quòd ad hoc, vt transitus de vna religione ad aliam sit licitus quoad forum conscientiæ, plura reqiruntur, quàm quo ad hoc, vt sit licitus quo ad forū exterius, per ea, quæ rectè tradit Syluester. a

2 Secundò, ꝙ est constitutio expressa in extrauagāte [viā.] b q̄ probat, Minoritas, & oēs alios religiosos Mendicantes posse transire ad Carthusianos. Qđ aūt Carthusianus possit trāsire ad Minores, vel alios Mendicantes, non memini legere textum, qui hoc in specie declaret, quamuis Syluester, c referat fuisse determinatum Parisijs posse Carthusianum transire ad Prædicatores seruantes ad vnguem regulam suā.

3 Tertio, quod si bonus zelus, & aliqua bona causa melius seruiendi Deo interueniret, & sine scandalo, & infamia prioris religionis posset transire ad posteriorem, & non timeretur lis super eiusmodi transitu inter præfatas religiones, posset rectè fieri præfatus transitus quo ad forum conscientiæ, & manere bona fide in secunda. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in ver. religio. 4. q. 1. b de reg. inter com. c vbi sup. q. 6.

SVMMARIVM.

Tertia regula S. Francisci, illorum qui extra congregationem viuunt, non est religio, secus, si in congregatione viuunt, quia talium congregatio, in qua tria vota emittuntur, fuit approbata. 1

Regula religionum, quæ sit strictior, etiam ex vtriusque statutis, & modo viuendi quo nunc vtuntur, dijudicanda, vnde religio Sanct. Benedicti strictior reputari debet religione tertia regulæ Sanct. Francisci in congregatione viuentium. 2

Transire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac responsione fieri faciat instrumentū nu. 3. nō tamen est necesse vt illi obtineat, nu. 2. 2

B *Transeundi ad aliam quamuis laxiorem religionem iusta causa est, quod sua sit finienda.* 3

CONSILIVM LIIII.

AN religiosus tertiæ regulæ Sancti Francisci possit transire ad ordinem Sancti Benedicti absque vlla Superioris licentia.

1 Respondeo primò, quòd præfatus consulens verus religiosus est, quia licet gloss. singularis dicat, tertiam regulam Sancti Francisci non esse veram regulam, quæ facit veros religiosos, tamen illa est intelligenda de viuentibus extra congregationem, non autem de viuentibus intra eam, in qua fit vera professio trium votorum es- C sentialium, vt habetur in statutis eorum à Papa confirmatis.

2 Secundò, quòd non potest transire ad aliam religionem etiam Mendicantium, nisi petita licentia, vt constituit Iulius II. in sua bulla relata cap. 9. præfatorum statutorum, & inseritur pro quinto priuilegio prædicti ordinis.

Tertio, quod præfatus Iulius non requirit, vt à Superiore obtineat licentiam petitam, sed tantum, quod petat, & ideo credo, quòd sufficiat ei petere illam, licet non obtineatur, iuxta capitul. [licet.] de regular. quia iudico regulam Sancti Benedicti strictiorem, quam sit prædicta tertia regula Sancti Francisci, etiam viuentium in con- D gregatione, attentis vtriusque statutis, & maximè modo uiuendi præsenti in utraque, qui attendendus est, iuxta notata in capit. [ad nostram.] a præsertim per Philippum Decium.

3 Quarto, quod iusta causa transeundi ad aliam regulam etiam æqualem, uel laxiorem, uidetur esse, quod præfata tertia regula est, ita instituta, ut debeat consumi non recipiendo nouitios, nam eam in simili casu reputauit iustam Gregorius X. b

Quinto, quod Dominus consulens debet petere licentiam transeundi ad ordinem Beati Benedicti, eo quod sit arctior, & antiquior, quàm regu- E la prædicta tertia, Sancti Francisci, & quia præfata regula tertia non est perpetua, sed finienda, & consumenda, cum nequeat restaurari per noue recipiendos, ut prædictum est, & faciat fieri instrumentum de petita licentia, & responso ei reddito, quia siue concedatur, siue negetur, potest transire.

Sexto, quòd non debet ante petitam licentiam transire, & quod præfatam licentiam etiam potest petere à Papa.

ALLEGATIONES.

a de appel. b cap. 1. §. adhuc. de rel. dom. lib. 6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Votum non transeundi ad arctiorem, seu non intrandi religionem, non tenet.*
2 *Argumentum de toto ad partem valet, cum eadem ratio idem ius suadet.*
2 *Votum maioris boni impeditiuum non obligat, licet possit seruari.*
4 *Transitus à iure ad aliam religionem concessus præsupponit illam perfectiorem, & num. 3.*
4 *Transit securius ad aliam religionem aliàs sibi à iure cōcessam, qui credit ad illam se aptiorem.*
5 *Transferens se ad strictiorem religionem sibi iure concessam, licentiam petere tenetur, nisi aliud ex concessione Apostolica, vel constitutionibus regulæ colligatur.*
5 *Regularis verus nihil sibi, seu nomine suo acquirere pōt.*
6 *Regularis quidquid acquirit, Deo, Ecclesiæ, & suo quęrit monasterio.*
7 *Regularis profitendo, omnia sua transfert in suum monasterium.*
8 *Translatus, nihil eorum, quæ in priori monasterio habebat, transfert ad secundum, nisi solas vestes, & hoc ex tacita permissione, numer. 9. sicut & scripta sua primæ religioni inutilia, num. 10.*

CONSILIVM LV.

RELigiosus uouit non transire ad regulam arctiorem, nunc autem cuperet transire ad religionem N. quæ & ex constitutione suæ religionis, & concessione Apost. est strictior, eo quòd transitus de sua ad illam N. est licitus etiam sine superioris licentia, quamque credit suæ naturæ, conditioni, & animi propensioni esse aptiorem, & commodiorem, & ad seruiendum Deo opportuniorem.

Quæritur primò, an possit, & quomodo ad illam transire.

Secundo, an possit transferre omnia, quæ detulit in suam religionem, uel saltem aliqua scripta, quæ ipse tanquã pdicator in dies sibi dictauit, & scripsit.

1 Ad priorem quęstionē uidetur rñdendum, quod uotum præfatum nihil obest D. consulēti transituro ad religionem N. Primò quidem argumētō à toto ad partem, quod est firmum, qñ eadem ratio idem iuris suadet in utroque. a At uotum de non intranda religione nihil obstaret uouenti ad intrandam religionem, ergo nec uotum de non intranda arctiori obstabit uouenti ad intrandam illam. Eadem.n.ratio idē iuris in utroque suadet. Ratio enim, qua uotum de non intranda religione non impedit introitum, est, quia est maioris boni impeditiuum, quæ ipsa inuenitur etiam in uoto de non intranda arctiore.

2 Secundo, quod institutio regulæ, & concessio Apostolica prædicta præsupponunt transitum de religione Domini consulentis ad religionem N. esse licitum etiam sine licentia Superiorum. Ergo præsupponunt, illam esse quiddam maius bonum, & consequenter uidentur præsupponere uotum de non transeundo ad illam esse maioris boni impeditiuum. Ergo non obligat ad sui obseruantiã, quia uotum ēt rei bonæ, si est maioris boni impeditiuum, licet seruari possit, non tamen obligat ad sui obseruantiam iuxta cap. fin. b & tradit S. Thom. receptus c ea ratione, quam tradit idem S. Thom. d scilicet, quod uotum de re illicita, uel inutili, uel maioris boni impeditiua, non est Deo gratum.

3 Tertio, ꝙ non oportet, ut Dominus cōsulens impendat solicitudinem, & laborem ad iudicandum utra præfatarum religionum sit melior, uel arctior, qa sufficit ei, ꝙ constitutio regulæ, & Apostolica concessio præsupponat generaliter, quod transitus de sua religione ad illam non est prohibitus, & consequenter, quòd propter arctitudinem, uel perfectionem, uel utranque, est potior sua religione, & standum est regulæ confirmatæ à Papa, & ipsius declarationi explicite, uel implicitè factæ. e

F

4 Quarto, ꝙ D. consulens credit, & quidem firmiter, quod præfata religio N. est suæ naturæ, suæque conditioni, & inclinationi, animique propensioni aptior, commodior, & ad obsequendum Deo utilior, & illa religio non solum suo genere, & generali determinatione suæ regulæ, Papæque concessione est melior, sed etiam ex sua persona, & quamuis sola cōmoditas suæ personæ non sufficeret sine dispensatione ad transitum auget tamen firmitatem, & securitatem transeundi, quam faciunt prædicta regula, & concessio Apostolica.

G

Solum dubitari potest, an teneatur, priusquam transeat, petere licentiam, & quod non teneatur obtinere illam, certum puto per pręfatum cap. [licet. f Quod item non teneatur petere, satis certum putarem, si præfata constitutio regulæ, & Apostolica concessio continerent id quod Dominus consulens præsupponit eas continere.

5 AD POSTERIOREM quęstionē respondeo primò quod vera, & solida doctrina canonica habet, quod nihil penitus potest sibi, nec suo noīe quærere vllus verus monachus, quia est oīno incapax dominij, & possessionis ciuilis, siue iuris ēt sui breuiarij, quamuis habere possit quendam naturalem vsum, & quandam detentionem, siue, vt aliqui vocant, tenutam, seu vt alij, asinariam, & quam ēt ipsa pecora habent, & serui, qui sibi, & suo nomine nullum dominium, nec vllam possessionem iuris habere possunt, etiam eorũ quæ manducant, & vestiunt, vt alibi monstramus reiecta quorundam aberrantium *phantasia*.

H

6 Secundò, quòd quicquid acquirit monachus quomodocunque, siue per contractum, siue per vltimam voluntatem, siue per industriam suam, siue iussu, siue iniussu prælati, acquirit primum Deo, cui se, & omnia sua dicauit, & Sanctæ Sedi Apostolicæ, vti summo, & vnico omnium bonorum temporalium Ecclesiasticorum Dei in terris administratori, & per eius ordinationem religioni, quam est professus, vel Monasterio, vbi est professus, siue quod acquirit sit stabile, siue mobile, siue immobile.

I

7 Tertio, quod huiusmodi monachus, quæsita iam vere per eum ante professionem, & nondum in alium legitimè translata transfert per sacram professionem in religionem, vel monasterium, quibus se dicat, ordinante id per suos sacros canones Sancta Sede Apostolica, vt satis clarè colligitur ex authent. [ingressi.] g & cap. [in præsentia.] h & cap. [non dicatis.] latè nos diximus, i & alijs similibus.

K

8 Quarto, quod hmōi monachus quamlibet iustè transeat ad aliud monasterium, nihil transfert ad illud, nisi quod expresse, vel tacitè præfata Sedes ordinauerit,

ALLEGATIONES.

a leg. quæ de tota, ff. de rei vend. & c. pastoralis. §. item si totum, de offic. deleg. b § fi. 22. q. 4. c in 2. 2. q. 189. artic. 2. d 2. 2. q. 88. art. 10 ad 3. e arg. c virgines 20. q. 4. & c. licet de reg. f de reg. & per d. c. virgines 26. q. 4. g cod. de sacros. eccles. h de probat. & cap. 2. de test. & ca 2. & ca, cum ad monasterium §. fi. de statu monach. i 12. quæst. 1.

nauerit, vel iam ordinatum, & statutum habet, quia beneficia principum, & eorum canonum, & legum, imò & priuilegiorum, intelligenda sunt absque præiudicio tertij non expresso in beneficio, per resolutiones probatas, & receptas in cap. [super eod.] a & l. 3. b & alibi sæpe.

9 Quinto, quod ex his infertur Dominum consulentem nihil posse trāsferre secum in religionem N. de bonis antea quæsitis, quocunq; modo illa quæsierit, siue per industriam suam, siue per donationē, seu alium quemcunque contractum, seu vltimam voluntatem, vel per eleemosynas, absq; expresso, vel tacito consensu religionis suæ, vel Papæ. Nam & ea ratione etiam ipsas vestes non potest deferre, nisi quòd Sedes Apostolica faciēdo facultatem transeundi per se, vel per suos sacros canones, vel legitimam licentiam Superiorum, tacitè videtur concedere, vt illas deferat, cum concesso vno concedantur omnia, sine quibus id fieri nequit. l. penult. c & l. [quæcunque.] d per quas id tenet Aretinus, e in multis locis à Decio, & Alciato probatus, & non potest commode, nec transire nudus.

10 Sexto, quod hæc consequitur, posse quidem ipsum D. consulentem deferre scripta, quæ inutilia essent suæ religioni priori, & alia, quorum delationem probabiliter crederet Prælato suo non fore ingratam, reliqua vero minimè, nisi relictis originalibus, vel eorum copijs per quas fieret, ne delatio eorum esset religioni damnosa. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de officio deleg. b § si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. c ff. de vsufruct. d §. si ei quem ff. de inst. act. e in cap. de testib. colu. 3. de testib.

SVMMARIVM.

1 *Transeundi ad laxiorem religionem, causa cognita, & probata, licentiam concedit etiam Generalis ordinis, non obstante decreto sacri Concilij, & non alias nu. 3. & de his debet publica scriptura constare, vt sic non molestetur in foro exteriori, num. 1.*

2 *Creditur nequaquam Superiori, etiamsi non recognoscat alium superiorem, subesse causam, in ijs, quæ sine causa concedere non potest.*

2 *Transeundi ad laxiorem religionem sine causa licentiam non potest concedere Generalis, sed nec Pontifex id potest sine peccato.*

3 *Intellectus cap. 19. session. 25 de regular. sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM LVI.

AN Generalis ordinis S. Augustini possit facere facultatem transeundi ad religionem laxiorem cum iusta causa?

1 Respondeo, quod sic, vt post Innoc. Hostiensem, Panormit. a scripsimus in comment. de reg. b

Admoneo tamē, necessarium esse sic translato (vt in foro exteriori defendatur à fratribus ordinis sui, repetentibus eum post mortem Generalis) habere aliam scripturam authenticam, per quam fides fieri possit, Generalem dedisse facultatem illam transeūdi cum causæ cognitione, accepta iusta informatione de causa iusta transeundi ad laxiorem.

2 Quoniam Superiori etiam non recognoscenti alium Superiorē, dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id non potest

A facere sine causa, secundū veriorem opinionem, quā efficaciter probamus in comm. de spol. c & Reuerend. Generalis non potest facere præfatam facultatem sine iusta causa quo ad laxiorem, secundum omnes, imò neque Papa quo ad forum interius sine peccato, vt nos probauimus in dict. comm. de regularibus, d post alios relatos.

3 Non obstant illa verba e Concil. Tridentini. [Nemo regularis cuiuscunque facultatis vigore trāsferatur ad laxiorem religionem.] Tum quia fuit mens tollendi facultates iuridicas, quæ sufficerēt ad huiusmodi trasmissionem, sed non iuridicas quales sunt, quæ sine iusta causa, & sine consensu conuentus, & sine ipsius causæ præmissa cognitione fiebant ab aliquot prælatis.

B Tum quia nullo iure id prohibetur, imò probatur, argumento à contrario sensu in dict. capit. [statuimus.] f in cuius commentario g id diximus. Salua, &c.

[Aduerte ad id, quod dicit infra Consil. 63. & 65.

ALLEGATIONES.

a in cap. non est num. 6. & cap. significatum num. 6. de reg. b super cap. statuimus num. 4. 19. quæst. 3. c super cap. non liceat, 12. q. 2. §. 2. nu. 8. d vbi sup. e cap. 19. de reg. sess. 25. f 19 quæst. 3. g notab. 3.

SVMMARIVM.

Licentia & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, non extendantur. 1

C *Licentia absolute à Prælato concessa religioso transeundi ad aliam religionem, est restringenda, vt ad parem, vel strictiorem transeat, non autem ad laxiorem, quam tamen Prælatus ordinis generalis etiam potest ex causa concedere. numer. 2.* 1

CONSILIVM LVII.

VTRVM licentia Prælati ad transeundum ad alium ordinem, ex causa iusta, non facta mentione de laxiore, sufficiat ad transeundum ad laxiorem, an debeat tantū intelligi de strictiore, uel æquali?

1 Respondeo, uerius uideri quod non, quia priuilegium debet quidem operari aliquid ultra ius commune, a sed dato aliquo effectu, quem operetur,

D non debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio, argumento capit. [cum dilectus,] b & tradit Decius c post alios, & ita cum licentia præfata operetur effectum transeundi ad strictiorem, uel parem, non uidetur extendenda quo ad transitum ad laxiorem, per ea quæ scribit Sanctus Thomas, d & alia quæ nos ei addimus in tractatu de regul. comment. 4. e

2 Quamuis pro certo habeam, quod præfatus Reuerendissimus Generalis, & Prior potuit dare hanc licentiam ex causis in ea insertis, si essent ueræ, ad transeundum in ordinem laxiorem, per doctrinam

E Innocentij, Hostiensis, & Panormitani. f Quare cū is, cui datur licentia, proponat transire ad ordinem Canonicorum Regularium quem constat esse laxiorem, g satis piè fecerit præfatus Reuerendissimus Generalis, si suæ licentiæ addiderit expressam licentiam transeundi ad laxiorem, modo sit satis informatus de causarum ueritate.

ALLEGATIONES.

a cap. in his, de priuileg. b de consuet. & leg. si quando Cod. de inoffi. test. c cap. 1. de rescr. num. 11. d 2. 2. q. fina. 189. art. 8. e super cap. statuimus num. 10. & seq. f cap non est, & cap. significatum, numer. 6. de reg. g per capit. quod Dei timore, de statu monac.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regularis ordinis Mendicantis, dispensatus vt posſit ad quemcunque etiam laxiorem atque etiam non Mendicantem, poteſt ad militarem tranſire, ſed non poteſt habere vocem, nec beneficium numer. 3. at extra clauſtrum poterit de licentia Prælati ex iuſta cauſa ſtare, vt alij non tranſlati num. 2.*

CONSILIVM LVIII.

Qvidam regularis profeſſus ex ordine Mendicantium habuit diſpenſationē à Papa ingrediendi quamlibet religionem, etiam non Mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem.

Quæritur primo, an poſſit ingredi ordinem militarem.

Secundo, ſuppoſito quòd ingreſſus eſt ordinē militarem, an poſſit manere perpetuo extra clauſtrum.

Tertio, an poſſit eſſe Prælatus, habere vocem in Capitulo, & habere beneficia in dicta religione.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondemus affirmatiuè, poſſe. Tū quia religio militaris à Sede Apoſt. pro religione approbata, vere & proprie religio eſt, vt probamus in com. ſuper c. [quoniam qdquid,] a & in com. 1. de reg. b Tū quia nil poteſt in cōtrariū afferri, quod facile nō poſſit dilui.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, ꝙ non videtur ſatis aptè propoſita, ſed quicquid propoſitio prætendat, eſſe verum, quòd tenebitur perpetuo in clauſtro manere, niſi quoties, & quo tempore de iuſta licentia Superioris abeſſe ab illo ei licebit: hoc enim ſonant verba, quibus promiſſionem per profeſſionē facturus eſt argum. cap. [non dicatis] c & in com. 4. de regul. d vt ibi late ſcripſimus. e

3 AD TERTIAM reſpondeo negatiue, quia intentio Papæ eſt, eum adunare, & æquare tranſeuntibus auctoritate Apoſtolic. à Mendicantibus ad non Mendicantes, de quibus hoc ſtatuitt clem. de regularibus, & nos diximus in d. 4. comm. f

[Aduertendum, per tales licentias, quæ conceduntur clauſtralibus, non licere eis tranſire ad non clauſtrales, vt ſunt militares, & hoſpitalariæ, & ita refertur reſolutum à ſacra Congregatione ſuper negotijs Regularium.]

ALLEGATIONES.

a 16. quæſt. 1. de red. eccleſ. quæſt. 1. mon. 55. & q. 3. mon. 17. & 28. b num. 18. c 12. q. 1. d in cap. ſtatuimus, 19. q. 3. e à numer. 12. & 38. f de regul. numer. 24.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. reuocans facultates conceſſas recipiendi alienos religioſos, & iubens ſic receptos ad ſuos redire, non ligat ſic receptum, ſi poſtea delegati Apoſtolici ex cauſa iuſſerunt, ut in ſecunda maneat, quia non dicitur iam receptus, ſeu retentus vigore priuilegiorum, ſed ex ſpeciali delegatione Apoſtolica.*

CONSILIVM LIX.

QVIDAM Tranſlatus de ordine Præmonſtratenſi ad ordinem Sancti Spiritus de Saxia, per iudices electos uirtute Bullæ Pij IV. per quam Bulla Pauli IV. contra Apoſtatas edita reducta fuit ad viam iuris, iuſſus fuit redire ad priſtinum ordinem, cuius prælatus noluit

F cū recipere, quia morbo podagrę comitialiq; laborabat, quo ui ſo, præfati iudices uirtute clauſulæ pfatæ Bullæ Pij IV. qua poterant arbitrari remedium opportunum aliqđ caſu quo non poſſent commodè reduci ad priſtinos ordines, arbitrati fuerunt conuenire, vt remaneret in ordine pfato S. Spiritus de Saxia, in quo nunc remanet, & quærit, an iuſte remanere poſſit, non obſtante extrau. Pij V. qua reuocantur priuilegia, & facultates recipiendi Monachos aliorum ordinum, & iubet iam receptos redire ad priſtinos.

1 Reſpondeo, præfatum D. conſulentem iuſte manere poſſe in prçfato S. Spiritus ordine non obſtante præfata extraua. Pij V. quia illa licet reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiēdi alienos religioſos G præter ordinem iuris, non tñ iubet oēs, qui iam erāt tranſlati, redire poſt priſtinos ordines, ſed tm̄ illos, qui erant tranſlati tm̄ virtute præfatorum priuilegiorum. At Dominus Conſulens non eſt tranſlatus tantum uirtute præfatorum priuilegiorum, quia etiam eſt tranſlatus uirtute bullæ Pij IV. quoniam iudices electi illius, arbitrati fuerunt, ut remaneret in præfato Sancti Spiritus ordine, virtute clauſulæ, quæ dabat eis poteſtatem arbitrandi aliquod remedium commodum his, qui commodè non poſſent reduci ad ſuas priores Religiones, & conſtat præfatum D. conſulentem non potuiſſe reduci commodè ad priorem religionem, quia eum iuſſum ab eis redire, & uolentem id facere, noluerunt recipere prælati, allegādo ad id cās graues, pp quas pfati iudices prudenter H arbitrati fuerunt, vt maneret in eadem, ad q̄ tranſlatus fuerat uirtute priuilegij conceſſi ordini præfato ſancti Spiritus, & ita non manet in ordine illo tm̄ uirtute priuilegij de recipiendo monachos alienos, ſed etiam, imò magis uirtute prædictę bullæ Pij IV. & ſententiæ iudicum, qui cauſa cognita arbitrati fuerunt iuxta facultatem eis datam, ut maneret in ea religione, in qua inueniebatur, vt ſeruiret altiſſimo in ea vocatione qua vocatus erat. a Salua, &c.

ALLEGATIO.

a 1. ad Corinth. 1.

SVMMARIVM.

I *Regularis perpetuo ad aliud monaſterium translatus, ſiue vt præſit, ſiu e vt ſubſit, debet iterum profiteri, ſaltem obſeruantiam illam, quæ vltra tria vota in ſecunda eſt obſeruanda.* 1

Abbas tranſlatus, dum confirmatur, vel aliàs promouetur in Prælatum ſecundæ religionis, illius obſeruantias tacitè profiteri videtur. 2

CONSILIVM LX.

AN monachus, ſeu regularis vnam religionem approbatam legitime pfeſſus, tranſiens legitimè ad aliam appbatā, teneat de nouo profiteri in ſecunda religione?

K 1 Hęc eſt quotidiana queſtio, & parum tractata. Et quidē pars negatiua videri poſſet ei, qui legerit cōſ. 5. Federici quatenus videtur affirmare, ꝙ monachus unius religiōnis electus in Prælatum alterius, non tenetur ad profitendam ſecundam. Pro quo facit primò, quòd in omni religione vouentur tria vota ſubſtātialia. ſ. caſtitatis, pauptatis, & obedientiæ, a & ita qui profitetur vnā religionem approbatam, videt profiteri

ALLEGATIO.

a capitul. final de ſtatu monachor.

profiteri omnia substantialia omnium religionum, & A cum nihil sit faciendum frustra, iuxta capit. si [Papa.] a non videtur repetēda professio à translato in secundum monasterium. Secundo facit, quòd in translatione cuiusdam monachi ad abbatiam alterius monasterij nulla fit mentio de repetitione professionis in secundo monasterio secundum iura b vbi agitur de confirmandis omnibus electis, & non fit vlla mentio de huiusmodi professionis refectione à promoto ad secundum Ecclesiam facienda, nec in cap. [quorundam.] & capitul. [religiosus.] c quibus agitur de translatione religiosi ad aliud monasterium.

Sed contrarium videtur dicendum. Tum quia frequenter monasterium secundum est arctioris obseruantiæ, ad quam professio prioris monasterij non extenditur, & nisi profiteretur nouè in secunda, nullo B iure ad illam obseruantiam, obligaretur, & ita omnes religiosi eius non obligarentur eadem disciplina contra capitul. [recolentes.] d Non obstat Consil. 5. Federici, quia loquitur de religioso translato ad Abbatiam vel aliam præfecturam, quæstio autem nostra est de religioso simplici translato ad aliam religionem, vt ibi ea sit simplex monachus. & ratio diuersitatis posset assignari, quod translatus ad hoc, vt sit Abbas, vel præfectus, videri potest satis profiteri, eo quòd tenetur ad curandum, vt obseruantia eius monasterij à suis subditis seruetur, & melius mea sententia responderi potest negando determinationem illam Federici. Tum C quia ratio diuersitatis inter eum, qui transfertur ad hoc, vt sit Abbas, & ad hoc, vt sit monachus, de qua proxime, nullo iure nititur. Tum quia nullum textum citat, per quem probetur promotum in prælatum non teneri profiteri obseruantiam illam, quæ vltra tria vota substantialia seruāda est, maximè si sit arctior quam obseruantia prioris. Tum quia per iteratam professionem soluuntur facilius alia dubia, quæ mouet ibidem Federicus. Quare concludendum est, religiosum vel monachum transeuntem legitimè ad aliam religionem teneri tacitè, vel expressè ad profitendam illam saltem quo ad obseruantiam illorum, quæ seruari debent in illa vltra substantialia vota, siue transferatur, vt fiat in illa Prælatus, siue vt maneat ibi, vt subditus, D & filius monasterij.

2 Dico autem, [Vt subditus, & filius monasterij,] quia si solum transfertur, vt sit temporarius, non tenebitur ad noue profitendum, quod quotidie seruat praxis. Dico etiam, [Tacitè, vel expresè,] propter eos, qui transferuntur, vt sint Prælati, quia potest dici eos tacitè profiteri illas obseruantias, cum confirmantur, vel alias promouentur in Prælatos, qui obligantur præcepto, & exemplo seruare illas, quo casu teneri potest consilium 5. Federici. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de priuileg. libr. 6. b capit. sicut tuis. de simon. & capitul. cum venerabilis. de consuetu & in capit. nihil de elect. c Et cap. nullus de elect. libr. 6. d de statu monacho. & cap. in noua. 16. quæst. 7. E

SVMMARIVM.

1 *Regularis vnius religionis non est capax beneficiorum alterius religionis, vnde præsentatio ad illa facta non tenet, nisi sit episcopatus.*

3 *Translatio ad strictiorem, petita, vel si ad laxiorem, obtenta licentia, facta ad hoc, vt sit canonica, requirit, vt in secunda omittatur professio, numer. 2. & hoc procedere anno probationis, nisi Papa dispenset, numer. 4. desinitque esse primi monastery monachus, & efficitur secundi, ita vt etiam breuiario secundi monastery vti debeat, numer. 5.*

CONSILIVM LXI.

QVidam Abbas ordinis Præmonstratensis in quo celebratur officium diuinum iuxta Breuiarium Romanum nouum, est præsentatus è Rege Catholico Papæ ad alteram abbatiam ordinis Cisterciensis.

Quæritur primo, an valeat præsentatio, præsupposito, quòd ius præsentandi pertineat ad Regiam Maiestatem.

Secundo, an oporteat eum noue profiteri in secundo monasterio.

Tertio, an liceat ei transire ad secundum sine licentia Papæ.

Quarto, an oporteat eum agere nouitium per totum vnum annum, ad hoc, vt professio valea, iuxta a Concilium Tridentinum.

Quinto, an postquam transierit, oportebit eum dicere officium diuinum iuxta Breuiarium prædictum Cisterciense, an iuxta præfatum Breuiarium Romanum.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur primo, quòd non, quia quamuis priuilegio Papæ liceat laico habere ius præsentandi ad abbatiam & ad aliud quodcumque beneficium, iuxt. glossam in summa, b & glossam cap. [imperium.] c debet tamen p̄sentare idoneos, alioquin nō valet p̄sentatio. d At nullus etiam religiosus vnius ordinis est idoneus ad obtinendum beneficium alterius ordinis, e nisi sit episcopatus. f Secundo, quòd præsentatio huiusmodi facta Papæ à regibus solet tolerari, vt valeat saltem in vim simplicis nominationis, & ita etiam hæc tolerabitur. g

2 AD SECVNDAM respondetur, quod sic, quia, vt religiosus vnius ordinis fiat religiosus alterius requiritur vt canonice trāsferatur ad illum, iuxta præfatum capitul. [cum singula.] Translatio autem canonica de vno ordine ad alium non fit sine noua professione illius ordinis, vt colligitur ex notatis in eod. cap. h & in alijs locis ibi citatis per doctores.

3 AD TERTIAM respondetur primo affirmatiue, quòd sic, si ordo Cisterciensis est arctior, & strictior ordine Præmonstratensi, quia sufficeret petitio licentię, licet non obtineretur. i Secundo, quòd, quia præsentatio in casu proposito est facta Papæ, ipse pro sua summa potestate potest supplere alius Superioris licentiam, præsertim si prior abbatia est exempta, & nulli alij Superiori subiecta, immo, & credo, quod expressè, vel tacitè supplebit eam (præsertim si petatur,) quod ex literis Apostolicis constare poterit, si autem ordo Cisterciensis est latior Præmonstratensi necessaria erit licentia Papæ obtenta, vt communis opinio colligit ex glossa præfati capitul. k

4 AD QVARTAM respondeo primo eam esse satis nouam, & quòd mea sententia pars eius affirmatiua videtur verior, quia, licet præfatus D. Abbas sit iam religiosus professus, & quamuis non possit esse nouitius, siue nouus religiosus, quia est antiquus, potest tamen esse nouus huius, vel alterius religionis, & ita potest

ALLEGATIONES.

a cap. 15. de reg. sess. 25. b 16. q. 7. c 10. dist. d c. monasterium. 16. q. 7. & capi. cum vos. de offi ordinat. e cum singula. §. fina. de præben. lib. 6. f Cle. 1. de elect. g Arg. proposuit. de concession. præbend. & capitul. cuncta. per mundum. 9. quæst. 3. h Cum singul. i cap. licet. de regul. K cum singul. in verbo. canonice.

ita poteſt eſſe nouitius illius,licet ſit antiquus alterius. & conſequenter comprehenditur in a Concilio Tridentino ſeſſ.25. vt antea in ſimili caſu reſpondimus. Secundo,quòd Papa,ſi petatur ab eo, vt puto,diſpenſabit ſuper obligatione continuandi nouitiatum per vnum annum ob regiam præ ſentationem , & ob antiquam in alia religione profeſſionem, ſi hoc ab ipſo nomine Regio petatur.

5 AD QVINTAM reſpõdetur,quòd poſteaquam præfatus conſulens fuerit tranſlatus canonicè ad præfatum ordinem Ciſtercienſem,tenebitur dicere Officium diuinum iuxta eius Breuiarium,etiam ſi non efficeretur Abbas , quia per illam tranſlationem deſinit eſſe monachus Pręmonſtratenſis,& incipit eſſe Ciſtercienſis,& alius nouus homo, vt in ſimili habetur capit. [ferrum.] b Salua , &c.

ALLEGATIONES.

a d.cap.15.de regul. b 50.diſt.

SVMMARIVM.

1 *Probationis anno introducto in priuatam vtilitatem profeſſionem emittentis, & monaſterij iure communi poterant partes renunciare, & hoc modo non eſſent de quatuor Mendicantium religionibus,nume.7. nunc autem dicta renunciatio videtur per Concilium prohibita vti reſpiciens ius publicum,nume.9. & 10.adeo vt illi in illa religione poſſit amplius renunciari, numer. 9. & in hoc æquiparatæ ſunt religiones Mendicantes non Mendicantibus,numer.7. etiam quod ſimus in tranſeunte de vna religione ad aliam etiam laxiorem, nume. 2.et numer. 5.*

3 *Lex generalis etiam poſterior limitatur per ſpecialem priorem.*

4 *Legi prohibenti ne perſona contrahat, renunciari nequit, licet poſſit, quando prohibitio non eſt directa in perſonas.*

6 *Legis verba etiam in materia ſtricta, & odioſa ita interpretanda,ne ipſa fruſtretur.*

7 *Profeſſio apud Mendicantes ante annum probationis emiſſa, etſi iure communi ante Concilium Tridentinum non teneret, operabatur tamen, vt taliter profeſſus teneretur aliquam ingredi religionem, nunc vero ex illa, apud quaſcunque emittatur, nulla talis oritur obligatio.*

8 *Bonorum renunciatio à nouitio,vt facienda intra vltimos duos menſes nouitiatus.*

CONSILIVM LXII.

AN Franciſcanus, ſi transferatur ad ordinem canonicorum regularium S. Auguſtini,poſſit renunciare anno probationis conceſſo per Concil. Trid. a eaque renunciatione per Superiorem admiſſa an ad profeſſionem poſſit recipi intra annum.

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa famoſa iuris, quod iuri in fauorem ſuum introducto quilibet renunciare poteſt. b

Secundo,quòd introductum in fauorem alicuius,in odium eius retorqueri non debet. c

Tertio,quòd eſt caſus expreſſus in ca.[ad Apoſtolicam.] d quod expreſſe habet, annum probationis inductum eſſe in fauorem tam monaſtrij, quã illius,qui illud intrauit,& quod de conſenſu vtriuſque partis illi fauori renunciari poteſt.

F 2 Quarto, quòd licet communiter teneatur malè fieri regulariter profeſſionē ante finem anni nouitiatus, fallit tamen, cum id fieret cum aliqua cauſa iuſta,vt propter merita perſonæ,vel vtilitatem,& decus religionis, ſecundum mentem omnium in d.c. [ad Apoſtolicam.] quod efficaciter videtur id probare e ponderãdo illud,vt ponderat Panormitanus communiter receptus.At in caſu propoſito videtur interuenire cauſa huiuſmodi,cum nouitius ſit Franciſcanus, & expertus arctiorem regulam, quàm ſit canonicorum regulariũ. f

3 Quinto , quòd nihil videtur obſtare prædictum Concilium. g Tum quia non derogatur per illud prędicto cap. [ad Apoſtolicam.] Tum quia leges generales etiam poſteriores limitantur per leges ſpeciales etiam priores, h cuius exemplum quotidianum eſt in l.[ſciendum.] i & auth.offeratur. k quarum ambarum

G gloſſæ communiter receptæ aſſerunt, authenticã illam generaliter loquentem, licet poſterior ſit,limitari per prædictam legem [ſciendum.] licet prior ſit,& in neutra earum de altera ſit mentio. At prædictum Concilium l eſt lex generalis dictans generaliter profeſſionem factam ante annum probationis expletum non valere,c.autem [ad Apoſtolicam.] eſt lex ſpecialis habens valere illam factam de conſenſu vtriuſque partis. Ergo illud debet per hoc limitari.

4 Secũdo, quòd iurium correctio eſt vitanda,& cõcordia quærenda, m & tenendo partem hanc affirmatiuã vitatur correctio prędicti c.[ad Apoſtolicam.]

Septimo,quòd licet legi prohibenti, ne perſona cõ-

H trahat,non poſſit renunciari, põt tamen lege prohibente contrahi, non referendo verba ad perſonas contrahentium,vt docuit Bart. n & per nullum verbũ prædicti Concilij o prohibetur directè vllus profiteri,licet prohibeatur profeſſio,& declaretur nulla, ſi fiat.

5 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur tenendum conſulendo,& iudicando,licet forte diſputando pars affirmans per fundamenta ſupradicta defendi poſſet. Primò quidem,quòd ibi parificantur profeſſio,ante decimumſextum annum facta, & facta ante finem anni probationis. At nemo audebit dicere, profeſſionem ante decimumſextum annum de conſenſu

I nouitij factam valere. Ergo nec debemus dicere,profeſſionem factam ante finem anni probationis de conſenſu nouitij valere , quoniam de parificatis idem debet iudicari. p

Secundo,quòd mens, & ratio ſunt anima legis iuxta cap.fin. q adiuncto dicto Dyni recepti per omnes r & vbique. [Nec debemus putare,] vt ait Hieron. s [Euangelium eſſe in verbis Scripturarum,& cę.] Quibus concordat Imperator in l. [non dubium.] t At mens, & ratio , quæ mouerunt ſacrum Concilium ad conſtituendum illud u videtur eſſe, ne illi anno renunciare poſſent nouitij.

6 Tertio,quod verba legis, ita interpretanda ſunt, vt ipſa non fruſtretur,& otioſa reddatur, etiam in ma-

K teria ſtricta,odioſa,& correctoria,iuxta.c. [in his.] x l. [ſi

---

ALLEGATIONES.

a Seſſ.25.c.15.de reg. b l.ſi quis in cõſcribendo C.de pact. & c.gratum.de offi.dele. c c. quod ob gratiam de reg.iur.li. 6.& l.quod fauore.C. de leg. d De reg. e In verbo quoſlibet. f Arg.cle.exiui.de verbor.ſign.& ca. quod Dei timore. de ſta.mon. g capitul. 15. h l.& poſteriores.ff.de legibus. i ff. qui ſatis dare cog. k C.de litis conteſta. l capit.15. m cap.cum expediat.de elect.in 6.& l.1.C.de inoffi. dotibus. n in l.ſi quis pro eo.num.9.ff.de fideiu. o c.17. p l.ſi.ff. mand.& c.licet ex quadam,de teſtibus cum ſimilibus. q De regul.iur.lib.6. r Ibidem. s in cap. Marcion.1.q.1. t cod.de leg. u cap.15. x De priu.

l. [si ciuitas.] a quod habet interdictum latum contra ciuitatem, quod est odiosum, & restringendum, ita esse interpretādum, vt includat eius suburbia, ne suo frustretur effectu, quæ constat non esse partem ciuitatis. b Et glossa in capi. [quamquam.] c recepta per omnes, illum textum exorbitantem, & corrigētem ius antiquum, loquentem de testamento, extendit ad codicillos, qui sunt aliud, quam testamētum, d ne suo effectu frustretur. At interpretari prædictum Concilium e sic, vt limitetur per prædictum cap. [ad Apostolicam,] est illud frustrare, quia nihil, aut certè parū induceret noui, nam etiam ante illud professio facta sine vtriusque partis consensu, scilicet monasterij, & nouitij, erat nulla.

7 Quarto, quòd prædictum Concilium, f exæquat in hoc religiones Mendicantes, & non Mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu. At professio facta apud Mendicantes de consensu vtriusque partis ante finem anni probationis est nulla, vel certè non facit vere religiosum, quia nulli speciali religioni obligat, sed tantum in genere religioni, per quod non fit verè religiosus, sed obnoxius, vt fiat religiosus iuxta textum, glossam, & communem, & veram opinionem. g

Quinto, quòd ex contextu illius h colligitur mēs Concilij fuisse ampliare illud cap. non solum, quod solum habebat locum in Prædicatoribus, & Franciscanis, & postea fuit extensum per capitu. [constitutionem.] quod post illud immediatè sequitur, ad Augustinianos, & Carmelitas, quod colligitur ex illa ampliatione nullitatis, [ad nullum effectum,] quasi diceret, esto quòd professio antea facta intra probationis annum de cōsensu vtriusque partis aliquando esset nulla quo ad faciendum profitentem religiosum, habebat tamen aliquem effectum, scilicet quod faciebat profitentem religiosum in genere, idest obligatum ad intrandum religionem. Et clarum est, quòd non poterat hoc verificari, nisi in religionibus Mendicantium, de quibus agunt prædicta duo capit. i Ergo mens Concilij fuit, æquare professiones omnes de cōsensu partium factas professionibus factis in Mendicantium religionibus, cum hoc auctario, quòd essent nullę quo ad omnes effectus, etiam ad effectum obligandi religioni profitentem in genere.

8 Sexto, quòd concilium k expressè statuit, vt nulla renunciatio, aut obligatio nouitij, etiam cum iuramento facta, ante finem anni valeat, nisi cum Episcopi auctoritate, & intra duos menses postremos fiat, si renūciatio, & obligatio iurata de consensu nouitij facienda nulla est, ergo à fortiori professio, per quam alienatur persona, quæ domina bonorum erat de consensu nouitij, & etiam monasterij facta erit nulla, argumento cap. [cum in cunctis,] adiuncta glossa. l

9 Septimò, quòd licet prædictum Concilium m non dictet expressè, non posse nouitium, & monasterium renunciare prędicto anno sibi concesso, tacitè tamen id videtur facere geminando vniuersaliter toties prohibitionem, dum dicit, [In quacunque religione,] & iterum, [Tam virorum, quàm mulierum.] & rursus [Non fiat.] & iterum, [Non admittatur.] & rursus, [Sit nulla.] & tandem, [Nullum effectum operetur.] Quam geminationem habere in se quoddam mysterium, & vim specialem, dicit glossa putata singularis, & recepta, n pro qua est lex [balista.] o & congesta per Felynum, p & quod præter hæc omnia idem Concilium q expressè statuit non valere renunciationem bonorum, quod constat esse minus, quàm renunciationem personæ, vt dictum est.

Octauo, quòd prædictum sacrosanctum Conciliū videtur voluisse principaliter obstare abusui, quo in grande præiudicium cum animarum nouitiorum, & monasteriorum, tum totius Reip. Christianæ iam ferè vbique, & omnes priuatis affectibus abutebantur illo capit. [ad Apostolicam.] admittentes ad professionem viros, & fœminas, notos, & ignotos, sapientes, & ignaros, bene, & male moratos, ad importunas preces parentum, amicorum, herorum, regulorum, & nonnunquam Regum ipsorum. q obuiatio sufficiens nō poterat fieri, nisi ꝓhiberetur renūciatio legis tam salubris.

10 Nono denique, quòd nemo iuri publico renunciare potest, r & experiētia, quæ rerum est magistra, s docuit, sanctos Patres præfati Concilij, renunciationem prædicti anni, quæ tempore quo factum fuit dictum cap. [ad Apostolicam.] solum videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen Concilij, & nostro clarè cępisse præiudicare tantum, vel plus iuri publico quam priuato, nam iam passim in aliquibus religionibus, intra vnam, vel alteram hebdomadā cęperant fieri professiones ad hoc, vt professi ad dignitates, & beneficia promouerentur, & sic fierent prius magistri, quam discipuli, contra cap. [cum in magistrum assumi non debeat, qui nō nouit esse discipulus.] t cum magno damno, & dedecore publico ipsarum religionum, quæ sunt magna pars Reip. Christianæ, in qua ius publicum consistit, & consequenter dici potest Conciliū vetuisse huiusmodi professionem in vtilitatem publicam, cui nemo potest renunciare sine summi Principis auctoritate, quæ nisi ob magnam publicam vtilitatem non esset impertienda. Per quæ fundamenta procul dubio hæc pars negatiua videtur esse gratissima Christo D.N. qui nos omnes in sua prædicta religione seruet. Amen. Et quia per tacta in prædictis fundamentis facile responderi potest obiectis, id gratia prolixitatis euitandæ non facimus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de senten. excomm. lib. 6. b cap. Rodulphus vbi late traditur, de rescript. c De vsuris li. 6. in ver. testa. d l. si idem C. de codic. e c. 15. f c. 15. g c. non solum. de reg. in 6. h c. 15. i c. non solum, & c. constitutionem. K c. 16. de reg. sess. 25. l De elect. & auth. multo magis. C. de sacrosan. eccl. m cap. 15. n in cle. 1. de iure pat. in verbo diœce. o ff. ad Trebell. p c. si quando. de resc. v ers. geminatio. q in c. 16. seq. r c. si diligenti. de fo. comp. l. ius publicum. ff. de pactis. cum concord. s capitu. quam sit. de elect. lib. 6. t De elect.

SVMMARIVM.

Ordo Minorum Conuentualium laxior quidem est omnibus ordinibus Mendicantibus, sed non alijs non Mendicantibus, num. 2. 1

Religiosus professus de licentia sui Superioris transit ad strictiorem, imo, & sine illa, modo sit petita, nec aliquo priuilegio prohibeatur, item cum dicta licentia ad parem, num. secund. ad laxiorem non, nisi de licentia Papæ, nec licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis sufficit, num. 3. 1

Papa regularem petentem sibi concedi licentiam transeundi ad certum ordinem, remittendo ad Protectorem, non facit aliam facultatem, nisi restrictam ad petitum ordinem. & numer. 4. 1

CONSILIVM LXIII.

REGVLARIS ordinis Minorum Conuentualium petijt à Pontifice licentiam transeundi ad quendam alium ordinem, qui eum recipiat, Pontifex remisit negotium ad Cardinalem Protectorem, Protector ad Generalem Minorum. Quæritur quid agendum.

Respondeo primo, præfatum Illustrissimum Cardinalem prudentissimè de more rem hanc cum Generali præfato Reuerendissimo communicasse, quo res pientius, & salubrius ageretur, & iure me desiderare, vt præfatus Reuerendus frater expressisset, cuius ordinis sit professus, & quem alium ordinem, qui vult eum recipere, inuenerit. F

1 Secundo, quod quia verisimile est eum esse fratrē ordinis S. Francisci Conuentualium, eo quod Illustris. Cardinalis S. Sixti, ad quem remissus est à S. D. N. agit Protectorem eius, desideratur expressio ordinis alius, quem inuenit volentem eum recipere. Nam si est aliquis de mendicantibus, certum est præfatum Reuerendissimum Generalem posse facere illi facultatem transeundi ad illum, quia iure communi laxior est ordo Minorum Conuentualium, quam ordines aliorum Mendicantium, & præfatus Generalis potest facere ei facultatem transeundi ad strictiorem, imò etiam eodem iure communi ipsemet frater potest transire ad illum, petita, licet non obtenta licentia, a nisi particulari iure sit ei prohibitum. G

2 Tertio, quòd si ordo, qui vult eum recipere, non est aliquis ordo de Mendicantibus, oportet scire, an sit æque strictus, ac est ordo præfatorum Conuentualiū. Si enim est æque strictus, poterit ei facere facultatem secundum glossam communiter receptam, b quam etiam nos in hoc sequimur in comm. 4. de reg. c quæ habet, prælatum inferiorem Papa posse facere facultatem transeundi ad ordinem parem. H

3 Quarto, quod si ordo, quē inuenit volentem eum recipere, est laxior eo, quem professus est, non poterit præfatus dñs Generalis facere illi facultatem transeundi ad illum auctoritate sua, quia id soli Papæ reseruatur per præfatam glossam communiter receptam, sed neque Illustr. Cardinalis, quia vt Protector ordinarius non potest, quia est inferior Papa, neque, vt delegatus, quia Papa non delegat ei expresse facultatem præbendi licentiam transeundi ad laxiorem, solū enim vt in narratione casus proponitur, remittit eū ad eius Dominationem Illustrissimam vti Protectorem, qui vt talis est ordinarius inferior Papa, qualis non potest facere transeundi facultatem ad laxiorē per prædicta.

4 Quinto, quod S. D. N. non videtur quidquam delegare præfato domino Cardinali Illust. nisi quo ad facultatem transeundi ad ordinem iam inuentum, & iō non potest eius Dominatio Illustrissima, nec Reuerendissimus Generalis quidquam facere auctoritate suæ Sanctitatis, nisi quo ad illum ordinem, quia delegatio Papæ est stricti iuris. d I

[Aduerte, quia quæ dicit auctor hic nu. 3. videntur limitanda in casu de quo supra consil 56. & 57.

ALLEGATIONES.

a capitul. licet. de reg. b in capit. cum sing. §. fi. verbo canonice. de præben li. 6. c Super cap. statuimus. 19. q. 3. num. 10. d capitul. 1. & capitul. de offic. del.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem, etiam vt in ea præsit, in secunda emittit professionem, sicque desinit esse monachus primæ, & efficitur monachus secundæ, in qua etiam dimissa prælatura remanet monachus.* K

CONSILIVM LXIIII.

AN regularis translatus ad aliam religionem, vt sit in ea prælatus, & recuncians præfecturā suā, remaneat regularis posterioris, vel prioris religionis?

1 Respondeo, quòd remanet monachus posterioris. Tum quia translatus legitime perdit omnia iura prioris. a Tum quia omnis Abbas est monachus illius monasterij, cuius est Abbas. b Tum quia, vt alias diximus omnis monachus translatus ad aliam religionem, vel monasterium, tacitè, vel expresse eam profitetur, quia beneficia illius monasterij, vel ordinis non possunt conferri, nisi monachis eius, c quo fit, vt nuper consultum fuerit, Franciscanos Cōuentuales, quos fel. re. Pius V. suis monasterijs priuauit, in Hispania quoque transierunt ad Franciscanos Obseruātes, & apud eos regulam noue S. Francis. absolutè professi fuerunt sponte, non potuisse retrocedere ad regulam suam pristinam, sicut poterant alij, qui noue non fuerunt professi. Salua, & cæt.

ALLEGATIONES.

a capitul. si quis iam translatus. 21. quæst. 2. & c. ne pro cuius libet. 16. quæst. 1. b capitul. final. de simonia. c capitu. cum singula. §. fina. de præbend. lib. 6.

SVMMARIVM.

Mendicantium ordo ille est, cui vel ab eius fundatione, vel per constitutiones Apostolicas, vel à Sede Apostolica confirmatas non licet, nec in particulari, nec in communi habere proprium, à quo si quis ad non Mendicantes transeat, efficitur inhabilis ad beneficia, & officia religionis. 1

Translatio ad laxiorem cum sit contra sacrum Concil. Tridentin. vt sit legitima videtur egere Pontificis derogatione. 1

CONSILIVM LXV.

AN N. translatus ab ordine de Mercede in non Mendicantem incidat in Cle. 1. a

1 Respondeo, quæstionem hanc esse satis grandem. Sed sequutus Cardinalē, & mentem eius, b respondeo quod non, si à principio fundationis ordinis non fuit ita creatus, vt esset vnus de Mendicantibus, ita quod non possint fratres illius ordinis in communi, nec in particulari proprium habere, vel nisi per constitutiones Papales, vel à Papa confirmatas astrictus fuerit prædictus ordo de Mercede ad prædictam paupertatem, in quibus duobus casibus diceretur esse ordinis Mendicantis, & religiosus prædicto modo translatus incurreret inhabilitatem Clementinæ prædictæ. c Cui consequens est posse prædictum translatum tenere beneficia ordinis, ad quem transiuit, nisi in prædictis duobus casibus, quia prædicta Clementina non infligit pœnam, nisi Mendicantibus translatis. Sed, vt translatio censeatur legitima, videtur necessarium, vt Papa deroget Conc. Trid. prohibenti translationem ad regulam laxiorem. d Salua, & cætera.

[Aduerte, quia hoc dictum videtur limitandū ex mēte auctoris, in casu de quo sup. Consil. 56. & 57.

ALLEGATIONES.

a De reg. b in d. clemen. 1. q. 3. c De regul. d capitul. 19. de regul. sess. 25.

SVMMARIVM.

Licentia transeundi ad laxiorem est contra ius commune, & sacrum Concilium, secus ad strictiorem. 1

Translatus iuste ab vna religione, modo non sit ex quatuor Mendicantibus, non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur. 2

CONSI-

CONSILIVM LXVI.

An releligiosus Beatæ Mariæ de Mercede, obtinens facultatem à Papa transeundi ad alteram religionem, possit obtinere beneficia religionis, ad quam transierit, & an sit contra ius commune, vel Concilium Tridentinum.

1 Respondeo primo, non esse ostensam nobis facultatem ipsam transeundi, & ita non posse nos de illa non perspecta, satis recte respondere. a

Secundo, quòd si facultas fuit facta ad transeundũ ad strictiorem, non est contra ius, per capit. [licet,] b si autem facta est ad transeundum ad laxiorem, est contra ius commune, & contra Concilium Tridentinũ. c

2 Tertio, quòd D. consulens non incurret inhabilitatem obtinendi beneficia religionis, ad quam transierit, positam in Clementina, d si facultas se extendit ad transeundum ad religionem non Mendicantium, quia ordo prædictus Sanctæ Mariæ de Mercede non est de quatuor Mendicantibus, de quibus loquitur prę dicta Clementina prima, vt præ alijs rectè definit Ioannes Imolensis, e & sentiunt alij, & ea ratione firma probatur, quod Clementina illa est pęnalis, & loquitur de Mendicante transeunte, & ideo non debet extendi ad alium non Mendicantem. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l.inciuile.ff.de legibus. b De regul. c Sess.25.c. 19. de regul d 1.de regul. e Ibidem. f capitul.pęnæ. de pœn. d.1. & ei à nobis late annotatis.

C

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentis relationi circa ea, quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia rescriptorum non est facile credendum, nec respondendum eius interrogationi. numer. 3.*

2 *Translatus à Mendicantibus ad canonicos regulares non Mendicantes si sit clericus, potest tam in Ecclesia numerata, quàm non numerata dicti ordinis eligi in canonicum.*

4 *Regularis in Mendicanti professus, cui concessa est facultas, vt transeat ad non Mendicantes, non potest apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel professionem, nisi peracto anno probationis.*

CONSILIVM LXVII.

Olim ordinis fratrum minorum de Obseruantia fuit dispensatus, vt possit transferri ad ordinem canonicorum regularium Sanct. Augustini, & supponitur in breui non esse illam clausulã in similibus breuibus solitam apponi, [Sine spe tamen beneficiorum,] & derogatum fuisse Clem. [vt professores,] & fingimus etiam in breui esse illas clausulas solitas, scilicet, [Vt possis gaudere omnibus priuilegijs, indultis, immunitatibus, quibus alij non translati gaudent.]

Quæritur, an iste talis possit recipi in canonicum tã in Ecclesia numerata, quam non numerata canonicorum regularium, & possit prouideri de canonicatu, & præbenda, & dignitate ordinis canonicorum regularium, sine alia dispensatione, & si possit admitti ad susceptionem habitus, & ad emissionem professionis, absque eo, quod eligatur in canonicum, seu cõferatur ei canonicatus. Quæritur etiam, an talis possit renunciare anno probationis inducto per Concil. Tridenti,

A pro quo est considerandum, quod d. N. eam fecit probationem in dicto primo ordine, & dictum Concilium videtur loqui in sæculari, qui nunquam fecit professionem in aliquo ordine.

1 Ad has quæstiones responsurus, dico primo, quod non potest satis categoricè responderi non viso prædictæ dispensationis tenore, quia iurisperitus multo plura potest ex eo toto perpẽso elicere, & colligere, quam consulens, vel alius iurium ignarus, & ita non potest esse certa relatio facta ab huiusmodi consulente, nec consequenter certum responsum dari à consulto. a

Secundo, quod non video qua ratione derogetur Clem. 1. b nisi apponatur clausula. [Quod habere possit beneficia, vel officia ordinis, ad quem transfertur,] per cuius appositionem, & tenorem daretur magna lux ad respondendum quæsitis, & in hoc argumẽto videtur insinuari, quod non sit posita, ex quo videtur resultare contradictio aliqua tacita.

B

2 Tertio, quod ad primam quæstionem responderi posse videtur affirmatiuè, præsupposito, quod prædictus N. esset iam clericus, quia canonicatus regularis præsupponit clericatum, vt colligitur ex D. Thom. c

3 Quarto, quod ad secundam, & tertiam quæstionem non audeo respondere non viso tenore dispensationis.

4 Sexto ad quartam respondeo, quod multa possent afferri pro parte affirmatiua etiam vltra rationem coloratam, quæ affertur in propositione ipsius, sed verò rem arbitror partem negatiuam. Tum quia textus Cõcilij, d generaliter nullo excepto decernit, ne professio fiat ante annum probationis completum, & vbi lex non distinguit, nec nos ipsius distinguere debemus textus. e Tum quia annus probationis non solum datur in fauorem professuri, vt experiatur id, quod professurus est, sed etiam in fauorem eorum qui professionem suscipere debent, vt experiantur mores suscepti, an conueniant suæ congregationi. f Et ita licet frater Minor, qui expertus est regulam Minorum, & eã est professus, satis videri possit expertus regulam canonicorum regularium, & sic ex parte illius cessare videatur necessitas eam probandi, non tamen ob hoc tollitur monasterio, & congregationi necessitas probandi mores illius, qui longè melius cognoscũtur tractu annali, quam menstruo, vel semestri, aut alio minori, vt palam est.

D

ALLEGATIONES.

a l.vt responsum.Cod.de transact.& l.precibus. Cod de impube.& alijs substit. b de regul. c 2.2.quæsti.189.ar.8. ad 2. d capitul.15.de reg.sess.25. e capitu. si Romanorum.19.distinction.& l.de precio. ff. de publi. in rem.act. f capitul.ad Apostolicam. de reg.

SVMMARIVM.

Translato potest nedum Pontifex, sed & suus superior iustè concedere licentiam, vt stet extra monasterium, modo subsit iusta causa, aliàs non. 1

E

Causa, quæ sit iusta, vt superior regulari faciat licentiam standi extra claustrum, est arbitraria, & multiplex, vt est vtilitas directa, vel indirecta proueniens proprio monasterio, vel ordini docendi, vel discendi literas conuenientes monacho, vtilitas vniuersalis Ecclesiæ, vel reip. ex quibus potest dijudicari, an idem sit de illo, qui alienæ inseruit parochiali, numer. 2. & 3. ac si dubium sit an sit iusta, proderit Papæ declaratoria, vel licentia. numer. 3. 2

Extra monasterium de licentia Superioris manens non potest citra mendacium dicere se degere in monasterio. 3

CONSILIVM LXVIII.

NTranslatus iustè ex ordine strictiore ad laxiorem, de licentia Superioris monasterij, ad quod fuit translatus, seruiuit beneficio curato sito in loco distāti a monasterio per 100. miliaria. Quęritur primo, an id ei liceat.

Secundo, an indigeat licentia Papæ, sitque immunis à peccato, ei dicendo se manere in monasterio.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primo, monachum non posse manere extra monasterium, nisi de licentia Superioris iusta de causa facta, vt nos clarius alijs tradidimus in com. secundo, de reg. a per cap. [monachi,] b & quod iusta causa est vtilitas directa, vel indirecta prouenięns monasterio ex illa absentia, vt probant prædicta ca. studium item discendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ similes, quæ arbitrio boni, & prudentis viri iudicentur iustæ, vt nos ibidem extendimus, vbi etiam dicimus etiam Papam non posse dare hanc licentiam sine iusta causa, & cum ea sic etiam inferiorem.

2 Secundo, ꝙ punctus quæstionis huius consistit in decernendo, an Dominus consulens iusta de causa absit à monasterio, vt præfato beneficio curao deseruiat, quod conijciendum est ex vtilitate, quæ directe, vel indirectè prouenit monasterio, & ordini, cuius est ipse, vel etiam ex vtilitate, quæ proueniret Ecclesiæ vniuersali, vel reipublicæ, quod ex solis contentis in casu proposito non potest conijci.

Tertiò, quòd tutus est, si ex iusta causa absit de licentia Superioris, alioquin minimè, ēt de licentia Papæ.

3 AD SECVNDAM respōdetur primò, quòd D. consulens, vt insinuatū est, non indiget licentia Papæ, si iusta de causa abest, nec sufficit illa ei, si huiusmodi causa deest, nec licet ei narrare Papæ se manere in monasterio, si extra illud manet, quia nemini licet dicere falsum, etiam si aliquando liceat tacere verum, c & mendax precator debet carere impetratis. d

Secundò, quòd vtilius esset D. consulenti petere à sua Sanctitate, vt declaret, quòd prædictum seruitiū, quod facit beneficio curato, est iusta causa, vt inferior faciat ei facultatem manendi extra monasterium, aut certè petat à sua Sanctitate, vt ei faciat, si & quatenus opus est, facultatem seruiendi beneficio præfato de licentia sui superioris, cum qua iam illi seruit. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Super capitul. non dicatis. 12. quæstion. 1. num. 40.
b 1. & 2. 16. quæstion. 1. c capitul. ne quis. 22. quæstion. 2.
d leg. secund. Cod. de precibus. Imperato. offe. capitul. super literis. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Licentia concessa monacho standi extra claustrum non iustificatur ex eo, quod Superiori ita videatur, nisi sub sit iusta causa se extendens ad totum tempus, pro quo conceditur. numer. 2. Nec in hoc differt an is cui conceditur, sit translatus, vel proprius illius monasterij filius professus. numer. 1. & 2.*

CONSILIVM LXIX.

AN superior ordinis, ad quem cum iusta licentia transit regularis alius ordinis, potest, & qualem licentiam dare illi ad manendum extra monasterium.

Respondeo, quod nemo, quod sciam

F tractauit hanc quæstionem, ita vtiliter, & clarè, ac nos in comm. 4. de reg. a

1 Secundò, quòd ex resolutione illarum colligitur eiusmodi superiorem tantam, & eadem de causa posse dare huiusmodi translato licentiam manendi extra monasterium, quantam, & qua de causa potest dare regulari originario suo, & vernaculo, & è contrario.

2 Tertiò, quòd nec translato, nec originario vernaculo, potest dare licentiam manendi extra monasterium sine iusta causa, & cum ea sic vtrique, & consequenter, quòd neutri potest facere potestatem manendi extra monasterium, nisi tantum, quantum iusta causa requirit, & suadet, & ad tan-

G tum sic, cui est consequens, quod neutri potest dari ad libitum suum, & eo, quòd sibi absque iusta ratione bene videatur, per quod categoricè ac formaliter propositæ quæstioni respondetur.

ALLEGATIO.

a Super capitul. statuimus. 19. quæstion. 3. quæstion. secund. & 3. numer. 12.

SVMMARIVM.

Extra claustrum stando regularis peccat, & num. 9. 1
nisi adsit licentia à Superiore siue mediato siue immediato saltem tacita, & generalis, numer. 4. iusta de causa eius arbitrio concessa. nu. 8.

H *Habitum regularem dimittere sine peccato, non* 2
potest monachus, nec etiam occultare: fallit, si subsit causa, præsertim de licentia Superioris. numer. 5. & 10.

Licentiam dimittendi habitum, vel standi extra clau- 5
strum concedens Superior peccat sicut exiens, & dimittens. & 3.

Clericus ex causa potest tonsuram dimittere, & habi- 5
tum transformare.

Sanitatis recuperandæ causa potest nedum monachis, 6
etiam Carthusianis, sed & monialibus concedere Superior, vt ad tempus stent extra monasterium, immo peccaret id non concedendo ei, qui in claustro non posset seruari. num. 7. & 8.

I *Iurans non exire certum locum, non tenetur illud in* 7
præiudicium salutis corporalis, vel spiritualis seruare.

CONSILIVM LXX.

PRæfectus cuiusdam monasterij. expertus, quòd quidam suus monachus contagioso morbo laborans non poterat satis commodè medicari intra monasterium, consulente, monente, promittenteque, medico eruditissimo valdeque pio, quòd ope diuina sanaret eū intra paucos dies, si mitteretur ad do-

K mū suā in qua posset manere secreto, decreuit cū suis tribus consiliarijs mittere illum in prędictam domum noctu secreto mutata veste, velataq; facie, ita quòd à nemine posset ī via cognosci, ea lege, vt maneret in domo inclusus durante medicatione, & mox rediret eo modo quo abijt in monasterium, vbi more solito inseruiret, qui gratia Deo, intra paucissimos dies sanatus redijt, & vt antea solebat seruit.

Quæritur, an prędictus præfectus, & consiliari eius, dando præfatam licētiam prędicto modo, peccauerint, necne, & puniri debeant, necne.

1 Pro parte affirmante, nempe quod peccauerint, facit primò, quod monachus quidem peccat exeundo è claustro,

clauſtro a & ēt relinquendo habitū, b & cōſequenter in caſu propoſito bis peccauit præfatus monachus, ſcilicet exeundo, & relinquendo habitum. At qui conſentit in peccatum peccat, c ergo præfatus prçfectus, & ſui conſiliarij non ſolum ſemel, ſed etiā bis peccaſſe videntur, cum duplici peccato conſenſerint, & conſequenter puniri debent. d

2 Secundo facit e Concil. Tridentin. quatenus ſignificat religioſum nulla de cauſa debere relinquere habitum, immo nec occultare.

3 Tertio, quòd in regula ordinis, cuius eſt prçfatum monaſterium, expreſſe habetur non licere fratribus dimittere habitum, niſi cauſa mutationis, mundationis, reparationis, vel alicuius euidentis infirmitatis, ſuper hoc tamen primitus onerata medici conſcientia.

4 His tamen non obſtantibus, videtur contrarium eſſe tenendum, nempe quod prædictus præfectus, & conſiliarij eius, nec peccauerunt, nec puniri debent, immo bene meriti ſunt coram Deo, & hominibus. Tū, quia licitum eſt monacho exire de clauſtro de licentia ſui prçlati iuſta de cauſa data, vt probamus in comm. 4. de reg. f in hæc verba. [Omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iuſte exire de licentia ſuperioris, non ſolum Generalis, & Prouincialis, ſed etiam inferioris immediati, non tantum expreſſa, ſed etiam tacita, & non tantum ſpecialiter, & in indiuiduo, ſed etiam generaliter data, modo ea detur iuſta de cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis,] hæc ibi, quç latè probo, & declaro ibidem: & non ſolum poteſt exire, ſed etiam manere aliquo tempore, vt probo, & declaro in eodem tractatu de regul. g per capitul. [monachi,] h & quædam alia.

5 Tum quia monachus iuſtè poteſt relinquere habitum iuſta de cauſa, præſertim de licentia ſuperioris, i vt clericus ſuum habitum, & tonſuram clericalem, vt dixit gloſſa notabilis, & recepta, k in hæc verba: [Habitum ſemel ſuſceptum non debet dimittere, niſi ex iuſta cauſa, infra eodem capitul. clerici. vnde cum quidam reprehenderetur à Papa, reſpondit. Tutius, vt peterem laici ſub imagine Romam, Fas fuit, vt ſinerem luxuriare comam.] & text, expreſſus cap. pen. l habet poſſe, quem cauſa timoris transformare habitum: ex quo glo. m colligit eum qui iuſta ex cauſa dimittit habitum, non eſſe apoſtatam.

6 Tum quia infirmitas, præſertim contagioſa, eſt iuſta cauſa dandi licentiam monacho, vt exeat monaſterium, & maneat extra illud in loco conuenienti ad ſanandum, vt probatur cap. 1. n quatenus etiam monialibus facit facultatem exeundi monaſterium ob infirmitatem contagioſam, & Concil. Tridentin. o facit facultatem exeundi monialibus ex quacunque cauſa, quæ videbitur iuſta Epiſcopo, & receptum eſt non poſſe monialem exire monaſterio de tam leui cauſa, ac monachi etiam Carthuſiani.

7 Tum quia etiam qui iurauit manere in aliquo loco poteſt iuſte ab illo exire, ſi ſalus corporalis eius id exigat, iuxta gloſſam memorabilem, & receptam. p Tū quia dicti præfatus, & conſiliarij peccaſſent, ſi præfata de cauſa non feciſſent præfato monacho facultatem exeundi, & manendi ſecreto ad ſanitatem recuperandam ex mente Gratiani, q aſſerentis prohiberi quē ſeruare iuramentum, cuius obſeruantia ſpiritualis, vel corporalis ſalutis recuperationem impediret: quæ videtur eſſe deciſio ſpecifica pro caſu noſtro, in quo experientia monſtrabat ſalutem præfati monachi non poſſe reparari iudicio medici intra monaſterium, intra quod non poterat adhiberi præſentia medici, & neceſſaria viſitatio, & medicatio tanti morbi.

A 8 Tum, quia iure non eſt determinatum, quç cauſa ſit iuſta ad exeundum, & manendum extra monaſterium, vel relinquendum habitum, & ita relinquitur arbitrio boni viri determinandū, r & in ſpecie de cauſa iuſta exeūdi tradidimus nos in d. cap. [non dicatis,] ſ & ſatis in d. capit. [ſtatuimus.] t At in caſu noſtro medicatio præfati morbi contagioſi, & ferè incurabilis viſa fuit non ſolum arbitrio boni viri, ſed etiam ſuorum Superiorum iuſta, & adeo quidē rectè, & piè mea ſententia, vt debuiſſent iudicari mali, & imprudētes viri, ſi contra iudicaſſent, ob multa, quæ gratia breuitatis non explico.

9 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo non licere monacho exire à mona-
B ſterio, nec relinquere habitum temerè, & ſine cauſa, & ſine licentia prælati: negando tamē, quòd in noſtro caſu ita factum fuerit, cum interceſſerit non ſolum licentia prælati ſolius, ſed etiam conſiliatorum, & interuenerit iuſtiſſima cauſa, vt ſupra probatum eſt.

10 Ad ſecundum reſpondetur, quod illud cap. agit de dimiſſione habitus facta ſine licentia Prælati, & ad finem nunquam reſumendi illum cum propoſito procurandi, vt profeſſio declaretur nulla. Nos autem agimus de exitu, & dimiſſione habitus ad modicum tempus de licentia Superioris iuſta de cauſa data.

Ad tertium reſpondetur primo, quòd loquitur de dimiſſione habitus auctoritate propria facta, quç non poteſt fieri extra caſus expreſſos in illa clauſula. Nos
C autem loquimur de dimiſſione Superioris auctoritate cum cauſa facta. Secundo reſpōdetur, quòd in illa clauſula videtur eſſe caſus pro noſtra parte, quatenus habet poſſe dimitti habitum cauſa infirmitatis de conſilio medici: nam in caſu noſtro medicus valdè eruditus, & pius conſuluit, vt exiret eo modo quo exiuit, monēdo, quod ſi non exiret, non ſanaretur, & ſi exiret, ſic intra paucos dies: quod factum fuit.

Aduertendum, pro eo, quòd de monialibus dicitur numer. 6. vltra ſacrum Concilium adeſſe bullam Pij V. quæ cauſas exeūdi ad certas inibi expreſſas reſtrinxit, ferturque ſacram Congregationem cenſuiſſe vltra illas cauſas non dari extenſionem. ſed recurrendum pro licentia ad Sedem Apoſtolicam. Vide item infra de ſta-
D tu monach. conſil. 5.

ALLEGATIONES.

a cap. placuit. 1. & 2. & cap. monachi. 16. quæſt. 1. b per cap. procliuus. 20. quæſt. 3. &. capitul. 2. ne cler. vel mon. lib. 8. c cap. 1. ad Rom. cap. 1. de offic. deleg. d l. ſancimus. C. de pœn. & cap. quæſinit. de his quæ fiunt à maior. e cap. 19. de reg. ſeſſ. 25. f Super cap. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. à numer. 34. g comm. 2. ſuper capitul. non dicatis. numer. 68. h 1. & 2. 16. quæſt. 2. i capit. Deus qui. de vita, & honeſt. k capit. ſi quis ex clericis. de vita, & honeſt. l eodem titul. m verbo, timoris. n de ſtatu reg. lib. 6. o in præfato tit. de reg. c. 5. p capitul. ſi vero. de iureiuran. q §. final. verb. quiſquis & 22. quæſtio. 4. r l. 1. ff. de iure deliber. capitul. de cauſis de offic. deleg. ſ numer. 68. t numer. 34.

E *SVMMARIVM.*

Religioſo, vt ob neceſſitatem parentum ſtet extra monaſterium, dat licentiam Papa, imo & Generalis, & Prouincialis, numer. 2. vt autem etiam dimittat habitum non debet concedi, niſi quando eo retento non poteſt dictæ neceſſitati ſubueniri. numer. 3. An autem ad hanc reducatur, quando Superioris nolunt conſentire, vt ſtet extra clauſtrum, niſi dimiſſo habitu, non eſt ita certum. 1

Regula, ſi etiam ſine iuſta cauſa Pontifex beneficium ſæculare confert ex certa ſcientia, tenet collatio, inſtius 4

ſtius autem illud in commendam concederet ei, cui ob iuſtam cauſam feciſſet facultatem in habitu ſæculari ad tempus extra monaſterium manendi. F

CONSILIVM LXXI.

QVIDAM religioſus prædicator, & doctus, quadraginta annorum, matrem habens, quę quondam fuit ditiſſima, nunc pauperrima cum alijs multis, abſque verbo Dei, & miſſa, non poteſt eam ſuſtentare, nec eſt qui calleat linguam eius regionis ad prædicandum. Quęritur, an bona conſcientia poſſit petere diſpenſationem, vt ibi maneat, & doceat in habitu tantum clericali: nam id ſi fiat, non deerit quidam Epiſcopus, qui motus miſericordia ei promittit quædam beneficia. G

1 Reſpondeo primò, quod prædictus Dominus conſulens iuſtam habet cauſam, ob quam Papa poſſit facere ipſi facultatem manendi extra monaſterium in d. regione. Primo, ob neceſſitatem, quam mater ſua olim multum diues, & nunc valde pauper patitur, argumen. capitul. [conſideranda, a vbi Ambroſ. plurimum cōmendat opitulationem, quæ fit nobili, & ſeni, prę ſertim ei, qui diuitias ſine culpa perdidit, qualis eſt mater eius prædicta. Secundo ob vtilitatem magnam, quam faceret vita, & verbo, prædicando illis lingua ſibi nota: ob quam ſecundam cauſam non ſolum eſt ipſe licentia donandus, ſed etiam rogandus, vt velit id facere, argum. cap. [inter cętera,] b ibi, [Pabulum verbi Dei, populo Chriſtiano quàm maxime neceſſarium: quia ſicut corpus materiali cibo, ita anima ſpiritualia nutrit, H

2 Secundò, quòd ſententia eſt D. Thom. communiter recepta, c quòd religioſus ob neceſſitatem patris, vel matris iuſtè poteſt exire monaſterium de licentia Superiorum, ad ſubueniendum ei, ſi poteſt id facere; quam licentiam non ſolum Papam, ſed etiam Generalem, vel Prouincialem ſuum dare poſſe, etiam nos ſupra ſcripſimus in comm. 3. de reg. declarando cap. [nullam,] d & antea in Man. confeſſ. e

3 Tertio, quòd, vt, f diximus præfata licentia non eſt danda depoſcenti ad manendum relicto habitu, ſed tantum eo retēto, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento. An autem iuſtè dici poſſet non poſſe fieri ſubuentionem ſine dimiſſione habitus, eo quòd prælati ordinis nolunt conſentire, vt illa fiat retēto habitu, quæſtio noua videtur, & digna deciſione. I

4 Quarto, quòd vt certum eſt, Papam poſſe iuſtè conferre beneficium ſimplex religioſo iuſta de cauſa, imò quòd collatio facta ſine illa, licet eſſet iniuſta, teneret, g cum id iure humano, cui Papa non ſubeſt, ſaltē quo ad vim coactiuam. ſit prohibitum, ita non eſt etiam incertum S. D N. difficile id facturum, niſi S. Sāctitas ſibi perſuaſerit, iuſtum eſſe facere conſulenti facultatem manendi, & prædicandi in locis prædictis prædicatoribus ſuæ linguæ deſtitutis, relicto habitu ordinis cum habitu clericali. Si enim hoc ſibi perſuaſerit, ſatis poterit flectere animum ad conferendum beneficium clericale clericaliter viuenti, ſaltem in commendam, donec neceſſitas ſubueniendi duraret. K

ALLEGATIONES.

a 86. diſtinct. b de officio ordinar. c in 2. 2. quæſt. 101. artic. 4. d 18. quæſt. 2. num. 48. e cap. 14. nu. 14. f in d. num. 48. g Argum cum cuncta per mundum. 9. quæſt. 3. cap. propoſuit. de conceſſ. præbend.

SVMMARIVM.

1 *Regulari, vt ſtet extra monaſterium retento habitu, ad ſubueniendum matris, & ſororis grandi neceſſitati, etiamſi nō ſit extrema, & ſuperueniret poſt. profeſſionem licentiam dat generalis, & Prouincialis: at vt dimittat habitum, ſolus Pontifex concedere poteſt numer. 2. & hoc ex iuſta cauſa, quæ iudicis arbitrio relinquitur, poteſtque ex multis ſimul collectis deduci. numero 3.*

Congregatio Concil. Tridentin. non habet facultatem dandi licentiam manendi extra monaſterium, & quatenus haberet, non tamen cenſeretur poſſe concedere, vt maneat dimiſſo habitu. 4

CONSILIVM LXXII.

NRegularis habens matrem, & ſororem nubilē pauperrimas, impetrauit à ſuo Prouinciali licentiam manendi extra monaſterium habitu relicto, vt eiſdem opitulari poſſet, & ſic in habitu clericali aliquot annos tranſegit: nunc ad obtinendum confirmationem, vel nouā prouiſionem prædictæ gratiæ venit ad Vrbem, ſuper qua in ſacra Concil. Trident. Congregatione ſupplicationem porrexit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, præfatum Dominum conſulentem iuſtam habuiſſe cauſam, ob quam ſuus Prouincialis potuiſſet ei dare licentiam manendi extra clauſtrum ad ſubueniendum matri, & ſorori pauperibus, quia, vt poſt vtrunque Thomam, a diximus in noſtro Manu. confeſſ. b & in comm. 3. de reg. c & ſequenti, neceſſitas non ſolum extrema, ſed grandis, non ſolum præcedens, ſed etiam ſuperueniens parentibus filiorum religioſorum, etiam poſt profeſſionem eorum, eſt iuſta cauſa, vt ſuperiores poſſint dare ipſis licentiam manendi extra monaſterium cauſa eis ſubueniendi.

2 Secundò, quod præfatus Prouincialis peccauit, faciendo præfato conſulenti facultatem manendi extra monaſterium abſque habitu regulari: quia ſolus Papa poteſt illam facere, vt diximus in præfato capitul. [nullam,] d & probatur in capitul. 2. e & ſatis in capit. [ſanctimonialis,] f & cap. [clerici, g quatenus habet, & religioſum etiam factum Epiſcopum debere ſui ordinis habitum geſtare.

Tertio, quòd, quia ægre ac difficulter diſpenſat Papa, vt religioſus maneat ob hanc cauſam foris abſq; habitu regulari, & Prælati inferiores ægre ſuſtinent, & patiuntur, vt huiuſmodi religioſi remaneant foris habitu retento, frequenter aliqui religioſi non fruuntur præfata facultate, qua vt frui poſſint, quid facere debeant, admonuimus vbi ſupra. h

3 Quarto, quòd omnes cauſæ, quas Dominus conſulens allegat pro iuſta cauſa faciendi ſibi facultatem manendi extra monaſterium, videntur efficere vnam ſufficientem ad illam concedendam. Tum quia prædicta vtriuſque Thom. opinio videtur communiter recepta. Tum quia, quando aliquid in genere determinatur, eius ſpecificatio relinquitur arbitrio iudicis, i & prædictæ omnes cauſæ videntur arbitrio boni, & prudentis iudicis efficere vnam iuſtam cauſam pręfatæ facultatis conſequendæ. k

4 Quinto, quòd Illuſtriſſima Illuſtriſſimorum Cardinal. Congreg. declarationi dubiorum Concilij Tridentini deputata habeat facultatem diſpēſandi in hoc caſu, nullo iure communi probari videtur, nec iure particulari, quod ego ſciam, cum aliud ſit dubia Cōcilij declarare,

ALLEGATIONES.

a in 2. 2 quæſt. 101. artic. 4. b capit. 14. num 14. c Super cap. nullam. 18. quæſt. 2. num. 48. d num. 49. e Ne clerici, vel monachi lib. 6. f 23. diſtinct. g 2. de vit. & hon. cler. h num. 49. i l. 1. ff. de iure delib. K de cauſis. de offic. deleg. cum vtrobique not.

rare, aliud contra Concilia, & canones dispensare, & A
à separatis non fit illatio. a Quin etiam arbitror præfatam Excellentissimam Congregationem non posse ob prædictam causam concedere facultatem manendi foris absque habitu regulari, etiamsi haberet potestatem faciendi facultatem ob prædictam causam manendi foris, vt habent Generales, & Prouinciales ordinum suorum. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. ad audientiam de Decimis.

SVMMARIVM.

1 *Regularem etsi Prælatus possit ob delicta per suam diffinitiuam sententiam habitu spoliatum ita ab ordine eijcere, vt possit sub Episcopo habitu clericali viuere, hoc tamẽ per suam dispensationem, etiam ob infirmitatis, vel parẽtũ paupertatis causam, concedere nõ potest.*

2 *Regulari, vt propter infirmitatem, vel parentum paupertatem extra claustrum, retento tantum habitu, & obedientia regulari, stet, concedere potest eius Prælatus,*

CONSILIVM LXXIII.

QVAERITVR, vtrum qui propter ęgritudinem impetrauit licentiam à Priore Generali ordinis Sanct. Augustini manẽdi extra claustra vna cum absolutione à voto, possit in habitu clericali decenti sub obedientia ordinarij Missas, & alia diuina celebrare, & de bonis licitè acquirendis disponere.

1 Respondeo, quòd non. Tum quia nullus inferior Papa potest facere facultatem religioso, vt dimittat suum habitum, & dimisso illo assumat clericalem, vel alium, & viuat sub obedientia ordinarij. Tũ quia nullus Prælatus inferior Papa potest absoluere religiosum ab obedientia sui ordinis, nisi declarando per suam sententiam eum non esse professum, vel priuando per eam propter sua delicta, & eijciendo eum ab ordine.

2 Tum quia propter ægritudinem quamlibet incurabilem superuenientem monacho post professionem non debet eijci monachus ab ordine, & obediẽtia eius, sed debet eum curare suis impensis, & quam optimo modo dispensare posset cum eo id volente, vt retento habitu maneret in aliquo loco honesto, sub obedientia tamen ordinis, vt succurreretur ei impensis cognatorum suorum, vel aliorum, qui vellent eius curationi subuenire, & eius infirmitati opem ferre. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clausura regularibus indicta est solo iure humano, potestque Prælatus facere licentiam suo subdito, vt retento habitu extra monasterium, sub obedientia tamen regulari moretur, & hoc nedum ex causa subueniendi parentibus. numer. 2. sed vt stet obses pro monasterio, vel inseruiat Episcopo pro vicario, & cubiculario. numer. 3. & pro quacunque alia legitima causa, donec ca subest. numer. 4. & 5.*

3 *Regularis potest dari obses pro monasterio.*

CONSILIVM LXXIV.

FRATER quidam S. Fràcisci regularis Obseruantię professus, cum esset inquietus, & insolens, faceretque aliqua crimina, & delicta, propter quæ fuit à Superioribus suis incarceratus, & detentus, qui cum de ipso carcere euasisset, & ita apostata per aliquod tẽpus extitisset, Romam venit, ac per S. Inquisitionis officiũ incarceratus propter aliqua delicta, & tandem conuictus, fuit ad triremes condemnatus: & cum in ipsis existeret, à Turcis captiuus ductus fuit, vbi pessimam captiuitatem per annos nouem sustinuit: de qua exiens, cum nollet ad religionem redire, iterum per dictum officium S. Inquisitionis in ciuitate Valentina fuit incarceratus, & postremo ad triremes per aliquot annos condemnatus, quibus transactis, pœnitentiaque completa, in libertatem deuenit: consulensque sibi quomodo magis Deo placere posset, timẽsque fratrum cõsortium, & communicationem, ne aliquãdo aliquis ob prædictas incarcerationes, & condemnationes ipsi improperaret, aut contumelijs afficeret, cum sit nobilis genere, cupit vitam, & statum sibi assi gnari, vt melius B
securiusque sublata occasione Deo inseruire possit. Quapropter desiderat sibi licentiam, & facultatem impartiri, vt eodem habitu retento possit vitam heremiticam regulariter agere, vel in aliquo hospitali, vel Ecclesia, præstita per eum obedientia loci, vbi fuerit, ordinario, siue Reuerend. suo tãtummodo Generali. Quęritur, vtrum attentis supradictis possit in conscientia prædictus Reuerend. Generalis prædictam licentiam, & facultatem concedere. Additur præterea in facto, prædictum consulentem esse genere valde illustri, & ingenio valde iracundo, & ad retaleandum propenso, manuque promptum: & quia verisimile est, multos fratres in multis locis multorum conuentuum, eidem si moretur in eis, frequenter apostasiam prædictam, C
cum damnationis remigio, & infamia seruitutis prædictæ exprobraturos, & quod ipse eiusmodi opprobria non æquo animo laturus, sed per se, aut per cognatos, & amico, retaleaturus, & excitaturus noua scãdala, & tumultus, ob quæ denuo oportebit eum dãnari, & cum opprobrio suæ gentis, & ordinis ad easdam triremes remitti. Additur item, quandam affinẽ eius illustrissimam ædificasse monasterium discalceatarum, cui gratissimum esset, vt prædictus consulens seruiret eis pro sua eruditione, facundia, & arte dicendi, concionando tam eis, quam alijs, cum decore generis sui, & decore ac commodo ordinis sui. Additur & tertio, multos proceres cognatos, & affines consulentis esse valde addictos, & deuotos ordini suo præ- D
dicto Minorum, & probabiliter animos suos ab eo aliqua ex parte alienaturos, si viderint Prælatos eius nolle misereri consulentis tandiu, & diuerse afflicti, sed velle ipsum duplici contritione conterere, contra, a Nahum Prophetam, & cap. [quid ergo.] b

1 Pro parte negante huius quæstionis faciunt primo illa tria argumenta, quæ formauimus nos in nostro comm. 4. de reg. c ad probandum clausuram religiosorum esse iure naturali, vel diuino iussam: & consequenter a nullo humano superiore posse illam vlli religioso relaxari.

Secundo, quòd nullus Prelatus inferior Papa potest contra legem Ecclesiæ etiam humanam, dispensare, nisi in casibus expressis, eo quod inferior non potest legem superioris tollere, vel arctare, d & ita communiter resoluitur in c. [at si clerici,] e vt constat clau- E
suram prędictam, etsi non lege Dei lege tamen vniuersalis Ecclesiæ esse inductam, f & nullo iure videtur caueri, vt Prælatus ordinis minorum possit dispensare circa prædictam clausuram tam latè, ac in quæstione proponitur: ergo &c.

Non

ALLEGATIONES.

a c. 1. b 23. q. 5. & c. ea vindicta. ead. cau. q. 4. c Super c. statuimus 19. q. 3. a nu. 29. d arg c. inferior. 21. dis. & c. cũ inferior de maio. & obe. e §. de adul. de iud. f c. placuit. c. mo. 216. q. 1.

Non obstantibus tamen prædictis pars affirmatiua F
videtur verior: Primo quidem per omnia illa, quibus in prædicto cap. [statuimus,] a satis perspicuè probauimus iure humano, & non naturali, vel diuino clausuram religiosis esse indictam.

2 Secundo, quod S. Thom. b communiter receptus & à nobis relatus in cap. [nullam,] c definit, quod Prælatus potest dispensare cum monacho, vt maneat extra claustrum, habitu suo retento, ad subueniẽdum parentibus, qui in illius subuentionis necessitatem etiam post professionem inciderunt.

3 Tertio, quod etiam pro debito monasterij monachi possunt in obsides dari. d

Quarto, quòd religiosus potest esse Vicarius Episcopi de consensu Prælati secũdum Cardinalem receptũ, G
e & Rotam, quam nos citauimus in cap. [non dicatis, f potest item esse cubicularius Episcopi, vt diximus in cap. [statuimus,] g iuxta Panormitanum, h per c. [cum pastoris. i Procurator item patroni, amici, vel principis, vnde vtilitas saltem latens redundaret in monasterium secundum Innocentium receptum. k

4 Quinto, quòd Prælati ordinum possunt ex iusta causa eijcere ab ordine suo religiosos suos, etiam priuando eos habitu, vt in regulis B. Augustini, & B. Benedicti exprimitur, & probauimus nos in com. capit. [non dicatis, l contra Cardinalem. m

5 Sexto, quòd eadem ratione, qua potest hęc facere, poterit etiam alia de iusta causa dare religioso suo facultatem manendi extra monasterium, illa causa durã- H
te: ratio enim, cur in præcedẽtibus casibus potest Prælatus concedere facultatem manendi foris, est, quod iusta id causa exposcit in illis.

Septimo faciunt illa verba Augustini relata in cap. [prodest, n siue plectendo, siue ignoscendo, hoc solũ bene agitur, vt vita hominum corrigatur.] & candido animo perpensis omnibus, quæ in hoc argumento deducuntur, optimus modus corrigendi vitam prædicti consulentis videtur esse is, qui in sua petitione continetur. Tum, quia per illum ouis errans ad suas caulas reduditur. Tum quia ordinis Minorum decori consulitur. Tum quia splendor generis consulentis non cõtemnitur, & commoda, quæ à suæ gentis proceribus in ipsum ordinem manare solent, conseruantur, & augentur. Tum, quia generosum, ingenium quod ęgrè terroribus, & pœnis flectitur, sæpe caritate atque beneficentia ad virtutem trahitur, & in officio sancto continetur.

Non obstant pro parte negante citata. Non primũ: quia in primo argumento pro parte affirmante adducto, citatur locus, vbi perspicuè probatur clausurã monachalem nõ esse iure naturæ, neque diuino inductã.

Non etiam obstat secundum: quia in alijs argumentis probatur, posse Prælatum iusta de causa facere religioso facultatem manendi extra claustra: & in casu proposito, si omnes circunstantiæ in eo factæ satis perpendantur, non tantum vna, sed multæ apparebunt causæ concedendi facultatem manendi honeste in locis honestis, meditando, & faciendo honesta extra monasteria aliquo modo in quæstione proposita. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a Et prædicto. nu. 29. b in 2.2 quæst. 191. art. 4. c 18. q. 2. num 48. d cap. ex rescrip. de iureiur. e in clem. 2. de rescrip. q. 16. f num. vlt. 12. quæst. 1. g 19. quæst. 3. num 15. h in cap. quanto. de offic. ord. num. 1. p. 2. quæst. 7. i in cap. cum I. & A de re iudic. k 12. quæst. 1. num. 65. l in clement. ne in agro §. quia vero. de stat. monach. m 23. quæst. 5.

SVMMARIVM.

Apostatis à religione quomodo consulendum, & num. 2. 1
& quid ipsi facere debeant, ad hoc vt obediant mandato eis facto, vt prius requirant, an possint beneuolos receptores reperire. numer. 3.

Receptores beneuoli intelliguntur ij, qui possunt recipere, 4
& incorporare religioni.

CONSILIVM LXXV.

1 NEMO negare potest, apostatas, qui sui sacri ordinis habitu relicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignosque auxilio. Tum quia manũ ad aratrum missam contra consilium euangelicum, a retrahunt. Tum quia multa addunt, & omittunt digne, quæ durè castigarentur, cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquanto maiora, etiamsi ob solam circũstantiam religionis non fiãt semper mortifera, quę absque illa solum sunt venialia, secundum S. Thom. receptum, b ob quæ, & alia multi nullo eos alio remedio iuuandos putent, quam vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues ei paratas subituri: & quòd si redire noluerint, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea de illis cura habeatur, imò tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur à dæmonibus vt plurimum deuorandi.

2 Nos autem illis assentimur, qui putant, primum, eos qua parte fieri potest, tum blandiendo, tum terrendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant, & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vsi sunt, in duplicatam obediẽtiam, & reuerentiam commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impediuntur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur: alijs quidem facta facultate transeũdi ad alia eiusdem ordinis monasteria, alijs ad alias eiusdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores, cum clausula tamen, vt in claustro more aliorum indigenarum perpetuo viuant: alijs vt pręstito obedientiæ voto aliquibus alicuius ordinis Prælatis etiam non mendicantis, & Superioribus eorum, qui re- I
cipiant onus reddendi de illis rationem Deo, possint manere extra claustrũ sub cura, & regimine ipsorũ, & Superiorũ eorum, quib. sublatis primis, exhibebunt, & & indicabunt se esse obedientiarios ipsorũ residereq; in tali oppido, vel loco, parati sibi in omnibus licitis, & honestis, de more probatorũ religiosorũ, parere. Postea vero si non inueniunt prælatũ, qui sui ordinis habitũ eis tradere, & onus p̃dictũ reddendi de illis rõnem suscipere velit, deligãt episcopatum aliquem, cuius Epo præstita obedientia in suo episcopatu sub eius cura, vota paupertatis, & castitatis solẽnia in habitu clericali honesto, de more aliorũ eiusdẽ ordinis probatorũ obseruent, impensis Epi, vel de q̃sitis per se honestè, facta eis facultate, vt ea in suos honestos vsus cõuertere pos-
K sint. Hæc oĩa fundãtur in eis, q̃ scripsimus in com. 4. de reg. c vbi postq̃ nixi fuimos probare ob multas cãs esse miserendũ fratrũ Conuentualiũ nuper à suis sedib. in Hispanis deiectorũ, laudando remedium præstitutum ab Illustrissimis Cardinalibus in id deputatis, monstrauimus non esse illud sufficiens, num. 16. in hæc verba.

3 Quæritur, an prædictum remedium prædictis fratribus Minoribus Conuentualibus à S. D. N. & ab Illustrissimis,

ALLEGATIONES.

a Luc. 6. b in 2.2. q. 188. art. 9. c Super c. statuimus a nu. 13.

Illustrissimis, ac pientissimis Cardinalibus in id deputatis tantæ multitudini plenè satisfaciat. A

Ad quod respondeo primo, illud esse quidem prouldum, iuri consonum, & magnum magnæ religionis decernentium argumentum non tamen plenè videri eis satisfacere. Tũ per proximè dicta. Tũ quia nulli, vel certè paucissimi satis æquo animo transeũt ad alios ordines, alios habitus religiosos induturi: partim ꝙ parũ vnquã fuerunt eis benè affecti: partim quod credunt multa opprobria, & conuitia in illis se passuros: & vt Nicolaus Papa loquẽs de monastica vita ait, a ꝙ quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, q̃d aũt non diligit, facilè cõtemnit. Tum quia feruntur plures, quã mille: & palã est nõ posse omnes illos inuenire tot beneuolos receptores ad alendos eos perpetuo in claustro neque apud Mendicantes, neque apud non Mendicantes. Adeo quidem, vt acceperim à fide dignis, & prudentibus, vix inuenturos quadraginta huiusmodi beneuolos receptores in Hispania cũ onere perpetuo tenendi, & alendi eos in claustro. Tum quia paucissimi, aut nulli eorum quærunt apud omnes non Mendicantes, sed solum apud tres ordines iure communi prædicto expressos. Tũ quia etiã apud illos tres pauci exacta diligentia, quæ eis præcipitur, quærunt, nec adeo candido, & vero animo, ac opus esse, & requiri supra dicit: & ita accipiũt ansam, vt ante exactam diligentiã quærendi eos apud Mendicantes, quærant apud non Mendicantes, contra verba, & mentem S.D.N. & sic de remedio, & medicina faciunt venenum, & exitium. Tũ quia vix vlli beneuoli receptores non mendicantes retinebunt eos perpetuo in claustro, vt vernaculos, eo ꝙ quærent, & vtinam non fingant causas, & occasiones emittendi eos extra claustra. Tum quia vix poterunt ipsi æquo, & placido animo in eorum claustris ꝑpetuo manere, priuati contentis in Clemen. 1. b qnę priuat eos voce actiua, & passiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuslibet, etiam Vicarij, & Vicesgerentis: adeo ꝙ ibi ait glos. c quod non possunt esse Sacristæ, Camerarij, & Castaldi, & Oeconomi, & cætera, nec prędicare. Quis autem eruditus, & benè moratus, quales sunt plurimi eorum (feruntur enim esse circiter centum in sacra Theologia Doctores, & egregij prædicatores) ferre possit perpetuo conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortassis parum benè moratis ꝑeuntib. eum voce, officijs, beneficijs, prædicatione, & alijs pręeminẽtijs? scilicet is, qui ex se cognoscit, quę sunt proximi sui, d & illud adagium glos. e Etiam asinus intumescit, cum per comparem apprehenditur. Hæc ibi, & paulo prius nume. 14. monuimus vsuros remedio prædicto Illustrissimorum Cardinalium, in hæc verba.

4 Quod prælati ordinum ad quos transeunt, nõ possunt eos recipere sine suorum Conuentuum consensu plusquam alios nouitios, quos secundum communem rationem, & consuetudinem receptam de consensu Conuentuum suorum recipiunt, vt dixi in capitul. nullam. f Quia verba illa, Beneuolos receptores, referuntur ad potentes recipere, & incorporare ordini. Vnde non sufficit præstare obedientiam soli Prælato, vt ante Concilium prædictum solebat fieri, sed oportet, vt de consensu totius conuentus, vel maioris partis, recipiantur, vbi nouitij sic solent recipi, cum ad valorem actus, non sufficiat voluntas sine potestate, sicut nec potestas absque voluntate. g

ALLEGATIONES.

a in capitul. præsens. 20. quæst. 3. b de reg. c in verbo offic. d Ecclesi. 31. e in l. 1. §. veteris. §. de acq. poss. f 18. quæst. 2. g cap. cum causa. cum gloss. & ei adnot. de offic. deleg.

SUMMARIUM.

Habitum religionis eiectus taliter, quod ius repetendi monasterium illi non competat, gestare non tenetur, imò non potest: at qui exiuit, & cui ius illud repetendi competit, licet non recipiatur, etiamque quod monasterium esset destructum, non potest etiam de licentia sui Superioris non portare, & hoc etiam dato, quod ex non gestatione nullum, & ex gestatione aliquod nasceretur scandalum numero. 3. & si quis ob dictas causas bona fide crederet id sibi licere, posset, à peccato mortali excusari: qui tamen Romæ moratur, deberet ad plenam tranquillitatem animi sui à Papa petere verbalem saltem licentiam numer. 3. 4. 1

B *Habitum non alienæ, sed propriæ religionis palam deferre tenetur professus, nisi cum iusta excuset causa.* 2

CONSILIUM LXXVI.

Volens Pontifex, vt monasteriũ S. Marię desolatũ per moniales inhabitaretur, ad illud transtulit Abbatissam cum D. C. & nonnullis alijs monialibus cum potestate accipiendi nouitias: sed intra biennium omnib. alijs ob aeris intemperiem mortuis dicta C. ad mortem ægrota, recepta à primo monasterio parte suę dotis, ad propinquos se recepit, & recuperata sanitate, iussu ordinarij tanquam gubernatrix accessit ad duo alia monasteria: quibus destructis, cum ad primum omnino derelictum, & pestilens redire non auderet, petijt se in primo recipi, & reiecta à Vicario Vrbis hoc oretenus accepit responsum, vt staret extra eum meliori modo, quo posset vnde ipsa ad euitandum scandalũ, à se ipsa dimisso habitu proprij ordinis, accepit habitum religiosum in genere. Dubitatũ fuit, an esset tuta in conscientia. C

1 Pro parte affirmante facit, ꝙ eiectus ab ordine nõ videtur teneri ad deferendum illum.

Pro parte vero negante facit, ꝙ alia ratio videtur de eiecto, qui non habet ius petendi, vt recipiatur in monasterium, alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi, vt recipiatur: & præfata consulens non est eiecta, sed honesta de causa, & de iusta Superioris licentia in alium locum ad pium opus missa.

D Secundo, ꝙ præfatus D. consulens eruditè allegat oĩa substantialia, quæ pro ꝑfata dña allegari posse vñr, meritò, licet pro sua modestia noluit asserere omnino partẽ, q̃ fulsit, esse verã. Tũ quia regula generalis habet religiosum habitũ suũ relinquentẽ esse ipso iure excõicatũ. a Tũ, quia licet eiectus ab ordine nõ teneat deferre habitũ illius, imò iustè non possit, non tñ vllibi reperio scriptum, ꝙ destructo monasterio, vel nolẽte monachum suum recipere, ipse possit suum habitum relinquere auctoritate propria, neque (vt puto) auctoritate Superioris sui, inferioris tamen Papa.

2 Tertio, quod non videtur excusanda saltẽ in foro exteriori à gestatione habitus ordinis S. Benedicti, eo ꝙ deferat alium, per quem significatur, ꝙ sit religiosa, quia religiosus tenetur deferre specialem habitũ suæ religionis, & patentem, nisi iusta quæpiam causa eum excuset, per ea quæ D. consultor citat. E

3 Quarto, ꝙ dubitari posset, an iusta causa id faciendi conflari possit, partim eo quòd noluerit recipere illam præfatum monasteriũ D. Ambrosij, partim quod Illustris. Vicarius sup hoc ei nõ ꝓuidit, partim, ꝙ tanto tpe ita incessit, parti ꝙ nullũ ex hoc generat scãdalũ, et ex contrario aliquod nasceret, & quidẽ certũ est ex his conflari

ALLEGATIO

a capit. 2. ne cler. vel monach. lib. 6.

conflari iuftam caufam difpēfandi, & forte etiam nūc ad hoc, vt ipfa non peccet, faltem mortiferè, bona fide geftando illum, per illud Innoc. a ꝙ transgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortifere, quod commendauit Baldus, b & Felyn. c quibus foleo addere D. Th. expreffius Caiet. d vt eft videre in Man. confeff. e

4 Quinto, quod cum ipfa degat Romæ, vbi eft præfentia fummi Chrifti Vicarij, deberet ad plenam fui animi tranquillitatem impetrare à Papa, vel verbalem difpenfationem, quam S. Sanctitas facile cōcedet, &c.

ALLEGATIONES.

a in ca per tuas, 2 de fimon. b in l. ab eo C. quomodo, & quando iud. c in capitul. 1. fall. 7. de re iudic. d in 2. 2. quæft. 47. articul. 3. e prælu. 9. numer. 8. & melius capitul. 23. numer. 42.

SVMMARIVM.

1 *Habitu & ordine fuum fubditum regularem ob delicta, & incorrigibilitatem priuare poteft Prælatus, eiecto autem, vt aliam ingrediatur religionem, iubere non poteft, numero 2.*

2 *Iudex nec extra locum fui territorij iudicare, nec in loco exempto præcipere quid poteft, nec aliquid iubere pro tempore quo non erit iudex.*

2 *Inhabili tempore aliquid difponere, vel illud conferre in tempus quo erit inhabilis, paria funt.*

2 *Clericus à iudice laico citatus, comparere non tenetur, nifi dubium fit, an fit clericus.*

3 *Eiectus ab ordine regularis tenetur fe præfentare ordinario, fed Prælatus eijciens, id ei præcipere non poteft.*

CONSILIVM LXXVII.

QVAERITVR primo, an Prouincialis fratrum Auguftinianorum poffit regularē fuum fubditum, propter delicta, & etiā incorrigibilitatem, priuare habitu, & ordine.

Secundo, an poffit abijcere ab eis perpetuo.

Tertio, an poffit iubere illi, vt ingrediatur aliam religionem ftrictiorem intra fex menfes.

Quarto, an poffit iubere, ꝙ, fi non inueniet recepto res, præfentet fe corā ordinario, fub quo victurus eft.

1 AD PRIMAM præfatarum quæftionum refpōdetur breuiter, ꝙ fic, per ea quę fcribimus in comm. 2. de reg. a in comm. 3. fuper cap. [nullam.] b

AD SECVNDAM refpondetur etiam, quod fic.

2 AD TERTIAM, ꝙ non: quia regulariter iudici extra territorium iudicanti non eft parendum. c Vñ clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo cō parere, nifi fit dubium, an fit clericus, iuxta gloffam receptam, d & iudici ordinario non paretur in loco exempto, vt tradit Decius cum citatis ab eo, e & quod ficut iudex nō poteft iudicare extra territorium, & locum, vbi habet iurifdictionem, ita non poteft extra tempus, intra quod habet illam, quia valet argumētum de loco ad tempus. f Cum ergo Prouincialis habeat iurifdictionem in fuum religiofum, quanto tempore fibi fubditur, & non vltra, iuffum eius obligat illum quanto tpe fubd tur illi. At fimul ac priuatur habitu, definit effe ei fubditus: ergo non poteft illo tpe illum obligare: Tū quia paria funt, facere aliquid tpe prohibito, vel in tempus prohibitum: nam ficut donatio coniugis facta coniugi tpe, quo eft coniux, non valet, ita donatio fponfi, pro tpe, quo eft futura coniux, non valet, g & vt inftitutio, qua incapax hęres inftituitur, non valet, ita nec inftitutio alicuius capacis ꝓ tempore quo erit incapax, non valet. h

3 AD QVARTAM refpondet, ꝙ illud ꝑceptum valebit, quatenus eft præceptum canonis, & Papę, iu-

F bentium, vt regularis eiectus ab habitu, & ordine regulari, fubiaceat Epifcopo fuo in habitu clericali, per notata in c. fi. i non tñ valeret, quatenus eft ꝑceptum Prouincialis, & Superioris, ferentis fententiam depofitionis ab habitu regulari, & ordine, per prædicta, & ea quæ pofuimus in comment. 2. de regul. k Salua, &c.

[Pro his, quę tradit auctor hoc cōf. 77. & 78. 79. ac 80. Aduerte prudens confeffionum auditor, ne hęc indulgētior Nauarri doctrina, quæ ex compaffione, qua infirmioribus pœnitentibus afficiebat, proceffiffe vr̄, alicui in occafionem fibi nimium blādiendi exiftat. Nā cum, vt ipfemet ex vtroque Thoma ait, l regularis ille fit in ftatu peccati mortalis, qui animum tendendi ad perfectionē fecundum regulā non hēt, vtique pro-

G babilior circa ꝓdicta vr̄ doctrina Soti, qui, m concludit, eum qui ceu incorrigibilis à monafterio expellit, tunc demum tutè in fæculo morari, fi poftquam feipfum (vt tenetur) correxit, ad monafterium rediens, per feipfum non fteterit, quo minus recipiat. Sed & alia auctoris conclufio, qua afferit, per fententiam, qua incorrigibilis iuftè, & diffinitiuè eijcitur, adeo omnem obligationem, qua profeffus religioni tenebatur, extinguere, vt non poffit reuiuifcere, talemque conclufionem non effe contrariam ca. fi. n ꝙ folum quo ad iniuftè, vel per interlocutoriam eiectos procedit, periculofa pariter exiftit: quandoquidem dicta decretalis exprefsè loquit̄ ēt de illis eiectis, qui fecundum ordinē regularē non pñt amplius recipi: qui non pñt effe

H alij, q̄ iuftè, & diffinitiuè eiecti. Vr̄ præterea hæc auctoris reftrictio fingularis, fed & Federicus de Senis, o ita habet: Ad hoc, vt monachus poffit à clauftro plene abfolui, neceffe eft, vt ad aliud monafterium, vel ad curā animarum transferatur. Vnde verior videtur fententia Vberti fuper regulam S. Auguftini, p quem fequuta eft Illuftriffima, & doctiffimorum religioforum abundantiffima religio Prędicatorum, q̄ in fuis conftitutionib. q in Capitulo generaliter habito Parifijs, r ita hēt: Ille autē, qui ꝑꝑ culpā fuā eijcitur à Pręlato adhuc eft fubditus, ficut ouis morbida, q̄ licet expulfa à grege, adhuc eft paftoris: vñ talis expulfus non eft abfolutus ab obedientia Prælati, quoufque tranfierit ad aliā religionem & in ea profeffus fuerit, ficut ponit Magi-

I fter Vbertus fuper regulā. Sanctus item Bonauentura fuper regulā S. Benedicti, f agens de illo, qui fi tertio receptus iterum eijcit̄, non pōt amplius recipi, ait: Aduerte qa hæc claufula refert̄ ad eiectū, cui adimitur ius implorādi officiū iudicis, vt recipiat̄, non aūt ad Prę latū, cui facultas non tollit̄, f. repetēdi. Federicus itē t interrogatus qūo prouidēdū effet illi, qui ex eo, ꝙ eiectus ab ordine cū prohibitione delationis hītus, cū nō poffet impetrare, vt cū ordinis difciplina reciperetur, nec aliā religionē volentē eū recipere poffet inuenire, in hītu facerdotali, non tñ oīno religiofo, viuebat in fęculo, rñdit, Ep̄m dēre curare, vt in aliqua religione recipiat̄, & fi id non poffet, vt ipfe eundē ad profeffionē in genere recipiat, & ei deputet hītū non clerici fęcu-

K laris, fed potius religiofum feu regularem, & det ei aliquem modum viuendi, ita vt etiā feruet vota. Ex quib. (licet id quod ait Federicus de profeffione emittenda in mani-

ALLEGATIONES.

a Super c. non dicatis 12. q. 1. num. 36. b 18. q. 2. num. 52. c l. fin. ff. de iurifd. omn. iud. & cap. 2. de conftitut. lib. 6. d in c. conuenior. verb. congrueret 23. q. 8. e in d. l. fi. nu. 2. f l. vinum. ff. fi cer. pet. g l. fponfus fponfę. ff. de donat. inter vir. & vxo. h l. in tempus. cum ei adnot. ff. de hęre. inft. i de reg. K Super c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 33. l in com. 1. de reg. nu. 10. m lib. 7. de iuft. q. 2. art. 1. 1. ad fin. n de reg. o confi. 134. p c. 99. q dift. 1. c. 279. r c. 29. f confi. 38.

in manibus Episcopi non habentis monasterium,cui incorporetur,non sit modo admodum certum)colligitur fore forte magis tutum,vt confessarij moneant sic eiectos, ne prædictis assertionib.ita superficialiter adhæreant,de illisque sibi blandiantur, sed ipsis magis prospiciant, maximè stante quodam priuilegio aliàs Minorib.vt patet in eorum monumentis, a cõcessis,quo aliæ religiones saltem per viam communicationis gaudent,inhibente ipsis eiectis officium,docendi,& prędicandi,& qđ ipsi ex dicta cã eiecti uidẽtur effecti infames,vt notat Lapus, b sciantque qđ sicut translatus nõ desinit esse Monachus primi Monasterij, nisi postq̃ factus fuerit Monachus alterius, vt supra, c ita nec ipsi donec aliam profiteant Religionem,vel ad parochialem obtineant se transferri, desinunt esse Monachi primi Monasterij, & forte etiam alicui nouum videbitur,quod iustè eiectus, secundum auctorem, d qui tamen alibi videtur variare,retineat ius contra Monasterium,& quod Monasterio in eiectum nulla reseruetur potestas. Multa alia possent ad hæc adduci,quæ omttto, cum & hæc admonitionis metas iam excedant.

ALLEGATIONES.

a concessione 261. b ad dictum consil. Federici. 38. c consil. 61. & 64. d conbl. 78.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus per diffinitiuam ab ordine desinit esse sub potestate ordinis,num. 2. vnde licentia Prælati ordinis ei non prodest, nec nocet quo minus possit aliam quamcumque religionem intrare, vel sub Episcopo in sæculo uiuere. num. 1. secus si iniustè, uel non diffinitiuè eiectus fuisset,& hi sunt quos Prælati tenentur requirere, & reducere ad monasteria, num. 3.*

2 *Eiectum iustè, & diffinitiuè, uolentem reuerti, tenetur Prælatus ad formam cap. fin. de regular. recipere, licet si eiectus nolit, non possit cogi, cum obligatio, qua tenebatur religioni, sit extincta, num. 2.*

CONSILIVM LXXVIII.

GENERALIS N. Seruatis seruandis tulit sententiam diffinitiuam priuationis habitus, expulsionis ab ordine contra B. fratrem suum propter demerita. Quæritur, an d. B. omnino remaneat exemptus à iurisdictione prædicti Generalis, ita vt sine illius licentia possit, uel in sæculo uiuere, uel ad aliam transire religionem.

1 Respondetur,quòd prædictus Reuerendissimus Generalis nullam iurisdictionem habet super consulentem, quia per sententiam prædictam est exemptus à sua iurisdictione,arg. l. [iudex posteaquã.] a & ca. [in literis,] b cum adnotatis eis ab alijs ibid. & à nobis in comm. 2. super ca. [non dicatis] c consequenter eius licentia,nec prodest,nec obest ei.

2 Secundo, quòd prædictus D. consulens sine ullius licentia potest, & debet manere in habitu clericali subiectus Episcopo suo, per ea, quæ nos scribimus in dict. comment. d

Tertio,quòd æquè benè potest sine ullius licentia transire ad quamcumque regulam, siue strictiorem, siue æqualem,siue laxiorem, quam posset intrare, si nunquam intrasset illam, à qua est iam solutus per præfatam sententiam,per quam extincta est obligatio, qua tenebatur illi regulæ, cum obligatio extincta non possit reuiuiscere,neque impedimentum tollere,uel afferre. e

3 Quartò,quòd non obstat prædictum cap. ulti. f quatenus habet, Prelatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotãnis fugitiuos,& eiectos, & cogere monastesia ad recipiendum illos,quia loquitur de fugitiuis,& eiectis iniustè, uel inordinatè per sententias interlocutorias,uel sine causæ cognitione latas,uel etiam de iustè,& ordinatè eiectis, sed nolentibus ad monasteria redire,vt latè respondimus in d. comment. g Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a ff. de re iud. b de offic. deleg. & cap fi. de reg. c 12. q. 1. numer 33. d d numer. 33. e l. qui res. §. aream. ff. de sol. f de regul. g numer. 36.

SVMMARIVM.

Regularis eiectus de monasterio licitè potest in habitu clericali viuere sub obedientia Episcopi suæ originis, cui tenetur se præsentare, & cui exceptis necessarijs acquirit, quicquid acquirit. num. 4. estque absolutus à religione, adeo vt non possit ab ea reuocari. numer. 2. & hæc sunt vera, modo fuerit non per collusionem, sed iustè iurisque ordine seruato per diffinitiuam expulsus. num. 3. 1

Monachus translatus legitimè ad Ecclesiam parochialem sæcularem liberatur à sua religione, nec etiamsi postea illam dimittat, vel ea priuetur, vel deponatur. numer. 1. potest reuocari ad claustrum, sed remanebit sub Episcopo, numer. 2. & numer. 1. 2

CONSILIVM LXXIX.

AN expulsus à Monasterio Monachus, qui rogans suam receptionem non recipitur, possit manere in habitu sæculari clericali sub Episcopi obedientia.

1 Respondetur,quòd sic,vt rectè consuluit Federicus, a addendo idem esse dicendum de Monacho translato ad Ecclesiam parochialẽ,quales sunt multi canonici regulares Monasterij S. Isidori,cuius corpus gloriosum honorificè ibi seruatur,& colitur,qua postea priuatur,vel deponitur.

Cui addo,primum eius dictum intelligendum esse de Monacho expulso iuridicè, causa cognita, per sententiam diffinitiuam,vel habentem vim eius, nõ autem de expulso per iracundiam, vel per collusionem Prelati,& monachi aliqua de causa exitum eius optantis,quod aliquando fieri audiuimus, quoniam eiusmodi expulsio non valet. Tum quia facta per iracundiam non debent durare. b Tum quia fraus,& dolus nemini debent prodesse. c Tum quia sententia lata iuris ordine non seruato non valet. d

Secundo addo, quòd Monachus eiectus iuridicè, non solum quando rogat, vt recipiatur in Monasterium,& non recipitur,vt ait Federicus,sed etiam antequam roget,potest remanere in habitu clericali sęculari sub obedientia Episcopi, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud, vt nos latè probamus in comment. 2. de regular. e

2 Tertio addo, quòd non solum Monachus priuatus, sed depositus Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonicè translatus,ratione cuius suberat Epo, põt, & debet

ALLEGATIONES.

a consi. 38. b cap. diuortium de pœn dist. 1 c. si quis iratus, 2. q. 3. c cap. sedes Apost. de rescr. c. 1. de collusione detegenda. d cap. ad nostram. il 1. de iureiur. l. prolatam. C. de sent. & interlocut. omnium iudicum. e super capitul. non dicatis. 12. quæstion. 1. numer. 36.

& debet remanere sub obediētia Episcopi, sed etiam F
si sponte legitimè renunciauit Ecclesiam. Tum quia in vtroque casu eadem ratio idem ius suadet, quia in vtroq; casu est absolutus à sua religione, & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta glossam singularē, a & probatur in cap. [si quis iam translatus.] b

3 Quarto addo, quod nullo iure videtur probari id quod Federicus vbi supra, [scilicet teneri Episcopū ad assignandum aliquem locū huiusmodi monacho, in quo seruet substantialia suæ regulæ, ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, secūdum omnes, sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, vel amicos, vel solitarius.

4 Quinto, quòd huiusmodi monachus tenetur adire Episcopum, & illi significare se esse monachum, G & obedientiæ suæ subiectum, & paratum iussis ipsius iustis obedire, vt possit Episcopus curam eius, & vitæ suæ suscipere, & bona, quæ quæsiuit, exceptis necessarijs ad viuendum, recipere, vt tradimus in d. cap. [non dicatis,] c & rursus in cap. [nullam.] d

Sexto addo, quod huiusmodi monachus remanebit subiectus Epo originario, cui rōne natiuitatis subijcitur, vt latè probauimus in d. cap. [non dicatis,] e quicquid Federicus vbi supra aliter dicat. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in clem. 1. §. ad hæc, de statu monacho. in uerbo, claustrum. b 21. q. 2. & cap. quędam. 16. q. 2. c num. 35. d num. 46. 18. quæstio. 2. e numer. 34.

H

SVMMARIVM.

1 *Eiectus iustè tanquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non potest cogi, vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium transeat, & si id petijt, sed eius petitio non fuit admissa, ei non nocet, num. 2.*

2 *Eiectus diffinitiuè, etiam de volūtate superiorum rediens, fortè non potest sine noua professione recipi, saltem ad effectum, vt sic recuperet pristinum locum, & gradum.*

CONSILIVM LXXX.

Professus ordinis S. Dominici fuit expulsus, & abiectus à prædicto ordine per Superiores ordinis per sentētiam propter incorrigibilitatem, & postea adhibuit diligentias, vt reciperetur à prædictis Superioribus, & ipsi illum admittere recusarunt. I

Quæritur primo, an prædictus N. tutus remanere possit in sæculo sub ordinarij loci obedientia, adeo vt nec possit cogi, vt ad ordinē redeat, nec ad alium se transferre teneatur.

Et licet, vt supra dictum est, prædictus N. debitas adhibuerit diligentias, vt reciperetur, nihilominus tamen vlterius sciendi gratia: Quæritur secundo, an tenebatur diligētias prædictas facere, quia videtur, quòd per solam expulsionem absq; prędictis diligētijs possit tutus in sæculo remanere, cum per expulsionem prælatus suus illum absoluerit à Religione. K

1 AD PRIOREM quęstionem respondeo, quod potest prædictus N. remanere tutus extra suum ordinem, & monasterium, ita quod si nolit redire, non possit cogi ad redeundum à Confessario in foro interiori, nec ab vllo iudice in foro exteriori, vt nos latius quā alij determinauimus disputando quæstionem pro vtraq; parte in com. de reg. super cap. [non dicatis.] a Quod autem minus possit cogi ad se transferendum ad aliam religionem, ea ratione irrefragabili probatur, quòd nemo potest cogi ad crescendum per ascēsum ad religionem, quam non est professus, textus cum glossa, vt est in capit. [gesta,] b & quod nemo potest cogi ad virginitatem, & castitatem, quam non vouit, seruandam, cap. [integritas,] c & translatio ad alium ordinem, vel religionem, non potest fieri sine noua professione secundum omnes.

2 AD POSTERIOREM quæstionem respondetur, quod eiectus ab ordine per sententiam cum causæ cognitione latam, non tenetur requirere, neq; rogare Superiores, vt eum velint recipere. Tum quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserendum. d Tum quia sentētia per lapsum decennij trāsit in rem iudicatā, e & res iudicata pro veritate habetur, f & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitię. g Tum quia, vt ad priorem quęstionē respondi, nullatenus ipse compelli potest redire ad ordinem, si non vult, quamuis illa rogatio, & requisitio nihil nocet ei, si non fuit acceptata à Superioribus, licet prosit ad augendam bonam opinionem de animo eius erga religionem. Quin etiam fortè addi posset non posse ipsum redire ad suum ordinem ita, ut sine noua professione, etiam de consensu Superiorum, recipiatur saltem ad eum locum, & gradum, in quo ante sententiam erat, quod tamen, quia noue occurrit in Pœnitentia, neque approbo, neque reprobo. Salua saniori sententia.

ALLEGATIONES.

a 12. q. 1. à nu. 33. b 74. dist. c 32. q. 1. d cap. legatur, 24. q. 2. & §. consideremus, in Auth. de trien. & semis. collat. 3. e auth. hodie, C. de appel. & cap. cum sit Romana, eo. tit. cum eis adnota. f l. res iudicata, ff. de regulis iuris. g cap. cum Bertoldus, de sentent. & re iudic.

SVMMARIVM.

Donatio facta ab ingressura monasteriū, etsi possit defendi quod non comprehēdatur sub verbis Decretorum cap. 15. & 16. sessio. 25. de regul. attamen sub eorum mente comprehendi videtur. 1

Lex exorbitans, & pœnalis extenditur, vbi si non extenderetur, frustraretur. 1

Intellectus cap. 15. & 16. Conc. Trid. sess. 25. de reg. 1

CONSILIVM LXXXI.

Nobilis tredecim annorū ingressura monasterium, antequam fieret nouitia, donauit bonam partem bonorum suorum suo patruo, eo quod decreuit intrare monasterium. Quæritur an ualeat donatio, non obstante a Concilio Tridentino.

1 Respondetur multa posse adduci pro utraq; parte quæstionis, nobis autē occurrunt duo breuiter respondenda. Alterum est, posse defendi propositū casum non includi sub uerbis præfatorum duorum capitulorum. Alterum, cō sulendum, & iudicandū esse pręfatam donationē minimè ualere, rōne illa neruosa, quod lex ēt exorbitans, & pœnalis extenditur ad aliū casum, ad quē si non extenderetur, frustraretur, iux. cap. [si ciuitas,] b cap. 2. c adiūcta glossa, d quę cōis, & recepta snīa est à Dñico, & Frāco, e & à citatis p eos, & si pfata capp. nō extenderentur ad hūc casum, passim frustrarentur, maximè autem extendenda

ALLEGATIONES.

a cap. 15. & 16. de regul. sess. 25. b de sentent. excom. lib. 6. c de usuris, eod. lib. d uerb. aliter facta, e in capit. 1. de temp. ordin. lib. 6.

denda videntur, quia donatrix hæc nobilis est, & paruula, & donauit parentibus, vel cognatis, quorum auctoritas est apud eum magna, & donauit facta expressa mentione de ingressu monasterij, & quòd ille ingressus præconceptus mouet eam ad faciẽdam illam, quia huiusmodi puellæ facilius persuaderi possent ad donanda sua bona suis parentibus, cognatis, vel amicis, antequam ingrederentur, quam post ingressum. Quare arbitror futuram litem, si p̃fata donatio nõ muniatur aliquo firmo munimine, quia tñ vereor, ne p̃fata puella magis moueat̃ suasu hoium quærentium magis, quæ sua sunt, quàm quę Christi, non audeo consulere quòd munimen fuerit firmum quo ad homines, cum nullum mihi videatur satis firmum quo ad Deum, & Dominum Nostrum Iesum Christum, qui nos docuit nihil prodesse homini totum mundum lucrari, animæ suæ detrimentum patiendo. a Salua, &c.

[Aduertendum referri Sacram Congregationem censuisse, cap. 16. session. 25. de regul. sibi locum non vendicare in donationibus factis ante susceptum habitum probationis.

ALLEGATIO.

a capitul. Matthæus, de simonia.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ab ingressuro religionem, antequam ingrediatur, & habitum probationis assumat, facta cum pacto, vt eo non profitente esset inualida, censetur nulla ob non seruatam formam Sacri Concilij Tridentini, numer. 2. cui ea quæ in hac donatione seruata fuerunt, nec æquipollent, nec æquè vtilia sunt donanti, nec religioni, numer. 5.*

2 *Solemnitas requisita ad actum omissa, si sit leuis, non vitiat actũ, secus si sit de forma substantiali actus, qualis est omnis à lege cum clausula irritante requisita, numer. 3. vel sub conditione, vel pro actu certo, & determinato tempore agendo requisito. num. 4.*

5 *Intellectus cap. 16. sess. 25. Conc. Trid. de reg.*

CONSILIVM LXXXII.

IN DONATIO, seu renunciatio bonorum suorum facta occasione futuri ingressus in Religionem ab eo, qui Religionem nondum ingressus est, neque habitum suscepit, cum pacto, quòd in omnem euẽtum, in quem dictus donator ante professionem à monasterio exiret, dicta donatio esset nullius momenti, sit valida, non seruata forma præscripta in a Concil. Trid.

1 Pro parte affirmante facit primo, q̃ nõ refert qđ de æquipollentibus fiat. b & videntur æquipollentia donare intra duos menses ante professionem cum licentia Episcopi, siue Vicarij, & donare ante ingressum Monasterij, cum pacto, ut non ualeat donatio in vllo casu, quo ingressus, uel ingressa exierit de Monasterio, quod intrauit. Secundo, quòd regula iuris, c est, [Plus continet in se minus.] & plus videtur prodesse ingressuro Monasterium, quòd donatio non valeat in aliquo casu, quo ipse egrediatur de monasterio, quam quòd non valeat, nisi quando fuerit facta intra duos menses ante professionem de licentia vicarij, quia facta posteriore modo nullo casu videtur reuocari posse, in priore verò sic, quando exiret per dispensationem. Tertio, quòd omissio leuis solemnitatis, non vitiat actum, d vt tradit Baldus, e quem & alios in hoc citat Felynus. f

A 2 Non obstantibus tamen ijs pars negatiua videtur tenenda. Primo quidem, quod à uerborum propria significatione non est discedendum. g At uerba præfati Concilij, h accepta propriè, significant donationem huiusmodi, aliter quam in eo dicitur factam, non ualere, ergo iudicanda est inualida.

3 Secundò, quòd actus factus contra formam substantialem à lege præstitutam non valet, i imò nec factus præter formam, cap. [prudentiam.] K ait donatio facta priore modo uidetur facta cõtra formam substantialem præstitutam in præfato Concil. l ergo non est iudicanda valida. Quod autem præfata forma sit substantialis, & non leuis, probatur ea rõne, quod forma præstituta per legem habentem clausulam irritãtem, est forma substantialis, & non leuis, argum l. [non dubium,] m & tradunt Fely. & quos ille citat, n & præfatum Concil. o continet clausulam irritantem, scilicet quod donatio aliter facta sit irrita, & nullius effectus, & idem est, si forma daretur, sub conditione, iuxta l. [prætor,] p & tradũt Fely. & citati ab eo, q & forma præfata Concilij satis videtur conditionalis, quatenus in effectu statuit, vt donatio si facta fuerit scđm illam formam, valeat.

4 Tertio, quòd solemnitas requisita ad agendum actum certo tempore, censetur inducere solemnitatem substãtialem, iux. l. [scire oportet] r per quam hoc dicit Bald. s & præfatum Concil. t præfigit tempus præfatæ donationi faciendæ, ergo illa solemnitas est substantialis.

5 Quartò, quòd prefati duo modi donandi non æquipollent sibi, nec forma, de qua quæritur, est tam fauorabilis ingressuris, quam forma statuta per Concil. u Tum q̃a forma p̃stituta à Concilio est fauorabilior professuro, vel professuræ, quã alia forma pp p̃sentiam Episcopi, siue Vicarij, quam requirit, quæ est magni momenti, vt renuncians renunciet sapienter, & non stultè. x Tum quia grauius est ingressuro monasterium facere donationem ante ingressum, & susceptum habitum, quam postea, partim quia perdit facultatem donandi alij postquam suscepit habitum, partim quia parentes, vel cognati volentes quærere bona ingressuri, vel ingressuræ Monasterium, facilius possunt consequi suum propositum, persuadendo pueris, & puellis ante ingressum, vt donent sua bona sibi, vel alijs, quibus volent, quam postquam ingressi fuerint Monasterium, vel susceperint habitum, eo quod sunt iuniores, & minus sapiunt, & plus subijciuntur parentibus, vel tutoribus, & plus habent timoris reuerentialis, vt palam est, è contra post susceptum habitum sunt liberiores, & sapientiores, & est eis minus timoris reuerentialis, & habent plures Consultores Religiosos, uel Religiosas, quæ vt personæ spirituales, & à mundanis separatæ, præsumuntur rectius eis consulturæ. Tum quia plurimum refert, an donationem faciant ante susceptionem habitus cum clausula, [vt nihil valeat casu,

ALLEGATIONES.

a cap. 16. sess. 25. de reg. b l. fi. ff. mand. & cap. licet ex quadam de test. cum simil. c l. 6. d l. 1 § fin. ff. de uent inspic. e in l. 1. ff. de liber. & posthum. f in c. cum dilecta, nu. 10. de rescr. g l. non aliter ff. de legat. 3. c tua, de spons. h c. 16. i c. cum dilecta, de rescr. K de off. deleg. l c. 16. m & l. fi. C. de leg. n in d. c. cũ dilecta, nu. 6. & 10. o c. 16. p ff. de coll. bon. q in d. c. cũ dilecta, nu. 6, r § consequens, ff. de exc. tut. s in auth. quæ supplicatio, sub fi. C. de prec. imp. offer. t capitul. 16. u in dict. capitul. 16. x argum. l. non est verisim. ff. de eo quod metus causa, & capitul. nisi essent uiri prouidi, de præbend.

su, quo vellent exire,] an verò non valeat, nisi facta secundum formam Concilij, nam difficilius est donationes iam factas reuocare, & in statum pristinum redigere, quam eas non facere, & in statu pristino retinere, iuxta illud, [Turpius eijcitur, quam nō admittitur hospes, a & illud, [Melius est causam intactam seruare, quam post vulneratam remedium q̄rere] b præsertim quod vt plurimum in huiusmodi donationibus addunt notarij clausulam constituti, per quam donatarij fiunt possessores, c & possessores multis modis suas possessiones defendere solēt, iuxta illud, [Magnū est commodū possessionis.] d Tum quod etiam fit quale quale præiudicium monasterijs, quæ intrant, quoniam per tales donationes priuant monasteria omni spe succedendi in bonis eorum per donationes, vel vltimas voluntates. Tum ob alia, quæ consultissime videtur sacrosanctum Concilium circumspexisse. Per quæ palam est præfatos duos modos donandi longè differre, & non æquipollere, & sic cessant argumenta pro parte contraria formata.

[Aduerte quia refertur resolutum à sacra Congregatione dictum cap. 16. Concilij non habere locum in donatione facta ante susceptum habitum.

ALLEGATIONES.

a cap. quemadmodum, de iureiur. b l fin C. in quib. cau. c leg. quod meo. ff. de acqu. poss. d §. retinendæ vers. & quia. Insti de interdictis.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio tutoris facta ab ingressuro religionem, si sit inter viuos, etiamsi sit scripta in testamento, subiacet irritationi Sacri Concilij Tridentini, secus si sit pars testamenti non habens effectum nisi sequuta morte testatoris, quia Sacrum Concilium irritat quidem vsque ab initio obligationes, & renunciationes inter viuos, num. 2 sed non vltimas voluntates num. 3. An autem etiam irritet renunciationem factam inter viuos sub conditione quod non valeat nisi sequuta professione, alia est quæstio. num. 4.*

CONSILIVM LXXXIII.

AN LIBERATIO tutoris ab administratione, facta testamento ab ingressuro religionem, sit valida?

1 Ad quæstionem hanc respondetur quod liberatio tutoris ab obligatione de reddenda ratione administrationis bonorum ingressuri Monasterium in testamento facta fieri potest dupliciter, vno modo per viam contractus, siue dispositionis inter viuos, eo modo, quo contractus, & donatio irreuocabilis fieri potest in testamento, ita ut incipiat esse ualida irreuocabilis, & efficax à testamenti facti tempore, iuxta Glossam finalem, & Bartolum, a vbi latè tractat Aretinus, & huiusmodi liberatio non valet, quia est quædam renunciatio, uel quædam obligatio ad non petendam rationem, quæ fieri nequit ab ingressuro. Alio modo fieri potest liberatio præfata in testamento non alterando naturam testamenti, & tanquam accessorium ipsius, ita quod maneat reuocabilis, sicut ipsum testamentum est reuocabile, & quod reuocato testamento censeatur reuocata eiusmodi liberatio, quomodo videtur fieri posse, sed tunc non remanet tutor liberatus ab obligatione reddēdi rationem, nisi post mortem ingressuri, per quam testamentum firmatur. b

2 Nec obstat dicere quod huiusmodi liberatio, & F donatio, uel obligatio in effectu est renunciatio, uel obligatio facta adiecto modo, ut non ualeat in omnem euentum, quo ingressurus exierit Monasterium ante professionem, ut alias diximus non ualere, quia responderi potest præfatam liberationem secundo modo factam non ualere à principio plus, quam ipsum testamentum, neque esse plus irreuocabilem, quam ipsum testamentum, immo esse quoddam accessorium eius, sine quo nullam uim habet, & in effectu esse vltimam voluntatem, qualis non est donatio, vel obligatio, de qua loquitur Concil. Tridentin. c & quod Concilium non loquitur de ultimis voluntatibus, neque consequenter de accessorijs earum, quæ sine illis consistere nequeunt,

G 3 Non obstat etiam dicere, quod ratio, quæ iam mouit Concilium ad annihilādas renunciationem, & obligationem inter viuos, suadere videtur annullandas etiam esse vltimas voluntates, quia in effectu sunt donationes, uel renunciationes bonorum sub conditione, [in euentu si non exierit Monasterium.] Quia responderi potest negando illud, quoniam renunciatio, & obligatio inter uiuos ualet, & est efficax à principio, ultima uero uoluntas nequaquam.

4 Et si roges an renunciatio, uel obligatio conditionalis in professionem fecerit, ualeat, cum sit inefficax usque ad professionem factam. Respondetur hanc esse aliam quæstionem differentem à proposita, cui, cum uacauerit, Deo annuente respondebitur. H

ALLEGATIONES.

a in l. hæredes palam. § fi. ff. de test. b cap. cum Marthæ, de cele. miss. c sess. 25. de rep. cap. 16.

SVMMARIVM.

Irregularitatum dispensationes Papæ regulariter reseruatæ. 1

Religionibus fere omnibus priuilegium concessum est dispensandi cum subditis circa irregularitates, excepta bigamia, & mutilatione, ac homicidio uoluntario. 1

Episcopus originis regularem eiectum promouere potest. 2

I *Eiectus post professionem retinet dispensationem obtentam in religione.* 2

CONSILIVM LXXXIV.

QVIDAM N. Frater professus ordinis M. promotus iam ad ordinem Diaconatus electus fuit ob sua delicta ab ordine, & exutus ordinis habitu. Quæritur, de cuius Episcopi, uel prælati licentia ordinari possit.

1 Respondetur primò, quòd si præfatus Dominus Consulens fuit eiectus ab ordine pręfato ob aliquod delictum inducens irregularitatem, à qua non posset Episcopus absoluere, oporteret pro dispensatione recurrere ad Papam, si antequam eijceretur, non fuisset dispensatum cum illo super ea per ordinis sui priuilegia, quia regulariter omnis irregularitatis dispensatio est Papæ reseruata, a licet fere omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ superiores earum possunt dispensare cum subditis suis super omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio uoluntario, & mutilatione, ac bigamia. K

2 Secundò,

ALLEGATIO.

a cap. 1. de re iudic libro 6. cum ei adnot.

2 Secundo, ꝙ si delicta, ob quæ fuit eiectus ab ordine, non inducebant irregularitatem, neque aliam inhabilitatem, super quæ non posset Episcopus dispensare, poterit eius diœcesanus originarius recipere illum,& si habet beneficium sufficiens ad honestè viuendum, & est idoneus ætate, literatura, & moribus, ad sacerdotium, ordinare ipsum presbyterio, facta ei fide prius de alijs ordinibus rite in religione susceptis, & facta dispensatione, si qua fuerit necessaria, super inhabilitate, quam ipse sua potestate ordinaria poterit tollere. Salua,&c. A

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, siue suo, siue monasterij nomine, siue impersonaliter contrahendo, suo acquirit monasterio; fallit in Minoribus de Obseruantia, qui acquirunt Sedi Apostolicę, nu. 2. quę illis in actionibus actiuè succedit: passiue, autem non tenetur, nisi de ęquitate subire. nu. 3. at quæ ad tales per vltimas voluntates deuenerunt, priorum dominorum remanserunt. numer. 2.* B

4 *Regularis ordinis Minorum de Obseruantia, omnia, quæ per contractus acquisiuit, tenetur Sedi Apostolicæ, cui hæc acquiruntur, ita indicare, vt possit ea recuperare, & habere.*

CONSILIVM LXXXV.

QVidam frater Minor de obseruãtia apostata in sæculari habitu contrahendo, q̃siuit aliqua iura, & obligationes passiuas, & actiuas, ita quod fuit factus multorũ creditor, & multorũ debitor, & reuersus ad suã religionẽ, & ab oĩ apostasia liberatus. C

Quæritur primò, quid fiet de huiusmodi creditis, & debitis.

Secundo, an præfatus frater possit facere de omnibus obligationibus præfatis vnum memoriale, & instruere Prælatum suum super eis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdetur primò, quod præfatus Dominus consulens nihil sibi quæsiuit singulariter, nec monasterio, nec alicui suo, quia licet regulariter religiosi aliorum ordinum D contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini, iuxta doctrinam Innoc. a siue cõtrahant noĩe suo, siue nomine sui monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt diximus in comm. 2. de reg. b post Bal. c Franciscanus tñ non põt id facere, quia monasteria, & ordo S. Francisci sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum. d

2 Secundo, quod oẽs obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia quæsita per præfatum Dñm consulentem videntur pertinere ad Sedem Apostolicam, quia quę quęrerentur saltem per contractus monasterijs, & ordini S. Francisci, si essent illorum capacia, videntur quæri Sedi Apostolicæ, per præfatos §§. [ad hæc, & proinde.] E Dixi, [contractus,] quia relicta eis per vltimas volũtates, & successiones saltem vniuersales ex testamento, vel ab intestato, videntur remanere caduca, per eosdem §§. & ea quæ adnotauit Cardinalis, e & præfatus Dominus Consulens præfatas actiones quæsiuit per contractus, ergo illæ pertinent ad Sedem Apostolicam.

3 Tertio, ꝙ maioris quæstionis est, an Sedes Apostolica, quæ succedit in obligationibus actiuis, & iuribus vtilibus, succedat etiam in obligationibus passiuis, quibus præfatus consulens, si fuisset habilis ad se obligandum, fuisset obligatus. Et disputãdo qui-

dem teneri posset de rigore iuris non succedere, per aliqua quæ nunc non vacat scribere, consulendo tamen videtur respondendum, quod de æquitate teneatur, argumento illius senarij, [Commoda qui sentit, iungat onus emolumentis.] f & per quædam alia, quæ non vacat nunc afferre.

Quarto, quod prælatus prædicti consulentis prouide faciet, si adierit S.D.N. & notum fecerit hoc factum, & simul orauerit S. Sanctitatem, vt pro sua maxima benignitate dignetur committere alicui fidæ personæ omnes obligationes prædictas actiuas, & passiuas, vt recuperet credita, & soluat debita, & reliqua impendat in eis, quæ suæ Sanctitati placuerint.

4 AD SECVNDAM respõdetur, posse, debereq; D. consulentem scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarum, ac testiũ, quibus ea, quæ oportet, probentur, & tradere illud suæ Sanctitati, vel personæ ab ea deputatę, & postea, quoties oportuerit, informare præfatam personam deputatam de licentia sui Prælati, & seruatis eis, quę seruanda forent per fratres sui ordinis, si vocarentur ad ferendum testimonium in causis alienis, abstinendo tamen ab eis, quæ sibi per præfat. §§. [ad hæc, & proinde,] vetantur. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a in cap. cum olim, 2. de priuileg. b super cap. non dicatis, 12. q. 1. numer. 32. c in l. seruus, C. de pactis. d cap. exijt, §. ad hæc, de verb. signific. lib. 6. & clem. exiui, §. proinde, eo. tit. e in d. §. proinde, q. 2. f cap. qui sentit, de reg. iur. lib. 6. & clem. 1. de censib. & l. secundum naturam, ff. de reg. iur.

SVMMARIVM.

Bona donata tam à laicis, quàm clericis minoribus de obseruantia, Sedi Apostolicæ, si sint iustè donata, acquiruntur, aliàs non. 1

CONSILIVM LXXXVI.

AN Minores fratres de obseruantia rerum oblatarũ à rectoribus ecclesiarum dominium, proprietatem, seu possessionem acquirant.

1 Pro resolutione quæstionis supponenda sunt nõnulla, & primò quòd ex cap. [exijt,] a & Clementina, [exiui,] b non colligitur aliqua differentia inter dominium, proprietatem, & possessionem rerum oblatarum, vel donatarum iustè à personis priuatis, & inter dominium, proprietatem, & possessionem oblatarum, & datarum à rectoribus Ecclesiarum, & alijs clericis, si ab omnibus eodem modo, & æquè, iustè, ac liberè offerantur, vel dentur.

Secundò, quòd sicut dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarum à laicis Minoribus de obseruantia quæritur Ecclesiæ Romanę, ita dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarum à rectoribus Ecclesiarum, & alijs clericis, acquiretur Ecclesiæ Romanæ, vel Papæ, modo æquè, iustè, ac liberaliter offerantur, vel dentur ab unis, sicut ab alijs.

Tertiò, ꝙ sicut multa sunt bona, quæ non possunt iustè offerri, uel donari præfatis fratribus Minoribus à laicis sine licentia Papæ, ita multa bona sunt, quæ non possunt à clericis donari Minoribus sine licentia eiusdem, & cũ illa sic, & illa quæ iustè non donantur Minoribus,

ALLEGATIONES.

a de uerb. signific. lib. 6. b eod. tit.

Minoribus, non quæruntur Papæ, siue donentur à laicis, siue à clericis, & ea quæ iustè offeruntur, vel donantur ab vtrisque, quęruntur quo ad dominium, proprietatem, & possessionem ipsi Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Professio contra legem decretum irritans habentem est nulla.*

1 *Professio est ex vtraque parte obligatoria.*

2 *Professio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori.*

3 *Prælatus, quem scit nulliter professum, ex officio expellere potest.*

3 *Prælatus nulliter professum seruatis seruandis expellat, numer. 4. expulsus autem in vtroque foro est liber. numer. 5.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN qui de genere Iudæorum descendit, & contra statutum religionis ei notum factũ, cum protestatione, vt nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus, ad profitendum, ad quod non fuisset admissus, si fuisset confessus veritatem, sit verus religiosus?

1 Respondetur, primò videri præfatum D. consulentem non esse vere coram Deo, & in foro conscientiæ religiosum. Tum quia professio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta. Tum quia professio est in effectu vltro citroque obligatorio, qua profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & contra monasterium ad alendum, & tractandum eum secundum eandem regulam, & ita est necessarius consensus vtriusque partis, tam præfati professionem acceptantis, quam ipsius profitentis, & in casu proposito defuit consensus Prælati, quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere, & ita defuit conditio, sub qua fuit admissus, & consequenter ipsa admissio, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione. Tum quia deficiente causa regulariter deficit effectus.

2 Secundo respondetur, quod Dominus consulens quo ad præfatum forum conscientiæ cum licentia, & sine licentia prælati posset exire à monasterio & ordine, sed castigaretur in foro exteriori, si absque licentia exiret, nec sufficeret omnino qualis qualis licētia, sed requireretur iudicialis data cum causæ cognitione, probatis, & seruatis, quæ probanda, & seruanda sunt in tali iudicio, & causæ cognitione cum sententia iudicialis ferenda sit secundum allegata, & probata.

3 Tertio, quod Prælatus in foro exteriori teneretur ad instantiam partis legitimæ, scilicet accusatoris, vel denunciatoris, allegatis & probatis necessarijs dare præfatam licentiam, imò & iudicare illum eijciendum esse è monasterio, & ordine, & eijcere illum per suam sententiam.

4 Quartò, quod præfatus Prælatus, qui probabiliter credit eum esse de tali genere, ex officio suo, sine alio accusatore, vel denunciatore potest, & debet, præmissa legitima causæ cognitione per viam inquisitionis, expellere illum à monasterio, & ordine.

5 Quinto, quod si Prælatus ad instantiam legitimæ partis, scilicet accusatoris, vel denunciatoris, vel ex officio per viam inquisitionis expulerit ipsum per suam sententiam legitimam ab ordine suo, & monasterio, poterit ipse viuere vitam quam iustè viuere posset, si præfatam professionem non fecisset, per iura, & rationes in his dictis insinuatas, & quæ extendi possent ab eo, cui per valetudinem, & otium magis quam nobis id facere liceret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Bulla Pij V. contra translatos intelligitur de translatis virtute priuilegiorum contra ius commune. 1

Religiosi de iure communi possunt transire ad arctiorem cum licentia suorum superiorum. 1

Transeundi ad religionem laxiorem solus Papa potest facere facultatem. 2

Facultas transeundi ad laxiorem à Papa concedi debet ex iusta causa. 2

CONSILIVM LXXXVIII.

AN frater Carmelitanus translatus sine facultate Papæ ad ordinem fratrum Minimorum, cum licentia tamen sui superioris, quia eum nolebat amplius religio retinere, teneatur redire ad suum pristinum ordinē propter extrauagantem Pij V. 91. [Quæcunque,] quæ statuit non posse recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, sed debere remitti ad proprios ordines?

1 Respondetur quod non, quia Pius V. non iubet per suam constitutionem, translatos ab vna religione in aliam, redire ad priorem religionem, sed tantum translatos virtute facultatum, & priuilegiorum particularium concessorum à Sede Apostolica speciatim contra ius commune aliquibus monasterijs, vel religionibus, vt possent, accipere apostatas, vel aliquos alios aliarum religionum. Et frater Carmelita, de quo quæritur, non transiuit ad fratres Minimos virtute huiusmodi facultatis, & priuilegij specialis, sed virtute iuris canonici, quo licet omnibus de religione laxiori ad arctiorem transire, iuxta cap. [licet,] a iuxta quod possunt hanc facultatem superiores dare.

2 Quod autem diximus in comm. 4. de reg. b esse necessariam licentiam Papę, ibi id asserimus de facultate transeundi ad laxiorem, & intelligendum est de potentia id faciendi cum causa, alioquin etiam facultas cōcessa à Papa transeundi ad laxiorem sine iusta causa, non valeret, & præfatum c. [statuimus,] c de proprio significatu verborum æque comprehendit eas, ac alias à Generalibus concessas.

ALLEGATIONES.

a de regul. b super cap. statuimus. num. 10. c 19. q. 3.

SVMMARIVM.

Professio ante 16. annum completum in quauis religione est ipso iure nulla. 1

Professio si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu, est ipso iure nulla. 1

Annus nouitiatus non censetur esse completus, nisi sit continuus. 1

Tempus omne à iure statutum in dubio censetur esse continuum. 1

Professio metu facta est ipso iure nulla. 2

Votum metu factum est ipso iure nullum. 2

1 *Professionem religionis annullare sufficit (etiam quo ad forum exterius) metus reuerentialis minor iusto timore, modo sit talis, sine quo professio non fuisset facta.*

2 *Actus metu factus non ligat agentem quo ad forum conscientiæ.*

3 *Professio ipso iure nulla non ratificatur ex longa mora in religione, nisi sciat esse nullam, & persistat animo ratificandi.*

4 *Professionem tacitam non inducit gestatio habitus indistincti per annum, & vltra, nisi fiat ante professionem expressam.*

4 *Actum vnum semel faciens expresse, frustra facit iterum illum expresse, & multò magis tacitè, vt stipulans, locans, mandans, & appellans, & num. 5.*

5 *Professio tacita non inducitur solum faciendo actum ad professum tantum pertinentem, quando illum fecit post professionem expressam nullam, nisi alia concurrant, & sciat esse inualidam iam factam, & per talem actum induci professionem, & persistat in animo approbandi.*

5 *Sciens professionem prius expresse emissam fore nullam, si à die scientiæ per annum continuum in Religione perseuerat animo illam ratificandi re vera, tacitè profitetur.*

6 *Professionem inualidam emittens, licet diu perseueraret per errorem, si post cognoscens esse nullam exeat, & vxorem ducat, tutus est in conscientia.*

7 *Professio inualida nullam obligationem inducit professum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere.*

7 *Scandalum etiam pusillorum potest facile desinere esse scandalum, reddendo iustam rationem, & monendo eos falli.*

7 *Ob scandalum proximi rationabile nemo tenetur relinquere bona spiritualia, nec temporalia.*

8 *Ob scandalum etiam pusillorum vitandum relinquenda illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt.*

8 *Intellectus verus cap. 2. de nou. oper. nunc.*

Creditores à debitoribus, & iniustis detentoribus sua repetere Ecclesia sancte permittit.

CONSILIVM LXXXIX.

CVM de iure statutum sit, quòd duplex sit professio, tacita, & expressa, & Dominatio tua doctissime in suis commentarijs de reg. præsertim super capitul. [cui portio,] a & super capitul. [statuimus,] b idem affirmet, & cum ad professionem expressam quattuor requirantur. Primum, vt fiat in manibus Abbatis, aut habentis facultatem incorporandi in Monasterio, iuxta capitul. [porrectum,] de regularibus: vbi Innocen. & Panormitan. dicunt, quòd si quis professionem fecerit coram, & in manibus alterius Monachi, non esset professio. Secundum ex Concilio Tridentino, c qui facit professionem, opus est, vt adimpleuerit decimumsextum annum, siue sit vir, siue fœmina, aliàs nullius efficaciæ erit professio illa; olim ius commune aliter habebat, nam in viro exigebatur decimusquartus annus, in fœmina duodecimus capitul. [significatum, & capit. cum virum,] de reg. Tertium ex eodem Concilio, ut fit post annum probationis, vnde ante id tempus nulla est professio, & est etiam cõtra ius antiquum, nam in capit. [constitutionem, d habetur, quod in solis Mendicantibus debet esse annus elapsus, in alijs potest fieri ante annum. Quartum debet esse cum habitu, ita ut per annum integrum gestet habitum aliàs

A non, & hoc est contra ius antiquum, vt habetur in capitul. [porrectum.] de reg. Et cum tacita professio quattuor modis fieri possit. Primò, quando quis immiscet se in actibus professorum, dummodo deferat habitum, ut habetur in capitul. [uidua.] e

Secundo, quando elapso anno gestat habitum differentẽ a nouitijs, & professis, si tamen esset habitus distinctus, etiamsi maneat uiginti annos non est professus. Tertio, quando est distinctus habitus, & induit habitum professorum, & gestat per tres dies, est professus. f Quarto, g quando gestat habitum nouitiorum cum proposito mutãdi uitam, & ingreditur religionem, in foro autẽ interiori nihil horum valet, nam si non habet animum interiorem vo-

B uendi, etiam si centum annos maneat, non tenetur, cogetur autem in foro exteriori, sed iam ista post Cõcil. Trident. cessant, nam post Concilium debet præcedere annus probationis etiam in foro exteriori, & post illum est iam tacita professio.

1 Quæritur, quando sit valida, vel inualida professio.

Respondeo, quod professio in quauis Religione tam uirorum, quam fœminarum est ipso iure nulla, si fiat ante decimumsextum annũ expletũ, per Concil. Trid. h Secundo est ipso iure nulla, si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu currentis per d. Concilium. i Tertio annus nouitiatus non censetur esse completus, nisi sit continuus, vt probat Lapus Abbas, K & probat textus in cap. 1. l ibi, [per

C totum annum] & Dominicus, & Francus, & ratio, quam affert Lapus, est, quia omne tempus à iure statutum in dubio censetur esse continuum. m Idem probat Syluester, n & citat alios in suam sententiã.

2 Quarto professio metu facta est ipso iure nulla, o sicut & votum metu factum est ipso iure nullum, iuxta glossam receptam, p ut diximus in Manu. conf. q & quamuis quo ad forum exterius oporteat metum esse iustum, & talem, qui etiam in constãtem virum cadat, iuxta l. [metum] r tamen quo ad annullandam professionem religionis etiam quo ad forum exterius, sufficit metus etiam reuerentialis minor iusto timore, iuxta glossam, s vt diximus in Ma

D nu. conf. t intelligendo de metu minore, tali tamẽ, sine quo nõ fieret professio, vt in diximus in Man. u Præterea, nullus actus metu factus ligat agentẽ, quo ad forum conscientiæ, ex mente Hostiensis, & Ioannis Andrææ, x & Adrianum, y vt diximus in dicto Manuali. z

3 Quinto professio ipso iure nulla non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat longo tempore in Religione quam professus est, sed oportet, vt sciat illam esse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam persistat, vt ait Caiet. a quem nos sequimur in d. Manuali. b

4 Sexto gestatio habitus indistincti ab habitu nouitiorum per annũ, & vltra non inducit professionẽ

E tacitam, nisi gestatio illa fiat ante professionẽ expressam,

ALLEGATIONES.

a num. 18. b num. 73. & seq. c session. 25. capitul. 15. d de reg. in 6. e de reg. f in cap. ad nostram, de regul. g in cap. consulti, de regul. h session. 25. cap. 15. de reg. i ubi sup. K alleg 47. l de reg. l. 6. m l. 1. ff. de uar. & temp. præscript. n uerbo religio. 5. qu. 4. o cap. 1. de his quæ ui. p in cap. Abbas, eod. tit. q c. 22. nu. 51. r 1. & 2. ff. quod metus caus. s ca. præsens, 20. q. 3. t c. 22. nu. 50. u cap. 17. nu. 29. & seq. x in cap. uerum, de iureiu. y in 4. sent. de restituti. cap. aggredior. z cap. 17. num. 29. & 30. a 2. 2. quæstion. 189. art. 5. b cap. 12. num. 71.

F ſam, quia ratio, quare per geſtationem habitus annalem præſumitur tacite fieri profeſſio, eſt, quia geſtans habitum, præſumitur habere animum profitendi tempore debito, ſcilicet finito toto anno nouitiatus, at qui geſtat habitum poſt profeſſionem expreſſam factam, non præſumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iam expreſſe fecit eam, & geſtat habitum tanquam profeſſus, & non tanquam profeſſurus, & confirmatur, quia qui facit vnum actum expreſſe, fruſtra facit iterum illum expreſſe, ergo quanto magis ſi faceret illum tacitè, vnde qui aliquid ſtipulatur ſemel, fruſtra iterum idē ſtipulatur, a etiam ſi ex interuallo ſecunda vice ſtipuletur, vt communis ibi concludit, & qui ſemel legat aliquid fruſtra iterum idem legat, b & qui ſemel mandat aliquid, fruſtra iterum idem mandat, iuxta l. [licet,] c adiuncta gloſſa faciunt etiam alia, quæ Iaſon, & alij congerunt, d & ita qui dicit, [appello, appello,] ſemel tantum appellat, vt ait gloſſa, e à Panor. & ab alijs recepta.

G 5 Septimo, profeſſio non inducitur ex eo, quod nouitius facit actum aliquem ad profeſſum tantum pertinentem, vt dicere in capitulo ſuam ſententiam, accipere ſacros ordines, &c. ſed oportet, vt talis nouitius non ſit prius expreſſe profeſſus, vt de geſtatione habitus dictum eſt., & ſic intelligendum eſt cap. [vidua.] f Oportet præterea vt talis nouitius acceperit habitum profeſſorum diſtinctum ab habitu nouitiorum, vt declarat Panormitan. g & nos in noſtro comm. ſuper cap. [ſtatuimus.] h diximus. Oportet præterea, vt talis nouitius ſciat per huiuſmodi exercitium actus profeſſionem induci, vt Innocen. receptus dicit. i Oportet demum, vt talis abſoluerit finem anni nouitiatus poſt Concil. Triden. Quare qui profeſſionem emiſit inualidam, vel quia ante ætatem, vel quia ante finem anni nouitiatus, vel quia metu emiſit, non cenſetur tacitè profiteri, vel quia longo tempore manet in religione, uel quia geſtat habitum indiſtinctum ab habitu nouitiorum, uel quia facit actum profeſſorum proprium, quandiu putat profeſſionem, quæ re uera eſt ipſo iure inualida, eſſe ualidam, & manet, & geſtat habitum, & facit actum ad ratificandum, quam putat ualidam errans, & ignorans non cenſetur conſentire, K ſed tunc tacite cenſeretur profiteri, & re uera profiteretur, quando ſciens factam iam profeſſionem eſſe inualidam ob aliquam præteritarum cauſarum, & ad ratificandam, & approbandam eam perſiſtit in religione integrum annum à tempore, quo ſciuit eam eſſe nullam, annum inquam continuum, & non interpolatum, ſcilicet, ut ſemper habeat intentionem illam ratificandi. Idem dicitur de geſtatione habitus, & de actu.

H 6 Sed quæris, an qui inualidum emiſit profeſſionem, & manſit in religione multis annis, putans eam eſſe ualidam, poſtea uero cognoſcens eam eſſe inualidam, & nullam non ſolum non approbat, ſed redit ad ſæculum, & duxit uxorem, ſit tutus in conſcientia, cum nullum habeat aliud canonicum impedimentum.

7 Iam reſpondimus ad caſum cuiuſdam Germani, eſſe tutum in conſcientia. Tum quia profeſſio inualida nullum inducit effectum, neque ullam obligationem, ut habet Concil. Trident. l adeo quod neque profeſſum facit religioſum in genere, ſcilicet obligatum ad intrandum aliquam religionem, ſicut ante præfatum Concil. Trident. obligat, iuxta cap. [non ſolum.] m

8 Tum quia ſcandalum, quod daretur per huiuſmodi coniugium, uel eſſet Phariſæorum, & non cauendum, uel ſi puſillorum, & cauendum, eo quod bona fide crederent aliqui talem eſſe uere profeſſum, poteſt tamen facile fieri, ut deſinat eſſe ſcandalum puſillorum, monendo illos falli, reddendo rationem ueram, & iuſtam, quod ſi poſt huiuſmodi rationem noluerint acquieſcere, ſcandalum patientur non puſillorum, ſed Phariſæorum, ut D. Tho. ab omnibus receptus definit, n concludens neminem teneri ad relinquenda bona ſpiritualia, neque temporalia propter ſcandalum proximi, quod patitur, eo quod non aquieſcit rationi, & monitioni probabili ſibi redditæ pro quo eſt illud uenerabilis Bedæ, [Vtilius eſt ſcandalum naſci, quam quod ueritas relinquatur,] o cuius gloſſ. & comm. Panormitan. & aliorum ſunt in præfata reſolutione. Ex quibus etiam colligitur uerus intellectus ca. I. p quatenus habet pro uitando ſcandalo relinquenda eſſe illa, quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt, intelligendum enim eſt de ſcandalo puſillorum, non autem Phariſæorum, & malignorum, non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, retentionem iniuſtam ſuorum bonorum, eo quod raptor, fur, & uſurpator ſcandalizetur per repetitionem à ſe coram iudice competente petitam, & uſque ad ſententiam exercitam, quia id eſſet præbere occaſionem rapinis, furtis, & uſurpationibus, ut ex Diu. Gregor. allegato à Sanct. Thom. q colligitur, & ex praxi totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ ſancte permittit dominos, & creditores ſua bona, & debita à ſuis debitoribus, & detentoribus repetere. Et licet ſic profeſſus poſſet abſque peccato uitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter ſcandalum eorum, qui, probabili ratione ſibi reddita, in ſua pertinacia perſiſtunt, ut diximus in noſtro Manu. confeſſ. r in noſtro comm. 4. de regul. ſuper capit. [nullum.] ſ

ALLEGATIONES.

a leg. qui bis idem, ff de verb. obligation. b leg. cum quæſtion. §. final. Cod. delegat. c §. ea obligatio. ff. de procur. d in dict. leg. qui bis idem. e in capit. Lotharius 32. quæſt. 2. & in cap. ſua nobis, de appell. f de regul. g in d. cap. vidua. h numer. 73. & ſequent. i in dict. cap. vidua. K leg. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omnium iud. l ſeſſio. 25.
I cap. 15. m de reg. lib. 6. n 2. 2. quæſt. 43. articul. 2. pen. & vlt. o cap. qui ſcandalizauerit de regul. iur. p de no. opeo nunciat. q in dict. art. vlt. r cap. 14. num. 31. l. & nume. 44. & cap 24. numer. 32. ſ numer. 35.

SVMMARIVM.

Monachi ex antiquis originarijs regulis nullum ſuffragium vel vocem habebant in Capitulo. 1

Prælati ſecundum recentiores regulas tenentur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum. 2

CONSILIVM XC.

K Dubitatur circa cap. nullam, a quatenus probat, quòd totum regimen monaſterij pertinet ad Abbatem, ſiue prælatum, & non ad monachos.

1 Rñdeo id procedere ſecundum illas regulas originarias, & antiquas, ſecūdum quas monachi nullū ſuffragiū, vel vocē habebāt in Capitulo. 2 Verum

ALLEGATIO.

a 18. quæſt. 2.

2 Verum hoc non habet locum ſecundum regulas recentiores ſecundum quas prælati tenentur regere cum conſenſu, vel conſilio ſui Conuentus, vel conſiliariorum. Et de hac materia vide, quæ ſcripſimus ſuper cap. [non dicatis, a & ca. [nullam, b & ca. [ſtatuimus.] c vbi profundiſſime tractatur de ea, A

ALLEGATIONES.

a 12.quæſt.2. b 18.quæſt.2. c 19.quæſt.3.

SVMMARIVM.

1 *Conſecrari non poteſt conſecratione virginum monialis, ſi conſtat eſſe corruptam.*

2 *Vidua poteſt vouere ſolemniter expreſſe, & tacitè caſtitatem, & velum profeſſionis ſuſcipere.* B

2 *Viduæ poſſunt benedici benedictione viduali etiam inter virgines, & 3.*

3 *Nouitia ſiue virgo, ſiue vidua, vt poteſt exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poteſt eam excludere.*

CONSILIVM XCI.

AN Monialis, de qua iudicialiter conſtat eſſe corruptam, nec ipſa id negat, imò fatetur, poſſit conſecrari?

1 Reſpondeo primo, quod non conſecratione virginum, per textum c. [acutius,] a etiam ad euitandum ſcandalum, vt ait S. Thomas. b C

2 Secundò, quòd vidua licet non debeat conſecrari conſecratione virginum, poteſt tamen vouere ſolemniter etiam tacitè ipſo facto caſtitatem, & velum profeſſionis ſuſcipere, & portare per textum cap. [vidua,] c & benedici benedictione viduali etiam inter virgines, ut in Rat. diu. offic. d

3 Tertiò, quòd monialis, de qua eſt quæſtio, poteſt benedici benedictione uiduali, de qua in Pontificali, mutando uerba uiduitatem ſonantia in alia honeſta, ſcilicet innupta, deuota, ſerua Chriſti, Deicola, iuxta S. Tho. e Et ſicut nouitia intra annum probationis poteſt exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poteſt eam excludere. f

ALLEGATIONES. D

a 26.d.c.de votis, c. iuuenculas 20.q.2. b lib:4. ſent. diſ.38. q.1. art.5. & li.3 diſt.33.q.3. c de regul. d lib.2.c.1.num. 48. & c. ſicut bonum cap. videtur 27.q.1. e 2.2.quæſt.111. f c. ad Apoſtolicam, de reg. & cap.1. ca. non ſolum. eo. tit. li.6.

De conuerſione coniugatorum.

SVMMARIVM.

1 *Sponſa ſponſum ingreſſum religionem ipſa renuente iure per tempus duorum menſium tantum, vel arbitrio iudicis ſtatuendum, expectare tenetur, at poſt ſacrum Concilium tenetur expectare per integrum annum numer. 4.* E

2 *Leges generales, ſiue ſint priores, ſiue poſteriores, limitantur per ſpeciales, & per rationem alterius legis.*

3 *Lex generalis præſertim vniuerſalis, & negatiua, vniuerſaliter intelligenda, licet maior ratio in vno caſu militet, quam in alio.*

4 *Legum nouatio, limitatio, & extenſio citra, vel ultra uerba ipſarum non uidetur utilis, cum ſit quædam legum mutatio, quæ non ob quamlibet maiorem utilitatem, niſi ſit maxima, eſt facienda.*

CONSILIVM I.

AN SPONSA de præſenti, cuius ſponſus, ipſa renuente, ingreſſus eſt religionem, habitumque ſuſcepit tandiu expectare teneatur, donec elapſo probationis anno profeſſionem emittet, iuxta Decretum a Concil. Trident. b vel præſigi poſſit ſpōſo aliquis terminus, iuxta quem, vel profiteatur expreſſe, vel ad ſponſam redeat, iuxta capit. [ex publico,] de conuerſ. coniug.

1 Reſpondetur, quòd pro parte negante facit primò, quòd à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus per ius nouum receditur. c At expreſſe lege antiqua, d cauetur, ne huiuſmodi ſponſus, vel ſponſa teneatur expectare vltra duos menſes, vel extra tempus arbitrariū, iuxta cap. [commiſſum.] e

2 Secundo, quod ſicut leges priores generales limitantur per leges poſteriores ſpeciales, ita & leges poſteriores generales limitantur per leges priores ſpeciales, iuxta l. [ſed & poſteriores,] f & l. [in toto,] g vbi late Decius, h & probatur, & amplificatur per duas Gloſſas ſolemnes. i Cum ergo prædictum cap. [ex publico,] ſit lex determinans ſpecialem caſum de ſponſo, vel ſponſa de præſenti volente intrare religionem, cenſendum eſt limitare legem generalem K Concilij Tridentini, ne habeat locum in illo caſu ſpeciali.

Tertio, quòd longe maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc caſu ſpeciali, quam in alijs, quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij, de quo non agitur communiter in alijs nouitijs, & lex generaliter loquens, non ſolum limitatur per legem ſpecialem, ſed etiam per rationem alterius legis, ſecundum Bald. l

3 Pro parte autem affirmante facit primo prædictum Concilium, m quod generaliter, immo, & vniuerſaliter, & negatiuè prohibet fieri profeſſionem ante finem anni nouitiatus, & lex generalis, præſertim vniuerſalis, & negatiua, uniuerſaliter eſt intelligenda. n

Secundo, quòd negatio quidquid poſt ſe inuenit, deſtruit, & contrarium eius ponit, iuxta Gloſſam celebrem, & receptam, o & prædictum Concilium, p per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat profeſſio.

Tertiò, quòd regula prædicta de lege generali generaliter intelligenda, procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere unam ſpeciem, ac aliam, ut ait Dec. poſt alios, q per textum in hoc memorabilem, r qui tamen communiter eſt uitiatus, quatenus habet affirmatiuè, [puto uerum] pro [non puto uerum,] ut ratio ſequens neceſſario concludit eſſe emendandum, ut adnotauit Antón. Auguſt. ſ Cum ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo uniuerſaliter, & negatiuè,

ALLEGATIONES.

a cap.15. b ſeſſio. 15. de regul. c l. præcipimus, C. de appellation. d capit. ex publico, de conuerſ. coniug. e de ſponſ. f ff. de leg. & cap. generi per ſpeciem, de regulis iur. lib.6. g ff. de regulis iuris. h num.7. i in l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cogant. & authent [offeratur], C. de litis conteſt. k cap.15. de regul. ſeſſio.25. l in l. de pretio, ff. de public. in rem actio. m capit.15. de regul. n capit. ſolitæ, §. fin. de maioritate, & obedient. & dict. l. de pretio, de publ. in rem act. o in cap. cum dilecta, de conſuetud. p cap.15. q in conſil.669. num.3. r in l.1. §. quod autem, ff. de alc. lu. & aleato. ſ Emenda. libr.4. capit.17.

iuè, ne quis professionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in casu proposito, esto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo, vt plurimum, quàm in alijs.

Quartò, quòd ad solum principem videtur pertinere temperare legis rigorem per iuris æquitatem non scriptam. a

4 Quintò, quòd licet vno respectu æquius videatur, vt seruetur ius antiquum, de quo in d.ca.[ex publico,] alio tamē videtur æquius, vt nouum seruetur potius in hoc casu, quàm in alijs. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium pœnitet statim contraxisse, & turbati illa pœnitentia refugiunt ad remedium religionis, quam facilè profitentur, quod postea dolent fecisse. Tum quod maior est necessitas probandi religionis austeritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt peruenerit ad contrahendum matrimonium, quam alijs, qui non tantum se elongarunt. Tum quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in sæculo, vt relinquens probet integrè austeritatem religionis, quam partem eius, quoniam magis potest sperare, quòd probata integre austeritate illius pœnitebit ingressus, & redibit ad ipsam, quàm si solum ex parte probasset.

Sextò, quòd nouatio, & limitatio, vel extensio legum citra, vel vltra verba ipsarum, nisi efficacissima ratione vrgente, non videtur vtilis, quoniam est quędam mutatio legis, quam non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, nisi fuerit maxima, iuxta l.2. b & tradit S.Tho. c His raptim consideratis, definitionem ad maius, & maturius iudicium refero.

ALLEGATIONES.

a l.1.C.de legib. b ff.de const.princ. c 1.2.q.97.art.2.

SVMMARIVM.

1 *Religio S.Ioannis est vere religio, in qua tam profitentes ad chorum, quàm ad militandum, similem emittunt professionem, numer.2. per cuius ingressum dissoluitur matrimonium non consummatum, nedum secundum eorum statuta, num.3. sed etiam iure communi, & dispositione Concilij Tridentini, num.1.*

CONSILIVM II.

Quidam nobilis contraxit matrimonium per verba de præsenti, & vellet illud dissoluere per ingressum, & professionem religionis hospitalis S.Ioannis Hierosolymitani. Quæritur an possit illud facere.

1 Respondetur, quòd sic. Tum quia glossa celebris, & recepta ab oībus puris Canonistis, & Theologis mixtis, qui canonicæ prudentiæ theologicam, vel theologicæ canonici iuris prudentiam adiunxerunt, hoc tenuit in c.[ex publico.] a Tum quia illa glossa redacta fuit per Concilium Tridentinum in canone necessario seruandum, b definiendo generaliter absque vlla exceptione, matrimonium ratum non consummatum dirimi posse per solemnem religionis professionem, & constat religionem prædictam S.Ioannis esse veram religionem, vt colligitur ex fundatione, & statutis eius approbatis à Summis Pontificibus.

2 Tum quia omnes ingredientes prædictam religionem, & eam profitentes emittunt tria vota substantialia religionis approbatæ à Sede Apost.s.castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ qui in manibus potentis illum aggregare religioni facit, fit verè

F ac proprie religiosus, secundum Panor. communiter receptum, c & S.Thom. & alios, d & nos post alios tradidimus in comm.1. de regul. e Tum quia licet Domin. Sotus videatur negare religiones militares esse ueras religiones, f religionem tamen prędictam Sanct. Ioannis excipit.

3 Tum quia licet Papa dispensare possit circa uotum castitatis religiosorum ex iusta & magna causa, secundum glossam communiter receptam à Theologis, & Canonistis, g contra Sanct. Thom. h tamen non solet dispensare plus circa castitatem religiosorum militum prædictæ religionis, quàm super castitate aliorum monachorum non militarium. Tū quod expresse in statutis, & cæremonijs profitendi prædictorum religiosorum militum habetur una forma, & unus modus profitendi, & constat per professionem religiosorum, qui profitentur quo ad chorum, dissolui matrimonium ratum non consummatum, ergo etiam per professionem eorum, qui eam profitentur quo ad militiam armatam. Tum quia specialiter in statutis, & cæremonijs prædictæ religionis cauetur expresse, eos qui contraxerunt matrimonium, & non consummauerunt illud, posse intrare, & profiteri prædictam religionem. Tum denique quod etiam nos post alios efficaciter probauimus in tractatu de redit.eccles. i eos qui profitentur religiones militares, etiam quo ad exercitium armorum, esse ueros religiosos.

H ALLEGATIONES.

a de conuer.coniuga. b sess.24.can.6. c in rub.de reg: d in 4.sent.dist.33. & 2.2.q.136.artic.7. e super cap.cū portio, num.18. f lib.7.quæst.5.artic.2.de iusti.& iur. g in cap.cum ad monasterium §.fin.de stat.monach. h in 2.2.quæst.88.art.11. i quæst.3.num 27.& sequent.

SVMMARIVM.

Matrimonia clandestina ante Concilium Tridentinum valebant. 1

Matrimonium ratum non consummatum professio religionis soluit. 2

Professio ante nouitiatum, seu metu facta, est nulla. 2

Annus nouitiatus ab vltima receptione habitus continuus requiritur. 3

I

Metu reuerentiali facta profeßio est nulla. 4

Metus minor iusto, si est causa actus saltem sine qua non, in foro poli excusat. 4

Pœnitenti pro se, & contra se creditur. 5

Scandalum, vt vitetur, dissimulandum ijs, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt. 6

CONSILIVM III.

Contraxerunt duo ante Concilium Tridentinum matrimonium de præsenti clandestinè, ante quod consummatum fœmina post Concilium aui sui timore intrauit monasterium, ubi intra triduum habitum sumpsit, & pofessionem fecit, & K post sex menses, mortuo auo, reliquit habitum, & persuasione suæ matris resumpsit illum, & in fine anni accepit uelum, nulla professione nouè facta, & post sex menses exiuit cum Abbatissa è monasterio, & confugit ad suum sponsum, & consummauit matrimonium, & coram iudice litis iurauerunt falso se consummasse matrimonium ante religionis ingressum, & manserunt sine scrupulo in eo decem, & septem annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conscientiæ.

1 Respon-

1 Respondeo primo, certum esse, quod matrimonium ualuit, iuxta cap. 1. a & b Concilium Tridentinum.

Secundo, certum esse item, quòd matrimonium illud fuit dissolutum per professionem præfatam, si fuit ualida, c quia matrimonium ratum non consummatum soluitur per professionem legitimam regularem. d

2 Tertio, quòd professio illa prima non ualuit, quia professio ante finem anni nouitiatus facta non ualet, per Concil. Tridentin. e & quia metu, & terrore aui facta fuit. f

Quarto, quòd illa ueli assumptio non habuit uim professionis ualidæ. Tum quia nulla professio tunc facta fuit, & quæ prius facta fuerat palam fuit nulla, & fundamento nullo existente, uel omnino corruente, corruit etiam fundatum. g

3 Tum quia annus nouitiatus debet esse continuus, secundum communem sententiam per c. 1. h quod latè tenet Lapus Abbas, i quem refert Francus, K referens alios ei concordantes, l & ita non potuit in fine præfati anni fieri professio, quia computandus erat annus incipiendo illum à secunda receptione habitus. Tum quia receptio illa secunda uidetur fuisse facta ob metum reuerentialẽ matris, eo quod fuit facta persuasione ipsius, ut narratur in casu, & ꝙ uerisimile est matrem allegasse illi uoluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus uoluit restituere illam marito suo, etiam post excommunicationem, & anathematizationem, imò detrusit eam in monasterium, & est etiam uerisimile, ꝙ proposuit ei futuras sibi multas molestias, & ex eo, quòd ante annum finitum post secundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata, & ex eo, quod uerisimile est confugituram fuisse, si antea se obtulisset opportunitas, & ex eo, quòd statim, vt confugit, consummauit matrimonium.

4 Et constat professionem factam ob metum reuerentiale parentum non ualere, ut tenet glo. m quã etiam nos secuti fuimus in Manu. confess. n post Adrianũ, & alios. Item addidimus in d. Man. o quod omnis metus, ẽt minor iusto, excusat in foro conscientiæ tantum, quantum iustus, si metus ille fuit causa saltem sine qua non, si absque illo non fuisset factus actus. & quæstio proposita tangit forum conscientiæ tantum: ergo quo ad illud forum iudicãdus est actus irritus per metum reuerentialem.

5 Quinto, quod partibus tàm pro se, quàm contra se creditur quo ad forum conscientię secundum omnes, & quod quæstionis huius decisio petitur quo ad forum conscientiæ tantum, & partes adeo putauerũt matrimonium præfatum esse ualidum, & professionem, quæ consecuta est illud, adeo nullam, quòd decem, & septem annos perseuerauerunt in illo, suscipiendo liberos sine scrupulo conscientiæ.

Sexto, quòd tractatã lite in foro exteriori, iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id solũ quod iurauerunt se consummasse matrimonium ante professionem solemnem, argumento eorum quæ habentur in cap. [super eo,] p & eorum quæ Panorm. notat, q ab alijs receptus. Ergo præsumendum est, iudicem, qui iudicauit eos esse veros coniuges, inuenisse per processum, quem fecit, professionem præfatam per veli susceptionem non fuisse firmatam, & ambas fuisse ipso iure nullas aliqua ratione supradictarum.

6 Septimo, quòd dissimulari posset cũ his, qui bona fide putãt legitimum esse inter se matrimonium, si ex separatione graue timeretur scandalum, per textum in cap. [qui circa,] r & intellectum pulchrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus, s contra Hostiensem, & alios, qui illum per errorem secuti fuerunt, quos nos t referimus.

Octauo, quòd per prædicta potest responderi prædictis orantibus, vt remaneant in sua bona fide, in qua per tot annos remanserunt. Immo etiam potest declarari matrimonium valere quo ad forum conscientię tantum, sicut iam pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de sponſ. duorum. b cap. 1. de reform. matrim. sessio. 24. c cap. commissum, de sponsalibus. d cap. ex publico, de conuersio. coniugat. e cap. 15. de regul. sess. 25. f cap. 1. de his quæ ui. g cap. cum Paulus, 1. q. 1. h de regul. lib. 6. i in alleg. 47. K in cap. 1. de regul. lib. 6. in princ. l in d. cap. 1. m cap. præsens. 2. q. 3. n cap. 22. num. 51. o cap. 17. nu. 5. & 30. p de eo qui cogno. consang. q in capitul. iurauit, de probation. r de consanguin. & affinit. s in cap. si quis autem, de pœnitent. distinct. 7 à num. 67. usque ad 75. t in dict. cap. si quis autem.

SVMMARIVM.

Papa dispensare nequit quo ad vinculum super matrimonio rato, & consummato. 1

Vxor, si nupsit alij bona fide, maritum mortuum probabiliter credens, monenda non est, de vita mariti, aliàs secus, quia non esset in bono statu. 1

Religionem intrare, & profiteri potest publica adultera, maritus etiam sine alio iudicio Ecclesiæ. 2

Maritus diu absens ab vxore etiam sine iusta causa, licet eam de eius vita non moneat, non dat causam proximã adulterandi, & ideo eam adulterantem dimittere, & religionem ingredi, & in ea manere potest. 3

CONSILIVM IIII.

ANTE Concilium Tridentinum quidã nepos cuiusdam Canonici potentis, & diuitis, contra illius voluntatem cõtraxit clam matrimonium, & cõsummauit cum quadã nobili paupere, consentientibus tamen tacite parentibus puellæ, quòd cum rescisset auunculus iuuenis, curauit eum absentare à ciuitate ad loca remota, quæ puella ignorabat, & ibi ingressus fuit, & professus religionem quandam illustrissimam, cuius est confessarius, & prædicator in pretio habitus. Idque fecit consulto confessario, qui dixit ei licere prædictum ingressum. Puella item nesciens vbi ille habitaret, & putans esse mortuum, nupsit alteri nobili, & potenti viro, qui ex ea multos filios suscepit, & habuit.

Quæritur quo remedio succurri possit eis, ne damnentur à Deo, neque ab hominibus.

1 Respondeo primum, non posse illis prodesse dispensationem Papæ, quia matrimonium prædictum fuit consummatum: omnium tàm Canonistarum, quàm Theologorum vna est conformis sententia, non posse Papam vlla de mundi causa dissoluere tale matrimonium quo ad vinculum, iuxta illud Euangelium. a [Quos Deus coniunxit, homo non separet. b

2 Secundo,

ALLEGATIONES.

a Matth. 19. b cap. quod Deus. 33. q. 2. & cap. inter corporal. de translat. Episcop.

2 Secundo, quòd fœmina non potest esse in bono statu, neque absolui per vllum remedium, nisi non exigendo, & non reddendo debitum marito, uel nisi contraxisset bona fide probabiliter credens, quòd maritus eius obierat, nec postea sciuit, nec credidit, nec credit contrarium, quo casu nullatenus esset ipsa monenda de vita mariti viuentis.

Tertio, quòd prædictus maritus religiosus potest perseuerare iustè in sua religione, per capit. [Agathosa,] a quod clarè habet, maritum vxoris, quæ fornicata est publicè, vt ibi addit glossa, posse intrare religionem, & perseuerare in ea etiam non facta separatione iudicio Ecclesiæ, & in casu proposito notorium est adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obstat, quòd maritus, qui causam dedit adulterio vxoris, non potest illam dimittere, b & ꝙ prædictus religiosus dedit causam adulterij prædictæ puellæ vxori suæ absentando se ad remota loca, & non scribendo illi, nec aliàs admonendo vitam suam, non inquam hoc obstat, quoniam non fuit causa propinqua, vel immediata adulterij, quia non tradidit illam adulterandam, nec rogauit, nec cõsuluit ei, vt id faceret, quo casu loquitur prædictum ca. [discretione,] sed tantum fuit causa remota, de qua loquitur d. c. [si tu abstines,] quia renuit commisceri illi, vel reddere debitum, quo casu non est causa, sed tantum occasio, cuius traditio non sufficit ad hoc, vt non possit eam relinquere, secundum glossam, c quam pulchrè tractando sic declararunt Panormitanus, & Præpositus. d

ALLEGATIONES.

a 27. q. 2. b ca. discretionem de eo qui cogn. consang. vxor. suæ & cap. si tu abstines. 27. quæst. 2. c in dict. cap. si tu abstines. d in dict. cap. discretionem.

SVMMARIVM.

1 *Vxoratus inuita vxore professus, si ab ea, vt potest, num. 4. in fine repetatur, remanet obligatus uoto simplici castitatis, num. 2. 3. & 4. Vnde si superstes aliam ducat, peccat, nu. 2. tenet tamen matrimonium, nu. 4. non tamen tenetur ad religionem redire, num. 1. quod si non repetatur, remanet obligatus uoto solemni, adeo ut si aliam duceret, non teneret matrimonium, numer. 1. & 4. in fine.*

1 *Vxoratus si consentiente uxore professionem emittat, tenet & ualet, & num. 4.*

3 *Votum emissum à filio familias in præiudicium patria potestatis usque à principio est nullum, unde nec mortuo patre secundum Panormitanum contra Innocentium obligatur.*

5 *Professio emissa ab uxorato inuita uxore, quæ eum repetijt, resoluitur in simplex uotum. Vnde pontifex cum hoc, si superuiuat uxori, potest dispensare, seu illud, ut post in simplici uoto castitatis, commutare, etsi causa aliquanto maior in uno, quàm in altero requiratur.*

6 *Castitatis uotum à nouitio post habitum nouitiatus emissum ad sui commutationem requirit causam aliquanto maiorem, quam emissum in sæculo.*

CONSILIVM V.

Qvidam inuita vxore intrauit, & professus est religionem aliquam approbatam, & postea fuit repetitus ab vxore, & cum ea vixit aliquo tempore matrimonialiter, Quæritur an mortua illa possit aliam ducere.

F 1 Respondeo, quòd pro parte negante facit primò cap. [quidam intrauit,] a quatenus habet, quod huiusmodi cõiugatus mortua vxore nõ põt aliã ducere.

Secundo, & fortius facit cap. [consuluit,] b quatenus probat, ꝙ coniugatus manens in religione per annum, & vltra, non repetente illum vxore sua, mortua illa antequam repeteret, non potest aliam ducere, & si ducat, non tenet matrimonium.

Tertio facit cap. [ex parte,] c quatenus habet, coniugatum, qui consentiente vxore professus est religionem, ea mortua non posse ducere aliam, nec si duxerit, ualere matrimonium.

Quarto facit capit. [placet,] d quatenus habet, ingressum, & professionem uxoris credentis maritũ esse mortuum ualere, quatenus sibi & non marito G præiudicauit.

Pro parte autem affirmante facit primum dictum cap. [quidam intrauit.] quatenus habet, huiusmodi coniugati uotum non ualere, & constat non præstare impedimentum, id quod de iure non sortitur effectum. e

Secundo facit idem capitul. quatenus habet, quòd mortua coniuge non potest cogi redire ad monasterium, cui consequens est non ualuisse uotum antea præstitum.

Tertio facit dictum capit. [ex parte] quatenus habet, à contrario sensu uotum huiusmodi coniugati uxore consentiente factum ualere, quasi diceret factum ipsa inuita non ualere.

H 2 Pro resolutione dicendum primo, quòd præfatus coniugatus non potest absque peccato citra dispensationem aliam ducere, per fundamenta pro parte negante adducta, & ratione illa firma, quòd uotum illud professionis licet non ualuisset, ut solemne quo ad præiudicium uxoris suæ, quę habebat potestatem in maritum, neque quo ad obligandum eum religioni, ut pulchre tenuit Panormitan. contra Ant. f ualuit tamen tanquam uotum simplex, id est, habuit uim uoti simplicis continentiæ, ut affirmat Panormit. g & clarè sentit Goffred. h & Syluester post Paludanum, i cui in sententia concordat Sotus, K & qui tale uotum simplex uouit, non potest contrahere matrimonium sine peccato absque iusta I dispensatione. l

3 Non obstat, quòd Innoc. m tenenti, quòd licet uotum filij familias factum in præiudiciũ patriæ potestatis non obliget eum durante illa, obligat tamen ea cessante, licet contradicat Pan. n per præfatum ca. [quidam.] quatenus ait ex illo colligi unum dictũ mirabile, scilicet, ꝙ uotum inualidum ex impedimẽto intrinseco non obligat etiam pro tempore, quo illud impedimentum cessauit, quia casus sunt diuersi. Ratio diuersitatis, quare in casu Pan. non obligatur minor ad implendũ cessante patria potestate, & huiusmodi noster cõiugatus sic, cessante uita uxoris (licet neq; à Panormitano neq; ab alio, quod sciã, reddatur) potest esse, ꝙ uotum de quo loquimur, à principio ualuit quo ad præiudicium uouentis, & ita à K principio fuit obligatus seruare illud in præiudiciũ suum, ita quod non poterat exigere ab uxore debitum, licet ei petenti negare nõ posset, minor autem à principio

ALLEGATIONES.

a de conuers. coniug. b eod. tit. c eod. tit. d eod. tit. e cap. non præstat. de reg. iur. lib. 6. f in dict. cap. quidam g ibid. h in summa eiusdem tit. vers. si vero. i ver. dino tium q. 16. K in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. col. pen. l ca. rursus, qui cler. vel vouen. m in c. scrip. num. 31. de voto. n numer. 7.

à principio non fuit obligatus seruare votum in præiudicium patriæ potestatis, imò nec potuit seruare illud iustè.

4 Secundo dicendum, quòd licet huiusmodi coniugatus peccet ducendo aliam, ductio tamen siue contractus matrimonij valet, per adducta pro parte affirmante, per illam rationem firmam, quod qui uouit castitatem, vel religionem uoto simplici, licet contrahendo matrimonium peccet, contractum tamen tenet. a

At professio huiusmodi coniugati facta inuita vxore est votum simplex, vel tantum habet vim eius, vt Panor. post alios dixit, b & colligitur irrefragabiliter ex eo, quatenus habet ab vna parte votum illud non valere, & ab altera, quòd videtur promisisse, & B se obligare non exigere debitum, & quo ad hoc uotum valere, quæ duo sibi repugnant, nisi alterum intelligatur de defectu voti solemnis, & alterum de virtute voti simplicis, quod in effectu est dicere, non valet vt solemne, sed valet vt simplex. Non obstat huic conclusioni cap. [ex parte] c quia loquitur de eo, qui fecit professionem consentiente vxore, in nostro autem casu fecit inuita ea. Non etiam obstat d. cap. [cõsuluit,] quia disponit de coniugato, qui emisit professionem sciente vxore, & dissimulante, & ita non contradicente, nec expresè consentiente, dum viueret: per illam enim dissimulationem, & taciturnitatem usque ad mortem, illa consecuta, uidetur consensisse, ut post Ioan. And. & Cald. diligenter, & rectè intelligit illud Panorm. d

Non obstat, quòd Pan. e ait post Cald. quod in omnibus casibus, in quibus cõiugatus post professionem potest repeti ab uxore, si non repetatur in uita vxoris, debet remanere in Monasterio, & si illa mortua contrahat cum alia, non valet matrimonium, nõ inquam hoc obstat, quia in casu proposito agitur de illo professo, qui intrauit inuita vxore, & fuit reuocatus à monasterio in uita eius.

5 Tertio dicendum, quòd ex his duobus infertur, Sanctissim. Domin. Nos. iusta de causa sanctèque posse dispensare, vt consulens contrahat, sicut posset, si votum castitatis, & religionis simpliciter sine forma solemnis voti emisisset, sed quòd aliquãto maior causa requiritur ad dispensandum secum, eo quòd diu D detulit habitum non solum nouitiorum, sed etiam professorum, & quod in forma solemnis voti vouit, quam ad dispensandum cum eodem si simpliciter nullo habitu suscepto, vel etiam suscepto sine forma solemnis voti vouisset.

6 Sicut & aliquanto maior causa requirenda esset si votum simplex castitatis vouisset post habitum nouitiorum aliquanto tempore delatum, quam si vouisset ante illum susceptum, quæ tamen magnitudo cum non sit iure definita, arbitrio suæ Sanctitatis definienda est. f Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. rursus qui cler. uel uouen. b in d. capitul. quidam. c eod. tit. d ibid. e in capit. 1. numer. 7. de conuers. coniug. f l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis, de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Falsa causa, seu falsa persuasio, & dolus vitiant quidem hæredis institutionem, non autem votum, nec simplex, nec solemne, cum non vitient in spiritualibus, numer. 2. & 4.*

1 *Coniugata sine consensu coniugis professionem emittens, ab eo (vt potest) de Monasterio educta, mortuo viro non cogitur ad Monasterium redire, quod si non repetatur, non potest exire, imò cogitur in sua professione perseuerare. numero secund. 4. nisi Episcopus ob incontinentiam viri in sæculo incontinenter viuentis educat, vt viro cohabitet. num. 3.*

Dolus, & fraus prodesse non debent immediatè, sed mediatè prodesse possunt. num. 4. 1

Coniugatam professam de consensu viri viuentis in sæculo incontinenter, vel iuuenis, & de incontinentia suspecti, potest Episcopus ex officio educere de Monasterio, vt cohabitet cum viro. 1

Votum continentiæ coniugis sine alterius consensu valet quo ad solum vouentis præiudicium, vt non exigat. 3

CONSILIVM VI.

Pamphilus coniugatus abiit in regionem longinquam, in qua facto testamento, finxit se mortuum, sua coniux intrauit monasterium, & professa est solẽniter, credens illum esse mortuum, quod nullatenus fecisset, nisi id credidisset, vir autẽ certus de uxoris pfessione uult intrare monasteriũ, & pfiteri.

Quæritur, an vxor possit exire de monasterio, & compellere maritum ad cohabitandum secum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd falsa causa vitiat institutionem hæredis. a

Secundo, quia vxor ingressa monasterium, ob id quod probabiliter credidit maritum mortuum, potest educi à marito, quo mortuo non potest cogi redire ad monasterium, b ergo.

Tertio quia nemini suus dolus, & fraus debet prodesse, c & præfatus maritus dolo finxit se mortuum, vt sua vxor fieret monacha. ergo.

Quarto, quia coniux profitens, etiam de consensu alterius, potest exire iubente Episcopo ex officio, si manẽs in sæculo viuat incõtinẽter, vel est iuuenis. d

2 Pro parte autem negante facit primo, quòd vota iustè emissa seruanda sunt, e sed illa vxor iustè vouit, & sanctè professa est, quia iustè credidit maritum mortuum. ergo.

Secundo facit cap. [consuluit, f quatenus probat, quod coniux ingressus monasterium absque consensu alterius, debet in sua professione permanere, nisi à coniuge dum viuit reuocetur, & Panormitanus relatis multis modis intelligendi illud capit. concludit, quòd coniux professus, siue ignorante, siue sciente, & dissimulante, siue inuita sua coniuge, non potest redire ad sæculum, nisi in vita coniugis, sine cuius consensu intrauit, repetatur ab ea.

3 Tertio, quia coniunx potest uouere continentiã sine consensu uiri, & ualet quo ad uouentis præiudicium, licet non ad præiudicium coniugis, secundum glossam memorabilem, g & ita non potest exigere debitum, licet teneatur reddere, h ergo etiam professio facta sine licentia alterius coniugis ualebit quo ad suum præiudicium, & ideo si non quæratur ab altera parte, non potest exire. Per quæ omnia uidetur, quòd prædicta uxor non potest sua sponte redire ad sæculum, nec repetere maritum approbantem suam professionem, nisi uiueret incontinenter, & Episcopus ex officio suo iuberet, ut cohabitarent simul.

4 Ad

ALLEGATIONES.

a l. si. ff. de hær. inst. b c. placet. de conu. coniu. c l. itaq; fullo. ff. de fur. c. bonę de postul. præl. d c. cũ sis. adiu. gl. sing. uerbo nullatenus de conuer. coniug. e cap. magnæ, de uoto, f eod. titul. g d. cap. uxoratus. h d. cap. placet.

Mm

4 Ad primum respondeo, distinguendo videlicet, quod in spiritualibus, nec dolus, nec falsa persuasio uitiat, iuxta cap. [constituit,] a ubi glossa memorabilis, licet sic in temporalibus, quando dat causam contractui.

Ad secundum concedo, quòd illa vxor potest reduci à marito repetente, sed non potest sponte sua exire, nec maritum repetere, vt dicit Glossa, quam mente tene d. cap. [vxoratus.]

Ad tertium concedo, quòd fraus, & dolus immediatè non prodest doloso, sed mediatè sic. b

Ad quartum concedo, quòd posset vxor educi repetente marito, & Episcopo iubente ob causam in argumento contentam, sed non sponte sua, vt dictum est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 20. q. 3. b cap. quia diuersitatem, de conc. præbend.

SVMMARIVM.

1 *Professio à coniugato, cuius vxor publicè adulterata est, etiam tacito matrimonio emissa, tenet.*

CONSILIVM VII.

AN VALEAT professio viri coniugati, cuius vxor publicè adulterata est, facta in Religione, tacito matrimonio, cui alligatus erat?

1 Respondeo quòd sic, per cap. [Agathosa, a quatenus habet uirum posse profiteri religionem nolente vxore, quæ fornicata est, præsertim publicè, vt glossa ibi annotauit, quia talis vxor, nec possessorio, nec petitorio potest agere ad restitutionem sic professi, b & ita præfatus vir perinde quo ad hoc est censendus, ac si morte suæ vxoris esset ab ea solutus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 27. q. 2. b cap. signi. de diuortiis.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium committit vxor, quæ viuente primo viro, qui eandem etiam recedendo reliquit. numer. 3. cum altero secundum contrahit, & consummat matrimonium. adeo ut si eius primus uir ingreditur, ut potest, religionem, verus efficiatur Religiosus, nec possit repeti. numero 2.*

2 *Bigamus relicta vxore adultera potest, vt laicus religionem ingredi, sed non vt clericus, nisi secum Papa dispenset, cum ad hanc irregularitatem non se extendant, vt creditur, regularium priuilegia. numero secund.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est de quodam, qui contraxit matrimoniũ clam ante Concilium Tridentinum cum corrupta, & cõsummauit illud, & abijt in aliam regionem longinquam, vbi post duos annos confessarius iussit ei, vt rediret ad suam vxorem, quam inuenit publicè nuptam, & considerans non posse probare matrimonium suum clandestinum, hocque post Concilium Tridentinum in facie Ecclesiæ contractum fuisse, ingressus, & professus fuit Religionem quandam approbatam, & presbyter factus quatuordecim annis vsus est sacris

F ordinibus, an debeat censeri esse in bono statu.

1 Responsum est primò, matrimonium eius fuisse validum, quoniam Concilium Tridentinum non annihilauit, immo confirmauit matrimonia clandestina ante illud contracta. a

Secundò, quòd vxor eius peccauit contrahendo publicè cum secundo, si habuit verum animum matrimonium contrahendi cum Domino consulente, & admisit adulterium, quod est grãde peccatum, b & quia contraxit, antequàm notitiam certam haberet de morte mariti. c

2 Tertiò, quòd D. Consulens peccauit ordines sacros assumendo, quia erat bigamus, eo quod contraxit cum corrupta, d & bigamia impedit omnem

G ordinem. e

Quartò, quòd licitè potuit ingredi Religionem, ad hoc vt esset in ea Conuersus laicus, quia bigamus potest esse talis monachus, secundum omnes.

Quintò, quòd ipse per suam professionem factus fuit verus religiosus, ita quòd repeti non posset à sua vxore, quia per adulterium, quod admisit, consumando secundum matrimonium, perdidit ipso iure ius petendi debitum, & retinendi, & repetendi illum, f vt post Caieta. g tradidimus nos in nostro Manua. Confess. h

3 Nec obstat, quòd videtur ipse dedisse occasionem adulterandi per suam absentiam, quia non dedit occasionem propinquam, sed tantum remotam,

H quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his ferè terminis determinant Panormitanus, & Præpositus, i & est Glossa satis apta, K etiamsi per suam confessionem, vel aliàs probare possit prædictum matrimonium.

4 Sextò. D. consulentem debere petere dispensationem à Sede Apostolica super irregularitate bigamiæ, super qua, vt puto, dispensare nequeunt Superiores eius per priuilegia sua, quoniam per Apostolica priuilegia, quæ mihi licuit videre, licet eis detur facultas dispensandi super irregularitatibus cum fratribus suis, ante vel post ingressum Monasterij contractis, excipitur irregularitas, quæ nasci-

I tur ex homicidio uoluntario, & bigamia. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a capitul. 1. de reformat. matrimonij, sessio. 24. b capitul. at si, § de adulterijs, de iudic. c cap. antea, & cap. in præsentia, de sponsalibus. d capitul. si cuius, capit. si quis uiduam, 34. distinctio. e per totum titulum de bigam. f capitul. Agathosa, 27. quæstio. 2. g in 7. tract. 5. quæstio. 2. h capitul. 22. numero 21. i in capit. discretionem, de eo qui cognouit consanguin. uxoris suæ. k in capitul. si abstinens, 27. quæstio 2.

SVMMARIVM.

K *Creditur nequaquam in foro exteriori uiro, & mulieri asserentibus in præiudicium ordinum sacrorum publicè assumptorum, se prius contraxisse matrimonium, & consummaße.* 1

Adulteram non potest relinquere uir, qui & ipse (licet clam) adulterauit, et multo minus sacris initiari, etiam si illa alteri nupsisset, imò dissoluto secundo matrimonio illam uolentem redire cogitur recipere. 2

Dispensare potest Papa, ut qui adulteram clandestinè ductam, & postea alteri nuptam reliquit, & ordines suscepit, durante dicto publico matrimonio, in susceptis ministret ordinibus. 2

CON-

CONSILIVM IX.

CVm certum sit coniugem adulterantem ipso iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocente, cui etiam ipso iure quæritur ius negandi illud delinquẽti, vt tradit Dñatio vestra in suo Manu. conf. a Cumque item certum sit, coniugem innocẽtem, qui, vel quæ quæsiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando, iux. cap. [intelleximus.] b Cumque verum sit, eum qui clandestinè contraxit, & cõsummauit matrimonium cum aliqua, quę postea publicè contraxit cum alio, ex quo suscepit filios, & negante illa non potest probari matrimonium, posset ordines etiam sacros suscipere, iuxt. cap. [Agathosa.] 17. quæst. 2.

Quæritur de marito adulteræ prius innocente, qui post matrimonium clandestinè contractum cum ea ante Conc. Triden. post quam ipsa alteri publicè nupsit, & adulterium commisit, & ipse clam adulteratus est, & postea ordines sacros suscepit, an rectè fecerit, vel teneatur redire ad eam repetentem.

1 Respondeo primo, multa posse pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere.

Secundo, quod in foro exteriore censendus erit rectè fecisse, nec posse redire ad illam, quia non potest probari matrimonium, nec credi debet eis confitentibus illud, quia id credi non potest in præiudicium sacri ordinis publicè accepti iuxta cap. [super eo,] c & ei per glossam, & alios adnotatis.

2 Tertio, quod uidetur male fecisse. Tum quia per illud adulterium perdidit ius discedendi ab ea in foro conscientiæ, per cap. [intelleximus.] d

Quarto, quòd teneretur in foro conscientiæ accipere illam, si mortuo marito uellet redire ad eum.

Quinto, quòd non videtur posse iustè vti sacerdotio sine Papæ dispensatione, quam opinior posse suam Sanctitatem facere pro tempore, quo illa uiueret nupta, attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiamsi peteret, propter probationis defectum, & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiusmodi casu occultissimo ordine vtatur sacerdos. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. 22. numer. 23. b de adulter. c de condi. apposit. d de adulter.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus, cuius vxor notoriè adulterium commisit, sicut sine alia diuortij sententia potest religionem ingredi, ita & sacris ordinibus initiari.*

2 *Ordines sacros coniugatus post consummatum matrimonium assumere potest in omnibus casibus, in quibus inuita vxore potest religionem ingredi.*

CONSILIVM X.

VTRVM Vxoratus propter notorium vxoris adulterium potuerit sacris ordinibus initiari, relicta vxore in sæculo, & ingredi religionem?

1 Respõdeo posse. Tum quia per adulterium notorium ipso iure absque sentẽtia separationis soluitur matrimonium quo ad thorum, & cohabitationem, adeo ꝙ ipsa adultera non potest petere restitutionem iuxta cap. [significasti] a vbi hoc tenẽt

A oẽs, & in l. [naturaliter,] b ubi Iason. c Tum qđ hac rõne glossa recepta, d per illum textum dixit posse coniugatum ingredi religionem inuita vxore, quæ publice fornicata est.

2 Tum quia quo ad hunc effectum parificantur ordo sacer, & monachatus, iuxta cap. [coniugatus,] e & Syluester post Petrum Paludanum f ponit pro regula, quod in omni casu, quo post matrimonium consummatum licitum est religionem intrare, licitum est etiam ad sacros ordines promoueri.

ALLEGATIONES.

a de diuor. b §. nihil commune. c col. 10. ff. de acq poss. d in cap. Agathosa 27. q. 2. in uerbo conuersionis. e de conuersio. coniugat. adiunct. capit. cum sis. eodem tit. f in uerb. diuor. §. 17.

B

SVMMARIVM.

Professio bigami coniugati, cuius vxor adultera est, etiam hoc tacito, emissa, valet, nisi intentio recipientium sit, vel esse debeat non recipiendi tales, & numero 5. in fin. 1

Maritus adulteræ factus religiosus ad eam redire non tenetur. 2

Adulterium opponi potest agenti rei vendicatione, spoliato autem non, nisi sit notorium. 2

Bigamus est corruptam ducens, & sine Papæ dispensatione nequit ordinari, nec ordinatus sine ea licitè ministrare. num. 5. 3

C *Irregularis celebrando peccat, sed irregularitatem nouam non contrahit.* 4

Scandalum actiuum, & non passiuum attendendum. 5

CONSILIVM XI.

FRANCISCVS duxit in vxorẽ quandam concubinam alterius publicã, quæ biduo post consummatum matrimoniũ redijt ad suum concubinarium, & ipse tanto dedecore commotus abijt in longinquam regionem, & ibi tacito matrimonio intrauit, & professus fuit ordinem Franciscanum, & ad titulum religionis initiatus fuit omnibus ordinibus,
D etiam sacris, etiam presbyteratus, & pluribus annis missauit, & pœnitentes sibi confessos absoluit.

Quæritur primò, an professio eius valuerit.

Secundò, an teneatur redire ad suam præfatam vxorem in foro conscientiæ, & an cogi possit in foro exteriori, præsupposito, quòd illa palam, & notoriè perseuerauit, & perseuerat diutissimè in illo adulterino concubinatu?

Tertiò, an potuerit rectè ordinari.

Quartò, an per executionem ordinum incurrerit irregularitatem.

Quintò, an possit celebrare licitè, non obstante quod aliqui ob id scandalizarentur.

E 1 AD PRIMAM QVAESTIONEM rñdetur, quod decisio eius pendet ex facto animorũ recipientium: nam si ea mente fuerunt, quod recepissent eũ, si confessus fuisset se coniugatum cum ea, quam iustè dimiserat, & qua volente nolente poterat fieri religiosus, valuit professio: si autẽ erant contraria mente, non valuisset: in dubio autem præsumi posset eos fuisse priori mente, nisi particulari aliquo statuto cõtrarium haberent, quia quo ad intrandam religionem paria sunt iure communi quem non esse coniugatum, vel talem cõiugatum, qui perinde potest intrare illã, ac si nõ esset coniugatus, & de ęquipollentibus

tibus idem est iudicandum, a Et supposito quod F
professio valuit.

2 AD SECVNDAM respondetur negatiuè. Tum quia est casus pro hac parte negatiua in c. [Agathosa. b Tum quia licet coniugi coniugem relinquere quo ad thorum propter fornicationem, auctoritate euangelica, c translata in capit. [Dominus.] d Tum quia adultera ipso iure ante omnem iudicij sententiam priuatur iure petendi debitum in foro conscientiæ, vt rectè resoluit Card. Caiet. e & probatur ipsa auctoritate euangelica. Tum quia in foro exteriori competit innocenti coniugi exceptio adulterii aduersus coniugem adulterantem si agat via rei vendicationis, etiamsi adulterium sit occultum, & competit eadem exceptio, etiamsi agat uiâ G
spolij, & restitutionis ante omnia faciendæ, si adulterium est publicum, quale est in hoc casu, per text. singularem, f quamuis exceptio cognationis notoriæ, non posset opponi petenti restitutionem, g cuius diuersitatis rō à multis reddita ibi, & in l. [naturaliter, h fuit à nobis qdē, i paulo altius declarata.

3 AD TERTIAM respondeo, quod non fuit ritè ordinatus, quia bigamus non potest ordinari absque dispensatione Papæ, K & caret omni priuilegio clericali, l & prædictus consulens erat, & est bigamus, quia omnis qui contrahit matrimonium cum corrupta, vel vidua, fit talis m & consulens contraxit cum corrupta.

4 AD QVARTAM, quod per executionem ordi- H
nis non contraxit nouam irregularitatem, irregularis enim licet peccet celebrando, non tamen nouam irregularitatem contrahit, secundum Innoc. n recep. ibi per alios, & neruosius per nos confirmatum in Manual. confess. o

5 AD QVINTAM, quod licitè potest celebrare post iustam habilitationem, non obstante quod aliquis ob id scandalizaretur. Tum quia illud scandalum non est actiuum, sed passiuum, de quo, si prouenit ex malitia, non est curandum, vt docuit Dominus, p & probatur in cap. [qui scandalizauerit,] q & si scandalum processerit ex ignorantia, vel infirmitate, potest doceri ratio, cur celebret viuente vxore dimissa, qua non obstante, qui scandalizaretur, ex I
malitia videretur scandalizari, & ideo de tali non esset curandum, iuxta doctrinam Sanct. Thom. recceptam. r

Ex quibus infertur, quod prædictus Franciscus eget dispensatione super irregularitate bigamiæ, super executione ordinum, & presbyteratus malè assumptorum, & videtur iusta causa dispensandi, attento quod est religiosus tam stricti ordinis, & quod fuit illi tanta causa vxorem adeo impudicam dimittendi, indeget etiam professionis noua emissione, vel prioris ratificatione facienda à Sanctissim. Dom. Nos. vel à prioribus receptoribus, si mens recipientium non fuit, nec debuit esse recipiendi eum, si veritatem patefecisset. Salua, &c. K

ALLEGATIONES.

a l. fin. ff. manda. & capitul. licet ex quadam de testibus. b 27. quæstion. 2. c Matth 19. d 32. quæstion. 7. cap. fin. de coniug. lepros. e to. 1. opus. tracta. 31. resp. 4. f in capit. significasti, de diuort. g capitul. porro, eod. titul. h § Nihil commu. ff. de acquir. possess. i in dict. capitul. significasti. K capitul. acutius, & capitul. deinde, 26. distinct. capitul. 1. de bigam. l capitul. 1 eod. titul. libro 6. m capitul. si quis uiduam. 1. & 2. & capitul. si cuius 34. distinction. n in capitul. si celebra. de cler. excomm. o capitul. 27. numer. 194. p Matth. 15. q de regulis iuris. r secund. secund. quæstion. 43. articul. 7. & 8.

SVMMARIVM.

Vxor, viuente primo marito, alteri nubendo, & consummando committit adulterium, ob quod ius petendi debitum, retinendique, ac repetendi virum factum Religiosum perdit. 1

Adulteræ si detur occasio adulterandi, non excusatur à perditione iuris petendi debitum. 2

Bigamiam contrahit matrimonium contrahens, & consummans cum corrupta, & si ordinetur, est male ordinatus. 3

Coniugatus fieri potest religiosus de iusta licentia vxoris, vel ea adulterante, & hoc casu potest ordinari. 3

CONSILIVM XII.

SOCRATES Contraxit clam matrimonium cum corrupta, quam putabat virginem, & consummauit illud, cohabitauitque cum ea quasi duobus mensibus, postea ex Hispania traiecit in Flandriam, ubi mansit duobus annis, & iussus à confessario redire ad uxorem, inuenit eam nuptam alteri publicè in facie Ecclesiæ. Quare ingressus, & professus fuit quandam Religionem approbatam, in qua etiam ad omnes ordines etiam presbyteratus promotus fuit, quibus usus est quatuor annis circiter. Quæritur an iste sit in bono statu, & an teneatur requirere uxorem.

1 Respōdendum est illum esse uerum religiosum, nec posse repeti ab uxore, quia per adulterium quod admisit, consummando secundum matrimonium, perdidit mulier ipso iure ius petendi debitum, & repetendi, & retinendi uirum, a ut post Caietan. b tradidimus nos in Manua. Confess. c

2 Nec obstat, quòd uidetur, quòd ipse maritus addiderit occasionem adulterādi per suam absentiam, & quod talem occasionem præbens non potest de adulterio uxoris se iuuare, d quia non dedit occasionem propinquam, sed remotam, quæ non sufficit ad hoc, ut excuset uxorem à perditione iuris petendi debitum, ut in his fere terminis determinat Abbas, & Præpositus, e & est Glossa satis apta. f

3 Nihilominus maritus fuit malè ordinatus, quia contraxit bigamiam contrahendo, & consummando matrimonium cum corrupta, g quæ bigamia impedit omnem legitimam ordinationem. h Quò fit, ut si illa tempore contracti matrimonij fuisset uirgo, etiam ille fuisset ritè ordinatus, quia id quod dicitur, non esse ordinandum coniugatum, i intelligendum uidetur de illo, cuius uxor non perdidit ius petendi debitum ab eo, K & sicut coniugatus de licentia iusta uxoris potest fieri religiosus, l sic etiā uxore adulterante, m ita uidetur quod coniugatus de licentia uxoris, uel ea adulterante, possit ad K
sacros ordines promoueri. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capit. Agathosa. 27. q. 2. b in opusc. c cap. 22. num. 21. d cap. discretionem, de eo qui cogno. consanguin. uxor. suæ. e in d. cap. discretionem. f in cap. situ abstinens. 27. quæst. 2. g cap. si quis uiduam, 50. dist. & cap. si cuius. 34. dist. h per totum titulū de bigamis. i per totam 31. dist. & cap. 1. 18. dis. K argum. cap. Agathosa 27. q. 2. l cap. si quis coniugatus. 27. q. 2. m d. cap. Agathosa.

SVMMARIVM.

Coniugatum si ordinet Episcopus, punitur, nisi accedat consensus uxoris. nu. 3. at ea consentiente potest, nu. 2. 1

etiamsi

etiamsi matrimonium sit consummatum. numer.4. licet vxor non ingrediatur Monasterium, modo voueat continētiam, & si in hoc Panormitanus dissentiat. nu. 5. immo si sit non suspecta de incontinentia, dictum votum non est necessarium. num.4. & 6.

1 *Ordinis sacri etiam de voluntate, vxoris susceptio matrimonium etiam non consummatum non soluit quo ad vinculum, soluit tamen quo ad thorum. num.3. religionis autem professio tollit uinculum matrimonij non consummant. num.5.*

2 *Coniugatus, qui de licentia vxoris cognitæ religionem ingreditur, ab ea educitur, & vxori restituitur, & hoc, quando vxor erat suspecta de incontinentia. numer.4. qua suspicione existente non sufficeret licentia etiam cum uoto continentiæ, nisi & ipsa ingrederetur. nu.2.*

4 *Voti solemnitas causata ab assumptione ordinum differt à causata per professionem in religione emissam, quoad effectum, vt quis possit ordinari, nec ab vno ad aliud bene infertur. num.5.*

CONSILIVM XIII.

AN coniugatus de vxoris consensu nondum carnaliter cognitę iustè possit ordinari? Et videtur quod non. Primò, quia punit Episcopus ordinās coniugatū. a

1 Secundò, quia per susceptionem ordinis etiam sacri non soluitur matrimonium etiam consummatum. b

Tertio, quod cap. [coniugatus. c sic habet. [Nullus coniugatorum ad sacros ordines promouendus, nisi ab vxore continentiam profitente fuerit absolutus,] & ita non sufficit consensus uxoris, nisi illa continentiam voueat. Et pondera quod non distinguit inter coniugatum qui consummauit matrimonium, & eum qui non consummauit.

Quarto, quod glossa d valde dubitauit an sufficeret consensus vxoris etiam cum voto continentiæ sine ingressu religionis, & Pan. post Antoninum super ea tenet quòd non.

2 Quinto, quod cap.1. e habet quod maritus ingrediens monasterium de licentia vxoris debet redire ad eam post professionem, si illa non ingrediatur religionem, nec voueat continentiam.

Sextò, quòd in capit. [cum sis.] f definitur non sufficere consensum vxoris etiam votum continentiæ emittentis sine ingressu religionis, vt maritus fiat Monachus.

Sed contrarium affirmat S. Tho. g dicens quod coniugatus accipiens ordines de voluntate vxoris nō solum accipit verum ordinem, sed ēt executionē.

3 Ad primum oppositorum respondeo quod cap. vltim. h in eo citatum loquitur de ordinante coniugem sine vxoris licentia.

Ad secundum concedendo, quòd per ordinem etiam presbyterij susceptum post contractum matrimonium etiam non consummatum, etiam de licentia vxoris, non soluitur illud quo ad vinculum, sed negando quod non soluatur quo ad thorum.

4 Ad tertium, & quartum, quod procedunt quando vxor est suspecta, quia tunc requiritur, quòd illa voueat continentiam.

Ad quintum, quod procedit in suspecta de incontinentia.

Ad sextum, quod loquitur de intrante Monasterium, & prædicta conclusio de suscipiente ordinem sacrum, quæ quo ad hoc videntur differre.

Sit ergo conclusio, ꝙ maritus de licentia vxoris iustè potest ordinari. Quod ampliatur primo, etiam si matrimonium sit consummatum, i quod est de sententia, & mente prædicti S. Tho. cōmuniter recepti.

5 Secundo ampliatur, vt procedat, etiam si vxor non ingrediatur Monasterium, modò voueat continentiam, per d. cap. [coniugatus.] iuncta glossa quæ communiter recepta, videtur hanc opinionem approbare, ponendo illam pro vltima, argumento glossæ singularis, K licet Panorm. in contrarium inclinet, argumento capit. [præcedentis, cum sit.] quod probare videtur oportere vxorem ingredi religionē, quod maritus de licentia eius illam profiteatur, sed non concludit. Tum quia arguit à separatis, à quibus non fit illatio. l Tum quia illa non æquiparantur, quia monachismus plus separat, quàm sacerdotium, vnde etiam quo ad vinculum tollit matrimonium ratum non consummatum, quod non facit sacerdotium, iuxta cap. [ex publico.] m & Extrauagantem 1. n Nec est eadē ratio, quia sacerdos melius potest prouidere vxori remanenti in sæculo, ne fornicetur, quam monachus inclusus.

6 Ampliatur tertiò, vt procedat, etiam si vxor non voueat continentiam, modo sit senex, vel aliàs extra suspicionem incontinentiæ. Tum quia id quod excusat ab intranda Religione vxorem intrantis eam, videtur excusare posse à voto cōtinentiæ vxorem ordinandi. Sicut enim se habet introitus vxoris ad introitum mariti religionem intrantis, ita se habet votum continentiæ vxoris ad sacerdotium mariti ordinandi, per præcedentem ampliationem.

[Aduerte, quia quintum dictum, & illius responsio videntur intelligenda, ut supra consil.6.

ALLEGATIONES.

a c.fi.de tem.ord.l.6. b extra 1 de uoto Io XXII. c de conu.coni. d in d.c.coniugatus. e de conu.coni. f eod. tit. g in 4.l.sent.37.dist.q 1.art.1. h de temp.ordin lib.6. i arg c.qui uxorem.33.q.5.& c.seriatim, 32.distin. k in l. qui filium §.Sabinus ff.ad Trebell. l l.Papinianus.ff.de minor. m de conuers.coning. n de uoto ioan.XXII.

SVMMARIVM.

Coniugatus post consummatum matrimonium de solo consensu vxoris iustè religionem ingredi non potest, nisi ēt vxor ingrediatur. nu.3. vel cum sit ab omni suspicione incontinētiæ aliena, cōtinētiā ꝓmittat, aliàs si sit suspecta, solus consensus cū voto de ingrediēdo nō sufficeret. nu.2. ꝓfessio tñ facta teneret, nec posset reuocari. nu.3. 1

Coniugatus, consentiente vxore, & continentiam promittente, ordines sacros pōt assumere, & hoc, si ab ea cesset oīs incontinentię suspicio. num.2. nam si esset suspecta, non sufficeret, ēt si promitteret religionem ingredi. nu. 2. ordinatio tamen facta teneret, & posset eis vir iustè vti, vxorque esset cogenda votum adimplere. numer. 3. ad fin. & 4. Item & uiro possunt conferri beneficia, ut patet ex casu proposito. 2

Vxor, q̄ consentiendo uiro promisit continentiā, si eā non seruet, est cogēda, ut maneat reclusa in aliquo monasterio, uel alio loco simili, ut Tertiariarū, q̄ non sunt ꝓpriè moniales, ꝙ si ēt uonit ingredi religionē, dēt ad id cogi. 3

Adulteræ vir innocens potest etiam contra dicente uxore religionem præcedente iudicis sententia, & si sit notorium, etiam propria auctoritate ingredi, immo & ordinari, imò & si antea ordinatus fuisset, posset superueniente adulterio ordinibus uti. 5

CONSILIVM XIV.

QVidam coniugatus de licentia suæ coniugis promittentis, & iurantis se seruaturam castitatem perpetuam, & intraturam religionē per instrumētū publicū, ordinatus fuit

presbyter à suo Episcopo,& beneficio curato donatus,quod multis annis rexit. Coniux vero eius commorata diu inter Tertiarias ordinis Dominicani, de serto suo monasterio,vitam inhonestam agit.

Quæritur, an præfatus suus coniux possit cogi ab Episcopo denuo redire ad eam,vel suspendi ab officio suo.

1 Respondeo,quæstionem hanc difficilem videri, eo quod solæ duæ viæ occurrunt, quibus Dominus consulens defendi posse videtur, & neutra est nimis clara. Altera est, quod suscepit ordinem sacrum de licentia suæ vxoris promittentis seruare perpetuam castitatem, & intrare religionẽ. Altera, qđ sua uxor admisit adulterium,& vitam ducit inhonestam. Qđ autem prior via non sit nimis clara,facit primò,quod G coniugatus post consummatum matrimonium non potest ingredi religionem de solo consensu uxoris remanentis in sæculo. a

Secundò, quòd non videtur sufficere quòd vxor promittat seruare continentiam,nisi esset tanta ætate, & ita bene morata, ut tolleret omnem suspitionẽ fornicationis,ut expresse probat præfatum ca.[cum sis,] b & in casu proposito uxor non erat talis, ut euentus probauit.

2 Tertio,quod ad hoc,ut uir transeat ad religionẽ, non uidetur sufficere consensus uxoris etiam uouentis ingredi religionem, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione,ut expresse tenet Panormitan.communiter receptus c & probatur clarè per cap.[ad Apostolicam.] & cap. [significauit,] à contrario sensu d H & in casu proposito mulier erat iuuenis, & ideo suspecta de fornicatione, ergo non debuit maritus ordinari,antequam illa mutaret uitam, & profiteretur religionem.

Quartò,quòd nihil prodesse uidetur Domino cõsulenti, quòd uxor intrauit ordinem Tertiariarum San.Dominici, quia illa non erat uera religio, argumento glossæ singularis. e

3 Pro contraria uerò parte facit primò quòd coniugatus licet non possit regulariter promoueri ad sacros ordines, fallit, si uxor consentiat, & continentiam ꝓmittat,ut est casus in cap.[coniugatus.] f & hoc in nostro casu contingit, quia maritus fuit ordi- I natus de consensu uxoris promittẽtis, & iurãtis seruare continentiam,immo & intrare religionem.

Secundò,quòd coniux potest ingredi religionem, si sua quoque coniux ingrediatur, g & in casu proposito uir assumpsit ordines sacros, & fœmina promisit,& iurauit seruare continentiam,& intrare Religionem, immo & intrauit Tertiariam Dominicanorum.

Tertiò, ꝙ licet consensus uxoris etiam uouentis continentiam,si est iuuenis,& suspecta de fornicatione,non sufficiat, ut maritus iustè ingrediatur religionem,antequam uxor ingrediatur eam,si tamen recipiatur, & profiteatur, ualet professio, & non debet extrahi à religione,sed uxor, quæ consensit, & uouit K continentiam, & religionem,debet cogi ad complẽdum uotum,ut Panor. h concludit,& probatur in d.cap.[significauit.] & in d.c. [ad Apostolicam,] & confirmatur ea ratione,quòd de substantia professionis mariti non est professio uxoris, sed consensus ipsius cum uoto continentiæ,si non est suspecta de fornicatione, & cum uoto Religionis,si est suspecta, ut Pan. i dixit,& clarius Federicus, K & efficaciter probant quatuor præfata capp.s.cap. [cum sis.] & c. [uxoratus,]& cap.[ad Apostolicam [& cap.[significauit]in sensu directo,uel à contrario sensu.Per quæ F uerior,& canonib.cõsonatior est pars hæc posterior.

Non obstant opposita.Ad primum enim, & secundum respondetur,concedendo assumpta in eis,negãdo tamen, quòd in casu proposito non inueniantur omnia illa, quoniam interuenit consensus uxoris, & uotum,& iuramentum de seruanda perpetua castitate,& intranda religione.

Ad tertium respondet argumentum tertium pro nostra parte formatum,scilicet,quòd in casu proposito non debeat ordinari ordine sacro Dominus consulens, antequam illa intraret Religionem, ordinatio tamen facta tenuit, & iustè potest ordine accepto uti, & uxor præfata debet compelli à Reuerendissimo Episcopo,ut adimpleat ea quæ uouit,iuxta præfatum cap.[significauit,]

4 Ad quartum respondetur primò,negando,quòd non prosit ingressus vxoris in præfatum ordinẽ Tertiarium,tenendo opinionem Innocentij & d.cap.[significauit,]scilicet,ꝙ huiusmodi vxor tenetur quidẽ intrare religionem,non tamen profiteri, sed manere ibi reclusa,quod videtur verum, si non promisit plus quam continentiam perpetuam, secundum Calderinum approbatum per Panor. l Secundo, concedendo quod non prosit,tenendo opinionem Hostiẽsis, m quòd tenetur profiteri,quæ videtur verior,si vouit intrare religionem, sicut in præsenti casu vouit,sed negamus,quòd ex hoc sequatur non profuisse votum de intranda religione,quia potest compelli ad intrandam aliam, & satis est Domino consulenti, quòd illa consensit cum voto, & iuramento de seruanda continentia, & intranda religione, ad hoc, vt sua ordinatio valeat,& non possit ab vsu eius arceri, & ita compellatur adimplere sua vota.

5 Altera vero defensio Domini consulentis est,qđ præfata vxor fornicata, & adulterata est. Tum quia coniuge adulterante,coniux innocens potest absque illius licentia intrare monasterium,& profiteri,vt est casus in cap. [Agathosa.] n & ratio firma est, quia per adulterium coniugis liberatur coniux ab omni seruitute, quam illi debet ratione coniugij, auctoritate Euangelij, o relata in cap.[dixit Dominus.]p & alibi sæpe, etiam ipso iure, sine vlla iudicis sentẽtia,saltem quo ad forum conscientiæ, & etiam quo ad forum exterius, si adulterium est manifestum, q vt nos latius tradidimus in Manu.conf. r Tum quia præfatus Dominus consulens non expoliauit eam, immo de consensu eius ordinatus fuit,& diu ordines suos exercuit,& ita licet occultum esset adulterium, vel fornicatio ob quam potuit dimitti, debet audiri exceptio eius de adulterio, antequam cogeretur ad eam redire,& probato eo esset absoluendus,per prædicta. Tum quia, etiamsi non fuisset ordinatus de illius consensu,& licentia,posset nunc ordinari sine illa, & à fortiori vti ordine iam suscepto, argumento cap.[quemadmodum.] s & per ea iura, quæ colligi possunt ex prædicto numer.21. & duobus seqq. Salua,& cæter.

ALLEGATIONES.

a c.cum sis, & c.coniugatus,de conuers.coniugatorum. b Et c.vxoratus,eo.ti.de conuers.coniug. c in c.1.nu.8.de cõuer. coniug. d eod.tit. e in cle cum ex eo.de sent.excom. f de conuers.coniug. g c.cũ sis,& c.vxoratus eo.tit. h vbi sup. i vbi sup. K cons.37. l vbi sup. m in d.c. significauit. n 27.q.2. o Matth.5.& Luc.16. p 31.q.2. q c.significasti,de diuor. r cap.22.nu.21.& duob.seq. s de iureiur. cum similibus.

SVMMARIVM.

Dubio in casu tutius est pro matrimonij validitate præsumere. 1

Sponsus

1 *Sponsus credere debet sponsam se passam cognosci maritali affectu, & hoc magis si ipsa id fatetur, num. 3. contrarium autem, etiam ipsa id asserente, nisi aliæ adsint coniecturæ, credere non potest. num. 2.*

1 *Præsumere in dubio debemus id quod lex communis præsumit.*

4 *Monitio non est adhibenda, quando non est profutura, sed quando creditur profutura. & num. 7.*

5 *Adulteræ vir potest se ab ea separare, idemque & religionem ingredi, immo & ordines sacros suscipere, numer. 6. & eis vti sine Papæ dispensatione. num. 7.*

CONSILIVM XV.

QVidam contraxit cum quadam sponsalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Concilium Tridentinum, & postea illa nupsit alteri publice, & ipse assumpsit ordines etiam publice, & nunc post multos annos dubitat primum, an præsupposito, quòd ipse cognouit eam vxoris affectu, sed dubitat an illa eodem affectu passa est se cognosci, possit deponere scrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium respondetur, quòd non, si alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius est in dubio credere valorem matrimonij. a Tum quia scit se cognouisse vxorio affectu, & idem debet credere illa, cum tota Ecclesia id credat, nec habeat coniecturam sufficientem ad non credendum. b Tum quia habens potestatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panorm. c & tradit Sotus. d

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, vtrum in copulam carnalem consensisset vxorio affectu. Respondetur quòd non, ad effectum credendi ei, si responderet non consensisse, non adductis alijs coniecturis, quæ ad credendum sufficerent, sed sic ad effectum sciendi, an essent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti, e & nostra in Manua. confess. cap. 22. num. 76.

3 Tertio dubitat, an ipse teneatur credere sponsæ, quæ interrogata diceret se passam fuisse cognosci vxorio affectu. Ad quod respondetur, quod sic indubie. Tum quia tota Ecclesia tenetur id credere, & non est vlla ratio, quæ contrarium suadeat.

4 Quartò dubitat, an teneatur monere illã, vt suæ conscientiæ medeatur. Et videtur respondendum, quod si probabiliter credit nihil profuturam monitionem, & multum officere posse, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manua. Confess. f

5 Quintò dubitat, quo remedio potest sibi mederi quo ad forum conscientiæ. Ad quod respondeo primò, quòd consulens non potest sibi mederi solutione matrimonij quo ad vinculum, quia cùm credere debeat verum fuisse matrimonium, & consummatum, illud non potest solui quo ad vinculum secundũ omnes, etiam Papæ auctoritate. Secundo, quòd non potest etiam mederi depositione conscientiæ, iuxta responsum ad primum dubium. Tertio, quòd potuit separare se, & manere separatus etiam sine auctoritate Papæ, eo quòd adulterata fuit ipsa, & manet in adulterio, iuxta capit. [Agathosa.] & ei adnotata. g nec tenetur redire ad eam, quæ fuit adulterata.

6 Quarto, quod potuit iustè religionem intrare, & eam profiteri eadem ratione, qua potuit se separare, & manere separatus. Quinto, quod licitè potuit ordinari. Tum quia, licet nec per ordinem sacrum, A neq; per sacram professionem diuidatur quo ad vinculum matrimonium consummatum, diuiditur tamen quo ad thorum, & cohabitationem, præsertim quo ad forum conscientiæ. Tum quia nullam irregularitatem, neque suspensionem incurrit per illam ordinationem, quæ, vt dictum est, iustè potuit suscipi à iustè separato, etiam quo ad thorum, & cohabitationem.

7 Sexto, quod Consulens videtur posse tutè ordinibus suis uti absque alia Papæ dispensatione, & satisfacere suæ conscientiæ, dummodo occurrente aliqua occasione, in qua monitio prodesse possit (ut si maritus eius moreretur, uel adulteraretur, ita ut se posset ab illo separare, uel alia similis, ob quam posset B illa manere separata, & abstinere à nouo matrimonio contrahendo) moneat illam, ut se separet, uel maneat innupta castitatem seruando.

ALLEGATIONES.

a argum. cap. iuuenis, de sponsal. b cap. is qui, de sponsal. c in cap. cum Ioannes, num. 13. & in fine de fide instrumẽ arg. cap. 1. de dilat. d in 4. dist. 27. q. 1. art. 5. conclus. 4. e in 4. dist. 27. q 1. art. 9. col. 8. f cap. 24. nu. 12. g 27. q. 2.

De conuersione infidelium.

SVMMARIVM.

C *Statuitur cum quid, & omnia illa statuta censentur, sine quibus illud, vel nullo modo, vel non commodè fieri potest.* 1

Conuersus ad fidem coniugatus, antequam cum altera contrahat, tenetur per monitionem, vel aliter cognoscere obstinationem infidelis coniugis nolentis, nec conuerti, nec sine contumelia Creatoris cohabitare, licetque iudicialis interpellatio, & separatio sit vtilis, necessaria tamen non est, & num. 2. & sicut non potest prius nubere, ita nec castitatis votum emittere. num. 2. nec religionem ingredi. num. 3. 4

Matrimonium contractum inter infideles non dissoluitur ex eo solo, quod vno conuerso alter interpellatus duret in sua obstinatione, sed per matrimonium cum infideli legitimè contractum, vnde si quæ prius erat ob- D *stinata conuertatur, tenetur primo conuersus, si nondum cum alia contraxit, nec professionem emisit, illam recipere.* 5

Conuersus, qui in infidelitate plures habuit vxores, si velit cum prima permanere, non eget vt denuo contrahat, secus si velit cum secunda, & sic minus legitimè ducta, & ad fidem reuersa, remanere. 6

CONSILIVM I.

AN Infidelis coniugatus, & ad fidem conuersus, baptizatus possit ducere aliam fidelem vxorem, antequàm interroget priorem infidelem, an velit conuerti, vel manere cum suo marito sine E contumelia Creatoris?

Pro parte negante facit, quòd nullo iure videtur monitio requiri. Apostolus enim Paulus, a cuius auctoritate nititur facultas contrahendi cum fideli, si vxor prima non conuertatur, non inducit obligationem monendi primam, solum enim ait, [Si infidelis discedit, discedat, non enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi est.] nec Innocentius

ALLEGATIO.

a 1. Corinth. 7.

centius III. a nec cap. [gaudemus.] b in quibus F præcitatum dictum Pauli commentatur, nec Ambrosius, c nec alia citata per Gratianum d videntur requirere aliquam monitionem, vel interrogationẽ, & quod Sanctorum decretis non est sancitum, non est superstitiosa adinuentione præsumendũ. e Addo, quod nec Magister f nec Sanctus Thomas, nec Scotus, nec communiter alij in eum comminiscentes claram aliquam de huiusmodi monitione, vel interrogatione ad hoc propositum mentionem fecerũt, nec D. Antoninus, g nec Angelus à Clauasio. h

1 Pro parte vero affirmante facit primò, quòd, qui statuit aliquid, videtur statuere illa, sine quibus id fieri nequit, i imò & illa, sine quibus id commodè fieri nequit, iuxta l. penult. K & l. [quicunque,] l per quas id affirmat Aretinus cõmuniter receptus. m G At non videtur posse satis commode sciri voluntas non conuersæ, nisi interrogetur, vel moneatur, an velit se conuertere, vel sine contumelia Creatoris conuiuere conuerso.

Secundo, quòd glossa n habet, fidelem conuersum volentem ducere nouam vxorem fidelem, debere habere testes, quibus probet nolle priorem vxorem infidelem conuertere se ad fidem, quamuis non requiratur separatio per iudicis sententiam, & Hostiensis dicit tutum esse, vt iudex præfigat terminum, intra quem conuertatur, licet id non esse necesse dicat Panor. in cap. seq. quo se remittit.

Tertio, quod Innocent. III. o requirit quod H prius infidelis renuat cohabitare coniugi conuerso sine contumelia Creatoris, ad hoc, vt possit aliam ducere. At renutus ille non uidetur satis innotescere, donec monita, uel interrogata respondeat nolle.

2 Quarto, quod nullo prædictum citato, nec alio auctore, scripsit Sanct. Thom. p quòd conuersus non potest uotum cõtinentiæ emittere, nec ad aliud matrimonium transire, nisi requisita uxore, ut conuertatur, quod eo non relato tenuit Dominicus Sotus, q & dicit, quod ut conuersus licitè cum alia fideli contrahat, non conuersa est prius admonenda, & requirenda Ecclesiastico more, quod etiam ante ipsum quem ipse non refert, tenuit Syluester. r I

3 Angelus item ſ licet non dicat requirendam esse antequam contrahat cum fideli, ait tamen requirendam esse antequam fiat religiosus, ex quo ex rationis identitate argui potest idem fieri debere, antequam contrahat.

Quinto denique allegatur textus à nemine, quod sciam, ponderatus, t qui sic habet, [Iudæi admoneantur ut fiant Christiani, si cum uxoribus suis conuersis habitare uoluerint.]

4 Per quę omnia pro hac parte adducta tenendum uidetur firmiter primò, quòd necessaria est monitio, rogatio, uel interrogatio aliqua honesta, uel alia probatio sufficiens, per quam sciatur, uel cognoscatur obstinatio eius in sua secta, ad hoc, ut con- K uersus possit contrahere nouè cum alia fideli.

5 Secundo, quod tuta, & utilis esset monitio, & separatio iudicialis, sed non necessaria. Tum quia non requirit hoc Apostolus, nec aliquis canon, nec ulla ratio hoc efficaciter conuincit. Tum quia prædicta monitio, & separatio iudicialis non inducit dissolutionem primi matrimonij, sed obstinatio infidelis nolentis se conuertere, neque cohabitare sine contumelia Creatoris suo coniugi conuerso, & contractus matrimonij consequutus cum secunda, quoniam sententia uerior Sanct. Thom. est, ut præ alijs Syluester ubi supra, sexto dicto, in fine, quod primum matrimonium non dissoluitur per prædictam illius obstinationem ante contractum secundum matrimonium, ea ratione firma, quòd non obstante quacunque responsione ipsius, si uere conuerteretur ante contractum matrimonij secundi, & ante religionis professionem, teneretur eam accipere.

Ad opposita respondetur, quod licet Apostolus expresse non requirat prædictam monitionem, tacitè tamen requirit, ut sciatur, quod non uult se conuertere nec commanere cum conuerso sine contumelia Creatoris, quæ scientia non potest commodè haberi sine illius monitione, rogatione, interrogatione, uel alia probatione, quæ arbitrio boni uiri uideretur sufficiens, & ideo uisus fuit tacite uoluisse illam, non tamen iudicialem separationem sine qua commodè illa potest haberi.

6 Idem iudicandum de conuerso, qui habuit plures uxores nulla repudiata, uel repudiata aliqua. Nam talis siue Hebræus, siue quilibet alius infidelis conuersus debet requirere, & monere illam, cum qua primò licitè contraxit, & non alias, cum quibus non poterat contrahere, & quæ non fuerunt ueræ uxores eius, ut clarè colligitur ex dict. capit. [gaudemus.] Quod si prima, quæ erat uxor, siue repudiata, siue non repudiata, monita, & supradicto modo requisita, permanserit obstinata, nolens se conuertere nec conuiuere illi sine contumelia Creatoris, poterit accipere unam ex alijs, quæ se conuertere uoluerit, perinde ac aliam fidelem, si nullum impedimentum legitimum obstet, aliter tamen potest accepere primam, & aliter aliam, nam primam accipiet tanquam uxorem ueram, cum qua uerum matrimonium contraxit in infidelitate, & nunquam fuit dissolutum, iuxta illud, [Quos Deus coniunxit, homo non separet.] Neque indiget nouè contrahere cum illa, aliam autem accipere debet contrahendo cum illa nouè matrimonium, perinde ac si nunquam in infidelitate contraxisset, quia ille primus contractus nihil ualuit, & ita nec iuuat, nec nocet ad essentiam matrimonij, iuxta illud Persij, [Ex nihilo nihil in nihilum nil posse reuerti.] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in c. quanto. b de diuor. c in c. si infidelis. d 28. q. 1. e c. consuluisti 2. q. 4. f in 4. dist. 19. g 3. par. tit. 1. cap. 6. h in verb. matr. 3 imped. 10. §. 6. i l. 2. ff. de iurisd. om. iud. c. præterea, de offi. deleg. K ff. de vsufruct. l §. si ei quem ff. de instit. act. m in c. de testib. n cap. quanto. de diuortio. verbo, qui relinquitur. o in c. gaudemus, de diuor. p in 4. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 4. q in ead. dist. art. 4 col. 8. & in art. 3. col. antepenult. r verb. matrimon. 8. quæst. 10. numer. 8. ſ vbi supra. t in cap. Iudæi. 28. quæst. 1.

SVMMARIVM.

Matrimonium apud Iudæos, & alios infideles uerum inueniri. 1

Baptismus coniugia legitima non dissoluit, unde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur, & numer. 6. 1

Infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest, seruatis tamen requisitis. 2

Leges ueteris testamenti pertinentes ad nuptias, ut iudiciales, uel cæremoniales, expirauerunt per passionem Christi, adeo ut nec ipsos Iudæos ligent, & nu. 4. 2

Matrimonia Iudæorum nullã præter liberum consensum uidentur requirere substantialem solemnitatem. nu. 6. 3

Matri-

4 *Matrimonia ante Concilium solo mutuo consensu per se, vel per literas, seu procuratorem, & nuncium, modo personæ essent legitimæ, ad contrahendum dato, perficiebantur.*

5 *Impedimenta dirimentia matrimonia, secundum Auctorem potest infidelis Princeps inducere.*

5 *Messiæ ab Aduentu sceptrum à Iuda ablatum fuit, vnde nec quid validè statuere potuerunt Iudæi.*

CONSILIVM II.

IVdæus, & Iudæa contractis sponsalibus per verba de præsenti, non seruatis alijs ceremonijs, secundum vsum Iudæorum seruandis, consummauerunt matrimonium, postea conuersi sunt ad fidem Catholicam. Quæritur an debeant cōtrahere matrimonium seruatis solemnitatibus Concilij Tridentini.

Respondeo sequentia. Primum, quòd hæc quæstio potest habere duplicem sensum. Alter est, an coniuges infideles, qui in infidelitate validè matrimonium contraxerunt, conuersi ad fidem debeant iterum contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Alter est, an infideles, qui contraxerunt matrimonium omissa aliqua solemnitate, secundum suam legem, vel sectam, conuersi ad fidem debeant contrahere cum solemnitate requisita Ecclesiæ.

1 Secundum, quòd prædicta quæstio est resoluēda negatiuè, scilicet quòd non tenentur contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Tum quia matrimonium verum inuenitur apud Iudæos, & alios infideles, a & indissolubile. b Tum quia baptismus nullatenus soluit coniugia, si ambo coniuges cōuertantur, licet altero in infidelitate manente, ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia, iuxta sententiam Pauli, c relatā, & declaratā à Gratiano, d & à Magistro, & à suis cōmētatoribus. e Tum quia nullo iure naturali, diuino, neq; humano cauetur, vt coniuges infideles conuersi ad fidem iterū teneātur contrahere matrimonium, ergo nō est dicendum. f

2 Tum quod leges pertinētes ad nuptias abrogatę sunt, quippe q̄ erant iudiciales, vel cæremoniales, g & tradit S. Tho. receptus, h & in specie de legibus Iudiciorum, pertinentibus ad nuptias, quod omnes præter naturales expirauerint per Passionem Domini Nostri Iesu Christi, ita quod non ligantur eis hodie Iudæi, tradit Dominicus Sotus. i

3 Tertium, quòd hæc quæstio secundum alterum sensum est difficilior, & pendet ab illa, an prędictum matrimonium fuisset verum, & validum iudicādum apud Iudæos, antequam obseruaretur solemnitas, quæ esset super addenda consensui de præsenti: nam si illud fuisset iudicandum validum, nō obstante talis solemnitatis defectu, non tenerentur prędicti coniuges ad contrahendum iterum post conuersionem, per superius citata. si autem prædictum matrimonium fuisset iudicandum inualidum ob defectum talis solemnitatis, tenerentur iterum contrahere cum Ecclesiæ solemnitate, quia regulariter quod nihil est, nihil operatur, K iux. cap. [ex tenore.] cum glossa de rescript. vbi latè Felynus. Nam si matrimonium præfatum ante conuersionem erat nullum, vtique per conuersionem non fuit factum validum, cum aliud sit conuertere se ad fidem Catholicam, & aliud contrahere matrimonium, & à separatis non fit illatio. l

4 Quartum, quòd nec ex sacris literis, nec ex vllis Ecclesiæ canonibus videtur colligi, quod apud Iudæos

A esset ante Aduentum Christi seruāda aliqua solemnitas vltra mutuum, & liberum consensum personarum ad contrahendum legitimarum, ob cuius defectum matrimonium diceretur ipso iure nullum, neq; aliquis comminiscentium in 4. lib. sent. vel aliquo sacrorum canonum videtur id perpēdisse, cum omnes vno ore dixerint sufficere vsq; ad prædictum Concilium Tridentinum ad substantiam, & essentiam matrimonij consensum personarum ad contrahendum legitimarum mutuum, & liberum prēstitum, siue per se, siue per literas, siue per nūcium, siue per procuratorem, iuxta prædictū cap. [sufficiat.] m & multas leges. n Quin & Dñicus Sotus o significat oēs leges Veteris Testamenti pertinentes ad nuptias, pręter naturales, uti leges iudiciales, expirasse ab orbe

B redempto, nec eas hodie ligare Iudæos, & quidem rectè, quia omnes leges cæremoniales, & iudiciales expirauerūt à passo Domino Nostro Iesu Christo, p & tradit Sanct. Thom. receptus. q

5 Quintum, quòd dubitari potest, an Respublica Iudæorū post orbem redemptum statuerit aliquam solemnitatem extrinsecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum, & mihi uidetur quòd non. Tum quia non habuerunt Rempublicam liberam. nec Principem, nec Regem, qui id statuerit. Tum quia res controuersa est, an ullus infidelium Princeps posset id statuere, & addere legi naturali, sicut prædictum Concilium addit præsentiam parochi, & testium, r quamuis ipse magis propendeam

C in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus, sed ut prædixi, ablatum fuit sceptrum à Iuda, & regia potestas ad Aduentu Messiæ, ut Iacob f significauit. Tum denique quod nullus classicus auctor, quod sciam, id meminit.

6 Sextum, quod attentis supradictis, credendum est, quòd licet Iudæi seruent aliquas cæremonias de consilio, uel præcepto in consummandis suis matrimonijs, pręter consensum liberum, & legitimum requisitum ad substantiam, & essentiam eius, sicut & Sacrosancta Mater Ecclesia seruat in consummatione matrimoniorum suorum Christianorum, non tamen est credendum, quod seruant aliquam solemnitatem tantæ uirtutis, & efficaciæ, ut matrimonium

D iure naturali ualidum, & indissolubile, reddatur nullum propter defectum eius, & consequenter præfati coniuges ad fidem conuersi non debent contrahere denuo matrimonium cum solemnitate Ecclesiæ, neque absque illa. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap gaudemus, de diuort. b l. 1. ff. de ritu nupt. & melius Instit. de patria potestate, §. nuptiæ, cap. sufficiat. 27. quæstio. 2. & l. nuptias, ff. de regulis iur. c 1. ad Corint. 7. d 28. q. 1. cap. iam nunc, & in multis alijs capp. e lib. 4. sent. dist. 39. f cap. consuluisti. 2. q. 4. & § consideremus, in Auth. de triente, & semis. col. 3. g 6. dist §. fin. & cap. 1. de purific. post partum. h 1. 2. q. 103. art 3. & q. 104. art. 3. i in d. distinct. 39. k cap. non præstat, de reg. iur. lib 6. l Papinianus, ff. de minoribus. m 27. q. 2 & d. l. nuptias, ff. de reg. iur. n ff. de ritu nupt. o in d. dist. 39 art. 1. quæs. 1. col. 8. p § fin. 6 dist.
E cap. 1. de purific. post partum, cum ei adnotatis. q 1. 2. quæstio. 103. artic. 3. & 104. artic. 3. r in cap. 1. de reform. matrimon. sess. 23. f Genes. cap. penult.

SVMMARIVM.

Matrimonium inter infideles contractum est uerum, & inseparabile, non tamen ratum est, nec sacramentum, licetque non dissoluatur per baptismum ab altero assumptum, numer. 7. 10. etiam si relictus in infidelitate nolit sine contumelia Creatoris cohabitare, & monitus protestetur 1

protestetur se nolle conuertere, nu. 6. & 9. etiam quod alteram infidelem ducat, num. 2. & nu. 8. adeo quod si infidelis, etiam si secundam duxisset, conuertatur ante quam conuersa cum altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere secundam, etiamsi & ipsa secunda baptismum suscepisset, quia non potuit esse eius vxor, num. 5. & 8. & prima ei adhærere tenetur, num. 5. dissoluitur autem eo ipso, quod conuersa, ipso infideli in sua obstinatione permanēte, alteri, prout potest, num. 11. nubit, nu. 4. quia cum hoc secundū matrimonium inter fideles contractum sit sacramentum, destruit primum matrimonium, quod non erat nec ratum, nec sacramentum, nu. 9. 11. & tunc sit facultas infideli aliam valide ducendi, adeo quod si conuertatur cum hac secunda, possunt, numer. 3. imò tenentur simul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumque matrimonium per superueniens baptismum fuit factum ratum.

3 *Sacramenta per easdem causas, quibus fiunt, non soluuntur, & 11.*

4 *Corporalia facilius destruuntur, quàm construantur, at spiritualia contra.*

7 *Matrimonium infidelium inseparabile est de lege naturæ, nec tollitur per baptismum, imò si ambo conuertuntur, efficitur per conuersionem ratum, num. 10.*

12 *Matrimonium fidelium ratum nedum professio in religione emissa, sed & Papæ dispensatio, licet sit verum sacramentum, num. 13. dissoluit, secus si fuerit consummatum sacramento, quod significat Christi cum Ecclesia inseparabilem coniunctionem, nu. 14. & 17. at infidelium etiam, & cathecumenorum potest, num. 13. non obstante, quod per baptismum fiat ratum, numer. 10. & quod ante baptismum fuerit consummatum, quia per illam præcedentem consummationem non dicitur consummatum sacramento prædicto, quod significat prædictam Christi cum Ecclesia coniunctionem, numer. 14. & 17.*

15 *Papa, aliusve Princeps contractus subditorum sine causa soluere potest.*

16 *Papa de consensu conuersæ facere potest, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuersus cum eadem valide contrahat.*

18 *Repudium vel nunquam licuit, uel non post Euangelium.*

CONSILIVM III.

LAzarus Hebræus habens vxorem, eaque ad fidem conuersa, & antequā alij nupsisset, secundam duxit, ex qua liberis susceptis cum ea ipse quoque conuersus est, viuente adhuc priore innupta.

Dubitatum est primo, an dict. Lazarus iure communi absque vlla Papæ dispensatione possit iustè cum secunda remanere.

Secundo, an saltem cum dispensatione Papæ iusta de causa facta id facere possit.

Tertio, an subsit in casu proposito iusta causa id faciendi.

1 Ad hæc dubia responsurus, præmitto, quod illa videntur esse noua, quoniam non videntur determinari per Gratianum, nec per vlla capp. illorum plurimorū, quę citantur ab eo a neque per cap. [quāto.] & cap. [gaudemus.] b nec per Magistrum, nec Sā. Tho. & alios, qui comminiscūtur super dictis eius. c Licet. n. in prædictis locis proponātur dubia de libello repudij olim in testamento veteri permisso dari, & de matrimonio infidelium, an reperiatur inter infideles, & an infidelis coniugatus ad fidem conuersus,

F vel conuersa possit contrahere cū fideli; & an debeat expectari conuersio infidelis, & alia multa his accessoria, non tamen videntur tractari hæc tria dubia.

2 AD PRIMVM ergo eorum, videlicet an solo iure communi attento liceat præfato Lazaro remanere cum secunda sine dispensatione Papæ, respondeo facere pro parte eius affirmante, primo, quod matrimonium per verba de præsenti contractum dissoluitur per professionem in religione approbata factam, eo quod licet sit ratum, non est tamen consummatum, per capit. [ex publico.] d at matrimonium contractum inter infideles licet sit verum, & inseparabile, vt probat Sanct. Thomas receptus, e non tamen est ratum, neque verum sacramentum, vt ipsemet tradit, f ergo per professionem

G fidei Catholicæ, quæ est maior, quam professio religionis, censendum est solutum, & ita potuit Kazarus contrahere cum secunda, antequam conuerteretur.

3 Secundo facit, quòd Dominicus Sotus eundem Sanct. Thomam g sequutus dicit, quod si infidelis, qui remansit in infidelitate post conuersionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & postea conuertantur ambo ad fidem, poterit iustè continuare matrimonium cum secunda contractum, & non redire ad priorem conuersam, quæ decisio videtur specialis pro casu proposito.

Tertio, quod omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, iuxt. cap. 1. h At

H prius matrimonium Lazari ex consensu prioris vxoris constabat, & firmitatem recipiebat, ergo etiam ex consensu ipsius solui potest, & ita ipse Lazarus ex ipsius consensu manere cum secunda.

4 Quarto, quod non videtur obstare glossa, i quę habet illam regulam fallere in matrimonio, quod solo consensu contrahitur, K sed solo contrario cōsensu non dissoluitur, l & idem esse de alijs sacramētis baptismi, & ordinis, pro qua est textus quem illa non citat, in cap. [inter corporalia,] m quatenus habet inter corporalia, & spiritualia hoc distare, quod corporalia facilius destruuntur, quam construuntur, spiritualia vero facilius construuntur, quam destruūtur. Non inquam hoc videtur obstare, quia replicari pos-

I se videtur in casu proposito, prius matrimonium Lazari per consensum vxoris potuisse destrui, & fuisset destructum, si iam ipsa nupsisset alteri, imò & si nūc ante conuersionem eius nuberet, quia Lazarus contrahendo cum altera uerbo, & facto significauit se obstinatum esse in perfidia, quod sufficere videtur ad hoc, vt ipsa contrahat cum alio fideli, per cap. [si infidelis.] n & sentit gloss. o

5 Pro parte vero negante facit primo, quòd ratio maxima, ob quam videtur id posse facere, est illa, qđ hęc secunda fuit vxor eius antequam conuerterētur, sed hoc non videtur verum, quoniam licet infidelis coniux conuersa ad fidem Catholicam possit contrahere cum alio fideli, si uir eius infidelis nolit se con-

K uertere ad eandem, neque cohabitare illi absque Creatoris contumelia, per cap. [si infidelis.] p infidelis tamen, qui se non uult conuertere, non potest licitè

ALLEGATIONES.

a 28. q 1. & 2. b de diuor. c in 4. libr. sent. dist. 33. & 39. d de conu. coniug. e in d. dist. 33. q. 2. art. 1. f in d. dist. 39. q. 1. art. 5. g in eo. art. 5. col. 8. h de reg. iur. i in d. c. 1. de reg iur. k c. sufficit 27 q. 2. l c. licitę 32. q. 7. m de transl. præl. n 28. q. 2. o in c. si infidelis, eadem causa, q. 1. p cum aliquot alijs 28. q. 1. & c. si infidelis. 28. quæst. 2. & prædict. cap. quanto, & cap. gaudemus, de diuort.

licitè contrahere cum alia etiam infideli ſuæ ſectæ A antequam coniux conuerſa contrahat matrimonium cum aliquo fideli, per quod ſoluatur matrimonium prius quod cum infideli contraxerat, ut ſentit glo. a & tradit S.Thomas communiter receptus b cui cõcordant idem Sotus, & Ioannes Maior. c

6 Secundo facit, quod per ſolam conuerſionem alterius coniugis ad fidem Catholicam non ſoluitur matrimonium contractum inter illam, & alterum coniugem in infidelitate, imò neque per pertinaciã infidelis coniugis manendi in infidelitate, & nolendi ſe conuertere, neque per monitionem factam ei, ut ſe conuertat, cum proteſtatione, quod alioquin nubet alteri infideli, imò neque per reſponſionem eius declarantis ſe nolle conuertere, quia etiam ſi B poſt talem reſponſionem ſe conuerterit antequam prius conuerſa nupſerit, tenebitur ipſa recipere illum, & non poterit alteri nubere, ut ſentit gloſſa, d & exprimit S.Thom. communiter receptus e & eſt textus ſatis ad hoc efficax. f

7 Tertio, quòd inſeparabilitas matrimonij eſt de lege naturæ, ut probat S.Tho.cõmuniter receptus g & facit definitio matrimonij poſita in princ.Inſtit. h ibi, [Indiuiduam uitæ conſuetudinem continens.] & quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, iuxta illud. [i Quos Deus coniunxit, homo, non ſeparet.] translatum in cap.[quos Deus.] K Ergo prædictus Lazarus non fuit ſeparatus à ſua priore uxore, propterea quòd ipſa ſe conuerterit ad fidem Catholicã, C quia conuerſio, & baptiſmus non tollunt legem naturæ, ſed perficiunt, ut idem S.Thomas ab omnibus receptus in hac ipſa ſpecie dicit. l

8 Quarto, quòd contra legem eandem naturæ eſt, ut quis habeat eodem tempore duas uxores, ut probat d.c. [gaudemus.] m & docet idem S.Tho. cum communi n & ita uiuente prima uxore Lazari, antequam illa nupſetit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere ſecundam, & contractus cum illa non ualuit, nec per eum facta fuit uxor eius, & conſequenter non uidetur poſſe redire ad eam, neque commanere ei, eo quod fuit eius uxor.

Quinto, quòd non poteſt etiam prædictus Lazarus accipere illam tanquam aliam fidelem, ſi conuer- D tatur, & baptizetur, quia iure naturali, & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apoſt. o & tradit San.Thomas communiter receptus, p & antea declarauit ſatis Innocentius. q

9 Sexto denique, quòd licet coniux conuerſa nolente coniuge marito ſe conuertere, poſt pertinaciã eius poſſit licitè nubere alij fideli, non tamen ſoluitur matrimonium prius, donec nubat alteri, quoniam matrimonium non ſoluitur, ut dictum eſt, per conuerſionem, & baptiſmum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per reſponſionem, quòd non uult conuerti, ſed per matrimonũ ſequutum realiter, iuxta S.Thomæ opinionem magis receptam, r quod quia uerum ſacramentum eſt, diſ- E ſoluit prius matrimoniũ, quod nõ erat ſacramentum propriè, licet eſſet contractus indiſſolubilis, ſed nondum ratus, ut idem Sanct.Thom. tradit. ſ Per quæ omnia uidetur hæc pars uerior, & religioni Chriſtianæ conuenientior.

10 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum, negando tamen cõſequentiam, quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, q̃d per conuerſionẽ ad fidem Catholicã diſſoluatur matrimonium legitimũ præcedens, imò ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium præcedens, & facit de non rato ratum, ut tangitur in 3.& ult.argumento pro hac parte factis.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo, quòd Dominicus Sotus ſcripſit uerba poſita in argumẽto, ſed non ſola, nam adiecit id eſſe uerum, ſi iam cõuerſa contraxit tempore quo infidelis contraxit cum ſecunda, ſignificans, quod ſi conuerſa non contraxiſſet antequam uir non conuerſus contraheret cum ſecunda, non ualuiſſet matrimonium cum ſecunda.

11 Ad tertium, & quartum reſpondetur, quòd illa regula prima t non habet locum in ſacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obſtat replicatio, ſ. ꝙ uxor Lazari conuerſa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit ſecundam, antequam ſe uellet conuertere, quia ad reſcindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non ſufficit conuerſum poſſe licitè cum alia fideli contrahere, ſed oportet, ut actu & facto contrahat, quoniam prius durat uſque ad ſecundum contractum, cuius uirtute, quæ maior eſt uirtute prioris matrimonij, diſſoluitur, ut probatur per argumenta pro hac parte facta.

12 AD DVBIVM ſecundum reſpondetur, quod pro parte negante facit primo, quòd licet Papa, idẽque Maximus, & optimus Pontifex poſſit diſpenſare in matrimonio per uerba de præſenti contracto, & nondum conſummato ex cauſa iuſta, ut hi qui contraxerunt poſſint cum alijs contrahere, iuxt. gloſſam illam ſolemnem, u quam nos præ alijs confirmauimus in Manua. Confeſſ. x non tamen poteſt diſpenſare in conſummato, vt omnes tàm Canoniſtæ, quàm Theologi tenent, ſicut nec profeſſio religionis approbatæ id facere poteſt, licet diſſoluere poſſit matrimonium non conſummatum, iux.præfat. capit.[ex publico.] At matrimonium Lazari contractum cum prius conuerſa fuit conſummatum, ergo non poterit Papa in eo diſpenſare, ut uiuente priore poſſit contrahere cum ſecunda.

13 Secundo, quòd Papa non debet velle præiudicare tertio. y At vxor prior Lazari habet ius quæſitum per contractum matrimonium in ipſum Lazarum, per quod tenetur, ſi conuertatur, ad illam redire, per cap. [gaudemus.] z ergo non debet uelle diſpenſare, vt ipſe contrahat cum ſecunda, quamuis ambo conuertantur.

Pro parte verò affirmãte facit primo, quòd quamuis matrimonium contractum inter infideles ſit legitimum, non eſt tamen ratum, ſecundum omnes, quia nõ eſt ſacramentum, cum nullum verum ſacramentum ſit apud infideles, neque fideles cathecumenos nondum baptizatos, baptiſmus. n. eſt ianua ſacramentorum. a At matrimonium contractum inter fideles licet non ſit conſummatum, eſt tñ ratum & verum ſacramentum ſecundum omnes. Cum ergo oẽs puri Canoniſtæ, & Theologi qui canones calluerunt, imò & Caietanus, & Michael à Medina, qui fuerunt

ALLEGATIONES.

a in d.cap.gaudemus, de diuort. b in d.diſt 39.q.1 artic.5. ad 3. c per prædictum cap.gaudemus d d.cap.ſi infidelis. e in præf.d.39. quæſt.1.art.5.ad 2. f in d.capit.gaudemus. g in 4 d.33.q.2 art 1. h de patria poteſtate. i Matt.19. k 33.quæſtio 2. l in d.diſt.39.quæſtio.1. artic. 3. in cap.9. m de diuort. n in d.diſt.33.q.1.art.1. o 1 ad Corinth.7. p in diſtin.39.quæſt.1.art.4. q in d.cap.gaudemus. r in d.diſt.39.quæſtio.1.art.5.ad 2. ſ in eo.art.5.uer.ſed contra. t de regul.iur. u cap. ex publico, de conuerſio coniugat. x cap.22.num.21. y l.2.§.ſi quis à princ. ff ne quid in loco publico fiat, capit.ſuper eo.de offic.deleg. & reg Cancellar.de non tollendo iure quæſito. z de diuort. a cap.ueniens, de presbyter.non baptiz.

fuerunt satis puri Theologi, affirment posse Papam F ex iusta causa dispensare super matrimonio à fidelibus contracto nondum consummato, à fortiori poterit dispensare super matrimonio contracto inter infideles, cum non sit ratum.

14 Secundo, quòd nuptias facit consensus, & non concubitus. a At copulatos solo cõsensu potest dissoluere Papa iusta de causa, ergo à fortiori coniunctos solo concubitu, nisi impediat sacramentum, ꝙ significat coniunctionem Domini Nostri Iesu Christi, & Ecclesiæ, quæ est inseparabilis, iux. cap. [debitum.] de bigamis. At licet inter Lazarum, & eius vxorẽ priorẽ fuerit matrimoniũ concubitu confirmatũ, non tamen fuit consummatura sacramento, ꝙ significat prædictam mirabilem coniunctionem: ergo poterit iusta de causa soluere illud Papa. G

15 Tertio, quòd licet nec Papa, nec alius Princeps possit regulariter dissoluere contractus suorum subditorum inter se, neque cum ipsomet factos, iuxta regulam [id quod nostrum.] b & iuxta cap. [conuenior.] c & alia multa, quę citat Felynus, d potest tamen iusta de causa id facere, iuxta ea quæ adducit ibidem Felynus, & omnes. e At inter Lazarum, & suam priorem vxorem solum interuenit contractus lege naturæ quidem validus, sed tamen legis supernaturalis vinculo, & spirituali significatione sacramentali nudus: ergo poterit Papa illum dissoluere iusta de causa.

16 Quarto, quòd licet Papa, & alius Princeps non H recognoscens superiorem non debeat velle præiudicare tertio sine ipsius consensu, iuxta prædictam regulam, [id quod nostrum est,] potest tamen id facere consentiente parte, iuxta eandem regulam, quæ habet, [Id quod nostrum est sine facto nostro ad aliũ transferri non potest.] ubi per factum intelligitur consensus expressus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in casu proposito prior vxor Lazari conuersa, vult consentire, vt Papa dispenset, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum secunda. ergo sanctè poterit id facere Papa.

17 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo ꝙ Papa non possit dispensare super matrimonio rato, & consummato propter significationem il- I lã mirabilem sacramentalem, quam lege supernaturali, & spirituali, de qua in d. cap. [debitum,] habet, negando tamen quòd primum matrimonium prædicti Lazari fuit consummatum, quia nõ fuit etiam ratum, sed solum contractus purus habens inseparabilitatem naturalem sola lege naturæ inductam, & nudam à sacramentali significatione, vt probatum est supra in decisione primi dubij, & per fundamenta pro parte secunda secundi dubij adducta.

Ad secundum respondetur primo, concedendo Papam non debere præiudicare tertio sine iusta causa, sed cum illa potest, & frequenter debet præiudicare per latissimè notata in d. cap. [quæ in Ecclesiarum.] Secundo, quòd non petitur in hoc casu dispen- K satio cum præiudicio tertij, quia, vt prædictum est, prior vxor, quæ poterat prætendere præiudicium, consentit, vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM tertium respondetur, ꝙ iusta, pia, & sancta causa videtur esse in proposito casu faciendi dispensationem, quæ petitur, quia ex narratione mihi facta vna cum consensu prioris vxoris videtur constari iusta causa arbitrio boni, & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium, sicut & omnium aliorum, quæ non sunt determinata à iure. f quod quia satis manifestum videtur, non est necesse, nec expedit superuacuam prolixitatem texere, quamuis id quod tangitur de repudio Mosaico, non sit attendendum, quia vel nunquam licuit, uel non saltem post Euangelium, ut recepta sentẽtia tenet, g quãuis item quod tangitur de rato non sit etiam uerum, quia secundum receptam sententiam matrimonium inter infideles contractum, licet sit legitimum lege naturali, non tamen est ratũ lege supernaturali Euãgelica, per quam, & post quam est uerum sacramentum, secundum omnes. h Et quidem incaute fuit positum uerbum [ratum] inter causas faciendi dispositionem, quia magis prodest quod prius matrimonium non sit ratum, quam quod sit ratum, ut per fundamenta supra posita constat. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. nuptias, ff. de reg. iur. b ff. de reg. iur. c 23. quęst. 8. & cap. 1. de probatio. d in cap. nouit, nu. 8. de iudic. e in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. & alibi sæpe. f l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de causis, de offic. deleg. cum eis adnot. g in 4. lib. sentent. dist. 33. h in 4. dist. 39.

SVMMARIVM.

Patriam potestatem non perdit Iudæus, qui ad fidem conuertitur, eaque iure ciuili Romanorum introducta, numer. 19. & communicata Iudæis, nu. 25. 26. quæ non est apud Francigenas, num. 19. nec apud Græcos, Persas, Indos, Nauarrosque, nu. 30. nec se extendit ad spiritualia essentialiter, consequenter, & dependenter, seu beneficialia, nu. 27. tollitur autem iure communi præscriptione viginti annorum, nu. 13. & statutario Vrbis annis quindecim, num. 14. ac etiam præsumitur facta emancipatio eodem numero viginti annorum, numer. 12. eaque nihil operatur quo ad effectum dignoscendi, cuius voluntas, & contradictio sit attendenda in baptizandis paruulis, num. 24. 27. vnde filij Iudæorum, ipsis inuitis, vel mortuo patre, inuita matre non possunt baptizari, etiam si auus paternus eos habens in potestate id velit, num. 29. 1

Educari debent pueri apud illum ex coniugibus, qui vel quæ ad fidem fuerit conuersus non obstante quod alteri competat ius patriæ potestatis in illos, quia quo ad parentes ipsos inter se præferendos nihil operatur, nu. 5. & 24. licet operetur multum respectu aui paterni, qui cum ex patria potestate impediat ne nepoti detur tutor, illum apud se retinebit, num. 9. exclusa matre, numer. 10. à qua aliàs excluderetur, num. 11. 1

Iustitia originalis, si non peccasset Adam, non fuisset extincta ob peccatum Euæ. 2

Gratia gratum faciens, & iustitia originalis, diuersa, & diuerso modo se habent in sui acquisitione, vel amissione. & 3. 2

Prolis in generatione magis attẽditur vir, quam fœmina. 4

Iudæorum infantes apud parẽtes educari debent, ad quos iure naturali, & diuino regimen eorum circa spiritualia spectat, numer. 19. 20. 21. 22. 31. 32. 36. 37. patre autem mortuo, apud matrem, auo paterno etiam Christiano excluso, eique tutela dari, num. 9. 10. 11. non obstante quod subsit timor quod puerum ad infidelitatem trahet, num. 14. quia plus fauendum est determinationi Ecclesiæ, num. 37. & magis timendum ne postea inducatur à matre ad apostatandum, numer. 38. 14. 15. fallit, si auus haberet nepotem in potestate, quia tunc posset nepotem vendicare, num. 11. nec tali esset dandus tutor, num. 6. & 9. sed apud ipsum auum esset educandus, num. 10. 5

Fidem Christi ut recipiat, nemo cogendus est, & hoc non solum ob scandalum, vt putauit Biel, in quo reprehenditur 7

ditur à Soto,ſed etiam quia eſt de ſe illicitũ,nu.23.

8 *Baptizandi non ſunt Iudæorum infantes pueri, ideſt, qui nondum ad duodecimum ætatis annum peruenerunt, num.7. parentibus vtriſque inuitis, & numer.14.nec mortuo patre,inuita matre. & hoc,etiam ſi auus paternus,etiam Chriſtianus, etiam habens nepotem in poteſtate, & apud ipſum nutriendum,ac etiã princeps loci id vellet,imò requiritur alterius ſaltem parentis expreſſus cõſenſus, nu.16 17.20.21.22.25 28.29.31.34. nec parentibus mortuis,inuitis tutoribus,ſecundũ Paludanum,& Sotum,nu.17.18.ancillarum item filij ſpurij,ipſis inuitis,non ſunt baptizandi, num.18.ſed tales pueri relinquendi ſunt prouidentiæ diuinæ,nu.15.cum puerorum regimen eodem iure naturali quo ad prædicta eiſdem parentibus ſpectet, num.19.& 20.21.adeo vt lex de non baptizandis pueris,inuitis parentibus,ſit lex naturalis à Deo ab exordio creaturæ data, nu.33. & nu.31.32.& licet Sotus putauerit, ceſſante ſcandalo,infantem infidelium iam iam moriturum poſſe inuitis parentibus baptizari,ſedes tamen Apoſtolica aliter ſentit,numer.23.& 35.*

13 *Libertatis ius contra dominum, & contra patriam poteſtatem præſcribitur ſpatio viginti annorum de iure.*

21 *Baptizandi præpeptum Domini non tollit legem naturalem,qua idem Dominus ſtatuit, infantes vſum rationis non habentes eſſe ſub poteſtate parentum quo ad ea quę ad ſalutem animarum ſpectant,& num.30.*

CONSILIVM IIII.

QVIDAM Hebręus,nomine Emanuel ſunt anni viginti duo,quod ad fidem Chriſtianam conuerſus, & per baptiſmũ renouatus,Bernardinus nuncupatus eſt, relicta vxore, & filijs ipſis adultis,qui religionẽ Chriſtianam ſequi noluerunt. Sed omnia bona ſecum tulit Bernardinus præfatus, relictis filijs ſeorſum à ſe tanquam à religione alienis, ſine bonis aliquibus. At illi ſeorſum à patre viuentes, ſua induſtria alia bona quæſiuerunt.Et vnus eorum,nomine Benedictus,per annos 18. poſt patris conuerſionem vxorem duxit Hebræam nomine Bonam, ex qua filium ſuſcepit,quem vocauit Heliã,& deceſſit in Iudaiſmo,præfato filio penes matrem Hebræã relicto ætatis vnius anni, cui mater præfata Curiæ decreto tutrix decreta fuit. Nunc autem,quando dictus infans triennium exceſſit, quarto anno incepto eum tanquam eius nepotem Bernardinus præfatus a dicta matre auferre, & penes ſe retinere, & baptizare contendit etiam inuita matre, quæ præfatis repugnat.

Quæritur,an auus, an mater obtinere debeat.

Ex animo deſideraui, vt hæc lis ſine opinionis meæ notitia finiretur. At quando iubeor illam dicere,faciã id breuiter,& humiliter,iplorata prius ope D. N. Ieſu Chriſti, per eius Apoſtolã glorioſam Mariam Magdalenam,quã tota hodie celebrat Eccleſia,nouo reſpondi ordine. Primo.n. expendam ſingulatim valorẽ quorundã argumentorũ,q̃ ab vtraque parte ſtant.Deinde (E) oñdã in quo cõſiſtit iugulũ huius dubitationis,& ſubijciã argumẽta,q̃ videbunt firma pro parte,q̃ elegero.

1 Pro primi articuli expeditione viſis vtriuſque partis informationib.vnũ eorum,q̃ pro auo allegant,eſt,ꝙ pr̃,vel auus ad fidẽ cõuerſus nõ ꝑdit patriã ptãtem, c. [Iudæi,] a quatenus hẽt, cõuerſum ad fidẽ non dẽre eſſe peioris cõditionis,q̃ nõ cõuerſum:& cõſtat Iudęos anteq̃ cõuertant hẽre filios in ptãte,vt probat c.fin. b & notãt ibi Pan.& alij.Mr̃ aũr nõ hẽt filios in ptãte. c Sed hoc argumẽtũ nihil vr̃ cõcludere, qm̃ mr̃i cõuerſæ tradẽdi ſunt filij,ſi pr̃ nõ cõuertat,& ita patria ptãs ni-

(A) hil opat̃ in hoc.Vñ Hoſtieſ. quẽ ſequunt̃ oẽs,dixit ibidẽ,breuius potuiſſe Greg. IX. deciſionem illius caſus expedire dicẽdo, ꝙ cõiugi,q vel q̃ cõuertit,eſt faciẽda pueri tradito, nulla cõſideratione ad patriã ptãtẽ hita, cũ mater,vt prædictũ eſt, nõ habeat filiũ in poteſtate.

2 Secundũ,qđ pro auo allegat,eſt, qđ id qđ operat̃ oppoſitũ in oppoſito,operat̃ propoſitũ in propoſito. d At in ꝑdenda iuſtitia originali magis fuit perpenſa cõditio viri,q̃ fęminæ: qa ſi Adam nõ peccaſſet ꝑꝑ pctm̃ Euæ poſteri iuſtitiã non amiſiſſent,ſcđm D.Th.cõiter receptũ. e Sed hoc argumẽtũ nihil cõcludit. Tũ qa eſt è longinquo petitũ, & nõ agit in hoc caſu de q̃rẽda gr̃a,ſed de educatione infantis, an dẽat educari à mr̃e, an ab auo,ꝙ eſt diuerſum,& à diuerſis non fit illatio. f

(B) Tũ,quia licet amiſſio iuſtitiæ originalis, & acquiſitio eius dicerent contraria apta ad formandũ argumẽtũ à contrario, non tñ dicerent talia acquiſitio gratiæ, & amiſſio iuſtitię originalis,cum longiſſime ſit diuerſa gratia gratum faciens,& iuſtitia originalis,vt per earũ definitiones patet,ex traditis in 2.lib.ſent. g vbi poſt & ante alios irrefragabiliter hoc probat Io. Maior. h

3 Tum, quia modus, & ratio,quam habent iuſtitia originalis,& gratia gratum faciens in modo quęrendi, vel amittendi multum differunt, præſertim ſub lege Euangelica: quia licet vtraque ex Deo immediatè ſit, vel fuerit ex creatione,& infuſione,illa tamen fuit indita ſine vllo ſacramento,& ſine vlla contritione, & ſine vllo actu ad eam pręparatiuo,& ad alium effectũ, (C) quàm gratia gratum faciens,& ſemel perdita non fuit amplius quæſita.Hæc autem ſi eſt prima ſiue operans, quæritur nunc medio ſacramento,nunc vera cõtritione,nũc aliquo actu liberi arbitrij præuio, & ſi eſt alia, ſiue cooperans, per meritũ de condigno per tradita à S.Tho. i & iuxta ſacros canones Concil.Trid.ſeſſ.6.

4 Tertium argumentum eſt, quod in generatione prolis magis conſideratur vir tanquam principium actiuum,quam fęmina, k quæ eſt ratio,qua S.Tho. l firmat ex Adæ peccato deſcenſurum fuiſſe in nos originale,etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propoſitum: quia ſi id concluderet, etiam concluderet,quod cũ conuertitur vxor, & non maritus,filij eſſent tradendi marito,quod tamen eſt falſum,iuxta (D) capitul. [Iudæorum,] m per quod hoc tenet Panormitan.& communis. n

5 Quartum argumentum eſt,quod omnes rationes, quib. o filij traduntur patri,militant in auo, de quo hic agitur,puta,patria poteſtas, ſuſpicio,quod ſaluti, & vitæ pueri fiant inſidiæ, & quod mater pueri,ſi contingeret eum remanere apud eam, poſſit illum adducere ad infidelitatis errorem,& fauor fidei Chriſtianę. Sed neque hoc argumentum efficaciter concludit. Tũ quia patria poteſtas nihil operatur in d.cap.fin. p vt ſupra dictum eſt. Tum quia ſi ſolæ illæ rationes ſufficerent ad tradẽdum hunc puerum, mortuo patre,auo, vt perſuaderet ei Chriſtianiſmum, etiam probarent, quod ſufficeret,vt mortua matre,& viuo patre,immo, (E) & viuo vtroque ei traderetur, quia eſſet in poteſtate aui, & non patris, quod nemo concederet. Tum quia præter

ALLEGATIONES.

a 2.de iudæis. b de conuerſ.infidelium. c § cæteri.inſt. de hær.qual.& differ.& §.mater.iuncta gloſſ. inſt de hæredat. liberorum. d capit.ſciendum.8.q.1.l. & ſi contra tabulas.ff. de vulgar. e in 1.2.q.81.art.7. & in 2.ſentent. diſt.31.q.1. artic.2 ad 4.& alijs locis. f l.Papinianus,ff.de minoribus c. ad audientiam de decimis. g diſt.30. h in q.1.concluſi.1. i 1.2.quæſt.11.art.2.& 114.artic.3. k 3.& 5.Phyſicorum l vbi ſupra. m 28.q.1. n in d.cap. fin.de conuerſ.infidelium. o in d.cap.fin.de conuerſ.infidel. p de conuerſ.infid.

præter rationes præfatas erat alia, quæ longe magis vrgebat, videlicet, quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius, sicut pars aduersa vera mater, quod non contingit hoc casu.

6 Quintũ est, qđ Salicetus determinat, a qđ matri non cõpetit tutela filij viuente auo, in cuius potestate est ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tũ quia pars aduersa negat, puerũ de quo agitur, esse sub potestate aui: & ipsemet Salicetus determinat, b ꝙ mater in tutela filij præfertur auo, qui non habet illũ in potestate. Tũ quia, vt supra dictum est, patria potestas parum prodest quoad propositum baptizandi hũc puerum, quamuis quo ad aliud prodesse possit, vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos est in potestate aui: & ita si sufficeret consensus eius, qui haberet filium infidelem in potestate, sequeretur, quod etiam patre viuente, & renitente posset nepos baptizari, ꝙ nec ipsa pars aui dicere audebit.

7 Primum aũt eorũ, quæ pro matre allegantur, est, qđ nemini est vis ad credendum inferenda. c Nam à Christiana religione aliqui ad fidẽ non asperitate, sed mansuetudine, & blandimentis alliciendi sunt. d Sed hoc non concludit, nec satis aptum argumentum est, qm̃ dubium propositum non hẽt, an puer hic baptizãdus sit inuita matre, nec ne, sed an tradẽdus sit matri, vel auo ad educandum, quod aliud est, vt palam est.

8 Secundum pro parte matris est, ꝙ filij Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi, iuxtam gloss. communiter receptam, e & iuxta S. Th. communiter receptum. f Sed & hoc non concludit, imò videt̃ esse ineptum: quia alia quæstio est, an is puer sit baptizandus inuita matres, antequam discretionem quærat, & doli prudentiæque capax sit, in quam tendit hoc argumẽtũ: alia, an debeat tradi matri, vel auo ad educãdũ.

9 Tertium est, quod patria potestas nihil in hoc ꝓposito operatur, vt supra dictũ est. Ergo præfatus auus esto habeat patriam potestatem in puerum, nõ posset illum sibi vendicare. Sed nec hoc argumentum cõcludere videtur: quia negari non potest patriam potestatem operari multum quo ad propositam quæstionem, cum puero existenti sub potestate aui non sit dandus tutor: quia ille datur solum in defectum habẽtis in eũ patriam potestatem, argumento definitionis tutelæ, quæ ponitur in l. 1. g & est satis expressum in §[permissum.] h quatenus probat, non posse patrem dare filio tutorem, si erat in aui potestate: & ita plurimum facit patria potestas, si eam habeat auus, ad hoc, vt ei traderetur puer: quoniam non deberet habere alium tutorum, nec nutricem. Hactenus de primo.

Pro secundi expeditione videtur dicendum primò, quòd hoc dubium continet duas quæstiones. Altera est, an is infans sit tradendus educãdus matri, an auo? Altera, an possit iuste baptizari inuita matre, de cõsensu aui, siue tradatur huic educandus, siue illi.

10 AD PRIOREM questionem respondetur, quod est tradendus auo, si habeat in eum patriam potestatem, quod illa firma ratione probatur, quod si est in potestate aui, nullus est ei alius turor dandus, per d. l. 1. i & melius per principium, & per d. §. [permissum.] k quia, vt supra dictum est, non est dandus alius tutor pupillo, qui mortuo suo patre recidit, vel remanet in potestate alterius, cum ille debeat eum defendere, regere, & gubernare: & illo casu non habet locum præfata auth. [matri, & auiæ.] l vt dixit Saly. m declarans, quod glossa illius, & Barto. dicentes, qđ mater præfertur in tutela auo paterno, sunt intelligendi de auo, in cuius potestate non remanet nepos mortuo patre: quia frustra, inquit, quæritur de tutela

F eius, qui est in alterius patria potestate.

11 Cuius ratio, licet ipse illam non reddat, est, quod ex octo, quę operatur patria potestas secundum gloss. celebrem, n est, eum in quem illam habet, petere, & vẽdicare in suam potestatem, siue à nemine teneatur, siue teneatur ab alio volẽs, vel inuitus. Si autem vnus, de quo loquimur, non habeat infantem prædictum in sua potestate, sed est sui iuris, debet manere in potestate matris, cui decreta est tutela, vt in facto proponitur quia mater in tutela filij sui præfertur omnibus legitimis, & datiuis tutoribus, licet non testamentarijs, p d. auth. [matri, & auiæ,] etiam auo paterno, qui non habet patriam potestatem in illum, vt tenent ibi gloss. Odofredus, Bartolus, & Salycet. & Andr. Siculus. o

G Quare tota decisio huius prioris quæstionis pendet ex illo, an præfatus auus habeat in præfatum nepotem patriam potestatem? Ad quam respondetur, quòd non & probatur.

12 Primo, illa firma ratione, quod filius præsumitur emancipatus, si per viginti annos in quasi possessione sui iuris seorsum à patre vixerit, per textum singularem, p quòd in facto proponitur, quòd ante viginti duos annos præfatus auus (quæ fuit eius fœlicitas) fuit conuersus ad fidem Catholicam, & separauit se cum bonis suis à conuersatione suæ vxoris, & filiorum suorum, qui tanquam liberi, & sui iuris, quæsiuerunt sibi bona quibus viuerent, & ditarentur: & quod tali casu filius præsumatur emancipatus, & liberatus à patria potestate, affirmant, q gloss. Barthol. Bald.

H Salicetus, Fulgosius, Bald. r Barbatius, s Iason, t Alciatus, u & alij multi.

13 Secundo probatur etiam ea ratione firma, quod ius libertatis contra dominum pręscribitur spatio viginti annorum per l. 2. x & ibi notant gloss. & Doctores, maximè Bald. & Salycet. Tum quod etiam libertas contra patriam potestatem præscribitur viginti annis, vt rectè probat Franciscus Bald. y dicẽs, quod filiusfamilias potest præscribere viginti annis existentiam sui iuris contra patriam potestatem, sicut seruus libertatem contra seruitutem dominicam per dict. leg. prim. z vbi id tenet glossa recepta per omnes, & glossa finalis. a

I 14 Tertio, quòd dicitur Romæ extare statutum, quo omnes præscriptiones perficiuntur sexdecim annis: & præscriptio statuti minuens tempus præstitutum à iure communi sortitur naturam præscriptionis à iure communi statutæ, secundum Baldum. b per illum textum, c quem sequitur Iason, d & habet vim præscriptionis iuris communis, e & notatur in cap. [cum omnes, f & tradit Iason. g

Non

ALLEGATIONES.

a in auth. Matr. & Auiæ cod. quando mulier tut. offi. fungi potest col. 2. num. 5. b ibidem. c cap. de Iudæis 45. dist. & cap. ad fidem 23. q. 5. d c. qui sincera 45. d. e in cap.
K Iudæorum 28. q. 1. f in 2. 2. q. 10. artic. 12. g ff. de tut. & instit. de tutel. in princ. h cod. tit. i de tut. k instit. de tutel. l ibidem. m nu. 5. n in §. ius autem. instit. de patria potest. o in consil. 1 1. 3. p. in 3. dubio. p in l. 1. ff. de patr. potestate. q in d. l. 1. r in l. post mortem. in fine. ff. de adop. s in cap. peruenit. nu. 9. de empt. & vend. cõs. 135. num. 12. l. 4. inter consil. Alexandri. t in l. si emancirati. nu. 2. C. de coll. & l. si certis annis nu. 12. C. de pact. u in reg. 2. præsumpt. de præsumpt. x cap. de præscr. longi temporis, quæ pro libertate. y in quęst. vltim. 3. part. 4 part. princip. tract. de præscript. z capitul. de patria potestae. a in l. 2. in fin. C. de præscript. longi tempo. quæ pro libertate.
b in l. in contractib. c capitul. de non num. pecun.
d in l. nemo potest. numer. 117. ff. de legat. 1.
e Argument. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur.
f de constitut. g vbi supra.

Non obſtat, quòd eſt veriſimile eam procuraturã, vt Iudaiſmum imbibat. Tum quia iam ipſe circunciſus eſt, quod ſolũ plus ſatis incitabit ad illum, penes quẽcunque maneat. Tum quia etiam periculum eſt, quod ſi matre inuita baptizetur, eius amore, vel ſuaſione clã deſtina, vel manifeſta, cũ ad diſcretionis annos peruenerit, & ſciuerit, quòd ea retinente fuerit baptizatus à Catholica fide deficiat, & apoſtatet, ſecundum mentem D. Thom. & omnium, qui tenẽt filios Iudæorum non poſſe iuſtè baptizari inuitis parentibus eorũ: quod peius eſſet illi, quàm ſi nunquam eſſet baptizatus, ſecundum omnes. Tum, quia non ſunt facienda mala, & iniuſta propter bonum ex ijs conſequens. a

15 Tum quia non eſt facienda iniuſtitia, quo pietati, vel viduis faueatur. b Tum, quia ratio quare Iudæorum filij non ſunt inuitis parentibus baptizandi, poſita in capitul. [quia ſincera,] c eſt, quod hoc eſt relinquendum prouidentiæ Dei, qui quorum vult miſeretur, & quos vult indurat, & non vult cuiquam vim inferri, vt quiſquam fidem Catholicam ſuſcipiat. Ex quibus palam colligitur, quod non vult Deus, vt matri prædicti pueri denegetur ipſius educatio iure ſibi debita, ex eo, quòd ſit veriſimile eam procuraturam, vt imbibat Iudaiſmum: nec propter bonum conuerſionis, quod ex illa denegatione conſequi poſſet, debet ei fieri iniuſtitia.

16 AD ALTERAM quæſtionẽ, ſcilicet an prædictus infans poſſit baptizari inuita matre de conſenſu aui ſui, ſiue tradatur educandus matri, ſiue auo. Reſpondeo, quòd affirmatiue reſpondere deberet is, qui tenet opinionem Scoti, d videlicet, quod Princeps bene poteſt pueros infidelium ſuæ ditionis inuitis Parentibus facere baptizari, imò etiam, qui teneret opinionem Durandi, e adiuncta opinione Palud. f Nã Durand. tenet, filios infidelium, qui ſunt ſerui Chriſtianorum, poſſe inuitis parentibus baptizari, & Palu. opinatur, quod Iudæi ſunt ſerui Chriſtianorum, quod tamen falſum eſſe rectè putat Domin. Sotus. g Sed prædictæ opiniones non ſunt tenendæ, & communiter reijciuntur non ſolum per S. Thom. h & alios, i & alios etiam, k & alios adhuc, l quorum nomenclaturam ſuperfluum eſt referre: quia pro illis eſt text. in d. c. [de Iudæis,] & ca. [qui ſincera,] m & expreſſa bulla Martini V. per quam firmiter eſt tenendũ, filios Iudæorum antequam ad diſcretionẽ peruenerint, non eſſe baptizandos ſine expreſſo conſenſu parentum, vel alterius eorum: qua concluſione præſuppoſita, videtur iuri cõſentaneũ reſpõdere ad quęſtionẽ negatiue.

17 Primo quidem, quia ſi tradatur educandus matri, tãquam tutrici, nullatenus poteſt ea inuita baptizari: quia tam iuri naturali, quam ciuili, tota cura ipſius ad eam ſpectat, præſertim tenendo opinionem Paludani, n nempe, quod inuitis tutoribus eiuſmodi pueri non debent babtizari, quem ſatis ſequitur prędictus Dominicus, o quod ipſum videtur dicendum, ſi tradatur educandus auo. Secundo, quod mater non deſinit eſſe parens, & mater huius pueri, eo quòd in eũ hẽat patriam poteſtatem auus, argu. l. [iura ſanguinis iure ciuili dirimi non poſſunt.] p At tam Toletana Synodus, q quam opinio prædicta S. Tho. & aliorum communiter recepta tenent, quod huiuſmodi infans non debet baptizari inuitis parentibus, & mater hæc eſt parens huius infantis, ergo nec inuita illa.

Tũ quia bulla prędicta Martini V. habet expreſsè, quod pueri Iudæorum ante duodecim annos, aut antequam vſum rationis conſequantur, non ſunt baptizãdi ſine expreſſo conſenſu parentũ, vel alterius eorũ.

Cum ergo alter parens, ſcilicet pater iam ſit mor-

A tuus, requiritur expreſſus conſenſus matris viuentis, quæ eſt altera parens. Tum, quia expreſsè ſentiunt Paludanus, & Dominicus vbi ſupra, dicentes, quod huiuſmodi infans, qui vtroque parente orbatus eſt, ſub tutoribus non debet baptizari ſine illorũ cõſenſu.

18 Per quæ verba clare ſentiunt, quod ſi non eſt orbatus vtroque parente, magis requiritur conſenſus parentis viuentis, quam tutorum, & cum tutores non dentur, niſi mortuo patre conſequenter ſentiunt, ꝙ conſenſus matris viuentis eſt magis requirẽdus, quam conſenſus tutorum, & aliorum, qui haberent aliquam poteſtatem ciuilem in illum.

Tum quia omnes ad vnum hanc opinionem tenentes ſentiunt requiri conſenſum amborum parentum,

B vel alterius tantum, & ita conſequenter volunt, vt ſi alter tantum eſt ſuperſtes, illius conſenſus requiratur. Tum quia Capreolus, & Dominicus qui eum, r citat, dicunt conſenſum ancillæ requiri ad baptizãdum filium eius, & communiter ancillarum filij ſunt ſpurij, qui patrem ignotum habent; ergo matris ſuperuiuentis conſenſus patre mortuo requiritur.

19 Tum quia lex ciuilis debet cedere legi, & iuri naturali, & diuino. ſ At iure, & lege naturali ac diuino, filij vſque ad annos diſcretionis ſunt dirigendi per parentes ſuos, quo ad ea, quæ pertinent ad ſalutem ſpiritualem eorum, vt Sanct. Tho. & omnes alij ſupra fatentur, allegantes, quòd ſub lege naturali filij olim ſaluabantur in fide parentum, non diſtinguendo inter

C patrem, & matrem. Poteſtas autem patria non eſt poteſtas inducta iure naturali, neque diuino, imò neque iure gentium, ſed humano ciuili, & particulari Romano, quod affirmat Sanct. Thom. & communis Theologorum opinio, & noſtrorum, t & eſt textus expreſſus Inſtitut. [de patria poteſtate,] u adeo quod gl. ſing. & recepta ibidem, verbo [Romanorum,] habet Francigenas non habere filios in poteſtate. Ergo non obſtante, quòd auus haberet patriam poteſtatem, & diſpoſitionem quo ad ea, quæ ſunt iuris ciuilis, non tamen haberet quo ad ea, quæ iure naturali, & diuino pertinent ad matrem, vel patrem.

Tum, quia ſi patria poteſtas, quam habet auus, ſufficeret ad hoc, vt in ſua poteſtate conſtitutus poſſet

D iuſte baptizari, ſequeretur, quod omnes nepotes, & pronepotes eius, viuentibus omnibus eorum parentibus, poſſent baptizari eis inuitis de ipſius aui conſenſu: quia omnes illi ſunt ſub illius poteſtate per ſupradicta; quod tamen eſt abſurdum, & ita non dicendum leg. nam quod abſurdum. ff. de bonis lib. neque vllo vnquam vſu receptum, & contra præfatam bullam Martini Quinti, quæ requirit expreſſum conſenſum alterius parentis.

20 Tũ quia hoc concludit ſolutio illa ſolida, & ſubtilis, qua Caie. x quem ſequitur Sotus, y defendit Sanct. Thom. & communem ab argumento Scoti neruoſo, quo concludebat pueros infidelium poſſe à Principe inuitis eorum parentibus iuſtè baptizari. Argu-

E mentum enim eius eſt, quod duobus contraria pręcipientibus maiori eſt obediendum, ſecundum Auguſtinum,

ALLEGATIONES.

a cap. non eſt putandus. 1. quæſt. 1. & cap. forte 14. quæſt. 5. b cap. ex tenore de for. conpet. c Et in d. c de Iud.. 45. diſ. d in 4. lib. ſent. diſt. 4. q. 9. e in d. diſt. 4. q. 6. f in eadẽ diſt. quæſt. 4. g in d. lib. 4. diſt. 5. q. 1. art. 10. h 2. 2. q. 10. artic. 8. & 12. i in d. diſt. 4. K in diſt. 5. l in diſtinct. 6. m 45. diſt n vbi ſupra. o in d. diſt. 5. quæſt. 1. artic. 10. col. 21. ver. additur ibidem. p ff. de regul. iur. & l. ius autem agnationis. ff. de pact. q in d. cap. de Iudæis. r vbi ſupra. ſ cap. quæ contra 8. diſt. t in l. ſi emancipati. cod. de collat. & alibi ſæpe. u §. 1. x in d. art. 12. y in d. art. 10.

gustinum, a cuius dictum nos habemus translatum in cap. [qui resistit,] b quatenus habet, quod si Curator iubet aliquid,& Consul contrarium,huic est parendum,& si Consul iubeat aliquid,& Imperator contrarium Imperatori, & si Deus contrarium, Deo. At Deus per legem Euangelicam iubet omnes baptizari, ergo illi est parendum, licet parentes contradicant: quia sunt Deo minores. At prædictus Caietanus pro Sanct. Thom. communiter approbato, & vsu recepto respondet,quòd assumptum huius argumenti procedit, quando duo diuersi, duo contraria præcipiunt: sed in proposito loquimur, quando idem præcipit illa duo.Deus enim,qui per legem Euangelicam iussit omnes baptizari, idem ipse per legem naturalem toti generi humano indidit, ne inuitis parētibus quidquam, quod pertinet ad salutem animarum filiorum nōdum habentium vsum rationis,disponatur:& quia sicut gratia non perimit, sed perficit naturam,ita diuina lex Euangelica non tollit, sed perficit diuinam naturalem: & ideo Dominus,qui Euangelicam tulit de baptizandis omnibus,noluit tollere suam legem naturalē, qua parentib.tradidit potestatem in huiusmodi filios quoad ea, quæ ad suarum animarum salutem pertinent. Per quam solutionem satis expensam colligitur, ius parētum in filios vsum rationis nondum assequutos, quo ad ea, quæ pertinent ad suam salutem spiritualem, non esse quale, neque ab humana potestate, vel consuetudine inductum, sed ad ipso omnipotente Deo naturaliter ante legem Euangelicam de baptizādo toti generi humano inditum, & ita non posse illi per patriam potestatem, nec alia iure ciuili introducta derogari, & consequenter ius,quod habet mater prædicta in præfatum filium lege naturali sibi inditum, etiam si non esset tutrix, non potest tolli per præfatam patriam potestatem,quam haberet auus,quam tamen supra eum non habere validè conclusimus.

21 Tum quia super hac rōne,& iure naturali fundari videtur Bulla Martini V. per Eugenium IV.confirmata, quatenus prohibet huiusmodi Iudæorum filios baptizari sine expresso consensu parentum,vel alterius eorum.significando per illa verba,quod S.Tho. & alij Doctores asserentes huiusmodi filios non esse baptizādos inuitis parentibus per verbum, [parētes,] intelliguntur patrem,& matrem tantum,& non alios: licet alias per illud significari auos, proauos, abauos, & tritauos,dixit Iurisconsultus Paulus. c Declarando enim directè non debere illos baptizari sine consensu alterius parentis,& indirectè,quòd debēt baptizari de consensu expresso alterius,per illud verbum [alterius] quod dicitur de duobus tantum, clare significat solos duos hac in re appellari parentes, nempe patrem, matrem, cum aui, proaui, abaui, vel tritaui possint esse plures,quam quinquaginta. Tum denique,quod ex dictis colligitur,quod priuilegium hoc iure naturali patri, vel matri concessum dirigendi filios suos rationis vsu expertes in spiritualia, est personale,& consequenter non extenditur ad tritauos,neque abauos,neque proauos,nec consequēter auos:quia priuilegium personale sequitur personam,& extinguitur cū ea. d

22 Per quæ omnia videtur concludendum, prædictum puerum sub tutela matris educandum esse, & nullatenus ea inuita baptizandum esse, etiam si in patriam aui potestatem venire deberet. Salua non solum sacrosanctæ matris Ecclesiæ, sed etiam cuiuslibet, & quamlibet humilis diuini iuris, & humani consulti saniore sententia.

CVM IN HAC causa ab vtraque parte rogatus renuissem respondere,iussus ab habente ad id potesta-

F tem,respondi ferè inuitus,& meam de illa opinionem clausam eidem misi, nec vlli parti roganti,& flagitanti exemplum eius tradere volui. Nunc autem,quia allatum est mihi quoddam scriptum auctoris incerti, quo meam refellit sententiam, non possum non tangere quædam,quæ magis obstare videri possunt.Gratia tamen in primis dominationi eius (quisquis ille sit) habita, quòd me titulis, meis meritis superioribus, honorat:simul laudato Deo,quod ipsum (vt eius responsum indicat) præcellente intellectus acrimonia cum pari eruditione,& facundia coniuncta donauerit.

23 Primum,quod non satis aptè significat,quod Gabriel reprehenditur à Dominico Soto, eo quòd dicat, filios paruulos Iudæorum propter solum scandalum G non debere baptizari sine consensu parentum. Sotus enim ibi,vbi hoc dicit, e non agit de baptizandis,vel non baptizandis paruulis inuitis parentibus, de quo postea tractat,sed de baptizandis,vel non baptizandis adultis ipsismet inuitis. Arguit enim ibi contra conclusionem receptam, quam posuit super eodem argu. f in hæc verba: [Neutiquam licet quemquam,vel ad fidem, vel ad baptismum cogere.] Reprehendit autem Gabrielem,eo quòd putauit Conc. Tolet ab vtroque citatum,cuius pars habetur in c. [de Iudęis,] g non vetare coactionem infidelium ad fidem, tanquam rem de se illicitam,sed ob scandalum, quod inde sequitur, & merito eum reprehendit, quia suapte natura est illicita,eo ꝙ sit contra naturā fidei, quæ est, vt per sponH taneam voluntatem suscipiatur.

Secundo,quòd non satis aptè significat,Sotum par uifacere scandalum, quod datur parentibus per baptismū filiorū suorū paruulorū eis inuitis ministratū. Tum quia nihil ibi de hoc agit,Tum quia, h dicit licere paruulum iam iam moriturum baptizare inuitis parentibus, si cessaret scandalum,quod certe ego nullatenus dixissem, nec auderem dicere pro reuerentia, & fide,qua debeo esse in S. Sedem Apostolicam,& in eius declarationes, quibus declarauit absolutè non licere paruulos Iudæorum sine alterius parentis consensu expresso baptizare,vt inferius fusius dicam.

24 Tertio, quòd etiam nō satis cautè ait me dixisse patriam potestatem nullius esse in hac re momēti. Nā I si mea dicta, fideliter transcripta, fuissent ab eo integrè perpensa,inuenisset me in duobus, vel tribus locis dicere,quod patria potestas in hac re plurimum importat quo ad traditionem paruulorum ad effectum educandi, licet nihil quo ad traditionem ad baptismum.

Quarto, ꝙ nimis confidenter ait, ꝙ ratio,& causa præcipua,qua determinauit Gregorius IX. i quod pater ad fidem conuerso consentiente, filius (nolente matre) potest iustè baptizari,fuit patria potestas,quam pater in illum habebat, & ꝙd ego dicens contrarium, fui falsus cū profecto non fuerim. Tū quia non potest esse ratio, & causa præcipua determinationis alicuius quæstionis illa,qua cessante non cessasset determinatio,& q̄ posita non sufficeret ad illā faciendā, argum. K eorū oium,q̄ notantur in c.[cum cessante,] k & eorū, quæ nos latius, & resolutius alijs tradidimus in capit. [cum minister,] l definiēdo causam principalem, & minus principalem, & ponendo inter eas differentiā.

25 At pa-

ALLEGATIONES.

a Sermo.6 de verbis Domini. b 11.quęs.3. c in.l.iurisconsultus.ff.de gradibus affinitatis. d c.priuilegium.de reg. iur.in 6.& l.maritum.cum lege sequenti.ff.solut.matr.
e Scilicet in 4.lib.dis.5.art 10.col.9.arg.12. f col.4.versi.3. conclus. g 45.distinct. h in eod.ar. col. vltima versicul. resp. i in capitul.fin.de conuers.infidel. K de appellat. l 22.quæstion.5 à numer.36.

25 At patria poteſtate ceſſante, imò & repugnante, non ceſſaret illa determinatio Gregorij. Nam matre conuerſa volente, & patre nou conuerſo nolente, filius paruulus eſt baptizandus, a quod omnes fatentur. b Attamen patria poteſtas ceſſat in matre, imò poſita in patre repugnat. Ergo cauſa, & ratio præcipua,& principalis, qua cenſetur decidere, & determinare Gregorius, c tradendum eſſe ad baptiſmũ paruulum patris conuerſi, nolente matre non conuerſa, non fuit patria poteſtas.

Tum quia patria poteſtas etiam cum fauore religionis coniuncta non ſufficit ad baptizandos huiuſmodi paruulos. Nemo enim pro reuerentia,& fide,qua debemus eſſe omnes in ſanctam S. Apoſtolicam, & eius definitiones,auderet dicere,quod patria poteſtas poſita in atauo, vel tritauo Chriſtiano ſufficeret, vt paruulus,qui eſſet filius,nepos, & pronepos parentum, auorum,& proauorum Iudæorum,& Iudæarum viuẽtium,& repugnantium, iuſtè poſſit baptizari: quia illud eſſet negare determinationem S. Sedis Apoſt. per Martinum V.factam,& per Eugenium IV.confirmatam, qua definitur nõ licere baptizare paruulos Iudęorum ſine alterius parentũ conſenſu expreſſo: per quã (vt mox adijciam) non liceret baptizare etiam paruulum patris, & matris Iudæorum viuentium, & repugnantium, ex conſenſu etiam aui paterni Chriſtiani patriã poteſtatem habentis. Cum ergo nec ceſſatio patriæ poteſtatis ceſſare feciſſet prædictã Gregorij deciſionem, nec contra poſitio illius ſuffeciſſet ad illam faciendam, conſequitur profectò non fuiſſe me falſum, dicendo patriam poteſtatem non fuiſſe rationem,& cauſam præcipuam, & principalem illius deciſionis. Tum quia patria poteſtas (vt in meo reſponſo probaui) non fuit inducta iure naturali, nec iure gentium, neque diuino poſitiuo,ſed humano Romano, d quã (vt contradictor ait) Marcus Antonius Imperat.videtur dediſſe omnibus orbi Romano ſubditis, & conſequenter Iudæis eis ſubiectis, vt teſtatur Vlpianus. e At ſi quæſtio, quam determinauit Gregorius IX. incidiſſet in terris, vbi non eſt locus patriæ poteſtati, de qua loquimur, vel in tempore, in quo nondum illam Iudæi habebant,eodem modo deciſa fuiſſet. Ergo patria poteſtas non fuit cauſa,& ratio præcipua,& principalis eam decidendi.

26 Tum, quia deciſio illa præcipuè facta fuit ad declarandum ius naturale,quod cępit ab exordio rõnalis creaturæ,iuxta princ.5.diſt. f & adnotata per gloſſ. & Doctores in eis,& per S.Tho.receptum, g per totam, & ad declarationam iuris diuini Euangelici de baptizando,quod incepit ad Orbe de redempto, vt ꝓbat S.Tho.receptus vbi ſupra. h Patria vero poteſtas, q̃ eſt proprium ius,& inuentũ Romanum,vt habet text. Inſtit. i longè poſtea fuit communicata Iudæis,iuxta prædictã legem [in orbe Romano.] Non debuit ergo Gregorius ſummus legiſlator, idemq; eruditiſſimus, fundare principaliter ſuã declarationẽ iuris naturalis, & diuini Euãgelici,q̃ ſunt antiqora,& digniora,& vniuerſos obligãtia,ĩ iure hũano ciuili poſteriori,& minus digno, & ſolã gẽtẽ Romanã, & eis ſubditã obligante.

27 Quia,vt ait Philoſophus, k demonſtratio,& declaratio priorum concluſionum fit per cauſas, & principia earum. Pro quo facit cap.illud Gregorij [intelligentia verborum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi.] l cum citatis ibi per gloſſ. m

Tum quod patria poteſtas ẽt in patre exiſtens non extẽditur ad vlla ſpũalia, n adeo quod pater virtute illius neque agere, neque conueniri poteſt pro filio, neq; dare illi vllam auctoritatẽ agendi,vel conueniẽdi
A circa illa: imò nulla rõne de patria poteſtate habita debet dari filio tutor,vel curator ab Epiſcopo,vel alio Eccleſiaſtico iudice ad agẽdum, vel conueniendum circa illa,ſed ipſemet,ſi eſt infante maior, conſtituet procuratorem cum auctoritate nõ patris, quatenus pater eſt ſed tutoris,vel curatoris dati ab Eccleſiaſtico iudice,et circa beneficia, quæ non eſſentialiter sunt ſpiritualia, ſed annexa illis conſequenter, ſiuè à parte poſteriori, ſecundum S.Thomam receptum. o

Quanto minus prædicta patria poteſtas extendetur ad ſpiritualia eſſentialiter, qualia ſunt ſacramenta, è quibus eſt baptiſmus,iuxta gloſſam ſolemnem. p

Tum denique,quod auctoritas tutoris,vel curatoris alias legitimè dati,longè præſtantior eſt,quo ad ſpi-
B ritualia,quam patria poteſtas, vt ex præfato capitul.final. & proximè dictis irrefragabiliter colligitur, & adeo quidem pręſtantior,quòd patria poteſtas nihil eſt, tutoris autem, & curatoris huiuſmodi poteſtas manet firma.

Per quæ omnia palam eſt, me non fuiſſe falſum,dicendo patriam poteſtatem nõ fuiſſe cauſam præcipuã, & principalem præfatæ deciſionis Gregorianæ,quatenus probat filium paruulũ Iudęi poſſe iuſtè baptizari inuita matre,econuerſo patre volente, licet ſic,quatenus probat huiuſmodi paruulum eſſe tradendum patri quoad educandum. Ego enim in meo reſponſo dixi duas in hac re quæſtiones eſſe.

Altera, an puer eſſet tradendus matri, an auo ad
C educandum.

Altera, an inuita matre poſſit iuſtè baptizari, etiam ſi traderetur auo, & in duobus,vel tribus locis dixi patriam poteſtatem multum facere quoad priorem quęſtionem pro auo,quo autem ad poſteriorem nihil.

28 Non obſtat quidquam §.final. q imò facit pro nobis. Tum quia probat, libertatem datam ſeruo communi ab altero dominorum, inuito altero, valere ſolo fauore libertatis non habito alio reſpectu: ergo eadem ratione,tradito puero ad baptiſmum,altero parentum volente,inuito altero,valebit ſola ratione liberationis à ſeruitute diaboli,nullo habito ad patriam poteſtatem reſpectu,quod nos affirmamus. Tum quia ratio decidendi illius §. probat idem eſſe dicendum in terris, in
D quibus eſt nulla talis patria poteſtas, & etiam idem fuiſſe dicendum ante tempus,in quo fuit hæc poteſtas communicata Iudæis,& conſequenter,quòd patria poteſtas nihili habenda eſt ad hoc propoſitum.

29 Quinto,quod prędictus D.contradictor videtur velle tenere, quod filius Paruulus Iudæorum poſſit iuſtè baptizari de conſenſu aui Chriſtiani tenentis eũ in ſua poteſtate, inuitis eorum parentibus, etiam viuentibus. Nec miror: quia eum, qui dicit patriam poteſtatem cum fauore religionis coniunctam eſſe pręcipuam cauſam, & rationem, cur paruulus Iudæorum poſſit baptizari patre volente,& matre inuita,oportet cõſequenter aſſerere hoc de nepote qui eſt in poteſtate aui, etiam viuentibus parentibus nepotis, cum ille
E habeat patriam poteſtatem cum fauore religionis coniunctam,ſed hoc nullatenus eſt dicendum. Tum, quia eſt nouum,à nullo eorum, qui tenent opinionẽ D.Th. & com-

ALLEGATIONES.

a capit.Iudæorum 28.quæſt.1. b in d.c.fi. c in d.c.fin. d Inſtitut.de patria poteſtate §.1. e in l.in orbe Romano (quæ alias incipit,in vrbe Roma) ff.de ſtat.hominum. f Et §.fin.6.diſt. g 1.2.quæſt.94. h quęſt.106.arti.3. i de patria poteſtate,in principio. K in libr.Poſteriorum. l de verb.ſignific. m in verbo cauſis. n cap. ſi annum. de iudicijs libr.6. o 2.2.q.100.artic.4. p in capitul.veniens. de tranſactionibus. q inſt.de Donat.ſupra citata.

& communem à S.Sede Apoſtolica receptam, affirmatum cuiuſmodi nouitates vitandæ ſunt. a

Tum quia vnum pręcipuum fundamentum, per qđ S.Thom.tenuit paruulos infidelium non eſſe baptizādos inuitis parentibus, eſt, ꝙ Eccleſia non conſueuit id facere. At nullum exemplum videtur, auditur, nec legitur baptiſmi collati de conſenſu aui, inuitis parentibus, qui ſine illo nō debuiſſet illi conferri: ergo nullatenus eſt affirmandum.

Tum quia eum, qui tenuerit id quod contradictor non veretur tenere, conſequenter oportebit tenere, quod tritauus Chriſtianus, qui haberet in poteſtate ſua centum paruulos filios, nepotes, pronepotes, vel abnepotes parentum in fidelium viuentium, & repugnantium, poſſet illos omnes inuitis eis omnibus ad baptiſmum tradere, quod abſurdiſſimum eſt, & alienum à mente prædicti S.Thom. & aliorum, qui determinationem prædictam S. Sedis Apoſtolicæ ſequuntur, & ſuſcipiunt.

30 Tum quia ex hoc poſſet forte accipi occaſio, vt Academiæ ſaltem extra Italiam institutę, & earum gymnaſtæ, minoris, quam par eſt, haberent determinationes Romanas iuris naturalis, & diuini, conſiderando Romę determinari, quod patriā poteſtatem (quę eſt inuentum ciuile, & ſæculare) à paruo tempore quibuſdam datam, vel communicatam, extendatur priuilegium iuris naturalis, & diuini parentibus tantum cōceſſum ad omnes perſonas, in quibus inuenitur patria poteſtas, ad quas non extenderetur ſi illa patria poteſtas non fuiſſet eis nouè communicata, & conſequēter, quod alio iure naturali vtimur apud Græcos, Perſas, Indos, Nauarros, Francigenas, & alios, quibus non eſſet huiuſmodi patria poteſtas, & alio iure naturali apud Romanos, & alios, quibus eſt illa, contra capitul. [ius naturale,] b & tradita per Sanctum Thomam receptum. c

31 Declaratio enim Martini V.non eſt, quoad hoc noui iuris humani introductoria, ſed antiqui naturalis declaratoria: quod colligitur ex eadem, & ex eo, quòd niſi id teneamus, eſt inſolubile illud argumentū, quod contra illam, & communem format Sotus, d ad ꝓbandum, quòd Reges, & Principes terræ non ſolum iuſtè poſſunt cogere paruulos Iudæorum ſibi ſubditorum ad baptiſmum inuitis parentibus, ſed etiam tenentur, vt in meo reſpōſo latius explicaui. Arguit enim in ſumma ſic: Quoties duo, quorum vnus eſt ſuperior, & alter inferior, contraria pręcipiunt, ſuperiori parendum eſt. e

At Chriſtus Deus, & ſuperiorum ſupremus ſua lege diuina præcipit, vt omnes baptizentur: & parentes Iudæi, qui ſunt puri homines, & infirmi, volūtate ſua humana, & peruerſa præcipiunt cōtrarium. Ergo Rex debet facere, quod præcipit Chriſtus, non obſtante voluntate contraria parentum.

Cui argumento, nemo, credo, ante Caietanus ſatis clarè, & exactè ſatisfecit: nam etiam Sotus, f ab eo mutuatus fuit ſuam ſolutionem: reſpondet autem ſic, quod non duo diuerſi præceperunt illa duo prædicta: quæ apparent eſſe contraria, ſed vnus tantum nempe Deus, qui per legem diuinam naturalem, indendo parentibus poteſtatem, ius & munus dirigendi paruulos ſuos circa ſpiritualia donec ſapere incipiant, conſequēter, præcipit, ne prædicti paruuli inuitis eis baptizentur, & per legem diuinam ſupernaturalem præcipit, vt oēs baptizentur. Et quia gratia nō deſtruit naturā, ſed perficit, ita lex præfata ſupernaturalis de baptizādis omnibus non deſtruit legem naturalem de nō baptizandis paruulis infidelium ſine conſenſu parentū,

F vel alterius eorum, ſed potius modificatur ab illa.

32 Nec obſtat, quod S.Thom. & eius ſequaces ſuam aſſertionem fundant in conſuetudine Eccleſiæ, quæ non conſueuit baptizare paruulos in fidelium inuitis parentibus: & quod Eccleſiæ conſuetudo non inducit ius naturale, neque diuinum, ſed tantum humanū nō ſcriptum. g Non inquam hoc obſtat: quia S.Tho.nō allegat illam conſuetudinem, vt inductricem, ſiue auctricem iuris noui, ſed vt coniecturam, & traditionem Eccleſiæ grandem, ad conijciendum, ꝙ illa poteſtas, & ius parentum ad dirigendos paruulos ad ſpiritualia, eſt naturale, & diuinum, vt ex dictis ipſiuſmet, h colligitur, cum ſic ait: [Baptizatio huiuſmodi paruulorū inuitis parentibus repugnat iuſtitiæ naturali. Filius
G enim naturaliter eſt aliquid patris. Et primò quidem à parentibus non diſtinguitur ſecundum corpus, quādiu in matris vtero cōtinetur: Poſtmodum vero, poſtquam ab vtero egreditur, antequam vſum liberi arbitrij habeat, continetur ſub parentum cura, ſicut ſub ſpirituali vtero, quamdiu enim vſum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationabili. Vnde ſicut bos, vel equus eſt alicuius, vt vtatur eo cum voluerit, ſecundum ius ciuile, ſicut proprio inſtrumento, ita de iure naturali eſt, quod filius antequam habeat vſum rationis, ſit ſub cura parentum. Vnde contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi puer antequam haberet vſum rationis, a cura parentum; ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.] Hæc ille.

H 33 Per quod argumentum, & eius ſolutionem, & mentis S.Tho. & ſequacium eius expreſſionem palam colligitur prædictam legem de non baptizandis paruulis eſſe ius naturale, & ita omni loco, & tempore vno modo ſeruandum: & conſequenter nō dicendum, qđ conſenſus aui ſufficit vno tēpore, & apud vnā gentē, & non alio tempore, & apud aliam gentē. Cui cōſequēs eſt, conſenſum aui nunquam ſuffeciſſe, nec ſufficere rōne patriæ poteſtatis vllo loco, neque apud vllā gētē.

Ad argumenta vero, & ſolutiones contra hęc ſupra adducta, reſpondetur, quod fundantur in illa falſa imaginatione, qua putatur patria poteſtas extendi ad ſpiritualia, ſicut ad temporalia, & qua putatur eodē iure inducta, quo inducta eſt parentum poteſtas, & ius ad
I dirigendum filios in ſpiritualibus, & a tanto tempore, à quanto illa: Cum tamen pēr prædicta palam ſit patriam poteſtatem extendi ad tempotalia tantum, & nō ad omnia, & eſſe inductam iure ciuili Romano, nec à principio ſuæ inuentionis fuiſſe apud Iudæos, ſed longè poſtea cōicatam eis, non quidē omnib. ſed orbē Romanū incolentib. illam autem poteſtatē, & ius qđ hēnt parentes ad dirigēdos filios paruulos in ſpūalibus, eſſe inditū iure naturali totius generis humani parētib. tantū a Deo ipſo in exordio rrationalis creaturæ, ideoque eſſe longe diuerſum à patria poteſtate, etiam ſi concurrant in eadem perſona, vt concurrunt in patre habente poteſtatem in ſuum filium paruulum.

34 Fundatur etiam in falſa imaginatione, qua credit
K Greg. IX. i intendiſſe principaliter decidere hanc, de qua loquimur, qōnē de baptizādo filiū de cōſenſu pr̄is cōuerſi, inuita mr̄e nō cōuerſa, cū palā colligat ex eo, p̄ſertim ex allegationib. mr̄is, eū principaliter intēdiſſe

ALLEGATIONES.

a capitul.cum conſuetudinis. de conſuet. capitul.quis neſciat 11.diſt. b inſtit.de iure naturali gen. & ciuil. c in 2.2. q 94. d in 4.lib.ſent diſt.5.q.9. e cap.qui reſiſt.11.q.3. cum ei ſimilibus. f vbi ſupra. g §.conſtat. Inſtit.de iure naturali gen. & ciui. & capit.conſuetudo 1.diſtinct. h in articul.12.quæſt.10.2.2. i in d.capitul.final, de conuerſ.infidel.

diſſe decidere quæſtionem, qua quærebatur, an paruulus, de quo erat quæſtio eſſet tradendus ad educandum patri conuerſo, an matri non conuerſæ.

Ad quam quęſtionem decidendā plurimum erat attendenda patria poteſtas Romana Iudæis communicata, cum tamen ad decidendā aliam, nō eſſet attendenda illa, ſed alia poteſtas iure naturali diuino indita parētibus tantum, ad dirigendos paruulos filios in ſpiritualibus, & conſequenter non indigent alia ſolutione, neque explicatione. Ex quibus infertur, non me, vt aduerſarij parū cautè dicunt, ſed illos in hac re paralogizari.

Sexto, quod nimis videtur extollere illud dictū Soti a ſcilicet, iniuriam, quæ fit parentibus in baptizandis filijs ſuis ſine ſuo conſenſu, non eſſe ſuperſtitioſe, ſed ſecundum prudentum iudicium intelligendam.

Tum quia ſecundum ſenſum directum eſt concluſio triuialis, & omnibus etiam lippis, & tonſoribus nota, cum quaſi, per ſe notum ſit, omnem ſuperſtitionem eſſe vitioſam, vt tradit S. Thom. recept. b & latè probat Gratianus. c

35 In ſenſu autem indirecto, ſecundum quem laudari videtur ab eo, eſt talis, ex qua infert vnum, quod ego pro obſeruantia, & fide, qua eſſe debeo in S. Sedē Apoſtolicam, & eius declarationes, non auderem dicere, neque credo ipſe dixiſſet, ſi legiſſet prædictam Martini V. extrauagantem. Infert enim, quòd iuſtè poteſt baptizari filius (inuitis parentibus infidelibus) iamiam moriturus ſi non timeretur ſcandalum, quod nullatenus videtur dicendum. Tum quia prædicta extrauagans exactè, & vniuerſaliter declarat, non licere baptizare paruulos Iudæorum ſine expreſſo alterius parentis conſenſu. Tum quia illa extrauagans non eſt iuris noui inductoria, ſed declaratoria naturalis diuini quod non recipit facilè limitationes priuatas, iuxta notata per omnes. d

Tum quia frequentiſſimè decipiuntur homines credentes aliquos ægrotos ſtatim morituros, vt docet experientia rerum magiſtra. e

Septimo, quod parum cautè ait, me cum nō potuiſſem tergiuerſari patriam poteſtatem magni eſſe in hac re momenti, confugiſſe ad intendendum probare, auū de quo loquimur, patria poteſtate carere.

Tum quia ſi meum reſponſum ſerio legiſſet in duobus, vel tribus locis inueniſſet me expreſſe dicere, (vt prædixi) patriam poteſtatem multum importare quo ad quęſtionem, de qua principaliter fuit cōſultus Gregorius, f ſcilicet, an patri, an matri eſſet tradendus paruulus ad educandum, non autem ad hanc, de qua nunc loquimur, an conſenſus prædicti aui, renitente matre, ſufficiat ad iuſtè baptizandum hunc puerum.

Tum quia ego prius tractaui, an patriam poteſtatē haberet auus in hunc puerum, quàm an haberet poteſtatem ad conſentiendum in baptiſmo. Et ideo palam eſt, me non confugiſſe ab huius quæſtionis deciſione ad tractandam illam, cum poſt tractatam illam deſcendiſſem ad tractandam iſtam.

Octauo, ne nimium moroſus videar, remitto reſpōſiones, & replicationes, quæ fieri poſſunt aduerſus ea, quæ ipſe adducit ad probandum auum prædictum nō perdidiſſe patriam poteſtatem, alijs eruditiſſimis dominis meis, qui pro matre reſponderunt, præmonens eorum dominationes, non parui ad hæc videri momenti, quod legitimè decreta fuit tutela matri ī Vrbe, & filius ei traditus educandus, eodem auo præſente, ſciente, & ſi verum coram Deo, vt bonus Chriſtianus voluerit fateri, conſentiente, & quod auus cum fuit conuerſus, ea mente diſceſſit ab vxore, & filijs ſuis, vt nullum magis commercium haberet cum ijs, quam cum alijs Iu-

A dæis, & quod non habuit mentem vtendi poteſtate patria in filios ſuos, neque in filios filiorum eorum, & quod forſitan nunquam huiuſmodi filius viuentibus parentibus, eis inuitis, fuiſſet traditus auo poteſtatem patriam in eo habenti.

36 Nono præmoneo eoſdem dominos meos, probabile videri, quod patria poteſtas iure humano Romano inducta, non extendatur ad hoc, vt paruulus filius parentum vnius religionis tradatur educandus auo alterius religionis ſine conſenſu illorum, vel alterius eorum.

Tum quia patria poteſtas non extenditur ad ſpiritualia, vt prædictum eſt, & quod directio in ſpiritualia plurimum pendet ab educatione paruuli, & quod cu- B ra omnium pertinentium ad huiuſmodi paruulum maxima eſt directio eius ad ſpiritualia.

Tum quia concurrentibus duabus poteſtatibus, q̄ in aliquo maior, & dignior eſt, præferenda eſt in eo minori, & indigniori, & quòd poteſtas dirigendi paruulum ad ſpiritualia, quam habent parētes, multo maior, & dignior eſt per prædicta, quam patria poteſtas, & iō illa videtur huic præferenda in tempore, quo vtraque concurrit, & conſequēter quo ad educationem vſque ad tempus diſcretionis, quo ad, quod illa durat, cum (vt dictum eſt) directio præcipuè ab educatione pendeat.

Tum quia, ſi, cum Imperatores Ethnici regnabant, contigiſſet caſus, in quo auus fuiſſet infidelis, & pater C & mater Chriſtiani, & mortuo patre manſiſſet filius paruulus Iuriſconſulti Chriſtiani conſuluiſſent patriā poteſtatem illius aui non eſſe extendendam ad hoc, vt traderetur ei educandus nepos renitente matre, & quod pari ratione Iuriſconſulti Ethnici reſpondiſſent paruulum filium infidelium parentum non fuiſſe tradendum ad educandum auo Chriſtiano habenti eū in poteſtate, & dixiſſent noſtris Iuriſconſultis, [Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vti debebit.] Vnde licet priore reſponſo, habens pro cōperto auo non eſſe patriam poteſtatem, dixerim perſunctoriè ſatis teneri poſſe tradendum eſſe illi hunc nepotem ad educandum licet non ad baptizandum, nunc autem altius perpenſis ijs, quæ præmonui de tutela le- D gitimè decreta, & ratione, & æquitate non tradendi paruulos filios parentum vnius religionis, ad educandum hominibus alterius religionis, adeo ſubſiſto, vt nolim ſecundum illud dictum meum ante maturiorē deliberationem iudicari.

37 Decimo præmoneo, quòd licet magni fiat ex aduerſo fauor ſalutis huius pueri, qui fit per contrariam opinionem, de baptizando illum inuita matre, ego vero maioris facio fauorem, qui fit ſacroſanctæ Sedis Apoſtol. auctoritati, & declarationi eius, & iuri naturali diuino, quo ſolis parentibus datur ius, & poteſtas dirigendi huiuſmodi paruulos in ſpiritualia, & quòd contrarium conſulentes debent cauere ne incurrant in Scyllam cupientes vitare Charybdim, dum volentes E conſulere ſaluti huius pueri, faueant ijs, qui parui faciunt declarationes iuris naturalis diuini Maximorum Pontificum extra Concilia generalia editas, qualis eſt prædicta Martini V. vt ſupra probatum eſt.

38 Vndecimo, ſequutus aduerſantis ordinem, addo, quòd non eſt tam parui faciendum periculum apoſtaſiæ, in quam is puer iam circumciſus, baptizatus matre reni-

ALLEGATIONES.

a in fin. prædicti ar. 10. b 2. 2. q. 92. per totam. c Cauſa 26. præſertim q. 2. & 5. d in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. & in l. 1. C. de leg. e c. quam ſit. de ele. li. 6. f in d. cap. final.

renitente recidere posset, quam contradictor facit, dicens hoc esse contra cap. fina. a & quod non est certum perdendum propter dubium an perdetur, non in quam est tam parui faciendum. Tum quia S. Tho. recèptus ab alijs ait, b quòd vna potissimarum rationum, ob quas paruuli infidelium non debent inuitis parentibus baptizari, est illa, quam reddit in hæc verba: [Vna ratio est propter periculum fidei, si enim pueri nondũ rationis vsum habentes baptismum susciperent, postmodum cum ad perfectam ætatem peruenirent, de facili possent à parentibus induci, vt relinquerent, quod ignorantes susceperunt, quod vergeret in fidei detrimentum.] Hæc ille. Per quæ apparet, quam parum solida est ratio, quæ ex aduerso insinuatur, videlicet nõ esse certum perdendum propter dubium an perdetur

Tum quia etiam Sotus, qui adeo ex aduerso merito magnificatur, sic ait. c Tertium autem, & efficacius est argumentum, quòd ex fidei natura sumitur, dictũ enim est, sic esse administrandum baptisma, vt nulla fidei irrogetur iniuria, ex baptizatione autem huiusmodi magna ei irrogatur, nam creat manifestum periculum, vt ad ætatem adultam pertingentes à parentibus inducantur, vt ad suam redeant pristinam legem. [Quare quod ignorantes acceperũt, facilè relinquent.] Hęc ille. Non parui ergo, sed maximi æstimandum est in hac re periculum apostasiæ. Tum quia paulo post grauissimè idem Sotus reprehendit eos, qui plurimos huiusmodi paruulos apud Indos baptizarunt, ea intentione, vt saluarẽtur, si antequam ad vsum rationis peruenirent, morerentur. Quæ omnia, & singula non solum sacrosanctæ sedi Apost. sed etiam cuiuslibet alius rectius sentientis censuri Iubenter subijcio.

Aduertendum autem, con tra hanc opinionem latã sententiam, infantemque traditum fuisse auo Christiano, & demum baptizatum, perseuerareque ad huc in fide. Vide etiam infra de baptismo Consi. 1.

ALLEGATIONES.

a de conuer. infidel. b in 4. dist. 5. art. 12. c in d. dist. 5. articul. 10. col. 18.

De voto, & voti redempt.

SVMMARIVM.

1 *Votæ cum animi perturbatione ob instantis mortis periculum, vel ob iram præcedentem emißa obligant, nu. 3. modo perturbatio non abstulerit iudicium penitus, nec induxerit insaniam, num. 2. præbet tamen hæc perturbatio, sicut & modica deliberatio, & pueritia, causam commutandi, & dispensandi, nu. 3.*

2 *Iudicium, quod obligat diabolo, sufficit ad obligandum Deo.*

CONSILIVM I.

QVIA, vt Plin. a ait, [Votorũ tunc maximè locus, cum spei uitę nullus est:] Multi ob magna pericula mortis, quæ occurrunt ægrotis, & valentibus in prælijs, & nauigantibus, & ob irã, & alias passiones, siue perturbationes animi vouent, & frequenter religionis ingressum, & postea pęnitentes ea fecisse, quæ- runt an sit eis necessaria dispensatio aliqua.

1 Et quidem pro parte negante faciũt illa iura, quæ allegat glossa in cap. [sunt qui opes,] b & glos. in cap. [dudum,] c & glo. in cap. [ex literis,] d quæ concludunt, acta calore iracundiæ, vel alia perturbatione animi non valere, vel esse reuocanda, quæ glossę

F aliæ ab alijs appellantur singulares, & commendantur & per earum aliqua notabilia firmantur, & in specie quo ad votum dixit Romanus, e votum per calorem iracundiæ, & turbationem animi factum esse nullum, & non obligare, & idem dixit Iason, f & alibi alij, quod tamen falsum est. Pro parte vero affirmante facit præfatum cap. [sunt qui opes.] quatenus habet, eum qui donauit aliquid Ecclesiæ tumultuario animo, & postea reuocauit donationem, sacrilegium commisisse reuocando, quod non poterat dici, nisi donatio facta Ecclesiæ animo tumultuario, & turbato valuisset.

2 Tum quia glossa solemnis, & recepta, g habet iudicium, quod sufficit ad obligandum quem diabolo, sufficere ad obligandum quem Deo, & constat, eum, qui occidit, & mutilat, vel ferit proximum per calorẽ

G iracundiæ, mortaliter peccare, & obligare se diabolo, quia violat pręceptum quintum Decalogi, imo, & qui per iram inordinatam dicit fratri racha, vel fatue per Christi dictum, h relatum in ca. [quod in omnibus.] i Tum quia iura, & glossæ illorum citata in cõtrarium sunt neganda, aut intelligenda de iracundia, vel alia turbatione animi, quæ reponit turbatũ extra sensum, & iudicium requisitum ad bene, vel male merendum, vt declarant Ioannes Andreas, Panor. & alij. k & Archidiaconus, & Turrecremata, l quoniam furiosi, & amentes, nec bene, nec male mereri possunt. m Tũ quia illa cap. regulariter probant perturbationem animi, quæ non aufert penitus iudicium, nec inducit insaniam, non excusare quem à peccato toto, licet sic à

H tanto, vt communiter Theologi loquuntur, quo fit, vt vota peregrinandi, & alia similia facta per iracundiam, vel aliam perturbationem, valeant, & obligent, vt aiũt Archidiaconus, & Turrecremata, n & est de communi mente Theologorum, o & nos asseruimus in nostro Manuali conf. p

3 Ex quibus colligitur, præfatos, qui ex metu, calore iracundiæ, vel turbatione animi, quæ non reddit insasum, vel furiosum, vouent, obligari quidem ex voto, sed habere iustam causam dispensandi, vel commutandi, & posse iustè prælatos eorum dispensare, vel commutare vota eorum, secundum omnes, pro quibus fa-

I ciunt cap. 1. & 2. q quæ probant etiam ob pueritiam & parum deliberatam mentem, vel propositum vouẽdi, posse dispensari, vel commutari votum, vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus, quem sequuti fuimus cum communi in d. Man. r adiunctis his, quæ diximus alibi. s Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a naturalis historiæ libr. 8. c. 16. b 17. q. 4. c de conuers. coniug. d De diuor. e Sing. 508. f in l. si filiam. C. de in offi. test. g in cap. mulier. 32. q. 2. h Matthæ. 5. Exod. 20. i 32 q. 7. k in d. c. dudum. l in d. capitul. sunt, qui opes. m capit. merito. & c. illud. 15. q. 1. n vbi sup. o in 4. dist. 38. p c. 12. nu. 24. q De voto. r in d. capi. 12. numer. 77. s in dicto numer. 24.

K

SVMMARIVM.

Voti obligationem non vitiat iracundia, quæ vsum rationis non sustulit, nec defectus naturæ, & iustæ deliberationis, nec magna perturbatio, etiam ex iniusto amore, vel timore progrediens, nume. 2. licet præbeant iustam causam dispensationis, vel commutationis. 1

CONSILIVM II.

VOTVM factum per iracundiam an teneat, & an sit iusta causa dispensandi.

1 Ad has quæstiones respõdeo primo tenuisse me in Man.

Man.conf. a valere,& ad sui complementum obligare vouentem, vota facta per iracundiam, modo illa nõ esset tanta, quæ alienaret à iudicio rationis, iuxta Ioannem Andream,& communem in cap.[dudum,] per illum textum, b quæ est communis opinio,& probatur per ea, quæ ibi adijcio contra Ludouicum Romanum,& Iasonem, qui parum re perpensa contrarium tenuerunt in locis ibi citatis. Quibus consequens est, Dominum consulentem proculdubio esse obligatum ad complendum prædicta vota.

2 Secundo, posse tamen petere dispensationem, vel commutationem in prætorio sacræ Pœnitẽtiariæ, propterea, quòd fuerint emissa vota sine iusta, & matura deliberatione, & cum magna turbatione timoris,& amoris parum honesti, per textum vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus, c quem sequuti fuimus cum communi in dicto Manual. d adiunctis his quæ diximus alibi in dict.num.24.

ALLEGATIONES.

a cap.12.num.24. b de conuers. coniug. c in capit. 1.de voto. d in d.cap.12.nu.77.

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam diu continuatum voto non æquipollet.*
1 *Magis,& minus non faciunt differre specie.sed numero.*
2 *Pœnitentia à confessario imposita, & acceptata implenda,nisi ex iusta causa mutetur.*
2 *Facultas commutandi vota per Iobelæum non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.*
3 *Sponsalia per ingressum religionis dissoluuntur, sed cauendum valde est, ne qua infamia inde contra sponsam oriatur.*

CONSILIVM III.

PRIMO quæritur, vtrum propositum mutandi vitam, & ingrediendi religionẽ multo tempore conceptum,& continuatum æquipolleat voto,& habeat vim obligandi proponentem.

Secundo, an teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam à confessario,& à se acceptatam.

Tertio, & quid si post præfatum propositum contraxit sponsalia, cum quadam virgine licet sine præsentia parochi,& an teneatur contrahere matrimonium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo.quòd proposita præfata quamlibet frequenter iterata,& quantolibet tempore continuata non ęquipollent voto, nec inducunt obligationem necessariam ad intrandam religionem,per c.[literaturam,] a vbi Panormitanus cum communi tenuit, non sufficere propositum ad constituendum votum, quem & S. Thomam, & Archidiaconum ante eum illam tenentes & alios sequimur in Man. confess. b quibus addo rationem,quòd plus,& minus non faciunt differre genere secundum Iuristas, neque specie secundum Dialecticos,sed numero. c

2 AD SECVNDAM respondetur, quòd pręfata pęnitentia iniuncta, & acceptata seruanda est, d quamuis ex iusta causa mutari possit, vt nos tradimus latius in præfato Manual. e non autem mihi compertum est per Iobelæa posse commutari, quia per ea conceditur quidem, vt plurimum potestas commutandi vota, non autem potestas commutandi pœnitentias iniunctas,quæ sunt aliæ à votis,& à diuersis non fit illatio, f sed quilibet confessarius legitimus videtur habere potestatem commutandi pœnitentiam iniun-

A ctam,etiam à superiore,iuxta glossam. g

3 AD TERTIAM respondeo,quòd D. consulens tenetur ad contrahẽdum matrimonium cum pręfata virgine,si promisit contrahere cum illa,quia Con. Tridenti.non annihilauit sponsalia de futuro contracta sine præsentia parochi, sed tantum sponsalia per verba de præsenti, vt annotauimus in d. Manual. h verum tamen est,quod per ingressum religionis dissol uuntur, i sed cauendum valde est, ne qua infamia contra sponsam inde nascatur, iuxta notata. k Salua. & cæter.

ALLEGATIONES.

a de voto. b capitu. 12.nume.24. c l.fi.ff. de fund.instru. d cap.omnis.de pænit.& remiss. e cap.26.numer.22. f l.Papinianus.ff.de minor. g cap.tempora.26.q.7.
B h capit.25.numer.144. i capit.1.de conuer.coniug. K in cap.commissum.de spons.

SVMMARIVM.

Votum non inducunt hæc verba, Deo sanitatem concedente,religionem ingrediar,si non sit facta promissio. 1
Propositũ,& deliberatio quantumuis firma non obligat. 1
Velle facere,& obligare se ad faciendum,diuersa. 2
Votum perturbatione animi iudicium non tollente non irritatur,sed fit dispensabile. 3
Dispensandi causam dant leuitas vouendi,perturbatio animi,grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedendi, 3
C *& auersio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi,num.4.*

CONSILIVM IIII.

DOctor quidam, & presbyter quinquaginta annorum ecclesiastica dignitate præditus, morbo grauissimo ad mortem vexatus proposuit multa pia facere, & inter alia deliberauit,dixitque, atque disposuit religionem ingredi, Deo sibi sanitatem concedente. Quæritur an sit religioni obligatus.

1 Interrogatus de casu proposito, respondeo primo principaliter præfatum Dom.consulentem nullatenus
D esse obligatum de præcepto, & necessitate adimplendi quidquam eorum, quæ proposuit,dixit,disposuit, & deliberauit facere.Primo quidem,quia nullum propositum quamlibet firmum,nec vlla deliberatio quamlibet resoluta,& firma,efficit votum,neque promissionem obligantem de præcepto adimplendi proposita deliberata,& dicta,nisi promiserit, vel vouerit facere illa,vt tradunt omnes, a post S.Thomam, b & Archidiaconum, c & alios, quos sequimur in Manuali confessor. d

Secundo,quòd casus præfati capit. [literaturam,] fuit fere idem,qui supra positus. In hoc enim D. consulens est doctor egregius, & in illo magister, quem Alexãder III.laudat de literatura.Et vt hic D.cõsulens valde ægrotabat, ita ille minutione quadam nimio e-
E rat mortis pauore perterritus, & sicut hic proposuit habitum religionis suscipere,ita & ille,& sicut hic dicit de hoc aliqua verba,ita & ille, dixit enim, [Diu hic non morabor,] proponens in animo, quòd religionis habitum esset aliquando suscepturus. Cum ergo casus hic sit illi simillimus,responderi debet similiter, vt Alexander ibi respondit, nempe. [Tibi igitur respondemus, quòd

---

ALLEGATIONES.

a in cap.literaturam.de vot. b In 2.2 quæst. 88.art.1.& 2. c in capit.qui bona.17.q.1. d capit.12.num.24.

quòd si plus non est in voto processum, non es transgressor iudicandus, si non imples, quod dixisti.

Tertio facit quòd alioquin oporteret dicere, quod quicumque vellet, proponeret, vel deliberaret adire templum, audire Missam, aut concionem, ieiunare, eleemosynam dare, visitare infirmos, vel sanos, vel quodpiam aliud honestum facere, teneretur ad id exequendum sub pœna peccati mortiferi, quod nemo vnquam dixit, & est absurdum, & ideo non dicendum. a

2 Quarto, quòd ratio responsionis Alexandri fuit, à diuersis non fieri illationem, b & aliud esse velle aliquid facere, & aliud obligare se ad id faciendum, cum quotidie multa velimus, ad quæ tamen non nos obligamus, nec nos volumus obligare. Cum ergo D. consulens solum voluerit, proposuerit, dixerit, vel deliberauerit ingredi religionem, non sequitur, quòd se obligauerit ad illud, vel voluerit se obligare.

3 Secundo principaliter respondeo, quòd S. D. N. sanctè posset relaxare obligationem intrandi religionem, etiam si se obligasset ad intrandum illam. Tum quod, sicut leuitas vouendi dat causam dispensandi, vt notat Panormitanus per illum textum, c ita magna perturbatio animi, quæ mouet ad vouendum idem facit, d adeo quòd fuerunt aliqui, ex quibus est Ludouicus Romanus, e qui dixerunt, quod votum perturbatione iræ factum non valet, quod tamen non est verum, nisi quando perturbatio est adeo magna, vt vouentem ponat extra iudicium, vt Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij adnotant, f alia autem perturbatio non reddit quidem votum nullum, sed dat causam dispensandi secundum omnes.

4 Tum quia cum præfata perturbatione concurrit ętas quinquaginta annorum, dignitas in Ecclesia cathedrali, auctoritas expediendi negotia Ecclesiastica, & austeritas religionis inexperta, & quod periculum est, vt ingressus religionem exeat illam, cum id libere possit facere, quod non decet virum doctrina, gradu, dignitate, & longa ætate ornatum. Tum denique, quod non vult eam ingredi, & putat fructuosiorem se fore seruiendo suæ dignitati, quàm religioni, quasi coactè susceptæ. Itaque mea sententia, nulla Dominus consulens indiget dispensatione. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. b l. Papinianus. ff. de mino. c in cap. 1. de voto. d cap. dudum. de conuers. coniug. e in sing. 580. f in d. capit.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducitur per solum propositum, & deliberationem, nec etiam per illius enunciationem, vel denunciationem futuri euentus, numer. 3. sed requiritur animo se obligandi facta promissio, numer. 1. mentaliter saltem, num. 4. per verba denotantia promissionem, vel in actu signato, vt promitto, vel per actum exercitum, puta faciam hoc, num. 2.*

3 *Votum, & promissio in dubio, nisi vouens magis inclinet in contrarium, censendum est factum per illa verba conditionalia: Domine faciam, si feceris illud: Da mihi salutem, & faciam hoc, num. 2. & 4.*

3 *Correspectiuitatem ad gratiam obtinendam cum habent verba enunciatiuè prolata, puta, Faciam hoc, si feceris illud, in dubio resoluuntur in promissionem, num. 4.*

CONSILIVM V.

QVæritur, an, qui dicit Deo, [Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi,] intelligendo mente de seruitio in statu castitatis, & continentię, obligetur ille ad seruandaam castitatem.

1 Respondeo, quòd pro parte negante facit, quòd ad votum non sufficit propositum etiam deliberatum faciendi aliquid, sed requiritur promissio, & animus se obligandi, iuxta capitul. [literaturam,] a quod habet, eum, qui dixit, [Si conualuero, non diu morabor hic,] intendens adire religionem, non censeri vouere, vbi Ioannes Andreas, Panormitanus, & communis id tenēt, & idem tenet vterque Thomas, b quod non videtur in hoc casu interuenire.

2 Pro affirmante vero facit, quòd consulens, non solum videtur habuisse propositum deliberatum, sed etiam promisisse, dicendo cum ægrotaret: [Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi,] intelligens mente de seruitio in statu continentiæ. Tum quia, vt quis obligetur, non requiritur, quod dicat, [obligo me,] nec ad hoc, quòd promittat, oportet dicere promitto, sed satis est dicere, [dabo vel faciam.] Tum quia ita obligatur, qui dicit alteri, [tibi dabo centum, si hoc feceris,] ac qui dicit, [promitto dare centum, si feceris hoc,] vt colligitur ex l. 1. c & l. [naturalis.] d Tū quia vt ait Caietanus, e non solum fit promissio per actum signatum, & exercitum, dicendo, [promitto,] quod faciam hoc,] sed etiam per solum actum exercitum, dicendo, [faciam hoc.]

3 Per quæ concludi videtur, quòd tota difficultas consistit in significatione illius verbi verbalis, vel mentalis, [faciam, vel seruiam,] vt enim ait Caietanus, f & in eodem proposito de verbo, [faciam,] quod potest tripliciter accipi illud verbum, [seruiam.] Primo pro denunciatione propositi, hoc est, intendo seruire. Secundo pro euentu quodam, scilicet, fiet seruitium. Tertio pro promissione seruitij, & quia per adducta pro parte affirmante proprior significatio verbi, [faciam, seruiam, vel dabo,] posita in conditionali, [faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud,] est promissio, quam denunciatio propositi, vel euentus, arbitror iudicandum esse, quod est votum, nisi consulens inclinaret magis non habuisse tunc animum promittendi.

4 Non obstant in contrarium adducta pro parte negante, quia licet concludant necessariam esse promissionem verbalem, vel mentalem ad votum, non tamen probant, quòd sit necessarium mente, vel verbo dicere promitto, vel voueo, sed sufficit dicere mente, vel verbo id, quod significant promissionem, quam facit, qui dicit, [faciam seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud,] secundum propriorem verborum significationem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De voto. b 2. 2. quæst. 88. art. 1. c ff. de pac. d ff. de præscri. verb. & cap. iumenti. 22. q. 5. e in d. art. 1. f vbi sup.

SVMMARIVM.

Votum in rigore sermonis non est, Promitto Deo nolle in sæculo mori, intendens aliquo tempore velle ingredi religionem. 1

Promittere religionem intrare, & promittere me velle intrare, diuersa. 2

Volo vendere, vel contrahere tecum matrimonium differt à vendo, & contraho. 3

CONSILIVM VI.

SCrupulis quidam diuersis è rebus sæcularibus natis agitatus proposuit intrare certam religionem, aut dixit hæc verba, *Prometto à Dio di non*

di non voler mai morir nel secolo, intendendo in qualche tempo di voler entrare vna determinata religione. Et postea obtenta quadam cura animarum, elapsis duobus annis, promisit cuidam fratri religionis prædictæ se ante duos annos elapsos velle intrare suam religionem non tamen intrauit adhuc, licet sint elapsi circiter decem anni. Nunc autem pœnitet illa dixisse, nec vellet intrare illam religionem, quia putat se plus Deo seruiturum extra, quam intra illam.

Quæritur primo, an votum vouerit, & teneatur illo.

Secundo, an iustè possit ei à Papa illud relaxari.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, quòd de rigore sermonis, & verborum, quæ dixit, non vouit, nec tenetur voto. Tum quia per illa verba, [Non morabor hic diu, intendens intrare religionem,] non inducitur votum. a Tum quia proponere etiam firmissimè intrare certam religionem, non est vouere, secundum Sanct. Thomam communiter receptum, b quem retulimus in Manual. confess. c Tum quia verba prima vice pronunciata de rigore sermonis non significāt, quod promisit intrare, sed quod promisit non velle mori in sæculo, aut ad summum velle intrare illam religionem.

2 At aliud est promitto intrare religionem, & aliud promitto velle intrare, sicut aliud est ascendere arborē, & aliud velle ascendere, vt ait glossa, d & vend. imò, & volo vendere, & vendo, secundum communem ibidem, quicquid gloss. subdubitet, & aliud contraho matrimoniū, & aliud volo contrahere, iuxt. notata. e Tū quia etiam verba secunda vice post duos annos prolata non concludunt votum de intranda religione, quia aliud est dicere [promitto intrare religionē intra duos annos,] & aliud, [promitto me velle intrare intra duos annos,] per rationes supradictas.

AD ALTERAM quæstionem respōdeo, quòd videtur subesse iusta causa relaxandi votū, esto quod esset tale, & ꝓ credo summū Illustrissimum Pœnitentiarium maiorem relaxaturum, vel certe actu rum, vt Papa relaxet, si offeratur ei petitio. Salua, &c.

Aduertendum, hoc responsum cautè legendum, nam etsi, qui verbis solum profert voluntatem, quam gerit ingrediendi religionem, affirmatque se talem habere voluntatem, & animum, non obligetur voto, raro tamē verba, de quibus in casu, sub prędicto sensu proferuntur, imo qui ea profert, communiter profert per modum saltem tacitæ promissionis inducentis votum.

ALLEGATIONES.

a capitul. literaturam. de voto. b 2.2.q.88. articu. 1. & 2. c capitul. 12. num. 24. d in l. in vendentis. C. de cont. emp. e in cap. ex parte. de sponsal.

SVMMARIVM.

1 *Vouens in genere mori in religione, implicitè vouet ingredi, & perseuerare, immo, & profiteri, numer. 3. potest tamen, quam malit eligere, num. 2. sed exire sine causa & dispensatione non potest num. 3.*

CONSILIVM VII.

DE eo, qui postquam tractauit de ingressu in quadam certa religione, & de exitu ab ea, & de pœnitentia exitus à prima, & de intranda alia, tandem protulit hæc verba, [Promitto Deo mori in religione.]

Quæritur primò, an videatur vouisse religionem.

Secundò, esto illam vouerit, an possit eligere, quam maluerit.

Tertiò, an ingrediendò possit exire.

1 AD PRIMAM respondeo, proculdubio Do. consulentem censendum esse vouisse religionem. Tū quia negari non potest ipsum vouisse, quia illis verbis conuenit definitio voti, quam post alios dedimus nos in Man. conf. a scilicet, quòd [est promissio deliberatè facta de aliquo bono maiori,] & constat, mori in religione esse suo genere maius bonum, quam mori extra illam. Tum quia posito, & concesso, quòd sit votum, & non potest dici esse votum de alia re, quam de religione intranda, & in ea perseueranda vsque ad mortem, ergo dicendum est esse votum de religione intranda. Tum quia non obstat, quòd non vouit specialiter intrare religionem, quia vouit aliquid, quod continet ingressum, & aliquid eo maius, & plus continet minus per reg. [plus,] b & totum continet suā partem, c & ex narratis in casu proposito, quibus exprimitur, quod consulens tractabat de vno ingressu religionis, & de exitu ab ea, & de ingrediendo aliam, & de quadam pęnitentia exitus à prima, & voluntate permanendi in aliqua religione, dicendo, [Promitto mori in religione,] tacitè videtur dixisse, [Promitto intrare religionem, & in ea mori.] Non etiam obstat dicere, quod non expressit religionem, quia votum generale de intranda religione valet. d

2 AD SECVNDAM respondetur, posse ipsum ingredi religionem, quam voluerit, quia indefinitæ, & generali promissioni per vnum suppositū satisfit, iuxta glossam celebrem, e qui enim promittit indefinitè hominem, vel seruum, per præstationem vnius liberatur.

3 AD TERTIAM respōdetur, quod consulens, si intrauerit aliquam religionem, non poterit exire liber pro libito suo sine iusta causa, & superaddita dispensatione, eo quòd videtur fecisse duo vota, alterum de intranda religione, & alterum de perseuerando in ea, quorum prius completur intrando tantum, posterius autem non, nisi profitendo, per ea, quæ nos tradimus, contra Sotum. f

ALLEGATIONES.

a capitul. 12. numer 24. b de regul. iur. lib. 6. c cap. cui licet. eodem titul. & capitul. pastoralis. §. item cum totum. de offic. deleg. d capitul. constitutionem. de regul. lib. 6. e in c. vt circa de elect. lib. 6. f in d. cap. 12. num. 47.

SVMMARIVM.

Voti de eßentia est, quod promissio fiat Deo, vel sanctis nō quidem tanquam quibusdam hominibus, sed vti quibusdam Dijs per participationem. numer. 2. & 3. Vnde facta homini etiam de bono ad ipsum non respiciente, puta de ingrediendo religionem, nume. 4. de non ludendo, numer. 2. non est votum, sed potius quædam actio facta ad certiorem faciendum illum, cui promittitur, dubitantem, quod ita erit, num. 3. & hoc etiam si promißio hæc fiat prælato. num. 2. 1

Votum etiam est, cum quis Deo promittit obseruare, id quod homini prius promiserat. 2

CONSILIVM VIII.

PVella, quæ deliberate promisit in manib. visitatoris Episcopi, se futuram monachā, an censeatur fecisse votum simplex de intranda religione, & ita quod sponsalia de futuro postea contracta non valeant.

1 Pro parte affirmante faciunt verba ipsa, quibus promisit se facere religiosam, & quod promissio facta Beatæ Mariæ, Beato Petro, aut alijs sanctis, censetur

votum,

votum, vt expresse dicit vterque Thomas. a F

Pro parte vero negante facit primo, quò de voti essentia est, vt promissio fiat Deo, iuxta ea, quæ habentur in Manu. b vbi per hoc determinatur, quòd promissio, qua quis promittit alteri se amplius non lusurum, non est votum, & colligitur ex vtroque Tho. c

2 Secundò facit, quòd vterque Thomas præcitatus dicit promissionem factam Sanctis dicendam votum, eo quod videatur facta Deo, cum sit facta quadantenus deificatis, & participatione indissolubili factis dijs & ideo promissio facta alijs hominibus viuis nondum beatificatis non potest dici votum.

Tertiò, quòd Sanct. Thom. dicit promissionem alicuius boni factam homini posse cadere materialiter sub voto, vt cum quis vouet Deo facere id bonum, quod G promisit Prælato se facturum, per quod significatur, quòd promissio alicuius boni facta Prælato non est votum, sed tantum materia voti, sic qui vouerit Deo facere id bonum, quod promisit homini, censetur votum, & non alias.

3 Quartò, quòd Caietanus per hoc definit, quòd qui promitteret Sancto aliquid boni tanquam homini rationali, non habito respectu, quod est deificatus, non censeretur vouere, quod saluat Sanct. Thom. dicentem, quod promissio facta Sancto de aliquo bono non est votum, sed tantum materia voti, quod intelligendum ait de promittente Sancto, quatenus est quidam homo, & non de promittente Sancto, quatenus est quidam Deus per participationem deificatus.

Quintò facit, quòd promissio facta ad faciendum certiorem futurę rei illum, cui fit, non est votum, quod colligitur ex Sanct. Thom. d & promissio facta per præfatam mulierem prædicto visitatori fuit facta ad faciendum certiorem ipsum dubitantem de voluntate eius, an vellet mutare statum, & assumere religionem, ergo non fuit votum Deo factum, sed certificatio visitatoris, qui dubitatione sublata crederet illam velle mutare statum.

4 Sextò, quòd longe diuersa sunt promittere Deo in manibus alicuius hominis, quod faciet aliquid boni, & promittere alicui homini, quòd faciet idem bonum imò, & promittere Sãctis, vt quibusdam factis per participationem Dijs, & promittere eisdem, vt hominib. I vt colligitur ex vtroque Thoma, e dicente, quòd posterior promissio non est votum, & prior sic.

Septimo, quòd è contraria parte sequeretur, quòd omnis promissio facta alteri de faciendo aliquod opus virtuosum, saltem, quod non esset vtile illi cui promittitur, esset votum, quod nemo dicet, & est absurdum, & ideo non dicendum. f Per quæ omnia dicendum videtur, prædictam professionem non fuisse promissionem Deo factam de se faciendo religiosam, sed promissionem factam homini ad certificandum illum de voluntate faciendi se religiosam, & consequenter non fuisse votum, cum prædicta puella nõ promiserit Deo, sed homini visitatori dubitanti de sua voluntate, se futuram religiosam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2.2. quæstion. 88. artic. 5. b capitul. 12. à num. 25. c in 2.2. quæstion 88. artic. 5. & Sanct. Thom art. 4. d in dict. articul. 4. e vbi supra. f leg. nam quod. ff. de bonis libert.

SVMMARIVM.

1 *Vota tria in manibus religiosi non ualentis religioni incorporare emittens, ut suffragijs gaudeat religionis, non est religiosus, nec eam intrare tenetur, numer. 2. sed tamen castitatem, & paupertatem, ut simplicia uota seruare tenetur, numer. 2. ita ut licet non admittat sua nec potestatem acquirendi, numer. 4. peccat tamen acquirendo, & uolendo acquirere, nisi saltem ab Episcopo impetret dispensationem, numer. 5. uoto autem obedientiæ non uidetur astrictus, cum non fuerit legitimè à religione acceptatum. num. 3.*

Sacerdos si noueat castitatem, duplici tenetur uinculo. 3

CONSILIVM IX.

VIRGILIVS in articulo mortis vouit castitatem, paupertatem, & obedientiam in manibus cuiusdam Prioris, & in pręsentia sui Confessarij, animo participandi suffragia ordinis prædictorum Prioris, & confessarij, cum iam esset Prelatus, canonicus, & sacerdos. Quæritur, an sit religiosus, vel obligatus ad intrandam religionem.

1 Respondeo primò, prædictum Dominum consulentem non fuisse per prędicta vota factum religiosum prædicti ordinis. Tum quia prædictus Prior, & Confessarius non habebant potestatem incorporandi illum suæ religioni, quod requiritur, vt colligitur ex c. [ad Apostolicam,] a & tradimus nos post alios in commen. 1. de reg. b

2 Secundò, quòd prædictus Dominus consulens nõ est obligatus ad intrandam religionem, quia non promisit intrare, sed solum vouit tria substantialia vota H simplicia, quæ non fuerunt facta solemnia per vllam professionem, quæ nec tacitè, nec expresse fieri potest, donec impleatur annus nouitialis, iuxta c Concilium Tridentinum,

3 Tertio, teneri Dominum consulentem ad seruanda vota prædicta tanquam simplicia, ita quod tenetur seruare castitatem duplici vinculo, scilicet sacerdotali & voti castitatis, votum autem paupertatis vno tantũ, quia vouit illam, quamuis arbitrer eum non teneri ad aliquid ratione voti obedientiæ, quia illud non fuit acceptatum saltem legitimè à prædicto ordine, nec ab eius conuentu, & ipse non habuit animum obligandi se Episcopo, vel alij Prælato plusquam erat ante votum.

4 Quartò, quòd non perdidit canonicatum, nec præbendam, neque aliquid aliud ipso iure propter illa vota ex ijs, quæ antea sibi competebant, quia vota simplicia non habent vim tollendi vouenti præter libertatem vtendi matrimonio, & libertatem quærendi per emptionem, & alios contractus, & alios modos, per ea quæ tradimus in prædicto commentar. d

5 Quinto, videri consulendum prædicto Do. consulenti, vt impetraret dispensationem saltem ab Episcopo suo, vt posset licitè quærere per contractus, & quasi contractus, vltimas uoluntates, iudicia, & alia iuris ministeria, sicut poterat antequam uoueret, ne peccaret, quærendo, & uolendo quærere prædictis modis contra prędictum uotum simplex paupertatis, per ea, quæ diximus in dict. capit. [cui portio.] nempe, quod K licet, qui uouit uotum paupertatis, non possit sibi licitè quærere, nec uelle quærere, potest tamen saltem illicitè quærere, sicut qui iurauit non emere, nec alio modo quærere, peccat quidem emendo, uel quærendo, sed quod emerit, uel quæsierit, suum proprium fit, sicut, & meretrix, quæ quidem peccat meretricando, sed quod sic quæsierit proprium eius fit. e Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de reg. b Super c. cui portio. 12. q. 1. nu. 18. c c. 15. & seq. de reg. sess. 25. d Super c. cui portio. nu. 19. e l. 4 §. sed, & quod meretrici datur. ff. de cond. ob turpem causam.

SVMMARIVM.

1 *Vouens, vel iurans, etiam per iram, sine actuali intentione non intrandi, & sine actuali intrandi religionem, debet intrare, quia non debet præsumere se voluiße tunc tam graue peccatum committere, vt esset si iuraret, & voueret animo id non faciendi.*

Tacens tunc videtur consentire quando non datur mediũ inter consensum, & dissensum.

CONSILIVM X.

1 IVRANS, vel vouens intrare religionem cum intentione actuali non intrandi eam, dici potest non obligatus ad intrandum, sed si non habuit intentionem contrariam, neque intentionem actualem intrandi videtur obligatus ad intrandũ: quia non debet præsumere de se, quod voluit tam grauiter peierare, vt nolendo intrare iurare se intraturũ, sed quod saltem per iram voluit intrare, argumento c. [qui tacet, consentire videtur,] a quando vt dicitur in regula sequenti, non est medium inter consensum, & dissensum, & cæter.

ALLEGATIO

a de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vouens castitatem salua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur seruare castitatem, & non ducere vxorem.*

2 *Matrimonium cum pacto, quod seruetur castitas, contrahi nequit, sed & nec cum pacto vt non petatur debitum & numer. 3.*

4 *Causa iusta ad dispensandum super continentiæ voto non est commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XI.

CATO, qui aliquot annis vixit cum vxore sua in castitate, ad quam vterque voto se astrinxerat, vouit se perpetuo castitatem seruaturum, etiam si vxor præmoreretur: cum hoc tamen moderamine, vt posset ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere sicut ipse, qualem non inuenit, & vellet ducere vxorem ad administrandam domum.

Quæritur primo, an sit obligatus ad seruandam castitatem.

Secundò, an sit iusta causa dispensandi super huiusmodi voto.

1 Ad primam quæstionem respondeo, quod est obligatus ad seruandam castitatem, & non ad ducendam vxorem. Tum, quia non inuenit aliquam, quæ velit cõtrahere cum illo, & continere, sicut prior se continebat: & conditionalis, non impleta conditione, non habet effectum. a

2 Tum, quia conditio illa fuit impossibilis: quia non poterat occurrere casus in quo ille posset iuste contrahere cum aliqua, ea lege, vt contineret, & non peteret debitum: quoniam est pactum contrarium fini, & fidei matrimonij: fini quidem, quia virtualiter est pactum de vitanda prole: fidei autem, quia est pactum de non reddendo debitum, & de non tradenda potestate sui corporis: & proles, & fides sunt duo de principalibus bonis matrimonij, b & conditio contra illa est contra substantiam matrimonij, quæ illud inualidat. c

3 Nec obstat, quod Paludanus, d tenet valere matrimonium contractum cum conditione, ne petatur debitum, vel vt seruetur continentia: eo quod non est turpis, sed honesta. Tum quia contrarium tenet S. Th. e & Adr. f quę communis est opinio secundum Sotum. g Tum quia prædictum cap. vlt. h non habet conditionem turpem contrariam substantiæ matrimonij reddere illud nullum, sed absolutè omnem conditionem, quæ est contra substantiam matrimonij, & cõsequenter etiam illam, quæ de se honesta esset.

4 AD SECVNDAM respondeo, ꝙ ex petitione oratoris non colligitur vlla iusta causa dispensandi super tam grandi voto. Tum quia cum difficilius sit seruare continentiam conuersando die ac nocte secreto, & coram alijs cum vxore, quam amat, quam viuendo sine tali conuersatione, i & quia oratori videtur se posse castitatem seruare conuersando die ac nocte cum vxore amata, pro causa non potest allegari timor incõtinentiæ. Tum quia si commoditatem regendi domũ, quæ prouenit ex vxoris consortio (quod orator fortè pertendit) dicat esse causam iustam dispensandi, omnes fere haberent iustam causam relaxationis voti: qđ est absurdũ dicere, & ideo non est dicendum. k Quãuis dici posset, aliquam partem causæ colligi ex eo, qđ non omnino absolutè vouit castitatem, sed cum quadam exceptione, quę licet à communi opinione, & mea sententia vera reputetur impossibilis, Paludano tamen viro sacrarum, & canonicarum litterarum callentissimo visa est possibilis. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. ex conditionali. Instit. de verb. obligat. b capitul. omne nuptiarum. 27. q. 2. c capitul. final. de condit. apposit. d in 4. dist. 29. art. 2. e dist. 28. art. 4 ad 3. f de spons. q. 9. g in eod. 4 distinct. 29. quæst. 2 art. 3. h de cond. appos. i Argum. capi. cum omnibus, & cap. clericus, & cap. volumus, & cap. legitur. 81. d. K l. nã quod absurdum. de bonis libert.

SVMMARIVM.

Vouens non commisceri mulieri, quam falso suam cognatam esse putabat, non ligatur si tunc ea erat mẽte, quod si veritatem sciuisset, non vouisset. 1

Ignorantia qualitatis, quæ est causa peccati, excusat à peccato qualificato. 1

CONSILIVM XII.

AN putans aliquam esse suam sororem, vel cognatam spiritualem, vel carnalem, & vouit nõ habere rem cũ illa, obligetur seruare votũ; etiam si verè nõ sit soror, nec cognata?

1 Et videtur, quod non quo ad forum conscientiæ, si prædictus vouens cum vouit, erat ea mente, quod non vouisset, si sciuisset eam non esse sibi cognatam, sed sic, si ea mente tunc erat, quod vouisset etiam si sciuisset eam non esse sibi cognatam: quia ignorantia qualitatis excusat à peccato qualificato, si est cã peccati, alias non, iuxta doctrinam S. Thom. receptam: sicut qui percutit laicum putans eum esse clericum, non est excommunicatus, si verè non est clericus.

SVMMARIVM.

Vouens simul seruare castitatem, & ingredi religionem, tunc demum liberatus à religione liberatur à castitate, quando castitatem vouit non, vt principale, sed vt accessorium ad religionem, & in hoc sequatur illam partem, quam magis probabiliter credit, an in dubio sequatur tutiorem reputando se obligatum ad castitatem, numer. 2. 1

CONSILIVM XIII.

FRancifcus literarum ignarus caſtitatem vouit, ſimulque religionem quandam intrare, non tamen recordatur, an tunc intenderet, obligare ſe ad caſtitatẽ ſeruandam, licet ad dictam religionem non admitteretur, & cum non fuerit admiſſus, dubitat, an teneatur ad caſtitatem ſeruandam.

Pro parte negatiua, videlicet, quòd nõ teneatur extra religionem caſtitatẽ ſeruare, facit primò, quia quãdo non conſtat de actuali intentione vouentis, q̃ dat regulam, & vim ipſi voto, intentio potius virtualis attendenda eſt, ſed intentio virtualis videtur fuiſſe caſtitatem in religione ſeruare, ergo extra eam non tenetur. Probatur minor, quia prædictus Ioannes modo interrogatus, quid reſpondiſſet, ſi in inſtanti, quo votũ emiſit interrogatus ab altero fuiſſet, [Si in religione admiſſus non fueris, ſeruare extra illam caſtitatem intendis?] reſpondit ſe credere ſine dubio, quod reſpondiſſet, nequaquam, ergo.

Nec obſtat, quòd ſi ipſe fornicationis peccatum cõmitteret, crederet ſe prædictum caſtitatis votum violare, non enim inde iudicandum eſt, eum extra religionem ad dictam caſtitatem teneri, quia cum eſſet illiteratus, cogitabat ſe, ex quo prædictum votum fecit, ad caſtitatem teneri ſtatim, cogitare autem eſſe obligationem, vbi non eſt, non inducit obligationem, ſicut non facit religioſum, cogitare ſe eſſe profeſſum, ſaltem ſi eius profeſſio à principio ipſo ignorante inualida fuit.

1 Rogatus quid ſentiam, reſpondeo, quod, vt ſubtiliter, & eruditè ſupra inſinuatur, deciſio huius quæſtionis videtur pendere ab intentione vouentis expreſſa, vel tacita, ſi enim principaliter voluit vouere caſtitatẽ, & acceſſoriè religionem, vt facilius eã in illa ſeruaret, tenebitur eam ſeruare, etiamſi excuſetur ab intranda religione, ſi autem contra principaliter voluit vouere religionem, & veluti acceſſoriè caſtitatem, quam facilius in ea ſeruare poſſet, liberatus à voto religionis, erit etiam liber à voto caſtitatis. Tum per regulam cap. [acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.] a Tum per l. [in conditionibus primum habet locum mens teſtatoris.] b Tum quia, vt D. Hieronymus ait, c [Euangelium non tantum eſt in verbis, quantum in ſenſu, nec tantum in folijs, quãtum in radice rationis,] & vt ait Hilarius. d [Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non res ſermoni, ſed rei ſermo debet eſſe ſubiectus.]

In ſupradicto caſu deſideratur ſciri, quid dicẽdum, quando de prędicti vouentis non conſtat intentione?

2 Reſpondeo, ꝙ, ſi conſulens neſcit qualem intentionem habuit, vel non credit probabiliter qualem habuit, ſed dubitat, tenetur in dubio eligere tutiorẽ partem, iuxta c. [iuuenis, e] & conſequenter reputare ſe obligatum ad ſeruandam caſtitatem extra religionem, quamuis ob eiuſmodi dubitationem, & aliquam aliam cauſam, diſpenſationem, vel commutationem cõcedet, vt puto, Papa per ſacram Pœnitentiariam. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de reg. iuris lib. 6. b ff. de cond. & demon. c in c. Martion. 1. quæſt. 1. d in cap. intelligentia. de verbo. ſign. e de ſponſ. & capitul. ad audientiam. de homicid.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, qui poſtea contra facit non cadit in pœnam, ſecus ſi ſolum ſit commutata obligatio*

F *adimplendi pœnam (puta, intrando religionem) iam incurſam.*

CONSILIVM XIIII.

AN qui vouit, vel iurauit ſe non peccaturum certum peccatum ſub pœna intrandi religionem, & poſtea peccat illud, & conſequenter obligatur ad intrandum religionem, & impetrata diſpenſatione ſuper voto religionis, peccat iterum, teneatur intrare illam?

1 Reſpondetur, diſtinguendum videri, an diſpenſatum fuerit cum illo ſuper obligatione, qua ſe obligauit ad non peccandum ſub pœna intrandæ religionis, & non tenetur intrare, quia ſublato principali, tollitur

G acceſſorium. a An vero ſolum fuit diſpenſatum ſuper pœna intrandæ religionis, quam incurrit ob primam fractionem voti, & videtur teneri: quia non fuit diſpenſatum ſuper voto non peccandi ſub pœna intrandæ religionis, ſed ſolum ſuper obligatione intrandæ religionis iam incurſa, & à diuerſis non fit illatio, b & obligatio intrandi religionem iam incurſam propter primam tranſgreſſionem voti de non peccando ſub pęna intrandæ religionis, eſt res diuerſa ab illo voto de non peccando ſub pœna, vt in ſimili dixi in Manu. confeſſ. c ſcilicet, quod abſolutio fractionis voti differt ab abſolutione voti, ita quod votum perpetuum ſemper obligat, licet vouens à peccato fractionis non abſoluatur, vt ait S. Antoninus. d Salua, &c.

H

ALLEGATIONES.

a l. cum principalis. ff. de reg. iur. & capitul. acceſſorium de reg. iur. lib. 6. cum eis adnotatis. b leg. Papinianus. ff. de minoribus capitul. ad audientiam. de decim. c capit. 12. nu. 79. d 2. part. tit. 11. §. 2. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda religione ſub coniditione factum ſi frater Romam venerit, non deſinit obligare, licet ſint lapſi. 10. anni, donec maior probatio mortis accedat.*

I 1 *Diſpenſatio voti religionis conditionalis etiam ante adimpletam conditionem eſt Papæ reſeruata.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM N. vouit ingreſſum religionis ſi frater eius Romam veniret, elapſi ſunt decẽ anni, & frater Romam non venit. Quæritur, an poſſit vxorem ducere, vel ſaltem poſſit diſpenſari ab eo, qui ad reſeruata vota facultatem non habet, vel ſaltem commutari.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondetur primò, ꝙ non licet ei vxorem ducere, donec maior probatio mortis fratris accedat, argu. capit. [in præſentia. a & eorum quæ notantur in cap. [cum in tua.] b Secundo, quòd non poteſt ordinarius diſpenſare in eo, nec commutare

K illud, quia votum religionis eſt etiam vnum de quinque reſeruatis Papæ, vt diximus in noſtro Manu. conf. c nec deſinit eſſe de numero eorum, eo quod ſit conditionale, vt tangimus in eod. Manu. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de ſponſ. b eodem titul. c capitul. 12. numer. 75. d in eodem capitul. numer. 43.

SVMMARIVM.

Filij uiuentibus parentibus habent ſolam ſpem, eis morientibus, 1

tibus, in legitima succedendi, sed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmorientes nihil iuris alij relinquunt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, nisi sola libertas de bonis suis inter reliquos testandi. nume. 2.

3 *Votum, quod fecit mater ædificandi monasterium de legitima renunciata à filia, non tenet respectu legitimæ paternæ, quæ ad ipsam non potuit peruenire, nec respectu legitimæ maternæ, quia cum secundum leges patriæ per dictam renunciationem filiæ matri in nulla quantitate augeatur potestas de suis bonis dispensandi, in effectu nouit ædificare de illis bonis, quorum dispositio eidem non acquirebatur. num. 3.*

4 *Vouens materfamilias aliquid facere de bonis suis, quæ deductis debitis superessent ei factæ uiduæ, tenetur, nec de illis potest deduci legitima debita filijs, deducit tamen sibi ad uictum necessaria, nume. 7. peccatque si ex illis dotet filias, num. 5. uel in alia opera pia conuertat, num. 6. nisi accedat Papæ dispensatio. numer. 7.*

7 *Votum ædificandi ex suis bonis monasterium non ideo desinit esse ualidum, quòd non sufficiant, sed debent conuerti ad aliud pium opus, & consulendum uouenti, ut à Papa petat commutari in alia opera pia, inter quæ etiam connumerarentur remunerationes ex gratitudine debitæ.*

CONSILIVM XVI.

Quædam Illustris Comitissa, cum quædam filia sua monasteriũ ingressa renũciasset legitimas eius, & patris, quas in bonis eorum habere sperabat, vouit de legitimis illis ædificare vnum monasterium alterius ordinis, addendo de suis bonis, quod esset necessrium ad illud ędificium, quin & post iterũ vouit, quod si superuiueret Comiti marito suo, ædificaret illud de suis bonis, quæ haberet aliunde, quam ex prædictis legitimis, solutis prius alijs debitis omnibus suis. Postea tradidit nuptui alias filias, quas dotauit ex prædictis legitimis, & quia illæ non sufficiebant, obligauit tertiã partem suorum bonorum, de qua disponere poterat, ad soluendum residuum. Mortuo deinde Comite pars bonorum, quæ ipsi obuenit, fuit longè minor, quàm ipsa putauerat, ita quòd nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasteriũ, debet præterea multa salaria multis personis, quæ inseruierunt ei, quibus vellet etiam vltra eis debita gratia gratitudinis aliquid dare, habet etiam nepotes, & neptes pro sua qualitate pauperes, quos vellet iuuare.

Quæritur nunc, quid eam oporteat facere, quo animæ suæ, & suis bonis desiderijs satisfaciat.

1 Respondeo primo, quòd consulens videtur errare, putans, quod renunciatio legitimæ ingredientis monasterium, vel nubentis, fit quædam donatio alicuius rei pręsentis, cum tamen res aliter se habeat. Tum quia filij viuentibus parentibus habent quidem spem succedendi in legitimis, si quæ post mortem eorum inueniãtur, sed antea nihil iuris habent, iuxta a glossam notab. b receptam ibi communiter, & ab Anto. Corseto. c Tum quia, si prædicta filia obijsset ante mortẽ parentum, inutilis fuisset illa renunciatio, nihil enim iuris cuiquam reliquisset per prædicta.

2 Secundò, quod ex hoc videtur sequi, quòd votum prædictæ Comitissæ de ædificando monasterio ex legitimis prædictis erat inane quo ad legitimam patris, de qua pater, & non ipsa debebat disponere, fuit etiam inane quo ad legitimam matris, quam ex suis bonis filia expectabat. Tum quia illa non poterat euenire vsque ad mortem prædictæ suæ matris Comitissæ. Tum quia per renunciationem illam nihil quæsitum fuit patri, nec matri, nisi sola libertas testandi de bonis suis inter reliquos filios, perinde ac si ipsa non esset filia eius, vt post alios testatur Couarruuias. d Tum quia prædicta Comitissa non poterat disponere de legitima, quam in bonis patris erat habitura sua filia.

3 Tum quia secundum leges Lusitaniæ de sola tertia parte suorum bonorum possunt disponere habentes filios, & per prædictam renunciationem filiæ nihil fuit aucta illa tertia, & ita vouere ædificare monasterium de legitimis, quas renunciauit filia, est vouere ædificare de nihilo, & quod est vix intelligibile id, quod ponitur in casu, videlicet, quod prædicta Comitissa dotauit alias filias de legitimis monialis.

4 Tertio, quod secundum votum, quo vouit facere prædictum monasterium de suis bonis, solutis tamen debitis, non habito respectu ad prædictas legitimas, fuit validum, & potuit implere illud, etiam si per illius implementum minuerentur legitimæ, in quas reliqui filij succedere sperant, quoniam in pauperes, & opera pia, & salutem animarum suarum possunt parentes impendere de bonis suis non computando sumptus illos pios in tertiam, de qua libere possunt testari, vt tradimus in manuali. e

5 Quartò, quòd prædicta Comitissa potuit peccasse non implendo secundum votum, tardando implementum eius, & dotando filias suas de suis bonis, quo se faciebat impotentem ad soluendum votum. Peccat enim, qui post votum legitimè factum, voluntarie se facit impotentem ad implendum illud, vt diximus in Manuali. f nec credo eam excusatam à peccato, eo quod teneretur dotare filias, saltem pro medietate, si contraxit matrimonium cum Comite iuxta consuetudinem Lusitaniæ, secundum quam non solum lucra, sed etiam alia omnia bona communicantur inter maritum, & vxorem, cum etiam quando sola lucra fiunt communia, videatur teneri ad illud, iuxta tradita per Ioannem Lupum, g etiam si filiæ pro sua qualitate essent pauperes.

6 Tum quia debita in vsum vnum piũ, non possunt conuerti in alium sine Papæ auctoritate, h nec relicta in vnum vsum profanum possunt conuerti in alium sine principis auctoritate. i Tum quia votum præcessit dotationem, & forte obligationem, quia forsan tunc non erant nubiles, & qui prior est tempore, prior est iure. k

7 Quinto, quod hoc, quod dictum est de peccato, intelligo, si mortuo marito, & facta diuisione, & solutis omnibus debitis legalibus, poterat ædificare prædictum monasterium, quia votum ita fuit limitatum, & actus agentium non operantur extra intentionem eorum. l Sed quia non narratur in casu quanta pecuniarum summa, plus, minusve erat necessaria ad prædictam ædificationem, neque quanta ad soluenda debita, neque quantum valeat pars bonorum, quæ sibi per

ALLEGATIONES.

a leg. prim. §. si impuberi. ff. de coll. bon. b in capitul. Raynucius, verbo legitimam. de testamen. c in singul. verbo legitima. d in capital. quamuis pactum. de pactis. 3. part. in initio relect. in 6. e cap. 26. numer. 39. f capitul. 12. numer. 41. & 42. g in rubr. de donat. inter virum, & vxorem §. 66. h Clemen. quia contingit. de relig. domib. i leg. prim. & leg. legata. ff. de administ. rerum ad ciuitat. pertin. k capitul. qui prior de regul. iur. lib. 6. l leg. non omnis. ff. de rebus cred. capitul. final. de præb.

bi per diuersionem obtigerant, neque an debita præcessissent, an sequuta fuissent prædictam diuisionem, ideo difficile est certam in re incerta ferre sententiã. a

Sexto, quod ex ijs, ita expensis infertur, consulendũ esse prædictæ Comitissæ, primò, vt pœniteat peccati ad missi non adimplendo tempore opportuno votum, & obligando se ad alia, per quæ facta fuit impotens ad votum implendum, secundo, vt porrigat vnam petitionẽ aptam Sanct. Dom. Nostr. in hanc, quæ sequitur formam.] Sanctitatis vestræ oratrix vouit, & cæter. Debet multa salaria, quibus solutis, & reseruato sibi victu necessario, & honesto, reliqua, siue residua bona, nullatenus sufficiunt ad ædificandum prædictum monasterium. Quare supplicat humiliter Sanctitati vestræ, vt attento, quod prius dictorum votorum fuit inane, quia est, &c. attento item, quod secundum votum fuit de ædificando monasterio solutis omnibus debitis, &c. attento denique, quod reliquum bonorum suorum solutis debitis legalibus est adeo paruum, vt nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasterium, supplicat igitur Sanctitati vestræ humiliter prædicta oratrix, vt attentis prædictis, liceat sibi id, quod inuentum fuerit residuum bonorum, solutis debitis legalibus, impendere in opera alia pia, & iustæ remunerationis intuitu paupertatis, & gratitudinis, ita vt non teneatur ædificare prædictum monasterium, sitque à voto, & necessitate illud ædificandi absoluta. [Hæc est mea sententia.

ALLEGATIO.

a capitul. iudicantem. 3. quæstion. 5.

SVMMARIVM.

1 *Facere posse videtur, is qui impedimenta potest saltem facile tollere, immo. & tenetur tollere, numer. 2. nisi inde amittat aliquod ius quæsitum.*

3 *Votum ingrediendi religionem ante consummatum matrimonium si mulier emisit. mortuo viro adimplere tenetur, at eo uiuo, etiamsi consentiat, & offerat ad id necessaria præstare, probabile est eam inuitam ad id non cogendam. nume. 12. quia durante matrimonio uotum est extinctum nu. 8. & iura matrimonialia acquisita, quibus non tenetur renunciare. numer. 7. nec reperitur canon eam ad id cogens, nu. 6. imò lex diuina de indiuisibilitate matrimonij ei fauet. numer. 4. uel certe eidem iam seni potius consulendum, ut petat dispensationem. num. 10. cum ad religionis statum uix possit se nunc bene disponere. num. 9. & 11.*

4 *Coniux à marito, cui matrimonio iure diuino indissolubili coniungitur, inuita separari non potest, nisi in casibus iure diuino, uel naturali statutis, uidelicet ob fornicationem commissam, uel quia uitæ uiri corporali seu spirituali insidiatur. num. 5.*

6 *Voto seu iuramento castitatis, seu religionis ingrediendæ astricta, si postea nupsit, & consummauit, non tenetur petere à uiro, ut ei liceat dicta uota adimplere.*

9 *Voto religionis intrandæ astrictus non debet illud adimplere, nisi prius se bene disposuerit, sed si propter ætatem, consuetudinem, uel aliam causam hoc ei difficile est, debet petere relaxationem, seu commutationem. numer. 10. & 11.*

CONSILIVM XVII.

MAria vouit religionem, postea nupsit, & consummauit matrimonium, habuitque in eo plures filios, qui omnes, vno dempto, mortui sunt. Quapropter, & quia ei multæ tribulationes, & calamitates aliæ euenerunt, cœpit cogitare, & dubitare intra se, an esset in statu salutis, & an omnes illæ calamitates sibi ob id euenerint, quod primam fidem violasset, rem viro aperuit, ille respondit, si ipsa vellet religionem intrare, libentissime id permissurum, denique non solum offert, sed rogat, vt religionem intret, nec est aliud, quod ipsam rationabiliter possit impedire. Dubitatur, an in isto casu ista mulier teneatur religionem intrare, vt adimpleat votum, siquidem obligatio manet, & mortuo viro teneretur intrare, & modo est in eius potestate, vt faciat absque alicuius præiudicio.

Ad quæstionem respondeo, quod pro parte affirmãte facit primo, quòd cessante causa cessat effectus, a ergo & cessante impedimento cessabit impeditio.

1 Secundo, quod omnis, qui tenetur ad aliquid faciendum, & excusatur ob aliquod impedimentum, cessante illo tenetur facere illud, b imo etiam tenetur ad tollendum impedimentum, si potest. c

2 Tertio, quod qui potest facere, vt possit, videtur facere posse, d adeo quod non excusatur impotentia qui potest illam saltem facile tollere, vt post alios asserit Decius, e & prædicta consulens non solum potest tollere impedimentum, quod ex matrimonio sibi euenit, immo est sublatum, quia maritus consentit, immo, & rogat, vt ingrediatur religionem paratus facere quicquid fuerit necessarium ad hoc, vt consensus eius valeat, ergo non potest illa excusari à necessitate implendi votum religionis.

3 Quarto, quod de æquipollentibus idẽ est iudicandum. f At paria, & æquipollentia sunt quo ad hoc, quod maritus sit mortuus, vel consentiat implemento voti vxoris de ingrediendo religionem, faciendo quicquid est necessarium, vt valeat tantum eius consensus quantum mors ipsius, sed mortuo marito teneretur illa implere votum, g imo & manere omnino religiosa, si emisit votum solemne, etiam marito viuente, & non contradicente, sed sciente, & dissimulante. h Ergo à fortiori tenebitur hæc de qua loquimur implere suum votum.

4 Pro parte autem negante facit primò, quòd lex diuina non potest tolli, nec limitari, nisi alia diuina, i quia inferior non potest tollere, nec limitare legem superioris. k At lex diuina, l est, vt [quos Deus coniunxit, homo non separet,] relata, capi. [quos Deus,] m ita quod per illam legem non potest coniux à coniuge saltem post consummationem matrimonij contra suam voluntatem separari, nisi propter fornicationem, n ergo non potest illa lex limitari, nisi per aliam diuinam naturalem, vel positiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in casu proposito concedat separationem à coniuge inuita ea.

5 Secundò, quòd non prodest dicere, quod in capit. [literas,] o singulariter probatur posse fieri separatione inuito, vel inuita coniuge, quãdo probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non potest sufficere

ALLEGATIONES.

a capitul. cum cessante. de appellat. b c. quam sit, & c. cum ex eo. & cap. commissa. de elect. in 6. c capi. fi. de electio. & cap. quia diuersitatem, de concession. præbend. d Leg. qui potest. ff. de reg. iur. cum concord. adductis ibi per gloss. e in d. l. qui potest. f l. fin. ff. mandati. capitul licet ex quadam de testibus. g capitul. ex parte de conuers. coniug. h capitul. consuluit. de conuers. coniugat. i capitul. sunt quidam. 25. quæstion. 1. k capitul. inferior. 21. distinctio. & clemen. ne Romani. de elect. l Matthæ. capit. 19. m 33. quæstion. secund. & in capitul. secund. de translat. prælat. n Luc. 16. & capitul. dixit Dominus. 32. quæstion. 1. cap. quoniam. de coniug. lepros. o §. fi. de restit. spoliat.

sufficienter caueri de securitate vitæ, quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalem, qua nobis licet defendere vitam, a imò, & tenemur eam conseruare, b qua eadem ratione potest etiam fieri separatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatem, vel aliam animæ perditionem, & nolente desistere à tali procuratione, iuxta doctrinam communiter receptam, c quia cũ anima sit pretiosior corpore, d lex naturalis, quæ permittit separationem ob defensionem necessariam vitæ corporalis, à fortiori permittet separationem ob defensionem necessariam vitæ animæ, quæ est ratio singularis decidendi illius §. finalis prædicti cap. [literas.] parum ab alijs perpensi. Cum ergo in casu proposito non immineat periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertiò, quòd ex parte, & conclusione contraria se queretur, quòd omnis coniux, quæ fecit iuramentum, vel votum de castitate seruanda, vel de religione intrãda, & postea contraxit matrimonium, teneretur sub pęna peccati mortalis ad se separandum, & ad implendũ votum, & ad castitatem seruandam, vel intrandam religionem, si coniux consentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc, vt ingressus religionis coniugis, valeret, quod nemo hactenus, quod ego sciam, dixit. imò, & sequeretur, quod teneretur sub pęna peccati mortalis ad procurandum consensum, & sublationem huiusmodi impedimenti, saltem si probabiliter speraret posse illud obtineri, argumento prædictę regulę, [qui potest,] & eorum, quæ supra citata sunt ad probandum teneri quem ad procurandum sublationem impedimenti, quo impeditur à faciendo eo, ad quod obligatur.

Quarto, quod licet multa responsa summorum Põtificum probent eum, qui post votum castitatis contrahit matrimonium, non posse exigere debitum, quamuis reddere posset, nullum tamen habet, eum teneri ad quærendam huiusmodi separationem, neque consensum, & licentiam intrandi religionem, quod tamen probabile est, aliquem eorum hoc insinuaturum fuisse, si necessarium esset.

7 Quintò, quòd per matrimonium non solum quæritur vxori ius petendi, vel reddendi copulam carnalẽ, sed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum consolationum, quas accipit ex cohabitatione mariti sui, & nullo iure diuino, nec humano videtur esse priuanda eis sine suo consensu, argumento l. [id quod nostrũ est,] e & late notatorum in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu.

8 Sextò, quòd votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consecutum, quo ad illud durauerit, quoniam non solum potest reddere debitum, sed etiam exire. Votum enim de intranda religione non obligat plus ad seruandam castitatem, quàm ad seruandam paupertatem, & obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat professio, vt post alios tradimus in manu. Conf. f At non tenetur ad hæc, donec professa fuerit, ergo nec ad castitatem, nec consequenter ad non exigendum debitum, & ita, nec ad intrandam religionem, quantumcumque consentiat maritus.

9 Septimo, quod non debet quis intrare religionem, si non est satis ad id dispositus ea dispositione, quam nos post Caietanum, & alios tradimus in comm. capi. [cui portio,] g at prædicta vxor non est, ita disposita, ergo non solum non obligatur ad intrandum, sed tenetur non intrare, donec dispositionem illam impe-

A tret à Deo, & quod non erit facile id etiam quinquagenariæ, & tam frequenter consuetæ parere, iam seni, & fere inhabili ad agenda sine opprobrio cum virginibus officia diuina, & alia in choro, & in alijs locis monasterij.

10 Octauo, quod non videtur consulendum ei, vt mutet statum approbatum in senectute, quia secundum Senecam, non debet officium mutare senex.] Tum quia secundum Hieronym. [difficile est mutare linguam senis.] Tum quia difficilis est mutatio vitæ præsertim in senectute, secundum Imperatorem, h & potius esset consulendum ei, vt impetraret relaxationem, & commutationem voti à Sanct. Sede Apostolica, ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

B 11 Nono denique, quod videtur esse res noua, & in Ecclesia Christiana inusitata, quod coniux legitimè cõiuncta viro, ita quòd legitimè potest ei conuiuere, cogatur separare se, & includere se intra septa monasterij, cum perpetua clausura, contra suam voluntatem sine suo delicto, & sine voluntate delinquendi, eo ꝙ vouisset ingredi religionem ante contractum matrimonium, & merito est res inusitata. Tum quia licet peccasset contrahendo, est tamen absoluta ab illo peccato. Tum quia votum est extinctum quoad matrimonium durauerit. Tum quod per vsum matrimonij, & ingrauescentem ætatem, & ignorantiam rei monasticæ, est facta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maxime nostra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res no-

C uæ frequenter noua inconueniẽtia adducunt, & ideo sunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis [Mutatio vitæ periculosa.] quod cum alijs ad hoc propositum adducit Ioann. Andræ. in capitu. [cum consuetudinis,] i quod ad hoc multum facit, ibi. [Nouitates discordiã pariunt, & cæt.] cui addit glossa ideo illas esse cauendas. Tum denique, quòd lege diuina vetatur separatio coniugis à coniuge nolente separari, pręsertim post consummatum matrimonium, & nulla lege alia diuina quo ad hunc casum inuenitur limitata, & quod continẽtia res consilij, & voluntatis sit, & non pręcepti. k

12 Quare, saluo saniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc casu tenenda, & consulenda, quamuis forte

D disputando defendi posset contrarium, per ea, quæ supra sunt adducta, quorum, tamen solutio ex citatis pro nostra parte colligi potest, quod breuitatis gratia, & copia occupationis facere omitto.

[Aduerte, quod cum Caietanus 2. 2. q. 189. art. 8. ad fin. teneat contrarium eius, quod Auctor nu. 8. habet, & doctrina eiusdem Caietani d. q. 189. artic. 3. in resp. ad 2. dub. videatur subuertere conclusionem Auctoris, tutior videtur via commutationis.

ALLEGATIONES.

a l. vt vi. ff. de iust. & iure. b cap. ipsa pietas. 23. q. 4. & ca. si non licet. 23. q. 5. c in 4. sen. d. 36. & 39. d c. præcipimus 12. quæstion. 1. e ff. de regul. iur. f capitu. 12. numer. 47. g 12. q. 1. numer. 7. h in authent. de monach. §. 1. coll. 1. i de cons. K capit. integritas. 32. quæst. 1.

E

SVMMARIVM.

Presbyter effici, qui vouit non censetur emisisse castitatis votum ei annexum, sicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem, vnde primum vti non reseruatum, dispensat Episcopus, & commutat in melius, vel æquè bonum, numer. 1. Pauca tamen, excepta religione, statu sacerdotali meliora sunt. numer. 2. 1

Vota in aliud opus æquale sine causa commutari non possunt, in melius autem accedente auctoritate superioris sine alia causa possunt, imò & in totum tollis, vel 2

 in parte

in parte tolli, & in parte commutari, prout causa, quæ subest, ad id satis est.

3 *Causam iustè dispensandi seu commutandi sacerdotij votum non præbet sola propinquorum displicentia, præbet autem quantitas, vel qualitas familiæ conseruandæ.*

3 *Voti commutandi, & dispensandi facultas ad vouentis instantiam, vel etiam alterius potest concedi, modo vouens gratiam libenter acceptet, at vouenti, ne votum adimpleat, non potest iustè præcipi, nisi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum, vel impediretur aliqua magna Regni, vel Reipublicæ vtilitas.*

4 *Differre voti adimplementum potest vouens, vt interim reddat se ad illud magis idoneum, ex alia autem causa erit petenda dilatio à potente dispensare, & commutare, qui poterit super eo ad tempus dispensare, vel in aliud pro dicto tempore commutare.*

CONSILIVM XVIII.

Brunellus uouit statim assumere habitũ presbyteralem, & postea suo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primò, an teneatur adimplere uotum.

Secundo, an possit commutari, & per quem, attenta scilicet displicentia patrui uouentis, qui ad conseruandam familiam cuperet, ut ipse uouens duceret uxorem, quod non faciet, nisi à superiore id ei imputetur.

Tertio, cum sit ætatis legitimæ, licet non adeo sufficientis literaturæ, an propter studium literarum possit differre assumptionem ordinis presbyterij.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quòd uotum presbyterij proculdubio fuit licitum, honestum, & sanctum, & obligauit eum ad sui implementum, etiam sub pœna peccati mortiferi, iuxta illud. a [Si quid uouisti, ne moreris reddere,] confirmatum per cap. [licet,] b & D. Tho. receptum, c & eundem, & omnes alios. d Hoc quo ad primam quæstionem breuiter sufficiat.

AD SECVNDAM respõdetur, quod prædictum uotum commutari potest in aliud æquè, uel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij, quia nõ est de numero quinque uocorum reseruatorum dispẽsationi Papæ, scilicet perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hierusalem, uel Romam, uel S. Iacobum Compostellæ, de quibus in extrau. Sixti IIII. e & in nostro Manual. conf. f

2 Nec obstat, quòd uotum presbyterij, uidetur sub se includere uotum perpetuæ continentię, quod est illi annexum, g quia etiam uotum religionis ad sui cõplementum proprius includit perpetuam continentiã non tamen propter hoc uouens religionem censetur uouere illam, pèr ea, quæ nos in d. Man. h post alios scripsimus.

Sunt tamen aduertẽda quædam. Primum est, quod pauca sunt meliora presbyterio, vel æquè bona, excepta religione. Secundum, quòd ad faciendam cõmutationem in æque bonum, requiritur aliqua causa, licet commutatio in melius fieri possit sine illa cum auctoritate legitimi superioris, vt post Caie. i tradidimus in d. Man. k Tertium, quod prædictum votum non solum posset commutari, sed etiam per dispensationem ex iusta causa sine commutatione omnino tolli, imò et ex causa non omnino sufficiente, sed tantum notabili posset tolli partim dispensando, & partim in aliud bonum inæquale commutando, vt traditur in prædicto Manuali. l

3 Quartum, quòd licet ex casu proposito non colli-F gatur aliqua iusta causa dispensandi, neque commutandi, præterquam quædam displicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit, ex displicentia tamen patrui vouentis videtur colligi quædam, quæ in sacro Pœnitentiariæ prætorio solet ponderari, nempe conseruatio familiæ. Et ita quantitas, vel qualitas familiæ, & necessitas illius conseruandæ possent esse tales, quod facerent iustam causam tollendi votum prædictum, partim dispensando, & partim commutando, vt prædictum est, ad effectum, quòd liceret illi contrahere matrimonium si ipse id peteret, aut talem licentiam, & facultatem sibi factam libenter acceptaret, nõ tamen esset, vt arbitror, iusta causa, vt superior præciperet ei sub pœna obedientiæ, ne votum suum exe-G queretur, cum non impediatur per illud implementũ alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni, vel Reipub. vtilitas argumento eorum, quæ notantur in l. m & in cap. [si diligenti. n Quare non video vllam iustam rationem qua Episcopus prædicti vouentis, nec etiam ipsemet Papa possit iuste pcipere illi, vt à voti executione desistat. Et quia ipse asserit se non cessaturum ab ea, nisi id ei præcipitur, non videtur iustè posse impleri desiderium patrui sui, viri mea sententia egregiæ pietatis, & prudentiæ.

4 AD TERTIAM respondetur, quod consulens vouit plura distincta, scilicet assumere statim habitum presbyteralem, & postea ordinem pres-H byteralem, & certum est posse differre assumptionem ordinis presbyteralis causa studendi, & se ad illum idoneum faciendi, argument. capit. [cum eo.] o Sed tenetur statim assumere habitum, nisi iusta de causa Episcopus dilationem concesserit, siue dispensauerit, quæ tamen eo difficilius occurret, quòd non videtur facile concursuram iustam causam id faciendi, cum delatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quàm impediat studia discendi ea, quæ presbyterio sunt necessaria, ea tamen occurrente, poterit dari dilatio, & etiam fieri dispensatio in tempus ad id opportunum, imò, & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem dispensandi, & commutandi. Salua, & cæter.

I

ALLEGATIONES.

a Eccle. 5. b Et cap. magnæ. de voto. c 2.2. q. 88. articu. 3. d in 3. lib. sent. d. 38. e Etsi Dominici. de pœniten. & rem. f capit. 12. numer. 75. g 37. & 39. dist. per totas. h cap. 12. numer. 47. i in 2.2 quæst. 88. art. 12. k cap. 12. num. 69. l numer. 63. m l. 4 §. hoc autem. ff. de dam. infec. n de foto compet. in cap. magnæ. de voto. o de elect. lib. 6.

SVMMARIVM.

Commutatio voti, ad hoc, vt sublato voto obliget ad illius obseruantiam, debet fieri in melius, vel æquè bonum, alioquin non tollet voti obligationem, & si dubitetur, an sit æquipollens, ex hac causæ, & tranquillitate vouentis, potest ab habente potestatem commutandi reduci in pristinum statum, num. 2. ita vt solum sit obligatus suo tempore primum votum adimplere. num. 3. 1

K *Sacerdotij votum simplex videtur præponderare menstruæ confessioni, & communioni, vnde in illa sola opera non videtur commutandum.* 2

Presbyterum esse, qui vouit, potest differre accipere ordines, quando peruenerit ad ætatis suæ annum 25. nec ei imputabitur, si Episcopus, vt potest, cum eo nolit super interstitijs dispensare. 3

CONSILIVM XIX.

QVIDAM voluit presbyter fieri, & post aliquot dies non alia de causa, quam pęnitentia ductus, obtinuit commutationem vt quolibet mense in vita sua frequentaret confessionem, & communionem. Itē secundo loco habuit aliam commutationem dicendi septem psalmos pœnitentiales septies tantum. Nunc autem, cum nondum attigerit vigesimum suæ ætatis annum:

Quæritur primò, vtrum, dato quod primus confessor habuerit facultatem commutandi, & quod secunda cōmutatio nō teneat, an prima commutatio sit sufficiēs, B ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo dato, quod prima commutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an possit ad instantiam vouentis iterum commutari ab habente simplicem, & generalem facultatem commutandi vota omnia, exceptis reseruatis solitis.

Tertio, an non obstantibus prædictis commutationibus possit vouens, saltem auctoritate habentis facultatem commutandi, vt supra, reducta re in pristinum statum, expectare tempus presbyterandi per sacros canones præfinitum, puta vicesimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO Ad Primum, primò præsuppositum in ea videri iustum, cum cōmutatio voti debeat C fieri in aliud opus melius, aut saltem æquè bonum, iuxta dicta in Manual. a & constat recitationem septem psalmorum septies faciendam non esse opus adeo bonum, ac confessionem, & communionem menstruam. Secūdò, quòd si prima commutatio fuit iusta, illa est seruanda, non obstante secundo, argumento regulæ, [non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.] b Tertiò, quòd si etiam prima non fuit iusta, obligatio primi voti adhuc præstaret, & duraret, quia per commutationes inualidas, & nullas non potuit illa tolli. c

2 AD SECVNDAM respondeo affirmatiuè, assumendo pro causa commutandi partim dubietatem an D illa confessio, & communio menstrua sit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis cōscientię, quod ex reductione rei ad primum statum resultaret, partim quod ipse magis inclino ad credendum, quòd illa menstrua confessio, & communio non fuit opus æquipollens assumptioni presbyteratus, ꝓpter multa, quæ possent ad hoc adduci.

3 AD TERTIAM respondeo, quòd reducta re per præfatam commutationem in primum statum potest expectare tempus ætatis vigintiquinque annorū, attento quod interstitia temporum potest Episcopus tollere, & quod ipse non ponit impedimentum, & quod non tenetur esse presbyter ante vigesimumquintum annum, & intra illum potest fieri volēte Episcopo E & si noluerit Episcopus excusabitur impedimento iuris ab assumendo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam. d

[Aduertendum, Episcopum non posse ex sola sua, libera voluntate tollere interstitia, sed requiri causam ex sacro Conc. sess. 23. cap. 11. & 14.

ALLEGATIONES.

a cap. 12. num. 63. b de reg. iur. lib. 6. c arg. eiusdē regulę. d Argum. cap. quia diuersitatem. de concess. præbend. cap. commissa de elect. & l. 1. C. de annal. excep. cap. fi. de appel.

A

SVMMARIVM.

Religionem, qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita soluat, numer. 3. 1

Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis est conijciendum. 2

CONSILIVM XX.

SEMPRONIVS tenetur intrare religionem causam certorum votorum pęnaliū, quę fregit, cum animo tamen adimplēdi, postquam debita quædam persoluerit. Dubitatur, an attento, ꝙ excedunt summam mille scutorum, quorū solutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit, imò putat, ꝙ si adhoc animaduertisset, non se obligasset, nisi post eorum satisfactionem, & quoniam spem habet viuendo aliqđ tēpus in sęculo soluendi ea, an inquam possit tuta conscientia differre ingressum, quo ad suis creditoribus satisfecerit, vel an possit in fraudem ipsorum ingredi religionem.

Respondeo primo, iure mihi videri desiderare vt D. consulens exposuisset clarius, & specialius vota pręfata pęnalia, & transgressiones eorum, ad hoc, vt certius responsum reddere possem quæsitis.

1 Secundo, videri multum expedire, vt consulens anā alia omnia peteret in sacra Pœnitentiaria relaxationem, & moderationem aliquam modestam præfatarū pęnarum incursarum ob fractiones pręfatorum votorum, fundādo se in debitis, quę debet, & in facilitate, qua solet trahi ad eiusmodi vota, & ꝙ aliqua dilatio ei concederetur ad soluēdas pęnas illas moderatas, quæ omnia iustè pōt, & solet cōcedere pręfata Pęnitētiaria.

2 Tertio, ꝙ vota præfata non obligant consulentem ad soluendas pęnas incursas, nisi à tempore, quo mēs, & intentio eius expressa, vel tacita fuerit soluēdi eas, & consequenter si eius intentio fuit soluendi prius alia debita, quæ naturalius, & efficacius debebat, quam illa, non tenebitur soluere tales pęnas, donec alia debita soluat, dummodo mediocrem curam, & diligentiam in eis soluendis adhibeat.

3 Quarto, ꝙ prius debet soluere debita, quā ingrediatur religionem, & cauere ne fraudentur creditores quibus iusta, & ęqua ratione illa debentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi certum monasterium, vel certum ordinē, si in eo non recipitur liber remanet: at si vouit ingredi religionem in genere repulsus, ab aliquibus, non est liber, sed tenetur tentare, vt in aliqua ex alijs recipiatur, numer. 3. admissus autem ad habitum in aliqua, si postea eijciatur, vel ipse exeat voto satisfecisse dicetur, numer. 5. 8. sicut & is, qui cum certum ingredi monasterium vouisset post habitum in eo assumptum exit, vel eijcitur, numer. 4. & 10. nec tenetur aliud ingredi, imò potest nubere, numer. 4. sicut nec is, qui cum vouisset ingredi, quod elegisset monasterium, si ab electo exeat, vel eijciatur, tenetur aliud ingredi monasterium, numer. 6. licetque videatur, eum qui vouit in genere, si post ingressum exeat, vel eijciatur ab vno monasterio, obligatum esse petere, vt recipiatur in alio, sicut teneretur, si ab aliquo, vel aliquibus fuisset non admissus, nu. 3. attamen contrarium verius est, n. 8. at, si in genere vouisset profiteri, vel perseuerare in religione per solam habitus susceptionem nō liberatur, sed exiēs, vel eiectus, teneretur tentare, vt in alia ad habitum, & professionem recipiatur, nu. 7. & 10. Vouens autem fieri religiosus, in dubio censetur vouisse ingredi ad probādum, nō autem vouisse profiteri, seu perseuerare, n. 11.*

Debitor

2 *Debitor generalis rerum inanimatarum, cuius specierum indiuidua sunt, vel ab homine, vel à natura certis determinata finibus, elegit, & soluendo quam elegerit, liberatur, alias videtur, quod electio spectet ad creditorem, num. 2. & 9. vel quod obligatio sit nulla, num. 8.* F

CONSILIVM XXI.

PRæsupposito ex Man. a quòd vouens ingredi religionem certam, non tenetur ingredi aliam, si nō recipiatur ab illa, nec vouēs ingredi religionem in certo monasterio, tenetur ingredi aliud eiusdem religionis, licet non recipiatur in illo, & ꝙ vouens ingredi religionem in genere, tenetur solum ingredi aliquam ex his, ad quas tacitè se astrinxit, & si ad nullas tacitè se astrinxit, tenetur ingredi aliquam ex omnib. ita quod alijs nolentibus recipere illum, tenetur tentare alias. G

His igitur præsuppositis, quæritur, an vouens ingredi religionem in genere, & receptus ab vna, teneatur ingredi religionem, & tentare aliam, si egrediatur ab illa sua sponte, vel eijciatur ab illa post habitum susceptum.

2 Et pro parte quidem affirmante facit primo, quòd in debito generaliter, electio est creditoris: b at hoc debitum est generale ingrediendi aliquam religionē: ergo creditor, qui est Deus, vel Ecclesia debet eligere, & non debitor, qui est vouens.

3 Secundo, ꝙ vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingressum, & post ingressū, sed ante ingressum, si non recipiatur in vna, tenetur H intrare aliam, & si alia, vel aliæ nolint recipere, tenetur, quærere, & tentare alias, ergo etiam post ingressum si fuerit exclusus ab vna, vel à multis, vel displicuerit ei vna, vel multæ, tenebitur tentare, & quærere alias, quæ fortè non displicebunt ei, vel non expellent eum: quia parium eadem est ratio. c

4 Quibus tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primo: nam sicut promittens ingredi certam religionem se habet ad illam, ita vouēs religionem in genere. Vnde sicut vouens certam religionem, si ab ea non recipiatur, liber est a voto, & potest contrahere matrimonium, ita vouens ingredi I religionem in genere, si à nulla recipiatur, liber est à voto, & potest cōtrahere matrimonium, vt viua ratione contra Innocent. d concludunt Angelus, e & Caiet. f at qui vouit ingredi vnam religionem, & ingressus illam exijt, censetur impleße votum secūdum omnes, ergo & qui vouit religionem in genere, ingrediens vnam, quæ probata displiceat, vel à qua expellatur, satisfacit voto.

5 Secundo, ꝙ promissio generalis, aut non valet, aut si valet eo valet, quòd sit de genere continente res vtiles, & habentes fines à natura, vel homine destinatos, & præstat electiones promittenti, g & est resolutio gloss. h ergo qui promisit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam satisfacit, quia religio K est res habens fines designatos a natura, vel facto hominis.

6 Tertio, quòd paria, & æquipollentia sunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget, per adducta in præsenti argumento: at qui vouit ingredi religionem, quam vellet ingrediendo illam, quam vult, satisfacit suæ promissioni, ergo & qui vouit ingredi religionem in genere, ingrediendo vnam, satisfacit illi: quia de paribus, & æquipollentibus idem iudicabitur. i

7 Quarto, quòd ingressus religionis est aliud separatum ab eiusdem professione, & permansione in ea: & ita potest compleri nō sequuta professione, & consequenter, qui tenetur ad ingressum tantum, potest satisfacere non profitendo, nec permanendo, quia separatorum separata est ratio, k at in casu proposito tantum tenebatur ad ingressum, & non ad professionem, neque permansionem: ergo præstando ingressum satis facit voto, licet non præstiterit professionem, vel permansionem.

8 Quinto, quòd non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, quòd assumptum in eo non est verum de debito generali rerum inanimarum habentiū fines ad se circumscribendum destinatos, qualis est debitor ingressus religionis in genere. Ad secundum respondetur negando, quòd promittens ingressum religionis in genere ad idem teneatur post ingressum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum: quia immo ad nihil tenetur post illum: quippe qui præstando illum soluit suum debitum genericum, præstando speciem, quam ad soluendum delegit, cum ad eum spectaret electio, eo quòd erat debitum generale rei habentis fines de se destinatos a natura, vel hominis facto, per prædicta.

9 Quæ omnia confirmātur ea irrefragabili consideratione, quòd nemo vnquam dixit, neque vt arbitror dicet, quòd promittens simpliciter, & generaliter ingredi aliquam religionem, non habeat facultatem eligendi eam, quam voluerit de approbatis, sed quod tenetur ingredi, quam religiones, vel religiosi volent.

10 Ex hoc responso videtur sequi, quòd qui vouit profiteri religionem in genere, non satisfacit voto ingrediendi vnam, in qua non admittitur ad professionē, vel ipse eam intra annum nouitiatus exit. Tū quia hoc respōsum habet aliud esse ingredi religionem, & aliud illam profiteri, & consequenter licet vouens ingressum satisfaciat voto suo ingrediendo, quamuis post egrediatur, vel expellatur, vouens tamen profiteri non satisfacit ingrediendo, nisi profiteatur: quia à diuersis non fit illatio, iuxta leg. [Papinianus.] Tum quia debitor in genere etiam rei habētis fines designatos à natura, vel facto hominis, licet electionem habeat soluēdi speciem, quam volet, tenet tamen soluere aliquam: sic & qui vouit profiteri aliquam, tenetur, licet habeat electionem profitendi eam, quam volet.

11 At quia orator non vouit expresè ingressum, sed quòd fieret religiosus, suboritur quæstio, an sit iudicandum de illo, tanquam de eo, qui vouit profiteri? Et verius videtur, quòd sit iudicandum tāquam de eo, qui vouit tantum ingressum, quia paria sunt vouere ingressum religionis, & vouere, quòd fiet religiosus, vt singulariter determinauit Caietan. l pro quo sumitur firma ratio ex eo, quòd Sanct. Tho. ibi ait, nempe quod nemo tenetur ad manendum perpetuo in religione, nisi expresè ad id intendat vouere, & votū religionis interpretandum est in dubio secundum ius commune, quod facit facultatem egrediendi intra annum nouitiatus. Salua, &c.

SVM-

ALLEGATIONES.

a cap. 12. num. 48. b §. si generaliter. Institu. de legat & l. legato generaliter. ff. de leg. 1. c l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum 2. de elect. d in c. porrectum de reg. e in verbo votum 3. §. 11. f 2.2. quæst. 109. articul. 3. g l. si quis à filio. §. siquis etiam leg. si domus ff. de leg. 1. & l. 3. & 4. ff. de trit. vin. & ol. legat. h in d. l. legato generaliter & d. §. si generaliter. i l. fin ff. mand. capitul. licet ex quadam de test. K l. Papinianus. ff. de minor. cap. ad audientiam. de decim. l In 2.2. quæst. 189. articul. 4.

SVMMARIVM.

1 *Vouens religionem ingredi, & perseuerare, & in ea mori, censetur vouisse profiteri: vnde ingrediendo, & etiam ex causa exeundo non satisfecit, sed eget dispensatione Apostolica.*

1 *Voti simplicis religionis commutandi causæ aliquot numerantur.*

CONSILIVM XXII.

LVCIVS sacerdos, & parochus in infirmitate votum religionis emisit in vnam trium religionum, aut S. Francisci, aut S. Dominici, aut S. Augustini, & perseuerare ac mori in ipsa religione. postea animo satisfaciendi voto, ingressus est religionem S. Francisci, & in ea per quattuor, vel quinque menses perseuerauit, post quos ratione cuiusdam infirmitatis egressus est. Dubitatur, an satisfecerit voto.

1 Respondeo, quòd huius quæstionis decisio clarè colligitur ex ijs, quæ scripsimus in Man. a videlicet, ꝙ quamuis per prædictum ingressum satisfacit consulens voto suo, quatenus erat votum de ingrediendo, non tamen satisfecit, quatenus erat votum de profitẽdo: quia non fuit professus, & ideo indiget dispensatione, vel commutatione. Quare porrigenda est petitio, in qua explicentur causæ videlicet, quòd ob infirmitatem fecit, quòd est grandis natu, quòd iam probauit religionem, quòd illius viuendi ratio non satis placuit, quòd putat se melius inseruiturum foris Deo, quòd laborat infirmitate, & si habet patrem, matrem, aut neptes ad sustentandum, & denique, quòd non est bene affectus modo viuendi in religione. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. 12. numer. 46.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo etiam bona fide, numer. 3. in fi. habitum apud Carthusianos ante ætatem per eorum decreta requisitam, & ob id eiectus, voto nõ satisfecit, cum teneretur inquirere, & intrare aliquam sibi aptam, numer. 4.*

1 *Nullum, & inutile seu inualidum facere testamentum, & similia paria sunt.*

2 *Votum non obligat vouentem ad plura, quam sua verba, et intentio se extendunt, estq; hęc obligatio restringẽda.*

3 *Religionem ingredi vouens, non obligatur, nisi vt assumat religionis habitum, tenetur tamen bona fide religionem ingredi cum intentione probandi, & si inuenerit illam sibi gratam, profitendi numer. 3. illamque intrare, quam iustè credere possit sibi aptam, num. 4.*

4 *Sciens, & scire debens, paria, scire autem debet quis requisita ad actum, quem vult facere, & statuta religionis, quam vult ingredi.*

4 *Religionis intrandæ voto obstrictus, qui post probationis habitum assumptum recedit, tunc demum in conscientia satisfecit, si ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur.*

CONSILIVM XXIII.

AN qui tenetur ad intrandum aliquã religionem in genere, intrando Carthusiã ante ętatem, quam eius statuta requirũt & ob id eijcitur post menses nouitiatus, satisfaciat suo voto: ita quod non teneatur ingredi aliam vel ipsam post legitimam ætatem?

1 Hæc quæstio est adeo difficilis, quòd primum visa

A est resoluenda negatiuè. Primo quidem, quòd nullũ, & inutile exæquantur, a vnde paria sunt non adire hæreditatem, & non adire modo debito, b & nullum facere testamentum, vel facere illud inualidum: ergo paria erunt non intrare religionem, & intrare illam, cuius non est capax. Secundo, ꝙ alioquin sequeretur, ꝙ huiusmodi vouens satisfaceret voto intrando religionem, quem sciret non admissuram eum ad professionẽ ob aliquos suos defectus, quod non videbitur dicendum, quia daretur occasio fraudibus contra textum in capitul. [ex parte.] c

2 Secundo visa est pars contraria verior. Primo quidem, ꝙ vouens non obligatur ad plura, quam sua verba, & intentio se extendunt, vt colligitur ex S. Tho. in

B hoc recepto, d & probatur ea ratione, quod obligatio est restringenda, e & ꝙ actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, f at nec verba, nec intentio consulentis extendebatur ad aliud, quam ingressum religionis, hoc est ad assumptionem habitus approbatæ religionis, cum intentione probandi eam, & consulens fecit hoc, & mansit in religione sex mẽses, & mansisset perpetuo, si ea sibi grata fuisset isto anno probationis, & superiores admisissent: ergo satisfecit voto quatenus illum tangebat, & non fuit in voluntate, vel potestate eius, ne obstarent ei statuta, vel placita religionis, vel Superioris. Secũdo, quòd ingressus quo ad ipsum vouentem fuit validus, & habitus rite susceptus, & datus, ita quod cœpit per eum gaudere priui-

C legio can. [si quis suadente. g]

Tertio, quod alioquin sequeretur, quòd vouens nõ satisfaceret ingrediendo religionem requirentem aliquam qualitatem, quam non habet vouẽs puta, quòd sit de tali regno, insula, genere.

3 Non videntur obstare opposita: non primum. Tũ quia negari potest, quod ingressus pręfatus fuit omnino inutilis, vt probat argumentum secundum pro nostra parte factum. Tum quia multa inualida operantur aliquos effectus, vt tangit glossa, h & latè tradit Felynus. i

Ad secundum responderi potest, negando, quòd ex hoc sequatur occasio fraudis, & quod intrans religionem, cuius se sciret incapacem, satisfaceret. Nã vt quis

D satisfaciat voto intrandi religionem, non sufficit, quòd quoquomodo intret, sed oportet, vt intret bona fide, cum proposito probandi eam, & si inuenerit eam sibi gratam profitendi, vt pulchrè declarat Caietanus, k & probatur ea ratione, quod qui tenetur ad faciẽdum aliquid, non satisfacit, nisi faciat illud legitimè, l & ita concedo, quòd si consulens intrasset pręfatam religionem sciens se nõ admittendum ad professionem in ea, non satisfecisset voto, at præsupponitur, quod ipse bono proposito intrauit eam.

4 Cum autem his me subscribere vellem, occurrerũt duo. Alterum, quòd paria sunt scire, vel scire debere, m & quod quis debet scire, vel debet quærere scire ea, quæ pertinent ad id, quod debet facere. n Alterũ,

E quòd vouens intrare religionem, & intrans eam, tum demũ videtur satisfacere voto quo ad forum consciẽtiæ

ALLEGATIONES.

a cap. 2. de transl. prælat. cap. Nicolao, de appel. b l. 2. C. de success. edic. c de consue. & l. conuenire. ff. de pact. dot. d in 2. 2. quæst. 18 art. 3. & 4. e l. quicquid astringendę ff. de verbo oblig. & cap. cum iura partium. de reg. lib. 6. f l. non omnis. ff. de rebus cred. cap. fin. de præb. g 17. q. 4. cap. religioso. §. 1. de sent. excomm. lib. 6. h cap. non præstat de reg. iur. lib. 6. i cap. ex tenore de rescr. K in d. q. 189. art. 4. l d. cap.. Nicolao, de appel. m l. quod te ff. de rebus cred. n §. final. 37. d. & capitul. innotuit. adiuncta gloss. verb. ignorantia. de election.

tiæ ad effectũ exeundi, si ab ea vult exire, quia ingrata est ei, vel videtur sibi importabilis, vt colligitur ex vtroque Thom. a consulens autem præfatus non exiuit, quia ingrata fuit ei religio, neque quia visa fuit ei importabilis, sed quia statuta ordinis repugnabant: & cum non vouerit ipse speciatim religionem Carthusianam, videtur teneri ad intrandã aliam, nisi iusta de causa Papa relaxauerit, vel commutauerit suum votum in aliud. Videtur enim affirmandum, quòd ad hoc, vt vouens intrare religionem in genere, satisfaciat ad effectum exeundi, tenetur ad intrandam aliquam non solum approbatam, sed etiam quam sciat, vel credat iustè sibi esse aptam, ita quod non patiatur, vel iustè credat non se pati defectum, ob quem per eius statuta reijciatur, & quod eam profiteretur, si ei esset grata, ita ꝙ ob id solum principaliter exeat, quod non est ei grata, vel videatur importabilis.

[Gregorius XIII. oratori coram factum narranti, & petenti, vel mandari Carthusianis, vt ipsum reciperent, vel declarari voto satisfactum, verbo respondit. Ingredere aliam religionem.]

ALLEGATIO.

a in dict. artic. 1.

SVMMARIVM.

1 *Voto de intranda religione satisfacit, qui post ingressum, non quia religio ei sit ingrata, sub ob morbum exiuit.*

CONSILIVM XXIV.

VOVENS ingredi religionem simpliciter, sine expressione permanendi in ea perpetuo, nec exeundi, an si eam nõ inuenerit sibi gratiam, satisfaciat voto ingrediendo, licet superueniente infirmitate egrediatur, an verò cessante infirmitate teneatur redire?

1 Respõdendum videtur, ingrediendo satis fecisse. Tum quia, ut ait S. Thom. a is qui sic uouet, censetur uouere secundum formam iuris, quæ habet, ut intra annum probationis ingrediens religionem possit libere exire. b Non obstat, quòd is non exiuit, eo ꝙ esset sibi ingrata religio, sed quòd infirmitas ei superuenit, adiuncto quod ait Caietanus. & S. Tho. c talem uouentem in foro conscientiç teneri perseuerare, si in religione inueniat omnia sibi grata: quia responderi potest, ꝙ iste non inuenit omnia sibi grata, uidelicet infirmitatem non gratam. Præterea ipse S. Tho. expresse ait, huiusmodi uouentem posse egredi propter infirmitatem, non distinguendo inter respectum hunc, uel illum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 2. 2. quęstion. 189. artic. 4. b cap. ad Apostol. de reg cap. 1. & 2. eodem titul. lib. 6. c vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Votum intrandi religionem, & se fratrem faciendi, paria. Vnde qui ingreditur potest ante professionem liberè, ac si non vouisset exire, vxoremque ducere, secus si vouisset intrare, & profiteri.*

CONSILIVM XXV.

SAlustius uouit, ꝙ fieret frater certi monasterij, qđ postea fuit ingressus, & mãsit in eo circiter nouem menses, & cum non placuisset illi modus ille uiuendi, F exiuit ab eo ante finem nouitiatus, nulla professione facta expressã, uel tacita. Quæritur, an licitè possit contrahere matrimonium.

1 Respondeo quod sic. Tum quia uouens ingredi religionem, potest liberè ab ea exire, antequam profiteat expresse, uel tacitè, iuxta cap. 1. a Nec obstat, quod c. illud, loquitur de intrante religionem non pręmisso uoto: quia idem est dicendum, uoto de intrando pręmisso, ut tradit, & probat S. Thom. receptus. b Non obstat etiam dicere, quod S. Thom. loquitur de uouẽte intrare solum, & non de uouente intrare, ita quod fieret frater. Tum quia secundum opinionem Dominici Soti, c paria sunt uotum de intrando religionem tantum, & de intrando, & profitendo. Nec obstat, quòd G nos tenuimus in Manuali confess. d cõtrarium eius, quod tenuit Sotus: quia Dominus consulens non vouit intrare, & profiteri, sed solum vouit, quòd fieret frater, & votum de intrado solum, vel quòd fieret frater, sunt eiusdem virtutis, & paria quo ad hoc, vt singulariter asseruit Caietanus, e quem merito ac iure sequuti fuimus nos, f quod nos sine vllo scrupulo affirmamus etiam in præsentia. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de regul. lib. 6. b in 2. 2. quæst. 189. artic. 4. c libr. 8. quæst. 2. art. 1. de iust. & iur. d capit. 12. num. 47. e ind. art. 4. quæst. 289. 2. f vbi supra sub fin. num. 47.

SVMMARIVM.

H

Vouens vnam religionem ingredi, aliam profitens non tenetur primam ingredi, secus si ante professionem exeat: etiam si secunda habeat priuilegium, vt illam intrantes satisfaciant voto de intrando aliam. 1

Votum, qui dubitat, an emiserit, tutiorem partem eligat: videtur tamen, quòd possit in negatiuam inclinare, cum facta non præsumantur, & hoc etiam si pro affirmatiua adsit aliqua coniectura, sed respiciens extrinsecum finem voti. numer. 3. 2

CONSILIVM XXVI.

I NDesiderio discendi, & magisterium sumendi, vouit ingredi religionem Dominicanorum: dubitat tamen, vtrum etiã vouerit profiteri. Deinde persuasus à quodam religioso, dicente, quod sua religio habebat priuilegium, vt nõ obstante voto de intranda alia religione, illam intrando satisfaceret, eam ingressus est: sed cum non placeret modus viuẽdi, post quattuor menses, relicto habitu, ad sęculum redijt. Quæritur, an ad id teneatur.

1 Respondeo, ꝙ præfatus D. consulens nõ adimpleuit votũ præfatũ duplici capite, si vouit ingredi, & profiteri. Primo quidẽ, qđ in neutro ordine fuit professus.

Secundo, ꝙ qui vouit ingredi certam religionẽ, licet non teneatur illã ingredi, si post illud votũ fuerit ingressus, & professus aliã religionẽ, iuxta c. [qui post K votum,] a tenetur tamen, si non profiteatur secundam, vt Archidiaconus, & Francus ibi rectè adnotarũt: nec crederem huic decisioni derogari à priuilegio religionis secundæ, donec videro tenorem illius.

Tertio, ꝙ si D. cõsulens dubitat, an vouisset ẽt profiteri, debet quærere sibi idem remedium, quod quæreret, si sciret: quia in dubio certiorem partem tenetur diligere, saltem quo ad forum conscientiæ. b 3

Quarto,

ALLEGATIONES.

a de reg. l. 6. b capitul. iuuenis de spons.

2 Quartò, ꝙ cōsultè faciet, si supplicauerit Papæ in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, vt dispenset cum eo: modus autem petendi cōueniens est ei, vt narrato casu petat dispensationem, ne teneatur profiteri, neque ingredi prçfatum ordinem Dominicanorum: allegando in hoc primum quod dubitat, an vouisset profiteri, & quod multum inclinat in partem negatiuam, & quod visum fuit sibi adimplere votum ingrediendi religionē Dominicanorum, ingrediendo aliam, propter præfatum priuilegium: alleget item alias causas, propter quas vr̄ ei melius seruire Deo in presbyterio sçculari.

3 Quod autem magis debeat inclinare in partem negatiuam, quòd non vouerit profiteri, facit quòd ipse non meminit factum, & facta non præsumuntur: & quòd sicut aliud est præceptum, & aliud finis præcepti, ita aliud est votum, & aliud finis extrinsecus, in quem vouetur: & quòd ille finis discendi, & magisterium sumendi est extrinsecus voto: quia per professionem consequutam non fuisset obligatus ad illa, si noluisset, nec religio fuisset obligata ad faciendam ei facultatem intendendi eis plusquam alijs professis, cçteris paribus. Salua, &cæter.

SVMMARIVM.

Vouens alternatiuè duo, alterum implere tenetur.
1 *Soluens vni, quod alteri debet, peccat, si per hoc redditur*
1 *impotens soluere primo.*
Abbas sine consensu, vel saltem sine consilio Conuentus,
2 *nec oblatos, nec monachos recipere potest.*
Vouens seruire certo hospitali potest ab eodem compelli,
2 *vt seruiat.*
Professio laxioris religionis eius, qui strictiorem vouerat,
3 *liberat à prima obligatione, sed non oblatio, quæ non facit religiosum.*

CONSILIVM XXVII.

HORATIVS vouit ingredi religionem Capucinorum, vel seruire cuidam hospitali celeberrimo: qui cum non reciperetur à Capucinis, obtulit se, & sua alterius religionis Prælato absenti à suo monasterio, & persuadenti sibi se id iustè posse facere sine cōsensu D sui Conuentus confirmando oblationem iuramento: quem noluit recipere Conuentus in Oblatum, dicens quod non poterat Prælatus sine ipsius consensu illum recipere. Quæruntur circa hoc tria.

Primo, quid tenebatur hic facere, cum fuit repulsus à Capucinis.

Scdo, an is peccauerit offerēdo se alteri monasterio.

Tertio, an oblatio fuerit valida.

1 AD PRIMVM respōdeo, quòd ipse tenebatur ire ad seruiendum hospitali præfato, quia qui promittit duo alternatiuè, tenetur alterum eorum adimplere, iuxta notata in cap. [in alternatiuis,] a & alijs iurib. per illius glossam citatis: & Dominus consulens vouit duo alternatiuè, scilicet ingressum religionis, vel seruitium hospitalis, & non potuit implere prius, ergo tenetur implere posterius. E

AD SECVNDVM respōdetur, affirmatiuè, quòd peccauit, quia quod debebat vni, scilicet hospitali, ita videtur soluisse alteri, vt fieret inhabilis ad soluēdum, quod debebat alteri, quod est peccatum, iuxta notata in cap. [ea te,] de ieiur.

2 AD TERTIVM videtur, quòd non valuerit oblatio, quia videtur posse Abbas obligare monasteriū ad alendum Oblatum sine consensu, vel saltem cōsilio sui Conuentus; sicut nec reciperemonachos, iuxt. glo.

A b & ea quæ nos latius tradidimus in comm. 3. de reg. c Tum quia præfatum hospitale potest compellere cōsulentem ad implendum suum votum, quo tenetur seruire illi.

3 Neque obstare videtur, quod professio facta in religione etiam laxiore, ab eo qui nouit strictiorem, valet, d quia nos loquimur de oblatione, quæ non est tantç virtutis, nec facit religionem, iuxta contextum c. [vt priuilegia,] & quæ ibi notat Panor. & alij, e Nec etiam videtur obstare l. [quoties, f quatenus habet, ꝙ res vendita duobus fit posterioris emptoris, si prius tradatur ei, quàm priori, & quod consulens tradit se prius præfato monasterio, cui se obtulit. Tum, quia nō valuit oblatio, vt dictum est. Tum quia licet res vendita B duobus fiat posterioris, si prius ei tradatur, vendens tamen obligatus manet ad soluendum priori, quod sua interest: & ita hospitale prçfatum habebit ius ad cogēdum consulentem ad seruiendum sibi. Tum quia Prçlatus, cui se dedit, decepit ipsum, dicens quod iustè poterat omittere seruitiū prædictum hospitalis, & quod poterat eū ipse absoluere ab obligatione, qua tenetur hospitali, & ita non debet ex suo dolo reportare commodum, contra l. e. [itaque fullo, g nam & qui dolo inducit aliquem ad profitēdam religionem, licet professio teneat, bona tamen non debet habere. h

ALLEGATIONES.

a de regul. iur. lib. 6. b cap. fin. de regul. lib. 6. c super cap. nullam 18. quçst. 2 numer. 5. d capit. qui post votum de reg. lib. 6. e de priuil. f capitul. de rei vend. C g ff. de furtis, cap. 1. de postul. præl. h capit. const. 20. q. 1.

SVMMARIVM.

Vouens ingredi vnum certum monasterium, si in eo non recipitur, liber est: at qui sine saltem virtuali restrictione vouit ingredi aliquam religionem tenetur de rigore omnia monasteria dictæ religionis, & qui vouit ingredi religionem in genere, tenetur omnes religiones tentare, etiam extra regnum existentes. numero 3. quamquam de æquitate, qui ex causa refutatur à maiori parte monasteriorum, vel religionum prouinciæ, possit iudicari absolutus. numer 4. refutatio autem ab eo debet fieri, qui potest admittere, & refutare. num. 3. Generalis, & etiam Prouincialis, causa cognita posset suis monasterys præcipere ne talem recipiant: at ex eo, quòd Generalis aliquem vouentem refutauerit, non inde sequitur, quod talis sit liber, num. 1. & 2. cum receptio, & refutatio non ad ipsos, sed ad prælatos, & suos Conuentus simul spectet. num. 3. 1 3

CONSILIVM XXVIII.

QVIDAM ægrotus vouit ingredi religionem Minimorū, & factus sanus adijt Generalem, qui noluit eum recipere. Quçritur an satisfecerit voto, ita quod possit declarari absolutus ab eo sine alia causa in id accedente.

1 Respondetur, quod non. Tum, quia licet vouens ingredi religionem in certo monasterio, quod nō vult eum recipere, possit declarari adsolutus à voto secundum communem sententiam, quam nos quoque sequuti fuimus in Man. confess. a qui tamen vouit religionem in genere, vel in specie, non se restringendo ad aliquod monasterium, certum est teneri quærere alias religiones, vel alia monasteria eiusdem religionis licet ab aliqua, vel ab aliquibus repudietur, vt prçter alios notabiliter ait Caietan. b

2 Tum

ALLEGATIONES.

a cap. 12. num 48. b in 2. 2. quæst. 88. arti. 3. col. 3 vers. 12. eadem responsione.

2 Tum quia nemo,quem meminerim,dicit sufficere refutationem solius Generalis,non reddita saltem causa sufficiente, quare omnia monasteria suæ religionis debeant eum refutare.

Tum quia,sicut acceptatio,& admissio volentis ingredi religionem pertinet ad prælatum,& conuentum, secundum gloss. communiter receptam, a ita etiam refutatio volentis ingredi pertinet ad eosdem, & non ad solum prælatum,nec ad solum conuentum:contrariorum enim eadem est disciplina: & ita refutatio Generalis non videtur sufficere.

3 Tum quia vbi supra, Caietan.quem nos quoque, b sequimur, satis in terminis videtur decidere hoc, quatenus ait ex natura voti (nisi restringatur saltē tacitè ab intentione vouentis) obligari eum, qui vouit in genere religionem, ad requirendas omnes religiones, & omnia monasteria eorū etiam extera,& aliorum regnorum: per quod præsupponit non sufficere refutationem etiam Prouincialis, nec omnium Prouincialiū vnius,vel alterius regni,& consequenter, nec refutationem prælatorum ordinis. Tum denique,quòd Generalis posset eum refutare odio, amore, precibus,vel sordibus ad id motus,ad quod non mouerentur Conuentus,& prælati minores, ad quos spectat admissio, vel refutatio volentium ingredi.

4 Quamquam fateor,Generalem,immo,& Prouinciale,causa cognita,& partibus auditis, posse suis subditis iubere,ne reciperent talem, vel talem ad sua monasteria, eo quòd ob talem causam iudicauit eum esse indignum, qui recipiatur : quamquam item credam, eum qui refutatus est à maiori parte Prælatorum, & Conuentuum sui regni, vel magnæ prouinciæ, ex æquitate iudicari posse absolutum,si ob aliquam rationem probabilem fuisset repulsus. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a In capitul.fin.de reg.lib.6. b vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Conditionale votum obligare videtur, quando per vouentem stetit,quo minus conditio adimpleretur;fallit,quādo conditio non pendet à sola voluntate vouentis. numero 2.item & quando vouens voluit conditionem verè, & non per fictionem adimpleri, licet non sit impleta.numero 3.*

4 *Religionem ingredi intra certum tempus vouens per illius lapsum non liberatur.*

CONSILIVM XXIX.

PASCHASIVS, qui vouit infra trienniū ingredi religionem,si interim fieret grāmaticus sufficiens ad ordines suscipiendos,an teneatur ingredi lapso trieunio, si nō didicit grammaticam, esto quod nō desierit eam discere eo fine, vt non intraret religionē?

1 Pro parte affirmante facit l. [iure ciuili,] a quæ habet conditionem censendam esse impletam,cum per eum, ad quem pertinet implere, non stat quo minus impleatur: & ad præfatum vouentem pertinebat implere præfatam cōditionem,& per eum stetit quo minus impleretur,quia non studuit grammaticę discendæ. Facit etiam regula [cum non stat, b argumento à contrario sensu.

2 Pro parte verò negāte facit, quòd regula illa prefata l. [iure ciuili,] posita, non habet locum, quando promittens voluit conditionem verè, & non per fictionem adimpleri, vt determinat Bald. c & Barthol. d & consulens videtur habuisse voluntatem, vt cōditio
F impleretur verè,& non per fictionem,etiam si casu euenerit,vt non fuerit impleta.

3 Secundo facit,quòd illa regula præfata, l. [iure ciuili,] limitatur, quando conditio pendet à libera voluntate promittentis,per l. [centesimis,] e vbi Iason, f post Alexandrum eam limitauit: & conditio illa discēdi grammaticam videri potest non pendere à sola,& libera voluntate huius vouentis,& consulentis.

4 Sed,quòd facit hac in re difficultatē,est, quod vouens ingredi religionem intra triennium,non videtur liberandus ab ea intranda per lapsum triennium: quia terminus ille non videtur positus causa finiendę obligationis,sed potius causa incipiendę executionis. Qui enim promisit dare ante kalend. Iulias, non liberatur
G lapsu illarum kalendarum, imò tunc incipit necessitas exequendi promissum. Vnde videtur adhuc teneri.

[Vide etiam sequens Consilium.]

ALLEGATIONES.

a ff.de condit.& demonst. b de reg.iur.lib.6. c in l.si pater.quæst.3.C.de cond.instit. d in l.vterque sub fin.ff.de cond.instit. e §.si ita stipulatus.ff.de verb.oblig f Notab.3.

SVMMARIVM.

Religio S. Ioannis latior est religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit,illam ingrediendo, voto non satisfacit. 1

Vouens scholasticus ingredi religionem, si peruenerit ad 2
H *scientiam ingressui necessariam, si ob ægritudines, vel aliam iustam causam ad illam non potuit peruenire, liber est à voto,secus si per ipsum stetit.*

CONSILIVM XXX.

AN scholasticus sexdecim annorum vouēs ingressum ordinis Dominicani, si perueniret ad scientiam necessariam ingressui illius ordinis, & reiectus ob insufficientiam,& relinquens studium teneatur ad ingrediendum eam, & an possit ingredi religionem Sanct. Ioannis?

1 Ad hanc quæstionem præmissam,& ad aliquot a-
I lias solo verbo propositas, respondeo primo, certum esse votum valere.

Secundo, quòd non impletur illud per ingressum religionis S.Ioannis,quæ videtur laxior regula Dominicanorum, quæ est mendicans, & strictior, ad quam votum obligauit.

Tertio, quòd votum fuit conditionale, si perueniret ad scientiam necessariam ingressui ordinis Domin.

Quarto,quòd non videtur satisfecisse voto, eo solo quòd ab vno solo monasterio fuit repulsus.

2 Quinto, quòd decisio huius quæstionis,quę mihi difficilis est,videtur pendere ab alia,scilicet an conditio præfata cēseatur impleta, eo quòd per eum stetit,quo minus adimpleretur,iuxta.l.[iure ciuili.] a

K Sexto,quòd si per præfatum Dominum consulentē non stetit quo minus adimpleretur conditio, eo quod ob ægritudinem, vel aliquam aliam iustam causam non potuit continuare studium grammaticæ,quod cęperat, non tenetur adimplere votum,quia adimpletur conditio,sub qua vouit, & dispositio conditionalis nō obligat donec conditio adimpleatur. b

Septimo, quod si consulens noluit studere, cum posset,

ALLEGATIONES.

a ff.de cond.& demonst.& cap.imputari.& cap.cum non stat. de reg.iur.lib.6. b cap.si pro te cum similibus de rescript.

posset,& procurauit nescire, vel obliuisci, quæ scie-bat,ne ingrederetur religionem,vel si contigeret eũ scire,& discere necessaria ingressui, tenebitur ingre di ad gloriam Dei,qui nos,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum qui commutare valet,pœnam ob illius fractionem iam incursam remittere nequit.*

CONSILIVM XXXI.

Utrum habens potestatem commutandi cer ta vota,queat dispensare super uoto pœna li quo ad pœnam?

1 Respondetur quòd non , quia aliud est commutare , aliud remittere pœnam ob fractionem voti,& à diuersis, & separatis non fit illatio, nec bona argumentatio. a Verum tamen est,quod si ante pœnam incursam fieret commutatio,non incurreretur pœna, quia non frangitur votum iam commutatione sublatum , quod enim non est , non potest frangi, nec dissolui, b & priuatio præsupponit habitum. c

ALLEGATIONES.

a l.Papinian.ff.de minorib.capitul. ad audientiam,de decim. b capitul.ad dissoluendum de spons.impub. c l.decem, de uerbor.obligat.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato,non censentur commutatæ pœnæ prius incursæ,quas nec condonare potest,qui etiam ex iobelæo potest vota commutare.*

2 *Accessorium tum naturam sequitur principalis,cùm eadem ratio militat.*

3 *Principali sublato, & accessorium illud censetur sublatum,quod sine eo consistere nequit.*

CONSILIVM XXXII.

Annibal uouit se facturum quasdã eleemosynas,si amplius cum certa muliere rem haberet,& quia postea habuit frequẽter, petijt à Papa commutationem illius voti, & condonationem pœnarum, qui commutationem pœnarum incursarum fecit,cum clausula, [Firmo manente voto quo ad futura,]qua gratia non fuit vsus,imò iterũ & sæpius con trauenit voto, sed postea alius cõfessarius,virtute Io belæi ab alio Papa concessi,commutauit ei prædictũ votum in dotationem cuiusdam virginis paupis, nul la facta mentione de firmitate voti quo ad futura,ne que de cõdonatione pœnarum antiquarũ incursarũ. Quæritur,an videatur cõdonatæ pœnæ antea incursæ.

1 Videtur quod non. Tum quia non est obligatio soluendi pœnam iam incursam ratione violati voti, & aliud uotum ipsum , & in Iobæleo prædicto Papa concessit confessarijs facultatem commutandi uota, nulla facta mentione de condonatione obligationis ad soluendas pœnas iam incursas,ergo non poterant confessarij condonare obligationem soluendi eas, quia à diuersis non fit illatio. a

2 Nec obstat dicere,quod accessorium sequitur naturam sui principalis,iuxta regulam[accessoriũ] b & ibi per glossam citatam,cum,vt ait c Io.And.receptus intelligitur illa de accessorio pducẽte, & pducto,de deriuante, & deriuato , qualis uł prædicta

A obligatio,& quod sublato, uel confirmato principali censetur sublatum,uel confirmatum accessorium, iuxta doctrinam Lapi , relati per Ioann.Andræ. & Fran. d pro quibus est aptus contextus in l.1. e & quod obligatio prædictam pœnam soluendi , uidetur esse accessorium ad uxorem seruandum,non,inquam,hæc obstant. Tum quia ea intelliguntur de accessorio, quod non potest consistere sine principali, at obligatio ad pœnam soluendam consistere potest sine uoto , & post votum solutum, uel dispensatione sublatum,ut palam est. Tum quia uotum non producit illam pœnam,sed fractio uoti,quæ est res contraria uoto. Tum quia,quidquid inuoluant glossa,& doctores f uario modo illam limitando,& extendẽdo, uerus intellectus eius uidetur eẽ, quod tum demum

B accessorium sequitur naturam sui principalis , cum eadem rõ militet in utroque , & non qñ est diuersa, quod satis colligitur ex cap.[debitore. g Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a l.Papin.ff.de mino.& cap.ad audientiam,de decim. b de reg iur.lib.6. c in d.reg. d in d.regu.accessorium. e de pecunia,leg. f in d.reg.accessorium. g & cap.cum contingat,de iureiura. & auth.sacramenta puber.C.si aduers. uenditio.& l.1.& 2.ff.de pecul.leg.

SVMMARIVM.

Votum de intranda vna religione commutat , & non relaxat Papa, si petenti dispensationem respondet, vt aliam intraret. 1

C

CONSILIVM XXXIII.

An Papa , qui rogatus super dispensatione uoti de intrando religionem Capucinorũ, respondit , ut ingrederetur aliam religionem,uideatur dispensare super uoto,ne te neretur illo,uel commutasse illud in aliud?

1 Respondeo,quod Papa non uidetur dispensasse, sed tñ commutasse,quia non est præsumendum Papam frustratoriè respondisse, a & si responsio pdicta intelligeretur de dispensatione,& non commutatione , frustranea fuisset , & nullius effectus adiectio illa de intrando aliam religionem , cum nihil aliud

D operaretur,quam,quod, si uellet, ingrederetur aliam religionem quod poterat facere sine ulla Papæ concessione , & frustra precibus impetratur , quod iure communi conceditur, b cui consequens est præfatum consulentem teneri ad intrandam aliquam religionem in genere.Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a arg.cap.commissa.§ fin.de elec.lib.6. b l.1. ff.ad munic. glo.solem.cap.1.de rescript.

SVMMARIVM.

Votum dandi pecuniam Ecclesiæ alicuius certi Sancti,iuste potest Pontifex concedere , ut conuertatur per uouentem in alios pios usus. 1

E

Donatio facta alicui cum adiectione,ut eam alicui tertio det, uolente donatore , & donatario principali , reuocari potest. 2

CONSILIVM XXXIV.

Quidam nobilis iuuenis habens coniugem iuuenẽ infirmam, & morti proximam turbatus dolore , uouit cuidam Sancto mille scuta,si uxor cõualesceret, quæ conualuit.

Deinde superuenit mors patris eiusdem iuuenis, qui reliquit multa debita, & filiam virginem indotatam, & natæ sunt eidem iuueni duæ filiæ. Quæritur, an Papa iustè possit commutare illa mille scuta in dotem sororis pauperis, & filiarum suarum, attento quod bona vouentis vix valebant quatuor millia scuta.

Pro parte negatiua facit, q Ecclesię quęsitum fuit ius, ad illa mille, per l. [qui Romæ,] a & id quod nostrum est, sine consensu nostro auferri non pōt, b & ita videbatur necessarius consensus Ecclesiæ.

1 Pro parte verò affirmatiua facit primò, quòd Papa potest relicta in aliquos vsus pios conuertere in alios. c

Secundo, quod votum principaliter fit Deo, etiamsi fiat Sanctis, quia est actus latriæ, iuxta Sanct. Thom. d & est promissio facta principaliter Deo, secundum eundem. e

2 Tertiò, quòd donatio alicuius rei facta principaliter alicui cum adiectione, vt eam det alteri tertio, potest reuocari quo ad alium tertium volente donatore, & donatario principali, vt est casus singularis in d. l. [qui Romæ.] f & ibi tenet expresse Bartolus fere ab omnibus receptus, & latius confirmat Iason, & nos tenuimus in tracta. de reditibus Eccles. g atqui donatarius principalis Deus est, vt supra dixi, qui videtur velle, volente iusta de causa Papa eius Vicario, & ita teneo.

ALLEGATIONES.

a §. Flauius Hermes, ff. de uerb. oblig. & l. quoties, C. de dona. quæ sub mo. b l. id quod nostrum, ff. de regul. iur. c clem. quia contingit, de relig. domi. d 2. 2. q. 88. art. 5. e in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. ad 5. f § Flauius. g q. 1. mon. 71.

SVMMARIVM.

1 *Scrupulis variè agitatus, quid secum perpendere debeat, & seq.*

1 *Vota licita omnino implenda, nisi iustè relaxentur.*

3 *Votum religionis sanctum, & melius est ingredi illam ob votum, quàm sine.*

3 *Votum perseuerandi in religione obligat magis, quàm intrandi.*

4 *Religionem qui vouit cogitatus, qui eum ad intrandum terrent, abijciat.*

4 *Vita religiosa humiliter ducta suauior sæculari.*

5 *Status nullus in hac vita beatus.*

5 *Religionem qui sæpius ingressus in nulla perseuerauit, statum clericalem eligat.*

CONSILIVM XXXV.

Vir quidam egregie doctus narrat se uouisse frequenter ingressum religionis, & intrasse illam sexies, & ante finitos annos nouitiatus, & professionem exijsse, & nihilominus impugnari cogitatibus auertentibus eum à religione, eo maxime quod abest ab eo alacritas, & deuotio prosequendi eam, & perseuerandi, licet etiam putet se uouisse perseuerantiam in aliqua religione faciendam, & propendeat in persuasionem quod non saluabitur, si in statu sæculari moriatur, & quærit quid ei sit faciendum.

1 Respondeo, q opus esset illi commendare se humillimè, & submississimè Deo Optimo Maximo, implorata in id ope Virginis Matris, & Angeli sui custodis, ut conferatur ei donum constantiæ ad perstandum in rectè cogitatis, & sibi rectè cōsultis, medi-

F ante totius Ecclesiæ Christianæ precatione Dominicę, 8. post Penthecosten: [Largire quæsumus Domine seruo tuo spiritum cogitandi quæ recta sunt, propitius, & agendi, ut qui sine te esse non potest, secundum te uiuere ualeat.]

2 Secundo, persuadere sibi id, quod tota Ecclesia Christiana Catholica Romana firmissime psuasum habet, uota licita, & honesta esse omnino implenda, uel certè auctoritate legitima iusta de causa relaxanda esse, uel cōmutanda, iuxta illud, [Vouete, & reddite Domino.] Psal. 75. quorū prius, scilicet, [Vouete,] cōsilij est, secūdū pcepti, ut declarat Inn. III. a cuius rationē reddit S. Tho. ab omnibus receptus, b scilicet, quia [displicet Deo infidelis promissio.] c

G 3 Tertio, quòd uotum ingrediendi religionem à Sede Apost. approbatam est licitum, & sanctum, d immo melius est mediante uoto ingredi, quam sine illo, ut probat S. Thom. receptus. e

Quartò, quod magis obligat uotū de perseuerādo in religione suscepta, quā de intrādo eā, ut nos pbamus cōtra Dom. Sot. in Man. Cōf. f & consequēter D. Consulēs non solū est obligatus ad intrandā religionē, qa uouit eā intrare, sed ēt pseuerare in illa, & facere pfessionē, nisi Papa relaxet ei illā obligationē dispēsando iusta de causa, uel commutando iustè. g

4 Quintò, q satagat uitare, & abijcere à mēte sua cogitatus illos, qui terrēt eum proponendo grandia onera, & labores, quæ oportet subire in seruāda reli-

H gione, qm̄ si rectè res perpendatur, maiora oportet sufferre extra illam decēter uiuēdo, q̄ intra illā humiliter sese Christo, & ob eum alijs Prochristis, & Prælatis subdendo, quia compertum est suauiorem esse religiosis uitam religionis humiliter absque ambitione seruiendo, & obediēdo, quàm sæcularibus suā sæcularem decenter, & castè uiuendo, & si placeat Domino consulenti, uideat ea quæ nos scribimus in commēt. de regula. h in principio de dispositione, quam debet habere religionem intraturus, & persuadeatur quòd religiosorum uitam, non tantum facit horrendam arctio eius, & paupertas, quantum ambitio, & cupiditas in ea dominandi, & habendi, quibus inperet, & gratificet.

I 5 Sextò, q reputet, & conferat secum curas, labores, & onera, quæ patiuntur Papa, Cardinales, & alij Ecclesiastici Prælati, & Reges, Principes, ac alij diuersi sæculares, cum curis religiosorum, præsertim simplicium, & carentium dominatu, & regimine, & certè inueniet longè placidiorem, & suauiorem esse uitam horum, quàm illorum, modo sit eis uictus ad sustentandam uitam sufficiēs. Reputet item secū illos senarios, quibus apud Baptistam Mantuanum in Parthenice Mariana lib. 2. post principium utitur illa gloriosissima, sed tūc mœstissima B. Mater Reginæ cœlorum Anna, per quę reducat in memoriā nullum esse in hac uita statū fœlicē, & q cuilibet imminēt multæ infœlicitates, & cū hoc legerit, ne grauet

K legere totā orationē præcedētem, & aliā, q̄ ipsa eadē Anna egit apud eundē Baptistam, i dum sic prope finem concludit, [& certe breuis est fœlicior æui.]

Septimo, q licet quatuor hæc supradicta sint certissima, arbitror tamē prædicto D. consulēti, conuenietiorem futuram esse uitam clericalem sæcularem ob expe-

ALLEGATIONES.

a in cap. magna, de uoto. b 2. 2. q. 88. art. 3. c Eccles. 5. d per totum tit. de regul. e 2. 2. q. 189 artic. 2. f cap. 12. num. 46. g cap. non est, iuncta glos. de uoto. h super cap. cui portio. 12. q. 1. i in l. 1. ciuidem Parthenices.

ob experientiam quam habet suæ in permanendo in Religione inconstantiæ,& adiuto,ope diuina abigere illam satanicam tentationem, qua Satan ipse nititur persuadere ipsi contra omnem veritatem, non posse vitam æternam consequi finiendo temporalem in statu sæculari, cum in introitu Missæ huius Dominicæ post Pentecosten 10.habeatur illud, [Iacta cogitatum, &c.& non dabit in æternum fluctuationem iusto,] præsertim adeo, erudito, & maxime timore filiali timenti Deum, qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ludus triplex,honestus virtutis,venialiter malus,& malus mortaliter.*

1 *Votum non ludendi ludo honesto,seu uirtutis,non obligat, quia vltra bonos mores.*

2 *Votum non peccandi venialiter obligat, sed iustè potest relaxari.*

3 *Votum de non ludendo ludo mortali non videtur relaxandum,sed ex causa,vt minus peccet,in melius,vel æquè bonum,arbitrio præsidentis commutari, imò & dispensari potest.num.4.& seq.*

3 *Dispensatio fieri debet ad Dei honorem augendum in persona vouentis,vel vtilitatem Ecclesiæ.*

4 *Peccaturo suaderi potest,vt minus peccatum peccet,& numer.2.*

6 *Causa iusta dispensandi super voto continentiæ est tanta propensio vouentis in luxuriam, quod æque peccabit, ac si non vouisset,& num.5.*

CONSILIVM XXXVI.

Vouens non ludere,an iustè possit a Papa absolui ab obligatione voti,ea de cã, ꝙ est nobilis, & uereť se nõ seruaturũ votũ in exercitu,vel curia, vbi magna ẽ ludẽdi cõsuetudo inter hoĩes sui ordinis.

1 Respõdeo primò,triplicem esse ludum primum honestum, seu virtuosum, siue actum virtutis eutrapeliæ,& recreationis honestæ, secundum malum uenialiter tantum,tertium malum mortaliter,ut tradimus in nostro Manual.Confessar. a sequuti Sanct. Thomam. b

2 Secundo respondeo, quòd votum de non ludendo, quatenus includit primam speciem ludi, non obligat,quia est contra bonos mores, c quatenus aũt includit secundam speciem ludi,obligat, quia est uotum honestum,sicut.n.omne votum peccandi venialiter est malum, d ita omne votum non peccandi venialiter est bonum,quia qđ operatur propositum in proposito operatur oppositum in opposito, e & ita iustè videtur posse relaxari ob prædictam cãm, quia vř licitum esse consulere minus pčm̃ volenti peccare maius,ne illud peccet, f & Papa tollẽdo votum, de non ludendo venialiter videtur consulere, ne peccet mortaliter, quia tollit occasionem peccandi mortaliter contrauueniendo voto, quia prudentis est occasionem probabilem peccandi mortaliter fugere,iuxta illud Apost. g [Fugite fornicationem.]

3 Tertio,ꝙ maius dubium est de præfato voto,quatenus tertiam speciem ludi attingit, qa pro parte negante facit,quod pro absolutiõne à tali uoto non uidetur tolli occasio peccãdi mortaliter, quia etiã sublato per dispensationem voto remanet pčm̃ mortale,quod vouit non facere. Tum quia datur occasio liberius peccandi, quæ non est danda. h Tum quod

A non videtur esse iusta causa relaxandi votum de non fornicando, propensio vouentis, ad fornicandum,& timor,quod non seruabit illud, quia, ut ait S.Tho. i omnis dispensatio petita à prælato debet fieri ad honorem Dei, & D.N.Iesu Christi augendum in persona vouentis,vel ad vtilitatem Ecclesiæ, quæ est ipsius corpus, quorum neutrum videtur inueniri in huiusmodi dispensatione. Tum quia eadem causa non operatur contraria,cõtra l.[vbi repugnantia. K ergo causa, quæ operatur obligationem voti, non operabitur solutionem eiusdem, quod in specie dixit Sotus. l

4 Pro parte vere affirmante facit, quod absolutio præfati voti possit fieri per commutationem in maius, vel æquè bonum arbitrio præsidentis, quia per

B dicta vtriusque Th. m & Soti n commutatio uoti non requirit causam obstantem executioni eius, sed sufficit,quod sit melius id, in quod commutatur. Tũ quia rectè ac bene facit,qui commissuro alterum de duobus peccatis consuluit, vt committat id quod est minus, o quæ uidetur recepta sententia, & nos loquimur de commissuro aliquid, quod non solum est peccatum per se,sed etiam quia est contra uotum,ergo rectè faciet, qui per suam dispensationem efficit, ut paratus committere duplex peccatum, uel unum cum circunstantia fractionis voti,peccet vnum,quod careat tali circunstantia uoti.

5 Tum quia proxime dictum est Posse Prælatum

C dispensare super uoto non peccandi certum peccatum ueniale,ea de causa quod minus peccabit peccã do illud sine uiolatione uoti, quàm cum illa, ergo eadem ratione poterit bene dispensare super uoto non peccandi quodpiam mortale, ut minus peccet peccã do illud sine fractione uoti. Tum quia sacra pœnitentiaria frequenter solet admittere pro causa,uel parte causæ dispensandi super uoto castitatis, quod qui uel quæ uouet,ualde vrgetur grauibus stimulis carnis ad fornicandum, eo ꝙ reputet esse bonum ei liberari à peccatis uenereis cum fractione uoti per sanctum matrimonium,iuxta illud Pauli 1. p [Melius est nubere,quam uri.] Per quæ posteriora argumenta uidetur tenenda hæc pars posterior.

D 6 Non obstant in oppositum citata, non quidem primum, quia respondetur concedendo quòd per illam dispensationem non excusatur vouens omnino à peccato mortali, sed negando quod non excusatur à maiori mortali, quæ excusatio est sancta, cum, vt prædictum est, sancta sit illa exhortatio facta ei, qui paratus est peccare alterum de duobus,vt peccet eorum minus,per præfatum cap.[si quod verius.]& receptam sententiam, pro qua facit, & illud præfati Pauli, [Melius est nubere,quam vri.]

Ad secundum respondetur, negando quod detur occasio inordinata liberius peccandi,eo quod aliqua occasio detur minus peccandi, quia immo satis ordinata,eo quod vitatur maius peccatum.

E Ad tertium etiam negando, ꝙ non sit iusta causa dispensandi super voto ad non fornicandum, quãdo perinde

ALLEGATIONES.

a cap.20.post principium. b 2.2.quæst.168.art.3.& 9. c arg.cap.in malis,22.quæst.4.& cap.non est obligatoriũ,de reg.iur.l.6. d cap.si aliquid 22.qu.4 adiun gl. e c.secundum.8.q.1.& l.& si contra tabulas,ff.de uulg. f c.si quod uerius.33 q.2. g 1.Cor.6. h l.conueniri . ff.de pac.dotalib. cap.ex parte,de consuet. i 2.2.quæst.88.art.12. in corpore quæstionis. K ff.de regul.iur.& l.rem legatam,ff.de adimen. leg. & capit.solicitudinem,de appel. l lib.1.quæstion.ultim. de iust.& iure. m ubi supra. n libr.7.quæstion.4.articul.3. o d.capitul.si quod uerius.32.quæstion.2. p ad Corinth.7.

perinde vouens fornicatur, ac si non vouisset, quia, vt dictum est illa dispensatio retrahit à maiori peccato ad minus, qnod videtur sufficere ad dispensandum, per prædicta.

Ad quartum respondetur concedendo quod vna, & eadem causa non operatur cōtraria vno, & eodem respectu considerata, sed sic considerata diuerso respectu, ut passio D. N. Iesu Christi, quam hoc tempore maioris hebdomadę ope diuina nitimur venerari, lætificat, quatenus eam sponte passus est, & nos contristat, quatenus eam infideles inflixerunt, iuxta illud, [Actio displicuit, passio grata fuit.] quod post alios retulit Glossa, a & multæ medicinæ prosunt vno respectu, & nocent alio. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. 7 de consecrat eccles. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatum esse ordinem non quidem participatiuè, vt putauit Durandus, sed integre, & iure diuino, vt cætera sacramenta secundum communem, à Christo Domino institutum, verius est. num. 2. & 7 licetque ei sit annexum votum castitatis, quod est iuris diuini, quod ad sui obseruantiam eodem obligat iure. nume. 4. & 5. sitque solemne, quod matrimonium postea contractum irritet nec Papa possit ius diuinum tollere. nume. 6. & 13. attamen inde non sequitur, quin Papa, qui super omni iure humano dispensat, numer. 8. possit secundum communem ex causa cum tali, vt ducat vxorem, dispensare. num. 3. cui etiam concordat S. Tho. num. 10. prout de facto sæpe dispensauit. numer. 12. quandoquidem solemnitas voti, ex qua oritur dictum impedimentum, non iure diuino, sed humano probatur inducta. num. 7. & 11. nec Papa dispensando facit, vt manente voto, & obligatione uoti non teneatur uouens illud obseruare, sed ex causa, ut potest, facit ut hæc non sit materia uoti, ut fit etiam, quando relaxantur iuramenta. num. 13.*

3 *Dispensatio uoti, etiam simplicis etiam à Papa sine causa facta, ipso iure nulla est, sicut & relaxatio iuramenti. num. 4.*

9 *Dispensare potest ex causa Papa cum professo, ut ducat uxorem, secundum communem Canonistarum. & non nullorum Theologorum, licet S. Thomas, & alij Theologi contrarium senserint. num. 10. & 11.*

CONSILIVM XXXVII.

Peto primo, an ordo subdiaconatus sit institutus à Christo Domino, an uerò iure tantum humano introductus.

Secundò, an summus Pontifex possit dispensare, exsistente causa iusta, vt subdiaconus ducat uxorem.

1 AD PRIOREM quæstionē respondeo primò, certam & indubitatam esse mihi communem sententiam Catholicorum Ecclesiam Sctām Romanam uenerantem, tam Theologorum, quam Iuris vtriusque peritorum, ordinem subdiaconatus esse iuris diuini, hoc est ab ipso Deo, & homine Domino nostro Iesu Christo institutum ea ratione firma, quòd omne sacramentum nouæ legis est institutū ab ipsomet Dño Deo nostro Iesu Christo, vt nouissimum Conc. Trid. definiuit, a quod etiam ante illud communis omnium ferè Catholicorum affirmauit, b quia nemo præter Deum potest dare uirtutem producendi gratiam gratum facientem, cum solus ipse illam creare possit, & de fide Catholica est, quod ordo sit unum de septem sacramentis conferentibus gratiam.

F 2 Non obstat dicere, id solùm esse uerum de ordine presbyterij, sed non de ordine subdiaconatus, eo quod aliqui, de quibus etiam videtur esse Durādus, tenuerunt diaconatum, & subdiaconatum esse quidem ordines participatiuè, sed non integre, ut sacerdotium, quos latè refert Dominicus Sotus, c quia illud est contra communem Catholicorum opinionem, à qua (ut ait idē Sotus, temerarium esset in hac materia periculosa discedere, & respondet eius argumentis, & fere omnium sententiam multis antiquioribus testimonijs confirmat Thomas Vualdensis. d

3 Secundo respondeo, quòd ex prædicta responsione, & conclusione non infertur Sanctissimum D. nostrum Papam non posse dispensare, ut subdiaconus G ducat uxorem ex iusta causa, quia etiam omnia uota licita, etiam simplicia, sunt iuris diuini, nam ius diuinū obligat vouentes ad implenda ea, iuxta illud e relatum in cap. [magnæ. f Vouete, & reddite Domino:] quorum prius scilicet. [Vouete, est consilij, posterius vero [reddere,] vel [implere uota,] est præcepti diuini, adeo quod dispensatio voti sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta Glossam ab omnibus receptam, g attamen constat, Papam relaxare posse omne uotum simplex ex iusta causa, immo esset error dicere contrarium. h

4 Iuramenta item sunt iuris diuini, & non qualis qualis, sed secundo præcepto Decalogi seruanda, & adeo quidem, quod relaxatio eius sine iusta H causa facta est ipso iure nulla, iuxta Glossam ab omnibus receptam, i attamen quotidie ex iusta causa relaxantur per Superiorem, adeo quod error esset dicere id fieri non posse. K

5 Tertio, quod non solùm non sufficit aliquid esse iuris diuini, ad hoc ut non possit Papa dispensare, sed etiam non sufficit obligationem adimplēdi, uel non implendi esse iure diuino inductam. Nam uota, & iuramenta licita non solùm sunt iuris diuini, uel approbata iure diuino, sed etiam obligatio adimplendi ea est inducta, & præcepta iure diuino, per supradicta.

6 AD POSTERIOREM quæstionem. Pro parte negante facit primo, quia Papa non potest tollere ius diuinum, immo usque ad animam, & sanguinem tueri debet ea, quæ in Euangelio, & Prophetis I continentur, l at subdiaconatus iure diuino habet annexum castitatis uotum, ergo Papa nō potest cum subdiacono dispensare, ut ducat uxorem.

Secundo, uotum contentum in subdiaconatu non solum impedit matrimonium, ita ut peccet mortaliter qui contrahit illud post susceptum subdiaconatum, sed etiam impedit ualorem eius, ita quod ipso iure est nullum, m & ut uidetur, non alia ratione, nisi quia est inducta castitas in tali ordine iure diuino, contra quod nihil potest statuere Papa.

7 Sed contrarium est tenendum. Primò, quidem, quòd solemnitas uoti castitatis non est inducta iure naturali, nec diuino, sed humano Ecclesiasti-K co, ut est textus expressus in dict. capitul. 1. n tum in illius uerbis, [Voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta,] id est, quamuis omnia

ALLEGATIONES.

a sessio. 7 can. 1. b in 4 lib. sent. dist. 1. c lib. 4. sentent. dist. 24. quæstio 1. art. 4. d tom. 2. de sacrament. cap. 116. e Psal. 75. f de uoto. g in cap. non est, de uoto. h capit. 1. cap. non est, capit. magnæ, & per totum titul. de uoto i in cap. quanto, de iureiur. k cap. si Christus, cum ei adnotatis, de iureiurand. l cap. sunt quidam, 25. quæstio. 1. m cap. 1. qui cler. uel uouen. n de uoto, lib. 6.

nia uoto obligent iure diuino, nullum tamen uotum est solemne castitatis, nisi solum illud, quod Ecclesiastica constitutione, & iure humano Ecclesiastico est tale. Tum quatenus habet matrimonium fuisse institutum ab ipso Deo in Paradiso, & in statu innocentiæ, significando solemnitatem uoti castitatis ab Ecclesia post aduentum Christi fuisse inductam. Tum alijs uerbis, quibus expresse dicit, solo uoto castitatis solemnizato per religionis professionem, & ordinis sacri assumptionem annullari matrimonium post uotum castitatis contractum, non quidem eo solo, quod uotum castitatis impediat iure diuino contrahere matrimonium, sed quia iure humano est addita ei uirtus solemnitatis per quam id potest facere, & ita ille textus irrefragabiliter probat, quod licet omne uotum castitatis perpetuæ licitum iure diuino prohibeat contrahere matrimonium, sicut omne aliud votum licitum obligat iure diuino vouentem ad implendum, quod vouit, tamen illa uis quam habet votum castitatis solemne factum per ordinem sacrum, vel sacram professionem, non inest ei iure naturali, neque diuino, sed iure humano Ecclesiastico.

8 Secundo, quod est conclusio certa, & de fide Catholica, quod Papa potest dispensare circa omne ius humanum, iuxta cap. [cuncta per mundum,] a & tradũt omnes b & sunt multi canones de hac re, c adeo quod iudicaretur hæreticus, qui contrarium teneret. At constat solemnitatem voti castitatis in subdiaconatu tacite contentam esse iure humano inductam, ergo poterit super ea iusta de causa Papa dispensare.

9 Tertio, quod Glossa, & Innocentius recepti ab omnibus canonum peritis d tenẽt posse Papam dispensare iusta de causa, vt monachus legitime, & sancte professus regulam monachalem ducat vxorem, vt etiam nos post alios tradimus in Man.cõf. e licet S.Th.cõtrariũ teneat f ut plerique sentiunt, quamuis ibidem Caietan. eum aliquo modo conciliet cum cõmuni, & multo neruosius doctissimus Michael Medina Franciscanus. g Ergo eadem, imò maiori ratione poterit Papa dispensare super voto continentiæ contento in subdiaconatu.

10 Quarto, quod non solum omnes Canonistæ, & etiam omnes qui Canonicam scientiam cum sapientia Theologica coniunxerunt, sed & prædicti magni Theologi, Caietanus quidem ordinis Prædicarorum & Medina ordinis seraphici Franciscani, affirmant posse Papam dispensare super voto solemni religionis, imo omnes Theologi, & Canonistæ, & Iuristæ asserunt cum ipsomet S.Thoma, h quod Papa potest dispensare in voto facto solemni per susceptionem sacri ordinis, etiam sacerdotij, ergo à fortiori super uoto contento in subdiaconatu.

11 Quinto, quod ipsemet S.Thomas i reddendo rationem quare potest dispensare Papa super voto sacri ordinis susceptione solemnizato, & non super voto monachalis, ait votum ordini sacro annexum esse annexum ei accidentaliter statuto Ecclesiæ, & iure humano, quem quo ad hoc omnes tam Theologi, quàm Canonistæ sequuntur. Cum ergo uotum subdiaconatus solemnizetur per susceptionem sacri ordinis, palam est S.Th. & omnes Theologos, & Canonistas affirmare, posse Papam super voto castitatis subdiaconatus dispensare.

12 Sexto, quod frequentissime summi Pontifices dispensauerunt super voto solemnizato per susceptionem subdiaconatus, & diaconatus in Hispania

A præsertim, vbi etiam nos cognouimus dispensatos, & in Italia, ut frequenter audiuimus, & me supplicante fœl.recor. Greg.XIII. dispẽsauit cum quodam nobili uiro ex causis iustis, ut non obstante diaconatu posset ducere uxorem, & duxit. Quibus rationibus concluditur non esse dubitandum S.D.N. habere potestatem dispensandi iusta de causa super uoto solemni castitatis in subdiaconatu inclusa.

13 Non obstant in contrarium adducta. Non quidem primum, ad quod concedimus primo non posse quidem Papam tollere ius diuinum, sed negamus nõ posse iusta de causa dispensare, ut quotidie dispensat, in uotis, & iuramentis, quæ sunt iussa etiam præceptis Decalogi, ut omnes tradunt post Innocentium, K & in responso ad priorem quæstionem

B latius est dictum. Papa enim non facit, ut manente obligatione, & uoto iste non teneatur soluere uotum, aut iuramentum adimplere, sed facit, ut in hoc casu hæc non sit materia uoti, quod potest facere, & hoc non est tollere ius diuinum. Secundò respondemus, uerum quidem esse, subdiaconatui annexum esse uotum castitatis solemne, sed nego, quod illa solemnitas sit inducta iure diuino, ut expresse habetur cap. I. l

Ad secundum respondetur negando, quod ratio, quare uotum castitatis solemne impediat, & dirimat matrimonium cõtractum, sit, quod iure diuino prohibeatur, sed quod solemnitas uoti castitatis est in-

C ducta iure humano, ut est textus expressus in d. capit. I. m Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a 9.q.3.cap. proposuit, de cõces. præb. b in cap. quæ necclesiarum, de const. c 25.q.1.& 2. d in cap. cum ad monasterium, §. fin de stat. mon. e cap 12.nu.75. f in 2.2.q.88. art.11. g in l de continen. sacr. h in d. art. 11. i ubi sup. k in cap. quæ in ecclesiarum, de constit. & in 3. sent. dist. 37. l de uoto, lib. 6. m de uoto, lib. 6.

SVMMARIVM.

Papa (contra sententiam, quæ attribuitur Sancto Thomæ) ex causa dispensat, ut monachus matrimonium contrahere possit, & num. 9. 1

Matrimonium statui sacerdotali repugnare uidetur. & numer. 2. 1

Repugnantia ut simul stent, efficere nequit Papa. 2

Sacrorum ministerium summam munditiem, & attentionem requirit, quas tamen coniugati habere etiam possunt. & num. 13. 2

Sacerdotium Noui Testamenti mundius, quam Veteris, ministrandum. 3

Papa nequit super lege diuina, sed sic super humana dispensare, num. 6. 4

Traditio illa habetur pro lege diuina, quam Apostoli uerbo, uel facto, ut à Christo, non autem tanquam à se ipsis latam promulgauerunt, prima indispensabilis, secunda non. & num. 14. 4

D

E *Traditio Apostolica sacerdoti matrimonium contrahere uetare uidetur.* 4

Ordinatus sacris, si matrimonium contrahat, est deponendus. 5

Deo res semel dicata ad humanos usus non potest transferri ex graui tamen causa ab habente potestatem potest, num. 16. non tamen in illum qui sit contrarius sui natura usus diuino, in quem fuit dicata. num. 18. 6

Lex clericis matrimonium prohibens cum sit humana, est dispensabilis. num. 15. 6

Sacerdotibus ueteris legis matrimonium contrahere licebat. 7

8 *Sacerdotium, & coniugium concurrere in vno homine poſt Euangelium potuerunt, & nunc poſſunt, vt eſt apud Orientales. & num.* 10. 12.

9 *Monachus ex diſpenſatione Papæ poteſt deſinere eſſe monachus, ita vt exuto monachatu poſſit contrahere matrimonium.*

9 *Papa ſecundum omnes ex cauſa diſpenſare poteſt cum presbytero, vt vxorem ducat, & etiam cum Epiſcopo, & Archiepiſcopo. num.* 18.

10 *Continentia ordinis ſacri non eſt de eſſentia, nec tam ei annexa, vt ſeparari nequeat.*

11 *Diſpenſauit ſæpius Ecclaſia, vt liceret ſubdiaconis, diaconis, ac etiam Monacho, qui ſimul erat, & archipresbyter, vxorem ducere.*

12 *Papa ex plenitudine poteſtatis diſpenſare poteſt ex cauſa cum presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam ſacerdotio, diuerſis tamen temporibus, vtatur.*

16 *Calice, & alio vaſo conſecrato in neceſſitate ad bibendum vti poſſumus.*

16 *Sacram rem aſſumere, vt medium neceſſarium ad componendam confirmandamque pacem, vel fidem alicuius magni populi, non eſt eam aſſumere in profanos uſus, ſed ſanctos.*

17 *Papa diſpenſare poteſt, ut ſacerdos, & Monachus circa irregularitatem prælientur, & cauſas criminales exerceant.*

19 *Ordinibus ſacris conſecrati omnes, ſiue ſint ſubdiaconi, ſiue quiuis alij Superiores eadem lege ad continentiam obligantur, eademque ſpecie peccati peccant omnes, nec ordinum diuerſitas addit qualitatē neceſſario confitendam, licet qui in ſuperiori ſunt ordine, grauius peccent.*

20 *Continentiæ perpetuæ bono etſi nihil videatur melius, tamen meliora reperiuntur, maxime ſi bonum publicum concernant, & num.* 21. 22.

20 *Bona certa ſunt incertis meliora, ſed hoc, ſi cætera ſint paria. & num.* 22.

21 *Voluntaria Deo inuoluntarijs gratiora, cum cætera ſunt paria. & num.* 22.

21 *Diſpenſandi iuſta cauſa adeſt, cum votum maius bonum impedit.*

22 *Obedientia uoluntas propria, uictimis aliena caro mactatur.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVAERITVR primo, an Papa iuſta de cauſa poſſit diſpenſare, ut presbyter ritè ordinatus ducat uxorem.

Secundo, an etiam poſſit facere, ut id liceat Epiſcopo, uel Archiepiſcopo.

Tertio, an in caſu occurrenti ſit iuſta cauſa id faciendi.

1 AD PRIMAM reſpondeo, partem eius negatiuam tenere Iodocum Clicthoueum a & Ioannem Maiorem b & Michaelem à Medina. c Pro quibus facit primo opinio, quæ adſcribitur S. Thomæ d nempe, quòd nulla ex cauſa poteſt Papa diſpenſare, ut monachus contrahat matrimonium, per cap. [cum ad Monaſterium.] e

Secundo, quòd ſtatus coniugalis uidetur repugnare ſtatui ſacerdotij, & ſacri ordinis, ut ſignificat Inn. III. f dum conſultus de quibuſdam clericis coniugatis uolentibus beneficia Eccleſiaſtica retinere, ſic ait [in horū conuerſatione cithara cū pſalterio male concordat. Cum ergo uir cogitet quomodo placere poſſit uxori, & ideo minus quæ Dei ſunt ualeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo plenam

F ſui non habeat poteſtatem, vt ei, à quo ſtipendium recipit, plenius famuletur.] At Papa non poteſt efficere, vt repugnantia, & contraria ſimul ſe compatiantur. g

2 Tertiò, quòd miniſterium ſacrorum ordinum ſummam requirit munditiam, iuxta illud, h [Sancti eſtote, quia ego Sanctus ſum.] per quod Innocentius reſcribendo Sācto Exuperio ait, i [Seruientes ſacris obligationibus puros, & ab omni labe purgatos ſibi vindicare diuina miniſteria, neque eos ad ſacra officia fas ſit admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale conſortium, quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote, &c.

G Quarto, quòd ſacrum miniſterium non ſolum munditiam ſummam, ſed etiam ſumm am in miniſtrando animi attentionem requirit, vt prædictus Innocentius, K & Cyprianus, l ſignificant. At ſcitum eſt illud (quod non latuit Gloſſam prædictam.) m [Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.] & illud. [Qui binos lepores vna ſectabitur hora, Vno quandoque, quandoque carebit vtroque] iuxta l. [nemo.]

3 Quinto vrget argumentum prædicti Innocentij tactum in d. cap. [propoſuiſti.] & dilatatum per Gregorium n quod ſacerdotium noui teſtamenti mundius, reuerentius, & attentius debet adminiſtrari, quam miniſterium veteris teſtamenti, & quod etiam in veteri teſtamento ſacerdotes, quo tempore miniH ſtrabant, à coniugibus abſtinebant. Cum ergo ſacerdotium Noui Teſtamenti, ſit iugiter adminiſtrandum, ſacerdos eius iugiter debet à coniugio abſtinere.

4 Sexto, quòd Papa non poteſt diſpenſare in lege diuina, o at lex ne ſacerdos cōtrahat matrimoniū, videtur eē diuina Domini Noſtri Ieſu Chriſti, licet non ſit ſcripta in Euāgelijs, ſed tradita ab Apoſtolis, qualis traditio pro lege habetur diuina, vt videtur aſſerere Auguſtinus, p & probatur, quia multa fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta, q quæ Apoſtoli promulgarūt verbo, & facto, nō vt legiſlatores, ſed vt legis à Chrō latę ꝓmulgatores, vt oēs fatent̃, & cōſuetudo, ac traditio Eccleſiaſtica vr̃ hēre, ꝙ nunq̄ licuit I cuiquā ſacerdoti cōiugiū cōtrahere, & eo, ac ſacerdotio ſimul vti. Igit̃ nō poterit circa eā diſpēſare Papa.

5 Septimo, quòd omnis ordine ſacro initiatus eſt inhabilis ad contrahendum matrimoniū, adeo quod ob tale contractum deponi poteſt. r

Octauo, ꝙ tenere cōtrariā partē ur̃ eſſe in fauorē hæreticorū execrantiū legem inhibentem matrimoniū ſacris initiatis, & Catholicorum male, & importunè petentiū, vt pſata lex abrogetur, cum qua rōne dici pōt poſſe Papā diſpēſare circa eam, eadē concludi poſſit poſſe illum eā abrogare, & per abrogationē eius innumeris fornicationib. & adulterijs obuiare.

6 Nono, quòd id quod ſemel dicatum Deo eſt, nō poteſt in vſus humanos transferri, ſ neq; conſecraK tum poteſt, dum durat, deſinere eſſe conſecratum. t

His

ALLEGATIONES.

a de continentia ſacerdotum, cap. 13. b in 4 lib. ſent diſ. 38. q. 3. col. 6. & ſeq. c lib. 5. c 7. de ſacror. homi cōti. d in 2. 2. q. 88. art. 11. e §. ſi de ſtat. mon. f in c. diuerſis fallacijs, de cler. cōiu. g leg. ubi repugnātia, ff. de reg. iur. cap. ſolicitudinē, de appel. h Leu. cap. 19. & 20. i cap. ꝓpoſuiſti, 82. diſt. k ubi ſupra. l cap. quando, de conſecrat. diſt. 1. m C. de aſſeſſor. n cap. ante triennium, 31. diſtin. o cap. ſunt quidam, 25. quæſtio. 1. p cap. eccleſiaſticarum, 11. diſtinctio. q Ioan. ulti. r cap. ante triennium, cum multis ſeqq. 31. diſ. ſ cap. quod ſemel, cum ſuis concordant. de regul. iur. lib. 6. t cap. comperimus, 14. quæſtio. 6.

His tamen non obſtantibus, quæ verè nõ obſtant, contrarium eſt tenẽdum. Primo quidem, quod Papa poteſt diſpenſare circa omnem legem humanitus in ſcriptis, vel ſine illis latam, aut inductã. a At omnis lex, quæ prohibet, ne ſacerdos contrahat matrimonium, eſt humanitus in ſcriptis data, vel conſuetudine Eccleſiaſtica inducta, ergo circa eam poteſt Papa diſpenſare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iuſta de cauſa.

7 Secundo, quòd in veteri teſtamento licebat ſacerdotibus ducere vxores, vt palam eſt ex mille locis teſtamenti veteris, b & Chriſtus non inuenitur ſtatuiſſe contrarium, immo ipſemet elegit in Apoſtolos aliquos viros coniugatos, ſecundum omnes.

Tertio, quòd nec vlla lege naturali eſt id prohibitum.

Tum quòd ante omnem legem diuinam ſupernaturaliter in veteri teſtamento datam coniugati erant ſacerdotes, vt probatur cap. [quam periculoſum.] c adiuncta gloſſa, quæ habet, quòd primogeniti (non diſtinguendo inter non coniugatos, ſiue coniugatos, qualis erat Eſau, cum vendidit primogenita ſua Iacob.) d offerebant ſacrificia, & ſucceſſiue probat, quòd ſacerdotes erant coniugati. Tum quia ius naturale definitur eſſe, quod eſt per ſe notum, aut ex eo in bonam conſequentiam infertur, iuxt. [ius naturale.] e & traditur cõmuniter à Doctoribus f & à S. Tho. g At non eſt per ſe notum, neque deducitur ex per ſe notis in bonam conſequentiam, quod ſacerdos non poſſit eſſe coniugatus, ergo non eſt dicendum id iure naturæ eſſe prohibitum.

8 Quarto, quòd ex ſacra Euangelij hiſtoria habetur, poſſe coniugium, & ſacerdotium in eodem homine concurrere, vt cõcurrit in B. Petro omniũ Apoſtolorum Principe, de cuius ſocru fit mentio in Euangelio, h & in Eccleſia Orientali etiam hodie concurrunt, & quidem iuſtè ſecundum omnes in eis, qui primo contraxerunt matrimonium, & poſtea efficiuntur ſacerdotes, quod colligitur ex epiſtola Pauli, i & tradunt communiter omnes, K & probant multa capp. quæ adducit Gratianus. l

9 Quinto, quòd communis opinio, in qua ſunt Ricardus Palud. Ioannes Maior in lib. 4. ſent. diſt. 38. & gloſſa Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Panormitanus, & communiter omnes, m imò & Caietanus alioquin defenſor acerimus S. Thomæ n tenet, Papam poſſe diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium. Quin & Sotus o etiam ſi defendat S. Thomam qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc ſenſum, quod poteſt facere Papa, vt monachus deſinat eſſe monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere, quod Papa poſſit diſpenſare cũ monacho, quã cũ ordine ſacro inſignito, ergo à fortiori poterit diſpẽſare cũ eo.

Sexto, quòd etiam S. Tho. qui communiter dicitur tenere, p quòd non poteſt Papa diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, expreſsè affirmat ibidem Papam poſſe diſpenſare cum presbytero iuſta de cauſa, vt contrahat matrimonium, quod ipſum affirmat Caietan. & Sotus q addentes, quod diſpenſatio ſuæ Sanctitatis valeret, etiam ſi abſque iuſta cauſa id faceret, niſi eſſet iniuſta.

10 Septimo, quòd continentia non eſt de ſubſtantia, & eſſentia ſacri ordinis, nec ſuapte natura illi adeo annexa eſt, quod ſeparari nequeat. Tum quòd nullo iure id cauetur. Tum quod per ſacras literas cõſtet eſſe inuenta, & adhuc inueniri ſeparata aliquan-

A do iuſte, aliquando iniuſtè, iuſte quidem in Petro, & in alijs, qui ſimul fuerunt ſacrati, & coniugati, & in Orientali Eccleſia omnes, qui poſt coniugiũ contractum ordine ſacro initiantur, vt prædictum eſt. Iniuſtè vero omnes coniugati, qui in Eccleſia Latina, poſt coniugium legitimè contractum, ſine vlla diſpenſatione, & ſine legitimo vxorum conſenſu ſacris initiãtur, hi enim verum ordinem, & eius characterem indelebilem ſuſcipiunt, & fiunt ſacrati, r & nihilominus ſunt veri mariti ſuarum vxorum, ergo non ſunt inſeparabiliter coniuncta, & conſequenter legitima poteſtate poſſunt ſeparari. Per quam rationem San. Tho. poſuit inter monachatum, & presbyterium pręfatam differentiam, nempe quod poſſit diſpenſare

B cum presbytero, non autem cum monacho.

11 Octauo, quòd ſacroſancta ſedes Apoſtolica frequenter diſpenſauit cum ſubdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi teſtantur, præſertim p̃fatus à Medina, qui ſ ait, ſe vidiſſe multas ſubdiaconorum diſpenſationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato ſibi regno Aragoniæ, item Ramianus, qui monachus, & archipresbyter erat, matrimonium ex diſpenſatione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ contraxit, vt teſtantur Paludanus, Caietanus, & alij graues hiſtorici, quos nouè citauit prædictus à Medina, t & late confutat id negantes, u & videtur quod Papa id fecit tanquam Vicarius Chriſti, aſſiſtente ſibi diuina prouidentia,

C & habito grauiſſimorum virorum conſilio, quod grauiſſima res exigebat, & ita piè credi poteſt non potuiſſe errare, iuxta doctrinam S. Thomæ. x communiter receptam. Cum ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque ſupernaturaliter tradito vetentur ſacerdotibus matrimonia, cumque continentia, & ſacerdotiũ non ſint inſeparabiliter annexa, imò ipſiuſmet D. N. Ieſu Chriſti electione ſacerdotia, & coniugia in eiſdem hominibus ſimul concurrant, cumque ſacroſancta ſedes Apoſtolica non ſolum cum ſacris ordinibus initiatis, ſed etiam cum monachis diſpenſauerit frequenter, cum denique S. Thomas, & alij, qui mordicus tenent non poſſe Papam diſpenſare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenuè, &

D expreſſè affirment poſſe diſpenſare cum presbytero iuſta de cauſa, vt id ei liceat, intrepide tenendum eſt poſſe Papam de plenitudine ſuæ poteſtatis diſpenſare cum quolibet ſacro ordine initiato, tam presbytero, quam ſubdiacono, & diacono, iuſta de cauſa, ut id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppoſitum adducta ſunt, reſpondetur, concedendo prefatos Ioannem Clicthoueum, & Ioannem Maiorẽ, & aliquos alios id tenuiſſe, quos Michael à Medina uidetur ſequutus, y ſed hunc z declaraſſe ſuã ſententiã intelligendam eſſe in hoc cõ ſenſu, quod nõ poteſt Papa diſpẽſare cũ presbytero, ut ita contrahat matrimonium, quod ſimul utatur eius, & ſacrorum ordinum exercitio, non autẽ quod

E non poſſit diſpenſare, ut relicto ſacrorum ordinum exercitio

ALLEGATIONES.

a c. cuncta per mundum 9. q. 3. c. propoſuit, de conceſ. pręben.
b & Luc. cap. 1. & d. c. propoſuit, ex cap. licet Hel. de ſimon.
c 7. quæſt. 1. d Gene. 25. e 1. diſt. f in 3. lib. ſent. d. 37.
g 1. 2. q. 94. art. 1. h Mar. 1. & Luc. 4. i 2. ad Timot. 3. & ad Titum 1. K in 4. ſen. diſt. 38. l in diſt. 27. 28. & 31. & 32.
m cap. cum ad monaſterium § final. de ſtatu monach.
n in opuſcul. ſuis tomo 1. tract. 27. o in lib. 7. de iuſt. & iu. art. 3. p in 2. 2. quæſt. 83. art. 11. q vbi ſupr. r cap. quod quidem 1. quæſt. 1. ſ in d. lib. 5 cap. 100. t d. lib. 5. cap. 28. u in d. lib. cap. 32. x In quolibet 9. articul. 16. y in præd. lib. 5. cap. 7. z eod. lib. cap. 100.

exercitio possit uti coniugio, & actibus cõiugalibus. Quæ declaratio honestissima quidem restrictio est,& digna, quæ in casu præsenti suscipiatur,& seruetur. Quanquam profectò rationes pro nostra parte adductæ probant, ꝙ stricto iure Papa de plenitudine potestatis,si iusta causa occurreret, posset dispensare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio sacerdotis,non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo sacerdotum veteris testamẽti, & nouo sacerdotum Orientalis Ecclesiæ. Quamuis arbitrer vix posse occurrere vllam iustam causam, quæ ad tã amplam relaxationem faciẽdam sufficeret, vix enim potest occurrere casus,in quo non sufficiat dispensatio ad contrahendum cõiugium,& vtendum eo, abstinendo à sacrorum ordinum exercitio.

Ad primum ergo argumentum oppositorum respondetur, negando assumptum in eo nempe, quòd Papa non possit dispensare cũ monacho iusta de causa, vt matrimonium contrahat, per adducta in argumento quinto pro nostra parte formato.

13 Ad secundum autem respondetur,concedendo quidem honestum,& decorum esse, vt ministri sacrorum à cõiugijs abstineant, & ideo latam esse legem, qua sacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia. a Negando tamen,quòd suapte natura ita sibi repugnent sacerdotium,& coniugium,vt nulla potentia in eodẽ concurrere possint,per adducta in primis quatuor argumentis, b pro nostra parte formatis.

Ad tertium,quartum,& quintum,respõdetur primo,concedendo quidem ministerium sacrorum magnam munditiam,& attentionem requirere, negando tamen, ꝙ sufficientem non possit habere, separãdo se ad tempus ab exercitio coniugali,vt est credendum habuisse se Aaronem, Samuelem, Zachariam, & alios similes. Secundo respondeo, ꝙ in proposito casu non quærimus dispensationem, qua liceat viro sacro cõtrahere matrimonium, ita quod possit vti eo simul,& ordinum exercitio, sed vt relicto alijs sacerdotibus sacerdotali ministerio ipse ob magnam necessitatem occurrentem coniugio contrahendo vtatur, cui rei nihil obstant illa duo argumenta.

14 Ad sextum respondeo, ꝙ duplicis generis sunt traditiones Apostol. vt colligitur ex S. Thoma recepto c præsertim in responsione ad primum. Aliæ quidem,quas ipsemet Christus tradidit,quales sunt traditiones sacramentorũ, & fidei Catholicæ, quarum nõ fuerunt latores,sed promulgatores Apostoli. Aliæ verò, quas ipsi sua potestate tanquam prælati Ecclesiæ tradiderunt,qualis est de nõ comedendo suffocatum lata in suo Concilio omnium primo, d qualis item est de nõ ordinando bigamo, e & priores quidem esse diuinas leges,& indispẽsabiles, posteriores autem humanas,& dispensabiles, vt ibidem ait San. Tho. receptus,& quod lex ne viri sacrati ducant vxores,non est traditio prioris ordinis,seu speciei,sed posterioris, & ita potest circa eam dispensare Papa, qui candẽ potestatem habet, quam ipsi Apostoli à Christo susceperunt. f

15 Ad septimum concedimus omnem virum ordine sacro insignitum esse inhabilem ad matrimoniũ contrahendum iure humano Apostolico, negamus tamen esse inhabilem iure naturali, vel diuino supernaturaliter dato, vt supra probatum est,& consequenter potest Papa circa illud dispensare, cum sit supra omne ius humanum. g

Ad octauum negamus,vllum ex hoc fauorem præstari hæreticis, neque Catholicis improbe petẽtibus relaxationem legis de continentia viris sacris impo-

F sita,non enim ex eo,quòd Princeps possit abrogare aliquam legem,& illum aut illum eximere ab ea,cõsequitur conuenire reipubl. vt eam abroget, & ita licet ex nostra conclusione inferatur, posse Papam de plenitudine potestatis præfatam legem abrogare,vti humanitus latam,non tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur,cum plurimis rationibus conuincatur illam legem esse conuenientem, decoram, & valde utilem reipub. Christianę,& statui clericali, & Deo deuoto, quarum multas colligunt præfatus Sotus,& Medina,ubi supra.

16 Ad nonum respondet Caietanus, h & præfatus à Medina i ex quorum, & aliorum mente, præsertim Ioan. And. K respõdetur primo, ꝙ illa regula,[semel,] procedit in translatione rei Deo dicatæ,
G ad humanos usus, facta sine causa, & per nõ habentẽ ad id ptãtem, nõ aũt de translatione facta iusta de cã per habentem potestatem, qualis est Papa, qui licet mea sententia non possit de plenitudine suæ potestatis passim, & quomodolibet transferre ad humanos usus,neque per quamcunque auctoritatẽ, & propter quamlibet causam,negãdum tñ quod non possit aliquo casu transferre per auctoritatem Vicarij summi administratoris omnium Dei aliquid Deo dicatorũ, occurrente grandi necessitate illius casus, ut sacerdos Achimelech panes propositionis Deo sanctificatos tradidit Dauid, & pueris eius laicis ob necessitatem famis,qua premebantur, l per quod & illud. m [Misericordiam uolo, non sacrificium,] probauit
H Dominus n licere sabbato discipulis esurientibus uellere spicas, &c. & consequenter tempus sabbatorum Deo dicatorum, & sanctificatorũ posse propter necessitatem,& caritatem in usus hominum impẽdi, unde D. Ambrosius o definit, uasa aurea, & argentea Deo sacrata posse in redemptionem captiuorũ, & in sustentationem pauperum impendi,non solum fracta, uel alio modo profanata, sed etiam durante sanctificatione, per illa uerba. [Quod si desunt noua, & quæ nequaquam initiata,i. sacrata uideantur, & in huiusmodi, quos supra diximus, usus omnia arbitror piè posse conuerti.] Vnde necessitate,instante ut rectè Caietan. ait, liceret in calice, uel alio sacrato uase bibere. Secundo responderi potest, quòd
I assumere rem sacratam in usum, & medium necessarium ad componendam, uel cõseruandam alicuius magni populi Christiani pacem, uel fidem Catholicam, & caritatem, & gratiam Dei, qua in æternam gloriam perueniatur, non est rem sacratam assumere in usus profanos, sed pios, & sanctos, pro ualde enim sacra, & pia re commendauit D.N. suis Discipulis pacem, & caritatem, per illud, [Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis.] & illud, [Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos.] & alia plurima, quibus apte respõdet illud Concilij Viennensis. p [Nisi tempore pacis non colitur pacis auctor.]

17 Tertiò, quòd licet Deo dicata non possent trãsferri ad usus humanos, qui suapte natura, & iure
K naturæ

ALLEGATIONES.

a cap. ante trienniũ 31. dist. & cl. 1. de consf. & affin. b & in 7. c quolib. 4. artic. 13. d Actuum cap. 15. e 1. ad Timoth. 3. ad tit. 1. & 26. d. per totam. f cap. in nouo 21. dist. cap. 1. de hom. lib. 6. g l. princeps, de leg. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. h in dict. tract 27. tomo 3. i Præfato lib. 5. cap. 49. k in Mercuria præf. regular. semel Deo & in dict. cap. cum ad monasterium, de statu. monach. l 1. Reg. cap. 21. m Osee 6. n Matth. 12. & Luc. 6. o cap. aurum. 12. quæst. 2. p in princ. clem. dudum. de sepult.

naturæ essent contrarij vsui diuino, ad quem sunt dicata, possent tamen transferri ad vsus humanos, qui solum iure humano sunt illis contrarij. Potest enim Papa facere facultatem, vt presbyteri, & monachi arma capiant in infideles, & alios iniustè bellantes, ob magnam necessitatem, licet iure humano sint eis vetita, iuxt. cap. [clerici.] cum ei concordantibus, a & quòd iudicarent in causis criminalibus sine vllo metu irregularitatis, licet iure humano id eis uetetur, b & ita licet iure humano sit uetitum coniugiũ ordine sacro insignito, quia tamen non est suapte natura, & iure naturali ei contrarium, potest per auctorem eiusdem iuris humani ob iustam causam ad id habilis fieri.

18 AD SECVNDAM quæstionẽ rñdeo breuiter, q̄ sicut Papa iusta de causa potest facere facultatẽ ducendi uxorem presbytero, ita potest facere ẽt Episcopo, Archiepiscopo, & cuilibet superiori. Tũ quia eadem lege continentiæ obligantur presbyter, diaconus, & subdiaconus, qua Episcopus, & Archiepiscopus, & alij superiores iux. cap. [lex.] c cuius uerba sunt hæc. [Lex continentiæ eadem est altaris ministris, quæ Episcopis, aut presbyteris.] Ad idem facit cap. [Episcopus.] d & ita una, & eadẽ lege, siue uno, & eodem uoto solemni tenetur quis, & eadem obligatione ad continentiam, suscepto solo subdiaconatu, quo tenetur postea suscepto diaconatu, presbyteratu, & episcopatu, & adeo quidem, quòd licet magis peccet fornicando, qui est omnibus sacris ordinibus insignitus, quam qui solum suadiaconatu, eadem tamen specie peccati peccat, & non interuenit circunstantia, quæ mutat speciem peccati, necessario confitenda, sicut nec religiosus, qui est prælatus alicuius ordinis, fornicando peccat alia specie peccati, quam si esset religiosus simplex professus, cum uno, & eodem uoto solemni castitatis omnes obligentur, per ea quæ post alios dicimus in Manuali confess. e

19 Tum quia in assumptione subdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fieri inhabiles ad coniugiũ siue uoto expresso, siue tacito, siue inuiolabili statuto Ecclesiæ. f Tũ quia episcopatus non est ordo, secundũ cõmunem Theologorum sententiam, g esto quòd opinio Canonistarum contraria magis consona uidetur iuri communi, & Concilio Tridentino per ea, quæ diximus in Man. conf. h & ita certius est Episcopum obligari ad continentiam ratione ordinum subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, qui secundum omnes & ipsam fidem Catholicam sunt ueri ordines, quàm ratione Episcopatus, qui non est uerus ordo secundum communem Theologorum.

20 AD TERTIAM quęstionem respondetur, q̄ pro parte negante, nempe, quod non occurrat iusta causa dispẽsandi in casu præsenti, facit primo illud. i [Non est æqua ponderatio continentis animi,] quod secundum aliquos sonat nullum esse bonum melius continentia perpetua.

Secũdo, quòd bona certa meliora sunt incertis, K & præsentia futuris, iuxt. illud Claudiani citatum à glo. l [Omne futurum despicitur, suadentque uiris præsentia fructũ.] At in proposito casu bona, ob quæ petitur hæc dispensatio, sunt, quod nisi certus successor præsentis Regis declaretur, multis rationibus timetur maximus tumultus unius magni Regni magnæque seditiones inter magnates eiusdem Regni prætendentes illud sibi competere, maxima item bella inter ipsum Regnũ, & eius regnicolas ab una parte, & quosdam alios Reges, & principes exteros, qui

A iure cognationis, uel alio illud sibi obuenire uidentur putaturi, & quies futura, & prouentura ex matrimonio per dispensationem contrahendo, at ea ob quæ Innocentius, & omnes alij, m & Ioannes Andreas, n & D. Thomas, o & reliqui omnes tenent Papam posse dispensare cum presbytero, debent esse certa, hæc autem sunt incerta, & futura, ergo non sunt æquè bona, ac bonum continentiæ præsens, & certum, quod amittitur, & consequenter nec iusta causa dispensandi super illo.

21 Tertio facit, quòd cum volũtaria gratiora sint Deo, quam inuoluntaria, p & coniugium fit futurum inuoluntariũ huic, pro quo petitur dispensatio, qui est persona præcellenti virtute continentiæ prædita,
B cuique illius, quam in ætatem senectuti proximã inuiolabiliter obseruauit, violatio sit futura molestissima, sequitur, vt futurum inuoluntarium matrimonium non sit adeo gratum Deo futurũ, ac continentiæ præsentis obseruatio, & consequenter vt non sit locus dispensationi faciendæ.

His tamẽ nõ obstantibus tenenda est pars affirmatiua. Primo quidẽ præsupposita illa vera snia S. Tho. communiter recepti (quicquid Altissiodoren. & aliquot alij Theologi relati à Caietano, & Medina tenuerint, contra quos est casus in cap. 1.) q nempe quod uotũ ex iusta cã relaxari põt, dicẽdum est autẽ iustam causam dispẽsandi adesse, cum uotum est maioris boni impedimentum, siue impeditiuum, ut docet S. Tho. communiter receptus. r At in casu ꝓposito uotum continentiæ est impedimentum maioris
C boni, nempe certi successoris in Regno: ergo, &c. Secundo, quia oẽ uotum conuerti potest in melius, at bonum commune est melius, & dignius bono priuato. s Ergo uotum continentiæ, quod continet bonum priuatũ, põt auctoritate legitima conuerti in sacramentum matrimonij, per quod certus Regni successor, & consequenter pax, & Christianismus eius conseruetur. Multa præterea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Christianismum susceperunt, & conseruant, auctoritate, prudentia, potentia, & uirtute militari Regni, cuius successor certus quæritur, deficerent à fœdere Regni, immo, & à fide Christi, quã susceperunt, & in dies suscipiunt, si orbata prædicti
D Regni pace, impediretur opportunitas mittendi ad ea Proreges militibus, & armis de more munitos, quin & merito timeri potest, quod exorto bello, & tumultu ob defectũ certi successoris, alijs aliunde subsidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Christianismũ illius regni limpidissimum commacularent in maximam Iesu Christi irreuerentiam, & sacrosanctæ Sedis Apost. iacturam, cum Regnum illud cum primis omnium sit ei obedientissimũ. Ergo non solum iusta, sed etiam iustissima causa est in casu proposito dispensandi, imò & compellendi dispensatum ad matrimonium contrahendum, ut quidam Ramirus Monachus, & presbyter fuisse coactus, refertur à Palu. & Caiet. t

E 22 Ad

ALLEGATIONES.

a de vita, & honest. cler. b c. sententiam sanguinis, ne cler. vel monach. c 31. distinct. d & cap. omnino ead. distin. e cap. 7. f cap. à multis, de ætat. & qual. & d. cap. ante triennium, & alijs similibus 32. dist. g in 4. dist. 24. h c. 22. nu. 18. i Ecclesiastici 26. K cap. si quis autem de pœnit. dist. 7. l l. cum ij. ff. de transact. m in d. cap. cum ad monasterium. n in præfatione Merc. o 2.2. q. 88. art. 11. p cap. merito. 15. q. 1. q & cap. non est, de voto. r in d. q. 88. art. 10. in corpore q. s cap. scripturæ, cum ibi notatis, de voto. t in dict. tract. 27. in dict. col. vltim.

22 Ad primum oppositum respondetur negando, quòd non concurrant multa bona maiora, quam continentia, omnes enim virtutes Theologicæ, & actus earum, religio vitæ, & actus eiusdem, puta deuotio, sacrificium, & oratio, sunt potiora bona, quam continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Tho. communiter recepto, a dum virginitati, & actibus eius, scilicet castitatis præfert dictas virtutes, & actus earum.

Ad secundum, admittendo quod bona certa cæteris paribus sunt incertis meliora, dico quòd in hoc casu cætera non sunt paria, quia bonum conseruandi pacem, & Christianismum vnius Regni, & multorum pendentium ab eo, longe maius est, quam bonũ continentiæ priuatum, vt prædictum est, & præsentia licet cæteris paribus sint meliora futuris, non tamen cum cætera non sunt paria, maius enim bonum est magni reditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni sequentis, quam decem scuta præsentia, quod satis probat d. l. [cum ij,] b ff. de transact. & nos resoluimus d. cap. [si quis autem.]

Ad tertium concedimus etiam, quod cæteris paribus meliora sunt, quæ grata voluntate fiunt, iuxta illud Apostoli. [Hilarem datorẽ diligit Deus.] nõ aũt cum cætera sunt imparia. Cum enim iubemur accipere læta, & grata, minuitur meritum accipiendo ea prompte, & læte, & augetur, cum ingrata, & non placentia accipiuntur propter solam obedientiam, iuxta Gregorium, in c. [sciendum,] c cuius finis sic habet [Obedientia victimis iure præponitur, quia per victimam aliena caro, per obedientiam vero propria voluntas mactatur.] Et ita in casu proposito quanto magis maiestas personę, cui dispensatio quæritur, est suorum omnium æqualium præcellentissima, & virtute continentiæ resplendentissima, & ab actibus cõiugalibus etiam sanctis abhorrentissima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & charitatem suæ Reip. Christianæ, quæ est omnium proximorum maxime proxima, præcellentem sibi gratiam apud homines, & præcellentissimum meritum merebitur apud Deum, qui Regiam eius maiestatem, quam diutissime seruet, & eidem abituro in gloriam seraphicam, prouideat filium successorem sui patris in regnando consimilem. Quæ tumultuario quasi studio scripta cuiuscunque melius sentientis censuræ subijcimus.

ALLEGATIONES.

a in 2.2.q.152.art.5. b vt ibi notatur. c 8.quæst.1.

SVMMARIVM.

1 *Subdiacono, qui publice ordinem suscepit, vt ducat vxorem, non est concedendum ex ea solum causa, quod ordinem, cum esset diues dolo consanguineorum putans se pauperem, inductus suscepit.*

CONSILIVM XXXIX.

AN adolescens circiter viginti annorum in Hispania natus, & Romam delatus, initiatus ordine subdiaconatus, illectus importunis precibus parentum, & aliorum cognatorum, & dolosis circunuentionibus eorundẽ, & aliorum, occultatione dolo adhibita donationis, & institutionis vltimæ voluntatis, quibus reliquit ei longissime absenti auus eius prædiues magna bona tẽporalia, quæ sufficeissent ei ad viuendũ nobiliter Romæ in statu cõiugali, quod si nouisset, nunquã fuisset ordine præfato insignitus, quas preces, dolos, & fraudes parentes eius, & cognati adhibuerunt, & adhiberi fecerunt, ne ipse ab eis vendicaret, vel repeteret bona sibi donata, & relicta. Quæstio inquam resultans est, an præfato N. volenti ducere vxorem debeatur dispensatio de iustitia temperata gratia quadam, & æquitate.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem nõ posse de pura iustitia retrocedere nec in foro conscientiæ, nec in foro exteriori. Secundo, adesse quidem etiam notabilem causam dispensandi, non tamen tantam, quanta meo iudicio requiritur, vt dispensatio sit omnino iusta, cum ordinatio præfata sit manifesta, nisi aliquid aliud, quod iustitiam illius compleat, accedat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

Votum transeundi ad arctiorem obligat, & Prælatus illud irritare nequit. & 2. 1

Regularis subest Prælato, quo ad contenta in regula, & opportuna ad eam seruandam. 2

Prælatus regularis dispensare, & commutare valet votum transeundi ad arctiorem suo subdito. 3

Reseruatio commutationis, & dispensationis votorum Papæ est lex exorbitans, & ita non extendenda. 3

CONSILIVM XL.

QVAERITVR ex facto, primò an votum religiosi de ascendendo ad arctiorem religionem factum sine auctoritate Superioris obliget eum.

Secundò, an superior possit illud irritare.

Tertiò, an possit dispensare iuxta illud.

Quartò, an possit commutare illud.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur affirmatiuè, quod obligat votum, quia quo ad hoc non subijcitur religiosus Superiori, vt colligitur ex vtroque Thoma, a & in specie determinant Caietanus, b & Sotus, c & quidem satis vtiliter, ac nouè, quoniam monachus nullam videtur habere propriam voluntatem, sed à voluntate Superioris pendet, iuxta cap. [non dicatis,] d in cuius Commentario latius diximus. e

2 Adeo quod subijciatur Superiori, & hoc quo ad omnia contenta in regula, & etiam quo ad non contenta, si quæ tamen sunt, vel esse possunt opportuna regulæ seruandæ, exitus tamen & transitus ad aliam religionem non est de contentis in regula, nec de opportunis ad eam seruandam, immo potius de cõtrarijs, iux. cap. [licet.] & ei adnotata, f per quod limitatur illud Basilij relatũ in cap. [monacho.] g Monacho non licet vota vouere sine consensu Abbatis sui, & si vouerit, frangendum est,] ne procedat in his quæ ad exitum monasterij pertinent.

AD SECVNDAM quæstionem quod eadẽ ratione, qua votum illud obligat sine Superioris consensu, colligitur quòd non potest illud irritare. Tum quòd quo ad illud, non subijcitur ei, & potestas irritans votum nascitur ex subiectione, per præfatum cap. [monacho.] & latè adducta per vtrunque Thomam, h communiter receptos.

3 AD

ALLEGATIONES.

a in 2.2. quæstio 88. art. 8. b ibid. colum. ultim. in uersic. ex quibus omnibus. c lib. 7. de iustit. & iure, quæstio. 3. artic. 1. col. 3. d 12. q. 1. e & cap. quorundam, & cap. religiosus, de elect. lib. 6. f de regula. g 20. q. 4. h ubi sup.

3 AD TERTIAM respōdetur affirmatiuè, s. posse prælatum, cui subijcitur præfatus religiosus, dispēsare super præfato voto, quia non est votum religionis, sed de transitu ab vna ad aliam religionem, & lōgè aliud, & minus est, quàm votum de intranda noua religione, vt palam est, & ideo reseruatio, qua votum religionis reseruatur Papæ, quæ est exorbitans à cōmuni regula iuris (quæ concedit Episcopis dispensationem, & commutationem votorum) non est extendenda ad hoc, quod est minus, cū à separatis nō fiat, illatio, a nec iura exorbitantia sint extendenda ad alium casum, b quæ potuit esse radicalis ratio, cur Caieta. c & Sotus etiam, d idem determinarent.

EX QVO infertur responsio affirmatiua ad quartam quæstionem, scilicet, quòd eadem ratione, imò & maiore, potest commutare, cum longè magis sit dispensare, & cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. e Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. Papinianus, ff. de minoribus. b cap. ea quæ & cap. odia. de reg. iur. lib. 6. c vbi supra. d vbi supra. quæst. 4. artic. 3. col. 4. e cap. cui licet. de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Religionis voti commutatio Papæ quidem reseruata est, at vt loco vnius votæ alteram etiam laxiorem ingrediatur, sicut & votum transeundi ad arctiorem, etiam inferior Papa commutat, & dispensat.*

2 *Religionis intrandæ votum, vt non intret, solus dispensat Papa, at vt alteram etiam laxiorem ingrediatur, vel ad strictiorem votam non transeat vouens, inferior Papa dispensat, seu commutat.*

CONSILIVM XLI.

AN cum vouente intrare certam religionem possit dispēsare alius, quàm Papa, ut liceat ei intrare æqualem, vel laxiorem?

1 Ad quod respōdeo, quæstionē uideri nouam, sed resoluendā affirmatiuè. Tum quia aliud est dispēsare, ne qui uouet religionem in genere, uel in specie, teneatur ad intrandam unam, quod reseruatur Papæ, aliud, quòd uouens unam religionem intret aliam, quod nullibi reseruatur Papæ, sicut aliud est dispensare super uoto religionis, quod est reseruatum Papæ, aliud dispensare super uoto de transeundo ad religionem strictiorem, quod non reseruatur illi secundum Caietan. a quem nos sequuti sumus in comm. 4. de reg. b

2 Tum quia uotū de intranda certa religione uidetur duo uota continere alterum de intranda religione, cuius dispēsatio soli Papæ reseruatur, alterum de intranda hac religione cuius dispēsatio nullibi uidetur Papæ reseruata, sicut professio certæ religionis uidetur continere duo, alterum, quòd per eam fit religiosus, super quo solus Papa dispensat, alterum, quòd fit religiosus illius ordinis, super quo dispensant etiam alij Prælati, ut possit transire ad strictiorem, uel æqualem. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in 2. 2. q. 88. art. 8. b in c. statuimus 19. q. 3. nu. 10. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Votum de non tangendo mulierem libidinose non est castitatis, sicut nec votum non nubendi, nec sunt reseruata Papæ, sed Episcopus dispensat super illis.*

CONSILIVM XLII.

AN uotum de non tangendo mulierem libidinosè sit uotum castitatis.

1 Videtur quòd non. Tum quod uotum de non nubendo, uel de non ducendo uxorem non est uotum castitatis, ut dixi in Manual. a

Tum quod uotum castitatis longe plura includit, quàm hoc uotum, cū includat omnia quæ sexto præcepto Decalogi prohibentur, quæ sunt longe plura, iuxta ea, quæ in declaratione illius diximus in dict. Manu. b imò & matrimonium, & copulam eius, c quibus est consequens huius uoti dispensationem nō esse reseruatam, ideo licere eam Episcopo, per ea, quæ diximus in d. Manua. d Salua, &cæt.

ALLEGATIONES.

a cap. 12. numer. 43. b cap 16. à numer. 12. c capit. vouentibus 12. quæst. 1. d numer. 12.

SVMMARIVM.

Vouens ordines sacros accipere licet sit ignarus, nec habeat titulum, ad quod ordinetur, non tamen potest coniugium contrahere, nisi sit factus incapax doctrinæ, vel nisi postquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impossibile esse, vt acquirat titulum. 1

CONSILIVM XLIII.

BVrleus uouit suscipere ordines sacros, & non habet beneficium, neque patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, neque scientiam sufficientem. Quæritur an possit ducere uxorem, sicut qui uouit monachatum, & non inuenit recipientem.

1 Respondeo, credo quòd non, nisi iam sit factus doctrinæ ad id sufficientis incapax, aut prudentis arbitrio uideatur impossibilis moraliter acquisitio beneficij, uel patrimonij.

SVMMARIVM.

Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij postea factam, sicut nec matrimonium postea contractum. 1

CONSILIVM XLIIII.

COllatio beneficij facta ei, qui uouit religionis ingressum, an ualeat antequam eam profiteatur.

1 Respondeo quòd sic. Tum quia nullo iure cauetur contrarium.

Tum quia ualet argumentū à matrimonio carnali ad spirituale regulariter, iuxta glossam memorabilē, a & matrimoniū post uotū religionis contractū ualet, b quod mihi est indubitatum. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a in cap. bonæ in verbo metuebant. de elect. b cap. non nouimus. 17. quæst. 2.

De statu monachorum, & canonicorum regularium.

SVMMARIVM.

Monachatus non est nec dignitas, nec officium honorificum, vnde nec infamis, nec irregularis, nec excommunicatus sunt illius incapaces. 1

2 *Ab-*

1 *Abbas Monachorum laicorum si non sit clericus, honore inferior est omni clerico etiam minorum ordinum.*

CONSILIVM I.

AN excommunicatus infamis, irregularis, coiugatus, vel alij ad beneficia Ecclesiastica inhabiles, sint habiles ad monachatum?

1 Respondetur quòd sic, quia secundum Federicum, a monachatus non est honor, non dignitas, non officium honorificum, quo fit, quòd etiam Abbates monachorum, qui non sunt clerici, sed tantùm laici, vt olim esse solebant, & aliquot fuerunt in Lusitania in monte, & deserto, quod Ossam appellant, est inferior honore quolibet clerico, etiam in minoribus constituto. b

ALLEGATIONES.

a in consil. 5. numero 5. b cap. à subdiacono, 93. dist.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa nisi intra annum post confirmationem benedicatur, perdit abbatiam, & hoc quo ad illa monasteria, in quibus benedici solent, num. 2. semel autem benedicta iterum non benedicitur. nu. 2. etiam si transferatur ad aliud monasterium, numero 4. nisi probetur Curiam seruare contrarium, num. 3. triennalis autem non uidetur benedicenda, num. 2. & 3.*

5 *Corrupta uirginum consecratione consecrari non potest, sed quo ad occultè tales, loco illius dictionis, Virginitatis, potest assumi dictio, Castitatis, uel & melius, ne delictum manifestetur, potest Episcopus uti uerbo Virginitatis, accipiendo illam in mente sua pro uerbo Castitatis. numer. 6. benediceturque hæc non ut mera uirgo, sed quasi uirgo. num. 7. palam autem corruptæ si uolent benedici, poterunt mutato nomine Virginitatis in Castitatis nomen, quod si recusent, cum non sint adhuc professæ, poterunt de monasterio liberè dimitti, numero 7.*

CONSILIVM II.

AN Abbatissa triennalis possit, vel debeat benedici?

Secundo, an monialis, de qua iudicialiter constat esse corruptā, nec ipsa id negat, immo fatet, possit consecrari?

1 Respondeo, quòd pro parte affirmante facit primò cap. [indemnitatibus,] a quatenus habet, Abbatissam electam, & confirmatam perdere abbatiā, si intra annum non benedicatur, & Clem. [attendentes,] b quatenus idem statuit.

Secundò, quòd Glossa, & omnes fere Doctores quærunt, an benedictio Abbatissæ sit iterabilis, quæ quæstio videtur superflua esse, nisi Abbatissa posset iterato eligi, & non videtur posse iterato eligi, nisi esset temporalis.

2 Pro parte verò negante facit primò, quòd Abbatissa monasterij, in quo non est solita benedici Abbatissa, non est benedicenda, vt à contrario sensu probant præallegata, & adnot. per glo. quam sequuntur ibi Card. Imol. & Bonifac. c & vt arbitror, in nullis monasterijs solitæ sunt benedici Abbatissæ triennales, quoniam à pauco tempore cœperunt Abbatissæ esse triennales, quamuis, vt ipse puto, melius fuisset seruare antiquum morem, secundum quem Abbatissæ erant perpetuæ, vt videor mihi satis probasse

F in Comment. cap. [nullum,] d & ideo ex eo, quod Abbatissæ perpetuæ consueuissent benedici, non sequitur consueuisse benedici triennales.

Secundo, quod benedictio Abbatissæ non est iterabilis, vt tenuit prædicta Gl. communiter recep. e & si Abbatissa triennalis esset benedicenda, sequeretur, quòd cum sæpe posset vna eligi in Abbatissam, sæpe deberet rebenedici.

Tertiò sequeretur, quòd multæ moniales manerent simul in monasterio in Abbatissas pluries benedictæ, quod non videtur decendum.

3 Per quæ vltima fundamenta videtur tenenda pars hæc posterior negans, nisi probaretur Curiam seruare contrarium, propter Glossam prædict. §. [statuimus.] f quatenus innuit benedictionem Abbatissæ non esse iterandam, nisi Curia Romana

G seruaret contrarium, qua de re nil testatur ibi Bonifacius, licet fuerit Auditor Rotæ, & Stephanus, quem citant Card. & Imolensis ait audisse, quòd aliquando fuit iterata, & ita videtur sentire, quòd rarò, vel nunquam id fuit factum, licet per potestatem Papæ possit illud induci.

Non obstant pro parte affirmante adducta. Ad primum enim respondetur, quòd illa iura non probant omnem Abbatissam debere benedici, sed solùm illam quæ solita est benedici, at nescimus Abbatissam triennalem, vel aliàs temporalem solere benedici, vt supra dictum est.

4 Ad secundum autē respondetur, negando, quod

H quæstio de benedictione Abbatissæ, an sit iterabilis, non possit vendicare sibi locum, nisi in Abbatissis tēporarijs, quia etiam potest in Abbatissis perpetuis, quando Abbatissa perpetua vnius monasterij eligitur in Abbatissam perpetuam alterius. Itaque videtur resoluendum Abbatissam temporariam non esse iure benedicendam, nisi Sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel seruet contrarium.

5 AD SECVNDAM respondeo primò, ꝙ nulla corrupta, etiam occulta vllatenus potest consecrari consecratione virginum, g etiam ad euitandum scandalum, secundum S. Thom. receptum. h

Secundò, quòd vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen uouere solem-

I niter, & tacitè ipso facto castitatem, & uelum professionis suscipere, & portare, i & benedici benedictione uiduali, quòd testatur Gulielmus, K dicens se uidisse in Vrbe Episcopum Ostiensem benedicere duas uiduas inter alias uirgines, quod difficile factu fuit, cum in plurimis locis fiat mentio uirginum, & uirginitatis in officio consecrationis uirginum, nisi forte addendo uerbo [uirgines] illa uerba, [& uiduas,] uerbo [uirginitatem] illa uerba, [& castitatem,] prout casus, & numerus, in quibus fit mentio de uirginibus, uel uirginitate, requirunt.

6 Tertiò, ꝙ monialis occultè corrupta potest simulatè consecrari consecratione uirginum, mutatis uerbis uirginitatem sonantibus in uerba castitatē significantia, ad euitandum scandalū, & infamiam, secun-

K dum eundē S. Th. l quod etsi uideatur receptū ab omnibus, non tamen uidetur tutum, nec usitandum, quoniam

ALLEGATIONES.

a § uerum, de elect. lib. 6. b § statuimus, de statu monach. c in d. cap. statuimus. d 18. quæst. 2. e in d. §. statuimus. f in uerbo, benedictio. g cap. acutius, 26. distinctio. cap. deuotis, & cap. iuuenculas, 20 quæstio. 1. h lib. 4. sentent. distinct. 34. quæstio. 1. art. 5. & sentit in eod. lib. dist. 33. q. 3. artic. 1. i cap. uidua, de regul. K in ratio. diuin. offic. lib. 2. cap. 2. num. 48. l in d. artic. 5.

quoniam id esset infamare consecrandam, uel benedicendam, cum semper aliquot periti, præsertim ministri Episcopi, soleant interesse huiusmodi consecrationi, & audientes loco nominis sonantis, [uirginē,] uel [uirginitatem,] poni nomen [castitatis] intelligerent eam esse corruptam. Quare satius putarem, ut Episcopus pronunciaret uerba ipsa consecrationis, quæ uirginem, & uirginitatem sonant, accipiendo illa intra mentem pro uerbis castitas, & castitatem significantibus, per quod excusaretur mendacium simul, & scandalum, per ea quæ nos in simili post alios tradimus in Manual. confess. a & in capit. [humanæ aures.] b

7 Quarto, qđ monialis, de qua est quæstio, & quæ palam scitur esse corrupta, potest benedici benedictione, qua moniales uiduæ benedici debent, de qua tamen non uidetur haberi rubrica specialis in Pontificali, licet illa qua benedicuntur uirgines, adaptari posset, mutatis nominibus significantibus [uirgines, & uirginitatem,] in nomina significantia, [uiduitatem, & castitatem,] ut Sanct. Thom. supra citatus significauit, c in consecratione uirginis occultè corruptæ fieri posse. Quia per hoc responderi potest ad argumentum propositioni quæstionis insertum, uidelicet quod non benediceretur ut uera uirgo neque, ut uera uidua, sed benediceretur, ut quasi uidua, sicut & uirgo occultè corrupta benedicitur ut quasi uirgo, & ita non est necessarium eijcere illam ad alia loca, modo Abbatissa, & moniales uelint eam retinere secum, & ut faciat professionem quasi uidua, si enim noluerit id pati, oporteret eam adire aliud Monasterium conuertitarum, uel aliarum Monialium, ubi beneuolas inueniret receptrices, uel rediret ad suos cognatos, aut nuberet alicui, quoniā moniales primi monasterij, licet recepissent eam ad uelum, conuersionis, & probationis, non tamen tenentur, si nolint, admittere illam ad professionem, neque ad uelum consecrationis, cum sicut nouitia intra annum professionis potest libere exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium possit, antequam profiteatur, eam eijcere. d

Quinto addo, quod benedictio ueli monialium, quod etiam uiduæ aptatur, ponitur in dicto Pontificali, & quod forte benedictio, qua benedicitur electus laicus in monachum, conueniret tam uiduæ, quam huic palam corruptæ, mutato uerbo [monachus] in [monacha,] & uerbum [seruus] in uerbum [ancilla.] Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 25. num. 42. & cap. 18. num. 61. b 22. quæstion. 5. c d. art. 5. d cap. ad Apostolicam, de reg. capit. 1. eo. & cap. non solum eo. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri iterum semel legitimè confessa peccata obligari nemo potest sine eius consensu. num. 3. & 59.*
1 *Restituere temporalia cum famæ iactura nemo cogitur, si iactura sit notabilis. num. 6.*
1 *Excommunicatio sine monitione ferri non debet nisi pro futuris culpis. num. 9.*
2 *Statutum Carthusianum de reuelando Superiori sibi appropriata intra tempus præfixum, validum, & vtile. numero 3.*
4 *Confessor erga confessum, propter peccata audita, aliter circa multa, quæ extra confessionem tractantur, se habere potest, & ob peccata sibi confessa potest talem non eligere ad aliquod munus.*
Religiosus damna, quæ ordini intulit, restituat parcius viuendo. 5
Carthusiani debent superflua communitati restituere. 6
Confessio sacramentalis etiamsi fiat Prælato, notabilem famæ læsionem non inducit. 7
Detractio propriæ famæ, vt plurimum venialis. 8
Furtum, & appropriatio parua etiam in Carthusiano non est mortale. num. 14. 10
Peccatum veniale placendo fit mortale, si adsit legis præcipientis contemptus. num. 16. 11
Furans minimum animo domino notabiliter nocendi mortaliter peccat. num. 17. 11
Mendacium non omne etiam formale est mortale, contra quosdam. num. 17. 12
Proprietas, & voluntas appropriandi, monachis est peccatum, sed non mortale, si sit rei modicæ. num. 17. 12
Statuto Carthusiano proprietarius 12. denariorum caret sepultura. 13
Sepultura carent tantùm qui in mortali mortui esse noscuntur, non ueniali. 13
Paruitas rei, subreptio, & iudicij defectus passim excusant a mortali, etiamsi sit transgressio uoti rei modicæ facti. num. 17. 14
Peccata omnia esse mortalia dicere, hæreticum. 15
Proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioso, quæ in laico, furtum mortale facit. 18
Furtum mortale non uidetur, quod non excedit unum regale. num. 19. 18
Proprietas ultra tres solidos statuto Carthusiano excommunicaretur. 19
Capitulum Carthusianum generale, & Priores excommunicare possunt. 20
Priores Carthusiani non excommunicant, sed denunciant proprietarios excommunicatos. 21
Suspensionem non incurrit uerbo denuncians aliquem excommunicatum, quam incurrit sic excommunicando, sunt enim diuersa. & num. 65. 21
Statutum Carthusianum omnes subditos proprietarios excommunicans comprehendit etiam plenè donatos, qui subditi sunt, licet uotum paupertatis non emittant. numer. 23. 22
Donati plene sunt subditi ordini. 22
Dispositio aliqua ex parte odiosa, ob rationis identitatem extenditur ad latam significationem, saltem cum talis conijci potest intentio statuentis. 23
Pluribus uicibus minuta, quæ simul iuncta facerent notabilem quantitatem, subtrahens nunquam peccat mortaliter, dummodo nunquam habuerit uoluntatem capiendi notabilem quantitatem, & licet Sotus teneat hunc mortaliter peccare ultima uice, per quam deueni tur ad notabilem summam. num. 25. hæcque sit communis. num. 27. & 45. attamen in foro conscientiæ potest, teneri illam procedere, quando committendo ultima furta recordatur præteritorum, aliàs non peccaret, nec consequenter teneretur restituere, cùm minus peccet, qui non restituit, quàm qui furatur. nu. 24. & 26. 24
Euentus, cuius nullus speratur fructus, frustra expectatur. 28
Impotens ad restituendum, sed non ad reuelandum, licet excusetur à restitutione, non tamen excusatur à debita, & præcepta reuelatione. num. 29. 28
Denunciandus non est correctus ad futurum lapsum cauendum, nisi ad id quis speciali iure teneatur. 29
Restituens ante tempus ad restituendum præfixum, pœnam euadit, & obligationem manifestandi. 30
Priuatio præsupponit habitum. 31
Donare quæ quis iustè potest, potest & similiter donanti consentire, & 64. 32

32 *Restitutio, & debiti remissio exæquantur.*

32 *Carthusiani à reuelandis appropriatis non excusantur ob remissionem factam à Prælatis.*

33 *Prior impensa à monachis ratificare nequit, nisi sint impensa in vtilitatem monasterij, vel pios vsus, iustamve remunerationem.*

33 *Prior remittens generaliter appropriata malè facit, operatur autem eius remissio facta ante incursam excommunicationem, vt qui in licitos vsus expenderent, non teneantur restituere, & successiuè nec manifestare, alijs autem non prodest.*

34 *Absoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens est delegabilis, sicut & competens virtute alterius ordinariæ potestatis.*

35 *Carthusianus proprietarius per Cruciatam absolutus à peccato, remanet tamen obligatus reuelare prælato hanc ipsius appropriationem.*

36 *Excommunicatus, nisi præuia satisfactione per Cruciatam absolui nequit.*

36 *Acta à delegato, post posita forma sibi præscripta, sunt nulla.*

37 *Absolutio à Papa delegata cum clausula, Secundum iuris formam, ea non seruata, valet, quia tantum importat monitionem, & non formam, nisi aliter constet de mente Papæ.*

37 *Priuilegium principis citra tertij præiudicium interpretandum.*

38 *Iudici quo ad pœnam nondum impositam non est satisfaciendum.*

39 *Absolutus ante satisfactionem ad effectum quærendi Iobelæum, statim in vtroque foro reincidit secundum clausulam in Iobelæo Greg. XIII. insertam.*

40 *Regularis furans, vt quærat monasterio, peccat semel, sibi autem appropriando, bis, vel semel cum circunstantia confitenda.*

41 *Excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas vetat Concilium.*

42 *Abbas vel Prior in odiosis appellatione monachi non venit regulariter, præsertim vbi est probabile disponentem de ipsis non sensisse.*

42 *Excommunicatio Papalis, eum qui eam denunciat, æquè ac alios comprehendit, si sit in eadem culpa.*

43 *Regularis literas dans, vel accipiens proprietarius dici tunc debet, quando literæ ipsæ datæ, & receptæ reputari solent, vt bonum aliquod pecuniarium, secus si reputentur res nihili, & num. 44. & seq.*

46 *Regulari non licet reliquata distribuere in pios vsus, nisi cum certa portio pro victu, & vestitu assignatur, quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata possit in pios vsus distribuere, & 48. nisi aliunde constet de contraria Superioris intentione, quia tunc non poterit distribuere, numer. 47. 48.*

48 *Licentia dandi superflua pauperibus regulari, virtutis magis, quàm vitij occasio est.*

49 *Legatum monacho, donec prælati eo ad suos vsus vti ei permiserint, valet, an autem expediat ordini illud repudiare, vel non, ex diuersitate circumstantiarum per prudentiæ regulas diffiniendum, num. 52.*

49 *Proprietarius est, qui occultè, vel contra voluntatem prælati aliquid tenet.*

50 *Regulari bona temporalia, vt ita assignentur, vt sine Superioris sui regularis, vel Papæ licentia de illis in suos, vel alienos etiam pios vsus, modo non agatur de extrema necessitate, disponere licitè possit, nulla cautela, vel via fieri potest, & 51.*

51 *Papa omnium monachorum superior, immo & omnium Christianorum, concurritque, cum omni Prælato in iurisdictione.*

Intellectus statuti Carthusiani de nouitiorum donationibus. 53

Regularis de licentia Prælati pro Missis dicendis quid capere potest ad vsus licitos præsertim certos impendendum. 54

Prælati ad arbitrium impendi censetur, quod de illius licentia impenditur. 55

Peccatum omne mortale ante communionem confitendum. 56

Intellectus Carthusiani statuti de reuelando proprietatis peccato. 57

Confessionem iteret, qui peccatum mortale non fuit confessus, nisi obliuione, vel ignorantia excusetur probabili. 58

Confessori eidem confitenda reseruata, & non reseruata, nisi in certis casibus. 59

Absolutus legitimè à reseruatis cum iusta obligatione illa iterum Superiori, confitendi, tenetur secunda vice illa cum cæteris postea commissis, vel prius oblitis, integrè confiteri sacramentaliter, num. 61. 60

Vicarij alterius factum, in ijs, ad quæ sua potestas se extendit, censetur, vt factum ab illo, cuius est vicarius, & 63. 62

Commendatarius abbatiæ, seu cui libera Ecclesiæ administratio est concessa, potest omnia, quæ titularis, immo & potest esse delegatus, sed non potest alienare immobilia. 62

Consensus tacitus prælati ex communi vsu ab eo scito, & non contradicto colligitur. 64

CONSILIVM III.

Illustris, admodumque Reuerende in Christo Pater, & Domine mi perquam colende.

AGnosco in primis, vir multis nominibus suspiciende, culpam in respondendo ad te adeo tardè admissam, tametsi excusari possem ob frequentissimas à multis orbis partibus quæstiones vt decidam, missas, & multitudinem, grauitatemque dubiorum, quæ tua hæc epistola in librum iustum aucta cõtinet, super omnia vero phrasim elegantissimam, verborũ, & rerum selectarum copia, & apta œconomia redundantem, cui parem referre nequirem, etiam nactus tẽpus ad id iustum, opportunum, & vacuũ, quale vix mihi viuenti continget. Et quidem iam putare cœperam, quòd tanta tarditate stomachatus, non semel dixisses, nolo responsum tantæ tarditatis felle amarescens. At quando tua ista ænea in Christo patientia perseueras etiamnum idem, qui cum scripsisti fueras, &, desideras nostrum quamlibet aridum de terra sitienti promanans responsum, accipe id quod cum hoc epistolio ad te damus, implorata ope sancti Spiritus summi, & æterni Dei nostri cui dies hic Pentecostes sacer est, in quo & ipse profusis gaudijs totus in orbe terrarum mundus exultat, damus inquam, non quidẽ quale tu speras largissimè de illius largissimis fontibus haustum, sed qualem per quampiam stillam de sua immensa bonitate mihi non maiora merenti dignatus fuerit stillare benignus.

Ad epistolam tuam elegantissimam ineleganter responsurus, admoneo te primum, vir candidissime, non iustè mihi tribui titulum Doctoris V.I. quoniã etsi prius, & maiore tempore incubuerim iuri Cæ-

sarco

ſareo diſcendo, quàm iuri Pontificio, quamuis item vtrunque docuerim in Gallijs, munus tamen Mineruale, quod vocant Doctoratum, iuris tãtum Canonici petere auſus fui, id autem bis, ſemel in Gallijs, & iterum Salmanticæ illius legibus ad id coactus, eo ꝙ Decretorum cathedra fui donatus. Deinde gratias ago tibi maximas, quod memineris illius perſancti viri, Domini Frãciſci à Nauarra Archiepiſcopi olim Valentini, & quod me quoque illius memorem feceris, ne ſuus è noſtro vnquam labatur pectore vultus. Simul doleo, quòd literæ, quas admones ad me datas, in quibus me aliqua in Enchiridio meo confeſſariorum expedientia monebas, ad me non peruenerint, quod meminerim. Voluptati enim non mediocri fuiſſet eas legiſſe, eiſque reſpondiſſe, tuaque memoria magis fruitum fuiſſe. Gratias item, quam maximas poſſum, ago eidem æterno Deo, Spirituiſancto, quod dignatus fuerit inſpirare tibi tantæ religionis, & eruditionis viro, vt mea ſcripta tam vulgari ſermone, quam Latino edita legere dignareris, & te legiſſe ingenuè profitearis, ſed candor caritatis (quæ non æmulatur) id tibi (gratia eidem Spirituiſancto) præſtitit. Omiſſis igitur multorum ſtatutorum tenoribus ſuper proprietate Illuſtriſſimi ueſtri ordinis dãnata dictatorum, quę ad me mittis (ſuper qbus multa eleganter pro tua eruditione, quaſi aliud agens, tangis, & ſine vlla hæſitatione decidis) reliqua proponam breuiter, & ſingulatim, vt breuior, & clarior reſponſio ſubijciatur.

PRIMVM igitur dubium, an iuſtitia illius ſtatuti Illuſtriſſi m. Ordinis Carthuſiani, quod obligat proprietarios ſummæ excedentis ſummam trium ſolidorum ad confitendum, uel reuelandum illud Priori intra certa tpa ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & qđ ab ea iã incurſa nõ poſſit ab ſolui niſi à Priore iterata confeſſione, defendi poſſit.

1 Ad quod reſpondeo primò, quòd pro parte negante facit, quòd nemo humana lege obligari poteſt ad confitendum iterum peccatum ſemel legitimè confeſſum, ut & nos poſt alios ibi citatos diximus in Manu. confeſſ. a

Secundò, quòd nemo tenetur ad reſtituendum bona pecuniaria cum iactura ſuæ famæ, arg. cap. [officij,] b & tradimus nos poſt alios in repet. cap. [inter uerba,] c & tangimus in d. Manual. d

Tertio, quod excommunicatio non eſt ferenda ſine præuia monitione, iuxta cap. [ſacro,] e & capit. [conſtitutionem,] f cum ſuis concordantijs.

2 Quibus tamen non obſtantibus, tenenda eſt pars affirmatiua, quã tu uir eruditiſſime tenes. Tum quia præfatum ſtatutum dicitur eſſe factum ante circiter quingentos annos, & à nullo ſanctiſſimorum, eruditiſſimorumque uirorum eiuſdẽ ordinis (quales multi fuerunt in ueſtra omnium religionum optima) uſque ad hæc tempora iniuſtitiæ damnatum fuit, & ita obſeruandum, g donec contrarium eſſe iuſtitiæ, auctoritate authẽtica, uel efficaci ratione probetur. h Tum quia non obligat peccantem ad confitendum bis idem peccatum in ſacra confeſſione, cùm faciat proprietario facultatem ſatisfaciendi ei etiam per reuelationem externam, ſaltem antequam in excommunicationem incidat.

3 Tum quia poteſt quis de ſuo conſenſu obligari ad confitendum iterum peccatum ſemel legitime cõfeſſum, ut tu eruditiſſime diligentiſſimeque probas, allegãdo etiam nos in hoc poſt alios in c. [fratres,] i per text. ſatis in hoc aptum, in Extrauagan. [inter cunctas,] K & in Manua. l. & conſtat monachum

A qui conſentit ſeruare Carthuſiana ſtatuta, conſentire etiam obligationi, ii quam illa imponunt, ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia non eſt inutilis, ſed ualdè utilis, ut illa confeſſio fiat intra, uel extra ſacram confeſſionem Priori ob pulchras conſiderationes tuas.

4 Nec obſtat dicere contra eas, quod confeſſarius perinde debet tractare confitentẽ, ac ſi nihil per ſuã confeſſionẽ nouiſſet, & conſequenter non eſſe utile monaſterio, ut ſciat Prior illum, aut illum fuiſſe proprietarium per confeſſionẽ ſacrã, ad hoc, ut poſſet illi denegare officia, uel munera, quæ præbẽt occaſionem peccãdi peccatum proprietatis. Reſponderi.n. poteſt, negãdo, ꝙ eodem omnino modo teneatur ſe B habere, q̃a quoad multa poteſt habere aliter ꝑpter illam ſcientiã, quam ſine illa, vt nos latius probamus in cap. [ſacerdos.] m Non enim eſt verũ, ꝙ aliq̃ dicunt, confeſſariũ ſcire, vt Deum tñ, & non vt hominem, q̃a verè ſcit vt homo, per noſtra ſcripta d. cap. [ſacerdos.] n vbi ſpeciatim diximus, poſſe confeſſariũ iuſte nõ eligere aliquẽ in præfatũ, vel aliud munus ꝑpter ſcientiã priuatã alicuius criminis, vel defectus, quam haberet per ſolam ſacram confeſſionem.

5 Tum quia etiã religioſus poteſt reſtituere ordini ſuo damna, quæ per proprietatis peccatum intulit ei, per illos modos, quos nos ſcripſimus in tracta. de reditibus Eccleſ. o & tetigimus. p Ex quibus vnus, & facilis eſt per reliquationes aliquas honeſtas de ijs, quæ honeſtè impendere poſſunt, quas facilè C facere poſſunt qui mittuntur ad aliqua negotia longè peragenda, & etiam alij manentes in monaſterijs, licet non tam facile, procurando, vt aliqua pars opſonij, & uini, quæ ipſis, vt alijs ſunt propinanda, non propinentur eis, neque educantur ex communi cellario, ſed maneant, ibi, licet ea ipſi honeſte comedere, & bibere poſſent.

6 Nec obſtat, quod, vt infra dicetur, cauetur per ſtatuta illius ordinis, quod monachi tenẽtur reddere cõitati oĩa, quæ in veſtibus, cibis, & alijs rebus neceſſarijs eis datis ſuperfuerint, quia illa intelligi poſſent quoad effectũ non diſtribuendi ea in alios vſus, nec nos diximus, quod ipſi poſſent ea dare alijs, ſed tñ cõitati, nec mens ſtatutorum videtur fuiſſe tolle- D re ipſis facultatem reliquãdi pro ſuarum animarum exoneratione in vtilitatẽ monaſterij, cùm ex eo nullum penitus prçiudicium ei eueniat. Et ſi hoc fuiſſet ab ſtatuentibus petitum reſpondiſſent idem, & conſequenter habendũ eſt pro ſtatuto, argumento gloſſæ ſingularis, & receptæ. q Tum denique quod ad oppoſita facilè reſponderi poteſt.

Ad primum quidem reſpondent 2. & 6. fundamenta propoſiti noſtri.

Ad ſecundum autem reſpondetur dupliciter. Primò quidem concedendo, quod non eſt facienda reſtitutio boni pecuniarij cũ notabili iactura famæ, negãdo tñ ꝙ in pſenti dubio agatur de reſtitutione. Non enim quæritur, an monachus proprietarius teneatur E reſtituere,

ALLEGATIONES.

a cap. 9. in princ. b de pœnitentiis, & remiſſion. c 11. q. 3. concl. 6. coroll. 70. numer. 865 & ſeq. d cap. 16. num. 33. & ſeq. e de ſententia excommunication. f eod. tit. lib 6. g arg. capit. de libellis. 20 diſtin. h arg. cap conſuluiſti, 2. quæſt. 4. & l. illud. ff. de pet. hæred. i num 30 de pœn. diſt. 5. k de priuileg. & capit. ultim. de pœnit. diſtinctio. 6. num. 111. l capit. 9. in princip. m nume. 146. de pœnit. diſtinction. 6. n numer. 143. & ſequ. o quæſtion. 2. monitor. 20. p quæſtion. 3. monitor. 34. q l. tale pactum §. qui aduocauit. C. de pactis.

restituere, sed solum an teneatur iterum cõfiteri id, quod semel legitimè tenebatur confiteri, & est iam legitimè forte cõfessus, & à diuersis nõ fit illatio. a Et ita non est bona illatio siue consequentia. Tenetur confiteri peccatum, ergo tenetur restituere, nec econtrario. Non tenetur restituere, ergo non tenetur confiteri, cum in peccatis tantum mētalibus, & alijs impotentium restituere facilè dentur antecedentia uera, & consequentia falsa.

7 Secundo responderi potest, concedendo restitutionem pecuniæ non esse faciendam cum iactura notabili famæ, sed negando, quod confessio sacra pcti, quod quis teneatur confiteri, inducat notabilem famæ iacturam, imò inducit reparationem, & resartionem ipsius, iuxta illud, [Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.] Quamuis .n. illud in sensu proprio forum Dei tangat, bonitate tamen ipsius infinita fit, vt frequenter coram eo tecta etiam quo ad externum forum tegantur, & præterea secretum inuiolabilis sigilli confessionis efficit, vt nulla, vel certè minima dicatur infamia legitimè confitentis etiam grauissimum peccatum occultum.

8 Facit ad hoc, quòd detractio, qua quis suum uerum peccatum prodit, etiam extra sacram confessionem, vt plurimum nõ est plus quam venialis, vt post alios tradidimus in præfato c. [inter verba] b & in Man. c facta aũt in sacra confessione, vt nullatenus est pctm̃, ita certe nullam, vel minimã infamiã parit.

9 Ad tertium respondetur concedendo quidem, quod ꝓ ꝑ culpas ꝑteritas, quatenus solum sunt pteritæ, non est ferẽda excommunicatio sine præmonitione, ut probant iura in eo citata, negando tamen qđ pro futuris culpis non detur sine monitione, vel pro præteritis in hac forma, [Si non restitueris furtum intra tale tempus,] &c. cum contrarium probet c. [à nobis,] d cum sufficiat, vt præcedat culpa, mora, vel offensa, ut est casus expressus, cap. [Romam.] e Et in casu nostro præcedunt omnia tria, quamuis unum eorum sufficeret, nam proprietarius offendit, rem sibi appropriando, f & committit moram in non restituẽdo, cum fur ſp fit in mora, g & in culpa, quia non est confessus intra terminum sibi à statuto præstitutum, & ita potuit optimè statutum excõicare ꝓprietarium, si intra tale tempus non manifestaret, eo modo quo tenebatur, per præfatum. §. [caueat.]

SECVNDVM DVBIVM est, quantæ quãtitatis appropriatio sufficiat ad hoc, ut Monachus Carthusianus iure dicatur mortiferum peccatum proprietatis admittere.

10 Ad quod respondeo primum, esse quosdam (ut tu inter cæteros eruditissime Michael uere eruditissimè refers) qui aiunt sufficere quamlibet minimam, modo ea mente accipiatur, uel retineatur, ut uelit eam sibi appropriare, ita quod occultans unum denarium, siue quatrinum, uel uolens habere illum clam, nolente Superiore, peccat mortaliter. Pro qbus facit cap. fi. h ubi Hieronymus sic ait, [fur autem non solum in maioribus, sed in minoribus, etiam iudicatur non. n. quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur.] & iterum in fine sic [In furto quantumcunque quis abstulerit, furti crimen incurrit.

11 Secundo illud Augustini. i [Nullum peccatum adeo ueniale est, quod non fiat criminale dum placet,] & Beda relatus in præfato §. [criminis,] uidetur definire mortale esse, quod peccatur ex deliberatione, cui fauet illud Ciceronis Paradoxon, quòd æqualia sunt peccata.

Tertio, quod S. Thomas expresse uidetur dicere, k quod furans aliquod minimum mente nocẽdi domino eius, peccat mortaliter.

F

12 Quarto, quod omne mendacium formale, siue dictum intentione mentiendi videtur aliquibus esse mortiferum, ergo & omnis appropriatio formalis, siue cum intentione appropriandi erit mortalis.

Quinto, quòd omnis proprietas, siue voluntas appropriandi in vniuersum, est vetita monachis, l & voluntas appropriandi vnum denarium est proprietas, & voluntas appropriandi: ergo est etiam illa vetita, & contra legem vetantem proprietatem, & consequenter videtur mortifera, & quod votum de non bibendo vinum per quamcumq; ipsius potationem violatur, votum item faciendi aliquid quamlibet minimum violatur non faciendo illud, secundum omnes. At violatio voti mortifera est, iuxta cap. [vouentibus,] m & colligitur ex S. Thoma. n

G

13 Sexto vrget grauiter statutum eiusdem ordinis positum in 2. parte statutorũ antiquorum, o disponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum, & infra, non sepeliantur in cœmiterio, aut sepulti exhumẽtur. Ex quo palam colligitur, eum, qui admittit proprietatẽ summæ minoris summa duodecim denariorum, debere carere sepultura Ecclesiastica, qua tamen non debet carere quis ob peccatum veniale, cap. [pro obeuntibus,] p & glossam, q quatenus significãt, eos solos, q nosc̃ũtur in mortali peccato mori, esse priuãdos sepultura Ecclesiastica, & meritò, quia peccatũ ueniale non excludit gratiã Dei, & charitatẽ eius, qua saluamur, iuxta S. Th. receptũ, r ꝓ quo nouus textus. ſ Cõcil. Trid. & qua rõne carere dẽt sepultura ꝓprietarius summę undecim, uel decẽ denariorũ minoris summa duodecim denariorum, eadem debet carere proprietarius unius denarij, cum nullæ illarum quantitatum efficiant quantitatem notabilem, cuius furtum dicatur mortiferum, per ea quæ mox dicemus.

H

14 His tñ nõ obstantibus, quę uerè non obstãt, cõtrarium est tenẽdũ, scilicet quod appropriatio unius denarij, uel pluriũ nõ facientiũ quantitatẽ notabilẽ nõ facit monachum Carthusianum peccati mortiferi reũ. Tũ ob illã rõnem firmã, ꝙ licet oĩs transgressio ꝑcepti obligantis sub pœna peccati mortiferi sit mortifera regulariter, fallit tñ, quoties unũ de tribus cõcurrit, s. rei paruitas, subreptio, uel defectus iudicij ad id sufficientis, ut post S. Tho. in diuersis locis post alios tradidimus in Manu. cõf. t At in trãsgressione ꝑcepti de nihilo sibi appropriãdo ꝓ appropriationẽ unius denarij occurrit paruitas rei, ut palã est: ergo illa nõ est mortifera. Tũ quia lex monachorũ de nihil appropriãdo sibi nõ est fortior, quã lex Dei de nihil furãdo, nec adeo fortis, qa hæc est lex naturalis, & diuina sine ullo facto humano mediante obligãs, illa uerò est humana, aut certè diuina, mediante facto humano, s. uoto obligans, ut palam est. At transgressio legis de nõ furãdo excusatur à culpa mortali propter rei exiguitatem, iuxta S. Thomam ab omnibus

I

K

ALLEGATIONES.

a l. Papin. ff. de min. b concl. 6. nu. 573. c cap. 18. nu. 27. d cap. eod. tit. e §. caueat, de sent. excom lib. 6. f cap. cũ ad monasterium, de statu monach. g l. in re furtiua, ff. de cõdiction. furti. h 14. quæst. 6. i 25. dist. §. criminis. k in 2. 2 quæstio. 66. artic. 6 ad 3. l cap. 2. & cap. super quodam, & capitul. cum ad monasterium, §. fin de statu monachorum. m 17. quæstio. 2. n 2. 2. quæstio. 88. artic. 3. o cap. 31. §. 9. p & cap. non æstimemus. 13. quæstio. 2. q cap. ex parte, 2. de sepultur. r 2. 2. quæstio. 24. artic. ulti. ſ in cap. 5. sessio. 14. t cap. 11. num. 4.

nibus receptam. a Tum quia trăſgreſſio legis tem perantiæ exigua non eſt mortalis, ebrietas enim vna vel altera, licet ſit tranſgreſſio legis ſobrietatis, quæ temperantiæ ſpecies eſt, non eſt mortalis, iuxta cap. [vnum,] b à contrario ſenſu. Tum quia inter minuta, & venialia peccata numerat Auguſtinus, c comedere, aut bibere plus quam oportet. Tum quia etiam tranſgreſſio parua legum caritatis, affabilitatis, & mãſuetudinis inter eadem minuta, & venialia numerat ibidem idem Auguſtinus in illis verbis, [Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam neceſſe eſt.] Tum quia etiam inter minuta, & venialia ponit idem Auguſtinus, d tranſgreſſiones paruas legum benè loquendi, & tacendi, imò caritatis, & affabilitatis, per illa verba: [quoties plus loquitur, quàm oportet, plus tacet, quam expedit, quoties pauperes petẽtes exaſperat.] Tum quia qui cantat, vel recitat Horas canonicas, non peccat mortiferè propter omiſſionem vnius, vel alterius verbi, nec vnius, vel alterius verſiculi, ſine contemptu, ſecundum omnes, & tradidimus nos in Enchi. de oratione. e

15 Tum denique quia contraria opinio nimis accedere videtur ad hæreſim Lutheranorum, aſſerentium omnia peccata eſſe mortalia, & nulla venialia. Equidem arbitror actum fore de omnibus nobis, ſi p exiguitatem, & paruitatem non excuſaremur à culpa mortifera, cum palam ſit in bona parte noſtrarũ actionum inueniri aliquos defectus paruos circa ſubſtantiam earum, vel ſuarum circunſtantiarum, iuxta illud. f [Et quaſi pannus menſtruatæ vniuerſæ iuſtitiæ noſtræ.] & illud. g [ſi dixerimus, quod pctm̃ non habemus ipſi nos ſeducimus. Quis. n. noſtrum omnia, & ſingula errata parua confitetur ſpeciatim, & numeratim, ut mortifera. ſ. proponendo expreſſe, vel virtualiter, potius mortem ſubire, quam eorum aliquod iterare? quod tamen teneremur facere, iuxta ea quæ latius tradimus. h

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo cum D. Hier. furtum rei etiam paruę eſſe furtum, vt Hier. ait, negando tamen eſſe mortiferum, quod ille non ait, concedendo item quod non eſt attendenda tantum quantitatis rei furto ſubtractæ, quantum mens ſubtrahentis, ut dicit Hieron. quia frequenter quis capit rem notabilem alienam, & non committit furtum, propter mentem, qua capit, putans probabiliter illam ſubtractionẽ domino placituram, i frequenter item quis capit rem paruam, propter quam, non peccat mortiferè, ſed ſic propter mentem, qua eam capit, volens capere eam, etiamſi eſſet notabilis quantitatis declarando item illud Hieronymi in fine argumenti citatum intelligendum eſſe de furto notabilis quantitatis, aut facto cum mente notabilem quantitatem furandi.

16 Ad ſecundum reſpondeo, quod illud dictũ Auguſtini, [Nullum pctm̃ eſt adeo ueniale, quod non fiat mortale, dum placet,] non poteſt intelligi ſine aliqua reſtrictione, alioquin. n. probaret, quòd omne peccatum ex deliberatione procedẽs eſſet mortale, quod eſt contra omnes Catholicos, & in ijs contra S. Tho. K per cuius dicta eſt reſtringendum, vt ſolum procedat in eo, cui placet pctm̃ veniale cum contemptu legis, contra quam eſt illud veniale, nos autem loquimur de tranſgreſſione parua legis ſine contemptu eius. Ad dictum Bedæ reſpondetur reſtringendum eſſe, ſicut pręfatum dictum Auguſtini, vt etiam reſtringit ipſemet Magiſter Gratianus, l vbi ea citat, alioqui enim probaret omne peccatum veniale deliberatè admiſſum eſſe mortiferum, quod eſt con-

A tra omnes Catholicos, vt prædictum eſt.

17 Ad tertium reſpondetur, quòd Caietanus animaduertit difficultatem dicti S. Thomæ, & ait eſſe intelligendum de illo, qui furatur minimum non ſolum ſimpliciter animo nocendi domino illius, ſed ẽt notabiliter, qui quidem intellectus, licet ipſe non dicat, ſatis clarè colligitur ex ſolutione ipſiuſmet S. Thom, qui niſi ſic exponeretur, ſecum pugnaret, contra l. [ubi repugnantia,] m

Ad quartum rñdetur negando, ꝙ oẽ mẽdaciũ formale ſit mortiferũ, nemo. n. Catholicorũ id vſquã dixit, vt ſatis colligiť ex vtroq; Tho. 2. 2. qu. 100. art. 2.

Ad quintum conceditur omnem voluntatem appropriandi eſſe Monacho peccatum, ſed negamus

B omne tale pctm̃ eſſe mortiferum, vt & oẽ animal eſt animal, ſed non rationale. Eodem modo reſpondetur ad voti violationem. ſ. quod eius violatio eſt peccatum, ſed non mortiferum, quia per exiguitatem deſinit eſſe mortifera, ſicut furtum, & quælibet alia tranſgreſſio præcepti minima.

Ad ſextum vario eruditoque modo reſpondes tu Michael, & negari non poteſt vrgere multum, niſi dicamus literam incuria librariorum vitiatam habere, [infra,] pro [vltra.] quod grauiter conijcis, ex eo ꝙ ſtatuta nouiſſima nondum typis excuſa ſic habent: Quanquam dici poteſt, ſed non ita germanè, quod eſt intelligendum de illo Monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præſumitur per

C contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriaſſe.

TERTIVM DVBIVM quantæ quantitatis appropriatio requiratur, vt ob eam Monachus Carthuſianus cenſeatur mortifere peccare.

18 Ad quod reſpondeo primo, quòd ſufficit, & requiritur tanta quantitas, quanta ſufficit & requiriť, vt aliquod furtum laici ſit mortiferum, vtrunque. n. eſt furtum, quia vtrunque eſt contrectatio rei alienæ inuito domino, quæ eſt definitio furti, n & vtrunq; eſt illicita vſurpatio rei alienæ. o Et conſequenter rõ, quare vtrunq; aliqñ cenſeri dẽat eſſe mortale, eſt quod vtrunque ſit contrectatio illicita rei notabilis.

Secundo reſpondetur, quòd magna cum deliberatione reſpondimus ante circiter 50. annos, id quod

D poſtea ſcripſimus ſuper hoc in commentario capitul. ſin. p quorum ſummam inſeruimus. q Manual. confeſſar. vbi tenuimus quantitatem minorem quarta parte vnius Iulij, vel regalis Hiſpani non conſtituere notabilem quantitatem, ſed ſic dimidium Iulij, uel regalis, & quod non damnarem eum, qui teneret mediam inter quartam, & dimidiam non eſſe notabilem. Pro qua mea opinione multum facit quoddam ſtatutum Carthuſianum citatum à te uir diligentiſſime, q 10 probatur appropriationem unius ſolidi Gallici (quod non excedit, nec hodie omnino attingit quartam partem regalis Hiſpani, ſiue Iulij)

E eſſe ſufficientem ad priuandum ſepultura Monachũ id ſibi appropriantem, & conſequenter eſſe mortiferum, cum pp ueniale nõ priuetur quis ſepultura. r

Nunc

ALLEGATIONES.

a 1. 2. quæſt. 88. art. 5. & 6. & 2. 2. quæſt. 58. art. 4. b §. criminis, 25. diſt. c in d. cap. unum, §. quæ autem ſunt minuta. d in eod. §. e ſuper cap. quando, de conſecr diſt. 1. cap. 10. f Eſa. cap. 64. g 1. Ioan. 1. h in cap. 1. Manu. confeſſ. i leg. inter omnes. § recte ff. de furt. K 1. 2. quæ. 74. art. 9. l in d. §. criminis. m ff. de reg. iur. n leg. 1. ff. de furt. o cap. pœnale, 14. quæſtio 5. p 14. quæſt. 6. q cap. 17 à num. 3. r arg. cap. pro obeuntibus, & cap. non æſtimemus, 13. quæſt. 2. & glo. notabilis cap. ex parte 2. de ſepult.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc uſq; multum abundauit pecunia numerata in bona Europæ parte facile conſentirem opinioni, in qua tu quoque vir doctiſſime inclinas, nempe, nec furtum, nec appropriationem minoris quantitatis, quam trium ſolidorum, ſiue quartarum regalis, vel Iulij, eſſe mortiferum.

19 Quin & augerem vſque ad vnum Iulium, vel regale, niſi quoddam ſtatutum veſtrum expreſſe haberet appropriationem vltra valorem trium ſolidorum eſſe dignam excommunicatione, & conſequenter mortiferam. a Quamuis reſponderi poſſet, tàm illud ſtatutum, quàm aliud præfatum de priuante ſepultura ob appropriationem valoris vnius ſolidi, fuiſſe quidem iuſta tempore quo facta fuerunt, non autem adeo hoc noſtro, quo multum viluit pecunia numerata, & forte iuſtè mutari poſſet, quod credo non facile perſuaſum iri ordini veſtro, paupertatis voti quam obſeruantiſſimo.

QVARTVM DVBIVM continet aliquot ſcrupulos circa ſtatuta, b quorum tenor eſt, qui ſequitur, c [Statuto irrefragabili duximus ordinandum ut quicumque ſubditus, monachus, redditus, & conuerſus crimen furti, uel alienationis commiſerit, ſeu proprietarius extiterit ultra ualorē trium ſolidorum Turonenſium, & illud ſuo Priori ſaltem temporibus contentis in ſtatutis confiteri, uel reuelare ſcienter neglexerit, hoc eſt, præſens uſque ad diem Cœnæ incluſiuè, & abſens uſq; ad diem octauum reuerſionis ad domum ſuam poſt prędictum terminum, ſimiliter incluſiuè, ipſo facto, hoc eſt elapſis dictis terminis, excommunicationis ſententia, quam in his ſcriptis ferimus, ſit ligatus, à qua non poſſit abſolui, niſi per proprium Priorem, uel eo abſente, per Vicarium, uſque ad dicti Prioris aduentum, cui neceſſario erit confeſſio iteranda, & ab eo abſolutio exigenda.] Et aliud, d omiſſo principio ſic habet. [Ego F.N. Prior, aut Vicarius, ſiue Rector huius, vel illius domus, uigore & uirtute ſententiæ latæ, ut præmittitur, à dicto Capitulo generali, excommunicatos denuncio omnes tàm Monachos, quam conuerſos, quam etiam redditos, profeſſos huius domus, ac de mandato ordinis ibidem hoſpitantes, qui occultandi animo, uel celandi ultra ualorem trium ſolidorum prædictorum retinuerint, donauerint, accomodauerint, uel modo quolibet alienauerint, donec mihi illa reuelauerint, & à me beneficium abſolutionis meruerint obtinere.

20 Pro quorum complanatione dico primo Capitulum generale, & Priores ordinis Carthuſiani proculdubio habere poteſtatem excommunicādi ſubditos ſuos, quia habent iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori ſuper eos, qualem qui habet, omnis poteſt excommunicare, ut diximus in Man. conf. e per notata in c. [cum ab eccleſiarum,] f & in cl. I. iunc. gl. ſua ſingulari, g & alia ibi citata.

21 Secundo, quòd Capitulum generale non ſtatuit, quòd Priores excommunicēt proprietarios, ſed tantum, ut denuncient eos excommunicatos uirtute ſui ſtatuti, ut palam exprimitur ubi ſupra. h Et quòd certum eſt longe differre denunciationem ab excommunicatione. i

Tertio, quòd ſicut non iubentur Priores excommunicare proprietarios, ita non excommunicāt eos, ſed ſolum denunciant, ut palam continetur conſequenter. K

Quarto, quòd hæc conſequitur, præfatos Priores denunciando uerbo tantum proprietarios eſſe ex-

F communicatos, non incidere pœnam ſuſpenſionis, quæ contra excommunicantes uerbo tantum ſine ſcriptis profertur. l

22 Quinto, quòd Capitulum generale uidetur excommunicare non ſolum monachos, & cōuerſos, ſed etiam donatos plenè, qui deferunt habitum aliquem differentem à ſæculari, licet non deferant tam diuerſum, ac conuerſi. Tum quia ſtatutum excommunicat ſubditos, & huiuſmodi donati ſunt ſubditi, ſecūdum communem doctrinam. m Tum quia eadem, uel maior ratio ſuadet excommunicare hos, qui diuinis parum ſeruiunt, quàm monachos, qui multum.

Sexto, quòd etiam Priores uidentur denunciare huiuſmodi plenè donatos, & aliquem habitum deferentes. Tum quia non ſolum denunciant monachos,
G & conuerſos, ſed etiam redditos. Tum quia redditorum appellatione non uideo, qui alij poſſint in illa denunciatione contineri. Non enim memini canonem, qui hac uoce in hoc propoſitum utatur. Tum q̄a Capitulum generale uidetur excōmunicare illos, ut prædixi, quia excommunicat ſubditos, & redditos, & ipſummet Capitulum iubet Prioribus, n ut ſuā ſniam denuncient in præfata Dominica Palmarum.

23 Nec obſtat, ꝙ illi donati non poſſunt dici proprietarij, cum nō emiſerint uotum paupertatis. Tum quia licet ſtrictè ſumpto uocabulo non debeant dici proprietarij, largè tamen ſumpto poſſunt dici tales, & diſpoſitio etiam aliqua ex parte odioſa ob identi-
H tatē, ut ita dixerim, uel maioritatem rōnis extēditur ad contenta ſub uerbis eius largè acceptis, iuxta doctrinam Dominici, & Franci, o ſaltem cum probabiliter conijcitur id uoluiſſe diſponens, ut in caſu ꝓpoſito conijcitur Priori eſſe animum denunciandi omnes, quos Cap. excommunicat, & illud, ut diximus, uidetur excommunicare illos, cum excōmunicet omnes ſubditos, quorum de numero ſunt hi.

QVINTVM DVBIVM, an Monachus Carthuſianus occultans, furans, uel impendens ſine ſufficienti licentia ultra ſummam trium ſolidorum, incidat in excommunicationem, ſiue illam occultet, furetur, uel impendat una ſola uice, ſiue duabus, ſiue decem, uel uiginti, aut pluribus uicibus.

I 24 Pro parte negante facit primo, quòd qui minutatim multis uicibus capit, aut furatur aliquot minima, quorum nullum ſeparatim efficit quantitatem notabilem, licet coniuncta efficerent talem, nulla uice peccat pluſquam uenialiter, ut poſt alios diximus in Manua. Confeſſ. p quod ipſum tenuit Sotus, q dummodo nulla uice iam inde à principio, uel poſtea habuerit animum capiendi notabilem quantitatem, ut etiam ibi tradidimus. At ob peccatum ueniale nemo debet excommunicari. r

Secundo, ꝙ nullum furtorum prædictorum minutorum obligat furantem ad reſtitutionem ſub pœna peccati lethalis, quia exiguitas rei nō ſolum excuſat à culpa mortali, ſed ēt ab obligatione reſtituēdi rem
K acceptā, ſecundum mentē omnium, pro qua uidetur eſſe

ALLEGATIONES.

a arg. cap. nemo, & cap. nullus. 11. quæſ. 3. b cap. 5. §. 12. 13. & 14. in 2. par. ſtatut. nou. c §. 12. d §. 14. e cap. 27. nume. 5. f & ca. quanto de off. ord. g de reb. eccleſ. non alie. h §. 13. i cap. paſtoralis, §. verum, de appell. l. hæres palam §. 1. ff de teſt. K in §. 14. l in capitul. 1. de ſentent. excommunicat. libro 6. m in capitul. ut priuilegia, de priuilegiis, & capitul. non dubium, de ſentent. excommunicat. & capitul. 2. de foro comp. n §. 13. o in cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. p cap. 17 numer. 140. q lib. 4. quæſt. 7. art. 3. de iuſt. & iu. & l. 1. q. 3. art. 3. ad tertium. r c. nemo c. nullus. 11. q. 3.

esse ratio hæc irrefragabilis, scilicet, quod licet secundum Innocentium III. a non multum intersit inter inuadentem rem alienam, & inter detinentem illam, interest tamen aliquid, vt idem ipse significat, ita quod aliquanto grauius peccat inuadendo, & capiendo, quàm qui retinet inuasum, cæteris paribus, quia si quis furando aliquid non peccat nisi veniale, à fortiori non restituendo non peccabit mortale.

Tertio, quòd nos ipsi videmur dixisse in cap. [inter verba,] b quòd nemo tenetur respondere ad excommunicationem latam contra eos, qui furati sunt, nisi furtum sit mortale.

25 Pro parte affirmante facit primo, quòd in præfato statuto, c exæquat capere vna vice vltra summam trium solidorum, & capere ea pluribus vicibus, verba enim eorum sunt hæc. [si vltra valorem trium solidorum Turonensium simul, uel per partes alienauerint, uel retinuerint, &c.]

Secundo, quòd licet qui fecit multa furta minuta singulatim sine animo nocendi notabiliter, non teneatur restituere illa, donec omnia coniuncta faciant notabilem quantitatem, postquam tamen peruenerint ad illam, sic, ut & nos post alios diximus in Manual. d & tradit Sotus. e Ergo, licet non posset excommunicari, quia furatus est, potest tamen excommunicari, quia non restituit, cum id non faciendo, mortiferè peccet.

Tertio, quòd licet is, qui fecit multa furta minuta, non peccet plusquam uenialiter, donec faciat illud, per quod additum efficiunt illa furta notabilem quantitatem, peccat tamen mortaliter faciendo illud, ut exprimit Sotus, f & ita potest excommunicari, nisi omnia illa restituat. Per quæ tria fundamenta uidetur præfatum dubium resoluendum esse in partem affirmatiuam, iuxta communem opinionem, quam sequuti fuimus in præfato Manual.

26 Ad duo prima opposita responderi potest primo per fundamenta pro parte affirmatiua formata. Secundo, quòd monachus Carthusianus sponte sua se obligauit ad seruanda sua statuta, & ideo licet iure communi non teneretur ad restituenda furta minima multis uicibus surrepta, iure tamen speciali ad id teneretur, ut supra in primo dubio diximus teneri eum ad confitendum aliquando bis idem peccatũ iure suo speciali propter suum consensum.

Ad tertium respondetur, quòd ego g loquor de illo, qui non peccauit mortaliter furando, etiam si furatus esset usque ad notabilem quantitatem, eo fortè, quòd probabiliter credebat eius subtractionem placituram domino, iuxt. l. [inter omnes,] h non autem de illo, qui post multa furta minima, quæ non pertingunt ad notabilem quantitatem, facit aliud, per quod pertingat ad illam, quia is faciendo illud peccat mortiferè.

27 Quamuis autem hęc opinio probabilis sit, & cõmuniter recepta, ideo & à nobis, i probata, uerior tñ uidetur profectò sequens, quam fundant quinque sequentia. Primum, ꝙ nemo peccet mortiferè coram Deo propter furtũ rei minimę, nisi expresse, uel uirtualiter intenderit inferre damnum notabile, etiam si per ultimum, penultimum, uel aliud additum oĩa coniuncta perueniant ad notabilẽ quantitatem, quia nullo iure naturali, diuino, nec humano efficaciter probari potest, ꝙ furtum secundum, quartum, decimũ, uel ulterius, quod de se propter exilitatẽ rei non est plusquã ueniale, fiat mortale propter furta pręcedentia uenialia, si nec expresse, nec uirtualiter, seu tacitè habuerit animũ nocendi in pluri, quã furabaẞ, A cum ueniale additum ueniali etiam in maximo numero non faciat mortale, secundum San. Thomam K communiter receptum.

Secundum, quòd nemo, qui non peccat plusquam uenialiter furando, tenetur restituere aliquid illorũ, quæ solum uenialiter peccando furatus fuit, quia magis peccat quis furando, quam retinendo furtum, cæteris paribus, & ideo qui non peccat plusquam uenialiter furando, non peccabit plusquam uenialiter non restituendo illud, cæteris paribus. l

Tertium, contingere posse, quòd unus tribus, uel quatuor uicibus furando notabilem quantitatẽ intra uiginti dies non peccet mortiferè, nec ad restituendũ obligetur, & quod alius eandem quantitatem furans B in tribus annis peccet mortiferè, & teneatur restituere, quia fieri potest, ut quis intra uiginti dies furetur aliqua minuta, quæ coniuncta facerent notabilẽ quãtitatẽ, cũ minori memoria aliarum uicium, quibus furaretur, quã alius, qui totidem uicibus intra tres annos furaretur notabilem quantitatem, & quòd memoria furti prioris, uel posterioris faciat multum ad hoc, quod fur habeat expresse, uel uirtualiter animũ nocendi in pluri, quàm tunc furatur.

Quartum, quod præfata statuta Carthusiana possent restringi ad illos tantum, qui multis uicibus ultra summam trium solidorum sic acceperunt, quod expresse, uel uirtualiter illud nocumentum aliqua illarum uicium inferre intenderunt, uel præsumuntur intendisse, quia fieri potest, quòd monachus C Carthusianus aliquo tempore aliqua minima capiat sine ulla memoria postea capiendorum, & immemor eorum, quæ cepit, uel capturus est, capiat alia minima sine ulla mente nocendi monasterio in pluri, quàm tunc capit.

Quintum, quòd licet hæc sint uera in foro interiori, tamẽ in foro exteriori pręsumetur huiusmodi monachus, uel alius homo, qui fecit huiusmodi minima furta multis uicibus usque ad quantitatem notabilem, quod in aliqua earum habuit animũ expressum uirtualem, uel tacitum nocendi notabiliter ei, cui talia furaretur, & quòd per hoc conciliari possunt opiniones contrariæ, scilicet, quod hæc posterior nostra D sit uera in foro Dei, quod sola nititur ueritate, m & prior communis in hominum foro, quod multum iuuatur præsumptione. n

SEXTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui cepit aliquam rem sine sufficienti ad id licentia de bonis monasterij, quam non potest restituere, quia omnino perempta est, uel donatarius, cui data fuit, abijt nunquam rediturus, uel in extremam, & perpetuam incidit paupertatem, aut ob aliquam aliã rationẽ incidat in excommunicationẽ præfati statuti, si iuxta formam illius id non manifestet.

28 Pro parte negante facit primo, quod frustra expectatur euentus, cuius nullus sequitur effectus, o de manifestatione peccati nullus sperari posse uideẞ E effectus in casu proposito, cum in eo nulla speretur restitutio.

ALLEGATIONES.

a capitul. sæpe, de restitut. spol. b conclu 6. num. 470.
c capitul. 5. §. 12. d dict. capitul. 17. numer. 140.
e vbi supra. f in dict. articul. 3. ad tertium.
g in dict. capitul. inter verba, numer. 480.
h §. qui recte. ff. de furt. i in dict. capitul. 17.
k prim. secund. quæstion. 88 articul. 4. l Argument. capit. sæpe de restitut. spol. m capit. multi. 2. quæstion. prim.
n capit. tua. capitul. is qui de spons. o cap. cum contingat. de offic. deleg. l. ad probationem. C. de probat.

restitutio. Secundo, quod accessorium sequitur prin-
cipale, a & excõmunicatio lata contra non restitue
tem videtur accessorium ad restitutionẽ, cum ergo
impotentia, & inopia excusent à peccato non resti-
tuendi, b excusabit quoq; ab excommunicatione
ob omissam restitutionem, cum adeo sit eius acces-
sorium, vt iussus restituere sub pœna excommunica-
tionis latæ sententiæ, non incidat in illam, si restitue
re nequit, per ea quæ latius tradimus in d. Manua. c
29 Non obstantibus his, contrarium est tenẽdum,
vt tu ipse neruosè comprobas. Tum quia, non quæri-
tur in dubio proposito de excõmunicatione lata con
tra non restituentem, in qua procedunt argumenta
præmissa, sed de lata contra non manifestantem, qui
se sua sponte saltem tacitè obligauit ad manifestan-
dum. Tum quia Monachus Carthusianus, & quili-
bet alius religiosus multis modis põt restituere mo-
nasterio, quod læsit, vt supra diximus citando dicta
nostra in tracta. de reditibus. d Tũ quia monachus
per suum consensum potuit obligari ad obseruanda
statuta sui ordinis, ad quę seruanda iure cõmuni non
esset obligatus, vt in primo dubio dicimus de obli-
gatione ad confitendum bis idem peccatum. Tum
quia manifestatio præfati peccati proprietatis nõ est
inutilis, & superuacanea, etiam si per illam nulla spe
raretur restitutio. Potest enim prodesse, vt supra di-
ctum est, ad hoc, vt cautius cõmittantur munia, quæ
præstant occasionem appropriandi, & vt magis ti-
meat appropriare, ne subeat onus se prodẽdi Priori.
Nec obstat, q nos alibi diximus nõ esse prodendum
peccatorem iam correctum Superiori, ad cauendum
futurum lapsum, quia illud est verum, attento solo
iure communi, hoc autem, quod dicimus, procedit
attento iure speciali præfati statuti Carthusiani.

SEPTIMVM DVBIVM, an monachus Carthu
sianus, qui appropriauit vltra summã triũ solidorũ,
& postea fecit restitutionem sufficientẽ ante lapsum
termini ad manifestandum Priori præfixum, incidat
in excommunicationem propter omissam manife-
stationem intra terminum ad id præfixum.

30 Et quidem pro parte affirmante facit primò,
quod paria videntur esse non posse restituere, & re-
stitutionem esse factam quo ad hoc, vt non teneatur
quis furtum à se, vel ab alio factum manifestare, per
ea quę nos latius diximus in cap. [inter verba, e vbi
definire videmur non teneri quem ad manifestandũ
furem, qui iam restituit, vel non potest restituere, p-
pter monitoria de manifestando à Superiore propo-
sita, & in proximo dubio diximus teneri monachum
Carthusianum ad manifestandum appropriationem
male à se factam intra terminum ad id præfixum,
etiam si res appropriata nullatenus posset restitui;
ergo tenebitur, licet iam restituerit.

Secundo, quod statutũ pfatum excõicat oẽm pro-
prietariũ, siue qui pprietatis peccatum admisit vltra
valorem trium solidorum. At q illud admittit, licet
rem appropriatam restituat, nõ potest dici non fuis-
se proprietarius: ergo videtur comprehendi in eo.

His tamen non obstantibus, cõtrarium videtur te
nendum. Tum quia monitorio Episcopi de manife-
stando furto non ligatur, qui restituit illud, neq; qui
nouit ipsum iam esse restitutum, per ea quę diximus
in cap. [inter verba.] f Tum qa diuersa sunt appro
priare, & appropriatũ non manifestare Priori, & sta-
tutũ præfatũ nõ excõicat appropriantem solum, sed
appropriantẽ, & non manifestantem id, quod debe-
ret manifestare, & qui restituit rem appropriatam
ante manifestãdi terminum, desinit habere rem ap-
F propriatam cum obligatione manifestandi eam, &
consequenter desinit esse obligatus ad rescindendã
proprietatẽ per manifestationẽ, qa priuatio psuppo-
nit habitũ, g & quod nõ est, dissolui nõ potest. h
31 Tum quia legis, quæ dupliciter apte intelligi
põt, benignior intellectus est accipiẽdus. i Et ideo
licet prędictũ statutũ apte posset quoad uerba forsi-
tan intelligi de illo, q est, aut fuit tm̃ proprietarius,
benignius tñ intelligitur de illo tm̃, qui fuit, & est
proprietarius tẽpore manifestationis, vt palam est,
ergo tãtùm debet intelligi de illo. Tum quia vtilior
est is intellectus monasterio, & animæ proprietatis,
qm̃ est incitamẽtum ad hoc, vt proprietarius per se,
vel per amicos ante tempus manifestandi restituat
G rem appropriatam aliquo illorum modorum, qui-
bus diximus monachum restituere posse, K quo-
niam item est cõsolatio monacho ad excusandum pu
dorem, quem cum nulla, vel parua vtilitate monaste
rij aliàs est passurus. Tum quod est lex pœnalis, &
ideo restringenda. l Tum deniq; quod non est cre
dendum Patres illos pientissimos, qui statutum illud
composuerunt, fuisse adeo tetricos, & saxeos, vt non
posset eos mollire, & contentos facere iusta restitu-
tio, quæ etiam crudeles quosque, ac militares homi-
nes mollit, & reddit contentos.

Ad prius oppositorũ respondetur, negando quod
paria sint restituere, & non posse restituere, per ea
ipsa, quæ ipse dico in d. cap. [inter verba.] m
H Ad posterius respondetur, negando quod statutũ
præfatum debeat intelligi de quolibet, qui est, vel
fuit proprietarius, sed tantùm de eo, qui fuit, & non
desiuit esse proprietarius per iustam restitutionem
tempore manifestationis, per rationes supradictas.

OCTAVVM DVBIVM, an Priores præ-
fati ordinis Carthusiani possint remittere suis mo-
nachis obligationem manifestandi sibi appropriata,
ita quod propter omissam manifestationem non in-
cidant in excommunicationem, & sufficiat eis confi-
teri sua peccata proprietatis confessarijs electis per
Bullam Cruciatæ, vel alijs habentibus potestatem
absoluendi à reseruatis Prioribus.

32 Et quidem pro parte affirmatiua facit, quod
I Priores uidentur posse dare suis Monachis facultatẽ
donandi ea, quæ ipsi possent iustè donare, & impen-
dere, ut nos tradimus in Cõm. 2. n & consequen-
ter habere pro rectè impensis ea quę sui monachi im
penderunt, uel donarunt, quo facto uidetur facta re-
stitutio, quia restitutio, & remissio, siue condonatio
debiti exequantur, iuxta cap. [peccatum,] o adiun
cta glossa, p cum similibus.

Sed uidetur respondendum primo, quod præfati
Priores per nullã remissionẽ suã excusantur ab obli-
gatione faciendi denunciationẽ, quam debent face-
re in Dominica Palmarum. Tum quia iubentur id fa
cere per præfatum statutum. Tum quia, etiam si nul
lus fuerit proprietarius toto illo anno, tenetur tñ ipsi
K facere illam denunciationem, cùm nesciat nullũ ta-
lem esse, & præfata remissio ad summum non potest
elicere,

ALLEGATIONES.

a cap. accessorium, de regul. iur. lib. 6. cum suis cõcordantijs.
b l. nam is, ff. de dolo, cap. Odoardus, de solutio. c cap. 17.
nu 60. d q 2. mon. 20. & q. 3. mon. ult. e concl 6. corol. 65.
aliàs 66. f cõcl. 6. corol. 65. & aliàs 66. 11. q. 3. g l. decem,
ff. de uerb. oblig. h cap. ad dissoluendum, de despons. impub.
i l. benignius, ff. de legibus. k ubi supra. l cap. pœna, de
pœnitent. distinct. 1. m coroll. 65. uel 66. n de regul. super
cap. non dicatis, 12. quæstio. 1. numer. 23. & seq. o de regul.
iur. lib. 6. p uerbo, restituatur.

A efficere, niſi quod ſui monachi deſinant eſſe coram Deo proprietarij, quod non poteſt Prior certò ſcire, niſi per manifeſtationem.

33 Secundò videtur reſpondendum, ꝙ Prior nō poteſt ratam habere diſpenſationem ſuorum monachorum, niſi fuerit facta in vtilitatem monaſterij, & vſus pios, vel iuſtam remuneratione͂, quia (vt dixi in prædicto Comm. a) non habet ipſe Prior facultatem diſpenſandi in alia, & nemo dat quod non habet. b

Tertiò, quòd Priores non uiderentur rectè facere, niſi monachis ſuis generaliter remitterent appropriata, & impenſa ſine ſua licentia, quia darent occaſionem delinquendi, contra capit. [ex parte,] & contra l. [conueniri.]

B Quartò, quòd ſi Prior remitteret eis appropriata, & impenſa, vel occultata ſine ipſius ſufficienti licentia, valeret remiſſio quoad impenſa in vtilitatem monaſterij, vel in pios, aut iuſtos remuneratorios vſus, non autem quo ad impenſa, vel occultata in alios, & ita non tenerentur manifeſtare ſuas appropriationes magis, quam ſi reſtituiſſent, quia per reſponſum ad ſeptimum dubium, qui reſtituit ante terminum manifeſtandi, non tenetur manifeſtare, alij autem, qui in alia impendiſſent, tenerentur manifeſtare, vel reſtituere ante terminum, aliàs inciderent in excommunicationem, per ſupradicta.

Quintò, quòd vero proprius videtur non poſſe Priores remittere ſuis monachis obligationem manifeſtandi eis ſuam appropriationem. C Tum quia intereſt ordinis, vt illa fiat eis ob reſpectus ſupra tactos. Tum quod totus ordo videtur reſeruare illam Prioribus ratione induſtriæ illorum, quod uidetur facere illam indelegabilem. c

NONVM DVBIVM, an Priores Carthuſiani poſſint alijs confeſſarijs ſubdelegare poteſtatem abſoluendi monachos proprietarios à peccatis proprietatis, & ab excommunicatione incurſa ob omiſſionem non reuelationis eorum iuxta ſtatuta ordinis faciendæ?

34 Ad hoc reſpondeo affirmatiuè, quod ſic, atte͂to iure cõmuni. Tum quia iure Pontificio omnia, quæ pertinent ad iuriſdictionem, ſunt delegabilia, iuxta gloſſam memorabilem, & receptam. d D Tum quia quædam alia ſolemnis gloſſa etiã recepta, e tenet, quod oẽs, qui poſſunt abſoluere ab excõmunicatione virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut cõceſſæ in priuilegiũ perpetuũ ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt cõmittere alijs. Et conſtat hmôi Priores habere iuriſdictionem ordinariam in ſuos monachos, & poteſtatem abſoluendi ratione ſuarum dignitatum, f & per ſtatuta ordinis, quæ etiam ſunt leges particulares, g neſcio autem an aliquo ſtatuto particulari ordinis à Sede Apoſtolica probato id eis uetetur.

35 DECIMVM DVBIVM, an monachus Charthuſianus abſolutus à peccato proprietatis per bullã Cruciatæ, teneatur ad reuelandum illud priori. E

Reſpondeo, quod ſic, quia abſolutio à peccato proprietatis non tollit obligationem ad manifeſtandum illud priori, per reſpõſum ad primum dubium.

VNDECIMVM DVBIVM, an abſolutus per bullam Cruciatæ ab excommunicatione incurſa, eo quod non denunciauit intra certum terminum id, quod iubebatur denunciare per edictum Superioris, incurrat nouam excommunicationem, ſi non denunciauerit poſt termini lapſum, quam cito commodè poterit, quod cum facere debere diximus in Manual. confeſſ. h

36 Reſpondeo primò, quòd quæſtio videtur præſupponere, falſum, ſcilicet, ꝙ excõmunicatus poteſt abſolui per bullam Cruciatæ ſine præuia ſatiſfactione, contrarium enim videtur verum, quod affirmat Sotus, i pro quo facit gloſſa ſingularis ſolemnis, & alia quam ipſe non citat, K cõmuniter recepta, præſertim à Fel. l quæ habet, non valere actum ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum, adiecta certa forma, ſi non ſeruat eam, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat. Et confeſſarius electus per Cruciatam accipit poteſtatẽ abſoluendi, adiecta forma præuiæ ſatiſfactionis, & non habet communiter aliunde facultatem abſoluendi, vnde hinc ipſe Sotus infert, quod non poteſt quis abſolui ab excommunicatione per cruciatam ante ſatiſfactionem, etiamſi omnino impotens ſit ad ſatiſfaciendum.

Secundo, reſpondeo, quod etiam ſi confeſſarius per bullam Cruciatæ electus haberet poteſtatẽ abſoluendi ab excommunicatione nou potentem ſatiſfacere, non tamen poſſet abſoluere monachum Carthuſianum ab excommunicatione incurſa propter omiſſam manifeſtationem, antequam eam faceret. Quia licet non habeat potentiam reſtituendi appropriatum, & male diſperſum, habet tamen potentiam manifeſtandi appropriationem, & ita non poſſet illum abſoluere non faciendo illud, propter cuius omiſſionem excommunicatur.

37 Nec obſtat, quòd abſolutio facta mandato Papæ, cum mandat aliquem abſolui ſecundum formã iuris, non ſeruata illa, valet, vt etiam nos diximus in præfato Manual. m etiam ſi fiat ab eo, qui aliunde non haberet poteſtatem abſoluendi, licet contrariũ ſit regulariter uerum per præfatam gloſſam ſingularem, & communiter receptam, n quia illud intelligitur, quando Papa facit mentionem de forma iuris, non animo inducendi nouam formam, ſed monendi formam inductam, argumento dictorum Innoc. o quem probat gloſſa magna communiter recepta, p at Papa per bullam Cruciatæ facit mentionẽ de præmittenda ſatiſfactione animo inducendi nouam formam, quod colligitur ex eo, quod priuilegium Principis intelligendum eſt ſine præiudicio tertij, q & ſi priuilegium præfatum Cruciatæ aliter intelligeretur, præiudicaret innumeris, & grauiſſimè.

38 Non obſtat etiam, quod non eſt facienda ſatiſfactio iudici, ut Sotus ibi dicit. Tum quod non poteſt ſuum probari dictum, niſi quoad pœnã nondũ impoſitam, iuxta gloſſam ſingularem, r quã didicimus ab Aretino. ſ Tum quod in noſtro caſu Prior eſt, vt pars. Tum quod ipſemet ad id eſſet uerũ quando nõ poteſt ſatisfieri mandato, non autem quando poteſt, & perfidia durat, & poteſt ab ea recedi, vt in caſu noſtro, in quo monachus licet non poſſet ſatiſfacere ſtatuto reſtituendo appropriatum, poteſt tamen ſatiſfacere illi manifeſtando, vt prædictum eſt.

DVODE-

ALLEGATIONES.

a nu. 23. & ſeq. b cap. quod autem, de iure patr. l. ſi vniuerſæ. C. de legat. c c. fin. § cæterum, de offi. deleg. d in cap. peruenit 95. d. e in c. fi. de off. iud. deleg. f cap. cum ab eccleſiarum, prælatis, & c. quanto, de offi. ord. g l. omnes populi. ff de iuſ. & iur. & cap. cum omnes, de conſtitutio. h cap. 27. num. 46. i in 4. diſt. 22. q 2. art. 3. concl. 2. x in cle. 1 ver. inhibentes, de iure patr. l in cap. ex parte col. 4. de conſtitu. m cap. 27. num. 37. n in clem. 1. verbo inhibentes, de iur. patr. o cap. fin. de præſumptio. p in clem. 1. de offi. deleg. q l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco public. fiat, & c. ſi pro eod. de offic. deleg. r Clem. 2. §. 1 verbo officij de hæret. ſ l. 4. §. Cato. in princip. de verb. obl.

DVODECIMVM quid dicendũ sit super diuersitate Iobelæorum, quę emanarunt à fel. rec. Pio V. & à S.D.N. quo ad absolutionem à censuris, cum priora significent posse quem absolui per illa quo ad forum conscientiæ tantum, ante satisfactionem, & non quoad forum exterius, per posteriora vero non, etiam quoad forum conscientiæ, nisi quo ad effectum indulgentiæ quærendæ.

39 Rñdeo, quod memini facere, quædam verba cũ fel. rec. Pio V. super duritia formæ absoluendi à censuris Iobelæis suis insertæ, quod forte fuit in causa mutandi in alias formas, & tandem visum est, & quidem recte S.D.N. Gregorio XIII. quod absoluantur quidem oĩno quoad momentum, quo quæritur indulgẽtia, sic tamen, vt statim reincidant ẽt omnino, etiam quoad vtrunque forum in easdem censuras, vt euitet, vt grauissimum præiudicium, quod fieret his, in quorum fauorem essent illæ latæ, etiam per absolutionẽ quoad forum conscientiæ tantum, cum per eam debitores longè negligentiores fierent ad soluendum, videntes se quo ad Deum absolutos.

DECIMVMTERTIVM, an monachus Carthusianus furans aliquid ab exteris ad vtilitatem monasterij peccet bis, aut semel cum circunstantia necessario confitenda ob transgressionem legis de non furando, & voti paupertatis.

40 Rñdeo, quod non, quia non frangit votum paupertatis, quoniã per illud solũ vouit nil sibi quæsiturum, immo nec appropriaturũ sine licẽtia superioris, per ea quę nos latius scribimus in comm. 1. de reg. a & is, de quo quæritur, nihil sibi vult quærere, nec appropriare, si aũt furaretur aĩo q̃rendi, vel appropriãdi sibi, bis peccaret, vel saltẽ semel cum circunstantia necessario cõfitenda, per ea, quæ diximus in Man. b

DECIMVMQVARTVM, an statuto Carthusiano excõicanti monachum appropriantem vltra valorem trium solidorum, & non reuelantem id intra tempus in eo præfixum, aduersetur Concil. Trident. c

41 Respondeo, quod facile cuipiam videri potest vera pars eius affirmatiua. Tum quia procemiũ illius cap. probat excommunicationem non esse pro re leui ferendam, ergo nec pro omni re valorem trium solidorum non excedente, cum is valor, qui non pertingit ad valorem vnius Iulij Itali, vel regalis Hispani satis leuis censeatur. Tum quod dispositio illius cap. expresse prohibet, ne pro leui furto manifestando feratur excommunicatio, & præfatum statutum profert illam pro re trium solidorum manifestanda.

Sed contrarium est dicendum. Tum quia cap. illud inducit ius nouum, quod colligitur ex illo verbo [statuimus,] quod est signũ iuris noui, iuxta glossam, d quam cum alijs citat Fel. e Et ita non extẽditur ad præterita. f statutum autem præfatum ante multa sæcula fuit editum. Tum quia cap. illud loquitur de excommunicationibus ferendis ab homine, & nõ de latis à iure quarum de numero est illa, quæ à statuto præfato fertur. Tum denique quod ex uerbis ipsius planè colligitur Concilium noluisse per illud alterare excommunicationes à iure ante illud latas, & in dispositionibus maxime attendenda est mens disponentis, g per quas considerationes in oppositum adducta soluuntur.

DECIMVMQVINTVM, an Prior Carthusianus, qui male appropriat, uel impendit ultra ualorem trium solidorum, & non manifestat intra terminum, quem Capitulum præfato statuto præfixit, incidat in excommunicationem.

42 RESPONDEO, quòd facile cuipiam uideri potest uera pars affirmatiua. Tum quod Abbates, & Priores sunt monachi, h ut tradit Panormitanus cõmuniter receptus. i Tum quod Abbas, uel Prior malè dispendens, uel occultans res monasterij, peccat contra uotum paupertatis, & fit proprietarius æque, uel plus quam monachus, argumento c. [cum ad monasterium. K] & tradit Ioann. Maior, l ergo æquè, uel magis debet esse excommunicatus. Tum quia excommunicationem prefatam non ferunt Priores, sed Capitulum, generale, quod edidit statutum, quodq; tantam, & maiorem iurisdictionem habet in priores, quam ipsi in monachos. Tum quod excommunicatio Papalis denunciata per Episcopum merũ denunciatorem, ita ligat ipsum, ac alios Episcopos, ut & nos diximus in Manual. confess. m ergo cum Prior sit merus denunciator excommunicationis præfatæ, æquè ligabit ipsum, ac alios monachos.

Sed contra est tenendum. Tum quia Capitulum generale per præfatum statutũ solos Monachos subditos uidetur excommunicare, quod colligitur ex illo verbo ipsius, [subditos.] Tum quod solum illum Monachum proprietarium excommunicat, qui suã appropriationem non manifestat suo priori, & prior non habet priorem, cui subsit, vt Monachus simplex illi. Tum quod omnes, quos statutum excõmunicat, prior denunciat, & tamen ipse nõ denunciat, nisi sibi subditos. Ergo Capitulum generale solos Monachos, qui nõ sunt Priores, excommunicat. Tum quia peccatum proprietatis, vt plurimum fit occultando, quomodo prior rarò peccat, vt palam est. Tum quia, licet appellatione Monachi veniat Abbas in fauorabilibus, non tamen regulariter in odiosis, vt ibi communis concludit, præsertim cum est probabile quod disponens noluit eos comprehendere, vt post alios tradimus nos alibi. n

43 DECIMVMSEXTVM, an Monachus Carthusianus dans, vel recipiens literas sine prioris licentia, peccet peccatum proprietatis.

Et quidem pro parte affirmante facit primo cap. [non dicatis,] o quatenus habet, esse grande peccatum accipere, vel dare literas sine licentia Prælati, cuius vnam rationem diximus ibidem videri esse, quod frangit votum paupertatis, in quantum dispendit papyrum Monasterij dando literas, & appropriat papyrum literarum ad se scriptarum recipiendo illas occultas.

Secundo faciunt illa verba p Augustini. [Si quis rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur.] & nemo negare potest literas rem aliquam esse, licet parua, & quamuis paruitas rei surreptæ excuset à culpa mortifera, iuxta S. Tho. q non tamen excusat à furto veniali, vt & supra dictum est in responso ad dubium secundum.

44 Tertio, quod licet alia ratione, nẽpe inobediẽtiæ, datio, & receptio literarũ posset dici esse peccatũ, nõ ideo definit esse tale ob istam, cum idem peccatum multis rationibus possit esse: tale furtũ enim, quo sibi Monachus quęrit aliquid, maxime de rebus Monasterij, non solum est peccatum, quia vetatur lege

ALLEGATIONES.

a Super cap. cui portio. 13. q. 1. num. 33. b cap. 6. numer. 3. c sess. 25. cap. 3. de ref. d in Cle. fi. verb. declaramus, de rescript. e in cap. decernimus. de re iud. f cap. vlt. de const. g leg. in conditionibus. ff. de cond. & demonst. cap. fi. de præb. h cap. final. de simon. i cap. quoniam Abbas, de offic. deleg. K §. final. de statu monach. l in 4. distinct. 38. quæst. 9. m capit. 17. numer. 6. n in dist. capit. final. o 12. quæst. 1. p cap. 9. eiusdem regulæ. q 2. 2. quæst. 5.

lege naturali,& diuina Decalogi, a sed etiam quia per illud frangitur votum de non volendo aliquid sibi appropriare,contra d.cap.[non dicatis] b per q̃ rationẽ diximus in dicto comm. c quod licet nuncia,& literæ,vt plurimum æquentur,iuxta cap. [ubi periculum,] d hac tamen ratione differunt,quod litteræ possunt esse res in se pecuniariæ, quales non sunt nuncia.

Quarto,quod per hanc eandem rationem possunt solui omnia illa argumenta,quibus neruose hanc cõclusionem tu eruditissime oppugnas, illa enim probant hanc literarum dationem, & receptionem posse dici peccatum inobedientiæ, sed ex eo non infertur non posse dici peccatum proprietatis.

45 Quare videtur respondendum, quod si charta literarum data,vel recepta,adeo est inutilis,vt nil penitus valeat cõi æstimatione eius datio, vel receptio non est pctm̃ proprietatis, cum non sit appropriatio, vel dispensatio boni pecuniarij, per ea quæ diximus in d.cõm.1. e si autem valet notabili pretio,æstimatis saltem characteribus auratis,aut alijs imaginibus affabre depictis, & illustratis, eis datio, vel receptio erit peccatum proprietatis, etiam mortiferum,si autem charta cum scriptis,& depictis in ea fuerit parui ualoris, erit quidem peccatum proprietatis, sicut & furtum pecuniæ similis ualoris,sed non mortiferum, per responsa dubio tertio. Ex quo inferri potest primo,quod huiusmodi datio,& receptio non sit ullum peccatum, uel tantum ueniale proprietatis, etsi magnum inobedientiæ.

Secundo, quòd aliqua datio, uel receptio literarũ occulta non erit tanquam peccatum proprietatis manifestandum superiori,& tamen toties multiplicata, vt excedat ualorem trium solidorum,esset manifestãda,scd̃m communem opinionem,quam tamen in responsione ad dubium secundum diximus esse multum quo ad forum conscientiæ limitandam.

46 DECIMVMSEPTIMVM, an monacho Carthusiano licet ea,quæ sibi supersunt de ijs,quæ ad se alendum tribuuntur, in opera pia pro suo arbitrio dispendere?

Circa quod tu erudite, eleganter, & copiose spatiaris quædam dicta nostra probando,& in dubium reuocando quoddam, quod nos dixisse aliqui arbitrantur in tract.de redit.eccles. f & tu addis temperatum fuisse idem à nobis in Apologia illius libri. g

Secundo, quod ego nunquam dixi, nec somniaui ulli Monacho simplici licere præfata superflua in eleemosynam,uel alia pia opera sine licentia prælati expressa,uel tacita conuertere,ut latissimè declaro in d.comm. h sed quod illud licet ei, quando danť ei aliqua pro sua sustentatione ad aliquod negotium peragendum, ea lege, ut nihil amplius petere possit à Monasterio,neque Monasterium ab eo,siue plus,siue minus impẽdat, & quod data regulari in suum uictum,& uestitum, uidentur in dubio ita data, ut honestè reliquata possit in usus pios impendere, eo quod tacitè uidetur dari sibi ea facultas.

47 Tertio, quòd monacho Carthusiano simplici nullam habenti administrationem,& intra suum monasterium degenti, non licet ulla talia reliquata in eleemosynam, uel in alia pia opera sine licentia impendere,quoniam ordo iste uester huius uoti paupertatis obseruantissimus habet multas constitutiones, quas ipse citas, per quas expresse prohibetur eis illa facultas, & expressim præcipitur, ut omnia quæ illis superfuerint ex cibo,& uestitu,reddant communitati,& consequenter nullam habẽt ad id licentiam expressam, nec tacitã, nec vllum est eis ad hoc dubiũ, immo præceptum expressum illi contrarium, quod etiã nititur iure cõmuni, vt nos vbi supra diximus. i

48 Quarto, ꝙ in alijs regularibus, quibus non est tale præceptum contrarium, & datur singulis certa quantitas pecuniæ,panis,uini, & obsonij, ita ꝙ non dabitur eis plus,licet plus impendant, nec minus,licet minus impendant,videntur eis ita in dubio dari, vt possint impendere reliquata in illas eleemosynas, & in illa pia,in quæ ipse Prælatus iuste potuisset,qa videtur illa facultas tacitè eis data, si tamen per sua statuta, vel alia iusta Prælatorum præcepta restringeretur eis expresse, (vt scio in quodam illustri monasterio expressum fuisse) ne vltra certam summam etiam de reliquatis possent in pia opera impendere sine licentia Superioris, non liceret eis ultra illam summam eleemosynam facere, quia sunt extra casum dubium,cum expresse sit eis id uetitum.

Quarto, ꝙ negari non potest facultatem tacitam, uel expressam impendendi honeste reliquata in opera pia,esse magnam occasionem abstinentiæ,sobrietatis,parsimoniæ,& continentiæ, modestiæ,humilitatis,immo,& charitatis,quæ perfectionis uinculum est,quamuis etiam cõfitendum sit,eandem esse quibusdam incitamentum aliquod cupiditatis,& terrenæ cogitationis, sed illa facile sopit pietas, & amor Dei, & ꝓximi pauperis, ꝓpter quem subtrahit suæ carni,& uoluptati aliqua,q̃ seruiẽt alterius consolationi,fami,& paupertati,q̃uis item palam sit,conuenientius esse per se religionis perfectioni, ut tota in pauperes, & in opera pia distributio sit penes ipsos priores, & simplices monachi reliquationi honestæ per abstinentiam, sobrietatem, & alias virtutes præfatas,amore boni cõis augendi, & distribuẽdi ad pia per Præfatos,tantopere studerent,ac si reliquata per ipsosmet essent in eadem pia distribuenda.

DECIMVMOCTAVVM, an sit uera cõmunis illa resolutio Bartoli, & aliorum, K scilicet, quod legatum factum monacho,donec Superior permiserit ei uti in suos priuatos usus,& non ultra,ualeat.

49 Respondetur quod sic. Tum quia id nulla lege naturali, vel diuina uetatur,cum talis usus non sit uoto ulli solemni,nec simplici contrarius,ut palam est. Tum quia nulla etiam lege humana id uetatur,cum ille solus monachus à Ioan.Andr. communiter recepto, l dicatur proprietarius, qui tenet occultè,uel contra uoluntatem Superioris aliquid, & præfatus monachus per dispensationem huiusmodi legati nil tenet occultè, neque contra uoluntatem Superioris, quippe qui sciens,& prudẽs usum illius ei permittit.

50 An autẽ aliqua, quæ iusta fuerit, cautela possit inueniri,per quã tribuatur alicui monacho, aut monachæ facultas aliquid in usus suos, uel alienos pios quos ipsi uolẽt, absq; licẽtia Superioris expressa, uel tacita licitè impendendi? Et pro affirmante facit primo prædicta resolutio cõmunis super Glossam. m

Secundo, quod contra nullam legem naturalem, diuinam, nec humanam uidetur esse donatio inter uiuos,uel ultima uoluntas,qua quis donat alicui monacho, uel monachæ aliquam quãtitatem diurnam, menstruam,

ALLEGATIONES.

a Exo.20. b 12.q.1. c in d.nu.13. d §.nulli,de elect lib.6. e de regul.num.13.& seq. f q.1. g q.1.num 30. & cap.non dicatis, 12.q.1.num.1. h in d nu.41. i num 8. k in l.Lucius,§.tres hæredes,ff.ad Trebellia. l in cap.cum ad monasterium,de statu regul. m l.Lucius, §.tres hæredes, ff.ad Trebellian.

menstruam, vel annuam, donec permittitur illi à Superioribus suis vsus eius in suas necessitates, vel alia pia.

Tertio, quod Papa frequenter cócedit Monachis pensiones super beneficijs sui ordinis, & etiam aliorum cum facultate dispendendi eas in suos, vel alios pios honestos vsus, & quidem iustè, per cap. [nisi essent,] & adnotat ibi Panor. de præbend.

His tamen non obstantibus, contrarium est tenendum. Tum quia id vetatur in cap. [non dicatis, & in alijs locis multis in Comment. eius à nobis citatis. Tum quia non possunt duo contraria simul inueniri vera, a at contraria, & repugnantia sunt, quòd Monachus per eundem actum contraueniat voto suo, & non contraueniat illi, vt palam est. Et Monachum vti aliquibus bonis absque licentia Superioris, extra necessitatem extremam, & non transgredi votum suum solemne sunt contraria, vt patet: ergo pars affirmatiua quæstionis est falsa.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quidem illam resolutionem communem in eo citatam, negando tamen quod ex ea inferatur monachum posse vti aliqua re sibi relicta, sine consensu expresso, vel tacito Superioris cum potius perdatur, & desinat eidem legatum, simul, ac Superior voluerit, vt eo vtatur.

Ad secundum respondetur, concedendo assumptum in eo, sed negando, vt dictum est ad primum, quod ex eo sequatur pars affirmatiua quæstionis propositæ.

51 Ad tertium, concedendo etiam id, quod in eo assumitur, sed negando, quòd qui monachus vtitur aliqua re de consensu, vel licentia Papæ, utatur ea absque superioris licentia cum ipse sit superior omnium monachorum, immo, & omnium Christianorum prælatus primus, & maximus concurrens in iurisdictione cum omni prælato, ut S. Tho. in Opusc. contra errores Græcorum, b & Innocen. quem sequuntur omnes, præsertim Felyn. c

52 DECIMVMNONVM, an expediat ordini Carthusiano, ut Prælati eius repudient legata, quæ parentes, uel alij cognati, aut amici fecerint monachis Carthusianis, ut eis utatur, donec prelati permiserint ipsis uti eis ad usus suos, uel pios, quos ipsi uolent, & non ultra.

Ad quod (quia de illo erudite, religiose, ac eleganter disputas) nihil aliud respódeo, quā quod Prælati debent prudenter, & serio pensare, an monasteriū egeat, an abundet, & an per repudiationē exasperentur legantiū filij, vel cognati, adeo vt auerterent aios ab amore ordinis, an item monachi legatarij ob morbos, vel complexionis debilitatem egeant alimentis, vel medicinis extraordinarijs, an item sint tales, qui valde, & ad multū tēporis scandalizarentur, eo ꝙ nō conceditur eis id quod licite sine ordinis damno concedi potest, an item sint ad prudenter dispendendum propensi, an ad effundendum vane inclinati, & alias rerū legatarū, quantitatis, vtilitatis, finis, & modi appositi circunstātias, & secundū illas acceptet illa, vel repudiet, vt Deo, proximis, & ordini videbitur conuenientius. Tum quia non fuerit caritatis, & prudentiæ illa ex abrupto repudiare. d Tū quia fieri potest, vt sint aliqua monasteria Carthusiana similia quibusdā aliorum ordinum, in quibus vix panis, vinum, & vestitus de cellario communi exhiberi potest.

53 Non obstat ijs statutū, e quod à te proponitur conceptum in hęc verba. [Si nouitij, tpe quo professionē facturi sunt, libere aliquid, & sine omni pacto,
F nulla præcedente petitione, dare voluerint, liberè accipi poterit, & iuxta dantis voluntatem expendit, dū tamen talis voluntas non deuiet à rigore statuti, nec per eam lapsus aliquis in ordine fiat. Vnde si vellent, quod ex re donata aliqua pitantia pro tempore, vel in perpetuum danda conuentui, diebus quibus ex ordine pitantia non datur, vel quod aliquid alicui, vel aliquibus particulariter, & non ad communem vsum, & commune commodum daretur, aut quid simile, nullo modo debent audiri.] Hactenus statutum, cui dicitur concordare aliud. f Non inquam præfatum statutum obstat prædictis. Tum quia loquitur de solis nouitijs, exorbitatque ab illo iure communi, quod continet præfata resolutio communis, de qua in de-
G cimoseptimo dubio, & ideo non debet extendi ad alios, in quibus saltem eadem ratio non idem suaderet. g Tum quia loquitur in casu, quo ex obseruantia modi donationi appositi lapsus regulæ timeretur, & prædicta intelliguntur extra illum casum. Tū quia statutum videtur loqui de modo, & onere tendente ad delitias, vel superflua, uel saltem non necessaria, ut eius exempla confirmant, prædicta uero de ijs, quæ tendunt ad necessaria, & utilia monasterio, saltem per quandam consequentiam, quia releuant illud à dando illi monacho aliqua necessaria, in quæ ipse impenderet legatum.

54 VIGESIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus de licentia, & consensu Prioris possit
H accipere aliquas pitantias Missarum, impendendas in aliqua pia puta in libros, aut uestes sibi conuenientes, aut in illas, aut illas pauperum eleemosynas, &c.

Respondeo quod sic, dummodo non impendat eas in alia, quia, ut nos diximus in cóm. 2. de reg. h monachus de licentia prælati potest iuste impendere de bonis monasterij in illos usus, in quos iuste posset ipsemet Prælatus. Nec obstat statutum, i quod à te proponitur conceptum in hæc uerba. [Nulla etiam persona ordinis per se, aut quamuis aliam interpositam personam Missis, & alijs prædictis officijs, & beneficijs pecunias etiam gratis oblatas, uel aliquid aliud ad suos usus conuertendum sub pœna disciplinæ generalis, recipiat, sed si quid pro fidelium deuo-
I tione offeratur, illud cum gratiarum actione, cessante omni pactione, recipiatur, & ad usus, & commodum, non illius, cui offertur, sed totius communitatis conuertatur ad prioris arbitrium.] Hactenus statutū.

55 Non inquam id obstat. Tum quia loquitur simpliciter de accipiente pitantiam, uel eleemosynam in usum suum, quæstio autem quærit de accipiente eam de licentia Prælati. Tum quia statutum ipsum continet, ut illa impendantur arbitrio Prioris, & constat eius arbitrio impendi, quod de ipsius licentia impenditur, præsertim cum usus certus, in quem sunt impendenda, exprimitur ab ipso. Tum denique, quod in usum communem uidetur impendi, quod de prælati consensu in aliquem decentem usum mo-
K nachi impenditur, quia cum monachi sint potissima pars monasterij, cum personæ præstent rebus, K sequitur quod dictum est.

56 VIGE-

ALLEGATIONES.

a l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris capit. solicitudinem, de appell. b capit. 66. & præcedenti, & sequent. c numer. 2. in cap. 2. de constit. d Argu. titulorum de iure delib. ff. & C. e capitul. 8 §. 4. 3. compil. statutorum eiusdem ordinis. f in cap. 5. §. 8. secundæ partis nouorum. g Argum. cap. quę à iur. de regul. iur. libr. 6. h Super capit. non dicatis 12. quæstion. 1. num. 23. i de quo in cap. 3. §. 20. 3. compil. k l. 2. ff. de statu homi. l. si quæramus. ff. de test.

56 VIGESIMVMPRIMVM, an monachus Carthusianus, qui peccatum mortiferum proprietatis admisit alienando, vel occultando rem monasterij, teneatur illud confiteri, antequam misset, vel communicet, an ita vt non sufficiat, quod confiteatur illud priori ante diem Cœnæ Domini?

Respondeo quod sic. Tum quia opinio vera, & cõmunis etiam ante Conc. Trid. tenebat omne peccatũ mortiferum esse confitendum ante sumptionem Eucharistiæ, iux glo. singularem, a quam nos late probauimus in summa, b & ante præfatum Concilium quod eam in canonem redegit, addens esse errorem contrarium eius. c Tum quia nihil obstat statutum eiusdem ordinis in primo dubio relatum, quatenus significat sufficere monachis pręfati ordinis confiteri peccata proprietatis Priori ante diē Cœnæ Domini, quoniam non statuit, nec potuit statuere contra ius diuinũ, quod non teneretur confiteri illud ante sumptionem Eucharistiæ, d sed solum statuit, quod sit excommunicatus, si non confiteatur, vel non reuelauerit illud Priori ante diem Cœnæ Domini, quod tã longe aliud est à præcedenti, quantum excommunicatio differt à peccato, pro quo illa fertur, & quãtum necessitas confitendi sacramentaliter peccatum mortiferum, à necessitate confitendi sacramentaliter, vel reuelandi extra sacramentum Priori.

57 Tum quia verus intellectus eius est quod qui monachus peccauit peccatũ mortiferũ proprietatis ante diem Cœnæ, & non confitetur illud sacramentaliter ante cõmunicationē Corporis Dominici, peccat quidem mortiferè communicando ante confessionē, propter transgressionem legis diuinæ de confitendo ante communicationem, sed non est ob id excõmunicatus ante diem Cœnæ, sed si ante illũ non confiteatur, vel non reuelet illud Priori, erit excõmunicatus, non quidem per legem diuinã, vel canonicam omnibus Christianis communem, sed per illud vestrum statutum ordini vestro particulare. Tum quia, vbi lege Synodali cauetur, vt sit excommunicatus, qui decimas occultatas non manifestauerit parocho ante diē Assumptionis, ille qui occultasset illas mense Iulio, pecccasset mortifere, cum occultauit, & etiam si cõmunicat ante confessionem sacramentalem, licet non incidat in excommunicationem ante diem Assumptionis.

58 VIGESIMVMSECVNDVM, an præfatus monachus, qui omisit confiteri sacramẽtaliter peccatum proprietatis mortiferum admissum ante aliquot menses, vel circiter vnum annum ante diem Cœnæ, & intra illud tempus confessus est frequenter, & missauit, communicauit, tacito illo peccato, quod proponebat confiteri Priori ante diem Cœnæ, an inquam is monachus teneatur omnes illas confessiones tanquã non integras iterare, iuxta notata per omnes, e quos nos quoque retulimus in Manu. confess. f

Respondetur quod sic. Tum quia confessio, quæ non est integra omnium peccatorum mortiferorum, quorum memoriam confitens habet nihil valet, vt habetur in ca. [omnis,] g & in decreto Eugenij Conc. Flor. & c. 5. sess. 14. Conc. Trid. Tum quia peccatum mortiferum proprietatis non excipitur à lege illa generali diuina, qua iubemur pęnitentes confiteri omnia peccata mortifera, quę admisimus, quorumq; memores sumus quando confitemur, iuxta præfata iura, & S. Tho. ab omnibus Catholicis receptum. h Sicut autem obliuio aliorum mortiferorum facta iusta diligentia reminiscendi excusaret ab iteratione, ita & obliuio peccati proprietatis excusaret, quin & si aliquis adeo simplex, & ignorans esset, vt bona fide pro-

A babiliter secundum conditionem suam putaret auctoritate forte, vel exemplo peritorum, quod per pręfatum statutum leuabitur onere illud confitendi vsq; ad diem Cœnæ, non peccaret tacendo illud, nec teneretur iterare confessionem tacito illo factam, argumento eorum, quæ de monacho simplici bona fide contrauenientε dicit Cardin. i argum. item eorum, quæ nos diximus, k de illo, qui tacet in confessione aliquod mortiferum, quia non putat esse tale.

59 VIGESIMVMTERTIVM est circa statutum, l quo dicitur, in ordine Carthusiano confessarios expositos in absentia prioris à reseruatis confitentes absoluere posse, ita tamen, vt iterum eidem priori reserua-
B ta crimina, quam primum eius habuerint copiã, confiteantur. dubium inqnam est, an monachus, qui admisit peccata mortifera, tam reseruata, quam non reseruata, teneatur confiteri omnia, etiã reseruata præfato confessario exposito, an sufficiat confiteri ei non reseruata, & postea cum venerit prælatus, confiteri ei sola reseruata.

RESPONDEO, quod tenetur confiteri omnia præfato confessario, & postea iterum reseruata Prælato, cum venerit, quia integritas confessionis requirit, vt quorum memoriam habet vni, & eidem cõfessario, nisi aliquot casibus, quorum de numero non est hic, confiteatur, iuxta S. Tho. m & quod confes-
C sario reseruatorum, & non reseruatorum fiat confessio, tenet idem S. Tho. n & Sotus, o quorum dictũ communiter receptum probat cap. [omnis,] p licet Sotus in aliquot locis, q videri posset alicui contrarium tenere, nisi in dictis duobus locis, r aperte cõmunem teneret, & satis sentit Concil. Trident. s

60 VIGESIMVMQVARTVM, circa idem statutum, an confessio monachi, quę in casu præfati statuti iterato fit Prælato, debeat esse sacramentalis.

Respondetur primo, quod potest esse sacramentalis, & si fieret talis, oporteret Prælatum absoluere ipsum sacramentaliter, per quam absolutionem cõferretur bona gratia sacramentalis, vt tradit Sotus, t quia licet ille non dicat, potest dici nouum sacramen-
D tum propter nouam confessionem peccatorum reseruatorum, cum etiam peccata semel confessa, & legitime, ac penitus absoluta possint esse iusta materia sacramenti pœnitentiæ, sicut & venialia secundum omnes Catholicos.

Secundo, quòd posset excusari hæc noua sacramẽtalis confessio, si a prælato reuertente impetraret pœnitens commissionem absoluendi ad priorem confessarium, vel alium, cui tamen videtur facienda sacramentalis confessio, quam deberet subsequi absolutio sacramentalis, quia huiusmodi commissarius subrogatur in locum prælati, & subrogatum debet sapere
E naturam eius cui subrogatur. u

61 VIGE-

ALLEGATIONES.

a cap. sane, de celebr. miss. b de pœniten distin. 5. c cap. 7. & canon. 11. sess. 13. d cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. & argum. cap. inferior. 21. distinct. e cap omnis, de pœnitent. & remiss. & in 4 lib. senten. distinct 17. f cap. 9. num. 11. g de pœnit. & remiss cap. 1. §. cautus, de pœnit distinct. 5. h in 4. distinct. 17. quæst. 3. artic. 4. i clemen 1. quæst. 39 de priuileg. k in d. Manual. cap. 9 num 12. l de quo cap. 6. § 11 tertia compil. m in 4. distinct. 16. quæst. 3. artic. 4. n in 4 distin. 17. quæst. 3. artic. 4. quæst. 2. ad 4. o distinct. 8. quæst. 2. artic. 5. colum. 12. versic. 4. igitur & melius, colum 16. versic. quare. p de pœnit. & remiss. & capit. consideret §. cautus, de pœnitent. distinct. 5. q prædicti artic. 5. r præsertim, columm. 16. s cap. 5. & canon. 7. sess. 14. t d. art. 5. col. 17. u l. cum qui § iniuriarum, ff. siquis cautio. & cap. Eccl. S. M. vt lite penden.

61 VIGESIMVMQVINTVM, circa idem statutum, an in casu præfati statuti teneatur monachus Prælato reuerteti, vel commissario eius confiteri omnia peccata, quæ confessus fuit priori confessario, an sufficiat confiteri sola reseruata.

Respondetur, quòd sufficit confiteri sola reseruata, si post posteriorem omnium confessionem non admisit alia confitenda, neque noue venit in memoriam aliquod prius cōmissum nōdum legitime confessum, quia reliqua iam sunt penitus absoluta. Si autem admisisset alia noua, vel vetera non confessa in memoriam venerint, oportet etiam illa, quamuis non essent reseruata, confiteri cum reseruatis, quod quamuis nō videā ab aliquo tactum, probatur illa firma ratione, quòd confessio sacramentalis debet esse integra omnium peccatorum nondum confessorum, quorum habetur memoria, & per prædicta confessio reseruatorum debet esse sacramentalis, quando fit ad habendum absolutionem sacramentalem ab eo, cui fit illa.

62 VIGESIMVMSEXTVM est circa intellectum statui, a quod habet, vt Vicarius apud vos in ordine vestro priore deposito eandem in spiritualibus potestatem habeat, quam Prior ipse, eamque libere exerceat. Dubium inquam est, an monachus, qui peccatum proprietatis fuit legitime confessus, vel reuelauit Vicario huiusmodi, vel obtinuit absolutionem ex communicationis ab eo, teneatur iterum confiteri, vel reuelare illud nouo priori, vel nouam ab eo impetrare absolutionem.

Respondetur quod non, quia idem tribunal, & eadem potestas, & auctoritas fuit penes Vicarium, quæ fuerunt penes priorem depositum, & quæ sunt penes priorem nouum, & ita facta à Vicario censentur facta à Priore. Tum quia facta per Vicarium Episcopi, quo ad ea in quę sua potestas vicaria extenditur, censentur facta ab ipso Episcopo. b Tū quòd facta per Capitulū sede vacante, in eis in quibus succedit Episcopo, videntur facta ab ipso Episcopo. c Tum quia facta per eum, cui administratio libera Ecclesiæ conceditur, perinde valent, ac facta per eum, cui esset illa collata, præterquam in alienatione immobilium, d vnde is, cui commendatur abbatia, potest esse iudex delegatus, & vti omnibus, quibus potest is, cui ea confertur in titulum, vt post alios resoluit Decius. e

VIGESIMVMSEPTIMVM, an alienatio, & dispensatio facta à monacho de licentia Vicarij, posito loco prioris ab officio depositi, debeat manifestari priori nouo, vel ab eo ratificari, vt monachi conscientia sit à proprietate tuta.

Respondetur quod non, argumento iurium in proximo dubio citatorum.

63 VIGESIMVMOCTAVVM, an Manifestatio proprietatis facta visitatori tenenti locum prioris, & Vicarij, eis deficiētib. debeat fieri denuo priori nouo.

Respondetur quod non, per præfata iura, & eis adnotata, præsertim. f

64 VIGESIMVMNONVM, an monachus Carthusianus possit petita à prælato licentia, de illius consensu expresso, vel tacito fructus arborum, vt sunt poma granata, &c. in hortulo cellæ insertarum excultarum in vsus suos, seruare, aut mittere amicis suis, & fautoribus monasterij in xeniola absque peccato proprietatis.

Respondeo quod sic. Tum quod proponitur vsum communem id habere, ex quo scito per prælatum, & non contradicto, colligitur tacitus consensus, qui ad hoc sufficit, vt post vtrūque Cardinalem diximus, nos in cap. [nō dicatis.] g Tum quod ad redundantiam

F interuenit expressa petitio licentię, & consensus Prælati. Tum denique quod prælatus posset illa seruare, & in xenia modo supra dicto mittere, & quicquid Prælatus potest per se custodire, aut dispensare in aliquos vsus, potest etiam monachus eius facere de consensu, vel licentia expressa, vel tacita ipsius, vt supra diximus ad dubium vigesimum, per ea quæ scripsimus in comment. cap. [non dicatis.] h

65 TRIGESIMVM est circa statutum. i An præsupponat sacerdotes simplices posse excommunicare. Et videtur quod sic, habet enim hæc verba, [Singulis annis excommunicentur à Priore, & à singulis sacerdotibus omnes tam præsentes, quam absentes, qui occultandi animo, &cęt.] Sed contrarium

G tenet communis cum Collectario, Cardin. & Panormitan. in capit. [sacerdos,] K & Panormitan. capit. [cum contingat.] l

Ad hoc dubium dico, quòd non expedit ei respondere. Tum quia non est necessarium, & non vacat etiam necessarijs respondere. Tum quod illud statutum mutatum videtur per capit. 5. m quatenus habet quod Prior debet denunciare, esse excommunicatos proprietarios, nisi, &c. & ita loco excommunicare ponit denunciare, & cōstat denunciationem differre ab excōmunicatione, n & fieri potest, & quotidie fit à parochis in Ecclesijs. Tum quod Iuris canonici prudentia, qua nunc vtitur Ecclesia Romana,

H parum curat de illis modis intelligendi excommunicationem D. Pauli, o neque alios, nisi ad effectum, de quo in c. [cum sit Romana.] p Quæ omnia submitto tuæ, & cuiusuis alterius sanius sentientis censuræ, ad gloriam Dei, qui te Illustrem admodumque Reuerendum in Christo Patrem, quàm diutissime seruet incolumem. Amen.

ALLEGATIONES.

a de quo cap. 4. §. 23. 3. compila. b cap. non putamus, de consuet. lib. 6. & cap. Romana. 1. de appellat. eod. lib. c cap. cum olim, & cap. is qui, de maior. & obedient. & cap. 1. de inst. lib. 6. d cap. is cui prouisio de elect. lib. 6 & cap cum nobis, eod. titul. in antiquis, & cap. relat. & cap. seq 21. quęst. 1. e cap. edoceri, col. vlt. de rescript. f cap. relatio. & cap. illud. 21. quæst. 1. &

I cap. cum nobis, de elect. & cap. is cui prouisio. eodem titul. lib. 6. g 12. quæst. 1. mon. 40 & seq h 12. quæst. 1. num. 23. i in cap. 22. §. 19. secundæ partis antiquorum. K de offic. ordinat. l de fo. comp. num. 30. m §. 13. ex 2. parte statutorum nouorum. n capit. pastoralis, §. verum, de appellat. o 1. ad Corinth. 7. p §. fin. de appellat.

SVMMARIVM.

Monachus, qui in vno monasterio vouet stabilitatem, non potest de iure inuitus ad aliud mutari. 1

Regulari debet nedum à Pontifice, sed etiam à suo Generali concedi licentia, vt retento habitu stet extra claustrū, vt subueniat necessitati, quæ matri superuenit, nam si 2

K *præcessisset professionem, nec iustè posset in claustro manere, sed teneretur exire, vt subueniat, num. 3.*

CONSILIVM IV.

Beatissime Pater, deuotus Sanctitatis vestrę orator monachus S. Bernardi proponit eidem humiliter, quòd cum puer esset nondum quindecim annos natus, emisit professionē in monasterio S. Mariæ eiusdē ordinis, in quo honeste mansit vsque ad præsens tempus, velletque in eo perseuerare donec vixerit, sed habet in prędicta prouincia prope dictum monasterium matrem valde senem, pedibus impeditam, fere cæcam, & paralyticam, & quæ

& quæ cum sit alienigena, nullos habet ibidem propinquos,& necessarios, præter oratorem prædictum, quem solum genuit,& à quo vitæ sustentationem expectat,quapropter supplicat Sanctitati vestræ, vt dignetur ei concedere alterum de duobus, puta, vt iubeat, quòd non possit de monasterio mutari, nisi sua culpa id exegerit,dum mater ipsa (quæ iam parũ duratura est) vixerit, aut tribuat illi facultatem manẽdi extra monasterium habitu regulari retento, vt matrẽ modis honestis alere possit, dum ipsa vixerit.]

1 Rogatus, an S.D.N. iuste, & quo ad forum conscientiæ prædictas facultates facere possit,respondeo primò,proculdubio posse priorem, scilicet,quod non mutetur ab que sua culpa,quia iure communi attento monachus, de ordine non Mendicantium, qui vouit stabilitatem in vno monasterio, non potest absque iusta causa mutari ad aliud, nec solebãt olim mutari, licet nouiores nouitatum studiosiores,quam antiqui, multa in hoc, & alijs innouarint, & quod prælati essent triennales, de quo late dixi in cap. [nullam.] a

2 Secundò,quòd etiam potest facere secundam,quia secundum D. Tho. b quem post alios secuti fuimus in Man. c necessitas parentũ religiosi superueniens eis post professionem, est iusta causa, vt exeat monasterium ad succurrendum eis,si alias non potest. Dixi [superueniens,] quia prçueniens efficit,vt non possit iuste intrare monasterium, nec ingressus iuste profiteri, nec professus iuste manere, quia obligatio iuris naturalis,& diuini seruiendi parẽtibus efficit, vt nullatenus possit filius eis derelictis intrare monasteriũ, vt prædictus D.Tho. receptus affirmauit.

3 Tertiò, quòd non solum S.D.N. sed etiam Generalis ordinis vtranque earum potest facere,sed non faciet, quia adeo refrigescit charitas, quòd pauci Superiores volunt concedere inferioribus libertatem, quam non habent ipsi,vel sui cognati,& addicti erga multos religiosos,& multi volunt videri nimium iusti erga extraneos, etiam si Deus sua lege naturali, vel diuina positiua eam concedi iubeat, & vtinam multi, qui valde rigidi, & sancti videri volunt, non persuadeant multis Prælatis,quo nimis summo iure vtãtur, ex quo iniuriæ aliquid nascatur,dum leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, siue epijkeia molliri. Salua.&c.

ALLEGATIONES.

a 27.quæst.2. b 2.2.quæst.101 art.4. c capit.14.num.14. & in comment.4.de reg.super cap.nullam.18.quæst.2.num 48.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter intelligenda, cui si addatur dictio vniuersalis, plura comprehendet, quam sola indefinita, & si dictio vniuersalis præcedens sit negatiua, omnia sequentia destruit, & contrarium ponit,si tamen à lege negatiuè concepta reperiatur aliquis casus alia lege exceptus, poterit, sic docente nos legislatore,à paritate rationis ad alios similes extendi, numero quarto,& quinto.*

2 *Impetratio eius, quod iure conceditur, non inutilis, nam dubia & scrupulos tollit,num.5.*

3 *Monialis ex causa correctionis, & vt alteri præficiatur, de monasterio ad monasterium de iure, & ex Concilio Tridentino à suo Superiore, saltem cui non obstet extrauagans Pij V.num.6.& 7.transferri potest.*

6 *Intellectus cap.5.sess.25.de regularibus est, vt moniales, quæ ex causa volunt de monasterio egredi, habeant licentiam ab Episcopo, si ei, vel nulli, nisi Pontifici immediatè sint subiectæ,vel ab earum Superiore regulari si sint exemptæ, & illi subiectæ.*

A

CONSILIVM V.

AN Generalis ordinis Minorum de obseruantia possit trãsferre moniales sibi subditas de vno ad aliud monasterium causa correctionis, vel nouæ fundationis? Præsupposita confirmatione priuilegiorum eiusdem ordinis à Gregorio XIII.nisi sint contraria Conc.Trid. quibus id expresse eidem conceditur. Et an dictæ facultati obstet Bulla Pij Quinti.

QVAESTIONES hæ lõge difficiliores sunt, quam à principio putaui, & ad earũ integram responsionem addenda videtur alia, quæ præcedat illas, B nempe,an solo iure communi scripto attẽto circumscripta præfata extrauagante Pij V. & præfatis sacris Sedis Apost.priuilegijs possit prçfatus Illustriss.ideq; Reuerendiss.Generalis transferre moniales sibi subditas de vno monasterio ad aliud ex prædictis duabus causis, scilicet correctionis, & nouæ fundationis, ita quòd erunt tres quæstiones, quarum prima sit hæc, & prior aliarum propositarum secunda, & posterior tertia.

1 AD HANC IGITVR Primam Quæstionem respondeo, quòd pro eius parte negatiua vrget primo cap.vnic. a ibi, [nulli monialium religionem C tacitè, uel expressè professæ ualeat, quacunque ratione,uel causa,nisi forte tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret,quod non posset cum alijs absq; graui periculo, seu scandalo commorari, monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas.&cçt.] Quæ uerba constituunt legem non solum generalem, sed etiam uniuersalem, signo uniuersali munitam, quæ in summa habet, nulli monachæ professæ patere facultatem exeundi monasteriũ, nisi uno casu, sub quem neutra duarum nobis propositarum includitur. At lex generalis generaliter intelligenda est, b etiamsi in una specie maior inueniatur ratio includendi eam,quam in alijs,ut habet, l.1. c & D tradit Decius, d quem sæpe nos alibi sequimur, & signum uniuersale adiectum uerbo generali efficit, ut extendatur etiam ad alia, ad quæ non extenderetur indefinita generalis,iuxta gl.solemnem in Cle.1. e & glo. solemnem cap. [circa,] f quæ per iura expressa probat longè amplius legatum relinqui per illa uerba, [Lego omne marmor,uel omnem lanam,] quam per illa, [Lego marmor, uel lego lanam] præsertim autem si est signum uniuersale negatiuũ quod omnia sequentia destruit, & cõtrarium eorum ponit, ut dicit glossa singularis, & recepta, g quale est illud, [Nulli,] quod positum est in dicto cap.1.

2 Secundo urget,quod frustra impetratur,& priuilegio datur, quòd iure communi conceditur, iux.l.1. E h & tradit glo.recepta. i At impetratum fuit ab ordine præfato,& ei priuilegio datũ, ut Generalis eius possit transferre moniales præfatas in prædictis duobus casibus, ergo iure communi non licebat eis illud.

3 Sed his non obstantibus, contrarium uidetur uerius. Primò quidem quod intentio Pij V.non fuit laxandi clausuram monacharum, sed restringẽdi,ut ex eius uerbis colligitur,attamen excipit a sua prouisione tres casus,cum tñ Bonif. VIII. nõ expressisset nisi vnum,

ALLEGATIONES.

a Post initium de stat.reg.lib.6. b l.de precio, ff.de publi. in rem actio cum multis similibus. c §.quodautem, de ale lus.& alea. d in consil 669. e versic.quamuis, de re iudic. f de elect.lib.6. g in cap.cum dilectis,de consuet. h ff. ad municip. i in cap.1.de rescript.

vnum, a ergo efficax argumentum eſt,quod non ob
ſtante ſua extrauag. licebat monialibus exitus in illis
tribus caſibus iure communi, non obſtante d.capit.1.
quod fuit Bonif. VIII. quòd innouauit Concil.Trid.
b ſeſſ.25. & definiuit licere monialib⁹ exitum à mo-
naſterio, ſufficiente cauſa legitima ab Epiſcopo pro-
bata,clarè ſignificando,quod præfatum, capit.1.non
ſolum erat iure communi limitandum in vnico caſu
ibi expreſſo, ſed etiam in omni eo, qui eſſet cauſa le-
gitima exeundi.

Secundo,quòd nos pridem reſpondimus, potuiſſe
monachum vnius monaſterij electam legitimè in Ab-
batiſſam alterius, tranſire ad illud de licentia ſui Su-
perioris legitima, quod poſtea ſcripſimus in com.4.
de regul. c

4 Tertio, quod eſt textus iuris optimus per multa
ibi à Decio tradita in cap.[dilecta] d quatenus ha-
bet caſum exceptum à regula ob aliquam æquitatẽ,
extendi poſſe, debereque ad alios caſus ob ſimilem
æquitatem. Cum igitur caſus ille vnicus exceptus à
Bonifacio, e excipiatur a regula illa negatiua, ne
qua monacha exeat clauſuram, extendi poteſt,& de-
bet ad caſus alios,in quibus ſimilis æquitas id ſuadet,
quod certe fuit in cauſa, vt Concilium Tridentinum
extenderit illum caſum ad omnes alios, in quibus in-
ueniretur cauſa,quam legitimam arbitraretur Supe-
rior legitimus.

5 Non obſtant ſupra in contrarium citata. Ad prius
enim illorum reſpondetur, concedendo quidem, ge-
neralem legem generaliter eſſe intelligendam regu-
lariter,& legem vniuerſalem vniuerſaliter, ſed falle-
re illud,quando inuenitur alia lex, quæ limitat illam
generaliter,vel vniuerſaliter loquẽtem,quod in pro-
poſito caſu contingit. Nam inuenitur lex, quæ ha-
bet, caſum exceptum a regula generali extendi poſ-
ſe, debereque ad ſimilem caſum.

Ad poſterius reſpondetur,concedendo non eſſe ne
ceſſarium impetrare in priuilegium ſpeciale,quod iu
re communi conceditur, quod probant iura in eo ci-
tata, ſed frequentiſſimè id impetrari concedique ſo-
lere a S.R.Eccl. idque eſſe vtile ad tollenda dubia,&
ſcrupulos, quorum vnum exemplum quotidianum ẽ
impetratio, & conceſſio pronunciandi officium matu
tinum ſequentis diei veſpere præcedentis, quod iure
communi licere ait S.Tho. receptus ab omnibus, f
& etiam a nobis citatus in Enchirid.de oratio. g vbi
latius hoc tradimus,& ita impetratio, & conceſſio pri
uilegij facta præfatis Generalibus non fuit facta vti
iure neceſſaria,iuxta veram, & legitimam iuris Cano
nici impetrationem,licet fuerit vtilis ad quãdam ma-
iorem declarationem,& ſcrupulorum euitationem.

6 AD SECVNDAM reſpondeo,ꝙ extrauag.
prædicta nihil obſtat, quia, vt prædiximus, tam illa,
quam cap.1. h & quam Concil. Trident. ſunt limi-
tanda, ne procedat prohibitio exitus monacharum,
cum occurrit cauſa legitima,& ita non videntur pro-
hibere exitum monacharum per viam iuſtæ correctio
nis, vel nouæ fundationis, quæ ſunt cauſæ legitimæ
ad exeundum. Secundo,quòd magis videtur obſtare
Concilium Tridentinũ quod videtur exigere,vt cau-
ſa legitima exeundi approbetur per Epiſcopum, &
conſequenter,quod non ſufficiat licentia Generaliũ,
& quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis
prædicta non extenditur ad contraria Concilij Trid.
Sed reſpondetur, illa verba p̃fati Concilij intelligen-
da eſſe, vt nos intelleximus alia ſimilia eiuſdẽ in d.c.
[ſuper,] i ſcilicet, quòd approbatio illa Epiſcopa-
lis requiritur quo ad exitum monialium eiſdem ſub-

F iectarum, vel ita exemptarum, quòd ſoli Papæ im-
mediatè ſubſunt, non autem de alijs exemptis, quæ
ſubſunt alijs Prælatis aliorum ordinum, de quibus
hic agimus, quoniam quæſtiones mouentur de mo-
nachis ſubiectis Generalibus Ordinis Minorum de
Obſeruantia.

7 AD TERTIAM reſpondetur affirmatiuè,
quòd præfatus Reuerendiſſimus D.Generalis poteſt,
ea quæ in quæſtione continentur, facere non obſtãte
præfata extrauagante Pij V. tum quia S. D. N. in ſua
confirmatione derogat generaliter illis, & alijs, quæ
poſſent eſſe ſuæ confirmationi contraria, modo fuiſ-
ſent in vſu, & non eſſent contraria Concilio Trident.
Nec poteſt obſtare reſeruatio Pij V. quia non potuit
G ille tollere S.D.N. eius ſucceſſori poteſtatem conce-
dendi, vel innouandi priuilegia conceſſa ordini præ-
fato, cum par in parem non habeat imperium, K &
quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis pro-
lixus, & ideo facio finem, ſubmittendo ea, quæ dicta
ſunt, ei, cuius iuſtior fuerit ſententia.

[Vide ad hoc reſponſum, quod poſitum eſt ſupra
de regul.conſil.70.]

ALLEGATIONES.

a in d.cap.1. b in cap.5.de reg.ſeſſ.25. c ſuper cap. ſtatui-
mus.9.q.3.nu.48.ibi, Nota quarto. d de confir. vtili. e in
d.cap.1. f quo.5.art.28. g cap.3.num. 57. h de ſtatu re-
gul.lib.6. i cap ſtatuimus.60. K cap.innotuit de elect.

H

SVMMARIVM.

Oblatæ Turris ſpeculorum Vrbis, quia non ſunt veræ mo- 1
nachæ,ad clauſuram non obligantur,num.9.
Diſpoſitio eum non comprehendit, cui diſpoſitionis verba 2
non adaptantur.
Creſcere nemo inuitus cogatur, nec vitam, quam non vo- 3
uit, ſeruare.
Nemini ſua bonitas debet nocere, nec malitia prodeſſe. 4
Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, 5
etiam ex identitate rationis, niſi aliud concurrat, non
etendenda.
Moniales,ſponſæ Chriſti,nubendo bigamiam quãdam con- 6
trahunt.
I *Regularibus limitatam vitam profeſſis auſterior imponi* 7
nequit.
Regularibus etſi quandoque auſterior vita præcipi poteſt, 8
ſæcularibus autem non.
Diſpoſitio odioſa de regularibus loquens, ad eos qui tria vo 8
ta non emittunt, non extendenda.
Oblatæ Turris ſpeculorum Vrbis etiamſi collegialiter mo- 9
re religioſarum in una domo uiuant,donatæque ſint or-
dinis S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus pro-
mittentes ſtabilitatem,& obedientiam Præfectæ, itẽq;
etſi voueant paupertatem, & caſtitatem perpetuam,
num.12. tamen verè nõ ſunt moniales profeſſæ,nec eſſe
poſſunt, cum in nulla à ſede Apoſtolica approbata re-
K *ligione tria vota, ſeu profeſſionem,nec tacitam,nec ex-*
preſſam emittant,num.10.& 11.earumque congrega-
tio non ſit vt religio, ſed vt bonus viuendi modus ap-
probatus, num.13.14.17. obedientiaque promiſſa non
ſit monachalis facta in manibus,vt requiritur, poten-
tis alicui religioni incorporare,num.20.22.
Obedientiam perpetuam promittens,cenſetur tria ſubſtã- 9
tialia religionis vota promittere,et ſic profeſſionẽ emit-
tere,& hoc quando non quamcumq; , ſed monachalem
obedientiam, ſecundum aliquam regulam approbatam,
num.16.17. in manibus potentis illi religioni incorpo-
rare promittit,num.20.22.

Oblatæ,

16 *Oblatæ, ſeu donatæ, à monialibus, quæ ſuſcipiunt habitum religionis, & profitentur regulam, vt ſeruiant in choro, & à conuerſis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam, vt ſeruiant extra chorum, differũt, cum ipſæ nec profiteantur regulam, nec aſſumant habitum regularem, licet ſe & ſua perpetuo donẽt, per quem actum efficiuntur plenè oblatæ, non tamen religioſæ; num. 15. & 16. ſed eis ſimiles, num. 9. non abſolutè, ſed quo ad quædam priuilegia, num. 19. & ſi contrahant matrimonium, teneat, num. 5.*

18 *Beatæ in Hiſpanijs, & Canoniſſæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegium, non tamen ob id efficiuntur moniales propriè, imò niſi aliud obſtet, poſſunt teſtari, & hoc etiamſi habeant habitum ſpecialem, & domos ſimiles monaſterijs cum oratorio, promittantque obedientiam ſuæ Præfectæ, & perpetuam ſtabilitatem viuendi ſecundum earum viuendi modum, numero 9.*

20 *Vota tria ſubſtantialia aliter quam in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam ſæpius emiſſa, non faciunt quem religioſum, ſeu monachum, & 21.*

CONSILIVM VI.

DVbitatum fuit primo, an monachę, ſiue oblatæ Turris nouæ ſpeculorum Vrbis teneantur ad clauſuram, ſicut cæteræ moniales.

1 Reſpondeo ad hanc quęſtionem, quòd eius deciſio videtur pendere à deciſione alterius quæſtionis, ſcilicet, an prædictæ oblatæ ſint verè monachæ, ſiue moniales tacitè, vel expreſsè profeſſæ, nã ſi ſunt profeſſæ, proculdubio tenentur ad obſeruantiam prædictæ clauſuræ, quoniam tam mens, quam verba capit. [periculoſo.] a Concilij Tridentini, b & bulla fœl. record. Pij V. ſuper hoc lata comprehendunt eas, quia lex generaliter loquẽs generaliter eſt intelligenda, c etiam ſi ſit odioſa, & pęnalis quo ad ea, ad quę verba eius ex propria ſignificatione extendũtur, iuxta, l. [cum lex.] iuncta glo. d quod ibi notat Aretinus, & Decius, & cap. [quia in tantum,] e ſi autem non ſunt verè monachæ, contra dicendum videtur.

2 Primo quidem, quod nec lex, nec aliqua diſpoſitio cõprehendit eum, cui verba eius aptari nequeũt, iux. c. [indemnitatibus,] f & l. 4. g vbi hoc Bartol. & Pau. & alij adnotarũt, & præ alijs commendat Fel. h at verba prædicti cap. [periculoſo,] & Conc. Trid. & conſtitutionis prædicti Pij, non aptantur mulieribus monaſterij oblatis ſolum, ſed tantum profeſſis, ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas, ſi non ſunt profeſſæ.

3 Secundo, quòd nemo cogi poteſt creſcere, nec inuitus obligari ad auſteriorem vitam, quam non vouit, cap. [geſta,] i cũ glo. recepta, quæ habet, quòd monachis, & canonicis inuitis diſtrictior vita non poteſt imponi, vbi Archid. quem ſequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S. B. ad Abbatem in perſona cuiuſlibet monachi, [Vota mea non augeas ſine mea voluntate, ſicut nec minuas ſine certa neceſſitate,] & prædictæ oblatæ non vouerunt ſub tanta clauſura viuere, ergo nequeunt ad illam ſeruandam cogi, & vere non ſunt monachæ.

4 Tertio, quod nemini ſua bonitas debet nocere, nec malitia prodeſſe. K At prædictæ oblatæ collegialiter viuentes longè melius faciunt, quã alię oblatæ, quæ ſingulæ, binæ, aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint ſine illius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori cuſtodia indigent, non comprehendunt prædicta iura libertatem exeundi tollentia,

A ergo à fortiori non comprehendunt has oblatas, quæ longe honeſtius viuunt, & minori cuſtodia indigent, ſi hæ non ſunt magis vere monachæ, quam illæ.

5 Quinto, quòd iura pęnalia, qualia ſunt prædicta, vt ex eorum tenore patet, non ſunt extẽdenda, etiam ex ſimilitudine rationis, vltra quam propria verborũ eorum ſignificatio permittit. l Nec obſtat dicere, quòd eadem omnino ratio permittit extẽſionem legum pęnalium, iux. glo. ſing. m Tum quia id ſolum non ſufficit, niſi aliquid aliud cum identitate rationis concurrat, vt concurrit in caſu, c. 1. vt reſoluunt Dominicus, & Francus. n

6 Tum quia nõ eſt eadem omnino ratio, ratio enim
B vel ſaltem magna pars eius, quare clauſura indicitur monialibus eſt, quia illæ per profeſſionem regularem renunciarunt voluntati ſuæ. o At hæ non fecerunt idem, ſi non ſunt monachæ profeſſæ. Præterea moniales pecularius dicuntur ſponſę Chriſti, adeo quòd per nuptias dicantur incurrere quandam bigamiam, p & ita iuſtum eſt, vt maiori cuſtodia circa earũ continentiam, & pudicitiam ponat Papa eis tanquã ſpõſis Chriſti, cuius eſt ipſe Vicarius quam circa aliarum quæ cum nondũ ſint voto ſolemni deſponſatæ Chriſto, tam liberam habent voluntatem ad ea, quibus nõ ſe aſtrinxerunt, quam alij Chriſtiani liberi. q

7 Quinto, quòd communis concluſio habet, quod
C etiam religioſis profeſſis non poteſt imponi auſterior vita, ſi uouerunt limitatam ſeruare regulam, ſecundũ quod obſeruatur tempore profeſſionis, quam tenet Hoſt. r & Panor. ſ & Dec. t & Fel. u cum citatis ab eo, & quòd limitata cauſa limitatum producit effectum. x At prædictæ oblatæ limitatè promiſerunt uiuere ſecundum conſuetum uiuendi modum congregationis, ergo non tenentur ad auſteriorem uitam, nec illa poteſt eis renuentibus imponi.

8 Sexto, quòd licet regularibus poſſit aliquãdo pręcipi auſterior uita, ſæcularibus tamen non poteſt, ut diſtinguit glo. y quam Panor. Felyn. & Dec. approbant, z & prædictæ oblatę ſi non ſunt profeſſę, ſunt
D ſæculares, & non regulares, quia ſolum duo ſunt genera hominum, ſæcularium, & regularium. a

Septimo, quòd in ſpecie Panormitanus communiter receptus ait, b conſtitutiones odioſas de regularibus diſponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria uota ſubſtãtialia, etiamſi ſeruent aliquẽ modum uiuẽdi a ſede Apoſtolica approbatum. Cum ergo certum uideatur, prædictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clauſuram ob prædicta iura, ſi uere non ſunt monachę, ideſt expreſsè, uel tacitè profeſſæ, & teneri ad eam ſi uerè ſunt monachæ, oportet reſoluere alteram quæſtionem, à cuius reſolutione diximus pendere hanc, quæ nobis eſt propoſita.

9 AD
E

ALLEGATIONES.

a de ſtatu regul. lib. 6. & cap. 5. b ſeſſ. 25. de regul. c cap. ſi Romanũ 19. diſt. & l. de pretio, ff. de publ. in rem act. d ff. de teſt. e de præbend. f §. penul. de elect. lib. 6. g §. toties, ff. de dam. inſect. h in cap. nonnulli. col. 3. de reſcript. i 74. diſtinct. K cap. 1. de poſtulat. prælat. l itaque fullo, ff. de furt. l cap. pœnæ, de pœnit. diſt. 1. & l. interpretatione, ff. de pœnis. m in capit. 1. verbo Italiæ, de tempor. ordin. lib. 6. n ibidem. o cap. quorundam, & cap. ſi religioſus. de elect. lib. 6. p cap. quotquot. 27. quæſt. 1. q Argum cap. integritas. 32. quæſt. 1. r in ſumma de voto. § vtrum. s in cap. ſuper eod. de regul. t in cap. ad noſtram, de appellat. u in cap. nam de conſtitut. x l. non omnis, ff. de reb. cred cap. fin. de verb. ſignific. y cap. quod omnes de regul. iur. lib. 6. z in d. cap. ad noſtram, de appelat. a cap. duo ſunt. 12. quæſt. 1. b in rub. de reg.

9 AD ALTERAM Quæſtionem reſoluendam conſiderandum eſt,quod ad dicendũ prædictas oblatas eſſe verè moniales, facit primo, quòd viuunt conuentualiter intra vnam domum habentes vnum oratorium,vnum refectorium , vnum veſtiendi modũ, & vnam Prælatam , quæ ſunt ſigna vere profitẽtium. a

Secundo , quòd ſe ſuaque viderunt perpetuò donare monaſterio ordinis S. Benedicti , & ita ſunt plenè oblatæ,& plena oblatio æquipollet profeſſioni, vt ſignificat Panormitanus, b cui etiã æquipollet humilis,deuota,& iurata oblatio,vt ait Felynus. c

Tertio,quòd ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri, cap. [conſuluit,] vbi videtur id dicere Innocentius inxta, d & facit cap. [non ſolum,] e quatenus ſignificat , quod aſſumptio habitus religionis cum euidenti propoſito mutãdi vitam , inducit profeſſionem ſaltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus,oblatæ, volunt mutare vitam : ergo videntur tacitè profiteri.

Quarto,quòd promittunt ſtabilitatem perpetuam in prædictio modo viuendi,& obedientiam Præfectæ ſuæ,vt conſtat ex modo,quo ſeſe offerunt, & qui promittit obedientiam perpetuam , videtur promittere tria vota ſubſtantialia religionis,vt ſignificat contextus dicti cap.[conſuluit,] vbi videtur id adnotare Innocentius ; ergo videntur etiam monachæ ſaltem tacitè profeſſæ.

10 His tamen non obſtantibus, dicendum eſt,eas nõ eſſe veras monachas , & religioſas , neque tacitè , vel expreſsè profeſſas,& ligatas voto ſolemni.Primo quidem,quòd notorium facti , & iuris eſt, alias eſſe mulieres monaſterijs oblatas,& alias in monaſterijs profeſſas,facti quidem , quòd paſſim in monaſterijs etiã virorum , præſertim habẽtium hoſpitalia annexa,inuenies mulieres oblatas,quæ nullatenus ſunt moniales , neque profeſſæ , imò pleræquè nuptæ , quæ vna cum ſuis viris ſe,ſuaque illis obtulerunt.Iuris autem, quod nulla eſt, nec poteſt eſſe vera monacha , & ſanctimonialis , niſi quæ tria ſubſtantialia uota in religione aliqua à ſancta ſede Apoſtolica approbata in manibus Superioris ad id poteſtatem habentis emiſerit, f vt ait Panormitanus communiter receptus , g quem ibi Felynus, Decius, & alij ſequuntur . At multæ ſunt oblatæ monaſterijs,quę prædicta tria uota non emittunt , & conſequenter aliæ mulieres ſunt oblatæ, aliæ monachæ .

11 Secundo,quòd oblatæ , de quibus agimus , nunquam faciunt profeſſionem monachalem trium uotorum prædictorum expreſſam , uel tacitam ; de expreſſa ſupponitur in facto , de tacita conſtat, eo quòd nullum actum faciunt , quo tacita profeſſio fieri cenſeatur . Tres enim ſunt actus , quibus cenſetur profeſſio tacitè fieri,quos poſt alios colligit Syluester. h Primus , immiſcere ſe actibus profeſſorum , puta interuenire cum habitu illius religionis alicui actui ſolis profeſſis conuenienti cum perſeuerantia tridui. Secundus , delatio habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu nouitiorum . Tertius annalis delatio habitus nouitiorum non diſtincti diſtinctione patenti . At oblatæ, de quibus agimus, nullum horum actuum faciunt. Tum quia nullus eſt eis habitus alius à ſæculari indictus . Tum quia nulla eſt diuerſitas habitus inter eas . Tum quia nulli ſunt actus reſeruati profeſſis . Tum quia nullæ ſunt nouitiæ diſtinctæ à profeſſis , imò nulla eſt inter eas mentio de profeſſione,neque de nouitiatu,ſed ſolum de oblatione facta, uel facienda ſecundum modum ab omni profeſſione omnium regularum approbatarum aliena , ut patet

F ex modo quo illæ ſe offerũt, per quem ad nullam approbatæ religionis regulam ſe obligat , ſed ſolum ad modum conſuetum viuendi in illa cõgregatione, qui licet ſit approbatus pro licito modo viuendi , non tamen pro regula religionis approbatę,cum hoc longè diſtet ab illo,iuxta gloſſam receptam . i

12 Tertio,quòd magis,& minus non mutant ſpeciẽ, K ergo omnes oblatæ , quatenus tales, ſunt eiuſdem ſpeciei,licet aliæ alijs religioſius viuant,& conſequẽter,aut omnes ſunt profeſſæ,aut nullæ : at conſtat nõ eſſe oẽs profeſſas,quia conſtat non eſſe tales illas,quę ſingulę,binę,vel ternę viuũt:ergo nullę ſunt ꝓfeſſæ.

Quarto , quòd in ipſomet Benedictinorum ordine ſunt moniales,& oblatæ,moniales quidem,quæ pro-
G feſſionem ſecundum regulam B. Benedicti faciunt; oblatæ verò , quæ ſe & ſua monaſterijs eiuſdem ordinis,tum virorum,tum mulierum offerunt ; ergo ſolũ oblatæ non ſunt monachæ , cum diuerſitas nominum diuerſitatem denotet rerum . l

13 Quinto, quòd ſi ꝑdictæ oblatæ eſſent monachæ, maximè eſſent monachę S.Benedicti,cum ſint monaſterio eius oblatæ. At ex ipſo inſtrumento conſenſus, quem præſtitit Abbas generalis monaſterij S. Mariæ Nouæ,colligitur clarè eas non eſſe monachas S.Benedicti ; ergo nullius ordinis monachæ ſunt.

14 Sexto,quòd neq; Eugenius in commiſſione, quã dedit ad probandum modum viuendi earum , ſi eſſet talis,qualis ei referebatur, nec executor illius cõmiſ-
H ſionis,nec Abbas prędictus, cuius conſenſus requirebatur, vocant eas monachas, nec ſanctimoniales, nec religioſas , ſed tantum oblatas , & id quidem non ſemel,ſed frequentiſſime,& idem verbum ſępius in eadem diſpoſitione repetitum myſterium iuris denotat ſecundum gloſſam receptas , m cum traditis à Decio, n & nullum aliud myſteriũ iuris ſignificare poteſt, quàm quòd illæ ita ſunt oblatæ , vt non ſint monachæ ; ergo.&c.

15 Septimo , quòd eſt caſus expreſſus in clem. o in qua cum gloſ. communiter recepta probatur primò, quòd oblatus,& donatus non ſunt monachi. Secundò quod conſtitutio pœnalis ſuſpendens , vel excommunicans monachos , & religioſos, non comprehen-
I dit oblatos,& donatos eorum . Tertio,quòd oblatus & donatus, qui ſe & ſua donauit monaſterio , eſt verè & plene oblatus . Quarto,quòd eiuſmodi plenè donatus propter hoc ſolum non eſt religioſus. Quinto, quòd ſi eiuſmodi plenè donatus cõtraheret matrimonium valeret, glo. enim in verbo [oblatos,] refert ſe ad glo. cap. [vt lex continentiæ,] p receptam communiter , quæ habet tale matrimonium valere . Pro quibus omnibus facit c. [in præſentia.] q per quod ibi Panor. r ait, quòd eo, quòd quis donet ſe, & ſua monaſterio,non efficitur monachus , quod ipſum ait in cap.vlt. ſ & quod Ioan.Andr.relatus ibi à Domi-
K nico, t ait, eum propriè dici religioſum, qui habitũ accipit in religione .

16 Octa-

ALLEGATIONES.

a Arg.cap.cum ad monaſterium , de ſtatu monach. & in cap.in nona actione 36.q.7.& clem.1. de elect. b in cap. vt priuileg. de priuileg. c in cap.in præſentia, de probat. col.3. d Qui clerici,vel vouentes. e de reg. lib.6. f cap.ad Apoſtol. de reg. & cap.cum ad monaſterium, de ſtatu monach. g in rubr. de reg. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ,de conſtit. h Verbo religio.3.q.19. i In clem.cum ex eo.de ſent. excom. & in clem.1. de reli.domib. k l.ſi.ff.de fundo inſtr. l l.ſi idem. C.de cod. m in cle.1.de iur.patr.verb.diœceſanis, & cap.1.de cler.ægrot. lib.6. n in cap.cum M.col.13.de conſtit. o 1.de deci. p 24.q.1. q de probationibus. r in 4. notabili. ſ de ſucc. ab inteſt. t in cap.vt officium. §.verum, de hæret.lib.6.

16 Octauo, quòd monachus conuerſus, & oblatus, etiam plenè, & perpetuò valde differunt, vt colligitur ex prædicta cle. 1. adiunct. glo. cap. [vt lex continentiæ,] & gloſſ. a Domini. & Franc. b lib. 6. & capit. [per exemptionem.] c Colligitur enim, quod monachus, vel monacha dicitur, qui, vel quę ſuſcipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt ſeruiat in choro, conuerſus verò, qui ſuſcipit habitum, & profitetur regulam, vt ſeruiat extra chorum, oblatus autē, qui ſe & ſua perpetuo donat, ſed non profitetur, nec ſuſcipit habitum ordinis, quod ſatis exprimit Panor. d quem ſequitur Decius, e & paulo clarius Felyn. f adiunctis quæ ait Cald. ab eodem relatus, g quatenus relatis multis modis ſeſe offerendi monaſterio, concludit, quod ex nulla oblatione efficitur quis monach. profeſſus, niſi præſtet obedientiam monachalem, quod antea dixerat Innoc. h à quo nemo recedit, quē probat Arch. i At oblatæ, de quibus loquimur, nec ſuſcipiunt habitum monialium Ord. S. Benedicti, nec profitentur regulam earum, quæ eſt S. Benedicti, nec promittūt obedientiam monachalem ſecundum regulam prædictam, imò nec ſaltem expreſsè omnia ſua donant, vt patet ex modo, quo ſeſe offerunt: ergo non ſunt monachæ, imò nec cōuerſæ, ſed ſolum oblatę, quo nomine appellat eas Eugenius Papa, & Commiſſarius eius, & Abbas S. Marię Nouę, qui earum viuendi modo conſenſit, ex quo etiam ipſemet ſeſe nominãt expreſsè etiam in ipſo modo ſeſe offerendi, cum vnaquęque illarum dicat ſeſe offerre, & recipi pro commiſſa, & oblata.

17 Nono tandem hoc concluditur eo, quod ſi prędictæ oblatæ eſſent veræ monachæ ord. San. Benedicti, fruſtra petitum fuiſſet ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & fruſtra commiſiſſet Archiepiſcopo Commiſſario, vt de tali viuendi modo ſe informaret, & fruſtra requiſitus fuiſſet Abbas monaſterij, cui ſe offerunt, vt illi conſentiret, quandoquidem regula monachorum S. Benedicti, & regula ipſorū Benedictinorum eſt approbatiſſima à S. Sede Apoſtolica, & à toto orbe Chriſtiano ſine vlla noua approbatione eiuſdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis, & ita, ne ſequantur hæc abſurda, quæ vitãda ſunt, K proculdubio affirmãdum eſt eas non eſſe verè monachas, imò neque conuerſas, ſed tantum oblatas particulari modo ſtrictiori alijs modis, quibus communiter aliæ oblatæ ſeſe offerunt.

18 Ad oppoſita reſponderi poteſt, & quidem ad primum, negando, quòd ſigna in eo collecta ſufficiãt ad concludendum eſſe eas regulares, & religioſas, licet ſufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, imò & canonicę ſęculares in Germania, & multę, quas appellant Beatas in Hiſpania, & alibi viuunt collegialiter, ſiue conuentualiter ſub vno viuendi modo, & ſub vno Pręlato, vel Pręlata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt profeſſionem, vt efficaciter probat cap. [indemnitatibus,] l & cap. vlt. cum Archidiacono, & Cardinali Alexandrino, m quatenus per illū textum dicunt aliquas ſanctimoniales poſſe teſtari, quòd eſt verum de monialibus ſęcularibus, ſiue collegialiter, ſiue conuentualiter viuentibus.

19 Ad ſecundum reſpondeo, negando, quòd ſola donatio, qua quis ſe & ſua donat, inducat profeſſionē, vt ſupra probatum eſt in argumento ſeptimo, & octauo pro noſtra parte formatis. Et id quod aiunt Panormitanus, & Felynus, quòd ęquipollet profeſſioni, intelligendum eſt non abſolutè, ſed ſecundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudēdum priuilegio A dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti, de quo loquitur prędictum cap. [vt priuilegia] vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animaliū monaſterij, vt in d. cle. 1. non autem ad hoc, ut uideantur ſolemniter uouiſſe tria ſubſtantialia uota, ut ait prędicta gloſſa recepta. n

Ad tertium reſpōdetur, quòd præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem ſuſcipiunt, & non intendunt mutare uitam ſęcularem in regularem, ſed in ſæculari ſtatu, & modo uiuendi ſeruire Deo, ita aſſumpta in argumento, quod fundatur in ingreſſu, & ſuſceptione habitus, & voluntate mutandi vitam ſæcularē in regularē, nihil obſtãt.

B 20 Ad quartum reſpondetur, quòd prędictum cap. [conſuluit] in eo citatum non intendit, quod per omnem obediētiam quis efficiatur regularis, quia etiam canonici ſæculares prędtant obedientiã, o & omnes etiam principes debent Epiſcopis obedientiam, p & etiam regna omnia ſæcularia ſuis Regibus præſtãt obedientiam, iuxta B. Petrum, q & Paulum, r & Imperator Papæ, s nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi, & ita dixit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quòd nō fit quis religioſus per omnem obedientiam, ſed per monachalem tantum, hoc eſt illam, quæ fit alicui potenti recipere profeſſionem regularem ſeruãdi regulam aliquam alicuius religionis C approbatæ à ſede Apoſtolica, qualem obediētiam monachalem non præſtant prædictæ oblatæ, quia nō præſtant obedientiam ſecundum regulam S. Benedicti, nec obedientiam abſolutè, ſed limitatè ſecūdum modum viuendi earum congregationū, quam palam eſt non eſſe regulam de approbatis à ſede Apoſtolica quæ non ſunt niſi quatuor, vel quinque, vt inter cęteros teſtatur religioſiſſimus, idemque præſertim circa huiuſmodi eruditiſſimus D. Antonius, t de quibus non eſt hic modus viuendi.

21 His conſequens eſt, prædictas oblatas conſulentes ob clauſuram non obſeruatam nullas incurriſſe cēſuras, nec vllum peccatum propter violationem iuriū prædictorum, quæ quia non cōprehendebant eas, nō D potuerūt ab eis violari, nec ſubinde ob id peccare. u

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmiſſa procedant, etiam ſi mulieres ipſæ ab aliquot annis retro lapſis in ſua oblatione etiam caſtitatem, & paupertatem vouerint, non quidem eo quòd ſuus viuēdi modus id requirat, ſed ob deuotionē propriam.

22 Reſpondeo affirmatiuè, quia ratio primaria, quare præmiſſa non habent locum in præfatis oblatis, ea eſt, quòd non ſunt verè monachæ, eo quòd non emiſerunt tria vota ſubſtantialia in aliqua religione per ſedem Apoſtolicam approbata, neque obedientiam monachalem, idest, obedientiam factam potenti aggregare monaſterio, vel ordini approbato ſecundum E aliquam regulam à ſede Apoſtol. approbatam, & hæc eadem ratio militat in ijs, de quibus quæritur, quæ in alijs, quoniam monachæ, quę prędicto modo prędicta vota emiſerunt, non emiſerunt illa in manibus potentis

ALLEGATIONES.

a 27. quæſt. 1. b in cap. ex eod. §. 1. de elect. c de priuileg. eod. lib. d in cap. non eſt, de regul. & in cap. tuis, de teſtibus. e in d. cap. eccleſia notab. 6. f in d. cap. in præſentia, de prob. num. 4. g in conſil. vlt. de reg. h in cap. conſuluit, qui clerici, vel vouen. i in d. cap. vt lex. K l. nam quod abſurdum, ff de bonis liber. l §. penult. de elect. lib 6. & clem. 1 de reli. domi. m 12. quæſt. vlt. n in d. cap. vt lex continentiæ. o cap. his qui, de maiorit. & obed. p cap. omnes, eod. tit. q in eius canon prioris, cap. 2. r Ad Roman. 13. ſ clement. 1. de iureiur. t in 3. parte, cap. 1. §. 3. titul. 16. u cap. qui peccat. 22. quæſt. 4. & 15. quæſt. 11. § 1. in fi.

tentis aggregare monasterio ordinis pro religione approbatis, nec emiserunt illa in regula per Sedem Apostolicam, approbata pro religione. Ergo idem ius militat in eis, quod in alijs, nam emissio trium substantialium votorum etiam bis, ter, & sępius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Apostolicam approbato, & secundum regulā à Sede Apostolica approbatam, non efficit quem, vel quam monachum, vel monacham, secundum omnes, & ita in multis religionibus, & monasterijs inueniuntur multi, qui emiserunt tria uota substantialia, antequam solemniter profiteantur regulam, & tamen nō sunt uere religiosi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua.&c.

[Aduertendum circa ea quæ dicuntur, num.8. referri sacram Congregationem censuisse superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, ut obseruent eorum instituta, à quibus fortè recesserūt, Pontificem autem posse religiosis indicere striĉtiorē uitam, quam sit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum cum non sint propriè religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vtque eligant triennalem Abbatissam, num.2.*

3 *Constitutio nulla ijs aptatur, quibus verba non aptantur.*

4 *Verba canonum, & legū propriè in dubio sunt accipienda.*

5 *Clausula generalis in bulla posita, maiora expressis non includit.*

6 *Constitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas, quæ non sunt verè religiosæ, quamuis collegialiter, & religiosè viuant.*

7 *Abbatissa habet dignitatem, & lex de ea loquens non extenditur ad impropriè tales.*

8 *Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quam triennales.*

CONSILIVM VII.

EXcellentissime Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ speculorum cum consueuerint eligere suam Abbatissam, siue Priorissam (quam uocant Pręsidentem) perpetuam, & non ad tempus, expertę enim sunt hoc regimen melius eis succedere, quam cum eliguntur ad triennium, dubitant modo, cum sint fortè nouam eleĉturæ (nam, quam nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili consuetudini obstet bulla fel. rec. Greg. XIII. qua pręcipitur, ut deinceps Abbatissæ, siue Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ.

1 Ad hanc quęstionem dico, quod memini me respondisse olim, uestras dominationes non fuisse inclusas, nec includi sub constitutione Bonifacij VIII. a nec sub illo Concilio Tridentino, b neque alijs constitutionibus fœl. rec. Pij Quinti, & Greg. XIII. statuentibus, vt moniales, cuiuscunque ordinis, & religionis sint, perpetuo seruent clausuram, multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latissimè, ac neruosissimè probando vestrum sanĉtū uiuendi modū non esse vllam de religionibus à S. Sede Apostolica pro vera religione approbatis, neq; vllam personam vestri collegij esse verè, ac propriè regularem monacham, siue religiosam, sed tantum oblatam religionis S. Benediĉti, tali oblatione, quæ non facit eas monachas S. Benediĉti, sed tantum oblatas illius religionis quod longè differt ab eius veræ regulę professione, & ita tantum obligatas esse ad seruandum obedientiam, & suum peculiarem viuendi modum, iuxta formam statutorum suorum, approbatam quidem à sede Apostolica pro bono, & sanĉto viuendi modo, sed non pro vere illa, & alia religione, quæ facit profitentes esse veras monachas.

Nunc autem responsurus ad quæstionem in hac epistola propositam, dico, posse, ac debere insinuare S.D.N. prædiĉtam meam priorem responsionem datam super prædiĉta clausura cum suis fundamentis, & rationibus ob quas fœlic. recordat. Gregorij XIII. excusauit vos ab obligatione seruandi clausuram perpetuam, eo quòd illa responsio multum facit ad excusandas easdem à non mutanda consuetudine eligendi Pręsidentem perpetuam, sicut profuit ad excusandas eas à non mutanda cōsuetudine clausura ad illud vsque tempus seruata, & posse iustè seruare consuetudinem haĉtenus seruatam in eligendo Præsidētem nouam perpetuā, quando placuerit D.N. Iesu Christo extrahere, quam nunc habetis, ex hac terrena, & misera vita in cœlestem, & fœlicem, quæ sibi fiat cohæres, & commensalis. Primò quidem, quòd communitas vestra, nec verè, nec realiter est monachalis, neque nomine ipso appellatur talis, quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ, sed solū oblatæ, quas plurimum differre iure latè probatur in responsione prædiĉta prioris quæstionis, quam mihi olim proposuistis.

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excusatæ fuistis à clausura perpetua, & iudicatę non includi sub vlla multarum constitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuscunque ordinis, & religionis monialibus, ita nunc debetis non esse includendę sub constitutione Gregorij quæ statuit, vt omnes sanĉtimoniales eligant Abbatissam triennalem, & non perpetuam, cum de similibus idem sit iudicium. c

3 Tertio, quod nulla constitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt est textus iuris optimus in cap. [indemnitatibus,] d & l.4. e & ibidē Bartolus, & Paulus notat, & Felynus latè, f & verba prædiĉtæ constitutionis Gregorianę solum aptantur sanĉtimonialibus normam, & regularem disciplinam seruantibus, quales non estis vos, vt in diĉta responsione efficacissimè probatur.

4 Quarto, quòd verba canonum, & legum in dubio propriè sunt accipienda, g at nunquam, vel rarissimè inuenietur, & quidem mihi in præsentia non occurrit locus ex iure Pontificio vbi Præsidens, vel Pręposita fœminis, quæ non sunt verè religiosæ, licet viuāt communiter religiosè, vocetur Abbatissa, neque Præfeĉta normam, & disciplinam regularem seruantibus, ergo constitutio Gregoriana, quæ loquitur de eleĉtione Abbatissæ, vel Præfeĉtæ monialibus, normam, & disciplinam regularem seruantibus, nō comprehendet Præsidentem, & Prępositam sæcularibus, quæ neq; est verè religiosa, nec pręest verè religiosis.

5 Quinto, quod Gregorius vti vir canonum peritissimus, licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo religiosæ, quæ vere non sunt

ALLEGATIONES.

a in cap. periculoso, de statu regul. lib.6. b Sess. 25. cap. 5. de reg. c l. illud, ff. ad l. Aquil. & cap. dudū 2. de eleĉt. d §. penult. de eleĉt. e §. toties, ff. de dam. infeĉt. f in cap. nonnulli, col. 31. de resc. g l. non aliter, ff. de legat. 3. & cap. ex literis, de sponsal.

sunt tales, solum enim expressit moniales ordinis S. A
Benedicti Cisterciensis Carthusiani, addita clausula generali, & aliorum quorumcunque ordinum, non comprehendente maiora expressis, & ita credendum est certe prædictum Gregorium noluisse includere Præpositas tertij Ordinis Sancti Dominici, & Sancti Francisci, nec alias similes, si vere non sunt professæ regulam à Sancta Sede Apostolica pro vera regula approbatam, nec consequenter vestras Dominationes, quarum nec Præsidens est vere religiosa, nec præest vere religiosis.

6 Sexto, quod constitutio Canonica statuēs aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de sanctimonialibus,& fœminis religiosis,solum est intelligenda B
de vere religiosis, & regulam per Sanctam Sedem Apostolicam pro vera regula approbatam professis, & non de alijs quantumuis religiose, & collegialiter viuentibus,nisi expresse suam legem ad illas extendat, vt est casus notabilis,& memorialis in d.cap.[indemnitatibus.] a At Gregorius prædictus tulit legem de electione Abbatissarum,& Præfectarum normam & disciplinam regularem seruantium, & non extendit ad alias expresse,ergo non est intelligēda de alijs.

7 Septimo, quòd Abbatissa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. [indemnitatibus,] b & de talibus videtur loqui prædicta constitutio Gregoriana, non de alijs quæ improprie vulgo dicuntur tales. C

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probauimus, c quòd sanctius, & conuenientius est, vt prælati,& prælatæ sint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio est nouum inuentum eorum, qui per ambitionem,& superbiam volunt dominari, & non obedire, & quòd licet aliquo respectu sit vtilis ad seruanda temporalia, alio tamen est ad id damnosa, & quo ad spiritualia bona perniciosissima, nam per eam minuitur auctoritas,& reuerentia Superiorũ ad præcipienda bona,& castiganda mala, minuitur etiam caritas, obedientia, humilitas, & concordia subditorum ad subeunda præcepta Superiorum, & augentur factiones,rixæ,discordię,& murmurationes,adeo quòd nihil magis, & ardentius tractatur in illis monasterijs, D
quàm quomodo per fas, aut nefas ille, aut ille illo vltimo anno fiat Prælatus,qui faueat suis fautoribus,& obsit contradictoribus,quas rationes, quia in prædicto commentario facile videri possunt, hic non repeto,sed testor,vt annosus testis, & consultor, ad quem innumerorum peccatorum, tam simoniæ, quam ambitionis,superbiæ,factionum, discordiarum, & murmurationum cognitio frequentissime, tum per confessarios tum per ipsosmet Prælatos, & subditos pro medicina contra scrupulos quærēda,peruenit, testor inquam,quod, si absque scādalo possem, restituerem statum antiquum perpetuorum Prælatorum, quem E
Sancti Basilius,Augustinus,Bernardus, Bernardinus, & etiam Dominicus,& S. ipse Franciscus instituerũt, seruatis ad vnguē canonibus, quibus Prælati suo munere abutentes eijcerentur,& sine vlla negligētia castigarentur, & consequenter non solum videtur non extendenda hæc triennalis mutatio, sed vitanda, vt caritas,& humilitas, vnitas, & mansuetudo seruetur, vt dicitur seruata fuisse in prædicto cœnobio, in quo absque scrupulo credo non seruatum iri, si triennalis præfata mutatio introduceretur.

ALLEGATIONES.

a §.supradicto. b §.1.versic. verum. c in comm.3. de reg. super cap. nullam, 18.quæst.2.

SVMMARIVM.

Explanatio doctrinæ Auctoris positæ, cap. statuimus. 19. quæst. 3. num. 44. & 55. & num. 2. 1

Tertiariæ in congregatione viuentes si volunt profiteri, coguntur omnino clausuram seruare, & sic poterunt alias in earum congregatione recipere, aliter non permittitur eis, vt alias de nouo recipiant, debentque seuere ab ordinario puniri, si scandalosè viuant. 1

Dimidium omnium eleemosynarum, quę ex obligatione debent distribui in victum, in quosuis alios incertos tamen vsus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in subsidium pauperum monasteriorum monialium. 2

CONSILIVM VIII.

AD primum dubium trāsmissum Mediolano super comment. cap. [statuimus.] a respondeo notabile nostrum esse conforme textui extrauag. Pij V. ibi transcriptæ, quòd illa habet locum non solum in Tertiarijs,sed etiam in alijs, ponderādo quòd tria statuuntur in textu, quo quidem de tertiarijs viuentibus in congregatione non professis, alterum, vt volentes profiteri seruent clausuram,& multiplicentur,vt aliæ monachæ, alterum, quòd nolentes vouere, viuant quidem sine clausura, sed quod ab ordinarijs seuerissime puniantur, si viuant scandalose,tertiũ de cæteris omnibus sine professione,& clausura viuere volentibus,vt permittantur quidem viuere sic illæ, quæ hactenus sunt receptæ, non tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi, & extrauagans prędicta secundum hunc modum intelligendi seruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi, nec arbitror posse Mediolani iuste seruari contrarium,nisi per dispensationē, vel quia constitutio non sit recepta, quia lex etiā iusta non recepta nō ligat. §. [leges,] b & adducta per nos in Manu. c

2 Ad secundum dubium d respondeo, quòd sensus commentarij summarie collectus consonat textui, quia verbum, [præterquam,] non excludit à verbo principali [distribuit,] sed à verbo [incertos,] ita quod est sensus,dimidium eleemosynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vsque specialē, nisi vsus ille esset ad victũ distribuere, ita quod significet,quod etiam relictum vsus victus,& alimenti debetur. Verum est,quod subobscure ponitur,nec mirum,quia est summa textus,quæ debet breuis esse.

ALLEGATIONES.

a 19.quæst.3.num 44. b 4.distinct. c Prælu. 9. num.8. & melius,cap.23.à num.40. d Super eodem comm. num.55.

SVMMARIVM.

Monialium monasteria nulli, qui non sit superior, ingredi licet sine causa vrgenti, & iusta licentia à Superiore obtenta, superior autem monasterij, siue sit earum Prælatus regularis, siue Episcopus, siue Episcopi Vicarius generalis, vel Visitator, licet non egeat licentia, eget tamen quod subsit causa sufficiens, num. 2. & 3.

CONSILIVM IX.

AN Episcopis liceat intrare monialium monasteria causa visitationis, vel alia?

1 Pro parte negante, primò videtur esse textus expressus,

preſſus, a qui ſic habet. [Nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ, niſi rationabilis,& manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quē pertinuerit ſpecialiter licentia,ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem.&c.] quod fœl. record. Pius Quintus innouauit in extrauag. [Circa.]

Secundo,quòd Conc.Trid. b ſic habet. [Ingredi autem intra ſepta monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis,aut conditionis,ſexus, vel ętatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtēta,ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda,] quod etiam Pius Quintus vbi ſupra innouauit.

Tertiò,quòd extrauagās Greg.XIII.quæ incipit. [Vbi gratiæ] reuocauit omnes, & quaſcunque licentias ingrediēdi monaſteria monialium à S.Sede Apoſtolica, vel eius Legatis datas, & addit hæc verba. c [Quin etiam ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrēdis prohibemus,ac interdicimus omnibus, & quibuſque perſonis eccleſiaſticis,& ſęcularibus,ac etiam ordinū quorumcunque, etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis,vel Superioribus,&c.ne monaſteria ipſa pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, neve moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant.]

Quintò,quod verba prædictarum conſtitutionum generaliter,& vniuerſaliter ſtatuunt,vt nulli liceat ingredi, prædicta monaſteria, niſi de licentia Superiorum,imò poſtrema Gregorij expreſſius alijs habet,vt nulla perſona etiam eccleſiaſtica, cuiuſcunq; gradus, & conditionis ſit ingrediatur etiam de licentia Superiorum, niſi pro vrgenti neceſſitate. At palam eſt, Epiſcopum eſſe aliquem, & eſſe Eccleſiaſticum,& talem quem illa verba. [Cuiuſcunque conditionis] excludunt. Ergo etiam ipſe prohibetur ingredi.

Quintò,quòd,vbi eſt eadem ratio,idem ius eſt cenſendum, d & argumentum à ſimili valet, e at eadem,vel ſimilis quo ad hoc ratio dictat,ne Pręlati ſuperiores monialium ingrediantur earum monaſteria, ergo etiam ipſi ſupradictis conſtitutionibus includuntur.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere,quòd nullo expreſſo iure videtur prohiberi ſuperioribus monialium,ne monaſteria earum ingrediantur.

Secundò,quòd, cui conceditur quod eſt plus, conceditur vtique quod eſt minus, f & Prælati ſuperiores poſſunt ex cauſa iuſta dare licentiā ingrediendi alijs, prædictum Concil. Trident. & prædictæ extrauagantes præſupponunt, ergo etiam ipſimet.

His præmiſſis,videtur dicēdum primo, prædictam extrauagātem Greg.XIII.nihil noui inducere, quod obſtet,quin Epiſcopi poſſint monaſteria ſibi ſubiecta intrare, quandoquidem ſolum duo noua videtur inducere,ſcilicet reuocationem facultatum ingrediendi ea conceſſarum à S. Sede Apoſtolica, & à Legatis eius,& quòd licentia Superiorum ad ingredienda monaſteria non ſufficiat,niſi vrgentiſſima de cauſa.

Secundò,quòd iure communi non videtur expreſſim,& ſpeciatim cautum,ne ſuperiores monialiū ſine licentia ſuperiorū ingrediantur monaſteria ſubiecta.

Tertiò, quòd verba generalia, & vniuerſalia iuris communis prædicti g de vigore verborum videntur eos includere, quia includunt omnes perſonas cuiuſcunque generis conditionis ſexus, vel ætatis fuerint.

Quartò,quòd his videtur conſequens vllum Epiſcopum non poſſe intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine vrgenti cauſa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere, quòd etiam Vicarius generalis, & Prouiſor poſſit id

F facere, quia vnam & eandem iuriſdictionem habet, quam ipſe,& ita ſunt ei ſubiecta,ſicut Epiſcopo,cum ſit vnum, & idem tribunal vtriuſque, h & etiam Viſitatores eius, & Vicarij Viſitatoris, i quòd menti prædictarum conſtitutionum videtur repugnare.

3 Quintò,quòd probabiliter dici poteſt, poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta ſine licentia Superioris, dummodo intret pro tam vrgenti neceſſitate, pro quanta poteſt dare alteri ad intranda ea. Tum per duo argumenta ſupra pro parte affirmante inſinuata. Tum quia ſicut K ſtatutum fuit, vt Epiſcopi, & Superiores, & alij Prælati exempti poſſent eligere confeſſorem prouidum abſque licentia ſuperioris,ne prę nimia dilatione ſalus animę differretur,

G ſic etiam videtur poſſe Epiſcopum intrare monaſteria ſibi ſubiecta, ne præ nimia dilatione deficiat ſuæ neceſſitati prouiſio. Tum quod iure naturali, & diuino tantum attento id ei licet,quia neutrum illorum id prohibet expreſsè, imò, nec tacitè, quia ex neutro illorum poteſt per bonam conſequentiam inferri,nō licere id ei,& quod licet vtroque illo iure, non eſt dicendum non licere,niſi per regulas Sanctorum id vetetur, l & nō videtur id prohibitum per prædictum m Concil. Trident. quatenus requirit Superioris licentiā,non ſolum qualem qualē,ſed ſcriptā,quia videtur loqui de licentia Epiſcopi, vel Superioris monialium alijs concedenda, non autem de ingreſſu ipſorum ſuperiorum, pro quo ſtandum eſt iuri antiquo

H communi.

Sextò, quòd caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & prouiſio ſpecialis in vno, non extenditur regulariter ad alium, imò ſtatur prouiſioni communi, n & cum per proximè dicta, Concilium ſpecialiter non prouiderit de ingreſſu ipſorummet Superiorum immediatorum,videtur omiſſum,& nō prouiſum, de quorum licentia illi ingredi debeant,& ita ſtandum eſt prouiſioni communi per quam Superiores ipſi poterant ingredi iuſta de cauſa ſine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum eſt id, quod legiſlator ſtatuiſſet, ſi cum legem faceret, id ei propoſitum fuiſſet, iuxta gloſſam ſingularem,& receptam. o At ſi Cōcilium interrogatum fuiſſet, de cuius licentia ingreſſuri eſ-

I ſent,cum oporteret, Epiſcopi, & alij Prælati,qui debent dare licentiam alijs ingreſſuris, profecto reſpondiſſet,quod ipſi acciperēt eam ſibi pro tam iuſta cauſa,pro quanta eſſent daturi alijs,& non reſpondiſſet, vt quærerent eam à Papa,vel ab Archiepiſcopo,quos non poterant faciliter, nec decenter adire pro cauſis, quæ poſſent quotidie occurrere. Per quæ omnia, & alia,quę,ſi vacaret,adduci poſſent,videtur reſoluendum,Epiſcopos, & alios Prælatos non debere intrare monaſteria ſine iuſta cauſa, cum ea verò, ſic, non petita ab alio licentia.

Omnia ſupradicta confirmantur per conſtitutionem 75. fœlicis recordat.Gregorij XIII.quæ incipit.

K [Dubijs quæ emergunt.&cæt. vbi habet hæc verba. [Quocirca vniuerſos,& ſingulos Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec

non

ALLEGATIONES.

a in capit. 1. de ſtatu regul lib.6. b Seſſ.24. de regul.capit.5. c in conſtit.36. d l.illud, ff. ad l.Aquil. cum ſimilibus. e l. non poſſunt, ff.de legibus. f capit.cui licet, de regul.iur.lib.6. cum ſuis concordantijs. g cap.1.de ſtatu regul. h capit.2. de conſuet.lib.6. i cap.1.ne ſede vacante. K in capit.fin. de pœn.& remiſs. l cap.conſuluiſti.2.quæſt.4.& cap.2.§.fin.de translat.prælat. m cap.5.de regul.ſeſſ.25. n l. commodiſſime, ff.de lib.& poſthu.& cap.ſuſcepta, de reſcr.lib.6. o in l. tale pactum.§.fin.ff.de pactis.

non quorumuis ordinũ Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscunque Superiores regulares monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habet, præter quam in casibus, vt præfertur, necessarijs neutiquam vtantur, quod si, &c.]

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, sicut nec monachus, nequit esse patrinus.*

1 *Leges fundatæ in religione disponentes de monachis, canonicos regulares concludunt, nisi earum uerba illos excludant, vel ratio diuersitatis possit adduci.*

CONSILIVM X.

AN Canonicus Regularis possit esse patrinus?

1 Respondetur, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus, quod est dicendum de monachis, iuxta capit. [non liceat,] a & notata ibi per Panormitanum communiter receptum, quaten⁹ dicit, leges disponentes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus significent nolle includere canonicos, & non potest reddi ratio diuersitatis, ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui esse patrinus, & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe, licet quæstio hæc subtiliter sit mota, & multa possint pro contraria parte adduci, quæ tamẽ per ea quæ Panormitanus ait b possunt dissolui.

ALLEGATIONES.

a de consecrat. dist. 4. cap. 2. de postulan. b in d. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari sine dispositione Apostolica conferri non potest beneficium sæculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis, & num. 5. sæculare autem curatum potest, num. 2. & hoc etiam si sit annexum alicui monasterio, & num. 5.*

3 *Vicariatus perpetuus parochialis Eccles. vnitæ dignitati, vel monasterio, est beneficium curatum, præsentatioque spectat ad obtinentem dignitatem, seu ad monasterium.*

4 *Beneficium eo solo quod monasterio vnitum sit, regulare non est.*

6 *Regularis, iure communi per patronum laicum sine dispensatione ad curatam sæcularem præsentari non potest secundum illam sententiam, quã auctor, Rota controuertente, putat veriorem, nisi adsit consuetudo in cõtrarium præscripta.*

8 *Concil. Trident. sess. 7. cap. 7. tollit potestatem præsentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monasterijs vnita, licet concedat ordinarijs, si videbitur, loco temporalium decernere, vt deputentur perpetui, à quo tamen decreto, si grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVæritur primò, an beneficia curata sine dispensatione Papæ possint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus possit præsentare religiosum professum ad Ecclesiã parochialem sęcularẽ.

Tertio, an per decretum Concil. Trident. a intelligatur ablata potestas pręsentandi vicarios tempora-
A les ad Ecclesias curatas, quæ vnitæ sunt cathedralibus, collegiatis, monasterij, &c. in quibus alias competebat.

1 Ad prædictas, quæstiones breuiter ob penuriam temporis responsurus, præsuppono primò, certũ esse nullum canonicum regularem iure communi posse absque dispensatione Sedis Apostolicæ obtinere beneficium sæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, [Regularia regularibus, sæcularia sæcularibus,] quæ colligitur ex capit. [vt possessiones,] b & significat Concil. Trident. c Tum quod ita Calderinus, & Panormitanus communiter recepti determinant. d

B 2 Secundò, quòd communis sentẽtia, vt ait Panor. e habet, quod canonicus regularis potest habere beneficium sæculare curatũ sine dispensatione speciali, cum illa generali, quæ conceditur per illud c. & alia quæ ipse ibi citat, & tradit f Rota, g licet oẽs dicant cautius esse, vt id cũ Episcopi dispẽsatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria, siue vicariatus perpetuus, qui debet institui in Ecclesia parochiali vnita alicui dignitati, vel monasterijs, est beneficium curatum, & habent in eo locum iura statuentia de Ecclesijs parochialibus, h & huiusmodi vicarius debet institui ad præsentationem eius, cuius dignitati Ecclesia parochialis est annexa, vt satis probat tex. in d. cap. [extir-
C pandæ,] i & ibi sentit Panor. k

4 Quarto, quod prædicta vicaria, siue vicarius perpetuus non est beneficium regulare eo solo, quòd sit vicariatus Ecclesiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monasterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium significare videtur prædictus, §. [qui uerò,] cum ei adnotatis per Panormit. & alios, nisi per literas unionis, uel consuetudinem præscriptam factus fuerit regularis, ut fieri potest, per d. cap. [cum de beneficio.]

5 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, primò per primum præsuppositum, quod beneficia curata sæcularia non consueta regi per regulares, de
D quibus in eo citati loquuntur, possunt conferri canonicis regularibus.

Secundò, quòd beneficia curata regularibus, siue consueta regi per canonicos regulares, possunt conferri canonicis illius monasterij, cui sunt annexa, sine ulla dispensatione, l quia illa sunt regularia, & possunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM respondeo uarios fuisse Doctores Prætorij Rotæ, m ut eius collector refert super hac quæstione, & quòd arbitror etiam nunc uarios fore, si eis occurreret, tametsi iure communi uerior mihi uideatur sententia negatiua Panor. nisi contrarium præscriptum esse legitimè probaretur.

7 AD TERTIAM respondeo primò, quod
E per illud n Conc. Trident. non uidetur tolli ius præsentandi uicarios ad Ecclesias prædictas pertinentes iure communi ad dignitates, uel Ecclesias, quibus sunt unitæ, quia id ex illius uerbis non colligitur necessario, & à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus expresse recedi iubetur. o

Secundo,

ALLEGATIONES.

a cap. 7. de refor. sess. 7. b de reb. eccles. non alienan. & cap. cum de benef. de præb lib. 6. c in ca. 10. de ref. ses. 14. d in cap. quod Dei, de statu monach. e in d. cap. quod Dei timorem. f in deci. 5. g de iur. patron. in nou. h Clem. 1 de offic. vicarij. i §. qui vero, de præb. k num. 9. l Argum. cap. cum sing. de præb. lib. 6. & cle. 1. de supplen. neglig. prælat. & d. cap. cum de beneficio. m in d. cap. 5. de iur. patr. in nouis. n cap. 7. de refor. sess. 7. o l. præcipimus. C. de appellat.

Secundò, quòd arbitrio ordinariorum videtur relictum, an oporteat ponere vicarios perpetuos, non obstante priuilegio ponendi temporales, quia id sonant illa verba Concilij, [Per vicarios perpetuos, si pro bono regimine id videbitur.] Nec quo ad hoc ordinarijs obstant priuilegia literarum vnionum, quia expresse derogatur contrarijs priuilegijs.

Tertiò, quod si prædictis ordinarijs male sine iusta causa id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, potest appellari ab eis. Tum quia verbum [videtur,] arbitrium boni viri regulatum denotat, iuxta doctrinam Bartholi receptã. a Tum quia iuste potest appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, si malè arbitretur, vt tenet glossa communiter recepta, b & quamuis appellatio eiusmodi nõ suG spenderet eorum sententiam, quo minus executioni mandaretur, deuolueret tamen iurisdictionem ad Superiorem, qui cognita causa illam reuocaret, per capit. [pastoralis,] cum ei adnotat. c Salua, &c.

[Aduertendum, referri à tempore Gregor. XIII. & citra obseruari, ne canonicis regularibus dentur beneficia curata sæcularia.]

ALLEGATIONES.

a in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur. b in cap. super his, in verb. arbitrio, de accusat. c de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares possunt suscipere beneficia curata extra ordinem suum cum licentia Generalis.*

CONSILIVM XII.

Petitur, an canonici regulares congregationis Lateranensis, ordinis S. August. possint suscipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem suum cum licentia sui Generalis absque vlla alia dispensatione.

1 Respondetur quòd sic, per cap. [quod Dei timorem,] a & Panormitan. communiter receptum post glossam, Hostiensem, & Ioannem Andream, & argumento à fortiori, per cap. [in parochia,] cum glossa 19. quæst. 1. & latissimè probat Lambertus, b & ante illum Rochus c pro quo etiam est glossa. d

ALLEGATIONES.

a de statu monach. b de iure patron. leg. 2. 1 parte, quæst. 7. priu. artic. 19. c de iure patron. verb. honorificum, quæst. 4. d in clem. 1. verb. religiosus, de elect.

SVMMARIVM.

1 *Regulares simplices, vt sunt religiosi sancti Spiritus, nihil proprij possunt habere, quibus si aliquid conceditur, non possunt illud impendere nisi in eorum victum, & vestitum, & quod superest tenentur consignare Prælato, nã is cui conceditur aliquid in certum peculium, non potest impendere in aliam causam, quàm in cõcessam, num. 9. nisi amplior ei fiat à prælato licentia, num. 8. 9.*

2 *Commendatarij sancti Spiritus, sicut & alij regulares habentes beneficia, etiam quod sint ad nutum amouibilia, nu. 1. 6. & 7. & 10. possunt de fructibus suarum commendarum, num. 2. imò & aliunde quæsitis num. 5. disponere in suos necessarios, & alienos pios vsus, num. 2. perinde ac si essent beneficiati sæculares, nu. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dictis beneficijs, & commendis acquirunt, num. 3. & 7. non autem superiori, qui illa ipsis contulit, nec monasterio in quo professionem emiserunt. 5. 6. & 7.*

F 3 *Prælatus beneficia regularia suæ religionis etiam manualia tenetur infra sex menses conferre, alioquin deuoluuntur ad superiores, nec possunt nouas imponere pensiones, vel antiquas augere, nec fructus illorum dum vacant, qui ad successorem in beneficio debent reseruari, sibi applicare.*

Regularis etiam de licentia Papæ, imò nec si ipse efficiatur Papa, potest habere dominiũ, seu proprium, licet possit habere administrationem rerum, ac regnorũ, nu. 11. 12.

CONSILIVM XIII.

Quæsitum est, an cõmendatarij sancti Spiritus in Saxia possint quidquam disponere vltra victum, & vestitum de fructibus suarum commendarum, an vero teneantur, quod superest, reddere Reuerendissimo Præceptori hospitalis.

Quæstio hæc magna est, & magis quotidiana, quàm bene adamussim communiter tractata: ob quod nos vt satisfaceremus plurimorum interrogatis, latissimè commenti fuimus super ea, & attinentibus ad eam in comment. 2. de reg. a præsertim notabili primo, & secundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non respondissem, nisi tam ipsius Illustrissimi hospitalis, quam Illustris admodum ac Reuerendiss. eius prælati, & admodum Reuerendissimorum fratrum, & commendatariorum eius flexisset H auctoritas.

1 Responsurus autem vtcunque, quatenus per impedimenta licet, dico primò, quod pro parte negante, scilicet, quod prædicti fratres non possint quidquam disponere, nisi pro victu, & vestitu de fructibus prædictarum suarum commendarum, quod teneantur, quod superest reddere præfato Præceptori hospitalis, faciunt tota regula S. August. sub qua viuunt, & d. cap. [non dicatis,] b cum multis alijs similibus, quę habent, canonicos, regulares, & omnes alios verè religiosos vouere votum solemne paupertatis, quò fiũt incapaces omnium bonorum, tam quoad possessionẽ, quam quoad proprietatem, siue dominiũ in particulari, adeo quod peccat religiosus dicens aliquid esse suum proprium, I vt habet præfatum cap. [non dicatis,] in cuius 1. notabili nos illud confirmamus, & c affirmamus, magis peccare religiosum, qui habet, vel vult habere propriũ, cum contrauenìat, vel velit contrauenire voto, quod esse peccatum constat ex capit. [non est,] d & ex alijs multis, quam qui dicit se habere proprium. Adeo quidem, quod ibi dicimus maximopere cauere debere religiosos etiam canonicos regulares, tam habentes, quàm non habentes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, verueces, & alia mobilia, seu se mouentia, siue immobilia, ne compararet illa intendentes actu, seu actualiter, virtute, seu virtualiter quærere illa sibi, quia hoc est peccatum mortale.

K 2 Pro parte verò affirmante, scilicet quod pręfati fratres, siue commendatarij possint de fructibus suarum commendarum disponere non solum ad ea quæ pertinent ad victum suum, sed etiam in alia opera pia, & remuneratoria, & quod non teneantur, quod superest reddere pręfato Magistro Pręceptori, facit primò, quod in tota Ecclesia Christiana id seruant omnes religiosi habentes beneficia regularia, siue in titulum, siue in commen-

ALLEGATIONES.

a Super cap. non dicatis. b 12. quæst. 1. & cap. 2. & cap. super quodam, & cap cum ad monasterium, de statu monach. c in 2. notabili. d de voto, & cap. vouentibus. 17. quæst. 1.

commendam, vt vidimus in Caſtella in Eccleſia Cathedrali Oxonienſi, antequam fieret ſæcularis, in Eccleſia S. Iſidori Legionenſi, & in Aragonia in canonicis regularibus Eccleſię archiepiſcopalis Cęſarauguſtanę, & in monaſterio & hoſpitali B. Mariæ del Pilar eiuſdem ciuitatis, & in Nauarra in canonicis eccleſiæ cathedralis Pampilonenſis, & in monaſterio B. Marię Roncæuallis, & in Cathalonia in Eccleſia cathedrali Dertuſenſi, & in Gallijs in archiepiſcopatu Tholoſano, antequam fieret ſæcularis, & etiam nunc in celeberrima eccleſia S. Saturnini eiuſdem ciuitatis, & in omnibus commendis, & prioratibus ordinis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani per totum orbem diſperſis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata fundati ſuper regula S. Auguſt. & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium ſub regula B. Benedicti, & in omnibus alijs monaſterijs, in quibus ſunt huiuſmodi prioratus, & commendæ.

3 Secundo facit cap. [cum olim,] a quatenus habet, canonicum regularem aſſumptum ad epiſcopatum non quærere bona quæſita poſt eum habitum eccleſię priori, nec pręlato, ſed epiſcopatui, quod clarius probat cap. [ſtatutum,] b & capit. [ſi quis iam translatus,] c quæ omnia probant, religioſum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere poſtea quæſita priori beneficio, nec priori Eccleſiæ, ſed poſteriori, quam regit, & gubernat. Cum ergo præfati fratres commendatarij de ſtatu ſimplici religioſorum, quem acquirunt per profeſſionem ſolemnem, aſcendant per acquiſitionem commẽdarum ſibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum ſtatum commendatariorum, non dicentur acquirere monaſterio principali, vbi profeſſi ſunt, ſed hoſpitali, vel præceptorijs, vel commendijs, ad quarum gubernationem aſſumpti ſunt.

4 Tertio facit Clementina ſecunda, d quę faciendo differentiam inter ſimplicem religioſum, & eum, qui habet beneficium, vel adminiſtrationem regularem, ſtatuit, vt ſimplex religioſus, qui epitogium, ſiue veſtem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam ſuperiori, vt ille in pios vſus eam conuertat, ſi autem fuerit beneficiatus, vel adminiſtrationem habens, eroget eam pauperibus, per quem textum ſingularem ſingulariter ibi dixit Cardinalis, quòd religioſus beneficiarius poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere, perinde ac clericus ſæcularis de fructibus ſui beneficij ſæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vſi ſumus in tractatu de redit. Eccleſ. ad quædam alia propoſita. Cum ergo fratres religioſi, de quibus loquimur, ſint beneficiarij, habeantque adminiſtrationem fructuum ſuarum commendarum per collationem canonicam Superioris ſibi factam, poſſunt de fructibus illorum diſponere, perinde ac clerici ſæculares de fructibus ſuorum beneficiorum, & conſequenter de illis ſe decenter ſuſtentare, & in opera pia conſumere.

5 Quarto eſt textus ſingularis, quem vt credo, Bartol. non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dict. cap. [non dicatis,] dicebamus in Clementina prima, e quatenus habet, primum huiuſmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, eſſe beneficia talia quod in eis habet locum diſpoſitio, cap. 2. f ſcilicet, quod debent conferri intra ſex menſes ab earum vacatione, ita quod, ſi non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad Superiores eorum, qui eas conferre debent. Secundum, quòd earũ ſuperiores collatores non poſſunt augere penſiones iam impoſitas, nec nouas im-

A ponere. Tertium, quod irrefragabiliter hãc noſtram partem confirmat, ſcilicet quod non poſſunt Prælati ſuperiores, qui eas conferũt, quidquam de fructibus earum, qui proueniunt durante illarum vacatione, accipere, ſed debent reſeruari futuro ſucceſſori.

6 Quinto, quòd ſicut religioſus prouiſus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quærit Papæ, ſed ipſi, & ſuo beneficio, vel Eccleſiæ ſuæ, ſiue conferatur ei à Papa, cum clauſula, vt teneat ad vitam, ſiue ſine illa, ita quòd maneat manuale, g ita eadem, vel maiori ratione religioſus prouiſus à Superiore, qui eſt inferior Papa, non quæret conferenti, ſed ſibi, & beneficio, & Eccleſiæ ſuæ.

7 Sexto faciunt multa, quæ nos in d. cap. [non dicatis,]
B h ſcripſimus. Primum, quod religioſus, præſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius quærit ſuæ Eccleſiæ, vel beneficio, non ordini, quem profeſſus eſt. i Secundum, quod religioſus translatus ad aliam Eccleſiam, vel beneficiũ, quęrit illi Eccleſiæ, vel beneficio. k Tertium, quod regularis habens beneficium manuale, tam ample poteſt diſponere de fructib⁹ ſui beneficij manualis, quã ample põt diſponere de quæſitis opera ſua, vel alias vndecunque, quia vt nihil eorum eſt ſuum quo ad dominium, ita illa omnia ſunt eius quo ad ius adminiſtrandi, & diſpenſandi. Quartum, quòd hæc non ſolum procedunt in fructibus beneficij regularis, ſed
C etiam in quæſitis aliunde quidquid, aliqui dicant, vt affirmat Panormi. l ſequutus Federicum. m Tum per rationes prædictas. Tum per deciſionem præfati Federici determinantis, quod pœna ſtatuti poſita cõtra occidentem aliquem, debet applicari prioratui manuali, occiſo Priore, & non monaſterio, cuius erat monachus, etiam ſi eſſet Prior ad nutum reuocabilis, motus ad id firmis rationibus, quem Decius late ſequitur n cum alijs citatis ab eo. o

8 Septimo facit, quod omnia argumenta, quę ſupra ſunt pro contraria parte inſinuata, ſoluuntur per ea, quæ nos diximus in d. commen. 2. de reg. p vbi licet concedamus, quòd nullus religioſus ſimplex carens
D beneficio, officio, & adminiſtratione, poteſt quidquã ſine licentia ſuperioris impendere, negamus tamen, quod id procedat in religioſo habente beneficium, officium, vel aliam adminiſtrationem collatam ſibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum Superioris reuocabilem. Alioqui nullus religioſus, qui eſſet Abbas, Epiſcopus, Archiepiſcopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam poſſet impendere, niſi tantũ in ijs, quæ ptinent ad ſuas dignitates.

9 Et in caſu propoſito non agimus de religioſo ſimplici, ſed de beneficiario, & habente adminiſtrationẽ datam ſibi in beneficium, & commendam, ſaltem manualẽ, & ad nutũ reuocabilẽ. Ibidẽ etiã ſecundo po-
E nimus differentiã inter religioſum habente pęculiũ, & habentẽ beneficiũ, quoniã ille non põt impẽdere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam adminiſtrationem eius: hic autem ſcilicet beneficiarius, poteſt impendere etiam in illa, quæ poſſunt alij beneficiarij, ſiue religioſi, ſiue ſæculares, & in commen. 1. q etiam dicimus,

ALLEGATIONES.

a de priuil. b 18. quæſt. 1. c 21. quæſt. 2. d Verſic. ſed & tales, de vita, & honeſt. cleric. e de ſuppl. neg. prælat. f de conceſſ. præbend. g cap. ad noſtram, & cap. porrecta, de confirmat. vtil. vel inutil. h num. 6. i cap. cum olim, de priui. & c. ſtatutũ. 18. q. 1. K cap. ſi quis iam translatus. 21. q. 1. & c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. l in cap. monachi, de ſtatu monach. m conſil. 35. n in capit. in præſentia, num. 57. poſt medium. o de probat. p Super cap. non dicatis, num. 8. q num. 25.

dicimus, quod proprium accipitur proprie pro dominio rei, & quod monachus, fiue religiofus non poteft habere propriũ hmõdi vllius rei pecuniariȩ, neq; poffeffionem eius, noĩe fuo. Et de hmõdi proprio intelligẽda funt vota folẽnia paupertatis omniũ religionũ.

10 Adeo quod nec Papa poteft difpenfare cum religiofo ad habendum huiufmodi proprium, iuxta capit. [cum ad monafterium. a Imò, fententia mea, non habet illud religiofus, etiam fi fit Papa, imò, vt alibi diximus, licet fua Sanctitas poffit ex maxima & iufta caufa difpenfare fuper voto folemni caftitatis, non tamen poteft fuper voto folemni proprietatis, accipiẽdo proprium hoc modo pro dominio vero rei.

11 Sed optime poteft difpenfare cum eo ad habendum adminiftrationem etiam regni, & Imperij, quia habere adminiftrationem non eft habere dominium: b Itaque concedimus, ꝙ prȩfati religiofi, & commendatarij non habent, nec poffunt habere proprium huiufmodi, fed fic adminiftrationem beneficialem, vel peculiarem, vel aliam titularem perpetuam, vel ad nutum reuocabilem, qualem habent præfati religiofi, de quibus agitur, vt nos c latius probamus. Et q̃ contrariũ dicũt, nõ aduertunt hȩc, q̃ toto iure Canonico ꝓbãtur.

12 Addimus, quod quamuis radicalis ratio horum à nemine, ꝙ fciam, tradatur: illa tamen videtur effe, qđ omnium eft vna opinio, quod de licentia prælati, præfertim expreffa, religiofus poteft habere proprium huiufmodi improprium. Et religiofus, qui habet beneficium, fiue perpetuum, fiue amouibile, aut manuale, vel aliam adminiftrationem à fuo Superiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem, habet licẽtiam tacitam inclufam in illo titulo ad adminiftrandum eius bona, ficut & alij beneficiarij fæculares, iux. textum, & ibi Card. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. fin. de ftatut. monach. b Toto titulo de adminift. rerum ad ciuf. per. & de adminir. tutor. & curat. & cap. grande. de fuppl. neglig. prælat. lib. 6. c vbi fup. d in cle. 2. §. fed & tales. de vita & hon. cler.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus ftabilia, nec ad vfum concedi poffunt, & hoc nifi fubfit iufta caufa, vt fi fiat ob vtilitatem monafterij ad augenda, & meliorãda bona, & huiufmodi, nu. 6.*

2 *Regularis, etfi nihil habere, poffidere, dare, vel recipere fine Superioris licentia poffit, cum illa tamen pro fibi iniuncta adminiftratione habere poteft. itemque & poteft habere aliquid annuum pro veftiario, & fimilibus, num. 5. imò, & in fua profeffione, etfi non conditionem fufpenfiuam, modum tamen adijcere poteft, vt ad fui fuftentationem etiam extra conuentum manendo poffit olim fua fibi retinere. nu. 3. & 4. hȩc tamen vti propria habere non poteft, nu. 1. fed folum vt peculium fuis neceffitatibus deputatum, nu. 6.*

3 *Fœmina vouendo religionem in monafterio virorum, manendo extra illud, efficitur religiofa, debetque ei permitti peculium habere, vnde poffit fe fuftentare, nu. 4.*

7 *Contractus licet ab initio fint voluntarij, poftea tamẽ funt neceffarij.*

8 *Regulari per fuperiorem ex iufta caufa & iufto contractu alicuius rei facta conceffio, non obligat Superiorẽ plus quam obligetur dominus fuo feruo, cui monachus æquiparatur in actionibus actiue & paffiue: vnde poteft reuocare, & hoc procedit quo ad obligationem ciuilem, non autem quo ad naturalem defcendentem ex contractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt fine peccato non poffit fine iufta caufa non feruare, nu. 12. 13. & 14.*

9 *Prælatus etiam cum conuentu non poteft ftatutum facere aliquod, quod fucceffores, imò, quod nec ipfum ftatuen-*

F *tem, etiamfi iuraffet, ita obliget, vt non teneat illius, ficut & cuiuslibet alterius obligationis fuis fubditis factæ reuocatio, abfque eo quod fubdito contra Superiorẽ reuocantem aliqua competat actio, nu. 10. fi tamen fine caufa fiat, etfi reuocatio mero iure teneat, tamẽ peccabit reuocans, nu. 12. & 13. at fi faceret malo animo, tunc poffet aduerfus hanc iniuriofam actionem per viã querelæ habere recurfum ad mediatũ Superiorẽ. nu. 15*

Seruitus regularium fpiritualis quidem eft, fed ftrictior cẽfetur, q̃ q̃ ferui obftringũtur fuis dominis carnalibus. 11

Obligatur Prælatus fuo fubdito naturali obligatione defcẽdente ex contractu vel pacto, nec fine peccato, nifi fubfit iufta caufa, poteft eam non obferuare, & nu. 14. licet pro eis non detur obligatio ciuilis, nu. 8. & fi Superior reuocet contractum, tenet, nu. 11. 12. 13. 13

G *Regularis adeundo Superiorem per viam querelæ opponere poteft Prælato quod malo animo ei fine caufa beneficium aufert, & fic impedire, fed de fpolio agere nõ poteft, nu. 12. in fi.* 15

Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non poteft per inferiorem auferri ab ipfo regulari. 16

CONSILIVM XIIII.

Generalis ordinis Eremitarum S. Auguftini, de confenfu Prioris, & Cõuentus San. Auguftini Vrbis, conceffit Ecclefiam fibi vnitam, cum quodam horto, & alijs ad eã pertinentibus, cuidam monacho fui ordinis, ad vitam eius, ea lege, vt folueret certos cenfus an-

H nuos debitos, & regeret, gubernaret, & melioraret, fiue redderet meliora omnia ad Ecclefiam pertinentia, & celebraret quafdam Miffas, & faceret quædam alia pia. Quæritur quid iuris.

Duo in hac confultatione quæruntur. Alterum eft, an conceffio præfata licita fit.

Alterum, an efto fit licita, reuocari poffit per concedentes, vel fucceffores eorum.

1 Pro parte negante prioris dubij facit c. [non dicatis.] a cum multis quæ in comm. 2. de reg. illi adiecimus: b per quæ, & per ipfam regulam Patriarchȩ noftri Auguftini conftat, monachos nihil proprij poffe, nec debere habere.

Secundo facit c Concilium Tridentin. cuius verba

I funt, [Nemini regularium, tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiufcũque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquifita, tanquam propria, aut etiam conuentus nomine poffidere, ac tenere.

Tertio fortiffime facit idem Concil. d in illis verbis, [Nec deinceps liceat fuperioribus bona ftabilia alicui regulari concedere, etiã ad vfum fructũ, vel vfum, adminiftrationem, aut commendam.

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum c. [non dicatis.] quod eft pars regulæ S. Auguft. quatenus habet monachum nihil debere habere, poffidere, dare, vel accipere fine Superioris licentia, fignificãs clare à contrario fenfu poffe accipere de licentia Superio-

K ris, & in cafu propofito prȩfatus D. confulens habet ecclefiam prædictam cum pertinentibus ad eam de licentia, tam Generalis fui, quàm prioris, & Conuentus ꝑfati monafterij, vt patet per tenorem, conceffionis.

Secundò facit tenor, e præfatæ regulæ, relatus in fnĩa, f de ftatu monachor. quatenus religiofo permittit habere peculium de prioris licentia pro fibi iniuncta adminiftratione.

3 Tertio

ALLEGATIONES.

a 12. q. 1. b Notab. 5. nu. 14. & c. vlt. de ftat. monach, cum ei adnot. c c. 2. de regul. feff. 25. d cap. 2. e c. 9. f in c. 2.

3 Tertio facit c. [de viduis,] a quod habet, & viduas,& virgines poſſe fieri regulares,& manere in domibus ſuis,ſecundum intellectum gloſ.& certũ eſt eas in eis nõ poſſe abſque proprio peculio viuere. Et quãuis poſſet reſponderi aliqualiter illi textui, eſt tamen textus ſingularis,& irrefragabilis in cap.[inſinuante.] b Primum quidem,quatenus habet,fœminam poſſe fieri vere religioſam vouendo regulam in monaſterio virorum,non intrando illud, & manẽdo in domo,quæ ſua erat ante profeſſionem, quo taſu neceſſarium eſt eam habere aliquod peculiũ propriũ,quo ſe ſuſtẽtet.
4 Secũdo fortius facit quatenus probat, valere profeſſionem factam cum pacto, vt viuat extra monaſterium cum bonis,quæ ante profeſſionem erant ſua, ſuſtentando ſe de illis:vbi & in capitul [monachus.] c Panormitanus receptus, ſequitur Barthol.etiam communiter receptum, d dicentem valere profeſſionem, qua quis profitetur, adiecto ſaltem per viam modi,& non per viam conditionis actum ſuſpendentis, vt relinquatur ei adminiſtratio bonorũ ſuorũ ad ſuſtentandũ.
5 Quarto facit deciſio illa Ioan. Andr. e quod valet ſtatutum iuſta ſaltem de cauſa factum,vt monaſterium ſolum det victum monialibus, & pro veſtitu habeant,quæ labore manuum ſuarum lucrantur,p quod Panormitan. f ait, ſatis licitam eſſe conſtitutionem, vel cõſuetudinem,qua religioſis certum quid annuum pro annuo veſtitu traditur, quod etiam dicit in alijs locis citatis per Decium, g referentem alios id tenẽtes.
6 Ad oppoſita reſpondetur: ad primum quidem, concedendo, quod non licet monacho habere vllum proprium ſine licentia Prelati, vt habet præfatum cap. [non dicatis.] neque de licentia vti rem propriam, cuius habeat dominium et poſſeſſionẽ nomine ſuo,vt habet capitul. vlt. h negando tamen, quòd non poſſit habere aliquid de licentia ſui ſuperioris, tanquam peculium deputatum ſuis vſibus,& neceſſitatibus,vti p̃fatus Dominus conſulens habet præfatam Eccleſiam, & domum cum pertinentibus ad eam.

Ad ſecundum reſpondetur,quòd illud cap. i nihil noui iuris inducit:ſed tantum declarat antiquum contentũ in d.c.[non dicatis.] k & ita ſolui põt,ſicut illa.

Ad tertium reſpondetur,quod illud capitul. eſt intelligendum de cõceſſione ſine iuſta cauſa facta: queſtio vero propoſita loquitur de conceſſione facta iuſta de cauſa,non vna tãtum,ſed etiam multiplici:facta eſt enim primo ad exonerandum præfatum monaſterium impenſa ſuſtentandi aliquos monachos in ea & impenſa celebrandi feſtum vſitatum in die S. Matthæi, quod conſtat pluribus,quam duodecim ſcutis: impenſa item conſeruandi,& reficiendi,& meliorandi Eccleſiam,domum,& hortum, & ſoluendi cẽſum decem ſcutorum, & celebrãdi Miſſas dieb.feſtis: maxime vero exonerauit illud ære alieno,& debito ducentorũ ſcutorũ,q̃ monaſteriũ dẽbat pro p̃tio emptionis p̃dicti horti q̃ p̃fatus D. cõſulẽs habuit ab amicis ſuis mẽdicãdo,mutuãdo,vel alia obſequia ,p induſtria ſua exhibẽdo:quib.ad gratias referendas iure naturali tenetur: licet monaſterium ad eas obligare non potuerit, vt nos ſatis probamus in comment.d.capitul.[non dicatis.] l Quod autem liceat huiuſmodi conceſſionem iuſta de cauſa facere etiam poſt Concilium Tridentinum,efficaciter p̃bamus in præf. capitul. [non dicatis.] m & per tertium argumentum pro hac parte factum.
7 AD ALTERVM DVBIVM principale,ſcilicet an teſto ſi licita cõceſſio prefata, reuocari poſſit per cõcedentes? Reſpõdeo,hoc eſſe pulchrum dubiũ.[Nam pro parte negante facit primo regula. [Quod ſemel placuit,amplius diſplicere non poteſt.] cũ regul.[mutare.] n cum multis in earum gloſſis allegatis.

Secundo,quòd contractus,licet à principio ſint voluntarij, poſtea tamẽ ſunt neceſſarij, o eo quòd,quo quiſque eſt iuſtior,eo grauius eſt ei fidem fallere, p & quod viri religioſi ſunt,vel certe præſumuntur, & debent eſſe iuſtiores alijs. q

Tertio, quòd præfatum monaſterium tenetur ſeruare cõceſſionem præfatam, ſi eam feciſſet alicui laico agricolæ per viam emphyteuſis,vel aliam donationem modalẽ,ſiue modis,& conditionibus pretactis onuſtã.
8 Pro parte autem affirmante facit primo,quod monachus ad ſuum Prelatum,ita ſe habet, vt ſeruus ad dominum ſuum, ſecundum Innocenlium receptum, r Federicum, ſ & Bartolum, t & Panormitanum, u & tradimns nos in comment.2.de reg. x concludentes monachum actiue, & paſſiue ſeruo comparari. At ſeruus non poteſt obligare ſibi dominum ſuum ad vllũ contractum,etiam tranſactionis, y ergo neque monachus poteſt obligare ſibi ſuum prælatum, & monaſterium.& ita Bartholus, z quem Iaſon cum communi ſequitur,dicit,illam legem,quæ habet,dominum nõ poſſe obligari ſeruo,habere locum in prælato, & monacho ſuo,vt non poſſit ei obligari.
9 Secundo eſt caſus in cap. [cum ad monaſterium.] a [ibi,]nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda,tanquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum oportuerit, à Superiore ſine cõtradictione aliqua reuocetur.] Per quod ibi determinat Panormitanus communiter receptus,quòd Abbas,& conuentus non poſſunt facere ſtatutum,per quod ligetur ſucceſſor,& quod Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet cum conuentu illud fecerit,quo minus poſſit contrauenire: nã monachi non poſſunt reſiſtere ſibi, cum habeant obedire,& eorum velle dependeat à voluntate Abbatis,vt habetur in cap. [ſi religioſus.] b

Tertio,ꝙ licet p̃latus,& conuentus poſſint facere diuiſionẽ inter ſe bonorũ monaſterij,iuxt.c. [edoceri.] c & ibi Pan Fel.& Dec. & communiter omnes tenent, ẽt ſine conſenſu Epiſcopi, & alterius Superioris, non tñ irreuocabilẽ:quia poterit illam reuocare Abbas, cũ ei libuerit, ſecundum omnes. Ergo a fortiori poterit Abbas,vel alius Superior ſimilis ei reuocare diuiſionem bonorum factam cum vno,vel altero monacho.
10 Quarto facit,ꝙ Io.And. d ſentit, qđ etiãſi Abbas iurauerit ſeruare ſtatutũ, nihilominus reuocatio tenet,licet incidat in periuriũ: per ꝙ Pan. e infert,ſi Abbas concedat Priori obedientiario,ſeu mandatario, vt ad vita teneat prioratũ,ſeu adminiſtrationẽ ſibi conceſſam,põt nihilominus reuocare,qa nõ põt Abbas ſibi imponere legẽ,nec venire contra diſpoſitionẽ illius §. [tales] qa labefactaretur vis voti obedientiæ,quod eſt vnum

ALLEGATIONES.

a 17..quæſt.2. b qui cleric.vel vouen. c & c.cum ad monaſterium de ſtatu monach. d in authen ingreſſi. C.de ſacroſ.eccl e in Mercuria.regulæ non eſt obligatorium de regul.iur.lib.6. f in d.cap.cum ad monaſterium.
g in capit.edoceri,num.5. de reſcrip. h in princ.& fin.de ſtatu monach. i in princ. K 12.quæſt.1. & c.vlt.de ſtatu monach. l num.42. m num.14. n de reg.iur.libr.6. o l.ſicut ab initio.C.de act.& oblig. p Arg.cap.ex tenore. adiuncta gloſſ.de fo.comp. q Argu.cap.homo Chriſtianus 40.diſt.& cap.præcipue 11.q.3. r in cap.cum olim de priu. ſ in conſil.259.caſus talis eſt. t in l.1.ff de ſtip.ſeruorum. u in conſi.88. videtur volum.1.& in cap.edoceri de reſcrip. & melius in cap.cum ad monaſterium.de ſtatu monach.
x Super cap.non dicatis,12.q.1.num.3. y l.inter poſitas in fin.de tranſac. z in d.l.interpoſitas. a §.tales de ſtat. monach. b de elect.lib.6. & cap.2. de teſt.eodem lib. c de reſcript. d in cap.non eſt obligatorium. de regu.iur. libr. e in d.cap.cum ad.numer.11.

vnum de tribus substantialibus regulæ.

11 Quinto, ꝙ Panormitanus consultus a an quidam Ioannes monachus posset agere contra Prælatũ suum ad cogendum eum seruare promissa quędam sibi ratione studiorum facta, respondit, contra eum facere, quod sicut seruo aduersus dominum agere taliter non permittitur, b ita nec monacho aduersus Prælatum suum: censetur enim monasterij seruus: & quamuis hæc sit spiritualis seruitus, strictior tñ cesetꝛ, quam sæcularis, vt probatur in c. [multos.] c & mũdo mortuus censetur, & Deo viuere. d Hinc dicitur, ꝙ monachus non habet nolle, nec velle, sed totus dependet a Superioris arbitrio, quod vice Dei super caput posuit, e hæc ibi Panor. qui licet postea concludat, potuisse pręfatum Ioannem agere contra Episcopum, qui erat in loco Abbatis, vt alimẽta temporis in studijs consumpti solueret, & consequenter sentiat promissa illa fuisse licita, non tamen ait non potuisse reuocare illa. Et ita, licet in casu nostro dicendum sit concessionem præfatam licitam fuisse, non tamen ex eo infertur non posse concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte consideratis, videtur dicẽdum primo, partem hanc posteriorem affirmantẽ reuocationem præfatæ concessionis posse per concedentes fieri, esse de rigore iuris veriorem per fundamenta proxime tacta, in hunc sensum, quod talis reuocatio censebitur valida in foro exteriori, etiam si fiat absque alia iusta causa, quam quod concedentes volunt illam facere eo, quòd præfatus Dom. consulens est eis ꝑ votum obedientiæ solemne ita subditus, vt nihil temporale possit obtinere quo ad dòminium, neque quo ad possessionem, etiam nomine monasterij vlla de causa sine licentia, & voluntate Superioris: quia quo ad huiusmodi obtentionem nullam habet volnntatem, sed tota eius voluntas pendet ab arbitrio, & volũtate Superiorum, quos loco Dei voluntarie, & sponte sibi p̃posuit, iuxta præfatum cap. [non dicatis,] f Vt in simili Superior regularis, qui plene contulit beneficiũ regulare subdito regulari, potest illud pro libito suæ voluntatis auferre illi sine alia iusta causa, quam quia vult, g adeo quòd non posset agere etiam de spolio contra prælatum spoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innocẽ. quem post Rotã sequimur in pręfat. cap. [non dicatis.] h

13 Secundo, quòd huiusmodi reuocatio, licet de rigore iuris facta valeret, non tamen deberet fieri sine iusta causa: & concedentes, vel successores eorũ, qui eam facerent, grauiter peccarent, ea ratione firma, quod, sicut dominus obligari potest seruo naturali obligatione descendente a pacto, vel contractu, i ita etiam Prælatus potest obligari monacho, vt in præfatis legibus tradunt scribentes, & Panormitanus, k quẽ cum alijs nos retulimus, & sequuti fuimus in pręfato comment. super cap. [non dicatis.] l

14 Et contrauenien̄s naturali obligationi ex pacto, vel contractu licito descendenti peccat etiam mortaliter, vt ex Innocentio m recte colligit Bartol. n & Fely. o & nos insinuauimus in Manual. confess. p

15 Confirmatur etiam illa consideratione, quod, licet prælatus regularis pro voluntate sua sine alia iusta causa possit auferre monacho suo beneficium regulare, quod ei contulit, vt proxime dictum est, tamen is, cui sic auferretur, posset opponere malo animo id eum facere, & per hoc impedire effectum huiusmodi ablationis, iuxta doctrinam Innocentij, q quem sequitur Cosma, r quos in praxi sequuntur parlamenta Gallicana, vt diximus in d.c. [non dicatis. s & tanto maiore cũ ratione posset Domin. consulens querelam

F super hoc ad Papam deferre, si absque iusta causa ea spoliaretur, quo hæc concessio proprior est locationi, quam beneficij spiritualis collationi, cum etiam conuerso laico fieri posset, vt alias facta est, & quanto maior pecunia pro ea soluta est, quam beneficiarius pro collatione soluere solet, cum nihil soluere citra simoniam possit iuxta cap. [quam pio.] t

16 Tertio principaliter dico, prouide acturum D. consulentem, si curauerit habere à Papa confirmationem huius concessionis ad vitam suam. Tum, quia id solent curare habentes beneficia manualia, iuxt. capit. [ad audientiam.] u Tum quia habita præfata confirmatione nihil esset ei timendum, & ea non habita potest timere fore aliquos ęmulos, qui concedentes, vel

G successores eorum aliquo colore moueant ad reuocandum illam, licet absque peccato id facere nequeant: præsupponendo, quòd licet fieri non deberet, facta tamen teneret. Tum quia licet contra reuocantes sine iusta causa posset vti remedio supra insinuato, quo religiosi Gallicani vti solent aduersus auferentes sibi beneficia manualia, tamen id non posset fieri sine sumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quòd est exterus, & monasterium, & Superiores eius indigenæ, & potentes. Salua, &c.

[Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti capit. 2. sess. 25. de regularibus expresse decernentis, administrationem immobilium non alijs quam officialibus,

H qui ob vtilitatem monasterij creari solent, concedendam esse qualis non est hic conductor, qui vt priuatus religiosus & ad suam vtilitatem, & damnum hanc obtinuit administrationem.

ALLEGATIONES.

a in consil. 88. vol. 1. b vt l. vix certis ex causis. ff. de ind. c 54. dist. d 16. quæst 1. cap. placuit. e 12. q. 1. ca. nolo. & cap. non dicatis. & cap. si religiosus, de elec. lib. 6. & in cap. 2. de testa. eod lib f 12. quæst. 1. & c. si religiosus. de elec. li. 6. & cap. 2. de test. eod. lib. g cap. porrecta c. ad audientiam. de confirm. vtili & cap. cum admon. §. tales. de stat. monac. & cl. 1. §. pen. de suppl. negl. prælat. h num. 65. i l. naturaliter. & l. si id quod. ff. de cond. ind. K in consil. 104. 1. vol. l num. 42. m in cap. nou. de iud. nu. 4. n in extrauag. ad reprimendam verb. denunciationem. o in proęm. Greg. numer. 25 & in capit. quæ in ecclesiarum. de const. numer. 55.

I p cap. 18. num. 6. q in cap. insinuante. qui cler. vel vouen. r in prag. titul. de coll. §. ita quod parochialis verb. perpetuis. s num. 98. t 1 quęst 2. & cap. cum pridem & vlt. de pactis. u Et cap. porrecta de confir. vtil.

SVMMARIVM.

Abbas legẽ sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat, 1

Papa, & non alius potest regulari concedere licentiam ab 2 *alio, quam ab ipso non reuocabilem, vt quid ad vsus pios, & honestos sine alterius licentia impendere, & habere possit, & numer. 3.*

CONSILIVM XV.

K Nobilis vellet dare 500. aureos fratri suo regulari, hac tamen conditione, quod ipse solus suo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam Superiorum prohiberi non possit. Quæritur, quid iuris.

Ad propositam quæstionem respondeo primo, omnia fere, quæ possent adduci pro vtraque illius parte, tacta esse a nobis ante circiter sex annos in com. 2. de regul. a præsertim notab. 5. b

1 Secundo,

ALLEGATIONES.

a Super capit. non dicatis. 12. quæstion. 1. b numer. 14.

2 Secundo, quòd nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa potest concedere firmiter Præfato D. cõsulenti id quod frater eius desiderat, quod ipse solus pro suo arbitrio impendat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec prouincialis, nec alius Superior possit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vsus, quam ipse vellet: quia non potest Abbas ponere sibi legem, à qua recedere nequeat, nec directe, nec indirecte facere suũ monachum proprietarium, vt probat capitul. [cùm ad ad monasterium.] a vbi hoc adnotauit Panormitanus, b & nos ĩ casu fere huic simili insinuauimus post Panormitanum, & Decium vbi supra. c

2 Tertio, quòd S.D.N. vel alius Superior eius, cum auctoritate Sanctitatis suæ potest pręfatam licentiam concedere: ita quod nullus prælatus inferior alius a se, vel eius successor possit illam tollere, vel diminuere, argumento generali capitul. [cuncta per mundum.] d & argumento speciali cap. [ad nostram.] & cap. [porrecta.] & eis adnotatis, e vt illa in vsus pios, & honestos sine alia vlla licentia suorum Prælatorum impendere possit: & quod illi non possint ei illum vsum impedire, vt colligitur ex cap. [nisi essent viri prouidi.] & ibi notat Panormitan. communiter receptus. f

3 Quarto, quod similem fere facultatem concessit cuidam nobilissimæ virgini volenti religionem ingredi fęl. re. Pius V. quàm nos referimus, g & ita credimus Sanctissimum D.N. præfatam facultatem pro sua insigni benignitate, & in pia opera facienda propensione, libentissimè concessurum, vel ab alio Prælato concessam confirmaturum, cum clausula, [ne quis alius Pręlatus eam tollat, vel minuat.] Tum ob prædicta. Tum quia solita est S. Sedes Apostolica concedere aliquot religiosis pensiones super fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipsi soli impendant.

Quare supplicandum est suę Sanctitati, vt dignetur id facere in consolationem Domini consulentis genere nobilissimi, & totius sui Conuentus, & in gloriam Dei optimi maximi, qui suam Sanctitatem quam diutissime seruet incolumem, nos, omnesq; saluet in ęternũ.

ALLEGATIONES.

a §. tales. & §. fi. de statu monach. b num. 9. c num. 16. d 9. quęst. 3. & cap. proposuit. de conc. pręb. e de confirm. vtili. vel inut. f de præb. nu. 3. g vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Monachum seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem Superior vbicunque capi, & incarcerari facere, item & litteras, quas secum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune potest. num. 2.*

2 *Litteras ad Pontificem etiam legitime scriptas aperiens, censuram aliquam incurrere nequaquam iure cauetur.*

2 *Litteras, quas priuati monachi sine Superioris licentia, etiam ad Pontificem scribunt, vt minus legitime scriptas, potest Superior impune aperire, secus si sint à Cõuentu iuridice, hoc est, pro rebus, pro quibus potest quis sine Superioris consensu agere, conscripta.*

CONSILIVM XVI.

CANONICVS regularis sine licentia Prælati ad curiam quandam sæcularem proficiscẽs litteras scriptas ab alijs canonicis ad Papam secum deferebat. Prælatus autem eum capere, & carceribus mancipare fecit, litterasque præ- A fatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primo an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam censuram, vel pœnam incurrerit.

Secundo quid dicendum sit eo, quòd aperuit, & legit litteras missas ad Papam.

1 AD HORVM dubiorum primum respondeo, quod nullam Ecclesiasticam censuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primo quidem, quia quod legitime factum est, pœnam non meretur. a At prædicta captura iuste fieri potuit, quoniam prælatus, & Superior religiosi potest ipsum fugientem, vel sine licentia eius, & obedientia recedentem capere vbicunque, etiam extra territorium eius, & reducere ad monasterium, cui subiectum est, argum. l. 1. b quatenus B habet, curialem, vel cohortalem, hoc est curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi posse auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. argum. item l. 1. c quatenus habet, ancillam fugientẽ, & inuentã etiã extra prouinciam capi posse à dño, vel eius auctoritate.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiente Prælatum, & monasterium, affirmant ibi Barth. Bald. Salyc. & communis, & præsertim Bald. qui singulariter ad propositum nostrum, d determinat de quodã canonico regulari fugiente, quem ait potuisse capi à Prælato, etiam ante quam monuisset eum redire sub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicasset, & antequã brachiũ sęculare implorasset. C

Tertio, quod Clem. e excommunicat monachũ, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monasterio. & Conci. Trident. f statuit ne quis regularis ex suis Conuentibus recedat, etiam sub prætextu accedendi ad superiores, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Cum igitur is canonicus, de quo loquimur, sine licentia Superioris portaret ad curiam litteras ab alijs simplicibus canonicis temerarie conscriptas, iuste poterat eum capere, tanquam fugientem, delinquentem, & magis delinquere volentem, & adeuntem ad curiam principis in damnum, dedecus, & discordiam monasterij.

2 AD DVBIVM posterius respondeo idem, quod D responsum est ad prius. Tũ quia nullo iure Pontificio censura vlla innodatur ipso iure aperiens litteras, etiã legitime scriptas ad Papam, arg. c. [cũ olim,] g & eorũ quæ ibi glossa, & alij, quos Fel. refert, scribunt. Tum, quia prædictæ litterę non fuerunt legitime ad Papam scriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare, quia fuerunt cõfectæ à canonico regulari simplici, qui non potest accipere, nec dare litteras sine consensu Prælati, vt habetur in regula eorum, & transumptiue in cap. [non dicatis,] h vbi nos late id, i tractamus. Tum quia litteræ prædictæ erant sui monasterij, & suæ: quon ã omnia, quæ habent, & faciunt canonici regulares simplices, pertinent ad monasterium, k & ad administrationem prælati, l vt in commentarijs vtriusque capitul. late diximus. Nec obstat, quod canonici, & mona- E chi possunt agere, petere, & scribere, & dare, & accipere litteras super accusatione Superioris, & alijs super quibus possunt agere, & defendere sine superioris consensu,

ALLEGATIONES.

a l. Gracchus. C. ad legem Iul. de adult. l. sancimus. C. de pęn. cap. 2. de constit. b cod vbi curialis, vel cohortalis. c cap. vbi causa status. d in d. l. 1. C. vbi causa status. e 1. §. quia vero. de statu. monach. f in c. 4. de reg. sess. 25. g 2. de offic. deleg. h 12. q. 1. in 4. notab. K cap. non dicatis 12. quæstion. 1. & c. cum ad. de statu monach. l capit. nullam 18. quæst. 2.

consensu, cap. [ex parte,] a & tradita per Innocentium, & alios, b quod & nos defendimus. c Non inquam hoc obstat, quia hæc procedunt in his, quæ iuridice fiunt in necessitatem, & vtilitatem monasterij, non autem in alijs, quales fuerunt præfatæ literæ confectæ, datæ, & acceptæ cõtra ius, & eius ordinem, & contra vtilitatem, & auctoritatem monasterij. &c.

ALLEGATIONES.

a de accusat. cap. cum dilecta, de rescript. b in cap. cum te, & A. de re iud. c in d. not. 4.

SVMMARIVM.

1 *Bona quæsita ab Apostata Cameræ Apostolicæ debentur.*

CONSILIVM XVII.

Regularis apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum redijt ad statũ sæcularem, & quæsiuit manens extra statum regularem multa bona, & decessit. Quæritur, vtri monasterio debeant adiudicari.

1 Respondetur, neutri præfatorum monasteriorum præfata bona deberi, sed in ea succedere, vt veram, & legitimam hæredem, Cameram Apostolicam per extrauagantem Gregorij Decimitertij, quę incipit, [Officij nostri.] Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 8. sess. 25. de regul. Concilij Tridentini an sit per desuetudinem sublatum, num. 3.*

2 *Lex non recepta non ligat, & si à principio non fuit recepta, per non vsum decem annorum amittit vim suam, num. 2. & hoc dummodo non vsus implicet cõtrarium vsum dispositioni legis, num. 3. quod si à principio fuit recepta, requiritur lapsus 40. annorum, num. 2.*

3 *Conuocatio monasteriorum ad triennale Concilium ex statuto sacri Concilij sess. 25. de reg. cap. 8. ad Prælatos, & non subditos monasteriorum spectat, num. 3. & in horum negligentiam succedit Metropolitanus, num. 4. & si in eius prouincia non sint tot monasteria, quę sufficiant ad vnum Concilium triennale, seu vnam iustam congregationem faciendam, num. 7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas simul, num. 5. cuius seu quorum Metropolitarum præcepto si non paruerint monasteria, tunc subduntur Episcopis suis respectiue tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, num. 6.*

5 *Dispositio in singulari, eadem suadente ratione, in pluribus militat.*

6 *Appellatur ad Papam ab ordinario tanquam delegato procedente.*

CONSILIVM XVIII.

Conuocatio Canonicorum regularium immediate Sedi Apostolicę subiectorum ad Concilium triennale faciendum iuxta a Concilium Tridentinum, ad quem spectet, an ad Prælatos monasteriorum, an ad Capitula eorum.

1 Respondeo primo, arbitrari me futuros esse aliquos prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant statutum Concilij præfati amisisse vires suas, eo quod nunquam fuerit receptum in suis regionibus, & quod lex non recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. [in istis,] b in hæc verba. [Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt. &c.] per quem textum glossa solemnis, & reputata singularis, c dixit transgressorem legis, vel canonis non recepti minime peccare, nec puniendum esse, cuius rei exemplum est in d. cap. 1. quo statutum

F fuit, ne bellum etiam iustum fieret in Aduentu vsque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ, quod tamen non ligat, quia non fuit receptum, & duo similia exempla ponit Gratianus in cap. [statuimus,] & cap. [denique,] d & est conclusio recepta per omnes communiter, vt copiosissime tradit Felynus post alios, e Cardinalis Alexandrinus, f & alij multi citati per eosdem, & confirmatur per cap. fin. g & nos etiã post alios tradimus in Man. conf. h

2 Et quamuis sit controuersia, tamen verior resolutio videtur quod sufficiat tempus decem annorum ad tollendum vires legis humanæ nondum receptę, quãuis ad tollendas uires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus quadraginta annorum, vt tradunt

G Calderinus, & Imolensis, i relati, & approbati à Felyno. k Et in casu proposito fluxerunt viginti anni, & amplius, quod præfati canonici regulares non sint vsi præfato cap. 8. occurrente quolibet anno, vel saltẽ triennio, opportunitate, aut obligatione vsus eius secundum statutum Concilij.

3 Secundò respondeo, quòd non deerunt etiam aliquot Prælati, vel Canonici, quibus videbitur contrarium, scilicet statutum Concilij non esse per desuetudinem sublatum, vel quia videbitur desuetudinẽ pręfatam fuisse merum non vsum pręfati cap. & non contrarium, vel quia iam fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prædictum triennale, quę tamen fuit contradicta à præfatis dicentibus ius vocandi ad illud

H nõ pertinuisse ad canonicos, sed ad Prælatos, quorum contradictio videtur fuisse iuri propior.

4 Tertiò respondetur, quod qui tenuerit præfatum statutum adhuc vigere, & nondum desijsse habere vires propter non vsum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula, & iura alia pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi sunt illa Capitula congreganda, quia per dictum cap. 8. id exprimitur, & vbi est casus legis, non est locus dubitandi. l

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæstio vertitur, scilicet Castella, Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia esse tot monasteria, quot videntur esse necessaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quędam illorum subsunt Metropolitano Cęsar-

I augustæ, & alia Burgensi, & alia Cõpostellano. Quare videtur respondendum prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, sub quibus degunt prædicta monasteria, & prædicta Capitula canonicorum regularium. Pro qua consideratione facit, quia dispositio, quę loquitur de vno in numero singulari, habet locum in pluribus, vbi eadem ratio id suadet, per cap. [si compromissarius] iuncta gl. & notata in eo per Domin. & Philip. Franc. m & alios alibi.

6 Quinto, quod qui tenuerint dispositionem prędicti cap. 8. non esse sublatam per non vsum, oportebit etiam eos, dicere, quod si Metropolitano instante prędicti canonici non se redegerint in congregationem, & nõ fecerint prædicta Capitula triennalia, suberunt

K episcopis ordinarijs tanquam à S. Apost. in id delegatis, & hoc per negligentiam Prelatorum, & Capitulorum prędicti ordinis, per quod bona ex parte perderent suam exemptionem. Dixi, [bona ex parte,] quia non omnino, quoniam non iudicarentur auctoritate ordinaria,

ALLEGATIONES.

a cap. 8. de reg. sess. 25. b §. leg. d. 4. c in cap. 1. de treug. & pace. d 4. dist. e in d. c. 1. de treug. & pace, num. 6. & in alijs seq. f in d. §. leg. g de consuet. h cap. 23. num. 40. & 41. i in d. c. 1. de treug. & pace. k ibid. nu. 13. l Lege ancillæ. C. de furtis. m de elect. lib. 6.

ordinaria, sed delegata Sedis Apostolicæ, & non possent ipsi, nec fiscus, nec aduersarij appellare ad Metropolitanum, sed solum ad Sedem Apostol. quoniam ab ordinario procedente virtute iurisdictionis delegatæ à Sede Apost. debet appellari ad eandem, & non ad Metrop. a

7 Sexto, quòd vtilius esset exemptioni prædictorum canonicorum regularium, quorum nomine consulimur, vt dispositio prædicti c.8. esset per non vsum sublata. Tum quia, si contrarium teneatur, vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata: quia vix vnus Metropolitanus habebit potestatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in suo archiepiscopatu habet tot monasteria, quæ sufficiant ad iustam congregationem, & difficile est duos vel tres Metropolitanos ad hoc coniungere: & sic, dispositio illa esset sublata, & eorum exemptio permaneret intemerata.

Septimo, quod vtilius esset animabus, & regulari obseruantiæ prædictorum canonicorum, vt dispositio prædicti c.8. per non vsum non esset sublata, vt vtilius esse visum fuit prædicto Concilio, & quod consulendum esset, vt recurrerent ad S. D. N. quia sua suprema potestate potest prædictum c. Conc. etiam si esset sublatum, restituere, & addere illa, quæ viderentur opportuna ad hoc, vt Reuerendis eorum prælatis delegaretur in Hispania ius & potestas vocandi tam Prælatos, quam canonicos prædictorum monasteriorum ad iustam congregationem faciendam de triennio in triennium, vt exequerentur præd. c. [in singulis.] b ad cuius executionem faciendam prædictum Concilium statuit prædictum c.8.

ALLEGATIONES.

a cap. licet. de offi. ord. b de statu monach.

De religiosis domibus.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalis rector tenetur recitare Horas canonicas, & ad habitum clericalem, quando hospitale est beneficium, aliàs non.*

2 *Hospitale iudicatur beneficium, quando ex fundatione id statuitur, vel per electionem & confirmationem superioris datur.*

3 *Hospitale esse, & non esse beneficium, ex multis conijcitur.*

4 *Hospitale, quod clericis & laicis solet commendari, non est beneficium.*

CONSILIVM I.

An rector hospitalis N. teneatur dicere Horas canonicas, & gestare habitum clericalē, nec ne? pendet ex illa, an præfatum hospitale sit beneficium Ecclesiasticū, nec ne? quia si est beneficium, tenetur: si non est, non tenetur, argu. traditorum per omnes, in ca. 2. a & latius per nos in enchirid. de oratio. b Constat enim, duplex genus esse hospitalium: alterum, quod datur in titulum beneficij: alterum quod solum datur in administrationem, vt probat Clem. 1. iuncta glossa, c & est tex. in clemen. [quia contingit. d

2 Secundo, quòd hospitale dicitur esse beneficium duobus casibus, puta, quando in fundatione ipsius statutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod esset beneficium, & quando datur per electionem, & confirma-

A tionem Superioris, vt est tex. in d. §. [vt autem.] quod omnes ibi adnotant. quibus addo, quod etiam est censendum beneficium, quando per quadraginta annos fuisset possessum, vt beneficium, arg. cap. [cum de beneficio,] e & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci possunt.

Tertio, ꝙ mihi non constat, quòd in fundatione præfati hospitalis fuerit adiectum, vt esset beneficium, nec ne: neque constat mihi, quod secundum fundationem suam debuisset prouideri ei per electionem, & confirmationem: quia nihil tale mihi monstratum est.

3 Quarto, quòd vidi copiam prouisionis Pij V. qua præfato N. contulit illud ante ætatem sexdecim annorum, ex qua colliguntur aliqua signa cōijciendi, quod

B est beneficium. Primum per illa verba, quod quidam Cæsar cessit illi in manibus Pij, & quòd Pius cessionē admisit. Secundo, quòd cōcessit, Tertio, ꝙ cōcessit Philippo clerico. Quarto, ꝙ præfatus Philippus cessit in manibus Papæ. Quinto, quòd ipse Papa admisit. Sexto, quod concessit Maximo clerico. Septimo, quòd valor præfati hospitalis exprimitur. Octauo, quòd præsupponi potest illud vacasse alijs modis, quam per illam cessionem. Nono, quòd præsupponitur potuisse esse reseruata Papæ. Decimo, per illa verba, [Non sit alicui alij canonicè commissum.] Vndecimo, per illa, [Aliud canonicum non obstat.] Duodecimo per illa, [Inducere in possessionē, & defendere.

4 Quinto, quòd ex eadem copia colliguntur etiam

C aliquot coniecturæ, quòd non sit beneficium, scilicet quòd in nulla eius parte appellatur beneficium: & ꝙ, si quibus concessum fuisse dicitur, quòd appellantur Rectores, & Gubernatores, & quòd eius fructus sunt distribuendi pauperibus, & quod secundum communem opinionem hospitalia, q̄ nō sunt beneficia ecclesiastica, possunt commendari, & tradi regenda, & gubernanda clericis, sicut laicis, & quod responderi potest cōiecturis superioribus, qd nō concludunt necessario quod sit beneficium: & quod regulariter hospitalia nō sunt beneficia: & à regula non est recedendum, nisi per textum expressum, vel rationem necessario conclu dentem, iuxta gloss. celebrem in l. [omnis definitio,] f quæ habet similem, in rubrica. g

D Sexto, quod ad iudicandum certo, & sine errore, oporteret videre fundationem præfati hospitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum, seu concessum, & quales personæ fuerunt illæ, quibus fuit concessum, seu à quibus fuit rectum, & gubernatum, & si fieri posset, qua mente illud fuit gubernatum, an scilicet tanquam beneficium, an tanquam hospitale, cuius est capax laicus. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a De celebrat. missa. b Super capitul. quando de consecr. dist. 1. cap. 7. c de præb. d §. vt autem. de religio. dom. e de præb. lib. 6. f ff. de reg. iur. g eodem titul. libr. 6.

E *SVMMARIVM.*

Pacta confirmata per sententiam non tolluntur sublatis pactis per legem. 1

Papa non potest eximere aliquem à iurisdictione Papali in spiritualibus. 2

Lites causæ ecclesiasticæ agi, & finiri debent in prima instantia in partibus per Concil. Trident. 3

Probatio sine aliqua tela iudiciali iustè fieri non potest. 4

Congregatio Concilij non habet potestatem ad definiendas contentiones facti, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Concilij emerserint: 4

vnde

vnde nec cognoscit de validitate sententiæ illius, ac intelligentiæ, & similibus.nu.3.

CONSILIVM II.

AN hospitale Sancti Sebastiani oppidi Palmæ possit visitari ab Episcopo Cordubensi saltem vti delegato Sedis Apostolicæ.

1 Contra Episcopum facit, quòd allegatur sententia lata contra eum, quæ transiuit in rem iudicatam, & consuetudo immemorialis, & statutum in fundatione, & quod pacta confirmata per sententias non tolluntur sublatis pactis per legem, iuxta glossam singularem, a & quod Concilio Trid. non obstat, & quod Iulius Secundus, declarauit illud hospitale non subijci ordinario, neque alteri.

2 Pro Episcopo autem facit ius commune. Clementina [quia contingit.] b innouatum per Conc. Triden. c & quod Papa non potest eximere quem à iurisdictione Papali in spiritualibus, & ita potest mandare, vt ordinarius tanquam delegatus possit visitare hospitalia, quæ quia sunt pia loca, videntur subijci Papæ.

3 Videtur, quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illustrissimam eandemque Reuerendissim. Dominorum meorum Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iurisdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoscendum & definiendũ an sententia, quæ contra Episcopum allegatur, sit vera, quis eius tenor, & an transierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit rescissione, & an de nullitate possit post tantum tempus agi, & renouari sine vlla appellatione, cùm in prima instãtia in partibus debeat agi & finiri per Concilium Tridentin. lis. Tum quia etiam allegatur immemorialis possessio cõtra Episcopum, quod negatur à sua parte.

4 Tum quia allegatur contra Episcopum ordinatio facta in fundatione hospitalis, quæ negatur à sua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionem & definitionem iudicialem: quia consistunt in facto à partibus cõtrouersо: & ita est necessaria probatio, quæ sine aliqua tela iudiciali iustè fieri non potest. Et vt audio, potestas prędfatorum Dominorum meorum nõ extenditur ad definiendas huiusmodi contentiones facti, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quę super intellectu Concilij emerserint. Salua tamen in omnibus eorum sententia, & ampliore potestatis sibi commissæ notitia.

ALLEGATIONES.

a in clem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de sepult.
b de relig. dom. c c.15. sess.7. & c.8. sess.22. & cap.8. §. illie. sess.25.

SVMMARIVM.

1 *Hospitale erectum de bonis laici, in quo non adest nec altare, nec capella, nec campanile, non præsumitur auctoritate Episcopi erectum: illud tamen, mortuo fundatore, visitabit Episcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & consuetudines etiam immemorabiles contrarias. numero secundo, rationesque deputatis reddi quidem debent, sed Episcopo, si voluerit præsente. nu.3.*

2 *Episcopus, vt bona in pios deputatos vsus per defunctos relicta conuertantur, curare potest, etiamsi testator id prohibuisset.*

F

CONSILIVM III.

QVIDAM N. laicus suo testamẽto reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius spectaret ad vniuersitatem vrbis N. quæ poneret in eo Rectores, qui certo anni tẽpore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuersitatis ordinationem. Postquam fuit fabricatum xenodochium, fuit ducentis annis & amplius gubernatum per dictam vniuersitatem, & rectores ab ea constitutos, nulla vnquam visitatione facta, nec attentata per Episcopum. Nunc autem post Concil. Trid. prædictus Episcopus ordinarius vult visitare illud, & exigere rationem à Rectoribus eius: nec in eo est aliquod altare, capella, nec campana, neque campanile, nec scitur fuisse constructum auctoritate Episcopi, sed solum laica, & executoria executorum testatoris laici. G

Quæritur primò, an debeat præsumi constructum auctoritate Episcopi.

Secundo, an esto non præsumatur, liceat illi visitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM respondeo negatiue, per illa quæ adducunt Panor. a & Ludo. Rom. b

AD SECVNDAM, pro parte negante facit, quòd hospitale constructum à laico sine auctoritate Episcopi, & bona eius illi collata per eum, sunt bona laica, quæ nullatenus subsunt Episcopo, argumento à contrario sensu c. [de xenodochijs. c Consequenter non possunt visitari ab eo, quia visitatio arguit superioritatem, & iurisdictionem. d H

2 Pro affirmatiua est, quod Episcopus est pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis, e & habet potestatem à canone curandi, vt omnia relicta in pios vsus, impendantur in eos, etiamsi testator prohibuerit ne se Episcopus eis intromitteret, f & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo quod Concilium Tridentinum, g expresse disponit, quòd non obstante quocunque priuilegio, & quacunque consuetudine, etiam immemorabili, Episcopus possit, & debeat omnia loca pia visitare. Tertiò, quod opposita pro parte negante procedunt in locis & rebus nondum donatis, vel relictis pijs operibus, quorum domini viuunt, & habent potestatem plenam de illis disponendi. In casu verò nostro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non est penes laicos, sed penes Ecclesiam: quia per suam constitutionem vniuersalem cura illa rectè gerendi, & impendendi applicata est episcopis, per prædictos canones, & leges, vt sentit Panor. h & latius expressit in prædicta disput. [Sempronius.] quæstio.3. I

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quòd prædicti Rectores satisfacient reddendo suas rationes vniuersitati prædictæ, tempore à testatore præfixo, & notificando ordinario diem, quo redditurі sunt rationem, vt si placuerit ei, adsit, & videat redditionẽ eius. Tum quia non tenentur illi bis reddere rationem, & tenentur K

ALLEGATIONES.

a in disput. Sempronius. q.3. b consi.477.
c Et cap. ad hæc. de religio. domi. d c. auditis. & c. ex officij. de præscr. & c. Romana. de censi. lib.6.
e l. si quis ad declarandam. & l. id quòd pauperibus. C. de Episcop. & cleric.
f c. tua. de testa. & §. si quis pro redemptione. in Authen. de eccles. titu. coll.9.
g Sess.22. cap.8. h in d. cap. ad hæc.

tenentur reddere die præstituto eis, quos prędicta vniuersitas ad id nominauerit. Tum quia prædictum Cōcilium, a expresse hoc sentit, dum ait, [quod quando rectores hospitalium, vel aliorum piorum locorum tenentur reddere rationem alijs quam episcopo, sufficit tunc quod ipse adhibeatur præsens eis reddendis.]

ALLEGATIO.

a cap. 9. eiusdem sess.

De iure patronatus.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio facta ab excōmunicato declarato non valet.*

2 *Excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem.*

CONSILIVM I.

1 AN præsentatio ad beneficium facta à patrono declarato excommunicato valeat. Respondeo quòd non, iuxta Io. And. Antonium, & Panor. a & post multas disputationes concludit Lamber. b Nec institutio facta virtute talis præsentationis valet, vt etiam concludit idem Lambertus. c

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem per glossam, d adiuncta declaratione Panor. & Decij. e

ALLEGATIONES.

a in cap. nobis de iure patron.
b in tractatu de iure patro, lib. 6. 1. par. 2. q. prin. art. 2.
c eo. lib. 2. 3. par. q. 3. princ. ar. 4. d in verb. subtrahantur.
e cap. pastoralis. §. verum. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Præsentare valide potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi est annexum, secus si sit malæ fidei.*

2 *Malæ fidei possessor non præsumitur quis ex eo solo, quod contra ipsum pendeat lis mota. Talis autem præsumitur, qui de beneficio in mense Papæ vacante fuit ab ordinario prouisus.*

CONSILIVM II.

AN beneficiarius possessor beneficij vacantis in mense reseruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiso Papę, possit prę sentare ad beneficia pertinentia ad præsentationem illius beneficij sic possessi.

1 Ad quod respondetur primò, certum esse, possessorem bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, siue dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, posse præsentare, non obstante, ꝙ litiget super iure patronatus vel super beneficio, ad quod pertinet præsentatio, per c. [consultationibus] a & alia quę adducit Lamb. b

Secundò, communiter etiam teneri, possessorē malæ fidei non posse id facere: & si faciat, & postea declaretur ius patronatus non pertinere ad eum, & mala fide possedisse illud, institutus ad præsentationem eius eijcietur, iuxta glossam, c & Innoc. d communiter receptos & alia, quæ idem Lambertus tradit. e

2 Tertio, quod possessor iuris patronatus vel dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, non præsumetur malę fidei quoad hunc effectum, eo solo quòd litigat super illo iure patronatus, argument. cap. prædicti [consultationibus,] & aliorum quæ prædictus Lambertus adducit. f

Quarto, quòd dubium huius quæstionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum possessor huiusmodi beneficij reseruati præsumatꝫ malæ fidei, an bonæ? Et in præsentia, saluo maturiori studio ipse inclino in partem, quæ diceret eum præsumendum fuisse malę fidei possessorem, posteaquam fuerit expulsus à prædicto beneficio ob reseruationem, per ea quæ prędictus Lābertus tangit, g & nos tradidimus in repetitio. cap. [accepta. h Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De iure patro. b in tract. de iur. patr. 1 par. lib. 2. quæstio. 3. prin. art. 1. c Pen. d in d. c. consultationibus.
e vbi supra art. 2.
f vbi supra numer. 4. g vbi supra. h de restitut. spolia. opposit. 5. numer. 5.

SVMMARIVM.

Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexum est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item si vendat per hæc verba, Vendo vniuersitatem hanc cum iure patronatus. Quod si illud expresse excipiat, non transit: at si ita copulatiuè dicat, Vendo hanc vniuersitatem bonorum, & ius patronatus, res dubia est. 1

Decimas in ecclesia percipiendi ius, quod alicui competit, non potest, etiamsi accedat ordinarij consensus, cum bonis temporalibus permutari, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas. 2

CONSILIVM III.

NHabens multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiēdi decimas in quadam Ecclesia, prædicta bona, & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibusdam bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primò, certum esse ius patronatus cōsistēs in vniuersitate bonorum transire in alterum per vniuersitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patronatus c. [ex litteris.] a & ibi adnotat glossa communiter recepta: quamuis controuertatur, an idē sit, si de iure patronatus mentio fiat, & certū est non esse idem, si fiat mentio ad excipiendū illud à contractu, & trāslatione prædicta, vt habetur in d. capit. [ex litteris.] si autem fiat mentio ad transferēdum per præpositionem, [cū,] dicendo [quod vendit, vel permutat bona cum iure patronatus,] valet translatio: si autem expressio fiat per copulationem, &, dicendo, [vendo, vel permuto bona, & ius patronatus,] sicut videtur factum in casu præsenti dubium est, vt tradit late Decius. b

2 Secundo, quòd decimarum permutatio pro alijs rebus temporalibus non videtur posse fieri cum auctoritate ordinarij: quia videtur admitti simonia, vt tradit Pan. c & alij alibi: & in proposito casu videtur fieri permutatio quarūdam decimarum pro bonis temporalibus, quare videtur consulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apostolica confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ possent ex prædictis suboriri. Salua, & cætera.

SVM-

ALLEGATIONES.

a Et capitul. cum sæculum. de iure patr. b in cap. quanta de iud. num. 6. c in cap. 2. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimus ex spurio clerici natus nō prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.*

2 *Filij etiam bastardi, & spurij dicuntur de parentela, & familia defuncti: inspecto iure naturæ, cum in eos naturalis effectus cadat.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM clericus habens vnicam filiam legitimauerat eam per rescriptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cū plura ex patrimonio suo haberet, viroque nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio, ita contracto prędicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stātibus præfatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hęrede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet eius vltima voluntate reliquit institutam quandam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonę vitæ, & famæ. Et ad præsentationem prouisionemque dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationē concessit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prędictæ filiæ, nepos q; clerici fundatoris prędictæ capellaniæ possit, & debeat admitti ad præsentationē dictæ capellaniæ, & præferri alijs in paribus terminis existentibus, an verò indigeat dispensatione à summo Pontifice ad omnia supradicta.

1 Respondetur in hoc casu nulla dispensatione indigere, ideo si bonæ famæ, & vitæ sit, debere non solum admitti, sed in paribus terminis alijs præferri, cum nullum impedimentum patiatur, iuxta glossam, a quam ibi sequitur communis opinio, secūdum Abbatem ibi, & Rochum, b & Lambertum. c

2 Item cum sit consanguineus, & de parentela defuncti præcipuè in hoc casu attenta voluntate testatoris, inspectique verbis testamenti, cum naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi, & spurij dicant procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bartholus, iuxta textum in l. [pronunciatio,] d ibi,] Cū ex eodem sanguine proficiscuntur.] idem Bartholus, e idem Barthol. in l. fin. C. de verb. signific. ita tenet Abbas, f latius per Decium. g

ALLEGATIONES.

a in capit. quia clerici in ver. filij de iure part. b de iure patr. verb. honorificum. quęst. 4. c 1. part. lib. 2. 12. art. d. q. d §. familiæ in fi. e in l. tutelas. ff. de capi. dimin. f in cap. nonnulli. de rescrip. g consil. 365. & consil. 570. numer. 1. cum seq. consil. 495. numer. 3.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex præsentatis æquè idoneis vnum eligere potest, quem instituat.*

2 *Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præsentat, at ex æquè dignis vni gratificari potest illum præsentando. & num. 3. & 5.*

3 *Iure ab antiquo nō receditur, nisi quantum à nouo cauet.*

4 *Lex Principis quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltra.*

F

CONSILIVM V.

AN concurrētibus duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patronatus clericorum, si ambo reperiantur idonei, ius gratificādi spectet ad episcopum, vel ad patronos, stante Concil. Trid. a

1 Respondetur, quod pro episcopo facit capit. [cum autem,] b quod habet, episcopum, cui duo æque idonei præsentantur, habere ius gratificandi, & posse instituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panormitan. & communis, & Lambertus lib. 2. 3. par. prin. quæstion. 4. articul. 11.

Pro patrono ecclesiastico verò facit primò, q; præfatum cap. [cum autem] loquitur de iam præsentatis Episcopo, & casus propositus agit de nondum, sed tantum examinatis, & approbatis.

G 2 Secundo, q; licet examinatio, & approbatio cōpetitorum, & concurrentium ad Ecclesiam parochialem iuris patronatus ecclesiastici pertineat ad episcopum, & ad examinatores, præsentatio tamen debet fieri per ipsum patronum ecclesiasticum, c Concil. Triden. Nec obstat, quod ipse teneatur præsentare digniorem. Tū quia non potest institui sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius, & potestas præsentandi, sed tantum restringitur ad præsentandum digniorem, quod etiam coram Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probamus in Miscel. d de oratione.

H Tertio, quod si gratificatio pertinet ad Episcopum vana esset potestas præsentādi, quæ per prædicta pertinet ad patronum Ecclesiasticum, quod non intendit prædictum Concilium.

3 Quarto, quòd à iure antiquo non est recedēdum, nisi quatenus à iure nouo receditur. e At iure antiquo poterat patronus Ecclesiasticus digniorem, vel ęque dignum sanctè præsentare secundum omnes, & iure nouo Concil. Trident. non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti illud, f imò confirmatur, quatenus reseruat ei potestatem pręsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati

I sunt iudicati ęquè idonei: & nullo iure neque antiquo, neque nouo tenetur præsentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio, & gratificatio.

4 Quinto, quòd lex Principis non pręiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit, g vt rectè resoluit Decius. At Concilium Tridentinum, h non exprimit, vt fiat in hoc pręiudicium patrono ecclesiastico, ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus. i At causa præfata noui iuris indicti per præfatum Concil. k fuit, vt potestas patronorum Ecclesiasticorum tantum restringeretur, quantum erat necesse ad

K bene prouidēdum Ecclesijs parochialibus, & nō plus. Et in casu proposito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem volet ex æquè idoneis, sed satis est, quod patronus Ecclesiasticus id faciat, cum vterque eorum sit iudicatus ab episcopo æquè dignus, & idoneus. Ergo seruandum est in hoc patrono

ALLEGATIONES

a cap. 18. de reform. sess. 24. b de iure patron. c ex d. cap. 18. d 38. & 42. e l. præcipimus. C. de appell. f cap. præf. 18. g l. 2. si quis á Principe ff. ne quid in loco public. fiat. & cap. super eo. de offi. deleg. h vbi supra. i cap. cum cessante. de appell. cum concordan. k capit. 18.

patrono Eccleſiaſtico ſuum ius pręſentandi vtrum ex duobus voluerit. Salua, &c.

[Aduertendum referri reſolutum fuiſſe ad examinatores non ſpectare iudicare quis ſit magis idoneus. vnde patronus eccleſiaſticus ex approbatis pro idoneis eliget eum, qui ſibi magis videtur idoneus, quem præſentabit Epiſcopo, ad quem ſpectat ius inſtituendi. At ſi inſtitutio ad alterum pertineret, Epiſcopus ipſe ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus pręſentabit ei, qui debet inſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Conſentire præſentationi, ſeu electioni, vel inſtitutioni, differt a præſentare, eligere, vel inſtituere: vnde cui conceditur primum, non cenſetur conceſſum ſecundum.*

3 *Collegiatæ tam ſæcularis, quàm regularis, patronatum poteſt habere laicus, cui iure communi competit, vt poſſit beneficiandos, & monachandos præſentare Superiori, qui habentes qualitates requiſitas tenetur eos admittere. numer. 5. nec præſentatam, vt ſit monialis, poteſt eo ſolo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam Superior offert. num. 6. Prælati autem pręſentatio ad ipſum, niſi ex priuilegio Apoſtolico, non ſpectat. num. 2. & 3. quæ facultas non cenſetur conceſſa, eo ſolo quòd Pontifex conceſſerit aliquem in Prælatum, ipſo non conſentiente, eligi non poſſe. num. 2.*

3 *Conuentualis Eccleſiæ appellatio tam regularibus, quam ſæcularibus eccleſijs congruit.*

4 *Patrono conuentualis Eccleſiæ concedens Papa, vt nec moniales in monaſterium, nec in Prælatum ſine ipſius conſenſu recipiantur, non ob id cenſetur priuaſſe eundem patronum facultate præſentandi moniales ſibi de iure competenti, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO PRIMA, an laicus ex priuilegio Papæ in monaſterio ius præſentandi Abbatiſſam, ſeu Prælatũ habere poſſit.

1 Reſpondeo, clarum eſſe, quòd ad laicum patronum, & nominatos ab eo pertinet præſentatio Abbatiſſæ: quia licet Cardinalis, Panormitanus, Ioan. And. & alij, diſcordent, vel dubitẽt de aliquot alijs articulis, a omnes tamen conueniũt in hoc, quod laicus poteſt habere non ſolum ius patronatus in Eccleſia collegiata, ſed etiam ius pręſentandi Prælatum ex priuilegio Papæ, & conſtat prædictum Doctorem, & nominatos ab eo habuiſſe, & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præſentandi Abbatiſſam in prædicto monaſterio, vt in caſus propoſitione exprimitur: ad quod alia multa poſſent adduci ex Rocho, b & alijs citatis ab eo, & ex Lamberto, c quæ vt nullatenus neceſſaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cum ſit à Papa conceſſum, ne quæ monialis in monaſterio recipi, aut eligi poſſit ſine eius conſenſu, an virtute talis clauſulæ cenſeatur habere ius præſentandi moniales.

Reſpondeo primò, quod eſt clarum non poſſe aliquam in prædictum monaſterium intrare, vel eligi ſine cõſenſu prædicti Doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expreſſe conceſſit, vt in caſu proponitur, & quod principi placuit, legis habet vigorem. d

Secundò, quòd dubitari poteſt, an præſentatio monacharum ſiue monialium pertineat ad prædictũ Doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri poteſt alicui, quòd ſic, eo quod videtur paria eſſe,

A quod Petrus debeat facere illud, aut illud non poſſit fieri ſine ipſis conſenſu, argumento [decreuimus,] e qua parte ſignificat idem eſſe dicere, quod patronus poteſt præſentare rectorem, & quod epiſcopus ſpreto illo non poteſt pręſentare. Cõtrarium tamen arbitror, ſcilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in caſu relatorum nõ poterit præſentare. quoniam aliud eſt, quod aliquid nõ poſſit fieri ſine conſenſu alicuius, & aliud, quod ille, cuius cõſenſus requiritur, poſſit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. f quatenus habet, mortuo epiſcopo poſſe Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem epiſcopi, & Capituli, non autem ſi pertineat ad epiſcopum de conſenſu Capituli. Probatur etiam per l. e. [aliud eſt vendere, aliud

B eſt vendenti conſentire] g & quia licet in promotione epiſcopi requiratur conſenſus Regis, vt in caſu cap. [cum terra, h non poteſt tamen Rex eligere, ſecundum omnes.

3 Tertio, quòd præſentatio monialium prędicti monaſterij iure communi pertinet ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo, quia patronus alicuius Eccleſiæ collegiatæ, quam cõſtruxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præſentationem Prælati, i habet tamen pręſentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt ſatis probat cap. fin. k & tradit Panor. & ibi, & poſt Io. Andr. l & Felyn. poſt alios, m & latiſſimè Lambertus, n & quod idem dicendum ſit de patrono Eccleſiarum regularium colle-

C giatarum, & monaſteriorum, quod in eccleſijs collegiatis ſæcularibus, idem Lambertus concluſit, o & probatur ea ratione firma, quòd iura generaliter, & indiſtinctà loquuntur de patronis Eccleſiarum ſæcularium, & regularium, & dictum cap. [nobis,] loquitur de eccleſia conuentuali, quæ vtriſque aptatur, vt ibi tradit Panorm. communiter receptus: & conſtat ius patronatus quæri poſſe in monaſterio, vt latè tradit Rochus, p & citati per eum, & poſt illũ prædictus Lambertus 1. part. lib. 1. quæſt. 2.

4 Non obſtat, quod in bulla Papa, vt pręedictum eſt, non præſtat, nec reſeruat eis facultatem præſentandi moniales, ſed ſolum quod non poſſint illæ recipi abſq; illorum conſenſu. Tum, quia ſicut eam non reſeruat

D expreſſe, ita etiam eam nõ tollit, & relinquit illam iuri communi argument. l. [commodiſſimè,] q quatenus probat caſum omiſſum haberi pro omiſſo, & relinqui iuri communi, quod multis confirmat ibi Iaſon & probat capitul. [præſcriptum. r Tum quia poſita ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario, ſ at illa clauſula, ne ſine conſenſu prædictorum patronorum poſſint moniales recipi, fuit poſita ad augendam poteſtatem eorum, vt palam eſt: ergo non induxit diminutionem poteſtatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propoſitionis caſus præſuppoſnit, quod prædicti patroni præſentant moniales epiſcopo

E

ALLEGATIONES.

a in cap. nobis. de iure patron. b in tracta. de iur. patron. c in tract de iure patron. 5. quæſt. part. 1. princ. 2. lib. d §. ſed & quod princ. inſti. de iure naturali gent. & ciuili, & cap. propoſuit. de conceſſ. præb. e 16. q. 7. f ne ſedę vacante. lib. 6. g ff. de regul. iur. h de elect. i cap. nobis de iur. patr. k de conceſſ. præb. l in d. cap. nobis. col. 3. verſic. circa 1. & c. cum eccleſia vulterana. de elect. nu. 8. & in c. poſtulaſti, de iur. patr. m capit. cum venerabilis de except. nu. 33 vel 37. n trac de iure patra. vbi ſupra art. 3. q. 5. prin. 1. parte 3. lib. o in d. quæſt. 5. princ. artic. 4. p de iure patron. in verbo in eccleſijs. q ff. de liberis, & poſth. r de pręſcirp. lib. 6. ſ capit. fin. de verbo. ſignifi. l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.

episcopo, quatenus habet, ꝙ episcopus confirmat electionem Abbatissæ, & monialium: quod satis est consonum iuri communi, quod habet patronũ debere pręsentandos præsentare Superiori, a & episcopus est Superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis. b Quo pręsupposito concedendum est episcopum habere in hoc casu potestatem cognoscendi de persona præsentata, & qualitatibus eius, an videlicet sit conueniens, & an concurrant in ea qualitates iure communi, vel speciali requisitæ, argument. capit. fin. c & ei concordantibus, seruendo tamen sua iura salua patronis.

Sexto, quod eadem forma casus propositionis videtur continere illam quæstionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An pręsentata à patrono cum dote centum ducatorum, aut præsentata ab Episcopo cum dote ducentorum sit instituenda.

G

6 Ad quam dicendum est primo, iure communi audiendum esse patronum: quia secundum illud gratis, & non pretio sunt recipiendę monachæ, iuxta capitul. [quoniam] cum communi multa citante. d Secundo, quòd cum Episcopus hoc casu non habeat potestatem conferendi monachas, nec præsentandi, nec nominandi monachas, sed solum instituendi, vel admittendi præsentatas, non potest Episcopus ponere in prædicto monasterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id esset facere extra suam potestatem, & ita quodammodo extra suum territorium ius dicere, contra l. fi. e & capit. 2. f Nisi deuolutio huiusmodi potestatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel alias legitimè, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

H

ALLEGATIONES.

a capitul. nobis. & capitul. nullus, & toto tit. de iure patron. b capit. omnes basilicæ 16. quæst. 7. & argument. c. cum ex iniuncto de hæreticis. c de elect. lib. 6. d De simon. e ff. de iurisd. omnium iudicum. f de constit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donãs Ecclesię nihil iuris postea in eo potest pretendere, nisi donet ad fundandam Ecclesiam: quia tum acquirere potest in ea ius patronatus, numero 9. 14. & hoc dummodo accedat consensus Superioris, qui potest etiam ex post facto accedere, numer. 10. & 18. semelque datus non potest reuocari, num. 19. etiamsi fundus sit modici valoris, sufficiens tamen ad ædificandam Ecclesiam, numer. 15. & hoc etiamsi sit Ecclesia collegiata, & regularis: licet non acquirat ob id ius pręsentandi, nec eligendi Prælatum, num. 16.*

2 *Mores diuersi non debent esse in eadem religione seu congregatione & hoc quando sunt adeo diuersi, vt sint aduersi, & contrarij, numer. 17.*

3 *Regulares: siue religiosi omnes suo quidem Generali præposito obedire debent, sed non si præcipiat aliquid contra præceptum maioris Prælati, num. 18.*

4 *Posterior regula, seu regulæ constitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius est, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuisset sublatus: aliud fortè est, quando solum tacetur an valeat, vel non, numer. 20.*

5 *Intellectus Concilij Tridentini sess. 25. de regul. capitul. 2 & numer. 21.*

6 *Patronatus ecclesiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificandam, constructione, necnon & dotatione, imò & potest ab ordine statui vt patronatum acquirat, qui maiorem partem monasterij construit, vel grandi dotat quantitate, & num. 7.*

8 *Fundatoris in honorem, & commoditatem potest Prælatus, & Superior, vt est Generalis, in fundatione apponere aliquas conditiones puta, vt ei detur annuus census, vt non eligantur Superiores, nisi de sua natione, & num. 9. & si postea tale onus, vel conditio esset mutanda, etiam ipse fundator esset vocandus, numer. 13.*

11 *Monasterium S. Trinitatis minimorum soli Generali subest, & à Gallis gubernari toti ordini vtile, num. 12.*

20 *Præscriptio quadraginta annorum sufficit ad præscribendum res Ecclesię: qua tamen non eget, qui ius quęsitum per iustum statutum habet.*

CONSILIVM VII.

SANCTVS Franciscus à Paula institutor ordinis Minimorũ, procurante id Ludouico XI. Galliarũ Rege Christianissimo ab Italia transiuit in Galliam, vbi à Rege, & procerib. regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & sanctus, vt adhuc viuens, & vocaretur, *Le bon, & sainct hõme.* & tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentem præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. ꝙ ad amplificandum suum ordinem vltra multa magnifica monasteria, quę in Gallia ordini eius fundarunt, & construxerunt, prędictus Carolus cum Roma in regnum Neapolitanum transiret, magno exercitu instructus, ad preces pdicti S. Francisci iussit emi fundum amplissimum in monte Pincio ad fundandum vnum monasterium sui ordinis in Vrbe, quòd nunc appellatur Sanctissimæ Trinitatis ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipsi, & alij Reges Francorum semper erga Romanam, & S. sedẽ Apost. fuerunt, & ope diuina erunt: & cõtra ipsemet S. Franciscus fuit in hoc gratissimus, teste fęl. rec. Iulio III. per hæc verba in litteris suis Apostol. scripta. [In memoriã tanti beneficij, & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadẽ domo pro tpe residentes pro salute aïæ dicti benefactoris magis memores redderent, inter alia, ꝙ ex tunc in posterũ dicta domus per fratres Gallicę nationis, quãdiu inuenirentur, qui inibi resideret, sin aũt per alios regi, & gubernari, & inhabitari deret, per publicum instrumentum desuper confectũ, & manu notarij publici subscriptum, voluit, & ordinauit.] Hæc ille, qui mox subdit hæc alia, [Volentes voluntati, & ordinationi tam pij Patris annuere, & illi satisfacere, necnon pium, & caritatiuum, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par est,) recognoscere, eiusdem Henrici Regis Christianissimi supplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S. Francisci, & desuper confectum publicũ instrumentum, necnon prout illa concernunt omnia, & singula in eis contenta, ac inde secuta quæcũque, ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus: & districtius inhibentes omnibus, & singulis Prælatis prædicti ordinis, & sub censuris, priuationis, & inhabilitatis pœnis, necde cætero, quamdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperirentur, alium quam eiusdem nationis Gallicæ in Correctorem dictę domus eligere, seu admittere, aut electum confirmare quoquo modo audeant, vel præsumant: decernentes ex nunc irritum, &cæt.] Vnde abinitio suæ fundationis ad hoc vsque tempus nemo fuit Corrector, nec Prælatos illius monasterij alterius nationis, quã Gallicæ, præter vnum, contra quem reclamatum fuit, & obtentum,

I

K

tum,ne unquam ultra alius alterius nationis eligere A tur,& quod prædictarum literarum S.Francisci confirmatio à S.Sede Apostolic.obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III.fuit obtenta.

Quæritur, an Regibus Franc. Christ. & nationi Gallicæ, & Conuentui prædicti Monasterij non solum debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum seruari de honestate, & decentia, sed etiam de iustitia ipsa legali,& necessaria.

1 Huic quæstioni satisfacturus,diuina ope per præfatum S.Franciscum optata, & sperata,primo adducam in aciem copias,quibus pars negans uincere tentat, deinde illas, quibus pars affirmans uincat, tertio loco subsidia, quibus dissipentur cohortes partem negantem sustentare conantes. B

Pro parte negante adduco primò Conc.Tolet.relatum à Gratiano, a in hæc uerba,[Nouerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem Ecclesijs conferunt,nullam potestatem habere.]Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere potest in fundo, quem dedit prædicto monasterio construendo.

Secundò,quòd fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris ualoris, quàm ut ob eum tanti Monasterij fieret patronus.

2 Tertiò,quòd fundans, uel construens Ecclesiam collegiatam, non uidetur quærere ius patronatus in ea,iuxta capitul. [nobis.] cum ei adnotatis per omnes. b At Ecclesia, de qua loquimur, collegiata, & Regularis est, ergo nihil habuit in ea Rex C Carolus.

3 Quarto, quòd in eadem congregatione non debent esse diuersi mores, c iuxta illud. d [non arabis cum boue simul,& asino,] id est homines diuersę professionis non iungas in eodem officio, vt ibidem eadem actio exprimit, ergo nec conuetus Romanus alio iure, quàm alij ordinis eiusdem vti debet.

Quinto,quòd non probatur, S. Franciscum suis literis concessisse huiusmodi ius particulare prædicto monasterio in gratiam Regum Francorum,& nationis Galicæ.

Sextò, quòd omnes supradicti ordinis professores debent obedire Generali suo,& eius pręcepta implere, e & in cunctis,quæ suæ animæ, & regulæ non D contrariantur,Superioribus parere, f ergo & conuentus parere debet Generali suo præcipienti, vt cuiusque nationis monachus habeat uocem passiuam in electione Correctoris eius.

Septimò, quòd assertores huius partis contendunt, literas S.Francisci, & instrumentum super eis confectum præcessisse regulam prædictam, & ideo illam tanquam posteriorem, cum sit contraria ipsi, derogasse,iuxta cap.1. g

4 Octauo, quòd possessio eligendi Correctorem nationis Gallicæ fuit interrupta, & ita non prodest Regi,nec nationi,nec conuentui,iuxta cap. [sanctorum.] h cum gl.& aliis multis.

Nono,quòd Pont.Max.Iulio III.non fuit dictum E quòd per regulam erat derogatum literis prædicti S.Francisci, & ita eius confirmatio fuit subreptitia, & [Mendax precator debet carere impetratis. i

5 Decimo, quòd huius partis assertores contendunt Conc.Trid. K statuisse, vt administratio monasteriorum ad solos officiales ad Superiorum nutum amouibiles pertineat,per quod videtur tolli prędictum ius particulare. l

Vndecimo, ꝙ iidem contendunt obliuiosum iudicãdum esse S.Franciscum,si cum in sua regula iussisset communitatem, induxisset hanc particularitatẽ.

Duodecimo, quòd ijdem tentant arguere falsi literas prædictas Iulij Tertij, eo quòd confirmatio literarum Sancti Francisci datarum anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita post 52. annos à data literarum, dicunt enim, quod, si vera esset, longe prius facta fuisset.

Decimotertio denique ijdem contendunt arguere falsi prædictas literas Apostol. eo ꝙ emptio fundi fuit facta anno 1549.& literę Sancti Francisci 1501. Turonis,& quod in literis Apostolicis dicitur: [Nos pie considerantes Regiam Maiestatem Franciæ comparasse locum Sanctissimæ Trinitatis Romæ,&c.

6 Hactenus de copijs, quibus pars negans vincere tentat,nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem,ꝙ negari non potest,quòd prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monasterij, siquidem ipse emit, & tradidit fundum totum, in quo est illud constructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud,rogatu, & precibus ipsiusmet Sãcti Francisci,& suorum,cum trãsiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu instructus, ut in facto proponitur,& ad hoc, vt aliquis fiat patronus Ecclesiæ, sufficit ut det fundum, in quo illa ædificetur.

7 Tria enim sunt, quorum quodlibet sufficit ad quærendũ ius patronatus,nempe traditio fundi,ædificatio, & dotatio, iuxta illum senarium Glo. m & ab omnibus receptæ: [Patronum faciunt dos,ædificatio,fundus,]& de traditione fundi est casus in cap. [Abbatẽ,] n ibi,[possessionis dominus,] & in cap. [nobis,] o ibi,[pro fundatione.]& tradunt Panormitanus,& omnes, p & Panormitanus, q & latius Rochus, r alios referens, s sufficit enim, ꝙ alius, uel alij construant,& dotent Ecclesiã, ad hoc,vt tradens fundũ efficiatur patronus, ut post alios probat prædictus Rochus. t Quin, & per Capitula generalia ordinis declaratum est,ut ille habeatur in ordine suo pro fundatore,qui dedit fundum ad ædificandum monasterium, vel maiorem partem conuentus ædificat,uel qui in grandi quantitate dotat,ut uidere est in Cap.2.habito Tholosæ. u

8 Secundo,ꝙ fundanti Ecclesiam Prælatus,& eius Superior potest apponere aliquas conditiones honestas in fauorem, & gratitudinem, & utilitatem fundatoris, adeo quod potest imponere annuum censum ei soluendum,iuxta cap.[Eleutherius,] x ubi, & alibi Archidiaconus communiter receptus hoc adnotauit,& cap.[pretcrea,] y ut post Panormitanũ, & communẽ ibi,& alibi asseruit Rocchus,Paulus de Cita. & Lambertus, z declarãdo verbũ, [honorificum,] & verbum, [utile,] posita in definitione iuris patronatus,quam Ioãnes Andreas,& posteriores tradũt. a At superior non qualis qualis, sed Generalis totius ordinis, ac nõ qualis qualis Generalis, sed institutor,& auctor ipsiusmet ordinis,& non quali quali tempore,sed circa exordia ipsius,& nõ in gratiam, & fauorem qualis qualis hominis, sed potentissimi, &

ALLEGATIONES.

a in cap.1.10.quæstio.1. b de iure patron. c cap.in nona actione.16.q.7. d Deuter.22. e per cap.1.suę regulę. f per cap.5.eiusdem regulæ. g de constitut.lib.6.& l. pacta nouissima, C de pactis. h de præscript. i cap.super literis,de rescript.l.& si legibus, C.si contra ius,uel utilit.public. k sessio 25.cap.2.de regul. l argumen.cap.1.de const.lib.6. m cap. piæ mentis, 16.q.7. n 18.q.2. o de iure patron. p in rubr. de iure patron. q in cap. cum Ecclesia Vulterana,col.4.de elect. r in tract.de iure patron. s in uerbo fundari,q.1. t ubi supra q.2. u anno 1514. 23.Maij, & anno 1532. x 18.q.2. y de iure patron. z in suis tract. de iure patron. a in rubr.de iure patron.

& Christianissimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa beneficia sibi, & ordini suo, & speciatim fundationem prædicti monasterij suscepit, statuit, ut prædictum monasterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarentur ad id idonei, ergo seruãdum est illud, & adeo quidem, ut procuratio contrarii ab ullo sui ordinis facta uideatur insigne ingrati animi signum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga suum tam sanctum Patriarcham, & auctorem, cum nõ solum nolunt esse tanto Regi grati, sed piger eos suũ ipsum auctorẽ gratũ fuisse, & quidem male, & quod probatissimum, fit illud Baptistæ Mantuani.

Nil magis auertit cœlum à telluris amore.
Quam scelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo est textus iuncta glossa singulari in l.[si non sortem.] a

9 Tertio, quòd palam est, statuto in fundatione apposito fieri, quod Abbas, uel prior monasterij eligatur de monachis alterius tertii monasterii, ut est textus singularis in capit.[cum dilectus.] b ut ibidem Anton. & Pan. id adnotarunt, à fortiori ergo potuit statui, quod deberent eligi de tali, uel tali natione, cum minus tollatur libertas eligendi per hoc, quàm per illud, ut palam est.

10 Quinto, quòd ad hoc, ut conditio posita in fundatione ualeat, sufficit, quod consensus superioris accedat post illam positam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. cura, c ibi, [aut diœcesani episcopi habuerit postea consensum,] ubi Panor. hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus, d & confirmatur ea regula receptissima, quod consensus requisitus ad aliquem actum potest interuenire post illum, & ideo licet fortè non fuisset adhibitus consensus Superioris in conditione prædicta, ut præfatus cõuentus regimini nationis Gallicanæ subijceretur tẽpore traditionis fundi, fuit tñ adhibitus postea per literas S. Francisci Superioris, & Gñalis ordinis, & ꝙ maius est, accessit consensus prædicti Pontificis Maximi Iulii III. qui laudauit, & confirmauit prædictũ S. Francisci statutum gratificum, & non vtcumq; sed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & potestate ordinaria, sed ex certa scientia, & absoluta plenitudine potestatis Sedis Apost. & non uanè, sed in honorem, & reuerentiam S. Francisci, & in gratiam regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum gloriosissimi, à qua confirmatione nemo supplicauit, immo ab eo tempore nemo, qui non esset nationis Gallicanæ, Corrector præfati monasterij extitit. Quin & Capitulum gñale scđo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prædictarum literarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolica, cum primum cõmodè posset, impetraretur, ut mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quòd Capitulum generale secundo Romæ celebratum, cui præfuit Episcopus Teudonensis nomine S. Sedis Apostolicæ statuit in hæc uerba: [Quod deinceps Conuentus ipse nullius alterius subiaceat ditioni, nisi Reuerendi Patris Generalis pro tempore existentis, uel eius Vicarij uisitatoris.] Hęc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre specialem honorem prædicto monasterio, sicut & Patriarcha suus S. Franciscus uoluit illo insigni speciali illud decorare. Quare nullus prædicti Religiosissimi ordinis profectò deberet contrarium procurare, cum oporteat partem suo toti uniuerso conuenire. e

F 12 Sexto, quòd honorificum, & utile fuit toti ordini, & præfato monasterio, fuisse reseruatam eius gubernationem uiris nationis Gallicanæ, quia fuit in causa, non solum ut tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad unum Galli habeant specialem de illo curam & piam ad illud deuotionem, sed etiam, ut ædificia eius magnificè amplificarentur, nam Illustrissimus Cardinalis Maclomensis Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum Ecclesiæ construxit, & fenestris uitreis ornauit, & à construenda miro artificio Ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli claustrum conuentus extruxerunt. Illustrissimus autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit, sed

G Illustrissimus Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorum magnificè construi, & pingi fecit. Nec obest, quod populus Romanus, cui præfatum monasterium plurimum debet, multa beneficia in illud per se, & per suos ciues Romanos ei contulerit, & nunquam non confert, & Pontifices Maximi, ijdemque sanctissimi cum toto Sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent, non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicæ quidquam detrahant, sed potius, vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod successores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificent in gloriam san-

H ctissimæ, & adorandissimæ Trinitatis, quæ omnes prosperet in æternum.

Septimo, quòd ipsemet Generalis, qui hanc controuersiam mouere dicitur, in duabus Epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis uiros hoc ipso anno 1576, datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit, in altera quidem per hæc uerba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*, & in altera per illa, *Il conuento di Roma è di vostra natione*, erat enim Gallus ad quem scribebat, & non est ferendus, qui quod voce sua dilucidè testatus est, in eundem casum proprio testimonio infirmat. f

13 Octauo denique, quòd hæc res longè plus per-

I tinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanam, quàm ad conuentuum prædicti monasterij, vt palam est, & ita cum non solum Cõuentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, ut prædicti monasterij Corrector ex ea eligatur, non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi uocatis, & plenè auditis eis, vt Greg. agens de causa possessorij determinauit, g in hæc uerba, [Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.] Et conclusio iurisperitorum in l.[duo.] h & alibi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse uocandos, quo eis ferenda sententia noceat. Quare qui uoluit de prædicta possessione deturbare Regẽ

K Christianissimum, & nationem Gallicanam amplissimam, & conuentum re, & fama cum totius sui ordinis primis populo Romano Vrbi, & orbi religionis, & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, & continuo

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de condict. indeb. b de consuet. c de iure patronatus. d in dict. tractat. super uerbo, pro eo quod de consensu, à numer. 7. e capitul. quæ contra mores, 8. distinction. f l. generaliter. C. de non num. pecun capitul. tuas, de probation. g in capitul. 1. de causa possess. & propri. h ff. de re iudic.

continuo Dei obsequio gratissimum, debet eos aperto marte vocare in iudicium, in quod venisse, vt certo credo, eum pudebit, & poenitebit, quod facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur, eo quòd Conc. Toletanum in eo citatum intelligendum est de dominio, & alijs iuribus non reseruatis iure communi, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus Ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis, ita quod donator, legator, fundator, & constructor Ecclesiæ, nullum dominium, neque ullum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis Ecclesiæ, quam ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitimè concedatur, & prædictus, Rex, natio, & Conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quòd fundus à Christianissimo Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus ut esset uoluit ipsemet Sanctus Fràcifcus, qui petijt, imò idem, quem petijt. Tum quia Rex iussit, ut emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mentione, eo certè animo regio, vt quodcumque pretiũ, quo ualeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis, & octoginta aureis in auro de Camera. Tum deniq; quod canonum grauissimi latores, ijdemque auaritia vacui, & caritate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentib. fundum, non tantum pretium fundi, quantum purum animum illum offerentis pensarunt, & ideo per traditionem fundi etiam uiginti aureorum, modo sit capax ecclesiæ construendæ, quæritur ius patronatus secundum eorum mentem, quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ, & Genuæ celebrata meritò declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno, vel paruo facta mentione.

16 Tertium uerò refellitur, negando, quod fundans ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi prælatum ipsius, multa.n. alia iura potest habere patronus in ecclesia tam collegiata, quam simplici, ultra ius præsentandi Rectorem, uel beneficiarios eius, ut probatur in cap. [piæ mentis,] a & in capit. [nobis,] in argumẽto citato, b & latè post & ante alios tradũt Rocchus, & Lambertus, c declarando uerba illa [honorificum, & utile,] posita in definitione iuris patronatus, & præfatus Rex, & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prędicti conuentus, sed quod Conuentus ipse debet eligere Correctorẽ ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus, quod longè aliud est, & à separatis non fit illatio. d

17 Quartum autem soluitur, primò quidem concedendo, quòd in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, ut sint aduersæ, & contrariæ, ut habetur in d.c. [in nostra,] in arg. citato, quales sunt professio laici, & clerici in administrando uicariatu episcopali, de qua ibi dicitur, negando tamen quod non possint esse in eadem congregatione homines diuersarum professionum si bi mutuo non repugnantium, quales sunt in monasterijs ipsis Itali, Galli, & Hispani, quales sacerdotes & primæ tonsuræ tantum clerici, quales professi, & nouitij, conuersi laici, & monachi ad chorum professi, & religiosus in episcopũ promotus, & canonici sæculares, q pñt esse in eadem ecclesia. e Et ita nõ repugnat quòd unum Monasterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere Prælatum de natione

A Gallicana, & non alia, quàm illa, aut de alijs nationibus. Secũdo, quòd assumptum in argumento procedit solo iure communi attento, secus autem attento priuilegio Apostolico, vel statuto Ecclesiæ particularis. Vnde videmus Regem Frãcorum priuilegio Apostolico esse canonicum in aliquot Ecclesijs Franciæ, & Marchionem Asturitem in Ecclesia Asturiensi, & vidimus nuper Romæ Dominicanum Fratrem in Ecclesia Sancti Petri canonicum, & in specie habemus casum clarum in d. cap. [cum dilectus,] f quod habet, valere statutum etiam sola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum Monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere Prælatum de monachis alterius certi monasterij, quòd longè

B grauius est, & præfati Rex, Conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantum attento, sed iure particulari, videlicet statuto ipsiusmet Sancti Francisci, & priuilegio Sanctæ Sedis Apostolicæ benignissimè indulto, ordine toto id volente, & procurante.

18 Quintum reijcitur, eo ꝙ, qcquid senserit Ioannes Andreas in eo citatus, mõstratum est supra in argumento quarto, consensum Superioris ordinarij requisitum ad quærẽdum ius patronatus, posse superuenire post fundationem, constructionem, & donationem, & in casu proposito non solum superuenit consensus ordinarij, sed etiã ipsiusmet Papæ, de quo nemo vnquàm dubitauit posse longè post factũ con-

C sentire, præsertim cum id facit cum clausula, [ex certa scientia, & de plenitudine potestatis,] quod in nostro casu effecit, & per quod cessant omnia, quę contra partem hanc adduci possunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere Superioribus suis obedire, & parere oĩbus honestis, iuxta moderationẽ, quam tradit S. Thomas, g negando tamen, ꝙ sit honestum, vt in hoc prædictus Conuentus obediat Generali cõtra præceptum Papæ, qui sub grauissimis censuris priuationis, & alijs poenis interdixit, ne id fieret, & non est obediendum vni Superiori, quando superior illius contrarium præcipit. h

19 Ad septimum, dicitur primo, negando, quòd

D Regula Sancti Fràcisci fuerit facta post gratiam, quã ipse fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ, quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501. & longè antea viuo adhuc Ludouico B. præfatus vir transiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monasteria, & deinde anno 1484. rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret, & ita longe ante gratiam factam habuit monachos non solum in Calabria, sed etiam in Gallia, adeo quod postea in Capitulo generali primo, celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter Prouincias ordinis multas Prouincia Turonica esset secũda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum, fecit enim prædictum fundum Romæ pro monachis ibi constituendis, & quod non est verisi-

E mile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundo diluitur, negando per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factę. Tum quia non potuit honestè velle tollere id, quod tam honestè concesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ

ALLEGATIONES.

a & cap. Frigentius, 16. q. 7. b & in cap. præterea, 1. de iure patron. c in suis tracta. de iure patron. d l. Papinianus, ff. de minoribus. e clemen. 1. de elect. f de consuetud. g 2. 2. quæstio. 104. artic. 5. h cap. Iulianus, cap. non semper, 11. quæstio. 3.

tantæ nationis, à quibus tanta beneficia susceperat, F
ingratitudinē incurrendo, contra l.[si non fortè,] a adiuncta gloss. Tum quia, etsi maximè voluisset, non potuisset, nullus.n. unquam iurisperitus, qui mediocriter saperet, dixit, Episcopum, qui consensit fundationi Ecclesiæ, posse in præiudicium iuris patronatus quæsiti dissentire, contra regulam, [Quod semel placuit, displicere non potest,] b & ei adnotata. Tertio, quòd postea prædicta gratia fuit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem inijcit.

20 Octauum autem refellitur primo, eo quòd ab anno emptionis fundi vsq; ad interruptionē pdictā
lapsi fuerunt plures quam quadraginta octo anni, & G
à tempore literarum S. Francisci plures quam quadraginta, qui sufficiunt ad præscriptionem etiam rerum Ecclesiarum. c Secundo, quòd non est necessaria præscriptio ei, qui habet ius quæsitum per iustum statutum confirmatum per Generalem, & maximè iterum reconfirmatum per S. Sedem Apostolicam, & maximè in gratiam tanti Regis, cum iuribus regijs Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa, quæ congerit ibi Gomezius in procemio regularū eius, quale hoc, de quo loquimur, fuit, argumento cap. [cuncta per mundum.] d

Nonum reijcitur primo, quòd falso præsumūt regulam derogasse prædicto statuto, ut supra monstra-
tum est. Secundo, q non fuit dictum quod statutum H
ualeret, sed solum quod fuit factū, & id est uerū. Tertio, quòd an ualeret de iure illud, est quæstio iuris, cuius decisio non est necessario innotescenda Papæ. e

21 Decimum tollitur, negando, quod Conc. Trid. in illo citatum statuerit, vt administratio monasteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, ut ipsi dicunt, sed quod administratio bonorum monasteriorum per tales officiales fiat, quòd lōgè diuersum est, cum administratio monasteriorum fiat per Prælatos electos, & confirmatos, qui non sunt ad nutum amouibiles. f Et ita in ordine præfato Correctores non amouētur, nec amoueri possunt ad nutum sine causæ cognitione tpe suæ correctionis durante, nec unquā
Concilium tale quid somniauit, sed uolentes astrue- I
re falsum in ipsam dilucidam veritatem impingunt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Francisc. in sua regula, esse contrariam particularitati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit solam personam Correctoris monasterij, illa uero bona monasterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monasterio similem induxisse particularitatem contrariam suæ communitati, in nullo. n. uoluit, ut officium Correctoris esset commune, sed quod ad unam solam personam pertineret.

Duodecimum, negatur, quòd confirmatio præsu-
matur esse falsa, eo quod fuerit facta de actu longè K
antea facto, quasi non possit confirmare Papa ea, quę ante quinquaginta, & centum annos fuerunt facta, tum in forma communi, tum ex certa scientia, contra notata in titu. de confirm. utili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per se corruit, cum per ea, quæ assumit, in nulla bona consequentia inferri possit uera, uel presumpta ulla falsitas, uel subreptio in literis in eo allegatis, ut palam est, quòd autem prætendūt literas, & instrumentum S. Francisci, de quibus testatur Iulius III. non fuisse uerè facta, duplici ratione exploditur, nempe, quòd cōtra Capitula sui ordinis generalia, quæ de illis tenentur, parum reuerenter loquantur, & quod irreuerentius astruere uidentur non esse credendum Papæ in his, quæ testatur facta, suam dispositionem super eis fundando, contra Cle. 1. g præsertim in his, quæ suæ absolutæ uolūtati, & plenitudini potestatis subiacēt, quale est hoc, de quo agimus, statutum, per notata, h maxime per Felynum, & Decium. Adde quod allegatur hoc post circiter triginta annos, & diuturnam possessionem, & obseruantiam hac prædicta confirmatione facta seruata, contra glossam singularem, & notata ibi, & alibi sæpe ab omnibus. i

Per quæ omnia videtur proculdubio dicendum, non solum hoc ius præeminentiæ honorificum esse conseruandum Regibus Francorum Christianissimis, Gallicanæ nationi, & Conuentui prædicto Romæ, sed etiā pudere debet quemlibet prædicti ord. Minimorum religiosum contra statutum sui S. Patriarchæ gratificum, Pont. Max. decreto tam benigne confirmatum, & tanto tempore usu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de cond. indeb. b de regul. lib. 6. c capit. de quanta, & cap. illud, de præscript. d 9. quæst. 3. & capit. proposuit, de concess. præbend. e arg. capit. 1. de post. lib. 6. f capitul. 2 §. priores, de statu monach. g de prob. h in d. clem. & in capit quæ in ecclesiarum, de constit. i cap. peruenit, de empt & uendit.

SVMMARIVM.

Personale beneficium, seu personatum instituens, vel ha- 1
bens, si ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacitè inito, vt nominatus in fauorem nominantis suum resignet beneficium, simonia committitur.

Instituens personatum eo fine, vt per illud via commuta- 1
tionis aliquod obtineat beneficium, videtur simoniacus, num. 2. attamen verè non est, num. 19. nisi interueniat conuentio, numer. 20. & 21. purius tamen sine dicta spe, & intentione institueretur. num. 19.

Immemorialis consuetudo vim priuilegij habet ita, vt per 3
illam inducatur quicquid priuilegio etiam Papæ induci potest, nec desinit esse talis ex eo, quòd in aliquo reperiatur mutata, seu non omnino formaliter semper seruata, modo æquipollenter, & in effectu semper fuerit obseruata, num. 7. & 18.

Approbans actionem aliquam, censetur etiam approbare 3
conditiones, cum quibus scit illam exerceri.

Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel tem- 4
porali, etiamque spirituali, vel pio, sine tamen alterius præiudicio subijcere quilibet potest, tàm per contractum inter viuos, quàm in vltima voluntate, numero 5. & hoc etiam sine Episcopi auctoritate, numero 4. non tamen erit beneficium Ecclesiasticum, etiamsi sit cum onere, vt solis assignetur clericis missantibus, numer. 6. & 7. vel cum onere dicendi Missas aliquas, num. 15.

Beneficium Ecclesiasticum non potest erigi sine auctori- 6
tate Ecclesiastica, sine qua nihil, quod sit sacrum, aut religiosum, effici potest, vnde opera erecta priuata auctoritate etiamsi appellentur capellaniæ, & ad illa soli sacrifici possint deputari, non sunt beneficia, numero 7. & hoc etiamsi sit impositum onus dicendi certas Missas, num. 13.

Beneficium Ecclesiasticum, attēto solo iure communi, non 8
potest etiam accedēte Episcopi auctoritate institui, nisi sit perpetuum, & à solo Superiore Ecclesiastico conferendum, & talis conditionis, quod ab habente non

non possit sine Episcopi licentia renunciari, & nu.16. at priuilegio Papæ, qui super humanum ius est, immo & immemoriali consuetudine, quæ vim priuilegij Pontificij habet, potest, num. 10.11.& 12.

9 *Pensionem alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duraturam dumtaxat reseruat Episcopus, at quæ reseruatur à Papa durat ad vitam pensionarij.*

10 *Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, ut pluribus concessum legitur, immo, & consuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, seu priuilegio Papæ comparatur, num. 17.*

14 *Beneficia sine dote consistere nequeunt, vnde beneficia, quæ vocari solebant de pertica, nullos habentia reditus, nulliusque valoris, non sunt propriè beneficia, cum eis non competat descriptio beneficij, quæ habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus Ecclesiasticos, num. 17.& 18.*

17 *Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri, videlicet, vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata idem meum beneficium personale, consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præscribi.*

17 *Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo, si in aliquo reperiatur quandoque mutata, in hoc tamen fallit, quando eadem saltem æquipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. num. 18.*

20 *Beneficium fundari non potest cum pacto, vt aliter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum, & sibi collatum, at sub hac spe, modo cesset pactum, potest, num. 19.& 21.*

CONSILIVM VIII.

IN Prouincia Tarraconensi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab aliis beneficiis, quæ in reliquis mundi prouinciis instituuntur, omnino discrepantia, & aliena, quæ beneficia, personatus, seu beneficia personalia uulgo appellantur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi, a fuerunt approbata. Verum quia in d.cap. nulla fit mentio specialis de usu ipsorum, sed tantum quod possint resignari, & permutari, operæ pretium uisum est referre, qualiter ipsorum usus se habuerit, & ad præsens se habeat.

Sciendum igitur est, quòd ubi V.G.N. Clericus desiderabat obtinere beneficium Ecclesiasticũ, qd B. possidebat, sub pacto expresso de dando ipsi B. unum personale beneficium ualoris annui decem ducatorum, uel ultra, illud instituebat, decreto ordinarii interueniẽte, sed in institutione nullum uerbũ fiebat de intentione, propter quam fundabatur personatus, sed tantum dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cum cœlestibus, N. instituebat illud personale beneficium, cuius quidem reditus à principio iam applicabantur alicui causæ piæ, & sæpe numero propter pactum expressum alicui beneficio, etiam patronatus laicorũ, seu ad certam piam causam, de quo pacto nulla mẽtio in applicatione fiebat, Quo personali beneficio fundato ad unam, seu plures uitas, N. qui fundauerat noĩabat ad illud B. clericũ simpliciter, & absque eo, quòd exprimeretur, quod nominabat in recõpensam, qui quidem B. aute Conc. Trid. ex causa permutationis cum beneficio uulgariter dicto de pettica

A resignabat in fauorem N. beneficium Ecclesiasticum, quod possidebat, sed post Concilium Tridentinum B. simpliciter beneficium illud Ecclesiasticum resignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant, non narrabantur ordinarijs, sed certissimum est, quod ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici sciebant hæc ita fieri, prout narrata sunt, & ita quotidie fit, & obseruatur passim.

Super quibus omnibus est in primis aduertẽdum, quod huiusmodi personalia beneficia, seu personatus non poterant, nec possunt obtineri, nisi per clericos sęculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos claustrales ordinis S. Benedicti, & canonicos regulares S. Augustini, qui officia distincta, B & proprium saltem de facto habẽt, per horum enim professionem, & status mutationem non vacant huiusmodi personatus, non possunt tamen obtineri per regulares mendicantes, sed vacant per huiusmodi status assumptionem. Secundò, quòd per pactum expressum, ferè semper qui nominat ad personatum, promittit quod nominatus poterit nominare alium ad illud personale beneficium, & aliquãdo quod secundo nominatus poterit tertium nominare, prout sibi reseruauit in fundatione institutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret personale beneficium. Tertio, ꝙ quam plures personatus ex pacto expresso applicãtur alicui piæ causæ, nimirũ, vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui C Monasterio, seu beneficio Ecclesiastico in augmentum redituum eius ad volũtatem alterius, qui beneficium Ecclesiasticum dat in recompẽsam illius personalis beneficij, seu alicui alteri piæ causæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quarto, quod nunquam permutantur, nec resignantur, nisi per simplicem nominationem, quæ fieri potest etiam aliquando in mortis articulo, quę nominatio nullam requirit postmodum collationem, nec institutionem ordinarij, sed solum fit corã notario, & testibus. Ex quibus posset inferri, quòd Concilium Prouinciale vbi approbauit, quod possent resignari, & permutari, intellexit, prout ipsa resignantur, vel permutantur per simplicem nominationem, non quod intellexe- D rit, quod permutentur, prout solent reliqua beneficia Ecclesiastica: nam hoc esset directe contra mentem institutoris illorum, quia semper, si fundator hoc vult, reseruat sibi, quod ad simplicem nominationem suam, vel alterius nominati, detur illud beneficium personale. Quinto, ꝙ nulli personatus sunt perpetui, quia à principio applicari debent certæ piæ causæ post illud tempus, ad quod sunt instituti. Sexto, quòd uacant per contractum matrimonii, quia non possunt obtineri nisi per personas ecclesiasticas, ut habetur in b Concilio prouinciali. Septimo, aliquando sunt personatus annui ualoris sex ducatorum, aliquando 100.200.& etiam 400. Octauo, E beneficium de pertica appellatur beneficium ecclesiasticũ perpetuum nullius ualoris, quod semper uacat in manibus ordinarii. Nono, instituenti personatũ in recompensam nominationis conferebatur bñficium nominati ad personatum, etiam aliquando assignato eidem nominato commodo nonnullorum reditum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reseruato tamen nominãti iure instituendi ex dictis reditib. quoddã ꝑsonale bñficiũ. Quæ

ALLEGATIONES.

a de institutionib. cap. 6. b d. cap. 6.

Quæ omnia ea maxime de cauſa ſunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi redditus, qui ad tempus instituuntur pro perſonali beneficio, applicantur alicui piæ cauſæ, ſeu beneficio Eccleſiaſtico, ita quod efficiuntur reditus Eccleſiaſtici, vel pij.

Et eſt maximi momenti immemorabilis conſuetudo, de qua teſtimonium reddit Concilium Prouinciale, quod confirmat huiuſmodi perſonalia beneficia, veriſimile eſt enim, quod illa immemorabilis conſuetudo ita militat circa vſum perſonalium beneficiorum, ſeu perſonatuum, atque circa ipſa perſonalia beneficia, ſeu fundationes eorum, & qui ſint conſuetudinis immemorabilis effectus, nemo eſt qui neſciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione, ponitur hic tenor Conſtitutionis Prouincialis, quæ habetur libro tertio. a

Licet perſonatus, ſiue perſonalia beneficia ideo nuncupata ſint, quod non vt in perpetuum beneficia remanerent, ſed ad vitam aliquarum perſonarum Eccleſiaſticarum duntaxat instituerentur, & poſtea eorum reditus in alios pios vſus applicarentur, & ab immemorabili tempore in hac noſtra Tarraconenſi Prouincia erigi, & inſtitui conſueuerint, cum ea in diuini cultus augmētum tendant, & Chriſti fidelium pias voluntates ampliari, non autem reſtringi conueniat, inſtitutiones eorundem adiuuari oportere cenſuimus. Verum cum nonnunquam in dictorum perſonatuum, ſeu perſonalium beneficiorum fundatione plurimæ fraudes, & ſæpe non ſine ſimoniaca labe (quod vehementer dolemus) cōmiſſæ fuerint, vt hmōi fraudibus, quantum à nobis fieri poſſit, occurratur, ſacri approbatione Concilij ſtatuimus, vt nullus perſonatus, ſeu perſonale beneficiū, ſine auctoritate, & decreto Epi, ſeu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum, & auctoritatem ſuā in fundatione interponere non poſſint, niſi dos aſſignata in cenſualibus, vel alijs reditibus perpetuis cōſiſtat. Ea vero dos, ſiue ij reditus non ſuper bonis dotantis, vel eius qui patronus efficitur ex cenſuali, vel alio nouo contractu fundentur, ſed ſint alij veri reditus in locis tutis, & firmis conſiſtentes, ab eiſdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecunię rectè collatæ ſint, quam decretum interponatur, nec dos in ſola pecunia numerata conſiſtat, aut in prędijs, vel domibus inutilibus, alijsvę rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, niſi ea perpetuo fructuoſa eſſe veriſimiliter poſſint. Quod ſi permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus ſupradicti collocentur, poſt primæ, vel ſecundæ, vel vlterioris perſonis obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim, vt poſt earundem reſignationem, aut aliā vacationem id fieri permittatur) in ipſa erectione, ſeu fundatione declarentur ſpecies piorum operum, & cum caſus euenerit, in ea pia opera illi reditus diſtribuantur, & vt horum omnium, & ſingulorum nihil vnquam poſſit celari in libro ſpeciali, tam perſonatuū erectiones, & dotationes, quàm collationes, & inſtitutiones, necnō in libro piarum cauſarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus inſtituta deſcribantur. Maximam quoq; curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua ſimoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut inſtitutione, aut etiam in permutatione dictorum perſonatuum, ſiue perſonaliū beneficiorum interueniat, atque prohibere, ac punire ſeueritate canonica procurent, quod non ſolum

F in futura, ſed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.

1 Viſis omnibus ſupradictis dubijs ad me tranſmiſſis, dico, quod contra prædictum vſum videtur facere primo, quod eſt ſimoniacus, argumen. cap. [quam pio,] b & cap. fin. c quatenus conueniunt expreſſe, uel tacite inſtituēs perſonatum, & habens beneficium, ut hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad perſonatum, & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito, vel expreſſo, vt cōferat illud nominanti, & quatenus ordinarius cōfert illud nominanti uirtute duarum præcedentium pactionum, immo quatenus nominaturus inſtituit perſonatū eo fine, ut uere, uel æquipollenter commutet illud pro beneficio nomi-

G nati, & conſuetudo mala, & ſimoniaca, quæ eſt cōtra legem diuinam, eſt inualida, & nullius effectus. d

2 Secundo facit prædicta conſtitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægrè probat inſtitutionem prædictorum perſonatuū, adeo quidem, quòd multis rationibus reſtringit modū, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes ſolere in hmōi inſtitutionibus interuenire, immo, & multas ſimonias, quas non ſolum non laudat, ſed reprobat. Tertio, q͂a grauiſſime hortatur ordinarios, ut curent, ne quis dolus, aut fraus, uel aliqua ſimoniaca pactio in erectione, aut fundatione, uel in collatione, aut inſtitutione, aut permutatione dictorum perſonatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eiſdem, ut

H prohibeant, & ſeuere puniant prædictas fraudes, & ſimoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet, ut non ſolum futura, ſed etiam præterita circa hoc peccata puniantur, nō obſcure ſignificans illa eſſe adeo intolerabilia, ut nullo uſu, neque conſuetudine iuſtificari potuerint.

3 Pro uſu uero prædicto facit primo, quòd conſuetudo immemorialis uidetur hoc approbare, & quod illa habet uim priuilegij, e ita quod quicquid induci poteſt priuilegio, induci poſſit tali conſuetudine, per ea quæ tradunt Panormitan. & Felyn. f & iterum Felyn. g & Dec. in conſil. 171. poſt Panormit. h & alij alibi. At priuilegio Papæ poſſet induci talis uſus: ergo etiam prædicta conſuetudine

I poteſt ille iuſtificari.

Secundo facit conſtitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorū perſonatuum, & beneficiorum perſonalium, quæ quia facta eſt à ſcientibus prædictum uſum, uidetur intelligenda de permutatione illa tacita, qua inſtituens perſonatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad perſonatum nominat.

Tertio, quòd huiuſmodi perſonatus inſtituuntur, & eriguntur auctoritate Epiſcopi, & ita dicuntur fieri religioſa, & ſpiritualia, argumento cap. ad hæc, de relig. domib. & ita beneficia Eccleſiaſtica.

4 Pro reſolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima eſt, dico ſequentia. Primo, q͂ deputatio, uinctio, ſeu uinculatio bonorum aliquorum immo-

K bilium, ſiue mobilium, ut maneant uincta, & perueniant

ALLEGATIONES.

a tit. 5. cap. 7. de inſtitution. b 1. quæſtio. 2. c de pact. d cap. mala, & cap. quæ contra mores, 8. diſt. & ſpecialius in cap. non ſatis, cap. ſicut, 3. & cap. Iacobus, de ſimon. e cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de uerb. ſignific. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti & æſti. f num. 4. & 5. in cap. cum contingat, de foro competenti, & in cap. accedentes, numero 6. de præſcript. g in eadem rubr. num. 6. & in cap. cauſam, quæ eod. tit. h in cap. de hoc, de ſimon.

ueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo post vnam, vel plures vitas, & postea cedant alicui operi pio, in se, est iusta, & sancta, etiam sine auctoritate Episcopi facta, & prædictus personatus ante prædictam constitutionē erat talis. Tum quia quilibet potest ad suum libitum re sua uti. a Tū quia in traditione suæ rei quilibet pōt modum à legibus nō improbatum apponere. b At deputare, & vincire, ut prædictum est, aliqua bona, nulla lege naturali, neq; diuina, neque humana, modo sine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secūdo, ex hoc sequi, quod prædicta deputatio, siue vinctio, & vinculatio non incipit esse iusta ob constitutionem prædictam Prouincialem, nec ob ullam consuetudinem memorialem, vel immemorialem, quia sine vllo tali munimine ipsa per se erat iusta, & laudabilis. Tum per prędictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui possunt, & frequenter relinquuntur in regnis Castellæ, & Nauarræ fideicommissa aliquorum bonorum aliquib. ita vt post vitam eorum cedant quibusdā alijs, & post eorum vitam cedāt pauperib. vel fabricæ alicuius Ecclesiæ, & nō est dubium, quod testatores possent dare prioribus fideicommissarijs facultatem nominādi scđos. Nec est dubium, quod qua ratione potest hoc facere testator in ultima uoluntate, potest ēt donator facere inter viuos, quin & quotidie fit in Lusitania in contractibus emphyteuticis, quibus datur ab Ecclesijs emphyteusis ad tres vitas, quarum prima possit nominare secundam, & secunda tertiam, quibus finitis, redit ipsa emphyteusis cum melioramentis ad Ecclesiam, vnde manarat.

6 Tertio huiusmōdi deputatio, & vinctio, seu vinculato si fiat sine Episcopi auctoritate, non est beneficium ecclesiasticum, sed temporale quoddam bonum pijs operibus sub aliqua conditione, vel modo dicatum, vinctum, siue (vt uulgus ait) uinculum, etiam si adderetur in deputatione, quod non possent nominari nisi Ecclesiasticæ personæ, nec possent teneri à coniugatis.

7 Tum quia beneficium Ecclesiasticum spirituale non potest constitui sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil potest dici sacrum, siue religiosum, iure canonico, cap. ad hæc, de relig. domib. & beneficium est ius spirituale, c siue spiritualibus annexum consequenter secundum S. Th. receptum, d etiamsi deputator uocaret illa bona sic deputata, & iniuncta ꝑsonatum, uel beneficium personale, imò nec si appellaret clericatum, uel beneficium personale clericale, eo quod nō possint ad illa nominari nisi clerici, neq; possint teneri nisi ab ecclesiasticis, neq; si eiusmodi deputationem appellaret institutionem, quia huiusmodi nominatio sine auctoritate episcopi facta nihil prodest, quo uerè sit spirituale beneficium, ut palam est. Tum quia multa sunt munera, & stipendia clericalia temporalia, quæ non possunt teneri nisi à clericis, imo & multæ capellaniæ, quæ non possunt teneri nisi à sacrificis, quæ tamen non sunt beneficia spiritualia, quia non sunt perpetua, qualia sunt omnia beneficia Ecclesiastica. e

8 Quarto, quod huiusmodi institutio, etiam decretoꝫ, & auctoritate episcopi accedente facta, non potest dici beneficium ecclesiasticum solo iure communi attento. Tum quia nō est perpetuū, ita quod illud debeat teneri à nominato eius uita durante, & quod non possit renunciari sine auctoritate Superioris, qđ requiritur ad hoc, ut sit beneficium ecclesiasticum. f Tum quia multa stipēdia instituuntur in ecclesijs auctoritate episcoporum ad docendum, canendum, uel ad alia ministeria exercenda per solos clericos, q̄ ob hoc non sunt beneficia licet sint ministeria clericalia, quæ conferuntur ad tempus, & relinquuntur sine Superioris auctoritate, q̄ palam est non esse bñficia.

A

9 Tum quod pensio, quę super fructibus beneficiorum de more constituitur renunciantibus, uel alijs, tum ab ordinarijs ad uitam illius impositione consentientis, tum etiam à Papa ad uitam eius, cui constituitur, etiam cum clausula transferendi, non est uere beneficium ecclesiasticum, ut tenent omnes contra Andream Siculum g per illius contextum, & ꝑ cap. [quamuis. h ubi idem annotauit Dominicus receptus, & latè tradidimus post alios in rubr. i &

B certum est quod huiusmodi pensio magis approximat ad naturam beneficii spiritualis, quam prædicti personatus, & beneficia personalia.

10 Quinto, quod si præfata consuetudo immemorialis, de qua testatur constitutio prouincialis, expresse determinaret, aut necessario tacite præsupponeret, quod præfati personatus sint beneficia spiritualia, essent talia, quia si Papa id expresse ordinaret, uel necessario tacitè id in sua ordinatione præsupponeret, essent bñficia spūalia, quia cum iure humano tantum beneficia spiritualia debeant esse perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod non possint renunciari, nisi de Superioris licentia, neque conferri, nisi à Superiore Ecclesiastico, posset Papa id mu-

C tare. Tum per prædictam Glossam adiuncto d. cap. [si gratiose.] K Tum quod est supra omne ius humanum. l Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præsentandi ad beneficia, quæ fundarent, m & potest concedere gratiose cōtra ius commune, vt ea conferant, immo, & alia quæ non fundarent, vt concessit Regi Apuliæ, iuxta glossam n Regi Galliæ, o & alijs Regibus, iuxta aliam glossam, p & id quod Papa potest statuere, potest etiā induci consuetudine immemoriali, quæ habet, vt supra dictum est, vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta consuetudo, & præfata cōstitutio etsi expresse nō dicāt illos personatus esse beneficia spi-

D ritualia, tacite tñ videntur præsupponere illud, facit primò, quod Concilium Prouinciale significauit consuetudinem immemorialem operatā fuisse, induxisse, vel effecisse aliquid in hoc vltra ius cōe, at non videtur dari posse aliud, quod operata fuerit, q̄ hoc: nā iure communi præfati personatus, & eorum institutio in se erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quod essent opera valida iuste instituta, & non indigebant quo ad hoc alio munimine, quam iure cōmuni, vt probatum est supra: ergo prędicta consuetudo, & constitutio significant, quod consuetudine immemoriali introductum, & effectum sit, vt ij personatus essent beneficia spirituali a ad tempus aliquod tantum duratura, & quæ conferri possint ab institutori-

E bus etiā priuatis, & à collatarijs, & nominatis etiam priuatis,

ALLEGATIONES.

a l. in re mandata. C. mandati. & in l. sed & si. §. consuluit. ff. de petit. hæred. b cap. uerum, cum glo. de cond. appos. l. in traditionibus C. de pact. c cap. dilecto, de præbend. d 2. 2. quæstio. 100. artic. 4. e cap. præcepta 55 distinctio. & ca. sanctorum, 70. d. & gl. recep. in cap. si gratiose, de rescr. libr. 6. f cap. admonet, & cap. quod in dub. de renunc. g in cap. ad audientiam, 2. de rescr. h 1. ad præb. l. 6. i de præb. k de rescr. lib 6. l c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & c. proposuit, de conc. præbend. m tot. tit de iure patr. n 16. quæstion 7. in sum. o capit. dilectus 3. de præbend. capit. generale. de elec. lib. 6. glo. cap. imperium. d. 10. p in § hinc etiam, 17. distinc.

priuatis, etiam solo verbo, vel instrumento notarij,
modo auctoritas episcopi in id accederet, cui accessu
ræ dedit nouam formam præfata constitutio.
12 Secundo, quod constitutio, & consuetudo præ-
fatæ, quę appellant illos personatus beneficia perso-
nalia, & quod eo dicuntur personalia, quod non sunt
perpetua, sed finiuntur finitis aliquot personis eccle-
siasticis, significant, quod hi personatus ita sunt bene
ficia, ac alia ecclesiastica, nisi qua parte hæc sunt tpa-
lia, & alia perpetua. Tertio, quod prædicta cõstitutio
habet præfatos personatus particulariter solere insti
tui in prouincia Tarraconensi, & quod in alijs, vbi nõ
est talis consuetudo, nec solent, nec possent institui.
At certum est, quod etiam in alijs locis per viam fi-
deicommissi, vel capellaniæ, vel donationis certis vin
culis astrictæ, possunt, & solent fieri similes funda-
tiones à testatoribus, & donatoribus, ita quod possint
appellari beneficia in genere, prout beneficium de-
finitur ab Huberto, a dicente, quod est beneuola
actio, siue beneuolum datum gaudium tribuens ac-
cipienti, ergo in prouincia Tarraconensi specialiter
habet consuetudo, vt præfati personatus dicantur, &
sint beneficia spiritualia ad tempus duratura.
13 Quarto, quod Concilium uetat, ne possint in-
stitui, nisi auctoritate episcopi, quam tamen supra
probatum est non esse necessariam ad hoc, ut illa in-
stitutio ualeat in se, sicut ualeret quoddam fideicom
missum, uel quoddam donatum, uel quoddam stipen
dium temporale, uel quædam capellania dicendi ali-
quas Missas, ergo sentit episcopi auctoritatem requi-
ri ad hoc, ut dicatur beneficium spirituale.
14 Quinto, quod Concilium appellat dotem bo-
na, quibus fundãtur, per quod significat esse spiritua
lia beneficia, quæ sine dotibus cõsistere nequeunt, b
& quod præcipit dotem constitui nõ in quibuscunq;
bonis, sed in à se nominatis, cum tamen ad hoc, quod
sint beneficia, seu bona bene data non spiritualia, in
quibuscunque possint constitui, ut palam est.
15 Sexto, quod Concilium præsupponit in huius-
modi personatuum institutione solere interuenire si-
moniam, quæ tamen non potest interuenire, nisi es-
sent spiritualia, non enim esset simonia alicui dare
pecuniam, ut relinqueret aliquod fideicommissum,
uel donaret aliquod donarium grande illi, uel illi,
etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam
dicendi aliquas Missas, quia non datur aliquid tem-
porale pro spirituali, nec contra, ergo significat hos
personatus esse spiritualia beneficia, in quibus com-
mitteretur simonia, si daretur, aliqua pecunia in-
stitutori, ut cum personatus fuerit institutus, con-
feratur ei, uel nominetur ad illum, ut habetur in
cap. [tua.] c ubi probatur, eum qui dat bona sua
Ecclesiæ eo pacto, ut præbenda ex eis erecta præbea
tur sibi, admittere simoniam. Septimo prædictum
Concilium significat posse huiusmodi personatus ua
care per resignationem, & alio modo, ita ut ad nulla
opera pia obligarentur hi, qui eos postea acciperent,
puta si à principio ita instituerentur, ut unus, alter,
uel tertius eos tenere possint, nulla à principio facta
specificatione alicuius operis pij, cui applicarentur
bona post finitas personas nominatas, quo casu uide-
tur Concilium significare, quod posset ordinarius il-
los, ita uacantes conferre cui uellet, ut manerent be-
neficia spiritualia perpetua, & consequenter à prin-
cipio erant spiritualia, cum temporale non possit fie-
ri spirituale, nisi spirituali auctoritate accedente,
iuxta dict. cap. [ad hæc,] d qualis in hoc casu non
accedit post uacationem, quæ maxima, & profun-

F da declaratio præfatæ constitutionis est. Octauo,
quod prædictum Concilium serio præsupponit posse
prædictos personatus permutari, siue commutari,
quod nullius momenti esset, si non essent spiritualia
beneficia, cum palam sit temporaria commutari pos
se, & ideo ut id aliquid operetur, intelligendum est,
quod sunt beneficia spiritualia. Nono, quòd uacant
per contractum matrimonium, ut in informatione fa
cti præsupponitur, & non uacarent, nisi essent spiri-
tualia beneficia, cap. [quod a te,] e quatenus habet
beneficiarium in minoribus constitutum contrahen-
do matrimonium perdere quidem beneficium, sed
non alia bona, quæ dederat ecclesiæ. Decimo,
quod non possunt nominari ad illos nisi clerici, quod
est magnum signum præsumendi esse beneficia ec-
G clesiastica.
16 Septimo principaliter dico, quod pro contraria
parte quod prædicti personatus nõ sint nec debeant
dici beneficia spiritualia, facit primo, quod non sunt
perpetui, qualia esse, & dici debere beneficia eccle-
siastica supra probatum est. Secundo, quod non con-
feruntur à superioribus ecclesiasticis, vt debere con-
ferri si essent spiritualia beneficia, supra probatum
est. Tertio, quod omne beneficium spirituale est sæ-
culare, aut regulare, iuxta notata in c. [possessores,] f
& prædicti personatus non videntur esse sæculares,
quia si eos tenentes fiant canonici regulares non mẽ-
dicantes, non videntur vacare, vt in informatione fa-
H cti significatur, nec sunt regulares, quia conferun-
tur, sæcularibus, ergo non sunt beneficia ecclesiasti-
ca. Quarto, quod non permutantur cum beneficijs
ecclesiasticis, cum tamen possent permutari, si essent
talia. g Quinto, quod si essent beneficia, teneren-
tur recitare Horas canonicas, qui eos haberent, quia
omnes beneficiati tenentur ad eas. h
17 Octauo, principaliter dico, quod ad hæc argu-
menta responderi potest. Ad primum quidem con-
cedendo, quod omnia beneficia spiritualia iure com-
muni attento debent esse perpetua, sed quod priui-
legio Papæ fieri potest, vt aliqua sint temporaria, i
& consequenter consuetudine immemoriali, quæ ha-
bet vim priuilegij, vt supra dictum est, id induci po-
I test, quod in nostro casu facit. Ad secundum idem re-
spondetur, quod ad primum, nempe priuilegio Papę
cessante conferenda esse beneficia à Superiori spiri-
tuali, per illud tamen fieri posse, vt à priuato etiam
laico per supradicta conferantur. Ad tertium conce-
do quidem iure communi omnia beneficia esse regu-
laria ad hunc effectum, vt sæcularia sæcularibus, re-
gularia regularibus conferantur, sed priuilegio Pa-
pæ fieri posse, vt vnum & idem beneficium sit regu-
lare, & sæculare, ad hunc effectum, quod conferri
possit tam sæculari, quam regulari, & contra, quia
illud est iure humano inductum, & ideo etiam con-
suetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ com-
paratur, vt prædictum est, tolli potest. Ad quartum
K concedo, quod non permutentur cum beneficijs eo
modo, quo iure communi alia beneficia permutan-
tur, puta renunciando illa in manibus superiorum,
& accipiendo eadem per nouam eorum collationem,
iuxta

ALLEGATIONES.

a in titul. quæ sit prima causa benefic. amitt. in vsibus. feud.
b capitul. nemo, de consecrat. distinct. 1. cap si quis obiece-
rit. 1. quæst. 3. c de simon. d de relig domibus e de cle
ric. coniug. f de reb. ecclesi. non alienand. capit. cum sin-
gula. de præben. libr. 6. g cap. cum olim. de rer. permut. &
cap. 1. eod. titul. lib. 6 h cap. final. 92. distinct. i dict. cap. si
gratiose. iunct. gloss. de rescr. lib. 6.

iuxta notata in dict.cap. [cum olim.] a nego tamē, quod non permutētur modo speciali inducto per prę dictam consuetudinem immemorialem, videlicet, quod habens beneficium resignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti personatū per potestatem nominandi ad eum, & quod ille nominet ad personatum illum, qui resignauit beneficium, vt sibi conferretur. Nec obstat, quod non potest fieri pactum inter duos, quo alter renūciet beneficio suo, vt alteri conferatur, & quod alter conferat ei aliquid auctoritate sua, quamuis posset renunciari alteri beneficium in manibus Superioris, quo illud per eum conferatur alteri, qui renunciauit suo, vt sibi conferretur, non inquam hoc obstat: quia cōcedimus, id ita esse in permutatione beneficiorum iure communi, & regulari modo erectorum, sed nos loquimur de permutatione beneficij iure cōmuni, & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuersæ naturæ per priuilegium, vel consuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obstat autē grauissime, quod ante Concil. Tridē. permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de pertica, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo quo nunc fit proxime relato, & consequenter modus hic permutandi non est inductus cōsuetudine prædicta immemoriali, & ita non licebit, cum sit contra ius commune. b

18 Sed responderi potest, quod illa beneficia de natura sua non erant verè beneficia spiritualia, quippe quibus non conueniebat definitio beneficij spiritualis, videlicet, [Ius percipiendi aliquos fructus, siue reditus ecclesiasticos,] quę colligūtur ex Ancharano, c & Calderino, & Fel. d quos, & alios late referimus in rub. e non inquam conuenit eis, cum nullos reditus haberent, & nullius essent valoris, vt ponitur in facto, atque ideo sublata fuerunt per Concilium, & cōsequenter in effectu permutatio fiebat, sicut hodie fit, & ita consuetudo hæc, etsi non oīno formaliter seruata sit, tamen æquiualenter, & in effectu seruata est à tempore immemoriali, quod sufficit, cum de æquipollentibus idem iudicetur. f Ad quintum cōcedo, eos qui tenuerunt illos personatus, teneri ad recitandas Horas canonicas, & quamuis forte probari possit aliquos eas non recitasse, arbitror tamen etiam probari posse, quod omnes communiter recitauerunt, quia nemo potest nominari, nisi sit clericus, & communiter nominatur, qui ratione beneficij, vel ordinis suscepti, vel mox suscipiendi teneatur ad recitationem illarum.

19 Ex quibus infertur primo, prædictos personatus non solum posse institui in finem quærendi aliquod beneficiū alterius per viam renunciationis eius ob spem habendi in recompensationem illum personatum, sed ēt & melius, & purius in finem, vt teneātur ab ipso institutore, vel à nominando ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tum quod, vt in facto proponitur, in institutione, & creatione illorum solū dicitur, quod instituit illos institutor, vt mundana cum cęlestibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra solā mentē retenta nō inficiat actum, vt mox dicam, purior tamen erit, si absque illa fiat, quia finis est purior, & cœlestior, & quo melior est finis cæteris paribus, melior est actus, ex doctrina S. Thom. g

20 Secundo infertur, quod licet institutio talis personatus facta intentione sola mentali quærendi aliquod beneficium per permutationem supradicto modo speciali faciendam, non reddatur simoniaca, imò nec aliàs illicita, arg. cap. [tua.] h & glossæ c. [ordinationis,] i & clarius D. Ant. K quem refero re-

A fellendo Panor. & Decium in Manu. consi. l institutio tamen personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario, quod ille renunciabit beneficio suo vt detur institutori personatus, & quod institutor postea nominabit eum ad personatum, est simoniaca, quia est pactio, & conuentio super beneficijs nec iure communi, nec speciali probata. Quod enim sit conuentio super beneficijs spiritualibus, patet, quia tam personatus, quam aliud beneficium pro eo habendum sunt beneficiā spiritualia per sextum dictū. Quod autem illa conuentio non probetur iure communi, palam est, quod autem non probetur etiam iure speciali prouinciæ Tarraconensis probatur. Tum quod constitutio eius reprobat simoniacas fraudes,

B & pactiones, quæ in institutionibus personatuū fiūt. Tum quod licet consuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quod instituens illum possit quærere aliud beneficium ecclesiasticum per permutationem speciali, & priuilegiato modo factam, non tamen habet, quod possit pacisci cum alio beneficiario, vt renunciet ei suum beneficium pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo, & ita non licet, sicut nec liceret alicui pacisci cum habente aliquod beneficium, quod ipse fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate episcopi tanti reditus, & quod post fundatum illud, & legitime erectum præsentabit eū ad illud, per dict. cap. [tua,] m & per dict. capitul. [quam pio,] n imò neque quod

C postquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadem.

21 Tertio, quod ad damnandas simoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum personatuū cum alijs beneficijs faciendas, seruari debent regulę quas seruamus ad damnandas simoniacas conuentiones super permutatione aliorum beneficiorum iure communi constitutas, exceptis his, quæ consuetudo illa immemorialis permittit, videlicet, quod personatus dabuntur renunciantibus beneficia auctoritate priuata per solā nominationē sine alia superioris auctoritate, quia de similibus idem est iudicandum. o

Quarto, quod narratio facti nihil obstat proximo corollario præcedenti, quia licet habeat institutorem huiusmodi personatus ea intētione solitum illū

D instituere, vt quęreret aliquod beneficium, non tamē habet eū solitum prius pacisci cum alio beneficiario, quod renunciaret illi suum beneficium, & in recōpēsam acciperet personatum tanti valoris, si illud noue institueret, immo habet, quod nil tale in institutione & decreti episcopi appositione exprimebatur, & cōsuetudo adeo exorbitans à iure communi non est extendenda, p sed quatenus fieri potest ad concordiā iuris communis reducenda. q Et quamuis, vt prædictum est, r liceat beneficium spirituale perpetuum fundare ea intentione intra solam mentem retenta, vt post illud fundatū episcopi auctoritate, & sibi col-

E latum permutaret cum beneficio alterius, non tamē liceret illud antea pacisci, per prædicta.

Aduertendum circa prædictos personatus est, in prouincia

ALLEGATIONES.

a Et c cum vniuersorum de rer. permut. & c. 1. eod. tit. libr. 6. b l. quod iure. ff. de leg. c in c. 1. de reg. iur. lib. 6. d in ca. postulasti, de rescr. e de præb. f l. fi. ff. mandat. & cap. licet ex quadam, de testib. g 1. 2. q. 7. art. fin. & q. 78. artic. 4. & 7. h de simon. i 1. q. 1. k 2. par tit. 1. c. 5. §. 11. l cap. 23. à nu. 107. m de simon. n 1. q. 2. & c. fi. de pact. o l. illud ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect. p cap. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6. q Arg. cap. cum dilectus. de consuet. & cap. causam quæ, de rescript. r Coroll. secundo.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimus ex spurio clerici natus nō prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.*

2 *Filij etiam bastardi, & spurij dicuntur de parentela, & familia defuncti: inspecto iure naturæ, cum in eos naturalis effectus cadat.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM clericus habens vnicam filiam legitimauerat eam per rescriptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cū plura ex patrimonio suo haberet, viroque nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio, ita contracto prędicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stātibus præfatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hęrede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet eius vltima voluntate reliquit institutam quandam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonę vitæ, & famæ. Et ad præsentationem prouisionemque dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationē concessit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prędictæ filiæ, nepósq; clerici fundatoris prępfatæ capellaniæ possit, & debeat admitti ad præsentationē dictæ capellaniæ, & præferri alijs in paribus terminis existentibus, an verò indigeat dispensatione à summo Pontifice ad omnia supradicta.

1 Respondetur in hoc casu nulla dispensatione indigere, ideo si bonæ famæ, & vitæ sit, debere non solum admitti, sed in paribus terminis alijs præferri, cum nullum impedimentum patiatur, iuxta glossam, a quam ibi sequitur communis opinio, secūdum Abbatem ibi, & Rochum, b & Lambertum. c

2 Item cum sit consanguineus, & de parentela defuncti præcipuè in hoc casu attenta voluntate testatoris, inspectique verbis testamenti, cum naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi, & spurij dicant procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bartholus, iuxta textum in l. [pronunciatio,] d ibi,] Cū ex eodem sanguine proficiscuntur.] idem Bartholus, e idem Barthol. in l. fin. C. de verb. signific. ita tenet Abbas, f latius per Decium. g

ALLEGATIONES.

a in capit. quia clerici in ver. filij de iure part. b de iure patr. verb. honorificum. quest. 4. c 1. part. lib. 2. 12. art. d. q. d §. familiæ in fi. e in l. tutelas. ff. de capi. dimin. f in cap. nonnulli. de rescrip. g consil. 365. & consil. 570. numer. 1. cum seq. consil. 495. numer. 3.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex præsentatis æquè idoneis vnum eligere potest, quem instituat.*

2 *Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præsentat, at ex æquè dignis vni gratificari potest illum præsentando. & num. 3. & 5.*

3 *Iure ab antiquo nō receditur, nisi quantum à nouo cauet.*

4 *Lex Principis quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltra.*

F

CONSILIVM V.

IN concurrētibus duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patronatus clericorum, si ambo reperiantur idonei, ius gratificādi spectet ad episcopum, vel ad patronos, stante Concil. Trid. a

1 Respondetur, quod pro episcopo facit capit. [cum autem,] b quod habet, episcopum, cui duo æque idonei præsentantur, habere ius gratificandi, & posse instituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panormitan. & communis, & Lambertus lib. 2. 3. par. prin. quæstion. 4. articul. 11.

Pro patrono ecclesiastico verò facit primò, q̄ præfatum cap. [cum autem] loquitur de iam præsentatis Episcopo, & casus propositus agit de nondum, sed tantum examinatis, & approbatis.

G

2 Secundo, q̄ licet examinatio, & approbatio cōpetitorum, & concurrentium ad Ecclesiam parochialem iuris patronatus ecclesiastici pertineat ad episcopum, & ad examinatores, præsentatio tamen debet fieri per ipsum patronum ecclesiasticum, c Concil. Triden. Nec obstat, quod ipse teneatur præsentare digniorem. Tū quia non potest institui sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius, & potestas præsentandi, sed tantum restringitur ad præsentandum digniorem, quod etiam coram Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probamus in Miscel. d de oratione.

H

Tertio, quod si gratificatio pertinet ad Episcopum vana esset potestas præsentādi, quæ per prædicta pertinet ad patronum Ecclesiasticum, quod non intendit prædictum Concilium.

3 Quarto, quòd à iure antiquo non est recedēdum, nisi quatenus à iure nouo receditur. e At iure antiquo poterat patronus Ecclesiasticus digniorem, vel ęque dignum sanctè præsentare secundum omnes, & iure nouo Concil. Trident. non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti illud, f imò confirmatur, quatenus reseruat ei potestatem pręsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati sunt iudicati ęquè idonei: & nullo iure neque antiquo, neque nouo tenetur præsentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio, & gratificatio.

I

4 Quinto, quòd lex Principis non pręiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit, g vt rectè resoluit Decius. At Concilium Tridentinum, h non exprimit, vt fiat in hoc pręiudicium patrono ecclesiastico, ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus. i At causa præfata noui iuris indicti per præfatum Concil. k fuit, vt potestas patronorum Ecclesiasticorum tantum restringeretur, quantum erat necesse ad bene prouidēdum Ecclesijs parochialibus, & nō plus. Et in casu proposito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem volet ex æquè idoneis, sed satis est, quod patronus Ecclesiasticus id faciat, cum vterque eorum sit iudicatus ab episcopo æquè dignus, & idoneus. Ergo seruandum est in hoc patrono

K

ALLEGATIONES

a cap. 18. de reform. sess. 24. b de iure patron. c ex d. cap. 18. d 38. & 42. e l. præcipimus. C. de appell. f cap. præf. 18. g l. 2. si quis à Principe ff. ne quid in loco public. fiat. & cap. super eo. de offi. deleg. h vbi supra. i cap. cum cessante. de appell. cum concordan. k capit. 18.

patrono Ecclesiastico suum ius prçsentandi vtrum ex duobus voluerit. Salua, &c.

[Aduertendum referri resolutum fuisse ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eum, qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus prçsentabit ei, qui debet instituere.

SVMMARIVM.

1 *Consentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, differt a præsentare, eligere, vel instituere: vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum.*

2 *Collegiatæ tam sæcularis, quàm regularis, patronatum potest habere laicus, cui iure communi competit, vt possit beneficiandos, & monachandos præsentare Superiori, qui habentes qualitates requisitas tenetur eos admittere. numer. 5. nec præsentatam, vt sit monialis, potest eo solo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam Superior offert. num. 6. Prælati autem prçsentatio ad ipsum, nisi ex priuilegio Apostolico, non spectat. num. 2. & 3. quæ facultas non censetur concessa, eo solo quòd Pontifex concesserit aliquem in Prælatum, ipso non consentiente, eligi non posse. num. 2.*

3 *Conuentualis Ecclesiæ appellatio tam regularibus, quam sæcularibus ecclesijs congruit.*

4 *Patrono conuentualis Ecclesiæ concedens Papa, vt nec moniales in monasterium, nec in Prælatum sine ipsius consensu recipiantur, non ob id censetur priuasse eundem patronum facultate præsentandi moniales sibi de iure competenti, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO PRIMA, an laicus ex priuilegio Papæ in monasterio ius præsentandi Abbatissam, seu Prælatũ habere possit.

1 Respondeo, clarum esse, quòd ad laicum patronum, & nominatos ab eo pertinet præsentatio Abbatissæ: quia licet Cardinalis, Panormitanus, Ioan. Andr. & alij, discordent, vel dubitẽt de aliquot alijs articulis, a omnes tamen conueniũt in hoc, quod laicus potest habere non solum ius patronatus in Ecclesia collegiata, sed etiam ius prçsentandi Prælatum ex priuilegio Papæ, & constat prædictum Doctorem, & nominatos ab eo habuisse, & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præsentandi Abbatissam in prædicto monasterio, vt in casus propositione exprimitur: ad quod alia multa possent adduci ex Rocho, b & alijs citatis ab eo, & ex Lamberto, c quæ vt nullatenus necessaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cum sit à Papa concessum, ne quæ monialis in monasterio recipi, aut eligi possit sine eius consensu, an virtute talis clausulæ censeatur habere ius præsentandi moniales.

Respondeo primò, quod est clarum non posse aliquam in prædictum monasterium intrare, vel eligi sine cõsensu prædicti Doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expresse concessit, vt in casu proponitur, & quod principi placuit, legis habet vigorem. d

Secundò, quòd dubitari potest, an præsentatio monacharum siue monialium pertineat ad prædictũ Doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri potest alicui, quòd sic, eo quod videtur paria esse,

A quod Petrus debeat facere illud, aut illud non possit fieri sine ipsis consensu, argumento [decreuimus,] e qua parte significat idem esse dicere, quod patronus potest præsentare rectorem, & quod episcopus spreto illo non potest prçsentare. Cõtrarium tamen arbitror, scilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in casu relatorum nõ poterit præsentare. quoniam aliud est, quod aliquid nõ possit fieri sine consensu alicuius, & aliud, quòd ille, cuius cõsensus requiritur, possit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. f quatenus habet, mortuo episcopo posse Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem episcopi, & Capituli, non autem si pertineat ad episcopum de consensu Capituli. Probatur etiam per le. [aliud est vendere, aliud

B est vendenti consentire] g & quia licet in promotione episcopi requiratur consensus Regis, vt in casu cap. [cum terra, h non potest tamen Rex eligere, secundum omnes.

3 Tertio, quòd præsentatio monialium prçdicti monasterij iure communi pertinet ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo, quia patronus alicuius Ecclesiæ collegiatæ, quam cõstruxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præsentationem Prælati, i habet tamen prçsentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt satis probat cap. fin. k & tradit Panor. & ibi, & post Io. Andr. l & Felyn. post alios, m & latissimè Lambertus, n & quod idem dicendum sit de patrono Ecclesiarum regularium colle-

C giatarum, & monasteriorum, quod in ecclesijs collegiatis sæcularibus, idem Lambertus conclusit, o & probatur ea ratione firma, quòd iura generaliter, & indistinctà loquuntur de patronis Ecclesiarum sæcularium, & regularium, & dictum cap. [nobis,] loquitur de ecclesia conuentuali, quæ vtrisque aptatur, vt ibi tradit Panorm. communiter receptus: & constat ius patronatus quæri posse in monasterio, vt latè tradit Rochus, p & citati per eum, & post illũ prædictus Lambertus 1. part. lib. 1. quæst. 2.

4 Non obstat, quod in bulla Papa, vt prçdictum est, non præstat, nec reseruat eis facultatem præsentandi moniales, sed solum quod non possint illæ recipi absq; illorum consensu. Tum, quia sicut eam non reseruat

D expresse, ita etiam eam nõ tollit, & relinquit illam iuri communi argument. l. [commodissimè,] q quatenus probat casum omissum haberi pro omisso, & relinqui iuri communi, quod multis confirmat ibi Iason & probat capitul. [præscriptum. r Tum quia posita ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario, s at illa clausula, ne sine consensu prædictorum patronorum possint moniales recipi, fuit posita ad augendam potestatem eorum, vt palam est: ergo non induxit diminutionem potestatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propositionis casus præsupponit, quod prædicti patroni præsentant moniales

episcopo

E

ALLEGATIONES.

a in cap. nobis. de iure patron. b in tracta. de iur. patron. c in tract de iure patron. 5. quæst. part. 1. princ. 2. lib. d §. sed & quod princ. insti. de iure naturali gent. & ciuili, & cap. proposuit. de concess. præb. e 16. q. 7. f ne sede vacante. lib. 6. g ff. de regul. iur. h de elect. i cap. nobis de iur. patr. k de concess. præb. l in d. cap. nobis. col. 3. versic. circa 1. & c. cum ecclesia vulterana. de elect. nu. 8. & in c. postulasti, de iur. patr. m capit. cum venerabilis de except. nu. 33 vel 37. n trac de iure patra. vbi supra art. 3. q. 5. prin. 1. parte 3. lib. o in d. quæst. 5. princ. artic. 4. p de iure patron. in verbo in ecclesijs. q ff. de liberis, & posth. r de prçscirp. lib. 6. s capit. fin. de verbo. signifi. l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.

episcopo, quatenus habet, ꝙ episcopus confirmat electionem Abbatissæ, & monialium: quod satis est consonum iuri communi, quod habet patronũ debere pręsentandos præsentare Superiori, a & episcopus est Superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis. b Quo pręsupposito concedendum est episcopum habere in hoc casu potestatem cognoscendi de persona præsentata, & qualitatibus eius, an videlicet sit conueniens, & an concurrant in ea qualitates iure communi, vel speciali requisitæ, argument. capit. fin. c & ei concordantibus, seruando tamen sua iura salua patronis.

F

Sexto, quod eadem forma casus propositionis videtur continere illam quæstionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An pręsentata à patrono cum dote centum ducatorum, aut præsentata ab Episcopo cum dote ducentorum sit instituenda.

G

6 Ad quam dicendum est primo, iure communi audiendum esse patronum: quia secundum illud gratis, & non pretio sunt recipiendę monachæ, iuxta capitul. [quoniam] cum communi multa citante. d Secundo, quòd cum Episcopus hoc casu non habeat potestatem conferendi monachas, nec præsentandi, nec nominandi monachas, sed solum instituendi, vel admittendi præsentatas, non potest Episcopus ponere in prædicto monasterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id esset facere extra suam potestatem, & ita quodammodo extra suum territorium ius dicere, contra l. fi. e & capit. 2. f Nisi deuolutio huiusmodi potestatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel alias legitimè, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

H

ALLEGATIONES.

a capitul. nobis. & capitul. nullus, & toto tit. de iure patron. b capit. omnes basilicæ 16. quæst. 7. & argument. c. cum ex iniuncto de hæreticis. c de elect. libr. 6. d De simon. e ff. de iurisd. omnium iudicum. f de constit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donãs Ecclesię nihil iuris postea in eo potest pretendere, nisi donet ad fundandam Ecclesiam: quia tum acquirere potest in ea ius patronatus, numero 9. 14. & hoc dummodo accedat consensus Superioris, qui potest etiam ex post facto accedere, numer. 10. & 18. semelque datus non potest reuocari, num. 19. etiamsi fundus sit modici valoris, sufficiens tamen ad ædificandam Ecclesiam, numer. 15. & hoc etiamsi sit Ecclesia collegiata, & regularis: licet non acquirat ob id ius pręsentandi, nec eligendi Prælatum, num. 16.*

I

2 *Mores diuersi non debent esse in eadem religione seu congregatione & hoc quando sunt adeo diuersi, vt sint aduersi, & contrarij, numer. 17.*

3 *Regulares: siue religiosi omnes suo quidem Generali præposito obedire debent, sed non si præcipiat aliquid contra præceptum maioris Prælati, num. 18.*

K

4 *Posterior regula, seu regulæ constitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius est, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuisset sublatus: aliud fortè est, quando solum tacetur an valeat, vel non, numer. 20.*

5 *Intellectus Concilij Tridentini sess. 25. de regul. capitul. 2 & numer. 21.*

6 *Patronatus ecclesiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificandam, constructione, necnon & dotatione, imò & potest ab ordine statui vt patronatum acquirat, qui maiorem partem monasterij construit, vel grandi dotat quantitate, & num. 7.*

8 *Fundatoris in honorem, & commoditatem potest Prælatus, & Superior, vt est Generalis, in fundatione apponere aliquas conditiones puta, vt ei detur annuus census, vt non eligantur Superiores, nisi de sua natione, & num. 9. & si postea tale onus, vel conditio esset mutanda, etiam ipse fundator esset vocandus, numer. 13.*

11 *Monasterium S. Trinitatis minimorum soli Generali subest, & à Gallis gubernari toti ordini vtile, num. 12.*

20 *Præscriptio quadraginta annorum sufficit ad præscribendum res Ecclesię: qua tamen non eget, qui ius quęsitum per iustum statutum habet.*

CONSILIVM VII.

SANCTVS Franciscus à Paula institutor ordinis Minimorũ, procurante id Ludouico XI. Galliarũ Rege Christianissimo ab Italia transiuit in Galliam, vbi à Rege, & procerib. regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & sanctus, vt adhuc viuens, & vocaretur, *Le bon, & sainct hõme.* & tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentem præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. ꝙ ad amplificandum suum ordinem vltra multa magnifica monasteria, quę in Gallia ordini eius fundarunt, & construxerunt, prędictus Carolus cum Roma in regnum Neapolitanum transiret, magno exercitu instructus, ad preces pdicti S. Francisci iussit emi fundum amplissimum in monte Pincio ad fundandum vnum monasterium sui ordinis in Vrbe, quòd nunc appellatur Sanctissimæ Trinitatis ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipsi, & alij Reges Francorum semper erga Romanam, & S. sedẽ Apost. fuerunt, & ope diuina erunt: & cõtra ipsemet S. Franciscus fuit in hoc gratissimus, teste fel. rec. Iulio III. per hæc verba in litteris suis Apostol. scripta. [In memoriã tanti beneficij, & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadẽ domo pro tpe residentes pro salute aiæ dicti benefactoris magis memores redderent, inter alia, ꝙ ex tunc in posterũ dicta domus per fratres Gallicę nationis, quãdiu inuenirentur, qui inibi resideret, sin aũt per alios regi, & gubernari, & inhabitari deret, per publicum instrumentum desuper confectũ, & manu notarij publici subscriptum, voluit, & ordinauit.] Hæc ille, qui mox subdit hæc alia, [Volentes voluntati, & ordinationi tam pij Patris annuere, & illi satisfacere, necnon pium, & caritatiuum, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par est,) recognoscere, eiusdem Henrici Regis Christianissimi supplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S. Francisci, & desuper confectum publicũ instrumentum, necnon prout illa concernunt omnia, & singula in eis contenta, ac inde secuta quæcũque, ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus: & districtius inhibentes omnibus, & singulis Prælatis prædicti ordinis, & sub censuris, priuationis, & inhabilitatis pœnis, ne de cætero, quamdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperirentur, alium quam eiusdem nationis Gallicæ in Correctorem dictę domus eligere, seu admittere, aut electum confirmare quoquo modo audeant, vel præsumant: decernentes ex nunc irritum, & cæt.] Vnde abinitio suæ fundationis ad hoc vsque tempus nemo fuit Corrector, nec Prælatos illius monasterij alterius nationis, quã Gallicæ, præter vnum, contra quem reclamatum fuit, & obtentum,

tum, ne unquam ultra alius alterius nationis eligere A tur, & quod prædictarum literarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolic. obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III. fuit obtenta.

Quæritur, an Regibus Franc. Christ. & nationi Gallicæ, & Conuentui prædicti Monasterij non solum debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum seruari de honestate, & decentia, sed etiam de iustitia ipsa legali, & necessaria.

1 Huic quæstioni satisfacturus, diuina ope per præfatum S. Franciscum optata, & sperata, primo adducam in aciem copias, quibus pars negans uincere tentat, deinde illas, quibus pars affirmans uincat, tertio loco subsidia, quibus dissipentur cohortes partem negantem sustentare conantes.

B Pro parte negante adduco primò Conc. Tolet. relatum à Gratiano, a in hæc uerba, [Nouerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem Ecclesijs conferunt, nullam potestatem habere.] Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere potest in fundo, quem dedit prædicto monasterio construendo.

Secundò, quòd fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris ualoris, quàm ut ob eum tanti Monasterij fieret patronus.

2 Tertiò, quòd fundans, uel construens Ecclesiam collegiatam, non uidetur quærere ius patronatus in ea, iuxta capitul. [nobis,] cum ei adnotatis per omnes. b At Ecclesia, de qua loquimur, collegiata, & Regularis est, ergo nihil habuit in ea Rex C Carolus.

3 Quarto, quòd in eadem congregatione non debent esse diuersi mores, c iuxta illud. d [non arabis cum boue simul, & asino,] id est homines diuersę professionis non iungas in eodem officio, vt ibidem eadem actio exprimit, ergo nec conuētus Romanus alio iure, quàm alij ordinis eiusdem vti debet.

Quinto, quòd non probatur, S. Franciscum suis literis concessisse huiusmodi ius particulare prædicto monasterio in gratiam Regum Francorum, & nationis Galicæ.

Sextò, quòd omnes supradicti ordinis professores debent obedire Generali suo, & eius precepta implere, e & in cunctis, quæ suæ animæ, & regulæ non D contrariantur, Superioribus parere, f ergo & conuentus parere debet Generali suo præcipienti, vt cuiusque nationis monachus habeat uocem passiuam in electione Correctoris eius.

Septimò, quòd assertores huius partis contendunt, literas S. Francisci, & instrumentum super eis confectum præcessisse regulam prædictam, & ideo illam tanquam posteriorem, cum sit contraria ipsi, derogasse, iuxta cap. 1. g

4 Octauo, quòd possessio eligendi Correctorem nationis Gallicæ fuit interrupta, & ita non prodest Regi, nec nationi, nec conuentui, iuxta cap. [sanctorum.] h cum gl. & aliis multis.

E Nono, quòd Pont. Max. Iulio III. non fuit dictum quòd per regulam erat derogatum literis prædicti S. Francisci, & ita eius confirmatio fuit subreptitia, & [Mendax precator debet carere impetratis. i

5 Decimo, quòd huius partis assertores contendunt Conc. Trid. K statuisse, vt administratio monasteriorum ad solos officiales ad Superiorum nutum amouibiles pertineat, per quod videtur tolli prędictum ius particulare. l

Vndecimo, ꝙ iidem contendunt obliuiosum iudicādum esse S. Franciscum, si cum in sua regula iussisset communitatem, induxisset hanc particularitatē.

Duodecimo, quòd ijdem tentant arguere falsi literas prædictas Iulij Tertij, eo quòd confirmatio literarum Sancti Francisci datarum anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita post 52. annos à data literarum, dicunt enim, quod, si vera esset, longe prius facta fuisset.

Decimotertio denique ijdem contendunt arguere falsi prædictas literas Apostol. eo ꝙ emptio fundi fuit facta anno 1549. & literę Sancti Francisci 1501. Turonis, & quod in literis Apostolicis dicitur: [Nos pie considerantes Regiam Maiestatem Franciæ com parasse locum Sanctissimæ Trinitatis Romæ, &c.

6 Hactenus de copijs, quibus pars negans vincere tentat, nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem, ꝙ negari non potest, quòd prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monasterij, siquidem ipse emit, & tradidit fundum totum, in quo est illud constructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu, & precibus ipsiusmet Sācti Francisci, & suorum, cum trāsiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu instructus, ut in facto proponitur, & ad hoc, vt aliquis fiat patronus Ecclesiæ, sufficit ut det fundum, in quo illa ædificetur.

7 Tria enim sunt, quorum quodlibet sufficit ad quærendū ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illum senarium Glo. m & ab omnibus receptæ: [Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus,] & de traditione fundi est casus in cap. [Abbatē,] n ibi, [possessionis dominus,] & in cap. [nobis,] o ibi, [pro fundatione.] & tradunt Panormitanus, & omnes, p & Panormitanus, q & latius Rochus, r alios referens, s sufficit enim, ꝙ alius, uel alij construant, & dotent Ecclesiā, ad hoc, vt tradens fundū efficiatur patronus, ut post alios probat prædictus Rochus. t Quin, & per Capitula generalia ordinis declaratum est, ut ille habeatur in ordine suo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monasterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, uel qui in grandi quantitate dotat, ut uidere est in Cap. 2. habito Tholosæ. u

8 Secundo, ꝙ fundanti Ecclesiam Prælatus, & eius Superior potest apponere aliquas conditiones honestas in fauorem, & gratitudinem, & utilitatem fundatoris, adeo quod potest imponere annuum censum ei soluendum, iuxta cap. [Eleutherius,] x ubi, & alibi Archidiaconus communiter receptus hoc ad notauit, & cap. [preterea,] y ut post Panormitanū, & communē ibi, & alibi asseruit Rocchus, Paulus de Cita. & Lambertus, z declarādo verbū, [honorificum,] & verbum, [utile,] posita in definitione iuris patronatus, quam Ioānes Andreas, & posteriores tradūt. a At superior non qualis qualis, sed Generalis totius ordinis, ac nō qualis qualis Generalis, sed institutor, & auctor ipsiusmet ordinis, & non quali quali tempore, sed circa exordia ipsius, & nō in gratiam, & fauorem qualis qualis hominis, sed potentissimi, &

ALLEGATIONES.

a in cap. 1. 10. quæstio. 1. b de iure patron. c cap. in nona actione. 16. q. 7. d Deuter. 22. e per cap. 1. suę regulę. f per cap. 5. eiusdem regulæ. g de constitut. lib. 6. & l. pacta nouissima, C de pactis. h de præscript. i cap. super literis, de rescript. l. & si legibus, C. si contra ius, uel utilit. public. k sessio 25. cap. 2. de regul. l argumen. cap. 1. de const. lib. 6. m cap. piæ mentis, 16. q. 7. n 18. q. 2. o de iure patron. p in rubr. de iure patron. q in cap. cum Ecclesia Vulterana, col. 4. de elect. r in tract. de iure patron. s in uerbo fundari, q. 1. t ubi supra q. 2. u anno 1514. 23. Maij, & anno 1532. x 18. q. 2. y de iure patron. z in suis tract. de iure patron. a in rubr. de iure patron.

& Christianissimi Regis Francorum, à quo, & preci-bus eius, multa beneficia sibi, & ordini suo, & specia-tim fundationem prædicti monasterij suscepit, sta-tuit, ut prædictum monasterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarentur ad id idonei, ergo seruãdum est illud, & adeo quidem, ut procuratio contrarii ab ullo sui ordinis facta ui-deatur insigne ingrati animi signum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga suum tam sanctum Patriarcham, & auctorem, cum nõ solum nolunt esse tanto Regi grati, sed piger eos suũ ipsum auctorẽ gratũ fuisse, & quidem male, & quod probatissimum, sit illud Baptistæ Mantuani.

Nil magis auertit cœlum à telluris amore.
Quam scelus ingrat & mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo est textus iuncta glossa singulari in l. [si non sortem.] a

9 Tertio, quòd palam est, statuto in fundatione ap posito fieri, quod Abbas, uel prior monasterij eliga-tur de monachis alterius tertii monasterii, ut est tex-tus singularis in capit. [cum dilectus.] b ut ibidem Anton. & Pan. id adnotarunt, à fortiori ergo potuit statui, quod deberent eligi de tali, uel tali natione, cum minus tollatur libertas eligendi per hoc, quàm per illud, ut palam est.

10 Quinto, quòd ad hoc, ut conditio posita in fun-datione ualeat, sufficit, quod consensus superioris ac-cedat post illam positam etiam ex interuallo, per tex tum memorabilem in cap. cura, c ibi, [aut diœcesa ni episcopi habuerit postea consensum,] ubi Panor. hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus, d & con firmatur ea regula receptissima, quod consensus re-quisitus ad aliquem actum potest interuenire post il lum, & ideo licet forte non fuisset adhibitus consen-sus Superioris in conditione prædicta, ut præfatus cõ uentus regimini nationis Gallicanæ subiiceretur tẽ pore traditionis fundi, fuit tñ adhibitus postea per literas S. Francisci Superioris, & Gñalis ordinis, & ꝙ maius est, accessit consensus prædicti Pontificis Ma-ximi Iulii III. qui laudauit, & confirmauit prædictũ S. Francisci statutum gratificum, & non vtcumq; sed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & potesta-te ordinaria, sed ex certa scientia, & absoluta pleni-tudine potestatis Sedis Apost. & non uanè, sed in ho-norem, & reuerentiam S. Francisci, & in gratiam re-gis Henrici II. cum primis Regum omnium Franco rum gloriosissimi, à qua confirmatione nemo suppli cauit, immo ab eo tempore nemo, qui non esset na-tionis Gallicanæ, Corrector præfati monasterij exti-tit. Quin & Capitulum gñale sedo Ianuæ celebra-tum ordinauit, vt prędictarum literarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolica, cum primum cõmo dè posset, impetraretur, ut mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quòd Capitulum generale secun do Romæ celebratum, cui præfuit Episcopus Teudo nensis nomine S. Sedis Apostolicæ statuit in hæc uer ba: [Quod deinceps Conuentus ipse nullius alterius subiaceat ditioni, nisi Reuerendi Patris Generalis pro tempore existentis, uel eius Vicarij uisitatoris.] Hęc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre spe-cialem honorem prædicto monasterio, sicut & Pa-triarcha suus S. Franciscus uoluit illo insigni speciali illud decorare. Quare nullus prædicti Religiosissimi ordinis profectò deberet contrarium procurare, cum oporteat partem suo toti uniuerso conueni-re. e

F 12 Sexto, quòd honorificum, & utile fuit toti ordi-ni, & præfato monasterio, fuisse reseruatam eius gu-bernationem uiris nationis Gallicanæ, quia fuit in causa, non solum ut tantus Rex, & Legati eius, & om nes ad unum Galli habeant specialem de illo curam & piam ad illud deuotionem, sed etiam, ut ædificia eius magnificè amplificarentur, nam Illustrissimus Cardinalis Maclouiensis Gallus apportatis ex Nar-bona lapidibus chorum Ecclesiæ construxit, & fene-stris uitreis ornauit, & à construenda miro artificio Ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Dein-de Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli clau-strum conuentus extruxerunt. Illustrissimus autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit, sed Illu-

G strissimus Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorum magnificè construi, & pingi fecit. Nec ob-est, quod populus Romanus, cui præfatum monaste-rium plurimum debet, multa beneficia in illud per se, & per suos ciues Romanos ei contulerit, & nun-quam non confert, & Pontifices Maximi, iidemque sanctissimi cum toto Sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent, non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicæ quidquam detrahant, sed potius, vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod suc-cessores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addi-derant, collaudent, & magnificent in gloriam san-

H ctissimæ, & adorandissimæ Trinitatis, quæ omnes prosperet in æternum.

Septimo, quòd ipsemet Generalis, qui hanc con trouersiam mouere dicitur, in duabus Epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis uiros hoc ipso an-no 1576, datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit, in altera quidem per hæc uer-ba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*, & in altera per illa, *Il conuento di Roma è di vostra natione*, erat enim Gallus ad quem scribebat, & non est ferendus, qui quod voce sua dilucidè testa-tus est, in eundem casum proprio testimonio in-firmat. f

I 13 Octauo denique, quòd hæc res longè plus per tinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanam, quàm ad conuentuum prædi cti monasterij, vt palam est, & ita cum non solum Cõ uentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, ut prædicti monaste-rij Corrector ex ea eligatur, non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi uoca-tis, & plenè auditis eis, vt Greg. agens de causa pos-sessorij determinauit, g in hæc uerba, [Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus defini-re.] Et conclusio iurisperitorum in l. [duo.] h & ali bi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse uocandos, quo eis ferenda sententia noceat. Quare qui uoluit de prædicta possessione deturbare Regẽ

K Christianissimum, & nationem Gallicanam amplis-simam, & conuentum re, & fama cum totius sui ordi nis primis populo Romano Vrbi, & orbi religionis, & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, & continuo

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de condict. indeb. b de consuet. c de iure patronatus. d in dict. tractat. super uerbo, pro eo quod de consensu, à numer. 7. e capitul. quæ contra mores, 8. distinction. f l. generaliter. C. de non num. pecun capitul. tuas, de probation. g in capitul. 1. de causa possess. & pro-pri. h ff. de re iudic.

continuo Dei obsequio gratissimum, debet eos aperto marte vocare in iudicium, in quod venisse, vt certo credo, eum pudebit, & pœnitebit, quod facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur, eo quòd Conc. Toletanum in eo citatum intelligendum est de dominio, & alijs iuribus non reseruatis iure communi, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus Ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis, ita quod donator, legator, fundator, & constructor Ecclesiæ, nullum dominium, neque ullum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis Ecclesiæ, quam ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitimè concedatur, & prædictus, Rex, natio, & Conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quòd fundus à Christianissimo Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus ut esset uoluit ipsemet Sanctus Fräciscus, qui petijt, imò idem, quem petijt. Tum quia Rex iussit, ut emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mentione, eo certè animo regio, vt quodcumque pretiũ, quo ualeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis, & octoginta aureis in auro de Camera. Tum deniq; quod canonum grauissimi latores, ijdemque auaritia vacui, & caritate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentib. fundum, non tantum pretium fundi, quantum purum animum illum offerentis pensarunt, & ideo per traditionem fundi etiam uiginti aureorum, modo sit capax ecclesiæ construendæ, quæritur ius patronatus secundum eorum mentem, quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ, & Genuæ celebrata meritò declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno, vel paruo facta mentione.

16 Tertium uerò refellitur, negando, quod fundans ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi prælatum ipsius, multa.n. alia iura potest habere patronus in ecclesia tam collegiata, quam simplici, ultra ius præsentandi Rectorem, uel beneficiarios eius, ut probatur in cap. [piæ mentis,] a & in capit. [nobis,] in argumẽto citato, b & latè post & ante alios tradũt Rocchus, & Lambertus, c declarando uerba illa [honorificum, & utile,] posita in definitione iuris patronatus, & præfatus Rex, & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prędicti conuentus, sed quod Conuentus ipse debet eligere Correctorẽ ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus, quod longè aliud est, & à separatis non fit illatio. d

17 Quartum autem soluitur, primò quidem concedendo, quòd in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, ut sint aduersæ, & contrariæ, ut habetur in d.c. [in nostra,] in arg. citato, quales sunt professio laici, & clerici in administrando uicariatu episcopali, de qua ibi dicitur, negando tamen quod non possint esse in eadem congregatione homines diuersarum professionum si bi mutuo non repugnantium, quales sunt in monasterijs ipsis Itali, Galli, & Hispani, quales sacerdotes & primæ tonsuræ tantum clerici, quales professi, & nouitij, conuersi laici, & monachi ad chorum professi, & religiosus in episcopũ promotus, & canonici sæculares, q pñt esse in eadem ecclesia. e Et ita nõ repugnat quòd unum Monasterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere Prælatum de natione

A Gallicana, & non alia, quàm illa, aut de alijs nationibus. Secũdo, quòd assumptum in argumento procedit solo iure communi attento, secus autem attento priuilegio Apostolico, vel statuto Ecclesiæ particularis. Vnde videmus Regem Frãcorum priuilegio Apostolico esse canonicum in aliquot Ecclesijs Franciæ, & Marchionem Asturitem in Ecclesia Asturiensi, & vidimus nuper Romæ Dominicanum Fratrem in Ecclesia Sancti Petri canonicum, & in specie habemus casum clarum in d. cap. [cum dilectus,] f quòd habet, valere statutum etiam sola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum Monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere Prælatum de monachis alterius certi monasterij, quòd longè

B grauius est, & præfati Rex, Conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantum attento, sed iure particulari, videlicet statuto ipsiusmet Sancti Francisci, & priuilegio Sanctæ Sedis Apostolicæ benignissimè indulto, ordine toto id volente, & procurante.

18 Quintum reijcitur, eo ꝙ, qcquid senserit Ioannes Andreas in eo citatus, mõstratum est supra in argumento quarto, consensum Superioris ordinarij requisitum ad quærẽdum ius patronatus, posse superuenire post fundationem, constructionem, & donationem, & in casu proposito non solum superuenit consensus ordinarij, sed etiã ipsiusmet Papæ, de quo nemo vnquam dubitauit posse longè post factũ con-

C sentire, presertim cum id facit cum clausula, [ex certa scientia, & de plenitudine potestatis,] quod in nostro casu effecit, & per quod cessant omnia, quę contra partem hanc adduci possunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere Superioribus suis obedire, & parere oĩbus honestis, iuxta moderationẽ, quam tradit S. Thomas, g negando tamen, ꝙ sit honestum, vt in hoc prædictus Conuentus obediat Generali cõtra præceptum Papæ, qui sub grauissimis censuris priuationis, & alijs pœnis interdixit, ne id fieret, & non est obediendum vni Superiori, quando superior illius contrarium præcipit. h

19 Ad septimum, dicitur primo, negando, quòd

D Regula Sancti Frãcisci fuerit facta post gratiam, quã ipse fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ, quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501. & longè antea viuo adhuc Ludouico B. præfatus vir transiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monasteria, & deinde anno 1484. rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret, & ita longe ante gratiam factam habuit monachos non solum in Calabria, sed etiam in Gallia, adeo quod postea in Capitulo generali primo, celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter Prouincias ordinis multas Prouincia Turonica esset secũda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum, fecit enim prædictum fundum Romæ pro monachis ibi constituendis, & quod non est verisi-

E mile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundo diluitur, negando per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factę. Tum quia non potuit honestè velle tollere id, quod tam honestè concesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ

ALLEGATIONES.

a & cap. Frigentius, 16. q. 7. b & in cap. præterea, r. de iure patron. c in suis tracta. de iure patron. d l. Papinianus, ff. de minoribus. e clemen. 1. de elect. f de consuetud. g 2. 2. quæstio. 104. artic. 5. h cap. Iulianus, cap. non semper, 11. quæstio. 3.

tantæ nationis, à quibus tanta beneficia susceperat, F
ingratitudinē incurrendo, contra l.[si non sortē,] a
adiuncta gloss. Tum quia, etsi maximè voluisset, non
potuisset, nullus.n.unquam iurisperitus, qui medio-
criter saperet, dixit, Episcopum, qui consensit funda-
tioni Ecclesiæ, posse in præiudicium iuris patrono
quæsiti dissentire, contra regulam, [Quod semel pla
cuit, displicere non potest,] b & ei adnotata. Ter-
tio, quòd postea prædicta gratia fuit ex certa scien-
tia, & de plenitudine potestatis confirmata à prædi-
cto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicen
ti ruborem non vulgarem inijcit.

20 Octauum autem refellitur primo, eo quòd ab
anno emptionis fundi vsq; ad interruptionē pdictā
lapsi fuerunt plures quam quadraginta octo anni, & G
à tempore literarum S. Francisci plures quam qua-
draginta, qui sufficiunt ad præscriptionem etiam re
rum Ecclesiarum. c Secundo, quòd non est necessa
ria præscriptio ei, qui habet ius quæsitum per iu-
stum statutum confirmatum per Generalem, & ma-
ximè iterum reconfirmatum per S. Sedem Apostoli-
cam, & maximè in gratiam tanti Regis, cum iuribus
regijs Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancel-
lariæ, & multa, quæ congerit ibi Gomezius in proœ-
mio regularū eius, quale hoc, de quo loquimur, fuit,
argumento cap. [cuncta per mundum.] d

Nonum reijcitur primo, quòd falso præsumūt re-
gulam derogasse prædicto statuto, ut supra monstra-
tum est. Secundo, q̄ non fuit dictum quod statutum H
ualeret, sed solum quod fuit factū, & id est uerū. Ter
tio, quòd an ualeret de iure illud, est quæstio iuris, cu
ius decisio non est necessario innotescenda Papæ. e

21 Decimum tollitur, negando, quod Conc. Trid.
in illo citatum statuerit, vt administratio monasterio
rum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, ut ipsi
dicunt, sed quod administratio bonorum monasterio
rum per tales officiales fiat, quòd lōgè diuersum est,
cum administratio monasteriorum fiat per Prælatos
electos, & confirmatos, qui non sunt ad nutum amo-
uibiles. f Et ita in ordine præfato Correctores non
amouētur, nec amoueri possunt ad nutum sine causæ
cognitione tpe suæ correctionis durante, nec unquā
Concilium tale quid somniauit, sed uolentes astrue- I
re falsum in ipsam dilucidam veritatem impingunt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent
communitatem bonorum, quam inducit S. Francisc.
in sua regula, esse contrariam particularitati, de qua
loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correcto
re de natione Gallicana. Tum quia hæc particulari-
tas tangit solam personam Correctoris monasterij,
illa uero bona monasterij. Tum quia alioqui dicere-
tur in quolibet monasterio similem induxisse parti-
cularitatem contrariam suæ communitati, in nullo.
n. uoluit, ut officium Correctoris esset commune, sed
quod ad unam solam personam pertineret.

Duodecimum, negatur, quòd confirmatio præsu-
matur esse falsa, eo quod fuerit facta de actu longè K
antea facto, quasi non possit confirmare Papa ea, quę
ante quinquaginta, & centum annos fuerunt facta,
tum in forma communi, tum ex certa scientia, contra
notata in titu. de confirm. utili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per se corruit, cum per ea, quæ
assumit, in nulla bona consequentia inferri possit ue
ra, uel presumpta ulla falsitas, uel subreptio in literis
in eo allegatis, ut palam est, quòd autem prætendūt
literas, & instrumentum S. Francisci, de quibus testa
tur Iulius III. non fuisse uerè facta, duplici ratione
exploditur, nempe, quòd cōtra Capitula sui ordinis
generalia, quæ de illis tractantur, parum reuerenter
loquantur, & quod irreuerentius astruere uidentur
non esse credendum Papæ in his, quæ testatur fa-
cta, suam dispositionem super eis fundando, contra
Cle. 1. g præsertim in his, quæ suæ absolutæ uolū-
tati, & plenitudini potestatis subiacēt, quale est hoc,
de quo agimus, statutum, per notata, h maxime
per Felynum, & Decium. Adde quod allegatur hoc
post circiter triginta annos, & diuturnam possessio-
nem, & obseruantiam hac prædicta confirmatione
facta seruata, contra glossam singularem, & notata
ibi, & alibi sæpe ab omnibus. i

Per quæ omnia videtur proculdubio dicendum,
non solum hoc ius præeminentiæ honorificum esse
conseruandum Regibus Francorum Christianissi- G
mis, Gallicanæ nationi, & Conuentui prædicto Ro-
mæ, sed etiā pudere debet quemlibet prædicti ord.
Minimorum religiosum contra statutum sui S. Pa-
triarchæ gratificum, Pont. Max. decreto tam beni-
gne confirmatum, & tanto tempore usu receptum,
quidquam attentare. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de cond. indeb. b de regul. lib. 6. c capit. de quanta, & cap. illud, de præscript. d 9. quæst. 3. & capit. proposuit, de concess. præbend. e arg. capit. 1. de post. lib. 6. f capitul. 2. §. priores, de statu monach. g de prob. h in d. clem. & in capit quæ in ecclesiarum, de constit. i cap. peruenit, de empt & uendit.

H

SVMMARIVM.

Personale beneficium, seu personatum instituens, vel ha- 1
bens, si ad illud aliquem beneficiatum nominet cum
pacto etiam tacitè inito, vt nominatus in fauorem
nominantis suum resignet beneficium, simonia com-
mittitur.
Instituens personatum eo fine, vt per illud via commuta- 1
tionis aliquod obtineat beneficium, videtur simonia-
cus, num. 2. attamen verè non est, num. 19. nisi inter-
ueniat conuentio, numer. 20. & 21. purius tamen sine
dicta spe, & intentione institueretur. num. 19.
Immemorialis consuetudo vim priuilegij habet ita, vt per 3
illam inducatur quicquid priuilegio etiam Papæ in-
duci potest, nec desinit esse talis ex eo, quòd in aliquo
I *reperiatur mutata, seu non omnino formaliter semper*
seruata, modo æquipollenter, & in effectu semper fue-
rit obseruata, num. 7. & 18.
Approbans actionem aliquam, censetur etiam approbare 3
conditiones, cum quibus scit illam exerceri.
Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel tem- 4
porali, etiamque spirituali, vel pio, sine tamen alte-
rius præiudicio subijcere quilibet potest, tàm per con-
tractum inter viuos, quàm in vltima voluntate, nu-
mero 5. & hoc etiam sine Episcopi auctoritate, nume-
ro 4. non tamen erit beneficium Ecclesiasticum, etiam-
si sit cum onere, vt solis assignetur clericis missanti-
bus, numer. 6. & 7. vel cum onere dicendi Missas ali-
quas, num. 15.
K *Beneficium Ecclesiasticum non potest erigi sine auctori-* 6
tate Ecclesiastica, sine qua nihil, quod sit sacrum, aut
religiosum, effici potest, vnde opera erecta priuata au-
ctoritate etiamsi appellentur capellaniæ, & ad illa so-
li sacrifici possint deputari, non sunt beneficia, nume-
ro 7. & hoc etiamsi sit impositum onus dicendi cer-
tas Missas, num. 13.
Beneficium Ecclesiasticum, attēto solo iure communi, non 8
potest etiam accedēte Episcopi auctoritate institui, nisi
fit perpetuum, & à solo Superiore Ecclesiastico con-
ferendum, & talis conditionis, quod ab habente
non

non possit sine Episcopi licentia renunciari, & nu. 16. at priuilegio Papæ, qui super humanum ius est, immo & immemoriali consuetudine, quæ vim priuilegij Pontificij habet, potest, num. 10. 11. & 12.

9 *Pensionem alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duraturam dumtaxat reseruat Episcopus, at quæ reseruatur à Papa durat ad vitam pensionarij.*

10 *Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, ut pluribus concessum legitur, immo, & consuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, seu priuilegio Papæ comparatur, num. 17.*

14 *Beneficia sine dote consistere nequeunt, vnde beneficia, quæ vocari solebant de pertica, nullos habentia reditus, nulliusque valoris, non sunt propriè beneficia, cum eis non competat descriptio beneficij, quæ habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus Ecclesiasticos, num. 17. & 18.*

17 *Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri, videlicet, vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata idem meum beneficium personale, consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præscribi.*

17 *Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo, si in aliquo reperiatur quandoque mutata, in hoc tamen fallit, quando eadem saltem æquipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. num. 18.*

20 *Beneficium fundari non potest cum pacto, vt aliter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum, & sibi collatum, at sub hac spe, modo cesset pactum, potest, num. 19. & 21.*

CONSILIVM VIII.

IN Prouincia Tarraconensi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab aliis beneficiis, quæ in reliquis mundi prouinciis instituuntur, omnino discrepantia, & aliena, quæ beneficia, personatus, seu beneficia personalia uulgo appellantur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi, a fuerunt approbata. Verum quia in d. cap. nulla fit mentio specialis de usu ipsorum, sed tantum quod possint resignari, & permutari, operæ pretium uisum est referre, qualiter ipsorum usus se habuerit, & ad præsens se habeat.

Sciendum igitur est, quòd ubi V. G. N. Clericus desiderabat obtinere beneficium Ecclesiasticũ, qd B. possidebat, sub pacto expresso de dando ipsi B. unum personale beneficium ualoris annui decem ducatorum, uel ultra, illud instituebat, decreto ordinarii interueniẽte, sed in institutione nullum uerbũ fiebat de intentione, propter quam fundabatur personatus, sed tantum dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cum cœlestibus, N. instituebat illud personale beneficium, cuius quidem reditus à principio iam applicabantur alicui causæ piæ, & sæpe numero propter pactum expressum alicui beneficio, etiam patronatus laicorũ, seu ad certam piam causam, de quo pacto nulla mẽtio in applicatione fiebat, Quo personali beneficio fundato ad unam, seu plures uitas, N. qui fundauerat noiabat ad illud B. clericũ simpliciter, & absque eo, quòd exprimeretur, quod nominabat in recõpensam, qui quidem B. ante Conc. Trid. ex causa permutationis cum beneficio uulgariter dicto de pettica

A resignabat in fauorem N. beneficium Ecclesiasticum, quod possidebat, sed post Concilium Tridentinum B. simpliciter beneficium illud Ecclesiasticum resignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant, non narrabantur ordinarijs, sed certissimum est, quod ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici sciebant hæc ita fieri, prout narrata sunt, & ita quotidie fit, & obseruatur passim.

Super quibus omnibus est in primis aduertẽdum, quod huiusmodi personalia beneficia, seu personatus non poterant, nec possunt obtineri, nisi per clericos seculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos claustrales ordinis S. Benedicti, & canonicos regulares S. Augustini, qui officia distincta, B & proprium saltem de facto habẽt, per horum enim professionem, & status mutationem non vacant huiusmodi personatus, non possunt tamen obtineri per regulares mendicantes, sed vacant per huiusmodi status assumptionem. Secundò, quòd per pactum expressum, ferè semper qui nominat ad personatum, promittit quod nominatus poterit nominare alium ad illud personale beneficium, & aliquãdo quod secundo nominatus poterit tertium nominare, prout sibi reseruauit in fundatione institutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret personale beneficium. Tertio, ꝙ quam plures personatus ex pacto expresso applicãtur alicui piæ causæ, nimirũ, vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui C Monasterio, seu beneficio Ecclesiastico in augmentum redituum eius ad volũtatem alterius, qui beneficium Ecclesiasticum dat in recompẽsam illius personalis beneficij, seu alicui alteri piæ causæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quarto, quod nunquam permutantur, nec resignantur, nisi per simplicem nominationem, quæ fieri potest etiam aliquando in mortis articulo, quę nominatio nullam requirit postmodum collationem, nec institutionem ordinarij, sed solum fit corã notario, & testibus. Ex quibus posset inferri, quòd Concilium Prouinciale vbi approbauit, quod possent resignari, & permutari, intellexit, prout ipsa resignantur, vel permutantur per simplicem nominationem, non quod intellexerit, quod permutentur, prout solent reliqua beneficia Ecclesiastica: nam hoc esset directe contra mentem institutoris illorum, quia semper, si fundator hoc vult, reseruat sibi, quod ad simplicem nominationem suam, vel alterius nominati, detur illud beneficium personale. Quinto, ꝙ nulli personatus sunt perpetui, quia à principio applicari debent certæ piæ causæ post illud tempus, ad quod sunt instituti. Sexto, quòd uacant per contractum matrimonii, quia non possunt obtineri nisi per personas ecclesiasticas, ut habetur in b Concilio prouinciali. Septimo, aliquando sunt personatus annui ualoris sex ducatorum, aliquando 100. 200. & etiam 400. Octauo, E beneficium de pertica appellatur beneficium ecclesiasticũ perpetuum nullius ualoris, quod semper uacat in manibus ordinarii. Nono, instituenti personatũ in recompensam nominationis conferebatur bñficium nominati ad personatum, etiam aliquando assignato eidem nominato commodo nonnullorum redituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reseruato tamen nominãti iure instituendi ex dictis reditib. quoddã ꝑsonale bñficiũ. Quæ

ALLEGATIONES.

a de institutionib. cap. 6. b d. cap. 6.

Quæ omnia ea maxime de causa sunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi redditus, qui ad tempus instituuntur pro personali beneficio, applicantur alicui piæ causæ, seu beneficio Ecclesiastico, ita quod efficiuntur reditus Ecclesiastici, vel pij.

Et est maximi momenti immemorabilis consuetudo, de qua testimonium reddit Concilium Prouinciale, quod confirmat huiusmodi personalia beneficia, verisimile est enim, quod illa immemorabilis consuetudo ita militat circa vsum personalium beneficiorum, seu personatuum, atque circa ipsa personalia beneficia, seu fundationes eorum, & qui sint consuetudinis immemorabilis effectus, nemo est qui nesciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione, ponitur hic tenor Constitutionis Prouincialis, quæ habetur libro tertio. a

Licet personatus, siue personalia beneficia ideo nuncupata sint, quod non vt in perpetuum beneficia remanerent, sed ad vitam aliquarum personarum Ecclesiasticarum duntaxat instituerentur, & postea eorum reditus in alios pios vsus applicarentur, & ab immemorabili tempore in hac nostra Tarraconensi Prouincia erigi, & institui consueuerint, cum ea in diuini cultus augmẽtum tendant, & Christi fidelium pias voluntates ampliari, non autem restringi conueniat, institutiones eorundem adiuuari oportere censuimus. Verum cum nonnunquam in dictorum personatuum, seu personalium beneficiorum fundatione plurimæ fraudes, & sæpe non sine simoniaca labe (quod vehementer dolemus) cõmissæ fuerint, vt hmôi fraudibus, quantum à nobis fieri posiit, occurratur, sacri approbatione Concilij statuimus, vt nullus personatus, seu personale beneficiũ, sine auctoritate, & decreto Epi, seu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum, & auctoritatem suã in fundatione interponere non possint, nisi dos assignata in censualibus, vel alijs reditibus perpetuis cõsistat. Ea vero dos, siue ij reditus non super bonis dotantis, vel eius qui patronus efficitur ex censuali, vel alio nouo contractu fundentur, sed sint alij veri reditus in locis tutis, & firmis consistentes, ab eisdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecuniȩ rectè collatæ sint, quam decretum interponatur, nec dos in sola pecunia numerata consistat, aut in prȩdijs, vel domibus inutilibus, alijsve rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, nisi ea perpetuo fructuosa esse verisimiliter possint. Quod si permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus supradicti collocentur, post primæ, vel secundæ, vel vlterioris personis obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim, vt post earundem resignationem, aut aliã vacationem id fieri permittatur) in ipsa erectione, seu fundatione declarentur species piorum operum, & cum casus euenerit, in ea pia opera illi reditus distribuantur, & vt horum omnium, & singulorum nihil vnquam possit celari in libro speciali, tam personatuũ erectiones, & dotationes, quàm collationes, & institutiones, necnõ in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describantur. Maximam quoq; curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiam in permutatione dictorum personatuum, siue personaliũ beneficiorum interueniat, atque prohibere, ac punire seueritate canonica procurent, quod non solum

F in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.

1 Viſis omnibus supradictis dubijs ad me transmissis, dico, quod contra prædictum vsum videtur facere primo, quod est simoniacus, argumen. cap. [quam pio,] b & cap. fin. c quatenus conueniunt expresse, uel tacite instituẽs personatum, & habens beneficium, ut hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad personatum, & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito, vel expresso, vt cõferat illud nominanti, & quatenus ordinarius cõfert illud nominanti uirtute duarum præcedentium pactionum, immo quatenus nominaturus instituit personatũ eo fine, ut uere, uel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati, &

G consuetudo mala, & simoniaca, quæ est cõtra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus. d

2 Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægrè probat institutionem prædictorum personatuũ, adeo quidem, quòd multis rationibus restringit modũ, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes solere in hmôi institutionibus interuenire, immo, & multas simonias, quas non solum non laudat, sed reprobat. Tertio, qã grauissime hortatur ordinarios, ut curent, ne quis dolus, aut fraus, uel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, uel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eisdem, ut

H prohibeant, & seuere puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet, ut non solum futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniantur, nõ obscure significans illa esse adeo intolerabilia, ut nullo usu, neque consuetudine iustificari potuerint.

3 Pro usu uero prædicto facit primo, quòd consuetudo immemorialis uidetur hoc approbare, & quod illa habet uim priuilegij, e ita quod quicquid induci potest priuilegio, induci possit tali consuetudine, per ea quæ tradunt Panormitan. & Felyn. f & iterum Felyn. g & Dec. in consil. 171. post Panormit. h & alij alibi. At priuilegio Papæ posset induci talis usus: ergo etiam prædicta consuetudine

I potest ille iustificari.

Secundo facit constitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorũ personatuum, & beneficiorum personalium, quæ quia facta est à scientibus prædictum usum, uidetur intelligenda de permutatione illa tacita, qua instituens personatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad personatum nominat.

Tertio, quòd huiusmodi personatus instituuntur, & eriguntur auctoritate Episcopi, & ita dicuntur fieri religiosa, & spiritualia, argumento cap. ad hæc, de relig. domib. & ita beneficia Ecclesiastica.

4 Pro resolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima est, dico sequentia. Primo, q̃ deputatio, uinctio, seu uinculatio bonorum aliquorum immo-

K bilium, siue mobilium, ut maneant uincta, & perueniant

ALLEGATIONES.

a tit. 5, cap. 7. de institution. b 1. quæstio. 2. c de pact. d cap. mala, & cap. quæ contra mores, 8. dist. & specialius in cap. non satis, cap. sicut, 3. & cap. Iacobus, de simon. e cap. super quibusdam, §. præterea, de uerb. signific. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti & æsti. f num. 4. & 5. in cap. cum contingat, de foro competenti, & in cap. accedentes, numero 6. de præscript. g in eadem rubr. num. 6. & in cap. causam, quæ eod. tit. h in cap. de hoc, de simon.

ueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo poſt vnam, vel plures vitas,& poſtea cedant alicui operi pio,in ſe,eſt iuſta,& ſancta,etiam ſine auctoritate Epiſcopi facta,& prædictus perſonatus ante prædictam conſtitutionē erat talis. Tum quia quilibet poteſt ad ſuum libitum re ſua uti. a Tū quia in traditione ſuæ rei quilibet pōt modum à legibus nō improbatum apponere. b At deputare,& vincire,ut prædictum eſt, aliqua bona, nulla lege naturali,neq; diuina, neque humana, modo ſine alterius iuris præiudicio fiat,improbatur.

5 Secūdo,ex hoc ſequi,quod prædicta deputatio, ſiue vinctio, & vinculatio non incipit eſſe iuſta ob conſtitutionem prædictam Prouincialem, nec ob ul lam conſuetudinem memorialem, vel immemorialem, quia ſine vllo tali munimine ipſa per ſe erat iuſta,& laudabilis. Tum per prędictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui poſſunt,& frequenter relinquuntur in regnis Caſtellæ, & Nauarræ fideicommiſſa aliquorum bonorum aliquib. ita vt poſt vitam eorum cedant quibuſdā alijs, & poſt eorum vitam cedāt pauperib. vel fabricæ alicuius Eccleſiæ,& nō eſt dubium,quod teſtatores poſſent dare prioribus fideicommiſſarijs facultatem nominādi ſcđos. Nec eſt dubium, quod qua ratione poteſt hoc facere teſtator iu ultima uoluntate, poteſt ēt donator facere inter viuos, quin & quotidie fit in Luſitania in contractibus emphyteuticis, quibus datur ab Eccleſijs emphyteuſis ad tres vitas, quarum prima poſſit nominare ſecundam, & ſecunda tertiam, quibus finitis, redit ipſa emphyteuſis cum melioramentis ad Eccleſiam,vnde manarat.

6 Tertio huiuſmōdi deputatio,& vinctio, ſeu vinculato ſi fiat ſine Epiſcopi auctoritate,non eſt beneficium eccleſiaſticum, ſed temporale quoddam bonum pijs operibus ſub aliqua conditione, vel modo dicatum, vinctum, ſiue (vt uulgus ait) uinculum, etiam ſi adderetur in deputatione, quod non poſſent nominari niſi Eccleſiaſticæ perſonæ, nec poſſent teneri à coniugatis.

7 Tum quia beneficium Eccleſiaſticum ſpirituale non poteſt conſtitui ſine auctoritate eccleſiaſtica, ſine qua nihil poteſt dici ſacrum,ſiue religioſum, iure canonico,cap.ad hæc,de relig.domib.& beneficium eſt ius ſpirituale, c ſiue ſpiritualibus annexum con ſequenter ſecundum S.Th.receptum, d etiamſi deputator uocaret illa bona ſic deputata,& iniuncta ꝑſonatum,uel beneficium perſonale,imò nec ſi appellaret clericatum,uel beneficium perſonale clericale, eo quod nō poſſint ad illa nominari niſi clerici, neq; poſſint teneri niſi ab eccleſiaſticis, neq; ſi eiuſmodi deputationem appellaret inſtitutionem, quia huiuſmodi nominatio ſine auctoritate epiſcopi facta nihil prodeſt,quo uerè ſit ſpirituale beneficium, ut palam eſt. Tum quia multa ſunt munera, & ſtipendia clericalia temporalia, quæ non poſſunt teneri niſi à clericis,imo & multæ capellaniæ,quæ non poſſunt teneri niſi à ſacrificis, quæ tamen non ſunt beneficia ſpiritualia, quia non ſunt perpetua, qualia ſunt omnia beneficia Eccleſiaſtica. e

8 Quarto,quod huiuſmodi inſtitutio,etiam decreto, & auctoritate epiſcopi accedente facta, non poteſt dici beneficium eccleſiaſticum ſolo iure commu ni attento. Tum quia nō eſt perpetuū,ita quod illud debeat teneri à nominato eius uita durante, & quod non poſſit renunciari ſine auctoritate Superioris, qđ requiritur ad hoc,ut ſit beneficium eccleſiaſticum. f Tum quia multa ſtipēdia inſtituuntur in eccleſijs au

A ctoritate epiſcoporum ad docendum,canendum,uel ad alia miniſteria exercenda per ſolos clericos, q̄ ob hoc non ſunt beneficia licet ſint miniſteria clericalia,quæ conferuntur ad tempus,& relinquuntur ſine Superioris auctoritate,q̄ palam eſt non eſſe bn̄ficia.

9 Tum quod penſio,quę ſuper fructibus beneficiorum de more conſtituitur renunciantibus, uel alijs, tum ab ordinarijs ad uitam illius impoſitione conſentientis,tum etiam à Papa ad uitam eius, cui conſtituitur,etiam cum clauſula transferendi,non eſt uere beneficium eccleſiaſticum, ut tenent omnes contra Andream Siculum g per illius contextum,& ꝑ cap. [quamuis. h ubi idem annotauit Dominicus receptus, & latè tradidimus poſt alios in rubr. i &

B certum eſt quod huiuſmodi penſio magis approximat ad naturam beneficii ſpiritualis,quam prædicti perſonatus,& beneficia perſonalia.

10 Quinto, quod ſi præfata conſuetudo immemorialis,de qua teſtatur conſtitutio prouincialis,expreſſe determinaret, aut neceſſario tacite præſupponeret,quod præfati perſonatus ſint beneficia ſpiritualia, eſſent talia, quia ſi Papa id expreſſe ordinaret, uel neceſſario tacitè id in ſua ordinatione præſupponeret, eſſent bn̄ficia ſpūalia, quia cum iure humano tantum beneficia ſpiritualia debeant eſſe perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod non poſſint renunciari,niſi de Superioris licentia,neque conferri, niſi à Superiore Eccleſiaſtico, poſſet Papa id mu-

C tare. Tum per prædictam Gloſſam adiuncto d.cap. [ſi gratioſe.] K Tum quod eſt ſupra omne ius humanum. l Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præſentandi ad beneficia, quæ fundarent, m & poteſt concedere gratioſe cōtra ius com mune,vt ea conferant,immo,& alia quæ non fundarent,vt conceſſit Regi Apuliç,iuxta gloſſam n Regi Galliæ, o & alijs Regibus, iuxta aliam gloſſam, p & id quod Papa poteſt ſtatuere, poteſt etiā induci conſuetudine immemoriali, quæ habet, vt ſupra dictum eſt,vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta conſuetudo,& præfata cōſtitutio etſi expreſſe nō dicāt illos perſonatus eſſe beneficia ſpi-

D ritualia,tacite tn̄ uidentur præſupponere illud,facit primo,quod Concilium Prouinciale ſignificauit con ſuetudinem immemorialem operatā fuiſſe, induxiſſe,vel effeciſſe aliquid in hoc vltra ius cōe,at non videtur dari poſſe aliud,quod operata fuerit,q̄ hoc:nā iure communi præfati perſonatus, & eorum inſtitutio in ſe erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quod eſſent opera valida iuſte inſtituta, & non indigebant quo ad hoc alio munimine, quam iure cōmuni,vt probatum eſt ſupra:ergo prędicta conſuetudo, & conſtitutio ſignificant,quod conſuetudine immemoriali introductum,& effectum ſit,vt ij perſonatus eſſent beneficia ſpirituali a ad tempus aliquod tantum duratura,& quæ conferri poſſint ab inſtitutori-

E bus etiā priuatis, & à collatarijs, & nominatis etiam priuatis,

ALLEGATIONES.

a l.in re mandata. C.mandati. & in l.ſed & ſi.§.conſuluit.ff. de petit.hæred. b cap.uerum, cum glo.de cond.appoſ.l.in traditionibus C.de pact. c cap.dilecto,de præbend. d 2. 2.quæſtio.100.artic.4. e cap.præcepta 55 diſtinctio. & ca. ſanctorum,70.d.& gl.recep.in cap.ſi gratioſe, de reſcr.libr.6. f cap.admonet,& cap.quod in dub.de renunc. g in cap.ad audientiam,2.de reſcr. h 1.ad præb.l.6. i de præb. K de reſcr.lib 6. l c.cuncta per mundum.9.q.3.& c.propoſuit,de conc.præbend. m tot.tit de iure patr. n 16.quæſtion 7.in ſum. o capit.dilectus 3.de præbend.capit.generale.de elec. lib.6.glo. cap.imperium.d.10. p in §.hinc etiam, 17.diſtinc.

vnum, a ergo efficax argumentum est, quod non obstante sua extrauag. licebat monialibus exitus in illis tribus casibus iure communi, non obstante d. capit. 1. quod fuit Bonif. VIII. quòd innouauit Concil. Trid. b sess. 25. & definiuit licere monialib⁹ exitum à monasterio, sufficiente causa legitima ab Episcopo probata, clarè significando, quod præfatum, capit. 1. non solum erat iure communi limitandum in vnico casu ibi expresso, sed etiam in omni eo, qui esset causa legitima exeundi.

Secundo, quòd nos pridem respondimus, potuisse monachum vnius monasterij electam legitime in Abbatissam alterius, transire ad illud de licentia sui Superioris legitima, quod postea scripsimus in com. 4. de regul. c

4 Tertio, quod est textus iuris optimus per multa ibi à Decio tradita in cap. [dilecta] d quatenus habet casum exceptum à regula ob aliquam æquitatē, extendi posse, debereque ad alios casus ob similem æquitatem. Cum igitur casus ille vnicus exceptus à Bonifacio, e excipiatur a regula illa negatiua, ne qua monacha exeat clausuram, extendi potest, & debet ad casus alios, in quibus similis æquitas id suadet, quod certe fuit in causa, vt Concilium Tridentinum extenderit illum casum ad omnes alios, in quibus inueniretur causa, quam legitimam arbitraretur Superior legitimus.

5 Non obstant supra in contrarium citata. Ad prius enim illorum respondetur, concedendo quidem, generalem legem generaliter esse intelligendam regulariter, & legem vniuersalem vniuersaliter, sed fallere illud, quando inuenitur alia lex, quæ limitat illam generaliter, vel vniuersaliter loquētem, quod in proposito casu contingit. Nam inuenitur lex, quæ habet, casum exceptum a regula generali extendi posse, debereque ad similem casum.

Ad posterius respondetur, concedendo non esse necessarium impetrare in priuilegium speciale, quod iure communi conceditur, quod probant iura in eo citata, sed frequentissimè id impetrari concedique solere a S. R. Eccl. idque esse vtile ad tollenda dubia, & scrupulos, quorum vnum exemplum quotidianum ē impetratio, & concessio pronunciandi officium matutinum sequentis diei vespere præcedentis, quod iure communi licere ait S. Tho. receptus ab omnibus, f & etiam a nobis citatus in Enchirid. de oratio. g vbi latius hoc tradimus, & ita impetratio, & concessio priuilegij facta præfatis Generalibus non fuit facta vti iure necessaria, iuxta veram, & legitimam iuris Canonici impetrationem, licet fuerit vtilis ad quādam maiorem declarationem, & scrupulorum euitationem.

6 AD SECVNDAM respondeo, ꝙ extrauag. prædicta nihil obstat, quia, vt prædiximus, tam illa, quam cap. 1. h & quam Concil. Trident. sunt limitanda, ne procedat prohibitio exitus monacharum, cum occurrit causa legitima, & ita non videntur prohibere exitum monacharum per viam iustæ correctionis, vel nouæ fundationis, quæ sunt causæ legitimæ ad exeundum. Secundo, quòd magis videtur obstare Concilium Tridentinū quod videtur exigere, vt causa legitima exeundi approbetur per Episcopum, & consequenter, quod non sufficiat licentia Generaliū, & quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis prædicta non extenditur ad contraria Concilij Trid. Sed respondetur, illa verba p̄fati Concilij intelligenda esse, vt nos intelleximus alia similia eiusdē in d. c. [super,] i scilicet, quòd approbatio illa Episcopalis requiritur quo ad exitum monialium eisdem sub-

F iectarum, vel ita exemptarum, quòd soli Papæ immediate subsunt, non autem de alijs exemptis, quæ subsunt alijs Prælatis aliorum ordinum, de quibus hic agimus, quoniam quæstiones mouentur de monachis subiectis Generalibus Ordinis Minorum de Obseruantia.

7 AD TERTIAM respondetur affirmatiuè, quòd prefatus Reuerendissimus D. Generalis potest, ea quæ in quæstione continentur, facere non obstāte præfata extrauagante Pij V. tum quia S. D. N. in sua confirmatione derogat generaliter illis, & alijs, quæ possent esse suæ confirmationi contraria, modo fuissent in vsu, & non essent contraria Concilio Trident. Nec potest obstare reseruatio Pij V. quia non potuit G ille tollere S. D. N. eius successori potestatem concedendi, vel innouandi priuilegia concessa ordini præfato, cum par in parem non habeat imperium, K & quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis prolixus, & ideo facio finem, submittendo ea, quæ dicta sunt, ei, cuius iustior fuerit sententia.

[Vide ad hoc responsum, quod positum est supra de regul. consil. 70.]

ALLEGATIONES.

a in d. cap. 1. b in cap. 5. de reg. sess. 25. c super cap. statuimus. 9. q. 3. nu. 48. ibi, Nota quarto. d de confir. vtili. e in d. cap. 1. f quo. 5. art. 28. g cap. 3. num. 57. h de statu regul. lib. 6. i cap. statuimus. 60. K cap. innotuit de elect.

H

SVMMARIVM.

Oblatæ Turris speculorum Vrbis, quia non sunt veræ monachæ, ad clausuram non obligantur, num. 9. 1

Dispositio eum non comprehendit, cui dispositionis verba non adaptantur. 2

Crescere nemo inuitus cogatur, nec vitam, quam non vouit, seruare. 3

Nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse. 4

Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, etiam ex identitate rationis, nisi aliud concurrat, non etendenda. 5

Moniales, sponsæ Christi, nubendo bigamiam quādam contrahunt. 6

I *Regularibus limitatam vitam professis austerior imponi nequit.* 7

Regularibus etsi quandoque austerior vita præcipi potest, sæcularibus autem non. 8

Dispositio odiosa de regularibus loquens, ad eos qui tria vota non emittunt, non extendenda. 8

Oblatæ Turris speculorum Vrbis etiamsi collegialiter more religiosarum in una domo uiuant, donatæque sint ordinis S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus promittentes stabilitatem, & obedientiam Præfectæ, itēq; etsi voueant paupertatem, & castitatem perpetuam, num. 12. tamen verè nō sunt moniales professæ, nec esse K *possunt, cum in nulla à sede Apostolica approbata religione tria vota, seu professionem, nec tacitam, nec expressam emittant, num. 10. & 11. earumque congregatio non sit vt religio, sed vt bonus viuendi modus approbatus, num. 13. 14. 17. obedientiaque promissa non sit monachalis facta in manibus, vt requiritur, potentis alicui religioni incorporare, num. 20. 22.* 9

Obedientiam perpetuam promittens, censetur tria substātialia religionis vota promittere, et sic professionē emittere, & hoc quando non quamcumq; sed monachalem obedientiam, secundum aliquam regulam approbatam, num. 16. 17. in manibus potentis illi religioni incorporare promittit, num. 20. 22. 9

Oblatæ,

16 *Oblatæ, seu donatæ, à monialibus, quæ suscipiunt habitum religionis, & profitentur regulam, vt seruiant in choro, & à conuersis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam, vt seruiant extra chorum, differũt, cum ipsæ nec profiteantur regulam, nec aßumant habitum regularem, licet se & sua perpetuo donẽt, per quem actum efficiuntur plenè oblatæ, non tamen religiosæ; num. 15. & 16. sed eis similes, num. 9. non absolutè, sed quo ad quædam priuilegia, num. 19. & si contrahant matrimonium, teneat, num. 5.*

18 *Beatæ in Hispaniis, & Canonissæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegium, non tamen ob id efficiuntur moniales propriè, imò nisi aliud obstet, poßunt testari, & hoc etiamsi habeant habitum specialem, & domos similes monasteriis cum oratorio, promittantque obedientiam suæ Præfectæ, & perpetuam stabilitatem viuendi secundum earum viuendi modum, numero 9.*

20 *Vota tria substantialia aliter quam in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam sæpius emissa, non faciunt quem religiosum, seu monachum, & 21.*

CONSILIVM VI.

Dubitatum fuit primo, an monachę, siue oblatæ Turris nouæ speculorum Vrbis teneantur ad clausuram, sicut cæteræ moniales.

1 Respondeo ad hanc quęstionem, quòd eius decisio videtur pendere à decisione alterius quæstionis, scilicet, an prædictæ oblatæ sint verè monachæ, siue moniales tacitè, vel expresse professæ, nã si sunt professæ, proculdubio tenentur ad obseruantiam prædictæ clausuræ, quoniam tam mens, quam verba capit. [periculoso.] a Concilij Tridentini, b & bulla fœl. record. Pij V. super hoc lata comprehendunt eas, quia lex generaliter loquẽs generaliter est intelligenda, c etiam si sit odiosa, & pęnalis quo ad ea, ad quę verba eius ex propria significatione extendũtur, iuxta, l. [cum lex.] iuncta glo. d quod ibi notat Aretinus, & Decius, & cap. [quia in tantum,] e si autem non sunt verè monachæ, contra dicendum videtur.

2 Primo quidem, quod nec lex, nec aliqua dispositio cõprehendit eum, cui verba eius aptari nequeũt, iux. c. [indemnitatibus,] f & l. 4. g vbi hoc Bartol. & Pau. & alij adnotarũt, & præ alijs commendat Fel. h at verba prædicti cap. [periculoso,] & Conc. Trid. & constitutionis prædicti Pij, non aptantur mulieribus monasterij oblatis solum, sed tantum professis, ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas, si non sunt professæ.

3 Secundo, quòd nemo cogi potest crescere, nec inuitus obligari ad austeriorem vitam, quam non vouit, cap. [gesta,] i cũ glo. recepta, quæ habet, quòd monachis, & canonicis inuitis districtior vita non potest imponi, vbi Archid. quem sequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S. B. ad Abbatem in persona cuiuslibet monachi, [Vota mea non augeas sine mea voluntate, sicut nec minuas sine certa necessitate,] & prædictæ oblatæ non vouerunt sub tanta clausura viuere, ergo nequeunt ad illam seruandam cogi, & vere non sunt monachæ.

4 Tertio, quod nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse. K At prædictæ oblatæ collegialiter viuentes longè melius faciunt, quã alię oblatæ, quæ singulæ, binæ, aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint sine illius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori custodia indigent, non comprehendunt prædicta iura libertatem exeundi tollentia,

A ergo à fortiori non comprehendunt has oblatas, quæ longe honestius viuunt, & minori custodia indigent, si hæ non sunt magis vere monachæ, quam illæ.

5 Quinto, quòd iura pęnalia, qualia sunt prædicta, vt ex eorum tenore patet, non sunt extẽdenda, etiam ex similitudine rationis, vltra quam propria verborũ eorum significatio permittit. l Nec obstat dicere, quòd eadem omnino ratio permittit extẽsionem legum pęnalium, iux. glo. sing. m Tum quia id solum non sufficit, nisi aliquid aliud cum identitate rationis concurrat, vt concurrit in casu, c. 1. vt resoluunt Dominicus, & Francus. n

6 Tum quia nõ est eadem omnino ratio, ratio enim B vel saltem magna pars eius, quare clausura indicitur monialibus est, quia illæ per professionem regularem renunciarunt voluntati suæ. o At hæ non fecerunt idem, si non sunt monachæ professæ. Præterea moniales pecularius dicuntur spõsę Christi, adeo quòd per nuptias dicantur incurrere quandam bigamiam, p & ita iustum est, vt maiori custodia circa earũ continentiam, & pudicitiam ponat Papa eis tanquã spõsis Christi, cuius est ipse Vicarius quam circa aliarum quæ cum nondũ sint voto solemni desponsatæ Christo, tam liberam habent voluntatem ad ea, quibus nõ se astrinxerunt, quam alij Christiani liberi. q

7 Quinto, quòd communis conclusio habet, quod C etiam religiosis professis non potest imponi austerior vita, si nouerunt limitatam seruare regulam, secundũ quod obseruatur tempore professionis, quam tenet Host. r & Panor. s & Dec. t & Fel. u cum citatis ab eo, & quòd limitata causa limitatum producit effectum. x At prædictæ oblatæ limitatè promiserunt uiuere secundum consuetum uiuendi modum congregationis, ergo non tenentur ad austeriorem uitam, nec illa potest eis renuentibus imponi.

8 Sexto, quòd licet regularibus possit aliquãdo pręcipi austerior uita, sæcularibus tamen non potest, ut distinguit glo. y quam Panor. Felyn. & Dec. approbant, z & prædictæ oblatę si non sunt professę, sunt D sæculares, & non regulares, quia solum duo sunt genera hominum, sæcularium, & regularium. a

Septimo, quòd in specie Panormitanus communiter receptus ait, b constitutiones odiosas de regularibus disponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria uota substãtialia, etiamsi seruent aliquẽ modum uiuẽdi a sede Apostolica approbatum. Cum ergo certum uideatur, prædictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clausuram ob prædicta iura, si uere non sunt monachę, idest expresse, uel tacitè professæ, & teneri ad eam si uerè sunt monachæ, oportet resoluere alteram quæstionem, à cuius resolutione diximus pendere hanc, quæ nobis est proposita.

9 AD

E

ALLEGATIONES.

a de statu regul. lib. 6. & cap. 5. b sess. 25. de regul. c cap. si Romanũ 19. dist. & l. de pretio, ff. de publ. in rem act. d ff. de test. e de præbend. f §. penul. de elect. lib. 6. g §. toties, ff. de dam. infect. h in cap. nonnulli. col. 3. de rescript. i 74. distinct. k cap. 1. de postulat. prælat. l itaque fullo, ff. de furt. l cap. pœnæ, de pœnit. dist. 1. & l. interpretatione, ff. de pœnis. m in capit. 1. verbo Italiæ, de tempor. ordin. lib. 6. n ibidem. o cap. quorundam, & cap. si religiosus. de elect. lib. 6. p cap. quotquot. 27. quæst. 1. q Argum cap. integritas. 32. quæst. 1. r in summa de voto. § vtrum. s in cap. super eod. de regul. t in cap. ad nostram, de appellat. u in cap. nam de constitut. x l. non omnis, ff. de reb. cred cap. fin. de verb. signific. y cap. quod omnes de regul. iur. lib. 6. z in d. cap. ad nostram, de appelat. a cap. duo sunt. 12. quæst. 1. b in rub. de reg.

9 AD ALTERAM Quæstionem resoluendam considerandum est, quod ad dicendũ prædictas oblatas esse verè moniales, facit primo, quòd viuunt conuentualiter intra vnam domum habentes vnum oratorium, vnum refectorium, vnum vestiendi modũ, & vnam Prælatam, quæ sunt signa vere profitẽtium. a

Secundo, quòd se suaque viderunt perpetuò donare monasterio ordinis S. Benedicti, & ita sunt plenè oblatæ, & plena oblatio æquipollet professioni, vt significat Panormitanus, b cui etiã æquipollet humilis, deuota, & iurata oblatio, vt ait Felynus. c

Tertio, quod ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri, cap. [consuluit,] vbi videtur id dicere Innocentius inxta, d & facit cap. [non solum,] e quatenus significat, quod assumptio habitus religionis cum euidenti proposito mutãdi vitam, inducit professionem saltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus, oblatæ, volunt mutare vitam: ergo videntur tacitè profiteri.

Quarto, quòd promittunt stabilitatem perpetuam in prædictio modo viuendi, & obedientiam Præfectæ suæ, vt constat ex modo, quo sese offerunt, & qui promittit obedientiam perpetuam, videtur promittere tria vota substantialia religionis, vt significat contextus dicti cap. [consuluit,] vbi videtur id adnotare Innocentius; ergo videntur etiam monachæ saltem tacitè professæ.

10 His tamen non obstantibus, dicendum est, eas nõ esse veras monachas, & religiosas, neque tacitè, vel expresè professas, & ligatas voto solemni. Primo quidem, quòd notorium facti, & iuris est, alias esse mulieres monasterijs oblatas, & alias in monasterijs professas, facti quidem, quòd passim in monasterijs etiã virorum, præsertim habẽtium hospitalia annexa, inuenies mulieres oblatas, quæ nullatenus sunt moniales, neque professæ, imò pleræquè nuptæ, quæ vna cum suis viris se, suaque illis obtulerunt. Iuris autem, quod nulla est, nec potest esse vera monacha, & sanctimonialis, nisi quæ tria substantialia uota in religione aliqua à sancta sede Apostolica approbata in manibus Superioris ad id potestatem habentis emiserit, f vt ait Panormitanus communiter receptus, g quem ibi Felynus, Decius, & alij sequuntur. At multæ sunt oblatæ monasterijs, quę prædicta tria uota non emittunt, & consequenter aliæ mulieres sunt oblatæ, aliæ monachæ.

11 Secundo, quòd oblatæ, de quibus agimus, nunquam faciunt professionem monachalem trium uotorum prædictorum expressam, uel tacitam; de expressa supponitur in facto, de tacita constat, eo quòd nullum actum faciunt, quo tacita professio fieri censeatur. Tres enim sunt actus, quibus censetur professio tacitè fieri, quos post alios colligit Syluester. h Primus, immiscere se actibus professorum, puta interuenire cum habitu illius religionis alicui actui solis professis conuenienti cum perseuerantia tridui. Secundus, delatio habitus professorum patenter distincti ab habitu nouitiorum. Tertius annalis delatio habitus nouitiorum non distincti distinctione patenti. At oblatæ, de quibus agimus, nullum horum actuum faciunt. Tum quia nullus est eis habitus alius à sæculari indictus. Tum quia nulla est diuersitas habitus inter eas. Tum quia nulli sunt actus reseruati professis. Tum quia nullæ sunt nouitiæ distinctæ à professis, imò nulla est inter eas mentio de professione, neque de nouitiatu, sed solum de oblatione facta, uel facienda secundum modum ab omni professione omnium regularum approbatarum aliena, ut patet

F ex modo quo illæ se offerũt, per quem ad nullam approbatæ religionis regulam se obligat, sed solum ad modum consuetum viuendi in illa cõgregatione, qui licet sit approbatus pro licito modo viuendi, non tamen pro regula religionis approbatę, cum hoc longè distet ab illo, iuxta glossam receptam. i

12 Tertio, quòd magis, & minus non mutant speciẽ, K ergo omnes oblatæ, quatenus tales, sunt eiusdem speciei, licet aliæ alijs religiosius viuant, & consequẽter, aut omnes sunt professæ, aut nullæ: at constat nõ esse oẽs professas, quia constat non esse tales illas, quę singulę, binę, vel ternę viuũt: ergo nullę sunt ꝓfessæ.

Quarto, quòd in ipsomet Benedictinorum ordine sunt moniales, & oblatæ, moniales quidem, quæ professionem secundum regulam B. Benedicti faciunt;
G oblatæ verò, quæ se & sua monasterijs eiusdem ordinis, tum virorum, tum mulierum offerunt; ergo solũ oblatæ non sunt monachæ, cum diuersitas nominum diuersitatem denotet rerum. l

13 Quinto, quòd si ꝑdictæ oblatæ essent monachæ, maximè essent monachę S. Benedicti, cum sint monasterio eius oblatæ. At ex ipso instrumento consensus, quem præstitit Abbas generalis monasterij S. Mariæ Nouæ, colligitur clarè eas non esse monachas S. Benedicti; ergo nullius ordinis monachæ sunt.

14 Sexto, quòd neq; Eugenius in commissione, quã dedit ad probandum modum viuendi earum, si esset talis, qualis ei referebatur, nec executor illius cõmis-
H sionis, nec Abbas prędictus, cuius consensus requirebatur, vocant eas monachas, nec sanctimoniales, nec religiosas, sed tantum oblatas, & id quidem non semel, sed frequentissime, & idem verbum sępius in eadem dispositione repetitum mysterium iuris denotat secundum glossam receptas, m cum traditis à Decio, n & nullum aliud mysteriũ iuris significare potest, quàm quòd illæ ita sunt oblatæ, vt non sint monachæ; ergo. &c.

15 Septimo, quòd est casus expressus in clem. o in qua cum glos. communiter recepta probatur primò, quòd oblatus, & donatus non sunt monachi. Secundò quod constitutio pœnalis suspendens, vel excommunicans monachos, & religiosos, non comprehen-
I dit oblatos, & donatos eorum. Tertio, quòd oblatus & donatus, qui se & sua donauit monasterio, est verè & plene oblatus. Quarto, quòd eiusmodi plenè donatus propter hoc solum non est religiosus. Quinto, quòd si eiusmodi plenè donatus cõtraheret matrimonium valeret, glo. enim in verbo [oblatos,] refert se ad glo. cap. [vt lex continentiæ,] p receptam communiter, quæ habet tale matrimonium valere. Pro quibus omnibus facit c. [in præsentia.] q per quod ibi Panor. r ait, quòd eo, quòd quis donet se, & sua monasterio, non efficitur monachus, quod ipsum ait in cap. vlt. s & quod Ioan. Andr. relatus ibi à Dominico, t ait, eum propriè dici religiosum, qui habitũ
K accipit in religione.

16 Octa-

ALLEGATIONES.

a Arg. cap. cum ad monasterium, de statu monach. & in cap. in nona actione 36. q. 7. & clem. 1. de elect. b in cap. vt priuileg. de priuileg. c in cap. in præsentia, de probat. col. 3. d Qui clerici, vel vouentes. e de reg. lib. 6. f cap. ad Apostol. de reg. & cap. cum ad monasterium, de statu monach. g in rubr. de reg. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, de constit. h Verbo religio. 3. q. 19. i In clem. cum ex eo. de sent. excom. & in clem. 1. de reli. domib. k l. si. ff. de fundo instr. l l. si idem. C. de cod. m in cle. 1. de iur. patr. verb. diœcesanis, & cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. n in cap. cum M. col. 13. de constit. o 1. de deci. p 24. q. 1. q de probationibus. r in 4. notabili. s de succ. ab intest. t in cap. vt officium. §. verum, de hæret. lib. 6.

16 Octauo, quòd monachus conuersus, & oblatus, etiam plenè, & perpetuò valde differunt, vt colligitur ex prædicta cle. 1. adiunct. glo. cap. [vt lex continentiæ,] & gloss. a Domini. & Franc. b lib. 6. & capit. [per exemptionem.] c Colligitur enim, quod monachus, vel monacha dicitur, qui, vel quę suscipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt seruiat in choro, conuersus verò, qui suscipit habitum, & profitetur regulam, vt seruiat extra chorum, oblatus autẽ, qui se & sua perpetuo donat, sed non profitetur, nec suscipit habitum ordinis, quod satis exprimit Panor. d quem sequitur Decius, e & paulo clarius Felyn. f adiunctis quæ ait Cald. ab eodem relatus, g quatenus relatis multis modis sese offerendi monasterio, concludit, quod ex nulla oblatione efficitur quis monach. professus, nisi præstet obedientiam monachalem, quod antea dixerat Innoc. h à quo nemo recedit, quẽ probat Arch. i At oblatæ, de quibus loquimur, nec suscipiunt habitum monialium Ord. S. Benedicti, nec profitentur regulam earum, quæ est S. Benedicti, nec promittũt obedientiam monachalem secundum regulam prædictam, imò nec saltem expresè omnia sua donant, vt patet ex modo, quo sese offerunt: ergo non sunt monachæ, imò nec cõuersæ, sed solum oblatę, quo nomine appellat eas Eugenius Papa, & Commissarius eius, & Abbas S. Marię Nouę, qui earum viuendi modo consensit, ex quo etiam ipsemet sese nominãt expresè etiam in ipso modo sese offerendi, cum vnaquęque illarum dicat sese offerre, & recipi pro commissa, & oblata.

17 Nono tandem hoc concluditur eo, quod si prędictæ oblatæ essent veræ monachæ ord. San. Benedicti, frustra petitum fuisset ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & frustra commisisset Archiepiscopo Commissario, vt de tali viuendi modo se informaret, & frustra requisitus fuisset Abbas monasterij, cui se offerunt, vt illi consentiret, quandoquidem regula monachorum S. Benedicti, & regula ipsorũ Benedictinorum est approbatissima à S. Sede Apostolica, & à toto orbe Christiano sine vlla noua approbatione eiusdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis, & ita, ne sequantur hæc absurda, quæ vitãda sunt, K proculdubio affirmãdum est eas non esse verè monachas, imò neque conuersas, sed tantum oblatas particulari modo strictiori alijs modis, quibus communiter aliæ oblatæ sese offerunt.

18 Ad opposita responderi potest, & quidem ad primum, negando, quòd signa in eo collecta sufficiãt ad concludendum esse eas regulares, & religiosas, licet sufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, imò & canonicę sęculares in Germania, & multę, quas appellant Beatas in Hispania, & alibi viuunt collegialiter, siue conuentualiter sub vno viuendi modo, & sub vno Pręlato, vel Pręlata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt professionem, vt efficaciter probat cap. [indemnitatibus,] l & cap. vlt. cum Archidiacono, & Cardinali Alexandrino, m quatenus per illũ textum dicunt aliquas sanctimoniales posse testari, quòd est verum de monialibus sęcularibus, siue collegialiter, siue conuentualiter viuentibus.

19 Ad secundum respondeo, negando, quòd sola donatio, qua quis se & sua donat, inducat professionẽ, vt supra probatum est in argumento septimo, & octauo pro nostra parte formatis. Et id quod aiunt Panormitanus, & Felynus, quòd ęquipollet professioni, intelligendum est non absolutè, sed secundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudẽdum priuilegio

A dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti, de quo loquitur prędictum cap. [vt priuilegia] vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animaliũ monasterij, vt in d. cle. 1. non autem ad hoc, ut uideantur solemniter uouisse tria substantialia uota, ut ait prędicta glossa recepta. n

Ad tertium respõdetur, quòd præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem suscipiunt, & non intendunt mutare uitam sęcularem in regularem, sed in sæculari statu, & modo uiuendi seruire Deo, ita assumpta in argumento, quod fundatur in ingressu, & susceptione habitus, & voluntate mutandi vitam sæcularẽ in regularẽ, nihil obstãt.

B 20 Ad quartum respondetur, quòd prędictum cap. [consuluit] in eo citatum non intendit, quod per omnem obediẽtiam quis efficiatur regularis, quia etiam canonici sæculares pręstant obedientiã, o & omnes etiam principes debent Episcopis obedientiam, p & etiam regna omnia sæcularia suis Regibus præstãt obedientiam, iuxta B. Petrum, q & Paulum, r & Imperator Papæ, s nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi, & ita dixit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quòd nõ fit quis religiosus per omnem obedientiam, sed per monachalem tantum, hoc est illam, quæ fit alicui potenti recipere professionem regularem seruãdi regulam aliquam alicuius religio-

C nis approbatæ à sede Apostolica, qualem obediẽtiam monachalem non præstant prædictæ oblatæ, quia nõ præstant obedientiam secundum regulam S. Benedicti, nec obedientiam absolutè, sed limitatè secũdum modum viuendi earum congregationũ, quam palam est non esse regulam de approbatis à sede Apostolica quæ non sunt nisi quatuor, vel quinque, vt inter cęteros testatur religiosissimus, idemque præsertim circa huiusmodi eruditissimus D. Antonius, t de quibus non est hic modus viuendi.

21 His consequens est, prædictas oblatas consulentes ob clausuram non obseruatam nullas incurrisse cẽsuras, nec vllum peccatum propter violationem iuriũ prædictorum, quæ quia non cõprehendebant eas, nõ

D potuerũt ab eis violari, nec subinde ob id peccare. u

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmissa procedant, etiam si mulieres ipsæ ab aliquot annis retro lapsis in sua oblatione etiam castitatem, & paupertatem vouerint, non quidem eo quòd suus viuẽdi modus id requirat, sed ob deuotionẽ propriam.

22 Respondeo affirmatiuè, quia ratio primaria, quare præmissa non habent locum in præfatis oblatis, ea est, quòd non sunt verè monachæ, eo quòd non emiserunt tria vota substantialia in aliqua religione per sedem Apostolicam approbata, neque obedientiam monachalem, idest, obedientiam factam potenti ag-

E gregare monasterio, vel ordini approbato secundum aliquam regulam à sede Apostol. approbatam, & hæc eadem ratio militat in ijs, de quibus quæritur, quæ in alijs, quoniam monachæ, quę prędicto modo prędicta vota emiserunt, non emiserunt illa in manibus potentis

ALLEGATIONES.

a 27. quæst. 1. b in cap. ex eod. §. 1. de elect. c de priuileg. eod. lib. d in cap. non est, de regul. & in cap. tuis, de testibus. e in d. cap. ecclesia notab. 6. f in d. cap. in præsentia, de prob. num. 4. g in consil. vlt. de reg. h in cap. consuluit, qui clerici, vel vouen. i in d. cap. vt lex. K l. nam quod absurdum, ff de bonis liber. l §. penult. de elect. lib 6. & clem. 1 de reli. domi. m 12. quæst. vlt. n in d. cap. vt lex continentiæ. o cap. his qui, de maiorit. & obed. p cap. omnes, eod. tit. q in eius canon prioris, cap. 2. r Ad Roman. 13. s clement. 1. de iureiur. t in 3. parte, cap. 1. §. 3. titul. 16. u cap. qui peccat. 22. quæst. 4. & 15. quæst. 11. § 1. in fi.

tentis aggregare monasterio ordinis pro religione approbatis, nec emiserunt illa in regula per Sedem Apostolicam, approbata pro religione. Ergo idem ius militat in eis, quod in alijs, nam emissio trium substantialium votorum etiam bis, ter, & sępius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Apostolicam approbato, & secundum regulã à Sede Apostolica approbatam, non efficit quem, vel quam monachum, vel monacham, secundum omnes, & ita in multis religionibus, & monasterijs inueniuntur multi, qui emiserunt tria uota substantialia, antequam solemniter profiteantur regulam, & tamen nõ sunt uerè religiosi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua. &c.

[Aduertendum circa ea quæ dicuntur, num. 8. referri sacram Congregationem censuisse superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, ut obseruent eorum instituta, à quibus fortè recesserũt, Pontificem autem posse religiosis indicere strictiorẽ uitam, quam sit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum cum non sint propriè religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vtque eligant triennalem Abbatissam, num. 2.*
3 *Constitutio nulla ijs aptatur, quibus verba non aptantur.*
4 *Verba canonum, & legũ propriè in dubio sunt accipienda.*
5 *Clausula generalis in bulla posita, maiora expressis non includit.*
6 *Constitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas, quæ non sunt verè religiosæ, quamuis collegialiter, & religiosè viuant.*
7 *Abbatissa habet dignitatem, & lex de ea loquens non extenditur ad impropriè tales.*
8 *Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quam triennales.*

CONSILIVM VII.

Excellentissime Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ speculorum cum consueuerint eligere suam Abbatissam, siue Priorissam (quam uocant Pręsidentem) perpetuam, & non ad tempus, expertę enim sunt hoc regimen melius eis succedere, quam cum eliguntur ad triennium, dubitant modo, cum sint fortè nouam electuræ (nam, quam nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili consuetudini obstet bulla fel. rec. Greg. XIII. qua pręcipitur, ut deinceps Abbatissæ, siue Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ.

1 Ad hanc quęstionem dico, quod memini me respondisse olim, uestras dominationes non fuisse inclusas, nec includi sub constitutione Bonifacij VIII. a nec sub illo Concilio Tridentino, b neque alijs constitutionibus fœl. rec. Pij Quinti, & Greg. XIII. statuentibus, vt moniales, cuiuscunque ordinis, & religionis sint, perpetuo seruent clausuram, multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latissimè, ac neruosissimè probando vestrum sanctũ viuendi modũ non esse vllam de religionibus à S. Sede Apostolica pro vera religione approbatis, neq; vllam personam vestri collegij esse verè, ac propriè regularem monacham, siue religiosam, sed tantum oblatam religionis S. Benedicti, tali oblatione, quæ non facit eas monachas S. Benedicti, sed tantum oblatas illius reli- F gionis quod longè differt ab eius veræ regulę professione, & ita tantum obligatas esse ad seruandum obedientiam, & suum peculiarem viuendi modum, iuxta formam statutorum suorum, approbatam quidem à sede Apostolica pro bono, & sancto viuendi modo, sed non pro vere illa, & alia religione, quæ facit profitentes esse veras monachas.

Nunc autem responsurus ad quæstionem in hac epistola propositam, dico, posse, ac debere insinuare S.D.N. prædictam meam priorem responsionem datam super prædicta clausura cum suis fundamentis, & rationibus ob quas fœlic. recordat. Gregorij XIII. excusauit vos ab obligatione seruandi clausuram perpetuam, eo quòd illa responsio multum facit ad excu- G sandas easdem à non mutanda consuetudine eligendi Pręsidentem perpetuam, sicut profuit ad excusandas eas à non mutanda cõsuetudine clausura ad illud vsque tempus seruata, & posse iustè seruare consuetudinem hactenus seruatam in eligendo Præsidẽtem nouam perpetuã, quando placuerit D.N. Iesu Christo extrahere, quam nunc habetis, ex hac terrena, & misera vita in cœlestem, & fœlicem, quæ sibi fiat cohæres, & commensalis. Primò quidem, quòd communitas vestra, nec verè, nec realiter est monachalis, neque nomine ipso appellatur talis, quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ, sed solũ oblatæ, quas plurimum differre iure latè probatur in responsione prædicta prioris quæstionis, quam mihi o- H lim proposuistis.

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excusatæ fuistis à clausura perpetua, & iudicatę non includi sub vlla multarum constitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuscunque ordinis, & religionis monialibus, ita nunc debetis non esse includendę sub constitutione Gregorij quæ statuit, vt omnes sanctimoniales eligant Abbatissam triennalem, & non perpetuam, cum de similibus idem sit iudicium. c

3 Tertio, quod nulla constitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt est textus iuris optimus in cap. [indemnitatibus,] d & l. 4. e & ibidẽ Bartolus, & Paulus notat, & Felynus latè, f & verba prædictæ constitutionis Gregorianę solum aptan- I tur sanctimonialibus normam, & regularem disciplinam seruantibus, quales non estis vos, vt in dicta responsione efficacissimè probatur.

4 Quarto, quòd verba canonum, & legum in dubio propriè sunt accipienda, g at nunquam, vel rarissimè inuenietur, & quidem mihi in præsentia non occurrit locus ex iure Pontificio vbi Præsidens, vel Pręposita fœminis, quæ non sunt verè religiosæ, licet viuãt communiter religiosè, vocetur Abbatissa, neque Præfecta normam, & disciplinam regularem seruantibus, ergo constitutio Gregoriana, quæ loquitur de electione Abbatissæ, vel Præfectæ monialibus, normam, & disciplinam regularem seruantibus, nõ com- K prehendet Præsidentem, & Pręposítam sæcularibus, quæ neq; est verè religiosa, nec pręest verè religiosis.

5 Quinto, quod Gregorius vti vir canonum peritissimus, licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo religiosæ, quæ vere non sunt

---

ALLEGATIONES.

a in cap. periculoso, de statu regul. lib. 6. b Sess. 25. cap. 5. de reg. c l. illud, ff. ad l. Aquil. & cap. dudũ. 2. de elect. d §. penult. de elect. e §. toties, ff. de dam. infect. f in cap. nonnulli, col. 31. de resc. g l. non aliter, ff. de legat. 3. & cap. ex literis, de sponsal.

ſunt tales, ſolum enim expreſſit moniales ordinis S. Benedicti Ciſtercienſis Carthuſiani, addita clauſula generali, & aliorum quorumcunque ordinum, non comprehendente maiora expreſſis, & ita credendum eſt certe prædictum Gregorium noluiſſe includere Præpoſitas tertij Ordinis Sancti Dominici, & Sancti Franciſci, nec alias ſimiles, ſi vere non ſunt profeſſæ regulam à Sancta Sede Apoſtolica pro vera regula approbatam, nec conſequenter veſtras Dominationes, quarum nec Præſidens eſt vere religioſa, nec præeſt vere religioſis. A

6 Sexto, quod conſtitutio Canonica ſtatuẽs aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de ſanctimonialibus, & fœminis religioſis, ſolum eſt intelligenda de vere religioſis, & regulam per Sanctam Sedem Apoſtolicam pro vera regula approbatam profeſſis, & non de alijs quantumuis religioſe, & collegialiter viuentibus, niſi expreſſe ſuam legem ad illas extendat, vt eſt caſus notabilis, & memorialis in d. cap. [indemnitatibus.] a At Gregorius prædictus tulit legem de electione Abbatiſſarum, & Præfectarum normam & diſciplinam regularem ſeruantium, & non extendit ad alias expreſſe, ergo non eſt intelligẽda de alijs. B

7 Septimo, quòd Abbatiſſa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. [indemnitatibus,] b & de talibus videtur loqui prædicta conſtitutio Gregoriana, non de alijs quæ improprie vulgo dicuntur tales.

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probauimus, c quòd ſanctius, & conuenientius eſt, vt prælati, & prælatæ ſint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio eſt nouum inuentum eorum, qui per ambitionem, & ſuperbiam volunt dominari, & non obedire, & quòd licet aliquo reſpectu ſit vtilis ad ſeruanda temporalia, alio tamen eſt ad id damnoſa, & quo ad ſpiritualia bona pernicioſiſſima, nam per eam minuitur auctoritas, & reuerentia Superiorũ ad præcipienda bona, & caſtiganda mala, minuitur etiam caritas, obedientia, humilitas, & concordia ſubditorum ad ſubeunda præcepta Superiorum, & augentur factiones, rixæ, diſcordię, & murmurationes, adeo quòd nihil magis, & ardentius tractatur in illis monaſterijs, quàm quomodo per fas, aut nefas ille, aut ille illo vltimo anno fiat Prælatus, qui faueat ſuis fautoribus, & obſit contradictoribus, quas rationes, quia in prædicto commentario facile videri poſſunt, hic non repeto, ſed teſtor, vt annoſus teſtis, & conſultor, ad quem innumerorum peccatorum, tam ſimoniæ, quam ambitionis, ſuperbiæ, factionum, diſcordiarum, & murmurationum cognitio frequentiſſime, tum per confeſſarios tum per ipſoſmet Prælatos, & ſubditos pro medicina contra ſcrupulos quærẽda, peruenit, teſtor inquam, quod, ſi abſque ſcãdalo poſſem, reſtituerem ſtatum antiquum perpetuorum Prælatorum, quem Sancti Baſilius, Auguſtinus, Bernardus, Bernardinus, & etiam Dominicus, & S. ipſe Franciſcus inſtituerũt, ſeruatis ad vnguẽ canonibus, quibus Prælati ſuo munere abutentes eijcerentur, & ſine vlla negligẽtia caſtigarentur, & conſequenter non ſolum videtur non extendenda hæc triennalis mutatio, ſed vitanda, vt caritas, & humilitas, vnitas, & manſuetudo ſeruetur, vt dicitur ſeruata fuiſſe in prædicto cœnobio, in quo abſque ſcrupulo credo non ſeruatum iri, ſi triennalis præfata mutatio introduceretur. C D E

ALLEGATIONES.

a §. ſupradicto. b §. 1. verſic. verum. c in comm. 3. de reg. ſuper cap. nullam, 18. quæſt. 2.

S V M M A R I V M.

Explanatio doctrinæ Auctoris poſitæ, cap. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. num. 44. & 55. & num. 2. 1

Tertiariæ in congregatione viuentes ſi volunt profiteri, coguntur omnino clauſuram ſeruare, & ſic poterunt alias in earum congregatione recipere, aliter non permittitur eis, vt alias de nouo recipiant, debentque ſeuere ab ordinario puniri, ſi ſcandaloſè viuant. 1

Dimidium omnium eleemoſynarum, quę ex obligatione debent diſtribui in victum, in quoſuis alios incertos tamen vſus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in ſubſidium pauperum monaſteriorum monialium. 2

CONSILIVM VIII.

AD primum dubium trãſmiſſum Mediolano ſuper comment. cap. [ſtatuimus.] a reſpondeo notabile noſtrum eſſe conforme textui extrauag. Pij V. ibi tranſcriptæ, quòd illa habet locum non ſolum in Tertiarijs, ſed etiam in alijs, ponderãdo quòd tria ſtatuuntur in textu, quo quidem de tertiarijs viuentibus in congregatione non profeſſis, alterum, vt volentes profiteri ſeruent clauſuram, & multiplicentur, vt aliæ monachæ, alterum, quòd nolentes vouere, viuant quidem ſine clauſura, ſed quod ab ordinarijs ſeueriſſime puniantur, ſi viuant ſcandaloſe, tertiũ de cæteris omnibus ſine profeſſione, & clauſura viuere volentibus, vt permittantur quidem viuere ſic illæ, quæ hactenus ſunt receptæ, non tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi, & extrauagans prędicta ſecundum hunc modum intelligendi ſeruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi, nec arbitror poſſe Mediolani iuſte ſeruari contrarium, niſi per diſpenſationẽ, vel quia conſtitutio non ſit recepta, quia lex etiã iuſta non recepta nõ ligat. §. [leges,] b & adducta per nos in Manu. c

2 Ad ſecundum dubium d reſpondeo, quòd ſenſus commentarij ſummarie collectus conſonat textui, quia verbum, [præterquam,] non excludit à verbo principali [diſtribuit,] ſed à verbo [incertos,] ita quod eſt ſenſus, dimidium eleemoſynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vſque ſpeciale, niſi vſus ille eſſet ad victũ diſtribuere, ita quod ſignificet, quod etiam relictum vſus victus, & alimenti debetur. Verum eſt, quod ſubobſcure ponitur, nec mirum, quia eſt ſumma textus, quæ debet breuis eſſe.

ALLEGATIONES.

a 19. quæſt. 3. num 44. b 4. diſtinct. c Prælu. 9. num. 8. & melius, cap. 23. à num. 40. d Super eodem comm. num. 55.

S V M M A R I V M.

Monialium monaſteria nulli, qui non ſit ſuperior, ingredi licet ſine cauſa vrgenti, & iuſta licentia à Superiore obtenta, ſuperior autem monaſterij, ſiue ſit earum Prælatus regularis, ſiue Epiſcopus, ſiue Epiſcopi Vicarius generalis, vel Viſitator, licet non egeat licentia, eget tamen quod ſubſit cauſa ſufficiens, num. 2. & 3.

CONSILIVM IX.

AN Epiſcopis liceat intrare monialium monaſteria cauſa viſitationis, vel alia?

1 Pro parte negante, primò videtur eſſe textus expreſſus,

pressus, a qui sic habet. [Nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quē pertinuerit specialiter licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem. &c.] quod fœl. record. Pius Quintus innouauit in extrauag. [Circa.]

Secundo, quòd Conc. Trid. b sic habet. [Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ętatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtēta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda,] quod etiam Pius Quintus vbi supra innouauit.

Tertiò, quòd extrauagās Greg. XIII. quæ incipit. [Vbi gratiæ] reuocauit omnes, & quascunque licentias ingrediēdi monasteria monialium à S. Sede Apostolica, vel eius Legatis datas, & addit hæc verba. c [Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrēdis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibusque personis ecclesiasticis, & sęcularibus, ac etiam ordinū quorumcunque, etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus, &c. ne monasteria ipsa pro libito, sed necessitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, neve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.]

Quintò, quod verba prædictarum constitutionum generaliter, & vniuersaliter statuunt, vt nulli liceat ingredi, prædicta monasteria, nisi de licentia Superiorum, imò postrema Gregorij expressius alijs habet, vt nulla persona etiam ecclesiastica, cuiuscunq; gradus, & conditionis sit ingrediatur etiam de licentia Superiorum, nisi pro vrgenti necessitate. At palam est, Episcopum esse aliquem, & esse Ecclesiasticum, & talem quem illa verba. [Cuiuscunque conditionis] excludunt. Ergo etiam ipse prohibetur ingredi.

Quintò, quòd, vbi est eadem ratio, idem ius est censendum, d & argumentum à simili valet, e at eadem, vel similis quo ad hoc ratio dictat, ne Pręlati superiores monialium ingrediantur earum monasteria, ergo etiam ipsi supradictis constitutionibus includuntur.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere, quòd nullo expresso iure videtur prohiberi superioribus monialium, ne monasteria earum ingrediantur.

Secundò, quòd, cui conceditur quod est plus, conceditur vtique quod est minus, f & Prælati superiores possunt ex causa iusta dare licentiā ingrediendi alijs, prædictum Concil. Trident. & prædictæ extrauagantes præsupponunt, ergo etiam ipsimet.

His præmissis, videtur dicēdum primo, prædictam extrauagātem Greg. XIII. nihil noui inducere, quod obstet, quin Episcopi possint monasteria sibi subiecta intrare, quandoquidem solum duo noua videtur inducere, scilicet reuocationem facultatum ingrediendi ea concessarum à S. Sede Apostolica, & à Legatis eius, & quòd licentia Superiorum ad ingredienda monasteria non sufficiat, nisi vrgentissima de causa.

Secundò, quòd iure communi non videtur expressim, & speciatim cautum, ne superiores monialiū sine licentia superiorū ingrediantur monasteria subiecta.

Tertiò, quòd verba generalia, & vniuersalia iuris communis prædicti g de vigore verborum videntur eos includere, quia includunt omnes personas cuiuscunque generis conditionis sexus, vel ætatis fuerint.

Quartò, quòd his videtur consequens vllum Episcopum non posse intrare monasteria sibi subiecta sine vrgenti causa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere, quòd etiam Vicarius generalis, & Prouisor possit id

F facere, quia vnam & eandem iurisdictionem habet, quam ipse, & ita sunt ei subiecta, sicut Episcopo, cum sit vnum, & idem tribunal vtriusque, h & etiam Visitatores eius, & Vicarij Visitatoris, i quòd menti prædictarum constitutionum videtur repugnare.

3 Quintò, quòd probabiliter dici potest, posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta sine licentia Superioris, dummodo intret pro tam vrgenti necessitate, pro quanta potest dare alteri ad intranda ea. Tum per duo argumenta supra pro parte affirmante insinuata. Tum quia sicut K statutum fuit, vt Episcopi, & Superiores, & alij Prælati exempti possent eligere confessorem prouidum absque licentia superioris, ne prę nimia dilatione salus animę differretur,

G sic etiam videtur posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta, ne præ nimia dilatione deficiat suæ necessitati prouisio. Tum quod iure naturali, & diuino tantum attento id ei licet, quia neutrum illorum id prohibet expresse, imò, nec tacitè, quia ex neutro illorum potest per bonam consequentiam inferri, nō licere id ei, & quod licet vtroque illo iure, non est dicendum non licere, nisi per regulas Sanctorum id vetetur, l & nō videtur id prohibitum per prædictum m Concil. Trident. quatenus requirit Superioris licentiā, non solum qualem qualē, sed scriptā, quia videtur loqui de licentia Episcopi, vel Superioris monialium alijs concedenda, non autem de ingressu ipsorum superiorum, pro quo standum est iuri antiquo

H communi.

Sextò, quòd casus omissus habetur pro omisso, & prouisio specialis in vno, non extenditur regulariter ad alium, imò statur prouisioni communi, n & cum per proximè dicta, Concilium specialiter non prouiderit de ingressu ipsorummet Superiorum immediatorum, videtur omissum, & nō prouisum, de quorum licentia illi ingredi debeant, & ita standum est prouisioni communi per quam Superiores ipsi poterant ingredi iusta de causa sine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum est id, quod legislator statuisset, si cum legem faceret, id ei propositum fuisset, iuxta glossam singularem, & receptam. o At si Cōcilium interrogatum fuisset, de cuius licentia ingressuri essent, cum oporteret, Episcopi, & alij Prælati, qui de-

I bent dare licentiam alijs ingressuris, profecto respondisset, quod ipsi acciperēt eam sibi pro tam iusta causa, pro quanta essent daturi alijs, & non respondisset, vt quærerent eam à Papa, vel ab Archiepiscopo, quos non poterant faciliter, nec decenter adire pro causis, quæ possent quotidie occurrere. Per quæ omnia, & alia, quę, si vacaret, adduci possent, videtur resoluendum, Episcopos, & alios Prælatos non debere intrare monasteria sine iusta causa, cum ea verò, sic, non petita ab alio licentia.

Omnia supradicta confirmantur per constitutionem 75. fœlicis recordat. Gregorij XIII. quæ incipit.

K [Dubijs quæ emergunt. &cæt. vbi habet hæc verba. [Quocirca vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non

ALLEGATIONES.

a in capit. 1. de statu regul. lib. 6. b Sess. 24. de regul. capit. 5. c in constit. 36. d l. illud, ff. ad l. Aquil. cum similibus. e l. non possunt, ff. de legibus. f capit. cui licet, de regul. iur. lib. 6. cum suis concordantijs. g cap. 1. de statu regul. h capit. 2. de consuet. lib. 6. i cap. 1. ne sede vacante. k in capit. fin. de pœn. & remiss. l cap. consuluisti. 2. quæst. 4. & cap. 2. §. fin. de translat. prælat. m cap. 5. de regul. sess. 25. n l. commodissime, ff. de lib. & posthu. & cap. suscepta, de rescr. lib. 6. o in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis.

non quorumuis ordinũ Abbates, Priores, Miniſtros, & alios quoſcunque Superiores regulares monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habẽt, præter quam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs neutiquam vtantur, quod ſi, &c.]

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, ſicut nec monachus, nequit eſſe patrinus.*

1 *Leges fundatæ in religione diſponentes de monachis, canonicos regulares concludunt, niſi earum uerba illos excludant, vel ratio diuerſitatis poſſit adduci.*

CONSILIVM X.

AN Canonicus Regularis poſſit eſſe patrinus? 1 Reſpondetur, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus, quod eſt dicendum de monachis, iuxta capit. [non liceat,] a & notata ibi per Panormitanum communiter receptum, quaten⁹ dicit, leges diſponentes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus significent nolle includere canonicos, & non poteſt reddi ratio diuerſitatis, ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui eſſe patrinus, & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe, licet quæſtio hæc ſubtiliter ſit mota, & multa poſſint pro contraria parte adduci, quæ tamẽ per ea quæ Panormitanus ait b poſſunt diſſolui.

ALLEGATIONES.

a de conſecrat. diſt. 4. cap. 2. de poſtulan. b in d. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari ſine diſpoſitione Apoſtolica conferri non poteſt beneficium ſæculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis, & num. 5. ſæculare autem curatum poteſt, num. 2. & hoc etiam ſi ſit annexum alicui monaſterio, & num. 5.*

3 *Vicariatus perpetuus parochialis Eccleſ. vnitæ dignitati, vel monaſterio, eſt beneficium curatum, præſentatioque ſpectat ad obtinentem dignitatem, ſeu ad monaſterium.*

4 *Beneficium eo ſolo quod monaſterio vnitum ſit, regulare non eſt.*

6 *Regularis, iure communi per patronum laicum ſine diſpenſatione ad curatam ſæcularem præſentari non poteſt ſecundum illam ſententiam, quã auctor, Rota controuertente, putat veriorem, niſi adſit conſuetudo in cõtrarium præſcripta.*

8 *Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 7. tollit poteſtatem præſentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monaſterijs vnita, licet concedat ordinarijs, ſi videbitur, loco temporalium decernere, vt deputentur perpetui, à quo tamen decreto, ſi grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVæritur primò, an beneficia curata ſine diſpenſatione Papæ poſſint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus poſſit præſentare religioſum profeſſum ad Eccleſiã parochialem ſeculare.

Tertio, an per decretum Concil. Trident. a intelligatur ablata poteſtas pręſentandi vicarios tempora-

A les ad Eccleſias curatas, quæ vnitæ ſunt cathedralibus, collegiatis, monaſterij, &c. in quibus alias competebat.

1 Ad prædictas, quæſtiones breuiter ob penuriam temporis reſponſurus, præſuppono primò, certũ eſſe nullum canonicum regularem iure communi poſſe abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ obtinere beneficium ſæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, [Regularia regularibus, ſæcularia ſæcularibus,] quæ colligitur ex capit. [vt poſſeſſiones,] b & ſignificat Concil. Trident. c Tum quod ita Calderinus, & Panormitanus communiter recepti determinant. d

B 2 Secundò, quòd communis ſentẽtia, vt ait Panor. e habet, quod canonicus regularis poteſt habere beneficium ſæculare curatũ ſine diſpenſatione ſpeciali, cum illa generali, quæ conceditur per illud c. & alia quæ ipſe ibi citat, & tradit f Rota, g licet oẽs dicant cautius eſſe, vt id cũ Epiſcopi diſpẽſatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria, ſiue vicariatus perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia parochiali vnita alicui dignitati, vel monaſterijs, eſt beneficium curatum, & habent in eo locum iura ſtatuentia de Eccleſijs parochialibus, h & huiuſmodi vicarius debet inſtitui ad præſentationem eius, cuius dignitati Eccleſia parochialis eſt annexa, vt ſatis probat tex. in d. cap. [extirpandæ,] i & ibi ſentit Panor. k

C 4 Quarto, quod prædicta vicaria, ſiue vicarius perpetuus non eſt beneficium regulare eo ſolo, quòd ſit vicariatus Eccleſiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monaſterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium ſignificare videtur prædictus, §. [qui uerò,] cum ei adnotatis per Panormit. & alios, niſi per literas unionis, uel conſuetudinem præſcriptam factus fuerit regularis, ut fieri poteſt, per d. cap. [cum de beneficio.]

5 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo, primò per primum præſuppoſitum, quod beneficia curata ſæcularia non conſueta regi per regulares, de D quibus in eo citati loquuntur, poſſunt conferri canonicis regularibus.

Secundò, quòd beneficia curata regularibus, ſiue conſueta regi per canonicos regulares, poſſunt conferri canonicis illius monaſterij, cui ſunt annexa, ſine ulla diſpenſatione, l quia illa ſunt regularia, & poſſunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM reſpondeo uarios fuiſſe Doctores Prætorij Rotæ, m ut eius collector refert ſuper hac quæſtione, & quòd arbitror etiam nunc uarios fore, ſi eis occurreret, tametſi iure communi uerior mihi uideatur ſententia negatiua Panor. niſi contrarium præſcriptum eſſe legitimè probaretur.

E 7 AD TERTIAM reſpondeo primò, quod per illud n Conc. Trident. non uidetur tolli ius præſentandi uicarios ad Eccleſias prædictas pertinentes iure communi ad dignitates, uel Eccleſias, quibus ſunt unitæ, quia id ex illius uerbis non colligitur neceſſario, & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus expreſſe recedi iubetur. o

Secundo,

ALLEGATIONES.

a cap. 7. de refor. ſeſſ. 7. b de reb. eccleſ. non alienan. & cap. cum de benef. de præb lib. 6. c in ca. 10. de ref. ſeſ. 14. d in cap. quod Dei, de ſtatu monach. e in d. cap. quod Dei timorem. f in deci. 5. g de iur. patron. in nou. h Clem. 1 de offic. vicarij. i §. qui vero, de præb. k num. 9. l Argum. cap. cum ſing. de præb. lib. 6. & cle. 1. de ſupplen. neglig. prælat. & d. cap. cum de beneficio. m in d. cap. 5. de iur. patr. in nouis. n cap. 7. de refor. ſeſſ. 7. o l. præcipimus. C. de appellat.

Secundò, quòd arbitrio ordinariorum videtur relictum, an oporteat ponere vicarios perpetuos, non obstante priuilegio ponendi temporales, quia id sonant illa verba Concilij, [Per vicarios perpetuos, si pro bono regimine id videbitur.] Nec quo ad hoc ordinarijs obstant priuilegia literarum vnionum, quia expresse derogatur contrarijs priuilegijs.

Tertiò, quod si prædictis ordinarijs male sine iusta causa id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, potest appellari ab eis. Tum quia verbum [videtur,] arbitrium boni viri regulatum denotat, iuxta doctrinam Bartholi receptã. a Tum quia iuste potest appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, si malè arbitretur, vt tenet glossa communiter recepta, b & quamuis appellatio eiusmodi nõ suspenderet eorum sententiam, quo minus executioni mandaretur, deuolueret tamen iurisdictionem ad Superiorem qui cognita causa illam reuocaret, per capit. [pastoralis,] cum ei adnotat. c Salua, &c. G

[Aduertendum, referri à tempore Gregor. XIII. & citra obseruari, ne canonicis regularibus dentur beneficia curata sæcularia.]

ALLEGATIONES.

a in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur. b in cap. super his, in verb. arbitrio, de accusat. c de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares possunt suscipere beneficia curata extra ordinem suum cum licentia Generalis.* H

CONSILIVM XII.

Petitur, an canonici regulares congregationis Lateranensis, ordinis S. August. possint suscipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem suum cum licentia sui Generalis absque vlla alia dispensatione.

1 Respondetur quòd sic, per cap. [quod Dei timorem,] a & Panormitan. communiter receptum post glossam, Hostiensem, & Ioannem Andream, & argumento à fortiori, per cap. [in parochia,] cum glossa 19. quæst. 1. & latissimè probat Lambertus, b & ante illum Rochus c pro quo etiam est glossa. d

ALLEGATIONES.

a de statu monach. b de iure patron. leg. 2. 1. parte, quæst. 7. priu. artic. 19. c de iure patron. verb. honorificum, quæst. 4. d in clem. 1. verb. religiosus, de elect.

SVMMARIVM.

1 *Regulares simplices, vt sunt religiosi sancti Spiritus, nihil proprij possunt habere, quibus si aliquid conceditur, non possunt illud impendere nisi in eorum victum, & vestitum, & quod superest tenentur consignare Prælato, nã is cui conceditur aliquid in certum peculium, non potest impendere in aliam causam, quàm in cõcessam, num. 9. nisi amplior ei fiat à prælato licentia, num. 8. 9.*

2 *Commendatarij sancti Spiritus, sicut & alij regulares habentes beneficia, etiam quod sint ad nutum amouibilia, nu. 1. 6. & 7. & 10. possunt de fructibus suarum commendarum, num. 2. imò & aliunde quæsitis num. 5. disponere in suos necessarios, & alienos pios vsus, num. 2. perinde ac si essent beneficiati sæculares, nu. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dictis beneficijs, & commendis acquirunt, num. 3. & 7. non autem superiori, qui illa ipsis contulit, nec monasterio in quo professionem emiserunt. 5. 6. & 7.*

F *Prælatus beneficia regularia suæ religionis etiam manualia tenetur infra sex menses conferre, alioquin deuoluuntur ad superiores, nec possunt nouas imponere pensiones, vel antiquas augere, nec fructus illorum dum vacant, qui ad successorem in beneficio debent reseruari, sibi applicare.*

Regularis etiam de licentia Papæ, imò nec si ipse efficiatur Papa, potest habere dominiũ, seu proprium, licet possit habere administrationem rerum, ac regnorũ, nu. 11. 12.

CONSILIVM XIII.

Quæsitum est, an cõmendatarij sancti Spiritus in Saxia possint quidquam disponere vltra victum, & vestitum de fructibus suarum commendarum, an verò teneantur, quod superest, reddere Reuerendissimo Præceptori hospitalis.

Quæstio hæc magna est, & magis quotidiana, quàm bene adamussim communiter tractata: ob quod nos vt satisfaceremus plurimorum interrogatis, latissimè commenti fuimus super ea, & attinentibus ad eam in comment. 2. de reg. a præsertim notabili primo, & secundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non respondissem, nisi tam ipsius Illustrissimi hospitalis, quam Illustris admodum ac Reuerendis. eius prælati, & admodum Reuerendissimorum fratrum, & commendatariorum eius flexisset auctoritas.

1 Responsurus autem vtcunque, quatenus per impedimenta licet, dico primò, quod pro parte negante, scilicet, quod prædicti fratres non possint quidquam disponere, nisi pro victu, & vestitu de fructibus prædictarum suarum commendarum, quod teneantur, quod superest reddere præfato Præceptori hospitalis, faciunt tota regula S. August. sub qua viuunt, & d. cap. [non dicatis,] b cum multis alijs similibus, quę habent, canonicos, regulares, & omnes alios verè religiosos vouere votum solemne paupertatis, quò fiũt incapaces omnium bonorum, tam quoad possessionẽ, quam quoad proprietatem, siue dominiũ in particulari, adeo quod peccat religiosus dicens aliquid esse suum proprium, vt habet præfatum cap. [non dicatis,] in cuius 1. notabili nos illud confirmamus, & c affirmamus, magis peccare religiosum, qui habet, vel vult habere propriũ, cum contraueniat, vel velit contrauenire voto, quod esse peccatum constat ex capit. [non est,] d & ex alijs multis, quam qui dicit se habere proprium. Adeo quidem, quod ibi dicimus maximopere cauere debere religiosos etiam canonicos regulares, tam habentes, quàm non habentes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, verueces, & alia mobilia, seu se mouentia, siue immobilia, ne comparet illa intendentes actu, seu actualiter, virtute, seu virtualiter quærere illa sibi, quia hoc est peccatum mortale.

K 2 Pro parte verò affirmante, scilicet quod prefati fratres, siue commendatarij possint de fructibus suarum commendarum disponere non solum ad ea quæ pertinent ad victum suum, sed etiam in alia opera pia, & remuneratoria, & quod non teneantur, quod superest reddere prefato Magistro Preceptori, facit primò, quod in tota Ecclesia Christiana id seruant omnes religiosi habentes beneficia regularia, siue in titulum, siue in commen-

ALLEGATIONES.

a Super cap. non dicatis. b 12. quæst. 1. & cap. 2. & cap. super quodam, & cap cum ad monasterium, de statu monach. c in 2. notabili. d de voto, & cap. vouentibus. 17. quæst. 1.

commendam, vt vidimus in Caſtella in Eccleſia Cathedrali Oxonienſi, antequam fieret ſæcularis, in Eccleſia S. Iſidori Legionenſi, & in Aragonia in canonicis regularibus Eccleſię archiepiſcopalis Cęſarauguſtanę, & in monaſterio, & hoſpitali B. Mariæ del Pilar eiuſdem ciuitatis, & in Nauarra in canonicis eccleſiæ cathedralis Pampilonenſis, & in monaſterio B. Marię Roncæuallis, & in Cathalonia in Eccleſia cathedrali Dertuſenſi, & in Gallijs in archiepiſcopatu Tholoſano, antequam fieret ſæcularis, & etiam nunc in celeberrima eccleſia S. Saturnini eiuſdem ciuitatis, & in omnibus commendis, & prioratibus ordinis hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani per totum orbem diſperſis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata fundati ſuper regula S. Auguſt. & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium ſub regula B. Benedicti, & in omnibus alijs monaſterijs, in quibus ſunt huiuſmodi prioratus, & commendæ.

3 Secundo facit cap. [cum olim,] a quatenus habet, canonicum regularem aſſumptum ad epiſcopatum non quærere bona quæſita poſt eum habitum eccleſię priori, nec prælato, ſed epiſcopatui, quod clarius probat cap. [ſtatutum,] b & capit. [ſi quis iam translatus,] c quæ omnia probant, religioſum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere poſtea quæſita priori beneficio, nec priori Eccleſiæ, ſed poſteriori, quam regit, & gubernat. Cum ergo præfati fratres commendatarij de ſtatu ſimplici religioſorum, quem acquirunt per profeſſionem ſolemnem, aſcendant per acquiſitionem commẽdarum ſibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum ſtatum commendatariorum, non dicentur acquirere monaſterio principali, vbi profeſſi ſunt, ſed hoſpitali, vel præceptorijs, vel commendijs, ad quarum gubernationem aſſumpti ſunt.

4 Tertio facit Clementina ſecunda, d quę faciendo differentiam inter ſimplicem religioſum, & eum, qui habet beneficium, vel adminiſtrationem regularem, ſtatuit, vt ſimplex religioſus, qui epitogium, ſiue veſtem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam ſuperiori, vt ille in pios vſus eam conuertat, ſi autem fuerit beneficiatus, vel adminiſtrationem habens, eroget eam pauperibus, per quem textum ſingularem ſingulariter ibi dixit Cardinalis, quòd religioſus beneficiarius poteſt de fructibus ſui beneficij diſponere, perinde ac clericus ſæcularis de fructibus ſui beneficij ſæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vſi ſumus in tractatu de redit. Eccleſ. ad quædam alia propoſita. Cum ergo fratres religioſi, de quibus loquimur, ſint beneficiarij, habeantque adminiſtrationem fructuum ſuarum commendarum per collationem canonicam Superioris ſibi factam, poſſunt de fructibus illorum diſponere, perinde ac clerici ſæculares de fructibus ſuorum beneficiorum, & conſequenter de illis ſe decenter ſuſtentare, & in opera pia conſumere.

5 Quarto eſt textus ſingularis, quem vt credo, Bartol. non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dict. cap. [non dicatis,] dicebamus in Clementina prima, e quatenus habet, primum huiuſmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, eſſe beneficia talia quod in eis habet locum diſpoſitio, cap. 2. f ſcilicet, quod debent conferri intra ſex menſes ab earum vacatione, ita quod, ſi non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad Superiores eorum, qui eas conferre debent. Secundum, quòd earũ ſuperiores collatores non poſſunt augere penſiones iam impoſitas, nec nouas im-

A ponere. Tertium, quod irrefragabiliter hãc noſtram partem confirmat, ſcilicet quod non poſſunt Prælati ſuperiores, qui eas conferũt, quidquam de fructibus earum, qui proueniunt durante illarum vacatione, accipere, ſed debent reſeruari futuro ſucceſſori.

6 Quinto, quòd ſicut religioſus prouiſus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quærit Papæ, ſed ipſi, & ſuo beneficio, vel Eccleſiæ ſuæ, ſiue conferatur ei à Papa, cum clauſula, vt teneat ad vitam, ſiue ſine illa, ita quòd maneat manuale, g ita eadem, vel maiori ratione religioſus prouiſus à Superiore, qui eſt inferior Papa, non quæret conferenti, ſed ſibi, & beneficio, & Eccleſiæ ſuæ.

7 Sexto faciunt multa, quæ nos in d. cap. [non dica-
B tis,] h ſcripſimus. Primum, quod religioſus, præſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius quærit ſuæ Eccleſiæ, vel beneficio, non ordini, quem profeſſus eſt. i Secundum, quod religioſus translatus ad aliam Eccleſiam, vel beneficiũ, quęrit illi Eccleſiæ, vel beneficio. k Tertium, quod regularis habens beneficium manuale, tam ample poteſt diſponere de fructib⁹ ſui beneficij manualis, quã ample põt diſponere de quæſitis opera ſua, vel alias vndecunque, quia vt nihil eorum eſt ſuum quo ad dominium, ita illa omnia ſunt eius quo ad ius adminiſtrandi, & diſpenſandi. Quartum, quòd hæc non ſolum procedunt in fructibus beneficij regularis, ſed
C etiam in quæſitis aliunde quidquid, aliqui dicant, vt affirmat Panormi. l ſequutus Federicum. m Tum per rationes prædictas. Tum per deciſionem præfati Federici determinantis, quod pœna ſtatuti poſita cõtra occidentem aliquem, debet applicari prioratui manuali, occiſo Priore, & non monaſterio, cuius erat monachus, etiam ſi eſſet Prior ad nutum reuocabilis, motus ad id firmis rationibus, quem Decius late ſequitur n cum alijs citatis ab eo. o

8 Septimo facit, quod omnia argumenta, quę ſupra ſunt pro contraria parte inſinuata, ſoluuntur per ea, quæ nos diximus in d. commen. 2. de reg. p vbi licet concedamus, quòd nullus religioſus ſimplex carens
D beneficio, officio, & adminiſtratione, poteſt quidquã ſine licentia ſuperioris impendere, negamus tamen, quod id procedat in religioſo habente beneficium, officium, vel aliam adminiſtrationem collatam ſibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum Superioris reuocabilem. Alioqui nullus religioſus, qui eſſet Abbas, Epiſcopus, Archiepiſcopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam poſſet impendere, niſi tantũ in ijs, quæ ꝑtinent ad ſuas dignitates.

9 Et in caſu propoſito non agimus de religioſo ſimplici, ſed de beneficiario, & habente adminiſtrationẽ datam ſibi in beneficium, & commendam, ſaltem manualẽ, & ad nutũ reuocabilẽ. Ibidẽ etiã ſecundo ponimus differentiã inter religioſum habentẽ peculiũ,
E & habentẽ beneficiũ, quoniã ille non põt impẽdere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam adminiſtrationem eius: hic autem ſcilicet beneficiarius, poteſt impendere etiam in illa, quæ poſſunt alij beneficiarij, ſiue religioſi, ſiue ſæculares, & in commen. 1. q etiam dicimus,

ALLEGATIONES.

a de priuil. b 18. quæſt. 1. c 21. quæſt. 2. d Verſic. ſed & tales, de vita, & honeſt. cleric. e de ſuppl. neg. prælat. f de conceſſ. præbend. g cap. ad noſtram, & cap. porrecta, de confirmat. vtil. vel inutil. h num. 6. i cap. cum olim, de priui. & c. ſtatutũ. 18. q. 1. K cap. ſi quis iam translatus. 21. q. 1. & c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. l in cap. monachi, de ſtatu monach. m conſil. 35. n in capit. in præſentia, num. 57. poſt medium. o de probat. p Super cap. non dicatis, num. 8. q num. 25.

dicimus, quod proprium accipitur proprie pro domi- F
nio rei,& quod monachus, siue religiosus non potest habere propriũ hmōdi vllius rei pecuniariæ,neq; possessionem eius, noïe suo. Et de hmōdi proprio intelligẽda sunt vota solẽnia paupertatis omniũ religionũ.

10 Adeo quod nec Papa potest dispensare cum religioso ad habendum huiusmodi proprium,iuxta capit. [cum ad monasterium. a Imò, sententia mea, non habet illud religiosus,etiam si sit Papa, imò,vt alibi diximus,licet sua Sanctitas possit ex maxima & iusta causa dispensare super voto solemni castitatis, non tamen potest super voto solemni proprietatis, accipiẽdo proprium hoc modo pro dominio vero rei.

11 Sed optime potest dispensare cum eo ad habendum administrationem etiam regni, & Imperij, quia G
habere administrationem non est habere dominium: b Itaque concedimus,ꝙ præfati religiosi,& commendatarij non habent, nec possunt habere proprium huiusmodi,sed sic administrationem beneficialem,vel peculiarem,vel aliam titularem perpetuam,vel ad nutum reuocabilem,qualem habent præfati religiosi, de quibus agitur, vt nos c latius probamus. Et q contrariũ dicũt,nõ aduertunt hęc,q̃ toto iure Canonico ꝓbãtur.

12 Addimus, quod quamuis radicalis ratio horum à nemine,ꝙ sciam,tradatur:illa tamen videtur esse, qđ omnium est vna opinio,quod de licentia prælati,præsertim expressa,religiosus potest habere proprium huiusmodi improprium. Et religiosus,qui habet beneficium,siue perpetuum,siue amouibile,aut manuale,vel H
aliam administrationem à suo Superiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem,habet licẽtiam tacitam inclusam in illo titulo ad administrandum eius bona,sicut & alij beneficiarij sæculares,iux.textum,& ibi Card. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. fin. de statut. monach. b Toto titulo de administ. rerum ad ciuf. per. & de adminir. tutor. & curat. & cap. grande. de suppl. neglig. prælat. lib. 6. c vbi sup. d in cle. 2. §. sed & tales. de vita & hon. cler.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus stabilia,nec ad vsum concedi possunt, & hoc nisi subsit iusta causa, vt si fiat ob vtilitatem monasterij ad augenda,& meliorãda bona,& huiusmodi,nu. 6.* I

2 *Regularis,etsi nihil habere,possidere,dare, vel recipere sine Superioris licentia possit,cum illa tamen pro sibi iniuncta administratione habere potest. itemque & potest habere aliquid annuum pro vestiario,& similibus, num. 5. imò,& in sua professione, etsi non conditionem suspensiuam, modum tamen adijcere potest, vt ad sui sustentationem etiam extra conuentum manendo possit olim sua sibi retinere. nu. 3. & 4. hęc tamen vti propria habere non potest, nu. 1. sed solum vt peculium suis necessitatibus deputatum, nu. 6.*

3 *Fœmina vouendo religionem in monasterio virorum, manendo extra illud, efficitur religiosa, debetque ei permitti peculium habere, vnde possit se sustentare, nu. 4.*

7 *Contractus licet ab initio sint voluntarij, postea tamẽ sunt necessarij.* K

8 *Regulari per Superiorem ex iusta causa & iusto contractu alicuius rei facta concessio, non obligat Superiorẽ plus quam obligetur dominus suo seruo, cui monachus æquiparatur in actionibus actiue & passiue: vnde potest reuocare, & hoc procedit quo ad obligationem ciuilem, non autem quo ad naturalem descendentem ex contractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt sine peccato non possit sine iusta causa non seruare, nu. 12. 13. & 14.*

9 *Prælatus etiam cum conuentu non potest statutum facere aliquod, quod successorem, imò, quod nec ipsum statuentem, etiamsi iurasset, ita obliget, vt non teneat illius, sicut & cuiuslibet alterius obligationis suis subditis facta reuocatio, absque eo quod subdito contra Superiorẽ reuocantem aliqua competat actio, nu. 10. si tamen sine causa fiat, etsi reuocatio mero iure teneat, tamẽ peccabit reuocans, nu. 12. & 13. at si faceret malo animo, tunc posset aduersus hanc iniuriosam actionem per viã querelæ habere recursum ad mediatũ Superiorẽ. nu. 15*

Seruitus regularium spiritualis quidem est, sed strictior 11
cẽsetur, q̃ q̃ serui obstringũtur suis dominis carnalibus.

Obligatur Prælatus suo subdito naturali obligatione descẽ 13
dente ex contractu vel pacto, nec sine peccato, nisi subsit iusta causa, potest eam non obseruare, & nu. 14. licet pro eis non detur obligatio ciuilis, nu. 8. & si Superior reuocet contractum, tenet, nu. 11. 12. 13.

Regularis adeundo Superiorem per viam querelæ oppone- 15
re potest Prælato quod malo animo ei sine causa beneficium aufert, & sic impedire, sed de spolio agere nõ potest, nu. 12. in fi.

Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non po- 16
test per inferiorem auferri ab ipso regulari.

CONSILIVM XIIII.

GEneralis ordinis Eremitarum S. Augustini, de consensu Prioris, & Cõuentus San. Augustini Vrbis, concessit Ecclesiam sibi vnitam, cum quodam horto, & alijs ad eã pertinentibus, cuidam monacho sui ordinis, ad vitam eius, ea lege, vt solueret certos census annuos debitos, & regeret, gubernaret, & melioraret, siue redderet meliora omnia ad Ecclesiam pertinentia, & celebraret quasdam Missas, & faceret quædam alia pia. Quæritur, quid iuris.

Duo in hac consultatione quæruntur. Alterum est, an concessio præfata licita sit.

Alterum, an esto sit licita, reuocari possit per concedentes, vel successores eorum.

1 Pro parte negante prioris dubij facit c. [non dicatis.] a cum multis quæ in comm. 2. de reg. illi adiecimus: b per quæ, & per ipsam regulam Patriarchę nostri Augustini constat, monachos nihil proprij posse, nec debere habere.

Secundo facit c Concilium Tridentin. cuius verba sunt, [Nemini regularium, tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuscunque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita, tanquam propria, aut etiam conuentus nomine possidere, ac tenere.

Tertio fortissime facit idem Concil. d in illis verbis, [Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiã ad vsum fructũ, vel vsum, administrationem, aut commendam.

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum c. [non dicatis.] quod est pars regulæ S. August. quatenus habet monachum nihil debere habere, possidere, dare, vel accipere sine Superioris licentia, significãs clare à contrario sensu posse accipere de licentia Superioris, & in casu proposito pręfatus D. consulens habet ecclesiam prædictam cum pertinentibus ad eam de licentia, tam Generalis sui, quàm prioris, & Conuentus ꝑfati monasterij, vt patet per tenorem, concessionis.

Secundò facit tenor, e præfatæ regulæ, relatus in snĩa, f de statu monachor. quatenus religioso permittit habere peculium de prioris licentia pro sibi iniuncta administratione.

3 Tertio

ALLEGATIONES.

a 12. q. 1. b Notab. 5. nu. 14. & c. vlt. de stat. monach, cum ei adnot. c c. 2. de regul. sess. 25. d cap. 2. e c. 9. f in c. 2.

3 Tertio facit c. [de viduis,] a quod habet, & viduas, & virgines posse fieri regulares, & manere in domibus suis, secundum intellectum glos. & certũ est eas in eis nõ posse absque proprio peculio viuere. Et quãuis posset responderi aliqualiter illi textui, est tamen textus singularis, & irrefragabilis in cap. [insinuante.] b Primum quidem, quatenus habet, fœminam posse fieri vere religiosam vouendo regulam in monasterio virorum, non intrando illud, & manẽdo in domo, quæ sua erat ante professionem, quo casu necessarium est eam habere aliquod peculiũ propriũ, quo se sustẽtet.

4 Secũdo fortius facit quatenus probat, valere professionem factam cum pacto, vt viuat extra monasterium cum bonis, quæ ante professionem erant sua, sustentando se de illis: vbi & in capitul [monachus.] c Panormitanus receptus, sequitur Barthol. etiam communiter receptum, d dicentem valere professionem, qua quis profitetur, adiecto saltem per viam modi, & non per viam conditionis actum suspendentis, vt relinquatur ei administratio bonorũ suorũ ad sustentandũ.

5 Quarto facit decisio illa Ioan. Andr. e quod valet statutum iusta saltem de causa factum, vt monasterium solum det victum monialibus, & pro vestitu habeant, quæ labore manuum suarum lucrantur, ꝑ quod Panormitan. f ait, satis licitam esse constitutionem, vel cõsuetudinem, qua religiosis certum quid annuum pro annuo vestitu traditur, quod etiam dicit in alijs locis citatis per Decium, g referentem alios id tenẽtes.

6 Ad opposita respondetur: ad primum quidem, concedendo, quod non licet monacho habere vllum proprium sine licentia Prelati, vt habet præfatum cap. [non dicatis.] neque de licentia vti rem propriam, cuius habeat dominium et possessionẽ nomine suo, vt habet capitul. vlt. h negando tamen, quòd non possit habere aliquid de licentia sui superioris, tanquam peculium deputatum suis vsibus, & necessitatibus, vti ꝑfatus Dominus consulens habet præfatam Ecclesiam, & domum cum pertinentibus ad eam.

Ad secundum respondetur, quòd illud cap. i nihil noui iuris inducit: sed tantum declarat antiquum contentũ in d. c. [non dicatis.] k & ita solui põt, sicut illa.

Ad tertium respondetur, quod illud capitul. est intelligendum de cõcessione sine iusta causa facta: quęstio vero proposita loquitur de concessione facta iusta de causa, non vna tãtum, sed etiam multiplici: facta est enim primo ad exonerandum præfatum monasterium impensa sustentandi aliquos monachos in ea & impensa celebrandi festum vsitatum in die S. Matthæi, quod constat pluribus, quam duodecim scutis: impensa item conseruandi, & reficiendi, & meliorandi Ecclesiam, domum, & hortum, & soluendi cẽsum decem scutorum, & celebrãdi Missas dieb. festis: maxime vero exonerauit illud ære alieno, & debito ducentorũ scutorũ, q̃ monasteriũ dẽbat pro ꝑtio emptionis ꝑdicti horti q̃ ꝑfatus D. cõsulẽs habuit ab amicis suis mẽdicãdo, mutuãdo, vel alia obsequia ꝓ industria sua exhibẽdo: quib. ad gratias referendas iure naturali tenetur: licet monasterium ad eas obligare non potuerit, vt nos satis probamus in comment. d. capitul. [non dicatis.] l Quod autem liceat huiusmodi concessionem iusta de causa facere etiam post Concilium Tridentinum, efficaciter ꝓbamus in præf. capitul. [non dicatis.] m & per tertium argumentum pro hac parte factum.

7 AD ALTERVM DVBIVM principale, scilicet an testo si licita cõcessio pręfata, reuocari possit per cõcedentes? Respõdeo, hoc esse pulchrum dubiũ. [Nam pro parte negante facit primo regula. [Quod semel placuit, amplius displicere non potest.] cũ regul. [mutare.] n cum multis in earum glossis allegatis.

Secundo, quòd contractus, licet à principio sint voluntarij, postea tamẽ sunt necessarij, o eo quòd, quo quisque est iustior, eo grauius est ei fidem fallere, p & quod viri religiosi sunt, vel certe præsumuntur, & debent esse iustiores alijs. q

Tertio, quòd præfatum monasterium tenetur seruare cõcessionem præfatam, si eam fecisset alicui laico agricolæ per viam emphyteusis, vel aliam donationem modalẽ, siue modis, & conditionibus prętactis onustã.

8 Pro parte autem affirmante facit primo, quod monachus ad suum Pręlatum, ita se habet, vt seruus ad dominum suum, secundum Innocenlium receptum, r Federicum, s & Bartolum, t & Panormitanum, u & tradimns nos in comment. 2. de reg. x concludentes monachum actiue, & passiue seruo comparari. At seruus non potest obligare sibi dominum suum ad vllũ contractum, etiam transfatictionis, y ergo neque monachus potest obligare sibi suum prælatum, & monasterium. & ita Bartholus, z quem Iason cum communi sequitur, dicit, illam legem, quæ habet, dominum nõ posse obligari seruo, habere locum in prælato, & monacho suo, vt non possit ei obligari.

9 Secundo est casus in cap. [cum ad monasterium.] a [ibi,] nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit, à Superiore sine cõtradictione aliqua reuocetur.] Per quod ibi determinat Panormitanus communiter receptus, quòd Abbas, & conuentus non possunt facere statutum, per quod ligetur successor, & quod Abbas non ligatur ex suo statuto, licet cum conuentu illud fecerit, quo minus possit contrauenire: nã monachi non possunt resistere sibi, cum habeant obedire, & eorum velle dependeat à voluntate Abbatis, vt habetur in cap. [si religiosus.] b

Tertio, ꝙ licet ꝑlatus, & conuentus possint facere diuisionẽ inter se bonorũ monasterij, iuxt. c. [edoceri.] c & ibi Pan. Fel. & Dec. & communiter omnes tenent, ẽt sine consensu Episcopi, & alterius Superioris, non tñ irreuocabilẽ: quia poterit illam reuocare Abbas, cũ ei libuerit, secundum omnes. Ergo a fortiori poterit Abbas, vel alius Superior similis ei reuocare diuisionem bonorum factam cum vno, vel altero monacho.

10 Quarto facit, ꝙ Io. And. d sentit, qđ etiãsi Abbas iurauerit seruare statutũ, nihilominus reuocatio tenet, licet incidat in periuriũ: per ꝙ Pan. e infert, si Abbas concedat Priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vita teneat prioratũ, seu administrationẽ sibi concessam, põt nihilominus reuocare, qa nõ põt Abbas sibi imponere legẽ, nec venire contra dispositionẽ illius §. [tales] qa labefactaretur vis voti obedientiæ, quod est vnum

ALLEGATIONES.

a 17. quæst. 2. b qui cleric. vel vouen. c & c. cum ad monasterium de statu monach. d in authen ingressi. C. de sacros. eccl e in Mercuria. regulæ non est obligatorium de regul. iur. lib. 6. f in d. cap. cum ad monasterium. g in capit. edoceri, num. 5. de rescrip. h in princ. & fin. de statu monach. i in princ. K 12. quæst. 1. & c. vlt. de statu monach. l num. 42. m num. 14. n de reg. iur. libr. 6. o l. sicut ab initio. C. de act. & oblig. p Arg. cap. ex tenore. adiuncta gloss. de fo. comp. q Argu. cap. homo Christianus 40. dist. & cap. præcipue 11. q. 3. r in cap. cum olim de priu. s in consil. 259. casus talis est. t in l. 1. ff de stip. seruorum. u in consi. 88. videtur volum. 1. & in cap. edoceri de rescrip. & melius in cap. cum ad monasterium. de statu monach. x Super cap. non dicatis, 12. q 1. num. 3. y l. inter positas in fin. de transac. z in d. l. interpositas. a §. tales de stat. monach. b de elect. lib. 6. & cap. 2. de test. eodem lib. c de rescript. d in cap. non est obligatorium. de regu. iur. libr. e in d. cap. cum ad. numer. 11.

vnum de tribus substantialibus regulæ.

11 Quinto, ꝙ Panormitanus consultus a an quidam Ioannes monachus posset agere contra Prælatũ suum ad cogendum eum seruare promissa quędam sibi ratione studiorum facta, respondit, contra eum facere, quod sicut seruo aduersus dominum agere taliter non permittitur, b ita nec monacho aduersus Prælatum suum: censetur enim monasterij seruus: & quamuis hæc sit spiritualis seruitus, strictior tñ censet, quam sæcularis, vt probatur in c.[multos.] c & mũdo mortuus censetur, & Deo viuere. d Hinc dicitur, ꝙ monachus non habet nolle, nec velle, sed totus dependet a Superioris arbitrio, quod vice Dei super caput posuit, e hæc ibi Panor. qui licet postea concludat, potuisse pręfatum Ioannem agere contra Episcopum, qui erat in loco Abbatis, vt alimẽta temporis in studijs consumpti solueret, & consequenter sentiat promissa illa fuisse licita, non tamen ait non potuisse reuocare illa. Et ita, licet in casu nostro dicendum sit concessionem præfatam licitam fuisse, non tamen ex eo infertur non posse concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte consideratis, videtur dicẽdum primo, partem hanc posteriorem affirmantẽ reuocationem præfatæ concessionis posse per concedentes fieri, esse de rigore iuris veriorem per fundamenta proxime tacta, in hunc sensum, quod talis reuocatio censebitur valida in foro exteriori, etiam si fiat absque alia iusta causa, quam quod concedentes volunt illam facere eo, quòd præfatus Dom. consulens est eis ꝑ votum obedientiæ solemne ita subditus, vt nihil temporale possit obtinere quo ad dòminium, neque quo ad possessionem, etiam nomine monasterij vlla de causa sine licentia, & voluntate Superioris: quia quo ad huiusmodi obtentionem nullam habet volnntatem, sed tota eius voluntas pendet ab arbitrio, & volũtate Superiorum, quos loco Dei voluntarie, & sponte sibi p̃posuit, iuxta præfatum cap. [non dicatis,] f Vt in simili Superior regularis, qui plene contulit beneficiũ regulare subdito regulari, potest illud pro libito suæ voluntatis auferre illi sine alia iusta causa, quam quia vult, g adeo quòd non posset agere etiam de spolio contra prælatum spoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innocẽ. quem post Rotã sequimur in prę-fat.cap. [non dicatis.] h

13 Secundo, quòd huiusmodi reuocatio, licet de rigore iuris facta valeret, non tamen deberet fieri sine iusta causa: & concedentes, vel successores eorũ, qui eam facerent, grauiter peccarent, ea ratione firma, quod, sicut dominus obligari potest seruo naturali obligatione descendente a pacto, vel contractu, i ita etiam Prælatus potest obligari monacho, vt in præfatis legibus tradunt scribentes, & Panormitanus, k quẽ cum alijs nos retulimus, & sequuti fuimus in pręfato comment. super cap. [non dicatis.] l

14 Et contraueniens naturali obligationi ex pacto, vel contractu licito descendenti peccat etiam mortaliter, vt ex Innocentio m recte colligit Bartol. n & Fely. o & nos insinuauimus in Manual. confess. p

15 Confirmatur etiam illa consideratione, quod, licet prælatus regularis pro voluntate sua sine alia iusta causa possit auferre monacho suo beneficium regulare, quod ei contulit, vt proxime dictum est, tamen is, cui sic auferretur, posset opponere malo animo id eum facere, & per hoc impedire effectum huiusmodi ablationis, iuxta doctrinam Innocentij, q quem sequitur Cosma, r quos in praxi sequuntur parlamenta Gallicana, vt diximus in d.c. [non dicatis. s & tanto maiore cũ ratione posset Domin. consulens querelam super hoc ad Papam deferre, si absque iusta causa ea spoliaretur, quo hæc concessio proprior est locationi, quam beneficij spiritualis collationi, cum etiam conuerso laico fieri posset, vt alias facta est, & quanto maior pecunia pro ea soluta est, quam beneficiarius pro collatione soluere solet, cum nihil soluere citra simoniam possit iuxta cap. [quam pio.] t

16 Tertio principaliter dico, prouide acturum D. consulentem, si curauerit habere à Papa confirmationem huius concessionis ad vitam suam. Tum, quia id solent curare habentes beneficia manualia, iuxt. capit. [ad audientiam.] u Tum quia habita præfata confirmatione nihil esset ei timendum, & ea non habita potest timere fore aliquos ęmulos, qui concedentes, vel successores eorum aliquo colore moueant ad reuocandum illam, licet absque peccato id facere nequeant: præsupponendo, quòd licet fieri non deberet, facta tamen teneret. Tum quia licet contra reuocantes sine iusta causa posset vti remedio supra insinuato, quo religiosi Gallicani vti solent aduersus auferentes sibi beneficia manualia, tamen id non posset fieri sine sumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quòd est exterus, & monasterium, & Superiores eius indigenæ, & potentes. Salua, &c.

[Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti capit. 2. sess. 25. de regularibus expresse decernentis, administrationem immobilium non alijs quam officialibus, qui ob vtilitatem monasterij creari solent, concedendam esse qualis non est hic conductor, qui vt priuatus religiosus & ad suam vtilitatem, & damnum hanc obtinuit administrationem.

ALLEGATIONES.

a in consil. 88. vol. 1. b vt l. vix certis ex causis. ff. de ind. c 54. dist. d 16. quæst 1. cap. placuit. e 12. q. 1. ca. nolo. & cap. non dicatis. & cap. si religiosus, de elec. lib. 6. & in cap. 2. de testa. eod lib f 12. quæst. 1. & c. si religiosus. de elec. li. 6. & cap. 2. de test. eod. lib. g cap. porrecta c. ad audientiam. de confirm. vtili & cap. cum admon. §. tales. de stat. monac. & cl. 1. §. pen. de suppl. negl. prælat. h num. 65. i l. naturaliter. & l. si id quod. ff. de cond. ind. K in consil. 104. 1. vol. l num. 42. m in cap. nou. de iud. nu. 4. n in extrauag. ad reprimendam verb. denunciationem. o in proęm. Greg. numer. 25 & in capit. quæ in ecclesiarum. de const. numer. 55. p cap. 18. num. 6. q in cap. insinuante. qui cler. vel vouen. r in prag. titul. de coll. §. ita quod parochialis verb. perpetuis. s num. 98. t 1 quęst 2. & cap. cum pridem & vlt. de pactis. u Et cap. porrecta de confir. vtil.

SVMMARIVM.

Abbas legẽ sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat, 1

Papa, & non alius potest regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipso non reuocabilem, vt quid ad vsus pios, & honestos sine alterius licentia impendere, & habere possit, & numer. 3. 2

CONSILIVM XV.

Nobilis vellet dare 500. aureos fratri suo regulari, hac tamen conditione, quod ipse solus suo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam Superiorum prohiberi non possit. Quæritur, quid iuris.

Ad propositam quæstionem respondeo primo, omnia fere, quæ possent adduci pro vtraque illius parte, tacta esse a nobis ante circiter sex annos in com. 2. de regul. a præsertim notab. 5. b

1 Secundo,

ALLEGATIONES.

a Super capit. non dicatis. 12. quæstion. 1. b numer. 14.

1 Secundo, quòd nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa potest concedere firmiter Præfato D. cõsulenti id quod frater eius desiderat, quod ipse solus pro suo arbitrio impendat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec prouincialis, nec alius Superior possit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vsus, quam ipse vellet: quia non potest Abbas ponere sibi legem, à qua recedere nequeat, nec directè, nec indirectè facere suũ monachum proprietarium, vt probat capitul. [cum ad ad monasterium.] a vbi hoc adnotauit Panormitanus, b & nos ĩ casu fere huicsimili insinuauimus post Panormitanum, & Decium vbi supra. c

2 Tertio, quòd S. D. N. vel alius Superior eius, cum auctoritate Sanctitatis suæ potest pręfatam licentiam concedere: ita quod nullus prælatus inferior alius a se, vel eius successor possit illam tollere, vel diminuere, argumento generali capitul. [cuncta per mundum.] d & argumento speciali cap. [ad nostram.] & cap. [porrecta.] & eis adnotatis, e vt illa in vsus pios, & honestos sine alia vlla licentia suorum Prælatorum impendere possit: & quod illi non possint ei illum vsum impedire, vt colligitur ex cap. [nisi essent viri prouidi.] & ibi notat Panormitan. communiter receptus. f

3 Quarto, quod similem fere facultatem concessit cuidam nobilissimæ virgini volenti religionem ingredi fęl. re. Pius V. quam nos referimus, g & ita credimus Sanctissimum D. N. præfatam facultatem pro sua insigni benignitate, & in pia opera facienda propensione, libentissimè concessurum, vel ab alio Prælato concessam confirmaturum, cum clausula, [ne quis alius Prę-latus eam tollat, vel minuat.] Tum ob prædicta. Tum quia solita est S. Sedes Apostolica concedere aliquot religiosis pensiones super fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipsi soli impendant.

Quare supplicandum est suę Sanctitati, vt dignetur id facere in consolationem Domini consulentis genere nobilissimi, & totius sui Conuentus, & in gloriam Dei optimi maximi, qui suam Sanctitatem quam diutissime seruet incolumem, nos, omnesq; saluet in ęternũ.

ALLEGATIONES.

a §. tales. & §. fi. de statu monach. b num. 9. c num. 16. d 9. quęst. 3. & cap. proposuit. de conc. pręb. e de confirm. vtili. vel inut. f de præb. nu. 3. g vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Monachum seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem Superior vbicunque capi, & incarcerari facere, item & litteras, quas secum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune potest. num. 2.*

2 *Litteras ad Pontificem etiam legitime scriptas aperiens, censuram aliquam incurrere nequaquam iure cauetur.*

3 *Litteras, quas priuati monachi sine Superioris licentia, etiam ad Pontificem scribunt, vt minus legitime scriptas, potest Superior impune aperire, secus si sint à Cõuentu iuridice, hoc est, pro rebus, pro quibus potest quis sine Superioris consensu agere, conscriptæ.*

CONSILIVM XVI.

CANONICVS regularis sine licentia Prælati ad curiam quandam sæcularem proficiscẽs litteras scriptas ab alijs canonicis ad Papam secum deferebat. Prælatus autem eum capere, & carceribus mancipare fecit, litterasque præfatas acceptas aperuit, & legit.

A

Quæritur primo an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam censuram, vel pœnam incurrerit.

Secundo quid dicendum sit eo, quòd aperuit, & legit litteras missas ad Papam.

1 AD HORVM dubiorum primum respondeo, quod nullam Ecclesiasticam censuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primo quidem, quia quod legitime factum est, pœnam non meretur. a At prædicta captura iuste fieri potuit, quoniam prælatus, & Superior religiosi potest ipsum fugientem, vel sine licentia eius, & obedientia recedentem capere vbicunque, etiam extra territorium eius, & reducere ad monasterium, cui subiectum est, argum. l. 1. b quatenus habet, curialem, vel cohortalem, hoc est curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi posse auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. argum. item l. 1. c quatenus habet, ancillam fugientẽ, & inuentã etiã extra prouinciam capi posse à dño, vel eius auctoritate.

B

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiente Prælatum, & monasterium, affirmant ibi Barth. Bald. Salyc. & communis, & præsertim Bald. qui singulariter ad propositum nostrum, d determinat de quodã canonico regulari fugiente, quem ait potuisse capi à Prælato, etiam ante quam monuisset eum redire sub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicasset, & antequã brachiũ sęculare implorasset.

C

Tertio, quod Clem. e excommunicat monachũ, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monasterio. & Conci. Trident. f statuit ne quis regularis ex suis Conuentibus recedat, etiam sub prætextu accedendi ad superiores, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Cum igitur is canonicus, de quo loquimur, sine licentia Superioris portaret ad curiam litteras ab alijs simplicibus canonicis temerarie conscriptas, iuste poterat eum capere, tanquam fugientem, delinquentem, & magis delinquere volentem, & adeuntem ad curiam principis in damnum, dedecus, & discordiam monasterij.

2 AD DVBIVM posterius respondeo idem, quod responsum est ad prius. Tũ quia nullo iure Pontificio censura vlla innodatur ipso iure aperiens litteras, etiã legitime scriptas ad Papam, arg. c. [cũ olim,] g & eorũ quæ ibi glossa, & alij, quos Fel. refert, scribunt. Tum, quia prædictæ litterę non fuerunt legitime ad Papam scriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare, quia fuerunt cõfectæ à canonico regulari simplici, qui non potest accipere, nec dare litteras sine consensu Prælati, vt habetur in regula eorum, & transumptiue in cap. [non dicatis,] h vbi nos late id, i tractamus. Tum quia litteræ prædictæ erant sui monasterij, & suæ: quon ã omnia, quæ habent, & faciunt canonici regulares simplices, pertinent ad monasterium, k & ad administrationem prælati, l vt in commentarijs vtriusque capitul. late diximus. Nec obstat, quod canonici, & monachi possunt agere, petere, & scribere, & dare, & accipere litteras super accusatione Superioris, & alijs super quibus possunt agere, & defendere sine superioris consensu,

D

E

ALLEGATIONES.

a l. Gracchus. C. ad legem Iul. de adult. l. sancimus. C. de pęn. cap. 2. de constit. b eod vbi curialis, vel cohortalis. c cap. vbi causa status. d in d. l. 1. C. vbi causa status. e 1. §. quia vero. de statu. monach. f in c. 4. de reg. sess. 25. g 2. de offic. deleg. h 12. q. 1. i in 4. notab. K cap. non dicatis 12. quæstion. 1. & c. cum ad. de statu monach. l capit. nullam 18. quæst. 2.

consensu, cap. [ex parte,] a & tradita per Innocentium, & alios, b quod & nos defendimus. c Non inquam hoc obstat, quia hæc procedunt in his, quæ iuridice fiunt in necessitatem, & vtilitatem monasterij, non autem in alijs, quales fuerunt præfatæ literæ confectæ, datæ, & acceptæ cōtra ius, & eius ordinem, & contra vtilitatem, & auctoritatem monasterij. &c.

ALLEGATIONES.

a de accusat. cap. cum dilecta, de rescript. b in cap. cum te, & A. de re iud. c in d. not. 4.

SVMMARIVM.

1 *Bona quæsita ab Apostata Cameræ Apostolicæ debentur.*

CONSILIVM XVII.

Regularis apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum redijt ad statū sæcularem, & quæsiuit manens extra statum regularem multa bona, & decessit. Quæritur, vtri monasterio debeant adiudicari.

1 Respondetur, neutri præfatorum monasteriorum præfata bona deberi, sed in ea succedere, vt veram, & legitimam hæredem, Cameram Apostolicam per extrauagantem Gregorij Decimitertij, quę incipit, [Officij nostri.] Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 8. sess. 25. de regul. Concilij Tridentini an sit per desuetudinem sublatum, num. 3.*

1 *Lex non recepta non ligat, & si à principio non fuit recepta, per non vsum decem annorum amittit vim suam, num. 2. & hoc dummodo non vsus implicet cōtrarium vsum dispositioni legis, num. 3. quod si à principio fuit recepta, requiritur lapsus 40. annorum, num. 2.*

3 *Conuocatio monasteriorum ad triennale Concilium ex statuto sacri Concilij sess. 25. de reg. cap. 8. ad Prælatos, & non subditos monasteriorum spectat, num. 3. & in horum negligentiam succedit Metropolitanus, num. 4. & si in eius prouincia non sint tot monasteria, quę sufficiant ad vnum Concilium triennale, seu vnam iustam congregationem faciendam, num. 7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas simul, num. 5. cuius seu quorum Metropolitarum præcepto si non paruerint monasteria, tunc subduntur Episcopis suis respectiue tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, num. 6.*

5 *Dispositio in singulari, eadem suadente ratione, in pluribus militat.*

6 *Appellatur ad Papam ab ordinario tanquam delegato procedente.*

CONSILIVM XVIII.

Conuocatio Canonicorum regularium immediate Sedi Apostolicę subiectorum ad Concilium triennale faciendum iuxta a Concilium Tridentinum, ad quem spectet, an ad Prælatos monasteriorum, an ad Capitula eorum.

1 Respondeo primo, arbitrari me futuros esse aliquos prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant statutum Concilij præfati amisisse vires suas, eo quod nunquam fuerit receptum in suis regionibus, & quod lex non recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. [in istis,] b in hæc verba. [Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt. &c.] per quem textum glossa solemnis, & reputata singularis, c dixit transgressorem legis, vel canonis non recepti minime peccare, nec puniendum esse, cuius rei exemplum est in d. cap. 1. quo statutum

F fuit, ne bellum etiam iustum fieret in Aduentu vsque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ, quod tamen non ligat, quia non fuit receptum, & duo similia exempla ponit Gratianus in cap. [statuimus,] & cap. [denique,] d & est conclusio recepta per omnes communiter, vt copiosissime tradit Felynus post alios, e Cardinalis Alexandrinus, f & alij multi citati per eosdem, & confirmatur per cap. fin. g & nos etiā post alios tradimus in Man. conf. h

2 Et quamuis sit controuersia, tamen verior resolutio videtur quod sufficiat tempus decem annorum ad tollendum vires legis humanæ nondum receptę, quāuis ad tollendas uires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus quadraginta annorum, vt tradunt

G Calderinus, & Imolensis, i relati, & approbati à Felyno. k Et in casu proposito fluxerunt viginti anni, & amplius, quod præfati canonici regulares non sint vsi præfato cap. 8. occurrente quolibet anno, vel saltē triennio, opportunitate, aut obligatione vsus eius secundum statutum Concilij.

3 Secundò respondeo, quòd non deerunt etiam aliquot Prælati, vel Canonici, quibus videbitur contrarium, scilicet statutum Concilij non esse per desuetudinem sublatum, vel quia videbitur de suetudinē pręfatam fuisse merum non vsum pręfati cap. & non contrarium, vel quia iam fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prædictum triennale, quę tamen fuit contradicta à præfatis dicentibus ius vocandi ad illud

H nō pertinuisse ad canonicos, sed ad Prælatos, quorum contradictio videtur fuisse iuri propior.

4 Tertiò respondetur, quod qui tenuerit præfatum statutum adhuc vigere, & nondum desijsse habere vires propter non vsum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula, & iura alia pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi sunt illa Capitula congreganda, quia per dictum cap. 8. id exprimitur, & vbi est casus legis, non est locus dubitandi. l

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæstio vertitur, scilicet Castella, Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia esse tot monasteria, quot videntur esse necessaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quędam illorum subsunt Metropolitano Cęsaraugustæ, & alia Burgensi, & alia Cōpostellano. Quare

I videtur respondendum prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, sub quibus degunt prædicta monasteria, & prædicta Capitula canonicorum regularium. Pro qua consideratione facit, quia dispositio, quę loquitur de vno in numero singulari, habet locum in pluribus, vbi eadem ratio id suadet, per cap. [si compromissarius] iuncta gl. & notata in eo per Domin. & Philip. Franc. m & alios alibi.

6 Quinto, quod qui tenuerint dispositionem pręditi cap. 8. non esse sublatam per non vsum, oportebit etiam eos, dicere, quod si Metropolitano instante pręditi canonici non se redegerint in congregationem, & nō fecerint prædicta Capitula triennalia, suberunt

K episcopis ordinarijs tanquam à S. Apost. in id delegatis, & hoc per negligentiam Prelatorum, & Capitulorum prędicti ordinis, per quod bona ex parte perderent suam exemptionem. Dixi, [bona ex parte,] quia non omnino, quoniam non iudicarentur auctoritate ordinaria,

ALLEGATIONES.

a cap. 8. de reg. sess. 25. b §. leg. d. 4. c in cap. 1. de treug. & pace. d 4. dist. e in d. c. 1. de treug. & pace, num. 6. & in alijs seq. f in d. §. leg. g de consuet. h cap. 23. num. 40. & 41. i in d. c. 1. de treug. & pace. k ibid. nu. 13. l Lege ancillæ. C. de furtis. m de elect. lib. 6.

ordinaria, sed delegata Sedis Apostolicæ, & non possent ipsi, nec fiscus, nec aduersarij appellare ad Metropolitanum, sed solum ad Sedem Apostol. quoniam ab ordinario procedente virtute iurisdictionis delegatæ à Sede Apost. debet appellari ad eandem, & non ad Metrop. a

7 Sexto, quòd vtilius esset exemptioni prædictorum canonicorum regularium, quorum nomine consulimur, vt dispositio prædicti c.8. esset per non vsum sublata. Tum quia, si contrarium teneatur, vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata: quia vix vnus Metropolitanus habebit potestatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in suo archiepiscopatu habet tot monasteria, quæ sufficiant ad iustam congregationem, & difficile est duos vel tres Metropolitanos ad hoc coniungere: & sic, dispositio illa esset sublata, & eorum exemptio permaneret intemerata.

Septimo, quod vtilius esset animabus, & regulari obseruantiæ prædictorum canonicorum, vt dispositio prædicti c.8. per non vsum non esset sublata, vt vtilius esse visum fuit prædicto Concilio, & quod consulendum esset, vt recurrerent ad S. D. N. quia sua suprema potestate potest prædictum c. Conc. etiam si esset sublatum, restituere, & addere illa, quæ viderentur opportuna ad hoc, vt Reuerendis eorum prælatis delegaretur in Hispania ius & potestas vocandi tam Prælatos, quam canonicos prædictorum monasteriorum ad iustam congregationem faciendam de triennio in triennium, vt exequerentur præd. c. [in singulis.] b ad cuius executionem faciendam prædictum Concilium statuit prædictum c.8.

ALLEGATIONES.

a cap. licet. de offi. ord. b de statu monach.

De religiosis domibus.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalis rector tenetur recitare Horas canonicas, & ad habitum clericalem, quando hospitale est beneficium, aliàs non.*

2 *Hospitale iudicatur beneficium, quando ex fundatione id statuitur, vel per electionem & confirmationem superioris datur.*

3 *Hospitale esse, & non esse beneficium, ex multis conijcitur.*

4 *Hospitale, quod clericis & laicis solet commendari, non est beneficium.*

CONSILIVM I.

AN rector hospitalis N. teneatur dicere Horas canonicas, & gestare habitum clericalē, nec ne? pendet ex illa, an præfatum hospitale sit beneficium Ecclesiasticū, nec ne? quia si est beneficium, tenetur: si non est, non tenetur, argu. traditorum per omnes, in ca. 2. a & latius per nos in enchirid. de oratio. b Constat enim, duplex genus esse hospitalium: alterum, quod datur in titulum beneficij: alterum quod solum datur in administrationem, vt probat Clem. 1. iuncta glossa, c & est tex. in clemen. [quia contingit. d

2 Secundo, quòd hospitale dicitur esse beneficium duobus casibus, puta, quando in fundatione ipsius statutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod esset beneficium, & quando datur per electionem, & confirma-

A tionem Superioris, vt est tex. in d. §. [vt autem.] quod omnes ibi adnotant. quibus addo, quod etiam est censendum beneficium, quando per quadraginta annos fuisset possessum, vt beneficium, arg. cap. [cum de beneficio,] e & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci possunt.

Tertio, ꝙ mihi non constat, quòd in fundatione præfati hospitalis fuerit adiectum, vt esset beneficium, nec ne: neque constat mihi, quod secundum fundationem suam debuisset prouideri ei per electionem, & confirmationem: quia nihil tale mihi monstratum est.

3 Quarto, quòd vidi copiam prouisionis Pij V. qua præfato N. contulit illud ante ætatem sexdecim annorum, ex qua colliguntur aliqua signa cōijciendi, quod

B est beneficium. Primum per illa verba, quod quidam Cæsar cessit illi in manibus Pij, & quòd Pius cessionē admisit. Secundo, quòd cōcessit, Tertio, ꝙ cōcessit Philippo clerico. Quarto, ꝙ præfatus Philippus cessit in manibus Papæ. Quinto, quòd ipse Papa admisit. Sexto, quod concessit Maximo clerico. Septimo, quòd valor præfati hospitalis exprimitur. Octauo, quòd præsupponi potest illud vacasse alijs modis, quam per illam cessionem. Nono, quòd præsupponitur potuisse esse reseruata Papæ. Decimo, per illa verba, [Non sit alicui alij canonicè commissum.] Vndecimo, per illa, [Aliud canonicum non obstat.] Duodecimo per illa, [Inducere in possessionē, & defendere.

4 Quinto, quòd ex eadem copia colliguntur etiam

C aliquot coniecturæ, quòd non sit beneficium, scilicet quod in nulla eius parte appellatur beneficium: & ꝙ, si quibus concessum fuisse dicitur, quòd appellantur Rectores, & Gubernatores, & quòd eius fructus sunt distribuendi pauperibus, & quod secundum communem opinionem hospitalia, q̄ nō sunt beneficia ecclesiastica, possunt commendari, & tradi regenda, & gubernanda clericis, sicut laicis, & quod responderi potest cōiecturis superioribus, qđ nō concludunt necessario quod sit beneficium: & quod regulariter hospitalia nō sunt beneficia: & à regula non est recedendum, nisi per textum expressum, vel rationem necessario concludentem, iuxta gloss. celebrem in l. [omnis definitio,] f quæ habet similem, in rubrica. g

D Sexto, quod ad iudicandum certo, & sine errore, oporteret videre fundationem præfati hospitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum, seu concessum, & quales personæ fuerunt illæ, quibus fuit concessum, seu à quibus fuit rectum, & gubernatum, & si fieri posset, qua mente illud fuit gubernatum, an scilicet tanquam beneficium, an tanquam hospitale, cuius est capax laicus. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a De celebrat. missa. b Super capitul. quando de consecr. dist. 1. cap. 7. c de præb. d §. vt autem. de religio. dom. e de præb. lib. 6. f ff. de reg. iur. g eodem titul. libr. 6.

E

SVMMARIVM.

Pacta confirmata per sententiam non tolluntur sublatis pactis per legem. 1

Papa non potest eximere aliquem à iurisdictione Papali in spiritualibus. 2

Lites causæ ecclesiasticæ agi, & finiri debent in prima instantia in partibus per Concil. Trident. 3

Probatio sine aliqua tela iudiciali iuste fieri non potest. 4

Congregatio Concilij non habet potestatem ad definiendas contentiones facti, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Concilij emerserint: 4

vnde

vnde nec cognoscit de validitate sententiæ illius, ac intelligentiæ, & similibus. nu. 3. F

CONSILIVM II.

AN hospitale Sancti Sebastiani oppidi Palmæ possit visitari ab Episcopo Cordubensi saltem vti delegato Sedis Apostolicæ.

1 Contra Episcopum facit, quòd allegatur sententia lata contra eum, quæ transiuit in rem iudicatam, & consuetudo immemorialis, & statutum in fundatione, & quod pacta confirmata per sententias non tolluntur sublatis pactis per legem, iuxta glossam singularem, a & quod Concilio Trid. non obstat, & quod Iulius Secundus, declarauit illud hospitale non subijci ordinario, neque alteri.

2 Pro Episcopo autem facit ius commune. Clementina [quia contingit.] b innouatum per Conc. Triden. c & quod Papa non potest eximere quem à iurisdictione Papali in spiritualibus, & ita potest mandare, vt ordinarius tanquam delegatus possit visitare hospitalia, quæ quia sunt pia loca, videntur subijci Papæ.

3 Videtur, quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illustrissimam eandemque Reuerendissim. Dominorum meorum Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iurisdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoscendum & definiendũ an sententia, quæ contra Episcopum allegatur, sit vera, quis eius tenor, & an transierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit rescissione, & an de nullitate possit post tantum tempus agi, & renouari sine vlla appellatione, cùm in prima instãtia in partibus debeat agi & finiri per Concilium Tridentin. lis. Tum quia etiam allegatur immemorialis possessio cõtra Episcopum, quod negatur à sua parte.

4 Tum quia allegatur contra Episcopum ordinatio facta in fundatione hospitalis, quæ negatur à sua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionem & definitionem iudicialem: quia consistunt in facto à partibus cõtrouerso: & ita est necessaria probatio, quæ sine aliqua tela iudiciali iustè fieri non potest. Et vt audio, potestas præfatorum Dominorum meorum nõ extenditur ad definiendas huiusmodi contentiones facti, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Concilij emerserint. Salua tamen in omnibus eorum sententia, & ampliore potestatis sibi commissæ notitia.

ALLEGATIONES.

a in clem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de sepult.
b de relig. dom. c c. 15. sess. 7. & c. 8. sess. 22. & cap. 8. §. illis. sess. 25.

SVMMARIVM.

1 *Hospitale erectum de bonis laici, in quo non adest nec altare, nec capella, nec campanile, non præsumitur auctoritate Episcopi erectum: illud tamen, mortuo fundatore, visitabit Episcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & consuetudines etiam immemorabiles contrarias. numero secundo, rationesque deputatis reddi quidem debent, sed Episcopo, si voluerit præsente. nu. 3.*

2 *Episcopus, vt bona in pios deputatos vsus per defunctos relicta conuertantur, curare potest, etiamsi testator id probibuisset.*

CONSILIVM III.

QVIDAM N. laicus suo testamẽto reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius spectaret ad vniuersitatem vrbis N. quæ poneret in eo Rectores, qui certo anni tẽpore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuersitatis ordinationem. Postquam fuit fabricatum xenodochium, fuit ducentis annis & amplius gubernatum per dictam vniuersitatem, & rectores ab ea constitutos, nulla vnquam visitatione facta, nec attentata per Episcopum. Nunc autem post Concil. Trid. prædictus Episcopus ordinarius vult visitare illud, & exigere rationem à Rectoribus eius: nec in eo est aliquod G altare, capella, nec campana, neque campanile, nec scitur fuisse constructum auctoritate Episcopi, sed solum laica, & executoria executorum testatoris laici.

Quæritur primò, an debeat præsumi constructum auctoritate Episcopi.

Secundo, an esto non præsumatur, liceat illi visitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM respondeo negatiue, per illa quæ adducunt Panor. a & Ludo. Rom. b

AD SECVNDAM, pro parte negante facit, quòd hospitale coustructum à laico sine auctoritate Episcopi, & bona eius illi collata per eum, sunt bona laica, quæ nullatenus subsunt Episcopo, argumento à contrario sensu c. [de xenodochijs. c Consequenter non possunt visitari ab eo, quia visitatio arguit superioritatem, & iurisdictionem. d H

2 Pro affirmatiua est, quod Episcopus est pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis, e & habet potestatem à canone curandi, vt omnia relicta in pios vsus, impendantur in eos, etiamsi testator prohibuerit ne se Episcopus eis intromitteret, f & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo quod Concilium Tridentinum, g expresse disponit, quòd non obstante quocunque priuilegio, & quacunque consuetudine, etiam immemorabili, Episcopus possit, I & debeat omnia loca pia visitare. Tertiò, quod opposita pro parte negante procedunt in locis & rebus nondum donatis, vel relictis pijs operibus, quorum domini viuunt, & habent potestatem plenam de illis disponendi. In casu verò nostro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non est penes laicos, sed penes Ecclesiam: quia per suam constitutionem vniuersalem cura illa rectè gerendi, & impendendi applicata est episcopis, per prædictos canones, & leges, vt sentit Panor. h & latius expressit in prædicta disput. [Sempronius.] quæstio. 3.

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quòd prædicti Rectores satisfacient reddendo suas rationes K vniuersitati prædictæ, tempore à testatore præfixo, & notificando ordinario diem, quo reddituri sunt rationem, vt si placuerit ei, adsit, & videat redditionẽ eius. Tum quia non tenentur illi bis reddere rationem, & tenentur

ALLEGATIONES.

a in disput. Sempronius. q. 3. b consi. 477.
c Et cap. ad hæc. de religio. domi: d c. auditis. & c. ex officij. de præscr. & c. Romana. de censi. lib. 6.
e l. si quis ad declarandam. & l. id quòd pauperibus. C. de Episcop. & cleric.
f c. tua. de testa & §. si quis pro redemptione. in Authen. de eccles. titu. coll. 9.
g Sess. 22. cap. 8. h in d. cap. ad hæc.

tenentur reddere die præstituto eis, quos prędicta vniuersitas ad id nominauerit. Tum quia prædictum Cōcilium, a expresse hoc sentit, dum ait, [quod quando rectores hospitalium, vel aliorum piorum locorum tenentur reddere rationem alijs quam episcopo, sufficit tunc quod ipse adhibeatur præsens eis reddendis.]

ALLEGATIO.

a cap. 9. eiusdem sess.

De iure patronatus.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio facta ab excōmunicato declarato non valet.*

2 *Excommnnicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem.*

CONSILIVM I.

1 AN præsentatio ad beneficium facta à patrono declarato excommunicato valeat. Respondeo quòd non, iuxta Io. And. Antonium, & Panor. a & post multas disputationes concludit Lamber. b Nec institutio facta virtute talis præsentationis valet, vt etiam concludit idem Lambertus. c

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem per glossam, d adiuncta declaratione Panor. & Decij. e

ALLEGATIONES.

a in cap. nobis de iure patron.
b in tractatu de iure patro. lib. 6. 1. par. 2. q. prin. art. 2.
c eo. lib. 2. 3. par. q. 3. princ. ar. 4. d in verb. subtrahantur.
e cap. pastoralis. §. verum. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Præsentare validè potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi est annexum, secus si sit malæ fidei.*

2 *Malæ fidei possessor non præsumitur quis ex eo solo, quod contra ipsum pendeat lis mota. Talis autem præsumitur, qui de beneficio in mense Papæ vacante fuit ab ordinario prouisus.*

CONSILIVM II.

AN beneficiarius possessor beneficij vacantis in mense reseruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiso Papę, possit pręsentare ad beneficia pertinentia ad præsentationem illius beneficij sic possessi.

1 Ad quod respondetur primò, certum esse, possessorem bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, siue dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, posse præsentare, non obstante, ꝙ litiget super iure patronatus vel super beneficio, ad quod pertinet præsentatio, per c. [consultationibus.] a & alia quę adducit Lamb. b

Secundò, communiter etiam teneri, possessorē malæ fidei non posse id facere: & si faciat, & postea declaretur ius patronatus non pertinere ad eum, & mala fide possedisse illud, institutus ad præsentationem eius eijcietur, iuxta glossam, c & Innoc. d communiter receptos & alia, quæ idem Lambertus tradit. e

2 Tertio, quod possessor iuris patronatus vel dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, non præsumetur malę fidei quoad hunc effectum, eo solo quòd liti- A gat super illo iure patronatus, argument. cap. prædicti [consultationibus,] & aliorum quæ prædictus Lambertus adducit. f

Quarto, quòd dubium huius quæstionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum possessor huiusmodi beneficij reseruati præsumatur malæ fidei, an bonæ? Et in præsentia, saluo maturiori studio ipse inclino in partem, quæ diceret eum præsumendum fuisse malę fidei possessorem, posteaquam fuerit expulsus à prædicto beneficio ob reseruationem, per ea quæ prędictus Lābertus tangit, g & nos tradidimus in repetitio. cap. [accepta. h Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De iure patro. b in tract. de iur. patr. 1 par. lib. 2. quæ- B stio. 3. prin. art. 1. c Pen. d in d. c. consultationibus.
e vbi supra art. 2.
f vbi supra numer. 4. g vbi supra. h de restitut. spolia. opposit. 5. numer. 5.

SVMMARIVM.

Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexum est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item si vendat per hæc verba, Vendo vniuersitatem hanc cum iure patronatus. Quod si illud expreßè excipiat, non transit: at si ita copulatiuè dicat, Vendo hanc vniuersitatem bonorum, & ius patronatus, res dubia est. 1

C *Decimas in ecclesia percipiendi ius, quod alicui competit, non potest, etiamsi accedat ordinarij consensus, cum bonis temporalibus permutari, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas.* 2

CONSILIVM III.

NHabens multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiēdi decimas in quadam Ecclesia, prædicta bona, & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibusdam bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primò, certum esse ius patronatus cō-D sistēs in vniuersitate bonorum transire in alterum per vniuersitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patronatus c. [ex litteris.] a & ibi adnotat glossa communiter recepta: quamuis controuertatur, an idē sit, si de iure patronatus mentio fiat, & certū est non esse idem, si fiat mentio ad excipiendū illud à contractu, & trāslatione prædicta, vt habetur in d. capit. [ex litteris.] si autem fiat mentio ad transferēdum per præpositionem, [cū,] dicendo [quod vendit, vel permutat bona cum iure patronatus,] valet translatio: si autem expressio fiat per copulationem, &, dicendo, [vendo, vel permuto bona, & ius patronatus,] sicut videtur factum in casu præsenti dubium est, vt tradit late Decius. b

E 2 Secundo, quòd decimarum permutatio pro alijs rebus temporalibus non videtur posse fieri cum auctoritate ordinarij: quia videtur admitti simonia, vt tradit Pan. c & alij alibi: & in proposito casu videtur fieri permutatio quarūdam decimarum pro bonis temporalibus, quare videtur consulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apostolica confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ possent ex prædictis suboriri. Salua, & cætera.

SVM-

ALLEGATIONES.

a Et capitul. cum sæculum. de iure patr. b in cap. quanta de iud. num. 6. c in cap. 2. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimus ex spurio clerici natus nō prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.*

2 *Filij etiam bastardi, & spurij dicuntur de parentela, & familia defuncti: inspecto iure naturæ, cum in eos naturalis effectus cadat.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM clericus habens vnicam filiam, legitimauerat eam per rescriptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cū plura ex patrimonio suo haberet, viroque nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio, ita contracto prędicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stātibus præfatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hęrede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet eius vltima voluntate reliquit institutam quandam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonę vitæ, & famæ. Et ad præsentationem prouisionemque dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationē concessit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prędictæ filiæ, nepos q; clerici fundatoris prędictæ capellaniæ possit, & debeat admitti ad præsentationē dictæ capellaniæ, & præferri alijs in paribus terminis existentibus, an verò indigeat dispensatione à summo Pontifice ad omnia supradicta.

1 Respondetur in hoc casu nulla dispensatione indigere, ideo si bonæ famæ, & vitæ sit, debere non solum admitti, sed in paribus terminis alijs præferri, cum nullum impedimentum patiatur, iuxta glossam, a quam ibi sequitur communis opinio, secūdum Abbatem ibi, & Rochum, b & Lambertum. c

2 Item cum sit consanguineus, & de parentela defuncti præcipuè in hoc casu attenta voluntate testatoris, inspectique verbis testamenti, cum naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi, & spurij dicant procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bartholus, iuxta textum in l. [pronunciatio,] d ibi,] Cū ex eodem sanguine proficiscuntur.] idem Bartholus, e idem Barthol. in l. fin. C. de verb. signific. ita tenet Abbas, f latius per Decium. g

ALLEGATIONES.

a in capit. quia clerici in ver. filij de iure part. b de iure patr. verb. honorificum. quęst. 4. c 1. part. lib. 2. 12. art. d. q. d §. familiæ in fi. e in l. tutelas. ff. de capi. dimin. f in cap. nonnulli. de rescrip. g consil. 365. & consil. 570. numer. 1. cum seq. consil. 495. numer. 3.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex præsentatis æquè idoneis vnum eligere potest, quem instituat.*

2 *Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præsentat, at ex æquè dignis vni gratificari potest illum præsentando. & num. 3. & 5.*

3 *Iure ab antiquo nō receditur, nisi quantum à nouo cauet.*

4 *Lex Principis quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltra.*

F

CONSILIVM V.

AN concurrētibus duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patronatus clericorum, si ambo reperiantur idonei, ius gratificādi spectet ad episcopum, vel ad patronos, stante Concil. Trid. a

1 Respondetur, quod pro episcopo facit capit. [cum autem,] b quod habet, episcopum, cui duo æque idonei præsentantur, habere ius gratificandi, & posse instituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panormitan. & communis, & Lambertus lib. 2. 3. par. prin. quæstion. 4. articul. 11.

Pro patrono ecclesiastico verò facit primò, q; præfatum cap. [cum autem] loquitur de iam præsentatis Episcopo, & casus propositus agit de nondum, sed tantum examinatis, & approbatis.

G

2 Secundo, q; licet examinatio, & approbatio cōpetitorum, & concurrentium ad Ecclesiam parochialem iuris patronatus ecclesiastici pertineat ad episcopum, & ad examinatores, præsentatio tamen debet fieri per ipsum patronum ecclesiasticum, c Concil. Triden. Nec obstat, quod ipse teneatur præsentare digniorem. Tū quia non potest institui sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius, & potestas præsentandi, sed tantum restringitur ad præsentandum digniorem, quod etiam coram Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probamus in Miscel. d de oratione.

H

Tertio, quod si gratificatio pertinet ad Episcopum vana esset potestas præsentādi, quæ per prædicta pertinet ad patronum Ecclesiasticum, quod non intendit prædictum Concilium.

3 Quarto, quòd à iure antiquo non est recedēdum, nisi quatenus à iure nouo receditur. e At iure antiquo poterat patronus Ecclesiasticus digniorem, vel ęque dignum sanctè præsentare secundum omnes, & iure nouo Concil. Trident. non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti illud, f imò confirmatur, quatenus reseruat ei potestatem pręsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati sunt iudicati ęquè idonei: & nullo iure neque antiquo, neque nouo tenetur præsentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio, & gratificatio.

I

4 Quinto, quòd lex Principis non pręiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit, g vt rectè resoluit Decius. At Concilium Tridentinum, h non exprimit, vt fiat in hoc pręiudicium patrono ecclesiastico, ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus. i At causa præfata noui iuris indicti per præfatum Concil. k fuit, vt potestas patronorum Ecclesiasticorum tantum restringeretur, quantum erat necesse ad bene prouidēdum Ecclesijs parochialibus, & nō plus. Et in casu proposito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem volet ex æquè idoneis, sed satis est, quod patronus Ecclesiasticus id faciat, cum vterque eorum sit iudicatus ab episcopo æquè dignus, & idoneus. Ergo seruandum est in hoc patrono

K

ALLEGATIONES

a cap. 18. de reform. sess. 24. b de iure patron. c ex d. cap. 18. d 38. & 42. e l. præcipimus. C. de appell. f cap. præf. 18. g l. 2. si quis à Principe ff. ne quid in loco public. fiat. & cap. super eo. de offi. deleg. h vbi supra. i cap. cum cessante. de appell. cum concordan. k capit. 18.

patrono Ecclesiastico suum ius præsentandi vtrum ex duobus voluerit. Salua, &c.

[Aduertendum referri resolutum fuisse ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eum, qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præsentabit ei, qui debet instituere.

SVMMARIVM.

1 *Consentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, differt a præsentare, eligere, vel instituere: vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum.*

3 *Collegiatæ tam sæcularis, quàm regularis, patronatum potest habere laicus, cui iure communi competit, vt possit beneficiandos, & monachandos præsentare Superiori, qui habentes qualitates requisitas tenetur eos admittere. numer. 5. nec præsentatam, vt sit monialis, potest eo solo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam Superior offert. num. 6. Prælati autem præsentatio ad ipsum, nisi ex priuilegio Apostolico, non spectat. num. 2. & 3. quæ facultas non censetur concessa, eo solo quòd Pontifex concesserit aliquem in Prælatum, ipso non consentiente, eligi non posse. num. 2.*

3 *Conuentualis Ecclesiæ appellatio tam regularibus, quam sæcularibus ecclesijs congruit.*

4 *Patrono conuentualis Ecclesiæ concedens Papa, vt nec moniales in monasterium, nec in Prælatum sine ipsius consensu recipiantur, non ob id censetur priuasse eundem patronum facultate præsentandi moniales sibi de iure competenti, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO PRIMA, an laicus ex priuilegio Papæ in monasterio ius præsentandi Abbatissam, seu Prælatũ habere possit.

1 Respondeo, clarum esse, quòd ad laicum patronum, & nominatos ab eo pertinet præsentatio Abbatissæ: quia licet Cardinalis, Panormitanus, Ioan. Andr. & alij, discordent, vel dubitẽt de aliquot alijs articulis, a omnes tamen conueniũt in hoc, quod laicus potest habere non solum ius patronatus in Ecclesia collegiata, sed etiam ius præsentandi Prælatum ex priuilegio Papæ, & constat prædictum Doctorem, & nominatos ab eo habuisse, & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præsentandi Abbatissam in prædicto monasterio, vt in casus propositione exprimitur: ad quod alia multa possent adduci ex Rocho, b & alijs citatis ab eo, & ex Lamberto, c quæ vt nullatenus necessaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cum sit à Papa concessum, ne quæ monialis in monasterio recipi, aut eligi possit sine eius consensu, an virtute talis clausulæ censeatur habere ius præsentandi moniales.

Respondeo primò, quod est clarum non posse aliquam in prædictum monasterium intrare, vel eligi sine cõsensu prædicti Doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expresse concessit, vt in casu proponitur, & quod principi placuit, legis habet vigorem. d

Secundò, quòd dubitari potest, an præsentatio monacharum siue monialium pertineat ad prædictũ Doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri potest alicui, quòd sic, eo quod videtur paria esse,

A quod Petrus debeat facere illud, aut illud non possit fieri sine ipsis consensu, argumento [decreuimus,] e qua parte significat idem esse dicere, quod patronus potest præsentare rectorem, & quod episcopus spreto illo non potest præsentare. Cõtrarium tamen arbitror, scilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in casu relatorum nõ poterit præsentare, quoniam aliud est, quod aliquid nõ possit fieri sine consensu alicuius, & aliud, quòd ille, cuius cõsensus requiritur, possit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. f quatenus habet, mortuo episcopo posse Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem episcopi, & Capituli, non autem si pertineat ad episcopum de consensu Capituli. Probatur etiam per le. [aliud est vendere, aliud
B est vendenti consentire] g & quia licet in promotione episcopi requiratur consensus Regis, vt in casu cap. [cum terra, h non potest tamen Rex eligere, secundum omnes.

3 Tertio, quòd præsentatio monialium prædicti monasterij iure communi pertinet ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo, quia patronus alicuius Ecclesiæ collegiatæ, quam cõstruxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præsentationem Prælati, i habet tamen præsentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt satis probat cap. fin. k & tradit Panor. & ibi, & post Io. Andr. l & Felyn. post alios, m & latissime Lambertus, n & quod idem dicendum sit de patrono Ecclesiarum regularium colle-
C giatarum, & monasteriorum, quod in ecclesijs collegiatis sæcularibus, idem Lambertus conclusit, o & probatur ea ratione firma, quòd iura generaliter, & indistinctà loquuntur de patronis Ecclesiarum sæcularium, & regularium, & dictum cap. [nobis,] loquitur de ecclesia conuentuali, quæ vtrisque aptatur, vt ibi tradit Panorm. communiter receptus: & constat ius patronatus quæri posse in monasterio, vt latè tradit Rochus, p & citati per eum, & post illũ prædictus Lambertus 1. part. lib. 1. quæst. 2.

4 Non obstat, quod in bulla Papa, vt prædictum est, non præstat, nec reseruat eis facultatem præsentandi moniales, sed solum quod non possint illæ recipi absq; illorum consensu. Tum, quia sicut eam non reseruat
D expresse, ita etiam eam nõ tollit, & relinquit illam iuri communi argument. l. [commodissimè,] q quatenus probat casum omissum haberi pro omisso, & relinqui iuri communi, quod multis confirmat ibi Iason & probat capitul. [præscriptum. r Tum quia posita ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario, s at illa clausula, ne sine consensu prædictorum patronorum possint moniales recipi, fuit posita ad augendam potestatem eorum, vt palam est: ergo non induxit diminutionem potestatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propositionis casus præsupponit, quod prædicti patroni præsentant moniales episcopo

E
ALLEGATIONES.

a in cap. nobis. de iure patron. b in tracta. de iur. patron. c in tract. de iure patron. 5. quæst. part. 1. princ. 2. lib. d §. sed & quod princ. insti. de iure naturali gent. & ciuili, & cap. proposuit. de concess. præb. e 16. q. 7. f ne sede vacante. lib. 6. g ff. de regul. iur. h de elect. i cap. nobis de iur. patr. k de concess. præb. l in d. cap. nobis. col. 3. versic. circa 1. & c. cum ecclesia vulterana. de elect. nu. 8. & in c. postulasti, de iur. patr. m capit. cum venerabilis de except. nu. 33 vel 37. n trac de iure patra. vbi supra art. 3. q. 5. prin. 1. parte 3. lib. o in d. quæst. 5. princ. artic. 4. p de iure patron. in verbo in ecclesijs. q ff. de liberis, & posth. r de præscirp. lib. 6. s capit. fin. de verbo. signifi. l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.

episcopo, quatenus habet, ꝙ episcopus confirmat electionem Abbatissæ, & monialium: quod satis est consonum iuri communi, quod habet patronũ debere prę sentandos præsentare Superiori, a & episcopus est Superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis. b Quo pręsupposito concedendum est episcopum habere in hoc casu potestatem cognoscendi de persona præsentata, & qualitatibus eius, an videlicet sit conueniens, & an concurrant in ea qualitates iure communi, vel speciali requisitæ, argument. capit. fin. c & ei concordantibus, seruendo tamen sua iura salua patronis.

Sexto, quod eadem forma casus propositionis videtur continere illam quæstionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An pręsentata à patrono cum dote centum ducatorum, aut præsentata ab Episcopo cum dote ducentorum sit instituenda.

6 Ad quam dicendum est primo, iure communi audiendum esse patronum: quia secundum illud gratis, & non pretio sunt recipiendę monachæ, iuxta capitul. [quoniam] cum communi multa citante. d Secundo, quòd cum Episcopus hoc casu non habeat potestatem conferendi monachas, nec præsentandi, nec nominandi monachas, sed solum instituendi, vel admittendi præsentatas, non potest Episcopus ponere in prædicto monasterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id esset facere extra suam potestatem, & ita quodammodo extra suum territorium ius dicere, contra l. fi. e & capit. 2. f Nisi deuolutio huiusmodi potestatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel alias legitimè, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a capitul. nobis. & capitul. nullus, & toto tit. de iure patron. b capit. omnes basilicæ 16. quæst. 7. & argument. c. cum ex iniuncto de hæreticis. c de elect. libr. 6. d De simon. e ff. de iurisd. omnium iudicum. f de constit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donās Ecclesię nihil iuris postea in eo potest prętendere, nisi donet ad fundandam Ecclesiam: quia tum acquirere potest in ea ius patronatus, numero 9. 14. & hoc dummodo accedat consensus Superioris, qui potest etiam ex post facto accedere, numer. 10. & 18. semelque datus non potest reuocari, num. 19. etiamsi fundus sit modici valoris, sufficiens tamen ad ædificandam Ecclesiam, numer. 15. & hoc etiamsi sit Ecclesia collegiata, & regularis: licet non acquirat ob id ius pręsentandi, nec eligendi Prælatum, num. 16.*

2 *Mores diuersi non debent esse in eadem religione seu congregatione & hoc quando sunt adeo diuersi, vt sint aduersi, & contrarij, numer. 17.*

3 *Regulares: siue religiosi omnes suo quidem Generali præposito obedire debent, sed non si præcipiat aliquid contra præceptum maioris Prælati, num. 18.*

4 *Posterior regula, seu regulæ constitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius est, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuisset sublatus: aliud fortè est, quando solum tacetur an valeat, vel non, numer. 20.*

5 *Intellectus Concilij Tridentini sess. 25. de regul. capitul. 2 & numer. 21.*

6 *Patronatus ecclesiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificandam, constructione, necnon & dotatione, imò & potest ab ordine statui vt patronatum acquirat, qui maiorem partem monasterij cōstruit, vel grandi dotat quantitate, & num. 7.*

F *Fundatoris in honorem, & commoditatem potest Prælatus, & Superior, vt est Generalis, in fundatione apponere aliquas conditiones puta, vt ei detur annuus census, vt non eligantur Superiores, nisi de sua natione, & num. 9. & si postea tale onus, vel conditio esset mutanda, etiam ipse fundator esset vocandus, numer. 13.* 8

Monasterium S. Trinitatis minimorum soli Generali subest, & à Gallis gubernari toti ordini vtile, num. 12. 11

Præscriptio quadraginta annorum sufficit ad præscribendum res Ecclesię: quæ tamen non eget, qui ius quęsitum per iustum statutum habet. 20

CONSILIVM VII.

G SANCTVS Franciscus à Paula institutor ordinis Minimorũ, procurante id Ludouico XI. Galliarũ Rege Christianissimo ab Italia transiuit in Galliam, vbi à Rege, & procerib. regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & sanctus, vt adhuc viuens, & vocaretur, *Le bon, & sainct hōme.* & tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentem præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. ꝙ ad amplificandum suum ordinem vltra multa magnifica monasteria, quę in Gallia ordini eius fundarunt, & construxerunt, prędictus Carolus cum Roma in regnum Neapolitanum transiret, magno exercitu instructus, ad preces pdicti
H S. Francisci iussit emi fundum amplissimum in monte Pincio ad fundandum vnum monasterium sui ordinis in Vrbe, quòd nunc appellatur Sanctissimæ Trinitatis ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipsi, & alij Reges Francorum semper erga Romanam, & S. sedē Apost. fuerunt, & ope diuina erunt: & cōtra ipsemet S. Franciscus fuit in hoc gratissimus, teste fęl. rec. Iulio III. per hæc verba in litteris suis Apostol. scripta. [In memoriā tanti beneficij, & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadē domo pro tpe residentes pro salute aīæ dicti benefactoris magis memores redderent, inter alia, ꝙ ex tunc in posterũ dicta domus per fratres Gal-
I licę nationis, quādiu inuenirentur, qui inibi residerēt, sin aūt per alios regi, & gubernari, & inhabitari dēret, per publicum instrumentum desuper confectũ, & manu notarij publici subscriptum, voluit, & ordinauit.] Hæc ille, qui mox subdit hæc alia, [Volentes voluntati, & ordinationi tam pij Patris annuere, & illi satisfacere, necnon pium, & caritatiuum, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par est,) recognoscere, eiusdem Henrici Regis Christianissimi supplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S. Francisci, & desuper confectum publicū instrumentum, necnon prout illa concernunt omnia, & singula in eis contenta, ac inde secuta quæcūque, ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis ple-
K nitudine, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus: & districtius inhibentes omnibus, & singulis Prælatis prædicti ordinis, & sub censuris, priuationis, & inhabilitatis pœnis, ne de cætero, quamdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperirentur, alium quam eiusdem nationis Gallicæ in Correctorem dictę domus eligere, seu admittere, aut electum confirmare quoquo modo audeant, vel præsumant: decernentes ex nunc irritum, &cæt.] Vnde abinitio suæ fundationis ad hoc vsque tempus nemo fuit Corrector, nec Prælatos illius monasterij alterius nationis, quā Gallicæ, præter vnum, contra quem reclamatum fuit, & obtentum,

tum, ne unquam ultra alius alterius nationis eligere- A tur, & quod prædictarum literarum S. Franciſci confirmatio à S. Sede Apoſtolic. obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III. fuit obtenta.

Quæritur, an Regibus Franc. Chriſt. & nationi Gallicæ, & Conuentui prædicti Monaſterij non ſolum debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum ſeruari de honeſtate, & decentia, ſed etiam de iuſtitia ipſa legali, & neceſſaria.

1 Huic quæſtioni ſatisfacturus, diuina ope per præfatum S. Franciſcum optata, & ſperata, primo adducam in aciem copias, quibus pars negans uincere tentat, deinde illas, quibus pars affirmans uincat, tertio loco ſubſidia, quibus diſſipentur cohortes partem negantem ſuſtentare conantes. B

Pro parte negante adduco primò Conc. Tolet. relatum à Gratiano, a in hæc uerba, [Nouerint conditores baſilicarum, in rebus, quas eiſdem Eccleſijs conferunt, nullam poteſtatem habere.] Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere poteſt in fundo, quem dedit prædicto monaſterio conſtruendo.

Secundò, quòd fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris ualoris, quàm ut ob eum tanti Monaſterij fieret patronus.

2 Tertiò, quòd fundans, uel conſtruens Eccleſiam collegiatam, non uidetur quærere ius patronatus in ea, iuxta capitul. [nobis.] cum ei adnotatis per omnes. b At Eccleſia, de qua loquimur, collegiata, & Regularis eſt, ergo nihil habuit in ea Rex C Carolus.

3 Quarto, quòd in eadem congregatione non debent eſſe diuerſi mores, c iuxta illud. d [non arabis cum boue ſimul, & aſino,] id eſt homines diuerſę profeſſionis non iungas in eodem officio, vt ibidem eadem actio exprimit, ergo nec conuętus Romanus alio iure, quàm alij ordinis eiuſdem vti debet.

Quinto, quòd non probatur, S. Franciſcum ſuis literis conceſſiſſe huiuſmodi ius particulare prædicto monaſterio in gratiam Regum Francorum, & nationis Galicæ.

Sextò, quòd omnes ſupradicti ordinis profeſſores debent obedire Generali ſuo, & eius pręcepta implere, e & in cunctis, quæ ſuæ animæ, & regulæ non D contrariantur, Superioribus parere, f ergo & conuentus parere debet Generali ſuo præcipienti, vt cuiuſque nationis monachus habeat uocem paſſiuam in electione Correctoris eius.

Septimò, quòd aſſertores huius partis contendunt, literas S. Franciſci, & inſtrumentum ſuper eis confectum præceſſiſſe regulam prædictam, & ideò illam tanquam poſteriorem, cum ſit contraria ipſi, derogaſſe, iuxta cap. 1. g

4 Octauo, quòd poſſeſſio eligendi Correctorem nationis Gallicæ fuit interrupta, & ita non prodeſt Regi, nec nationi, nec conuentui, iuxta cap. [ſanctorum.] h cum gl. & aliis multis.

Nono, quòd Pont. Max. Iulio III. non fuit dictum E quòd per regulam erat derogatum literis prædicti S. Franciſci, & ita eius confirmatio fuit ſubreptitia, & [Mendax precator debet carere impetratis. i

5 Decimo, quòd huius partis aſſertores contendunt Conc. Trid. K ſtatuiſſe, vt adminiſtratio monaſteriorum ad ſolos officiales ad Superiorum nutum amouibiles pertineat, per quod videtur tolli prędictum ius particulare. l

Vndecimo, quòd iidem contendunt obliuioſum iudicãdum eſſe S. Franciſcum, ſi cum in ſua regula iuſſiſſet communitatem, induxiſſet hanc particularitatē.

Duodecimo, quòd iidem tentant arguere falſi literas prædictas Iulij Tertij, eo quòd confirmatio literarum Sancti Franciſci datarum anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita poſt 52. annos à data literarum, dicunt enim, quod, ſi vera eſſet, longe prius facta fuiſſet.

Decimotertio denique iidem contendunt arguere falſi prædictas literas Apoſtol. eo quòd emptio fundi fuit facta anno 1549. & literę Sancti Franciſci 1501. Turonis, & quod in literis Apoſtolicis dicitur: [Nos pie conſiderantes Regiam Maieſtatem Franciæ comparaſſe locum Sanctiſſimæ Trinitatis Romæ, &c.

6 Hactenus de copijs, quibus pars negans vincere tentat, nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem, quòd negari non poteſt, quòd prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monaſterij, ſiquidem ipſe emit, & tradidit fundum totum, in quo eſt illud conſtructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu, & precibus ipſiuſmet Sãcti Franciſci, & ſuorum, cum trãſiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu inſtructus, ut in facto proponitur, & ad hoc, vt aliquis fiat patronus Eccleſiæ, ſufficit ut det fundum, in quo illa ædificetur.

7 Tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendũ ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illum ſenarium Glo. m & ab omnibus receptæ: [Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus,] & de traditione fundi eſt caſus in cap. [Abbatē,] n ibi, [poſſeſſionis dominus,] & in cap. [nobis,] o ibi, [pro fundatione.] & tradunt Panormitanus, & omnes, p & Panormitanus, q & latius Rochus, r alios referens, ſ ſufficit enim, quòd alius, uel alij conſtruant, & dotent Eccleſiã, ad hoc, vt tradens fundũ efficiatur patronus, ut poſt alios probat prædictus Rochus. t Quin, & per Capitula generalia ordinis declaratum eſt, ut ille habeatur in ordine ſuo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monaſterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, uel qui in grandi quantitate dotat, ut uidere eſt in Cap. 2. habito Tholoſæ. u

8 Secundo, quòd fundanti Eccleſiam Prælatus, & eius Superior poteſt apponere aliquas conditiones honeſtas in fauorem, & gratitudinem, & utilitatem fundatoris, adeo quod poteſt imponere annuum cenſum ei ſoluendum, iuxta cap. [Eleutherius,] x ubi, & alibi Archidiaconus communiter receptus hoc adnotauit, & cap. [pręterea,] y ut poſt Panormitanũ, & communē ibi, & alibi aſſeruit Rocchus, Paulus de Cita. & Lambertus, z declarãdo verbũ, [honorificum,] & verbum, [utile,] poſita in definitione iuris patronatus, quam Ioãnes Andreas, & poſteriores tradũt. a At ſuperior non qualis qualis, ſed Generalis totius ordinis, ac nõ qualis qualis Generalis, ſed inſtitutor, & auctor ipſiuſmet ordinis, & non quali quali tempore, ſed circa exordia ipſius, & nõ in gratiam, & fauorem qualis qualis hominis, ſed potentiſſimi, &

ALLEGATIONES.

a in cap. 1. 10. quæſtio. 1. b de iure patron. c cap. in nona actione. 16. q. 7. d Deuter. 22. e per cap. 1. ſuę regulę. f per cap 5. eiuſdem regulæ. g de conſtitut. lib. 6. & l. pacta nouiſſima, C de pactis. h de præſcript. i cap. ſuper literis, de reſcript. l. & ſi legibus, C. ſi contra ius, uel utilit. public. k ſeſſio 25. cap. 2. de regul. l argumen. cap. 1. de conſt. lib. 6. m cap. piæ mentis, 16. q. 7. n 18. q. 2. o de iure patron. p in rubr. de iure patron. q in cap. cum Eccleſia Vulterana, col. 4. de elect. r in tract. de iure patron. ſ in uerbo fundari, q. 1. t ubi ſupra q. 2. u anno 1514. 23. Maij, & anno 1532. x 18. q. 2. y de iure patron. z in ſuis tract. de iure patron. a in rubr. de iure patron.

& Christianissimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa beneficia sibi, & ordini suo, & specialiter fundationem prædicti monasterij suscepit, statuit, ut prædictum monasterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarentur ad id idonei, ergo seruãdum est illud, & adeo quidem, ut procuratio contrarii ab ullo sui ordinis facta uideatur insigne ingrati animi signum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga suum tam sanctum Patriarcham, & auctorem, cum nõ solum nolunt esse tanto Regi grati, sed piger eos suũ ipsum auctorẽ gratũ fuisse, & quidem malè, & quod probatissimum, sit illud Baptistæ Mantuani.

Nil magis auertit cœlum à telluris amore.
Quam scelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo est textus iuncta glossa singulari in l. [si non sortem.] a

9 Tertio, quòd palam est, statuto in fundatione apposito fieri, quod Abbas, uel prior monasterij eligatur de monachis alterius tertii monasterii, ut est textus singularis in capit. [cum dilectus.] b ut ibidem Anton. & Pan. id adnotarunt, à fortiori ergo potuit statui, quod deberent eligi de tali, uel tali natione, cum minus tollatur libertas eligendi per hoc, quàm per illud, ut palam est.

10 Quinto, quòd ad hoc, ut conditio posita in fundatione ualeat, sufficit, quod consensus superioris accedat post illam positam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. cura, c ibi, [aut diœcesani episcopi habuerit postea consensum,] ubi Panor. hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus, d & confirmatur ea regula receptissima, quod consensus requisitus ad aliquem actum potest interuenire post illum, & ideo licet fortè non fuisset adhibitus consensus Superioris in conditione prædicta, ut præfatus cõuentus regimini nationis Gallicanæ subiiceretur tẽpore traditionis fundi, fuit tñ adhibitus postea per literas S. Francisci Superioris, & Gñalis ordinis, & ꝙ maius est, accessit consensus prædicti Pontificis Maximi Iulii III. qui laudauit, & confirmauit prædictũ S. Francisci statutum gratificum, & non vtcumq;, sed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & potestate ordinaria, sed ex certa scientia, & absoluta plenitudine potestatis Sedis Apost. & non uanè, sed in honorem, & reuerentiam S. Francisci, & in gratiam regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum gloriosissimi, à qua confirmatione nemo supplicauit, immo ab eo tempore nemo, qui non esset nationis Gallicanæ, Corrector præfati monasterij extitit. Quin & Capitulum gñale scdo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prędictarum literarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolica, cum primum cõmodè posset, impetraretur, ut mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quòd Capitulum generale secundo Romæ celebratum, cui præfuit Episcopus Teudonensis nomine S. Sedis Apostolicæ statuit in hæc uerba: [Quod deinceps Conuentus ipse nullius alterius subiaceat ditioni, nisi Reuerendi Patris Generalis pro tempore existentis, uel eius Vicarij uisitatoris.] Hęc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre specialem honorem prædicto monasterio, sicut & Patriarcha suus S. Franciscus uoluit illo insigni speciali illud decorare. Quare nullus prædicti Religiosissimi ordinis profectò deberet contrarium procurare, cum oporteat partem suo toti uniuerso conuenire. e

F 12 Sexto, quòd honorificum, & utile fuit toti ordini, & præfato monasterio, fuisse reseruatam eius gubernationem uiris nationis Gallicanæ, quia fuit in causa, non solum ut tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad unum Galli habeant specialem de illo curam & piam ad illud deuotionem, sed etiam, ut ædificia eius magnificè amplificarentur, nam Illustrissimus Cardinalis Maclouiensis Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum Ecclesiæ construxit, & fenestris uitreis ornauit, & à construenda miro artificio Ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli claustrum conuentus extruxerunt. Illustrissimus autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit, sed Illu-
G strissimus Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorum magnificè construi, & pingi fecit. Nec obest, quod populus Romanus, cui præfatum monasterium plurimum debet, multa beneficia in illud per se, & per suos ciues Romanos ei contulerit, & nunquam non confert, & Pontifices Maximi, ijdemque sanctissimi cum toto Sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent, non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicæ quidquam detrahant, sed potius, vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod successores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificent in gloriam san-
H ctissimæ, & adorandissimæ Trinitatis, quæ omnes prosperet in æternum.

Septimo, quòd ipsemet Generalis, qui hanc controuersiam mouere dicitur, in duabus Epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis uiros hoc ipso anno 1576. datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit, in altera quidem per hæc uerba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*, & in altera per illa, *Il conuento di Roma è di vostra natione*, erat enim Gallus ad quem scribebat, & non est ferendus, qui quod voce sua dilucidè testatus est, in eundem casum proprio testimonio infirmat. f

13 Octauo denique, quòd hæc res longè plus per-
I tinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanam, quàm ad conuentuum prædicti monasterij, vt palam est, & ita cum non solum Cõuentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, ut prædicti monasterij Corrector ex ea eligatur, non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi uocatis, & plenè auditis eis, vt Greg. agens de causa possessorij determinauit, g in hæc uerba, [Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.] Et conclusio iurisperitorum in l. [duo.] h & alibi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse uocandos, quo eis ferenda sententia noceat. Quare qui uoluit de prædicta possessione deturbare Regẽ
K Christianissimum, & nationem Gallicanam amplissimam, & conuentum re, & fama cum totius sui ordinis primis populo Romano Vrbi, & orbi religionis, & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, &

continuo

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de condict. indeb. b de consuet. c de iure patronatus. d in dict. tractat. super uerbo, pro eo quod de consensu, à numer. 7. e capitul. quæ contra mores, 8. distinction. f l. generaliter. C. de non num. pecun. capitul. tuas, de probation. g in capitul. 1. de causa possess. & propri. h ff. de re iudic.

continuo Dei obsequio gratissimum, debet eos aperto marte vocare in iudicium, in quod venisse, vt certo credo, eum pudebit, & poenitebit, quod facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur, eo quòd Conc. Toletanum in eo citatum intelligendum est de dominio, & alijs iuribus non reseruatis iure communi, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus Ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis, ita quod donator, legator, fundator, & constructor Ecclesiæ, nullum dominium, neque ullum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis Ecclesiæ, quam ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitimè concedatur, & prædictus, Rex, natio, & Conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quòd fundus à Christianissimo Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus ut esset uoluit ipsemet Sanctus Fräciscus, qui petijt, imò idem, quem petijt. Tum quia Rex iussit, ut emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mentione, eo certè animo regio, vt quodcumque pretiũ, quo ualeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis, & octoginta aureis in auro de Camera. Tum deniq; quod canonum grauissimi latores, ijdemque auaritia vacui, & caritate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentib. fundum, non tantum pretium fundi, quantum purum animum illum offerentis pensarunt, & ideo per traditionem fundi etiam uiginti aureorum, modo sit capax ecclesiæ construendæ, quæritur ius patronatus secundum eorum mentem, quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ, & Genuæ celebrata meritò declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno, vel paruo facta mentione.

16 Tertium uerò refellitur, negando, quod fundans ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi prælatum ipsius, multa.n. alia iura potest habere patronus in ecclesia tam collegiata, quam simplici, ultra ius præsentandi Rectorem, uel beneficiarios eius, ut probatur in cap. [piæ mentis,] a & in capit. [nobis,] in argumēto citato, b & latè post & ante alios tradũt Rocchus, & Lambertus, c declarando uerba illa [honorificum, & utile,] posita in definitione iuris patronatus, & præfatus Rex, & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prædicti conuentus, sed quod Conuentus ipse debet eligere Correctorē ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus, quod longè aliud est, & à separatis non fit illatio. d

17 Quartum autem soluitur, primò quidem concedendo, quòd in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, ut sint aduersæ, & contrariæ, ut habetur in d.c. [in nostra,] in arg. citato, quales sunt professio laici, & clerici in administrando uicariatu episcopali, de qua ibi dicitur, negando tamen quod non possint esse in eadem congregatione homines diuersarum professionum sibi mutuo non repugnantium, quales sunt in monasterijs ipsis Itali, Galli, & Hispani, quales sacerdotes & primæ tonsuræ tantum clerici, quales professi, & nouitij, conuersi laici, & monachi ad chorum professi, & religiosus in episcopũ promotus, & canonici sæculares, q pñt esse in eadem ecclesia. e Et ita nō repugnat quòd unum Monasterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere Prælatum de natione

A Gallicana, & non alia, quàm illa, aut de alijs nationibus. Secũdo, quòd assumptum in argumento procedit solo iure communi attento, secus autem attento priuilegio Apostolico, vel statuto Ecclesiæ particularis. Vnde videmus Regem Fräcorum priuilegio Apostolico esse canonicum in aliquot Ecclesijs Franciæ, & Marchionem Asturitem in Ecclesia Asturiensi, & vidimus nuper Romæ Dominicanum Fratrem in Ecclesia Sancti Petri canonicum, & in specie habemus casum clarum in d. cap. [cum dilectus,] f quòd habet, valere statutum etiam sola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum Monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere Prælatum de monachis alterius certi monasterij, quòd longè

B grauius est, & præfati Rex, Conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantum attento, sed iure particulari, videlicet statuto ipsiusmet Sancti Francisci, & priuilegio Sanctæ Sedis Apostolicæ benignissimè indulto, ordine toto id volente, & procurante.

18 Quintum reijcitur, eo ꝙ, qcquid senserit Ioannes Andreas in eo citatus, mōstratum est supra in argumento quarto, consensum Superioris ordinarij requisitum ad quærēdum ius patronatus, posse superuenire post fundationem, constructionem, & donationem, & in casu proposito non solum superuenit consensus ordinarij, sed etiã ipsiusmet Papæ, de quo nemo vnquam dubitauit posse longè post factũ con-

C sentire, presertim cum id facit cum clausula, [ex certa scientia, & de plenitudine potestatis,] quod in nostro casu effecit, & per quod cessant omnia, quę contra partem hanc adduci possunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere Superioribus suis obedire, & parere oībus honestis, iuxta moderationē, quam tradit S. Thomas, g negando tamen, ꝙ sit honestum, vt in hoc prædictus Conuentus obediat Generali cōtra præceptum Papæ, qui sub grauissimis censuris priuationis, & alijs poenis interdixit, ne id fieret, & non est obediendum vni Superiori, quando superior illius contrarium præcipit. h

19 Ad septimum, dicitur primo, negando, quòd

D Regula Sancti Fräcisci fuerit facta post gratiam, quã ipse fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ, quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501. & longè antea viuo adhuc Ludouico B. præfatus vir transiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monasteria, & deinde anno 1484. rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret, & ita longe ante gratiam factam habuit monachos non solum in Calabria, sed etiam in Gallia, adeo quod postea in Capitulo generali primo, celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter Prouincias ordinis multas Prouincia Turonica esset secũda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum, fecit enim prædictum fundum Romæ pro monachis ibi constituendis, & quod non est verisi-

E mile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundo diluitur, negando per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factę. Tum quia non potuit honestè velle tollere id, quod tam honestè concesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ

ALLEGATIONES.

a & cap. Frigentius, 16. q. 7. b & in cap. præterea, r. de iure patron. c in suis tracta. de iure patron. d l. Papinianus, ff. de minoribus. e clemen. 1. de elect. f de consuetud. g 2. 2. quæstio. 104. artic. 5. h cap. Iulianus, cap. non semper, 11. quæstio. 3.

tantæ nationis, à quibus tanta beneficia ſuſceperat, ingratitudinē incurrendo, contra l.[ſi non ſortè,] a adiuncta gloſſ. Tum quia, etſi maximè voluiſſet, non potuiſſet, nullus.n.unquam iuriſperitus, qui mediocriter ſaperet, dixit, Epiſcopum, qui conſenſit fundationi Eccleſiæ, poſſe in præiudicium iuris patrono quæſiti diſſentire, contra regulam, [Quod ſemel placuit, diſplicere non poteſt,] b & ei adnotata. Tertio, quòd poſtea prædicta gratia fuit ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem inijcit.

20 Octauum autem refellitur primo, eo quòd ab anno emptionis fundi vſq; ad interruptionē pdictā lapſi fuerunt plures quam quadraginta octo anni, & à tempore literarum S. Franciſci plures quam quadraginta, qui ſufficiunt ad præſcriptionem etiam rerum Eccleſiarum. c Secundo, quòd non eſt neceſſaria præſcriptio ei, qui habet ius quæſitum per iuſtum ſtatutum confirmatum per Generalem, & maximè iterum reconfirmatum per S. Sedem Apoſtolicam, & maximè in gratiam tanti Regis, cum iuribus regijs Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa, quæ congerit ibi Gomezius in proœmio regularū eius, quale hoc, de quo loquimur, fuit, argumento cap. [cuncta per mundum.] d

Nonum reijcitur primo, quòd falſo præſumūt regulam derogaſſe prædicto ſtatuto, ut ſupra monſtratum eſt. Secundo, ꝙ non fuit dictum quod ſtatutum valeret, ſed ſolum quod fuit factū, & id eſt uerū. Tertio, quòd an ualeret de iure illud, eſt quæſtio iuris, cuius deciſio non eſt neceſſario innoteſcenda Papæ. e

21 Decimum tollitur, negando, quod Conc. Trid. in illo citatum ſtatuerit, vt adminiſtratio monaſteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, ut ipſi dicunt, ſed quod adminiſtratio bonorum monaſteriorum per tales officiales fiat, quòd lōgè diuerſum eſt, cum adminiſtratio monaſteriorum fiat per Prælatos electos, & confirmatos, qui non ſunt ad nutum amouibiles. f Et ita in ordine præfato Correctores non amouētur, nec amoueri poſſunt ad nutum ſine cauſæ cognitione tpe ſuæ correctionis durante, nec unquā Concilium tale quid ſomniauit, ſed uolentes aſtruere falſum in ipſam dilucidam veritatem impingunt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Franciſc. in ſua regula, eſſe contrariam particularitati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit ſolam perſonam Correctoris monaſterij, illa uero bona monaſterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monaſterio ſimilem induxiſſe particularitatem contrariam ſuæ communitati, in nullo.n. uoluit, ut officium Correctoris eſſet commune, ſed quod ad unam ſolam perſonam pertineret.

Duodecimum, negatur, quòd confirmatio præſumatur eſſe falſa, eo quod fuerit facta de actu longè antea facto, quaſi non poſſit confirmare Papa ea, quę ante quinquaginta, & centum annos fuerunt facta, tum in forma communi, tum ex certa ſcientia, contra notata in titu. de confirm. utili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per ſe corruit, cum per ea, quæ aſſumit, in nulla bona conſequentia inferri poſſit uera, uel pręſumpta ulla falſitas, uel ſubreptio in literis in eo allegatis, ut palam eſt, quòd autem prætendūt literas, & inſtrumentum S. Franciſci, de quibus teſtatur Iulius III. non fuiſſe uerè facta, duplici ratione exploditur, nempe, quòd cōtra Capitula ſui ordinis generalia, quæ de illis tenentur, parum reuerenter loquantur, & quod irreuerentius aſtruere uidentur non eſſe credendum Papæ in his, quæ teſtatur facta, ſuam diſpoſitionem ſuper eis fundando, contra Cle. 1. g præſertim in his, quæ ſuæ abſolutæ uolūtati, & plenitudini poteſtatis ſubiacēt, quale eſt hoc, de quo agimus, ſtatutum, per notata, h maxime per Felynum, & Decium. Adde quod allegatur hoc poſt circiter triginta annos, & diuturnam poſſeſſionem, & obſeruantiam hac prædicta confirmatione facta ſeruata, contra gloſſam ſingularem, & notata ibi, & alibi ſæpe ab omnibus. i

Per quæ omnia videtur proculdubio dicendum, non ſolum hoc ius præeminentiæ honorificum eſſe conſeruandum Regibus Francorum Chriſtianiſſimis, Gallicanæ nationi, & Conuentui prædicto Romæ, ſed etiā pudere debet quemlibet prædicti ord. Minimorum religioſum contra ſtatutum ſui S. Patriarchæ gratificum, Pont. Max. decreto tam benignè confirmatum, & tanto tempore uſu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a §. libertus. ff. de cond. indeb. b de regul. lib. 6. c capit. de quanta, & cap. illud, de præſcript. d 9. quæſt 3. & capit. propoſuit, de conceſſ. præbend. e arg. capit. 1. de poſt. lib. 6. f capitul. 2. §. priores, de ſtatu monach. g de prob. h in d. clem. & in capit quæ in eccleſiarum, de conſtit. i cap. peruenit, de empt & uendit.

SVMMARIVM.

Perſonale beneficium, ſeu perſonatum inſtituens, vel habens, ſi ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacitè inito, vt nominatus in fauorem nominantis ſuum reſignet beneficium, ſimonia committitur. 1

Inſtituens perſonatum eo fine, vt per illud via commutationis aliquod obtineat beneficium, videtur ſimoniacus, num. 2. attamen verè non eſt, num. 19. niſi interueniat conuentio, numer. 20. & 21. purius tamen ſine dicta ſpe, & intentione inſtitueretur. num. 19. 1

Immemorialis conſuetudo vim priuilegij habet ita, vt per illam inducatur quicquid priuilegio etiam Papæ induci poteſt, nec deſinit eſſe talis ex eo, quòd in aliquo reperiatur mutata, ſeu non omnino formaliter ſemper ſeruata, modo æquipollenter, & in effectu ſemper fuerit obſeruata, num. 7. & 18. 3

Approbans actionem aliquam, cenſetur etiam approbare conditiones, cum quibus ſcit illam exerceri. 3

Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali, etiamque ſpirituali, vel pio, ſine tamen alterius præiudicio ſubijcere quilibet poteſt, tàm per contractum inter viuos, quàm in vltima voluntate, numero 5. & hoc etiam ſine Epiſcopi auctoritate, numero 4. non tamen erit beneficium Eccleſiaſticum, etiamſi ſit cum onere, vt ſolis aſſignetur clericis miſſantibus, numer. 6. & 7. vel cum onere dicendi Miſſas aliquas, num. 15. 4

Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt erigi ſine auctoritate Eccleſiaſtica, ſine qua nihil, quod ſit ſacrum, aut religioſum, effici poteſt, vnde opera erecta priuata auctoritate etiamſi appellentur capellaniæ, & ad illa ſoli ſacrifici poſſint deputari, non ſunt beneficia, numero 7. & hoc etiamſi ſit impoſitum onus dicendi certas Miſſas, num. 13. 6

Beneficium Eccleſiaſticum, attēto ſolo iure communi, non poteſt etiam accedēte Epiſcopi auctoritate inſtitui, niſi ſit perpetuum, & à ſolo Superiore Eccleſiaſtico conferendum, & talis conditionis, quod ab habente 8

non

non possit sine Episcopi licentia renunciari, & nu. 16. at priuilegio Papæ, qui super humanum ius est, immo & immemoriali consuetudine, quæ vim priuilegij Pontificij habet, potest, num. 10. 11. & 12.

9 Pensionem alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duraturam dumtaxat reseruat Episcopus, at quæ reseruatur à Papa durat ad vitam pensionarij.

10 Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, ut pluribus concessum legitur, immo, & consuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, seu priuilegio Papæ comparatur, num. 17.

14 Beneficia sine dote consistere nequeunt, vnde beneficia, quæ vocari solebant de pertica, nullos habentia reditus, nulliusque valoris, non sunt propriè beneficia, cum eis non competat descriptio beneficij, quæ habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus Ecclesiasticos, num. 17. & 18.

17 Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri, videlicet, vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata idem meum beneficium personale, consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præscribi.

17 Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo, si in aliquo reperiatur quandoque mutata, in hoc tamen fallit, quando eadem saltem æquipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. num. 18.

20 Beneficium fundari non potest cum pacto, vt aliter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum, & sibi collatum, at sub hac spe, modo cesset pactum, potest, num. 19. & 21.

CONSILIVM VIII.

IN Prouincia Tarraconensi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab aliis beneficiis, quæ in reliquis mundi prouinciis instituuntur, omnino discrepantia, & aliena, quæ beneficia, personatus, seu beneficia personalia uulgo appellantur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi, a fuerunt approbata. Verum quia in d. cap. nulla fit mentio specialis de usu ipsorum, sed tantum quod possint resignari, & permutari, operæ pretium uisum est referre, qualiter ipsorum usus se habuerit, & ad præsens se habeat.

Sciendum igitur est, quòd ubi V. G. N. Clericus desiderabat obtinere beneficium Ecclesiasticũ, qd B. possidebat, sub pacto expresso de dando ipsi B. unum personale beneficium ualoris annui decem ducatorum, uel ultra, illud instituebat, decreto ordinarii interueniẽte, sed in institutione nullum uerbũ fiebat de intentione, propter quam fundabatur personatus, sed tantum dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cum coelestibus, N. instituebat illud personale beneficium, cuius quidem reditus à principio iam applicabantur alicui causæ piæ, & sæpe numero propter pactum expressum alicui beneficio, etiam patronatus laicorũ, seu ad certam piam causam, de quo pacto nulla mẽtio in applicatione fiebat. Quo personali beneficio fundato ad unam, seu plures uitas, N. qui fundauerat noĩabat ad illud B. clericũ simpliciter, & absque eo, quòd exprimeretur, quod nominabat in recõpensam, qui quidem B. ante Conc. Trid. ex causa permutationis cum beneficio uulgariter dicto de pettica A resignabat in fauorem N. beneficium Ecclesiasticum, quod possidebat, sed post Concilium Tridentinum B. simpliciter beneficium illud Ecclesiasticum resignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant, non narrabantur ordinarijs, sed certissimum est, quod ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici sciebant hæc ita fieri, prout narrata sunt, & ita quotidie fit, & obseruatur passim.

Super quibus omnibus est in primis aduertẽdum, quod huiusmodi personalia beneficia, seu personatus non poterant, nec possunt obtineri, nisi per clericos seculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos claustrales ordinis S. Benedicti, & canonicos regulares S. Augustini, qui officia distincta, B & proprium saltem de facto habẽt, per horum enim professionem, & status mutationem non vacant huiusmodi personatus, non possunt tamen obtineri per regulares mendicantes, sed vacant per huiusmodi status assumptionem. Secundò, quòd per pactum expressum, ferè semper qui nominat ad personatum, promittit quod nominatus poterit nominare alium ad illud personale beneficium, & aliquãdo quod secundo nominatus poterit tertium nominare, prout sibi reseruauit in fundatione institutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret personale beneficium. Tertio, q̃ quam plures personatus ex pacto expresso applicãtur alicui piæ causæ, nimirũ, vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui C Monasterio, seu beneficio Ecclesiastico in augmentum redituum eius ad volũtatem alterius, qui beneficium Ecclesiasticum dat in recompẽsam illius personalis beneficij, seu alicui alteri piæ causæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quarto, quod nunquam permutantur, nec resignantur, nisi per simplicem nominationem, quæ fieri potest etiam aliquando in mortis articulo, quę nominatio nullam requirit postmodum collationem, nec institutionem ordinarij, sed solum fit corã notario, & testibus. Ex quibus posset inferri, quòd Concilium Prouinciale vbi approbauit, quod possent resignari, & permutari, intellexit, prout ipsa resignantur, vel permutantur per simplicem nominationem, non quod intellexerit, D quod permutentur, prout solent reliqua beneficia Ecclesiastica: nam hoc esset directe contra mentem institutoris illorum, quia semper, si fundator hoc vult, reseruat sibi, quod ad simplicem nominationem suam, vel alterius nominati, detur illud beneficium personale. Quinto, q̃ nulli personatus sunt perpetui, quia à principio applicari debent certæ piæ causæ post illud tempus, ad quod sunt instituti. Sexto, quòd uacant per contractum matrimonii, quia non possunt obtineri nisi per personas ecclesiasticas, ut habetur in b Concilio prouinciali. Septimo, aliquando sunt personatus annui ualoris sex ducatorum, aliquando 100. 200. & etiam 400. Octauo, E beneficium de pertica appellatur beneficium ecclesiasticũ perpetuum nullius ualoris, quod semper uacat in manibus ordinarii. Nono, instituenti personatũ in recompensam nominationis conferebatur bñficium nominati ad personatum, etiam aliquando assignato eidem nominato commodo nonnullorum redituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reseruato tamen nominãti iure instituendi ex dictis reditib. quoddã p̃sonale bñficiũ. Quæ

ALLEGATIONES.

a de institutionib. cap. 6. b d. cap. 6.

Quæ omnia ea maxime de causa sunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi redditus, qui ad tempus instituuntur pro personali beneficio, applicantur alicui piæ causæ, seu beneficio Ecclesiastico, ita quod efficiuntur reditus Ecclesiastici, vel pij.

Et est maximi momenti immemorabilis consuetudo, de qua testimonium reddit Concilium Prouinciale, quod confirmat huiusmodi personalia beneficia, verisimile est enim, quod illa immemorabilis consuetudo ita militat circa vsum personalium beneficiorum, seu personatuum, atque circa ipsa personalia beneficia, seu fundationes eorum, & qui sint consuetudinis immemorabilis effectus, nemo est qui nesciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione, ponitur hic tenor Constitutionis Prouincialis, quæ habetur libro tertio. a

Licet personatus, siue personalia beneficia ideo nuncupata sint, quod non vt in perpetuum beneficia remanerent, sed ad vitam aliquarum personarum Ecclesiasticarum duntaxat instituerentur, & postea eorum reditus in alios pios vsus applicarentur, & ab immemorabili tempore in hac nostra Tarraconensi Prouincia erigi, & institui consueuerint, cum ea in diuini cultus augmẽtum tendant, & Christi fidelium pias voluntates ampliari, non autem restringi conueniat, institutiones eorundem adiuuari oportere censuimus. Verum cum nonnunquam in dictorum personatuum, seu personalium beneficiorum fundatione plurimæ fraudes, & sæpe non sine simoniaca labe (quod vehementer dolemus) cõmissæ fuerint, vt hmôi fraudibus, quantum à nobis fieri potest, occurratur, sacri approbatione Concilij statuimus, vt nullus personatus, seu personale beneficiũ, sine auctoritate, & decreto Epi, seu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum, & auctoritatem suã in fundatione interponere non possint, nisi dos assignata in censualibus, vel alijs reditibus perpetuis cõstitat. Ea vero dos, siue ij reditus non super bonis dotantis, vel eius qui patronus efficitur ex censuali, vel alio nouo contractu fundentur, sed sint alij veri reditus in locis tutis, & firmis consistentes, ab eisdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecuniæ rectè collatæ sint, quam decretum interponatur, nec dos in sola pecunia numerata consistat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, alijsve rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, nisi ea perpetuo fructuosa esse verisimiliter possint. Quod si permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus supradicti collocentur, post primæ, vel secundæ, vel vlterioris personis obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim, vt post earundem resignationem, aut aliã vacationem id fieri permittatur) in ipsa erectione, seu fundatione declarentur species piorum operum, & cum casus euenerit, in ea pia opera illi reditus distribuantur, & vt horum omnium, & singulorum nihil vnquam possit celari in libro speciali, tam personatuũ erectiones, & dotationes, quàm collationes, & institutiones, necnõ in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describantur. Maximam quoq; curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut alia qua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiam in permutatione dictorum personatuum, siue personaliũ beneficiorum interueniat, atque prohibere, ac punire seueritate canonica procurent, quod non solum

F in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.

1 Visis omnibus supradictis dubijs ad me transmissis, dico, quod contra prædictum vsum videtur facere primo, quod est simoniacus, argumen. cap. [quam pio,] b & cap. fin. c quatenus conueniunt expresse, uel tacite institues personatum, & habens beneficium, ut hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad personatum, & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito, vel expresso, vt cõferat illud nominanti, & quatenus ordinarius cõfert illud nominanti uirtute duarum præcedentium pactionum, immo quatenus nominaturus instituit personatũ eo fine, ut uere, uel æquipollenter commutet illud pro beneficio nomi-

G nati, & consuetudo mala, & simoniaca, quæ est cõtra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus. d

2 Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægrè probat institutionem prædictorum personatuũ, adeo quidem, quòd multis rationibus restringit modũ, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes solere in hmôi institutionibus interuenire, immo, & multas simonias, quas non solum non laudat, sed reprobat. Tertio, qa grauissime hortatur ordinarios, ut curent, ne quis dolus, aut fraus, uel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, uel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eisdem, ut

H prohibeant, & seuere puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet, ut non solum futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniantur, nõ obscure significans illa esse adeo intolerabilia, ut nullo usu, neque consuetudine iustificari potuerint.

3 Pro usu uero prædicto facit primo, quòd consuetudo immemorialis uidetur hoc approbare, & quod illa habet uim priuilegij, e ita quod quicquid induci potest priuilegio, induci possit tali consuetudine, per ea quæ tradunt Panormitan. & Felyn. f & iterum Felyn. g & Dec. in consil. 171. post Panormit. h & alij alibi. At priuilegio Papæ posset induci talis usus: ergo etiam prædicta consuetudine potest ille iustificari.

I Secundo facit constitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorũ personatuum, & beneficiorum personalium, quæ quia facta est à scientibus prædictum usum, uidetur intelligenda de permutatione illa tacita, qua instituens personatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad personatum nominat.

Tertio, quòd huiusmodi personatus instituuntur, & eriguntur auctoritate Episcopi, & ita dicuntur fieri religiosa, & spiritualia, argumento cap. ad hæc, de relig. domib. & ita beneficia Ecclesiastica.

4 Pro resolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima est, dico sequentia. Primo, q̃ deputatio, uinctio, seu uinculatio bonorum aliquorum immo-

K bilium, siue mobilium, ut maneant uincta, & perueniant

ALLEGATIONES.

a tit. 5. cap. 7. de institution. b 1. quæstio. 2. c de pact. cap. non satis, cap. sicut, 3. & cap. Iacobus, de simon. d cap. mala, & cap. quæ contra mores, 8. dist. & specialius in cap. cum super quibusdam, §. præterea, de uerb. signific. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti & æsti. e num. 4. & 5. in cap. cum contingat, de foro competenti, & in cap. accedentes. numero 6. de præscript. f in eadem rubr. num. 6. & in cap. causam, quæ eod. tit. g in cap. de hoc, de simon. h

ueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo post vnam, vel plures vitas,& postea cedant alicui operi pio,in se,est iusta,& sancta,etiam sine auctoritate Episcopi facta,& prædictus personatus ante prædictam constitutionē erat talis. Tum quia quilibet potest ad suum libitum re sua uti. a Tū quia in traditione suæ rei quilibet pōt modum à legibus nō improbatum apponere. b At deputare,& vincire,ut prædictum est, aliqua bona, nulla lege naturali,neq; diuina, neque humana, modo sine alterius iuris præiudicio fiat,improbatur.

5 Secūdo,ex hoc sequi,quod prædicta deputatio, siue vinctio, & vinculatio non incipit esse iusta ob constitutionem prædictam Prouincialem, nec ob ullam consuetudinem memorialem, vel immemorialem, quia sine vllo tali munimine ipsa per se erat iusta,& laudabilis. Tum per prędictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui possunt,& frequenter relinquuntur in regnis Castellæ, & Nauarræ fideicommissa aliquorum bonorum aliquib. ita vt post vitam eorum cedant quibusdā alijs, & post eorum vitam cedāt pauperib. vel fabricæ alicuius Ecclesiæ,& nō est dubium,quod testatores possent dare prioribus fideicommissarijs facultatem nominādi scdos. Nec est dubium, quod qua ratione potest hoc facere testator iu ultima uoluntate, potest ēt donator facere inter viuos, quin & quotidie fit in Lusitania in contractibus emphyteuticis, quibus datur ab Ecclesijs emphyteusis ad tres vitas, quarum prima possit nominare secundam, & secunda tertiam, quibus finitis, redit ipsa emphyteusis cum melioramentis ad Ecclesiam,vnde manarat.

6 Tertio huiusmodi deputatio,& vinctio, seu vinculato si fiat sine Episcopi auctoritate,non est beneficium ecclesiasticum, sed temporale quoddam bonum pijs operibus sub aliqua conditione, vel modo dicatum, vinctum, siue (vt uulgus ait) uinculum, etiam si adderetur in deputatione, quod non possent nominari nisi Ecclesiasticæ personæ, nec possent teneri à coniugatis.

7 Tum quia beneficium Ecclesiasticum spirituale non potest constitui sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil potest dici sacrum,siue religiosum, iure canonico,cap.ad hæc,de relig.domib.& beneficium est ius spirituale, c siue spiritualibus annexum consequenter secundum S. Th. receptum, d etiamsi deputator uocaret illa bona sic deputata,& iniuncta ꝑsonatum,uel beneficium personale,imò nec si appellaret clericatum,uel beneficium personale clericale, eo quod nō possint ad illa nominari nisi clerici, neq; possint teneri nisi ab ecclesiasticis, neq; si eiusmodi deputationem appellaret institutionem, quia huiusmodi nominatio sine auctoritate episcopi facta nihil prodest,quo uerè sit spirituale beneficium, ut palam est. Tum quia multa sunt munera, & stipendia clericalia temporalia, quæ non possunt teneri nisi à clericis,imo & multæ capellaniæ,quæ non possunt teneri nisi à sacrificis, quæ tamen non sunt beneficia spiritualia, quia non sunt perpetua, qualia sunt omnia beneficia Ecclesiastica. e

8 Quarto,quod huiusmodi institutio,etiam decreto, & auctoritate episcopi accedente facta, non potest dici beneficium ecclesiasticum solo iure communi attento. Tum quia nō est perpetuū,ita quod illud debeat teneri à nominato eius uita durante, & quod non possit renunciari sine auctoritate Superioris, qđ requiritur ad hoc,ut sit beneficium ecclesiasticum. f Tum quia multa stipēdia instituuntur in ecclesijs au-

A ctoritate episcoporum ad docendum,canendum,uel ad alia ministeria exercenda per solos clericos, q̄ ob hoc non sunt beneficia licet sint ministeria clericalia,quæ conferuntur ad tempus,& relinquuntur sine Superioris auctoritate,q̄ palam est non esse bn̄ficia.

9 Tum quod pensio,quę super fructibus beneficiorum de more constituitur renunciantibus, uel alijs, tum ab ordinarijs ad uitam illius impositione consentientis,tum etiam à Papa ad uitam eius, cui constituitur,etiam cum clausula transferendi,non est uere beneficium ecclesiasticum, ut tenent omnes contra Andream Siculum g per illius contextum,& ꝑ cap. [quamuis. h ubi idem annotauit Dominicus receptus, & latè tradidimus post alios in rubr. i &

B certum est quod huiusmodi pensio magis approximat ad naturam beneficii spiritualis,quam prædicti personatus,& beneficia personalia.

10 Quinto, quod si præfata consuetudo immemorialis,de qua testatur constitutio prouincialis,expresse determinaret, aut necessario tacite præsupponeret,quod præfati personatus sint beneficia spiritualia, essent talia, quia si Papa id expresse ordinaret, uel necessario tacitè id in sua ordinatione præsupponeret, essent bn̄ficia spūalia, quia cum iure humano tantum beneficia spiritualia debeant esse perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod non possint renunciari,nisi de Superioris licentia,neque conferri, nisi à Superiore Ecclesiastico, posset Papa id mu-

C tare. Tum per prædictam Glossam adiuncto d.cap. [si gratiose.] K Tum quod est supra omne ius humanum. l Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præsentandi ad beneficia, quæ fundarent, m & potest concedere gratiose cōtra ius commune,vt ea conferant,immo,& alia quæ non fundarent,vt concessit Regi Apulię,iuxta glossam n Regi Galliæ, o & alijs Regibus, iuxta aliam glossam, p & id quod Papa potest statuere, potest etiā induci consuetudine immemoriali, quæ habet, vt supra dictum est,vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta consuetudo,& præfata cōstitutio etsi expresse nō dicāt illos personatus esse beneficia spi-

D ritualia,tacite tn̄ videntur præsupponere illud,facit primo,quod Concilium Prouinciale significauit consuetudinem immemorialem operatā fuisse, induxisse,vel effecisse aliquid in hoc vltra ius cōe,at non videtur dari posse aliud,quod operata fuerit,q̄ hoc:nā iure communi præfati personatus, & eorum institutio in se erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quod essent opera valida iuste instituta, & non indigebant quo ad hoc alio munimine, quam iure cōmuni,vt probatum est supra:ergo prędicta consuetudo, & constitutio significant, quod consuetudine immemoriali introductum,& effectum sit,vt ij personatus essent beneficia spirituali a ad tempus aliquod tantum duratura,& quæ conferri possint ab institutori-

E bus etiā priuatis, & à collatarijs, & nominatis etiam priuatis,

ALLEGATIONES.

a l.in re mandata. C.mandati. & in l.sed & si.§.consuluit.ff. de petit.hæred. b cap.uerum, cum glo.de cond.appos.l.in traditionibus C.de pact. c cap.dilecto,de præbend. d 2. 2.quæstio. 100.artic.4. e cap.præcepta 55 distinctio. & ca. sanctorum,70.d.& gl.recep.in cap.si gratiose, de rescr.libr.6. f cap.admonet,& cap.quod in dub.de renunc. g in cap.ad audientiam,2.de rescr. h 1.ad præb.l.6. i de præb. K de rescr.lib 6. l c.cuncta per mundum.9.q.3.& c.proposuit,de conc.præbend. m tot.tit de iure patr. n 16.quæstion 7.in sum. o capit.dilectus 3.de præbend.capit.generale.de elec. lib.6.glo. cap.imperium.d.10. p in §.hinc etiam, 17.distinc.

priuatis, etiam solo verbo, vel instrumento notarij, F modo auctoritas episcopi in id accederet, cui accessuræ dedit nouam formam præfata constitutio.

12 Secundo, quod constitutio, & consuetudo præfatæ, quę appellant illos personatus beneficia personalia, & quod eo dicuntur personalia, quod non sunt perpetua, sed finiuntur finitis aliquot personis ecclesiasticis, significant, quod hi personatus ita sunt beneficia, ac alia ecclesiastica, nisi qua parte hæc sunt tpalia, & alia perpetua. Tertio, quod prædicta cõstitutio habet præfatos personatus particulariter solere institui in prouincia Tarraconensi, & quod in alijs, vbi nõ est talis consuetudo, nec solent, nec possent institui. At certum est, quod etiam in alijs locis per viam fideicommissi, vel capellaniæ, vel donationis certis vinculis astrictæ, possunt, & solent fieri similes funda- G tiones à testatoribus, & donatoribus, ita quod possint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huberto, a dicente, quod est beneuola actio, siue beneuolum datum gaudium tribuens accipienti, ergo in prouincia Tarraconensi specialiter habet consuetudo, vt præfati personatus dicantur, & sint beneficia spiritualia ad tempus duratura.

13 Quarto, quod Concilium uetat, ne possint institui, nisi auctoritate episcopi, quam tamen supra probatum est non esse necessariam ad hoc, ut illa institutio ualeat in se, sicut ualeret quoddam fideicommissum, uel quoddam donatum, uel quoddam stipendium temporale, uel quædam capellania dicendi ali- H quas Missas, ergo sentit episcopi auctoritatem requiri ad hoc, ut dicatur beneficium spirituale.

14 Quinto, quod Concilium appellat dotem bona, quibus fundatur, per quod significat esse spiritualia beneficia, quæ sine dotibus cõsistere nequeunt, b & quod præcipit dotem constitui nõ in quibuscunq; bonis, sed in à se nominatis, cum tamen ad hoc, quod sint beneficia, seu bona bene data non spiritualia, in quibuscunque possint constitui, ut palam est.

15 Sexto, quod Concilium præsupponit in huiusmodi personatuum institutione solere interuenire simoniam, quæ tamen non potest interuenire, nisi essent spiritualia, non enim esset simonia alicui dare pecuniam, ut relinqueret aliquod fideicommissum, I uel donaret aliquod donarium grande illi, uel illi, etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas Missas, quia non datur aliquid temporale pro spirituali, nec contra, ergo significat hos personatus esse spiritualia beneficia, in quibus committeretur simonia, si daretur, aliqua pecunia institutori, ut cum personatus fuerit institutus, conferatur ei, uel nominetur ad illum, ut habetur in cap. [tua.] c ubi probatur, eum qui dat bona sua Ecclesiæ eo pacto, ut præbenda ex eis erecta præbeatur sibi, admittere simoniam. Septimo prædictum Concilium significat posse huiusmodi personatus uacare per resignationem, & alio modo, ita ut ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos postea acciperent, K puta si à principio ita instituerentur, ut unus, alter, uel tertius eos tenere possint, nulla à principio facta specificatione alicuius operis pij, cui applicarentur bona post finitas personas nominatas, quo casu uidetur Concilium significare, quod posset ordinarius illos, ita uacantes conferre cui uellet, ut manerent beneficia spiritualia perpetua, & consequenter à principio erant spiritualia, cum temporale non possit fieri spirituale, nisi spirituali auctoritate accedente, iuxta dict. cap. [ad hæc,] d qualis in hoc casu non accedit post uacationem, quæ maxima, & profunda declaratio præfatæ constitutionis est. Octauo, quod prædictum Concilium serio præsupponit posse prædictos personatus permutari, siue commutari, quod nullius momenti esset, si non essent spiritualia beneficia, cum palam sit temporaria commutari posse, & ideo ut id aliquid operetur, intelligendum est, quod sunt beneficia spiritualia. Nono, quòd uacant per contractum matrimonium, ut in informatione facti præsupponitur, & non uacarent, nisi essent spiritualia beneficia, cap. [quod a te,] e quatenus habet beneficiarium in minoribus constitutum contrahendo matrimonium perdere quidem beneficium, sed non alia bona, quæ dederat ecclesiæ. Decimo, quod non possunt nominari ad illos nisi clerici, quod est magnum signum præsumendi esse beneficia ecclesiastica.

16 Septimo principaliter dico, quod pro contraria parte quod prædicti personatus nõ sint nec debeant dici beneficia spiritualia, facit primo, quod non sunt perpetui, qualia esse, & dici debere beneficia ecclesiastica supra probatum est. Secundo, quod non conferuntur à superioribus ecclesiasticis, vt debere conferri si essent spiritualia beneficia, supra probatum est. Tertio, quod omne beneficium spirituale est sæculare, aut regulare, iuxta notata in c. [possessores,] f & prædicti personatus non videntur esse sæculares, quia si eos tenentes fiant canonici regulares non mẽdicantes, non videntur vacare, vt in informatione facti significatur, nec sunt regulares, quia conferuntur, sæcularibus, ergo non sunt beneficia ecclesiastica. Quarto, quod non permutantur cum beneficijs ecclesiasticis, cum tamen possent permutari, si essent talia. g Quinto, quod si essent beneficia, tenerentur recitare Horas canonicas, qui eos haberent, quia omnes beneficiati tenentur ad eas. h

17 Octauo, principaliter dico, quod ad hæc argumenta responderi potest. Ad primum quidem concedendo, quod omnia beneficia spiritualia iure communi attento debent esse perpetua, sed quod priuilegio Papæ fieri potest, vt aliqua sint temporaria, i & consequenter consuetudine immemoriali, quæ habet vim priuilegij, vt supra dictum est, id induci potest, quod in nostro casu facit. Ad secundum idem respondetur, quod ad primum, nempe priuilegio Papę cessante conferenda esse beneficia à Superiori spirituali, per illud tamen fieri posse, vt à priuato etiam laico per supradicta conferantur. Ad tertium concedo quidem iure communi omnia beneficia esse regularia ad hunc effectum, vt sæcularia sæcularibus, regularia regularibus conferantur, sed priuilegio Papæ fieri posse, vt vnum & idem beneficium sit regulare, & sæculare, ad hunc effectum, quod conferri possit tam sæculari, quam regulari, & contra, quia illud est iure humano inductum, & ideo etiam consuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ comparatur, vt prædictum est, tolli potest. Ad quartum concedo, quod non permutentur cum beneficijs eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renunciando illa in manibus superiorum, & accipiendo eadem per nouam eorum collationem,

iuxta

ALLEGATIONES.

a in titul. quæ sit prima causa benefic. amitt. in vsibus. feud. b capitul. nemo, de consecrat. distinct. 1. cap. si quis obiecerit. 1. quæst. 3. c de simon. d de relig domibus e de cleric. coniug. f de reb. ecclesi. non alienand. capit. cum singula. de præben. libr. 6. g cap. cum olim. de rer. permut. & cap. 1. eod. titul. lib. 6 h cap. final. 92. distinct. i dict. cap. si gratiose. iunct. gloss. de rescr. lib. 6.

iuxta notata in dict.cap. [cum olim.] a nego tamē, quod non permutētur modo speciali inducto per prędictam consuetudinem immemorialem, videlicet, quod habens beneficium resignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti personatū per potestatem nominandi ad eum, & quod ille nominet ad personatum illum, qui resignauit beneficium, vt sibi conferretur. Nec obstat, quod non potest fieri pactum inter duos, quo alter renūciet beneficio suo, vt alteri conferatur, & quod alter conferat ei aliquid auctoritate sua, quamuis posset renunciari alteri beneficium in manibus Superioris, quo illud per eum conferatur alteri, qui renunciauit suo, vt sibi conferretur, non inquam hoc obstat: quia cōcedimus, id ita esse in permutatione beneficiorum iure communi, & regulari modo erectorum, sed nos loquimur de permutatione beneficij iure cōmuni, & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuersæ naturæ per priuilegium, vel consuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obstat autē grauissime, quod ante Concil. Tridē. permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de pertica, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo quo nunc fit proxime relato, & consequenter modus hic permutandi non est inductus cōsuetudine prædicta immemoriali, & ita non licebit, cum sit contra ius commune. b

18 Sed responderi potest, quod illa beneficia de natura sua non erant verè beneficia spiritualia, quippe quibus non conueniebat definitio beneficij spiritualis, videlicet, [Ius percipiendi aliquos fructus, siue redditus ecclesiasticos,] quę colligūtur ex Ancharano, c & Calderino, & Fel. d quos, & alios late referimus in rub. e non inquam conuenit eis, cum nullos reditus haberent, & nullius essent valoris, vt ponitur in facto, atque ideo sublata fuerunt per Concilium, & cōsequenter in effectu permutatio fiebat, sicut hodie fit, & ita consuetudo hæc, etsi non oīno formaliter seruata sit, tamen æquiualenter, & in effectu seruata est à tempore immemoriali, quod sufficit, cum de æquipollentibus idem iudicetur. f Ad quintum cōcedo, eos qui tenuerunt illos personatus, teneri ad recitandas Horas canonicas, & quamuis forte probari possit aliquos eas non recitasse, arbitror tamen etiam probari posse, quod omnes communiter recitauerunt, quia nemo potest nominari, nisi sit clericus, & communiter nominatur, qui ratione beneficij, vel ordinis suscepti, vel mox suscipiendi teneatur ad recitationem illarum.

19 Ex quibus infertur primo, prædictos personatus non solum posse institui in finem quærendi aliquod beneficiū alterius per viam renunciationis eius ob spem habendi in recompensationem illum personatum, sed ēt & melius, & purius in finem, vt teneātur ab ipso institutore, vel à nominando ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tum quod, vt in facto proponitur, in institutione, & creatione illorum solū dicitur, quod instituit illos institutor, vt mundana cum cælestibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra solā mentē retenta nō inficiat actum, vt mox dicam, purior tamen erit, si absque illa fiat, quia finis est purior, & cœlestior, & quo melior est finis cæteris paribus, melior est actus, ex doctrina S. Thom. g

20 Secundo infertur, quod licet institutio talis personatus facta intentione sola mentali quærendi aliquod beneficium per permutationem supradicto modo speciali faciendam, non reddatur simoniaca, imò nec aliàs illicita, arg. cap. [tua.] h & glossæ c. [ordinationis,] i & clarius D. Ant. K quem refero re-

A fellendo Panor. & Decium in Manu. conf. l institutio tamen personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario, quod ille renunciabit beneficio suo vt detur institutori personatus, & quod institutor postea nominabit eum ad personatum, est simoniaca, quia est pactio, & conuentio super beneficijs nec iure communi, nec speciali probata. Quod enim sit conuentio super beneficijs spiritualibus, patet, quia tam personatus, quam aliud beneficium pro eo habendum sunt beneficiā spiritualia per textum dictū. Quod autem illa conuentio non probetur iure communi, palam est, quod autem non probetur etiam iure speciali prouinciæ Tarraconensis probatur. Tum quod constitutio eius reprobat simoniacas fraudes,

B & pactiones, quæ in institutionibus personatuū fiūt, Tum quod licet consuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quod instituens illum possit quærere aliud beneficium ecclesiasticum per permutationem speciali, & priuilegiato modo factam, non tamen habet, quod possit pacisci cum alio beneficiario, vt renunciet ei suum beneficium pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo, & ita non licet, sicut nec liceret alicui pacisci cum habente aliquod beneficium, quod ipse fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate episcopi tanti reditus, & quod post fundatum illud, & legitime erectum præsentabit eū ad illud, per dict. cap. [tua,] m & per dict. capitul. [quam pio,] n imò neque quod

C postquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadem.

21 Tertio, quod ad damnandas simoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum personatuū cum alijs beneficijs faciendas, seruari debent regulę quas seruamus ad damnandas simoniacas conuentiones super permutatione aliorum beneficiorum iure communi constitutas, exceptis his, quæ consuetudo illa immemorialis permittit, videlicet, quod personatus dabuntur renunciantibus beneficia auctoritate priuata per solā nominationē sine alia superioris auctoritate, quia de similibus idem est iudicandum. o

Quarto, quod narratio facti nihil obstat proximo corollario præcedenti, quia licet habeat institutorem huiusmodi personatus ea intētione solitum illū

D instituere, vt quęreret aliquod beneficium, non tamē habet eū solitum prius pacisci cum alio beneficiario, quod renunciaret illi suum beneficium, & in recōpēsam acciperet personatum tanti valoris, si illud noue institueret, immo habet, quod nil tale in institutione & decreti episcopi appositione exprimebatur, & cōsuetudo adeo exorbitans à iure communi non est extendenda, p sed quatenus fieri potest ad concordiā iuris communis reducenda. q Et quamuis, vt prædictum est, r liceat beneficium spirituale perpetuum fundare ea intentione intra solam mentem retenta, vt post illud fundatū episcopi auctoritate, & sibi col-

E latum permutaret cum beneficio alterius, non tamē liceret illud antea pacisci, per prædicta.

Aduertendum circa prædictos personatus est, in prouincia

ALLEGATIONES.

a Et c. cum vniuersorum de rer. permut. & c. 1. eod. tit. libr. 6. b l. quod iure. ff. de leg. c in c. 1. de reg. iur. lib. 6. d in ca. postulasti, de rescr. e de præb. f l. fi. ff. mandat. & cap. licet ex quadam, de testib. g 1. 2. q. 7. art. fin. & q. 78. artic. 4. & 7. h de simon. i 1. q. 1. k 2. par tit. 1. c. 5. §. 11. l cap. 23. à nu. 107. m de simon. n 1. q. 2. & c. fi. de pact. o l. illud ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect. p cap. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6. q Arg. cap. cum dilectus. de consuet. & cap. causam quæ, de rescript. r Coroll. secundo.

prouincia Tarraconenſi varia eſſe perſonatuum genera, pro varietate diœceſum, & ordinariorum ſuum decretum interponentium, tabellionumque inſtitutiones ſtipulantium. Quidam enim perſonatus nullo modo beneficia ſpiritualia ſunt, ſed piæ inſtitutiones ab initio ſuo omnino temporales, alij ſecundum nomen tantum perſonalia beneficia appellantur, re vera tamen beneficia perpetua ſunt, & eiuſdem naturę cum alijs perpetuis beneficij, alij cōtinent in ſuis inſtitutionibus aliquas diſpoſitiones, & cōditiones à iure cōi, & à conſtitutionibus prouincialibus, vſuq; immemoriali prouinciæ Tarraconenſis oīno alienas, alij cōferuntur per veram collationē ab ordinario ad præſentationem inſtituentis, ſeu patroni perſonatus, dū vacant per reſignationem ēt ex cauſa permutationis cum alijs verbis beneficijs perpetuis fiendæ, alij vero ab ipſiſmet inſtitutoribus, ſeu ēt à poſſidētibus, prout dictum eſt ſupra, conferuntur, dantur, ſeu aſſignātur, & alij tandem ſunt alterius generis. Auctori autem non fuerunt narrata omnia genera perſonatuum, neque ſuper omnibus fuit conſultus, & idcirco neque eius reſponſio ad omnes perſonatus prouinciæ Tarraconenſis ſe extendere poteſt, ſed ad eos tantum, ſuper quibus informatio fuit ſibi exhibita.

Et quoniam ex prædictis fundamentis, & radicibus poterit quiuis ingenioſus eligere reſolutionem dubiorum, quæ circa prædictos perſonatus occurrent, finem facio. Salua, &c.

De cenſibus, exactionibus, & procuratoribus.

SVMMARIVM.

1 *Notarius poteſt accipere iuſtum ſalarium pro decretis, & ordinationibus à viſitatis, niſi ſit de familia viſitatoris, vel habeat illud ex publico, vel ſtatutum, ſeu conſuetudo habeat, vt gratis hæc præſtet.*

CONSILIVM I.

AN notarius, ſeu cancellarius Epiſcopi poſſit quidquam accipere ab his, qui viſitantur occaſione decretorum, & ordinationum in viſitatione factarum?

1 Multa poſſunt adduci pro & contra in hac quæſtione, nam cap. 1. a & cap. [exigit,] b prohibent ne viſitator aliquis præter procurationem accipiat, & Conc. Trid. c habet quod viſitatores gratis omnia faciant, & prohibet ne quidquam ipſe, vel ſui, vt habet Concil. vel aliquis de familia ſua, vt habet prædictus §. [procurationes.] præter procurationes accipiant, & glo. d habet, quod nec ſcriptor, nec ſigillator, nec alij ſimiles officiales.

Sed pro contraria parte facit, quod lex naturæ habet. e [Mercenarium dignum eſſe mercede ſua,] & quod licet delegatus Sedis Apoſtolic. nihil debeat percipere à partibus, notarius tamen recipit iuſtum ſalarium, f & licet ordines gratis debeant dari, notario tamen ſoluitur pro ſcriptura, qua fidem facit de collatis ordinibus, ſi non habet ſalarium de publico, ſecundum Panor. communiter receptum, g vel niſi conſuetudo laudabilis habeat, ne quidquam recipiatur, iuxt. Concil. Trid. h & notarij non ſolent eſſe de familia viſitatoris, nec famuli eorum, & non tenentur ſeruire gratis viſitatis, nec viſitatoribus. i Quare videtur, notarium poſſe accipere iuſtum ſa-

F larium, ſi non eſt de familia viſitatoris, nec habet ſalarium ex publico, nec conſuetudo, vel ſtatutum rationabile prohibet illud ſibi.

ALLEGATIONES.

a § procurationes, de cenſibus. b cod. tit. lib. 6. c c. 3. de reform. ſeſſ. 24. d in verbo officij. e Lucæ 10. f cap. ſtatutum. §. notarius. de reſcr. lib 6. g in cap. de ſimon. numer. 3. h cap. 1. de reform. ſeſſ. 21. i 13. quæſt. 1. cap. 1.

SVMMARIVM.

Intellectus cap. exigit. de cenſibus in 6. 1

Viſitatoribus etſi imponatur pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda, niſi duplum intra menſem reſtituant, attamen reſtituendo ſimplum illam euitant, imò & ſi poſtquam incurrunt, ſimplum reſtituant, poſſunt adhuc à ſuſpenſione abſolui, num. 3. 1

G

Pœnam concuſſionis, quæ vtroque iure eſt quadrupli minuit cap. exigit. de cenſib. lib. 6. quo ad viſitatores. 2

Remiſſio & ſolutio quo ad ſatisfactionem exæquantur regulariter. 4

Pœnæ temporalis cap. exigit. de cenſib. de reſtituendo duplum, non reſpicit forum conſcientiæ tantum, item & debetur parti, vnde eam non poteſt remittere ſacræ Pœnitentiariæ officium, cui conceditur, vt remittat pœnas Eccleſiaſticas. 5

CONSILIVM II.

H VTrum pœna ſtatuta in cap. [exigit,] a renouata in Concil. Trident. b qua viſitatores ipſo iure ſuſpenduntur, ſi non reſtituant intra menſem duplum eius, quod acceperunt, debeatur in foro conſcientiæ, ita quòd non ſufficiat eis reſtituere acceptum, ad euitandam pœnam?

1 Pro parte affirmatiua facit, quod qui reſtituit tantum ſimplum, nō reſtituit duplum, & ita non videtur adimpleta conditio, qua deficiente pœna imponitur, etiam ſi reſtituatur ſimplum.

Pro negatiua facit, quòd pœna illa reſtituendi duplum non videtur poſita ipſo iure pluſquam pœna concuſſionis, de qua c [in cap. concuſſionis,] d & pœna non debetur in foro conſcientiæ, iuxta Gloſ-
I ſam receptam, e & Panormitanum, & cōmunē. f

2 Circa hoc dico ſequentia. Primum, cap. illud, quatenus punit pœna dupli potius diminuere pœnam iuris, quàm inducere pœnam: nam pœna concuſſionis eſt quadruplum, tam iure canonico, iuxta cap. [quoniam.] g quam Cæſareo, per l. [ſancimus.] h tranſcriptam à Gratiano, i & præfatum cap. [exigit,] loquitur de concuſſionis crimine, quod committitur, quoties quis ratione officij publici capit male aliquid, K & imponit pœnam dupli.

Secundum, quòd præfatum cap. inducit pœnam etiam ipſo iure incurrendam, quatenus ſuſpendit ipſo iure viſitatorem concuſſorem.

3 Tertium, quòd huiuſmodi viſitator concuſſor
K poſſet abſolui à peccato, reſtituto tātum ſimplo, per clementinam, l in illis verbis, [A qua,] ſcilicet excommunicatione, non poſſint abſolui, donec plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta.] per quæ clarè ſignificatur ſufficere reſtitutionem ſimpli.

Quartum,

ALLEGATIONES.

a de cenſib. libr. 6. b ſeſſ. 24. cap. 3. de reform. c 1. q. 1. d & c. ſeq. e c. fraternitas 12. q. 2. f in cap. 1. de conſtit. g 18. diſt. h cod. ad l. Iuliam repetum. i in cap. ſancimus 1. q. 7. K l. 2. ff. de conceſſion. l 2. §. 1. de hæreti.

Quartum, visitatorem, qui intra mensem restitueret simplum, siue tantum, quantum accepit via concussionis, non incursum iri suspensionem: nam, [Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes.] a vt difficilius tollitur quæsitum, quàm impediatur quærendum. b At absolui posset à suspensione incursa, si solueret simplum, vt mox dicam: ergo à fortiori tolleret incurrendam.

Quintũ, quod à præfata suspensione incursa possset absolui, restituto simplo, argumẽto præfatæ clementinæ, c iuxta glossam, d quatenus habet, officialem Inquisitionis aliquid per cõcussionem quærentem incurrere quidem pœnam quadrupli, præter excommunicationem, sed absolui posse ab ea restituto simplo, & ita pœna non soluta, per quem textũ, & Glossam probatur, non solum quem posse absolui à peccato non soluta pœna, sed etiam ab excommunicatione, quam haberet annexam, quam ponderationem primum didicimus à Francisco Aretino, e vt diximus in Manuali Confess. f

4 Sextum, quod præfatum cap. videtur esse pœnale, quatenus iubet remissionem in eius casu non æquipollere solutioni, cùm remissio, & solutio exæquentur quo ad satisfactionem. g

5 Septimum, quòd sacra Pœnitentiaria non potest tollere illam pœnam, nec oportet illam tolli, vt ipsa sua potestate vtatur, quia nihil potest nisi quo ad forum conscientiæ tantum, & pœna illa non pertinet ad illud.

Octauum, quòd nullam pœnam temporariam, quæ in foro conscientiæ deberetur alicui parti, posset remittere præfata Pœnitentiaria. Tum quia solum habet facultatem remittendi pœnas Ecclesiasticas, vel absoluendi ab eis, vt exprimitur in facultatibus eius. Tum quia in proœmio earum dicitur dari ei facultas ad pœnitentiã necessariam, & ita non videtur extendendum ad alias temporarias, pręsertim ꝑtinentes ad tertium, etiam in foro conscientiæ, quia non fit illatio à separatis, & diuersis. h

ALLEGATIONES.

a cap. quemadmodum, de iureiurãn. b l. seruus, C. de pactis. c 2 § 1. præcitato. d in verb. officij. e in l 4. § Cato, ff. de uerb. obligatiõn. f cap. 23. numer. 66. g l. si rem, §. omnis, ff. de pign. act. & l. 1. ff qui satisd. cog. h l. Papinianus, ff. de minor. & cap. ad audientiam, de decimis.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur iure communi suo Prælato tributum capitis soluere, ab eis tamen exigente necessitate petit charitatiuum subsidium. num. 2.*

2 *Consuetudine immemoriali probatur præsumptiuè quilibet titulus, qui allegatur.*

3 *Consuetudo irrationalis ista solùm est, quæ iuri naturæ, vel diuino aduersatur directè, vel indirectè, licet ex circunstantijs possit extra hos casus etiam aliqua talis reputari, ad effectum vt tollatur. num. 4.*

CONSILIVM III.

PRO Presbyteris Neapolitanis, ne teneantur singuli singulos aureos ducatos soluere Archiep. facit tota causa 3. quæstio. 10. quatenus, a statuitur, ne liceat Episc. ab Ecclesia quidquam vltra duos solidos exigere, sed quia illa capitula disponunt de Ecclesijs, & in casu proposito agitur de solis presbyteris, magis pro eis facit capit. [cauendi,] b quatenus habet Episcopum non debere tyrannidem in socios exercere, nec subditis esse scandalo, & quatenus proponit exemplum Apostoli, qui, vt eius prædicatio suauius audiretur, manu propria, & arte viuebat.

1 Neruosius tamen facit capitul. [cum Apostolus,] c quatenus prohibet Episcopos imponere tallias suis clericis, ex quo Panormitan. colligit solum Papam posse imponere clericis collectas. Sed quia hæc, & alia multa, quæ in hanc sententiam congeri possunt, solum probant præfatos clericos non posse compelli ad soluendum hos ducatos, quorum soluendorum onus tributum capitis aptius appellatur à Iurisconsulto, d quam ab Imperatore capitatio, e non tamen probant non posse id consuetudine induci, nisi ratione aliqua necessariò concluderetur illud esse onus iuri naturali, & diuino contrarium, quæ non erit facilis inuentu, cum vtroque illorum, & etiam canonico liceat Episcopo, quoties id exegerit necessitas, charitatiuum subsidium à suis clericis petere, iuxta finem præfati [§. prohibemus.]

2 Quare videtur distinguenda quæstio, ita quod, si intelligatur de consuetudine immemoriali, respondetur pro Archiepisc. per theoriam, quæ desumitur ex capitul. [super quibusdam,] f & ex l. [hoc iure,] g scilicet, quod consuetudo immemorialis habet vim constituti, & priuilegij, & quod per illam probatur præsumptiuè quilibet titulus allegatus pro illa, & certum videtur præfato Archiepiscopo posse competere illud ius priuilegio Papæ, quòd si alleget, probauit præsumptiue, nullis alijs literis probatis. Si autem quæstio intelligatur de alia consuetudine, si non est bona fide, ac legitimè præscripta, respondeatur pro præfatis presbyteris, pro quibus est ius commune, quod non tollitur per consuetudinem, quæ legitime non fuerit præscripta. h

3 Si verò bona fide, ac legitimo tempore fuerit præscripta, respondendum erit pro Archiepiscop. nisi iudicata fuerit irrationabilis, qualis tamen quæ consuetudo videatur iudicanda, difficilis quæstionis est tractata per Panormitanum, Rocchum, & omnes, i post Gloss. K Equidem aliquando prælegendo illud capitul. vltim. l & capitul. 1. m declarando prædictam Gloss. mihi persuasi, illam solam esse irrationabilem, quæque præscribi non possit, quæ directè, vel indirectè iuri naturali, vel diuino est contraria, & quod illa, quæ continet id, quod solum priuilegio Papæ concedi potest, non est illis iuribus contraria, cum Papa vsque ad sanguinem teneatur illa defendere. n

4 Quamuis tot, & tales circunstantiæ rerum, personarum, redituum, scandali, & aliquorum aliorum possent afferri, quod posset Sanctissim. Domin. Noster censere huiusmodi consuetudinem satis esse à iure improbatam ad hoc, vt iudicaretur irrationabilis, saltem ad effectum, vt post tempore Archiepiscopi præsentis, huiusmodi cessaret exactio, nisi per viam charitatiui subsidij. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a in cap. 1. cap. illud, cap. inter. b eadem causa, quæstio. 4. c §. 1. de censibus. d in l. fin. de censibus. e in rubr. C. de anno. & capita. f §. præterea, de uerborum signification. g § ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æsti. h cap. fin. cum ei adnota de consuetud. i in dict. capit. fin. de consuetud. k cap. frustra, 8. dist. & in cap. 1. de constit. lib. 6. uerb. rationabilia. l de consuetud. m de constitut. libr. 6. n cap. sunt quidam, 25. quæstio. 1.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo potest inducere obligationem præstandi aliqua aliquibus, puta Prælatis pro iucundo aduentu Ecclesiasticisq; pro administratione sacramentorū.nu.2.*

3 *Munera quæ olim fuerunt, poterunt consuetudine transire in debita, vnde qui à muneribus abstinere iubentur, hęc vt debita possunt accipere, vt quæ Episcopis offerunt in suo iucundo aduentu, num.1. clericis ministrantibus sacramenta, num.2. immo & tenentur recipere, ne successoribus præiudicent, num.3.*

CONSILIVM IIII.

AN liceat Archiepiscopo accipere à ciuitate sua, vel ab Ecclesijs, & monasterijs eius, aliqua munera consueta dari Archiepiscopis in primo sui aduentu, cum primum venit ad illa?

1 Respondeo, proculdubio posse, & debere accipere illa. Tum quia Proconsul, & Præses possunt accipere aliqua munera. a Tum quod consuetudo non solum dat iurisdictionem, b sed etiam inducit obligationem præstandi aliqua annua, iuxta textum iuncta glossa cap. [seruitium. c

2 Tum quòd consuetudo dandi aliqua Ecclesiasticis, etiam pro sacramentorum exercitio, valet, & seruanda est. d Tum ꝙ multa de consuetudine debentur Regibus, & Prælatis in suo iucundo aduentu.

3 Tum ꝙ Prælati tenentur ad conseruandum iura suis dignitatibus debita, arg.c. [ea quæ.] e & glossæ, f & argu.cap. [sine exceptione.] g Non obstat illud. h [Non accipies munera.] & illud. i [Munera excęcant oculos.] quia hęc non sunt vere munera, sed quæ olim fuerunt quidem munera, per consuetudinem facta sunt iura debita, iuxta notata in l. [si certis annis.] K & alibi sæpe.

[Aduerte, ne ex ijs, quæ dicuntur numer.2. inferas consuetudine posse induci, vt pro sacramentorū collatione cleri à clericis aliquid possint exigere, contra Panormitanum cap. Iacobus, num.2. de simon.

ALLEGATIONES.

a l.solent.ff.de offi.Proconf.& leg. b c.conquestus 9.q.3. c 18.quæst 2. d cap.ad Apostolicam, de simon. e de off. Archid f in cap.ex literis, de pig. g 12.q.2. h Exo.23. i Deuter.16. K Cod.de pac.& in d.cap.seruitium.

SVMMARIVM.

1 *Subsidium caritatiuum peti potest ratione beneficiorum, an autem à diuitibus ordinatis ad titulum patrimonij, non est ita certum, an autem bulla Pij agens de subsidio respiciat hanc materiam, vide num.2.*

CONSILIVM V.

QVæritur, an in bulla S.D.N. Sixti V. caueatur, vt clerici tam beneficiati, quam non beneficiati teneantur ad subsidium locale, & personale.

1 Respondeo primo, ꝙ bulla S.D.N. Sixti V. intelligi potest de subsidio tam locali, quàm personali.

Secundo, ꝙ iure nō est definitū, quantū debeat clericus soluere pro personali subsidio, neq; bulla hæc id definit, neq; extrauagans, [vas electionis.] Benedicti XII. relata in ea id terminat. Tum ꝙ tota illa agit de visitatione, & procuratione propter illā præstanda vsq; ad vers. [præmissis,] & in illo egit, sed parum de

F subsidio caritatiuo, & solum definit, non debere illud excedere procurationem, quæ debetur pro visitatione, quam supra definit, & supra nihil definit de visitatione personali, vt palam est eam legenti.

2 Tertio, ꝙ pōt peti prædictū subsidiū à psonis clericorū rōne beneficiorū suorū iux.c. [conquerēte,] a & iuxt.c. [Cū Apostolus,] b sed nō definitur quātitas soluēda de beneficijs simplicibus, neq; de curatis, q̄ nō habēt Capitula, vel collegia parua, vel magna.

Quarto, ꝙ vidēdus est Bartholomęus Bellēsinus, c vbi determinat clericum pauperē non teneri ad hoc subsidium, neque diuitem, si nō habet beneficiū, nec si fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, quamuis cōtrarium possit teneri, cum patrimonium est amplum,

G &cæt. quæ apud eum videri possunt. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de offi ord. b in princ.§.prohibemus, de censibus. c in lib.de charitatiuo subsid.quæst.15.vsque ad 31.

SVMMARIVM.

Gabellam, cum sit de regalibus principi reseruatis, non potest ciuitas Regi subiecta, nec suis subditis imponere, poterit autem, si licentiam à Rege prius, vt debet, obtineat, vel saltem illam eā imponat mente, vt nolit eam nisi illa obtenta exigere, nu.3. subsitque causa, sine qua licet euitetur pœna excommunicationis bullæ, Cœnæ, non tamen euitatur peccatum, num.2. & 5. 1

Intentio inferioris principe imponentis gabellam, nolentis illam exigere, nisi prius principis obtenta licentia, 3
H *præseruat imponentes à peccato, vt & clausula illa, Saluo sedis Apostolicæ beneplacito, quæ in pactis beneficialibus apponitur.*

Consensus auctoritatem præbens præcedere debet, simplex autem potest sequi. 4

Gabellam iusta auctoritate impositam, qui ab exemptis exigit, non ligatur per bullam Cœnæ Domini, si tamen exigat ab Ecclesiasticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reseruatam, num.8. 7

Gabellam minimam iniustè exigens ab Ecclesiasticis, tunc demum incidit in excommunicationem, & obligationem restituendi, si animo saltem virtuali per minima intendebat deuenire, & deuenit ad quantitatem nota- 8
I *bilem, vnius videlicet Iulii, & num.6.*

Difficultas exigendi minutā gabellam à laicis, nisi etiā ab exemptis exigatur, nō excusat sic exigentes à culpa, & pęna, sed debent modum talem reperire, vt ita à laicis eam exigant, ne exemptos sua fraudent libertate. 9

CONSILIVM VI.

PRimo quęritur, an gabella possit imponi à ciuitate regia cum solo consensu regio, vt certum quid de certa mensura vini, & de certo pondere piscis salsi soluatur, exceptis Ecclesiasticis, & aduenis.

Secundo, an exigentes dictas gabellas ab Ecclesiasticis, & aduenis, inciderint in excommunicationem bullæ Cœnæ, vel in aliam excommunicationem.

K Tertio, an itē cū p̄dicta vendunt absq; pōdere, vel absq; vlla mēsura, debeat remitti psonis exceptis illa parua pars gabellę, quę pro rata cōtingeret ementē?

Quarto, quid remedij sit adhibendum ad hoc, vt non fiat contra libertatem istorum exemptorum?

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, ꝙ iure communi ciuitas non potest gabellam imponere ciuibus, quia gabellam imponere est ius reseruatum principi pertinens ad regalia, a

1 Secun-

ALLEGATIO.

a cap.1. quæ sunt regal. in vsib. feu.

1 Secundo, quòd nō potest eam imponere, quamuis possit Regi eam imponenti consentire, quia aliud est vendere, & aliud vendenti consentire, a Vnde qui prohibetur manumittere, non prohibetur manumittenti consentire. b

2 Tertio, quòd nulla gabella etiam à principe potest iustè imponi sine iusta causa, quia nec princeps, nec Rex potest quemquam etiam subditum priuare inuitum bonis suis sine culpa sua, vel iusta causa, c vt latè notant omnes post Innoc. d & probatur per factum Nabuthæ, e relatum in ca. [conuenior.] f At qui imponit gabellam, tollit aliquid alicui eo inuito, ergo non potest illam imponere nolenti sine culpa, vel iusta causa.

3 Quarto, quòd ciuitas, quæ vult imponendo gabellam vitare peccatum, deberet prius facultatem, vel licentiam id faciendi obtinere à Rege, alioqui merito posset dici peccatum præsumptionis, & etiam comprahensum in bulla Cœnæ, nisi imponeret animo non vtendi ea impositione, donec confirmatio Regis accederet, argumento eorum quæ de pacto iure humano simoniaco facto saluo beneplacito Papæ diximus in Man.conf. g Nam consensus auctoritatem inducens præcedere debet, licet simplex consensus consequi possit. arg. [§. tutor,] h & [si quis mihi,] i cum eis, & alibi sæpè annotatis.

4 Quinto, quòd ciuitas, quę auctoritate Regis pręcedente & ipsemet Rex imponerent gabellā sine iusta causa, licet peccarent imponendo illam, non tamen inciderent in censuram bullæ Cœnæ latam contra imponentes nouas gabellas, quia non fertur contra omnes imponentes, sed solum contra imponentes, & ad id potestatem non habentes, vt patet in prædicta bulla relata à nobis in Manual.confess. K quia & Rex habet ordinariam ad id potestatem, & ciuitas delegatam.

5 Sexto, quòd iustè credi potest, gabellam præfatam adeo antiquam, & tamdiu Regio consensu solutam, iusta de causa fuisse impositam, & sufficienti auctoritate munitam. l

6 AD SECVNDAM respondeo primo, quòd pro parte affirmante facit, quod valet argumētum de toto ad partem, saltem quando eadem ratio idem iuris in ea dictat, m & quod videtur prędictos exactores incursuros præfatam excommunicationem, si exigerent à clericis, & aduenis emptoribus præfati piscis falsi duos carlenos pro barillo, vel vnum granum ꝑ rotulo. Secundo, quòd licet furari minimum sine intentione furandi vsque ad quantitatem notabilem, non sit peccatum mortiferum, furari tamen cum ea, est tale, iux. cap. fi. n cum latius ibi per nos adnotatis, & breuius postea tactis in Man.conf. o

Pro parte verò negante facit primo, quòd furari minimum sine intentione actuali, vel virtuali furandi vsque ad quantitatem notabilem, non est mortiferum, nisi illud minimum toties repetitum constituat quantitatem notabilem, secundum communem sententiam à nobis, p relatam.

7 Secundo, quòd Caietanus, q quem sequuti fuimus, r tenuit quod exigentes gabellas à personis exemptis ab eis, tunc demum incidunt in censuram præfatæ bullę, cum exigunt gabellas à nullis debitas & non cum exigunt gabellas debitas ab aliquibus, licet non debeantur ab exemptis, alioqui enim exigētes eas à militibus, & alijs personis exemptis, licet non essent clerici, inciderent in eam, quod non esse verum, uidetur manifestissimum, vt illa ait. Et gabella præfata non est gabella simpliciter prohibita, sed

A tantum prohibita exigi à clericis, & aduenis.

Quibus pro vtraq; parte consideratis, dici pōt primo, pręfatos exactores non incidisse in excommunicationem Bullæ Cœnæ, eo ꝙ pręfatam gabellam ab aduenis, & clericis exegerunt, quia exactio præfatæ gabellæ non est simpliciter; & in vniuersum prohibita, sed tantum quo ad aduenas, & Ecclesiasticos.

8 Secundo, ꝙ illi exactores, qui minutatim multis vicibus voluerunt exigere ab Ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, & de facto exegerunt vsque ad illam, inciderunt in excommunicationem capit. [quamquam,] de censibus, lib. 6. per quod excommunicantur exigentes ab Ecclesiasticis gabellas in-
B debitas ab eis, quamuis non inciderint in censuram Bullæ Cœnæ, inter quas est illa magna differentia, quod hæc est reseruata Papæ, illa verò non.

AD TERTIAM respondetur, quòd omnes illi exactores, qui exegerunt ab aduenis, vel Ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, tenentur restituere, & quòd notabilem quātitatem facit, erat olim dimidium Iulij, vt diximus vbi supra, ſ nunc autē vnus Iulius integer, per ea quæ nuper ad aliud propositum Monachis Carthusiensibus respōdimus, & quod faciēda est restitutio eisdem personis, à quibus exacta est, vel hæredibus earum, si per iustam diligentiam sciri possint, alioquin pauperibus, vel pijs locis, arg. cap. cum M. iuncta glo. t

C 9 AD QVARTAM respondeo, quòd quatenus illa est facti, & non iuris, melius satisfacient ei domini consulentes, qui melius nouerunt, quæ in præfata Ciuitate fiunt, & fieri possunt, quam nos, informando se præsertim de ijs quæ prudenter, & exactè seruantur in Principatu Cataloniæ, & in Regnis Aragoniæ, & Valentiæ. Ad eam tamen, quatenus est iuris, respondemus, quod debent inuenire talem modum, per quem exactores ita recipiāt quod iustum est, quod exempti non fraudentur libertate, qua frui debent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. aliud, ff. de reg. iur. b l. 2. l. si pater, ff. de manumit. uind. c cap. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. d in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. e lib. 3. Regum, cap. 21. f 23. quæst. 8. D g cap. 23. num. 1. h Instit de act. tutor. i §. iussum, ff. de acq hæred cap. nullus, de iure patron. K cap. 27. numer. 61. l arg. cap. super quibusdam, de uerb. signficat. m l. quæ de tota, ff. de rei uend. cap. pastoralis, § item si totum, de offic. deleg. n 14. q. 7. o cap. 17. num 3. & seq. p ubi sup. q in sum. uer excom. casu 71. r in d. cap. 17. numer. 61. ſ à numer. 3. t de usur.

SVMMARIVM.

Gabellas imponendi potestatem habet Princeps, qui habet regalia, qualia is habet à cuius sententia non appellatur, numer. 2. quas si iniustè imponat, peccat, sed non incurrit excommunicationem Bullæ, num. 3. 1

E
CONSILIVM VII.

INterrogatus primo, an Illustres Domini de Gonzaga vigore inuestituræ licite possint imponere noua datia in castris Sancti Martini, insulæ Douariensium, & alijs in inuestitura citatis locis. Secundo, dato quòd imposuerint, an inciderint in censuras Bullæ in Cœna Domini.

1 Respōdeo ad primum, ꝙ possunt. Tum quia expressis verbis conceditur eis potestas eas imponendi

in inuestitura Federici, a & in inuestitura Maximiliani I. b Tum quia per multa verba generalia se referentia ad inuestituram Maximiliani I. idipsum concedit Carolus V. in sua inuestitura, c ibi, [Nec non omnes, & singulas, gratias, libertates, indulta, facultates, concessiones, & alia quæcumque in supradicto priuilegio Auin. expressa, & contenta,] etiam Maximil. II. id concedit in sua inuestitura, d ibi, [Necnon omnes, & singulas gratias, indulta, facultates, concessiones, & alia quæcumque in supradictis priuilegijs expressa, & contenta.] Tum quia extra scripturam quæstionis verbo proponitur à prædictis Marchionibus non appellari ad alium Superiorem, quòd etiam prædictæ inuestituræ satis significant ꝑ illa quidem Sigismundi, e ibi, [Quod tu, & hæredes, & successores tui legitimi Marchiones Mantuæ perpetuis in antea temporibus omni dignitate, præeminentia, nobilitate, potestate, iure, libertate, honore, & consuetudine gaudere, ac frui continuo debeatis, quibus alij nostri, & Sacri Romani Imperij Principes, & nominatim Marchiones Illustres fruiti, sunt hactenus, & quotidie potiuntur.

2 Aliç vero, quatenus omne merum, & mixtum imperium, & quatenus liberam potestatem, & quatenus omnimodam iurisdictionem expresse concedũt, aliæ quatenus idem concedunt per relationem ad alias. At illi, à quibus non appellatur, habent iura regalia, & non prohibentur per bullam Cęnæ imponere noua datia, & vectigalia, vt etiam nos post alios notauimns in Man. conf. f & probatur per cap. [innouamus] ibi, [Regum, & Principum,] g quatenus probat, eum qui habet regalia, posse ętiam noua uectigalia imponere, & per inuestituram Sigismundi constat prædictos Marchiones habere regalia.

3 AD SECVNDVM respondeo, consequens esse eius, quod dictum est ad primum, eos non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quòd prædicta datia imposuerint, vt palam est, quãuis potuissent peccare secũdum Alexandrum III. h Sed esto peccassent iniustè imponendo, non tamen incurrissent prædictam censuram, quæ contra solos non habentes ius ea imponendi fertur, vt littera prædictæ bullæ habet. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a fol. 2. b fol. 2. c fol. 2. d fol. 2. e fol. 1. f capit. 27. num. 61. g de censib. h d. cap. innouamus.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas nouas per Bullam Cœnæ imponi prohibitas videtur imponere Superior vetans extrahi triticum non molitum.*

CONSILIVM VIII.

AN qui dominus terræ ordinat, ut subditi sui non possint uendere triticum extra territorium eius integrum non molitum, contrauęniat Bullæ Cœnę Domini, uetanti nę quis noua pedagia, & gabellas imponat?

1 Si ducerer affectu ingenti, quo sum in prudentem Principem, qui dignatus est iubere mihi, ut respondeam, absque vlla mora, & studio responderem licere, quod in hac re desiderat sua Excellentia, quia verò affectus est lege, naturali, diuina, & humana dirigendus, nõ audeo dicere id esse licitum. Tum quia omni iure præfato prohibetur, ne quis supergrediatur, neque circunueniat in negotio fratrem suum, a

F & ne id quod nostrum est à nobis absque nostro consensu auferatur, per l. [id quod nostrum,] b & scribunt Innoc. & omnes, c & negari non potest, quòd libertas exportandi triticum vendibile non molitum extra territorium sit quoddam bonum, & pecunia æstimabile subditorum suæ Excellentiæ, & consequenter, quòd absque illorum consensu non est eis auferendum. Tum quia difficile potest dici, quòd illud non uetatur in d. Bulla Cœnæ Domini, cum secundum receptam sententiam per verba illa, [pedagia noua, & gabellas,] intelligatur etiam incrementum eorũ, vt supra ea nos in Man. conf. d diximus, & secundum mentem illam Pontificis comprehendunt omne onus, & grauamen nouum pecunia æstimabile, quale uidetur onus non exportandi triticum
G uendibile sanum, & integrum extra territorium, propter multa, quæ in hoc adduci possent. Quare oranda uidetur sua Excellentia, & Celsitudo, ne id tentet facere, nisi de consensu eorum, quos res tangit, quò sit gratior suis subditis, & Do. No. Iesu Christo, qui suam Excellentiam semper, & ubique conseruet sibi gratiosam.

ALLEGATIONES.

a 1. ad Thess. capitul. 4. b ff. de regul. iur. c capitul. quæ in ecclesiarum, de constit. d capitul. 1. numer. 61.

SVMMARIVM.

Hospitalitas laudatur, & eam negãtes Dominus arguit. 1
H *Hospitibus, quàm indigenis, carius uendere, uetitum.* 2
Consuetudo hospitandi gratis ubi aliquando fuit. 2
Venditio iurium hospitandi iuri naturæ aduersatur. 2
Peccanti qui consentit, præsertim cooperando, peccat. 3
Consuetudo uendendi ius hospitandi, cum priuilegio uendendi uinum carius hospitibus, iniqua, itemque, & libera concessio hospites recipiendi omnibus facta cum onere soluendi aliquid pro qualibet mẽsura uini uẽdẽdi. 4

CONSILIVM IX.

AN Communitas Tiburtina solita uendere, siue locare ius hospitandi hospites certo pretio, cum priuilegio, ut posset uendere foglilettam uini uno quatrino plus quã
I uenditur in Ciuitate, possit nunc statuere, ut ius hospitandi sit liberum cuiuis, modo soluat duo scuta pro singula quaque cuppa uini, quam uendiderit.

1 Attento primo, quod hospitalitas sacris l͞ris laudatur, adeo quod ob eam meruit Abrahã habere Angelos in hospites, a & quod Dñs apud Matth. b arguit eam non exhibentes, per illa uerba, [Hospes fui, & nõ recepistis me,] & Apostolus eius, c omnes Christianos hortatur, ut sint hospitales, adeo ut nollet fieri quemquam Episcopũ, nisi esset hospitalis, d quem citat Gratianus in summa, e corroborando id postea per multa cap. quæ in eadem subijcit.

2 Attento item, quod Cõcilium relatũ in cap. 1. f statuit, ne quidquam carius uendatur hospitibus, &
K peregrinis, quam indigenis: Attento item, quod in multis partibus Hispaniæ ante septuaginta annos gratis hospitio suscipiebantur, & alebãtur hospites, immo, & nunc in hanc diẽ id fieri audimus in Hibernia, & Nouergia: Attento etiam, ꝙ rationi obuiare uidetur, quòd hospitantes accipiant aliquid ultra iustam

ALLEGATIONES.

a Genes. 19. b cap. 25. c ad Rom. 12. d 1. ad Tim. 3. & ad Titum 1. e 42. dist. f de empt.

iustam mercedem ab hospitibus, quos suscipiunt, & multo magis, quod uendantur iura recipiendi hospites cum priuilegio, ne qui alij recipiant eos.

3 Attento præterea, ꝙ non solum facientes, sed etiam consentientes peccato damnabuntur, a præsertim cum consentit cooperando, & participando de lucro, ut post Caietanum scripsimus in Manu. Conf. b & quod peccatũ est carius uẽdere hospitibus, quàm indigenis, ut probat cap. 1. c & quod uendendo ius hospitandi cum priuilegio uendendi carius uno denario fogliettam uini, uel cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cuppa vini, est consentire, dareq; causam, & occasionem pluris vendendi peregrinis, quam indigenis, participando de lucro. Attento ẽt, ꝙ in multis regionib. dant communitates aliqua priuilegia hospitantibus cum onere ipsarum sine ullo grauamine hospitum, quò benignius eos suscipiant. Attento denique, quod huiusmodi ius hospitandi non venditur in Vrbe, nec quod sciam, in ulla ciuitate, vel oppido Hispaniæ, vel Galliæ.

4 Attentis inquam his omnibus, nescirem defendere prædictum antiquum morem uendendi ius hospitandi prædictæ communitatis cum priuilegio uẽdendi carius uno denario fogliettam uini, nec auderem laudare prædictum nouum modum uendendi ius hospitandi eiusdem communitatis, cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa uini, etiam si nulla bulla Cœnæ id prohiberet, quoniam iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa, uidetur esse prohibitum, per superius dicta, quamuis fatear modum nouum non esse tam illaudabilem, quàm antiquum. Salua, & cæter.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. ad Rom. & cap. 1. de offic. deleg. b cap. 17. nu. 195. c de empt.

De consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.

SVMMARIVM.

1 *Cœmiteria polluta ijsdem casibus, & modis reconcilianda, quibus Ecclesia, & si sint consecrata ad sepeliendum, vt dicitur de Ecclesia, quæ consecratur ad celebrandum. num. 3. debent ab Episcopo reconciliari. nu. 2. & 3. nisi ex priuilegio hæc facultas sacerdoti competat. num. 5. at si solum sint auctoritate Episcopi ædificata, vel benedicta, tunc a sacerdote cum aqua ab ipso exorcizata poterunt reconciliari. num. 2. 3. & 4.*

2 *Consuetudo non videtur sufficere sacerdotibus, vt Ecclesias, vel cœmiteria consecrata, si polluantur, reconcilient, nisi innitatur priuilegio aliquo.*

CONSILIVM I.

AN reconciliatio uiolati cœmiterij à simplici sacerdote fieri possit?

1 Respondeo primo, ꝙ cum reconciliatio cœmiterij eisdem casibus sit faciẽda, quibus reconciliatio Ecclesiæ, ut dicit Gulielmus Durãdus, a eodem etiam modo uidetur facienda, quod satis significat cap. [consuluisti,] b ibi [sicut in dedicationib.] quod glossa exponit per, [reconciliationibus,]

2 Secundo, quòd Ecclesia polluta, si est consecrata, debet reconciliari per Episcopum, & non ꝑ presbyterum, c si aũt non est consecrata, sed solum bñdicta, seu auctoritate Episcopi in ecclesiam consecrãdam ędificata, potest fieri per presbyterum per aquã exorcizatam à semetipso, iux. cap. fi. iun. glossa recepta per Card. Pan. & communem. d

3 Tertio, quod ex his duobus infertur, ꝙ cœmeterium non solemniter consecratum, sed simpliciter auctoritate Episcopi deputatum ad sepeliendum, sicut Ecclesia non consecrata ad celebrandum, poterit reconciliari, si polluatur, per presbyterum cum aqua per se exorcizata, quia maius quiddam, & principalius est Ecclesia, quam cœmiterium eius, ut habet capitul. prim. e & consequenter non est necessaria reconciliatio solemnior cœmiterij, quàm Ecclesiæ.

4 Quarto, quòd cœmiterium solemniter consecratum per Episcopum, si polluatur, debet etiam reconciliari solemniter per Episcopum, aqua solemniter cum uino, & cinere per Episcopum benedicta, vt habet præfatum cap. [consuluisti,]

5 Quinto, ꝙ non obstat consuetudo in quæstione proposita, quia uidetur ea niti priuilegio simili eo de reconcilianda Ecclesia consecrata, cuius meminit Innocentius IIII. f quem sequuntur Card. & Pan. g & in effectu præfatus Gulielmus ubi supra, h [nisi fortè hoc ex priuilegio sibi competat speciali.

ALLEGATIONES.

a in rationali diuini offic. cap. 6. numer. 45. b de consecr. Eccles. uel alta. c cap. aqua, de consecrat. Eccles. d eodem tit. e de consecratio. eccles. uel alt. lib. 6. f in d. cap. aqua. g ibidem. h num. 38. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Parochis omnia quæ sunt ordinis, exceptis ijs quæ sunt ordinis episcopalis, licent, vnde aquam lustralem benedicunt, ecclesiam nondum consecratam, si polluatur, aqua à se exorcizata expiant, integumenta, & alia ornamenta altarium benedicunt. num. 3. fallit in ijs quæ sunt eis interdicta specialiter, vel iure communi, vt est consecratio corporalium. numer. 1. vel consuetudine, vt sunt vestes, & alia indumenta sacerdotalia. num. 3. qua cessante, mero iure possent etiam dicta indumenta benedicere. num. 2. & 3.*

CONSILIVM II.

AN vestium sacerdotalium benedictio sacerdoti simplici competat? An & integumentorum altarium?

1 Respondeo, ꝙ hæc quæstio perfunctoriè perpensa facilis videtur, seriò tamẽ, & cum iudicio librata satis difficilis est. Nam frequentior opinio est pro parte negãte in clem. [attendentes,] a vbi Cardinalis ait hoc communiter teneri, & ei concordat Philippus Frãcus, b & Syluester, c pro quibus facit cap. [consulto.] d quatenus habet corporalia benedicenda esse ab Episcopo, & cap. [quamuis,] e quatenus multa prohibet presbyteris, & in ijs altarium consecrationem.

2 Pro parte vero affirmante facit, quòd omnia quę sunt ordinis, exceptis quæ sunt propria ordini Episcopali, & quę sunt expressè prohibita parochis simplicibus, possunt parochi facere, f at communis opinio habet, quòd Abbates possunt ea benedicere, & consequenter non sunt ordinis Episcopalis, nec reperit iure aliquo speciali id eis ꝓhibitũ, exceptis corporalibus,

ALLEGATIONES.

a §. statuimus, de statu monach. b in cap. Abbates, de priuil. lib. 6. c in summa, uerb. benedictio. §. 2. d de consecr. dist. 1. e 68. dist. f cap. ecce, 95. dist.

corporalibus,ergo,exceptis illis, possunt alia omnia indumenta benedicere. Qua ratione hanc partem tenet Angelus. a Facit etiam præfatum cap. [quamuis,]quatenus inter multa prohibita presbyteris nullam de benedictione sacrarum vestium mentionem facit,licet illud cõmunis pro se satis incautè alleget. Facit & cap.[aquam, b qua parte habet,omnes sacerdotes posse benedicere aquam lustralem,quæ maioris effectus videtur, quam benedictio amictus,uel cinguli,seu zonæ sacerdotalis.Facit cap.si, c quatenus habet, presbyterum posse expiare ecclesiam pollutam, si nondum est consecrata, per aquam à semetipso exorcizatam, quod maius quiddam uidetur, quam benedicere zonam,seu cingulum sacerdotale. Facit denique, quod communis opinio nullum pro se canonem,neque firmam rationem habet.

3 Itaque nobis propius vero videtur,primũ, quòd solo iure scripto attẽto posset parochus vestes sacras seu indumenta sacerdotis benedicere.

Secundo, quòd consuetudo vniuersalis videtur contrarium induxisse,& constat eam posse legem inducere,& legem inductam abrogare. d

Tertio, quòd consuetudo præfata religiosa uidetur mouisse Doctores ad dicendum id esse iuris, quam iura scripta.

Quarto, quòd consuetudinem, quæ in aliquibus terris seruaretur,dicerem iuri consonantiorem.

Quinto, quòd iure, & consuetudine arbitror licere parochis integumenta altarium, & alia ornamenta, exceptis vestibus necessarijs sacerdoti ad dicendam Missam, benedicere, quia sola benedictio illarum videtur ab eorum potestate consuetudine subtracta.

ALLEGATIONES.

a in summa,uerb.bened.post princip. b de consecr.dist. c de consecr.ecclesf. d capitul.final.de consuet.l.2. C.quæ sit lon consuet.

De celebratione Missarum,et Sacramento Eucharistiæ,& diuinis officijs.

SVMMARIVM.

1 *Die Natiuitatis Domini iure communi nemo tenetur audire tres Missas, nec sacerdos eas celebrare,nu.2. Licet possit,siue dicat omnes tres post auroram,siue primam antea,& alias post, secundam autem,& tertiam ante auroram dicere non potest,& satisfacit, si unam tantum dicat,secundam inquam,uel tertiam.*

CONSILIVM I.

QVAESITVM est primo, an omnis sacerdos in die Natiuitatis Domini teneatur sub præcepto celebrare tres Missas.

Secundò, qua hora illas dicere conueniat.

Tertiò, vbi sunt plures sacerdotes, an omnes debeant dicere primam, uel omnes ante auroram, uel si non tenentur omnes dicere,quam, vel quas omittere possint.

Ex eis quæ latius commenti fuimus in cap.[nocte sancta,] a & breuius in Manual.conf. b & aptius quo ad propositum in cap.21. c colligi potest breuis responsio ad quæstiones supradictas.

1 AD PRIMAM quidem,quod iure tantum F communi attento,& secluso voto, iuramento promissione,& statuto particulari,uel alia obligatione speciali,nullus sacerdos tenetur dicere tres Missas in nocte,& die sancta Nat.Domini.Tum quia in nulla illius parte id præcipitur,quod sensit glo. præfati cap. dum pro verbo[celebrent,]ponit verbum,[celebratur,]significando quod verbum[celebrent,] non est uerbum præceptiuum imperatiui modi, sed verbum narratiuum,& permissiuum optatiui,vel subiunctiui modi. Tum quia S.Tho. d communiter receptus sensit præfatum cap.quo ad singulos Christianos continere consiliũ, quo ad effectum celebrandi, & audiendi celebrantem,quod nos magis expressimus. e

2 AD SECVNDAM quod sacerdos illo die potest solo iure communi attento dicere omnes tres, G vnam noctu,& duas post auroram,& omnes tres post eam, & primam tantùm earũ ante auroram, & alias duas,vel cum prima post auroram,& secundam, & tertiam,uel unam tantum earum post auroram, & neutram illarum ante illam.

AD TERTIAM, quod in Ecclesia, in qua sunt plures sacerdotes, unus solus, & omnes possunt dicere ante,& post auroram primam illarum,& secundam, & tertiam post eam, & neutram ante illam, & possunt alteram illarum,quam uolent omittere, uel dicere,attento,ut dixi, solo iure communi, & nihilo alio,quod minuat,uel augeat facultatem à iure communi concessam,accedente.Salua, &c.

H [Sed quod qui audiat Missam noctis Natalis satisfaciat præcepto,notat Syluester uerb.Missa 2.post nu.1.uers. dicitur secundo,unde idem uidetur posse dici de celebratione,licet D.Nauarrus hic utatur illa dictione,alteram,quæ dicitur de duobus,sed quia alterum etiam potest dici de tribus, ideo posset dici D.Nauarrum non dissentire à Syluestro.]

ALLEGATIONES.

a de consecr.dist.1. b cap 25.num.87. c nu.2. d in 3. par.quæstion.80 articul.10.& in 4.distinction.12. quæstion.3. articul.1. e in d.capitul.21.

SVMMARIVM.

I *Missas duas in die celebrare,licet ob necessitatem,seu utilitatem non dicentis,sed audientis,et quæ sit sufficiens, arbitrio boni uiri relinquitur.num.2.* 1

CONSILIVM II.

AN liceat Sacerdoti in magna sacerdotum penuria bis in die Missam celebrare, quia est nunc in Anglia sacerdotum inopia, ut in itinere centum milliarium uix tres Catholicos sacerdotes reperias, qui Missam celebrent, & sacramenta ministrent.

1 Respondeo,licere.Tum quia cap.[cõsuluit,]habet expressè, posse quem bis celebrare propter necessitatem, & in hoc casu occurrit illa. K Tum quia ex illo cap.colligunt Cardinalis,Pan.& alij,quod regula de non dicenda Missa ab uno eodem die bis, fallit in casu necessitatis,qualis est hic. Tum quod Glossa eiusdem cap. habet posse quem dicere duas Missas, causa utilitatis non quidem dicentis, sed audientis, ut ibi Cardinalis egregiè adnotauit, & in casu proposito occurrit necessitas audientis,uel audientium.

2 Tum quia,quæ necessitas ad hoc sufficiat, relinquitur arbitrio uiri prudentis,ut adnotauit Panor.ibidẽ,& probatur ea efficaci ratione,quod cum aliquid indeterminatum iure statuitur, determinatio arbitrio boni

boni viri est facienda. a At quilibet uir prouidus, & bonus iudex, qui legerit, & perpenderit casus, in quibus licet bis in vno die celebrare propter necessitatem, vel vtilitatem, quos summatim nos collegimus in Man. conf. b facilè iudicabit in casu proposito iustam occurrere necessitatem, ob quam id fieri possit, denique quod Card. c expresse habet id posse fieri propter raritatem sacerdotum, quæ in hoc casu maxima esse proponitur. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. 1. ff de iur. delib. cap. de causis, de offi. dele. b capit. 25. num. 87. c in eod. c. quæstion. 3.

SVMMARIVM.

1 *Missas secundum ritum, & cæremonias Missalis sub ipso recogniti dici cum præcipiat Pius V. sua bulla, sequitur, vt etiam debeant dici orationes assignatæ, dicendæ dum sacerdos vestibus se sacris induit, & num. 2. illarumque omissio esset mortalis si ex contemptu fieret, vel etiam si omnes sine causa reputata legitima omitteret, secus si vnam, aut alteram, modo cesset contemptus. num. 4.*

2 *Presbyter sine sacris vestibus etiam metu mortis missando peccat.*

3 *Gerundium adiectiuum, vel participium passiuum necessitatem signant.*

CONSILIVM III.

AN orationes, quas dicunt sacerdotes, cũ uestiuntur uestibus sacris sint pceptæ. 1 Iussus respondere huic quæstioni ab eo, cuius ego rñsum libentissime audirem, & ei parerem, sub eius emũctissima censura, respondeo, pro indubitato me habere, obligari presbyteros ad dicendas preces ordinatas in Missali, vt eas dicant, cum vestiuntur sacris vestib. Tum quia fœl. rec. Pius V. iussit, vt Missæ dicantur secundum ritum, & cæremonias in suo Missali institutas, vt habet bulla eiusdem, & in Missali postea recognito sub rub. ritus seruandus in celeb. Missæ, habet singulas orationes pro singulis vestibus institutas esse dicendas à sacerdote, cum se illis vestit. Tum quia consuetudo antiquissima totius ecclesiæ saltem Latinæ seruat illud à tempore immemoriali, & constat consuetudinem rationabilem esse seruandã, cũ deficit lex, a præsertim cum est immemorialis, quę habet vim constitutionis, b & consequenter licet nulla esset lex, quæ presbyteros ad hoc obligaret, est tamen consuetudo notoria, quæ ad id obligat, iuxta l. [de quibus.] c]

2 Tum quia certum est presbyteros peccare missando sine sacris vestib. adeo quidem, ut nos scripserimus in Man. conf. d sequuti Caiet. e non posse licitè Missam celebrari sine vestibus sacris, ẽt ob metum iusti timoris, ẽt mortis, & constat pdictas orationes esse qdam accessoria prædictis uestib. & accessorium debere sequi naturam principalis, iuxta c. [accessorium,] f cum ijs quæ ibi gloss. citat. Tum quia nihil cum scandalo est agendum, g & grande scandalum ẽet toti clero, qđ presbyteri orationib. omissis sese induerent, & ad missandũ pararent. Tum qa non obstat, qđ prædictus Pius V. non posuit præfatas orationes in prima sui Missalis editione, quia ẽt nihil meminit de vestib. ipsis, quæ erãt principaliora precib. Immo argumentum retorqueri põt in arguẽtem sic. Non meminit ille pijssimus Papa in prima editione Missalis, & postea addidit in eius recognitione, ergo sensit defectum fuisse notabilem, & memorandum, atque supplendum.

A 3 Tum qa nõ obstat ẽt dicere, ꝙ in pfata recognitione nõ est verbũ pceptiuum, partim qa, licet nõ sit expssum, est tñ tacitũ, dũ rubrica, cui debet cõuenire nigrũ, hẽt [Ritus seruandus in celebrat. Missę,] siue verbũ [seruãdus] sit gerundiũ adiectiuũ, quod significat necessitatẽ, iuxta gl. h & clarius, si est participiũ, qa participia passiua resoluũtur regulariter in verbum [debet] adiunctum infinitiuo passiuo, ita verbum [ordo seruandus,] resoluetur in illa verba, [Ordo qui seruari debet.]

4 Maioris autem quęstionis est, an illarum omissio esset peccatum mortiferum, & quidem putarem esse tale, si per contemptum fieret, quia etiam omissio consiliorum talis est, si fiat ex contemptu, iuxta glossam singularem, & receptã, i immo etiam si omit-

B terentur omnes absque contemptu scienter, deliberatè, sine causa, aduertẽdo se illa omittere, qa eẽt notabilis defectus eorũ, quæ in vestiẽdis sacris vestibus requirũtur, qualem esse mortiferum nos probamus in Enchir. de orat. K nõ autem si eas omitteret per incogitantiã, vel obliuionẽ, & aliã causam quam reputaret ad id iustam, ẽt si non oĩno talis esset, per ea quæ scripsimus in Manua. Conf. l neq; si vnam, vel alteram illarum omitteret sciẽter, & sine vlla causa, abs q; tamen contemptu, quia in omni materia paruitas, & subreptio transgressionis legis, vel consuetudinis excusat à mortali, per ea quæ aiunt S. Tho. & alij citati à nobis. m Per quæ omnia explodi pos-

C sunt scrupuli omnes, qui ex antinomia præfata circa hoc cuipiam insurgerent. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. consuetudo, 1. dist. & cap. fin. de cõsuet. b cap. super quibusdam, §. præterea, de uerb. significat. l hoc iure, § ductus aquæ, ff de aqua quoti. & æsti. c ff. de legibus, & l. 2. C. quæ sit longa consuet. d cap. 25. num. 83. e 1. 2. quæstio. 96. artic. 4. f de reg. iur. lib. 6. g Matth cap. 18. & cap. nihil, de præscript. h in rubr. ff de edendo. i in capit. qui autem. 10. distinct. K super cap. quando, de consecratio. distinct. 1. cap. 10 num. 9. l prælud. 9. à numer. 10 præsertim numer. 16. m ubi supra num. 11.

SVMMARIVM.

D *Missam celebrans addere clausulam. [Et Regem nostrũ,] vbi adest consuetudo, & c.* 1

Lex pro parte vsu non est recepta, non obligat, & pro lege habetur, quod legislator interrogatus responderet. 1

Festum Præsentationis Beatæ Mariæ, & aliquot alia celebrari possunt in quibusdam Regnis. 2

Legem Superioris inferior ex magna causa transgredi potest, & ex ea contra canones statuere potest Episcopus. 2

CONSILIVM IIII.

VTrum in oratione, quæ in Missa post cõmunionẽ p Papa dr̃, addere liceat iuxta antiquum vsum, [Regẽ nostrum cũ prole Regia, & Episcopũ nostrũ, &c.]

E nõ obstãte Bulla Pij V. in nouo Romano Missali, qua Pius V. in Missarũ celebratione, decernẽdo, nihil vnquã addendũ, detrahendũ, aut mutandũ esse præcipit, ne sacerdotes alias cæremonias, vel preces, quam quæ in dicto Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.

Secundo, vtrum festum Præsentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, Coronæ Dñi, & Angeli custodis in Archiepiscopatu Cæsaraugustano celebrari possint, iuxta declarationem, quam D. Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus fecit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respódeo affirmatiuè,quod possunt addi. Tum quia lex,q̃ non est recepta,non obligat.iux.§.[leges;] a & glossam solemnem in cap.1. b vbi late Fely.ad nihil quidẽ, si in nihilo recipiatur, neque ad partem, quoad quã non est recepta,etiamsi quoad alias oẽs recipiatur,p̃ ea quæ nos tradimus in Man.conf. c & conit.præfatam legem quo ad prędictam particulam non esse receptam in Hispania. Tum quia lex,quę vetat fieri aliquid, non includit facientem illud per simplicitatem, & bonum finem,sine contemptu, dolo, superbia, & temeritate,iuxta doctrinam Card. d & sacerdotes celebrantes non faciunt præfatam commemorationem per superbiam, & contemptum,sed per bonum respectum,& obseruantiam,siue pietatem,qua sunt, & debent esse in suos Reges, & ne ipsi & populus stomachentur propter omissionem tam piæ consuetudinis fundatæ in præcepto Pauli I. e iubẽtis fieri obsecrationes pro Regibus,& iis qui in sublimitate cõstituti sunt. Tum quia etiam ipso Pio viuente,& postea in hunc vsque diem omnes Hispani seruant illam consuetudinem , & addunt illam particulam in hac ipsa Vrbe in tribus Ecclesiis, S.Iacobi, B.Mariæ de Monserrat,quæ est Aragonum,& S.Antonii,quæ est Lusitanorum, & si rogatus fuisset ipsemet, an esset contentus,vt consuetudo illa seruaretur vniformiter ab omnibus ferè Hispanis recepta , uerisimile est responsum iri quod sic,& habendum est pro lege, id quod rñdisset legislator,si fuisset interrogatus,cũ legem conderet, iuxta glossam singularẽ,& receptã. f

AD SECVNDAM respondeo primo,quòd in eius propositione non narratur declaratio , quam fecit D. Ferdinãdus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus prædecessor Illust. qui de hoc dicitur dubitare,super indulgentia, & concessione facta Regnis Hispaniarum,addendi aliqua festa,quæ nõ sunt in Breuiario,& Missali Romanis,per quam declarauit celabrari posse in prædicto Archiepiscopatu festum Præsentationis B.Mariæ, S.Herminigildi, & Coronæ,& Angeli custodis, de quibus queritur.

2 Secundo,omissis quę possunt adduci pro vtraque parte,uidetur respondendum,quod declaratio pręfata Illustr. Archiepiscopi absque ullo reatu seruari potest,donec S.D.N.consultus contrarium respõderit: Tum quia facta fuit antequam Sanctitas eius interpretaretur concessionem illam Pii V. de qua meminit, quam si forte uidisset,eam probasset. Tum quia innititur maximæ deuotioni populi Christiani sui Archiprę sulatus , & ex magna causa potest iudex inferior transgredi canonem,& legem superioris,vt sentit Innoc.receptus, g cuius dictum dilatat ibi Fel. h confirmando illud per l.[si homine.] i & quod per illam dixit Baldus, K quod ex magna,& euidẽti causa potest episcopus statuere contra ius canonicum,per quę omnia probatur à fortiori posse defendi pręfatam declarationem D.Ferdinandi. Tum quia maius scandalum orirentur nũc illi declarationi iam semel susceptæ contraueniendo,quàm à principio, cum sola prohibitio Pij V. id vetaret, & scandalum,qua parte potest, vitari debet. l Tum quia officia in prędicta declaratione expressa sunt illi regioni ualde celebria , & satis pauca , cum in uarios menses sint digesta . Tum quia, etsi reliquiæ illius Gloriosissimi Principis Herminigildi non sint adeo nobiles in sua specie, consideratæ , sunt tamen maximæ,pensata ea,qua sunt magnitudine celebratæ in illo celeberrimo cap. Herminigildus.25. quæstion.1. Salua,& cæter.

F

ALLEGATIONES.

a 4 distinctio. b de treu.& pace. c cap.23.numer.62. d in clem.1 quæstion.39.de priuileg. e ad Timoth.2. f in l.tale pactum.§ fin ff.de pact. g in cap.2 de constit. h à num.48. i ff.mand. k in l.omnes populi, ff.de iust.& iure. l cap.nihil cum scandalo,de præscript.

SVMMARIVM.

Missæ diebus festis audiendæ præceptum est iuris humanæ,cui iusta præscriptione potest derogari. Illam item quam Græci ritu suo præscripto dicunt, post Catholicus audire,modo in ea non fiat, vel omittatur aliquod iuri diuino contrarium. 1

Horas canonicas obligatus recitare, secundum aliquod Breuiarium ante 200. annos ab editione Romani editum,non potest priuata auctoritate illas dicere,secundum Breuiarium Romanum, nisi prius Episcopus cum Capitulo seu Prælatus, cùm conuẽtu communiter Romanum receperit. 2

G

CONSILIVM V.

AN Italus habitans in terris Græcorum in die festo Missam ritu Græcorum audire possit, an verò excusetur à præcepto Ecclesiæ audiendi sacrum, quando ritu tantum Græcorum audire potest?

Secundo,an Breuiarium paratum ante 200.annos habens,Romano Breuiario horas recitare valeat.

H

1 AD QVAESTIONEM primam respondeo primo, illam esse maximã,& dignam Sophocleo cothurno,quali non in præsentia mihi vacat. Secundo,quod respõsurus ad illam, informãdus esset prius de modo celebrandi Missas illarum terrarum, an sit cõtrarius ritui Catholicorũ necessario iure diuino in eis celebrandis seruando,an non,licet sit cõtrarius in aliquo iuri canonico cõsuetudine antiqua abrogabili. Nã si priore modo esset contrarius,nõ liceret Catholico eã audire,quia iure diuino eius auditio videretur prohibita,sicut & ipsa celebratio, cũ esset consensus in peccatũ iure diuino prohibitum,& ita damnabile,iuxta illud Pauli [ad Rom.] 1.& cap.1. a cũ ei similibus Si aũt posteriori modo,esset contrarius, cessaret hæc obiecto, quia Græci non obligantur in terris suis celebrare secundum modum Catholicorũ abrogabilem,si iam est abrogatus. b Informandus etiam esset de cõsuetudine,quam obseruant,uel obseruarunt præfati Catholici circa eam audiendam, quæ si esset legitimè præscripta , posset excusare ab audienda illa , quia præceptum de audienda illa festis diebus humanũ est,colligitur ex cap.[missas.] c & alijs multis locis. Informandus esset etiam de aliquibus alijs,de quibus nulla informatio datur, & ita nulla responsio certa reddi potest.

I

AD SECVNDAM quæstionem respondetur,uideri eam duplicem sensum habere. Alter est, an clerico habenti aliquod Breuiarium priuatum ante ducentos annos scriptum , liceat uti nouo Romano? Ad quam in hoc sensu acceptam respondendum uidetur affirmatiuè , quia Breuiarium illud priuatim , siue auctoritate priuata scriptum non excipitur à generali præcepto dicendi Horas, iuxta formulam huius noui Romani .

K

2 Alter

ALLEGATIONES.

a de offic.deleg. b argum.cap.fin.de consuet. c de consecratio.distinct.

2 Alter sensus est, an clericus habens Breuiarium publicum auctoritate publica Episcopi, vel alia legitima compositum ante ducētos annos, priusquam institueretur hoc nouum Romanum, per cuius formam obligatur dicere horas, possit dicere illas secūdū formam huius noui? Et ad hanc qōnem in hunc sensum acceptam respondendum videtur negatiuè, quod non, nisi de communi consensu Episcopi, & Capituli susciperetur pro Breuiario, per cuius formulam omnes recitarent, argumento à contrario sensu præfatæ bullæ, quæ habet, quod obligatus ad pronunciandas horas secundum formulam Breuiarij ante præfatos ducentos annos compositi, possit relinquere illam, & dicere secundum hanc nouam, consentiente prælato, & maiori parte prædicti Capituli, vel conuentus, significans à contrario sensu, quod nō potest id facere suo solo consensu priuato, quod argumentum à contrario sensu est firmum in iure. a

Pro hac 2. quæstione vide Consilium 15. & 16. & quæ ibi notantur.

ALLEGATIO.

a leg. 1 ff. de officio eius cui mand. & capit. à nobis 2. de sententia excommunicationis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Defunctorum Missa, & officium, vt pro me adhuc viuente dicatur, curare possum, caueat tamen sacerdos, ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum, mihi applicet.*

CONSILIVM VI.

Viuenti an liceat facere celebrare officium, vel Missas defunctorum pro se, antequam moriatur?

1 Respondeo, quòd licet viuo procurare, vt fiant, vel dicantur Missæ, vel officium defunctorum pro se, antequam moriatur, modo caueat sacerdos, ne orationes, per quas pronunciat aliquem, vel aliquos esse mortuos, applicet illi viuo, qualis est illa, quæ incipit, [Inclina,] quæ habet illa verba, [animam famuli tui, quam de hoc sæculo migrare iussisti,] & aliæ similes, quia id esset mentiri, quod nunquam licet etiam in loco profano, & sermonibus profanis. a

ALLEGATIO.

a cap. 1. & cap. cum humilitatis 22. quæst. 2.

SVMMARIVM.

1 *Missa ne tecto capite dicatur, nullo iure speciali, sed solum generali, & num. 5. speciali tamen consuetudine inhibitum videtur. num. 6. in fin.*

2 *Missans etsi ex consuetudine amictum super humeros retorqueat, non tamen prohibetur eo in capite retento, & num. 4. & 5. & id modo cesset scandalum, num. 5. etiam sine alia causa infirmitatis celebrare, nu. 6. alio autem pileo vti tunc licebit, præsertim vsque ad consecrationem, si adsit manifesta causa alys nota, quod si sit dubia, Episcopi. si potest commodè, obtinenda erit dispensatio. num. 6*

3 *Amictus ratio potius respicit caput, quam humeros.*

4 *Missa Sabbati sancti in primitiua Ecclesia sub noctem celebrabatur.*

5 *Missa vrgente necessitate, dici potest in loco non sacro.*

CONSILIVM VII.

Sacerdos laborat debilitate, & frigiditate capitis, adeo vt nullo pacto eo detecto stare possit. Quæritur, an celebrare possit Missam tecto capite.

1 Respōdeo primò, vidisse me quinquaginta abhinc annis in diœcesi Legionēsi terra Hispaniæ frigida quendam presbyterum senem hyeme valdè frigida celebrantem Missam capite pileolo tecto, quod tunc aliquantulum me offendit. Tum quod non memineram vidisse aliquem ita celebrantem, & quod ea quæ contra mores fiunt, videntur esse vitanda. a Tū quia cum tunc essem ætate iunior, arbitrabar posse illum præstare, quod ego prestabam, sed postea cum longe senior venissem ad Vrbē, vidi quēdam facultatem habentem intra domū celebrandi celebrantem panniculo lineo supra caput ob frigiditatē, & dolorē capitis superposito absque vlla dispensatione. Tum quia solis familiaribus præsentibus, & in loco priuato sine vllius scandalo id aliquot vicibus faciebat. Tum quia nullo iure id uidetur specialiter prohibitum. Tum quia uidi aliquos seniores, & ægrotos canere in choris ecclesiarum, & officium præsertim nocturnum facere capitibus ad obuiandū frigori bene tectis.

2 Secundeo respondeo, videri mihi licere dicere totam missam capite amictu sacro tecto. Tum quia totius ecclesiæ instituto ad faciēdum missam utimur sacro amictu, quo caput operimus, & non memini ullū canonē, quo iubeatur illū in collum retorquere, licet cōsuetudo generalis id habeat. Tum quia uidetur nobis in primitiua ecclesia solitos fuisse pſbyteros missare capite amictu tecto. Tum quia licet aliquot, in quibus est ēt S. Tho. b significent amictum esse uestem superhumeralem, indutam ad significandam fortitudinem necessariam ad celebrandum diuina, quia fortitudo præcipue in humeris uiget, nobis tamen aptius, & rationabilius uidetur esse tectorium capitis, illo irrefragabili totius ecclesiæ instituto, quo iubemur dicere, quādo eo amicimur, illa uerba, [Impone Domine capiti meo galeam salutis ad expugnādos diabolicos incursus.] in quibus illud uerbum, [Galea,] palam significat armaturam capitis, & expressius uerbum, [capiti meo,] nulla de humeris facta mentione.

3 Omnia item alia uerba, quæ significant finem, in quem amicimur, scilicet uitatio fraudum diaboli, & superatio uersutiarum eiusdem, potius respiciunt caput, quàm humeros, quia magis fiunt per prudentiam, & sapientiam, quæ habent sedem in capite, quàm per uires corporis, quæ collocantur in humeris. Tum quia doctissimus ille episcopus Miniatensis auctor rationalis diuinorum officiorum c sic ait. [Ideo amictu caput operimus, ne circunquaque liberè prospiciendo illicita cogitemus.

4 Quibus uerbis uidetur sentire amictum magis esse tectorium capitis, & sensuum in eo constitutorum, ne ad extranea uagentur, quàm tectorium humerorum, sine quo illi teguntur. Tum quia uerisimile est, sacerdotes potius induxisse consuetudinem cū ad collum demittendi, ad leuandum se fastidio tenēdi eum in capite, & uelandi fere oculos, aures, & alios sensus,

ALLEGATIONES.

a cap. quæ contra mores. 8 dist. & cap. quisquis 40. distinct.
b in 4. libr. sentent. dist. 24. quæst. 3. c lib. 2. cap. 2.

sensus, quam ad significanda alia mysteria, quæ sine E
aliqua violentia significare nequeunt. Tum quia non
obstat dicere, quod per consuetudinem generalem li
ceat celebrare illo ad collum retorto, quia non sequi
tur ex hoc, quod non liceat celebrare illo in capite re
tento. Nam vt in Ench. de oratio. a diximus consue
tudinem quidem induxisse, vt liceat hodie missam
Sabbati sancti, quæ in primitiua ecclesia celebratur
sub noctem longe post meridiem, celebrare sub me-
ridiem, vel paulo ante, non tamen induxit, vt non li-
ceat celebrare post meridiem, imò hoc videtur reli-
giosius, sicut item adhuc tempore Sanct. Tho. non
licebat cœnare die ieiunij, nisi peruentum esset vs-
que ad horam nonam, idest vsque ad 2. vel 3. post me
ridiem, vt colligitur ex eodem, b & quamuis con- G
suetudo induxerit, vt liceat cœnare in meridie, uel
circa, non tamen induxit, vt non liceat differre cœ-
nam in horam nonam, & tardiorem. Ita videtur quòd
etiam hodie liceret celebrare missam tecto capite a-
mictu, quamuis liceat per consuetudinem genera-
lem celebrare etiam eo ad collum retorto, cessante
scandalo, cum quo nihil licet. c

5 Tertio, quod ex hoc solo non sequitur satis lice-
re celebrare tecto capite pileolo, vel alio amictu non
sacro, quia à separatis non fit illatio. d Facit ad id
tamen multum, quod in primitiua ecclesia celebrare
tur capite tecto amictu, & quod etiam liceret id face
re, si non esset audiētibus scandalum. Faciunt etiam
supra insinuata, nempe quod nullo iure id speciali- H
ter prohibeatur, sed generaliter tantum, nempe, vt
diuina sacramenta reuerenter tractentur, & non desi
nunt illa ita tractari, eo quod ex iusta causa, & neces-
sitate vitandi frigoris, vel doloris capitis, pileolo ali-
quo honesto caput tegatur. Nam & necessitate gran-
di vrgente potest quis dicere missam in loco non sa-
cro, e quod longè magis abhorret à sacris canoni-
bus citatis ibi per glossam, quam celebrare partem
missæ tecto capite aliquo honesto pileolo.

6 Quare resoluendo respondeo primò, quòd non
solum debili, uel ægroto, sed etiam sano, & forti
liceat celebrare etiam hodie capite amictu sacro te-
cto, ad honestius, attentius, & religiosius celebran-
dum cessante scandalo, quod facile cessabit publi- I
cata causa qua id facit.

Secundo, etiam licere ex iusta causa alijs, & mani-
festa celebrare, præsertim usque ad consecrationem,
capite uelato aliquo uelamento honesto ad resisten-
dum frigori, uel dolori capitis instanti, etiam sine di-
spensatione argumēto illius dicti San. Tho. f quod
habens iustam causam manifestam non ieiunandi li-
citè potest frangere ieiunium.

Tertiò, quòd minor causa sufficeret ad celebran-
dum capite tecto aliquo panniculo albo, quàm alio
pileolo, quia propius ille ad amictum sacrum acce-
dit, quàm hic.

Quartò, quòd si causa non esset manifestè iusta,
sed dubia, & posset commodè adiri episcopus, debe- K
ret impetrari dispensatio ab eo, quia etiam habens
causam non ieiunandi dubiam, debet eiusmodi di-
spensationem impetrare ab episcopo, ut ait præfatus
S. Thom. receptus, & negari non potest præcepto ge-
nerali de reuerenter tractandis sacramentis, & spe-
ciali consuetudine inductum esse, ne quis uelato ca-
pite, alio, quàm sacro amictu celebret. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 3. nu. 43. b 2. 2. quæst. 147. art. 1. c cap. nihil cum scandalo, de præscript. d leg. Papin. ff. de mino. e cap. sicuti. de consecr. dist. 1. f cap. 2. quæst. 147. art. 4.

SVMMARIVM.

Missa pro vna sacerdos à pluribus in id non consentientibus pitantias accipiens etiam de superioris licentia non satisfacit, nisi pitantiæ sint adeo tenues, vt iustè præsumi possit dantes non intendere, vt tota Missa ipsis applicetur num. 3. 1

Missam pro vno, & pro alio collectam dicens non satisfacit. 2

Missæ valores infiniti, sed non infinitè applicantur satisfactioni. 3

CONSILIVM VIII.

Sacerdos regularis an à pluribus pitan-
tias pro vna Missa accipiendo peccet,
& an excusetur, si de licentia, seu ordi-
ne sui Superioris illas accipiat, vel si sa-
tisfaciat pro vno dicendo sacrum, pro
alio in eo orando, & collectam dicendo, vel applican
dō partem Missę sibi debitam pro intentione aliorū.

1 Respondeo, quòd non, vt respondimus in Ma-
nua. a nisi expressè, vel tacitè consentiant illi, pro
quibus dicēda, vel qbus ipsa Missa est ꝓmissa, vt dī
ibidem, & paulo ante b per rationes, quæ tangūtur
in eisdem numeris, nec scientia, nec licētia Superio-
ris in hoc quicquam prodest, quia non habet ipse po
testatē remittendi obligationem soluendi debitum,
quæ iure naturali, diuino, & humano cōtrahitur, iux
ta cap. [si res aliena.] c & cap. [peccatum.] d nec
potest quis dare alteri facultatem, quam ipse non ha
bet, e & ipsemet prælatus nulla ratione habet fa-
cultatem satisfaciendi per vnam Missam duobus, q-
bus singulæ debentur, cum omni iure statuatur ne-
minem liberari ab obligatione soluēdi aliquid vni,
eo quòd debitum illud soluatur alteri. f

2 Quod autem prædictarum collectarum adiectio
nō sufficiat ad id, colligitur ex eo, quòd per illas col-
lectas non potest sacrificus tollere partē valoris Mis-
sæ debitæ vni, vt applicet alteri, per ea quæ dicimus
in d. Manua. g Nec obstat opinio S. Tho. h & Ca-
ietani, & aliquorum sequacium Thomæ dicentium,
quod vna Missa dicta pro pluribus tantum prodest
singulis, quia Thomas non recipitur communiter in
hoc, & vsus Ecclesiæ habet contrarium.

3 Tum quia licet Christus in Missa oblatus sit, &
valores eius sint illimitati, & infiniti, non tamen in-
finitè, & illimitatè applicantur satisfactioni, sed li-
mitatè, vt in d. Manua. tangitur. Quod autē nec par-
uitas pitantiæ in id prodesse possit, i etiam mon-
stratur, nisi tanta esset paruitas, vt iustè præsumi pos
set, quod is qui dat pitantiam, non dat illam, ut tota
una Missa ei applicetur, sed tantum aliqua pars eius,
quæ sacrifico uidebitur.

ALLEGATIONES.

a cap. 25. num. 111. b in eodem cap. num. 92. c 14. quæstio. 6. d de regulis iuris, lib. 6. e cap. quod autem, de iure patronat. f cap. ea quæ, de iureiurand. g numer. 92. h 3 par. quæstio. 76. artic. 5. i eod. num.

SVMMARIVM.

Missæ suffragium mortuis applicari potest intentione, memoria in canone, item per collectas, sed plenius per applicationem totius Missæ de requiem. 1

Missa pro pluribus dicta, singulis non ita prodest, ac dicta pro vno. 2

3 *Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quàm per solam intentionis applicationem, vel memoriam in memento.*

4 *Suffragium pinguius erit, si intentione ante Missam, memoria in canone, & in collectis, mortuis suffragemur, quàm vno tantum, vel duobus modis.*

5 *Missa & collecta de defunctis sunt aptiores illis, quàm de viuis.*

6 *Commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Missa priuata de festo, imò in die festo potest dici Missa de defunctis.*

6 *Specialis precatio pro mortuis fit in omni Missa quamlibet solemni.*

6 *Collegiata in Ecclesia duæ Missæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore vel festo.*

7 *Missam peculiarem non esse in solemnibus festis dicendam, vt intelligatur.*

7 *Auditione cuiuslibet Missæ, etiam priuatæ etiam peculiaris, satisfit præcepto de sacro audiendo.*

8 *Missam de S. Maria quotidie dici, per statutum potest ordinari, modo id onus vni soli non imponatur.*

9 *Prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi Missas sibi data parcè utantur, & non sine iusta causa.*

10 *Missas diminuentes imponant eas dicturis, ut iuuent mortuos intentione ante Missam applicando eius ualorem, & in Missæ canone, & per collectas, & quod hæc fieri possint uirtualiter.*

10 *Collecta de defunctis potest dici etiã in festis solemnibus.*

CONSILIVM IX.

EX Conc. Trid. præscripto a tributa est facultas episcopis, vt in Synodo diœcesana circa Missarum reductionẽ statuere possint, quidquid ipsi expedire censuerint, ita tamen, vt eorum defunctorum semper commemoratio fiat.

Dubitatur, an cõmemorationi pdictę satisfieri possit sola intẽtione, missarum applicatione, aut sola, ac simplici cõmemoratione in [memẽto.] aut potius certis collectis, & quibus, & si pro defunctis, quid faciendum festis diebus, quibus collecta defunctorum ex rubricarum regulis haud fit.

1 Rñdeo primò qõnem hãc circũspectissime propositã videri, quatenus triplicẽ modũ applicãdi mortuis Missarũ suffragia psupponit, s. per intentionẽ animi, & p memoriã, quę fit in decima parte canonis missæ, quæ incipit, [Memẽto et,] &c. & per collectas expressas in ipsa missa, vt colligitur ex c. [cum grauia] & c. [nõ ęstimemus.] & c. [animę,] & alijs multis b adiũcto c. [visum.] c & nihilominus maior, & melior esset p totã ipsam missam de defunctis, vt pbat Pan. d

2 Secundò, quòd piè, certè, ac verissime præsupponit vnam missam dictam pro pluribus non prodesse singulis eorum tantum, quantum prodesset vni eorum, si pro eo singulariter diceretur, vt post alios dicimus etiam nos in Manual. confess. e quidquid Ludouicus Romanus male consuluerit, f & aliquot alij, quos non expedit referre, non recte intelligentes D. Hieronymum. g

3 Tertiò, quòd prædictorum trium modorum suffragandi per missas optimus videtur esse per collectas, cæteris paribus, quia triplex bonum, cæteris paribus, melius & maius est vno. h At suffragatio per collectas includit alias duas, aliæ verò non illã, qui. n. debito modo per collectã suffragatur, intendit applicare suffragiũ defunctis, pro quibus pronũciat collectam, & facit memoriam eorum, & præterea precatur pro eis verbis appositis, & ab Ecclesia consuetis.

4 Quartò, quòd cęteris paribus pinguius suffragiũ esset suffragari primum intentione ante Missam, & memoria debite habita in prædicta decima parte canonis, & in tribus collectis, quæ de more adduntur, eadẽ ratione, quia hæc trina applicatio continet applicationem collectarum, & multiplicat intentionẽ, & memoriam debitam, per intentionem enim habitam ante missam, & memoriã debite habitam in secũdo [memento.] non tollitur, neque excusatur intentio, & memoria actualis, vel virtualis, quæ habendæ sunt à pronunciante recte collectas prædictas.

5 Quinto, quod cæteris paribus collectæ missarũ de defunctis sunt in hoc aptiores, & fructuosiores, quam collectæ Missarum de viuis. Tum quod specialia præferuntur generalibus. i Vnde & quod singulariter promittitur, magis obligare dicitur, k & quod specialis prouisio melior est generali, l & per collectas missæ defunctorum singulariter, specialiter, expresse, ac directè oratur pro illis, p collectas aũt aliarum missarũ non ita. Tũ quia, vt supradictum est post Panormitanum, m Missa pro defunctis ceteris paribus magis prodest defunctis, quam Missa de Sanctis, uel feria. ergo etiam collecta Missæ de defunctis magis proderit, quam collecta Missæ de uiuis, quia quod iuris est de toto ad totum, idem est de parte ad partem, n

6 Sexto, quòd nullo iure uetatur fieri commemoratio de defunctis in Missa de festo saltem priuata, immo expresse permittitur, & interdum præcipitur. Tum quia in qualibet Missa quamlibet solemni debet fieri, & semper fit precatio specialis pro mortuis. o Tum quia iure communi in Ecclesijs collegiatis quolibet die sunt dicendæ duæ Missæ, altera de defunctis, altera de festo, uel feria occurrẽte, iux. cap. [cum creatura.] p quod Panormit. clarius alijs sic summat. [In Ecclesijs collegiatis debent celebrari duæ Missæ collegialiter, una pro defunctis, & alia secundum exigentiam diei, ut pro festo, si festum occurrat, uel pro feria.] & Archidiaconus, q reprehendit eos qui dicunt in Missa de Dominica non esse orandum pro defunctis, & Panormit. eleganter, & erudite consulit, r dicendas fuisse quolibet die etiã festo 30. Missas de defunctis, quas quidam testator ordinauit dicendas pro anima sua.

7 Septimo, non obstat prædictis cap. [& hoc attendendum.] s quod uidetur probare, non esse faciendas Missas peculiares in festis solemnibus, & constat bonam partem Missarum de defunctis esse peculiarem, non inquam hoc obstat. Tum quia non loquitur specialiter de Missis, de defunctis, sed generaliter de peculiaribus, quales sunt oẽs priuatæ, siue sint Missę de defunctis, siue de uiuis, & constat licere diebus quamlibet solemnibus dicere peculiares de uiuis, ut uidemus in tota Christiana Ecclesia seruari. Tum qa solum probat peculiares nõ ita esse faciendas, ut impediant

ALLEGATIONES.

a in cap. 4. sessio 25. de refor, b 13. q. 1. c & cap de nominibus, de consecr. dist. 1. cap. cum creatura, de celebr. Miss. d in consil. 99 uol. 2. nu. 44 e cap. 25. nu. 103. f cõs. 339. g in cap. non mediocriter, de consecrat. dist. 5. h cap. 1. de treu. & pace. auth. itaque, C. communi. de success. i cap generi, de reg. iur. lib. 6. & l. in toto, ff eod. k cap. quamquam. 23. distinct. l cap. si aduersus, de hæret. m in d. consil. 99. n l. qua de tota, ff. de rei uend. & cap. pastoralis, §. item si totum, de offic. deleg. o d. cap. uisum, de consecratio dist. 1. & cap. seq p de celebrat. Missar. q in d. capit. uisum. r in d. consil. 99. s de consecrat.

pediant accessum ad solemnem missam, quod non F sit magis per missas peculiares de defunctis, quàm per peculiares de viuis, imò minus, quando quidem multo plures omittunt audiri solemnem publicam propter auditionem missarum priuatarum, & peculiarium de viuis, quam propter auditionem, peculiarium de defunctis. Tum quia illi cap. fere vbique derogari cœptum fuit, posteaquam communiter cœpit opinari non teneri nos de præcepto ad audiendum missam de die, & minus publicam die festo, quod maxime in Vrbe receptum videmus.

8 Octauo, ꝙ non obstat etiam cap. [significauit.] a quatenus probat, non valere statutum, vt habens certum beneficium teneatur dicere quotidie missam de Sancta Maria, quia non probat non licere quotidie G dicere officium de Sancta Maria, sed per nullam ordinationem quemquam cogi posse ad dicendam quotidie missam de illa, vel aliquam aliam de alio festo, vel de alio officio, quod est longè diuersum, vnde licet ordinari non possit, vt vnus, & idem sacerdos dicat quotidie eandem missam eiusdem officij, potest tamen ordinari, vt missa vnius, & eiusdem officij quolibet die dicatur ab vno, vel pluribus, qui reperiuntur ad id idonei, & dispositi, vt pulchre Pano. cui nemo contradicit b respondit.

9 Nono, quòd Prælati, quibus data est facultas moderandi obligationes iam inductas ad dicendas missas in quibusdam Ecclesijs, & monasterijs, diligenter debent, & cum timore lædendi suas conscientias, vt H ait ipsummet Concilium, quod hanc facultatem dedit, prædictam reductionem, & diminutionem missarum facere. Tũ quia agitur de mutanda, vel de diminuenda uoluntate, & dispositione, quam dominus rei habet in ea, iux. l. [in re mandata.] c quæ est contra ius illud naturale, id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest. d Tum quia commutatio vltimarum uolũtatum defunctorum ob magnam rei difficultatem soli principi non recognoscenti superiorem conceditur, e & in relictis, vel donatis ad pias causas soli Papæ, f idque iusta causa interueniente secundum Innocentium, Panormitanum, & communem, g quæ definit esse contra ius naturale contentum sub septimo præcepto Decalo- I gi, ne quis sua re priuetur, & consequenter, ne cuiuspiam dispositio iusta de re sua facta impediatur, tollatur, minuatur, uel mutetur ab alio, quia illud effectu est alium re sua, uel iure disponendi de illa priuare. Tum quia multi prælati, & multa Capitula, & cõuentus facile se obligant ad dicendas missas, & alia diuina officia, cum auaritia, cum cognatione, amicitia, & precibus, & facilius postea pœnitet eos oneris suscepti, & desiderant, & procurant se illo exonerare, vel diminuere, sine tamen acceptorum restitutione, cum magno relinquentium, vel donantium scandalo, quod est vitandum. h

10 Decimo, ꝙ ex his sequitur prædictos Prælatos, quibus facta est noua hæc facultas contra canones an- K tiquos, iustè posse, ac debere onerare illos, qui dicturi sunt Missas diminutas, & in numerum minorẽ redactas, vt animas defunctorũ iuuent tripliciter applicando eis valorẽ eius intẽtione ante Missam, memoria in Missæ [memento,] & speciali collecta conuenienti. Tum qa hoc sine iactura tpis, & alterius operis fieri potest. Tũ qa refectio illarũ Missarum debet fieri, quã conuenientissimo modo potest. Tũ qa sanctè addi potest collecta de defunctis etiã in festis solemnibus, ut prædictum est, quãuis etiã permitti possit, vt in maxime solẽnibus omittatur, ad gloriã eo- F rum referendo illã omissionem, & gloriam in præfatorum defunctorum opem, & auxilium. Prudẽtiæ tũ fuerit, eo aio hanc triplicem applicationem iniungere, vt Missaturus satisfaciat per intentionem, & memoriam virtualem, qñ per inaduertentiam, vel obliuionem interdum expresse illam non faceret, argumento eorum, quæ nos de proposito actuali, uel uirtuali attendendi ad preces horarias, & alia diuina officia post alios diximus in Enchir. de orat. i

ALLEGATIONES.

a de præb. b in d. cons. 99. c c. mandati. l. sed etsi §. consuluit. ff. de petit. hæred. d l. id quod ff. de reg. iur. e l. 1. & l. legatum. ff. de admin. rerum ad ciuita. pertin. f Cle. quia cõtingit. de religio. domibus. g cap. quæ in eccles. de constitut. h Matt. 18. & cap. nihil, de præscr. i cap. 3. num. 17.

G

SVMMARIVM.

Missarum reductioni faciendæ nec multum prodest, nec obest, quòd eleemosyna pro eis dicendis sit magna, vel parua. 1

Eleemosyna, quæ offertur à petente fieri sacrum, non datur, vt illius precium, sed sponte, & libera iter offertur. 1

Potestas concessa à Pontificibus Generali alicuius religionis dispensandi, vt multitudini Missarum, quas visitando reperiet à monasterijs receptas, possit minori numero, cum aliqua alicuius boni operis adiunctione satisfieri, compet t nedum illi, qui erat Generalis die datæ potestatis, sed etiam successoribus, item & extenditur ad H *Missas, qua post dictam diem, antequam fiat visitatio, successiuè reperientur accepta, & non potest dicta potestate vti quo ad Missas post visitationem à monasterijs recipiendas, nu. 2. nisi potestas prædicta Missarum multitudini sic satisfaciendi expresse ad successiuè recipiendas extenderetur, nu. 3. immo nec tunc, cum quãdam deceptionem petentium Missas contineat, potest saltem sine peccato veniali exerceri, nisi magna id faciendi subsit causa, num. 3. & 6.* 1

Missarum multarum dicendarum onus ab offerentibus eleemosynas suscipere cum intentione dictæ obligationi ex facultate antea concessa aliter satisfaciendi, indecens valde videtur, imò nec sine peccato saltem veniali id I *potest fieri, nisi ex magna causa, num. 6.* 3

Delegabilis minus videtur potestas faciendi, quã dandi, item & illius facti, quod eque bene non potest per quẽuis explicari, quodve respicit publicam vtilitatem, requirit magnam animi constantiam, vel respicit principaliter concessionem non iurisdictionis, sed arbitrij, auctoritatis, motusve animi, qui per aliam concedi non potest. 4

Dispensandi potestas secundum glos. & multos alios non potest subdelegari. 4

Causa cognita, cum quid faciendum est, debent omnia authenticè geri, ita vt possit probari cognitionem illam adhibitam etiam si sint religiosi. 5

K

CONSILIVM X.

AD septem quęstiones Fratrum Minorum super quadam Bulla Iulij II. & alia Leonis X. p quas fit facultas Generali eorũ ordinis, ut possit dispensare sup multitudine Missarũ, ad quas monasteria eorũ sũt obligata.

1 AD PRIMAM quidem respõdeo, quod nõ solum Generali, qui tunc fuit, sed etiam alijs, qui ei successerunt, & post hac succedent, est data præfata facultas, qa id satis innuit Bulla Iulij, & clare exprimit Bulla Leonis. Nec uidetur quo ad propositum

referre,

referre, an eleemosyna, quæ data fuit, vel dabitur secundum cõsuetudinem patriæ, sit parua, vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro precio eius, sed spõte ac liberaliter offertur, iuxta ea, quæ post alios nos dicimus in Manual. nostro confess. a

2 AD SECVNDAM, quòd potest dispensare non solum super Missis receptis tempore Generalium, qui preerant tempore datarum bullarum prędictarum, sed etiam pro postea receptis ante suam visitationem, & tempus, in quo petitur dispensatio, sed non potest facere facultatem recipiendi Missas, seu eleemosynas ad dicendas eas, ita quod fratres suscipientes eas possint satisfacere sine dispensatione subsecuta.

3 Tum quia dispensatio, & absolutio peccati non debēt dari antequam fiat, ne videatur dari occasio nimis propinqua peccandi, contra cap. [ex parte.] b Tum quia non decet fratres, dolo, & fraude, ac deceptione rogantium Missas, accipere onus dicendi eas cum proposito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Missas cum facultate redimendi onus eis impositum modo posito in sua bulla in Alemania, & Boemia, non tamen facit illam omnibus monasterijs ordinis, licet Generalibus faciat facultatem dispensandi super eis, quas inuenerint receptas, per quam diuersitatem videtur sentire id, quod dicimus. Tum quia negari non potest, valde indecens esse viris adeo perfectis accipere dolosè Missas onustas cum proposito tollendi onera, nescientibus id ijs, qui rogarunt illas, saltem sine causa iusta, quæ forte inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatem eleemosynæ, quæ dabatur pro eis dicendis. Tũ quia negari non potest propinquiorem causam peccandi dari concedendo, vel dispensando pro Missis committendis, & accipiendis, quàm pro iam acceptis. & hanc partem consulerem, licet vtraque pars de rigore iuris posset defendi per ea, quæ adduxi in com. indulg. c & tetigi in Man. confess. d super illo dubio solemni, an concessio indulgentiæ, vel potestas dispensandi sup voto, & alijs huiusmodi, includat ea, quæ post illam contingunt, vbi tamen tenui partem affirmatiuam, eo quòd licet per ea detur occasio aliqua peccandi, non tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in casu præsenti.

AD TERTIAM respondetur, quòd illa continet duas. Altera est, an præfatus Generalis possit etiam extra tempus visitationis dispensationem præfatam facere? & huic respondetur, quod hoc innuit bulla Iulij, & satis clare exprimit bulla Leonis.

4 Altera est, an præfatus Generalis possit dispensare per alium, delegando ipsi potestatem suam? & respondetur æquius uideri quod non. Tum quia est potestas de faciendo, & non de dando, inter quæ est differentia. e Tum quia est factum, quod communiter non potest fieri æque bene per quemlibet. Tum quia in vtraque loquitur de solo Generali. Tum quod potestas hæc est magna, & uidetur requirere constantiam magnam, & concernit utilitatem publicam animarum. Tum quia concessio huius potestatis non est principaliter concessio tam iurisdictionis, quàm cuiusdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui non potest per alium concedi, iuxta glossam, f & ex simili potestate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, ut ait Bart. in l. [cum magistratus] per illum textum, & alia. g Tum per ea, quæ colligi possunt ex Innocentio Panormitano, & Felyno, h

A & per Cardinalem, i & Rotam, K tenuit potestatem dispensandi non posse subdelegari, per quæ omnia pars hæc videtur verior, quamuis etiam pro contraria facit principium præfati cap. vlti. & primi notabilis Cardinalis, l & alia multa, quibus videtur responderi posse per superius insinuata.

5 AD QVARTAM, scilicet quomodo, & quando fieri debeat huiusmodi dispensatio, respondetur, quod debet probari primo præfatas Missas fuisse receptas cum onere dicendi eas propter necessitatem fabricæ, & fratrum. Secundo, cognoscere quam grandis sit multitudo earum, & iubere, vt celebrentur eæ, quæ commodè possint celebrari, & super alijs dispensare. Tertio, quòd omnia

B hæc fiant authentice coram Secretario, vel Notario Monasterij, coram quo solent fieri acta publica, & cum oportuerit, fiat fides de cognitione præmissa de contentis in Bullis, & quod Generalis communicet, & applicet ijs, qui Missas instituerunt, omnia bona, quæ fient in ordine, vsque ad quantitatem, quæ attingat ualorem, quem haberent ipsæ Missæ, si singulariter, & integre dicerentur pro eis, vel ad intentionem eorum.

AD QVINTAM respondetur, quòd dicendæ sunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per præfatos Romanos Pontifices, quia seruanda est forma commissionis. m

AD SEXTAM respondetur, quòd non potest

C Generalis facere id per Vicarium, per responsum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM satis responsum est in responsione ad secundam, scilicet quod sine magna causa non debent Fratres recipere, & minus quærere præfatas Missas sine magna causa necessitatis fabricæ, vel Fratrum, cum proposito decipiendi eos, qui eas rogarent, vel rogati darent. Tum quia fraus, & dolus sunt peccata saltem venialia, iuxta l. 1. n & tradit Sanctus Thomas. o Tum quia fraus, & dolus nemini debent prodesse, p quamuis propter magnam causam id citra culpam fieri posse uidetur asserere finis Bullæ Leonis, ut tactum est in responsione ad secundam, scilicet propter ur-

D gentem necessitatem, iuxta Glossam. q

ALLEGATIONES.

a cap. 23. num. 102 & 106. b de consecr. c super §. Institut. de pœn. distinct. 1. no. 34. numer. 4. d cap. 12. numer. 16. e l. 1. §. ne autem, C. de caduc. tollen. f in l. sicuti, ff de arbit. g cap. quand. prouoc. non est necess. h in cap. fin. §. is autem, & §. cæterum, de offic. deleg. i ibidem quæstio. 9. k dec. ultim. de officio uicarij in antiquis. l ibidem. m cap. prudentiam, de o ffic. deleg. & cap. Pisanis, de restitut. spoliat. n ff. de dolo. o 2. 2. q. 55. artic. 4. p cap. Sedes Apostolica, de rescript. l. itaque fullo, ff. de furtis. q in cap. sicut, de consecrat. dist. 1.

SVMMARIVM.

E

Missa vna votiua non satisfacit pluribus, qui data eleemosyna rogant, vt ad eorum intentionem sacrum faciam, nisi adsit eorum tacitus consensus, qui tamen nunquam accedere solet, nec ob paucitatem sacerdotum, nec ob charitatem annonæ, vt id liceat, petendum est, numer. 3. 1

Missarum numerus in fundationibus appositus, vt minuatur, causam præstat diminutio redituum, & augmentum pretij rerum ad victum necessariarum, prout secundum diuersitatem temporum pinguiores, uel minus pingues assignabuntur dotes, num. 3. 2

CON-

CONSILIVM XI.

IN quadam Eccleſia, vbi ſunt Sacerdotes beneficiarij, reſtrictus eſt numerus beneficiariorum, & diminuti ſunt etiã reditus, & victus, & veſtitus pluris conſtant nunc, quam antea. Quæritur quid iuris tàm circa Miſſas, quas de nouo ſuſcipiunt dicendas, quàm circa obligationem antiquam, qua ex fundatione ſuorum beneficiorum tenentur facere ſacra.

1 Videtur primo cauſas prædictas nõ eſſe iuſtas ad hoc, vt Miſſæ votiuæ, quas petunt deuotæ perſonę, vt ad intentionem ſuam dicantur ſingulæ pro ſingulis pitantijs, ita diminuantur, vt per vnam ſatisfiat illis, qui petierunt tacitè, vel expreſsè ſingulas pro ſingulis pitantijs, niſi conſenſus eorum, quibus illæ promittuntur, accederet, quod raro, vel nunquam accidere ſolet, in quod confirmandum multa induci poſſunt, quæ doctiſſimus, idemque pijſſimus conſulens perpendere poteſt.

Secundo videtur prædictas cauſas eſſe iuſtas ad diminuendum Miſſas quotidianas, ad quas præfati beneficiarij ex fundatione beneficiorum ſuorum tenentur, quod facile confirmari poteſt ex ijs, quæ leguntur, & notantur in cap. [cum acceſſiſſent.] & cap. ex parte. de conſt.

2 Tertio videtur prædictas cauſas eſſe iuſtas ad diminuendas aliquot Miſſas fundatas in aliquot capellis, præſertim illis temporibus, quibus longe paucioribus pecunijs viuebatur, quam nunc, & ita longe minoris dotabantur capellæ, quam nunc, quando maiore pecunia victus, & veſtitus emuntur.

3 Quarto, videtur hæc conſequi, non eſſe petendum, vt perſonis deuotis petentibus ſingulas Miſſas pro ſuis ſingulis pitantijs ſatisfiat per pauciores abſque ſuo conſenſu, & quod maior diminutio debet peti circa miſſas quotidianas olim in fundatione iniunctas, quam circa alias poſtea in capellis fundatas, & minor circa fundatas à pauco tempore, quam circa fundatas ante plurimos annos, præſertim centum.

SVMMARIVM.

1 *Horas priuatim poteſt quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex cauſa recitare.*

2 *Officium paruum Beatæ Mariæ, quod in choro recitari iubetur, non obligatur recitare canonicus, qui choro intereſſe non tenetur.*

CONSILIVM XII.

QVæritur primo, an liceat ei, qui callet plures linguas, dicere priuatim ſuas horas canonicas idiomate, quod ſibi magis arriſerit, & partim earum vno, & partim altero.

1 Reſpondeo, quòd ſic, modo id faciat ſine contemptu, & aliquo bono reſpectu, per ea quæ adduco in Enchir. de oratione. a

Quæritur ſecundo, an canonicus, qui non intereſt choro, teneatur extra illum recitare officium Beat. Virginis.

2 Reſpondeo negatiue, ſcilicet, quod canonicus, cum non tenetur intereſſe choro, non tenetur ad officium paruum Beat. Mariæ, quod iubetur dici in eo à canonicis, non tamen iubetur dici à reci-

F tantibus extra chorum, de quo etiam in prædicto Enchir. memini. Salua, &cæt.

ALLEGATIO.

a cap. 13. numer. 7.

SVMMARIVM.

Canonici horas extra chorum recitãtes non ſatisfaciunt, niſi adſit cauſa excuſans, num. 4. 1

Obligatus ad aliquid certo loco faciendum, extra illum faciens non ſatisfacit, & ſequent. 1

Canonici tenentur collegialiter in choro pſallere, & recitare. 2

Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatum faciendum, ſine ea non ſoluitur. 3

G

CONSILIVM XIII.

AN canonici Eccleſiarũ p̃ſertim cathedraliũ, qui nolũt adire choros ſuarũ Eccleſiarũ ad canẽdas, pſallendas, vel pronũciãdas collegialiter ĩ eis horas canonicas horis ad id ſtatutis peccent mortaliter, & non ſint abſoluẽdi?

1 Rñdeo primo, ꝙ peccant mortifere ſecundũ legẽ regularem, niſi habeant aliquam cauſam ſpecialẽ iuſtã, quæ à culpa mortali eos excuſet. Quod probatur primum ea firma ratione, ꝙ qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod genus perſonarum, ſi non facit illud in eo, vel erga illas per-H ſonas, non ſatisfacit ſuæ obligationi, etiam ſi faciat illud in alio loco, uel erga alias perſonas, ut probat ca. [nos quidem.] & cap. [Ioannes.] a & l. [ſi quis ad declinãdam.] b & per notata in eis, & per gloſſam, celebrem, c & Stephanum Aufrerium. d

2 At Canonici omnes iure communi, & regulari tenentur canere, pſallere, & pronunciare collegialiter cum alijs in choro ex mente ſacrorum canonum, quæ colligitur ex cap. 1. e & melius ex cap. [dolentes.] f & magis exprimunt ſtatuta Eccleſiæ Gallicanæ, g & Concilium Colonienſe, h & exprimitur in Concilio Tridentino. i Ergo tranſgrediuntur legem præceptiuam, ſi eas non dicunt in choro, etiamſi alibi dicant. Secundo probatur ẽt ea quoque I firma rõne, quod oẽs, qui tenẽtur ad orãdum aliquo genere precũ in horis ſtatutis, & deſignatis, peccãt, ſi abſq; cauſa deſinunt id in eis facere, vt nos efficaciter probamus. Tum per Concilium Viennenſe, clemẽtina 1. K in illis verbis, [debitis horis.] Tum ꝑ alios canones, & per alias rõnes, quæ ibi poſſunt videri in Enchir. de orat. l Ergo ſimili, & pari rõne peccant, qui eas in locis debitis, & conſequenter in choro non dicunt, licet eas alibi pronuncient.

3 Tertio, ꝙ qui tenetur ad faciẽdum aliquid qualitate aliqua qualificatum, non ſatisfacit ſuę obligationi faciẽdo illud ſimpliciter ſine illa qualitate, iuxta cap. [ab eo,] m quatenus ꝓbat, cũ q̃ obijcit electo aliquem manifeſtum defectum, non ſatisfacere K probando illum ineſſe illi, niſi probet id eſſe manifeſtum, & qui accuſat alium percuſſionis factæ cũ ſanguinis effuſione, nõ vincet probando percuſſionem, niſi

ALLEGATIONES.

a de teſt. b C. de epiſ. & cler. & l. quæ cond. §. cum ita ff de cond. & demonſt. c in c. ſi pater. in verb. pauperibus de teſt. li. 6. d in dec. capellæ Toloſanæ, q. 128. e de celebr. miſſ. f in verb. choro eo. ti. & in Cle. 1. ver. chorum eod. tit. g in rub. & nigro. tit. quo tempore quiſque debet eſſe in choro, & ti. qualiter horæ dicendæ ſint extra chorum. h titu. de metrop. eccleſ. c. 5. i in decr. de reform. ſeſſ. 24. cap. 12. k de celeb. miſſ. l cap. 3. num. 22. m de elect. lib. 6.

nisi probet etiam effusionis sanguinis qualitatem secundum Panormitanum communiter receptum in ca. [licet causa.] a cuius contextus etiam probat, eũ qui tenetur ad probandum testes corruptos falsa dixisse, non satisfacere probando eos falsa dixisse, nisi corruptionem quoque ac subornationem probet: quod etiam per alia confirmat Felynus. b

4 Secundo respondeo, quòd præfata lex generalis fallit in aliquot casibus de more aliarum regularum, & legum humanarum, quarum nulla est, quæ aliquam exceptionem non patiatur, excepta illa, quæ habet, Episcopum non posse suo Episcopatui renunciare, nisi de summi, & maximi Pontificis consensu vt ait Innoc. III. c & ita canonicus infirmus, captus, & violenter detentus, & aliquot alij excusantur à canendis, & pronunciandis horis in choro. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a de probat. b ibi à numer. 40. c capit. licet de regul. d capit. 1. de cleric non resid. lib. 6. cap. cum dilectus, & capit. ad nostram eod. titul. in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget dispensatione.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM clericus, qui a duobus annis Missam cantauit, excæcatus fuit ob nimiã sanguinis emissionem: hucusque dixit officium in antiquo Breuiario, partim adiutus ab alio, partim memoria tenens: nunc iubetur dicere nouum officium, quod nescit mente, & caret adiutorio. supplicauit Papæ Gregorio XIII. pro remedio.

1 Responsum fuit, quod si potest, dicat nouum officium, si non potest, excusatus est etiam sine Papæ dispensatione: pro qua resolutione faciunt ea, quæ scripsimus in Enchir. de orat.

ALLEGATIO.

a Super cap. quando. de consecr. d. 1. cap. 11. num. 14.

SVMMARIVM.

1 *Horas extra chorum ex Breuiario Romano potest collegiatæ clericus recitare, etiamsi in choro recitentur secundum Breuiarium vltra 200. annos receptum.*

2 *Chorus quidem non potest, omisso Breuiario ante 200. annos admisso, vti Breuiario nouo Romano, nisi accedat consensus Episcopi, seu Prælati, & Capituli: at dictus consensus non est necessarius iis qui volunt eo extra chorum vti.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM Abbas ordinis Cisterciensis, in cuius monasterio nondum est acceptum Breuiarium nouum Pij V. recitauit, & recitat suas Horas canonicas extra chorum iuxta formam præfati Breuiarij.

Quæritur, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ de dicendis horis canonicis.

1 Pro parte negante facit primo, quòd forma recitãdi horas canonicas ordinis Cisterciensis non est sublata per Piũ V. vt patet ex bulla eius præfato Breuiario pposita, psupposito, qđ illa fuit ante 200. annos inducta, & pfata bulla significat, qđ ad hoc, vt liceat dicere

A officium hoc nouum in Ecclesia cathedrali, in qua iam inde à 200. annis aliud dicitur, requiritur consensus Episcopi, & Capituli: ergo eadem ratione requiritur cõsensus Abbatis, & conuentus, ad hoc, vt liceat in illa Ecclesia dicere hoc officium nouum.

Pro parte autem affirmante facit præfata bulla, quatenus in ea præcipitur, vt omnes tam regulares, quã sæculares vtantur hoc officio nouo, exceptis his, qui astringuntur antiquo modo ante 200. annos recepto. Et ꝙ non obstat exceptio præfata Abbati, quia nõ præcipit bulla, vt astricti antiquo modo seruent illum antiquum modum, sed ꝙ non teneantur seruare nouum modum, si noluerint, imò facit facultatem seruandi nouum, si voluerint, etiam in choro, si Prælatus, & Capitulum voluerint: B ita quod consensus Episcopi, & Capituli non requiritur ad seruandum nouum extra chorum, sed solum ad seruandum in choro. qui sensus, & intelligendi modus videtur irrefragabiliter colligi ex bulla, quatenus reseruat officia ante 200. annos instituta, per hæc verba ibi, [Inueteratum illud officium non adimimus: sic hoc nostrum, si magis placeat, dummodo Episcopus, & vniuersum Capitulum in eo consentiant, vt id in choro dicere, & psallere possint, permittimus.] aut enim ex verbo illo, [in choro,] colligitur quiddam absurdum, vel debet subintelligi verbũ [etiam] ante illud: &, si subintelligatur verbum [etiã,] sonat, quòd diximus. Quod autem absurdum sequatur, nisi illud subintelligatur, ex eo patet, quòd illa C clausula sonaret posse quidem hoc officiũ nouum dici in choro ecclesiæ, cui reseruatur antiquum de consensu Episcopi, & Capituli, non autem extra chorum, quod manifeste absurdum esset: cum si liceret dicere illud in choro interueniente tali consensu, à fortiori liceret extra illum interueniente eodem: & ita, ne hoc absurdum sequatur, necessario est ita intelligenda illa clausula, vt significet officium hoc nouum non posse dici in choro, nisi de consensu Episcopi, & Capituli, extra vero illum sic: & theorica iuris habet, cessare argumentum à contrario sensu, cum ex eo sequitur absurdum, seu contrarium iuri, per Felyn. qui refert alios. a Cõfirmatur, eo quòd præfata bulla obligat primum omnes ad dicẽdum nouum, 2 & ab hac obligatione D excipit habẽtes antiquum 200. annorum, & ab hac exceptione excipit eosdem quo ad chorum, quando Episcopus, & Capitulum consentiunt, & non excipit dicentes extra chorum, etiam cum possunt dicere intra chorum cum consensu Episcopi, & Capituli, quod est absurdum: aut fatendum posse dicere extra chorũ, per regulam generalem, qua conceditur omnibus facultas dicendi hoc officium sine cõsensu illo Episcopi, & Capituli. argumento eorum, quæ notantur de regulis, & de exceptione regularum per Felynum, & citatos ab eo, b & Decium. & citatos ab eo c Salua, &c.

[Aduertẽdum, Nauarrum hoc loco videri recedere ab opinione negatiua, cui videtur adhærere supra hoc eodem titulo consil. 5. ad 2. quæst. & quod refertur sa- E cram Congregationem etiam adhæsisse negatiuę. vide etiam consilium sequens.]

ALLEGATIONES.

a in cap. significasti, numer. 10. & seq. de for. compet.
b capitul. quam frequenter, vt lite non contest. c in rub. ff. de regul. iuris.

SVMMARIVM.

Breuiario nouo extra chorum vti non posse clericum illius ecclesiæ, in cuius choro vetus licite adhuc retinetur, tutius, & pientius videtur, licet etiam contrarium possit retineri. 1

CONSILIVM XVI.

AN qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint vti eo extra chorum.

Quæstio hæc longe maior est, quam apparet, mihi autem videtur vtraque pars eius probabilis.

1 Pro cuius parte affirmante facit, quòd Pius in sua bulla non vetat eis vsum eius, sed solù permittit vsum antiquum, & quod permittit eis vti nouo, si voluerint & Episcopus, & Capitulum consenserint, & quod permittit præfatum vsum nouum in choro, & nihil de vsu extra chorum dicit, & certum videtur, quod si eis liceret in choro, liceret extra chorum, & non alia ratione, quam quia nõ vetuit vlli vti nouo extra chorum, quod generaliter præcepit omnibus vti nouo, & permittit vti veteri in choro.

Pro parte vero negante facit, quod non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, qui sunt vnius ordinis, & habitus, & Capituli, & si eis, quibus permittitur vti veteri Breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum poneretur magna diuersitas, & difformitas, quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra capitul. [in nona actione.] a & clementinam 1. b & quòd indecens videtur in eodem monasterio vsus diuersorum Breuiariorũ, & videtur, quod diminueretur concordia, & deuotio, & augeretur discordia, & dissensio. Itaque ego consulerem partem negatiuam tanquam pientiorem, sed non damnarem vtentem parte affirmatiua, & ad vtriusque partis argumenta facile respondere posset is, cui otium, & valetudo suppeterent. Salua, &c.

Vide supra Consil. X V.

ALLEGATIONES.

a 16. quæst. 7. b de elect.

SVMMARIVM.

1 *Horas recitare non tenetur, qui adhuc ius in re beneficio non habet, vnde is, cui debet confert beneficium, etiam si sententias pro se obtinuerit, & beneficium sit sub sequestro, imò, & is cui fuit collatum, si adhuc collationi consensum non præbuit, non tenetur ad Horas, numer. 2. at qui, habet ius in re, etiam si non habeat possessionem, nu. 3. sitque litigiosum, tenetur, quia sufficit, quod in casu victoriæ poterit fructus habere, nume. 1.*

CONSILIVM XVII.

Petijt ab ordinario, vt priuaret B. beneficio, quod possidebat, ob aliquot causas priuandi iustas, & postea proposito edicto citatorio eorum, qui poterant prætendere ius ad illud, conferret illud ei, tanquã dignior, qui ordinarius priuauit eum, & posuit edictum citatorium, & præfatus N. inuentus fuit dignior, & pridie quam illud conferret N. iudex appellationis inhibuit ordinario, ne vltra procederet, & ita non processit, & iudex appellationis confirmauit sententiam ordinarij & condemnauit appellantem in impensis, à qua sententia appellauit B. Romã. Quæritur an præfatus N. obligetur ad pronunciandas horas canonicas.

1 Pro parte affirmante huius quæstionis facit primo quod beneficiarius, qui non pronunciat eas post sex menses ab habito beneficio, perdit fructus eius p §. [statuimus, a] & per extra. Pij V. [ex proximo.] relatam

F à nobis in Enchirid. de oratio. b & in Manu. conf. c

Secundo, quod non excusatur ab eis pronunciandis eo quod nondum est adeptus possessionem, neque eo, quod litigat super illo ab alio possesso, vt nos probamus in d. Ench. d quia sufficit, quod poterit in casu victoriæ eos percipere, vt ibidem traditur.

2 Pro parte verò negante contraria, & vera facit primo irrefragabile illud fundamentum, scilicet, quod nemo beneficiarius tenetur recitare Horas canonicas ratione beneficij, donec illud obtinuerit, iura enim omnia, quæ imponunt onus dicendi eas, loquuntur de beneficiario habeñte ius in re quæsitum in eo, vt videre est per allegata in d. Ench. e & præfatus N. nõdum habet ius quæsitum in prædicto beneficio, quia nondum sibi est collatum.

G Secundo, quòd nemo tenetur ob expectatiuam, de qua in Clementina 2. f vel aliam similem ad recitandas Horas, argumento eorum, quæ in d. Clement. notantur, neque vllus vnquam dixit teneri quem ad hoc onus, propterea, quod sit præsentatus, vel nominatus ad aliquod beneficium, nec propterea quod sit electus si nondum est confirmatus, iuxta notata in c. [transmissam.] g adeo quidem, quod neque prouisus, neque is cui collatio est facta tenetur ad illud, nisi consenserit prouisioni sibi factæ, quia vsque ad illum præstitum non est suum beneficium, vt habet c. [si tibi absenti. h] per quod hoc in specie diximus vbi supra. i

3 Quæ conclusio procedit etiam in eo, qui obtinuit vnam, vel duas sententias, quibus declaratum est beneficium vacare, & esse debitum obtinenti eas, etiamsi iudex processerit ad ponendum sequestrum super fructibus eius in fauorem obtinentis eas. Tum quia propter huiusmodi sequestrum non quæritur ius in beneficio. vnde, si moreretur antequam ei conferretur, nõ censeretur vacare per mortem illius, sed eo modo quo ante vacabat. Tum quia eadem ratio concludit hanc ampliationem, quæ concludit conclusionem, scilicet, quod nondum est ius quæsitum in re, plusquam per præsentationem, vel nominationem, vel etiam collationem absenti factam, vel præsenti, qui nondum consensit, ita quod nihil fructuum sequestratorum ei deberetur, si ante collationem, institutionem, & confirmationem moreretur, quæ omnia sunt memorãda. Per quæ responsum est ad opposita, quæ procedunt, quando est quæsitum ius ad beneficium, licet nondum adepta fuerit possessio.

ALLEGATIONES.

a Sess. 9. Conc. Latera. postremi. b c. 7. nu. 32. c c. 25. nu. 112. d vbi supra nu. 28. e cap. 7. f de rescr. g Et cap. nihil. de elect. h de præben. libr. 6. i capitul. 7. numer. 29.

SVMMARIVM.

Horas non recitans beneficiarius fructus pro rata restituere tenetur, non quidem Ecclesiæ præcise, sed satisfacit alteri operi pio, vel, si est pauper, sibi tanquam pauperi erogando. 1

CONSILIVM XVIII.

AN beneficiarius, qui omisit recitationem Horarum per aliquod tempus, teneatur restituere fructus perceptos, & cui?

Rñdeo primo, certũ esse, quod D. consulẽs tenet restituere fructus perceptos pro rata temporum, & officiorum, in quibus recitare omisit, per extra. Pij V. quam edidit postquã nos venimus Romam, quamque nos transcripsimus ad verbũ in

in Ench. de ora. a [quamquam,] declaramus ibidem & numeris sequentibus. A

1 Secundo, quod non tenetur restituere ipsimet ecclesiæ, cuius est beneficium, sed satisfaciet restituendo pauperibus, & alijs operibus pijs, imò etiam restituendo sibimet, si est pauper, tanquam vni ex pauperibus, accipiendo ea in eleemosynam, sicut pauper Christi, p rationem efficacem, quæ videri potest vbi supra, b p quam additionem consolatos fuisse nonnullos ibidem referimus: & quod etiam potest se componere cum camera Papæ, sed quod prior modus restituendi videtur nobis futurus gratior Christo, qui nos omnes saluet. Amen.

ALLEGATIONES.

a cap. 7. numer. 32. b numer. 34. B

SVMMARIVM.

1 *Horas non recitans beneficiarius pro primis sex mensibus peccat: pro reliquo tempore tenetur etiam restituere fructus, quos propria auctoritate debet Ecclesiæ, vel pauperibus etiam propinquis non habentibus necessaria ad decentiam viuendi, vel filias maritandi, imò si sit pauper, sibimet saltem de consilio Episcopi, vel confessarij, omnes vel partem erogare.*

CONSILIVM XIX.

DE beneficiario, qui omisit recitationem Horarum canonicarum aliquot annis cōdemnatus, cuius auctoritate, & cui restituere debeat. C

1 Respōdeo primò, ad huius quæstionis, claram, & integram resolutionem legenda esse illa, quæ nos clarius, & vtilius, quam alij præcessores nostri, scripsimus in Enchir. de orat. a vbi teferuntur ad verbum iura noua, quę induxerunt perditionem p̄fatam ipso iure incurrendam per omissionem Horarū canonicarum, cum additionibus non contemnendis.

Secundo, ex illis colligitur, ꝙ præfatus Dominus cōsulens non eget auctoritate Papæ, vel episcopi ad faciē dam restitutionem pręfatam fructuum amissorū: quia ipse potest auctoritate propria id facere, & verbū [cōdemnatus] in quæstione positum intelligo ipse de con D demnatione iuris, quod ipsum ipso iure sine alia sentētia imponenda condemnat ad eam.

Tertio, quòd nihil tenetur restituere de fructibus intra primos sex menses receptis, licet grauiter peccasset omittendo horas in eis, vt præfata extrauagans Pij Quinti declarat.

Quarto, ꝙ D. cōsulens adeo fortè est pauper, quod saltem consilio Episcopi, vel confessarij posset illos, vel partem eorum sibi applicare, tanquam vni de pauperibus, ipse vbi supra probo. Quare conueniens, & Deo gratius forè arbitror, vt D. consulens ostensis episcopo illis, quæ vbi supra scribo, aliquam partem fructuum restituendorum de consilio eius accipiat sibi, tanquam vni pauperum ad leuandam inopiā, & partem det, vel E promittat aliquibus cognatis fœminis pauperibus in dotem, & aliquam ecclesiæ, in qua est situm beneficiū: & omnes eleemosynas, quas posthac facturus est, deputet in hanc restitutionem pro exoneratione, qua tenetur illā facere: quādoquidem extrau. prædicta, & §. [statuimus,] b obligat eum ad restituendum ecclesię, vel pauperibus, & per pauperes intelligo ego, vt ibi dixi satis, & latius in tract. de reditib. c non solum mendicantes, sed etiam alios, qui non habent ad se decenter sustentandum, & collocandum se, vel filias suas in honesto matrimonio. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a notab. 7. à nu. 3. b Conc Later. c q. 1. mon. 27.

SVMMARIVM.

Fructus quos ob Horas non recitatas suos non fecit beneficiarius, qui non est canonicus restituat ipsi Ecclesiæ, vel pauperibus, nisi se cum Camera Apostolica componat: si sit canonicus, distributiones restituat illis canonicis, qui horis interfuerunt illius diei, in quo ipse non recitauit, quo ad grossam, & alias obuentiones, similiter restituat ijs, quibus beneficio vacante acquisitæ fuissent. numer. 2. & 3. 1

Canonicus in canonicatu non habet propriè successorem, vnde quæ vacationis tempore obueniunt, diuidūtur inter superstites, nec pars, quæ obuenißet defuncto, reseruatur succeßori. 3

Fructus, quos parochus ob absentiam suos non fecit, ōcuertat in fabricam Ecclesiæ, vel det pauperibus loci, etsi eos, qui sibi superfluunt, poßit etiam exteris dare pauperibus. 4

CONSILIVM XX.

CANONICVS cathedralis per multos annos absuit, & licet fructus continue perciperet, nunquam tamē Horas canonicas recitauit: vnde cum illos non fecerit suos, dubitat.

Primo, cui restituere teneatur.

Secūdo, quid de fructibus parochialis propter absentiam malè perceptis dicendum sit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, qua quęritur quibus debeat consulens restituere, respondeo primo, quòd si beneficium, de quo agitur, non esset canonicatus, sed aliud separatum à canonijs, & præbendis Ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ, sufficeret restituere fructus ita malè perceptos ipsi Ecclesiæ, cuius esset beneficium, vel pauperibus, vel componere se cum Camera sedis Apost. per dicta in comment. de spolij. a

2 Secundo, ꝙ quia beneficiū, de quo agitur est canonicatus, cuius, vt par est credere, licet in quæstione nō exponatur, fructus consistūt in distributionibus quotidianis, & in eo ꝙ grossam vocant, dicendū primo, qđ quæsita ex distributionib. quotidianis non sunt restituenda pauperib. neque Ecclesię, quia illa debentur illis, qui Horis illis dieb. in quib. illi non recitarnnt, interfuerunt, quib. accrescunt, per c. 1. b cum ei adnotatis, & non sufficit dare pauperibus, quod debetur alteri, c nisi quando ignoratur quis sit, iuxta capitul. [cum tu,] d vbi gloss. cum communi.

3 Quod idem eadē ratione dicendū vr̄ de fructibus Ecclesiarū, vbi est statutū, vt fructus malè percepti restituantur certis operib. pijs: quia illis deberet fieri p̄dicta restitutio. quod ipsum videtur de parte, quā corpus, seu grossam vocant, canonicatus, quā canonici: ita lucrantur ratione suorū canonicatuum, vt pars non lucrifacta ab vno accrescat alijs, & obueniens tempore vacationis non reseruatur successori, qualem regulariter non habet canonicus, secundum gloss. singularem, e sed diuiditur inter superstities, iuxt. notata in c. [relatum 2.] f vt latius diximus in Enchir. de orat. g & postea breuius in Manual.

4 AD SECVNDAM respondeo, quod qui ob absentiam

ALLEGATIONES.

a Super c. non liceat Papæ 12 q. 2. §. 12. per totum, pręsertim, num. 4. b de cler. non resid. lib. 6. c ca. ea te. de iureiur. d de vsuris. e in capit. quod sicut. de elect. verbo consentire. f cap. 7. num. 32. g cap. 27. à num. 112.

sentiam ab Ecclesia Parochiali perdit fructus per nouum canonem. a Conc. Trid. non tenetur restituere illos fabricæ illius Ecclesię parochialis. aut pauperibus loci, oppidi, vel pagi, vbi sita est. Tum quia contextus prædicti canonis id expresse statuit. Tum quia aliqui tenuerunt, quod beneficiarius, qui tenetur superflua erogare pauperibus secundum communem, quam latissime nos fundamus in tract. de redit. eccle. b sit obligatus erogare pauperibus loci, vbi situm est beneficium, & quamuis nos contrarium esse verius probauimus ibi, c ea potissimum ratione id asseruimus, quia nullo canone id exprimitur, quæ ratio cessat in proposito casu, in quo canon exprimit, vt erogatio fiat fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus loci, vbi sita est illa. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a qui est primus de reform. sess. 23. b quæstio. 1. mon. 2. & 24. c quæst. 1. mon. 27. num. 2.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio est odiosa, & restringenda, vnde data monacho ad beneficiū sæculare curatū, nō extēditur ad simplex. Itē nec extēditur ad accessoria, nō necessaria, n. 2. itē Minor dispēsatus ad dignitatē, vel canonicatum in cathedrali, nō erit delegatus Papæ, nisi hēat annos viginti, nec restitutus aduersus contractū, censetur restitutus aduersus vsuras ex eo solutas. n. 3. itē nec minor dispēsatus, vt accipiat sacros ordines, censetur dispēsatus, vt habeat vocem in Capitulo, nec dispensatus, vt fiat ante ætatem sacerdos, censetur dispensatus, vt accipiat parochialem, nec factus capax ad vnum actum, censetur habilitatus ad alium separatum. nu. 4. attamen dispēsatus ad duos canonicatus debet vocari in vtroq; ad actus canonicis competentes. numer. 5. & dispensatus ad duo incompatibilia, censetur dispensatus à residentia in vtroque facienda. Vnde, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, numer. 4. dubitatur, an subdiaconus, qui ex dispensatione Apostolica duxit vxorem, teneatur ad horas canonicas. numer. 1. & secund.*

CONSILIVM XXI.

AN subdiaconus dispensatus, vt ducat vxorem, per hæc verba, [Teque specialibus fauoribus prosequi volentes, &c. tecum, vt sacro subdiaconatus ordine huiusmodi non obstante, &c. matrimonium cum aliqua muliere tibi bene visa contrahere, & in eo post modū remanere, &c.] teneat, ducta illa, dicere Horas?

1 Ad quæstionem respondeo, pro parte illius affirmante facere, quod dispensatio est odiosa, & restringenda secundum omnes, per capitul. 1. a & per reg. [quæ à iure,] b per quam ibi Io. And. ait c dispensationem factam monacho ad beneficium curatum, non extendi ad beneficium simplex.

2 Secundo, quod Domi. recept. d quem sequitur Felyn. e ait dispensationem super vno actu factam non extendi ad alium actum accessorium, sine quo potest consistere, & esse vtilis actus ille, super quo facta est dispensatio. at liberatio ab obligatione dicendi Horas non est actus necessarius ad coniugium, quoniam coniugatus potest recitare horas canonicas, & multi recitant. ergo dispensatus ad coniugia non videtur liberatus ab obligatione dicendi eas.

F Tertio, quod gloss. sing. f definit, dispensatum ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in ecclesia cathedrali, non esse dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum.

Et restitutus contra aliquem contractum, non censeretur restitutus ad vsuras, quas ratiōe illius soluit. g Et dispensatus ad sacrum ordinem, non censeretur dispensatus ad habendam vocem in Capitulo secundum gloss. h Et dispensatus ad presbyteratum, & dicendam missam ante iustam ætatem, non censetur dispensatus ad obtinendum beneficium curatum, iuxta gl. i ibi, [& ætate legitima.] k

4 Quarto, quòd factus capax per dispensationem alicuius actus non censetur factus capax alterius separati ab ipso, secundum glossam. l

G Pro parte vero negante, quod non teneatur ad dicendas Horas canonicas primo facit, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, iuxta capitu. [accessorium.] m desumptum ex l. [cū principali.] n

5 Secundo, quod gloss. solemnis communiter recepta dixit, o quod dispensatus ad duos canonicatus debet vocari ad actus competentes ei ratione illorum, puta ad dandum vocem in Capitulo, & ad electionem faciendam de Prælato, si est in loco vnde debeat vocari, & gloss. fingu. p determinat, quod dispensatus ad duo beneficia incompatibilia, est dispensatus à residentia in vtroque facienda, & maior viginti annis dispensatus ad dignitatem potest esse iudex delegatus, si habet viginti annos, licet specialiter non sit dispensatus

H ad illud secundum Dominicum. q

ALLEGATIONES.

a Et 2. de fil. presb. li. 6. b lib. 6. c in Merc. d in c. 1. in prin. numer. 12. de fil. presbyt. in 6. e in cap. postulasti. de rescrip. num 10. f in cap. statutum. in prin. de rescript. lib. 6. g capitu final. §. Lucius. ff. de condict. indeb. h in verbo annexi. in fin. clemen. 2. de ætat. & qualitat. i in clementin. 2. in verb. constitutus. K de ætat. & qualitat. l capitul. ex ratione. in verb. congruā. de ætat. & qualita. m de regul. iur. libr. 6. n ff. eod. o in d. capit. quia in tantum. de præbend. p in capitul. si quis in clero. 7. quæstion. 1. q in capit. nos consuetudinem. distin. 11.

SVMMARIVM.

I

Lex etiam in odiosis extenditur, quantum eius verba secundum proprietatem patiuntur. 1

Lex extenditur, & limitatur ex legislatoris mente, & ratione legis. 2

Pensionarius clericus, si efficiatur miles militaris religionis cum indulto retinendi pensionem, non tenetur ad horas B. V. sed sufficit, quòd recitet orationes Dominicas, & Angelicas à religione præscriptas, quæ sunt loco horarum, sicut nec sacerdos regularis, siue sæcularis, habens pensionem ad dictas B. V. horas teneretur. 2

CONSILIVM XXII.

K IVLIVS ab Apostolica Sede habet indultum, vt cum habitu D. Iacobi de Spata, cuius miles, & professor existit, certam annuam ecclesiasticam pensionem retinere possit. Dubitatur, an præter horarias preces, centum viginti Pater noster, cum totidem Aue Maria, ex ordinis institutione à militibus quotidie persoluendas, teneatur etiam ad officium Beatissimæ Virginis ex Pij V. const. dicendum.

1 Pro parte affirmatiua facit, quòd verba legis secūdū propriam significationē comprehendunt eum, & lex extenditur ēt in odiosis, & pęnalibus, & alijs obligatorijs

gatorijs,quatenus verba eius in proprio significatu se extendunt,iuxta l.[cum lege.] iunct. gl. a commendatam in hoc per Aret. b quem Dec. sequitur, c & continentur in alijs septem,vel octo locis. A

a Pro parte negatiua facit,quòd lex extenditur,& restringitur secundum mentē legislatoris, & rationem legis,iux.l.[cū pater,] d c.[suggestum.] e vbi pulchrè Pan. cōiter receptus, & mens auctoris,& ratio prædictæ legis videtur fuisse ne fruentes fructibus beneficiorum eccl. omnino essent immunes ab onere dicendarum precum,ad quas beneficiarij tenentur, quę non habet locum in consulente,qui tenetur ad multas preces, imò, & ad maiorem quantitatem, quam sint preces officij B.V. Facit etiam,quod non obstat dicere quòd alia ratione tenetur ad prædicta Pater noster, B & Aue Maria,quam ratione pensionis,quia etiam religiosus eiusdem ordinis presbyter, qui haberet pensionē,alia ratione, quam pensionis, teneretur ad Horas canonicas, qui tamen non obligaretur ratione pensionis ad officium paruum B.V. plusquam alius presbyter.Facit etiam,quod subrogatum sapit naturam eius, cui subrogatur, f & illa 120. Pater noster, & Aue Maria succedunt loco Horarum canonicarum,ad quas tenentur clerici eiusdem ordinis, & consequenter videntur quodammodo Horæ canonicæ, & qui tenetur ad illa,teneri ad quasdam Horas canonicas, at qui alia ratione tenetur ad horas canonicas,non tenetur ratione pensionis, virtute prædictæ legis ad prædictum officium paruum, ergo nec religiosi milites tenebūtur. C Et quoniam posteriores rationes videntur firmiores, & per eas potest responderi illi, quæ in oppositū adducitur,resoluo dubium in partem negantem. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a ff.de test. b in c.de testib.colum.3. de testib. c in l.factum. §.in pœnalibus. ff. de regul. iur. d §.dulcissimis. ff.de legat.2. e Et c.meminimus.de appell. f l.cum quis. §. qui iniuriarum.ff.si quis caut.& cap.ecclesia. vt lite pend.

SVMMARIVM.

1 *Indultum seu dispensatio,nisi fiat, id ob quod conceditur, non prodest.*

2 *Dispensatio eius,qui ob febrem,vel alium dolorem,non valet recitare Horas,ad cœcum,nisi fortè ex identitate rationis extendi non videtur.* D

3 *Dispensatio non valenti recitare officium, vt non teneatur parum prodest.*

4 *Indultum concessum alicui, vt loco Horarum recitet aliquot orationes,non prodest ad acquirendum meritum, quod acquiritur recitando Horas.*

CONSILIVM XXIII.

AN indulgentia,vel dispensatio,ꝙ obligatus ad dicendas Horas canonicas satisfaciat dicendo quinquies Pater noster, & quinquies Aue Maria, si tenetur febre, E vel tanto alio dolore, quòd eas recitare non possit,extendatur ad eum,qui est cęcus, vel dolore oculorum,ita laborat, vt non possit recitare sine periculo perdendi visum,licet non teneatur febre?

1 Respondeo primò, quòd indulgentia,vel dispensatio non prodest ei,qui non facit illud, propter quod illa fit,vt colligitur ex his, quæ nos tradimus in comment. de Iobel. a

2 Secundò, quòd prædicta dispensatio non extenditur ad cœcum, qui non laborat præfato dolore, quia sola cæcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem.

Tertio, quòd probabiliter dici potest, quod extenditur ad dolorem oculorum, quo impeditur potentia recitandi.

3 Quarto,quod præfata indulgentia parum videtur prodesse,nam sola febris,vel solus dolor impediens potentiam recitandi, sufficit,vt excusetur à recitando sine præfata indulgentia,quamuis quis diceret, quòd licet prædicta indulgentia non prosit ad excusandum à peccato omittendi recitationem,potest tamen prodesse ad quærendum meritum recitationis, quod in præsentia non approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia non pertinet ad Papam potestas augendi meritum gratiæ, & gloriæ sine opere meritorio, quia gratiam,& gloriam solus Deus cōferre potest. b

ALLEGATIONES.

a Super §.in Leuitico.de pœnit.distin.1.notab.11. & 19.
b Iuxta Psalm. 1.

De Baptismo,& eius effectu.

SVMMARIVM.

Catechizari,qui petunt, non coguntur obligare se ad suscipiendum baptismum,nec etiam relicta vxore, & filijs infidelibus se includere in aliqua domo.numer. 2. sed nec minores regulariter possunt ab ijs,in quorum sunt tutela,abstrahi,vt catechizentur,et baptizentur. n.5. 1

Catechismus,sicut,& exorcismus, si fuit ante baptismum omissus,debet post illum suppleri,& numer. 4. durareque tanto tempore,quousque baptizandi sint sufficienter instructi,& persuasi de veritate fidei.num. 3. 3

Infans mortuo patre penes matrē infidelem est educādus. 6

Catechizari,& baptizari contra infidelium parentum voluntatem petentibus debet quidem de alimentis prouideri, & nume.4.ad id tamen onus parochi non videntur obligati.numer.3. 6

CONSILIVM I.

VTrum catechizandus ad baptismum se offerens debeat coram notario, & testibus obligare se ad baptismum suscipiēdum? Et an episcopus, seu parochus teneatur catechumenos, dum in fide instruuntur alere.

1 Responsurus fidelis quidem fidelissimo,parum eruditus eruditissimo,minus expertus expertissimo, circa contenta in his quæsitis, protestor me solum dicturum ea,super quibus hæsito,& cupio informari.

Dico primo,me non satis meminisse legere legem, qua catechizandus debeat se obligare coram notario, & testibus ad suscipiendum baptismum.

2 Secundo,nec meminisse legem,qua ligentur catechizandi vxor,& liberi eius,& qui tutelæ, vel curæ ipsius sunt commissi, consentire separationi ab infidelibus,& submittere se disciplinæ certorum magistrorū, & includere se intra vnam domum,antequam baptizetur,& fiant subditi ecclesiæ, neque legem, quæ cogat parochos ad alendos, & docendos eos intra illam.

3 Tertio,ꝙ, vt puto, in Indijs, & in aliquot regnis Hispaniæ,& aliorū regnorū Saracenorū, Lutheranismo, & alijs infidelitatibus infectorum, pauci parochi sunt collatione aliorum, qui possint id p̄stare, etiamsi velint, cum etiā baptizatorum tot millia sit egentium catechismo, præsertim tenendo, quod,sicut exorcismus

mus est supplendus post baptismum, vt tradit S. Tho. recept. a ita ẽt catechismus sit supplendus, si fuit ante baptismum omissus, arg. eorũ, q̃ dicit idẽ S. Tho. b & p̃supposito eo, ꝙ experientia cõpertũ est, s. ferè oẽs paruulos, qui baptizantur, & relinquuntur in potestate parentũ, nunquam callere catechismum, & indigere illo postquam adolescunt, & in terris Christianorũ vix etiam suscipietur id onus ab omnibus Episcopis.

Quarto, prouida admonitio, & prouisio videtur, ne catechizationi finem præstituat certus dies, sed potius certa scientia, & sufficiens persuasio.

4 Quinto, ꝙ quia nunquã ferè præfati paruuli catechizantur, oporteret eos denuo catechizare, quod vtinam aliquo modo introduceretur, quod ego aliquam do speraui, sed nunc despero, quia malunt aliqui Episcopi augere suos reditus, q̃ impendere illos in magistros hmõdi catechizandorũ. quod non video ẽt aliq̃ legẽ canonicam, quæ obliget ipso iure patres, & consanguineos catechizandorũ, antequam illi se ad id obligauerint sponte sua, ad relinquendũ filios pupillos, & minores suos sub potestate aliena, qui ante vsum rationis inuitis parentibus ducerentur ad baptismum, vt persuadeantur ad cõuersionem, nisi in casibus, in quibus velint nolint, debeant obedire catechizatoribus, per ea, quæ docet S. Tho. communiter receptus. c

5 Sextò, ꝙ licet prouisio hæc sancta Illust. D. Card. de administranda catechuminis largiter sustentatione & de tractandis eis humaniter, seruari possit Romæ, & aliquibus alijs in locis, vbi ad id sunt deputati reditus publici, in alijs tñ non videtur posse satis seruari.

6 Septimo, meminisse me in hac ipsa Vrbe interrogatum ab vtraque parte litigantium, an infantes nondum vsum rationis habentes sint relinquendi apud matrem infidelem, donec eo incipiant vti, si pater eorum mortuus fuerit, tenuisse partem affirmantem, & postea replicasse contra quendam virum doctissimum, sed incertum, qui putauit me fuisse deceptum, & meo iudicio, in quo etiam nunc sum, irrefragabiliter probasse meam priorem sententiam. Quare admoneo Dominum meum Illustris. id, quod circa hoc tunc dixi, & tradidi, si non fallor, Illustrissi. D. Card. Sirleto, apud quem fortè illa inueniri possent.

Octauo, ꝙ videtur prouidendum de alimentis eis, qui contra voluntatem patrum, & cognatorum suorũ volunt catechizari, & baptizari. Salua, &c.

Aduertendum hoc responsum, ad quod se remittit, esse illud de quo supra tit. De conuersione infidelium consil. 4.

ALLEGATIONES.

a 3. p. q. 71. ar. 3. ad 3. b ibid. ar. 5. c in 2. 2. q. 10. ar. 8. 9. et 12.

SVMMARIVM.

1 *Baptismus vere confertur, si pueri intra ventrem matris existentis manus, vel aliud membrum extra corpus matris apparens abluitur, causaturque ex eo, & non ex sequenti, qui datur ad cautelam, cognatio spiritualis, quæ impediat, & dirimat.*

CONSILIVM II.

De quodam N. qui tenuit infantem ad baptismum, datum ei, antequam nasceretur integre in aliqua sui corporis parte, etiam alia, quam capite, nẽpe brachio, vel pede, an fiat compater, ita vt non possit contrahere matrimonium cum matre sic baptizati.

1 Respondeo primò, in ea me semper fuisse sententia, quæ habet, puerum seu infantem nondum integre natum, & propter timorem mortis baptizatum per ab-

F lutionum capitis, vel alterius cuiusque partis iam natæ, vel apparentis extra corpus matris, esse verè baptizatum, vt diximus in c. vulgaris, a & quod licet ad cautelam sub conditione, [Si non est baptizatus, &c.] possit licitè baptizari, secundus tamen ille baptismus non est verè baptismus, si prior verè fuit ministratus in illa parte apparente, & quod ex secundo baptismo ad cautelam ministrato cum catechismo, & exorcismo non nascitur compaternitas, nec cognatio spiritualis quæ impediat, & dirimat matrimonium, sed ex priori baptismo ministrato sine catechismo, & exorcismo.

Secundo, quod ex prædicta resolutione sequitur dicendum, præfatum N. fuisse, & esse verum compatrẽ prædictæ matris, & non posse contrahere cum illa sine dispensatione Papæ. Salua, &c.

G ALLEGATIO.

a num. 3. de pœn. dist. 1.

SVMMARIVM.

Monstrum illud non est baptizandum, quod caret anima rationali, sine qua non constat homo, qui solus baptismi est capax, an autem sit talis natus cum capite ferino, & reliquis membris humanis iudicio peritorum relinquitur. numer. 2. 1

CONSILIVM III.

H An Monstrum natum cum vno solo capite, eodemque ferino, debeat baptizari?

1 Respondeo primò, quòd si est certũ eum non habere animam rationalẽ, non est baptizandus. Tum quia solus homo est baptizandus secũdum omnes, & quod caret anima rationali non est homo. a Tum quod hoc in specie asseuerant Car. & And. Sicul. b & satis colligitur ex Soto, c & summa Angelica, d & Syluestro. e

2 Secundo, quod præfatus Cardinalis, & And. Siculus videntur significare, quod monstrum habens caput ferinum non censetur homo rationalis, sed quia monstrum, de quo quæritur, habet omnia membra humana præter caput, ego nihil de hoc iudico, nec est facultatis meæ iudicare de illo, itaque remitto hanc partem

I ei, ad quem spectat de illa ferre iudicium, & declarare si est censendus homo rationalis, an verò brutum irrationale. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. in quadam, de celebr. Miss. b in clementi. 1. §. ad hoc de summa Trinitat. c in lib 4. sententiarum dist. 6. quæst. 4. d Verbo monstrum. e Verbo baptismus. 3. q. 10.

SVMMARIVM.

Baptismatis collatio facta secundum ritum Græcorum tenet, & numer. 4. sed nec vitiatur, ex eo quod sit collatum ab hæretico, Iudæo, vel Pagano, numer. 3. modo 1
K *adhibita fuerint necessaria cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. num. 7.*

Baptismum non vitiat diuersitas verborum, modo actum baptizandi, & causam principalem baptismi, sanctissimam scilicet, & gloriosissimam Trinitatem, sufficienter exprimant, secus si aliquod necessarium omittatur, vel corrumperetur substantialis sensus verborum, vt faciunt Bosnenses, qui loco illius vnicæ dictionis Spiritussancti, ponunt hanc Spiritus, omissa alia particula Sancti. numer. 4. 5. & 6. vel mutatio esset facta ad fouendum errorem intolerabilem, aut omitteretur vna ex tribus personis adorantissimæ Trinitatis. num. 6. 2

CON-

CONSILIVM IIII.

CVm Græci,& schismatici, pſertim Seruiani,hoc est, Græci sacerdotes defecerint à S.Ro.Ecc.& perdiderint ritū Catholicū & sacramentū,dubitatur,si contingat aliquē ex his conuerti ad fidē Catholicam num is baptizari debeat absque conditione in forma baptismi.[Si non est baptizatus.] Et ratio dubitādi est quia forma baptismi eorū est hæc, [Baptizetur seruus Christi in nomine Patris,& Filij, & Spiritus,] & non exprimunt verbum [Sancti,& amen.] & propterea nō intendunt ipsi facere,quod facit Ecclesia Romana.

1 Ad hanc qōnē dico, quod facile cuique videri potest vera pars negatiua. Primo, quia forma baptismi Græcorum,licet quoad verba differat à forma ecclesię Romanæ, sufficiens tamen est ad conficiendum verū baptismum,vt præsupponit Innoc. III. in Concilio generali, de quo in c. [licet,] a quod longè expressius definiuit Conc.Florent. b & affirmat D.Thom. communiter receptus, c At in prædicta prouincia Bosnę Græci baptizant secundum formam Ecclesiæ Græcorum:ergo.

2 Secundo,quod diuersitas verborum formæ baptizandi non reddit baptismum nullum, modo actum baptizandi,& causam principalem baptismi, sanctissimā scilicet,& altissimam Trinitatem sufficiēter exprimāt, d at verba formæ,quā baptizantur, & de qua quæritur,videntur eam sufficienter exprimere,ergo.

3 Tertio,q̄ nihil obstat, quod ij, de quibus quæritur,fuerint baptizati ab hæreticis, & schismaticis, qm̄ licet S. Cyprianus cum multis alijs episcopis opinatus fuerit hæreticos non posse sacramenta vera, & valida alicui dare,& refertur in d.c. [si non sanctificatur,] e contrarium tamen est verum, vt prædicti canones probant,& nouus canon. 4. f Concil. Trid. g & facit etiam canon 12. de sacramentis eiusdem sessionis,præsertim autem sacramentum baptismi, quod conferri etiam potest à Iudæo,& Pagano. h

4 Non obstantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua,scilicet, quod sint iterum baptizandi, saltē sub conditione,[si non es rite,&c.] iuxta cap. 2. i immo,& meo iudicio purè. Tum quia forma,qua baptizant in prædicta prouincia hæretici, & schismatici,nō est consona formæ baptizandi ecclesiæ Romanæ, neque Ecclesiæ Græcorum,quam prædicti canones,& doctores probāt,in illa enim ponuntur ista verba: [In nomine Patris,& Filij,& Spiritussancti. Amen.] In hac autem nostri casus, [In nomine Patris,& Filij,& Spiritus,] tacentes illud verbum, [sancti,& Amen.] Tum quia diuersitas verborum formæ sacramenti, per quam corrumpitur legitimus, & substantialis sensus verborum,quæ sunt de substantia, & essentia sacramēti,facit inualidum sacramentum,iuxta c. [multi.] adiuncta glo. k & tradunt D. Tho. & alij, l vbi nouissimè latè declarat Sotus, m ponendo regulam,quod mutatio formæ verborum baptismi, siue subtrahendo, siue addendo, siue transponendo, siue corrumpendo, per quam quippiam necessarium omittitur, efficit baptismum nullum.

5 At in forma prædicta baptizandi Bosnæ subtrahitur verbum. [Sancti,] quod est necessarium ad significandum Spiritumsanctum, tertiam personam beatissimæ Trinitatis,solum enim verbum, [Spiritus,]sine adictione verbi [Sanctus,] non est nomen proprium Spiritussancti,nec appropriatum Spirituisancto,vt docet S.Th.receptus, n vbi ait,quod nomen [Spiritussanctus] captum in vim duorum nominum omnibus personis competit,quia etiam Pater, & filius est spiritus, & sanctus, sed captum in vim vnius nominis est nomen proprium Spirituisancto ex sacræ Scripturæ accommodatione. At in prædicta forma Bosnæ ponitur verbum Spiritus] sine [Sancti,] ergo non ponitur ibi nomen Spiritussancti, & ita non ponuntur nomina trium personarum, quæ necessario debent poni in forma baptismi,iux.c.vlt. Matthæi,& consequenter per illam non conficitur baptismus.

6 Tum quia verba sacramenti, mutata ad soluēdum errorem intolerabilem, destruunt sacramentum,vt latè post alios tradit prædictus Sotus vbi supra. At baptizatores Bosnæ mutant verba ad fouendum hæresim suam de Spiritusancto,quod non est Deus, & creator, sed creatura,ergo. Tum quod Zacharias Papa in duabus, vel tribus partibus ca. [in Synodo,] o dixit expresse,quod baptisma,in cuius collatione defuit vnum nomen trium personarum sanctissimæ,excellentissimęque Trinitatis,nihil valet & idem ait Didymus in libro de Spiritusancto, quem citauit Sotus, p dicens, Si quis baptizare conetur,vt vnum ex prædictis nominibus omittat,scilicet,Patris,& Filij, & Spiritussancti, sine perfectione baptizabit.

Ad primum oppositorum respondetur,concedendo quod forma baptizandi Ecclesiæ Græcorum, de qua Innoc. III. & Concilium Tridentinum, & alij Doctores in eo citati loquuntur, est sufficiens ad conficiendum verum baptismum, negando tamen, quod forma prædicta Bosnæ sit illa, de qua l quuntur illi, cum desit nomē propriū Spiritussancti, quod habetur in alia.

Ad secundum respondetur concedendo in eo assumptum, negando tamen, quod prædicta forma Bosnæ contineat verba sufficientia ad exprimendum legitimū & necessarium sensum,quia deest nomen [Spiritussancti,] sine quo non satis sufficienter exprimitur sacrosancta & venerandissima Trinitas, cuius expressio vti causa principalis baptismi est legitima, & necessaria per superius dicta.

7 Ad tertium respondetur,cōcedēdo,quòd baptisma collatum ab hæretico schismatico, & etiam Pagano valet, modo ea sint illi mente, vt velint facere id, quod Ecclesia intendit, & exprimant sanctissimam,& sublissimam Trinitatem vti causam principalem eius sufficienter,& non addant, vel tollant verba, quibus suum errorem intolerabilem apertè foueant, negando tamen,quod talis sit forma Bosnæ,per prædicta.

ALLEGATIONES.

a de baptis. b in suo decreto de sacramentis. c in 4.dist. 3.& in 3.par.quæstio.67.art.6. d capit. si non sanctificatur, & cap.retuleru nt.de conse.dist.4. e Et in capi. quomodo.de consecr.dist.4. f de baptis. g Sess.7. h ca. à quodam.de consecr.dist.4. i de baptis. K de consecr.dist.4. l in 4. dist. m artic.7.& melius art.8.& dist.3.q.1.art.5 col.4. n 1.part.quæst.36.arti.1. o de consue. dist.4. p in 4.d.3. artic 6.colum 4.

SVMMARIVM.

1 *Baptizandus non est rationis capax, qui vult in peccato, vel infidelitate perseuerare, si tamen baptizetur, habeatque in tentionem illud recipiendi, verum recipit baptisma. At infidelium filij vsu rationis carentes, quos parentes, penes quos sunt remansuri, ob id petunt baptizari, vt sic ab infirmitate liberentur, baptizandi sunt, sicut,& maiores, qui ideo excitantur, vt baptizentur, quia sperant sanitatem corporis recipere.*

CONSILIVM V.

Quia interdum reperiuntur Turcæ, & eorum filij grauissimis morbis arrepti, qui in hoc tâtum casu baptismũ requirant, quòd sæpe viderint, aut audierint talib. collatũ sanitatẽ restituisse, quęritur, an baptismus ijs tali intentione petentibus sit concedendus, vbi sciendum est fratres de Obseruantia periculũ vitæ incurrere, si negent, cum negari sibi hac de causa putent, ne corporis sanitatem consequantur, eoq; magis, quia superioribus tpib. multi hoc tantum nomine fuerunt baptizari, & post Conc. Trid. fratres prædicti abstinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciscanæ religionis, non aũt Conc. & de ritu S. Rom. Ecclesiæ, quia hac ratione mortem subijssent.

1 Respondeo primò, quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perseuerare in eo est dandũ baptisma per ea, quæ ad hoc citat D. Thom. a nec cõsequenter infideli volenti perseuerare in infidelitate, vt ipsemet affirmat. b

Secundo, quod si hmòdi ægroti essent infantes, vel paruuli, qui nondum sunt iudicium rationis assequuti possunt de consensu parentũ baptizari, vt ipsemet receptus, c definit. Si autem sunt adulti, & iudicium rationis assequuti, non sunt baptizandi, si nõ volunt ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria, quamuis verum baptisma susciperent, si verã haberent intentionem illud suscipiẽdi, vt ex prædicto D. Tho. d colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria, possũt, & debent baptizari, etiam si ad id morbus, vel amor salutis incitauerit, cum omnes etiam infideles præceptũ de baptismo suscipiendo obliget, secundum eundem D. Tho. e & latius Sotus, f licet D. Tho. ibi non rectè citetur. Salua, & cet.

ALLEGATIONES.

a 3. p. q. 68. art. 4. b in ead. q. art. 8. ad quartum. c 2. 2. q. 10. art. 12. d art. 8. & adductis in eo. e in d. q. 68. artic. 1. & q. 70. artic. 2. ad 3. & melius in 4. d. 3. q. 1. ar. 3. q. 3. f in eod. 4. distinct. 5. articul. 1.

SVMMARIVM.

1 *Martyrium à prægnante pro Christo assumptum valet fœtui animato pro baptismo, & prodest ad salutem, immo et is, sicut sancti Innocẽtes, dicitur pro Christo occisus.*

1 *Innocentes pro Christo occisi, non quidem proprio merito, cum vsu rationis carerent, sed per gratiam Christi, salui facti fuerunt, & martyrij laureolam adepti.*

CONSILIVM VI.

Vtrum sicut mulier grauida pro Christo mortem subiens est martyr, ita ẽt filius in vtero eius existens, si moriatur cum illa, sit etiam martyr, & saluetur, an vero in limbum cum alijs pueris non baptizatis descendat.

1 Respondetur, quod paruulus ille probabiliter saluabitur cum matre. Tum quia baptismi vicem, & effectum habet mors pro Christo illata ca. [baptismi vicẽ.] cum ei annotatis, a & præfatus puer in vtero matris morientis pro Christo, moritur pro eodem. Tum quia Innocentes qui nõdũ adepti fuerant iudiciũ rationis, antequam occiderentur iussu Regis Herodis crudelissimi tyranni, salui facti fuerunt, imò, & martyrij laureolam seu coronam obtinuerunt, adeo quod festum martyrij eorum celebrat vniuersa Ecclesia intra octauam Natalis Domini, vt est notorium. Tum quia eadẽ

F ratio concludit præfatum puerum saluatum iri, quæ concludit præfatos Innocentes saluatos fuisse. Ratio enim, qua præfati Innocentes saluati fuerunt, & martyres effecti, non est, quod ipsi suis actibus saluationẽ illam meruerunt, quia sine iudicio, & libero arbitrio, cuius vsum nondum fuerunt assequuti, non potuerũt mereri suam saluationem, arg. §. 1. & capi. [illud,] b & Sanct. Tho. receptus ab alijs, c reijcit opinionem illorum, qui sine iusta, & sufficienti auctoritate dixerunt datum fuisse Innocentibus vsum rationis, & liberum arbitrium ad merendam gratiam, & saluationem. Et ita, sicut Innocentibus sine suo merito dedit Christus gratiam, ita eadem ratione, & misericordia dabit præfato puero illam sine baptismo, & sine vllo merito

G proprio. Vnde in specie Caieta. d dixit, quod effusio sanguinis pueri, facta etiam intra vterum matris pro Christo prodest ipsi puero nondum nato, sicut profuit effusio sanguinis Innocentium ipsis nondum vsum liberi arbitrij, & iudicium adeptis. Salua, &c.

Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caieta. elicitur D. Nauarrum loqui in casu, in quo intentio occidentis matrem pro Christo fertur ẽt saltẽ virtualiter in occisionem filij nondũ nati.

ALLEGATIONES.

a de consecra. dist. 4. b 15. q. 1. c in 2. 2. q. 124. articu. 1. d Super d. articul. 1.

De reliquijs, & veneratione sanctorum.

H
SVMMARIVM.

Reliquias Sanctorum in oratorio in capsulis honeste asseruari, ac in collo deuote portare licet dummodo cesset omnis superstitio, & agatur de corporibus nequaquam perpetuæ sepulturæ traditis, nisi iam inde licite extractis. nu. 3. & 4. vsque suffragatur consuetudo. 1

Corpora Sanctorum si nondum sint perpetuq; sepulturę tradita, sine alicuius licentia possunt de loco ad locum transferri, quod si sint ei tradita, tunc principis requiritur auctoritas, vel accedente iusta causa, præsidis sufficit licentia. num. 3. & 4. 1

Concessa omnia videntur, quæ cum de se mala non sint, non leguntur prohibita. 2

I
CONSILIVM I.

An liceat tenere reliquias corporũ Sctõrũ in oratorio suo, & portare in collo, vel aliqua alia parte sui corpis, vel suarũ vestiũ.

1 Rñdeo, qđ S. Tho. videtur tenere, qđ sic, a quatenus ait licere illas portare in collo ad honorẽ Sancti cuius illa sunt, ob fiduciã, & spẽ intercessiõis eius ad diuinã maiestatẽ mõ id fiat sine aliqua vanitate, & superstitione, qualis est, quod vas sit triangulare, aut de illa, vel illa materia, & a fortiori licebit eas tenere in aliquo oratorio honesto, vel seruare in aliqua honesta arca.

Pro cuius sententia facit primo l. [si necdum.] b

K quatenus habet, posse quem corpus nondum perpetuæ sepulturæ traditum sine alterius licentia in alium locum mutare.

2 Secundo, quod ea, quæ per se non sunt mala, videtur concessa, si non sunt prohibita, arg. l. 1. c & l. [si quæramus.] adiuncta glossa, d at nullo iure naturali, diuino, vel humano authẽtico qs prohibetur tenere vel deferre honeste reliquias Sanctorum, ergo, &c.

Tertio,

ALLEGATIONES.

a in 2. 2. q. ar. 4. ad 3. b c. de religio. & sumpt. c ff. de testib. d ff. de testib.

Tertio, quòd legitur, Constantinum, & Helenam matrem eius, & alios multos reliquias habuisse,& por tasse, imò & consuetudo ferè omnium deuotorum totius orbis Christiani habet, procurare sibi reliquias aliquorum Sanctorum, quas vel portent secum, præsertim ad prælia,& loca periculosa, vel teneant eas domi in aliquo honesto loco ad excitandam deuotionem in eos,& fiduciam sperandę pietatis à Deo per eorum intercessionem.

3 Non obstat, quod Angelus in summa, a dicat tenendum esse contra S.Thomam, quia non probat id efficaciter l.enim 1.& vltim. b & rationes, quibus mouetur, solum habent corpus perpetuę sepulturæ datũ non esse sine principis licentia transferendum absque causa, neque cum illa absque licentia præsidis: quia Sanctus Thomas non loquitur de translatione corporis Sancti sepulti, sed de aliqua particula, vel mutatione eius, vel aliquarum rerum ad illum pertinentium, quæ vel nunquam fuerunt perpetuæ sepulturæ traditæ, vel iam iusta cum facultate fuerunt translatæ, vel mutatæ.

4 Quare merito etiam Syluester, c contradicit Angelo, consentiendo alijs a se citatis. Non obstat etiã ca. [Corpora Sanctorum de loco ad locum non sunt trãsferenda sine licentia principis, &c. d quod magis facit pro Angelo, quam illa quæ ipse citat: quia eodem modo responderi potest illi, vt responsum est prędictis legibus, & ita glossa expresse limitat illud non procedere in corporibus Sanctorum non traditis perpetuæ sepulturæ per d. l. [si necdum.] Salua, &c.

[Vide consil. 9. de sepul.

ALLEGATIONES.

a Verbo reliquiæ.§.fin. b cap.de relig.& sump.fun.
c in summa, verbo reliquiæ.q 5. d de consecr.distinct.1.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ sanctorum, nec venales exponi, nec extra capsam ostendendæ: minus tamen peccat qui eas vendit, quam qui terram cœmiteriorum, in quibus corpora sanctorum sepulta fuerunt, per campos dispergunt cum periculo etiam dispergendi reliquias eidem permixtas.*

2 *Dubitãs probabiliter, an quid liceat, si illud facit, peccat, sicut & qui contrauenit cõscientiæ probabiliter dubię.*

CONSILIVM II.

ABBAS ex cęmiterio S. N. vbi legitur tot Sãctos martyres sepultos fuisse, extraxit puteolanam ad ædificandum, dispersitque terram per campos. Quæritur, quam pœnam incurrerit.

1 Respondeo, prædictum D. Abbatem videri grauiter deliquisse. Tum quia prohibitum est l. Cæsarea 3. a vt [nemo martyres distrahat, neque mercetur.] Tũ quia reliquiæ Sanctorum non debent exponi venales, neque ostendi extra capsam, vbi sunt repositæ, b propter reuerentiam, quæ debetur eis: & prædictus Abbas licet non videatur vendidisse reliquias martyrum ecclesiæ Sanct. N. videtur tamen eis irreuerentiam fecisse extrahendo prædictam terram puteolanam, intra quam est verisimile multas reliquias comminutas ex ossibus,& corporibus Sanctorum in terram conuersas commixtas inueniri potuisse, quandoquidem maior irreuerentia videtur eis facta, quàm sit vendidisset eas, vel exposuisset vendendas aliquibus in finem reuertenter colendi eas.

2 Tum, quia non videtur excusari posse prædictus Abbas ob ignorantiam: quia verisimile videtur eum sciuisse, in cęmiterio tot millium martyrũ, & tot Pontificum à tanto tempore ibi sepultorum, multas reliquias tam ossium, quam corporum esse permixtas terrę prędictæ, quam extraxit, & dispersit:& cum id sit verisimile omnibus, maximè erit prædicto Abbati, qui credere debuit id quod adeo verisimile est, iuxta l. [quia verisimile.] cum ei adnota. c nam & non solum peccat, qui contrauenit ei, quod certum est non debere fieri, sed etiam qui probabiliter dubitat an debeat fieri, & facit iuxta cap. [dubius in fide infidelis est.] d & non solum delinquit, qui contra conscientiã certã facit, sed etiam qui contra probabiliter dubiam, vt latè nos tradimus in cap. [qualitas,] e post S.Thom. f quando quidẽ (vt ibi probatur,) qui dubio probabili peccandi mortaliter se exponit mortaliter peccat iuxt. illud g [Qui amat periculum, peribit in illo.

Nauarr. Consil. Pars 1.

ALLEGATIONES.

a cap.de sacros.ecclef. b cap.de reliquijs, & vener.Sanct.
c de præsumpt. & l.non est verisimile.ff.quod metus causa.
d de hæret. e numer.18.de pęnit.dist.5. f Quodlibet 8.artic.13. g Ecclef.

SVMMARIVM.

Crucis signum ne sculpatur in pauimentis statuere potest Synodus diœcesana, & prouincialis. 1

Statuere contra ius commune etsi non possit Synodus prouincialis, vel Episcopalis seu Episcopus, hoc tamen secundum aliquot non procedit, quando per hoc statutum reduceretur res ad ius antiquum, nec quando derogatur consuetudini, quæ est præter ius, vel solum permissa, non autem approbatiua. 1

CONSILIVM III.

VTRVM Synodus Prouincialis, vel Episcopalis possit statuere, ne signum crucis pingat, vel sculpat in aliqua re humi iacẽte?

1 Respondeo, videri probabile, posse Concilium Prouinciale statuere id, quod statuit Imperator in leg. 1. a Tum quia est constitutio iuri communi consona. Tum quia Episcopus potest statuere cõtra ius commune nouum redeundo ad ius cõmune antiquum, secundum Panorm. & quosdam alios, quos citat Felynus. b

Tum quia licet hoc displiceat Fel. tamẽ non est hoc statuere contra ius commune, sed solum contra cõsuetudinẽ generalẽ, vt vr̃ probare c. [in his.] & c. [Catholica,] c & nos tradimus in Manu. conf d ad propositum satis huic simile, post alios ibi citatos, negari tñ posset, ꝙ sit generalis consuetudo, cũ in plerisque partibus abstineat ab huiusmodi sculptura,& pictura. Tũ quia dici posset, ꝙ consuetudo contraria ꝑdictæ legi Cęsareę videtur potius permissiua, quam approbatiua inter quas magna differentia est secundum gloss. e & tradita per Ioan. Andr. f Tũ denique, ꝙ ꝑ hęc oĩa satis iustè potest dici prædictam cõstitutionem esse potius præter ius, quam contra illud. Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a capitul. nemini licere significast. Salu &c.
b capitul. quod super his de maior. & obed. c 11.dist.
d cap.21.numer.5. e capit. den que 4.distinct.
f in Merc.cap.peccatum de reg. iur.in 6.

De obseruatione ieiuniorum.

SVMMARIVM.

Vigilia Pentecostes est ieiunanda, & ita se habet generalis Ecclesiæ consuetudo. 1

CONSILIVM I.

RESpondeo,quod vigilia Pentecostes est ieiunanda,per cap.[nosse.] a vnde glo.§. necessario] posita sub cap.[scire.] b reprehendit Gratianum, qui visus est contrarium tenere per d.c.[scire.] & subdit,quod Ecclesiæ consuetudo generalis habet, quòd debeat ieiunari vigilia Pente.quod addo ipse,quòd in omnibus regnis in quibus moratus sum,tàm Galliæ,& Lusitaniæ,quã Castellæ,Nauarræ,& Romæ,vbi nunc moror, consuetudo habet ieiunandi prædictam vigiliam, quamque vbique ieiunaui,& ieiuno, gratia Deo,qui nos omnes ieiuniorum amatores faciat. Amen.

ALLEGATIONES.

a Et per cap.de ieiunio.cap.6. b 76.dist.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium Quadragesimæ duo præcipit,primum,vt totam secundum,vt singulos dies eius ieiunemus,& qui fregit primum,tenetur adhuc seruare secundum.*

CONSILIVM II.

AN qui fregit ieiunium quadragesimale, teneatur ieiunare reliquos dies Quadragesimæ,qui supersunt.

1 Respondeo, quòd sic,quia præceptum de ieiunanda Quadragesima duo præcipit,alterum,vt ieiunemus totam,alterũ, vt ieiunemus singulos quosque dies eius,ita,quod,licet fracto priori præcepto ieiunando vno,vel altero die, tenetur quis reliquos singulos quosque dies ieiunare, vt colligitur ex his quæ determinat Sanct. Thom. a & ibi Caietanus, b & ex his,quæ nos tradimus in Man. conf. c

ALLEGATIONES.

a 2.2.quæstion.147. b art.6. & 7. c c.21.num.20.& 27.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare valentibus famulis,& cœnam petentibus, debet dñs denegare,etiamsi inde debeat reputari auarus.*

CONSILIVM III.

DOminus timoratæ conscientiæ, animaduertens pueros suos,cum possent, non ieiunare,eosdem admonuit,vt si possent,ieiunarent, sed quia credit eos clam comedere,non curat amplius rem indagare, ne habeatur pro auaro. Dubitatur,an teneatur ad aliquã maiorem diligentiam,& ad quam,maximè cum credat eos sine aliqua causa iusta ieiunium frangere.

1 Respondetur, quòd præfatus dominus debet denegare cœnam famulis potentibus ieiunare, non curando de opprobrio auaritiæ,imò gaudendo,cum maledicant ei propter Deum,iuxta illud, [Beati eritis,cum maledixerint.] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus,vt secretè,& sine scandalo diebus pisculentis carnibus vesci possit, non coram socijs, sed separatim eas ita comedere potest,vt alij videant,quod in quo potest Ecclesiæ obedit.*

F

CONSILIVM IIII.

AN dispensatus, vt possit comedere carnes diebus pisculentis secretè,& sine scandalo,possit eas edere coram socijs, quibuscum ordinariè comedit.

1 Quæstio hæc satis magna est, & pro parte quidem affirmante faciunt illa, q̃ nos scripsimus de publico,& occulto,& pene occulto,in Manu.cõf. a

Pro parte vero negante facit, quòd in omnibus dispositionibus mens, & intentio disponentis est seruanda, b & ꝙ mens, & intentio Papæ dispensantis cum hac clausula vr̃ esse, ne solito mõ cũ alijs socijs domesti-
G cis,& exteris aduenientibus,comedat, sed ꝙ ita comedat,vt scientes eũ comedere intelligant eũ recognoscere,quòd Ecclesia sancta sanctè instituit dies ieiuniorũ, & alios pisculentos, in quibus abstinendum sit à carnibus, & quod præstet ei obedientiam, quam potest præstare,licet non possit eam, quam omnino deberet. Et ita separatim eas comedat.

Et ad opposita, quæ ex loco supra citato adduci possent,responderi potest, procedere in alijs materijs, in quibus alia mens, & intentio statuentis Ecclesiæ consideratur, quamuis in præsentia nõ liceat per occupationes id speciatim,& singulatim monstrare. Salua,&c.

ALLEGATIONES.

a cap.27.nu.250. b l.in omnibus.ff.de condit.& demonst.
H & capitul.final.de præbend.

SVMMARIVM.

Dictiones, huiusmodi, præfata, dicta, faciunt relationem restrictiuam ad præcedentia. 1

Priuilegia,dato aliquo quod operentur,restringenda. 2

Dispensationes exorbitantes odiosæ sunt,& restringendæ. 3

Ieiunium ecclesiasticum differt à ieiunio per Iobelæum, vel confessarium, vel voto, vel alia causa particulari in dicto, vnde dispensatus per Cruciatã, vt comedẽdo oua satisfaciat ieiunio ecclesiastico, non tamen comedendo illa satisfaciet alijs prædictis ieiunijs, num.1.& seq. 4

CONSILIVM V.

I GRegorius XIII.concessit Cruciatam, cũ clausula,vt[qui acciperent illã, possent comedere oua, & lacticinia dieb. quib. est indictum ieiuniũ ecclesiasticũ, & satisfacere huiusmodi ieiunio,seruando alia,quæ requirit ieiunium,] postea Sixtus V. concessit Iobelæum cum ieiunio feriæ quartæ,sextæ,& sabbati. Quæritur,an gaudẽtes clausula Cruciatę,& ieiunãtes secũdũ formã eius,satisfaciãt ieiunijs indictis à Sixto in bulla sui Iobelæi?

1 Rñdeo,ꝙ non. Tũ quod dispensatio, siue priuilegiũ p̃dictæ clausulæ Cruciatæ solũ concedit facultatẽ comedẽdi oua,& lacticinia in dieb.ieiuniorũ Ecclesiasticorũ,concedit ẽt facultatẽ gaudentib. illa, vt possint comedere oua,& lacticinia in dieb.ieiunij Ecclesiastici & ꝙ seruando alia,q̃ requirit ieiuniũ , censeatur satis-
K facere hmõdi,siue p̃fato ieiunio, quod est restringẽdũ ad ecclesiasticum,verbum.n.[p̃fatum,] vel [huiusmodi,] sunt restrictiua ad illud, quod refertur iux.l.[huiusmodi,] cum ei adnotatis, a & sic habent verba Hispana Cruciatæ, [Guardando enlo demas la forma del ayuno ecclesiastico Ioan vistos hauer complido y satisfecho ad dico ayuno.

2 Tum, quia priuilegia , licet ita sint interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune

cap.

ALLEGATIO.

a ff.de leg.1.

capitul. in his. de priuileg. non sunt tamen extendenda ad alios effectus, dato aliquo quem operentur, & ad quem sint vtilia, vt tradit Panormitanus, a quem copiosè cum multis alijs citat, & sequitur Decius, b & consequenter præfatum priuilegium non debet extendi ad alios effectus, dato aliquo, quem operetur, & interpretando, quod per præfatum priuilegium operatur quo ad ieiunia ecclesiastica, siue ab Ecclesia iure communi instituta, non est extendendum ad ieiunia per præfatum Iobelæum indicta.

3 Tum, quod dispensationes, quæ exorbitant à iure communi, qualc est prædictum priuileginm, sunt odiosæ, & restringendæ. c

4 Tum quod à separatis non fit illatio, d & secundum proprium, & vulgarem modum loquēdi aliud est ieiunium Ecclesiasticum à communi iure inductum, & aliud ieiunium, quod quis vouet, & aliud ieiunium à confessore in pœnitentiam impositum, & aliud ieiunium alio respectu particulari impositū: & consequenter priuilegium datum ad moderandum ieiunium Ecclesiasticum institutum à iure communi, non est extendendum ad ieiunium votum, vel à cōfessore iniunctū, vel à summo Pontifice, vel ab aliquo alio Superiore ad aliquem particularem respectum impositum alicui particulari homini, vel personæ: quale fuit ieiunium iniunctum a S.D.N. ad quærendam Iobelæi indulgentiam propter grandem, & particularem respectum. Tum, quod generi per speciem derogatur, e & consequenter preceptum speciale factum de ieiunando a summo Pontifice, ꝙ præsumitur factum de modo ieiunādi secundum ius commune, derogat priuilegio generali satisfaciendi ieiunio Ecclesiastico. Salua, &c.

Vide consilium seqūes, quòd licet alicui videri possit, non tamen est huic contrarium.

ALLEGATIONES.

a in cap. certificari. de sepult. b in cap 1. num. 16. de rescrip. c capit. ea quæ. & capit. odia. de reg iur. lib. 6. d l. Papin. ff. de minoribus. e cap. generi. de reg. iuris libr. 9. & in regul. in toto. ff. eodem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium præsertim personale non extenditur vltra proprietatem verborum.*

2 *Ieiunare dicitur, qui necessitate ductus aliud non habens, edit quidem carnes, sed in reliquis ieiunium obseruat: quia necessitas facit, vt carnes sint cibi ieiunij, & quod dici probabiliter potest de eo, cui Papa concessit, vt diebus ieiuniorum possit vesci carnibus, & ouis, num. 2. verba tamen concessionis in primis erunt ponderanda, numero 1.*

CONSILIVM VI.

PAPA fecit facultatem N. comedendi carnes, & oua diebus ieiuniorū. Quæritur, an ipse N. lucretur meritum ieiunij seruando alia, quæ requirunt ieiunia.

1 Respondeo primo, ꝙ cum non viderim breue, non possum cum certitudine integra respondere. a

Secundo, quòd priuilegium præsertim personale nō debet extendi vltra id quod verba propriè significāt. b

Tertio, quòd potest dubitari, an facultas vescendi carnibus, & ouis in die ieiunij includat facultatem, vt ille, qui eam habet, censeatur ieiunare seruando reliqua, & an sit maior facultas, quæ datur comedendi vetita, cum facultate, vt seruando alia censeatur ieiunare, quam simplex facultas comedendi vetita in

A die ieiunij, super quam quæstionē multa possent dici.

2 Ego vero nunc (salua mente Papæ) inclino in partem affirmatiuam, quia videtur sua Sanctitas, concedendo huiusmodi facultatē, virtualiter concedere, vt carnes, & oua sint priuilegiato cibi quadragesimales, vel conuenientes diebus ieiunij, & consequenter, ꝙ talibus vescens non censeatur vesci, nisi cibis conueniētibus diebus ieiunij: ex quo sequitur, quòd comedendo tales cibos non frangit ieiunium, & quòd verè ieiunat, & consequenter consequetur meritum ieiunij.

3 Sicut credo, quòd consequeretur illud qui, quia nō potest habere panem, & cibos quadragesimales, comederet semel tantum in die carnes, aut oua, aut lacticinia: quia necessitas facit hos cibos quadragesimales,

B quales etiam facit priuilegium Papæ, quia in vtroque videtur esse eadem ratio.

Vide consilium præcedens.

ALLEGATIONES.

a l. incіuile. ff. de legibus. b cap. porro. de priuileg.

De Ecclesijs ædificandis, vel reparandis.

SVMMARIVM.

Pensionem habens super beneficio tenetur pro rata ad reparationem illius Ecclesiæ, nisi pensio ab omni onere sit libera. 1

C

CONSILIVM I.

QVAERITVR an pensionarius clericus habens pensionem impositam super aliquo beneficio Ecclesiastico, & fructibus eius, teneatur pro rata soluere impensas faciendas in refectione tecti, & parietum Ecclesię.

1 Ad hanc quæstionem respondetur primo, ꝙ eam tractat Gigas doctor egregius in tract. responsorum ad quasdam quęstiones ei propositas super pensionib. a & respondet affirmatiuè, ꝙ sic, si non fuit imposita, ita vt esset libera ab omni onere, &c. vt frequentissimè

D imponi solet à Sancta sede Apostolica.

Secundo, quod si pensio prædicta non fuit imposita ita, vt solueretur libera ab omni onere, Dominus cōsulens tenetur ad soluendos sumptus in prædicta refectione factos pro rata redituum prædicti beneficij. Et quia fundamenta, quibus prædictus Gigas mouetur, apud eum, & apud allegatos ab eo videri possunt, & quia etiam non vacat ob alias occupationes, remitto consulentem ad ea.

Aliqua ad accessoria huius quæstionis pertinentia videri possunt per Felynum, b & per Caccialupum c & glossam celebrem. d Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a quæst. 8. b in cap. ad audientiam 2. de rescrip. c in tract. de pensio. q. 10. & 16. d in clem 1. de decim. in glos. 1.

E

De immunitate Ecclesiarum cœmiterij, & rerum ad eas pertinentium.

SVMMARIVM.

Iudex extrahens ab Ecclesia exempta hominem, & iussus ab eiusdem Ecclesiæ Prælato, vt captum restituat, non satisfacit si captum liberum abire permittat, vel se subijciat obedientiæ Episcopi non habentis in illa Ecclesia iurisdictionem. 1

CON-

CONSILIVM I.

EX Ecclesia exempta pretor hominem malefactorem extraxit, & postea Episcopo ordinario se submisit, & incarcerato fugiendi dicultatem fecit, & Ecclesię exemptæ conseruator mandauit dictũ carceratũ restituere. Dubitatur, an prętor pœnam per monitoriũ conseruatoris positam incurrerit.

1 Respondetur primo, desiderare me videre copiam mandati conseruatoris, vt certius respondere possim, iuxta l. [vt responsum.] a

Secundo, inclinare me multum ad dicendum Dominum prætorem de rigore iuris incurrisse pœnam, quia non restituit captum illi Ecclesiæ, de qua cepit eum: quia non excusat ab inobedientia illa submissio, quam fecit Episcopo, qui non habebat iurisdictionem in illa Ecclesia exempta.

Tertio, putare me facile consequuturum eum gratiam cum Prælato, eo quòd permiserit fugere, & ita facere libertatem, vt posset, si vellet, redire ad Ecclesiam prædictam regularem, in cuius porta fuit captus, nisi aliquid aliud, quod tamen non proponitur in casu, pacem inter eos impediat. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a capitul. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem etiam sæcularem ad personas Ecclesiasticas spectantem sibi vsurpans laicus incidit in excommunicationem bullæ: & hoc modo dicta iurisdictio ad dictos ecclesiasticos ratione dignitatis Ecclesiasticæ spectet, aliàs non numer. 2.*

3 *Patronus laicus, cui competunt menses quattuor tantummodo ad præsentandum, is dicitur, cui, etiamsi sit clericus, competit id ius præsentandi ratione bonorum laicalium: Ecclesiasticus autem, cui dantur menses sex, est, cui dictum ius ratione tituli Ecclesiastici competit.*

4 *Ecclesiasticis, inter quos etiam sunt monachi, etiamsi non sint clerici, insolita etiam mediatè, vel indirectè imponens onera incidit in bullam Cœnæ.*

4 *Eccclesiasticis onus illud censetur impositum, quod ita eorum subditis imponitur, vt ipsi cogantur illud in effectu subire.*

CONSILIVM II.

PRAETOR, & magistratus ciuitatis N. incolas castri Turris S. Seuerini ad suum tribunal traxerunt, & eis imposuerunt onus soluendi singulis annis cereum in recognitionem dominij. Et cũ iurisdictio dicti castri pertineat ratione abbatiæ ad Abbatem monasterij S. Seuerini, & cum indirectè onus Abbas, & monasterium soluere cogatur, quæritur, an prætor, & homines de magistratu in bullam Cœnæ inciderint.

1 Dubium prędictum videtur resoluendum affirmatiuè, videlicet prędictũ prętorẽ, & prędictũ magistratũ incurrisse excommnnicationẽ bullę Cęnę Domini duplici capite. Vnũ est, ꝙ qui vsurpat iurisdictionẽ pertinentẽ ad personas Ecclesiasticas, incidit in illã, & p̃dicti, vt p̃supponitur in dubio, vsurparũt iurisdictionem ptinentẽ ad abbatem S. Seuerini, qui est pſona ecclesiastica: na decreuerunt, & relaxarunt mandatũ executoriũ cõtra subditos prædicti Abbatis, quos sciebant illi esse subiectos, & à iurisdictione sua exẽptos: nec ꝓdest illis dicere, ꝙ non vsurparũt iurisdictionẽ Ecclesiasticã, sed sæcularem tñ: quia ad incurrendã illam, sufficit

F vsurpare iurisdictionem pertinentem ad personam Ecclesiasticam, modo pertineat ratione dignitatis ecclesiasticæ, vt nos declaramus in septima declaratione decimæquartæ excommunicationis in Manuali. a

2 Vbi dicimus in dictũ Caiet. ibi citatũ intelligendũ de vsurpante iurisdictionẽ sęcularẽ pertinentẽ ad personã ecclesiasticã rõne sui patrimonij separati à bonis ecclesiasticis, & nõ de ptinente ad pſonã Ecclesiasticã rõne dignitatis, vel bonorũ, q̃ antea erant sęcularia, & per donationem, vel alias facta sunt ecclesię, quibus est annexa iurisdictio temporalis, vt in casu nostro.

3 Sicut in simili patronus clericus hẽt semestre ad p̃sentandũ, b & laicus, quadrimestre, c & licet clericus, q est patronus rõne patrimonij sui separati a bonis ecclesiasticis, censeat patronus laicus, iuxt c. [cum dilectus,] adiuncta glo. & doctrina cõi: d qui tñ hẽt pręsentationem ratione dignitatis suæ, censetur ecclesiasticus, etiam si eam habeat ratione bonorum sæcularium donatorum ecclesiæ suæ, vel beneficio. e

G

4 Alterum caput est, quòd qui imponunt onus insolitum ecclesiasticis personis, incidunt in excommunicationẽ decimãquartã p̃dictæ bullæ, vt ex ea patet: & licet p̃dicti prętor, & magistratus solis laicis directè, & immediatè imposuerint onus insolitũ recognoscendi in superiorẽ castri Turris S. Seuerini ciuitatẽ N. mediatè tamen, & indirectè imposuerunt illud Abbati monasterio, & monachis, qui sunt ecclesiasticę personæ, etiã si non essent clerici. f Cũ si p̃dictũ castrũ dẽret subire onus soluendi p̃dictũ cereũ in recognitionẽ dominij,

H Abbas, & monachi prædicti dẽrent recognoscere prędictã superioritatẽ quo ad prędictum castrũ, & q vult antecedens, vult ẽt consequens, quòd illud necessario consequitur, iuxt. l. [illud,] g cum allatis ibi p Iasonẽ, & c. [p̃terea,] h cũ citatis ibi p Dec. & qui vasallo, & domestico facit iniuriã, vr̃ eã dño facere. i Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 27. nu. 69. b cap. cum autem de iur. patr. c c. cum propter eod. tit. d de iure patr. e arg. c. 1. §. verum de iure patr. nu. 6. f cap. non dubium cap. de monialib. de sent. excommunic. g ff. de acq. hæred. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. h de offi. deleg. i cle. 1 de excess. præl. in princ. vbi Car. no. 3.

SVMMARIVM.

I *Fructus beneficiorum, vt tales, subiacere potestati, & dispositioni laicorum, asserere, impietatem sapit quãdam: illorumq; administratio, ita Papæ est reseruata, vt de illis laicus princeps non possit se intromittere, nu. 3. attamen postquã à clericis in alios fuerunt translati, tunc effecti profani laicæ subiacere poterunt potestati, nu. 3.* 1

Beneficium ius spirituale est dependenter, & spirituale quid in recipiente requirit, vt eius sit capax. 1

Beneficium non solum prout est ius percipiendi fructus ecclesiasticos, sed & eius prædia sunt quid sacrum: quique ea vsurpat, est sacrilegus. 2

Christus est verus dominus bonorum ecclesiasticorum, Papa summus administrator. 3

Iudices laici si non p̃cipiendo, sed rogando petunt ab Episcopis monitoria, Concilio non contraueniunt Trident. 4

K

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo, an fructus beneficiorum Ecclesiasticorum subiaceant potestati, & dispositioni laicorum.

Scd̃o, an particula illa decreti Conc. Trid. a ibi, [Nec ad eas cõcedendas cuiusuis sęcularis, ẽt magistratus, auctoritate adducatur,] aduersetur stylo parlamentorum Galliarum præcipientium Episcopis, vt dent litteras monitoriales ad effectum reuelandi.

I AD

ALLEGATIO.

a cap. 3. de reform. sess. 25.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, quod impietatem quandam sapere videtur, asserere fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, quatenus sunt tales, subiacere potestati laicorum. Tum, quia beneficia sunt iura spiritualia, a vel certe illis annexa, non quidem antecedenter, vt est ius patronatus, sed dependenter, quod est plus, ita quod ad capacitatem illorum requiritur, vt præcedat quiddam spirituale, quo quis fiat capax eorum, iuxta cap. [cum adeo,] b & tradit Sanc. Thom. receptus ab omnibus. c

2 Tum quia ipsemet paulo prius, d dicit, non solũ beneficia, quæ sunt iura percipiendi reditus ecclesiasticos, vt definiunt Petrus ab Ancharano. e Calder. f & ibi resolutè Felin. g sed etiam prædia ipsa Ecclesiarum, quatenus sunt talia, esse sacra, & qui diripit ea, vel absque solennitate Ecclesiastica vsurpat est sacrilegus. h

3 Tum, quia per plura irrefragabiliter probauimus in tractatu de reditibus ecclesiasticis. i D. N. Iesum Christum esse verum, & plenariè Dominum omnium bonorum Ecclesiasticorum, non solũ iure illo generali, quod [Domini est terra, & plenitudo eius,] k sed ẽt speciali, quali quilibet homo est dominus rei sibi donatæ, vel alias legitimè quęsitę: adeo quidem, quòd post Conc. Trid. quod ibi citauimus, non liceat opinari contrarium. Tum quia Conc. Lateranense sub Leone X. habitum, l in indiuiduo declarauit Papam esse summum administratorem, & dispensatorem omnium fructuum beneficiorum, & Reges, & Principes nullã super hoc habere potestatem: quem §. etiam nos allegauimus in tractatu de Iobelæo. m Dixi supra, [quatenus sunt tales,] idest fructus, & reditus beneficiorum: nã quatenus sunt res vendibiles, & emibiles, & trãslatæ à beneficiarijs in aliquem per aliquam dispositionẽ licitam ab Ecclesia probatam, quia per illam facta sunt profana, possunt dici subiecta Regum, & Principum potestati.

4 AD SECVNDAM respondetur particulam prę fati Concilij non esse contrariam praxi celeberrimorum, & omnigena eruditione præfatorum parlamentorum. Quandoquidem non est credibile parlamenta illa Christianissimi Regis auctoritate collecta, vti stylo præceptiuo in rogando episcopos, vt dent litteras monitorias in quæstione contentas: quia id esset contra omnia iura naturalia, diuina, & humana, vt palam est: sed stylo precatorio, vt in omnib. terris, quas ipse incolui, fieri intelleximus: quod non est contrarium pręsato Cõcilio, quod vetat, ne episcopi auctoritate laica eas dent. quia id intelligendum est eo modo, quo cap. 2. n decernit, ne iudices ecclesiastici spiritualia negotia iudicio laicorum expediant: per quod non prohibet expedire aliqua ad preces, & litteras precatorias Regum, principum, & aliorum iudicum laicorum. Quod si repli cetur pręfata parlamẽta vti stylo pręceptorio, & quasi superiores iubentes aliqua suis inferioribus, emendandus est vti contrarius iuri diuino, & sacris canonib. irrefragabilibus, qualia sunt cap. [quoniam] 10. d. cap. [cum ad verum ventum est,] o & alia multa, per quę vt arbitror, Rex Christianissimus ad admonitus facile iubebit emendare. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. dilecto de præbend. b de rescript. cap. ex litteris de transact. c in 2. 2. quæst. 100. artic. 4. d quæst. 99. art. 3. e in cap. 1. de regul. iur. lib. 6. f in cap. in nostra quæst. 3. de rescript. g num. 9. h cap. sunt qui opes, & cap. quisquis 17. quæst. 4. i quæst. 1. mon. 21. k Psalm. 23. l Sess. 9 §. & cum fructuum. m Notab. 29. num. 2. n De iudic. o 96. dist. & cap. nouit. de iudic.

A B C D E

SVMMARIVM.

Gabella nedum personalis, sed nec pro rebus proprijs potest imponi clericis, etiam quando eas vendunt in territorio, vel extra illud, etiam vt alteri donent, modo non causa negotiationis, seu gratuiti contractus expresse vel tacitè initi transmittant. numer. 1. 3. & 4. & cum dubitatur an causa negotiationis transmittant, eorum statur iuramento, numer. 4. 2

CONSILIVM IV.

RESPVBLICA N. imposuit nouum pedagium, siue portorium, ita vt etiam ecclesiasticus dono mittens aliquos fructus, etiam ad Ecclesiasticos, teneatur portoriũ soluere. Quæritur, an incurrerit aliquam censuram.

1 Respondeo primò, ad hanc quæstionem respõsuro conuenire multum legere statutum, vel declarationẽ, qua præfata Resp. imposuit, vel declarauit impositam præfatam gabellam, seu portorium ex his, quæ dono mittunt subiecti eius existentib. extra territorium eius contra omnia iura, quæ vetant imponi, & exigi à clericis gabellam personalem, vel de rebus proprijs eorũ, quæ nos tetigimus in Manu. nostro confess. a & copiosius citant Dec. b & citati ab eo: vt melius intelligeret causam, finem, & intentionem huiusmodi impositionis, & exactionis.

2 Secundo, quòd iuxta iura communia canonica nõ potest prędicta gabella, seu portorium exigi licitè a clericis mittẽtibus dono pro xenio aliquos fructus de suis hortis, & arboribus collectos alicui amico, vel domino, etiam extra territorium existenti: quia secundum illa non possunt cogi ad soluendum portoria, vel gabellas de rebus proprijs, vel de fructibus eorum, nisi causa negotiationis ea transmitterent, iuxta clementinam vlt. c cum donatio non sit genus negotiandi, cum sit contractus gratuitus, & negotiatio fiat per contractus nõ gratuitos, vt colligitur ex l. 1. & 2. d iuncto cap. [negotiatorem, & cap. [eijciens. e

3 Tertio, quòd clerici per iura communia supra dicta non debent vllam gabellam impositam à potestate sæculari de fructibus propriarum rerum, quos vendũt intra territorium suum: ergo neque portorium ab eadem impositum pro transmissione ad aliud territorium per viam donationis, argumento a fortiori: quia magis debetur de rebus venditis, quam de rebus donatis, vt colligitur ex prædictis iurib. & f Panorm. & ex præfato consilio Decij, qui citat multos asserentes Ecclesiã non debere gabellam de quæsitis ex titulo lucratiuo.

4 Quarto, quòd glossa notabilis, g communiter recepta habet, quod si inter clericum, & publicanum, seu eius exactorem fuerit controuersia, an res, pro qua petitur gabella, deferatur causa negotiandi, vel alia, & nõ possit alio modo probari, deferetur iuramentum clerico deferenti: cui sequens est non deberi portorium a clerico, nisi sciatur eum deferre causa negotiandi.

Per quæ omnia, & alia, quę adduci possent, respondendum videtur, non esse soluendam prædictam gabellam, seu portorium a clerico mittẽte dono aliquid, etiam extra territorium, nisi dolo, vel fraude excusandi

portorium

ALLEGATIONES.

a cap. 17. num. 201. b consi. 469. c De censibus. d Et tot. tit. ff. & C. de donat. e Et tot. d. 88. & ex toto tit. ne clerici, vel monachi. f Consil. 6 lib. 6. g in clement. vlt. de censibus.

portoriũ mitteret illud nomine doni, facto forte prius expresse, vel tacite pacto, vt is, cui mittitur, tantundem vel plus remittat nomine doni. quod est in causa, vt suspicer prædictam Remp. motam fuisse ad iubendũ solui prędictum portorium ex fraudibus clericorum, quę præfato modo, & alijs consueuerant fieri publicanis suis: cum fraus, & dolus nemini patrocinari debeat. a Ob quod conueniret, vt dixi, nosse finem, & causam, quæ mouit prædictam Remp. ad imponẽdam, vel declarandam prædictam exactionem. Salua, &c.

ALLEGATIO.

a cap. Sedes Apost. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus an iure expressis, vel ad illorum titulum loco beneficij sit ordinatus.*

2 *Clericus solueus sponte collectas peccat, sed non excommunicaaur, exigens autem sic.*

CONSILIVM V.

NSacerdos habet patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus.

Quæritur primo, an teneatur ad collectas publicas laicorum, quæ in dies imponuntur.

Secundo, an si eas soluerit, incurrat aliquam cẽsurã.

1 Respõdetur primo, ꝙ quamuis inter doctores res controuertatur, communis tamen conclusio habet, qđ bona patrimonialia nõ gaudent regulariter priuilegio bonorũ Ecclesię, nisi in casibus à iure expressis, vt tradit Panormit. a & alij multi, quos cicat, & sequitur Felyn. b

Secundo. ꝙ hæc conclusio fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet clericus ordinatus ad illa data ei pro titulo ordinbtionis loco beneficij: quia pro huiusmodi bonis gaudet priuilegijs bonorum Ecclesiæ etiam in casibus non expressis à iure per gloss. c quam citat, & sequitur Fel. d & Dec. e qui omnes firmius tenuissent, si tempore suo Conc. Trid. statuisset de huiusmodi patrimonio illa, quæ statuit, f vbi prohibetur tale patrimonium alienari, nisi de licentia Episcopi, & cætera.

Tertio, quòd ex his sequitur decisio, quæstionis, s. quod huiusmodi clericus non tenetur ad soluendas collectas impositas, vel imponendas de huiusmodi patrimonio, plusquam de alijs bonis Ecclesiæ.

2 Ad secundam respondeo primò, ꝙ ob solam solutionem collectæ, quam non debet ex illo patrimonio, non incurrit vllam censuram. Tum quia cap. [clericis,] g per quod Bonifac. VIII. statuit, vt incurreretur excommunicatio ab eis, qui soluerent huiusmodi indebita sine licentia, vel auctoritate Papæ, fuit correctũ, & sublatum à Concilio Viennensi. h Tum, quia licet dici posset huiusmodi solutionem vetari per Inno. III. i non tamen excommunicauit soluentem, & ita remansit sola excommunicatio Concilij Lateranensis positi in capitul. [non minus,] k in quo tamen nihil statuitur contra soluentem, sed contra exigentem tantum.

Secundo, quòd probabiliter dici potest eum peccaturum grauiter, si sciens, & credens non teneri ad soluendam illam soluerit sponte sine timore iusto incurrendi aliquod maius malum, quia videtur transgredi pfæfatum celebre cap. [aduersus.] l Salua, &c.

F ALLEGATIONES.

a in cap. si de vita, & honest. cler. & in cap. si diligenti. de for. comp. b in c. eccl S. Marię. de constit. nu. 8. sub fi. c in cap. episcop. de præb. d vbi supra nu. 10. e in d. c. episcopus nu. 11. f cap. 2. de ref. sess. 21. g de immun. eccles. lib. 6. h in clem. si eod. tit. i in c. aduersus. de immunit. eccles. k eod. tit. l de immunit eccles.

SVMMARIVM.

Statutum, vt confrater sine consensu Prioris non possit cõfratrem in ius coram Ecclesiastico, vel sæculari iudice vocare, sub pœna expulsionis à confratria, non est contra libertatem Ecclesiæ. 1

Libertatem Ecclesiasticam non lædit statutum continens consilium, sancti Pauli de non litigando. 2

G *Statutum bona fide seruans nullam incurrit censuram, etiam si reuera esset contra libertatem ecclesiasticam.* 3

Tempus immemoriale habet vim priuilegij, si allegetur, etiamsi per illud derogetur Ecclesiasticæ libertati. 4

CONSILIVM VI.

QVAEDAM confratria disciplinatorum añ centum annos inter alia statuit, vt nullus confratrum posset alterum confratrẽ conuenire coram iudice ecclesiastico, vel sęculari, super spiritualibus, vel temporalibus, nisi de consensu Prioris præfatæ confratriæ, sub pæna H expulsionis a confratria. Quæritur, an huiusmodi statutum sit contra libertatem Ecclesiæ.

1 Respondeo, ꝙ non. Primo quidem, quia, si vlla ratione præfatum statutum esset contra libertatem ecclesiæ, maximè foret, eo quod tollit confratribus libertatẽ conueniendi, confratres super spiritualibus coram episcopis: qua tamen ratione non potest dici contra libertatem Ecclesiæ. Tum, quia præfatum statutum nihil in effectu continet aliud a consilio B. Pauli Apostoli, a ibi, [Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit.] Tum quia illud statutum non astringit nisi volentem illud seruare: partim, quod nõ cogit, nisi volentem intrare confratriam, quam nemo cogitur in- I trare: partim, quod confratria nulla alia pœna punit, quam quod desinat esse frater confratrum: partim, ꝙ alioquin etiam votum virginitatis esset contra libertatem ecclesiasticam, per quam clerici minorum ordinũ possunt ducere vxores.

2 Secundo, quod præfatum statutũ in effectu solũ statuit, vt qui non vult seruare consilium Pauli, non sit cõfrater illius confraternitatis: & absurdum esset dicere, quod facere obseruare consilium Pauli apud aliquam confratriam esset contra libertatẽ Ecclesiæ, apud quam totam Paulus volebat illud seruari: & ita nõ dicẽdũ. b

3 Tertio, quòd præfati confratres bona fide, sinceroque corde à maximo tempore tenent illud statutum in sua confraternitate: quod sufficit ad hoc, vt non incidãt K ob id in aliquam censuram secundum Innoc. c quem communiter receptum retulimus in Manual. confes. d

4 Quarto, quod tempus immemoriale habet vim priuilegij, e & ita præfata confraternitas potest se tueri allegando priuilegium habuisse faciendi, & retinendi tale

ALLEGATIONES.

a 1. Corinth. 6. b l. nam quod absurdum. ff. de. bonis liber. capitul. ad audientiam. de decim. c in capitul. nouerit in finem. de sentent. excommunicat. d capitul. 27. numer. 117. e capit. super quibusdam §. præterea. de verb. sig. & l. hoc iure §. ductus æquæ. de aqua quot. & æstiua.

tale statutum, secundum mentem omnium fere scribentium. Salua, &c. A

Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant.

SVMMARIVM.

1 *Tutelam, & curam minorum suscipere, nec Episcopus, nec sacerdos sæcularis coguntur, etiamsi sint miserabilium personarum: licet Syluester, & alij contrarium senserint. num. 3. possunt tamen, & hoc, modo non accipiant illas turpis lucri gratia, vel ob alium malum finem numer. 2. quia tunc etsi non incurrant suspensionem, possunt tamen puniri. numer. 5.*

3 *Exequutor testamenti, tutorque, & curator esse potest nedum presbyter sæcularis, sed etiam religiosus, modo obtineat à suo superiore licentiam.*

4 *Miserabiles personæ reputantur omnes curatore, vel tutore egentes.*

CONSILIVM I.

AN Presbyter possit licitè suscipere tutelam, vel curam minoris.

Respōdeo primo, quod de tutela, & cura minoris idem videtur quoad hoc propositum iudicandum, per textū ī hoc mihi notādū in c. peruenit.] a

1 Secūdo, quod generaliter omnes clerici, & monachi sunt exempti a qualibet tutela, & cura per l. [generaliter,] b siue tutela sit legitima, quæ lege defertur, siue datiua, quę à iudice datur, siue testamentaria, quę à testatore defertur, iuxta illos titulos de legitimis tutoribus, & curatoribus datis ab his. c

2 Tertio, quod presbyteri, & etiā episcopi possunt suscipere illas, si volūt, sine vllius alterius licentia, mō non suscipiant illas gratia turpis lucri, vel auaritiæ, vel ad alium finem malum, quoniam omne id, cuius finis malus est, ipsum quoque malum est. d

3 Quarto, quod etiam religiosus potest esse exequutor testamēti, petita tamen, & obtenta Superioris licētia, e eadē ratione tutor, vel curator, vt rectè ait Sylu. f addens, quod tutelam miserabilium personarum tenentur suscipere: quod ante ipsum dixerunt, & alij, vt in his Cardinalis Turrecremata. g

4 Quod tamen nulla ratione probatur, & videtur reprobari, eo quod indigentes tutoribus, & curatoribus cēsentur miserabiles personæ, vt satis probat præfatum cap. [peruenit,] & tota distinct. 87. & 88.

5 Quinto, quod presbyter, & alij prædicti, qui male suscipiunt tutelas, vel curas, nō incurrunt iuris cōis suspensionem ipso iure, per præfatum ca. [peruenit] qđ solum dictat esse subijciendos correctioni, quā dictionem glossa male videtur exponere per suspensionem, vt colligitur. Tum quia ex Hugone Archidiaconus, & Turrecremata sanius intelligunt de correctione arbitrio maiorum facienda, & sic de pęna imponenda à iudice, & nō ipso iure. Tum quia nullibi probatur, quod verba illa, [subiaceant correctioni, vel castigationi,] debeant intelligi de pęna ipso iure, cum alienum sit à sua significatione, cumque mitior intelligenda sit alia, & in dubio intelligenda est lex de mitiori pœna. h

ALLEGATIONES.

a 86. dist. b cap. de episcopis, & clericis, cap. generaliter 16. q. 1. c ff. C. & instit. d cap. cum minist. 3. quæst. 5. e cap. 2. de testam. lib. 6. f in verbo tutela q. 3. g in d. c. peruenit. nu. 5. h c. in pęnis de reg. iur. lib. 6. cum ei annot.

SVMMARIVM.

Presbyter doctoratum in iure ciuili etiam si sine licentia Episcopi assumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen capiens sine sufficienti scientia. 1

CONSILIVM II.

QVAESTIO est, an presbyter beneficiatus possit sine licentia sui ordinarij doctoratus gradum in iure ciuili assumere sine incursu alicuius censurę, irregularitatis, & sine amissione beneficij.

1 Respondetur, quod si presbyter, de quo loquitur quæstio, callet sufficienter leges ciuiles, poterit assumere doctoratus gradum in iure ciuili sine incursione irregularitatis, & censuræ, & sine periculo perdendi beneficium, licet non habeat licentiam sui ordinarij, secundum opinionem, quæ nobis magis placet, Panor. a Si autem non callet satis leges ad sumendum gradum doctoratus in eis, peccabit eum assumendo, iuxt. glos. b sed non incurret vllam censuram: sicut etiā, si ignoraret canones, & assumeret gradū in eis, peccaret quidem, iuxta prædictam glossam, sed non incurreret censuram. Et addo nihil prodesse ipsi licentiam ordinarij: quia non potest eam dare ordinarius, iuxta notata in d. c. [super spec. & alibi communiter. Salua, &c. B

ALLEGATIONES.

a in cap. super specul. a numer. 16. ne cleri. vel monach. C
b 2. clem. 2. de magist.

SVMMARIVM.

Medicinę exercitium prohibetur clerico existenti in sacris alias non, nisi habeat beneficium etiam non sufficiens ad sui sustentationem: non tamen ob id incurrit censuram, vel irregularitatem: peccaret tamen id faciens, num. 2. sine dispensatione Papæ, nu. 4. imo nec peccaret, si causa pietatis, vel etiam causa cognationis, vel instantis necessitatis infirmi, vel suæ, vt sic sibi, cum aliunde non habeat, victum lucretur, num. 3. 1

CONSILIVM III.

DE Medico clerico sæculari prima tonsura, vel minoribus tantum ordinibus insignito, & habente duas capellanias non reddentes victum ei sufficientem, an medendo peccet? D

Respondeo primo, præfatum Dominum consulentem debere cauere, ne committendo, vel omittēdo peccet aliquod septem generum peccatorum, quæ prohibentur, & esse peccata diximus in Manual. confess. a de peccatis medici, & chirurgi, cum declarationibus eisdem ibidem habitis.

1 Secundo, debere item cauere, ne vtatur officio, & arte medica: quia licet clericus simplex ordine sacro & beneficio ecclesiastico carens non peccet officio, & arte medica vtens, plus quam laicus medicus: ordine tamē sacro insignitus, vel habens beneficium Ecclesiasticū peccat vtendo eis, ea ratione, ꝙ est officiū sęculare cuius exercitiū prohibetur clericis, & monachis, p rub. [ne clerici vel monachi sęcularib. negotijs se immisceāt & b Conc, Trid. per ꝙ innouantur canones, & statuta vetantia clericis negotia sęcularia: in quod facit etiā cap. 6. c eiusdem Concil. licet non æquè clare, quæ duo E

ALLEGATIONES.

a capit. 25. num. 60. b Et cap. 1. de refor. sess. 22.
c de reform. sess. 24.

duo etiam nos citamus in Man. conf. a Nec obstat, quòd beneficia D. consulentis sint parui prouentus, & ad victum eius honestum nō sufficientia: quia in ea sumus opinione, quæ tenet beneficium etiam non sufficiens victui honesto obligare ad recitandas Horas canonicas: quam nostram sententiam efficaciter probamus contra Dominicum Sotum in Enchi. de oratio. b & qua ratione obligat ad Horas canonicas, debet etiā obligare ad vitanda officia sęcularia. c

2 Tertio respondetur, quod præfatus D. consulens solo iure communi attento non incurreret excommunicationem, nec vllam aliam censuram, nec irregularitatem propter exercitium artis prædictæ medicinæ, licet peccaret per prædicta: quia nulla talis pęna incurritur ipso iure, nisi alicubi exprimatur. d

3 Quarto, quòd posset etiam licitè sine vlla dispensatione curare causa pietatis infirmos miserabiles, & pauperes, & mea sententia etiam causa cognationis, & instantis necessitatis ægroti, & etiam ipsiusmet consulentis, si eguerit, argumento capit. 1. e quia necessitatis propriæ causa posset etiam negotiari, & aliquo honesto officio, vel arte victum honestum sibi quærere, per ea quæ citauimus in dicto Manuali. f

4 Quinto, quòd indiget dispensatione Papæ ad curandum per prædictam artem generaliter quoscūque infirmos diuites & pauperes, propinquos, & extraneos sine peccato, vt prædictum est. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a cap. 25. num. 111. b cap. 21. nu. 11. c Argum. l. illud ff. ad l. Aquil. d cap. is qui. de sent. excomm. lib. 6. e Et 2. de postulan. f cap. 25. num. 111.

SVMMARIVM.

1 *Generalia verba mandati, & præcepti ad licita restringenda sunt.*

2 *Constitutio Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata, ligat etiam clericos eis fauentes extra casum confessionis, & alios in quibus iure naturali, vel diuino eos iuuare tenentur: nemini autem præcipit, vt bannitos denunciet, numer. 2.*

3 *Tolerare bannitos, qui prohibentur, non ideo censentur obligati ad eos denunciandos.*

4 *Denunciatio bannitorum quando non potest nisi cum propriæ mortis periculo fieri, in dubio non est censenda per legislatorem præcepta.*

CONSILIVM IV.

SVPER contentis in bulla Gregor. XIII. contra receptatores banniorum, &c. dubitatur primo, an omnes teneantur accusare, propalare, vel denunciare bannitos. Secundo, an esto laici teneantur ad accusandum, denunciandum, & propalandum, etiam clerici teneantur ad idem.

1 Respondeo primo, quod alicui videri posset nō includi clericos, vel monachos in prædicta bulla. Tum, quia nullam de illis specialem mentionem facere videtur: & quod nullam mētionem facit de Cardinalibus, Archiepiscopis, episcopis, Abbatibus, Decanis, Canonicis, &c. Tū quod meminit in specie Duces, Marchiones, Comites, & alios sæculares, siue laicos. Tum quod verba illa, [ecclesiastica dignitate præditus, &c. Beneficio Ecclesiastico priuari,] possent intelligi de dignitate, & beneficio temporali, quam, vel quod quis teneret ab ecclesia. Tum quod clerici, vel monachi non possunt licitè facere multa, quæ in ea iubentur, & verba generalia restringenda sunt ad licita. a

2 Tum denique, quod non est tanta ratio includēdi eos, cum rari videantur clerici, vel monachi fauentes huiusmodi sanguinarijs, & grassatoribus: & quod constitutio est valde exorbitans à iure communi, & pœnalissima, ideoque restringenda. Sed quia vtitur illo verbo generali, [Quicunque,] & illis verbis, [Etiam ecclesiastica dignitate præditus,] & illis, [Ecclesiasticæ dignitatis, vel mundanæ cuiuslibet conditionis, & ordinis,] & illis, [Ecclesiastico beneficio,] & quia conditor eius, ad quem pertinet interpretari, b est pręsens: & quod etiam Ecclesiastici solent aliquibus eorū male fauere: non auderem excludere illos, qui eis fauerent extra casus sacræ confessionis, & alios, in quibus iure naturali, vel diuino tenerentur eis fauere.

Secundo, quod non videtur quemquam per eam teneri ad accusandum, vel denunciandum: quoniam nulla eius parte id cauetur: licet in versiculo [communitates, &c.] iubetur vt vniuersitates quæ nouerint accessum, stationem, vel transitum aliquorum illorum, debeant pulsu campanæ conuocare populum armatum, illosque capere, si possunt, & si non possunt commonere facere finitimas quasque cōmunitates, vniuersitates, vel dominos, non tamen iubet id singularibus personis, quas mox obligat ad alia diuersa, in quibus nō includitur accusatio, nec denunciatio, quamuis includatur receptatio, & largitio, & opitulatio per cibum, & commeatum, & aliud ad euadendum, & iussus non tolerare, non videtur iussus accusare, vel denunciare.

3 Tum quod apud emendatè loquentes, [tolerare,] significat sufferre, vel sustinere, vel tenuiter alere: & ita potest quis non tolerare contradicendo, vel nolendo, conuersari, vel cohabitare, licet non accuset, neque denunciet. Tum quod aliud est non tolerare iniuriam & aliud deferre illam iudici: passim enim videmus nobiles non tolerantes iniuriam, neque deferentes eam in iudicium, & multi non tolerant excommunicatos, nec deferunt eos in iudicium, vt colligitur ex toto tit. de sentent. excommunicat.

4 Tum quod si S. D. N. voluisset obligare omnes ad accusandum, vel denunciandum, id expressisset, vt ait cap. [ad audientiam, c] sicut expressit in sua extraua. [ab ipso.] Tū quod periculosissima, & morti vicina est huiusmodi denunciatio: & legislator præsertim iuris callentissimus, qualis est S. D. N. nouit non debere legem ligare aliquem ad huiusmodi periculosissima, iuxta cap. [erit autem lex, d declaratum per S. Thom. e Tum denique quod ipsemet S. D. N. nouit, quod leges huiusmodi denunciationes pręcipientes male recipiūtur à populo: nouit enim quod extrau. 2. f quæ hoc præcipit, nunquam fuit recepta, vt tradimus in Manu. confess. g neque extrau prædicta, [ab ipso,] quantum ad hoc est recepta. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a l. si procurator. ff. de cond. indeb. cap. 1. de iureiur. lib. 6. b l. fin. C. de legibus. c de dec. d 4. dist. e 1. 2. q. 95. articu. 3. f de simon. g cap. 17 num. 106.

SVMMARIVM.

Ius ciuile etiam respiciens materiam criminalem prælegere, & super eo commentarios scribere nequaquam clericis beneficiarijs etiam in dignitate constitutis prohibetur, nec ob id incurritur aliqua irregularitas. nu. 2. auditio autem ijs solum prohibetur, qui sunt sacerdotes, vel habent dignitates, seu personatus, vel sunt monachi. numer. 1. 1

Absolutio, & dispensatio petita ab eo, qui ea non eget, ei non nocet. 3

CONSILIVM V.

Lector materiarum criminalium in Academia Romana, aliquot beneficia à Papa obtinuit, propter quod prima tõsura insignitus fuit: & cum ipse Papa illi propitius esset, ad maiorem cautelã absolutionem cum noua prouisione petijt, vt & lectionem criminalem, & dicta beneficia retinere posset: supplicationeque signata, & ad registrum missa Papa vita functus est: vnde in expeditione orta fuit difficultas.

Quæritur primo, an dispensatio sit necessaria.

Secundo, si nocet pro illa fuisse supplicatum.

1 Ad primam respondetur, quod si antequam conferrentur. D. consulenti prædicta beneficia, assumpsit primam tonsuram, de qua loquitur, vt par est credere, non indiget noua collatione, nec noua expeditione bullarum, nec vlla dispensatione ad prælegendum ius ciuile: quia non habet dignitatem, neque est presbyter, nec monachus: nec etiam indigeret dispensatione ad prælegendum iura ciuilia propter beneficia pręfata quæ non sunt dignitates, nec personatus, neque officia, de quibus loquitur cap. [de multa, a neque per consequutionem ad pręlegendum partem iuris ciuilis, quæ materiam criminalem continet.

2 Tum per rationem prædictam. Tum, quia non vetatur prælectio legum ciuilium, etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, vt post Innoc. tradimus nos in Man. nostro conf. b neque debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegit materiam criminalem, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, neque propter cõmẽtarios super illis compositos, sed tantum propter homicidiũ, vel mutilationem factam, ope, consilio, vel auxilio ad id præstito, & ob eam præstationem consequuto.

3 Ad secũdam respondetur, ꝙ nihil nocet ei petitio dispensationis prædicta. Tum, quia non est necessaria per prædicta: quia petitio etiam absolutionis ab excommunicatione non inducit necessitatem eius, licet petatur, vt satis sentit glos. singularis, c quatenus loquitur de petitione ad cautelam, & allegat cap. [ad ius.] d & Pan. communiter receptus post multos à se citatos tenet: & citius ipse consulerem D. consulenti, vt eijceret eam à domo, si haberet in arca, quam quæreret, vt eam mitteret in illam: quia ad nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi posset nocumentum facti afferre, licet non iuris, quo ipse defenderetur, & ideo relinquat dormire. Salua, &c.

ALLEGATIONES.

a De præb. & cap. super specul. ne clerici, vel monachi. b cap. 27. num. 16. c in cap. venerabilem. de electio. verbo postulauit. d 5. distinct.

SVMMARIVM.

1 Clericus in minoribus constitutus, beneficio carens potest sine peccato etiam in criminalibus patrocinari, nec eget ad id indulto: quod si eidem se talem narranti concedatur, non tamen ei ascendenti ad sacros, vel postea obtinenti beneficium proderit, sed peccabit patrocinando, non tamen incurrit irregularitatem, si ex suo patrocinio mors non sequatur.

CONSILIVM VI.

CLERICVS in quattuor minoribus constitutus, cupiens promoueri ad sacros, fecit se absolui, eo quod patrocinatus fuisset in causis ciuilib. & criminalib & post huiusmodi absolutionẽ patrocinatus est in causis ciuilibus sæcularibus. Quæritur, an indigeat de nouo absolui, si ad sacros ordines promoueri voluerit, & an idem sit, si in causis ciuilibus Ecclesiasticis sit patrocinatus, & quid dicendum, si in indulti patrocinãdi supplicatione narretur, quod in quattuor minorib. ordinibus constitutus existat, nullumque habens beneficium. Vtrum si ad aliquem sacrorum ordinum ꝑmoueatur, vel beneficium sine cura obtinuerit, indultum ipso iure fiat nullum?

1 Respondeo primo, ꝙ nullus clericus, siue tantum quattuor minoribus, siue etiam sacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam censuram patrocinando in causis, siue sint ecclesiasticæ, siue sæculares, & siue criminales, siue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, si haberet beneficium Ecclesiasticum, vel si constitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium a incurreret tamen irregularitatẽ, si ex suo patrocinio sequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap [sententiam sanguinis. b

Secundo, non posse satis facile intelligi, à quibus fuit absolutus D. consulens, eo quod in quattuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat se tunc habuisse beneficium, nec proponat se incurrisse irregularitatem, nec petijsse dispensationem super illa.

Tertio, ꝙ etiam ex primo dicto sequitur, non indigere ipsum absolutione aliqua noua, nec dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio sequuta fuerit.

Quarto, ꝙ indultum præfatum, vt posset patrocinari in statu quattuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegiũ, sed ius commune, quandoquidem constitutus in quattuor minoribus tantum, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per pręfatum cap. 1. c & resolutionem Panor. communiter recepti: & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultum, quia frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. d

Quinto, quòd posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus, vel aliquod beneficium etiam simplex adeptus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in dict. cap. e Salua, & cætera.

ALLEGATIONES.

a cap. 1. de postul. b ne clerici, vel monachi. c de postul. d l. 1. ff. ad municip. & glo. cap. 1. de rescript. e de postula.

Finis Tertij Libri, quo prima Pars absoluitur.

Deo Iesu Christo æterni Dei æterno filio, qui noster Aduocatus, & Iudex est, sit gloria, & honor in perpetuum.

VENETIIS, M DCI.

Apud Dominicum Nicolinum.

D. MARTINI
AZPILCVETÆ NAVARRI
I. V. D. CELEBERRIMI

Sacri Apostolicíq; Ord. [illegible]

CONSILIORVM SEV RESPONSORVM

QVINQVE LIBRI [illegible]

[illegible]

TOMVS [illegible]

ET [illegible]

[illegible]

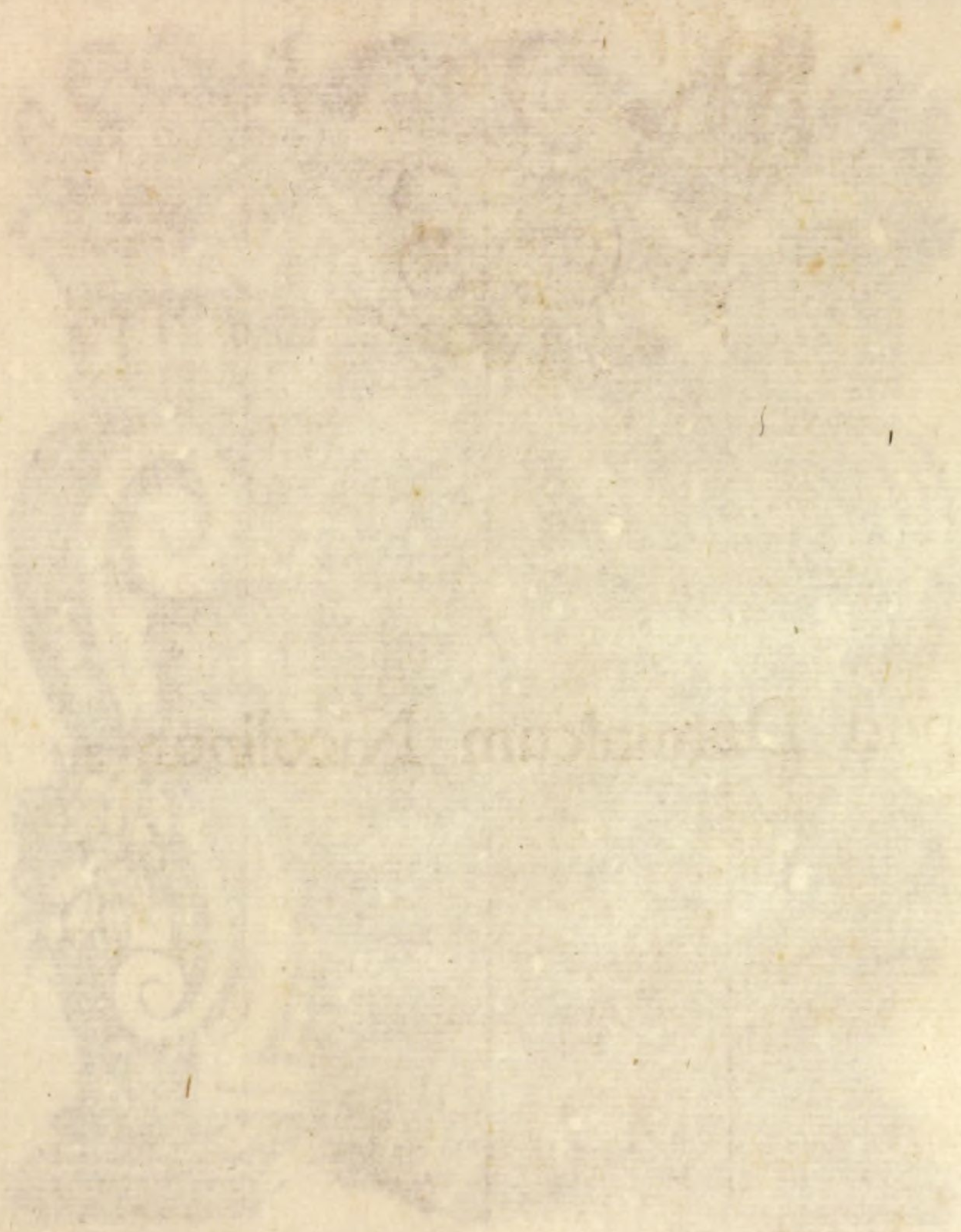

VENETIIS, M D C I.

Apud Dominicum Nicolinum.